Københavns Universitet

Årbog 2001

Københavns Universitets Årbog 2001

Hovedredaktion
Jens Fink-Jensen (ansvh.), John Martinsen,
Lis Andersen, Winnie Hjorth Hansen

Fakultetsredaktører
Pia Christensen, Det Teologiske Fakultet
Helle Bisgaard, Det Juridiske Fakultet
Line Kjeldsen, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet
Helle Juul Kofod, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
Karsten Borup, Det Humanistiske Fakultet
Nils Koudahl, Det Naturvidenskabelige Fakultet

Grafisk layout
Kontrapunkt A/S

Typografisk layout
Jens Fink-Jensen

Forsidefoto
Kontrapunkt A/S

Udgivelsesform
Årbog 2001 udkommer på cd-rom og på **www.ku.dk**
(på hovedmenuen Generel information) i en udgave
der muliggør udskrivning og fremstilling af særtryk.

Paginering på særtryk svarer til den samlede årbogs
fortløbende paginering.

Hovedadresse
Københavns Universitet
Nørregade 10
Postboks 2177
1017 København K

Telefon 35 32 26 26
Fax 35 32 26 28
ku@ku.dk
www.ku.dk

ISBN 87-90655-12-5
ISSN 0129-3126
Tilrettelagt hos Special-Trykkeriet Viborg a-s, 2002
Typografi: Verdana og Times New Roman
Un 02,1-559

Indhold

Fælles beretning 9

Universitetets historie 11

Rektoratet 15
Rektors årsberetning 15
Immatrikulationsfesten 18
Årsfesten 18
Organisation og styring 18
Valg til de kollegiale organer 19

Konsistorium 21
Medlemmer 21
Konsistoriums årsberetning 21

Hovedsamarbejdsudvalget 23
Medlemmer 23
Hovedsamarbejdsudvalgets årsberetning 23

Arbejdsmiljøorganisationen 25

De studerendes organisationer 27
Forenede Studenterråd 27
Andre studenterorganisationer 29

Akademiske anliggender 31
Æresdoktorer 31
Doktorer 32
Ph.d.-grader 50
Undervisningsprisen 50
Prisopgaver og medaljer 51

Uddannelserne 57
Uddannelsernes struktur 57
Fagene 57
Tilgang 62
Studenterbestand 64
Kandidatstatistik 67
Aktivitetsopgørelse (STÅ mv.) 73
Forskeruddannelse 75

De studerendes forhold 77
Statens Uddannelsesstøtte 77
Legater 77

Internationalt samarbejde og udveksling 79
Samarbejdsaftaler 79
Programmer 80
Studentermobilitet 81
Internationaliseringsarbejde 82

Økonomi 85
Regnskab for 2001 85
Økonomiske fremtidsperspektiver 92

Personaleforhold 95
Årsværksforbrug 96
Regelområdet 96
Personalepolitik 97

Personalesystem . . . 97
Ansættelser i videnskabelige stillinger . . . 97
Personaleudvikling . . . 98
Professorer, til- og afgang . . . 99
Jubilæer . . . 100

Nekrologer . . . 101

Bygninger og lokaler . . . 109
Fysisk planlægning . . . 109
Bygningsmassen . . . 109
Bygningsdrift og vedligeholdelse . . . 112
Telefondrift . . . 113
Anlægsarbejder . . . 113

Fællesadministrationen . . . 115
Organisation og arbejdsopgaver . . . 115
Universitetsdirektørens årsberetning . . . 115
Samarbejdsudvalget . . . 117
Fællesområdets økonomi . . . 117

Informationsvirksomhed . . . 119

Det Teologiske Fakultet

Dekanens årsberetning . . . 131
Institut for Bibelsk Eksegese . . . 133
Institut for Kirkehistorie . . . 137
Institut for Systematisk Teologi . . . 141
Ph.d.-studienævnet for Teologi . . . 145
Studienævnet for Teologi . . . 146
Center for Afrikastudier . . . 147
Uddannelsesudvalget for Afrikastudier . . . 151
Søren Kierkegaard Centeret . . . 153

Det Juridiske Fakultet

Dekanens årsberetning . . . 163
Det Retsvidenskabelige Institut A . . . 167
Det Retsvidenskabelige Institut B . . . 173
Det Retsvidenskabelige Institut C . . . 181
Det Retsvidenskabelige Institut D . . . 187
Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab . . . 193
Studienævnet for Retsvidenskab . . . 194

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekanens årsberetning . . . 199
Økonomisk Institut . . . 203
(CIE – Center for Industrial Economics, DERG – Development Economics Research Group, EPRU – Economic Policy Research Unit)
Studienævnet for Økonomi . . . 219
Ph.d.-studienævnet for Økonomi . . . 221
Institut for Statskundskab . . . 223
Studienævnet for Statskundskab . . . 233
Ph.d.-studienævnet for Statskundskab . . . 234
Institut for Antropologi . . . 235
Studienævnet for Antropologi . . . 242
Ph.d.-studienævnet for Antropologi . . . 243
Sociologisk Institut . . . 245
(Center for Forskning i Eksistens og Samfund, Koordinationen for Kønsforskning i Danmark, Forskningscenter FAOS – Arbejdsmarkedsorganisationernes Sociologi)

Studienævnet for Sociologi 256
Ph.d.-studienævnet for Sociologi 257
Center for Anvendt Datalogi 259

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dekanens årsberetning 263
Medicinsk-Anatomisk Institut 267
(Sektion A, B og C)
Medicinsk-Fysiologisk Institut 279
(Afdelingen for Cellulær og Molekylær Fysiologi, Afdelingen for Endokrinologi og Metabolisme, Afdelingen for Neurofysiologi, Afdelingen for Nyre og Kredsløb, Afdeling for Patofysiologi, Sexualfysiologisk Laboratorium)
Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik 289
(Biokemisk Afdeling A, B og C, Afdelingen for Medicinsk Genetik)
Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi 303
Farmakologisk Institut 311
Institut for Molekylær Patologi 317
(Laboratoriet for Molekylær Patologi, Tumorpatologisk Laboratorium, Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi, Elektronmikroskopisk Afdeling, Under Prosekturet, Laboratorium for Molekylær Neuropathologi, Molecular Neuropathology Group, Proteinlaboratoriet)
Øjenpatologisk Institut 327
Institut for Folkesundhedsvidenskab 331
(Afdelingen for Almen Medicin, Biostatistik Afdeling, Afdeling for Epidemiologi, Afdeling for International Sundhed, Afdeling for Medicinhistorie – Medicinsk-Historisk Museum, Afdelingen for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning, Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori, Afdelingen for Miljø- og Arbejdsmedicin, Afdelingen for Social Medicin og Psykosocial Sundhed, Afdeling for Sundhedspsykologi, Afdelingen for Sundhedstjenesteforskning)
Retsmedicinsk Institut 359
(Retsgenetisk Afdeling, Retskemisk Afdeling, Retspatologisk Afdeling)
Odontologisk Institut 367
(Kliniksektion, Afdeling for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi, Afdeling for Dentalmaterialer, Afdeling for Oral Diagnostik, Afdeling for Oral Mikrobiologi, Afdeling for Oral Patologi og Medicin, Afdeling for Ortodonti, Afdeling for Parodontologi, Afdeling for Protetik, Afdeling for Pædodonti, 3D-Laboratoriet, Afdeling for Radiologi, Afdeling for Samfundsodontologi og Videreuddannelse, Afdeling for Tandmorfologi og Retsodontologi, Afdeling for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, Afdeling for Tandsygdomslære og Endodonti, Odontologisk Ældreforskningscenter)
De Kliniske Institutter 381
Klinisk Institut for Gynækologi, Obstetrik og Pædiatri samt Vækst og Reproduktion 383
Klinisk Institut for Intern Medicin 389
Klinisk Institut for Diagnostiske Fag 401
Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi 407
Institut for Klinisk Neurofag og Psykiatri 417
Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi 425
Studienævnet for Medicin 429
Studienævnet for Odontologi 430
Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab 431
Uddannelsesudvalget for Master of International Health (MIH) 432
Uddannelsesudvalget for Master of Public Health (MPH) 434
Studienævnet for Humanbiologi 436
Ph.d.-studienævnet for Sundhedsvidenskab 437
Afdelingen for Eksperimentel Medicin 438
Central Forskningsenhed for Almen Praksis 439
Center for Muskelforskning 443

Det Humanistiske Fakultet

Dekanens årsberetning 447
Ph.d.-studienævnet for Humaniora 449
Institut for Historie 451
Studienævnet for Historie 460

Institut for Arkæologi og Etnologi . . . 463
Studienævnet for Forhistorisk Arkæologi . . . 469
Studienævnet for Klassisk Arkæologi . . . 470
Studienævnet for Etnologi . . . 471
Institut for Religionshistorie . . . 473
Studienævnet for Religionsfagene . . . 477
Studienævnet for Indianske Sprog og Kulturer . . . 478
Institut for Film- og Medievidenskab . . . 479
Studienævnet for Film- og Medievidenskab . . . 485
Institut for Kunsthistorie, Dans og Teatervidenskab . . . 487
Studienævnet for Kunsthistorie . . . 493
Studienævnet for Dans og Teatervidenskab . . . 495
Institut for Litteraturvidenskab . . . 497
Studienævnet for Litteraturvidenskab . . . 502
Musikvidenskabeligt Institut . . . 505
Studienævnet for Musikvidenskab . . . 509
Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab . . . 511
Studienævnet for Lingvistik . . . 516
Studienævnet for Audiologopædi og Sprogpsykologi . . . 517
Studienævnet for Fremmedsprogspædagogik . . . 518
Institut for Nordisk Filologi . . . 519
(Dansk, Center for Arbejderkulturstudier, Finsk afdeling, Center for Kvinde- og Kønsforskning, Afdeling for Minoritetsstudier)
Studienævnet for Dansk . . . 532
Studienævnet for Finsk . . . 533
Studienævnet for Minoritetsstudier . . . 534
Studienævnet for Kvinde- og Kønsforskning . . . 535
Det Arnamagnæanske Institut . . . 537
Institut for Dansk Dialektforskning . . . 541
Institut for Navneforskning . . . 545
Engelsk Institut . . . 549
(Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi)
Studienævnet for Engelsk . . . 555
Institut for Tysk og Nederlandsk . . . 557
Studienævnet for Tysk og Nederlandsk . . . 560
Romansk Institut . . . 561
Studienævnet for Fransk . . . 570
Studienævnet for Italiensk-Rumænsk . . . 571
Studienævnet for Spansk og Portugisisk . . . 572
Østeuropainstituttet . . . 575
Studienævnet for Slavisk . . . 579
Studienævnet for Moderne Græsk . . . 580
Asien-Instituttet . . . 581
Studienævnet for Østasiatisk . . . 585
Carsten Niebuhr Instituttet for Nærorientalske Studier . . . 587
(Arabisk Afdeling, Assyriologisk Afdeling, Hebraisk Afdeling, Iransk Afdeling, Afdeling for Nærorientalsk Arkæologi, Tyrkisk Afdeling, Ægyptisk Afdeling)
Studienævnet for Nærorientalske Studier . . . 592
Institut for Eskimologi . . . 593
Studienævnet for Eskimologi . . . 595
Institut for Græsk og Latin . . . 597
Studienævnet for Græsk og Latin . . . 601
Polis Centeret . . . 603
Institut for Psykologi . . . 605
(Psykologiske discipliner, Klinisk psykologiske discipliner og Universitetsklinikken)
Studienævnet for Psykologi . . . 620
Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik . . . 621
Studienævnet for Filosofi . . . 628
Studienævnet for Pædagogik . . . 630
Studienævnet for Retorik . . . 632

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekanens årsberetning 635
Ph.d.-studienævnet for Naturvidenskab 637
Institut for Matematiske Fag 639
(Matematisk Afdeling, Afdeling for Statistik og Operationsanalyse samt Forsikringsmatematisk Laboratorium)
Studienævnet for Matematiske Fag 651
Datalogisk Institut 653
Studienævnet for Datalogi 662
Kemisk Institut 663
Studienævnet for Kemi og Miljøkemi 684
Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik 685
(Astronomisk Observatorium, Geofysisk Afdeling, Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb og Center for Planteforskning, Niels Bohr Institutet, Niels Bohr Arkivet og Ørsted Laboratoriet)
Studienævnet for Fysik 717
Zoologisk Institut 719
(Parkområdet, Ferskvandsbiologisk Laboratorium, Marinbiologisk Laboratorium og Øresundsakvariet)
Botanisk Institut 737
Studienævnet for Biologi 750
Molekylærbiologisk Institut 753
(Afdeling for Biologisk Kemi, Afdeling for Generel Mikrobiologi, Afdeling for Molekylær Cellebiologi, Afdeling for Proteinkemi, Genetisk Afdeling, Plantefysiologisk Afdeling)
Studienævnet for Biokemi 767
August Krogh Institutet 769
(Zoofysiologisk Laboratorium (ZL), Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi (LCMF), Biokemisk Afdeling (BKA))
Geologisk Institut 779
Studienævnet for Geologi 790
Geografisk Institut 791
Studienævnet for Geografi 805
Institut for Idræt 807
(Afdeling for Human Fysiologi, Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab, Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi)
Studienævnet for Idræt 818
Zoologisk Museum 819
(Hvirveldyrafdelingen, Invertebratafdelingen, Den Entomologiske Afdeling, Udstillingsafdelingen)
Botanisk Museum og Centralbibliotek 835
Botanisk Have 839
Geologisk Museum 843
Arktisk Station 849
Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier 855
COGCI. Copenhagen Global Change Initiative 857

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere 859

Fælles beretning

Universitetets historie

I. 1479-1788

Funktion og virke, akademiske grader og eksaminer

Københavns Universitet blev indviet 1. juni 1479, efter at Christian I. i 1475 havde opnået pave Sixtus 6's tilladelse til oprettelsen. Det nye universitet var, da det blev oprettet, en del af den universelle katolske kirke, og lignede med sine 4 traditionelle fakulteter (Teologi, Jura, Medicin og Filosofi) de fleste andre senmiddelalderlige universiteter. Det blev organiseret efter de retningslinier, der var blevet udviklet ved universitetet i Paris, men med universitetet i Köln som det umiddelbare forbillede. Dette mønster med en stærk tysk indflydelse på den måde hvorpå man indrettede akademiske forhold i Danmark, har været karakteristisk frem til efter 2. verdenskrig.

Medens man i nutiden opfatter forskning og undervisning som to lige vigtige dele af et universitets virkeområde, var det i middelalderen klart undervisningen, der var den vigtigste, og dette gjaldt også for Københavns Universitet. Selvom der også her i ældre tid blev opnået vigtige videnskabelige resultater, er det først fra slutningen af 1700-tallet, at forskningen for alvor slår igennem som det ene hovedelement i universitetets liv.

Fysisk blev det ældste universitet placeret i Københavns gamle rådhus på hjørnet af Nørregade, hvor nu Bispegården ligger.

Reformationen i Danmark 1536 fik afgørende betydning for Københavns Universitet. Det blev reorganiseret, fik tillagt betydelige faste indtægter, og der blev oprettet et antal permanente lærestole. I universitetsfundatsen fra 1537 blev universitetets rolle klart defineret: Fra at have været en lille brik i en altomfattende europæisk kirke, blev det nu universitetets vigtigste opgave at være det ideologiske kraftcenter i den nye dansk-norske lutherske statskirke og det sted, hvor kirkens præster blev uddannet.

Fysisk blev dette markeret ved, at universitetet overtog Sjællands Biskops rummelige residens ved Frue Plads, den nuværende universitetsfirkant, der blev rammen omkring universitetets virksomhed de næste 350 år.

De rigelige økonomiske midler gav grundlag for et betydeligt selvstyre, der blev udøvet af konsistorium som det øverste styrende organ, hvor i ældre tid alle de normerede professorer havde sæde, under ledelse af en rektor. Tilsvarende blev de enkelte fakulteter ledet af dekaner. Nye universitetsfundatser i 1732 og 1788 justerede – men ændrede ikke radikalt – rammerne omkring universitetets virksomhed.

Den faglige og økonomiske udvikling efter 1800 førte til, at universitetets økonomi, der hidtil havde været god, stadig blev forværret. Således måtte stærkt stigende udgifter til nybyggeri, først efter Københavns bombardement 1807, siden ikke mindst til naturvidenskaberne – da indtægterne ikke steg i samme takt – i stigende grad dækkes ved anvendelse af universitetets formue, som stort set var spist op i begyndelsen af det 20. århundrede. Medvirkende hertil var også at antallet af lærere steg støt i takt med den faglige udvikling. Herefter er langt størstedelen af det økonomiske grundlag for universitetets drift kommet fra staten, om end private fonde og kontrakter med det private erhvervsliv spiller en stigende rolle.

Det stigende antal lærere gjorde det fra 1817 nødvendigt at indføre valg af repræsentanter til konsistorium m.v., men grundlæggende forblev den styreform, der var grundlagt efter 1536, i kraft til 1970.

Med reformationen startede en udvikling, hvorefter universitetet blev statens universitet, med uddannelse af statens embedsmænd som sin vigtigste opgave. I konsekvens heraf udvikledes frem imod slutningen af 1700-tallet – ved siden af de traditionelle akademiske grader (baccalaureus-, licentiat-, magister- og doktorgraden) – et system af embedseksaminer. Den første begyndelse kom 1629 med en bestemmelse om, at ingen måtte kaldes til præst, med mindre han kunne fremlægge en attestation fra tre professorer, heraf mindst to teologiske, på sine kundskaber. Dette førte i 1675 til, at der indrettedes en egentlig formel eksamen, den teologiske attestats. En lidt anden ordning finder man i medicin, hvor det i 1672 blev bestemt, at den medicinske doktorgrad skulle være en betingelse for at kunne praktisere som læge, en ordning, hvis virkninger har kunnet spores frem til nutiden i og med at antallet af medicinske doktorer stadig overstiger alle andre til sammen. I den nye universitetsfundats fra 1732 blev der endvidere fastsat regler for en eksamination i de forskellige medicinske discipliner, før tilladelse til at disputere for doktorgraden blev givet.

Frem til det 18. århundrede havde Det Juridiske Fakultet, der normalt kun bestod af én professor, kun haft ringe betydning. Dette blev ændret i 1736, hvor der blev indført dels en egentlig juridisk embedseksamen med latin som sprog, dels en "juridisk eksamen for ustuderede", d.v.s. en praktisk juridisk prøve på dansk, denne blev bibeholdt frem til 1936.

Endelig havde siden 1600-tallet magistergraden normalt været forudsætningen for at blive rektor i latinskolerne, dette blev præciseret i Danske Lov 1683.

I 1788 fik universitetet en ny fundats. I denne, der på mange måder kom til at bestemme rammerne for universitetets virksomhed frem til 2. halvdel af det 20. århundrede, blev de forskellige eksaminer reviderede, og der blev indført specifikke embedseksaminer i alle fakulteter. Ved samme lejlighed blev ekstern censur – som det omgivende samfunds kontrol med de universitetsuddannelser, der fik tillagt betydelig kompetence i samfundet – indført. 1788-fundatsen kan siges at afslutte den udvikling, hvorefter universitetets vigtigste opgave er at uddanne statens embedsmænd.

Fag

Fra starten i 1479 var universitetet som nævnt blevet grundlagt med fakulteter i teologi, jura, medicin og de filosofiske discipliner, men da der ikke var egentlige faste lærestole, og da kilderne er sparsomme, er det ikke muligt at sige noget mere konkret om undervisningen, undtagen at den sandsynligvis er foregået efter samme retningslinier som i Köln og andre tyske universiteter.

Et vigtigt element i reorganiseringen efter reformationen var, at universitetet nu fik et antal faste professorater; samtidig blev der fastsat en række bestemmelser for undervisningen.

De tre teologiske professorer dækkede de traditionelle teologiske discipliner, først og fremmest bibelstudier, dogmatik o.s.v. En af dem, Niels Hemmingsen (1513-1600) opnåede international berømmelse, og hans værker blev oversat til en række sprog.

Den enlige juridiske professor beskæftigede sig hoved-

sagelig med natur-, romersk og kanonisk ret, medens uddannelse i, og studier af dansk ret frem til 1736 foregik uden for universitetet, i en form for mesterlære i administration og retsvæsen.

De to medicinske professorer var frem til efter 1600 især beskæftiget med studiet af antikkens autoriteter som Hippocrates og Galen. Efter 1600 blev egentlig empirisk baseret forskning introduceret på Københavns Universitet, hvor navne som Thomas Bartholin (1616-1680), der opdagede lymfekarsystemet, og Niels Stensen (1638-1686), der opdagede ørespytkirtlens udmunding i mundhulen samt redegjorde for tårevæskens dannelse og funktion, opnåede international berømmelse. Stensen tillige for de studier, der førte til grundlæggelsen af geologi som videnskab.

Det Filosofiske Fakultet, der efter datidens opfattelse var det lavest rangerede – således var professorernes løn kun ca. 2/3 af den teologerne fik – fungerede som forskole til de andre fakulteter, særligt Det Teologiske. Fakultetets 7 – 9 professorer underviste i latin, græsk, hebraisk, filosofi, retorik og etik, der alle fungerede som hjælpefag til teologi. Endvidere undervistes der i matematik, ligesom astronomi – astrologi – spillede en betydelig rolle.

Fra tid til anden blev nye discipliner (poesi, fransk sprog og litteratur, metafysik m.fl.) introduceret, men den eneste varige nyskabelse var professoratet i historie og geografi fra 1635.

Adskillige af professorerne ved Det Filosofiske Fakultet var fremragende videnskabsmænd, og enkelte opnåede international anerkendelse, således Ole Rømer (1644-1710), kendt for opdagelsen af lysets hastighed.

II. Det 19. århundrede

Universitetsfundatsen fra 1788 blev rammen omkring Københavns Universitets forvandling fra klassisk europæisk universitet til en moderne forsknings- og undervisningsinstitution. Det 19. århundrede er endvidere starten på en aldrig senere afsluttet vækstperiode. I 1788 havde universitetet ca. 20 faste lærere og omkring 1.000 studenter. I 1900 var disse tal vokset til henholdsvis ca. 60 og ca. 4.000.

De formelle rammer omkring universitetets akademiske grader og embedseksaminer forblev stort set uændrede gennem hele århundredet, men blev naturligvis udbygget i takt med den faglige udvikling.

1838-1842 blev der således gennemført en reorganisation af de medicinske uddannelser i Danmark. I 1785 var den selvstændige læreanstalt Kirurgisk Akademi blevet oprettet, først og fremmest for at tilfredsstille hærens og flådens behov for praktisk dygtige læger. Akademiets undervisning var god, også bedre end den, der leveredes af Det Medicinske Fakultet. Et tegn herpå var, at størstedelen af fakultetets kandidater tillige aflagde eksamen ved akademiet, mens det omvendte ikke i samme grad var tilfældet. Derfor blev det i 1838 besluttet at indføre en fælles embedseksamen for de to institutioner, og fire år senere tog man skridtet fuldt ud og integrerede Kirurgisk Akademi og Det Medicinske Fakultet i et nyt lægevidenskabeligt fakultet på universitetet.

I 1848 ændredes Det Juridiske Fakultet ved indførelsen af den statsvidenskabelige embedseksamen (cand.polit.) til Det Rets- og Statsvidenskabelige Fakultet.

Samme år blev der ved Kgl. forordning indført en nyskabelse, der skulle vise sig af meget stor betydning, nemlig indførelsen af den såkaldte "magisterkonferens". Baggrunden må findes i 1788-fundatsens meget stive embedseksaminer, der gjorde det vanskeligt for de studenter, der dyrkede nye discipliner, ikke mindst de naturvidenskabelige, at få en formel afslutning på deres uddannelse. Dette blev muligt med magisterkonferensen, der var en bemyndigelse for universitetet til at sammensætte en individuel eksamen i de discipliner, hvor der ikke var fastsat en embedseksamen. På den måde blev magisterkonferensen et betydningsfuldt instrument for en løbende udvidelse af universitetets fagkreds i de humanistiske og ganske særligt de naturvidenskabelige videnskaber. De sidstnævnte fik først i 1883 en egentlig embedseksamen, da 1788-fundatsens latinskolelærereksamen, med dens stærke vægt på de klassiske sprog, blev afløst af skoleembedseksamen (cand.mag.) hvor moderne sprog og ikke mindst realfagene spillede en betydelig rolle.

Fra gammel tid havde enkelte naturvidenskaber (matematik, astronomi og i nogen grad fysik) hørt hjemme i Det Filosofiske Fakultet, medens botanik og kemi havde optrådt som medicinske hjælpevidenskaber. 1788-fundatsen styrkede naturvidenskaberne og i 1829 blev Polyteknisk Læreanstalt oprettet med det formål, i tæt samarbejde med universitetet, at varetage den praktiske uddannelse af civilingeniører. Det er et karakteristisk for den stærke tyske indflydelse, at denne uddannelse, ligesom de tilsvarende praktisk orienterede uddannelser i veterinær- og jordbrugsvidenskab, farmakologi m.v. blev henlagt til særlige højskoler, medens de mere teoretiske studier forblev på universitetet, hvor der i 1850 blev oprettet et selvstændigt matematisk-naturvidenskabeligt fakultet med lærestole i astronomi, matematik, fysik, kemi, zoologi, botanik og mineralogi.

Også fagkredsen i Det Filosofiske Fakultet blev kraftigt udvidet med nye lærestole i de moderne sprog, dansk og nordisk sprog og litteratur, sammenlignende litteratur, arkæologi, musik og kunsthistorie samt psykologi, for at nævne nogle af de vigtigste.

Videnskabeligt opnåede Københavns Universitet i løbet af det 19. århundrede en pæn placering i det internationale videnskabelige samfund, takket være en række fremtrædende professorer inden for en bred faglig vifte. Århundredets største navn er givet H.C. Ørsted (1777-1851) verdenskendt for sin opdagelse af elektromagnetismen.

III. Det 20. århundrede

Ved indgangen til det 20. århundrede var Københavns Universitet vel forankret i såvel den internationale videnskabelige verden som i det danske samfund, hvis præster, jurister, økonomer og andre embedsmænd, læger og gymnasielærere m.fl. det uddannede. Den vækst, der havde præget det foregående århundrede fortsatte frem til ca. 1960. Herefter blev universitetet i løbet af en kort årrække underkastet en radikal fornyelsesproces, der forvandlede det fra et relativt lukket samfund, hvis studenter rekrutteredes fra det samme snævre miljø, som dets kandidater efterfølgende gled ind i, til en demokratisk masseuddannelsesinstitution.

Dette fremgår tydeligt af studentertallet: I 1960 var det på ca. 6.000, og den del af en ungdomsårgang, der tog studentereksamen eller tilsvarende adgangseksamen til universiteterne var på 6-7 %. 40 år senere var de tilsvarende tal ca. 35.000 og næsten 50 %.

Udviklingen i lærerkorpset viser et tilsvarende billede: De ca. 50 professorer i 1900 var i 1960 blevet til ca. 140, et tal der fordobledes i løbet af de næste årtier. Efter 1960 voksede antallet af ikke-professorale lærere, der indtil da

havde været beskedent, drastisk, således at antallet i begyndelsen af 1990'erne var nået op på knap 1.800. Nok så vigtigt er, at de fra begyndelsen af 1970'erne ændrede status fra at være betragtet som hjælpelærere, der fungerede under professorernes vejledning og på disses ansvar, til at have i praksis samme rettigheder og forpligtelser med hensyn til faglig udvikling, uddannelse og eksamen o.s.v. som professorerne. Endnu stærkere vækst skete inden for det tekniske og administrative personale (TAP), der i antal kom til at overstige det videnskabelige personale (VIP).

Dette fik indflydelse på universitetets styreform, der i mangt og meget havde bestået uændret gennem århundreder. I 1970 vedtog Folketinget Universitetsstyrelsesloven, der i 1973 blev udstrakt til næsten alle højere læreanstalter. Loven betegnede et radikalt brud med fortiden, og var karakteristisk ved, at indflydelse og kompetence blev decentraliseret og henlagt til styrende organer på institut-, fakultets- og universitetsniveau. Sammensætningen af disse blev som hovedregel 50 % VIP, 25 % TAP og 25 % studerende. Tilsvarende blev rektors og dekaners indflydelse svækket. Et endnu mere radikalt skridt var, at ansvaret for udviklingen af uddannelserne blev henlagt til studienævn, hvor lærere og studerende hver har halvdelen af pladserne.

Styrelsesloven blev fra 1993 afløst af universitetsloven, der indebærer en styrkelse af universitetets ledelse på alle niveauer (rektor, dekaner, institut- og studieledere), bl.a. gennem en reduktion af de styrende organers formelle kompetence, og af TAP'ers og studerendes pladser heri, dog er studienævnene bibeholdt stort set uændret.

Stigningen i antallet af studerende og lærere førte til en tilsvarende voldsom udvidelse af de fysiske rammer. Denne var startet allerede i 2. halvdel af det 19. århundrede, hvor universitetet, efter at universitetsfirkanten med hovedbygningen fra 1836, Universitetsbiblioteket fra 1861 og Zoologisk Museum fra 1870 var blevet fuldt udbygget, tog dele af Københavns voldterræn i brug: Observatoriet fra 1861, Botanisk Have fra 1870 og Geologisk Museum og Kemisk Laboratorium fra 1893, for at nævne de vigtigste. Hertil knytter sig den nye Polytekniske Læreanstalt i Sølvgade fra 1890.

I begyndelsen af det 20. århundrede flyttede universitetet sin byggeaktivitet nord for søerne. Starten kan siges at være det nye Rigshospital fra 1906, der tillige skulle være universitetshospital. Ellers var det især de naturvidenskabelige fag, der flyttede mod nord, som Institut for Teoretisk Fysik fra 1916 og det nye medicinsk-naturvidenskabelige universitetsbibliotek fra 1938.

Herefter var perioden 1960-1980 vidne til en hidtil uset byggeaktivitet, hvor store bygningskomplekser (Zoologisk Museum, H.C. Ørsted Institutet, August Krogh Institutet og Panum Instituttet) omkring Nørre Fælled blev rammen omkring en række medicinske og naturvidenskabelige fag. Hertil knytter sig det nye Rigshospital, der stadig er det centrale universitetshospital. Samtidig overtog botanikken den gamle Polytekniske Læreanstalt i Sølvgade.

De humanistiske fag, der havde modtaget en meget stor del af de mange nye studerende efter 1960, var i vid udstrækning blevet placeret i midlertidige lejemål i det indre København. De blev i løbet af 1970'erne samlet i et stort kompleks (KUA – Københavns Universitet Amager) i den nordlige del af Amager Fælled. Da spørgsmålet om universitetets fremtidige fysiske placering på det tidspunkt var ganske uafklaret, var placeringen på Amager fra starten midlertidig. Byggeriet var tilsvarende tænkt som midlertidig, og kvaliteten var derfor mindre god, hvilket gennem årene gav anledning til mange klager over dårligt arbejdsmiljø og indeklima. I midten af 1990'erne blev det derfor besluttet at bygge et helt nyt KUA på samme sted, landets til nu største samlede universitetsbyggeri. Første etape af det nye KUA tages i brug efteråret 2002.

1990'erne sidste år var i det hele taget præget af arealudvidelser: Foruden det nye KUA blev der etableret et GEO-Center i Østervold 10, og påbegyndt et nyt Biotek-Center ved Tagensvej. Endvidere blev det besluttet at leje det gamle Kommunehospital i mellem Botanisk Have og søerne for her dels at etablere et Center for Folkesundhed samt samle en række samfundsvidenskabelige fag.

Ved indgangen til det 21. århundrede fremtræder Københavns Universitet med sine 35.000 studenter og over 7.000 videnskabelige, tekniske og administrative medarbejdere, sine mere end 100 uddannelser, fordelt på lige så mange institutter og andre faglige afdelinger, som landets største uddannelsesinstitution.

I 1997 indgik universitetet sammen med de andre videregående uddannelsesinstitutioner i Hovedstadsområdet og Skåne i Øresundsuniversitetet, der er tænkt som rammen om et stadig mere integreret samarbejde omkring forskning og uddannelser institutionerne imellem.

Intet universitet kan videnskabeligt være i front på alle områder, heller ikke Københavns Universitet, men det har hele tiden formået internationalt at hævde sig smukt på en lang række områder.

Rektoratet

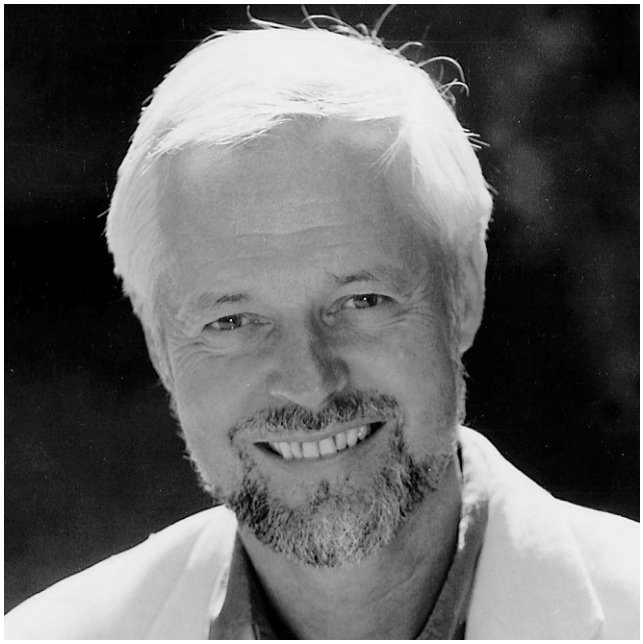

Rektor Kjeld Møllgård

Prorektor Joan Conrad

Rektors årsberetning

Ressortministerium

Også i 2001 var der ændringer i den statslige organisering af universitetsområdet. Årets begyndelse var derfor præget af, at universiteterne nu atter med al deres forskning, undervisning og også hele det komplekse område omkring den nye ejendomsadministreringsordning – den såkaldte SEA-ordning – i slutningen af 2000 blev ført tilbage til Undervisningsministeriet. Det gav nok engang en politisk bevågenhed i form af en fokusering på universiteternes udviklingsplaner, idet Undervisningsministeriet, hjulpet godt på vej af såkaldte "flerårsaftalemidler" der blev besluttet ifm. finansloven for 2001, tilbød universiteterne at indgå aftaler om indsatser på nogle af politikerne udvalgte områder, mod til gengæld at få del i aftalemidlerne.

De tidligere tendenser fortsatte således, at det efterhånden synes mere at være regelen end undtagelsen, at skal der føres flere offentlige midler til universitetssektoren, skal de kobles til planer for, hvilke udviklingslinier midlerne skal fremme. De generelle besparelser fortsætter, og der synes kun at være en meget begrænset forståelse hos de bevilgende myndigheder for nødvendigheden af også at tilføre midler til at hæve grundlaget for de helt basale forsknings- og uddannelsesaktiviteter.

På Københavns Universitet udarbejdede vi efter en høring af fakulteterne en udviklingsplan, der kunne harmonere med den plan, vi året forinden havde underskrevet med såvel Forsknings- som Undervisningsministeriet, og på den baggrund indgik vi i foråret 2001 en aftale med Undervisningsministeriet i form af et tillæg til den allerede indgåede udviklingskontrakt.

Og så sluttede året med, at universiteterne efter folketingsvalget i november 2001 og dannelsen af den nye regering dannet af partierne Venstre og de Konservative, atter engang blev flyttet, denne gang til det nydannede Ministerium for Videnskab, Teknologi og Forskning. Ved årets slutning stod det ikke klart om der også ifm. denne flytning bliver tale om igen at skulle formulere udviklingsplaner for i givet fald at komme i betragtning til evt. økonomiske midler, der kan opveje eller i hvert fald mildne den negative effekt af de atter engang optrædende generelle besparelser.

Styrings- og kontroltiltag

De statslige styrings- og kontroltiltag er betydelige, samtidig med at der er et stigende krav til universitetet om – på linje med en række andre offentlige virksomheder – at opføre sig forretningsmæssigt. Ikke mindst kravet om balance i det enkelte finansår kan støde mod en hensigtsmæssig langsigtet økonomisk planlægning. Bevillingsreglerne modsvarer således ikke kravene til en delvis taxameterfinansieret institution med "produktionstider" af en betydelig længere horisont end et enkelt finansår.

Universitetet har – i lyset af de forudgående års underskud og et afslag fra ministeriet på at få en længere økonomisk operationshorisont end det enkelte år – i 2001 tilpasset sig et aktivitetsniveau, der matcher de reducerede bevillinger i forhold til tidligere. Om end med variationer imellem fakulteterne lykkedes det samlet at komme ud af året med et lille overskud.

Rigsrevisionen har i løbet af 2001 undersøgt universitetets økonomistyring for 2000 på centralt niveau og på to fakulteter, nemlig Det Naturvidenskabelige og Det Samfundsvidenskabelige Fakultet samt udvalgte institutter herfra. Et af hovedkritikpunkterne i undersøgelsen blev, at der ikke foretages en sammenhængende faglig og økonomisk planlægning af de samlede offentlige midler og de tilskud som indkommer som resultat af forskernes ansøgninger til

fonde og statslige råd m.v. Om end der kan siges meget om vanskelighederne i at opfylde et sådant krav, har universitetet taget kritikken til efterretning og iværksat procedurer til at håndtere dette.

Betænkningen om den statslige ejendomsadministration fra 1999 (SEA-ordningen), og den deraf følgende etablering af et ejer-/lejerforhold mellem Byggedirektorat og Københavns Universitet, har præget 2001. Universitetet råder i dag i alt over ca. 630.000 m^2 og har flere store igangværende byggeprojekter – bl.a. udbygninger i Ørestad til Det Humanistiske Fakultet og på Tagensvej til et bioteknologisk forskningscenter.

I begyndelsen af 2001 blev der indgået en særaftale for Københavns Universitet, som sikrer at universitetets igangværende og planlagte større byggerier bliver økonomisk mulige at bebo. Herefter har arbejdet koncentreret sig om etablering af det kontraktgrundlag, som skal regulere ejer-/lejerforholdet. Et vigtigt element i dette bliver afklaring af, hvilke bygninger som gennem tiden er doneret til universitetet og dermed ikke skal indgå i en eje-/lejeordning med ministeriet. Kontraktforhandlingerne forventes afsluttet i løbet af 2002.

Høring af Forskningskommissionens rapport

Universitetet havde i efteråret 2001 Forskningskommissionens betænkning, som udkom i september 2001 efter ca. ét års kommissionsarbejde, til høring. I svaret betonede vi, at Københavns Universitet stadig og vedholdende går ind for en universitetsledelse, der på sin faglighed og integritet bliver understøttet og legitimeret af den gældende demokratiske valgform. Og vi har ikke set nogen dokumentation for, at det skulle være nødvendigt at foretage de ændringer i styrelsesordningen, som kommissionen lægger op til i form af ansatte ledere og eksternt styrede bestyrelser.

Derudover medgav universitetet, at der var mange fornuftige forslag i rapporten, såsom vigtigheden af flere ph.d.-stipendier og flere professorater, ligesom universitetet helt kunne stille sig bag synspunktet, at der nationalt skal øgede investeringer i forskningen. Universitetet betonede, at en oprustning ikke blot bør gælde den forskning der umiddelbart genererer varer og omsættelige ydelser, men også den forskning som Forskningskommissionen omtaler som grundlaget for den 'sociale kapital' og for 'quality of life'.

KU støttede endvidere det synspunkt, at landets relativt beskedne forskningsressourcer ikke kan dække alle vidensområder på højeste niveau, men at der dog omvendt bør bevares den størst mulige bredde i forskningen, for at denne kan sikre muligheden for at importere og omsætte de mest avancerede forskningsresultater fra udlandet.

Mht. rådgivningssystemet betonede universitetet, at den faglighed der findes i de 6 forskningsråd bør bevares, mens rådenes økonomiske grundlag set fra universitetets side gerne kunne forstærkes med fx de midler, som en grundforskningsfond ligger inde med.

Global Biodiversity Information Facility – GBIF

Danmark var med Københavns Universitet som aktør et af de lande, der i 2001 tilbød at være vært for hovedsædet for det internationale center "Global Bio-diversity Information Facility" (GBIF). Et konsortium bestående af Zoologisk Museum og andre af Det Naturvidenskabelige Fakultets institutter udarbejdede sammen med rektoratet og Forskningsministeriet et projektforslag for værtskabet.

I slutfasen vandt Danmark værtskabet i konkurrence med Australien, Spanien og Holland. Sekretariatet etableres ved Zoologisk Museum, og en ny bygning doneret af Aage V. Jensens fonde er under projektering.

GBIFs opgave bliver at samle og formidle information om biodiversitet fra alle jordens lande, således at informationerne bliver tilgængelige for forskere og beslutningstagere verden rundt og dermed kan indgå i de beslutninger der træffes og kvalificere beslutningerne mht. at kunne beskytte, håndtere og bruge biologiske ressourcer på en bæredygtig måde.

Øresundsuniversitetet

Københavns Universitet har i 2001 haft formandskabet i Øresundsuniversitetet. I forbindelse med videreførelse og udvikling af Øresundsuniversitetet blev der i slutningen af 2000 udarbejdet en evalueringsrapport, som via en høring af de involverede universiteter har dannet baggrund for en videre udvikling. Evalueringen af samarbejdets tre første år førte til beslutning om at videreføre samarbejdet om Øresundsuniversitet endnu 5 år, frem til 2006.

Københavns Universitet har ved evalueringen lagt vægt på, at ØU-samarbejdet indeholder et perspektivrigt potentiale for institutionerne i regionen, hvormed dog også siges at samarbejdet i et stort omfang stadig er under udvikling. Det er således stadig sådan, at ØU-samarbejdet for universitetets vedkommende i stort omfang består af konkrete samarbejder mellem faglige miljøer, ofte kun bilateralt med én anden institution, og ofte direkte iværksat og håndteret af parterne selv, mens ØU som "overbygning" kun er begrænset involveret. Denne form for samarbejde tilsidesætter dog ikke den overordnede vision, men understreger at samarbejdet må og skal baseres på de faglige styrker, hvor det kan blive koordineringen af disse der er ØU-samarbejdets styrke.

På forårets rektorforsamling fastlagde man linjerne for en række strukturelle ændringer. Det blev vedtaget at optage Högskolan Kristianstad som nyt medlem, således at samarbejdsorganisationen nu tæller 12 medlemmer.

Af konkrete Øresundsinitiativer i 2001 skal nævnes: Der er nedsat en komité til at udvikle uddannelsessamarbejdet yderligere. Det er uomtvisteligt, at transportpriserne fortsat hører til blandt de betydeligste barrierer for studenterintegration i regionen, og der må fortsat arbejdes politisk på at denne barriere nedbrydes. Også meritspørgsmål m.v. har været drøftet.

Arbejdet med etablering af et Baltisk Center er afsluttet, og sekretariatet for centret er placeret på Københavns Universitet.

Øresund Summer University blev en stor succes i 2001 med knap 200 deltagere fra hele verden, og det er besluttet at videreføre initiativet i 2002.

I efteråret 2001 faldt den endelige aftale om basisfinansiering af Øresund Science Region på plads, formet omkring 4 platforme: Medicon Valley Academy, Øresund Environment, IT-Øresund og Øresund Food Network. Initiativet har bevist, at ØU igennem sit unikke koncept om et samarbejde mellem universiteter, offentlige myndigheder og private virksomheder kan tiltrække endog betydelige finansielle midler. Det er lykkedes at gøre Øresundsuniversitets-navnet kendt såvel i regionen som udenfor med en god gennemslagskraft og vækkende en betydelig interesse hos politikere og i erhvervskredse.

Herudover har Øresundsuniversitetet sat fokus på aktiviteter omkring konsolidering af samarbejdet og en forbedret informationsindsats.

Høringssvar til Forskningsministeriet vedr. EU's 6. Rammeprogram for Forskning og Teknologisk Udvikling (2002-2006)

I forbindelse med forberedelserne til EU's 6. Rammeprogram for Forskning og Teknologisk Udvikling blev universitetet i løbet af 2001 hørt om programmets endelige prioriteringer og de enkelte delprogrammer, ligesom der fra kommissionens side lå forslag i rammeprogrammet om at etablere et mere sammenhængende Europæisk Forskningsrum, bl.a. ved at give mulighed for at forskere på tværs af landegrænserne kan søge nationale forskningsrådsmidler.

Universitetet svarede hertil, at en samordning af de nationale og regionale forskningsmidler med EU-midler risikerer at skabe en skævvridning af de nationale forskningsprioriteringer ud fra nødvendigheden af en større harmonisering. At samkøre EU-forskningsmidler med nationale midler og strategier vil vanskeliggøre en række nødvendige nationale prioriteringer, ligesom problematikken omkring nationale, kulturelle og sproglige forskelle ikke synes at have indgået i de bagvedliggende overvejelser. Man kan frygte, at lande med få forskningsmæssige ressourcer tvinges til at koncentrere disse for at kunne være attraktive partnere for de større lande, hvormed der på længere sigt vil komme til at mangle den forskningsdiversitet, der er forudsætningen for et kritisk forskningsmiljø og forskningens udvikling.

Universitetet udtrykte betænkelighed ved, at der fortrinsvis opereres med så store forskningsprojekter som det er tilfældet i rammeprogrammet. Her frygter universitetet, at mange af de forskningsmiljøer, der vil være relevante partnere eller koordinatorer, ikke vil have den nødvendige kapacitet til at løfte så store forskningsprojekter, som det indikeres i programforslaget. Universitetet fremførte det synspunkt, at centralisering af forskningsaktiviteter og fokusering på "large scale" forskning ikke nødvendigvis altid er det bedste, og bemærkede, at nogle af de største opdagelser, grænsende til den anvendte forskning og af stor teknologisk betydning, er gjort i små forskningsgrupper.

Derudover betonede universitetet, at rammeprogrammet endnu engang primært synes tænkt for den teknologiske og industrielt rettede forskning og i mindre grad tager højde for den humanistiske forskning og dens værdier, om end der dog nu er blevet et mere tydeligt islæt af humanistiske dimensioner i programmet. Denne kritik knyttede universitetet an til den så ofte før fremførte kritik, at der ikke i tilstrækkeligt omfang tages vare på den rent grundvidenskabelige forskning, hvor det er universitetets synspunkt, at rammeprogrammet i langt højere grad bør åbne for grundforsknings- og basisforskningsaktiviteter, idet det er denne type aktiviteter, der vil have den største og mest langtrækkende effekt.

Endelig havde universitetet en række konkrete forslag til forskning inden for de i høringsforslaget foreslåede syv forskningstemaer.

Universitetets nye udviklingsplan

På konsistoriums møde i september 2001 fremlagde rektor et forslag til en udviklingsplan, udarbejdet af en arbejdsgruppe nedsat af Planlægningsudvalget.

Udviklingsplanen blev udarbejdet delvis som et modspil til det universitetspolitiske oplæg der var annonceret med Forskningskommissionens rapport, idet det fra universitetets arbejdsgruppes side var væsentligt at få sat universitetsudviklingen ind i et overordnet globalt perspektiv, med skærpelse og stigende konkretisering af den internationale konkurrence på såvel forskningsområdet som uddannelsesområdet.

Arbejdsgruppens synspunkt var, at især de ofte stærkt fremførte synspunkter i den offentlige debat om behovet for stærkere ledere og beslutningstagere i universitetssystemet, forstået som ledere der ikke rekrutteres indefra, i nogen grad har skygget for en mere overordnet debat om udbygning af universitetssektoren, så den kan imødegå den stigende internationale konkurrence.

Universitets plan derimod sætter fokus på de udfordringer der ligger i horisonten, og planen blev udarbejdet med skyldig skelen til den for nyligt underskrevne udviklingskontrakt, samtidig med at den blev udarbejdet i lyset af de erklæringer, som undervisningsministrene vedtog i hhv. Bologna (1999) og Prag (2001) om udviklingen af Europas universiteter til mødet med den globale konkurrence.

I planen tager universitetet således udfordringerne i det der nu kaldes det globale videnssamfund op, hvor forskning og uddannelser spiller en stadig mere central rolle. Universitetet skærper sit virke i relation til, hvordan disse udfordringer skal imødegås, og indretter sin ledelsesstruktur, så den kan matche udfordringerne uden at tabe forbindelsen til universitetsgrundlaget. Den sidste sætning skal læses således, at planen med sine mange præciseringer og opstramninger kan rummes inden for den eksisterende universitetslov, hvilket det har været vigtigt at få betonet i disse tider, hvor det for nogle synes mere vigtigt at få ændret ledelsesformerne end analyseret og dokumenteret, hvad der i givet fald er galt med de eksisterende.

På ledelsessiden opereres med fire tværgående rektorale udvalg, hvor dekanerne som formænd for tre af udvalgene, svarende til Universitetslovens formål om at uddanne, forske og formidle, spiller en mere tværgående rolle end det har været formaliseret tidligere. Derudover opereres med oprettelsen af nogle nationale og internationale eksterne rådgivende organer, hvor bl.a. de siddende eksterne medlemmer af fakultetsrådene og konsistorium indgår. På denne måde styrkes det tværgående samarbejde internt, samtidig med at en eksternt baseret kritisk rådgivning mere formelt bliver etableret.

Planens hovedlinjer blev drøftet første gang i konsistorium i september 2001 og tiltrådt, idet konsistorium både tilsluttede sig beskrivelsen af udfordringerne og universitetets mål og midler i relation hertil. På et efterfølgende møde blev den nye ledelsesstruktur mere detaljeret gennemgået, og der var bred tilslutning til de ovenfor skitserede elementer, men samtidig nogen kritik fra konsistoriums studenter og TAP'er af, at rektor også ønskede at formalisere et såkaldt ledelsesteam bestående af rektoratet, direktøren og dekanerne, idet et sådant mødeforum fra disse grupper betragtes som underminerende den demokratiske proces.

Ved årets slutning stod det tilbage at implementere den nye model og vise, at universitetsdemokratiet styrkes af den nye struktur med en stærkere formalisering af de stående rektorale udvalg, og således kvalificeret inden for den bestående lovgivning, imødegår de kræfter der ønsker at få ændret den hidtidige 522 år gamle tradition med en fri og uafhængig valgt ledelse.

Nyt rektorat

Ved årets rektorvalg blev Linda Nielsen og Jørgen Olsen valgt for de kommende fire år som rektor og prorektor med tiltrædelse 1.2.2002.

Rektor Kjeld Møllgård

Immatrikulationsfesten 2001

Immatrikulationsfesten blev holdt den 4. september 2001 og indledtes med en fanfare. Efter rektors tale til de nyimmatrikulerede fremførtes J.L. Heiberg og C.E.F. Weyses "Hellige Flamme" og festen afsluttede med "Gunther Balade" komponeret og arrangeret af Jens Windelboe. Derefter var der fest i Konsistoriegården. For de musikalske indslag stod Studenter Sangforeningen samt Musikvidenskabeligt Instituts Bigband MI22.

Årsfesten 2001

Universitetets årsfest den 15. november 2001 indledtes med fanfare af Musikvidenskabeligt Instituts Big Band – MI22. Efter tale af rektor Kjeld Møllgård fremførte Studenter-Sangforeningen 3 sange af hhv. Carl Nielsen, Jan Maegaard og Poul Schierbeck. Herefter talte Rasmus Okholm Hansen fra Forenede Studenterråd, og MI22 spillede Jukka Linkolas "Tomorrow" med Lew Soloff som gæstesolist.

Professor Ole Espersen holdt festforelæsning om "Demokrati og menneskerettigheder til diskussion", hvorefter universitetskoret Lille MUKO under ledelse af Jesper Grove Jørgensen fremførte 3 arrangementer af Mikis Theodorakis.

Årets undervisningspris, også kaldet "Årets Harald", blev i år tildelt professor Jan Philip Solovej, Institut for Matematiske Fag. Derefter fulgte promovering af fire æresdoktorer, proklamation af årets doktorer og uddeling af 11 guldmedaljer og 11 sølvmedaljer.

Traditionen tro fulgte som afslutning J.L. Heiberg og C.E.F. Weyses kantate: "Hellige Flamme" og festen afsluttedes med fanfare.

Ved den efterfølgende festaften i Det Kongelige Teater opførtes Bizets opera "Carmen".

Organisation og styring

Københavns Universitet er en statsinstitution under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling og styres efter bestemmelserne i Universitetsloven fra 1993, som giver universitetet et på mange områder udstrakt selvstyre, herunder et økonomisk selvstyre med hensyn til hvordan dets samlede bevilling skal anvendes.

Universitetet ledes af rektor. De faglige hovedområder, fakulteterne, ledes af dekaner, og institutterne af institutledere. Studienævnene – som har ansvaret for undervisning og eksamen m.m. – ledes af studieledere.

En række kollegiale organer indgår i universitetets styring: Konsistorium for universitetet som helhed, et fakultetsråd på hvert fakultet, og institutbestyrelser på de enkelte institutter.

Universitetets organisationen bæres, som illustreret nedenfor, af tre "søjler":

Den kollegiale søjle

De kollegiale organer består af konsistorium, fakultetsråd, institutbestyrelser og studienævn.

Konsistorium

Konsistorium er universitetets øverste kollegiale organ og varetager universitetets interesser som uddannelses- og forskningsinstitution. Det drøfter og fastlægger – efter høring af fakulteterne – de langsigtede retningslinier for universitetets virksomhed og udvikling, herunder faglige udviklingsplaner for universitetet som helhed.

Konsistorium er sammensat af en formand og 14 medlemmer, nemlig rektor, som er født formand, 2 udefra kommende medlemmer, 5 af dekanerne, 2 repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere, 2 repræsentanter for det teknisk-administrative personale og 3 repræsentanter for de studerende. Den 6. dekan, p.t. den juridiske, deltager i møderne uden stemmeret, ligesom prorektor og universitetsdirektøren.

Figur 1. Generel beslutningsstruktur

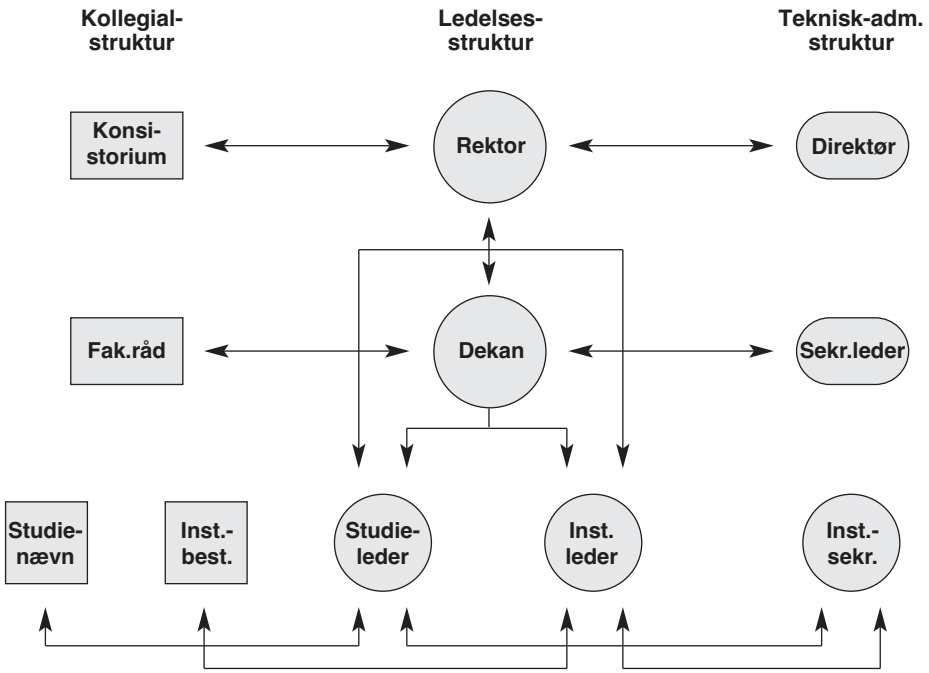

Fakultetsrådene
Universitetet er opdelt i seks fakulteter, som hver har et fakultetsråd. Fakultetsrådene er sammensat af op til 14 medlemmer, nemlig dekanen, der er født formand for rådet, 2 udefra kommende medlemmer og repræsentanter for de videnskabelige medarbejdere, repræsentanter for de teknisk-administrative medarbejdere og de studerende i forholdet 2 til 1 til 1.

Institutbestyrelserne og studienævnene
Institutter der har 10 eller flere videnskabelige medarbejdere skal have en bestyrelse. Institutbestyrelserne består af institutlederen som født formand, repræsentanter for lærerne og det tekniske og administrative personale, og også de studerende har fået plads i bestyrelserne ved lovændringen i 1999. I studienævnene deler lærere og studenter pladserne.

Ledelsessøjlen
Rektor er den øverste ansvarlige for hele universitetets virksomhed. Udover rektor består ledelsessøjlen af dekaner, studieledere og institutledere. Der er tale om et hierarkisk forhold, hvor rektor har den overordnede kompetence i alle sager.

Rektoratet
Professor, med.dr. Kjeld Møllgård har været rektor siden 1. februar 1994, idet han blev genvalgt i efteråret 1993. Lektor, cand.pæd. Joan Conrad har siddet som prorektor siden 1. februar 1997.

Ved valget i efteråret 2001 blev professor, dr.jur. Linda Nielsen valgt som rektor, og lektor, cand.scient. Jørgen Olsen som prorektor for perioden 1.2.2002 - 1.2.2006, se afsnittet om valget.

Den teknisk-administrative søjle
Til rådighed for rektor er en administration, der ledes af universitetsdirektøren. Direktøren for Københavns Universitet er cand.polit. Else Sommer.

Efterårsvalget 2001

Valg af rektor og prorektor
I efteråret 2001 var der nyvalg til rektor- og prorektorposterne. Der var opstillet tre kandidatpar, nemlig professor Peter Gundelach (sociologi) og lektor Nanna Noe-Nygaard (geologi), professor Kirsten Hastrup (antropologi) og lektor Nils-Erik Fihn (odontologi) og professor Linda Nielsen (jura) og lektor Jørgen Olsen (molekylærbiologi). Selv om kandidaterne opstillede som par (den førstnævnte til rektorposten) foregik valgene dog efter reglerne som uafhængige af hinanden.

Dekanvalg
Det blev tilsvarende afholdt valg til dekan- og prodekanposterne. Kun ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet var der kampvalg. De øvrige blev valgt uden afstemning.

Følgende blev valgt

Teologi
Dekan: Steffen Kjeldgaard-Pedersen
Prodekan: Mogens Müller

Samfundsvidenskab
Dekan: Tage Bild
Prodekan: Hans Jørgen W. Jacobsen

Sundhedsvidenskab
Dekan: Ralf Hemmingsen
Prodekan: Birgitte Nauntofte & Ulla Wewer

Humaniora
Dekan: John Kuhlmann Madsen
Prodekan: Thorkil Damsgaard Olsen

Naturvidenskab
Dekan: Henrik Jeppesen
Prodekan: Sine Larsen

Jura
Dekan: Vagn Greve
Prodekan: Jens Kristiansen

Studentervalg
Endelig blev der i efteråret 2001 afholdt valg til konsistorium, fakultetsråd, institutbestyrelser, ph.d.-studienævn & studienævn i valggruppe VI "Studerende". Langt de fleste valg blev afgjort uden afstemning.

Forenede Studenterråd (FSR) genvandt de tre studenterpladser i konsistorium, hvor FSR's valgforbund opnåede 6.675 af de i alt 7.936 stemmer. Nærmeste konkurrent var

Kandidaterne opnåede følgende stemmetal

Rektorkandidat	***VIP***	***TAP***	***Studerende***	***Vægtede stemmer I alt***
Peter Gundelach	259	286	1520	563,6
Kirsten Hastrup	462	263	3444	925,7
Linda Nielsen	620	591	2510	1192,8
Prorektorkandidat	***VIP***	***TAP***	***Studerende***	***Vægtede stemmer I alt***
Nanna Noe-Nygaard	348	332	2994	834,2
Nils-Erik Fiehn	376	257	2170	737,7
Jørgen Olsen	564	547	1307	1004,2

Med disse stemmetal var Linda Nielsen umiddelbart valgt som rektor, mens Jørgen Olsen var valgt som prorektor, efter at Nanna Noe-Nygaard havde trukket sig fra et omvalg imellem de to.

et listeforbund mellem Reformklubben og Rigtige Biokemikere, der opnåede 689 stemmer, mens Konservative Studerende og Liberale Studerende måtte nøjes med hhv. 337 og 235 stemmer. Stemmeprocenten var 23. FSR besatte endvidere samtlige pladser i de 6 fakultetsråd samt næsten alle studienævnspladserne.

Institutvalg

Endelig blev der i efteråret 2001 afholdt valg af institutledere og viceinstitutledere og valg til institutbestyrelser i valggruppe I, II, III "VIP" og valggruppe V "TAP" samt valg til studienævn i valggruppe I, II, III og IV "VIP".

Konsistorium

Medlemmer pr. 31.12.2001

Ledelsesrepræsentanter
Rektor, professor, med.dr. Kjeld Møllgård.
Dekanen for Det Teologiske Fakultet, docent, dr.theol. John Strange.
Dekanen for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, lektor, mag.scient.soc. Tage Bild.
Dekanen for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, professor, dr.med. Hans Hultborn.
Dekanen for Det Humanistiske Fakultet, lektor, cand.mag. John Kuhlmann Madsen.
Dekanen for Det Naturvidenskabelige Fakultet, lektor, cand.mag. Henrik Jeppesen.

Repræsentanter for det videnskabelige personale (VIP)
Lektor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen, Institut for Molekylær Patologi.
Lektor, dr.polit. Niels-Henrik Topp, Institut for Statskundskab.

Repræsentanter for det teknisk-administrative personale (TAP)
Laboratoriefuldmægtig Dorte Birgitte Heldrup, Kemisk Institut.
Ingeniørassistent Ole Muller Bested, Institut for Psykologi.

Repræsentanter for de studerende
Stud.mag. Rasmus Okholm-Hansen.
Stud.mag. Jens Barslund Mikkelsen.
Stud.mag. Mads Biering-Sørensen.

Eksterne medlemmer
Direktør Torben Klein, Akademiet for de Tekniske Videnskaber.
Direktør Lisbeth Lollike, Personalestyrelsen.

Deltager uden stemmeret i konsistoriums møder
Prorektor, lektor, cand.pæd. Joan Conrad.
Dekanen for Det Juridiske Fakultet, professor, lic.jur. Vagn Greve.
Universitetsdirektør, cand.polit. Else Sommer.

Konsistoriums årsberetning

Konsistorium har i 2001 holdt syv møder. Endvidere blev der afholdt et budgetseminar i november i forbindelse med behandlingen af budgettet for 2002.

Konsistorium indledte møderækken i 2001 med at vedtage udmøntningen af flerårsaftalens bevillinger og tilslutte sig det tillæg til universitetets udviklingskontrakt som i denne forbindelse blev aftalt med Undervisningsministeriet. I foråret 2001 blev også virksomhedsregnskabet for 2000 drøftet og vedtaget.

På møderne er konsistorium løbende blevet orienteret om og har drøftet en række høringssvar som universitetet har afgivet. Det drejer sig bl.a. om universitetets tilslutning til det videre arbejde i Øresundsuniversitetet, høringssvar vedr. EU's 6. rammeprogram, ændring af ph.d.-bekendtgørelse, universitetets ligestillingsredegørelse, ændring af lov om videnskabsetisk komité-system og Forskningskommissionens rapport.

Udviklingen på SEA-området er i løbet af året blevet drøftet i konsistorium, der har tilsluttet sig det arbejde, universitetet i årets løb har udført på dette felt.

Konsistorium er blevet orienteret om mulighederne for at indgå en aftale om leje af Kommunehospitalet og om den aftale som i foråret 2001 blev indgået vedr. placeringen af sekretariatet for GBIF (Global Biodiversity Information Facility) i Danmark, på Københavns Universitet.

Konsistorium har drøftet den økonomiske situation for universitetet i løbet af 2001 ud fra den økonomiske rapportering fra fakulteterne. I efteråret drøftedes også mere generelt hvilken form økonomirapporteringen til konsistorium hensigtsmæssigt skal have, herunder hvilken detaljeringsgrad som giver det bedste beslutningsgrundlag for konsistorium. I drøftelsen indgik også de kritikpunkter der blev rejst af Rigsrevisionen i forbindelse med en undersøgelse af universitetets økonomistyring på centralt niveau og på to fakulteter.

I efteråret drøftede konsistorium regeringens forslag til finanslov for 2002 og implikationerne for universitetets virksomhed. Budgettet for 2002 blev drøftet og vedtaget under de forudsætninger som forelå før VK-regeringens tiltrædelse.

Regeringsskiftet i november 2001 satte yderligere skub i den drøftelse af ledelsesreform der allerede i foråret 2001 blev taget rigtigt hul på i konsistorium. På konsistoriums møde i september blev de udviklingslinjer som universitetet følger fremover vedtaget. På det efterfølgende møde blev en mere konkret udviklingsplan for universitetet udmøntet med forslag til en ny og mere tværgående ledelsesstruktur ligesom der blev vedtaget nedsættelse af et eksternt rådgivende organ.

Hovedsamarbejdsudvalget

Københavns Universitetets Hovedsamarbejdsudvalg (HSU) holdt 6 ordinære møder i 2001. Hovedsamarbejdsudvalget er nedsat i henhold til samarbejdsaftalen af 6. november 1990 med senere tillægsaftaler om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner samt den nye samarbejdsaftale af 27. september 1999.

Medlemmer

Formand
Rektor Kjeld Møllgård.

Ledelsessiden (A-siden) udpeget af rektor
Universitetsdirektør Else Sommer, dekan John Strange, dekan Vagn Greve (Det Juridiske Fakultet), dekan Tage Bild (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet), dekan Hans Hultborn (Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet), dekan John Kuhlmann Madsen (Det Humanistiske Fakultet), dekan Henrik Jeppesen (Det Naturvidenskabelige Fakultet) og kontorchef Søren Nissen (Personale og Jura).

Medarbejdersiden (B-siden) udpeget af organisationerne
Poul Erik Krogshave, næstformand (Teknisk Landsforbund), Ingrid Kryhlmand (HK-kontor), Fritz Buster Nielsen (HK-laborant), Geert Aksfelt-Holm (TAT), Leif Søndergaard (Dansk Magisterforening/VIP), Lars Kayser (Foreningen af Speciallæger), Lasse Pryning (Dansk Metal), Elsebeth Andersen (Kvindeligt Arbejderforbund), Keijo Auvinen (FFT) som i efteråret 2001 blev afløst af Leif Jensen (FFT), Henrik Prebensen (Dansk Magisterforening/VIP), Karen Rønnow (DJØF/TAP) som i efteråret 2001 blev afløst af Tim Møller Jørgensen (DJØF/TAP) og Annette Kronborg (Danmarks Jurist- og Økonomforbund/VIP) som sommeren 2001 blev afløst af Hanne Nexø Jensen (DJØF/VIP).

Sekretariatsfunktionen blev indtil 31. januar 2001 varetaget af projektleder Lene Hviid og derefter af fuldmægtig Gyrithe Blichfeldt, begge Personale og Jura.

Hovedsamarbejdsudvalgets årsberetning

HSU behandlede i 2001

Personalepolitik
I begyndelsen af 2001 fremlagde den af HSU nedsatte arbejdsgruppe i forbindelse med implementeringen af et af de personalepolitiske indsatsområder i Udviklingskontrakten, "revision af personalepolitikken" det endelige udkast til forslag til en revideret personalepolitik. HSU vedtog det fremlagte forslag, idet der dog i første halvdel af 2001 fortsat blev arbejdet med justeringen af enkelte bilag inden vedtagelsen af den samlede personalepolitik.

Personalepolitik for Københavns Universitet afspejler bl.a. en øget fokusering på kompetenceudvikling på alle niveauer, ledelsesansvar og seniorpolitik, ligesom bortfaldet af "120-dages-reglen" i forbindelse med afskedigelse på grund af sygdom har resulteret i en politik, der øger bestræbelserne på fastholdelse af medarbejderne.

Et andet af Udviklingskontraktens indsatsområder: Udvikling af koncept til medarbejderudviklings-samtaler blev gennemført af arbejdsgruppen nedsat til formålet, tiltrådt af HSU og optræder nu som nyt bilag i den reviderede personalepolitik.

Personaleudviklingsudvalget fremlagde i 2001 forslag til retningslinier for kompetenceudvikling på Københavns Universitet. Forslaget blev behandlet og derefter vedtaget af HSU.

Arbejdsgruppen vedrørende retningslinier for adgang til og anvendelse af elektronisk post ved KU færdiggjorde det i 2000 påbegyndte arbejde. HSU tiltrådte retningslinierne, der ligeledes blev indføjet som nyt bilag i den reviderede personalepolitik.

HSU nedsatte ligeledes i 2000 en arbejdsgruppe med henblik på udarbejdelse af retningslinier for evaluering af underviseres pædagogiske indsats. Arbejdsgruppen fremlagde i 2001 resultatet, der udformet som minimumsprincipper for samme, blev tiltrådt af HSU og indføjet i rækken af nye bilag til personalepolitikken.

Desuden blev retningslinier for påtaler og advarsler samt retningslinier for behandling af klager over personale revideret og omformuleret i forbindelse med revisionen af personalepolitikken.

Cirkulæret om udbud og udlicitering af statslige drifts- og anlægsopgaver har i 2000 foranlediget HSU til at nedsætte en arbejdsgruppe med det formål at udarbejde forslag til retningslinier vedrørende personalets inddragelse i udlicitering af arbejds- og opgaveområder i relation til det personalemæssige område. Drøftelserne af dette forslag er endnu uafsluttede.

Universitetets økonomi
Forhold om økonomi har i overensstemmelse med samarbejdsaftalen været et fast punkt på HSU's dagsorden. HSU er løbende holdt orienteret om budget- og regnskabsforhold blandt andet gennem publikationen "Månedens Hovedtal", som kort viser bevillingsrammer, forbrug, årsværk og personalestatistik.

HSU har i årets løb beskæftiget sig med det afsluttende virksomhedsregnskab for 2000, og i lighed med tidligere år har HSU i samarbejde med konsistorium afholdt et budgetseminar med henblik på drøftelse og planlægning af det følgende års budget.

I forlængelse af "rapport om lønstyringsredskaber", hvis anbefalinger HSU tilsluttede sig i 2000, blev HSU forelagt de på denne baggrund udarbejdede lønstyringsrapporter, der nu er tilgængelige og løbende vil blive distribueret til HSU.

I 2001 har de økonomiske forhold været præget af stabilitet og tilbageholdenhed. Tilpasningen mellem bevillinger og aktiviteter på Det Naturvidenskabelige, Det Sundhedsvidenskabelige og Det Humanistiske Fakultet har resulteret i en nedbringelse af underskud akkumuleret i tidligere år. Der har derfor ikke været tale om større tiltag med henblik på reduktion i medarbejderstaben, men der frygtes dog ved årets udgang mærkbare reduktioner i bevillingerne for de kommende år.

Høringer og drøftelser m.v.

HSU har i løbet af 2001 blandt andet fået forelagt og drøftet:

Rapport fra Personaleudviklingsudvalget (PUU) om resultatet af den foretagne undersøgelse af efteruddannelsesindsatsen

- Forslag til arbejdsmiljømålsætning
- Arbejdsskadestatistik for 2000
- Arbejdsmarkedspolitisk redegørelse fra Finansministeriet/Personalestyrelsen
- Rammeaftale mellem CFU og Finansministeriet om opsparing af frihed
- Personalepolitisk redegørelse fra Finansministeriet/Personalestyrelsen, "Statens personale i tal"
- Rigsrevisionens undersøgelse om økonomistyringen på Københavns Universitet
- Universitetets svar til Ligestillingsredegørelse 2001 indsendt til Undervisningsministeriet
- Evaluering af forsøg med nye lønsystemer i staten fra CFU og Finansministeriet
- Debatoplæg fra CFU og Finansministeriet: Staten har brug for kvindelige ledere
- Campusaftalen med Microsoft
- Københavns Universitets Udviklingsplan, herunder forslag til ændringer i ledelsesstrukturen

Andet

HSU er i øvrigt løbende blevet orienteret om relevante publikationer, kurser, konferencer m.v. fra Finansministeriet/Personalestyrelsen mv.

Rektor, næstformand og HSU-sekretariatet har deltaget i en spørgeskemaundersøgelse fra Personalestyrelsen blandt udvalgte institutioner om implementering af personalepolitik i staten.

Medlemmer af HSU har deltaget i en række konferencer om blandt andet kompetenceudvikling og personalepolitik.

Arbejdsmiljøorganisationen

Arbejdsmiljørådet har i 2001 udarbejdet en overordnet Arbejdsmiljømålsætning for KU, som ligeledes er tiltrådt af Hovedsamarbejdsudvalget. I forlængelse heraf, samt i medfør af de fastsatte udviklingsmål for arbejdsmiljø i udviklingskontrakten, har Arbejdsmiljørådet udarbejdet og gennemført en aktivitets- og handlingsplan for året samt de efterfølgende et til to år. I henhold til denne plan har indsatsen i 2001 især været rettet mod allergiområdet, at der tages de fornødne arbejdsmiljøhensyn ved nybygning m.v. samt mod udvikling af arbejdet med de studerendes arbejds- og undervisningsmiljø.

Allergi m.v.

Med baggrund i manglende viden om og fravær af nærmere retningslinjer om de arbejdsmiljømæssige forhold i forbindelse med arbejdet med forsøgsdyr, er der i 2001 indledt et samarbejde med øvrige brugere og producenter af forsøgsdyr med henblik på en nærmere klarlægning af risici, herunder især allergirisici og ergonomiske belastninger. Desuden søges i sammenhæng hermed afdækket sammenhængen mellem øgede dyrevelfærdskrav og arbejdsmiljøet. Med afsæt i et gennemført seminar på KU i december 2001 med deltagelse af stort set alle relevante interessenter, bl.a. brugere, producenter og myndigheder, er det hensigten at få udviklet nødvendige og brugbare løsninger til forbedring af forholdene, som i nødvendigt omfang tager hensyn til såvel arbejdsmiljøet som til dyrenes velfærd.

Arbejdsmiljø og miljøhensyn ved nybygning m.v.

Som en konsekvens af, at der i 2000 blev udarbejdet en KU-vejledning om miljø og arbejdsmiljøhensyn i forbindelse med ny- og ombygning, har der i det forløbne år været arbejdet intensivt med at sikre, at de der angive funktionskrav naturligt indgår i projekterings- og planlægningsgrundlaget i forbindelse med alle byggesager.

Studerendes sikkerhed og undervisningsmiljø

I henhold til nye krav i lov om undervisningsmiljø er der i samarbejde med bedriftssundhedstjenesten og Arbejdsmiljøinstituttet iværksat et eksternt finansieret projekt, som har til formål at udvikle og afprøve operationelle værktøjer til gennemførelse af den krævede vurdering af de studerendes undervisningsmiljø. Der er således i 2001 udviklet og afprøvet spørgeskemaer til kortlægning af de studerendes psykiske, fysiske og æstetiske forhold og rammer. Endelig rapport om projektet vil blive udsendt først i det nye år, og kan indgå i beslutningsgrundlaget for, hvorledes KU agter at gennemføre undervisningsmiljøvurderinger.

Med henblik på at skærpe og højne de studerendes holdninger og adfærd i forhold til laboratoriesikkerhed har Arbejdsmiljøsektionen stået for et delvist eksternt finansieret projekt om udvikling af materiale om laboratoriesikkerhed, bestående af videofilm, plakat, folder og underviservejledning, målrettet de studerende og undervisere. Dette er sket i samarbejde med øvrige universiteter og med Novo-Nordisk.

Arbejdsskader

I 2001 har der været i alt 85 anmeldte arbejdsskader på KU, inklusiv brilleskader. Dette er en markant reduktion i forhold til sidste år, hvor antallet af anmeldte arbejdsskader var 114. Det er især på områderne arbejdsbetingede lidelser samt brilleskader, at der er fremkommet færre anmeldelser.

De studerendes organisationer

De studerendes organisationer er i universitetets årbog afgrænset til de organisationer, der i det forløbne år har haft plads i konsistorium. Forenede Studenterråd har haft alle 3 pladser.

Forenede Studenterråd (FSR)

Adresse
Fiolstræde 10, 1
1171 København K
Telefon 35 32 38 38
Fax 35 32 38 48
Internet www.fsr.ku.dk
fsr@fsr.ku.dk

Organisation
Forenede Studenterråd er en tværpolitisk organisation, der arbejder for bedre forhold for de mere end 34.000 studerende på Københavns Universitet. Organisationen er en sammenslutning af de mere end 50 fagråd, der på de enkelte fag arbejder for bl.a. bedre studieordninger og bedre studiemiljø. Strukturen i organisationen matcher i store træk universitetets opbygning, så der for hvert studienævn og institutbestyrelse findes et fagråd, for hvert fakultetsråd findes en sammenslutning af fagråd på fakultetet (fakultetskoordineringer) og endelig arbejder alle fagråd på universitetet sammen i Fællesrådet (se nedenstående figur). Fælles for alle niveauer er, at alle studerende (med et årskort inden for området) kan deltage i organisationens arbejde – uanset politisk ståsted. Ligeledes hersker princippet om én mand én stemme på alle niveauer. Ud over de personlige stemmer har fagrådene også stemmer alt efter deres størrelse.

Organisationens daglige ledelse udgøres af en formand, i 2001 stud.polit. Simon Schou, samt et præsidium. Formand og præsidium repræsenterer den centrale del af organisationen udadtil ud fra de beslutninger, der træffes på Fællesrådets møder og på Generalforsamlingen.

Organisationens forskellige niveauer udgør baglandet for mere end 95 % af de ca. 200 indvalgte studerende i universitetets kollegiale organer. Således er fagrådene bagland for studienævnsmedlemmer, fakultetskoordineringer for fakultetsrådsmedlemmer og Fællesrådet for konsistoriemedlemmer. I 2001 havde Forenede Studenterråd følgende repræsentanter i konsistorium: Stud.mag. Jens Barslund Mikkelsen (Retorik), stud.mag. Mads Biering-Sørensen (Europæisk Etnologi) og stud.jur. Rasmus Okholm-Hansen.

Historie
I 1994 besluttede Studenterrådet og Moderate Studenter at fusionere, da man brugte for mange kræfter på splid mellem studenterorganisationer, kræfter der bedre kunne bruges på samarbejde for bedre forhold for studerende. Man valgte navnet Forenede Studenterråd, der på en gang skulle signalere fusionen mellem de to tidligere modstandere, og at organisationen var sammenslutningen af fagråd på universitetet. Organisationens fælles sekretariat flyttede fra Krystalgade til Fiolstræde 10, hvor det stadig har til huse.

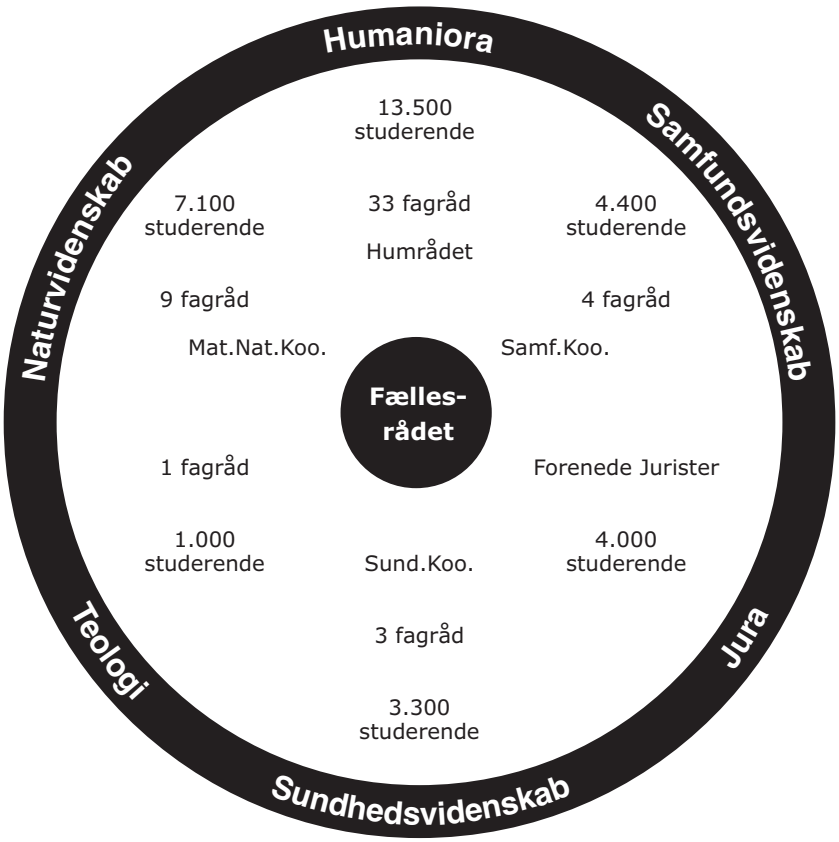

Aktiviteter
Som nævnt arbejder Forenede Studenterråd for bedre vilkår for studerende. Hvor fagrådene koncentrerer arbejdet om studiemiljøerne og fakultetskoordineringerne om spørgsmål der vedrører et helt fakultet, koncentrerer Fællesrådet og Præsidiet sig om de spørgsmål, der vedrører universitetet generelt, f.eks. budget, bygninger, stillingsstruktur osv. Det er ligeledes Fællesråd og Præsidium, der i samarbejde med landsorganisationen Danske Studerendes Fællesråd (DSF) arbejder med spørgsmål som studerendes levevilkår, uddannelsespolitik på landsplan, studerendes forhold i andre lande mv.

I 2001 har Forenede Studenterråd bl.a. arbejdet for:

Uddannelsespolitik

Flerårsaftale
I år kom den længe ventede flerårsaftale for universiteterne. Forenede Studenterråd har siden arbejdet for at finde hensigtsmæssige måder at anvende de ekstra midler på.

Portalprojektet
Portalprojektet er nedsat for en treårig periode centralt på universitetet. Projektet har til formål at forbedre mulighederne for kommunikation mellem aktørerne på Københavns Universitet via internettet. Projektet er et resultat af et forslag som blev udarbejdet af Forenede Studenterråd.

Evaluering
Forenede Studenterråd satte evaluering på dagsordenen i Rektors Uddannelsesudvalg. Det resulterede i et seminar med studienævnsrepræsentanter og tillidsmænd, hvor der bl.a. kom bud på, hvordan man foretog og brugte evalueringer på andre universiteter. Arbejdet er blevet meget relevant i forbindelse med implementering af rekvirentmodellen.

Rekvirentmodel
Forenede Studenterråd lavede et udkast til en rekvirentmodel vedrørende studienævnenes mulighed for rekvirering af undervisning, der blandt andet vil medføre, at kravene til evalueringsprocedurerne bliver forbedret. Modellen er endnu ikke færdigbehandlet i konsistorium.

Repræsentantskaber
Forenede Studenterråd diskuterede omverdenens ønske om bestyrelser med eksternt flertal som afløser for konsistorium. Forenede Studenterråd er ikke uenig i, at en øget omverdenskontakt er ønskelig, men finder ikke bestyrelsesmodellen hensigtsmæssig. Som alternativ foreslås det, at man etablerer rådgivende repræsentantskaber på fag-/faggruppeniveau. Disse repræsentantskaber skal bestå af folk med interesse i både fagets forskning, uddannelse og anvendelse.

Universitetsledelse
I løbet af sommeren fremkom Socialdemokratiet med et oplæg til ændring af universiteternes ledelsesform. Forenede Studenterråd satte sig for at reagere offentligt imod disse tanker, bl.a. fordi det stod klart, at Forskningskommissionen i september ville „nedkomme“ med en beretning med de samme konklusioner: Bestyrelse med eksternt flertal og ansat udefrakommende ledelse. Konsistoriegruppen deltog aktivt i arbejdet med en ny handlingsplan for Københavns Universitet, som kunne vise de eksterne forslagsstillere, at der ikke var nogen grund til at lave om på universitetets ledelsesform for at møde fremtidens udfordringer.

Masteruddannelser
Som en del af et politisk forlig var der afsat midler til at udbygge efter- og videreuddannelse på universiteterne i form af nye masteruddannelser. Universitetet søgte og fik midler til at opbygge en såkaldt Kompetenceenhed, der skal varetage undersøgelse af markedet for nye masteruddannelser og skabe samarbejde på universitetet mellem fag mhp. egentlig oprettelse af uddannelserne.

Det væsentligste arbejde i år har handlet om at få fastlagt proceduren for godkendelse af masteruddannelser og deres organisatoriske indplacering. Hovedkravet fra Forenede Studenterråd var, at dette skulle ske inden for Universitetslovens rammer, dvs. med forankring i (eksisterende) studienævn. Proceduren er endnu ikke på plads, men konkrete erfaringer har gjort Forenede Studenterråds bekymringer berettigede. Der er i den forbindelse kommet tilkendegivelser om, at Forenede Studenterråds minimumskrav til procedurer vil blive indarbejdet i universitetets regelsæt på området.

Øresundsuniversitetet
Forenede Studenterråd har gennem året været aktive i et samarbejdsorgan for de forskellige studenterorganisationer, der er tilknyttet Øresundsuniversitetet. I løbet af 2001 har man oprettet en “studentbro-komite”, der skal behandle forskellige problemer af praktisk art.

Studenterorganisationerne under Øresundsuniversitetet har tilsammen fire medlemmer af rektorforsamlingen.

Studerendes levevilkår

Studerendes boligforhold
Ved studiestarten i 2001 var ventelisten hos Centralindstillingsudvalget i København (CIU) til en ungdomsbolig i København oppe på godt 6600 ansøgere. Der blev i samme omgang givet boligtilbud til kun 95 ansøgere. Forenede Studenterråd har arbejdet med følgende ungdomsboligpolitiske emner: By- og Boligministerens forslag til boligpakke, Københavns Kommunes boligforlig, kommunal anvisningsret til 25 % af alle ledige værelser på de gamle kollegier, containerboliger og forældrekøb af ejerlejligheder. Desværre har der fra store dele af Folketinget og Københavns Kommunes side ikke været den fornødne vilje til at afhjælpe de horrible boligforhold for studerende.

Arbejds-/undervisningsmiljø
I år blev loven om elever og studerendes undervisningsmiljø vedtaget. Forenede Studenterråd er langt fra tilfredse med indholdet, da der ikke er indlagt mulighed for at reagere med loven i hånden på konstaterede problemer med undervisningsmiljøet. Sidst men ikke mindst følger der ikke nogen penge med loven andet end fem millioner kr. til oprettelse af Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCU), som skal fungere som rådgivende organ og “videns-/databank” på området. Arbejdsmiljøsektionen på Københavns Universitet har i samarbejde med de studerende forberedt en større undervisningsmiljøvurdering for de studerende på universitetet.

SU
Forenede Studenterråd har gennem landsorganisationen Danske Studerendes Fællesråd haft en repræsentant siddende i SU-rådet i 2001. SU-rådet har primært diskuteret fremtidens SU-system, udarbejdelsen af konsekvensberegninger på SU-rådets debatoplæg fra 2000 og fribeløbsgrænserne.

Internationalt

Internationalisering på Københavns Universitet
Fra universitetets side har det store arbejde været opfølgning på udviklingskontrakten blandt andet spørgsmålet om udbuddet af kurser på engelsk og boliger til udvekslingsstuderende. I løbet af 2001 har to institutioner i København været tvunget til at opsige udvekslingsaftaler, da de ikke kunne garantere boliger til udvekslingsstuderende. Yderligere har Internationaliseringsudvalget beskæftiget sig med de praktiske konsekvenser af Bologna-processen og spørgsmålene om, hvordan det skal implementeres.

FSR's publikationer
I februar udgav Forenede Studenterråd "Studenterhåndbogen", der er et redskab for kommende studerende, hvori de kan orientere sig om universitetets uddannelser (samt udvalgte uddannelser i Københavnsområdet), optagelsesbestemmelser, kollegier og ungdomsboliger. "Studenterhåndbogen" uddeles gratis på gymnasiale uddannelsesinstitutioner øst for Storebælt.

Til de nyoptagne studerende udsendte Forenede Studenterråd i august bladet "RUS – Universitet & Samfund", der giver en kort præsentation af organisationen samt oplysninger om de forskellige fakulteter og et minileksikon med oplysninger, man kan få brug for som nyoptagen.

Organisationens interne nyhedsbrev med mødeindkaldelser, referater og meddelelser, "Information & Debat", udkom 13 gange i 2001.

Som led i en ny informationsstrategi for Forenede Studenterråd blev der udgivet fem vægaviser og tilhørende flyers, der blev fordelt på alle fakulteterne rundt om på universitetet.

I november udgav Forenede Studenterråd et særnummer af "Studentermagasinet" i forbindelse med valget til de styrende organer.

Andre studenterorganisationer

En oversigt med links til diverse andre studenterorganisationer findes på: www.ku.dk/led/studorg/studorg.html.

Akademiske anliggender

Æresdoktorer

Den 15. november 2001 tildelte Københavns Universitet ved sin årsfest traditionen tro æresdoktorgraden til et antal danske og udenlandske forskere.

Forudsætningen for at komme i betragtning er altid at den pågældende har ydet en omfattende og betydningsfuld forskningsindsats på internationalt niveau. Almindeligvis har vedkommende tillige spillet en væsentlig rolle for forskning og forskeruddannelse ved Københavns Universitet, som gæstelærer eller gennem internationalt forskningssamarbejde.

Det er forskere og forskningsmiljøer ved Københavns Universitet, der foreslår emnerne, og i sidste ende er det konsistorium der træffer beslutningen.

Æresdoktorerne stilles ved årsfesten i forslag (promoveres) i henhold til gammel tradition af en universitetslærer hvorpå rektor på universitetets vegne erklærer dem for æresdoktorer.

Doctor medicinae honoris causa

Rolf Håkanson
Professor ved Farmakologisk Institut ved Lunds universitet Rolf Håkanson for hans omfattende og banebrydende indsats vedrørende fordøjelsens fysiologi og farmakologi.

Promotor: Professor, dr.med. et scient. Jens Fr. Rehfeld, Rigshospitalets Biokemiske Afdeling.

Doctores philosophiae honoris causa

Ole Crumlin-Pedersen
Museumsinspektør ved Nationalmuseet Ole Crumlin-Pedersen for hans livslange, banebrydende pionerarbejde på det marinarkæologiske område.

Promotor: Professor, dr.phil. Niels Lund, Institut for Historie.

Bruce Lincoln
Professor ved University of Chicago Bruce Lincoln for hans vigtige bidrag til forståelsen af strukturerne bag rituelle og mytiske systemer i indoeuropæiske religioner.

Promotor: Lektorvikar, dr.phil. Jens Vanggaard, Institut for Religionshistorie.

Doctor scientiarum honoris causa

Joachim Cuntz
Professor i matematik ved Westphälische Wilhelms-Universität i Münster Joachim Cuntz for hans succesrige og meget brugte anvendelse af algebraisk topologi på ikkekommutative geometriske objekter.

Promotor: Professor, dr.phil. Gert Kjærgård Pedersen, Institut for Matematiske Fag.

Ved årsfesten i november 2001 promoveredes fire æresdoktorer: Den medicinske æresdoktorgrad til professor ved Farmakologisk Institut ved Lunds universitet, Rolf Håkanson, den filosofiske æresdoktorgrad til såvel museumsinspektør ved Nationalmuseet, Ole Crumlin-Pedersen, som til professor ved University of Chicago, Bruce Lincoln, og den naturvidenskabelige æresdoktorgrad til professor i matematik ved Westphälische Wilhelms-Universität i Münster, Joachim Cuntz. Foto: Heine Pedersen.

Doktorer

Doctores juris

Adjunkt Jesper Lau Hansen
forsvarede den 16.1.2001 sin afhandling: "Informationsmisbrug. En analyse af de centrale bestemmelser i børsrettens informationsregime".

Handlingen blev ledet af dekan, professor Vagn Greve.

Officielle opponenter var professor, dr.jur. Mogens Koktvedgaard og professor, dr.jur. Jan Schans Christensen.

Graden blev konfereret den 26.6.2001.

Biografi
Født 1965 i København. Cand.jur. 1989 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Adjunkt ved Det Retsvidenskabelige Institut A, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen søger at give en realistisk fremstilling af reglerne i dansk børsret om regulering af information, der modsvarer den administrative og retlige praksis, som kan iagttages på det finansielle marked. Afhandlingens tese er, at der i al markedsretlig regulering af information kan iagttages en afvejning mellem hensynet til spredning af information og hensynet til at bevare eller skabe eksklusivitet af information. Denne afvejning er også tydelig i dansk børsret. Da dansk børsret kun har en beskeden praksis at trække på, inddrager afhandlingen erfaringer fra anden dansk markedsret, f.eks. obligationsretten, og fra fremmed børsret, navnlig UK og USA, der begge er stater med et betydeligt kapitalmarked.

Afhandlingens hovedkonklusioner er, at oplysningsforpligtelsen skal fortolkes i lighed med den selskabsretlige interpellationsret, dvs. med et skadesforbehold. Insiderhandel forudsætter, at den interne viden er væsentlig og ikke almindeligt tilgængelig. Selektiv informering fra bestyrelsen, herunder fra bestyrelsesmedlemmer og medarbejderrepræsentanter er tilladelig, såfremt det er sagligt begrundet i informationsmodtagerens ledelsesbeføjelser og sker under forsvarlig fortrolighed. Der rettes en generel kritik af, at forbudene mod informationsmisbrug er begrænsede til officielle markeder. Samlet betragtet må dansk børsret dog betragtes som hensigtsmæssigt indrettet.

Docent Jens Hemmingsen Schovsbo
forsvarede den 7.9.2001 sin afhandling: "Immaterialretsaftaler – fra kontrakt til status i kontraktsretten".

Handlingen blev ledet af dekan, professor Vagn Greve.

Officielle opponenter var professor, dr.jur. Mogens Koktvedgaard og professor, dr.jur. Ulf Bernitz, Stockholm Universitet.

Graden blev konfereret den 11.9.2001.

Biografi
Født 1965 i Hørsholm. Cand.jur. 1991 ved Københavns Universitet. Lic.jur. 1996 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Docent ved Det Retsvidenskabelige Institut A, Københavns Universitet.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen indledes med en drøftelse af kontraktrettens udvikling. Det er herved afhandlingens tese, at udviklingen har medført en øget betoning af eksterne hensyn, således at den klassiske kontraktrets opfattelse af parternes subjektive forhold som kontraktrettens omdrejningspunkt ikke længere kan opretholdes. Udviklingen kan beskrives som en bevægelse "fra kontrakt til status". I afhandlingen 2. del dokumenteres og bearbejdes tesen ved hjælp af eksempler, som er hentet fra immaterialretten: Patentlicensaftaler, konsumptionsprincippet og fortolkning af overdragelsesaftaler og af patentkrav. I afhandlingens sidste og tredje del diskuteres de almene konsekvenser af statusorienteringen.

Doctores medicinae

Cand.scient. Frank Sams-Dodd
forsvarede den 5.1.2001 sin afhandling: "Phencyclidine in the Social Interaction Test: An Animal Model of Schizophrenia with Face and Predictive Validity".

Handlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Annette Gjerris.

Officielle opponenter var: Overlæge, dr.med. Jes Gerlach og lektor, overlæge, dr.med. Birthe Glenthøj.

Graden blev konfereret den 23. 1.2001.

Biografi
Født 1960 på Frederiksberg. Cand.scient. 1985 ved Københavns Universitet, ph.d. 1991 ved Cornell University, Ithaca, NY USA. Nuværende og ansættelsessted: Vice-President & CSO, Sams-Dodd, S.L., Spanien.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen havde til formål at udvikle en ny sygdomsmodel for skizofreni til brug i præklinisk medicinal forskning ved udviklingen af nye antipsykotica. Det er kendt, at misbrugsstofferne d-amfetamin og phencyclidin (PCP) kan fremkalde en skizofreni-lignende tilstand i normale forsøgspersoner. d-amfetamin og PCP kan efterligne de positive skizofrene symptomer (hallucinationer, paranoia og vrangforestillinger), og PCP kan desuden efterligne de negative symptomer (apati og social tilbagetrukkenhed). I en serie indledende forsøg blev rotter, som levede i kolonier under semi-naturlige forhold, behandlet med d-amfetamin eller PCP og deres adfærd blev observeret. På basis af disse forsøg blev det konstateret, at både d-amfetamin og PCP fremkalder anormale adfærdsformer og stereotypier i rotter, som er sammenlignelige til de positive symptomer, og at PCP derudover fremkalder social isolation, en adfærd, der minder om de negative symptomer.

Koloni-modellen er imidlertid meget ressourcekrævende, idet den forudsætter manuel observation af rotternes adfærd, og hvert forsøg forløber over et par uger. Denne metode er derfor ikke egnet til regelmæssig evaluering af nye lægemidler, og det var derfor nødvendigt at udvikle en mere rationel metode. Valget faldt efter afprøvningen af en række adfærdsmodeller på social interaktionstest, hvor to rotter placeres i en ukendt arena, og deres adfærd observeres i 10 min. I denne test fremkalder d-amfetamin og PCP hyperaktivitet og stereotyp adfærd, og PCP social isolation, og det var således muligt at genfinde de samme adfærdsforstyrrelser, som var set i koloni-modellen.

Antipsykotica er forholdsvis effektiv til behandlingen af de positive symptomer, men har kun ringe effekt over for de negative symptomer. Det blev derfor besluttet at koncentrere forsøgene omkring PCP, eftersom PCP kan efterligne begge symptomgrupper, og social-interaktionstesten kan kvantificere PCP's adfærdseffekter. Det første skridt i den videre udvikling af modellen var at automatisere testen, således at en computer kan registrere og kvantificere rotternes adfærd. Dernæst blev en række lægemidler med og uden antipsykotisk effekt afprøvet i modellen og det blev vist, at kun lægemidler med antipsykotisk effekt hæmmer de PCP-fremkaldte adfærdsformer.

Forsøgsrækken har således resulteret i udviklingen og valideringen af en ny sygdomsmodel, som kan evaluere effekten af nye potentielle lægemidler på de positive og negative skizofrene symptomer. Denne model kan derfor være et vigtigt redskab i præklinisk medicinalforskning til udvælgelse af nye potentielle lægemidler til behandling af skizofreni.

Forfatteren vil gerne takke H. Lundbeck A/S for muligheden for at gennemføre disse studier, idet disputatsarbejdet blev udført på og støttet af H. Lundbeck A/S.

Overlæge Lars Willy Andersen

forsvarede den 12.1.2001 sin afhandling: "Transcient endotoxaemia during cardiopulmonary bypass with special reference to pathogenesis and pathophysiology".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Asger Dirksen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Anders Larsson og professor, overlæge, dr.med. Peter Kildeberg Paulsen.

Graden blev konfereret den 17.1.2001.

Biografi

Født 1952 i København. Cand.med. 1979 ved Københavns Universitet. Siden 1985 arbejdet med endotoxinæmi og inflammatorisk respons i forbindelse med extracorporal circulation på Gentofte Hospital, Rigshospitalet og Melbourne University, Australien. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge, Thoraxanæstesiologisk Sektion, Hjertecentret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingens formål er at belyse de pathogenetiske og patofysiologisk forhold omkring frigørelse af endotoxiner i forbindelse med åben hjertekirurgi. Kliniske konsekvenser samt mulige terapeutiske interventioner med henblik på optimering af splanchnicusperfusionen og reduktion af mængden af endotoxiner diskuteres.

Anvendelse af hjertelungemaskine kan aldrig blive fysiologisk på grund af hjertelungemaskinens artificielle overflader. Denne kontakt betinger generering af et inflammatorisk respons. Studierne som ligger til grund for disputatsen har påvist at circulerende endotoxiner er en yderligere vigtig patogenetisk faktor som er i stand til at initierer og vedligeholde systemisk inflammatoriske respons. I oversigten er gennemgået en række kliniske studier som har påvist en systematisk konstant tilstædeværelse af circulerende endotoxiner i patientblod hos børn og voksne, delvist tilført den systemiske circulation via intestinal translokation af endotoxiner og delvist tilført patienterne via peroperativt administrerede væsker (primært priming væsker til hjertelungemaskinen og kardioplegivæsker).

Extracorporal circulation er et potent stimulus for frigivelse af vasokonstriktorer i splanchnicusgebetet. Envidere forekommer aktivering af leukocytter med deraf yderligere kompromitering af mikrocirkulationen til splachnicusgebetet til følge. Disse forhold betinger øgning i tarmpermeabiliteten og mulighed for translokation af endotoxiner til den portale og systemiske circulation.

Disputatsen har påvist ovenstående kompromitering af tarmens blodforsyning i klinisk sammenhæng i forbindelse med anvendelse af hjertelungemaskinen.

Disputatsen viser desuden at anvendelse af antioxidanten N-Acethylcystein er i stand til at reducerer endotoxin medieret frigivelse af frie oxygenradikaler. Yderligere er anvendelse en phosphodiesterase hæmmer (Milrinon) samt dopamin administreret i hjertelungemakinen i klinisk sammenhæng for at øge ilttilbuddet til tarmen og dermed forhindre øgning i tarmpermeabilitet og deraf følgende translokation af endotoxiner. Milrinon og dopamin var ikke i stand til forhindre translokation af endotoxiner. Hæmning af den oxidative phosphorylering af diverse inflammatoriske mediatorer kan være en mulig årsag til permeabilitetsøgningen og dermed den uændrede translokation af endotoxiner, hvilket vi har påvist i et andet studie.

Læge André Wettergren

forsvarede den 19.1.2001 sin afhandling: "Glucagon-like peptide-1. Gastrointestinal function and possible mechanism of action".

Handlingen blev ledet af lægelig direktør, dr.med. Jannik Hilsted.

Officielle opponenter var lektor, docent, med.dr. Per Hellström og overlæge, dr.med. Ole Olsen.

Graden blev konfereret den 23.1.2001.

Biografi

Født 1959 i Helsingør. Cand.med. 1985. 1985-88 turnustjeneste Sønderjyllands amt. 1988-93 introduktionsuddannelse i kirurgi, sideuddannelse i orthopædkirurgi og gynækologi, Glostrup Amtssygehus og Rigshospitalet. 1993-95 uddannelsesstilling i kirurgi, Rigshospitalet. 1995-2001 1. reservelæge Kirurgisk Afdeling D Amtssygehuset og Kirurgisk Afdeling C Rigshospitalet. 1999 speciallæge i kirurgi. 2001 speciallæge i kirurgisk Gastroenterologi. 2001 afdelingslæge Kirurgisk Afdeling CTX Rigshospitalet, tilknyttet levertransplantationsteamet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omhandler Glucagon-like peptide (GLP-1), der dannes i tyndtarmens endokrine celler ud fra det samme gen som koder for glukagon i pankreas. GLP-1 har stor effekt på sukkerstofskiftet, det er bl.a. det mest insulinfrigørende stof som kendes. GLP-1 tænkes derfor anvendt til normalisering af blodsukkeret hos type-2 diabetikere. GLP-1 har også effekt på gastrointestinalkanalen. Disse effekter og mulige virkningsmekanismer var målet for disputatsen. Det blev påvist at GLP-1 hæmmer ventriklens syresekretion og motilitet, samt den exokrine pankreassekretion. I humane og dyreeksperimentelle studier blev det vist at hæmningen formentlig sker via nervus vagus. Fremtidige studier må afklare om det sker via de centrale vagus kerner eller via afferente nervebaner. Det kunne konkluderes at GLP-1 er et hormon fra den distale tarm som er med til at regulerer den øvre gastrointestinalkanals funktion, og er muligvis herved med til at regulerer fødeindtagelsen.

Cand.scient. Henrik Møller
forsvarede den 24.1.2001 sin afhandling: "Epidemiological studies of testicular germ cell cancer".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Thorkild I.A. Sørensen.

Officielle opponenter var professor, ph.d. Jørn Olsen og professor, dr.med. Hans von der Maase.

Graden blev konfereret den 30.1.2001.

Biografi
Født 1957 på Frederiksberg. Exam.art. i samfundsfag og cand.scient. i biologi i 1984 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Professor and Director of Research, Thames Cancer Registry, Guy's, King's and St. Thomas' School of medicine, King's College London.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen består af 12 publicerede arbejder og en sammenfattende oversigt.

Den store variation i incidensen af testikelkræft forudgås af carcinoma *in situ*, et kræftforstadie som sandsynligvis stammer fra de germinale celler i fostertilstanden. Sammen med den kendte sammenhæng med medfødte misdannelser af kønsorganerne tyder dette på at sygdommen opstår i fosterlivet.

De epidemiologiske undersøgelsestyper som anvendes i de 12 publicerede arbejder er landsdækkende incidensanalyser, casekontrolundersøgelse samt kohorteundersøgelser.

Danske data viser en klar stigning i forekomsten af testikelkræft med tiden, dog med en lavere sygdomsrisiko livet igennem for mænd som blev født under den anden verdenskrig. Testikelkræftens aldersfordeling synes at være konstant, både i forskellige perioder og i forskellige befolkninger. Dette tyder på at aldersfordelingen er formet af fordelingen af alder ved pubertet og udtynding af den del af befolkningen som har carcinoma *in situ*, og at det generelle incidensniveau (arealet under alderskurven) bestemmes af forekomsten i befolkningen af faktorer som påvirker udviklingen af carcinoma *in situ*.

De danske data bekræfter sammenhængen mellem kryptorkisme og testikelkræft. Også lav fødselsvægt og en høj alder hos moderen er forbundet med både kryptorkisme og testikelkræft. Der var herudover en sammenhæng mellem nedsat fertilitet, en lav andel af drengebørn og den efterfølgende risiko for testikelkræft. Der er tegn på at både misdannelser af testiklerne, nedsat testikelfunktion, nedsat reproduktionsevne og testikelkræft har en sammenhæng med forringede vækstforhold i fosterlivet.

De senere års epidemiologiske forskning i testikelkræft i Danmark og andre lande har forøget vores viden om sygdommen og dens biologiske grundlag og årsagsforhold; men de specifikke årsagsfaktorer i sygdommens opståen er endnu ukendte, og det er endnu ikke muligt at foreslå en realistisk forebyggelsesstrategi.

Læge Kirsten Bjerrum
forsvarede den 2.2.2001 sin afhandling: "Primary Sjögren's syndrome and keratoconjunctivitis sicca: Diagnostic methods, frequency and social disease aspects".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Henrik Lund-Andersen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Rolf Manthorpe og professor, dr.med. Niels Ehlers.

Graden blev konfereret den 7.2.2001.

Biografi
Født 1957 i Kolding. Cand.med. 1984 ved Københavns Universitet og speciallæge i oftalmologi 1997. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge ved Øjenafdelingen, Frederiksberg Hospital.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen består af 9 tidligere offentliggjorte artikler og en sammenfattende redegørelse, der er trykt som særnummer af Acta Ophthalmologica Scandinavica (supplement 231, volume 78, dec. 2000).

Primær Sjögrens syndrom tilhører gruppen af kroniske, autoimmune, bindevævs-sygdomme. Øjentørhed (keratoconjunctivitis sicca) er et af syndromets vigtigste karakteristika, hvorfor øjenlæger spiller en væsentlig rolle ved diagnosticeringen. Internationalt er der udbredt enighed om behovet for et fælles kriteriesæt for Primær Sjögrens syndrom, og afhandlingen bidrager til denne standardiseringsproces.

Befolkningsstudiet, der omfattede københavnere i alderen 30-60 år, er det første i Danmark, og blandt de første i Europa, inden for Primær Sjögrens syndrom. Afhængigt af kriteriesæt fandtes prævalensen af keratoconjunctivitis sicca at ligge i intervallet 4 %-8 %. Prævalensen af Primær Sjögrens Syndrom estimeredes, at ligge i intervallet 0.2 %-0.8 % ved brug af "Københavner-kriterierne", og 0.6 %-2.1 % ifølge de "Europæiske kriterier". På grund af et meget omfattende udrednings-program fandtes de europæiske kriterier dog svært anvendelige klinisk, idet endelig af- eller bekræftelse af diagnosen er særdeles vanskelig. Københavner kriterierne synes desuden at afgrænse sygdomsgruppen mere specifikt.

For at belyse de ændringer i tårefilmens sammensætning, der ligger til grund for udviklingen af keratokonjunctivitis sicca, og med henblik på optimering af behandlingen af det tørre øje, blev der under projektet udviklet en metode, der generelt kan anvendes til opsamling og analyse af tårevæske ved patienter med minimal tåreproduktion. Ved SDS-PAGE (Sodium Dodecyl Sulphate Polyacrylamide Gel Electrophoresis) med efterfølgende coomassie farvning, antistof- og lecitin-bindingsstudier påvistes en diagnostisk specifik forskydning i det relative indhold af lactoferrin og albumin i tårevæsken ved Primær Sjögrens Syndrom. Endvidere kunne påvises kvantitative og kvalitative ændringer i tårevæskens glycoprotein sammensætning af betydning for tårefilmens stabilitet.

Undersøgelsen af de psyko-sociale aspekter af primær Sjögrens Syndrom er blandt de første af sin art. Det fremgik at de mange organmanifestationer kombineret med ekstrem træthed ofte resulterer i en invaliderende tilstand med svært nedsat livskvalitet og vidtrækkende sociale konsekvenser. Tidlig opsporing og hjælp er derfor vigtig, ikke alene med henblik på optimering af den medicinske kontrol og behandling, men også for at undgå social deroute.

Finansiel støtte til projektet blev givet af "Landsforeningen til bekæmpelse af øjensygdomme og blindhed", "Grosserer Chr. Andersen og hustru Ingeborg Andersen, født Schmidts Legat (fond), oprettet af deres datter frk. Lilli Ellen Andersen", "Sankt Lukas Stiftelsens Fond", "Velux Fonden af 1981" samt af "Synoptik Fonden".

Læge Tina G. Nielsen
forsvarede den 28.2.2001 sin afhandling: "Peripheral vein bypass stenoses. Pathophysiology and haemodynamics".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Niels Bækgaard.

Officielle opponenter var professor, med.dr. Davis Bergqvist og og professor, dr.med. William Paaske.

Af tilhørernde opponerede professor, dr.med. Jens H. Henriksen.

Graden blev konfereret den 7.3.2001.

Biografi

Født 1963 på Frederiksberg. Cand.med. 1990 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge på Thoraxkirurgisk Afdeling RT, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er udformet som 9 publicerede artikler og en sammenfattende oversigt.

Hos en fjerdedel af de patienter, som får foretaget venebypass på underekstremiteterne på grund af arteriel insufficiens, udvikles indenfor 1-2 år postoperativt stenose i den indsatte bypass. Stenosedannelsen, der menes at være induceret af den kirurgiske manipulation som venen udsættes for under bypass-operationen, er en af de hyppigste årsager til bypass-okklusion. Formålet med studiet var at undersøge de patofysiologiske aspekter og den hæmodynamiske betydning af venebypass-stenoser. ^{111} indium thrombocytscintigrafi blev anvendt til estimering af den peroperative endothelcelleskade. Den histologiske sammensætning af kirurgisk reviderede stenoser blev undersøgt ved lysmikroskopi suppleret med immunohistokemiske analyser. Betydningen af lipidprofil, koagulationsparametre samt antistoffer mod cardiolipin for bypass-patency blev vurderet prospektivt. Med henblik på kortlægning af strømningsmønstret i normale bypass og i bypass med stenoser eller arteriovenøse fistler institueredes et overvågningsprogram bestående af ultralyd duplex skanning af graften samt bestemmelse af ankelblodtryk med Dopplerteknik 6 uger, 3, 6, 9, 12, 18, 24, 36, 48 og 60 måneder postoperativt. En *in vitro* model blev anvendt til at studere den kombinerede effekt af stenoser og fistler.

Fokale trombocytaggregationer, tydende på lokaliserede endotheltraumer, fandtes hos langt størstedelen af patienterne og var hyppigst lokaliseret ved anastomoserne. Histologisk var venebypass-stenoser karakteriseret ved intimal hyperplasi med varierende grader af fibrose. Tilstedeværelsen af antistoffer mod cardiolipin var associeret med en øget risiko for bypass occlusion. I normale venebypass blev den maksimale systoliske strømningshastighed (PSV) reduceret med 20 %, og den antegrade diastoliske hastighed forsvandt indenfor 3 måneder. Stenoser fandtes at reducere midtgraft PSV, at føre til dæmpning af hastighedsprofilen distalt i graften og at reducere det hyperæmiske respons på kortvarig ekstremitetsiskæmi. Arteriovenøse fistler identificeredes hos tre fjerdedele umiddelbart postoperativt, men prævalensen faldt spontant til 23 % efter 3 måneder og holdt sig herefter konstant. Patienter med fistler adskilte sig ikke fra patienter uden fistler hvad angår ankelblodtryk eller bypass-patency. Derimod fandtes fistler at øge den hæmodynamiske betydning af en stenose lokaliseret proksimalt for fistlen.

Læge Søren Urhammer

forsvarede den 2.3.2001 sin afhandling: "Studies of the Molecular Genetics and Impaired Insulin Secretion and Obesity. Two Intermediary Phenotypes Predisposing to Type 2 Diabetes Mellitus".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Niels Tommerup.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Henning Beck-Nielsen og overlæge, dr.med. Sten Madsbad.

Graden blev konfereret den 7.3.2001.

Biografi

Født 1963. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge Endokrinologisk Klinik, Hvidovre Hospital.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen omfatter 11 originalartikler, der er publiceret i internationale tidsskrifter, og en sammenfattende redegørelse.

Type 2 diabetes mellitus (T2D) er en multifaktoriel sygdom. Fra studier af førstegradsslægtninge til type 2 diabetikere, familier med ophobning af T2D og fra tvillingestudier er der betragtelig indirekte evidens for genetiske faktorers indflydelse på udviklingen af T2D. Imidlertid er identiteten og antallet af gener involveret i de fleste tilfælde af T2D endnu ikke kendt. Adipositas og nedsat insulinsekretion er intermediære fænotyper, der disponerer for T2D og desuden er vist at være delvist genetisk kontrolleret. Afhandlingens formål var ved brug af kandidatgenstrategien at identificere genetisk variabilitet, der influerer på udviklingen af disse fænotyper. Kandidatgenet blev udvalgt ud fra bl.a. resultater af genetiske koblingsanalyser og/eller viden om genproduktets biokemiske funktion og derefter analyseret for mutationer. Herefter blev påviste genetiske ændringer undersøgt for direkte sygdomsassociation og association med estimater af insulinsekretion og adipositas i flere studiepopulationer.

Genetiske risikofaktorer til nedsat insulinsekretion: Generne kodende for hepatocyt nuklear faktor (HNF)-1α og HNF–4α, i hvilke mutationer er vist at forårsage hhv. MODY3 og MODY1, samt MODY2 genet, glukokinase (GK), blev undersøgt. Der fandtes evidens for, at en hyppig aminosyre polymorfi, Ala98Val, i HNF-1α influerer variationen i insulinsekretionen under en oral glukosetolerancetest. Selvom der ikke fandtes direkte association mellem Ala98Val og T2D, hvilket senere er vist i et finsk studie, indikerer denne observation, at Ala98Val varianten repræsenterer én blandt mange faktorer med indflydelse på udviklingen af sygdommen i den danske population. Studier i andre populationer og *in vitro* forsøg er nødvendige for at verificere denne iagttagelse. Genetisk variabilitet i HNF-4α samt to nukleotidsubstitutioner i GK promotoren fandtes derimod ikke at være involveret i patogenesen til T2D eller nedsat insulinsekretion.

Genetiske risikofaktorer til adipositas: Generne kodende for uncoupling protein (UCP), 1, 2 og 3 samt den β_3-adrenerge receptor (β_3-AR), der alle har en kendt eller formodet nøglefunktion i energiomsætningen, blev undersøgt. Studier i flere etniske grupper har vist sammenhæng mellem variabilitet i disse gener og ændringer i krops -og energiomsætningen. Genetisk variabilitet i UCP1, 2 og 3 fandtes imidlertid ikke at være associeret med adipositas i den danske population. Derimod var en hyppig polymorfi i β_3-AR associeret med adipositas, dyslipidæmi og insulinresistens, hvorfor denne variant kan antages at influere på patogenesen til T2D også blandt danske kaukasiere.

Læge Erik Christiansen
forsvarede den 27.4.2001 sin afhandling: "Metabolic consequences of successful simultaneous pancreas-kidney transplantation in humans".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Henrik Galbo.

Officielle opponenter var professor, cheföverläkare Leif Groop og lektor, ph.d. Jørgen Vinten.

Graden blev konfereret den 4.5.2001.

Biografi
Født 1956 i København. Lægevidenskabelig embedseksamen i 1986 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, dr.med. ved Medicinsk Endokrinologisk Afdeling E 106, Københavns Amtssygehus Herlev.

Disputatsarbejdet
Doktorafhandlingen består af syv artikler og en oversigt.

Pancreas-nyretransplantation kan foretages hos patienter med Type 1 diabetes mellitus og samtidig svært nedsat nyrefunktion. Formålet med afhandlingen var hos disse recipienter at a) bestemme insulinsekretionen, herunder ved matematisk modellering, b) karakterisere sekretorisk respons og sekretionskapacitet over for β-celle-stimuli, og c) bestemme insulinresistens og glukose-turnover.

En ændret kinetik af insulin og C-peptid som følge af graftens systemiske karanastomosering medfører en overestimering af insulinsekretionen udelukkende bedømt ud fra insulin- og C-peptid responset, mens matematisk modellering, hvori indgår den ændrede kinetik af disse, medfører en bedre bestemmelse af insulinsekretionen. Trods perifer hyperinsulinisme påvistes kvantitative og kvalitative defekter i β-celle-funktionen.

Således fandtes a) nedsat sekretorisk kapacitet over for alle anvendte ß-celle-stimuli relateret til insulinresistensen, b) sekretorisk respons relativt mere reduceret over for intravenøse fremfor orale ß-celle-stimuli, c) relativ øget proinsulin sekretion hos segmentel-pancreastransplantede recipienter sammenlignet med kontrolpersoner. Specielt var β-celle-dysfunktionen karakteriseret ved nedsat first-phase insulinsekretion over for intravenøse og orale stimuli. Den utilstrækkelige insulinsekretion er mest udtalt hos segmentel-pancreastransplanterede i forhold til hel-pancreas transplanterede og belyser betydningen af mængden af transplanterede ß-celler for glukosehomeostasen.

Insulinresistensen var øget med 25-60 % hos pancreastransplanterede i forhold til normalpersoner, og var den vigtigste faktor til at øge det sekretoriske krav til den transplanterede graft. Insulinresistensen skyldes primært den immunosuppressive behandling, mens perifer hyperinsulinisme synes mindre betydningsfuld. Insulinresistensen er karakteriseret af nedsat perifer glukoseoptagelse betinget af nedsat non-oxidativ glukosemetabolisme i insulinfølsomt væv, og kun delvist forklaret af defekt glycogensyntaseaktivering. Den hepatiske glukoseproduktion og splankniske glukoseomsætning fandtes normal.

Sammenfattende har pancreas-nyre-transplanterede recipienter et normalt fasteblodglukose og $HbA_{1C,}$ trods ß-celle-defekter og insulinresistens. Fremtidige studier bør undersøge langtidseffekten af den potentielt mere fysiologiske portale drænage af insulin. Det synes vigtigt at udvikle mindre insulinresistens-inducerende immunosuppressiva for at forbedre ß-celle-funktionen og graft-overlevelsen.

Læge Mario Perko
forsvarede den 3.5.2001 sin afhandling: "Duplex ultrasound for assessment of superior mesenteric artery blood flow".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Torben Schroeder.

Officielle opponenter var adm. overlæge, dr.med. Henrik Sillesen og professor, dr.med. Jens H. Henriksen.

Graden blev konfereret den 8.5.2001.

Biografi
Født 1959 i Gdansk. Cand.med. 1983 ved Lægeakademiet i Gdansk. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Thoraxkirurgisk Afdeling RT, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen omfatter syv publicerede originalartikler og en oversigt.

Studierne vedrører anvendelse af ultralydduplex (UD) scanning til at måle blodflow forhold i det mesenterielle kredsløb. Intra- og inter-observer variationen af UD resultaterne er fundet lav og UD blev kontrolleret over for indikator-elimination teknik som viste god sammenhæng mellem metoderne. Studier på raske forsøgspersoner har vist at blodstrømningshastigheden i arterien, og mønsteret af Dopplerkurven som følge, afhænger af både ændringer i den centrale hæmodynamik og den perifere modstand, e.g. ved hypovolæmi, falder den systoliske blodstrømningshastighed, mens den diastoliske stiger. Elevationen af den diastoliske hastighed afspejler perifer vasodilatation, som det også kan observeres efter et måltid, hvorunder den diastoliske hastighed stiger ti-fold. Omvendt, reduktion af diastoliske hastighed afspejler mesenterial vasokonstriktion som blev påvist bl.a. efter kolinerg blokade. Dette fund bekræftede en kar-dilaterende parasympatisk virkning i mesenteriet under hypovolæmi. Under cyklingen fandtes stigning af den splankniske resistans og flowreduktion på 50 % i det hepato-spleniske gebet og 25 % i det mesenterielle gebet. Den diastoliske flowhastighed fandtes også at være den mest præcise/akkurate til diagnostik af okklusiv sygdom i SMA og truncus coeliacus. Diastolisk hastighed over 70 cm s^{-1} i SMA og over 100 cm s^{-1} i truncus fandtes 100 % akkurat mhp. at prædikere en angiografisk bekræftet ≥ 50 % stenose. Høj sensitivitet og specificitet af DU i diagnosering af okklusiv sygdom i SMA, sammen med den brede tilgængelighed gør metoden velegnet til screening af patienter mistænkt for tarm iskæmi.

Læge Niels Kroman
forsvarede den 18.5.2001 sin afhandling: "Prognostic influence of age and reproductive factors in premenopausal breast cancer patients".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Mikael Rørth.

Officielle opponenter var professor, med.dr. Anders Ekbom og professor, overlæge, dr.med. Mogens Blichert-Toft.

Graden blev konfereret den 31.5.2001.

Biografi
Født 1961 i København. Cand.med. 1988 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Kirurgisk Afdeling CE, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet
Kvinders risiko for udvikling af brystkræft påvirkes afgørende af reproduktive faktorer, hvilket vil sige forhold relateret til menstruationscyklus og fødselsmønster. Mens den ætiologiske betydning af reproduktive faktorer ved brystkræft er veletableret, er en eventuel prognostisk betydning dårligt belyst.

Danish Breast Cancer Cooperative Group, DBCG, har siden 1977 prospektivt indsamlet data på danske kvinder med brystkræft. DBCG's register indeholder ikke sufficiente oplysninger vedrørende reproduktive faktorer. Der er derfor ved journalgennemgang blevet indsamlet oplysninger om seneste menstruationscyklus op til operationen for brystkræft blandt ca. 1.600 kvinder. Der er derudover etableret et tæt samarbejde med Center for Epidemiologisk Grundforskning ved Statens Serum Institut, hvor det ved registersammenkøring har været muligt at tilføje informationer om fødselsmønster på over 10.000 patienter.

Betydningen af alder på diagnosetidspunktet er undersøgt blandt kvinder under 50 år. Det konkluderes, at kvinder der diagnosticeres før 35 års alderen har en signifikant forringet overlevelse. Dette skyldes kun delvis, at deres tumorer synes at have et mere aggressivt vækstmønster. Efter at der ved multivariant analyse er korrigeret for kendte prognostiske faktorer, forbliver lav alder på diagnosetidspunktet en selvstændig negativ prognostisk faktor. Den negative effekt af lav alder findes primært at være knyttet til patienter der ikke modtager efterbehandling i form af kemoterapi, hvorfor det anbefales, at lav alder på diagnosetidspunktet accepteres som selvstændigt kriterium for tilbud om efterbehandling.

Hos kvinder der udvikler brystkræft synes antallet af børnefødsler at være uden indflydelse på prognosen. Til gengæld findes kvinder med brystkræft, der har fået deres første barn i en tidlig alder, at have en dårligere prognose end kvinder, der udskyder deres første graviditet. Tidlig barnefødsel vides samlet set at nedsætte risikoen for udvikling af brystkræft. Det antages derfor, at disse kvinder der trods en tidlig første fødsel alligevel udvikler brystkræft, udgør en selekteret gruppe med særlig aggressiv sygdom.

Kvinder, der diagnosticeres inden for to år efter en fødsel, har en signifikant forringet prognose. Det formodes at være på grund af en vækststimulation af tumorerne i den prækliniske fase under graviditeten. Til gengæld er der ingen holdepunkter for, at en graviditet efter endt behandling for brystkræft forringer prognosen.

I modsætning til hvad der hævdes fra visse sider, findes operationstidspunktet i forhold til menstruationscyklus uden betydning for prognosen. Ligeledes findes det histopatologiske billede, det vil sige tumorstørrelse, celledelingshastighed, hormonfølsomhed og spredning til lymfesystemet at være upåvirket af operationstidspunktet i forhold til menstruationscyklus. Det anbefales, at yderligere undersøgelser inden for dette område baseres på hormonanalyser i stedet for oplysninger om sidste menstruations første dag.

Da det samlet kan konkluderes, at reproduktive faktorer kan have prognostisk betydning, anbefales det, at flere af disse oplysninger søges indsamlet prospektivt.

Speciallæge Finn Stener Jørgensen
forsvarede den 23.5.2001 sin afhandling: "Screening and diagnosis of fetal neural tube defects, abdominal wall defects and Down's syndrome. With special reference to biochemical and ultrasound screening in the second trimester of pregnancy and to early amniocentesis".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Bent Ottesen.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Karen Brøndum-Nielsen og klinisk lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup.

Graden blev konfereret den 31.5.2001.

Biografi
Født 1956 i Næstved. Cand.med. 1982 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Ultralydsklinikken, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet
Doktorafhandlingen består af ti publicerede tidsskriftsartikler samt en sammenfattende redegørelse. Arbejdet er udført i perioden 1987-1999.

Baggrunden for arbejdet var overvejelser i Sundhedsstyrelsen angående evt. indførelse af landsdækkende tilbud om henholdsvis serumscreening og UL-screening. Afhandlingen omhandler prænatalscreening og diagnostik af neuralrørsdefekter, bugvægsdefekter samt Down's syndrom. Arbejdet havde fire hovedformål: 1) at foretage en sammenlignende undersøgelse af UL-screening og serumscreening i 2. trimester, 2) at gennemføre brugeracceptundersøgelser af et serumscreeningsprogram, 3) at undersøge organisation og brug af obstetrisk ultralyd i Danmark samt 4) at undersøge mulighederne for at foretage tidlige fostervandsprøver i gestaktionsugerne 7-14 samt udarbejde et normalmateriale for alfa-føtoprotein og acetylcholinesterase i fostervand på dette tidspunkt.

I alt indgik ca. 36.000 gravide kvinder i undersøgelserne, hvoraf ca. 28.000 deltog i en skandinavisk multicenterundersøgelse. Hovedresultaterne fra undersøgelserne viste:

1) at 2. trimester UL-screening og serumscreening havde nogenlunde ens detektionsrater vedr. neuralrørsdefekter og vedr. bugvægsdefekter, mens serumscreening havde signifikant højere detektionsrate vedr. Down's syndrom sammenlignet med UL-screening. Falsk positiv-raten var lav ved UL-screening, men i alt på ca. 7-8 % ved serumscreening

2) at mange kvinder, der fik et falsk positivt svar i forbindelse med et serumscreeningsprogram, reagerede med betydelig nervøsitet. Trods dette ønskede hovedparten (67 %) af disse kvinder en test i en evt. ny graviditet

3) at der i Danmark er UL-kapacitet til at indføre et serumscreeningsprogram samt kapacitet til, at alle danske gravide kvinder kunne få et tilbud om UL-undersøgelse, dog kun for ca. 40 % af de gravide omfattende en gennemscanning af fosteret for misdannelser

4) at tidlige fostervandsprøver kan foretages fra ca. 11 ugers gestationsalder med fuldt karyotypesvar. Risici ved metoden bør dog undersøges nærmere.

Overlæge Finn E. Nielsen
forsvarede den 1.6.2001 sin afhandling: "Erhvervsprognosen efter akut myokardieinfarkt".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Hans Ibsen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Jens Rokkedal Nielsen og overlæge, dr.med. Karí Saunamäki.

Graden blev konfereret den 19.6.2001.

Biografi
Født 1953 i Aakirkeby. Cand.med. 1983 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge på Medicinsk afdeling, Viborg Sygehus.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen er en monografi baseret på en prospektiv populationsbaseret kohorteunder-søgelse af erhvervsaktive patienter (n=248) med AMI. Undersøgelsens hovedformål var at beskrive kort- (6 mdr.) og langtids (4 år) erhvervsoverlevelsen samt prognostiske faktorer af betydning for erhvervsforløbet. Herudover beskrives det kliniske forløb.

Det er den første prospektive langtidsundersøgelse af erhvervsprognosen efter AMI. Endvidere er det den første undersøgelse, som samlet har undersøgt den erhvervsprognostiske betydning af en række sociodemografiske, erhvervsmæssige, kliniske og psykologiske faktorer. Endvidere beskrives erhvervsoverlevelsen for første gang i forhold til en baggrundsbefolkning.

Ca. 90 % genoptog arbejdet med en returtid på 6 uger (median). Efter seks måneder var 80 % erhvervsaktive. Erhvervsoverlevelsen efter fire år fandtes til 50 % med en lidt højere erhvervs-overlevelse blandt baggrundspersoner. Kvinder, patienter med lavt uddannelsesniveau, hårdt fysisk krævende arbejde, ringe socialt netværk, tendens til angstanfald, LVEF<=36 % og kliniske tegn på hjerteinsufficiens havde signifikant længere returtid. Efter justering for forskellige confoundere, og afhængig af opgørelsestidspunkt, fandtes følgende variable at være associeret erhvervsophør: 1) alder > 60 år, 2) hvis patienterne inden indlæggelsen havde overvejet tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, 3) en negativ forventning til arbejdsgenoptagelsen, 4) tendens til angstanfald og anden nervøs lidelse inden indlæggelsen, 5) hårdt fysisk krævende arbejde, 6) LVEF<=36%, 7) atrieflimren, og 8) invasiv koronarbehandling. Der fandtes endvidere en tendens til hyppigere erhvervsophør blandt kvinderne.

I alt 27 (11 %) af de inkluderede erhvervsaktive døde i løbet af fire års perioden, og heraf var 16 patienter erhvervsaktive frem til dødstidspunktet. Høj alder, LVEF<=36 %, hjerteinsufficiens under indlæggelsen, hypertension og diabetes mellitus var associeret til mortalitet. Der var ingen forskel på 4-års mortaliteten fordelt på patienter, der var erhvervsaktive og ikke-erhvervsaktive seks måneder efter infarktet. Incidensen af reinfarkt var 12 %. Der kunne ikke peges på nogen arbejdsmæssige karakteristika med relation til udvikling af reinfarkt. De erhvervsophørte havde hyppigere 3-kar sygdom, men incidensen af invasiv koronarterapi var ikke forskellig mellem erhvervsaktive og erhvervsophørte.

Med udgangspunkt i afhandlingens resultater diskuteres årsager til at interventionelle rehabiliteringsundersøgelser ikke hidtil har haft effekt på erhvervsprognosen. Der foreslås anvendelse af en højrisikostrategi i nye erhvervsmålrettede rehabiliteringsundersøgelser, og med anvendelse af den viden om prognostiske faktorer for erhvervsforløbet efter AMI som er fremkommet i dette arbejde.

Afdelingslæge Lars Vedel Kessing
forsvarede den 7.6.2001 sin afhandling: "Course and cognitive outcome in major affective disorder".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge Helle Aggernæs.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Per Bech og seniorforsker, dr.med. Sjudur F. Olsen.

Graden blev konfereret den 19.6.2001.

Biografi
Født 1959 på Frederiksberg. Cand.med. 1986 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, Psykiatrisk Klinik, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen omfatter 12 publicerede originalarbejder og en oversigt.

Kendskab til de svære affektive (også kaldet manio-depressive) sygdommes forløb og udkomme har kliniske såvel som teoretiske konsekvenser. I forståelsen af de biologiske, psykologiske og sociale faktorers patofysiologiske betydning for sygdommene er det essentielt at afgøre, hvorvidt patienten ændres biologisk set ved at opleve en affektiv episode.

Afhandlingen præsenterer resultater fra overlevelses- og frailtyanalyser af hospitalsdata fra Det Psykiatriske Central Register omfattende oplysninger om indlæggelsesmønsteret for manio-depressive patienter i Danmark i perioden 1971 til 1993. Hospitalsindlæggelse blev anvendt som udtryk for en affektiv episode. Undersøgelserne viste et gennemsnitligt progressivt forløb for såvel unipolære som for bipolære affektive tilstande med en stigende risiko for at opleve yderligere en episode for hver ny sygdomsepisode. Varigheden af episoder ændrede sig ikke gennem sygdomsforløbet hverken for unipolære eller bipolære patienter i modsætning til ved ubehandlede tilstande. Supplerende registerstudier og et klinisk opfølgningsstudie viste, i overensstemmelse med tidligere undersøgelser, at unipolære og bipolære patienter synes at have øget risiko for at udvikle kognitive forstyrrelser og demens. Risikoen synes at stige med antallet og frekvensen af affektive episoder.

Afhandlingen illustrerer 1) at registerundersøgelser kan supplere prospektive kliniske undersøgelser i belysningen af det longitudinelle forløb af de svære affektive sygdomme, 2) vigtigheden af at inddrage antallet af affektive episoder i analysen af data, 3) at affektive episoder i sig selv medfører en vedvarende forøgelse af patientens tilbøjelighed til sygdom, og at en cerebral komponent forefindes i visse af de svære affektive tilstande, 4) at hidtil anvendte behandlingsmetoder synes i stand til at stoppe progressionen af varigheden af episoder, men ikke progressionen i frekvensen af episoder. Det konkluderes, at blandt de eksisterende patofysiologiske modeller synes "sensitisation og kindling" modellen bedst at tage udgangspunkt i den foreliggende epidemiologiske viden.

Læge, ph.d. Jesper Graff
forsvarede den 20.6.2001 sin afhandling: "Termodynamiske modeller for transport af lavmolekylære solutter over homoporøse membraner anvendt på den transperitoneale soluttransport hos patienter i peritonealdialyse".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Klaus Ølgaard.

Officielle opponenter var professor, med.dr. Bengt Rippe og overlæge, dr.med. Jørgen Ladefoged.

Graden blev konfereret den 27.6.2001.

Biografi
Født 1964 i København. Cand.med. 1990 ved Københavns Universitet. Ph.d. 1996 ved Københavns Universitet. Nu-

værende stilling og ansættelsessted: Reservelæge ved Klinisk Fysiologisk/Nuklearmedicinsk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen beskæftiger sig med den transperitoneale transport af lavmolekylære solutter hos patienter i peritonealdialyse. Siden introduktionen af denne dialyseform, er et stort antal forskellige termodynamiske udtryk for kombineret diffusiv og konvektiv soluttransport over homoporøse membraner blevet opstillet, men aldrig formelt valideret.

Formålet med arbejdet har været at få valideret en familie af matematiske udtryk for den transperitoneale transport af glucose, creatinin, carbamid, kalium, natrium og fosfat. Modellerne var opstillet med henblik på at få klarlagt eksistensen af diffusiv, non-lymfatisk konvektiv og lymfatisk konvektiv solut transport. Valideringen demonstrerede, at under de givne forsøgsomstændigheder afhænger valget af matematisk model dels af soluttens nettotransportretning, dels soluttens ladning. Afhandlingen understreger vigtigheden af formel modelvalidering.

I en 1-årig prospektiv undersøgelse blev modellerne siden anvendt til at undersøge om peritonealmembranens transportfunktion ændres med tiden. Der fandtes ikke nogen ændring i peritonealmembranens transportfunktion efter et års dialysebehandling, hverken hos gruppen af patienter, der fik peritonitter i follow-up perioden, eller hos gruppen af patienter, der undgik dette.

I et tværsnitsstudie fandtes diabetikeres peritonealmembrans transportkarakteristika ikke at adskille sig fra ikke-diabetikeres, til trods for diabetikernes øgede transkapillære permeabilitet for albumin.

Læge Susanne Helweg-Larsen

forsvarede den 22.6.2001 sin afhandling: "Spinal Cord Compression in Cancer Patients. Pathologic, diagnostic, clinical and therapeutic aspects".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge Dorte Rasmussen.

Officielle opponenter var klinikchef, overlæge, dr.med. Svend Aage Engelholm og professor, overlæge, dr.med. Flemming Gjerris.

Graden blev konfereret den 27.6.2001.

Biografi

Født 1953. Cand.med. 1981 ved Københavns Universitet. Speciallæge i neurologi 1995. Nuværende stilling og ansættelsessted: Ansættelse på Neurologisk Afdeling, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Disputatsen er baseret på syv tidligere publicerede artikler og en samlende redegørelse.

I studiet indgår 153 patienter med en kendt malign diagnose henvist til Finsen Instituttet, senere Onkologisk Afdeling Rigshospitalet, på mistanke om tværsnitssyndrom. Alle patienterne blev neurologisk undersøgt på diagnosetidspunktet og med efterfølgende regelmæssige intervaller i minimum 11 måneder eller frem til død.

Ved post mortem studier af medulla spinalis fra 14 patienter, blev der fundet forandringer i relation til dura hos 7 patienter, og demyelinisering i medulla hos 7 patienter.

Symptomerne på diagnosetidspunktet var radikulære smerter (75 %), kraftnedsættelse (88 %), føleforstyrrelser (69 %) og blæredysfunktion (55 %). Kraftnedsættelse var det symptom, som hyppigst ledte til diagnose, men det anbefales, at alle patienter med kendt malign sygdom, som udvikler radikulære smerter, henvises til neuroradiologisk udredning.

Diagnosen blev verificeret ved myelografi. Hos 54 % sås et totalt stop af kontrastmediet, mens 46 % havde partielt stop. Multiple metastaser i spinalkanalen blev påvist hos 35 % af patienterne. MR-skanning indgik ikke i dette studium, men anbefales i dag til diagnostisk udredning af patienter mistænkt for medullært tværsnitssyndrom.

Alle patienter blev behandlet med stråleterapi. En tredjedel af patienterne indgik i en randomiseret undersøgelse af virkningen af højdosis dexamethason som supplement til stråleterapien. Man fandt en lige akkurat signifikant forskel på gangfunktionen med fordel til de patienter, som havde fået dexamethason, men ingen forskel på overlevelsen mellem de to grupper. Større studier er nødvendige før endelig anbefaling kan gives.

På diagnosetidspunktet var 43 patienter paralytiske, men 21 % af disse genvandt gangfunktionen inden død; 60 patienter kunne gå og 97 % af disse bevarede gangfunktionen frem til død, eller nyt medullært tværsnitssyndrom. I opfølgningsperioden udviklede 9 % et sekundært tværsnitssyndrom

Ved multivariat analyse blev det vist, at primær tumor havde betydning for tiden mellem diagnose af denne og af tværsnitssyndromet. Gangfunktionen på diagnosetidspunkt var signifikant korreleret til gangfunktionen lige før død. Overlevelsestiden efter diagnosen af tværsnitssyndromet var afhængig af gangfunktionen på diagnosetidspunktet, og af varigheden mellem diagnose af primærtumor og tværsnitssyndrom.

Sammenfattende anbefales tidlig diagnose af metastatisk medullært tværsnitssyndrom, idet dette bevarer patienternes gangfunktion, hvorved livskvaliteten bedres for patienterne.

Læge Pernille Holm

forsvarede den 22.6.2001 sin afhandling: "Effect of Estrogen on Development of Atherosclerose. A review of experimental animal studies".

Handlingen blev ledet af studieleder, klinisk lektor, overlæge, dr.med. Poul Jaszczak.

Officielle opponenter var professor, med.dr. Britt-Marie Landgren og klinisk lektor, overlæge, dr.med. Gorm Jensen.

Graden blev konfereret den 27.6.2001.

Biografi

Født 1966 på Møn. Cand.med. 1992 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Introduktionsstilling på Føde- og Gynækologisk Afdeling, Slagelse.

Disputatsarbejdet

Adskillige epidemiologiske studier tyder på, at administration af østrogen er i stand til signifikant at nedsætte risikoen for hjertekarsygdom hos postmenopausale kvinder. Hvorvidt de epidemiologiske data reflekterer en sand hjertekarbeskyttende virkning af østrogen eller er et resultat af en positiv selvselektion af sunde kvinder vides imidlertid ikke.

Studierne, der ligger til grund for afhandlingen, omhandler østrogens virkning på ateroskleroseudvikling i den ko-

lesterol-fodrede kanin. Et konsistent fund var en stærk antiaterogen virkning af østrogen. Denne virkning blev medieret uafhængigt af ændringer i plasmalipider, da dyrene ved hjælp af en særlig clamping-teknik blev fastholdt på samme plasmakolesterolkoncentration, og lipoproteinfordelingen kun var dårligt korreleret til aterosklerosegraden. Dette tyder på, at østrogen har en direkte virkning på arterievæggen.

Immunologisk og mekanisk beskadigelse af arterievæggens endotel ophævede fuldstændig østrogens direkte antiaterogene virkning. Østrogens manglende virkning på det endotelskadede væv var til stede samtidig med en udtalt antiaterogen virkning på den omgivende ubeskadigede arterievæg og viste sig at være sammensat af en neutral virkning af østrogen på reendotealiseret væv og en paradoks aterosklerosefremmende virkning af østrogen på deendotealiseret væv. Disse fund fik os til at antage, at østrogens direkte antiaterogene virkning er afhængig af et intakt endotelcellelag.

Blokering af nitrogenoxid (NO) syntase mere end halverede den direkte antiaterogene virkning af østrogen, tydende på at afhængigheden af et intakt endotel delvist medieres af endotelial NO. Et overraskende fund, da dette molekyle hidtil er blevet forbundet udelukkende med østrogens vasodynamiske egenskaber. Østrogen nedsatte bindingen af monocytter til endotelet, og denne virkning blev ligeledes hæmmet signifikant ved blokering af NO syntase. Sammenfattende tyder vores fund på 1) at østrogen er i stand til signifikant at hæmme ateroskleroseudvikling uafhængigt af ændringer i plasmalipider samt 2) at denne virkning delvist medieres gennem en opregulering af endotelial NO, som igen medfører en nedsat binding af monocytter til endotelet.

Vores kaninstudier støtter således de epidemiologiske studiers hypotese om en hjertekarbeskyttende virkning af østrogen og fremsætter plausible mekanismer for en sådan virkning.

Læge Peter Bjerre Toft

forsvarede den 17.8.2001 sin afhandling: "Magnetic Resonance Investigations of the Human Brain".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Henrik S. Thomsen.

Officielle opponenter var professor, med.dr. Stig Holtås og professor, overlæge, dr.med. Gorm Greisen.

Graden blev konfereret den 24.8.2001.

Biografi

Født 1963 i Maglegaards Sogn. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge ved Øjenklinikken på Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Denne disputats bygger på arbejder udført på John F. Kennedy Instituttet i Glostrup og Dansk Videnscenter for Magnetisk Resonans på Hvidovre Hospital. Der indgår otte publicerede delarbejder og en sammenfattende redegørelse. Såvel raske som syge børn blev undersøgt ved hjælp af proton-MR-spektroskopi, volumenmålinger med MR-billeddannelse, MR-vanddiffusionsmålinger samt bestemmelse af CO_2-vasoreaktivitet ved hjælp af såkaldt funktionel MR-billeddannelse.

Undersøgelserne viste blandt andet at forhøjet mælkesyrekoncentration og hermed forstyrrelse af den oxidative metabolisme i hjernen forekommer ved flere abnorme tilstande i den postnatale periode. Hypotesen, at perinatal skade af striatum spiller en rolle i patogenesen til adfærdsforstyrrelser med hyperaktivitet og opmærksomhedsbesvær, blev diskuteret i en særskilt artikel

Læge Zbigniew Koscielniak-Nielsen

forsvarede den 5.10.2001 sin afhandling: "Axillary block of the brachial plexus by single, double or multiple injection techniques".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Torben Mogensen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Jørgen Berg Dahl og overlæge, dr.med. Thomas Vester-Andersen.

Af tilhørerne opponerede professor, med.dr. Anders Larsson.

Graden blev konfereret den 15.10.2001.

Biografi

Født 1952 i Warszawa, Polen. Lægeembedseksamen i 1978 ved Warszawas Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Klinisk ansvarlig afdelingslæge, Ortopædkirurgisk Anæstesi, AN/OP klinikken, HOC, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Afhandling omfatter seks originalartikler publiceret mellem 1995 og 1999 samt en oversigt. Forfatteren, som specialiserer sig i perifere nerveblokader har i øvrigt publiceret 5 originalartikler og 3 kasuistikker om regional anæstesi til ambulant håndkirurgi.

Axilblokade er den foretrukne regional anæstesi metode til håndkirurgi. Formålet med studierne som indgik i afhandlingen var at kontrollere effektiviteten af gældende anbefalinger (arm adduktion og fingertryk), finde den mest effektive og hurtigste injektionsteknik, den optimale dosis af mepivacain med adrenalin (MEPA) samt at vurdere forekomsten af bivirkninger og ubehaget forårsaget af blokaden.

De første to studier viste at hverken arm adduktion og/eller fingertryk på neurovaskulær skeden havde betydning for blokadens effektivitet. Blokadens effektiviteten var 61 % for enkelt, 74 % for dobbelt og 91 % for multipel injektion. Det anæstesiologiske tidsforbrug for at opnå kirurgisk analgesi, inklusivt eventuelle supplerende distale blokader var henholdsvis 39 min. for enkelt, 37 min. for dobbelt og 29 min. for multipel injektion metoden. Multipel injektion metoden var derfor både den mest effektive og den hurtigste.

Tre procent af patienterne som fik højdosis (850 mg) af MEPA fik milde overdoseringssymptomer mens 21 % af patienter i lavdosis (250 mg) gruppen fik blodtomhedssmerte. Den dosis som bedst balancerede blokadens effektivitet med bivirkninger var 450 mg. Tilfældig intra-vasal injektion af MEPA forekom hos 3 % af patienterne efter multipel injektion, 11 % efter dobbelt og 10 % efter enkelt injektion. Paræstesier fremkaldtes hos 6 % af patienterne efter multipel, versus 33 % og 29 % efter henholdsvis dobbelt og enkelt injektion. Aksillært hæmatom forekom hos 2 % af patienterne, som fik multipel injektion, og hos 10 % af patienterne som fik dobbelt injektion. Målinger af smerte/ubehag ved blokadens anlæggelse viste ingen signifikante forskelle ved de tre injektionsteknikker. Nerve stimulator var i alle studier et udmærket redskab til at lokalisere de ikke blokerede nerver og forbedre delblokader til komplet-

te blokader. Kun syv patienter ud af 572 (1.2 %) blev fuld bedøvet pga. utilstrækkelig kirurgisk analgesi.

Undersøgelserne gav anledning til følgende konklusioner: Blokadens effektivitet er bedst efter multipel injektion, dårligere efter dobbelt og dårligst efter enkelt injektion. Dette skyldes bedre spredning af MEPA rundt om nerver og ikke, som tidligere antaget, proksimal spredning til plexets fascikler. Af samme grund er blokadens anslagstid kortest ved multipel injektion. Multipel injektion er ikke mere smertefuld end de andre metoder og har færre bivirkninger. Elektrolokalisation af de ikke blokerede nerver tillader effektiv og sikker forbedring af delblokader. Femogfyrre ml af 1 % MEPA er den optimale dosis.

Læge Per Cayé-Thomasen

forsvarede den 2.11.2001 sin afhandling: "Histopathology of experimental acute otitis media caused by various bacteria".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Niels Høiby.

Officielle opponenter var professor, med.dr. Steen Hellström og professor, overlæge, dr.med. Poul Bretlau.

Graden blev konfereret den 8.11.2001.

Biografi

Født 1964 i Gentofte. Cand.med. 1993 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Øre-Næse-Hals-Afdelingen, Nykøbing Falster Centralsygehus.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen består af 13 originalartikler og en sammenfattende redegørelse. Arbejdet er udført i samarbejde med Universitetshospitalet i Lund, Sverige.

Akut otitis media (AOM) er en af de hyppigste børnesygdomme, som regel med et godartet forløb og spontan helbredelse. Ca. 10 % udvikler dog en sekretorisk otitis media (SOM), der pga. hørenedsættelse kan påvirke barnets udvikling. Trods et antal kliniske studier er antibiotisk behandling af AOM stadig kontroversiel.

Der findes kun få undersøgelser af histopatologiske forandringer ved AOM hos mennesker, hvorimod der foreligger en række eksperimentelle studier. Knoglemodelleringsdynamik, ændringer i bægercelletæthed og patogenese af slimhindepolypper og adhærencer er dog uafklarede forhold, ligesom potentielle forskelle mellem infektioner forårsaget af forskellige bakterier er ukendte. Disse forhold er søgt histologisk belyst i studier af en rottemodel, ligesom effekten af penicillinbehandling ved AOM forårsaget af S. pneumoniae (SP) er undersøgt.

Mellemørets bægercelletæthed forøges allerede i den initiale fase af AOM og gradvist til et maksimum 2 uger efter, fulgt af gradvis normalisering. Bægercelletætheden er dog stadig forøget 6 måneder senere. Slimhindens sekretoriske kapacitet er således forøget i en lang periode efter AOM, hvilket sandsynligt prædisponerer udvikling af SOM. Størst bægercelletæthed findes ved AOM forårsaget af H. influenzae type b (HIB) og non-typeable H. influenzae (NTHI), fulgt af SP og M. catarrhalis (MC).

Dannelse af slimhindepolypper og -adhærencer forekommer uanset bakterietype. Patogenesen fremstod som initial, lokaliseret ruptur af epithel/basalmembran, fulgt af lamina propria prolaps. Prolaberende væv re-epithelialiseres herefter, hvorved en slimhindepolyp er dannet. Efterfølgende fusion mellem polyppens apeks og en lokaliseret del af omgivende slimhinde danner en adhærence. Sådanne forandringer er mest udtalt ved AOM forårsaget af NTHI, fulgt af HIB, SP og MC.

Knoglevævet omkring mellemøret er initialt sæde for resorption, fulgt af massiv osteoneogenese. Osteoneogenesen progredierer til et maksimum efter 2-3 måneder, fulgt af gradvis normalisering. Disse forandringer findes i alle knoglevævstrukturer omkring mellemøret, fraset den ossøse labyrintkapsel, hvilket peger mod en specialiseret, morphogenetisk kontrolmekanisme omkring det indre øre. Infektion med MC medfører mindst knoglenydannelse.

Penicillinbehandling af AOM forårsaget af SP reducerer bægercelletætheden og dermed slimhindens sekretoriske kapacitet, hvorved risikoen for efterfølgende udvikling af SOM synes mindre. Ny knogledannelse reduceres signifikant, hvorimod dannelse af slimhindepolypper og -adhærencer kun påvirkes ubetydeligt.

Overlæge György Sölétormos

forsvarede den 2.11.2001 sin afhandling: "Serological tumor markers for monitoring breast cancer".

Handlingen blev ledet af professor, klinikchef, dr.med. Mogens Blichert-Toft.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Jørn Andersen og overlæge, dr.med. Peter McNair.

Graden blev konfereret den 8.11.2001.

Biografi

Født 1951 i Ungarn. Cand.med. 1981 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge ved Klinisk Biokemisk Afdeling, Hillerød Sygehus.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen beskriver sygdomsaktivitet hos patienter med brystkræft, der i dag overvåges med billeddiagnostiske og rutinebiokemiske metoder. Begge systemer er ufølsomme over for små ændringer i tumorstørrelse. Serologiske tumormarkører er et nyt tiltag og målinger af CA 15.3, CEA og TPA er blevet foreslået. Tidligere studier er metodologisk heterogene, og der er ingen konsensus. Formålet med disputatsen var at udarbejde et relevant design til overvågningsstudier samt at belyse anvendelighed af CA 15.3, CEA og TPA. Tolkningskriterier til sekventielle koncentrationer blev baseret på den individuelle markørs analyseusikkerhed, biologiske variation, normalområde samt stigningshastighed ved progression.

Disputatsen giver detaljerede forslag til, hvordan longitudinelle undersøgelser bør designes, sekventielle koncentrationer tolkes og resultater præsenteres. Vi fandt, at stigende markørkoncentrationer gav pålidelig information om øget tumorstørrelse. CA 15.3 identificerede 44 % af højrisiko stadium II patienter med recidiv. CA 15.3+CEA+TPA identificerede 69 % af patienter med progression i forbindelse med førstelinie behandling for recidiverende sygdom. CA 15.3+CEA identificerede 68 % af patienter med progression i forbindelse med kontrolperiode efter førstelinie behandling.

Markørerne gav en tidsgevinst på 3-18 måneder hos 20 % af stadium II patienter og hos 27 % af patienter i kontrolperiode efter førstelinie kemoterapi. Den relativt lange tidsgevinst hos disse to grupper kan have betydning for effekten af en ny markørstyret behandling og dermed for prognosen. Ved førstelinie kemoterapi for recidiverende sygdom fandt vi hos 10 % af patienterne tidsgevinsten be-

grænset til 3-6 måneder og dermed uden betydning for effekten af en ny behandling. Hos 33 % af patienterne fandtes imidlertid en tidsgevinst på 1-6 måneder, hvilket kan have betydning for livskvalitet, fordi en ineffektiv førstelinie kemoterapi kan stoppes væsentlig tidligere. Der var ingen falsk positive markørsignaler med hensyn til tumorvækst. Uændret koncentration udelukker ikke tumorvækst.

Det konkluderes, at tolkning af sekventielle CA 15.3, CEA og TPA koncentrationer baseret på de udarbejdede kriterier gav pålidelig information om (ny) tumorvækst hos et væsentligt antal patienter på et tidspunkt, hvor øvrige undersøgelsestiltag viste uændret sygdomsstatus. Det bør være muligt at tilvælge markørovervågning som et supplement til øvrige metoder i den rutinemæssige kliniske overvågning af brystkræftpatienter.

Læge Søren Galatius

forsvarede den 2.11.2001 sin afhandling: "Impact of microvascular alterations in heart failure. Effect of cardiac transplantation and ACE inhibition".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Christian Torp-Pedersen.

Officielle opponenter var klinisk lektor, overlæge. dr.med. Birger Hesse og lektor, dr.med. Per Sejrsen.

Graden blev konfereret den 8.11.2001.

Biografi

Født 1960 i København. Cand.med. 1989 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Kardiologisk Laboratorium, Hjertecentret, Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet

Disputatsen består af 8 originalarbejder og en oversigtbaseret på forskning gennemført i perioden 1992-98 på Kardiologisk Laboratorium, Hjertecentret, Rigshospitalet.

Projektet fokuserede særligt på ødempatogenesen ved hjertesvigt (CHF). Forekomsten af perifere ødemer kan kun delvist relateres til den nedsatte hjertepumpefunktion – og efter hjertetransplantation (HTX) ses symptomet også hyppigt. Der studeredes derfor ikke kardielle mikrocirkulatoriske forhold med mulig betydning for ødemdannelsen. Ved brug af isotopudvaskning vistes at patienter med svære symptomer på CHF havde abnorm vasodilatation/manglende vasokonstriktion i underbenets muskel og hud initialt under 30 minutters vipning (50° head-up tilt) – modsat fundet af vasokonstriktion hos raske kontroller. Efter HTX var reflekskontrol af hudgennemblødningen fortsat forstyrret. Reflekskontrol af gennemblødningen i skeletmuskel var normaliseret ved HTX med bevarelse af hele højre atrium, men fortsat abnorm hvis recipientens højre atrium var fjernet. Både ved CHF og HTX påvistes, ved brug af plethysmografi, en svækket regulation af den kapillære væskefiltration ved head-up tilt; dette var særligt udtalt efter HTX med fjernelse af hele højre atrium. Denne abnorme refleks kontrol af underbenets modstandskar og den svækkede regulation af den kapillære væske filtration indikerer tab af en ødembeskyttende mekanisme ved ortostase.

Ved analyse af plasmaforsvinding af radioaktivt iodmærket albumin og polyfructosan, til vurdering af permeabilitet for henholdsvis store og små molekyler, vistes en øget mikrovaskulær permeabilitet ved CHF. Efter HTX var den normal for større molekyler, og interstitielt, men ikke endothelialt, for små molekyler. Permeabiliteten af albumin var lavest hos personer med mest udtalt fortykkelse af basalmembranen i kapillærer, vurderet på en hudbiopsi fra underbenet – dette indikerer en ikke hidtil erkendt potentiel ødemhæmmende mekanisme. Hos begge patientgrupper fandtes endothelforstyrrelser med forhøjede og associerede plasmaværdier af de endothelderiverede faktorer, ET og von Willebrandt faktor. Disse var begge omvendt relateret til den reducerede renale clearance efter HTX og nyligt transplanterede havde en stigning af endothelin i plasma, der var direkte relateret til en samtidig reduktion i muskelgennemblødningen. Hos begge patientgrupper fandtes et øget væskevolumen displaceret ekstravaskulært (ødem) – med de beskrevne ekstrakardielle faktorer som mulige medvirkende faktorer.

Læge Frederik de Fine Olivarius

forsvarede den 2.11.2001 sin afhandling: "Urocanic acid isomers in human skin – relationship to natural photoprotection and skin cancer".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Torkil Menné.

Officielle opponenter var professor, dr.scient. Christer Jansen og professor, overlæge, dr.med. Peter Bjerring.

Graden blev konfereret den 8.11.2001.

Biografi

Født 1958 i Hellerup. Cand.med. 1985 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: 1. reservelæge, Dermatologisk Afdeling D, Bispebjerg Hospital.

Disputatsarbejdet

Studierne der indgår i afhandlingen er udført ved hudafdelingerne på Rigshospitalet og Bispebjerg Hospital. Ultraviolet stråling (UV) kan fremkalde hudkræft via dels en induktion af DNA-skader, dels en hæmning af immunsystemet. Urocansyre (UCA) findes i stratum corneum som trans-UCA. Trans-UCA absorberer UV energi og herved sker en omdannelse til cis-UCA, som kan initiere suppression af hudens immunsystem.

Afhandlingens formål var at opnå basal viden om mængden af UCA isomerer i human hud *in vivo*, og om relationen mellem dette og andre parametre af betydning for UV inducerede reaktioner i huden.

Der var ikke korrelation mellem UCA isomerer og pigmenteringsgrad, hudtype eller lysfølsomhed, og UCA fandtes ikke at have en klinisk relevant solbeskyttende egenskab. Den interindividuelle variation i total UCA (trans- + cis-UCA) var betydelig; om dette har konsekvenser for graden af immunsuppression hos den enkelte er imidlertid ukendt. Sæsonvariationen i cis-UCA fulgte årstidsvariationen i solindstråling.

Dannelsen af cis-UCA efter standardiseret bestråling var højere hos personer med lavt pigmentindhold i huden end hos mere pigmenterede kaukasere. Hos personer med tidligere basalcellekarcinom eller malignt melanom var basale værdier af UCA isomerer på samme niveau som hos raske kontrolpersoner, men dannelsen af cis-UCA efter en standardiseret bestråling var højere i begge hudkræftgrupper end hos raske trods samme grad af pigmentering. Disse fund kan tænkes at være af betydning for risikoen for udvikling af hudkræft.

Solcremer gav effektiv beskyttelse mod isomerisering af UCA, og den beskyttende virkning steg med solbeskyttel-

sesfaktoren. Anvendtes solcreme i en lagtykkelse mindre end anbefalet, hvilket er almindeligt i praktisk brug, reduceredes beskyttelsen mod cis-UCA dannelse betydeligt. I betragtning af de mangeartede immunmodulerende funktioner af cis-UCA er dette et yderligere argument for korrekt anvendelse af solcreme.

Afdelingslæge Preben Homøe
forsvarede den 9.11.2001 sin afhandling: "Otitis Media in Greenland. Studies on historical, epidemiological, microbiological, and immunological aspects".

Handlingen blev ledet af professor, dr.med. Elsebeth Lynge.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Chr. Brahe Pedersen og professor, dr.med. Peter Bjerregaard.

Af tilhørerne opponerede professor, overlæge, dr.med. Niels Høiby og speciallæge, dr.med. Finn Becker-Christensen.

Graden blev konfereret den 15.11.2001.

Biografi
Født 1960 i Køge. Cand.med. 1987 ved Københavns Universitet. Nuværende Stilling og ansættelsessted: Afdelingslæge, klinisk lektor på Øre-Næse-Halskirurgisk Klinik, H:S Rigshospitalet.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen består af 9 artikler og en oversigt.

I afhandlingen indgår fire materialer, et hospitalsmateriale med follow-up, et audiologisk skolescreeningsmateriale, en uselekteret stikprøve på 740 børn fra Nuuk og Sisimiut med follow-up i Sisimiut samt 54 børn med akut OM. Alle børn indgår i en epidemiologisk undersøgelse over sociomedicinske risikovariabler og 255 børn er yderligere mikrobiologisk undersøgt i næsesvælg samt i mellemøret ved akut OM. Endelig er en hypotetisk association mellem mannan-bindende lektin (MBL), Epstein- Barr virus infektion og akut OM undersøgt blandt 82 børn fra Nuuk.

Afhandlingen er af almen betydning for det grønlandske samfund og planlægningen af indsatsområder i det grønlandske sundhedssystem. Kolesteatom blandt inuit er ikke tidligere beskrevet systematisk og undersøgelsen peger på nødvendigheden af omfattende kirurgisk behandling og klinisk kontrol i mindst 5 år. Skolescreenings- undersøgelsen viser, at 43 % af børnene har høretærskler > 20 dB og 19 % har hørenedsættelse i talefrekvenserne, signifikant hyppigst hos børn med OM problemer. Tværsnitsundersøgelsen viser, at over 50 % af børnene har patologiske mellemøretilstande og 9 % har hul på trommehinden med eller uden øreflåd. Mikrobiologisk påvises en på verdensplan meget høj næsesvælgkoloniseringsfrekvens af potentielle patogene bakterier blandt såvel raske (91 %) som syge børn (98 %) og en høj frekvens af rhino- og enterovirus (59 %) hos børn med akut OM. Kvalitativt er bakteriologien ikke speciel, og resistensproblemerne er få. Risikofaktor-analyserne påviser, at børn med tidlig debut af akut OM (< 7 mdr.) (RR = 1.66) er under forhøjet risiko mhp. at udvikle recidiverende akut OM sammenlignet med sen debut (> 2 år) (RR = 0.20). Den mediane debutalder på 10 måneder er en af de yngste beskrevet i verdenslitteraturen. Arvelige/familiære og miljøbetingede faktorer har betydning for forekomsten af akut OM blandt børn i Grønland, hvorimod der ikke fandtes sammenhæng mellem MBL, EBV og akut OM.

Afhandlingen kan fungere som reference ved fremtidige undersøgelser i Grønland og udpeger specielt de aldersgrupper, hvor en videnskabelig og klinisk indsats er påkrævet. Det konkluderes, at mellemøresygdomme udgør et stort, komplekst og betydende problem i den grønlandske befolkning og sundhedsvæsen og sygdommene fortjener stor fremtidig opmærksomhed.

Civilingeniør Inger Byrjalsen
forsvarede den 16.11.2001 sin afhandling: "Serum placental protein 14 (PP14) in the assessment of the effects of hormonal replacement therapy on the postmenopausal endometrium ".

Handlingen blev ledet af: Lektor, overlæge, dr.med. Lars Østergaard Kristensen.

Officielle opponenter var: Professor, overlæge, dr.med. Sven O. Skouby og professor, overlæge, dr.med. Svend Lindenberg.

Graden blev konfereret den 27.11.2001.

Biografi
Født 1956 i Farsø. Cand.polyt. (kemi) 1981 ved Danmarks Tekniske Højskole. Nuværende stilling og ansættelsessted: Seniorforsker, Nordic Bioscience, Herlev.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen består af 8 originalarbejder publiceret i internationale tidsskrifter og en sammenfattende redegørelse.

Afhandlingen omhandler, hvorvidt måling af serum PP14 koncentrationen afspejler hormonpåvirkning af livmoderslimhinden ved hormonel substitutionsbehandling af kvinder efter overgangsalderen.

Afhandlingens formål har været at udvikle en analysemetode til kvantitativ bestemmelse af PP14 i serum hos postmenopausale kvinder; og ved anvendelse af denne analysemetode: at undersøge forløbet i den enkelte tabletcyklus og over længere tid af serum PP14 koncentrationen ved forskellige kombinationer af hormonale substitutionsbehandlinger; at vurdere sammenhængen mellem serum PP14 koncentrationen med histologisk og biokemisk vurdering af vævsprøver fra livmoderslimhinden og blødningsmønster ved hormonel substitutionsbehandling; og at undersøge afhængigheden af serum PP14 koncentrationen med østrogen dosis, gestagen dosis, gestagen type samt indflydelse af tobaksrygning.

Med henblik på besvarelse af disse spørgsmål gennemførtes studier på 15 præmenopausale kvinder og 762 postmenopausale kvinder. Afhandlingens vigtigste konklusioner kan summeres som følger:

Der blev udviklet en velegnet analysemetode til kvantitativ bestemmelse af PP14 i serum hos postmenopausale kvinder. Under sekventielt kombineret hormonel substitutionsbehandling fandtes serum PP14 koncentrationen at gennemløbe cykliske ændringer med maksimale værdier omkring tidspunktet for den menstruationslignende blødning. Ved østrogen monoterapi forblev serum PP14 koncentrationen uændret på basisniveauet. Ved kontinuerligt kombineret substitutionsbehandling sås en mindre stigning i serum PP14 koncentrationen.

Serum PP14 koncentrationen afspejlede de histologiske ændringer i livmoderslimhinden, og korrelerede med markørerne for den sekretoriske aktivitet af livmoderslimhinden målt i vævsprøver, men ikke med markørerne for den anti-østrogene effekt af gestagenet. Desuden fandtes en

sammenhæng mellem serum PP14 koncentrationen og tidspunktet for den forventede regulære menstruationslignende blødning under sekventielt kombineret hormonel substitutionsbehandling. Ved kontinuerligt kombineret substitutionsbehandling sås højere serum PP14 koncentrationer hos kvinder, som fik gennembrudsblødning.

Der fandtes proportionalitet mellem serum PP14 koncentrationen og østrogen dosis under sekventielt kombineret hormonel substitutionsbehandling afspejlende en østrogen-afhængig opbygning og respons af livmoderslimhinden. Den gestagen dosis-afhængige histologiske og biokemiske ændring af livmoderslimhinden fandtes at være afspejlet i serum PP14 koncentrationen. Tobaksrygning var forbundet med nedsatte serum PP14 koncentrationer, som delvis men ikke alene kunne forklares af den østrogen nedsættende effekt af rygning.

Det konkluderes, at de opnåede resultater viser, at serum PP14 koncentrationen afspejler den sekretoriske effekt af gestagen på livmoderslimhinden. Måling af serum PP14 kunne finde anvendelse til vurdering af gestageners styrke i grupper af kvinder.

Overlæge Torben Larsen

forsvarede den 16.11.2001 sin afhandling: "Intrauterine Growth Restriction. Identification, correlation and causation evaluated by use of ultrasound".

Handlingen blev ledet af professor, overlæge, dr.med. Johannes Borck.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Karel Marsál og overlæge, dr.med. Niels Uldbjerg.

Graden blev konfereret den 27.11.2001.

Biografi

Født 1943 i København. Cand.med. 1973 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Adm. overlæge dr.med. ved Ultralydsafdelingen, KAS Herlev.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen analyserer ultralyd-biometriske målinger af fosteret, der er en metode, som har været anvendt og stadig anvendes i vid udstrækning ved mistanke om intrauterin væksthæmning. Dels i 2. trimester til sikring af graviditetslængde beregning og dels til estimering af fosterets vægt og vægtafvigelse senere i graviditeten.

Formålet med arbejdet var som udgangspunkt at undersøge muligheden for at bestemme intrauterin væksthastighed i diagnostisk sammenhæng. Desuden var formålet at undersøge korrelationen mellem intrauterin væksthastighed og anamnestiske risikofaktorer, komplikationer under graviditeten, komplikationer under fødslen, kropsproportioner ved fødslen samt væksthastigheden i de første tre måneder efter fødslen.

Endelig viste det sig nødvendigt at udvirke et referenceområde for normal intrauterin vægt/vækst.

Ved hjælp af en epidemiologisk undersøgelse af gravide, (spontant såvel som igangsatte fødsler) undersøgt og født inden for en tiårs-periode på Amtssygehuset i Herlev, undersøgtes sammenhængen mellem forskellen i den beregnede gestationsalder (GA) ud fra ($GA_{SM} - GA_{BPD}$) udtrykt i dage og fødselsvægtafvigelse relateret til både GA_{SM} og GA_{BPD}.

Som resultat af den manglende mulighed for ved hjælp af ultralyd-biometriske målinger at diagnosticere individuel væksthæmning med acceptabel sikkerhed er endokrinologiske parametre i maternelt serum (væksthormon og insulinlignende vækst faktor og dets bindingsprotein) målt i gruppe af gravide med placentainsufficiens defineret ved øget placentamodstand udtrykt ved hjælp af øget Doppler pulsatility index (PI) i navlesnorsarterien sammenlignet med en gruppe gravide med normal placenta funktion.

Man fandt, at normale fostre i gennemsnit vokser lineært fra 27 uger til fødslen med en hastighed på 28 g pr. dag, med en forskel i middelvægt mellem piger og drenge på 3.8 %. At gennemsnitsvægten pretermt hos fostre født til tiden var desto større, sammenlignet med den tilsvarende gennemsnitlige fostervægt, med faldende graviditetslængde. Dette fund er af betydning ved forsøg på beregning af intrauterin vægtafvigelse samt ved risikovurdering af nyfødte.

Ved hjælp af ultralydsestimeret fostervægt kunne den diagnostiske sensitivitet af SGA forbedres signifikant uden at øge falsk positiv raten. Dette medførte en mere præcis håndtering af gravide med SGA fostre i overensstemmelse med afdelingens intentioner. f.eks. igangsættelse ved svær SGA. Dette medførte færre akutte interventioner (vacuum extraction) under fødselsforløbet.

Beregning af væksthastighed (eller trend) ud fra flere føtale vægtestimater med tre ugers intervaller forbedrede ikke nøjagtigheden af den beregnede individuelle fødselsvægt.

Intrauterin væksthastighed (stigning i ultralydsestimeret vægt g/28 dage) i tredje trimester havde en svag, men signifikant korrelation til fødselsvægten. Det betyder, at nyfødte SGA generelt havde tabt percentil i tredje trimester.

Vedvarende rygning gennem graviditeten var imidlertid den eneste risikofaktor, som var korreleret til fald i intrauterin væksthastighed.

En større sammenhæng mellem cigaretrygning (og fire andre risikofaktorer) og fødselsvægt tyder på, at væksthæmning ikke specielt udmøntes i tredje trimester. Denne antagelse styrkes yderligere ved, at væksthastigheden ikke korrelerer til det nyfødte barns kropsproportioner, når der var taget hensyn til disses korrelation til fødselsvægten.

Man fandt ingen korrelation mellem fødselsvægtafvigelsen (relateret til BPD) og ($GA_{SM} - GA_{BPD}$).

Ser man imidlertid på den relative risiko for absolut fødselsvægt <2500 g og fødselsvægtafvigelse <22 % under medianen ses odds ratio signifikant øget ved en forskel på mere end tre dage mellem GA_{SM} og $GA_{BPD.}$

I forbindelse med "et for lille foster" i forhold til gestationsalder med øget placenta modstand (målt ved hjælp af PI index) fandtes en signifikant lavere IGF-1 koncentration sammenlignet med normalvægt graviditet. Et nedsat IGF-1 niveau synes at være relateret til placentainsufficiens udtrykt ved øget modstand målt ved hjælp af Doppler.

Læge Pernille Ravn

forsvarede den 05.12.2001 sin afhandling: "Bisphosphonates for prevention of postmenopausal osteoporosis ".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, lægelig direktør Jannik Hilsted.

Officielle opponenter var professor, overlæge, dr.med. Flemming Melsen og ekstern lektor, overlæge, dr.med. Lisbeth Nilas.

Graden blev konfereret den 11.12.2001.

Biografi

Født 1964 i Charlottenlund. Cand.med. 1991 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Kursusreservelæge på Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling D, Odense Universitetshospital.

Disputatsarbejdet
Doktorafhandlingen forfattet som en oversigtsartikel baseret på ni originalartikler publiceret i internationalt anerkendte tidsskrifter.

Hovedformålet med afhandlingen var at undersøge effekten af bisfosfonat til forebyggelse af postmenopausal osteoporose. Alendronat blev undersøgt i to dobbelt-blinde, placebo-kontrollerede 4-5-årige forsøg med 2.056 deltagende kvinder. I det ene forsøg fik en kontrolgruppe hormonsubstitutionsterapi til sammenligning af effekt. Ibandronat blev undersøgt i et dobbelt-blindt, placebo-kontrolleret toårigt forsøg med 180 deltagende kvinder med lavt niveau af knoglemineral. Alle tre forsøg belyste effekten på knoglestofskiftet efter endt behandling. Initialt blev de to anvendte metoder til måling af effekten på knoglestofskiftet, knogledensitometri og biokemiske markører, undersøgt hos raske, ubehandlede kvinder. De vigtigste konklusioner var: 1) Alendronat bremsede afkalkningen af knoglerne og er en ny medikamentel behandling til forebyggelse af postmenopausal osteoporose. Den optimale effekt sås ved 5 mg alendronat dagligt. Behandlingen var ikke forbundet med bivirkninger. Effekten svarede størrelsesmæssigt til effekten af hormonsubstitutionsterapi. Alendronat var lige effektivt i spektret fra kvinder i lav risiko for osteoporose (kvinder med normalt niveau af knoglemineral) til kvinder i særlig risiko (tynde kvinder med lavt niveau af knoglemineral). Effekten var ikke væsentligt afhængig af alder. 2) Ældre postmenopausale kvinder med lavt niveau af knoglemineral kunne effektivt behandles med ibandronat i en dosis på 2,5 mg dagligt. Effekten af denne dosis var sammenlignelig med effekten af 10 mg alendronat dagligt og ikke forbundet med bivirkninger. 3) Behandling med alendronat eller ibandronat i ovenfor anførte doser førte knoglestofskiftet tilbage til det præmenopausale niveau. Efter endt behandling startede afkalkningen af knoglerne på ny med normal postmenopausal hastighed. Knoglestofskiftet var tilbage i det normale høje postmenopausale niveau efter 1/2-1 år. 4) Efter 3-6 måneders behandling gav de biokemiske markører et validt skøn over den forventede langtidsændring i knoglemineralindhold under bisfosfonatbehandling. På gruppebasis kunne man forudsige den procentvise ændring i knoglemineralindhold ud fra den procentvise ændring i den biokemiske markør. På individuelt niveau kunne man, hvis den biokemiske markør faldt under en tærskelværdi, forudsige, at patienten responderede på behandlingen. De biokemiske markører C- og N-terminale telopeptider af type 1-kollagen og totalt osteocalcin havde de største prædikative egenskaber.

Disputatsarbejdet markerer en betydelig forskning inden for området som har resulteret i adskillige internationale foredrag og publikationer. Forskningen har bidraget til fastlæggelse af internationale standarder inden for området bisfosfonat til forebyggelse af postmenopausal osteoporose og prædiktion af respons på behandling med biokemiske markører for knoglestofskiftet.

Læge Lise Tarnow
forsvarede den 6.12.2001 sin afhandling: "Diabetic Nephropathy. Pathogenetic aspects and cardiovascular risk factors".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, overlæge, dr.med. Svend Strandgaard.

Officielle opponenter var professor, dr.med. Carl Erik Mogensen og lektor, klinikchef, dr.med. Bo Feldt-Rasmussen.

Graden blev konfereret den 14.12.2001.

Biografi
Født 1963 i København. Cand.med. 1990 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Seniorforsker ved Steno Diabetes Centeret.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen analyserer årsagen til diabetisk nyresygdom. Denne kendes ikke præcist, men en række forskellige biologiske forstyrrelser er af betydning.

Vi fandt, at lav legemshøjde og lav vægt ved fødslen er forbundet med en øget risiko for udvikling af diabetisk nyresygdom hos patienter med type 1 diabetes. Desuden er arvelige faktorer af betydning, om end effekten af de hidtil undersøgte gener er beskeden. Fremtidige studier af større patientgrupper og studier af genernes betydning for funktion og behandling vil forhåbentligt give os et bedre kendskab til den arvelige risiko for udvikling af diabetisk nyresygdom.

Forhøjet blodtryk, der findes hos mere end 50 % af alle patienter med type 1 diabetes, og forhøjet indhold af forskellige fedtstoffer i blodet medvirker til at forklare den øgede forekomst af hjerte-kar sygdomme hos patienter med diabetisk nyresygdom. Endvidere, er venstre hjertekammer forstørret tidligt i forløbet, ligesom vores egne data hos patienter med nyresygdom og deres forældre tyder på, at arvelige faktorer også bidrager. Flere større og længerevarende studier er nødvendige for at bekræfte disse fund.

Overlæge Kresten Rubeck Petersen
forsvarede den 7.12.2001 sin afhandling: "Pharmacodynamic effects of oral contraceptive steroids on biochemical markers for arterial thrombosis. Studies in non-diabetic women and in women with insulindependent diabetes mellitus".

Handlingen blev ledet af klinisk lektor, klinikchef, dr.med. Ulla Feldt-Rasmussen.

Officielle opponenter var overlæge, dr.med. Søren Risom Kristensen og professor, overlæge, dr.med. Bent Ottesen.

Graden blev konfereret den 12.12.2001.

Biografi
Født 1955 i København. Cand.med. 1983 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Overlæge, Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Hillerød Sygehus.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen består af 8 internationalt publiserede originalartikler og en sammenfattende redegørelse.

Tidligere epidemiologiske undersøgelser har vist at brug af p-piller medfører øget risiko for udvikling af arteriel trombose (AT). AT er associeret med ændringer i biokemiske variable inden for kulhydrat- og lipidstofskiftet samt det hæmostatiske system, der – hvis de er valideret i prospektive undersøgelser – kan tjene som risikomarkører. Risikoen for AT er speciel høj hos kvinder med insulinkrævende sukkersyge (IDDM), der samtidig har særlig behov for effektiv kontraception.

Formålet med arbejdet var at undersøge hvordan nyere, lavdosis p-piller 1) påvirker risikomarkører for AT hos kvinder med og uden IDDM, 2) influerer diabetesregulationen ved ukompliceret IDDM og 3) påvirker samspillet mellem insulin og det fibrinolytiske system hos ikke-diabetiske kvinder.

Resultaterne af orale og intravenøse glukosebelastninger hos ikke-diabetiske kvinder viste, at nyere p-pillepræparater nedsætter insulinfølsomheden og at der udvikles nedsat glukosetolerance hos ca. 10 %. Lipidstofskiftet blev – hverken hos kvinder med eller uden IDDM – påvirket i en retning, der er associeret med øget risiko for AT. Ligevægten mellem koagulation og fibrinolyse var bevaret under p-pillebehandling, men der fandtes tegn på øget fibrinomsætning hos kvinderne med IDDM.

Et års behandling af kvinder med IDDM medførte ikke påvirkning af diabetesregulationen og ingen af kvinderne udviklede mikroalbuminuri.

Regulationen af vævs-plasminogen aktivator/inhibitor (t-PA/PAI) systemet var – både før og under behandling – upåvirket af ændringer i plasma insulin og proinsulin, men den ekstra-splankniske syntese af t-PA antigen var nedsat hos p-pillebrugere. Sammenhængen mellem de forskellige metaboliske systemer er – både før og under p-pillebehandling – anderledes hos unge ikke-diabetiske kvinder end beskrevet hos personer med manifest aterosklerose eller insulinresistens.

Resultaterne tyder på, at kvinder med ukompliceret IDDM kan anvende nyere p-pillepræparater uden at udvikle metaboliske ændringer af kendt klinisk betydning. Hos ikke-diabetiske kvinder kan påvirkningen af kulhydratstofskiftet have betydning, hvis der foreligger nedsat insulinfølsomhed eller beta-celle kapacitet, men de synes ikke at medføre biokemiske ændringer, der er associeret til udvikling af AT. Der er således overensstemmelse mellem disse metaboliske vurderinger og de seneste epidemiologiske undersøgelser, der tyder på at risikoen for AT er reduceret ved anvendelse af nyere p-pillepræparater.

Doctores philosophiae

Lektor Benny Karpatschof

forsvarede den 1.12.2000 sin afhandling: "Human Activity. Contributions to the Anthropological Sciences from a Perspective of Activity Theory".

Handlingen blev ledet af dekan, lektor John Kuhlmann Madsen.

Officielle opponenter var professor, dr.phil. Jens Mammen, Århus Universitet og lektor, dr.phil. Eriks Schultz, KU.

Af tilhørerne opponerede lektor, mag.art. Kresten Bjerg.

Graden blev konfereret den 23.1.2001.

Biografi

Født 1938. Stud.mag. ved Psykologisk Laboratorium i 1958-60, Københavns Universitet. Cand.stat. 1967 ved Københavns Universitet. Amanuensis i 1966-69 ved Danmarks Pædagogiske Institut. Lektor i psykologisk metode og statistik 1970 ved Psykologisk Laboratorium. Dr.phil. 1999 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Cand.stat. ved Institut for Psykologi.

Disputatsarbejdet

Afhandlingen er en undersøgelse af den såkaldte virksomhedsteoris forudsætninger og bæredygtighed inden for de antropologiske videnskaber, herunder især psykologi. Forudsætninger følges tilbage til den tyske idealistiske filosofi (især Hegel) over Marx og Engels til de russiske psykologer Vygotsky og Leontjev. Derefter bevæger bogen sig gennem de biologiske forudsætninger for menneskearten til de karakteristiske træk ved mennesket, og på dette grundlag gennemgås erkendelsesteori, semiotik (herunder sprogteori) og endelig videnskabsteori, hvor forholdet mellem praksis og teoridannelse diskuteres i alle hovedområder af videnskaben (herunder også formalvidenskab).

Lektor Henrik Jørgensen

forsvarede den 20.4.2001 sin afhandling: "Studien zur Morphologie und Syntax der festlandskandinavischen personalpronomina.".

Handlingen blev ledet af prodekan, lektor Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var professor Helge Sandøy, Bergens Universitet og professor Bo Ralph, Göteborg Universitet.

Af tilhørerne opponerede professor Ole Togeby, Århus Universitet og lektor Karen Margrete Pedersen, KU.

Graden blev konfereret den 12.6.2001.

Biografi

Født 1953 på Frederiksberg. Cand.mag. i dansk og tysk 1982 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor i dansk sprog ved Aarhus Universitet.

Disputatsarbejdet

Arbejdets hovedtese er at den forhåndenværende kasusmorfologi i dansk ikke kan betragtes som et levn af et oprindeligt kasussystem, men at der foreligger et morfologisk system styret af ganske andre kræfter. Afhandlingen demonstrerer hvordan først og fremmest betydningsforhold der er betinget af talesituationen og tekstsammenhængen, griber ind og betinger forskydninger i kasusanvendelsen. Denne argumentation bygger først og fremmest på en redegørelse for parallellerne mellem kasusbrugen i moderne dansk og kasusbrugen i såkaldte "split-case" sprog, samt på en analyse af den systematiske og areallingvistiske distribution af uregelmæssig kasusbrug i forskellige fastlandsskandinaviske dialekter.

Museumsinspektør Henrik Lundbak

forsvarede den 4.5.2001 sin afhandling: "Staten frit og folket frit. Dansk Samling mellem fascisme og modstandskamp 1936-47".

Handlingen blev ledet af prodekan, cand.mag. Thorkil Damsgaard Olsen.

Officielle opponenter var docent, fil.dr. Göran Dahl, Lunds universitet og professor, dr.phil. Niels Thomsen, KU.

Af tilhørerne opponerede lektor Paul Villaume, professor Henning Koch og lektor Hans Bonde.

Graden blev konfereret den 12.6.2001.

Biografi

Født 1954 i Tårnby. Cand.mag. i historie 1983 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Museumsinspektør, seniorforsker ved Frihedsmuseet.

Disputatsarbejdet
I 1930'erne var demokratierne i Europa under pres fra autoritære bevægelser. Nogle af disse var reaktionære og støttede sig på hær, borgerskab og kirke. Andre som fascismen i Italien og nazismen i Tyskland virkede moderne med deres orientering mod et nationalt fællesskab bygget på opslutning fra masserne og især ungdommen. For nogle virkede det både som en positiv udvikling i forhold til et demokrati, der var degenereret til partiernes indbyrdes kamp for snævre særinteresser, og som et effektivt modtræk imod truslen en kommunisme, der drog næring af, at arbejderne følte sig sat uden for fællesskabet.

I 1936 stiftedes partiet Dansk Samling på basis af forfatteren Arne Sørensens tanker om et epokeskift, fremsat i bogen "Det moderne Menneske". Dansk Samling byggede på en national og kristen ideologi med inspiration fra grundtvigianismen. Studiet af partiet kan bruges som afsæt for en diskussion af, hvilke forudsætninger en dansk 'fascisme' kunne have bygget på, samt hvorfor det danske demokrati i mellemkrigstiden viste sig stærkere end demokratiet i andre europæiske lande.

Da Danmark blev besat d. 9. april 1940, så Dansk Samling det som en bekræftelse på partistyrets fallit. Men da partiet omkring årsskiftet 1940/41 måtte erkende, at et pres på den siddende samlingsregering måtte blive til gavn for de danske nazister, slog det ind på en linie, der krævede, at regeringen kompromisløst skulle stå fast på de tyske garantier om at opretholde Danmark som et selvstændigt og ikke-krigsførende land. Det førte til en lang række provokationer i form af udgivelser og foredrag, bl.a. i samarbejde med historikeren Vilh. la Cour. Derved blev partiet synligt for faldskærmsagenterne fra den engelske organisation SOE, og i 1942 indledtes et samarbejde, der gav Dansk Samling en rolle som pionerorganisation i modstandsarbejdet. Da Danmarks Frihedsråd blev dannet i efteråret 1943, blev Dansk Samling en af de 4 bærende organisationer.

I efterkrigstiden sammenlignede Dansk Samling sig selv med de kristeligt-demokratiske partier i andre lande og søgte at markere sig med en social ansvarlighed baseret på moderne nationaløkonomer som Keynes og Beveridge, men blev mest kendt for at ønske Sydslesvig hjem til Danmark. Ved valget i 1947 gled partiet ud af Folketinget.

Disputatsen ser Dansk Samlings udvikling som en afspejling af generelle europæiske trends og forklarer partiets succeser og fiaskoer ved at sammenligne forholdene i Danmark med forudsætningerne i andre europæiske lande som Italien, Tyskland, Norge, Holland og Frankrig.

Doctores scientiarum

Cand.scient. Torben Maack Bisgaard
tildeltes doktorgraden den 6.12.2000 for afhandlingen: "Positive definite and moment functions on semigroups".

Graden blev tildelt uden forsvar.

Graden blev konfereret den 6.12.2000.

Biografi
Født i 1958. Cand.scient. i matematik (bifag fysik) ved Københavns Universitet 1986. Lic.scient. i matematik ved Københavns Universitet 1989. Lektorvikar og amanuensis, Aalborg Universitetscenter, 1990-91.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen er en sammenfatning af ca. 40 tidligere offentliggjorte arbejder og upublicerede manuskripter. Et centralt resultat er karakteriseringen af halvperfekte (eller ækvivalent, fuldstændigt halvperfekte) endeligt frembragte abelske semigrupper med nul og identisk involution, som stammer fra 1986, men først blev offentliggjort 1998. Det viser sig, at en endeligt frembragt abelsk semigruppe S med nul og identisk involution er halvperfekt hvis og kun hvis enhver arkimedisk komponent i det største R-separative homomorfe billede af S er produktet af en endelig gruppe af eksponent 1 eller 2 og enten den trivielle semigruppe, de hele tal eller de naturlige tal. Afhandlingen omtaler også forsøg på at udstrække dette resultat til større klasser af semigrupper.

Seniorforsker Peter Japsen
forsvarede den 9.3.2001 sin afhandling: "Fra Kridthav til Vesterhav. Nordsøbassinets udvikling vurderet ud fra seismiske hastigheder".

Handlingen blev ledet af institutleder Jørn Rønsbo.

Officielle opponenter var professor Sierd Cloetingh, Vrije Universiteit Amsterdam og professor Niels Foged, DTU.

Af tilhørerne opponerede lektor Hans Thybo og professor Finn Surlyk.

Graden blev konfereret den 15.3.2001.

Biografi
Født 1951 i København. Cand.scient. i fysik-geofysik 1980 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Seniorforsker ved Stanford University.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen påviser at det mere end 65 millioner år gamle Skrivekridt er alt for kompakt i forhold til dets aktuelle dybde både øst og vest for Nordsøen. Der argumenteres for at denne overkompaktion er forårsaget af at Skrivekridtet har været begravet i op til et 1 kilometer tykt dæklag, der er blevet fjernet efter landhævningen der foregik for omkring 15 millioner år siden. I disputatsen er Skrivekridtets kompaktionsgrad blevet vurderet ved analyse af lydens hastighed gennem kridtet målt i 850 olieboringer i hele nordsøområdet. Jo mere kompakt kridtet er, jo højere er lydhastigheden.

De borteroderede lag er genaflejret midt i Nordsøen. Her har disse op til 1,5 km tykke aflejringer presset de dybere liggende oliedannende lag ned i stor dybde hvor den højere temperatur og tryk har accelereret oliedannelsen. Store mængder olie, gas og andre væsker er derfor presset op i Skrivekridtet, som ligger midt mellem de oliedannende lag og de unge sedimenter der er skyllet ud fra de omkringliggende landområder. I den centrale Nordsø er Skrivekridtet underkompakteret i forhold til den aktuelle begravelsesdybde, dvs. at porøsiteten er relativt høj og dette viser sig i relativt lave lydhastigheder i Skrivekridtet.

Denne udvikling vidner om lodrette bevægelser i den relativt nyere geologiske fortid: I den centrale del af Nordsøen er undergrunden sunket kraftigt ind, mens undergrunden har hævet sig både øst og vest for Nordsøen. Disse bevægelser er i overensstemmelse med at fjeldene i Skandinavien og på De Britiske Øer har hævet sig umiddelbart før Istiden satte ind. Tykke geologiske lag blev derfor fjernet fra Danmark så den det mere end 65 millioner år gamle Skrivekridt i dag ligger blotlagt i et bånd fra Limfjorden til Møns Klint.

Arbejdet med disputatsen har kun været mulig takket være støtten fra Carlsbergfondet og GEUS.

Seniorforsker Lars Stemmerik
forsvarede den 27.4.2001 sin afhandling: "Sen palæozoisk udvikling af den nordatlantiske rand af superkontinentet Pangæa".

Handlingen blev ledet af viceinstitutleder, professor Finn Surlyk.

Officielle opponenter var professor Paul Wright, University of Cardiff, England og professor Tadeusz Peryt, Instytut Geologizny, Warszawa, Polen.

Graden blev konfereret den 27.4.2001.

Biografi
Født 1956. Cand.scient. 1982, lic.scient. i 1986. Medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd 2000. Nuværende stilling og ansættelsessted: Seniorforsker, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS).

Disputatsarbejdet
Afhandlingen er en sammenfatning af 15 tidligere publicerede arbejder. Den redegør for udviklingen af et havområde, der dækkede randen af det nuværende Nord- og Østgrønland, Svalbard samt dele af den østgrønlandske kontinentalsokkel og Barentshavet for 350-250 millioner år siden. I det tidsrum var alle kontinenter samlet i et stort superkontinent "Pangæa", der strakte sig fra sydpolen og nordover. Nordgrønland var placeret langs nordranden af dette kontinent på ca. 20 grader nordlig bredde i Tidlig Karbon (350 millioner år) og 40 grader nordlig bredde i Sen Perm (250 millioner). Shelfhavet der dækkede Nordgrønland og tilgrænsende områder var således varmt, subtropisk i begyndelsen af perioden og koldere, tempereret mod slutningen. Dette kan aflæses af et skift i de sedimentære aflejringer fra rev-dominerede kalksten, sammenlignelige med nutidens koralrev til kalksten, der minder om dem man i dag finder langs Australiens sydkyst. Arbejdet er baseret på feltundersøgelser i Øst- og Nordgrønland samt Svalbard og de opnåede resultater repræsenterer et væsentligt bidrag til forståelsen af den geologiske udvikling af nordranden af Pangæa i sen palæozoisk tid. Det dokumenterede skift i sedimentationen langs nordranden af Pangæa fra typiske varmtvandskarbonater og evaporiter i Sen Karbon og Tidlig Perm tid til koldtvandskarbonater i den sene del af Perm tid understøtter teorien om at Pangæa drev mod nord i løbet af Sen Palæozoikum. Resultaterne har dannet grundlag for formuleringen af en model for sammenhængen mellem karbonatbjergarternes aflejringsforhold, alder og reservoiregenskaber til brug for olieefterforskning i Barentshavet og tilgrænsende områder. Ligeledes har de ført til udviklingen af en aflejringsmodel for Perm koldtvandskarbonater, en sekvensstratigrafisk model for en lavproduktivitet karbonatplatform, modeller for de cykliske aflejringer i Nordgrønland og på Bjørnøya samt til en ny model for udviklingen af det Nordvesteuropæiske Perm Bassin.

Forskningsprofessor Per Michael Johansen
forsvarede den 18.5.2001 sin afhandling: "Linear and nonlinear space-charge field effects in photorefractive materials".

Handlingen blev ledet af direktør Nils O. Andersen.

Officielle opponenter var professor Henrik Smith, KU og professor Fernando Agulló-López, Dept. de Fisica de Materiales C-IV, Universidad de Cantoblance.

Graden blev konfereret den 29.5.2001.

Biografi
Født 1960 i Agger, Thy. Cand.polyt. 1986 ved Aalborg Universitet, ph.d.-grad i fysik i 1989 ved Forskningscenter Risø/Aalborg Universitet. Post.doc. i 1990-91 ved University of Oxford, UK, adjunkt i fysik i 1991-92 ved Aalborg Universitet, seniorforsker 1992-96 ved Forskningscenter Risø, programleder i 1996-00 ved Forskningscenter Risø og fra 2000 forskningsprofessor samme sted. Formand for Dansk Optisk Selskab i 1995-97, bestyrelsesmedlem i European Optical Society 1996-00 samt medlem af styrekomiteen for The Danish Graduate School on Nonlinear Science i fra 1997. Medlem af Danmarks Naturvidenskabelige Akademi i 2001.

Disputatsarbejdet
Afhandlingen består af 15 artikler og en sammenfattende redegørelse.

Afhandling omhandler teoretiske og eksperimentelle undersøgelser af generering af lineære og ikke-lineære rumladningsfelter i fotorefraktive medier. De teoretiske undersøgelser er foretaget med baggrund i båndtransportmodellen med en enkelt ladningsbærer og med et-trinsekscitation til ledningsbåndet. Den matematiske analyse af både de lineære og de ikke-lineære egenskaber er foretaget ved hjælp af perturbationsmetoder.

Den lineære situationen i hvilken der samtidig er påtrykt et eksternt ac elektrisk felt og et løbende gitter er introduceret. Dette giver anledning til et to-frekvensproblem ved generering af rumladningsfeltet, og der er anvendt to forskellige løsningsprincipper: en Fourier serie og en såkaldt kaskademetode. Begge metoder udviser god overensstemmelse med de tilsvarende eksperimentelle undersøgelser.

Den magnetofotorefraktive effekt er opdelt i to bidrag fra henholdsvis magnetotransport og magnetofotovoltaiske effekter. Magnetotransporteffekten tager højde for et magnetfelts vekselvirkning med det frielektronplasma der genereres i ledningsbåndet via den inducerede strømtæthed. Herved modificeres både rumladningsfeltets amplitude og fase. I materialer domineret af fotovoltaisk transport er de ballistiske elektroner af afgørende betydning. Ballistiske elektroner har en mobilitet der er flere størrelsesordner større end de termaliserede elektroner. Desuden er sådanne elektroner kun aktive i meget korte tidsrum før de undergår en termalisering til bunden af ledningsbåndet. Et relativt svagt magnetfelt påvirker således både den stationære kobling af energi mellem to laserfelter og opbygningstiden for det fotovoltaisk inducerede rumladningsfelt. Teoretiske beregninger viser at strømtætheden består af to bidrag der er indbyrdes $\pi/2$ ude af fase med hinanden. Herved bekræftes den målte indflydelse på både energikobling og diffraktionseffektivitet. Den magnetofotovoltaiske effekt åbner desuden mulighed for eksperimentelt at måle både nogle af de bulkfotovoltaiske og de magnetofotovoltaiske tensorkomponenter.

Nogle af de centrale egenskaber ved den såkaldte rumladningsbølgeteori er beskrevet i k-repræsentation. Dispersionsrelationen, kvalitetsfaktoren samt de parametriske ikke-lineariteter og egen ikke-lineariteten er identificeret. Kvalitetsfaktoren er målt til en værdi på mellem 4 og 5 i de

fotorefraktive medier brugt ved de eksperimentelle undersøgelser i afhandlingen.

Med denne teori er der foretaget en analyse af longitudinal, transversal og degenereret parametrisk oscillation. Tærskelværdien for ekscitation af signal – og idler – bølge er beregnet som funktion af de longitudinale og transverse koordinater samt af den holografiske bølges fasehastighed. Dernæst er de stationære amplituder af de parametrisk eksciterede bølger fundet ud fra en fuld ikke-lineær teori. Ved bestemmelsen af mætningsamplituderne bliver det såkaldte ikke-lineære frekvensskift af afgørende betydning. Dette frekvensskift opstår som følge af en tilbagekobling fra drevne bølger som for eksempel højere rumlige harmoniske på de parametriske bølger. Ved en efterfølgende stabilitetsanalyse af de stationære tilstande bliver koblingskonstanterne renormaliserede. Denne renormalisering skyldes vekselvirkning mellem de parametriske bølger via en gensidig kobling til den tvungne bølge. Det har vist, at den transversale parametriske tilstand er stabil inden for et bestemt interval af den transversale koordinat. Det konkluderes endvidere, at den centrale subharmoniske bølge er modulationsustabil. For en forholdsvis lille værdi af den transversale koordinat er den stationære tilstand ustabil mod dannelsen af nye parametriske bølger med longitudinale bølgevektorer. For en stor værdi af den transversale koordinat bliver den stationære tilstand enten modulationsustabil eller ustabil mod dannelsen af en central subharmonisk bølge.

Rumladningsbølgeteorien er tillige anvendt til at forklare dannelsen af subharmoniske felter genereret med et stationært holografisk gitter og et ac elektrisk felt påtrykt mediet. Her benyttes en periodemidlet udgave af bølgeligningen. Tærskelværdien for dannelsen af det centrale subharmoniske felt er beregnet tillige med de stationære amplituder af både det fundamentalt harmoniske og det subharmoniske felt. Medtages de højere rumlige harmoniske komponenter i analysen, viser det sig at tilbagekoblingen til det fundamentalte felt i dette tilfælde udgøres af en korrektion til dissipationskoefficienten. En numerisk analyse viser at fem højere harmoniske og fire subharmoniske komponenter må medtages for at sikre konvergens ved beregning af tærskelværdien. Denne analyse viser desuden at disse harmoniske reducerer det fundamentale felt i amplitude, skifter den optimale rumlige gitterkonstant mod lavere værdier samt mindsker tidskonstanten for formation af feltet. Ved eksperimenter udført i den nye geometri uden bølgeblanding viser det sig at der ikke genereres distinkte subharmoniske pletter, men et helt kontinuum med bølgevektorer mellem 0 og K. Dette betyder at sluttilstanden af subharmonisk generation i høj grad bestemmes af bølgekobling.

Inkohærent forstærkning af en svag holografisk bølge ved hjælp af en stærkere bølge er også analyseret ved hjælp af rumladningsbølgeteorien. Forstærkningsmekanismen etableres i dette tilfælde via en parametrisk kobling mellem disse to gitre. Den ikke-lineære tilbagekobling til den stærke pumpebølge udgøres af den svage signalbølge. Som en konsekvens heraf dæmpes pumpebølgen, og alt afhængig af værdien af den såkaldte pumpekoefficient vil signalbølgen forstærkes.

Det sidste problem der er behandlet med rumladningsbølgeteorien, er kvadratisk rekombination. Denne effekt influerer på egen-ikke-lineariteten i bølgeligningen, og selv ved meget små værdier af den optiske kontrast skiftes den fundamentale bølges resonansfrekvens væk fra den lineære fundamentale resonans. Numerisk analyse med 12 højere rumlige harmoniske inkluderet har vist at indflydelsen af kvadratisk rekombination intensiveres med øget optisk kontrast. Desuden er det fastslået at den såkaldte lavfrekvente anomali, der er fundet i eksperimentelle målinger, skyldes indflydelsen af de højere harmoniske komponenter.

Lektor Anders Hay-Schmidt

forsvarede den 22.6.2001 sin afhandling: "Det serotonerge nervesystems evolution".

Handlingen blev ledet af museumsbestyrer Henrik Enghoff.

Officielle opponenter var dr. Claus Nielsen, KU, og professor Michael Thorndyke, School of Biological Sciences, University of London.

Af tilhørerne opponerede dr. Jens Høeg, KU.

Graden blev konfereret den 28.6.2001.

Biografi

Født 1960 på Frederiksberg. Cand.scient. 1984 ved Københavns Universitet. Lic.scient. 1989 ved Københavns Universitet. Nuværende stilling og ansættelsessted: Lektor ved Medicinsk-Anatomisk Institut, KU.

Disputatsarbejdet

Inden for feltet sammenlignende anatomi undersøges opbygning og udvikling af organer eller organsystemer hos forskellige dyr. Dels med henblik på at få en forståelse for det pågældende organs opbygning, og dels for at kunne benytte det pågældende organ til udredning af slægtskabsforholdende inden for dyreriget. Denne afhandling søger at beskrive hvorledes den del af nervesystemet, der indeholder neurotransmitteren serotonin udvikles i de helt tidlige udviklingsstadier af dyr, fra flere forskellige dyregrupper, samt hvorledes evolutionen af dette nervesystem har fundet sted. På trods af at så godt som alle dyr har et nervesystem, har dette ikke normalt været benyttet som en karakter til at klassificere de forskellige dyregrupper. I løbet af disputatsarbejdet viste det sig at serotonin dels var vidt udbredt i dyreriget, og at den serotonerge del af nervesystemet havde en ret konstant opbygning, inden for de forskellige dyregrupper, således at selv de dyregrupper, der normalt volder problemer ved sammenlignende undersøgelser, kunne sammenlignes. Disputatsens konklusion er, at der eksisterer to hovedtyper af larvale serotonerge nervesystemer. Den ene type findes hos protostomer med spiralkløvning, disse har i det tidlige larvestadie et fikseret (veldefineret) antal (to til tre) serotonerge neuroner i apikalgangliet. Den anden type findes hos non-chordate deuterostomer og er kendetegnet ved at have mange serotonerge neuroner i det apikale ganglion. Det konkluderes endvidere, at chordaternes neuralrør med stor sandsynlighed har haft dets oprindelse i den antero-dorsale del af ciliebåndene, der findes hos dipleurula larvetypen som tidligere foreslået af Garstang i 1894; samt at anlægget til det serotonerge raphesystem, som det findes hos vertebrater kan spores helt tilbage til phoroniderne og brachiopoderne. Som et korollar konkluderes det, at der ud fra anlægget af det serotonerge nervesystem ikke er belæg for at postulere en dorso-ventral inversion hos deuterostomer (chordater) i forhold til protostomier, og endelig at en egentlig ventral nervestreng kun er udviklet hos annelider og arthropoder (og evt. nematoder).

Ph.d.-grader

Skemaet nedenfor viser det antal ph.d.-grader der er blevet tildelt i kalenderåret 2001 efter såvel gammel (dvs. licentiatordningen) som ny ordning. Desuden er de inkluderet som er blevet tildelt på grundlag af en afhandling uden forudgående indskrivning i henhold til bekendtgørelsens § 5, stk.2.

En statistik over ph.d.-studiet med oplysning om bestand og til- og afgang findes under afsnittet om uddannelserne.

Ph.d.-afhandlingernes forfattere og titler findes under de enkelte institutters beretninger.

Institut	Antal
Institut for Systematisk Teolog	1
Det Teologiske Fakultet i alt	***1***
Det Retsvidenskabelige Institut A	2
Det Retsvidenskabelige Institut B	2
Det Retsvidenskabelige Institut D	2
Det Juridiske Fakultet i alt	***6***
Økonomisk Institut	8
Institut for Statskundskab	6
Institut for Antropologi	5
Sociologisk Institut	3
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet i alt	***22***
Medicinsk-Anatomisk Institut	6
Medicinsk-Fysiologisk Institut	10
Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik	4
Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi	8
Institut for Molekylær Patologi	7
Retsmedicinsk Institut	1
Institut for Folkesundhedsvidenskab	7
Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi	3
Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi	3
Klinisk Institut for Intern Medicin	33
Klinisk Institut for Gynækologi/Obstetrik, Pædiatri samt Vækst og Reproduktion	11
Klinisk Institut for Diagnostiske Fag	5
Institut for Klinisk Neurofag og Psykiatri	12
Odontologisk Institut	4
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i alt	***114***
Institut for Nordisk Filologi	5
Engelsk Institut	4
Institut for Græsk og Latin	1
Romansk Institut	2
Østeuropainstituttet	1
Asieninstituttet	2
Institut for Arkæologi og Etnologi	3
Institut for Historie	3
Institut for Eskimologi	1
Carsten Niebuhr Instituttet for Nærorientalske Studier	1
Institut for Religionshistorie	2
Institut for Film- og Medievidenskab	1
Institut for Kunsthistorie, Dans og Teatervidenskab	3
Institut for Litteraturvidenskab	1
Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik	2
Institut for Psykologi	7
Det Humanistiske Fakultet i alt	***39***
Institut for Matematiske Fag	3
Kemisk Institut	9
Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik	12
Zoologisk Institut	11
Botanisk Institut	5
Molekylærbiologisk Institut	14
August Krogh Institutet	3
Geologisk Institut	3
Geografisk Institut	8
Zoologisk Museum	3
Geologisk Museum	3
Institut for Idræt	1
Det Naturvidenskabelige Fakultet i alt	***75***
KU total	***257***

Undervisningsprisen

Årets undervisningspris tildeles en af universitetets lærere for særlig god og inspirerende undervisning. Prisen kaldes også Årets Harald, opkaldt efter den fremragende underviser, matematikeren, professor Harald Bohr.

Prismodtageren får tildelt 25.000 kr. fra KU's almene fond samt et særligt håndgribeligt symbol – visdommens fugl – i form af en stor hornugle i porcelæn skænket af Royal Copenhagen. Uglen var i 2001 dekoreret af kunstneren Nina Sten-Knudsen som malede den, så den fik sin egen identitet, i samklang med sin egen flora. Den har klokkeblomster på ryggen.

Årets Harald blev i 2001 tildelt professor Jan Philip Solovej, Institut for Matematiske Fag.

Biografi

Jan Philip Solovej startede sin underviserkarriere som stud.scient. og instruktor i matematik på Matematisk institut 1. januar 1982-21 år gammel. Han blev cand.scient. i foråret 1985 og arbejdede derefter på Landbohøjskolen indtil han blev kandidatstipendiat den 1. september 1985 med henblik på at undersøge teoretisk fysiske modeller indenfor grænseområdet mellem kvantemekanik og relativitetsteori. Han tilbragte stipendietiden på Princeton University med kompliceret matematisk fysik

Fra 1989-1991 var Jan Philip Solovej underviser og post.doc. ved forskellige canadiske og amerikanske universiteter, blev i 1991 assistant professor ved Princeton og beholdt den stilling indtil han i 1995 blev forskningsprofessor ved Århus Universitet. Den 1. juli 1997 blev han ansat som professor i matematik ved Institut for Matematiske Fag i konkurrence med 20 hovedsagelig internationale ansøgere.

Uddrag af rektor Kjeld Møllgårds tale ved årsfesten 15.11.2001

I år er det 14. gang, at årets Harald skal findes. Det er som sædvanlig ikke nogen nem opgave, men den er spændende og glædelig. Valget er for første gang siden prisens indstiftelse faldet på en matematikprofessor – den fremragende og inspirerende underviser Jan Philip Solovej – citeret fra en række meget flotte indstillinger fra yngre studerende, hvor især indsatsen i forbindelse med Matematik 1 GB-kurset i forårssemestret 2001 omtales som 'formidabel'. Det drejer sig om et indledende matematikkursus der føl-

Rektor Kjeld Møllgård overrækker ved årsfesten i november 2001 undervisningsprisen til professor Jan Philip Solovej, Institut for Matematiske fag. Foto: Heine Pedersen.

ges af fysikere, dataloger, økonomer og naturligvis matematikere. De studerende skriver bl.a.:

"Jan Philip Solovej besidder en imponerende og smittende kraftfuld kontinuitet i sin undervisning, der altid er inspirerende, perspektiverende og som en selvfølge yderst velforberedt. Han lægger altid stor vægt på præcision, men også at billedliggøre den abstrakte matematiske tankegang, og herved formidles en lærerig og dyb indgangsvinkel til matematikken.

Som nævnt er Matematik 1GB et fag der er fælles for flere fagretninger, og derfor er vi, de studerende, en blandet målgruppe, der følger undervisningen med forskellige forudsætninger og motivation. Derfor har det været en fornøjelse at opleve den måske største af Jan Philip Solovejs styrker; hans evne til at forklare, illustrere og fortolke matematiske sætninger for at lette deres forståelse. Ydermere besidder han en så anseelig viden på andre områder end lige matematik, at han aldrig undlader at gøre auditoriet opmærksom på, når en sætning har særlig relevans for f.eks. økonomi eller fysik. Således er semesterets indføring i matematikkens grundlæggende substans blevet lige dele skønhed og hårdt arbejde, og det har i særdeleshed givet appetit på mere."

Også kolleger og administratorer f.eks. på Det Internationale Kontor fryder sig over valget af årets undervisningsprismodtager, for Jan Philip Solovej er tillige en meget aktiv formand for Det Naturvidenskabelige Fakultets internationale udvalg, hvor han med held har arbejdet for at sikre undervisningstilbud på engelsk for vore udenlandske studerende og meritoverførsel uden problemer for danske studerende der læser i udlandet.

Prisopgaver og medaljer

Københavns Universitet har hvert år siden 1762, bortset fra årene 1769-91, udskrevet prisopgaver som principielt kan besvares af alle.

Dog er adgangen for kandidater fra de videregående uddannelsesinstitutioner begrænset til de to førstkommende udskrivninger af prisopgaver i faget efter opnået kandidatgrad. Under ganske særlige omstændigheder kan dekanen efter ansøgning give dispensation herfra.

Der henvises i øvrigt til 'Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 471 af 30. oktober 1972 om prisopgaver ved universiteterne (se www.ku.dk/regel/5/5603.html) og "Standardregler for prisspørgsmål ved Københavns Universitet", vedtaget af Konsistorium den 20. september 1995 (se www.ku.dk/regel/5/5604.html).

Det Juridiske Fakultets særlige regler for prisafhandlinger findes på internetadressen www.jur.ku.dk/prisafhandlinger.

Københavns Universitets prisopgaver for 2002 kan også læses på internetadressen www.ku.dk/led/prisopgaver.

Oplysninger om tildelinger har siden 1849 kunnet læses i universitetets årbog.

Guld- og sølvmedaljer 2001

Ved Københavns Universitets årsfest den 15. november 2001 uddelte rektor 11 guldmedaljer og 11 sølvmedaljer som anerkendelse for de bedste besvarelser af universite-

tets prisspørgsmål 2000. Disse prisopgaver blev udskrevet ved årsfesten i november 1999 og indleveredes i januar 2001.

Universitetets guldmedalje tildeles, når opgaven er besvaret dækkende og med videnskabelig modenhed. Besvarelser, der ikke fuldt ud opfylder disse krav, kan tildeles universitetets sølvmedalje.

Promoveringen af medaljetagerne sker ved universitetets årsfest. Medaljerne, der overrækkes ved promoveringen, bærer på aversen en Pallas Athene-figur og på reversen påskriften "Ingenio et studio" omgivet af en laurbærkrans. Den forfatter, som belønnes med guld- eller sølvmedalje, får tillige udbetalt et nærmere fastsat beløb – i 2001 henholdsvis 1.500 og 1.000 kroner – og et rejselegat fra Direktør Ib Henriksens Fond.

Medaljetagere 2001

Det Teologiske Fakultet

Jørn Andersen: "Begrebet inderlighed i Kierkegaards forfatterskab", sølvmedalje.

Stud.teol. Karin Andersen: "Søren Kierkegaards Opbyggelige Taler som homiletisk paradigme" guldmedalje.

Stud.teol. Iben Aldahl Sørensen: "Den luthersk/katolske dialog om retfærdiggørelsen", guldmedalje.

Stud.teol. Johanne Stubbe Teglbjærg: "Wolfhart Pannenbergs teologiske antropologi i dogmatisk perspektiv", sølvmedalje.

Det Juridiske Fakultet

Stud.jur. Henrik Vædele Elmquist: "Singulær lovgivning – når lovgiver dømmer?", guldmedalje.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Cand.scient.anth. Ulla Dalum Berg: "Locating Matahuasi: The Politics of Place and Mobility in Andean Peru", sølvmedalje.

Det Humanistiske Fakultet

David Bloch: "Aristoteles' Om tilblivelse og tilintetgørelse, De generatione et corruptione", guldmedalje.

Stud.mag. Rikke Mette Gammeltoft Byrjalsen: "Variationer i unges deltagerroller, men hvordan?", sølvmedalje.

Stud.mag. Fabrice Cavotlo: "Complément d'invitation à l'étude comparative des langues nostratiques", guldmedalje.

Stud.mag. Trine Esdahl: "Fokus på kodevalg og magtudøvelse – empirisk baserede samtaleanalyser af tosprogede unges sproglige adfærd", guldmedalje.

Stud.mag. Jakob Feldt: "Tradition og forandring. Israelsk historiografi og national identitet", sølvmedalje.

Stud.mag. Izabella Hercel og stud.mag. Katrine Brøgger Speldt: "August Strindberg som fornyer af den dramatiske form og hans dramaers betydning for det moderne teater", begge guldmedalje.

Stud.mag. Hanne-Louise Johannesen: "Arkitekturen i den visuelle kultur. En undersøgelse af rum i en billedkultur", sølvmedalje.

Stud.mag. Nathalie Khankan: "The Absentee: Love & Grief in early arabic Poetry", guldmedalje.

Stud.mag. Jan Kristensen: "Organisationsudvikling hinsides socialpsykologiens store forklaringer. Om at væve virkeligheder sammen", guldmedalje.

Stud.mag. Lian Malai Madsen: "De som har kan få. En undersøgelse af medbragt og forhandlet sproglig magt i gruppesamtaler mellem børn", sølvmedalje.

Stud.mag. Ken Nielsen: "Gennem maske og ensomhed", guldmedalje.

Stud.mag. Eva Novrup Redvall og stud.mag. Pil Gundelach Brandstrup: "Breaking the Borders. En analyse af internationaliseringen af dansk film og filmkultur i 90'erne med særligt fokus på co-operation", begge sølvmedalje.

Stud.mag. Anne Sofie Garde Thomle: "Can the New Orientalist Listen? On Edward Said's Orientalism and Comparative Literature", sølvmedalje.

Stud.mag. Michael Vernersen: "Aristoteles' De generatione et corruptione. En oversættelse og kommentar", sølvmedalje.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Tildelte ikke medaljer i 2001.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Tildelte ikke medaljer i 2001.

Prisopgaver for 2002

Ved Københavns Universitets årsfest den 15. november 2001 blev følgende prisopgaver udskrevet.

Besvarelserne opbevares i universitetets arkiv. De belønnede prisopgaver gøres tilgængelige for offentligheden efter nærmere aftale med henholdsvis Det Kongelige Bibliotek og Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek. Ikke-belønnede prisopgaver arkiveres af de pågældende fakulteter og kan ikke udlånes ved universitetets foranstaltning.

Deltagerkrav

Adgangen til at besvare prisopgaverne står åben for alle. Dog er adgangen for kandidater fra de videregående uddannelsesinstitutioner begrænset til de to førstkommende udskrivninger af prisopgaver i faget efter opnået kandidatgrad. Under ganske særlige omstændigheder kan dekanen efter ansøgning give dispensation herfra.

Det Teologiske Fakultet

Ny testamente

Templet som institution og symbol i Det Nye Testamente.

Systematisk Teologi

a) Forudsætter religiøs kommunikation fælles symbolske referencer?
b) Historieproblemet hos Søren Kierkegaard.
c) Schleiermachers lære om Gud i relation til hans kristologi.

Gammel Testamente

De poetiske og liturgiske tekster fra Qumran.

Kirke- og dogmehistorie

Bonaventura som franciskansk teolog.

Det Juridiske Fakultet

Retsvidenskab I
Grænsen mellem ekspropriation og erstatningsfri regulering.

Der ønskes en belysning af, om den nuværende beskyttelse, navnlig på landbrugs- og miljøområdet, kan anses for en hensigtsmæssig balance mellem den enkelte grundejers og almenvellets interesser, herunder hensynet til miljøet og en bæredygtig udvikling.

Kontaktperson: Professor Peter Pagh.

Retsvidenskab II
De strafferetlige problemer som følge af privatisering af tidligere offentligretlige funktioner.

Kontaktperson: Professor Vagn Greve.

Retsvidenskab III
Det papirløse dokument.

Der ønskes en analyse af de retlige problemer, der opstår ved overgang fra papirbaseret til papirløs dokumenthåndtering. Undersøgelsen kan afgrænses til formueretlige eller offentligretlige retsområder.

Kontaktperson: Professor Mads Bryde Andersen.

Retsvidenskab IV
Familiesammenføring.

Der ønskes en retsdogmatisk og retspolitisk vurdering af nuværende regler og praksis ud fra en komparativ synsvinkel.

Kontaktperson: Professor Linda Nielsen.

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Statskundskab
Der ønskes en teoretisk baseret analyse af globaliseringen med særligt fokus på internationale institutioners fremtidige betydning.

Antropologi
a) Der ønskes en diskussion af hvordan antropologi kan bidrage til en forståelse af naturressourceforvaltning. Besvarelsen skal være baseret på feltarbejde.
b) På baggrund af konkret feltarbejdsmateriale ønskes en antropologisk analyse af hvordan teknologi udfolder sig i sociale, kulturelle og personlige relationer.

Økonomi
a) Der ønskes en analyse af udviklingen i efterspørgslen efter uddannet og ikke-uddannet arbejdskraft med henblik på en forklaring af udviklingen i beskæftigelse og aflønning – diskussionen om "skill bias".
b) Der ønskes en teoretisk og empirisk sammenligning af metoder til beregning af kerneinflation, herunder en kritisk vurdering af metodernes anvendelighed i forhold til at føre pengepolitik med inflationsmålsætning. Analysen bør inddrage danske data.
c) Sammenhængen mellem aktiepriser og makroøkonomi.
d) Der ønskes en kritisk gennemgang af Baselkomiteens nye kapitaldækningsregler fra et dansk og et europæisk perspektiv.
e) Formaliseringer af, resultater om og anvendelser af begreberne risiko og usikkerhed i økonomisk teori siden Keynes og Knight.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
Udskriver ikke prisopgaver for 2002.

Det Humanistiske Fakultet

Nordisk Filologi
a) På baggrund af en karakteristik af fortællerinstansen i udvalgte danske folkeeventyr analyseres fortælleriinstansen i et repræsentativt udvalg af H.C. Andersens eventyr og historier.
b) Der ønskes en redegørelse for moderne sprogpsykologiske teorier om forholdet mellem manifest tekstligt indhold og læserinferens, gerne med udblik til pragmatisk sprogteori eller litterær tolkningsteori.
c) Samtaler over Sundet. Der ønskes en empirisk undersøgelse af samtaler mellem danskere og svenskere i Øresundsregionen. Undersøgelsen kan fokusere på enten sprogbrug, sprogholdninger eller sprogforståelse – eller på samspillet herimellem.
d) Reality-tv. Der ønskes ud fra et eller flere konkrete eksempler på reality-tv i Danmark – det kan være en eller flere enkeltudsendelser, en eller flere serier – primært en analyse af fænomenet reality-tv. Besvarelsen skal sekundært indeholde sonderinger i andre medier, der knytter an til reality-tv, såsom internet, ugeblade, aviser mv., og som danner en mediesymbiose. Sekundært ønskes desuden en redegørelse for, hvorfor realiteten og dens effekt opsøges så meget netop nu.

Engelsk
a) Der ønskes en redegørelse for principielle forskelle mellem to forskellige oversættelser af samme tekst mellem dansk og engelsk med særligt henblik på kulturbundne fænomener.

Eskimologi
a) Der ønskes en komparativ undersøgelse af de ældres rolle i samfundet i dag i hhv. Grønland og Arktisk Canada eller Alaska.

Germansk Filologi
a) Forskningen i tysk litteratur fra de første årtier efter anden verdenskrig er i de senere år blevet beriget med adskillige udgaver af breve og andet biografisk materiale. Der ønskes en diskussion af disse – eller nogle af disse – udgivelsers relevans for interpretation og litteraturhistorie.
b) På basis af et selvexcerperet datamateriale ønskes en redegørelse for det nominale syntagme i tysk, evt. i kontrastering til dansk.

Romansk
a) Der ønskes en undersøgelse af et sprogligt eller litterært emne inden for et eller flere romanske sprog med anvendelse af elektroniske tekstkorpora.
b) Der ønskes en kritisk-teoretisk fremstilling af kontekstbegrebet i forbindelse med litterære eksempler på et af de romanske sprog.
c) Der ønskes en kritisk analyse af forskellige interesse-

gruppers opfattelse af globaliseringen og dens virkninger i et eller flere af de romansksprogede samfund.

Litteraturvidenskab

a) Den litteraturkritiske reception af Don Quijote siden det syttende århundrede. Fænomenologiske motiver i det 20. århundredes litteraturforskning.

Moderne kultur

a) De Gaulle-tidens franske filmkultur med særligt henblik på forholdet til USA.
b) Dans i den moderne kultur – der ønskes en behandling af et emne inden for dette område.

Historie

a) Der ønskes en politisk og kulturhistorisk analyse af "sykofantens" rolle i det athenske demokrati i klassisk tid.
b) Kristendommen i Danmark før 1050.

Økonomisk historie

a) Etableringen af den danske medicinalindustri indtil 1940.

Samtidshistorie

a) Indvandrerpolitikken i Danmark fra slutningen af 1960'erne. (Hvis emnet afgrænses kronologisk må dette nærmere motiveres).

Arkæologi og Etnologi

A. Forhistorisk arkæologi

a) En komparativ analyse i et fremtidsperspektiv af de almen-arkæologiske (forhistorisk/historisk arkæologiske) universitetsuddannelser i Danmark samt udvalgte lande i Norden/Europa/øvrige verden (BA, MA, ph.d.).
b) En komparativ analyse i et fremtidsperspektiv af forholdene omkring den arkæologiske kulturarv (fredning, undersøgelse, formidling, forskning) i Danmark samt udvalgte lande i Norden/Europa/øvrige verden.
c) En komparativ analyse i et fremtidsperspektiv af den almen-arkæologiske (forhistorisk/historisk arkæologiske) forskning i Danmark samt udvalgte lande i Norden/Europa/øvrige verden (emner, resultater, prioriteter).

B. Klassisk arkæologi

a) En arkæologisk analyse af udviklingen i et geografisk område i Middelhavsverdenen.

C. Etnologi

a) Studiet af materiel kultur og måder hvorpå erfaringer materialiseres.
b) Folk og menneskerettigheder.
c) Borgerinddragelse i den politiske praksis.
d) Den ældre kulturhistoriske tradition og den aktuelle etnologis udfordringer.

Kunsthistorie

a) Formidling af billedkunst i Danmark i det 19. århundrede ved hjælp af forskellige kopierings- og reproduktionsteknikker.
b) Samtidskunst og filosofisk æstetik.
c) Nutidig visuel nationalisme som internationalt fænomen. Emnet ønskes belyst ved analyser af nationaliserende billedfænomener fra forskellige kulturer og/eller nationalhistoriske traditioner.

Film- & Medievidenskab

A. Filmvidenskab

a) Der ønskes en æstetisk og filmkulturel analyse af Dogme95 som dansk og internationalt filmfænomen.

B. Medievidenskab

a) Der ønskes en empirisk analyse af en eller flere nyhedstjenester på internettet. Besvarelsen bør inddrage et tværmedialt perspektiv, eksempelvis ved at belyse hvorledes produktionsproces, lay-out/design, indhold eller ejerforhold ved internetbaserede nyhedsmedier adskiller sig fra eller ligner eksisterende nyhedsmedier.
b) Der ønskes en analyse af en eller flere computermediegenrers historiske udvikling og æstetiske udtryksformer.

Filosofi

a) Filosofihistorie: Privatsprogsargumentets udvikling fra 1920'erne til i dag.
b) Praktisk filosofi: Diskursbegrebet og etik.
c) Teoretisk filosofi: Tidsbegrebet.

Asiatiske studier

a) Aspekter af modernitetsprocessens indflydelse på identitetsdannelse i Indien, Japan, Kina eller Thailand.

Græsk og Latin

a) Der ønskes en bred diskussion af Marcus Valerius' pseudo-antikke middelalderlatinske hyrdedigte.

Carsten Niebuhr

A. Nærorientalsk Oldtidskultur

a) Der ønskes en undersøgelse af narrativitet i den politiske diskurs i oldtidens Nære Orient. Undersøgelsen kan omfatte kildemateriale fra en eller flere af de store kulturer og fokusere på en eller flere perioder.

B. Nærorientalsk Arkæologi

a) V. Gordon Childe introducerede to revolutioner, den neolitiske og den urbane, i sin fortolkning af Den Nære Orients forhistorie. Der ønskes en vurdering af de to forklaringsmodeller baseret på nyere forskningsresultater.

Østeuropastudier

a) Modalverber i et eller flere slaviske sprog.
b) Udviklingen fra syntetisme mod analytisme i de sydslaviske nominalsystemer.
c) Litteratur og nationalisme i et eller flere Øst- og Centraleuropæiske lande.
d) Den nærorientalske kultur afspejlet på Balkan: En kulturhistorisk og/eller sociolingvistisk undersøgelse af "tyrkismerne/den tyrkiske indflydelse".

Psykologi

a) Der ønskes en analyse – gerne empirisk funderet – af psykologiens anvendelse i international hjælpearbejde.

Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Indoeuropæisk

a) Der ønskes en undersøgelse af den "tematiske" verbalrefleksions historie i en selvvalgt indoeuropæisk sproggren".

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Geografi

a) Der ønskes en analyse af processer og tilhørende morfologisk respons til sedimenttransport i strømmende vand.
b) Globalisering og marginalisering. Med udgangspunkt i en komparativ analyse af vesteuropæiske storbyarbejdsmarkeder ønskes en analyse af globalisering, storbyudvikling og social forandring.

Matematik

a) Der ønskes en redegørelse – suppleret med selvstændige bidrag – for teorien for løsbarhed af den diophantiske ligning x2-d y2 = -4 og mulige generalisationer til højere algebraiske tallegemer.

Geologi

2-års opgaver

a) Der ønskes en sedimentologisk eller palæoøkologisk undersøgelse af karbonataflejringer fra Nordeuropas Øvre Kridt med særlig vægt på tolkning af væsentlige palæomiljøfaktorer.
b) Undersøg en Oligo-Miocæn fossilgruppe som bidrag til belysning af udviklingen af den moderne Nordsø-fauna.

1-års opgaver

a) Nye perspektiver i mikropalaeontologi ved anvendelse af ultrahøj opløselige teknikker. Studiet bør være baseret på eget eksperimentelt arbejde.
b) En beskrivelse af de geokemiske processer involveret i en mineral/fluid interaction. Studiet bør være baseret på eget eksperimentelt arbejde.

Kemi

a) Bestemmelse og analyse af elektrontætheder i krystaller.

Zoologi

a) Der ønskes en behandling af en eller flere centrale problemstillinger indenfor krebsdyrenes (Crustacea) evolution, evt. med basis i egne undersøgelser.

Uddannelserne

I universitetets formålsparagraf hedder det bl.a., at universitetet har til formål at meddele undervisning indtil det højeste videnskabelige niveau. Universitetets undervisning er derfor baseret på forskning, og den væsentligste del af undervisningen varetages af videnskabelige medarbejdere, der har forskningsforpligtelse.

Universitetets uddannelser er såkaldt lange videregående uddannelser, dvs. de ligger øverst i uddannelsessystemets hierarki. Allerøverst ligger forskeruddannelserne, se afsnittet om ph.d.-graderne.

Uddannelsernes struktur

I overensstemmelse med Undervisningsministeriets bekendtgørelse fra 1993 om studiestrukturen ved universiteter m.fl. er uddannelserne opbygget med en treårig bacheloruddannelse og en toårig kandidatuddannelse, således at den normerede studietid for uddannelserne generelt er i alt fem år. Den fire-årige cand.phil.-grad blev samtidig afskaffet.

Studietiden er dog forlænget med et halvt til et helt år på de fag, hvor der kræves propædeutiske kurser, typisk sådanne som ligger fjernt fra gymnasieskolens fagområder.

Alternativt til kandidatuddannelsen kan man på visse fag under Det Humanistiske Fakultet efter bachelorgraden vælge magisterkonferensuddannelsen. Undervisningsministeriet har ved skrivelse af 9. september 1996 godkendt, hvilke fag der kan udbydes som magisterkonferens, jf. listen nedenfor.

En anden undtagelse fra den generelle struktur udgøres af de såkaldte professionsuddannelser i odontologi og teologi, som var opbygget som kandidatuddannelser i ét forløb uden indlagt bachelorgrad. I 1999 kom en ny bekendtgørelse for medicinstudiet, hvorefter studiet består af en treårig bacheloruddannelse efterfulgt af en treårig kandidatuddannelse. Uddannelsen er dermed samtidig forkortet med et halvt år. En ny bekendtgørelse for medicinstudiet er under udarbejdelse.

Kandidatuddannelserne er i forskellig grad sammensat af elementer fra flere fag, således at uddannelserne går på tværs af institutstrukturen, der i hovedsagen repræsenterer den faglige eller forskningsmæssige inddeling.
Især ved Det Humanistiske- og Det Naturvidenskabelige Fakultet er det almindeligt, at kandidatuddannelsen sammensættes af to fag, et hovedfag og et bi- eller sidefag, som begge er kompetencegivende, f.eks. til undervisning i gymnasieskolen. Her kan også kombineres på tværs af fakulteterne.

På mange fag udbydes der også mindre moduler, f.eks. etårige studiemønstre, som kan bruges som tilvalg til andre uddannelser, de såkaldte BA-tilvalg, eller som cand.phil.er efter den gamle ordning kan supplere med for at opnå en cand.mag.-grad.

Nye uddannelser i 2001

I slutningen af året blev en ny uddannelse i Nanoteknologi under Det Naturvidenskabelige Fakultet godkendt. Samtidig godkendte Undervisningsministeriet en tilsvarende uddannelse på Aarhus Universitet. Uddannelsen i Nanoteknologi består af en treårig bacheloruddannelse og en toårig kandidatuddannelse.

Fagene

Det faglige spektrum spænder over teologi, samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab, humaniora og naturvidenskab.

Til det samfundsvidenskabelige område henregnes jura, økonomi, statskundskab, sociologi og antropologi.

Til det sundhedsvidenskabelige område henregnes læge- og tandlægevidenskab, humanbiologi og folkesundhedsvidenskab.

Det humanistiske fagspektrum omfatter en lang række fag, som kan grupperes i dansk/nordisk, moderne europæiske og ikke-europæiske sprogfag, oldtids- og middelalderstudier, musisk-æstetiske fag, historie og kulturhistoriske studier, filosofi samt psykologi og pædagogik.

Det naturvidenskabelige område er delt i den matematisk-fysiske faggruppe og den naturhistorisk-geografiske. Den matematisk-fysiske faggruppe omfatter matematik, datalogi, fysik, kemi og biokemi mm. Den naturhistorisk-geografiske omfatter biologi, geologi, geografi og idræt.

I skemaet nedenfor er vist samtlige fag, der kan tages eksaminer i til hhv. bachelorgrad, kandidatgrad, magisterkonferens, og hvilke der udbydes som bi- eller sidefag og tilvalgsfag.

Parentes (x) betyder, at faget ikke længere udbydes til det pågældende niveau.

De enkelte uddannelsers opbygning og indhold er nærmere beskrevet i “Studier ved Københavns Universitet”, som udgives én gang årligt, og i fakulteternes studiehåndbøger.

Ordinær uddannelse

Studiefag	***Propæd***	***Bac***	***Kand***	***Mag***	***Side***	***Tilv***
Teologi mm.						
Teologi	x		x			
Afrika-områdestudier					x	
Samfundsvidenskab						
Jura		x	x			
Økonomi		x	x		x	x
Sociologi		x	x	(x)	(x)	
Kultursociologi				(x)	(x)	
Statskundskab/Samfundsfag		x	x		x	x
Antropologi		x	x			
Sundhedsvidenskab						
Humanbiologi			x			
Lægevidenskab		x	x			
Folkesundhedsvidenskab		x	x			
Tandlægeuddannelsen			x			
Humaniora						
Dansk mv.						
Dansk/Nordisk		x	x		x	x
Medier og kommunikation				x		
Moderne sprogvidenskab				x		
Nordisk Filologi				x		
Nordisk Litteratur				x		
Dansk som fremmed- og andetsprog						x
Sproglig rådgivning						x
Kvindestudier						x
Minoritetsstudier						x
Retorik/Praktisk formidling		x	x			x
Moderne europæiske sprog						
Engelsk		x	x	(x)	x	x
Amerikanske samfundsstudier			x			
Tysk		x	x		x	x
Nederlandsk		x	x			x
Romansk filologi				x		
Fransk		x	x		x	x

Studiefag	***Propæd***	***Bac***	***Kand***	***Mag***	***Side***	***Tilv***
Rumænsk	x	x	x			x
Italiensk	x	x	x		x	x
Portugisisk	x	x	x			x
Spansk/Spansk-Amerikansk		x	x		x	x
Slavisk Filologi				(x)		
Bulgarsk	x	x	x			
Polsk	x	x	x			
Russisk	x	x	x		x	
Serbokroatisk	x	x	x			
Tjekkisk	x	x	x			
Øststatskundskab	x		x			x
Balkanistisk	x		x			
Moderne græsk	x	x	x			
Finsk	x	x	x			x
Ikke europæiske sprog						
Hebraisk	x	x	x			
Arabisk	x	x	x			x
Semitisk Filologi				x		
Eskimologi	x	x	x	(x)		
Japansk	x	x	x			
Kinesisk	x	x	x			
Koreansk	x	x	x			
Thai	x	x	x			
Tibetansk	x	x	x			
Indologi	x	x	x			
Østasien-kundskab	x					x
Iransk/Persisk	x	x	x	(x)		
Indiansk	x	x	x	(x)		
Musisk-æstetiske fag						
Litteraturvidenskab		x	x	x		
Moderne Kultur og Kulturformidling			x			
Moderne Litteratur og Litteratur Formidling			x			
Kunsthistorie		x	x	x	x	x
Musikvidenskab		x	x	x	x	
Teatervidenskab		x	x	(x)	x	x
Dansens Æstetik og Historie						x
Film- og Medievidenskab		x	x	(x)	x	x

Studiefag	***Propæd***	***Bac***	***Kand***	***Mag***	***Side***	***Tilv***
Oldtidsstudier						
Græsk, klassisk	x	x	x		x	x
Latin	x	x	x		x	x
Klassisk Filologi				(x)		
Oldtidskundskab	x				x	x
Middelalderkundskab/Byzantinistik	x					x
Klassisk Arkæologi	x	x	x	x		
Assyriologi		x	x	(x)		
Ægyptologi		x	x	(x)		
Nærorientalsk Arkæologi		x	x	(x)		
Nærorientalske studier						x
Forhistorisk Arkæologi		x	x	x		
Historie og kulturhistoriske studier						
Historie		x	x	x	x	x
Europæisk Etnologi		x	x	(x)		x
Religionsvidenskab	x	x		x	x	
Folkloristik			x			
Kristendomskundskab			x			
Religionssociologi			x	(x)		
Religionshistorie			x	(x)		x
Filosofi og sprogvidenskab						
Filosofi		x	x	x	x	x
Pædagogik/Voksenpædagogik		x	x	(x)		x
Lingvistik		x				
Fonetik			(x)			
Almen Lingvistik			x	(x)		x
Datalingvistik			x			x
Indoeuropæisk Lingvistik		x	x	x		x
Sprogpsykologi			x			x
Psykologi mm.						
Audiologopædi		x	x			
Psykologi		x	x	(x)	x	
Informationspsyk. for Dataloger					x	
Naturvidenskab						
Matematisk-fysisk faggruppe						
Matematik (+bifag)		x	x		x	
Statistik (matematik-statistik)		x	x			

Studiefag	*Propæd*	*Bac*	*Kand*	*Mag*	*Side*	*Tilv*
Forsikringsvidenskab		x	x			
Matematik-Økonomi		x	x			
Datalogi (+bifag)		x	x		x	
Fysik (+bifag)		x	x		x	
Astronomi/Fysik		x	x			
Geofysik/Fysik		x	x			
Biofysik		x	x			
Meteorologi		x				
Kemi		x	x		x	
Miljøkemi		x	x			
Kemi (+bifag)		x	x			
Biokemi		x	x			
Nanoteknologi		x	x			
Bio-geo-faggruppen						
Biologi		x	x		x	
Geografi		x	x		x	
Geoinformatik		x				
Geologi		x	x			
Geologi/Geofysik		x	x			
Idræt (+bifag)		x	x			
Idræt		x	x		x	

Åben uddannelse

Ordinær uddannelse udbudt som åben uddannelse

Ved Det Humanistiske- og Det Teologiske Fakultet udbydes hele bachelor/grunduddannelsen som åben uddannelse. Det Humanistiske Fakultet udbyder desuden uddannelsen til underviser i dansk som andetsprog for voksne.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet udbyder et enkelt kursus i Klinisk Beslutningstagning og Forskningsmetodologi.

På Det Juridiske-, Det Samfundsvidenskabelige og Det Naturvidenskabelige Fakultet har der hidtil kun fundet udbud sted i form af "tomme pladser.

Masteruddannelser

De første masteruddannelser ved Københavns Universitet blev oprettet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, nemlig Master of Public Health (MPH) i 1996 og Master of International Health (MIH) i 1998.

Siden etableringen af en såkaldt kompetenceenhed på KU 1. januar 2001 på baggrund af en bevilling på 5 mio. kr. har enheden, der består af 1 1/2 AC-medarbejder og en student, arbejdet med udviklingen af bl.a. masteruddannelser og etablering af netværk. Arbejdet med efter- og videreuddannelse har været placeret under prorektor Joan Conrad og udvalgsorganiseret i en referencegruppe under Uddannelsesudvalget.

I øjeblikket har KU ansøgt om godkendelse af tre masteruddannelser: Master i Europastudier, Master i Konfliktmægling og Master i Professionsuddannelse og Professionsudvikling. Alle tre masteruddannelser har efter ansøgning opnået udviklingsmidler fra VEU-puljen, hhv. kr. 800.000, kr. 450.000 og kr. 250.000 til den faglige udvikling. Master i Konfliktmægling (Det Juridiske Fakultet) og Master i Professionsuddannelsen og Professionsudvikling (Det Humanistiske Fakultet) er planlagt til at starte 1. september 2002. Master i Europastudier (Det Samfundsvidenskabelige Fakultet) er planlagt med start 1. februar 2003.

Yderligere er der bevilget, eller ansøgt om, udviklingsmidler fra VEU-puljen til den faglige udvikling af 3 masteruddannelser: Master i Danskfagets Didaktik, Master i Integreret Planlægning og Master i Medicinsk Pædagogik, ligesom der er flere andre uddannelseskomplekser og kurser på ide- eller udviklingsplan.

Merit- og gæstestuderende

For studerende ved andre uddannelser og uddannelsesinstitutioner, herunder udlændinge, er det muligt at blive indskrevet som gæstestuderende med henblik på at få de erhvervede kvalifikationer meritoverført til deres uddannelse.

I modsætning til åben uddannelse er indskrivningen som gæste- eller meritstuderende gratis, idet undervisningen finansieres gennem det almindelige taxametersystem. I 2001 blev der gennemført i alt 480 studieårsværk (STÅ) af denne type studerende, se også afsnittet om internationalt samarbejde.

Tilgang

Kapacitet, ansøgere og optagne

Som det fremgår af tabel 1 er der kraftig adgangsbegrænsning på flere optagelsesområder som fx statskundskab, sociologi, antropologi, lægevidenskab, film- og medievidenskab, retorik og psykologi, mens der på andre områder er frit optag i den forstand, at alle ansøgere er blevet optaget.

Antallet af ansøgere er faldet de sidste 2-3 år som følge af de demografiske forhold. Således var antallet af 1. prioritetsansøgere faldet fra 9.641 i 1999 til 8.326 i 2001, dvs. med knap 14 %.

Tabel 1: Kapacitetstal og optagne 2001. Fordelt på optagelsesområder

	Budgetteret			***Ansøgere***		***Optagne***		***Kvotient***
Optagelsesområde	***Kapacitet***	***Overbook***	***I alt***	***I alt***	***Pri. 1***	***28.7.01***	***1.10.01***	***kvote 1***
Teologi	***170***	***20***	***190***	***191***	***102***	***129***	***145***	***alle opt.***
Jura	***625***	***60***	***685***	***1570***	***1084***	***681***	***622***	***8,8***
Statskundskab/Samfundsfag	195	20	215	672	398	213	190	9,6
Økonomi	240	15	255	431	177	215	198	alle opt.
Økonomi, start 1.2.2001	(100)						(36)	alle opt.
Sociologi	70	7	77	324	145	77	72	9,5
Antropologi	65	5	70	322	165	70	64	9,7
Samfundsvidenskab i alt	***570***	***47***	***617***	***1749***	***885***	***575***	***524***	
Lægevidenskab	455	40	495	1853	1324	493	451	9,4
Tandlægeuddannelsen	90	5	95	437	222	93	87	9,0
Folkesundhedsvidenskab	58	5	63	255	165	63	58	9,3
Sundhedsvidenskab i alt	***603***	***50***	***653***	***2545***	***1711***	***649***	***596***	
Arabisk	30	3	33	96	51	33	30	7,7
Audiologopædi	30	3	33	80	57	33	29	9,0
Bulgarsk	7	1	8	6	2	2	3	alle opt.
Dansk	180	18	198	441	186	197	181	8,5
Engelsk	180	18	198	470	178	211	180	8,0
Eskimologi	7	6	13	28	8	13	7	7,2
Europæisk etnologi	30	6	36	144	54	37	24	9,1
Film- og Medievidenskab	90	9	99	512	339	98	99	9,7
Filosofi	90	30	120	289	106	120	104	8,4
Finsk	0	0	0	0	0	0	0	
Forhistorisk arkæologi	30	5	35	116	49	34	30	8,6
Fransk	73	7	80	154	69	75	71	alle opt.
Græsk, klassisk	15	10	25	35	13	17	18	alle opt.
Græsk, moderne	7	1	8	12	5	7	6	alle opt.
Hebraisk	12	1	13	23	7	12	12	alle opt.
Historie	180	18	198	540	218	199	181	8,3
Indianske Sprog og Kultur	9	6	15	22	6	8	10	alle opt.
Indisk	7	1	8	22	10	8	7	8,8
Indoeuropæisk	4	0	4	21	3	4	4	8,3

	Budgetteret			Ansøgere		Optagne		Kvotient
Optagelsesområde	**Kapacitet**	**Overbook**	**I alt**	**I alt**	**Pri.1**	**28.7.01**	**1.10.01**	**kvote 1**
Indonesisk	0	0	0	0	0	0	0	
Italiensk	30	3	33	70	36	35	33	alle opt.
Japansk/Østasiatisk	21	2	23	67	30	24	21	8,0
Kinesisk/Østasiastisk	21	2	23	47	26	24	21	7,8
Klassisk Arkæologi	15	2	17	109	24	17	14	8,5
Koreansk/Østasiatisk	7	1	8	13	2	6	6	alle opt.
Kunsthistorie	60	10	70	324	160	69	61	9,2
Latin	15	10	25	43	17	25	20	alle opt.
Litteraturvidenskab	90	9	99	267	151	99	89	9,3
Musikvidenskab	90	9	99	215	168	99	97	8,5
Nederlandsk	0	0	0	0	0	0	0	
Nærorientalsk	29	3	32	142	57	32	31	8,2
Persisk/Iransk	0	0	0	0	0	0	0	
Polsk/Østeuropæisk	0	0	0	0	0	0	0	
Portugisisk	15	2	17	32	9	13	17	8,2
Psykologi	180	18	198	1190	796	196	178	9,6
Pædagogik	45	5	50	172	67	55	45	8,8
Religionsvidenskab	60	6	66	238	117	65	60	9,0
Retorik	30	5	35	134	82	35	34	9,6
Russisk/Østeuropæisk	27	3	30	62	22	29	26	alle opt.
Serbokroatisk	12	4	16	15	8	8	10	alle opt.
Spansk	70	7	77	165	67	78	70	alle opt.
Sprogvidenskab	24	2	26	95	34	26	24	8,8
Teatervidenskab	30	3	33	141	73	33	29	9,2
Thai/Syøstasien	0	0	0	0	0	0	0	
Tibetansk/Sydasien	7	5	12	15	6	12	9	alle opt.
Tjekkisk/Østeuropæisk	0	0	0	0	0	0	0	
Tyrkisk	0	0	0	0	0	0	0	
Tysk	45	5	50	112	58	50	45	7,6
Humaniora i alt	***1904***	***259***	***2163***	***6679***	***3371***	***2138***	***1636***	
Mat-Fys-Kemi-gruppe	500	150	650	574	334	353	341	alle opt.
Datalogi	200	24	224	307	201	212	206	alle opt.
Forsikringsvidenskab	22	3	25	29	14	15	17	alle opt.
Biologi	208	25	233	438	221	231	202	8,3
Geologi	72	10	82	82	40	48	41	alle opt.
Geologi-Geofysik	18	3	21	20	10	10	11	alle opt.
Geografi og Geoinformatik	120	18	138	145	71	74	69	alle opt.
Idræt	85	20	105	335	191	105	92	8,7
Naturvidenskab i alt	***1225***	***253***	***1478***	***1930***	***1082***	***1048***	***979***	
Universitetet i alt	***5097***	***689***	***5786***	***14664***	***8235***	***5220***	***4802***	
Tandplejeruddannelsen	60	5	65	157	91	68	64	
KU i alt	***5157***	***694***	***5851***	***14821***	***8326***	***5288***	***4866***	

Antal optagne
De vigende ansøgertal er slået igennem på optagelsestallene, idet visse områder ikke har fået fyldt kapaciteten op. Som det fremgår af tabel 2 er antallet af optagne pr. 1. oktober faldet med 10 % siden 1999.

Tabel 2: Optagne pr. 1. oktober 1997-2001

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	163	164	167	161	145
Jura	641	612	655	636	622
Samfundsvidenskab	770	750	662	549	524
Sundhedsvidenskab	549	608	610	594	596
Humaniora	1934	1890	2072	2045	1936
Naturvidenskab	1085	1112	1176	1100	979
I alt	***5142***	***5136***	***5342***	***5085***	***4802***

De optagnes alder
Den typiske alder ved optagelsen er 21-23 år alt efter fagområde, jf. tabel 3.

Tabel 3: De optagnes alder 1997-2001 (median)

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	23	23	24	24	23
Jura	21	21	21	21	21
Samfundsvidenskab	22	21	21	21	21
Sundhedsvidenskab	21	21	21	21	21
Humaniora	22	23	23	23	23
Naturvidenskab	21	22	21	21	22
I alt	***22***	***22***	***22***	***22***	***22***

Studenterbestand

Ordinære studerende
Universitetet har i alt over 34.000 ordinære studerende, hvilket er 420 færre end i 2000; den vigende tilgang er ved at slå igennem på bestandstallet. Forholdet mellem kvinder og mænd er 55:45. Kønsfordelingen er meget forskellig fra fakultet til fakultet og også inden for fakulteterne. F.eks. har mændene stor overvægt på Det Naturvidenskabelige Fakultet, men ikke på faget biologi. Og kvinderne har stor overvægt på Det Humanistiske Fakultet, men ikke på fag som historie og filosofi. I tabel 4 er bestanden af ordinære studerende fordelt på fagområder og køn pr. 1. oktober 2001.

Tabel 4: Studenterbestand pr. 1. oktober 2001

Faggruppe	***Kvinder***	***Mænd***	***I alt***
Det Teologiske Fakultet	***590***	***399***	***989***
Teologi	574	392	966
Afrikaområdestudier	16	7	23
Det Juridisk Fakultet	***2185***	***1880***	***4065***
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	***1868***	***2415***	***4283***
Økonomi	496	1294	1790

Faggruppe	***Kvinder***	***Mænd***	***I alt***
Statskundskab	665	863	1528
Antropologi	384	113	497
Sociologi	323	145	468
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	***2401***	***1391***	***3792***
Lægevidenskab	1845	1196	3041
Odontologi	314	141	455
Humanbiologi	57	33	90
Folkesundhedsvidenskab	185	21	206
Det Humanistiske Fakultet	***9234***	***4992***	***14226***
Dansk mv.	*1295*	*524*	*1819*
Dansk	1116	460	1576
Minoritetsstudier	20	1	21
Retorik	146	60	206
Dansens Æstetik og Historie	10	3	13
Kvindestudier	3	0	3
Øvrige europæiske sprog	*2100*	*725*	*2825*
Finsk	13	11	24
Engelsk	746	303	1049
Tysk	196	82	278
Nederlandsk	12	4	16
Fransk	417	80	497
Spansk	291	72	363
Italiensk og Rumænsk	168	34	202
Portugisisk	32	25	57
Russisk	92	50	142
Serbokroatisk	21	12	33
Polsk	25	11	36
Tjekkisk	7	9	16
Bulgarsk	6	2	8
Østeuropastudier i øvrigt	19	17	36
Moderne græsk	55	13	68
Ikke europæiske sprog	*438*	*269*	*707*
Japansk	70	57	127
Kinesisk	75	43	118
Thai	11	9	20
Koreansk	13	10	23
Tibetansk	19	11	30
Indologi	12	14	26
Asiatiske studier i øvrigt	11	15	26
Eskimologi	31	16	47
Arabisk	95	52	147

Faggruppe	***Kvinder***	***Mænd***	***I alt***
Hebraisk	39	18	57
Tyrkisk	16	7	23
Iransk	13	12	25
Indiansk	33	5	38
Musisk-æstetiske fag	*2001*	*1212*	*3213*
Film- og Medievidenskab	363	349	712
Kunsthistorie	473	115	588
Musikvidenskab	430	422	852
Teatervidenskab	178	41	219
Litteraturvidenskab	557	285	842
Oldtids- historie- og kulturstudier	*1442*	*1242*	*2684*
Klassisk Filologi, græsk	45	37	82
Klassisk Filologi, latin	46	23	69
Oldtidskundskab	4	4	8
Klassisk Arkæologi	56	18	74
Forhistorisk Arkæologi	147	100	247
Assyriologi	7	7	14
Ægyptologi	38	25	63
Nærorientalsk Arkæologi	74	41	115
Europæisk Etnologi	177	34	211
Folkloristik	24	5	29
Historie	529	800	1329
Religion	295	148	443
Sprogvidenskab, filosofi, psykologi mv.	*1957*	*1018*	*2975*
Lingvistik	70	62	132
Sprogpsykologi	23	2	25
Filosofi	161	411	572
Pædagogik	288	86	374
Audiologopædi	198	7	205
Psykologi	1165	430	1595
Humanistisk datamatik	1	3	4
Humaniora diverse	51	17	68
Det Naturvidenskabelige Fakultet	***2480***	***4268***	***6748***
Mat-fys faggruppe	*990*	*2832*	*3822*
Matematik-Økonomi	75	118	193
Matematik mv.	118	397	515
Forsikringsvidenskab	59	73	132
Statistik	14	19	33
Datalogi	129	1226	1355
Kemi mv.	67	149	216
Miljøkemi	61	43	104

Faggruppe	Kvinder	Mænd	I alt
Fysik mv.	174	545	719
Biokemi	293	262	555
Bio-geo faggruppe	*1490*	*1436*	*2926*
Biologi	852	574	1426
Geografi	285	346	631
Geologi	152	211	363
Idræt	201	305	506
Tandplejeruddannelsen	**158**	**18**	**176**
I alt	**18915**	**15361**	**34276**

Merit- og gæstestuderende
For studerende ved andre uddannelser og uddannelsesinstitutioner, herunder udlændinge, er det muligt at blive indskrevet som gæstestuderende med henblik på at få de erhvervede kvalifikationer meritoverført til deres uddannelse.

I modsætning til åben uddannelse er indskrivningen som gæste- eller meritstuderende gratis, idet undervisningen finansieres gennem det almindelige taxametersystem. I 2001 blev der gennemført i alt 480 studieårsværk (STÅ) af denne type studerende. Det er en fremgang på 75 % i forhold til de 272 STÅ der blev leveret i år 2000.

Om gæstestuderende, se i øvrigt afsnittet om internationalt samarbejde og udveksling.

Kandidatstatistik

Bachelorgraden
Fra og med strukturbekendtgørelsen fra 1993 skal alle passere bachelorgraden for at fortsætte på kandidatuddannelsen. Undtagelsen har hidtil været læge-, tandlæge- og teologiuddannelserne, hvorfor disse uddannelser ikke er repræsenteret i bachelorstatistikken nedenfor. Desværre må tallene i tabel 5 nedenfor tages med forbehold. De er formodentlig for små som følge af forsinkelser i registreringen i eksamenssystemet.

Tabel 5: Bachelorer 2001 (1.10.2000-30.9.2001)

	Kvinder	Mænd	I alt
Total	**1286**	**888**	**2174**
Det Juridiske Fakultet	**215**	**148**	**363**
Jura	215	148	363
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	**189**	**210**	**399**
Økonomi	37	93	130
Statskundskab	95	97	192
Antropologi	38	15	53
Sociologi	19	5	24
Det Humanistiske Fakultet	**711**	**335**	**1046**
Dansk	101	34	135
Retorik	13	4	17
Finsk	1	0	1
Engelsk	67	27	94
Tysk	11	5	16
Nederlandsk	0	1	1
Fransk	41	5	46

	Kvinder	*Mænd*	*I alt*
Spansk	25	1	26
Italiensk	17	1	18
Portugisisk	3	1	4
Russisk	4	2	6
Polsk	2	1	3
Serbokroatisk	0	2	2
Tjekkisk	3	1	4
Bulgarsk	2	0	2
Moderne græsk	2	0	2
Japansk	5	3	8
Kinesisk	3	1	4
Thai	0	2	2
Østasiatkundskab	3	0	3
Tibetansk	1	0	1
Indologi	1	0	1
Eskimologi	1	0	1
Arabisk	7	3	10
Hebraisk	4	1	5
Iransk	1	1	2
Indiansk	1	1	2
Film- og Medievidenskab	34	29	63
Kunsthistorie	30	3	33
Musikvidenskab	28	24	52
Teatervidenskab	14	2	16
Litteraturvidenskab	44	19	63
Klassisk Filologi, græsk	1	1	2
Klassisk Filologi, latin	1	2	3
Klassisk Arkæologi	6	2	8
Forhistorisk Arkæologi	4	12	16
Ægyptologi	2	1	3
Nærorientalsk Arkæologi	8	8	16
Europæisk Etnologi	15	3	18
Folkloristik	2	1	3
Historie	44	69	113
Religion	18	13	31
Lingvistik	6	3	9
Indoeuropæistik	2	0	2
Filosofi	11	30	41
Pædagogik	30	2	32
Audiologopædi	21	0	21
Psykologi	71	14	85

	Kvinder	Mænd	I alt
Det Naturvidenskabelige Fakultet	***171***	***195***	***366***
Matematik mv.	5	8	13
Forsikringsvidenskab	5	3	8
Statistik	0	0	0
Matematik-Økonomi	3	6	9
Datalogi	5	32	37
Fysik mv.	8	16	24
Astronomi	0	1	1
Geofysik	1	0	1
Meteorologi	1	1	2
Biofysik	0	1	1
Kemi mv.	5	14	19
Miljøkemi	11	2	13
Biokemi	28	20	48
Biologi	59	45	104
Geografi	16	20	36
Geologi	13	13	26
Idræt	11	13	24

Antal bachelorer 1997-2001
Antallet er stigende frem til år 2000 som følge af gradens formelle indførelse i 1993. Der har været en vis usikkerhed og forsinkelse i opgørelsen af bachelorgraderne. Tallene for 2001 er antagelig for små, og der er temmelig mange justeringer af tallene for 1997-2000 i forhold til dem, der blev vist i Årbog 2000 og 1999.

Tabel 6: Antal bachelorer 1997-2000

	1997	1998	1999	2000	2001
Jura	408	437	413	609	363
Samfundsvidenskab	394	493	400	395	399
Humaniora	753	882	971	1030	1046
Naturvidenskab	475	523	517	506	366
I alt	***2030***	***2335***	***2301***	***2540***	***2174***

Bachelorernes alder
Bachelorernes alder er typisk 24-26 år. Da de typisk har været 4 år om det, jf. tabel 8, svarer det til en studiestartalder på 20-22 år, dvs. lavere end den er nu.

Tabel 7: Bachelorernes alder 1997-2001 (medianer)

	1997	1998	1999	2000	2001
Jura	25	25	25	25	25
Samfundsvidenskab	24	25	25	25	25
Humaniora	26	26	26	26	27
Naturvidenskab	25	25	25	26	25
I alt	***25***	***25***	***25***	***26***	***26***

Studietid til bachelorgraden
Bacheloruddannelsen er fastlagt med en normeret studietid på tre år. Men mange uddannelser har et propædeutisk forløb på 1/2 til ét år, hvormed studietiden forlænges.

Tabel 8: Bachelorernes studietid i år (medianer)

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Jura	4	4	4	4	4
Samfundsvidenskab	4	4	4	4	4
Humaniora	4	4	4	4	4
Naturvidenskab	4	4	4	4	4
I alt	***4***	***4***	***4***	***4***	***4***

Kandidatgraden
Der blev udklækket i alt 2.419 kandidater i 2001, fordelt på 79 forskellige uddannelser/fag. 54,6 % af kandidaterne er kvinder.

Tabel 9: Kandidater 2001 (1.10.2000-30.9.2001)

	Kvinder	***Mænd***	***I alt***
Total	***1321***	***1098***	***2419***
Det Teologiske Fakultet	***31***	***20***	***51***
Cand.teol.	31	20	51
Det Juridiske Fakultet	***213***	***182***	***395***
Cand.jur.	213	182	395
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	***159***	***239***	***398***
Cand.polit.	64	139	203
Cand.scient.pol.	57	76	133
Cand.mag./phil. i samfundsfag	2	11	13
Cand.scient.ant.	28	9	37
Mag.art. etnologi	1	0	1
Cand.scient.soc.	7	4	11
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	***209***	***143***	***352***
Cand.med.	145	112	257
Cand.odont.	47	21	68
Cand.scient. humanbiologi	17	10	27
Det Humanistiske Fakultet	***524***	***219***	***743***
Cand.mag./phil:			
Dansk	80	11	91
Retorik	8	2	10
Engelsk	51	22	73
Tysk	14	7	21
Fransk	24	4	28
Italiensk	8	0	8
Spansk	13	2	15
Portugisisk	3	0	3

	Kvinder	*Mænd*	*I alt*
Polsk	1	0	1
Russisk	3	1	4
Serbokroatisk	0	1	1
Østeuropastudier	3	0	3
Moderne græsk	2	1	3
Arabisk	7	1	8
Hebraisk	2	1	3
Eskimologi	1	3	4
Finsk	0	1	1
Japansk	3	3	6
Kinesisk	1	2	3
Litteraturvidenskab	13	6	19
Moderne kulturformidling	14	8	22
Filmvidenskab	8	12	20
Medievidenskab	12	3	15
Kunsthistorie	8	0	8
Musikvidenskab	15	10	25
Teatervidenskab	15	2	17
Græsk	0	1	1
Latin	1	0	1
Klassisk Arkæologi	2	3	5
Forhistorisk Arkæologi	3	2	5
Ægyptologi	1	0	1
Nærorientalsk Arkæologi	1	1	2
Europæisk Etnologi	21	0	21
Folkloristik	6	0	6
Historie	20	50	70
Kristendomshistorie	1	0	1
Religionshistorie	4	2	6
Religionssociologi	8	2	10
Lingvistik alm.	2	2	4
Datalingvistik	1	1	2
Sprogpsykologi	2	0	2
Filosofi	5	9	14
Pædagogik	13	1	14
Audiologopædi	15	0	15
Cand.psyk.	101	38	139
Mag.art.:			
Forhistorisk Arkæologi	0	1	1
Klassisk Arkæologi	2	0	2
Kunsthistorie	5	0	5

	Kvinder	Mænd	I alt
Indoeuropæistik	0	1	1
Filosofi	1	2	3
Det Naturvidenskabelige Fakultet	***185***	***295***	***480***
Cand.scient.:			
Matematik	6	14	20
Statistik	4	4	8
Forsikringsvidenskab (cand.akt.)	5	5	10
Matematik-Økonomi (-oecon.)	10	5	15
Datalogi	6	42	48
Fysik	4	21	25
Fysik-Biofysik	0	4	4
Astronomi	0	7	7
Geofysik	6	6	12
Kemi	12	18	30
Miljøkemi	4	5	9
Biokemi	18	20	38
Biologi	61	57	118
Kulturgeografi	9	20	29
Naturgeografi	5	10	15
Geografi i øvrigt	13	16	29
Geologi	16	27	43
Idræt	6	14	20

Antal kandidater 1997-2001
I 2001 nåede universitetet er rekordhøjt kandidattal med 2.419. Det er 12 % flere end i 2000 og 33 % flere end i 1997, se tabel 10.

Tabel 10: Antal kandidater 1997-2001

	1997	1998	1999	2000	2001
Teologi	45	28	39	50	51
Jura	371	361	396	414	395
Samfundsvidenskab	286	331	313	317	398
Sundhedsvidenskab	248	268	304	282	352
Humaniora	419	502	545	604	743
Naturvidenskab	445	488	438	498	480
I alt	***1814***	***1978***	***2035***	***2165***	***2419***

Kandidaternes alder
Aldersfordelingen holder sig meget stabilt på medianen 29, se tabel 11.

Tabel 11: Kandidaternes alder 1997-2001 (medianer)

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	32	32	32	31	31
Jura	28	27	27	27	27
Samfundsvidenskab	28	28	28	28	28
Sundhedsvidenskab	29	29	29	29	29
Humaniora	31	31	30	30	30
Naturvidenskab	29	28	28	28	28
I alt	***29***	***29***	***29***	***29***	***29***

Aldersfordelingen er stærkt højreskæv. Derfor er medianen et bedre beskrivende mål end f.eks. gennemsnit, som typisk ligger 1-2 år højere. Alderen er beregnet som kandidatåret minus fødselsåret.

Studietid til kandidatgraden
Studietiden målt i madianer er uændret på fire fakulteter, men ændret i op- og nedadgående retning på henholdsvis Jura og Humaniora.

Tabel 12: Kandidaternes studietid i år 1997-2001 (medianer)

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	8	8	9	8,5	8
Jura	7	7	6	6	7
Samfundsvidenskab	8	7	7	7	7
Sundhedsvidenskab	8	8	8	8	8
Humaniora	7	8	8	8	7
Naturvidenskab	7	7	7	7	7
I alt	***7***	***7***	***7***	***7***	***7***

Fordelingen af studietid er ligesom aldersfordelingen stærkt højreskæv, hvorfor medianen må anses for en rimelig beskrivelse.

Aktivitetsopgørelse (STÅ mv.)

Studenterårsværk (STÅ) på ordinær uddannelse

Siden 1993 har studieaktiviteten været opgjort i studenterårsværk (STÅ). Én STÅ svarer til ét års fuldtidsstudium med beståede prøver. Dette mål afløste studietrinstilvækster som mål, hvor et studietrin var en større bestået del af uddannelsen på 1-3 år. STÅ er fordelt på forskellige aktivitetsgrupper, der udløser bevillinger til undervisningen efter forskellige taksster. Nedenfor ses en oversigt over STÅ 1997-2000. Fakultets- og fagoversigter findes under de respektive fakulteters og studienævns beretninger.

Tabel 13: STÅ 1997-2001

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	344	376	422	396	393
Jura	2406	2363	2228	2450	2382
Samfundsvidenskab	2006	2184	2198	2240	2237
Sundhedsvidenskab	1920	2192	2329	2497	2621
Humaniora	5050	5314	5317	5755	5876
Naturvidenskab	3087	3142	3079	3051	2862
I alt	***14812***	***15571***	***15573***	***16389***	***16371***

Det bemærkes, at fordelingen af STÅ på fakulteterne går på, hvor aktiviteterne har fundet sted, ikke hvor de studerende er indskrevet. I tallene er også inkluderet STÅ, aflagt af merit- og gæstestuderende. Tallene for 1997-2000 er blevet efterreguleret i 2001.

Aktiviteter under åben uddannelse

Ved Det Humanistiske og Det Teologiske Fakultet udbydes hele bachelor-, hhv. grunduddannelsen som åben uddannelse. Ved Det Samfundsvidenskabelige, Det Juridiske og Det Naturvidenskabelige Fakultet har der hidtil kun været aktivitet i form af "tomme pladser". Inden for idræt udbydes efteruddannelse af folkeskolelærere nu efter reglerne om åben uddannelse.

Ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet har der været aktivitet på de to masteruddannelser Master of Public Health (MPH) og Master of International Health (MIH).

Åben uddannelse opgøres pr. semester. Antallet af deltagere er opgjort som antal pr. kursus pr. semester. De, der deltager i flere kurser, tælles altså med flere gange. Opgørelsen af deltagere og årselever beror på, at deltagerbetalingen er faldet. Omregningen til årsværk beror på kursernes vægt i studieårsværk (STÅ).

Tabel 14: Åben uddannelse 2001

Fakultet	Semester	Kurser	Detagere	Årselever
	Forår	24	198	53,0
	Efterår	36	243	60,6
Teo	**I alt**	**60**	**441**	**113,6**
	Forår	3	6	1,0
	Efterår	21	37	6,2
Jura	**I alt**	**24**	**43**	**7,2**
	Forår	26	54	7,8
	Efterår	23	41	6,1
Samf	**I alt**	**49**	**95**	**13,8**
	Forår	10	151	39,1
	Efterår	6	88	30,2
Sund	**I alt**	**16**	**239**	**69,3**
	Forår	65	1628	405,7
	Efterår	89	2148	493,1
Hum	**I alt**	**154**	**3776**	**898,8**
	Forår	42	255	19,8
	Efterår	40	334	30,6
Nat	**I alt**	**82**	**589**	**50,4**
SKT	**Forår**	**1**	**2**	**0,1**
	Forår	171	2294	526,4
	Efterår	215	2891	624,4
KBH. Univ.	**I alt**	**386**	**5185**	**1152,2**

Tabel 16: Færdiguddannede på åben uddannelse

Fakultet	1997	1998	1999	2000	2001
MPH/MIH		21	19	44	47
Bachelorer, Hum.	46	79	59	77	50

Tabel 15: Antal årselever på åben uddannelse 1997-2001

	1997	1998	1999	2000	2001
Teologi	106,0	153,5	139,4	158,9	113,6
Jura	0	0	0	1,3	7,2
Samfundsvidenskab	10,0	14,0	10,4	12,9	13,8
Sundhedsvidenskab	52,9	42,2	52,5	73,2	69,3
Humaniora	874,8	885,1	888,4	848,7	898,8
Naturvidenskab	12,6	14,0	40,0	46,8	50,5
I alt	**1056,2**	**1108,8**	**1130,7**	**1141,8**	**1153,2**

Forskeruddannelsen

Den nugældende ordning for forskeruddannelse, der fører til ph.d.-graden, startede 1. januar 1993. Den afløste licentiatuddannelsen, som nedenfor er betegnet gammel ordning. Som det fremgår af tabel 18 nedenfor, er der nu kun tre tilbage fra den gamle ordning. I øvrigt henvises der til ph.d.-studieledernes beretninger.

Tabel 17: Ph.d.-studerende 2000/2001

	Bestand	***1.10.2000-30.9.2001***			***Bestand***
Fakultet	***1-10-00***	***Tilgang***	***Afsluttet med graden***	***Afbrudt***	***30-9-01***
Teologi	22	6	1	1	26
Jura	28	6	6	6	22
Samfundsvidenskab	109	27	15	4	117
Sundhedsvidenskab	554	140	112	15	567
Humaniora	233	31	42	27	195
Naturvidenskab	374	80	77	7	370
Total	***1320***	***290***	***253***	***60***	***1297***

Tabel 18: Bestand af ph.d.-studerende pr. 1.10.1997-2000, eksklusiv orlov

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Ph.d.-ordning	20	17	20	21	20
Gammel ordning	9	3	2	2	2
Teologi i alt	***29***	***20***	***22***	***23***	***22***
Ph.d.-ordning	29	31	31	24	22
Gammel ordning	1	0	0	0	0
Jura i alt	***30***	***31***	***31***	***24***	***22***
Ph.d.-ordning	92	103	110	104	102
Gammel ordning	14	2	0	0	0
Samfundsvidenskab i alt	***106***	***105***	***110***	***104***	***102***
Ph.d.-ordning	481	493	497	513	523
Gammel ordning	29	11	2	2	1
Sundhedsvidenskab i alt	***510***	***504***	***499***	***515***	***524***
Ph.d.-ordning	183	202	200	27	210
Gammel ordning	70	49	16	4	0
Humaniora i alt	***253***	***251***	***216***	***211***	***210***
Ph.d.-ordning	358	352	372	331	334
Gammel ordning	78	21	3	1	0
Naturvidenskab i alt	***436***	***373***	***375***	***332***	***334***
Ph.d.-ordning	1163	1198	1230	1200	1211
Gammel ordning	201	86	23	9	3
KU i alt	***1364***	***1284***	***1253***	***1209***	***1214***

Tabel 19: Ph.d.-grader tildelt, både gammel og ny ordning samt § 5, stk. 2 i kalenderåret

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	3	3	4	4	1
Jura	3	8	5	6	6
Samfundsvidenskab	9	20	25	29	22
Sundhedsvidenskab	128	118	103	117	114
Humaniora	32	46	51	47	41
Naturvidenskab	91	104	98	107	77
I alt	***266***	***299***	***286***	***310***	***261***

De studerendes forhold

Statens uddannelsesstøtte

I 2001 var der et lille fald i antallet af SU-modtagere, idet der var 235 færre end i 2000. Trods faldet i antallet af studerende steg de studerendes forbrug af stipendier og studielån med 61 mio. kr. De studerende er blevet bedre til at styre deres forbrug af SU, bl.a. ved fravalg og ved at klippe dobbelt i det sidste år af bachelor- eller kandidatuddannelsen. Dertil kommer, at en del studerende også klipper dobbelt i forbindelse med barsel.

1.583 studerende fik i alt 42,6 mio. kr. i studielån i 2001. En del af dem fik kun slutlån. Dette antal steg til 786 personer mod 731 i 2000. Stigningen i lånesummen skyldes dels et stigende antal studerende, der afslutter studiet med slutlån i det sidste år af kandidatuddannelsen, og dels at de studerende generelt ikke længere har så stor modstand mod at optage studielån som tidligere.

SU-kontoret har ikke nogen opgørelse over antallet af SU-modtagere fordelt på fag/fakulteter. Der er dog ingen tvivl om, at der er SU-modtagere på alle fag, og at det aldersmæssigt er de yngste, der modtager SU.

I 2001 brugte SUstyrelsen 10,5 mia. kr. til stipendium og studielån fordelt på ca. 298.000 støttemodtagere. Københavns Universitets 25.530 støttemodtagere brugte ca. 11 % af styrelsens samlede forbrug.

År	*Antal støttemodtagere*	*Stipendium mio.kr.*	*Studielån/slutlån mio.kr.*	*I alt mio.kr.*
1997	23.608	742	174	916
1998	24.602	788	193	981
1999	25.311	827	213	1040
2000	25.765	875	242	1117
2001	25.530	917	261	1178

Legater

Legater administreret af Københavns Universitets Stipendiebestyrelse

Stipendiebestyrelsen forestår uddelingen af de legater som i følge deres bestemmelser hører under universitetets bestyrelse. Valgperioden er for tre år. I 2001 var der nyvalg til Stipendiebestyrelsen. Fra 1. februar 2001 bestod Stipendiebestyrelsen af professor Gert Kjærgaard Pedersen, Institut for Matematiske Fag (udpeget af rektor), professor Hector Estrup, Økonomisk Institut (repræsentant for fakultetsgrupperne Jura og Samfundsvidenskab), lektor Pernille Due, Institut for Folkesundhedsvidenskab (repræsentant for Sundhedsvidenskab) (indtil 31. januar 2001: lektor Inger Kjær, Odontologisk Institut), lektor Lone Fatum, Institut for Bibelsk Eksegese (repræsentant for Humaniora og Teologi) og lektor Nanna Noe-Nygaard, Geologisk Institut (repræsentant for Naturvidenskab).

SU-kontoret er sekretariat for Stipendiebestyrelsen.

Legaterne opslås samlet og søges under ét (den generelle ansøgning). Der var 678 ansøgere og der blev uddelt legatportioner til 161 studerende på i alt ca. 950.000. kr. Portionerne er på 5-10.000 kr.

Endvidere har Stipendiebestyrelsen forestået uddelingen af specielle legater og indstillet til legater uden for universitet. Der var i alt 18 legater med ca. 1.400 ansøgere, og der blev uddelt legatportioner til 189 ansøgere på i alt ca. 2,0 mio. kr. Portionerne er mellem 1.200 og 80.000 kr.

I alt er der uddelt ca. 2,9 mio. kr. til 350 modtagere med et samlet antal ansøgninger på ca. 2.100.

Der er en tilgang på et legat som skal administreres af Stipendiebestyrelsen. Det vil blive uddelt fra 2002. Et legat uden for universitetet er blevet nedlagt.

Internationalt samarbejde og udveksling

Samarbejdsaftaler

Københavns Universitet har etableret samarbejdsaftaler med en række udenlandske universiteter. Disse aftaler er tiltrådt af Københavns Universitets Internationaliserings-udvalg.

Hovedparten af de indgåede aftaler er generelle samarbejdsaftaler, omfattende både studenter- og lærerudveksling m.m. inden for alle fag.

Der er ved udgangen af 2001 indgået samarbejdsaftaler med følgende universiteter:

Argentina
Universidad Nacional de Rosario
Universidade de Buenos Aires

Australien
Flinders University of South Australia Adelaide
Macquaire University
Monash University
University of Adelaide
University of Melbourne
University of New South Wales
University of Newcastle
University of Sydney
University of Technology Queensland

Bolivia
Universidad Mayor de San Andrès La Paz

Brasilien
Pontificia Universidade Católica de Sao Paulo
Universidade Estadual de Campinas
Universidade Federal do Rio de Janeiro

Burkina Faso
Université de Ouagadougou

Canada
McGill University Montreal
McMaster University
Memorial University of New Foundland
Université du Québec
Université du Québec à Montréal
University of British Columbia Vancouver
University of Victoria British Columbia
University of Western Ontario
York University Toronto

Chile
Universidad de Chile Santiago

Colombia
Universidad de Los Andes Bogota

Finland
Helsingfors Universitet

Frankrig
Université Charles de Gaulle Lille III
Université de Caen
Université de la Réunion Saint Denis
Université Paul Valéry Montpellier III

Ghana
University of Ghana Legon

Indien
Banaras Hindu University

Island
Háskóli Islands

Israel
Tel Aviv University

Japan
Osaka University
Tohoku University
Tokyo Medical and Dental University
Waseda University Tokyo

Jordan
University of Jordan
Yarmouk University Irbid

Kina
Beijing University
Fudan University Shanghai
Nankai University
The Chinese University of Hong Kong

Korea
Yonsei University Seoul

Mexico
Universidad de Guanajuato

New Zealand
Massey University
University of Canterbury Christchurch
University of Otago Dunedin
Victory University Wellington

Norge
Universitetet i Oslo

Peru
Pontificia Universidade Catolica del Peru Lima

Polen
Uniwersytetim Adama Mickiewicza Poznan

Rusland
Saint Petersburg State University

Schweiz
Universität Zürich

Spanien
Universidad Complutense de Madrid
Universidad de Santiago de Compostela

Storbritannien
University College London

Sverige
Lunds universitet

Taiwan
National Taiwan University

Thailand
Srinakharinwirot University Bangkok

Tyskland
Christian-Albrechts-Universität zu Kiel
Eberhard-Karls-Universität Tübingen
Humboldt-Universität zu Berlin
Universität zu Köln

USA
Arizona State University
Boston College
California Institute of Technology CALTECH
Dartmouth College New Hampshire
Duke University
Eastern Virginia Medical School
New York University
New York University College of Dentistry
New York University School of Law
The University of North Carolina
The University of North Carolina at Chapel Hill
The University of North Carolina Greensboro
Tulane Law School
University of Alaska Fairbanks
University of California
University of California-Berkeley
University of California-Davis
University of California-Irvine
University of California-Los Angeles
University of California-Riverside
University of California-San Diego
University of California-Santa Barbara
University of California-Santa Cruz
University of the Pacific McGeorge School of Law
University of the Virgin Islands St. Thomas
University of Washington Seattle
University of Wisconsin Madison
Vanderbilt University
Washington College Maryland
Washington State University Pullman

Aftalerne har den fordel, at et antal studerende, almindeligvis 3-5, er sikret optagelse, såfremt de faglige ønsker og forudsætninger er i orden. Enkelte af de indgåede aftaler sikrer imidlertid flere studerende optagelse, bl.a. udveksles der mellem 15 og 25 studerende hvert år med henholdsvis University of California og University of British Columbia, Canada.

Aftalerne sikrer desuden, at værtsuniversitetet yder bistand f.eks. med bolig og ikke mindst, at de studerende har den information, som er nødvendig, når de skal vælge studiested og kurser. Der er ikke i aftalerne tale om direkte økonomisk støtte til de studerende. Man bytter studiepladser, hvilket dog er ensbetydende med, at studerende fra Københavns Universitet ikke skal betale studieafgift, tuition fee, i de lande, hvor det findes.

Med baggrund i de studerendes ønske, har Internationaliseringsudvalget prioriteret samarbejdet med engelsksprogede universiteter højt. For at sikre en balance i udvekslingen af studenter universiteterne imellem og dermed også et velfungerende samarbejde inden for de indgåede aftaler, fokuseres der meget på at gøre det attraktivt for udenlandske studerende at studere på Københavns Universitet. Dette er ligeledes vigtigt i forhold til at indgå flere aftaler med universiteter i disse lande.

Med den stigende interesse inden for fagene og blandt de studerende for studieophold i udlandet er der i 2001 indgået aftaler med nye universiteter. Nye samarbejdsaftaler er således indgået med universiteter i Australien, Canada og USA.

Programmer

Danske programmer

Internationaliseringspuljen uddeles efter ansøgning som stipendier til studerende til studie- og praktikophold i udlandet som led i den danske kandidatuddannelse. Internationaliseringspuljen har siden 1987 uændret været på 2 mill. kr. årligt.

101 studerende ud af 321 ansøgere i 2001 kunne således komme på et længerevarende studieophold i udlandet med et stipendium fra Københavns Universitets Internationaliseringspulje, fordelt som det fremgår af tabellen nedenfor.

Internationaliseringspuljen. Ansøgninger og bevillinger 1995-2001

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Afrika	ANS	14	9	17	18	29	16	10
	BEV	8	7	11	5	8	8	4
Asien	ANS	27	11	20	30	27	28	42
	BEV	18	7	14	16	11	12	12
Australien	ANS	12	12	21	23	24	35	37
	BEV	5	8	12	11	11	11	10
Europa	ANS	100	121	140	167	176	153	121
	BEV	43	63	50	57	52	46	35
Mellemamerika	ANS	0	0	1	0	0	0	0
	BEV	0	0	1	0	0	0	0
Nordamerika	ANS	81	96	121	114	121	141	105
	BEV	52	58	58	56	58	54	39
Sydamerika	ANS	14	7	7	11	9	9	6
	BEV	12	4	4	5	3	4	1
I alt	***ANS***	***248***	***256***	***326***	***365***	***386***	***382***	***321***
	BEV	***138***	***147***	***150***	***150***	***143***	***135***	***101***

Af andre danske programmer, der også støtter udveksling af kandidatstuderende og forskerstuderende, kan nævnes kulturaftalerne. Inden for de bilaterale kulturaftaler, som er indgået mellem Danmark og andre lande, modtog Københavns Universitet i 2000-2001 i alt 71 kandidat- og forskerstuderende, mens 75 studerende fra Københavns Universitet i 2000-2001 gennemførte et studieophold i udlandet med støtte inden for kulturaftalerne.

Nordiske programmer

Nordplus-programmet
Nordisk Program for Lærere, Uddannelsessøgende og Studerende, blev igangsat i 1989. Programmet omfatter mobilitetsstipendier til studerende og lærere inden for netværk, der etableres mellem flere institutter/fag.

De forskellige institutter/fag på Københavns Universitet deltager i 26 af disse netværk, og alle fakulteterne er repræsenteret i de forskellige netværk. Derudover deltager Københavns Universitet i det tværfakultære netværk, Nordlys, der nu omfatter 33 nordiske universiteter. Netværkene bliver løbende udbygget og styrket, således at de studerende stadig får flere valgmuligheder. Københavns Universitet modtog i 2000-2001 130 studerende fra Norden.

EU-programmer

Socrates-Erasmus
Socrates-Erasmus programmet afløste i 1997 de gamle mobilitetsprogrammer. Som noget nyt skulle Københavns Universitet indgå en institutionel kontrakt med EU-Kommissionen vedrørende studenter- og lærermobilitet samt forskellige projekter. Siden har universitetet for hvert akademisk år ansøgt EU-Kommissionen om en forlængelse af den Institutionelle Kontrakt.

Ansøgningen omfatter bl.a. alle de bilaterale aftaler, som Københavns Universitet har indgået med universiteter inden for EU. For det akademiske år 2001-2002 blev der indgået næsten 500 bilaterale aftaler om studenter- og lærermobilitet. Aftalerne omfatter 231 undervisningsinstitutioner i Europa.

Socrates-Erasmus				
Studentermobilitet 1997-2001				
Antal ind- og udrejsende studerende				
Bilaterale aftaler og Free Mover				
År	***Fra KU***	***Mdr.***	***Til KU***	***Mdr.***
1997-98	233	1.465	203	1.357
1998-99	258	1.703	266	1.712
1999-00	288	1.891	280	1.710
2000-01	276	1.828	322	2186
I alt	***1.055***	***6.887***	***1.071***	***6.965***

Ud over bevilling til studentermobilitet, fik Københavns Universitet også støtte til lærerudveksling og udvikling af European Credit Transfer System, ECTS-systemet.

Studentermobilitet

Københavns Universitet har i studieåret 2000-2001 sendt 729 studerende på studieophold i udlandet. I samme periode modtog universitetet 688 udenlandske gæste- og udvekslingsstuderende, som det fremgår af tabellen nedenfor.

Studentermobilitet 1999-2001				
Fordelt på fakulteter, hjem- og/eller værtsland samt studieopholdets varighed				
	Udrejse		***Indrejse***	
	1999-2000	2000-2001	1999-2000	2000-2001
Studerende i alt	***554***	***729***	***830***	***688***
Det Teologiske Fakultet	9	15	35	24
Det Humanistiske Fakultet	103	116	137	105
Det Juridiske Fakultet	107	103	170	182
Det Naturvidenskabelige Fakultet	42	78	58	41
Det Samfundsvidenskabelige Fakultet	215	340	350	261
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet	78	65	80	71
Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere		12		4
Skandinavisk	43	51	177	161
Engelsk/Tysk	147	169	159	99
Fransk/Italiensk/Spansk	124	146	159	136
Østeuropæisk	2	24	66	61
Amerikansk	68	73	105	67
Andet	170	266	164	164
3 mdr.	23	57	76	48
3-6 mdr.	300	260	441	363
6-12 mdr.	230	364	298	273
mere end 12 mdr.	1	48	15	4

Internationaliseringsarbejde

Internationaliseringsudvalget
Er nedsat af rektor og mødes 3-4 gange pr. semester. Udvalget består af repræsentanter fra fakulteterne og Det Internationale Kontor, samt studenterorganisationerne og har til opgave at diskutere policyspørgsmål og andre anliggender af mere generel natur. Det er således Internationaliseringsudvalget, som har fastsat principperne for tildeling af internationaliseringsstipendier og studiepladser ved udenlandske institutioner, med hvilke der er indgået samarbejdsaftaler. Disse principper er udmeldt til fakulteterne i form af vejledende retningslinier for behandling af ansøgninger om støtte. Udvalget har i 2001 beskæftiget sig med udviklingskontraktens indsatsområder på det internationale område. Udvalget har fulgt arbejdet inden for de enkelte indsatsområder angående plan og mål for 2001 og har ved årets udgang aflagt rapport til universitetets ledelse.

Blandt de andre anliggender, som udvalget har drøftet i løbet af 2001, kan nævnes den besværlige situation med hensyn til at skaffe et tilstrækkeligt antal boliger til udvekslingsstuderende. Universitetet har en forpligtelse, ifølge de indgåede aftaler, til at skaffe passende boliger til udenlandske studerende. Praktisk talt samtlige Københavns Universitets studerende, som bliver sendt på studieophold i udlandet, får tilsvarende anvist en bolig af det udenlandske universitet.

Universitetet har aftalt med Københavns Kommune, at 10 % af ungdomsboligmassen stilles til rådighed for udvekslingsstuderende. Københavns Universitet og de øvrige uddannelsesinstitutioner, HHK, RUC m.fl., har selv initiativforpligtelsen, og løftet om de 10 % kræver bl.a. at institutionerne garanterer både udlejning og drift. Rektorkollegiets Internationale Udvalg afholdt i oktober 2001 en boligworkshop, hvor undervisningsministeren, rektorerne, institutionerne og repræsentanter fra kommunerne m.fl. var indbudt. Det blev pointeret, at Danmark har en forpligtelse i henhold til Bologna-traktaten i forhold til forskning og undervisning i en globaliseret verden.

Forskningssamarbejde
Hvad angår forskningssamarbejde, har Det Internationale Kontor fortsat koncentreret sig om at indhente og videresende oplysninger om de centrale forskningsprogrammer. Praktisk sker dette gennem formidling af opslag om støttemuligheder og om informationsmøder, arrangeret af danske ressortmyndigheder, med den opgave at fremme dansk deltagelse i f.eks. fælleseuropæiske programmer.

Nyhedsbrev
Som et led i de mangeartede og forstærkede informationssatsninger, er der også i 2001 udgivet et internationalt nyhedsbrev: "Nyt fra Det Internationale Kontor" med nyt om aktuel udvikling på internationaliseringsområdet, støttemuligheder, nye publikationer m.v.

Informationsmateriale

Det Internationale Kontor udgiver hvert andet år en "Study Abroad Guide". Guiden giver en almen introduktion til Københavns Universitet samt de enkelte fakulteter, og da guiden retter sig primært mod udenlandske studerende, indeholder den derfor også oplysninger om akademiske såvel som praktiske forhold. Københavns Universitets informationspakke til udenlandske studerende består desuden af guiden "Courses Offered in English", som giver de studerende et overblik over de kurser, der udbydes på engelsk det pågældende semester samt indhold, ECTS-credits m.m. for de enkelte kurser. Der arbejdes på at udgive denne guide så tidligt som muligt hvert semester, idet dette har været et stort ønske fra universitetets samarbejdspartnere. Guiden har siden efteråret 2000 været tilgængelig på Københavns Universitets hjemmesider, som en del af det elektroniske Studie Informations System – SIS – se også afsnittet "Kursusudbud på engelsk".

Til informationsaktiviteterne skal også medregnes deltagelse i internationale konferencer, blandt andet de årlige generalforsamlinger i European Association for International Education, EAIE, samt National Association of International Educators, NAFSA, USA. På begge de nævnte konferencer har universitetet været repræsenteret på de udstillinger, som har fundet sted med henblik på at præsentere danske højere læreanstalter for et udenlandsk publikum.

Hvert år modtager universitetet desuden en lang række gæster fra udenlandske universiteter. Besøgenes formål varierer fra at være introduktions- og præsentationsbesøg til besøg, hvor der drøftes eventuelle samarbejdsmuligheder.

Den Internationale Café

Den Internationale Café føres fortsat videre med stor succes af såvel danske som udenlandske studerende fra Studenterhuset. Caféen drives ved hjælp af dels frivillig arbejdsindsats og dels økonomisk støtte fra rektors Internationaliseringsudvalg. En gang ugentlig i semestret afholdes International Café i Studenterhuset, hvor mere end 300 danske og udenlandske studerende mødes.

Værelsesformidlingen

Det Internationale Kontor fik også i 2001 fremskaffet de boliger, som skulle bruges til indkommende udvekslings- og programstuderende samt til gæsteforskere i det omfang, det var muligt. Inden semesterstart i efteråret måtte der sættes ekstra personale ind for at finde de sidste værelser til de udenlandske studerende. Langt størstedelen af de over 650 værelser blev skaffet på det private boligmarked, idet kun et begrænset antal blev stillet til rådighed på kollegierne og af studerende, der drog på studieophold i udlandet.

Efterhånden som antallet af udenlandske studerende er vokset, er behovet for egnede boliger for de udenlandske studerende blevet yderligere accentueret. Det har derfor været vigtigt at forsøge at skaffe flere kollegieværelser til de udenlandske studerende, og den øgede indsats på området i 2001, har resulteret i indgåelse aftaler med kollegier om et fast antal kollegieværelser. Behovet for kollegieværelser er langt fra dækket, og der arbejdes derfor stadig på at skaffe egnede boligtilbud til de mange udenlandske studerende.

Introduktionsaktiviteter

Ved begyndelsen af hvert semester afholdes orienteringsmøder for nye udenlandske studerende omfattende en introduktion til Københavns Universitet og studieforholdene, oplysninger om praktiske forhold m.v. Derudover arrangeres sociale aktiviteter, såsom kanalrundfart i København, fælles middagsmåltider m.m.

For sjette gang blev der kort efter semesterstart i september 2001 afholdt International Dag for alle udenlandske gæster, herunder udenlandske forskere, lærere, ph.d.'er, studerende og deres danske værter. Den Internationale Dag starter med velkomst-/faglige arrangementer på fakulteterne og slutter med en tværfakultær fest på Frue Plads om aftenen. Arrangementet var en stor succes og planlægges gentaget i september 2002.

Ud over ovennævnte aktiviteter, sørger Det Internationale Kontor i samarbejde med nogle af studenterorganisationerne på fakulteterne for, at de udenlandske studerende får tildelt en mentor, hvis de ønsker det. Mentorens opgave starter oftest med at hente den studerende i lufthavnen eller på banegården. Derudover er det bl.a. en mentors opgave at hjælpe den udenlandske studerende med alle de praktiske ting i forbindelse med studieopholdet, herunder anskaffelse af en eventuel opholdstilladelse og et cpr.-nr. Mentorordningen har været en stor succes, idet mange danske studerende har fundet det interessant at få kontakt med en eller flere udenlandske studerende, og de udenlandske studerende har haft stor glæde af den hjælp, som mentorerne yder.

Danskkurser

Danskkurser for udenlandske studerende gennemføres efter en fast plan og med 2 typer af kurser:

- 3-ugers kursus
- 2 måneders kursus

Det intensive 3-ugers kursus gennemføres før semesterstart dvs. i januar og i august, og sommerkurset på 8 uger afholdes fra slutningen af juni til slutningen af august for næste års studerende. Udvekslings- og programstuderende får tilbud om fortsat danskundervisning hvert semester.

I 2001 deltog ca. 300 studerende i danskkurserne. Kurserne er åbne for andre institutioners gæstestuderende mod betaling. Kurserne er fagligt meget tilfredsstillende, resultaterne er gode, og de udenlandske deltagere er særdeles tilfredse med danskundervisningen.

Sommeren 2001 afholdt universitetet som led i EU's studentermobilitetsprogram, Socrates-Erasmus, et 4-ugers ILPC-kursus – Intensive Language Preparation Course – i dansk for de udenlandske studerende, der skulle påbegynde et studieophold ved Københavns Universitet i september måned med det formål at forberede dem på deres studieophold her i Danmark. ILPC-kurset omfatter både undervisning i dansk sprog og undervisning i emner af mere samfundsmæssig og kulturel art.

Kursusudbud på engelsk

Ikke alle udenlandske studerende kan deltage i universitetets undervisning på dansk. Det er derfor af stor betydning for Københavns Universitets muligheder for at modtage udenlandske studerende, at der efterhånden er et stort udbud af regulære universitetskurser, som afholdes på engelsk. Udbuddet af kurser bliver større for hvert semester, og der afholdes således nu næsten 200 kurser på engelsk inden for et bredt udsnit af fagene. Før hvert semester udgives en trykt guide "Courses Offered in English" – se

også afsnittet om informationsmateriale. Kursusudbuddet på engelsk er ligeledes tilgængelig på nettet før semesterstart via det elektroniske Studie Informations System – SIS. Integrationen med SIS-systemet har betydet, at alle kurserne udbudt på engelsk har været tilgængelige for de udenlandske studerende på Københavns Universitets hjemmesider tidligere end de foregående år.

Særlige sprogkurser

Som sproglig forberedelse for danske studerende, der skal på studieophold i udlandet, gennemføres i august måned et 3-ugers intensiv kurser i 5 sprog:

- Kursus i akademisk engelsk på højt niveau
- Kursus i fransk, italiensk, spansk og tysk på begynderniveau

Disse sprogkurser kan med fordel kombineres med intensive kurser ved det fremmede universitet umiddelbart før semestrets start.

I august 2001 deltog i alt 111 af 135 ansøgere i disse kurser, der mod betaling også er åbne for studerende fra andre institutioner i Hovedstadsområdet.

University of California Study Center at the University of Copenhagen

Det langvarige partnerskab med University of California udmøntede sig i, at UC Study Center ved Københavns Universitet, som blev oprettet i 1999, er blevet udbygget med en samfinansieret AC-stilling som assistent for den californiske Study Director. Desuden er samarbejdsaftalen blevet udvidet med en egentlig aftale om gæstelærerudveksling.

Økonomi

Regnskab 2001

Driftsregnskabet

Københavns Universitet er placeret i finansloven og på tillægsbevillingsloven under:

§ 19.22.01: Driftsbevilling
§ 19.22.02: Anlægsbevilling

På disse konti kan man finde oplysninger om universitetets bevillinger i det pågældende finansår.

Universitetets økonomiske struktur bygger på to kategorier: ordinær/almindelig virksomhed og ekstern virksomhed.

Ordinær virksomhed er placeret på underkonto 10 på finansloven. Der er opført såvel indtægter som udgifter. Området dækker over følgende aktiviteter:

Uddannelse (herunder åben uddannelse og forskeruddannelse).
Forskning.
Øvrige (bl.a. muséer, ejendomsskatter m.m.).
Kapitaludgifter (husleje, bygningsvedligeholdelse m.m.).
Grundbevilling.
Uddannelsesbevillingen består af taxameterindtægter. Resten dækker hovedsageligt basisbevilling m.m.

Universitetet har på finansloven ret til at oppebære indtægter og afholde udgifter på ekstern virksomhed. Det drejer sig om indtægter i forbindelse med salg af varer og tjenesteydelser eller tilskud, gaver og lignende fra fx private og statslige fonde, private og statslige samarbejdspartnere, EU, Danmarks Grundforskningsfond m.m. Den eksterne virksomhed er opført på underkontiene 90-97 under § 19.22.01.

Den følgende gennemgang af universitetets driftsregnskab vil falde i tre dele, hvor første del bliver en gennemgang af det interne, fakultetsopdelte regnskab, anden del gengiver regnskabstal og beholdninger for henholdsvis ordinær virksomhed og eksternt finansieret virksomhed, medens tredje afsnit indeholder det eksterne regnskab, således som det er registreret i Statens Centrale Regnskab (SCR), herunder bevillingsafregningen.

Internt regnskab

Københavns Universitetet havde i 2001 et regnskabsmæssigt mindre forbrug for den ordinære virksomhed på 5,3 mio. kr. Resultatet er væsentligt mindre end i 2000, jf. tabel 4, og udtryk for at universitetets bestræbelser på at skabe balance mellem indtægter og udgifter er lykkedes.

Regnskab/bevillinger/ordinær virksomhed

Indtægter

Over den sidste treårige periode er der sket en jævn stigning i universitetets indtægter, jf. tabel 1. Basisbevillingen fortsætter den opadgående tendens med en stigning på 7,7 %, mens taxameterindtægterne er steget med 1,7 %, hvilket er en større stigning end i årene før. Som noget nyt er bevillingen til universitetets egenbetaling af husleje, den såkaldte SEA-ordning, indført.

Tabel 1: Universitetets samlede indtægter fordelt på indtægtstyper

Mio.kr.	***1999***	***2000***	***2001***
Basisbevilling	1.064,8	1.082,0	1.165,1
Taxameter	738,5	770,9	783,7
Forskeruddannelse, ekskl. taxameter	52,5	54,4	58,9
Forskeruddannelse, taxameter	64,6	62,3	59,5
Åben uddannelse-deltagerbetaling	11,8	14,7	12,9
Diverse TB-bevillinger	14,5	5,8	23,8
Driftsindtægter	57,9	95,2	88,5
SEA	–	–	444,7
Overhead fra ekstern virksomhed	43,0	47,0	60,9
Ordinær virksomhed i alt	***2.047,6***	***2.132,3***	***2.698,0***

Den øgede basisbevilling, og stigningen i diverse TB-bevillinger, skal blandt andet ses i sammenhæng med ministeriets udmelding af flerårsmidler til universitetet (51,7 mio. kr.) og en øget kapitalbevilling (28,3 mio. kr.). Dertil kommer øgede overheadindtægter fra ekstern virksomhed.

At taxameterbevillingen kun er steget svagt, skyldes at der inden for de enkelte former for uddannelse har været et svagt faldende aktivitetsniveau i 2001 i forhold til 2000. Antallet af nyoptagen studerende er faldet med 364; STÅ-produktionen er formindsket med 18,2, mens antallet af studerende under åben uddannelse er, omregnet til årsstuderende, øget med 11. Antallet af forskerstuderende er efter sidste års fald øget med 11, mens antallet af studerende, der udløser internationaliseringstilskud, fortsat vokser – i 2001 med 17.

Som omtalt nedenfor er den eksterne virksomhed i stadig stigning, hvilket sikrer universitetet mere end 500 mio. kr. i ekstra forskningsmidler og overheadindtægter på nu over 60 mio. kr. om året.

Udgifter

Universitetets udgifter på ordinær virksomhed fremgår af tabel 2.

I 2001 beløb det samlede forbrug sig til 2.692,7 mio. kr., eksklusiv moms. I sammenligning med tidligere år er der tale om en begrænset stigning i udgifter til løn på 3,7 % og en markant stigning på øvrige driftsudgifter. I vurderingen af lønstigningen skal det bemærkes, at der sammenlignet med 2000 er sket et fald på 35 årsværk, så universitetet nu beskæftiger 3.966 årsværk. Det giver en gennemsnitlig lønstigning på 4,0 %. Hvad angår de øvrige driftsudgifter, gemmer sig heri tallene vedrørende den nye huslejeordning, hvor universitetet betaler for at leje sine bygninger, den såkaldte SEA-ordning. Ser man bort fra SEA-ordningen, er stigningen på godt 110 mio. kr., svarende til forøgelsen inden for de forskellige indtægtstyper. Stigningen er jævnt fordelt på de forskellige varer/ydelser. Faldet i ph.d.-stipendier vil fortsætte, idet ph.d.-studerende nu bliver ansatte, og udgiften hertil indgår som lønudgift.

Tabel 2: Ordinær virksomhed, forbrug 1999-2001

Mio.kr.	***1999***	***2000***	***2001***
Løn	1.477,2	1.498,6	1.553,3
Øvrig drift	583,5	570,4	1.128,7
Ph.d.-stipendier	29,3	16,0	8,7
Øvrige tilskud	4,7	6,2	2,0
Udgifter i alt, internt regnskab	***2.094,7***	***2.091,2***	***2.692,7***
Energibesparende arbejder	-0,9	0	0
Difference SCR-løn	0,4	-0,7	0
Regnskab i SCR	***2.094,0***	***2.090,5***	***2.692,7***

Driftsregnskabet for ordinær virksomhed fremgår af tabel 3, hvor udgifter og indtægter på universitetets ordinære virksomhed er set i forhold til bevillingen, som den fremgår af finans- og tillægsbevillingslov.

Tabel 3: Driftsregnskab 2001 for ordinær virksomhed

Mio.kr.	***Regnskab***	***Bevilling***	***Bevilling-regnskab***
Udgifter	2.692,7	2.565,2	127,5
Indtægter	1.052,0	919,2	132,8
Nettoudgiftsbevilling/Årets resultat	***–1.640,7***	***– 1.646,0***	***5,3***

At indtægterne er 132,8 mio. kr. større end den tilsvarende samlede bevilling, hænger blandt andet sammen med en række poster, der ikke medtages på bevillingslovene. Det drejer sig blandt andet om supplerende mindre virksomhed (74,4 mio. kr.), overførsel af overhead fra eksternt finansierede projekter (60,9 mio. kr.) samt renter ved likviditetsordning (6,3 mio. kr.).

Det skal i øvrigt erindres at universitetet modtager en samlet bevilling og har ret til frit at flytte mellem løn- og driftsmidler.

Den positive tendens fra de sidste virksomhedsregnskaber fortsætter, og det samlede driftsregnskab udviser atter et positivt årsresultat. Imidlertid er opsparingen stadig så beskeden i forhold til universitetets budget, at selv minimale forskydninger i indtægter eller udgifter hurtigt på ny kan føre til negativ opsparing, hvilket klart understreger nødvendigheden af fortsat at have en stram økonomistyring, så der atter skabes en beskeden reservekapital. En vis opbremsning fandt sted i perioden 1998 til 2000, men først i 2000 og 2001 er udgifterne og indtægter igen bragt i balance, hvilket skal fastholdes, hvis ikke tilstanden på ny skal blive kritisk. Forholdene er i den sammenhæng helt forskellige mellem hovedområderne, som det fremgår af næste afsnit.

Set i et længere tidsperspektiv fås de akkumulerede overskud for perioden 1995-2001 i tabel 4. Nederst i tabellen er anført beholdning set i forhold til bevillingen til ordinær drift. Beholdningen er stadig ganske lille set i forhold til universitetets budget og giver ikke megen sikkerhed mod uforudsete udsving i indtægterne.

I SCR er universitetets akkumulerede overskud gengivet som i tabel 4.

Tabel 4: Akkumuleret overskud for ordinær virksomhed 1995-2001

Mio.kr.	***1995***	***1996***	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Årets resultat	42,9	- 110,4	7,5	-16,7	-44,9	41,4	5,3
Primosaldo	109,3	137,5	26,9	34,4	14,7	-30,6	10,8
Korrektion for Danmarks Højskole for Legemsøvelser				-3,0			
RF-korrektion	- 14,7	- 0,2			-0,3		
Ultimosaldo	137,5	26,9	34,4	14,7	-30,6	10,8	16,1
Saldo i % i forhold til ordinær bevilling	***8,0***	***3,7***	***1,8***	***0,7***		***0,5***	***0,6***

Energibesparende arbejder føres på universitetet under ordinær virksomhed.

SCR-korrektionerne skyldes en række problemer med lønbogføring, der har medført uoverensstemmelse mellem det eksterne og det interne regnskab.

Det hovedområdefordelte regnskab

Forbruget på ordinær virksomhed i 2001 fordelt på hovedområder i forhold til forbrugsmuligheden fremgår af tabel 5. Forbrugsmuligheden er summen af den bevilling, der er udmeldt til hovedområdet i 2001, forbrugsrammen, og den opsparing, hovedområdet har overført fra tidligere år. Kolonnen med nettoudgifter er hovedområdets udgifter minus indtægter.

Tabel 5: Forbrug på ordinær virksomhed i 2001 fordelt på hovedområderne

Mio.kr.	***Forbrugsramme 2001***	***Nettoudgifter 2001***	***Resultat 2001***	***Overført fra 2000***	***At overføre til 2002***
Teologi	29,8	29,9	0	3,0	3,0
Jura	89,2	92,6	-3,4	17,1	13,7
Samfundsvidenskab	129,2	122,9	6,3	4,6	10,9
Sundhedsvidenskab	506,2	516,8	-10,7	-2,0	-12,7
Humaniora	418,0	388,8	29,2	-20,1	9,1
Naturvidenskab	597,9	595,8	2,1	-11,1	-9,0
Fællesadministrationen	720,3	727,2	-6,9	31,0	24,1
Driftsområde Indre By	34,9	35,2	-0,3	0,4	0
Fordelingsområdet	21,8	30,4	-8,6	15,3	6,7
KUA-medfinansiering	9,0		9,0	-25,0	-16,0
SKT	19,5	30,6	-11,0	-2,5	-13,5
I alt	***2.575,8***	***2.570,5***	***5,3***	***10,8***	***16,1***

Det interne regnskab for fakulteterne viser store variationer. Iøjnefaldende er at Humaniora i den grad har formået at bremse op og vende tidligere års underskud til overskud. Naturvidenskab har i mere beskedent omfang fulgt den samme tendens, og dermed har disse fakulteter afdraget på deres træk på universitetets beholdninger. Bemærkelsesværdigt er endvidere at Sundhedsvidenskab for tredje år i træk har underskud. At Fællesadministrationen fremstår med et betragteligt merforbrug, afspejler at spørgsmålet om universitetets ret til at opkræve husleje og refusion af bygningsdriftsudgifter for eksterne lejere var uafklaret ved regnskabets afslutning. Indtægterne herfra er derfor ikke medtaget i regnskabet. Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere har i de sidste par år kørt med underskud, og konsekvenserne af den i 2001 gennemførte reform af erhvervsskoleuddannelserne slår nu igennem i form af faldende taxameterindtægter. Universitetet ligger i forhandling med ministeriet om en ny tilskudsordning, der kan bringe balance i regnskabet. De øvrige resultater ligger gennemgående inden for en meget begrænset afvigelsesmargin fra budgetrammen.

I opstillingen er Driftsområde Indre By udskilt som et selvstændigt regnskabsområde, mens Fordelingsområdet repræsenterer dels indtægter dels udgifter universitetet har valgt at afholde centralt, fx elever og langtidsledige. Fordelingsområdets resultat skyldes en overbudgettering i 2001 på næsten 19 mio. kr. i forhold til universitetets faktiske indtægter. Dennne overbudgettering hænger sammen med den måde, hvorpå universitetet i 2001 har valgt at finansiere KUA-medfinansieringen.

Det formålsfordelte regnskab

På næste side i tabel 6 vises det formålsfordelte regnskab for universitetet. I lighed med tidligere år er regnskabet blevet til ud fra en række fakultetsfastsatte fordelingsnøgler. Den faktiske sammensætning varierer således fra fakultet til fakultet, men den grundlæggende opbygning følger i hovedtræk en ensartet metodik. Udgangspunktet er en fordeling af VIP'ernes (videnskabeligt ansat personale) arbejdstid til undervisning, forberedelse, vejledning, forskning og eksamen. Denne fordeling danner baggrund for fordelingen af de øvrige udgifter.

Regnskabet viser en række forskydninger i op- og nedadgående retning, men kun hvad angår kapitalformål, og specielt husleje, er der sket en markant forskydning, der skyldes indførelsen af den føromtalte SEA-ordning.

Universitetet har i 2001 anvendt en stigende del af sine indtægter til forskning samt ordinær og åben uddannelse. 40 % af udgifterne medgår til forskning, 24 % til undervisning, mens de tilsvarende indtægtstal er henholdsvis 43 % og 29 %. Administrationen udgør en stadig faldende del af udgifterne, idet de procentuelt er faldet fra 4,7 % til 4,2 % af de samlede udgifter.

Finansielle beholdninger

På næste side i tabel 7 vises en oversigt over universitetets samlede finansielle beholdninger i årene 1996 til 2001 fordelt på finansieringskilder. Opsparingen vedrørende den ordinære drift er medtaget som beholdning og opgjort som i SCR-regnskabet.

Den betydelige opsparing, som universitetet på ordinær drift havde opbygget frem til 1996, forsvandt i løbet af de følgende tre år, men der er sket en betragtelig genopretning i de sidste par år, hovedsagelig inden for ekstern virksomhed.

Ud over den opsparing, der er knyttet til ordinær virksomhed, har universitetet en række finansielle beholdninger, som skyldes den eksterne virksomhed.

Størst blandt disse er IFV-beholdningen, der er en akkumuleret saldo over indbetalinger fra de forskellige finansieringskilder fratrukket afholdte udgifter. Efter afslutning af projekter kan eventuelle overskud kun overføres til andre projekter eller til ordinær virksomhed med bevillingshavers tilladelse. Tilsvarende gælder for andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA).

Med hensyn til indtægtsdækket virksomhed (IV) gælder, at beholdningen er tidligere års regnskabsmæssige resultater akkumuleret. Der er således tale om penge til dækning

Tabel 6: Det formålsfordelte regnskab for perioden 1996-2001

Mio.kr.	***1996***	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	1.047,4	1.072,0	1.131,7	1.164,0	1.290,7	1.326,1
Basisforskning	576,9	542,0	580,5	665,4	662,9	674,4
Tilskudsfinansieret forskning	325,9	358,2	357,0	417,4	553,7	566,3
Kontraktforskning	10,1	7,9	11,0	4,4	18,6	12,4
Forskeruddannelse	134,5	163,8	183,1	76,8	55,4	72,9
Uddannelse i alt	620,6	692,5	750,6	775,2	769,2	786,2
Ordinær uddannelse	573,9	638,5	689,7	705,4	698,0	710,1
Åben uddannelse	22,9	22,6	23,6	23,1	22,8	26,3
Efteruddannelse	0,0	0,0	3,0	1,5	3,8	3,0
Ikke-videregående uddannelse	17,5	21,8	24,4	29,3	31,5	31,4
International studenterudveksling	6,4	9,6	10,0	9,7	12,3	14,1
Kursusundervisning	0,0	0,0	0,0	6,1	0,9	1,3
Andre faglige formål i alt	***116,8***	***83,0***	***125,5***	***133,5***	***149,3***	***176,0***
Biblioteker	2,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Museer og samlinger	65,2	63,8	48,0	48,5	46,9	47,8
Klinikker	38,6	16,9	14,9	11,4	8,9	12,6
Retsmedicin	0,0	0,0	54,8	61,1	62,8	78,9
Øvrige	10,1	2,6	7,9	12,6	31,7	36,7
Fælles formål i alt	***370,5***	***413,5***	***424,1***	***437,8***	***424,3***	***487,5***
Bygningsdrift	244,4	257,7	263,5	269,6	211,0	232,5
Generel ledelse og administration	109,1	124,7	126,2	125,6	128,2	135,0
Øvrige	17,0	31,1	34,5	42,6	85,0	119,9
Kapitalformål i alt	***98,9***	***81,3***	***81,7***	***94,4***	***120,3***	***585,8***
Lejemål	11,9	21,9	23,1	24,2	25,1	471,4
Prioritetsydelser	0,3	0,3	0,2	0,2	0,3	0,0
Vedligeholdelse og mindre byggearbejder	86,7	59,1	57,8	69,1	94,9	114,4
Energibesparende foranstaltninger	0,0	0,0	0,6	0,9	0,0	0,0
I alt	***2.254,3***	***2.342,3***	***2.513,7***	***2.604,9***	***2.753,8***	***3.361,6***

Tabel 7: Universitetets finansielle beholdninger 1996-2001

Mio.kr.	***1996***	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Ordinær virksomhed (opsparing)	26,9	34,4	14,7	-30,6	10,8	16,1
Energibesparende foranstaltninger		-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3
Indtægtsdækket virksomhed	4,5	6,3	11,5	23,3	45,2	47,2
Tilskudsfinansieret Forskningsvirksomhed (IFV)	169,7	151,7	156,8	153,3	157,3	191,3
Andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA)	1,9	3,1	4,8	11,2	7,9	8,0
Retsmedicinske undersøgelser	14,0	9,0	12,0	6,1	14,0	18,8
I alt	***217,0***	***204,3***	***199,7***	***163,0***	***236,7***	***281,1***

af fremtidige tiltag på området eller overførsel til ordinær virksomhed.

For retsmedicinske undersøgelser er forholdet, at beholdningen skal anvendes dels til at fastholde et stabilt prisniveau på ydelserne dels sikre fremtidige investeringer på området.

Regnskab/Ekstern virksomhed

Som omtalt indledningsvis i dette kapitel deles den eksterne virksomhed i Indtægtsdækket virksomhed (IV), Retsmedicinske undersøgelser, Tilskudsfinansieret forskningsvirksomhed (IFV) samt Andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA), og i det følgende vil de blive gennemgået i denne rækkefølge.

Aktiviteter under Indtægtsdækket virksomhed (underkonto 90) skal være naturlige udløbere af den ordinære virksomhed, og på IV-området konkurrerer universitetet med private og andre offentlige udbydere. Universitetet kan fx udbyde salg af universitetets viden i form af kontraktforskning, efteruddannelse, analyseopgaver og konsulentvirksomhed.

Tabel 8: Indtægtsdækket virksomhed, resultatopgørelse 2001

	Hele kr.
Indtægter	13.770.913
Udgifter (ekskl. moms og forbrug af overskud)	11.758.882
Årets driftsresultat	***2.012.031***
Forbrug af overskud fra tidligere år	
Årets resultat	2.012.031
Akkumuleret resultat ultimo 2000	45.220.208
Akkumuleret resultat ultimo 2001	***47.232.239***

Af tabel 8 ses 2001-resultatet. En sammenligning med resultatet for 2000 viser et fald i indtægterne fra 39,3 mio. kr. til 13,8 mio. kr. Dette skyldes, at den ændring i regnskabspraksis for indtægtsdækket virksomhed, der blev foretaget sidste år, ikke længere har nogen effekt. Dækningsbidraget udgør 17 %, og der beskæftiges 13,7 årsværk.

Det samlede driftsresultat for de sidste tre finansår fremgår af tabel 9, og her ses det bekræftet, at universitetet opfylder Finansministeriets krav: IV-aktiviteter må ikke give underskud over en treårig periode.

Retsmedicinske undersøgelser er et resultat af, at

Tabel 9: Indtægtsdækket virksomhed, driftssituation 1999-2001

	Mio.kr.
Driftsresultat 1998	1,787
Driftsresultat 1999	11,766
Driftsresultat 2000	21,954
Driftsresultat 2001	2,012
KU' driftssituation	***37,519***

Retsmedicinsk Institut på universitetet ud over forskning og undervisning foretager undersøgelser for retsvæsenet. Aktiviteten finansieres ved brugerbetaling, hvor Justitsministeriet er den altdominerende bruger.

Tabel 10: Indtægtsdækket virksomhed, underkonto 91, Retsmedicinske undersøgelser. Bevillingsafregning

Resultatopgørelse	***Hele kr.***
Udgifter (ekskl. moms og forbrug af overskud)	-78.870.358
Indtægter	83.700.500
Årets driftsresultat (udgifter minus indtægter	***4.830.142***
Forbrug af overskud fra foregående år	0
Årets resultat	4.830.142
Overskud overført fra tidligere år	14.011.140
Akkumuleret resultat	***18.841.282***

Regnskabet for retsmedicinske undersøgelser gav i 2001 et overskud på 4,8 mio. kr. Overskuddet skyldes en stigning i antallet af retsmedicinske undersøgelser kombineret med et fastholdt udgiftsniveau.

Tabel 11: Driftssituation. Retsmedicinske undersøgelser

Driftssituationen de seneste tre år	***Hele kr.***
Driftsresultat 1999	-5.926.616
Driftsresultat 2000	7.915.343
Driftsresultat 2001	4.830.142
Virksomhedens driftssituation	***6.818.869***

Dækningsbidraget og samlede beholdninger fremgår af henholdsvis tabel 12 og 13.

Selv om retsmedicinske undersøgelser er organiseret som en form for indtægtsdækket virksomhed, gælder det at universitetet ikke må tjene penge på ydelserne, men alene kan få dækket de med ydelserne forbundne omkostninger. Det betyder at tidligere års overskud skal udlignes ved underskud de følgende år.

Tabel 12: Dækningsbidrag. Retsmedicinske undersøgelser

Dækningsbidrag i kroner	4.830.142
Dækningsbidrag i procent	6,12

Tabel 13: Videreførselsoversigt (samlede beholdninger). Retsmedicinske undersøgelser

	Primosaldo 2000	***Årets resultat***	***Akkumuleret resultat***
91. Retsmedicinske undersøgelser	14.011.140	4.830.142	18.841.282

Vender man sig til den Tilskudsfinansierede forskningsvirksomhed (IFV, underkonto 95), har universitetet hjemmel til at modtage tilskud, gaver og lignende til hel eller delvis finansiering af forskningsprojekter der er naturlige udløbere af den ordinære virksomhed. Midlerne kan komme fra såvel offentlige som private og internationale kilder.

Nært knyttet til denne gruppe er Andre tilskudsfinansierede aktiviteter (ATA, underkonto 97), der anvendes som opsamlingsgruppe for de aktiviteter, der nok ligger i forlængelse af universitetets ordinære virksomhed, men som blot ikke kan kaldes forskningsvirksomhed. ATA anvendes fx i forbindelse med ERASMUS-stipendier, konferencer/symposier, kompensation for undervisningsfritagelse og gaver/tilskud til ikke-forskningsopgaver.

I tabel 14 findes en oversigt over det økonomiske resultatet for de tilskudsfinansierede aktiviteter.

Tabel 14: Resultatopgørelse for tilskudsfinansierede aktiviteter

Hele kroner	***IFV***	***ATA***
Korrigerede indtægter	578.437.766	22.542.657
Korrigerede udgifter	553.308.735	22.542.657
Årets driftsoverskud	***25.129.031***	***0***
Uforbrugt overskud fra tidligere år	23.668	-242.421
Årets overskud	***25.152.699***	***-242.421***

Foretager man en sammenligning mellem udgifterne på underkonto 95 i henholdsvis 1999, 2000 og 2001, bemærkes det at der er sket en markant forøgelse fra 423,9 mio. kr. til henholdsvis 530,3 mio. kr. og 553,3 mio. kr. Denne betydelige aktivitetsforøgelse målt i kroner genfindes i årsværksforbruget, hvor antallet af årsværk på denne underkonto er øget med 56 fra 2000 til 2001 og nu udgør 788. Sammenholdt med det tidligere omtalte fald i årsværk på ordinær virksomhed ses at ansatte under ekstern virksomhed nu udgør 16,6 % af det samlede årsværkstal mod 15,8 % i 2000. Betragter man resultatet ud fra finansieringskilder, gælder at indtægterne er øget for alles vedkommende. Indtægterne fra de statslige forskningsråd er vokset med 6,6 %, øvrige statslige bevillinger med 39,5 %, og de private med 17,0 % – kun de internationale herunder EU, ligger stort set uændret.

Tabel 15: Beholdninger på Tilskudsfinansierede aktiviteter (IFV og ATA)

t.kr.	***Statslige forskningsråd***		***Øvrige statslige bevillingsgivere***		***Internationale givere-herunder EU***		***Private bevillingsgivere***		***I alt***	
	2000	***1999***	***2000***	***1999***	***2000***	***1999***	***2000***	***1999***	***2000***	***2001***
Teologi	310,3	806,1	272,5	356,1	55,0	363,6	489,6	439,0	1.127,4	1.964,8
Jura	243,1	330,3	1.049,4	1.666,1	607,4	390,7	255,7	460,2	2.155,5	2.847,3
Samf.	8.473,4	6.612,0	4.733,5	7.025,1	1.856,2	587,9	3.156,4	4.950,5	18.219,5	19.175,5
Sund.	4.096,9	7.114,8	14.393,8	18.315,7	3.033,5	8.062,7	45.802,0	50.872,6	68.811,4	84.365,8
Hum.	6.279,3	2.914,8	3.083,1	2.166,4	-1.449,2	-819,4	3.433,0	4.254,9	11.427,8	8.516,7
Nat.	10.658,9	10.914,3	11.035,7	29.955,2	18.969,2	-301,2	22.687,4	22.281,7	63.472,4	62.850,1
Andet		-5,0		-378,3		791,2		19.240,6		23545,3
I alt	***30.061,9***	***28.687,3***	***34.568***	***59.106,3***	***23.072,1***	***9.075,5***	***75.824,1***	***102.499,5***	***165.214,0***	***199.368,6***

Set i sammenhæng med den stramme økonomistyring på ordinær drift synes det klart, at fakulteterne, hvor det har været muligt, har søgt at kompensere for nedgangen i ordinære midler ved at øge engagementet i eksternt finansierede aktiviteter.

Ser man på udviklingen for de forskellige fakulteter, er der stigning for alle med undtagelse af Samfundsvidenskab. Procentuelt er Teologi vokset mest med 35,8 %, men med beskedne tal. Humaniora er steget med 11,2 %, mens Samfundsvidenskab er faldet med 2,9 %. For Naturvidenskab udgør den eksterne virksomhed stadig godt 45 % i forhold til fakultetets forbrugsramme på ordinære midler, hvor det tilsvarende tal for Sundhedsvidenskab er 33,0 %, for Samfundsvidenskab 32,1 % og for Humaniora 13,4 %.

Som det ses, er ultimobeholdningerne steget med godt 20 % fra 2000 til 2001, hvilket må tolkes derhen, at forbruget ikke holder takt med indbetalingerne. Da indtægterne ligger på et højere niveau i 2001 end i 2000.

Eksternt regnskab

I tabel 16. ses det samlede driftsregnskab for Københavns Universitet – sammenstillet med regnskabet for 2000 og med angivelse af budget for 2002.

Universitetet modtager fra ministeriet en nettoudgiftsbevilling der sammen med driftsindtægterne udgør universitetets samlede indtægter – både ordinære og eksterne midler. I statsregnskabet opdeles udgifterne i henholdsvis lønudgifter og øvrige driftsudgifter der summeres op til udgifter i alt. Forskellen imellem indtægter og udgifter udgør årets resultat. For årene 2000 og 2001 ses resultatet i henholdsvis kolonne 1 og 2. Kolonne 3 angiver universitetets bevillinger som de fremgår af finansloven og tillægsbevillingsloven, mens kolonne 4 viser forskellen mellem regnskabet og bevillingerne – en anden måde at udregne årets resultat på. Endelig angives til sammenligning budgettal på finansloven for 2002 i den sidste kolonne.

Tabel 16: Driftsregnskab 2001 (§ 20.63.01). Mio. kr., årets priser

	2000 Regnskab (R)	***2001 Regnskab (R)***	***Budget (B+TB)***	***(B+TB)-(R)***	***2002 Budget***
Indtægter i alt	***2.793,738***	***3.396,450***	***3.060,200***	***336,250***	***3.070,200***
Nettoudgiftsbevilling	1.151,000	1.646,000	1.646,000	0	1.269,300
Driftsindtægter	1.642,738	1.750,449	1.414.200	336,249	1.800,900
Udgifter i alt	***2.753,984***	***3.369,185***	***3.060,200***	***298,985***	***3.070,200***
Lønudgifter	1.756,765	1.846,244			
Øvrige driftsudgifter	997,237	1.512,941			
Årets overskud	***39,754***	***37,265***		***37,265***	***0,000***

Regnskab/bevillinger/total

Af tabel 17 fremgår bevillingsafregningen for driftsbevillingen.

Tabel 17: Bevillingsafregning for driftsbevilling 2001. Mio. kr., nettoudgift

Resultatopgørelse	
Bevilling (B+TB)	1.646,000
Regnskab	1.608,735
Bevillingsafvigelse	37,265
Årets overskud før dispositioner	37,265
Akkumuleret overskud	
Akkumuleret overskud ultimo forrige år	69,756
Årets overskud	37,265
Akkumuleret overskud til videreførsel ultimo indeværende år	***107,021***

Af tabel 18 på næste side fremgår Universitetets akkumulerede overskud, lig med de samlede videreførselsbeløb, i de sidste 5 år.

På grund af den i 1999 gennemførte omlægning af regnskabsføring for eksternt finansierede projekter kan tallene i tabel 18 for 1999 og fremefter ikke umiddelbart sammenlignes med tallene for årene forud.

Tabel 18: Akkumuleret overskud i mio. kr., årets priser

	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Primosaldo	202,940	195,288	199,691	30,002	69,756
Årets overskud til videreførsel	-6,079	-5,147	-169,363	39,754	37,265
RF-korrektion	-1,573	9,550	-0,326	0	0
Ultimosaldo	***195,288***	***199,691***	***30,002***	***69,756***	***107,021***

Sammenfatning

Universitetets driftsregnskab for 2001 er udtryk for universitetets bevidste økonomiske opbremsning efter nogle år, hvor forbruget har oversteget bevillingerne betragteligt, og i den forstand er det tilfredsstillende. Efter det forholdsmæssigt store underskud på ordinær virksomhed i 1996, blev resultatet et beskedent overskud i 1997 og et noget større underskud i 1998. Den risiko for negativ opsparing, der i virksomhedsregnskabet for 1998 blev præsenteret, blev til virkelighed med universitetets store underskud i 1999, og det er derfor tilfredsstillende, at resultatet for 2000 og 2001 er blevet et overskud.

I 1999 havde fire af universitetets seks fakulteter underskud, og kun to af disse havde derefter midler at overføre til år 2000. I 2000 var situationen ændret, så kun tre fakulteter havde underskud; to af disse var beskedne, og for det tredjes vedkommende, Sundhedsvidenskab, var underskuddet næsten halveret i forhold til året før. I 2001 er det lykkedes universitetet at foretage en yderligere opbremsning i økonomien, således at kun 2 fakulteter har negativ opsparing. Men dette har ikke kunnet gøres uden negativ virkning på universitetets mulighed for at opfylde sine primære formål.

Det er fortsat nødvendigt at styre udgifterne og lægge langtidsplaner, der sikrer universitetet handlefrihed uden at bringe økonomien i fare – ikke mindst i lyset af SEA-ordningen, hvor universitetet skal betale husleje på linje med andre lejere.

Omfanget af ekstern virksomhed er vokset yderligere i 2001, men med de stramninger, der lægges op til i forhold til de statslige forskningsråd er det tvivlsomt, om stigningen kan fortsætte, eller der sker et direkte fald i aktiviteter finansieret eksternt. Dette accentuerer yderligere behovet for at følge op på det udredningsarbejde, universitetsledelsen har gennemført omkring ekstern finansiering med henblik på at øge mulighederne for at øge omfanget og få dækket de dermed forbundne følgeudgifter. Dette arbejde og dets anbefalinger skal i 2002 implementeres og medvirke til at sikre universitetet bedre grundlag for at løfte sit ansvar som institution, der driver forskning og undervisning til det højeste niveau.

Universitetsledelsen har sammen med hovedområderne taget en række initiativer til at intensivere økonomistyringen med henblik på at øge opsparingen og skabe det fornødne økonomiske råderum til at foretage nødvendige budgetreformer.

Rigsrevisionen har i 2000 og 2001 gennemført en større undersøgelse af økonomistyringen på universiteterne i København og Århus, og i beretningen derom anbefaler Rigsrevisionen universiteterne at ændre økonomistyringen fra en – efter Rigsrevisionens opfattelse – meget finansiel styring til en væsentlig mere aktivitetsbaseret styring. Desuden anbefales det at den eksterne virksomhed, på grund af sit omfang, inddrages i såvel budgettering som opfølgning. Universitetet har med stor interesse læst rapporten og allerede i forbindelse med budgettet for 2002 inddraget den eksterne virksomhed i budgettet. Selv om universitetet ikke på alle punkter deler Rigsrevisionens opfattelse, vil tankerne og forslagene i beretningen blive gjort til genstand for nøje overvejelser og indgå i universitetetsledelsens fortsatte arbejde med at forbedre økonomistyringen på universiteterne.

Økonomiske fremtidsperspektiver

Udviklingen i universitetets ordinære bevillinger fremgår af budgetoverslagene (BO1-3) for 2003-2005 på finansloven for år 2002.

Det fremgår af tabellen at der regnes med en nedgang på alle bevillingstyperne, undtagen den tilskudsfinansierede forskning. Hvad angår ordinær uddannelse er der dels tale om aktivitetsnedgang dels nedskæring i taksterne. Imidlertid plejer man ikke at tage budgetoverslagene så alvorligt. Det viser sig som regel, at midlerne findes i puljer på ministeriets ramme og bliver fordelt senere. I det hele taget er de økonomiske udsigter meget usikre på grund af regeringens reformplaner endnu ikke rigtig har taget form.

De samlede bevillinger fra 2001 til 2005, som de er angivet i Forslag til Finanslov 2002

Pris- og lønniveau FFL 2002 mio. kr. Bevillingstype	***B 2001***	***F 2002***	***B 01 2003***	***B 02 2004***	***B 03 2005***
Ordinær uddannelse	781,0	711,6	697,7	680,8	658,5
Forskeruddannelse	36,5	35,2	34,2	33,0	32,2
Forskning	733,9	715,5	695,3	669,9	626,6
Øvrige formål	309,9	323,5	314,5	303,3	292,4
Kapitaludgifter	63,5	487,7	487,9	482,6	475,7
Grundbevilling	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0
Andre formål	7,2	6,9	6,9	6,9	6,9
Tilskudsfinansieret forskning	418,2	510,0	510,0	510,0	510,0
Åben uddannelse	23,9	24,2	24,0	23,7	23,2
Driftsindtægter herunder IV	148,9	174,6	174,6	174,6	174,6
Ph.d.-stipendier	59,4	58,1	56,5	55,1	53,8
Andre tilskud	14,4	14,8	14,8	14,8	14,8
Udvekslingsstuderende	8,2	7,0	6,7	6,6	6,3
I alt	***2.606,2***	***3.070,2***	***3.024,1***	***2.962,3***	***2.876,0***

Personaleforhold

Årsværksforbrug

I 2001 har der været brugt i alt 4.986 årsværk, hvoraf de 640 er eksternt finansieret. Det er 51 færre end i 2000. Forholdet mellem VIP og TAP på ordinær virksomhed varierer mellem 60:40 ved Samfundsvidenskab til 39:61 ved Sundhedsvidenskab.

Andelen af eksternt finansierede årsværk varierer fra 2 % ved Jura til 19 % ved Naturvidenskab.

Fordelingen af årsværk på stillingskategorier og hovedområder fremgår af tabel 1 og 2 for henholdsvis internt og eksternt finansierede årsværk. Ved intern finansiering forstås de årsværk, hvor lønnen er konteret på underkonto 01-10 (almindelig virksomhed) samt i denne forbindelse underkonto 70 Retsmedicinske undersøgelser. Ved eksternt finansierede forstås forstås de, der er lønnet over de øvrige underkonti for indtægtsgivende forskningsvirksomhed mv. De der ikke er lønnet via universitetets lønningskontor som f.eks. de kliniske assistenter, er ikke medregnet.

Tabel 1: Ordinær virksomhed og Retsmedicin. Årsværksforbrug

Personalekategori	***TEO***	***JUR***	***SAMF***	***SUND***	***HUM***	***NAT***	***FÆL***	***I alt***
Professorer	9,8	21,3	21,0	62,7	35,0	78,3	–	227,9
Lektorer	18,6	15,6	73,4	154,9	266,7	338,7	–	868,0
Adjunkter	2,4	7,5	12,6	30,2	38,1	22,8	–	113,8
Ph.d.-stipendiater	5,6	16,3	33,1	50,1	64,3	89,5	–	259,0
Øvrige VIP	1,2	2,2	2,2	21,5	51,7	20,2	0,1	99,0
Fast VIP	***37,5***	***62,9***	***142,3***	***319,5***	***455,8***	***549,6***	***0,1***	***1.567,7***
Kliniske professorer	–	–	–	12,9	–	–	–	12,9
D-VIP	6,1	52,9	45,8	113,7	134,2	46,8	0,8	400,3
I alt VIP	***43,7***	***115,8***	***188,1***	***446,0***	***590,0***	***596,4***	***0,8***	***1.980,9***
Chefer, konsulenter (Lr>36)	–	–	–	1,0		1,0	9,1	11,1
Akademiske TAP	7,9	23,1	16,6	52,8	35,5	42,1	93,8	271,9
Øvrige TAP	14,6	54,8	67,9	520,4	162,4	481,0	134,8	1.435,9
Fast TAP	***22,6***	***77,9***	***84,5***	***574,2***	***197,9***	***524,1***	***237,7***	***1.718,9***
Rengøring	5,4	12,6	14,7	97,0	36,3	91,2	9,2	266,4
D-TAP	1,8	21,5	27,0	32,0	68,2	46,0	20,9	217,3
I alt TAP	***29,8***	***111,9***	***126,2***	***703,2***	***302,4***	***661,3***	***267,9***	***2.202,6***
Elever	0,4	2,0	4,2	45,4	8,1	33,4	5,9	99,3
Jobtræning	3,0	1,0	2,7	11,9	19,7	22,4	2,7	63,4
I alt	***76,8***	***230,8***	***321,2***	***1.206,4***	***920,2***	***1.313,5***	***277,3***	***4.346,2***

1) Årsværk i tilknytning til IndreBy-drift er nøgletalsfordelt på TEO, JUR, SAMF og FÆL

2) Årsværk i tilknytning til SKT er ikke inkluderet

Tabel 2: Eksternt finansieret virksomhed. Årsværk

Personalekategori	***TEO***	***JUR***	***SAMF***	***SUND***	***HUM***	***NAT***	***FÆL***	***I alt***
Professorer	–	0,1	2,1	3,5	0,7	2,4	–	8,8
Lektorer	0,5	0,4	6,9	13,1	22,2	36,0	–	79,0
Adjunkter	0,4	2,2	11,3	41,0	23,8	99,8	–	148,5
Kandidat-stipendiater mv.	–	–	–	2,9	1,1	0,3	–	4,2
Ph.d.-stipendiater	2,2	–	16,7	15,7	38,1	44,7		117,4
Øvrige VIP	3,0	2,0	6,2	40,1	7,7	37,7	–	96,7
Fast VIP i alt	***6,1***	***4,7***	***43,2***	***116,3***	***93,5***	***220,9***	***0,0***	***484,7***
Kliniske professorer	–	–	–	4,8	–	–	–	4,8
D-VIP	–	–	3,0	5,3	2,5	3,3	0,1	14,2
I alt VIP	***6,1***	***4,8***	***46,2***	***126,4***	***96,0***	***224,2***	***0,1***	***503,7***
Akademiske TAP	–	0,3	3,4	3,5	3,6	17,6	–	28,4
Øvrige TAP	–	–	1,1	33,4	3,3	28,0	–	65,9
Fast TAP	***0,0***	***0,3***	***4,5***	***36,9***	***6,9***	***45,6***	***–***	***94,2***
D-TAP	0,1	0,5	6,7	6,3	8,0	17,9	1,9	41,2
I alt TAP	***0,1***	***0,8***	***11,2***	***43,2***	***14,8***	***63,4***	***1,9***	***135,4***
Jobtræning	–	–	–	1,0	–	–	–	1,0
I alt	***6,2***	***5,6***	***57,4***	***170,6***	***110,9***	***287,6***	***2,0***	***640,1***

Regelområdet

2001 var et år midt i en treårig overenskomstperiode og med VIP-forholdene reguleret ved den nye ansættelsesbekendtgørelse i 1998 og en ny stillingsstruktur i 2000 var ændringerne i funktionærloven den mest iøjefaldende eksterne nyhed på personaleregelområdet.

Loven gælder nu for alle funktionærer, som har i gennemsnit 8 timer om ugen (mod 15 tidligere). Det fik særlig betydning for universitets mange timelønnede studerende, som pludselig fik funktionærstatus, hvor de bl.a. fik ret til løn under sygdom og opsigelsesvarsler. I forvejen havde de via overenskomsten efter 9 måneders ansættelse og ved det fyldte 20 år fået ret til indbetaling af pensionsbidrag (5,7 % i alt).

En ny ferieaftale gav fremover mulighed for større smidighed i ferieafholdelsen – idet der er muligheder for at føre op til en uges ferie fra det ene år til det næste. Samme ønske om en mere fri ferietilrettelæggelse viser principperne vedr. de særlige feriefridage, der ved overenskomstperiodens slutning vil udgøre 3. Her har lønmodtageren selv mulighed for at bestemme, om der ønskes betaling eller frihed.

På laborantområdet, hvor der er indført såkaldt "ny løn", lykkedes det universitetet og HK-laboranterne at indgå aftale om en lønpolitik og en lønaftale. I lønpolitikken er aftalt en række tillæg for varetagelse af særlige funktioner og den beskriver, hvilke kvalifikationer laboranten skal være i besiddelse af for at få tildelt et tillæg.

Avisernes stillingsannoncesider har mistet marked til de både hurtigere og billigere og for mange mere tilgængelige elektroniske jobbørser. Staten tog konsekvensen af det ved at indføre en ny ordning for statslige stillingsannoncering via internettet. Det medførte krav om, at alle statslige stillinger SKAL slås op i denne statslige jobbørs. I forvejen havde universitetet selv flere år tidligere indført elektroniske stillingsopslag. Da universitetets stillingsopslag fremkommer elektronisk også på andre "børser" end vor egen, så udgjorde denne jobbørs en udvikling og "nok et link" til vore stillingsopslag. Det gav dog vanskeligheder, at der i det nye system indførtes mulighed for matchninger mellem ansøgeres curriculum og stillingsopslagene og dermed mere eller mindre "automatiske" ansøgninger. Det er et system, der meget dårligt passer med hvorledes VIP-stillingsbesættelserne sker, hvorfor universitetsverdenen protesterede, dog uden at dette tilsyneladende har gjort større indtryk.

Ny personalepolitik

I marts 2001 vedtog hovedsamarbejdsudvalget en revideret personalepolitik for Københavns Universitet. I udviklingskontrakten blev der fastsat en række personalepolitiske indsatsområder, som indgår i personalepolitikken. Der er bl.a. fokus på medarbejderudviklingssamtaler og i den forbindelse er der udarbejdet et nyt koncept, incl. vejledning for afvikling af disse samtaler. Ligebehandling er også et indsatsområde og det drejer sig både om ligebehandling mellem mænd og kvinder og etnisk ligebehandling og integration. Der er bl.a. oprettet en hjemmeside med information om ligebehandling. Endvidere er der sat fokus på de generelle arbejdsvilkår.

Universitetet skal således forholde sig til "den hele medarbejder" og være en socialt ansvarlig arbejdsplads. I personalepolitikken har også ledelse fået større opmærksomhed og der lægges vægt på lederuddannelse og ledervurdering.

Hovedsamarbejdsudvalget har udpeget kompetenceudvikling som et centralt element i personalepolitikken. Således anfører udvalget: "Alle ansatte ved Københavns Universitet skal have mulighed for at vedligeholde og udvikle deres faglige og personlige kompetencer, under hensyn til arbejdspladsens behov og den generelle udvikling på arbejdsmarkedet."

Med henblik på at opfylde denne målsætning og opfylde de krav, som Aftale om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner (1999) og Aftale om systematisk kompetenceudvikling i statens institutioner (1999) stiller til institutionen m.h.t. kompetenceudviklingsindsatsens organisation, har Hovedsamarbejdsudvalget i august 2001 vedtaget et sæt retningslinjer herfor.

Det er hovedtanken i retningslinjerne, at den substantielle indsats inden for personaleudviklingsområdet skal forankres "lokalt" – dvs. i de lokale samarbejdsudvalg og i den lokale ledelse – og at den centrale indsats (på fakultets- og institutionsniveau) først og fremmest bør dreje sig om at tilvejebringe de forpligtende organisatoriske rammer og mekanismer, der kan sikre, at der sker noget, og at det, der sker, er kvalificeret og hensigtsmæssigt i forhold til den enkelte enheds opgaver inden for den samlede organisation.

Nyt personalesystem

Personalesystemet ScanPas blev i efteråret lagt ud til samtlige institutter, dog kun hvad angår ferie- og fraværsmodulet. Hermed kunne universitetet imødekomme et længe efterlyst system til registrering af ferie og andet fravær og styring af feriefridagene. Systemet automatiserer således den indberetning af fraværsoplysninger, der skal ske til Økonomistyrelsen, hvorfra de videregives til Danmarks Statistik.

Test blev også startet vedr. systemets lønstyringsmodul. Det skal ske for at klæde de decentrale enheder bedre på, hvad angår den decentrale lønstyring, som på nogle fakulteter er langt fremme.

Ansættelser i videnskabelige stillinger

Nedenfor følger en række grafer, der på forskellig vis beskriver udviklingen hvad angår adjunkt- lektor- og professorstillinger. Medtaget i oversigten er kun "varige" stillinger inden for kategorierne, dvs. stillinger, der er besat efter opslag. Adjunktstillinger er normalt treårige og er medtaget, når ansættelsen er sket efter opslag og bedømmelse.

Kriterierne for optagelse gennem årene har været præcist de samme.

Særligt bemærkelsesværdigt er det

- på trods af et fald på kun to nybesatte stillinger er antallet af ansøgere dalet fra 569 i år 2000 til 424 i år 2001
- kvindernes andel i nybesatte stillinger, der var dalet en anelse i år 2000, er nu atter på vej op
- kvindernes procentvise andel af ansøgerskaren stiger fortsat
- for første gang er den procent af kvalificerede ansøgere, som opnår ansættelse, lige for mænd og kvinder
- der kommer fortsat lidt flere kvinder i bedømmelsesudvalgene
- de seneste fire år er gennemsnitsalderen for de nyansatte kvinder steget fra 40 til 43 år., mens mændenes alder er faldet en smule
- gennemsnitsalderen for adjunkter er 37 år
- gennemsnitsalderen for professorer er siden 1999 faldet et par år, hvilket i hvert fald hvad angår år 2001 skyldes den nye professorkategori (femårige professorater med særlige opgaver), der typisk besættes af lidt yngre

Figur 1: Antal nybesatte VIP-stillinger 1996-2001

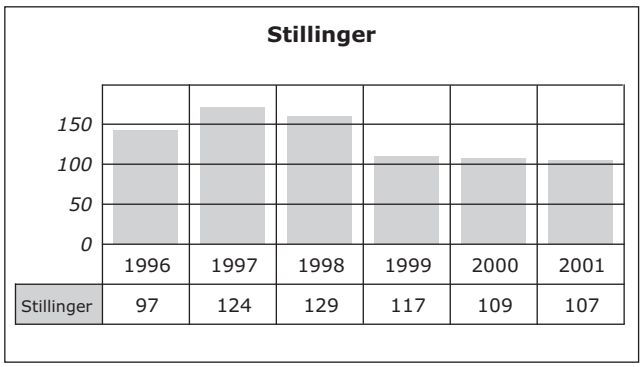

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Stillinger	97	124	129	117	109	107

Figur 2: De nyansattes kønsfordeling i procent

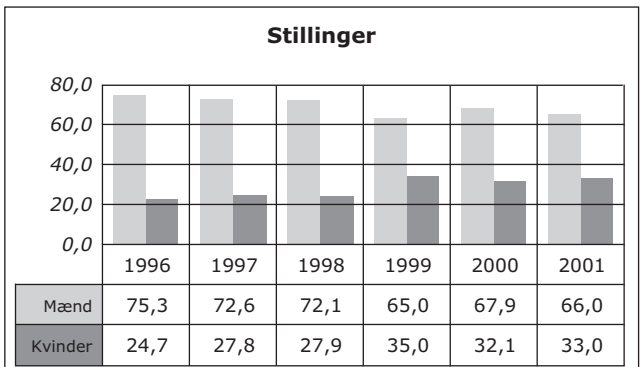

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mænd	75,3	72,6	72,1	65,0	67,9	66,0
Kvinder	24,7	27,8	27,9	35,0	32,1	33,0

Figur 3: Antal ansøgere, fordelt på køn

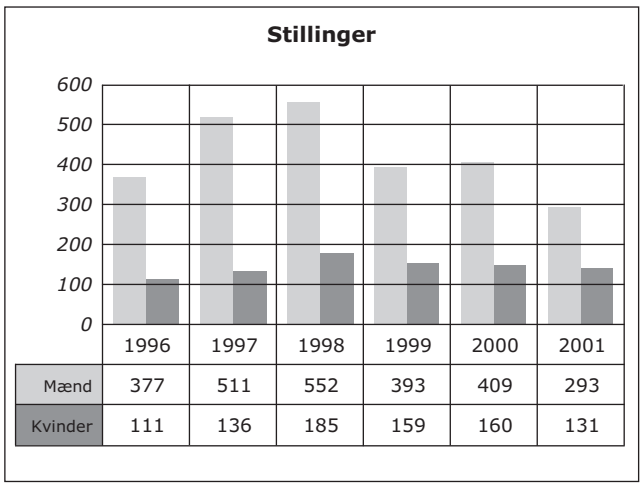

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mænd	377	511	552	393	409	293
Kvinder	111	136	185	159	160	131

Figur 4: Antal kvalificerede ansøgere fordelt på køn

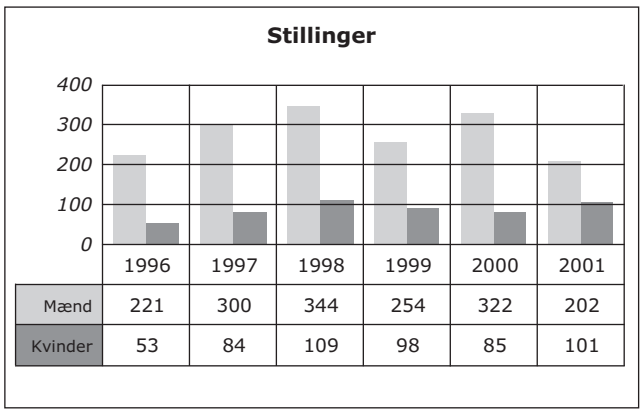

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mænd	221	300	344	254	322	202
Kvinder	53	84	109	98	85	101

Figur 5: Andel i procent af kvalificerede ansøgere som opnår ansættelse

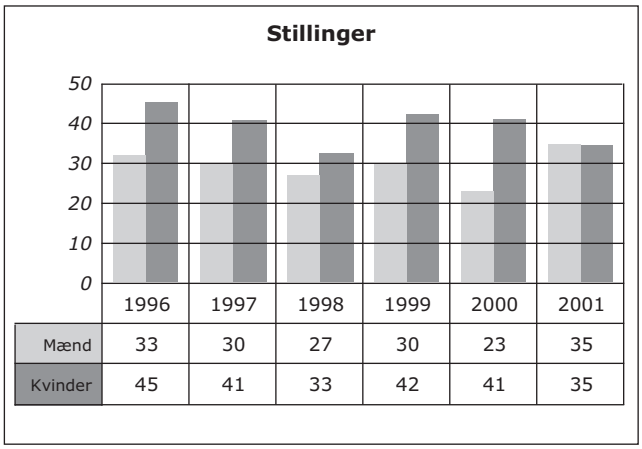

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mænd	33	30	27	30	23	35
Kvinder	45	41	33	42	41	35

Figur 6: Medlemmerne af bedømmelsesudvalgene fordelt på køn

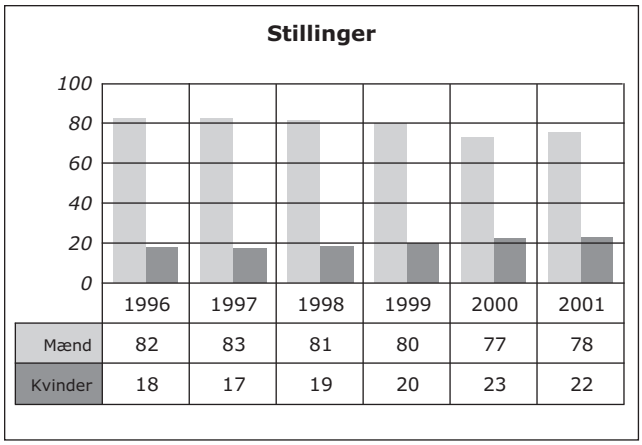

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Mænd	82	83	81	80	77	78
Kvinder	18	17	19	20	23	22

Tabel 1: De nyansattes gennemsnitsalder

	1998	***1999***	***2000***	***2001***
Adjunkter	37	37	35	37
Lektorer	44	43	41	40
Professorer	50	50	47	48
Mænd	42	43	41	40
Kvinder	40	41	42	43

Tabel 2: De nyansattes statsborgerskab

	1998	***1999***	***2000***	***2001***
Danskere	112	977	95	93
Udlændinge	17	20	14	14

Tabel 3: Bedømmelsesudvalgsformænd, antal mænd og kvinder

	1996	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Mænd	84	108	112	99	88	85
Kvinder	13	16	17	18	21	22

Personaleudvikling

	Antal kurser	***Antal titler***
Forår 2001	31	29
Efterår 2001	33	30

PUMA arbejder kontinuerligt med at udvikle udbudet af kurser. Der udbydes således et varieret udbud af kurser inden for administration, personale, ledelse og organisation.

Samtidig har PUMA forstærket indsatsen i forhold til forløb tilpasset den enkelte enhed. Disse forløb afholdes typisk lokalt i de enkelte miljøer. Disse forløb rekvireres både af institutter, fakulteter og fællesadministrationen. Der har I 2001 været I alt 11 sådanne opgaver, hvortil der er medgået 21,75 dage.

PUMA har tillige afholdt en række konferencer/seminarer, herunder seminar for valgte ledere og konference om universitetsadministration i det 21. århundrede.

Belægning	*Antal kurser*	*Antal pladser*	*Antal deltagere*	
Forår 2001	31	455	335	74%
Efterår 2001	33	457	370	81%
I alt	***64***	***912***	***705***	***77%***

Professorer, til- og afgang

Følgende er blevet udnævnt til professor for over fire år i 2001:

Mag.scient.soc. Bjørn Holstein i medicinsk sociologi med særligt henblik på psykosociale forholds betydning for sygdom og sundhed fra 1. januar 2001.

Dr.med. Kirsti Malterud i almen medicin fra 1. januar 2001.

Ph.d. Thomas Valentin Mikosch i forsikringsmatematik fra 1. januar 2001.

Dr.jur. Jan Schans Christensen i selskabsret fra 1. februar 2001.

Ph.d. Kaj Frank Jensen i nukleotidstofskiftet med særlig fokus på enzymerne i dette fra 1. april 2001.

Dr.scient. Søren Christensen i terrestisk økologi fra 1. april 2001.

Ph.d. Gertrud Pfister i samfundsvidenskab ved Institut for Idræt fra 1. maj 2001.

Dr.med. Jørn Dybkjær Hounsgaard i cellulær neurofysiologi fra den 1. juli 2001.

Ph.d. Henrik Jensen i økonomi fra 1. juli 2001.

Fil.dr. Kerstin Eksell i semitisk filologi fra 1. august 2001.

Fil.dr. Ron Eyerman i sociologi fra 1. august 2001.

Dr.phil. Vincent Gabrielsen i historie med særligt henblik på antikkens historie fra 1. august 2001.

Dr.med. Ulrik Gether i neuronfarmakologi fra 1. september 2001.

Dr.odont. Jan Sigvard Olsson i tandsygdomslære fra 1. september 2001.

Overlæge, dr.med. Flemming Skovby i klinisk genetik fra 1. oktober 2001.

Dr.jur. Hanne Petersen i retsvidenskab med henblik på grønlandsk retssociologi fra 15. november 2001 til 30. april 2006.

Dr.phil. et theol. Troels Engberg-Pedersen i Ny Testamente fra 1. december 2001.

Dr.theol. Lauge Olaf Nielsen i kirke- og dogmehistorie med særligt henblik på kirke- og teologihistorien indtil reformationen fra 1. december 2001.

Dr.med. et scient. Thomas Zeuthen i molekylær transportfysiologi fra 1. december 2001.

Dr.jur. Carsten Michael Henrichsen i forvaltningsret fra 15. december 2001.

Ny professorkategori

Følgende er i 2001 blevet udnævnt til professorer med særlige opgaver – (tidsbegrænsede for op til 5 år):

Ph.d. Carsten Rahbek med særlige opgaver i kvantitativ faunistisk analyse fra 1. juni 2001.

Lic.scient. Hans Thybo med særlige opgaver i geologisk anvendt geofysik fra 1. juli 2001.

Lic.techn. Per Amstrup Pedersen med særlige opgaver i molekylær membran fysiologi fra 1. august 2001.

Lic.scient. Olaf Henning Nielsen med særlige opgaver i cellecyklus og signaltransduktion i gær fra 1. september 2001.

Ph.d. David Pisinger med særlige opgaver i algoritmik og kombinatorisk optimering fra 1. september 2001.

Lic.scient. Dorthe Dahl-Jensen med særlige opgaver i isfysik fra 1. november 2001.

Lic.scient. Ian Kiming med særlige opgaver i algebraisk talteori fra 1. december 2001.

Adjungerede professorer

Ønsket om at hædre højt kvalificerede forskere og derved knytte dem til universitetet på en formel, men dog ulønnet måde gav sig udtryk i følgende tildelinger af titlen adjungeret professor for fem år:

Professor, dr. Ricardo A. Broglia i fysik fra 1. januar 2001.

Dr. Abraham Joseph i international sundhed fra 1. maj 2001.

Dr. Arthur M. Mercurio i signaloverførsel og tumorudvikling fra 1. maj 2001.

Professor, dr.med. Berit Schei i kvindeforskning med særlig henblik på voldtægtsofre fra 1. juni 2001.

Direktør, lic.scient. Jens Morten Hansen i naturfilosofi fra 1. juni 2001.

Direktør, mag.art. Peder Mortensen i nærorientalske studier fra 1. august 2001.

Forskningschef, lic.scient. Helge Abildhauge Thomsen i marint fytoplankton fra 1. oktober 2001.

Fratrådte professorer

I årets løb fratrådte følgende professorer:

Den 31. januar 2001 fratrådte professor i klinisk beslutningslære og -etik, dr.med. Henrik Ramsing Wulff.

Den 31. januar 2001fratrådte professor i virologi, dr.med. Allan Kruckow Hornsleth.

Den 31. januar 2001 fratrådte konstitueret professor i statskundskab, fil.dr. Bengt Gunnar Olof Sjöblom.

Den 28. februar 2001 fratrådte professor i botanik, fil.dr. Per Arne Krister Strid.

Den 31. marts 2001 fratrådte honorarlønnet professor i obstetrik og gynækologi, overlæge, dr.med. Jørgen Falck Larsen.

Den 31. marts 2001 fratrådte professor i forsikringsmatematik, dr.philos. Ragnar Norberg.

Den 30. april 2001 fratrådte i professor i teatrets æstetik og historie, mag.art. Kela Beate Kvam.

Den 31. juli 2001 fratrådte professor i antikkens historie, dr.phil. Jens Erik Skydsgaard.

Den 31. august 2001 fratrådte professor i musikvidenskab, dr. Siegfried Oechsle.

Den 31. oktober 2001 fratrådte honorarlønnet professor i øre-, næse- og halssygdomme, overlæge, dr.med. Miroslav-Franc Tos.

Den 31. oktober 2001 fratrådte konstitueret professor i moderne historie, fil.dr. Carl-Axel Uno Gemzell.

Den 31. december 2001 fratrådte professor i teoretisk fysik (ulineære metoder, komplekse systemer), ph.d. Predrag Cvitanovic.

Den 31. december 2001 fratrådte professor i eksperimentel fysik, dr.phil. Ole Hansen.

Den 31. december 2001 fratrådte professor i historie, dr.phil. Niels Palle Steensgaard.

Tjenestegørende professorer afgået ved døden

Professor i molekylær biologi, med.dr. Ove Bertil Norén den 17. december 2001.

Jubilæer

50 års jubilæum i 2001

Konservator William Buch – 50 års jubilæum i universitetets tjeneste 3. oktober 2001.

40 års jubilæer i 2001

Følgende har haft 40 års jubilæum i 2001:

Lektor, cand.polyt. Peter Andersen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. februar 2001.

Programmør Henny Bork – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 5. februar 2001.

Forskningstekniker Henrik John Hansen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 15. februar 2001.

Professor, overtandlæge, dr.odont. Erik Hjørting-Hansen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. marts 2001.

Forskningstekniker Ole Bjørn Rasmussen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 19. marts 2001.

Laboratoriefuldmægtig Ida Cohrt Tønnesen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. april 2001.

Lektor, mag.scient. Per Halfdan Nielsen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. april 2001.

Professor, dr.jur. Mogens Koktvedgaard – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. maj 2001.

Lektor, mag.scient. Ulla Fugmann Rasmussen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. juli 2001.

Lektor, cand.mag. Helle Nielsen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. september 2001.

Kontorfuldmægtig Lene Seedorff – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. september 2001.

Overassistent Inger Petersen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 15. september 2001.

Lektor Klaus Jørgen Klausen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. september 2001.

Ekstern lektor Hans Tybjerg – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. september 2001.

Laborant Bodil Groth Sørensen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. oktober 2001.

Afdelingstandlæge, tandlæge Carsten Seest Pedersen – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. oktober 2001.

Professor, cand.polit. Karl Damkjær Vind – 40 års jubilæum i statens tjeneste 1. oktober 2001.

Klinisk lærer, tandlæge John Runov – 40 års jubilæum i statens tjeneste 15. oktober 2001.

Konservator Bo Bindel – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 15. oktober 2001.

Forskningstekniker John Ricard Engelhardt – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 1. november 2001.

Dekan, lektor cand.mag. Henrik Jeppesen – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 15. november 2001.

Laborant Lise Reiff – 40 års jubilæum i universitetets tjeneste 15. november 2001.

Socialrådgiver Vibeke Nathan – 40 års jubilæum i statens tjeneste 19. november 2001.

Klinikchef, tandlæge, cand.jur. Bodil Riis – 40 års jubilæum i statens tjeneste 7. december 2001.

Overassistent Birgit Bærentsen Holten – 40 års jubilæum i statens tjeneste 15. december 2001.

25 års jubilæer i 2001

44 har haft 25 års jubilæum i 2001.

Nekrologer

Carl Johan Becker

1915 – 2001

Professor, dr.phil. C.J. Becker var elev af Johannes Brøndsted og en af de første magistre i forhistorisk arkæologi i Danmark (1939); han skrev sin disputats (1948) om den tidlige bondestenalder i Danmark, især de mange lerkarofre der blev fundet under krigsårenes tørvegravninger. Allerede som student var Becker en flittig medarbejder ved Nationalmuseet, som han først forlod som museumsinspektør med udnævnelsen til professor i faget ved Københavns Universitet (1952). Foruden bondestenalderen studerede Becker især arkæologiske emner indenfor den tidlige jernalder, men der er næsten ikke den periode i Danmarks oldtid, han ikke har givet sit bidrag til, bl.a. optog de første danske mønter ham meget i de senere år. I felten blev ungdommens enkeltudgravninger i 1960erne afløst af større bebyggelsesundersøgelser, hvor Becker og hans mange medarbejdere med maskinkraft fjernede den omrodede overjord over store områder, hvorved hele bopladser fra bronze- og jernalder viste sig i Vestjyllands lyse underjord. Hermed indledtes en ny fase i oldtidens bebyggelsesforskning.

Becker havde mange tillids- og æreshverv, herunder arbejde i Forskningsrådet og redaktionen af Acta Archaeologica, og var en meget samvittighedsfuld administrator med en betydelig stamina, som ikke mindst skyldtes støtten fra hustruen Birgit og de tre døtre. Beckers måske største betydning var som lærer og videnskabelig model for de mange, mange studerende der er blevet uddannet ved faget i ekspansionsperioden fra 1960erne og frem. C.J. Becker gik af fra universitetet i 1985, men forsatte næsten til sin død med udgivelser af tidligere undersøgelser og enkeltstudier, der alle var præget af stringens og klarhed, næsten karrighed når det gjaldt den videre fortolkning, der i den forhistoriske arkæologi som regel også er usikker. Sådan skulle det være, og sådan ønskede Becker selv sit eftermæle.

Lektor Klavs Randsborg

Mogens Blegvad

1917 – 2001

Mogens Blegvad blev født 25. juni 1917 i København som søn af overlæge, dr.med. Olaf Blegvad og Gudrun Blegvad. Han blev student fra Øregård Gymnasium i 1935 og påbegyndte derefter filosofistudiet ved Københavns Universitet, som han afsluttede med magisterkonferens i 1942. Efter den daværende studieordning rummede magisterkonferensen et betydeligt islæt af psykologi; dette harmonerede godt med Blegvads interesser og kom ham tillige til nytte efter eksamen, hvor han i en årække, fra 1943 til 1948, var ansat ved Københavns Kommunes Psykotekniske Institut.

I 1948 - 1949 var Blegvad på et studieophold ved University of North Carolina at Chapel Hill. Dette ophold gav ham et stort fagligt såvel som personligt udbytte, bl.a. stiftede han her venskaber med personer i den amerikanske akademiske verden som han bevarede resten af livet.

Herefter fulgte nogle år, fra 1949 - 1958, hvor Blegvad var beskæftiget som først vikar, dernæst aspirant og til sidst bibliotekar ved det Kgl. Bibliotek. Samtidig arbejdede han på en manuskript med titlen ”Den naturalistiske fejlslutning”, som han forsvarede for den filosofiske doktorgrad ved Københavns Universitet i 1959. Bogen er et fint udtryk for Blegvads filosofiske profil, dels ved sit emne, der ligger i krydsfeltet mellem moraltænkning og psykologi, mellem filosofi og empirisk menneskevidenskab, dels ved sin metodologiske åbenhed. Bogen er i denne henseende et opgør med den rene sproganalytiske tænkemåde, som på det pågældende tidspunkt var dominerende i den angloamerikanske filosofi. Blegvad påpeger, hvorledes denne dominans har fået filosofferne til fuldstændig at overse værdien af fænomenologiske indsigter (i en psykologisk, Gestalt-teoretisk snarere end husserliansk forstand), herunder indsigter i moralens fænomenologi, hvilket undertiden har forledt dem til at nære skepsis mht. selve realiteten af moralske fænomener. Blegvad hævder, at anvendelse af fænomenologiske metoder kunne føre til en løsning af moralfilosofiens grundproblem, nemlig forholdet mellem kendsgerninger og normer, hvor en fundering af moralske normer på psykologiske eller andre empiriske kendsgerninger traditionelt har været betragtet som en grundlæggende fejltagelse, “den naturalistiske fejlslutning”. Blegvad udtrykker oven i købet afslutningsvis den dristige tese, at problemet måske ikke så meget består i, hvordan der kan være plads til værdier i en verden af rent faktuelle kendsgerninger, men snarere hvordan der kan være plads til faktuelle kendsgerninger i en verden, som er dybt gennemsyret af værdier.

Bogen peger i retning af moderne debatter, hvor filosoffer har søgt at grunde moralens realitet i en analogi imellem moraloplevelse og perceptionen af sekundære sansekvaliteter. Den peger også ved sine metodologiske overvejelser frem imod den nutidige situation i anglo-amerikanske filosofi, hvor de sproganalytiske redskaber er blevet suppleret med andre, og hvor empiriske, “naturalistiske” metoder spiller en stadig større rolle.

Arbejdet banede vejen for Blegvads ansættelse ved Københavns Universitet, først som forskerstipendiat fra 1960, dernæst som lektor i filosofi fra 1961 og endelig fra 1964 som professor i samme fag.

I 1963 udgav Blegvad en lille bog, ”Moral og Samvittighed”, som er baseret på en serie radioforedrag som han havde holdt i regi af Søndagsuniversitetet. Her leverer han bl.a. i en populær form en empirisk, “moralvidenskabelig” undersøgelse af den art, hvis filosofiske relevans han havde plæderet for i disputatsen. Det er en redegørelse for moralens og samvittighedens fænomenologi, uddybet med teoretiske indslag fra samtidens moralpsykologi og illustreret med eksempler på moralindlæringens variation fra kulturkreds til kulturkreds. Arbejdet viser, hvorledes Blegvads interesser på frugtbar vis bevægede sig i krydsfeltet mellem praktisk filosofi og de empiriske menneske- og samfundsvidenskaber.

Blegvads filosofiske interesser omfattede også videnskabsteori, især med henblik på samfunds- og humanvidenskabernes problemstillinger. Denne interesse kom fint til udtryk i bogen ”Samfundsvidenskab og Samfundsvidenskaber” fra 1969. Her diskuter han klart og oversigtligt samfundsvidenskabernes videnskabsteoretiske status og særlige metodologiske problemer og giver et bud på, hvorfor samfundsvidenskaberne er relativt ufuldkomne i sammenligning med naturvidenskaberne.

Blegvads interesse i samfundsvidenskabernes substans

så vel som deres videnskabsteoretiske status viser sig igen i bogen ”Samfundstænkning i 100 år -temaer og skikkelser” fra 1984. Denne bog havde Blegvad som redaktør og hovedforfatter, især bemærker man fra hans hånd en fin fremstilling af samfundsvidenskabernes historie. Bogen kombineredes med en ambitiøs radioserie, som også havde Blegvad som hovedredaktør.

Herudover havde Blegvad en stor produktion af videnskabelige artikler til danske og internationale bøger og tidsskrifter. Dertil kommer talrige anmeldelser og bidrag til encyklopædier.

Blegvad var stærkt engageret i Examen Philosophicum (“filosofikum”) og tog straks efter sin tiltræden som professor i 1964 initiativ til, at der iværksattes et udvalgsarbejde til at løse de problemer som filosofikum stod over for ved universitetets overgang til masseinstitution med store studenteroptag og stort pres på skemalægningen på grund af de nye strammere studieordninger. Imidlertid blev arbejdet overhalet af den politiske udvikling, “studenteroprøret” og de ændrede magtforhold mellem professor - og lektorgruppen, og Blegvad måtte opleve, at et undervisningsministerielt dekret i 1971 skubbede det meget betydeligt udvalgsarbejde, som han havde haft en væsentlig del i, til side og afskaffede filosofikum. Dette var til stor fortrydelse for Blegvad, bl.a. fordi han, klarere end de fleste af sine kolleger, så værdien af, at filosofien bevarer en bred kontaktflade til andre akademiske fag. Sagsforløbet styrkede også Blegvads universitetspolitiske konservatisme og mistro over for studenterpolitikken, idet han så de studerendes afvisende holdning til filosofikum som en væsentlig faktor i denne politiske beslutning.

Blegvad havde glimrende administrative evner og beklædte allerede tidligt mange tillidshverv i faglige organisationer inden for flere fag, således som medlem af bestyrelsen for Dansk Psykologforening fra 1947 (som næstformand fra 1948), medlem af bestyrelsen af Dansk Sociologisk Selskab fra 1953 (som næstformand fra 1956), for Nordisk Sociologisk Selskab i 1953 - 57 og 1959 - 65 samt for Selskabet for Filosofi og Psykologi fra 1951 og en menneskealder frem. Han beklædte diverse bestyrelsesposter ved Nordisk Sommeruniversitet i perioden 1951 - 69, var medlem af redaktionen af Danish Yearbook of Philosophy 1964 - 86, medlem af Den Danske Nationalkomite for International Union for the History and Philosophy of Science 1978, formand 1982, medlem af bestyrelsen for Fornanderska Fonden, Lund 1983, og for Alf Ross’ Fond af 1979 i 1987. Han modtog tillige adskillige æresposter, således som medlem af Vetenskapssocieteten i Lund 1965, og af Det kgl. Danske Videnskabernes Selskab 1973.

Det filosofiske oplysningsarbejde i regi af Folkeuniversitetet stod Blegvads hjerte særligt nær. Han blev medlem af programrådet ved Folkeuniversitetet i København i 1954, og var næstformand fra 1978 til 88. Han var ansvarlig for opbygningen og ledelsen af hele to fag på Folkeuniversitetets linieuddannelse, nemlig dels filosofi, dels en tværfaglig samfundsvidenskabelig linie betitlet Samfund og Politik.

Blegvad var gift to gange, første gang i 1942 med Sigrid Marianne Holm (ægteskabet opløstes i 1956), anden gang i 1961 med Victoria Britt-Mari Persson, der var jurist og retssociolog. De to delte mange faglige interesser, og skrev artikler sammen. De ledsagede også ofte hinanden på kongresser og udlandsophold, således da Blegvad i 1970 var Visiting Professor ved University of California at Santa Barbara. Blegvad følte sig ligesom Britt-Mari godt tilpas i den amerikanske akademiske verden, ligesom han og Britt-Mari udfoldede stor gæstfrihed når amerikanske kolleger var i byen. Ved sådanne lejligheder var ægteparret Blegvad de strålende værter ved selskabeligheder, hvor kolleger og studerende også var velkomne.

Mogens Blegvad var en akademiker med vidtfavnende interesser og en bred, tværfaglig kompetence i feltet imellem praktisk filosofi og de empiriske samfunds- og humanvidenskaber. Han gjorde en stor indsats i administrative organer, hvor han altid vandt sine kollegers respekt ved sin retlinethed og principfasthed, selv personer som ikke måtte dele hans konservative grundholdninger. Han fandt sig aldrig helt til rette ved universitetets overgang til masseinstitution, og kunne som underviser på store hold virke noget formel og distant. Han var en ganske anden som leder af små læsegrupper og kollokvier. Ved sociale anledninger, som han selv hyppigt bidrog til som en strålende vært, var han munter, ja ofte kåd. Vi er mange der er taknemmelige for at have mødt ham i alle disse sammenhænge.

Mogens Blegvad døde 12. august 2001.

Han vil leve i vores erindring.

Finn Collin

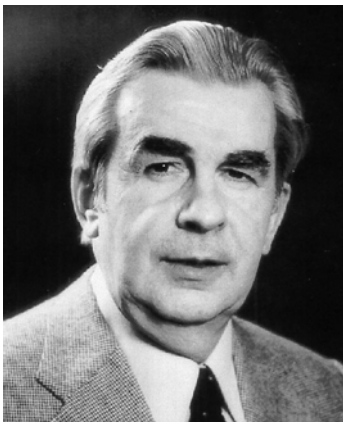

Harald Moe

10. marts 1918 – 24. marts 2000

Harald Moe var født i Lovns, Hvalpsund, men da hans fader blev præst i Ærøskøbing, voksede han op på Ærø og blev student fra Svendborg 1936. Efter lægevidenskabelig embedseksamen fra Københavns Universitet i 1945 fulgte turnus på Bispebjerg Hospital, og siden diverse hospitalsstillinger i København. Herefter viede Moe hele sin karriere til anatomien.

I 1949 blev Harald Moe knyttet til Medicinsk-Anatomisk Institut på Københavns Universitet, først som videnskabelig assistent, siden som amanuensis, og fra 1958 som afdelingsleder, og desuden lektor i anatomi 1956-60. I 1959 blev han dr.med. på en afhandling om bægercellerne i tyndtarmen. Samtidig var han i 1958 - 1960 lektor i anatomi ved Københavns Tandlægehøjskole.

Harald Moe havde i årene 1956 - 1960 opbygget det lægevidenskabelige fakultets første elektronmikroskopiske laboratorium på Medicinsk-Anatomisk Institut.

I 1960 blev han professor i anatomi og histologi på Københavns Tandlægehøjskole, et nyoprettet professorat, hvortil Forskningsrådet samme år bevilgede et elektronmikroskop (et Siemens 1B). Her opbyggede Moe et frugtbart forskningsmiljø sammen med de to nyansatte, Olav Behnke og Jørgen Rostgaard (begge blev senere professorer i anatomi ved Københavns Universitet), samtidig med at de tilrettelagde undervisningen i anatomi for tandlægestuderende. Afdelingen vandt hurtigt international anerkendelse for sine resultater opnået ved en minutiøs anvendelse og især videreudvikling af de elektronmikroskopiske teknikker, som var helt afgørende for opnåelse af pålidelige resultater. Mange udenlandske forskere kom på besøg og arbejdede på afdelingen.

I 1962 tog Harald Moe orlov og var visiting professor på National Institutes of Health, Bethesda, Maryland, USA.

I 1964 kom Harald Moe tilbage til Københavns Universitet i et nyoprettet professorat i anatomi på Medicinsk-Anatomisk Institut, og som leder af Institut C efter opdelingen i Institutterne A, B og C, samt en fælles undervisningsafdeling F. Det tilfaldt institut C at flytte ind i sydfløjen af Medicinsk-Anatomisk Instituts bygning i Nørre Alle. Sydfløjen blev ledig da Institut for sammenlignende Anatomi var flyttet over på Zoologisk Institut i Universitetsparken. Den blev nu renoveret og kom til at fremtræde meget smuk og funktionel. Sammen med Finn Bojsen-Møller og Jørgen Rostgaard, der var fulgt med til Medicinsk-Anatomisk Institut fra Tandlægehøjskolen, opbyggede Moe atter en ny afdeling og bragte dens forskningsniveau op på internationalt plan. Mange udenlandske forskere valgte at tilbringe deres "sabbatical" på afdelingen til gensidig inspiration for alle.

Når vi siden spurgte Moe, hvorfor han ikke var blevet i de mere fredelige forhold på Tandlægehøjskolen, men var søgt tilbage til universitetets mere stridbare miljø, svarede han at han savnede at kunne undervise i "hele anatomien" (sammenlignet med den mere begrænsede tandlægeanatomi). Harald Moe var selv en meget pædagogisk og solid underviser. Han var tilhænger af, at alle de yngre ansatte, over årene, også kom igennem "hele anatomien". Han misbilligede den tendens til specialisering, som enkelte forsøgte sig med. Ligeledes brød han sig ikke om kompendier og mindre danske anatomibøger. Han mente, at studenterne skulle læse de store engelsksprogede anatomibøger, som Gray´s Anatomy, Cunningham etc., som med jævne mellemrum blev opdaterede. Studenterne skulle jo alligevel vænne sig til engelsksprogede lærebøger og til at kunne skrive artikler på engelsk.

Over for sine yngre kolleger kunne Moe godt virke lidt skræmmende og reserveret. Men bag det reserverede ydre fandt man en varm og meget hjælpsom person med en udpræget sans for humor. Moe's hjertelige latter, ofte udløst af omgivelsernes pudsigheder, huskes af mange af os.

Forskningsmæssigt interesserede Harald Moe sig for secernerende celler, deres skiftende morfologi og programmerede celledød . Som model til undersøgelse af disse fænomener brugte Moe i en del arbejder de dentin- og emaljedannende væv i rottens fortænder, som vokser hele rottens liv og derfor er eminent egnede til disse studier.

I 1982 flyttede Moe med Institut C som det sidste af de Anatomiske Institutter ind på Panum Instituttet. Moe kom således til at tilbringe sine senere år, først som professor og siden som professor emeritus, i det bygningskompleks hvis opbygning og planlægning havde engageret ham så stærkt i årene fra 1967 til langt op i 70érne.

Især i sine emeritus år udførte Moe et stort arbejde for anatomernes fællesbibliotek med at erhverve og få restaureret sjældne udgaver af gamle anatomiske bøger.

I sine senere år udgav Moe en række medicinsk-historiske arbejder. I Københavns Universitet, 1479 - 1979. Bind VII : Indlægget "Anatomi" af Erik Andreasen og Harald Moe. I Nicolaus Steno, 1638 - 1686, udgivet ved 300-året for hans død i 1986, skrev Moe : "When Steno brought New Esteem to Glands". I: Academia Chirurgorum Regia 1787 - 1987, udgivet 1988, var Moes indlæg::" Kirurgisk Akademi 1842 - 1942, 100 år i det lægevidenskabelige fakultets tjeneste".

Dernæst fulgte en perlerække af velskrevne, smukt illustrerede bøger: "Niels Stensen, en billedbiografi", 1988, engelsk udgave 1993. "Mikroskopets Historie", 1990; "Den anatomiske billedkunst i renæssancen og barokken", 1993; engelsk udgave. 1995; Den engelske udgave af "Mikroskopets Historie" nåede desværre ikke at udkomme før Harald Moe døde, men han vidste at den var tæt på udgivelse.

Harald Moe skrev et smukt, enkelt og selvfølgeligt sprog, som specielt blev bemærket af historikeren Palle Lauring i 1991 i hans rosende anmeldelse af "Mikroskopets Historie".

Netop i disse år, hvor en ny biografi om Søren Kierkegaard er udgivet, og hvor Søren Kierkegaard Forskningscentret har udgivet første bind af Søren Kierkegaards samlede papirer, er det morsomt at notere, at der i " Mikroskopets Historie" er et festligt kapitel (9) om, hvad Søren Kierkegaard mente om mikroskopet og de forskere, der benyttede det: "Et latterligt og farligt instrument brugt af utidigt nysgerrige naturvidenskabsmænd, som kalder resultaterne for videnskab".

Harald Moe var næstformand for det lægevidenskabelige fakultets undervisningsudvalg 1966 - 69 og var her stærkt engageret i udformningen af 1967-studieplanen, som varede til 1986.

Som medlem af Panumudvalget fra 1967 var Moe engageret i planlægningen og opbygningen af Panum Instituttet. I 1971 - 1974 var Moe medlem af fakultetsråd og sektionsråd I.

Moe var medlem af en række videnskabelige organisationer, bl.a. American Society for Cell Biology fra 1961, Anatomical Society of Great Britain and Ireland fra 1963, British Association of Clinical Anatomists fra 1977, medlem af bestyrelsen i Nordisk Forening for Celleforskning 1967 - 1969.

Harald Moe blev gift med Vera Marie Them i 1941.

I sin sparsomme fritid dyrkede Moe sin stærke interesse for klassisk musik, og i sommerferierne på Samsø med Vera og deres fire børn, delte Moe sin hustrus interesse for fossiler.

Med Harald Moes død har vi mistet en stor anatom, som til det sidste bevarede sin videnskabelige nysgerrighed. Følgende citat fra Niels Stensens eneste forelæsning holdt i København (1673), som Moe selv var fascineret af, beskriver visse facetter af Moes egen personlighed: "Skønt er det vi ser, skønnere er det vi forstår, skønnest er det vi ikke fatter".

Æret være hans minde.

Karin Nilausen, Finn Bojsen-Møller og Jørgen Tranum-Jensen

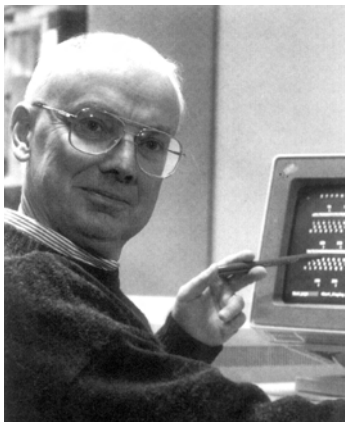

Ove Norén

29. marts 1942 – 17. december 2001

Ove Norén, professor, med.dr. blev kun 59 år. Han blev i 1990 professor i molekylærbiologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Selvom han i de senere år led af en alvorlig sygdom, der krævede flere operationer, fortsatte han indtil sin sidste operation i maj 2001 sit arbejde på instituttet med sin ukuelige vilje og sin aldrig svigtende ansvarsfølelse. Her ydede han også i sine sidste år en meget stor indsats og nød ubetinget faglig og menneskelig respekt. Han var tilsyneladende kommet sig godt, også efter sin sidste operation, men havde alligevel taget beslutning om at gå på pension. Han så frem til som pensionist at få mere tid til kone, barn og børnebørn, men nåede desværre ikke denne del af tilværelsen.

Norén fødtes i Helsingborg, Sverige, hvorfra han også blev student i 1962. Han uddannede sig til læge i Lund, Sverige men kom allerede i 1970 til det nyoprettede Biokemisk Institut C ved Københavns Universitet. Norén var rekrutteret af instituttets nyansatte professor, Lars Josefsson, som han i nogle år havde arbejdet sammen med i Lund i undersøgelser af tyndtarmens dipeptidspaltende enzymer. Norén fokuserede på et af disse, den glycyl-leucin spaltende dipeptidase og blev i 1974 med.dr. på en afhandling, der omfattede oprensning og en tilbundsgående karakterisering af enzymet. I mange år forinden havde man kunnet læse i lærebøger, at tyndtarmens dipeptidaser secerneres til tarmlumen og at proteiner spaltes til aminosyrer før de optages gennem tarmvæggen. Det hører til en af Noréns tidlige landvindinger, at han påviste, at dipeptidaserne forefindes og er virksomme intracellulært i tyndtarmens epitel, en tanke som faldt godt i tråd med andre forskeres påvisning af dipeptidtransportører i epitelet.

Tyndtarmens enzymer og funktion blev Noréns dominerende forskningsinteresse gennem årene, men han fokuserede i resten af sin virksomhed på de fordøjelsesenzymer, som sidder bundne til den del af epitelcellens membran, der vender mod tarmlumen, mikrovillus-membranen. Han forstod slagkraften og mulighederne ved samarbejde og opbyggede sammen med forfatteren af denne nekrolog en internationalt kendt forskningsgruppe på Panum Instituttet. Her fik mange af de medarbejdere, der i dag er ansat på en af instituttets afdelinger, en tilbundsgående og engageret uddannelse i biokemi og molekylærbiologi, og her var også hyppige besøg af udenlandske gæsteforskere. Norén var højt værdsat blandt sine medarbejdere. Han gav dem frie arbejdsmuligheder samtidigt med, at han nøje fulgte projekternes fremskridt. Selv påtog han sig mange opgaver, men var aldrig fortravlet, og hans dør var altid åben for samtaler af enhver karakter.

I starten af firserne var det kendt, at mikrovillus-membranen indeholder enzymaktiviteter som kan nedbryde såvel peptider som glykosider, men deres antal, egenskaber og strukturelle relation til membranen var ukendt. Ved at fremstille antistoffer mod isolerede mikrovillus-membraner vistes det, at membranen hos såvel gris som menneske domineres af to peptidspaltende enzymer – aminopeptidase N og dipeptidylpeptidase IV, samt af tre glykosidnedbrydende enzymer, sukrase-isomaltase, maltase-glukoamylase og laktase-phlorizin hydrolase. Med anvendelse af delvist nyudviklet immunologisk teknik blev samtlige disse enzymer oprenset og karakteriseret såvel strukturelt som funktionelt. Norén introducerede rekonstitutionsmetodikken i laboratoriet og kunne i samarbejde med elektromikroskopisk ekspertise fra Anatomisk Institut vise, at denne gruppe af enzymer forekommer som dimerer på membranens yderside, og er forankrede til denne via en lille stilk.

I denne periode begyndte man at få forståelse for mekanismen for syntese og intracellulær transport af membranproteiner. Ved hjælp af Noréns dybgående kendskab til mikrovillus-membranens opbygning, brug af specifikke antistoffer og etableringen af et *in vitro* vævsdyrkningssystem til studier af de biosyntetiske mekanismer, kunne mekanismen for biosyntesen af disse enzymer kortlægges detaljeret med resultater, som endnu i dag danner basis for vores forståelse af disse enzymers dannelse og omsætning. Norén kunne her verificere sine tidligere fund, at pancreasenzymer i tarmen modificerer nogle af mikrovillusenzymerne. Han karakteriserede også andre posttranslationelle modifikationer såsom N- og O-glykosylering. Dette arbejde førte naturligt mod en interesse for mekanismen bag den korrekte transport til mikrovillus-membranen, et engagement som har inspireret flere af gruppens medarbejdere til fortsatte studier inden for dette felt. I denne sammenhæng forstod

han også elektronmikroskopiens muligheder og medvirkede aktivt i at opbygge et elektronmikroskopi laboratorium ved instituttet.

Norén havde et skarpt blik for at formulere distinkte spørgsmål inden for aktuelle problemstillinger, som kunne løses med tilgængelig metodologi samtidig med, at han øjnede mulighederne ved indførelsen af nye teknikker. Således indførte han meget tidligt molekylærbiologiske arbejdsmetoder i sin forskning, og lykkedes tidligt at klone cDNA for et af de vigtige enzymer i mikrovillus-membranen, aminopeptidase N. Kendskabet til primær strukturen medførte siden bl.a. at et af differentieringsantigenerne, CD13, blev identificeret som aminopeptidase N. Endvidere kunne det påvises, at aminopeptidase N fungerer som receptor for visse coronavira. Her deltog Norén aktivt i et internationalt samarbejde omkring den detaljerede kortlægning af bindingssted og bindingsmekanisme.

I de senere år interesserede Norén sig meget for kontrollen af fordøjelsesenzymernes ekspression, især den transkriptionelle kontrol. Kontrolregioner på generne for aminopeptidase N, laktase-phlorizin hydrolase og dipeptidyl peptidase IV blev klonet og virkningen af interagerende transskriptionsfaktorer studeret i detaljer.

Norén lagde også stor vægt på at de vundne basalbiologiske kundskaber kunne omsættes i forøget forståelse af sygdommes patogenese. I denne forbindelse deltog han i særlig grad aktivt i udforskningen af de to tarmsygdomme laktoseintolerance og glutenintolerance. Ved laktoseintolerance nedreguleres det mælkesukkerspaltende enzym laktase efter ammeperiodens ophør på samme måde, som det gør i de fleste studerede dyrearter. I elegante studier med transgene mus blev det vist, at denne nedregulering hos grise kontrolleres af et element, der befinder sig indenfor et 1 kb stort område før genets egentlige start. Norén deltog også med stor interesse i studier, der førte til den første identifikation af en peptidstruktur, der medvirker til at udløse gluten intolerance.

Allerede som lektor blev han i 1989 tildelt den anerkendte Novo-pris og senere i 1994 Th. E. Hess Thaysen´s pris.

Noréns administrative evner anerkendtes tidligt, og han har gennem årene beklædt flere tillidsposter indenfor fakultetets og instituttets administration. Han havde en sjældent set evne til at forstå komplicerede sammenhænge og kunne ofte, ikke mindst ved hjælp af uformelle kontakter og diskussioner, finde løsninger, som kunne accepteres af de involverede parter. I tråd hermed blev han i 1993 valgt til dekan for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Dette hverv måtte han desværre forlade inden embedsperiodens udgang på grund af den alvorlige sygdom, som til sidst også krævede hans liv. Inden da havde han i en periode været bestyrer for Biokemisk Institut C (1991-1993), medlem i fakultetsrådet og formand for fakultetets forskningsudvalg (1992-1994). Fra 1999 til sin død var han en værdsat institutleder for Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik.

I kraft af sin bredt respekterede forskningsmæssige erfaring og dømmekraft ydede han som medlem af Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd (1985-1991) og Novo-Nordisk Fondens Læge- og Naturvidenskabelige komité et stort arbejde ved tildeling af forskningsmidler. Internationalt var han fra 1988-1994 medlem af EMBL's rådgivende forsamling og var i en årrække Danmarks repræsentant i flere EU-komitéer. I en årrække var Norén medlem af bestyrelsen for Biologisk Selskab , heraf to som formand. Medlemmerne i selskabet nød i disse år godt af Noréns store internationale kontaktnet, i form af hyppige foredrag af internationale kapaciteter.

Norén vil blive husket som en fagligt meget dygtig og retskaffen kollega, men også som en munter og lyttende ven, hos hvem man kunne bede om råd og vejledning om både faglige og private problemer. Vore tanker og dybeste medfølelse går til hans nærmeste.

På vegne af kolleger og medarbejdere Hans Sjöström

Bygninger og lokaler

Fysisk planlægning

Planlægning af universitetets fysiske rammer varetages af Universitetets Fysiske Udvalg, hvis medlemmer er rektor (formand), 4 dekaner repræsenterende de fire driftsområder, samt en lærer-, en tap- og en studenterrepræsentant. Teknisk Administration er sekretær for udvalget. I 2001 har Fysisk Udvalg afholdt 5 møder, hvor man har drøftet og besluttet overordnede og specifikke forhold omkring planlægning, byggeri og drift af universitetets bygninger.

Universitetets største planlægningsprojekter har også i 2001 været udbygningen af Det Humanistiske Fakultet på Amager, etablering af et bioteknologisk center på Tagensvej og forhandlingerne vedrørende overtagelse af det tidligere Kommunehospital til en generel forbedring af de bygningsmæssige forhold i Indre by og til etablering af et Center for Sundhed og Samfund.

Universitetets Helhedsplan er i 2001 blevet justeret og suppleret i forhold til de arealnormer som planen bygger på. Samtidig er der blevet igangsat et arbejde med at udvikle et IT værktøj til brug for den praktiske anvendelse af Helhedsplanen.

Udover planlægningen af konkrete byggesager har planlægningsindsatsen i 2001 været koncentreret om analyser og koordinering af arealdata i forbindelse med såvel universitetets som Byggedirektoratets forberedelser til den nye SEA-ordning.

Bygningsmassen

Universitetets samlede bygningsmasse udgjorde i 2001 81 bygningskomplekser på i alt ca. 630.000 m^2. I forhold til 2000 er dette en nedgang på ca.1000 m^2, der hovedsagelig skyldes fraflytning af lejemålet i Symbion.

Det er karakteristisk for universitetets bygningsmasse at omkring 47 % af arealet findes i ejendomme der er opført før 1950, at ca. 7 % findes i fredede ejendomme og at ca. 9 % af det samlede areal er udlejet til fremmede brugere. Hertil kommer at en væsentlig del af bygningsmassen ikke er opført til det nuværende formål og som følge heraf kun vanskeligt kan udnyttes effektivt.

Universitetets bygningsmasse er opdelt i 4 bygningsdistrikter svarende til 4 driftsområder med ansvar for den daglige drift.

Bygningsdistrikt 1, Indre by, dec. 2000

Adresse	*m² brutto*	*Ændring i forhold til 2000*	*m² brutto*
Bispetorvet 1-3	3.770	Opmåling justeret	19
Fiolstræde 4-6/Metropolitanannekset	2.174		
Fiolstræde 10, St. Kannikestræde 18	3.142		
Fiolstræde 20-24, Krystalgade 14-16	4.656		
Købmagergade 44-46	10.831	Opmåling justeret	30
Købmagergade 50	10.088		
Købmagergade 52	3.223	Opmåling justeret	-46
Linnésgade 22	4.203	Opmåling justeret	3
Rosenborggade 15-17	7.324	Opmåling justeret	1
Sankt Peders Stræde 19	1.440	Opmåling justeret	1
St. Kannikestræde 11	1.264		
St. Kannikestræde 13	1.126	Opmåling justeret	-16
Studiestræde 6/Studiegården	8.813	Ny elevator	109
Studiestræde 8-10	1.178	Opmåling justeret	-25
Studiestræde 34	3.333	Opmåling justeret	-10
Nørregade 10/Universitetsfirkanten	21.225	Opmåling justeret	-281
Frederiksholms Kanal 4	4.586	Opmåling justeret	5
Vestergade 10	2.920		
Nørregade 15	733	Opmåling justeret	36
Studiestræde 3	103		
Linnésgade 25	1.270		
Skindergade 14	1.315		

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til 2000	m² brutto
Nørregade 34	368		
St. Kannikestræde 8	287		
Skindergade 36	887		
Landemærket 9	2.277		
Nørregade 7A og 7C	1.583		
Peter Bangs Vej 30	1.935		
Studiestræde 38/Kirkesalen	529		
Bygningsdistrikt 1 i alt	**106.583**	**Ændring i bruttoareal**	**-175**

Bygningsdistrikt 2, KUA, dec. 2001

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til 2000	m² brutto
Klerkegade 2	6.235	Nyopmåling	-224
Njalsgade 74-108/KUA	75.557		
Vandkunsten 5	2.563	Opmåling justeret	5
Strandgade 100	268		
Leifsgade 33	5.120		
Snorresgade 17-19	8.272		
Kastelsvej 17	58		
Artillerivej 40	336		
Artillerivej 86	3.327	Cykelkælder tilføjet	77
Vandkunsten 8	624		
Bygningsdistrikt 2 i alt	**102.360**	**Ændring i bruttoareal**	**-142**

Bygningsdistrikt 3, Panum, KUA, dec. 2001

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til 2000	m² brutto
Bredgade 62/Bredgadekomplekset	5.914	Opmåling justeret	11
Blegdamsvej 3/Panum Instituttet	141.974	Nyopmåling	-330
Frederik V's Vej 9-11/Teilumbygningen	20.904	Opmåling justeret	-2
Nørre Allé 6-8	5.070	Nyopmåling	137
Bygningsdistrikt 3 i alt	**173.862**	**Ændring i bruttoareal**	**-183**

Bygningsdistrikt 4, Naturvidenskab, dec. 2001

Adresse	m² brutto	Ændring i forhold til 2000	m² brutto
Øster Farimagsgade 2B/Botanisk Have	7.353	Opmåling justeret	-10
Gothersgade 130/Botanisk Museum	1.892	Opmåling justeret	103
Gothersgade 140, Øster Farimagsgade 2A	6.943	Opmåling justeret	-186
Sølvgade 83/Sølvtorvskomplekset	17.972	Opmåling justeret	-5
Øster Voldgade 3	2.141		
Øster Voldgade 5-7/Geologisk Museum	9.382	Loft opmålt	676

Adresse	*m² brutto*	*Ændring i forhold til 2000*	*m² brutto*
Øster Voldgade 10	52.076		
Blegdamsvej 15-21/Niels Bohr Institutet	12.111	Nyopmåling	361
Haraldsgade 6	189		
Jagtvej 155 B	3.580	Opmåling justeret	-5
Jagtvej 155 D	3.162		
Juliane Maries Vej 26-36/Rockefellerkomplekset	13.620	Opmåling justeret	-34
Universitetsparken	67		
Universitetsparken 1-3/DIKU	8.610		
Universitetsparken 5/H.C. Ørsted Instituttet	31.910	Opmåling justeret	1
Universitetsparken 13/August Krogh Institutet	11.722		
Universitetsparken 15/Zoologisk Inst. og Museum	30.436	Opmåling justeret	114
Tagensvej 16	2.193	Opmåling justeret	1
Nørre Allè 51-55	12.549	Opmåling justeret	-47
Brorfelde	3.399	4 målestationer registreret	527
Helsingør/Marinbiologisk Laboratorium	2.668		
Hillerød/Ferskvandsbiologisk Laboratorium	2.009	Opmåling justeret	38
Risø	409		
Strødam/Strødamlaboratoriet	442		
Tåstrup, Agrovej 3	785	Drivhus fjernet	-58
Fruebjergvej 3/Symbion	0	Lejemål fraflyttet	-1.974
Esbjerg/Skalling-Laboratoriet	817		
Frederikshavn/De Havbiologiske Laboratorier	1.955	Opmåling justeret	-2
Godhavn, Grønland/Arktisk Station	1.338	Opmåling justeret	-43
Bornholm/Gravgærde	753		
Ho/Skalling-Laboratoriet	552		
Læsø/Læsølaboratorier	371		
Rågø/Rågølaboratoriet	101		
Salten Skov/Salten Skov Laboratoriet	1.494	Opmåling justeret	-7
Sermelik, Grønland/Sermelik Stationen	130		
Kristiansminde/Gl. Skovridergaard	813		
Vellerup Vig/Isefjordlaboratoriet	116		
Allindelilleby	28		
Tagensvej 15	71		
Bygningsdistrikt 4 i alt	***246.159***	***Ændring i bruttoareal***	***-551***
Københavns Universitet i alt	***628.964***	***Ændring i bruttoareal***	***-1.051***

Bygningsdrift og vedligeholdelse

I 1997 blev der foretaget en decentralisering af universitetets bygningsdrift. Bygningsdriften omfatter rengøring, betjentfunktion, håndværkere, forbrug af el, vand og varme samt mindre vedligeholdelsesarbejder. Efterfølgende er regnskabstallene for 2000 og 2001 vist.

Beløbene er opgjort som bruttoudgifter. Der er i 2001 eksterne indtægter i bygningsdistrikterne for i alt ca. 5 mio. kr., samt udgiftsreduktioner for ca. 15 mio. kr., således at nettoudgiften i alt er ca. 235 mio. kr. Tallene er i øvrigt inkl. løn og energiafgifter samt vedligeholdelsesarbejder med størrelse under 50.000 kr.

Med indførelse af SEA-ordningen pr. 1. januar 2001 er vedligeholdelsen af universitetets bygninger delt i en indvendig og en udvendig del som finansieres af henholdsvis universitetet og S-FoU ("Statens Forsknings- og Uddannelsesbygninger" tidligere Byggedirektoratet).

Universitetets vedligeholdelse er delt i den løbende akutte vedligeholdelse, som varetages af driftsområderne og regnskabsmæssigt er indeholdt i bygningsdriftsbevillingen, og planlagt vedligeholdelse, som varetages af Teknisk Administration.

Planlægningen af vedligeholdelsesopgaver sker primært gennem det årligt gennemførte bygningssyn, som omfatter både ingeniør- og arkitektarbejder og hidtil både indvendige og udvendige arbejder.

I 2001 er der gennemført planlagt indvendig vedligeholdelse, som var prioriteret højt i bygningssynet (som prioritet 1) og samtidig kunne rummes inden for de givne bevillinger. Endvidere de udvendige vedligeholdelsesarbejder som S-FoU valgte at sætte i gang på universitetet.

Regnskab for bygningsdrift i tusinde kroner

Driftsområde	***Regnskab 2000***	***Regnskab 2001***
1. Indre By	38.278	41.138
2. Humaniora	33.725	34.082
3. Sundhedsvidenskab	78.399	79.480
4. Naturvidenskab	97.059	101.872
I alt	***247.462***	***257.072***

Planlagt vedligeholdelse i tusinde kroner

Opgave	***Regnskab 2000***	***Regnskab 2001***
Synsbaseret indvendig vedligeholdelse	49.359	53.901
Synsbaseret udvendig vedligeholdelse		13.493
Myndighedskrav	3.915	2.927
I alt	***53.275***	***70.321***

Der er i 2001 sket en væsentlig forøgelse af vedligeholdelsesindsatsen. Denne forøgelse vil, hvis den fortsættes i de kommende år, kunne bevirke at udviklingen i universitetets vedligeholdelsesbehov kan ændres fra stigning til fald. Gennem de seneste 3 år har behovet, som det er registreret i det årlige bygningssyn, udviklet sig således:

Beløb i mio. kr.

	1999	***2000***	***2001***
Vedligeholdelsesbehov	532	551	545

Af det samlede vedligeholdelsesbehov i 2001 udgør myndighedskrav (primært omlægning af køleanlæg på grund af udfasning af miljøskadelige kølemidler) 42 mio. kr. Det øvrige behov består af arbejder, som i prioritering spænder fra akut til forebyggende vedligeholdelse.

Energi

KU har afholdt licitation for den frie del af el-leverancen til de 8 største bygninger i 2001. Licitationsprisen var ca. 4 øre billigere, end den pris KU betalte for en kWh hos Københavns Energi, svarende til en besparelse på ca. 550.000,- kr.

I 2001 vedtog KU en ny målsætning for KU's energipolitik som afløste målsætningen fra 1994. Energipolitikken fastlægger de overordnede retningslinier for energiledelsen og beskriver universitetets visioner på energiområdet.

Faldet i energiforbruget 1994-2000 på 9-10 % betyder at KU næsten har nået målsætningen om at spare 10-15 % af det totale energiforbrug i perioden 1994-2000.

Følgende formulering af den nye målsætning blev vedtaget: Universitetet skal som ansvarlig virksomhed fortsat forbedre sin indsats for at effektivisere energianvendelsen, og vil i en 5-årig periode fra år 2001 til år 2006 minimere energiforbruget med 1,2 % pr. år.

Målsætningen søges gennemført og dokumenteret ved de aktiviteter der fremgår af en energihandlingsplan. Hvert driftsområde skal udarbejde en energihandlingsplan, således at man i hvert driftsområde kan vælge netop den strategi, der er passende for det pågældende driftsområde.

Telefondrift

Omkring årsskiftet 2000/2001 blev en ny samlet løsning for mobiltelefoni, integreret med det faste net, sendt i udbud. "Centrex Plus" – løsningen fra Telia Mobile A/S blev valgt og siden foråret 2001 implementeret, således at der ved udgangen af 2001 er små 200 brugere af systemet. Den valgte løsning medfører, at mobiltelefonerne har lokalnummer, svarende til lokalnumrene på KU's faste telefonnet. Driftsomkostningerne til samtaler mellem KU's faste telefoner og mobiltelefonerne i Centrex – løsningen er reduceret til en brøkdel af den tidligere ganske høje udgift, ligesom servicen er forbedret, idet man blandt andet kan omstille samtaler mellem det faste og det mobile net.

KU's aftale om telefoni med Telia Telecom er i 2001 blevet yderligere forbedret, samtidig med at den er gjort til fælleskøbsaftale for de 11 danske universitetslovinstitutioner. Af samme grund stod disse institutioner uden for det fællesstatslige telefoniudbud i foråret.

Anlægsarbejder

Bygningsdistrikt 1, Indre By

Kommunehospitalet

Universitet påbegyndte i 2000 forundersøgelser og programmering med henblik på at undersøge mulighederne for at etablere et 'Center for Sundhed og Samfund' på Kommunehospitalet. Dette arbejde er videreført i 2001. Centret vil komme til at omfatte i alt ca. 55.000 m^2 og består af KU-enheder og sektorforskningsenheder.

I forbindelse med etableringen af centeret bygges et nyt auditorium til 450 personer og der etableres en fælles kantine for alle brugerne, studentercenter, Studenterboglade, undervisnings- og eksamenslokaler samt grupperum og holdlokaler.

KU enhederne omfatter fra Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet: Institut for Folkesundhedsvidenskab, Samfundsodontologi, Afdeling for Almen Medicin, Universitetsklinik for Almen Medicin og fra Det Samfundsvidenskabelige Fakultet: Sociologisk Institut, Institut for Antropologi, Institut for Statskundskab, Reprocentret og fakultetsadministrationen.

De eksterne sektorforskningsenheder omfatter: Central Forskningsenhed for Almen Praksis, Center for International Sundhed og Udvikling, Institut for Sygdomsforebyggelse, Statens Institut for Folkesundhed, Teoretisk Specialeuddannelse for Almen Medicin, Universitetsklinik for Almen Medicin, DSAM og CMP.

KH-Styregruppen, som træffer alle overordnede beslutninger i forbindelse med etableringen af centret, besluttede i 2001 bl.a. på grundlag af den i 2000 gennemførte forundersøgelse at gå videre med planerne om etableringen af centret og få udarbejdet et egentligt projektforslag. EjendomsSelskabet Nordens rådgivere har i samarbejde med Teknisk Administration og de forskellige enheder i løbet af 2001 udarbejdet et projektforslag til nyindretning af Kommunehospitalet. Det forventes at ombygningen kan påbegyndes i løbet af sommeren 2002, at indflytningen til Kommunehospitalet kan påbegyndes ultimo 2002 og at Centret vil være fuldt etableret i løbet 2004.

Bygningsdistrikt 2, KUA

Nybyggeri på KUA

Projektet vedr. nybyggeri på KUA, 1. byggeafsnit, blev igangsat i 1997 og omfatter projektering og opførelse af 41.500 m^2 til brug for Det Humanistiske Fakultet. 1. byggeafsnit kommer til at rumme Nordiske og Vesteuropæiske sproginstitutter samt Institut for Kunsthistorie, Dans og Teatervidenskab. Udførelsen af byggeriet er igangsat og 1. og 2. etape af byggeriet forventes klar til indflytning i hhv. august og december 2002. Byggeriets første byggeafsnit er projekteret af arkitektfirmaet KHR A/S og ingeniørfirmaet COWI A/S samt landskabsarkitekt Sven Kirkegaard.

Projektets 2. byggeafsnit blev igangsat i 2000 og omfatter projektering og opførelse af 34.700 m^2 til brug for Det Humanistiske Fakultet. 2. byggeafsnit kommer til at rumme Institut for Græsk og Latin, Film- og Medievidenskab, Filosofi, Pædagogik og Retorik, Sprogvidenskab og Psykologi. Arkitektkonkurrencen er gennemført og blev vundet af Arkitektgruppen i Århus K/S samt ingeniørfirmaerne Mogens Balslev A/S og Erik K. Jørgensen A/S. Udarbejdelse af dellokalplan for området der omfatter 2. byggeafsnit er igangsat.

Den budgetterede anlægsramme for det samlede nybyggeri på KUA er på totalt 1,75 mia. kr. (prisniveau juli 2000) samt genbrugsværdi af eksisterende bygninger fastsat til 100 mio. kr. På baggrund af rammen forventes det at der over 3 byggeafsnit skal bygges i alt ca. 110.000 m^2.

Endvidere planlægges uden for rammen et 4. byggeafsnit på ca. 8.000 m^2, hvorefter grundens restrummelighed vil være ca. 18.000 m^2.

Bygningsdistrikt 3, Panum Instituttet

Der har i år 2001 ikke været større anlægsarbejder i bygningsdistrikt 3, Panum Instituttet.

Bygningsdistrikt 4, Nørre Fælled og Botanisk Have

Lokalplan for Universitetsparken

KU og Byggedirektoratet tog i 2000 initiativ til udarbejdelsen af en samlet plan for den sydlige del af Universitetsparken. Planen blev udarbejdet af Kgl. Bygningsinspektør David Bretton-Meyers Tegnestue og landskabsarkitekterne Ginmann, Harboe og Borup.

På denne baggrund er der udarbejdet et lokalplanforslag for Universitetsparken med det formål at få fastlagt rammerne for opførelsen af et nyt bioteknologisk forskningscenter. Endvidere skal lokalplanen fastlægge rammerne for anvendelsen af den centrale grønning og de fremtidige udbygningsmuligheder i øvrige dele af området. Lokalplanforslaget forventes endeligt vedtaget i løbet af foråret 2002.

Geocenter

Østervoldkomplekset. Geocentret vil komme til at omfatte en samlokalisering af GEUS (Danmarks- og Grønland Geologiske Undersøgelse), Dansk Lithosfærecenter, Geo-

grafisk- og Geologisk Institut samt Geologisk Museum. Projektet omfatter en total ombygning af Østervoldkompleksets ca. 50.000 m^2 og en mindre udbygning på ca. 1.200 m^2 samt en mindre ombygning på Geologisk Museum. Formålet med etableringen af Geocenter København er at skabe et center for geovidenskabelig forskning, uddannelse og rådgivning. På grundlag af Geocenterbetænkningen udgivet af Forskningsministeriet ultimo 1995 blev det i forbindelse med Finansloven 1997 besluttet at etablere Geocenter i København på et højt internationalt niveau.

Første og anden etape er gennemført og taget i brug. Tredje og sidste etape er under udførelse og afsluttes i løbet af foråret 2002. Geocenter København vil blive officielt indviet i september 2002.

Sagens budget på 165 mio. kr. blev forøget med 40 mio. kr. til vedligeholdsarbejder og tilført yderligere ca. 45 mio. kr. til sagens færdiggørelse. Derved er den samlede anlægssum blevet forøget fra oprindeligt 165 mio. kr. til i alt ca. 250 mio. kr.

Rådgivere på projektet har været Kgl. Bygningsinspektør David Bretton-Meyers Tegnestue og ingeniørfirmaet Birch & Krogboe A/S.

Biocenter

Forskningsministeriet ved Byggedirektoratet udskrev i september 2000 en projektkonkurrence om et Biocenter i Universitetsparken. Arkitektkonkurrencen blev afgjort i januar 2001 og blev vundet af arkitektfirmaet KHR A/S i samarbejde med Novo Nordisk Engineering A/S og Ingeniørfirmaet Carl Bro A/S. Brugerne af det nye center vil være Københavns Universitets Molekylærbiologisk Institut, Biotech Research & Innovation Center og Hovedstadens Sygehusfællesskab. Hertil kommer, at der i området også indpasses en bioteknologisk forskerpark. Lundbeck-Fonden har i 2001 doneret 25 mio. kr. til opførelsen af et auditorium med ca. 350 pladser i tilknytning til byggeriet.

Biocenterbevillingen omfatter i alt 479 mio. kr. (prisniveau 2000) og Biocentret forventes færdigt til ibrugtagning i 2005.

GBIF (Global Biodiversity Information Facility)

Danmark blev i år 2001 værtsland for en periode på 5 år for GBIF, der er fysisk knyttet til Zoologisk Museum. I efteråret 2001 flyttede GBIF-sekretariatet ind i midlertidige kontorer på Zoologisk Institut indtil en ny tilbygning over hovedindgangen til Zoologisk Museum kan tages i brug i foråret 2003. Byggeriet påbegyndes i 2002 og finansieringen sker på baggrund af en donation fra Aage V. Jensens Fonde. Gennemførelsen af byggeriet varetages af arkitektfirmaet KHR A/S og ingeniørfirmaet Erik K. Jørgensen. Tilbygningen, som skal rumme GBIF-sekretariatet, er på ca. 700 m^2 brutto, hvortil kommer renovering af forhallen til Zoologisk Museum samt toiletter og elevator internt på museet. Den samlede økonomi er på ca. 13 mio. kr.

Fællesadministrationen

Universitetsdirektør Else Sommer

Organisation og arbejdsopgaver

Fællesadministrationen varetager såvel stabs- som driftsopgaver. Der udføres således rådgivnings- og sekretariatsfunktioner for rektorat, konsistorium og de rektorale udvalg, og Fællesadministrationen varetager den rektorale legalitetskontrol. Hertil kommer en række administrative driftsopgaver som enten løses eller koordineres centralt på universitetet, bl.a.:

- Optag af studerende
- SU-administration
- Personale- og lønadministration
- Budget- og planlægningsopgaver på universitetsniveau
- Regnskabsfunktioner
- Bygningsplanlægning og vedligehold
- Drift og udvikling af fælles edb-systemer og netværk

Fællesadministrationen tilstræber en fleksibel opgaveløsning der respekterer såvel kravet om høj faglighed indenfor de enkelte administrationsområder som hensynet til at stadig flere opgaver kræver koordination på tværs af de enkelte kontorers faglighed. Fællesadministrationen er organiseret i 8 kontorer/afdelinger som det fremgår af nedenstående figur.

Fællesadministrationen skal bidrage til at sikre sammenhæng og kontinuitet i universitetets samlede administration samt medvirke til og initiere udvikling af administrationens opgaveløsning og de administrative værktøjer. Der udarbejdes hvert år en detaljeret beretning og et aktivitetsregnskab hvori Fællesadministrationens opgaver er fyldestgørende beskrevet. I den efterfølgende årsberetning er alene de overordnede udviklingslinier i 2001 beskrevet.

Fællesadministrationens organisation

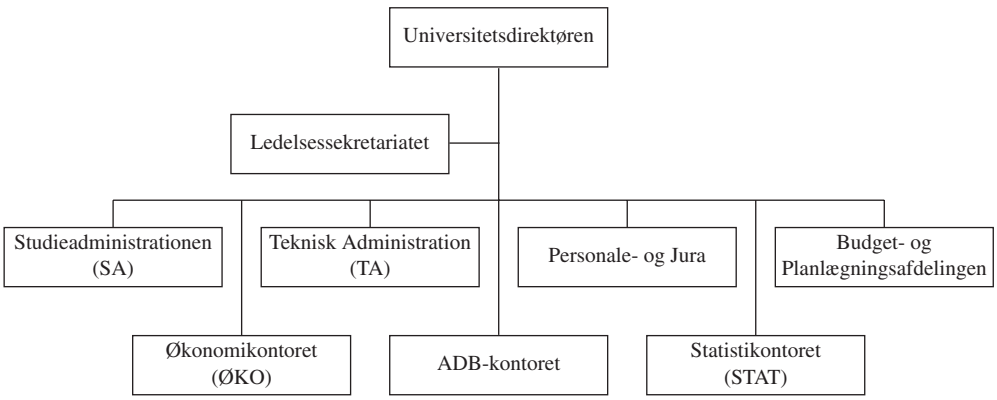

Universitetsdirektørens årsberetning

Kravene til universiteterne er forøget betydeligt i de senere år. Universiteterne forventes at spille en central rolle i videnssamfundet, og det udtrykkes bl.a. i krav til produktivitet og fleksibilitet i uddannelsessystemet, krav til forskningens kvalitet og et stigende krav til samarbejde med andre sektorer, krav til prioritering og ledelse og et stadigt stigende krav til synlighed af universitetets uddannelses- og forskningsaktiviteter.

For administrationen betyder de konstant stigende og nye krav et voksende behov for en effektivisering af den almindelige administrative drift samtidig med et øget pres på såvel stabsfunktioner som udviklingsinitiativer. De stigende krav skal løses inden for en vigende økonomisk ramme hvilket stiller store krav til såvel den enkelte administrative medarbejder som den samlede administrative organisation. I 2001 har der især været sat ind på:

- Udvikling af planlægningsværktøjerne
- Udvikling af administrative systemer og bedre udnyttelse af informationsteknologien
- Udvikling af den administrative organisation og ledelse

Udvikling af planlægningsværktøjerne
Københavns Universitet har gennem flere år udviklet og forbedret såvel planlægningsgrundlag som styringsværktøjer. Der har været fokus både på understøttelse af den faglige planlægning som indgår i udviklingskontrakten og på den fysiske, personelle og økonomiske som danner rammerne for de faglige miljøers udfoldelse.

Mål og udviklingskontrakt
Der har i 2001 været arbejdet på at udvikle de administrative rutiner der skal danne grundlaget for den ledelsesmæssige opfølgning på udviklingskontrakten. Samtidig med at der skal følges op på den eksisterende kontrakt og tillægsaftale, tiltrådte konsistorium i efteråret en udviklingsplan med afsæt i de globale udfordringer og lokale forpligtelser. Der vil såvel ledelsesmæssigt som administrativt være behov for at etablere en fælles handlingsplan for de planlægningsdokumenter der aktuelt er i spil. Denne opgave vil sammen med en videreudvikling af den interne planlægnings- og dokumentationscyklus være en væsentlig opgave i det kommende år.

Økonomistyring
Universitetets trængte økonomi har stillet krav til en meget tæt økonomistyring. Den løbende opfølgning i form af månedlige hovedtal er blevet videreudviklet, og der holdes en løbende og tæt dialog mellem rektors fællesadministration og fakulteter og fakultetsadministration. Statsrevisorerne udtalte sig på basis af en analyse fra Rigsrevisionen om økonomistyringen på Århus og Københavns Universiteter. Undersøgelsen peger på en række forhold som universitetet enten allerede havde forholdt sig til eller efterfølgende har besluttet at gøre noget for at forbedre. Først og fremmest anbefales en mere direkte sammenhæng mellem økonomistyringen på de tre niveauer. I det kommende år vil Rigsrevisionens anbefalinger give anledning til en videreudvikling af universitetets økonomistyring.

Fysisk planlægning og styring af bygningsforbrug
På bygningsområdet har især to forhold præget 2001. For det første de store byggesager i Ørestaden, på Tagensvej og på Øster Vold samt planlægning af en lejekontrakt for Kommunehospitalet. For det andet implementering af reformen af den statslige sektors bygningsforbrug – SEA. Arbejdet med at implementere SEA-ordningen internt er blevet udskudt pga. uklarheder om såvel mængden af bygninger der falder ind under ordningen som de faktiske vilkår for universitetet som lejer. Usikkerheden har givet anledning til et beslutningsvakuum i de store byggesager, der ganske naturligt er snævert bundet til universitetets og de enkelte fakulteters økonomiske muligheder. Der vil det kommende år være behov for at såvel udbygning som den praktiske implementering af SEA bringes på plads.

Human ressources
Der er i 2001 tiltrådt en ny og revideret personalepolitik i Hovedsamarbejdsudvalget, og de lokale samarbejdsudvalg er herefter i gang med at undersøge hvilke implikationer den overordnede politik måtte have i relation til de mere specifikke politikker der er udarbejdet på de fleste områder. Udover personalepolitikken har der været fokus på at etablere en mere gennemsigtig løninformation såvel generelt, som til ledere og tillidsværk. Fællesadministrationen har i denne anledning på Rektorkollegieinstitutionernes vegne haft et samarbejde med Økonomistyrelsen om at udvikle et hensigtsmæssigt system som evt. siden kunne udgøre en fælles ramme om løninformation i hele universitetssektoren.

Udvikling af de administrative systemer og bedre udnyttelse af informationsteknologen
Udvikling og drift af de fælles administrative systemer er en væsentlig opgave i Fællesadministrationen. Dette gælder både i forhold til udvikling af de operationelle systemer der understøtter den daglige administration og i forhold til de informative systemer der understøtter alle universitetets aktører.

De basale administrative edb-systemer er blevet videreudviklet. I det studieadministrative system Fønix er der bl.a. implementeret en regeltjekker, og det samlede system nærmer sig en overgang fra udvikling til egentlig drift. Det personaleadministrative system er nu i drift både centralt og på fakulteterne, og der er planlagt en yderligere decentralisering til institutter. Økonomistyringssystemet ØSS er blevet opgraderet til en grafisk version der på den ene side muliggør en større udbredelse til andre end de hyppige brugere, men på den anden side har vist sig noget tungere i drift.

Universitetet er endvidere med som pilotinstitution i Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings e-handels-portal. Selvom det formentlig tager tid at få den overvejende del af universitetets indkøb kanaliseret via portalen (bl.a. pga. mangel på relevante leverandører i portalen), er der stor tiltro til at universitetets fremtidige indkøb i stadig stigende grad vil foregå elektronisk.

Udnyttelse af informationsteknologien i øvrigt
I forbindelse med tillægsaftalen med Undervisnings- og Forskningsministeriet blev der afsat en bevilling til at udvikle en KU-portal som den fælles ramme om studenter og ansattes anvendelse af administrative og informative systemer. I version 0.9 som blev lanceret i september var portalen alene en studenterportal der indeholdt en fælles indgang til studieadministrationssystemet Fønix og studieinformationssystemet SIS. Endvidere blev samtlige studerende tildelt en e-mailkonto. I de kommende versioner forbedres faciliteterne for de studerende samtidig med at portalen åbnes for de ansatte.

I relation til mødepapirer er der udviklet et dokumentationssystem for de rektorale udvalg på hjemmesiden således at alle udvalgsdokumenter er tilgængelige og opdaterede.

Udvikling af den administrative organisation og ledelse
Med henblik på at få implementeret en ledelsesreform i Fællesadministrationen er der i 2001 iværksat et ledelsesudviklingsforløb og udviklet nye procedurer for koordination og styring i Fællesadministrationen. Som led i ledelsesudviklingen er der sket en præcision af ansvar og kompetence for hhv. mellemledere og projektledere. Der er endvidere med en enkel afdeling lavet et pilotforsøg med kontraktstyring i form af en aftale mellem chefen for budget- og planlægningsafdelingen og universitetsdirektøren.

Ledelsesudviklingen understøttes af etablering af et fælles værdigrundlag som i 2001 er blevet diskuteret i alle enheder i Fællesadministrationen:

- Brugerne kommer i første række

- Der skal på alle niveauer disponeres med stor ressourcebevidsthed
- Kvalifikations- og kompetenceudvikling skal aktivt fremmes
- Samarbejde forbedrer opgaveløsningen og sikrer udviklingen af medarbejderne
- Mod og dristighed til omstilling skal understøttes af tillid og anerkendelse
- Tolerance og plads til mennesker

2001 var år to i det tre-årige udviklingsprojekt for Fællesadministrationen. Projektet tager udgangspunkt i tesen om, at udviklingen af kvaliteten af arbejdsopgaverne og arbejdspladsen er snævert forbundne. Kodeordene er at Fællesadministrationen skal blive bedre til sit arbejde og et bedre sted at arbejde.

Projektet arbejder med en struktureret gennemgang af administrationen ved hjælp af review og preview af sagsområder samt en mindre bundet og mere kreativ organisationsudvikling med afsæt i fokusgrupper sammensat af medarbejdere der frivilligt melder sig til opgaver uden for deres eget egentlige arbejdsområde.

I foråret 2001 var Fællesadministrationens interne økonomistyring genstand for et review med fokus på arbejdsprocesser og værktøjer i forbindelse med budgetlægning, budgetopfølgning og regnskabsaflæggelse. Af afsluttede projekter fra fokusgrupperne kan nævnes: gennemførelsen af en større medarbejderundersøgelse – morgenmøde om ansættelse og samarbejde med etniske minoriteter – besøgsrunder på tværs af afdelingerne – etablering af en elektronisk nyhedsavis (FA-nyt) – idekatalog til ledelsesudvikling – forsøg med fysioterapiordning til forebyggelse af museskader m.m. Og en fokusgruppe om nye arbejds- og samarbejdsformer er meget tæt på at afslutte sit arbejde med et konkret projektforslag.

Videndelingprojektet, der blev sat i gang i 2000, blev af ressourcemæssige årsager skåret ned til kun at beskæftige sig med journal og arkivfunktionerne. Der vil i det kommende år blive etableret et pilotforsøg med anvendelsen af elektronisk arkiv.

I 2001 blev der udarbejdet et videnregnskab for Fællesadministrationen for 2000. Konklusionerne blev behandlet i Fællesadministrationens samarbejdsudvalg og affødte en række indsatsområder, som skal forbedre konkrete forhold eller understøtte videnstyringen i de kommende år. I 2001 er der således f.eks. blevet arbejdet med styrkelse af medarbejderudviklingssamtalerne – kompetenceregistrering og sygefravær.

Analyse af nøgletal

I 2000 blev der indført rammebudgettering af Fællesadministrationen. Bevillingen er baseret på et administrationstaxameter der sikrer, at bevillingsrammen følger udviklingen i universitetets primære aktiviteter samtidig med, at der løbende indregnes en rationaliseringsgevinst. Rammestyringen af Fællesadministrationen viser sig tydeligt i det forhold at Fællesadministrationen lægger beslag på en reduceret andel af universitetets samlede ressourcer.

Universitetsdirektør Else Sommer

Samarbejdsudvalget

Samarbejdsudvalget for den Centrale Administration (CSU) har i 2001 afholdt syv ordinære møder og et ekstraordinært møde. Udvalget har igennem året løbende drøftet fællesadministrationens økonomi (regnskab 2000, budget- og forbrug 2001 samt budget for 2002) og har fulgt udviklingen inden for fællesadministrationens udviklingsprojekt (AUP), projektet om videndeling og dokumentation i fællesadministrationen (VID) og statens ejendomsadministrationsprojekt (SEA). Særligt har udvalget drøftet hvilke værdier, som skal udgøre grundlaget for arbejdet i fællesadministrationen, og har valgt at se nærmere på sygefraværet blandt personalet og dets mulige årsager. Udvalgets virksomhed i øvrigt er beskrevet på webadressen www.ku.dk/pers/csu.

Fællesområdets økonomi

Oversigten nedenfor viser forbrugstal for de seneste fem år samt budgettal for 2002. Forbrug og budget er fordelt på årsværk, artsgrupper, afdelinger og formål.

Årsv. / Art / Afd. / Formål	***Årsv./mio. kr.***					
	Forbrug					***Budget***
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***	***2002***
AC-Chef	15,97	15,79	22,41	24,82	24,24	26,67
AC-TAP	51,99	54,10	56,17	63,64	72,22	82,10
TAP	121,18	118,53	119,15	117,87	121,12	120,91
Årsværk	***189,14***	***188,42***	***197,73***	***206,33***	***217,59***	***229,68***
Fastløn	58,43	61,11	67,08	71,97	80,39	88,51
Løsløn	6,65	5,14	2,69	2,43	2,74	3,84
Øvr. udg.	161,23	169,98	175,72	184,52	660,06	682,08
Indtægter	(14,77)	(16,46)	(19,85)	(32,17)	(23,29)	(92,86)
Artsgrupper	***211,53***	***219,77***	***225,64***	***226,75***	***719,90***	***681,56***
Fællesudgifter	8,53	10,65	6,98	4,52	7,92	2,61
Ledelsessekretariatet	8,61	8,45	7,77	8,40	10,36	13,53
Studieadministrationen	19,91	21,47	21,42	22,22	25,99	23,47
Teknisk Administration	117,24	122,51	126,57	121,10	596,95	559,37
Økonomisk Administration	30,55	27,96	–	–	–	–
ADB-Kontoret	20,91	21,98	22,02	24,28	26,06	28,81
Økonomikontoret	–	–	17,58	20,15	21,45	21,71
Personale- og Jura	–	–	11,24	11,84	12,91	12,90
Budget- og Planlægning	–	–	4,09	4,11	4,73	5,20
Statistikkontoret	–	–	1,32	1,53	1,85	2,31
Tilskud	5,80	6,76	6,67	8,60	11,70	11,66
Afdelinger	***211,53***	***219,77***	***225,66***	***226,75***	***719,90***	***681,56***
Administration	97,15	101,46	103,39	107,88	122,64	121,68
Bygninger	105,69	109,69	112,52	106,67	581,26	544,42
Øvrige	8,70	8,63	9,75	12,20	16,00	15,46
Formål	***211,53***	***219,77***	***225,66***	***226,75***	***719,90***	***681,56***

NOTE: Af sammenlignelighedsårsager er Forbrug 1999 tillagt bevillingsmæssig VUE-afregning på 2,9 mio. kr.
Stigningen i forbrug 2001 og budget 2002 skyldes ikrafttrædelsen af SEA-ordningen, der indebærer markant voksende huslejeudgifter for universitetet. SEA-ordningen administreres i regnskabsårene 2001 og 2002 centralt i FA.

Informationsvirksomhed

I dette afsnit omtales nogle af de vigtigste eksempler på de forskelligartede formidlings- og informationsaktiviteter på Københavns Universitet. Det skal pointeres, at der er tale om eksempler, der først og fremmest dækker universitetets mere generelle informationsvirksomhed.

Formidling af forskningsresultater er et af universitetets hovedformål, og en stor del af denne formidling varetages af de enkelte forskere. Oplysning om universitetets forskning og de videnskabelige publikationer, hvori den nøjere beskrives, finder man i institutternes beretninger i årbogen.

En præsentation af universitetets fælles informationsvirksomhed findes på www.ku.dk/led/infovirksomhed.

Årbogen

Med Årbog 2001 er det tredje år i træk at denne traditionsrige publikation udkommer på cd i stedet for i bogform.

Københavns Universitets række af officielle årbøger – eller årsberetninger – begynder med året 1864. Dog er det først med årbogen for det akademiske år 1875-76, der udkom i 1877, at rutinen med en årlig beretning for det netop forløbne år, kan siges at være etableret. Allerede fra 1793 var der dog udkommet en række publikationer med mere eller mindre officiel status, og med et indhold af samme karakter som det, der frem til efter 2. verdenskrig har udgjort hovedindholdet i årbogen. Således udkom i årene 1793-1801 "Kiøbenhavns Universitets-Journal".

Det er næppe tilfældigt, når publikationer, der mere indgående beskriver universitetets indre liv dukkede op netop i årene før 1800. Den nye universitetsfundats fra 1788 havde endegyldigt defineret universitetet som det sted, hvor statens embedsmænd inden for kirke, skole, forvaltning, sundheds- og retsvæsen fik deres uddannelse. I modsætning de foregående århundreder, hvor universitetets rolle i det store og hele var relateret til kirken, først og fremmest gennem uddannelse af præster og latinskolelærere. Dette måtte naturligvis medføre, at universitetets anliggender blev genstand for en større offentlig interesse.

I årene 1968-1980 steg antallet af sider i årbogen fra omkring 300 til knap 500, og kulminerede foreløbig med årbogen for 1988 med 1034 sider. Et forsøg på at reducere sidetallet bragte det i 1989 ned på 790 sider, et tal der igen er steget, så årbogen for 1998 fyldte 1074 sider.

Af disse knap 1100 sider udgør fakulteters, institutters og centres mv. beretninger mere end 900 sider, og heraf udgør redegørelsen for de igangværende forskningsaktiviteter samt publikationsfortegnelserne broderparten. Det har siden begyndelsen af 1980'erne været et centralt redaktionelt princip, at årbogen skulle indeholde en så vidt mulig fuldstændig redegørelse for universitetets forskningsaktiviteter, og at de videnskabelige medarbejdere har pligt til at indberette de nødvendige oplysninger.

Læs om årbogens seneste udvikling i det efterfølgende afsnit om Årbog 2000.

Almanakken

2002-udgaven af universitetets traditionsrige almanak udkom i efteråret 2001. I 316 år (første gang i sin nuværende form i 1685) har universitetet udgivet den årlige almanak med den særprægede titel "Københavns Universitets Almanak, Skriv- og Rejsekalender". Man ved dog at universitetet helt tilbage til dets oprettelse i 1479 har udgivet en almanak, og den ældst kendte stammer fra 1549.

Almanakken indeholder et væld af faste oplysninger om bl.a. stjerner og planeter, solformørkelser, højvande, afmærkninger i danske farvande, flag- og morsetegn, jordmagnetiske forhold, klimamålinger, tidszoner, jagttider, møntsystemer i ind- og udland, mål og vægt, kongehuset, oversigts- og noteringskalender.

Almanakken indeholder Danmarks nok mest detaljerede kalender med bl.a. dagens navn, solens og planeternes op- og nedgangstider samt deklination, månedens middeltemperatur og månens faser.

2002-udgaven indeholder specialartikler om bl.a. Danmarks landskab, astronomi ved Københavns Universitet 1479-1957, stjernedannelse, is i solsystemet, Brorfelde-egnens flora, og om godset Iselingen ved Vordingborg.

Almanakkens 2002-udgave er på 239 sider i lommeformat og rigt illustreret med kort og fotos, heraf mange i farver. Den kan købes hos boghandlerne for kr. 110,00 incl. moms, og oplaget er på 15.000 eksemplarer.

Nøglen til Almanakken

er en uundværlig ledsager til almanakken, der første gang blev skrevet og samlet af D.H. Wulff, adjunkt ved Aalborg Katedralskole. Den udkom første gang i Ålborg i 1881 på forlaget M.A. Schultz og kostede dengang 60 øre. Den er siden redigeret flere gange og senest i 1994 nyskrevet af universitetslektor, mag.art. Thorkil Damsgaard Olsen. Den fortæller historierne, der ligger bag navnene på alle årets dage, uger og måneder. Bogen kan bruges år efter år. Denne udgave er rigt illustreret og kan købes hos boghandlerne for kr. 228,00 incl. moms.

Redaktion

Informationsmedarbejder Nils Koudahl, Det Naturvidenskabelige Fakultet, Øster Voldgade 3, 1350 København K, telefon 35 32 42 19, fax 35 32 42 40, nko@adm.ku.dk.

Københavns Universitet på frimærker

Det sker ikke hvert år, at Københavns Universitet finder vej til Post Danmarks frimærker, men i 2001 skete det, – og det endda på en serie bestående af hele tre frimærker. 24. januar 2001 udsendte Post Danmark i anledning af Botanisk Haves 400-års jubilæum i 2000 en serie på tre frimærker i værdierne 4 kr. (palmehuset), 6 kr. (den hvide bro) og 12,25 kr. (kæmpeåkanderne).

Andre universitetspublikationer 2001

Årbog 2000
Fra og med Årbog 1999, der udkom i 2000, er årbogen udkommet udelukkende i elektronisk form i to versioner:

1. En webudgave som allerede har eksisteret igennem en årrække og som er dynamisk i den forstand, at den henter sine databaseorienterede dele direkte i databaserne. Samtidig kan eventuelle fejl rettes løbende i tekstbidragene.
2. En færdigredigeret, statisk og printbar pdf-version som kan udskrives lokalt og desuden benyttes i det omfang, der er interesse for særtryk til institutter og fakulteter m.v. Disse særtryk fremstilles med særlige omslag i Det Samfundsvidenskabelige Fakultets Reprocenter i Nørregade.

2000-udgaven af årbogen var i den printede særtryksudgave i pdf-format på 844 sider i A4-format.

Læs mere om årbogens historiske baggrund ovenfor.

Årsberetning 2000 og Annual Report 2000
Årsberetningen er den bredt orienterede beretning i fire farver og A4-format på 54 sider, som med Årsberetning 2000, der udkom i juni 2001, for første gang udsendtes af universitetet til en stor kreds af samarbejdspartnere, fonde, politikere, erhvervsliv, presse m.v. Den udkommer i både dansk og engelsk udgave og indeholder primært beretninger af rektor, dekaner, universitetsdirektør samt forsknings- og uddannelseshistorier som udvælges af Forsknings- og Informationsudvalget (FIU) blandt forslag indsendt af institutter og fakulteter. Årsberetning 2000 tildeltes i 2001 Papyrusprisen for bedste danske årsberetning.

Virksomhedsregnskab 2000
Hvert år siden indberetningsåret 1995 har Københavns Universitet udgivet et lovbefalet virksomhedsregnskab som redegør for universitetets økonomi og generelle virksomhed i det forgangne år. Virksomhedsregnskabet er i A4-format og var i 2000-udgaven (der udkom i foråret 2001) på 52 sider. Publikationen var den første publikation som udkom i det nye design, og er tilgængelig i pdf-format på www.ku.dk/oa/okofh/Virksomhedsregnskab/virksomhedsregnskab2000.html.

KU i tal 2000
Udkom i 2001 for andet år i træk. KU i tal er en folder i lommeformat (7,5 x 14 cm) med nøgletal vedr. universitetets struktur, økonomi, personale, studerende og bygninger.

Studier ved Københavns Universitet 2002
"Studier ved Københavns Universitet" er en håndbog for potentielle studerende. Publikationen er en introduktion til Københavns Universitet og indeholder beskrivelser af universitetets uddannelser, råd om uddannelsesvalg og boligsøgning samt afsnit om overordnede optagelsesregler, SU og studieophold i udlandet. Den indeholder desuden en samlet præsentation af universitetets tilbud indenfor åben uddannelse og Åbent Universitet. 96 sider i A4-format.

Courses Offered in English – Autumn 2001 og Spring 2002
Guiden giver de studerende et overblik over de kurser, der udbydes på engelsk det pågældende semester samt indhold, ECTS-credits og eksamensform for de enkelte kurser. Der arbejdes på at udgive denne guide så tidligt som muligt hvert semester, idet dette har været et stort ønske fra Københavns Universitets samarbejdspartnere. Guiden indgår i Københavns Universitets informationspakke til udenlandske studerende. Udgives af Det Internationale Kontor. Guiden er på 86 sider i A4-format.

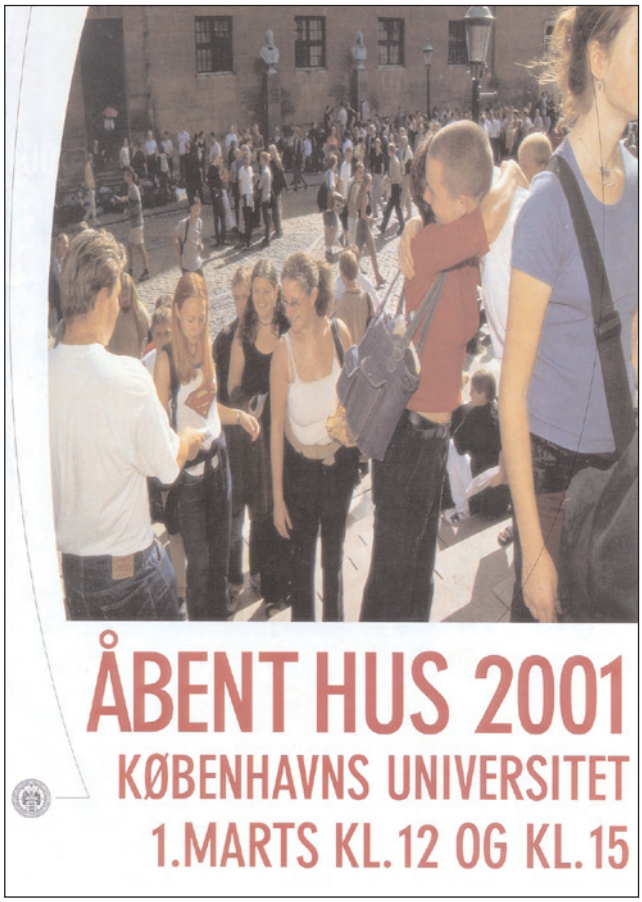

Guest Students 2001
Pjecen giver en kort introduktion til Københavns Universitet og de enkelte fakulteter, samt en beskrivelse af akademiske såvel som praktiske forhold. Da guiden primært henvender sig til gæstestuderende, indeholder den specielt oplysninger om optagelsesprocedure for denne gruppe af udenlandske studerende. Udgives af Det Internationale Kontor. 20 sider i A5 format i sort/hvid tryk med kartonomslag.

Jeg vil ud 2001-2002
Pjecen er udarbejdet for studerende ved Københavns Universitet, som ønsker inspiration, råd, vejledning og hjælp til at forberede et studie- eller praktikophold i udlandet. I pjecen beskrives bl.a. de forskellige muligheder for at søge om udlandsophold og stipendier gennem Københavns Universitets samarbejdsprogrammer. Udgives af Det Internationale Kontor under Studieadministrationen. Pjecen er på 48 sider i A5-format i sort/hvid tryk med kartonomslag.

Faginformationer
Løsblade i A4-format som beskriver hvert enkelt af universitetets studiefag. Belyser kortfattet relevante emner som beskæftigelsesperspektiver, studiestruktur, studieelementer, lærerkræfter, undervisnings- og eksamensformer, fysiske rammer og optagelseskriterier for det enkelte fag. Informationsbladene er hver på 8-12 sammenhæftede sider A4-format.

Optagelse 2002
Informationspjece om regler og procedurer for optagelse på Københavns Universitet på 62 sider i A5-format.

Optagelse ved særlig tilladelse. Dispensation
Information for ansøgere der ikke har en normalt adgangsgivende eksamen (15 s. A5).

Rules of Admission for Foreign Students
Engelsksproget information om optagelsesmuligheder for ansøgere med en udenlandsk eksamen (11 s. A5).

Kollegieoversigt
Information om boliger for studerende i Københavnsområdet (150 s. A4).

Nyuddannet
Regler og rettigheder for nyuddannede bachelorer og kandidater (27 s. A5).

Åbent Hus 2001
Information om Universitetets Åbent Hus-arrangement den 1. marts 2001 (8 s. A4).

Fakulteternes studiepublikationer 2001

Det Teologiske Fakultet

Lektionskatalog
Udgives hvert semester (76 s.).

Det Juridiske Fakultet

Studiemuligheder i Udlandet for Juridiske Studerende og Kandidater 2001/2002
Kataloget omfatter bl.a. oplysninger om studier i udlandet, ansøgning om udlandsophold ved de universiteter, fakultetet har bilaterale aftaler med, beskrivelse af samarbejdsuniversiteterne, finansiering, legater og stipendier samt universiteter der udbyder sommerkurser (125 s.).

ECTS Information Brochure and Upper Level Course 2001/2002
Kataloget omfatter bl.a. beskrivelse af ECTS, generelle oplysninger om Det Juridiske Fakultet og jurastudiets opbygning, optagelse og kurser der udbydes i efterårs- og forårssemestret (80 s.).

Studiehåndbog 2001-2002
Oversigter og kursusbeskrivelser af kursusfag udbudt i efterårssemestret 2001 og forårssemestret 2002 (211 s.).

Lektionskatalog – Jura – Bacheloruddannelsen – Studieåret 2001/2002
Praktiske oplysninger og skemaplaner for Bacheloruddannelsen.

Emnekatalog – Jura – Bacheloruddannelsen
Praktiske oplysninger om emnerapportskrivning samt beskrivelser af emner i forårssemestret 2001 (50 s.).
Praktiske oplysninger om emnerapportskrivning samt beskrivelser af emner i efterårssemestret 2001 (50 s.).

Synopsiskatalog – Jura – Bacheloruddannelsen
Praktiske oplysninger om synopsisskrivning på 2. år samt beskrivelser af emnerne i forårssemestret 2001 (19 s.).
Praktiske oplysninger om synopsisskrivning på 2. år samt beskrivelser af emnerne i efterårssemestret 2001 (16 s.).

Vejledning for specialestuderende – Jura- Kandidatuddannelse
Indeholder regler for og information om specialeskrivning (55 s.)

Årsberetning om International Studenterudveksling 2000/2001 ved Det Juridiske Fakultet
Omfatter informationer om de studerende jura sender ud og om dem vi modtager (17 s.).

Eksamenskatalog – Jura – sommeren 2001
Praktiske oplysninger og retningslinjer for eksamen samt plan over skriftlig eksamen på bacheloruddannelsen og kursusfag.

Studiehåndbog 2001/2002 – For den Juridiske Bacheloruddannelse
Oversigter over 1998 og 2001 studieordningerne samt pensumbeskrivelser af alle fag på Bachelor-uddannelsen samt diverse praktiske oplysninger for jurastuderende (145 s).

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Lektionskatalog Økonomi
Forårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Efterårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Lektionskatalog Statskundskab
Forårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).
Efterårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Lektionskatalog Antropologi
Forårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).
Efterårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Lektionskatalog Sociologi
Forårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).
Efterårssemestret 2001. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Studiehåndbog Økonomi
Oplysninger om fagenes studieordninger samt forskellige regler for f.eks. undervisning, eksamen m.v. 2001/2002. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Studiehåndbog Statskundskab
Oplysninger om fagenes studieordninger samt forskellige regler for f.eks. undervisning, eksamen m.v. 2001/2002. Udgives i elektronisk form på SIS (www.sis.ku.dk).

Københavns Universitets StudieInformations System (SIS)
Her findes lektionsplaner med kursusbeskrivelser og skemaoplysninger for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Endvidere findes en samlet oversigt over kurser, som udbydes på engelsk. Denne findes under Det Internationale Kontor. SIS findes på www.sis.ku.dk.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Fakultetets lektionskataloger indeholder oplysninger om vigtige regler i forbindelse med eksamen, tid og sted for undervisningen m.m. Studiehåndbøgerne indeholder fagbeskrivelser, oplysninger om uddannelsernes formål, struktur, indhold, adgangskrav mv.

Lektionskatalog Bachelor- og kandidatudd. i Folkesundhedsvidenskab
Bachelor-kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab., forår 2001 (33 s.).

Lektionskatalog Bachelor- og kandidatudd. i Folkesundhedsvidenskab
Bachelor-kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab., efterår 2001 (www.pubhealth.ku.dk).

Studiehåndbog Humanbiologi 2001 (56 s.)

Håndbog og Lektionskatalog Medicin/Odontologi, 1.-2. semester, forår 2001 (118 s.)

Lektionskatalog Medicin Fase 1, 3.-6. semester, forår 2001 (109 s.)

Lektionskatalog Medicin Fase II, 7.-13. semester, forår 2001 (227 s.)

Håndbog og Lektionskatalog Medicin/Odontologi, 1.-2. semester, efterår 2001 (130 s.)

Håndbog og Lektionskatalog Medicin, 3. semester, efterår 2001 (83 s.)

Lektionskatalog Medicin Fase I, 4.-6. semester, efterår 2001 (89 s.)

Lektionskatalog Medicin Fase II, 7.-13. semester, efterår 2001 (224 s.)

Lektionskatalog Udenlandske læger, forår 2001 (26 s.)

Lektionskatalog Udenlandske læger, efterår 2001 (27 s.)

OSVAL-emnekatalog 2001
Oplysninger om reglerne for OSVAL-opgaver og oplysninger om vejledere og emnerne i forårssemesteret (95 s.).
Oplysninger om reglerne for OSVAL-opgaver og oplysninger om vejledere og emnerne i efterårssemesteret (95 s.).

Masters Programme in International Health MIH 2000-2001
Oplysninger om studiets opbygning, undervisningsmetoder, akademisk grad m.m. (6 s.).

MPH Master of Public Health. To-årig akademisk midtkarriere uddannelse
Faglige og praktiske oplysninger om studiet, tilmelding, varighed m.m. for uddannelsen (8 s.).

Studiehåndbog Master of Public Health 2001/2002
Generelle oplysninger om studiet, evaluering af 1. og 2. år samt masterafhandling (45 s.).

Lektionskatalog Odontologi
Lektionskatalog Odontologi 4., 6., 8. og 10. semester, forår 2001 (á ca. 30 s.).
Lektionskatalog Odontologi 3., 5., 7. og 9. semester, efterår 2001 (á ca. 30 s.).

Rusinformation Odontologi
Faglige og praktiske oplysninger om studiet (38 s.).

Ph.d.-Courses in 2001
Kataloget omhandler en række basale metodologiske kurser, (I-V), som afholdes en eller to gange årligt samt en række specialiserede kurser (VI-IX) (48 s.).

Ph.d.-Courses Autumn 2001
Kataloget omhandler supplerende kurser i 2001 (50 s.).

Det Humanistiske Fakultet

1.-årsprøven
Oversigt (4 s.) over Det Humanistiske Fakultets studieaktivitetskrav på 1. studieår.

A Short Guide to the Faculty of Humanities. Second revised edition
Pjecen udleveres til udenlandske studerende på studieophold ved Det Humanistiske Fakultet og indeholder dels en beskrivelse af fakultetets fagområder, dels generelle råd og vink om studieophold i Danmark (24 s.). Pjecen er tilgængelig på www.hum.ku.dk/studieinformation.

Deruda'
Pjece med vejledning til studerende der ønsker at tage på studieophold ved et udenlandsk universitet. Indeholder bl.a. detaljerede oplysninger om planlægning af studieopholdet, om finansiering og en fyldig vejledning i at skrive stipendieansøgning samt generelle råd om forhold man skal være opmærksom på inden man rejser ud (32 s.).

Eksamen – Hvordan & hvorledes?
Pjecen er et opslagsværk til brug for de studerende i forbindelse med eksamen (24 s.). Den er ligeledes tilgængelig på www.hum.ku.dk/studieinformation.

Humanistiske Studier 2002
Humanistiske Studier henvender sig til alle, der overvejer at søge ind på en humanistisk universitetsuddannelse i København. Publikationen beskriver de mere end 50 humanistiske fag ved Københavns Universitet. Fagbeskrivelserne giver en generel beskrivelse af studiets opbygning, studiestart, studieforhold, udlandsophold og jobmuligheder; der er informationer om optagelse og om hvordan undervisningen foregår og en oversigt over mulighederne for at få vejledning i forbindelse med studievalg. Desuden er der billeder fra hvert fagmiljø, og fagenes studievejledere giver svar på de mest almindelige spørgsmål (FAQ). Studerende fra forskellige fag fortæller i en række interviews om deres erfaringer med at vælge uddannelse og om deres dagligdag som studerende. Humanistiske Studier udgives på cd-rom og er ligeledes tilgængelige på www.hum.ku.dk/humfag2000.

Hvad kan jeg blive
Pjecerne indeholder dels generelle afsnit om jobsøgning og typiske erhvervsmuligheder for humanistiske kandidater, dels fagspecifikke oplysninger om erhvervsmulighederne inden for hvert enkelt af fakultetets fag. Der er udgivet en pjece for hvert af fakultetets fag (ca. 5 s.). Pjecerne er desuden tilgængelige på www.hum.ku.dk/studieinformation.

Hvor kan jeg få vejledning? Vejledningsguide for studerende ved Det Humanistiske Fakultet
Guiden (10 s.) skal give studerende bedre mulighed for at få overblik over hvilke typer vejledning de kan få. Pjecen giver en oversigt over vejledningsinstanser på forskellige niveauer: fra fakultetets institutter, over Det Humanistiske Fakultet og Københavns Universitet til Undervisningsministeriet. For hver instans er der en beskrivelse af hvilken type vejledning der ydes, (web-)adresse, åbningstid mv.

Lektionskatalog
Det Humanistiske Fakultet udgiver forud for hvert semester en lektionskatalog på omkring 400 sider. Lektionskatalogen indeholder informationer om al undervisning ved fakultetets fag, undervisernes telefonnumre og træffetider samt generelle afsnit om bl.a. fælles faciliteter, studievejledning og studiestruktur. Lektionskatalogen findes desuden på www.sis.ku.dk.

Naturvidenskab + humanistisk bifag
Pjecen er en vejledning til studerende fra Det Naturvidenskabelige Fakultet som ønsker at læse bifag ved Det Humanistiske Fakultet (12 s.).

Specialepjecer
Pjecerne indeholder generelle afsnit om specialeskrivning og fagspecifikke afsnit om lokale regler i forbindelse med specialeskrivning. Der er udgivet en pjece for de fleste af fakultetets fag (ca. 20 s.). Specialepjecerne er desuden tilgængelig på www.hum.ku.dk/studieinformation.

Studiehåndbøger
En række af fakultetets fag har udgivet studiehåndbøger med oplysninger om studieordninger og generelle regelsæt for uddannelserne, eksamensaflæggelse mv. samt praktiske oplysninger af forskellig art.

SU's aktivitetskrav
Oversigt (4 s.) over de studieaktivitetskrav, der stilles i forbindelse med tildeling af SU.

Tilvalgsavis 2001
Tilvalgsavisen beskriver indhold og omfang af alle BA-tilvalg ved Det Humanistiske Fakultet og de tilvalg som universitetets andre fakulteter udbyder for studerende fra humaniora. Tilvalgsavisen er også tilgængelig på www.humanist.ku.dk.

Tværfaglige kandidatuddannelser – på og uden for Det Humanistiske Fakultet
Information til bachelorer om mulighederne for at vælge kandidatuddannelse uden for deres grundfag. Pjecen (7 s.) beskriver fire tværfaglige kandidatuddannelser på Det Humanistiske Fakultet samt to kandidatuddannelser, der er åbne for andre bachelorer fra humaniora. Derudover er der praktiske oplysninger om indskrivning og muligheder for vejledning, både inden for og uden for Det Humanistiske Fakultet.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Studiehåndbogen
Studiehåndbogen udkommer på Det Naturvidenskabelige Fakultet én gang årligt og gives til de nystartede studerende. Ældre studerende har mulighed for at se studiehåndbogen i en netversion på hjemmesiden www.sis.ku.dk. Den indeholder en almen del, der er fælles for alle studieretninger ved fakultetet. Ligeledes indeholder studiehåndbogen en faglig del, der er specifik for de enkelte studieretninger samt kursusbeskrivelser for de enkelte kurser. Sidetallet i studiehåndbogen varierer for de enkelte fag, således mellem 140 sider for Studiehåndbogen for Idræt og 380 sider for Studiehåndbogen for MDFK-faggruppen.

Lektionsplanen
Lektionsplanen indeholder kursusbeskrivelser for de enkelte fag, samt oplysninger om undervisningssteder og -tidspunkter, pensum, eksamensdatoer osv. Lektionsplanen bliver offentliggjort på nettet under adressen www.sis.ku.dk/nat.

Studier på Naturvidenskab
Brochuren henvender sig til alle, der ønsker at søge ind på en naturvidenskabelig uddannelsen. Man kan her læse om de enkelte fag samt studerendes og kandidaters beskrivelse henholdsvis studiet, og hvad de bruger uddannelsen til.

Andre fakultetspublikationer 2001

Det Teologiske Fakultet

TEOL-information
Fakultetet udgiver to gange årligt, i februar og september, "TEOL-information" med bl.a. artikler om forskningsprojekter og -resultater samt oversigter over foredrag og øvrige aktiviteter ved fakultetet. "TEOL-information" distribueres gratis til udvalgte offentlige og kirkelige institutioner samt til indenlandske universiteter, gymnasier, hovedbiblioteker og pressen. Oplag: 3.500. Bladet kan rekvireres ved henvendelse til Det Teologiske Fakultet, Købmagergade 44-46, Postboks 2164, 1150 København K, telefon 35 32 36 09, moe@teol.ku.dk.

Det Juridiske Fakultet

JURA
Fakultetet udsender 6 gange årligt "Jura", Nyt fra Det Juridiske Fakultet. Oplag: 5.250. Redaktion: JURA, Det Juridiske Fakultet, St. Kannikestræde 11, Postboks 2177, 1017 København K, telefon 35 32 35 22, fax 35 32 32 02, lene.staerbo@jur.ku.dk. Distribution: telefon 35 32 35 22.

§-en (Paragraffen)
Fakultetet udsender det ugentlige, elektroniske nyhedsbrev "§-en" (Paragraffen) som mest har karakter af et internt meddelelsesblad til alle fakultetets medarbejdere (+ dem som i øvrigt måtte være interesserede). Tilmelding til nyhedsbrevet, kommentarer, spørgsmål, indlæg, mv. kan rettes til Carsten Smidt, telefon 35 32 55 76, carsten.smidt@jur.ku.dk.

Årsberetning 2000
Fakultetet udsendte for første gang en årsberetniing. den er på 36 sider i A4-format og indeholder bland andet beskrivelser af fakultetet, det juridiske studium, forskning, økonomi, sket i året og portrætter af de videnskabelige medarbejdere. Oplag: 2.000

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Nyt fra fakultetet
Fakultetet udsender hver fredag internetnyhedsbrevet "Nyt fra Fakultetet". Dette elektroniske nyhedsbrev orienterer om initiativer og arrangementer både internt og til en stor ekstern modtagerkreds. Gratis e-mail-abonnement på nyhedsbrevet kan fås ved henvendelse til samf-fak@samf.ku.dk eller på Nyhedsbrevets hjemmeside www.samf.ku.dk/nyhed/nytfrafak.htm hvor man også kan finde et arkiv med tidligere numre af nyhedsbrevet.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

SVF-Nyhedsbrev og SVF-Avisen
Fakultetet udsender dels et "Nyhedsbrev" dels "SVF-Avisen". Redaktion: Scheele Kommunikation, Strandvejen 656, 2930 Klampenborg, telefon 39 90 11 56, fax 39 90 11 57, scheele@journalist.dk.

Sprøjten
Desuden redigerer fakultetet selv det elektroniske nyhedsbrev "Sprøjten", der udkommer en gang om måneden på www.sund.ku.dk/Aktuelt/svf-intern/SVF_udgivelser.htm.

Det Humanistiske Fakultet

Humanist
Fakultetet udsender "Humanist", et internt meddelelses- og debatorgan. Avisen beskæftiger sig med nyheder om fakultetet, debatstof om generelle universitetspolitiske spørgsmål, information til de studerende om studiestart, tilvalg, semesterstart, nye uddannelsestilbud, gæsteforelæsninger mv. "Humanist" udgives desuden som internetavis på www.humanist.ku.dk, hvor der også er en arrangementskalender og et online-artikelarkiv. Redaktion: Humanist, Njalsgade 80, lokale 18.1.48, 2300 København S, telefon 35 32 80 30, fax 35 32 80 52, redaktion@humanist.ku.dk.

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Hovedområdet
Fakultetet udsender "Hovedområdet", der bringer artikler om aktuelle forsknings-, undervisnings-, og universitetspolitiske emner med relevans for fakultetets ansatte og studerende. Årsabonnement: 50 kr. Redaktion: Hovedområdet, Det Naturvidenskabelige Fakultet, Øster Voldgade 3, 1350 København K, telefon 35 32 42 15, fax 35 32 42 30,

hoved.omraadet@nat.ku.dk, web: www.nat.ku.dk/hoved-omraadet.

Diversitet
En publikation med 50 korte artikler om forskning og formidling i 2000 på Det Naturvidenskabelige Fakultet (50 s., 20 x 21 cm).

Universitetsavisen

Universitetsavisen udkommer 20 gange årligt, hver 14. dag bortset fra sommer- og vinterferien. Avisen udkommer med 16-24 sider i et gennemsnitligt oplag på 45.000 eksemplarer.

Det er Universitetsavisens formål at bringe nyheder, reportager og debat om og for studerende og ansatte på Københavns Universitet.

I forbindelse med valg til de styrende organer mv. udgives særlige valgaviser.

Desuden bringer Universitetsavisen meddelelsesstof i form af stillingsopslag, gæsteforelæsninger etc. fra universitetets ledelse, fakulteterne og institutterne.

Universitetsavisens redaktion består af en ansvarshavende redaktør (DJ), en journalist (DJ), en journalistpraktikant, en informationsmedarbejder (DM) samt en studentermedhjælp. Redaktøren er ansvarlig ifølge presseloven og redigerer avisen efter de sædvanlige journalistiske principper og ansvar.

Universitetsavisen sendes med post til samtlige studerende og ansatte. Derudover sendes avisen til pressen, politikere, ministerier og udvalgte beslutningstagere på det uddannelses- og forskningspolitiske område.

Der kan abonneres på Universitetsavisen til en pris af 100 kr. årligt.

Redaktion: Krystalgade 16, 1172 København K, telefon 35 32 28 98, fax 35 32 29 20, e-mail: uni-avis@adm.ku.dk, www-adresse: www.ku.dk/led/Universitetsavisen.

Universitetsradioen

Universitetsradioen har siden 1987 sendt i hele det storkøbenhavnske område med brugere af Københavns Universitet som primær målgruppe, det vil sige både studerende, lærere og teknisk administrativt personale. Universitetsradioen drives på frivillig basis af cirka 100 studerende fra alle fakulteter på Københavns Universitet.

Universitetsradioen sigter mod dagsaktuel formidling af nyheder med tilknytning til både Københavns Universitet, andre højere læreanstalter samt uddannelsesverdenen generelt. Målet er især at være tværfaglig, ligesom radioen er nonkommerciel og uafhængig af partipolitiske interesser.

Universitetsradioen støttes ikke driftsmæssigt af Københavns Universitet, men tilknytningen til universitetet er med tiden blevet styrket kraftigt, hvilket skyldes en stor opbakning fra hele universitetet. Således lægger universitetet lokaler til Universitetsradioens aktiviteter.

Universitetsradioens udsendelser strækker sig emnemæssigt fra dag-til-dag service for brugerne af universitetet til mere dybdeborende debat-, tema- og reportageprogrammer, bl.a. med vægten lagt på emner inden for uddannelse og forskning. I 2001 har Universitetsradioen f.eks. dækket rektor- og konsistorievalget gennem daglige ekstraudsendelser i valgperioden samt arrangeret og transmitteret en debataften med repræsentanter fra de opstillede studenterlister til konsistorium. Formålet har været, som de studerendes eget organ, at give den bredest mulige dækning af valget i et demokratisk øjemed.

Universitetsradioen ønsker med sit virke også at give interesserede universitetsbrugere mulighed for at prøve at formidle viden tværfagligt til gavn for alle på universitetet.

Siden foråret 1992 har Universitetsradioen delt sendefrekvens med lokalradioer fra DTU, og har derved skabt grundlag for en decideret uddannelsesfrekvens, hvor alle grene af uddannelsesverdenen kan blive dækket. Siden medio 2001 har Universitetsradioen sendt via en ny og bedre sender fra toppen af Rigshospitalet. Dette har bevirket at radioen nu modtages i et større område, i stereo og i bedre lydkvalitet end før.

Universitetsradioen sender på 95,5 MHz og 95,2 MHz på hybridnet: Mandag-fredag fra kl. 8.30-11.30 og 22.30-02.00 (fredag fra 23.00).

Redaktion: Universitetsradioen, Krystalgade 14, 1172 København K, telefon 35 32 39 39, fax 35 32 39 38, e-mail: redaktionen@universitetsradioen.dk, www.universitetsradioen.dk.

Designprogram

Universitetets nye designprogram bygger på resultatet af en designkonkurrence, der i efteråret 2000 blev vundet af designvirksomheden Kontrapunkt.

I løbet af foråret 2001 bearbejdedes grundelementerne i

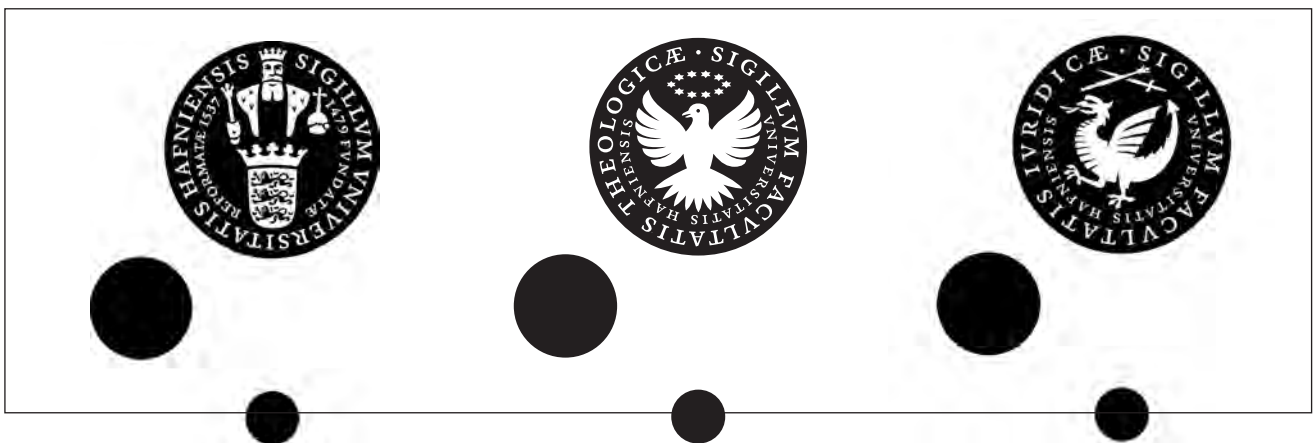

Universitetslogoet med seglene for henholdsvis universitetet, Det Teologiske og Det Juridiske Fakultet.

vinderforslaget. Universitetets nytegnede segl, som indgår i logoet, med Christian 3 og årstallene for henholdsvis af Københavns Universitets grundlæggelse under Christian 1 i 1479 og for genindvielsen som protestantisk universitet under Christian 3 i 1537, godkendtes endeligt af Rigsarkivet 6. juli 2001. Også Det Teologiske og Det Juridiske Fakultet fik hver deres segl godkendt af Rigsarkivet i 2001. Det teologiske segl indeholder en due som symbol på helligånden, og en krans med 10 stjerner som symbol på de ti bud. Det juridiske segl indeholder en lindorm som symbol på kampen mod det onde. Over lindormen ses sværd og scepter over kors.

Det nye design blev i løbet af 2001 taget i brug på en lang række publikationer, herunder på Universitetsavisen og på fakulteternes og fællesadministrationens websider. Ved udgangen af 2001 var udformningen af bl.a. brevpapir, visitkort, eksamensbeviser, stillingsannoncer m.v. under udarbejdelse til ibrugtagning i 2002.

Designprogrammet kan følges på www.ku.dk/led/design.

Internet

Universitetets samlede web-præsentation koordineres i Internetudvalget, der er et stående udvalg nedsat af universitetsdirektøren, bestående af repræsentanter for fakulteterne og fællesadministrationen. En væsentlig del af den daglige oprettelse og vedligeholdelse udføres decentralt af fakulteterne og i de enkelte institutter og afdelinger. Universitetets fælles og overordnede websider redigeres og vedligeholdes i fællesadministrationen.

I 2001 gennemførtes en brugervenlighedstest som omfattede en lang række testpersoner repræsenterende de forskellige brugergrupper. Testen skulle i realiteten afdække funktionaliteten i hele universitetets brogede web-præsentation. Sammen med universitetets implementering af en ny visuel identitet, der i 2001 blandt andet gav sig udslag i at det nye design blev indført på fakultetswebsiderne og på universitetets hovedwebside, www.ku.dk, skal brugervenlighedstestens resultater danne grundlag for udarbejdelsen af en forbedret web-præsentation for Københavns Universitet som helhed.

I forbindelse med Statens Informations undersøgelse "Bedst på nettet" af 687 danske undervisningsinstitutioners websteder, tildeltes Københavns Universitet 3. oktober 2001 fire ud af fem mulige point.

Københavns Universitets Internetudvalg findes på www.ku.dk/led/internetudvalget, og brugervenlighedstesten på www.ku.dk/sa/brugervenlighed.

Der er i 2001 oprettet et portalværksted som findes på www.ku.dk/portal.

Videnskabsbutikken

Videnskabsbutikken under Det Samfundsvidenskabelige og Det Juridiske Fakultet på Københavns Universitet blev oprettet i 1992, og har til opgave at formidle kontakt mellem de to fakulteters studerende og interessenter uden for universitetet. Kontakten sker i form af formidling af projektforslag fra private og offentlige foreninger, organisationer, institutioner mv., til de studerende som kan beskæftige sig med projekterne i form af såvel speciale- som bacheloropgaver. Udover de faste projekter som videnskabsbutikken udbyder, er det muligt for studerende at få hjælp af videnskabsbutikken til selv at finde en interesseret samarbejdspartner. Det er naturligvis et krav at projekterne er af almen interesse, at der ikke gåes på kompromis med den faglige lødighed og at projekterne i øvrigt ikke har et kommercielt sigte. Den færdige opgave ISBN-registreres og udgives efterfølgende gennem Videnskabsbutikken, som forestår optrykning og videresalg af projekterne til interesserede til kostpris.

Hvert år udsender videnskabsbutikken et projektkatalog, hvori alle de indkomne projekter samles. Der informeres desuden om nye projekter gennem videnskabsbutikkens hjemmeside, der meget hurtigt er blevet den primære informationskanal til de studerende. Desuden informerer Videnskabsbutikken om sig selv via opslag og informationsmøder på de enkelte institutter, og har i det seneste år fået omtale i artikler i bl.a. DJØF-bladet og i POLIT'en som er de økonomistuderendes blad. Sammen med videnskabsbutikkerne på RUC og DTU udgiver Videnskabsbutikken desuden bladet Anvendt Viden, hvor studerende inviteres til at formidle deres færdige projekter til et bredt publikum. Bladet udsendes til alle samarbejdspartnere.

Videnskabsbutikken har i 2001 haft en fremgang i aktivitetsniveauet bl.a. med opsøgning af en række nye projektstillere som TDC (tidl. Teledanmark), POEM, Foreningen Nydansker, Center for Udviklingsforskning og det Kriminalpræventive Råd. Desuden blev der i 2001 afleveret 12 færdige projekter, mens ca. 20 projekter blev sat i gang.

Videnskabsbutikken har fire ansatte – alle studerende – med en samlet arbejdstid svarende til ca. én fuldtidsansat.

Adresse: Videnskabsbutikken ved Det Samfundsvidenskabelige og Det Juridiske Fakultet, Nørregade 34, 4. sal, 1165 København K, telefon 35 32 30 99, e-mail: vb@samf.ku.dk, web: www.samf.ku.dk/vb.

Studieadministrationens informationsvirksomhed

Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning

Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning tilbyder nuværende og kommende studerende information om uddannelsesmuligheder på Københavns Universitet og Øresundsuniversitetet samt om studieforhold, adgangskrav, optagelsesbetingelser og erhvervsmuligheder efter endt uddannelse. Samtidig koordinerer Studievejledningen vejledningsindsatsen på universitetet.

Endvidere afholdes regelmæssigt møder, herunder årsmøder og gå-hjem-møder for fagenes studievejledere. Se desuden afsnittet om Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning under "Uddannelserne" i årbogens hovedafsnit "Fælles beretning".

Åbningstid: mandag til fredag 10-15, torsdag 10-17.

Adresse: Fiolstræde 22, 1171 København K, telefon 33 14 15 36, fax 35 32 28 92, web: www.ku.dk/sa/Uddannelserogvejledning/studievejledning.html.

Studenterøkonomivejledning

Som en nyskabelse blev der i 1999 oprettet en særlig Studenterøkonomivejledning i tilknytning til Den Centrale Studie- og Erhvervsvejledning. Studenterøkonomivejledningen er primært henvendt til studerende ved Københavns

Universitet, der har brug for råd og vejledning om økonomi og andre sociale forhold samt ansøgere, der er i tvivl om, hvorvidt de som studerende vil kunne få økonomien til at hænge sammen. Denne nye vejledningsinstans dækker tydeligvis et stort behov. Åbningstid: Der skal aftales tid til en samtale.

Adresse: Fiolstræde 22, 1171 København K, telefon 35 32 27 90. fax 35 32 28 92, web: www.ku.dk/sa/soe-vejledning/studoekvejl.html.

Åbent Hus

Universitetet afholder hvert år Åbent Hus umiddelbart før ansøgningsfristen til kvote 2. I 2001 afholdtes arrangementet den 1. marts. Åbent Hus retter sig fortrinsvis mod afgangselever fra gymnasier og HF-kurser, som benytter lejligheden til at få mere viden om udvalgte studiemuligheder. Knap 4.000 potentielle ansøgere benyttede dette tilbud i 2001.

Museer og samlinger

Københavns Universitet har sin faste udstillingsvirksomhed i form af fire museer: Geologisk Museum, Medicinsk-Historisk Museum, Zoologisk Museum og Botanisk Museum. Dertil kommer Botanisk Have, der ligesom museerne er beliggende i København. Endelig udgør Øresundsakvariet i Helsingør en del af universitetets samlede offentlige udstillingsvirksomhed. Der er tale om forskningsbaserede institutioner, hvis forskningsvirksomhed og anden aktivitet er beskrevet i institutberetningerne i årbogen.

En samlet oversigt med links til museernes websteder findes på www.ku.dk/led/links/ekst.html.

Botanisk Have

side 839, web:
www.botanic-garden.ku.dk

Botanisk Museum

side 835, web:
www.nathimus.ku.dk/bot/botmus.htm

Geologisk Museum

side 843, web:
www.nathimus.ku.dk/geol/geomus.htm

Medicinsk-Historisk Museum

side 346, web:
www.mhm.ku.dk

Zoologisk Museum

side 819, web:
www.zoologiskmuseum.dk

Øresundsakvariet

side 728, web:
www.oresundsakvariet.ku.dk

Universitetsbiblioteker

Det er en af Det Kongelige Biblioteks hovedopgaver at virke som universitetsbibliotek for Københavns Universitet inden for fagområderne humaniora, teologi, samfundsvidenskab og jura. Universitetsbiblioteksområdet forvalter og udbygger Det Kongelige Biblioteks samlinger af udenlandsk og dansk litteratur til brug for forskning og undervisning inden for de ovennævnte fagområder samt udfører biblioteksmæssig service for institutbibliotekerne under Københavns Universitet (se mere på www.kb.dk/kb/dept/ubo).

Danmarks Natur- og Lægevidenskabelige Bibliotek, DNLB, er Københavns Universitetsbibliotek for natur- og sundhedsvidenskab. Biblioteket er desuden dansk hovedfagbibliotek for natur- og sundhedsvidenskaberne, og dækker fagområderne astronomi, biologi, datalogi, fysik, geovidenskaber, kemi, matematik og sundhedsvidenskab (se mere på www.dnlb.dk).

PUF

I Københavns Universitets Publikations- og Forskningsregistrering registreres alle forskernes publikationer og indgår samtidig i Den Danske Forskningsdatabase (DDF), der igen indgår i Danmarks Elektroniske Forskningsbibliotek (DEF). Årets PUF-registreringer publiceres bl.a. universitetets årbog. Se mere på www.ku.dk/stat (PUF), www.forskningsdatabase.dk (DDF) og www.deff.dk (DEF).

Museum Tusculanums Forlag

Københavns Universitet driver ikke eget universitetsforlag. Det nærmeste man kan komme denne funktion er Museum Tusculanums Forlag/Museum Tusculanum Press, der blev stiftet i 1975 som en selvejende institution (erhvervsdrivende fond). Forlaget udgiver alment formidlende bøger og videnskabelige afhandlinger inden for humaniora, samfundsvidenskaberne og teologi. Forlaget har til huse på Københavns Universitet og betragter det som en væsentlig opgave at udgive afhandlinger skrevet af forskere med tilknytning til Københavns Universitet og Det Kongelige Bibliotek. Det er muligt at bestille gratis abonnement på forlagskatalog og nyhedsbreve. Adresse: Københavns Universitet, Njalsgade 92, 2300 København S, telefon 35 32 91 09, fax 35 32 91 13, e-mail: mtp@mtp.dk, web: www.mtp.dk.

Det Teologiske Fakultet

Dekanatet for Det Teologiske Fakultet

Dekan John Strange

Prodekan Lauge O. Nielsen

Fakultetets ledelse
Pr. 1.2.2001: Dekan, docent John Strange.
Prodekan, lektor Lauge Olaf Nielsen.
Sekretariatschef Niels Christian Toldvang-Nielsen.

Fakultetsråd
Pr. 1.2.2001: Dekan, docent John Strange (dekan og formand).
Lektor Lauge O. Nielsen.
Professor Holger Bernt Hansen.
Lektor Henrik Tronier.
Professor Theodor Jørgensen.
Overassistent Susanne Lux.
Bibliotekar Anne Nørgaard-Pedersen.
Biskop Holger Jepsen (ekstern repræsentant).
Journalist Nils Gunder (ekstern repræsentant).
Stud.theol. Marie Damm (stud.rep.).
Stud.theol. Niels Ulrik Vangsgaard (stud.rep.).

Adresse
Købmagergade 44-46, st.
1150 København K
Telefon 35 32 36 03
Fax 35 32 36 00
teol-fak@fak.teol.ku.dk
www.teol.ku.dk

Dekanens årsberetning

Efter evalueringen af de teologiske studier er der i samarbejde med fakultetet i Århus udarbejdet en revision af studieordningen, som nu er trådt i kraft, og som vil styrke kandidaternes teologiske viden og samtidig gøre administrationen enklere. Den er blevet pænt modtaget af de studerende, selv om den har medført øgede pensumkrav på grunduddannelsen, og ved kandidateksamen i vinteren 01/02 har der været en del studerende, der har ønsket at gå over på den ny eksamensordning.

I denne forbindelse er det glædeligt at konstatere, at antallet af beståede eksaminer i det sidste år var højere end året før, hvilket jo har stor betydning for økonomien i de kommende år, hvor universitetet som helhed bliver udsat for ret så kraftige nedskæringer.

Samtidig har fakultetets arbejde været præget af tillægget til udviklingskontrakten med forskellige initiativer indenfor IT, internationalt arbejde, forskerskole og udvikling af mastergrader.

Fakultetet har ansat to nye professorer, i faget Det Ny Testamentes Eksegese og i faget Kirke- og Teologihistorie. Denne styrkelse af lærerstaben er et led i fakultetets bestræbelser på at opretholde et højt fagligt niveau.

Fakultetet har indledt et samarbejde med Det Teologiske Fakultet i Nuuk, og har allerede modtaget den første bachelor, som skal gennemføre en særligt tilrettelagt teologisk overbygning. Fakultetet håber at dette samarbejde kan udbygges i de kommende år også med en lærerudvekslingsordning.

Danmarks Grundforskningsfond har efter international evaluering, besluttet at oprette to tværfaglige forskningscentre, der begge skal placeres ved Det Teologiske Fakultet, dels “Centre for Subjectivity Research” og “Cultural Transformation of the Medieval Ritual Heritage in the West”. Begge centre vil give et stærkt tilskud til fakultetets forskning. Centrene starter i foråret af 2002.

Resultat
Fakultetet har en marginal nedgang i STÅ samt en marginal stigning af kandidater. Fakultetet har iværksat nye ph.d.-stipendier, så vi igen har årsværksstigning i denne kategori. Personalesituationen er stort set uændret. Der er en markant stigning af den tilskudsfinansierede forskning, og denne stigning fortsætter i de næste år. Der er en stigning i VIP årsværk, som igen skyldes stigningen i den tilskudsfinansierede forskning. Der er en marginal nedgang i DVIP.

Ressourcer
Flerårsaftalemidlerne har medført nye initiativer på fakultetet, der ellers ikke var råd til. Videreførelse af de faglige aktiviteter fra 2000 er sket på baggrund af svagt faldende basisbevilling, mindre STÅ-produktion, stagnerende Åben Uddannelses indtægter, stigende eksterne bevillinger samt en strammere økonomistyring.

Der er stadig behov for øgede ressourcer, hvis fakultetets udviklingsplan og anbefalingerne fra turnusevalueringen af teologiuddannelsen skal efterleves.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 1997-2001

	Udgifter i mio.kr., løbende priser				
Formål	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	***21,903***	***22,254***	***15,685***	***13,825***	***15,057***
Basisforskning	8,522	8,435	8,602	9,285	9,531
Tilskudsfinansieret forskning	9,524	10,095	3,824	2,513	3,413
Kontraktsforskning	0,000	0,000	0,132	-0,182	0,045
Forskeruddannelse	3,857	3,724	3,128	2,210	2,068
Uddannelse i alt	***14,089***	***13,289***	***15,298***	***15,772***	***16,469***
Ordinær uddannelse	12,355	11,583	12,831	12,984	13,527
Åben uddannelse	1,401	1,607	2,309	2,629	2,796
International studenterudveksling	0,333	0,099	0,158	0,160	0,146
Andre faglige formål i alt	***0,000***	***0,000***	***0,000***	***0,000***	***0,003***
Generel ledelse og administration	1,324	1,740	1,764	2,013	2,031
Kapitalformål i alt	***0,000***	***0,000***	***0,000***	***0,000***	***0,000***
I alt	***37,316***	***37,283***	***32,748***	***31,611***	***33,560***

Tabel 2. Aktiviteter 1997-2001

	Aktiviteter				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Antal studerende (excl. orlov)	951	998	1037	1039	978
Antal STÅ	343,6	376	421,9	395,5	393,3
Antal optagne pr. 1. oktober	163	164	167	161	145
Antal 1. prioritetsansøgere	188	140	149	123	102
Gennemsnitsalder for optagne	26,0	26,0	27,8	28,3	26,6
Medianalder, for optagne	23	23	24	24	23
Antal kandidater	45	28	39	50	51
Gennemsnitsalder, kandidater	34,2	36,8	33,8	34,4	33,7
Medianalder, kandidater	32	32	32	31	31
Gennemsnitlige gennemførselstid, kandidater	9,5	8,7	9,7	9,2	9,2
Median gennemførselstid, kandidater	8	8	9	8,5	8
Åben uddannelse, antal deltagerbetalende STÅ	106,0	153,5	139,4	158,9	113,6
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	17,9	18,0	20,1	21,0	17,5
Antal forskerudd.stud., pr. 1. oktober, i alt	29	20	22	23	22
Heraf mænd	17	8	12	13	12
Heraf kvinder	12	12	10	10	10
Antal ph.d-afhandlinger, året	3	3	4	4	1
Antal stud. der udløser internationaliseringstilskud	22	24	43	44	39
Heraf indgående	15	15	36	35	24
Heraf udgående	7	9	7	9	15
Antal doktorgrader	1	1	0	1	0
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	85	87	159	164	147

Dekan John Strange

Institut for Bibelsk Eksegese

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: Professor, dr.theol. Mogens Müller.
Institutbestyrelse: Institutlederen; lektor, cand.theol. Lone Fatum; professor, dr.theol. Niels Peter Lemche; korrespondent Anne-Lise Pemmer.

Adresse
Købmagergade 44-46, 2. sal
1150 København K
Telefon 35 32 36 45/46
Fax 35 32 36 52
ibe@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/ibe

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Instituttet har besat et professorat i Ny Testamente. Der var to ansøgere; begge mænd og begge kvalificerede. Stillingen blev besat med lektor, dr.phil. et theol. Troels Engberg-Pedersen.

Forskningsvirksomhed
Institut for Bibelsk Eksegese udgør rammen om forskning og undervisning i stofområderne Gammel og Ny Testamente samt de bibelske skrifters omverden, dvs. den græsk-romerske kultur og den antikke jødedom. Da de bibelske skrifter studeres på grundlag af deres oprindelige sprog, indbefatter fagene såvel hebraisk som græsk filologi. Samtidig beskæftiger de sig med egentlig fortolkning samt med hermeneutik, dvs. teoridannelserne omkring forståelsesproblematikken. Endelig omfatter de periodens historie, herunder Det Mellemste Østens arkæologi. Fagene Gammel og Ny Testamente har almindeligvis fungeret som praktisk adskilte fag, bl.a. fordi de to bibeldele er skrevet på henholdsvis hebraisk og græsk, men desuden fordi Det Gamle Testamente i første række bliver betragtet som kilde til det jødiske folks historie og religion, mens Det Nye Testamente er en kristen skriftsamling. En voksende erkendelse af den intertestamentariske periodes betydning og kristendommens oprindelse som en jødisk bevægelse har imidlertid muliggjort et frugtbart samarbejde mellem de to fag, ikke mindst omkring Dødehavsskrifterne (Qumran). Forskningen koncentrerer sig om forståelsen af Det Gamle Testamente som et antik-jødisk dokument, betydningen af den før-kristne græske oversættelse af jødedommens Bibel, Dødehavsskrifterne såvel som kristendommens indfældethed i den hellenistiske verden, samt nye hermeneutiske tilgange i bibelstudiet, herunder den af kvindeteologien inspirerede kønshermeneutik.

Gammel Testamente
De gammeltestamentlige salmer. Færdiggørelse af kommentarer til Bind II-III i projektet "Udarbejdelse af ny kommentar til Davids Salmer" ved arbejdsgruppe ved Institut for Gammel og Ny Testamente, Aarhus Universitet (Bodil Ejrnæs).

Færdiggørelse af "Lidelse, redning og indsigt i Hodajot, salmerne fra Qumran" (Bodil Ejrnæs).

Revideret og udvidet udgave af "Dødehavsskrifterne og de antikke kilder om essæerne i ny oversættelse" (redaktion Bodil Ejrnæs, Niels Peter Lemche og Mogens Müller). Herunder udarbejdelse af ny oversættelse med indledning og kommentarer af en række tekster fra Qumran, der til dato ikke har været oversat til dansk, i samarbejde med Søren Holst og Jesper Høgenhaven (Bodil Ejrnæs).

Det Gamle Testamente mellem Teologi og Historie – ny indgang til forskning af Det Gamle Testamente set i relation til fremkomsten og opgøret med det historisk-kritiske forskningsparadigme (Niels Peter Lemche).

Fra Gilgamesh til Jesus: Den intellektuelle tradition som afspejlet i Det Gamle Testamentes anvendelse af nærorientalske og klassiske fortællemønstre. I samarbejde med Thomas L. Thompson (Niels Peter Lemche).

Kommentar til Jobs Bog, samt studie over Visdomslitteraturens udbredelse i Det Gamle Testamente med henblik på navnlig skrifter og skriftsamlinger, der ikke traditionelt forbindes med denne tradition (Arne Munk).

"Tell el-Fukhar, Jordan". Udgravningsrapport samt forberedelse af afsluttende kampagne 2002 (2001 aflyst pga. den politiske situation) (John Strange).

Færdiggørelse af artikel om "Bibelsk og ægyptisk skabelsesteologi" (John Strange).

Færdiggørelse af arbejde om "Jordan mellem Ægypten og Mesopotamien i Bronze- og Jernalder" (John Strange).

Færdiggørelse af artikel om "Helleniseringen af Jerusalem og Herodes" (John Strange).

Færdiggørelse af manuskript til bog med arbejdstitlen "The Exodus Story According to Ezekiel the Tragedian and the Exodus Manuscripts from Qumran. A Study of the Early Text History of the Book of Exodus". Udgives i serien Copenhagen International Seminar i Sheffield, England (Fl. A.J. Nielsen).

Forberedelse af nyt projekt: Exodus-motiver i Det Gamle Testamente (Flemming A.J. Nielsen).

"Literary Elements and Their Functions in the Bible" (Thomas L. Thompson).

"From Gilgamesh to the Gospels" Monografi (Niels Peter Lemche og Thomas L. Thompson).

"In Our Image: Jesus, David and the Problem of God". Monografi (Thomas L. Thompson).

Ny Testamente
"Body Language in Paul" (Troels Engberg-Pedersen).

"Moral Exhortation (Paraenesis) in the New Testament and its Ancient Context" (Troels Engberg-Pedersen).

Bidrag til "Forum for Bibelsk Eksegese 12": "Lidelsens politik: Fra Paulus til Perpetua" (Lone Fatum).

Household, Family, and Christian Tradition, (eds. Anneke Mulder-Bakker, Jocelyn Wogan-Browne). Bidrag hertil: Spiritual Maleness and Women's Authority in The New Testament Apocrypha (Lone Fatum).

To bidrag til amerikansk antologi: "Feminist Campanion volume" (ed. Amy-Jill Levine). Arbejdstitlerne er "Baptism, Gender, and Christ-identity", samt Thecla: "Virginity and Spiritual Maleness" (Lone Fatum).

Læsninger i Markusevangeliet sammen med Geert Hallbäck, Henrik Tronier, Troels Engberg-Pedersen (Lone Fatum).

"Fem aspekter af Jesu død i Markus- og Matthæusevangeliet". Bidrag til Forum for Bibelsk Eksegese 12 (Geert Hallbäck).

Forberedelse af bog med artikelsamling om Markusevangeliet. (Geert Hallbäck).

Lærebog om Ny Testamente. (Geert Hallbäck).

Forarbejder til kommentar til Johannes' Åbenbaring i kommentarserien DKNT. (Geert Hallbäck).

Udtrykket 'menneskesønnen' i fortolkningshistorien: gennem en analyse af fortolkningen af udtrykket 'menneskesønnen' fra De Apostolske Fædre og frem til i dag søges det vist, i hvor høj grad de forskellige tiders eller enkelte teologers kristologi har bestemt forståelsen (Mogens Müller).

"Receptionen af Den jødiske Bibel i Det nye Testamente og den ældste kirke" (Mogens Müller).

"Lidelse og status i Paulus' apostolske selviscenesættelse (2. Kor 2,14-7,4)" (Henrik Tronier).

Kristus som erkendelsesfigur – fra Paulus til Markus (Henrik Tronier).

Kommentar til 2. Korintherbrev (Henrik Tronier).

Paulus og Nietzsche (Henrik Tronier).

"Paul in Space" – Afmytologisering af rumstrukturer hos Filon, apokalypserne og Paulus (Henrik Tronier).

Ph.d.-projekter

"Zionsmetaforen i Es. 4 og Jer. 30-31 som indgang til en litterær tekstanalyse, hvis formål det er at undersøge denne teologiske metafors historiske konnotationer og mulige realpolitiske kontekst" (Ingrid Hjelm).

"Lingvistiske kriterier for datering af klassiske hebraiske tekster – Krigsrullen fra Qumran og "præstelige" afsnit af Pentateuken som udgangspunkt for vurdering af muligheden af at datere gammeltestamentlige tekster ud fra deres sproglige særtræk" (Søren Holst).

"*ouk ex ergôn nomou*: An Investigation of the Function of the Expression 'Works of Law' in Paul's Letters to the Galatians and the Romans" (Nicolai Techow).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Mogens Müller var External Public Examiner af Anders Gerdmars doktorafhandling.

John Strange har opponeret ved disputatsforsvar i Oslo i november 2001 og var medlem af bedømmelseskomité vedr. Marit Skjeggestad: Facts in the Ground.

Troels Engberg-Pedersen har opponeret ved disputatsforsvar i Oslo i oktober 2001.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver "Forum for Bibelsk Eksegese". I 2001 er udkommet bind 11: "Tiden" i bibelsk belysning – redaktion: Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche. Bind 12, der redigeres af Bodil Erjnæs og Lone Fatum, vil udkomme i 2002.

Konferencebind: "The New Testament as Reception (Mogens Müller & Henrik Tronier) (udkommer 2002).

Redaktionelle hverv

Ancient Philosophy (referee Troels Engberg-Pedersen).

Bibliana (Søren Holst, Flemming A.J. Nielsen, Rasmus Nøjgaard og Allan Rosengren).

Copenhagen International Seminar (Niels Peter Lemche og Thomas L. Thompson).

Dansk Teologisk Tidsskrift (Mogens Müller).

European Association of Biblical Studies (Executive Director Niels Peter Lemche).

Member of the Steering Committee of Hellenistic Moral Philosophy and the New Testament Group under Society of Biblical Literature (USA) (Troels Engberg-Pedersen).

Journal of Hebrew Literature (Niels Peter Lemche).

Journal for the Study of the New Testament (Troels Engberg-Pedersen).

Nordisk Nytestamentligt Nyhedsbrev (Troels Engberg-Pedersen).

Scandinavian Journal of the Old Testament (Niels Peter Lemche, John Strange, Thomas L. Thompson).

Institutleder Mogens Müller

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	10,34	0,33	10,67
STIP	1,99	1,00	2,99
TAP	1,33		1,33
Total	*13,66*	*1,33*	*14,99*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	348	88	437
Anskaffelser	255	2	258
Total	*604*	*91*	*695*

Stab

VIP Internt finansieret

Ejrnæs, Bodil; lektor.
Engberg-Pedersen, Troels; professor.
Fatum, Lone Høgild; lektor.
Hallbäck, Geert; lektor.
Lemche, Niels Peter; professor.
Munk, Arne Leininger; lektor.
Müller, Mogens; professor.
Nielsen, Flemming Arne Johannes; adjunkt.
Strange, John; docent.
Thompson, Thomas Lawrence; professor.
Tronier, Henrik Axel Peer; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Skovmand, Marianne Aagaard; forskningsadj.

STIP Internt finansieret

Holst, Søren; ph.d.-studerende.
Techow, Nicolai Rafael; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hjelm, Ingrid; ph.d.-studerende.

Publikationer

Ejrnæs B.: Salmebogsforslagets "Bibelske salmer". Præsteforeningens Blad 2001/7, s. 121-128, 2001.

Ejrnæs B.: "Den lille Bibel" – træk af de gammeltestamentlige salmers receptionshistorie. Dansk Teologisk Tidsskrift 3/2001, s. 161-175, 2001.

Ejrnæs B.: Den nye danske bibeloversættelse – dens modtagelse og anvendelse. i: Svensk Exegetisk Årsbok 66 s. 25-37, Stig Norin (udg.), Uppsala Exegetiska Sällskap, Uppsala 2001.
Engberg-Pedersen T.: Paulus – apokalyptiker og "stoiker". Præsteforeningens Blad 91. årg. nr. 3, s. 26-32, 2001.
Engberg-Pedersen T. (ed.): Paul Beyond the Judaism/Hellenism Divide. 355 s. Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky 2001.
Engberg-Pedersen T.: Introduction. i: Paul Beyond the Judaism/Hellenism Divide s. 1-16, Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky 2001.
Engberg-Pedersen T.: Galaterbrevets parænese i brevet som helhed. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 149-185, Lone Fatum (red.), Fremad, København 2001.
Fatum L.: Immagine di Dio e gloria dell'uomo: le donne nelle comunità paoline. i: A Immagine di Dio. Modelli di genere nella tradizione guidaica e cristiana. A cura di Elisabeth Børresen s. 63-144, Carocci, Roma 2001.
Fatum L. (red.): Læsninger i Galaterbrevet. 196 s. Fremad, København 2001.
Fatum L.: Indledningsspørgsmål. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 13-24, Fremad, København 2001.
Fatum L.: Identifikation med Kristus: Om kaldsbevidsthed, udfrielse og dåbsfællesskab. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 43-77, Fremad, København 2001.
Fatum L.: Bibeltro og jødeforagt. Anmeldelse af Martin Schwarz Lausten: De fromme og jøderne. Teol-information 23, s. 14-17, 2001.
Fatum L.: Mattæusevangeliet som historisk og bibelteologisk produkt. Anmeldelse af Mogens Müller: Kommentar til Matthæusevangeliet. Præsteforeningens Blad 36, s. 794-800, 2001.
Hallbäck G.: Fraværets figurer. Om nadveren i gudstjeneste og evangelium. Kritisk Forum for Praktisk Teologi 83, marts 2001, s. 26-40, 2001.
Hallbäck G.: Teaterets genritualisering i det 20. årh. Fra Antonin Artaud til Eugenio Barba. Fønix 2, 2001, s. 106-122, 2001.
Hallbäck G.: Jesu fødsel. i: "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11 s. 129-163, Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche (red.), Museum Tusculanum, København 2001.
Hallbäck G., Lemche N.P. (red.): "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11. 163 s. Museum Tusculanum, København 2001.
Hallbäck G.: From Apocalyptic to Sage. Paradigms of Jesus in the 20th Century. Svensk Teologisk Kvartalskrift Årg. 77, s. 118-125, 2001.
Hallbäck G.: Jerusalem og Antiokia. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 79-96, Lone Fatum (red.), Fremad, København 2001.
Hallbäck G.: Galaterbrevet som helhed. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 25-42, Lone Fatum (red.), Fremad, København 2001.
Hallbäck G.: Apokalyptik. i: Elia. Ingvar Cronhammar s. 85-90; 171-176, Ingvar Cronhammar, Gunnar Merrild, Denis Petersen (red.), Herning 2001.
Hallbäck G.: Jesus-forskningens kulturhistorie. Københavns Universitet. Årsberetning 2000, s. 26-27, 2001.
Hjelm I.: Tabte drømme og nye begyndelser: Bibelsk tradition som reiterativ diskurs. i: "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11 s. 48-64, Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche (red.), Museum Tusculanum, København 2001.
Hjelm I.: Samaritans and Samaritanism. Holders of the Old Tradition. AB – The Samaritan News 783-784, s. 79-90, 2001.
Hjelm I.: The Hezekiah Narrative as a Foundation Myth for Jerusalem's Rise to Sovereignty. Islamic Studies 40:3, s. 661-674, 2001.
Holst S.: Påståelighedens hermeneutik. Fønix 25. årg., s. 57-62, 2001.
Holst S.: Dødehavsskrifterne: de ældste hebraiske tekstvidner. i: Ny bibeloversættelse – på videnskabeligt grundlag s. 95-104, Jens-André P. Herbener, C.A. Reitzel, København 2001.
Lemche N.P.: Prægnant tid i Det Gamle Testamente. i: "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11 s. 29-47, Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche (red.), Museum Tusculanum, København 2001.
Martens K.: Kreativ bibeltolkning – de jødiske rabbineres "midrash". Bibliana 2. årg. nr. 2, s. 7-17, 2001.
Martens K.: "Dit hår er som en flok geder, der kommer ned fra Gileadbjerget": Højsangen, metaforteori og arabisk kærlighedspoesi. Fønix 25. årg. 2001, s. 123-130, 2001.
Martens K.: "With a Strong Hand and an Outstreched Arm". The Meaning of the Expression beyad chazaqah ubro'a netuyah. Scandinavian Journal of the Old Testament 15, 2001, s. 123-141, 2001.
Müller M.: Det Gamle Testamente i Det Nye Testamente. Det umulige skriftbevis. Præsteforeningens Blad årg. 91, s. 386-395, 2001.
Müller M.: The Reception of the Old Testament in Matthew and Luke-Acts: From Interpretation to Proof from Scripture. Novum Testamentum 43 (2001), s. 315-330, 2001.
Müller M.: Septuaginta, verdens første bibeloversættelse. Bibliana 3. årg. nr. 1, s. 4-16, 2001.
Müller M.: Menneskesønnen og teologihistorien. En kristologisk titels opståen og fald. Collegium Biblicums Årsskrift årg. 2001, s. 33-50, 2001.
Nielsen F.A.J.: En kvittering fra Kong Salomos tempel? Bibliana 2. årg. nr. 2, s. 19-21, 2001.
Nielsen F.A.J.: Septuaginta: den græske oversættelse. i: Ny bibeloversættelse – på videnskabeligt grundlag: Introduktion s. 105-119, J.A.P. Herbener, C.A. Reitzel, København 2001.
Nielsen F.A.J.: Tragediedigteren Ezekiel og Exodus-manuskripterne fra Qumran. Teol-information 23, s. 36-40, 2001.
Nøjgaard R.: Tusindårsriget: En introduktion til oldkirkens tolkning af tusindårsriget i Johannes' Åbenbaring 20,1-6. i: "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11 s. 101-128, Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche (red.), Museum Tusculanum, København 2001.
Petersen A.R.: Parallelismer i Det Gamle Testamente. Dansk Teologisk Tidsskrift 64. årg., s. 1-15, 2001.
Strange J.: Bibelsk arkæologi og bibelsk teologi. Dansk Teologisk Tidsskrift 2/2001, s. 81-96, 2001.
Strange J.: The Late Bronze Age. i: The Archaeology of Jordan, Levantine Archaeology 1 s. 291-321, Burton MacDonald, Russell Adams, Piotr Bienkowski (red.), Sheffield Academic Press, Sheffield 2001.
Strange J.: Kalendersystemer i oldtiden. i: "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11 s. 13-28, Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche (red.), Museum Tusculanum, København 2001.

Strange J.: Atlasi ya Biblia. 64 s. Chama cha Biblia cha Tanzania, Dodoma 2000.
Strange J.: (Review) Moats in Ancient Palestine (Dag Oredsson). Svensk Exegetisk Årsbok Årg. 66, s. 201-210, 2001.
Strange J.: A Proposal for a New Periodization for the Bronze and Iron Ages in the Southern Levant (Jordan, Palestine and Israel). i: Proceedings of the First International Congress of the Archaeology of the Ancient Near East s. 1571-1577, Paolo Matthiae, Alessandra Enea, Luca Peyronel, Frances Pinnock (red.), Herder, Roma 2000.
Thompson T.L.: Kongedømme og Guds vrede eller at lære ydmyghed. i: "Tiden" i bibelsk belysning. Forum for Bibelsk Eksegese 11 s. 65-100, Geert Hallbäck og Niels Peter Lemche (red.), Museum Tusculanum, København 2001.
Thompson T.L.: The Bible and Hellenism: A Response. i: Did Moses Speak Attic: Jewish Historiography and Scripture in the Hellenistic Period s. 274-286, L.L. Grabbe (red.), Sheffield Academic Press, Sheffield 2001.
Thompson T.L.: The Messiah Epithet in the Bible. Scandinavian Journal of the Old Testament 15/1, s. 57-82, 2001.
Thompson T.L.: Jerusalem as the City of God's Kingdom: Common Tropes in the Bible and the Ancient Near East. Islamic Studies 40/3, s. 631-647, 2001.
Thompson T.L.: Hal nistati'a kitabat tarikh falastin al-qadim ? Al Karmel 14/2, s. 27-39, 2001.
Thompson T.L.: On Reading the Bible for History. Journal of Biblical Studies 1:3, s. 6, 2001.
Thompson T.L.: A View from Copenhagen: Israel and the History of Palestine. Bible and Interpretation 3, s. 8, 2001.
Thompson T.L.: Al-madin al-khurafi: al-tawrat wa-al-tarikh. 620 s. Cadmus, Damascus 2001.
Thompson T.L.: If David had not Climbed the Mount of Olives. i: Virtual History and the Bible s. 42-58, J. Cheryl Exum (red.), Brill, Leiden 2000.
Tronier H.: The Corinthian Correspondence between Philosophical Idealism and Apocalypticism. i: Paul Beyond the Judaism/Hellenism Divide s. 165-196, Troels Engberg-Pedersen (red.), Westminster John Knox Press, Louisville, Kentucky 2001.
Tronier H.: Den kosmiske dualisme og Abrahamfiguren i Paulus' konstruktion af Kristusetnicitet. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 131-148, Lone Fatum (red.), Fremad, København 2001.
Tronier H.: Den kosmiske dualisme og Paulus' konstruktion af loven. i: Læsninger i Galaterbrevet s. 97-130, Lone Fatum (red.), Fremad, København 2001.
Tronier H.: Rum og krop som tankeform i antik hermeneutik og urkristendommens kristusfigur. Collegium Biblicum Årsskrift 2001, s. 7-19, 2001.
Tronier H.: Paulus – stoiker eller apokalyptiker? Præsteforeningens Blad 2001/1-2, s. 3-11, 2001.

Institut for Kirkehistorie

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder S. Kjeldgaard-Pedersen.
Institutbestyrelsen består desuden af N. Kastfelt, M.S. Lausten og S. Lux.

Adresse
Købmagergade 44-46, 1. sal
1150 København K
Telefon 35 32 36 10
Fax 35 32 36 39
ikh@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/ikh

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Til et ledigt professorat i Kirke- og Dogmehistorie var der fem mandlige ansøgere, heraf fire kvalificerede. Stillingen blev pr. 1.12 besat med dr.theol. Lauge O. Nielsen.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskning vedrører for tiden især emner inden for middelalderens og 16. til 20. århundredes kirkehistorie, herunder missionens samt 3. verdens kirkehistorie.

1. Oldkirke og middelalder
1.1. De 10 bud i den vesterlandske tradition (N. Jørgen-sen).
1.2. Pierre Aurioles kommentarer til Lombarderens Sentensbøger (L.O. Nielsen).
1.3. Opkomsten af senmiddelalderlig nominalisme i de første årtier af 1300-tallet (L.O. Nielsen).
1.4. Diskussionerne om de aristoteliske kategorier "actio" og "passio" (L.O. Nielsen).
1.5. Den rumlige repræsentation af cisterciensisk spiritualitet i tekst og liturgi (M.B. Bruun).
1.6. Rivaliseringen mellem franciscanske og dominikanske teologer ved universiteterne i Oxford og Paris, 1250 – 1345 (R.L. Friedman).
1.7. Nåden hos Augustin og i det 12. årh (Å. Rydstrøm-Poulsen).
1.8. Liturgisk repræsentation og drama i middelalderen (N.H. Petersen).

2. Det 16. århundrede
2.1. Luthers teologi 1515 – 20 med særligt henblik på frihedsbegrebet (S. Kjeldgaard-Pedersen).
2.2. Broderskaber, laudasang og opera omkr. 1600 (N.H. Petersen).
2.3. Forholdet mellem teologi, kirke og politik hos Martin Luther efter 1530 (M.S. Lausten).
2.4. Æstetik og liturgisk musik 1450 – 1650 (E. Østrem).

3. Det 17.-20. århundrede
3.1. Forholdet mellem kristne og jøder i Oplysningstidens Danmark (M.S. Lausten).
3.2. Vekselvirkningen mellem kunst og kristendom siden 1800 (J.I. Jensen).
3.3. Dansk salmehistorie 1800 – 1870 (P. Balslev-Clausen).

4. Den 3. verden
4.1. Kristne missionærer og staten i Afrika (H.B. Hansen).
4.2. Bistand og afhængighed: kirke og stat i Uganda (H.B. Hansen).
4.3. Kristendommens historie i Nordnigeria i det 20. årh (N. Kastfelt).
4.4. Religion og politik i nutidens Nigeria (N. Kastfelt).
4.5. Religion og historie hos Bachamafolket i Nigeria (N. Kastfelt).

Ph.d.-projekter
Poul Helgesens reformkatolske standpunkt (S. Haarløv).
Niels Hemmingsens skriftfortolkning (T.S. Pedersen).
Eskatologiske aspekter i musikken omkr. 1900 (E.M. Jensen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Instituttets medarbejdere har deltaget i fem udvalg vedr. ph.d.- og licentiatafhandlinger.
Tre udvalg vedr. doktorafhandlinger ved hhv. Londons, Trondheims, Aarhus, Københavns og Syddansk Universitet.
Et udvalg vedr. ansøgninger til ph.d.-stipendium ved KU.
Et udvalg vedr. en adjunktstilling ved Nuuk Universitet.
Et udvalg vedr. et professorat i Kirke- og Dogmehistorie ved KU.

Tillidshverv
Ninna Jørgensen: medlem af Studienævn.
Nils Holger Petersen: medlem af fakultetets masteruddannelses- og edb-udvalg.
Holger Bernt Hansen: medlem af Fakultetsråd; formand for styregruppen vedr. KU's Nord/Syd-satsningsområde.
Steffen Kjeldgaard-Pedersen: medlem af studieordningsrevisionsudvalg, Præstehøjskolens institutionsudvalg og styringsgruppen for Nordisk Institut for Hymnologi, Continuation Committee for The Tenth International Congress for Luther Research; formand for lokalkomiteen for samme kongres.
Martin Schwarz Lausten: censor ved Nuuk; formand for Selskabet for Danmarks Kirkehistorie og den danske afdeling af Commission Internationale d'Histoire Ecclésiastique; præsident for og medlem af lokalkomiteen for den 10. internationale Lutherforskningskongres og af styrelsen for Nordisk Institut for Kyrkohistorisk Forskning.
Niels Kastfelt: formand for fakultetets Internationale Udvalg; leder af fokusområdet Religion og Politik i Afrika under KUs Nord/Syd-satsningsområde; medlem af rektors Internationaliseringsudvalg samt ph.d.-studienævn og samarbejdsudvalg; tillidsrepræsentant.
Mette Birkedal Bruun: næstformand i Selskab for Kunst og Kristendom.
Peter Balslev-Clausen: formand for Salmehistorisk Selskab og Grundtvig-selskabet; medlem af styrelsen for Nordisk Institut for Hymnologi og B.S. Ingemann-Selskabet; sekretær for Salmebogskommissionen.
Lauge O. Nielsen: prodekan; medlem af Fakultetsråd; formand for Lokale- og Forskningsudvalg; medlem af styringsgruppen for ESF-netværket "Early Modern Thought: Reconsidering the Borderline Between the Middle Ages and Early Modern Times".

Formidling

Udgivervirksomhed
Instituttet udgiver skriftserien Kirkehistoriske Studier.

Redaktionelle hverv
Nils Holger Petersen: ansvarshavende redaktør for *Trans*figuration. Nordisk Tidsskrift for Kunst og Kristendom.

Eva Louise Lillie: medredaktør af Kirkehistoriske Samlinger; redaktør af ICO – nordisk tidsskrift for ikonografi.

Jørgen I. Jensen: medlem af redaktionen for Grib tiden 1900 – 2000.

Holger Bernt Hansen: medlem af Editorial Board for tidsskriftet African Affairs og af The Governing Council, International African Institute, London.

Niels Kastfelt: referee og senere medlem af the Editorial Board for Journal of Religion in Africa (E.J. Brill, Leiden).

Mette Birkedal Bruun: medredaktør af tidsskriftet Fønix.

Steffen Kjeldgaard-Pedersen: medarbejder ved Lutherbibliographie; fagkonsulent ved Den Store Danske Encyklopædi.

Russell Lance Friedman: udgiver af "Proceedings of the conference Metaphysics and Philosophical Theology in Late Medieval and Early Modern Times" (Helsinki 2000).

Martin Schwarz Lausten: redaktør af TEOL-information 2001 – 2002; medredaktør af Dansk Teologisk Tidsskrift.

Peter Balslev-Clausen: ansvarshavende redaktør for Hymnologiske Meddelelser.

Lauge O. Nielsen: fagkonsulent ved Den Store Danske Encyklopædi; Editorial Adviser og Reader for Medieval Philosophy and Theology (Cambridge U.P.); udgiver af "Proceedings of the conference Metaphysics and Philosophical Theology in Late Medieval and Early Modern Times" (Helsinki 2000).

Kongresser og symposier
Konferencerne "Sudanese Society in the Context of Civil War" samt "The End of the Post-Colonial State in Africa" under programmet "Religion og Politik i Afrika" arrangeret af Niels Kastfelt.
Seminariet "Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet" arrangeret af Mette Birkedal Bruun.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet
Niels Kastfelt: forskningsophold i Nigeria.

Russell Lance Friedman: forskningsophold i Paris.

Netværk
Internationalt netværk: "Transformations of Christian Traditions in the West: Representation and Interpretation in the Arts, 1000 – 2000" (ledet af N.H. Petersen; finansieret af SHF).

Nordisk netværk: "Luther og luthersk tradition" (ledet af S. Kjeldgaard-Pedersen; finansieret af NorFa).

Mette Birkedal Bruun er initiativtager af netværket "Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet".

Institutleder Steffen Kjeldgaard-Pedersen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	7,78	1,63	9,40
STIP	1,00		1,00
TAP	1,20	0,07	1,26
Total	*9,97*	*1,69*	*11,66*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	221	351	572
Anskaffelser	223	41	264
Total	*444*	*392*	*836*

Stab

VIP Internt finansieret
Hansen, Holger Bernt; professor.
Jensen, Jørgen Ingwertsen; lektor.
Jørgensen, Ninna; lektor.
Kastfelt, Niels; lektor.
Kjeldgaard-Pedersen, Steffen; professor.
Lausten, Martin Schwarz; professor.
Nielsen, Lauge Olaf; professor.
Petersen, Nils Holger; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bruun, Mette Birkedal; forskningsstip.
Friedman, Russel Lance; forskningsstip.
Østrem, Eyolf; forskningsstip.

STIP Internt finansieret
Pedersen, Troels Stensgaard; ph.d.-studerende.

Fondsbevillinger

Kirkeministeriet
– Salmebogskommisionen, Center for Kunst og Kristendom (Steffen Kjeldgaard-Pedersen) kr. 25.000.

Nordisk Forskerakademi
– Netværk for studiet af Luther og Luthersk tradition (Steffen Kjeldgaard-Pedersen) kr. 209.900.
– The aesthetics of liturgical music (Eyolf Østrem) kr. 401.100.

Nordisk Samarbejdsnemnd for Humanistisk Forskning
– Ritual, liturgi and magic… (Anthony Johnson/Nils Holger Petersen) kr. 88.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Den liturgiske iscenesættelse af cisterciensisk spiritualitet (Mette Birkedal Bruun) kr. 753.700.
– Rivaliseringen mellem franciskanske og dominikanske teologer (Russell Lance Friedman) kr. 1.095.500.

Publikationer

Balslev-Clausen P.: Thirty Years from then – tanker i anledning af et 30-års jubilæum. i: Helsingør Stiftsbog 2001 s. 5, Per Rysgaard Jensen m.fl., Helsingør Stift, Helsingør 2001.

Balslev-Clausen P.: Danskernes mest valgte salmer. i: Dejlig er jorden. Psalmens roll i nutida nordiskt kultur- og samhällsliv s. 11, Karl-Johan Hansson, Folke Bohlin, Jørgen Straarup, Åbo Akademis förlag, Åbo, Finland 2001.

Bruun M.B.: Et blik på cisterciensisk spiritualitet. TEOL-information 24, s. 5-9, 2001.

Bruun M.B.: At inhalere Bibelen. i: Radioprogram på P1 sendt 29. okt. og 4. nov. 2001, Søren E. Jensen, Danmarks Radio, 2001.

Friedman R.: Conclusion. i: Medieval Commentaries on the Sentences of Peter Lombard s. 507-527, G.R. Evans, Brill, Leiden 2001.

Friedman R.: The Sentences Commentary, 1250-1320. General Trends, the Impact of the Religious Orders, and the Test Case of Predestination. i: Medieval Commentaries on the Sentences of Peter Lombard s. 41-128, G.R. Evans, Brill, Leiden 2001.

Friedman R.: Francis of Marchia's Commentary on the Sentences. Question List and State of Research. Medieval Studies 63, s. 31-106, 2001.

Friedman R.: Trinitarian Theology and Philosophical Issues: Trinitarian Texts from the Late Thirteenth and Early Fourteenth Centuries. Cahiers de l'institut de moyen-âge grec et latin 72, s. 89-168, 2001.

Friedman R.: Notes on a Recent Study of John Duns Scotus: Olivier Boulnois' Être et Représentation. 283-295 s. 2000.

Jensen E.M.: Kvindebiografisk leksikon, artikler: Birgitte Alsted, Grethe Krogh, Gudrun Lund og Hanne Ørvad. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, København 2001.

Jensen E.M.: Eschatological aspects of music between 1890-1920, especially in the works of Mahler, Elgar and Schönberg. i: Religion-Literatur-Künste. III. Perspektiven einer Begegnung am Beginn eines neuen Milleniums s. 445-463, Peter Tschuggnall, Verlag Mueller-Speiser, Anif/Salzburg 2001.

Jensen J.I.: Sanginspektørens desperate træk. i: Grib tiden 1900-2000 s. 240-255, Bente Scavenius, Gyldendal, København 2001.

Jensen J.I.: Den anden europæiske følelse. i: Schuberts Vinterrejse s. 143-158, Ole Klitgaard m.fl., Museum Tusculanum, København 2001.

Jørgensen N.: Elementarisering og katekismusbelæring. Kritisk Forum for Praktisk Teologi 86, s. 14-27, 2001.

Jørgensen N.: Learning the Basic Words: Religious Instruction in the Late Middle Ages. i: Inclinate aurem. Oral Perspectives on Early European Verbal Culture. A Symposium s. 145-166, Odense University Press, Odense 2001.

Kastfelt N., Johannsen M-B. (eds.): Sudanese Society in the Context of Civil War. 130 pp. Københavns Universitet, Nord/Syd-satsningsområdet, København 2001.

Kastfelt N.: Paul Gifford: African Christianity. Its Public Role (London, 1998). Development and Change Vol. 32 (2), s. 380-381, 2001.

Kastfelt N.: Kirkestrid i Nigeria. i: Fremtid og håb – kirken på vej s. 28-32, Reidun Günther Geil m.fl., Sudanmissionen, Christiansfeld 2001.

Lausten M.S.: Poul Helgesen. i: RGG4 (Religion in Geschichte und Gegenwart) s. Bd. III, 1607-1608, Hans Dieter Beltz u.A., Mohr (Paul Siebeck), Tübingen 2000.

Lausten M.S.: Luther dengang og Luther nu. Domkirken. Vor Frue kirke i København 65. årg., nr. 2, s. 3-4, 2001.

Lausten M.S.: Die Beziehungen zwischen Dänemark und der Universität Wittenberg in der Reformationszeit. i: Zwischen Wissenschaft und Politik. Studien zur deutschen Universitätsgeschichte. Festschrift für Eike Wolgast zum 65. Geburtstag s. 238-257, Armin Kohnle und Frank Engehausen (eds.), Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2001.

Lillie E.L.: Mittelalterliche Werkstätten in den nordischen Ländern/ Middeleeuwse ateliers in Noord-Europa. i: Wandmalereien in Niedersachsen, Bremen und Groningerland/ Muurschilderkunst in Nedersaksen, Bremen en Groningen, Bd, 1-2 s. 334-337, Rolf-Jürgen Grote & Kees van der Ploeg, Niedersächsischen Landesamt für Denkmalpflege/Deutscher Kunstverlag, Hannover 2001.

Lillie E.L.: Adelen og kirkekunsten ca. 1400-1660. i: Riget, magten og æren. Den danske adel 1350-1660 s. 314-333, Per Ingesman & Jens Villiam Jensen, Aarhus Universitetsforlag, Århus 2001.

Lillie E.L.: Maria Magdalene, Maria eller en anonym kvinde? ICO – Iconographisk Post 2000 3, s. 31-39, 2001.

Nielsen L.O.: Peter Abelard and Gilbert of Poitiers. i: The Medieval Theologians. An Introduction to Theology in the Medieval Period s. 102-128, G.R. Evans (ed.), Blackwell Publ., Oxford 2001.

Petersen N.H.: Sedit angelus ad sepulchrum: Reading the Words and Music of a Processional Easter Chant. i: Cantus Planus. Papers Read at the 9th Meeting, Esztergom & Visegrád, Hungary, 1998 s. 611-24, Laszlo Dobszay, Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology, Budapest 2001.

Rydstrøm-Poulsen Å.: Eternity in Time: William of Saint-Thierry on the Immanent God. Cîteaux. Commentarii Cistercienses 52, fasc.1-2, s. 13-25, 2001.

Rydstrøm-Poulsen Å.: Augustins filosofiske dialoger bind 2 oversat af Torben Damsholt, Århus 2000, 160 s. Fønix 25. årg., nr. 3, s. 188-191, 2001.

Vind A.: Latomus & Luther. Striden om, hvorvidt enhver god gerning er synd. 370 s. København 2001.

Institut for Systematisk Teologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Kirsten Busch Nielsen.

Bestyrelsens medlemmer er foruden institutlederen professor Arne Grøn, lektor Carsten Pallesen og overassistent Else Tange.

Organisation
Instituttet er en organisatorisk enhed, men har særlige afdelinger for Økumenisk Teologi, Kierkegaardforskning og Praktisk Teologi.

Adresse
Købmagergade 44-46, 3. sal
1150 København K
Telefon 35 32 36 75/76
Fax 35 32 36 84
ist@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/ist

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Instituttet har taget afsked med adj. professor i kirkeret Preben Espersen i forbindelse med dennes 70-års dag.

Forskningsvirksomhed
De systematisk-teologiske fag – Dogmatik med Økumenisk Teologi, Etik og Religionsfilosofi samt Praktisk Teologi – har til opgave at overveje den kristne traditions læreindhold og ethos i et systematisk, herunder kommunikativt, perspektiv. Instituttets forskning sigter mod at udfolde, hvad kristendommen betyder som forpligtende livstydning i dag.

Dette brede sigte nødvendiggør, at forskningen på tværs af fagene koncentreres om særlige områder:

Menneskesyn og personbegreb
Kristen teologi ser mennesket som en person i et spændingsforhold mellem individualitet og fællesskab, aktivitet og passivitet, uafhængighed og afhængighed. Dette forhold reflekteres på forskellige, ofte modsatrettede, måder inden for den teologiske og filosofiske tradition. Problemstillingen udfoldes i projekter om bl.a. åndsbegrebet, om reformatorisk syndslære og om forsynslæren (A. Grøn, K. Busch Nielsen og H. Vase Frandsen samt S. Bruun og C. Sløk (ph.d.-projekter)).

Teologi, metafysik og hermeneutik
Den aktuelle teologiske diskussion udfolder sig mellem en metafysisk horisont på den ene side og en metafysikkritisk (hermeneutisk) horisont på den anden. Denne dobbelthed gør sig gældende i overvejelsen af, hvordan en religiøs tilværelsestydning som kristendommens forholder sig til en ikke-religiøs, f.eks. en naturvidenskabelig, tolkning af mennesket og verden. Dobbeltheden gør sig også gældende i den teologiske drøftelse af gudsbegrebet, der er et centralt tema i en række projekter (S. Bjerg, C. Pallesen og J. Wolf samt M. Gjerris og B. Kvist Poulsen (ph.d.-projekter)).

Søren Kierkegaard-forskning
Af historiske og saglige grunde er instituttet særligt forpligtet på Søren Kierkegaard-forskning. Forpligtelsen varetages i samarbejde med Søren Kierkegaard Forskningscenteret. Der arbejdes især med fortolkning af Søren Kierkegaards værk i en aktuel systematisk-teologisk kontekst (A. Grøn og P. Søltoft samt W. M. Quist (ph.d.-projekt)).

Teologi og kommunikation
Både historisk og systematisk udgør kommunikation en væsentlig dimension af kristen teologi. Dogmatisk set gør sammenhængen mellem 'communio' og 'communicatio' sig gældende både i gudslære, sakramentslære og ekklesiologi – og ikke mindst, hvor disse lærepunkter drøftes i et økumenisk perspektiv. I den praktiske teologi melder det kommunikative aspekt sig bl.a. i liturgik, homiletik og missiologi. Spørgsmålet om teologi og kommunikation tages op i en række projekter (S. Bektovic, B.F. Nielsen, P. Nørgaard-Højen samt J.H. Olsen).

Kirkeliv og kristen tro i forhold til sociale, politiske og retslige institutioner
For kirkeforskningen i Danmark spiller folkekirken en hovedrolle. Især de brudlinjer, der præger folkekirken i liv og lære, er genstand for instituttets forskning. Således tages det ofte spændingsfyldte forhold mellem det dogmatisk normerede i kirkeforståelsen og kirkens faktiske udfoldelse som kirke op i projekter, ligesom kirkens forhold til stat, marked og civilsamfund drøftes (J. Glebe-Møller, H. Raun Iversen og T. Jørgensen samt K. Garde, L. Malmgart og M. Vigilius (ph.d.-projekter)).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Medarbejdere ved instituttet har medvirket ved bedømmelsesopgaver i hhv. Nuuk, Aarhus og København.

Tillidshverv
A. Grøn er medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd og bestyrelsen for Danmarks Humanistiske Forskningscenter.

H. Raun Iversen er medlem af Institutionsudvalget ved Teologisk Pædagogisk Center, Løgumkloster, Selskabet for Danmarks Kirkehistorie, bestyrelsen for Danmission, Dansk Missionsråds Studieudvalg og Biskoppernes Diakoniudvalg.

T. Jørgensen er medlem af internationalt følgeudvalg vedr. den nye kritisk-videnskabelige Schleiermacher-udgave, Akademie der Wissenschaften, Göttingen, styringsgruppen for Nordisk Netværk for Kontekstuel Teologi, styringsgruppen for Selskab for Kirkeret, medlem af Board of Sino-Christian Studies, Hong Kong, præsidiet for Luther Akademie, Ratzeburg, og bestyrelsen for Grundtvig-Selskabet samt næstformand i Schleiermacher-Gesellschaft.

Bent Flemming Nielsen er medlem af Det Danske Bibelselskabs Forlagsgruppe.

K. Busch Nielsen er medlem af Anglican-Lutheran International Working Group.

P. Nørgaard-Højen er præsident for den videnskabelige styrelse af The International Bridgettine Center i Farfa Sabina, Italien, og deltager i Leuenberger Lehrgespräche.

P. Søltoft er formand for Søren Kierkegaard Selskabet, Wenche Marit Quist medlem af selskabets bestyrelse.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed
J. Glebe-Møller har været fagkonsulent ved Den Store Danske Encyklopædi.

A. Grøn har udført konsulentarbejde for udenlandske forskningsråd (Norge, Sverige og Belgien).

K. Busch Nielsen har deltaget i evaluering af svenske universitetsuddannelser i teologi og religionsvidenskab.

Formidling

Redaktionelle hverv
Medarbejderne indgår i følgende redaktioner: Dansk Kirkeliv og Halvårsskrift for Praktisk Teologi, Oslo (H. Raun Iversen).

Kerygma und Dogma, Göttingen, og Neues Athenäum/New Athenaum, New York (T. Jørgensen).

Kierkegaardiana (P. Søltoft).

Kritisk Forum for Praktisk Teologi (C. Sløk).

Literature and Theology, Glasgow (S. Bjerg).

Panorama. International Journal of Comparative Religious Education and Values, Braunschweig (P. Nørgaard-Højen).

Ny Mission (J.H. Olsen og H. Raun Iversen).

Sats. Nordic Journal of Philosophy, Aarhus (A. Grøn).

Studia Theologica. Scandinavian Journal of Theology, Oslo (K. Busch Nielsen).

Seminarer og andet
Der er afholdt et nordisk todages seminar om 'Løgstrup-receptionen i dag'. Under overskriften 'Er folkekirken den 4. statsmagt?' har instituttet afholdt afskedsseminar for Preben Espersen.

I samarbejde med Institut for Bibelsk Eksegese har instituttet afholdt 3 seminarer om 'Eksegese og systematisk teologi'. Desuden har instituttet afholdt fem projektseminarer.

Der er afholdt gæsteforelæsninger ved professor Wilhelm Gräb, Berlin, dr.theol. Jone Salomonsen, Oslo, professor Robert J. Schreiter, Chicago, og professor Michael Theunissen, Berlin (i samarbejde med Goethe-Instituttet).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Instituttet samarbejder med Institut for Religionshistorie, Københavns Universitet, om projektet 'Studier i religionernes betydning ved identitetsdannelse og fællesskabsformning i kulturmødet i Danmark', der oppebærer en bevilling fra Statens Humanistiske og Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Institutleder Kirsten Busch Nielsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	13,39	1,83	15,22
STIP	2,59	1,20	3,79
TAP	1,10	0,03	1,12
Total	*17,08*	*3,06*	*20,14*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	320	891	1210
Anskaffelser	217		217
Total	*537*	*891*	*1427*

Stab

VIP Internt finansieret
Bjerg, Svend Sidelmann; lektor.
Busch-Larsen, Peter; amanuensis.
Glebe-Møller, Jens; professor.
Grøn, Arne; professor.
Iversen, Hans Raun; lektor.
Jørgensen, Theodor Friedrich W H; professor.
Nielsen, Bent Flemming; forskningslektor.
Nielsen, Kirsten Busch; lektor.
Nørgaard-Højen, Peder; lektor.
Olsen, Jørn Henrik; adjunkt.
Pallesen, Carsten Petersen; lektor.
Søltoft, Pia; adjunkt.
Wolf, Jakob; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bektovic, Safet; forskningsstip.

STIP Internt finansieret
Bruun, Søren Kjær; ph.d.-studerende.
Gjerris, Lasse Mickey; ph.d.-studerende.
Poulsen, Birgitte Kvist; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Quist, Wenche Marit; ph.d.-studerende.
Sløk, Camilla; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Bellows, Krista Rosenlund: Paul van Buren's Christology and Theology of Israel.

Fondsstøtte

Nordisk Samarbejdsnemnd for Humanistisk Forskning
– Ordinationens teologi og terminologi (Hans Raun Iversen) kr. 907.900.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (Arne Grøn) kr. 55.000.
– Ekklesiolae in ekklesia i nordisk perspektiv (Mikkel Vigilius) kr. 105.700.
– Fromhedslivets teologi (Bente Lybecker) kr. 982.000.
– Løgstrup seminar (Jakob Wolf) kr. 25.000.
– Mennesket i tiden – en analyse af eksistensens tidslighed med stadig hensyn til Søren Kierkegaard (Wenche Marit Quist) kr. 1.164.000.

Publikationer
Bektovic S.: Islam og folkelighed. i: Dansk kirkeliv s. 26-31, Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmers Forlag, Århus 2001.

Bruun S.K.: Critical Account of the Journal AA. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 433-442, Søren Kierkegaard Research Centre, Walter de Gruyter, Berlin-New York 2001.
Bruun S.K.: The Genesis of the Concept of Anxiety. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 1-15, Søren Kierkegaard Research Centre, Walter de Gruyter, Berlin-New York 2001.
Bruun S.K.: "Hvad er en Digter?" – Med Søren Kierkegaard i Virkelighedens Værksted. Fønix Nr. 2, 25. årgang, s. 70-84, 2001.
Espersen P.: Kirkeligt socialt arbejde i retlig belysning. i: Diakoni – en integreret dimension i folkekirkens liv s. 49-53, Karsten Nissen, Aros, 2001.
Frandsen H.V.: Emmanuel Lévinas og kærlighedens visdom – en religionsfilosofisk læsning. 206 s. Odense Universitetsforlag, Odense 2001.
Frandsen H.V.: Teologien og metafysikkens lukning – om Jean-Luc Marion. Dansk Teologisk Tidsskrift 4/2001, s. 262-294, 2001.
Gjerris L.M.: Sårbarhedens pris – en kritik af antropocentrismen i Madsen & Gjerris. i: Naturens sande betydning – om natursyn, etik og teologi s. 24-55, Lars Danner Madsen & Mickey Gjerris, Multivers, København 2001.
Glebe-Møller J.: Filosofien og dansk teologi omkring årtusindskiftet. Filosofi 3/2001, 2001.
Glebe-Møller J.: Matthias Knutzen – den første sønderjydske atheist. Kirkehistorieks Samlinger årg. 2001, 2001.
Grøn A.: Spirit and Temporality in "The Concept of Anxiety". i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 128-140, Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser and Jon Stewart together with Christian F ink Tolstrup, Walter de Gruyter, Berlin – New York 2001.
Grøn A.: Die Aufgabe der Religionsphilosophie. Kerygma und Dogma 47. Jahrgang, 2001/2, April/Juni, s. 111-125, 2001.
Grøn A.: Kierkegaard: Ética de la subjetividad. El garabato No. 12, s. 3-5, 2000.
Iversen H.R.: Diakonien i de lokale velfærdsblandinger. i: Diakoni – en integreret dimension i folkekirkens liv s. 149-164, Karsten Nissen, Aros, København 2001.
Iversen H.R.: Hvad er diakoni og diakonat egentlig? i: Diakoni – en integreret dimension i folkekirkens liv s. 16-48, Karsten Nissen, Aros, København 2001.
Iversen H.R.: Folket, staten, folkekirken og muslimerne i Danmark. i: Muslimer og kristne ansigt til ansigt s. 85-92, Islamisk-Kristent Studiecenter, København 2001.
Iversen H.R.: Diakonien i kirken i dag. Budstikken. KFUK's sociale arbejde 1, s. 2-3, 2001.
Iversen H.R.: Den skjulte religion. Dansk Teologisk Tidsskrift 4, s. 295-303, 2001.
Iversen H.R.: Teologi som fundamentalt set praktisk teologi. Præsteforeningens Blad 46, s. 1042-1053, 2001.
Jørgensen T.: Barnets ret til religion. Kritisk Forum for Praktisk Teologi 86/2001, s. 59-69, 2001.
Jørgensen T.: "En ganske alminnelig kirke". Opposition ved forsvaret af Dag Myhre-Nielsens doktorafhandling En hellig og ganske alminnelig kirke. Tidsskrift for Kirke Religion Samfunn Hefte 1/2000/Årgang 13, s. 27-35, 2000.
Jørgensen T.: Dom og forsoning i nutidigt perspektiv. i: Ratio et fides. Studia in honorem Hans-Olof Kvist s. 139-150, Tage Kurtén, Mikael Lindfelt, Pamela Slotte, Åbo Akademis Förlag, Åbo 2001.
Jørgensen T.: Kriterier for verdslig og religiøs kunst: belyst ud fra Schleiermachers æstetik. Transfiguration Årg. 2, nr. 2, s. 27-40, 2000.
Malmgart L.: Indvielse af diakonisser og diakoner i folkekirken. i: Diakoni – en integreret dimension i folkekirkens liv s. 195-209, Karsten Nissen, Aros, Valby 2001.
Malmgart L.: Indvielse af diakonisser og diakoner i Danmark. i: Kirkehistoriske Samlinger 2001 s. 259-277, Viborg 2001.
Nielsen B.F.: Skabelsesteologi – en erfaring med erfaringen. i: Naturens sande betydning – om natursyn, etik og teologi s. 133-154, Lars Danner Madsen & Mickey Gjerris, Multivers Aps Forlag, København 2001.
Nielsen B.F.: Hvad tænker vi på, mens præsten prædiker? Fønix 4 – december 2001 – 25. årgang, s. 195-206, 2001.
Nielsen B.F.: Kløen og kradsen – eller: Hvad er New Homiletic? Præsteforeningens Blad 34 – 24. august 2001, s. 746-754, 2001.
Nielsen K.B.: "... die nie aufzuhebende Geschöpflichkeit ..." Om gudbilledlighed og synd i Dietrich Bonhoeffers tolkning af 1 Mos 1-3. i: "Man får inte tvinga någon." Autonomi och relationalitet i nordisk teologisk tolkning s. 174-184, Sigurd Bergmann, Nya Doxa, Nora, Sverige 2001.
Nielsen K.B.: Besprechung von C. Tietz-Steiding: Bonhoeffers Kritik der verkrümmten Vernunft (1999). IBG – Bonhoeffer Rundbrief 64/Februar 2001 64/2001, s. 447-449, 2000.
Nielsen K.B.: Om at lære Bonhoeffer – på norsk. Fønix -, s. 131-136, 2001.
Nielsen K.B.: Starke und Schwache Sünden. Zum Sündenverständnis D. Bonhoeffers. Kerygma und Dogma. Zeitschrift für theologische Forschung und kirchliche Lehre 47. Jahrgang, s. 30-41, 2001.
Nørgaard-Højen P.: Den Danske Folkekirkes Bekendelsesskrifter. Tekst og Oversættelse. 320 s. Anis, København 2000.
Nørgaard-Højen P.: Den Danske Folkekirkes Bekendelsesskrifter. Kommentar. 462 s. Anis, København 2001.
Nørgaard-Højen P.: Santa Brigida e la spiritualità dei laici. i: Santa Brigida e l'Anno Santo s. 183-191, Suore di S. Brigida, Suore di S. Brigida, Rom 2001.
Nørgaard-Højen P.: Dänemark, Europa und Leuenberg. Denmark, Europa and Leuenberg. i: Unterwegs nach Europoa. Perspektiven evangelischer Kirchen. En route towards Europa. Perspectives of Protestant Churches s. 68-75, Hans Jürgen Luibl, Christine-Ruth Müller, Helmut Zeddies, Otto Lembeck, Frankfurt am Main 2001.
Nørgaard-Højen P.: Leuenberg-kirkernes generalforsamling i Belfast. Præsteforeningens Blad 34 – 24. august 2001, s. 757-761, 2001.
Nørgaard-Højen P.: Nylæsning af Bonhoeffer. TEOL-information 242 – September 2001, s. 42-46, 2001.
Olsen J.H.: Kristus i tropisk Afrika – i spændingsfeltet mellem identitet og relevans. 352 s. Studia Missionalis Svecana LXXXIII. Svenska Institutet för Missionsforskning, Uppsala 2001.
Olsen J.H.: Den teologiskek uddannelses udvikling: Et praktisk- kommunikativt perspektiv. i: Teologisk uddan-

nelse på kanten af det gamle Europa s. 43-52, Nordisk Økumenisk Råd, Uppsala 2001.
Olsen J.H.: Synd, skyld og soning i akrikansk kollektivistisk perspektiv. i: "Man får inte tvinga någon" – Autonomi og relationalitet i nordisk tolkning s. 165-173, Sigurd Bergmann, Bokförlaget Nya Doxa, Nora, Sverige 2001.
Olsen J.H.: Working together – so that the world may believe in Jesus Christ. i: Joint Plans 2001-2003: 4th LMC Assembly Resolutions. Harmony: Working Together in the New Millenium s. 30-35, LMC Arusha, Arusha 2001.
Olsen J.H.: Tidens udfordring til predikenen. Del 1 og 2. Budskabet – tidsskrift for bibelstudium, trosliv og mission 1 og 2, s. 24-29 og 24-28, 2001.
Pallesen C.: Objectum fidei – Luthers nadverlære i systemteoretisk belysning. Dansk Teologisk Tidsskrift 1/2001 64. årgang, s. 16-44, 2001.
Sløk C.: Projektarbejde i kristendomskundskab i folkeskolen. i: Projektarbejde og faglighed s. 115-126, Henning Brinkmann og Ole B. Clausen, Dafolo Forlag, 2001.
Sløk C.: Katekismer i det 3. årtusinde. Kritisk Forum for Praktisk Teologi December 2001, s. 48-58, 2001.
Søltoft P.: Ethicsand Irony. i: International Kierkegaard Commentary to The Concept of Irony, Volume 2 s. 265-287, Robert Perkins, Mercer University Press, Georgia 2001.
Søltoft P.: Kierkegaard og det religiøses etik. i: Kierkegaard s. 109-130, Christian T. Lystbæk & Lars Aaagaard, Philosophia, Århus 2001.
Søltoft P.: Noget om gudelig Veltalenhed. Fønix Nr. 4, 25. årgang, s. 220-233, 2001.
Vigilius M.E.: Väckelserörelserna och folkkyrkan i Danmark. i: Vägen fram? Lutherska väckelserörelser i uppbrott s. 57-101, Ola Österbacka, OF System, Vasa, Finland 2001.
Wolf J.: Den skjulte Gud. Anis, Frederiksberg 2001.
Wolf J.: Forandring eller forvandling. i: Naturens sande betydning s. 50-78, Lars Donner Madsen & Mickey Gjerris, Multivers, København 2001.

Ph.d.-studienævnet for Teologi

I 2001 bestod ph.d.-studienævnet af følgende medlemmer: Ph.d.-studieleder, professor Niels Peter Lemche, professor Arne Grøn, lektor Niels Kastfelt samt af de følgende ph.d.-studerende Mickey Gjerris, Nicholaj Techow og Troels Stensgaard Pedersen.

Situationen for tilgang til ph.d.-studiet ved Det Teologiske Fakultet er ikke forbedret i år 2001. Der er fortsat ikke interne ressourcer til at tilbyde en rimelig overgangsfrekvens mellem antallet af kandidater og antallet af ph.d.-stipendier. Fakultetet råder over 5,54 stipendieårsværk, hvilket skønnes at dække blot halvdelen af det ønskværdige, når man tager antallet af velkvalificerede ansøgere til stipendierne samt forestillingen om, at der ideelt set altid burde være et studiemiljø på 25-30 ph.d.-studerende ved fakultetet, i betragtning.

Det er fortsat svært at tiltrække eksterne stipendiebevillinger. Fripladsordningen, hvor fakultetet stiller 40.000 kr. årligt til rådighed for gennemførelse af et ph.d.-studieforløb, lider under, at de således indskrevne skal indtjene en betragtelig erhvervsindkomst ved siden af studierne og således selv i det tilfælde, hvor de indskrives på halvtid ikke har fuldt udbytte heraf. Fakultetet har derfor kun haft begrænset udbytte af fripladsordningen.

For at styrke ph.d.-nivauet forhandledes der i løbet af 2001 med Institut for Religionshistorie om etableringen af en fælles forskerskole i teologi og religion ved KU. Skolen forventes oprettet i 2002.

Igennem år 2000 var der totalt indskrevet 17 ph.d.-studerende, hvoraf 8 havde friplads, to havde eksternt stipendium, og 6 internt KU-stipendium. Af disse 17 blev 3 indskrevet i 2001.

I 2000 fik 1 tildelt ph.d.-graden.

Ph.d.-studieleder Niels Peter Lemche

Studienævnet for Teologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor Peder Nørgaard-Højen (formand, studieleder), lektor Geert Hallbäck (vicestudieleder), lektor Ninna Jørgensen, stud.theol. Jesper Knudsen (næstformand), stud.theol. Merete Benedikte Johansen og stud.theol. Jens Vollmer.

Beretning

Den teologiske studieordning af 1989 blev som tidligere rapporteret og i konsekvens af den offentlige evaluering af teologiuddannelserne revideret i løbet af 2000 – 2001 specielt med henblik på forbedring af eksamensordninger og forøgelse af pensumkrav. Revisionen blev i 2001 endeligt drøftet i studienævnet og fik den 8. juni 2001 Det Teologiske Fakultetsråds konfirmation, så den reviderede ordning kunne gælde fra det nye akademiske år 2001 – 2002. Revisionsarbejdet var under hele processen foregået i et nødvendigt samarbejde med Det Teologiske Fakultet ved Aarhus Universitet, og selv om de reviderede studieordninger ved de to teologiske fakulteter på enkelte punkter afviger fra hinanden, var det derfor kun naturligt, at de to fakulteter i fællesskab kunne afgive en fælles udtalelse til Undervisningsministeriet som afslutning på uddannelsesevalueringen, hvori der på den ene side blev givet udtryk for det ønskværdige i at bibeholde en struktur, der tilgodeser teologiuddannelsens egenart, men hvori der på den anden side blev åbnet mulighed for at forberede udarbejdelsen af en eventuelt ny bekendtgørelse i lyset af de erfaringer, som man høster med den reviderede studieordning. De seneste signaler fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling synes at indikere et ønske om udformning af en ny bekendtgørelse om den teologiske kandidatuddannelse.

Diskussionen om udviklingen af en masteruddannelse i teologiske specialstudier er foreløbig endt med, at Det Teologiske Fakultetsråd har vedtaget at indføre en fleksibel mastergrad i teologi fra 1. februar 2002. De nærmere regler for optagelse, studieforløb, indhold etc. fastsættes af studienævnet. – Videreuddannelsesprogrammet for grønlandske teologiske bachelorer fra Ilisimatusarfik i Nuuk er gået i gang, og en enkelt grønlandsk studerende har påbegyndt sine teologiske studier fra efterårssemesteret 2001.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder				
Indskrivningsfag	***Teologi***	***Græsk og latin***	***Øvrig humaniora***	***Meritoverført***	***I alt***
Teologi	323,67	66,25	1,88	4,29	396,08
Humaniora	14,25				
Antropologi	1,00				
Merit- og gæstestuderende	3,00				
I alt	341,92				
Åben uddannelse	29,04				

STÅ 1998-2001

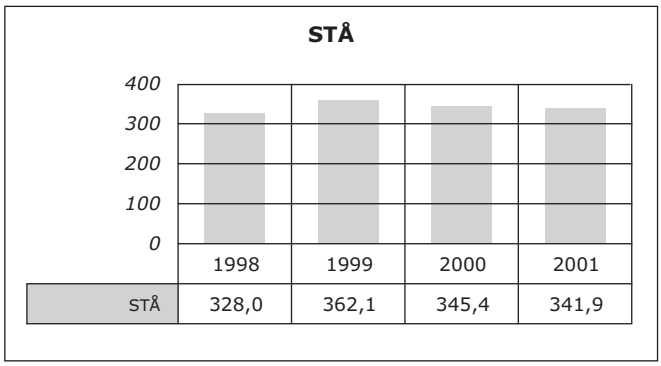

Studieleder Peder Nørgaard-Højen

Center for Afrikastudier

Ledelse pr. 1.2.2001
Centerleder er professor Holger Bernt Hansen.

Organisation
Center for Afrikastudier (CAS) er placeret under Det Teologiske Fakultet og refererer til Dekan og Fakultetsråd med hensyn til budget og studieordning. De studiemæssige forhold varetages af et studieudvalg bestående af 2 lærere og 2 studerende. Der er til CAS allokeret en professor, der fungerer som centerleder og studieleder (professor Holger Bernt Hansen).

Til CAS er knyttet en kontaktgruppe bestående af repræsentanter fra de institutter på Københavns Universitet, der udgør det faglige grundlag for CAS' aktiviteter, som har deres tyngdepunkt i humanistiske og samfundsvidenskabelige discipliner. I 2001 har kontaktgruppen haft følgende sammensætning: fra Institut for Kirkehistorie: lektor Niels Kastfelt; fra Institut for Antropologi: lektor Michael Whyte; fra Økonomisk Institut: lektor Rasmus Heltberg og lektor Finn Tarp; fra Institut for Statskundskab: p.t. ekst. lektor Gorm Rye Olsen; fra Institut for Historie: lektor Ole Justesen; og fra Geografisk Institut: lektor Torben Birch-Thomsen. Medlemmer af kontaktgruppen inddrages især i forbindelse med planlægning af undervisningsudbud og rekruttering af lærere.

Adresse
Købmagergade 46, 4
1150 København K
Telefon 35 32 25 85
Fax 35 32 25 90
cas@teol.ku.dk
www.teol.ku.dk/cas

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Som led i bestræbelserne på at fremme internationaliseringen af undervisning og forskning ved danske universiteter blev Center for Afrikastudier oprettet i 1984 som den studiemæssige og organisatoriske ramme for et to-årigt, tværfagligt områdestudium vedr. Afrika beregnet for studerende såvel under kandidatuddannelse som under åben uddannelse.

Center for Afrikastudier har tre overordnede formål:

1. Gennem et – efter engelsk mønster opbygget – Afrika-områdestudium at inddrage udviklingslandene i almindelighed og Afrika i særdeleshed i internationaliseringen af forskning og undervisning ved Københavns Universitet.

2. At virke som et tværfagligt og tværfakultært forum for aktiviteter vedr. Afrika på Københavns Universitet for derved at fremme interessen for i undervisning og forskning at beskæftige sig med Afrika-relaterede emner.

3. Parallelt med udbygningen af den danske udviklingsbistand og øvrige danske kontakter med Afrika at medvirke til at styrke de studerendes interesse for og kompetence til at deltage i det voksende danske samarbejde med afrikanske lande.

Rekruttering til Afrikastudiet
Afrikastudiet udbydes både som et ét-årigt heltidsstudium, der afsluttes med et diplom, og som et to-årigt heltidsstudium, der i lighed med det engelske system kvalificerer til titlen Master of African Studies. Nye studerende optages hvert år med studiestart pr. 1. september. Optagelsen forestås af Afrikastudiets studieudvalg, der ved udvælgelsen prioriterede ansøgere, der er fuldt kvalificeret på bachelorniveau.

Der var igen i 2001 et betydeligt antal ansøgere, hvor 50 af heltidsstuderende blev optaget. Heraf var ca. to tredjedele under kandidatuddannelse, mens en tredjedel blev optaget under åben uddannelse (under tompladsordningen). Herudover blev der i 2001 optaget 15 tilvalgsstuderende fra Det Humanistiske Fakultet på studiets første år.

Hovedparten af de optagne studerende kommer fra Københavns Universitet, hvor alle 6 fakulteter er repræsenteret. Hertil kommer et voksende antal studerende dels fra universiteter i hovedstadsområdet, dels fra Odense, Århus og Aalborg. Hertil kommer et stigende antal studerende fra Sverige og især Norge.

Ud over de heltidsstuderende optages på dele af studiet, specielt på de udbudte emneseminarer, et stigende antal studerende fra forskellige fag på Københavns Universitet, der benytter sig af meritoverførsel til deres hovedstudium. Ikke mindst internationale studerende på KU deltager i emneseminarerne. Også antallet af studerende fra andre uddannelsessteder, der søger optagelse på emneseminarerne, har været stadigt stigende. Især de udenlandske gæstelærere har tiltrukket mange studerende.

Sammenlagt udgjorde antallet af aktive studerende på Afrikastudiet i 2001 ca. 125 pr. semester.

Undervisning
Undervisningsudbuddene svarer til de i studieordningen hjemlede fagområder, idet der dog til stadighed foregår en faglig udvikling såvel med hensyn til emner som pensum. For 2001 kan der være grund til at fremhæve:

– at antallet af emneseminarer, der behandler aktuelle emner fra forskningen og udviklingen i Afrika, har været større end tidligere og især tiltrukket et stort antal meritstuderende. Således blev der i 2001 udbudt 11 emneseminarer over to semestre.

– at behandlingen af interne konflikter (religiøse og etniske) i Afrika igen har haft en fremtrædende plads i undervisningen.

– at interessen for at arbejde med menneskerettigheder og demokrati i Afrika har været meget stor.

Lærere rekvireres hovedsageligt gennem de involverede institutter suppleret med gæstelærere fra nabouniversiteter og forskningsinstitutioner. Hertil kommer udenlandske gæstelærere. I 2001 har følgende lærere varetaget undervisningen:

Keld Buciek, Sven Engelbrecht, Quentin Gausset, Joakim Gundel, Holger Bernt Hansen, Frank Holmquist, Susan Nørskov Jensen, Nina Johnsen, Ole Justesen, Niels Kastfelt, Jens Kovsted, Jytte Laursen, Nina Larsen, René Lemarchand, Gorm Rye Olsen, Maria Paiva, Jane Parpart, Dorte Ulrik Petersen, Richard Sandbrook, Margrethe Silberschmidt og Katarina Tomasevski. Hertil kommer et antal gæsteforelæsere og vejledere ved specialeskrivning.

Censorer
Efter ønske fra Undervisningsministeriet blev med virkning fra 1998 oprettet et fælles censorkorps for landets to

områdestudier: Asienstudiet ved Aarhus Universitet og Afrikastudiet ved Københavns Universitet. Ved censorkorpsets sammensætning er der lagt vægt på at inddrage mulige aftagere af de nyuddannede kandidater.

Forskningsvirksomhed

Det tværfaglige Afrikastudium omfatter discipliner indenfor de teologiske-, humanistiske- og samfundsvidenskabelige områder. Lærerne rekrutteres hovedsagelig gennem de respektive institutter. Deres forskning udføres derfor i de pågældende institutters regi, men resultaterne fremlægges ofte i tilknytning til seminarer på CAS.

CAS' forskningsmæssige profil udgøres af især fem komponenter

Internationale gæsteforskere/gæstelærere, der under opholdet både udfører egen forskning og virker som vejledere for specialestuderende og ph.d.-studerende. I 2001 har tre internationale gæsteforskere været knyttet til CAS med støtte fra Nord/Syd-satsningsområdet:

Professor Richard Sandbrook, University of Toronto, april – maj 2001. På baggrund af sin seneste bog "Closing the Circle: Democratization and Development in Africa" (2000) præsenterede Sandbrook resultaterne fra sin forskning omkring demokratisering og udvikling i Afrika. Han afholdt desuden et emneseminar om "Markets, State and Development in Africa".

Professor Frank Holmquist, Hampshire College, Armherst, Massachusetts, august – oktober 2001. Som led i sit forskningsarbejde om staten i Afrika koncentrerede Holmquist under sit ophold ved KU sig om den politiske udvikling i Kenya. I forlængelse heraf afholdt han et emneseminar om "Economic Decline, Social Fragmentation and the Struggle for Democracy: the Case of Kenya".

Professor René Lemarchand, University of Florida, september – december 2001. René Lemarchands forskning falder inden for to hovedområder: etnicitet i Afrika og folkemordsstudier. Han udbød emneseminarer inden for begge forskningsområder og bidrog til CAS' serie Occussional Papers med: "The Democratic Republic of Congo: From Collapse to Potential Reconstruction".

En del af det nordiske forskningsprojekt: "Sexuality, Gender and Society in Africa" som gennemføres af Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala, foregår i tilknytning til CAS, hvor forskningsleder Signe Arnfred arbejder på den danske del af projektet.

15 – 20 forskningsseminarer er afholdt om aktuelle emner fra Afrikaforskningen, hovedsageligt med internationale forelæsere.

Cand.mag. Christopher Morgenstierne har afsluttet sit projekt om den danske deltagelse i anti-apartheid bevægelsen mod Sydafrika siden 1960'erne. Projektet er et led i et større nordisk projekt under Nordiska Afrikainstitutet.

Mag.art. Birthe Nautrup har fortsat arbejdet på sit ph.d.-projekt "Normadeliv under forandring". Projektet har været støttet af Rådet for U-landsforskning. Afhandlingen vil blive indleveret til bedømmelse primo 2002.

Satsningsområder

Deltagelse i Nord/Syd satsningsområdet

Nord/Syd satsningsområdet udgør ét af de tre satsningsområder, som Københavns Universitet med start i 1997 har iværksat over en syv-års periode. CAS' leder, professor Holger Bernt Hansen, er formand for den tværfakultære styringsgruppe. CAS har fået tillagt forskellige koordinerende funktioner, hvorfor der ved CAS er oprettet en stilling som Nord/Syd koordinator, som besættes af cand.scient. Maj-Britt Johannsen.

I årets løb har CAS haft stor nytte af såvel rejsepuljen for specialestuderende som af gæsteforskerordningen, der muliggjorde ansættelsen af professor Richard Sandbrook, University of Toronto (i samarbejde med Center for Udviklingsforskning), professor Frank Holmquist, Hampshire College, Amherst, Massachusetts og professor René Lemarchand, Center for African Studies, University of Florida (sammen med Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier).

Ud over at varetage undervisningen deltog Rene Lemarchand i den internationale konference "The End of the Post-Colonial State in Africa? Perspectives from the Great Lakes Region", der blev organiseret af CAS (Niels Kastfelt og Holger Bernt Hansen). Konferencen fandt sted i december med deltagelse af forskere fra Københavns Universitet, University of Wisconsin, University of Pretoria, University of London, University of Dar es Salaam, Free University of Brussels, University of Gent, University of Leiden, Göteborg University og University of Helsinki.

Andre aktiviteter, eksempelvis fokusområdet omkring religion og politik, som lektor Niels Kastfelt er formand for, har bidraget til at styrke CAS' forskningsmæssige profil gennem afholdelse af særlige forskningskonferencer, heriblandt en konference om "Sudanese Society in the Context of Civil War", med deltagelse af både danske og internationale forskere.

Generelt gælder det, at Nord/Syd satsningsområdet har bidraget til at fremme såvel det tværfakultære som det tværfaglige samarbejde inden for Københavns Universitet.

Deltagelse i SLUSE samarbejdet

Medio 1998 startede på basis af en bevilling fra Miljøministeriets bistandsafdeling Danced et større, tværfagligt undervisningsprogram om miljø og naturressourceforvaltning i udviklingslande benævnt SLUSE (Sustainable Land Use). Programmet sigter mod at kvalificere kommende kandidater inden for området og gennemføres som et samarbejde mellem Roskilde Universitetscenter, Landbohøjskolen og Københavns Universitet, hvorfra medvirker Geografisk Institut, Institut for Antropologi og CAS.

Under programmet er ph.d. Quentin Gausset ansat som forskningsadjunkt til at varetage en løbende undervisning inden for miljøproblematikken i Afrika såvel på Institut for Antropologi som på CAS. Samtidig har Center for Afrikastudiers bibliotek fortsat den særlige indsats for at anskaffe de nyeste værker inden for miljø- og ressourceproblematikken i Afrika.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor Holger Bernt Hansen er formand for Nord/Syd satsningsområdets koordineringsgruppe; medlem af bestyrelsen for International African Institute (London) og medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet "African Affairs".

Bedømmelsesudvalg

Holger Bernt Hansen har været medlem af udvalget til bedømmelse af ph.d.-afhandling med titlen "Uganda's Reconstruction" ved London School of Economics", og af udvalget til bedømmelse af doktorafhandlingen "Norske misjonærer og setler-samfunn i Zulu-Natal, Sydafrika" ved Trondheims Universitet.

Formidling

Afrika-seminarer

I såvel forårs- som efterårsemesteret har der mindst hveranden uge været arrangeret Afrika-seminarer over aktuelle emner med udefrakommende, hovedsageligt internationale gæsteforelæsere. Det har været meget tilfredsstillende at konstatere, at i takt med udbygningen af CAS' internationale kontakter udtrykker forskere i stigende grad selv interesse for under gennemrejse at give en forelæsning på CAS.

Tilslutningen til forelæsningerne har været meget tilfredsstillende med deltagere såvel fra Københavns Universitet som udefra. Det er karakteristisk, at de internationale gæster kommer til at udgøre en del af det faglige miljø såvel for forskere som for studerende, der benytter dem både som ressourcepersoner og som kontaktpersoner ved planlægning af studieophold i udlandet.

Et af de større seminarer fandt sted i Alexandersalen, Bispetorvet, hvor tidligere udviklingsminister og nuværende EU-kommissær for udvikling og humanitær bistand Poul Nielson forelæste over emnet "Europa og Afrika: Perspektiver og udfordringer for det 21. århundrede". Her deltog ca. 120 personer.

I 2001 har der været afholdt følgende 25 Afrika-seminarer:

Professor Paul Nugent, Centre of African Studies at the University of Edinburgh: "Money and Votes: The December 2000 Presidential Election in Ghana".

Dr. Douglas Johnson, St. Anthony's College, Oxford University: "The Trial of the Vigilant: A Turning Point in Sudanese Human Rights".

Professor Jan Gorus, Centre of African Studies, Vrije Universiteit Brussels: "What Happens in Post-Kabila Congo?".

Professor Howard Stein, Roosevelt University, Chicago: "Economic Development and the Anatomy of Crisis in Africa: From Colonialism to Structural Adjustment".

Professor Carol Lancaster, School of Foreign Service, Georgetown University; "Aid to Africa: So much to do – so little done: A reappraisal".

Professor Karen Tranberg Hansen, Department of Anthropology, Northwestern University:"Who Rules the Streets? Street Vending Politics in Lusaka, 1993 – 2000".

Professor Tim Shaw, Professor, Centre for Foreign Policy Studies at Dalhousie University, Halifax: "Blood Diamonds: One cause of today's conflicts in Africa".

Professor Eric Markusen, p.t. the Danish Center for Holocaust and Genocide Studies."A Tragic War: The Ethiopia-Eritrea Conflict, 1998 – 2000".

Professor Richard Sandbrook, Dept. of Political Science, University of Toronto:"Closing the Circle: Democratization and Development in Africa".

Dr. Edward Kirumira, Dept. of Sociology, Makerere University, Uganda: "Declining HIV/AIDS Incidences and Behaviour Change in Uganda: Myth or Reality?"

Dr. Nadia Isabella Lovell, Dept. of Social Anthropology, University of Kent at Canterbury."Bad Death and the Blood of Christ: Vodhun and Christian faith in a Ghanaian town".

Professor Bill Kinsey, Inst. of Development Studies, University of Zimbabwe: "Opportunists and Occupiers: From Corruption to Crisis in Zimbabwe's 'Land Question'".

Professor Rwekaza Mukandala, Dept. of Political Science, University of Dar es Salaam "The State of African Democracy: Status, Prospects, Challenges".

Dr. Martin Alilio, National Institute for Medical Research, Dar es Salaam. "Attacking Poverty? Health Service Reforms in Africa".

EU kommissær Poul Nielson: "Europa og Afrika: Perspektiver og udfordringer for det 21. århundrede".

Professor Frank Holmquist, Hampshire College, Amherst, Massachusetts. Business and Politics in Kenya in the 1990s".

Senior Researcher Deborah Bryceson, African Studies Centre, Leiden University: "The Scramble in Africa: Rural Livelihoods, Linkages and Policy Paradoxes".

Dr. Musa Gaiya, Dept. of Religious Studies, University of Jos, Nigeria. "The Pentecostal Revolution in Africa: Evidence from Nigeria".

Dr. Nikoi Kote-Nikoi, Inst. of Economic Affairs, Accra, Ghana: "Trends and Impacts of HIV/AIDS in Africa's Economies: The Case of Ghana".

Dr. Ezra Chitando, Dept. of Religious Studies, University of Zimbabwe: "Singing Down the Walls of Jericho: The Protest Dimension of Zimbabwean Gospel Music".

Dr. Rita Abrahamsen Dept. of International Politics, University of Wales:"Disciplining Democracy. Development Discourse and Good Governance in Africa".

Dr. Osita Agbu, Nigeria Institute of International Affairs, Lagos: "Ethnic Militias and the Threat to Democracy in Post -Transition Nigeria".

Professor Crawford Young, Dept. of Political Science, University of Wisconsin-Madison:"Revisiting Nationalism and Ethnicity in Africa".

Dr. Edward Kirumira, Dept. of Sociology, Makerere University, Uganda: "On HIV Counselling and Testing for Youth: Ugandan Experiences".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

CAS har til sine aktiviteter stor nytte af en række bilaterale kontakter med afrikanske universiteter og med Afrika-centre i Europa og USA. Især skal nævnes samarbejdet inden for AEGIS (Africa-Europe Group of International Studies), der er netværk af universitetscentre for Afrikastudier inden for EU med det særlige formål, at fremme relationerne mellem afrikanske og europæiske universiteter. Der er herigennem gode muligheder for udveksling af gæsteforelæsere.

På nordisk plan er der etableret et tæt samarbejde med Nordiska Afrikainstituttet (NAI) i Uppsala ikke mindst med hensyn til udveksling af gæsteforelæsere. I dette samarbejde har CAS stor nytte af den danske forsker ved NAI, Hans Erik Stolten (der tidligere var ansat ved CAS). Endvidere er der gode kontakter med det nystartede Center for Afrikastudier ved Göteborgs Universitet.

Inden for Sokrates-programmet har CAS etableret et samarbejde med Centre of African Studies ved Edinburgh University. Der er indgået aftale om samarbejde med Insti-

tut für Afrikanistik ved Universität Leipzig. Begge aftaler omfatter såvel lærer- som studenterudveksling.

Med henblik på at styrke de studerendes mulighed for studieophold, feltarbejde eller praktik i forbindelse med udarbejdelse af deres speciale har CAS opbygget en række kontakter med afrikanske universiteter, med danske bistandsprojekter og med afrikanske NGO'er og danske NGO'er, der arbejder i Afrika. Især skal nævnes samarbejdet med Makerere Institute of Social Research, Uganda, der udspringer af et Danida finansieret forskningsbistandsprojekt, og med Dept. of Political Science ved University of Dar es Salaam. Sidstnævnte samarbejde foregår indenfor rammen af det danida finansierede projekt REDET (Research and Education for Democracy in Tanzania).

Bibliotek

CAS' bibliotek er under fortsat udbygning og omfatter efterhånden ca. 9.200 værker og ca. 50 tidsskrifter. Hovedvægten ligger fortsat på anskaffelse af de nyeste værker inden for især samfundsvidenskaberne og humaniora. Deltagelse i den amerikanske African Studies Association's årlige konference muliggør, at biblioteket meget tidligt kan erhverve de senest udgivne bøger og således afspejle den aktuelle faglige udvikling.

I 2001 omfattede udlånet knap 3000 bind, hvilket afspejler en fortsat stigende brug af biblioteket. Ud over CAS' egne studerende har især studerende fra Københavns Universitet været flittige brugere, hvilket peger på den servicefunktion, som CAS varetager over for det øvrige universitet. Herudover kan registreres et stigende antal fjernlån såvel til Danmark som det øvrige Skandinavien.

Centerleder Holger Bernt Hansen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	0,29	0,08	0,37
TAP	3,50		3,50
Total	*3,79*	*0,08*	*3,88*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	393	21	414
Anskaffelser	203		203
Total	*596*	*21*	*617*

Stab

VIP Internt finansieret

Lemarchand, Rene; gæsteprofessor.
Nautrup, Birthe Lindeskov; forskningsadj.

Publikationer

Center for Afrikastudier har i 2001 udgivet følgende "Occasional Papers":

Holger Bernt Hansen: Konferencepapir: "Donors, Elections and the No-Party System in Uganda". African Studies Association Conference, Houston, november 2001

René Lemarchand: "The Democratic Republic of Congo: From Collapse to Potential Reconstruction". September 2001.

M.A. Mohamed Salih: "Islamic NGOs in Africa: The Promise and Peril of Islamic Voluntarism". Oktober 2001.

Howard Stein: "Economic Development and the Anatomy of Crisis in Africa: From Colonialism through Structural Adjustment". Maj 2001.

Uddannelsesudvalget for Afrikastudier

Medlemmer

Holger Bernt Hansen, Rasmus Heltberg, Britt Sulsbrück & Anne Frøkiær.

Der har i årets løb ikke været nogen udskiftning blandt medlemmerne.

En væsentlig del af udannelsesudvalgets arbejde har som tidligere bestået i at forestå optagelsen af nye studerende til Afrika-områdestudiet. Antallet af ansøgninger til fuldtidsstudiet har været på niveau med sidste år. Det samme gælder forholdet mellem kandidatstuderende og studerende under åben uddannelse. Der har været et stigende antal ansøgere fra universiteter uden for KU (inkl. norske og svenske studerende). Der har også været et stigende antal meritstuderende (såvel interne som eksterne).

Beretning

Evaluering af undervisningen

Evalueringen af undervisnings- og eksamensforløbet på Afrika-områdestudiet viste som de forrige år generelt en stor tilfredshed med undervisernes kompetence, undervisningsforløbet og valget af litteratur. I enkelte tilfælde blev der fremført ønsker om ændringer i pensum eller undervisningsform, hvilket efterfølgende blev drøftet med de involverede lærere.

Der blev udtrykt tilfredshed med den nye eksamensform i grundfagene antropologi/geografi og historie/politologi. Der var almindelig enighed om, at ordningen med 48 timers hjemmeopgave med karaktergivning er et fremskridt fra den tidligere mundtlige eksamen.

Der var fortsat meget stor tilfredshed med inddragelsen af udenlandske undervisere i emneseminarerne. Udbyttet ved at få en ekstern ekspert til undervise i sit forskningsfelt var meget stort. Der har i 2001 været tre internationale gæstelærere knyttet til Afrikastudiet.

Revidering af studieordningen

Der er i årets løb kun sket mindre justeringer i studieordningen, hovedsageligt omfattende de skriftlige opgavers format og afleveringsfrister.

Beskæftigelsesundersøgelse

Undersøgelsen af tidligere studerendes beskæftigelsessituation er blevet færdiggjort. Den har omfattet studerende, der har færdiggjort det to-årige afrikastudium i årene 1996 til 2000. 24 kandidatstuderende og 17 studerende under åben uddannelse har besvaret de udsendte spørgeskemaer, hvilket repræsentere en svarprocent på ca. 80 procent. Undersøgelsen viser at en meget stor del af de færdiguddannede har fået et Afrika-relateret job eller mere generelt et ulandsrelateret job enten som udsendt eller i DK. Andelen er specielt høj for studerende under åben uddannelse.

Undersøgelsen indeholder desuden positive kommentarer til Afrikaområdestudiet som helhed og til de enkelte fag i særdeleshed. Det fremføres at en studiets forcer er, at det er et tværfagligt studium, der ikke går på kompromis med de studerendes faglige og metodiske ballast, men i stedet prøver at drage fordel af de studerendes forskelligheder.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder		
Indskrivningsfag	***Afrikastudier***	***Geografi***	***I alt***
Afrikastudier	28,71	0,67	29,38
Historie	4,79		
Øvrig Humaniora	6,00		
Samfundsvidenskab og jura	4,33		
Naturvidenskab	1,50		
Merit- og gæstestuderende	6,04		
I alt	51,38		
Åben uddannelse	12,42		

STÅ 1998-2001

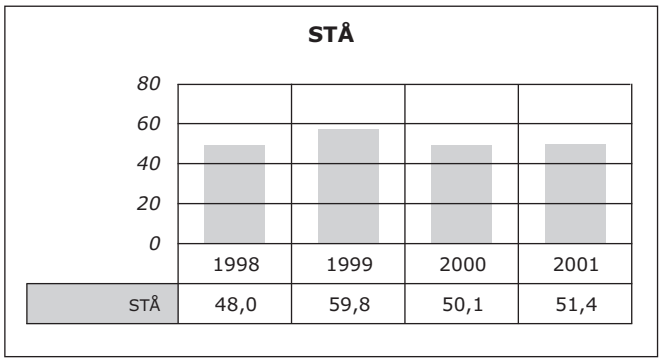

STÅ-produktionen i 2001 har ligget på samme niveau som i 2000. Det samme gælder antallet af studerende under åben uddannelse.

Formand for Uddannelsesudvalget Holger Bernt Hansen

Søren Kierkegaard Forskningscenteret

Ledelse pr. 1.2.2001

Direktør for SKC er cand.theol. Niels Jørgen Cappelørn.

Instituttets eksterne bestyrelse består af professor, dr.phil. Peder Olesen Larsen, formand, direktør, cand.polit. Hans Ejvind Hansen, næstformand, direktør, cand.mag. Erland Kolding Nielsen, Det Kongelige Bibliotek, direktør, cand.mag. Iver Kjær, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab og professor, dr.theol. Jens Glebe-Møller, Københavns Universitet.

Organisation

Søren Kierkegaard Forskningscenteret bliver fortsat i sin anden periode finansieret af Danmarks Grundforskningsfond, men har formel status som en erhvervsdrivende fond i nært samarbejde med Københavns Universitet. Samarbejdet er udmøntet gennem en samarbejdsaftale med Institut for Systematisk Teologi under Det Teologiske Fakultet, bl.a. om anvendelse og udbygning af Søren Kierkegaardbiblioteket, om ph.d.-undervisning og -vejledning og om ansættelse af en fælles finansieret adjunkt, som også er leder af Kierkegaard Biblioteket.

Adresse

Store Kannikestræde 15
1169 København K
Telefon 33 76 69 00
Fax 33 76 69 10
sec@sk.ku.dk
www.sk.ku.dk

Direktørens årsberetning

Søren Kierkegaard Forskningscenteret kan se tilbage på 2001 som endnu et meget aktivt og produktivt år. Aktiviteterne er foregået inden for de to hovedområder, som det er centerets opgave at varetage: 'Fremme af Kierkegaardforskningen nationalt og internationalt' og 'Udgivelsen af "Søren Kierkegaards Skrifter".

Forskningsvirksomhed

Forskningen er fortsat efter de retningslinier, som forskningsplanen og udgivelsesprogrammet indeholder og på de to hovedområder.

Kierkegaardforskningen

Forskningslektor Jon Stewart, ph.d., har arbejdet med dansk hegelianisme. Han blev færdig med sit forskningsprojekt med titlen "Kierkegaard's Relations to Hegel Reconsidered". Manuskriptet er indleveret til fakultetet til forsvar for den teologiske doktorgrad. Afhandlingens hovedtese er, at Kierkegaard ikke havde det rent negative forhold til Hegel, som man plejer at tro. Der findes tværtimod mange overlapningspunkter og eksempler på ideer, begreber eller analyser fra Hegel, som Kierkegaard har overtaget og brugt til sine egne formål. Det viser sig, at den største del af Kierkegaards polemik er rettet mod de danske hegelianere, som fx J.L. Heiberg, H.L. Martensen og A.P. Adler, og ikke imod Hegels egne filosofiske positioner.

Forskningslektor, lic.theol. Joakim Garff har arbejdet med et hermeneutisk og systematisk-teologisk studie i Søren Kierkegaards kritik af dannelsesbegrebet med særligt henblik på hans forudsætninger i tysk og dansk åndshistorie, repræsenteret ved bl.a. J.L. Heiberg, H.L. Martensen og I.P. Mynster.

Adjunkt Pia Søltoft, ph.d., har arbejdet med forholdet mellem retorik, etik og homiletik. En historisk-systematisk analyse af homiletikkens etiske implikationer belyst ud fra Søren Kierkegaards overvejelser over det opbyggelige som meddelelsesstrategi med inddragelse af samtidens homiletiske teorier. Projektet ønsker at diskutere en praktisk-teologiske problemstilling med religionsfilosofiske/etiske og retoriske redskaber.

Den editionsfilologiske forskning

Arbejdet med at tilvejebringe den nye kritiske og kommenterede udgave af "Søren Kierkegaards Skrifter" (SKS) er blevet videreført efter gældende retningslinier.

Tekstetablering og kommentering af "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift" blev videreført med henblik på udgivelse som bind 7 og kommentarbind 7 i SKS i juni 2002.

Tekstetablering og kommentering af journalerne NB-NB5 blev påbegyndt med henblik på udgivelsen som bind 20 og kommentarbind 20 i SKS i april 2003.

Tekstetablering af forarbejder blev fortsat som selvstændige forskningsprojekter til "Sendebrev til Hr. Professor Heiberg", "Synspunkt for min Forfattervirksomhed" og "Johannes Climacus af editionsfilologisk medarbejder", cand.phil. Kim Ravn og til "Bogen om Adler" af ledende editionsfilolog, cand.phil. Jette Knudsen.

Tekstetablering af "P.C. Kierkegaards Dagbøger" af filologisk medarbejder, cand.phil. Niels W. Bruun og af editionsfilologisk medarbejder, cand.mag. Finn Gredal Jensen.

Etablering af tekst til den elektroniske version blev videreført med henblik på udgivelse i 2002.

Ph.d.-projekter

Cand.mag. Tonny Aagaard Olesen er fra 1. januar 1999 ph.d.-studerende i samarbejde med Institut for Nordisk Filologi med projektet "Kommenteringspraksis og kommenteringsteori". Til projektet hører en fuld kommentering af "Afsluttende uvidenskabelig Efterskrift". Fuldt finansieret af SKC.

Mag.art. Kirsten Klercke er fra 1. september 1999 ph.d.-studerende i samarbejde med Freja-projektet, Kvinder på Tværs, på Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik med projektet "Dialektikken mellem selvet og den anden hos Hegel, Kierkegaard og nyere psykoanalytisk teori." Samfinansieret med Freja-projektet.

Brian Söderquist er fra 1. november 1999 ph.d.-studerende med projektet "The Aesthetic and the Eternal in Kierkegaard's Early Works". Delvist finansieret af SKC.

Ulrich Knappe er fra 1. august 2000 ph.d.-studerende, King's College, Cambridge University, UK, med projektet "Kant, Kierkegaard and the Problem of Unity". Fuldt finansieret af SKC til maj 2001, derefter af egne midler.

Følgende har været tilknyttet centeret som ph.d.-studerende på egne eller eksterne midler:

Jonna Lappalainen, ph.d.-studerende, Stockholms Universitet, med projektet "Det Osägbara i Sören Kierke-

gaards Filosofi". Tilknyttet SKC fra august 2000 – maj 2001. Finansieret af NorFa.

Mathias Wilke, ph.d.-studerende, Universität Göttingen, med projektet " Das Verhältnis von Äesthetik und Ethik im christlichen Selbstverständnis bei Søren Kierkegaard und Emanuel Hirsch". Tilknyttet SKC fra maj 2001. Finansieret af Evangelische Studienwerk Villigst e.V.

Massimo Potessilli, ph.d.-studerende, Roms Universitet, med projektet "Kommunikation der Wahrheit in Kierkegaards Denken". Tilknyttet SKC fra august-december 2001. Finansieret af Cirius-kulturaftalestipendium.

Desislava Stoyanova, ph.d.-studerende fra universitetet i Sofia, Bulgarien, med projektet "The Problem of Selfhood in the Perspective of Temporality". Tilknyttet SKC fra september 2001. Finansieret af Cirius-kulturaftalestipendium.

Paul Munch, ph.d.-studerende, Cornell University, USA, med projektet "Kierkegaard's Interpretation of Socrates". Tilknyttet SKC fra september 2001. Finansieret af Fulbright Kommissionen.

Joel Rasmussen, ph.d.-studerende, Harvard University, med projektet "Incognition: Søren Kierkegaards Christological Poetics." Tilknyttet SKC fra september 2001. Finansieret af Fulbright Kommissionen.

Joe Westfall, ph.d.-studerende, Boston College, med projektet "Writing as the Paradox: The Passion of Søren Kierkegaard" Tilknyttet SKC fra september 2001. Finansieret af Boston College.

Victoria Alonso Fernandez, ph.d.-studerende, universitetet i Madrid, med projektet "Selvets opbygning ved S. Kierkegaard ". Tilknyttet SKC september – december 2001.

Markus Kleinert, ph.d.-studerende, Ludwig-Maximillian Universität, München, med projektet "Skeptische Leidenschaften: Ironie und Humor bei Kierkegaard". Tilknyttet SKC fra december 2001. Finansieret af delstaten Bayern og DAAD.

Cand.mag. Gitte Butin er ph.d.-studerende på University of Virginia, USA, med projektet "Selvet hos Kierkegaard og Kafka". Niels Jørgen Cappelørn og Joakim Garff er hendes vejledere i Danmark. Finansieret af Forskerakademiet.

Faglige og administrative hverv

Flere medarbejdere deltager med faglig ekspertise i forskellige sammenhænge.

Bedømmelsesudvalg

Niels Jørgen Cappelørn sad i udvalget til bedømmelse af ansøgere til lektorat ved Institut for Systematisk Teologi. Lektoratet er samfinansieret med SKC. Derudover medlem af udvalget til bedømmelse Jon Stewarts afhandling, indleveret til forsvar for den teologiske doktorgrad.

Tillidshverv

Niels Jørgen Cappelørn er medlem af Advisory Board ved Hong-Kierkegaard Library, St. Olafs College, Northfield, Minnesota, USA.

Pia Søltoft er formand for, Peter Tudvad sekretær og Tonny Aagaard Olesen og Kirsten Klercke er bestyrelsesmedlemmer i Søren Kierkegaard Selskabet.

Peter Tudvad er medlem af bestyrelsen for Foreningen Guldalderinstituttet.

Ettore Rocca er formand for bestyrelsen for det italienske Kierkegaard Selskab.

Karsten Kynde er medlem af planlægningsgruppen i Nordisk Netværk for editionsfilologer.

Formidling

Udgivervirksomhed

"Søren Kierkegaards Skrifter" (SKS).

Søren Kierkegaard Forskningscenteret udgiver på Gads Forlag "Søren Kierkegaards Skrifter", 1 – 28 (i 55 bind) Redaktion: Niels Jørgen Cappelørn, Jette Knudsen, Joakim Garff, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon.

I maj udkom bind 18 indeholdende Kierkegaards journaler, EE-KK, og kommentarbind 19 med ca. 3000 kommentarer. I november udkom bind 19 med Kierkegaards notesbøger fra årene 1833 – 46 med kommentarbind 19 indeholdende ca. 3500 kommentarer.

SKC udgiver "Monograph Series", redigeret af Niels Jørgen Cappelørn og Hermann Deuser, Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York. I 2001 udkom vol. 6.

SKC udgiver "Kierkegaard Studies. Yearbook", redigeret af Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser og Jon Stewart sammen med Alastair Hannay og Christian Fink Tolstrup, Verlag Walter de Gruyter, Berlin/New York. "Yearbook 2001" indeholder bl.a. de bedste manuskripter fra forskerseminaret, august 2000.

Redaktionelle hverv

Niels Jørgen Cappelørn er sammen med Hermann Deuser redaktør af "Kierkegaard Studies. Monograph Series" og "Kierkegaard Studies. Yearbook."

Pia Søltoft, Tonny Aagaard Olesen og Darío González er medlemmer af redaktionen for tidsskriftet "Kierkegaardiana."

Kongresser og symposier

Centeret arrangerer årligt to større videnskabelige seminarer.

Oversættelsesseminaret. Der er overvældende interesse for at oversætte Kierkegaard til andre sprog, og SKC støtter disse bestræbelser mest muligt bl.a. ved årligt at afholde et oversættelsesseminar, som i 2001 fandt sted d. 23. – 25. februar med 30 deltagere fra 13 lande. Seminaret omfattede dels et foredrag med overordnet oversættelsesteoretisk emne, dels gruppe- og plenums diskussioner af oversættelse af bestemte Kierkegaard tekster, som også drøftes i de enkelte sproggrupper. Seminaret var arrangeret af Darío Gonzalez, ph.d., og Niels Jørgen Cappelørn.

Forskerseminaret. SKC afholder årligt et forskerseminar med inviterede deltagere og oplægsholdere. Seminarerne afspejler SKCs tværfaglige tilgang til Kierkegaards tænkning. Seminaret afholdtes d. 15. – 17. august med temaet "Frygt og Bæven" og "Gjentagelsen". Mødet var arrangeret af Joakim Garff og Pia Søltoft. Seminarets havde 79 inviterede deltagere fra 15 lande.

Seminarer for ph.d.- og specialestuderende. SKC har afholdt 15 ph.d.-seminarer i de to semestre. Seminarerne har også været annonceret på De Teologiske- og Humanistiske Institutter. Seminarerne er arrangeret af Pia Søltoft og Joakim Garff og foregår på engelsk.

Desuden har der i efterårssemestret været afholdt et seminar med titlen "Hegel's Aesthetics and Kierkegaard" på engelsk, ledet af Jon Stewart og adjunkt Ragni Linnet, Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab. Seminaret har været annonceret på De Teologiske- og Humanistiske Institutter.

Inviterede papers ved videnskabelige møder og forelæsninger ved andre universiteter. Følgende medarbejdere har været inviteret til at give papers og forelæsninger:

Niels Jørgen Cappelørn; "Kierkegaards forfatterskab. Journaler, notesbøger og løse papirer. Nyudgivet og kommenteret," Videnskabernes Selskab, 5. februar. "Fra manuskript til trykt og kommenteret tekst. Om 'Søren Kierkegaards Skrifter'". Kierkegaard seminar. Institut for Systematisk Teologi, Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, 26. marts. "Kierkegaards forståelse af arvesynd", Det Teologiske Fakultet, Universitetet i Oslo, 29. marts. "Kierkegaard's Journals and Notebooks. Rediscovered, Reconstructed, and Reedited", The Fourth International Kierkegaard Conference 2001, 9. – 13. juni, St. Olaf College, Northfield MN, USA. "Editing Kiergaard's Journals and Notebooks", Konference "Genesis. Textual Criticism and Editing", 28. – 29.September, Videnskabsakademiet, Oslo. Introduction to the Theme. Konferencen "Immediacy and Reflection in Kierkegaard's Thought", Leuwen-Antwerpen, 10. – 13. oktober.

Joakim Garff; "The Aestethic is above All My Element." Either-or, Continental (or deconstructive) Readings of Kierkegaard, 2. marts. An International Kierkegaard Forum, celebrating Jacques Derrida's 70th Birthday. Augusta State University, USA. "At tegne en nisse med den hat, der gør ham usynlig. Om at biografere Søren Aabye Kierkegaard". Kierkegaard seminar. Institut for Systematisk Teologi, Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, 26. marts. "At biografere Søren Aabye Kierkegaard", Videnskabernes Selskab, 2. april. "Refleksioner over Søren Kierkegaard-biografi". Seminar om den biografiske genres muligheder og begrænsninger "Liv og død over biografien". 17. – 18. maj. Arrangeret af forskningsprojektet Humanistiske Studier af Videnskaberne, finansieret af de fire forskningsråd. "Kierkegaards Biograf", Forelæsning på Eötvös Loránd Universitetet, Filosofisk Fakultet, Budapest, Ungarn, 11. maj. "At tegne en nisse med den hat, der gør ham usynlig. Om at biografere Søren Aabye Kierkegaard". Kierkegaard seminar. Institut for Historie, kultur og samfundsbeskrivelse, Syddansk Universitet, 1. oktober.

Jon Stewart; "Kierkegaard's Relation to Hegel and 'Quellenforschung': Some Methodological Considerations", The Faculty of Scandinavian Studies, University of Budapest, Ungarn. 5. marts. "Kierkegaard's Relation to Hegel and 'Quellenforschung': Some Methodological Considerations", Kierkegaard seminar. Institut for Systematisk Teologi, Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, 26. marts.

Jette Knudsen; "Fra manuskript til trykt og kommenteret tekst. Om 'Søren Kierkegaards Skrifter'". Kierkegaard seminar. Institut for Systematisk Teologi, Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, 26. marts. "Fra manuskript til trykt og kommenteret tekst. Om 'Søren Kierkegaards Skrifter'", Kierkegaard seminar, Institut for Historie, kultur og samfundsbeskrivelse, Syddansk Universitet, 1. oktober.

Pia Søltoft; "Kierkegaards Etik", Videnskabernes Selskab, 5. marts. "Kierkegaards etik – et svimlende bekendtskab", Kierkegaard seminar. Institut for Systematisk Teologi, Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, 26. marts. "The Power of Eloquentia". The Fourth International Kierkegaard Conference 2001, 9. – 13. juni, St. Olaf College, Northfield MN, USA. "Ethics in Kierkegaard and Lévinas", Kierkegaard Conference, University of Leeds, UK, 5. – 7. juli. "Kierkegaards etik – et svimlende bekendtskab", Kierkegaard seminar. Institut for Nordisk Filologi, KUA. 3. april.

Ettore Rocca; "Diventa ciò che non sei. Colpa e peccato nella 'Postilla e La malattia per la morte' di Søren Kierkegaard", Università degli Studi di Verona, Dipartimento di Filosofia. 15. maj. "Se Abrahao è un uomo. Una lettura di 'Timore e tremore", Università degli Studi di Verona, Dipartimento di Filosofia. 16. maj. "The Secret: Communication Denied, Communication of Domination", The Fourth International Kierkegaard Conference 2001, 9. – 13. juni, St. Olaf College, Northfield MN, USA.

Tonny Aagaard Olesen; "Kierkegaard and Communication, Kierkegaard and Hermaneutics", The Fourth International Kierkegaard Conference 2001, 9. – 13. juni, St. Olaf College, Northfield MN, USA.

Kirsten Klercke; "Philosophy and Psychology: Considering Hannah Arendt, Maurice Merleau-Ponty and Søren Kierkegaard", Konference "Philosophy and Theory of Science", marts 2001, Roskilde Universitets Center.

Brian Söderquist; "Socratic Irony Interpreted by Hegel and Kierkegaard", International Socrates Conference, Aarhus Universitet, maj. "Kierkegaard and Poul Martin Møller on Romantic Art and Romantic Subjectivity", The Fourth International Kierkegaard Conference 2001, 9. – 13. juni, St. Olaf College, Northfield MN, USA.

Ulrich Knappe; "Kant, Kierkegaard and the Problem of the Unity of Self", The Fourth International Kierkegaard Conference 2001, 9. – 13. juni, St. Olaf College, Northfield MN, USA.

Bronislaw Swiderski; "Kierkegaard og 'Gjentagelsen", Gdansk Universitet, Polen, 22. januar. "Kierkegaard og 'Gjentagelsen", Szczecin Universitet, Polen, 23. januar.

Niels Jørgen Cappelørn er medlem af The Scholarly Committee for konferencen "Immediacy and Reflection in Kierkegaard's Thought", Leuwen-Antwerpen, 10. – 13. oktober. Medlem af planlægningskomiteén for Schleiermacher-Kierkegaard Kongress" København, 16. – 20. marts 2003.

Som formand for Kierkegaard Selskabet er Pia Søltoft medlem af planlægningskomitéen for "Schleiermacher-Kierkegaard Kongress" København, 16. – 20. marts 2003.

Foredrag

Niels Jørgen Cappelørn har holdt ca.10 foredrag i Danmark, deltaget i en række radio-, tv- og avisinterviews om Kierkegaard og Kierkegaardforskning.

Joakim Garff har holdt 40 foredrag i Danmark og i udlandet.

Kirsten Klercke har holdt 3 foredrag i herunder Danmark.

Pia Søltoft har holdt 8 foredrag i Danmark og USA og undervist 6 dobbeltforelæsninger i Systematisk Teologi og 6 tredobbelt lektioner på Folkeuniversitetet. Arrangeret og ledet sommerkursus på Grundtvigs Højskole. Arrangeret og ledet kursus på Præstehøjskolen, Løgumkloster.

Peter Tudvad har som sekretær i Søren Kierkegaard Selskabet arrangeret 8 foredrag, holdt 6 foredrag i Danmark og skrevet bl.a. 6 aviskronikker.

Christian Fink Tolstrup har holdt 5 foredrag om Kierkegaard i Danmark.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

SKC har et vidt forgrenet nationalt og internationalt samarbejde om forskning, udgivelse og oversættelser med universitetsinstitutter, videnskabelige biblioteker og med enkelte forskere ved sådanne institutioner. Ofte er der sammenfald mellem nationalt og internationalt samarbejde.

Ud over samarbejde med udenlandske universitetsinstitutter i forbindelse med de ph.d.-studerende og med de gæsteforskere, der besøger SKC, er der løbende samarbejde med mange forskere på danske og udenlandske forskningsinstitutter i forbindelse med udarbejdelsen af kommentarer til "Søren Kierkegaards Skrifter".

Det vil føre for vidt at nævne alle ved navn. I det følgende omtales derfor de væsentligste samarbejdsflader.

Nationalt samarbejde

Det Teologiske Fakultet, Københavns Universitet. Bl.a. som følge af samarbejdsaftalen har SKC et nært samarbejde med fortrinsvist Institut for Systematisk Teologi. Der holdes to møder årligt med institutlederen og professoren i faget navnlig om punkterne i samarbejdsaftalen: den samfinansierede adjunkt, Kierkegaard Biblioteket, forskeruddannelsen, gæsteforskere, gæsteforelæsninger etc. Samarbejde om Schleiermacher-Kierkegaard konferencen 2003, se nedenfor.

Samarbejdet med Det Kgl. Bibliotek om lån af Kierkegaard manuskripter. Samarbejde om ny Kierkegaard Bibliografi med Det Kgl. Bibliotek og Hong Kierkegaard Library.

Internationalt samarbejde

Med udgangspunkt i symposiet om Schelling og Kierkegaard, 19. august, er der etableret et projekt om udarbejdelsen af en bog om Schelling og Kierkegaard. I samarbejdet indgår fra SKC, Niels Jørgen Cappelørn og Jon Stewart, med professor, dr. Jochem Hennigfeldt, Universität Koblenz Landau, Tyskland, professor, dr. Axel Hutter, Hegel Archiv, Institut für Philosophie, Ruhr-Universität Bochum, dr. Lore Hühn, Freie Universität-Berlin, assistent professor Michelle Kosch, ph.d., Department of Philosophy, University of Michigan- Ann Arbour, lektor, cand.theol. Anders Moe Rasmussen og lektor, ph.d. Steen Brock.

Ibsen Centeret, Oslo Universitet. Der er et mangeårigt nært samarbejde med gensidige besøg og erfaringsudveksling med Ibsen Centeret, som bl.a. udgiver Ibsens værker, herunder en elektronisk udgave.

Hong Kierkegaard Library. Der er et nært og mangeårigt samarbejde med dette andet store center og bibliotek for Kierkegaard studier ved St. Olafs College, North Field, Minnesota, USA. Niels Jørgen Cappelørn er medlem af dets Advisory Board.

Samarbejde med Hong Kierkegaard Library og Det Kgl. Bibliotek om udgivelse af en ny elektronisk Kierkegaardbibliografi.

Hegel Archiv, Universität Bochum, Tyskland. Samarbejde etableret med dette arkiv, der varetager den store udgave af Hegels værker.

Samarbejde med Det Teologiske Fakultet, Internationale Schleiermacher Gesellschaft og Søren Kierkegaard Selskabet i Danmark om planlægningen af en international konference om Schleiermacher og Kierkegaard, marts 2003.

Oversættelsesprojekterne. SKC er ansvarlig i alle redaktioner, repræsenteret af Niels Jørgen Cappelørn, og for koordinering af en række store oversættelsesprojekter med ekstern støtte og repræsenteret i redaktionerne af Niels Jørgen Cappelørn.

Oversættelse til tysk af Kierkegaards journaler, papirer og notesbøger. I redaktion og oversættergruppen indgår bl.a. professor, dr.theol. Hermann Deuser, Wolfgang Goethe Universität Frankfurt a.M., professor, dr. Heinrich Anz, Universität Freiburg, Richard Purkarthofer, Wolfgang Goethe Universität Frankfurt a.M.

Oversættelse til engelsk af Kierkegaards journaler, papirer og notesbøger. I redaktionen og oversættergruppen indgår bl.a. Dean of the Chapel, George Pattison, King's College, Cambridge, UK, professor Alastair Hannay, Oslo Universitet, og forskningslektor Jon Stewart, SKC.

Oversættelse til spansk af Kierkegaards værker. I redaktionen og oversættergruppen indgår professor, dr. Rafael Larrañeta, Universitat Complutense de Madrid, lektor, ph.d. Begonya Saez Tajafuerce, Universitat de Barcelona, Spanien, og Dario Gonzalez, ph.d., Argentina, (nu ekstern lektor ved Institut for Filosofi, KU).

Oversættelse til kinesisk af udvalgte Kierkegaardværker, antologi i 10 bd. Som medudgivende forskningsinstitution er Chinese Academy of Social Sciences (CASS). I redaktionen og oversættergruppen indgår professor Xien Ru, CASS, Beijing, Niels Jørgen Cappelørn, professor Anne Wedell-Wedellsborg, ph.d., Østasiatisk Institut, Aarhus Universitet, associate professor, Chenxi Tang, ph.d., Institutte of Germanic Studies, University of Chicago, undervisningsassistent, cand.mag. Zhou Yiyun, Asiensinstituttet, KU, og som redaktionssekretær Wang Qi, ph.d., CASS, Beijing.

Samarbejde med Østeuropa. SKC har i sin forskningsplan en forpligtelse til at støtte. Kierkegaardforskningen i Østeuropa. Her skal for 2001 særligt nævnes:

Ungarn. Det planlagte Kierkegaard Cabinet er nu på plads med André Nagy, Eötvös Lorand Universitetet, som primus motor. SKC har også i år været rådgivende i denne process, bl.a. ved besøg forskningslektor Jon Stewart. Der er desuden der færdigforhandlet en kontrakt med et ungarsk forlag om en oversættelse af udvalgte værker af "Søren Kierkegaards Skrifter".

SKCs Advisory Board har 23 medlemmer fra 12 lande.

Gæsteforskere

SKC har i årets løb haft en række udenlandske forskere tilknyttet på kortere eller længere tid:

Darío González, ph.d., har arbejdet på SKC dels på et post.doc.-stipendium fra C.O.N.I.C.E.T., Argentina, med projektet:"Seeing/being seen. The Order of Vision and the Idea of Phenomenology of Subjectivity in Kierkegaard". Ansat som ekstern lektor ved Institut for Filosofi og Retorik.

Professor, dr.habil. Edward Kasperski, Warszawa Universitet, Polen, var tilknyttet SKC med henblik på færdiggørelse af sin bog om Søren Kierkegaard fra juni til august 2001. Finansieret af Cirius-kulturaftalestipendium.

Wang Qi, ph.d., Chinese Academy of Social Sciences, har været tilknyttet SKC som post.doc.-stipendiat fra august 1999 til juli 2000 med projektet "Aesthetic Sphere of Existence: Description and Critique". Fuldt finansieret af SKC. Har indtil august 2001 været tilknyttet som redaktionssekretær på oversættelsen af udvalgte Kierkegaardværker til kinesisk, finansieret af eksterne midler.

Ettore Rocca, ph.d., Bologna Universitet, Italien, har været tilknyttet SKC på et post.doc.-stipendium fra november 1999 til januar 2000 med projektet "Kierkegaard und die Frage des Schweigens". Fuldt finansieret af SKC. Derefter finansieret af egne midler. Fra februar 2001 deltids oversættelseskoordinator, finansieret af eksterne midler.

Smail Rapic, ph.d. Kölns Universitet, Tyskland, har været tilknyttet SKC som post.doc. fellow fra september

1999 til april 2001 med projektet "Kierkegaard und seiner Auseinandersetzung mit Hegels Rechtsphilosophie". Finansieret af egne midler.

Adjunkt, mag.art. Ragni Linnet, Institut for Kunsthistorie og Teatervidenskab, har været tilknyttet SKC med projektet om Kierkegaard og guldaldermalerne fra april – oktober 2001.

Assistant, professor Noel Adams, Olympic College, Bremerton, WA, USA, var tilknyttet SKC med projektet om Existens-Meddelelse i 'Afsluttende uvidenskabelig efterskrift' fra juni til september, finansieret af externe midler.

Dr.art. Bente Larsen, Institut for Kunsthistorie, Universitetet i Oslo har været tilknyttet SKC med projektet "Det diabolske og ironien. En læsning af Delacroix og Picasso i lyset af den tidligt-romantiske fragmentæstetik" fra september 2001. Finansieret af Norges Forskningsråd.

Professor Bruce Kirmmse, ph.d., Connecticut University, USA, har arbejdet på SKC i januar og marts. Finansieret af egne midler.

Netværk

Niels Jørgen Cappelørn er medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Niels Jørgen Cappelørn, Jette Knudsen, Karsten Kynde, Kim Ravn, Niels W. Bruun og Finn Gredal Jensen er medlemmer af Nordisk Netværk af Filologer.

Direktør Niels Jørgen Cappelørn

Stab

VIP

Niels W. Bruun, editionsfilologisk medarbejder, cand.mag.
Niels Jørgen Cappelørn, direktør, cand.theol., dr.h.c.
Joakim Garff, forskningslektor, lic.theol.
Leon Jaurnow, editionsfilologisk medarbejder, cand.mag.
Darío González, oversættelseskoordinator, ph.d.
Finn Gredal Jensen, editionsfilologisk medarbejder, cand.mag. et jur.
Jette Knudsen, ledende filolog, cad.phil.
Kim Ravn, editionsfilologisk medarbejder, cand.phil.
Ettore Rocca, post.doc.-stipendiat, ph.d.
Jon Stewart, forskningslektor, ph.d.
Pia Søltoft, adjunkt, ph.d. og leder af Kierkegaardbiblioteket (samfinansieret med Institut for Systematisk Teologi).
Christian Tolstrup, redaktionssekretær, cand.theol.
Steen Tullberg, editionsfilologisk medarbejder, cand.theol.
Peter Tudvad, realkommentator, cand.mag.
Qi Wang, post.doc.-stipendiat, ph.d. (til 31. august).

Ph.d.-studerende

Bente Larsen, dr.art, forskerstipendiat (fra 1. september).
Smail Rapic, ph.d., forskerstipendiat (til 30. april).
Paul Muench (fra 1. august).
Matthias Wilke (fra 1. maj).
Desislava Stoyanova (fra 1. september).
Joel Rasmussen (fra 1. september).
Joe Westfall (fra 1. september).
Markus Kleinert (fra 1. november).
Kirsten Klercke.
Ulrich Knappe (til 31. maj).
Tonny Aagaard Olesen.
Brian Söderquist.

Publikationer

Bruun N.W., Jensen F.G.: Kierkegaard's Latin Translations of the New Testament in the journal CC. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 443-452, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.

Bruun N.W., Ravn K.S.: Tekstredegørelse til journalen GG. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 167-170, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Bruun N.W., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til journalen KK. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 477-788, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Bruun N.W., Tullberg S.: Tekstredegørelse til notesbog 1. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 7-13, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Bruun N.W., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til notesbog 2. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 109-115, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Bruun N.W., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til notesbog 3. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 141-146, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Bruun N.W., Jaurnow L., Ravn K.S.: Tekstredegørelse til notesbog 11. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 415-419, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Bruun N.W., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til notesbog 12. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 503-509, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Cappelørn N.J.: Tekstredegørelse til Journalen FF. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 105-112, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Cappelørn N.J.: Tekstredegørelse til journalen FF. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 105-112, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Cappelørn N.J.: Kommentarer til journalen EE. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 19-102, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, Købehavn 2001.

Cappelørn N.J.: Kommentarer til journalen FF. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 113-164, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Cappelørn N.J.: Kommentarer til journalen GG. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 171-175, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Cappelørn N.J.: Kommentarer til journalen HH. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 185-201, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Cappelørn N.J.: Kommentarer til journalen KK. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 489-561, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Cappelørn N.J.: Kommentarer til notesbog 1. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 15-106, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Cappelørn N.J.: Kommentarer til notesbog 5. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 229-237, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Cappelørn N.J.: Kommentarer til notesbog 9. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 331-388, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Cappelørn N.J.: Kommentarer til notesbog 10. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 389-412, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Cappelørn N.J.: Kierkegaard, Søren Aabye. i: Religion in Geschichte und Gegenwart s. I-K, Niels Jørgen Cappelørn og Hermann Deuser, Mohr Siebeck, Tübingen 2001.
Garff J.: Kierkegaards Biograf. Eller om at tegne en nisse med den hat, der gør ham usynlig. KvaN. Et tidsskrift for læreruddannelse og folkeskolen -, s. 102-114, 2000.
Garff J.: Laist Dzivi Darba – estetiska bilgrafija. i: Serens Kirkegors s. 2-11, Riga 2000.
Garff J.: Realkommentarer til notesbog 15. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 625-633, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Garff J.: Kierkegaard og det æstetiske. i: Kierkegaard og .... hovedtemaer i forfatterskabet s. 65-80, Forlaget Philosophia, 2001.
Jaurnow L.: Tekstetablering af journalen EE. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 18 s. 5-71, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse til journalen EE. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 5-17, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstetablering af journalen HH. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 18 s. 123-142, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse til journalen HH. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 177-183, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstetablering af notesbog 7. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 203-220, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse til notesbog 7. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 275-280, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstetablering af notesbog 8. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 221-246, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse til notesbog 8. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 299-306, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstetablering af notesbog 11. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 303-367, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse til notesbog 11. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 415-419, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse af notesbog 14. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 423-427, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Tekstredegørelse til notesbog 14. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 603-605, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jaurnow L.: Critical Account og the Journal DD. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 453-461, Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.
Jensen F.G., Bruun N.W.: Tekstredegørelse til journalen KK. i: Søren Kierkegaards Skrifter, bd. K18 s. 477-488, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Bruun N.W.: Tekstredegørelse til notesbog 2. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 109-115, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Bruun N.W.: Tekstredegørelse til notesbog 3. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 141-146, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Knudsen J.E.B.: Tekstredegørelse til notesbog 5. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 223-228, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Knudsen J.E.B.: Tekstredegørelse til notesbog 6. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 241-247, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Bruun N.W.: Tekstredegørelse til notesbog 12. i: Søren Kierkegaard Skrifter K19 s. 503-509, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Knudsen J.E.B.: Tekstredegørelse til notesbog 13. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 533-541, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Jensen F.G., Tullberg S.: Tekstredegørelse til notesbog 15. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 617-623, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Jensen F.G., Bruun N.W.: Kierkgaard's Latin Translations of the New Testament in the Journal CC. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 443-452, Niels Jørgen Cappelørn and Hermann Deuser, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.

Klercke K.: Reviews to Kierkegaardiana 22. i: Søren Kierkegaard Själv. Psykoanalytiske läsninger and Anthropology and Authority. Essays on søren Kierkegaard. Poul Houe, Gordon D. Marino, Sven Hakon Rossel, 2001.

Knappe U.: Der Kantianismus Kierkegaards in der Konzeption der Einheit praktischer Subjektivität. i: Akten des IX s. 500-507, Internationalen Kant-Kongresses, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.

Knudsen J.E.B., Cappelørn N.J.: Tekstredegørelse til journalen FF. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 105-112, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Knudsen J.E.B., Ravn K.S., Tullberg S.: Tekstredegørelse til journalen JJ. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 205-225, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Knudsen J.E.B., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til notesbog 5. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 223-228, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Knudsen J.E.B., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til notesbog 6. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 241-247, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Knudsen J.E.B., Jaurnow L.: Tekstredegørelse til notesbog 7. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 275-280, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Knudsen J.E.B., Jaurnow L.: Tekstredegørelse til notesbog 8. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 299-306, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Knudsen J.E.B., Jensen F.G.: Tekstredegørelse til notesbog 13. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 533-541, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Kynde K.: Kampen mellem bog og skærm set fra den elektroniske redaktørs skrivebord. i: Bok og skjerm s. 103, Nordisk Nettverk for Edisjonsfilologer. Skrifter 3, Fakboksforlaget, Oslo 2001.

Larsen B.: Gerhard Richter. i: Gerhard Richter, Forart, Forart, Oslo 2001.

Olesen T.A.: Kommentar til notesbog 2. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 117-137, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Olesen T.A.: Kommentar til notesbog 3. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 147-174, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Olesen T.A.: Kommentar til notesbog 11. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 435-500, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Olesen T.A.: Kierkegaard's Socratic Hermeneutic in The Concept of Irony. i: International Kierkegaard Commentary: On the Concept of Irony s. 101-122, Robert Perkins, Mercer University Press, Macon 2001.

Ravn K.S.: Journalen HH. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 18 s. 123-142, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Journalen JJ. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 18 s. 143-315, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Journalen GG. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 18 s. 117-123, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alatair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Notebog 4. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 123-173, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Notebog 9. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 247-282, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Notebog 10. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 283-302, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Notebog 11. i: Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 s. 303-369, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til journalen GG. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 167-171, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til journalen HH. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 179-185, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til journalen JJ. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 205-227, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til notesbog 4. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 177-185, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til notesbog 9. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 325-331, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til notesbog 10. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 325-331, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Tekstredegørelse til notesbog 11. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 415-421, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Ravn K.S.: Critical Account of the Journal DD. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 453-461, Niels Jørgen

Cappelørn, Hermann Deuser, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.
Rocca E.: L'Antigone di Kierkegaard o della morte del tragico. i: Antigone e la filosofia s. 73-84, P. Montani, Donzelli, Roma 2001.
Rocca E.: La parola della fede o se Abramo è un uomo. Annuario di Itinerari Filosofici 5. Strutture dell'esperienza, s. 141-149, 2001.
Rocca E.: The Secondary Literature on The Concept on Anxiety: the Italian Contribution. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 330-334, Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.
Rocca E.: Redigering af kommentarer til notesbog 1 og notesbog 13. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 7-13, 533-541, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Stewart J.B.: Hegel and Adler in the Introduction to The Concept og Anxiety. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001 s. 43-77, Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Walter de Gruyter, Berlin/New York 2001.
Stewart J.B.: Kierkegaards forhold til Hegel – et filosofisk-historisk topos. Idéhistorisk Tidsskrift 1-2, s. 84-91, 2001.
Stewart J.B.: Johan Ludvig Heiberg (1791-1860). Scandinavian Review Vol. 88 no. 3, s. 71-72, 2001.
Swiderski B.: Wiara absurdalna (Om Kierkegaard og Gjentagelsen). Eidos No. 4, 2001.
Söderquist K.B.: Interpretations of The Concept of Anxiety in the English Language Literature. i: Kierkegaard Studies. Yearbook 2001, Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Walther de Gruyter, Berlin/New York 2001.
Søltoft P.: Noget om gudelig Veltalenhed. Fønix Nr. 4, s. 220-233, 2001.
Tolstrup C.: Søren Kierkegaards Skrifter. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 185-201, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tolstrup C.: Søren Kierkegaards Skrifter. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 15-106, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til journalen JJ. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 227-474, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 6. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 249-272, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Tekstredegørelse. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 389-395,511-529,543- Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 7. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 281-296, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 8. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 307-321, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 10. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 389-395, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 12. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 511-529, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 13. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 543-600, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tudvad P.: Kommentarer til notesbog 14. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 607-613, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tullberg S.: Tekstetablering og -redegørelse for journalerne EE og JJ. i: Søren Kierkegaards Skrifter K18 s. 7-17, 205-225, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tullberg S.: Tekstetablering og -redegørelse for notesbog 1, 4, 9-10, 14 og 15. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 7-13, 177-183, 325-3 Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.
Tullberg S.: Tekstetablering og -redegørelse for notesbog 1, 4, 9-10, 14 og 15. i: Søren Kierkegaards Skrifter K19 s. 603-605, 617- 623, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Jette Knudsen, Johnny Kondrup og Alastair McKinnon, Gads Forlag, København 2001.

Det Juridiske Fakultet

Dekanatet for Det Juridiske Fakultet

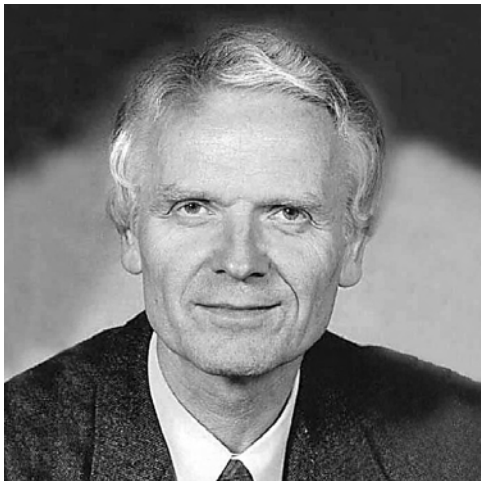

Dekan Vagn Greve

Prodekan Jens Kristiansen

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.2001: Dekan, professor, lic.jur. Vagn Greve.
Prodekan, professor, dr.jur. Jens Kristiansen.
Sekretariatschef, cand.jur. Kim Hastrup.
Økonomichef, cand.jur. Pia Skov.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2001: Dekan, professor, lic.jur. Vagn Greve (dekan og formand).
Professor, dr.jur. Jens Kristiansen (prodekan).
Advokat Henrik Viltoft (ekstern repræsentant).
Højesteretsdommer Lene Pagter Kristensen (ekstern repræsentant).
Professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen.
Professor, dr.jur. Peter Pagh.
Lektor, dr.jur. Vibe Ulfbeck.
Adjunkt, ph.d. Michael Gøtze.
Docent, dr.phil. Henrik Stevnsborg (VIP- suppleant).
Lektor Anita Rønne (VIP- suppleant).
Lektor, lic.jur. Jørn Vestergaard (VIP- suppleant).
Adjunkt Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen (VIP- suppleant).
Adjunkt, ph.d. Caroline Heide-Jørgensen (VIP- suppleant).
Professor, dr.jur. Peter Blume (VIP- suppleant).
Fuldmægtig Mads Christian Christensen (D-VIP).
Fuldmægtig Gitte Kornum (TAP-repræsentant).
Biblioteksleder Lisbeth Rasmussen (TAP-repræsentant).
Kontorfuldmægtig Anja Westmann (TAP-repræsentant).
Overassistent Gitte Jensen (TAP-suppleant).
Overassistent Inge Qviste (TAP-suppleant).
Bibliotekar Karen Marie Iversen (TAP-suppleant).
Fuldmægtig Sarah Rosenkrands (TAP-suppleant).
Stud.jur. Susan Rasmussen (studenterrepræsentant, liste S).
Stud.jur. Kurt Rasmussen (studenterrepræsentant, liste S).
Stud.jur. Christian Brix (studenterrepræsentant, liste V).
Studerende-suppleanter: For Susan Rasmussen og Kurt Rasmussen (Forenede jurister): 1. Sidsel Boertmann Brüel. For Christian Brix (Liberale Jurister): 1. Anders Melballe.

Adresse

St. Kannikestræde 11
1169 København K
Telefon 35 32 32 22
Fax 35 32 35 86
jurfak@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk

Dekanens årsberetning

Det Juridiske Fakultet kan se tilbage på år 2001 med glæde og stolthed. Det har fuldt ud opfyldt sine mål, og der er skabt grundlag for en god udvikling i fremtiden. Ved årets slutning tydede meget dog desværre på, at denne udvikling vil blive stoppet af bevillingsreduktioner.

Fakultetets medarbejdere har en meget omfattende forskning. En opgørelse over perioden 1996 – 2000 viser, at der blev produceret 6 doktorafhandlinger, 26 ph.d.-afhandlinger, 29 lærebøger samt et stort antal andre bøger og artikler. I 2001 blev der godkendt 2 doktorafhandlinger og 6 ph.d.-afhandlinger. Analyseinstitut for Forskning gennemførte en sammenligning af produktiviteten på de 41 samfundsvidenskabelige og juridiske institutter i Danmark 1995 – 1997. Det Retsvidenskabelige Institut D besatte førstepladsen, med de andre tre institutter kort derefter. Kvantitet er selvsagt intet mål i sig selv. Fakultetet har derfor fået foretaget en international evaluering af den videnskabelige kvalitet af et af de to største fagområder, formueretten. Konklusionen var, at fakultetet har et produktivt miljø med forskning af høj kvalitet. Det tredje kvalitetskriterium, produktionens praktiske anvendelighed, var ved årets slutning under bedømmelse af en ekstern gruppe med repræsentanter udpeget af samfundets brugere, dommere, advokater m.fl. Fakultetet har udbygget sine fagområder med professorater i selskabsret, i forvaltningsret og i grønlandsk retssociologi, et lektorat i EU-ret samt adjunkturer i immaterialret, skatteret og folkeret.

Fakultetet tiltrækker et stort antal velkvalificerede studerende. Til trods for at det er de små fødselsårgange, der nu er nået til immatrikulationsalderen, er der langt flere, der søger til studiet, end det kan optage. I 2001 havde 1084 dette fakultet som første ønske. Gennemførelsesprocenten på 73 for bacheloruddannelsen og på 95 for kandidatuddannelsen placerer studiet i den absolutte top. Kandidaternes høje kvalitet viser sig i den lave arbejdsløshed på 2 %.

Internationalt markerede fakultetet sig som vinder af Telders International Law Moot Court Competition ("europamesterskabet i folkeret"), hvor vort hold kvalificerede sig til begge pladser i finalen!

Fakultetet har også et stort antal gæstestuderende fra udlandet, i 2001 158. Fakultetet udsendte 135. Det betyder, at der er en væsentlig større procentdel på jurastudiet i begge grupper end gennemsnitligt på hele universitetet til trods for, at juraen traditionelt har været meget nationalt begrænset. Fakultetets evne til at tiltrække udlændinge under den store konkurrence, der foregår mellem alverdens universiteter, beror blandt andet på, at det har et højt fagligt niveau placeret attraktivt i Københavns indre by.

Det Juridiske Fakultet har et ekstremt forhold mellem antallet af faste lærere og antallet af studerende (1:87). Det medfører, at den direkte kontakt mellem de faste lærere og studenterne ikke kan have det ønskede omfang. Til gengæld meddeles en meget stor del af undervisningen af særdeles kvalificerede praktikere, der sikrer, at undervisningen er baseret på en tæt kontakt mellem praksis og teori.

Fakultetet er nået til nutiden, da det er lykkedes at skabe mulighed for at bruge computere ved alle eksamener.

Rammerne for de jurastuderendes sociale og faglige samvær er fortsat ikke tilfredsstillende. Det ene Jurahus med bibliotek, computerfaciliteter og kantine er alt for lille til vore 4000 studenter.

Universitets tredje hovedopgave i samfundet er at formidle egne og udenlandske forskningsresultater. Det sker især gennem publikationerne og den forskningsbaserede undervisning. Men det sker også gennem medarbejdernes arbejde i lovforberedende udvalg og på mange andre måder, som det kan ses i denne årsberetnings portrætter af de enkelte medarbejdere.

Fakultetets administration er blevet styrket, dels for at imødekomme omverdenens krav, dels for at frigøre det videnskabelige personale til dets egentlige funktioner.

Man skal ikke rejse mange år tilbage i tiden for at se en juridisk virkelighed, der var særdeles statisk og meget nati-

onal. I dag er virkeligheden en ganske anden. Inden for alle fag er der en accelererende og eksplosiv stigning i regelmængden. Samtidig er alle retsområder nu stærkt påvirket af EU-retten, folkeretten, udenlandske retssystemer og -teorier.

Det stiller andre krav til forskningen. Nye retsområder og specialer har fået et omfang, så de hver for sig kræver specialisters fulde tid. Lærebøger og håndbøger forældes langt hurtigere end sidste generations.

Det stiller nye krav til kandidaternes færdigheder. Det er ikke længere nok at kende gældende dansk ret. De skal kunne arbejde med fremmede retssystemer og på områder i hastig udvikling. Undervisningen har derfor ikke længere som hovedmål at indterpe sandheder, men at lære studenterne at finde sandheder. Det stiller nye krav til undervisningsmaterialets art og til undervisningens former. Det er spændende udfordringer, men også udfordringer som kun kan imødekommes gennem ressourcekrævende undervisningsformer.

Det stiller også krav om, at fakultetet påtager sig sit ansvar for en del af den livslange uddannelse. Fakultetet har taget de første skridt ad denne vej med undervisningstilbud til færdige kandidater inden for en række fag. Desuden er de første masteruddannelser snart færdige til igangsættelse.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 1997-2001

	Udgifter i mio.kr., løbende priser				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	***25,935***	***26,144***	***24,286***	***25,917***	***32,392***
Basisforskning	15,343	15,139	12,873	14,406	20,310
Tilskudsfinansieret forskning	1,862	1,493	2,170	3,043	3,691
Kontraktsforskning	0,000	0,000	0,066	0,000	
Forskeruddannelse	8,730	9,511	9,178	8,468	8,391
Uddannelse i alt	***48,809***	***52,234***	***56,850***	***54,115***	***57,659***
Ordinær uddannelse	48,288	51,400	55,753	52,939	56,152
Åben uddannelse	0,000	0,000	0,000	0,000	0,114
International studenterudveksling	0,521	0,833	1,098	1,175	1,393
Andre faglige formål i alt	***0,000***	***0,000***	***0,000***	***0,120***	***0,004***
Fælles formål i alt	***4,370***	***5,899***	***6,606***	***7,123***	***7,745***
Bygningsdrift		0,669	0,240	0,000	
Generel ledelse og administration	4,370	5,230	6,366	7,123	7,745
I alt	***79,114***	***84,276***	***87,743***	***87,276***	***97,800***

Tabel 2. Aktiviteter 1997-2001

	Aktiviteter				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Antal studerende (excl. orlov)	3996	4031	4063	4056	4044
Antal STÅ	2406,2	2363,0	2228,2	2449,6	2381,9
Antal optagne pr. 1. oktober	641	612	655	636	622
Antal 1. prioritetsansøgere	1238	1105	1118	1317	1084
Gennemsnitsalder for optagne	23,0	23,0	23,2	23,2	23,3
Medianalder, for optagne	21	21	21	21	21
Antal bachelorer	408	437	413	609	363
Gennemsnitsalder, bachelorer	26,1	26,5	26,2	26,1	25,9
Medianalder, bachelorer	25	25	25	25	25
Gennemsnitlige gennemførselstid, bachelorer	4,0	4,1	4,2	3,9	3,7
Median gennemførselstid, bachelorer	4	4	4	4	4
Antal kandidater	371	361	396	414	395
Gennemsnitsalder, kandidater	29,2	29,5	29,3	29,0	28,9
Medianalder, kandidater	28	27	27	27	27
Gennemsnitlige gennemførselstid, kandidater	6,9	6,8	6,7	6,6	6,9
Median gennemførselstid, kandidater	7	7	6	6	7
Åben uddannelse, antal deltagerbetalende STÅ	0	0	0	1,3	7,2
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	27,2	31,1	27,3	23,6	19,9
Antal forskerudd.stud., pr. 1. oktober, i alt	30	31	31	24	22
Heraf mænd	16	17	16	14	12
Heraf kvinder	14	14	15	10	10
Antal ph.d-afhandlinger, året	3	8	5	6	6
Antal stud. der udløser internationaliseringstilskud	165	179	207	240	221
Heraf indgående	90	97	120	137	105
Heraf udgående	75	82	87	103	116
Antal doktorgrader	1	1	2	1	2
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	256	244	251	269	274

Dekan Vagn Greve

Det Retsvidenskabelige Institut A

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen.

Institutbestyrelsen består af: Institutleder, professor, dr.jur. Mads Bryde Andersen, professor, dr.jur. Mogens Koktvedgaard, professor, dr.jur. & phil. Ditlev Tamm og institutsekretær Hanne Krogh (TAP-repræsentant).

Organisation
Geografisk er instituttet opdelt i 3 lokaliteter, henholdsvis i Studiestræde, Nørregade og Skindergade.

Adresse
Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 32 22
Fax 35 32 32 03
reta@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Den undervisning instituttet udbyder, omfatter en række af fagene på studiets grunduddannelse, almene fag samt en række fag på overbygningsuddannelsen, bl.a. EU-ret, immaterialret, konkurrenceret, kriminologi, retshistorie, IT-ret, praktisk aftaleret og proces. Forskningen ved Det Retsvidenskabelige Institut A dækker et bredt emneområde inden for den anvendte jura (retsdogmatikken) og de almene fag retshistorie, kriminologi og retssociologi. Den følgende oversigt er systematiseret under et antal faglige hovedområder. Enkelte forskningsprojekter falder ikke nødvendigvis inden for et sådant område.

Forskningsvirksomhed

1. Formueret
Der er arbejdet med den retlige regulering af informationsteknologien og med enkelte emner fra den almindelige obligationsret og forsikringsretten (Mads Bryde Andersen).

Arbejdet på en erstatningsretlig fremstilling til brug for kursusfaget udvidet erstatningsret er påbegyndt (Vibe Ulfbeck (barselsorlov indtil 1/5)).

2. Selskabsret
Arbejdet med en ny lærebog i faget selskabsret er påbegyndt. Herudover er der arbejdet med corporate governance i dansk selskabsretlig sammenhæng. Desuden er der arbejdet med spørgsmål i forbindelse med selskabsretlig regulering på EU niveau (Jan Schans Christensen (tiltrådt 1/2).

Forsvar af doktorafhandlingen "Informationsmisbrug – en analyse af de centrale bestemmelser i børsrettens informationsregime". Der er desuden udarbejdet fremstillinger af den nordiske selskabs- og børsret (Jesper Lau Hansen).

3. Proces
Arbejdet med ph.d.-afhandlingen om ulovligt tilvejebragte beviser er videreført (Birgitte Brøbech (orlov til 29/7, fratrådt 20/12)).

Videreudvikling og anvendelse af forskning omkring børns vidneudsagn i forbindelse med en arbejdsgruppe under Justitsministeriet, der vedrører disse vidneudsagn i straffeprocessen. Deltagelse i en international forskergruppe om lægmandsmedvirken i straffeprocessen og i forbindelse hermed udarbejdelse af en større artikel til et amerikansk tidsskrift. Endvidere er en større lærebogsfremstilling af straffeprocessen påbegyndt (Eva Smith).

4. Immaterial- og konkurrenceret
Ph.d.-projektet "EU Obligations to Deal with Competitors" er videreført (Charlotte Friis Bach (barselsorlov fra 9/11)).

Arbejdet på forskningsprojekt om reklamer er fortsat (Caroline Heide-Jørgensen).

Der er arbejdet med global og europæisk harmonisering af patentretten (Mogens Koktvedgaard).

Der er påbegyndt et disputatsprojekt vedr. krænkelseslæren i international immaterialret (Morten Rosenmeier).

Forsvar af doktorafhandlingen "Immaterialretsaftaler – fra kontrakt til status i kontraktsretten". Desuden udarbejdelse af kommentar til Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner (Jens Schovsbo).

5. IT-ret
Der er udsendt en fremstilling af dansk IT-ret og der er fra hjemmesiden www.it-retten.dk, hvorfra værket frit kan benyttes og kopieres, etableret en IT-retlig nyhedstjeneste i tilknytning hertil (Mads Bryde Andersen).

Ph.d.-projektet "Informationsydelsen" er afsluttet (Kim Frost).

Et ph.d.-projekt om digitale signaturer er i hovedsagen afsluttet (Henrik Udsen).

6. Folke- og EU-ret
Der er indledt et forskningsprojekt om fællesskabets udenrigshandelsrelationer mv. (Morten Broberg (tiltrådt 1/9)).

Ph.d.-projektet "Menneskerettighedsdomstolens fortolknings- og argumentationsteknik" er videreført (Jonas Christoffersen).

Ph.d.-projekt vedr. WTO og miljøbeskyttelse er fortsat (Bugge Daniel).

Der er udgivet en række essays om europaretlige emner, herunder om forholdet til den almindelige folkeret (Ole Due).

Ph.d.-projektet "The European Court of Justice's strategy for European Community Integration – a case study in the field of free movement of persons" er videreført (Catherine Jacqueson).

Der er påbegyndt et antal delprojekter under det SHF/SSF-finansierede projekt "Når retskulturer mødes: Dansk identitet og europæisk integration. En tværfaglig, rets- og sprogvidenskabelig, analyse af dansk rets møde med europæisk ret" (Anne Lise Kjær).

Fortsat EU-rets forskning med vægt på projekter vedrørende EU's institutioner og grænsefladerne mellem EU-retten og herunder ikke mindst med vægten på dansk rets og specielt dansk forfatningsrets forhold til EU-retten (Hjalte Rasmussen).

Der er videreført et forskningsprojekt om Den Permanente Internationale Domstol, 1920 – 1946. Projektet er

tidligere igangsat ved University of Cambridge (Ole Spiermann (tiltrådt 1/10)).

7. Retshistorie

Der er påbegyndt et 3-årigt retshistorisk forskningsprojekt under titlen "Retsudøvelse på De vestindiske Øer i Kolonitiden. En undersøgelse af andre kolonimagters indflydelse på den danske lovgivning og administration på De vestindiske Øer" (Pernille Ulla Knudsen).

Fortsatte studier i den allerældste danske retshistorie samt i statens politi contra markedets vagtværn (Henrik Stevnsborg).

Der er påbegyndt et ph.d.-projekt om "Slægtens funktion i nordisk højmiddelalderret: Afspejling af samfundsstrukturen eller kanonisk retspolitik?" (Helle Sørensen).

Der er med støtte fra Carlsbergfondet indledt et retshistorisk forskningsprojekt, der har som mål at udsende en samlet fremstilling af dansk retshistorie. Der er desuden arbejdet på en biografi af juristen og politikeren Per Federspiel samt en bog om advokatvæsenets historie i Danmark. Endvidere er undersøgelser af kongens retterting 1536 – 1660, generalprokurør Colbiørnsens betænkninger 1789 – 1800 og dele af Det Juridiske Fakultets historie ved Københavns Universitet videreført (Ditlev Tamm).

8. Kriminologi og retssociologi

Der er i hovedsagen færdiggjort et bogmanuskript til bogen "Nordic Moral Climates", som forventes at udkomme i 2002. Endvidere er der udarbejdet materialesamlinger i kursusfagene "Law and Morality" og "Criminal Justice in Scandinavia". Dernæst er der udsendt en ny udgave af bogen "Alternatives to Imprisonment" samt artikler til Encyclopedia of Criminology og til Académie Internationale de Droit Comparé (Ulla V. Bondeson).

Ph.d.-projekt om danske domstoles anvendelse af ubetinget frihedsstraf som strafferetlig sanktion er videreført (Rasmus Wandall).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Mads Bryde Andersen har været medlem af samt formand for flere bedømmelsesudvalg vedr. lektorater og adjunkturer. Han har desuden været formand for et bedømmelsesudvalg vedr. en disputatsbedømmelse og en ph.d.-grad (Morten Rosenmeier). Ved årets udløb er han endvidere formand for bedømmelsesudvalget vedr. en disputatsbedømmelse.

Ulla V. Bondeson har fungeret som ekspert for Norges Forskningsråd ved fire kriminologiske projektvurderinger.

Jan Schans Christensen har været medlem af bedømmelsesudvalget vedr. en doktordisputats (Jesper Lau Hansen) samt af bedømmelsesudvalget i forbindelse med et professorat i retsvidenskab med særlig henblik på advokatstandens plads og opgaver i det kommende samfund. Herudover har han deltaget i et bedømmelsesudvalg i forbindelse med et lektorat i kapitalmarkedsret.

Mogens Koktvedgaard har bedømt tre juridiske doktordisputatser, heraf to danske (Jens Schovsbo og Jesper Lau Hansen) og en norsk (Are Stenvik). Har endvidere bedømt to ph.d.-afhandlinger (Kim G. Hansen og Kim Frost) og to professorater, begge vedr. Almindelig retslære.

Hjalte Rasmussen har deltaget i ph.d.-udvalg med bedømmelse af fem ansøgninger.

Eva Smith har været medlem af to bedømmelsesudvalg vedr. doktordisputatser (Aarhus og Stockholm) samt et ph.d.-bedømmelsesudvalg (Aarhus). Desuden har hun deltaget i tre bedømmelsesudvalg vedr. professorkompetence (København samt to i Stockholm) samt et udvalg vedr. docentkompetence (Uppsala).

Henrik Stevnsborg har været formand for et bedømmelsesudvalg vedr. en ph.d.-afhandling samt medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende en ph.d.-afhandling ved Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet.

Udvalg og fonde

Mads Bryde Andersen er formand for Fonden til støtte af Retsvidenskabelig Forskning ved Københavns Universitet, Laurens Bogtman Fonden og Bernths Rejselegat. Han er desuden medlem af Gangstedfonden, Karsten Meyers Legat for Yngre Jurister, Den Berlingske Fond, Kromann & Münter Legatet, Institutionen San Cataldo og IDA-IT's Fond.

Ulla V. Bondeson er medlem af the Sellin-Glueck Award Committee of the American Society of Criminology.

Jan Schans Christensen er medlem af den af Europa Kommissionen i 2001 nedsatte High Level Group of Company Law Experts. Han er fagkonsulent for Forlaget Thomson A/S samt formand for Dansk Forening for Selskabsret. Han er desuden bestyrelsesmedlem i familielegatet J.C. Jacobsens og Carl og Ottilia Jacobsens Descendens.

Ole Due er formand for Fonden til udgivelse af "Nordic Journal of International Law".

Mogens Koktvedgaard er efor for Det Finneske Legat.

Hjalte Rasmussen er formand for Sven Henningsen Legatet.

Jens Schovsbo er medlem af bestyrelsen for Nordisk Kollegium, medlem af Udvalget til Beskyttelsen af Videnskabeligt Arbejdes arbejdsudvalg samt medlem af COPY DANs Digitale Arbejdsgruppe.

Eva Smith er regensprovst og formand for Kollegiesamvirket.

Henrik Stevnsborg er medlem af bestyrelsen for Rejsefonden for juridiske kandidater og studerende ved Københavns Universitet.

Ditlev Tamm er formand for bestyrelsen for Det Anders Sandøe Ørstedske Prismedaillelegat samt medlem af bestyrelsen for Daloon Fonden.

Tillidshverv

Mads Bryde Andersen er institutleder. Han er desuden formand for Biblioteksudvalget, medlem af Fakultetsrådet, Kursusudvalget og Ledelsesgruppen samt suppleant til ph.d.-studienævnet og Samarbejdsudvalget. Uden for fakultetet er han formand for Dansk Internet Forum, Betalingskortpanelet, IT-sikkerhedsrådet og Foreningen San Cataldos Venner. Herudover er han medlem af Udvalget vedr. Økonomisk kriminalitet og Datakriminalitet (med formandskab for en arbejdsgruppe herunder), Dansk Selskab for Ophavsret, Dansk Forening for Industriel Retsbeskyttelse, Juridisk Forening i København, styret for Nordisk Institutt for Sjørett og Den Danske Styrelse for de Nordiske Juristmøder. Han er endvidere dansk delegation i UNCITRAL (the United Nations Commission on International Trade Law).

Ulla V. Bondeson er vicepræsident i the International Society of Criminology, medlem af Steering Committee

for the Campbell Crime and Justice Group og medlem af bestyrelsen for Dansk Kriminalistforening.

Jan Schans Christensen er suppleant for formanden og næstformanden for Det Finansielle Virksomhedsråd samt udpeget til medlem af the International Advisory Board of Center for Law, Economics, and Financial Institutions in Copenhagen.

Mogens Koktvedgaard er medlem af ph.d.-studienævnet. Han er desuden formand for Dansk Selskab for Ophavsret, Dansk forening for Konkurrenceret, Retsinformationsrådet, Erhvervsministeriets Rådgivende Udvalg for Industriel Ejendomsret, Teleklagenævnet, Radio- og TV-nævnet og Service-900 Nævnet.

Jens Schovsbo er tillidsrepræsentant for overenskomstansatte DJØF-ere ved Det Juridiske Fakultet.

Eva Smith er formand for Det Kriminalpræventive Råd, formand for bestyrelsen for Københavns Retshjælp samt formand for Ligestillingsudvalget under Integrationsministeriet. Hun er desuden medlem af forretningsudvalget for ECRI under Europarådet samt medlem af retsplejerådet, strafferetsplejeudvalget og Justitsministeriets arbejdsgruppe om gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn. Endvidere er hun medlem af udvalget om den militære straffe- og retsplejeordning mv. under Forsvarsministeriet og udvalget vedr. trossamfund under Kirkeministeriet.

Ole Spiermann er medlem af bestyrelsen for de danske afdelinger af Comité Maritime International og International Law Association.

Henrik Stevnsborg er vicestudieleder (budget- og personaleansvarlig), medlem af Det Juridiske Studienævn, formand for Instituttets valgbestyrelse samt suppleant i Fakultetsrådet. Han er desuden finansansvarlig for fakultetets processpil, medlem af Indre By Udvalg, medlem af Rektors Uddannelsesudvalg samt medlem af Folkeuniversitetets programråd.

Ditlev Tamm er medlem af Fachbeirat des Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte, Frankfurt am Main og medlem af Beirat des Jahrbuch für Verwaltungsgeschichte, samme sted. Han er desuden formand for Revisorkommissionen og for institutionen N. Zahles Skole samt medlem af PET-kommissionen.

Formidling

Redaktionelle hverv

Mads Bryde Andersen er ansvarshavende redaktør for UfR på cd-rom og medlem af redaktionskomiteen for Computer Law & Security Report, Lov & Data og the EDI Law Review.

Jan Schans Christensen er medlem af redaktionskomitéen for Revision & Regnskabsvæsen.

Ole Due er medlem af redaktionskomitéen for "EU-ret & Menneskeret", af Redaktionsrådet for "Europarättslig Tidsskrift" og af Editorial Advisory Board for "Fordham International Law Journal".

Mogens Koktvedgaard er redaktør for Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling, samt dansk medlem af styrelsen for Nordiskt Immaterielt Rättsskydd (NIR).

Hjalte Rasmussen er medlem af redaktionskomitéen for Journal of European Integration, Revue Européenne de droit public samt Diritto comunitario e degli scambi internazionali.

Kongresser og symposier

Ulla V. Bondeson har været arrangør af seminar den 26. februar med professor David P. Farrington, som afholdt en offentlig forelæsning over temaet "Preventing Offending by Tackling Risk Factors".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Lektor, dr. juris Kristin Normann Aarum, Universitetet i Oslo, besøgte instituttet i september (Mads Bryde Andersen).

Professor of Psychological Criminology, Dr. David P. Farrington, Institute of Criminology, University of Cambridge, besøgte instituttet i februar (Ulla V. Bondeson).

Doktorand, Sanna Wolk, Stockholms Universitet besøgte instituttet i september (Jens Schovsbo).

Forskningsophold i udlandet

Jonas Christoffersen har den 1.10. påbegyndt et forskningsophold ved Law School, University of Queensland, Australien.

Caroline Heide-Jørgensen har i april været på et forskningsophold ved Max-Planck Instituttet for Immaterial- og Konkurrenceret i München.

Catherine Jacqueson har den 1.3. afsluttet sit forskningsophold ved Universitet Paris I, Sorbonne.

Rasmus Wandall har fra februar til juni været på et forskningsophold ved Center for the Study of Law and Society ved University of California, Berkeley.

Netværk

Mads Bryde Andersen er kontaktperson for de nordiske formueretslærere.

Ulla V. Bondeson har deltaget i forskningssamarbejde med European Value Study samt i netværk og møder med Steering Committee for the Campbell Crime and Justice Group.

Jan Schans Christensen er medlem af Danish Corporate Governance Network, Dansk Forening for Selskabsret og Association européenne détudes juridiques et fiscales.

Ole Due er bestyrelsesformand i Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI), medlem af kuratoriet for Europäische Rechtsakademie Trier og af Honorary Advisory Council of the European Law Research Center at Harvard Law School.

Jesper Lau Hansen er medlem af Danish Corporate Governance Network og Dansk Forening for Selskabsret.

Anne Lise Kjær har deltaget i det tværfaglige SHF/SSF-finansierede forskningsprojekt "Når retskulturer mødes: Dansk identitet og europæisk integration. En tværfaglig, rets- og sprogvidenskabelig, analyse af dansk rets møde med europæisk ret." Hun har desuden deltaget i "Generic Integrity in Legal Discourse in Multilingual and Multicultural Contexts", et internationalt retslingvistisk netværk under ledelse af Dr. Vijay Bhatia, City University of Hong Kong.

Mogens Koktvedgaard deltager i nordisk netværk vedr. immaterialretsforskning, som Jens Schovsbo er dansk koordinator for.

Eva Smith er dansk kontaktperson i to internationale netværk: Nordisk Forening for Procesret (NFfP) og International Association of Procedural Law. Hun er desuden Danmarks medlem af ekspertudvalget under Europarådet

til vurdering af medlemslandenes overholdelse af Konventionen om beskyttelse af Nationale Mindretal.

Henrik Stevnsborg har et tæt samarbejde med faget Retshistorie ved Lunds universitet.

Ditlev Tamm samarbejder med nordiske og tyske retshistorikere herunder særligt universitetet i Lund og Max-Planck-Institut für europäische Rechtsgeschichte i Frankfurt am Main.

Institutleder Mads Bryde Andersen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	15,24	1,17	16,41
STIP	4,71		4,71
TAP	5,13		5,13
Total	*25,08*	*1,17*	*26,24*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	881	39	920
Anskaffelser	343		343
Total	*1224*	*39*	*1262*

Stab

VIP Internt finansieret
Andersen, Mads Bryde; professor.
Asmussen, Eva Smith; professor.
Bondesson, Ulla Viveka; professor.
Broberg, Morten Petersen; lektor.
Christensen, Jan S; professor.
Hansen, Jesper Lau; lektor
Heide-Jørgensen, Caroline Charlotte; adjunkt.
Kjær, Anne Lise; lektor.
Koktvedgaard, Mogens Georg; professor.
Mortensen, Birgitte Brøbech; forskningsass.
Rasmussen, Hans Hjalte Kaare; professor.
Rosenmeier, Morten Victor Vagn; amanuensis.
Schovsbo, Jens Hemmingsen; lektor.
Skovby, Inge-Lise Folmann; lektor.
Spiermann, Ole; adjunkt.
Stevnsborg, Henrik; lektor.
Tamm, Ditlev; professor.
Ulfbeck, Vibe Garf; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Jacqueson, Catherine; forskningsass.
Kjær, Anne Lise; lektor
Knudsen, Pernille Ulla; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Christoffersen, Jonas; ph.d.-studerende.
Daniel, Bugge Thorbjørn; ph.d.-studerende.
Frost, Kim; ph.d.-studerende.
Ryhl, Charlotte Friis Bach; ph.d.-studerende.
Sørensen, Helle; ph.d.-studerende.
Udsen, Henrik Katholm; ph.d.-studerende.
Wandall, Rasmus Heugh; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Knudsen, Pernille Ulla: Lovkyndighed og Vederhæftighed – Sjællandske byfogeder 1682-1801 – Professionalisering og kumulering.
Rosenmeier, Morten Victor Vagn: Værkslæren i ophavsretten.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– En samlet fremstilling af dansk retshistorie (Ditlev Tamm) kr. 1.800.000.

Illum Fondet
– De internationale Processpil (Henrik Stevnsborg) kr. 25.000.

Nordisk Samarbejdsråd for Kriminalogi
– Undersøgelsen vedr. anvendelsen af frihedsstraf som strafferetlig sanktion og samler sig om det skønsmæssige valg som træffes i byretter (Rasmus Heugh Wandall) kr. 51.900.

Reinholdt W. Jorck og Hustrus Fond
– Studieophold i udlandet (Vibeke Ulfbeck) kr. 150.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
– 3 mdrs løn C. Jacqueson, The ECJ's strategy of community integration (Retsvidenskabeligt Institut A) kr. 129.100.

Publikationer
Andersen M.B.: Obligationsrettens "almindelige del". i: Festskrift til Bernhard Gomard s. 9-24, Lennart Lynge Andersen, Jens Fejø, Peter Møgelvang-Hansen og Ruth Nielsen, Forlaget Thomsen GadJura, København 2001.
Andersen M.B.: Universitetsforskning og immaterialrettigheder i Danmark. NIR Nordiskt Immateriellt Rättsskydd 4, s. 602-610, 2000.
Andersen M.B.: Original og plagiat i informationssamfundet. i: En lommebog om Plagiat s. 30-44, Mads Bryde Andersen, Anders Michelsen, Ole Damsbo, Jesper Fabricius og Bodil Busk Laursen (red.)/ Det danske Kunstindustrimuseum, København 2001.
Andersen M.B.: IT-retten. 987 s. Forlaget IT-retten, København 2001.
Andersen M.B.: Aftaleretlige konsekvenser af førtidspensionsreformen på private livs- og pensionsforsikringer. Nordisk Forsikringstidsskrift 4, s. 365-391, 2001.
Bondeson U.V.: Stability of Public Opinion Surveys – Crime and Justice in Scandinavia. 18 s. Atlanta 2001.
Bondeson U.V.: Crime and Justice in Scandinavia. Encyclopedia of Criminology. 12 s. -. 2001.
Bondeson U.V.: Nordic Moral Climates (fourth rev. ed.). 131 s. Københavns Universitet 2001.
Bondeson U.V. (red.): Criminal Justice Policy in Scandinavia. 398 s. Københavns Universitet 2001.
Bondeson U.V. (red.): Law and Morality (fifth rev. ed.). 239 s. Københavns Universitet 2001.

Bondeson U.V.: Penalties Pronounced and Punishment Suffered. 19 s. Brisbane 2001.
Broberg M.P.: EU-Karnov, 6. udgave, kapitlerne om forbrugerbeskyttelse, industripolitik, forskning og teknologisk udvikling, Unionstraktatens afsluttende bestemmelser og konkurrence (konkurrencekapitlet sammen med Kim Lundgaard Hansen). i: EU-karnov s. se supplerende oplys Red.: Nina Holst Christensen, Jørgen Molde, Karsten Hagel Sørensen og Bo Vesterdorf, Thomson, København 2001.
Broberg M.P.: Retten til aktindsigt hos Fællesskabets institutioner: Grundlæggende princip eller simpel regel. Ugeskrift for Retsvæsen 34, s. 329-337, 2001.
Broberg M.P., Jakobsen P.S.: Aftalebegrebet i EF-traktatens artikel 81 om forbud mod Konkurrencebegrænsende aftaler – Om producenters mulighed for at hindre parallelimport inden for Fællesskabet. EU-ret og menneskeret 8. årgang, nr. 4, s. 150-168, 2001.
Broberg M.P.: The calculation of the period of limitation in claims against the European Community for non-contractual liability. European Law Review årgang 26, juni 2001, s. 275-290, 2001.
Broberg M.P., Karhula Lauridsen C., Levinsen K.: Dansk fusionskontrol. Ugeskrift for Retsvæsen 2, s. 1-9, 2001.
Christensen J.S.: Godt initiativ eller frivillighed på afveje? 1 s. Dagbladet Børsen. København 2001.
Christensen J.S.: Hvorledes kan Corporate Governance-debatten bidrage til udviklingen af dansk selskabsret. Nordisk Tidsskrift for Selskabsret 3, s. 294-330, 2001.
Christensen J.S.: Cross-border corporate acquisitions – selected issues. i: The Internationalisation of Companies and Company Law s. 141-153, Red.: Mette Neville & Karsten Engsig Sørensen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Christoffersen J.: Mere om negativ foreningsfrihed. Ugeskrift for Retsvæsen -, s. 446-453, 2001.
Christoffersen J.: Folkerettens virkning i dansk ret. Ugeskrift for Retsvæsen -, s. 143-148, 2001.
Due O.: EF-domstolens fortolkningsmetoder og Wienerkonventionen om traktatretten. i: Festskrift til Ulf Bernitz s. 71-80, Udgiv.: Stiftelsen för Skrifter utgivna av Juridiska Fakulteten ved Stockholms Universitet, Europarättslig Tidskrift, Stockholm 2001.
Due O.: The Court of Justice after Nice. Europarättslig Tidskrift 3, s. 360-366, 2001.
Due O.: General Principles of European Community Law. Europarättslig Tidskrift 3, s. 451-457, 2001.
Hansen J.L.: Informationsmisbrug. En analyse af de centrale bestemmelser i børsrettens informationsregime. 619 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Hansen J.L.: Efter Centros. Ugeskrift for Retsvæsen 23, s. 316-322, 2001.
Hansen J.L.: Anmeldelse af P. Krüger Andersen og N. Jul Clausen: Børsretten (2000). Ugeskrift for Retsvæsen 6, s. 65-65, 2001.
Hansen J.L.: Kapow! Historien om et forudseeligt sammenstød. Finans/Invest 5, s. -, 2001.
Hansen J.L.: Due diligence og insiderhandel. Ugeskrift for Retsvæsen 39, s. 417-420, 2001.
Hansen J.L.: Praktisk anvendelighed af retsøkonomi – en replik til Thomas Riis. Tidsskrift for Rettsvitenskap 3, s. -, 2001.
Hansen J.L.: Straffenormer i EF-direktiver – adgangen til skærpelse. Ugeskrift for Retsvæsen 50, s. 562-564, 2001.
Heide-Jørgensen C.C.: Den negative foreningsfrihed og de danske liberale erhverv – statslig organisationstvang i strid med grundrettighederne? Ugeskrift for Retsvæsen 21, s. 266-274, 2001.
Koktvedgaard M.: Den nye økonomis krav til Immaterialretten. NIR 4, s. 536-41, 2001.
Koktvedgaard M.: Det børsretlige informationsregime. Ugeskrift for Retsvæsen 36, s. 372-73, 2001.
Koktvedgaard M.: Immaterialretlige Kontraktforhold. Ugeskrift for Retsvæsen 45, s. 471-73, 2001.
Koktvedgaard M.: The Nordic Cooperation in the Field of Copyright Law. i: Urheberrecht: Gestern – Heute – Morgen s. 557-62, C.H. Beck, München 2001.
Koktvedgaard M.: Brugsmodellovgivningen i Danmark. i: Festskrift til Ulf Bernitz s. 61-66, NIR, Stockholm 2001.
Rosenmeier M.: Værkslæren i ophavsretten. 346 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Rosenmeier M.: Nogle bemærkninger om sagkyndiges medvirken i ophavsretssager. Ugeskrift for Retsvæsen 2001 B, s. 102-109, 2001.
Rosenmeier M.: Ophavsretten i fortid og nutid. Det postomdelte fagblad for foreningen af danske sceneinstruktører 1, s. 2, 2001.
Schovsbo J.: Immaterialretsaftaler – Fra kontrakt til status i kontraktsretten. 429 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Schovsbo J.: Lov om opfindelser ved offentlige forskningsinstitutioner med kommentarer. 177 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Spiermann O.: Et slag for moderne folkeret – om La Grand sagen og individet som folkeretssubjekt. Mennesker & Rettigheter 3, s. 4-17, 2001.
Stevnsborg H.: Hjertesprog. Erindringer fra grænselandet (Marie Meyer). Personalhistorisk Tidsskrift 1, s. 140-141, 2001.
Stevnsborg H.: Der König und das Volk in der dänischen Rechtsgeschichte. i: Geschichte und Perspektiven des Rechts im Ostseeraum (Rechtshistorisches Reihe 251) s. 23-40, Jörn Eckert & Kjell Å. Modéer, Peter Lang, Tyskland 2001.
Stevnsborg H.: Oplysningstiden og det magiske (Tyge Krogh). Dansk Teologisk Tidsskrift 2, s. 151-152, 2001.
Stevnsborg H.: Kiv og krig. Fortid og Nutid 2001, s. 167-168, 2001.
Tamm D.: For latin og mod engelsk? Uddannelse 1, s. 30-34, 2001.
Tamm D.: Hvorfor skal grundloven revideres? Politica 1, s. 11-18, 2001.
Tamm D.: Efterord. i: Hitlers tyveknægte s. 281-283, Richard Z. Chesnoff, Gyldendal, København 2001.
Tamm D.: Borges for jurister. Kritik 150, s. 1-3, 2001.
Tamm D.: Retskultur ved Østersøen. i: Mare Nostrum – Mare Balticum s. 171-192, Paul Raudsepp (red.), AB Raud Publishing Ltd, Helsingfors 2000.
Tamm D.: Vom protestantischen Eherecht zum “matrimonium liberum” Ehescheidung durch Bewillung in Dänemark und Norwegen. i: Status Famililae. Festschrift für Andreas Wacke zum 65. Geburtstag s. 505-511, Hans-Georg Knothe und Jürgen Kohler (publish.), Verlag C.H. Beck, München 2001.
Tamm D.: Die dänische Verfassung vom 5. Juni 1849 – Entstehung und Auswirkungen. i: Rechts- und Verfas-

sungsgeschichte Band 38 s. 205-212, Martin Kirsch und Pierangelo Schiera (publish.), Duncker & Humblot, Berlin 2001.

Tamm D.: Neues zur dänischen Verwaltungsgeschichte. i: Jahrbuch für Europäische Verwaltungsgeschichte 12 s. 319-324, Erk Volkmar Heyen (red.), Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden 2000.

Tamm D.: Montesquieu et le Danemark. i: Montesquieu du nord au sud s. 35-41, La Société Montesquieu, Liguori Editore, Napoli, Italien 2001.

Tamm D.: Den danske grundlov er mærkelig. i: 20 spørgsmål til professorerne s. 28-36, Jens Kerte, Aschehoug, København 2001.

Tamm D.: Forord. i: Berlin 1945. En dansk frivilligs øjenvidneberetning s. 7-15, Helge Fjelde, Ekstra Bladets Forlag, København 2001.

Tamm D.: P.S. Krøyer og de lærde. i: Grib Tiden s. 168-183, Bente Scavenius (red.), Gyldendal, København 2001.

Tamm D.: Der Philosoph und das Recht: Søren Kierkegaard, Gerichtrat Wilhelm und das Rechtsleben. i: Rechtsgeschichte & Interdizziplinarität. Festschrift für Clausdieter Schott zum 65. Geburtstag s. 121-129, Marcel Senn und Claudio Soliva (Hrsg), Peter Lang, Tyskland 2001.

Ulfbeck V.G.: Modern Tort Law and Direct Claims under the Scandinavian Insurance Acts. Scandinavian Studies in Law 41, s. 521-531, 2001.

Ulfbeck V.G.: Kontrakters relativitet. 463 s. Gad Jura, København 2000.

Ulfbeck V.G.: Implementering af direktivet om forbrugerkøb og garantier i forbindelse hermed -set ud fra et nordisk forbrugerbeskyttelsesperspektiv. 77 s. København 2000.

Wandall R.H.: Malcolm M. Feeky and Edward L. Rubin: Judicial policyMaking and the Modern State. How the Courts Reformed America's Prisons. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 4, 2001.

Det Retsvidenskabelige Institut B

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.jur. Peter Blume.

Institutbestyrelsen består af: Institutleder, professor dr.jur. Peter Blume, lektor Anita Rønne, adjunkt ph.d. Henrik Palmer Olsen, ph.d.-stip. Pernille Boye Koch (observatør) og TAP-repræsentant kontorfuldmægtig Lisbeth Dick.

Adresse
Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 32 22
Fax 35 32 32 01
retb@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Professorer: Ole Krarup (delvis orlov).

Lektor dr.jur. Frederik Harhoff: Orlov 1/3 – 31/12 – 01.
Adjunkt Jens Elo Rytter: Halv orlov 1/-01 – 30/6 – 02.
O.ass. Pia Høst Berner: Fratrådt 29/2 – 01.
Kont.fm. Gitte Hauerberg: Tiltrådt 1/6 – 01.

Undervisningsvirksomhed
Instituttets undervisning omfatter for det første en række af fagene på studiets grunduddannelse. Hovedvægten er lagt på Offentlig Ret, hvortil kommer Almindelig Retslære og Retten i Samfundet samt Juridisk Informationssøgning. For det andet udbydes en lang række kurser på studiets overbygning som f.eks. Arbejdsret, Forvaltningslære, Socialret, Sundhedsret, Energiret, Mægling samt en række offentligretlige og folkeretlige kurser.

Forskningsvirksomhed
I det følgende angives de hovedforskningsprojekter, som den enkelte medarbejder behandler.

1. Statsforfatningsret

1.1. Menneskerettigheder i komparativ belysning
Projektet omhandler analyser af forskellige EU-landes sproglige og juridiske fortolkninger af den europæiske menneskerettighedskonvention og de relevante EU-retlige dokumenter: Traktaten om Den Europæiske Union, Amsterdam, og EU-charteret for menneskerettigheder (dec. 2000). Projektet beskæftiger sig med såvel den juridiske håndhævelse (ved domstole (nationale, internationale og supranationale)) som den politiske håndhævelse (gennem nationale regeringer, Ministerråd, EU-kommission og EU-parlament) med henblik på skabelsen af en paneuropæisk identitet om fælles demokratiske værdier og rettigheder. Projektet udgør en del af det tværvidenskabelige projekt: "Når retskulturer mødes", som er finansieret af SSF og SHF med 1.5 mill. kr. (fra 2001) under "Kulturmøde"-bevillingen. De øvrige medarbejdere ved fakultetet er: Anne Lise Kjær, Henrik Stevnsborg, Henrik Palmer Olsen og Jens Elo Rytter. Projektet er endvidere tværinstitutionelt, idet der samarbejdes med 4 sprogvidenskabelige medarbejdere fra Handelshøjskolen i København (Henning Koch).

1.2. Den Europæiske Union og det danske folkestyre
Projektet udspringer af en aktiv deltagelse dels i Europa-Parlamentets arbejde dels i den retssag om Grundloven og Unionstraktaten, der blev afsluttet med Højesteretsdom af 6. april 1998. Med udgangspunkt i det såkaldte "demokratiske underskud" søges det klarlagt, hvordan Den Europæiske Union påvirker det danske folkestyre, herunder Grundloven. Udover at klarlægge de ydre betingelser for folkestyret, anses det for vigtigt at analysere den samlede retsskabelsesproces og de indirekte – muligvis utilsigtede – virkninger der følger af at EU's institutioner i stigende omfang overtager de nationale rollehavenders opgaver (Ole Krarup).

1.3. Magtfordelingslæren i historisk, komparativt og analytisk perspektiv
Magtfordelingslæren, som er udtrykt i grundlovens § 3, udgør en af de mest grundlæggende normer i statsforfatningsretten både i Danmark og i andre lande. Ved at sammenholde lærens historiske og geografiske forgreninger med en analytisk kritik, søges en ny forståelse for magtfordelingslærens rolle i den danske forfatning (Henrik Palmer Olsen).

1.4. Danske grundrettigheder i europæisk belysning
Formålet med projektet er at se danske grundrettigheder – individets forfatningssikrede rettigheder (og dermed forfatningsretten som helhed) – i en ny, europæisk sammenhæng. Dansk rettighedstænkning har i de seneste 10-15 år udviklet sig dramatisk, påvirket af den europæiske udvikling – navnlig EMRK, men også udenlandsk forfatningsret. Hertil kommer en spirende påvirkning fra EU-retten. De danske grundrettigheder findes i dag derfor ikke kun i Grundloven, men består af et kompleks af nationale og internationale normer, samt uskrevne (fælleseuropæiske) retsgrundsætninger. Dette rettighedskompleks rummer principper, som må fortolkes i en europæisk, inter-/transnational, sammenhæng. I sin basis knytter projektet an til det tværfaglige projekt "når retskulturer mødes", se ovenfor Henning Koch (Jens Elo Rytter).

1.5. Den udenrigspolitiske kompetence
Projektet omhandler placeringen af den udenrigspolitiske kompetence i forholdet mellem de øverste statsorganer. Der foretages en forfatningsretlig analyse af forholdet mellem Folketinget og regeringen på det udenrigspolitiske område. De retlige grænser for den parlamentariske kontrol med udenrigspolitikken undersøges. Det overvejes om magtforholdet mellem Folketing og regering har ændret sig på det udenrigspolitiske område, og om en sådan magtforskydning i så fald antager en retlig form. Folketingets indflydelse på den almindelige udenrigspolitik sammenholdes med Folketingets indflydelse på EU-politikken. Det undersøges, hvilken betydning det udenrigs- og sikkerhedspolitiske EU-samarbejde har for den parlamentariske kontrol med udenrigspolitikken (Helle Krunke).

1.6. Konstitutionel kontrol med lovgivningsmagten
Formålet med projektet er at bidrage med en nærmere analyse af de institutionelle og processuelle aspekter ved for-

skellige former for kontrol med lovgivningsmagtens overholdelse af forfatningen. Analysen foretages ved at sammenholde de forskellige kontrolelementer med en række værdibaserede krav udledt af retsstatstanken.

Med udgangspunkt i en beskrivelse af det eksisterende danske forfatningskontrolsystem er det hensigten at opstille forskellige scenarier for den fremtidige forfatningskontrol i Danmark. Ambitionen er at klarlægge, hvilken form for forfatningskontrol, der bedre stemmer overens med forskellige værdimæssige forudsætninger (Pernille Boye Koch).

1.8. De nationale parlamenters plads i EU

Projektet er et komparativt studie over de nationale parlamenter og deres indflydelse i den europæiske beslutningsproces. Der tages udgangspunkt i den svækkede parlamentariske kontrol af EU-anliggender, som er blevet beskrevet som et demokratisk underskud. Hovedvægten vil ligge på en analyse af Danmark og Frankrig. Yderligere eksempler vil blive hentet hos andre medlemslande. Projektet skal klargøre karakteren af den politiske og retlige kontrol som de nationale, særligt parlamentariske organer, (Europaudvalg i Danmark) påtager sig over for de nationale regeringer. Projektet har til hensigt at belyse en ny måde at sætte regeringens politiske og juridiske ansvar på spil (Marc Culot).

2. Forvaltningsret

2.1. Almindelig forvaltningsret

Udover den netop i efteråret udkomne lærebog "Forvaltningsret. Retssikkerhed. Proces. Sagsbehandling" forberedes udskift af de øvrige lærebøger som anvendes i faget. Dvs. hjemmelsspørgsmål og retlig kontrol med forvaltningen (Steen Rønsholdt).

2.2. Ombudsmandens kontrol med forvaltningen

Der arbejdes på en undersøgelse og vurdering af den forvaltningskontrol, som udøves af Folketingets Ombudsmand. Formålet med projektet er at evaluere den betydning, som ombudsmandsinstitutionen har haft for forståelsen og udviklingen af dansk forvaltningsret. Med udgangspunkt i en sammenligning mellem ombudsmand og domstole belyses udvalgte retsområder, herunder grundrettigheder, kontradiktion, skøn og god forvaltningsskik. Hertil kommer inddragelse af erfaringer fra udenlandsk ret, bl.a. EU-ombudsmandens praksis (Michael Gøtze).

2.3. Finansmagten

Der arbejdes med et projekt om statsfinanserne i offentligretlig belysning. Det er en retsdogmatisk undersøgelse af, om rådigheden over statskassen kan siges at udgøre nogen selvstændig "magt" eller funktion i retlig forstand, og endvidere af de almindelige retlige betingelser for forvaltningens råden over statsfinanserne. Samtidigt undersøges magtfordelingen mellem folketing og regering mht. dette (Thomas Elbæk-Jørgensen).

3. Folkeret

3.1. Lærebog i folkeret

Til afløsning af den hidtidige lærebog på engelsk udarbejdes i øjeblikket en lærebog på dansk med henblik på brug på 2. undervisningsår i folkeret efter studiereformen. Fremstillingen vil primært omfatte de traditionelle folkeretlige emneområder og fremstillingen vil i det væsentlige bestå i en ajourføring i relation til den hidtidige danske lærebog, som blev udarbejdet i 1989. Af nyere emner, vil bogen omfatte international straffejurisdiktion overfor enkeltpersoner, humanitær folkeret, den del af menneskerettighederne, herunder håndhævelsen, som ikke er omfattet af den i dansk ret inkorporerede Europæiske menneskerettighedskonvention samt enkelte specialafsnit, bl.a. om international miljøret og internationalt økonomisk samarbejde (Ole Espersen, Frederik Harhoff og Ole Spiermann).

3.2. International strafferet

Der arbejdes fortsat på udarbejdelse af en samlet fremstilling på engelsk om international strafferetlig retsforfølgning af individer direkte efter folkeretten ved internationale dømmende myndigheder. Fremstillingen vil omfatte spørgsmålene om sådanne dømmende organers internationale jurisdiktion, om det retlige grundlag for deres etablering, om deres organisation og retspleje, herunder proceduren og appel, m.v., om de tiltaltes rettigheder, samt om de retssikkerhedsmæssige aspekter ved gennemførelse af internationale straffesager, hvor kravene til bevismaterialet, til bevisvurderingen, til de processuelle garantier, og ikke mindst til kontrol med institutionerne er anderledes end ved den nationale strafferetspleje (Frederik Harhoff).

4. Retsinformatik

4.1. Data Protection

Der arbejdes på en engelsksproget fremstilling af databeskyttelsesrettens grundtræk med hovedvægt på emneområder af international interesse og med belysende eksemplifikation hertil fra nordisk, primært dansk, ret. Målet er herved at oparbejde en mere sammenhængende forståelse af det informationelle privatlivs vilkår i det moderne netsamfund (Peter Blume).

4.2. Elektronisk betjening af borgerne i den offentlige forvaltning

I rapporten "Det Digitale Danmark – omstilling til netværkssamfundet" er opstillet det mål, at den offentlige forvaltning senest i år 2003 skal yde Nordens bedste og mest effektive service ved hjælp af digital forvaltning. Skal denne ambitiøse vision realiseres, må der bl.a. udvikles nogle systemer, som tilbyder borgerne betjening over Internettet. Projektets formål er at undersøge, hvordan opgaven med at udvikle sådanne systemer skal gribes an, når teknikkens muligheder skal udnyttes bedst muligt, samtidig med at væsentlige retsgarantier ikke må tilsidesættes (Hans Christian Spies).

5. Socialret

Der arbejdes på en samlet fremstilling af socialretten. Denne inddeles i 3 dele, hvoraf første del udkom i efteråret 1998: Socialret – almindelige principper, retssikkerhed og administration (GadJura) (under revidering). Endvidere arbejdes på en fremstilling af forsørgelsens to hovedbestanddele: Pengerettigheder og omsorgsrettigheder. Herudover planlægges en særlig behandling af tvang i socialretten, navnlig reglerne vedrørende børn og unge. Dette kombineres med deltagelse i et nordisk større tværfagligt forskningsprojekt om "Aktivt medborgerskab", hvor perspektivet er sociale grundrettigheder også i et kvinderetligt perspektiv (Kirsten Ketscher).

6. Sundhedsret

6.1. Persondatabeskyttelse som patientrettighed
Hovedforskningsprojektet vedrører persondatabeskyttelsen i sundhedssektoren. Projektet omfatter en almen del, hvor patientrettens og persondatabeskyttelsesrettens grundlæggende værdier og retsprincipper diskuteres såvel ud fra et moralfilosofisk som et retligt perspektiv. Herudover vil der være en speciel del, hvor persondatabeskyttelsen inden for sundhedssektoren analyseres. I projektet ses der bl.a. på samspillet mellem sundhedsretlige og persondatabeskyttelsesretlige principper i forbindelse med behandlingen af persondata, og det undersøges, om de forskellige elementer i databeskyttelsen (registrering, opbevaring, anvendelse, videregivelse, destruktion, arkivering og aktindsigt) imødekommer grundlæggende hensyn til beskyttelse af den enkeltes integritet og privatliv. Det undersøges ligeledes, hvordan anvendelsen af IT harmonerer med den lovgivning, der regulerer behandlingen af persondata i sundhedsvæsenet (Mette Hartlev).

7. Energiret
Et tværuniversitært lærebogsprojekt om "Energy Law in Europe" er publiceret (Oxford University Press). Desuden er manuskripter indleveret til publikation af et tværuniversitært samarbejde om Public Participation in Mineral and Energy Resources Development (OUP) og om The Implications of the Kyoto Protocol (Klüwer). Der arbejdes videre med den omfattende nyregulering og markedsliberalisering af energiforsyningen, der har set sit lys i løbet af l999 – 2001, og er under implementering i form af et nyt lovkompleks, nye reguleringsmyndigheder og restrukturering af el- og gassektoren. Disse nydannelser indgår i den juridiske analyse ligesom den stigende internationale og EU-retlige regulering omfattes (Anita Rønne).

8. Arbejdsret
Projekt om retlige grundprincipper inden for den kollektive arbejdsret (det kollektive overenskomstsystem). Hovedvægt på analyse af grundlæggende retsprincipper som organisationsret, konfliktret, fredspligt og ledelsesret. Principperne er i Danmark udviklet gennem en kombination af kollektive overenskomster og retspraksis, men de konfronteres og påvirkes i stigende grad af forskellige former for lovgivning med vægt på andre hensyn end de traditionelle kollektivarbejdsretlige hensyn. Det danske system konfronteres tillige i stigende grad af internationale krav, bl.a. fra Europarådet (menneskeretskonventionen m.v.) og EU med vægt på mere individorienterede hensyn (Jens Kristiansen).

9. Almindelig retslære

9.1. Udviklingstendenser i moderne retsvidenskab
Der arbejdes på en fremstilling om udviklingstendenser i moderne retsvidenskab i et specifikt nordisk perspektiv. Undersøgelsen har et normativt, handlingsorienteret sigte og forholder sig herved til en debat om statsstyrets og rettens fremtrædelsesformer, funktioner og konkrete implikationer, som har pågået i de seneste årtier. Centrale temaer i denne debat er retsstatens placering i et samfund under forandring og dermed sammenhængende spørgsmål om valg af legalstrategier og udfordringer for den juridiske metode. Projektet afsluttes ultimo 2001 (Carsten Henrichsen).

9.2. Nye normativiteter og globalisering
Der arbejdes med studier af eksempler på nye normativiteter i globalt perspektiv (verdensret, visuel normativitet. forbilleder, menneskerettigheder). Eksemplerne relaterer sig til kollektiviteter som kvinder, oprindelige folk, indvandrere. Bevægelser som migration, markedsorientering, Internet, 'new age', alternativ konfliktløsning, regionalisering og globalisering stiller retsteori, retslære og retsfilosofi over for en række udfordringer og krav om omorientering fra et fokus på stat og retspositivisme. Forskningsprojektet har primært retsteoretisk karakter, idet hensigten er at overveje de retsteoretiske rammer og former for normativitet (Hanne Petersen).

9.3. Ret, Demokrati og Globalisering
Projektet er et forsøg på at forstå, hvorledes globaliseringen påvirker dels muligheder for demokratisk udfoldelse og dels konstitueringen af retlige fællesskaber. Bevirker globaliseringen rent faktisk den ofte hævdede svækkelse af demokratiet, eller åbner den snarere op for en ny forståelse af demokrati, der ikke som hidtil er hæmmet af nationalstatens og den nationale forfatnings snærende bånd? Det analyseres hvorledes forholdet mellem ret og demokrati har været søgt forløst i den juridiske diskurs, og der hentes inspiration i den filosofiske og retsfilosofiske litteratur til bedre at kunne forstå og imødekomme den udfordring, globaliseringen udgør (Jens Teilberg Søndergaard).

10. Konflikthåndtering
Der arbejdes med konflikthåndtering i bred forstand, dvs. ud fra et "procedure"-perspektiv, et "substantielt"-perspektiv samt et "psykologisk"-perspektiv. Procedureperspektivet indeholder studier af fremgangsmåden ved forskellige former for konflikthåndtering, det substantielle perspektiv vedrører forskellige konflikttyper inden for civilret, strafferet samt internationale konflikter og det psykologiske perspektiv vedrører konflikthåndteringens grad af tilfredshed hos parterne, den forebyggende effekt samt muligheden for forsoning. Studierne sker i vekselvirkning med udøvelse af konflikthåndtering/mægling i praksis (Vibeke Vindeløv).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Peter Blume: Formand for 1 professorbedømmelsesudvalg. Medlem af 1 bedømmelsesudvalg vedr. disputats.

Ole Espersen: Medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg og et udvalg til bedømmelse af en adjunktstilling.

Mette Hartlev: Medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg og et udvalg til bedømmelse af en adjunktstilling.

Carsten Henrichsen: Medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg og medlem af et udvalg til bedømmelse af en lektorstilling.

Kirsten Ketscher: Medlem af to professorbedømmelsesudvalg (Kbh./Tromsø), et bedømmelse af tenure (Jerusalem) samt formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg (Bbh.).

Anita Rønne: Formand for prisopgavebedømmelse.

Steen Rønsholdt: Formand for to professorbedømmelsesudvalg (et i Kbh. og et i Oslo). Formand for et udvalg til bedømmelse af en lektorstilling.

Tillidshverv
Peter Blume: Institutleder for Det Retsvidenskabelige Institut B. Fakultetets biblioteksansvarlige. Medlem af Bib-

lioteksudvalget/Institutbiblioteket. Medlem af panel for videreuddannelse for akademikere i offentlig administration (RUC). Medlem af Datarådet. Formand for Biblioteksafgiftsnævnet (Kulturministeriet). Medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for edb og jura. Medlem af Legal Advisory Board, EU, DGXIII. Medlem af bestyrelsen for Axel H. Pedersens rejselegat.

Marc Culot: Arrangør af ph.d.-seminar.

Ole Espersen: Formand for Helsingfors Komiteen for Menneskerettigheder. Regeringens medlem af European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia (Wien). Indvandrerorganisationernes repræsentant i Indenrigsministeriets udvalg til gennemførelsen af EU-direktivet om ligebehandling. Medlem af bestyrelsen for Dansk rådgivningscenter vedrørende Racisme.

Frederik Harhoff: Medlem af Folkeretsudvalget under Dansk Røde Kors. Suppleant i Kommissionen for videnskabelige undersøgelser i Grønland.

Lisbeth Dick: Medlem af Det Retsvidenskabelige Institut B's bestyrelse.

Thomas Elbæk-Jørgensen: Næstformand for ph.d.-studienævnet.

Michael Gøtze: Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd.

Mette Hartlev: Medlem af universitetets arbejdsgruppe vedr. bioetik og bioret. Næstformand for Det Etiske Råd. Formand for Forskningsministeriets udvalg vedr. revision af Komité-loven. Medlem af bestyrelsen for Center for Etik og Ret. Medlem af eksamensankenævnet ved Det Juridiske Fakultet. DJØF-tillidsrepr.suppl.

Carsten Henrichsen: Formand for Det Juridiske Studienævn (Studieleder). Observatør ved Det Juridiske Fakultetsråd. Medlem af Dekanens ledelsesgruppe. Medlem af Rektors Uddannelsesudvalg.

Kirsten Ketscher: Lokale- og bygningsansvarlig ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af dekanens styringsgruppe. Medlem af det af rektor nedsatte efteruddannelsesudvalg for Københavns Universitet. Medlem af ph.d.-studienævnet. Medlem af Indre By udvalget. Professor II ved Det Juridiske Fakultet, Universitetet i Oslo, Avdeling for Kvinnerett. Cheflønsforhandler for DJØF. Medlem af "European Network of Legal Experts to Work on an European Community Project Concerning the Application of Community Law to Gender Equality".

Henning Koch: Medlem af Københavns Universitets Valgbestyrelse. Formand for Offentligretsudvalget ved Det Juridiske Fakultet. Medlem (næstformand) af Folkeuniversitetets styrelse. Medlem af Rigspolitichefens styringsgruppe for politiforskning. Medlem af bestyrelsen for Det Danske Center for Menneskerettigheder. Medlem af Justitsministeriets Politikommission. Medlem af Justitsministeriets Udvalg vedrørende PET og FE. Medlem af Justitsministeriets forskningspolitiske udvalg. Formand for Dansk Forening for Forfatningsret.

Pernille Boye Koch: Medlem (observatør) af Institutbestyrelsen.

Ole Krarup. Medlem af Europa-Parlamentet.

Jens Kristiansen: Prodekan ved Det Juridiske Fakultet. Finansansvarlig ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Medlem af Det Juridiske Fakultets Samarbejdsudvalg. Medlem af HSU ved Københavns Universitet. Formand for HSU's underudvalg om distancearbejde. Medlem af bestyrelsen for Dansk Forening for Arbejdsret.

Henrik Palmer Olsen: Medlem af Det Retsvidenskabelige Institut B's bestyrelse. Medlem af Det Juridiske Fakultets forskningsintergruppe. Medlem af Biblioteksudvalget for Institutbiblioteket. Medlem af fakultetets prioriteringsudvalg vedr. internationaliseringsstipendier og udvekslingspladser.

Hanne Petersen: Formand for Dansk Forening for Rets- og Samfundsfilosofi. Medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Suppleant i Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland. Suppleant i Ligestillingsnævnet. Medlem af arbejdsgruppe under Selvstyrekommissionen i Grønland. Medlem og lokal koordinator af et tværnationalt og tværfagligt EU-forskningsprojekt "Gender Relations in Europe at the Turn of the Millenium. Women as Subjects in Migration and Marriage".

Anita Rønne: Koordinator for ERASMUS-program i Energiret. Medlem af Det Juridiske Fakultets Intergruppe. Vice-institutleder for Retsvidenskabeligt Institut B. Medlem af Det Retsvidenskabelige Institut B's bestyrelse. Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Bestyrelsesmedlem i Den Danske Olieretsforening. Bestyrelsesmedlem i The Academic Advisory Group, Section on Energy and Natural Resources Law, International Bar Association, London.

Steen Rønsholdt: Referendar for rektor. Medlem af Offentligretsudvalget ved Det Juridiske Fakultet. Klagesager ved Det Juridiske Fakultet. Medlem af Indenrigsministeriets Klagereformudvalg.

Vibeke Vindeløv: Medlem af Samarbejdsudvalget for Det Juridiske Fakultet (indt. 1.9). Medlem af HSU ved Københavns Universitet (indt.1.9). Medlem af bestyrelsen i Center for Etik og Ret (indt.1.9). Medlem af Folkeuniversitetets programudvalg (indt.1.9). DJØF-tillidsrepræsentant (indt.1.9).

Anja Westmann: Medlem af Det Juridiske Fakultetsråd. Næstformand i Det Juridiske Fakultets Arbejdsmiljøudvalg. Medlem af Samarbejdsudvalget ved Det Juridiske Fakultet. Tillidsrepræsentant for HK ved Det Juridiske Fakultet. Medlem i HK's Områdeklub på KU.

Formidling

Redaktionelle hverv

Peter Blume: Medlem af editorial board for International Review of Law Computers and Technology. Medlem af redaktionskomitéen for Nordisk Årbog for Retsinformatik.

Ole Espersen: Medlem af Advisory Council for Nordic Journal of International Law.

Helle Krunke: Medlem af den danske redaktion af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Frederik Harhoff: Medlem af Redaktionskomitéen for Nordic Journal of International Law.

Mette Hartlev: Redaktør af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Kirsten Ketscher: Medlem af redaktionen af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Henning Koch: Fast anmelder (forfatningsret og forvaltningsret) for Ugeskrift for Retsvæsen.

Henrik Palmer Olsen: Dansk redaktør af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Anita Rønne: Rapportør for Danmark, Journal of Energy & Natural Resources Law, International Bar Association, London.

Jens Teilberg Søndergaard: Medlem af redaktionen af det nordiske tidsskrift Retfærd.

Institutleder Peter Blume

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	14,57	0,42	15,00
STIP	5,55		5,55
TAP	7,12		7,12
Total	*27,24*	*0,42*	*27,66*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	822	160	982
Anskaffelser	124		125
Total	*946*	*160*	*1107*

Stab

VIP Internt finansieret
Blume, Peter Erik; professor.
Espersen, Ole Mogens; professor.
Gøtze, Svend Michael; lektor.
Harhoff, Georg Frederik Krogh; lektor.
Hartlev, Mette; lektor.
Henrichsen, Carsten Michael; professor.
Ketscher, Kirsten Ellen; professor.
Koch, Henning; professor.
Krarup, Ole; professor.
Kristiansen, Jens; professor.
Olsen, Henrik Palmer; lektor.
Petersen, Hanne; docent.
Rytter, Jens Elo Petersen; adjunkt.
Rønne, Anita; lektor.
Rønsholdt, Steen; professor.
Spies, Hans Christian; amanuensis.
Vindeløv, Anne Vibeke; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Kjær, Anne Lise; lektor.

STIP Internt finansieret
Bjørst, Byrial Rastad; ph.d.-studerende.
Culot, Marc; ph.d.-studerende.
Elbæk-Jørgensen, Thomas; ph.d.-studerende.
Koch, Pernille Boye; ph.d.-studerende.
Krunke, Helle; ph.d.-studerende.
Søndergaard, Jens Teilberg; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Justesen, Pia Lynggaard: Lighedskravet for etniske minoriteter på arbejdsmarkedet – et menneskeretligt perspektiv.
Kjær, Kim Ulrich: Den retlige regulering af modtagelsen af asylansøgere i en europæisk kontekst.

Fondsbevillinger

EU
– Undersøgelse af "Gender relations in Europe, at the turn of the millenium" (Hanne Petersen) kr. 1.103.200.

Forskningsstyrelsen/Kulturmødet
– Når retskulturer mødes: Dens identitet og europæisk integration. En tværfaglig, rets-og sprogvidenskabelig analyse af dansk rets møde med europæisk ret (Henning Koch) kr. 1.499.100.

Publikationer
Bentzon A.W.: Nationalstaten og det multikulturelle samfund. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 77-89, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Blume P.: Den digitale stat. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 133-145, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Blume P.: Legal issues relating to interactive telecommunications (Internet). i: Droit europeen compare d'Internet s. 87-99, George Chatillon, Bryaliant, Bruxelles 2000.
Blume P.: Markedsføring på basis af persondata. UfR 10/2001, s. 95-102, 2001.
Blume P.: Dataprotection with respect to e-comence. Computer und Recht International 1, s. 11-17, 2001.
Blume P.: Fremtid møder fortid. Nordisk Årbog for Retsinformatik 2000, s. 11-17, 2001.
Blume P.: TV-overvågning. Juristen, s. 144-151, 2001.
Blume P.: Nordic Data Protection. 37 s. DJØF, København 2001.
Blume P.: Persondatabeskyttelsens internationalisering. Tidsskrift for Rettsvitenskap, s. 135-157, 2001.
Blume P.: Juridisk Metodelære. 142 s. DJØF, København 2001.
Blume P.: Eksportaftaler i databeskyttelsesretten. UfR, s. 375-380, 2001.
Culot M.: Suverænitet og folkeafstemning. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 121-132, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Elbæk-Jørgensen T.: En prøvelsesparallel: Folketingets Ombudsmand og de statslige revisionsorganer. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 215-231, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Elbæk-Jørgensen T.: Finansministeriets tværministerielle regulering. Juristen 8/2001, s. 297-308, 2001.
Espersen O.M.: De tyranniske menneskerettigheder. 1 s. Universitetsavisen 15/11 2001.
Espersen O.M.: Den næste tænketank. 1 s. Politiken 8/10 2001.
Espersen O.M.: The Commissioner of the Baltic See States. i: International Human Rights Monitoring Mechanisms s. 657-667, Gudmundur Alfredsson, Martinus Nijhoff, The Hague m.v. 2001.
Espersen O.M.: En afhandling og en konvention. Juristen 3, s. 117-119, 2001.
Espersen O.M.: Retlig regulering af modtagelsen af asylansøgere i en europsisk kontekst. 290-292 s. DJØF 2001.
Gøtze M.: Privatisering – en anledning til at overveje forvaltningslovens fremtid. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 271-282, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Gøtze M., Rytter J.E.: Monism or Dualism in Administrative Law. European Review of Public Law Vol. 12, no. 2, s. 525-544, 2001.
Gøtze M., Rytter J.E.: Acces to Justice in Danish Law and

the Impact to the ECHR. European Review of Public Law Vol. 13, no. 1, s. 243-277, 2001.
Gøtze M., Rytter J.E.: Annotated. Bibliography. 1149-1157 s. Esperia Publications Ltd., Athen 2001.
Harhoff G.F.K.: Unauthorised Humanitarian Interventions – Armed Violence in the Name of Humanity. Nordic Journal of International Law 70, s. 65-119, 2001.
Harhoff G.F.K.: Stat og stat imellem – bliver staternes suverænitet begrænset eller forstærket? i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 109-120, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Harhoff G.F.K.: The Role of the Parties before International Criminal Courts in Light of the International Criminal Tribunal for Rwanda. i: International and National Prosecution of Crimes under International Law s. 645-664, Horst Fischer, Claus Kress, Sascha Rolf Lüder, Berling Verlag, Arno Spitz GmbH, Berlin 2001.
Harhoff G.F.K., Phakiso Mochochoko: International Cooperation and judicial assistance. i: The International Criminal Court. Elements of Crimes and Rules of Procedure and Evidence s. 637-671, Håkan Friman, Sivia A. Fernández de Gurmendi, Herman von Hebel, and Darryl Robin son, Transnational Publishers Inc., USA 2001.
Harhoff G.F.K.: Kommentar til Lov 2001-05-16 nr. 342 om Den Internationale Straffedomstol. i: Karnov, Gult hæfte 7/2001 s. 6437-6439, Bo von Eyben, Jan Pedersen, Jørgen Nørgaard, Thomson, København 2001.
Hartlev M.: Den (bio)etiske stat. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 147-163, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Hartlev M.: Kloning i retlig betydning. UfR, litterær afd. 19, 12. maj 2001, s. 235-242, 2001.
Hartlev M.: Patientrettigheder for gamle demente. i: Dementes menneskerettigheder. Etik og ret i Danmark s. 172-194, M.fl., Pia Laulund, Det Danske Center for Menneskerettigheder, København 2000.
Hartlev M.: Henrik Karl Nielsen: The World Health Organisation. Implementing the right to health, Europublishers, 2.ed., 2001. UfR 2001, 567, s. 567-568, 2001.
Hartlev M.: Kent Kristensen: Patienters retsstilling. UfR 2001, 94, s. 94, 2001.
Henrichsen C.M.: Staten, folket og eliterne. Et essay om demokratiets problemer i lyset af folkeafstemningen om euroen. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 1-16, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Henrichsen C.M.: Moderne retsvidenskab – bidrag til den nordiske debat om retsstat, legalstrategier og juridisk metode. 266 s. DJØF, København 2001.
Ketscher K.: Fra skatteyder til forsikringstager. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 253-270, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Ketscher K.: Kvinners rettigheter i et nytt rettslig landskap. i: Mot et globaliseret Norge? s. 131-158, Bent Sofus Trangy og Øyvind Østerud, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 2001.
Ketscher K.: The Legal Position of Wommen in Scandinavian Law. Some friends within family law, labor and social welfare law. i: Recht Richtung Frauen s. 225-238, Monica Caviezel, Dike Verlag, Lachen, st. Gallen 2001.
Ketscher K.: Legal position of women in Scnadinavian Law. The status women at the Dawn of th Twenty-first Century. i: The status of women at the Dawn of the Twenty-first- Century s. 97-104, Eva Landar, Eva Landar, Unesco, Paris 2001.
Ketscher K.: From marriage contract to Labour Contract: Effects on Care Duties and Care Rights. i: Responsible Selves s. 155-172, Kevat Novsainen, Darthmouth Publishing Company Limitid, Aldershot 2001.
Ketscher K.: Agnet Weis Bentzon. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 544-545, Charlotte Norrie, Christina Åstrand, Rosinante Als, København 2001.
Ketscher K.: Socialret. Advokaten 1, 15. januar, s. 45-46, 2001.
Ketscher K.: Socialret. Advokaten 2, 19. februar, s. 102-109, 2001.
Ketscher K.: Socialret. 3, 15. marts Advokaten, s. 151-155, 2001.
Ketscher K.: Socialret. Advokaten 4, 17. april, s. 196-198, 2001.
Ketscher K.: Socialret. Advokaten 5, 15. maj, s. 245-246, 2001.
Ketscher K.: Socialret. Advokaten 6, 15. juni, s. 294-300, 2001.
Ketscher K.: Socialret. Advokaten 11, 14. november, s. 500-507, 2001.
Ketscher K.: Ret til hospitalsbehandling i EU. Ugeskrift for Læger 163/46, 12. november, s. 6467-6469, 2001.
Ketscher K.: Ret og rimeligt for borgerne. Socialrådgiveren 4, 14. februar, s. 4-6, 2001.
Ketscher K.: Frihed er det bedste guld. Socialrådgiveren 10, 9. maj, s. 12-13, 2001.
Ketscher K.: Socialret – pengerettigheder: Afgørelsessamling. Et kompendium i pensum. 447 s. www.jur.ku.dk/socialret 2001.
Ketscher K.: Socialret – pengerettigheder: Regelsamling. Kompendium i pensum. 317 s. www.jur.ku.dk/socialret 2001.
Ketscher K.: Grundlovsbrud. Socialrådgiveren 20, 26. september, s. 13, 2001.
Ketscher K.: Indvandrerkvinder har også ligeret. 1 s. De Berlingske Dagblade, den 7. november 2001.
Kjær K.U.: Den retlige regulering af asylansøgere i en europæisk kontekst. 399 s. DJØF. København 2001.
Koch H.: Det Europæiske Statsfællesskab – et trojansk næbdyr. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 17-32, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Koch H.: Stat – Kirke. Forholdet mellem den danske grundlov, menneskerettighedskonventionerne og ER-retten. Århus Stift 2001 39. årgang, s. 12-24, 2001.
Koch H.: EU-Enlargement. The Constitutional Impact at EU and National Level. i: The Danish Constitutional Order s. 109-116, Alfred E. Kellermann, Jaap W. deZwaan, Jeno Cluclai, Tm:C. Asser Press, The Hagve/Haag 2001.
Koch H.: Anmeldelse af Jon Andersen, Kaj Larsen og Karsten Loiborg: "Ombudsmandsloven med Kommentarer". UfR 8, s. 90-92, 2001.
Koch H.: "Højesterets synlighed i dagens samfund". Juristen Særnummer, 2, s. 42-43, 2001.
Koch P.B.: At sagsøge staten – på vej væk fra det traditionelle søgsmålskrav? i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 201-213, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.
Koch P.B.: Retlig interesse – Et begreb i forvandling. UfR 23, 9. juni, s. 283-290, 2001.

Krarup O.: Omformning af retssystemer. i: Østudvidelsen – konsekvenser og udfordringer s. 105-114, Mette Bloch Hansen og Lars V. Pedersen, Eurodebat.dk, København 2001.

Kristiansen J.: Staten som arbejdsgiver. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 165-178, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Krunke H.: Folketingets kontrol med den europæiske udenrigs- og sikkerhedspolitik. UfR 40, s. 401-409, 2001.

Olsen H.P.: En selvstændig stat. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 33-55, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Olsen H.P.: Anmeldelse af Lovens Liv – Festskrift til Jørgen Dalberg Larsen. UfR, s. 142, 2001.

Olsen H.P.: Anmeldelse af Faces of Truth. Ufr, s. 20, 2001.

Olsen H.P.: Overraskelser og Prognoser i Retsvidenskaben. Juristen 5, s. 173-185, 2001.

Petersen H.: Monarkiet – en psykologisk statsform i en post-suveræn stat? i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 293-305, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Petersen H.: The Lion King and the Lady and the Unicorn. Jurisprudential Considerations on Visual Normativity. i: European Yearbook in the Sociology of Law. Social Processes and Patterns of Legal Control s. 173-196, Alberto Febbrajo, David Nelken, Vittorio Olgiati, Giuffré Publisher, Milano 2001.

Petersen H.: Legal Cultures in the Danish Realm.: Greenland in Focus. i: Legal Cultures and Human Rights: The Challenge of Diversity s. 67-83, Kirsten Hastrup, Kluwer Law International, Great Britain 2001.

Petersen H.: Overlappende retsordner i en flerreligiøs verden. i: Samfundsvidenskabelige syn på det religiøse s. 221-232, Lisbet Christoffersen, DJØF, København 2001.

Rytter J.E.: Staten og verdenssamfundet – imod en global retsorden? i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 91-107, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, 2001.

Rytter J.E.: Humanitarian Intervention without the Security Council: From San Francisco to Kosovo – and beyond. Nordic Journal of International Law Vol. 70, no. 1-2, s. 121-160, 2001.

Rytter J.E., Gøtze M.: Access to justice in Danish law and the impact of the ECHR. European Review of Public Law Vol. 13, no. 1, s. 243-277, 2001.

Rytter J.E.: Grundrettigheder som almene retsprincipper. Juristen 4, s. 121-133, 2001.

Rytter J.E.: Menneskerettighedernes fremmarch – Konsekvenser for moderne menneskesyn, demokrati og retsfilosofi. Slagmark. Tidsskrift for idéhistorie Vinter 2000-2001, nr. 30, s. 15-30, 2001.

Rytter J.E.: Judicial Review of Legislation – a Sustainable Strategy on the Enforcement of Basic Rights. i: The Welfare State and Constitutionalism in the Nordic Countries s. 137-174, Martin Scheinin, Nordisk Råd, København 2001.

Rytter J.E., Gøtze M.: Annotated bibliography on Public Law: Denmark 1994-2000. European Review of Public Law Vol. 12, no. 3, s. 1149-1157, 2001.

Rytter J.E.: Monism or Dualism in Administrative Law: Denmark. European Review of Public Law Vol. 12, no. 2, s. 525-544, 2001.

Rønne A.: "De måske egnede". Omstillingsprocessen i Østeuropa. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 57-76, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Rønne A.: Key Regional Perspectives on Public Parti ipation: Denmark, Greenland and the Faroe Islands. 1-35 s. The Academic Advisory Gropu, Section on Energy & Natural Resources Law, International Bar Associatin. Vermont 2001.

Rønne A.: Energy Law in Europe – National, EU and International Law and Instituttions. i: Energy Law in Europe – National, EU and International Law and Institutions s. 3-9, 323-428, 975-10 Martha M. Roggenkamp, Anita Rønne, Catherine Redgwell, Inigo del Guayo, Oxford University Press, Oxford 2001.

Rønne A.: Denmark – Energy news. Journal of Energy & Natural Resources Law Vol. 19, no. 4, s. 404-405, 2001.

Rønsholdt S.: Staten som part og modpart i grænselandet mellem grundlovsbrud, magtfordrejning og kritisabel lovgiveradfærd. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 179-200, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Rønsholdt S.: Forvaltningsret. Retssikkerhed Proces Sagsbehandling. 528 s. Thomson, København 2001.

Spies H.C.: Staten og grænseoverskridende private sagsbehandlingsnormer. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 283-292, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Søndergaard J.T.: Statens oprindelse – et stridsskrift. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 307-319, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Søndergaard J.T.: Grundlovens forudsætning om demokrati. UfR 19, s. 248-253, 2001.

Søndergaard J.T.: Den Europæiske Union og demokratisk kontrol. Retfærd 94, s. 55-66, 2001.

Vindeløv A.V.: Konflikthåndtering i statsligt og privat regi set ud fra et magtperspektiv. i: Årsskrift Institut B: Staten i forandring s. 233-251, Hanne Petersen, Henning Koch, Pernille Boye Koch, DJØF, København 2001.

Vindeløv A.V.: Forsoning – som alternativ til judiciel konfliktbehandling. Retfærd 93, 2/2001, s. 113-129, 2001.
handling. Retfærd 93, 2/2001, s. 113-129, 2001.

Det Retsvidenskabelige Institut C

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.jur. Peter Pagh.

Institutbestyrelsen består af institutleder, professor dr.jur. Peter Pagh, professor, dr.jur. Peter Mortensen, lektor, lic.jur. Ivan Sørensen, TAP-repræsentant ekspeditionssekretær Jytte Hvidsø og studenterrepræsentant Rasmus Okholm.

Adresse
Studiegården
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 32 22
Fax 35 32 32 03
retc@jur.ku.dk
www.jur.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Undervisningsvirksomhed
Instituttets undervisning omfatter primært en række af fagene på studiets grunduddannelse: Hovedvægten er lagt på familie- og arveret og de formueretlige fag (ejendomsret og obligationsret), hvortil kommer folkeret. Herudover har instituttets medarbejdere ansvaret for en lang række kurser på kandidatuddannelsen med hovedvægt på formueretlige fag suppleret af miljøret, menneskerettigheder og personret.

Forskningsvirksomhed
Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: Formueret, Folke- og EU-ret, Familie- arve- og personret og miljøret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe lærebøger og materialesamlinger mv. som grundlag for undervisningen dels under bacheloruddannelsen, dels under kandidatuddannelsen.

1. Formueret (Obligationsret og Ejendomsret)
1.1. Det forløbne år har hovedsagelig omhandlet forskningsvirksomhed, granskning af domme inden for området international formueret/obligationsret (Camilla Baasch Andersen).

1.2. Disputats vedrørende internationale aspekter af insolvens- og tingsretten indleveret september 2001. Bidrag til bog på engelsk om lovvalg vedrørende rettigheder over værdipapirer undergivet indirekte registreret ejerskab (bidrag vedrørende dansk ret sammen med jurist fra Nationalbanken). Bogen forventes udgivet i første halvår 2002.

Anden udg. af bogen "Sameje om fast ejendom", herunder fornyet undersøgelse af realkreditinstitutternes udlånspraksis vedrørende ideelle anparter (Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen).

1.3. Arbejdet på ph.d.-afhandling vedr. forskellige interessentskabsretlige problemer (Claus Molbech Bendtsen).

1.4. Færdiggørelse og redigering af fællesnordisk rapport om "Alternative Compensation Mechanisms for Damages" som grundlag for drøftelse på Det Internationale Forsikringsrets Selskabs verdenskongres i New York i 2002. Udgivelse af ny udgave af lærebog i "Kreditorforfølgning", videreførelse af arbejdet med en fremstilling af dansk rets regler om forældelse i formueretlige krav. I forbindelse med deltagelse i udvalgsarbejde om reform af forældelseslovgivningen vil arbejdets afslutning bero på indholdet og tidshorisonten for en eventuel lovgivning på grundlag heraf (Bo von Eyben).

1.5. En ph.d.-afhandling under titlen "Fortolkning af entrepriseaftaler" er under udarbejdelse. Afhandlingen vil undersøge, hvorledes indholdet af entreprenørens ydelse fastlægges ved fortolkning af entrepriseaftalen i bred forstand. Afhandlingen vil tage sit udgangspunkt i en analyse af rets- og voldgiftspraksis. Det vil blive vurderet, i hvilket omfang entrepriseaftaler fortolkes i overensstemmelse med almindelige principper for aftalefortolkning. Ligeledes vil det blive undersøgt, hvilke forhold der begrunder, at korrektion af entrepriseaftalens vilkår finder sted. På baggrund heraf vil dels entreprisekontraktens særlige kendetegn i forhold til andre kontrakttyper kunne belyses, ligesom projektet forventes at kunne bidrage til den almindelige lære om fortolkning af gensidigt bebyrdende aftaler. Afhandlingen forventes færdiggjort januar 2004 (Ole Hansen).

1.6. I anledning af Danmarks implementering af EU-direktivet om visse aspekter af forbrugerkøb og garantier (99/44/EF) er der arbejdet med en ny udgave af "Køb: Dansk indenlandsk købsret" (DJØF 1996). Det foreløbige resultat er udgivelse af en særlig "Studieudgave 2001", som bl.a. bygger på Forslag til Lov om ændring af lov om køb, fremsat 3. okt. 2001. Samtidig er fremstillingen af de "almindelige" køberetlige regler opdateret og væsentligt udvidet.

Der er desuden arbejdet med den internationale købelov (FN/CISG-konventionen af 1980), omfattende del I (Field of Application), del II (Formation of Contract), del III (Sale of Goods) samt del IV (Final Provisions), bl.a. i samarbejde med prof. dr. Herbert Bernstein (Duke University School of Law). Forskningsresultaterne vil blive offentliggjort primo 2002 (på engelsk, ved udenlandske forlag), navnlig som 2. udgave af "Understanding the CISG in Europe" (Kluwer 1997).

Arbejdet med projektet til udvikling af hypertekst undervisingsprogrammer: Computer Assisted Legal Instruction, Legal Education Automation Project ("CALI/LEAP"), særligt med henblik på at gøre de eksisterende CALI-programmer tilgængelige over World Wide Web, er nu afsluttet med positivt resultat, idet der desuden er udarbejdet 2 nye opgaver, som også er kommet på nettet (Joseph Lookofsky).

1.7. Forskningen vedrører alle aspekter af formueretten, men med hovedvægt på ejendomsretlige, lejeretlige og landbrugsretlige problemstillinger. Forskningen har særligt været koncentreret om ejendomsrettens og lejerettigheders forfatnings- og menneskeretlige beskyttelse, herunder grundrettigheders betydning i kontraktsretten. Desuden er der arbejdet med en fremstilling af ejendomsrettens almindelige dele samt nyere tinglysningsretlig praksis og litteratur (Peter Mortensen).

1.8. Forskningen koncentreres om satsningsområdet miljø – se ndf.(Peter Pagh).

1.9. Udredning om bedre forbrugerbeskyttelse ved pri-

vate forsikringer i Danmark. Fortsat arbejdet med en komparativ undersøgelse af de nordiske landes regler om forbrugerbeskyttelse på forbrugerområdet. Ny og omarbejdet bog om forsikringsret (Ivan Sørensen).

2. Folke- og EU-ret

2.1. Arbejdet med og afsluttet to større arbejder om affaldslovgivningen henholdsvis kemikalielovgivningen. Begge arbejder indgår i fembindsværket dansk miljøret. Arbejde påbegyndt med en ny grundlæggende miljøretlig fremstilling.

Ud over ovennævnte forskning inden for satsningsområdet miljø, er publiceret analyser om jordforureningslovgivningen og miljøansvar (Peter Pagh).

2.2. Afhandlingen undersøger i hvilket omfang WTO medlemsstaterne kan beskytte miljø under miljøundtagelserne i GATT Artikel XX (b) og (g). WTOs frihandelssystem svækker WTO medlemslandenes mulighed for at beskytte miljøet via handelshindringer. Der arbejdes med den tese, at det bindende og obligatoriske tvistbilæggelsessystem i WTO tillige kan benyttes til at varetage miljøbeskyttelsesformål. Afhandlingen vil søge at afdække, hvorledes dette kan ske. Hovedparten af de 142 WTO medlemsstater er udviklingslande. Det er afhandlingens tese, at dette forhold har afgørende indflydelse på prioriteringen af miljøhensyn. Afhandlingen omhandler derfor også nord/syd konflikten. Afhandlingen beskæftiger sig med universitetets satsningsområder miljø og nord/syd (Laura Yavitz).

3. Familie- og arveret

3.1. Arbejder med en retssammenlignende undersøgelse af nordisk, australsk, engelsk og skotsk ret om forældremyndighed og samvær samt med en kommentar til værgemålsloven (Svend Danielsen).

3.2. Emnet for forskning er børns retsstilling. Har i løbet af året skrevet en artikel om høring af børn i forvaltning. Endvidere påbegyndt et forskningsprojekt om folkeskolen (Annette Kronborg).

3.3. Arbejder på komparativt projekt med de øvrige nordiske lande inden for familieretten, børneretten og arveretten. Det er planen, at dette store projekt skal udmunde i tre bøger i løbet af foråret 2002. Herudover arbejdes med bioretlige problemstillinger, herunder styringsmekanismer i form af regulering af forskellig slags, patentspørgsmål især i forbindelse med stamceller samt komparative undersøgelser af regulering i forbindelse med stamceller.

En del af de bioretlige emner, der bliver arbejdet med, ikke mindst patentspørgsmålene og reguleringsspørgsmålene, falder til dels inden for satsningsområdet bioteknologi, hvor jeg er medlem af koordineringsgruppen (Linda Nielsen).

3.4. Kombineret kvalitativ/dogmatisk undersøgelse af psykisk udviklingshæmmedes retsstilling (Dorthe Vennemose Buss).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Bo von Eyben: Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende disputats (inden for insolvens- og tingsret).

Svend Danielsen: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende en familieretlig disputats og et professorat i familieret.

Peter Mortensen: To ansættelsesudvalg vedrørende to professorater i formueret, Århus Universitet. Ansættelsesudvalg vedrørende professorat i retskundskab, Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole. Bedømmelsesudvalg vedrørende disputats om Internationale aspekter af insolvens- og tingsretten, Københavns Universitet.

Linda Nielsen: Anmodet om at deltage i bedømmelsesudvalg vedrørende lektoransættelse i Sverige.

Udvalg og Fonde

Ulrik R. Bang-Pedersen: Konsulent for Konkursrådet (har i denne egenskab bl.a. afgivet notat til rådet om implementering af EU-konkursforordningen samt udfærdiget forslag til ændrede budgetregler i gældssanering). Deltaget i arbejdsgruppe under By- og Boligministeriet om ændring af ejerlejlighedsloven, herunder udfærdiget forslag til indførelse af lovbestemt pant i ejerlejligheder. Repræsentant for Justitsministeriet/Danmark på Haagerkonferencen om international privatret for såvidt angår. projektet om en konvention om rettigheder over værdipapirer undergivet indirekte ejerskab. Bistået Finanstilsynet i forbindelse med forhandlingerne om EU's Collateral-direktiv.

Dorthe V. Buss: Medlem af Alzheimerforeningens retsudvalg. Sekretær for Nordisk Komité for Bioetik under Nordisk Ministerråd.

Svend Danielsen: Medlem af en nordisk arbejdsgruppe om internationalprivatlige regler på familierettens område. Bestyrelsesmedlem i Juridisk Forening. Bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Boligret.

Bo von Eyben: Formand for Taksationskommissionen for Sjælland mv. Formand for Ankenævnet for Dansk Tandlægeforenings Patientskadeforsikring. Medlem af bestyrelsen (næstformand) for Dansk Selskab for Forsikringsret. Medlem af en af Justitsministeriet nedsat arbejdsgruppe om indførelse af særlig godtgørelse til efterladte ved ulykker og dødsfald. Medlem af et af Justitsministeriet nedsat udvalg om reform af lovgivningen om forældelse af krav.

Joseph Lookofsky: Medlem af Intergruppen. Generalsekretær for Den danske Komité for komparativ Ret (Association International des Sciences Juridiques).

Peter Mortensen: Bestyrelsesformand for Rejsefonden for juridiske kandidater og studerende. Bestyrelsesmedlem i Bernths rejselegat. Medlem af ekspertgruppe vedr. en modereret lejereguleringsmodel, By- og Boligministeriet.

Linda Nielsen: Formand for Justitsministeriets Ægtefællepensionsudvalg og Justitsministeriets Børnelovsudvalg. Næstformand i Adoptionsrådet og medlem af udvalget vedrørende politiets og forsvarets efterretningstjeneste samt af Justitsministeriets Forskningsudvalg. Næstformand i Elrådet. Formand i Pensionsmarkedsrådet, medlem af Anti-Doping Danmark under Kulturministeriet. Medlem af Fonden til fremme af retsvidenskab.

Peter Pagh: Formand for beboerklagenævnet i Albertslund Kommune. Medlem af bestyrelsen for Dansk selskab for miljøret.

Lars Adam Rehof: Formand for Dansk Røde Kors' Folkeretsudvalg. Medlem af bestyrelsen for Dokumentations- og rådgivningscentret vedrørende racediskrimination (DRC). Medlem af bestyrelsen for International Commission of Jurists (ICJ) – Danish Section of Avocats sans Frontiers, DK.

Ivan Sørensen: Beskikket medlem af udvalg til revision af forsikringsaftaleloven under Justitsministeriet. Formand for bestyrelsen i ROSA (Daghøjskole). Formand for to forsikringsselskabers "ankenævn" (Kundepaneler).

Tillidshverv

Annette Kronborg: Formand for Videnskabsbutikken, samfundsvidenskab/jura.

Peter Mortensen: Formand for ph.d.-studienævnet (ph.d.-studieleder).Fagleder i ejendomsret. Medlem af Rektors Centrale Ph.d.-udvalg. Medlem af Comité Européen de Droit Rural (C.E.D.R.).

Linda Nielsen: Medlem af Rektors Forskningsudvalg. Medlem af Koordineringsgruppen vedrørende Bioteknologi. Medlem af bestyrelsen for International Society of Family Law, hvor der er ved at blive planlagt en verdenskonference, der skal foregå i København og Oslo i sommeren 2002. Medlem af EU's Etikkomité, der rådgiver EU kommissionen – European Group on Ethics on Science and New Technologies. Deltaget som ekspert i en arbejdsgruppe under Europarådet om "Parenthood – Paternity and Maternity".

Peter Pagh: Institutbestyrer, medlem af kursusudvalget. Fakultetsrådet. Medlem af styringsgruppen for miljø.

Ivan Sørensen: Medlem af studienævnet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Svend Danielsen er domsredaktør på Tidsskrift for Familie- og Arveret.

Bo von Eyben er medlem af hovedredaktionen for Karnovs Lovsamling og er redaktør for tidsskriftet "Justitia".

Peter Mortensen er medredaktør ved Karnovs Lovsamling samt medredaktør af Tidsskrift for Landbrugsret udgivet af GadJura. Medredaktør af Tidsskrift for Bolig- og Byggeret (litterær afdeling).

Linda Nielsen er medlem af redaktionskomiteen for Lov & Ret (Advokatsamfundet) og af redaktionskomitéen for The Journal of Social Welfare and Family Law (Routledge). Medlem af redaktionskomitéen for Zeitschrift für das Gesamte Familienrecht.

Peter Pagh er medredaktør på Miljøretlige Afgørelser og Domme.

Ivan Sørensen er medlem af redaktionskomitéen for Forsikrings- og erstatningsretlig domssamling.

Kongresser og symposier

Bo von Eyben: En række kurser og foredrag især inden for områderne patientforsikring og (anden) personskadeerstatning.

Joseph Lookofsky: Foredragsvirksomhed på faglige konferencer og kurser i Danmark: Kursus i "International Contracts and the Courts" som led i et større Danida-projekt med kurser for unge dommere i udviklingslandet Uganda.

Peter Mortensen: Foredrag om erstatningsfri regulering og ekspropriation, Landboforeningernes Landboretsudvalg, Middelfart den 7. juni.

Linda Nielsen: Foredrag som key-note speaker på EU's konference om "Stemcells – Theories for the Future". Foredrag på international konference i Umeå om biobanker. Foredrag på Carlsberg Akademi på konference om doping og etik. Foredrag i Åbo om den nordiske dimension i bioetik og bioret. Foredrag i Japan om internationale konventioner om børn, herunder børns selvmedbestemmelse. Diverse andre foredrag i ind- og udland.

Peter Pagh: Foredragsholder på 5-dages kursus i Letland (januar).

Ivan Sørensen: Gæsteforelæsning på Handelshøjskolen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Bo von Eyben: Medlem af PEOPIL (Pan-European Organisation of Personal Injury Lawyers) og herunder dansk rapportør på et projekt om "Personal Injury Compensation in Europe – A Comparative Study Towards an European Dimension".

Linda Nielsen: Consultant på arbejdsgruppe i Council of Europe om "The Legal Status on Children".

Medlem af nordisk familierets netværk. Brugt som bedømmer af EU om "Legal, Social and Ethical Aspects" om bioteknologiske forskningsprojekter.

Ivan Sørensen: Deltager i det europæiske samarbejde vedrørende "Restatement of European Insurance Contract Law".

Forskningsophold i udlandet

Joseph Lookofsky: 5-ugers studie- og undervisningsophold ved Duke University School of Law (North Carolina, USA).

Netværk

Peter Pagh: Medlem af Avosetta-gruppen, der består af 1-2 uafhængige miljøretseksperter fra EU-medlemsstater og ansøgerstater.

Institutleder Peter Pagh

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	8,77		8,77
STIP	3,01		3,01
TAP	4,10	0,19	4,29
Total	*15,88*	*0,19*	*16,06*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	431	496	927
Anskaffelser	237		237
Total	*668*	*496*	*1163*

Stab

VIP Internt finansieret

Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskow; adjunkt.
Buss, Dorthe Vennemose; adjunkt.
Kronborg, Annette; lektor.
Lookofsky, Joseph Michael; professor.
Mortensen, Peter; professor.
Nielsen, Linda; professor.
Pagh-Rasmussen, Peter; professor.
Sørensen, Ivan Tage Steen; lektor.
Von Eyben, Bo Edler; professor.

STIP Internt finansieret
Andersen, Camilla Baasch; ph.d.-studerende.
Bendtsen, Claus Molbech; ph.d.-studerende.
Hansen, Hans Ole; ph.d.-studerende.
Yavitz, Laura; ph.d.-studerende.

Fondsbevillinger

Augustinus Fonden
– Deltagelse i Third Annual Willem C/Augustinus med fl. (Joseph Lookofsky) kr. 29.100.

Nordisk Ministerråd
– Nordisk Komit's for Bioetik (Dorte Vennemose Buss) kr. 378.100.

Publikationer

Eyben B.E.v.: Alternative Compensation Mechanisms for Damages: Introduction, Common Report and Danish Report. i: Alternative Compensation Mechanisms for Damages s. 11-110, Bo von Eyben, Dansk Selskab for Forsikringsret, København 2001.

Eyben B.E.v.: Kommentar til lov om erstatningsansvar, lov om erstatning til ofre for forbrydelser, lov om patientforsikring, lov om erstatning til patienter opereret med Boneloc-cement før d. 1/7 1992, lov om erstatning for lægemiddelskader, lov om Blødererstatningsfonden og lov om i: Karnovs Lovsamling s. 4596-4646 og 4652-46 Thomson, København 2001.

Eyben B.E.v.: Erstatning for personskade. 1 s. Jyllands Posten. Århus 2001.

Eyben B.E.v.: Kommentar til lov nr. 463 af 7/6 2001 om ændring af lov om erstatningsansvar m.v. i: Karnovs Lovsamling, Gult Hæfte 5/2001 s. 6235-6241, Thomson, København 2001.

Eyben B.E.v.: Alternative compensation systems. i: Scandinavian Studies in Law volume 41: Tort Liability and Insurance s. 192-232, Peter Wahlgren, Jure Law Books, Stockholm 2001.

Eyben B.E.v., Møgelvang-Hansen P.: Kreditorforfølgning – materiel foged- og konkursret. i: Kreditorforfølgning – materiel foged- og konkursret s. 423, Bo von Eyben og Peter Møgelvang-Hansen, Thomson, København 2001.

Lookofsky J., Hertz K.: CISG og værneting i UfR 2001.1039 H. Ugeskrift for Retsvæsen B, s. 558-561, 2001.

Lookofsky J.: En ny dansk indenlandsk købelov: KBL III. Ugeskrift for Retsvæsen B 1999, s. 240-252, 1999.

Lookofsky J.: Remedies for Breach under the CISG. i: Commercial Damages s. 1-66, Knapp, C., Matthew Bender, New York 2000.

Lookofsky J.: Køb – Dansk indenlandsk købsret, Studieudgave 2001. 307 s. DJØF, København 2001.

Mortensen P.: Anmeldelse af Susanne Nielsen: Håndbog i bolig finansiering. Ugeskrift for Retsvæsen 2, s. 15-16, 2001.

Mortensen P.: Anmeldelse af: Niels Gangsted-Rasmussen og Michael Holsting: Erhvervsleje – kontrakter. Ugeskrift for Retsvæsen 6, s. 65-67, 2001.

Mortensen P.: Anmeldelse af Bent Iversen: Panteret i fast ejendom og løsøre. Ugeskrift for Retsvæsen 23, s. 302-303, 2001.

Mortensen P.: Anmeldelse af Ellen Margrethe Basse (red): Miljøretten I – Almindelige emner. Ugeskrift for Retsvæsen 38, s. 396-398, 2001.

Mortensen P.: Mere om tinglysning af rentetilpasningslån. Ugeskrift for Retsvæsen 12, s. 135-137, 2001.

Mortensen P., Jørgensen C.: Mere om fortrinsstilling til suppleringsjord. Tidsskrift for Landbrugsret 4, s. 196-200, 2001.

Mortensen P.: Svigter Grundloven lejere ved ekspropriation? Tidsskrift for Bolig- og Byggeret særnummer, s. 163-171, 2001.

Mortensen P.: Tinglysning – rettigheder over fast ejendom. 408 s. Thomson – Gad Jura, København 2001.

Nielsen L.: Aktivers deling ved opløsning af ægteskab. i: Generationsskifte i ret og praksis, Festskrift til Finn Taksøe-Jensen s. 227-241, Forlaget Magnus, København 1999.

Nielsen L., Rasmussen J.V.,: Familieretten, 3. udg. 570 s. Forlaget Thomson, København 2001.

Pagh P.: Responsum for Naturrådet. 50 s. Naturrådets hjemmeside 2001.

Pagh P.: Anmeldelse af Helle Tegner Anker, Jørgen Dalberg-Larsen, Kristian Kristensen, Ulla Steen og Ulli Zietler: Bæredygtig arealanvendelse – mod et forbedret beslutningsgrundlag. Ugeskrift for Retsvæsen 14, s. 162-163, 2001.

Pagh P.: EF's institutionelle ramme og betydning. i: Miljøretten I – Almindelige emner s. 169-230, Ellen Margrethe Basse, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.

Pagh P.: Implementeringslovgivning. i: Miljøretten bd. I Almindelige emner s. 231-242, Ellen Margrethe Basse, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.

Pagh P.: Reports on individual constitutional rights to environmental protection – Denmark. 7 s. Avosettas hjemmeside 2001.

Pagh P.: Kvalitetsløft eller grænser for selvstyre. Nyhedsmagasinet – Danske Kommuner 8, s. 16-17, 2001.

Pagh P.: Anmeldelse af B. Bengtsson, U. Bjällås, S. Rubenson, R. Strömberg: Miljöbalken – En kommentar. Ugeskrift for Retsvæsen 12, s. 140-141, 2001.

Pagh P.: Anmeldelse af Jonas Ebbesson: Internationell Miljörätt. Ugeskrift for Retsvæsen 8, s. 93-94, 2001.

Pagh P.: Anmeldelse af Jan H. Jans: European Environmental Law, second edition (2000). Ugeskrift for Retsvæsen 6, s. 67-68, 2001.

Pagh P.: Hæfter borgerne for øvrighedsmyndigheden. Ugeskrift for Retsvæsen B, s. 21, 2001.

Pagh P.: Affaldsregulering. i: Miljøretten III – Affald, jord, råstoffer og undergrund s. 47-171, Ellen Margrethe Basse, Jurist- og økonomforbundets Forlag, København 2001.

Pagh P.: Overskudsjord og byggeaffald – om retsvirkningen af affaldsreglerne og jordforureningsloven. Tidsskrift for Bolig- og Byggeret 3, s. 249, 2001.

Pagh P.: Hvornår er forureneren erstatningsansvarlig for ulovlige påbud – og hvornår er ny operatør ansvarlig for tidligere operatørers ulovligheder? – Svar og nye spørgsmål efter to Højesteretsdomme. Ugeskrift for Retsvæsen 47, s. 479, 2001.

Pagh P.: Anmeldelse af Marie-Louise Larsson: The Law of Environmental Damage – Liability and Reparation. Tidsskrift for Rettsvitenskap 4-5, s. 990-994, 2001.

Sørensen I.: Anmeldelse af Morten Samuelsson og Pernille

Skinnerup: Mæglerhåndbogen. Ugeskrift for Retsvæsen 2001 B 327, s. 327, 2001.
Sørensen I.: Udredning om bedre forbrugerbeskyttelse ved private forsikringer i Danmark. 117 s. Forbrugerstyrelsen, København 2001.
Sørensen I.: Privatforsikring og forbrugerbeskyttelse. NFT ?, s. 270-295, 2001.
Yavitz L.: The World Trade Organization Appellate Body Report, European Communities – Measures Affecting Asbestos and Asbestos- Containing Products, Mar. 1, 2001, WT/DS135/AB/R. Minnesota Journal of Global Trade, Inc. Volume 11, Issue I, Winter 2002, s. 43-67, 2001.

Det Retsvidenskabelige Institut D

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.jur. Flemming Balvig.

Institutbestyrelsen består af: Institutlederen, lektor Henrik Dam, lektor Jørn Vestergaard (viceinstitutleder) og bibliotekar Rie Iversen.

Adresse
Sankt Peders Stræde 19
1453 København K
Telefon 35 32 26 26
Fax 35 32 33 34
www.jur.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
I året 2001 har Peter Kruize og cand.jur. Rasmus Kristian Feldthusen fået tildelt ph.d.-graden henholdsvis pr. 26. juni og 11. september. Den foreliggende årsrapport indeholder en nærmere redegørelse for de enkelte medarbejderes arbejde i 2001.

Fysiske rammer
Institut D har til huse i Sankt Peders Stræde 19, som er i fire etager + kælder. Instituttet bebor i hovedsagen 1., 2. og 3. etage, medens stue og kælder optages af Kriminalistisk Bibliotek.

Personaleforhold
Ved instituttet er cand.jur. Helene Bendtsen blevet ansat som ph.d.-studerende pr. 1. februar, Bo Nielsen som websekretær pr. 1. juni, cand.jur. Lene Ravn som forskningsassistent pr. 1. juli, og cand.scient.pol. Christian Borch som ph.d.-studerende pr. 1. september. Ph.d.-studerende, cand.jur. Karin Skov Nilausen er fratrådt pr. 30. september.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsvirksomhed ligger inden for fagområderne: Arveret og dødsboskifteret, generationsskifte, kriminologi, medieret, retssociologi, skatteret og strafferet. I det følgende omtales den videnskabelige stabs forskningsaktiviteter.

1. Arveret og dødsboskifteret
Der arbejdes på en lærebog i dødsboskifteret (forventet udgivelse i 2004) og på opdatering af "Dødsboskifteloven med kommentarer" (forventet udgivelse i 2003) (Finn Taksøe-Jensen).

Udgivet "Paradigmer til testamenter og ægtepagter" (Henrik Dam og Finn Taksøe-Jensen).

Udgivet redegørelsen "Børns retsstilling i England" (Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthusen og Finn Taksøe-Jensen).

Arbejdet på en ph.d.-afhandling med arbejdstitlen "Tvistløsning i bobestyrerboer" og skrevet artiklen "Ugifte samlevende – skal de nu have indbyrdes arveret?" (Helene Bendtsen).

Notat til det af justitsministeren nedsatte arvelovsudvalg om mulighederne for at indføre legal arveret for ugifte samlevende (Helene Bendtsen og Finn Taksøe-Jensen).

Notat til det af justitsministeren nedsatte arvelovsudvalg om opdelt uskiftet bo (Helene Bendtsen, Henrik Dam, Rasmus Kristian Feldthusen og Finn Taksøe-Jensen).

Der arbejdes på en bog om trusts (Rasmus Kristian Feldthusen).

2. Generationsskifte
Artikel om generationsskifte til "Tolley's International Succession Laws" (Henrik Dam og Rasmus Kristian Feldthusen).

Rapport til nordisk seminar (Rasmus Kristian Feldthusen og Jacob Graff Nielsen).

3. Retssociologi og kriminologi
Der gennemføres en evaluering af et pågående nærpolitiforsøg i Helsingør politikreds ved interviews. To rapporter om forsøget er blevet udgivet i 2001. Deltagelsen i de internationale offerundersøgelser, der gennemføres på samme tid og ved brug af samme spørgeskema i et større antal lande, har resulteret i en rapport i Juristen (Flemming Balvig).

Et 3-årigt projekt om unges brug af rus- og nydelsesmidler i et lokalsamfund (Ringsted) er påbegyndt, http://www.ringstedprojektet.dk. Projektet gennemføres i samarbejde med Det Kriminalpræventive Råd (Flemming Balvig, Lars Holmberg og Anne-Stina Sørensen).

Udarbejdelse af det danske bidrag til Nordisk Ministerråds projekt "Barn och unga i rurala områden – nordiskt och europeiskt perspektiv", samt en "Håndbog i kriminalstatistik", som har til formål at give et samlet overblik, at belyse styrker og svagheder ved eksisterende statistiske serier om kriminalitet samt nærmere at undersøge produktionen af den officielle anmeldelses- og afgørelsesstatistik. Projektet finansieres af Justitsministeriet (Joi Bay).

Der arbejdes på en ph.d.-afhandling om den kriminalpolitiske udvikling i Danmark siden 1950 i komparativ belysning (Christian Borch).

Der ses på Københavns politis indsats i projektet "Stofmisbrugernes hverdag i tre danske byer – stofscenen, kontrollen og hjælpen." Formålet er at undersøge mødet mellem stofmisbrugere og interventionssystemet i form af politiindsats eller hjælpe- eller omsorgsindsats. Undersøgelsen omfatter en sammenligning af tre byer med forskelle i størrelse, stofmiljøer og organiseringen af politi- og hjælpeindsatsen (Evy Frantzen).

Der arbejdes på en kvalitativ evaluering af seks nærpolitiforsøg i Danmark, eksternt finansieret af Rigspolitiet. En midtvejsevaluering af alle seks forsøg er udsendt i sommeren 2001. Der er påbegyndt dataindsamling i forbindelse med 'Ringstedprojektet', omhandlende unges livsstil og rusmiddelforbrug (Lars Holmberg).

Efter færdiggørelsen af ph.d.-projektet "Choices of Commercial Robbers – A Comparative Study of Commercial Robbers in Denmark and the Netherlands" er der arbejdet med bidrag til EU-projekt om internationalt politisamarbejde og bekæmpelse af organiseret kriminalitet. Bidraget består af en case-study (menneskesmugling) i EU-regionen Sønderjylland–Schleswig Holstein (i samarbejde med Rigspolitiet). Endvidere er påbegyndt et forsknings-

projekt om politiets og anklagemyndighedernes kompetence til at henlægge sager (Lene Ravn og Peter Kruize).

Der arbejdes videre med ph.d.-forskningsprojektet "Social Analysis of the Restorative Justice: Comparison between Belgium and Denmark", som finansieres af EU-programmet Marie Curie Individual Fellowship (Anne Lemonne).

Der arbejdes på to projekter. Det ene, som er finansieret af det svenske socialministerium, sigter til at belyse de seneste tendenser på narkotikaområdet. Det andet projekt, som er EU-finansieret, bevæger sig indenfor "Social Exclusion" feltet. Projektet, som omfatter seks lande foruden Sverige, belyser, hvilke resurser og strategier mennesker tager i brug for at løse sociale problemer. Det empiriske materiale fra de to projekter udgør grunden for en ph.d.-afhandling med marginaliseringsperspektivet som teoretisk ramme (Anita Rönneling).

Der er analyseret problemstillinger inden for fagområdet viktimologi og leveret bidrag til en lærebog i kriminologi for Politiskolen og til en fremstilling af vold mod kvinder i Danmark (Annika Snare).

Der arbejdes på en ph.d.-afhandling med titlen "Intimate Partnering, Procreation, and Desistance from Violent Offending" med økonomisk støtte fra amerikanske fonde (David W.M. Sorensen).

4. Skatteret

Udgivet lære- og håndbogen "Skatteret, Almen del, 2001/2002" (Henrik Dam, Kjeld Hemmingsen og Finn Taksøe-Jensen). Udgivet lære- og håndbogen "Skatteret, Speciel del, 2001/2002" (Henrik Dam, Kjeld Hemmingsen og Finn Taksøe-Jensen).

Arbejdet med ph.d.-projektet "Aspekter af skattelovgivningens legitimitet med grundloven" er videreført (Jacob Graff Nielsen).

Der er arbejdet med internationale dobbeltbeskatningstvister (Karin Skov Nilausen).

Fortsat arbejdet med disputatsen om indkomstforskydning (Henrik Dam).

Leveret et bidrag til Festskrift til Bernhard Gomard, "Kapitalkrav i selskabsretten og skatteretten" (Henrik Dam og Søren Friis Hansen).

5. Strafferet

"EU-rettens påvirkning af dansk strafferet" med fokus på EU-svig er indleveret til bedømmelse som ph.d.-afhandling, og der er arbejdet videre med emnet EU's harmonisering af strafferetten (Thomas Elholm).

Revideret lærebøgerne Færdselsstrafferet og Kommentarer til straffeloven, samt publiceret artikler om Stephan Hurwitz, strafudmåling, straffuldbyrdelsesloven og organiseret kriminalitet. Ved årets udgang arbejdes der især med revision af lærebogen "Straffene" (Vagn Greve).

Der er forsket i de nordiske lægdommersystemer med henblik på et bidrag til den japanske diskussion vedrørende indføring af lægdommersystem i Japan med økonomisk støtte af Toyota Foundation og Sasakawa-Japan Foundation. Endvidere arbejdes med en oversættelse af den danske retsplejelov til japansk. Oversættelsen er bestilt af Justitsministeriet i Japan (Shin Matsuzawa).

Udarbejdet og afsluttet landerapporter til dels under Falcone programmet. Et kriminologisk/strafferetligt forskningsprojekt finansieres af Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd: "Politiets og anklagemyndighedens kompetence til at henlægge sager – opportunitetsprincippet i praksis" (Lene Ravn og Peter Kruize).

"Straffeloven & straffuldbyrdelsesloven m.v. med henvisninger" er opdateret. Bogen "Strafansvar" er videreført. Diverse undervisningsmateriale er publiceret på nettet. Vedrørende lovgivning om anti-terrorisme er udarbejdet en udtalelse vedrørende lovudkastet af oktober 2001, samt en artikel om det efterfølgende lovforslag af december 2001. Endvidere fortsættelse af arbejde med emnekredsene: afståelse fra livsforlængende behandling, smertebehandling, lægeligt drab efter begæring og hjælp til selvmord, samt publicering af en artikel herom i et europæisk tidsskrift. Fortsatte studier i dansk og udenlandsk psykiatrilovgivning inden for strafferet og civilret (Jørn Vestergaard).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Professor Flemming Balvig: Komité vedrørende et professorat ved Stockholms Universitet, komité vedrørende en disputats ved Universitetet i Oslo, komité vedrørende et lektorat på Universitetet i Lund, afgivelse af faglig bedømmelse vedrørende optagelse af ph.d.-studerende (2), faglig bedømmelse af eksterne forskere (3), artikelbedømmelser som referee ved internationale tidsskrifter (6), projektbedømmelse som forskningskonsulent ved Sveriges Social-Vetenskapliga Forskningsrådet (2), projektbedømmelse som forskningskonsulent ved Norges Samfundsvidenskabelige- og Humanistiske Forskningsråd (2).

Lektor Henrik Dam: Formand for bedømmelsesudvalget vedrørende Rasmus Kristian Feldthusens ph.d.-afhandling "Succession".

Lektor Annika Snare: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling på Københavns Universitet, fakultetsopponent ved disputation på Lunds universitet, medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende lektorstilling i retssociologi på Lunds universitet.

Lektor Jørn Vestergaard: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende optagelse af ph.d.-studerende.

Udvalg og fonde

Professor Flemming Balvig: Formand for Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg. Rigspolitichefens styringsgruppe for politiforskning. Den videnskabelige komité ved Centre International de Sciences Criminelles de Paris (C.I.S.C.P), Frankrig. Medlem af Den Grønlandske Retsvæsenskommissions arbejdsgruppe vedr. forskningsundersøgelser. Beskikket censor ved de erhvervsøkonomiske uddannelser i Danmark. Medlem af "Fair Play for Mumia"-komitéen. Medlem af bestyrelsen i Dansk Kriminalistforening. Voldsenheden, Det Kriminalpræventive Råd.

Forskningsstipendiat Joi Bay: Expert Member of The European Council's Consultative Committee on Youth Research and Documentation. Member of the EU Commission's Expert Committee on the Study on Youth Conditions and Youth Policies.

Adjunkt Rasmus Kristian Feldthusen: Juridisk rådgiver ved Københavns Retshjælp. Bestyrelsesmedlem i Fonden Københavns Retshjælp (indtil sommeren 2001).

Professor Vagn Greve: Medlem af Den særlige Klageret. Medlem af Straffelovrådet. Medlem af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet. Formand for Dansk Selskab for International Strafferet og

EU-Ret. Medlem af International Penal and Penitentiary Foundation.

Lektor Annika Snare: Medlem af Forretningsudvalget i Det Kriminalpræventive Råd. Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi. Medlem af ekspertgruppe (Køn & Vold) i Videnscenter for Ligestilling. Medlem i referencegruppe for prostitutionsprojekt (PRO-centret). Repræsentant for Danmark i Det Europæiske Kriminalpræventive Netværk (EUCPN).

Professor Finn Taksøe-Jensen: Medlem af Justitsministeriets Arvelovsudvalg af 2000. Medlem af Ankenævn A (indtil 1/11 2001). Formand for EDC ISO-certificerings udvalg vedrørende testamenter og ægtepagter.

Lektor Jørn Vestergaard: Medlem af repræsentantskabet for Center for Etik og Ret. Medlem af Det Kriminalpræventive Råds plenarforsamling.

Tillidshverv

Professor Flemming Balvig: Formand for Københavns Universitets bladudvalg (frem til juni 2001). Medlem af Ledelsesgruppen, Det Juridiske Fakultet. Medlem af Arbejdsmiljøudvalget, Det Juridiske Fakultet. Institutleder, Det Retsvidenskabelige Institut D. Medlem af IT-udvalget, Det Retsvidenskabelige Institut D.

Lektor Henrik Dam: IT-ansvarlig. Formand for Studiestartsudvalget. Medlem af institutbestyrelsen. Medlem af Studienævnet. Medlem af Kursusudvalget. Medlem af IT-udvalget.

Rasmus Kristian Feldthusen: Medlem af Det Juridiske Fakultets prioriteringsudvalg for internationaliseringsstipendier år 2001 samt samarbejdsudvekslingsaftaler.

Professor Vagn Greve: Dekan. Medlem af Hovedsamarbejdsudvalget. Medlem for Det Juridiske Fakultetsråd. Formand for Det Juridiske Fakultets Samarbejdsudvalg. Medlem af Sonningpriskomiteen.

Ph.d.-stipendiat Jacob Graff Nielsen: Medlem af Det Juridiske Fakultets arbejdsgruppe vedrørende biblioteksdriften. Oplægsholder på temadag om bibliotekernes fremtid. Næstformand for ph.d.-studienævnet (indtil 1.2.2001).

Lektor Annika Snare: Fagkoordinator for de almene fag. Fagleder i retssociologi.

Lektor Jørn Vestergaard: Fagleder i faget Strafferet. Fagansvarlig for de strafferetlige kursusfag på kandidatuddannelsen. Medlem af Det Juridiske Fakultets Forsknings-INTERgruppe. Medlem af Det Juridiske Fakultets arbejdsgruppe vedrørende biblioteksdriften.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver årligt: "Det Retsvidenskabelige Institut D. Årsberetning 2000"og "Kriminalistisk Årbog 2000". Sidstnævnte indgår i "Kriminalistisk Skriftserie"; i denne serie udkom endvidere i 2001: "The Danish Criminal Code. Russian Version." by Samson Belyaev og "Jurisdiktion & Internet" af Søren Hjort Christiansen.

Redaktionelle hverv

Flemming Balvig: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Social Kritik. Tidsskrift for Social Analyse og Debat. Medlem af Editorial Board for AJZ Verlag, Tyskland. Fagredaktør for fagene kriminologi og retssociologi på Gyldendals Den Store Danske Encyklopædi.

Evy Frantzen: Medlem av redaksjonen av Materialisten. Tidsskrift for forskning, fagkritikk og teoretisk debatt.

Vagn Greve: Redaktør for Juristen.

Lars Holmberg: Medlem af redaktionen af Tidsskriftet Antropologi. Medlem af følgegruppe for projekt vedrørende integration og kriminalprævention, Center for Alternativ SamfundsAnalyse.

Peter Kruize: Korrespondent for det hollandske polititidsskrift "Tijdschrift voor de Politie".

Ph.d.-stipendiat Anne Lemonne: Medlem af redaktionsudvalget for Newsletter of the European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice.

Lene Ravn og Annika Snare: "Kriminalistisk Årbog 2000" (sammen med Gitte Høyer).

Jørn Vestergaard: Medlem af redaktionskomitéen for tidsskriftet Social kritik. Tidsskrift for social Analyse og debat. Forfatter og konsulent på Danmarks Nationalleksikon.

Kongresser og symposier

Instituttet afholder ugentlige interne forskerseminarer i form af frokostmøder med oplægsholder.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Instituttet deltager i samarbejde med faget strafferet ved Århus Universitet, samt i nordisk samarbejde mellem nordiske strafferetsforskere, som afholder årlige 3-dages seminarer på skift i de nordiske lande.

Gæsteforskere

Instituttet har i 2001 huset gæsteforskere fra Oslo (cand.polit. Evy Frantzen), Sverige (fil.kand. og doktorand Anita Rönneling), USA (M.A. David W.M. Sorensen) og Japan (ph.d. Shin Matsuzawa).

Institutleder Flemming Balvig

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	7,90	3,03	10,93
STIP	3,06		3,06
TAP	3,27	0,30	3,56
Total	*14,23*	*3,33*	*17,55*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	594	515	1108
Anskaffelser	321	59	380
Total	*914*	*574*	*1488*

Stab

VIP Internt finansieret

Balvig, Flemming; professor.
Dam, Henrik; lektor.
Elholm, Thomas; amanuensis.

Feldthusen, Rasmus Kristian; adjunkt.
Greve, Vagn; professor.
Kruize, Pieter; forskningsass.
Ljungstrøm, Alexander Carnera; amanuensis.
Nielsen, Jacob Graff; amanuensis.
Snare, Annika Maria; lektor.
Taksøe-Jensen, Finn; professor.
Vestergaard, Jørn; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Holmberg, Lars; forskningsadj.
Lemonne, Anne Marcelle Marie; forskningsass.
Ravn, Lene; forskningsass.

Ph.d.-afhandlinger
Feldthusen, Rasmus Kristian: Succession.
Kruize, Pieter: Choices of Commercial Robbers – A Comparative Study of Commercial Robbers in Denmark and the Netherlands.

Fondsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspulje
– Anklagemyndighedens kompetence til at henlægge sager (Peter Kruize) kr. 141.300.

Politiskolen
– Samarbejdsprojekt: Rigspolitiet, Danmarks Statistik, KU – Voldens omfang og karakter i Danmark (Flemming Balvig) kr. 40.700.

Publikationer
Balvig F.: Kriminologiens kilder. i: Kriminologi – en introduktion s. 7-20, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Balvig F.: Kriminalitetens omfang. i: Kriminologi – en introduktion s. 21-30, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Balvig F.: Kriminalitetens udvikling. i: Kriminologi – en introduktion s. 31-52, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Balvig F.: Ungdomskriminalitet og samfundsudvikling. i: Ungdomssociologi s. 126-179, Flemming Balvig ...[et al.], Columbus, København 2001.
Balvig F., Nygaard Christoffersen M., Mørch Y., Mazanti Sørensen K.: Ungdomssociologi. i: s. 237, Columbus, København 2001.
Balvig F.: Indbrud = ind og sidde? i: Nytter det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik s. 1-10, Vagn Greve, Beth Grothe Nielsen, Annika Snare (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Balvig F.: Én på hovedet = ind og sidde? i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 25-40, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidensabelige Institut D, København 2001.
Balvig F.: Det nære politi – 2 år efter: Sammenfatning og konklusion. 30 s. Rigspolitichefen, København 2001.
Balvig F.: Det nære politi – 2 år efter: Nærpolitiforsøget i Helsingør politikreds set med borgernes øjne. 261 s. Rigspolitichefen, København 2001.
Balvig F.: Danmark du dejligst. Lov & Ret Vol. 11, nr. 4, s. 10-15, 2001.
Balvig F.: Kriminaliteten i Danmark – i europæisk perspektiv. Juristen Vol. 83, nr. 7, s. 263-283, 2001.
Balvig F.: Den risikable ungdom: Ungdomskriminalitetens udvikling de sidste 50 år. Tidsskriftet Social Politik nr. 3, juni, s. 4-7, 2001.
Balvig F.: Kan fængsler slå ihjel? Social Kritik: Tidsskrift for social analyse og debat nr. 75, s. 48-56, 2001.
Balvig F.: Hvorfor er vi så lovlydige? Politiken 30. juni, s. kronik, 2001.
Balvig F.: Gruppevoldtægt. Berlingske Tidende 23. juni, s. artikel, 2001.
Balvig F.: Doven og forudindtaget lederskribent (Om nærpoliti). Jydske Vestkysten 20. juni, s. artikel, 2001.
Balvig F.: Skoletræthed afspejles i kriminalstatistikken. i: Fremtidens børn: Bud på nye perspektiver i det kriminalpræventive arbejde s. 35-37, Det Kriminalpræventive Råd, Glostrup 2001.
Balvig F.: Et forslag om et personligt politi. Dansk politi nr. 8, s. 46-47, 2001.
Bay J.: Comparative Report on Youth Policies in Europe. i: Study of the State of Young People and Youth Policy in Europe. Report prepared for the EU-Commission, 1 s. 57-113, IARD, Milano 2001.
Bay J.: Youth Policy in Denmark. i: Youth Policies in Europe: Study of the State of Young People and Youth Policy in Europe. Report prepared for the EU-Commission, 2 s. 1-34, IARD, Milano 2001.
Bay J.: Denmark. i: Youth Conditions in Europe: Study of the State of Young People and Youth Policy in Europe. Report prepared for the EU-Commission, 3 s. 1-37, IARD, Milano 2001.
Bendtsen H.: Ugifte samlevende: Skal de nu have indbyrdes arveret? UfR B, s. 165-170, 2001.
Christie N., Frantzsen E.: To land: To kulturer. Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift Vol. 17, no. 4/2000, s. 295-300, 2001.
Cornils K., Greve V. (eds.): Das Dänische Strafgesetz: Straffeloven: vom 15. April 1930 nach dem Stand vom 1. Juli 2001. 2. aktualisierte Auflage. Deutsche Übersetzung und Einführung. vii, 187 s. Edition iuscrim, Freiburg im Breisgau 2001.
Cornils Karin, Greve V.: Dänemark. i: Rechtliche Initiativen gegen Organisierte Kriminalität s. 3-68, Walter Gropp, Barbara Huber (Hrsg.), Edition iuscrim, Freiburg im Breisgau 2001.
Dam H., Hemmingsen K., Taksøe-Jensen F.: Skatteret almen del 2001/2002. 3. udg. 677 s. Magnus, København 2001.
Dam H., Hemmingsen K., Taksøe-Jensen F.: Skatteret speciel del 2001/2002. 2. udg. 693 s. Magnus, København 2001.
Dam H., Ilkjær-Rasmussen B., Krarup M., Lindhardt I., Taksøe-Jensen F., Feldthusen R.K.: Successionsrækkefølger i praksis. UfR B, s. 435-442, 2001.
Dam H., Taksøe-Jensen F., Feldthusen R.K.: Børns retsstilling i England. 167 s. Det Samfundsvidenskabelige Fakultets RepoCenter, København 2001.
Dam H.: It i undervisningen. i: Nordisk årbog for retsinformatik 2000: It og jurauddannelsen s. 19-30, Peter Blume, Susanne Karstoft, Perter Wahlgreen (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Dam H., Taksøe-Jensen F.: Paradigmer til testamenter og ægtepagter. 98 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Dam H.: Anmeldelse af Rasmus Kristian Feldthusen: Succession. 2001. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 352 s. UfR B, s. 351, 2001.

Dam H., Feldthusen R.K.: Denmark. i: Tolley's International Succession Laws s. D3/1-D3/17, Tolley, London 2001.
Dam H., Friis-Hansen S.: Kapitalkrav i selskabsretten og skatteretten. i: Festskrift til Bernhard Gomard: Den 9. januar 2001 s. 73-98, Lennart Lynge Andersen ...[et al.] (red.), Thomson – GadJura, København 2001.
Elholm T.: Nytter EU's harmonisering af strafferetten? Lov & Ret nr. 5, s. 21-25, 2001.
Elholm T.: Om nogle af EU-rettens paradoksale konsekvenser for dansk strafferet. i: Kriminalistisk årbog 2000 s. 41-56, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Feldthusen R.K.: Succession. 347 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Feldthusen R.K.: En skatteretlig fiktion uden lovhjemmel. Tidsskrift for skatter og afgifter nr. 25, s. 1915-1922, 2001.
Frantzen E.: Hverdagsliv på gateplan. i: Kriminalistisk Årbog 2001 s. 57-66, Kriminalistisk Årbog 2000, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Frantzsen E.: Øye for øye gjør blind. Materialisten: Tidsskrift for forskning, fagkritikk og teoretisk debatt nr. 3/01, s. 3-4, 2001.
Frantzsen E.: Metadonmakt: Møte mellem narkotikabrukere og norsk metadinpolitikk. 180 s. Universitetsforlaget, Oslo 2001.
Greve V.: Færdselsstrafferet 3.udg. 319 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V., Jensen A., Toftegaard Nielsen G.: Kommenteret straffelov: Almindelig del: Lovbekendtgørelse nr. 849 af 6. september 2000 af Straffeloven af 15. april 1930 med ændringer, kap. 1-11 (§§ 1-97c). 7. omarbejdede udg. 470 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V., Jensen A., Toftegaard Nielsen G.: Kommenteret straffelov: Speciel del: Lovbekendtgørelse nr. 849 af 6. september 2000 af Straffeloven af 15. april 1930 med ændringer kap. 12-29 (§§ 98-306). 7 omarbejdede udg. 536 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V.: Om afhandlinger og akribi: oplæg på V. Nordiska Workshop För Straffrättsforskare 2001. 15 s. København 2001.
Greve V., Grothe Nielsen B., Snare A. (red.): Nytter det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik. 210 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V.: Den politiske kriminalpolitik. i: Nytter det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik s. 63-70, Vagn Greve, Beth Grothe Nielsen, Annika Snare (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V.: Kommer ulven? Kristeligt Dagblad 29. december, kronik, 2001.
Greve V.: Straffuldbyrdelsesloven – og andre væsentlige ændringer i det danske sanktionssystem. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab Vol. 88, nr. 1, s. 1-22, 2001.
Greve V.: Anmeldelse af Rasmus Heugh Wandall: Disciplinærregler, disciplenering og legitimering – anvendte disciplinære regler og sanktioner i danske arresthuse, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Kbh. 2001, ISBN 87-574-0368-6 132 s. UfR B, s. 328, 2001.
Greve V.: Anmeldelse af Beth Grothe Nielsen (red.): Kriminalitetens ofre og straffesystemet, Aarhus Universitetsforlag 2000, ISBN 87-7288-799-0. UfR B, s. 92-93, 2001.
Greve V.: Strafudmåling i den internationale strafferet. UfR B, s. 427-434, 2001.
Greve V.: Anmeldelse af Peter Kruize: Choices of Commercial Robbers, A Comparative Study of Commercial Robbers in Denmark and The Netherlands, DJØF Publishing, Copenhagen 2001, ISBN 87-574- 0542-5, xxi + 245 s. UfR B, s. 425-426, 2001.
Greve V.: Orm og ret. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 67-72, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Greve V., Gammeltoft-Hansen H., Buhl J.P.: Stephan Hurwitz. 43 s. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V.: Retsvidenskabsmanden. i: Stephan Hurwitz s. 9-18, Vagn Greve, Hans Gammeltoft-Hansen, Jon Palle Buhl, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Greve V.: Anmeldelse af Albin Eser, Winfried Hassemer & Björn Burkhardt (Hrsg.): Die Deutsche Strafrechtswissenschaft vor der Jahrtausendwende, Rückbesinnung und Ausblick, Verlag C.H. Beck, München 2000, ISBN 3-406-46916-7, xiv + 465 s. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab Vol. 88, s. 363-364, 2001.
Holmberg L.: Det personlige politi: Foreløbige resultater af en række forsøg med nærpoliti i Danmark. 92 s. Rigspolitichefen, København 2001.
Holmberg L.: Midtvejsevaluering af det personlige politi: Hovedkonklusioner og sammendrag vedrørende en evaluering af en række forsøg med nærpoliti i Danmark. 22 s. Rigspolitichefen, København 2001.
Holmberg L.: Nærpolitiforsøgene i Danmark – 1. Generelle overvejelser omkring udbygningen af det danske nærpoliti. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 73-84, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Holmberg L.: Discretionary Lenience and Typological Guilt: Results from a Danish Study of Police Discretion. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention Vol. 1, no. 1, s. 179-194, 2000.
Holmberg L.: Korrekt optræden: Performative aspekter af politi og politiarbejde. Tidsskriftet Antropologi nr. 41, s. 31-44, 2000.
Holmberg L. (red.): Kriminologi – en introduktion. 134 s. Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Holmberg L.: Hvad er kriminologi? i: Kriminologi – en introduktion s. 134, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Holmberg L.: Hvad er politiets opgave? i: Kriminologi – en introduktion s. 83-92, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Holmberg L.: Politiarbejde i fremtiden. i: Kriminologi – en introduktion s. 107-116, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen,Politiskolen, Glostrup 2001.
Holmberg L.: Anmeldelse af: Liv Finstad: Politiblikket. Pax Forlag A/S, Oslo 2000, 366 s. Materialisten: Tidsskrift for forskning, fagkritikk og teoretisk debatt nr. 1/2 01, s. 140-47, 2001.
Holmberg L.: Praktisk politiarbejde og effektivitet. i: Kriminologi – en introduktion s. 93-106, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Holmberg L.: Erfaringer med nærpoliti i Danmark. i: Politiarbeid på godt og vondt: Forskningskonferansen Politi-

høgskolen 16. – 17. august 2001 s. 9-28, Politihøgskolen, Oslo 2001.
Høyer G., Ravn L., Snare A. (red.): Kriminalistisk Årbog 2000. 192 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Kruize P.: De kommercielle røvers valg. Lov & Ret nr. 1, s. 9-12, 2001.
Kruize P.: Choices of Commercial Robbers: A Comparative Study of Commercial Robbers in Denmark and The Netherlands. 245 s. DJØF Publishing, Copenhagen 2001.
Kruize P.: Hvorfor stiger antallet af bankrøverier? i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 95-105, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Lemonne A., Snare A.: Genoprettelse og alternativ konfliktløsning. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 107-122, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Lemonne A.: Konfliktråd in Denmark and the development of a restorative justice philosophy. i: "Social Change and Crime in Scandinavian and Baltic region": NSfK's 43rd Research Seminar Jurmala, Latvia 2001 s. 176-188, Nordiska Samarbejdsrådet för Kriminologi, Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi, Helsinki 2001.
Lemonne A.: Konference i Tübingen. Konfliktråd: Nyhedsbrev nr. 7, s. 17, 2001.
Mathiesen C.,: Nærpolitiforsøgene i Danmark – 2. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 123-130, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Snare A.: Kriminalitetens ofre. i: Kriminologi – en introduktion s. 53-66, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Snare A.: Straffesystemet. i: Kriminologi – en introduktion s. 117-131, Lars Holmberg (red.), Rigspolitichefen, Politiskolen, Glostrup 2001.
Snare A.: Køn & vold: Et kriminologisk bidrag. i: Køn & vold: Om voldsforskning i Danmark s. 13-16, Aase Rieck Sørensen (red.), Videnscenter for Ligestilling, København 2001.
Sorensen D.: Turning Points or Selection Effects? Examining Marriage and Desistance within a Longitudinal, Fixed effects Framework. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 143-163, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Sorensen D.: Causal Perspectives on Desistance from Offending: Does Anybody Really Change? i: "Social Change and Crime in Scandinavian and Baltic Region": NSfK's 43rd Research Seminar Jurmala. Latvia 2001 s. 167-175, Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi, Nordiska Samarbetsrådet för Kriminologi, Helsinki 2001.
Taksøe-Jensen F., Bendtsen H., Feldthusen R.K.: Testamenter: Nye koncipieringsmåder og deres betydning ved generationsskifte. 203 s. Det Retsvidenskabeligt Institut D, Københavns Universitet, København 2001.
Taksøe-Jensen F., Ilkjær-Jordan B.,: Hovedpunkter af den legale arveret. 100 s. Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Vestergaard J. (red.): Straffeloven & straffuldbyr-delsesloven m.v.: Med henvisninger og sagregister. 268 s. Forlaget Thomson, København 2001.
Vestergaard J.: Medical Aid in Dying under Danish Law. European Journal of Health Law Vol. 7, no. 4, s. 405-425, 2001.
Vestergaard J.: Prøveløsladelse efter to tredjedels tid: Regelmæssig afkortning af fængselstraffen? i: Nytter det? Mosaik om kriminalforsorg og kriminalpolitik s. 171-195, Vagn Greve, Beth Grothe Nielsen, Annika Snare (red.), Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Vestergaard J.: Ungdomssanktioner. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 171-186, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Vestergaard J.: Moderne gladiatorer: Trads og Thorsen i byretten. i: Kriminalistisk Årbog 2000 s. 165-170, Gitte Høyer, Lene Ravn, Annika Snare (red.), Det Retsvidenskabelige Institut D, København 2001.
Vestergaard J.: Vejledning for specialestuderende på den juridiske kandidatuddannelse 2. udg. 40 s. Det Juridiske Fakultet, København 2001.
Vestergaard J. (red.): Strafferetlig- og procesretlige opgaver: 111 tekster. 115 s. København 2001.
Vestergaard J. (red.): Psykiatriret: En litteratursamling. 207 s. København 2001.
Vestergaard J.: Thorsen-dommen: Kommentarer til dommen: Banal sag på et højt niveau. Jyllands-Posten. Erhverv og Økonomi 15. juni, s. 6, 2000.
Vestergaard J.: En strafferetlig ungdomssanktion med socialpædagogisk sigte. Tidsskriftet Social Politik nr. 3, s. 15-18, 2001.
Vestergaard J.: Ungdomssanktion – alternativ til hvad? Social Politik nr. 3, s. 19-22, 2001.
Vestergaard J.: En særlig ungdomssanktion. Information 22. maj, s. kronik, 2001.
Vestergaard J. (red.): Psykiatriret: Materialesamling. 150 s. København 2001.
Vestergaard J.: Udtalelse vedrørende de strafferetlige aspekter ved udkast af 30. oktober 2001 til forslag til lov om ændring af straffeloven mv. (initiativer til bekæmpelse af terrorisme mv.- "anti-terrorpakken"). 14 s. Det Retsvidenskabelige Institut D. København 2001.

Ph.d.-studienævnet for Retsvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod ph.d.-studienævnet ved Det Juridiske Fakultet af: Formand, ph.d.-studieleder, docent, dr.jur. Peter Mortensen. Lærerrepræsentanterne: Professor, dr.jur. Mogens Koktvedgaard og professor, dr.jur. Kirsten Ketscher samt af ph.d.-studerende: Thomas Elbæk-Jørgensen, Jonas Christoffersen og Claus Molbech Bendtsen.

Beretning

Ph.d.-studienævnet har til opgave at forestå tilrettelæggelsen af fakultetets forskeruddannelse og er således ansvarlig for udarbejdelse af forslag til studieordning og for løbende udvikling og tilpasning af forskeruddannelsen. Ph.d.-studienævnet bliver endvidere hørt om øvrige forhold vedrørende ph.d.-uddannelsen.

I 2001 har fakultetet videreført samarbejdet med de øvrige udbydere af den juridiske forskeruddannelse i Danmark. Netværket udgiver et fælles katalog over ph.d.-kurser udbudt ved disse institutioner.

Fakultetet har endvidere fortsat et samarbejde om ph.d.-uddannelsen med Det Juridiske Fakultet ved Lunds universitet.

Herudover tilstræber ph.d.-studienævnet at invitere en årlig gæsteprofessor. I foråret 2001 gæstede professor Andreas Zimmermann fra Max-Planck Instituttet ved Universitetet i Heidelberg, Det Juridiske Fakultet.

Ph.d.-studienævnet har i 2001 arbejdet med at revidere ph.d.-kurserne. Til dette formål blev der nedsat et arbejdsudvalg bestående af Kirsten Ketscher, Jonas Christoffersen og Jens Teilberg Søndergaard, der udarbejdede en rapport om revision af kursusudbudet på ph.d.-uddannelsen ved fakultetet.

Ph.d.-studieordningen

I løbet af 2001 er der blevet iværksat en revision af ph.d.-studieordningen. Studieordningen skal navnlig tilpasses rapporten om revision af kursusudbuddet, således at der fremover kun skal være to obligatoriske kurser for de ph.d.-studerende. Det vil komme til at dreje sig om et kursus i Retslære og et kursus i Fremmed ret, fælles for begge er, at der vil blive tale om mere omfattende kurser både, hvad angår materiale og kursuslængde.

Ph.d.-studieleder Peter Mortensen

Studienævnet for Retsvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod Det Juridiske Studienævn af følgende medlemmer: Fire repræsentanter for de fastansatte lærere ved fakultetet: Studieleder, professor, dr.jur. Carsten Henrichsen (formand), vicestudieleder, docent, dr.phil. Henrik Stevnsborg, lektor, lic.jur. Henrik Dam, lektor, lic.jur. Ivan Sørensen. En repræsentant for deltidslærerne ved fakultetet: Kursuslektor, chefkonsulent, cand.jur. Marianne Winther. Fem repræsentanter for de studerende: Næstformand, stud.jur. Eike Huish Byg (Forenede Jurister), jur. Susan Rasmussen (Forenede Jurister), stud.jur. Julie Quass (Forenede Jurister), stud.jur. Andrew Crichton (Konservative Studerende), stud.jur. Anders Filskov Melballe (Liberale Jurister).

Beretning

Bidrag til fakultetets handlingsplan 2000 – 2003 mv.

Studienævnet har løbende fulgt op på fakultetets handlingsplan 2000 – 2003, som bl.a. indeholder fakultetets intentioner og planer for opfyldelsen af den udviklingskontrakt, som universitetet har indgået med Forsknings- og Undervisningsministerierne. Studienævnet har herved foretaget en række indsatser til fremme af bl.a. forsknings- og IT-baseret undervisning, mere fleksible undervisningsforløb og samarbejde med andre institutioner i Øresundsregi. Studienævnet har endvidere fulgt op på fakultetets bidrag til et efterfølgende tillæg til udviklingskontrakten, som indeholder mere specifikke indsatsområder vedrørende uddannelseskvalitet, pædagogiske aktiviteter og internationalisering.

Ny studieordning og studiebekendtgørelse

Den nye studieordning, som er omtalt i studielederens årsberetning 2000, blev vedtaget af studienævnet og godkendt af Fakultetsrådet primo 2001 til ikrafttrædelse fra efterårssemesteret 2001. Siden har studienævnet – i samarbejde med Det Juridiske Studienævn ved Aarhus Universitet – efter opdrag fra Undervisningsministeriet afgivet en fællesindstilling om ændring/tilpasning af jurabekendtgørelsen af 1994 med henblik på revision af samme i 2002.

Indførelse af et fagfilosofikum på studiet

Studienævnet har på baggrund af en indstilling fra et sagkyndigt udvalg vurderet, at studiet allerede opfylder det af Undervisningsministeriet tilkendegivne ønske om indførelse af et fagfilosofikum på alle højere uddannelser. Funktionen varetages først og fremmest af den særlige fagblok, "Almene Fag", som er placeret på studiets 2. år, og som består af fagene Retslære, Retshistorie og Retssociologi med i alt 112 undervisningstimer og med en afsluttende samlet (mundtlig) eksamen på grundlag af et mindre skriftligt arbejde (synopsis). Hertil kommer det nye fag på 1. år, Juridisk Metodelære, som blev indført ved den nye studieordning, og som omfatter en indføring i studiets teoretiske og praktiske metodemæssige aspekter. Der vil dog blive arbejdet videre med de almene fag med henblik på opgradering af undervisningsmaterialet, herunder en skærpelse af den videnskabsteoretiske profil.

Den løbende kvalitetssikring af studiet

Foruden systematisk evaluering af al undervisning på studiet, som har været praktiseret siden sidste halvdel af 1990'erne, er der på studiet taget en række initiativer til gennemførelse af mere kvalitativt prægede evalueringer af studiet, herunder årlige holdrepræsentant- og fagledermøder, foruden at der har været afholdt et møde med fakultetets censorer. De nævnte "holdrepræsentantmøder" har været afholdt dels med 1. årsstuderende i efterårssemesteret og dels – i udvidet form – i forårssemesteret med samtlige studerende på bacheloruddannelsen. Ved det førstnævnte møde medvirkede studielederen og studieadministrationschefen, mens der ved de sidstnævnte møder yderligere medvirkede samtlige fagledere og medlemmer af studienævnet. På et efterfølgende "fagledermøde" er der foretaget en opfølgning på holdrepræsentantmøderne, foruden at en række andre forhold vedrørende studiet er blevet drøftet. Yderligere har dekanen, studielederen og enkelte fagledere deltaget i et særligt censormøde i slutningen af året, hvor bl.a. en række eksamensmæssige forhold på studiet blev drøftet. Ved både fagledermøde og censormøde har de studerende været repræsenteret ved næstformanden i studienævnet foruden enkelte andre studienævnsmedlemmer. Ligeledes har repræsentanter for de studerende deltaget i flere af de årlige fagmøder, som en række fag på bacheloruddannelsen afholder i eget regi.

Regionalisering og internationalisering af studiet

Der er i fakultetsregi blevet udviklet en række faglige og undervisningsmæssige samarbejder mellem Københavns og Lunds universiteter, således inden for strafferet, social- og arbejdsret samt miljøret. Inden for sidstnævnte felt er der yderligere skrevet udkast til en samarbejdsaftale om etablering af et Center for International Miljøretlig Forskning, som for tiden overvejs på Lunds universitet. En særlig "ambassadørordning", hvorunder gæsteprofessorer kan rekrutteres til undervisning på ph.d.- og kandidatuddannelsesniveau, og hvor disse yderligere kan tilknyttes som en art ambassadører for fakultetet i forhold til udenlandske universiteter, er for tiden under overvejelse på fakultetet. Det er dog lykkedes at iværksætte en forsøgsordning med rekruttering af gæstelærere fra universitetet i Aix-en-Provence til afholdelse af et 5-ugers kursus i Int. Law and Economics for studerende på kandidatuddannelsen. Fakultetet har endvidere fortsat deltaget i en række internationale processpil (i alt 5 processpil i 2001), hvoraf fakultetets hold har vundet det ene (Telder's International Law Moort Court Competition). Fakultetet har i den forbindelse påbegyndt et større renoveringsarbejde med henblik på indretning af retssals- o.a. faciliteter til brug for afholdelse af processpil. Senest har studiet intensiveret bestræbelserne på at udvide det internationale, fremmedsprogede kursusudbud på kandidatuddannelsen, ligesom fakultetet har indgået yderligere aftaler om studenterudveksling med universiteter i Australien og Canada.

Anvendelse af IT i undervisning, eksamen og studieadministration

Der foretages løbende en IT-teknisk opgradering af undervisningslokalerne – i første omgang centreret om de store forelæsningslokaler, hvor et nyt lokale (Bethesda) er blevet indrettet med henblik på ibrugtagning primo 2002. Der har endvidere, ligesom forrige år, været arrangeret et særligt

IT-kursus i brug af PowerPoint for de interne lærere, ligesom TAP-gruppen har fået tilbud om relevant IT-efteruddannelse. Ligeledes er der foretaget en teknisk opgradering af fakultetets eksamenslokaler, som har gjort det muligt at udvide forsøget med tilbud om elektroniske eksaminer til samtlige fag på studiet fra og med vintereksamen 2001/02. De fleste fag på bacheloruddannelsen samt en række fag på kandidatuddannelsen har oprettet egne hjemmesider, bl.a. med henblik på udlægning af materialesamlinger. Bestræbelserne herpå er dog stødt på visse copyright-problemer, som enkelte fag har fundet en løsning på ved særskilte aftaler med implicerede forlag, men som endnu afventer en samlet løsning for hele universitetssektoren. Med en vision om "det papirløse fakultet" er der endvidere truffet beslutning om iværksættelse af et forsøg med etablering af en fuld elektronisk platform for afvikling af undervisningen i et af kursusfagene, herunder ved anvendelse af e-books der udlånes til kursusdeltagerne. På det studieadministrative plan har fakultetet tilsluttet sig universitetets centrale studieinformationssystem (SIS) med henblik på opkobling fra 2002. De trykte udgaver af fakultetets studiehåndbøger mv. vil dermed blive erstattet af netudgaver. Samtlige (deltids-) lærere og censorer har i den forbindelse fået tildelt e-post adresser. Ligeledes har fakultetet truffet beslutning om at udvide den obligatoriske ordning med eksamenstilmelding til tilmelding til kandidatuddannelsens kurser. En studienævnsbeslutning om iværksættelse af elektronisk undervisningsevaluering er endnu ikke blevet effektueret. Derimod har Studiekontoret foretaget en undersøgelse af de nye studerendes forventninger til og færdigheder i brug af elektroniske hjælpemidler, som i vid udstrækning bekræfter behovet for en fortsat opgradering af fakultetets brug af IT i undervisning mv.

Meritmuligheder samt videre- og efteruddannelsestilbud mv.

Studiekontoret har ved en omfattende gennemgang af studienævnets meritpraksis fundet, at den i det væsentlige imødekommer de generelle ønsker om øget fleksibilitet i uddannelserne. Studienævnet har herved besluttet at der skal foretages visse yderligere undersøgelser, bl.a. med hensyn til MVU'eres muligheder for meritoverførsel af tidligere uddannelser. Studienævnet har endvidere – ved en ændring af studieordningen – åbnet mulighed for meritoverførsel af udenlandske praktikophold i lighed med den ved Aarhus Universitet etablerede ordning. Studiekontoret har yderligere taget initiativ til en kortlægning af de studerendes udbytte af udenlandske studieophold. Den såkaldte "tompladsordning", hvor fakultetet – under loven om Åben Uddannelse – tilbyder kandidater ledige pladser på kandidatuddannelsens kurser, er blevet udvidet til også at omfatte andre uddannelser end den juridiske, og har udviklet sig til en attraktiv ordning med nu over 40 tilmeldte studerende. Studiekontoret har foretaget en særlig undersøgelse af mulige barrierer i uddannelsesforløbet for etniske studerende, og den centrale studievejledning har ligeledes iværksat en undersøgelse af handicappede studerendes forhold, hvorunder også forholdene på jurastudiet er blevet undersøgt.

Særlige pædagogiske initiativer på studiet

Alle nyansatte deltidslærere skal gennemgå et kort – 2-dages – pædagogisk kursus, der afholdes af pædagogiske konsulenter fra Handelshøjskolen i København. Kurserne evalueres løbende og resultaterne herfra er særdeles positive. Ligeledes skal fakultetets yngre medarbejdere (herunder især adjunkter) gennemgå et udvidet pædagogisk kursus, der afholdes efter behov. Dette kursus er dog også åbent for ældre medarbejdere, som ønsker at kvalificere sig til det særlige undervisningstillæg, som fakultetet kan give til medarbejdere, der har overgået til det nye lønsystem. Senest har der i 2000 – 2001 været afholdt et adjunktkursus over to perioder, svarende til i alt ca. 50 timer. Kurset er arrangeret af vicestudielederen og er blevet afviklet under medvirken af såvel interne som eksterne pædagogiske sagkyndige.

Revideret pædagogisk handlingsplan 2002 – 2004

Studienævnet har vedtaget en revideret udgave af den pædagogiske handlingsplan, som første gang blev udarbejdet for årene 1999 – 2002. Den nye plan, som dækker årene 2002 – 2004, viderefører de pædagogiske principper, som oprindelig blev fastlagt ved studiereformen i 1997, og som har dannet grundlag for alle senere studiemæssige initiativer, herunder studienævnets bidrag til fakultetets ovennævnte handlingsplan til opfølgning af udviklingskontrakten. Der er hermed ved revisionen af den pædagogiske plan foretaget en opdatering af de strategiske målsætninger for den pædagogiske udvikling på baggrund af de senere års udvikling af den juridiske uddannelse. Et særligt afsnit i planen indeholder en – i forhold til den tidligere plan uændret – redegørelse for kravene til en forskningsbaseret jura-uddannelse.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder				
Indskrivningsfag	***Retsvidenskab***	***Samfundsvid.***	***Afrikastudier***	***Meritoverført***	***I alt***
Retsvidenskab	2319,29	0,30	0,33	46,21	2366,13
Samfundsvidenskab	1,83				
Humaniora	0,67				
Naturvidenskab	0,17				
Merit- og gæstestuderende	60,04				
I alt	2382,00				
Åben uddannelse	1,50				

STÅ 1998-2001

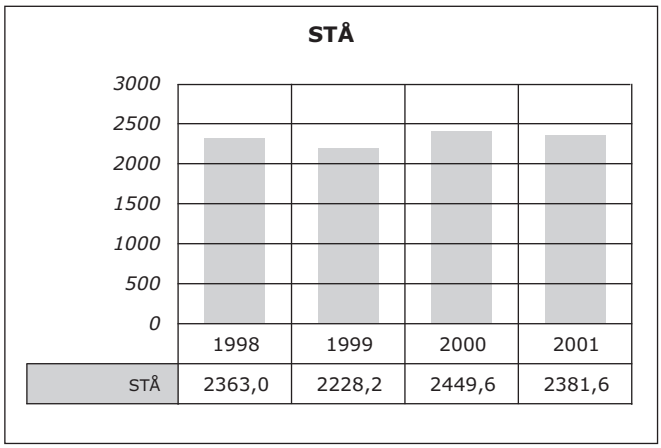

Studieleder Carsten Henrichsen

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet

Dekan Tage Bild

Prodekan Hans Jørgen Whitta-Jacobsen

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2.2001: Dekan, lektor Tage Bild.
Prodekan, lektor Hans Jørgen Whitta-Jacobsen.
Sekretariatschef, cand.jur. Bente Hagelund.

Fakultetsråd

Pr. 1.2.2001: Dekan, lektor Tage Bild (formand).
Lektor Hans Jørgen Whitta-Jacobsen (prodekan).
Chefredaktør Anne Knudsen (ekstern repræsentant).
Afdelingschef Per Callesen (ekstern repræsentant).
Lektor Peter Abrahamson.
Lektor Lars Bille.
Lektor Kirsten Thomsen.
Lektor Troels Østergaard Sørensen.
Lektor Michael Whyte.
Overassistent Aase Andersen (TAP-repræsentant).
Fuldmægtig Thomas Berg (TAP-repræsentant).
Kontorfuldmægtig Vinni Steffensen (TAP-repræsentant).
Sekretariatschef Bente Hagelund.
Fuldmægtig Eva Bjerrum Madsen (sekretær).
Stud.polit. Theis Hurtigkarl (studenterrepræsentant).
Stud.scient. Lars Rasmussen (studenterrepræsentant).
Stud.scient.pol. Mathilde Thornberg (studenterrepræsentant).

Adresse

St. Kannikestræde 13
1169 København K
Telefon 35 32 35 46
Fax 35 32 35 32
samf-fak@samf.ku.dk
www.samf.ku.dk

Dekanens årsberetning

Den politiske flerårsaftale om forskning og undervisning, der blev indgået i slutningen af 2000, medførte i foråret 2001 et tillæg til universitetets udviklingskontrakt omfattende otte specielle fokuspunkter. Fakultetet har i det forløbne år bestræbt sig på også at opfylde disse nye mål. Kort efter at kontrakttillægget var underskrevet gennemførte dekanatet en besøgsrunde på institutterne for konkret at aftale de indsatser, der skulle gøres i 2001.

Fakultetet besluttede hurtigt at bidrage til det nye mål, der i tillægget til udviklingskontrakten er kaldt sikring af forskningskvalitet. Formålet er at udvikle og vurdere modeller for dokumentation og evaluering af videnskabelig kvalitet. I forvejen har fakultetsrådet som en årlig rutine vurderet det foregående års forskning i forhold til fagenes forskningsplaner. Som noget nyt iværksatte fakultetets fag nu en række pilotprojekter, der bl.a. omfatter forsøg med peer-paneler, bruger-paneler og benchmarking. Resultaterne ventes at foreligge i det kommende år.

Internationaliseringen er forsat med udvidelser af fakultetets COPRISS-program (Copenhagen Programme In Social Sciences), der blev iværksat for at kunne udveksle studerende med attraktive betalingsuniversiteter i USA, Canada og andre oversøiske lande. Antallet af studerende fra USA og Canada er i det akademiske år 2000/2001 fordoblet (til 42 i forhold til 21 året før), ligesom fakultetets studerende fik næsten dobbelt så mange studiepladser i USA/Canada (18 mod 10 året før). For at ekspandere programmet foretog fakultetets ledelse i foråret en rundrejse til syv australske og new zealandske universiteter for at promovere fakultetets voksende undervisningsprogram på engelsk, som i efteråret 2001 omfattede 37 samfundsvidenskabelige kurser mod 25 forrige efterår. Rejsen var en succes. Der er foreløbig indgået tre nye samarbejdsaftaler, to eksisterende aftaler er blevet fornyet og der forhandles fortsat med de sidste to universiteter.

Det er i 2001 lykkedes at forøge fakultetets samlede antal af indrejsende studerende til 222**,** hvilket er en stigning på 31 pct. i forhold til året før. Det har været vanskeligere at øge antallet af udrejsende, som gennem de sidste år har ligget på omkring 100. Da dette bl.a. kan skyldes for få stipendier, besluttede fakultetet i begyndelsen af året, at supplere universitetets stipendiepulje med 100.000 kr. ekstra, specielt rettet mod fakultetets egne studerende.

Den generelle samarbejdsaftale mellem fakultetet og søsterfakultetet på Lunds universitet er i det forløbne år udfyldt med en ny aftale om udveksling af statskundskabsstuderende og etablering af bedre muligheder for ph.d.-studerendes deltagelse i kurser på begge sider af Sundet. For at kompensere for de studerendes rejseomkostninger vedtog fakultetsrådet i begyndelsen af året at oprette et rejsestipendium, der dækker ca. halvdelen af den beregnede transportudgift.

Fakultetets IT-politik fra 1999 viste sig ved indgangen til 2001 i store træk opfyldt og dermed forældet, skønt den var planlagt at gælde frem til 2004. Derfor blev der i foråret iværksat en ny IT-politik og -handlingsplan, der blev vedtaget af fakultetsrådet i juni.

Efter indvielsen af fakultetets "learning lab" i slutningen af 2000 har fakultetets Pædagogiske Center iværksat kurser og workshops for fakultetets lærere i PowerPoint pædagogik og netstøttet undervisning med Blackboard og Front Page. I det forløbne år har i alt 45 lærere og ansatte ved fakultetet deltaget i denne opkvalificering i IKT-pædagogik. Desuden har Centret ved siden af de fast etablerede kurser for studerende (studieteknik, skriveproces og specialegrupper) stået for lærerrettede kurser i generel pædagogik. Sammenlagt har 75 undervisere deltaget i en eller flere af disse former for pædagogisk opkvalificering. I foråret 2002 er der planlagt en kompetencemåling af fakultetets brug af IKT i undervisningen.

Sideløbende med disse aktiviteter har fakultetet i samarbejde med Center for Anvendt Datalogi og Indre By driftsområde prioriteret en udbygning af den nødvendige IKT-infrastruktur i undervisningen. Der er etableret lyskanoner og storskærmsprojektorer i yderligere fem auditorier; der er etableret elektriske installationer, således at det er muligt at bruge bærbare pc-ere i alle eksamenslokaler; alle studerende har fået tilbudt en e-mail konto, og der er indført elektronisk eksamenstilmelding på alle fag. Men der er stadig langt igen, før alle ønsker og planer er opfyldt. På grund af de stadige nedskæringer er økonomien stram og et samarbejde med jura om etablering af et stort undervisningslokale med 80 – 90 faste pc-pladser med internetopkobling er desværre stadig på tegnebrættet.

Et andet vigtigt punkt i flerårsaftalen var oprettelse af forskerskoler. Der er pr. 1. september 2001 oprettet en ny forskerskole i Antropologi og Etnografi i samarbejde mellem Institut for Antropologi og afdelingen for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet. Forskerskolen understøttes af et tæt netværkssamarbejde med Nationalmuseet og Moesgaard Museum. Et "Marie Curie Fellowship"

ved Økonomisk Institut er afsluttet og tre nye er startet. Sociologisk Institut har besat et forskningsprofessorat ved forskerskolen for "Integration, Produktion og Velfærd" og endnu et professorat er under besættelse. Institut for Statskundskab har sammen med de øvrige politologiske miljøer i Danmark oprettet et forskerskolenetværk under COS (Center for Offentlig Organisation og Styring) samt indsendt ansøgning til FUR om oprettelse af en landsdækkende forskerskole. Økonomisk Institut har i samarbejde med søsterinstituttet i Århus indsendt ansøgning til FUR om oprettelse af forskerskolen "Danish Doctoral Programme in Economics".

Efter- og videreuddannelse har også været i fokus. Den nyoprettede "Master in Modern Economics" måtte desværre opgives, da tilmeldingen svigtede. I stedet har fakultetet i samarbejde med jura og humaniora sat mange kræfter ind på at udvikle en "Master i Europastudier", der ved årsskiftet ligger til godkendelse i ministeriet. Planen er at forankre denne masteruddannelse på Statskundskab. Desuden har Øresundsuniversitet besluttet at fakultetet skal huse et "Centre for Baltic Studies", der skal arbejde med oprettelse af en "European Master in Baltic Studies". Centret er oprettet i samarbejde med HHK, RUC og Lunds universitet. Det huses af Statskundskab og er planlagt igangsat i begyndelsen af 2002.

Kvalitetsudviklingen på de ordinære uddannelser er fortsat i året løb. Først og fremmest er der med virkning fra 1. september 2001 gennemført en omfattende studiereform på Økonomistudiet, som har fået et mere anvendelsesorienteret indhold, nye eksamensformer og forøgede valgmuligheder. Formålet er at gøre studiet mere tiltrækkende og reducere frafaldet. I relation til denne studiereform er der gennemført en grundig gennemførsels- og frafaldsanalyse. Med virkning fra 1. september er der ligeledes gennemført en mindre revision af studieordningen på Statskundskab, som også har foretaget en undersøgelse af studiemiljøet for studerende med anden etnisk baggrund. Endelig er der lagt mange kræfter i at udarbejde meritkataloger på alle fag samt effektivisere sagsbehandlingen i meritsager.

På det personalepolitiske område er der tilbudt medarbejderudviklingssamtaler for alle ansatte. Der er med virkning fra 1. august indgået aftale om principperne i chefløn-politikken og en ny principaftale om forhandling af VIP-løn under AC-overenskomsten er trådt i kraft 10. december. I begge aftaler lægges vægt på sammenhængen mellem lønpolitik og udviklingsplaner. Der er inden for disse aftaler igangsat konkrete forsøg med resultatløn.

Der er i årets løb etableret en række nye forskningscentre på fakultetet. Blandt de større nydannelser kan nævnes CAM (Centre for Applied Microeconometrics) på Økonomisk Institut støttet af Grundforskningsfonden med 27 mio. kr. over 5 år. Desuden fortsætter EPRU (Economic Policy Research Unit) ved Økonomisk Institut i et netværkssamarbejde med Erhvervsministeriet og Danmarks Statistik, Finansministeriet, Skatteministeriet, Danmarks Nationalbank m.fl. Det nye "EPRU-netværk" er tilført en rammebevilling på ca. 1.7 mio. kr. pr. år frem til 2006. Institut for Antropologi har modtaget en bevilling på 8 mio. kr. til videreførelse af et projekt under Danidas ENRECA-program (Enhancement of Research Capacity), der støtter samarbejde mellem forskningsinstitutioner i u-landene og Danmark. Danida har også bevilget 7.6 mio. kr. til første fase af et ENRECA-projekt, der støtter sundhedsforskning i Vietnam. Projektet ledes af en ansat ved Antropologi og udføres i samarbejde med Folkesundhedsvidenskab og et center i Vietnam. Forskningsstyrelsen har besluttet at bevilge 3.6 mio. kr. til Koordination af Kønsforskningen, der er placeret på Sociologisk Institut og løber fra september 2001 til maj 2006. Endelig har rektor godkendt, at Statskundskab bliver vært for et nyt "Center for the Baltic University Programme", der består af et netværk med 160 deltagende universiteter fra 14 lande i Østersø-regionen.

Efter 10 år som chef for Det Samfundsvidenskabelige Fakultetssekretariat forlod Bente Hagelund den 5. november fakultetet for at tiltræde en tilsvarende stilling ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Stillingen som ny sekretariatschef er opslået i samarbejde med Mercuri Urval og den forventes besat den 1. marts 2002.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 1997-2001

	Udgifter i mio. kr., løbende priser				
Formål	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	***74,238***	***74,971***	***94,559***	***104,282***	***105,205***
Basisforskning	30,174	31,032	44,261	54,869	57,326
Tilskudsfinansieret forskning	26,129	26,481	33,852	42,647	41,417
Kontraktsforskning	0,030	0,003	0,029	0,111	0,071
Forskeruddannelse	17,905	17,455	16,417	6,655	6,391
Uddannelse i alt	***59,048***	***64,176***	***59,258***	***60,348***	***61,160***
Ordinær uddannelse	58,325	63,031	58,865	58,169	58,942
Åben uddannelse	0,050	0,252	0,191	0,213	0,257
International studenterudveksling	0,673	0,893	0,202	1,086	1,069
Kursusundervisning	0,000	0,000	0,000	0,880	0,892
Fælles formål i alt	***3,941***	***3,615***	***3,827***	***4,955***	***5,010***
Generel ledelse og administration	3,941	3,615	3,827	4,955	5,010
I alt	***137,227***	***142,762***	***157,644***	***169,585***	***171,375***

Tabel 2. Aktiviteter 1997-2001

	Aktiviteter				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Antal studerende (excl. orlov)	4254	4371	4385	4342	4260
Antal STÅ	2005,8	2184,0	2197,8	2240,4	2237,0
Antal optagne pr. 1. oktober	770	750	662	590	524
Antal 1. prioritetsansøgere	1162	1195	1117	1025	885
Gennemsnitsalder for optagne	23	23	22,6	22,3	22,7
Medianalder, for optagne	22	21	21	21	21
Antal bachelorer	394	493	400	395	399
Gennemsnitsalder, bachelorer	25,7	25,7	26,1	26,2	25,9
Medianalder, bachelorer	24	25	25	25	25
Gennemsnitlige gennemførselstid, bachelorer	4,0	3,7	3,9	3,7	3,7
Median gennemførselstid, bachelorer	4	4	4	4	4
Antal kandidater	286	331	313	317	398
Gennemsnitsalder, kandidater	29,2	29,3	29,2	29,1	29,3
Medianalder, kandidater	28	28	28	28	28
Gennemsnitlige gennemførselstid, kandidater	7,9	7,5	7,8	7,5	7,7
Median gennemførselstid	8	7	7	7	7
Åben uddannelse, antal deltagerbetalende STÅ	10,0	14,0	10,4	12,9	13,8
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	92,5	94,4	100,4	103,1	98,5
Antal forskerudd.stud., pr. 1. oktober, i alt	106	105	110	104	102
Heraf mænd	55	60	70	67	67
Heraf kvinder	51	45	40	37	35
Antal ph.d-afhandlinger, året	9	20	25	29	20
Antal stud. der udløser internationaliseringstilskud	187	239	250	277	285
Heraf indgående	100	151	151	170	182
Heraf udgående	87	88	99	107	103
Antal doktorgrader	0	5	3	0	0
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	227	498	577	612	533

Dekan Tage Bild

Økonomisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Troels Østergaard Sørensen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Troels Østergaard Sørensen, professor Karl Gunnar Persson (vice-institutleder), professor Christian Hjorth-Andersen, professor Birgit Grodal og lektor Anders Milhøj. TAP-repræsentanter er Charlotte Blomqvist og Grethe Mark.

Adresse
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 10
Fax 35 32 30 00
Institute@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Økonomisk Institut blev oprettet i 1958. Det er pr. 31. december 2001 arbejdsplads for 61 videnskabelige medarbejdere (heraf 17 ph.d.-studerende) og 16 teknisk-administrative medarbejdere (hertil kommer tre videnskabelige medarbejdere på orlov). Udover forskning i økonomi og et bredt spektrum af dertil knyttede discipliner varetager instituttet undervisning ved studiet i økonomi (tidligere benævnt det statsvidenskabelige studium), ved matematik-økonomi studiet under Det Naturvidenskabelige Fakultet, samt ved ph.d.-studiet i økonomi og samfundsvidenskabelig statistik. Der er p.t. immatrikuleret 31 ph.d.-studerende (heraf 14 eksternt finansieret) ved ph.d.-studiet. Endvidere driver instituttet et side- og bifag i økonomi. Universitetets Statistiske Institut blev i september 1996 sammenlagt med Økonomisk Institut, og medarbejderne derfra indgår i Økonomisk Instituts årsberetning fra og med 1997.

Som en integreret del af Økonomisk Institut indgår følgende centre m.m. (detaljerede oplysninger om disse findes på internettet gennem instituttets internetadresse, se ovenfor).

Centre for Applied Microeconometrics (CAM), en forskergruppe med forskning inden for anvendelser af mikroøkonometri med særlig vægt på husholdningers økonomiske adfærd og velstand, arbejdsmarkedsproblemstillinger samt udvikling af panel data metoder. CAM blev oprettet sept. 2001 med bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond; centerleder: Professor Martin Browning.

Centre for Industrial Economics (CIE), en industriøkonomisk forskergruppe oprettet sept. 1995 med bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og Erhvervsministeriet; centerkoordinator: Professor Christian Schultz.

Development Economics Research Group (DERG), en udviklingsøkonomisk forskergruppe oprettet juli 1996 med bevilling fra Rådet for Ulandsforskning; koordinator: Lektor Finn Tarp.

Economic Policy Research Unit (EPRU), en forskergruppe fokuserende specielt på analyser af makroøkonomisk politik. EPRU blev oprettet sept. 1993 med bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond; fra sept. 1998 placeret ved Økonomisk Institut; centerleder: Professor Peter Birch Sørensen.

For yderligere informationer om aktiviteter ved Økonomisk Institut henvises til instituttets Årsberetning, som kan findes på www.econ.ku.dk/inf/.

Personaleforhold
Instituttet har besat følgende stillinger:

Professorat i økonomi. Ansøgerne måtte påregne krav om videnskabelige kvalifikationer inden for økonomisk teori eller dennes anvendelser. Stillingen indebærer forskningsforpligtelse inden for ovennævnte område. Der var 15 ansøgere (14 mænd og 1 kvinde) til stillingen -–af hvilke de 11 var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Professoratet blev besat pr. 1. juli 2001 med professor Henrik Jensen.

Lektorater i økonomi. Til stilling 1 måtte ansøgerne påregne krav om videnskabelige kvalifikationer inden for økonomisk teori eller dennes anvendelser med særlig vægt på det danske samfunds økonomiske struktur og politik. Til stilling 2 måtte ansøgerne påregne krav om videnskabelige kvalifikationer inden for økonomisk teori eller dennes anvendelser eller inden for statistik med et samfundsvidenskabeligt sigte. Stillingerne indebærer forskningsforpligtelse inden for ovennævnte områder.Der var 6 ansøgere (5 mænd og 1 kvinde) til stillingen – af hvilke de 3 var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Lektoraterne blev besat pr. 1. juni 2001 med lektor Henrik Hansen og pr. 1. juli 2001 med lektor Pascalis Raimondos-Møller.

Adjunkter i økonomi. Ansøgerne måtte påregne krav om videnskabelige kvalifikationer inden for økonomisk teori eller dennes anvendelser eller statistik med samfundsvidenskabeligt sigte. Der var 8 ansøgere (6 mænd og 2 kvinder) til stillingerne – af hvilke de 7 var kvalificerede i henhold til stillingsopslaget. Adjunkturerne blev besat pr. 1. januar 2002 med adjunkt David Dreyer-Lassen og adjunkt Carl-Johan Dalgaard, samt pr. 1 februar 2002 med adjunkt Helle Sørensen.

Forskningsvirksomhed
Forskningen ved Økonomisk Institut spænder over et bredt spektrum af discipliner med tilknytning til økonomiske og statistiske problemstillinger. Forskningsaktiviteterne kan klassificeres i følgende forskningsområder. Det skal dog understreges at økonomiske forskningsprojekter i stigende grad indeholder aspekter af (og anvender metoder fra) mere end et af de følgende områder.

Økonometri og empirisk økonomi.
Teoretisk og anvendt statistik og demografi.
Mikroteori og generel ligevægtsteori.
Makroøkonomi, herunder pengeteori og international økonomi.
Offentlig økonomi og regulering.
Driftsøkonomi og erhvervsøkonomi/politik.
Økonomisk historie og teorihistorie.
Udviklingsøkonomi og komparativ økonomi.
En kort karakteristik af hvert enkelt forskningsområde kan findes på instituttets hjemmeside www.econ.ku/research.

1. Økonometri og empirisk økonomi

1.1. Hvem består politstudiet?
Det er undersøgt hvilke studerende, der består politstudiets første årsprøve til tiden. Matematiske og sproglige studenter med to års matematik har ca. 20 procentpoint lavere

sandsynlighed for at bestå end matematiske studenter, der har valgt faget matematik i 3. g, når der er taget højde for forskelle i karakterer ved studentereksamen (Karsten Albæk).

1.2. Arbejdsløshed og løndannelse i regioner
I de fleste lande synes der at være en sammenhæng mellem arbejdsløshed og løn i de enkelte regioner, men dette gælder tilsyneladende ikke for de Nordiske lande. Det forsøges at undersøge årsagerne (Karsten Albæk i samarbejde med flere nordiske deltagere).

1.3. Væksten i den danske arbejdsløshed
Væksten i den danske arbejdsløshed i perioden 1973 – 88 analyseres. Der kom flere arbejdsløse per ledig stilling og det forsøges af opgøre årsagen til dette (Karsten Albæk og Henrik Hansen).

1.4. Re-Estimating the Effects of Minimum Wage on Teenage Employment using Cross-State CPS Data from 1979 – 92
Projektet re-estimerer en række modeller fra flere centrale artikler om minimumlønningers effekter på beskæftigelsen i USA og viser, i modsætning til det meste af den eksisterende litteratur, at minimumslønninger ikke har en negativ effekt på beskæftigelsen men snarere ingen (Steen Winther Blindum).

1.5. Consumption and saving
Projektet involverer modellering af indkomstprocesser med høj grad af heterogenitet, nye metoder for estimation af intertemporale allokeringer, samt effekterne af arbejdsløshedsunderstøttelse for de arbejdsløses livskvalitet (Martin Browning og Mette Ejrnæs, Javier Alvarez, Alicante, Tom Crossley, McMaster University, og Sule Alan, York University).

1.6. Labour Supply for Agents Facing a Very Generous Unemployment Insurance System
Projektet fokuserer på det generøse understøttelsessystem i Danmark for at identificere uobserverbare præferencer for at arbejde. Det vises, at præferencerne er bimodale: nogle arbejder i alle tilstande, nogle arbejder aldrig. Dette har store implikationer for optimalt design af understøttelsessystemer (Martin Browning og Martin Junge, med Raquel Carrasco).

1.7. Deriving Total Household Expenditure from Income Tax Registers
Det undersøges, om det er muligt at imputere et mål for individuelle husholdningers samlede udgifter. Imputeringen sammenlignes med husholdningernes egen vurderinger for at undersøge pålideligheden af det imputerede mål. Resultaterne viser, at det er muligt at imputere et mål for udgifterne ud fra indkomst-skatteregisteret (Martin Browning og Søren Leth-Petersen).

1.8. Intra-household allocation
Det undersøges, hvem der får hvad inden for en husholdning (Martin Browning, med Pierre-Andre Chiappori, Chicago, Valerie Lechene, Oxford, og Arthur Lewbel, Boston College).

1.9. Empirical demand analysis
Det undersøges, hvordan husholdninger anvender indkomster, og om reaktioner på prisændringer er forskellige mellem rige og fattige (Martin Browning, med Richard Blundell, University College London, og Ian Crawford, IFS, London).

1.10. Heterogeneity and the Income Effect: Evidence from Panel Data
Med et enestående forbrugsdatasæt, undersøges om den store variation i forskellige forbrugeres budgetandele for forskellige varer skyldes en individuel indkomsteffekt (forbrugere ændrer budgetandele, når indkomsten ændres), eller en smagseffekt (forbrugere med forskellige indkomster har forskellig smag). Det findes, at begge effekter er tilstede (Mette Lunde Christensen).

1.11. Selvstændige indvandrere i Danmark
Ved en empirisk analyse af individdata undersøges, hvordan indvandrere klarer sig som selvstændige i sammenligning med danskere (Mette Ejrnæs, med Kræn Blume Jensen, AKF, Helena Sky Nielsen, Handelshøjskolen Århus, og Allan Würtz, Aarhus Universitet).

1.12. Lønudviklingen for unge kvinder i Tyskland
Ved en empirisk analyse baseret på individdata undersøges, hvordan lønnen udvikler sig i de første år på arbejdsmarkedet for kvinder (Mette Ejrnæs og Astrid Kunze, IZA).

1.13. Konvekse sporfunktioner af flere variable
Sporet af den matrix, som fremkommer ved at benytte funktionskalkylen for en sædvanlig konveks funktion på et sæt af matricer, er selv en konveks funktion af dette sæt. Sætningen generaliserer et klassisk resultat for funktioner af en variabel og forventes at have anvendelser i en lang række discipliner fra kvantemekanik til økonometri (Frank Hansen).

1.14. A model of translations
Et projekt med at udarbejde en økonometrisk model for oversættelser af sprog, baseret på UNESCO-data. Der kastes nyt lys over de faktorer, der bevirker oversættelser fra et sprog til et andet, og begrebet kulturpolitisk dominans belyses dermed indirekte (Christian Hjorth-Andersen).

1.15. Den nordiske kulturmodel
Projektet omfatter en sammenligning af de nordiske landes kulturpolitik 1975 – 1999. Der er tale om en komparativ undersøgelse af de offentlige udgifter til kulturpolitik i de nordiske lande. Det påvises, at der er empirisk baggrund for at tale om en nordisk kulturmodel (Christian Hjorth-Andersen).

1.16. Estimation of Structural Retirement model
Projektet analyserer en "discrete choice model" for arbejdsudbud. Fokus er på indkooperering af forbrugsbeslutninger og joint estimation af en lønligning (Martin Junge).

1.17. Interventioner, outliers og VAR analyse
Effekten af interventioner og outliers i den kointegrerede VAR model er undersøgt både teoretisk og empirisk med anvendelse af 9 daglige obligationsrenter i Europa og USA (Katarina Juselius).

1.18. Løn-, pris-, og arbejdsløshedsdynamik i Euroland
Løn-, pris-, og arbejdsløshedsdynamikken i Euroland er undersøgt empirisk med henblik på at afdække effekten på

den Europæiske arbejdsløshed af afvigelser fra den interne købekraftsparitet (Katarina Juselius).

1.19. I(2) kointegrationsanalyse
Arbejde med udvikling af økonometriske metoder for tidsrækker med dobbelte enhedsrødder, som blandt andet finder anvendelse på monetære data og på inflationsudviklingen (Hans Christian Kongsted).

1.20. Produktivitet, forskning og udvikling
Arbejde med en økonometrisk analyse af forsknings- og udviklingsindsatsen i danske industrivirksomheder og dens betydning for produktiviteten (Hans Christian Kongsted, med Anders Sørensen, CEBR).

1.21. Micro Evidence on Household Energy Consumption
Analyse af mikrodata om cirka 3.000 husholdningers energiforbrug. Data er sammenkørte administrative registerdata fra offentlige registre og kunderegistre fra energiselskaberne HNG og NESA. Der foretages specifikationsanalyse ved hjælp af ikke-parametriske metoder. Derudover testes der for separabilitet mellem efterspørgsel efter elektricitet og naturgas (Søren Leth-Petersen).

1.22. Residential Energy Demand in Liberalised Energy Markets. Evidence from Denmark and Norway
Husholdningssektorens energiefterspørgsel analyseres på grundlag af forbrugsundersøgelser fra Danmark og Norge. Det vises, at danske husholdninger ikke kan substituere mellem energityper ved relative prisændringer. Norske husholdninger kan, og undgår dermed velfærdstab ved den øgede prisvariabilitet, der er observeret efter liberaliseringen af energimarkederne (Søren Leth-Petersen, med Bente Halvorsen, Bodil M. Larsen og Runa Nesbakken, alle Statistisk Sentralbyrå, Oslo).

1.23a. Estimating cointegrating relations from a cross section

1.23b. Testing for unit roots in panels where the time series dimension is fixed
Begge projekter bruger ideer fra analyse af tidsrækker i panel data modeller, hvor der er en ekstra dimension, tværsnitsdimensionen til at give information om egenskaberne (Edith Madsen).

1.24. Effekten af outliers i økonometriske modeller for ikke-stationære variable
I tidsserier for økonomiske variable er der ofte outliers, dvs. observationer som tilsyneladende er genereret anderledes end hovedparten af observationerne. Projektet analyserer betydningen af sådanne outliers for den multivariate statistiske analyse af ikke-stationære, kointegrerede variable (Heino Bohn Nielsen).

1.25. Robust estimation af den forventede inflation
Projektet analyserer om den sædvanlige formel for beregning af forbrugerprisindekset ud fra underindeks er hensigtsmæssigt til vurdering af den underliggende stigning i priserne. Der foreslås en alternativ beregning som ekskluderer de varer, der har haft den mest ekstreme prisudvikling (Heino Bohn Nielsen, med Dan Knudsen, Danmarks Nationalbank).

1.26. Voluntary Unemployment Insurance
Efterspørgslen efter arbejdsløshedsforsikring i Danmark estimeres, og effekterne af forskellige ændringer i den eksisterende lovgivning simuleres (Torben Tranæs, med Donald Parsons og Helene B. Lilleør).

1.27. Criminal Behavior and the Labor Market
Projektet kortlægger, hvilken indflydelse direkte såvel som indirekte sanktioner har på kriminel adfærd (Torben Tranæs, med Susumu Imai og Kala Krishna).

2. Teoretisk og anvendt statistik og demografi

2.1. Likelihood teori
En meget generel sætning for beregning af varianser ved sammenligning af ML-estimatorer fra uafhængige stikprøver er vist. Resultatet åbner mulighed for, at visse statistiske test for sammenligning af parametre fra uafhængige stikprøver kan suppleres med grafiske test baseret på standardiserede residualer (Erling B. Andersen).

2.2. Estimation i stokastiske differentialligninger
En række simple formler for estimation af parametrene i stokastiske differentialligninger er vist (Erling B. Andersen).

2.3. Latent struktur analyse
Der arbejdes med to sætninger, som aldrig er blevet bevist. Den ene anses for næsten bevist (Erling B. Andersen).

2.4. The life of Georg Rasch as a mathematician and as a statistician
Matematisk og historisk fremstilling af Rasch's udvikling af Rasch modellen (Erling B. Andersen og Lina W. Olsen).

2.5. Exact Rasch testing
To projekter, der viderebearbejder Rasch's ideer om specifikke test (ensbetydende med hypotesen) og kæder dem sammen med eksakte tests (Lina W. Olsen).

2.6. Modeling Frailty and Social heterogeneity in Survivorship Related to Health Issues and Labor Force Movements with Specific Focus on Elderly Persons
Den mangeårige reproduktion under erstatningsniveau og faldende dødelighed giver anledning til forventning om dramatiske aldersforskydninger i forsørgerbyrden i de kommende årtier. Samtidig kommer efterkrigstidens store fødselsårgange i pensionsalderen. Med projektet tilsigtes belysning af selektion og heterogenitet særlig med hensyn til helbred og overlevelse samt deltagelse i arbejdslivet, herunder ikke mindst aldersbetinget tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet (Hans Oluf Hansen).

2.7. The demography of HIV/AIDS
HIV/AIDS har gennem de seneste to årtier opnået voldsom udbredelse, ikke mindst syd for Sahara. Det epidemiologiske datagrundlag er ligesom store dele af det statistiske modelgrundlag mangelfuldt. Projektet belyser demografiske og sociale årsager og konsekvenser relateret til HIV/AIDS, såvel på græsrods- som på makroniveau gennem - videreudvikling af stokastisk simulerede mikroregistre baseret på generaliserede levetidsmodeller (Hans Oluf Hansen).

2.8. Kundeopmuntringen
En kømodel er formuleret, for hvad benævnes kundeopmuntringen. Der er tale om det fænomen, at kundetilstrømning til et servicesystem opmuntrer til yderligere kundetilstrømning. I modellen tages hensyn til, at kundetilstrømningen skal være over et vist niveau før yderligere kunder tiltrækkes. Ud fra den udledte ligevægtsfordeling kan den økonomisk optimale servicekapacitet bestemmes (Niels-Erik Jensen).

2.9. Økonomisk optimal kapacitet i endelige køproblemer
Det økonomisk optimale antal ekspedienter for et givet antal kunder kan defineres, således at det er en løsning i overensstemmelse med Moe's decisionsprincip (Niels-Erik Jensen).

2.10. Netværk af køsystemer
En analyse af hvorledes uens kømodeller kan organiseres i et serieforbundet Jackson-netværk af successive arbejdssteder, hvor frasorterede emner fremkommer ved hvert arbejdssted, men genbruges på et vilkårligt arbejdssted i den fremadskridende produktionsproces (Niels-Erik Jensen).

2.11. Alkoholforbrugets prisfølsomhed
Udviklingen i alkoholforbruget studeres, herunder grænsehandlens omfang og markedsandelene for øl, vin og spiritus samt effekten af afgiftsnedsættelser (Anders Milhøj).

2.12. Variansestimation i komplekse stikprøver
Det er muligt at bestemme stikprøveusikkerheden i stikprøver ved hjælp af Monte Carlo metoder, hvilket i komplekse stikprøver i praksis er den eneste mulighed (Anders Milhøj).

2.13. Lærebøger
De arbejdes med flere lærebøger i programpakken SAS (Anders Milhøj, med Aage Andersen (CAD), Michael Feilbeg (PLO), Rene B. Jakobsen (Ikano Finans) og Tim Bedsted (SAS).

3. Mikroteori og generel ligevægtsteori

3.1. Search behavior and active labor market policies in CGE-models
En anvendt generel ligevægtsmodel udvikles, hvor arbejdsmarkedet beskrives ved en søgeteoretisk model for individer med svag arbejdsmarkedstilknytning. Effekterne af uddannelse samt teknologiske ændringer analyseres. Det undersøges ligeledes, hvilke fordelingseffekter den aktive indsats har på det danske velfærdssystem sammenlignet med det centraleuropæiske (Thomas Qvorstrup Christensen).

3.2. The Organization of Production, Consumption and Learning
I projektet gives en endogen forklaring af dannelsen af virksomheder og agenternes uddannelsesvalg. En virksomhed er en gruppe af personer med specielle uddannelser og roller. Da uddannelse kan benyttes i virksomheder, har agenterne incitament til at investere i uddannelse. Agenterne har præferencer over privat forbrug såvel som over de grupper de er medlemmer af (Birgit Grodal, med B. Ellickson, UCLA, S. Scotchmer, UC, Berkeley og W. Zame, UCLA).

3.3. Finance Economies with Production
I projektet vises, at der, selv når der er meget små indkomsteffekter, ikke behøver at findes nogen produktion der leder til en begrænset efficient allokering i økonomien (Birgit Grodal, med E. Dierker og H. Dierker, University of Vienna).

3.4. The Objective of a Firm when Markets are Incomplete
Debreu (1951) indførte et mål for efficiensen af en tilstand i en økonomi med fuldstændige markeder. Her undersøges om det er muligt at benytte dette begreb til at definere en målsætning for virksomhederne, når markederne er ufuldstændige (Birgit Grodal med E. Dierker og H. Dierker, University of Vienna).

3.5. Modellering af usikkerhed og risiko
Udvikling af en model for beslutningstagning under usikkerhed og risiko, som alene bygger på observerbare hændelser. Der er således ikke noget tilstandsrum. Modellen giver mulighed for en højere grad af uenighed mellem informerede agenter end standardmodellen muliggør, og den giver gitteret af mulige begivenheder en mere realistisk struktur (Frank Hansen).

3.6. Fordelingsproblemer
Arbejdet omfatter "bankruptcy problemer" og implementering af diverse fordelingsregler (Jens Leth Hougaard, med Lars Thorlund-Petersen, HHK).

3.7. Kooperativ spilteori
Monotonicitetsegenskaber af løsninger i konvekse TU-spil. Koalitions-monotonicitet og populations-monotonicitet (Jens Leth Hougaard og Lars Peter Østerdal, med Bezalel Peleg, Hebrew University of Jerusalem).

3.8. Karakterisering af spilformer, som har løsning i streng Nash ligevægt
En spilform er en beskrivelse af et regelsæt for afvikling af konflikter med henblik på at nå bestemte resultater. Spilformer som uanset de involverede individers holdning til de endelige resultater, har løsninger, der ikke kan forbedres af nogen koalition, kan karakteriseres alene ved de kombinatoriske egenskaber af regelsættet (Hans Keiding, med Joseph Abdou,Université de Paris I).

3.9. IPO's and informational cascades
Projektet analyserer den optimale prisstrategi for udbud af nye aktier, når investorers handlinger tages sekventielt og under privat information. Den optimale strategi kan være at "gøre som de andre" uafhængigt af egen privat information. Denne kaskadeeffekt betyder, at den optimale pris ofte bliver lavere hvilket stemmer overens med data (Paul Lassenius Kramp).

3.10. Effekten af offentlig støtte til politiske partier
Arbejdet søger at belyse de politiske effekter af et system, som det danske, hvor politiske partier modtager offentlig støtte afhængigt af deres stemmeandel (Christian Schultz, med Ignacio Ortuno Ortin, Universidad Alicante).

3.11. Effekten af informative strategisk valgte kampagner
Arbejdet søger at identificere effekterne af informative kampagner på fordelingen blandt grupper i samfundet (Christian Schultz).

3.12. Usikkerhed og ufuldstændige kontrakter
En teoretisk analyse hvorigenem forekomsten af ufuldstændige kontrakter (kontrakter der ikke tager hensyn til alle tænkelige udfald), kan forklares ved, at parterne har mulighed for at påvirke udfaldene, samtidig med at parterne har aversion mod usikkerhed om forhandlingsstyrken i forbindelse med eventuel genforhandling (Birgitte Sloth, med Jacob Gyntelberg og Lars Jebjerg).

3.13. Trængselsomkostninger
Som led i et større projekt om måling af trafikal trængsel og trængselsomkostninger i Storkøbenhavn opstilles teoretiske modeller for omkostninger, der tager hensyn til at trængsel ikke blot påvirker rejsetiderne, men også øger sandsynlighederne for forsinkelser, således at rejsetiden for en given tur bliver usikker (Birgitte Sloth, med Camilla Brems, COWI og Otto Anker Nielsen, CTT, DTU).

3.14. Økonomiske forecasteres incitamenter
Økonomiske eksperter vil opfattes som dygtige til at forudsige økonomiske variable. Et snævert karrierehensyn giver incitamenter til at sige hvad omverdenen forventer at høre, da overraskende forudsigelser hyppigst kommer fra dårlige forecastere. Ønskes det i stedet at være den blandt forecasterne som rammer nærmest målet, benyttes ekstreme forudsigelser for ikke at sige det samme som andre (Peter Norman Sørensen, med Marco Ottaviani, University College London).

3.15. Rationel horde-opførsel
Forbrugere og virksomheder, der lever i en usikker verden, kan med individuel fordel skele til hinandens valg, for derved at udlede hinandens viden om usikkerheden. Dette leder på samfundsplan til for ensartet adfærd. Problemet består, selvom kun et mindre udvalg af tidligere trufne valg kan observeres. Det hjælper at støtte dem, der går nye veje (Peter Norman Sørensen, med Lones Smith, University of Michigan).

3.16. Ufuldstændige markeder
Projektet afdækker, hvordan påvirker virksomhedens beslutningsform ("corporate charter"), "proxi fights" og "takeover" (Mich Tvede).

3.17. Generel ligevægt
Egenskaberne ved ligevægtsmangfoldigheden undersøges (Mich Tvede, med Yves Balasko, Paris).

3.18. Independence, Additivity, Uncertainty
Et bogprojekt som offentliggøres i 2002. Bogen giver dels klassiske resultater om additive repræsentationer af nytte m.m., og dels nye resultater om tilsvarende repræsentationssætninger, som også tillader usikkerhed (Karl Vind).

3.19. Wicksell og generel ligevægtsteori
Et arbejde med Wicksells placering i udviklingen af generel ligevægtsteori for hundrede år siden (Karl Vind).

3.20. Ikke-kooperativ spilteori
Ligevægte i gentagne spil med mulighed for genforhandling. Konsistens af ligevægt og ligevægtsudvælgelse (Lars Peter Østerdal).

4. Makroøkonomi, herunder pengeteori og international økonomi

4.1. Is Declining Productivity Inevitable?
En teoretisk belysning af konsekvenserne af aftagende fertilitet for global økonomisk vækst (Carl-Johan Dalgaard og Claus Thustrup Kreiner).

4.2. Endogenous Growth: A Knife-Edge or the Razor's Edge
Det vises, at en ofte hørt kritik mod endogen vækstteori skyldes en nærliggende misforståelse (Carl-Johan Dalgaard og Claus Thustrup Kreiner).

4.3. Total Factor Productivity Revisited: A Dual Approach to Levels-Accounting
En empirisk belysning af produktivitetsforskelle i OECD området (Carl-Johan Dalgaard, med Shekhar Aiyar, International Monetary Fund).

4.4. Prosperity, Equality, and Redistributive Taxation
Projekt om virkningerne af ulighed og omfordelende beskatning på vækst og velstand, når det antages, at der på individuelt niveau er usikkerhed mht. indkomstkonsekvenserne af indsatser i bl.a. uddannelse og forskning, som aggregeret bidrager til velstand og vækst (Carl-Johan Dalgaard og Hans Jørgen Whitta-Jacobsen).

4.5. Labor Market Responses to U.S. Monetary Policy Shocks
Effekterne på det amerikanske arbejdsmarked af pengepolitiske stød kvantificeres og søges forklaret i en generel ligevægtsmodel med reale stivheder og imperfekte kreditmarkeder. Effekterne kvantificeres gennem estimation af en urestrikteret VAR model. De empiriske effekter søges gendannet ved simuleringer af den teoretiske model (Søren Gaard).

4.6. Duration Dependence in Unemployment: Should Macroeconomists Care?
Varighedsafhængighed i overgangssandsynligheden fra arbejdsløshed til beskæftigelse indarbejdes i en stokastisk generel ligevægtsmodel med søgeeksternaliteter på arbejdsmarkedet og lånebegrænsninger. Effekterne på trægheden i tilpasningen i økonomien over konjunkturcykler og indkomstfordelingen undersøges ved simuleringer af modellen (Søren Gaard).

4.7. Under- eller overinvestering i forskning og udvikling, når innovationerne er horisontale
Der søges tilvejebragt en general model, der har forskellige foreliggende modeller som specialtilfælde, og som kan belyse krav til den F og U-relaterede økonomiske politik (Christian Groth, med Maria Alvarez, Malaga Universitet).

4.8. Beskatning, naturressourcer og vækst
Ved at udbygge teorien om endogen produktivitetsvækst med eksistensen af ikke-fornybare naturressourcer kan for-

skellige beskatningsformer sættes i nyt lys (Christian Groth, med Poul Schou, Det Økonomiske Råds Sekretariat).

4.9. An Integration of New Growth Theory and Turnpike Theory
Projektet integrerer den nyere litteratur om varig vækst med turnpike litteraturen om global konvergens til steady states i en generel ligevægtsramme (Martin Kaae Jensen).

4.10. The Dual Turnpike and Policy Inefficacy in Competitive New Growth Models
Projekter betragter bl.a. politik effektivitet i varige vækstmodeller under (ekstremt) generelle problemer og generaliserer turnpiketeoremet (Martin Kaae Jensen).

4.11. Long-run Frontiers: A Unifying Framework for Growth Analysis
Udvikling af en formaliseret og generaliserende ramme at betragte (stort set) alle vækstmodeller i. Dette muliggør videre arbejde, og i dette projekt papiret vises det, at (a) selv kompetitive perfekte markedsøkonomier kan lede til underudvikling, (b) at skatter på kapital kan lede til højere vækstrater (Martin Kaae Jensen).

4.12. Ufordelagtig integration
I en verden, hvor der er usikkerhed (som ikke behøver at være relateret til objektive forhold ved agenterne i økonomien), og hvor produktion tager tid, vil forventninger til fremtidige priser være af betydning for valgte produktionsplaner, og det kan i visse situationer stille lande med et svagt udviklet forsikringsmarked ringere ved international handel end uden (Hans Keiding og Mette B. Knudsen).

4.13. Business Cycles as a Branching Process
Der beskrives en model, hvori der indgår et netværk af produktionsvirksomheder i et indbyrdes afhængighedsforhold. I tilfældet hvor goder er udelelige analyseres dynamikken med henblik på fluktuationer i aggregerede variable. Betingelser under hvilke små lokale påvirkninger kan føre til betydelige udsving på makro-niveau diskuteres (Andreas Koch).

4.14. Internalisation of externalities of transport using mechanism design
Et problem i reguleringen af transportsektoren er fastsættelse af skatter og afgifter. Road pricing kan hjælpe til opnåelse af maksimal udnyttelse af infrastrukturen. Dette kræver viden om individuelle ønsker, som ikke kan frembringes. I projektet analyseres anvendelser af metoder, hvor individerne handler i overensstemmelse med maksimal udnyttelse af infrastrukturen (Ole Kveiborg).

4.15. Exhuming Q
Statistisk signifikans af profitter i Q-regressioner er centralt i investeringslitteraturen. Ofte tages dette som udtryk for kapitalmarkedsimperfektioner. Det argumenteres derimod her, at en strengt konkav profitfunktion på virksomhedsniveau, eksempelvis udtrykkende markedsstyrke, kan forklare denne sammenhæng (Joao Ejarque, med Russell Cooper, Boston University).

4.16. Uncertainty during the onset of the Great Depression revisited
Det undersøges om et tidligere resultat (at indkomstusikkerhed steg efter 1929 børskrakket i USA) er robust. Det findes, at det ikke er, og at teorier som bygger på dette "resultat" til at forklare forbrugsadfærd ud fra indkomstusikkerhed derfor er misvisende (Joao Ejarque).

4.17. On Growth and Cycles
I makroteori betragtes ofte to typer af chok til en økonomi. Eksempelvis teknologichok og chok til finansielle marke-der. Den relative vigtighed af sådanne chok undersøges i en verden med endogen vækst. Empiriske undersøgelser peger på i hvilken retning endogene vækst teorier bør udvikles (Joao Ejarque, med Ana Balcão Reis, Universidade Nova de Lisboa).

4.18. A note on two elementary propositions on Customs Unions
Projektet demonstrerer, at der eksisterer en Pareto-forbedrende toldunion, også når resten af verden altid sætter en optimal import told. Eksistensen af denne Pareto-forbedrende union bygger på to betingelser: (i) der er indkomstoverførsler mellem unionsmedlemmer, og (ii) toldunionen vælger en fælles importtoldfunktion (Pascalis Raimondos-Møller, med Alan Woodland).

4.19. Vækst og konjunkturbevægelser
Arbejde med en lærebog i Makroøkonomi, der giver en introduktion til videregående makroøkonomisk teori (Peter Birch Sørensen og Hans Jørgen Whitta-Jacobsen).

4.20. Arbejdsmarkedsforhold
Arbejdsmarkedsteoretiske og -politiske problemstillinger, herunder "ny løn" i den offentlige sektor samt løn- og ledelsesforhold i relation til forskning (Troels Østergaard Sørensen).

4.21. Økonomisk politik i industrilandene
Arbejdet har især bestået i opgaver som formand for OECD's "Economic Development and Reviews Committee": at planlægge emner for landerapporter og lede og sammenfatte diskussionerne af dem i komitéen. Herunder er en evaluering af kvaliteten af rapporterne sammenlignet med tilsvarende arbejde i IMF og europæiske institutioner iværksat (Niels Thygesen).

4.22. Monetære relationer mellem USA og EU efter euroen
Arbejde med en rapport til Europakommissionen om dette emne dels i form af en analyse af de mere generelle perspektiver for såvel bilaterale relationer til USA som multilateralt samarbejde, dels gennem et længere projekt af mere analytisk indhold (Niels Thygesen, og sidstnævnte projekt med Hans Peter Lorenzen).

4.23. Endogenous Business Cycles and Systematic Stabilization Policy
Projekt om evaluering af traditionel økonomisk politik, når det antages, at økonomiens fluktuationer er endogene, frem for forårsaget af eksogene stød (Hans Jørgen Whitta-Jacobsen, med Marta Alois, Nottingham og Teresa Lloyd-Braga, Lissabon).

4.24. Endogenous Keynesian Business Cycles
Projekt om temporære nominelle prisstivheder som årsag til endogene konjunktursvingninger samt om virkningerne af Keynesiansk stabiliseringspolitik, når der forekommer endogene konjunkturcykler begrundet i nominelle stivheder (Hans Jørgen Whitta-Jacobsen).

5. Offentlig økonomi og regulering

5.1. Regionalisering af Østersøområdet
Projekt om regionalisering af Østersøområdet og om områdets relationer til andre regionale systemer i Europa. Hovedvægten er lagt på den subnationale niveaus rolle i international politik, og de muligheder politiske aktører har for at påvirke konkurrenceevnen i internationalt aktive virksomheder (Jan Gunnarsson).

5.2. Integration i EU og styring af multinationale virksomheder
En undersøgelse af om integrationen i EU kan ses som en metode til at styre de multinationale virksomheder. Hovedvægten er lagt på ledelsesformen i forbindelse med EU-udviklingen og globaliseringen. Mere specifikt fokuseres på "multi-level governance" og den betydning en øget deltagelse af regionale myndigheder kan have på ledelsens effektivitet og legitimitet (Jan Gunnarsson).

5.3. Interactions between an international green certificate market and other environmental policies
En analyse af støtteordninger for fremme af forskning og udvikling af VE-teknologier på det liberaliserede elmarked. Projektet omfatter en kritisk, teoretisk/metodisk gennemgang af nyere teknologiske og økonomiske fremskrivningsteorier, f.eks. læringskurver (diffusionsteori). Desuden ses på nationale innovationssystemer for forskellige VE-teknologier (Stine Grenaa Jensen, med Klaus Skytte, Risø, Poul Erik Morthorst, Risø, Jacob Lemming, Risø, Ole Jess Olsen, Roskilde Universitets Center, og Hans Ravn, Elkraft System).

5.4. Renewables Burden Sharing Assessment Tool
Projektet analyserer forskellige effekter af implementering af et system med handel med grønne certifikater under hensyntagen til vedvarende energimål både på EU-niveau såvel som nationalt niveau. Arbejdet er koncentreret omkring udviklingen af REBUS-modellen, som skal kvantificere indflydelsen af handel med grønne certifikater og implementeringen af forskellige byrdefordelingsregler (Stine Grenaa Jensen, med Klaus Skytte, Risø, Lars Henrik Nielsen, Risø, Netherlands Energy Research Foundation (project co-ordinator), Energy for Sustainable Development Ltd., og Servizi per L'Energia s.r.l.).

5.5. Velfærd og sundhed
Arbejdet omfatter velfærdsøkonomisk grundlag for QALY måling samt lighed i sundhed (Jens Leth Hougaard og Hans Keiding).

5.6. On the Optimality of Joint Taxation with Household Production
Det undersøges, hvorvidt fælles eller individuel beskatning af ægtefæller er bedst, når der tages højde for ægtefællernes tidsanvendelse i hjemmet (Henrik Jacobsen Kleven og Claus Thustrup Kreiner).

5.7. Fiscal Transparency and Fiscal Policy Outcomes in OECD countries
Det undersøgers, hvordan finanspolitisk gennemsigtighed påvirker den offentlige sektors budgetlægning og gældsoptagelse. Der konstrueres et indeks, der måler finanspolitisk gennemsigtighed, og for OECD lande findes det, at højere finanspolitisk gennemsigtighed er forbundet med lavere offentlig gæld og gældsoptagelse (David Dreyer Lassen, med James E. Alt, Harvard University, og David Skilling, New Zealand Treasury).

5.8. Ethnic Divisions and the Size of the Informal Sector
En undersøgelse af hvilke faktorer der kan forklare forskelle i størrelsen af den uformelle sektor lande imellem. Hypotese er, at villigheden til at betale skat afhænger af samfundets samhørighed og den finder empirisk belæg i en tværsnitsanalyse af over halvtreds lande (David Dreyer Lassen).

5.9. Fiscal Transparency, Gubernatorial Popularity and the Scope of Government
Det undersøges, hvordan finanspolitisk gennemsigtighed påvirker størrelsen af den offentlige sektor og graden af tilfredshed med det politiske system. Der konstrueres et mål for finanspolitisk gennemsigtighed på amerikansk delstatsniveau, og det viser sig, at mere finanspolitisk gennemsigtighed resulterer i en større offentlig sektor (David Dreyer Lassen, med James E. Alt, Harvard University, og David Skilling, New Zealand Treasury).

5.10. Allokering af digitale goder på internet
Da alle har adgang til digitale goder, der lægges ud på internettet, så er der risiko for at markedet for disse goder forsvinder (Napster-pladebranchen). En måde at undgå dette på er, at anvende en anden allokeringsmekanisme end markedet til fordeling af sådanne goder. Specielt når sådanne goder betragtes som unikke (elektronisk musik), så undersøges, hvordan musikerne/pladeselskaberne kan profitmaksimere (Klavs Lindeneg, Jens Leth Hougaard og Mich Tvede).

5.11. Government and Decision Making
Ny elektronisk udgave af lærebogen Prioritering & styring, der giver adgang til relevante algoritmer, formler mv. på internettet (Klavs Lindeneg og Andreas Kock).

5.12. Økonomisk fortolkning af bæredygtig udvikling
Økonomisk fortolkning af begrebet bæredygtig udvikling, herunder udvikling af en række overordnede indikatorer samt brug af en række miljøøkonomiske modeller til at undersøge krav til politik for at sikre bæredygtig udvikling (Jørgen Birk Mortensen).

5.13. Regulering i liberaliserede energimarkeder
Undersøgelse af krav til miljøregulering i de nye liberaliserede energimarkeder, og af mulighederne for at anvende markedsbaserede styringsinstrumenter, herunder undersøgelse af samspillet mellem omsættelige CO2-kvoter og vedvarende energicertifikater (Jørgen Birk Mortensen, med Eirik Amundsen, Bergens Universitet).

5.14. Økonomi, velfærd og naturforvaltning
Brug af økonomisk teori og metode i forbindelse med prioritering inden for naturforvaltningen og i bestræbelserne for at beskytte biologisk mangfoldighed (Jørgen Birk Mortensen).

5.15. Velfærdssamfundets teori
Bogprojekt som indeholder analyser af den moderne velfærdsstat og af dens historiske og ideologiske baggrund, samt teoretiske bidrag bl.a. vedrørende disintegration, vel-

færdsbegrebet og ulighedsskabende mekanismer. Endvidere diskuteres alternative løsninger i forbindelse med velfærdssamfundets centrale problemkomplekser, eksempelvis vedrørende pensionssystemer, og integration af indvandrere (Axel Mossin).

5.16. Formula apportionment and transfer pricing under oligopolistic competition
Projektet sammenligner to forskellige systemer for beskatning af multinationale virksomheder og deres effekt på virksomhedernes interne priser. Under oligopolistisk konkurrence på produktmarkeder vises det, at beskatningssystemet som EU overvejer at indføre ("Formula Apportionment") kan resultere i større manipulation af de interne priser end den manipulation som det eksisterende kan skabe (Pascalis Raimondos-Møller, med Søren Bo Nielsen og Guttorm Schjelderup).

5.17. Regulering og privatisering af kollektiv transport
Modeller for ufuldstændige kontrakter og regulering under asymmetrisk information anvendes til at analysere miljøregulering og anden regulering af kollektiv transport under hensyn til operatører og myndigheders mulige strategiske adfærd (Birgitte Sloth).

5.18. International skattekonkurrence og skattekoordinering
I dette projekt udvikles empirisk baserede økonomiske simulationsmodeller for EU-området og OECD-området med henblik på at belyse virkningerne af skattekonkurrence og skattekoordinering vedrørende beskatning af selskabs- og kapitalindkomst (Peter Birch Sørensen).

5.19. Socialforsikring gennem obligatoriske opsparingsordninger
Analyse af virkningerne på arbejdsmarked, indkomstfordeling og velfærd af at erstatte dele af de skattefinansierede indkomstoverførsler med obligatoriske opsparingsbaserede socialforsikringer (Peter Birch Sørensen, med Lans Bovenberg, Tilburg University).

5.20. Sundhedsøkonomi
Velfærdsteoretisk fundament for QALY- (Quality Adjusted Life Years-) baserede metoder for allokering af ressourcer i sundhedssektoren. Nytterepræsentationer for individuel QoL (Quality of Life) og social velfærd (Lars Peter Østerdal).

6. Driftsøkonomi og erhvervsøkonomi/politik

6.1. Lokaliserede industrielle systemers udvikling og overlevelse
Arbejde med en simuleringsmodel, som på baggrund af nyere evolutionær, søger at analysere lokaliserede industrielle systemers udvikling og overlevelse. Der lægges særligt vægt på institutionelle og organisatoriske faktorers betydning for innovative aktiviteter, som antages drivende i de geografiske processer (Jan Gunnarsson, med Torsten Wallin, Lund University).

6.2. Bad Loans and Liquidation: The Case of Japan
En analyse af hvorfor japanske banker har været modvillige til at afvikle aktiver stillet som sikkerhed for misligholdte lån. Det argumenteres, at det skyldes en kombination af kapitalkrav og asymmetrisk information mellem bank og omverden. Desuden har de afledte effekter af et fald i værdien af sikkerhedsstillede aktiver haft betydning. Myndighederne har udskudt handling p.g.a. en kort tidshorisont (Thomas Harr).

6.3. Efficiensmåling
Arbejdet omfatter aksiomatisk grundlag for benchmarking, definition og karakterisering af superefficiensmål samt modellering af rationel inefficiens (Jens Leth Hougaard, Mich Tvede, Hans Keiding, med Peter Bogetoft, KVL).

6.4. Evaluating the Welfare Gain from Antitrust Policy
En ny metode til at vurdere de potentielle velfærdsmæssige gevinster ved monopol- og konkurrencelovgivning udvikles og anvendes på data fra industrier i USA (Claus Thustrup Kreiner og Søren Kyhl).

6.5. Effekten af gennemsigtighed på implicitte karteller
Arbejdet søger at klargøre de konkurrencemæssige implikationer af øget markedsgennemsigtighed på markeder med samordnet praksis. Der fokuseres på gennemsigtighed på forbrugersiden og om det, som det almindeligvis antages, er konkurrenceforbedrende, at øge gennemsigtigheden (Christian Schultz).

7. Økonomisk historie og teorihistorie

7.1. Efficiency of Cooperative Creameries, Agency Problems and Incentive Pay for Managers, 1882 – 1925
En historisk undersøgelse af danske andelsforetagenders ledelsesstruktur, deres kontrakthåndhævelse overfor medlemmerne og deres brug af incitamentsaflønning til bestyreren. Undersøgelsen bygger bl.a. på materiale fra andelsmejeriernes forhandlingsprotokoller blandt andet vedrørende kvalitetsovervågning, sanktioner ved forfalskning og leverancestop, samt forskellige lønsystemer. Projektet forener elementer af industriøkonomi, retsøkonomi og økonomisk historie (Ingrid Henriksen, med Morten Hviid, University of East Anglia).

7.2. Information and market performance before and after the telegragph
De transatlantiske hvedemarkeder analyseres ved hjælp af co-integrationsanalyse for at belyse om to geografisk adskilte markeder opfylder "loven om én pris". Præliminære resultater tyder på at loven ikke kan bekræftes før introduktionen af den transatlantiske telegraf i midten af 1860erne, men først derefter. Hensigten er at forsøge at estimere "social savings" af forbedret information (Mette Ejrnæs og Karl Gunnar Persson).

7.3. Transatlantic transport costs 1850 – 1900: The decline that never was
På basis af et nyt datasæt af transportomkostninger og produktpriser, etableres en tidsserie over de deflaterede ugentlige transportpriser mellem New York og London. Tidligere forskning har vist, at der sker et kraftigt fald i transportpriserne over Atlanten, men resultaterne her peger på kraftige fluktuationer, men ingen signifikant faldende tendens (Karl Gunnar Persson).

7.4. Productivity Improvements, Structural Change, and Pre-Industrial Economic Growth
Projektet præsenterer en simple vækstmodel, der viser hvordan stigende befolkningstæthed er afgørende for økonomisk vækst, og hvorfor industrialiseringsprocessen først tog fart i forrige årtusinde og ikke i forbindelse med den såkaldte neolitiske revolution for godt 10.000 år siden (Jacob Weisdorf).

7.5. Why Was There No Industrial Revolution Among Hunters and Gathereres?
Der sættes fokus på det forhold, at domesticeringen af dyr og planter (den såkaldte neolitiske revolution) var afgørende for den proces, der siden har ledt til industrialiseringen i den vestlige verden. I en udgave af Solow-modellen vises det, hvordan naturens valg af opsparingsrate, hvad angår fødevarer, begrænser befolkningstætheden og dermed muligheden for arbejdsdeling i jæger-samler økonomien (Jacob Weisdorf).

8. Udviklingsøkonomi og komparativ økonomi

8.1. The Financial Sector in Developing Countries
En undersøgelse af den finansielle sektors betydning i udviklingsprocessen med både teoretisk og empirisk fokus. Specielt undersøges sammenhængen mellem økonomisk vækst og finansiel liberalisering, samt samspillet mellem den formelle finansielle sektor og den uformelle finansielle sektor under en liberaliseringsproces (Thomas Barnebeck Andersen).

8.2. On Aid, Growth and Good Policies
En teoretisk og empirisk belysning af effektiviteten af ulandsbistand vækst (Carl-Johan Dalgaard, med Henrik Hansen).

8.3. The impact of aid and external debt on growth and investment: Insights from cross-country regression analysis
En empirisk analyse af samspillet mellem ulandsbistand og ulandenes gæld med særligt henblik på indflydelsen på væksten i Bruttonationalproduktet per indbygger (Henrik Hansen).

8.4. Årsager til ulighed
Dette projekt har udviklet en ny metode til at beskrive årsagerne til ulighed. Anvendt på husholdningsdata fra Vietnam findes en meget stor betydning af regionale faktorer for indkomstuligheden. Fordelingen af jord og kapital spiller derimod ingen rolle for indkomstuligheden (Rasmus Heltberg).

8.5. Vækst og fattigdom
Studiet beskriver hvor stor en indflydelse økonomisk vækst har på fattigdom i ulandene. Fattigdom defineres her som forbrug under en given grænse. Det fastslås, at forholdet mellem vækst og fattigdom ikke er konstant, men afhænger af udviklingstrin, initial ulighed samt ændringer i ulighed (Rasmus Heltberg).

8.6. Børns humankapital
Mange studier viser, at forældrenes, især moderens, uddannelse er vigtig for børns sundhed og uddannelse i ulandene. Ved brug af data på individ- og husholdningsniveau fra Mozambique analyseres de kanaler, gennem hvilke forældrenes uddannelse påvirker børns sundhed, ernæring og skolegang (Rasmus Heltberg og Niels Johannesen).

8.7. Udvikling af empiriske modeller
Dette arbejde videreudvikler økonomiske modeller til analyse af problemstillinger i ulande. Konkret drejer det sig om at kombinere en statisk 1-2-3 model med en mikrosimulationsmodel, og at indarbejde intertemporal optimering i en rekursiv dynamisk 1-2-3 model. Det er planen at implementere begge modeller for den vietnamesiske økonomi (Henning Tarp Jensen).

8.8. Udvikling af en Social Accounting Matrix for Vietnam
Et samarbejde omkring etableringen af en Social Accounting Matrix (SAM) for Vietnam. Mere specifikt en disaggregering af husholdningerne, og bidrag til den endelige statistiske bearbejdning af det samlede datasæt (Henning Tarp Jensen og bl.a. Finn Tarp).

8.9. Survey on mitigation of and adaptation to risk
I udviklingslande berøres en stor del af befolkningerne af miljømæssige, makroøkonomiske og politiske risici, men lever samtidig i en omverden, hvor forsikringsmarkeder for sådanne risici er ufuldstændige. Hvilke alternative forsikrings- og tilpasningsmuligheder gør de – eventuelt afhængig af miljømæssige betingelser – brug af, og hvilken relativ betydning har de? (Jesper Kühl).

8.10. Supply-Side Issues in Developing Country Agriculture: Constraints and Opportunities
Det undersøges, hvordan udviklingslandenes landbrug kan forventes at imødegå fremtidige udfordringer i form af skiftende nationale og internationale økonomiske vilkår. Givet landbrugets centrale rolle er det metodemæssige formål at undersøge, hvordan disse faktorer kan inkorporeres i anvendte generelle ligevægtsmodeller således, at de udgør et værktøj for analyser af alternative politiktiltag (Chantal Pohl Nielsen).

8.11. Poverty reduction with fungible aid: implications for donor strategies
Projektet præsenterer en politisk-økonomisk forklaring af, hvorfor ulandsbistandshjælp ikke bruges til det, den er beregnet til, her fattigdomsreduktion, idet det antages, at de rige er i stand til at påvirke (gennem korruption) regeringens beslutning om fordeling af ulandsbistandshjælp (Pascalis Raimondos-Møller and Sajal Lahiri).

8.12. The Robustness of Poverty Lines
Analyse af to grundlæggende, men forskellige, metoder til at fastlægge fattigdomslinier. Data fra en stor husholdningsundersøgelse i Mozambique anvendes. Resultaterne viser, at den regionale fordeling af fattigdom ikke er robust overfor metodevalget. I modsætning hertil er fattige husholdningers karakteristika de samme, uanset hvilken måde fattigdomslinien opgøres på (Finn Tarp, med Ken Simler, Cristina Matusse, Rasmus Heltberg, Gabriel Dava).

8.13. CGE modelling of the Mozambican Economy
På basis af en nyligt udviklet anvendt generel ligevægtsmodel for Mozambique analyseres incitamentseffekterne af forskellige økonomisk-politiske indgreb. Det vises bl.a., at

indikatorer baseret på partielle mål for effekterne af importskatter og overvurderede valutakurser giver misvisende resultater. Samme model anvendes også til at vurdere en række udviklingsstrategiske muligheder, som Mozambique kan forfølge unilateralt (Finn Tarp og Henning Tarp Jensen).

8.14. Business Cycles in Developing Countries: Are They Different
Det demonstreres, at ulandes økonomiske fluktuationer afviger fra mere udviklede landes. Ulandenes cykler er bl.a. kortere, hvilket gør det nødvendigt at anvende andre filtreringsmetoder end normalt for i-landene. Forskellige stiliserede forløb identificeres på tværs af lande og regioner, og ulandenes meget forskelligartede karakteristika fremgår. Betydningen heraf for formuleringen af stabiliserende økonomisk-politiske indgreb undersøges (Finn Tarp og John Rand).

9. Andet

9.1. Operatormonotone funktioner af flere variable
Begrebet operator- eller matrixmonotonicitet er udvidet fra funktioner af en variabel til funktioner af flere variable på en sådan måde, at en klassisk sammenhæng mellem monotonicitet og konveksitet er bevaret (Frank Hansen).

Faglige og administrative hverv
Økonomisk Instituts medarbejdere varetager omfattende eksternt bedømmelsesudvalgsarbejde, og er meget aktive gennem deltagelse i udvalgs-, konsulent- og rådgivningsvirksomhed. For en grundig dokumentation henvises til instituttets Årsberetning; jf. www.econ.ku.dk/inf/.

Formidling
Medarbejderne ved Økonomisk Institut udfører et stort formidlingsarbejde, bl.a. gennem udgivervirksomhed, redaktionelle hverv og afholdelse af kongresser og symposier. Se instituttets Årsberetning, jf. www.econ.ku.dk/inf/, for flere oplysninger.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Instituttet har en stor international kontaktflade, hvilket bl.a. afspejles i det store antal internationale forskere, som besøger stedet i kortere og længere tid. Endvidere opholder flere medarbejdere sig i længere perioder ved udenlandske institutioner, og mange er desuden medlem af en række internationale netværk. For nærmere oplysninger, se Økonomisk Instituts Årsberetning, jf. www.econ.ku.dk/inf/.

Institutleder Troels Østergaard Sørensen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	39,76	3,80	43,56
STIP	14,21	3,79	18,00
TAP	18,52	3,25	21,76
Total	*72,49*	*10,83*	*83,33*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3298	5819	9117
Anskaffelser	2950	146	3095
Total	*6248*	*5964*	*12213*

Stab

VIP Internt finansieret
Albæk, Karsten; lektor.
Andersen, Erling Bernhard; professor.
Braila, Chrissopighi; adjunkt.
Browning, Martin James; professor.
Cortez E Almeida Gil Ejarque, J.M.; forskningsadj.
Crossley, Thomas Fraser; gæstelektor.
Ejrnæs, Mette; adjunkt.
Estrup, Hector; professor.
Grodal, Birgit Kirsten; professor.
Groth, Christian; lektor.
Gunnarsson, Jan Sture Gunnar; lektor.
Hansen, Frank; lektor.
Hansen, Hans Oluf; lektor.
Hansen, Henrik; lektor.
Heltberg, Rasmus; lektor.
Henriksen, Ingrid; lektor.
Hjorth-Andersen, Christian; professor.
Hougaard, Jens Leth; lektor.
Jensen, Henrik; professor.
Jensen, Niels-Erik; lektor.
Juselius, Katarina Ingeborg; professor.
Keiding, Hans; professor.
Kongsted, Hans Christian; lektor.
Kovsted, Jens Anders; adjunkt mhp. forsk. og udvikl.
Kreiner, Claus Thustrup; lektor.
Lindeneg, Klavs; lektor.
Milhøj, Anders; lektor.
Mortensen, Jørgen Birk; lektor.
Mossin, Axel; lektor.
Nielsen, Peter Erling; lektor.
Persson, Karl Gunnar; professor.
Raimondos-Møller, Pascalis; lektor.
Roy, Jaideep; adjunkt.
Schultz, Christian; professor.
Sloth, Birgitte; lektor.
Sørensen, Peter Birch; professor.
Sørensen, Peter Norman; lektor.
Sørensen, Troels Østergaard; lektor.
Tarp, Finn; lektor.
Tranæs, Torben; lektor.
Tvede, Mich Palle; lektor.
Vind, Karl Damkjær; professor.
Wang, Liansheng; adjunkt.
Whitta-Jacobsen, Hans Jørgen; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Eggert, Wolfgang Andreas Georg W.W.; adjunkt.
Hutchison, Michael Mercier; gæsteprofessor.
Johansen, Søren; professor.
Kristjánsdóttir, Helga; forskningsass.
Larsen, Mette Lien; forskningsass.
Rand, John; forskningsass.

Thygesen, Niels Christoffer; professor.
Yamada, Hiroshi; forskningsstip.

STIP Internt finansieret
Andersen, Thomas Barnebeck; ph.d.-studerende.
Arendt, Jacob Nielsen; ph.d.-studerende.
Christensen, Mette Lunde; ph.d.-studerende.
Dalgaard, Carl-Johan Lars; ph.d.-studerende.
Gaard, Søren; ph.d.-studerende.
Harr, Thomas; ph.d.-studerende.
Jensen, Henning Tarp; ph.d.-studerende.
Junge, Martin; ph.d.-studerende.
Kleven, Henrik Jacobsen; ph.d.-studerende.
Knudsen, Mette Jessen; ph.d.-studerende.
Koch, Andreas; ph.d.-studerende.
Kramp, Paul Lassenius; ph.d.-studerende.
Linaa, Jesper Gregers; ph.d.-studerende.
Madsen, Edith; ph.d.-studerende.
Nielsen, Heino Bohn; ph.d.-studerende.
Nielsen, Martin Ulrik Junker; ph.d.-studerende.
Olsen, Lina Wøhlk; ph.d.-studerende.
Seeward, Peter; ph.d.-studerende.
Weisdorf, Jacob Louis; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Glud, Ninette Pilegaard; ph.d.-studerende.
Jensen, Martin Kaae; ph.d.-studerende.
Lassen, David Dreyer; ph.d.-studerende.
Østerdal, Lars Peter; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Bengtsson, Claes Leig: Voters, Politicians and Game Theory.
Hoffmann, Anders Nikolaj: Imperfect Competition, Multinational Firms and Economic Policy.
Kjeldsen-Kragh, Martin: Vintage Capital and Replacement Echoes.
Lassen, Anders Tauber: Essays in Finance: An International Term Structure Model and Optimal Choice and Asset Prices in a Monetary Economy.
Lau, Morten Igel: Choice Over Time: Individual Discount Rates and Dynamic Life Cycle Models.
Lester, Jacob: Essays in Capital Structure Theory and Financial Markets.
Pørtner, Claus Christian: Children and Household Behaviour in Developing Countries.
Skytte, Klaus Steffen Hansen: Topics on electricity trade.

Fondsbevillinger

African Economic Research Consortium
– AERC projekt om fattigdom (Finn Tarp) kr. 33.800.

Arbejdsmarkedsstyrelsen
– Displaced workers in an international perspective (Karsten Albæk) kr. 127.900.

Danida
– Development Economics Research Group (Finn Tarp) kr. 269.500.

Danmarks Grundforskningsfond
– Center for Anvendt Mikroøkonometri (Martin Browning) kr. 27.032.300.

Det Strategiske Miljøforskningsprogram
– Affaldshåndtering (Jørgen Birk Mortensen) kr. 171.000.
– Procurement and regulation of public transport (Birgitte Sloth) kr. 1.058.000.

Diverse Ministerier
– Oprettelse af EPRU-Netværket (Peter Birch Sørensen) kr. 8.590.000.

EU
– Improving Human Research Potential and the Socio-economic Knowledge Base (Troels Østergaard Sørensen) kr. 1.182.600.

European Science Foundation
– Market integration and commercial networks (Karl Gunnar Persson) kr. 630.300.

Forskningsstyrelsen
- Regulering af landskabskvalitet (Jørgen Birk Mortensen) kr. 240.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
– Criminal behavour, Crime Carriers, and the Labor Market (Torben Tranæs) kr. 610.000.
– Research on the Firm and Competition- New theoretical perspectives and empirical evidence (Christian Schultz) kr. 2.200.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
–Tax division between private & public activities (Morten Bennedsen) kr. 12.400.

Transportrådet/COWI
– Trængsel (Birgitte Sloth) kr. 84.000.

Publikationer
Albæk K.: Hvem består politstudiet? Nationaløkonomisk tidsskrift 139(2), s. 208-222, 2001.
Andersen E.B.: Accountability Defined. i: Statistics, Science, and Public Policy v. Society, Science, and Education s. 101-104, A.M. Herzberg, I. Krupka (eds.), Private print., Kingston, Ont. 2001.
Andersen E.B.: Concerns about Funding of Universities. i: Statistics, Science and Public Policy v. Society, Science, and Education s. 135-138, A.M. Herzberg, I. Krupka (eds.), Private print., Kingston, Ont. 2001.
Andersen E.B.: Some Simple ML Estimators in Stochastic Differential Equations. Discussion Paper 01-10, s. 1-12, 2001.
Andersen E.B.: Peer Review: The Conspiracy. i: Statistics, Science, and Policy: Science and the Public Trust s. 55-59, A.M. Herzberg, I. Krupka (eds.), Queen's University, Kingston, Ont. 1999.
Andersen T.B.: Finansiel udvikling og økonomisk vækst. Nationaløkonomisk tidsskrift 139(1), s. 77-93, 2001.
Bengtsson C.L.: Voters, Politicians and Game Theory: Some Theoretical and Empirical Results. (Rød serie nr.75). [125] s. Økonomisk Institut, Kbh. 2001.
Braila P., Wampach C.: Undiversifiable Returns in a CAPM Economy. Discussion Paper 01-08, s. 1-20, 2001.
Browning M., Crossley T.F.: The Life-Cycle Model of Consumption and Savings. Journal of Economic Perspectives 15(3), s. 3-22, 2001.

Browning M., Crossley T.F.: Unemployment Insurance Levels and Consumption Changes. Journal of Public Economics 80(1), s. 1-23, 2001.
Browning M., Collado D.M.: The Response of Expenditures to Anticipated Income Changes: Panel Data Estimates. American Economic Review 91(3), s. 681-692, 2001.
Browning M., Lechene V.: Caring and Sharing: Tests Between Alternative Models of Intra-Household Allocation. Discussion Paper 01-07, s. 1-41, 2001.
Crossley T.F., MacDonald J.T., Worswick C.: Immigrant Benefit Receipt: Sensitivity to Choice of Survey Years and Model Specification. Journal of Human Resources 36(2), s. 379-397, 2001.
Crossley T.F., Cobb-Clark D.: Gender, Comparative Advantage and Labor Market Activity in Immigrant Families. Discussion Paper (CEPR, Australian National University) 433, s. 1-21, 2001.
Dalgaard C-J.L., Kreiner C.T.: Is Declining Productivity Inevitable? Journal of Economic Growth 6(3), s. 187-203, 2001.
Dalgaard C-J.L., Vastrup J.: On the Measurement of Sigma-convergence. Economics Letters 70(2), s. 283-287, 2001.
Ejarque J.M., Cooper R.: Exhuming Q: Market Power vs Capital Market Imperfections. NBER Working Paper 8182, s. 1-21, 2001.
Grodal B., Dierker H., Dierker E.: Small Income Effects Destroy the Constrained Efficiency of All Equilibria in Finance Economies with Production. Discussion Paper 01-11, s. 1-13, 2001.
Grodal B., Ellicksen B., Scotchmer S., Zame W.: Clubs and the Market: Large Finite Economies. Journal of Economic Theory 101(1), s. 40-77, 2001.
Grodal B., Vind K.: Walras Equilibrium with Coordination. i: Economics Essays: A Festschrift for Werner Hildenbrand s. 127-142, Gerard Debreu, Wilhelm Neuefeind, Walter Trockel (eds.), Springer, Berlin 2001.
Grodal B., Dierker E., Dierker H.: Objectives of an Imperfectly Competitive Firm: A Surplus Approach. i: Economics Essays: A Festschrift for Werner Hildenbrand s. 59-83, Gerard Debreu, Wilhelm Neuefeind, Walter Trockel (eds.), Springer, Berlin 2001.
Grodal B.: Review of Mandler, M.: Dilemmas in Economic Theory. Persisting Foundational Problems in Microeconomics. Journal of Economics 74(2), s. 104-109, 2001.
Gunnarsson J.: Industrial Policy & European Regions: An Institutional Approach with Empirical Evidence from the Baltic Rim. 128 s. Akademisk Forlag, Kbh. 2001.
Hansen H., Dalgaard C-J.L.: On Aid, Growth and Good Policies. i: Changing the Conditions for Development Aid: A New Paradigm? s. 17-41, Niels Hermes, Robert Lensink (eds.), Frank Cass, London 2001.
Hansen H., Dalgaard C-J.L.: On Aid, Growth and Good Policies. i: Changing the Conditions for Development Aid: A New Paradigm? s. 17-41. Journal of Development Studies 37(6), Southgate 2001.
Hansen H., Tarp F.: Aid and Growth Regressions. Journal of Development Economics 64(2), s. 547-570, 2001.
Hansen H., Warne A.: The Cause of Danish Unemployment: Demand or Supply Shocks? Empirical Economics 26(3), s. 461-486, 2001.
Hansen H., Dam N.A., Olesen H.C.: Forbrugsbestemmelsen i ADAM. i: Symposium i anvendt statistik 2001 s. 207-220, Niels-Erik Jensen, Peter Linde (red.), Danmarks Statistik og Økonomisk Institut, KU, Kbh. 2001.
Hansen H., Dam N.A., Olesen H.C.: Modelling Private Consumption in ADAM. Economic Working Paper Series [ADAM] (Danmarks Statistik) 2001:2, s. 1-29, 2001.
Hansen H.O., Längerich K.: Modeling External Migration, Reproduction, Citizenship and Ethnic Differentials in Labor Supply. i: Symposium i anvendt statistik 2001 s. 11-21, Niels-Erik Jensen, Peter Linde (red.), Danmarks Statistik og Økonomisk Institut, KU, Kbh. 2001.
Heltberg R.: Impact of the Ivory Trade Ban on Poaching Incentives: A Numerical Example. Ecological Economics 36(2), s. 189-195, 2001.
Heltberg R.: Determinants and Impact of Local Institutions for Common Resource Management. Environment and Development Economics 6(2), s. 183-208, 2001.
Heltberg R., Tarp F.: Agricultural Supply Response and Poverty in Mozambique. WIDER Discussion Paper 2001/114, s. 1-18, 2001.
Hjorth-Andersen C.: A Model of Translations. Journal of Cultural Economics 25(3), s. 203-217, 2001.
Hoffmann A.N.: Imperfect Competition, Multinational Firms, and Economic Policy. (Rød serie nr.72). vi, 216 s. Økonomisk Institut, Kbh. 2001.
Hougaard J.L., Thorlund-Petersen L., Østerdal L.P.: Mængderabatter. Ledelse & Erhvervsøkonomi 2/2001, s. 109-122, 2001.
Hougaard J.L., Thorlund-Petersen L.: Mixed Serial Cost Sharing. Mathematical Social Sciences 41(1), s. 51-68, 2001.
Hougaard J.L., Tvede M.: The Existence of Maximal Elements: Generalized Lexicographic Relations. Journal of Mathematical Economics 36(2), s. 111-115, 2001.
Hougaard J.L., Peleg B., Thorlund-Petersen L.: On the Set of Lorenz-maximal Imputations in the Core of a Balanced Game. International Journal of Game Theory 30(2), s. 147-165, 2001.
Hougaard J.L., Tvede M.: Benchmark Selection: An Axiomatic Approach. Discussion Paper 01-06, s. 1-20, 2001.
Hougaard J.L., Tvede M.: The Existence of Maximal Elements: Generalized Lexicographic Relations. Discussion Paper 01-05, s. 1-9, 2001.
Jensen H.: Optimal Degrees of Transparency in Monetary Policymaking. EPRU Working Paper 2001-01, s. 1-25, 2001.
Jensen H., Berger H., Schjelderup G.: To Peg or Not to Peg? A Simple Model of Exchange Rate Regime Choice in Small Economies. Economics Letters 73(2), s. 161-167, 2001.
Jensen H.: Inflation Aversion and Equilibrium Activity in Jensen (1993). 3 s. (e-publikation) 2000.
Jensen H.: Explaining an Inflation Bias without Using the Word “Surprise”. 9 s. (e-publikation) 2000.
Jensen H.: Optimal Degrees of Transparency in Monetary Policymaking: The Case of Imperfect Information about the Cost-Push Shock. 7 s. (e-publikation) 2001.
Jensen N-E., Linde P. (red.): Symposium i anvendt statistik 2001. 305 s. Danmarks Statistik og Økonomisk Institut, KU, Kbh. 2001.
Juselius K., Johansen S.: Controlling Inflation in a Cointegrated Vector Autoregressive Model with an Application to US Data. Discussion Paper 01-03, s. 1-41, 2001.

Juselius K.: Unit Roots and the Demand for Cigarettes in Turkey: Pitfalls and Possibilities. Discussion Paper 01-02, s. 1-18, 2001.
Juselius K.: European Integration and Monetary Transmission Mechanisms: the Case of Italy. Journal of Applied Econometrics 16(3), s. 341-358, 2001.
Juselius K., Hendry D.F.: Explaining Cointegration, Part II. The Energy Journal 22(1), s. 75-120, 2001.
Keiding H., Peleg B.: Stable Voting Procedures for Committees in Economic Environments. Journal of Mathematical Economics 36(2), s. 117-140, 2001.
Keiding H.: Existence of Cooperative Equilibria in Strategic Form Games. i: Approximation, Optimization and Mathematical Economics s. 191-204, Marc Lassonde (ed.), Physica-Verlag, Heidelberg 2001.
Keiding H., Fristrup P.: Strongly Implementable Social Choice Correspondences and the Supernucleus. Social Choice and Welfare 18(2), s. 213-226, 2001.
Kleven H.J., Kreiner C.T.: The Role of Taxes as Automatic Destabilizers in New Keynesian Economics. CESifo Working Paper 399, s. 1-12, 2000.
Kleven H.J., Kreiner C.T.: On the Optimality of Joint Taxation with Household Production. CESifo Working Paper 605, s. 1-22, 2001.
Krarup S.: When Auditing is Part of Voluntary Agreements – And the Risk of Collusion. SØM publication 41, s. 1-38, 2001.
Krarup S.: Can Voluntary Approaches ever be Efficient? Journal of Cleaner Production 9(2), s. 135-144, 2001.
Krarup S.: Can Voluntary Approaches be Environmentally Effective and Economically Efficient? i: Environmental Voluntary Approaches: Research Insights for Policy-Makers s. 51-63, Charles J. Higley, Francois Lévêque (eds.), Fondazione Eni Enrico Mattei, Milano 2001.
Kreiner C.T., Kyhl S.: Pay-Per-View Broadcasting of Outstanding Events: Consequences of a Ban. International Journal of Industrial Organization 19(3-4), s. 589-609, 2001.
Kreiner C.T.: På vej mod en ny økonomi? Samfundsøkonomen 4, s. 4-9, 2001.
Kreiner C.T.: Anmeldelse af Jesper Jespersen: Introduktion til makroøkonomisk teori. Nationaløkonomisk tidsskrift 139(1), s. 103-105, 2001.
Lassen D.D., Alt J.E., Skilling D.: Fiscal Transparancy, Gubernatorial Popularity, and the Scale of Government: Evidence from the States. EPRU Working Paper 2001-16, s. 1-41, 2001.
Lau M.I.: Choice over Time: Individual Discount Rates and Dynamic Life Cycle Models. (Rød serie nr.74). 186 s. Økonomisk Institut, Kbh. 2001.
Lester J.: Essays in Capital Structure Theory and Financial Markets. (Rød serie nr. 76). 133 s. Økonomisk Institut, Kbh. 2001.
Leth-Petersen S.: Micro Evidence on Household Energy Consumption. 66 s. AKF Forlaget. Kbh. 2001.
Leth-Petersen S., Togeby M.: Demand for Space Heating in Apartment Blocks: Measuring Effects of Policy Measures Aiming at Reducing Energy Consumption. Energy Economics 23(4), s. 387-403, 2001.
Mortensen J.B., Kærgård N., Nielsen S.B.: Dansk økonomi. Forår 2001. 359 s. Det Økonomiske Råd, Kbh. 2001.
Mortensen J.B., Nielsen S.B., Andersen T.M.: Dansk økonomi. Efterår 2001. 331 s. Det Økonomiske Råd, Kbh. 2001.
Mortensen J.B., Andersen P., Nielsen H.Ø. (red.): Bæredygtighed, økonomi og velfærd. 186 s. Det Strategiske Miljøforskningsprogram, Århus 2001.
Mortensen J.B., Amundsen E.S.: The Danish Green Certificate System: Some Simple Analytical Results. Energy Economics 23(5), s. 489-509, 2001.
Mortensen J.B.: Naturforvaltning, prioritering og samfundsøkonomi. i: Wilhjelmudvalgets konference om natur, velfærd og økonomi. Christiansborg, den 16. januar 2001 s. 34-39, Skov- og Naturstyrelsen, Kbh. 2001.
Mortensen J.B.: Seminarindlæg: Velfærdsøkonomi, naturbeskyttelse og biologisk mangfoldighed. Tidsskrift for landøkonomi 188(3), s. 202-210, 2001.
Mortensen J.B., Hasler B.: Natur på auktion. i: Grænser i landskabet s. 243-256, Tove Hels, Kjell Nilsson, Johs. Nørregaard Frandsen, Bo Fritzbøger, Carsten Riis Olesen (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 2001.
Mortensen J.B., Andersen P.: Bæredygtighed, økonomi og velfærd: teori og praksis. i: Bæredygtighed, økonomi og velfærd s. 11-27, Peder Andersen, Jørgen Birk Mortensen, Helle Ørsted Nielsen (red.), Det Strategiske Miljøforskningsprogram, Århus 2001.
Nielsen C.P., Thierfelder K., Robinson S.: Consumer Attitudes Towards Genetically Modified Foods: The Modelling of Preference Changes. Working Paper (Danish Institute of Agricultural and Fisheries Economics) 1/01, s. 1-49, 2001.
Nielsen C.P.: Social Accounting Matrices for Vietnam: 1996 and 1997. Working Paper (Danish Institute of Agricultural and Fisheries Economics) 8/01, s. 1-62, 2001.
Nielsen C.P., Thierfelder K., Robinson S.: Genetic Engineering and Trade: Panacea or Dilemma for Developing Countries. World Development 29(8), s. 1307-1324, 2001.
Nielsen C.P.: Vietnam. i: Global Trade Assistance and Production: The GTAP 5 Data Base s. 11/G/2-11/G/7, B.V. Dimaranan, R.A. McDougall (eds.), Center for Global Trade Analysis, Purdue 2001.
Nielsen C.P., Anderson K.: Global Market Effects of Alternative European Responses to Genetically Modified Organisms. Weltwirtschaftliches Archiv 137(2), s. 320-346, 2001.
Nielsen C.P., Robinson S., Thierfelder K.: Genetically Modified Foods, Trade, and Developing Countries. TMD Discussion Paper (IFPRI) 77, s. 1-50, 2001.
Nielsen C.P., Anderson K.: GMOs, Trade Policy, and Welfare in Rich and Poor Countries. i: Quantifying the Impact of Technical Barriers to Trade: Can it be Done? s. 155-184, Keith Maskus, John Wilson (eds.), University of Michigan Press, Ann Arbor 2001.
Nielsen C.P., Anderson K.: GMOs, the SPS Agreement, and the WTO. i: The Economics of Quarantine and the SPS Agreement s. 305-331, Kym Anderson, C. McRae (eds.), Centre for International Economic Studies, Adelaide 2001.
Nielsen C.P., Anderson K., Robinson S., Thierfelder K.: Estimating the Global Economic Effects of GMOs. i: The Future of Food: Biotechnology Markets and Policies in an International Setting s. 49-74, Philip G. Pardey (ed.), Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD 2001.
Nielsen C.P., Anderson K.: Biotechnology, Trade, and Welfare: The Case of GMOs. i: Trade and Agriculture: Negotiating a New Agreement? s. 403-432, Joseph McMahon (ed.), Cameron, London 2001.

Nielsen H.B.: An I(2) Cointegration Analysis of Price and Quantity Formation in Danish Manufactured Exports. Discussion Paper 01-01, s. 1-20, 2001.

Nielsen P.E.: Reformen af økonomistudiet i København. Nationaløkonomisk tidsskrift 139(2), s. 223-230, 2001.

Nielsen S.B., Raimondos-Møller P., Schjelderup G.: Formula Apportionment and Transfer Pricing under Oligopolistic Competition. EPRU Working Paper 2001-05, s. 1-20, 2001.

Nielsen S.B., Keuschnigg C.: Public Policy for Venture Capital. EPRU Working Paper 2001-06, s. 1-24, 2001.

Nielsen S.B., Raimondos-Møller P., Schjelderup G.: Tax Spillovers under Separate Accounting and Formula Apportionment. EPRU Working Paper 2001-07, s. 1-29, 2001.

Olsen L.W., Andersen E.B.: The Life of Georg Rasch as a Mathematician and as a Statistician. i: Lecture Notes in Statistics: Essays on Item Response Theory s. 3-24, Anne Boomsma, Marijtje A.J. van Duijin, Tom A.B. Snijders (eds.), Springer-Verlag, New York 2001.

Olsen L.W., Kreiner S. (eds.): Rasch Lectures. In Honor of Georg Rasch's 100 Years Birthday on the 21st of September, 2001. 120 s. Copenhagen Business School, Kbh. 2001.

Persson K.G.: The Force of Tradition. i: Living Social and Economic History s. 279-293, Pat Hudson (ed.), Economic History Society, Bristol 2001.

Raimondos-Møller P., Nielsen S.B., Schjelderup G.: Tax Spillovers under Separate Accounting and Formula Apportionment. CEPR Discussion Paper 2831, s. 1-34, 2001.

Raimondos-Møller P., Nielsen S.B., Schjelderup G.: Formula Apportionment and Transfer Pricing under Oligopolistic Competition. CESifo Working Paper 491, s. 1-20, 2001.

Raimondos-Møller P., Keen M., Lahiri S.: Tax Principles and Tax Harmonization under Imperfect Competition: A Cautionary Example. CESifo Working Paper 518, s. 1-12, 2001.

Roy J., Datta D.: Undercut-Proof Subgame Perfect Equilibrium of a Pricing Game. Discussion Paper 01-04, s. 1-15, 2001.

Schultz C.: Transparency and Tacit Collusion. CIE Discussion Paper 2001-04, s. 1-27, 2001.

Schultz C., Lambertini L.: Price or Quantity in Tacit Collusion? CIE Discussion Paper 2001-05, s. 1-7, 2001.

Schultz C., Sjöström T.: Local Public Goods, Debt and Migration. Journal of Public Economics 80(2), s. 313-337, 2001.

Skytte K.: Topics on Electricity Trade. (Rød serie nr. 73). 163 s. Økonomisk Institut, Kbh. 2001.

Sørensen P.B.: International Tax Coordination: Regionalism versus Globalism. EPRU Working Paper 2001-08, s. 1-31, 2001.

Sørensen P.B.: The Future of Company Taxation. EPRU Analyse 20, s. 1-9, 2001.

Sørensen P.B.: Do We Need Tax Coordination? i: Er zal geheven worden! s. 299-309, D.A. Albregtse, A.L. Bovenberg, L.G.M. Stevens (eds.), Kluwer, Deventer 2001.

Sørensen P.N., Ottaviani M.: The Strategy of Professional Forecasting. Discussion Paper 01-09, s. 1-29, 2001.

Sørensen P.N., Ottaviani M.: Information Aggregation in Debate: Who Should Speak First? Journal of Public Economics 81(3), s. 393-421, 2001.

Tarp F., Bautista R., Robinson S., Wobst P.: Policy Bias and Agriculture: Partial and General Equilibrium Measures. Review of Development Economics 5(1), s. 89-104, 2001.

Tarp F., Arndt C.: Who gets the Goods? A General Equilibrium Perspective on Food Aid in Mozambique. Food Policy 26(2), s. 107-119, 2001.

Tarp F., Arndt C., Schiller R.: Grain Transport and Rural Credit in Mozambique: Solving the Space-time Problem. Agricultural Economics 25(1), s. 59-70, 2001.

Tarp F., Simler K., Dava G., Matusse C., Heltberg R.: The Robustness of Poverty Profiles Reconsidered. Discussion Paper (IFPRI: Food Consumption and Nutrition Division) 124, s. 1-48, 2001.

Tarp F., Heltberg R., Simler K.: Public Spending and Poverty in Mozambique. WIDER Discussion Paper 2001/63, s. 1-33, 2001.

Tarp F., Rand J., Roland-Holst D., Huong P.L., Thanh V.T.: 1999 Social Accounting Matrix for Vietnam. 81 s. The Gioi Publishers, Hanoi 2001.

Tarp F., Rand J.: Business Cycles in Developing Countries: Are They Different? CREDIT Research Paper (University of Nottingham) 01/21, s. 1-34, 2001.

Tarp F., Jensen H.T.: On the Choice of Appropriate Development Strategy: Insights from CGE Modelling of the Mozambican Economy. WIDER Discussion Paper 2001/146, s. 1-24, 2001.

Thygesen N.: Inflation and/or Exchange-Rate Targets for Monetary Policy. i: Monetary Theory and Policy Experience s. 97-113, Axel Leijonhufvad (red.), Palgrave, Basingstoke 2001.

Thygesen N., Gros D., Jimeno J., Monticelli C., Tabellini G.: Testing the Speed Limit for Europe: 3rd Report of the CEPS Macroeconomic Policy Group. 99 s. Centre for European Policy Studies, Bruxelles 2001.

Thygesen N., Lorenzen H.P.: The Relation Between the Euro and the Dollar. CEPS Research Report 26, s. 1-97, 2001.

Tranæs T., Lentz R.: Job Search and Savings: Wealth Effects and Duration Dependence. EPRU Working Paper 2001-10, s. 1-37, 2001.

Tranæs T.: Raiding Opportunities and Unemployment. Journal of Labor Economics 19(4), s. 773-799, 2001.

Tranæs T., Lentz R.: Job Search and Savings: Wealth Effects and Duration Dependence. CESifo Working Paper 461, s. 1-30, 2001.

Tvede M.: Strong Optimality in OG Economies: Convergence. Journal of Mathematical Economics 35(3), s. 419-425, 2001.

Whitta-Jacobsen H.J., Sloth B., Jensen M.: Evolutionary Learning in Signalling Games. Games and Economic Behavior 34(1), s. 34-63, 2001.

Ølgaard A., Kærgård N.: H. Winding Pedersen 19. marts 1907 – 24. marts 1999 [nekrolog]. Nationaløkonomisk tidsskrift 139(1), s. 1-16, 2001.

CIE – Centre for Industrial Economics

Ledelse pr. 1.2.2001
Koordinator for centret er Christian Schultz.

Organisation
Center for Industrial Economics består af forskere fra Økonomisk Institut, Handelshøjskolerne i København og Århus, Århus Universitet og Landbohøjskolen.

Adresse
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 54
Fax 35 32 23 00
Christian.Schultz@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/CIE

Centerkoordinatorens årsberetning

Centeret har i det forløbne år arbejdet på en række forskningsprojekter inden for industriøkonomi, teoretiske såvel som empiriske. Der har været fokus på: Konkurrence politik og effekterne af markedstransparens på prisdannelsen og produktdifferentieringen, herunder tests af markedsadfærd. Generel oligopol teori, herunder fundamentet for Cournot-modellen. Dynamiske effekter af adgangs-regulering og – barrierer. Lobbyisme. Corporate Governance i unoterede virksomheder. Estimation af fordele ved fusioner. Empiriske analyser af effekterne af ejerskab på forskning og udvikling, innovationer, patentering og efficiens i virksomhederne. Grundlæggende forskning i virksomhedernes målsætninger, når markederne er ufuldstændige. Den finansielle struktur i danske virksomheder. Vertikale relationer under ufuldstændig information. Signalering med konkurrerende afsendere, effekterne af reklame som signal for kvalitet. Auktionsteori, herunder multi-unit auktioner og sekventielle auktioner. Effekterne af eksportkarteller på hjemmemarkedet. Multinationale virksomheder, arbejdsmarkedet og investeringer. Evolutionære forklaringer af virksomheders adfærd.

Centeret har i årets løb afholdt en seminarrække, med en lang række udenlandske gæster og har afholdt workshops.

DERG – Development Economics Research Group

Ledelse pr. 1.2. 2001
Lektor Finn Tarp er koordinator af DERG.

Organisation
DERG er en udviklingsøkonomisk forskergruppe, hvis forskningsindsats er organiseret i tre hovedområder: (i) ulandene i den globale økonomi, herunder globalisering, international handel og kapitalbevægelser, (ii) national økonomisk udviklingspolitik, omfattende stabilisering, strukturtilpasning, vækst og transitionsøkonomi, samt (iii) landbrug, miljø og ressourceforvaltning, der analyserer sammenhænge mellem fattigdom, landbrug, naturressourcer og lokale institutioner. DERG modtog i 1996 en rammebevilling fra Rådet for Ulandsforskning (RUF). DERG har fra starten været placeret ved Økonomisk Institut, men der samarbejdes med såvel Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut (SJFI) som med Institut for Økonomi, Skov og Landskab ved Landbohøjskolen.

Adresse
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 30 41
Fax 35 33 30 00
finn.tarp@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/DERG

Koordinatorens årsberetning

DERG var i perioden 1. juli 2000 til 30. juni 2001 i en yderst produktiv fase. Ikke mindre end 14 artikler om en vifte af udviklingsøkonomiske emner blev accepteret af nationale og især internationale tidsskrifter. Hertil kommer to bøger om hhv. international handel og udviklingsbistand og et betydeligt antal nye arbejdspapirer i forskellige stadier af udgivelse. Bistandsbogen blev lanceret ved en konference, der blev åbnet af udviklingsministeren, med 350 deltagere i KU's festsal. Af særlig betydning i et fremadrettet perspektiv kan nævnes, at der i årets løb blev ansat tre nye lektorer og en adjunkt på Økonomisk Institut med interesse for forskning og undervisning i udviklingsøkonomi. Der blev også i år 2001 afholdt et nordisk ph.d.-kursus, med deltagelse af fremtrædende internationale forskere på området. De fokuserede på emnet 'social capital and development'. Endelig afleverede en ph.d.-studerende sin afhandling, og en ny stipendiat tiltrådte.

EPRU – Economic Policy Research Unit

Ledelse pr. 1.2.2001
Centerleder er professor Peter Birch Sørensen.

Organisation
EPRU er en forskergruppe, der forsker inden for områderne offentlig økonomi, makroøkonomisk teori og politik og international økonomisk politik. Centret modtog i 1993 en femårsbevilling fra Danmarks Grundforskningsfond; en ny femårsbevilling fra fonden blev tildelt i 1998. Fra september 1998 har EPRU været placeret ved Økonomisk Institut.

Adresse
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 44 11
Fax 35 32 44 44
peter.birch.sorensen@econ.ku.dk
www.econ.ku.dk/EPRU

Centerlederens årsberetning

EPRU's forskning i internationale og danske økonomisk-politiske problemstillinger har i 2001 omhandlet emner vedrørende skattepolitik, arbejdsmarkedspolitik, makroøkonomisk stabiliseringspolitik, og økonomisk vækst. Forskningen i skattepolitiske problemer har bl.a. fokuseret på international skattekonkurrence og koordinering af skattepolitikken inden for EU og OECD, reformer af selskabsbeskatningen, skattepolitikkens virkning på markedet for venturekapital og på teknologisk innovation, samt optimal indretning af varebeskatningen og af indkomstbeskatningen af ægtefæller. Forskningen i arbejdsmarkedspolitiske problemstillinger har været koncentreret om virkningerne af aktiv arbejdsmarkedspolitik samt virkningerne af alternative systemer for arbejdsløshedsforsikring. Den makroøkonomiske forskning har bl.a. drejet sig om konsekvenserne af alternative pengepolitiske og valutapolitiske regimer samt mulighederne for at stabilisere konjunkturudviklingen via penge- og finanspolitikken. Endvidere har der været forsket i sammenhængene mellem teknologisk udvikling, udviklingsbistand og økonomisk vækst. EPRU etablerede 2001 det såkaldte EPRU-Netværk, som er et netværkssamarbejde med forskergrupperne CEBR og DREAM-modelgruppen, støttet af en række økonomiske ministerier og Danmarks Nationalbank. Netværkssamarbejdet har til formål at fremme forskning i økonomisk-politiske problemstillinger af relevans for dansk økonomi. EPRU har i 2001 fortsat sin deltagelse en række internationale forskningsnetværk, herunder et europæisk forskningssamarbejde, der undersøger udviklingen på de internationale kapitalmarkeder og Europas rolle i den globale økonomi efter introduktionen af euroen. Endvidere har EPRU i 2001 været vært for en række udenlandske gæsteforskere og afholdt seminarer, workshops og internationale konferencer.

Studienævnet for Økonomi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Peter Erling Nielsen (studieleder), Torben Tranæs (vicestudieleder), Mikkel Søndergaard (næstformand), Ingrid Henriksen, Axel Mossin, Jonas Wilstrup, Maria Wickmann, og Frederik Øvlisen.

Beretning

Økonomisk Studienævn har ansvaret for bachelor- og kandidatuddannelser i økonomi og for de tilhørende side- og bifagsuddannelser.

I 2001 optog studiet i alt 255 studerende og nåede en kandidatproduktion på 188. Optaget har således stabiliseret sig, om end på et lavt niveau, mens produktionen af færdige antal kandidater er i fortsat stigning.

Det sidste er glædeligt, og må tilskrives en vis afkortning af den gennemsnitlige studietid og navnlig en betydelig nettotilgang til kandidatstudiet af studerende med bachelorgrader fra andre universiteter end KU. Tilgangen til vores egen bacheloruddannelse er fortsat utilfredsstillende. En omfattende reform af bacheloruddannelsen har fået virkning fra 1. september 2001: alle kurser er gennemgået, der lægges øget og tidligere vægt på anvendelser, nye eksamensformer er indført, eksaminer gennemføres i en jævn strøm i stedet for efter de enkelte år og valgfriheden er øget. Dette sammen med en fortsat pædagogisk oprustning og øget brug af IT burde kunne gøre studiet mere tiltrækkende – optaget pr. februar 2002 tegner positivt – og reducere frafaldet, der på trods af en vis forbedring stadig for højt. De senere års udvikling fremgår af figur 1.

Optag og kandidatproduktion

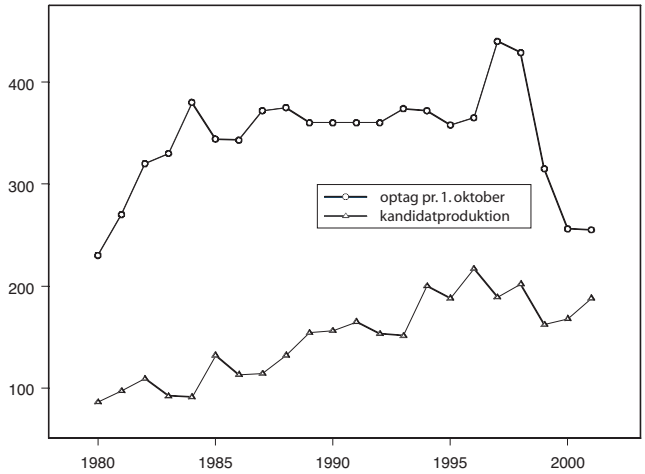

Økonomistudiets undervisningslokaler har i gennemsnit undergået en beskeden forbedring, men vi oplever stadig problemer med faciliteterne til holdundervisning. Studiet har behov – både til undervisning og eksamen – for et lokale udstyret med ca. 100 computere. I løbet af 2001 blev vi i stand til at forbedre forholdene for studerende, der udarbejder specialer og andre større skriftlige opgaver, idet de studerende hus – "Polithuset" – hvor blev indrettet yderlige 8 arbejdspladser. Arbejdet med at oprette kursushjemmesider og at styrke underviserne IT-færdigheder fortsætter.

Internationaliseringen fortsætter

I årets løb blev kredsen af Socrates-samarbejdspartnere udvidet med Bern og Tilburg Brabrant. Sammen med kolleger har Peter Erling Nielsen besøgt en række universiteter i Australien og New Zealand, hvilket har udvidet samarbejdet inden for COPRISS.

Økonomisk Studienævn støtter udgivelsen af studenterbladet "Polit'en", driften af "Polithuset", studentercaféen "Cafelitten" og andre faciliteter og aktiviteter blandt de studerende.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	**Øko-nomi**	**Øvrig Samf.**	**Afrika-studier**	**Jura**	**Mat.-øko.**	**Øvrig naturvid.**	**Huma-niora**	**Merit-overført**	**I alt**
Økonomi	917,94	1,21	1,67	0,67	6,83	0,58	0,50	3,23	932,63
Øvr. samfundsvidenskab	4,43								
Jura	0,13								
Humaniora	1,93								
Naturvidenskab	4,35								
Merit- og gæstestuderende	18,05								
I alt	946,83								
Åben uddannelse	3,61								

STÅ 1998-2001

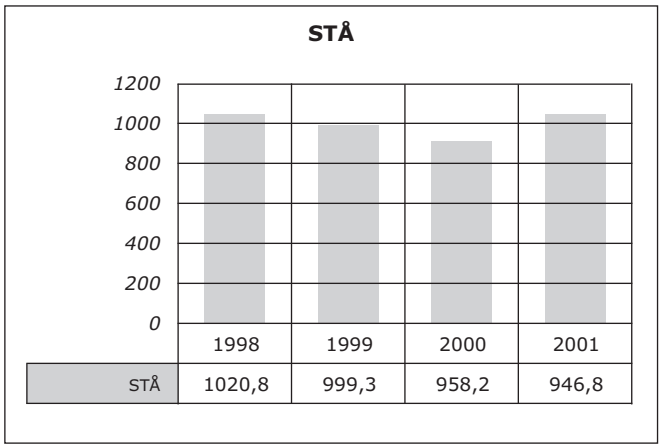

Studieleder Peter Erling Nielsen

Ph.d.-studienævnet for Økonomi

De første 4+4 studerende på Økonomi har succesfuldt færdiggjort første del af studiet. De fortsætter planmæssigt og ordningen synes at fungere godt indtil videre.

Økonomisk Institut er blevet udnævnt til Marie Curie Training Site af EU og har i den forbindelse modtaget de første udenlandske ph.d.-studerende. Det har bidraget til at internationalisere og styrke ph.d.-miljøet på instituttet. De to Europæiske netværk instituttet deltager i, QED og EGDE, har bidraget til studenterudvekslinger mellem de deltagende universiteter og der er blevet afholdt jamborees.

Der har været afholdt en række forskerkurser, ligesom der har været en workshop i det danske netværk, DDPE.

De ugentlige pizza-seminarer er blevet fin-tunet med discussants og udgør fortsat en god ramme omkring ph.d.-miljøet på instituttet.

Ph.d.-studieleder Christian Schultz

Institut for Statskundskab

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er lektor, mag.scient.soc. Kirsten Thomsen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, mag. scient.soc. Kirsten Thomsen, viceinstitutleder, lektor, cand.scient.pol. Hans Jørgen Nielsen, professor, lic. scient.pol. Tim Knudsen, TAP-repræsentant, kontorfuldmægtig Annelise Petersen samt studenterrepræsentant, stud.scient.pol. Elsebeth Hagen.

Organisation

Instituttet er organiseret med institutbestyrelse og institutleder samt studienævn og studieleder (lektor, ph.d. Jens Hoff).

Ligeledes er der ph.d.-studienævn og ph.d.-studieleder (lektor, ph.d. Hanne Foss Hansen). Fagligt er instituttet opdelt i tre hovedgrupper: Almen og sammenlignende politik, international politik, forvaltning og 3 mindre grupper: Økonomi, sociologi og metode.

Adresse

Rosenborggade 15
1130 København K
Telefon 35 32 33 66
Fax 35 32 33 99
polsci@ifs.ku.dk
www.polsci.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttet blev oprettet i 1965. Instituttet varetager forskning i politik og forvaltning i bred forstand samt undervisning ved statskundskabsstudiet og ved samfundsfagsstudiet, ph.d.-studiet samt undervisning ved Institut for Folkesundhedsvidenskab under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Der var immatrikuleret 31 ph.d.-studerende, heraf 12 eksternt finansierede.

Instituttet har i det forløbne år arbejdet med en række opgaver, formuleret i instituttets udviklingsplan 1998 – 2004, specielt opgaver anført i instituttet udviklingskontrakt 2001 med fakultetet: Som bl.a. 1) Gennemført to pilotprojekter med inddragelse af peer review og bruger paneler til evaluering af metoder til sikring af forskningskvalitet. 2) Styrket samarbejdet på Master- og forskerskoleområdet ved at a) deltage i udvikling af EU-finansierede Baltic Sea Area Studies, b) deltage i omdannelsen af COS til et landsdækkende politologisk forskeruddannelsesnetværk. COS blev placeret på instituttet, der i 2001 har været medinitiativtager til en ansøgning til Forskeruddannelsesrådet om bevilling til oprettelse af en egentlig politologisk forskerskole, c) deltage i planlægningen af en Masteruddannelse i Europæiske Studier og i oprettelsen af et Center for Baltiske Studier. 3) Afholdt en én-dags konference om "Arbejdsmarkedets krav til statskundskabsuddannelserne". 4) Gennemført en undersøgelse af studiemiljøet for studerende med anden etnisk baggrund.

Instituttet har som led i en yderligere professionalisering af dets administration anskaffet et økonomistyrings- og personaleadministrativt system (Admin2) og ansat en institutadministrator. Instituttets SSF-støttede forskningsprojekter: Demokratiprojektet, CORE og Dansk Forvaltningshistorie er indlejret i instituttets kompetencer dels som individuel forskningsaktivitet, dels som projekter, der samler en række af instituttets medarbejderne på tværs af faggrupperne. Bl.a. omkring nye projekter som "Denmark in Europe", "Facing Europe", "European Integration in a global Context", "Hvis Europa? Folkets, Folketingets eller Regeringens", der er under udarbejdelse. En række af instituttets medarbejdere er fortsat engageret i Magtudredningen og 6 medarbejdere er med i det nystartede MODINET-projekt (Medier og demokrati i netværkssamfundet), der er finansieret af forskningsaftalens midler til større tværgående forskergrupper. Oplysninger om faget og forskerprofiler kan også hentes på internettet (www.polsci.ku.dk).

Personaleforhold

Instituttet var pr. 31. december 2001 arbejdsplads for 51 videnskabelige medarbejdere, heraf 10 ph.d.-stipendiater/kandidatstipendiater og 16 teknisk administrative medarbejdere. Hertil kommer 5 videnskabelige medarbejdere på orlov.

VIP

Professor, fil.dr. Gunnar Sjöblom fratrådte pr. 1.2.2001 sin stilling som professor i statskundskab for at overgå til pension.

Lektor, dr.phil. Ib Damgaard Petersen fratrådte pr. 1.8.2001 sin stilling for at overgå til pension.

Lektorat i forvaltning med særlig henblik på international og internationaliseret forvaltning. Der var 1 ansøger og stillingen blev besat pr. 1.12. 2001 med adjunkt Martin Marcussen.

Cand. scient. pol. Lene Bøgh Sørensen blev pr.1.8.2001 ansat som lektorvikar i almen og sammenlignende politik.

TAP

Alice Pultz Olsen blev pr. 15.3.2001 ansat som overassistent i Studieadministrationen.

Lise Borch Christensen blev pr. 1.8.2001 ansat som overassistent i Studieadministrationen.

Cand.scient.adm. Flemming Juelsholt blev pr. 1.8.2001 ansat som institutadministrator.

Cand.mag. Thomas Berg fratrådte pr. 31.12.2001 stillingen som forskningsadministrator.

Forskningsvirksomhed

Instituttets forskningsvirksomhed koncentrerer sig om studiet af politik og forvaltning på både nationalt og internationalt niveau og omfatter kompetencer inden for 1) almen og sammenlignende politik, 2) international politik, 3) forvaltning, 4) økonomi og økonomisk politik, 5) sociologi og sociale forhold samt 6) metodologi. I forskningsplanen, som er revideret i 2001, peges på følgende tre koncentrationsområder: 1.1. Den politiske orden i Danmark under forandring: Stat, demokrati og identitet, 2.1. Europæisk sikkerhed og integration, og 3.1. Den offentlig sektor i opbrud.

For mere detaljerede oplysninger om de enkelte projekter og forskere under nedennævnte forskningsområder henvises til Forskningsplan 2001-2002 samt Årsberetning 2001 (www.polsci.ku.dk).

1. Almen og sammenlignende politik
Forskningen inden for almen og sammenlignende politik angår grundlæggende problemer i studiet af politik, herunder den indflydelse som vælgere, partier, private, kollektive aktører, bureaukratier, massemedier, europæiske institutioner og internationale organer har på parlamentets og regeringens beslutningsprocesser og substantielle politik (policies) (Henrik Bang, Lars Bille, Uffe Jakobsen, Henrik Jensen, Per Mouritsen, Hans Jørgen Nielsen, Ove Kaj Pedersen, Lene Bøgh Sørensen).

1.1. Den politiske orden i Danmark under forandring: Stat, demokrati og identitet
Inden for koncentrationsområdet "Den politiske orden i Danmark under forandring: Stat, demokrati og identitet" lægges særligt vægt på "moderne demokratiproblemer". Disse antages at omfatte a) politikkens medialisering, b) den europæiske integration og de nationale politiske institutioner og politisk identitet, c) politisk teori. Interessen angår såvel magt og indflydelse som styrings- og tilpasningsproblemer. Studierne er både statiske og dynamiske og kan både være lokale, regionale, nationale og internationale. Hovedvægten lægges på det danske politiske system, men dette studeres altid i et komparativt perspektiv.

1.1.2. DemokratiProjekt
I forlængelse af det afsluttede DemokratiProjekt videreføres en række teoretiske og empiriske delprojekter vedrørende det moderne samfunds demokratiproblemer, både inden for allerede etablerede demokratier og i forbindelse med demokratiseringsprocesser (Henrik Bang, Bolette M. Christensen, Carsten Greve, Jens Hoff, Uffe Jakobsen, Hanne Nexø Jensen, Lotte Jensen, Torben Beck Jørgensen, Tim Knudsen, Martin Marcussen, Ove K. Pedersen, Karsten Ronit).

1.2. Magt- og demokrati
Omfatter bl.a. brug af informationsteknologi i offentlige og politiske organisationer og politisk kommunikation (Henrik Bang, Tage Bild, Bolette M. Christensen, Jens Hoff, Uffe Jakobsen, Henrik Jensen, Ove K. Pedersen).

1.3. Politisk teori, partier, parlamentarisk politik, politisk kultur og politisk adfærd
Politisk-økonomisk idédannelse i USA og udvalgte europæiske lande, studier af politiske holdninger og vælgeradfærd, de danske partier og deres medlemmer samt analyse af Folketingets partigrupper (Jens Erik Bartelson, Tage Bild, Lars Bille, Ove K. Pedersen sammen med John L. Campbell, Lis Højgaard, Henrik Jensen, Willy Johannsen, Per Mouritsen, Hans Jørgen Nielsen, Steen Sauerberg, Gunnar Sjöblom, Kirsten Thomsen).

1.4. Interesseorganisationer og politik
Omfatter bl.a. relationerne mellem politisk-administrative institutioner og private aktører på forskellige territoriale niveauer (nationalt, europæisk og globalt) samt arbejdsliv og politik i et lønmodtagerperspektiv (Tage Bild, Bolette M. Christensen, Karsten Ronit).

1.5. Sociale forholds historie, kultur og politik
Vedrører bl.a. politisk terrorisme, nationalisme, politisk massekommunikation samt etnicitet og nationale konflikter i Skandinavien (Willy Johannsen, Steen Sauerberg).

2. International politik
Forskningen inden for international politik spænder fra arbejde med fagets generelle teorier, fagets teorihistorie og videnskabsteori til konkrete studier indenfor en række af den internationale politiks centrale emneområder samt matematisk analyse af internationale konflikter (Jens Bartelson, Birthe Hansen, Lene Hansen, Bertel Heurlin, Peter Viggo Jakobsen, Morten Kelstrup, Henrik Larsen, Ib Damgaard Petersen, Marlene Wind, Anders Wivel, Ole Wæver).

2.1.1. Koncentrationsområdet "Europæisk sikkerhed og integration"
Lægger særlig vægt på at forbinde – de ofte adskilte – studier af europæisk sikkerhed og integration. Forskningen falder inden for tre hovedblokke, a) det organisatoriske aspekt, der omfatter begrebsudvikling, den retlige transformation, og studiet af integrationsteorierne; b) sikkerhed, hvor der lægges særligt vægt på at placere studiet af Europa i en global kontekst og således samtænke udviklingen på flere flere niveauer; c) identitet og institutioner, hvori indgår studiet af national identitet, europæisk identitet og endelig spørgsmålene omkring legitimitet og en europæisk demos (Lene Hansen, Henrik Larsen, Ib Damgaard Petersen, Mikkel Vedby Rasmussen, Steen Sauerberg, Marlene Wind, Anders Wivel, Ole Wæver).

2.1.2. Copenhagen Research Project on European Integration (CORE)
Er et interdisciplinært og interinstitutionelt forskningsprojekt om europæisk integration. I projektet deltager forskere fra jura, økonomi, politologi og historie. Projektet er endeligt afsluttet i 2001. CORE blev ledet af en styringsgruppe med Jean Monnet professor Morten Kelstrup som formand.

2.1.3. The GLOBE Project
Globalization and the American Challenge and Europe omhandler dannelsen af en europæisk sikkerhedsidentitet og Europa som aktør i international politik efter 1989, hvor USA står tilbage som den eneste supermagt og international politisk teori i lyset af globaliseringsteorier (Birthe Hansen; projektleder, Ib Damgaard Petersen, Henrik Larsen, Peter Viggo Jakobsen, Carsten Jensen). Projektet er bevillingsmæssigt afsluttet i 2001 og forventes endeligt afsluttet i 2002.

2.2. Teorier i International Politik
Omfatter på den ene side bidrag til udviklingen af specifikke teorier eller traditioner, som neorealisme, feministisk IP-teori, begrebshistorie, konstruktivisme, integrationsteori og udenrigspolitikteori, og på den anden side arbejde med disciplinen som helhed, videnskabshistorisk, videnskabssociologisk og teorihistorisk (Jens Bartelson, Birthe Hansen, Lene Hansen, Peter Viggo Jakobsen, Henrik Larsen, Mikkel Vedby Rasmussen, Karsten Ronit, Kirsten Thomsen, Marlene Wind, Anders Wivel, Ole Wæver).

2.3. Sikkerhedspolitik og internationale konflikter
Der arbejdes bl.a. med freds- og konfliktforskning, teorien om 'securitization', sikkerhedskompleksteori, krisestyring samt FN's fredsoperationer (Birthe Hansen, Lene Hansen, Peter Viggo Jakobsen, Uffe Jakobsen, Henrik Larsen, Ib Damgaard Petersen, Mikkel Vedby Rasmussen, Ole Wæver).

2.4. Danmarks og andre landes udenrigspolitik
Omfatter bl.a. dansk, tysk og amerikansk udenrigs- og sikkerhedspolitik, regional integration i Sydamerika og Afrika m.s.h. på EU's rolle samt EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik (Birthe Hansen, Lene Hansen, Peter Viggo Jakobsen, Henrik Larsen, Ib Damgaard Petersen, Mikkel Vedby Rasmussen, Anders Wivel, Ole Wæver).

3. Forvaltning
Forskningen inden for Forvaltning angår grundproblemer i studiet af forvaltning, herunder international forvaltning samt sundhedspolitik, -forvaltning og organisation (Carsten Greve, Hanne Foss Hansen, Jens Hoff, Hanne Nexø Jensen, Lotte Jensen, Torben Beck Jørgensen, Tim Knudsen, Martin Marcussen, Karsten Ronit, Karsten Vrangbæk).

3.1. Koncentrationsområdet
Offentlig sektor i opbrud omhandler en række centrale emner om den offentlige forvaltning i fortid og nutid ud fra et politologisk og organisatorisk perspektiv. Fælles for emnerne er opbrud i den offentlige sektors organisering og grænser. Der skelnes mellem tre typer af opbrud: Mellem det internationale og det nationalstatslige. Mellem politik og administration. Mellem offentligt og privat. På tværs af disse opbrud fokuseres på forvaltningspolitik, offentlige værdier, historisk institutionalisering og offentlige organisationer som komplekse organisationer forankret i policy netværk. Der foregår også forskning i forvaltningshistorie med henblik på en mere præcis beskrivelse og analyse af den offentlige sektor og dens forandringer i fortiden (Jens Brøsted, Carsten Greve, Hanne Foss Hansen, Hanne Foss Hansen og Anja Hansen, Hanne Nexø Jensen, Lotte Jensen og John Wanna, Griffith University, Lotte Jensen sammen med forskere fra Roskilde Universitetscenter, Torben Beck Jørgensen, Martin Marcussen, Ove K. Pedersen sammen med Per Lægreid og Bengt Jacobsson, Karsten Ronit, Tim Knudsen).

3.1.1. Magtudredningen
Er sat i gang på foranledning af Folketinget og har til formål at analysere det danske folkestyres situation ved overgangen til det 21. århundrede. Projektet er tværdisciplinært (almen og sammenlignende politik og forvaltning) Torben Beck Jørgensen indgår i forskningsledelsen.

Delprojekter under Magtudredningen (Henrik Bang, Lars Bille, Carsten Greve, Henrik Jensen, Tim Knudsen, Martin Marcussen, Camilla Palmhøj Nielsen, Hans Jørgen Nielsen, Karsten Ronit, Karsten Vrangbæk, Torben Beck Jørgensen, Gitte Lindermann og Camilla Palmhøj Nielsen, Jens Hoff, Torben Beck Jørgensen og Kurt Klaudi Klausen, Torben Beck Jørgensen og Karsten Vrangbæk).

3.2. Køn, organisation og sociale forhold
Området fokuserer bl.a. på forholdet mellem arbejdsliv og familieliv, forvaltning i et kønsperspektiv (Lis Højgaard, Hanne Nexø Jensen).

3.2.1. Køn i den akademiske organisation er et tværdisciplinært forskningsprojekt under ledelse af Lis Højgaard sammen med Charlotte Bloch, Sociologisk Institut. Projektet analyserer baggrunden for kønsskævheden i uddannelse og forskning (Lis Højgaard, Hanne Nexø Jensen).

4. Økonomi og økonomisk politik
Området er koncentreret omkring økonomisk teori og økonomisk historie, økonomisk politik og arbejdsmarkedspolitik (Niels-Henrik Topp, Per Kongshøj Madsen).

4.1. EXSPRO: Social Exclusion and Social Protection – the Future Role for the EU
Et internationalt EU-finansieret forskningsprojekt, der fokuserer på den vedvarende sociale udstødning som følge af et fortsat stort arbejdsløshedsproblem i hele Europa (Per Kongshøj Madsen).

5. Sociologi og sociale forhold
Focuserer på områderne "Familie, identitet og medborgerskab" samt "Familien under forandring" (Kirsten Thomsen).

6. Metode
Omhandler bl.a. kvalitative- og kvantitative metoder, evaluerings- og analysemodeller, videnskabsteori, politisk teori og idéhistorie (Merete Watt Boolsen, Bolette M. Christensen, Per Mouritsen, Ole Wæver og Lene Hansen).

Andre ph.d.-projekter
Anders Berg-Sørensen: Paradiso – Diaspora. Reframing the Question of Religion in Politics.

Henrik Breitenbauch: IR Theory in France. An institutional historial analysis of the IR-discipline in France, its predispositions and present configuration.

Anders Esmark: Transnationalisering af forvaltningen.

Tina Goldberg: Kvalitativ analyse af politisk karisma.

David Grønbæk: Dansk forskningspolitik i internationalt perspektiv: Fra selvforvaltning til statsstyring?

Karl Joakim Gundel: Humanitarian assistance in complex political emergensies in Africa.

Ulla Højmark Jensen: De unge og demokratiet – politisk kultur i et generationsperspektiv.

Helle Johansen: Growth, Competitive Position & Employment in the EU.

Katja Sander Johannsen: Regulering af det liberaliserede elmarked – et komparativt studie af uafhængige reguleringsmyndigheder på el-området.

Isil Kazan: Regionalisering af sikkerhed og sikkerhedsgørelse af regioner.

Carsten Bagge Laustsen: The Power of the Performative. Identity, Security and International Relations.

Karl Löfgren: ICT and political parties.

Helle Malmvig: Is the sovereign State about to change?

Janus Mortensen: Vestens sikkerhedsidentitet i de senmoderne risikosamfund.

Jesper Myrup: Politik og demokrati fra neden – en åbning af det politiske felt.

Jon Jay Neufeld: Political Participation and Identity among etnic minorities in Denmark.

Flemming J. Nielsen: Teori og metode i socialt arbejde med børn og unge.

Henriette B. Nielsen: En kortlægning af magtstrukturer i det danske folketing – ændringer i disse strukturer set i lyset af en række variabler.

Tore V. Olsen: Konstitutionalisme i EU – kan de demokratiske retsstatsprincipper overleve?

Karina Pedersen: Danish Party Members.

Lene Holm Pedersen: Energi- og miljøregulering af store virksomheder.

Majken Houborg Pedersen: Social Governance in the European Union.

Tina B. Pipa: Conceptual History – a theoretic-analytical perspective as basis for an analysis of the concept of politics in Denmark from 1945 until today.

Helle Poulsen: Promoting Gender Equality in Development Cooperation: Gender Mainstreaming as Strategy.

Karen Marie Roesdahl: Det militære instruments rolle i europæisk krisestyring, herunder interaktionen med det civile instrument.

Bent Thaarup: Den statslige overtagelse af selskabsligningen.

Anders Wivel: Explaining the integration and non-integration of small European states.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Lektor Merete Watt Boolsen har deltaget i 1 ph.d.-bedømmelsesudvalg på Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Lektor Hanne Nexø Jensen har deltaget i 1 bedømmelsesudvalg vedr. en doktorafhandling på Linköpings Universitet.

Lektor Jens Hoff har deltaget i 1 ph.d.-bedømmelsesudvalg på RUC.

Lektor Per Kongshøj Madsen har deltaget i 2 ph.d.-bedømmelsesudvalg på AUC.

Professor Ove Kaj Pedersen har deltaget i 3 ph.d.-bedømmelsesudvalg på Handelshøjskolen i København.

Professor Ole Wæver har været formand for bedømmelsesudvalg for ansættelse af forskningschef på Dansk Udenrigspolitisk Institut (DUPI) og deltaget i en lektorbedømmelse for Södertörns Högskola (Sverige).

Tillidshverv

Instituttets medarbejdere bestrider en lang række tillidshverv, som det vil være for omfattende at omtale her. Se Årsberetning 2001 (www.polsci.ku.dk).

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttets medarbejdere driver det ikke-kommercielle forlag "Politiske Studier", som primært publicerer instituttets forskning. Ib Damgaard Petersen er ansvarlig for forlaget. Instituttet udgiver desuden en årlig "Forskningsplan" samt følgende skriftserier: Arbejdspapirserie (AP, gul serie), Undervisningsserie (US, rosa serie), Specialeserie (SS, lysegrøn serie) og en ph.d.-serie. Der arbejdes løbende med udviklingen af disse serier. Studienævnet udgiver informations- og debatbladet "Statskundskab Kontakt", der udkommer en gang om måneden og tidsskriftet "Politologiske Studier", som udkommer kvartalsvis. Publikationerne kan fås ved henvendelse i instituttets reception (Kvikskranken) samt for "Politiske Studiers" vedkommende på www.politologiske.dk.

Instituttet publicerer en dansk og engelsksproget hjemmeside på internettet (www.polsci.ku.dk). Her findes information om instituttets forsknings- og uddannelsesaktiviteter og praktiske oplysninger til brug for danske og udenlandske forskere og studerende. Hjemmesiden udbygges løbende til et centralt redskab for instituttets interne og eksterne kommunikation.

Redaktionelle hverv

Instituttets medarbejdere bestrider en lang række redaktionelle hverv, som det vil være for omfattende at omtale her. Se Årsberetning 2001 (www.polsci.ku.dk).

Konferencer

8th Annual Conference on IPSA's Research Committee #49.

The Political Economy of Democracy. Citizenship in an age of globalisation. Transforming communities and identities. August 23 – 25 2001 in Copenhagen. Ved lektor Uffe Jakobsen.

Årskonference: Køn i den akademiske organisation den 31. maj 2001 ved lektor Lis Højgaard.

Kvalitet i forskningen: Peer-panel diskussion, 13. – 14. november 2001 i København ved professor Ove K. Pedersen.

Kvalitet i forskningen: Bruger-panel diskussion, 4. december 2001 i København ved professor Ove K. Pedersen.

Arbejdsmarkedets krav til statskundskabsuddannelserne: Medarbejderårskonference med aftagerpanel, 5. oktober 2001 ved institutleder Kirsten Thomsen og professor Tim Knudsen.

The State in/of Globalization: Under ledelse af ph.d.-stipendiat Helle Malmvig og adjunkt Anders Wivel, 23. – 24. marts 2001 i København.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Center for Offentlig Organisation og Styring (COS)

Instituttet samarbejder med Handelshøjskolen i København, Roskilde Universitetscenter, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet, Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut og Danmarks Forvaltningshøjskole i Center for Offentlig Organisation og Styring (COS), og hovedformålet er et landsdækkende samarbejde om forskeruddannelse inden for det politologiske område. COS-netværket indgår endvidere i et nordisk netværk, hvori der også har været gennemført konferencer og seminarer. Institutleder Kirsten Thomsen repræsenterede i 2001 instituttet i COS's bestyrelse.

Baltic Sea Area Studies

Forsknings- og forskeruddannelsesnetværk, finansieret af EU-bevilling via Humboldt Universität, Berlin.(Uffe Jakobsen).

Forskeruddannelsessamarbejde med Potsdam Universitetet

(Tyskland) og Erasmus Universitetet (Holland).

Gæsteforskere

Følgende forskere har opholdt sig ved instituttet mere end en måned:

Associate Professor, ph.d. Cathie Jo Martin, Boston University (1.1.2001 – 31.8.2001).

Research Fellow Damon C. Morris, New York City University (1.9.2001 – 31.12.2001).

Research Fellov Carsten Schymik, Humboldt Universität, Berlin (april 2001).

Kortere besøg af:

Professor James G. March, Standford University, Californien, USA.

Instituttets adjungerede professorer

Rod Rhodes, professor, University of Newcastle, England.
John Campbell, professor, Dartmouth College, USA.
Joseph Weiler, professor, Harvard Law School, USA.
Professor John A. Hall, professor, McGill University, Montreal, Canada.

Forskningsophold i udlandet

Anders Berg-Sørensen; ph.d.-studerende. Visiting student ved The John Hopkins University, Baltimore, USA (forår 2001) og visiting fellow, Institut für Philosophie, Johan Wolfgang Goethe-Universität, Frankfurt am Main (vinter 2001 – 2002).

Karina Pedersen; ph.d.-studerende. Visiting student ved The John Hopkins University, Baltimore, USA (forår 2001).

Majken Houborg Pedersen; ph.d.-studerende. Visiting student ved Goldsmiths College, University of London, England (forår 2001).

Helle Poulsen; ph.d.-studerende. Feltarbejde i Indonesien og Philipinerne (efterår 2001).

Jesper Myrup; ph.d.-studerende. Visiting student ved Berkeley University, USA (efterår 2001).

Hanne Nexø Jensen; lektor. Gæsteforsker ved University of Sydney, Australien (forår 2001).

Ove K. Pedersen; professor. Gæsteforsker ved Dartmouth College, N.H. USA (forår 2001).

Institutleder Kirsten Thomsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	34,78	5,99	40,77
STIP	9,23	1,11	10,34
TAP	18,75	2,82	21,57
Total	*62,76*	*9,92*	*72,68*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3855	1799	5655
Anskaffelser	857	60	917
Total	*4713*	*1859*	*6572*

Stab

VIP Internt finansieret

Bang, Henrik Paul; lektor.
Bartelson, Jens Erik; professor.
Bild, Tage Nørrelund; lektor.
Bille, Lars Christian; lektor.
Boolsen, Merete Watt; lektor.
Christensen, Bolette Møller; lektor.
Dalsgård, Anne Line; forskningsass.
Ditlevsen, Morten Dalager; amanuensis.
Esmark, Anders; forskningsass.
Greve, Carsten; lektor.
Hansen, Birthe; lektor.
Hansen, Hanne Foss; lektor.
Hansen, Lene; lektor.
Hoff, Jens Villiam; lektor.
Jakobsen, Peter Viggo; lektor.
Jakobsen, Uffe; lektor.
Jensen, Hanne Nexø; lektor.
Jensen, Henrik Skildal; lektor.
Jensen, Liselotte Skovgaard; lektor.
Jensen, Ulla Højmark; forskningsass.
Johannsen, Willy; lektor.
Jørgensen, Torben Beck; professor.
Knudsen, Tim Frydshou; professor.
Larsen, Henrik; lektor.
Madsen, Per Henrik Kongshøj; lektor.
Malmvig, Helle Elisabeth; forskningsass.
Marcussen, Martin Osvald; lektor.
Mouritsen, Per; adjunkt.
Nielsen, Hans Jørgen; lektor.
Nielsen, Lis Højgaard; lektor.
Pedersen, Ove Kaj; professor.
Petersen, Ib Damgaard; lektor.
Pipa, Tina Buchtrup; forskningsass.
Rasmussen, Mikkel Vedby; forskningsadj.
Ronit, Karsten; lektor.
Sauerberg, Steen; lektor.
Sjøblom, Bengt Gunnar Olof; professor.
Sørensen, Lene Bøgh; lektorvikar.
Thomsen, Agnes Kirsten; lektor.
Topp, Niels-Henrik; lektor.
Vrangbæk, Karsten; adjunkt.
Wind, Marlene; lektor.
Wivel, Anders; adjunkt.
Wæver, Ole; professor.

VIP Eksternt finansieret

Brøsted, Jens; forskningslektor.
Egeland, Cathrine; forskningsass.
Lindermann, Gitte; forskningsass.
Martin, Cathie Jo; gæsteprofessor.
Munch-Madsen, Peter; forskningsass.
Nielsen, Camilla Palmhøj; forskningsass.
Roederer-Rynning, Cristilla; adjunkt.
Tassinari, Fabrizio; forskningsass.
Zolkos, Magdalena Agnieszka; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Berg-Sørensen, Anders; kand.stip.
Breitenbauch, Henrik Østergaard; ph.d.-studerende.
Goldberg, Tina; ph.d.-studerende.
Laustsen, Carsten Bagge; ph.d.-studerende.
Mortensen, Janus; kand.stip.
Myrup, Jesper; ph.d.-studerende.
Neufeld, Jon Jay; ph.d.-studerende.
Olsen, Tore Vincents; ph.d.-studerende.
Pedersen, Karina; ph.d.-studerende.
Pedersen, Majken Houborg; ph.d.-studerende.
Poulsen, Helle; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Jacqueson, Catherine; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Grønbæk, David Jens Von Haller: Mellem politik og videnskab: Reform af det danske forskningssystem 1994-1997.

Jensen, Ulla Højmark: Man kan være sig selv – teoretisk og empirisk belysning af unges politiske univers.

Johansen, Helle: Exploring the Colour of the Beast. Competing Models of Capitalism in the EU.

Löfgren, Karl Mats: Political Parties and Democracy in the information Age – The Case of Denmark and Sweden.

Rasmussen, Mikkel Vedby: A Time for Peace.

Wivel, Anders: The Integration Spiral. International Security and European Integration 1945-1999.

Fondsbevillinger

Danske Gymnastik- og Idrætesforeninger (DGI)

– Idrættens kulturelle politik (Martin Munk) kr. 35.000.

Den Danske Magtudredning

– Danske Institutionelle Særtræk (Tim Knudsen) kr. 164.500.
– Informations- og kommunikationsteknologi og demokrati (Jens Hoff) kr. 106.300.
– Territorial dynamik (Torben Beck Jørgensen) kr. 120.000.

NorFa

– Integration og geopolitik (Morten Kelstrup) kr. 115.500.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd

– Reforming the cap (Christilla Roederer-Rynning) kr. 1.069.400.

Publikationer

Bagge Laustsen C.: Anmeldelse af Elizabeth Wright and Edmond Wright: The Zizek Reader. Dansk Sociologi årg. 12, nr. 1, s. 104-105, 2001.

Bagge Laustsen C.: Jeg kæmper, altså er jeg – om Slavoj Zizeks revolutionære cartesianisme. Grus årg. 21, nr. 62, s. 5-21, 2000.

Bagge Laustsen C.: Anmeldelse af Bernard J. Bergen: The Banality of Evil. Hannah Arendt and the "Final Solution". Politica årg. 33, nr. 1, s. 109-112, 2001.

Bagge Laustsen C.: Nazismens normalitet – en analyse af nationalsocialismens politiske semantik. 22 s. www.diskurs.dk 2001.

Bagge Laustsen C.: Ideologiske fantasmer – Politisk filosofi med Jacques Lacan og Slavoj Zizek. 27 s. www.diskurs.dk 2001.

Bagge Laustsen C.: Anmeldelse af Slavoj Zizek: Did Somebody Say Totalitarianism? Five Interventions in the (Mis) Use of a Notion. Politica årg. 33, nr. 4, s. 461-462, 2001.

Bagge Laustsen C.: Anmeldelse af Mark Juegensmeyer: Terror in the Mind of God. The Global Rise of Religious Violence. Dansk Sociologi årg. 12, nr. 4, s. 88-91, 2001.

Bagge Laustsen C., Wæver O.: Religion forsvaret. Hellige objekter for sikkerhedspolitik. i: Samfundsvidenskablige syn på det religiøse s. 151-174, Lisbet Christoffersen (red.), DJØF, København 2001.

Bartelson J.: Gästfrihetens vilkor. Politologiske Studier årg. 4, nr. 2, s. 15-19, 2001.

Bartelson J.: Unpacking the Concept of Civil Society. Shiso no. 924, s. 35-55, 2001.

Bartelson J.: The Critique of the state. 211 s. Cambridge University Press, Cambridge 2001.

Berg-Sørensen A.: Etik på dagsordenen? Demokratisk ansvar og etik. i: Offentlig ledelse og styring til debat s. 135-153, Carsten Greve (red.), DJØF, København 2001.

Berg-Sørensen A. (red.): Etik til debat. Værdier og etik i den offentlige forvaltning. 184 s. DJØF, København 2001.

Berg-Sørensen A.: Etik til debat. Værdier og etik i den offentlige forvaltning. i: s. 1-12, Anders Berg-Sørensen (red.), DJØF, København 2001.

Berg-Sørensen A.: Den etiske afgørelse. Ombudsmanden og god forvaltningsskik. i: Etik til debat. Værdier og etik i den offentlige forvaltning s. 131-153, Anders Berg-Sørensen (red.), DJØF, København 2001.

Berg-Sørensen A.: Religionsfrihed – gæstfrihed? Etik, politik og religiøsitet i mødet med den anden. i: Samfundsvidenskabelige syn på det religiøse s. 7-21, Lisbet Christoffersen (red.), DJØF, København 2001.

Bille L.: Denmark. European Journal of Political Research. Special Issue: Political Data Yearbook vol. 38, no 3-4, s. 366-373, 2001.

Bille L.: Partier og interesseorganisationerne i Danmark. i: Partier och interesseorganisationer i Norden s. 29-77, Jan Sundberg (red.), Nordisk Ministerråd, København 2001.

Bille L.: Democratizing a Democratic Procedure: Myth or Reality? Candidate Selection in Western European Parties, 1960-1990. Party Politics vol. 7, no. 3, s. 363-380, 2000.

Bille L.: Denmark. European Journal of Political Research vol. 36, no. 3-4, s. 371-381, 2000.

Bille L.: Politisk kronik 2. halvår 2000. Økonomi & Politik årg. 74, nr. 1, s. 45-58, 2001.

Bille L.: Uafhængige, De. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19 s. 435, Gyldendal, København 2001.

Bille L.: Totalitært parti. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19 s. 191, Gyldendal, København 2001.

Bille L.: Fra valgkamp til valgkamp. Dansk partipolitik 1998-2001. 151 s. DJØF, København 2001.

Bille L.: Factsheet Denmark. The political System. 4 s. Copenhagen 2001.

Boolsen M.W.: Familiemønstre på film – fra Olsenbanden til An American Family. Politologiske Studier årg. 4, nr. 3, s. 54-59, 2001.

Christensen B.M.: Mellem netværksstyre & netværkskultur. Arbejdspapir 2001/6. 49 s. København, Institut for Statskundskab 2001.

Christensen B.M.: From Social Movement to Network Culture. Collective Empowerment and Locality. i: Alternative Futures and Popular Protest s. 14, Colin Barker & Mike Tyldesley (eds.), Manchester Metropolitan University, Manchester 2001.

Damgaard Petersen I.: The Invisible Continent. Political and Economic Integration in Latin America with Particular Emphasis on Mercosur. 125 s. Forlaget Politiske Studier, København 2001.

Foss Hansen H.: Kvalitetsudvikling i spændingsfeltet mellem faglighed og politik: metoder, erfaringer og udfordringer. i: Norgesnettkonferansen 2001: Kvalitet i høgre utdanning s. 23-35, Norgesnettrådet, Oslo 2001.

Foss Hansen H.: Rejsende praksis: Hvilke forhold påvirker udviklingen af evalueringspraksis på forskellige politikområder. i: Tendenser i evaluering s. 109-129, Peter Dahler-Larsen & Hanne Kathrine Krogstrup (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 2001.

Foss Hansen H.: Evaluering i Danmark. i: Offentlig ledelse og styring i bevægelse s. 155-176, Carsten Greve (red.), DJØF, København 2001.
Foss Hansen H.: Forskellige former for evaluering. AKF Nyt Juni, nr. 2, s. 4-8, 2001.
Foss Hansen H., Ståhlberg K.: Unikt komparativt. Forskningsprogrammet Norden og Europa. Humaniora årg. 16, nr. 2, s. 20-22, 2001.
Foss Hansen H.: Indsigt og udsyn. Anmeldelse af Jens Rostrup-Nielsen: 3. række midt for. Økonomi & Politik årg. 74, nr. 4, s. 88-89, 2001.
Foss Hansen H.: Forskningspolitik i videnskabsfundet. Styrker og svagheder i Forskningskommissionens betænkningen. Samfundsøkonomen nr. 8, s. 11-18, 2001.
Foss Hansen H.: Evaluering: Teori og praksis i designprocessen. Nordiske Organisasjonsstudier vol. 3, nr. 3, s. 43-62, 2001.
Foss Hansen H., et al.: Evalueringernes fremtid – fremtidens evalueringer. i: Tendenser i evaluering s. 260-270, Peter Dahler-Larsen & Hanne Kathrine Krogstrup (red.), Odense Universitets Forlag, Odense 2001.
Foss Hansen H., Ståhlberg K.: Stort potentiale for komparativ programforskning i Norden. Forskningspolitikk vol. 12, nr. 4, s. 2, 2001.
Foss Hansen H., et al.: Knutepunktfunksjoner: Funksjon eller symbol? Evalueringsrapport utarbejdet af Knutepunktkomiteen. 122 s. Norgesnettrådet, Oslo 2001.
Greve C.: Introduktion til offentlig ledelse og styring i bevægelse. i: Offentlig ledelse og styring i bevægelse s. 1-8, Carsten Greve (red.), DJØF, København 2001.
Greve C.: New Avenues for Contracting Out and Implications for a Theoretical Framework. Public Performance and Management Review vol 24, no. 3, s. 270-284, 2001.
Greve C. (red.): Offentlig ledelse og styring i bevægelse. 178 s. DJØF, København 2001.
Greve C.: Management of Telecommunications Service Provision. An analysis of the Tele Denmark Company 1990-8. Public Management Review vol. 3, no. 1, s. 35-52, 2001.
Greve C., Ejersbo N.: Den offentlige sektor på kontrakt: temaer, erfaringer og udfordringer. i: Modernisering av offentlig sektor. New Public Management i praksis s. 185-200, Tor Busch et al. (red.), Universitetsforlaget, Oslo 2001.
Greve C., Ejersbo N.: Contractualisation and Parliament: The Case of Denmark. i: Managing Parliaments in the 21 st Century s. 155-171, Peter Falconer et al. (eds.), IOS Press, Amsterdam 2001.
Grønbæk D.: Mellem politik og videnskab. Reform af det danske forskningssystem 1994-1997. 329 s. Institut for Statskundskab, København 2001.
Hansen B.: Anmeldelse af Peter Seeberg: Migration og det moderne Mellemøsten og anmeldelse af Michael Irving Jensen & Andreas Laursen: Arafats Palæstina. Økonomi & Politik årg. 73, nr. 4, s. 72-74, 2000.
Hansen B.: Kosmopolisme og globalisering. Politologiske Studier årg. 4, nr. 2, s. 98-104, 2001.
Hansen B.: Nye våben i syd. 148 s. DUPI, København 2001.
Hansen B.: Terrorisme – Information og kilder. Fokus 2001/4. 41 s. DUPI, København 2001.
Hansen B.: Terrorisme – de utilfredse og den ny verdensorden. 159 s. Lindhart & Ringhof, København 2001.
Hansen L.: Gender, Nation, Rape: Bosnia and the construction of security. International Feminist Journal of Politics vol. 3, no. 1, s. 55-75, 2001.
Hansen L.: Historie, identitet og det danske europadilemma. Den jyske historiker nr. 93, s. 113-131, 2001.
Hansen L.: Sustaining sovereignty: the Danish approach to Europe. i: European Integration and National Identity: The Challenge of the Nordic States s. 50-87, Lene Hansen & Ole Wæver (eds.), Routledge, London 2001.
Hansen L.: Introduction. i: European Integration and National Identity: The Challence of the Nordic States s. 1-19, Lene Hansen & Ole Wæver (eds.), Routledge, London 2001.
Hansen L.: Conclution. i: European Integration and National Identity: The Challenge of the Nordic States s. 214-225, Lene Hansen & Ole Wæver (eds.), Routledge, London 2001.
Hansen L., Wæver O. (eds.): European Integration and National Identity: The Challangeof the Nordic States. 232 s. Routledge, London 2001.
Hansen L.: Feminism in the Fascist Utopia: Gender, Citizenship and World Order in Starship Troopers. International Feminist Journal of Politics vol. 3, no. 2, s. 275-283, 2001.
Hansen L.: Internettets sikkerhedspolitik: Legimitet og institutionel identitet i en virtuel tidsalder. Politologiske Studier årg. 4, nr. 4, s. 58-65, 2001.
Hoff J.V., Bang H., Hauxner K.: Bydelsrådene i København. En synkende skude lastet med nærdemokratiske udfordringer. COS rapport 2001/1. 79 s. Center for Offentlig Organisation og Styring, København 2001.
Hoff J.V., Löfgren K.: Duplik. Samfundsøkonomen Februar, nr. 1, s. 35-35, 2001.
Hoff J.V., Löfgren K.: Hvor står dansk IT-forvaltningsforskning? Samfundsøkonomen Februar, nr. 1, s. 31-33, 2001.
Hoff J.V., Goul Andersen J.: Democracy and Citizenship in Scandinavia. 308 s. Palgrave, Hampshire & New York 2001.
Hoff J.V.: Politisk indflydelse i netværkssamfundet. i: Konference om demokrati, magt og rettigheder i et multietnisk samfund. Konferencerapport 26. marts 2001 s. 94-95, Nævnet for Etnisk Ligestilling (udg.), Schultz Grafisk, København 2001.
Hoff J.V.: Folketingsmedlemmer i informationssamfundet. Politologiske Studier årg. 4, nr. 4, s. 24-35, 2001.
Hoff J.V., Demirtas M.: Kvalifikationer og det multikulturelle samfund. Socialpolitik nr. 6, s. 28-30, 2001.
Højgaard L.: At komme til magten – magt, køn og kønnede aktører i det politiske felt. Dansk Sociologi årg. 12, nr. 4, s. 23-45, 2001.
Højgaard L.: Mimi Stilling Jacobsen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 190-191, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinanta, København 2001.
Højgaard L.: Marianne Jelved. i: Dansk kvinde biografisk leksikon, bd. 2 s. 184-185, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Højgaard L.: Fathers and Mothers – Dilemmas of the Work/Life Balance. A Comparative Study of 4 European Countries. Danish Litterature Review. i: Interrim Report EU: DG Employment and Social Affairs s. 115-153, Trinity College, University of Dublin, Dublin 2001.
Højmark Jensen U.: Man skal være sig selv – teoretisk og empirisk belysning af unges politiske univers. 423 s. Institut for Statskundskab, København 2001.

Jakobsen P.V.: Review of Barbara T. Walter and Jack Snyder (eds.): Civil Wars, Insecurity and Intervention. International Affairs vol. 77, no. 1, s. 186-187, 2001.
Jakobsen P.V.: FN's fredsoperationer i Afrika i dag og i morgen. Militært Tidsskrift årg. 130, nr. 2, s. 75-97, 2001.
Jakobsen P.V.: Peace Operations After The Cold War: Changes, Challenges and Consequences – Constructing a Blueprint for New (Nordic) Model. Arbejdspapir 2001/13. 40 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Jakobsen P.V.: Operation Bøllebank. Politologiske Studier vol. 4, nr. 4, s. 92-95, 2001.
Jakobsen P.V.: Review of Tim Ripley: Operation Deliberate Force. The UN and NATO Campaign in Bosnia 1995. International Peacekeeping vol. 8, no. 4, s. 165-166, 2001.
Jakobsen U.: Transition from communist rule: The problem of a "triple transition" to political democracy, market economy and nation state. i: Approaching a new millenium: Lessons from the past – Prospects for the future s. 6, Daniel Appollon et al. (eds.), University of Bergen, Bergen 2001.
Jakobsen U.: The concept of democracy and forms of struggle for a non- capitalist democratic social order. i: Internation Political Science Association: XVIII World Congress s. 1-26, IPSA Secretariat, Dublin 2000.
Jakobsen U.: Democratisation in the Baltic Sea Region – a Conceptual view. i: The Baltic Sea Region: Towards Sustainability s. 8-15, Galina Parfenova & Svetlana Martyniuk (eds.), BUP-Center, Berlarns, Minsk 2001.
Jensen H.S.: Rødt, gult eller grønt. i: Årsberetning 2000 fra Forskningsforum, forskningsrådene og Forskeruddannelsesrådet s. 54-55, Forskningsstyrelsen 2001.
Jensen L.: Denmark. The Island Culture. i: The Changing World of Top Officials. Mandarins or Vallets? s. 72-111, R. Rohdes & P. Weller (eds.), Open University Press, Buckingham 2001.
Jensen L.: Etik, kultur og værdier i finansministeriet. i: Etik til debat s. 81-104, Anders Berg-Sørensen (red.), DJØF, København 2001.
Johannsen W.: Clara Black. i: Dansk kvinde biografisk leksikon, bd. 1 s. 164, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2000.
Johannsen W.: Karen Johnsen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 237-238, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Johannsen W.: Elisa Ussing. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 3 s. 502-503, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Johansen H.: Exploring the Colour of the Beast: Competing Models of Capitalism in the EU. 330 s. Institute of Political Science, Copenhagen 2001.
Jørgensen T.B., Bozeman B.: Public Values Lost? Comparing Cases on Contracting Out from Denmark and The United States. Arbejdspapir 2000/8. 29 s. Institut for Statskundskab, København 2000.
Jørgensen T.B., Foss Hansen H.: Scener fra et arbejdsliv: En hyldest til Preben Mangeord. i: Teori & praksis. Skandinaviske perspektiver på ledelse og økonomistyring s. 17-25, Sten Jönsson & Bøje Larsen (red.), DJØF, København 2001.
Jørgensen T.B., Mourizen P.E.: Udgiftspolitik og budgetlægning. 2. udg. 222 s. Systime, Århus 2001.
Knudsen T.: Politologens forord. i: De menneskelige samfundsudvikling: En kritisk indtroduktion til historisk sociologi s. 7-12, Jacob Alsted, Roskilde Universitets Forlag, København 2001.
Knudsen T.: Undervisningsministeriet – Fra klientministerium til public Management. i: Voksenuddannelse under forandring s. 33-48, Jørgen Gleerup (red.), Gads Forlag, København 2001.
Knudsen T.: Da demokrati blev til folkestyre – dansk demokratihistorie I. 175 s. Akademisk Forlag, København 2001.
Knudsen T.: Statsrevisorerne idag. i: Statsrevisorerne 150 år s. 130-178, Kirsten Brandt & Hanne Rasmussen (red.), Schultz, København 2001.
Knudsen T., Grønnegård Christensen J.: Political Science, Public Administration and the Danish Civil Service Profession. 12 s. Århus, Institut for Statskundskab 2001.
Knudsen T.: Inge Refslund Thomsen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 168-69, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Knudsen T.: Inge Thygesen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 459-460, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Knudsen T.: Anette Vedel. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 532-533, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Knudsen T.: Agnete Vöhtz. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 623-624, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Knudsen T.: Velfærdsstat. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 70, Gyldendal, København 2001.
Larsen H.: Nice. ESDP siden Nice og det danske forsvarsforbehold. Militært Tidsskrift årg. 130, nr. 5, s. 438-451, 2001.
Larsen H.: The EU: A Global Military Actor? Arbejdspapir 2001/16. 25 s. Institut for Statskundskab 2001.
Löfgren K.: Political Parties and Democracy in the Information Age. The Cases of Denmark and Sweden. 213 s. Institute of Political Science, Copenhagen 2001.
Madsen P.K., Compston H.: Conceptual innovation and public policy: Unemployment and paid leave schemes in Denmark. Journal of European Social Policy vol. 11, no. 2, s. 117-132, 2001.
Madsen P.K.: Anmeldelse af Klavs Lindeneg: Frihed, lighed og effektivitet. Økonomi & Politik årg. 74, nr. 1, s. 61-62, 2001.
Madsen P.K.: Social Exclusion and Social Protection in the European Union: Policy Issues and Proposals for the Future Role of the Eu. 42 s. South Bank University, European Institute, London 2001.
Madsen P.K.: Review of Duncam Gallie & Serge Paugam (eds.): Welfare Regimes and Experience of Unemployment in Europe. Arbejdsliv årg. 3, nr. 1, s. 99-103, 2001.
Madsen P.K.: Labour Shortages and Skills Gaps in Denmark. European Employment Observatory Review Spring, s. 54-60, 2001.
Madsen P.K., Munch-Madsen P.: European Employment Policy and National policy Regimes. i: Social Exclution and European Policy s. 255-276, Mayes, D.G et al. (eds.), Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham 2001.
Madsen P.K., Munch-Madsen P., Langhoff-Roos K.: All Hands on Deck! – Fighting Social Exclution in Denmark. i: Social Exclution and European Policy s. 124-

151, Mayers, D.G. et al. (eds.), Edward Elgar Publishing Limited, Cheltenham 2001.
Malmvig H.E.: Review of Riika Kuusisto: Western Definitions of War in the Gulf and in Bosnia. Cooperation & Conflict vol. 36, no. 1, s. 135-143, 2001.
Malmvig H.E.: The Reproduction of Sovereignties: Between man and state during practices of intervention. Cooperation & Conflict vol. 36, no. 3, s. 251-272, 2001.
Marcussen M., Zølner M.: Etikkens internationalisering og den lokale tilpasning: OECD og franske forvaltningsværdier. i: Etik til debat – Værdier og etik i den offentlige forvaltning s. 155-182, Anders Berg-Sørensen (red.), DJØF, København 2001.
Marcussen M.: The Danish EMU Referendum 2000: Business as Usual. Government and Opposition vol. 36, no. 3, s. 379-402, 2001.
Marcussen M.: Dänemark. i: Handbuch der Aussenpolitik – von Afghanistan bis Zypern s. 48-52, Jürgen Bellers et al. (hrsg.), R. Oldenburg Verlag, München 2001.
Marcussen M.: Constructing Europe? The Evolution of Nation-State Identities. i: The Social Construction of Europe s. 101-120, Thomas Christiansen et al. (eds.), Sage Publications, London 2001.
Marcussen M.: Multilateral Surveillance and the OECD: Playing the Idea- Game. Arbejdspapir 2001/11. 25 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Marcussen M., Zølner M.: Monetarism and the Masses: Denmark and Economic Integration in Europe. Arbejdspapir 2001/12. 30 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Marcussen M.: Anmeldelse af Peter Nedergaard: Organiseringen af den Europæiske Union. Nordisk Administrativt Tidsskrift årg. 82, nr. 1, s. 104-106, 2001.
Mouritsen P.: What's the Civil in Civil Society? Robert Putnam's Italian Republicanism. EUI working paper 2001/4. 32 s. Florence, European University Institute 2001.
Mouritsen P.: The Fragility of Liberty. A Reconstruction of Republican Citizenship. 428 s. Florence, European University Institute 2001.
Mouritsen P.: Af kærlighed til verden. Identitet, eksistens og republikanisme i Hannah Arendts politiske tænkning. Grus årg. 22, nr. 63, s. 85-105, 2001.
Mouritsen P.: Multikulturalisme og liberalt medborgerskab. En oversigt og typologi. Arbejdspapir 2001/17. 28 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Mouritsen P.: Political Identity in the Republican Imagination: Notes towards a Pratice of Reconstructive Patriotism. Arbejdspapir 2001/4. 27 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Myrup J.: Anmeldelse af Mische Sloth Carlsen et al. (red.): Flugtlinier – om Deleuzes filosofi. Sats – Nordich Journal of Philosophy årg. 2, nr. 1, s. 183-185, 2001.
Myrup J. (red.): Temaer i nyere fransk filosofi. 268 s. Philosophia, Århus 2001.
Myrup J.: William Connollys politiske filosofi med udblik til Rawls. Grus årg. 22, nr. 64, s. 79-96, 2001.
Nexø Jensen H.: Review of Su Maddock: Challenging Women: Gender, Culture and Organization. Public Administration vol. 79, no. 1, s. 245-246, 2001.
Nexø Jensen H.: Sigrid Ammitzbøll. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 1 s. 25-26, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2000.
Nexø Jensen H.: Hanne Bech Hansen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 1 s. 107-108, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2000.
Nexø Jensen H.: Mette Koefoed Bjørnsen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 309-310, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Nexø Jensen H.: Inger K. Nielsen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 662-663, Jytte Larsen et al. (red.), Rosinante, København 2001.
Nielsen H.J.: En forskers kommentar til de udenlandske rapporter om danskerne uvilje mod de fremmede. Nyt fra Rockwool Fondens Forskningsenhed Oktober 2001, s. 11-14, 2001.
Pedersen K.: Cartel Responsiveness? The Danish Case. Arbejdspapir 2001/2. 31 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Pedersen K.: How do Party Members Contribute to the Parties? Arbejdspapir 2001/9. 22 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Pedersen O.K., Campbell J.L.: The Second Movement in Institutional Analysis. i: The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis s. 249-282, John L. Campbell & Ove K. Pedersen (eds.), Princeton University Press, Princeton 2001.
Pedersen O.K., Kjær P.: Translating Liberalization: Neoliberalism in the Danish Negotiated Economy. i: The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis s. 219-248, John L. Campbell & Ove K. Pedersen (eds.), Princeton University Press, Princeton 2001.
Pedersen O.K., Campbell J.L.: Introduction. The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis. i: The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis s. 1-26, John L. Campbell & Ove K. Pedersen (eds.), Princeton University Press, Princeton 2001.
Pedersen O.K., Campbell J.L. (eds.): The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis. 288 s. Princeton University Press, Princeton 2001.
Pedersen O.K.: A economia negociada nos paises escandinavos. i: Sociedade e Estado em Transformacao s. 405-419, L.C. Bresser Pereira et al. (eds.), Editora UNESP, Escola Nacionalde Administracao Publica., Brasilia 2001.
Pedersen O.K.: Interesseorganisationer og europæisk integration. i: Europaveje. EU i de nordiske centralforvaltninger s. 191-216, Bengt Jacobsson, Per Lægreid & Ove K. Pedersen (red.), DJØF, København 2001.
Pedersen O.K., Lægreid P., Jacobsson B.: Ulike veger til Europa. i: Europaveje. Eu i de nordiske centralforvaltninger s. 239-276, Bengt Jacobsson, Per Lægreid & Ove K. Pedersen (red.), DJØF, København 2001.
Pedersen O.K., Jacobsson B., Lægreid P. (red.): Europaveje. EU i de nordiske centralforvaltninger. 321 s. DJØF, København 2001.
Pedersen O.K.: Hverdagsintegrationen. Forvaltningen af EU i danmark. Politologiske Studier årg. 4, nr. 1, s. 19-32, 2001.
Pedersen O.K., Jacobsson B., Lægreid P.: Divergent Roads to Europe. 36 s. LOS-senter, Bergen University, Bergen 2001.
Pedersen O.K., Lægreid P., Jacobsson B.: Divergent roads to Europe. i: Social Sciences. The Nordic Countries and Europe II s. 31-74, Krister Ståhlberg (ed.), Nordic Council of Ministers. Nord nr. 23, Copenhagen 2001.
Pedersen O.K., Kjær P., Åkerstrøm Andersen N.: Mandag Morgen i det politiske kommunikationssystem. CCC

Working Paper 2001/ 7. 54 s. Center for Corporate Communication, Copenhagen Business School 2001.
Pedersen O.K.: EU og det politiske system i Danmark. i: En europæisk forfatning – genialt eller galimatias? s. 13-16, Rasmus Kleis Nielsen (red.), SFU-København 2001.
Petersen I.D.: The Lost Continent? Political and economic integration in Africa with special emphasis on SADC. Arbejdspapir 2001/14. 5 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Petersen I.D.: The creation of comprehensive security in East Asia – viewed in the light of the European experience. Arbejdspapir 2001/ 8. 48 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Petersen I.D.: Political and Economic Integration in Latin America with Particular Emphasis on Mercosur. Arbejdspapir 2001/7. 55 s. København, Institut for Statskundskab 2001.
Rasmussen M.V.: The Acme of Skill: Clausewitz, Sun Tzu and the Revolutions in Military Affairs. Report 2001/12. 30 s. DUPI, København 2001.
Rasmussen M.V.: Kosmopolitisme i krig. Politologiske Studier årg. 4, nr. 2, s. 34-43, 2001.
Rasmussen M.V.: A Time for Peace: The West, Civil Society and the Construction of Peace following the First World War, the Second World War and the Cold War. 389 s. Institut for Statskundskab, København 2001.
Rasmussen M.V.: A Time For Peace. 389 s. Institute of Political Science, Copenhagen 2001.
Roederer-Rynning C.: Den fælles landbrugspolitik og EU's udvidelse. Økonomi & Politik årg. 74, nr. 4, s. 15-26, 2001.
Roederer-Rynning C.: Review of Alistair Cole: Franco-German Relations. West European Politics vol. 24, no. 4, s. 233-234, 2001.
Ronit K.: Anmeldelse af Per Boje: Danmark og multinationale virksomheder før 1950. Økonomi & Politik vol. 74, nr. 4, s. 91-91, 2001.
Ronit K.: Anmeldelse af Per H. Hansen: Da sparekasserne mistede deres uskyld. En historie om sparekasser og samfund i opbrud 1965- 90. Økonomi & Politik vol. 74, nr. 4, s. 91-92, 2001.
Ronit K.: Anmeldelse af Margit Kjeldgaard & Per Bregengaard: Den politiske forbruger i den ... store verden. Økonomi & Politik vol. 74, nr. 2, s. 86, 2001.
Ronit K.: Private Organizations and their Contribution to Problem Solving in the Global Arena. i: Private Organizations in Global Politics s. 1-33, Karsten Ronit & Volker Schneider (eds.), Routledge, London, New York 2000.
Ronit K.: Anmeldelse af Flemming Ibsen & Steen Scheuer (red.): Septemberforliget og det 21. århundrede. Historiske perspektiver og fremtidens dilemmaer. Økonomi & Politik vol. 74, nr. 1, s. 60-61, 2001.
Ronit K.: Institutions of Private Authority in Global Governance: Linking Territorial Forms of Self-Regulation. Administration & Society vol. 33, no. 5, s. 555-578, 2001.
Ronit K.: Ûbersehener Beitrag. Internationale Unternehmerorganisationen und die globaler öffentlicher Güter. Ôkologisches Wirtschaften Jahrgang 6, Ausgabe 3-4, s. 18-20, 2001.
Topp N-H.: Nascent Keynesianism?: Denmark in the 1930s. History of Political Economy vol. 33, no. 4, s. 717-741, 2001.
Topp N-H.: Anmeldelse af Chr. Hjort-Andersen (red.): Udviklinger i økonomisk teori. Økonomi & Politik vol. 74, no. 3, s. 57-59, 2001.
Vrangbæk K.: Tre perspektiver på ventetidsgarantier. Danmarks Amtsråd årg. 32, nr. 10, s. 24-26, 2001.
Vrangbæk K., Vallgårda S., Krasnik A.: Health Care Systems in Transition. Denmark. 92 s. WHO, Copenhagen 2001.
Vrangbæk K.: Ingeniørarbejde, hundeslagsmål eller hovedløs høne? Ventetidsgarantier til sygehudbehandling. 79 s. Magtudredningen, Århus 2001.
Wind M.: Nice-traktaten – succes eller fiasko? Europa Kommissionens Nyhedsbrev nr. 1, s. 3, 2001.
Wind M.: Between law and politics. Økonomi & Politik årg. 74, nr. 4, s. 89-91, 2001.
Wind M.: Sovereignty and European Integration. 241 s. Palgrave/Macmillan, London & New York 2001.
Wind M.: Globalisering af retten og den nye verdensorden. Grus nr. 64, s. 43-58, 2001.
Wind M.: Bridging the Gap between the Governing and the Governed. i: European Governance Symposium s. 1-19, Yves Meny & Joseph Weiler (eds.), Robert Schuman Centre. European University Institute, Florence & Harvard Law School, Florence & Boston 2001.
Wivel A.: Anmeldelse af Erik Holm: The European Anarchy: Europe's Hard Road into High Politics. Politologiske Studier årg. 4, nr. 3, s. 103-105, 2001.
Wivel A.: Review of T. Bergman & E. Damgard (eds.): Delegation and Accountability in European Integration: The Nordic Parliamentary Democracies and the European Union. Journal of Common Market Studies vol. 39, no. 1, s. 190-191, 2001.
Wæver O., Christensen S.A. (red.): DUPIDOK 2000: Dansk Udenrigspolitisk Dokumentation. 832 s. DUPI, København 2001.
Wæver O.: Identity, communities and foreign policy. i: European Integration and National Identity: The Challange of the Nordic States s. 20-50, Lene Hansen & Ole Wæver (eds.), Routledge, London 2001.
Wæver O.: Widening the Concept of Security – And Widening the Atlantic? i: The Transatlantic Link: Strategic Yearbook 2002 s. 31-48, Bo Huldt et al. (eds.), Swedish National Defence College, Stockholm 2001.
Zolkos M.A.: The "New Politics" of Human Rights: Positive and Negative Consequences of Globalization for Human Rights Regime. Arbejdspapir 2001/10. 23 s. København, Institut for Statskundskab 2001.

Studienævnet for Statskundskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 var følgende medlemmer af studienævnet: Jens Hoff var studieleder.

De øvrige lærermedlemmer er Hanne Nexø Jensen, Henrik Larsen og Lis Højgaard. Studentermedlemmer er Ingvar Sejr Hansen, Ole Dahl Rasmussen, Frederik Rostrup-Nielsen og Gertrud Kerrn-Jespersen.

Beretning

Instituttet varetager følgende uddannelser: bachelor i statskundskab (BA; 3-årig grunduddannelse), kandidatuddannelsen i statskundskab (cand.scient.pol.; 2-årig overbygningsuddannelse), hovedfagsuddannelsen i samfundsfag (1/2-årig overbygningsuddannelse; ingen selvstændig grad, men cand.mag. hvis bestået sammen med et sidefag fra en anden uddannelse), sidefagsuddannelsen i samfundsfag (1 1/2 år). Hertil kommer tilvalgsuddannelsen for humanistiske bachelorer, HumBac (1 år), faglig supplering i samfundsfag (1/2 år) samt enkeltfag for meritstuderende.

Øget digitalisering og internationalisering af studiet

Det blev i 2001 muligt at tilmelde sig elektronisk til alle eksaminer, ligesom alle studerende nu kan få e-mail adresser på instituttet. Studienævnet udarbejdede endvidere retningslinier for brug af computer til skriftlig eksamen, og i januar 2002 gennemførte ca. 300 studerende eksamen i økonomi med brug af computer uden større problemer.

Instituttet indgik i 2001 en aftale med Statsvetenskapliga Institutionen ved Lunds universitet om udveksling af studerende efter 2. studieår og gensidig anerkendelse af merit. Aftalen, som er indgået inden for Øresundsuniversitetets rammer, trådte i kraft pr. 1.september 2001. Som en udløber heraf er instituttet nu i færd med at indgå en lignende aftale med Malmö Högskola. Herudover udbyggede og kvalitetssikrede instituttet i 2001 sine bilaterale aftaler vedrørende studenterudveksling med en række europæiske universiteter, således at instituttet nu har aftaler med 39 universiteter i 12 europæiske lande vedrørende 82 udvekslingspladser.

Arbejdet i studienævnet i 2001 var desuden præget af implementeringen af den ny studieordning, som trådte i kraft pr. 1.september 2000.

Endelig har studienævnet gennemført et ret omfattende arbejde med forenkling og offentliggørelse af regler for meritoverførsel.

Optag

I 2001 optog faget 213 nye studerende til statskundskab/samfundsfag, 21 til sidefag og 40 til tilvalg for humanister, 25 overflyttere fra andre uddannelser/uddannelsesinstitutioner samt 139 meritstuderende. Ved faget var indskrevet 1522 studerende pr. 1.10. 2001 (excl. meritstuderende og udenlandske studerende samt studerende på tompladsordningen).

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder					
Indskrivningsfag	**Statskundskab**	**Øvr. samf.vid.**	**Humaniora**	**Øvrige Fak.**	**Meritoverført**	**I alt**
Statskundskab	746,58	5,16	1,13	2,29	149,25	904,41
Øvr. samfundsvidenskab	3,00					
Humaniora	13,92					
Andre fak.	0,83					
Merit- og gæstestuderende	53,,67					
I alt	818,00					
Åben uddannelse	1,42					

STÅ 1998-2001

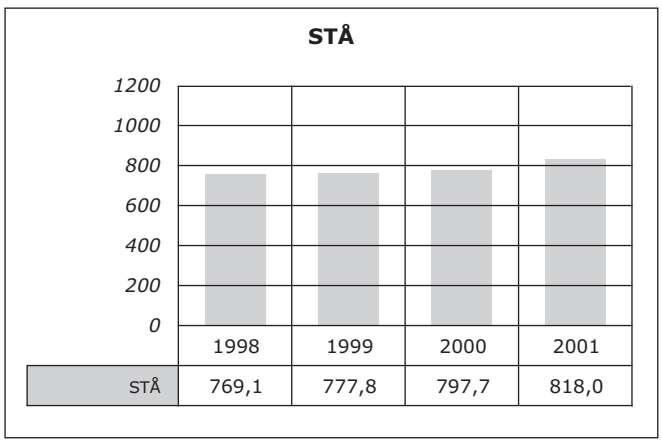

Studieleder Jens Hoff

Ph.d.-studienævnet for Statskundskab

Medlemmer

Lektor Hanne Foss Hansen har i 2001 været ph.d.-studieleder.

De øvrige medlemmer af studienævnet har været professor Ove K. Pedersen, kandidatstipendiat Anders Berg-Sørensen og ph.d.-stipendiat Karina Pedersen. Ph.d.-stipendiat Helle Malmvig og kandidatstipendiat Janus Mortensen er indtrådt som suppleanter under de øvrige stipendiaters udlandsophold.

Beretning

Netværk

Instituttet deltager i flere danske, nordiske og bredere internationale forskeruddannelsesnetværk, bl.a. Center for Offentlig Organisation og Styring (COS), der har arrangeret en række konferencer og seminarer, som har haft deltagelse af instituttets stipendiater.

Indskrevne

Instituttet er tildelt 6,88 årsværk til lønnede stipendier. Instituttet har herudover af egne midler oprettet to kandidatstipendier. Der var i 2001 indskrevet i alt 31 stipendiater, heraf 17 mænd og 14 kvinder.

Forskeruddannelsesaktiviteter i 2001

Der har været afholdt følgende kurser m.v.:

Internatkursus, hvor ph.d.-stipendiaterne har fremlagt deres projekter eller dele af deres afhandling til diskussion med udefra kommende opponenter, vejledere og kollegaer.

Studiekreds om kvalitativ metode.

Kursus over tre uger i "Videnskabsfilosofi og videnskabshistorie".

Kursus med titlen "Nations, States and Empires".

I de tre sidstnævnte kurser har også deltaget stipendiater indskrevet ved andre institutioner.

Mange ph.d.-stipendiater har deltaget i internationale konferencer med fremlæggelse af artikler og papers, ligeledes som et led i deres forskeruddannelsesprogrammer.

Syv stipendiater har været på længerevarende studieophold i udlandet, fire i USA, to i England og en i Indonesien.

Instituttet har som nævnt tilknyttet fire adjungerede professorer, der til daglig er professorer på førende universiteter i England, USA og Canada. Flere af disse har i 2001 deltaget i aktiviteter på forskeruddannelsen.

Ph.d.-studieleder Hanne Foss Hansen

Institut for Antropologi

Ledelse pr 1.2.2001
Institutleder er lektor Michael A. Whyte.

Institutbestyrelsen består af institutleder lektor Michael Whyte, viceinstitutleder lektor Vibeke Steffen, lektor Karsten Pærregaard, suppleant lektor Finn Sivert Nielsen, TAP-repræsentant institutsekretær Henny Pedersen samt studenterrepræsentanterne Caroline Borup-Jørgensen og Trine Fjendbo Petersen.

Adresse
Frederiksholms Kanal 4, 2. sal
1220 København K
Telefon 35 32 34 64
Fax 35 32 34 65
reception@anthro.ku.dk
www.anthro.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttets forskningsmedarbejdere beskæftiger sig med kultur- og samfundsforhold, med teoretiske problemstillinger og med aktuelle problemer og sager. Instituttets forskning præsenteres internationalt ved publicering og ved at de enkelte medarbejdere deltager i internationale forskningsværk og -projekter, samt i nationale og internationale konferencer og workshops. Den samlede forskningsindsats er også med til at skabe videns- og erfaringsgrundlaget for instituttets BA- og kandidatuddannelser.

Blandt de vigtigste forskningsinitiativer i 2001 kan nævnes en 5-årig rammebevilling fra Rådet for Ulandsforskning for projektet "Youth and the City", et internationalt og multidisciplinært forskningsinitiativ med fokus på byerne Lusaka, Kathmandu og Recife. Forskeruddannelsen er blevet væsentlig styrket ved, at Den Danske Forskerskole i Antropologi blev etableret. Den støttes af Forskeruddannelsesrådet.

Forskningsvirksomhed
Forskningsprioriteter og satsningsområder udgør rammen for en større del af instituttets forskning. Disse kategorier bruges til at klassificere hovedparten af vores forskningsvirksomhed for 2001.

1. Det interkulturelle samfund og kulturel kompleksitet
Menneskelig handling i fællesskab (K. Hastrup).

Shakespeare og antropologien (K. Hastrup).

Forskningshistorie (K. Hastrup).

Afrikanisering af afrobrasiliansk religion i Sydøstbrasilien. Etnicitet og Identitet (T.G. Jensen).

Danmark som etnografisk region (H. Johannessen).

De blindes verden. En antropologisk analyse af en anden sensorisk erfaringsverden (P. Lundberg).

Life stories of women with AIDS (H.O. Mogensen).

Narratives on life and livelihood. An ethnographic study of global family networks of Caribbean background (K.F. Olwig).

Mellem diaspora og immigration. Et komparativt studium af peruanere i Europa, USA, Japan og Argentina (K. Pærregaard).

Medborgerskabets mange stemmer. Deltagelse af medlemmer af etniske minoriteter i Danmark. Delprojekt i Magtudredningen (J. Schwartz).

Synkretisme, ritualer og materialitet i afro-brasiliansk religion (I. Sjørslev).

Sociale, kulturelle og identitetsmæssige konsekvenser af repatriering til Bosnien-Hercegovina (A. Stefansson).

Migration i Grønland. Flyttehistorier og betydningen af sted (B.W. Sørensen).

Messianic imagery. An anthropological rationalization of Ashéninka agency (H. Veber).

2. Lokal og global udvikling
Co-operation and common property resources among the Amhara of Ethiopia (T. Asmellash).

Changing natural resource management patterns in Lesotho (Chr. Boehm).

Surgical intervention and reproductive health in Brazil (A.L. Dalsgård).

Sustainable rural communities. Changing patterns of resource management in Papua New Guiena (K. Egay).

"Oprindelighed" og kollektiv erfaring af kulturel kontinuitet – mellem det lokale og det globale, det traditionelle og det moderne (K.L. Kvaale).

Coping with food insecurity in Eastern Uganda: Production patterns, cash income and social relations (D. Kyaddondo).

Household food production, distribution and consumption among the Luo in Western Kenya (C. Ndegwa).

Det posteuropæiske menneske. Et sammenlignende studium af dagliglivets politiske kultur i USA og Rusland /Sovjetunionen (F.S. Nielsen).

Tillidens teknologi. Det militære ethos og viljen til dannelse (K. Nørgaard).

Mellem udvikling og modernitet. Et studium af social ændring i to regioner i Perus højland (K. Pærregaard).

Displacement and resettlement in war and development (B.R. Sørensen).

Humanitarian assistance and self-help strategies in political complex emergencies (B.R. Sørensen).

Gendered spaces and inter-ethnic politics. The Pajonal Ashéninka case (H. Veber).

The making of Ashéninka communities in the Gran Pajonal (H. Veber).

Food security and health in Eastern Uganda (M.A. Whyte).

Burial society records. Community demography as a source of mortality/morbidity data (M.A. Whyte).

3. Sundhed og medicinsk praksis
Youth, sexuality and social change in a Vietnamese city (T. Gammeltoft).

Strengthening reproductive health research in Vietnam (T. Gammeltoft).

HIV/AIDS Communication and Prevention – A Health Communication Research Project (T. Gammeltoft).

Cross-cultural perspectives on biotechnology (M. Jackson).

Pædagogers rolle i sundhedssystemet (H. Johannessen).

Health communication among Iteso children in Eastern Uganda (L. Meinert).

Healt seeking behaviour in Uganda (H.O. Mogensen).
Reproductive health in Vietnam (H.O. Mogensen).
Medicine and medicalization. Women's medical practices in Western Kenya (R. Prince).
Lægemidler, reformbevægelser og spontan remission. En komparativ undersøgelse af bedringsprocesser ved alkoholmisbrug (V. Steffen).
Når gener bliver en risiko. Personlige og sociale problemstillinger ved at modtage genetisk rådgivning i forbindelse med arvelig kræft (M.N. Svendsen).
Men in transition. The representation of men's violence against women in the Arctic (B.W. Sørensen).
Medicinsk teknologi i kroppe, liv og fortællinger (T. Tjørnhøj-Thomsen).
Intervention og heling. Del af tværfagligt projekt (T. Tjørnhøj-Thomsen).
AIDS, families and the social costs of ARV treatment in Uganda (M.A. Whyte).
Community and health system in Uganda: a longitudinal study of interaction and change (S.R. Whyte).
Materia Medica: cultural perspectives on medicines (S.R. Whyte).

4. Miljø og samfund

Competing ways of managing natural resources among pastoralist and agriculturalist people in Adamawa, Cameroon (Q. Gausset).
Socio-cultural aspects of environmental conservation in Malaysia (Sarawak, Sabah) (Q. Gausset).
Conceptualization and conservation of nature in Loma society (Chr. K. Højbjerg).
Agricultural transformation and the increasing perception of risk in Eastern Uganda (M.A. Whyte).

5. Børn, unge og uddannelse

The club experience. Processes of inclusion and exclusion in children's recreational sport clubs in Vesterbro (S. Anderson).
Growing up to care. Health and morality between the generations in Western Kenya (P.W. Geissler).
Children's diet. The negotiation and formation of food choice (P.H. Christensen).
Youth and the City. Skills, Knowledge and Social Reproduction. Brazilian case study (A L. Dalsgård).
Youth and the City. Skills, Knowledge and Social Reproduction. Lusaka case study (K.T. Hansen).
Børn, venskab, slægtskab og lokalsamfund i Ullerød, Danmark (H. Jensen).
Children's place in generational orders: cross-cultural perspectives (K.F. Olwig).
Children and migration processes (K.F. Olwig).
Børns sociale og kulturelle betydninger. Perspektiver på slægtskab (T. Tjørnhøj-Thomsen).
Social and cultural meaning of formal schooling among urban low-income families in Kathmandu (K. Valentin).

6. Den post-socialistiske verden

Kontinuitet og ændring i det tidligere Sovjetunionen (F.S. Nielsen).
Natur, kultur og nation. Natursyn og nationalisme i Litauen (Å. Norborg).
Det civile samfund i Republikken Makedonien. Overgang og stabilisering (J. Schwartz).

7. Politik, institutioner og kultur

Constructing relatedness through sport practices and sport places (S. Anderson).
To-sprogede børn i danske børnehaver (H. Bundgaard).
Political culture in Upper Guinea societies (Chr. K. Højbjerg).
The politics of story-telling. Power relations between public and private realms (M. Jackson).
Contesting forms of knowledge in the public sector (S. Jöhncke).
Ranked exchange in the Pacific (J. Liep).
Community participation in Zambian health reform (H.O. Mogensen).
Kobué Olodju. En filmisk etnografi af kulturel identitetsdannelse som politisk proces blandt Emerillon-indianerne i Fransk Guyana (K.P.C. Møhl).
Folkets repræsentanter. En antropologisk undersøgelse af organisering, identitet og symbolik i Det Danske Folketing (forskningsansvarlige: F.S. Nielsen, I. Sjørslev).
Indfødte folks plads og det internationale samfund (I. Sjørslev).
Perceiving landscapes in Greenland (B.W. Sørensen).
Museum culture in Greenland (B.W. Sørensen).
Conflict, reconciliation and political agency in Guinea-Bissau (H. Vigh).
Community participation in health research. The practice of community participation in Trinidad, Guinea, Uganda, Philippines, and Bangladesh (S.R. Whyte).

8. Andre forskningsaktiviteter samt etnografisk grundforskning

Risikoopfattelser og sikkerhedsadfærd i praksisfællesskaber på byggepladser i Danmark (C. Baarts).
Self-help organizations and the fight against marginalization in Northern Cameroon (Q. Gausset).
Violence and social suffering (M. Jackson).
Ritual practice and religious categorization (Chr. K. Højbjerg).
Ornitologiens antropologi (J. Liep).
"Adieu, nobles sauvages:" Une ethnographie á contre-courant (K.P.C. Møhl).
Social- og kulturantropologiens historie mot år 2000 (F.S. Nielsen).
Ugifte kvinder og kvindelige forsørgere i Tunis. Et etnografisk studium (A.M. Rasmussen).
Den religiøse interesse. Folkereligiøsitet i Danmark (C. Rubow).
Text debate and social poetics. The omnipresence of tropes in anthropology and the possibility of inter-disciplinary inquiry (J. Schwartz).
Controlling life. Dealing with uncertainty in health and illness (V. Steffen).
Slægtskab, barnløshed og forplantningsteknologi i Danmark (T. Tjørnhøj-Thomsen).

Satsningsområder

Instituttet deltager aktivt i KUs Nord/Syd satsningsområde med deltagelse i kurser og workshops, samt flittig brug af rejsestipendier til kandidatstuderende.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

T. Gammeltoft: Technical Advisory Group, Reproductive Health Alliance Europe; Selection Committee for Sexuality Reproductive Health Fellowship Programme, SSRC.; Bestyrelsen for Foreningen Sex og Samfund; Den Internationale Tænketank om HIV/AIDS, Udenrigsministeriet.

K. Hastrup: Medlem af Danmarks Forskningsråd; Formand for Bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus; Medlem af Komiteen til Evaluering af Norsk Forskeruddannelse; Medlem af Indstillingskomiteen for Satsningsområdet 'Globalisering og Internationalisering' under Norges Almene Forskningsråd; Medlem af den nationale styregruppe for det internationale programforskningsinitiativ, 'Civic Education', DPU; Kommentator på det svenske forskningsministeriums proposition for forskningen 2001 – 2003.

H. Johannessen: Forskningsrådenes arbejdsgruppe vedrørende forskning i alternativ behandling.

K.F. Olwig: Statens Humanistiske Forskningsråd; Rådet for Ulandsforskning; Dansk Folkemindesamlings Forskningsudvalg; Forskningsforums Programkomité for Ernærings- og Levnedsmiddelforskning; Bestyrelsen for Akademiet for Migrationstudier i Danmark; Bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus.

I.Sjørslev: UNESCOs Kulturudvalg.

M. Whyte: Bestyrelsen for Network for Smallholder Poultry Development.

S.R.Whyte: Bestyrelsen for Dansk Bilharziose Laboratorium samt for Center for Udviklingsforskning; KUs koordineringsgruppe vedr. satsningsområde Nord/Syd; Formand for arbejdsgruppe om etnisk ligestilling på universiteterne under Forskningsministeriet; Council on Health Research for Development i Geneve.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver samtlige kandidatspecialer og ph.d.-afhandlinger løbende i Institutserier samt debat- og diskussionsbladet "Den Vilde Tanke". Desuden yder instituttet støtte til Dansk Etnografisk Forening, der udgiver det populærvidenskabelige "Jordens Folk" og det internationale tidsskrift "FOLK", samt til Antropologforeningen, der udgiver "Tidsskriftet Antropologi".

Redaktionelle hverv

Q. Gausset: Co-editor af Paideusis – Journal for Interdisciplinary and Cross-Cultural Studies.

K. Hastrup: Medlem af the Editorial Board for tidsskrifterne Ethnography og Politologiske Studier; referee for tidsskrifterne Current Anthropology, Social Anthropology, og Ethnography.

K.F. Olwig: Cultural Anthropology.

C. Rubow: I. Sjørslev: FOLK. Journal of the Danish Ethnographic Society.

C. Rubow: Kritisk forum for praktisk teologi.

T. Tjørnhøj-Thomsen: Kvinder, Køn & Forskning; Tidsskriftet Antropologi.

M. Whyte: Worldviews: Environment, Culture, Religion.

S.R. Whyte: Medical Anthropology Quarterly; Anthropology & Medicine; Handbook of Disability Studies.

Kongresser og symposier

Instituttet har været ramme for to større workshops: Children, Generation and Place: Cross-Cultural Approaches to an Anthropology of Children (S. Anderson, K.F. Olwig, Karen Valentin fra Netværket for tværkulturel børneforskning), samt Det Antropologiske Magtudredningsprojekt (I. Sjørslev, J. Schwartz og F.S. Nielsen).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskerskolen for Antropologi er lige blevet etableret. Desuden er instituttet aktivt i Forskerskole i International Sundhed, et samarbejde med Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og Statens Serum Institut.

Danidas ENRECA programmer er højt prioriteret og instituttet er hovedansvarlig for to projekter: TORCH – Tororo Community Health Study i Uganda (S.R. Whyte) og Strengthening Reproductive Health Research in Vietnam (T. Gammeltoft) og desuden stakeholder i en række andre ENRECA programmer med fokus i Uganda, Kenya, og Tanzania. T. Gammeltoft, L. Meinert, H.O. Mogensen og S.R. Whyte er aktive i the ENRECA Health Network.

Instituttet er hjemsted for flere nationale og internationale forskningsnetværker: Nordisk Ministerråd støtter Baltic Network, et samarbejde med Vilnius Universitet og Lunds universitet (Å. Norborg og F.S. Nielsen); SSF støtter Network for Cross-Cultural Child Research (K.F. Olwig [ansv], S. Anderson, L. Meinert og K. Valentin); Nordisk netværk for medicinsk antropologi (H.O. Mogensen, V. Steffen) og Netværk for kulturanalyse i Danmark (Cecilie Rubow [ansv.], H. Johannessen). Desuden er instituttet repræsenteret i European Programme for Human Rights and Democratization ved Det Danske Center for Menneskerettigheder (K. Hastrup).

Europæisk netværk for Medical Anthropology at Home (V. Steffen), Initiativet Magtudredning med underprojekterne Indvandrere og Flygtninge (J. Schwartz) og Den parlamentariske styringskæde (F.S. Nielsen og I. Sjørslev).

Instituttet har i 2001 været vært for en række forberedende møder som optakt til den 7. konference i EASA, The European Association of Social Anthropologists.

Instituttets forskere deltager i flere multi-disciplinære forskningsprojekter støttet af Rådet for Ulandsforskning eller Danida: Youth and the City (K.T. Hansen og A.L. Dalsgård); Improvement of Traditional Poultry Management – a Multidisciplinary Approach (M. Whyte); Local Institutions and Rural Poverty Alleviation (K. Pærregaard); HIV/AIDS Communication and Prevention – A Health Communication Research Project (T. Gammeltoft); PETREA: People, Trees and the Environment (Q. Gausset).

Instituttet (ved forskningslektor Q. Gausset) er aktiv i SLUSE, et tværfagligt initiativ fra Miljøministeriet for miljøforskning og undervisning i samarbejde med University of Malaysia og University of Natal, KU, KVL, og RUC.

Gæsteforskere

Instituttet har i løbet af året haft glæde af en række kortvarige gæsteophold:

Safiatu Al-Hassan (University of Legon, Ghana).
Gerald D. Berreman (University C. Berkeley).
Vytis Ciubrinskas (Vilnius University).
Jorge Duany (University of Puerto Rico).
Kathinka Froystad (University of Oslo).
Ghassan Hage (University of Sidney).

Harry Hendrick (SDU).
Frank Holmquist (Hampshire College, USA).
Richard Jenkins (University of Sheffield).
Edward Kirumira, (Makerere University, Uganda).
Mikael Kurkiala (Uppsala University).
Melissa Leach (IDS/Sussex).
Rene Lemarchand (University of Florida).
Bradley Levinson (University of Indiana).
Jon Mitchell (University of Sussex).
Amy Stambach (University of Wisconsin).
Kristina Sliavaite (Vilnius University).
Franca Tamisari (University of Sidney).
Susan Wright (University of Birmingham).

Længerevarende forskningsophold i udlandet

A.L. Dalsgård (Brasilien).
Q. Gausset (Cameroun; Malaysia).
P.W. Geissler (Kenya).
K.T. Hansen (Zambia).
K. Kvaale (Filippinerne).
H. Mogensen (Uganda; USA).
K.P.C. Møhl (Fransk Guyana).
R. Prince (Kenya).
A.M. Rasmussen (Oxford Universitet; Tunesien).
A. Stefansson (Bosnien-Hercegovina).
V. Steffen (USA).
B.R. Sørensen (Sri Lanka).
T. Asmellash (Ethiopien).

Institutleder Michael Whyte

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	16,79	4,33	21,12
STIP	3,95	5,26	9,21
TAP	6,98	0,09	7,07
Total	*27,71*	*9,67*	*37,39*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2192	4705	6897
Anskaffelser	411	331	742
Total	*2603*	*5035*	*7639*

Stab

VIP Internt finansieret

Bundgaard, Helle; adjunkt.
Gammeltoft, Tine Mette; adjunkt.
Hastrup, Kirsten Blinkenberg; professor.
Højbjerg, Christian Kordt; forskningsadj.
Jackson, Michael Derek; gæsteprofessor.
Johannessen, Helle Birgitte; lektorvikar.
Liep, John Aage; lektor.
Madsen, Stig Toft; lektorvikar.
Mogensen, Hanne Overgaard; adjunkt.
Nielsen, Finn Sivert; lektor.
Norborg, Åke; lektor.
Olwig, Karen Fog; lektor.
Pærregaard, Karsten; lektor.
Schwartz, Jonathan Matthew; lektor.
Sjørslev, Inger Grue; lektor.
Steffen, Vibeke; lektor.
Sørensen, Birgitte Refslund; lektor.
Sørensen, Bo Wagner; lektorvikar.
Tjørnhøj-Thomsen, Tine; adjunkt.
Veber, Hanne Margrethe; lektorvikar.
Whyte, Michael Anthony; lektor.
Whyte, Susan Reynolds; professor.

VIP Eksternt finansieret

Asmellash, Taddese; forskningsass.
Gausset, Quentin; forskningslektor
Christensen, Pia Haudrup; forskningsadjunkt.
Dalsgård, Anne Line; forskningsadjunkt.
Geissler, Paul Wenzel; forskningsadjunkt.
Hansen, Karen Tranberg; gæsteprofessor.
Meinert, Lotte; forskningsass.
Valentin, Karen; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Andersen, Helle Christine Max; ph.d.-studerende.
Anderson, Sally Dean; ph.d.-studerende.
Boehm, Werner Christian; ph.d.-studerende.
Danneskiold-Samsøe, Sofie; ph.d.-studerende.
Jensen, Heidi Holmgaard; ph.d.-studerende.
Jensen, Tina Gudrun; ph.d.-studerende.
Jöhncke, Steffen; kand.stip.
Rasmussen, Anne Margrethe; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Kvaale, Katja Lette; ph.d.-studerende.
Lundberg, Pia Sten; ph.d.-studerende.
Møhl, Karen Perle Cornelie; ph.d.-studerende.
Nørgaard, Katrine; ph.d.-studerende.
Stefansson, Anders Holm; ph.d.-studerende.
Svendsen, Mette Nordahl; ph.d.-studerende.
Vigh, Henrik Erdman; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Dalsgård, Anne Line: Matters of Life and Longing. Female Sterilisation in Northeast Brazil.
Engholm, Gitte: Den lille modstand: Kontinuitet og forandring i bosniske flygtninges selvforståelse og hverdag i Danmark under særlovene 1992-1997.
Meinert, Lotte: The Quest for a Good Life. Health and Education among Children in Eastern Uganda.
Ouma, Washington Onyango: Children and Health Communication. Learning about health in everyday relationships among the Luo of Western Kenya.
Veber, Hanne: Kvinder, mænd og magt I regnskoven. Otte essays om den sociale orden hos ashéninka Gran Pajonal, Perus Amazonas.

Fondsbevillinger

Danida

– Bloktilskud (Michael Whyte) kr. 257.300.
– Community and Health System: Interaction and Change in Uganda (Susan Reynolds Whyte) kr. 7.940.000.

Dansk Blindesamfund
– De blindes verden (Pia Sten Lundberg) kr. 89.300.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)
– De blindes verden (Pia Sten Lundberg) kr. 75.000.
– Kvalitativt studie af pårørendes erfaringer og vidensdannelse i mødet med alvorlig sygdom (Britta Bjerrum Mortensen) kr. 100.500.

Forskningsstyrelsen
– Children's Diet: The negotiation and formation of food choice (Pia Haudrup Christensen) kr. 893.700.

Harbsmeier
– Private tilskud (Institut for Antropologi) kr. 16.200.

Rådet for Ulandsforskning
– "At the Edge of the Family Structure. A study focusing on single women and female heads of households in a provincial town in Tunesia." (Anne Margrethe Rasmussen) kr. 22.400.
– Cooperation and Common Property Resources among the Amhara of Ethiopia (Taddese Asmellash) kr. 215.800.
– Youth and the City: Skills, Knowledge and Social Reproduction (Karen Tranberg Hansen) kr. 5.501.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Migration i Grønland (Bo Wagner Sørensen) kr. 1.014.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
– Netværk for kulturanalyse i Danmark (Cecilie Rubow) kr. 300.000.

Sygekassernes Helsefond
– De blindes verden. En antropologisk analyse (Pia Sten Lundberg) kr. 325.000.
– Lægemidler, reformbevægelser og spontan remission; antropologisk undersøgelse (Vibeke Steffen) kr. 200.000.

Undervisningsministeriet
– Ph.d.-stip. Ulla D. Berg – vejledning (Karsten Pærregaard) kr. 75.000.

Undervisningsministeriet/Forskeruddannelsesrådet
– Den Danske Forskerskole i Antropologi og Etnografi (Susan Reynolds Whyte) kr. 5.028.000.

Publikationer

Anderson S.: Practicing Children: Consumed and Being Consumed by Sports. Journal of Sport and Social Issues 25 (3), s. 229-250, 2001.
Bundgaard H.: The Puri Painting of the National Museum in Copenhagen. Folk – Journal of the Danish Ethnographic Society 43, s. 123-124, 2001.
Bundgaard H.: "Salaula. The World of Secondhand Clothing and Zambia" Karen Tranberg Hansen. Folk – Journal of the Danish Ethnographic Society 43, s. 283-288, 2001.
Christensen P.H.: What are schools For? The temporal experience of children's learning in Northern England. i: "Conceptualising child – adult relations".The Future of Childhood Series s. 70-86, Leena Alanen and Berry Mayall, Routledge/Falmer, England 2001.
Christensen P.H.: "Talk, silence and the material world: Patterns of indirect communication among agricultural families in Northern England". i: An Anthropology of Indirect Communication. ASA Monographs 37 s. 68-82, J. Hendry and A. Walker, Routledge, England 2001.
Christensen P.H., James A. (eds.): Research with Children: Perspectives and Practices. 288 s. Falmer Press, London 2001.
Gammeltoft T.: The Irony of Sexual Agency. Premarital Sex in Urban Northern Vietnam. i: Gender, Household, State: Doi Moi in Vietnam s. 111-128, Daniele Belanger & Jayne Werner, Cornell University Press, New York 2001.
Gammeltoft T.: Faithful, Heroic, Resourceful. Changing Images of Women in Vietnam. i: Vietnamese Society in Transition. The Daily Politics of Reform and Change s. 265-280, John Kleinen, Spinhuus, Amsterdam 2001.
Gausset Q., Mertz O.: Integration of plant nutrition and soil fertility in international interdisciplinary teaching activities on sustainable land use and natural resource management. Developments in Plant and Soil Sciences 9, s. 1028-1029, 2001.
Gausset Q.: Astuti, Rita. People of the sea.Identity and descent among Vezo of Madagascar. Cambridge Studies in Social and Cultural Anthropology, no. 95. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. 183-184 s. København 2001.
Gausset Q.: Robin, Law (ed). From slave trade to`legitimate` commerce. The commercial transition in nineteenth-century West Africa. Africa Studies (Vol. 86). Cambridge: Cambridge University Press, 1995. 204-205 s. København 2001.
Gausset Q.: AIDS and cultural practices in Africa: the case of the Tonga. Social Science and Medicine 52 (4), s. 509-518, 2001.
Gausset Q., Mertz O.: Local Use of Forest Products in Kuyongon, Sabah, Malaysia. i: A Scientific Journey Through Borneo. Crocker Range National park, Sabah. Vol. 2: Socio-Cultural and Human Dimension s. 15-38, I. Ghazally, Asean Academic Press, London 2001.
Gausset Q.: Land Tenure in relation to Crocker Range National Park. i: A Scientific Journey Through Borneo. Crocker Range National park, Sabah. Vol. 2: Socio-Cultural and Human Dimension s. 89-105, I Ghazally, Asean Academic Press, London 2001.
Gausset Q.: Masks and identity.The significance of masquerades in the symbolic cycle linking the living, the dead and the bush spirits among the Wawa (Cameroon). Anthropos 96 (1), s. 193-200, 2001.
Hastrup K.: Humanismens historiske overskud: Mod en videnskab uden undskyldninger. i: Forskningsbegrebet til debat s. 34-47, Frans Gregersen/Statens Humanistiske Forskningsråd, 2000.
Hastrup K.: Menneskelig handling. Illusionen som dramatisk grundvilkår. Tidsskriftet Antropologi 41, s. 5-22, 2000.
Hastrup K.: For Odin! i: Odin Teatret 2000 s. 190-196, John Andreasen & Annelis Kuhlmann, Acta Jutlandica, Aarhus Universitetsforlag, Århus 2000.
Hastrup K.: Othellos Dance. Cultural Creativity and Human Agency. i: Locating Cultural Creativity s. 31-45, John Liep, Pluto Press, London 2000.
Hastrup K.: Accommodating Diversity in a Global Culture of Rights: An Introduction. i: Legal Cultures and Human

Rights. The Challenge of Diversity s. 1-23, Kirsten Hastrup, Kluwer Law International, The Hague 2000.
Hastrup K.: To Follow a Rule: Rights and Responsibilities Revisited. i: Human Rights on Common Grounds. The Quest for Universality s. 57-74, Kirsten Hastrup, Kluwer Law International, The Hague 2000.
Hastrup K.: The Quest for Universality: An Introduction. i: Human Rights on Common Grounds. The Quest for Universality s. 1-24, Kirsten Hastrup, Kluwer Law International, The Hague 2001.
Hastrup K. (eds.): Legal Cultures and Human Rights. The Challenge of Diversity. 200 s. Kluwer Law International, The Hague 2001.
Hastrup K. (eds.): Human Rights on Common Grounds. The Quest for Universality. 235 s. Kluwer Law International, The Hague 2001.
Hastrup K.: Collective Cultural Rights: Part of the Solution or Part of the Problem? i: Legal Cultures and Human Rights. The Challenge of Diversity s. 169-188, Kirsten Hastrup, Kluwer Law International, The Hague 2001.
Hastrup K.: Hvorfor er en humanist? Et gensyn med fortolkningsfriheden. KRITIK 153, s. 41-47, 2001.
Hastrup K.: Vilje og viden: De humanistiske videnskabers ethos. i: Det Mänskliga. Rapport från ett seminarium om humaniora som sökande och experiment s. 31-48, Sverker Sörlin et al., Sister/Sigtunastiftelsen, Stockholm 2001.
Hastrup K.: Metodiske udfordringer. Faglighed, tværfaglighed og kreativitet i menneskerettighedsforskningen. Mennesker og Rettigheter. Nordic Journal for Human Rights Vol. 19, nr. 1, s. 41-49, 2001.
Hastrup K.: Viljen til Viden. En humanistisk grundbog. 320 s. Gyldendal, København 1999.
Hastrup K.: Radikal fortolkning: Humanistisk teori ved årtusindskiftet. Tidskriftet Antropologi 40, s. 37-50, 1999.
Hastrup K.: Menneskepligter? En kommentar. Mennesker og Rettigheter. Nordic Journal for Human Rights Vol. 17, nr. 1, s. 8, 1999.
Hastrup K.: Teoretisk Tænkning i Humanistisk Videnskab. 1-20 s. Danmarks Lærerhøjskole. København 1998.
Hastrup K.: Antropologiens Objekt: Målestok og metode. i: Grænser for globalisering s. 21-36, Dansk Etnografisk Forening, Dansk Etnografisk Forening, København 1998.
Hastrup K.: Theatre as a Site of Passage: Some Reflections on the Magic of Acting. i: Ritual, Performancem, Media s. 29-45, Felicia Hughes-Freeland, Routledge, London & New York 1998.
Hastrup K.: Kulturel Forståelse: Mellem sprog og erfaring. Kulturstudier 1, s. 47-64, 1998.
Hastrup K. (eds.): Other histories. 229 s. Taipei University Press, Taipei 1998.
Hastrup K.: A Place Apart. An Anthropological Study of the Irelandic World. 227 s. Oxford University Press, Oxford 1998.
Jensen T.: Konstruktion af Religiøs Viden i Afrobrasiliansk Religion. Chaos 34, s. 53-65, 2001.
Jensen T.: Discursos Sobre as Religioes Afro-Brasileiras: Da Desafricanizagao Para a Africanizagao. Revista Ciências da Religiao Online 1, s. 3-22, 2001.
Jøhncke S.: Aktivering af stofbrugere: Udfordring til behandling? STOF-Narkotikarådets Blad 16, s. 30-32, 2001.
Jøhncke S.: Evaluering af Projekt Fram (1999-2001). 89 s. Københavns Kommune, København 2001.
Liep J. (red.): Locating Cultural Creativity. 181 s. Pluto Press, London 2001.
Liep J.: Introduction. i: Locating Cultural Creativity s. 1-13, John Liep, Pluto Press, London 2001.
Liep J.: Kula and Kabisawali: Contexts of Creativity in the Trobriand Islands. i: Locating Cultural Creativity s. 159-171, John Liep, Pluto Press, London 2001.
Liep J.: Airborne Kula. The appropriation of Birds by Danish Ornithologists. Anthropology Today 5, s. 10-15, 2001.
Mogensen H.O.: Whose Ownership? Which Stakes? Communities and Health Workers Participating in the Zambian Health Reform. Urban Anthropology and Studies of Cultural Systems and World Economic Developmet Vol. 30, nr. 1, s. 71-104, 2001.
Nielsen F.S.,: A History of Anthropology. 207 s. Pluto Press, London 2001.
Norborg Å.: A Handbook of Musical and other Sound-Producing Instruments from Togo. 267 s. Musikmusset, Stockholm, Stockholm 2001.
Nørgaard K.: "Løs opgaven i min and". Værnskontakt 19 årgang, nr. 5, s. 3, 2001.
Olwig K.F.: Globale steder og stedlige identiteter – erfaringer fra caribisk forskning. Norsk Antropologisk Tidsskrift 12 (4), s. 233-245, 2001.
Olwig K.F.: Privilegier og rettigheder som slave og fri – emanicipationen på St. Jan. i: Fra slaveri til frihed. Det dansk-vestindiske slavesamfund 1672-1848 s. 105-114, Per Nielsen, Nationalmuseet, København 2001.
Olwig K.F.: New York as a Locality in a Global Family Network. i: Islands in the City. West Indian Migration to New York s. 142-160, Nancy Foner, University of California Press, Berkeley 2001.
Olwig K.F.: National and Local Identity in St. John: Danish and American Perspectives. Journal of Social Science 6 (1 & 2), s. 59-79, 1999.
Pærregaard K.: Vredens Græs: Peruanske Fårehyrders Migration til USA og Deres Sociale Netværk. Den Ny Verden 2, s. 125-138, 2001.
Schwartz J.M.: Low Profile Diasporas? Ethnic Communities from the Republic of Macedonia in Copenhagen. i: Beyond Integration: Challenges of Belonging in Diaspora and Exite s. 141-165, Maja Povrzanovic Frykman, Nordic Academic Press, Lund 2001.
Schwartz J.M.: Book Review: The Political lives of dead bodies: Reburiol and Post-Socialist Change. Katherine Verdery. Jordens Folk 2, s. 57-58, 2001.
Sjørslev I.G.: Possession and Syncretism: Spirits as Mediators in Modernity. i: Reinventing Religions Syncretism and Transformation in Africa and the Americas s. 131-145, Sidney M. Greenfield and André Droogers (eds), Rowman & Littlefield, Lanham, Maryland, USA 2001.
Sjørslev I.G.: Copyrighting Culture: Indigenous Peoples and Intellectual Rights. i: Legal Cultures and Human Rights s. 43-67, Kirsten Hastrup (ed), Kluwer Law International, The Hague 2001.
Sjørslev I.G.: Storbyånder Afrikanske og Spiritistiske Religioner i Brasilien. 232 s. Gads Forlag, København 2001.
Sjørslev I.G.: Brasilien i egne øjne. Nyt fra Nationalmuseet 93, s. 21-23, 2001.
Stefansson A.H.: Det fremmede hjem: Bosniske flygtninges illusioner om hjemlandet. Tidsskriftet Antropologi 41, s. 47-61, 2001.

Stefansson A.H.: Anmeldelse af: Jane K. Cowan (ed): Macedonia: The Politics of Identity and Difference. Tidsskriftet Antropologi 42, s. 112-115, 2001.
Stefansson A.H.: Flygtninge mellem eksil og tilbagevenden. 500 s. Institut for Antropologi, København 2001.
Steffen V.: Antabus: Kontrol og udfordring. Social Kritik 72, s. 44-55, 2001.
Steffen V.: Enquete: Rundvisningen. Tidsskriftet Antropologi 42, s. 87-88, 2000.
Sørensen B.R.: "Meanings of Violence" af G. Aijmer & A. Abbink. Tidsskriftet Antropologi 42, s. 109-111, 2001.
Sørensen B.R. (eds.): Caught between Borders. Response Strategies of the Internally Displaced. 317 s. Pluto Press, London 2001.
Sørensen B.R.: Review: Violence, Mobility and State Formation. Center for Udviklingsforskning. 17 s. upubl. 2001.
Sørensen B.R.: Sri Lanka: Developing new livelihoods in the shadow of war. Displaced, relocated and resettled Muslims. i: Caught between Borders. Response Strategies of the Internally Displaced s. 172-202, Marc Vincent og Birgitte Refslund Sørensen, Pluto Press, London 2001.
Sørensen B.W.: Concepts and Strategies to Overcome Gender-based Violence: Notes on Greenland. i: Peace, Human Rights, and Conflict Management: Concepts and Strategies to Overcome Gender-Based Violence s. 3-6, Carol Hagemann-Wite & Renate Klein, Womens's worlds 99, Tromsø, Norway, 2000.
Sørensen B.W.: "Men in Transition": The Representation of Men's Violence Against Women in Greenland. Violence Against Women Vol. 7, no. 7, s. 826-847, 2001.
Whyte S.R.: Book review:Suzette Heald.Manhood and Morality: Sex, Violence and Ritual in Gisu Society. Anthropos 96, s. 259-261, 2001.
Whyte S.R.: Community Participation in Essential National Health Research. i: Forging Links for Health Research: Perspectives from the Council on Health Research for Development s. 81-108, Victor Neufeld & Nancy Johnson (eds), IDRC, Ottawa 2001.
Whyte S.R.: Creative Commoditization: The Social Life of Pharmaceuticals in Uganda. i: Locating Cultural Creativity s. 119-132, John Liep (ed), Pluto Press, London 2001.

Studienævnet for Antropologi

Medlemmer

Pr. 1. februar 2001: Inger Sjørslev, lektor, studieleder, Jonathan Schwartz, lektor, vicestudieleder, Tine Gammeltoft, adjunkt og Susan Whyte, professor, suppl. Jeppe Linnet, stud., Lars Richard Rasmussen, stud., Mette Bergenser, stud., Riem Zouzou, stud. suppl., Helle Buch Steiness, stud. suppl., Andreas Lloyd, stud. suppl., Morten Høyrup (stud.), suppl. og Bodil Just Christensen, stud. suppl.

Beretning

I årets løb er Morten Høyrup og Bodil Just Christensen indtrådt i studienævnet som suppleanter for Lars Richard Rasmussen, der har været på studieophold i udlandet og Mette Bergenser, der blev ansat som studievejleder.

Det Antropologiske Studienævn har i 2001 videreført undervisningen på grundlag af studieordninger fra henholdsvis 1998 (grunduddannelsen) og 2000 (kandidatuddannelsen). Der har hvert semester været udbudt 15 kursusmoduler på kandidatuddannelsen foruden de obligatoriske kurser. Omkring en tredjedel heraf har været på engelsk. Studiet har i 2001 oplevet et vist fald i STÅ-produktionen på faget. Dette antages at skyldes at der har været indført begrænsninger på antallet af studerende der overflyttes fra andre institutioner, og at der har været et vist frafald efter det første år på grunduddannelsen. Der er til gengæld sket en stigning i antallet af studerende der har taget den afsluttende kandidateksamen. Studienævnet har arbejdet med en indkredsning af fagets identitet gennem løbende diskussioner om "fagets kerne", og det har gennem regulering af optag og overflyttere søgt at finde den rigtige balance i forhold til instituttets ressourcer. Efter en vis forbedring af instituttets lokaleforhold åbnes der nu igen op for overflyttere fra andre uddannelsesinstitutioner. Faldet i STÅ-produktionen antages således at være midlertidigt, hvilket såvel undervisningsevalueringer som antallet af beståede kandidateksamener tyder på.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Antropologi**	**Øvr. sam.**	**Hum.**	**Afrika-st.**	**Geografi**	**Teologi**	**Meritoverført**	**I alt**
Antropologi	217,88	2,13	10,25	0,67	0,63	1,00	23,42	255,96
Sociologi	1,67							
Humaniora	0,29							
Geografi	0,08							
Merit- og gæstestud.	14,75							
I alt	234,67							
Åben uddannelse	0,17							

STÅ 1998-2001

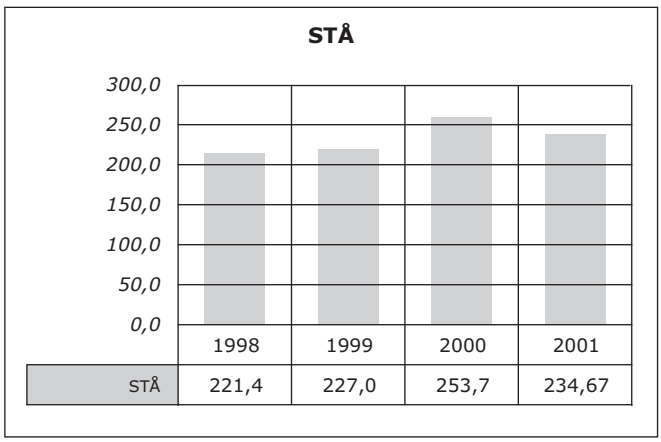

Studieleder Inger Sjørslev

Ph.d.-studienævnet for Antropologi

Medlemmer

Pr. 1.1.2001 bestod ph.d.-studienævnet af: Karsten Pærregaard (ph.d.-studieleder), Anders Stefansson (studenterrepræsentant), Christian Boehm (suppl.) og Jørgen Pedersen (ph.d.-studienævnssekretær).

Beretning

Ph.d.-studienævnets aktiviteter har i årets løb bestået af etableringen af Den Danske Forskerskole i Antropologi i samarbejde med Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, Århus Universitet.

Der er indført procedurer, som i højere grad sikrer vejleders og ph.d.-studieleders opfølgning af de enkelte ph.d.-studieforløb.

Udarbejdelse af nyt, revideret ph.d.-studieprogram afventer den forventede nye ph.d.-bekendtgørelse inden godkendelse.

Der blev afholdt tre ph.d.-kurser

– Policy, rights, and politics & culture.
– Forskningsprocessen.
– Writing Anthropology.

Statistik

Pr. 1.1.2001 var der i alt 16 indskrevne ph.d.-studerende. Samlet blev 7 nye studerende indskrevet i løbet af året, medens 4 ophørte. Pr. 31.12. var der 18 indskrevne. Der blev gennemført 3 ph.d.-forsvar.

Ph.d.-studieleder Karsten Pærregaard

Sociologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Peter Abrahamson.

Institutbestyrelsen består af institutleder Peter Abrahamson, professor Margareta Bertilsson, lektor Margaretha Järvinen, TAP-repræsentant Vita Christiansen, samt repræsentant for de studerende Flemming Troels Jensen.

Adresse
Linnésgade 22
1361 København K
Telefon 35 32 32 80
Fax 35 32 39 40
www.sociology.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Sociologisk Institut fortsætter sin udbygning. Instituttet lægger afgørende vægt på at styrke sociologiens placering i Danmark. I den forbindelse afholder instituttet bl.a. en række seminarer om forskningsmæssige, undervisningsmæssige aktiviteter. Målsætningen for instituttets egen forskning er at drive internationalt kvalificeret, pluralistisk forskning. Dette indebærer en styrke i almen sociologi samt i de væsentligste sociologiske specialer. Et andet led i styrkelsen af en sociologisk profil i en dansk offentlighed er, at instituttets medarbejdere deltager i forskellige typer anvendt forskning. Endvidere har en række udenlandske professorer haft ophold på instituttet.

I lighed med fakultetets øvrige institutter har Sociologisk Institut vedtaget en langtidsplan, der beskriver instituttets målsætninger og veje til målopnåelse for de kommende år.

Sociologisk Institut har en bredt anlagt forskningsvirksomhed, der centrerer sig inden for de fire satsningsområder med vægten på grundforskningselementer. Således anvendes en række klassiske og nye teoretiske og metodiske tilgange til undersøgelsen af sociale relationer og processer i moderne samfund.

Forskningsvirksomhed

1. Arbejdsmarkedet og den europæiske integration
Forskningsprojekt rettet mod analyse af internationaliseringen af arbejdsmarkedet i tilknytning til EU-udviklingen (Carsten Strøby Jensen og FAOS).

2. COMPASS
Changing Contexts for Mediating Public Concerns in the Assessment of Biotechnic Science (projektleder Margareta Bertilsson: NOS – S (Nordic Network) 2001 – 2004.

3. Den danske værdiundersøgelse
Forskningsprojektet er en del af en meget omfattende international spørgeskemaundersøgelse: The European Values Survey, som i Danmark blev gennemført i 1981, 1990 og i 1999 (Peter Gundelach er leder af projektet som omfatter et større antal forskere ved universiteter og sektorforskningsinstitutter).

4. Etiske perspektiver for sociologien?
I de senmoderne samfund, hvor traditioner og autoriteter er forsvundet, står vi hver især over for det etiske spørgsmål om, hvordan vi skal leve vores liv. I nærværende projekt undersøges det, i hvilket omfang sociologien kan behandle dette klassiske etiske spørgsmål om "det gode liv". Det er projektets arbejdshypotese, at mennesket både er "kultur" (konstruktion) og "natur", og at denne menneskelige "natur" er nøglen til at kunne behandle det etiske spørgsmål videnskabeligt (Manni Crone).

5. Flow og Stress i hverdagslivet
En fænomenologisk analyse af flow og stressoplevelser i arbejds –, familie – og fritidsliv samt en analyse af den kulturelle regulering af disse oplevelser inden for samme. Undersøgelsen er afsluttet og resultaterne er i indeværende år blevet formidlet gennem forskellige publikationer (Charlotte Bloch).

6. Forandrede roller blandt ledere og medarbejdere i den offentlige sektor
Projektet har fokuseret på hvordan ændrede ledelsesformer påvirker organisations – og aftalesystemet, herunder de faglige organisationer (Carsten Strøby Jensen og FAOS).

7. Forskerskole for Integration, Produktion og Velfærd
Forskerskolen er etableret som et samarbejde mellem Sociologisk Institut, KU, Institut for Økonomi, AU, SFI og AKF (Peter Abrahamson, Jørgen Elm Larsen, Margaretha Järvinen, Bjarne Hjorth Andersen, Carsten Strøby Jensen, Lars Bo Kaspersen, Yvonne Mørck og Anders Holm). Ph.d.-projekter finansieret af Forskerskolen: "En analyse af mødet mellem behandler og klient på to afklaringsinstitutioner" (Nanna Mik-Meyer); "Demokratisering af fattigdommen" (Carsten Kronborg Bak); "Is home where the heart is or where I hang my hat?: Belonging and processes of identification amongst a group of refugees in Denmark" (Kristina Grünenberg); "National velfærdspolitik, arbejdsmarkedsintegration og økonomisk globalisering" (Mikkel Bo Madsen) og "En analyse af mødet mellem kriminelle unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund og systemet i et socialpædagogisk SSP – projekt" (Kathrine Vitus Andersen). Øvrige ph.d.- projekter tilknyttet Forskerskolen: "Socialpolitiske diskurser" (Kaspar Villadsen); "Hjemløshed – mødet mellem klient og system" (Tobias Børner Stax tilknyttet Sociologisk Institut, KU og SFI) (Øvrige phd.'ere tilknyttet Forskerskolen: Anders la Cour og Turf Bøcker Jakobsen.).

8. Gender, Empowerment and Politics (GEP)
Forskningsprogram om Køn, Magt og Politik (Jørgen Elm Larsen).

Tilknyttede ph.d.- projekter: "Køn og fagbevægelse i moderne velfærdsstater" (Gerda Thorsager) og "De yngre kvinder og fagforeningen KAD. Arbejdsliv og solidaritetsopfattelser" (Pernille Tanggaard Andersen).

9. Integrationsdynamikker i EU
Forskningsprojektet er rettet mod udvikling af teoretiske forståelser af integrationsprocessen i EU. Fokus ligger især på forståelsen af supranationale integrationsdynamikker (Carsten Strøby Jensen).

10. Kulturmøder og fællesskaber
Tværdisciplinært forskningsprojekt under forskningsprogrammet "Kulturmødet" finansieret af SHF/SSF i perioden 2000 – 2003. Projektet sigter på at belyse demokratimodeller for det europæiske rum, der i stigende grad multikulturaliseres (Lars Bo Kaspersen).

11. Køn i den akademiske organisation
En analyse af processer i den akademiske organisation, som bidrager til kønsskævheden i det videnskabelige personale inden for samme. (Ledere: Charlotte Bloch, Sociologisk Institut, KU og Lis Højgård, Institut for Statskundskab, KU. Øvrige projektmedlemmer: Inge Henningsen, Institut for Matematisk Statistik, KU, Hanne Nexø Jensen, Institut for Statskundskab, KU, og Dorte Marie Søndergård, Afdelingen for psykologi og filosofi, RUC). Projektet er støttet af Statens Humanistiske –, Samfundsvidenskabelige – og Sundhedsvidenskabelige – Forskningsråd.

12. Levekårsundersøgelsen
Med undersøgelsen "Befolkningens levekår år 2000" indsamles for tredje gang oplysninger om befolkningens generelle levekår. Der foreligger herefter oplysninger om levekårene for de samme personer fra 1976, da de var i alderen 20 – 69 år, fra 1986 og 2000, da de var i alderen 44 – 93 år. Desuden er der i denne sidste undersøgelse suppleret med nye interviewpersoner i alderen 20 – 43 år.

(Bjarne Hjorth Andersen er forskningsleder på den tredje levekårsundersøgelse. Øvrige forskere: Jørgen Elm Larsen; Anders Holm, KU; Erik Jørgen Hansen, DPU; Dines Andersen og Merete Platz, SFI.).

13. Med hjemløsheden som hjem
Forskningsprojekt under forskningsprogrammet "Kulturmødet" finansieret af SSF/SHF i perioden 1.1.2001 – 31.8.2002. En teoretisk og empirisk undersøgelse af de diasporiske identiteters og kulturmøders muligheder i et Europa, hvor diskursen om migranter, minoriteter og statsborgerskab i vidt omfang er baseret på lejrtænkning (Flemming Røgilds).

14. Medikalisering af fysisk aktivitet?
En sociologisk analyse af anvendelsen af præstationsfremmende, farmakologiske midler i sport, idræt og motion. Projektets formål er at undersøge kulturelle mekanismer af betydning for mulig anvendelse af doping – og andre præstationsmidler inden for såvel som udenfor den organiserede idræt. Formålet skal ses i lyset af et overordnet tema omkring medikalisering af samfundet: at belyse aspekter i den udvikling inden for medicinske og farmakologiske områder, der inddrager livsprocesser, som tidligere blev anset for ikke at kunne eller skulle ændres med farmakologiske midler. Projektet er støttet af Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning (Inge Kryger Pedersen).

15. Multikulturelle udfordringer i ungdomsuddannelser i Danmark
En kvalitativ undersøgelse af forestillinger om kultur – og værdipluralisme blandt danske og etniske minoritetselever og lærere. I projektet sammenlignes et alment gymnasium og et handelsgymnasium for at få belyst, hvad disse forestillinger betyder for et uddannelsessteds sociale og faglige miljø (Yvonne Mørck).

16. Prometheus Unbound
On the Relation between Knowledge and Power in Modern Denmark (Projektleder Margareta Bertilsson (1998 – 2002) SSF + ph.d.- stipendium fra Forskerakademiet).

17. Risiko – kroppe – en sociologisk analyse af den idrætsskadede krop
Forskningsprojektet analyserer de utilsigtede konsekvenser af det senmoderne kropsbrug. Den idrætsmedicinske teknologiudvikling og intervention muliggør et overdrevent og grænsesøgende kropsbrug i idrætten, fordi skader som tidligere var invaliderende i dag kan behandles. Jo mere teknologien udvikles i behandlingen, jo mere stilles vor viden om kroppen til diskussion og jo mere må det enkelte individ søge, vælge og beslutte sig for brugen af videnskaben. Problemstillingen eksemplificeres ved en undersøgelse af mødet mellem idrætsudøveren som patient og den idrætsmedicinske behandling (Lone Friis Thing).

18. Socialdarwinismens indflydelse i dansk filosofi og samfundsvidenskaber 1860 – 1940
Projektet omfatter teori – og idéhistoriske studier af udbredelse og vurderinger af socialdarwinistiske ideer den filosofiske og samfundsvidenskabelige litteratur (Heine Andersen).

19. Valg af uddannelse
Hvordan påvirker forældrebaggrunden de unges uddannelsesvalg. Der findes flere sociologiske og økonomiske teorier om, hvilke faktorer der ligger bag unges uddannelsesvalg. Der opstilles statistiske hypoteser der tillader test af de forskellige teoriers validitet (Anders Holm og Heine Andersen).

20. Velfærdsstat og livsformer ved en korsvej
Forskningsprojektet, som er tværdisciplinært og finansieret af SHF i perioden 1999 – 2002, omhandler en analyse af velfærdsstatens oprindelse og udvikling samt de nuværende udfordringer til den danske velfærdsstat. Projektet bygger grundlæggende på tesen om at den danske velfærdsstats oprindelse og udvikling må forstås i relation til andre stater og dermed må ses som en forsvarsform i staternes indbyrdes anerkendelseskamp (Lars Bo Kaspersen).

21. Videnskabssociologi med særligt henblik på samfundsforskningens betingelser og rolle
Projektet omfatter teoretiske og empiriske studier af samfundsvidenskabelige forskningsområder (Heine Andersen).

Andre ph.d.-projekter

Arbejdsmarkedsrelationer i den kommunale/regionale sektor i EU
Projektets hovedformål er at beskrive og analysere lønregulering samt interesseorganisering, dvs. hvorledes lønmodtagere og arbejdsgivere er organiseret inden for de kommunalt/regionale arbejdsmarkeder i fem udvalgte EU-lande (Søren Kaj Andersen).

Mobility views. An enquiry into some unintended consequences of automobility
The project addresses risks of automobility. It explores why motorization, noise and air pollution, the degradation of the environment and the destruction of urban and rural

landscapes are still progressing, although both experts and non – experts possess knowledge about the causes and reasons of such threats (Jörg Beckmann).

Mellem lov og praksis i europæisk arbejdsmarkedspolitik
En komparativ retssociologisk undersøgelse om implementering af EU – direktiver vedr. arbejdsmarkedsforhold og deres effektive håndhævelse i Danmark sammenlignet med fire andre EU-medlemsstater: England, Frankrig, Italien og Tyskland. Projektet bliver udført med støtte fra LO (Jytte Kaltoft Bendixen).

Etik efter Guds død
Projektet undersøger den klassiske durkheimske problematik omkring forholdet mellem etik og differentiering og forsøger ved hjælp af nyere teoridannelser at formulere nogle begreber, der gør det muligt at tale om etik i det moderne samfund (Ole Bjerg).

Integration og differentiering
En undersøgelse af Niklas Luhmanns teori om sociale systemer og dens anvendelse på ældreområdet. Projektet skal belyse, hvorledes dette arbejde indeholder vigtige muligheder for at give integrationsbegrebet større og mere adækvat udsagnskraft om det moderne samfund, end de gængse sociologiske teorier (Anders la Cour).

Selvdannelse og Socialitet – Forsøg på en samtidsdiagnostisk konstruktion
Projektet er et forsøg på samtidsdiagnostisk at konstruere et begreb om selvdannelse i senmoderniteten. Dannelsesbegrebet åbner for at tænke socialitet på nye måder, hvilket diagnosticeres som nødvendigt med samtidens radikale individualisering. Projektet forsøger endvidere at gribe og konstruere nogle af tidens eksemplariske dannelsesfænomener, som til eksempel technoravet, det performative selv, dannelse på jobbet, og folks individualiserede forhold til viden (Lars Geer Hammershøj).

The Transformation of the State, the Jurists and the Law
Ved at fokusere på dommernes rolle i staten og det internationale samfund analyseres transformationen af retten, juristerne og staten i et komparativt og historisk lys (Ole Hammerslev).

Klagekultur og ankeinstanser. Borgernes møde med velfærdsstaten inden for offentligt klagevæsen
Med projektet undersøges det sociale klagesystem som konfliktløsningsmodel i mødet mellem borgerne (sociale klienter) og velfærdsstaten (kommune, sociale nævn, den sociale ankestyrelse). Fokus er rettet mod velfærdsstatslige rettigheder, deres udvikling, effektuering og betydning (Turf Böcker Jakobsen).

Demokrati i dybden – tilblivelsen af moderne politisk kultur i Danmark 1866 – 1920
Med en event-history tilgang kortlægges dele af det sociale konfliktmønster i tiden efter indførelsen af et demokratisk regime 1848 – 49. Det vil konkret sige en database-registrering af kollektive aktioner som protestmøder, adresser, optog og uroligheder. Datamaterialet underkastes netværksanalyse i historisk-sociologisk perspektiv med henblik på at forklare den moderne politiske kulturs tidlige formering i Danmark (René Elley Karpantschof).

Den økologiske forbruger
Projektet er en undersøgelse af, hvad økologisk mad betyder i tekst og tale om økologisk mad. Målet er at nå til en forståelse af den popularitet, som økologiske madvarer har nydt siden 1994 (Christian Stenbak Larsen).

Experiencing mobility
Projektet tager udgangspunkt i hverdagsmobiliteten, og belyser hvordan denne socio-spatiale praksis konstitueres socialt og kropsligt i en sen-moderne kontekst, specielt med fokus på oplevelsen af tid, rum og teknologi (Helene Hjorth Oldrup).

Behandlings- og hjælpeindsatsen på gadeplan for stofmisbrugere
Projektet er en analyse af betydningen af 'skadesreduktion' som styringsrationalitet i socialt arbejde med stofmisbrugere, og hvorvidt og hvordan den involverer en bevægelse væk fra forståelser og løsninger af narkotikaproblemer i termer af 'afhængighed' og 'kontroltab'. Projektet gennemføres som to casestudier af socialt arbejde med marginaliserede stofmisbrugere i to danske byer (Esben Houborg Pedersen).

Emotion and power in organisational change
A case study of how managers and employees manage emotions during an organisational re-structuring in a huge international firm (Poul Poder Pedersen).

Videnskabelig kvalitet og relevans?
En videnssociologisk undersøgelse af videnskabssamfundets strukturelle handlerum, diskursive praksisser og positioneringspræmisser (Eva Bendix Petersen).

Satsningsområder

Kultur og identitet
Dette område drejer sig om analyser af normer, videns- og forståelsesformer og trosforestillinger. Det omfatter desuden analyser af sædvaner, symboler, ritualer og livsstil i forskellige grupper og samfundstyper. I forbindelse hermed omhandles emner som kulturel identitet, multikulturalisme, subkulturer og minoriteter, herunder migration, etnicitet og køn.

Marginalisering og velfærd
Forskningsområdet vedrører analyser af den samfundsmæssige ulighed og hvilke processer, der skaber eller modificerer den. Særlige vigtige analyser er, hvilke processer der medfører og vedligeholder social marginalisering, og hvilke processer der evt. kan modvirke dette. Dette indebærer endvidere studier af velfærdsmæssige foranstaltninger og karakteren af den offentlige forvaltning i Danmark og andre lande.

Viden og samfund
Relationen mellem viden og samfund studeres ud fra tre gensidigt afhængige strukturelle perspektiver: videns- og befolkningsudvikling, vidensorganisation og viden som symbolsk system. Centrale emner er derfor videnssamfundets konsekvenser for social differentiering, forandrings- og udviklingsprocesser i relation til vidensorganisationer og samfund, og studier af de videnskabelige og teknologiske symbolsystemer og disses sociale funktioner.

Værdier og social forandring
Dette satsningsområde handler om fordelingen og udviklingen af værdier i samfundet primært i et komparativt perspektiv. Særligt vigtige emner er værdimæssige forandringer som fx sekularisering eller normændringer og deres sammenhæng med samfundets udvikling. Et andet sæt af spørgsmål vedrører hvilke faktorer og aktører, der skaber/ønsker at skabe social forandring.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Bjarne Hjorth Andersen har siddet i bedømmelsesudvalg til Ernst Jensens ph.d.-afhandling ved Danmarks Pædagogiske Universitet.

Heine Andersen har siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende lektorat ved Institut for Sociale Forhold og Organisation, Aalborg Universitet og i bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-stipendium ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Henning Bech har siddet i bedømmelsesudvalg vedrørende ph.d.-stipendium ved Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Margareta Bertilsson har siddet som formand for bedømmelsesudvalg til professorat i sociologi ved Sociologisk Institut, KU.

Yvonne Due Billing har siddet som formand i bedømmelsesudvalg til Lisbeth Egsmoses ph.d.-afhandling og siddet i bedømmelsesudvalg for doktorafhandling ved Lunds universitet.

Charlotte Bloch har siddet som formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg og for Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning.

Peter Gundelach har siddet som formand for to bedømmelsesudvalg for professorater vedrørende socialt arbejde og været formand for bedømmelsesudvalget for Jörg Beckmanns ph.d.-afhandling.

Margaretha Järvinen har siddet i bedømmelsesudvalg for professorat i rusmiddelforskning ved Aarhus Universitet; bedømmelsesudvalg for lektorat i pædagogisk sociologi ved Danmarks Pædagogiske Universitet; bedømmelsesudvalg for to doktorafhandlinger ved Lunds Universitet og bedømmelsesudvalg for en doktorafhandling ved Göteborgs Universitet.

Jørgen Elm Larsen har siddet som formand i bedømmelsesudvalg til Søren Kaj Andersens ph.d.-afhandling og i bedømmelsesudvalg til lektorat ved Aalborg Universitet.

Udvalg og fonde
Bjarne Hjorth Andersen er medlem af det rådgivende forskningsudvalg for Danmarks Statistik.

Peter Gundelach er medlem af forretningsudvalget for Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (indtil 1/8); medlem af Forskningsforum (indtil 1/8); medlem af Socialforskningsinstituttets rådgivende forskningsudvalg; medlem af Forskningsudvalget for Energi og Samfund; medlem af Det Offentlige Forskningsudvalg for Velfærdsforskning; medlem af programkomiteen for Rockwool Fonden; medlem af udvalget til udarbejdelse af en national delstrategi for velfærdsforskning og medlem af Erhvervsministeriets Visionsgruppe.

Anders Holm er national og international uafhængig ekspert ved EUs Peer review program for beskæftigelses strategier (evaluering af den danske aktiveringspolitik og et tysk aktiveringsprogram for unge).

Margaretha Järvinen er medlem af Justitsministeriet Forskningsudvalg og medlem af Forskningsstyrelsens Udvalg vedrørende Videnskabelig Uredelighed.

Inge Kryger Pedersen er medlem af Team Danmarks Forskningsudvalg.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed
Flemming Røgilds er konsulent for ETKOM (Netværk for studier af etnisk kompleksitet i Norden) sammen med den svenske forfatter Per Wirtén. Nationalmuseet 30.3. – 1.4.

Tillidshverv
Heine Andersen er ph.d.-studieleder og er medlem af bestyrelsen i Filosofisk Forum.

Margareta Bertilsson er medlem af SFI's Bestyrelse (2001 – 2004); medlem af Københavns Universitets Bioteknologiudvalg; Vetenskapsrådet, Stockholm; medlem af Beredningsgruppe for sociologi, antropologi, socialt arbejde 2001; medlem af Internationalt Udvalg; vicepræsident for Executive Committee, European Sociological Association 2001 – 2003.

Charlotte Bloch er næstformand i Kulturministeriets Udvalg for Idrætsforskning; medlem af Det Offentlige Forskningsudvalg om Velfærdsforskning, Socialministeriet og tillidsrepræsentant for det videnskabelige personale ved Sociologisk Institut.

Peter Gundelach er medlem af Rektors Forskningsudvalg.

Carsten Strøby Jensen er formand for Dansk Sociologforening og medlem af bestyrelsen i Nordisk Sociologforening.

Margaretha Järvinen er medlem af bestyrelsen for FORSA (Foreningen for Forskning i Socialt Arbejde i Danmark).

Lars Bo Kaspersen er international koordinator og medlem af Fakultetets Uddannelsesudvalg.

Jørgen Elm Larsen er medlem af repræsentantskabet for Læreranstalternes Fælles Byplankursus.
og medlem af styregruppen for Forskerskolen for Integration, Produktion og Velfærd.

Formidling

Udgivervirksomhed
Sociologisk Institut udgiver tidsskriftet Dansk Sociologi fire gange årligt. Det er et tidsskrift, der publicerer originale sociologiske artikler, review essays, kommentarer og anmeldelser af sociologisk faglitteratur. Tidsskriftet er støttet af SSF.

Redaktionelle hverv
Peter Abrahamson er medlem af redaktionspanelet for Sociological Research Online og Journal of Societal and Social Policy.

Heine Andersen er medlem af redaktionskomitéen for tidsskrifterne Dansk Sociologi, Vest og Distinktion.

Henning Bech er medlem af redaktionskomiteerne for tidsskrifterne Kvinder, Køn & Forskning; Zeitschrift für Sexualforschung og Sexualities.

Margareta Bertilsson er Associate Editor for European Journal of Social Theory; Journal for the History of Sociology; Corresponding Editor for Acta Sociologica; Journal of the Scandinavian Sociological Association; medlem af redaktionsrådet for Sociologisk Årbog, Universitetet i Oslo.

Yvonne Due Billing er medlem af redaktionen for Gender, Work and Organization, Oxford (UK).

Carsten Strøby Jensen er med i redaktionspanelet for Tidsskrift for Arbejdsliv og er med i the Editorial Board i Acta Sociologica.

Margaretha Järvinen er medlem af redaktionen for Socialvetenskaplig Tidsskrift (Sverige) og medlem af redaktionspanelet for Distinktion – Tidsskrift for Samfundsteori.

Lars Bo Kaspersen er medlem af redaktionspanelet for tidsskriftet Politica.

Allan Madsen er medlem af redaktionen for tidsskriftet Dansk Sociologi og referee for Tidsskrift for Arbejdsliv.

Yvonne Mørck er medlem af redaktionen for Forlaget Sociologi.

Inge Kryger Pedersen er medlem af redaktionen for Dansk Sociologi.

Flemming Røgilds er medlem af tidsskriftet Social Kritiks redaktionspanel.

Kongresser og symposier

Instituttet har arrangeret konferencen "Arbejdsgiverorganisering i Norden", juni (Carsten Strøby Jensen).

Instituttet har arrangeret gå – hjem – forelæsningsrækken "Det flerkulturelle og fremtiden" efteråret (Flemming Røgilds og Yvonne Mørck).

Charlotte Bloch har været arrangør af årskonference for det tværvidenskabelige forskningsinitiativ "Kønsbarriere i de højere uddannelser og forskningen", København.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Instituttet deltager sammen med Institut for Arkæologi og Etnologi og Psykologisk Institut i forskningsprojektet 'Velfærdsstat og livsformer ved en korsvej' finansieret af SHF. I projektet deltager endvidere forskere fra University of California, Los Angeles og Birkbeck College, London.

Instituttet deltager i et nationalt tværfagligt forskningsprojekt "Kulturmødet" finansieret af SHF/SSF med deltagere fra Statskundskab, AU, Statskundskab, KU, Center for Kulturstudier, AU, Institut for Arkæologi og Etnologi, KU, Slavisk Institut, AU samt Lancaster University, UK.

Instituttet deltager i The European Values Study Group. Den danske del af projektet finansieres af SSF. Der er danske deltagere fra Handelshøjskolen i Århus, Københavns Universitet, Odense Universitet, Socialforskningsinstituttet, Aalborg Universitet, Aarhus Universitet. Internationalt omfatter samarbejdet op mod 40 lande.

Instituttet deltager som partner i MUSCIPOL (Managing with Uncertainty in Science Policy (EU)); partner i STAGE (Science, Technology and Governance in Europe (EU)).

Instituttet deltager ved Anders Holm i Centre for applied econometrics (CAM) placeret på Økonomisk Institut, KU. Centeret er finansieret af Grundforskningsfonden ved en 5 årig bevilling. Centeret skal bedrive forskning i anvendelse af statistiske metoder på individdata.

Instituttet deltager i forskningsprojektet "Poverty and social exclusion in Russia". I samarbejde med forskere ved Centre for Socio-Economic Research, Russian Independent Institute for social and National Problems, Moskva og University of Nottingham samt University of Newcastle gennemførte Peter Abrahamson en undersøgelse af fattigdom og social udstødelse i Rusland baseret på dybdegående interviews i Moskva, Vronesh og Vladikavkasz samt en større survey i perioden 1999 – 2001.

Gæster ved instituttet

Randal Collins, University of Pennsylvania og Cambridge University.

John Urry, Lancaster University.

Madison J. Foster, Clark Atlanta University.

Yoko Otsuka, Japan.

Abby Peterson, Göteborg Universitet.

Forskningsophold i udlandet

Inge Kryger Pedersen har været visiting scholar i 7 måneder på Department of Sociology, University of California at Berkeley (med støtte fra Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd).

Netværk

Margareta Bertilsson er medlem af British-Nordic Network on the Public Understanding of Science; Nordic Network on Social Responses and New Genetic Technologies.

Yvonne Mørck er medlem af netværk om køn og etniske minoriteter (Videnscenter for Ligestilling) og medlem af planlægningsgruppe for NYRI-konference i København 2003.

Center for Forskning i Eksistens og Samfund

Ledelse pr. 1.2.2000

Centerleder Bo Jacobsen.

Projektsekretærer: Mikkel Bo Madsen, Claude Vincent og Carolina Magdalene Maier.

Adresse

Linnésgade 22
1361 København K
Telefon 35 32 32 13
Fax 35 32 39 40
existence@sociology.ku.dk
www.existence.dk

Centerlederens årsberetning

Centeret danner rammen om en række forskningsprojekter, der udforsker emner vedrørende sundhed, aldring, eksistensproblemer, forskningssociologi samt skolelivets socialpsykologi. Projekterne er bundet sammen af en interesse for menneskets livsudfoldelse og eksistensbetingelser i det moderne samfund samt af en overvejende socialfænomenologisk tilgang. Projekterne udføres dels på Sociologisk Institut, KU, dels som rammeprojekter i samarbejde med andre universitetsinstitutter.

Forskningsvirksomhed

Magt og demokrati i skoleklassen

Projektet undersøger danske børn og unges opfattelse af demokratiets ideer og realiteter set i relation til deres egen skolehverdag. Projektet undersøger, hvordan børn bliver gode demokrater. Undersøgelsen interesserer sig i særlig grad for skoleklassen som demokratisk lærested, dvs. et sted hvor danske børn og unge har mulighed for at gøre deres basale erfaringer om magt og demokrati samt erhverve de erfaringer, der senere skal anvendes ved udøvelse af de-

mokratisk medborgerskab. Projektet er et delprojekt under Den Danske Magtudredning, der også støttes af Undervisningsministeriet. I projektet indgår en undersøgelse omfattende 5000 danske skoleelever. En del af projektet foregår i samarbejde med Danmarks Pædagogiske Universitet.

Humanistisk-sociologisk Ældreforskningsprojekt
Centeret koordinerer et stort femårigt humanistisk-sociologisk-ældreforskningsprojekt med henblik på at udvikle en ikke-biologisk forståelse af, hvad det vil sige at blive ældre. Projekterne skal udvikle en forståelse for aldringsprocessen, for sammenhængen mellem aldring og kultur samt for vor tids menneskes forhold til det at blive ældre. Projektet foregår i samarbejde med forskere fra KU, RUC og AU.

Undersøgelser af det gode og dårlige forskningsmiljø
Centret afsluttede for nyligt et stort videnssociologisk projekt, som udførtes i samarbejde med forskere fra Handelshøjskolen i København, Sociologisk Institut samt Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik på KU. Projektets afsluttende delprojekt var en undersøgelse af forskningsmiljøer og forskeropfattelser. Tolv danske institutter indgik i denne undersøgelse, hvor 250 danske forskere udspurgtes om deres forskning og deres forskningsmiljø. Undersøgelsen beskæftigede sig med, hvad et godt forskningsmiljø er, og hvilke faktorer, der hænger sammen med, om et forskningsmiljø bliver godt.

Satsningsområder
Centret er et forskningscenter "uden mure", som gennem sine projekter bidrager til skabelsen af tværfaglige forskningssamarbejder omhandlende sociale og eksistentielle livsbetingelser i det moderne samfund.

Koordinationen for Kønsforskning i Danmark

Ledelse pr. 1.2.2001
Koordinator Hilda Rømer Christensen.

Organisation
Formålet med Koordinationen for Kønsforskning er på landsplan at støtte og initiere forskning og formidling inden for kvinde- og kønsforskning. Koordinationen udgiver tidsskriftet "Kvinder, Køn & Forskning", udsender regelmæssige mail nyhedsbreve, tager initiativ til forskningsprojekter, konferencer og seminarer, bistår ved formidling af kvinde- og kønsforskning, samt arbejder på at fremme internationalisering af dansk kvinde- og kønsforskning.

Koordinationen blev i løbet af 2001 reorganiseret, således at koordinationen nu har Københavns Universitet som værtsinstitution. Koordinationens personale bestod i 2001 af 1-2 VIPer samt to deltidsansatte studentermedhjælpere. Udover koordinator Hilda Rømer Christensen har personalet i 2001 bestået af Marlene Spanger, cand. mag. Akademisk medarbejder, Rikke Randorff Hegnhøj, studentermedhjælper og Tine Marie S. Markussen, studentermedhjælper.

Adresse
Linnesgade 22
1361 København K
Telefon 35 32 35 01
Fax 35 32 39 40
kkf@sociology.ku.dk
www.sociology.ku.dk/sochrc

Koordinatorens årsberetning

Konferencer og seminarer: Integration af Kønsforskning (sammen med Forskningsministeriet) marts og seminaret: Sex til Salg. Om magt, køn og prostitution. Københavns Universitet, september.

Koordinator Hilda Rømer Christensen har udover de administrative forpligtelser også forskningsret. Disputatsprojekt: Køn, religion, modernitet: KFUK i komparativt og kulturanalytisk perspektiv, i temaet: Køn og tidlig velfærdsstat og vidensparadigmer i kønsforskningen. Hilda Rømer Christensen er supervisor i NorFa projektet: Women's Movements and Internationalization – The Third Wave. Hilda Rømer Christensen er ansvarshavende redaktør for "Kvinder, Køn og Forskning" Desuden er Hilda Rømer Christensen medlem af den danske komite i "The International Federation for Research in Women's History" tilknyttet The International Committee for Historical Sciences og medlem af forskningsministeriets udvalg om kønsforskning og med i den officielle danske delegation ved EU seminaret: Gender and Research, Bruxelles November 2001.

Forskningscenter FAOS

Ledelse pr. 1.2.2001
Centerleder Jesper Due, forskningsleder Jørgen Steen Madsen.

Organisation
Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier, FAOS, er et uafhængigt forskningscenter ved Sociologisk Institut, KU. Formålet med FAOS er for det første at udvikle sociologisk grundviden om arbejdsmarkedet og dets organisationer. For det andet at foretage studier af organisations- og aftalesystemet på arbejdsmarkedet i en dansk og europæisk sammenhæng, og for det tredje at formidle viden og deltage i diskussioner om arbejdsmarkedet.

Adresse
Linnésgade 22
1316 København K
Telefon 35 32 32 99
Fax 35 32 39 40
Jesper.due@sociology.ku.dk
www.sociology.ku.dk/faos

Centerlederens årsberetning

Med en grundbevilling fra Beskæftigelsesministeriet og Forskningsministeriet samt en supplerende bevilling fra

SSF blev FAOS etableret som et forskningscenter per 1. januar 1999, men FAOS har fungeret som en forskningsgruppe ved Sociologisk Institut siden 1. januar 1990. FAOS' forskningsvirksomhed finansieres desuden af bevillinger fra bl.a. Nordisk Ministerråd og en række arbejdsmarkedsorganisationer.

Bevillingen er givet til at gennemføre det femårige forskningsprogram med fællestitlen "Mod multiniveauregulering af arbejdsmarkedsrelationerne" (1.1.1999 – 31.12.2003). Forskningsprogrammet fokuserer på ændringer i overenskomstsystemet og organisationsstrukturerne samt i relationerne mellem parterne på arbejdsmarkedet og det politiske system med udgangspunkt i henholdsvis et lokalt (virksomheder), et nationalt og et internationalt (europæisk) analytisk niveau. Multiniveau regulering afspejler den kompleksitet, der præger dagens og fremtidens arbejdsmarked, hvor der både findes individuelle aftaler, kollektive overenskomster og lovgivning, hvor der både er tendenser til centralisering, decentralisering og internationalisering, og hvor der er mange aktører med forskelligartede interesser, præget af nye normer og værdier. Under forskningsprogrammet gennemføres en lang række projekter. De omtales nærmere på FAOS hjemmeside www.faos.dk.

FAOS indgår i mange internationale forskernetværk. FAOS deltager i forskningsprojekter realiseret i samarbejde med arbejdsmarkedets parter. FAOS er dansk nationalcenter under EIRO; European Industrial Relations Observatory, som varetages af the European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. FAOS deltager ligeledes, på foranledning af EU-kommissionen, i et europæisk komparativt projekt om arbejdsmarkedsforholdene i de repræsenterede lande.

I 2001 har en medarbejder ved FAOS, Søren Kaj Andersen, erhvervet ph.d.-graden i sociologi. Desuden blev Jytte Kaltoft Bendixen tilknyttet som ph.d.-stipendiat, og Christina Jayne Colclough ansat som forskningsassistent.

Institutleder Peter Abrahamson

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	15,81	12,17	27,99
STIP	5,59	6,51	12,10
TAP	10,03	4,18	14,21
Total	*31,43*	*22,86*	*54,30*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1511	3912	5423
Anskaffelser	713	183	896
Total	*2224*	*4095*	*6320*

Stab

VIP Internt finansieret
Abrahamson, Peter Edgar; lektor.
Andersen, Bjarne Hjorth; lektor.
Andersen, Heine; lektor.
Bertilsson, Thora Margareta; professor.
Billing, Yvonne Due; lektor.
Bloch, Charlotte; lektor.
Eyerman, Ron; professor.
Gundelach, Peter; professor.
Hansen, Henning Bech; lektor.
Holm, Anders; lektor.
Järvinen, Margaretha Maria; lektor.
Jensen, Carsten Strøby; lektor.
Kaspersen, Lars Bo Sommerfeldt; lektor.
Larsen, Jørgen Elm; lektor.
Madsen, Allan Michael; lektor.
Pedersen, Inge Kryger; adjunkt.
Pedersen, Poul Poder; forskningsass.
Spanger, Marlene; forskningsass.
Thorsager, Gerda; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Søren Kaj; adjunkt.
Benjaminsen, Lars; forskningsass.
Christensen, Hilda Rømer; forskningslektor.
Colclough, Christina Jayne; forskningsass.
Crone, Ida Christine; forskningsadj.
Due, Jesper Jørgen; forskningslektor.
Elam, Mark Jeremy; forskningsadj.
Grzymala-Lubanski, Johan Nikolaj; forskningsadj.
Jacobsen, Bo; lektor.
Kuehn, Susanne; forskningsadj.
La Cour, Anders; forskningsass.
Madsen, Jørgen Steen; forskningslektor.
Mørck, Yvonne; adjunkt.
Navrbjerg, Steen Erik; forskningsadj.
Røgilds, Flemming; lektor.
Simonsen, Mikkel Mailand; forskningsadj.
Thing, Lone Friis; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Bendixen, Jytte Kaltoft; kand.stip.
Bjerg, Ole; ph.d.-studerende.
Hammershøj, Lars Geer; ph.d.-studerende.
Karpantschof, Rene Elley; ph.d.-studerende.
Larsen, Christian Stenbak; kand.stip.
Petersen, Eva Bendix; ph.d.-studerende.
Villadsen, Kaspar Feilberg; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bak, Carsten Kronborg; ph.d.-studerende.
Grünenberg, Kristina; ph.d.-studerende.
Hammerslev, Ole; ph.d.-studerende.
Jakobsen, Turf Böcker; ph.d.-studerende.
Madsen, Mikkel Bo; ph.d.-studerende.
Mik-Meyer, Nanna; ph.d.-studerende.
Oldrup, Helene Hjorth; ph.d.-studerende.
Pedersen, Esben Houborg; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Søren Kaj: Mellem politik og marked.
Beckmann, Jörg: Risky Mobility – the Filtering of Automobility's unintended Consequences.

Fondsbevillinger

CO-industri
– Historisk analyse af industriens overenskomst (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 350.000.

Center for Rusmiddelforskning, Aarhus
– Stofmisbrugerens hverdag i tre danske byer (Esben Houborg Pedersen) kr. 774.700.

EU
– Managing with Uncertainty in Science Policy (Margareta Bertilsson) kr. 62.300.

FAFO, Nordisk samarbejdsprojekt
– Globalisering, regionalisering og faglig organisering (FAOS) fase I kr. 611.000.
– Globalisering, regionalisering og faglig organisering (FAOS) fase II kr. 141.000.

Forskningsministeriet
– Koordination for kønsforskning (Hilda Rømer Christensen) kr. 334.000.

Forskningsstyrelsen
– Kønsforskningskoordinator (Hilda Rømer Christensen) kr. 3.632.800.

KTO/De (Amts)Kommunale Arbejdsgivere
– Ny løn i amter og kommuner (Jesper Due/Jørgen Steen Madsen) kr. 22.200.

Kulturministeriet
– Medikalisering af fysisk aktivitet ? (Inge Kryger Pedersen) kr. 300.000.

Landsorganisationen i Danmark
– Mellem lov og praksis i europæisk arbejdsmarkedspolitik (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 647.000.
– Tillidsrepræsentantundersøgelsen 1998 (FAOS/Jesper Due, Steen Jørgen Madsen) kr. 105.200.

Nordisk Ministerråd
– Arbejdsgivere i Norden – Konference 2001 (Carsten Strøby Jensen) kr. 46.800.
– NOAR projektet – Nordisk Arbejdsgiverorganisering i Eupopa (Carsten S.Jensen) kr. 9.900.

Rockwool Fonden
– Kindergarten teachers (Esther Nørregård-Nielsen) kr. 1.772.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Køn og Kultur i KFUK fra 1880 – 1940 (Hilda Rømer Christensen) kr. 168.400.

Undervisningsministeriet
– Demokratiopdragelse i Danske Skole (Bo Jacobsen) kr. 456.000.

Universite Catholique de Louvain
– EU- rapport om partssystemet i Danmark (Jesper Due/FAOS) kr. 28.900.

Publikationer

Abrahamson P.: Qou vadis? Den nordiske velfærdsmodels fremtid. Nordisk Sosialt arbeid nr. 1, 21. årg., s. 7-15, 2001.
Abrahamson P.: Anmeldelse af Arja Tyrkkö: I skäringspunkten mellan arbetsliv och föräldreskap. En studie av livsformer i 1990- talets Sverige. 123-124 s. Tidsskriftet for Arbejdsliv, Vol. 3 nr. 2. København 2001.
Abrahamson P.: Local Partnerships in Europe – an action research project. 36 s. The Copenhagen Centre. Copenhagen 2001.
Abrahamson P.: (Sotsialnaya Eksklusiya i bednost. (Social Exclusion and Poverty). (Obschestvennye Nauk i sovremennost. (Social Science and Modernity) No. 2, s. 158-166, 2001.
Abrahamson P.: Social årsrapport 2001. 152 s. Socialpolitisk Forlag, København 2001.
Abrahamson P.: Glogalskabens tid. i: Social årsrapport 2001 s. 7-15, Peter Abrahamson, m.fl., Socialpolitisk Forlag, København 2001.
Abrahamson P.: Governing Poverty in Scandinavia. 61-109 s. Centro de estudios para intervencao social. Lissabon 2001.
Abrahamson P.: Anmeldelse af Chamberlane et al. (Eds.): Welfare and Culture in Europe: Towards a New Paradigm in Social Policy. Public Administration Vol. 79, no. 4, s. 955-956, 2001.
Andersen H.: Gender inequality and paradigms in the social sciences. Social Science Information Vol. 40, no. 2, s. 265-284, 2001.
Andersen H.: Anmeldelse af: Anders Mathiesen: Uddannelsernes sociologi. Dansk Sociologi nr. 1, s. 100-102, 2001.
Andersen H.: The norm of universalism in sciences. Social origin and gender of researchers in Denmark. Scientometrics Vol. 50, no. 2, s. 255-272, 2001.
Andersen H.: Anmeldelse af: Niels Bredsdorff: Diskursanalyser og diskursteorier – nogle overvejelser over diskursbegrebet. Roskilde Universitetsbibliotek. Dansk Sociologi nr. 2, s. 101-107, 2001.
Andersen H.: Anmeldelse af Ian Hacking: The Social Construction of What? Cambridge Mas: Harvard University Press. Dansk Sociologi nr. 2, s. 101-107, 2001.
Andersen H.: Anmeldelse af: Lilli Zeuner: Sociologisk kulturteori mellem naturvidenskablig og kulturvidenskabelig tænkning. København: Nyt fra Samfundsvidenskaberne. Dansk Sociologi nr. 4, s. 96-98, 2001.
Andersen H.: Anmeldelse af: Frank Høgholm Pedersen: Skatteaversion – en retssociologisk og skattepolitisk analyse med hovedvægten på indkomstopgørelsen. København, Jurist- og Økonomforbundets Forlag. Dansk Sociologi nr. 2, s. 107-109, 2001.
Andersen H.: Udannelsessociologi. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19 s. 440, Gyldendal, København 2001.

Andersen H.: Touraine, Alain. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19 s. 194, Gyldendal, København 2001.
Andersen H.: Tonboe, Jens Chr. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19 s. 168, Gyldendal, København 2001.
Andersen H.: Max Weber. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 308, Gyldendal, København 2001.
Andersen H.: Videnssociologi. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 146, Gyldendal, København 2001.
Andersen S.K., Hyldtoft L.A., Simonsen M.M.: Germany – Social Partnership in Europe – the role of employers and trade unions. 20 s. Copenhagen Centre. København 2001.
Andersen S.K., Simonsen M.M.: The Netherlands – Social Partnerships in Europe – the role of empolyers and trade unions. 19 s. The Copenhagen Centre. København 2001.
Andersen S.K., Simonsen M.M.: The European level – Social Partnerships in Europe – the role of employers and trade unions. 14 s. The Copenhagen Centre. København 2001.
Andersen S.K., Simonsen M.M., Hyldtoft L.A.: United Kingdom – Social Partnerships in Europe – the role of employers and trade unions. 19 s. The Copenhagen Centre. København 2001.
Andersen S.K., Simonsen M.M.: Social Partnership in Europe – the role of employers and trade unions. 23 s. The Copenhagen Centre. København 2001.
Andersen S.K.: Mellem politik og marked – interesseorganisation og lønregulering på de kommunale/regionale arbejdsmarkeder i EU. 230 s. Sociologisk Insitut og Jurist- og Økonomforbundets forlag, København 2001.
Bech H.: Elf Jahre registrierte Partnerschaft in Dänemark: gesellschaftliche Konsequenzen des Gesetzes. Aktuelle Juristische Praxis 1, s. 264-268, 2001.
Bertilsson M.: Jälkisanat. i: Johdatus tieteen logiikkaan s. 443-473, Ja Muita Kirjoituksia, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2001.
Bertilsson M.: Fordord af Margareta Bertilsson. i: Metoder på tværs – om forudsætningen for sociologisk metodekombination s. V-Vl, Ole Riis, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2001.
Bertilsson M.: Professions on the road to Global Power: The Case of the Legal Profession. i: The Transforamtion of Modernity. Aspects of the Past, Present and Future of an Era s. 241-272, Eds.: M. Carleheden og M. Hviid jacobsen, Ashgate, Aldershot, England 2001.
Bertilsson M.: From Honoratiores to Bureaucrats: Research Counceling in Transition. i: Science Policy-Setting the Agenda for Research s. 24-34, Eds.: Kaare Aagaard og Karen Siune, Danish Institute for Studies in Research and Research Policy, Århus 2001.
Billing Y.D.: Beyond Body-counting – a discussion of the social construction of gender at work, with the Scandinavian public sector as an example. Lunds universitet. Lund 2001.
Bloch C.: Flow og stress – stemninger og følelseskultur i hverdagslivet. 213 s. Samfundslitteratur, København 2001.
Bloch C.: Kronik: Hav en fortsat god dag. 1 s. Dagbladet information 7.02.01. København 2001.
Christensen H.R.: Biografier: Johanne Vahl Blauenfeldt, Henriette Knuth, Gerda Mundt, Karen Ræder, Ingrid Ulbricht, Benedicte Wilhjelm. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, Rosinante, København 2001.
Christensen H.R.: Fordord og Temaredaktør. Kvinder, Køn og Forskning nr. 2, s. 3-10, 2001.
Christensen H.R.: Anmeldelse af Noget, som ligner en ublodig revolution. Kvinder, køn og forskning nr. 2, s. 99-101, 2001.
Christensen H.R.: Frihed, lighed og velfærd. Jysk Selskab for histori nr. 48, s. 7-13, 2001.
Due J., Madsen J.S.: Fagbevægelsens struktur i det 20. århundrede – Forhandlingssystemet som problemløser og hindring for udvikling. LO-Dokumentation nr. 1, s. 125, 2001.
Due J., Simonsen M.M., Madsen J.S.: NNF og fremtidens organisations- og aftalesystem. 10 s. Sociologisk Institut, FAOS. København 2001.
Due J., Simonsen M.M.: Social Dialogue in the Baltic Sea region – the state of the art. European Trade Union Yearbook 2000 1, s. 371-388, 2001.
Eyerman R.: Intellectuals and the Construction of African American Identity. i: Intellectuals, Generations and memory s. 22, Eds.: Edmunds, Gillian and Turner, Bryan, Rowan and Littlefield Publishers, 2001.
Eyerman R.: Cultural Trauma, Slavery and the Formation of African Identity. 305 s. Cambridge University press, England 2001.
Gundelach P.: National identitet i en globaliseringstid. Dansk Sociologi nr. 1. 12. årg., s. 63-80, 2001.
Gundelach P.: Det gode børneliv. 62 s. Socialministeriet, Statens Information 2001.
Gundelach P.: Anmeldelse af Bolette M. Christensen: Fortællinger fra Indre Nørrebro. Solidaritet og handlekraft i det lokale. Økonomi og Politik nr. 2. 74. årg., s. 86-88, 2001.
Gundelach P., Wolf P.: Sociologi. i: Københavns Universitet 1479-1979 s. 261-305, Red.: Tamm, Ditlev og Slottved, Ejvind, Københavns Universitet, København 2001.
Gundelach P.: Jazz-meningheden. i: Øjeblikkets antændelse s. 133-139, Red. Pécseli, Benedicta, Copenhagen Jazzhouse, København 2001.
Hammershøj L.G.: Selvdannelse og nye former for socialitet. Dansk Sociologi Årgang 123, nr. 2, s. 23-44, 2001.
Hammershøj L.G., Petersen E.B.: Kan man slå sig på en konstruktion? Til rekonstruktion af misforståelser af og bekymringer for socialkonstruktivisme. Sosiologi idag Årg. 31, nr. 2, s. 41-66, 2001.
Hammershøj L.G.: Selvdannelse og smag for viden. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 2, s. 45-57, 2001.
Holm A., Groes N., Olsen H.T.: Youth Unemployment and Opportunities in the Labour Market – The Myth of Lifelong Hysteresis. Labour 15 (4), s. 531-554, 2001.
Holm A.: Om Regnestykker og ønsketænkning, Kommentar. Nationaløkonomisk Tidsskrift Vol. 139, s. 94-99, 2001.
Holm A., Jensen T.P.: The Supply of adult training and education. i: Cujrious minds – nordic adult education compared s. 57-67, Red.: Tuijnman and Helstrom, Nordic Council, 2001.
Holm A., Gundelach P.: Statistical Analysis of Morale – a Random Effects Analysis. i: Symposium i anvendt statistik s. 93-100, Red. Jensen og Linde, 2001.
Holm A., Jensen T.P.: I Does labour marked experience affect proficiency – a test of the hysteresis hypothesis. i: Nordic Labour Market Research on Register Data s. 119-135, Torben Pilegaard Jensen & Anders Holm (eds.), TemaNord, København 2001.

Hyldtoft L.A.: Et kritisk tilbageblik på lønreformen i det offentlige. Nordisk Administrativ Tidsskrift nr. 3, 2001.
Jacobsen B.: Hvad er god forskning? Psykologiske og sociologiske perspektiver. 154 s. Reitzel, København 2001.
Jacobsen B., Madsen M.B., Vincent C.: Danske forskningsmiljøer. En undersøgelse af universitetsforskningens aktuelle situation. 165 s. Reitzel, København 2001.
Jensen C.S.: Arbejdsgivere i Norden – en sociologisk analyse af arbejdsgiverorganisering i Norge, Sverige, Finland og Danmark. Nordisk Ministerråd, Nord, København 2001.
Jensen C.S.: arbejdsmarkedspolitikkens internationalisering. 1-30 s. Fra Semininaret "internationalisering af forvaltningen, Sjørup Herregård. 2001.
Jensen C.S.: Anmeldelse af: Peter Nedergaard "organiseringen af den europæiske union. Dansk Sociologi nr. 4/12, s. 95-96, 2001.
Jensen C.S., Madsen J.S., Due J.: The Danish Industrial Relations Model. i: European Social Policy and the Nordic Countries s. 37-77, A.C. Neal, Ashgate Darthmounth, Sydney 2001.
Jensen C.S., Lubanski N., Due J., Madsen J.S.: Denmark – Towards Multi-level Regulation. i: European Labour Relations, Vol. II s. ?, Red.: György Széll, Ashgate Publishing Limited, Aldershot 2001.
Jensen C.S. (red.): Arbejdsgivere i Norden. En sociologisk analyse af arbejdergiverorganisering i Norge, Sverige, Finland og Danmark. 447 s. Nordisk Ministerråd, København 2001.
Järvinen M.: Institutionaliserad uppgivenhet – om utvecklingen av det danska behandlingssystemet. Nordisk alkohol og narkotikatidsskrift Vol. 18 nr. 2, s. 125-137, 2001.
Järvinen M.,: Marganilisering – konstruktivistiska perspektiv på ordning och kaos. Sosiologi i dag årg. 31 nr. 4, s. 67-86, 2001.
Järvinen M.: Accounting for Trouble: Identity Negotiations in Qualitative Interviews with Alcoholics. Symbolic Interaction Vol. 24, no. 3, s. 263-284, 2001.
Jørgensen C.: Political developments. Eiro Annual Review, 2000 1, s. 57-60, 2001.
Karpantschof R.E., Mikkelsen F.: Youth as a Political Movement: Development of the Squatters and Autonomous Movement in Copenhagen, 1981-95. International Journal of Urban and Regional Research nr. 3, s. 609-628, 2001.
Karpantschof R.E.: En social bevægelse fra højre? Socialpolitik nr. 4, s. 23-29, 2001.
Kaspersen L.B.: Globalskabens årti? Dansk Sociologi nr. 1/12. årg, s. 83-88, 2001.
Kaspersen L.B.: Anthony Giddens – introduktion til en samfundsteoretiker 2. reviderede udgave. 318 s. Hans Reitzels, København 2001.
Kaspersen L.B.: Attac, globalisering og venstrefløjen. 2 s. Kristeligt Dagblad. 2001.
Kaspersen L.B., Ottesen L.: Associationalism for 150 Years and Still Alive and Kicking: Some Reflections on Danish Civil Society. Critical Review of International Social and Political Philosophy. Vol. 4 nr. 1, s. 105-130, 2001.
Kaspersen L.B., Ottesen L.: Associationalism for 150 Years and Still Alive and Kicking: Some Reflections on Danish Civil Society. i: Associative Democracy: The Real Third Way s. 105-130, Eds.: Paul Hirst and Veit Bader, Frank Cass Publishers, London 2001.
Kaspersen L.B.: Globalskabens årti. 8 s. Information. København 2001.
Kaspersen L.B.: Kronik: Staten lever. 1 s. Politiken. København 2001.
Keller B., Due J., Andersen S.K.: Employers' associations and unions in the public sector. i: Strategic Choises in Reforming Public Service Employment s. 71-97, Red.: Carlo Dell'Aringa, Giuseppe Della Roca og Berndt Keller, Palgrave, 2001.
Larsen J.E., Andersen J.: Social bæredygtighed i byudviklingen. Foreningen Dansk Byøkologi, Tema Fremtidens bæredygtige renovering nr. 3 årg. 4, s. 12-14, 2001.
Larsen J.E., Schultz E.: Marginale steder. i: Marginalisering integration velfærd s. 127-154, Red.: Andersen, Jørgen Goul og Jensen, Per H., Narayana Press, Aalborg 2001.
Madsen J.S., Jørgensen C., Due J.: Denmark. i: Collective bargaining in Europe – 2000 s. 91-124, Ed. Giuseppe Fajertag, ETUI, Bruxells 2001.
Mørck Y.: Etniske minoritetsunge og demokratisk medborgerskab. i: Køn, demokrati og modernitet. Mod nye politiske identiteter s. 223-237, Red.: A. Christensen og B. Siim, Reitzels Forlag, København 2001.
Mørck Y.: Etniske minoritetsunge i Danmark. Strategier, udfordringer og potentialer. i: Ungdomssociologi s. 181-230, Columbus, København 2001.
Navrbjerg S.E., Jørgensen C.: The involvement of employees and collective bargaining in company restructuring. Eiro observer 4'01, s. i-viii, 2001.
Navrbjerg S.E., Nordestgaard M., Due J.: Fremtidens overenskomster i decentraliseringens navn. En historisk analyse af udvilingen i Industriens overenskomster i perioden 1902-2004 med særligt fokus på tillidsrepræsentantens rolle. 148 s. CO-industri, København 2001.
Navrbjerg S.E.: Fleksibilitet og solidaritet – nye arbejdsorganiseringsers betydning for samarbejde og forhandlinger. Arbejdsliv årg. 3, nr. 3, s. 65-85, 2001.
Oldrup H.H.: Mobility and Transport – An Anthology, Notat 01-03. Transportrådet, København 2001.
Pedersen I.K.: Athletic Career – Elite Sports Mothers' as a Social Phenomenon. International Review for the Sociology of Sport Vol. 36 no. 3, s. 259-274, 2001.
Pedersen I.K.: Den olympiske sport er ikke blot et spejl af samfundet. i: Idrættens Mangfoldighed – Idrættens Grænser? Idræthistorisk Årbog 2000 s. 103-119, Red.: Jørn Hansen og Thomas Skovgaard, Special-Trykkeriet Viborg, Odense Universitetsforlag 2001.
Pedersen I.K.: Sport og modernitet. Samfundsfagnyt nr. 137, s. 11-15, 2001.
Pedersen I.K.: Doping in elite sport: the politics of drugs in the olympic movement. Eds.Waine Wilson and Edward Derse. Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports Vol. 11 nr. 3, s. 194-194, 2001.
Pedersen I.K.: Praksis med funderingsproblemer i: Kroppens muligheder. Idræt, Kommunikation og behandling. Red.: K.K. Roesslen'. Sport & Psyke, tidsskrift for Dansk idrætspsykologisk Forum nr. 28, s. 15-19, 2001.
Pedersen I.K.: Elitesport er andet end underholdning – humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning i elitesport. PULS nr. 4 årg. 12, s. 14-15, 2001.
Pedersen P.P.: Anmeldelse af Zygmunt Bauman: In Search of Politics. Dansk Sociologi 12. årg. nr. 4, s. 91-94, 2001.
Røgilds F.: Redaktør af temanummer om musik, kultur og

politik sammen med Ove Sernhede. Social kritik nr. 74, s. ?, 2001.
Simonsen M.M., Andersen S.K.: Spain – Social Partnerships in Europe – the role of the empolyers and trade unions. 17 s. The Copenhagen Centre. København 2001.
Simonsen M.M., Andersen S.K.: Denmark – Social Partnerships in Europe – the role of employers and trade unions. 17 s. The Copenhagen Centre. København 2001.
Simonsen M.M.: Social Dialog i Øst- og Centraleuropa – stor ståhej eller ingenting? Økonomi og Politik nr. 4, s. 42-53, 2001.
Thing L.F.: Min mormor er ikke vild med fodbold. Kvinde, køn og forksning 10 årg. nr. 4, s. 28-37, 2001.
Thing L.F.: The female Worrior. International Review for the Sociology of Sport, Sage Publication Vol. 36, nr. 3, s. 275-288, 2001.
Thing L.F.: Kender du følelsen? i Kroppens muligheder. Idræt, kommunikation og behadnling, red.: K.K. Roessler. Sport og Psyke. Tidsskrift for Dansk Idrætspsykologisk Forum nr. 28, s. 35-40, 2001.

Studienævnet for Sociologi

Medlemmer

Pr. 1.2 2001 bestod studienævnet af: Lektor Allan Madsen (formand); lektor Charlotte Bloch; lektor Heine Andersen; stud.scient.soc. Marius Sylvestersen; stud.scient.soc. Rikke Østgergaard Christensen og stud.scient.soc. Signe Wiingaard.

Beretning

Studiet fik nye studieordninger for både bachelor- og kandidatstudiet i 1997, og der er for nærværende ingen planer om større ændringer af eksisterende studieordninger.

Der er ikke i beretningsåret gennemført ekstern evaluering af uddannelsen, men studienævnet forestår løbende evaluering af samtlige undervisningsudbud.

Sociologisk Instituts uddannelser er meget søgt af studerende fra andre fag. For at imødekomme ønsker om en mere formaliseret uddannelse for disse studerende, blev der pr. 1.9.1999 etableret en et-årig suppleringsuddannelse i sociologi. Optaget hertil er 20 studerende om året. Det var ikke muligt at øge hverken det ordinære optag eller optaget til suppleringsuddannelsen inden for de eksisterende lokalemæssige rammer.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	***Sociologi***	***Øvrig samfundsvi.***	***Afrika-studier***	***Jura***	***Huma-niora***	***Merit-overført***	***I alt***
Sociologi	207,38	3,69	0,33	0,50	7,63	15,63	235,15
Øvrig samfundsvidenskab	3,08						
Humaniora	7,17						
Geografi	0,17						
Merit- og gæstestud.	23,05						
I alt	240,83						

STÅ 1998-2001

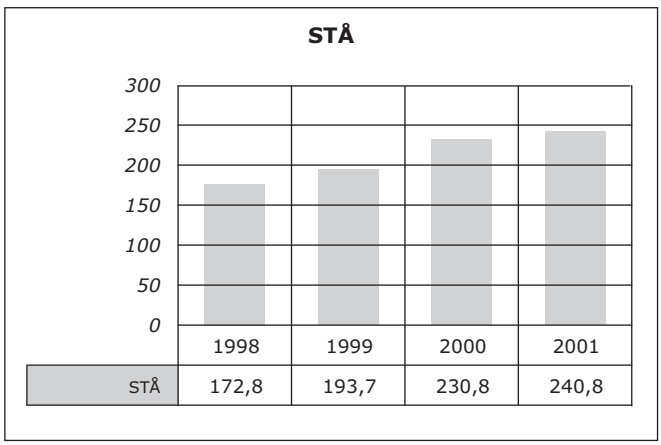

Studieleder Allan Madsen

Ph.d.-studienævnet for Sociologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor, mag.scient.soc. Heine Andersen (studieleder), lektor, cand.mag., ph.d. et dr.scient.soc. Henning Bech, mag.art. og ph.d.-studerende Lars Geer Hammershøi og cand.merc. og ph.d.-studerende Ole Hammerslev.

Beretning

Forskerskole

"Forskerskolen for Integration, Produktion og Velfærd" er etableret i et samarbejde mellem Institut for Økonomi ved Aarhus Universitet, Sociologisk Institut ved Københavns Universitet, Socialforskningsinstituttet (SFI) og Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut (AKF).

Forskerskolen er baseret på en bevilling fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd for en femårig periode, 2000 – 2005. Jørgen Elm Larsen, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, er faglig koordinator af Forskerskolens sociologidel. Forskerskolens finansierer pt. 5 ph.d.-stipendiater.

Forskerkurser i 2001

Der har været gennemført fire forskerkurser i årets løb: professor John A. Hall, McGill University, Montreal: "Nations, States and Empires" (24. – 26. april. Afholdt sammen med Institut for Statskundskab). Professor Ron Eyerman: "Current Issues in the theory of social science" (påbegyndt oktober 2001, fortsættes). I regi af "Forskerskolen for Integration, Produktion og Velfærd": "Sociological Economics or Economic Sociology?" (26. – 27. september) og "Aktiveringsindsatsen i Danmark" (28. – 31. oktober).

Ph.d.-studieleder Heine Andersen

Center for Anvendt Datalogi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Torben Warnich-Hansen.

Adresse
Studiestræde 6
1455 København K
Telefon 35 32 32 28
Fax 35 32 32 25
IBTvagt@ibt.ku.dk
www.ibt.ku.dk/ibt

Institutlederens årsberetning

Seneste historisk udvikling
Center for Anvendt Datalogi blev oprettet i 1985 som en videreførelse og udbygning af Indre By Terminalen, der var blevet oprettet i 1972 med det formål at stille centrale edb-faciliteter til rådighed for Det Samfundsvidenskabelige Fakultet. Indre By Terminalen fungerede som en fællesafdeling, men Center for Anvendt Datalogi er et selvstændigt institut, styringsmæssigt placeret direkte under fakultetet.

Forskningsvirksomhed
Forskningen ved Center for Anvendt Datalogi må ses i sammenhæng med den udvikling, der karakteriserer edb-anvendelsen inden for de samfundsvidenskabelige fag. Centret har til formål at tage initiativer, yde bidrag til og støtte udviklingen af fagintegreret og anvendt datalogi i forbindelse med undervisning og forskning inden for fagene. Anvendelsen af edb som værktøj i forskellige faglige sammenhænge får derved en central placering, og det kan ofte være vanskeligt at adskille forskning, udviklingsarbejde og den formidlende virksomhed, der udøves i samarbejde med medarbejdere fra fakulteternes øvrige institutter, eller i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde. Væsentlige forskningsområder er metoder og teknikker vedrørende samfundsvidenskabeligt orienterede systemer, fagorienterede programpakker og datamatiske beslutningsstøttesystemer, herunder samspillet mellem databaser og databearbejdningsværktøjer. Desuden arbejdes med problemstillinger omkring client/server værktøjer, herunder forholdet mellem web-klienter og tunge klienter, dette set såvel for generel administrativ databehandling som for egentlig samfundsvidenskabelig databehandling.

Anden virksomhed
Centret vedligeholder et bredt udbud af programmel til brug for undervisnings- og forskningsopgaver. Til statistiske og operationsanalytiske opgaver anvendes programsystemet SAS. Til økonometriske problemstillinger anvendes AREMOS, GAUSS og PC-GIVE. Som programmeringssprog anvendes bl.a. APL, FORTRAN, Visual Basic, JAVA og EXCEL. Til videregående programudvikling anvendes. NET pakken.

Centret giver desuden den centrale netværksservice for et lokalnet i Indre By området, omfattende institutterne ved Det Samfundsvidenskabelige- og Det Teologiske Fakultet, samt Det Samfundsvidenskabelige Fakultetssekretariat. Centret stiller efter aftale programmel til rådighed på centrale filservere. Centret driver post- og web-servere, og en række specialiserede servere.

Centret har PC-rum med et betydeligt antal arbejdspladser, og centret yder rådgivning vedrørende etablering af fremvisningsmuligheder i auditorier o.l., med henblik på at gøre det let for undervisere at vise edb-udviklet undervisningsmateriale for større undervisningshold.

Centret yder edb-mæssig rådgivning vedrørende et meget bredt spektrum af programmeringssprog, styresystemer og programpakker. Desuden gives vejledning, rådgivning og praktisk hjælp i forbindelse med anskaffelse af edb-udstyr ved fakulteternes enkelte institutter og i forbindelse med anskaffelse og implementering af nye programprodukter.

Institutleder Torben Warnich-Hansen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	2,00		2,00
STIP	4,74		4,74
Total	*6,74*		*6,74*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	348		348
Anskaffelser	934		934
Total	*1283*		*1283*

Stab

VIP Internt finansieret
Traberg, Jeppe; lektor.
Warnich-Hansen, Torben; lektor.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Dekan Hans Hultborn

Prodekan Inge Kjær

Prodekan Niels Juel Christensen

Fakultetets ledelse
Pr. 1.2.2001: Dekan, professor, med.dr. Hans R.A. Hultborn.
Prodekan, professor, overlæge, dr.med. Niels Juel Christensen (klinik).
Prodekan, lektor, dr.odont et dr.med. Inger Kjær (teori).
Sekretariatschef, cand.polit. Ebbe Trærup Andersen.
Souschef, cand.polit. Lisbeth Roland Hansen.
Studieadministrator, mag.art. Leif Christensen.
Chefkonsulent, cand.jur. Vibeke Milwertz.

Fakultetsråd
Pr. 1.2.2001: Hans Hultborn, dekan, professor, med.dr.
Bent Ottesen, professor, dr.med.
Bjørn Quistorff, professor, dr.med.
Mogens Spang-Thomsen, lektor, dr.med.
Niels Keiding, professor, afdelingsleder.
Nils-Erik Fiehn, lektor, dr.odont.
Torben Schroeder, professor, dr.med.
Bent Christensen, direktør Medicon Valley Academy (eksternt medlem).
Karsten Bech, kontorchef, overlæge, dr.med. (eksternt medlem).
Joan Lykkeaa, laborant (TAP-repræsentant).
Marianne Johansen, overassistent (TAP-repræsentant).
Yaël Balslev, led. laborant, ph.d. (TAP-repræsentant).
Betina Grønbæk Sørensen, stud.odont.
Maya Christel Milter, stud.med.
Simon Serbian, stud.med.

Adresse
Panum Instituttet
Blegdamsvej 3 B
2200 København N
Telefon 35 32 79 00
Fax 35 32 70 70
sund-fak@adm.ku.dk.
www.sund.ku.dk

Dekanens årsberetning

Adskillige betænkninger, rapporter og politiske tilkendegivelser har påpeget behovet for en økonomisk styrkelse af – eller snarere genetablering af tidligere niveau for – universitetsområdet generelt, og dele af det sundhedsvidenskabelige område specifikt. Således har rapporten "Medicinsk Sundhedsforsknings vilkår og fremtid med særligt henblik på sygehusområdet" fra 2000 (Forsknings- og Sundhedsministeriet) og opfølgningen "Medicinsk Sundhedsforsknings Fremtid" fra 2001 peget på et akut behov for at styrke den kliniske forskning med en række nye initiativer, men det økonomiske tilskud mangler. På trods af dette er de økonomiske rammer for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet ikke blevet øget i 2001, og flerårsaftalen for universitetsområdet – som følge af Finanslovsforliget i 2000 – har kun bevirket, at en yderligere nedgang midlertidigt har kunnet undgås.

Opretholdelsen af den tidligere økonomiske ramme ved tilskuddet fra flerårsaftalen, er delvis misvisende, da fakultetet på en række områder har igangsat nye ressourcekrævende initiativer på grund af flerårsaftalen og den indgåede tillægsaftale til Københavns Universitets Udviklingskontrakt. Endvidere er øgningen af undervisningsbevillingen (fakultetets øgede STÅ-produktion) koblet til øgede udgifter på undervisningsområdet, hvilket giver en yderligere faldende forskningsdækning af undervisningsindsatsen – antallet af "forskningskroner" pr. produceret STÅ har været faldende i en årrække. Der kan erindres om Undervisningsministeriets rapport for et par år siden om størrelsen af de danske undervisningsbevillinger (taxameter-niveauer) som viste, at man i Danmark giver signifikant lavere undervisningsbevillinger til f.eks. medicinstudiet end man gør i andre lande, f.eks. Sverige. År 2001 har derfor været præget af den økonomiske omstilling der skal ske frem til 2004, med tilpasning til et lavere forbrugsniveau – herunder nedlæggelsen af ca. 50 TAP-årsværk. Det skal her bemærkes, at stramningen dækker over en fortsat styrkelse – og etablering af flere stillinger – inden for dele af fakultetet som følge af etableringen af nye studier. De ca. 12 mio.kr. der blev tildelt fakultetet ifølge flerårsaftalen er blevet brugt til at styrke etableringen af et pædagogisk udviklingscenter, styrke forskeruddannelsen, etablere en forsknings(kvalitets)-evaluering, samt til at styrke forskningsdækningen inden for områder, hvor nye uddannelser er etableret.

Det skal bemærkes, at det i 2001 har været muligt for fakultetet at styrke mange forskningsprojekter ved større eksterne bevillinger, herunder en bevilling til et nyt grundforskningscenter (Wilhelm Johannsen Centret for Genomforskning, ved prof. Niels Tommerup) og deltagelse i projekter under programmet "Større Tværgående Forskergrupper". I denne sammenhæng bør også nævnes at fakultetet har opnået støtte til at oprette en Graduate School of Neuroscience. Fem nye professorater er også etableret ved eksterne bevillinger (i alt har fakultetet ved udgangen af 2001 15 eksternt finansierede professorater).

I efteråret 2001 gennemførtes et udvalgsarbejde, der vil danne grundlag for en styrkelse og reorganisering af fakultetets forsøgsdyrsfaciliteter ved Afdelingen for Eksperimentel Medicin. Afdelingen var bemandings- og bygningsmæssigt i international topklasse, da Panum Instituttet blev taget i brug i begyndelsen af 1980'erne, men den stærke internationale udvikling inden for området og manglende investeringer ved fakultetet har bevirket, at det nu er nødvendigt hurtigt at styrke denne funktion.

Efter at det professorat, der er knyttet til Medicinsk Historisk Museum, blev besat for et par år siden, har professoren sammen med fakultetet initieret en større gennemgang af museet. Gennemgangen blev udført af Statens Museumsnævn. Deres rapport var kritisk og pegede på en grad af forsømmelse, der kom bag på alle. Samtidig pegede museumsnævnet på de fornemme samlinger og det meget store potentiale, der ligger i museet. Problemet ligger i høj grad i, at statens bevillinger aldrig har været store nok til at funktionen har kunnet varetages forsvarligt. På baggrund af rapporten besluttede fakultetsrådet straks at opslå en stilling som museumschef, og denne stilling blev besat ved årets udgang. Dermed er grunden lagt for den ønskede oprustning af museet og dets yderligere integrering i fakultetets øvrige virksomhed.

De prægraduate studier, studenteroptag og kandidatproduktion
Inden for de to store uddannelser ved fakultetet – læge- og tandlægeuddannelsen – gennemføres en ny studie- og eksamensordning. Dette arbejde har i 2001 været særdeles bela-

stende fordi indkøringsfasen ikke alene betyder starten på et nyt curriculum, men også medfører en "dobbeltundervisning" for flere store fags vedkommende, eftersom den tidsmæssige placering af fagene i den gamle og nye studieordning er ret forskellig.

Der er væsentlige fællestræk i målene for revisionsarbejdet inden for de to uddannelser. Inden for de basale naturvidenskabelige eller biomedicinske fagområder tilrettelægges nye kursusforløb, der sigter mod at øge de studerendes forståelse af basalfagene og forbedre deres evne til at anvende kundskaberne i den kliniske del af studiet. Det er også hensigten at lægge større vægt på de studerendes egen indsats og eget ansvar for læring og studieforløb.

Den endelige evaluering af det humanbiologiske studium, der skal danne grundlag for den formelle beslutning om yderligere at styrke uddannelsen og at gøre den permanent, er endnu ikke gennemført. Det er fakultetets hensigt at øge optaget til dette studium når den akutte belastning ved indførelsen af det nye lægestudium er overstået. Set i lyset af den aktuelle udbygning af f.eks. den farmaceutiske industri i Danmark er der god grund til at øge udannelseskapaciteten på det humanbiologiske studium.

På det nye bachelor-/kandidatstudium i Folkesundhedsvidenskab er planlægningen af kandidatstudiets implementering gennemført, men samtidigt planlægges en justering af bachelordelen på baggrund af de opnåede erfaringer.

Herudover udbydes ligesom tidligere år to masteruddannelser; Master of Public Health (MPH) og Master of International Health (MIH). Det kan her nævnes at fakultetets undervisningspris i 2001 tildeltes professor Ib Bygbjerg, der er studieleder for sidstnævnte masteruddannelse.

I 2001 blev der optaget 451 studenter på medicinstudiet, 87 på tandlægestudiet, 30 på Humanbiologistudiet 58 på Folkesundhedsvidenskabsstudiet og 22 på Master of Public Health uddannelsen samt 28 på Master of International Health-uddannelsen. Fakultetet har i det forløbne år færdiguddannet 257 medicinske kandidater, 68 odontologiske kandidater, 27 humanbiologiske kandidater, 21 Master of Public Health kandidater og 26 Master of International Health kandidater.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 1997-2001

	Udgifter i mio. kr., løbende priser				
Formål	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	***287,646***	***329,131***	***354,912***	***392,600***	***421,071***
Basisforskning	139,800	151,045	191,714	208,657	200,669
Tilskudsfinansieret forskning	84,059	102,901	128,474	153,517	164,203
Kontraktsforskning	3,528	7,984	1,116	8,385	8,892
Forskeruddannelse	60,259	67,201	33,608	22,042	47,307
Uddannelse i alt	***146,544***	***162,347***	***168,692***	***183,341***	***187,074***
Ordinær uddannelse	144,236	158,917	159,294	177,088	178,024
Åben uddannelse	2,308	3,430	3,257	6,013	8,361
Efteruddannelse	0,000	0,000		0,240	0,321
Kursusundervisning	0,000	0,000	6,141	0,000	0,368
Andre faglige formål i alt	***14,239***	***67,434***	***68,639***	***68,852***	***89,595***
Museer og samlinger	1,796	2,847	1,950	2,231	2,516
Klinikker	9,797	8,400	5,104	2,279	6,669
Retsmedicin		54,774	61,116	62,834	78,898
Øvrige	2,646	1,413	0,469	1,508	1,512
Fælles formål i alt	***65,523***	***70,990***	***76,015***	***70,063***	***78,510***
Bygningsdrift	45,147	53,913	59,796	62,687	67,550
Generel ledelse og administration	19,572	17,077	16,219	5,721	9,391
Øvrige	0,804			1,655	1,569
Kapitalformål i alt	***16,106***	***7,416***	***12,884***	***13,418***	***12,293***
Vedligehold og mindre byggearbejder	16,106	7,416	12,884	13,418	12,293
I alt	***530,058***	***637,318***	***681,141***	***728,274***	***788,543***
Forskning i alt	***206,601***	***206,327***	***210,977***	***196,406***	***198,877***

For at styrke indsatsen på undervisningsområdet har fakultetet i 2001 vedtaget at styrke den pædagogiske virksomhed, der har været knyttet til Laboratoriet for Kliniske Færdigheder, ved at oprette et Pædagogisk Udviklingscenter, der skal omfatte 3 enheder: en forsknings- og udviklingsenhed, en evalueringsenhed, samt Laboratoriet for Kliniske Færdigheder. Initiativet skal også ses som fakultetets bidrag til at styrke uddannelsen i den nye postgraduate speciallægeuddannelse, der skal varetages af tre regionale råd – heraf et i øst-Danmark.

Arbejdet med at etablere en kandidatuddannelse ved fakultetet for personer med en mellemlang sundhedsuddannelse er nu påbegyndt med udpegningen af en "midlertidig studieleder", der skal konkretisere studieplanerne, og kortlægge mulighederne for at integrere elementer fra fakultetets andre uddannelser heri for at opnå en optimal løsning, såvel ressource- som indholdsmæssigt. Tilsvarende er en "midlertidig studieleder" udpeget for at tilrettelægge en ny suppleringsuddannelse for bioanalytikerne, som grundlag for en efterfølgende kandidatuddannelse.

Ph.d.-grader og doktorgrader

Fakultetet har i 2001 tildelt 114 ph.d.-grader. Det store antal synes at svare til efterspørgslen. Det skal her tilføjes at en stor del ikke er cand.med.'er, og at man derfor ikke kan bruge disse tal til at beregne "overgangsfrekvenser" fra en medicinsk kandidateksamen til en ph.d.-grad.

Fakultetet giver en forskeruddannelse til mange humanbiologer og cand.scient.'er. Fakultetet satser på at styrke ph.d.-uddannelsen. Etableringen af en ny Graduate School of Neuroscience skal ses i dette lys. Fakultetet ønsker også at etablere en lignende skole inden for folkesundhedsvidenskab. Inden for det odontologiske fagområde gennemføres en stor satsning på rekruttering af forskerstuderende allerede på prægraduat niveau, og forskerkurser planlægges gennemført på skandinavisk niveau for at opnå et optimalt volumen.

Fakultetet har i 2001 tildelt 28 doktorgrader. Antallet af tildelte doktorgrader er for nedadgående, formentlig som følge af ph.d.-gradens øgede betydning.

Tabel 2. Aktiviteter 1997 – 2001

	Aktiviteter				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Antal studerende (excl. orlov)	3072	3171	3391	3609	3763
Antal STÅ	1919,7	2192,0	2329,0	2497,4	2621,2
Antal optagne pr. 1. oktober	549	608	610	594	596
Antal 1. prioritetsansøgere	1572	1454	1591	1711	1711
Gennemsnitsalder for optagne	22	20	21,9	21,9	22,0
Medianalder, for optagne	21	21	21	21	21
Antal kandidater	248	268	304	282	352
Gennemsnitsalder, kandidater	29,7	29,8	29,3	29,5	29,4
Medianalder, kandidater	29	29	29	29	29
Gennemsnitlige gennemførselstid, kandidater	7,9	7,7	7,5	7,9	7,4
Median gennemførselstid	8	8	8	8	8
Antal deltagerbetalende STÅ	52,9	42,2	52,5	73,2	69,3
Færdiguddannede på masteruddannelser		21	19	44	47
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	469,9	482,8	483,3	522,0	523,0
Antal forskeruddannelsesstud., pr. 1. oktober, i alt	510	504	499	515	524
Heraf mænd	256	239	235	238	233
Heraf kvinder	254	265	264	277	291
Antal ph.d-afhandlinger, året	128	118	103	117	114
Antal stud. der udløser internationaliseringstilskud	89	75	105	100	119
Heraf indgående	46	33	40	58	41
Heraf udgående	43	42	65	42	78
Antal doktorgrader	45	48	26	30	28
Antal forskningspublikationer, iflg. Årsberetning*	925	779	899	695	872
*) excl. De Kliniske Institutter					

Dekan Hans Hultborn

Medicinsk-Anatomisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor, dr. med. Ole William Petersen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen og lektor Jørgen Tranum-Jensen (vice-institutleder), lektor Anders Hay-Schmidt samt TAP-repræsentant Ulla Hjortenberg.

Organisation
Fagligt er instituttet opdelt efter forskningsmæssige temaer i Strukturel Celle- og Vævsbiologi, Cellulær Immunologi, Neurobiologi, og Biomekanik.

Administrativt er instituttet opdelt i 3 sektioner (A, B, og C) og en undervisningsafdeling.

Adresse
Panum Instituttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 72 18
Donationsordningen 35 37 66 90
Fax Sektion A 35 32 72 85
Fax Sektion B 35 32 72 49
Fax Sektion C 35 32 72 17
Fax Undervisningsafdelingen 35 32 71 91
www.mai.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Historie – se årbog for 1996.

Personaleforhold
Efter endt orlov er lektor Torben Moos vendt tilbage d. 1.3.01 på sektion B.

Et lektorat – subsidiært adjunktstilling i bevægeapparatets biomekanik er opslået med ansøgningsfrist d. 19.04.01.

Et lektorat indenfor området: strukturel celle- og vævsbiologi, blev d. 1.12.01 besat med adjunkt Jesper Thulesen.

En adjunktstilling i strukturel cellebiologi er opslået med ansøgningsfrist d. 12.12.01.

Adjunkt Peter Würtzen fratrådte d. 31. januar 2001.

Lektor K.M. Hansen er afgået ved døden d. 4. oktober 2001.

Bente Rona Jensen er ansat som lektorvikar 1.08.01, lønnet af Inst. for Idræt.

Priser
Milena Penkowa: "The Award for Best Presentation" ved First International Conference on Methallothionein, 2001, Barcelona, Spanien.

Undervisningsafdelingen
Undervisningsafdelingen er blevet ledet af institutlederen, desforuden af kontorfuldmægtig Vibeke Lund, kontorfuldmægtig Wivi Møller Jensen (ansat 1.11.01) og lab.betjentformand Flemming Grandt.

Afdelingen varetager tekniske og administrative funktioner, som er fælles for forskningssektionerne, og som påhviler dem i fællesskab, samt forvalter økonomien i forbindelse hermed. Disse fællesfunktioner er a) arbejdsopgaver med studenterundervisningen og implementering af ny studieplan, eksaminer og prøver, b) forvaltning af samlinger, undervisningsmateriale og undervisningslokaler, c) bygningsmæssige forhold (dog undtaget indretning og anvendelse af lokaler tildelt forskningssektionerne) samt administrative forhold i forbindelse med instituttets donationsordning.

Undervisningsudvalg
Undervisningsudvalget på Medicinsk Anatomisk Institut består af kursuslederne og instituttets repræsentant i studienævnet for medicin, Finn Bojsen-Møller.

I år 2001 er udvalget således sammensat: Vice-institutleder, lektor, cand. med. J. Tranum-Jensen (formand), lektor, cand. med. P.E. Høyer, lektor, cand. odont. Harry Jessen, lektor, dr.med. Carsten Röpke, docent, dr.med. Svend Kirkeby (repr. for Tandlægeskolen), lektor, dr.med. Cathrine Ørskov, kontorfuldmægtig Vibeke Lund, lab.betjentformand Flemming Grandt.

Forskningsvirksomhed
Instituttet er forskningsmæssigt opdelt som følger:

1) Strukturel Celle- og Vævsbiologi.
2) Cellulær Immunologi.
3) Neurobiologi.
4) Biomekanik.

1. Strukturel Celle- og Vævsbiologi
Området dækker såvel grupper som enkeltpersoner. Som fællesnævner for aktiviteterne skal fremhæves en basal interesse for sammenhængen mellem normale og forandrede cellers og vævs struktur og funktion belyst i såvel cellekulturmodeller som dyremodeller samt ved hjælp af humant vævsmateriale.

1.1. Specialiserede membrandomæner, membrantrafik, cytoskelet
Specialiserede membrandomæner, membrantrafik, cytoskelet, celle-celle- og celle-matriks interaktion samt betydningen af disse parametre for formdannelse (morfogenese) og celle- og vævsfunktion.

1.1.1. Specialiserede membrandomæner, signalering og membrantrafik. Udforskning af cellemembraners organisering og funktion er en forudsætning for formdannelse, cellers evne til at respondere på påvirkninger fra omgivelserne, immunreaktioner, bakteriegiftstoffers virkningsmekanismer og medicinudvikling. Caveolae er cholesterolafhængige, invaginerede plasmamembrandomæner, der er karakteriseret ved det integrale protein caveolin samt en række molekyler af betydning for signaltransduktion. Vi har været i stand til at vise, at caveolae er meget immobile membrandomæner, der ikke er involveret i konstitutiv endocytose og membrantrafik. Dette er gjort vha. GFP (green fluorescent protein)-caveolin-konstrukter udtrykt i forskellige cellelinier og avanceret fluorescensmikroskopi på levende celler. Endvidere har vi fundet, at krydsbinding af lymfocyt antigenet LFA-1 stimulerer internalisering af caveolae. Vi arbejder nu på at afklare, om cholera toksin, der binder til sphingolipider i caveolae, ligeledes stimulerer internalisering af disse domæner.

I parallelle undersøgelser har vi beskæftiget os med betydningen af caveolae og andre glycosphingolipid-holdige membrandomæner ("rafts") for signaltransduktion, specielt i relation til EGF receptoren. Endvidere har vi fortsat vores

undersøgelser af det molekylære grundlag for cellers binding, endocytose og intracellulære transport af forskellige proteintoksiner, bl.a. mhp. betydningen af clathrin og små GTP-bindende proteiner. Disse undersøgelser bygger på anvendelse af dominant-negative proteinmutanter og antisenseteknologi, foruden forskellige biokemiske og morfologiske teknikker (Bo van Deurs, Fritz von Bülow, Peter Thomsen og Kirstine Roepstorff, i samarbejde med K. Sandvig og medarbejdere, Oslo, og M. Fabbri og medarbejdere, Milano).

I et andet delprojekt studeres caveolae i fedtceller og glatte muskelceller, som er rige på caveolae, mhp. at identificere proteiner, der forekommer i caveolae i forskellige celletyper. Vi har tidligere fra fedtceller isoleret et protein (cavP60), som vi efterfølgende, ved immunofluorescens og immunguldmærkning, har påvist i caveolae i en lang række undersøgte celletyper, og som tilsyneladende er en obligat bestanddel af alle caveolae. Vi har i forsøg med glatte muskelceller vist, at caveolae forsvinder gradvist, når cholesterol ekstraheres vha. cyclodextrin, og at de gendannes ved tilsætning af cholesterol, og vil nu undersøge om de karakteristiske caveolære proteiner forbliver samlede i klynger eller spredes efter ekstraktion af cholesterol. Vi har endvidere udført en kvantitativ, sammenlignende undersøgelse af forekomsten af caveolae i de reninproducerende, sekretoriske glatte muskelceller (det juxtaglomerulære apparat) og de normale glatte muskelceller i den afferente arteriole i nyrernes glomeruli (Jørgen Tranum-Jensen, i samarbejde med M. Volstedlund og J. Vinten, MFI, Panum Instituttet, samt K. Swärd og P. Hellstrand, Lunds Universitet, og E. Ilsø Christensen, Aarhus Universitet).

1.1.2. Formdannelse og celle-/vævsfunktion i det indre øre og i støttevæv. Elektronmikroskopiske undersøgelser af den endolymfatiske sæk i det indre øre har vist, at dens struktur og indhold er forenelig med, at der her sker en produktion af et hormonlignende stof. Indsprøjtes ekstrakter af den endolymfatiske sæk fra rotter på en levende rotte har vi vist, at rotten responderer med en øget urin- og salt udskillelse. Hvis dette hormon, som vi har valgt at benævne *saccin*, har en lignende effekt på det indre øre, er det muligt at vi kan give en forklaring på, hvorledes Meniere's sygdom opstår og endvidere, at der på langt sigt kan udvikles en rationel behandling mod denne lidelse. Stoffet har muligvis også en causal betydning for udvikling af tinnitus. Et samarbejdsprojekt er blevet etableret med Zealand Pharmaceuticals, hvor vi forsøger at oprense *saccin* med molekylærbiologiske teknikker.

I to andre delprojekter studeres struktur og funktion af kollagen i achillessener og i knogler hos patienter med væksthormonmangel (Klaus Qvortrup, i samarbejde med P. Magnusson og M. Kjær, BBH, og M. Lange, O. L. Svendsen og U. Feldt-Rasmussen, Rigshospitalet).

1.1.3. Formdannelse og celle-/vævsfunktion i den humane mammakirtel.

Den humane brystkirtel består af et forgrenet gangsystem med et indre lag af luminale epitelceller og et ydre lag af myoepitelceller omgivet af en basalmembran. I brystkræft er vævsstrukturen gået tabt, myoepitelceller og basalmembran er delvist forsvundet og det peritumorale stroma er massivt forandret. Et delprojekt har til formål at belyse myoepitelcellens betydning for normal morfogenese, idet denne celletype i stigende grad er tillagt tumorundertrykkende egenskaber.

Et andet delprojekt har til formål at opspore og isolere brystkirtelstamcellen for at belyse det sandsynlige udgangspunkt for brystkræft. Endeligt studeres differentialudtrykte gener ved tumorcelle-fibroblast interaktion i definerede dyrkningsmodeller (Ole William Petersen og ph.d.-studerende Thorarinn Gudjonsson, René Villadsen og Helga L. Nielsen samt scholarstipendiat Michala Vissing, i samarbejde med L. Rønnov-Jessen, AKI, og M. J. Bissell, Lawrence Berkeley Laboratory, CA, USA).

1.2. Peptidhormoner, beskyttelsesmekanismer og vækstregulation i mavetarmkanalen

1.2.1. Vores overordnede interesse er opklaring af den fysiologiske og patofysiologiske betydning af peptidhormoner af glukagon-sekretin familien, især tarmhormonerne GLP-1, GLP-2 og GIP.

GLP-1 og GIP er inkretinhormoner, der måltidsrelateret øger insulinsekretionen, og især GLP-1 er potentielt interessant som behandling for type 2 sukkersyge. Endvidere er sekretionen af GLP-1 og virkningen af GIP nedsat hos type-2 diabetikere, hvilket forværrer det diabetiske sygdomsbillede. Det er projektets formål at opklare virkningsmekanismer for disse peptid-systemer, der indvirker på glukose-balancen og dermed sygdomsbilledet hos type-2 diabetikere (Cathrine Ørskov, i samarbejde med J. J. Holst og C. Deacon, begge MFI, Panum Instituttet og S. Hjorth, 7TM Research).

GLP-2 produceres af endokrine celler i tyndtarmen. I mus og rotter er det vist, at subcutan administration af GLP-2 medfører tarmvækst. Ligeledes undersøges omsætningen af GLP-2 og potentielle bindingssteder i tarmen lokaliseret ved autoradiografi og GLP-2's potentielle rolle ved behandling af inflammatorisk tarmsygdom karakteriseres ud fra eksperimentelle modeller.

I rottemodeller undersøges, hvilke bestanddele i føden der giver det højeste GLP-2 respons, bl.a. med henblik på at anvende denne viden i behandling af patienter med korttarmssyndrom (Jesper Thulesen, forskningsadjunkt Bolette Hartmann, ph.d.-studerende Hanne Louise Kissow Petersen, Steen Seier Poulsen og Cathrine Ørskov, i samarbejde med L. Thimm, Novo Nordisk og J. J. Holst, MFI, Panum Instituttet).

1.2.2. Trefoil peptides. Trefoil peptider (TFF) produceres i exokrine celler i mavetarmkanalen og virker ved at sammenkæde mucinmolekyler således, at viscositeten af mucin øges. Injiceret trefoil peptid bindes til mucinproducerende celler og udskilles til mucinlaget. Omsætning og vævsbinding af de tre kendte trefoil-peptider samt effekten af behandling peroral og parental TFF2 og TFF3 i forbindelse med eksperimentelt inducerede tarminflammationer undersøges.

Trefoil peptider optages i proximale tubuli i nyren, men bliver pga udtalt proteaseresistens ikke degraderet og cirkulerende TFF udskilles intakt i urinen. Mavetarmkanalens produktion af TFF øges ved forskellige mavetarmsygdomme. Det undersøges, om udskillelsen af TFF i urinen kan anvendes diagnostisk og specielt til aktivitetsvurdering ved inflammatorisk tarmsygdom (Patientmaterialer fra KAS Herlev og KAS Glostrup (Jesper Thulesen, Steen Seier Poulsen, Maria Salling Rasmussen, E. Nexø og L. Thimm, Novo Nordisk).

1.3. Tarmvæggens celler og bevægelsesmønster

1.3.1. Tarmens glatte muskulatur varetager to hovedfunktioner: Transport af tarmindhold (via transporterende = peristaltiske bevægelser) og opblanding af tarmindhold med

sekreter m.m. (via blandebevægelser = segmentation). Disse bevægelser er hos alle pattedyr kontrolleret gennem nervøs, hormonal og såkaldt 'myogen' regulering. Med den seneste udvikling på området er det blevet klart, at den 'myogene' regulering varetages af Cajal's intestitial celler (tarmens pacemakerceller). Specialiserede cellekontakter (gap junctions) formidler en metabolisk og elektrisk kobling mellem glatte muskelceller, men er ikke tilstede i begge lag trods elektrisk kobling. Vi arbejder på at foretage en histologisk analyse af gap junction proteinerne hos voksne mus og mus under udviklingen, desuden på at bestemme den specifikke organisation af pacemakercellerne i mavetarmkanalens forskellige afsnit og hos flere species (Hanne B. Mikkelsen og stud.med. Mandana Takashvand, i samarbejde med J. Jimenez og E. Alberti, Univ. Autonom. de Barcelona).

I forlængelse af dette arbejder vi også på at karakterisere gap junction i intestinale og renale kar (Hanne B. Mikkelsen, i samarbejde med F. Gustafsson, Frederiksberg Hospital, B. Arentoft og N.-H. Holstein-Rathlou, MFI, Panum Instituttet).

1.3.2. Ud over muskelceller og pacemaker celler findes i muskellaget en gruppe celler (makrofager), der i de seneste år har været i søgelyset med hensyn til, om de spiller en rolle ved tarmslyng (ilius) forårsaget af visse infektioner og i forbindelse med operation. Disse celler søges karakteriseret, dels i kimfri og embryonale mus, dels i forbindelse med eksperimentelle infektioner i forskellige mutantmus (Hanne B. Mikkelsen og Charly Garbarsch, i samarbejde med J. Huizinga McMaster, Canada).

1.4. Vævsbiologi og patobiologi

Mikrospektrofotometri, mikrofluorometri, morfometri samt video-, elektron- og konfokal mikroskopi anvendes ved studier inden for områderne rheumatologi, endokrinologi, reproduktion, xenobiologi og embryologi.

I øjeblikket arbejdes der især med følgende projekter:

1.4.1. YKL-40, en indikator for udviklingen af visse sygdomme. YKL-40 er et glykoprotein, der dannes af neutrofile granulocytter, makrofager, kondrocytter, glatte muskelceller og cancerceller. Andre har fundet, at YKL-40 sandsynligvis er en vækstfaktor, der stimulerer bindevævets celler. Vi har vist, at serum YKL-40 koncentrationen afspejler sygdomsaktivitet og prognose ved inflammatoriske sygdomme og cancersygdomme. Vi anvender monoklonale og polyklonale antistoffer mod humant YKL-40 til at afklare lokalisationen af YKL-40 i vævsbiopsier fra patienter med inflammatoriske sygdomme (f.eks. rheumatoid artrit, sarkoidose, Mb. Crohn og colitis ulcerosa) og forskellige cancer sygdomme (Charly Garbarsch, i samarbejde med J.S. Johansen. Hvidovre Hospital, P. A. Price UC San Diego, CA, USA, I. Lorenzen, H.J. Nielsen, U. Hansen, P. Munkholm, Hvidovre Hospital).

1.4.2. Aldring af tværstribet skeletmuskulatur.

Tværstribet skeletmuskulatur undergår betydelige aldersændringer i de enkelte muskelfibertyper. Ændringerne varierer fra muskel til muskel afhængig af deres lokalisation og funktion. Årsagen til ændringerne er ukendt. Vi forsøger morfometrisk at kortlægge ændringerne i muskelfibrene i nogle ekstremitets og tyggemuskler og vil yderligere prøve bedre histokemisk at forstå dem (S. Kirkeby, Odontologisk Institut, Charly Garbarsch).

1.4.3. Studier over tandanlæggets stellate reticulum.

Det stellate retikulum er en epitelial struktur, der danner en rigelig, proteoglykanholdig intercellularsubstans i modsætning til epitelier i almindelighed. Vi har tidligere undersøgt indholdet af proteoglykaner og glycosaminoglykan i det stellate retikulum, og undersøger nu relationen mellem intercellularmatrix produktion og epitelcellestruktur i det humane tandanlæg (Charly Garbarsch, Martin E. Matthiessen, i samarbejde med D. Moe og S. Kirkeby, Odontologisk Institut).

1.4.4. Effekt af xenobiotika på kønskirtler, kønsgange og brystkirtler under fosterudviklingen.

En række stoffer i miljøet mistænkes for at have uheldige indvirkninger på reproduktionsorganerne. Disse menes at være mest følsomme overfor ydre påvirkninger i fosterlivet. Mekanismerne, hvormed xenobiotika forårsager effekter, er langt fra afklaret. Vore undersøgelser søger at afgøre, om prenatal eksponering for diethylstilbestrol og oktylfenol medfører forandringer i kønsorganer og brystkirtler hos nyfødte mus, rotter og grise. Mest aktuelt er kvantitative undersøgelser af effekten på østrogen receptorer og apoptose (Poul Erik Høyer og Yaël Balslev, i samarbejde med A.G. Byskov, Rigshospitalet).

1.4.5. Ændringer i skjoldbruskkirtelcellens metabolisme ved cancer og betændelsestilstande.

NADPH afhængige enzymers betydning belyst ved kvalitative og kvantitative histokemiske metoder. Formålet med undersøgelserne er, at:

– bestemme aktiviteten af udvalgte NADP+/NADPH afhængige enzymer i skjoldbruskkirtelcellen vha. kvalitative og kvantitative immunhistokemiske og enzymhistokemiske teknikker (biokemisk analyse *in situ*).

– beskrive de intracellulære enzymaktiviteter i væv, når cellerne er malignt transformerede (cancer) eller når cellerne påvirkes af aktiverede inflammatoriske celler (betændelse).

– relatere ændringerne i de intracellulære enzymaktiviteter til skjoldbruskkirtelcellernes funktion.

– anvende resultaterne til at forsøge at differentiere mellem benignt og malignt væv i cytologiske og histologiske præparater i diagnostisk øjemed (Lars Kayser).

1.5. Fibrillære centre i kernelegemer

Ved lysmikroskopiske undersøgelser efter særlige sølvfarvninger ses disse centre som AgNOR-protein. Formålet med vores elektronmikroskopiske undersøgelser er en vurdering af grundlaget for AgNOR-protein i cancerdiagnostik. I fortsættelse af tidligere arbejder undersøges nu centrenes antal og størrelse udenfor kernelegemerne i cancerceller og normale celler udtaget fra skjoldbruskkirtler (Lars Andersen).

2. Cellulær Immunologi

I dette laboratorium arbejdes der med strukturelle og funktionelle immunologiske undersøgelser, hvor vi via celledyrkninger og dyremodeller søger at få indsigt i immunsystemets betydning ved inflammatoriske og neoplastiske sygdomme samt søger muligheder for behandling af disse sygdomme via immunoterapi.

2.1. Inflammatorisk tarmsygdom

Vi har vist, at regulatoriske T lymfocytter fra normale raske mus kan hæmme proliferation og cytokinproduktion i inflammatoriske T celler fra mus med kronisk inflammatorisk tarmsygdom. Vores igangværende arbejde søger nu at karakterisere regulatoriske T lymfocytter i tarmvæggen hos

mus og mennesker med henblik på at opnå viden om disse cellers funktionsmåde. Arbejdet kan få betydning for forståelse og behandling af inflammatorisk tarmsygdom hos mennesket (Mogens H. Claesson og Jens Brimnes i samarbejde med J. Rask Madsen, gastroenterologisk afdeling, Amtssygehuset i Herlev).

2.2. T cellemedieret immunterapi af kræft
Vi har vist, at kræftceller fra både menneske og mus via cellernes vævstypemolekyler fremviser små proteindele (peptider), som immunsystemets celler kan reagere med og derved dræbe kræftcellerne. Sideløbende undersøger vi den immunstimulerende effekt af immunsystemets dendritiske celler, når disse er tilsat de ovenfor nævnte peptider.

Vores resultater fra forsøg i mus har ført til afprøvning i kræftpatienter af en dendritcelle-baseret peptidvaccine (Mogens H. Claesson, i samarbejde med S. Buus's gruppe, IMMI, Panum Instituttet og kliniske medarbejdere ved hæmatologisk og onkologisk afdeling på Amtssygehuset i Herlev).

2.3. Adhæsionsmolekylet CD56's betydning i immunsystemet
CD56 (NCAM) vides at have en stor betydning i centralnervesystemet og her specielt i udviklingen og funktion af nerveceller. Overfladeekspression af CD56 ses også på visse leukæmiske celler, på NK celler og på nogle T celler, men funktionen af molekylet på disse celler er ukendt. Vi har tidligere fundet, at cytokinet IL-15, som er aktivt i immunsvar, øger ekspressionen af CD56 på T celler. Ved hjælp af dette cytokin opformerer vi CD56+ T celler og præ-T celler *in vitro*, idet vi hermed søger at afklare CD56's funktion. Foreløbig har vi fundet, at molekylet karakteriserer celler i aktiv cellecyklus og her specielt cytotoxiske T celler (Carsten Röpke, Mogens Holst Nissen og Stina Thulesen, i samarbejde med N. Ødum, IMMI, Panum Instituttet).

2.4. Immunologiske reaktioner i øjet
Øjet er et såkaldt immunprivilegeret organ. Det betyder, at øjet normalt er beskyttet mod immunologiske reaktioner, som ville ødelægge synet. Vi undersøger funktionelle immunologiske interaktioner – mellem immunsystemets celler og vævsceller i øjet – som dels har betydning for øjets immunprivilegium, dels for muligheden for at transplantere celler til øjet. Muligheden for transplantation af sunde øjepigmentepitelceller til øjne, som behandling af synstab hos patienter med forkalkningspletter i øjet, undersøges af en forskningsgruppe på Rigshospitalet, og vi bidrager til dette arbejde med ovenstående undersøgelser, som baseres på dyrkning af vævsceller fra humane øjne og immunsystemets celler (Carsten Röpke, Mogens Holst Nissen, Anette Jørgensen, Charlotte Kæstel, i samarbejde med N. Ødum, IMMI, og J.U. Prause, E. Sherfig, M. La Cour, og J.F. Kiilgaard, Øjenafd. E og Øjenpatologisk Institut, Rigshospitalet).

2.5. Uveitis: patogenese, diagnose og behandling
Uveitis er en inflammatorisk tilstand i øjet, der i en række tilfælde medfører varigt synstab. Udviklingen af denne sygdom kan forårsages af infektioner eller ved at organismens eget immunsystem angriber øjets væv. I en murin dyremodel arbejder vi med at karakterisere de faktorer (antigen epitoper, chemokiner, cytokiner), der er af betydning for sygdomsudviklingen (Mogens Holst Nissen, Carsten Röpke, Mogens H. Claesson, Wong Mingjun i samarbejde med S. Buus, IMMI, Panum Instituttet og J.U. Prause, Øjenafd. E og Øjenpatolgosik Institut, Rigshospitalet).

2.6. Faktorer af betydning for celledød i retinale pigmentepithelceller
Aldersrelateret makula degeneration (AMD) er den hyppigste årsag til blindhed blandt ældre. Udvikling af AMD beror på tab af det yderste af nethindens ti lag benævnt pigmentepithelet. Vi har ved egne undersøgelser klarlagt nogle af de processer, der er aktive ved pigmentepithelcellernes død og hvilke faktorer, der kan være af betydning for deres overlevelse. Aktuelle forsøg søger at identificere stoffer og faktorer, der kan øge cellernes mulighed for overlevelse og dermed forhindre udvikling af sygdommen (Mogens Holst Nissen, Carsten Röpke, Charlotte Kæstel, Da Tong, i samarbejde med J.U. Prause, E. Scherfig, M. La Cour, og J.F. Kiilgaard, Øjenafd. A og Øjenpatologisk Institut, Rigshospitalet).

3. Neurobiologi
Den neurobiologiske forskning centrerer sig om tre hovedtemaer, a) undersøgelser af neuroendokrine og autonome regulationsmekanismer i hjernen med fokus på regulationen af neuroendokrine døgnrytmer og hjernens kar, b) stereologiske undersøgelser af aldersforandringer og livsstilsfaktorers indflydelse på disse forandringer, c) molekylære mekanismer involverede i inflammatoriske, degenerative og regenerative processer i centralnervesystemet samt d) transportsystemer gennem blod-hjernebarrieren.

3.1. Trigeminusgangliets innervation af hjernen
Vi har gennem *in vivo* neuronal tracing kombineret med transmitter immunhistokemi kunnet vise, at koglekirtlen modtager nervetråde indeholdende neuropeptidet PACAP. Da PACAP stimulerer kirtlen til hormonsekretion må de trigeminale neuroner karakteriseres som parasympatiske neuroner. At et sensorisk ganglion indeholder parasympatiske neuroner er et nyt neurobiologisk koncept. Vi har ligeledes kunnet vise, at det samme trigeminusganglion projicerer PACAP-holdige nervetråde til hjernens arterioler (Morten Møller og Florian M.M. Baeres, i samarbejde med J. Fahrenkrug og J. Hannibal, BBH).

3.2. Koncentrationer af melatonin i cerebrospinalvæsken
Vi har målt høje koncentrationer af melatonin i cerebrospinalvæsken i 3. ventrikel hos fåret indicerende en sekretion af dette hormon direkte til recessus pinealis.

Gennem ultrastrukturelle studier af tredje ventrikels ependym, liggende op til koglekirtlen, har vi observeret at det normale ependym helt forsvinder, og at pinealocytter ligger i direkte kontakt med cerebrospinalvæsken (Morten Møller, i samarbejde med H. Tricoire og B. Malpauz, Tours, Frankrig).

3.3. 2-dimensionel gelelektroforese af rottekoglekirtlen
Ved hjælp af 2-dimensionel gelelektroforese af rottekoglekirtlen undersøges de circadian rytmer af proteinexpression i kirtlerne (Morten Møller, i samarbejde med H. Vorum, Biokemisk Inst., Aarhus Universitet, og T. Sparre, Stenolaboratoriet, København).

3.4. Kortlægning af neuroner indeholdende orexin
Grisens hypothalamus undersøges med henblik på kortlægning af neuroner indeholdende orexin, et nyt appetit- og

søvnregulerende peptid (Morten Møller og Anders Hay-Schmidt, i samarbejde med B. Cozzi og Ch. Fabris, Univ. of Padua, Italien).

3.5. Orexigene og anorexigene signalmolekylers forekomst
Undersøgelser af orexigene og anorexigene signalmolekylers forekomst, innervationsmønster samt funktion i hjernen (Anders Hay-Schmidt og M. Tang-Christensen, i samarbejde med N. Vrang og P.J. Larsen, CCBR, København).

3.6. Udvikling og evolution af det serotonerge nervesystem
(Anders Hay-Schmidt).

3.7. Aldringsproces af centralnervesystemet og det perifere system
Livsstilsfaktorers betydning for den normale aldringsproces af centralnervesystemet og det perifere system.

En større viden om de basale aldringsprocesser i nervesystemet samt livsstilsfaktorers betydning for denne vil give et nødvendigt grundlag for udbyggelse af forskningen til undersøgelse af, hvorvidt det er muligt at sætte ind med forebyggelse. Såfremt resultaterne af planlagte studier bekræfter at livsstilsfaktorer, som langtids-fysisk træning eller reduceret fødeindtag, kan udsætte eller forhindre nogle af de aldersrelaterede degenerationer i dele af nervesystemet, kan det få store menneskelige og samfundsøkonomiske gevinster.

3.7.1. I de specifikke projekter bestemmes a) antal og størrelse af nerveceller i cerebellum og cerebellums vaskularitet hos aldrende rotter, samt motions og ernærings betydning for denne aldringsproces, b) stereologisk bestemmelse af antal og størrelse af nerveceller i spinalganglier og rygmarv hos ditto rotter, og c) stereologisk bestemmelse af antal og størrelse af myeliniserede axoner i sensoriske og motoriske rødder hos ditto rotter (Jytte Overgaard Larsen).

3.8. CNS inflammation og neuronale de- og regeneration
Herunder visse cytokiners og især metallothioneins betydning for og anvendelsesmuligheder inden for CNS inflammation, de- og regeneration ved 1) CNS traumer, 2) apopleksi, 3) epilepsi, 4) dissemineret sklerose, og 5) neurodegenerative sygdomme (Milena Penkowa, i samarbejde med J. Hidalgo, Univ. of Barcelona, H. Bluethmann, Hoffmann LaRoche, Schweiz, I Campbell, Scripps Res. Inst., San Diego, CA, og E. Martinez, Dept. Neurology, Hebron Hosp., Barcelona. Endvidere samarbejdes der med Lundbeck).

3.9. Hjernens jernmetabolisme
Flerårigt projekt. Nyeste foci: Divalent metal-ion transporter I, ferroportin og HFEs betydning for jerntransport fra blod til hjerne (Torben Moos, i samarbejde med E.H. Morgan og D. Trinder, Univ. of Western Australia, C.E. Høy, DTU og J. Lykkesfeldt, KVL).

3.10. Neurodegenerative mekanismer i hjernens nigrostriatale system
Exitotoxicitet i substantia nigra p. reticulata som model for kronisk neurodegeneration. Neurodegeneration af den nigrostriatale projektionsbane ved kronisk infusion af mitochondrie complex I inhibitorer (Torben Moos, stud. med. Heike Jepsen og Jytte Overgaard Larsen).

3.11. Celledød i substantia nigra pars compacta
Influens af heterodimere former af alpha-synuclein (Torben Moos, i samarbejde med P. Kallunki, H. Lundbeck A(S, P.H. Jensen, Inst.f. Med. Biokemi, Aarhus Universitet).

3.12. Transportsystemer gennem blod-hjernebarrieren
Vektoriseret transport af hydrofile molekyler pakket i liposomer konjugeret til målrettede antistoffer. Særligt fokus på metaboliseringen af liposomerne i hjernens endotel (Torben Moos, i samarbejde med C. Vermehren og S. Frøkjær, DFH, S.A. Thomas, Kings College London, G. Storm, Univ. of Utrecht).

4. Biomekanik
Laboratoriet for funktionel anatomi og biomekanik beskæftiger sig med belastningsanalyser og bevægelsesanalyser.

4.1. Belastning af normale og slidgigtramte håndled, herunder belastninger efter ortopædkirurgisk forkortning af spolebenet
Formindsket kontakt mellem spoleben og håndrod kan reducere slidgigtsmerter i området. Ved trykmålinger i leddet forsøger vi i forbindelse med ortopædkirurgisk forkortning af spolebenet at opnå en passende reduktion af trykket i leddet med samtidig bevarelse af mekanisk stabilitet (Finn Bojsen-Møller, i samarbejde med M. Nygård og N. Søe Nielsen, håndkirurgisk afd., Københavns Amtssygehus i Gentofte).

4.2. Moiré analyse af knæleddets ledflader mhp en kinematisk og biomekanisk analyse af leddet
Ledfladerne på skinnebenet er morfologisk forskellige og har betydning for styring af leddet og belastning af ledbåndene, specielt korsbåndene. Den praktiske konsekvens for opståelse af knæskader inkluderes i undersøgelsen (Finn Bojsen-Møller).

4.3. Funktions-analyser af patienter med overrevet forreste korsbånd
I tilknytning til ganganalyser af korsbåndspatienter er der gennemført analyser af en ét-bens bremsebevægelse hos den samme patientgruppe. Fra stående stilling træder patienten et skridt frem på det ene ben, indtil knæ- og hofteled er flekteret ca. 90 grader, herefter ekstenderes benet, således af patienten presser sig tilbage til stående stilling. Denne testbevægelse blev undersøgt som et alternativ til eksisterende kliniske tests, og det viste sig, at patienter med problemer omkring overrevet forreste korsbånd objektivt kunne identificeres ved en biokemisk analyse (video og kraftplatform) af denne enkle bevægelse (Tine Alkjær og Erik B. Simonsen, i samarbejde med P. Dyhre-Poulsen, MFI, Panum Inst).

4.4. Biomekanisk analyse af flikflak og baglæns salto efter tilløb
Disse gymnastiske spring stiller på én gang krav til hoppehøjde og generering af rotationsenergi. Formålet med projektet er at undersøge, hvorledes disse fysiske parametre kontrolleres af central nervesystemet og bevægeapparatet. Forsøgene udføres i samarbejde med Institut for Idræt, K.U., idet Frederik d. 9.'s Idrætshal er blevet indrettet til udførelse af biomekaniske undersøgelser (Pia Melcher og Erik B. Simonsen, i samarbejde med K. Klausen, Inst.f.Idræt, K.U.).

4.5. Computersimulation af menneskets gang
Det forsøges at opbygge en computermodel med knogler og muskler, som er i stand til at udføre bevægelsesmønstret "gang". Det er hensigten at anvende modellen til at undersøge bla. funktionen af toledsmuskler samt samspillet mellem hofte- knæ- og ankelled (Morten Schaarup og Erik B. Simonsen).

4.6. Mekanisk modellering af rygsøjlens belastning
Det er lykkedes at udvikle en computersimuleringsmodel af tunge løft. Denne model er blevet udsat for såkaldt "pludselige uventede belastninger", som svarer til en situation, hvor f.eks. en sygehjælper er ved at tabe en patient og forsøger at redde situationen. Herved blev det muligt at beregne kompressionskræfter i lænderyggen, som ikke kan måles eksperimentelt, bla. af etiske årsager. Yderligere oplysninger om lokale belastninger på enkeltstrukturer i ryggen søges belyst gennem et nystartet projekt vedr. udvikling af en computermodel af menneskets ryg (Thomas Bull Andersen og Erik B. Simonsen, i samarbejde med J. Rasmussen, Aalborg Universitet, M. Essendrop, Arbejdsmiljøinstituttet, og Chr. Wong, Glostrup Amtssygehus).

4.7. Sensorisk funktion og mekanisk muskelfunktion under betjening af computere hos unge og ældre
I dette projekt undersøges bl.a. sensorisk threshold og muskelfunktion hos personer hhv. med og uden symptomer på besvær relateret til bevægeapparatet. Forskelle på unge og ældres funktion i forbindelse med betjening af computere undersøges, og en gruppe af ældre personer undersøges før og efter en periode med muskulær styrketræning (Tine Alkjær og Bente Rona Jensen, i samarbejde med J. Sandfeld og P. Kofoed Nielsen, Arbejdsmiljøinstituttet og B. Laursen, Dansk Klinisk Epidemiologisk Institut).

4.8. Undersøgelse af gangfunktion hos patienter med hoftedysplasi
En gruppe af patienter, som var indstillet til operation for hoftedysplasi blev undersøgt i ganglaboratoriet og sammenlignet med raske kontrolpatienter. Der blev konstateret objektive fund vedr. det muskulære drejningsmoment omkring hofteleddet, idet patienternes momentmønster kunne sammenlignes med tidligere fund hos ældre personer (Tine Alkjær og Erik B. Simonsen, i samarbejde med K. Søeballe og E.N.G. Petersen, Aarhus Universitet).

4.9. Undersøgelse af gangfunktion hos patienter med hhv. komplet og inkomplet paraplegi
Forskergruppen, som der samarbejdes med i Los Angeles, har gennem flere år genoptrænet paraplegi-patienter til mere eller mindre komplet gangfunktion. Patienter med total paraplegi kan trænes til en slags gang kaldet "stepping" på løbebånd, hvor de understøttes ved en "ophængningsmekanisme", mens visse patienter med inkomplet paraplegi kan genoptrænes til at gå uden andre hjælpemidler end en stok. Det er formålet med forskningsprojektet at studere rygmarvens rolle for gangfunktion under disse forhold, hvor hjernen er koblet helt eller delvist ud (Erik B. Simonsen, i samarbejde med S. Harkema og R. Edgerton, Univ. of California, LA. og P. Dyhre-Poulsen, MFI).

4.10. Undersøgelse af muskelfunktionen under sprintløb
En computerbaseret simulationsmodel af sprintløb er under opbygning baseret på en detaljeret biomekanisk analyse af to norske elite-sprintere. Det er hensigten at undersøge, hvilke muskelgrupper,der er vigtigst for fremdrift og dermed maksimal løbehastighed (Thomas Bull Andersen og Erik B. Simonsen, i samarbejde med T. Krosshaug og S. Linge, Norges Idrætshøjskole, Oslo Univ., og H. Sørensen, Inst. f. idræt, Aarhus Universitet).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Bo van Deurs: medlem af et adjunkt- og to ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Ole William Petersen: formand for bedømmelsesudvalg for cand.scient. Betina Lundholts ph.d.-afhandling.

Finn Bojsen-Møller: bedømmer på ph.d.-afhandling af Christian Wong.

Morten Møller: medlem af et professorbedømmelsesudvalg, et lektorbedømmelsesudvalg og har bedømt 2 ph.d.-afhandlinger.

Anders Hay-Schmidt: formand for et lektorbedømmelsesudvalg.

Carsten Röpke: bedømmer på ph.d.-afhandling af cand.scient Charlotte Nyvold.

Mogens Helweg Claesson: bedømmer ved EU's femte rammeprogram.

Mogens Holst Nissen: formand for bedømmelsesudvalget for cand.scient. Lucilla Steinaa's ph.d.-afhandling.

Finn Bojsen-Møller: formand for bedømmelsesudvalg ved hhv. cand.med. Thorsten Fisher Rasmussens og cand. med. Christian Wongs ph.d.-afhandlinger.

Erik B. Simonsen.: bedømmer ved M.Sc.Taija Finnis doktordisputats ved Univ. i Jyväskylä, Finland, samt medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorbedømmelse af ph.d. Bill Whiting ved Univ. of California, LA.

Bente Rona Jensen: medlem af bedømmelsesudvalg for Birgit Juul Kristensens ph.d.-afhandling ved Lunds universitet.

Udvalg og fonde
Bo van Deurs: medlem af Fakultetets Forskningsudvalg.

Ole William Petersen: bestyrelsesmedlem i Martha Margrethe og Christian Hermansens Legat, medlem af Danish Breast Cancer Cooperative Group's (DBCG's) cellebiologiudvalg, medlem af Union Internationale Contre Le Cancer's (UICC's) stipendieudvalg, medlem af det franske forskningsråds (INSERM's) ekspertpanel, medlem af fakultetets følgegruppe ifm. ny studieplan og kursusleder for 1.-2. semesters anatomiundervisning.

Morten Møller: forskningsskoleleder for Graduate School of Neuroscience under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet, medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg og IT-udvalg, er dansk repræsentant i Det Europæiske Forskningssamarbejde COST, har vurderet ansøgninger i neuroendocrinologi for det italienske Ministero dell' Universita'e della Ricerca Scientifica, juli 2001.

Jørgen Tranum-Jensen: formand for det tværfaglige 2. semesterudvalg og formand for Medicinsk Anatomisk Institut's undervisningsudvalg.

Klaus Qvortrup: medlem og koordinator af "European representatives of Royal Microscopical Society, medlem (elected) af CORLAS (Collegium Oto-Rhino-laryngologicum Amicitiae Sacrum).

Poul Erik Høyer: kursusleder for 3. semesters anatomiundervisning.

Lars Kayser: formand for 2. semesterudvalget.

Carsten Röpke: medlem af programkomiteen for forskningsprogrammet "Fødevarekvalitet med fokus på fødevaresikkerhed", Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

Mogens Holst Nissen: formand for 1. semesterudvalget for ny studieordning, formand for eksamensudvalget for Basal Humanbiologi og Medicinsk Kemi samt kursusleder for Basal Humanbiologi.

Finn Bojsen-Møller: medlem af fakultetets arbejdsgruppe vedr. planlægning af den tværfaglige kandidatuddannelse for de mellemlange sundhedsuddannelser.

Erik B. Simonsen: medlem af Team Danmarks Forskningsudvalg.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Bo van Deurs: har været referee for det italienske forskningsministerium, og er beskikket sagkyndig for Norges Forskningsråd samt været vejleder for ph.d.-studerende Kirstine Roepstorff og fondslønnet adjunkt Peter Thomsen.

Ole William Petersen: vejleder for ph.d.-studerende Helga L. Nielsen, René Villadsen, Thorarinn Gudjonsson, samt scholarstipendiat Michala Vissing.

Poul Erik Høyer: vejleder for ph.d.-studerende, cand.scient. H.P. Larsen, Rigshospitalet.

Morten Møller: vejleder for ph.d.-studerende Vanessa Vogel og Jacob Pade P. Jacobsen.

Milena Penkowa: fungerer som konsulent og rådgiver inden for metallothionein-forskning på Lundbeck.

Erik B. Simonsen: vejleder for ph.d.-studerende cand. scient. Tine Alkjær og cand.scient. Thomas Bull Andersen.

Bente Rona Jensen: vejleder for ph.d.-studerende cand.scient. P. Kofoed Nielsen og cand.scient. J. Sandfeld, Arbejdsmiljøinstituttet.

Tillidshverv

Finn Bojsen-Møller: vicestudieleder i studienævnet for medicin.

Lars Kayser: medlem af HSU, K.U., repræsenterende FAS.

Hanne B. Mikkelsen: medlem af Kvinderegensens eforat.

Morten Møller: præsident i European Pineal Society, kasserer i Dansk Selskab for Cyto- og Histokemi, samt næstformand i HjerneForum.

Mogens Holst Nissen: sektionsleder ved MAI, sektion A.

Anders Hay-Schmidt: sektionsleder ved MAI, sektion B samt daglig arbejdsmiljøleder for MAI.

Jørgen Tranum-Jensen: sektionsleder for MAI, sektion C.

Fritz von Bülow: fællestillidsrepræsentant i Dansk Magisterforening og medlem af Fakultetets Samarbejdsudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

Ole William Petersen: medredaktør af The Breast Journal og Breast Cancer Research.

Mogens Holst Nissen: national editor for den immunologiske sektion af tidsskriftet APMIS.

Klaus Qvortrup: editorial board member European Cell & Materials, medforfatter ved opdatering og revision af F. Geneser: Histologi – på molekylærbiologisk grundlag.

Jørgen Tranum-Jensen: bidraget med 13475 spaltelinier til Den danske Nationalencyklopædi.

Kongresser og symposier

Bo van Deurs har været inviteret foredragsholder ved to europæiske kongresser vedr. caveolae og endocytose.

Morten Møller har været inviteret foredragsholder til symposiet Circadian Rhytms: Circuits-Cells-Clock Genes, Frankfurt, og deltaget i Ann. Neuroscience Meeting, San Diego.

Mogens Holst Nissen har deltaget i et 6 dages internat kursus "Discovery course in Medical Education, Center for Medical Education, Univ. of Dundee, Scotland.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Hélene Tricoire, Nouzilly, og Chiara Fabris har været ph.d.-studerende i hhv. 1 og 3 måneder hos Morten Møller.

Dr. Corin Badiu og Oana Liliana Filip, Bucharest, har været gæsteforskere hos Morten Møller.

Elena Alberti, Univ. Autonoma. de Barcelona, har været gæsteforsker hos Hanne B. Mikkelsen fra 1.10.01-15.12.01.

Netværk

Bo van Deurs: medlem af et EU TMR forskningsnetværk (FMRX-CT9-60068) vedr. "Sorting of endosomal and lysosomal proteins by molecular machineries".

Ole William Petersen: medlem af et COST actionnetværk (RTH2-2001-00201) vedr. "mammary development".

Milena Penkowa: medstifter og medlem af International Metallothionein Network. Har bl.a. arrangeret og deltaget i netværkets første møde i Barcelona i juni 2001.

Patenter

Ole William Petersen: har fået registreret prioritetsansøgning (F30721-xx 019) vedr. et nyt gen "EPSTI-1" for epitel-stroma interaktion.

Institutleder Ole William Petersen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	25,65	3,38	29,03
STIP	3,40	0,58	3,99
TAP	37,97	2,33	40,30
Total	*67,02*	*6,29*	*73,31*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2159	5546	7705
Anskaffelser	1670	9929	11599
Total	*3829*	*15475*	*19304*

Stab

Sektion A

VIP Internt finansieret
Claesson, Mogens Helweg; lektor.
Garbarsch, Charly; lektor.
Høyer, Poul Erik; lektor.
Kayser, Lars; lektor.
Nissen, Mogens Holst; lektor.
Petersen, Ole William; lektor.
Røpke, Carsten; lektor.
Van Deurs, Bo Gregers; professor.
Von Bülow, Fritz Albert; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Jørgensen, Annette; forskningsass.
Mathiassen, Susanne; forskningsass.
Thomsen, Peter; adjunkt.
Villadsen, René; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Gudjonsson, Thorarinn; kand.stip.
Kæstel, Charlotte Gøtzhe; ph.d.-studerende.
Lyngstrand, Stina Thulesen; ph.d.-studerende.
Nielsen, Helga Lind; ph.d.-studerende.

Sektion B

VIP Internt finansieret
Hansen, Knud Mogens; lektor.
Hay-Schmidt, Anders; lektor.
Larsen, Jytte Overgaard; adjunkt.
Moos, Torben; lektor.
Møller, Morten; professor.
Poulsen, Steen Seier; lektor.
Qvortrup, Klaus; lektor.
Thulesen, Jesper; adjunkt.
Ørskov, Anne Cathrine; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Christensen, Mads Tang; forskningsadj.
Hartmann, Bolette; forskningsadj.

Sektion C

VIP Internt finansieret
Andersen, Lars Erik; lektor.
Bojsen-Møller, Finn; lektor.
Jessen, Harry; lektor.
Mikkelsen, Hanne Birte; lektor.
Poulsen, Milena Penkowa; forskningsadj.
Simonsen, Erik Bruun; lektor.
Thuneberg, Lars; lektor.
Tranum-Jensen, Jørgen; lektor.

STIP Internt finansieret
Eriksen, Tine Alkjær; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Brimnes, Jens: *In vitro* og *in vivo* deriverede regulatoriske T-celle undergruppe: Betingelser for cellekultur og effekt på udviklingen af adoptivt induceret kronisk inflammatorisk tarmsygdom i SCID-mus.

Jørgensen, Annette: Immunology of the eye with special reference to anti-and pro-inflammatory actions of retinal pigment epithelial cells.

Petersen, Troels Reichert: Generation and characterization of CTL responses towards wild type p53 peptides with high or intermediate binding affinity for HLA-A2 molecules.

Volck, Birgitte: Glykoproteinet YKL-40 og det aminoterminale propeptid of type I prokollagen, PINP, hos patienter med reumatoid artrit og osteoartrose. Relationer til synovial inflammation og bruskdegradation.

Vrang, Niels: Anatomy and Physiology of Hypothalamic Cocaine-Amphetamine Regulated Transcript (CART) neurons.

Østerbye, Thomas: Glycolipids In Islets of Langerhans.

Fondsbevillinger

Medicinsk-Aatomisk Institut, Sektion A

Anna & Jacob Jacobsens Legat
– Endosom aggregater (Peter Thomsen) kr. 15.000.

Astion A/S
– Forskning inden for inflammation (Mogens Helweg Claësson) kr. 50.000.

Dansk Kræftforsknings Fond
– Identifikation af den humane brystkirtelstamcelle og dens interaktion med stroma (René Villadsen) kr. 89.000.

Den Alm. Danske Lægeforening
– Retinale pigmentepitelcellers interaktion med immunsystemet (Carsten Röpke) kr. 23.500.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)
– Endosomer i aggregater (Peter Thomsen) kr. 80.000.

Direktør Ib Henriksens Fond
– Endosomer i aggregater (Peter Thomsen) kr. 25.000.

Direktør Jacob Madsen og Hustru Olga Madsens Fond
– Endosomer (Peter Thomsen) kr. 15.000.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond
– Endosomer (Peter Thomsen) kr. 40.000.

Fru Astrid Thaysens Legat
– Identifikation af gener for tumorcelle-fibroblast I human brystkræft (Helga Lind Nielsen) kr. 35.000.
– Indkøb af driftsmidler – EGFreceptor signaler (Kirstine Roepstorff) kr. 30.000.
– Identifikation af den humane brystkirtelstamcelle og dens interaktion med stroma (René Villaden) kr. 35.000.

Illum Fondet
– Endosom aggregater (Peter Thomsen) kr. 20.000.

Kong Christian den X's Fond
– Endosom aggregater (Peter Thomsen) kr. 20.000.
– Flymtocit undergrupper (Jens Brimnes) kr. 35.000.

Kræftens Bekæmpelse
– Molekylære mekanismer for endocytosetrafik (Bo van Deurs) kr. 204.700

– Endocytose (Bo van Deurs) kr. 337.300.
– Identifikation af gener for brystkirtelmodning og neoplasi (Ole William Petersen) kr. 600.000.
– Løn VIP- Molekylære mekanismer for endocytosetrafik (Bo van Deurs) kr. 657.800.
– Ændringer i den immunologiske profil... (Anja Nørbæk) kr. 45.200.

Landsforeningen Værn om Synet
– Nye behandlingsmetoder for aldersrelateret macula degeneration (Mogens Holst Nissen) kr. 210.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris
– Endosomer i aggregater (Peter Thomsen) kr. 50.000.
– Identifikation af gener for brystkirtelmodning og neoplasi (Ole William Petersen) kr. 320.000.
– Studier af den cellulære og humorale immunregulation ved kronisk inflammatorisk tyktarmsbetændelse (Mogens Helweg Claësson) kr. 551.500.

Løvens Kemiske Fabrik
– Endosomer og aggregater (Peter Thomsen) kr. 50.000.

Nordisk Forsknings Komite
– Endocytose (Bo van Deurs) kr. 100.000.

Novo Nordisk Fonden
– Caveolins, clathrins og cholesteroles betydning for endocytose (Bo van Deurs) kr. 475.000.
– Generering af regulatoriske T cellelinier med hæmmende virkning på udviklingen af kronisk inflammato (Mogens Helweg Claësson) kr. 59.000.
– Identifikation af gener for brystkirtelmodning og neoplasi (Ole William Petersen) kr. 150.000.
– Molekylære mekanismer for endocytose og intercellulær transport af proteintoksiner (Bo van Deurs) kr. 75.000.
– Væksthormons betydning for det retinale pigmentepithels viabilitet og funktion (Mogens Holst Nissen) kr. 60.000.

Oda og Hans Svenningsens Fond
– Aggregater (Peter Thomsen) kr. 40.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Molekylære mekanismer for endocytose og intracellulær transport af proteintoksiner (Bo van Deurs) kr. 250.000.
– RPE cellers interaktion med immunsystemet (Carsten Röpke) kr. 750.000.
– Udvikling af generelle og rationelle principper til identifikation af tumor afstødningsepitoper (Mogens Helweg Claësson) kr. 111.600.
– Øjenforskning (Mogens Holst Nissen) kr. 200.000.

The John and Birthe Meyer Foundation
– Anskaffelse af multifoton mikroskop (Bo van Deurs) kr. 5.000.000.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat
– Histokemisk undersøgelse af thyroideaceller (Lars Kayser) kr. 350.000.
– Studier over YKL-40 ved inflammatoriske tarmsygdomme og cancer sygdomme (Charly Garbarsch) kr. 230.000.

Værn om Synet
– Uveitis: patogenese, diagnose, behandling (Mogens Holst Nissen) kr. 100.000.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion B

Desirée og Niels Ydes Fond
– Meniere's disease and tinnitus; pathologenesis and potential rational treatment (Klaus Qvortrup) kr. 365.000.

Direktør Ib Henriksens Fond
– Centrale serotonerge projektionsbaner i relation til fødeindtagelse og energihomeostase (Anders Hay-Schmidt) kr. 23.400.

Direktør Kurt Bønnelycke og Hustru Grethe
– GLP-2 og tarmvækst (Jesper Thulesen) kr. 10.000.

Eva og Henry Frænkels Mindefond
– Blodhjernetransport (Torben Moos) kr. 40.000.

Fonden af 17.12.1981
– Blodhjernetransport (Torben Moos) kr. 18.000.

Forskningsstyrelsen/Forskerudd.kontoret
– Graduate School of Neuroscience (Morten Møller) kr. 1.250.000.

Illum Fondet
– Epidermal Growth Factor (EGF) og diabetes mellitus (Jesper Thulesen) kr. 12.900.

Kong Christian den X's Fond
– Blodhjernetransport (Torben Moos) kr. 10.000.

Lily Benthine Lund/Friis m.fl.
– Hjerneudvikling (Torben Moos) kr. 738.000.

Michaelsens Fonden
– Løn 12 mdr. seniorstipendiat (Mads Tang Christensen) kr. 368.700.

Nordisk Forsknings Komite
– GLP-2 og tarmvækst (Jesper Thulesen) kr. 33.800.
– Studier af centralnervesystemets kontrol... (Niels Vrang) kr. 35.000.

Novo Nordisk Fonden
– Anti-transferrin-receptor antistof (OX26) som vektor for transport af hydrofile molekyler gennem blod (Torben Moos) kr. 240.000.
– Effekten af trekløver peptider ved IBD belyst ud fra dyreeksperimentelle colitismodeller (Steen Seier Poulsen) kr. 28.000.
– Glucagon-lignende peptid-2 en nyopdaget neurotransmitter involveret i reguleringen af fødeindtagelse (Mads Tang Christensen) kr. 100.000.
– Kortlægning af peptiderge netværk (Morten Møller) kr. 64.900.

Novo's Fonds Komite
– Neuroanatomiske undersøgelser af døgnrytmecentre (Jens Damsgaard Mikkelsen) kr. 6.200.

P. Carl Petersens Fond
– Introduktionsstipendium (Niels Vrang) kr. 9.100.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Dyremodeller for Parkinson's Sygdom (Torben Moos) kr. 102.300.
– GLP-2 og tarmvækst (Steen Seier Poulsen) kr. 111.600.
– Løbetrænings neuroprotektive effekt ved normal aldring (Jytte Overgaard Larsen) kr. 200.000.

Velux Fonden af 1981
– Fysisk trænings og ernærings betydning for den normale fysiologiske aldringsproces af nervesystemet (Jytte Overgaard Larsen) kr. 800.000.

Medicinsk-Anatomisk Institut, Sektion C

Diverse Fonde
– Interleukin -6 i centralnervesystemet (Milena Penkowa/Jørgen Rostgaard) kr. 590.800.

Harboe Fonden
– Indsamling af prøvematerialer fra Klapmyds (Jørgen Tranum-Jensen) kr. 27.000.

Idrættens Forskningsråd
– Overbelastningsskader (Erik B. Simonsen) kr. 22.800.

Novo Nordisk Fonden
– TEM undersøgelser af bioaktive peptider (Jørgen Tranum-Jensen) kr. 27.000.

Team Danmark
– Detaljeret undersøgelse af muskelfunktion under sprint (Erik B. Simonsen) kr. 33.900.

Publikationer

Aagaard P., Andersen J.L., Dyhre-Poulsen P., Leffers A-M., Wagner A., Magnusson S.P., Halkjær-Kristensen J., Simonsen E.B.: A mechanism for increased contractile strength of human pennate muscle in response to strength training: changes in muscle architecture. J Physiol 534 (2), s. 6l3-623, 2001.

Alkjær T., Simonsen E.B., Dyhre-Poulsen P.: Comparison of inverse dynamics calculated by two- and three- dimensional models during walking. Gait and Posture 13, s. 73-77, 2001.

Arensbak B., Mikkelsen H.B., Gustafsson F., Christensen T., Holstein-Rathlou N-H.: Expression of connexin 37, 40, and 43 mRNA and protein in renal preglomerular arterioles. Histochem Cell Biol 115, s. 479-487, 2001.

Badiu C., Badiu L., Coculescu M., Vilhardt H., Møller M.: Presence of oxytocinergic neuronal-like cells in the bovine pineal gland: an immunocytochemical and *in situ* hybridization study. J Pineal Res 31, s. 273-280, 2001.

Balemba O.B., Semiguruka W.D., Hay-Schmidt A., Johansen M.V., Dantzer V.: Vasoactive intestinal peptide and substance P-like immunoreactivities in the enteric nervous system of the pig correlate with the severity of pathological changes induced by Schistosoma japonicum. Int J Parasitol 31, s. 1503-1514, 2001.

Bojsen-Møller F., Simonsen E.B., Tranum-Jensen J., Fleckenstein P., Dyhre-Poulsen P.: Bevægeapparatets anatomi (12.udgave). 392 s. Munksgaard Danmark 2001.

Bregenholt S., Ishoy T., Skovgaard L.T., Suadicani P., Appleyard M., Guldager B., Malte L., Gyntelberg F., Claesson M.H.: No evidence for altered cellular immune functions in personnel deployed in the Persian Gulf during and after the Gulf War. – The Danish Gulf War Study. APMIS 109, s. 517-524, 2001.

Bregenholt S., Petersen T.R., Claesson M.H.: The majority of lamina propria CD4+ T-cells from scid mice with colitis undergo Fas-mediated apoptosis *in vivo*. Immunol Lett 78 (1), s. 7-12, 2001.

Brender C., Nielsen M., Röpke C., Nissen M.H., Svejgaard A., Billestrup N., Geisler C., Ødum N.: Interferon-alpha induces transient suppressors of cytokine signalling expression in human T cells. Exp Clin Immunogenet 18, s. 80-85, 2001.

Brimnes J., Reimann J., Nissen M.H., Claesson M.H.: Enteric bacterial antigens activate CD4+ T cells from scid mice with inflammatory bowel disease. Eur J Immunol 31, s. 23-31, 2001.

Brockdorff J., Nielsen M., Kaltoft K., Mustelin T., Röpke C., Svejgaard A., Geisler C., Ødum N.: Lck is involved in interleukin-2-induced proliferation, but not cell survival, in human T cells through a MAP kinase- independent pathway. Eur Cytokine Netw 11 (2), s. 225-231, 2000.

Brockdorff J.L., Gu H., Mustelin T., Kaltoft K., Geisler C., Röpke C., Ødum N.: Gab2 is phosphorylated on tyrosine upon interleukin-2/ interleukin-15 stimulation in mycosis-fungoides-derived tumor T cells and associates inducibly with SHP-2 and Stat5a. Exp Clin Immunogenet 18, s. 86-95, 2001.

Carrasco J., Penkowa M., Hadberg H., Molinero A., Hidalgo J.: Enhanced seizures and hippocampal neurodegeneration following kainic acid-induced seizures in metallothionein-I + II-deficient mice. Eur J Neurosci 12 (7), s. 2311-2322, 2000.

Carrasco J., Giralt M., Penkowa M., Stalder A.K., Campbell I., Hidalgo J.: Metallothioneins are upregulated in symptomatic mice with astrocyte-targeted expression of tumor necrosis factor- alpha. Exp Neurol 163 (1), s. 46-54, 2000.

Caserotti P., Aagaard P., Simonsen E.B., Puggaard L.: Contraction-specific differences in maximal muscle power during stretch-shortening cycle movements in elderly males and females. Eur J Appl Physiol 84, s. 206-212, 2001.

Eriksen K.W., Kaltoft K., Mikkelsen G., Nielsen M., Zhang Q., Geisler C., Nissen M.H., Röpke C., Wasik M.A., Ødum N.: Constitutive STAT3-activation in Sezary syndrome: tyrphostin AG490 inhibits STAT3-activation, interleukin-2 receptor expression and growth of leukemic Sezary cells. Leukemia 15, s. 787-793, 2001.

Espejo C., Carrasco J., Hidalgo J., Penkowa M., Garcia A., Saez-Torres I., Martinez-Caceres E.M.: Differential expression of metallothioneins in the CNS of mice with experimental autoimmune encephalomyelitis. Neuroscience 105 (4), s. 1055-1065, 2001.

Espejo C., Penkowa M., Saez-Torres I., Xaus J., Celada A., Montalban X., Martinez-Caceres E.M.: Treatment with anti-interferon-δ monoclonal antibodies modifies experimental autoimmune encephalomyelitis in interferon-δ receptor knockout mice. Exp Neurol 172, s. 460-468, 2001.

Fleckenstein P., Tranum-Jensen J.: Anatomy in Diagnostic

Imaging (2nd ed.). 416 s. W.B. Saunders, Philadelphia (distribution in USA), Munksgaard, København 2001.
Gade J., Qvortrup K., Andersen C.B., Thorsen S., Svendsen U., Olsen P.S.: Broncial arterial devascularization. An experimental study in pigs. Scand Cardiovasc J 35, s. 212-220, 2001.
Gade J., Qvortrup K., Andersen C.B., Olsen P.S.: Bronchial transsection and reanastomosis in pigs with and without bronchial arterial circulation. Ann Thorac Surg 71, s. 332-336, 2001.
Garred Ø., Rodal S.K., van Deurs B., Sandvig K.: Reconstitution of clathrin-independent endocytosis at the apical domain of permeabilized MDCK II cells: requirement for a Rho-family GTPase. Traffic 2, s. 26-36, 2001.
Giralt M., Carrasco J., Penkowa M., Morcillo M.A., Santamaria J., Campbell I., Hidalgo J.: Astrocyte-targeted expression of interleukin-3 and interferon-α causes region-specific changes in metallothionein expression in the brain. Exp Neurol 168, s. 334-346, 2001.
Hansen P.B., Penkowa M., Kirk O., Skinhøj P., Pedersen C., Lisse I.M., Kiss K.T., Zhou X., Hamilton-Dutoit S.J.: Human immunodeficiency virus-associated malignant lymphoma in eastern Denmark diagnosed from 1990-1996: clinical features, histopathology, and association with Epstein-Barr virus and human herpesvirus-8. Eur J Haematol 64 (6), s. 368-375, 2000.
Hanson P., Magnusson S.P., Qvortrup K.: The superficial anulus fibrosus ligament: an incipient description of a separate ligament between the lumbar anterior longitudinal ligament and the intervertebral disc. Cells Tissues Organs 167 (4), s. 259-265, 2000.
Hay-Schmidt A., Viuff D., Greve T., Hyttel P.: Transcriptional activity in *in vivo* developed early cleavage stage bovine embryos. Theriogenology 56, s. 167-176, 2001.
Hay-Schmidt A.: Det Serotonerge Nervesystems Evolution. 1-30 s. DSR Grafik, København 2001.
Hay-Schmidt A., Helboe L., Larsen P.J.: Leptin receptor immunoreactivity is present in ascending serotonergic and catecholaminergic neurons of the rat. Neurocrinology 73, s. 215-226, 2001.
Høyer P.E., Terkelsen O.B.F., Byskov A.G., Nielsen H.: Fetuin and fetuin messenger RNA in granulosa cells of the rat ovary. Biology of Reproduction 65, s. 1655-1662, 2001.
Iversen T-G., Skretting G., Llorente A., Nicoziani P., van Deurs B., Sandvig K.: Endosome to Golgi transport of ricin is independent of clathrin and of the Rab9- and Rab 11-GTPases. Mol Biol of the Cell 12, s. 2099-2107, 2001.
Jensen H., Rourke I.J., Møller M., Jønson L., Johnsen A.H.: Identification and distribution of CCK-related peptides and mRNAs in the rainbow trout, Oncorhynchus mykiss. Biochim Biophys Acta 1517, s. 190-201, 2001.
Jeppesen P.B., Hartmann B., Thulesen J., Graff J., Lohmann J., Hansen B.S., Tofteng F., Poulsen S.S., Madsen J.L., Holst J.J., Mortensen P.B.: Glucagon-like peptide 2 improves nutrient absorption and nutritional status in short-bowel patients with no colon. Gastroenterology 120 (4), s. 806-815, 2001.
Jørgensen A., Junker N., Kæstel C.G., Liang Y., Wiencke A.K., La Cour M., Lui G.M., Ødum N., Nissen M.H., Röpke C.: Superantigen presentation by human retinal pigment epithelial cells to T cells is dependent on CD2-CD58 and CD18-CD54 molecular interactions. Exp Eye Res 73, s. 723-733, 2001.
Kayser L., Roed T., Byskov A.G., Høyer P.E.: Glucose and pyruvate metabolism during mouse gonadal sex differentiation. J Exp Zool 289, s. 130-138, 2001.
Kirkeby S., Garbarsch C.: Histochemical studies of the Masseter, the temporal and small zygomaticomandibular, and the temporomandibular masticatory muscles from aged male and female humans. Fiber types and myosin isoforms. J Craniomandibular Practice 19 (3), s. 174-182, 2001.
Kæstel C.G., Madsen H.O., Prause J.U., Jørgensen A., Liang Y., La Cour M., Lui G.M., Ødum N., Nissen M.H., Röpke C.: Lack of FasL expression in cultured human retinal pigment epithelial cells. Exp Clin Immunogenet 18, s. 34-41, 2001.
Lamberth K., Claesson M.H.: Ligation of major histocompatibility complex class I antigens (MHC-I) prevents apoptosis induced by Fas or SAPK/ JNK activation in T-lymphoma cells. Tissue Antigens 58, s. 171-180, 2001.
Lange M., Thulesen J., Feldt-Rasmussen U., Skakkebæk N.E., Vahl N., Jørgensen J.O., Christiansen J.S., Poulsen S.S., Sneppen S.B., Juul A.: Skin morphological changes in growth hormone deficiency and acromegaly. Eur J Endocrinol 145 (2), s. 147-153, 2001.
Larsen R., Mertz-Nielsen A., Hansen M.B., Poulsen S.S., Bindslev N.: Novel modified Ussing chamber for the study of absorption and secretion in human endoscopic biopsies. Acta Physiol Scand 173 (2), s. 213-222, 2001.
Lauemøller S.L., Kesmir C., Corbet S.L., Fomsgaard A., Holm A., Claesson M.H., Brunak S., Buus S.: Identifying cytotoxic T cell epitopes from genomic and proteomic information: “The human MHC project”. Rev Immunogenetics 3, s. 477-491, 2001.
Laursen B., Jensen B.R., Ratkevicius A.: Performance and muscle activity during computer mouse tasks in young and elderly adults. Eur J Appl Physiol 84, s. 329-336, 2001.
Liang Y., Jørgensen A., Kæstel C.G., Wiencke A.K., Lui G.M., La Cour M., Röpke C., Nissen M.H.: Bcl-2, Bax, and c-Fos expression correlates to RPE cell apoptosis induced by UV-light and daunorubicin. Current Eye Res 20 (1), s. 25-34, 2000.
Mathiassen S., Lauemøller S.L., Ruhwald M., Claesson M.H., Buus S.: Tumor associated antigens identified by mRNA expression profiling induce protective anti-tumor immunity. Eur J Immunol 31, s. 1239-1246, 2001.
Nellemann C.L., Abell K., Nørremølle A., Løkkegaard T., Naver B., Röpke C., Rygaard J., Sørensen S.A., Hasholt L.: Inhibition of Huntingtin synthesis by antisense oligodeoxynucleotides. Mol Cell Neurosci 16, s. 313-323, 2000.
Penkowa M., Giralt M., Carrasco J., Hadberg H., Hidalgo J.: Impaired inflammatory response and increased oxidative stress and neurodegeneration after brain injury in interleukin-6-deficient mice. GLIA 32, s. 271-285, 2000.
Penkowa M., Hidalgo J.: Metallothionein I+II expression and their role in experimental autoimmune encephalomyelitis. GLIA 32, s. 247-263, 2000.
Penkowa M., Espejo C., Martinez-Caceres E.M., Poulsen C.B., Montalban X., Hidalgo J.: Altered inflammatory response and increased neurodegeneration in metallothionein I + II deficient mice during experimental autoimmune encephalomyelitis. J Neuroimmunol 119, s. 248-260, 2001.
Penkowa M., Hidalgo J.: IL-6 deficiency leads to reduced

metallothionein-I+II expression and increased oxidative stress in the brain stem after 6-aminonicotinamide treatment. Exp Neurol 163, s. 72-84, 2000.

Penkowa M., Carrasco J., Giralt M., Molinero A., Hernandez J., Campbell I.L., Hidalgo J.: Altered central nervous system cytokine-growth factor expression profiles and angiogenesis in metallothionein-I+II deficient mice. J Cerebral Blood Flow and Metabolism 20, s. 1174-1189, 2000.

Penkowa M., Hidalgo J.: Metallothionein treatment reduces proinflammatory cytokines IL-6 and TNF-α and apoptotic cell death during experimental autoimmune encephalomyelitis (EAE). Exp Neurol 170, s. 1-14, 2001.

Penkowa M., Giralt M., Thomsen P.S., Carrasco J., Hidalgo J.: Zinc or copper deficiency-induced impaired inflammatory response to brain trauma may be caused by the concomitant metallothionein changes. J Neurotrauma 18 (4), s. 447-463, 2001.

Penkowa M., Molinero A., Carrasco J., Hidalgo J.: Interleukin-6 deficiency reduces the brain inflammatory response and increases oxidative stress and neurodegeneration after kainic acid-induced seizures. Neuroscience l02 (4), s. 805-818, 2001.

Petersen O.W., Nielsen H.L., Gudjonsson T., Villadsen R., Rønnov-Jessen L., Bissell M.J.: The plasticity of human breast carcinoma cells is more than epithelial to mesenchymal conversion. Breast Cancer Res 3, s. 213-217, 2001.

Petersen T.R., Buus S., Brunak S., Nissen M.H., Sherman L.A., Claesson M.H.: Identification and design of p53-derived HLA-A2-binding peptides with increased CTL immunogenicity. Scand J Immunol 53 (4), s. 357-364, 2001.

Pluja L., Alberti E., Fernandez E., Mikkelsen H.B., Thuneberg L., Jimenez M.: Evidence supporting presence of two pacemakers in rat colon. Am J Physiol Gastrointest Liver Physiol 281, G255-G266, 2001.

Rasmussen T.N., Schmidt P., Poulsen S.S., Holst J.J.: Effect of calcitonin gene-related peptide (CGRP) on motility and on the release of substance P, neurokinin A, somatostatin and gastrin in the isolated perfused porcine antrum. Neurogastroenterol Motil 13 (4), s. 353-359, 2001.

Rasmussen T.N., Schmidt P., Poulsen S.S., Holst J.J.: Localisation and neural control of the release of calcitonin gene-related peptide (CGRP) from the isolated perfused porcine ileum. Regul Pept 98 (3), s. 137-143, 2001.

Søgaard K., Laursen B., Jensen B.R., Sjøgaard G.: Dynamic loads on the upper extremities during two different floor cleaning methods. Clinical Biomechanics 16, s. 866-879, 2001.

Tang-Christensen M., Larsen P.J., Thulesen J., Nielsen J.R., Vrang N.: Glucagonlignende peptid-2, en neurotransmitter med en nyopdaget rolle i reguleringen af fødeindtagelsen. Ugeskr Læger 163, s. 287-291, 2001.

Tarlton J.F., Whiting C.V., Tunmore D., Bregenholt S., Reimann J., Claesson M.H., Bland P.: The role of upregulated serine proteases and matrix metalloproteinases in the pathogenesis of a murine model of colitis. Am J Pathol 157 (6), s. 1927-1935, 2000.

Thulesen J., Hartmann B., Kissow H., Jeppesen P.B., Ørskov C., Holst J.J., Poulsen S.S.: Intestinal growth adaptation and glucagon-like peptide 2 in rats with ileal-jejunal transposition or small bowel resection. Digestive Diseases and Sciences 46 (2), s. 379-388, 2001.

Thulesen S., Nielsen M., Petersen T.R., Nissen M.H., Ødum N., Röpke C.: Interleukin 15 is a growth factor for human thymocytes with preferential effect on CD8+ cells. Cytokine 12 (6), s. 751-755, 2000.

Thulesen S., Nissen M.H., Ødum N., Röpke C.: Induction of cytotoxic CD8+CD56+ T cells from human thymocytes by IL-15. J Interferon Cytokine Res 21, s. 905-911, 2001.

Thuneberg L., Peters J.S.: Toward a concept of stretch-coupling in smooth muscle. I. Anatomy of intestinal segmentation and sleeve contractions. Anat Rec 262 (1), s. 110-124, 2001.

Thøgersen V.B., Sørensen B.S., Poulsen S.S., Ørntoft T.F., Wolf H., Nexø E.: A subclass of HER1 ligands is a prognostic marker for survival in bladder cancer patients. Cancer Res 61, s. 6227-6233, 2001.

Torgersen M.L., Skretting G., van Deurs B., Sandvig K.: Internalization of cholera toxin by different endocytic mechanisms. J Cell Sci 114 (20), s. 3737-3747, 2001.

Vainer B., Brimnes J., Claesson M.H., Nielsen O.H.: Impaired sensitivity to beta2 integrin-blocking in ICAM-1 mediated neutrophil migration in ulcerative colitis. Scand J Gastroenterol 36, s. 621-629, 2001.

Vinten J., Voldstedlund M., Clausen H., Christiansen K., Carlsen J., Tranum-Jensen J.: A 60-kDa protein abundant in adipocyte caveolae. Cell Tissue Res 305, s. 99-106, 2001.

Volck B., Johansen J.S., Stoltenberg M., Garbarsch C., Price P.A., Østergaard M., Østergaard K., Løvgreen-Nielsen P., Sonne-Holm S., Lorenzen I.: Studies on YKL-40 in knee joints of patients with rheumatoid arthritis and osteoarthritis. Involvement of YKL-40 in the joint pathology. Osteoarthritis and Cartilage 9 (3), s. 203-214, 2001.

Voldstedlund M., Vinten J., Tranum-Jensen J.: cav-p60 expression in rat muscle tissues. Distribution of caveolar proteins. Cell Tissue Res 306, s. 265-276, 2001.

Whiting C.V., Williams A.M., Claesson M.H., Bregenholt S., Reimann J., Bland P.: Transforming growth factor-beta messenger RNA and protein in murine colitis. J Histochem Cytochem 49, s. 727-738, 2001.

Würtzen P., Nissen M.H., Claesson M.H.: Maturation of dendritic cells by recombinant human CD40L- trimer leads to a homogeneous cell population with enhanced surface marker expression and increased cytokine production. Scand J Immunol 53, s. 579-587, 2001.

Würtzen P., Pedersen L.Ø., Poulsen H.S., Claesson M.H.: Specific killing of p53 mutated tumor cell lines by a cross- reactive human HLA-A2-restricted p53-specific CTL line. Int J Cancer 93, s. 855-861, 2001.

Østerbye T., Jørgensen K.H., Fredman P., Tranum-Jensen J., Kaas A., Brange J., Whittingham J.L., Buschard K.: Sulfatide promotes the folding of proinsulin, preserves insulin crystals, and mediates its monomerization. Glycobiology 11 (6), s. 473-479, 2001.

Medicinsk-Fysiologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: Lektor, dr.med. Jørgen Warberg.

Bestyrelse: Lektor, dr.med. Jørgen Warberg (institutleder), prof., dr.med. Jens Juul Holst (viceinstitutleder), lektor, dr.med. Jesper Brahm, prof., dr.med. Henning Schmalbruch, prof., dr.med. Niels-Henrik Holstein-Rathlou, bioanalytiker Birdie Knudsen, ing.assistent Svend Lohmann.

Organisation
Fagligt er instituttet opdelt i 5 afdelinger: Afdeling for Cellulær og Molekylær Fysiologi, Afdeling for Endokrinologi og Metabolisme, Afdeling for Neurofysiologi, Afdeling for Nyre- og Kredsløbsfysiologi og Afdeling for Patofysiologi.

Adresse
Panum Instituttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 75 56 (institutsekretær)
Fax 35 32 75 55 (etage 12.5)
www.mfi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Se årbog for 1997 (www.ku.dk/aarbog/97).

Fysiske rammer
Instituttet har lokaler i Panum Instituttets bygning 12 (etage 1-6), bygning 16, 10 (etage 5) og bygning 6 (etage 6).

Personaleforhold
Et professorat i cellulær neurofysiologi (3 ansøgninger) er pr. 1.7.01 besat med Jørn Hounsgaard. Et professorat i molekylær transportfysiologi (5 ansøgninger) er pr. 1.12.01 besat med Thomas Zeuthen. En lektorstilling ved Afdeling for Patofysiologi (1 ansøger) er pr. 1.2.01 besat med Bente Stallknecht. En lektorstilling ved Afdeling for Nyre- og Kredsløbsfysiologi (1 ansøger) er pr. 1.10.01 besat med Max Salomonsson.

Jørgen Hedemark Poulsen er pr. 1.10.01 fratrådt sit lektorat og er blevet ansat som chefkonsulent for Evalueringsenheden ved Universitetspædagogisk Udviklingscenter ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

Afdelingen for Cellulær og Molekylær Fysiologi

Forskningsvirksomhed
Transport over cellemembraner er en central proces for salt og vandbalancen for såvel celler og organer som for hele kroppen. På det molekylære niveau studeres transporten gennem ion kanaler, vandkanaler og cotransportører. For ionkanalernes vedkommende anvendes især elektrofysiologiske metoder kombineret med experimentelt fremkaldte mutationer rettet mod specifikke områder af proteinerne; et af hovedformålene er blandt andet at bestemme de sekvenser i kanalproteinerne, der er ansvarlige for styringen af disses aktivitet under normo- og patofysiologiske forhold. Flere kanalproteiner arbejder tæt sammen, hvilket belyses såvel funktionelt med molekylær co-expression og elektrofysiologi som strukturelt med immunohistokemi og konfokal mikroskopi. Da vand udgør størstedelen af kroppen, er forståelsen af vandkanalernes molekylære mekanismer ligeledes af central betydning. Cotransportørerne er ansvarlige for koblingen mellem forskellige fluxe, desuden er de ansvarlige for en væsentlig komponent af den transmembrane vandtransport. Dette studeres især ved heterolog expression i *Xenopus* oocyter samt i øjets epiteler. Neurotransmitter transportører og neurotransmitter receptorers molekylære funktion og virkningsmekanismer studeres med det specifikke formål at opnå indsigt i disses tertiærstruktur, receptorbinding, substrat transport, lægemiddelinteraktion samt identificering af ukendte proteiner involveret i de nævnte processer. Samspillet mellem forskellige membrantransportører studeres i hele organer, især i epiteler anbragt i Ussing-kamre. Dette muliggør også studiet af genmodificerede organer gennem gen knock-out teknologi.

Ovennævnte processer indgår også i funktionen af blodkar og kirtler, hvor de danner grundlag for sekretoriske processer. Her er desuden de cellulære signalerings-mekanismer af vital betydning for samspillet mellem blodkar og i reguleringen af kirtelfunktion under både fysiologiske og patofysiologiske tilstande. Ud over acetylkolin, substans P og nor-adrenalin, der regulerer $(Ca^{2+})_i$ og dermed ionkanal aktiviteter, spiller syntesen af NO en stor rolle for størrelsen og dynamikken i Ca^{2+} signaleringen og dermed hastigheden for sekretdannelsen. Endvidere spiller NO (sammen med peptid hormoner) en rolle for aktivering af nydannelsen af blodkar.

Reguleringen af fedt- og muskelvævs bidrag til organismens stofskifte udforskes, herunder undersøges specifikt caveolaes mulige rolle i fedtcellers signaltransduktion og transmembran transport af substrater. Indflydelsen af fødens sammensætning på chylomikroners størrelse karakteriseres elektronmikroskopisk.

Afdelingen for Endokrinologi og Metabolisme

Forskningsvirksomhed
Afdelingen består pt. af fem selvstændige laboratorier, som driver basal endokrinologisk såvel som patofysiologisk forskning, i flere tilfælde i samarbejde med industri og kliniske afdelinger.

Et af afdelingens hovedområder er studiet af mavetarmkanalens og bugspytkirtlens hormonsystemer. Her fokuseres især på den intestinale vækstfaktor GLP-2 med henblik på behandling af patienter med intestinale absorptionsproblemer, samt på hormonet GLP-1, som har udvist et potentiale ved behandlingen af type 2 sukkersyge og overvægt. Her foregår blandt andet et udviklingsarbejde med henblik på at formulere egnede administrationsformer. Endvidere arbejdes med hormonet GIP, som menes at fremme deponering af fedtstoffer og dermed fedmeudvikling. Endelig arbejdes med de enzym-systemer, som nedbryder de nævnte hormoner, og med mulighederne for at udvikle hæmmere af disse enzymer som fremtidige lægemidler.

Et andet hovedområde er studiet af hypofysens neuroendokrine regulering under forskellige forhold og med forskellig metodik. Dels undersøges på levende rotter samspillet mellem de centrale neurotransmittere (især histamin og serotonin) og regulatoriske peptider under normo- og patofysiologiske forhold, og dels undersøges de intracellulære signal pathways i isolerede, dyrkede hypofyseceller. Disse undersøgelser planlægges udvidet med manipulationer af diverse faktorer i CNS hos transgene mus. Desuden er det hensigten at inddrage hypofyseceller fra humane hypofysetumorer i fremtidige studier.

Et tredje område udgøres af studier over de humorale systemer, som er involveret i opkomsten og styringen af ve-aktiviteten ved spontane fødsler. Det langsigtede formål med studiet er at kunne byde på en rationel terapi ved truende for tidlig fødsel.

Et fjerde område er udforskningen af respirationens neurale kontrol og kliniske aspekter af respirationens regulering.

Endelig beskæftiger afdelingen sig med fysiologiske og patofysiologiske forhold hos mennesker under dykning i vand, et område som aktualiseres gennem den stigende anvendelse af undervandsscootere. Forskningen har betydning for vores forståelse af dekompressionsproblemet.

Afdelingen for Neurofysiologi

Forskningsvirksomhed

Et hovedtema for instituttets neurofysiologiske forskning er at undersøge det fysiske grundlag for signalbehandling i centralnervesystemet.

Den intakte organismes motoriske funktion belyses gennem biomekaniske undersøgelser hos mennesker. Hjernens og rygmarvens styring af bevægelser undersøges hos mennesker ved hjælp af forskellige elektrofysiologiske metoder (registreringer af motoriske enheders aktivitet; refleksundersøgelser; transkranial magnet stimulation). Hos forsøgsdyr og patienter undersøges det neuromuskulære systems tilstand og funktion ved sygdom og under eksperimentelle betingelser.

I nerveceller undersøges det molekylære grundlag for forskellige celletypers funktionelle specialisering og disse egenskabers dynamik og regulering. Undersøgelserne, der bygger på en bred vifte af elektrofysiologiske og morfologiske analysemetode, udføres på celler i hjernesnit.

Endelig undersøges basale forhold mellem nerveaktivitet og blodgennemstrømning i hjernen.

Nye målemetoder er under udvikling. Dette fremmes blandt andet gennem internationale samarbejdsprojekter under EU's INTAS og FP5RTD programmer.

Afdelingen for Nyre- og Kredsløbsfysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsvirksomhed falder inden for fire hovedområder.

Et af afdelingens hovedområder er regulering af mikrocirkulationen. Mikrocirkulatoriske kontrolmekanismer, deriblandt autoregulation, spiller en vigtig rolle for vævs og organers funktion. Afdelingens forskning fokuserer her på rollen af renin-angiotensin systemet for nyrens autoregulation og betydningen af og mekanismerne bag såkaldt vaskulære propagerede responser. En bedre forståelse af disse mekanismer kan bidrage til en belysning af årsagerne til forhøjet blodtryk. I det forløbne år er der således gennemført en undersøgelse af calciums rolle i vaskulære propagerede responser i interlobulære arterier fra nyren. Vi har desuden gennemført undersøgelser af kalium- og klorid kanalers betydning for reguleringen af nyrens blodgennemstrømning, og endelig har vi afsluttet en undersøgelse af betydningen af NO, prostaglandiner og renin-angiotensin systemet for "resetting" af autoreguleringen i spontant hypertensive rotter (SHR). Parallelt med de eksperimentelle undersøgelser udarbejder vi matematiske modeller af de væsentligste mikrocirkulatoriske kontrolmekanismer.

Et andet hovedområde er elektrofysiologiske undersøgelser af hjertefunktionen, herunder betydningen af den intercellulære kommunikation mellem hjertemuskelcellerne. Formålet er her dels at udvikle metoder til at forudsige hvilke patienter der har stor risiko for pludselig uventet død, ligesom det er målet at udvikle nye antiarrytmiske behandlingsprincipper. I forbindelse med det sidste emne undersøges aspekter af den intercellulære koblings regulering og betydning i hjerteceller. Til dette anvendes metoder til direkte måling af den elektriske kobling (patch clamp), den metaboliske kobling (fluorescens) samt målinger af konduktionshastigheder i dyrkede hjerteceller.

Et tredje hovedområde er undersøgelser af transportmekanismer for salt og vand gennem epitelet i luftvejene og reguleringen heraf. Der fokuseres især på molekylære mekanismer for den høje vandpermeabilitet, og på mekanismerne bag purinerge receptorers rolle i en autokrin regulering af transportmekanismer og transportveje i luftvejsepitelets absorption af ioner. Formålet med undersøgelserne er bl.a. at opnå en bedre forståelse af de patofysiologiske mekanismer ved sygdommen cystisk fibrose.

Som det fjerde hovedområde undersøges det cellulære stressrespons. Arbejdet har været fokuseret på det cellulære stressrespons i forbindelse med organiskæmi (hjerte, hjerne). Et system til *in vitro* iskæmisimulation i cardiomyocytter er sat op. I dette system undersøges for tiden stressresponset aktiveret i sarco-endoplasmatisk reticulum, samt omfanget af responsets beskyttende effekt ved en efterfølgende iskæmisk påvirkning (iskæmisk prækonditionering). I samme modelsystem, og i samarbejdet med et hollandsk laboratorium (dr. D. van der Vlies), er vi i gang med at sætte en metode op til identificering af de proteiner, der udsættes for et oxidativt angreb (simulering af den postiskæmiske reoxygeneringskade), især med henblik på proteiner af afgørende betydning for stressresponset.

Afdeling for Patofysiologi

Forskningsvirksomhed

Afdelingen beskæftiger sig med, hvorledes stofskiftets kemiske processer reguleres. Det undersøges, hvilke mekanismer, der er involveret i energiholdige stoffers frigørelse fra depoter, transport over cellemembraner og forbrænding. Særligt forholdene i muskulatur og fedtvæv studeres. Der

fokuseres især på, hvorledes fysisk aktivitet på kort og langt sigt influerer på stofskifteprocesserne. Dette sker bl.a. for at belyse, om motion kan forebygge eller mildne sygdomme som f.eks. fedme, sukkersyge og åreforkalkning. Afdelingen udfører undersøgelser på alle eksperimentelle niveauer, fra undersøgelser på raske og syge mennesker over undersøgelser på dyr, isolerede organer, cellekulturer og cellekomponenter til undersøgelser på det molekylære niveau. Fysiologiske såvel som biokemiske, molekylærbiologiske og morfologiske teknikker anvendes.

I 2001 er det lykkedes ved hjælp af konfokalmikroskopi efter *in vivo* transfektion med plasmid kodende for green fluorescent protein (GFP)-mærket glukosetransportør 4 (GLUT4), i "real time" at iagttage de insulininducerede, intracellulære bevægelser af denne glukosetransportør i muskelceller *in situ* i bedøvede mus. En anden vigtig observation har været, at den kontraktionsinducerede aktivering af enzymet hormonsensitiv lipase (HSL) i skeletmuskel formidles af protein kinase C (PKC).

Faglige og administrative hverv

J. Hedemark Poulsen har som formand for Studienævnet for Medicins Evalueringsudvalg forestået spørgeskemaundersøgelser samt "site visits" mhp. at monitorere lægeuddannelsen og gennem feed-back på skriftlig og mundlig form til kursus- og afdelingsledelser samt Studienævnet for Medicin at bidrage til kvalitetsudvikling af uddannelsen – specielt den ny studieordning.

Institutleder Jørgen Warberg

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	28,13	16,72	44,84
STIP	10,47	1,00	11,47
TAP	39,17	5,54	44,72
Total	*77,77*	*23,26*	*101,03*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3178	9434	12612
Anskaffelser	2780	5683	8463
Total	*5958*	*15117*	*21075*

Stab

VIP Internt finansieret

Bindslev, Niels; lektor.
Brahm, Jesper; lektor.
Bundgaard, Magnus; lektor.
Deacon, Carolyn Fiona; lektor.
Dela, Flemming; lektor.
Dissing, Steen; lektor.
Dyhre-Poulsen, Poul Jannik; lektor.
Frederiksen, Ole; lektor.
Galbo, Henrik; professor.
Holst, Jens Juul; professor.
Hounsgaard, Jørn Dybkjær; professor.
Hultborn, Hans Rurik Albert; professor.
Jahnsen, Henrik; lektor.
Kanters, Jørgen Kim; lektor.
Kiehn, Ole; lektor.
Klærke, Dan Arne; lektorvikar.
Neumann, Claus; amanuensis.
Olesen, Søren-Peter Fuchs; professor.
Paulev, Poul-Erik Kristen; lektor.
Ploug, Thorkil; lektor.
Poulsen, Jørgen Hedemark; lektor.
Salomonsson, Ulf Max Erik; lektor.
Schmalbruch, Henning; professor.
Schou, Karina Schultze; forskningsass.
Sejrsen, Per; lektor.
Stallknecht, Bente Merete; lektor.
Treiman, Marek-Ryszard; lektor.
Vilhardt, Hans; lektor.
Vinten, Jørgen Carl Aage; lektor.
Von Holstein-Rathlou, Niels-Henrik; professor.
Warberg, Jørgen; lektor.
Zeuthen, Thomas; professor.

STIP Internt finansieret

Caesar, Kirsten; ph.d.-studerende.
Donsmark, Morten; ph.d.-studerende.
Grunnet, Morten; ph.d.-studerende.
Hamann, Steffen Ellitsgaard; ph.d.-studerende.
Hansen, Lene; ph.d.-studerende.
Lauritzen, Hans Peter Mortensen; ph.d.-studerende.
Løland, Claus Juul; ph.d.-studerende.
Nielsen, Anja Kirkeby; ph.d.-studerende.
Pedersen, Kamilla Angelo; ph.d.-studerende.
Rasmussen, Søren Gøgsig Faarup; ph.d.-studerende.
Sørensen, Charlotte Mehlin; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Arensbak, Birgitte: Expression and modulation of gap junctions in vascular smooth muscle cells.
Damholt, Anne Birgitte Bentz: Regulation of GLUT4 translocation and glucose transport in cultured skeletal muscle Cells: Understanding the cellular basis of Type II diabetes.
Elling, Christian: Molecular Dissection of 7TM Receptor Structure and Function.
Høst, Ulla: Diagnostik og behandling af diastolisk dysfunktion af venstre ventrikel.
Ihlemann, Jacob: Belysning af molekylære mekanismer involveret i glucosetransport.
Korsgaard, Mads Peder Gersdorff: Molecular Cloning, Stable Expression and Pharmacological Characterisation of Voltage-Gated Na+ -Channals.
Larsen, Jens Jørn Sølgaard: Undersøgelser af samspillet mellem muskelaktivitet, kost og tabletbehandling ved den metaboliske regulation hos type 2 diabetikere.
Larsson, Kim Per: 17B-estradiol inhibits P2> purinoceptor-induced [Ca2+]i in the human SH-SY5Y neuroblastoma cell line by rapid nongenomic action.
Roed, Mette Marie Rosenkilde: Molecular Piracy by Human Herpesvirus 8 in the Chemokine System.
Tornøe, Karen: The role of Pituitary Adenylyl Cyclase Activating Polypeptide as a neurotransmitter in the pig pancreas, antrum and adrenal glands.

Fondsbevillinger

Afdeling for Cellulær og Molekylær Fysiologi

Abbott Laboratories
– Sexualfysiologisk videnscenter (Gorm Wagner) kr. 86.500.

Carlsbergfondet
– Flourescensspectrofotometer til sekretion fra parotis (Søren-Peter Olesen) kr. 346.000.
– Løn i 9 måneder (Anne-Kirstine Meinild) kr. 325.800.

Diverse Private Tilskud
– Kobling mellem spikeaktivitet og øgninger i hjerne (Martin Lauritzen) kr. 167.100.

Forskningsstyrelsen
– Karakterisering af en KCNQ5 knock-out mus (Lars Siim Madsen) kr. 1.075.800.
– Pulserende magnetfelters aktivering af cellulær vækst og differentierirng (Katerina Jondahl Tritsaris) kr. 1.741.700.

Gerda og Aage Haensch's Fond
– Elektronmikroscopisk lokalisering af calreticulin i bovine chromaffine celler (Magnus Bundgaard) kr. 41.200.
– Receptormedieret regulation og fordelingen af Herg i hjertet (Kamilla Angelo Pedersen) kr. 40.000.

Hjerteforeningen
– Cellulær og subcellulær lokalisering af tre af hjertets kalium kanaler (Hanne Borger Rasmussen) kr. 364.000.

Kræftens Bekæmpelse
– Karakterisering af MXR medieret multifarmakon resistens (Thomas Litman) kr. 60.500.

Landsforeningen Værn om Synet
– Transportprocesser i det retinale pigmentepitel (Steffen Hamann) kr. 145.000.

Merck Research Laboratories
– Localization of maxi-k channels in human eye (Dan Arne Klærke) kr. 248.000.

Novo Nordisk Fonden
– Basalfysiologiske mekanismer for aktivitetsbestemte øgninger i hjernens blodgennemstrømning (Martin Lauritzen) kr. 100.000.
– Kalium Kanalers molekylære struktur, funktion og lokalisering (Søren-Peter Olesen) kr. 140.000.
– Karakterisering af angiogenese (Steen Dissing) kr. 20.000.
– Karakterisering af multidrug resistance proteiners molekylære funktion (Thomas Litman) kr. 50.000.
– Karakteristik af Ca-aktiverede K kanaler i epithel (Dan Arne Klærke) kr. 40.000.

Pfizer
– Study of Vaginal Blood Flow Method (Gorm Wagner) kr. 425.000.

Pharmacia & Upjohn
– Interaction of up to 200 compounds with p-glycoprotein (Thomas Litman) kr. 87.900.
– Kvindestudier (Gorm Wagner) kr. 548.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Basalfysiologiske mekanismer for aktivitetsbestemte øgninger i hjernens blodgennemstrømning (Martin Lauritzen) kr. 750.000.
– Betydningen af signalpeptider fra fedtvæv for udviklingen af insulinresistens (Jørgen Vinten) kr. 111.600.
– Funktion og struktur af caveolae (Marianne Voldstedlund) kr. 149.000.
– Molekylær karakteristik af Ca-aktiverede K-kanaler fra epithel (Dan Arne Klærke) kr. 200.000.

Afdeling for Patofysiologi

Diabetesforeningen
– Fysisk at relativer (Flemming Dela) kr. 125.000.
– Subcellulær organisation (Thorkil Ploug) kr. 125.000.

Kulturministeriet
– Fedtomsætning i intraabdominalt og subkutant fedtvæv (Bente Stallknecht) kr. 50.000.

Novo Nordisk Fonden
– Fedtomsætning i intraabdominalt og subkutant fedtvæv (Bente Stallknecht) kr. 75.000.
– Studier af enzymet hormon-sensitiv lipase (HSL) i muskelceller (Henrik Galbo) kr. 382.500.

Afdeling for Endokrinologi og Metabolisme

Agnes og Poul Friis' Fond
– Histamin og serotonin som neuroendokrine regulatorer (Jørgen Warberg) kr. 175.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)
– Molekylærbiologiske mekanismer ved for tidlig fødsel (Thomas Engstrøm) kr. 36.900.

EU
– Histamine H3 agonists and antagonists as drugs (Ulrich Knigge) kr. 150.000.

Forskningsdirektoratet
– Tyngdestress og neuroendokrine mekanismer (Peter Norsk) kr. 25.000.

Georg Bestle og Hustrus Mindelegat
– GLP-1 projektet, laborantløn (Jens Juul Holst) kr. 53.300.

Jenny og Mogens Vissings Fond
– GLP-1 forskning (Jens Juul Holst) kr. 36.000.

Kong Christian den X's Fond
– Histaminerg regulation af hypothalamus (Charlotte Lykke Toftegaard) kr. 20.000.

Konsul Ehrenfried Owesen og Hustrus Fond
– Histamin, og serotonin som neurokrine regulators (Jørgen Warberg) kr. 50.000.

Novo Nordisk Fonden
– Griseforsøg (Jens Juul Holst) kr. 205.300.
– Histamin og serotonin som neuroendokrine regulatorer (Jørgen Warberg) kr. 50.000
– Karakterisering af interaktionen ml. myometriets oxytocinerge or beta-2-adrenerge systemer (Thomas Engstrøm) kr. 40.000.
– Leptin stability and metabolism (Carolyn F. Deacon) kr. 75.000.
– Tyndtarm som regulator af apetit og stofskifte (Jens Juul Holst) kr. 400.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Glukagon-lignende hormoner (Jens Juul Holst) kr. 1.500.000.
– Metabolism og glucagon-like peptide-1 and glucose-dependent insulinotropic polypeptide (Carolyn F. Deacon) kr. 111.600.

Afdeling for Neurofysiologi

Agnes og Poul Friis' Fond
– Molekylære og cellulære mekanismer for regulation (Hans Hultborn/Jens Midtgaard) kr. 40.000.

Alfred Benzon's Fond
– Effekten af repetitiv transkranial magnetstimulering (Lars O.D. Christensen) kr. 144.400.

Den Alm. Danske Lægeforening
– *In vivo* undersøgelser af neurotrofe faktorers betydning for nervefibres regeneration (Christian Krarup) kr. 1.700.

INTAS
– Development of new creatine derived drugs with potent capability of increasing cerebral high-energy (Henrik Jahnsen) kr. 111.700.

Kulturministeriet
– Hjernens styring af cykelbevægelse (Henrik Sander Pyndt) kr. 50.000.
– Motorisk indlæring og plasticitet i den motoriske hjernebark hos mennesker (Jens Bo Nielsen) kr. 75.000.

Lundbeckfonden
– Et regulatorisk mikro-netværk i rygmarvens sensoriske indgangstrin (Jørn Hounsgaard) kr. 640.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris
– Et regulatorisk mikro-netværk i rygmarvens sensoriske indgangstrin (Jørn Hounsgaard) kr. 180.000.
– Nerveceller og nervenetværk i rygmarven og lillehjernen (Jørn Hounsgaard/Jens Midtgaard) kr. 9.000.

Novo Nordisk Fonden
– Funktionelle studier af rygmarvens gangcenter (Ole Kiehn) kr. 236.000.
– Molekylære og cellulære mekanismer for regulation af rygmarvens sanse-motoriske nervenetværk (Jørn Hounsgaard) kr. 100.000.

Scleroseforeningen
– Elektrofysiologiske undersøgelser af motoriske kontrolmekanismer med hensyn til patofysiologien ved….. (Clarissa Crone) kr. 127.500.
– Elektrofysiologiske undersøgelser af motoriske kontrolmekanismer med specielt hensyn til spasticitet (Jens Bo Nielsen) kr. 115.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Elektrofysiologiske og billeddannende undersøgelser af rygmarven (Jens Bo Nielsen) kr. 250.000.
– Molekylære og cellulære mekanismer for regulation af rygmarvens sanse-motoriske nervenetværk (Jørn Hounsgaard) kr. 1.050.000.
– Vækstfaktoreres betydning for regeneration af perifere nerver (Christian Krarup) kr. 900.000.

Afdeling for Nyre og Kredsløb

Christian Torp-Pedersen
– Conducted vasoconstriction and vasodilation in arterioles (Christian Torp-Pedersen/Holstein-Rathlou) kr. 50.000.

Direktør Ib Henriksens Fond
– CA2+-ATPasens rolle som et nyt stressprotein (Marek Treiman) kr. 25.000.

Eva og Henry Frænkels Mindefond
– Molekylær basis for iskæmisk prækonditionering i hjertemuskulatoren (Marek Treiman) kr. 48.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme
– Interaktion mellem renal autoregulering og RAS ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 20.000.
– Regulering af celle til celle kobling i cardiomyocytter (Morten Schak Nielsen) kr. 20.000.
– Vaskulære propagerede responser (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 50.000.

Fru Ruth T.E. König-Petersens Fond
– Interaktion ml. RAS og renalt blod flow ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 20.000.

Hjerteforeningen
– Integreret model til simulation af flowet i et mikrovaskulært netværk (Jens Christian Brings Jacobsen) kr. 135.000.
– Interaktion mellem renal autoregulering og renin-angiotensin systemet ved hypertension (Charlotte Mehlin Sørensen) kr. 66.300.
– Involvering af celle-til-celle kobling i dannelsen af arytmier (Morten Schak Nielsen) kr. 70.000.

Medicon
– ECHOS Holter (Jørgen Kanters) kr. 1.595.000.

Merck Sharp og Dohme
– Fraktal cardiologi (Jørgen Kanters) kr. 11.900.

Novo Nordisk Fonden
– Celleoverlevelse efter iskæmi (Marek Treiman) kr. 50.000.
– Funktionelle relationer ml. saltindtagelse (Peter Bie) kr. 122.300.
– Integreret model til simulation af flowet i et mikrovasku-

lært netværk (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 233.700.
– Regulering af celle-til-celle kobling i cardiomyocytter (Morten Schak Nielsen) kr. 28.000.
– Renal microvascular function in diabetes mellitus and hypertension (Max Salomonsson) kr. 110.000.
– Vaskulære propagerede responser (Niels-Henrik von Holstein-Rathlou) kr. 135.000.

Ruth König-Petersens Fond
– Renal microvascular function in diabetes mellitus (Max Salomonsson) kr. 29.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Cystic Fibrosis & Unfolded Protein Response (Peter Steen Pedersen) kr. 111.600.
– Integreret model til simulation af flowet i et mikrovaskulært netværk (Jens Christian Brings Jacobsen) kr. 280.000.

Publikationer

Aagaard P., Andersem J.L., Dyhre-Poulsen P., Leffers A.M., Wagner A., Magnusson S.P., Halkjaer-Kristensen J., Simonsen E.B.: A mechanism for increased contractile strength of human pennate muscle in response to strength training: changes in muscle architecture. J Physiol 534, s. 613-623, 2001.

Aarnio P., Lauritsen T., Dela F.: Insulin secretion and glucose kinetics during exercise with and without pharmacological β_1- and α_2-receptor blockade. Diabetes 50, s. 1834-1843, 2001.

Ahren B., Holst J.J.: The cephalic insulin response to meal ingestion in humans is dependent on both cholinergic and noncholinergic mechanisms and is important for postprandial glycemia. Diabetes 50, s. 1030-1038, 2001.

Aimonetti J-M.P., Nielsen J.B.: Changes in intracortical excitability induced by stimulation of wrist afferents in man. J Physiol 534, s. 891-902, 2001.

Alkjaer T., Simonsen B. E., Dyhre-Poulsen P.: Comparison of inverse dynamics calculated by two- and three- dimensional models during walking. Gait and Posture 13, s. 73-77, 2001.

Badiu C., Badiu L., Coculescu M., Vilhardt H., Møller M.: Presence of oxytocinergic neuronal-like cells in the bovine pineal gland: An immunocytochemical and *in situ* hybridization study. J Pineal Research 31, s. 273-280, 2001.

Ballesteros J.A., Jensen A.D., Liapakis G., Rasmussen S.G.F., Shi L., Gether U., Javitch J.A.: Activation of the beta 2-adrenergic receptor involves disruption of an ionic lock between the cytoplasmic ends of transmembrane segments 3 and 6. J Biol Chem 276, s. 29171-29177, 2001.

Bardow A., Madsen J.J.V., Nauntofte B.: The bicarbonate concentration in human does not exceed the plasma level under normal physiological conditions. J Clin Oral Invest 4, s. 245-253, 2000.

Burrin D.G., Stoll B., Jiang R., Holst J.J.: GLP-2 stimulates intestinal growth in premature TPN-fed pigs by suppressing proteolysis and apoptosis. Am J Physiol-Gastr L 279, s. G1249-G1256, 2001.

Christensen L.O.D., Andersen J.B., Sinkjær T., Nielsen J.B.: Transcranial magnetic stimulation and stretch reflexes in the tibialis anterior muscle during human walking. J Physiol 531, s. 545-557, 2001.

Crone C., Nielsen J., Petersen N., Tijssen M., Van Dijk J.G.: Patients with the major and minor form of hyperekplexia differ with regards to disynaptic reciprocal inhibition between ankle flexor and extensor muscles. Exp Brain Res 140, s. 190-197, 2001.

Deacon C.F., Danielsen P., Klarskov L., Holst J.J., Olesen M.: Dipeptidyl peptidase IV inhibition reduces the degradation and clearance of GIP and potentiates its insulinotropic and antihyperglycemic effects in anesthetized pigs. Diabetes 50, s. 1588-1597, 2001.

Dissing S., Looms D.K., Tritsaris K., Nauntofte B.: Nitric oxide synthesis in salivary acinar cells activated by norepinephrine. i: Electrolyte Transport Across Exocrine Epithelia s. 113-117, A. Dinudom, D.J. Cook, Laboratory of Exocrine Physiology and Biophysics, Sydney, Australia 2001.

Enc F.Y., Imeryuz N., Akin L., Holst J.J.: Inhibition of gastric emptying by acarbose is correlated with GLP-1 response and accompanied by CCK release. Am J Physiol-Gastr L 281, G752-G763, 2001.

Enevoldsen L., Simonsen L., Stallknecht B., Galbo H., Bülow J.: In vivo human lipolytic activity in preperitoneal and subdivisions of subcutaneous abdominal adipose tissue. Am J Physiol Endocrinol Metab E1110-E1114, s. 281, 2001.

Enevoldsen L.H., Stallknecht B., Langfort J., Petersen L.N., Holm C., Ploug T., Galbo H.: The effect of exercise training on hormone-sensitive lipase in rat intra-abdominal adipose tissue and muscle. Journal of Physiology 536.3, s. 871-877, 2001.

Engstrøm T., Vilhardt H., Bratholm P., Christensen N.J.: Desensitization of B_{2-} adrenoceptor function in nonpregnant rat myometrium is modulated by sex steroids. J Endocrinol 170, s. 147-155, 2001.

Ferris D.P., Aagaard P., Simonsen B. E., Farley T. C., Dyhre-Poulsen P.: Soleus H-reflex gain in humans walking and running under simulated reduced gravity. Journal of Physiology 530.1, s. 167-180, 2001.

Fischer-Rasmussen T., Krogsgaard M., Jensen D.B., Dyhre-Poulsen P.: Inhibition of dynamic thigh muscle contraction by electrical stimulation of the posterior cruciate ligament in humans. Muscle Nerve 24, s. 1482-1488, 2001.

Fischer-Rasmussen T., Jensen T.O., Kjaer M., Krogsgaard M., Dyhre-Poulsen P., Magnusson S.P.: Is proprioception altered during loaded knee extension shortly after ACL rupture? Int J Sports Med 22, s. 385-391, 2001.

Flint A., Raben A., Ersboll A.K., Holst J.J.: The effect of physiological levels of glucagon-like peptide- 1 on appetite, gastric emptying, energy and substrate metabolism in obesity. Int J Obesity 25, s. 781-792, 2001.

Friis-Hansen L., Lacourse K.A., Samuelson L.C., Holst J.J.: Attenuated processing of proglucagon and glucagon-like peptide- 1 in carboxypeptidase E-deficient mice. J Endocrinol 169, s. 595-602, 2001.

Gabrielsen A., Bie P., Holstein-Rathlou N-H., Christensen N.J., Warberg J., Dige-Petersen H., Frandsen E., Galatius S., Pump B., Sørensen V.B., Kastrup J., Norsk P.: Neuroendocrine and renal effects of intravascular volume expansion compensated heart failure. Am J Physiol Regulatory Intergrative Comp Physiol 281, s. R459-R467, 2001.

Gebhard B., Holst J.J., Biegelmayer C.: Postprandial GLP-1, norepinephrine, and reactive hypoglycemia in dumping syndrome. Digest Dis Sci 46, s. 1915-1923, 2001.

Gether U., Norregaard L., Løland C.J.: Delineating structure-function relationships in the dopamine transporter from natural and engineered Zn2+ binding sites. Life Sci 68, s. 2187-2198, 2001.

Giraldi A., Persson K., Werkström V., Alm P., Wagner G., Andersson K.E.: Effects of diabetes on neurotransmission in rat vaginal smooth muscle. International Journal of Impotence Research 13, s. 58-66, 2001.

Goudoever V., Stoll B., Hartmann B., Holst J.J., Reeds P.J., Burrin D.G.: Secretion of trophic gut peptides is not different in bolus- and continuously fed piglets. J Nutr 131, s. 729-732, 2001.

Grey M., Ladouceur M., Nielsen J.B., Sinkjaer T.: Group II muscle afferents probably contribute to the medium latancy soleus reflex during walking in humans. J Physiol 534, s. 925-933, 2001.

Grunnet M., Jensen B.S., Olesen S-P., Klærke D.A.: Apamin interacts with all subtypes of cloned small- conductance Ca^{2+}-activated K^+ channels. Pflügers Arch 441, s. 544-550, 2001.

Grunnet M., Jespersen T., Pedersen K.A., Frøkjaer-Jensen C., Klærke D.A., Olesen S-P., Jensen Skanning B.: Pharmacological modulation of SK3 channels. Neuropharmacology 40, s. 879-887, 2001.

Gustafsson F., Andreasen D., Salomonsson M., Jensen B.L., Holstein-Rathlou N-H.: Conducted vasoconstriction in rat mesenteric arterioles: role for dihydropyridine-insensitive Ca^{2+} channels. Am J Physiol Heart Circ Physiol 280, s. H582-H590, 2001.

Gutniak M.K., Svartberg J., Hellstrom P.M., Holst J.J.: Antidiabetogenic action of glucagon-like peptide- 1 related to administration relative to meal intake in subjects with type 2 diabetes. J Intern Med 250, s. 81-87, 2001.

Hansen N.L., Hansen S., Christensen L.O.D., Petersen N., Nielsen J.B.: Synchronization of lower limb motor unit activity during walking in humans subjects. J Neurophysiol 86, s. 1266-1276, 2001.

Henriksen J.H., Holst J.J., Moller S.: Elevated ciculating leptin levels in arterial hypertension: relationship to arteriovenous overflow and extraction of leptin. Clin Sci 99, s. 527-534, 2001.

Hojlund K., Wildner-Christensen M., Eshoj O., Holst J.J.: Reference intervals for glucose, beta-cell polypeptides, and counterregulatory factors during prolonged fasting. Am J Physiol-Endoc M 280, s. E50-E58, 2001.

Holst J.J., Orskov C.: Incretin hormones – an update. Scand J Clin Lab Inv 61 Suppl. 234, s. 75-85, 2001.

Højlund K., Eshøj O., Christensen M.W., Skjærbæk C., Frystyk J., Holst J.J., Koldkjær O., Møller J. D., Beck-Nielsen H.: Reference intervals for plasma glucose, insulin, proinsulin, C-peptide and counterregulatory factors during a 72-hour fast in healthy human subjects. American Journal of Physiology 280, E50-E58, 2001.

Jensen A.D., Guarnieri F., Rasmussen S.G.F., Asmar F., Ballesteros J.A., Gether U.: Agonist-induced conformational changes at the cytoplasmic side of transmembrane segment 6 in the beta 2 adrenergic receptor mapped by site-selective fluorescent labeling. J Biol Chem 276, s. 9279-9290, 2001.

Jensen Skanning B., Strøbaek D., Olesen S-P., Christophersen P.: The Ca^{2+}-activated K^+ channel of intermediate-conductance: A molecular target for novel treatments? Current Drug Targets 2, s. 401-422, 2001.

Jeppesen P.B., Hartmann B., Thulesen J., Graff J., Lohmann J., Hansen B.S., Tofteng F., Poulsen S.S., Madsen J.L., Holst J.J., Mortensen P.B.: Treatment of short bowel patients with glucagon-like peptide-2 (GLP-2), a newly discovered intestinotrophic, anti-secretory, and transit modulating peptide. Gastroenterology 120, s. 806-815, 2001.

Jeppesen P.B., Hartmann B., Thulesen J., Holst J.J.: Glucagon-like peptide 2 improves nutrient absorption and nutritional status in short-bowel patients with no colon. Gastroenterology 120, s. 806-815, 2001.

Johannsen P., Christensen L.O.D., Sinkjær T., Nielsen J.B.: Cerebral functional anatomy of voluntary contractions of ankle muscles in man. J Physiol 535, s. 397-406, 2001.

Jørgensen H., Kjaer A., Warberg J., Knigge U.: Differential effect of 5-HT1A receptor antagonist on the secretion of ACTH and prolactin. Neuroendocrinology 73, s. 322-333, 2001.

Knudsen L.B., Agerso H., Bjenning C., Holst J.J.: GLP-1 derivatives as novel compounds for the treatment of type 2 diabetes: selection of NN2211 for clinical development. Drug Future 26, s. 677-685, 2001.

Kobilka B.K., Gether U.: Use of fluorescence spectroscopy to study conformational changes in the beta 2-adrenoceptor. Methods Enzymol 343, s. 170-182, 2001.

Korolkova Y.V., Kozlov S.A., Lipkin A.V., Pluzhnikov K.A., Hadley J.K., Filippov A.K., Brown D.A., Pedersen K.A., Strøbaek D., Jespersen T., Olesen S-P., Jensen Skanning B., Grishin E.V.: An ERG channel inhibitor from the scorpion Buthus eupeus. J Biol Chem 276, s. 9868-9876, 2001.

Korsgaard M., Grunnet M., Christophersen P., Ahring P.K., Olesen S-P.: Identification of a novel voltage-gated Na^+ channel rNa_v 1.5a in the rat hippocampal progenitor stem cell line HiB5. Pflügers Arch 443, s. 18-30, 2001.

Larsen R., Mertz-Nielsen A., Hansen M.B., Poulsen S.S., Bindslev N.: Novel modified Ussing chamber for the study of absorption and secretion in human endoscopic biopsies. Acta Physiol Scand 173, s. 213-222, 2001.

Lauritzen M.: Relationship of spikes, synaptic activity to local changes in cerebral blood flow. J Cereb Blood Flow Metab 21, s. 1367-1383, 2001.

Ljungmann K., Hartmann B., Kissmeyer-Nielsen P., Holst J.J.: Time-dependent intestinal adaptation and GLP-2 alterations after small bowel resection in rats. Am J Physiol-Gastr L 281, s. G779-G785, 2001.

Looms D.K., Tritsaris K., Nauntofte B., Dissing S.: cGMP activated Ca^{2+} release process through a cyclic ADP ribose mediated pathway. Biochem J 355, s. 87-95, 2001.

Macaulay N., Bendahan A., Loland C.J., Zeuthen T., Kanner B.I., Gether U.: Engineered Zn(2+)switches in the gamma-aminobutyric acid (GABA) transporter-1. Differential effects on GABA uptake and currents. J Biol Chem 276, s. 40476-40485, 2001.

Macaulay N., Gether U., Klærke D.A., Zeuthen T.: Water transport by the human Na+coupled glutamate cotransporter expressed in Xenopus oocytes. J Physiol 530, s. 367-378, 2001.

Magnusson S.P., Aagaard P., Rosager S., Dyhre-Poulsen P., Kjaer M.: Load-displacement properties of the human triceps surae aponeurosis *in vivo*. Journal of Physiology 531.1, s. 277-288, 2001.

Meier J.J., Huking K., Holst J.J., Deacon C.F., Schmiegel W.H., Nauck M.A.: Reduced insulinotropic effect of gastric inhibitory polypeptide in first-degree relatives of

patients with type 2 diabetes. Diabetes 50, s. 2497-2504, 2001.
Morita H., Crone C., Christenhuis D., Petersen N.T., Nielsen J.B.: Modulation of presynaptic inhibition and disynaptic reciprocal Ia inhibition during voluntary movement in spasticity. Brain 124, s. 826-837, 2001.
Naslund E., Bogefors J., Gryback P., Holst J.J.: GLP-1 inhibits gastric emptying of water but does not influence plasma vasopressin, sodium, or osmolality. Scand J Gastroentero 36, s. 156-162, 2001.
Nielsen A.N., Lauritzen M.: Coupling and uncoupling of activity dependent increase of neuronal activity and blood flow in rat somatosensory cortex. J Physiol 533.3, s. 773-785, 2001.
Paulev P.E.: Medical Physiology and Pathophysiology. i: Essentials and Clinical Problems s. 1-1000, Paulev P.E., Copenhagen Medical Publishers, København 2001.
Paulev P.E.: Rownovaga kwasowo-zasadowa. i: Kliniczne aspekty regulacji oddychania s. 46-53, Paulev Poul Erik, Pkorski Mietec, Alpha Medica Press, 2001.
Paulev P.E.: Mechanica oddychania. i: Kliniczne aspekty regulacji oddychania s. 54-63, Paulev Poul Erik, Pokorski Mietec, Alpha Medica Press, 2001.
Petersen N., Butler J.E., Pauvert-Marchand V., Fisher R., Pyndt H.S., Hansen N.L., Ledept A., Nielsen J.B.: Suppression of emg activity by transcranial magnetic stimulation in humans subjects during walking. J Physiol 537, s. 651-656, 2001.
Raben A., Holst J.J., Madsen J.J.V., Astrup A.: Diurnal metabolic profiles after 14 d of an ad libitum high-starch, high sucrose, or high-fat diet in normal-weight never-obese and postobese women. Am J Clin Nutr 73, s. 177-189, 2001.
Rask E., Olsson T., Soderberg S., Holst J.J.: Impaired incretin response after a mixed meal is associated with insulin resistance in nondiabetic men. Diabetes Care 24, s. 1640-1645, 2001.
Rasmussen S.G.F., Carroll F.I., Maresch M.J., Jensen A.D., Tate C.G., Gether U.: Biophysical characterization of the cocaine binding pocket in the serotonin transporter using a fluorescent cocaine analogue as a molecular reporter. J Biol Chem 276, s. 4717-4723, 2001.
Rasmussen T.N., Schmidt P., Poulsen S.S., Holst J.J.: Localisation and Neural control of the release of calcitonin gene-related peptide (CGRP) from the isolated perfused porcine ileum. Regul Pept 20, s. 137-143, 2001.
Rasmussen T.N., Schmidt P., Poulsen S.S., Holst J.J.: Effect of calcitonin gene-related peptide (CGRP) on motility and on the release of substance P, neurokinin A, somatostatin and gastrin in the isolated perfused porcine antrum. Neurogastroent motil 13, s. 353-359, 2001.
Ritzel R., Schulte M., Porksen N., Holst J.J.: Glucagon-like peptide 1 increases secretory burst mass of pulsatile insulin secretion in patients with type 2 diabetes and impaired glucose tolerance. Diabetes 50, s. 776-784, 2001.
Ronnblom A., Hellstrom P.M., Holst J.J.: Gastric myoelectrical activity and gut hormone secretion in myotonic dystrophy. Eur J Gastroen Hepat 13, s. 825-831, 2001.
Ross R., Janssen I., Stallknecht B.: Influence of endurance exercise on adipose tissue distribution. i: Endurance exercise and Adipose tissue s. 121-152, Ross R., Janssen I., Stallknecht B., Nicklas B., CRC Press, Florida 2001.
Salomonsson M., Oker M., Kim S.K., Zhang H.C., Faber J.E., Arendshorst W.J.: α_1-Adrenoceptor subtypes on rat afferent arterioles assessed by radioligand binding and RT-PCR. Am J Physiol Renal Physiol 281, F172-F178, 2001.
Salomonsson M., Arendshorst W.J.: Norepinephrine-induced calcium signaling pathways in afferent arterioles of genetically hypertensive rats. Am J Physiol Renal Physiol 281, F264-F272, 2001.
Schmalbruch H., Haase G.: Spinal Muscular Atrophy: Present State. Brain Pathology 11, s. 231-247, 2001.
Schrøder R.L., Strøbaek D., Christophersen P., Jensen Skanning B., Olesen S-P.: KCNQ4 channel activation by BMS204352 and retigabine. Neuropharmacology 40, s. 888-898, 2001.
Seifert R., Wenzel-Seifert K., Gether U., Kobilka B.K.: Functional differences between full and partial agonists: evidence for ligand-specific receptor conformations. J Pharmacol Exp Ther 297, s. 1218-1226, 2001.
Staehr P., Hother-Nielsen O., Levin K., Holst J.J.: Assesment of hepatic insulin action in obese type 2 diabetic patients. Diabetes 50, s. 1363-1370, 2001.
Stallknecht B., Lorentsen J., Enevoldsen Hahn L., Bülow J., Sørensen B. F., Galbo H., Kjær M.: Role of the sympathoadrenergic system in adipose tissue metabolism during exercise in humans. Journal of Physiology 536.1, s. 283-294, 2001.
Stallknecht B.: Effects of acute endurance exercise and physical training on glucose metabolism in white adipose tissue. i: Endurance exercise and Adipose tissue s. 55-78, Stallknecht B., Nicklas B., CRC Press, Florida 2001.
Svirskis G., Gutman A., Hounsgaard J.D.: Electronic structure of motoneurons in the spinal cord of the turtle. Inferences for the mechanisms og bistability. J Neurophysiol 85, s. 391-398, 2001.
Søgaard R., Ljungstrøm T., Pedersen K.A., Olesen S-P., Jensen Skanning B.: KCNQ4 channels expressed in mammalian cells: Functional characteristics and pharmacology. Am J Physiol, Cell Physiol 280, s. C859-C866, 2001.
Thulesen J., Hartmann B., Kissow H., Holst J.J.: Intestinal growth adaptation and glucagon-like peptide 2 in rats with ileal-jejunal transposition or small bowel resection. Digest Dis Sci 46, s. 379-388, 2001.
Toft-Nielsen M.B., Damholt M.B., Madsbad S., Holst J.J.: Determinants of the impaired secretion of glucagon-like peptide-1 in type 2 diabetic patients. J Clin Endocr Metab 86, s. 3717-3723, 2001.
Toft-Nielsen M.B., Madsbad S., Holst J.J.: Determinants of the effectiveness of glucagon-like peptide- 1 in type 2 diabetes. J Clin Endocr Metab 86, s. 3853-3860, 2001.
Tornoe K., Hannibal J., Georg B., Holst J.J.: PACAP 1-38 as neurotransmitter in the porcine antrum. Regul Peptides 101, s. 109-121, 2001.
Tritsaris K., Gromada J., Jørgensen T.D., Nauntofte B., Dissing S.: Reduction in the rate of inositol 1,4,5-trisphosphate synthesis in rat parotid acini by Lithium. Archieves of Oral Biol 46, s. 365-373, 2001.
Vella A., Shah P., Basu R., Holst J.J.: Effect of glucagon-like peptide- 1 (7-36)-amide on initial splanchnic glucose uptake and insulin action in humans with type 1 diabetes. Diabetes 50, s. 565-572, 2001.
Verdich C., Flint A., Gutzwiller J.P., Holst J.J.: A meta-analysis of the effect of glucagon-like peptide-1 (7- 36) amide on ad libitum energy intake in humans. J Clin Endocr Metab 86, s. 4382-4389, 2001.

Verdich C., Toubro S., Buemann B., Holst J.J.: Leptin levels are associated with fat oxidation and dietary- induced weight loss in obesity. Obes Res 9, s. 452-461, 2001.

Verdich C., Toubro S., Buemann B., Holst J.J.: The role of postprandial releases of insulin and incretin hormones in meal-induced satiety – effect of obesity and weight reduction. Int J Obesity 25, s. 1206-1214, 2001.

Vilsboll T., Krarup T., Madsbad S., Holst J.J.: No reactive hypoglycaemia in type 2 diabetic patients after subcutaneous administration of GLP-1 and intravenous glucose. Diabetic Med 18, s. 144-149, 2001.

Vilsbøll T., Krarup T., Deacon C.F., Holst J.J., Madsbad S.: Reduced postprandial concentrations of intact biologically active glucagon-like peptide 1 in type 2 diabetic patients. Diabetes 50, s. 609-613, 2001.

Vinten J., Voldstedlund M., Clausen H., Christiansen K., Carlsen J., Tranum-Jensen J.: A 60-kDa protein abundant in adipocyte caveolae. Cell Tissue Res 305, s. 99-106, 2001.

Voldstedlund M., Vinten J., Tranum-Jensen J.: Cav-p60 expression in rat muscle tissues. Distribution of caveolar proteins. Cell Tissue Res 306, s. 265-276, 2001.

Wagner G., Mulhall J.: Pathophysiology and diagnosis of male erectile dysfunction. BJU International 88 Suppl 3, s. 3-10, 2001.

Wagner G., Montorsi F., Auerbach S., Collins M.: Sildenafil Citrate (VIAGRA) improves erectile fuction in elderly patients with erectile dysfunction: A subgroup analysis. Journal of Gerontology 2 Vol., 56A, s. M113-M119, 2001.

Wagner G.: Apomorphine SL(Uprima): a new treatment for the management of erectile dysfunction. International Journal of Impotence Research 13 suppl 3, S1-S2, 2001.

Zander M., Taskiran M., Toft-Nielsen M.B., Holst J.J.: Additive glucose-lowering effects of glucagon-like peptide-1 and metformin type 2 diabetes. Diabetes Care 24, s. 720-725, 2001.

Institut for Medicinsk Biokemi og Genetik

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Ove Norén.

Institutbestyrelsen består af institutlederen Ove Norén, lektor Niels Grunnet (fungerende institutleder fra 1.5.2001), professor Peter E. Nielsen, lektor Inger Schousboe, lektor Erik Niebuhr, laboratorietekniker Dorit Anthonsen og laboratorietekniker Lisbeth Rabing Christensen.

Organisation
Fagligt er instituttet opdelt i forskningsområderne molekylær cellebiologi og cancerbiologi, molekylær design, metabolisk biokemi og molekylær genetik. Instituttet er vært for Panum Instituttets NMR-instrumentcenter og Grundforskningscentret "Wilhelm Johannsen Center for Funktionel Genomforskning" og huser, i samarbejde med Det Naturvidenskabelige Fakultet, Laboratoriet for Eksperimentel Molekylær Genetik. Administrativt er instituttet opdelt i 4 afdelinger (Biokemisk Afdeling A, B og C samt afdelingen for Medicinsk Genetik).

Adresse
Panum Instituttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 71 16
Fax 35 36 79 80
www.imbg.ku.dk
S.Hansen@immi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Se årbog for 1998.

Personaleforhold
På grund af Ove Noréns sygdom har Niels Grunnet fungeret som institutleder fra 1.5.2001.

Professor, med. dr. Ove Norén afgik ved døden d. 17. december 2001.

Lektor, Bruno Christ og adjunkt Elisabeth Galsgaard fratrådte deres stilling pr. 1.1.2001.

Der er besat 2 lektorstillinger med hhv. Jens Høiriis Nielsen (pr. 1.8.2001) og Hanne Cathrine Bisgaard (pr. 15.3.2002). (Der var 7 ansøgere, der alle var kvalificerede, til stillingerne – heraf 1 kvinde), samt en adjunktstilling med Anne Nørremølle (pr. 1.2.2001). (Der var 12 ansøgere, hvoraf 3 trak deres ansøgning. 9 ansøgere blev vurderet, heraf 6 mænd og 3 kvinder, og 7 fundet kvalificeret).

Biokemisk Afdeling A

(Herunder Panum Instituttets NMR-center).

Forskningsvirksomhed

Undersøgelser af β-cellens vækst og funktion i relation til diabetes

Betydning af ATP og protein kinase A (PKA) i glucose amplifikation af Ca^{2+}-induceret insulinsekretion
Det er velkendt, at glucose efter stimulation af Ca^{2+} influx forstærker Ca^{2+}-induceret insulinsekretion. Det undersøges, om glucose potensering af Ca^{2+}-induceret insulinsekretion kan skyldes glucose-stimuleret ATP syntese, idet ATP vides at stimulere PKA. Hidtidige studier har afsløret, at glucose potensering af Ca^{2+}-induceret insulinsekretion hæmmes af H89, som hæmmer PKA ved binding til PKAs ATP bindingssted (P. Thams, K. Capito).

Langtidspåvirkning med fedtsyrer
Undersøgelserne af fedtsyrers toksiske effekt på de langerhansske øer er fortsat. Aktuelt undersøges fedtsyrernes indvirkning på apoptotiske processer samt på Glp-1-aktiveret insulinsekretion (K. Capito, P. Thams, H. Kofod).

Betydning af STAT proteiner
Væksthormon (GH) stimulerer β-cellens vækst og insulinproduktion. Da GH aktiverer STAT proteiner undersøges betydningen af STAT5 for GHs mitogene effekt ved at transfektere β-celler med dominant negative STAT5-mutanter. Da GH også modvirker den apoptotiske effekt af β-celle toksiske cytokiner undersøges det, om denne effekt medieres af STAT5 samt hvilke anti-apoptotiske gener, der aktiveres. Der er etableret et klasse 2 laboratorium hvor adenovirus-vektorer anvendes til at udtrykke STAT-mutanter i primære β-celler. Betydningen af STAT5 for udvikling af diabetes vil blive undersøgt i transgene mus, hvor STAT5 mutanterne er udtrykt i β-cellerne (J. Jensen, K. Capito, J. Høiriis Nielsen).

Betydning af Glp-1
Glp-1 stimulerer ikke kun insulinsekretionen, men også proliferation og differentiering af β-cellerne. Da Glp-1 aktiverer PKA undersøges det, om hormonets forskellige effekter afhænger af binding af PKA til AKAP proteiner, som spiller en rolle for den subcellulære lokalisering af PKA. Ved molekylær kloning undersøges forekomsten af AKAP proteiner i β-cellerne, og funktionen bestemmes ved anvendelse af specifikke inhibitorer. Hidtidige undersøgelser har påvist expression af AKAP7, 12, 95 og 150 i β-celler (N. Neubauer, Y.C. Lee, P. Thams, J. Høiriis Nielsen).

Stofskifteregulation, herunder Panum Instituttets NMR Center
Gruppens forskning ligger inden for emnet metabolisk regulation, herunder specielt regulation af glycogenolyse, glycolyse og oxidativ fosforylering i lever og muskler samt leverens prioritering af fundamentale funktioner og regeneration. Der er etableret et udstrakt tværdisciplinært samar-

bejde, bl.a. med det formål at kunne belyse en given problematik både i eksperimentelle modeller (cellekulturer, perfunderede organer, intakte forsøgsdyr) og mennesker, enten under fysiologiske omstændigheder eller i klinisk sammenhæng. I studierne anvendes NMR-spektroskopi samt klassiske biokemiske såvel som molekylærbiologiske metoder.

Energiomsætningen i muskelceller
Musklernes mekaniske nyttevirkning ved elektrisk stimulation af kontraktionen, hvor man eliminerer eventuelle effekter af et ændret fiberrekrutteringsmønster, er undersøgt med ^{31}P-NMR spektroskopi og det er overraskende vist, at ATP forbruget per kraftenhed produceret ikke varierer i muskler med forskellig fibertype sammensætning. I primærkulturer af rotte myotubes er det vist, at såvel calcineurin- som MAP-kinase signaltransduktionsvejen er bestemmende for den fibertype cellerne udvikler. Med henblik på videre undersøgelser af effekten af Ca^{2+}-ændringer på fibertypeændringer, arbejdes der på at udvikle primærkulturer, som tillader kontrolleret muskelkontraktion under måling af forskellige stofskifte parametre, herunder iltforbrug. Med anvendelse af isolerede mitochondrier fra rottemuskel er det undersøgt hvorledes kontrolmønsteret for respirationskæde og oxidativ fosforylering ændres ved skift fra kulhydrat til fedtoxidation. Her er det er bl.a. vist, at kontrolstyrken af ADP-dannelse halveres ved dette skift (A. Ratkevicius, A.J. Fritzen, N. Grunnet, B. Quistorff, i samarbejde med I. Nakagawa Tokyo University, og H. Wackerhade, U of Preston, UK).

Herudover kører der på Panum NMR Center en række projekter, med udefrakommende forskergrupper (A. Ratkevicius, B. Quistorff).

Glucose homeostase hos mennesker
Baggrunden for projekterne er beskrevet i årbog 2000. I det forløbne år er det vist, at måling af pyruvat dehydrogenasens aktiveringsgrad i hjernen kræver betydeligt hurtigere fikseringsprocedurer end sædvanligvis anvendt. Endvidere er det vist, at hjernen bruger betydelige mængder lactat under intenst muskelarbejde (N. Grunnet, B. Quistorff i samarbejde med T. Lauritsen, N. Secher, A. Rasmussen, RH).

Cytokin-medieret insulin og glucagon resistens i hepatocytter
Mekanismerne ved den cytokin-inducerede insulin og glucagon resistens undersøges i primærkulturer af hepatocytter (se årbog 2000). I årets løb er der arbejdet med at etablere adenovirus-medieret transfektion af glucagonreceptoren og af promotorerne for glucokinase og phosphoenolpyruvat kinase (O.H. Mortensen, B. Christ, N. Grunnet, E. Nishimura, Novo Nordisk).

Krystalkinetiske undersøgelser af bio-mineraler
Arbejdet sigter mod forebyggelse og behandling af såvel nogle tand-, led- og knoglesydomme som af patologisk udfældning af biomineraler. Specielt undersøges dannelses-, vækst- og opløsningsprocesser af tungtopløselige calciumforbindelser. Undersøgelserne sigter også mod en udbygning af den molekylære beskrivelse af processer i krystaloverflader, herunder også makromolekylers interaktion med disse processer.

a) Der udføres kinetiske undersøgelser af dannelse, vækst og opløsning af monokline og trikline calciumpyrophosphatdihydrat-krystaller, der ved udfældning i ledbrusk og følgende "shedding" i synavialvæske hos ældre medfører, at der opstår pseudo-arthritis-urica med smerte til følge.Der arbejdes endvidere med undersøgelse af forskellige inhibitorer for vækst af monokline og trikline calciumpyrophosphatdihydrat-krystaller med henblik på forebyggelse/behandling af sygdommen. Arbejdet foregår i samarbejde med Tonci Balic-Zunic, Geologisk Inst., KU, og Professor K.P.H. Pritzker, Mount Sinai Hospital, University of Toronto.

b) For nærmere at forstå knogledannelse undersøges udfældning af calciumphosphat-mineral på collagen eller sepharose beads, hvortil der covalent er bundet phosphoproteiner, samt vækst- og opløsningskinetik af dette mineral. Arbejdet foregår i samarbejde med Dr. M.A. Crenshaw, UNC, USA.

c) I forbindelse med tidligere undersøgelser af calciumphosphat-krystaller specielt calciumhydroxylapatit undersøges vækst- og opløsningskinetik af octacalciumphosphat, der ofte er en forløber for andre calciumphosphatkrystaller.

d) For at teste vore teorier for kimdannelse på helt andre systemer undersøges induktionstider for industrielt relevante systemer som udfældning af Al_2O_3, et bærestof for kalalysatorer, i samarbejde med Haldor Topsøe A/S (J. Christoffersen, M.R. Christoffersen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Jens Høiriis Nielsen har været formand for 2 ph.d.-bedømmelsesudvalg ved SF, KU, og medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandlinger ved Farmaceutisk Højskole og Syddansk Universitet Odense.

Kirsten Capito har været formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved SF, KU.

Bjørn Quistroff var medlem af bedømmelsesudvalg til professorat ved Aalborg Universitet, til lektor ved KU og formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, KU.

Niels Grunnet var formand for disputatsbedømmelsesudvalg ved KU.

Tillidshverv
Jens Høiriis Nielsen er medlem af bestyrelsen for Biokemisk Forening og redaktionen for BioZoom.

Bjørn Quistorff var formand for 3.-5. semesterudvalget under den ny studieordning, medlem af rektoralt udvalg om ekstern finansiering ved KU, medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultetsråd og bestyrelsesmedlem i Danmarks Naturvidenskabelige Akademi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere
Diplombiolog Nicole Neubauer.

Isao Kambayashi, Tokyo University, Japan (2 måneders ophold).

Evaldas Peciunas, Kaunas University, Lithuania (4 måneders ophold).

Netværk
Undersøgelserne af β-cellens vækst og funktion forgår i samarbejde med Hagedorn Research Institute, Steno Diabetes Center og Novo Nordisk A/S.

Undersøgelserne af AKAP foregår i samarbejde med Endokrinologisk Afdeling, Karolinska Institutionen, Stockholm.

Kirsten Capito og Jens Høiriis Nielsen er medlemmer af "Islet Study Group" under European Association for the Study of Diabetes.

Kirsten Capito er medlem af Network IRELAN under EU's Alfa program.

Biokemisk Afdeling B

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning er koncentreret omkring:

a) Studier af nucleinsyrers egenskaber, syntese og funktion; men inkluderer også projekter vedrørende:

b) Cellulære reguleringsmekanismer i ciliaten Tetrahymena.

c) Studier af fedtsyretransport over membranen.

Genterapeutika

Forskningen er dels koncentreret om at videreudvikle PNA (peptidnukleinsyre)-teknologien i kemisk henseende, dels om at studere og udnytte PNAs genkendelse af DNA og RNA. Specifikt sigtes mod at udvikle et PNA genterapeutikum rettet mod cancer-relaterede gener. Endvidere anvendes antisense PNA'er til nedregulering af specifikke for at studere funktionen af disse (P.E. Nielsen, T. Bentin, N.E. Møllegaard, A. Püschl, S.K .Awasthi, U. Koppelhus, K.-H. Kim, K. Kjær, R. Hamzavi, G .Hansen L. Sennels, S. Carlsbæk, S. Pankratova, H.M. Williams, A.G. Olsen, G. Bendixen, N .Begum).

Struktur og funktion af RNA molekyler

Laboratoriet beskæftiger sig hovedsagelig med aspekter af gruppe I intron biologi. Disse introns er ribozymer, som katalyserer deres egen udsplejsning samt hydrolyse- og cirkulariserings-reaktioner. Vore undersøgelser omfatter såvel struktur-funktions undersøgelser som undersøgelser af RNA molekylernes foldning. I mere komplekse introns (der også koder for en endonuklease) studerer vi intronens tilpasning til værtscellens mekanismer for genekspression, et kløvningsribozyms struktur og biologiske funktion og cirkulariseringsreaktionens mulige betydning for lateral overførsel af intronen. Gruppe I introns kan manipuleres således at de kan bruges *in vivo* til at eliminere andre RNA molekyler ved kløvning eller til at reparere disse ved en splejsningsreaktion. Vi undersøger disse anvendelsesmuligheder for en række nyopdagede gruppe I introns (H. Nielsen).

Strukturanalyse af protein-DNA komplekser og ribozymer

Uranylionen, som fotokemisk kløver DNA/RNA, prober generelt tilgængeligheden og affiniteten til fosfater. Specielt har det vist sig, at fosfatpositioner med høj affinitet for metal-ioner resulterer i hyperreaktiv kløvning. Dette bruges til studier af ribozym og DNA strukturer. Ved brug af naturlige og modificerede DNA sekvenser studeres strukturer af protein-DNA komplekser i transskriptions-regulering. Dette gøres bl.a ved hjælp af *in vitro* selektion. Desuden undersøges anvendelsen af PNA i transskriptionsregulering ved *in vitro* og *in vivo* studier (N.E. Møllegaard, P.E. Nielsen).

Regulering af genekspression af 5S rRNA

De ribosomale 5S rRNA gener er isoleret fra menneskeceller og få udvalgte dyreceller, med henblik på at sammenligne genstrukturen i nærtbeslægtede celletyper. Der er stor forskel på, hvordan generne er lokaliseret på metafase kromosomer, idet de kan findes i fra ϑ til tre loci. In situ hybridisering er udført med fluorescensmærkede og radioaktive RNA, DNA og PNA prober. Foruden ægte 5S rRNA gener findes et stort antal genvarianter og pseudogener. Vi har beskrevet en ekstern promotor, som er stærkt konserveret i forskellige arter. Betydningen af denne promotor i menneskeceller er undersøgt *in vitro* efter mutagenese i udvalgte positioner. Promotorens betydning for genregulation i celler er blevet undersøgt ved transfektion og kvantitative målinger ved RT-PCR teknik (S. Frederiksen, samarbejde m. B. Lomholt).

Cellekernens arkitektur

En forståelse af kromatinets funktionelle organisation i cellekernen er vigtig, specielt i forbindelse med de ændringer, der sker ved vækststimulation og udvikling af cancerceller. Kromatinets organisation menes at være bestemt ved forankring til et proteinnetværk i kernen (kernematrix), men strukturændringer, som i den levende celle stimuleres af visse eksterne stimuli, kan imiteres i isolerede kerner ved variation af ionforholdene og viser, at kromatinet selv danner et netværk. Da dette synes at kunne forklare visse typer af genregulering, vil det være af betydning at opklare, hvad der holder netværket sammen og tillige at karakterisere hidtil ukendte strukturer, som har vist sig at være knyttet til det (M. Engelhardt).

Proteinphosphoryleringers og -glykosyleringers funktion i cellesignallering og genekspression

Posttranslationelle kinaseringer af aminosyrerne serin, threonin og tyrosin har betydning for cellesignallering, for genregulation af IgE syntese, og for receptorproteiner, specielt prioner. Der anvendes et nyt superfølsomt ELISA-assay baseret på en ny detektionsmetode for radioaktivitet: Multi Photon Detection (MPD) (udviklet af A. Drukier, USA).

Der er isoleret og karakteriseret et ciliemembran-glycoprotein p66, som binder vækstfaktorerne insulin og FGF. Det spiller en rolle for kemotaxi og vækst i nærvær af signalpeptider f. eks FGF. Det er sandsynligvis et signalprotein, der bestemmer om cellerne skal forblive i vegetativ vækstfase eller overgå til meiotiske fase. Endvidere er der isoleret en cGMP-afhængig proteinkinase fra ciliemembraner, som antages at samspille med p66 i signalleringsprocesser i cilierne. I samarbejde med N. Ødum og A. Woetmann Inst. for Med. Mikrobiol. og Immun. undersøges phosphorylering/dephosphorylering af STAT-proteiner i relation til transskription (V. Leick).

Stress-betinget celledød

Både fysisk stress (unormal temperatur, omrystning) og kemisk stress (arsenit, cadmium) forårsager celledød hos den eencellede organisme Tetrahymena.Vi ønsker at fastlægge de molekylære reguleringsmekanismer bl.a. ved at registre-

re syntese af forskellige heat-chok proteiner, aktivering af caspaser samt effekt af konditionering. Forsøgene udføres i kemisk definerede medier dels som enkeltcellekulturer dels ved 200000 celler pr. ml. (P. Hellung-Larsen, B. Saitz og H. Dinesen).

Mekanismen for membrantransport af lipofile stoffer
Studier af pH's virkning på fedtsyrers membrantransport er vigtig for at forstå mekanismen. I fortsættelse af vore tidligere undersøgelser er erythrocytmembranens bindings-og transportegenskaber af fire syrer undersøgt ved fire forskellige pH-værdier i ligevægt med albumin bunden syre. Da pH ændre fedtsyrers vandopløselighed, er denne også undersøgt ved forskellig pH. Anandamid (N-arachidonylethanolamin) har vakt stor interesse som intercellulært signalmolekyle i nervesystemet, idet det er ligand for cannabisreceptoren og efterligner de fysiologiske og biokemiske effekter af cannabis. Med vore udviklede metoder har vi undersøgt erythrocytmembranens bindings- og transportegenskaber af dette stof (I.N. Bojesen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
P. Hellung-Larsen formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

H. Nielsen formand for ét ph.d.-bedømmelsesudvalg. Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende besættelse af to lektorstillinger.

P.E. Nielsen formand for bedømmelsesudvalg vedr. disputats.

Tillidshverv
P.E. Nielsen medlem af universitetets Patentudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv
P.E. Nielsen: Regional editor "CCHTS", adv. editor "Bioconjugate Chemistry", "Eur. Bull. of Drug Res.", "ChemBioChem." og medlem af Ed. Board på "BBA" & "Int. J. Oncology".

Kongresser og symposier
V. Leick: Organisator af Scand. Section of Soc. of Protozoologists møde i Helsingør, Danmark i april 2001.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
P.E. Nielsen er partner i to EU projekter.

Gæsteforskere
Johan Salomonsen, Sverige, 25.01. – 01.04.01.
Shiraishi Takehiko, Japan, 01.04.01 – 31.03.02.
Gemma A.Carrera, Spanien, 01.05. – 31.07.01.
Danfeng Yao, Tyskland, 27.06. – 15.07.01.
Darrick X.Ding, Tyskland, 27.06. – 01.08.01.
Christer Einvik og Steinar Johansen, kortere ophold, begge Universitetet i Tromsø, Norge.

Patenter
V. Leick og J. Dybvad Olesen har indsendt en patentansøgning vedr. næringsstoffers foderkonverteringsværdi.

P.E.. Nielsen og L. Good har indleveret en patentansøgning vedr. en metode til "klonings selektion".

Biokemisk Afdeling C

Forskningsvirksomhed

Tarm-specifik gen aktivitet
Arbejdet med at karakterisere transkriptionsfaktorer og gen-regulatoriske DNA-elementer involveret i tarm-specifik genekspression, er fortsat. Laktase phlorizin hydrolase promoteren fra gris er blevet undersøgt for genregulatoriske regioner (enhancere), som ligger langt fra transkriptionsstartstedet. Et område lokaliseret ca. 900 bp fra transkriptionsstartstedet er blevet påvist at være af betydning for laktase phlorizin hydrolase genets udtryk. Denne region er i detaljer blevet undersøgt ved transfektionsforsøg, mutationsanalyser og DNA/protein interaktionsanalyser. Tilsvarende sekvenser forsøges nu identificeret i det humane laktase phlorizin hydrolase gen, da denne region kan have betydning for udviklingen af adult-type hypolaktasi (laktose intolerance).

Ved brug af bioinformatisk databehandling er et projekt startet, for at identificere genregulatoriske DNA sekvenser af betydning for genaktiviteten i tarmen. Publicerede data vedrørende gener, som er aktive i tarmen, er blevet indsamlet ved medline-søgninger og ekspressionsdata fra artiklerne er blevet katalogiseret i databaser. Vha. *cluster*-analyseprogrammer har vi opdelt ekspressionsdata i grupper efter deres ekspressionsmønstre. Omfattende sekvensanalyser af disse geners promotere viser, at visse regulatoriske elementer er overrepræsenteret i grupper med samme ekspressionsmønster. Laboratorieforsøg er nu indledt for at verificere disse elementers rolle i styringen af genaktiviteten i tarmen (Jesper Troelsen, Jørgen Olsen).

Membrantrafik og 'lipid rafts' i tyndtarmens enterocyt
Et arbejde gående ud på at påvise eksistensen af stabile raft mikrodomæner i enterocyttens mikrovillus membran er afsluttet. I fortsættelse af dette arbejde har vi studeret enterocyttens caveolin, som udtrykkes i mikrovillus membranen, selvom morfologisk identificerbare caveolae ikke er synlige på den apikale celleoverflade. I stedet lokaliseredes caveolin i op til 1 μm lange tubulære invaginationer i den del af børstesømmen, som betegnes 'terminal web'. Disse strukturer, som vi har valgt at kalde 'apikale caveosomer', er delvis overflade forbundne og indeholder også IgA (transcytose markør), aminopeptidase N (mikrovillus membran markør), og Rab11 (markør for apikal membran recykling). I lighed med klassiske caveolae er de apikale caveosomer følsomme for cholesterol ekstraktion med methyl-β-cyklodextrin, tydende på, at de er opbygget af raft mikrodomæner. Vi foreslår, at apikale caveosomer fungerer som et transit compartment i trafikken af proteiner til og fra børstesømmembranen.

For i detaljer at kunne studere lipidabsorptionen over enterocyttens børstesømmembran har vi etableret en model, hvor mukosaeksplanter af grisetyndtarm optager triacylglycerol og cholesterol fra inkubationsmediet. Foreløbige fund tyder på, at enterocytterne hurtigt optager lipidet og danner cytoplasmatiske fedtdråber. Modellen skal anvendes til at karakterisere proteiner, som kan tænkes at medvirke i enterocyttens fedtoptagelse (Gert Hansen, Michael Danielsen).

Interaktion mellem karvæggen og blodets kontakt-aktiveringssystem
Aktivering af faktor XII (FXII) er uden betydning for blodkoagulationen men spiller en rolle ved normal funktion af fibrinolyse, blodtryksregulering og non- immun inflammatoriske reaktioner, samt muligvis angiogenese. Monolag kulturer af endothelceller, der anvendes som model for karvæggen, er vist at have receptorer for FXII. Vi har desuden vist, at den zink-afhængige binding af FXII til receptorerne beskytter den aktiverede form mod reaktion og dermed hæmning med den endogene serpin, C1-esterase inhibitor. Der arbejdes fortsat på at isolere og karakterisere receptoren, hvis cellulære lokalisation undersøgt ved confocal mikroskopi i samarbejde med Peter Thomsen og Bo van Deurs (MAI) er fundet at være caveolae. Desuden videreføres undersøgelser af en mulig messenger funktion af FXII (Inger Schousboe).

Membrantransport af lipofile molekyler
Med udgangspunkt i den nyligt løste 3D-struktur for serum albumin, er det lykkedes os at designe membranpermeable lipid-oligopeptider med høj affinitet for serum albumin. Disse nye "hybrid" molekyler har lav vandopløselighed, men kan i blodbanen udnytte albumin som transportprotein. Ved en kombination af dette med den nu afsluttede udvikling af nye fluorescens-baserede metoder til registrering af membrantransport af lipofile molekyler, herunder fedtsyrederivater og anthracycline cytostatika, ønsker vi at undersøge, hvilke molekylstrukturer denne nye type af molekyler skal indeholde, for at kunne overføres fra albuminmolekylet til cellens indre (Erland Demant).

Intracellulær transport og sortering af Serpiner
Vi har tidligere opdaget, at nogle medlemmer af serpin familien secerneres apikalt fra MDCK celler, mens andre secerneres usorteret. Arbejdet med at afgrænse og karakterisere et tidligere påvist apikalt sorteringssignal på et 28 aminosyrer langt fragment af Corticosteroid binding globulin (CBG) er afsluttet. Vi har endvidere påvist at dette signal ikke koder for association til lipid-rafts. De fleste serpiner findes i flere foldnings varianter (conformationer), hvoraf kun en er inhibitorisk aktiv. En undersøgelse af om der findes en sammenhæng mellem sekretion i den inhibitorisk aktive foldning og apikal transport er påbegyndt i samarbejde med lektor Peter Andreasen (Århus Universitet) (Jacob Larsen, Morten Rosted, Lotte Vogel).

Cøliaki
Ved sygdommen cøliaki reagerer tyndtarmsmukosa på gliadiner i hvedemel med atrofi af villi og hypertrofi af krypter. Enzymet, vævstransglutaminase, synes at have en central betydning, idet det både danner sygdomsudløsende strukturer (epitoper) af fødens gliadiner og er et autoantigen. Vi har ved immunofluorescence og immunelektronmikroskopi vist, at enzymet forekommer i betydeligt mindre mængde hos børn og ikke forøges i samme udstrækning som hos voksne med aktiv cøliaki. En kvantitativ metode til analyse af enzymet i tyndtarmsbiopsier er blevet udviklet. Den skal nu anvendes til analyser på et større materiale. Vi har undersøgt indvirkningen af de almindelige proteinfordøjende enzymer i mave-tarmkanalen og enzymer i tyndtarmens mikrovillus membran på fordøjelsen af en af de dominerende sygdomsudløsende epitoper. Denne lader sig vanskeligt nedbryde, og vi foreslår, at dette kan forklare, at netop denne epitop virker sygdomsudløsende (Gert Hansen, Ove Norén, Hans Sjöström, Hanne Skovbjerg).

Aminopeptidase N
Aminopeptidase N har en central funktion i tarmen i slutfasen af proteinfordøjelsen og er desuden en cellulær receptor for coronavirus og NGR-peptider. Med henblik på at karakterisere enzymets tre-dimensionale struktur har vi enzymatisk og strukturelt karakteriseret en His-tagget sekretorisk form af peptidasen produceret i S-celler og oprenset den ved affinitetskromatografi på immobiliseret nikkel. Enzymet er fuldt aktivt og N-terminal sekventering indikerer proteinmæssig homogenitet, men krystallisationsforsøg har endnu ikke givet positive resultater. Resultater fra massespektrometri, isoelektrisk fokusering og SDS-gel elektroforese tyder på heterogenitet i preparationen, formentlig baseret på varierende glykosylering. Arbejdet fokuseres for nærværende på forsøg at opnå homogene præparationer, i første omgang ved anvendelse af forskellige glykosidaser. I samarbejde med K. Holmes, University of Colorado, er det blevet vist at den aktuelle enzympræparation inhiberer infektion med coronavirus (Iréne Mørk, Ove Norén, Hans Sjöström, Lotte Vogel).

Faglige og adminstrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Hans Sjöström: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. professorat i immunsystemets cellulære og funktionelle anatomi, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Jørgen Olsen: Formand for bedømmelsesudvalget ved Jannik Nørgaard Andersens erhvervsforsker ph.d.-afhandling.

Udvalg og Fonde
Hans Sjöström: Næstformand Nordisk Forskningskommite under Novo-Nordisk Fonden.

Hans Sjöström: Medlem af bestyrelsen for projektet "Kost, kræft og helbred" under Kræftens Bekæmpelse.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed
Inger Schousboe: Medlem af The advisory board of The XIX Congress of The International Society on Thrombosis and Haemostasis.

Tillidshverv
Inger Schousboe: Chairman of The Scientific and Standardization subcommittee on Contact Activation.

Jesper Troelsen: Medlem af Biokemisk Forenings bestyrelse.

Jørgen Olsen: Medlem af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg.

Hans Sjöström: Formand for følgegruppen for indførelse af ny studieplan.

Formidling

Redaktionelle erhverv
Hans Sjöström: Section editor BBA, general subjects.

Kongresser og symposier
Inger Schousboe: Arrangør og chairman af det 47th SSC Contact Activation møde. Paris, juli 2001.

Jørgen Olsen: Arrangør og chairman af symposiet "The Transcriptome at work", Panum Instituttet, juni 2001.

Jesper Troelsen: Arrangør af symposiet "Stem cells: Molecular mechanism and therapeutic potentials", Panum Instituttet, februar 2001.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Jørgen Olsen og Jesper Troelsen samarbejder med Lektor Peter Steen Pedersen, Medicinsk Fysiologisk Institut, Panum Instituttet, Overlæge, dr.med. Ole Haagen Nielsen og læge, klinisk assistent Jakob B. Seidelin, KAS Herlev, 1. reservelæge Lene T. Kirkeby og Læge Lars Tue Sørensen, HS Bispebjerg, Prof., overlæge dr.med Torkil Menné og overlæge dr.med Tove Agner HS, Bispebjerg. og Prof. Mathias Müeller fra Veterinärmedizinische Biotechnologie und Molekulargenetik, Institut für Tierzucht und Genetik i Wien.

Afdeling for Medicinsk Genetik

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning vedrører normalgenetisk variation og identificering af sygdomsgener hos mennesket mhp. forebyggelse og diagnostik af genetisk betingede sygdomme. Forskningen er grundlag for den genetisk rådgivning af patienter og familier med arvelige sygdomme, der henvises fra sygehuse, speciallæger og praktiserende læger, og for de mutations- og kromosomanalyser af prøver, der indsendes til afdelingen.

Wilhelm Johannsen Center for Funktionel Genomforskning

Danmarks Grundforskningsfond har støttet etableringen af centret i perioden 2001 – 2006. Formålet er at identificere nye sygdomsgener og –mekanismer vha kromosombrud, mutations- og ekspressionsanalyse og bioinformatik (centerleder: N. Tommerup, vice-centerleder: Z. Tümer). Kromosombrud, der inaktiverer specifikke gener, er så hyppige og ses ved så mange kendte og ukendte sygdomme, at de kan benyttes til systematisk afdækning af fæno-genotype relationer. Vi koordinerer dette i et globalt netværk (Z. Tümer, M. Bugge, I. Bache, N. Tommerup, ≥300; samarbejdspartnere). Vi indsamler prøver mhp. analyse af kandidatgener for bl.a. Crohn's sygdom, medfødte misdannelser, døvhed, infertilitet, immundefekter, neurologiske sygdomme (Z. Tümer, N.J. Larsen, M. Bugge, A. Silahtaroglu, C. Hansen, L. Nickelsen, C. Olesen, K.W. Kjær, N. Tommerup; J.R. Jacobsen, Rigshospitalet; F. Christensen, Ciconia; S. Lindenberg, V. Binder, Herlev; K. Brøndum-Nielsen, Kennedy Inst.; H. Vissing, Exiqon; N.A. Jensen, Panum Inst.; S. Schreiber, Kiel; H.H. Ropers, Berlin).

Genekspression, in situ hybridisering, laser capture mikrodissektion, DNA array analyse

Vha. computer-baserede algoritmer og mRNA differential display teknik har vi fundet kandidatgener for mandlig infertilitet og døvhed (N. Tommerup, C. Hansen, N. Rendtorff, C. Olesen; A.G. Byskov, Rigshospitalet; L. Westergaard, Odense). Ekspressionen af kandidatgener for døvhed er undersøgt vha *in situ* hybridisering til vævssnit samt vha laser capture mikrodisseketion af specifikke celler/væv fra fostre (N. Rendtorff, A. Silahtaroglu, N. Tommerup; D. Nolting, Tandlægeskolen; M. Vekemans, Paris). Komplekse gen-interaktioner (system-biologi) kan afdækkes med DNA microarray teknologi hvor ekspressionen af 1000vis af gener kan analyseres samtidigt. Et installeret DNA microarray udstyr vil indledningsvis blive brugt til at finde gener i sonic hedgehog signal transduktions kaskaden med relevans for udvikling af medfødte misdannelser og cancer (L.A. Larsen, N. Tommerup, A. Silahtaroglu; H. Vissing, Exiqon).

Opdatering af familiematerialet i det arvebiologiske register

I perioden 1940 – 1960 udgik der en række klassiske doktordisputater fra Arvebiologisk Institut. En systematisk opdatering af familiematerialerne er påbegyndt mhp. opfølgning med moderne genetiske metoder, startende med et landsækkende projekt til indsamling af familier med ekstremitetsmisdannelser (K.W. Kjær, M. Vestergaard, M. Bugge, N. Tommerup; P. Leicht, S.B. Christensen, Rigshospitalet; J. Hedeboe, Næstved; J. Opitz, Utah).

Neurogenetik

Flere dominant arvelige, neurologiske sygdomme skyldes dynamiske mutationer, hvor ustabile forlængede trinukleotid repeat sekvenser (FTRS) koder for en polyglutamin sekvens der uforklarligt medfører neurodegeneration pga neurondød. Vi udfører *in vitro* og *in vivo* undersøgelser af den normale/patologiske funktion af huntingtin ved Huntington's chorea (HD). Vi har etableret humane, murine og rottecellelinier, der kan uddifferentieres til neuroner. HD-lignende tilstande i cellerne opnås ved transfektion med en ekspressionsvektor, der indeholder et huntingtin fragment med FTRS. Vi undersøger de patologiske processer bag celledøden, bl.a. induceres der inklusioner som i nerveceller hos HD patienter (L. Hasholt, A. Nørremølle, S.A. Sørensen). En teori er, at polyglutamin forlængelsen medfører dannelse af ionkanaler i celle-/kernemembranen. Dette ikke er tilfældet i et Xenopus oocyt modelsystem (A. Nørremølle, L. Hasholt, S.A. Sørensen; M. Grunnet, Med. Fys.Inst.). En anden teori er at ophobning af transkriptionsfaktorer i inklusionerne ændrer ekspressionen af andre gener. Vha. differential display teknik har vi identificeret gener, der er op- eller ned-reguleret i HD hjernevæv (C.B. Petersen, L.R. Jensen, L. Hasholt, S.A. Sørensen, Z. Tümer). Effekten af antisense RNA behandling undersøges i en transgen musemodel for HD og i humane stamceller og neuroner hvor antisense hæmmer inklusionsdannelsen (B. Naver, M. Wildt, A. Nørremølle, L. Hasholt, S.A. Sørensen; M. Møller, Med.Anat.Inst; A.Kornerup, C. Stub, KVL).

Længden af FTRS forklarer 50 % af variationen i debutalder ved HD. I danske HD familier påvirkes debutalderen måske også af polymorfier i HD genets promotor (A. Nørremølle, L. Hasholt, S.A. Sørensen). Ligeledes undersøges effekten af prædiktive og/eller prænatale undersøgelser på fødselen af børn med HD mutationen (K. Fenger, S.A. Sørensen). De psykosociale undersøgelser af familier med HD er afsluttet (L. Huniche, S.A. Sørensen).

Vi har undersøgt for association mellem gener med trinukleotidsekvenser og maniodepressiv psykose/schizofreni (L. Hasholt., S.A. Sørensen; E. Mellerup, P. Plenge, Neuropsyk.Lab.), foretaget kliniske, parakliniske og molekylærgenetiske undersøgelser af en række familier med dystoni (L. Hjermind, S.A. Sørensen; Neurol.afd. Bispebjerg), undersøgt fæno-genotype relationer ved hereditær spastisk paraplegi med MR- og PET-scanning samt neu-

ropsykologiske undersøgelser, og påbegyndt en undersøgelse af effekten af GABA-pentin på spasticiteten (J.E. Nielsen). Vi har fungeret som europæisk center for mutationsanalyser af den X-bundne stofskiftesygdom Mb. Fabry, og vi har tidligere undersøgt, karakteriseret og registreret alle kendte familier i DK. I samarbejde med Endokrin. afd., Rigshospitalet tilbydes patienterne en nyudviklet behandling (enzymsubstitutionterapi) for at vurdere effekten af de to tilgængelige præparater (L. Hasholt, K. Rosenberg, S.A. Sørensen).

Kloning af genet for familiær frontotemporal demens foretages i samarbejde med Dpt.of Neurol. St.Mary's Hosp., London. Kliniske/parakliniske studier udføres af den eneste kendte familie med gendefekt på kromosom 3 (S.A. Sørensen; P. Johansen, Skejby; A. Gade, Rigshospitalet; S. Gydesen, Holbæk).

Deoxyribonucleoside kinase fra *Drosophila melanogaster* og flere mutantformer er karakteriseret mhp. undersøgelse af muligheden for anvendelse til prodrug behandling ved cancer (L. Hasholt S.A. Sørensen; J. Piskur, W. Knecht DTU).

Københavns Familiebank

Banken omfatter nedfrosne celler fra ca. 1000 normalfamilier med ≥ fire børn. En del af familierne er typet for ca. 600 DNA polymorfier. Der er etableret et tæt net af DNA markører til lokalisering af hyppige egenskaber med multifaktoriel arvegang og et samarbejde med Xenon Genetics for at klone generne (H. Eiberg). Mutationen i genet for cholestase i Grønland er fundet. Mutationsscreening i den grønlandske befolkning og anlægsbærerdiagnostik er taget i brug. Der søges efter nye gener ansvarlige for enuresis. Diabetes type II dispositions gener, herunder fedmegener, forsøges kortlagt i samarbejde med Steno Diabetes Center. Jagten på gener ansvarlig for udvikling af åreknuder, LDL regulering og regulering af cellevækst i hovedbunden er startet (H. Eiberg).

Centromeret

Defekte og overtallige centromerer kan medføre unormal celledeling med malignitet eller celledød til følge. Et arbejde vedrørende Topoisomerase II aktivitet i mitotiske centromerer er afsluttet: proteinet har enzymatisk funktion i aktive centromerer, inklusiv et neocentromer, men er inaktivt i overtallige centromerer (A. Wandall; J. Koch, C. Andersen, Kræftens Bekæmpelse, Århus).

Cri du chat (CDC) syndrom

Til udvikling af et DNA array system der kan påvise genomisk ubalance med en opløsning på ca. 1Mb er DNA fra 100 CDC patienter anvendt som reference på metodens reproducerbarhed. Alle tidligere fund blev bekræftet. Hos fire patienter med atypisk CDC syndrom blev der påvist yderligere genomisk ubalance, som forklarer de kliniske symptomer (E. Niebuhr; D. Pinkel, J. Gray, X. Zhang, Univ.of San Francisco).

Brystkræft

Tumorvæv og/eller normalt væv (paraffinsnit) fra >1200 patienter med brystkræft er indsamlet. Kvaliteten af isoleret DNA er tilfredsstillende. Der er ikke fundet meget hyppigt forekommende mutationer i BRCA1 & 2 i danske familier med svær disposition til brystkræft (S. Klausen, A. Nørremølle, E. Niebuhr).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

N. Tommerup: medlem af udvalg ved en professorbedømmelse, en medicinsk doktordisputats og to ph.d.-afhandlinger (KU, Uppsala).

L. Hasholt: medlem af udvalg ved tre ph.d.-afhandlinger (KU, SVF, Lund).

S.A. Sørensen: formand for udvalg ved en ph.d.-afhandling (SVF).

Udvalg og fonde

S.A. Sørensen: formand for bestyrelsen for Stadslæge Svend Ahrend Larsens og grosserer Jon Johannesons Fond; i bestyrelsen for Signe og Peter Gregersens Mindefond; medlem af det af Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling nedsatte udvalg vedrørende revision af komitéloven.

Tillidshverv

N. Tommerup: formand for International Standing Committee on Human Cytogenetic Nomenclature; i programkomitteen for European Society of Human Genetics.

S.A. Sørensen: medlem af Det Etiske Råd og World Federation of Neurology Research Group on Huntington's Disease.

Formidling

Redaktionelle hverv

N. Tommerup: medlem af Editorial Board of Cytogenet. Cell Genet.; ad hoc referee for en række internationale tidsskrifter.

S.A. Sørensen: medlem af Editorial Board of Clin. Genet.; ad hoc referee for flere internationale tidsskrifter.

Kongresser og symposier

S.A. Sørensen: vært for/arrangør af 19th International Meeting of the World Federation of Neurology Research Group on Huntington's Disease.

L. Hasholt: medarrangør af 14th International Meeting of the International Huntington Association.

Fungerende Institutleder Niels Grunnet

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	35,95	12,03	47,98
KLIN		0,09	0,09
STIP	2,28	2,53	4,82
TAP	52,25	10,35	62,60
Total	*90,49*	*25,00*	*115,49*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3377	7990	11367
Anskaffelser	1169	3308	4477
Total	*4547*	*11298*	*15844*

Stab

Biokemisk Afdeling A

VIP Internt finansieret
Capito, Kirsten; lektor.
Christoffersen, Jørgen; Lektor.
Christoffersen, Margaret Ruth; lektor.
Grunnet, Niels; lektor.
Jensen, Janne; forskningsass.
Jürgensen, Vibeke Würtz; forskningsass.
Neubauer, Nicole; forskningsass.
Nielsen, Jens Høiriis; lektor.
Quistorff, Bjørn; professor.
Ratkevicius, Aivaras; adjunkt.
Thams, Peter Grevsen; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Jackerott, Malene; adjunkt.
Lee, Ying Chiu; adjunkt.
Smith, Solvej Skarregaard; forskningsass.

Biokemisk Afdeling B

VIP Internt finansieret
Bentin, Thomas; forskningsass.
Bojesen, Inge Norby; lektor.
Engelhardt, Mogens; lektor.
Frederiksen, Sune; lektor.
Hellung-Larsen, Per; lektor.
Leick, Vagn Ravnsgaard; lektor.
Møllegaard, Niels Erik; lektor.
Nielsen, Henrik; lektor.
Nielsen, Peter Eigil; professor.
Püschl, Ask; forskningsadj.

VIP Eksternt finansieret
Ibba, Michael; forskningslektor.
Jensen, Nina Mejlhede; forskningsadj.
Koppelhus, Uffe; forskningsass.
Olsen, Anne Goldbech; forskningsass.
Williams, Hua Ming; forskningsadj.

Biokemisk Afdeling C

VIP Internt finansieret
Carlsen, Jens Borchsenius; lektor.
Danielsen, Erik Michael; lektor.
Demant, Erland Johannes Frederik; lektor.
Hansen, Gert Helge; lektor.
Noren, Ove Bertil; professor.
Olsen, Jørgen; lektor.
Rosted, Morten; forskningsass.
Schousboe, Ellen Inger Holm; lektor.
Sjöström, Hans Gunnar; professor.
Troelsen, Jesper Thorvald; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Vogel, Charlotte Katrine; forskningslektor.

Afdeling for Medicinsk Genetik

VIP Internt finansieret
Bache, Iben; forskningsass.
Eiberg, Hans Rudolf Lytchoff; lektor.
Fenger, Kirsten Svenning; lektor.
Hasholt, Lis Frydenreich; lektor.
Larsen, Niels Jørgen; adjunkt.
Niebuhr, Erik; lektor.
Nørremølle, Anne; adjunkt.
Olesen, Christian Kofoed; forskningsass.
Sørensen, Sven Asger; lektor.
Tommerup, Niels; professor.
Tümer, Asuman Zeynep; lektor.
Wandall, Annelise; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bugge, Tove Merete; forskningsadj.
Rosenberg, Kirsten Marie; forskningsadj.
Silahtaroglu, Asli Nilüfer; forskningsadj.
Vestergaard, Maria Birgitte Bæksted; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Naver, Bjarke; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Larriba Harboe, Theresa; ph.d.-studerende.
Nickelsen, Lise Adelaide; ph.d.-studerende.

KLIN Internt finansieret
Tranebjærg, Lisbeth; klinisk professor.

Ph.d.-afhandlinger

Andersen, Jannik Nørgaard: Substrate Specificity of Protein Tyrosine Phosphatases.
Bruun, Leif Andreas: Udvikling og afprøvning af nye metoder til bestemmelse af pesticiders forekomst og nedbrydning i grundvang.
Püschl, Ask: Synthesis and applications of PNA and PNA analogues.
Rendtorff, Nanna Dahl: Identification of candidate disease genes for nonsyndromic inner ear and eye disorders by expression analysis, chromosomal mapping, and gene characterisation.

Fondsbevillinger

Biokemisk Afdeling A

Diabetesforeningen
– Regulering af GLP-1's biosyntese (Hans Kofod) kr. 100.000.
– STAT proteiner i diabetesudvikling (Jens Høiriis Nielsen) kr. 250.000.

Jeppe Juhls Mindelegat
– Muskelcellekultur (Peter Elsner) kr. 125.000.

Juvenile Diabetes Foundation
– Growth of the Pancreatic Beta cell (Jens Høiriis Nielsen) kr. 1.280.000.

Nordisk Forsknings Komite
– Beta-cellevækst (Jens Høiriis Nielsen) kr. 150.000.

Novo Nordisk Fonden
– Effekt af aminosyre: i hvilket omfang bliver et overskud af kulhydrater i kosten omdannet til fedt (Niels Grunnet) kr. 50.000.

– Fedt-induceret celledød og dysfunktion af B-cellerne i langerhansske øer fra mus (Kirsten Capito) kr. 25.000.
– Regulering af GLP-1's biosyntese (Hans Kofod) kr. 87.400.
– STAT proteiner i beta-celler (Jens Høiriis Nielsen) kr. 200.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Energiomsætning ved overindtagelse af en kulhydratrig kost (Niels Grunnet) kr. 150.000.
– Regulation af kulhydrat- og fedtmetabolisme hos mennesker (Bjørn Quistorff) kr. 750.000.

Biokemisk Afdeling B

Bayer AG, Tyskland
– Provision of research materials for anti-infective agent development (Michael Ibba) kr. 35.000.

Dansk Kræftforsknings Fond
– Activation of P53 via inhibition of MDM2 synthesis by PNA-antisense (Peter E. Nielsen) kr. 50.000.

EU
– Therapeutic oligomers for *in vivo* targeted gene modification (Peter Eigil Nielsen) kr. 1.774.300.
– Traceability of DNA fragment through the food chain (Peter Eigil Nielsen) kr. 1.759.500.

Forskningsstyrelsen
– PNA som inhibator af HIV replikation (Uffe Koppelhus) kr. 600.300.

Fru Astrid Thaysens Legat
– PNA baseret anticancer lægemidler (Peter E. Nielsen) kr. 35.000.

Grosserer Georg Bjørkner og Hustru Ellen Fond
– Activation of P53 via inhibition of MDM2 synthesis by PNA-antisense (Peter E. Nielsen) kr. 30.000.

Løvens Kemiske Fabrik
– Specifik *in vivo* indkorporering af fotoreaktiv aminosyre i proteiner (Jens nederby Nielsen) kr. 2.500.

Pantheco A/S
– Nye aspekter af peptidnukleinsyre kemi (Peter E. Nielsen/Ask Püschl) kr. 140.000
– PNA som inhibator af HIV replikation (Uffe Koppelhus) kr. 348.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Nye aspekter af peptidnukleinsyre kemi (Peter Eigil Nielsen) kr. 930.000.

US Genomics
– New PNA structures for genetic analysis (Peter Eigil Nielsen) kr. 40.100.

Biokemisk Afdeling C

Hjerteforeningen
– Faktor XII's binding til endothel- og plasmaceller og dettes betydning for aktivering af komplement- (Rasmus Røjkjær) kr. 112.200.

Novo Nordisk Fonden
– Det subapikale kompartment (SAC)... (Gert Helge Hansen) kr. 377.600.
– Identificering af kræftrelaterede gener i tyktarm (Jørgen Olsen) kr. 200.000.
– Molekylær identifikation og kloning af den apikale sorterings receptor (Charlotte Katrine Vogel) kr. 75.000.
– Tarm-specifik DNA chip (Jesper Thorvald Troelsen) kr. 100.000.
– The contact system associated enhancement of the fibrinolytic activity on endothelial cells (Inger Schousboe) kr. 50.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Lipid raft mirkodomæner og membrantrafik (Erik Michael Danielsen) kr. 900.000.

Afdeling for Medicinsk Genetik

Association for the aid of crippled children
– Arvebiologi (Hans Eiberg) kr. 72.600.

Brøderne Hartmanns Fond
– Trisomy 13 (Merete Bugge) kr. 65.600.

Ciconia
– Forskning i mandlig barnløshed (Niels Tommerup) kr. 101.400.

Danida
– Identif. of candidate disease genes of chinese disease-ass.transl.breakpoint (Niels Tommerup) kr. 75.000.

Danmarks Grundforskningsfond
– Wilhelm Johannsens Center for funktionel genom forskning (Niels Tommerup) kr. 30.225.000.

EU
– Genomic investigation of chronic intestinal inflammation (Niels Tommerup) kr. 1.537.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme
– Undersøgelse af sammenhængen mellem tidlige molekylære forandringer og inklusions dannelse i en human Huntington Disease cellemodel (Anne Nørremølle) kr. 20.000.

Forskningsfondet til studier vedr tunghørhed/døvhed
– Undersøgelse af MIAL genets rolle i nonsyndromal døvhed (Nanna Dahl Rendtorff) kr. 35.000.

Forskningsstyrelsen/Kostbart udstyr
– Equipment for subcellular, cellular and tissue-specific DNA, RNA and protein analysis (Niels Tommerup) kr. 1.300.000.

Frimodt-Heineke Fonden
– Undersøgelse af gen.reg.mekanismer i håndens knogledannelse før fødsel (Klaus W. Kjær/ Niels Tommerup) kr. 25.000.

Gerda og Aage Haensch's Fond
– Undersøgelse af genetiske regulationsmekanismer i hånden (Klaus Wilbrandt Kjær) kr. 25.900.

Grønlandshjemmestyre
– Cholestasis Familiaris Groenlandica (Hans Eiberg) kr. 80.000.

Hjerteforeningen
– Genetisk analyse... (Niels Tommerup) kr. 100.000.

Kræftens Bekæmpelse
– FISH analyse (Niels Tommerup) kr. 48.900.

Max Planck Inst. Berlin
– Mendelian cytogenetics network (Niels Tommerup) kr. 894.200.

Oda og Hans Svenningsens Fond
– Undersøgelser af sammenhængen mellem tidlige molekylære forandringer... (Anne Nørremølle) kr. 35.000.

Rønnebæk Smede og Maskinforretning
– The Role of ZNF 151 in development (Niels Tommerup) kr. 9.000.

Signe og Peter Gregersens Mindefond
– Opsporing af Huntington familier (Sven Asger Sørensen) kr. 12.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Identifikation/karakterisering af gener i Sonic hedgehog signal transduktions kaskaden (Lars Allan Larsen) kr. 1.764.000.
– Molecular and Cellular Mechanisms in Regulation of Growth and Regeneration (Niels Tommerup) kr. 100.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd & Oticon Fonden
– Forskningsrådsprofessorat i genetisk audiologi (Lisbeth Tranebjærg) kr. 950.000.

Steno Diabetes Center
– Kortlægning af Type 2 diabetes (Hans Eiberg) kr. 285.400.

TKT Europe-5S AB
– Mutationsanalyser ved Fabrys sygdom (Kirsten Rosenberg) kr. 430.000.

Torben og Alice Frimodts Fond
– Forum for Gen-Etik og genetik (Klaus Wilbrandt Kjær/Niels Tommerup) kr. 30.000.

Torkil Steenbecks Legat
– Undersøgelse af gen.reg.mekanismer i håndens knogledannelse før fødsel (Klaus W. Kjær/ Niels Tommerup) kr. 6.900.

University of Utah
– Drift (Klaus Wilbrandt Kjær) kr. 6.500.

Vanførefonden
– Undersøgelse af gen.reg.mekanismer i håndens knogledannelse før fødsel (Klaus Wilbrandt Kjær / Niels Tommerup) kr. 35.000.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat
– Mendelsk Cytogenetik (Niels Tommerup) kr. 300.000.

Xenon Genetics Inc.
– Genkortlægning, Licens m.m. (Hans Eiberg) kr. 26.400.
– Kortlægning af alm. genetiske sygdomme (Hans Eiberg) kr. 26.000.

Publikationer

Bak M., Hansen C., Henriksen K.F., Tommerup N.: The human hedgehog-interacting protein gene: Structure and chromosome mapping to 4q31.21→q31.3. Cytogenetics and Cell Genetics Vol.92, s. 300-303, 2001.

Banner C.: Kloning og karakterisering af to snoRNA-gener fra Tetrahymena thermophila. 1-73 s. Specialrapport, Det Matematiske-Naturvidenskabelig 2001.

Behrens C., Harrit N., Nielsen P.E.: Synthesis of a hoechst 32258 analogue amino acid building block for direct incorporation of a flourescent, high- affinity DNA binding motif into peptides. Bioconjugate Chemistry Vol.12, s. 1021-1027, 2001.

Bergthorsson J.T., Ejlertsen B., Olsen J.H., Borg A., Nielsen K.V., Barkardottir R.B., Klausen S., Mouridsen H.T., Winther K., Fenger K., Niebuhr A., Harboe T.L., Niebuhr E.: BRCA1 and BRCA2 mutation status and cancer family history of Danish women affected with multifocal or bilateral breast cancer at a young age. J.Med.Genet. Vol.38, s. 361-368, 2001.

Borck G., Wirth J., Hardt T., Tönnies H., Brøndum-Nielsen K., Bugge M., Tommerup N., Nothwang H.G., Ropers H.H., Haaf T.: Molecular cytogenetic characterisation of a complex 46,XY,t(7;8;11;13) chromosome rearrangement in a patient with Moebius syndrome. Journal of Medical Genetics Vol.38, s. 117-121, 2001.

Brorson M., Hougaard D.M., Nielsen J.H., Tornehave D., Larsson L-I.: Expression of SMAD signal transduction molecules in the pancreas. Histochem Cell Biol. Vol.116, s. 263-267, 2001.

Buemann B., Gesmar E., Astrup A., Quistorff B.: Effects of oral D-tagatose, a stereoisomer of D-fructose, on liver metabolism in man as examined by ^{31}p- magnetic resonance spectroscopy. Metabolism Vol.49, s. 1335-1339, 2000.

Dalhoff K., Laursen H., Bangert K., Poulsen H.E., Anderson M.E., Grunnet N., Tygstrup N.: Autoprotection in acetaminophen intoxication in rats:The role of liver regeneration. Pharmacology & Toxicology Vol.88, s. 135-141, 2001.

Danielsen E.M., Sjøstrøm H.G., Noren O., Danielsen G.M.: Sucrase-isomaltase: An epithelial chloride channel ? Gastoenterology Vol. 121, s. 741-742, 2001.

Demant E.J.F., Nystrøm B.T.: Continuous recording of long-chain acyl-coenzyme A synthetase activity using fluorescently labeled bovine serum albumin. Analytical Biochemistry Vol.295, s. 38-44, 2001.

Eldrup A.B., Nielsen B.B., Haaima G., Rasmussen H., Kastrup J.S., Christensen C., Nielsen P.E.: 1,8-Naphthyridin-2(1H)-ones-novel bicyclic and tricyclic analogues of thymine in peptide nucleic acids (PNAs). Eur.J.Org.Chem. 2001, s. 1781-1790, 2001.

Friedrichsen B.N., Galsgaard E.D., Nielsen J.H., Møldrup A.: Growth hormone – and prolactin- induced proliferation of insulinoma cells, INS-1, depends on activation of STAT5 (signal transducer and activator of transcription 5). Molecular Endocrinology Vol.15, s. 136-148, 2001.

Fritz B., Dietze I., Wandall A., Aslan M., Schmidt A., Kattner E., Schwerdtfeger R., Friedrich U.: A supernumerary marker chromosome with a neocentromere derived from 5p14-pter. Journal of Medical Genetics Vol.38, s. 559-565, 2001.

Galsgaard E.D., Friedrichsen B.N., Nielsen J.H., Møldrup A.: Expression of dominant-negative STAT5 inhibits growth hormone- and prolactin-induced proliferation of insulin- producing cells. Diabetes Vol.50, Suppl.1, s. 40-41, 2001.

Good L., Awasthi S.K., Dryselius R., Larsson O., Nielsen P.E.: Bactericidal antisense effects of peptide-PNA conjugates. Nature Biotechnology Vol.19, s. 360-364, 2001.

Hallenberg C., Frederiksen S.: Effect of mutations in the upstream promoter on the transcription of human 5S rRNA genes. Biochimica et Biophysica Acta 91565, s. 169-173, 2001.

Hansen G.H., Immerdal L., Thorsen E., Niels-Christiansen L-L., Nystrøm B.T., Demant E.J.F., Danielsen E.M.: Lipid Rafts Exist as Stable Cholesterol-independent Microdomains in the Brush Border Membrane of Enterocytes. The Journal of Biological Chemistry Vol.276, s. 32338-32344, 2001.

Hansen G.I., Bentin T., Larsen H.J., Nielsen P.E.: Structural isomers of bis-PNA bound to a target in duplex DNA. J.Mol.Bio. Vol.307, s. 67-74, 2001.

Huniche L.: Knowledge, responsibility, decision making and ignorance: Everyday conduct of life with Huntington's Disease. Outlines Vol.1, s. 35-51, 2001.

Høyer P.E., Terkelsen O.B.F., Byskov A.G., Nielsen H.: Fetuin and fetuin messenger RNA in granulosa cells of the rat ovary. Biology of Reproduction Vol.65, s. 1655-1662, 2001.

Ibba M.: Nuclear translation: keeping a lookout for nonsense. TRENDS in Biochemical Sciences Vol. 26 No.9, s. 529, 2001.

Ibba M., Stathopoulos C., Söll D.: Protein synthesis: Twenty three amino acids and counting. Current Biology Vol. 11, s. 563-565, 2001.

Ibba M., Söll D.: The renaissance of aminoacyl-tRNA synthesis. EMBO reports Vol.2, s. 382-387, 2001.

Jennum P., Jensen L.N., Fenger K., Nielsen J.E., Fuglsang-Frederiksen A., Nielsen J.E.: Motor evoked potentials from the external anal sphincter in patients with autosomal dominant pure spastic paraplegia linked to chromosome 2p. J. Neurol Neurosurg Psychiatry Vol.71, s. 561-562, 2001.

Kambhampati D., Nielsen P.E., Knoll W.: Investigating the kinetics of DNA-DNA and PNA-DNA interactions using surface plasmon resonance-enhanced flourescence spectroscopy. Biosensors & Bioelectronics 16, s. 1109-1118, 2001.

Karlsen A.E., Rønn S.G., Lindberg K., Jonannesen J., Galsgaard E.D., Pociot F., Nielsen J.H., Mandrup-Poulsen T.R., Nerup J., Billestrup N.: Suppressor of cytokine signaling 3 (SOCS-3) protects β- cells against interleukin-1β- and interferon-γ- mediated toxicity. PNAS Vol.98, s. 12191-12196, 2001.

Kitsos G., Eiberg H., Economou-Petersen E., Wirtz M.K., Kramer P.L., Aspiotis M., Tommerup N., Petersen M.B., Psilas K.: Genetic linkage of autosomal dominant primary open angle glaucoma to chromosome 3q in a Greek pedigree. European Journal of Human Genetics Vol.9, s. 452-457, 2001.

Klomp L.W.J., Bull L.N., Knisely A.S., van der Doelen D.M.A., Juijn J.A., Berger R., Forget S., Nielsen I-M., Eiberg H., Houwen R.H.J.: A missense mutation in F1C1 is associated with Greenland familial cholestasis. Hepatology Vol.32, s. 1337-1341, 2000.

Koppelhus U., Nielsen P.E.: Antisense properties of peptide nucleic acid (PNA). i: Antisense Drug Technology s. 359-374, Stanley T. Crooke, Marcel Dekker, Inc., 2001.

Kragh M., Quistorff B., Lund E.L., Kristjansen P.E.G.: Quantitative estimates of vascularity in solid tumors by non-invasive near-infrared spectroscopy. Neoplasia Vol.3, s. 324-330, 2001.

Kreiborg S., Andresen P., Cohen Jr. M.M., Darvann T.A., Dobrzeniecki A.B., Hermann N.V., Kitai N., Larsen P., Nielsen M., Quistorff B., Saavedra D., Schleidt D.T., Therkelsen I., Thuesen G.: 3-D techniques in studies of crainofacial anomalies. i: Oral and Maxillofacial Radiology Today s. 273-279, H. Fuchiata et al. (eds.), Elsevier Science, 2000.

Krustrup P., Gonzalez-Alonso J., Quistorff B., Bangsbo J.: Muscle heat production and anaerobic energy turnover during repeated intense dynamic exercise in humans. Journal of Physiology Vol.536, s. 947-956, 2001.

Kushon S.A., Jordan J.P., Seifert J.L., Nielsen H., Nielsen P.E., Armitage B.A.: Effect of secondary structure on the thermodynamics and kinetics of PNA hybridization to to DNA hairpins. J.Am.Chem.Soc. Vol.123, s. 10805-10813, 2001.

Leick V.R., Bøg-Hansen T.C., Juhl H.A.: Insulin/FGF-binding Ciliary Membrane Glycoprotein from *Tetrahymena*. The Journal of Membrane Biology Vol. 181, s. 47-53, 2001.

Leick V.R.: Linus Pauling – biokemisk pioner og fredsaktivist. Biozoom Vol.1, s. 17-20, 2001.

Lund A., Udd B., Juvonen V., Andersen P.M., Cederquist K., Davis M., Cellera C., Kölmel C., Ronnevi L-O., Sperfeld A-D., Sørensen S.A., Tranebjærg L., Van Maldergem L., Watanabe M., Weber M.J., Yeung L., Savontaus M-L.: Multiple founder effects in spinal and bulbar muscular atrophy (SBMA, Kennedy disease) around the world. European Journal of Human Genetics Vol.9, s. 431-436, 2001.

Mejlhede N., Nielsen P.E., Ibba M.: Adding new meanings to the genetic code. Nature Biotechnology Vol.19, s. 532-533, 2001.

Mellerup E.T., Bennike B.G., Bolwig T.G., Dam H.O., Hasholt L.F., Jørgensen M.B., Plenge P.K., Sørensen S.A.: Platelet serotonin transporters and the transporter gene in control subjects, unipolar patients and bipolar patients. Acta Psychiatr. Scand. Vol.103, s. 229-233, 2001.

Mologni L., Marchesi E., Nielsen P.E., Gambacorti-Passerini C.: Inhibition of Promyelocytic Leukemia (PML)/ Retinoic Acid Receptor-α and PML Expression in Acute Promyelocytic leukemia cells by Anti-PML Peptide Nucleic Acid. Cancer Research 61, s. 5468-5473, 2001.

Nielsen J.B., Henriksen K.F., Hansen C., Silahtaroglu A., Schwartz M., Tommerup N.: MECP2 mutations in Danish patients with Rett syndrome: High frequency of mutations but no consistent correlations with clinical severity or with the X chomosome inactivation pattern. European Journal of Human Genetics Vol.9, s. 178-184, 2001.

Nielsen J.E., Jennum P., Fenger K., Sørensen S.A., Fuglsang-Frederiksen A.: Increased intracortical facilitation in patients with autosomal dominant pure spastic paraplegia linked to chromosome 2p. European Journal of Neurology Vol.8, s. 335-339, 2001.

Nielsen J.H., Galsgaard E.D., Møldrup A., Friedrichsen B.N., Billestrup N., Hansen J.A., Lee Y.C., Carlson C.: Regulation of β-cell mass by hormones and growth factors. Diabetes Vol.50. Suppl.1, s. 25-29, 2001.

Nielsen P.E.: Peptide nucleic acid as antibacterial agents via the antisense principle. Exp.Opin.Invest.Drugs Vol. 10, s. 331-341, 2001.

Nielsen P.E., Egholm M.: Strand displacement recognition of mixed adenine-cytosine sequences in double stranded DNA by thymine-guanine PNA (peptide nucleic acid). Bioorganic & Medicinal Chemistry Vol.9, s. 2429-2434, 2001.

Nielsen P.E.: Peptide nucleic acid targetting of double-stranded DNA. i: Methods in Enzymology. Vol 340. Drug-Nucleic Acid Interaction s. 329-340, (eds.)Jonathan B. Chaires & Michael J. Waring, 2001.

Nielsen P.E.: Uranyl photofootprinting. i: Methods in Molecular Biology.Vol.148. DNA-Protein Interactions. Principles and Protocols. 2nd Edition s. 111-119, Tom Moss (ed.), Totowa, NJ, U.S. 2001.

Nielsen P.E.: Peptide nucleic acid: a versatile tool in genetic diagnostics and molecular biology. Current Opinion in Biotechnology Vol.12, s. 16-20, 2001.

Nielsen P.E.: Targeting double stranded DNA with peptide nucleic acid (PNA). Current Medicinal Chemistry Vol.8, s. 545-550, 2001.

Nielsen P.E.: Pepetide nucleic acids (PNA): Toward gene therapeutic drugs. i: Biomedical chemistry. Applying chemical principles to the understanding and treatment of disease s. 371-383, (ed.)Poul F. Torrence, 2001.

Noren O., Sjøstrøm H.G.: Structure, biosynthesis and regulation of lactase-phlorizin hydrolase. Scandinavian Journal of Nutrition Vol.45, s. 156-160, 2001.

Nothwang H.G., Kim H.G., Aoki J., Geisterfer M., Kübart S., Wegner R.D., van Moers A., Ashworth L.K., Haaf T., Bell J.E., Arai H., Tommerup N., Ropers H.H., Wirth J.: Functional hemizygosity of PAFAH1B3 due to a PAFAH1B3-CLK2 fusion gene in a female with mental retadation, ataxia and atrophy of the brain. Human Molecular Genetics Vol.10, s. 797-806, 2001.

Olesen C., Hansen C., Bendsen E., Byskov A.G., Schwinger E., Lopez-Pajares I., Jensen P.K.A., Kristoffersson U., Schubert R., Van Assche E., Wahlstroem J., Lespinasse J., Tommerup N.: Identifacion of human candidate genes for male infertility by digital differential display. Molecular Human Reproduction Vol.7, s. 11-20, 2001.

Olesen C., Larsen N.J., Byskov A.G., Harboe T.L., Tommerup N.: Human FATE is a novel X-linked gene expressed in fetal and adult testis. Molecular and Cellular Endocrinology Vol.184, s. 25-32, 2001.

Olsen J., Kehlen A.: Molecular biology of aminopeptidase N – structural predictions and tissue-specific transcriptional regulation. i: Cell-Surface Aminopeptidases: Basic and Clinical Aspects s. 317-327, S. Mizutani et al. (eds.), 2001.

Olsen J.V., Hasselmann K.F., Budnik B.A., Nielsen P.E., Zubarev R.A.: Comparison of electron capture dissociation and collisionally activated dissociation of polycations of peptide nucleic acids. Rapid Communications in Mass Spectrometry 15, s. 969-974, 2001.

Pinborg L.H., Videbæk C., Hasselbalch S.G., Sørensen S.A., Wagner A., Paulson O.B., Knudsen G.M.: Benzodiazepine receptor quantification in Huntington's disease with [^{123}I]iomazenil and SPECT. J.Neurol. Neurosurg. Psychiatry Vol.70, s. 657-661, 2001.

Poulsen T.S., Silahtaroglu A.N., Gisselø C.G., Gaarsdal E., Rasmussen T., Tommerup N., Johnsen H.E.: Detection of illegitimate rearrangement within the immunoglobulin locus on 14q32.3 in B-cell malignancies using end-sequenced probes. Genes, Chromosomes and Cancer Vol. 32, s. 265-274, 2001.

Püschl A., Boesen T., Tedeschi T., Dahl O., Nielsen P.E.: Synthesis of (3R,6R)- and (3S,6R)-piperidinone PNA. J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1 29, s. 2757-2763, 2001.

Püschl A., Boesen T., Zuccarello G., Dahl O., Pitsch S., Nielsen P.E.: Synthesis of pyrrolidinone PNA: A novel conformationally restricted PNA analogue. J.Org.Chem. Vol.66, s. 707-712, 2001.

Raczniak G., Ibba M., Söll D.: Genomics-based identification of targets in pathogenic bacteria for potential therapeutic and diagnostic use. Toxicology Vol.160, s. 181-189, 2001.

Rasmussen A.K., Mersebach H., Hasholt L.F., Rosenberg K.M., Sørensen S.A., Feldt-Rasmussen U.F.: Fabrys sygdom – specifik terapi nu mulig. Ugeskrift for Læger Vol. 163, s. 5382, 2001.

Rasmussen U.F., Rasmussen H.N., Krustrup P., Quistorff B., Saltin B., Bangsbo J.: Aerobic metabolism of human quadriceps muscle:*in vivo* data parallel measurements on isolated mitochondria. Am. J. Physiol. Vol. 280, s. E301-E307, 2001.

Rendtorff N.D., Frödin M., Attié-Bitach T., Vekemans M., Tommerup N.: Identification and characterization of an inner ear- expressed human melanoma inhibitory activity (MIA)-like gene (MIAL) with a frequent polymorphism that abolishes translation. Genomics Vol.71, s. 40-52, 2001.

Riemann D., Hansen G.H., Niels-Christiansen L-L., Thorsen E., Immerdal L., Santos A.N., Kehlen A., Langner J., Danielsen E.M.: Caveolae/lipid rafts in fibroblast-like synoviocytes: ectopeptidase-rich membrane microdomains. Biochem.J. Vol.354, s. 47-55, 2001.

Schousboe I.: Rapid and cooperative binding factor XII to human umbilical vein endothelial cells. Eur. J. Biochem. Vol. 268, s. 3958-3963, 2001.

Sørensen S.A.: Etiske dilemmaer ved gendiagostik af arvelig demens. Demens Vol.5, s. 6-9, 2001.

Thams P., Capito K.: Differential mechanisms of glucose and palmitate in augmentation of insulin secretion in mouse pancreatic islets. Diabetologia Vol.44, s. 738-746, 2001.

Tommerup N.: Menneskets genetiske variation og sygdomme. Ugeskrift for Læger Vol.163, s. 1711, 2001.

Vinten J., Voldstedlund M., Clausen H., Christiansen K., Carlsen J.B., Tranum-Jensen J.: A 60-kDa protein abundant in adipocyte cavaolae. Cell Tissue Res Vol.305, s. 99-106, 2001.

Vissing J., Gansted U., Quistorff B.: Exercise intolerance in mitochondrial myopathy is not realted to lactic acidosis. Ann. Neurol. Vol.49, s. 672-676, 2001.

Wilhelmsson L.M., Holmén A., Lincoln P., Nielsen P.E., Nordén B.: A highly flourescent DNA base analogue that forms Watson- Crick base pairs with guanine. J.Am.Chem.Soc. Vol.123, s. 2434-2435, 2001.

Wirth J., Back E., Hüttenhofer A., Nothwang H.G., Lich C., Gross S., Menzel C., Schinzel A., Kioschis P., Tommerup N., Ropers H.H., Horsthemke B., Buiting K.: A translocation breakpoint cluster disrupts the newly defined 3'end of the SNURF-SNRPN transcription unit on chromosome 15. Human Molecular Genetics Vol.10, s. 201-210, 2001.

Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor, dr.med. Ole Marker.

Instituttets ledelse består af institutleder lektor, dr.med. Ole Marker, viceinstitutleder lektor, dr.med., Hanne Colding, lektor, dr.med. Thor G. Theander samt laborant Sussie Schreiber.

Adresse
Panum Instituttet
Bygn. 24.2.52
Blegdamsvej 3C
2200 København N
Telefon 35 32 78 50
Fax 35 32 78 53
S.Hansen@IMMI.KU.DK
www.IMMI.KU.DK

Institutlederens årsberetning

Fagområdet dækker medicinsk bakteriologi, medicinsk virologi, det tværgående medicinsk immunologiske fagområde samt medicinsk parasitologi.

Professor i medicinsk bakteriologi er Niels Høiby, som samtidig er overlæge ved Rigshospitalets Klinisk Mikrobiologiske afdeling. Også Allan Hornsleth var samtidig overlæge her og virologisk professor ved instituttet indtil sin fratræden fra professorstillingen februar 2001. I marts 2001 blev der opslået et professorat i eksperimentel virologi, og når denne stilling er besat, opslås 2 adjunkt/lektorstillinger inden for professorens forskningsområde. For at kunne gøre dette, må instituttet opleve en periode med en helt utilstrækkelig dækning af det virologiske fagområde. To eksternt finansierede forskningslektorer samt medarbejdere fra virusafdelingen, SSI, har på væsentlig måde kompenseret på kortere sigt. Med henblik på effektivt og langsigtet at sikre virologien ved instituttet, forventes et klinisk professorat i virologi i forbindelse med en overlægestilling ved RH opslået snarest muligt. Søren Buus er instituttets professor i eksperimentel immunologi, og efter fusionen mellem Institut for Eksperimentel Immunologi og Institut for Medicinsk Mikrobiologi i 1992 er immunologien instituttets bedst bemandede fagområde. Hertil bidrager også, at to immunologiske lektorer, ansat af Det Naturvidenskabelige Fakultet, arbejder på instituttet. Arne Svejgaard er overlæge ved RH's vævstypelaboratorium og professor i klinisk immunologi, som er integreret i instituttets øvrige pensum. På grund af de mikrobiologiske fagområders placering mellem teori og klinik er det planen, at også medicinsk bakteriologi med tiden dækkes af såvel en teoretisk som en klinisk professor. Den medicinske parasitologi på instituttet beskæftiger sig hovedsageligt med immuniteten overfor vigtige tropiske parasitter og aktiviteterne ledes af lektor Thor G. Theander. Her er det planlagt, at et professorat opslås ultimo 2002. Med baggrund i instituttets arbejde med infektiøse mikroorganismer og den generelle anvendelse af genetisk modificerede organismer på hele Panum Instituttet, råder det også over en substrat- og autoklaveringsafdeling.

Seneste historiske udvikling
Instituttets mere end 100-årige historie er beskrevet i tidligere udgaver af årbogen.

Fysiske rammer
Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi flyttede relativt sent ind på Panum Instituttet, og dets lokalemæssige indplacering er blevet meget uhensigtsmæssig. Instituttet har således lokaler 6 forskellige steder i 3 forskellige bygninger, og råder ikke over sit eget møderum eller bibliotek. Til trods for at fakultetet gentagne gange er gjort opmærksom på dette forhold, har det ikke været muligt at imødekomme instituttet på disse punkter. Endvidere er pladsen på grund af et meget stort antal eksternt finansierede medarbejdere generelt meget trang.

Forskningsvirksomhed

1. Bakteriologi

1.1. Pseudomonas aeruginosa
Hovedsatsningen er ligesom de tidligere år den kroniske *Pseudomonas* aeruginosa lungeinfektion hos cystisk fibrose patienter, som undersøges ved *in vitro* teknikker, dyreforsøg og kliniske undersøgelser. Der er 3 hovedlinier i forskningen for tiden. Resistensmekanismer hos *P. aeruginosa* mod især *beta-lactam* antibiotika. Her arbejdes med fundet af en ny insertionssekvens (IS1669) i ampD genet medfører høj konstitutiv expression af kromosomet beta-lactamase hos *P. aeruginosa*. Vi har på baggrund af tidligere resultater med oxygen radikal skade på *P. aeruginosa's* alginat gener påbegyndt en undersøgelse af total omfanget af oxygen-radikal skader på *P. aeruginosa* kromosomer, og vi har i konsekutive isolater fra cystisk fibrose patienter fundet hypermutable isolater som samtidig er stigende resistente overfor antibiotika. Der er således holdepunkter for at kronisk inflammationsrespons inducerer mutation i *P. aeruginosa* som kan selekteres af antibiotikabehandling. Vi har sammen med kolleger på DTU vist at furanoner kan hæmme homoserin-lactose hos P. aeruginosa in vivo i en musemodel og derved bakteriernes produktion af virulensfaktorer, og vi har vist at der også kan ske homoserin-lactose baseret kommunikation mellem *P. aeruginosa* og *B. cepacia*. De principper for forebyggelse af krydsinfektioner imellem cystisk fibrose patienter, som vi har udviklet og anvendt i en årrække, er nu indført i England og ligger til grund for en konsensuskonference afholdt i USA.

1.2. Virulensfaktorer hos mikroorganismer
Bordetella pertussis problematikken i Danmark herunder patogenese og vaccinationsstrategi analyseres af L. Engell-Nørregård, M. Faber, H. Colding. Danske og tyske *Helicobacter pylori* stammer undersøges for resistens over for en række antibiotika, og de bagvedliggende resistensmekanismer undersøges i samarbejde med Hillerød Sygehus (S. Hartzen, H. Colding). Resistente *Helicobacter pylori* stammer og andre bakteriestammer undersøges med non-antibiotika og antibiotika med henblik på at opnå synergisme og reversering af resistens. Foretages i samarbejde med Sønderborg Sygehus (A. Bender, M. Chen, J.E. Kristian-

sen, L. Percival Andersen, H. Colding). Undersøgelser om membrantransport i *Plasmodium falciparum* inficerede erytrocytter foretages i samarbejde med Medicinsk Fysiologisk Institut og Sønderborg Sygehus (P. Ellekvist, D. Klærke, T. Zeuten, H. Colding, J.E. Kristiansen).

2. Virologi

2.1. Molekylær virologi

Laboratorium for molekylær virologi finansieres af talentmidler under det Bioteknologiske program. Det eksperimentelle arbejde omhandler grundvidenskabelige- og diagnostiske problemstillinger centreret omkring parvovirus molekylær biologi, vektorudvikling og infektion. Forskningen udføres i tæt samarbejde med en række indenlandske og udenlandske forskningsgrupper:

Parvovirus DNA replikation og interaktion med værtscelle faktorer: P. Tattersall, Depts. of laboratory medicine and genetics, Yale University, New Haven, USA.

V9 virus tredimensional struktur: M. Agbandje-Mckenna, Depts. Biochemistry and Molecular Biology, University of Florida, USA.

Udvikling af vektorer med genterapeutisk potentiale: J. Nuesch, German cancer research center, Heidelberg, Tyskland.

Konstruktion af parvovirus initiationsfaktor knockout mus: C. Nerlov, Laboratory of Gene Therapy Research, Københavns Universitet.

Ekspression og oprensning af human delta DNA polymerase: H.-P. Nasheuer, Abt Biochemie, Inst f Molekulare University of Jena, Tyskland.

(J. Christensen, U. Toftegaard, E. Heegaard, C.J. Andersen).

2.2. Vaccinologi

Vaccinologigruppen finansieres af EU-kommissionens forskningsprogrammer. Gruppen beskæftiger sig med vaccineforskning inden for slimhindeimmunitet, udvikling af terapeutiske vacciner ved brug af særlige adjuvant hjælpestoffer samt forskning i lipopeptiders immunogene egenskaber.

Projektet vedrørende hjælpestoffer (adjuvanter) til brug for induktion af immunitet ved vaccination på slimhinder (nasalt – oralt) udføres i samarbejde med Statens Serum Institut, Göteborgs Universitet og Universitetet i Glasgow. Forskningsprojektet belyser virkningsmekanismerne af ISCOMer og cholera toxin.

Projektet vedrørende lipopeptider udføres i samarbejde med Universitetet i Tübingen, Tyskland og Afdelingen for Biomolekylær Genkendelse i Lelystad, Holland (K. Dalsgaard og N. Kirkby).

2.3. Interferonlaboratoriet

IFN-Laboratoriet arbejder primært med et større rhinovirus-projekt (RHV), som søger at afklare under hvilke betingelser cytokiner har afgørende indflydelse på rhinovirusproduktionen, *in vitro*. Preliminære resultater viser, at f.eks. TNF-alpha, og IL-8 vil kunne forstærke infektionen; TNF-alpha nedsætter den biologiske aktivitet af interferon-alpha markant, specielt ved lavere interferon niveauer (< 10 units/ml). Disse resultater skal danne baggrund for at udvikle en, *in vitro*, model bestående af differentierede HL-60 celler (”granulocytter”)/rhinovirus inficerede targetceller (Granulocyt Laboratoriet, Rigshospitalet (M. Bjerregaard, K. Berg). Herudover fortsættes et mindre pilot-trial (optimering af formulering) samt et større randomiseret dobb. blind trial med ca. 80 “common cold” patienter (H. Andersen, A. Rutzinsky, m.fl., K. Berg). Laboratoriet har afklaret zinks rolle i rhinovirus infektioner, *in vitro*, idet det er påvist at zink ikke har en direkte antiviral effekt men derimod en markant potentierende effekt over for HuIFN-alpha (ikke for -beta; lave konc. af -gamma stimulerer rhinovirus produktion (G. Bolt, H. Andersen, T. Owen, K. Berg).

3. Parasitologi

3.1. Malaria og Leishmaniasis forskning

Parasitologisk afdeling samarbejder under paraplyen Center for Medicinsk Parasitologi (CMP) med forskere på Epidemiafdeling M og Mikrobiologisk Afdeling, RH. I 2001 var i alt 36 personer (seniorforskere, ph.d.-studerende, specialestuderende, sekretærer, laboranter, laborantelever) helt eller delvist tilknyttet CMP. Den af Forskerakademiet støttede forskerskole “The Graduate School of International Health” udgår fra CMP. Forskningen ved CMP er centreret omkring malaria og omfatter karakterisering af det immunologiske respons til malariaparasitter, udvikling af nye lægemidler fra planter samt monitorering af resistensudvikling. I 2001 blev 18 publikationer antaget til offentliggørelse i internationale tidsskrifter. CMP har feltforskningsprojekter i Ghana samt Tanzania og modtager støtte fra EU, Danida samt Bill og Melinda Gates Foundation, Medical Research Council (UK). CMP’s aktiviteter er beskrevet på hjemmesiden www.cmp.dk.

4. Immunologi

4.1. Struktur og funktion af MHC molekyler

For at afsøge vores indre univers for tilstedeværelsen af mikroorganismer eller kræftceller bruger vores immunsystem en kompliceret genkendelsesmekanisme rettet mod protein fragmenter (peptider). Vi ønsker at beskrive og forudsige de specificiteter der ligger bag peptiddannelse og -udvælgelse herunder især hvad de såkaldte MHC molekyler vil binde og fremvise til immunsystemets celler. Vi søger at anvende denne viden til at finde vaccine kandidater.

4.1.1. Produktion/oprensning af rekombinante MHC molekyler

Vi har fortsat vores arbejde for at producere de mange forskellige varianter af MHC molekyler, der findes hos mennesket. Vi har herunder udviklet nye metoder til at producere hele gener syntetisk (Nielsen, Ferré, Ruffet, Buus).

4.1.2. Struktur af MHC

Vi har afsluttet krystal analysen af et peptid-MHC kompleks. Det lykkedes os at opnå data af særdeles høj kvalitet og samtidig få indblik i kompleksdannelsen (Blicher, Gajhede, Buus).

4.1.3. Analyser af MHC specificitet

Vi har analyseret hele paneler af peptider for deres binding til MHC. Vi har perfektioneret en af os nyligt udviklet ELISA baseret metode til at bestemme bindingen mellem peptid og MHC, og endvidere påvist at det kan bruges til at bestemme modning og stabilitet af peptid-MHC komplekser (Lamberth, Sylvester-Hvid, Buus, og Holm (KVL).

4.1.4. Forudsigelser af MHC specificitet
Vi fortsætter analysen af MHC molekylers specificitet ved hjælp peptidbiblioteksanalyser og kunstig intelligens (ANN) (Lamberth, Sylvester-Hvid, Buus og Brunak (DTU).

4.1.5. Anvendelse af forudsigelserne
Vi fortsætter arbejdet for at finde vaccine kandidater rettet både mod infektiøse sygdomme (HIV, Chlamydia, TB) og kræft. Bioinformatiske redskaber, som tillader analyse af hele genomer, er udviklet. Visse af de identificerede epitoper er gået ind i kliniske forsøg (Andersen, Claesson, Buus).

4.2. Struktur og funktion af T celle receptoren

4.2.1. Immunfunktionen i CD3-gamma LLAA knock-in mus
T lymfocytterne (T cellerne) spiller en meget central rolle i det specifikke immunsystem. T cellerne udtrykker på deres celleoverflade en unik receptor, kaldet T celle receptoren (TCR). TCR er opbygget af 8 proteinkæder. I en af disse kæder, kaldet CD3-gamma, har vi identificeret og karakteriseret et motiv, hvormed T cellerne kan regulere hvor meget TCR de udtrykker på deres overflade. Hvorledes motivet reguleres og hvilke konsekvenser det har for mængden af TCR på celleoverfladen er nu nøje beskrevet. Imidlertid mangler vi stadig at forstå den fysiologiske rolle af denne TCR regulation. Vi har nu produceret en musestamme (CD3-gamma LLAA knock-in mus) med selektiv mutation i netop det motiv i CD3-gamma, der normalt regulerer mængden af TCR på celleoverfladen. En lang række studier af denne musestamme er i gang mhp. at forstå den fysiologiske rolle af TCR regulationen på T cellernes overflade.

4.2.2. Cytotoksiske T lymfocytters reaktivitet mod antigener fra patienter med malignt melanom
Projektets formål er at belyse de mekanismer, der er ansvarlige for at T dræber cellerne ikke dræber kræft cellerne i patienter med malignt melanom og perspektivet er på lang sigt at udvikle en vaccine, der kan aktivere de cancer specifikke T celler i patienterne.

4.2.3. TCR-ligand affinitet og T celle aktivering

4.2.4. Ceramide og T celle receptor ekspression.

4.2.5. Struktur bestemmelser af CD3 molekylerne.

4.2.6. Fosfataser og kinaser i receptor endocytose og recykling
(C. Geisler, C. Menné, J.P.H. Lauritsen, J. Dietrich, P.S. Andersen, J. Kastrup, N. Ødum, M-B. Nielsen, M. Haks, A. Kruisbeek, K. Karjalainen, R. Mariuzza, M. Gajhede, L.Ø. Pedersen, T. Backstrom).

4.3. Immunforsvaret ved virusinfektioner

4.3.1. Analyse af betydningen af kemokin/kemokinreceptorer for migrationen af effektor T celler ind i inficerede væv
Dette projekt involverer bl.a. analyse af genetisk manipulerede mus med specifikke defekter i kemokinsystemet, udvalgt på basis af tidligere kortlægning af ekspression i forbindelse med virale infektioner i hjerne og lever. Endvidere undersøges betydningen af en viralt kodet kemokinantagonist (vMIP-II) på det antivirale inflammatoriske respons.

4.3.2. Betydningen af adhæsionsmolekyler for migration af effektor T celler lokalt i inficeret væv
Ved hjælp af antistoffer rettet mod molekylerne VLA-1, VLA-2 og VLA-4 undersøges ekspressionen og funktionen af disse molekyler for celle-matrix interaktioner i forbindelse med T celle migration.

4.3.3. Molekylære interaktioner af betydning for aktivering og vedligeholdelsen af et effektivt T celle svar ved virusinfektioner
Også her studeres genetisk manipulerede mus (bl.a. CD28 -/- og MHC klasse II -/-) for deres evne til at rejse og vedligeholde effektiv T celle immunsurveillance.

4.3.4. Betydningen af vaccination mod enkeltepitoper for værts/virus interaktionen vurderet på et individuelt og populationrelateret niveau
Fører dette vaccineprincip til dårligere immunitet over for virusvarianter, og ses fremkomst af sådanne i højere grad efter enkeltepitopimmunisering? DNA baserede vacciner anvendes til disse studier.

4.3.5. Molekylære effektormekanismer af betydning ved kontrol af virusinfektioner
Ved hjælp af genetisk manipulerede mus undersøges betydningen af specifikke effektorsystemer (gamma-interferon, perforin m.v.) for virusbekæmpelsen samt immunregulationen. Endvidere er vi i færd med at kortlægge og sammenligne CD4+ og CD8+ T cellernes potentiale som cytokinproducerende celler, dels i de sekundære lymfoide væv, dels i perifere væv (A.R. Thomsen, J.P. Christensen, A. Nansen, J.E. Christensen, S.Ø. Kauffmann, C. Bartholdy, A.N. Madsen, N.N. Kristensen).

4.4. Autotolerans og tumorimmunologi

4.4.1. Autotolerans mod insulin i mus
Den såkaldte NOD mus har en genetisk styret tendens til udvikling af autoimmun diabetes og anses for at være en god model for type 1 diabetes. Vi har tidligere vha. kvantitativ kompetitiv PCR teknik vist at NOD musen har lavere expression af insulin i thymus end andre sammenlignelige musestammer, hvilket kan forklare udviklingen af den autoimmune diabetes. Ved immunhistokemisk undersøgelse har vi i thymus medulla fra normale Balb/c mus påvist eksistensen af enkelte insulin-positive celler. De klassiske transcriptions faktorer for insulin er ikke udtrykt i thymus hos normale mus eller NOD mus, hvilket tyder på, at thymus' expression af insulin ikke er reguleret på samme måde som pancreas'. Resultaterne tyder på, at lav expression af insulin i thymus kan medføre en defekt "negativ selektion" af diabetogene T celler med specificitet mod insulin og derved bidrage til udviklingen af autoimmun diabetes. Et manuskript om dette er indleveret (O. Werdelin, M. Termansen, T. Jensen i samarbejde med B. Michelsen og T. Jørgensen, Hagedorn Forskningslaboratorium, og J. Troelsen Inst. for Med. Biokemi og Genetik, KU).

4.4.2. T celle reaktioner mod glykopeptider
Vi har undersøgt signaleringen i glykopeptid-specifikke T celle hybridomer som konfronteres med glykopeptider der

strukturelt afviger minimalt fra det glykopeptid, VIT-AFT(GalNAc)EGLK, som hybridomerne blev rejst imod. Det viste sig at blot en ændring af orienteringen af en hydroxygruppe i sukkergruppen medførte et fuldstændigt bortfald af alle de undersøgte 3-4 led i signaleringen i hybridomet. Dette understreger sukkergruppens helt dominerende betydning for T celle genkendelsen af dette glykopeptid og antyder, at sukkergrupper også på andre glykopeptider og glykoproteiner kan være af afgørende betydning for T celle genkendelse (O. Werdelin, T. Jensen, M. Gad, P. Hansen, M. Nielsen og N. Ødum i samarbejde med M. Meldal og S. Komba, Carlsberg-laboratoriet).

4.5. Signaltransduktion og gen-aktivering ved kræft, allergi og autoimmunitet

Gruppen udforsker hvordan signaler overføres fra celleoverfladen til gener i cellerkernen i raske lymfocytter og ved allergiske og autoimmune sygdomme, samt ved leukæmi/lymfom. Vi fokuserer på hvordan transkriptionsfaktorer aktiveres og inaktiveres, hvordan crosstalk mellem forskellige signalveje integreres og på hvordan selektiv indgriben i signaloverførslen kan ændre cellens fænotype og adfærd. Målet er at forstå hvordan immunforsvaret reguleres hos raske og ved sygdom.

4.5.1. Nye angrebspunkter for cancerbehandling

Vi har gjort den opdagelse, at der ved lymfekræft i huden findes en aktiv form af et bestemt signalstof (Stat3). Vi har transfekteret dominant negativt Stat3 ind i kræftceller for ved hjælp af gene-chip analyser at identificere hvilke gener som styres af Stat3. Samtidig udforsker vi, hvorfor Stat3 holdes aktivt af et ukontrollabelt enzym og hvorfor de normale kontrolmekanismer svigter. Perspektivet er at udvikle nye specifikke lægemidler mod lymfekræft og leukæmi.

4.5.2. Bakterielle enterotoxiners rolle for allergi

Vi har fundet at bestemte bakterielle enterotoxiner ændrer T cellers funktion, således at de bliver storproducenter af cytokiner, som fremmer et allergisk respons. Vi udforsker nu hvilke signalveje, som aktiveres og hvordan dette fremmer allergi.

4.5.3. Forstyrrelser i intracellulær signalering ved autoimmunitet

Vi har opstillet den hypotese at en forhøjet receptorfølsomhed og/eller svigt i hæmmende kontrolmekanismer har central betydning for udvikling af autoimmune sygdomme. Vi udforsker derfor regulation af cytokinsignalering i celler fra patienter med psoriasis, Mb Crohn, og gigt. Sigtet er at blotlægge nye angrebspunkter for medicinsk behandling.

4.5.4. T celle vaccine mod Malignt Melanom

Sigtet med projektet er at stimulere immunforsvaret til at udvikle en autoimmun reaktion som retter sig mod antigener på overfladen af tumorceller fra patienter med modermærkekræft. Arbejdet foregår i samarbejde med C. Geisler (N. Ødum, A-M. Mathiesen, S. Skov, M. Nielsen, J. Gerwien, A. Woetmann, J. Brockdorff, C. Brender, K. Eriksen, M-B. Zocca, P. Lovato, S. Tomra, A. Rasmussen, V. Sommer).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Hanne Colding: Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende dr. afhandlingen: "*Helicobacter pylori* infection in a mouse model. Development, optimization and inhibitory effects of antioxidants" af læge Xin Wang. Lunds universitet, Sverige.

Ole Marker: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. Anja T.R. Jensens ph.d.-afhandling. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. adjunktur i tumorvirologi.

Tillidshverv

Carsten Geisler sidder i Det Sundhedsvidenskabelige Fakultets Forskningsudvalg.

Ole Marker har været medlem af følgegruppen vedr. den nye lægeuddannelse samt medlem af eksamensgruppen vedr. integreret eksamen efter 6. semester.

Jan Pravsgaard Christensen er valgt ind i bestyrelsen for Immunologisk Selskab som kasserer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Jes Dietrich og Peter Sejer Andersen har opholdt sig henholdsvis 5 og 3 måneder ved The Basel Institute for Immunology, Basel, Schweiz.

Christina Bartholdy er på 6 måneders ophold ved Imperial College of Medicine at St. Mary's, London, UK.

Netværk

Ole Marker har sammen med prof. Niels Høiby besøgt Kyorin University, Tokyo, for at underskrive en samarbejdsaftale mellem det japanske universitet og Københavns Universitet samt holde forelæsninger i forbindelse med indvielsen af en ny foredragssal.

Institutleder Ole Marker

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	12,56	14,23	26,80
STIP	6,90	2,98	9,88
TAP	17,49	5,42	22,91
Total	*36,95*	*22,64*	*59,58*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1569	11559	13128
Anskaffelser	689	994	1683
Total	*2258*	*12554*	*14811*

VIP Internt finansieret

Berg, Kurt Frimann; lektor.
Brimnes, Marie Klinge; forskningsass.
Buus, Søren; professor.
Calum, Henrik Pierre; forskningsass.
Ciofu, Oana; adjunkt.
Colding, Hanne Lis; lektor.
Ellekvist, Peter; forskningsass.
Geisler, Carsten; lektor.
Gerwien, Jens; projektmedarbejder.
Hansen, Bente Kirstine Langvad; lektor.

Hornsleth, Allan Kruckow; professor.
Høiby, Niels; professor.
Marker, Ole; lektor.
Settnes, Osvald Peter; lektor.
Theander, Thor Grundtvig; lektor.
Vrang, Jonas; forskningsass.
Werdelin, Ole; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Peter Sejer; forskningsadj.
Brender, Christine; forskningsass.
Christensen, Jan Pravsgaard; forskningsadj.
Christensen, Jesper Aagaard; forskningslektor.
Dalsgaard, Kristian; forskningslektor.
Dietrich, Jes; adjunkt.
Ferré, Henrik; forskningsass.
Gad, Monika; forskningsass.
Grewal, Harleen Kaur; lektor.
Jensen, Anja Tatiana Ramstedt; forskningsadj.
Kirkby, Nikolai Søren; forskningsass.
Lamberth, Kasper; forskningsass.
Lauemøller, Sanne Lise; forskningsass.
Lovato, Paola; forskningsass.
Nansen, Anneline; forskningsadj.
Nielsen, Mette; forskningsadj.
Page, Nicola Anne; forskningsass.
Skov-Petersen, Søren; forskningsadj.
Valvatne, Håvard; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Andersen, Anders Woetmann; ph.d.-studerende.
Bartholdy, Christina; ph.d.-studerende.
Brockdorff, Johannes Lundin; ph.d.-studerende.
Christensen, Jeanette Erbo; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Louise; ph.d.-studerende.
Kastrup, Jesper; ph.d.-studerende.
Lauritsen, Jens Peter Holst; ph.d.-studerende.
Menne, Charlotte; ph.d.-studerende.
Sylvester-Hvid, Christina; ph.d.-studerende.
Zocca, Mai-Britt; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Kauffmann, Susanne Ørding; ph.d.-studerende.
Mikkelsen, Carsten Sauer; ph.d.-studerende.
Poulsen, Anja; kand.stip.
Roth, Adam Anders Edvin; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Hansen, Nils Jacob Vest: Phage Display of peptide/MHC class I.
Heegaard, Erik Deichmann: Parvovirus B19 Infection in Pediatric Patients with Acute Lymphoblastic Leukemia.
Heinsen, Anja: Development and use of Genotyping Assays for Hepatitis C Virus.
Jensen, Anja Tatiana Ramstedt: Identification of novel Leishmania antigens and development of a DNA vaccine against leishmaniasis.
Lauemøller, Sanne Lise: Description of MHC Class I Specificity and Prediction of Peptide Binding.
Nyvold, Charlotte: Detection and Quanitification of Minimal Residual Disease in Childhood Acute Lymphoblastic Leukaemia.
Rodrigues, Amabelia: The pattern of cholera transmission in Guinea-Bissau: Risk factors and local preventive measures.
Staalsø, Trine: Antibodies to variant surface antigenes of Plasmodium falciparum and protection from malaria in an area of low and seasonal transmission.

Fondsbevillinger

Aage og Edith Dyssegaards Fond
– Legat: studierejser, internationale og nationale møder, litteratur m.m. (Jens Gerwien) kr. 34.000.

Alfred Benzon's Fond
– Cytokine Signalling In Chronic Inflammatory Bowel Disease cytokone (Paola Lovat) kr. 381.200.
– Superantigenets indflydelse på allergiske sygdomme (Jens Gerwien) kr. 298.600.
– The Physiological Role of MEK Kinase 1 (MEKK1) (Niels Ødum) kr. 490.000.
– Transkriptionsfaktoren stats-3's regulatoriske betydning (Søren Skov) kr. 9.600.

Carlsbergfondet
– Grundlag bag histone-deacetylaseinhibitorers immunsuppressive effekt på CD4 T-celler (Søren Skov) kr. 100.000.
– Recirkulation af T celle receptoren (Anne-Marie Karin Wegener) kr. 8.900.

Danida
– Malaria and health in Northern Tanzania (Thor G. Theander) kr. 2.064.000.

Dansk Kræftforsknings Fond
– Beskyttelse mod muse brystcancer ved vaccination med MUC1 deriverede glykopeptider (Teis Jensen) kr. 40.000.
– Satssignalering i mycosis fungoides (Niels Ødum) kr. 200.000.

Den Alm. Danske Lægeforening
– DNA vaccination ved virusinfektioner (Allan Randrup Thomsen) kr. 20.000.

Den Owesenske Fond
– Driftsmidler (laboratorie materialer) (Johannes Brockdorff) kr. 35.000.

Direktør Ib Henriksens Fond
– Infektionsforsvaret ved virusinfektioner (Allan Randrup Thomsen) kr. 50.000.

Direktør Leo Nielsen & Karen M. Nielsens Legat
– Betydningen af kemokiner og kemokinreceeptorer for T-celle... (Anneline Nansen) kr. 30.000.

Familien Hede Nielsens Fond
– Betydning af kemokinrecptorerne CXCR3 og CXCR5 for det antivirale immunforsvar (Jeanette Erbo Christensen) kr. 45.900.

Fonden af 17.12.1981
– DNA vaccination og RSV sygdom i mus (Christina Bartholdy) kr. 110.000.

Fru Astrid Thaysens Legat
– Stat proteiners betydning i human T celle lymfom…. (Mette Nielsen) kr. 35.000.

Gerda og Aage Haensch's Fond
- Mechanism of ligand mediated TCR down-regulation (Charlotte Menné) kr. 50.000.
- SOCS proteins in cell growth and transformation (Christine Brender) kr. 49.800.
- Serine/threonine phosphatases in stat signaling (Anders Woetmann Andersen) kr. 40.000.
- Structure and Function of the T cell receptor. (Carsten Geisler) kr. 1.200.
- T celle receptor (TCR) zeta kædens rolle i intracellulær transport af TCR og regulation af TCR nive…….. (Jens Peter Holst Lauritsen) kr. 50.000.

Glaxo Wellcome A/S
- Anti influenza midlet 2ANAMIVIR (GG167) (Allan Hornsleth) kr. 35.300.

Johann og Hanne Weimann, født Seedorffs Legat
- Cytokinreceptor signalering og aktivering (Mette Nielsen) kr. 165.900.

Knud Højgaards Fond
- DNA vaccination ved virusinfektioner (Christina Bartholdy) kr. 12.000.

Kong Christian den X's Fond
- Structural and functional studies of the TCR (Jesper Kastrup) kr. 10.000.

Kræftens Bekæmpelse
- Cytostatiske T lymfocytter (Carsten Geisler) kr. 615.000.
- STAT signalering i cancerceller (Niels Ødum) kr. 559.000.
- Udforskning af lymfekræft (Niels Ødum) kr. 1.800.000.

Købmand i Odense Johann og Hanne Weimanns Legat
- Regulation og funktion af CD154 udtrykt på T-celler (Søren Skov) kr. 730.000.
- Stipendium 1/9-98 – 31.08-2001 (Jan Pravsgaard Christensen) kr. 649.200.

Lily Benthine Lunds Fond
- Parvovirus B19 infektioner hos ITP-patient (Erik D. Heegaard) kr. 59.500.

Løvens Kemiske Fabrik
- Superantigener og Allergi (Jens Gerwien) kr. 35.600.

NIH Fred Hutchinson Cancer Research Center
- HLA-Peptide Ligand, HLA Specificity and Prediction of Peptide Binding (Søren Buus) kr. 5.500.000.

Neurosearch m.fl.
- At tjene penge til forskning via betaling for materialer m.m (Niels Ødum) kr. 30.900.

Novo Nordisk Fonden
- CD3gamma and T lymphocyte activation (Carsten Geisler) kr. 200.000.
- Infektionsimmunologi (Allan Randrup Thomsen) kr. 258.400.
- Receptor kinetics during T lymphocyte activation (Carsten Geisler) kr. 250.000.
- Regulation af T-celle homeostasen ved virusinfektioner (Jan Pravsgaard Christensen) kr. 25.000.
- STAT proteiners betydning i human T celle Lymfom/leukæmi (Mette Nielsen) kr. 75.000.
- STAT signalering ved allergisk og kronisk inflammatorisk sygdom (Niels Ødum) kr. 200.000.
- Vævstype klasse I induceret intracellulær signalering (Søren Skov) kr. 370.000.

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
- Cytokin receptor signalering og aktivering af Stat proteiner i lymfocytter (Mette Nielsen) kr. 200.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
- Betydningen af kemokiner og kemokinreceptorer for T-celle medieret inflammation (Anneline Nansen) kr. 18.700.
- Infektionsforsvaret ved virusinfektioner (Allan Randrup Thomsen) kr. 750.000.
- Rekombinant ekspression af Plasmodum falciparum Erythrocyt Membrane Protein 1 domæner og karakterisering (Thor G. Theander) kr. 111.600.
- Signal transduction and intracellular trafficking of the T cell receptor and CD4 (Jes Dietrich) kr. 97.300.
- Udvikling af P.falciparum erythrocyte membran protein-1 vaccine til forebyggelse af graviditets asso……. (Thor G. Theander) kr. 400.000.

Toyota Foundation
- Superantigener og Allergi (Jens Gerwien) kr. 35.600.

Publikationer

Andersen P.S., Geisler C., Buus S., Mariuzza R.A., Karjalainen K.: Role of TCR-ligand affinity in T cell activation by bacterial superantigens. J. Biol. Chem. 276, s. 33452-33457, 2001.

Askjaer N., Maxwell C., Chambo W., Staalsø T., Nielsen M., Hviid L., Curtis C., Theander T.G.: Insecticide-Treated Bed Nets Reduce Plasma Antibody Levels and Limit the Repertoire of Antibodies to Plasmodium falciparum Variant Surface Antigens. Clin Diag Lab Immunol 8. 2001.

Berg K., Bolt G., Andersen H., Owen T.: Zinc Potentiates the Antiviral Action of Human IFN-α Tenfold. Journal of Interferon and Cytokine Research 21, s. 471-475, 2001.

Berg K., Billiau A., DeMayer E., Finter N., Galasso G., Meager A.: Standardization of Interferons: Report of a WHO Study Group. 35-60 s. Genève 2001.

Biering-Sørensen F., Bagi P., Høiby N.: Urinary tract infections with spinal cord lesions: Treatment and prevention. Drugs 61, s. 1275-1287, 2001.

Blæhr L.K.A., Björkling F., Binderup E., Calverley M.J., Kaastrup P.: Polyclonal antibodies to EB1089 (seocalcitol), an analog of 1α,25-dihydroxyvitamin D_3. Steroids 66, s. 539-548, 2001.

Brender C., Nielsen M., Ropke C., Nissen M.H., Svejgaard A., Billestrup N., Geisler C., Ødum N.: Interferon-α induces transient suppressors of cytokine signalling expression in human T cells. Exp. Clin. Immunogenet. 18, s. 80-85, 2001.

Brender C., Nielsen M., Kaltoft K., Mikkelsen G., Zhang Q., Wasik M.A., Billestrup N., Ødum N.: STAT3-mediated constitutive expression of SOCS-3 in cutaneous T-cell lymphoma. Blood 97, s. 1056-1062, 2001.

Brockdorff J., Gu H., Mustelin T., Kaltoft K., Geisler C., Ropke C., Ødum N.: Gab2 is phosphorylated on tyrosine upon interleukin-2/ interleukin-15 stimulation in mycosis-fungoides-derived tumor T cells and associates inducibly to SHP-2 and Stat5a. Exp. Clin. Immunogenet. 18, s. 86-95, 2001.

Burnett E., Christensen J., Tattersall P.: A novel variable-length transcription factor binding site, sensitive to CpG methylation, is present in a majority of human promoters. Journal of Molecular Biology 314, s. 1029-1039, 2001.

Cavanagh D.R., Dobano C., Elhassan I.M., Marsh K., Elhassan A., Hviid L., Khalil E.G., Theander T.G., Arnot D.E., McBride J.S.: Differential patterns of human immuno-globulin G subclass responses to distinct regions of a single protein, the merozoite surface protein 1 of Plasmodium falciparum. Infect Immun 69, s. 1207-1211, 2001.

Christensen J., Cotmore S., Tattersall P.: MVM initiator protein NS1 and a host KDWK family transcription factor must form a precise ternary complex with the origin DNA for nicking to occur. Journal of Virology Vol. 75, no. 15, s. 7009-7017, 2001.

Christensen J.E., Andreasen S.O., Christensen J.P., Thomsen A.R.: CD11b expression as a marker to distinguish between recently activated effector CD8+ T cells and memory cells. Int Immunol 13, s. 593-600, 2001.

Christensen J.P., Bartholdy C., Wodarz D., Thomsen A.R.: Depletion of CD4+ T cells precipitates immunopathology in immunodeficient mice infected with a noncytocidal virus. J Immunol 166, s. 3384-3391, 2001.

Ciofu O., Fussing V., Bagge N., Koch C., Høiby N.: Non-mucoid Pseudomonas Characterization of paired mucoid/ non-mucoid Pseudomonas aeruginosa isolates from Danish cystic fibrosis patients: antibiotic resistance, betalactamase activity and riboprinting. J. Antimicrob. Chemother. 48, s. 391-396, 2001.

Colding H., Andersen L.P., Dorland A., Karacan H., Nilsson H.O., Wadstrom T., Blom J.: Possible Clinical Importance of the Transformation of Helicobacter pylori into Coccoid Forms. Scand J Gastroenterol 35, s. 897-903, 2001.

Dietrich J., Cella M., Colonna M.: Ig-Like Transcript 2 (ILT2/Leukocyte Ig-Like Receptor 1 (LIR1) Inhibits TCR Signaling and Actin Cytoskeleton Reorganization. J Immunol 166(4), s. 2514-2521, 2001.

Dodoo D., Staalsø T., Giha H., Kurtzhals J.A.L., Akanmori B.D., Koram K., Dunyo S., Nkrumah F.K., Hviid L., Theander T.G.: Antibodies to variant antigens on the surface of infected erythrocytes are associated with protection from malaria in Ghanaian children. Infect Immun 69, s. 3713-3718, 2001.

Doherty P.C., Christensen J.P., Belz G.T., Stevenson P.G., Sangster M.Y.: Dissecting the host response to a gamma-herpesvirus. Philos Trans R Soc Lond B Biol Sci 356, s. 581-593, 2001.

Eriksen K.W., Kaltoft K., Mikkelsen G., Nielsen M., Zhang Q., Geisler C., Nissen M.H., Ropke C., Wasik M.A., Ødum N.: Constitutive STAT3-activation in Sezary syndrome. Leukemia 15, s. 787-793, 2001.

Eriksen K.W., Nielsen M., Kaltoft K., Svejgaard A., Nissen M.H., Røpke C., Ødum N.: Oligonucleotide Fishing for STAT6: Cross-Talk between IL-4 and Chemokines. Exp Clin Immunogenet 18, s. 233-241, 2001.

Fluge G., Ojeniyi B., Høiby N., Digranes A., Ciofu O., Hunstad E., Haanaes O.C., Storøsten O-T.: Typing of Pseudomonas aeruginosa strains in Norwegian cystic fibrosis patients. Clin. Microbiol. Infection 7, s. 238-243, 2001.

Hansen G.N., Hansen B.L.: Kompendium og øvelsesvejledning i histologi. 166 s. ICAs Forlag. København 2001.

Hansen N.J., Pedersen L.Ø., Stryhn A., Buus S.: High-throughput polymerase chain reaction cleanup in microtiter format. Anal Biochem 296(1), s. 149-151, 2001.

Hansen N.J., Pedersen L.Ø., Stryhn A., Buus S.: Phage display of peptide/major histocompatibility class I complexes. Eur J Immunol 31(1), s. 32-38, 2001.

Heegaard E.D., Jensen I.P., Christensen J.: Novel PCR Assay for Differential Detection and Screening of Erythrovirus B19 and Erythrovirus V9. Journal of Medical Virology 65, s. 362-367, 2001.

Høiby N., Johansen H.K., Moser C., Song Z., Ciofu O., Kharazmi A.: Pseudomonas aeruginosa and the *in vitro* and *in vivo* biofilm mode of growth. Microbes and Infection 3, s. 23-35, 2001.

Høiby N.: In Hospital Healthcare Europe 2000/2001. i: Microbiology s. 23-24, UK 2001.

Høiby N.: Invited editorial: Inflammation and infection in cystic fibrosis – hen or egg? 4-5 s. 2001.

Høiby N.: Editorial: Antibodies against Pseudomonas aeruginosa in bronchiectasis patients: helpfull or harmfull? 667-668 s. 2001.

Høiby N.: Pengene eller livet. Det politiske ansvar for sundhedsvæsenets nedtur. Ashehougs Forlag, 2001.

Høiby N.: Kan miltbrand smitte fra patient til patient? Ugeskr. Læg. 163, s. 6606-6607, 2001.

Jensen A.T.R.: Identification of novel Leishmania antigens and development of a DNA vaccine against leishmaniasis. 103 s. DK 2001.

Jensen A.T.R., Kemp K., Theander T.G., Handman E.: Cloning, expression and antigenicity of the L. donovani reductase. APMIS 109, s. 461-468, 2001.

Jensen A.T.R., Curtis J., Montogomery J., Handman E., Theander T.G.: Molecular and immunological characterisation of the glucose regulated protein 78 of Leishmania donovani. Biochemica et Biophysica Acta 1549, s. 73-87, 2001.

Jensen P., Johansen H.K., Carmi P., Høiby N., Cohen I.R.: Autoantibodies to pancreatic hsp60 precede the development of glucose intolerance in patients with cystic fibrosis. J. Autoimmunity 17, s. 165-172, 2001.

Jensen T., Nielsen M., Gad M., Hansen P., Komba S., Meldal M., Ødum N., Werdelin O.: Radically altered T cell receptor signaling in glycopeptide- specific T cell hybridoma induced by antigen with minimal differences in the glycan group. Eur J Immunol 31(11), s. 3197-3206, 2001.

Johansen H.K., Kjeldsen K., Høiby N.: Pseudomonas mendocina as a cause of chronic infective endocarditis in a patient with situs inversus. Clinical Microbiology and Infection 7, s. 650-652, 2001.

Jørgensen A., Junker N., Kæstel C.G., Liang Y., Wiencke A., la Cour M., Lui G.M., Ødum N., Nissen M.H., Røpke C.: Superantigen Presentation by Human Retinal Pigment Epithelial Cells to T Cells is Dependent on CD2-CD58 and CD18-CD54 Molecule Interactions. Exp. Eye Res. 73, s. 723-733, 2001.

Kaestel C.G., Madsen H.O., Prause J.U., Jørgensen A., Liang Y., la Cour M., Lui G.M., Ødum N., Nissen M.H., Røpke C.: Lack of FasL expression in cultured human retinal pigment epithelial cells. Exp Clin Immunogenet 18(1), s. 34-41, 2001.

Kirchgessner H., Dietrich J., Scherer J., Isomaki P., Korinek V., Hilgert I., Bruyns E., Leo A., Cope A., Schraven B.: The Transmembrane Adaptor Protein TRIM Regulates T Cell Receptor (TCR) Expression and TCR-mediated Signaling via an Association with the TCR zeta Chain. J Exp Med 193(11), s. 1269-1284, 2001.

Langeveld J.P., Brennan F.R., Martinez-Torrecuadrada J.L., Jones T.D., Boshuizen R.S., Vela C., Casal J.I., Kamstrup S., Dalsgaard K., Meloen R.H., Bendig M.M., Hamilton W.D.: Inactivated recombinant plant virus protects dogs from a lethal challenge with canine parvovirus. VACCINE 19, s. 3661-3670, 2001.

Lauemøller S.L., Holm A., Hilden J., Brunak S., Nissen M.H., Stryhn A., Pedersen L.Ø., Buus S.: Quantitative predictions of peptide binding to MHC class I molecules using specificity matrices and anchor-stratified calibrations. Tissue Antigens 57(5), s. 405-414, 2001.

Lauritsen J.P.H., Menne C., Kastrup J., Dietrich J., Geisler C.: Protein phosphatase 2A isotypes regulate cell surface expression of the T cell receptor. Exp. Clin. Immunogenet. 18, s. 24-33, 2001.

Mathiassen S., Lauemøller S.L., Ruhwald M., Claesson M.H., Buus S.: Tumor-associated antigens identified by mRNA expression profiling induce protective anti-tumor immunity. Eur J Immunol 31(4), s. 1239-1246, 2001.

Menne C., Lauritsen J.P.H., Dietrich J., Kastrup J., Wegener A-M.K., Andersen P.S., Ødum N., Geisler C.: T cell receptor downregulation by ceramide-induced caspase activation and cleavage of the ζ chain. Scand. J. Immunol. 53, s. 176-183, 2001.

Mowat A.M., Donachie A.M., Jagewall S., Schon K., Lowenadler B., Dalsgaard K., Kaastrup P., Lycke N.: CTA 1-DD-immune stimulating complexes: a novel, rationally designed combined mucosal vaccine adjuvant effective with nanogram doses of antigen. J Immunol 167, s. 3398-3405, 2001.

Nansen A., Thomsen A.R.: Sensitization to LPS in mice with asymptomatic viral infection: Type I interferon sensitizes virus-infected mice to endotoxic shock. J Immunol 166, s. 982-988, 2001.

Nüesch J.P.F., Christensen J., Rommelaere J.: Initiation of MVM DNA Replication is Regulated at the Level of Origin Unwinding by atypical PKC Phosphorylation of NS1. Journal of Virology Vol. 75, no. 13, s. 5730-5739, 2001.

Pedersen L.Ø., Nissen M.H., Hansen N.J., Nielsen L.L., Lauemøller S.L., Blicher T., Nansen A., Sylvester-Hvid C., Thomsen A.R., Buus S.: Efficient assembly of recombinant major histocompatibility complex class I molecules with preformed disulfide bonds. Eur J Immunol 31(10), s. 2986-2996, 2001.

Permin H., Høiby N.: Diagnostik ved infektionssygdomme. Ugeskr. Læg. 163, s. 2657-2658, 2001.

Permin H., Moser C., Høiby N.: Diagnostik ved infektionssygdomme. Meningitis. Ugeskr. Læg. 163, s. 4174-4175, 2001.

Permin H., Johansen H.K., Høiby N.: Diagnostik ved infektionssygdomme. Pneumoni. Ugeskr. Læg. 163, s. 6259-6260, 2001.

Petersen T.R., Buus S., Brunak S., Nissen M.H., Sherman L.A., Claesson M.H.: Identification and design of p53-derived HLA-A2-binding peptides with increased CTL immunogenicity. Scand J Immunol 53(4), s. 357-364, 2001.

Riedel K., Mentzer M., Geisenberger O., Huber B., Steidle A., Wu H., Høiby N., Givskov M., Molin S., Eberl L.: N-acyl homoserinelactone-mediated communication between Pseudomonas aeruginosa and Burkholderia cepacia in mixed biofilms. Microbiology 147, s. 3249-3262, 2001.

Theisen M., Dodoo D., Toure-Balde A., Soe S., Corradin G., Koram K.K., Kurtzhals J.A.L., Hviid L., Theander T.G., Akanmori B.D., Ndiaye M., Druilhe P.: Selection of long GLURP synthetic peptides for vaccine development: antigenicity, relationship with clinical protection and immunogenicity. Infect Immun 69, s. 5223-5229, 2001.

Thulesen S., Nissen M.H., Ødum N., Røpke C.: Induction of cytotoxic CD8+CD56+ T cells from human thymocytes by interleukin-15. J Interferon Cytokine Res 21 (11), s. 905-911, 2001.

Topham D.J., Cardin R.D., Christensen J.P., Brooks J.W., Belz G.T., Doherty P.C.: Perforin and Fas in g-Herpesvirus specific CD8+ T cell control and morbidiby. J Gen Virol 82, s. 1971-1981, 2001.

Tvede M., Høiby N., Larsen L.A., Raben A., Astrup A.V.: Antibiotika resistens hos E. coli isoleret fra raske normalpersoner. Ugeskr. Læg. 163, s. 4868-4871, 2001.

Wu H., Song Z., Givskov M., Döring G., Mathee K., Rygaard J., Høiby N.: Pseudomonas aeruginosa mutations in lasI and rhlI quorum sensing systems result in milder chronic lung infection. Microbiology 147, s. 1105-1113, 2001.

Zhang Q., Raghunath P.N., Xue L., Majewski M., Carpentieri D.F., Ødum N., Morris S-M., Skorski T., Wasik M.A.: Multilevel Dysregulation of STAT3 Activation in Anaplastic Lymphoma Kinase-Positive T/Null-Cell Lymphoma. J Immunol 168, s. 466-474, 2001.

Farmakologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.pharm. Sten Christensen.
Institutbestyrelsen består af: professor, dr.med. Thue Schwartz (orlov, suppleant lektor Sven Edelfors), docent, dr.med. Erling Mellerup og ingeniørassistent Ole Madsen.

Organisation
Foruden moderinstituttet på Panum omfattes Neuropsykiatrisk Laboratorium på Rigshospitalet. Endvidere er tilknyttet et professorat i klinisk farmakologi (Henrik E. Poulsen) som er placeret på Klinisk Farmakologisk afdeling Q, Rigshospitalet.

Adresser
Farmakologisk Institut
Blegdamsvej 3
Panum Instituttet, bygn. 18/5-6
2200 København N
Telefon 35 32 76 00
Fax 35 32 76 10
www.farmakol.ku.dk
www.mfi.ku.dk/gether

Neuropsykiatrisk Laboratorium
Rigshospitalet, afd. 6102
Blegdamsvej 9
2100 København Ø
Telefon 35 37 30 90
Fax 35 39 35 46
www.nlab.dk

Klinisk Farmakologi, afd. Q
Rigshospitalet, afsnit 7642
Tagensvej 20
2200 København N
Telefon 35 45 76 91
Fax 35 45 27 45
www.cpnc.dk

Institutlederens årsberetning

Vedr. instituttets historie, se hjemmesiden eller Årbog 1998.

Personaleforhold
Dr.med. Ulrik Gether tiltrådte 1. oktober et nyt professorat i neurofarmakologi. Docent Svend Norn fik bevilget afsked pga. alder den 1. februar, men fortsætter sin forskning ved instituttet. Professor Thue W. Schwartz havde 80 % orlov for at starte biotekfirmaet 7TM Pharma. Professor emeritus Jens S. Schou er fortsat redaktør for Pharmacology & Toxicology.

Forskningsvirksomhed
Instituttet driver grundforskning inden for de nedenfor beskrevne emneområder. Det overordnede sigte med forskningen er at opnå øget indsigt i sygdomsårsager og i forståelsen af, hvordan lægemidler virker på organismen. Et vigtigt fællestræk i forskningen er anvendelsen af lægemidler og andre fremmedstoffer som "værktøjer" til udforskning af patofysiologiske mekanismer, og anvendelse af en række teknikker fra molekylærbiologiske metoder til forsøg i intakte dyr for at belyse lægemidlers virkningsmekanismer. Instituttet deltager aktivt i universitetets satsningsområder inden for miljø og bioteknologi.

Molekylær Farmakologi
Den overordnede målsætning er at forstå det molekylære grundlag for virkningen af lægemidler – især inden for 7TM receptorer (G protein-koblede receptorer), der udgør den største superfamilie af proteiner i det humane genom.

Kemokin receptorer – fra virus til transgene dyr
Projektet er rettet mod molekylær farmakologisk at karakterisere kemokiner og kemokin receptorer, der klones fra en række herpes- og poxvirus og identificere deres biologiske funktion. Disse proteiner bruges af virus bl.a. til at neutralisere vores immunapparat og til at dirigere virus og virusinficerede celler rundt i kroppen og ind i celler de vil inficere. I 2001 er der blevet etableret en række transgene musestammer, der udtrykker forskellige virale receptorer, f.eks. US28 og US27, to 7TM receptorer fra human cytomegalovirus. Et vigtigt element i disse forsøg er at kombinere de molekylær biologiske struktur-funktions studier vi op gennem 90'erne udviklede med de transgene teknikker for at kunne karakterisere den biologiske betydning af receptorerne for virus og deres samspil med de endogene signalsystemer *in vivo*. I 2001 blev dette brugt til at karakterisere betydningen af ORF74 fra human herpes virus 8 ved angiogenese og udviklingen af Kaposi's sarcom. Desuden udforsker vi brugen af de virale proteiner enten direkte som fremtidige lægemidler, fx kemokinerne koblet til FC domænet fra antistoffer, eller som lægemiddel-targets kemokin receptorerne.

Kemokin receptorer – betydning for cancerudvikling
Der arbejdes desuden med kemokin systemets betydning for cancer udvikling. Expression af kemokin receptorer på cancerceller styrer bl.a. den vævsspecifikke metastasering af fx brystkræft, modermærkekræft og ovariecancer i lighed med hvordan de normalt styrer vandringen af hvide blodlegemer. Struktur-funktions analyser af kemokin receptorer, herunder kortlægning af non-peptid antagonisters binding til receptorerne danner basis for udviklingen af potente, specifikke blokkere rettet mod kemokin receptorer og dermed udviklingen af nye anti-cancer midler.

Cellulær regulation af receptor targeting og signalering
Receptorer for hormoner, transmittere og lægemidler findes ikke, som tidligere antaget, flydende alene rundt i celle membranen. De interagerer med en række adaptor proteiner eller scaffolding proteiner, der samler receptorerne i molekylære komplekser – signal transducsomer – tæt sammen med en række andre signal transduktionsproteiner. Laboratoriet har i 2001 etableret en projektgruppe, der analyserer sådanne interaktioner mellem receptorer og adaptor proteiner og de funktionelle konsekvenser af dette og arbejder med at bygge nye, effektive signaltransduktions komplekser.

Struktur & funktion af 7TM receptorer og deres ligander
Lægemiddelreceptorers struktur og funktion studeres ved hjælp af protein-engineering, hvor især metal-ion bindings-

steder bruges som prober – en teknologi der er opdaget og udviklet i laboratoriet. Dette har bl.a. dannet basis for en ny form for validering af 7TM receptorer som farmakologiske targets ved hjælp af en kombination af transgen teknologi og molekylær farmakologi. Arbejdet på laboratoriet var i foråret 2000 basis for etableringen af et nyt bioteknologisk selskab, 7TM Pharma, hvor man udnytter nogle af de basalvidenskabelige opdagelser til at udvikle en ny og mere effektiv måde at opdage nye lægemidler på (Thue W. Schwartz, Mette M. Rosenkilde).

Molekylær Neurofarmakologi

Gruppens videnskabelige målsætning er at karakterisere neurotransmitter transporteres og neurotransmitter receptorers molekylære funktion og virkningsmekanismer. Det er således vore specifikke mål ved integreret anvendelse af molekylærbiologiske, farmakologiske, biokemiske og biofysiske metoder i) at opnå indsigt i neurotransmitter transporternes og receptorernes tertiærstruktur, ii) at karakterisere de molekylære virkningsmekanismer involveret i henholdsvis substrat transport og receptor aktivering, iii) at afklare det strukturelle grundlag for, hvorledes forskellige typer af lægemidler kan blokere disse processer samt iiii) at forstå mekanismerne ansvarlige for receptorernes og transporternes cellulære regulering, herunder identificering og karakterisering af hidtil ukendte proteiner involveret i disse processer.

Aktuelle projekter: Strukturelle analyser af neurotransmitter transportere ved konstruktion af kunstige Zn^{2+} bindingssteder og anvendelse af cystein substitutioner som 'konformationssensorer'. Cellulær 'targeting' og 'scaffolding' of neurotransmitter transportere herunder identifikation af intracellulære proteiner, som er ansvarlige for regulering af neurotransmitter transporternes lokalisering og aktivitet i nervecellen.

Karakterisering af neurotransmitter transporteres translokationsmekanisme og ligandbindingssteder ved fluorescens spektroskopiske studier af oprensede transportere.

Karakterisering af neurotransmitter transporteres translokationsmekanisme ved simultane fluorescens spektroskopiske og elektrofysiologiske analyser af transportere udtrykt i Xenopus Laevis oocytter.

Udvikling af enkeltmolekylefluorescensteknikker til studier af neurotransmitter transporteres molekylære funktion.

Karakterisering af G protein koblede receptorers aktiveringsmekanisme ved anvendelse af fluorescens spektroskopi (Ulrik Gether).

Kardiovaskulær og renal farmakologi

Ved hjælp af en række dyremodeller belyses patofysiologiske mekanismer og virkningen af lægemidler ved lidelser i det kardiovaskulære system. Undersøgelserne udføres overvejende på intakte, ubedøvede, permanent instrumenterede forsøgsdyr såvel som på nyreceller og isolerede nyretubuli og blodkar *in vitro*. Fokus er i stigende grad rettet mod transportmolekyler for elektrolytter og vand (aquaporiner). Aktuelle projekter:

Mekanismen bag tiaziddiuretikas antidiuretiske virkning ved diabetes insipidus.

Mekanismer bag interaktioner mellem forskellige typer diuretika og aquaretika.

Forstyrrelser i salt- og vandudskillelsen ved levercirrose og kronisk hjerteinsufficiens, med specielt henblik på ændringer i natrium- og vandtransportere i nyretubuli.

Molekylære mekanismer ved udvikling af lungeødem.

Prækliniske studier af aquaretiske peptider.

Udvikling af en musemodel med permanente katetre.

Videreudvikling af vaskulære katetre til rotter og mus.

Patofysiologiske mekanismer ved endotoksin-induceret akut nyresvigt.

Virkningen af erytropoitin på vaskulær autoregulation.

Virkningen af erytropoitin hos patienter med akut subarachnoidalblødning.

Ændringer i den vaskulære reaktivitet ved hjerteinsufficiens (Thomas Jonassen, Sten Christensen, Niels V. Olsen, Niels Lomholt).

Klinisk farmakologi og toksikologi

(miljømedicin beskrevet under Institut for Folkesundhed).

Den overordnede målsætning er at forske i metaboliske processers betydning for fremmedstoffers effekter i mennesket. Der fokuseres på dannelse og effekter af reaktive oxygenforbindelser og i enzymatisk omsætning af fremmedstoffer. Den overordnede strategi er en kobling mellem in vitro metoder, dyreforsøg og epidemiologiske/mekanistiske studier med anvendelse af biomarkører hos mennesker. Metabolisme af lægemidler og andre fremmedstoffer, herunder koffein: Relation til ønskede og uønskede effekter. Endogene mutageners modifikationer af DNA, antioxidanters effekter, cytostatisk binding til DNA, udvikling af lægemiddelanalyser, PK/PD-simulering og populationskinetik, aldersprocesser med fokus på DNA-ændringer af deres reparationer (Henrik E. Poulsen, Stig Jørgensen).

Organiske opløsningsmidlers neurotoxicitet: Biokemiske målinger i neonatale og voksne rotter med fokus på oxidativt stress og apoptose (Sven Edelfors).

Neuropsykofarmakologi

Forskningen omfatter kliniske, dyreeksperimentelle og cellebiologiske undersøgelser af farmakas virkning overfor affektive og neurodegenerative lidelser.

Inden for det affektive område arbejdes med serotonintransporteren, serotonintransportergenet, samt forskellige serotoninreceptorer. Antidepressivas indflydelse på embryogenesen undersøges i dyreforsøg. Betydningen af neurogenese i den voksne organisme for affektiv sygdom og antidepressiv behandling undersøges i dyreforsøg. Metaboliseringen af antidepressive lægemidler undersøges klinisk i relation til den genetiske variation i P450-enzymsystemet. Antidepressivas indflydelse på rottens seksualfunktion undersøges.

Den genetiske markør APOE-epsilon-4 undersøges i en række kliniske projekter med relation til Neurodegenerative lidelser som Alzheimer's sygdom, Pick's sygdom, disseminieret sclerose og traumatisk hjerneskade. Dyreeksperimentelt og cellebiologisk undersøges virkningen af proteinet A-beta (udløseren af Alzheimer's sygdom) på hippocampale celler, og på dyrkede humane NT2 celler.

Den antiepileptiske effekt af neuropeptid Y undersøges ved forskellige kemisk-inducerede epilepsi-modeller hos rotter, desuden undersøges neuropeptid Y's virkning i forskellige adfærdsmodeller (Erling Mellerup, Per Plenge, Ole Steen Jørgensen, David Woldbye).

Allergiske mekanismer

Astma, COPD og bygningsrelaterede symptomer i relation til infektioner og miljøbetingede påvirkninger med LPS, bakterier, virus og skimmelsvampe: IgE og lektin mediere-

de mekanismer, forskellige toksiske mekanismer, mediator release, og cytokiner. Endvidere sporing i miljøet af skadelige mikroorganismer (Svend Norn). Med henblik på afklaring af patofysiologiske mekanismer undersøges calcium-regulerede signalsystemer i bl.a. rottemastceller og leukocytter (Nina Grosman).

Faglige og administrative hverv

Instituttets medarbejdere har i årets løb stillet deres faglige ekspertise til rådighed i mange sammenhænge. Mange kræfter er lagt i universitære opgaver som studieplansarbejde, forskningsudvalg, bedømmelser m.m. Her omtales kun de eksterne hverv.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Thue W. Schwartz: Medlem af adskillige bestyrelser og rådgivningspaneler vedr. bioteknologi i ind- og udland.

Tillidshverv

Sten Christensen: Formand for Eva og Robert Voss Hansens Fond.

Henrik E. Poulsen: Netværksleder for Clinical Pharmacology Network Copenhagen.

Niels Lomholt: Formand for Dansk Standards Standardiseringsudvalg for anæstesiapparatur.

Jens Schou: Formand for P. Carl Petersens Fond.

Svend Edelfors: Medlem af Dansk Standard udvalg for udarbejdelse af kemikaliebrugsanvisninger. Medlem af Dansk Standards arbejdsgruppe for udarbejdelse af en standard for leverandørbrugs-anvisninger til stoffer og materialer.

Ulrik Gether: Bestyrelsesmedlem i Biologisk Selskab og Dansk Selskab for Farmakologi og Toksikologi.

Formidling

Instituttet tilbyder prægraduat undervisning i farmakologi og toksikologi for læge- tandlæge- og humanbiologistuderende efter gældende studieplaner. Derudover medvirker flere medarbejdere ved en række postgraduate kurser. Instituttet afholder årligt et tværfagligt "postgraduat kursus i toksikologi" beregnet på ph.d.-studerende og ansatte i sundhedssektoren.

Redaktionelle hverv

Jens S. Schou: Hovedredaktør for Pharmacology & Toxicology.

Thue W. Schwartz: Editorial board for Medicinal Chemistry og Molecular Pharmacology.

Henrik E. Poulsen: Editorial board for Pharmacology & Toxicology og Free Radical Research. Committee member of Society for Free Radical Research, Europe.

Svend Norn: Editorial board for Environmental Toxicology and Pharmacology og The Annals of Agricultural and Environmental Medicine. Contributing editor for Journal of Investigational Allergology & Clinical Immunology.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Maria Waldhoer, EMBO-fellow fra Østrig.

Chunying Zhu, ph.d.-studerende fra Kina.

Erika Adkins, forsknings adjunkt fra USA.

Charlotta Grånæs, forskningsadjunkt fra Sverige.

Netværk

Den molekylærfarmakologiske forskergruppe har formaliseret samarbejde med 7TM Pharma A/S, Lundbeck A/S, Novo Nordisk A/S, AnorMED (Canada) og Scheering Plough (USA).

Den neurofarmakologiske forskergruppe har samarbejde med Lundbeck, Pfizer (USA) og Novasite Pharmaceuticals (USA).

Den kardiovaskulære forskergruppe har samarbejde med Zealand Pharmaceuticals og Action Pharma.

Institutleder Sten Christensen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	12,19	5,73	17,91
STIP	1,80	1,71	3,52
TAP	16,87	4,73	21,60
Total	*30,85*	*12,17*	*43,03*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1336	7366	8702
Anskaffelser	1192	3349	4541
Total	*2528*	*10715*	*13243*

Stab

Farmakologisk Institut

VIP Internt finansieret

Christensen, Sten; professor.
Edelfors, Sven; lektor.
Gether, Ulrik; professor.
Grosman, Nina; lektor.
Hadrup, Niels; forskningsass.
Jonassen, Thomas Engelbrecht N.; adjunkt.
Jørgensen, Stig Verner; lektorvikar.
Lange, Birgitte Holst; forskningsass.
Norn, Svend; docent.
Olesen, Ole Frilev; adjunkt.
Olsen, Niels Vidiendal; lektor.
Petersen, Jørgen Søberg; lektor (til 30/4-01).
Roed, Mette Marie Rosenkilde; lektorvikar.
Schwartz, Thue Walter; professor.
Woldbye, David Paul Drucker; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Camp, Erika Adkins; forskningsadjunkt.
Dalsgaard, Grethe Tang; forskningsass.
Enquist, Karl Johan; forskningsass.
Grånäs, Carin Christina Charlotta; forskningsadj.
Heydorn, Arne; forskningsadj.
Jakobsen, Janus Schou; forskningsass.
Kledal, Thomas Nitschke; forskningsass.
Lindow, Morten; forskningsass.

Meinild, Anne-Kristine Frøslev; forskningsadjunkt.
Nørgaard-Nielsen, Kristine; forskningsass.
Nørregaard, Lene; forskningsadjunkt.
Pedersen, Tine K Hjorth; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Jensen, Kristian Kirk; ph.d.-studerende.
Jensen, Lone Brønd; ph.d.-studerende.
Mortensen, Marie Terpager; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Gerlach, Lars-Ole; ph.d.-studerende.
Risom, Lotte; ph.d.-studerende (til 31/10-01).
Sørensen, Mette; ph.d.-studerende (til 31/10-01).

Neuropsykiatrisk Laboratorium

VIP Internt finansieret
Jørgensen, Ole Steen; lektor.
Mellerup, Erling Thyge; docent.
Plenge, Per Krener; lektor.
Thomsen, Morgane Marie; forskningsass. (fra 1/11-01).
Wortwein, Gitta; forskningsass.(fra 1/11-01)

Fondsbevillinger

Farmakologisk Institut

7TM Pharma
– Amendment to research Collaboration and License Agreement (Mette Marie Rosenkilde) kr. 2.327.000.

Alfred Benzon's Fond
– Forskning på Stanford University (Thomas Nitschke Kledal) kr. 330.000.

Anna & Jacob Jacobsens Legat
– Modulering af kemokinsystemet i modeller for inflammatoriske sygdomme (Morten Lindow) kr. 10.000.

AnorMed
– Binding of AMD's macrocyclic and non-macrocyclic c (Thue Schwartz) kr.471.000.

Carlsbergfondet
– Transgenic expression of b-arrestin 2 EYFP.A novel approach for CP (Mette Marie Rosenkilde) kr. 150.000.

Direktør Ib Henriksens Fond
– CA2+-ATPasens rolle som et nyt stressprotein (Sten Christensen) kr. 377.800.

Eva og Robert Voss Hansens Fond
– Nociceptins Renale virkningsmekanisme – Undersøgelse på Isolen. Nyretubuli fra Normale og Hjerteinsufficiente rotter (Niels Hadrup) kr. 20.000.
– Pathofysiologiske mekanismer bag "Vasopressin-escape fænomenet – Studier udført i rotter med hhv. levercirrhose og hjerteinsufficiens. (Lone Brønd Jensen) kr. 40.000.

Familien Hede Nielsens Fond
– Opportunistiske pathogeners betydning for udviklingen af Kaposis Sarkom (Peter J. Holst) kr. 50.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme
– Karakterisering af non-peptide antagsnister for CXCRY (Mette Marie Rosenkilde) kr. 78.900.
– The molecular basis for the action of cocaine at the humadopamine transporte. (Claus Juul Løland) kr. 40.000.
– Opportunistiske infektioner i udviklingen af Kaposi's Sarcoma (Peter J. Holst) kr. 20.000.

Forskningsstyrelsen/Kostbart udstyr
– Flourescence correlation spectroscopy analysis in molecular and cellular biology (Ulrik Gether) kr. 1.310.700.

Fru Ruth T. E. König-Petersens Fond
– Nyresygdomme (Lone Brønd Jensen) kr. 20.000.

Gerda og Aage Haensch's Fond
– Oksidativ DNA-skade og cancerrisiko (Steffen Loft) kr. 85.000.

Hjerteforeningen – Foreningen til Hjertesygdommenes Bekæmpelse
– Renal socium and water handling in rats with congrestive heart failure (Thomas Jonassen) kr. 250.000.

Kræftens Bekæmpelse
– Multidrug-resistens transporters molekylære funktion (Ulrik Gether) kr. 1.800.000.

Lundbeck
– 7TM Collaboration between TWS and Lundbeck (Thue Schwartz) kr. 375.000.

Lundbeckfonden
– Cocaine and antidepressant-sensitive neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 2.490.000.

Michaelsens Fonden
– Nyrefunktionen ved eksperimentet keprisk (Sten Christensen) kr. 60.000.
– Skolarstipendium – Mette Marie Bog (Mette Marie Rosenkilde) kr. 93.000.

National Institute on Drug Abuse, USA
– Structure and function of neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 2.553.300.

Novo Nordisk Fonden
– Agnosm versus antagonism in the Ghrelin, opiod and alfa-MSH receptor (MC4) (Birgitte Holst Lange) kr. 175.000.
– Cocaine-sensitive neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 236.400.
– Fortyndings-hyponatriæmi. Experimentielle studier over "vasopressi" (Sten Christensen) kr. 100.000.
– Kokain-sensitive neurotransmitter transporteres struktur og molekylære virkningsmekanismer (Ulrik Gether) kr. 185.995.
– Molecular and biological characterization of the constitutive chemokine receptor ORF74 from human herpesvirus 8 (Mette Marie Rosenkilde) kr. 154.000.
– Molekylær farmakologisk karakterisering af kemokine receptorer (Thue Schwartz) kr. 350.000.
– Novo Nordisk Prisen (Thue Schwartz) kr. 750.000.

P. Carl Petersens Fond
– Evaluering af 7TM receptorer som lægemiddel target (Birgitte Holst Lange) kr. 33.000.
– Molekylær farmakologisk karakterisering af den af human cytomegalovirus inkodede 7TM receptor UL78… (Mette Marie Rosenkilde) kr. 81.000.

Scleroseforeningen
– Virale og endogene kemokiner og receptorer ved sclerose (Thue Schwartz) kr. 250.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Structural probing of neurotransmitter transporters (Ulrik Gether) kr. 228.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Characterization of Cytomegalovirus encoded chemokine receptors in a transgenic mouse model for Arteriosclerosis (Birgitte Holst Lange) kr. 1.145.000.
– Children and genotoxic exposures (Lisbeth E. Knudsen) kr. 30.300.
– Cocaine-sensitive neurotransmitter (Ulrik Gether) kr. 1.200.000.
– Dansk postgenomisk netværk for cellulær signalering (Ulrik Gether) kr. 100.000.
– Fortyndings-hyponatriæmi (Sten Christensen) kr. 500.000.
– Substrate translocation and conformational changes in the GABA transporter (Anne-Kirstine Meinild) kr. 1.719.800.
– Tissues and time specific *in vivo* expression of virally encoded chemokines and chemokine receptors (Mette Marie Rosenkilde Roed) kr. 1.200.000.
– Viral Chemokine Receptors (Thue Schwartz) kr. 1.500.000.

The John and Birthe Meyer Foundation
– Neurotransmitter signalering og transport i molekylære og cellulære virkningsmekanisner (Ulrik Gether) kr. 1.263.500.

University of Nijmegen
– Biomarkers for occupational diesel exhaust exposure (Lisbeth E. Knudsen) kr. 153.300.

Villum Kann Rasmussen Fonden
– Løn til Arne Heydorn (Arne Heydorn) kr. 445.000.

Neuropsykiatrisk Laboratorium

Novo Nordisk Fonden
– Neurobiologisk grundlag for kokain- og morfinmisbrug (David P.D. Woldbye) kr. 125.000.

Slagtermester Max Wørzner og hustru Inger
– Neurobiologisk grundlag for kokain- og morfinmisbrug (David P.D. Woldbye) kr. 40.000.

Publikationer

Farmakologisk Institut

Ballesteros J.A., Jensen A.D., Liapakis G., Rasmussen S.G.F., Shi L., Gether U.: Activation of the beta 2-adrenergic receptor involves disruption of an ionic lock between the cytoplasmic ends of transmembrane segments 3 and 6. J Biol Chem 276 (31), s. 29171-29177, 2001.

Clausen T.R., Møller M., Woldbye D.P.D.: Inhibitory effect of neuropeptide Y on morphine withdrawal is accompanied by reduced c-fos expression in specific brain regionsq. J Neurosci Res 64 (4), s. 410-417, 2001.

Dragsted L.O., Young J.F., Loft S., Sandström B.: Biomarkers of oxidative stress and of antioxidative defense: Relationship to intervention with antioxidant-rich foods. i: Molecular Biological Mechanisms s. 272-78, K. Nesaretnam, L. Packer, 2001.

Due Theilade M., Knudsen L.E., Renneberg J.,,: Regulatory requirements for inclusion of pharmacogenetic testing in applications for clinical trials in Europe. The Regulatory Affairs Journal 12 (2), s. 92-99, 2001.

Fraile-Ramos A., Kledal T.N., Pelchen-Matthews A., Bowers K., Schwartz T.W., Marsh M.: The human cytomegalovirus US28 protein is located in endocytic vesicles and undergoes constitutive endocytosis and recycling. Mol Biol Cell 12 (6), s. 1737-1749, 2001.

Gerlach L-O., Skerlj R.T., Bridger G.J., Schwartz T.W.: Molecular interactions of cyclam and bicyclam non-peptide antagonists with the CXCR4 chemokine receptor. J Biol Chem 276 (17), s. 14153-14160, 2001.

Gether U., Norregaard L., Løland C.J.: Delineating structure-function relationships in the dopamine transporter from natural and engineered Zn2+ binding sites. Life Sci 68 (19-20), s. 2187-2198, 2001.

Grosman N.: Similar effects of ether phospholipids, PAF and lyso-PAF on the Ca^{2+}-ATPase activity of rat brain synaptosomes and leukocyte membranes. Int Immunopharmacol 1 (7), s. 1321-1329, 2001.

Hansen A.M., Garde A.H., Christensen J.M., Eller N., Knudsen L.E., Heinrich-Ramm R.: Reference interval and subject variation in excretion of urinary metabolites of nicotine from non-smoking healthy subjects in Denmark. Clin Chim Acta 304 (1-2), s. 125-132, 2001.

Hansen B.S., Gerlach L-O., Hansen A., Foged C., Andersen P.H.: The growth hormone-releasing hormone receptor: desensitisation following short-term agonist exposure. Pharmacol Toxicol 88 (2), s. 81-88, 2001.

Hatse S., Princen K., Gerlach L-O., Bridger G., Henson G., De Clercq E., Schwartz T.W., Schols D.: Mutation of Asp (171) and Asp (262) of the chemokine receptor CXCR4 impairs its coreceptor function for human immunodeficiency virus-1 entry and abrogates the antagonistic activity of AMD3100. Mol Pharmacol 60 (1), s. 164-173, 2001.

Hertel O., Solvang Jensen S., Andersen H.V., Palmgren F., Wåhlin P., Skov H., Vejsgaard Nielsen I., Sørensen M., Loft S., Raaschou-Nielsen O.: Human exposure to traffic pollution. Experience from Danish studies. Pure Appl. Chem. 73 (1), s. 137-45, 2001.

Janjua N., Jonassen T.E.N., Langhoff S., Thomsen K., Christensen S.: Role of sodium depletion in acute antidiuretic effect of bendroflumethiazide in rats with nephrogenic diabetes insipidus. J Pharmacol Exp Ther 299 (1), s. 307-313, 2001.

Jensen A.D., Guarnieri F., Rasmussen S.G.F., Asmar F., Ballesteros J.A., Gether U.: Agonist-induced conformational changes at the cytoplasmic side of transmembrane segment 6 in the beta 2 adrenergic receptor mapped by site-selective fluorescent labeling. J Biol Chem 276 (12), s. 9279-9290, 2001.

Jensen K.K., Martini L., Schwartz T.W.: Enhanced fluorescence resonance energy transfer between spectral vari-

ants of green fluorescent protein through zinc- site engineering. Biochemistry 40 (4), s. 938-945, 2001.
Karle J., Woldbye D.P.D., Diemer N.H.: GABAA receptor antisense epilepsy: histological changes following infusion of antisense oligodeoxynucleotide to GABAA receptor gamma 2 subunit into rat hippocampus. Neurol Res 23 (1), s. 39-46, 2001.
Klemp K., Woldbye D.P.D.: Repeated inhibitory effects of NPY on hippocampal CA3 seizures and wet dog snakes. Peptides 22 (3), s. 523-527, 2001.
Knudsen L.E., Loft S., Autrup H.: Risk assessment: the importance of genetic polymorphisms in man. Mutat Res 482 (1-2), s. 83-88, 2001.
Kruse P.R., Anderson M.E., Loft S.: Minor role of oxidative stress during intermediate phase of acute pancreatitis in rats. Free Radic Biol Med 30 (3), s. 309-317, 2001.
Loft S., Poulsen H.E.: Antioxidant intervention studies related to DNA damage, DNA repair and gene expression. Free Rad. Res. 33, s. S67-83, 2000.
Lundby C., Møller P., Olsen N.V.: Heart rate response to hypoxic exercise: role of dopamine D2-receptors and effect of oxygen supplementation. Clin Sci (Lond) 101 (4), s. 377-383, 2001.
Lüttichau H.R., Gerstoft J., Schwartz T.W.: MC148 encoded by human molluscum contagiosum poxvirus is an antagonist for human but not murine CCR8. J Leukoc Biol 70 (2), s. 277-82, 2001.
Lüttichau H.R., Lewis I.C., Gerstoft J., Schwartz T.W.: The herpesvirus 8-encoded chemokine vMIP-II, but not the poxvirus encoded chemokine MC148, inhibits the CCR10 receptor. Eur J Immunol 31 (4), s. 1217-1220, 2001.
Macaulay N., Bendahan A., Løland C.J., Zeuthen T., Kanner B.I., Gether U.: Engineered Zn {super2}+ switches in the GABA transporter-1: differential effects on GABA uptake and currents. J Biol Chem 276 (44), s. 40476-85, 2001.
Macaulay N., Gether U., Klaerke D.A., Zeuthen T.: Water transport by the human Na+-coupled glutamate cotransporter expressed in Xenopus oocytes. J Physiol 530 (Pt 3), s. 367-378, 2001.
Min G., Christensen S., Marcussen N., Osterby R.: Glomerular structure in lithium-induced chronic renal failure in rats. APMIS 108 (10), s. 652-662, 2000.
Mizoue L.S., Sullivan S.K., King D.S., Kledal T.N., Schwartz T.W., Bacon K.B., Handel T.M.: Molecular determinants of receptor binding and signaling by the CX3C chemokine fractalkine. J Biol Chem 276 (36), s. 33906-14, 2001.
Møller P., Loft S., Lundby C., Olsen N.V.: Acute hypoxia and hypoxic exercise induce DNA strand breaks and oxidative DNA damage in humans. FASEB J 15 (7), s. 1181-1186, 2001.
Norregaard L., Visiers I., Løland C.J., Ballesteros J.A., Weinstein H., Gether U.: Structural probing of a microdomain in the dopamine transporter by engineering of artificial Zn2+ binding sites. Biochemistry 39 (51), s. 15836-15846, 2001.
Poulsen H.E., Jensen B.R., Weimann A., Jensen S.A., Sørensen M., Loft S.: Antioxidants, DNA damage and gene expression. Free Rad.Res 33, s. S33-39, 2000.
Rasmussen S.G.F., Carroll F.I., Maresch M.J., Jensen A.D., Gether U.: Biophysical characterization of the cocaine binding pocket in the serotonin transporter using a fluorescent cocaine analogue as a molecular reporter. J Biol Chem 276 (7), s. 4717-4723, 2001.
Rosenkilde M.M., Waldhoer M., Lüttichau H.R., Schwartz T.W.: Virally encoded 7TM receptors. Oncogene 20 (13), s. 1582-1593, 2001.
Schou J.S.: Letter from the editor. Pharm & Toxicol 88, s. 1-2, 2001.
Schou J.S.: Letter from the editor. Pharm & Toxicol 89, s. 156-157, 2001.
Seifert R., Wenzel-Seifert K., Gether U., Kobilka B.K.: Functional differences between full and partial agonists: evidence for ligand-specific receptor conformations. J Pharmacol Exp Ther 297 (3), s. 1218-1226, 2001.
Steen Andersen R., Christensen S.: Angiotensin II-antagonister versus ACE_hæmmere i behandling af forhøjet blodtryk. Ugeskrift for Læger 163 50), s. 7036-39, 2001.
Sørensen M., Jensen B.R., Poulsen H.E., Deng X., Tygstrup N., Dalhoff K.P., Loft S.: Effects of a Brussels sprouts extract on oxidative DNA damage and metabolising enzymes in rat liver. Food Chem Toxicol 39 (6), s. 533-540, 2001.
Sørensen M., Jensen B.R., Poulsen H.E., Deng X-S., Tygstrup N., Dalhoff K., Loft S.: Increase in oxidative DNA damage after administration of ar Brussels sprouts extract. Food Chem Toxicol 39, s. 533-40, 2001.
Vogel U., Thein N., Møller P., Wallin H.: Pharmacological coal tar induces G:C to T:A transversion mutations in the skin of muta™ mouse. Pharmacol Toxicol 89, s. 30-34, 2001.
Worck R., Staahltoft D., Jonassen T.E.N., Frandsen E., Ibsen H., Petersen J.S.: Brain angiotensin receptors and sympathoadrenal regulation during insulin-induced hypoglycemia. Am J Physiol Regul Integr Comp Physiol 280 (4), R1162-1168, 2001.
Zhu C-Y., Loft S.: Effects of Brussels sprouts extracts on hydrogen peroxide- induced DNA strand breaks in human lymphocytes. Food and Chemical Toxicology 39, s. 1191-97, 2001.

Neuropsykiatrisk Laboratorium

Husum H., Jiménez Vasquez P.A., Mathé A.A.: Changed concentrations of tachykinins and neuropeptide Y in brain of a rat model of depression: Lithium treatment normalizes tachykinins. Neuropsychopharmacology 24,2, s. 183-191, 2001.
Jørgensen O.S., Høgh P., Kjær G.M., Paulson O.B., Waldemar G.: Single photon emission computed tomography and apolipoprotein E in Alzheimer's disease: impact of the epsilon4 allele on regional cerebral blood flow. Journal of geriatric psychiatry and neurology 14,1, s. 42-51, 2001.
Mellerup E.T., Bennike B.G., Bolwig T.G., Dam H.O., Hasholt L., Jørgensen M.B., Plenge P.K., Sørensen S.A.: Platelet serotonin transporters and the transporter gene in control subjects, unipolar patients and bipolar patients. Acta Psychiatr.Scand. 103, s. 229-233, 2001.
Plenge P.K., Lam H.R., Jørgensen O.S.: Effects of white spirits on rat brain 5-HT receptor functions and synaptic remodeling. Neurotoxicology and teratology 32, s. 603-608, 2001.
Torup L., Møller A., Sager T.N., Diemer N-H.: Neuroprotective effect of 8-OH-DPAT in global cerebral ischemia assessed by stereological cell counting. Eur.J.Pharmacology 395,2, s. 137-141, 2000.
Wörtwein G., Gu, Zezong, Yu, Juan, Perez-Polo, J. Regino: Model for aging inthe basal forebrain cholinergic system. Antioxidants & Redox Signaling 2,3, s. 437-447, 2000.

Institut for Molekylær Patologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor, dr.med.vet. Folmer Elling.

Institutbestyrelsen består af institutleder Folmer Elling, viceinstitutleder professor dr.med. Mogens Spang-Thomsen, professor dr.med. (hc) Elisabeth Bock, professor dr.med. Nils-Henrik Diemer og som TAP-repræsentanter Annette Brandi, Jette Christiansen og Lisbeth Thatt.

Organisation
Instituttet er organiseret i overensstemmelse med Universitetsloven med institutbestyrelse, institutleder og viceinstitutleder.

Fagligt er instituttet opdelt i 3 laboratorier nemlig Proteinlaboratoriet, Neuropatologisk Laboratorium og det oprindelige Patologiske Anatomiske Institut.

Adresse
Teilum Bygningen
Frederik V's Vej 11, 5
2100 København Ø.
Telefon 35 32 60 45
Fax 35 32 60 81
www.imp.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Se Årbog 1996.

Proteinlaboratoriet indgår sammen med det tidligere Patologisk Anatomisk Institut og Neuropatologisk Institut i Institut for Molekylær Patologi. Hvad angår Proteinlaboratoriets historie henvises i øvrigt til tidligere årbøger.

Personaleforhold
Dr.med. Ulla M. Wewer ordinær professor i Eksperimentel Patologi.

Laboratoriet for Molekylær Patologi

Laboratoriet ledes af professor, dr.med. Ulla M. Wewer og speciallæge, lektor dr.med. Reidar Albrechtsen.

Forskningsvirksomhed
Forskningsgruppen studerer betydningen af celle-matrix interaktioner ved sygdom, især cancer og muskelsvind. Vi arbejder med ADAM 12, syndecans, integrins, laminin, og tetranectin (se www.ullaw.pai.ku.dk). Videnskabelige medarbejdere: Ulla M. Wewer, Reidar Albrechtsen, Christina Sundberg, Nobuko Kawaguchi, Charles Kumar Thodeti, Behzad Moghadaszadeh, Pauliina E. Kronqvist. Forskningslaboranter: Brit Valentin, Helle Stiller. Ph.d.-studerende: Camilla Frölich og Randi Bordoy. Specialestuderende Lise Johnsen.

Tumorpatologisk Laboratorium

Laboratoriet ledes af lektor, dr.med. Mogens Spang-Thomsen og forskningen udføres i et integreret samarbejde med overlæge, dr.med. Hans Skovgaard Poulsen, Rigshospitalet, samt med Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi, EM-afdelingen og et netværk af eksterne samarbejdspartnere.

Videnskabelige medarbejdere: cand.scient.hum. Lasse Riis Hansen.

Forskningsvirksomhed
Vækstfaktor receptorer og genterapi. I disse undersøgelser karakteriseres biologiske egenskaber på molekylært niveau i et panel af såkaldt småcellet lungecancer *in vitro* og i en *in vivo* transplantations model (immundefekte nøgne mus). Formålet er at opnå øget indsigt i denne cancertypes biologi og at anvende den opnåede viden til at etablere forskellige principper for effektiv genterapi for denne type cancer.

I laboratoriets panel af småcellet lungecancer cellelinier kortlægges kapaciteten for DNA reparations mekanismer, bl.a. med henblik på udviklingen af resistens overfor anticancer behandling.

Faglige og administrative hverv
Mogens Spang-Thomsen er formand for Forskningsudvalget ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet og referee for en række internationale cancer tidsskrifter.

Laboratoriet for Eksperimentel Onkologi

Laboratoriet ledes af lektor, dr.med., ph.d. Paul E.G. Kristjansen og dele af forskningen udføres i samarbejde med Tumorpatologisk Laboratorium og EM-afdelingen, samt med flere eksterne samarbejdspartnere.

Videnskabelige medarbejdere: cand.scient. Nanna Junker, cand.scient.hum. Michael Kragh, cand.med., ph.d. Eva Lund, cand.polyt. Anja Høg, cand.scient.hum. Minna Pedersen., dertil kommer interne og eksterne specialestuderende.

Forskningsvirksomhed
Forskningen omfatter eksperimentel cancerterapi, tumorfysiologi, angiogenese og udvikling af *in vivo* og *in vitro* modeller. En dybere forståelse af *tumor-host interactions* og af betydningen af *tumor microenvironment* for den maligne fænotype og for effekten af cancerterapi er målet for laboratoriets aktiviteter.

Faglige og administrative hverv
Paul E.G. Kristjansen er formand for Dansk Selskab for Cancerforskning.

Elektronmikropisk Afdeling

Laboratorieleder. L. Bastholm ph.d, F. Elling. Dele af laboratoriets forskning udføres i samarbejde med andre laboratorier ved og uden for instituttet herunder Afdeling for Patologi, Finsencentret, Rigshospitalet og Kræftens Bekæmpelse.

Forskningsvirksomhed
Der anvendes morfologiske og immuncytokemiske metoder til lys- og ultrastrukturelle undersøgelser med henblik på at belyse struktur og funktion. Tumorvæv fra brystkræftpatienter undersøges med henblik på at belyse mekanismerne i den tidlige tumorspredning herunder lokalisationen af Vascular Endothelial Growth Factor, der kan stimulere karnydannelse, og plasminogen aktivator receptor, som aktiverer det vævsnedbrydende plasminsystem.

Apoptosens ultrastruktur undersøges på brystkræft cellelinier transfekteret med adenoviral vektor der indeholder et fragment af antisense human heat shock protein 70. Morfologien ved transfektion af muteret EGFR III i human småcellet lungecancer cellelinier i kultur og transplanteret til "nøgne" mus undersøges.

Under Prosekturet

Forskningsvirksomhed

Testiscancer og testis anomalier hos børn
Der arbejdes med tumormarkører, og extragonadale germinative tumorer med CIS undersøges for DNA indhold. På testisbiopsier fra kyptorkide undersøges virkningen af hormonbehandling, samt EPO (JV i samarbejde med N.E. Skakkebæk, Afd. GR, Jørgen Thorup og Dina Cortes, Afd. GGK, G. Daugaard, Onkologisk klinik RH).

Cancer hos thorotrastpatienter
Kvalitative og kvantitative studier pågår(JV i samarbejde med M. Andersson, Onkologisk klinik RH m.fl.).

Obduktionsfrekvens
En stor undersøgelse af obduktionsfrekvensen på landsplan og Rigshospitalet over en 20-årig periode (1.1.1977 til 31.12.1996), med særlig henblik på aldersfordelingen før og efter Obduktionsloven af 1990 er gennemført og publiceret (JV i samarbejde med A. Barkholt).

Nefropathologi
I årets løb er foretaget experimentelle undersøgelser over acute tubular necrosis (shock-nyren) specielt med henblik på relationerne til counter-current mechanism i nyrecortex.

Arbejdet er foretaget af Poul Faarup i samarbejde med overlæge, dr.med. Viktor Hegedüs samt professor, dr.med. Niels-Henrik von Holstein-Rathlou, Panum Institutet, professor dr.med. Kenjiro Kumura, Tokyo og overlæge dr. med. Tove Nørgård, Hillerød Sygehus (dr.med. Poul Faarup).

Redaktionelle hverv
JV er redaktør ved APMIS.

Laboratorium for Molekylær Neuropatologi

Forskningsvirksomhed
Laboratoriets forskningsvirksomhed beskæftiger sig overvejende med eksperimentel neuropatologi og neurobiologi. Der anvendes en række relevante dyremodeller for global og fokal cerebral iskæmi, epilepsi og neurodegenerative sygdomme.

Det overordnede forskningsområde er molekylærbiologiske undersøgelser af årsagerne til nervecellebeskadigelse/tab ved ovennævnte tilstande/sygdomme. Hertil har laboratoriet opsat og udviklet en række avancerede teknikker, såsom *in situ* fluorescens- og radioaktiv hybridisering, differential mRNA display, enkeltcelle-RT-PCR, DNA mikrochips etc.

1. Undersøgelser af sammenhængen mellem mitokondriefunktion, iltradikaldannelse og celledød ved eksperimentel fokal cerebral iskæmi
Projektets formål er at undersøge den mulige sammenhæng mellem nedsat mitokondriefunktion, iltradikaldannelse og infarktudvikling i hjernen ved eksperimentel fokal cerebral iskæmi ("hjerneblodprop"). Projektet udføres som et dyreeksperimentelt studie på rotter med kirurgisk okklusion af a. cerebri media (MCAO). I en række delforsøg, der omfatter anvendelse af histokemiske og autoradiografiske teknikker, oprensning af funktionelle mitokondrier samt elektrofysiologiske *in vivo* målinger, undersøges mitokondriernes funktion i infarktfokus og infarktrandzonen (penumbra) i timerne efter MCAO.

Specifikt undersøges det om MCAO inducerer 1) en nedsættelse af aktiviteten i mitokondriernes elektrontransport-kæde; 2) en patologisk permeabilitetsændring i mitokondrieindermembranen ("mitochondrial permeability transition"); 3) en funktionsnedsættelse i mitokondrierne, der medfører forekomst af "spreading-depression"-lignende periinfarktdepolariseringer i penumbra. Betydningen af en øget iltradikaldannelse for en eventuelt nedsat mitokondriefunktion vurderes i de enkelte delforsøg ved administration af en potent antioxidant.

Gruppen ledes af forskningslektor Thomas Christensen, der har introduceret flere avancerede metoder til registrering i infarktrandzonen: mikrodialyse, autoradiografi, Dopplerflowmetri og DC-potentialmåling.

2. Cerebral iskæmi og programmeret celleoverlevelse, iskæmisk tolerance
Den velkendte rotteiskæmimodel med 10 minutters aa. carotis okklusion, resulterer i et moderat tab af pyramideceller i hippocampusregionen. Dette tab af celler kan forhindres specifikt ved såkaldt toleranceinduktion, hvor en forudgående (3 dage tidligere) 3 minutters iskæmi, der ikke er ledsaget af celledød, kan forhindre pyramidecelletabet efter en 10 min iskæmi totalt. Begge former for neuronreaktion kan betegnes som programmeret; både celledød og tolerance, idet der går nogle dage før tilstanden er etableret og transkriptionsændringer må formodes at ligge til grund.

Ved hjælp af den på laboratoriet udviklede differential display teknik, RFDD-PCR, har vi identificeret ændret ekspression af ca. 90 mRNA i iskæmisk tolerante (IT) hjerner. Til verificering af de fundne ændringer anvendes en DNA chip. Ved at sætte PCR fragmenter fra de mRNA, hvis ekspression ændredes, fast på en chip, kan indholdet af de tilsvarende mRNA kvantificeres. Idet mRNA oprenset fra IT hjerneregioner, amplificeres vha. antisense RNA proceduren og mærkes vha. amino-allyl mærkede nucleotider og kobling til fluorescerende farvestoffer, fås, efter hybridisering til chip'en, et præcist udtryk for mængden af de forskellige mRNA. Herved opnås verificering af de resultater der er opnået med RFDD-PCR.

3. Postiskæmisk hippocampusskive
Efter en *in vivo* iskæmi (0 – 48 timer senere) udtages hjernen og et antal 400 um hippocampusskiver fremstilles. Skiverne anbringes i et interface skivekammer, hvor de perfunderes med oxygeneret medie. Histologiske undersøgelser har vist, at de iskæmifølsomme neuroner i CA1 regionen fortsætter den programmerede celledød efter inkuberingen (viablitet undersøges vha. feltpotentialet i CA1). Kammeret har den fordel, at man undgår blod-hjerne-barrierens blokering af en række potentielle molekyler (farmaka), der kan interagere med celledødsprogrammerne og evt. ændre disse. Skiverne kan undersøges for lokalisationen af fluorescerende markører med konfokal mikroskopi til en række tidspunkter, hvorved forløbet af celledødsprogrammet kan fastslås langt nøjagtigere end *in vivo*. På sigt vil skivemetoden blive et vigtigt aktiv i forbindelse med udviklingen af nye lægemiddelparadigmer idet blod-hjerne-barrieren omgås ligesom antallet af forsøgsdyr kan reduceres væsentligt.

4. MK-801 induceret disinhibering, excitotoksisk neurondød
Erfaringer fra behandlingen af infarkter hos gnavere med glutamatantagonisten, MK-801 har vist flere interessante virkninger. Primært kan man ved rettidig administration reducere infarktvolumen. Der er imidlertid observeret en interessant bivirkning af stoffet i gyrus cinguli, nemlig excitotoksisk neurondød som følge af en disinhiberingsproces. Denne proces, der ledsages af vakuolisering førende til neurondød kan udforskes med enkeltcelleteknikker idet neuronerne kan mærkes med en retrograd tracer før de beskadiges og derved kan identificeres og uddissekeres. Flere type metabotrope (7 TM) receptorer og calciumhomeostasen er i fokus ved denne ægte ekcitotoksiske neurondød.

Molecular Neuropathology Group
Gruppen ledes af lektor, dr.med. Flemming Fryd Johansen. Forskningen udføres i et integreret samarbejde med Institut for Medicinalkemi, Danmarks Farmaceutiske Højskole, samt nationale og internationale partnere. Gruppen er i år tildelt et ph.d.-stipendiat og en NOVO-stipendiat. Desuden er forskningslektor, neurolog Jakob Reith, blevet ansat (eksternt finansieret) til udvikling af en række nye dyremodeller for neurodegenerative sygdomme.

Programmeret celledød
Programmeret celledød identificeres og klassificeres med kombinerede histopatologiske og molekylærbiologiske metoder i eksperimentelle neurodegenerative dyremodeller (cerebral iskæmi, dissemineret sklerose) og postmortelt i humant væv fra apopleksipatienter.

Indflydelsen af glucocorticoider, apoptosehæmmende/fremmende stoffer, GABAerge farmaka og hypotermi undersøges.

Hypotermisk neuroprotektion
Moderat sænkning af kropstemperaturen (1 – $3^1/_2$C) er neuroprotektivt ved eksperimentel og klinisk apopleksi. Vi undersøger en række farmaka med hypotermieffekt via hjernens temperaturregulerende center på dyremodeller for cerebral iskæmi og dissemineret sklerose. De udvalgte farmaka (serotonerge, dopaminerge) har alle i anden sammenhæng været anvendt i prækliniske forsøg, således at positive resultater i dyreforsøgene umiddelbart kan føre til prækliniske undersøgelser.

GABA recptoren
$GABA_A$ receptoren er mål for lægemidler til behandling af mange neurologiske sygdomme. Ved hjælp at kombineret patch-clamp elektrofysiologi og enkeltcelle RT-PCR har vi udviklet et system til at identificere $GABA_A$ receptor undertype specifikke farmaka. Der undersøges nye potentielle GABAerge farmaka fremstillet af vores samarbejdspartnere på Farmaceutisk Højskole. Formålet er at identificere receptor-undertype specifikke farmaka med langt færre bivirkninger end farmaka med generel virkning på $GABA_A$ receptoren.

Faglige og administrative hverv
Flemming Fryd Johansen har bedømt 1 doktordisputats, og 5 OSVAL I/II afhandlinger.

Nils Henrik Diemer har bedømt 2 doktordisputatser og 2 ph.d.-afhandlinger.

NHD er medlem af bestyrelsen for Neuroscienceskolen ved SVF.

Redaktionelle hverv
Flemming Fryd Johansen er medredaktør (editorial board) ved Neurochemical Research og referee for en række internationale neurobiologiske tidsskrifter.

Nils Henrik Diemer er medlem af editorial board for Neuroscience Research Communications og medlem af bestyrelsen for fakultetets Neuroscienceskole.

Proteinlaboratoriet

Forskningsvirksomhed

1. Det neurale celleadhæsionsmolekyle (NCAM)
NCAM medierer celleadhæsion og signaltransduktion og regulerer derved nervecelledifferentiering, overlevelse og synaptisk plasticitet i forbindelse med indlæring og regeneration.

1.1. Strukturen af NCAMs og L1's ekstracellulære dele
Vha. NMR analyse og røntgenkrystallografi bestemmes strukturen af individuelle moduler af NCAM og et nært beslægtet molekyle, det neurale celleadhæsionsmolekyle, L1. Ved introduktion af mutationer i modulerne efterfulgt af analyse af bindingskapaciteten af de muterede moduler søges bindingssteder lokaliseret (V. Soroka, V. Kiselyov, N. Kulahin, A. Kochoyan, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med F. Poulsen, Mol.biol. Inst. og C. Kasper, I. Kjøller Larsen og J. Kastrup, Farm. Højskole).

1.2. NCAM-associeret Ca^{2+}–Mg^{2+} ATPase
Betydningen af ATP for NCAM-medieret differentiering undersøges vha. ekstracellulær applikation af ATP og ATP-analoger efterfulgt af analyse af NCAMs metabolisme. Endvidere studeres internalisering af NCAM og de tilgrundliggende molekylære mekanismer herfor søges klarlagt (G. Skladchikova, M. Hübschmann, V. Berezin, og E. Bock).

1.3. Identifikation og karakterisering af syntetiske NCAM peptidmimetika
Ved screening af kombinatoriske biblioteker af syntetiske peptider er to neuritogene ligander for NCAMs Ig1-modul identificeret, peptiderne C3 og NBP10. Andre mimetika er

nu identificeret ved at udtage aminosyresekvenser af bindingssteder identificeret i NCAM ved hjælp af strukturanalyser. På denne vis er en ligand svarende til det homofile bindingssted i NCAM's andet Ig-modul blevet identificeret og karakteriseret. Endvidere er et peptid svarende til det heterofile bindingssted for FGF-receptoren i det andet fibronektin type 3 modul identificeret og karakteriseret (D. Kiryushko, V. Soroka, V. Kiselyov, L.B. Køhler, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med F. Poulsen, Mol.biol.Inst. og A. Holm og S. Østergaard, KVL).

1.4. Funktionen af den intracellulære del af NCAM ved neurodifferentiering
Det er ved forsøg lykkedes at vise at NCAM isoformer med forskellige typer af intercellulære dele interagerer med forskellige intracellulære ligander og herved medfører forskellige svar på stimulation (I. Korchounova, T. Rudka, K. Kolkova, V. Berezin og E. Bock).

1.5. Karakterisering af signaltransduktion i NCAM-induceret neuritudvækst
PC12E2-celler transficeret transient med konstitutivt aktive eller dominant negative former af komponenter i kendte signaltransduktionsveje dyrkes, og neuritudvækst måles med computerassisteret billedanalyse. Transfektionsstudierne suppleres med diverse farmakologiske hæmmere og aktivatorer af signaltransduktion og af direkte undersøgelser af NCAM-induceret phosphorylering af udvalgte signalmolekyler. Det er nu vist, at NCAM-signalering omfatter transkriptionsfaktorerne CREB og Fos og en række adaptormolekyler og proteinkinaserne PI3-kinase, proteinkinase A og caseinkinase II samt proteinkinase C er p.t. under undersøgelse (K. Kolkova, M. Risell, U. Jessen, E. Rothenberg, L. Lundfald, M. Kam, D. Ditlevsen, L. Køhler,V. Novitskaia, V. Berezin og E. Bock).

1.6. Fibroblastvækstfaktor-receptor (FGFR) og heparansulfat proteoeglycaners rolle i NCAM-stimuleret neuritudvækst
Det søges belyst, hvilken indflydelse NCAM har på FGF-receptor- og EGF-receptor- aktivering og -stabilisering. Hertil anvendes direkte påvisning af fosforylering af receptorerne samt nedstrømsmålinger af MAP kinaserne. Individuelle fosforyleringssites i FGF-receptoren identificeres og karakteriseres med massespektroskopi (A. Hinsby, G. Povlsen, O. Rudenko, V. Kiselyov, V. Berezin og E. Bock).

1.7. Undersøgelse af NCAMs betydning for regeneration og indlæring
Effekten af NCAM mimetika undersøges i en række indlæringsmodeller *in vivo*. I denne forbindelse er en Alzheimer model blevet etableret. Modellen består i intracerebroventrikulær injektion af et fragment af A beta-peptidet med efterfølgende udvikling af amyloidaflejringer og amnesi i løbet af få uger i forsøgsdyrene. En række neuropsykologiske tests anvendes til evaluering af NCAM-ligandernes effekter (L. Breusch, B. Klementjev, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med B. Hartz, A. Møller og J. Scheel-Krüger, NeuroSearch A/S og C Sandi og K. Cambon, Nat. Uni. of Distant Teaching, Madrid).

1.8. Undersøgelser af NCAMs betydning for nervecelle-overlevelse
NCAM-mimetika undersøges for deres evne til at sikre overlevelse af celler, der udsættes for apoptoseinducerende stimuli. Følgende celletyper undersøges: Dopaminerge neuroner, cerebellare neuroner og PC12 celler (L. Køhler, M. Pedersen, D. Ditlevsen, V. Berezin og E. Bock i samarbejde med P. Jansen og J. Zimmer, SydDansk Universitet).

1.9. Funktionel homologi mellem vertebrate og drosophila CAM'er
Mhp. at undersøge den funktionelle homologi mellem de vertebrate CAM'er, NCAM og L1, og deres homologer i Drosophila, hhv. fasciclinII (fasII) og neuroglian (nrg), etableres transgene knock-out (fasII-/- og nrg-/-) fluer, der herefter bringes til at udtrykke de vertebrate CAM'er ektopisk. Foreløbige forsøg viser, at humane former af NCAM og L1 kan substituere visse effekter af drosophila formerne (L.V. Kristiansen, E. Bock og V. Berezin i samarbejde med L.G. Alonso, Alicante Universitet, og M. Hortsch, Michigan Universitet).

1.10. Identifikation af molekyler, der ændrer ekspression efter stimulering med syntetiske NCAM-mimetika
For at identificere de molekyler, hvis genekspression ændres ved stimulering af NCAM, er RNA blevet isoleret fra primære hippocampale neuroner tilsat neuritstimulerende NCAM peptidligander. Dette RNA analyseres med Affymetrix GeneChip® arrays (V. Novitskaya, N. Pedersen, E. Bock, V. Berezin i samarbejde med T. Ørntoft, Skejby Sygehus).

2. S100 proteiners effekt på neuronal differentiering
S100 proteinerne er en omfattende gruppe af proteiner, som i en række tilfælde har vist sig at have stærkt neurodifferentierende effekter. Udvalgte S100 proteiner er undersøgt med henblik på deres effekt på nervecellemodning herunder signaltransduktion og calciumhomeostase (V. Novitskaia, S. Mikkelsen, B. Norrild, E. Bock og V. Berezin i samarbejde med E. Lukanidin, M. Grigorian, N. Ambartsunian, KB).

3. Undersøgelse af cellers morfologi og motilitet (bevægelse) in vitro
Ændringer i cellers morfologi og motilitet er af stor betydning under udviklingen af væv samt for migration af celler i forbindelse med immunologiske reaktioner, sårheling og tumorspredning. Det molekylære grundlag for cellers morfologi og motilitet bliver derfor undersøgt *in vitro*.

3.1. NCAMs betydning for cellers morfologi og motilitet
Betydningen af NCAM for cellemotilitet undersøges vha. transient og stabil transfektion af fibroblaster og gliomceller med forskellige NCAM-former efterfulgt af motilitetsmålinger på celler med eller uden NCAM-ekspression. Integriners betydning for cellemotilitet undersøges bla. vha. transient transfektion med integrinsubunits. Herudover undersøges betydningen AP-1 komplekset (P. Walmod, V. Tkach, N. Pedersen, L. Christensen, K. Kolkova, V. Berezin og E. Bock).

3.2. Teratogeners effekt på celleproliferation og morfologi
Som led i et EU demonstrationsprojekt har vi udviklet en mikroskop-arbejdsstation til såkaldt high-throughput screening af stoffer med mulige teratogene virkninger. Arbejdsstationen bestemmer automatisk om et teststof er cytotoxisk og/eller påvirker proliferation eller differentiering (bestemt ved påvisning af morfologiske ændringer). Et an-

tal stoffer med varierende teratogen effekt er blevet undersøgt i kodet form og resultaterne opgøres p.t. (P. Walmod, A. Berezin, V. Berezin, E. Bock i samarbejde med H. Hau, Tierartzliche Hochschule, Hannover, og C. Regan, University College, Dublin).

4. Analyse af HPV type 16 oncogeners syntese og funktion

Human papillomavirus inficerer epithelceller. Der er mere end 100 forskellige virustyper, hvoraf en del er tumorvirus. HPV-16 er prototypen for de maligne virus og DNA genomet koder for mindst otte proteiner, hvoraf tre er oncoproteiner (E7, E6 og E5). Disse afkobler på forskellig vis den normale cellevækst, og laboratoriets projekter er fokuceret på en karakteristik af oncogenernes ekspression og regulation samt på proteinernes funktion.

4.1. Promotor mapning og transcriptions kontrol

Projektets formål er at identificere nye promotorer i den del af HPV-16 genomet, der koder for de tidlige proteiner E1 – E7. Der er tidligere kun identificeret to promotorer for HPV-16, P_{97} og P_{670}. Vi har identificeret to nye promotorer P_{482} og P_{542}, som vi er i færd med at karakterisere. Begge kan muligvis regulere E7 specifik mRNA syntese. Der er ligeledes fokus på at identificere en potentiel E5 specifik promoter samt funktionen af transscriptionsregulerende sekvenser i og nedstrøms for E5 læserammen (B. S. Madsen, M. Rosenstierne, Jeppe Vinther, Jacob-Andreas H. Glahder og B. Norrild).

Forskningsgruppen har igangsat et helt nyt projekt med henblik på analyse af transkriptionskontrol mekanismer for HPV-16 genomets genekspression.

Vi har identificeret en række sekvenser i den tidlige del af genomet, sekvenser der er konserveret også i andre organismer igennem evolutionen. Vi er i gang med at undersøge disse elementers betydning for transcription af de forskellige regioner af virus genomet samt for stabiliteten af mRNA. Endvidere er der et delprojekt, der analyserer translationsinitiering for oncoproteinsyntesen (J. Vinther, M. Rosenstierne, M. Prydsø og B. Norrild).

4.2. HPV-16 E5 funktion

E5 er et oncogen, som kan promovere vækst af transformerede celler i soft agar. Endvidere formodes E5 at interagere med den vakuolære ATPase (16kDa proteinet) og bevirke blokering af transporten mellem intracellulære vacuoler og lyzosomerne. E5 mutanter anvendes til at analysere mutantproteinernes evne til at binde til 16kDa proteinet og belyse de funktionelle domæner af E5. Retrovirus anvendes til overførsel af E5 genet til værtsceller (David Klinkenberg og B. Norrild) Retrovirus er blevet undersøgt som værktøj til overførsel af E5 til keratinocytter og har vist sig velegnet (D. Klinkenberg, L. Pedersen og B. Norrild).

4.3. Analyse af HPV-16 E7 proteinets funktion på cellecyklus progression

E7 genet er indsat i U2OS celler under tetracyklin kontrol enten alene eller sammen med p21 genet. p21 bør ved opregulering standse cellerne i G1 fasen. Det undersøges, hvorledes denne kontrol ophæves af E7 proteinet. Endvidere anvendes de dobbelt inducérbare celler til at undersøge, hvilke cellecyklus proteiner E7 danner komplexer med. Dette projekt er et samarbejde med Afd. for Molekylær Cancer Biologi, Kræftens Bekæmpelse (S. Arndal, J.B. Birk, S. Gjerløv-Christensen, J. Bartek, J. Lukas, D. Wissing, C. Røpke og B. Norrild).

4.4. Rollen af HPV oncoproteinerne E7 og E5 i regulering af apoptose

Projektet søger at klarlægge nye apoptose regulerende mekanismer, medieret af E7 og E5 oncoproteinerne ved HPV infektion. Dette arbejde inkluderer en nærmere kortlægning af apoptotiske signalveje i HPV inficerede celler. Arbejdet udføres primært ved introduktion af E5 og E7 oncogenerne til humane cellelinier efterfulgt af studier af oncoproteinernes apoptose regulerende egenskaber. En øget forståelse af signalering af apoptose i HPV inficerede celler er vigtig, idet genindførsel af den apoptotiske evne i cervix cancer celler, vil medføre om end ikke umiddelbar eliminering, så større sensitivitet og dermed større effekt af allerede kendte terapi former (D. Wissing, S. Bruun og B. Norrild).

5. Herpes simplex virus morfogenese

HSV-1 viruspartiklers og glykoproteiners intracellulære lokalisation og transport i inficerede cellekulturer er analyseret ved hjælp af immunfluorescens og immunoguld cryolelektronmikroskopi. Syntese og transport af specielt glycoprotein gD og gC er analyseret og HSV-1 virusinfektionens indflydelse på cellernes cytoskeletstrukturer er klarlagt. Der er gennemført omfattende studier over betydningen af infektionstiden, virus multipliciteten og hæmning af den intracellulære transport med farmakologiske stoffer eller i mutant celler. En række af studierne er indsendt til publikation (H. Jensen og B. Norrild).

6. Glycoproteiner

I vore undersøgelser af glycoproteiners reaktion med lectiner er vi fascineret af en ny sensitiv analysemetode multipel photondetektion, og af et cirkulerende plasma-protein, orosomucoid eller AGP alpha-1 acid glycoprotein. Vi betragter AGP som endogen ligand til en familie receptor. Orosomucoid har været kendt i mere end 100 år, men funktionen er uklar. Vi er gået ud fra, at proteinets karakteristiske kulhydrater, glycoform-mønster og receptorer kunne pege på en biologisk betydning. Vi har beskrevet permanente patologiske ændringer af glycoformerne hos thyrotoxiske patienter og studerer nu modulering af receptorfunktionen af thyrotropin receptoren TSHR (T.C.Bøg-Hansen i samarbejde med Tina Zimmermann-Belsing (Rigshospitalet) og Ulla Feldt-Rasmussen (Rigshospitalet)). Med MPD undersøger vi differentiel display af proteiner i cellelinier m.m. (Alexander Edelman (Paris), Andrzej K. Drukier (Washington).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Elisabeth Bock har deltaget i bedømmelsen af 1 ph.d.-afhandling.

Bodil Norrild har deltaget i bedømmelsen af 5 ph.d.-afhandlinger.

Udvalg og fonde

Elisabeth Bock er medlem af bestyrelserne for Fonden Victoria og Henry Andesens Legat og fhv. Direktør Leo Nielsen og Hustru Karen Margrethe Nielsens Legat for Lægevidenskabelig Grundforskning.

Elisabeth Bock er derudover medlem af bestyrelsen for DAKO A/S, medlem af Erhvervsforskerudvalget nedsat af ATV, medlem af bestyrelsen for BRIC (Biotech Research and Innovation Center), formand for Koordineringsgruppen for KUs satsningsområde Bioteknologi indtil august måned og herefter menigt medlem, og medlem af Kræftens Bekæmpelses Læge- og Naturvidenskabelige Udvalg indtil udgangen af 2001.

Bodil Norrild er medlem af fakultetets Internationale Udvalg, bestyrelsesmedlem i Danmarks Grundforskningsfond, formand for Dansk Kræftforsknings Fond, medlem af Studienævnet for Humanbiologi, medlem af udvalget vedrørende Videnskabelig Uredelighed under Forskningsministeriet, censor ved Aarhus Universitet, deltagelse i HPV-guideline arbejdsgruppe.

Redaktionelle hverv

Elisabeth Bock er medredaktør af International Journal of Developmental Neuroscience samt Journal of Neuroscience Research.

Thorkild C. Bøg-Hansen er redaktør af serien Lectins, Biology, Biochemistry, Clinical Biochemistry, The Electronic Lectin Journal.

Kongresser og symposier

Afholdelse af kursus under Øresund Summer University 8. og 9. august i "Signal transduction mediated by neuronal cell adhesion molecules". Kurset blev afholdt i samarbejde mellem Katya Kolkova (hovedarrangør), Vladimir Berezin og Elisabeth Bock.

Ph.d.-kursus 2001-8-8 og 2001-8-8-X, Immunochemical Methods, Panum Instituttet, Thorkild C. Bøg-Hansen og Vagn Leick.

Ph.d.-kursus 2001-9-1 (to delkurser) og 2001-9-1/S (to delkurser), Academic communication – presentation of a seminar, Symbion, Thorkild C. Bøg-Hansen.

Ph.d.-kursus 2001-9-2 (fire delkurser) og 2001-9-2/S (fire delkurser), Academic writing in English for health science Ph.d.-students, elementary, Panum Institutet, Thorkild C. Bøg-Hansen.

Ph.d.-kursus 2001-9-3 (to delkurser) og 2001-9-3/S (to delkurser), Academic writing in English for health science Ph.d.-students, advanced, Panum Institutet, Thorkild C. Bøg-Hansen.

Ph.d.-kursus 2001-9-7 Commercialization of research results, samkørt med Kursus i Innovation og Iværksætning, Københavns Universitet, Thorkild C. Bøg-Hansen og Henrik Kruckow.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

Elisabeth Bock er med-koordinator af EU forskningsprogram: "Age-related changes in learning and memory: Neural cell adhesion molecules, associated carbohydrates and ligands". Endvidere er hun partner i Dansk Forskningscenter for Vækst og Regeneration samt i forskningsprogrammet: Samarbejde mellem sektorforskning, universiteter og erhverv (SUE) finansieret af Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd.

Patenter

Der er indgivet patentansøgninger vedrørende "NCAM binding compounds II" (Elisabeth Bock, Vladislav Soroka, Lars Chr. Rønn, Marianne Olsen, Vladimir Berezin, Flemming Poulsen og Arne Holm) og "Compounds capable of effecting differentiation, proliferation, regeneration, plasticity and survival of cells" (Elisabeth Bock, Vladislav Kiselyov, Galina Skladchikova og Vladimir Berezin).

Institutleder Folmer Elling

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	15,23	18,21	33,44
STIP	7,97	2,92	10,89
TAP	24,96	1,98	26,94
Total	*48,16*	*23,11*	*71,27*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2725	5698	8422
Anskaffelser	843	833	1677
Total	*3568*	*6531*	*10099*

Stab

Laboratoriet for Molekylær Patologi

VIP Internt finansieret

Albrechtsen, Reidar; lektor.
Bastholm, Lone; laboratorieleder.
Elling, Folmer; lektor
Faarup, Poul; lektor.
Grauslund, Morten; forskningsadj.
Keller, Pernille; forskningsass.
Krarup, Karen Marianne; forskningsass.
Kristjansen, Paul Ejnar Gremaud; lektor.
Spang-Thomsen, Mogens; gæsteprofessor.
Wewer, Ulla Margrethe; professor.

VIP Eksternt finansieret

Johnsen, Lise; forskningsass.
Kronqvist, Paulina Elisabeth; lektor.
Loechel, Steven Charles; adjunkt.
Lund, Eva Charlotte Løbner; forskningsadj.
Moghadas Zadeh, Seyed Behzad; adjunct.
Nielsen, Nanna Maria Junker; forskningsass.
Sundberg, Anna Christina; adjunkt.
Thodeti, Charles Kumar; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Bordoy, Randi Karina; ph.d.-studerende.
Fröhlich, Lise Camilla; ph.d.-studerende.
Gyrd-Hansen, Mads; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Hansen, Lasse Riis; ph.d.-studerende.
Kragh, Michael; ph.d.-studerende.

KLIN Internt finansieret
Andersen, Claus Bøgelund; klinisk lektor.
Mogensen, Anne Mellon; klinisk lektor.
Ralfkiær, Elisabeth Methner; klinisk lektor.
Rank, Fritz Erwin; klinisk lektor.

Neuropatologisk Laboratorium

VIP Internt finansieret
Alsbo, Carsten Westerlund; forskningsass.
Diemer, Nils Henrik; professor.
Hildebrandt-Eriksen, Elisabeth S.; forskningsass.
Johansen, Flemming Fryd; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bruhn, Torben; forskningslektor.
Christensen, Thomas; forskningslektor.
Müller, Georg; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Kolko, Miriam; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Wrang, Maria Louise; ph.d.-studerende.

Proteinlaboratoriet

VIP Internt finansieret
Berezin, Volodymyr; lektor.
Birk, Jesper Bratz; forskningsass.
Bock, Elisabeth; professor.
Bøg-Hansen, Thorkild Christian; lektor.
Kaznelson, Dorte Wissing; adjunkt.
Norrild, Bodil; lektor.
Pedersen, Nina; adjunkt.
Skladtchikova, Galina; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret
Breusch, Larissa; forskningsass.
Dmytriyev, Anatoliy; forskningsass.
Glahder, Jacob-Andreas Harald; forskningsass.
Jensen, Helle Lone; forskningsadj.
Karasyk, Dmytro; forskningsass.
Kiryushko, Dar'Ya; forskningsass.
Kisselev, Valdislav; forskningsstip.
Kolkova, Kateryna; videnskabelig medarb.
Kristiansen, Lars Villiam; videnskabelig medarb.
Kulahin, Mykola; forskningsass.
Novitskaia, Vera; forskningsass.
Risell, Michael; forskningsass.
Rudenko, Olga; forskningsass.
Soroka, Vladyslav; forskningsstip.
Tkach, Vadym; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Prydsø, Martin; ph.d.-studerende.
Ralets, Igor; ph.d.-studerende.
Rosenstierne, Maiken Worsøe; ph.d.-studerende.
Vinther, Jeppe; ph.d.-studerende.
Walmod, Peter Schledermann; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Institut for Molekylær Patologi
Krarup, Karen Marianne: Cell Cycle Regulating Factors of Small Cell Lung Cancer.
Langer, Seppo Wang: Dexrazoxane in accidental extravasation of anthracyclines. Experimental studies and clinical application.
Lund, Eva Charlotte Løbner: Blood vessels in human tumor xenografts. Angiogenesis, adaptation to therapy and the role of the microenvironment.
Olsson, Helle: Identification and Characterization of Genes Involved in Estrogen Induced Growht Inhibition of Human Breast Cancer.
Sørensen, Claus Storgaard: Cellecyklus regulering af DNA replikering i mammale celler.

Neuropatologisk Laboratorium
Alsbo, Carsten Westerlund: Regulation of AMPA receptor subunit mRNA expression following two paradigms of global ischemia in the rat brain.

Fondsbevillinger

Institut for Molekylær Patologi

Birgitte og Jørgen Ryg's Legat
– Regulation, detektion og terapeutisk modifikation af angiogenese i solide tumorer (Paul E. G. Kristjansen) kr. 67.000.

Dansk Kræftforsknings Fond
– Angiogenese i tumorer (Eva Løbner Lund) kr. 100.000.

EU
– CancerRiskBiomarkers (Lisbeth E. Knudsen) kr. 141.000.

Fakultetsfonden
– Effekt af antiangiogen behandling på blodkar i tumorer – implikationer for kombinationsbehandling (Eva Løbner Lund) kr. 86.000.

Kræftens Bekæmpelse
– ADAM 12 protease i cancer: IGFBP-3 (insulin-like growth factor binding protein-3) som substrat (Steven Frosty Loechel) kr. 168.100.
– Behandlingsinduceret modulation af angiogenese og vaskulær morfologi i solide tumorer (Paul E.G. Kristjansen) kr. 315.200.
– Cellulære og molekylære reaktioner på DNA skade i mammale celler (Lone Nørgård Petersen) kr. 12.000.
– Laminin-bindende proteiners betydning for cancer celle adhesion og invasion (Steven Frosty Loechel) kr. 121.800.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris
– Experimental genetics in Studies of Human disease (Ulla Margrethe Wewer) kr. 195.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– A novel aspect of adipogenesis: ADAM 12 is a proadipogenic factor (Ulla Margrethe Wewer) kr. 750.000.

– Regulation, detektion og terapeutisk modifikation af angiogenese i solide tumorer (Paul E.G. Kristjansen) kr. 900.000.

Neuropatologisk Laboratorium

Diverse Fonde
– Undersøgelser af sammenhængen mellem mitokrondriefunktion, iltradikaldannelse og celledød ved eksperimentel fokal cerebral iskæmi (Thomas Christensen) kr. 125.000.

Familien Hede Nielsens Fond
– Farmakologisk Hypotermi som behandling ved eksperimentel apopleksi og dissimineret sklerose (Flemming Fryd Johansen) kr. 50.000.
– Sammenhæng mellem mitokondriefunktion, iltradikaler og celledød (Thomas Christensen) kr. 82.400.

Novo Nordisk Fonden
– Undersøgelser af sammenhængen mellem mitokrondriefunktion, iltradikaldannelse og celledød ved eksperimentel fokal cerebral iskæmi (Thomas Christensen) kr. 60.000.

Plasmidfonden
– Differrentially expressed mRNA in ischemia tolerant rat brain (Maria Louise Wrang) kr. 66.800.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– A Strategic Drug Research Center (Niels Henrik Diemer) kr. 912.000.
– Undersøgelser af sammenhængen mellem mitokrondriefunktion, iltradikaldannelse og celledød ved eksperimentel fokal cerebral iskæmi (Thomas Christensen) kr. 633.600.

Vera og Carl Johan Michaelsens Legat
– Undersøgelser af sammenhænge mellem iltradikal dannelse og mitokondriefunktion ved fokal cerebral is (Thomas Christensen) kr. 3.300.

Proteinlaboratoriet

Arvid Nilssons Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 100.000.

C.C. Klestrup og hustru Henriette
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 20.000.

Carlsbergfondet
– Konning og karakterisering af humane proteiner tilhørende CPEB (Bodil Norrild) kr. 115.000.

Dagmar Marshalls Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Direktør Ib Henriksens Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 100.000.

Direktør Jacob Madsen og Hustru Olga Madsens Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 15.000.

Direktør Leo Nielsen & Karen M. Nielsens Legat
– Undersøgelse af monicistronisk expression... (Jacob-Andreas Harald Glahder) kr. 20.000.

Diverse Private Tilskud
– Herpes simplex virus: til drift eller løn (Helle Jensen) kr. 259.300.

EU
– Development of ultrasensitive methods for proteome (Thorkild C. Bøg-Hansen) kr. 1.488.200.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 30.000.

Enkam ApS
– Identifikation and characterization of synthetic neuritogenic ligands 0 Neural Cell Adhesion Molecul (Vladislav Soroka) kr. 418.100.

Erland Richard Frederiksen og hustru
– Karakterisering og modulation af NCAM's tumor suppressoraktivitet (Elisabeth Bock) kr. 20.000.

Eva og Henry Frænkels Mindefond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 75.000.
– Identifikation af apoptose specifikke HSP70 interaktionspartnere ved hjælp af et nyt to-hybrid syste (Dorte Wissing Kaznelson) kr. 150.000.

Fabrikant Einar Willumsens Mindelagat
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 100.000.

Fonden af 17.12.1981
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Fonden til Lægevidenskabens Fremme
– Determination of the Three-Dimenisonal Structure of the FGF-rec… (Vladislav Kiselyov) kr. 10.000.
– Kloning og karakterisering af humane proteiner tilhørende CPEB (Bodil Norrild) kr. 20.000.

– NCAM-Induced Differentiation and Signal transduction (Kateryna Kolkova) kr. 10.000.
– Role of oncogenic transcription factors in the regulation of cell.. (Vladimir Berezin) kr. 15.000.

Forskningsstyrelsen
– Characterization of molecular mechanisms involved in NCAM-induces signal transduction and neuronal d….. (Kateryna Kolkova) kr. 282.000.
– Identifikation and characterization of synthetic neuritogenic ligands 0 Neural Cell Adhesion Molecul (Vladislav Soroka) kr. 917.800.

Fru Astrid Thaysens Legat
– Transkriptionsfaktor-onkogeners rolle i regulationen af cellemotili (Vladimir Berezin) kr. 35.000.

Kong Christian den IX og Dronning Louises Jubilæum
– Karakterisering og modulation af NCAM's tumor suppressoraktivitet (Elisabeth Bock) kr. 40.000.

Kræftens Bekæmpelse
– Identifikation og karakterisering af syntetiske ligander for det neutrale celleadhæsionsmolekyle NCA (Vladislav Soroka) kr. 231.700.
– NCAM-afhængig differentiering og signaltransduktion (Kateryna Kolkova) kr. 876.000.
– Signaltransduktionsveje involveret i regulation af motilitet af tumorceller (Vladimir Berezin) kr. 1.100.

Københavns Universitets Almene Fond
-–10 balteres deltagelse i ph.d.-kursus i analyseteknikker (Thorkild C. Bøg-Hansen) kr. 1.400.

Købmand Sven Hansen og Hustru Ina Hansens Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 25.000.

M.L. Jørgensen og Gunnar Hansens Fond
– Karakterisering og modulering af NCAM's tumorhæmmende aktivitet (Elisabeth Bock) kr. 481.700.

Meta og Håkon Baggers Fond
– Karakterisering og modulation af NCAM's tumor suppressoraktivitet (Elisabeth Bock) kr. 20.000.

Mimi og Victor Larsens Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 10.000.

Novo Nordisk Fonden
– The effekt of Hsp70 on p21-Induced apoptosis in HPV infected cells (Dorte Wissing Kaznelson) kr. 50.000.
– Karakterisering af indflydelsen af 3'UTR på den posttranskriptionelle regulering af HPV 16 oncoproteiner (Bodil Norrild) kr. 310.000.

Oda og Hans Svenningsens Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Olga og Esper Boels Fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Sophus Jacobsen og hustru Astrid Jacobsens fond
– Analyse af Human Papillomavirus type 16's betydning for udvikling af livmoderhalskræft (Bodil Norrild) kr. 50.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Det neutrale celleadhæsionsmolekyles (NCAM) rolle i regulationen af cellemobilitet (Vladimir Berezin) kr. 600.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Induktion af neuroprotektion og synaptisk plasticitet ved hjælp af NCAM-mimetika (Elisabeth Bock) kr. 750.000.

Undervisningsministeriet
– Lov nr. 271 om efteruddannelse (Thorkild C. Bøg-Hansen) kr. 539.800.

Publikationer

Institut for Molekylær Patologi

Barkholt A., Visfeldt J.: Aldersfordelingen af hospitalsobducerede 1977-1996. Der obduceres nu forholdsvis flere unge siden indførelsen af den nye ligsynslov af 1990. Ugeskrift for Læger 163, s. 6899-6903, 2001.

Bøg Y.S., Andresen L.O., Bastholm L., Elling F., Angen Ø., Heegaard P.M.H.: The transferrin receptor of Actinobacillus pleuropneumoniae: quantitation of expression and structural characterization using a peptide-specific monoclonal antibody. Veterinary Microbiology 81, s. 51-64, 2001.

Cortes D., Thorup J.M., Visfeldt J.: Cryptorchisme: Aspects of fertility and neoplasms. Horm. Res. 55, s. 21-27, 2001.

Cortes D., Visfeldt J., Thorup J.M.: Erythropoietin may reduce the risk and germ celle loss in boys with chryptorchisme. Horm.Res. 55, s. 41-45, 2001.

Durkin M.E., Nielsen F.C., Loechel F., Albrechtsen R., Wewer U.: Regulation of laminin b2 chain gene in human cancer cell lines. Eur J Biochem 268, s. 3797-3806, 2001.

Foghsgaard L., Wissing D., Mauch D., Lademann U., Bastholm L., Boes M., Elling F., Leist M., Jäättelä M.: Cathepsin B Acts as a Dominant Execution Protease in Tumor Cell Apoptosis Induced by Tumor Necrosis Factor. The Journal of Cell Biology Vol. 153, no. 5, s. 999-1009, 2001.

Iba K., Durkin M.E., Johnsen L.L., Hunziker E., Damgaard-Pedersen K., Zhang H., Engwall E., Albrechtsen R., Wewer U.: Mice with a targeted deletion of the tetranectin gene exhibit a spinal deformity. Molecular and Cellular Biology 21, s. 7817-7825, 2001.

Kragh M., Quistorff B., Kristjansen P.E.G.: Quantitative estimates of induced angiogenesis in the nude mouse by laser doppler flowmetry (LDF) and near infraread spectroscopy (NIRS). European J. Cancer 7, s. 924-929, 2001.

Kragh M., Quistorff B., Lund E.L., Kristjansen P.E.G.:

Quantitative estimates of vascularity in solid tumors by noninvasive near infrared spectroscopy (NIRS). Neoplasia 3, 4, s. 324-330, 2001.

Kristjansen P.E.G.: Tissue-isolated tumors in mice – Ex vivo perfusion of human tumor xenografts. i: BA Teicher (ed) Tumor models in Cancer Research s. kap. 14, Humana Press, Inc., Totova, NJ 2001.

Kristjansen P.E.G.: Kræft – Hvad er det? 144 s. Nyt Nordisk Forlag, København 2001.

Loechel F., Wewer U.: Activation of ADAM 12 protease by copper. FEBS Lett 506, s. 65-68, 2001.

Lund E.L., Bastholm L., Kristjansen P.E.G.: Therapeutic Synergy of TNP-470 and Ionizing Radiation: Effects on Tumor Growth, Vessel Morphology, and Angiogenesis in Human Glioblastoma Multiforme Xenografts. Clinical Cancer Research 6, s. 971-978, 2001.

Nylandsted J., Rohde M., Brand K., Bastholm L., Elling F., Jäättelä M.: Selective depletion of heat chock protein 70 (Hsp70) activates a tumor-specific death program that is independent of caspases and bypasses Bcl-2. PNAS Vol. 97, no. 14, s. 7871-7876, 2001.

Pedersen M.W.B., Holm S., Lund E.L., Højgaard L., Kristjansen P.E.G.: Co-regulation of glucose uptake and vascular endothelial growth factor (VEGF) in towo small cell lung cancer sublines *in vivo* and *in vitro*. Neoplasia 3 1, s. 80-87, 2001.

Porse B.T., Pedersen T.A., Xu X., Lindberg B., Wewer U., Friis Hansen J.L., Nerlov C.: E2f expression by C/EPP alpha is required for adipogenesis and granulopoieses *in vivo*. Cell 107, s. 247-258, 2001.

Xu X., Gilpin B.J., Iba K., maier a., Engvall E., Albrechtsen R., Wewer U.: Tetranectin in slow intra-and extrafusal chicken muscle fibers. J Muscle Research and Cell Motility 22, s. 121-132, 2001.

Neuropatologisk Laboratorium

Alsbo C., Kristiansen U., Møller F., Hansen S.L., Johansen F.F.: GABA A receptor subunit interactions important for benzodiazepine and zinc modulation: A patch-clamp and single cell RT-PCR study. European Journal of Neuroscience 13(9), s. 1673-82, 2001.

Alsbo C., Wrang M.L., Jensen F.M., Diemer N.H.: Is the AMPA receptor subunit GluR2 mRNA an early indicator of cell fate after ischemia? A quantitative single cell RT-PCR study. Brain Research 894, s. 101-108, 2001.

Dahl C., Diemer N.H.: Changes in mRNA ryanodine receptors after transient cerebral ischemia and tolerance induction. Neuroscience Research Communication 28, 3, s. 201-210, 2001.

Gregersen R., Christensen T., Lehrmann E., Diemer N.H., Finsen B.: Focal cerebral ischemia induces increased myelin basic protein and growth-associated protein-43 gene transcription in peri-infarct areas in the rat brain. Experimental Brain Research 138, s. 384-392, 2001.

Karle J., Woldbye D.P.D., Diemer N.H.: GABA A receptor antisense epilepsy: Histological changes following infusion of antisense oligodeoxynucleotide to GABA A receptor gamma2 subunit into rat hippocampus. Neurological Research 23, s. 39-46, 2001.

Nielsen M., Diemer N.H.: The comet assay on hippocampal CA1 neurons, before and after global cerebral ischemia in rats shows no indication of apoptosis. Neuroscience Research Communication 28,1, s. 41-47, 2001.

Søberg Petersen J., Andersen D., Muntzel M.S., Diemer N.H., Holstein-Rathlou N.H.: Intracerebroventricular metformin attenuates salt-induced hypertension in spontaneously hypertensive rats. American Journal of Hypertension 14, s. 1116-22, 2001.

Wrang M.L., Jensen F.M., Alsbo C., Diemer N.H.: Changes in gene ekspression following induction of ischemic tolerance in rat brain: Detection and verification. Journal of Neuroscience Research 65, s. 54-58, 2001.

Proteinlaboratoriet

Ambartsumian N., Klingelhofer J., Grigorian M., Christensen C., Kriajevska M., Tulchinsky E., Georgiev G., Berezin V., Bock E., Rygaard J., Renhai C., Yihai C., Lukanidin E.: The metastasis-associated Mts1 (S100A4) protein could act as an angiogenic factor. Oncogene 20, s. 4685-4695, 2001.

Axelsen N.H., Bjerrum O.J., Bock E., Harboe N.M., Hørder M., Løwenstein H., Nexø E., Nørgaard-Pedersen B., Rehfeld J.F.: Carl-Bertil Laurell. 6608 s. Ugeskrift for Læger. 2001.

Hersleb M., Knudsen U., Ørntoft T., Bichel P., Norrild B., Knudsen A., Mogensen O.: Telomerase activity, MIB-1, PCNA, HPV 16 and p53 as diagnostic markers for cervical intraepithelial neoplasia. APMIS 109, s. 607-617, 2001.

Jessen U., Novitskaia V., Pedersen N., Serup P., Berezin V., Bock E.: The transcription factors CREB and c-Fos play key roles in NCAM-mediated neuritogenesis in PC12-E2 cells. J Neurochem. 79, s. 1149-1160, 2001.

Leick V., Bøg-Hansen T.C., Juhl H.A.: Insulin/FGF-binding ciliary membrane glycoprotein from Tetrahymena. J.Membrane Biol. 181, s. 47-53, 2001.

Leick V., Bøg-Hansen T.C., Juhl H.A.: Insulin/FGF-binding ciliary membrane glycoprotein from Tetrahymena. J.Membrane Biol. 181, s. 47-53, 2001.

Lepekhin E., Elisasson C., Berthold C.H., Berezin V., Bock E., Pekny M.: Intermediate filaments regulate astrocyte motility. J Neurochem 79, s. 617-625, 2001.

Lepekhin E., Walmod P.S., Berezin A., Berezin V., Bock E.: Evaluation of cell morphology. i: Methods in Molecular Biology: Cytoskeleton methods and protocols s. 85-100, Humana Press, 2001.

Mikkelsen S., Novitskaia V., Kriajevska M., Berezin V., Bock E., Norrild B., Lukanidin E.: S100A12 protein is a strong inducer of neurite outgrowth from primary hippocampal neurons. J Neurochem 79, s. 767-776, 2001.

Walmod P.S., Hartmann-Petersen R., Berezin A., Prag S., Kiselyov V., Berezin V., Bock E.: Evaluation of individual-cell motility. i: Methods in Molecular Biology: Cytoskeleton methods and protocols s. 59-83, Humana Press, 2001.

Øjenpatologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.med. Jan Ulrik Prause.

Adresse
Frederik den V's Vej 11. 1
2100 København Ø
Telefon 35 32 60 70
Fax 35 32 60 80
www.eyepath.ku.dk
eyepath@eyepath.ku.dk

Institutlederens årsberetning

I 1998 flyttede instituttet til nye lokaler i Teilum-bygningen. Instituttet er veletableret i de nye omgivelser. Instituttets historie er beskrevet på hjemmesiden og i S. Ry Andersens bog: "Med lup og pen", Scriptor, København, 1988.

Personaleforhold
Seniorforsker, Irakisk øjenlæge G.A. Alyahya har været ansat på fonds- og socialmidler hele året. Professor emeritus dr.med. O.A. Jensen og overlæge E. Scherfig har begge virket som seniorforskere efter pensionering.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsaktiviteter omfatter okulær onkologi og immunologi, eksperimentel patologi og histopatologisk specialmetodik. Som eksempler skal anføres:

1. Okulær onkologi
1.1. Instituttet er center for histopatologiske undersøgelser af øjne og væv fra øjne og øjenomgivelser fra hele landet. Instituttet fører to landsdækkende databaser. Den ene indeholder histologiske og kliniske data over alle danske, maligne uveamelanomer (pigmenterede kræftsvulster i øjets regnbue- og årehinde). Den anden indeholder tilsvarende data for orbitale tumorer.

1.2. Tumorer undersøges histopatologisk og elektronmikroskopisk. Med monospecifikke antistoffer undersøges indholdet af vævskarakteristiske proteiner herunder reguleringsmekanismer for induceret apoptose.

1.3. En dyreeksperimentel model for maligne uveamelanomer er udviklet. Væv fra humane tumorer dyrkes på ryggen af nøgne mus.

1.4. Spongiøs skleropati er en speciel ændring i øjets senehinde, som kan ses ud for maligne melanomer i årehinden. Forekomsten af denne forandring og mulig sammenhæng med svulstens evne til at udsende enzymer og derved sprede sig undersøges.

2. Transplantation af retinalt pigmentepithel
En væsentlig blindhedsårsag i den industrialiserede verden er aldersrelateret makuladegeneration. Ødelæggelse af nethindens pigmentepithel er central i sygdommen. Forskningen søger at skabe et velfungerende pigmentepithel.

2.1. I samarbejde med Rigshospitalets Øjenafdeling er der udviklet teknikker til transplantation af dyrkede pigmentepithelceller til det subretinale rum på grise. Forudsætningerne for vellykket transplantation, vækst af transplanterede celler og disses karakteristika studeres. Studierne dannede baggrund for ph.d.-forløb for J.F. Kiilgaard og A. Wiencke.

2.2. Sammen med Fysiologisk Institut (M. la Cour og T. Zeuthen) studeres de dyrkede cellers transportfysiologi. Dette studie danner baggrund for ph.d.-forløb for S. Haamann.

2.3. Sammen med Anatomisk Institut (C. Røpke, A. Jørgensen, C. Kæstel og M. Holst Nissen) studeres de dyrkede cellers resistens overfor apoptotiske belastninger og deres basale immunologiske reaktionsmønstre. Dette danner baggrund for ph.d.-studium for C. Kæstel.

3. HPV virus og conjunctivale tumorer
Conjunctivale neoplasmer undersøges og klassificeres histopatologisk. Tilstedeværelsen af HPV virus bedømmes og types med PCR-teknikker i samarbejde med C. Buchwald, afd. F, Rigshospitalet og H. Lindeberg, Tandlægehøjskolen, Århus. Studierne danner baggrund for ph.d.-studium for N. Sjø.

Klinisk Virksomhed
Instituttet har patologisk diagnostisk service for øjenlæger, øjenafdelinger og andre hospitalsafdelinger i Danmark og yder konsultativ service for kollegaer i Norden.

Faglige og administrative hverv
S. Heegaard var officiel opponent ved ph.d.-afhandling: "Immunology of the eye with special reference to anti- and pro-inflammatory actions of retinal pigment epithelial cells", Jørgensen A., København 2001.

J. U. Prause er vicepræsident i European Association for Vision and Eye Research, chairman for Ophthalmic Oncology Group under EORTC og har sæde i Acta Ophthalmologicas bestyrelse og editorial board. Derudover var Prause officiel opponent ved ph.d.-afhandling: "Identification of pathogenetic mechanisms in keratitis with special reference to *Pseudomonas aeruginosa",* Lomholt J.A., Århus 2001.

Institutleder Jan Ulrik Prause

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	2,00	1,00	3,00
TAP	3,00		3,00
Total	*5,00*	*1,00*	*6,00*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	119	568	687
Anskaffelser	34	449	484
Total	*153*	*1018*	*1171*

Stab

VIP Internt finansieret
Heegaard, Steffen; lektor.
Prause, Jan Ulrik; professor.

VIP Eksternt finansieret
Alyahya, Ghassan Ayish Jabur; forskningsass.
Sjö, Nicolai Christian; forskningsass.

Fondsbevillinger

Alice og Jørgen A. Rasmussens Mindelegat
– Forekomst af human papillomavirus i øjenregionens tumorer (N. Sjö) kr. 15.000.

Civilingeniør Lars Andersens Legat
– RPE forskning (J.F. Killgard) kr. 30.000.

Dansk Blindesamfund og Øjenfonden
– RPE-projekt (Erik Scherfig) kr. 379.500.

Dagmar Marshalls Fond
– Huppigheden af pseudoexfoliationi Danmark (G. Alyahya) kr. 25.000.

Dandy Fonden
– A. Wiencke kr. 50.000.

Dansk Blindesamfund
– Transplantation af pigmentepitelceller og basalmembranmateriale (E. Scherfig, J.U. Prause, RPE-gruppen) kr. 218.646.

Den Franske Ambassade
– Forekomst af human papillomavirus i øjenregionens tumorer (N. Sjö) En flybillet.

Else og Svend Madsens Legat
– Til kongresdeltagelse (J.U. Prause) kr. 25.000.

I. & E. Jensens Mindefond
– Billedanalyse og billeddatabase (J.U. Prause) kr. 150.000.

Jeppe Juhl og hustru Ovita Juhls Mindelegat
– Human papillomavirus i øjenregionens tumorer J.U. Prause og N. Sjö) kr. 75.000.

John og Birthe Meyer Foundation
– Etablering af nye behandlinger for aldersrelateret macula degeneration (M. la Cour, J.U. Prause, E. Scherfig, RPE-gruppen) kr. 2.036.000.

Lars Andersens Legat
– RPE forskning (J.F. Kiilgaard) kr. 30.000.

Landsforeningen Værn om Synet
– RPE-projekt (Jens Folke Kiilgaard) kr. 216.500.

Madsens Legat
– Studier af maligne uveamelanomers evne til invasiv vækst og spredning (Jan U. Prause) kr. 567.400.

Michaelsen Fonden
– Forekomst af human papillomavirus i øjenregionens tumorer (N. Sjö) kr. 375.000.

Synoptikfonden
– Karaterisering af ikke vaskulære nervus opticus læsioner (Steffen Heegaard) kr. 40.300.
– Spongiøse forandringer i sclera (Ghassan A. Alyahya) kr. 102.800.
– Forekomst af human papillomavirus i øjenregionens tumorer (N. Sjö) kr. 60.000.
– Billedanalyse og billeddatabase (M.M. Pedersen, J. Smedegaard) kr. 40.000.
– Øjenpatalogisk forskning (S. Heegaard) kr. 33.000.

Tigers Fond
– Studie af imunhistologisk og enzymatisk fordøjelse i spongiøse forandringer i sclera, som er forbundet med malignt melanom (Melanoma Associated spongiform cleropathy "MASS" (G. Alyahya) kr. 10.000.

Øjenfonden
– Etablering af nye behandlinger for aldersrelateret mukula degeneration (J.F. Fiilgaard) kr. 67.800.
– Kirurgi funktionen i RPE projektet (E. Scherfig, J.U. Prause, RPE-gruppen) kr. 160.860.

Publikationer

Bjerrum K.B.: Primary Sjögren's Syndrome and keratoconjunctivitis Sicca: Diagnostic methds, frequency and social disease aspects. 37 s. Munksgaard, Copenhagen, Denmark, 2000.

Brygge T., Heining J.H., Collins P., Ronborg S., Gehrchen P.M., Hilden J., Heegaard S., Poulsen L.K.: Reflexology and bronchial asthma. Respiratory Medicine 95, s. 173-179, 2001.

Fledelius H.C., Illum N., Jensen H., Prause J.U.: Interferon-alfa treatment of facial infantile haemangiomas. Acta Ophthalmologica Scandinavica 79, s. 370-373, 2001.

Heegaard S., Larsen J.N.B., Fledelius H.C., Prause J.U.: Neoplasia versus hyperplasia of the retinal pigment epithelium. Acta Ophthalmologica Scandinavica 79, s. 626-633, 2001.

Jørgensen A., Junker N., Kæstel C.G., Liang Y., Wiencke A.K., Cour M.l., Lui G.M., Ødum N., Nissen M.H., Röpke C.: Superantigen presentation by human retinal pigment epithelial cells to T cells is dependent on CD2-CD58 and CD18-CD54 molecule interactions. Experimental Eye Research 73, s. 723-733, 2001.

Kiilgaard J.F.: Kirurgisk behandling af aldersrelateret makuladegeneration (AMD)? Værn om Synet 1, s. 12-13, 2001.

Kæstel C.G., Madsen H.O., Prause J.U., Jørgensen A., Liang Y., Cour M.l., Lui G.M., Ødum N., Nissen M.H., Röpke C.: Lack of FasL expression in cultured human retinal pigment epithelial cells. Experimental and Clinical Immunogenetics 18, s. 34-41, 2001.

Oxholm P., Prause J.U., Schiødt M.: Sjögrens syndrom. i: Reumatologi s. 467-480, Johannes Friis, Peter Junker, Claus Manniche, Jørgen Petersen, Kristian Steengaa rd-Pedersen, FADL's Forlag A/S, Copenhagen, Denmark, 2001.

Pe'er J., Stefani F.H., Seregard S., Kivela T., Lommatzsch P., Prause J.U., Sobottka B., Damato B., Chowers I.: Cell

proliferation activity in posterior uveal melanoma after Ru-106 brachytherapy: an EORTC ocular oncology group study. British Journal of Ophthalmology 85, s. 1208-1212, 2001.
Prause J.U.: Cancer i øjenregionen, 1. Værn om Synet 1, s. 6-8, 2001.
Prause J.U.: Tørre øjne. Dit Syn 3, s. 18-21, 2001.
Prause J.U.: Cancer i øjenregionen, 2. Værn om Synet 2, s. 16-18, 2001.
Prause J.U., Jensen P.K.: Cancer i øjenregionen, 3. Værn om Synet 3, s. 16-18, 2001.
Prause J.U., Heegaard S.: Cancer i øjenregionen, 4. Værn om Synet 4, s. 16-18, 2001.
Sharma R.K.: Expression of Bcl-2 during the development of rabbit retina. Current Eye Research 22; 3, s. 208-214, 2001.
Sharma R.K.: Bcl-2 expression during the development and degeneration of RCS rat retinae. Developmental Brain Research 132, s. 81-86, 2001.
Sjö N.C., Heegaard S., Prause J.U., Buchwald C.v., Lindeberg H.: Human papillomavirus in conjunctival papilloma. British Journal of Ophthalmology 85, s. 785-787, 2001.
Wiencke A.K.: Transplantation of retinal pigment epithelial cells – a possible future treatment for age-related macular degeneration. 152 s. Eget forlag 2001.
Wiencke A.K.: Transplantation of retinal pigment epithelial cells – a possible future treatment for age-related macular degeneration. The Baltic eye – newsletter for ophthalmologists oct., s. 13-14, 2001.
Yazdanfard Y., Heegard S., Fledelius H.C., Prause J.U.: Foreign body orbital cyst. Acta Ophthalmologica Scandinavica 79, s. 97-99, 2001.

Institut for Folkesundheds-videnskab

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Allan Krasnik.

Institutbestyrelsen består af: VIP-repræsentanter: Niels Keiding, Lars Iversen (1.1 – 31.7), Peter Rossel, Birgit Petersson, Steffen Loft (1.8 – 31.12)(suppleant for Lars Iversen), Elsebeth Lynge (1. suppleant for Niels Keiding), Peter Dalgaard (2. suppleant for Niels Keiding), Erik Lykke Mortensen (1. suppleant for Peter Rossel) og Ib Bygbjerg (suppleant for Birgit Petersson).

TAP-repræsentanter: Kathe Jensen, Birgit Pallesen, Minna Jørgensen (1. suppelant for Kathe Jensen), Bente R. Holm (1. suppleant for Birgit Pallesen) (1.1. – 31.3), Ann Charlotte Brydholm (2. suppleant for Birgit Pallesen), Pia Keller (3. suppleant for Birgit Pallesen), Marianne H. Christensen (4. suppleant for Birgit Pallesen) og Victoria Atkins (har orlov).

Studenterrepræsentanter: Katrine Albertsen, Laust Hvas Mortensen og Henriette Haase (suppleant).

Adresse
Panum Instituttet, bygn. 42
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 79 00
Fax 35 32 76 29
www.pubhealth.ku.dk/index-d.html

Institutlederens årsberetning

Instituttet blev oprettet i sin nuværende skikkelse den 1. januar 1997 med udgangspunkt i det tidligere Institut for Almen Medicin, Biostatistik, Medicinsk Videnskabsteori og Social Medicin. Baggrunden var ønsket om en styrkelse af fagområdet ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet med henblik på at etablere et institut svarende til en School of Public Health ved mange andre større universiteter. Som grundlag havde et fakultetsnedsat udvalg (Koordinationsudvalget) gennemført en bred analyse af forskningsaktiviteter inden for fagområdet, forskningsstrategier, uddannelsesaktiviteter og ressourcebehov.

Folkesundhedsvidenskabens opgave er at skabe et videnskabeligt fundament for arbejdet med at forbedre befolkningens sundhed. Forskningen omfatter befolkningens sundhedsstatus, tiltag, der skal forbedre befolkningens sundhed og samfundets indsats til reduktion af sygelighed og dødelighed. Forskningen er tværvidenskabelig og udføres af forskere med baggrund i sundhedsvidenskab, naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora. Instituttet rummer de fleste fag, der bidrager til folkesundhedsvidenskaben. Flere af afdelingernes forskning og rådgivning har også relation til andre dele af sundhedsvidenskaben.

Instituttets medarbejdere varetager undervisning på de prægraduate læge-, tandlæge- og humanbiologiuddannelser samt på den nyoprettede uddannelse i folkesundhedsvidenskab. Instituttet afholder en række forskerkurser som led i ph.d.-uddannelsen, deltager i forskerskolen i international sundhed og har hovedansvaret for undervisningen på Master of Public Health og Master of International Health uddannelserne. Der er ved instituttet igangsat et udviklingsarbejde med henblik på etablering af en forskerskole i folkesundhedsvidenskab og et center for international sundhedsforskning og udvikling – begge dele i samarbejde med andre universitetsinstitutter og eksterne institutioner.

Seneste historiske udvikling
Instituttet rummede ved sin etablering tre allerede eksisterende og fire nyoprettede afdelinger, der siden blev suppleret med yderligere tre afdelinger. Efter beslutning i Fakultetsrådet og Konsistorium blev Medicinsk-Historisk Museum i 1998 sammenlagt med instituttet, og en Afdeling for Medicinhistorie er oprettet.

Instituttet har et nært samarbejde med de mange andre institutioner i Hovedstadsområdet, der arbejder med dele af folkesundhedsvidenskaben, herunder andre universitetsinstitutter, sektorforskningsinstitutter og social- og sundhedsvæsenet. Der er med henblik på at fremme dette samarbejde oprettet et Forum for Folkesundhedsvidenskab, hvor man drøfter faglige emner af fælles interesse.

Personaleforhold
De mange nye initiativer på området medfører fortsat et betydeligt arbejdspres for instituttets medarbejdere. Det tager lang tid at gennemføre de nødvendige nye stillingsbesættelser og at udvide de fysiske rammer, men det er på trods af mange praktiske problemer lykkedes i løbet af de første år i det nye institut at opnå et stort og voksende tværfagligt miljø i overensstemmelse med fakultetets målsætninger om en oprustning af fagområdet.

I det følgende præsenteres årsrapporterne for de enkelte afdelinger og fagområder i instituttet.

Afdeling for Almen Medicin

Afdelingsleder: John Sahl Andersen.

Almen medicinsk forskning omfatter emner, der udspringer af arbejdet i almen praksis. Forskningsprojekterne kan inddeles i metodeforskning, konsultationsforskning, forskning i almindelige sygdomme i almen praksis, forebyggelsesforskning samt sundhedstjenesteforskning.

Forskningsvirksomhed

1. Almenmedicinsk metodeforskning
Validering af screeningsredskabet AUDIT i en interventionspopulation (Anders Beich).

Metode til analyse af binære data indsamlet ved clustersampling (John Sahl Andersen).

Positive sundhedsfaktorer – en bedre balance mellem risikotænkning og ressourcetænkning (Hanne Hollnagel, Kirsti Malterud)

Undersøgelse af befolkningens forståelse af sundhedsfaglige udftryk (Hanne Thorsen).

Informationssamfundets patientkultur (Sybille Bojlen).

2. Konsultationsforskning
Litteraturstudie af krisebehandling i almen praksis (Jens Tørning).

Angstens sprog i konsultationer (Jan-Helge Larsen).

Forståelse mellem patient og læge i konsultationen (Jan-Helge Larsen, Ole Risør, Bo Jacobsen, Bente Arnika Skydsgaard, Annemarie Dencker, Inge Pallesen).

Gensidig forståelse i læge-patient samtalen i almen praksis (Arne Hantho).

Evaluering af kursus i telefonkonsultationen i lægevagten (Jan-Helge Larsen, Ole Risør).

En undersøgelse af spiraloplægning foretaget i almen praksis (Jytte Rothmann Johansen).

De raske syge (Merete Jørgensen).

Hvad ønsker patienten skal finde sted ved konsultationen (Hanne Thorsen, Hanne Hollnagel, Klaus Witt, Kirsti Malterud).

3. Sygdomme i almen praksis

Validitet af diagnostiske test ved halsbetændelse (Klaus Witt).

Lænderygbesvær i almen praksis (Hanne Thorsen).

Overgangsalderen-set fra kvindens perspektiv (Lotte Hvas).

Symptomer som kundskabskilde (Kirsti Malterud).

Kørehabilitet efter sygdom og blandt ældre (Mikkel Vass).

Diagnosticering af sukkersyge i almen praksis.Registerundersøgelse (Steen Neldam).

Det kardiovaskulære metaboliske syndrom. Registerundersøgelse (Steen Neldam).

COPD-exacerbationer. Patienters beskrivelser. Kvalitativt internationalt studie. Deltager i styregruppe (Marianne Stubbe Østergaard).

Rhinitis, sammenlignende nordisk studie vedr. forekomst, diagnose og behandling, medlem af styringsgruppe (Marianne Stubbe Østergaard).

Rhinitis, steroid-behandling. En såvel RCT og kvalitativ undersøgelse (Marianne Stubbe Østergaard, Michala Smith).

Praktiserende lægers behandling af type 2-diabetes betydningen af intervention (Lars Hansen, Niels Olivarius, John Sahl Andersen).

4. Forebyggelsesforskning

Rygeafvænning i almen praksis (Charlotte Tulinius, Annemarie Denckert, John Sahl Andersen).

Forebyggende hjemmebesøg til ældre mennesker (Mikkel Vass).

Sammenhænge mellem osteoporose/knogleskørhed, knoglebrud og levekår/-livsstil i en population af 60-årige kvinder og mænd (Susanne Reventlow).

Konsekvenser af et falsk positivt mammografisvar (John Brodersen).

5. Sundhedstjenesteforskning

Effekten af konsulentbesøg hos praktiserende læger (Klaus Witt).

Faktorer af betydning for den praktiserende læges henvisninger (Klaus Witt).

Udvalgte indvandrergruppers kontaktmønstre til almen praksis i Københavns kommune (Lise Dyhr, John Sahl Andersen).

Hvordan kan den praktiserende læge møde informationssamfundets patientkultur (Sybille Bojlén).

Undersøgelse af personlig udvikling og udbrændthed blandt praktiserende læger (Helle Kjær Kristensen).

Satningsområder

Forskningen vil i de kommende år have samme hovedoverskrifter. Afdelingen vil lægge en betydelig indsats inden for forebyggelsesforskning. Udvikling af metoder til brug i den særlige almen praksis-sammenhæng vil have en fremtrædende plads. Afdelingen vil arbejde for opbyggelse af decentrale forskningsmiljøer og bedre forskerkarrieremuligheder inden for almen medicin.

Klinisk virksomhed

I 2001 fortsatte arbejdet med at etablere Almen Praksis ved Universitetet (APU). APU skal bringe klinisk almen medicin ind på universitetet og give bedre muligheder for at kombinere undervisning og forskning med klinisk arbejde for ansatte ved Afdeling for Almen Medicin.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

John Sahl Andersen: Medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandling ved Århus Universitet. Formand for bedømmelsesudvalg vedrørende 3 studielektor/adjunktstillinger i almen medicin ved Københavns Universitet. Medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende 2 eksterne lektorater i International Sundhed, Københavns Universitet. Medlem af det landsdækkende censorkorps i almen medicin ved universiteterne

Jens Tørning: Medl. af bedømmelseudvalget til almen medicinske blokstillinger i København Amt.

Klaus Witt: Medl. af censorkorpset i almen medicin.

Udvalg og fonde

John Sahl Andersen: Medlem af Hovedstadens Sygehusfællesskabs Forskningsråd og deltager i bedømmelsesarbejdet ved ansøgninger til H:S forskningspulje. Medlem af Kvalitetsudviklingsudvalget for almen lægepraksis i Københavns Kommune. Medlem af arbejdsgruppe til etablering af Almen Praksis ved Universitetet. Medlem af baggrundsgruppen for Udviklingscenter for almen praksis i Københavns Kommune. Medlem af Dansk Selskab for Almen Medicins koordinationsudvalg for udarbejdelse af kliniske vejledninger. Medlem af kursusledelsen for 1-års kursus i forskningsmetodologi i Frederiksborg amt.

Sybille Bojlén: Medl. af Rådgivende Udvalg for Klinisk Enhed for Sygdomsforebyggelse, Bispebjerg Hospital.

John Brodersen: Formand for Screeningsgruppen under Dansk Selskab for Almen Medicin. Medlem af Dansk Selskab for Almen Medicins Risikogruppe.

Lotte Hvas: Formand for Risikogruppen under DSAM.

Jan-Helge Larsen: Formand for OSVAL-udvalget.

Susanne Reventlow: Medl. af forskningsudvalget ved Institut for Folkesundhedsvidenskab. Medl. af DSAM's forskningsudvalg og DSAM's referencegruppe om risiko og screening. Medl. af arbejdsgruppe i Vestsjællands amt vedr. kvalitetssikringsprojekt om osteoporosediagnostik, -forebyggelse og behandling. Medlem af Forskningsfondens faglige råd samt forskningsfondens forretningsudvalg. Europæisk gruppe "Anthropology at home". Dansk Selskab for Social- og Administrativ Medicin. Antropologiforeningen.

Jens Aage Stauning: Medl. bestyrelsen PLU-fonden.

Hanne Thorsen: Medl. af udvalg under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet vedr. Kandidatuddannelse for faggrupper med mellemlange videregående sundhedsuddan-

nelser. Medl. af European Group for the Assessment of Health and Quality of Life (EQUAL).

Charlotte Tulinius: Medl. af DSAM's forskningsudvalg. Næstformand i Lægeforeningens Sundhedskomité. Formand for Udvalget vedr. Sundhedsformidling under Sundhedskomitéen.

Klaus Witt: Medl. af fakultetsudvalg om kommunikationsundervisning. Medl. af fællesudvalget om oprettelse af almen medicinsk universitetsklinik.

Konsulentvirksomhed og rådgivningsvirksomhed

Jens Aage Stauning: Sagkyndig rådgiver i almen medicin, Sundhedsstyrelsen.

Tillidshverv

John Sahl Andersen: Medlem af ph.d.-udvalget og udvalget for koordination af undervisningen på lægeuddannelsen, Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Lotte Hvas: Medlem ad DSAM's arbejdsgruppe om "Screening og information".

Steen Neldam: Medl. af bestyrelsen i Dansk Selskab for Good Clinical Practice, kasserer.

Susanne Reventlow: Medlem af E.C.P.C. European Consortium for Primary Care.

Jens Tørning: Medl. af DSAM's uddannelsesudvalg. Medl. af Videreuddannelsudvalget i Københavns Amt. Medl. af Fællesudvalget (Efteruddannelsesudvalg for Københavns Kommune, Københavns, Roskilde og Bornholms Amt). Kursusleder for Specialeuddannelsen i Almen Medicin. Almen medicinsk uddannelseskoordinator i Københavns Amt. Medl. af UFU (Uddannelsesfagligt udvalg) i DadL.

Mikkel Vass: Formand for arbejdsgruppe i Sundhedsstyrelsen vedr. udarbejdelse af supplerende test i forbindelse med fornyelse af kørekort fra det fyldte 70. år. Medl. af PLO/DSAM's Forebyggelsesudvalg.

Klaus Witt: Medlem af Vestsjællands amts MTV gruppe vedr. osteoporosediagnostik.

Marianne Stubbe Østergaard: Formand for DSAM's Astma-Allergigruppe. Fællesudvalget for Hvidovre Hospital, almen praksis repræsentant.

Arne Hantho: Medl. af Fællesudvalget (Amtsligt efteruddannelsesudvalg).

Formidling

Redaktionelle hverv

John Sahl Andersen: Referent for Scandinavian Journal of Primary Health Care. Medlem af redaktionen for en ny lærebog i almen medicin.

Sybille Bojlén: Referent Månedsskrift for Praktisk Lægegerning og Ugeskrift for Læger.

Kirsti Malterud: Scand J Prim. Healtj Care, Scand J Publ Health, Tidsskr Nor Lægeforen, Br J Gen Pract, Family Practice, Lancet.

Steen Neldam: Medl. af Advisory Board, British Medical Journal, månedlig GP udgave.

Susanne Reventlow: peer-review: Lancet og Scandinavian J. Prim. Care.

Jens Aage Stauning: Medl. af redaktion af "Lægen" – kredsforeningsblad for København.

Mikkel Vass: Medl. af redaktionskomité for Månedskrift for Praktisk Lægegerning i artikelserie om ældre.

Kongresser og symposier

John Sahl Andersen: Konference om den norske lægevagt, Ålesund, Norge, marts 2001. Foredrag om den danske lægevagtsordning.

Wonca World Conference, Durban, maj 2001. Arrangør af workshop om forskningsuddannelse i specialeuddannelsen i samarbejde med Dansk Selskab for Almen Medicin, januar 2001. Arrangør af undervisningsdag for de almenmedicinske universitetsafdelinger, januar 2001. Arrangør af efteruddannelsesdag i samarbejde med Dansk Selskab for Almen Medicin, september 2001.

John Brodersen: "The quantitative interview", Odense Universitet, 11. – 12. januar 2001. Initiativtager til nyt forum om forskning vedr. aspekter om brystkræft. Første seminar afholdt 26/9 – 2001.

Lotte Hvas: "Forebyggelsens etik" fællesmøde, Center for Sygdomsforebyggelse, Glostrup, 9. januar 2001. Overgangsalderen set fra kvindens perspektiv", Lægedage, november 2001. "Hvordan formidler vi vores viden, når evidensen er modstridende eller direkte mangelfuld?", DSAM's Årsmøde, oktober 2001.

Jytte Rothmann Johansen: "IUD-insertion in general practice". Poster. WONCA, Durban, juni 2001. "Hepatitis B i almen praksis", "Spiraloplægning i almen praksis" poster på Lægedage november 2001.

Jan-Helge Larsen: Inviteret foredrag til WONCA i Tampere.

Kirsti Malterud: The 16th World Congress of Family Doctors (WONCA), Durban, maj 2001. Arrangør af ph.d.-kursus "Refleksivitet i almen medicinsk forskning", KU, oktober 2001.

Susanne Reventlow: Medical Antropology at home. Konference, Tarragona, Spanien, April 2001. How to practice Evidence Based Health Care, Nordisk workshop, Oslo, maj 2001. Temadag De raskes risiko, november 2001. Planlægningsgruppen for Nordisk Kongres i Almen Medicin 2003.

Marianne Stubbe Østergaard: IPCRG vedr. kvalitetsindikatorer i astmabehandling. I samarb. Med WHO, Paris, januar 2001. IPCRG workshop vedr. forskningsprojekter vedr. kronisk obstruktiv lungesygdom, Aberdeen, marts 2001. 1. nordiske kongres almen medicinsk lungesygdom, Lund, maj 2001. ERS-kongres (European Respiratory Society), Berlin, september 2001. Arrangør og moderator på 3 ASTRA-kurser for praktiserende læger i astma.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Samarbejdspartnere: Afdelingen udgør sammen med Central Forskningsenhed for Almen Praksis det almen medicinske forskningsmiljø. Afdelingen samarbejder i konkrete forskningsprojekter med andre afdelinger på Institut for Folkesundhedsvidenskab, især Biostatistisk Afdeling og Afdeling for Psykosocial Sundhed og Socialmedicin. Videre samarbejder afdelingen med decentrale almen medicinske forsknings- og kvalitetsudviklingsaktiviteter i hele Østdanmark, især i Københavns kommune, Frederiksborg, Storstrøms og Vestsjællands amter, Statens Seruminstitut, Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse samt med hospitaler i H:S. Der er samarbejde med de almen medicinske forskningsinstitutioner i Århus og Odense, MTV-instituttet, Center for Registerforskning, Københavns Statistiske Kontor, en række almen medicinske institutioner i England, universiteterne i Bergen, Lund, Newcastle (Australien), Lübeck og Man-

chester, professor Jill Cockburn, Australien. Dr Joan Austoker, Oxford.

Besøg af Dr. Hong-Jun Cho, Seoul, Korea september 2001,af professor Henk Schmidt, Rotterdam, september 2001 og International Primary Care Respiratory Group. Helsekameraterne, Bergen.

Biostatistisk Afdeling

Afdelingsleder: Niels Keiding.

Priser
Niels Keiding tildeltes Marvin Zelen Leadership Award in Statistical Science, Harvard School of Public Health.

Forskningsvirksomhed
Biostatistisk Afdelings forskningsaktiviteter kan groft opdeles i tre grupper: teoretisk-statistisk forskning, metodeudvikling i tilknytning til konkrete anvendt-statistiske projekter og en lang række samarbejdsprojekter om mange forskellige lægevidenskabelige opgaver, idet afdelingens medarbejdere foruden med den teknisk-statistiske indsats normalt indgår integreret i drøftelserne også af de substantielle resultater af undersøgelserne. En mere udførlig beskrivelse kan ses på afdelingens hjemmeside www.biostat.ku.dk.

1. Statistisk teori for (censurerede) overlevelses- og forløbsdata
Modelkontrol for frailty-modeller. Målefejl på tidsafhængige forklarende variable. "Proportional excess hazard" modeller. Cox's regressionsmodel når baseline-dødeligheden afhænger af kovariater eller effekterne afhænger af tid. Multistate modeller til analyse af knoglemarvstransplantationsdata. Forklaret variation i competing risks-modeller. Dynamiske interaktionsmodeller. Marginale modeller. Current status data. Flere tidsskalaer. Regressionsanalyse for tilstandssandsynligheder i multi-state-modeller via pseudoobservationer.

2. Analyse af gentagne målinger
Dynamiske additive regressions-modeller.

3. Epidemiologisk metodik
Registerdatametoder vedr. familiær ophobning af sygdomme. Estimation af fordelingen af tid til graviditet baseret på tværsnitsstudier. Confounding og kausalitet. Grafiske modeller for case-control data. Structural equations og fastsættelse af grænseværdier i miljøepidemiologi. Mediation proportion. Kausal analyse ved hjælp af mærkede punktprocesser. Kausale effekter for ikke-ordnede begivenheder.

4. Item-response modeller
Opstilling af nye item-response modeller samt udvikling af metoder til kontrol af de forudsætninger, som item-response modeller er baseret på. Latente regressionsmodeller.

5. Ordnede kategoriserede data, inter- og intra-observatørvariation
Alternative mål for observatørvariation af ordnede kategoriserede data baseres på latente modeller, hvor der betinges med patientens (kendte eller ukendte) sande tilstand. Modeller for observatørvariation og modeller for korrelerede binære data. Latent variabel modeller baseret på "item"-data. Associationsmål for ordinale kategoriale data.

6. Statistisk diagnose, klinisk beslutningsanalyse m.v.
Prognostiske udsagns træfsikkerhed og matematisk karakterisering af metoder til bedømmelse af ROC-kurver. Intention-to-treat-tankegangen i kliniske forsøg, afvigelser fra det dobbeltblinde forsøg.

7. Statistisk genetik
Analyse af gen-miljø effekter for tvillingedata. Robust genetisk analyse af kvantitative tvillingedata. Parametriske modeller for polygene sygdomme med henblik på anvendelse i kernefamilier. Koblingsanalyser for heterogene populationer. Effekten af "identity-by-descent" beregninger.

8. Matematisk biologi, estimation i stokastiske processer
Stokastiske differentialligningsmodeller for den tubuloglomerulære feedback-mekanisme. Estimationsfunktioner for diffusionsprocesser og for iskernedata.

9. Statistisk software udvikling
Udviklingen af den gratis statistiske software pakke "R". En Windows version af DIGRAM.

10. Anvendt-statistisk samarbejde og service
Medarbejderne har i beretningsåret været aktive i et stort antal lægevidenskabelige samarbejdsprojekter og serviceopgaver. Pladsen tillader kun at vi nævner nogle eksempler. En udførlig oversigt kan rekvireres ved henvendelse til Biostatistisk Afdeling eller på afdelingens hjemmeside (www.biostat.ku.dk). Samarbejde og service foregår hovedsageligt med medarbejdere og ph.d.-studerende ved fakultetets institutter og hospitals- og sygehusafdelinger og med Center for Epidemiologisk Grundforskning.

10.1. Genetik
Tvillingestudier: adipositas, vinpræferencer. Microarraydata. Arvelighed af håndeksem.

10.2. Vækst og reproduktion
Ventetid til graviditet. Tidsmæssige og geografiske forskelle i sædkvalitet. Sædkoncentration hos japanske mænd. Reproducerbarhed af CGH resultater. Reproduktionshormoner som markører for spermatogenese. CASA og ventetid til graviditet. Placentavæksthormon ved normal graviditet. Variationskilder ved hormonanalyser. Effekten af phytoøstrogen. Leydigcelleforekomst og reproduktive hormoner. CAG-repeat længde i androgen receptor-genet. IGF-1 og iskæmisk hjertesygdom. Udvikling hos fostre med Downs syndrom. Normalmateriale for knoglemål for fostre.

10.3. Anæstesiologi
ISPOCD: EU-projekt vedrørende kognitive forstyrrelser hos ældre efter anæstesi. Tobaksrygnings betydning for det perioperative forløb. Sammenligning af anæstesiforløb. Monitorering af muskler for 2 anæstesimetoder. Operationssmerter efter anæstesi.

10.4. Lungemedicin
Mukus' og rygnings betydning for lungefunktion. Langtidsregistreringer af lungefunktion mv. hos patienter med

α1-antitrypsin mangel. Alder og rygnings betydning for lungefunktion. Kunstige østrogeners betydning for astma. Zoneterapi og astma. Børn af mødre med astma.

10.5. Cancerepidemiologi og -prognose
Dynamisk styring af kemoterapi. Dødelighed ved colorektal cancer og alleltab.

10.6. Miljøepidemiologi
Effekten af kviksølveksponering på den kognitive funktion blandt 7 år gamle færøske børn. Indeklima i københavnske skoler.

10.7. Diverse epidemiologi og social medicin
Metadontildeling i København. Samlivsstatus og dødelighed. Helbredsmæssige konsekvenser af sociale og psykosociale faktorer. Kroniske smertepatienter. Opsøgende hjemmebesøg i ældreplejen. Udviklings- og forandringsprocesser i ældreplejen.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Niels Keiding medvirkede ved bedømmelse af ansøgere til professorater ved Karolinska Institutet, Stockholm, og Uppsala Universitet. Desuden ph.d.-afhandlinger, en ved fakultetet og en ved Syddansk Universitet.

Per Kragh Andersen har bedømt en lektorstilling ved Århus Universitet og tre docentassistentstillinger ved Stockholms Universitet, samt bedømt to ph.d.-afhandlinger ved Syddansk Universitet og Stockholms Universitet.

Peter Dalgaard har bedømt en lektorstilling ved fakultetet.

Lene Theil Skovgaard har bedømt to lektorstillinger, en ved fakultetet og en ved Syddansk Universitet, en adjunktstilling ved Aalborg Universitet og en ph.d.-afhandling ved fakultetet.

Jørgen Holm Petersen har bedømt to ph.d.-afhandlinger, en her ved fakultetet og en ved Rostock Universitet, Tyskland.

Svend Kreiner har bedømt en ph.d.-afhandling ved fakultetet.

Jørgen Hilden har bedømt en adjunktstilling ved fakultetet.

Tillidshverv
Jørgen Hilden deltager i Methods Working Group for Systematic Reviews of Diagnostic Tests under det internationale Cochrane-samarbejde. Han er medlem af styregruppen for Mor-Barn-Kohorten samt medlem af data- og sikkerhedsovervågningskomiteen for flere kliniske behandlingsforsøg.

Per Kragh Andersen er medlem af bestyrelsen for Kræftens Bekæmpelses projekt "Kost, Kræft og Helbred" af Hjerteforeningens biomedicinske forskningsudvalg og af styregruppen for IRCTs Center Survey and Impact Assessment Study.

Niels Keiding er medlem af Fakultetsrådet, Fakultetets Forskningsudvalg og dettes forretningsudvalg, af institutrådet ved Institut for Sygdomsforebyggelse (H:S), af styregruppen for Hovedstadens Center for Prospektive Befolkningsstudier og af Danmarks Statistiks Forskningsudvalg. Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforums Konsulenttjeneste administreres af Niels Keiding.

Formidling

Redaktionelle hverv
Niels Keiding er Book Review Editor for Statistics in Medicine, og er medlem af advisory boards for Biometrical Journal og Biostatistics og formand for Editorial Advisory Committee i International Biometric Society. Niels Keiding er medredaktør af statistik-monografiserier ved Chapman & Hall. Per Kragh Andersen er associate editor for Statistical Methods in Medical Research, Biometrics og Statistics in Medicine. Thomas Scheike er associate editor for Scandinavian Journal of Statistics.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Biostatistisk Afdeling har en bred international kontaktflade, både via internationale kollegers besøg her og via vore egne udenlandske studieophold og deltagelse i internationale konferencer.

Specielt deltager Niels Keiding, Per Kragh Andersen og Thomas Scheike i et samarbejde med John P. Klein og Mei-Jie Zhang, Medical College of Wisconsin.

Jørgen Hildens arbejde inden for området rationel klinik foregår i det væsentligste i fortsat samarbejde med grupper i udlandet.

Lene Theil Skovgaard og Volkert Siersma er medlem af et forskerteam til vurdering af evt. kognitive forstyrrelser efter anæstesi hos ældre mennesker (ISPOCD).

Peter Dalgaard deltager i "R"-projektet.

Afdeling for Epidemiologi

Afdelingsleder: Elsebeth Lynge.

Forskningsvirksomhed
Afdelingen beskæftiger sig med følgende forskningsprojekter:

Effekten af mammografiscreening i København.
Kvaliteten af diagnostisk udredning af lidelser i brystet.
Danske kvinders middellevetid.
Brystkræfts sociale fordeling.
Rensemidler og kræft.
Overvægt, hormoner og kræft.
Fedmens epidemiologi, forekomst, årsager og konsekvenser.
Fedmens molekylærgenetik, genotype-fænotype relationer.
Arv og miljøs betydning for sygelighed og dødelighed.
Alkoholepidemiologi, sygelighed og dødelighed.

Afdelingen er ansvarlig for undervisningen i epidemiologi på lægeuddannelsen, på bachelor- og kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab, på Master of Public Health studiet og på Master of International Health studiet.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Elsebeth Lynge: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet: Ph.d.-afhandling.

Thorkild I.A. Sørensen: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet: Doktorafhandling.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet: Ph.d.-afhandling.

Udvalg og fonde
Elsebeth Lynge: Danmarks Grundforskningsfonds bestyrelse, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsudvalg, Advisory Committee on Cancer Prevention (EU-Commission), Tobaksskaderådet, Sundheds-og socialministeriernes udvalg vedr. forebyggelse af selvmord, Sundhedsstyrelsens udvalg vedr. screening mod livmoderhalskræft, Prioriteringskomite i Cancerfonden (Stockholm), Forskningsudvalget ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Forskningsudvalget ved Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Thorkild I.A. Sørensen: Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet: Lægeuddannelsen, 6 – 9 semesterudvalget; Ph.d.-studienævnet; Institut for Folkesundhedsvidenskab, ph.d-udvalget (formand); Institut for Folkesundhedsvidenskab, forskerskoleudvalget (formand); Bachelorkandidatuddannelsen i Folkesundhedsvidenskab, kandidatudvalget. Ernæringsrådet (udtrådt 2001), Hjerteforeningen, det biomedicinske forskningsudvalg (udtrådt 2001).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed
Elsebeth Lynge har vurderet projekter for EU-Commission, DG Research, Health Sector.

Thorkild I.A. Sørensen har deltaget i et internationalt panel til evaluering af svensk tvillingeforskning for Det Svenske Forskningsrådsnævn.

Formidling

Redaktionelle hverv
Elsebeth Lynge: Editorial board i Cancer Causes and Control and Scandinavian Journal of Work, Environment and Health.

Thorkild I.A. Sørensen: Editorial board i International Journal of Obesity, Alcologia og Clinical Methodology and Didactics; Redaktionskomité for Danish Medical Bulletin.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk
Anne Helene Olsen og Elsebeth Lynge deltager i EU Network on Breast Cancer Screening.

Thorkild I.A. Sørensen deltager i ledelsen af Center for Epidemiologisk Grundforskning (Danmarks Grundforskningsfond), er koordinator i EU-projektet 'Nutrient-gene interactions in human obesity' (NUGENOB), er leder af det nordiske epidemiologiske netværk 'Prenatal and childhood growth in relation to cardiovascular disease', og deltager i 'The Nordic Twin Epidemiology Network'.

Afdeling for International Sundhed

Afdelingsleder: Ib Bygbjerg.

Forskningsvirksomhed
I samarbejde med Rigshospitalet (RH) og Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi (IMMI), Panum Instituttet er opbygget et Center for Medicinsk Parasitologi, som forsker i sygdom, sundhed og sundhedssystemer i troperne og i fattige lande særligt malaria i samarbejde med Afdelingen for Sundhedstjenesteforskning og Institut for Antropologi.

Takket være en Danida-bevilling (ENRECA) samarbejdes der med National Institute for Medical Research og Institute of Public Health, Muhimbili University College og Kilimajnaro Christian Medical College, Moshi, Tanzania med hovedformålet at uddanne tanzanianske ph.d.- og Mastersstuderende.

En række samarbejdsaftaler er etableret med danske og udenlandske forskningsinstitutioner for at sikre gennemførelsen af enkelt projekter.

Hovedprojekter
Malaria as a tracer condition for health sector reform and referral system in KCMC, Moshi region (ph.d.-studerende R. Manongi, Martin Alilio, A. Rønn, I. Bygbjerg, S. Whyte, A. Krasnik).

Malaria chemotherapy at the primary health care level (ph.d.-studerende Donath Tarimo, I. Bygbjerg, M. Alifrangis, A Rønn, A. Björkman, Karolinska Institutet).

Malaria resistens særligt DHFR & DPHS mutationer bestemt ved PCR (ph.d.-studerende Michael Alifrangis, A. Rønn, I. Bygbjerg, T. Theander).

Efficacy of quinine in severe and complicated malaria (post.doc. Theonest Mutabingwa, I. Bygbjerg, A. Rønn, L. Vestergaard).

The medical field: why are local healers so popular and why are the public health services underutilized in rural Burkina Faso (H. Samuelsen i samarbejde med Université de Ouagadougou).

Bio-økologisk kontrol af myggelarver i Burkina Faso med fokus på de socio-kulturelle aspekter (H. Samuelsen, Lea Toe i samarbejde med Centre Muraz og CNLP, Burkina Faso).

Lack of blood, home-management of anemia and malaria, an ethnographic study in Tanga region, Tanzania (ph.d.-studerende Frank Ringsted, I. Bygbjerg, Helle Samuelsen, Martin Alilio).

Humanitarian aid: Is it sufficient for those most in need? A population based study with a particular reference to the morbidity pattern of children among displaced people in Sudan (ph.d.-studerende Wigdan Ismail, Sudan . I. Bygbjerg, F.K. Pedersen, F. Osman).

HIV/AIDS Communication and Prevention: A Health communication Research project 2001 – 2004 (Helle Samuelsen i samarbejde med Thomas Tufte og Tine Gammeltoft).

Projekter med IMMI
Malaria Guidelines. NIMR, Tanzania (ph.d-studerende A. Mwisongo, I. Bygbjerg, L. Gilson, M. Alilio).

Projekter med RH
Forbedring af malariabehandling og diagnostik i Tanzania (post.doc. Anita Rønn, I. Bygbjerg, M. Alifrangis, S. Magesa, M. Lemnge and R. Makunde).

Periodisk malariabehandlingsanaemi i Tanzania (ph.d.-studerende J. Massaga, M. Lemnge, A. Kitua, I. Bygbjerg, A. Rønn, T. Theander, T. Junghanss).

Kvalitetssikring af malariabehandling, særligt med Malarone (I. Bygbjerg, K. David, T.H. Huyen, S. Lunding, A. Rønn, M. Alifrangis i samarbejde med TROPNETEUROP).

Projekter med "International Water Management Institute (IWMI), Sri Lanka
Sundhedskonsekvenser af vandressource udviklingsaktiviteter i Sri Lanka, Pakistan og Kenya (F. Konradsen, W. van der Hoek, F. Amerasinghe, C. Mutero).

Inter-CGIAR initiativ omkring landbrug og malaria (F. Konradsen *et al.*).

Sundhedskonsekvenser og pesticider i udviklingslande (F. Konradsen, *et al.*).

Projekter med Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole
Cysticercose i Tamil Nadu, Indien (D. Morell, A. Joseph, I. Bygbjerg).

Sundhedskonsekvenser af brugen af spildevand til landbrugsformål i Vietnam (A. Dalsgaard, F Konradsen).

Undervisning
I. Bygbjerg, H. Samuelsen og F. Konradsen underviser MIH, MPH og folkesundhedsstuderende i international sundhed.

I 2001 opnåede 25 studerende Master graden i International Sundhed.

I. Bygbjerg underviser lægestuderende i tropemedicin, ved Kursus i international sundhed (IMCC), samt ph.d.-kurser, A-kurser m.m. Desuden ved Postgraduate School of International Health samt i Orissa og Tamil Nadu, Indien samt ved Forsvarets Sundhedstjeneste og Sundhedsstyrelsens A-kurser.

H. Samuelsen og F. Konradsen varetager en række eksterne undervisningsforpligtigelser omkring forskningsmetode og international sundhed på DTU, Dansk Bilharziose Laboratorium, Århus Universitet, ENRECA ph.d.-kurser m.m.

Faglige og administrative hverv

Konsulent og rådgivningsvirksomhed
I. Bygbjerg: Rådgiver for Udenrigsministeriet og Forsvaret samt Europæiske Rejseforsikring. Konsulent for Rigshospitalets Epidemiafdeling.

Formidling

Redaktionelle hverv
I. Bygbjerg er medredaktør af Månedsskrift for Praktisk Lægegerning. Reviews for Vaccine og APMIS.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk
I. Bygbjerg: University of Khartoum, National Institute for Medical Research, Muhimbili University College of Medicine, Tanzania. EANMAT (East African Network for Monitoring Antimalarial Treatment). Christian Medical College, Dept. of Community Medicine, Vellore, Indien. Karolinska Institutet, Stockholm, Tropemedicinsk Institut i München & Heidelberg. TROPEDEUROP. Desuden medlem af WFME, Dansk Røde Kors og The Royal Society of Tropical Medicine & Hygiene, American Society of Tropical Medicine & Hygiene og International Society of Travel Medicine.

Afdeling for Medicinhistorie – Medicinsk-Historisk Museum

Afdelingsleder: Thomas Söderqvist.

Forskningsvirksomhed
Afdelingens forskningsvirksomhed ligger inden for de medicinske videnskabers og sundhedsvæsenets historie.

1. En idéhistorisk studie af den medicinske forskerbiografis udvikling (Thomas Söderqvist).
2. En analyse af Almindelig Hospital i 1850'erne med særlig henblik på patienternes sociale forhold, sygdomme og behandling (Bodil Haarmark).
3. Lægevidenskabelig seksualitetsteori i Danmark, 1800 – 2000 (Christian Graugaard).
4. Den medicinske fagterminologis historie (Henrik Wulff).

Ph.d.-projekter
1. Overmedicus Ole Bang og den sidste hippokratiske medicin (Morten A. Skydsgaard).
2. Forsker- og lærdomsbiografien i Danmark: en genrestudie (Signe Lindskov Hansen).
3. Indbildningskraftens rolle i 1800-tallets sygdomsbehandling (Lars Ole Andersen).
4. Strategier og legitimeringsdiskurser hos to alternative behandlergrupper i Danmark, 1900 – 1992 (Søren Thyge Bak-Jensen).
5. Legemets tyngde: en historiografisk studie af den kropslige vending i medicinhistorien (Adam Bencard).

Formidling

Museal virksomhed
Afdelingen rummer også Medicinsk-Historisk Museum. Den offentlige udstilling har haft ca. 10.000 besøgende i forbindelse med offentlige omvisninger og en række særomvisninger.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning

Afdelingsleder: Birgit Petersson.

De seneste års kvinde- og kønsforskning har givet øget indsigt i betydningen af kønsforskelle og påvirkningen deraf. Afdelingens forskning og undervisning er med kønnet som udgangspunkt.

Forskningsvirksomhed
Sygdom og sundhed i relation til køn og arbejdsforhold (Birgit Petersson (BP) m.fl.).

Spiseforstyrrelser (BP).

Et forløbsstudie af læge-uddannelsen (BP m.fl.).

Sundhed og sygdom i relation til kønsforskelle i livsstil og vilkår i arbejds- og familieliv (Eva Smidth-Fibiger (ESF).

A study of Sexual Relationships and their Socio-Cultural Context in North-West Namibia (Britt Pinkowsky Tersbøl (BPT).

Evaluering af arbejdsmarkedets parters handlingsplan mod ensidigt gentaget arbejde (Else Nygaard (EN) m.fl.).

PRIM-projekt (EN m.fl.).

Constructions of masculinities and their influence on male sexual and reproductive health and behavior in urban East Africa (Margrethe Silberschmidt (MS).

Faglige og administrative hverv

BP medlem: Civilretsdirektoratets ankenævn for abort og sterilisation, bestyrelse: Center for Etik og Ret, IFS mv.

MS medlem: Dansk Ingeniørforenings U-landsbestyrelse; Danida arbejdsgruppe vedr. seksuel og reproduktiv sundhed.

Formidling

Redaktionelle hverv

BP redaktionsgruppe: Ugeskrift for Læger, Archives of Women's Mental Health. Review: Scand. Journal of Social Medicine, Acta Obstetrica et Gynecologica Scand., European Journal of Women Studies. MS review: Social Science & Medicine, Men and Masculinities.

Kongresser og symposier

BP kursusleder: Masterkursus NHV Göteborg. Konferencer: Sundhedsstyrelsen, Psykiatrifonden, m.fl.

MS/BPT ledere: Int. Seminar om køn og aids.

EN oplæg: 16. Nordiske Konference i Socialmedicin og Folkesundhed, Bergen.

MS: Konference inviteret m/oplæg: Brasilien, Elfenbenskysten, Finland. Konferencedelt.: Burkina Faso. Kursusleder: Center for Afrikastudier.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

BP medlem af videnskabelig gruppe samt workshopleder: First World Congress on Women's Mental Health, Berlin; World Psychiatric Ass bestyrelse vedr. Womens Mental Health.

MS medlem: The Nordic Reproductive Health Group, International Health, Karolinska, Stockholm.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

Afdelingsleder: Peter Rossel.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning omfatter etik, videnskabsteori, medicinsk filosofi samt klinisk beslutningslære og forskningsmetodologi. I 1990'erne har afdelingen opbygget en speciel kompetence inden for empiriske studier af relevans for den medicinske etik.

1. Det informerede samtykke

Peter Rossel (PR), M. Norup (MN), H. Jørgensen, A. Krag (AK) har i samarbejde med S. Madsen, KAS Herlev, afsluttet en spørgeskemaundersøgelse, der skal belyse i hvilket omfang alment praktiserende læger informerer patienter om bivirkninger og komplikationer til behandling. Der er påbegyndt en tilsvarende undersøgelse omfattende kardiologer og thoraxkirurger.

PR og AK arbejder med en moralfilosofisk analyse af udviklingen i lovgivningen vedr. det informerede samtykke til behandling.

A. Gammelgaard arbejder med etiske aspekter ved at inddrage akutte patienter i randomiserede kliniske forsøg, specielt med henblik på informeret samtykke. Projektet udføres i samarbejde med de kardiologiske afdelinger, der deltager i DANAMI-2.

2. Beslutninger ved livets afslutning

MN er hovedansvarlig for gennemførelsen af den danske del af EU-projektet: "Medical End-of-Life-Decisions; Attitudes and Practices in six European Countries", hvortil er givet en bevilling fra EU's 5. rammeprogram. Flere af afdelingens medarbejdere er involveret i projektet. Den praktiske del af projektets første del forventes snart afsluttet, mens arbejdet med anden del er påbegyndt.

3. Videnskabelige teoriers udvikling

H. Andersen arbejder med videnskabelige teoriers udvikling, herunder historiske studier af teoriudviklinger inden for biomedicin og epidemiologi.

4. Medicinsk epistemologi, begrebsdannelse og taksonomi

S. Brorson (SB) har afsluttet sit arbejde omkring medicinsk epistemologi med udgangspunkt i Ludwik Flecks produktion.

SB og A. Hróbjartsson (AH) har i samarbejde med læger på Ortopædkirurgisk Afdeling, H:S Bispebjerg Hospital, gennemført en empirisk undersøgelse af, hvorvidt observatørvariationen ved frakturklassifikation kan nedbringes gennem systematisk undervisning.

SB arbejder endvidere med at karakterisere de forhold, som gennem historien har medført radikale ændringer i medicinsk taksonomi.

5. Placebo

AH og MN har færdiggjort en spørgeskemaundersøgelse af danske lægers brug af placebobehandling i klinikken.

P.C. Gøtzsche (PCG) udfører metodologisk forskning vedr. virkning af placebo.

6. Meta-analyser

PCG udfører meta-analyser og forskning i relation hertil.

Satsningsområder

"Filosofiske problemer i anvendelsen af deskriptiv-etiske studier". Afdelingen deltager i et 3-årigt projekt, hvortil er givet en bevilling fra EUs 5. rammeprogram.

Formidling

Redaktionelle hverv

PCG er redaktør i Cochrane Empirical Methodological Studies Methods Group. Medlem af Editorial Board, British Medical Journal. Medlem af Editorial Board, Scandinavian Journal of Rheumatology. Medlem af Editorial Advisory Board, The Cochrane Collaboration. Medlem af Advisory Board, Clinical Evidence, BMJ Publishing og BioMed Central, USA.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

PCG er leder af The Nordic Cochrane Centre og Cochrane Placebo Methods Working Group; medlem af CONSORT-gruppen om rapportering af kliniske forsøg; medlem af Co-

chrane Airways Group, Cochrane Breast Cancer Group, Cochrane Gynaecological Cancer Group, Cochrane Hepato-Biliary Group, Cochrane Musculoskeletal Group og Cochrane Non-randomised Studies Group.

Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin

Afdelingsleder: Steffen Loft.

Afdelingens videnskabelige stab bestod i 2001 af professor Steffen Loft (SL), lektor Eva Støttrup Hansen (ESH), lektor Lisbeth Ehlert Knudsen (LEK) og adjunkt Peter Møller (PM).

Afdelingen varetager den prægraduate undervisning i miljø- og arbejdsmedicin på medicinstudiet og i miljøfaktorer og helbred på folkesundhedsvidenskabsuddannelsen. Afdelingen deltager også i humanbiologiuddannelsen.

De miljø- og arbejdsmedicinske problemers karakter nødvendiggør en betydelig bredde i såvel forskningsmæssige metoder som faglig kompetence, og afdelingens intention er at bygge videre på den stærke skandinaviske epidemiologiske forskningstradition ved at kombinere moderne epidemiologisk metodologi med følsomme målemetoder fra bl.a. toksikologi og molekylærbiologi.

Forskningsvirksomhed

Afdelingens eksperimentelle sektion

Forskningsområdet omhandler helbredseffekter af miljøfaktorer med henblik på forebyggelse. Der fokuseres på partikulær luftforurening, kostfaktorer og fysiologiske faktorer i samspil med genetisk betinget følsomhed. Der arbejdes på at udvikle individuel eksponeringsvurdering, især for partikulær luftforurening, i form af modeller, personbårne målere og biomarkører. Der er igangsat en serie epidemiologiske studier til belysning af relaterede helbredseffekter. Interventioner med kostfaktorer og fysiologisk stress belyser mekanismer hos mennesker, i dyremodeller og *in vitro*. Modelsystemer inkluderer brug af transgene dyr med indsatte rapportørgener og knockout af relevante forsvarsenzymer. Mekanistisk centreres om oksidativt stress, forsvar derimod, genregulering og skader på DNA. Metoderne spænder fra epidemiologi, avanceret kemisk analyse med kromatografi og massespektrometri til molekylærbiologi, især til genekspressionsanalyse og genotypning med cDNA chips og real-time PCR. Afdelingen deltager i internationale studier med biomarkørudvikling og validering af markørenes prædiktive værdi i forhold til cancerudvikling (SL, PM, LEK, Anja Welleus, Zhu Chunying, Mette Sørensen, Lotte Risom og Sys Vestergård).

Afdelingens epidemiologiske sektion (ESH)

Den empiriske indsats er rettet mod mulige sammenhænge mellem udsættelse for fremmedstoffer og risiko for at udvikle kræft, hjerte-kar-sygdom og luftvejslidelser. Igangværende projekter omhandler helbredseffekter af luftforurening, kemiske bekæmpelsesmidler og bio-aerosoler, samt miljøfaktorers betydning for udvikling af levercellecarcinom. Den teoretiske indsats vedrører design-aspekter af betydning for validiteten af case-control undersøgelser, herunder vurdering af metoder til udvælgelse af kontrolserie.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

SL har bedømt to ph.d.-afhandlinger.

LEK har deltaget som EU-evaluator af ansøgninger til forskningsprogrammet 'Quality of Life and managemnet of living resources' og været formand for et lektorbedømmelsesudvalg.

Udvalg og fonde

ESH er medlem af forskningsudvalget vedr. miljømedicinsk epidemiologi under det svenske "Naturvårdsverket", "Scientific Committee on Epidemiology in Occupational Health" under "International Commission on Occupational Health" (ICOH), samt af miljøankenævnet.

SL er medlem af Fakultetets Forskningsudvalg og Biblioteksudvalg, Registreringsnævnet, Centerrådet for Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter.

LEK er medlem af det Rådgivende Koordinationsudvalg for Sundhedsministeriets Miljømedicinske Forskningscenter.

Tillidshverv

SL er medlem af følgegruppen for Center for Integreret Miljø og Toksikologi (CETOX), bestyrelsesmedlem i Dansk Toksikologi Center, Dansk Selskab for Farmakologi og Toksikologi, Clinical Pharmacology Network Copenhagen og Center for Miljø og Luftveje.

LEK er bestyrelsesmedlem i Foreningen Miljø og Folkesundhed.

Formidling

Redaktionelle hverv

ESH har siddet i editorial board for "Scandinavian Journal of Work, Environment & Health", samt lejlighedsvis udført referee-opgaver for en række internationale tidsskrifter.

SL har siddet i editorial board for Journal of Molecular Medicine og Pharmacology and Toxicology og har udført refereeopgaver for 15 forskellige tidsskrifter.

LEK er medlem af redaktionskomiteen for BIOZOOM og har lejlighedsvis udført refereeopgaver.

ESH har medvirket ved planlægning af EPICOH 2001. SL har medvirket ved planlægning af EPICOH 2001, Benzon symposium 2001, EACPT 2001 og Diet and Cancer Symposium 2001.

LEK har medvirket ved planlægning af Annual Euromeeting 2001 og 3rd Annual Workshop on Pharmacogenetics, arrangeret af Drug Information Association.

LEK og SL har medvirket som inviterede foredragsholdere ved en række nationale og internationale konferencer og kurser.

Afdeling for Social Medicin

Afdelingsleder: Lars Iversen (indtil 31.1.2001).

Afdelingsleder: Kirsten Avlund (fra 1.2.2001).

Forskningsvirksomhed

Ved Afdeling for Social Medicin forskes i sammenhænge mellem de sociale forhold mennesker lever under, psykosociale faktorer og menneskers helbred. Gennem deskriptive studier, analytiske studier og interventionsstudier søges

disse sammenhænge beskrevet og mekanismer bag sammenhængene søges afdækket. Endvidere forskes i det videnskabelige grundlag for forebyggelse, såvel af specifikke sygdomme og lidelser som alment.

Sociale og psykosociale forhold har stor betydning for befolkningens sundhed og sygelighed. Desuden har sygdom og svækkelse alvorlige konsekvenser for patienternes sociale og psykosociale forhold. Den sociale ulighed i sundhed og sygelighed har således et betydeligt omfang, selv i moderne velfærdssamfund. Personer i lavere socialgrupper lever i gennemsnit 3 – 6 år kortere end personer i højere socialgrupper, og de gennemlever 10 – 15 flere år med alvorlig sygdom eller svækket funktionsevne. Forståelse af de mekanismer, der forbinder sociale og psykosociale forhold med sundhed og sygelighed har stor betydning for tilrettelæggelse af effektiv forebyggelse.

Afdelingen har i en årrække fokuseret sin forskning om fem temaer: 1) social ulighed, herunder marginalisering, 2) sociale relationer, 3) handlekompetence, 4) sundhedsadfærd og 5) forebyggende intervention.

Forskningen har omfattet en række forskellige helbredsfænomener (fx dødelighed, hjerte-karsygdomme, almene symptomer, psykiske symptomer, funktionsevne, infertilitet og fødselsudfald). Med udgangspunkt i denne forskning har afdelingen valgt i de kommende år at koncentrere sin forskning om at forstå mekanismerne i den sociale ulighed i helbred med henblik på at skabe et videnskabeligt grundlag for effektiv forebyggelse.

Undervisning

På lægeuddannelsen
Metodekursus i Medicinsk Sociologi. Klinisk Social Medicin.

På bachelor-kandidatuddannelsen i folkesundhedsvidenskab
Levekår og Sundhed. Kvalitative Metoder. Levekår og Sundhed. Sundhed og Levekår 2/Social Medicin. Medicinsk Sociologi. Forebyggelse og Sundhedsfremme.

På Master of Public Health-uddannelsen
Introduktionsmodul. Kvalifikationsmodul. Fællesmodul 1 (forskningsmetoder), 2 (levekår og sundhed), 3 (organisation, ledelse og økonomi) og 4 (forebyggelse og sundhedsfremme). Specialmodul i forebyggelse og sundhedsfremme.

Afdelingen har afholdt tre forskeruddannelseskurser
"Questionnaire methods in clinical and public health research." "The qualitative research interview." "Social epidemiology: biological, psychosocial and societal mechanisms behind social inequalities in health."

Faglige og administrative hverv

Flere af afdelingens medarbejdere deltager i forskellige institut-, fakultets- og universitetsudvalg.

Bedømmelsesudvalg

Kirsten Avlund har bedømt en ph.d.-afhandling.

Finn Diderichsen har bedømt to svenske ph.d.-afhandlinger og to lektorater ved Karolinska Instituttet.

Bjørn Holstein har bedømt en ph.d.-afhandling og ansøgere til en seniorforskerstilling.

Niels Michelsen har bedømt en ph.d.-afhandling og er formand for bedømmelsesudvalget vedrørende projektarbejde i den samfundsmedicinske speciallægeuddannelse.

Merete Osler har bedømt tre ph.d.-afhandlinger samt siddet i ansættelsesudvalg for lektorstilling ved Center for Health Equity Studies.

Pernille Due har siddet i ansættelsesudvalg for en seniorforskerstilling ved Statens Institut for Folkesundhed.

Udvalg og fonde

Afdelingens medarbejdere er medlem af bestyrelsen for: Dansk Gerontologisk Selskab (Kirsten Avlund, Bjørn Holstein). Dansk Selskab for Psykosocial Medicin (Rikke Lund). Dansk Selskab for Samfundsmedicin (Kirsten Schultz-Larsen). Dansk Epidemiologisk Selskab (Anne-Marie Nybo Andersen, Merete Osler, formand indtil 8.9.2001). International Society for Health Equity (Finn Diderichsen). Fellow ved Harvard Center for Population and Development Studies (Finn Diderichsen).

Tillidshverv

Ulla Christensen: følgegruppemedlem i projektet: Kvinder på arbejdsmarkedet, Arbejdsmiljøinstituttet.

Finn Diderichsen: medlem af styrelsen for det svenske Forskningsrådet for arbetsliv och socialvetenskap, formand for dets prioriteringskomité for folkesundhedsvidenskab, samt formand for Karolinska institutets programkomité for uddannelser i folkesundhedsvidenskab.

Pernille Due: medlem af bestyrelsen for International Society of Behavioural Medicine.

Bjørn Holstein: medlem af bestyrelsen for Gerontologisk Institut, sagkyndigt udvalg i Komiteen for Sundhedsoplysning, bestyrelsen for UCSF og Kræftens Bekæmpelses Forebyggelsesudvalg.

Anne-Marie Nybo Andersen: medlem af Working group on life-course, DADL's Sundhedskomité og formand for Sundhedskomitéens Miljøudvalg.

Merete Osler: formand for Dansk Epidemiologisk Selskab, medlem af Tobaksskaderådets faglige følgegruppe, Hjerteforeningens Fagudvalg, Centerledelsen for enheden for epidemiologisk kostforskning, Det Statslige Ernæringsråd, Centerledelsen for enheden for epidemiologisk kostforskning og Center for Psykosocial sundhedsfremme på arbejdspladsen (CEPSA).

Kirsten Schultz-Larsen: medlem af bestyrelsen for Erhvervsfremmestyrelsens rådgivende udvalg vedrørende hjælpemidler og rehabilitering.

Formidling

Redaktionelle hverv

Afdelingens forskere medvirker i redaktionspanelet for: Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica, Aging Clinical and Experimental Research, Epimonitor, Scandinavian Journal of Occupational Therapy, International Journal of Behavioral Medicine, European Journal of Public Health, Scandinavian Journal of Public Health, International Journal of Social Welfare og Ugeskrift for Læger.

Afdelingens forskere har reviewet artikler for bl.a.: Age and Aging, Aging Clinical and Experimental Research, American Journal of Epidemiology, British Medical Journal, Circulation, European Journal of Epidemiology, European Journal Public Health, Journal of Epidemiology and Community Health, European Journal of Clinical Nutriti-

on, Health policy, International Journal of Behavioral Medicine, International Journal of Epidemology, Preventive Medicine, Public Health Nutrition, Scandinavian Journal of Social Welfare, Scandinavian Journal of Caring Sciences, Social Science and Medicine, Scandinavian Journal of Public Health and Tobacco Control.

Udvalg og fonde

ELM er medlem af styringsgruppen for Rigshospitalets Mor-Barn Kohorte; af planlægningsgruppen for den nationale fødselskohorte Bedre Sundhed for Mor og Barn; af Dansk Psykolog Forenings psykometriske ekspertgruppe samt af Psykiatrifondens Depressionsgruppe.

Afdeling for Sundhedspsykologi

Afdelingsleder: Erik Lykke Mortensen.

Erik Lykke Mortensen (ELM) og Hans Henrik Jensen (HHJ) er lektorer; Peter la Cour (PLC) er adjunkt.

Forskningsvirksomhed

1. Rigshospitalets Mor-Barn Kohorte. Forskningsprogram, som sigter mod at belyse præ- og perinatale faktorers helbredsmæssige og udviklingspsykologiske betydning. Støttes af Statens Forskningsråd og Sundhedsstyrelsen. ELM og HHJ i samarbejde med danske og amerikanske forskere.

2. Forløbsundersøgelser af 1914-kohorten i Glostrup. Kohorten er fulgt ved undersøgelser i 1964, 1974, 1984, 1989 og 1995. Den psykologiske del fokuserer på intellektuelle funktioner i 50 – 80-års alderen (ELM).

3. Betydningen af gener, familiemiljø og individuelt miljø for personlighed og intellektuel funktion. Tvillingestudium, der fokuserer på helbredsrelevante psykologiske individkarakteristika. Støttes af SSVF (ELM).

4. ELM deltager desuden i en række forskellige projekter af klinisk og sundhedspsykologisk relevans.

5. E12-projektet. En naturalistisk åben undersøgelse af effekten af psykodynamisk psykoterapi på et psykoterapeutisk ambulatorie, Bispebjerg Hospital (HHJ, ELM og M. Lotz).

6. Odense-projektet. En naturalistisk åben undersøgelse af effekten af psykoanalytisk individualterapi i privatpsykiatrisk praksis (HHJ og N. Kjeldsen-Kragh).

7. Diazepam projektet. En humanpsykologisk og psykofysiologisk undersøgelse af effekten af diazepam i forskellige administrationsformer på kongitiv performance og indlæring og retention af betinget emotionel respons. Støttes af SSVF (HHJ og B. Hutchings).

8. Cancer-projektet. Personlighed og psykologiske variable associeret med brystkræft, herunder 10 års overlevelse.
Støttes af SHF (HHJ, ELM og John Barefoot).

9. "Evidence-based medicine" kritisk belyst i teori og praksis (PLC og Bo Møhl).

10. Psykoterapi på psykiatrisk afdeling. Kvantitativt studie af omfang og struktur af psykoterapien på en psykiatrisk afdeling (PLC).

11. Brug af rating scales i almen praksis (PLC og Susanne Lunn).

12. Visuelle gestalter som differentialdiagnostisk instrument (PLC og Ruth Andersen).

13. Forholdet mellem religion og helbred i et sekulært samfund (PLC).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

ELM har bedømt en ph.d.-afhandling; HHJ er formand for bedømmelsesudvalg vedr. VIP-stilling.

Afdeling for Sundhedstjenesteforskning

Afdelingsleder: Lene Koch.

Afdelingen blev oprettet i 1997 i forbindelse med oprettelsen af Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Forskningsvirksomhed

Sundhedstjenesteforskningen omhandler årsager til og følger af sundhedsvæsenets organisation og funktion. Inden for området sundhedstjenesteforskning arbejder afdelingen med tre temaer: I. Analyser af de forhold, der påvirker sundhedsvæsenets udformning, forandring og styring. II. Analyser af effekter af strukturelle forhold i sundhedsvæsenet. III. Analyser af effekter af specifikke interventioner og programmer, evalueringsforskning. Desuden arbejdes der med IV. Teori- og metodeudvikling om det kvalitative forskningsinterview, komparative metoder og helbredsstatusmåling.

Flere af forskningsprojekterne udføres i samarbejde med forskere i Storbritannien, Holland, Finland, Frankrig, Spanien, Canada, Norge, USA, Japan og Sverige. Der foregår også forskningssamarbejde med andre forskningsmiljøer i Danmark.

1. Sundhedsvæsenets udformning, forandring og styring

1. Mellem ansvar og skyld, frihed og formynderi. En magtanalyse af livsstilsrelaterede forebyggelsessamtaler (Lisa Dahlager).

2. Molekylærgenetisk diagnostik og sygdomsforebyggelse: Offentlig meningsdannelse om prædiktive gentests (Maja Horst).

3. Molekylærgenetisk diagnostik og sygdomsforebyggelse (Lene Koch, Maja Horst, Mette Nordahl Svendsen og Marie Luise Bisgaard).

4. Magt, viden og profession: det genetiske risikosamfund (Lene Koch, Margareta Bertilsson).

5. Sammenligning af medicinpriser i Danmark og udlandet (Hans Keiding).

6. Finansiering af sundhedsvæsenet i Danmark (Hans Keiding).

7. Flerdimensionale outcome-mål i cost-effectiveness analyser (Hans Keiding).

8. Omkostningsbestemte priser, anvendelse på hjemmesygepleje (Hans Keiding).

9. Forebyggelsespolitikken i Danmark og Sverige 1930 – 2000. (En del af den danske magtudredning.) (Signild Vallgårda).

10. Det rette valg – Debatten om de danske abortlove 1937 og 1973 (En del af den danske magtudredning.) (Sniff Andersen Nexø).

11. Krigens konsekvenser for sundhedsvæsenets indsats i Guinea-Bissau (Tania Dræbel, Peter Aaby, Allan Krasnik, Ib Bygbjerg).

12. Sundhedspolitik og sundhedsforvaltning (Karsten Vrangbæk).
13. Reformer i sundhedsvæsenet (Karsten Vrangbæk).
14. Styring og politisk beslutningstagning i skandinaviske sundhedssystemer (Karsten Vrangbæk).
15. Psykiatriens historie i Danmark 1850 – 1920 (Jette Møllerhøj).

2. Effekter af strukturelle forhold i sundhedsvæsenet

1. Forbrugsmønstre i sundhedsvæsenet. Befolknings- og sundhedsrelaterede faktorer, som påvirker kontaktmønstre og ydelsesforbrug (Allan Krasnik, Niels Keiding, Svend Kreiner).
2. Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets forebyggelsesindsats blandt patienter fra etniske minoriteter (Allan Krasnik, Jette Joost Michaelsen, Anette Nielsen, Marie Nørredam, Tine Sørensen).
3. Kommunikation, kultur og magt – etniske minoritetspatienters og sygeplejerskers kommunikation om og opfattelse af sundhed, sygdom og forebyggelse (Jette Joost Michaelsen).
4. Evaluering af palliativ indsats (Mogens Grønvold, Dorthe Goldschmidt, Anette Strömgren, Lone Smith, Allan Krasnik, Per Sjögren).
5. Social arv, familiær dysfunktion og forbrug af sundhedsvæsenet (Tavs Folmer Andersen).
6. Evaluering af behandling i børnepsykiatrien (Tavs Folmer Andersen).
7. Patientperspektiver på behandling og forebyggelse i hospitalsverdenen – Om betydningsdannelse blandt migrantkvinder i lyset af deres livs- og migrantsituation (Anette Sonne Nielsen).

3. Effekter af specifikke interventioner og programmer

1. Livskvalitet ved efterbehandling af brystkræft (Mogens Grønvold).
2. Evaluering af cataract kirurgi (Tavs Folmer Andersen, Christian Nørregaard).

4. Metodeudvikling

1. Dansk befolkningsundersøgelse af helbredsspørgeskemaer, validering og indsamling af norm-data (Torquil Watt, Mogens Grønvold, Jakob Bjørner).
2. Validering af den danske version af Danish Multidimensional Fatigue Inventory (Torquil Watt, Jakob Bjørner, Mogens Grønvold).
3. Use of item response theory to develop a shortened version of EORTC QLQ-C30 questionnaire for patients involved in palliative care (Mogens Grønvold, Morten Aagaard Petersen, Jakob Bjørner).
4. Metodeudvikling. Organisationselement i MTV analyser (Karsten Vrangbæk).
5. Cost-value analyser (Lars Peter Østerdal).
6. Aksiomer for allokering af ressourcer i sundhedssektoren (Lars Peter Østerdal).
7. Etik og QALY (Lars Peter Østerdal).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Allan Krasnik er institutleder, formand for instituttets bestyrelse og samarbejdsudvalg. Han er medlem af Nordisk gruppe for Sundhedstjenesteforskning, af Governing Council ved European Public Health Association og ledergruppen i Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER), strategigruppen for World Federation of Medical Education, den permanente videnskabelige komite for European Public Health Association, det Videnskabelige Råd for den Kliniske Forebyggelsesenhed på Bispebjerg Hospital og Institutrådet ved Institut for Sygdomsforebyggelse.

Signild Vallgårda er medlem af forskningsledelsen for Udredningen vedrørende magt og demokrati i Danmark.

Tavs Folmer Andersen er medlem af Udvalget vedrørende Sundhedstjenesteforskning under Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, og er studieleder for FSV studiet.

Mogens Grønvold er medlem af bestyrelsen for European Organization for Research and Treatment of Cancer (EORTC), Quality of Life Study Group, formand for denne gruppes Methodology Committee og medlem af gruppens Module Developing Committee.

Karsten Vrangbæk er rådgiver for Udenrigsministeriet vedr. sundhedssektorprogrammet i Ghana.

Karsten Vrangbæk og Allan Krasnik organiserede 7. årsmøde for Dansk Forum for Sundhedstjenesteforskning i november 2001 med deltagelse af godt 100 sundhedstjenesteforskere og administratorer fra Sundhedsvæsenet.

Formidling

Redaktions- og bedømmelsesvirksomhed

Allan Krasnik er medlem af redaktionen for The Internet Journal of Public Health Education (ASPHER) og Ugeskrift for Lægers videnskabelige panel. Han er guest editor for Scandinavian Journal of Public Health og har fungeret som referee ved Ugeskrift for Læger og flere internationale public health tidsskrifter. Han har bedømt 2 ph.d.-afhandlinger.

Lene Koch har været formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet. Er medlem af Scientific Commitee for Public Health Genetics Conference, Medicon Valley Academy. Medlem af H:S Sundhedsfaglige Råd for Klinisk Genetik. Referee for internationale tidsskrifter samt er kolumnist ved Ugeskrift for Læger og Berlingske Tidende.

Signild Vallgårda har været medlem af to ph.d.-bedømmelsesudvalg ved hhv. Aarhus Universitet og Odense Universitet. Hun er censor ved de historiske institutter og den sundhedsfaglige kandidatuddannelse i Odense, og kolumnist ved Ugeskrift for Læger.

Mogens Grønvold har været medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg og har fungeret som referee for internationale tidsskrifter.

Sniff Nexø er redaktionsmedlem ved det kulturhistoriske tidsskrift Fortid og Nutid samt ved 1066 Tidsskrift for historie; medredaktør af den nordiske antologi The conduct of health studies of governmentality and subjectivity in Nordic health care.

Jette Joost Michaelsen er referee for Scandinavian Journal of Caring Sciences.

Jette Møllerhøj er redaktionsmedlem af tidsskriftet Den jyske Historiker og er medstifter af Psykiatrihistorisk Netværk.

Tavs Folmer Andersen har været formand for bedømmelsesudvalg til lektorat.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Allan Krasnik har fungeret som chairman og holdt foredrag ved European Public Health Associations' konference i Bruxelles samt ved årsmødet i Debrecem, Ungarn i Association of Schools of Public Health in the European Region.

Lene Koch har holdt foredrag ved Nordisk konference om Folk og fællesskab; Center for Holocaust-studier i København; Center for Danmarksstudier ved Lunds universitet; Det Medicinske Selskab, Domus Medica i København; Dansk Selskab for Almen Medicins Risikogruppe, Lægeforeningen i København; Danske Bioanalytikeres Årsmøde i København; Nordisk Historikermøde i Århus; Historisk Institut på Københavns Universitet; Nordisk Sygeplejekonference i København; Psykiatrisk Klinik på Rigshospitalet; Forum for sundhedstjenesteforskning i København; ved konference om Eugenics and sterilisation policy in Scandinavia ved Oslo University; Det vidensskabte menneske, ph.d.-kursus om natur- og menneskesyn i videnskab og politik på Københavns Universitet; co-chair ved Medicon Valley Academy's Bio-conference Session on ethics and genetics; deltager i paneldebat om Retten til børn, Dansk Fertilitetsselskab i Svendborg samt 8 Rosenkjærforedrag i Danmarks Radio P1.

Signild Vallgårda præsenterede et paper på den nordiske historikerkonference og har holdt foredrag på en konference for forebyggelseskonsulenter i Danmark, et for en gruppe af offentlige ledere og ved Forum for Sundhedstjenesteforskning's 7. årsmøde i København.

Sniff Nexø har holdt foredrag ved instituttets forskningsdag om kvalitative metoder; ved det 24. Nordiske Historikermøde i Århus; og ved ph.d.-seminar om Danmark i 1930'erne på Det Humanistiske Fakultet, KU. Har endvidere sammen med to andre ph.d.-stipendiater arrangeret og afviklet ph.d.-kurset 'Det vidensskabte menneske Natur- og menneskesyn i videnskab og politik' på Det Humanistiske Fakultet, KU samt været på studieophold på Wellcome Institute of History i London i to måneder.

Karsten Vrangbæk har i maj 2001 været på forskningsophold på London School of Economics i forbindelse med forskningsprojekter om reformer og privat sygeforsikring. Karsten Vrangbæk har haft foredragsvirksomhed i Danmark og England om sundhedspolitik/forvaltning. Karsten Vrangbæk underviser på Nordic Winter School for MTV instituttet og på kursus om "strategic management" på europæisk MPH uddannelse (EUROPHAMILI) i Rennes/Nottingham.

Maja Horst har præsenteret papers på The 15. Nordic Conference on Media and Communication Research i Reykjavik, Medicon Valleys Konference om Biotechnology i København, Konferencen "Samhällets Diskurser" i Stockholm, konference om Biotechnology arr. af Analyseinstitut for Forskning Århus.

Mogens Grønvold har været medarrangør af EORTC Quality of Life Group 2 halvårlige møder i Ulm, Tyskland og Bruxelles og holdt foredrag ved disse samt været chairman og holdt foredrag ved International Society for Quality of Life Research's konference i Amsterdam, og holdt foredrag ved European association for Palliative Care's konference i Palermo, Italien.

Lars Peter Østerdal har deltaget med paper på konferencen "Italian Meeting in Game Theory and Applications", Ischia.

Jette Joost Michaelsen har holdt foredrag på konferencerne: Advances in Qualitative Methods, i Edmonton, Alberta, Canada og på konferencen: AICN 22nd Quadrennial Congress, København.

Anette Sonne Nielsen har deltaget med paper på konferencen "Family in the Age of Multiculturalism", Holte.

Lisa Dahlager har deltaget med paper på "9th International Conference on Health Promoting Hospitals", København.

Institutleder Allan Krasnik

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	46,11	14,73	60,84
KLIN	0,74		0,74
STIP	4,60	6,88	11,48
TAP	41,38	7,40	48,78
Total	*92,83*	*29,01*	*121,83*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	4514	8405	12919
Anskaffelser	2191	706	2897
Total	*6705*	*9111*	*15816*

Stab

Afdeling for Almen Medicin

VIP Internt finansieret
Andersen, John Sahl; lektor.
Bojlen, Nina Sybille Rotwitt; adjunkt.
Brodersen, John; forskningsass.
Dencker, Annemarie; forskningsass.
Dyhr, Lise; forskningsass.
Eriksson, Tina; forskningsass.
Hantho, Arne Finn; forskningsass.
Jørgensen, Merete; studieadjunkt.
Larsen, Jan-Helge; lektor.
Malterud, Kirsti; professor.
Reventlow, Susanne Dalsgaard; adjunkt.
Risør, Ole; studielektor.
Tulinius, Anne-Charlotte; forskningsass.
Tørning, Jens; studielektor.
Witt, Klaus Helge; videnskabelig medarb.
Østergaard, Marianne Stubbe; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret
Thorsen, Hanne; lektor.

Biostatistisk Afdeling

VIP Internt finansieret
Andersen, Per Kragh; professor.
Brøndsted, Lise; forskningsass.
Dalgaard, Peter; lektor.

Ekstrøm, Claus Thorn; forskningsass.
Hilden, Jørgen; lektor.
Hindsberger, Charlotte; adjunkt.
Jovanovic, Zorana; forskningsass.
Keiding, Niels; professor.
Kreiner, Svend; lektor.
Scheike, Thomas Harder; lektor.
Skovgaard, Lene Theil; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Budtz-Jørgensen, Esben; forskningsass.
Ditlevsen, Susanne Dalager; forskningsass.
Larsen, Klaus; projektmedarbejder.
Parner, Jan Thorlund; adjunkt.
Petersen, Jørgen Holm; lektor.
Siersma, Volkert Dirk; forskningsass.
Sørensen, Tine Møller; forskningsass.

Afdeling for Epidemiologi

VIP Internt finansieret
Lahmann, Petra Hildegard; forskningsadj.
Lynge, Elsebeth; professor.
Meyrowitsch, Dan Wolf; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret
Jensen, Allan; forskningsass.
Njor, Sisse Helle; forskningsass.
Olsen, Anne Helene; forskningsass.

Afdeling for International Sundhed

VIP Internt finansieret
Bygbjerg, Ib Christian; professor.
Konradsen, Flemming; lektor.
Samuelsen, Helle; forskningsadj.

STIP Eksternt finansieret
Dræbel, Tania Aase; ph.d.-studerende.
Ringsted, Frank Michael; ph.d.-studerende.

KLIN Internt finansieret
Langhoff-Roos, Jens; klinisk lektor.

Afdelingen for Medicinskhistorie Medicinsk-Historisk Museum

VIP Internt finansieret
Brade, Anna-Elisabeth; lektor.
Haarmark, Bodil; adjunkt.
Malling, Gerd; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret
Söderqvist, Sven Thomas; forskningsprof

STIP Internt finansieret
Andersen, Lars Ole; ph.d.-studerende.
Bencard, Adam; ph.d.-studerende.
Skydsgaard, Morten Arnika; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bak-Jensen, Søren Thyge; ph.d.-studerende.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning

VIP Internt finansieret
Nygaard, Else; adjunkt.
Petersson, Birgit Holm; lektor.
Silberschmidt, Margrethe; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Wilhjelm, Søren; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Tersbøl, Britt Pinkowski; ph.d.-studerende.

Afdelingen for Medicinsk Videnskabsteori

VIP Internt finansieret
Andersen, Hanne; adjunkt.
Norup, Michael Slott; adjunkt.
Rossel, Peter Johannes Hancke; lektor.
Wulff, Henrik Ramsing; professor.

VIP Eksternt finansieret
Brorson-Hansen, Stig Chr; forskningsass.
Dencker, Annemarie; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Gammelgaard, Anne; projektmedarbejder.

Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin

VIP Internt finansieret
Hansen, Eva Støttrup; lektor.
Knudsen, Elisabeth Ehlert; lektor.
Loft, Steffen Huitfeldt; professor.
Møller, Peter; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret
Wellejus, Anja; forskningsass.

STIP Eksternt finansieret
Risom, Lotte; ph.d.-studerende.
Sørensen, Mette; ph.d.-studerende.

Afdeling for Social Medicin

VIP Internt finansieret
Andersen, Anne Marie N; forskningsadj.
Christensen, Ulla; forskningsadj.
Damsgaard, Mogens Trab; lektor.
Diderichsen, Finn; lektorvikar.
Due, Eva Pernille; lektor.
Frandsen, Kirsten Avlund; lektor.
Holstein, Bjørn Evald; professor.
Iversen, Lars; professor.
Jürgensen, Kirsten; lektor.
Kentmark, Ole Ryefelt; forskningsass.
Lund, Rikke; forskningsass.
Osler, Merete; professor.
Schmidt, Lone; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Borup, Ina Bodil Kristensen; adjunkt.
Ditlevsen, Susanne Dalager; forskningsass.

STIP Eksternt finansieret
Andersen, Anette; ph.d.-studerende.

Afdeling for Sundhedspsykologi

VIP Internt finansieret
Jensen, Hans Henrik; lektor.
la Cour, Peter; adjunkt.
Mortensen, Erik Lykke; lektor.

Afdeling for Sundhedstjenesteforskning

VIP Internt finansieret
Andersen, Tavs Folmer; lektor.
Koch, Anna Magdalene; lektor.
Krasnik, Allan; professor.
Vallgårda, Signild Katarina; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bedsted, Tim; forskningsass.
Grønvold, Mogens; forskningsadj.
Michaelsen, Jette Joost; forskningsadj.
Nørredam, Marie Louise; forskningsass.
Torres, Ana Maria Iberico; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Møllerhøj, Jette; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Jørgensen, Lisa Margot Dahlager; kand.stip.
Nexø, Iben Margrethe Andersen; ph.d.-studerende.
Nielsen, Anette Sonne; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Biostatistisk afdeling
Abildstrøm, Steen Zabell: Sudden and non-sudden cardiovasular death after acute myocardial infarction.
Hrobjartsson, Asbjørn: Placebo: begreb, bias og aktiv behandling.
Larsen, Klaus: Analysis of Questionnaire Data from Longitudinal Studies.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori
Poulsen, Maj-Britt Juhl: Competition and Cooperation among Colleagues in Biomedical Research.

Afdeling for Sundhedstjensteforskning
Fredslund, Hanne: Når "vilde" problemer tæmmes. En filosofisk-hermeneutisk fortolkning af implementering af en forebyggelsessamtale på en afdeling på Bispebjerg Hospital.
Lund, Rikke: Social Relations and Health – with special reference to change in social relations and change in health.

Afdeling for Socialmedicin
Brandt, Tine Curtis: Kommunikation mellem læge og patient i Grønland – en kvalitativ undersøgelse af interaktion mellem parterne i den tolkede konsultationssamtale.

Fondsbevillinger

Afdeling for Almen Medicin

Fonden vedr. forskning i almen praksis
– 3 projekter om "Nottingham Health Profile" (Hanne Thorsen) kr. 150.000.

Sundhedsstyrelsen
– Videreuddannelse i almen medicin (Institutlederen) kr. 4.735.700.

The British Council
– Kursus for Bulgarske læger: Østeuropa-aktivitet (Jørgen Kelstrup) kr. 8.300.

Biostatistisk Afdeling

Apotekerfonden
– Aflønning af statistiker (Niels Olivarius) kr. 242.000.

Den Svenske Børnecancerfond
– Aflønning af Tine Møller Sørensen (Kjeld Schmiegelow) kr. 90.000.

Diverse Private Tilskud
– 3. genundersøgelse (Vibeke Backer) kr. 54.000.
– Aflønning af statistiker (Hans Erik Nielsen) kr. 95.000.
– Risiko for affektive sygdomme for patienter med diverse neurologiske diagnoser (Lars Kessing) kr. 60.100.

H:S
– Sygeplejerske kohorte (Bent Ottesen) kr. 100.000.

Københavns Amt
– Aflønning af statistiker (Sigurd Mikkelsen) kr. 69.100.

Privat Fond
– Aflønning af statistiker (Torben Hansen) kr. 68.000.
– Neurobehavioral effects of environmental mercury exposure (Phillippe Grandjean) kr. 75.000.

Private Fondsmidler
– Aflønning af statistiker (Peter Lange) kr. 120.800.

Socialministeriet
– Udviklings- og forandringsprocesser i den kommunale ældrepleje (Kirsten Schultz-Larsen) kr. 289.200.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Normal og patologisk vækst og gonadeudvikling hos børn og unge (Statistisk Forskningsenhed) kr. 139.800.

Sundhedsministeriet
– Længevarende metadonbehandling (Henrik Sælan/Gertrud Backer) kr. 38.000.

Sundhedsstyrelsen
– Alkohol og graviditet (Morten Grønbæk) kr. 178.600.

Sygekassernes Helsefond
– Aflønning af statistiker (Jens O. Andreasen) kr. 60.000.

Østdansk Sundhedsvidenskabelig Forskningsforum
– Konsulentbistand til sundhedsvidenskabelige forskningsprojekt i Østdanmark (Niels Keiding) kr. 300.000.

Afdeling for Medicinhistorisk – Medicinsk-Historisk Museum

Alfred Benzon's Fond
– Den biomedicinske forskerbiografis historie (Thomas Söderqvist) kr. 26.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Ph.d.-stip. til Søren Thyge Bak-Jensen (Thomas Söderqvist) kr. 1.270.800.

Afdeling for Sundhedstjensteforskning

EORTC
– Quality of Life Study group (Mogens Grønvold) kr. 24.700.

Else og Mogens Wedell-Wedellsborgsfond
– Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets indsats... (Allan Krasnik) kr. 25.000.
– Psykiatriens historie i Danmark i perioden 1850 – 1920 (Jette Møllerhøj) kr. 37.500.
– Ufrivillig barnløshed (Lone Samsø-Schmidt) kr. 50.000.

Lundbeckfonden
– Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets forebyggelsesindsats blandt patienter (Jette Joost Michaelsen) kr. 6.000.

Læge Sofus Carl Emil Friis og Hustru Olga Doris
– Cataract-projekt (Jens Christian Nørregaard) kr. 80.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Minoritetsbarrierer og forebyggelse i hospitalsverdenen (Anette Sonne Nielsen) kr. 1.272.000.
– Minoritetsbarrierer og forebyggelse i hospitalsverdenen – driftsmidler (Anette Sonne Nielsen) kr. 18.000.

Sundhedsministeriet
– Muligheder og barrierer for sygehusvæsenets indsats (Jette Joost Michaelsen) kr. 156.000.

Sygekassernes Helsefond
– Muligheder og barrierer for Sygehusvæsenets forebyggelsesindsats blandt patienter fra etniske minoriteter (Allan Krasnik) kr. 404.100.

Afdeling for Social Medicin

Den Sociale Sikringsstyrelsen
– Forebyggende hjemmebesøg – Hvordan gøres det bedst muligt? (Kirsten Avlund Frandsen) kr. 2.250.700.

Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet
– Forebyggende hjemmebesøg – Hvordan gøres det bedst muligt? (Kirsten Avlund Frandsen) kr. 351.100.

Fonden af 1870
– Psykosocial sundhedsforskning (Charlotte Lerche) kr. 20.900.

Hjerteforeningen
– DANAMI-2 undersøgelsen (Ole Mortensen) kr. 50.000.
– The Metropolit project (Merete Osler) kr. 275.000.

Holbæk Kommune
– The Fifth International Congress of behavioral Medicin (Bjørn Holstein) kr. 212.500.

Kræftens Bekæmpelse
– Påvirkning af unges rygevaner (Lis Hentze Poulsen) kr. 732.100.

NorFa
– Understanding Socio-Economic Inequalities in Health (Anne-Marie Nybo Andersen) kr. 227.300.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– HBSC (Health behaviour in school aged children) (Bjørn Holstein) kr. 388.200.

Sundhedsstyrelsen
– Unges og voksnes alkoholforbrug-omfang. (Pernille Due) kr. 500.000.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning

Arbejdsmiljøinstituttet
– Forskning og Intervention i Monotomt arbejde, PRIM. (Else Nygaard Jensen) kr. 7.600.

CASA
– EGA på det danske arbejdsmarked (Else Nygaard Jensen) kr. 59.100.

Rådet for Ulandsforskning
– A study of sexual relationships and their socio-cultural context in the northwestern Namibia (Brit Pinkowsky Tersbøl) kr. 74.100.

Afdeling for International Sundhed

Danida
– Enreca Netværk for Sundhedsforskning – fase III (Lene Blegvad) kr. 4.260.000.

Rådet for Ulandsforskning
– Conflict and it's aftermath (Afd. for International Sundhed) kr. 832.800.
– Lack of Blood: An etnographic study of anaemia and malaria in the socio-cultural context of illness i… (Frank Michael Ringsted) kr. 347.600.
– Lack of Blood: An etnographic study of anaemia and malaria in the socio-cultural context of illness…. (Frank Michael Ringsted) kr. 1.259.700.
– The medical field: Why are local healers so popular (Helle Samuelsen) kr. 85.000.

Udenrigsministeriet
– Kompensation for arbejdsbyrde, forbundet med medlem hos RUF (Ib Bygbjerg) kr. 2.600.

Afdeling for Epidemiologi

CUF Center for Udviklingsforskning
– Studies on the epidemiology and control of lymphatic filariasis in Tanga Region, Tanzania (Dan Meyrowitsch) kr. 146.000.

EU
– Breast Cancer Screening Network (Elsebeth Lynge) kr. 542.700.

H.J. Nielsen
– Støtte til etablering af cancerepidemiologisk forskningsenhed (Elsebeth Lynge) kr. 12.900.

Halogenated Solvents Industry Alliance
– Case-control study of workers exposed to tetrachloroethylene (Elsebeth Lynge) kr. 3.283.300.

Halogenated Solvents Indutsry Alliance
– Case-control study of workers exposed to tetrachloroethylene (Elsebeth Lynge) kr. 781.800.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Aflastning (Elsebeth Lynge) kr. 52.000.
– Cancer in persons working in dry cleaning in the nordic countries (Elsebeth Lynge) kr. 111.600.

Sundhedsstyrelsen
– Dødeligheden af brystkræft i København efter indførelse af mammografiscreening (Elsebeth Lynge) kr. 150.000.

Publikationer

Afdeling for Almen Medicin

Andersen J.S., Hollnagel H., Håkansson A., Jørgensen A., Henriksson K., Sachs C., Berglund J.: Kurser i grundlæggende forskningsmetodologi. Erfaringer fra Sydsverige og Frederiksborg Amt. Ugeskrift for Læger 163, s. 3678-81, 2001.

Andersen J.S., Dyhr L.: Comparison of contact pattern to general practice by immigrants and non-immigrants in Copenhagen 1998. 134 s. Durban, South Africa 2001.

Andersen J.S., Budtz-Jørgensen E.: Opioid prescription in the Copenhagen out of hour service. 116 s. Durban, South Africa 2001.

Brodersen J.: Metodeproblemer ved spørgeskemaundersøgelser. En diskussion af den videnskabelige beskrivelse ved udvikling af et spørgeskema. Ugeskrift for Læger 163(50), s. 7086, 2001.

Brodersen J.: MTV-rapporten om kolorektal cancer. Ugeskrift for Læger 163(19), s. 2442-2445, 2001.

Hvas L.: Det rigtige og det korrekte – dilemmaer i hverdagen – om at rumme modsætninger. Månedsskrift for praktisk lægegerning 2001, s. 135-40, 2001.

Hvas L.: Positive aspects of menopause. A qualitative study. Maturitas 39, s. 11-7, 2001.

Johansen J.R., Dupont M., Obel E.B.: IUD insertion in general practice. i: Abstractbook. Family medicine, the liading edge, Durban 2001 s. 149, South Africa 2001.

Johansen J.R., Dupont M., Rasmussen M.: Hepatitis B i almen praksis – et overset problem. Månedskrift for Praktisk lægegerning 7, s. 829-35, 2001.

Johansen J.R., Dupont M., Obel E.B.: Spiraloplægning i almen praksis. Ugeskrift for læger 34, s. 4574-7, 2001.

Johansen J.R., Rasmussen M., Dupont M.: Hepatitis i almen praksis. 1 s. AV-central Herlev hospital 2000.

Larsen J-H.: Det menneskelige møde i konsultationen. Tidsskrift Nor Lægegerning 2, s. 215-7, 2001.

Malterud K.: Lesbiske i medisinsk teori og praksis – Et kritisk perspektiv på kunnskap og helsetjenester. i: Norsk homoforskning s. 191-213, Malterud, K., Brantsætter MC, Eikvam T, Kjær R, Åmås KO (eds.), Universitetsforlaget, Oslo 2001.

Malterud K. (red.): Kvinders ubestemte helseplager. 179 s. Pax, Oslo 2001.

Malterud K.: The art and science of clinical knowledge: evidence beyond measures and numbers. Lancet 358, s. 397-400, 2001.

Malterud K.: Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. Lancet 358, s. 483-8, 2001.

Malterud K.: Kan allmennlegen være healer? Om medisinske tradisjoner, lege-pasient-forholdet, salutogenese og empowerment. Tradisjon 31(2), s. 77-83, 2001.

Malterud K.: Subjektive symptomer uden objektive fund – en udfordring for almen medicinsk teori og praksis. Ugeskrift for læger 163(48), s. 6729-34, 2001.

Malterud K., Hollnagel H.: Patientens egen vurdering af sit generelle helbred og sine stærke sider. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 79(8), s. 985-92, 2001.

Malterud K., Hollnagel H., Witt K.: Gendered health resources and coping – A study from general practice. Scandinavian Journal of Public Health 29(3), s. 183-8, 2001.

Reventlow S., Hvass A., Tulinius C.: “In really great danger”. The concept of risk in general practice. Scand. j prim Health Care Vol. 19, no. 2, s. 1-2, 2001.

Reventlow S.: Risikobegrebet. Opdaget ved en tilfældighed. Mdr. for Praktisk lægegerning 2001, 79. årgang, s. 61-5, 2001.

Thorsen H., McKenna S.P., Doward L.C., Mercier C., Paes M., Patrick D., Ramirez N., Whalley D., Kohlmann T., Niero M.: International development of the Quality of Life in Depression Scale (QLDS). Journal of Affective Disorders 63, s. 189-199, 2001.

Thorsen H., Hansen T., McKenna S.P., Sørensen A., Whalley d.: Adaptation into Danish of the Stanford Health Assessment Questionnaire (HAQ) and the Rheumatoid Arthritis Quality of Life Scale (RAQol). Scandinavian Journal of Rheumatology 30, s. 103-9, 2001.

Thorsen H., Witt K., Malterud K., Hollnagel H.,: The purpose of the general practice consultation fra the patients perspective – theoretical aspects. Family Practice 6, s. 638-43, 2001.

Østergaard M.S.: Høfeber-sæsonrhinitis. En oversigtsartikel. Månedsskrift for praktisk lægegerning 4, s. 407-16, 2001.

Biostatistisk Afdeling

Allard D., Brix A., Chadæuf J.: Testing Local Independence between Two Point Processes. Biometrics 57, s. 508-517, 2001.

Andersen E.W., Andersen P.K.: Adjustment for misclassification in studies of familial aggregation of disease using routine register data. Research Report 01/3. 21 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Andersen H.E., Schultz-Larsen K., Kreiner S., Forchham-

mer B.H., Eriksen K., Brown A.: Kan genindlæggelse af apopleksiramte forebygges? Ugeskr Læger 163, s. 6421-6427, 2001.

Andersen P.K.: Epidemiology. Study design and data analysis. Statist. Med. 20, s. 161-162, 2001.

Andersen P.K.: Statistics in epidemiology. i: Teaching Epidemiology. Second edition s. 53-62, Jørn Olsen, Rodolfo Saracci, Dimitrios Trichopoulos, Oxford University Press, Oxford 2001.

Andersen P.K., Ekstrøm C.T., Klein J.P., Shu Y., Zhang M-J.: Testing the goodness of fit of a copula based on bivariate right censored data. Research Report 01/9. 17 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Andersen P.K., Klein J.P., Rosthøj S.: From summary statistics to generalized linear models for pseudo-observations; with applications to multi-state models. Research Report 01/10. 26 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Andersen P.K., Abildstrøm S., Rosthøj S.: Competing risks as a multi-state model, Research Report 01/ 12. 16 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Andersen P.K.: IPM26: Noncompliance in clinical trials. Discussion of invited paper meeting no. 26. Bull.ISI LIX 3, s. 99-101, 2001.

Andersen P.K., Keiding N.: Event history analysis in continuous time. i: Internat. Encycl. Social & Behavioral Sciences s. 4946-4956, N.J. Smelser & P.B. Baltes, (ed.), Elsevier, Oxford 2001.

Biering-Sørensen B., Egebart J., Hilden J., Biering-Sørensen F.: Reproducibility and validity of a questionnaire filled in by spinal cord lesioned individuals before regular follow-up. Spinal Cord 39, s. 161-167, 2001.

Bisgaard M.L., Jäger A.C., Dalgaard P., Søndergaard J.O., Rehfeld J.F., Nielsen F.C.: Allelic Loss of Chromosome 2p21-16.3 is Associated with Reduced Survival in Sporadic Colorectal Cancer. Scand J Gastroenterol 4, s. 405-409, 2001.

Brix A., Senoussi R., Couteron P., Chadæuf J.: Assessing goodnes of fit of spatially inhomogeneous Poisson processes. Biometrika 88, 2., s. 487-497, 2001.

Brygge T., Heinig J., Collins P., Ronborg S., Gehrchen P.M., Hilden J., Heegaard S., Poulsen L.K.: Reflexology and bronchial asthma. Respiratory Medicine 95, s. 173-179, 2001.

Budtz-Jørgensen E., Keiding N., Grandjean P.: Benchmark Dose Calculation from Epidemiological Data. Biometrics 57, s. 698-706, 2001.

Budtz-Jørgensen E., Keiding N., Grandjean P., Weihe P., White R.F.: Consequences of Exposure Measurement Error for Confounder Identification in Environmental Epidemiology. Research Report 01/13. 14 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Budtz-Jørgensen E., Keiding N., Grandjean P.: Methodological challenges in assessing neurotoxic effects of prenatal methylmercury exposure and in implementing the information in terms of safety standards. 18-23 s. International Conference on Statistical Challenges in Environmental Health Problems, 2001.

Christensen K.B.: Latent variable models and factor analysis. Kendall's library of statistics 7, 2nd ed. Statist. Med. 20, s. 327-328, 2001.

Couppé C., Midttun A., Hilden J., Jørgensen U., Oxholm P., Fuglsang-Frederiksen A.: Spontaneous Needle Electromyographic Activity in Myofascial Trigger Points in the Infraspinatus Muscle: A Blinded Assessment. Journal of Musculoskeletal Pain 9, s. 7-16, 2001.

Dalgaard P.: The density of the non-central chi-squared distribution for large values of the noncentrality parameter. R News 1, s. 14-15, 2001.

Dalgaard P.: Dynamic modeling in the health sciences. Statist. Med. 19, s. 3142-3143, 2001.

Dalgaard P.: Some trends in computational statistics. i: New Trends in Statistical Modelling. Proceedings of the 16th International Workshop on Statistical Modelling s. 31-42, Bjarke Klein and Lars Korsholm, Odense 2001.

Dalgaard P.: A Primer on the R-Tcl/Tk Package. R 1, s. 27-31, 2001.

Dalgaard P.: The R-Tcl/Tk interface. Research Report 01/6. 11 s. Department of Biostastistics, University of Copenhagen, 2001.

Dalgaard P.: Some trends in computational statistics. Research Report 01/ 7. 14 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Ditlevsen P.D., Ditlevsen S.D., Andersen K.K.: The fast climate fluctuations during the stadial and interstadial climate states. Research Report 01/11. 14 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Ekstrøm C.T.: Power of Multipoint Identity-by-Descent Methods to Detect Linkage Using Variance Component Models. Genetic Epidemiology 21, s. 285-298, 2001.

Frydman H., Lakner P.: Maximum Likelihood Estimation of Hidden Markov Processes. Research Report 01/8. 20 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.

Grandjean P., Weihe P., Burse V.W., Needham L.L., Storr-Hansen E., Heinzow B., Debes F., Murata K., Simonsen H., Ellefsen P., Budtz-Jørgensen E., Keiding N., White R.F.: Neurobehavioral deficits associated with PCB in 7-year-old children prenatally exposed to seafood neurotoxicants. Neurotoxicology and Teratology 23, s. 305-317, 2001.

Groth M.V., Fagt S., Brøndsted L.: Social determinants of dietary habits in Denmark. European Journal of Clinical Nutrition 55, s. 959-966, 2001.

Hansen Å.M., Garde A.H., Skovgaard L.T., Christensen J.M.: Seasonal and biological variation of urinary epinephrine norepinephrine, and cortisol in healthy women. Clinica Chimica Acta 309, s. 25-35, 2001.

Hartling U.B., Hansen B.F., Skovgaard L.T., Kjær I.: Bi-Iliac Distance and Iliac Bone Position Compared to the Vertebral Column in Normal Fetal Development. American Journal of Medical Genetics 99, s. 154-158, 2001.

Hilden J.: "Biografi af Margarethe Mikkelsen". i: Dansk kvindebiografisk leksikon II s. 563-565, (Red.), Rosinante, 2001.

Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 1. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 271-283, 2001.

Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 2. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 441-456, 2001.

Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 3. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 585-594, 2001.

Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 4. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 703-710, 2001.

Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 5. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 799-806, 2001.
Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 6. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 885-896, 2001.
Hilden J.: Medicinsk statistik – vov dig indenfor! Del 7. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 1583-1602, 2001.
Hilden J.: Multivariate/statistiske metoder og strategier. i: Introduktion til forskning af P. Gøtzsche s. 167-187, (red.), 2000.
Hilden J.: Sandsynlighed. i: Den Store Danske Encyklopædi, bind 16 s. 560, Danmarks Nationalleksikon, 2001.
Jacobsen R., Jensen A., Keiding N., Lynge E.: Queen Margrethe II and mortality in Denmark. The Lancet 358, s. 75, 2001.
Jensen L.B., Hilden J.: Sociological and behavioural characteristics of perimenopausal women with an express attitude to hormone substitution therapy. Maturitas 23, s. 73-83, 1996.
Jørgensen N., Andersen A-G., Eustache F., Irvine D.S., Suominen J., Petersen J.H., Andersen A.N., Auger J., Cawood E.H.H., Horte A., Jensen T.K., Jouannet P., Vierula M., Toppari J., Skakkebæk N.E.: Regional differences in semen qualitiy in Europe. Human Reproduction Vol. 16, no. 5, s. 1012-1019, 2001.
Jørgensen P.E., Madsen J.S., Larsen T.B., Hilden J., Magid E.: Evidensbaseret anvendelse af klinisk biokemi. 163 Ugeskr. Læger, s. 5815-5819, 2001.
Keiding N., Klein J.P., Horowitz M.M.: Multi-state models and outcome prediction in bone marrow transplantation. Statistics in Medicine 20, s. 1871-1885, 2001.
Keiding N.: Event history analysis: overview. i: New Trends in Statistical Modelling. Proceeding of the 16th International Workshop on Statistical Modelling s. 43-49, Bjarke Klein, Lars Korsholm, Odense 2001.
Keiding N.: Comment on: Understanding the Shape of the Hazard Rate: A Process Point of View by Odd O. Aalen and Håkon K. Gjessing. Statistical Science Vol. 16, No. 1, s. 19, 2001.
Keiding N.: Discussion of C.P. Farrington, M.N. Kanaan and N.J. Gay: "Estimation of the basic reproduction number for infectious deseases from age-stratified serological survey data". Appl.Statist. 50, s. 288, 2001.
Keiding N.: Age-period-cohort analysis in the 1870s. Bulletin of the International Statistical Institute, 53rd session, s. 123-124, 2001.
Kessing L.V., Andersen P.K.: Letter to the editor: Recurrence of Affective Disorder. Am J Psychiatry 158, s. 819-820, 2001.
Klein J.P., Rizzo J.D., Zhang M-J., Keiding N.: Statistical methods for the analysis and presentation of the results of bone marrow transplants. Part I: Unadjusted analysis. Bone Marrow Transplantation 28, s. 909-915, 2001.
Klein J.P., Rizzo J.D., Zhang M-J., Keiding N.: Statistical methods for the analysis and presentation of the results of bone marrow transplants. Part 2: Regression modeling. Bone Marrow Transplantation 28, s. 1001-1011, 2001.
Larsen K.: Linear latent variable models with ordinal outcomes and missing observations. Research Report 01/4. 23 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.
Lauemøller S.L., Holm A., Hilden J., Brunak S., Holst Nissen M., Stryhn A., Østergaard Pedersen L., Buus S.: Quantitative predictions of peptide binding to MHC class I molecules using specificity matrices and ancho-stratified calibrations. Tissue Antigens 57, s. 405-414, 2001.
Lund R., Modvig J., Hilden J., Rosdahl N., Kure L., Schmidt K.W.: Risk of low birthweight in social districts of Copenhagen. Scandinavian Journal of Public Health 27, 2, s. 89-93, 1999.
Martinussen T., Scheike T.H.: A nonparametric dynamic additive regression model for longitudinal data. The Annals of Statistics Vol. 28, No. 4, s. 1000-1025, 2000.
Martinussen T., Scheike T.H.: Estimation in additive hazards regression with current status data. i: ASMDA 2001. 10th International Symposium on Applied Stochastic Models and Data Analysis s. 930-935, G. Govaert, J. Janssen, N. Limnios, UTC, Université de Technologie 2001.
Martinussen T., Scheike T.H.: Sampling Adjusted Analysis of Dynamic Additive Regression Models for Longitudinal Data. Scand J Statist 28, s. 303-323, 2001.
Martinussen T., Scheike T.H.: Efficient estimation in additive hazards regression with current status data. Research Report 01/5. 15 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.
Mølgaard C., Thomsen B.L., Michaelsen K.F.: The Influence of Calcium Intake and Physical Activity on Bone Mineral Content and Bone Size in Healthy Children and Adolescents. Osteoporos Int 12, s. 887-894, 2001.
Nielsen O.W., Hilden J., Hansen J.F.: Strong prognostic value of combining N-terminal atrial natriuretic peptide and electrocardiogram to predict death in heart patients from general practic. Heart 86, s. 218-219, 2001.
Nielsen O.W., Hilden J., Larsen C.T., Hansen J.F.: Cross sectional study estimating prevalence of heart failure and left ventricular systolic dysfunction in community patients at risks. Heart 86, s. 172-178, 2001.
Nilsson L.B., Jensen T.U.S., Skovgaard L.T., Viby-Mogensen J.: Forskning ved danske anæstesiologiske afdelinger ved årtusindeskiftet. Ugeskr Læger 163, s. 6121-27, 2001.
Nourbakhsh M.R., Skovgaard L.T.: Taurodonti på første underkæbemolar. 47 s. 2001.
Olivarius N.de.F., Nielsen N.V., Andreasen A.H.: Diabetic retinopathy in newly diagnosed middle-aged and elderly diabetic patients. Prevalence and interrelationship with microalbuminuria and triglycerides. Graefe's Arch Clin Exp Ophthalmol 239, s. 664-672, 2001.
Olivarius N.de.F., Beck-Nielsen H., Andreasen A.H., Hørder M., Pedersen P.A.: Randomiseret kontrolleret undersøgelse af struktureret, individualiseret behandling af type 2-diabetes mellitus. Ugeskr Læger 163/44, s. 6134-6139, 2001.
Olivarius N.de.F., Beck-Nielsen H., Andreasen A.H., Hørder M., Pedersen P.A.: Randomised controlled trial of structured personal care of type 2 diabetes mellitus. BMJ 323/27, s. 970-975, 2001.
Parner E.T., Keiding N.: Misspecified proportional hazard models and confirmatory analysis of survival data. Biometrika 88, s. 459-468, 2001.
Rasmussen L.S., Larsen K., Houx P., Skovgaard L.T., Hanning C.D., Møller J.T.: The assessment of postoperative cognitive function. Acta Anaesthesiol Scand 45, s. 275-289, 2001.

Rønningen K.S., Keiding N., Green A.: Correlations between the incidence of childhood-onset Type I diabetes in Europe and HLA genotypes. Diabetologia 44, s. B51-B59, 2001.
Scheike T.H.: A marginal additive Aalen model. Research Report 01/1. 11 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.
Scheike T.H.: A generalized additive regression model for survival times. Research Report 01/2. 18 s. Department of Biostatistics, University of Copenhagen, 2001.
Schiøttz-Christensen B., Lyngberg K., Keiding N., Ebling A.H., Danneskiold-Samsøe B., Bartels E.M.: Use of Isokinetic Muscle Strength as a Measure of Severity of Rheumatoid Arthritis: A Comparison of this Assessment Method for RA with other Assessment Methods for the Disease. Clin Rheumatol 20, s. 423-427, 2001.
Schiøttz-Christensen B., Skovgaard L.T., Danneskiold-Samsøe B., Bartels E.M.: A Method to Reduce the Number of Measured Parameters when using Isokinetic Muscle Strength as a Clinical Indicator in Rheumatoid Arthritis Patients. Clin Rheumatol 20, s. 389-393, 2001.
Schnohr P., Parner J., Lange P.: Motionsløbere lever længere. Ugeskrift for Læger 163, s. 1633-5, 2001.
Schnohr P., Parner J., Lange P.: Mortality in joggers – authors reply. BMJ 322, s. 551-552, 2001.
Schultz P., Ibsen M., Østergaard D., Skovgaard L.T.: Onset and duration of action of rocuronium – from tracheal intubation, through intense block to complete recovery. Acta Anaesthesiol. Scand. 45, s. 612-617, 2001.
Skovgaard L.T.: Applied regression including computing and graphics. Statist. Med. 20, s. 820-821, 2001.
Stockmarr A.: Rejoinder. Biometrics 57, 3, s. 978-980, 2001.
Sælan H., Backer P., Sørensen T.M.: Stofmisbrugere i Metadonbehandling i København. 1-43 s. Embedslægeinstitutionen for Kbh. og Frb. kommuner 2001.
Wohlfahrt J., Andersen P.K., Mouridsen H.T., Melbye M.: Risk of Late-stage Breast Cancer after a Childbirth. American Journal of Epidemiology Vol. 153, 11., s. 1079-1084, 2001.
Wohlfahrt J., Andersen P.K.: Commentary: Secular trends in the context of competing risks. International Journal of Epidemiology 30, s. 102-103, 2001.

Afdelingen for Medicinskhistorie – Medicinsk-Historisk Museum

Graugaard C.: Sexleksikon – fra abe til Aarestrup. 596 s. Rosinante, København 2001.
Jørgensen H.E., Munck O.: Når nyrerne svigter. Om nyrer, nyresygdomme, teknologi, patienter og medicinhistorie. Set & Sket 11, s. 14-21, 2001.
Meyer I.I.K., Madsen H.B., Jakobsen T.B.,: Conservation of Waterlogged Wood: An obsolete method. i: Past Practice – Future Prospects s. 33-38, Andrew Oddy, Sandra Smith (eds.), British Museum Occasional Papers, British Museum 2001.
Meyer I.I.K., Knudsen L., m.fl. (red.): Humane præparater – baggrund, fremstilling og teknik i historisk belysning. 63-70 s. Det Kongelige Danske Kunstakademi, Konservatorskolen, 2001.
Meyer I.I.K.: Præparater af menneskelegemet. i: Set & sket s. 22-36, Medicinsk-Historisk Museums Venner, Lægeforeningens Forlag, København, Medicinsk-Historisk Museums Venner 2001.
Norn M.: Øjenbadeglas. Bibliotek for læger 193, s. 174-188, 2001.
Norn M.: Glaukomets gyselige historie. Månedsskrift for praktisk Lægegerning 79, s. 843-860, 2001.
Norn M., Norn O.: Komparativ oftalmologi i middelalderen. Dansk medicinhistorisk årbog 29, s. 104-109, 2001.
Norn M.: Øjentuberkulose, specielt i Danmark. Dansk medicinhistorisk årbog 29, s. 212-218, 2001.
Norn M., Permin H.: Den litterære blindhed. Dansk medicinhistorisk årbog 29, s. 238-248, 2001.
Norn M.: Det akutte røde øje. Månedsskrift for praktisk lægegerning 79, s. 189-197 og 331-338, 2001.
Norn M.: Quaksalver oftalmoskop. Oftalmolog 21, s. 25-27, 2001.
Norn M.: History of Acta Ophtalmologica scandinavia. The Baltic Eye 2001, s. 14-16, 2001.
Norn M.: Københavns Kommunes Øjenafdeling 4. sal (1980-97). Dansk medicinhistorisk årbog 28, s. 9-32, 2001.
Norn M.: Dansk medicin-historisk selskabs historie. Dansk medicinhistorisk årbog 28, s. 169-182, 2001.
Norn M.: Synsfelt på museum. Set & Sket 11, s. 52-59, 2001.
Osler M.: Professor Carl Edvard Marius Levy og barselsfeberen i 1800- tallet. Set & Sket 11, s. 46-51, 2001.
Schiødt T., Haarmark B.: Noter til en Bartholin-biografi. Set & Sket, s. 37-45, 2001.
Schiødt T., Jungersen K., Permin H. (red.): Hannover og Ibsen – To danske anatomer i midten af 1800- tallet. Var de uvenner i: Dansk medicinskhistorisk årbog 29, 219-226 s. Odense 2001.
Skydsgaard M., Andersen L.O.: Medicinens Historie. 30 min. s. DR, P1 2001.
Skydsgaard M.: Dansk medicinhistorisk årbog 2000. Ugeskrift for læger 51, s. 7269-7270, 2001.
Söderqvist T.: Immunology à la Plutarch: biographies of immunologists as an ethical genre. i: Singular Selves: Historical Issues and Contemporary Debates in Immunology s. 287-301, Anne Marie Moulin, Alberto Cambrosio (eds), Paris, Elsevier 2001.
Söderqvist T.: A Nobel prize is no guarantee against anxiety of being forgotten. i: Neighbouring Nobel: The History of Thirteen Danish Nobel Prizes s. 523-552, H. Nielsen, K. Nielsen (eds), Aarhus University Press, Aarhus 2001.
Söderqvist T.: At få en Nobelpris er ikke nogen garanti mod angsten for at blive glemt. i: Nabo til Nobel: Historien om tretten danske Nobelpriser s. 419-443, H. Nielsen, K. Nielsen (eds), Aarhus University Press, Aarhus 2001.

Afdeling for Medicinsk Videnskabsteori

Altman D.G., Schulz K.F., Moher D., Egger M., Davidoff F., Elbourne D., Gøtzsche P.C., Lang T., For the CONSORT Group: The revised CONSORT statement for reporting randomized trials: Explanation and elaboration. Ann Intern Med 134, s. 663-94, 2001.
Andersen H.: On Kuhn. 95 s. Wadsworth, Belmont CA 2001.
Andersen H.: Reference and Resemblance. Philosophy of Science 68, s. 550-561, 2001.
Andersen H.: Kuhn, Conant and Everything: A Full or a Fuller Account. Philosophy of Science 68, s. 258-262, 2001.

Arrigo J.M., Poulsen M-B.J.: An epistemic Model for Moral Hazards in Scientific Enterprises. i: Investigating Research Integrity s. 5, Nicholas H. Steneck, Marry D. Scheetz, Office of Research Integrity, 2001.
Brorson-Hansen S.C., Andersen H.: Changing and Stabilizing Phenomenal Worlds: Ludwig Fleck and Thomas Kuhn on Scientific Litterature. Journal for the General Philosophy of Science 32, s. 109-129, 2001.
Brorson-Hansen S.C.: On the Socio-Cultural Preconditions of Medical Cognition: Studies in Ludwik Fleck's Medical Epistemology. 121 s. København 2000.
Gammelgaard A., Rossel P.J.H.: Helsinki-Deklarationens 5.Udgave. Ugeskrift for Læger 163, s. 57-59, 2001.
Gøtzsche P.C.: Reporting of outcomes in arthritis trials measured on ordinal and interval scales is inadequate in relation to meta-analysis. Ann Rheum Dis 60, s. 349-52, 2001.
Gøtzsche P.C., Johansen H.K., Burr M.L., Hammarquist C.: House dust might control measures for asthma (Cochrane Review). i: The Cochrane Library, Issue 3 s. Update Software, Oxford 2001.
Hróbjartsson A., Gøtzsche P.C.: Is the placebo powerless? An analysis of clinical trials comparing placebo with no treatment. N. Engl. J. Med. 344, s. 1594-602, 2001.
Hróbjartsson A., Gøtzsche P.C.: Core belief in powerful effects of placebo interventions is in conflict with no evidence of important effects in a large systematic review. Adv. Mind-Body Med. 17, s. 312-8, 2001.
Norup M., Dencker A., Hróbjartsson A., Rossel P.J.H.: Undersøgelse af beslutninger ved livets afslutning i seks euopæiske lande. Ugeskrift for Læger 36, s. 4882-4884, 2001.
Norup M.: End of life decisions from an ethical point of view. i: Report of the Workshop "End-of-Life-Care" s. 2, European Commission, Brussels 2001.
Olsen O., Gøtzsche P.C.: Mister flere kvinder brystet efter screening – og hvornår må vi diskutere det (kommentar)? Ugeskrift for Læger 163, s. 1576, 2001.
Olsen O., Middleton P., Ezzo J., Gøtzsche P.C., Hadhazy V., Herxheimer A., et al.: Quality of Cochrane reviews: assessment of sample from 1998. BMJ 323, s. 829-32, 2001.
Olsen O., Gøtzsche P.C.: Cochrane review on screening for breast cancer with mammography. Lancet 358, s. 1340-2, 2001.
Olsen O., Gøtzsche P.C.: Systematic review of screening for breast cancer with mammography(http://image.thelancet.com/lancet/extra/fullreport/pdf). 2001.
Olsen O., Gøtzsche P.C.: Screening for breast cancer with mammography (Cochrane Review). i: The Cochrane Library, Issue 4. Update Software, Oxford 2001.
Pedersen T., Gluud C.N., Gøtzsche P.C., Matzen P., Wille-Jørgensen P.: Hvad er evidensbaseret medicin? Ugeskrift for Læger 163, s. 3769-72, 2001.
Poulsen M-B.J., Andersen H.: The early history of the protein – only hypothesis (Annual Meeting of the Society for Social Studies of Science – 4S Conference). 1 s. 2001.
Poulsen M-B.J.: Competition and cooperation among colleagues in biomedical research. Ugeskrift for Læger Vol. 163, nr. 9, s. 1304-1304, 2001.
Poulsen M-B.J.: Competition and co-operation among colleagues in biomedical research. Danish Medical Bulletin Vol. 48, no. 2, s. 117-117, 2001.
Poulsen M-B.J.: Det gode forskningsmiljø. 2 s. Universitetsavisen. København 2001.
Wille-Jørgensen P.A., Gøtzsche P.C.: Evidensbaseret kirurgi. Ugeskrift for Læger 163, s. 737-40, 2001.

Afdeling for Sundhedstjensteforskning

Blazeby J., Sprangers M.A.G., Cull A., Grønvold M., Bottomley A.: EORTC Quality of Life Group Guidelines for Developing Questionnaire Modules, 3'rd Edition. 34 s. EORTC, Bruxelles, Belgien 2001.
Fayers P.M., Aaronson N., Bjordal K., Grønvold M., Curran D., Bottomley A.: EORTC QLQ-C30 Scoring Manual. 86 s. European Organisation for Research and Treatment of Cancer, Brussels 2001.
Isacsson S-O., Krasnik A.: Sund, sundare, Öresund – Konferensrapport angående hälsoskillnaderna mellan Danmark och Sverige. Socialmedicinsk tidskrift – Hälsan kring Öresund 1, s. 4-12, 2001.
Koch L.: Tvangssterilisation i Danmark 1929-1967. Frihed, Lighed og Tryghed – Udgivet af Jysk Selskab for Historie 48 (bd 2), s. 163-178, 2001.
Koch L.: Svar til mine opponenter. Bibliotek for læger 3, s. 237-242, 2001.
Koch L.: Racehygiejne i Danmark 1929-1956 og Tvangssterilisation i Danmark 1929-1967. Bibliotek for læger 3, s. 190-198, 2001.
Koch L.: Samfundets ansvar for forplantningen. Folk og Fællesskab – Arbejdsrapporter fra DCHF 2, s. 62-71, 2001.
Koch L.: Dum eller fattig? 8-9 s. 2001.
Koch L.: Styring af genetisk risikoviden. Distinktion 3, s. 45-53, 2001.
Koch L.: Eugenics and gene-mapping – Annual Report of the University of Copenhagen 2000. 30-31 s. København 2000.
Koch L.: Racehugiejne og gen-kortlægning – Universitets Årsberetning 2000. 30-31 s. København 2000.
Koch L.: Proteinernes indtog. 20-20 s. 2001.
Koch L.: Sterilisationspraksis i Danmark 1929-1967. i: Book of Papers – Nordisk Historiker konference, Århus 2001 s. 163-178, 2001.
Krasnik A., Troein M.: Folkhälsovetenskapligt inriktade utbildningar i Öresundsregionen. Socialmedicinsk tidskrift – Hälsan kring Öresund 1, s. 59-64, 2001.
Krasnik A.: Fra evidens til tobakspolitik – en sundhedspolitisk analyse. Ugeskrift for læger 163/14, s. 1997-1997, 2001.
Michaelsen J.J.: Hjemmesygeplejerskens strategier overfor såkaldt vanskelige patienter. i: På arbejde i hjemmet – En bog om hjemmesygepleje s. 18-36, Else Skånning Nielsen og Kirsten Lomborg, Gyldendal, 2001.
Sprangers M.A.G., Grønvold M., Arraras J.I., Franklin J., te Velde A., Muller M., Franzini L., Williams A., de Haes H.C.J., Hopwood P., Cull A., Aaronson N.K.: European Organization for Recearch and Treatment of Cancer breast cancer-specific quality-of-life questionnaire module: first results from a three-country field study. Classic Papers and Current Comments (OBS. Genoptrykt artikel med opdatering) 5, s. 917-929, 2001.
Strömgren A.S., Grønvold M., Sørensen A., Andersen L.: Symptom recognition in advanced cancer. A comparison of records against patient self-rating. Acta Anaesthesiol Scand 45, s. 1080-1085, 2001.
Strömgren A.S., Grønvold M., Pedersen L.E., Olsen A.K.,

Spile M., Sjøgren P.: Does the medical record cover the symptoms experienced by cancer patients receiving palliative care? A comparison of the record and patient self-rating. Journal of Pain and Symptom Manage 21, s. 189-196, 2001.
Vallgårda S.: Fortiden som idelatype. Dansk sociologi 1, s. 85-88, 2001.
Vallgårda S.: Governing people's lives. Strategies for improving the health of the nations in England, Denamrk, Norway and Sweden. European Journal of Public Health Vollume 11, number 4, s. 386-392, 2001.
Vallgårda S.: Tretten bemærkninger om det danske sundhedsvæsen. Samfundsøkonomen 3, s. 49-56, 1999.
Vallgårda S.: Evidensbaseret sundhedspolitisk debat. Ugeskrift for læger Vol. 161, s. 1462-1463, 1999.
Vallgårda S.: Carl Emil Fenger (1814-1884) – nytænkende læge og politiker. Bibliotek for læger Vol. 191, s. 5-19, 1999.
Vallgårda S., Krasnik A.: Sundhedstjeneste og sundhedspolitik. En introduktion. 127 s. København 1999.
Vallgårda S.: Is old age necessarily connected with high hospital admission rates? Scandinavian Journal of Public Health Vol. 18, s. 1-6, 1999.
Vallgårda S.: Who went to a general hospital during 18th and 19th centuries in Copenhagen. European Journal of Public Health Vol. 9, s. 97-102, 1999.
Vallgårda S.: Rise, heyday and incipient decline of specialisation. Hospitals in Denmark 1930-1990. International Journal of Health Services Vol. 29, s. 431-457, 1999.
Vallgårda S.: Det goda livet och det goda samhället. Styrning i folkhälospolitiken eller hur välfärdsstaten söker forma sina människor. i: Frihed, lighed og tryghed. Velfærdspolitik i Norden. Rapporter til Det 24. Nordiske Historikermøde 2. Århus: Jyske Selskab for Historie s. 90-107, Christensen HR, Lundberg U, Petersen K. red., Århus 2001.
Vallgårda S.: Til Gavn og Glæde for Folk og Land – Den store sundhedsudstilling i 1939. i: Under de kreative hvælv – Festbog til Tove Borre og Ørslev Kloster s. 207-215, Per Andreasen, Grethe Jørgensen, Ingrid Lund-Andersen, Helle Snell, Foreningen Ørslev Kloster, Viborg 2001.
Vrangbæk K.: Tre Perspektiver på Ventetidsgarantier. Danmarks Amtsråd 10, s. 92, 2001.
Vrangbæk K., Vallgårda S., Krasnik A.: Health Care Systems in Transition – Denmark. 92 s. WHO, København 2001.
Vrangbæk K.: Ingeniørarbejde, hundeslagsmål eller hovedløs høne? – Ventetidsgarantier til sygehusbehandling. 79 s. Magtudredningen, Århus 2001.

Afdeling for Social Medicin

Anand S., Diderichsen F., Evans T., Shkolnikov V., Wirth M.: Measuring disparities inhealth – methods and indicators. i: Challenging Inequities in Health – from ethics to action s. 200, Anand S, Diderichsen F, Evans T, Shkolnikov V, Wirth M, Evans T, Whitehead M, Diderichsen F, Bhuyia A, Oxford University Press, New York 2001.
Avlund K., Holm-Pedersen P.: The relationship between functional ability and oral health in aging. 1 s. 2001.
Avlund K., Damsgaard M.T., Schroll M.: Tiredness as determinant of subsequent use of health and social services among nondisabled elderly people. Journal of Aging and Health 13/2, s. 267-86, 2001.
Avlund K., Holstein B.E., Osler M., Damsgaard M.T., Holm-Pedersen P., Rasmussen N.K.: Socioeconomic position and health among old people. Does the association vary by empirical indicators of social position?. 1 s. 2001.
Avlund K.: Forebyggelse af funktionsevnetab hos gamle mennesker. Liv. Sundhedsfremme og forebyggelse 2, s. 12-15, 2001.
Avlund K., Holm-Pedersen P., Schroll M.: Functional ability and oral health among older people: A longitudinal study from age 75 to 80. Journal of the American Geriatrics Society 49, s. 954-62, 2001.
Barefoot J.C., Mortensen E.L., Helms M.J., Avlund K., Schroll M.: A longitudinal study of gender differences in depressive symptoms from age 50 to 80. Psychology and Aging 16/2, s. 342-45, 2001.
Borch-Johnsen K., Iversen L., Jørgensen T.: Klinisk håndbog i forebyggelse på sygehuse. 239 s. Munksgaard, København, Danmark 2001.
Borup I.K.: Tvärfaglige grupper i kommunerne om börn og unge med särlige behov – erfaringer fra fem kommuner. 107 s. Statens Institut for Folkesundhed, København 2001.
Borup I.K.: The effect of health promotion activities in school in a long-term perspective. Qualitative interviews with young adults. 1 s. Nordic School of Public Health. Göteborg, Sverige 2001.
Borup I.K.: Gør sundhedssamtale en forskel? i: Sundhed på Vippen. En undersøgelse af de store skolebørns sundhed, trivsel og velfærd s. 228, P. S. Jørgensen, B. E. Holstein, P. Due, P. S. Jørgensen, B. E. Holstein, P. Due, Hans Reitzel, København 2001.
Borup I.K.: Social class differences in outcome of preventive health dialogue among schoolchildren. 1 s. Bergen, Norge 2001.
Brønnum-Hansen H., Jørgensen T.B., Davidsen M., Madsen M., Osler M., Gerdes L.U., Schroll M.: Survival and cause of death after myocardial infarction: The Danish MONICA study. Journal of Clinical Epidemiology 54, s. 1244-50, 2001.
Burström K., Johannesson M., Diderichsen F.: Health-related quality of life by disease and socio-economic group in the general population in Sweden. Health Policy 55, s. 51-69, 2001.
Burström K., Johannesson M., Diderichsen F.: Swedish population health-related quality of life results using the EQ-5D. Quality of Life Research 10, s. 621-635, 2001.
Christensen U., Lund R., Damsgaard M.T., Iversen L., Due P., Ditlevsen S.D., Holstein B.E.: Cynical hostility: A contributory mechanism in the explanation of socio-economic inequality in health? 1 s. 2001.
Diderichsen F., Whitehead M., Burström B., Yngwe M.: The impact of policy context on inequities in health. i: Challenging Inequities in Health – from ethics to action s. 240-255, T. Evans, M. Whitehead, F. Diderichsen, A. Bhuiya, A. Bhuiya (eds.), Oxford University Press, New York 2001.
Diderichsen F., Evans T., Whitehead M.: The social basis of disparities in health. i: Challenging Inequities in Health – from ethics to action s. 37-43, T. Evans, M. Whitehead, F. Diderichsen, A. Bhuiya, A. Bhuiya (eds.), Oxford University Press, New York 2001.
Diderichsen F.,: Behovet av teori i forskning om ojäm-

likhet i hälsa. Socialmedicinsk Tidsskrift 3, s. 238-42, 2001.
Diderichsen F.: Trotthet och värk – vår tids folkhälsproblem? i: Smärta och trötthet – Ohälsa i tiden s. 17-20, Anna Hertting, Jan Samuelsson, Finn Diderichsen, Jan Samuelsson (red.), Studentlitteratur, Lund, Sverige 2001.
Due P., Andersen A.,: Unges alkoholforbrug. i: Sundhed på vippen. En undersøgelse af de store skolebørns sundhed, trivsel og velfærd s. 94-105, Pernille Due, Anette Andersen, Due Pernille (red.), Hans Reitzels Forlag, København 2001.
Evans T., Whitehead M., Diderichsen F., Bhuiya A. (eds.): Challenging Inequities in Health – from ethics to action. 364 s. Oxford University Press, New York 2001.
Godtfredsen N., Prescott E., Osler M., Vestbo J.: Predictors of Smoking Reduction and Cessation in a Cohort of Danish Moderate and Heavy Smokers. Preventive Medicine 33, s. 46-51, 2001.
Groth M.V., Fagt S.: Udviklingen i kostvaner i Danmark og Sverige. Ugeskrift for Læger 163/4, s. 425-9, 2001.
Groth M.V., Fagt S., Brøndsted L.: Original Communication. Social determinants of dietary habits in Denmark. European Journal of Clinical Nutrition 55, s. 959-66, 2001.
Groth M.V.: Do physically active people have a better diet? i: Physical activity: A part of healthy eating? s. 41-47, Margit Groth, Mikael Fogelholm, København 2001.
Juhl M., Nybo Andersen A-M., Grønbæk M., Olsen J.: Moderate alcohol comsumption and waiting time to pregnancy. Human Reproduction 16/12, s. 2705-09, 2001.
Klebak S., Iversen L.: Social ulighed i sundhed. Månedskrift for Praktiserende Lægegerning 79, s. 861-70, 2001.
Kölegård-Stjärne M., Hallqvist J., Reuterwall C., Diderichsen F., the SHEEP study group: Socioeconomic context in area of living and its impact on risk for myocardial infarction. Journal of Epidemiol Community Health 56, s. 29-35, 2001.
Lindholm C., Burström B., Diderichsen F.: Social consequences of limiting illness. Scandinavian Journal of Public Health 29, s. 63-70, 2001.
Lund R., Modvig J., Due P., Holstein B.E.: Stability and change in structural social relations as predictor of mortality among elderly women and men. European Journal of Epidemiology 16, s. 1087-97, 2001.
Lund R.: Social relations and health with special reference to change in social relations and change in health. 86 s. Københavns Universitet 2001.
Lund T.M., Iversen L., Poulsen K.B.: Work environment factors, health, lifestyle and marital status as predictors of job change and early retirement in physically heavy occupations. American Journal of Industrial Medicine 40, s. 161-9, 2001.
Lundberg O., Diderichsen F., Yngwe M.: Changing Health Inequalities in a Changing Society? Scandinavian Journal of Public Health Suppl 55, s. 31-39, 2001.
Möller J., Ahlbom A., Hulting, de Faire U., Diderichsen F., Reuterwall C., Hallqvist J.: Sexual intercourse a trigger of myocardial infarction. Heart 4, s. 387-90, 2001.
Nybo Andersen A-M.: Commentary: Social inequalities in risk of stillbirth – the price of success? International Journal of Epidemiology 30/6, s. 1302-03, 2001.
Nybo Andersen A-M., Olsen J., Grønbæk M.N.: Har Sundhedsstyrelsens ændrede retningslinjer om alkohol i graviditeten ændret gravide kvinders alkoholforbrug? Ugeskrift for Læger 163, s. 1561-65, 2001.
Nybo Andersen A-M., Vastrup P., Wohlfahrt J., Andersen P.K., Olsen J., Melbye M.: Fever in pregnancy and risk of fetal death. 150 s. 2001.
Nybo Andersen A-M., Wohlfahrt J., Christens P.: Higher maternal age was associated with increased risks for fetal death and ectopic pregnancy. Evidence-based Medicine 6/1, s. 28, 2001.
Olsen J., Melbye M., Olsen S., Sørensen T.I.A., Aaby P., Nybo Andersen A-M.: The Danish National Birth Cohort – its background, structure and aim. Scand J Public Health 29, s. 300-07, 2001.
Olsen J., Obel C., Bech B.H., Nybo Andersen A-M.: Skal vi advare gravide mod kaffe og andre koffeinholdige produkter? Ugeskrift for læger 163/10, s. 1444, 2001.
Osler M., Heitmann B., Gerdes L.U., Jørgensen L.M., Schroll M.: Dietary patterns and mortality in Danish men and women: a prospective observational study. British Journal of Nutrition 85, s. 219-25, 2001.
Osler M.: Tobacco control in developing countries. 869 s. 2001.
Osler M., Holstein B., Avlund K., Damsgaard M.T., Rasmussen N.K.: Socioeconomic position and smoking behaviour in Danish adults. Scandinavian Journal of Public Health 29, s. 32-39, 2001.
Osler M., Jørgensen T., Davidsen M., Grønbæk M.N., Brønnum-Hansen H., Madsen M., Gerdes L.U., Schroll M.: Socioeconomic status and trends in alcohol drinking in the Danish MONICA population, 1982-92. Scandinavian Journal of Public Health 29, s. 40-43, 2001.
Osler M., Heitmann B., Høidrup S., Jørgensen L.M., Schroll M.: Food intake patterns, self rated health and mortality in Danish men and women. A prospective observational study. Journal of Epidemiol Community Health 55, s. 399-403, 2001.
Osler M., Clausen J.O., Ibsen K.K., Jensen G.B.: Social influences and low leisure time physical activity in young Danish adults. European Journal of Public Health 11, s. 130-4, 2001.
Osler M., Holst C., Prescott E., Sørensen T.I.A.: Influence of Genes and Family Environment on Adult Smoking Behavior Assessed in an Adoption Study. Genetic Epidemiology 21, s. 193-200, 2001.
Osler M., Prescott E., Grønbæk M., Nybo Andersen A-M., Due P., Engholm G.: Income Inequality, individual income and mortality. A13. 2001.
Pars T., Osler M., Bjerregaard P.: Contemporary Use of Traditional and Imported Food among Greenlandic Inuit. Arctic 54/1, s. 22-31, 2001.
Persson G., Boström G., Diderichsen F., Lindberg G., Pettersson B., Rosén M., Stenbeck M., Wall S.: Health in Sweden – The National Public Health Report 2001. Scandinavian Journal of Public Health 58, s. 1-239, 2001.
Rasmussen M.,: Unge og rygning. i: Sundhed på vippen. En undersøgelse af de store skolebørns sundhed, trivsel og velfærd s. 77-93, M. Rasmussen, P.S. Jørgensen, B.E. Holstein, P. Due (red.), Hans Reitzels Forlag, København 2001.
Roos E., Kivela K., Lahelma E., Touminen T., Dahl E., Diderichsen F., Elstad R., Lissau I., Lundberg O., Rahkonen O., Rasmussen N.K., Yngwe M.: Lite förändring

av hälsoskillnader i Norden under 1980- och 1990-talet. Läkartidningen 21, s. 2576-77 og 2580-84, 2001.
Skovby F., Dyerberg J., Nexø E., Osler M., Rasmussen K., Stender S.: Homocystein og hjerte-kar-sygdomme. Ugeskrift for Læger 163/13, s. 1830-33, 2001.
Sångren H., Schmidt L.: Hemmelighedsaspektet ved insemination med donorsæd. Ugeskrift for Læger 163/11, s. 1549-51, 2001.
Togo P., Osler M., Sørensen T.I.A., Heitmann B.: Food intake patterns and body mass index in observational studies. International Journal of Obesity 25, s. 1741-51, 2001.
Voss M., Floderus B., Diderichsen F.: Changes in sickness absenteism following the introduction of a qualifying day for sickness benefits-findings from Sweden Post. Scandinavian Journal of Public Health 3, s. 166-74, 2001.
Voss M., Floderus B., Diderichsen F.: Physical, psychosocial, and organisational factors relative to sickness absence: a study based on Sweden Post. Occupational and Environmental Medicine 3, s. 178-84, 2001.
Whitehead M., Diderichsen F.: Social capital and health: tip-toeing through the minefield of evidence. Lancet 358, s. 165-66, 2001.
Yngwe M., Burström B., Diderichsen F.: The role of income differences in explaining socio-economic inequalities in self-rated health in England and Sweden. Journal of Epidemiol Community Health 55, s. 556-61, 2001.
Östlin P., Diderichsen F.: Equity oriented national strategy for public health in Sweden. Policy Learning Curve Series No. 1 (2nd edition). 35 s. WHO: European Center for Health Policy, Bruxelles 2001.
Östlin P., Danielsson M., Diderichsen F., Härestam A., Lindberg G. (eds.): Gender Inequalities in Health. 312 s. Harvard University Press, Cambridge MA, England 2001.

Afdeling for Miljø- og Arbejdsmedicin

Bornehag C., Blomquist G., Gyntelberg F., Jarvholm B., Malmberg P., Nordvall L., Nielsen A.H., Pershagen G., Sundell J.: Dampness in buildings and health – Nordic interdisciplinary review of the scientific evidence on associations between exposure to “dampness” in buildings and health effects. i: Review of indoor air. s. 72-86, norddamp, 2001.
Bregenholt S., Ishoy T., Skovgaard L., Suadicani P., Appleyard M., Guldager B., Malte L., Gyntelberg F., Claesson F.: No evidence for altered cellular immune functions in personnel deployed in the Persian Gulf during and after the Gulf War – The danish Gulf War study. APMIS 109, s. 517-524, 2001.
Dragsted L.O., Young J.F., Loft S., Sandström B.: Biomarkers of oxidative stress and of antioxidative defense: Relationship to intervention with antioxidant-rich foods. i: Molecular Biological Mechanisms s. 272-78, K. Nesartetnam, L. Packer (eds.), 2001.
Due Theilade M., Knudsen L.E., Renneberg J.: Regulatory requirements for inclusion of pharmacogenetic testing in applications for clinical trials. The Regulatory Affairs Journal 12 (2), s. 92-9, 2001.
Gyntelberg F.: Dødeligt Indeklima. Ugeskrift for Læger 163, s. 445-445, 2001.
Hansen A.M., Garde A.H., Christensen J.M., Eller N., Knudsen L.E., Heinrich-Ramm R.: Reference interval and subject variation in excretion of urinary metabolites of nicotine from non-smoking healthy subjects in Denmark. Clin Chim Acta 304 (1-2), s. 125-32, 2001.
Hansen E.S.: Lungekræft blandt ansatte i mineraluldsindustrien. i: Lungekræft blandt ansatte i mineraluldsindustrien s. 35, Eva Støttrup Hansen, TIB, København, 2001.
Hein H., Suadicani P., Gyntelberg F.: Lewis phenotypes, leisure physical activity, and risk of ischemic heart disease – an 11 year follow up in the Copenhagen male study. Heart 85, s. 159-164, 2001.
Held E., Wolff C., Gyntelberg F., Agner T.: Prevention of work-related skin problems in student auxiliary nurses – an intervention study. Contact Dermatitis 44, s. 297-303, 2001.
Hertel O., Solvang Jensen S., Andersen H.V., Palmgren F., Wåhlin P., Skov H., Vejsgaard Nielsen I., Sørensen M., Loft S., Raaschou-Nielsen O.: Human exposure to traffix pollution. Experience from Danish studies. Pure Appl Chem 73 (1), s. 137-45, 2001.
Ishoy T., Andersson A.M., Suadicani P., Guldager B., Appleyard M., Gyntelberg F., Skakkebæk N.: Major reproductive health characteristics in male Gulf War Veterans. The Danish Gulf War Study – Dan. Med. Bull. 48, s. 29-32, 2001.
Jeppesen J., Hein H., Suadicani P., Gyntelberg F.: Low triglycerides-high high-density lipoprotein cholesterol and risk of ischemic heart disease. Arch Intern Med. 161, s. 361-366, 2001.
Knudsen L.E., Loft S., Autrup H.: Risk assessment: the importance of genetic polymorphisms in man. Mutat Res 482 (1-2), s. 83-88, 2001.
Kruse P.R., Anderson M.E., Loft S.: Minor role of oxidative stress during intermediate phase of acute pancreatitits in rats. Free Radic Biol Med 30 83), s. 309-317, 2001.
Loft S., Poulsen H.E.: Antioxidant intervention studies related to DNA damage, DNA repair and gene expression. Free Rad Res 33, s. 67-83, 2000.
Møller P., Loft S., Lundby C., Olsen N.V.: Acute hypoxia and hypoxic exercise induce DNA strand breaks and oxidative DNA damage in humans. FASEB J 15 (7), s. 1181-1186, 2001.
Poulsen H.E., Jensen B.R., Weimann A., Jensen S.A., Sørensen M., Loft S.: Antioxidants, DNA damage and gene expression. Free Rad Res 33, s. 33-39, 2001.
Suadicani P., Hein H., Gyntelberg F.: Socioeconomic status and ischaemic heart disease mortality in middle-aged men – importance of the duration of follow- up. The Copenhagen Male Study – Int. J Epidemiol. 30, s. 248-255, 2001.
Suadicani P., Hein H., Meyer H., Gyntelberg F.: Exposure to cold and draught, alcohol consumption, and the NS-phenotype are associated with chronic bronchitis – an epidemiological investigation of 3387 men aged 53-75 years – The Copenhagen Male Study. Occup Environ Med. 58, s. 160-164, 2001.
Svensson A., Suadicani P., Guldager B., Ishoy T., Appleyard M., Gyntelberg F.: Selvrapporteret åndenød og psykosociale symptomer – The Danish Gulf War Study. Ugeskrift for Læger 162, s. 6687-6691, 2000.
Sørensen M., Jensen B.R., Poulsen H.E., Deng X., Tygstrup N., Dalhoff K.P., Loft S.: Effects of a Brussels sprouts extract on oxidative DNA damage and meta-

bolising enzymes in rat liver. Food Chem Toxicol 39 (6), s. 533-540, 2001.
Sørensen M., Jensen B.R., Poulsen H.E., Deng X-S., Tygstrup N., Dalhoff K., Loft S.: Increase in oxidative DNA damage after administration of a Brussels sprouts extract. Food Chem Toxicol 39, s. 533-40, 2001.
Vogel U., Thein N., Møller P., Wallin H.: Pharmacological coal tar induces G:C to T:A transversion mutations in the skin of muta™ mouse. Pharm Tox 89, s. 30-34, 2001.
Westergaard J., Larsen I., Holmen L., Larsen A., Jørgensen B., Holmstrup P., Suadicani P., Gyntelberg F.: Occupational exposure to airborne proteolytic enzymes and lifestyle risk factors for dental erosion – a cross sectional study. Occup Med. 51, s. 189-197, 2001.
Zhu C-Y., Loft S.: Effects of Brussels sprouts extracts on hydrogen peroxide- induced DNA strand breaks in human lymphocytes. Food and Chemical Toxicology 39, s. 1191-97, 2001.

Afdeling for Medicinsk Kvinde- og Kønsforskning

Hasle P., El-Salanti N., Christiansen J.M., Hansen N.J., Møller N., Nygaard E.: Evaluering af EGA-handlingsplanen. 190 s. CASA-tryk. København 2001.
Mathiesen L., Petersson B.: Anoreksiens fangarme. i: Anoreksiens fangarme s. 1-168, Akademisk Forlag, København 2001.
Nygaard E.: Inequality and Inequity of Health. A programme for health promotion at the Danish Labour Market. 1 s. Bergen 2001.
Nygaard E.: Taylor revisited: Gender segregation and division of labour in the ICT – sector (information and communication technology). 1 s. Women, Work & Health III International Congress, Stockholm. Stockholm 2001.
Nygaard E.: Gender and Health Inequality at the Danish Labour Market. 1 s. XVth ISA World Congress of Sociology, Brisbane. Brisbane 2001.
Petersson B.: Sygdom er din egen skyld. Finans 1, s. 23-24, 2001.
Petersson B.: Mand kvinde – psyke soma. Universitetsavisen 6, s. 12-14, 2001.
Petersson B.: Det er jo bare noget psykisk. Gigtforeningens Sundhedsmagasin 7, s. 6-9, 2001.
Petersson B.: Nexø, Ebba. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 642-643, Rosinante Forlag A/S, København 2001.
Petersson B.: Bulimia Nervosa. Ugeskrift for Læger 163, 25, s. 3465-3469, 2001.
Petersson B.: Steiness, Eva. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 374-375, Rosinante Forlag A/S, København 2001.
Petersson B.: Simonsen, Karen Margrethe. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 315-316, Rosinante Forlag A/S, København 2001.
Petersson B.: Stop fedthysteriet. Forum 8, s. 14-15, 2001.
Petersson B.: Engbæk, Signe. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 439-440, Rosinante Forlag A/S, København 2001.
Petersson B.: Kvinde din krop er fantastisk. 6881 s. København 2001.
Petersson B.: Depression, kvinder og kultur. Psyke & Logos 22, s. 27-36, 2001.
Silberschmidt M.: Disempowerment of men in rural and urban East Africa: implications for male identity and sexual behaviour. World Development 4, s. 657-671, 2001.
Silberschmidt M.: Male disempowerment, sexuality and HIV/AIDS in East Africa: Are disempowered men motivated for responsible sexual behaviour and HIV/AIDS prevention? i: Gender, sexuality and HIV/AIDS in Africa: Research and intervention s. 75-89, Danmark 2001.
Silberschmidt M., Danida (eds.): Gender, sexuality and HIV/AIDS in Africa: Research and intervention. 127 s. København 2001.
Silberschmidt M.: Victims and/or active social agents? A study of adolescent girls with induced abortion in urban Tanzania. Social Science & Medicine 52, s. 1815-1826, 2001.
Silberschmidt M.: The interaction between masculinities, male disempowerment and sexual and reproductive health in rural and urban East Africa. 1 s. International Union of the Scientific Study of Population (IUSSP). Brasilien 2001.
Silberschmidt M.: The interaction between masculinities, male disempowerment and sexual and reproductive health in rural and urban East Africa. 24, s. 1-16, 2001.
Silberschmidt M.: Changing male roles in rural and urban Africa: the implication for male identity sexuality and sexual behaviour. 14 s. Institut Nationale Des Etudes demonographiques, Paris & Ensea, Abidjan. Abidjan 2001.
Silberschmidt M.: Masculinity, sexuality and HIV/AIDS in Urban East Africa. Ministry of Social Affairs 1, s. 14, 2001.
Wissing P., Hansen N., Hasle P., Nygaard E.: Ensidigt gentaget arbejde inden for den administrative sektor. 173 s. CASA-tryk. København 2001.

Afdeling for International Sundhed og MIH

Bygbjerg I.C., Vestergaard L.S., Thybo S.: Fever after travel. Status and perspective. Ugeskrift for Læger. 35, s. 4725-4727, 2001.
Magesa S.M., Mdira K.Y., Färnert A., Simonsen P.E., Bygbjerg I.C., Jakobsen P.H.: Distinguishing Plasmodium falciparum treatment failures from re-infections by using polymerase chain reaction genotyping in a holoendemic area in northeastern Tanzania. The American Journal of Tropical Medicine and Hygiene. 5, s. 477-483, 2001.
Møller N.E., Bygbjerg I.C., Krølner B.: Rejsemedicin. Månedsskrift for praktisk lægegerning. 5, s. 597-602, 2001.
Olsen A., Samuelsen H., Onyango-ouma W.: A study of risk factors for intestinal helminth infections using epidemiological and anthropological approaches. J. biosoc. Sci. 33, s. 569-584, 2001.
Samuelsen H.: Infusions of health: the popularity of vaccinations among Bissa in Burkina Faso. Anthropology & Medicine Vol.8, Nos 2/3., s. 163-175, 2001.
Tarimo D.S., Minjas J.N., Bygbjerg I.C.: Malaria diagnosis and treatment under the strategy of the integrated management of childhood illness (IMCI): relevance of laboratory support from the rapid immunochromatographic tests of ICT Malaria P.f/P.v and Optimal. Ann. Trop. Med. Parasitol 95, s. 437-444, 2001.
Tarimo D.S., Minjas J.N., Bygbjerg I.C.: Perception of cloroquine efficacy and alternative treatments for uncomplicated malaria in children in a holoendemic area of Tanzania: implications for the change of treatment policy. Trop. Med. Int. Health Vol. 6, nr. 12, s. 992-997, 2001.

Afdeling for Sundhedspsykologi

Barefoot J.C., Mortensen E.L., Helms M.J., Avlund K., Schroll M.: A Longitudinal Study of Gender Differences in Depressive Symptoms From Age 50 to 80. Psychology and Aging Vol. 16/2, s. 342-345, 2001.

Bechgaard B., Jensen H.H., Nielsen T. (red.): Forholdet mellem psykologisk og medicinsk behandling af psykiske lidelser. 258 s. Hans Reitzels Forlag, København 2001.

la Cour P.: Tro og helse. Politiken 17/11-01, s. 2, 2001.

la Cour P.: Mudderkastning. Ugeskrift for læger 163, s. 6614, 2001.

Jensen H.H., Hutchings B.: Forholdet mellem psykologisk og medicinsk behandling af angst. i: Forholdet mellem psykologisk og medicinsk behandling af psykiske lidelser s. 143-180, Bechgaard, B.; Jensen, H.H.; Nielsen, Th., Hans Reitzels Forlag, København 2001.

Jensen H.H., Hutchings B.: Eksperimentelle undersøgelser af angst og psykofarmaka. i: Forholdet mellem psykologisk og medicinsk behandling af psykiske lidelser s. 181-206, Bechgaard, B.; Jensen, H.H., Nielsen, Th., Hans Reitzels Forlag, København 2001.

Mortensen E.L., Jensen H.H., Sanders S.A., Reinisch J.M.,: Better Psychological Functioning and Higher Social Status May Largely Explain the Apparent Health Benefits of Wine. Archives of Internal Medicine Vol. 161/27, s. 1844-1848, 2001.

Mortensen E.L., Høgh P.: A gender difference in the association between APOE genotype and age-related cognitive decline. Neurology 57, s. 89-95, 2001.

Mortensen E.L.: Review of 'A Dictionary of Statistics for Psychologists. Statistics in Medicine 20, s. 322-328, 2001.

Olsen J., Melbye M., Olsen S., Sørensen T.I.A., Aaby P., Andersen A-M.N., Taxbøl D., Hannes K.D., Juhl M., Schow T.B., Sørensen H.T., Andresen J., Mortensen E.L., Olesen A.W., Søndergaard C.: The Danish National Birth Cohort – its background structure and aim. Scandinavian Journal of Public Health 29, s. 300-307, 2001.

Ripa C.P.L., Hansen H.S., Mortensen E.L., Sanders S.A., Reinisch J.M.: A Danish version of the Sensation Seeking Scale and its relation to a broad spectrum of behavioral and psychological characteristics. Personality and Individual Differences 30, s. 1371-1386, 2001.

Afdeling for Epidemiologi

Arbyn M., Oyen H., Lynge E., Mickshe M.: European consenses on cancer screening should be applied urgently by health ministers. BMJ 323, s. 396, 2001.

Dalgaard L.T., Sørensen T.I.A., Drivsholm T.B., Borch-Johnsen K., Andersen T., Hansen T., Pedersen O.: A prevalent polymorphism in the putative promotor of the UCP3 gene and its relationship to body mass index in the Danish population. Journal of Clinical Endocrinology and Metabolism 86, s. 1398-1402, 2001.

Echwald S., Sørensen T., Andersen T., Pedersen O.: The Asn363Ser variant of the glucocorticoid receptor gene is not associated with obesity or weight gain in Danish men. Int J Obes 25, s. 1563-1565, 2001.

Guénel P., Laforest L., Cyr D., Févotte J., Sabroe S., Dufour C., Lutz J-M., Lynge E.: Occupational risk factors, ultraviolet radiation and ocular melanoma: A case-control study in France. Cancer Causes Control 12, s. 451-459, 2001.

Heo M., Leibel R.L., Boyer B.B., Chung W., Koulo M., Karvonen M., Pesonen U., Rissanen A., Laakso M., Uusitupa M., Chagnon Y., Bouchard C., Donohoue P., Burns T., Shuldiner A., Silver K., Andersen R., Pedersen O., Echwald S., Sørensen T.I.A., Behn P., Permutt M., Jacobs K., Elston R., Hoffmann D., Allison D.: Pooling analysis of genetic data: The association of leptin receptor (lepr) polymorphisms with variables related to human adiposity. Genetics 159, s. 1163-1178, 2001.

Høidrup S., Sørensen T.I.A., Strøger U., Lauritzen J., Schroll M., Grønbæk M.: Leisure time physical activity levels and changes in relation to risk of hip fracture in men and women. American Journal of Epidemiology 154, s. 60-68, 2001.

Jacobsen R.: Parental ages and the secondary sex ratio. Human Reproduction October 16, (10), s. 2244-2244, 2001.

Jacobsen R., Jensen A., Keiding N., Lynge E.: Queen Margrethe II and mortality in Denmark. Lancet July 7, 358(9275), s. 75, 2001.

Jaoko W.G., Simonsen P.E., Meyrowitsch D.W., Pedersen E.M., Rwegoshora R.T., Michael E.: Wuchereria bancrofti in a community with seasonal transmission: stability of microfilaraemia, antigenaemia and filarial-specific antibody concentrations. Annals of Tropical Medicine and Parasitology 95, s. 253-261, 2001.

Lynge E.: Screening eller ej. Ugeskrift for Læger 163, s. 137, 2001.

Lynge E.: Cohort studies in evaluation of cervical cancer screening. i: Evaluation and Monitoring of screening Programmes s. 119-131, Sankila R., Démaret E., Hakama M., Lynge E., Schouten L., Parkin D.M., European Commision, Bruxelles-Luxembourg 2001.

Lynge E., Micksche M.: Response to Comments on: Recommendations on colorectal cancer (CRC) screening in the European Union. Advisory Comittee on cancer Prevention Eur J Cancer 37, s. 440, 2001.

Lynge E.: Cancer in the air. Int J Epidemiol 30, s. 830-832, 2001.

Lynge E.: Cancer Screening. i: Oxford Textbook of Oncology, Second Edition s. 215-223, Souhami R.L., Tannock I., Hochenberger P., Horiot J.-C., Oxford: Oxford University Press, Oxford 2001.

Meyrowitsch D.W., Simonsen P.E.: Efficacy of DEC against Ascaris and hookworm infections in schoolchildren. Tropical Medicine and International Health 6, s. 739-742, 2001.

Meyrowitsch D.W.: Healt h Impact Assessment – A component in the Sustainable Tanga Programme (Danida Support Project). A consultant report with specific focus on preventive measures in malaria, lymphatic filariasis and nuisance mosq 1-19 s. 2001.

Michael E., Simonsen P.E., Malecela M., Mukoko D., Pedersen E.M., Rwegoshora R.T., Meyrowitsch D.W., Jaoko W.G.: Transmission intensity and the immunoepidemiology of bancroftian filariasis in East Africa. Parasite Immuniology 23, s. 373-388, 2001.

Mickshce M., Lynge E., Diehl V., Estape J., Vertio H., Faivre J., Papamichail M., Daly P.A., Veronesi U., Dicato M., Kroes R., Limbert E., Holm L.E., Vandenbroucke A., Davies T.: Recommandations pour le dépistage du cancer dans l'Union européenne. Bulletin du cancer 88, s. 692-697, 2001.

Olsen J., Melbye M., Olsen S., Sørensen T., Aaby P., Andersen A., Taxbøl D., Hansen K., Juhl M., Schow T.B.,

Sørensen H., Andresen J., Mortensen E., Olesen A., Søndergaard C.: The Danish National Birth Cohort – its background, structure and aim. Scandinavian Journal of Public Health 29, s. 300-307, 2001.

Osler M., Holst C., Prescott E., Sørensen T.I.A.: Influence of genes and family environment on adult smoking behavior assessed in an Adoption study. Genetic Epidemiology 21, s. 193-200, 2001.

Rostgaard K., Væt M., Holst H., Madsen M., Lynge E.: Age-period-cohort modelling of breast cancer incidence in the Nordic countries. Stat Med 20, s. 47-61, 2001.

Sankila R., Lynge E.: Screening for breast cancer: cohort studies. i: Evaluation and Monitoring of screening Programmes s. 163-181, Sankila R, Démaret E, Hakama M, Lynge E, Schouten L, Parkin DM, European Commision, Bruxelles-Luxembourg 2001.

Svendsen O.L., Heitmann B., Mikkelsen K., Raben A., Ryttig K., Sørensen T.I.A., Breum L., Tauber-Lassen E., Hansen G., Ovesen L., Richelsen B., Søndergaard K., Toubro S.: Fedme i Danmark. En rapport fra Dansk 'Task Force on Obesity' under Dansk Selskab for adipositasforskning. Ugeskrift for Læger, Klaringsrapport Nr. 8, s. 1-20, 2001.

Sørensen T.I.A.: Fedmens enkle paradigmer. Ugeskrift for Læger 163/21, s. 2903, 2001.

Sørensen T.I.A., Echwald S.M.: Identifying single genes involved in polygenic inheritance is not easy. BMJ 322, s. 630-631, 2001.

Sørensen T.I.A., dAmico G., van Buuren H., Gluud C., Kamath P., Riggio O., Salerno F.: Methodology of future trials: prognostic stratification, health-related quality of life and health economics. [Invited consensus statement, chapter 9]. i: Proceedings from Baveno III. Portal Hypertension into the Third Millenium, Italy, April 2000 s. 219-239, De Franchis, Roberto, Blackwell Scientific Publications, 2001.

Togo P., Osler M., Sørensen T.I.A., Heitmann B.: Food intake patterns and body mass index in observational studies. International Journal of Obesity 25, s. 1741-1751, 2001.

Retsmedicinsk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001

Efter genvalg og konstitution af bestyrelsen den 11. maj 2000 er institutlederen statsobducent, professor dr.med. Jørn Simonsen, der tillige er afdelingsleder på Retspatologisk Afdeling.

Institutbestyrelsen består af de øvrige afdelingsledere, nemlig dr.med. Niels Morling (Retsgenetisk Afdeling) og dr.pharm. Bent Kæmpe (Retskemisk Afdeling) samt vicestatsobducent, dr.med. Hans Petter Hougen, lektor, dr. scient. Jørgen Dissing, ekspeditionssekretær Irene Rosenbrinck og laboratorietekniker Lis Skibsbye.

Organisation

Instituttets struktur er fastsat i Undervisningsministeriets bekendtgørelse af 21. marts 1994 om de retsmedicinske institutter, og består af 3 afdelinger:

Retsgenetisk Afdeling, Retskemisk Afdeling og Retspatologisk Afdeling.

Antropologisk Laboratorium (der har lokaler på Panuminstituttet) og Forskningslaboratoriet er organisationsmæssigt tilknyttet Retspatologisk Afdeling.

Adresse

Frederik V's Vej 11
Postboks 2713
2100 København Ø
Telefon 35 32 79 00
Fax 35 32 61 50

Afdelingerne for retsgenetik, retskemi og retspatologi er beliggende på ovennævnte adresse.

Institutlederens årsberetning

Instituttet har i 2001 haft en væsentlig stigning i antallet af undersøgelser på alle tre afdelinger.

På grund af snævre lokaleforhold og vanskeligheder ved at rekruttere relevant, uddannet personale er medarbejderstaben kun øget i meget begrænset omfang. Trods dette har svartider kunnet overholdes ved ekstraordinær indsats, reorganiseringer, rationaliseringer og indførelse af yderligere ny teknik.

Om instituttets og fagets historie henvises til årbogen for 1998.

Retsgenetisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Retsgenetisk Afdelings forsknings- og udviklingsprojekter omfatter hovedsagelig undersøgelser af genetisk polymorfi med DNA-teknik med henblik på retsgenetisk anvendelse. Endvidere foretages løbende validering af anvendelsen af undersøgelserne i kriminal-, faderskabs- og familiesammenføringssager.

Forskningsprojekter

1. Undersøgelser af metoder til ekstraktion af DNA fra telogene menneskehår mhp. STR-typebestemmelse (Sonja E. Andersen m.fl.).

2. Farmakogenetiske undersøgelser af cytokrom-P450 CYP2D6-DNA-alleler (Martin Louring Andersen m.fl.).

3.1. Undersøgelser af Single Nucleotide Polymorfier (SNP) med elektrohybridiseringsteknik (NanoChip) (Claus Børsting m.fl.).

3.2. Validering af FTA-papir til brug ved retsgenetiske undersøgelser (Claus Børsting m.fl.).

4. Typebestemmelse af fem STR-regioner på Y-kromosomet i straffesager (Helle Dyhr-Mikkelsen m.fl.).

5. Deltagelse i internationale samarbejder i German DNA Profiling Group, European Network of Forensic Science Institutes og European DNA Profiling Group mhp. standardisering og kvalitetssikring af metoder til DNA-profilanalyse i straffesager (Birthe Eriksen m.fl.).

6. Undersøgelser af Single Nucleotide Polymorfier (SNP) på Y-kromosomet hos bl.a. danske og grønlandske mænd med DNA-smeltepunktsanalyse (LightCycler) (Charlotte Hallenberg m.fl.).

7.1. Arrangering af Paternity Testing Workshop 2001 for The English Speaking Working Group of The International Society for Forensic Genetics (Charlotte Hallenberg m.fl.).

7.2. Undersøgelse af fordelingen af VNTR-egenskaber blandt somaliske indvandrere undersøgt i forbindelse med familiesammenføringssager (Hanna E. Hansen m.fl.).

8. Undersøgelser for prostataspecifikt antigen til påvisning af sædvæske i biologiske spor (Helle Hassan m.fl.).

9. Undersøgelse af anvendeligheden af blindprøver (substratkontroller) ved DNA-profilanalyse af spor i straffesager (H. Jakob Larsen m.fl.).

10. Undersøgelse af polymorfien af minisatellitten MSY1 på Y-kromosomet (Jan Lundsted m.fl.).

11.1. STR-typebestemmelse af små mængder DNA fra biologiske spor i straffesager (Helle Smidt Mogensen m.fl.).

11.2. Undersøgelse af PCR-artefakter ved STR-undersøgelser af blandede biologiske spor (Helle Smidt Mogensen m.fl.).

12.1. Deltagelse i The European DNA Profiling Group, som udvikler nye retsgenetiske undersøgelser og udfærdiger anbefalinger for retsgenetisk arbejde (Niels Morling m.fl.).

12.2. Etablering af internationale rekommandationer for retsgenetisk undersøgelser i faderskabssager, af DNA på Y-kromosomet og af mitokondrie-DNA (Niels Morling m.fl.).

12.3. Undersøgelser af HLA-G's betydning ved graviditet og præeclampsi Thomas Hviid, Niels Morling m.fl.).

13.1. Etablering af database med sekvenser af HV1 og HV2 mitokondrie-DNA fra referenceprøver i straffesager (Erik Michael Rasmussen m.fl.).

13.2. Undersøgelser af mitokondrie-DNA med homopolymere regioner og heteroplasmi i HV1 og HV2 (Erik Michael Rasmussen m.fl.).

13.3. Undersøgelser af mitokondrie-DNA med SSCP-teknik og semiautomatisk DNA-sekvensanalysator (Erik Michael Rasmussen m.fl.).

14.1. Validering og implementering af STR-typebestemmelser på automatisk kapillær-elektroforese DNA-sekvensanalysator (Bo Simonsen m.fl.).

14.2. Undersøgelse af Thiopropyl Sepharose 6B til fjer-

nelse af PCR-hæmmere fra biologiske spor (Erik Sørensen m.fl.).

14.3. Sekventering af HV1- og HV2-mitokondrie-DNA fra hår og andre biologiske spor i straffesager og kvalitetsbestemmelse af DNA-sekvenserne (Erik Sørensen m.fl.).

15. Skandinavisk samarbejde vedrørende kvalitetssikring af DNA-undersøgelser i faderskabssager (Mariann Thymann m.fl.).

Retsmedicinske undersøgelser

Retsgenetisk Afdeling foretager retsgenetiske undersøgelser i faderskabs- og familiesammenføringssager samt undersøgelser og typebestemmelser af biologiske spor i straffesager. Undersøgelserne kan rekvireres af retsvæsenet, anklagemyndigheden, politiet i Danmark, Færøerne og Grønland samt Udlændingestyrelsen i Danmark. Undersøgelserne er akkrediteret af Dansk Akkreditering efter den europæiske laboratorienorm EN/DS 45001.

Retsgenetisk Afdeling har siden 1990 foretaget retsgenetiske undersøgelser med DNA-teknik i faderskabs-, familiesammenførings- og kriminalsager. I dag undersøges hypervariable DNA-regioner med repeterede DNA-sekvenser, også kaldet STR-regioner (Short Tandem Repeat-regioner eller mikrosatellitter) og VNTR-regioner (Variable Number of Tandem Repeats eller minisatellitter). STR- og VNTR-regioner kan opfattes som klassiske genetiske systemer med stor polymorfi og høj diskriminationsevne.

I faderskabssager tilstræbes det, at der opnås en samlet sikkerhed for udelukkelse på mindst 99,99 % eller et faderskabsindeks på mindst 10.000, hvis manden ikke er udelukket som far til barnet. De retsgenetiske undersøgelser omfatter undersøgelse af 9 genetiske systemer (STR) og X/Y-kønsbestemmelse med DNA-teknik. Hvis det er nødvendigt, foretages endvidere supplerende retsgenetisk undersøgelse af 4 STR-systemer med PCR-teknik og/eller 5 – 7 VNTR systemer med RFLP-teknik.

I familiesammenføringssager udføres sædvanligvis retsgenetisk undersøgelse af 7 VNTR systemer med RFLP-teknik.

I straffesager foretages de undersøgelser, som måtte være relevante for sagens oplysning. Der foretages om muligt DNA-profilanalyse af 10 STR-systemer og X/Y-kønsbestemmelse med PCR-teknik. En fuldt gennemført DNA-profilanalyse har en diskriminationsevne, som overstiger 1: 1.000.000 blandt ubeslægtede personer.

Retsgenetisk Afdeling deltog i 2001 (1) The European DNA Profiling Group og (2) The DNA Working Group of The European Network of Forensic Science Institutes med henblik på udvikling af nye metoder og standardisering af metoderne til DNA-profilanalyse i kriminalsager.

Udførte analyser 2001

Retsgenetiske undersøgelser foretaget i 2001 på Retsgenetisk Afdeling, Retsmedicinsk Institut, Københavns Universitet:

Faderskabssager	
Antal sager	1048
Antal personer	3272
Familiesammenføringssager	
Antal sager	69
Antal personer	253
Straffesager	
Antal sager:	1930
Antal effekter:	4498
Antal referenceblodprøver:	1128
Antal STR-analyser, spor:	2431
Antal STR-analyser, blod:	1128

Faglige og administrative hverv

Afdelingens medarbejdere er formænd og bestyrelsesmedlemmer mv. i internationale videnskabelige selskaber og arbejdsgrupper, medlemmer af nationale og internationale tidsskriftsredaktioner, danske og udenlandske retsmedicinske råd og kommissioner, lovudvalg, faglige arbejdsgrupper under justitsvæsenet mv.

Undervisning

Enkelte af afdelingens medarbejdere har deltaget i undervisningen i retsmedicin for studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet i København, Odense og Århus. Afdelingens medarbejdere har endvidere undervist i retsgenetik for læger, personale inden for justitsvæsenet, advokater og andre faggrupper. Afdelingens medarbejdere er vejledere ved ph.d.-studier, specialeprojekter og har deltaget i bedømmelse af videnskabelige afhandlinger i Danmark og udlandet.

Formidling

Foredrag mv.

Afdelingens medarbejdere har præsenteret videnskabelige arbejder og holdt foredrag om retsgenetik, arrangeret workshops og været chairmen ved møder i forskellige videnskabelige selskaber mv.

Retskemisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Retskemisk Afdelings forsknings- og udviklingsprojekter er centreret om retskemisektionen samt alkohol, narkotika og nekrokemisektionen.

Forskningsprojekter

1. Blod og væv fra indebrændte undersøges ved cryo-headspace-gaskromatografi/massespektroskopi for indhold af flygtige stoffer (H. Willads Petersen).

2. Metode til undersøgelse af gamma-hydroxybutyrat i blod og urin ved cryo-headspace-gaskromatografi (H. Willads Petersen).

3. Udvikling af analysemetode til bestemmelse af den aktive metabolit psilocin fra psilocybinholdige svampe i blod (S. Stybe Johansen).

4. Screening og kvantitativ bestemmelse af de aktive cocainmetabolitter, cocaethylen og norcocain m.fl. i blod (S. Stybe Johansen).

5. Udvikling af analysemetode til bestemmelse af fentanyl i blod (S. Stybe Johansen).

6. Udvikling af analysemetode til bestemmelse af metadon m.fl. vha. LC/MS/MS i biologisk materiale (S. Stybe Johansen).

7. Validering og kvalitetssikring af kvantitative GC/MS analyser for narkotika (S. Stybe Johansen).

8. Bestemmelse af tungmetaller i hår (B. Kæmpe).

9. Identifikation af "det røde stof" ved vuggedød (B. Kæmpe m.fl.).

10. Bestemmelse af organiske gifte i enzymoplukket hår og vævsvæsker udtaget fra personer døde af forgiftning (B. Kæmpe m.fl.).

11. Validering og kvalitetssikring af GC, LC og GC/MS-metoder til screening af basiske stoffer i humant biologisk materiale (K. Wiese Simonsen).

12. Udvikling af GC-MS-metode til identifikation af lægemidler ved biblioteksøgning og retentionsindex (K. Wiese Simonsen).

13. Udvikling af analysemetode til screening for basiske lægemidler i blod fra levende og døde personer ved anvendelse af fast fase ekstraktion (K. Wiese Simonsen).

14. Samarbejde mellem de retsmedicinske institutter, Sundhedsstyrelsen og Afd.A, NEC om ecstasy på gadeplan for hele landet (I. Breum Müller, Erik Nielsen).

15. I narkotikasektionen er udviklet en automatisk kapillar gaskromatografisk metode til rutinemæssig sammenligning af heroinprøver/amfetaminprøver. Der foretages en kortlægning af samtlige heroinprøver indsendt til afdelingen i 1989 og fremover (E. Nielsen, I. Breum Müller).

16. Udvikling af HPLC-metoder til screening og kvantitativ analyse af amfetamin, ecstasy og derivater heraf (I. Breum Müller).

17. Udvikling af GC-MS-metoder til identifikation af narkotika (I. Breum Müller).

18. Der er udviklet en HPLC-metode til rutinemæssig sammenligning af cocainprøver. Der foretages sammenligning af samtlige indsendte cocainprøver fra 1990 (E. Nielsen, I. Breum Müller).

19. Samarbejde mellem de retsmedicinske institutter, Sundhedsstyrelsen og Narkotikainformationen om narkotika på gadeplan for hele landet (E. Nielsen, I. Breum Müller).

20. Analyse af tetrahydrocannabinol og metabolitter i biologisk materiale ved gaskromatografi og ion-trap massespektrometri (MS/MS) (metodevalidering) (I. Breum Müller).

21. Udvikling af HPLC-metode til at kvantisere sure og neutrale stoffer f.eks.fenemal, paracetamol, salicylsyre (metodevalidering) (I. Breum Müller).

22. Kvalitetssikring af standard referencemateriale til anvendelse ved retskemiske analyser (C. Windberg).

23. Kvalitetssikring af blodalkoholanalyser ved inddragelse af usikkerhedsbudgetter (H. Willads Petersen m.fl.).

24. Cyanidforgiftninger: Undersøgelse af personer som udsættes for brandrøg (H. Willads Petersen).

25. Retskemisektionen fortsætter med udvikling af isolerings- og analysemetoder bl.a. ved GC/MS til bestemmelse af lægemidler og disses metabolitter i blod og organer (A. Steentoft m.fl.).

26. Udvikling af analysemetoder til terbutalin og andre sympatomimetika (A. Steentoft).

27. Udvikling af analysemetode til bestemmelse af disulfiram (A. Steentoft).

28. Betydningen af lægemiddelforbruget for trafiksikkerheden i Danmark søges belyst ud fra undersøgelser udført på blod og organmateriale og deltagelse i en nordisk undersøgelse for andre stoffer end alkohol i trafiksager (A. Steentoft m.fl.).

29. Opgørelse over dødsfald, der ud fra instituttets toksikologiske vurderinger, må betragtes som værende forgiftningsdødsfald (A. Steentoft m.fl.).

30. Nordisk samarbejde omkring narkomandødsfald (A. Steentoft).

31. Udvikling af analysemetoder til bestemmelse af aktive morfinmetabolitter i biologisk materiale (A. Steentoft).

32. Samarbejde med Danmarks Transport Forskning, Holstebro politikreds og Rigspolitiets færdselsafdeling omkring anvendelse af spytprøver til vurdering af trafikanters påvirkning af medikamenter og narkotika (A. Steentoft m.fl.).

33. Udvikling og validering af immunologisk multimetode til screening for amphetaminer, ecstasy, cannabis, kokain, opiater og benzodiazepiner i blod og urin fra levende og døde (K. Wiese Simonsen, C. Windberg).

34. Udvikling af kvalitetssikringssystem vedrørende retskemiske analyser (C. Norup Windberg).

Faglige og administrative hverv

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Retskemisk Afdelings hovedopgave er at udføre toksikologiske undersøgelser, herunder bestemmelse af alkohol, medicin, narkotika og tekniske gifte på humane biologiske prøver fra levende og døde på begæring af politi og retsvæsen. Effekter indsendt fra politi og retsvæsen undersøges for narkotika, herunder ecstasy og for anabole steroider.

Retskemisk Afdeling driver desuden et omfattende udviklings- og metodefornyelsesarbejde, specielt inden for alkohol-, lægemiddel- og narkotikaområdet, således at afdelingens service over for rekvirenterne kan være på højde med den videnskabelige og tekniske udvikling.

Såvel intern som ekstern metodekontrol samt kvalitetssikringsarbejde er endvidere strategiske komponenter i afdelingens bidrag til en høj retssikkerhed. I 2001 har afdelingen således arbejdet med kvalitetssikring med henblik på akkreditering hos DANAK, og med implementering af kemikaliebrugsanvisninger via intranet for at opnå et sikkert arbejdsmiljø.

Det samlede antal undersøgelser i 2001

Alkoholbestemmelser	17798
Retskemiske undersøgelser	17579
Narkotikaeffektundersøgelser	888
Ledsagestoffer	0

Det er ligeledes afdelingens opgave at fortolke dens analyseresultater samt afgive en sagkyndig vurdering til retsvæsenet i retstoksikologiske spørgsmål.

Faglige og administrative hverv

En del af afdelingens medarbejdere er formand-og bestyrelsesmedlemmer af nationale og internationale faglige organisationer, danske og udenlandske retstoksikologiske råd og faglige arbejdsgrupper under Justitsministeriet m.v.

Formidling

Afdelingens medarbejdere har deltaget i undervisningen i retsmedicin for studerende ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Flere af afdelingens medarbejdere har præsenteret videnskabelige arbejder og holdt foredrag om retstoksikologi.

Retspatologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskningsaktivitet er i væsentlig grad baseret på det materiale, som passerer instituttet i forbindelse med varetagelsen af statsobducenturfunktionen. Det er langt overvejende retspatologiske og pato-anatomiske opgaver, selv om der også foregår en del tværfaglig forskning.

Forskningsprojekter

1. "Differentialdiagnoser" af danske kraniefund med formodede trepanationsspor fra forhistorisk tid (Pia Bennike).
2. Sygdomsforebyggelse belyst i et historisk og antropologisk perspektiv (Pia Bennike).
3. Antropologiske analyser af mumier fra Helsingør Domkirke (Lone Hvass, Pia Bennike).
4. Tværvidenskabelig undersøgelse af mesolitiske/tidlig neolitiske skeletfund: antropologi, knoglebevaring, sporstofanalyser m.m. (T. Douglas Price, Pia Bennike, E. Brinch Petersen, V. Alexandersen).
5. Uorganisk/Organisk materiale i jordfundne knogler (Pia Bennike).
6. Vikingetidens skeletfund (Pia Bennike).
7. Maligne knogleforandringer i skeletfund (Pia Bennike).
8. Undersøgelse af evolutionære aspekter af genet for lavmolekylær phosphotyrosin protein phosphatase (ACP1), specielt forekomsten af alternative exon's ned igennem evolutionen (Lars Rudbeck og Jørgen Dissing).
9. Aldersbestemmelse af lig ved bestemmelse af racemiseringsgraden af L-asparaginsyre i kollagen vha. kapillærelektroforese (Jørgen Dissing og Birgitte Sejrsen).
10. Betydningen af mutationer i HFE genet for udviklingen af hæmokromatose. Analyse af et obduktionsmateriale (Kåre Simonsen og Jørgen Dissing).
11. Ekstraktion og analyse af DNA fra arkæologiske menneskeknogler (Thor Galadrim, Jørgen Dissing, Niels Lynnerup, Ingolf Thuesen).
12. Undersøgelse af mutationer i genet for p-53 hos patienter med lever cancer (Maria Franzmann og Jørgen Dissing).
13. Undersøgelser af stabiliteten af DNA i "tørret" materiale ved kontrolleret temperatur og luftfugtighed (Stine Lund og Jørgen Dissing).
14. Vurdering af levermorfologi hos emphomaner sammenholdt med evt. infektion med hepatitis B og hepatitis C (Maria B. Franzmann og Birgitte Kringsholm).
15. Seksuelt misbrug: En opgørelse af perioden 1995 – 2001 (Maria B. Franzmann).
16. Retsmedicinens historie i Danmark med særligt henblik på oprindelsen ved Københavns Universitet (Jørgen Genner).
17. Lægefiguren i danske kriminalromaner 1900 – 1975 (Jørgen Genner).
18. Metabolisk Screening ved pludselig uventet død i barnealderen eller mistanke om shaken baby syndrom (Steen Holger Hansen m.fl.).
19. Luftemboli. Prøvetagning, analyse og resultatvurdering (Søren Felby og Steen Holger Hansen).
20. Patoanatomisk påvisning af myokardievæv i hjertets venoatrielle overgange hos patienter med anamnestisk atrieflimren (Brian Nilsson, Steen Holger Hansen m.fl.).
21. Voldtægt. Forekomst og udvikling af seksuelle overgreb, oplyst og påvist ved den klinisk retsmedicinske undersøgelse, og dennes betydning for det retslige udfald (Steen Holger Hansen).
22. Sammenlignende opgørelser over drab i en tiårs periode i to skandinaviske hovedstadsområder, København og Oslo (Hans Petter Hougen m.fl.).
23. Studier af det cellulære immunforsvar ved eksperimentelle Salmonella typhimurium infektioner (Hans Petter Hougen m.fl.).
24. Aldersvariation af ikke-kollagene proteiner i mineraliseret væv (Hans Petter Hougen m.fl.).
25. Opgørelse af primært uidentificerede personer fundet døde i farvandene/på kysterne i Danmark (Birgitte Kringsholm, Jan Jakobsen, Birgitte Sejrsen).
26. Undersøgelse af dødsfald blandt stofmisbrugere i Øst-Danmark (Annie Steentoft).
27. Isotopundersøgelser af knogler mhp. kostanalyser i middelalderens nordatlantiske samfund (Niels Lynnerup m.fl.).
28. Bedømmelse af mellemørebetændelse i fortidige populationer (Niels Lynnerup, Preben Homøe).
29. CT-scanning og 3-D rekonstruktion af skeletter og mumier (Niels Lynnerup).
30. Kranietykkelse og dennes variation med køn og alder (Niels Lynnerup, Birgitte Sejrsen).
31. Fotoidentifikation af gerningsmænd ved røverier o.lign. (Niels Lynnerup).
32. Retsantropologisk og retsodontologisk undersøgelse af historisk skeletsamling (Niels Lynnerup, Birgitte Sejrsen).
33. Forekomst af Epstein-Barr virus subtyper ved spytkirtelcancer hos indfødte grønlændere (Inuit) (Nils Højgaard Nielsen m.fl.).
34. Morfinforgiftninger ved retslægelige dødsfald. Gaskromatografiske undersøgelser af morfinkoncentrationen i 7 forskellige områder i hjernen sammenholdt med blod- og leverkoncentrationen ved dødsfald hos stofmisbrugere (Klaus Poulsen som ph.d.-projekt).
35. Dykkerdødsfald i Danmark 1992 – 2001. En undersøgelse af alle de omkomne dykkere, der er obducerede ved de 3 retsmedicinske institutter i Danmark (Klaus Poulsen).
36. Undersøgelse af kontaminerings risici for arkæologisk DNA af human oprindelse (Lars Rudbeck).
37. Undersøgelse af arkæologisk DNA fra nordbo (Lars Rudbeck, Niels Lynnerup, Eske Willerslev, Anders Hansen, Tom Gilbert og Alan Cooper).
38. Lægeklagesager behandlet i Retslægerådet i en årrække (Jørn Simonsen).
39. Undersøgelse af trabekulær knoglestruktur og –styrke på humane lændehvirvler (Jørn Simonsen, Ellen Hauge, Kim Brixen, Peter Theilade).
40. Baggrundsmateriale til vurdering af ketonstofkoncentrationer i det retsmedicinske materiale (Peter Theilade m.fl.).
41. Alkoholistdødsfald indbragt til Retsmedicinsk Institut i København i 1995 og 1996 (Peter Theilade, Birgitte Kringsholm).
42. Drabsofre og deres gerningsmænd i en 3-årig periode. Baggrund og relationer (Peter Theilade, Birgitte Kringsholm).

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Retspatologisk Afdeling varetager en del embedslægeopgaver, idet afdelingens medarbejdere afholder retslægelige ligsyn og foretager retsmedicinske personundersøgelser. Afdelingen udfører alle personundersøgelser og findestedsundersøgelser for samtlige politikredse på Sjælland. Lolland, Falster og Bornholm, mod tidligere kun for Københavnsområdet. Derudover foretager afdelingen retslægelige obduktioner m.v. for samme område og på Færøerne.

Ud over undersøgelse af flygtninge og asylansøgere med henblik på en konkret aldersbestemmelse, foretager afdelingen tillige undersøgelse af asylansøgere, som angiver at have været udsat for tortur i deres hjemland. Afdelingen har udstyr og ekspertise til at foretage undersøgelse af mindreårige, som formodes at have været udsat for incestovergreb og dette tilbud gælder for hele det område, hvor afdelingen fungerer som statsobducentur.

Afdelingen har fra 1. marts 2000 foretaget mange af de klinisk retsmedicinske undersøgelser på Rigshospitalets Voldtægtscenter i samarbejde med personalet på centret.

Det totale antal undersøgelser i 2001

Obduktioner	830
Personundersøgelser	539
Findestedsundersøgelser	55
Retslægelige ligsyn ved instituttet	967
Retslægelige ligsyn ved embedslæger	583
Retsodontologiske undersøgelser	44

Faglige og administrative hverv

En del af afdelingens medarbejdere er fortsat medlemmer af nationale og internationale tidsskriftredaktioner samt medlemmer af nationale og internationale faglige organisationer.

Instituttet har også i 2001 stillet medarbejdere til rådighed for henholdsvis FN og Udenrigsministeriet ved retsmedicinske undersøgelser i Bosnien og Kosova, ligesom en del af afdelingens medarbejdere fortsat er tilknyttet Rigspolitichefens eftersøgningstjenestes katastrofeberedskab.

Afdelingen bidrog til arbejdet i Milanos Lufthavn ved flyulykken.

Formidling

Retspatologisk Afdelings medarbejdere varetager størsteparten af den prægraduate undervisning af medicinske studerende i retsmedicin, ligesom afdelingens medarbejdere afholder alle eksaminer.

Afdelingen varetager tillige afholdelsen af tentamina i medicinallovgivning for udenlandske læger, som ønsker autorisation i Danmark. Derudover varetager afdelingens medarbejdere postgraduat undervisning til læger, paramedicinsk personale og personale inden for justitsvæsenet. Flere af afdelingens seniormedarbejdere er vejledere ved ph.d.-studier og forskellige specialeafhandlinger.

Lars Rudbeck opnåede i januar 2001 den sundhedsvidenskabelige ph.d.-grad.

Afdelingens enhed for retsodontologi og antropologi har et tæt samarbejde med museumsverdenen og står for en omfattende foredragsvirksomhed, ligesom afdelingen medvirker ved kurser og undervisning af tandlæger og arkæologistuderende i såvel Danmark som udlandet.

Lektor Niels Lynnerup var medarrangør af en international mumiekongres afholdt i Nuuk, Grønland, i september.

Institutleder Jørn Simonsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	20,99	0,82	21,81
TAP	126,63	0,16	126,79
Total	*147,61*	*0,98*	*148,59*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	21648	176	21823
Anskaffelser	13264	69	13333
Total	*34912*	*244*	*35156*

Stab

Afdeling for Retspatologi

VIP Internt finansieret

Behrendt, Nille; læge.
Bennike, Pia Lilli; forskningslektor.
Felby, Søren; lektor.
Franzmann, Maria-Benedicte; lektor.
Genner, Jørgen Pedersen; læge.
Hansen, Steen Holger; læge.
Hougen, Hans Petter; vicestatsobducent.
Karkov, Jens Nissen Dyrlund; læge.
Kringsholm, Birgitte; lektor.
Lynnerup, Niels; lektor.
Nielsen, Nils Bryde Højgaard; vicestatsobducent.
Ottosen, Gyda Lolk; vicestatsobducent.
Poulsen, Klaus; læge.
Simonsen, Jørn Rene West; professor.
Theilade, Peter; lektor.

Afdeling for Retsgenetik

VIP Internt finansieret

Andersen, Sonja Elisabeth; retsgenetiker.
Bruun, Hanne Qvist; retsgenetiker.
Børsting, Claus; retsgenetiker.
Dissing, Jørgen; lektor.
Dyhr-Mikkelsen, Helle; retsgenetiker.
Eriksen, Birthe; lektor.
Hallenberg, Charlotte; adjunkt.
Hansen, Hanna Elsebeth; lektor.
Jensen, Annette Bruun; retsgenetiker.
Larsen, Hans Jakob; retsgenetiker.
Mogensen, Helle Smidt; retsgenetiker.
Morling, Niels; afdelingsleder.
Rasmussen, Erik Michael; adjunkt.

Schoop, Mariann Thymann; lektor.
Simonsen, Bo Thisted; retsgenetiker.
Sørensen, Erik; forskningsadj.

Afdeling for Retskemi

VIP Internt finansieret
Johansen, Sys Stybe; retskemiker.
Kæmpe, Arne Bent Pedersen; afdelingsleder.
Larsen, Inge Elmelund; retskemiker.
Müller, Irene Breum; retskemiker.
Nielsen, Erik; lektor.
Petersen, Henning Willads; retskemiker.
Simonsen, Kirsten Wiese; retskemiker.
Steentoft, Anni; lektor.
Windberg, Charlotte Norup; retskemiker.

Ph.d.-afhandlinger

Rudbeck, Lars: re-mRNA splicing of the human ACP1 gene transcript: Splicing variants, relative levels of mRNA and evolutionary studies.

Publikationer

Afdeling for Retspatologi

Buchwald C.v., Lindeberg H., Laub Petersen B., Franzmann M-B.: Human Papilloma Virus and p53 expression in carcinomes associated with sinonasal papillomas: A Danish epidemiological study 1990-98. The Laryngoscope 11, s. 7, 2001.

Hansen S.H.: Laryngeal Crepitus: An Aid to Diagnosis in Non-fatal Strangulation. Medicine, Science and the Law Vol. 41, no. 4, s. 284-286, 2001.

Hougen H.P., Franzmann M., Hansen S.H., Müller I.B.: Retsmedicinsk samarbejde mellem Danmark og Estland. Nordisk Rettsmedisin 7, s. 12-13, 2001.

Hougen H.P., Franzmann M-B., Hansen S.H., Breum Müller I.,: Retsmedicinsk samarbejde mellem Danmark og Estland. Nordisk Retsmedicin 7, s. 2, 2001.

Kramp P., Lorenzen O., Simonsen J., Stadil F.: Retslægerådets Årsberetning 1998-99. 163 s. København 2001.

Kringsholm B., Jakobsen J., Sejrsen B., Gregersen M.: Unidentified bodies/skulls found in Danish waters in the period 1992-1996. Forensic Science International 123, s. 150-158, 2001.

Lynnerup N.: Cranial thickness in relation to age, sex and general body build in a Danish forensic sample. Forensic Science International 117, s. 45-51, 2001.

Lynnerup N.: 3-D Visualisation of Mummies and Archaeological Bone Finds. i: Annual Report 2000 s. 28-29, Københavns Universitet, University of Copenhagen, København 2001.

Lynnerup N.: 3-D visualisering af mumier og arkæologiske knoglefund. i: Årsberetning 2000 s. 28-29, Københavns Universitet, KU, København 2001.

Lynnerup N., Bennike P., Sejrsen B.: Antropologiske undersøgelser 1999. i: Arkæologiske udgravninger i Danmark 1999 s. 363-366, Rigsantikvarens Arkæologiske Sekretariat, Det Arkæologiske Nævn, København 2000.

Machua R., Jørgensen L.B., Theilade P.: Molecular Investigation of Transmission of Human Immunodeficiency Virus Type 1 in a Criminal Case. Clinical and Diagnostic Laboratory Immunology Vol. 8, no. 5, s. 884-890, 2001.

Mathiessen M.E., Petersen O.W., Poulsen K.: Human Anatomi Hoved og Hals. 221 s. FADL, København 2001.

Mathiessen M.E., Petersen O.W., Poulsen K.: Human Anatomi Thorax og Abdomen. 200 s. FADL, København 2001.

Rogde S., Hougen H.P., Poulsen K.: Asphyxial homicides in two Scandinavian capitals. AM J Forensic Med Pathol 22, s. 128-133, 2001.

Simonsen J.: På sporet af mishandlede børn og kvinder. Læge-Helse 6, s. 6-7, 2001.

Simonsen J.: Efter Plejebo. Ugeskrift for Læger 163, s. 952-955, 2001.

Sprogøe-Jakobsen S., Erikson A., Hougen H.P., Knudsen P.T., Leth P., Lynnerup N.: Mobile autopsy teams in the investigation of war crimes in Kosovo, 1999. J Forensic Sci 46, s. 1392-1396, 2001.

Antropologisk Laboratorium

Bennike P., Hansen P.: "Af med hovedet, damen først". Død og Pine intet nr, s. 18-24, 2001.

Bennike P.: Sygdomsforebyggelse i et antropologisk og historisk perspektiv. i: Sygdomsforebyggelse s. 17-30, Akademisk Forlag, Akademisk Forlag, København 2001.

Bennike P.: Antropologiske studier af de døde fra Helsingør Domkirke. i: Restaureringen af Helsingør Domkirke, Helsingør Stiftsbog 2001 s. 143-152, Pia Bennike, L. Hvass, København 2001.

Kristensen I.K., Bennike P.: Kumle Høje. SKALK 3. juni 2001, s. 12-15, 2001.

Afdeling for Retsgenetik

Carracedo A., Beckmann A., Bengs A., Brinkmann B., Caglia A., Capelli C., Gill P., Gusmão L., Hallenberg C., Hohoff C., Hoste B., Kihlgren A., Kloosterman A., Dupuy B., Morling N., O'Donnell G., Parson W., Phillips C., Pouwels M., Scheithauer R., Schmitter H., Schneider P.M., Schumm J., Skitsa I., Stradmann-Bellinghausen B., Stuart M., Court D.S., Vide C.: Results of a collaborative study of the EDNAP group regarding the reproducibility and robustness of the Y- chromosome STRs DYS19, DYS389 I and II, DYS390 and DYS393 in a PCR pentaplex format. Forensic Science International 119, s. 28-41, 2001.

Gill P., Brenner C.H., Brinkmann B., Budowle B., Carracedo A., Jobling M.A., Knijff P.d., Kayser M., Krawczak, Mayr W.R., Morling N., Olaisen B., Pascali V.L., Prinz M., Roewer L., Schneider P.M., Sajantila A., Tyler-Smith C.: DNA Commission of the International Society for Forensic Genetics: recommendations on forensic analysis using Y- chromosome STRs. Int J Legal Med, Forensic Sci Int 114, 124, s. 305-9, 5-10, 2001.

Hallenberg C., Morling N.: A report of the 1997, 1998 and 1999 Paternity Testing Workshops of the English Speaking Working Group of the International Society for Forensic Genetics. Forensic Science International 116, s. 23-33, 2001.

Hviid T.V.F., Christiansen O.B., Johansen J., Hviid U.R., Lundegaard C., Møller C., Morling N.: Characterization of a new HLA-G allele encoding a nonconservative amino acid substitution in the alpha 3 domain (exon 4) and its relevance to certain complications in pregnancy. Immunogenetics 53, s. 48-53, 2001.

Tully G., Bär W., Brinkmann B., Carracedo A., Gill P.,

Morling N., Parson W., Schneider P.: Considerations by the European DNA Profiling (EDNAP) Group on the working practices, nomenclature and interpretation of mitochondrial DNA profiles. Forensicm Sci Int 124, s. 83-91, 2001.

Afdeling for Retskemi

Behrensdorff I., Steentoft A.: Medicin og narkotika blandt bilister. Medicin og narkotika blandt bilister 3, s. 1-74, 2001.

Dyreborg S., Broholm K., Johansen S.S., Arvin E., Licht D.: Bionedbrydning af tjærestoffer i jord og grundvand. Vand og jord Vol. 6, 3, s. 84-91, 1999.

Hougen H.P., Franzmann M-B., Hansen S.H., Müller I.B.: Retsmedicinsk samarbejde mellem Danmark & Estland. Rettsmedisin Vol. 7,1, s. 12-13, 2001.

Johansen S.S., Müller I.B.: Ecstasy i Danmark. Dansk kemi Vol. 82, 11, s. 12-13, 2001.

Johansen S.S., Jensen J.L.: Quantification of Methadone in forensic samples by LC-MS/MS. 204 s. TIAFT. Prague, Czech Republic 2001.

Kringsholm B., Steentoft A.: Deaths among drug addicts in East Denmark in 1992-1999. 25 s. Tartu, Estonia 2001.

Müller I.B., Nielsen E.: Early Warning – A Pilot Study of Designer Drugs in Tables for Illicit Sale in Denmark. 26 s. Tartu, Estonia 2001.

Müller I.B., Petersen H.W.: Fatal overdose of the herbicide Bentazone. TIAFT. Finland 2000.

Petersen H.W.: Estimation of uncertainty in blood alcohol analysis. Society of Forensic Toxicologists. New Orleans, USA 2001.

Steentoft A., Teige B., Ceder G., Vuori E., Kristinsson J., Simonsen K.W., Holmgren P., Wethe G., Kaa E.: Fatal poisoning in drug addicts in the Nordic countries. Forensic Science International 123, s. 63-69, 2001.

Steentoft A.: Disulfiram intake detected in urine as carbon disulphide by headspace SPME and GC-MS. 207 s. Prague, Czech Republic 2001.

Odontologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er lektor, dr.odont. N.-E. Fiehn og viceinstitutleder er professor, dr.odont. E. Hjørting-Hansen.

Institutbestyrelsen består af institutleder N.-E. Fiehn, professor, dr.odont. P. Holmstrup, professor, odont.dr. B. Öwall, afdelingstandlæge K. Christensen, klinisk lærer S. Barsted, klinikassistent C. Baagøe og laborant K.H. Jensen.

Organisation

Instituttet er organiseret med en institutbestyrelse og en institutleder. Fagligt er instituttet opdelt i 14 afdelinger (afdelingsleder):

Afdeling for Bidfunktion og Oral Fysiologi (S. Kirkeby).
Afdeling for Dentalmaterialer (E. Asmussen).
Afdeling for Oral Diagnostik (E. Dabelsteen).
Afdeling for Oral Mikrobiologi (T. Larsen).
Afdeling for Oral Patologi og Medicin (J. Reibel).
Afdeling for Ortodonti (I. Kjær).
Afdeling for Parodontologi (P. Holmstrup).
Afdeling for Protetik (B. Öwall).
Afdeling for Pædodonti (S. Kreiborg).
Afdeling for Radiologi (I. Sewerin).
Afdeling for Samfundsodontologi og Videreuddannelse (P.E. Petersen).
Afdeling for Tandmorfologi og Retsodontologi (O. Carlsen).
Afdeling for Tand-, Mund og Kæbekirurgi (E. Hjørting-Hansen).
Afdeling for Tandsygdomslære og Endodonti (V. Qvist/ J. Olsson).

Herudover er der 10 forskningslaboratorier samt en kliniksektion.

Til rådgivning for institutbestyrelse og institutleder har institutbestyrelsen nedsat tre udvalg: forskningsudvalget ved formand, J. Reibel, kliniksektionsudvalget ved formand, J. Westergaard og IT-udvalget ved formand, A. Nattestad.

Adresse

Panum Instituttet
Nørre Allé 20
2200 København N
Telefon 35 32 67 00
Fax 35 32 65 05
www.odont.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Odontologisk Institut (OI) har inden for odontologien til opgave at drive forskning og give videregående uddannelse indtil det højeste videnskabelige niveau, at varetage efter- og videreuddannelse samt at udføre særlige kliniske undersøgelses- og behandlingsopgaver på landsdels-/landsniveau.

I 2000 godkendte institutbestyrelsen en udviklingsplan for OI for en kommende 5-års periode. Udviklingsplanen lagde op til en række planlægningsområder. En del af disse er udført i 2001.

Hovedopgaven var at udforme et oplæg til fakultetet om odontologiens situation ca. 10 år efter fakultetsdannelsen. Baggrunden for dette oplæg var dels det pres, der igennem længere tid havde været på OI's ressourcer i forbindelse med fakultetets budgetproblemer, dels fakultetets manglende forståelse af OI's kliniske aktiviteter. Som resultat af efterfølgende forhandlinger med fakultetet har OI fået mulighed for at iværksætte en tiltrængt forskeruddannelsesplan, idet der afsættes 30 ph.d.-stipendier i løbet af den kommende 5 år. Endvidere har fakultetet givet tilsagn om, at der fastsættes en aktivitetsuafhængig ressource til klinikken, som ikke kan underkastes besparelser. Som et tredje væsentligt punkt er der fra fakultetet givet tilsagn om, at der skal udarbejdes en plan for genopretning af forsknings-TAP bevillingen til OI. I den hensigt at styrke klinikken og forbedre stillingsstrukturen på det kliniske område har OI beskrevet en overtandlægestilling/-funktion samt muligheden for oprettelse af klinisk-videnskabelige kombinationsstillinger med den kommunale tandpleje. OI's nyetablerede Ældreforskningscenter er blevet budgetmæssigt forankret, og der er igangsat yderligere forskningsprojekter som led i OI's forskeruddannelsespolitik.

På det uddannelsesmæssige felt indgik OI i 2000 en aftale om systematisk efteruddannelse for tandlæger med TNL. En tilsvarende aftale med DTF er indgået i 2001.

På det kliniske område er arbejdet med en investeringsplan fortsat. Ifølge aftale med dekanatet er planen ved at blive koordineret med OI i Aarhus, som også har behov for en omfattende udskiftning af klinikudstyr.

På det personalemæssige område er de i udviklingsplanen formulerede målsætninger fulgt op, idet et pilotprojekt for indførelse at MUS er blevet udarbejdet af en arbejdsgruppe under SU.

Samarbejdsaftalen med Tandlægeskolen i Malmø er trådt i kraft. Der har været afholdt stormøder mellem medarbejderne ved de to skoler. Dette er nu ved at blive fulgt op med opbygning af personlige kontakter og udveksling af især klinikpersonale.

Kliniksektionen

Patientbehandling og -service spiller en vigtig rolle for undervisning og forskning ved OI. Kliniksektionen er landets største tandklinik med ca. 225 behandlingsenheder. Der behandles dagligt ca. 1.000 patienter, de fleste som led i studenterundervisning. Patienttilgangen til OI er i disse år kraftigt stigende, hvilket er ønskeligt, idet den kliniske undervisning har behov for et større antal patienter svarende til det øgede antal studerende.

Gennem den kliniske undervisnings konventionelle tandlægeopgaver, ved forskning, hvor nye og avancerede metoder er i brug, og gennem specialklinikkernes virke ydes der en landsdækkende service samt en udstrakt konsulentvirksomhed til praktiserende kolleger og offentlige myndigheder. Med tilstedeværelse af højt uddannet kompetence inden for alle fagområder kombineret med adgang til andre medicinske specialer ved RH kan OI's specialklinikker gennemføre undersøgelser og behandlinger, som ikke

er mulige andre steder. Hvert år modtages ca. 4.000 patienter som har behov for særlig diagnostik og behandling til specialbehandling.

Specialklinikker

Afdeling for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi og for Oral Patologi og Medicin udfører omfattende serviceopgaver i form af udredning og behandling af mundslimhindelidelser, orofaciale smerter, kæbeledsbesvær, muskellidelser samt spytsekretionsforstyrrelser for OI, RH's Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi og andre sygehuse, Den Kommunale Tandpleje, tandlæger og læger samt Sundhedsstyrelsen. Endvidere histopatologisk, cytologisk og immunpatologisk diagnostik for OI, RH's Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi samt tandlæger, læger og KVL. Afdelingen for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi indgår i et tværfagligt samarbejde med H:S, BBH om landsfunktioner i udredning og behandling af oromandibulære dystonier.

Afdeling for Oral Diagnostik visiterer 9.500 patienter om året og foretager nødbehandling på ca. 10 patienter daglig.

Afdeling for Oral Mikrobiologi varetager mikrobiologisk diagnostik og resistensbestemmelse på plaqueprøver fra patienter med avanceret marginal parodontitis for praktiserende tandlæger.

Afdeling for Parodontologi modtager henviste patienter med parodontale sygdomme fra hospitaler, kommunale tandplejer, praktiserende læger og tandlæger til diagnostik og behandling.

Afdeling for Protetik varetager implantatbehandlinger og avancerede protetiske behandlinger.

Afdeling for Radiologi har som led i Tandlægeskolens indtægtsdækkede virksomhed modtaget 744 eksterne patienter.

Afdeling for Pædodonti udfører tandbehandling af børn i generel anæstesi og af asylansøgere og har specialklinik for børn med ansigtsmisdannelser og for behandling af odontofobi.

Afdeling for Tand-, Mund og Kæbekirurgi deltager i klinisk arbejde på RH's Klinik for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, udfører visse specialiserede behandlinger på OI og varetager kæbekirurgiske rekonstruktioner som landsdelsfunktion.

Afdeling for Tandsygdomslære og Endodonti udfører diagnostiske udredninger og vejleder tandlæger og offentlige institutioner om kliniske behandlingsstrategier.

Afdeling for Ortodonti varetager behandling af patienter med ekstrem kæbevækst sammen med RH og Klinik for specialistuddannelse i ortodonti som et led i Sundhedsstyrelsens treårige postgraduate uddannelse til specialtandlæge.

Retsodontologisk-Antropologisk Enhed har i alt behandlet 126 sager, heraf 80 aldersvurderinger i forbindelse med asylansøgning.

Forskningsvirksomhed

Caries

Forebyggelse af caries

1. Forebyggelse, diagnostik og behandling af tidlige stadier af caries, herunder sammenhængen mellem klinik og radiologi, interaktion mellem mikroflora, spyt og de hårde tandvæv, samt udvikling af non-operative behandlingsmetoder.

1.1. Cariesprævention og restaurering af patienter som er strålebehandlet i hoved-halsregionen (B. Öwall, V. Qvist). Kariesprogression i det primære tandsæt (L.A. Nielsen). Evaluering af elektronisk patientjournal i forbindelse med "decision making" inden for cariologi (J. Olsson, L. Gahnberg, K. Löwenstein sammen med I. Zickert og H. Andersson). "The efficiency of a Danish non-operative caries treatment programme". K. Ekstrand sammen med Nexø Kommunale Tandpleje, afhandlingen er indleveret til bedømmelse for den odontologisk doktorgrad. Pålidelighedsundersøgelser af visuel inspektion og laser optik til diagnostik af okklusal caries. Evaluering af program for cariesforebyggelse hos ældre i eget hjem (K. Ekstrand, M. Vigild, P. Holm-Pedersen, A Zandona, M Fontana).

1.2. Karakterisering af de organiske strukturer af emaljeproteiner og deres følsomhed over for bakterielle proteaser. Undersøgelse af bindevævskomponenter i tandanlæg (D. Moe, N.-E. Fiehn, S. Kirkeby, C. Garbarsch, M. Matthissen). Salivaproteiners variation ved flow og effekt på destruktion af hårdt tandvæv (D. Moe, B. Nauntofte, A. Bardow).

Behandling af caries

2. Behandling af den fremskredne carieslæsion samt forbedring af endodontiske behandlinger, herunder mikrobiologiske aspekter samt kortlægning af rodkanalsystemets makromorfologiske variation.

2.1. Gradvis ekskavering som model for en øget forståelse af profund caries patologi (L. Bjørndal, T. Larsen, K. Quortrup). Sundhedsudbytte ved ændrede behandlingsmønstre i den kommunale tandpleje i Danmark og Norge. Klinisk evaluering af fyldninger, indlæg og partielle kroner i plast og keramik. Langtids-evaluering af omfattende restaureringer i de permanente tænder. Kvalitetssikring vedr. plast i permanente tænder i Københavns Kommunale Tandpleje. Kvalitetsbedømmelse af endodontiske studenterbehandlinger.

2.2. Multivariatanalyse af resultater ved endodontisk behandling. Behandling af dentinhyperæstesi. Implementering af manuel og maskinel Nikkel-Titanium instrumentation (L. Bjørndal, K. Ekstrand, V. Qvist, U. Pallesen, K. Stoltze, T. Larsen, K. Qvortrup, L. Laurberg, A. Poulsen, P.T. Teglers, E. Manscher, N. Keiding, A.B. Tveit, I. Espelid, J. van Dijken, J.-P. van Nieuwenhuysen, W. D'Hoore, J. Carvalho, A.-L. Hallonsten, R. Højgaard, J. Halken, D. Ørstavik, L. Seidelin).

Udvikling af nye tandrestaureringsmaterialer

3. Optimering af restaureringsmaterialers egenskaber og udvikling af nye tandrestaureringsmaterialer, herunder klinisk afprøvning samt undersøgelser af biokompatibilitet og bivirkninger.

3.1. Forbedrede egenskaber hos plastmaterialerne vil øge restaureringernes holdbarhed. Undersøgelserne karakteriserer plast der er polymeriseret på forskellig måde. Der fokuseres på plastenes mekaniske, fysiske, kemiske og strukturmæssige egenskaber samt på polymerisationshastighed og spaltedannelse. Polymeriseringen kan foregå enten kemisk eller med lys, hvor lyskilderne varierer med hensyn til intensitet, energitæthed og bølgelængde. Binding af plastmaterialer til tandsubstans. Der arbejdes med en forsimpling af bindingsformidlere der indebærer at

de traditionelle tre appliceringstrin slås sammen til et enkelt.

3.2. Kollagenets betydning for styrken af bindingen til dentin bliver studeret, herunder indflydelsen af stærkt basiske bunddækningsmaterialer på dentinens struktur og mekaniske egenskaber (E. Asmussen, A. Peutzfeldt, E.C. Munksgaard).

3.3. I et ph.d.-projekt "Rodstifter og opbygninger" (A. Sahafi) undersøges styrke og holdbarhed af tænder forsynet med forskellige typer af stift og opbygning. Undersøgelsen foregår dels i laboratoriet, dels gennem en spørgeskemaundersøgelse blandt praktiserende tandlæger (A. Sahafi, A. Peutzfeldt, K. Gotfredsen, E. Asmussen).

3.4. Overfladeegenskaber ved det biokeramiske fyldningsmateriale Doxadent (J. Olsson, T. Edblad, P. Milleding, S. Karlsson).

Paradentose

Patogenetiske aspekter ved udvikling af marginal parodontitis

1. Forskningsområdet omfatter patogenetiske aspekter ved udvikling af marginal parodontitis, herunder betydning af inflammatoriske mediatorer og deres regulering samt bakterier i den orale biofilm.

1.1. Undersøgelse af samspillet mellem parodontale patogener og øvrige orale bakteriearter samt af resistensforhold i anaerobe biofilm *in vitro*. Udvikling af alternative antimikrobielle midler: Undersøgelse af effekt af et syntetisk decapeptid på parodontale patogener (T. Larsen, N.-E. Fiehn, L.J. Albrechtsen). Eksperimentel model for marginal parodontitis. En undersøgelse af marginal parodontitis er afsluttet i en eksperimentel model i rotter (M. Björnsson, P. Holmstrup, A. H. Poulsen, S. Schou, K. Stoltze).

Mundhulens almensundhedstilstand

2. Interaktion mellem mundhulens mikroflora/parodontal sygdom og almensundhedstilstand, herunder systemiske sygdomme.

2.1. Undersøgelse af forekomst af orale bakterier i ateromer udtaget fra aterosklerotiske kar, samt af bakteriæmi med orale bakterier efter tygning, tandbørstning og tandrensning hos patienter med forskellig grad af parodontal inflammation (L. Andersen, T. Larsen, N.-E. Fiehn, P. Holmstrup).

2.2. Marginal parodontitis og præterm fødsel. Et projekt vedr. marginal parodontitis og præterm fødsel er iværksat sammen med Hillerød Sygehus (T. Skuldbøl, P. Holmstrup, K.H. Johansen, H. Nielsen, J. Bertelsen, K. Stoltze). Marginal parodontitis og hjerte-karsygdom. Sammenhæng mellem marginal parodontitis og hjerte-karsygdomme er genstand for et projekt sammen med Arbejdsmedicinsk Klinik og Hjerterehabiliteringsklinikken, BBH. Marginal parodontitis og rheumatoid artritis. En mulig patogenetisk sammenhæng mellem marginal parodontitis og rheumatoid artritis undersøges sammen med Hvidovre Hospital og RH (P. Holmstrup, A.H. Poulsen, K. Stoltze, sammen med F. Gyntelberg, B. Sigurd, K. Bendtzen, H. Skjødt, K Geismar).

Diagnostiske metoder og behandling

3. Optimering af diagnostiske metoder og behandling, herunder anvendelse af antibiotika.

3.1. Implantatbehandling af patienter med hurtigt progredierende parodontitis. Projektet er fortsat (S. Schou, K. Stoltze, P. Holmstrup, K. Gotfredsen, B. Holm, S. Palmqvist).

3.2. Hurtigt progredierende parodontitis. Projekt vedr. forbedret diagnostik og behandling af patienter med hurtigt forløbende fæstetab er fortsat (J. Westergaard, A.H. Poulsen).

3.3. Juvenil parodontitis. Undersøgelse af den subgingivale mikroflora hos herboende familiemedlemmer af marokkansk afstamning (Z. Azzouzi, D. Haubek, J. Westergaard, T. Larsen sammen med Tandlægeskolen, AU).

Behandling af tandtab

Tyggefunktion

1. Retablering af tyggefunktion ved behandling med implantater og proteser, herunder dental traumatologi, indheling af orale implantater samt patogenese, diagnostik og behandling af patologiske forandringer omkring orale implantater.

1.1. Subjektiv og objektiv vurdering af tyggefunktionen (B. Öwall, K. Stoltze, B. Liedberg, P. Norlén, Tandvårdshögskolan, Malmö).

1.2. Kugleattachments til retention af delproteser (B. Öwall, P. Garefis, Thessaloniki). Indikation for behandling med aftagelige delproteser (B. Öwall, S. Palmqvist, E. Mushimoto, Morioka; N. Jepson, Newcastle; E. Renner, New York; A. Sofou, Thessaloniki; B. Wöstmann, Giessen; E. Budtz-Jørgensen, Geneve).

1.3. Broer understøttet af implantater og naturlige tænder. 5-års opfølgning af 2 grupper af patienter behandlet med Astra Tech enkelttandsimplantat. En retrospektiv 10-års undersøgelse af støbte enkelttandsopbygninger. En prospektiv undersøgelse af Denzir-kroner (K. Gotfredsen, E. Hjørting-Hansen, D. Balatsouka). Fast bro eller aftagelig protese på 3 implantater i underkæben. Et randomiseret, sammenlignende studie (S. Palmqvist, S. Schou).

Genopbygning

2. Genopbygning af kæber med knogletransplantat, vækstfaktorer og eller knogleerstatningsmateriale.

2.1. Efter tandtab opstår ofte et svind af kæbeknoglen som umuliggør indsættelse af implantater. Der udføres en række kliniske og eksperimentelle undersøgelser af bl.a. knogletransplantater og vækstfaktorer (M. Aaboe, E. Hjørting-Hansen sammen med F. Melsen, AU, Stryker Biotech, USA.). Betydningen af nikotin i blodet for osseointegrationen og knoglehelingen (D. Balatsouka, K. Gotfredsen).

2.2. Der er udført eksperimentelle undersøgelser med det formål at udvikle og sammenligne forskellige behandlingsmetoder af patologiske forandringer omkring implantater. Der udføres kliniske undersøgelser med det overordnede formål at belyse holdbarheden af implantatbehandling bl.a. på patienter med hurtigt progredierende parodontitis (S. Schou, P. Holmstrup, E. Hjørting-Hansen, K. Stoltze, B. Holm, A. Schiødt, A. Runov, K. Gotfredsen, S. Palmqvist, H.J.G. Gundersen, A. Wenzel).

Kraniofacial vækst og funktion

Vækstmekanismer

1. Klarlægning af præ- og postnatale vækstmekanismer, herunder sammenhængen mellem hjernens og kraniets udvikling, genetiske/molekylærbiologiske styringsmekanismer og årsager til ansigts-, kæbe- og tandmisdannelser.

1.1. Prænatal udvikling. Neuroosteologiske aspekter i kranie- og tandudvikling: SMMCI syndrom, Hypofyseudvikling ved hydrocephalus og Trisomi 22 Turner Syndrom, Malformation af kropsakse, NGFR i dorsale rodganglier, Ektodermal dysplasi, Bi-iliac afstandsmål, Ganeudvikling og os nasale ved Trisomi 21 og NGFR ved normal tand- og tungeudvikling. Kortlægning af genetisk bestemte udviklingsfelter, specielt fossa cranii posterior (I. Kjær, K.B. Bechtor, D. Nolting, J. Lomholt sammen med B.F. Hansen, U. Hartling, L.T. Skovgaard, J. Keeling, H. Nordgarden, I. Reintoft, H. Lauridsen, T. Ono).

1.2. Postnatal udvikling. Kraniofacial udvikling relateret til luftvejsdimensioner, hovedholdning, muskelfunktion og temperomandibulær dysfunktion. Desuden er SMMCI, Seckel Syndrom, Fragilt X, Hyper IgE Syndrom og Down Syndrom beskrevet (I. Kjær, A. Winnberg, L. Sonnesen, K.B. Bechtor sammen med B. Russel, J. Lisson, C. Gormsen, L. Sverrild, C. Pallisgaard, J. Burhøj, N. Hansen, N. Birkebæk, T. Balslev, H. Hjalgrim, M. Bakke).

Forebyggelse og behandling

2. Diagnostik, forebyggelse og behandling af medfødte, oftest genetisk betingede, og erhvervede afvigelser og sygdomme i ansigt, kæber og tænder, herunder ortodontiske og kirurgiske behandlinger samt odontogene cyster og tumorer.

2.1. Kraniofaciale anomalier. Undersøgelserne har til formål at kortlægge kraniofacial morfologi og vækst hos børn med ansigtsmisdannelser. Hertil kommer genetiske studier. Kæbevækst, okklusionudvikling og oral funktion hos børn med kæbeledsartrit. Kraniofacial morfologi og vækst hos børn med læbe- ganespalte. Odontologisk status hos patienter med forskellige syndromer (S. Kreiborg, L.A. Nielsen, N.V. Hermann).

2.2. Persisterende primære tænder, tandfusioner og standset eruption er undersøgt. Herbst apparaturets behandlingsmuligheder, okklusionsudvikling ved muskulær dystrofi, basale krydsbid samt bidkraft ved krydsbid og apparaturbehandling ved søvnapnø er analyseret (I. Kjær, J. Daugaard-Jensen, K.B. Bechtor, A. Winnberg, C. Munkholm, L. Sonnesen).

Kæbernes bevægeapparat

3. Diagnostik, forebyggelse og behandling af lidelser i kæbernes bevægeapparat, herunder betydning af tyggemusklernes struktur og funktion, aldring, kraniemorfologi og kranio-cervikal holdning, kirurgisk og konservativ kæbeledsbehandling samt smerter i det orofaciale område.

3.1. Tyggemuskler, kæbeled og kæbefunktion undersøges under normale forhold og i forbindelse med smertevoldende reumatologiske og lokale belastningslidelser. Specielt analyseres variationen i tyggemusklernes funktionsmønster, kraft, vævskvalitet samt underkæbens mobilitet og kæbeleddenes funktion og struktur. Hertil kommer forskning i smerteudvikling samt interventions- og rehabiliteringsforskning i relation til de smertevoldende lidelser (M. Bakke, N. Hermann, P.K. Nielsen, C.E. Thomsen, N.M. Thorsen, A. Vilmann, T. Darvann, L. Eriksson, K. Gotfredsen, B. Holm, S. Kreiborg, I. Sewerin, L. Sonnesen sammen med Y. Chen, M. Farella, B.R. Jensen, K. Jørgensen, T. Shinogaya, Aa. Wagner, M. Zak).

3.2. Forskning i diagnostik, klassifikation og behandling af neurologisk betingede funktionsforstyrrelser i tyggemusklerne ved hjælp af kliniske neurofysiologiske undersøgelsesmetoder (M. Bakke sammen med E. Møller, T. Dalager, S. Prytz, L. Werdelin).

3.3. Den humane orofaciale muskulaturs naturlige ældning og funktion. Da nogle muskler ældes hurtigere og mere udtalt end andre undersøges ældningsprocessen i humane muskler med forskellig funktion og oprindelse, f.eks. tyggemuskler, mimiske muskler, ekstremitetsmuskler og extraoculære muskler. Til studier af muskelfibrenes form, størrelse, fibertype og glykosyleringsmønster anvendes histomorfometri samt enzym- og immunhistokemi. Desuden undersøges kulhydratantigener som danner barriere ved transplantation af væv og organer (xenotransplantation). Karakterisering af muskelfibertyper, især glykoproteinernes kemiske sammensætning og lokalisation (D. Moe, S. Kirkeby).

3.4. Der udføres undersøgelser vedr. kirurgisk behandling af kæbeledslidelser med det overordnede formål at vurdere effekten af forskellige kirurgiske teknikker sammenlignet med kendte konservative muligheder (L. Eriksson sammen med RH, Malmö Sygehus, Ålborg Sygehus, Universitetshospitalet i Kiel).

Mundslimhinde og spyt

Mundslimhinde og spytkirtler

1. Opretholdelse af normal struktur og funktion i mundslimhinden, herunder cellulære kommunikations- og reguleringsmekanismer i mundslimhinde og spytkirtler, spyttets og mundslimhindens kulhudratstrukturer samt sårheling og forsvarsmekanismer i mundhulen.

1.1. På spytkirtler foretages undersøgelser af transportveje og reguleringsmekanismer for elektrolytter, vand og proteiner, af cellulære kommunikationsmekanismer og af kontrol af spytsekretionen og spyttets sammensætning samt behandling af mundtørhed. Endvidere undersøges interaktionen mellem spyt, lugt- og smagssansning samt karakteristik af spyttets mængde og sammensætning under funktionelle stimuli (B. Nauntofte, A.M. Pedersen, A. Bardow, K. Tritsaris, M. Bakke, C.E. Thomsen sammen med D. Looms, S. Dissing, A.M. Haahr).

1.2. Forekomst af systemisk sygdom/lægemiddelindtag undersøges i relation til udvikling af caries og mundhulesygdomme hos patienter med Sjögrens syndrom, cystisk fibrose og orale lichenoide forandringer. Endvidere undersøges skader i mundhulen efter kemoterapi, herunder evt. langtidsvirkninger. Der arbejdes med markører til identifikation af patienter med øget risiko for udvikling af sygdomme og til monitorering af sygdomsaktivitet i slimhinden, herunder undersøgelser af keratin- og glykosyleringsmønster og genetiske ændringer i AB0-genet ved cancer og præcancer samt og HPV-inficerede mundslimhindelidelser. Endelig arbejdes der med karakteristik af stamceller i humant pladeepitel (B. Nauntofte, A.M. Pedersen, L.A. Torpet, J. Reibel, F. Prætorius, A. Bardow, C. Kragelund, S.B. Jensen, S. Dabelsteen, E. Dabelsteen sammen med P.P. Clausen, B. Norrild, B. Nyvad, J. Olsen, G. Orth, J.M. Ten Cate).

1.3. Sårhelingsstudierne koncentreres om bindevævets produktion af vækstfaktorer med effekt på epitel, tobakekstrakters indflydelse på produktion af sådanne vækstfaktorer og fibroblasters migration *in vitro*. Endvidere studeres cellecyklusregulerende proteiners ekspression i migrerende epitelceller (E. Dabelsteen sammen med K. Nylander, Sve-

rige, J. Garlick, I. Mackenzie, USA, Colopast A/S, Bartholin Instituttet, HS).

Sygdomme i mundhulens væv

2. Ætiologiske, patogenetiske, diagnostiske og behandlingsmæssige aspekter af sygdomme i mundhulens væv i forbindelse med mundtørhed og ændret spytkvalitet, gærsvampe- og virusinfektioner samt mundhulekræft og forstadier hertil, herunder identifikation af sygdomsfremkaldende genetiske defekter.

2.1. Glykobiologi. Regulering af ABO antigenet i orale maligne sygdomme undersøges med henblik på at forbedre diagnostik (sammen med Kræftens Bekæmpelse, Medicinsk Genetik, KU; S. Gao's ph.d.-projekt). En række nye glykosyltransferasegener er identificeret og karakteriseret. I studier af mucin anvendes rekombinante enzymer til produktion af glykopeptider (mucinfragmenter), som udgør potentielle komponenter af cancervacciner og inhibitorer af mikroorganismer (ph.d.-projekt, H. Wandall). Polypeptid GalNAc-transferase gen-familien som chaperone i Golgi komplekset. Glykosylering er en dominerende form for protein modifikation og mucin-type O-glykosylering kontrolleres af en multigen familie, polypeptid GalNAc-transferase gen-familien. 8 humane gener af de forventede 15-20 gener i denne familie er identificeret og eksperimenter peger på en generel cellulær funktion. Med SSVs uddeling af et "super" post doc.-stipendie til E.P. Bennett er det muligt at videreføre og initiere cellulære studier, som uddybende vil kunne belyse funktionen af denne gen-familie i den cellulære mucin-type O-glykan biosyntese (H. Clausen, U. Mandel, E.P. Bennett, T. Schwientek, J.W. Behrens).

Individ & samfund

Forebyggelse og behandlingsstrategier

1. Individ-, miljø og samfundsmæssige faktorers indflydelse på oral sundhed, forebyggelse og behandlingsstrategier, herunder aldringens og almensygdommes indflydelse, rygning og alkoholmisbrug, medicinforbrug, odontofobi samt problemer i forbindelse med psykiske og fysiske handikap. Individ og samfundsmæssige faktorers indflydelse på oral sundhed.

1.1. Den psykologiske, sociale og kulturelle forståelse af angst, depression og smerte i befolkning og sundhedsvæsen. Projektet er udarbejdet sammen med Den Medicinske Forskningsenhed i Ringkjøbing Amt. Odontofobi, smertebeskrivelse og adfærdsterapeutiske principper. Undersøgelsen er en systematisk beskrivelse af patienter med odontofobi og evaluering af forskellige behandlingsprincipper. Betydningen af præ- og postnatal vækst og psykosociale forhold i barndommen for udvikling af abdominal fedme og kardiovaskulær risiko i voksenalderen. Psykologisk behandling af patienter med odontofobi (E. Friis-Hasché).

1.2. Ældreforskningsprogrammet består som udgangspunkt af 8 delprojekter indeholdende biologiske og psykologiske aspekter, diagnostik og behandling af orale lidelser samt organisatoriske og social-samfundsodontologiske aspekter (P. Holm-Pedersen sammen med flere institutter og centre ved KU, HS).

Tandplejesystemer

2. Udvikling af optimale tandplejesystemer og mundsundheds for hele befolkningen, herunder epidemiologiske og sundhedssociologiske befolkningsundersøgelser, sundhedsøkonomiske evalueringer og sundhedstjenesteforskning i relation til tandplejens organisation. Endvidere opsporing, diagnostik og behandling af orale lidelser, herunder caries, paradentose og mundslimhindelidelser, samt relationen mellem oral sundhed og almensygdomme.

2.1. Udnyttelse af tandplejetilbud i Sverige og Danmark. Analyse af tandplejekonsumtion, tandstatus og socio-økonomiske faktorer (S. Palmqvist, M. Vigild, M. Kronström, B. Söderfeldt, Malmö).

2.2. Oral sundhedsadfærd og tandsundhed hos børn og forældre, forebyggende ungdomstandpleje og tandforholdene hos mor og barn i et longitudinelt perspektiv. Inequalities in oral health of children – NIH international studies. Tandsygdomsforekomsten hos børn og unge i Grønland (P.E. Petersen, L.B. Christensen i samarbejde A. Bastholm, L. Laurberg, Lyngby-Taarbæk og Værløse Kommunale Tandplejer, Center for Epidemiologisk Grundforskning, Seruminstituttet, V.J. Poulsen, NIH Bethesda, USA, N. Enevoldsen, Hjemmestyret). Endvidere oral sundhedsstatus hos voksne danskere (ph.d-projekt, U. Krustrup) og grønlændere. Forsøgstandpleje for kontanthjælpsmodtagere og førtidspensionister samt langtidseffekt af kommunal ældretandpleje. Tandforholdene hos patienter med Sjøgren's syndrom. Udvikling af kvalitetssikringssystemer for tandplejen i Europa (P.E. Petersen, L.B. Christensen, U. Krustrup sammen med WHO/Regional Office for Europe, Statens Institut for Folkesundhed, Herlev, Albertslund og Ballerup Kommunale Tandplejer, M. Schiødt, Glostrup og Hillerød Sygehus).

2.3. Undersøgelser af oral sygdom, tandsundhed/-sygdom, samt oral sundhedsadfærd/-fremme hos børn, forældre, skolelærere og voksne samt organisation og evaluering af sundhedsprogrammer og odontologisk sundhedstjeneste i Central- og Østeuropa (Letland, Rumænien, Polen, Tjekkiet, Slovakiet, Hviderusland, Ungarn, Portugal), Afrika (Madagaskar, Comores Islands, Zanzibar, Tanzania), Mellemøsten (Jordan) og Østen (Thailand, Kina, Indien). Der er 2 udenlandske ph.d.-studerende inden for området (P.E. Petersen, L.B. Christensen sammen med V.J. Poulsen, Helsinge Kommunale Tandpleje samt medarbejdere fra institutioner og sundhedsmyndigheder i de respektive lande).

2.4. Klinisk hygiejne. Vandkvalitet på tandklinikker: Undersøgelse af effekt af et nyt middel til desinfektion af tandklinikkers vandsystemer. Undersøgelse af risikoen for smitteoverførsel fra aftryk til laboratoriepersonale. Overførsel af mikroorganismer med orale aftryk fra patienter til tandteknisk laboratorium (T. Larsen, N.-E. Fiehn, B. Öwall sammen med A. Sofou, Grækenland).

Personidentifikation

3. Retsodontologisk personidentifikation, herunder molekylærbiologisk identifikation, antropologisk identifikation af ansigtstræk, evaluering og udvikling af aldersvurderingsmetoder samt anvendeligheden af tænders makromorfologi ved personidentifikation.

3.1. Biokemisk undersøgelse af den aldersbetingede racemisering af L-aminosyre til D-aminosyre i tandvæv. Uidentificerede vandlig fundet i danske farvande 1992 – 1996 og 1997 – 2001 (B. Sejrsen, J. Dissing, J. Jakobsen, B. Kringsholm, M. Gregersen, AU). Undersøgelse af anvendeligheden af en historisk kraniesamling i retsodontologisk og antropologisk praksis (B. Sejrsen, F. Prieels, N. Lynnerup, M. Hejmadi).

Medicoteknik

Elektriske impulser
1. Monitorering af elektriske impulser i relation til biologiske systemer.

1.1. Digital signalopsamling og -behandling fra exitabelt væv. Opsamling og lagring af polygrafiske registreringer, herunder udvikling af kommunikations-setup til eksisterende udstyr og kompakte galvanisk isolerede forstærkere til registrering af elektrofysiologiske signaler (EMG/ EKG/ EEG) der muliggør udvikling af bærbare batteridrevne systemer til anvendelse i klinikken. Arbejdet omfatter tillige softwareudvikling til registrering, digital lagring og screening/forbehandling af data. Den digitale signalbehandling omfatter udvikling af dedikerede digitale signalbehandlingsalgoritmer til dataanalyse, bl.a. multidimensionel mønstergenkendelse, unsupervised cluster analyse og averaging (C.E. Thomsen).

3-dimensional billedteknik
2. Videreudvikling af metoder til billeddannende teknikker til brug ved diagnostik, forskning og avancerede behandlingsmetoder, herunder 3-dimensional billedteknik.

2.1. Analyse af multi-modale 3D og 4D billeder med henblik på beskrivelse af kæbevækst. Computerbaseret simulering af kirurgi. Validation of 3dimensional craniofacial imaging of computed tomography (ph.d.-projekt, D.T. Schleidt). Interaktiv multi-skala segmentering. 3D visualisering af prænatal kraniofacial morfologi vha. mikro-CT og mikro-MR scanning. 3D MRI-analyse af kæbeled og tyggemuskler. Metode til bestemmelse af kraniofacial asymmetri ved kraniesynostose. 3D formmodellering af maxillens udvikling hos børn med læbe- og ganespalte. Udvikling og anvendelse af 3D billeddannende teknikker inden for odontologisk og medicinsk forskning (S. Kreiborg, N.V. Hermann, J. Sporring, T.A. Darvann).

3. Dosimetri, stråleskader og strålehygiejne
3.1. Stråledoser. S. Skov har afsluttet sit ph.d.-projekt (”Den danske befolknings strålebelastning ved dentomaksillofaciale røntgenundersøgelser”).

3.2. Strålehygiejne. Undersøgelserne sker i nært sammen med Statens Institut for Strålehygiejne (I. Sewerin, S. Skov).

Andre projekter
1. Tanderosion – prævalens og ætiologi. Undersøgelse af forekomst og ætiologi af tanderosion er påbegyndt blandt 16 – 18 årige sammen med Arbejdsmedicinsk Klinik, BBH (L.R. Nielsen, P. Suadicani, J. Westergaard).

2. Epidemiologiske og kliniske undersøgelser på baggrund af radiologiske billedmateriale (I. Sewerin, S. Skov).

3. Pædagogik og læring. Effekten af undervisningen på læringen for den enkelte studerende afhænger i høj grad af undervisningsformen og studiets rammer f.eks. eksamen og skemalægning. Tandlægeuddannelsen er en traditionel og meget skemalagt uddannelse. Det undersøges hvorledes udbyttet af undervisningen kan forbedres bl.a. ved fokusering på individuel læring og IT. Der er 4 udenlandske ph.d.-studerende inden for området (A: Nattestad sammen med D. Shanley, Dublin, R. Attström, Malmö).

Ph.d.-graden
K. Tritsaris, M.J. Bjørnsson, A. Bardow har opnået ph.d.-graden. Reattachment of coronal crown fragments (ph.d.-projekt, B.F. Simonsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
S. Kirkeby vedr. adjunktstilling.

B. Nauntofte vedr. doktorafhandling ved Universitetet i Zürich.

J. Reibel vedr. docentur ved Karolinska Institutet, Huddinge.

L.A. Torpet vedr. ph.d.-stipendier og adjunktstilling.

E. Dabelsteen vedr. 3 professorater, lektorat, ph.d.-afhandling, AU, og doktordisputats Odontologisk Fakultet, Bergen.

T. Larsen vedr. lektorat.

K. Stoltze vedr. ph.d.-afhandlinger.

P. Holmstrup vedr. ph.d.-afhandling i Stockholm, kandidatstipendium og adjunktur OI, samt associate professor, Texas, USA.

S. Kreiborg vedr. professorat.

P.E. Petersen vedr. to lektorater SVF, professorat ved Universitet i Linköping, og ph.d.-afhandling, AU.

E. Hjørting-Hansen i 6 udvalg vedr. overtandlæge, lektor, ph.d. og dr.odont. grader.

L.A. Nielsen vedr. lektorat, AU.

Udvalg og fonde
P. Holmstrup er i bestyrelsen for Ingeborg og Leo Dannins Legat.

O. Carlsen er Odontologisk repræsentant i to fondsbestyrelser.

E. Hjørting-Hansen er medlem af bestyrelsen for ITI-Foundation, Basel.

J. Olsson er formand for Svensk Tandlægeforenings fondskomité og i foreningens bestyrelse.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed
Afdeling for Bidfunktionslære og Oral Fysiologi udfører konsulent- og behandlingsvirksomhed for Rehabiliteringscentret for Torturoverlevende. P.E. Petersen for SSVF, Swedish Social Research Council, Sundhedsstyrelsen, WHO og Grønlandstandplejen. E. Dabelsteen er konsulent i Den Sociale Ankestyrelse i tandlægesager. Medarbejdere ved OI har udfærdiget redegørelser om forskellige odontologiske problemstillinger til Dansk Tandlægeforening, Sundhedsstyrelsen, Miljøstyrelsen, Retslægerådet, Patientklagenævnet samt i forbindelse med syn- og skønssager.

Tillidshverv

Ved OI
M. Bakke er studieleder.

D. Moe er vicestudieleder og studievejleder.

M. Bakke formand for Studienævn herunder Curriculumudvalg.

N.-E. Fiehn formand for SU.

E.C. Munksgaard formand for Arbejdsmiljøudvalget.

T. Larsen formand for Hygiejneudvalget.

V. Qvist formand for Materialeudvalget.

K. Ekstrand er faglig leder af den post-graduate kursusvirksomhed.

Ved SVF
A. Peutzfeldt er medlem af SVF’s Forskningsudvalg.

J. Reibel er medlem af SVF’s ph.d.-studienævn og Biblioteksudvalg.

E. Dabelsteen er medlem af Forskningsudvalgs forretningsudvalg.

N.-E. Fiehn er medlem af Fakultetsråd og SU.

D. Moe er formand for Biblioteksudvalg.

P.E. Petersen er medlem af Internationale udvalg.

Kjær er prodekan samt formand for eller medlem af 9 interne udvalg på fakultetet.

E. Friis-Hasché er lektor i sundhedspsykologi.

S. Kreiborg er i ledelsen af 3D laboratoriet, det kraniofaciale team ved RH.

C.E. Thomsen er medlem af Samarbejdsudvalg og IKT-udvalg.

Eksterne

Videnskabelige medarbejdere ved OI er medlem af rektors IT-udvalg og ph.d.-udvalg, SSVF og dets Forretningsudvalg og fakultetets Forskningsudvalg. Endvidere i udvalg og eller samarbejdspartnere i Sundhedsstyrelsens Tandplejeprognoseudvalg og Specialtandlægenævn, Det Rådgivende Udvalg for Tandlægeuddannelsen i EU, Dansk Standards arbejdsgruppe vedr. infektionshygiejne på tandklinikker, udvalg vedr. Videnskabelig Uredelighed, DTF's Efteruddannelsesråd, Sundhedsuddannelsesråd, Forskningsudvalg og Årskursuskollegium, TNL's Kursusudvalg, Forskningsudvalg og OSKAT-uddannelsen, WHO Collaborating Centre for Community Oral Health Programmes and Research, WHO Health Research Council, Danida's forskningsbistandsprogrammer, KU's Nord/Syd satsningsområde for forskning. Styregruppen vedr. globalt initiativ til forbedring af tandlægeuddannelsen (Dented), MPH uddannelsen nationalt/internationalt, Craniofacial Biology Group IADR, Councillor i European Orthodontic Society, EU's forskningsprogram COST B8 "Odontogenese", Education and Research Committee, International College of Prosthodontists, Neuroscience Group, IADR, International Headache Society, Committee on Ethical Issues, International Association for the Study of Pain, Svenska Socialstyrelsens Vetenskapliga Råd, Nordisk Odontologisk Forenings præsidium, Fondene for Lægevidenskabelig og Samfundsmedicinsk Forskning i Ringkøbing, Ribe og Sønderjyllands Amter, Rigspolitichefens Identifikationsberedskab, Fraktionen af Ingeniører ved KU, DOF-UNI, Nordisk Forening for Strålingsbeskyttelse, Center for Forskning og Udvikling på Ældreområdet (HS), Dansk Selskab for Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, Foreningen af Specialtandlæger i Tand-, Mund- og Kæbekirurgi, Association for Dental Education in Europe, Medicinsk-Historisk Selskab, Dansk Selskab for Reproduktion og Fosterudvikling, Dansk Retsodontologisk Forening, Dansk Selskab for Bidfunktionslære.

Formidling

Redaktionelle hverv

E. Asmussen er medlem af Advisory Editorial Board for Eur J Oral Sci.

A. Peutzfeldt, E.C. Munksgaard og E. Asmussen er medlemmer af Editorial Board for J Adhes Dent.

J. Reibel er medlem af Editorial Board ved Oral Medicine og J Oral Pathol Med.

E. Dabelsteen er redaktør af J Oral Pathol Med og medlem af Advisory Editorial Board for Eur J Oral Sci.

H. Clausen er medlem af Editorial Board for Glycoconj

J.I. Kjær er Associate Editor ved Eur J Orthod og Comput Med Biol.

P. Holmstrup er i Editorial Board ved J Clin Periodontol og Crit Rev Oral Biol Med, Associate Editor for Acta Odontol Scand, i TB fagredaktion, samt redaktør af Nordisk Odontologisk Årbog.

B. Öwall er medlem af Redaktionsnævnet for Protetyka Stomatologiczna (Polish Prothodont J).

S. Kreiborg er medlem af Editorial Board ved Clin Orthod Res. Sewerin er faglig-videnskabelig redaktør af TB, og odontologisk redaktør ved Klinisk ordbog og Danmarks Nationalleksikon.

P.E. Petersen er videnskabelig redaktør af TNL's Tidsskrift og redaktør af J de Santé Public Madagascar.

O. Carlsen er medlem af Editorial Board ved Braz Dent J.

E. Hjørting-Hansen er redaktør på odontologi årbøgerne, redaktionsmedlem på Eur J Dent Edu og Associate Editor på Clin Oral Invest.

A. Nattestad er medlem af redaktionen på Eur J Dent Edu.

P. Holm-Pedersen er medlem af Advisory Board for Gerodontology.

Kongresser og symposier

M. Bakke og A. Vilmann har arrangeret årskursus i Dansk Selskab for Bidfunktionslære. B. Nauntofte, L.A. Torpet, C.E. Thomsen, J. Reibel, A.M. Pedersen, U. Pallesen, K. Christensen, A.G. Ingversen, J. Lykkeaa, A. Peutzfeldt har arrangeret NOF's årlige kongres i København og B. Nauntofte, A.M. Pedersen, K. Stoltze, U. Pallesen tillige symposier. E. Dabelsteen har arrangeret 2 ph.d.-kurser. S. Schou har været medarrangør af Kiel-Copenhagen Symposium 2001. A. Nattestad har været medarrangør af Global Congress in Dental Education i Prag. S. Kreiborg har været arrangør af symposiet "Craniofacial Anomalies and 3D Imaging" i København. P.E. Petersen har organiseret kongres i folkesundhedsvidenskab i Madagaskar, Dar-es-Salaam (MUCHS) samt med Aide Odontologique Internationale i Paris.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

A. Peutzfeldt samarbejder med Tandlægeskolen ved Umeå Universitet.

H. Clausen, U. Mandel, E.P. Bennett, T. Schwientek, J.W. Behrens deltager i EU-Biotech-projekt, i et samarbejde med T. Hollingsworth, USA, financieret af NIH, USA og i et NIH financieret konsortium omfattende en række internationale grupper. Gruppen deltager i formaliserede projektarbejder med 2 amerikanske, 1 engelsk, 1 fransk og bioteknologiske firmaer.

Afdeling for Parodontologi har haft samarbejde med 5 danske og 6 internationale videnskabelige institutioner.

Afdeling for Pædodonti har samarbejde med flere institutter og afdelinger ved SVF, HS og DTU, med Osaka University, Dalhousie University, Washington University, Johns Hopkins Medical Institution og Harvard School of Dental Medicine, Hvidovre Hospital, Datalogisk Institut, KU, DTI, IT-Højskolen, Silicongraphics A/S, Washington University, Iowa University, University Hospital Utrecht, Sahlgrenska Sjukhuset.

Afdeling for Tandsygdomslære og endodonti har samarbejde med NIOM, Afdeling for Biostatistik, KU, de Odontologiske Fakulteter i Bergen, Göteborg, Umeå, Bruxelles, London, Amsterdam, Indianapolis og Gainesville.

Ældreforskningscentret har samarbejde med flere insti-

tutter og centre ved KU, H:S og med universiteterne i Stockholm, Bergen og New York.

Afdeling for Protetik har samarbejde med T. Berglundh og J. Lindhe, Göteborg University samt C. Lindh, Universitetshospitalet i Lund.

Gæsteforskere

H. Somner, Estland. Y. Chen, S. Gao, T. Ono, Q. Tao Vang, J. Bai, Kina. C.A. Reis, N.D.T. Marcos, Portugal. R. Kavitha, Indien. H. de la Vega, P. Liu, USA. D-J. Namdjou, Tyskland. F. Irazoqui, Argentina. E. Gütschik. A. Sandham, Singapore. D. Balatsouka, Grækenland. J. Hunsrisakhun, W. Eungpoonsawat, Thailand. N. Razanamihaja, S. Ralison, Madagaskar. B. Varenne, Nigeria. B. Greck, Frankrig. J. P. Van Nieuwenhuysen, Belgien. N. Chavarria Bolanos, Colombia.

Netværk

(TEMPUS) Bucharest University of Medicine & Pharmacy, Romania (ENRECA) University of Majunga, Madagascar (RUF) University of Dar-es-Salaam, Tanzania (Danida) University of Prince of Songkla, Thailand (Danida) University of Peking/Wuhan, China.

Institutleder Nils-Erik Fiehn

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	51,44	11,04	62,48
STIP	0,42		0,42
TAP	135,77	3,25	139,01
Total	*187,62*	*14,29*	*201,91*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	16304	8486	24791
Anskaffelser	3668	992	4660
Total	*19972*	*9478*	*29451*

Stab

VIP Internt finansieret

Aaboe, Else Merete; adjunkt.
Andersen, Erik; forskningsass.
Andersen, Lone Elisabeth Buchardt; forskningsass.
Asmussen, Erik; professor.
Bakke, Merete; lektor.
Bek, Agnete; tandlæge under udd.
Bjørndal, Lars; lektor.
Bruun, Carsten; lektor.
Carlsen, Ole; lektor.
Christensen, Lisa Bøge; forskningsadj.
Clausen, Henrik; docent.
Clausen, Ulla Marie Mandel; lektor.
Dabelsteen, Sally Anne Malene; forskningsass.
Dabelsteen, Svend Erik; professor.
Ekstrand, Kim Rud; lektor.
Eriksson, Lars Olof; lektor.
Fiehn, Nils-Erik; lektor.
Friis-Hasche, Erik Erwin; lektor.
Gotfredsen, Klaus; lektor.
Hermann, Nuno Vibe; forskningsadj.
Hjørting-Hansen, Erik; professor.
Holmstrup, Palle; professor.
Jensen, Allan Bardow; adjunkt.
Jensen, Siri Beier; forskningsass.
Kenrad, Birgit; adjunkt.
Kirchner, Nils Matthies Johannes; tandlæge under udd.
Kirkeby, Svend; docent.
Kjær, Inger Margrethe; lektor.
Kragelund, Camilla; forskningsass.
Kreiborg, Sven; professor.
Krustrup, Ulla; forskningsadj.
Larsen, Tove; lektor.
Moe, Dennis; lektor.
Munkholm, Christina; tandlæge under udd.
Munksgaard, Erik Christian; docent.
Nattestad, Anders; lektor.
Nauntofte, Birgitte Dissing; professor.
Nielsen, Lene Rindal; forskningsass.
Nielsen, Lis Inge Almer; lektor.
Nourbakhsh, Mohammad Reza; tandlæge under udd.
Olsson, Jan Sigvard; professor.
Owall, Bengt Erik; professor.
Palmqvist, Rolf Manfred Sigvard; lektor.
Pedersen, Anne Marie; forskningsadj.
Pedersen, Claus Egemose; tandlæge under udd.
Petersen, Poul Erik; professor.
Peutzfeldt, Anne; lektor.
Poulsen, Anne Havemose; forskningsadj.
Prætorius, Finn; lektor.
Qvist, Vibeke; lektor.
Reibel, Jesper; professor.
Riis, Bodil; klinikchef.
Rosman, Birgitte; tandlæge under udd.
Sandham, John Andrew; gæsteprofessor.
Schou, Søren; lektor.
Schwientek, Tilo Jost; forskningsadj.
Sejrsen, Birgitte; forskningsadj.
Sewerin, Ib Paul; docent.
Simiab, Morvarid; tandlæge under udd.
Sonnesen, Ane Liselotte; tandlæge under udd.
Sporring, Jon; forskningsadj.
Stoltze, Kaj; lektor.
Thomsen, Carsten Eckhart; lektor.
Torpet, Lis Andersen; lektor.
Tuxen, Anette; forskningsass.
Vilstrup, Lene; forskningsass.
Von Wowern, Nina; lektor.
Westergaard, Jytte; lektor.
Winnberg, Anders; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Behrens, Jane Windfeldt; forskningsass.
Bennett, Eric Paul; lektorvikar.
Buch, Søren Emil Hammeken; forskningsass.
Dobbs, Andrew Bruno; forskningsadj.
Ellefsen, Birita Sofia; forskningsass.
Holm-Pedersen, Poul; professor.
Poulsen, Vibeke Juul; forskningsadj.
Sørensen, Lars Korsbæk; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Becktor, Karin; kand.stip.
Geismar, Karen; kand.stip.
Sahafi, Alireza; kand.stip.
Wandall, Hans Heugh; ph.d.-studerende.

KLIN Internt finansieret
Alexandersen, Verner; afd. tandlæge.
Andersen, Bent Krogh; afd. tandlæge.
Bay, Lena Margareta; afd. tandlæge.
Bille, Vibeke; afd. tandlæge.
Christensen, Kirsten; afd. tandlæge.
Daugaard-Jensen, Jens; afd. tandlæge.
Daugaard-Jensen, Jette Marchen; afd. tandlæge.
Dorph, Grethe; afd. tandlæge.
Ebbesen, Karsten Munk; afd. tandlæge.
Egdø, Lise Pernille; afd. tandlæge.
Einersen, Sanna Inga; afd. tandlæge.
Eriksen, John Havn; afd. tandlæge.
Fensholm, Hans-Jørgen; afd. tandlæge.
Fjellvang, Harry Werner Rome; afd. tandlæge.
Frese, Bjarne Skov; afd. tandlæge.
Funder, Birgit; afd. tandlæge.
Gejlager, Jens Ebert; afd. tandlæge.
Grønnegaard, Jørgen Peter; afd. tandlæge.
Hetling, Preben Holk; afd. tandlæge.
Holm, Betty Marianne; afd. tandlæge.
Johannessen, Laila; afd. tandlæge.
Nodal, Marianne; afd. tandlæge.
Oram, Vibeke Mary-Ann; afd. tandlæge.
Pallesen, Ulla; afd. tandlæge.
Pedersen, Carsten Seest; afd. tandlæge.
Poulsen, Karin; afd. tandlæge.
Runov, Annette Elisabeth; afd. tandlæge.
Svanholt, Palle; afd. tandlæge.
Sørensen, Michael; afd. tandlæge.
Thorsen, Niels Max; afd. tandlæge.
Vilmann, Anders; afd. tandlæge.

KLIN Eksternt finansieret
Madsen, Jan Hesselberg; afd. tandlæge.

Ph.d.-afhandlinger
Bjørnsson, Magnus Jon: Factors influencing experimental periodontal disease in rats.
Jensen, Allan Bardow: Spyttets fysiologi og patofysiologi og dets betydning for demineraliseringshastigheden af tandsubstans.
Jondahl, Katerina Tritsaris: Cellular signal transduction involved in stimulus-secretions coupling in parotid acinar cells.

Fondsbevillinger

Colgate
– Undersøgelse af den funktionelle abrasion af kombinerede plastfyldninger i præmolarer og molarer (Vibeke Quist) kr. 12.100.

Dansk Tandlægeforening
– Bakteriæmi efter forsk.procedurer hos .... (Lone Andersen) kr. 75.000
– Desinfektion af tandklinikkers vandsystemer vha. Sterikex Ultra (Nils-Erik Fiehn) kr. 15.100.
– Evaluation af Nexø-metode (Kim Ekstrand) kr. 16.500.
– Knogleeksperimentelt studie (Klaus Gotfredsen) kr. 34.000.
– Konditionering af implantatoverflade ved behandling af periimplantitis (Søren Schou) kr. 30.000.
– Scholarstipendiat (Jesper Reibel) kr. 95.800.
– Scholarstipendium, Tanja Skuldbøl (Palle Holmstrup) kr. 96.100.
– Studie af parodontale fibroblasters betydning for pocheepitelets udvikling (Sally Dabelsteen) kr. 1.100.

Dentsply Detrey
– Composite resins (Erik Christian Munksgaard) kr. 22.900.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)
– Undersøgelse over muligheden for at bruge kinesiske medicinske planter til fremme af integration af dentale implantater (Erik Hjørting-Hansen) kr. 115.000.

Direktør Kurt Bønnelycke og Hustru Grethe
– Insulinprojektet (Lars Korsbæk Sørensen) kr. 20.000.

Diverse fonde
– Betydningen af tilførsel af thrombocyt beriget plasma for revaskulariseringen omkring et knogletransplantat (Erik Hjørting-Hansen/Merete Arboe) kr. 250.000.
– Funktionel og æstetisk vurdering af keramiske kroner (Klaus Gotfredsen) kr. 20.600.

Emil C. og Inger Hertzs Fond
– Forbedring af metoden til tidlig diagnostik af kræft i mundslimhinden (Erik Dabelsteen) kr. 88.000.

FUT/Calcinfonden
– Kan orale bakterier isoleres fra ateromer i aterosklerotiske kar (Tove Larsen) kr. 52.500.
– Rodstifter og Opbygninger (Alireza Sahafi) kr. 57.100.

Hede Nielsens Fond
– Indflydelse af Pentoxifylline på eksperimental marginal parodontitis i rotter (Palle Holmstrup) kr. 52.500.

IMK Almens Fond
– Kroppens paraaksiale neuro-ostedogi (Inger Kjær) kr. 520.000.

ITI Foundation
– Experimentel knogletransplantation samt implantation (Søren Schou/Merete Aaboe) kr. 176.100.

Ingeborg og Leo Dannins Fond
– Tand-kranie- og halshvirvelforhold hos børn og unge med Down Syndrom (Inger Kjær) kr. 300.000.

K. og V. Petersens Fond/E Birger-Christensens Fond
– Tidlig diagnostik af cancer (Erik Dabelsteen) kr. 54.000.

Københavns Kommune, Grønland og Færøerne
– Finite element analyse – Biomekaniske Scenarier (Christian Wong) kr. 13.700.

Ministry of Health, Saudi Arabien
– Saudi Arabia/Graduate programme/research (Poul Erik Petersen) kr. 105.400.

Rehabiliteringscentret for Torturofre
– Samarbejdsaftale med RCT (Merete Bakke) kr. 194.900.

Simon Spies Fonden
– Infektion i Mundhulen og Alménsygdomme (Palle Holmstrup) kr. 300.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– 3-dimensional analyse af tanderuption (Sven Kreiborg) kr. 111.600.
– Aflastning – bevilling til løn (Birgitte Nauntofte) kr. 45.000.
– At undersøge sammenhæng mellem medicinindtagelse og udvikling af carries (Allan Bardow Jensen) kr. 1.666.800.
– En retrospektiv undersøgelse af osseointegrerede tandimplantater indsat i transplanteret knoglevæv (Esben Juhl Hansen) kr. 111.600.
– Funktion af humane homologer af drosophilia generne brainac og fringe (Henrik Clausen) kr. 1.200.000.
– Ledforbindelsen mellem kraniebasis og halshvirvelsøgle hos børn med Down Syndrom (Inger Kjær) kr. 111.600.
– Tilførsel af blodpladerigt plasma til knogletransplantat. Betydning for revaskulariseringen (Erik Hjørting-Hansen) kr. 111.600.
– Viden, holdning og adfærd i relation til oral sundhed hos 85-årige (Poul Holm-Pedersen) kr. 111.600.

ZymeQuest, Inc.
– Glycosidases and their role in the processing of salivary mucins (Henrik Clausen) kr. 200.000.

Publikationer

Amado M., Bennett E.P., Carneiro F., Clausen H.: Characterization of the histo-blood grup 0(2) gene and its protein product. Vox Sang 79, s. 219-226, 2000.

Asmussen E., Peutzfeldt A.: The influence of relative humidity on the effect of Dentin Bonding Systems. J Adhesive Dent 3, s. 123-127, 2001.

Asmussen E., Peutzfeldt A.: Polymerization of resin composites and the influence on properties. Odontoiatria Adhesiva e Ricostruttiva 5, s. 55-61, 2001.

Asmussen E., Peutzfeldt A.: Influence of pulse-delay curing on softening of polymer structures. J Dent Res 80, 6, s. 1570-1573, 2001.

Asmussen E., Peutzfeldt A., Munksgaard E.C.: Metaller og legeringer. 91 s. Odontologisk Boghandel & Forlag, København 2001.

Asmussen E., Peutzfeldt A.: Influence of selected components on crosslink density in polymer structures. Eur J Oral Sci 108, s. 282-285, 2001.

Avlund K., Holm-Pedersen P., Schroll M.: Functional ability and oral health among older people: A longitudinal study from age 75 to 80. J Am Geriart Soc 49, s. 954-962, 2001.

Bakke M., Zak M., Jensen B.L., Kreiborg S.: Orofacial pain, jaw function and temporomandibular disorders in adult women with a history of or persistent juvenile chronic arthritis. Oral Surg Oral Med Oral Path Oral Radiol Endodont 92, s. 406-414, 2001.

Bakke M.: Psyke og bidfunktionslidelser. Tandlægebladet 105, s. 392-396, 2001.

Bakke M., Fejerskov K., Møller E., Nyhuus L., Nørgaard E., Roed-Petersen B.: Behandling med plan stabiliseringsskinne. Tandlægebladet 105, s. 1092-1096, 2001.

Becktor K.B., Becktor J.P., Keller E.E.: Growth analysis of a patient with ectodermal dysplasia treated with endosseous implants: A case report. Int J Oral Maxillofac Impl 16, s. 864-874, 2001.

Biller M., Mardberg K., Hassan H.S., Clausen H., Bolmstedt A., Begstrom T., Olofsson S.: Early steps in O-linked glycosylation and culstered O-linked glycans of herpes simplex virus 1 glycoprotein C: Effects on glycoprotein properties. Glycobiology 10, s. 1259-1269, 2000.

Bjørndal L.: Presence or absence of tertiary dentinogenesis in relation to caries progression. Advances in Dent Res 15, s. 80-83, 2001.

Bjørndal L., Mjör I.A.: Pulp-dentin biology in restorative dentistry. Part 4: Dental caries – characteristics of lesions and pulpal reactions. Quintessence Int 32, s. 717-736, 2001.

Bratthall G., Lindberg P., Poulsen A.H., Holmstrup P., Bay L., Söderholm G., Norderyd O., Andersson B., Rickardsson B., Hallström H., Kullendorff B., Bell H.S.: Comparison of ready-to-use EMDOGAIN®-gel and EMDOGAIN® in patients with chronic adult periodontitis. A multicenter clinical study. Journ of Clin Periodontol 28, s. 923-929, 2001.

Buduneli N., Sagol Ö., Atilla G., Duman S., Holmstrup P.: Immunohistochemical analysis of epidermal growth factor- receptor in cyclosporin A-induced gingival overgrowth. Acta Odontol Scand 59, s. 367-371, 2001.

Christensen L.B., Petersen P.E., Thorn J.J., Schiødt M.: Dental caries and dental health behaviour of patients with primary Sjögren's syndrome. Acta Odontol Scand 59, s. 116-120, 2001.

Cortsen B., Petersen P.E.: Tobaksforebyggelse i voksentandplejen. Tandlægebladet 105, s. 1260-1269, 2001.

Dalziel M., Whitehouse C., McFarlane I., Brockhausen I., Gschmeissner S., Schwientek T., Clausen H., Burchell J.M., Taylor-Papadimitriou J.: The relative activities of the C2GnT1 and ST3Ga1-I glycosyltransferases determine O-glycan structure and expression of a tumor-associated epitope on MUC1. J Biol Chem 276, s. 11007-11015, 2001.

Darvann T.A., Hermann N.V., Huebner D.V., Nissen R.J., Kane A.A., Schlesinger J.K., Dalsgaard F., Marsh J.L., Kreiborg S.: The CT-scan method of 3D form description of the maxillary arch. Validation and an application. i: Transactions of the 9th International Con on Cleft Palate and Related Craniofac Anomalies s. 223-233, Lilja J., Erlander A., Friede H., Lohmander A., Erlanders Novum, Göteborg 2001.

Dørup J.G., Nattestad A.: IT i sundhedsuddannelserne. Ugeskrift for Læger 25, s. 4, 2001.

Ekstrand K.R., Ricketts D.N.J., Kidd E.A.M.: Occlusal caries: Pathology, diagnosis and logical management. Dent Update 8, s. 380-387, 2001.

Eriksson L., Mertens F., Åkerman M., Wiegant J.: Calcium pyrophosphate dihydrate crystal deposition disease in the temporomandibular joint: Diagnostic difficulties and clonal chromosome aberrations in a case followed up for 5 years. J Oral Maxillofac Surg 59, s. 4, 2001.

Eriksson L., Westesson P-L.: Discectomy as an effective treatment for painful temporomandibular joint internal derangement: A 5-year clinical and radiographic follow-up. J Oral Maxillofac Surg 59, s. 9, 2001.

Farella M., Bakke M., Michelotti A., Martina R.: Effects of prolonged gum chewing on pain and fatigue in human jaw muscles. Eur J Oral Sci 109, s. 81-85, 2001.

Fiehn N-E.: Ældre & tandsundhed. i: Ældre & tandsundhed s. 36-37. Socialministeriet. ÆldreForum, København 2001.

George S.K., Holm B., Reis C.A., Schwientek T., Clausen H., Kihlberg J.: Chemoenzymatic synthesis of derivatives of a T-cell- stimulating peptide which carry tumor-associated carbohydrate antigens. J Chem Soc Perkin Trans 1, s. 880-885, 2001.

George S.K., Schwientek T., Holm B., Reis C.A., Clausen H., Kihlberg J.: Chemoenzymatic synthesis of sialyated glycopeptides derived from Mucins and T-Cell stimulating peptides. J Am Chem Soc 123, s. 11117-11125, 2001.

Gotfredsen K., Isidor F.: Kroner og broer – fast protetik. Helse 8, s. 59, 2001.

Gotfredsen K., Hjørting-Hansen E., Palmqvist R.M.S.: Oral implantologi i historisk perspektiv. Tandlægebladet 105, s. 774-776, 2001.

Gotfredsen K., Karlsson U.: A prospective 5-year study of fixed partial prostheses supported by implants with machined and TiO_2- blasted surface. i: J Prosthodont s. 2-7, The American College of Prosthodontists, USA 2001.

Gotfredsen K., Berglundh T., Lindhe J.: Bone reactions adjacent to titanium implants subjected to static load of different duration. A study in the dog (III). Clin Oral Impl Res 12, s. 552-558, 2001.

Gotfredsen K., Berglundh T., Lindhe J.: Bone reactions adjacent to titanium implants with different surface characteristics subjected to static load. A study in the dog (II). Clin Oral Impl Res 12, s. 196-201, 2001.

Gotfredsen K., Berglundh T., Lindhe J.: Bone reactions adjacent to titanium implants subjected to static load. A study in the dog (I). Clin Oral Impl Res 12, s. 1-8, 2001.

Grundström L., Nilner K., Palmqvist R.M.S.: An 8-year follow-up of removable partial denture treatment performed by the Public Dental Health Service in a swedish county. Swed Dent J 25, s. 75-79, 2001.

Hallund M.H., Schou S., Isidor F., Palmqvist S.: Orale implantater. Langtidsresultater og risikofaktorer for implantattab. Tandlægebladet 10, s. 8, 2001.

Hanisch F.G., Reis C.A., Clausen H., Paulsen H.: Evidence for glycosylation-dependent activities of polypeptide N-acetylgalactosaminyltransferases rGa1NAc-2 and – T4 on mucin glycopeptides. Glycobiology 11, s. 731-740, 2001.

Haselmann K.F., Budnik B.A., Olsen J.V., Nielsen M.L., Reis C.A., Clausen H., Johnsen A.H., Zubarev R.A.: Advantages of external accumulation for electron capture dissociation in fourier transform mass spectrometry. Anal Chem 73, s. 2998-3005, 2001.

Hassan H.S., Bennett E.P., Mandel U., Hollingsworth M.A., Clausen H.: Control of mucin-type O-glycosylation: O-glycan occupancy is directed by substrate specificities of polypeptide Ga1NAc- transferases. i: Oligosaccharides in Chemistry and Biology – A comprehensive handbook s. 273-292, Ernst B., Sinaÿ P., Hart G., 2001.

Hermann N.V., Long R.J., Marsh J.L., Fritz R., Huebner D.V., Darvann T., Kreiborg S.: A 3D CT scan analysis of mixed dentition maxillary arch dimensions following two different infant managements of UCLP. Transaction of the 9th Int Con on Cleft Palate and Related Craniofac Anomalies 0, s. 161-165, 2001.

Hermann N.V., Jensen B.L., Dahl E., Darvann T.A., Kreiborg S.: A method for three projection infant cephalometry. Cleft Palate Craniofac J 38, s. 300-316, 2001.

Hermann N.V., Kreiborg S., Darvann T.A., Jensen B.L., Dahl E.: Mandibular retrognathia in infants with cleft of the secondary palate. i: Transactions of the 9th International Con on Cleft Palate and Related Craniofac Anomalies s. 151-154, Lilja J., Erlander A., Friede H., Lohmander A., Erlanders Novum, Göteborg 2001.

Hjørting-Hansen E., Öwall B.: Den fremtidige behandling af tandtab. i: Ældre & tandsundhed s. 33-35, Socialministeriet. ÆldreForum, København 2001.

Holm-Pedersen P.: Tandstatus hos ældre. i: Ældre & tandsundhed s. 4-7, Socialministeriet. ÆldreForum, København 2001.

Holm-Pedersen P., Reibel J.: Tand- og mundsygdomme hos ældre. i: Ældre & tandsundhed s. 8-12, Socialministeriet. ÆldreForum, København 2001.

Holmstrup P.: Sygdom i munden og det almene helbred. i: Ældre & tandsundhed s. 16-18, Socialministeriet. ÆldreForum, Socialministeriet. ÆldreForum, København 2001.

Isidor F., Gotfredsen K.: Klinisk forundersøgelse med henblik på oral implantatbehandling. Tandlægebladet 105, s. 784-789, 2001.

Isidor F., Gotfredsen K.: Indikationer for eksempler på oral implantatbehandling. Tandlægebladet 105, s. 778-782, 2001.

Isidor F., Gotfredsen K.: Kunstige tænder. Helse 12, s. 57, 2001.

Jensen A.B., Nyvad B., Nauntofte B.: Relationships between medication intake, complaints of dry mouth, salivary flow rate and composition, and the rate of tooth demineralization *in situ*. Arch Oral Biol 46, s. 413-423, 2001.

Jensen A.B.: Spyttets fysiologi og patofysiologi og dets betydning for demineraliseringshastigheden af tandsubstans. 1186-1187 s. Tandlægebladet 15, 2001.

Kato K., Takeuchi H., Kanoh A., Mandel U., Hassan H.S., Clausen H., Irimura T.: N-acetylgalactosamine incorporation into a peptide containing consecutive threonine residues by UDP-N-acetyl-D- galactosaminide: polypeptide N- acetylgalactosaminyltransferases. Glycobiology 11, s. 821-829, 2001.

Kato K., Takeusch H., Miyahara N., Kanoh A., Hassan H., Clausen H., Irimura T.: Distinct orders of Ga1NAc incorporation into a peptide with consecutive threonines. Biochem Biophys Res Commun 287, s. 110-115, 2000.

Kirkeby S., Moe D.: Binding of Griffonia simplicifolia 1 isolection B4 (GS1 B4) to α-galactose antigens. Immunology and Cell Biology 79, s. 121-127, 2001.

Kirkeby S., Garbarsch C.: Histochemical studies of the masseter, the temporal and small zygomaticomandibular, and the temporomandibular mastocatory muscles from aged male and female humans. Fiber types and myosin isoforms. J Craniomandib Pract 19, s. 174-182, 2001.

Kjær I., Hartling U., Hansen B.F., Skovgaard L.T.: Bi-iliac distance and iliac bone position compared to the vertebral column in normal fetal development. Am J Med Genet 99, s. 154-158, 2000.

Kjær I., Daugaard-Jensen J.: Interrelation between fusions in the primary dentition and agenesis in the succeda-

neous permanent dentition seen from an embryological point of view. J Craniofac Genet Dev Biol 20, s. 193-197, 2000.

Kjær I., Nolting D., Khorooshi M.H., Hansen Fischer B., Keeling J.W.: Prenatal localization of the dorsal root ganglion in different segments of the normal human vertebral column. Spine 26, s. 1-5, 2001.

Kjær I., Hjalgrim H., Russel G. B.: Cranial and hand skeleton in fragile X syndrome. Am J Med Genet 100, s. 156-161, 2001.

Kjær I., Becktor K.B., Gormsen C., Lisson J.A., Russel B.G.: Face, palate and craniofacial morphology in patients with a solitary median maxillary central incisor. Eur J Orthod 23, s. 63-73, 2001.

Kjær I., Nolting D., Nordgarden H., Reintoft I., Hansen Fischer B.: Craniofacial tissues including tooth buds in fetal hypohidrotic ectodermal dysplasia. Oral Dis 7, s. 163-170, 2001.

Kjær I., Lauridsen H., Hansen Fischer B., Reintoft I., Keeling J.W.: Histological investigation of the palatine bone in prenetal trisomy 21. Cleft Palate-Craniofacial J 38, s. 492-497, 2001.

Kjær I., Becktor K.B., Hansen N., Birkbæk N., Balslev T.: Craniofacial morphology, dentition and skeletal maturity in four siblings with Seckel syndrome. Cleft Palate-Craniofac J 6, s. 645-652, 2001.

Kjær I., Becktor K.B., Sverrild L., Pallisgaard C., Burhøj J.: Eruption of the central incisor, the intermaxillary suture, and maxillary growth in patients with a single median maxillery central incisor. Acta Odont Scand 59, s. 361-366, 2001.

Kjær I., Hartling U., Hansen Fischer B., Skovgaard Teil L.: Bi-iliac distance and iliac bone position compared to the vertebral column in normal fetal development. Am J Med Genet 99, s. 154-158, 2000.

Kjær I.: De vanskelige spørgsmål – rodresorption. Tandlægernes Nye Tidsskrift 9, s. 10-12, 2001.

Kjær I., Müller J.: Efterlysning: Midtstillet central incisiv i overkæben. Tandlægernes Nye Tidsskrift 10, s. 27, 2001.

Kjær I., Becktor K.B.: 23 år og stadig i tandskifte. Tandlægernes Nye Tidsskrift 11, s. 24-25, 2001.

Kjær I.: Behandling af standset eruption – er det skønne spildte kræfter ? Tandlægernes Nye Tidsskrift 12, s. 18-19, 2001.

Kjær I., Nolting D., Khorooshi M.H., Hansen Fischer B., Keeling J.W.: P75NGFR immunoreactitity in normal prenatal human dorsal root ganglia. Pediatr Neurol 5, s. 401-404, 2001.

Kjær I.: Revisiting root resorption. Am J Orthod Dentofac Orthop April, s. 23A, 2000.

Kjær I.: Mere forskning i den offentlige tandpleje. Tandlægernes Nye Tidsskrift 5, s. 21-22, 2000.

Kjær I.: Neuroosteologi – et nyt fag i grænselandet mellem odontologi og neurologi. Scannews 1, s. 2, 2000.

Kjær I., Becktor K.B., Koch C.: Tooth eruption, epithelial rooth sheath and craniofacial profile in hyper-IgE syndrome: report of two cases. Eur J of Paediatr Dent 4, s. 185-190, 2001.

Koch G., Kreiborg S.: Eruption and shedding of teeth. i: Pediatric Dentistry. A Clinical Approach s. 301-319, Koch G., Poulsen S, (eds), Munksgaard, København 2001.

Kreiborg S., Larsen P., Schleidt D.T., Darvann T.A., Hermann N.V., Dobrzeniecki A.B., Skov L.: New technologies for assessment of craniofacial growth. i: Ortodontics at the Turn of the Century s. 181-188, Kuijpers-Jagtman A.-M., M. Leunisse (eds), Nederlandse Vereiniging voor Orthodontische Studie, Nijmegen, Holland 2001.

Kristiansen O.P., Pociot F., Bennett E.P., Clausen H., Johannesen J., Nerup J., Mandrup-Poulsen T.: IDDM7 links to insulin-dependent diabetes mellitus in Danish multiplex families but linkage is not explained by novel polymorphisms in the candidate gene GALNT3. The Danish Study Group of Diabetes in Childhood and The Danish IDDM Epidemiology and Genetics Group. Hum Mutat 15, s. 295-296, 2000.

Lassen Skaalum K., Holt J., Larsen T.: Ny metode til rengøring og desinfektion i tandlægepraksis – validering af effektivitet. Tandlægebladet 15, s. 1182-1185, 2001.

Lekesová I., Petersen P.E., Krutina M., Mrklas L.: The knowledge and the attitude of parents, children and their teachers to oral health in the Czech Republic (Prague). Ceskà Stomatologie 101, s. 175-183, 2001.

Looms D.K., Tritsaris K., Nauntofte B., Dissing S.: Nitric oxide and cGMP activate Ca^{2+}-release processes in rat parotid acinar cells. Biochem J 355, s. 87-95, 2001.

Looms D.K., Dissing S., Tritsaris K., Pedersen A.M., Nauntofte B.: Adrenoceptor-activated Nitric Oxide synthesis in salivary acinar cells. Adv Dent Res 14, s. 62-68, 2001.

Lyons A.J., Bateman A.C., Spedding A., Primrose N., Mandel U.: Oncoferal fibronectin and oral squamous cell carcinoma. Br J Oral Maxillofac Surg 2001 39, s. 471-477, 2001.

Matsson L., Bäckmann B., Nielsen L.A.: Dental care for the diabled child and adolescent. i: Pediatric Dentistry. A Clinical Approach. s. 445-462, Koch G., Poulsen S., Munksgaard, Munksgaard, Danmark 2001.

Mattheos N., Wretlind K., Nattestad A.: Interaction in virtual versus traditional problembased learning classrooms: A pilot study in education for health professionals. Dist Educ Health Sci 8, s. 13, 2001.

Mattheos N., Nattestad A., Schittek M., Attstrøm R.: A virtual classroom for undergraduate periodontology: a pilot study. Eur J Dent Educ 5, s. 9, 2001.

Mirgorodskaya E., Hassan H.S., Clausen H., Roepstorff P.: Mass spectrometric determination of O-glycosylation sites using beta-elimination and partial acid hydrolysis. Anal Chem 73, s. 1263-1269, 2000.

Møller E.: The role of the human lateral pterygoid muscle in the control of horizontal jaw movement. Critical commentary. J Orofac Pain 15, s. 298-301, 2001.

Møller E., Russel B., Werdelin L.M., Prytz S., Regeur L., Bakke M.: Improvement of oral opening disability guided by electromyography – case report. i: Practices in Orofacial Therapy s. 101-110, Sillanpäa, M. (ed), Finnish Association for Orofacial Therapy, Finland, Helsinki 2001.

Nielsen L.A.: Cariesprogression i det primære tandsæt fra 3- til 7- årsalderen. Tandlægebladet 9, s. 704-711, 2001.

Nordgarden H., Pedersen A.M., Nauntofte B.: Spyttkjertelfunksjon ved generelle medisinske tilstander og sykdommer. i: Odontologi 2001 s. 129-156, Holmstrup P., 2001.

Pallesen U., Dijken van J.W.V.: En otteårig klinisk evaluering af keramiske indlæg fremstillet med CAD/CAM teknik. Tandlægebladet 5, s. 216-224, 2001.

Palmqvist R.M.S., Söderfeldt B., Vigild M.: Influence of dental care systems on dental status. A comparison be-

tween two countries with different systems but similar living standards. Community Dent Health 18, s. 16-19, 2001.
Pedersen A.M., Kragelund C., Jensen A.B., Torpet L.A., Nauntofte B.: Indtagelse af lægemidler og sygdom i mundhulen. i: Ældre & Tandsundhed s. 19-25, Socialministeriet. ÆldreForum, 2001.
Pedersen A.M.: Lokaliserede mundslimhindesygdomme samt orale manifestationer ved systemiske sygdomme. ScanNews 2, s. 3-4, 2001.
Pedersen A.M., Nauntofte B.: Primary Sjögren's syndrome: oral aspects on pathogenesis, diagnostic criteria, clinical features and approaches for therapy. Expert Opin Pharmacother 2;9, s. 1415-1436, 2001.
Petersen P.E., Hoerup N., Poomviset N., Prommajan J., Watanapa A.: Oral health status and oral health behaviour of urban and rural schoolchildren in Southern Thailand. Int Dent J 51, s. 95-102, 2001.
Petersen P.E.: Tandplejen i Samfundet. i: Lærebog for Klinikassistenter s. 389-408, Deleuran P., København 2001.
Petersen P.E.: Tandplejeprognose. Udbud og efterspørgsel for tandplejepersonale i Danmark 2000-2020. 148 s. Sundhedsstyrelsen. København 2001.
Peutzfeldt A., Vigild M.: A survey of the use of dentin-bonding systems in Denmark. Dent Mater 17, s. 211-216, 2001.
Peutzfeldt A.: Indirect resin and ceramic systems. Operative Dentistry Suppl. 6, s. 153-176, 2001.
Rakotomalala S., Petersen P.E.: Evaluation des services de santé buccodentaire à Madagascar. J Santé Publ Madagascar 3, s. 11-18, 2001.
Razanamihaja N., Petersen P.E.: Oral health of adults in Madagascar – a sociocultural approach. 191 s. Danmark 2001.
Razanamihaja N., Petersen P.E.: Oro-facial trauma and Noma in Madagascar. J Santé Publ Madagascar 3, s. 29-32, 2001.
Reibel J.: Tobak og mundhulen. European Commission, Tobaksskaderådet, Dansk Tandl 2001.
Reibel J., Legarth J.: Hvordan hjælper man patienter til rygestop ?. European Commission, Tobaksskaderådet, Dansk Tandl 2001.
Reibel J.: Mundhulecancer. i: Ældre & tandsundhed s. 13-15, Socialministeriet. ÆldreForum, 2001.
Reis C.A., David L., Carvalho F., Mandel U., Bolos de C., Mirgorodskaya E., Clausen H., Sobrinho-Simoes M.: Immunohistochemical study of the expression of MUC6 mucin and Co-expression of other secreted mucins (MUC5AC and MUC2) in human gastric carcinomas. J Histochem Cytochem 48, s. 377-388, 2000.
Rud J., Rud V., Munksgaard E.C.: Periapical healing of mandibular molars after root-end sealing with dentin-bonding composite. Int Endo Journ 34, s. 285-292, 2001.
Sahafi A., Peutzfeldt A., Asmussen E.: Soft-start polymerization and marginal gap formation *in vitro*. Am J Dent 14, s. 145-147, 2001.
Schiødt M., Christensen L.B., Petersen P.E., Thorn J.J.: Periodontal disease in primary Sjögren's Syndrome. Oral disease 7, s. 106-108, 2001.
Schou S., Holm B., Stoltze K., Holmstrup P., Hjørting-Hansen E.: Forberedelse til oral implantatbehandling. Tandlægebladet 10, s. 8, 2001.
Sewerin I., Petersson B.: Hvad kan og hvad skal diagnosticeres på intraorale røntgenbilleder optaget i tandlæge-praksis. i: Odontologi 2001 s. 41-54, Holmstrup P, red., Munksgaard, København 2001.
Sewerin I.: Radiologisk undersøgelse med henblik på behandling med orale implantater. Tandlægebladet 105, s. 790-798, 2001.
Sewerin I.: Ny protokol for konstanstest af større dental-røntgenanlæg. Tandlægebladet 105, s. 1108-1110, 2001.
Sewerin I., Carstensen H.: Tanddannelsesforstyrrelser som følge af strålebehandling. En oversigt og præsentation af et tilfælde. Tandlægebladet 105, s. 952-957, 2001.
Sewerin I.: Navneforvirring. Ugeskrift for Læger 163, s. 310-312, 2001.
Sewerin I.: Helbredsmæssige konsekvenser af reaktor-ulykken i Tjernobyl. Ugeskrift for Læger 163, s. 5959-5962, 2001.
Shinogaya T., Bakke M., Thomsen C.E., Vilmann A., Sodeyama A., Matsumoto M.: Effects of ethnicity, gender and age on clenching force and load distribution. Clin Oral Invest 5, s. 63-68, 2001.
Solow B., Sonnesen A.L., Bakke M.: Temporomandibular disorders in relation to craniofacial dimensions, head posture and bite force in children selected for orthodontic treatment. Eur J of Orthodont 23, s. 179-192, 2001.
Stoltze K., Ekstrand K.R.: Forebyggelse af tandsygdomme hos ældre. i: Ældre & tandsundhed s. 26-28, Socialministeriet. ÆldreForum, Socialministeriet. ÆldreForum, København 2001.
Torres A.M., Petersen P.E.: Mundgesundheit von asylsuchenden und flüchtlingen in Dänemark. i: Handbuch Oral-Prophylaxe und Mundgesundheit bei Migranten s. 249-263, Scheller T., Salman R., Christiane G., Bonn, DAJ 2001.
Tritsaris K., Gromada J., Jørgensen T.D., Nauntofte B., Dissing S.: Reduction in the rate of inositol 1,4,5-trisphosphage synthesis in rat parotid acini by lithium. Arch Oral Biol 46, s. 365-373, 2001.
Tritsaris K.: Cellular signal transduction involved in stimulus-secretion coupling in parotid acinar cells. 87 s. Odontologisk Institut 2001.
Ueki Y., Tiziani V., Santanna C., Maulik C., Garfinkle J., Ninomiya C., Doamaral C., Peters H., Habal M., Rhee L., Doss J.B., Kreiborg S., Olsen B.R., Reichenberger E.: Mutations in the gene encoding c-Abl-binding protein SH3BP2 cause cherubism. Nature Genet 28, s. 125-126, 2001.
Vallejo-Ruiz V., Haque R., Mir A-M., Schwientek T., Mandel U., Cacan R., Delannoy P., Harduin-Lepers A.: Delineation of the minimal catalytic domain of human Galbetal-3GalNAc alfa2,3-sialyltransferase (hST3Gal I). Biochem Biophys Acta 1549, s. 161-173, 2001.
Ventä I., Schou S.: Accuracy of the third molar eruption predictor in predicting eruption. Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod 91, s. 5, 2001.
Ventä I., Schou S.: Application of the third molar eruption predictor to periapical radiographs. Clin Oral Invest 5, s. 4, 2001.
Vigild M., Schwarz E.: Characteristics and study motivation of Danish dental students in a longitudinal perspective. Eur J Dent Educ 5, s. 127-133, 2001.
Vinten J., Voldstedlund M., Clausen H., Christiansen K., Carlsen J., Tranum-Jensen J.: A-60-kDa protein abundant in adipocyte caveolae. Cell tissue Res 305, s. 99-106, 2001.
Westergaard J., Larsen I.B., Larsen A.I., Jørgensen B.,

Holmstrup P., Suadicani P., Gyntelberg F.: Occupational exposure to airborne proteolytic enzymes and lifestyle risk factors for dental erosion – a cross- sectional study. Occup Med 51:3, s. 189-197, 2001.

Westergaard J., Pallesen U.: Tanderosion – årsag og behandling. i: Odontologi 2001 s. 9-26, Holmstrup P., Munksgaard, København 2001.

Wowern Von N., Gotfredsen K.: Implant-supported overdentures, a prevention of bone loss in edentulous mandibles. A 5-year follow-up study. Clin Oral Impl Res 12, s. 19-25, 2001.

Wowern Von N., Gotfredsen K.: Forebygger implantatretineret helprotese knogletab i underkæben. En femårs kontrolundersøgelse. Tandlægebladet 105, s. 452-458, 2001.

Wowern von N., Westergaard J., Kollerup G.: Bone mineral content and bone metabolism in young adults with severe periodontitis. J Clin Periodontol 28, s. 6, 2001.

Wowern von N.: Osteoporose i kæberne. En litteraturoversigt. Tandlægebladet 12, s. 7, 2001.

Wowern von N.: General and oral aspects of osteoporosis: a review. Clin Oral Invest 2, s. 71-82, 2001.

Wowern von N.: Kerubisme. En 36-års-kontrolundersøgelse af to generationer inden for seks danske slægter. Tandlægebladet 3, s. 8, 2001.

De Kliniske Institutter – Klinisk Universitetscenter

Ledelse pr. 1.2.2001

Centerleder: Klinisk lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, Karkirurgisk Afdeling, Rigshospitalet.

Bestyrelse: Klinisk lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, klinisk professor, overlæge, dr.med. Henrik S. Thomsen, klinisk lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup, professor, overlæge, dr.med. Jørgen Rask Madsen, professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson og professor, overlæge, dr.med. Gunhild Lange Skovgaard.

Organisation

I 1994 blev der oprettet 6 kliniske institutter under Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. De 6 kliniske institutter er:

Klinisk Institut for Gynækologi/Obstetrik og Pædiatri.

Klinisk Institut for Intern Medicin.

Klinisk Institut for Diagnostiske Fag (tidl. Institut for Klinisk Biokemi, Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin samt Radiologi)

Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi.

Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri.

Klinisk Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi.

Hvert af disse kliniske institutter er såkaldte murstensløse institutter bestående af universitetsafdelingerne inden for de respektive fag ved hospitalerne knyttet til Københavns Universitet, samlet kaldet Klinisk Universitetscenter (KUC).

Klinisk Universitetscenter varetager koordineringen mellem de enkelte kliniske institutter, og hele bestyrelsen er repræsenteret ved dekanatets møde med institutlederne ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

De enkelte kliniske institutter forestår koordineringen af undervisningen inden for deres fagområder.

De Patologiske Afdelinger er placeret under Klinisk Institut for Dignostiske Fag. De Patologiske Afdelinger er dog først blevet en del af dette institut pr. 1.2.2001.

Adresse

Panum Instituttet
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 71 04
Fax 35 32 70 70
leh@adm.ku.dk

Klinisk Institut for Gynækologi, Obstetrik og Pædiatri

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: Lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup, der er ansat på Amtssygehuset i Gentofte på Gynækologisk/Obstetrisk Afdeling.

Bestyrelsen består af: Institutleder, lektor, overlæge, dr.med. Carsten Lenstrup, professor, overlæge, dr.med. Johannes Bock, professor, overlæge, dr.med. Bent Ottesen, professor, dr.med. Flemming Skovby, lektor, overlæge, dr.med. Niels H. Valerius, lektor, overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen, professor, dr.med. Niels E. Skakkebæk.

Føde- og Gynækologisk Afdeling, Juliane Marie Centret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Human papillomavirus' betydning for opståelsen af cervixcancer belyst epidemiologisk og molekylærbiologisk.

Multicenterundersøgelse vedrørende ovariecancerens ætiologi og epidemiologi (MALOVA), herunder tumormarkører.

Screening og langtidsprognose for gestationel diabetes. Præeklampsi og diabetes.

Rekombinante gonadotropiner.

Embryomselektion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
HPV undersøgelsen i samarbejde med grupper i USA, England og Belgien.

Samarbejde med Diabetic Pregnancy Study Group (Ovariecancerstudier i samarbejde med St. Bartholomew's Hospital, London).

Bestyrelsessamarbejde med European Society for Human Reproduction and Embryology.

Infertilitetssamarbejde med Sahlgrenska, Göteborg og The Bridge Fertility Center, London.

Publikationer
I alt 30 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos J. Bock.

Gynækologisk-Obstetrisk Klinik, Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed
Klinisk-biokemisk, molekylærbiologisk og biofysiske forskningsprogrammer over effekt af kønshormoner. Forskningsområderne dækker effekt af hormonel substitutionsbehandling efter klimakteriet og effekten af kønshormoner anvendt som peroral kontraception. Analyserne omfatter nye veldefinerede og validerede markører af klinisk prognostisk betydning for udvikling af hjerte/karsygdomme og diabetes. Som sekundær variable er udvalgt histologisk og ultralydsmæssig vurdering af endometriet samt kliniske endpoints.

Sammen med Rigshospitalet, afsnittet for klinisk genetik, Juliane Marie Centret, deltager klinikken også i et forskningsprojekt vedrørende isolation og analyse af føtale celler i den maternelle cirkulation.

Forskningsprojekt inden for intrauterin vækstretardering er etableret i samarbejde med ultralydklinikken og afsnittet for vækst og reproduktion, Juliane Marie Centret, Rigshospitalet. Formålet med undersøgelsen er at finde vækshæmmede fostre ved skanning samt at påpege metode til at udpege særligt truede fostre. Foruden ultralydmonitorering er inkluderet en række biokemiske variable.

Astma hos gravide. I samarbejde med Lungemedicinsk Forskningsenhed BBH.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Institut for Tromboseforskning, Syddansk Universitet, Esbjerg, Endokrinolgisk Afdeling, Hvidovre Hospital, Institut for Human Reproduktion, Symbion, Center for Clinical and Basic Research, Ballerup. Kvinnokliniken, Universitetssjukhuset, Lund, Gabius Institut, Leiden, Dept Ob./Gyn University of Athens, Dept Ob./Gyn, University of Milan.

Publikationer
I alt 5 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Accelererede kirurgiprogrammer
Indgår som et centralt område i afdelingens kliniske forskningsinteresse. Aktuelt vurderes åben og laparoskopisk hysterektomti samt prolapskirurgi. Disse projekter har til formål at foretage en detaljeret analyse af behovet for postoperativ hospitalisering og morbiditet ved disse indgreb. Herunder vurdere effekten af laparoskopisk versus åben kirurg.

Forebyggelse af hjertesygdomme hos postmenoapausale kvinder med hormonsubstitution
Observationelle undersøgelser indikerer en hjerteprotektiv effekt af østrogensubstitution, hvorfor afdelingen belyser denne problemstilling i en række forskningsprojekter. Der anvendes i den forbindelse epidemiologiske, klinisk kontrollerede samt basale dyreeksperimentelle undersøgelser til at vurdere forskellige behandlingsregimers effekt på hjerte og kar.

Klinisk kontrollerede undersøgelser
Afdelingen er initiativtager og organisator af klinisk kontrollerede undersøgelser. Aktuelt undersøgelse i et randomiseret design subtotal hysterektomi overfor total hysterektomi ved godartede lidelser i livmoderen. Endvidere undersøges i et randomiseret design medicinsk versus kirurgisk behandling af ekstrauterin graviditet, i det tilfælde hvor kvinden ønsker at bevare muligheden for fremtidig graviditet.

Forebyggelse af alkoholbetingede skader hos børn
Et ph.d.-projekt, der har til formål at reducere antallet af børn med medfødt alkoholskade og omfanget af skaderne. At få diagnosticeret medfødt alkoholskade ved fødslen eller tidligt i første leveår samt sætte ind med tidlig interven-

tion/behandling, helst allerede i graviditeten, således at barnet sikres optimale vækst- og udviklingsvilkår.

Projekt Røgfri Nyfødt
Et randomiseret interventionsprojekt for 3000 gravide. Formålet er at evaluere effekten af en målrettet rygeafvænningsindsats integreret i jordemødrenes svangreprofylakse. Interventionen er målrettet oplysning om rygning/passivrygning og hjælp til rygeafvænning i gruppe/individuelt med brug af nikotinerstatning. Effektmålene evalueres med spørgeskemaer og spytprøver. Effektmålene er: rygeophør, nedsat forbrug, udsættelse for passiv rygning.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Professor Stephen Smith, Department of Obstetrics and Gynaecology, The Rosie Maternity Hospital, Robinson Way, Cambridge CB s, United Kingdom. Molekylærbiologiske studier af PACAP-receptorer.

Professor Peter Collins, Department of Cardiac Medicine, Royal Brompton Hospital, Sydney Street, London SW3 6NP, United Kingdom. HRT og kardiovaskulære sygdomme.

Professor Dudley, J. Penell, CMR Unit, Royal Brompton Hospitl, London SW3 6NP, United Kingdom.

Professor Jan M. Maltau, Tromsø, Norge.

Publikationer
I alt 13 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Hvidovre Hospital.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Graviditetsinduceret hypertension
Afdelingen har haft ansat en klinisk assistent, som har samarbejdet med Department of International Medicine/ Cardiology på South Western University of Texas, Dallas, USA.

Hovedvægten ligger på det sympatiske nervesystems betydning for blodtryksregulationen samt glutamats og magnesiums betydning for den centrale regulation af den sympatiske nerveaktivitet.

Kejsersnit
Maternelle komplikationer i tilslutning til kejsersnit har været emne for et ph.d.-projekt i afdelingen.

Blodpropssygdom hos gravide
Afdelingen fungerer som center for behandling af gravide med dyb venetrombose i samarbejde med Karkirurgisk Afdeling B og Koagulationslaboratoriet.

Andre forskningsområder
Urogynækologi og gynækologisk endokrinologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen deltager i et EU-finansieret kvalitetssikringsprojekt vedrørende elektronisk vurdering af det føtale elektrokardiogram.

Publikationer
Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk/obstetrisk Afdeling G, Amtssygehuset i Glostrup

Forskningsvirksomhed
Hovedforskningsområderne er:
Urogynækologi.
Endometriose.
Endoskopi.
Perinatal medicin/obstetrik.

Publikationer
I alt 24 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling G, Amtssygehuset i Herlev

Forskningsvirksomhed

Studier af det menneskelige ægs nedtrængning i livmoderslimhinden
Den humane blastocystes implantation studeres *in vitro* og *in vivo* ved anvendelsen af transmissions- og scanning elektronmikroskopi, samt med histokemiske og molekylærbiologiske metoder.

Udvikling og gennemprøvning af nye metoder til behandling af ufrivillig barnløshed
Undersøgelserne omfatter udvikling af en metode til IVF-behandling uden anvendelse af hormoninjektioner til kvinden *(in vitro* modning af oocytter), samt gennemprøvning af forskellige stimulationsprotokoller.

Undersøgelser af aktiviner og inhibiner samt forskellige vækstfaktorer i graviditeten
Der etableres referenceområder for disse hormoner og vækstfaktorer, og den prognostiske værdi af forandringer ved intrauterin væksthæmning og præeklampsi vurderes.

Gynækologisk epidemiologi
Med epidemiologiske undersøgelser belyses risiko for trombo-emboliske sygdomme ved anvendelse af forskellige typer af P-piller og hormonbehandling i og efter overgangsalderen.

Gynækologisk onkologi
Gennemgang af resultater og komplikationer af operativ behandling af gynækologisk cancer med analyse af prognostiske indikatorer.

Kvalitetssikring
Landspatientregisteret som redskab ved gynækologisk produktionskontrol og kvalitetssikring. Kvalitetsdeklaration for Gynækologisk-Obstetrisk Afdeling, Amtssygehuset i Herlev. Webadresse: gynobs@herlevkosp.kbhamt.dk.

Disputats- og ph.d.-projekter
Eksperimentelle undersøgelser af den humane blastocysts implantation (Astrid Pedersen).

Kliniske aspekter af *in vitro* maturation (Anne Lis Mikkelsen).

Apoptosis i den humane sædcelle (Erik Høst).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
EU-samarbejde med henblik på statistiske studier af mødredødelighed.

Internationale kontakter mhp. afklaring af risici ved anvendelsen af P-piller.

Samarbejde med den Gynækologisk-Obstetriske Afdeling ved Sahlgrenska Sjukhuset ved Göteborg Universitet vedrørende behandling af ufrivillig barnløshed.

Publikationer
I alt 23 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres fra Fagblioteket, Amtssygehuset i Herlev.

Neonatal Klinik GN, Juliane Marie Center, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Perinatal hjerneskade. Senfølger til for tidlig fødsel.

Publikationer
I alt 9 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Gorm Greisen.

Gynækologisk-obstetrisk afdeling, Roskilde Amtssygehus
Publikationsliste kan rekvireres fra afdelingen.

Gynækologisk-obstetrisk afdeling, Næstved Centralsygehus
Publikationsliste kan rekvireres fra afdelingen.

Børneafdelingen, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Astma og allergi
Udvikling af metoder til vurdering af lungefunktion hos spædbørn og småbørn. Værdien af måling af NO i exspirationsluften hos mindre børn med astma eller astmatisk bronchitis.

Gastroenterologi
Helicobacter pyloris betydning for børn med gastrointestinale symptomer og diagnostikken heraf. Epidemiologi af akut gastroenteritis hos småbørn i daginstitutioner samt blandt indlagte småbørn. Klinisk kontrolleret undersøgelse af probiotikas mulige gunstige effekt ved akut småbarnsdiarré og ved atopisk dermatitis.

Neonatologi
Billeddiagnostiske undersøgelser af præmature og syge mature børn, særligt med henblik på MR-fund. Ernæring og knoglemineralisering af præmature børn. Deltagelse i multicenterundersøgelser af langtids follow-up af extremt for tidligt fødte børn (ETFOL) samt multicenterundersøgelse af brug af Surfactant.

Neurologi
Undersøgelse af Botolinum toxin A's effekt på spasticitet ved cerebral parese. Multicenterundersøgelse af effekten af terapeutisk elektrisk stimulation (TES) af børn med cerebral parese.

Infektionssygdomme
Opgørelse over afdelingens materialer inden for udvalgte infektionssygdomme: Tyfus, tuberkulose, Helicobacter pylori, HIV og AIDS. Opgørelse over kronisk granulomatøs sygdom og forekomst af gastrointestinale symptomer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen deltager i:

a) European Collaborative Study on Paediatric HIV infection. b) ESPGHAN (European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition) working group on Inflammatory Bowel Disease. c) ESPGHAN working group on acute childhood diarrhoea. d) Forskningssamarbejde med pædiatrisk afd. og virologisk afd., Tampere Universitet i Finland, om virale årsager til akut gastroenteritis.

Publikationer
I alt 12 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Pædiatrisk Afdeling L, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed
Allergologi, Nefro-urologi, Neurologi, Infektionsmedicin, Gastroenterologi.

Publikationer
I alt 11 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til adm.overlæge, dr.med. Palle Prahl.

Pædiatrisk afd. L, Amtssygehuset i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Diabetologi
Epidemiologi, kvalitetssikring og molekylær biologi ved børnediabetes.

Neuropædiatri
Feberkrampers langtidsprognoser.

Børneendokrinologi i øvrigt
Leptin hos børn, væksthormonbehandling ved Turners syndrom og ved væksthormonmangel.

Neonatologi
Deltagelse i multicenterundersøgelsen EFTOL.

Socialpædiatri
Adoptionsstudier. Omsorgssvigt i Københavns Amt.

Publikationer
I alt 6 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til overlæge, dr.med. Finn Ursin Knudsen.

Børneafdeling H, H:S Hillerød Sygehus, Associeret klinikudvalg Københavns Amt

Forskningsvirksomhed

Allergologi
1) Bronkitis astmatica.
2) Prognostiske markører for udvikling af astma.

Diabetologi
Kvalitetssikring via det danske register for børne- og ungdomsdiabetes. 2) I Den Danske Studie Gruppe for Diabetes hos børn og unge (DSGD) foregår aktuelt to ph.d.-studier: a) "Determinanter for debutalder ved insulinkrævende diabetes mellitus" og "Behandling af diabetes hos børn og unge – sundhedstjenesteforskningsprojekt baseret på kvalitetsovervågning". Afdelingen deltager i disse projekter.

Neonatologi
Afdelingen deltager i multicenterundersøgelse vedrørende en hurtigmetode til diagnostik af respiratorisk distress sydrom hos nyfødte med gestationsalder; 32 uger.

Undersøgelser vedrørende luftvejsinfektioner hos børn
1) Undersøgelser angående korrelationen mellem cytokinprofilen målt i nasalsekret hos børn under 3 år inficerede med respiratorisk syncytial virus og sværhedsgraden af den akutte sygdomsmanifestation. 2) Behov for behandling under og efter indlæggelse. 3) Risiko for udvikling af recidiverende akutte og kroniske luftvejssygdomme under en 3-årig follow-up periode.

Publikationer
I alt 4 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Pædiatrisk afdeling, Roskilde Amtssygehus
Publikationsliste kan rekvireres fra afdelingen.

Klinisk Genetisk Afdeling, Juliane Marie Centret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Molekylærgenetisk diagnostik og patofysiologi
1) Udvikling af metoder til analyse af mitokondriemutationer. 2) Undersøgelse af gen-dosis hos patienter med spinal muskelatrofi. 3) Genotype/fænotype-undersøgelser af glutarsyreuri, propionsyreæmi og Stargardt sygdom. 4) Ekspressionsstudier af mutationer i PMM2-genet. 5) Mutationsundersøgelser ved Rett syndrom.

Biokemisk diagnostik og patofysiologi
1) Glutarsyreuri. 2) Congenital disorder of glycoprotein syndromer. 3) Galaktosæmi. 4) Peroksisomale sygdomme. 5) Purin-og pyrimidinstofskiftet.

Cytogenetik
1) Komparativ genomisk hybridisering (CGH) i diagnostik af dysmorfe børn med normal karyotype. 2) Fluorescens-*in-situ* hybridisering (FISH) til hurtig diagnostik af kromosomabnormiteter hos fostre. 3) Kvantitativ fluorescens PCR til prænatal undersøgelse for udvalgte numeriske kromosomabnormiteter. 4) Cytogenetisk undersøgelse af akutte leukæmier, herunder terapirelateret myelodysplasi. 5) FISH og molekylærbiologiske undersøgelser af vigtige gener ved samme sygdomme.

Onkogenetik
1) Anvendelse af CGH til udforskning af cervixcancers naturhistorie og til undersøgelse af mammacancer, testiscancer og akut børneleukæmi. 2) Arvelig mamma-ovariecancer: kortlægning af mutationsmønster og genotype-fænotype relation; kortlægning af nye gener og risikofaktorer; implementering af genetisk udredning og rådgivning.

Iontransport i luftvejenes overfladeepithel og kirtler

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Congenital disorder of glycoprotein syndromer i samarbejde med H. Freeze, The Burnham Institute, La Jolla, Californien, USA., og G. Matthijs, University of Leuven, Belgien.

Peroksisomale sygdomme i samarbejde med R.Wanders, Academic Medical Center, Amsterdam, Holland.

21-hydroksylase mangel i samarbejde med A.Wedell, Karolinska Sjukhuset, Stockholm, Sverige.

Rett syndrom i samarbejde med professor Ola Skjeldal, Rikshospitalet, Oslo, Norge, og professor Maj Hulten, Birmingham, Storbritanien.

Purin-og pyrimidinstofskiftet i samarbejde med A.van Gennip, Academic Medical Center, Amsterdam, Holland.

CGH i samarbejde med Jim Graham, University of Manchester, og Applied Imaging Corporation, Newcastle, England, og Dr.Eli Hatchwell, Cold Spring Harbor Laboratory, Cold Spring Harbor, USA.

Publikationer
I alt 22 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Flemming Skovby.

Institutleder Carsten Lenstrup

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	1,00		1,00
KLIN	1,57	1,48	3,05
TAP		0,82	0,82
Total	*2,57*	*2,30*	*4,87*

Stab

Pædiatri

Professorer
Bisgaard, Hans; klinisk professor.
Greisen, Gorm Ole; klinisk professor.
Skovby, Flemming; klinisk professor.

Kliniske lektorer
Albertsen, Per.
Erichsen, Gunna.

Farholt, Stense Lisbeth.
Høgh, Birthe.
Jørgensen, Inger Merete.
Knudsen, Finn Ursin.
Krabbe, Søren Steenbuch.
Pedersen, Freddy Karup.
Pedersen, Mogens.
Pærregaard, Anders.
Sardemann, Henrik.
Valerius, Niels Henrik.
Weile, Birgitte.

Gynækologi/Obstetrik

Professorer
Bock, Johannes Ernst; professor.
Larsen, Jørgen Falck; klinisk professor.
Lindenberg, Svend; klinisk professor.
Lose, Gunnar; klinisk professor.
Skakkebæk, Niels Erik; klinisk professor.
Skouby, Sven Olaf; klinisk professor.

Kliniske lektorer
Andreasson, Benny.
Bundgaard, Henning.
Eriksen, Poul Sindberg.
Gjersøe, Peter.
Hansen, Tom.
Hornnes, Peter Jacob.
Jaszczak, Poul Palisz.
Lenstrup, Carsten.
Lyndrup, Jens.
Pagel, Jens Dons.
Pedersen, Svend Aage Steenstrup.
Storm, Tommy Lyager.
Tabor, Ann.

Ph.d.-afhandlinger
Andersen, Anne-Grethe Meldgaard: Semen quality and reproductive hormones in normal young men and in partners of pregnant women.
Bevort, Maja: Changes in gene expression during neuronal differentiation of the NT2/D1 cell line.
Dalsgaard, Torur: Østrogens cardiovaskulært protektive virkning.
Hundrup, Yrsa Andersen: Livsstil og risikofaktorer for osteoporose hos sygeplejersker, der har valgt substitution med kvindelige kønshormoner.
Jeppesen, Dorthe Lisbeth: Thymusstørrelsen hos nyfødte og børn i alderen op til et år med særlig henblik på betydning af gestationsalder, fødselsvægt, neonatale infektioner samt ernæring.
Mathiasen, Ida Heise Stenfeldt: A novel apoptosis-pathway induced by vitamin D compounds in breast cancer cells.
Miranda Gimenez-Rico, Maria Jose: Cerebral Magnetic Resonance Imaging and Ultrasound in preterm infants: Prospective comparison study and correlation with the neurodevelopmental status at 1 and 2 years of age.
Samuelsen, Grethe Badsberg: Human fetal brain development. The total number of brain cells in control and intrauterine growth retarded fetuses.
Sørensen, Morten Beck: Postmenopausal hormone replacement therapy and cardiovascular disease.
Viktrup, Lars: Incidensen af urinvejssymptomer hos førstegangsfødende fulgt i 5 år.

Klinisk Institut for Intern Medicin

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: Professor, overlæge, dr.med. Jørgen Rask Madsen, Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C, Københavns Amts Sygehus i Herlev.

Bestyrelsen består af: Institutleder, professor, overlæge, dr.med. Jørgen Rask Madsen, viceinstitutleder, professor, overlæge, dr.med. Peter Skinhøj og klinisk lektor, klinikchef Hans Perrild.

Geriatrisk Klinik G, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital. Institut for Intern Medicin

Forskningsvirksomhed
Klinikkens forskningsvirksomhed ligger primært inden for aldringsepidemiologi, helsetjenesteforskning og kliniske undersøgelser af særlige geriatriske kompetenceområder: Ældres ernæring, demens, fald.

Ældres ernæring
Ernæringens betydning for funktionsevnen ud fra longitudinelle befolkningsundersøgelser, herunder comparative undersøgelser i EU-regi (SENECA, HALE). Metoder til identifikation af småtspisende ældre i almenbefolkningen, hjemmeplejen, på hospitaler og plejehjem. Vurdering af betydningen af tilskud samt multifaktorielle interventionsundersøgelser. Kvalitetssikring som inddrager undervisning af alt personale i bedømmelse af patienternes ernæringsstatus, som bl.a. inddrager 3 dages kostregistrering.

Fysisk aktivitet
Betydningen af fysisk aktivitet igennem livsløbet for funktionsevne i alderdommen ud fra longitudinelle befolkningsundersøgelser, herunder et nordisk projekt (NORA). Fysisk inaktivitets negative betydning for udfaldet af hospitalsindlæggelse. Kontrolleret undersøgelse af betydningen af intensiv muskelstyrke træning af skrøbelige gamle EU-projekt til belysning af sygdoms betydning for svækkelse (Burdis).

Postural instabilitet og faldforebyggelse
Faldregistrering. Betydning af extensiv diagnostisk udredning af intrinsikke faktorer som udløber af en række workshops initieret af "Key action ageing" i EU's 5th Rammeprogram.

Kognitiv funktionsevne
I en nyoprettet hukommelsesenhed er åbnet mulighed for kliniske forskningsprojekter i samarbejde med Rigshospitalets Hukommelsesklinik.

Helsetjenesteforskning
Nordisk Ministerråd og Lions har bevilget midler til nordisk undersøgelse af 75+ åriges akutte indlæggelser i hospital (et RAI-projekt, som benytter et Resident Assessment Instrument). I samarbejde med Københavns Kommune gennemføres et interventionsprojekt i hjemmeplejen som tilsigtes at knytte Fælles Sprog og RAI-vurderinger sammen. Det indgår tillige i et EU-projekt, hvor RAI anvendes i hjemmeplejen (ad hoc). De Geriatriske Klinikker i H:S har arbejdet med "Kvalitet i geriatrien". Alle patienter funktionsvurderes ved indlæggelse og udskrivelse, så det kan dokumenteres, at geriatrisk rehabilitering medfører en funktionsforbedring på 30 %, hvorved størstedelen udskrives selvhjulpne. Den fælles databank med funktionsvurderinger vedrørende balance, kognitiv funktion, depression og ADL funktion har givet anledning til en række metodestudier og vil fortsat kunne danne basis for kliniske forskningsprojekter.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv
Expert i The Expert Advisory Group for Key Action Ageing, Quality of Life, 5th Framework Program, European Commission, og formand for forskellige workshops, udsprunget deraf.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Som det fremgår af ovenstående, indgår klinikkens projekter i 5 projekter, hvortil der er bevilget midler af EU's 5. rammeprogram og 2 nordiske projekter begge støttet af Nordisk Ministerråd og Nordisk Lions (Red Feather). Klinikken arbejder herigennem tillige med metodeudvikling i internationale miljøer vedrørende ældres ernæring, funktionsevne vurdering og postural stabilitet.

Publikationer
I alt 13 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Reumatologisk Klinik H/Idrætsmedicinsk Forskningsenhed, Medicinsk Center, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed
Basal fysiologisk og klinisk forskning af bevægeapparatet i relation til reumatologiske sygdomsprocesser og belastningsorienterede påvirkninger af muskler, sener, brusk og knogler.

Bindevævsadaptation til klinisk belastning
Undersøgelse af mekanismer bag senevævs biokemiske og biomekaniske tilpasning til belastning i relation til belastningsskader ved erhverv og fritidsaktivitet.

Muskelvævs- og stofskifteprocessers adaptation til træning
Mekanismer bag skeletmuskulatur og fedtvævs stofskifteprocesser samt proteinsyntese i forbindelse med fysisk belastning.

Neuronmuskulært samspil
Forståelse af afferent nervøs signalering og samspil mellem led og muskler ved normal funktion og ved ledsmerter.

Reumatologiske sygdomme
Terapeutiske tiltag ved reumatoid artrit (artrose, vasculitis og osteoporose). Herudover undersøgelse af behandlingsregimer i forbindelse med postoperative rehabiliteringsforløb.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Nationalt er der tætte samarbejdsrelationer med Center for Muskelforskning og relevante samarbejdsrelationer med Medicinsk-Fysiologisk og Anatomisk Institut på Panum Instituttet, Arbejdsmiljø Instituttet, August Krogh Institutet samt til Odense Universitet og Århus Universitet. Internationalt samarbejde omkring projekter og udveksling af ph.d.-studerende med Vanderbilt University, Nashville, USA, University of Montreal, Canada, Göteborg Universitet, Sverige, Jyväskylä Universitet, Finland, University of Sidney, Australien, University of Dundee, England.

Publikationer
I alt 39 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretariatet, Idrætsmedicinsk Forskningsenhed (sekretær Helena Wiinholt, HW03@bbh.hosp.dk), ligesom den forefindes i forskningsoversigt for Bispebjerg Hospital 2002.

Intern Medicinsk Klinik I – H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed
Hovedforskningsområde i den lungemedicinske forskningsenhed er astma og allergi. Vi har i mange år arbejdet med at afdække hygiejnehypotesen. Derudover foretages adskillige kvalitetsudviklingsstudier, set i relation til primærsektoren samt til nye moderne former for astmadagbog (internet).

Desuden har den lungemedicinske forskningsenhed/lungemedicinsk ambulatorium interesse i lungecancerforskning. I dette tilfælde deltager vi i 2 MTV-studier omkring PET og lungecancer.

Endokrinologi
Metabolisk kontrol, psykiske og sociale forhold og mikrovaskulære komplikationer med særlig vægt på erektiv dysfunktion, fodproblemer og gastropati.

Indlærings og vedligeholdelses effekt af undervisningsprogrammer i kontrollerede design.

Diabetisk nefropati
Prævalens og incidens undersøgelse af struma- og stofskifte sygdomme i to områder (Øst og Vestdanmark). Thyretoxicose i barne- og ungdomsalderen. Langtidskonsekvenser af thyretoxicose: hjernefunktion og metaboliske forhold.

Gastroenterologi/Hepotologi
Immun-inflammatoriske variable hos patienter med ascites og leversygdomme. Prognose og livskvalitet ved leversygdom. Behandling af alkoholisk hepatitis. Dyspepsi. Arteriel compliance ved cirrhose. Immunosupressiv behandling af patienter med mikroskopisk colitis.

Lungemedicin og allergologi
Populationsundersøgelser af astma blandt børn og voksne. Astma og sport. Medicinsk behandling af astma. Astma og bronkitis hos grønlændere, allergi. KOL og osteoporose. Iltbehandling. PET og lungecancer. Latex allergi. IgE sensibilisering af IgE bindende komponenter. Astma og graviditet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Endokrinologisk Afdeling Ålborg Sygehus Nord, Center for Sygdomsforebyggelse, Fødevare Direktoratet, Institut for Human Ernæring, Børneafdelingen Odense Universitetshospital. Kinderhospital Universität Berlin, Koagulationslaboratoriet KAS Gentofte, Rigshospitalets Allergi Klinik, edb-afdelingen Rigshospitalet, Farmakologisk Institut, Hvidovre Hospital, Herlev Sygehus, Copenhagen Trial Unit, Cornell University, Gaubius Holland, University Hospital Vrije, Harvard Medical School, Moskva Medical School, Pulmonary Clinic Krakow.

Publikationer
I alt 16 publikationer. Publikationerne kan rekvireres hos ledende lægesekretær Kirsten Tauber Møller, Klinik I.

Intern Medicinsk Klinik B – H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed
Interne medicinske kliniske problemstillinger.
Inhalations- og insektallergi.
Respirationsepidemiologi og fysiologi.
Hepatologi.
Helbredsrelateret livskvalitet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Insektallergi (European Academy of Allergology and Clinical Immunology).

Endokrinologisk Klinik – H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed
Glugagon-like-polypeptide 1, et nyt terapeutikum til behandling af type 2 diabetes mellitus. Patofysiologiske og kliniske undersøgelser.

Fysiologiske og molekylærbiologiske studier af ikke-insulinkrævende diabetes mellitus. Betydningen af FFA for udvikling af diabetes mellitus.

Insulinsekretion, intracellulær glukose metabolisme og muskel insulin signal transduktion hos personer med lav fødselsvægt.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen samarbejder med professor Richard Bergman, Southern University of California, Los Angeles, omkring matematisk modellering.

Ass. prof Elisabeth Krall. Dental School, Boston University, Boston, MA. Studier af mandlig osteoporose baseret på epidemiologisk studie startet i 1965 omfattende 2000 mænd.

Prof. Claus-C. Glüer, Medizinische Physik und Diagnostische Radiologie CAU Kiel, Tyskland. Vurdering af matematisk billedanalyse af digitale røntgenoptagelser.

Ass. prof. Mary L. Bouxsein, Orthopedic Biochemical Laboratory, Dept. of Orthopedic Surgery, Beth Israel Hospital, Boston MA. Prospektive Studier samt biomekaniske undersøgelser.

Infektionsmedicinsk Afdeling – H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

HIV og AIDS
Afdelingen deltager i en lang række nationale og internationale afprøvninger af nye antiretrovirale lægemidler. Metaboliske og hormonelle undersøgelser over lidodystrofiudvikling hos AIDS patienter. Behandlingsundersøgelse af kronisk hepatitis B og C.

Øvrig infektionsmedicinsk forskning
I samarbejde med den kliniske forskningsenhed udføres undersøgelser af virus-celleinteraktioner, herunder receptorstudier.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen samarbejder med 42 infektionsmedicinske klinikker i USA og Europa, som led i klinisk afprøvning og kohortestudier.

Publikationer
I alt 23 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til lægesekretær Linda Agergaard, Infektionsmedicinsk Afdeling 144, tlf. 36 32 29 31.

Gastroenheden, medicinsk sektion, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Inflammatorisk tarmsygdom
Klinisk epidemiologisk forskning vedr. inflammatorisk tarmsygdom Evaluering af inflammatoriske mediatorers og fibrosemarkørers betydning for aktivitet af tarmsygdom.

Patofysiologi ved portal hypertension
I samarbejde med Klinisk Fysiologisk Afdeling hæmodynamisk udredning og intervention med henblik på nærmere at klarlægge og belyse de cirkulatoriske abnormiteter ved portal hypertension, herunder den neurohumorale virkning herpå.

Epidemiologi
I samarbejde med Institut for Sygdomsforebyggelse og Alkoholenheden, Hvidovre Hospital udføres epidemiologiske studier angående forbrugsmønster, prognose og risiko for udvikling af somatisk sygdom ved forskellige typer af alkoholoverforbrug.

Funktionelle tarmlidelser
Undersøgelse af Cajal-cellens betydning ved funktionsforstyrrelser i tarmen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Leuwen Universitetshospital, Belgien.

Publikationer
I alt 25 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos sekretær Charlotte Ravn tlf. 36 32 30 96.

Reumatologisk Klinik, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Klinisk bindevævsforskning
Cirkulerende kollagenmetabolitter og andre matrixkomponenter som markører for inflammatorisk sygdomsaktivitet, fibrogenese og vævsdestruktion hos patienter med inflammatoriske og degenerative reumatiske sygdomme.

Billeddannelse ved reumatiske sygdomme
Billeddannelse ved hjælp af magnetisk resonans og ultralyd hos patienter med reumatiske ledlidelser primært reumatoid artrit, herunder kvalitativ og kvantitativ vurdering af forandringer i synovialis, ledbrusk og knogle.

Systemiske bindevævssygdomme
Kliniske, epidemiologiske og immunologiske studier af patienter med systemiske bindevævssygdomme, systemisk lupus erythematosus, mixed connective tissue disease og sklerodermi. Studier af sygdomsforløb, prognostiske markører og aktivitetsmarkører.

Reumatoid artrit
Kliniske og epidemiologiske og parakliniske studier samt interventionsstudier af patienter med reumatoid artrit, specielt i den tidlige fase.

Projekter inden for områderne degenerative reumatiske sygdomme
Klassifikations- og interventionsstudier indenfor områderne degenerative reumatiske sygdomme samt akutte og kroniske belastningstilstande, primært patienter med degenerative ryglidelser og patienter med non-artikulær reumatisme.

Publikationer
I alt 15 publikationer. Publikationslisten fremgår af den af Hovedstadens Sygehusfællesskab udgivne fortegnelse over videnskabelige publikationer 2001.

Gastroenterologisk Afdeling CA, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Colons funktion som fordøjelsesorgan
Betydningen af den bakterielle forgæring i colon, herunder virkningen på colons normale fysiologi – optagelse af salt, vand og kort-kædede fedtsyrer. Undersøgelser over fedtsyreomsætningen i colons epithelceller og bidraget fra de bakterielt dannede fedtsyrer til den samlede energioptagelse. Undersøgelser i dyremodeller og hos patienter med variabel tarmlængde.

Ernæring hos korttarmspatienter
Forsøg med optimering af ernæring til patienter, som ernæringsmæssigt er truet eller i parenteral ernæring. Undersøgelser over betydningen af GLP-2 for den intestinale absorption hos korttarmspatienter.

Studier over knoglemineraltab og kropssammensætning hos patienter med kronisk tarmsygdom
Undersøgelser af knoglemetabolisme og knoglemineralindholdet hos patienter med kronisk tarmsygdom. Studier af

effekten af bisfosfonatbehandling på knoglemineraltabet hos patienter med tarminsufficiens. Måling af ændringer i kropssammensætningen med forskellige metoder ved ændringer i kropsvægt ved tarminsufficiens.

Publikationer
I alt 10 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til ledende lægesekretær Lisbeth Ane Pedersen, Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling CA, Abdominalcentret, Rigshospitalet, afsnit 2112, e-mail RH11798@rh.dk.

Hepatologisk Klinik A, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Undersøgelser af: Leverens hæmodynamiske og metaboliske funktioner ved leversvigt.

Regulationen af hjernens gennemblødning ved leversvigt.

Patogenesen ved leversvigt betinget hjerne ødem.

Udvikling af levererstatningsbehandling.

Den nedsatte arbejdsevne ved kronisk leversygdom.

Leverens genekspression af akut fase reaktanter med henblik på virkningen af leverskade og malnutrition hos rotter.

Endotoxinbetinget kolestase.

Behandling af kronisk hepatitis B og C.

Ernæringsbehandling ved cirrose.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
European Concerted Action on Viral Hepatitis.

King's College Hospital, London.

Surgical Hospital, Helsinki.

Publikationer
I alt 29 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos ledende sekretær Dorte Qvist, afsnit 2121, Rigshospitalet.

Epidemiklinik M, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Parasitimmunologisk forskning
Der forskes primært i malaria med hovedvægten lagt på parasitternes samspil med immunsystemet, herunder vaccineudvikling og kemoterapi og -resistens på det kliniske billede. En stor del af forskningen foregår i u-lande, og gruppen understøtter en række udenlandske ph.d.-studerende.

HIV og AIDS
En væsentlig del af forskningen er klinisk med afprøvning af en lang række antivirale midler. Monitorering af HIV infektionen ved kvantitrering af virus, samt karakterisering med henblik på resistens overfor antivirale midler. Bivirkning og compliance ved behandling undersøges, ligesom en række HIV-relaterede immunforstyrrelser søges kortlagt.

Derudover undersøges værdien af bestemmelsen af lægemiddelkoncentrationer.

Infektionsimmunologisk forskning
Der arbejdes med ekstreme fysiologiske påvirkninger af immunsystemet som modelsystem for stress-induceret immunmodulation. Der fokuseres på cellulær cytotoksisitet og cytokinproduktion ved en række infektioner, bl.a. HIV samt ved aldring. Der er etableret en *in vivo* sepsismodel bl.a. til vurdering af aldersafhængige immunologiske reaktioner.

Ved meningitis undersøges desuden kredsløbs og metaboliske forstyrrelser.

Immunologisk laboratorium
Påvisning af hypersensitivitet mod en række mikroorganismer, herunder betydningen for inflammatorisk lunge- og ventrikellidelse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Specielt inden for parasit-immunologisk forskning i regi af Center for Medicinsk Parasitologi gennemføres en række feltstudier, specielt i Afrika. Vedrørende HIV-behandling er en række behandlingsstudier multinationale.

Publikationer
I alt 94 publikationer Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Dorte Schiødt, Epidemiklinik M, Rigshospitalet, Afsnit 51-3-2, Blegdamsvej 9, 2100 Ø, e-mail: Schioedt@rh.dk.

Finsenlaboratoriet, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Eksperimentel cancerforskning
Proteolytisk vævsnedbrydning ved cancerinvasion og metastasering med særligt fokus på plasminogenaktiveringssystemet. Ved at klarlægge de basale mekanismer og identificere molekyler involveret i disse processer, forsøges udviklet nye diagnostiske og terapeutiske koncepter.

Flowcytometri
Flowcytometrisk analyse i relation til cancercellers dna-indhold, delingscyklus, membranproteiner og cytogenetik med henblik på nye metoder til tidlig diagnose og forudsigelse af sygdomsforløb.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Der samarbejdes med O.N. Jensen, E. Mørtz, M. Mann, Syddansk Universitet, T. Bugge, National Institute of Health/NIDCR, USA.

Dept. D'Ingenerie et d'Etudes des Proteines, Frankrig, G. Murphy, University of East Anglia, UK, K. Tryggvason, Karolinska Institutet, Sverige, C-L. Otin, Universidad de Oviedo/Ingresos de Investigacion, Spanien, F. Blasi, Università Vita-Salute S. Raffaele, Italien, J-M. Foidart, Universite de Liege, Belgien, M-C. Rio, Institut de Génétique et de Biologie Moléculaire et Cellulaire, Frankrig, Molekylærbiologisk Institut, Københavns Universitet, P.A. Andreasen, Institut for Molekylære og Strukturelle studier, Aarhus.

Hæmatologisk Klinik, Finsencentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Den neutrofile granulocyts cellebiologi. Der fokuseres på den funktionelle karakterisering af 3 nyopdagede proteiner, hCAP-18, NGAL og Grancalcin, samt regulation af ekspressionen af granulatproteiner under myeloide cellers differentiering.

Patientrelateret laboratorieforskning vedrørende immunologiske aspekter af allogen knoglemarvstransplantation.

Alloreaktive anti-recipient donor T celle forstadiers prædiktive værdi for graftversus-host sygdom og graft versus leukæmi effekt efter allogen knoglemarvstransplantation.

Klinisk effekt af højdosisbehandling og autolog stamcelletransplantation ved leukæmi, malignt lymfom og myelomatose. Betydningen af cellecyklusderegulerende mutationer for udfaldet heraf. Betydningen af minimal residual sygdom i patient og stamcelleprodukter for udfaldet heraf. Ved malign hæmatologisk sygdom kan højdosisbehandling med autolog stamcelletransplantation ofte bringe ellers resistente tumorceller i apoptose. Flere samtidige mutationer kan dog blokere apopotosen, selv ved høj-dosisbehandling.

Flowcytometrisk kvantitering af aktiverede thrombocytter ved kroniske myeloproliferative sygdomme. Flowcytometrisk kvantitering af cirkulerende thrombocyt-leukocytaggregater ved kroniske myeloproliferative sygdomme. Kvantitering af fibrinolyse og koagulationsparametre hos samme patientgruppe.

Bisfosfonaters effekt på apoptose og cellecyclus i myelomceller.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Der samarbejdes med dr. Jero Calafat, Netherlands Cancer Center, Amsterdam om ultrastrukturelle undersøgelser af neutrofile granulocytters struktur. Dr. Duanqing Pei, Department of Pharmacology, University of Minnesota vedrørende leukolysin, dr. Philippe Gros, Dept of Biochemistry McGill University, Montreal Canada vedrørende Nramp1.

Deltagelse i multicenterundersøgelser vedrørende: T celle depletering med CD34-selektering af marv og perifere stamceller ved allogen knoglemarvstransplantation.

Bisfosfonaters effekt på knoglestrukturen ved myelomatose.

Effekt af STI571 på kronisk myeloid leukæmi.

Effekt af Thalidomid ved myelomatose.

Effekt at VAD versus cyclophosphamid og dexametason ved myelomatose.

PET scanning ved Hodgkin's sygdom.

EORTC#20982 ved Hodgkin's sygdom.

Effekt af Mabthera-CHOP ved non-Hodgkin diffust storcellet lymfom.

EORTC#20962 ved primær CNS lymfom.

EORTC#20981 ved relaps af folliculært lymfom.

Effekt af rituximab purging og autolog stamcelletransplantation ved Mantle celle lymfom.

Publikationer

I alt 28 publikationer. Publikationsliste vil fremgå af Rigshospitalets Videnskabelige Årsrapport 2001.

Medicinsk Afdeling B, Hjertecentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Molekylærbiologiske studier; hjertehypertrofi og hjertesvigt

Ved hjælp af bioteknologiske teknikker, cellulær biokemi, farmakologi og *in-vitro* biologiske modeller studeres genprogrammer, som bestemmer hjertecellers skæbne ved hypertrofi og hjertesvigt. G-protein koblede receptorer, som f.eks. angiotensin-I og endothelin-I undersøges med henblik på at klarlægge nye signaltransduktionsveje for udviklingen af hypertrofi og arytmi. Et nyt isoleret gens struktur og funktion, Multiprotein Bridging Factor-1 (MBF-1), som er helt central i hypertrofisk signaltransduktion, undersøges i hjerteceller, rottehjertet og i det humane hjerte. Yderligere udvikler laboratoriet dna-mikroarray's (dna-chips) til genundersøgelse og til diagnostik ved hjertesygdomme.

Vaskulær biologi

Effekten af eksperimentelt fremkaldt hjertesvigt og farmaka på regulationen af det perifere kredsløb undersøges ved studier af *in-vitro* kar-reaktivitet. Genregulation af vaskulære receptorer og signaltransduktionsmekanismer af betydning for endotelcelle-glatmuskelcelle interaktionen i kontrollen af den vaskulære tonus studeres.

Iskæmisk hjertesygdom

Iskæmisk hjertesygdom og manifestationer som angina pectoris, ustabil angina, akut myokardieinfarkt og hjertearytmi undersøges ved hjælp af eksperimentelle og klinisk kontrollerede undersøgelser for at belyse sygdomsmekanismer, nye diagnostiske og behandlingsmæssige principper. Afdelingen deltager bl.a. i DANAMI-2, som er en randomiseret dansk multicenterundersøgelse til sammenligning af trombolysebehandling og primær PTCA-behandling hos patienter med akut myokardeinfarkt.

Hjertesvigt

Eksperimentelle og kliniske studier fokuserer på perifer og central kredsløbsregulation, ionhomeostase, prognostiske markører samt nye behandlingsprincipper for højre- som venstresidigt hjertesvigt.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Afdelingen har et betydeligt samarbejde med forskningscentre i Europa og USA omkring molekylærbiologiske studier ved hjertehypertrofi og hjertesvigt og iskæmisk hjertesygdom.

Det Molekylære Kardiologiske Laboratorium deltager sammen med førende molekylærbiologiske laboratorier i USA i The Alliance for Cellular Signalling.

Nefro-Endokrinologisk Afdeling P, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Regulation af calcium og parathyreoideahormon med specifik relation til sammenhængen mellem PTH og calcium.

Thyreoglobulin og onkogeners relation til thyreoidea.

Væksthormonbehandling af voksne samt GH organpåvirkning ved akromegali.

Det uræmiske toksin.

Non-diabetisk mikroalbuminuri.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Professor M. Roderiques, Cordoba, Spanien: Regulation of parathyreoideahormon.

Professor Justin Silver, Hadassah Hospitalet i Jerusalem, Israel: PTH messenger RNA.

Professor Jacques Dumont og Gilbert Vassart, Bruxelles: Biocommunication in thyroid molecular biology, physiology and pathology (et EU-projekt).

Professor David Wynford-Thomas, Cardiff, England: Oncogenes in thyroid carcinoma.

Professor Pierre Carayon, Marseille: Thyroperoxidase antigen ekspression på dyrkede thyreoideaceller.

Kardiologisk Afdeling P, Amtssygehuset i Gentofte

Forskningsvirksomhed
Inden for kontrollerede kliniske studier er endnu et stort studium med ledelse fra afdelingen initieret: ECHOS.

Dette studium sammenligner en præsynaptisk dopaminerg og alpha agonist CHF 1035 med placebo hos 1000 patienter med hjertesvigt.

Lægemidlet er en perifer sympatisk inhibitor.

Publikationer fra DIAMOND studier fortsætter med flere substudier publiceret i årets løb i Circulation. Et kritisk resultat var Bente Brendorps ny hypotese om at patienter med hjertesvigt og en normal QTc ved randomisering har en substantiel forbedring af overlevelsen når de bliver behandlet med dofetilide, et klass III antiarytmisk stof.

Inden for klinisk epidemiologi er flere studier fra TRACE og DIAMOND registrene blevet publiceret.

Inden for endothelfunktion er en vigtig artikel blevet publiceret i Diabetes.

Hovedresultatet var en demonstration af at endothelial insulinresisten hos patienter med iskæmisk hjertesygdom og diabetes mildnes med 2 måneders insulinbehandling.

Igangværende forskning
I 2002 forventes den endelige rapport fra BEAT studiet at blive publiceret. Flere kontrollerede kliniske undersøgelser er pågående og ECHOS forventes at afslutte indrulleringen.

Fokus inden for klinisk epidemiologi er risikofaktorer hos patienter med hjertesvigt og klinisk nyttevirkning (udover overlevelse) af ACE hæmmere.

Inden for endothelfunktion forfølger vi betydningen af tumor necrosis faktor alpha på insulin stimuleret endothelfunktion og betydning af lav fødselsvægt for endothelfunktion hos voksne.

Flere andre studier vil blive startet i 2002.

Endeligt bliver de første dyreforsøg indledt med studier af propageret vaskulært respons hos diabetiske rotter.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen har et omfattende samarbejde med danske kardiologiske afdelinger i forbindelse med klinisk kontrollerede undersøgelser. Der er samarbejde med forskere i England, USA og flere europæiske lande.

Publikationer
I alt 19 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Lungemedicinsk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Medicinske lungesygdomme
Afdelingens forskningsområder er medicinske lungesygdomme. Obstruktive lungesygdomme (inkl. alfa-1 antitrypsin mangel) og tuberkulose, rygeafvænning inkl. nikotinsubstitution, metoder til udredning af lungesygdomme, herunder specielt billeddiagnostik og endoskopi. Afdelingen arrangerer hvert andet år et kursus i fiberbronkoskopi for bl.a. læger i uddannelsesstilling i lungemedicin.

I 2001 har vi afsluttet følgende forskningsprojekter
Niels Seersholms disputatsprojekt: Epidemiology of emphysema in subjects with severe alpha-1 antitrypsin deficiency.

Klaus Phanareths ph.d.-projekt: Clinical aspects of acute severe asthma and COPD focusing on the inhalation therapy.

I samarbejde med Statens Seruminstitut (overlæge Else Smith) et projekt med titlen: Tuberkulose i Danmark. Ph.d.-studerende: Troels Lillebæk.

I samarbejde med gastroenterologerne (overlæge Peter Vilmann) og thoraxkirurgerne (overlæge Mark Krasnik) et projekt med titlen: Værdien af endoskopisk ultralydskanning med transøsofagal biopsi (EUL-FNA) og positron emmisions tomografi (PET) til stadieinddeling af ikke småcellet lungekræft. Ph.d.-studerende: Søren Schytt Larsen.

I 2002 planlægger vi at påbegynde følgende forskningsprojekter
I samarbejde med Videncenter for Allergi (prof. Torkil Menné) et projekt med titlen: Luftvejsallergi forårsaget af udsættelse for forbrugerprodukter. Ph.d.-studerende: Jesper Elberling.

I samarbejde med røntgenafdelingen (afdelingslæge Karen Bach) et projekt med titlen: Billeddiagnostik ved kronisk obstruktiv lungesygdom. Ph.d.-studerende: Saher Shaker.

I samarbejde med Klinisk Fysiologisk Afdeling på Rigshospitalet (overlæge Jann Mortensen) og Videncenter for Magnetisk Resonans på Hvidovre Hospital (fysiker Lars Hansson) et projekt med titlen: Billeddiagnostiske muligheder ved diagnosticering og vurdering af kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) inkl. emfysem. Ph.d.-studerende: Trine Stavngaard.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen deltager i følgende EU-projekter:

Software Performance and Reproducibility in Emphysema Assessment Demonstration (SPREAD).

Alpha-1 International Registry (AIR).

Early Lung Cancer Detection by Low Dose Spiral Computed Tomography Screening.

Publikationer
I alt 29 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling M, Gastroenterologisk Sektion, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Undersøgelser vedrørende dyspepsi
Identifikation af syre-relateret dyspepsi ved hjælp af single subject trials.

Validering af symptomdagbøger.

Medicinsk behandling af non erosiv reflukssygdom.

Ion- og elektrofysiologiske undersøgelser af human gastrointestinal mucosa i mikro Ussing-kamre.

Gastrointestinale symptomer ved diabetes mellitus.

Epidemiologiske undersøgelser af Barrett's esophagus og adenocarcinom i esophagus.

Undersøgelser vedrørende pancreas
Udarbejdelse af helbredsrelateret livskvalitetsmåling ved pancreassygdomme.

Interleukin-sekretionen efter alkoholindtagelse ved pancreatitis.

Insulinsekretion og sensitivitet ved kronisk pancreatitis.

Udredning af diagnostisk værdi ved indirekte pancreasfunktionsundersøgelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Samarbejde med Gastroenterologisk Afdeling, Nepean Hospital, University of New South Wales, Sydney, om gastrointestinale symptomer ved diabetes mellitus.

Samarbejde med Universitetshospitalet i Rotterdam, Holland, om epidemiologiske undersøgelser af Barret's esophagus.

Samarbejde med Adeleide University om identifikation af reflukssygdom ved hjælp af spørgeskemaer.

Samarbejde med Universitetshospitalet i Lund om internordisk registrering af patienter med kronisk pancreatitis.

Publikationer
I alt 22 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling M, kardiovaskulær sektion – Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed
Medicinsk Afdeling M har sammen med Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse (tidligere befolkningsundersøgelserne i Glostrup) godt 50 forskere, der arbejder med såvel kliniske som kliniske epidemiologiske data.

Præventiv medicin (Center for Sygdomsforebyggelse)
Centeret er forskningscenter for klinisk epidemiologi og sygdomsforebyggelse. Hovedvægten er lagt på kardiovaskulær/diabetologisk epidemiologi samt intervention inden for det kardiologiske område.

Yderligere epidemiologiske forskningsområder
Endokrinologi, aldringsepidemiologi, cancerepidemiologi, allergologi, psykiatri og adfærdsforskning.

Den kliniske forskning er centreret om hjerte-kredsløbssygdomme, specielt patofysiologi og behandlingsprincipper ved hypertension samt hjertesvigt.

I den kliniske forskning lægges der stor vægt på vurdering af nye medikamentelle behandlingsprincipper for hypertension, hyperlipidæmi, akut myokardieinfarkt og hjertesvigt.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
MONICA: WHO-initieret kardiovaskulær epidemiologisk forskning, deltagende centre i 26 lande.

DIACOMP. Samarbejde med Dpt. Epidemiol. Univ. Pittsburgh. Glostrup og Pittsburgh er koordinerende centre for populationsbaserede studier af komplikationer blandt IDDM-patienter, omfattende 28 centre i 25 lande på 6 kontinenter.

NORA. Aldringsepidemiologisk undersøgelse i samarbejde med Sverige og Finland, Dept. of Geriatrics, Göteborg, Dept. of Health Science, Finland.

Store internationale interventionsundersøgelser vedr. hypertension, hjertesvigt, hyperlipidæmi. Eksempelvis: LIFE-Study – Losartan Intervention for Endpoint Reduction in Hypertension. Internationalt multicenterstudie vedr. patienter med hypertension og venstre ventrikelhypertrofi. Klinisk lektor Hans Ibsen er medlem af styrekomiteen.

NNPC. Nordic Network in Preventive Cardiology. Nyetableret netværksstruktur for nordiske forskningsenheder inden for kardiovaskulær forskning og præventiv medicin.

En række samarbejder inden for forebyggelse, fedmeepidemiologi og ernæringsepidemiologi.

Publikationer
I alt 70 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Medicinsk Afdeling E, Endokrinologisk Afsnit, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed
Molekylærbiologiske undersøgelser, især vedrørende genexpression baseret på kvantificering af den genetiske budbringer mRNA ved hjælp af RT-PCR-HPLC (revers transkription-polymerase kæde reaktionshøjtryksvæskekromatografi).

Undersøgelserne vedrører især receptorer og intracellulære signalsubstanser. De tilsvarende proteiner kvantificeres ved Western blotting. Igangværende projekter omhandler fedme/overvægt, insulinresistens, gigt, andre autoimmune sygdomme og fødselsmekanismer.

Kliniske undersøgelser ved skjoldbruskkirtlen, især vedrørende effekten af radioaktivt jod ved behandling af patienter med toksisk og atoksisk struma.

Kliniske undersøgelser vedrørende hypofyse-binyrebarkaksen, bl.a. undersøgelser af ACTH-sekretionen hos patienter med Cushings sygdom. Endvidere undersøges forskellige behandlingsregimer hos patienter med Addison's sygdom.

Kliniske undersøgelser vedrørende calcium, i blodet og hjertesygdom.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Mikrodialyse i samarbejde med Vanderbilt University, USA og Deutsches Institut Für Ernährungsforschung.

Rumfysiologi i samarbejde med European Space Agency og NASA.

Publikationer
I alt 17 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres via Fagbiblioteket, KAS Herlev eller ses på www.med-herlev.dk.

Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C, Københavns Amtssygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Klinisk forskning
Patogenesestudier og klinisk epidemiologisk forskning vedrørende kronisk inflammatorisk tarmsygdom.
Randomiserede, kliniske afprøvninger af:
Biologisk behandling af Crohn's sygdom (anti-adhæsionsmolekyle antistoffer, probiotika).
Kronisk aktiv hepatitis B og C (interferon, ribavirin).

Celle- og molekylærbiologisk forskning
Colonepitelets rolle i inflammationspatogenesen (isolerede og dyrkede humane colonepitelceller og transformerede cellelinier), herunder gentransfektionsstudier og eksperimentel immunmodulation med NF-κB antisense oligonukleotider med henblik på udredning af (i) samspillet mellem luminale bakterielle antigener og cytokiner, (ii) betydningen af centrale inflammatoriske mediatorer, intracellulære signalveje og transkriptionsfaktorer samt (iii) matrix-metalloproteinasers rolle i inflammationspatogenese. Endvidere arbejdes med ekspression og regulering af peroxisom proliferator-aktiverede receptorer (PPAR), Toll-like receptorer (TLR9) og apoptosemekanismer i colonepitelceller samt etablering af molekylærbiologiske metoder til påvisning af dna-mutationer i udvalgte cancerassocierede gener ved kronisk inflammatorisk tarmsygdom og leversygdom (hæmokromatose).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen har forskningssamarbejde med gastroenterologiske afdelinger ved Odense Universitetshospital, Huddinge Lasarett og Karolinska Sjukhus, Stockholm; Groote Schuur Hospital, Cape Town University samt Chiroscience Ltd., Cambridge, UK. Afdelingen deltager i et EU-støttet projekt vedrørende forekomsten af colitis ulcerosa og mb. Crohn i Europa.

Publikationer
I alt 16 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til lægesekretær Lisa Rohbach (e-mail: liro@herlevhosp.kbhamt.dk), Medicinsk Gastroenterologisk Afdeling C, Københavns Amts Sygehus i Herlev og findes i forskningsoversigt for Amtssygehuset i Herlev 2001.

Hæmatologisk Afdeling L, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Hæmopoietisk stamceller
Flowcytometrisk og molekylærbiologisk identifikation og kvantitering af normale/maligne stamceller og blodcelleforandringer ved hæmatologiske sygdomme, specielt B-celle sygdomme.

Osteolystisk knoglesygdom ved myelomatose
Patogenese, forebyggelse og behandling.

Kliniske studier
Optimering af vækstfaktor-medieret ekspansion af hæmopoiesen inklusiv mobilisering samt opsamling af blodstamceller. Autologe stamcelle-transplantationer ved lymfomer, leukæmier og myelomatose. Vurdering af den kliniske værdi af måling af kollagen-type 1 nedbrydningsprodukter i blodprøver fra myelomatosepatienter.

Infektionsmedicin
Bedret diagnostik hos svært granulocytopene patienter med fungæmi og ved pneumoni. Oral mucositis ved stamcelletransplantationer.
Hæmoglobinopatier samt prævalensundersøgelser af hæmakromatose hos risikopatienter.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Vedr. laboratoriestudier: Nordisk Stamcelle Laboratorie Gruppe. Nordisk Myelomatose Studie Gruppe. Virchow-Klinikum, Berlin, Tyskland. University of Alberta, Edmonton, Canada. Huddinge, Karolinska Instituttet, Stockholm. Immunex, Seattle, USA.
Vedr. kliniske studier: European Bone Marrow Transplantation Group. International Society of Haematotherapy and Graft Engineering. Nordisk BMT Gruppe. Nordisk KML-studiegruppe. Nordic Myeloma Study Group.

Publikationer
Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til lægesekretær Hanne Larsen, Forskningssekretariatet 54B1, Medicinsk-Hæmatologisk Afdeling, Københavns Amtssygehus i Herlev, 2730 Herlev.

Medicinsk Afdeling E, Reumatologisk Afsnit, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed
Center for den kliniske database Dansk Reumatologisk Database.

Inflammatoriske reumatiske sygdomme
Undersøgelse af nye behandlingsformer ved kronisk leddegigt – biologiske lægemidler + tidlig aktiv behandling.
Knogledensitometri som prognostisk markør og aktivitetsmarkør ved tidlig leddegigt (i samarbejde med Reumatologisk Afdeling, Hvidovre Hospital).
Billeddannelse af led ved hjælp af ultralyd og MR (i samarbejde med røntgenafdelingerne, Amtssygehuset i Herlev og Hvidovre Hospital).
Undersøgelse af kardiel involvering ved sklerodermi med brug af myokardieskintigrafi og ekkoundersøgelse (i samarbejde med Kardiologisk og Klinisk Fysiologisk Afdeling, Amtssygehuset i Herlev).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Lektor, dr.med. Jan Pødenphant er Danmarks repræsentant i den internationale sammenslutning af videnskabelige reumatologiske selskaber (EULAR).
Lektor, dr.med. Troels Mørk Hansen er repræsentant i den internationale specialistorganisation UEMS.

Publikationer
I alt 7 publikationer.

Medicinsk Afdeling, Næstved Centralsygehus, Associeret klinikudvalg Københavns Amt

Forskningsvirksomhed

Hypertension
Undersøgelser over døgnblodtryksvariation, og specielt har sigtet været "White Coat Hypertension".

Hereditær hæmokromatose
Befolkningsundersøgelse med analyse af HFE-genet blandt 30 til 50-årige danske mænd. Bestemmelse af allelhyppighed og penetrans af Cys282Tyr-mutationen.

Undersøgelser vedrørende hjertesygdomme
Deltager i fire multicenterstudier: LIFE-studiet vedrørende patienter med moderat til svær hypertension, VALIANT-studiet vedrørende patienter med moderat til svær hjerteinsufficiens efter akut myokardieinfarkt, CARMEN-studiet vedrørende patienter med moderat til svær kronisk hjerteinsufficiens og IDEAL-studiet vedrørende patienter med iskæmisk hjertesygdom og hyperkolesterolæmi.

Undersøgelser vedrørende onkologi
Onkologisk afsnit arbejder med fase 2 og 3 kliniske undersøgelser over kemoterapi og hormonbehandling ved cancer mammae og cancer pulmonum.

Undersøgelser vedrørende endokrinologi
Undersøgelse af hyppigheden af forekomsten af MEN-1 genet hos patienter med hypofysetumor. Afdelingen deltager i klinisk afprøvning af forskellige medikamina til behandling af diabetes mellitus.

Publikationer
Publikationsliste kan rekvireres hos overlæge, klinisk lektor Tommy Storm.

Medicinsk Afdeling, Amtssygehuset Roskilde

Forskningsvirksomhed

Undersøgelser vedrørende Nefrologi
CREATE (Neorecormon (EPO) til tidlig behandling af Nefrogen Anæmi), EPREX-projektet (livskvalitetsmåling ved behandling af nefrogen anæmi hos præ-dialyse-patienter), ACIMEN-projektet (ACE-hæmmer versus Steroidbehandling hos patienter med membranøs glomerulonefritis), STTOR2 (behandling af uræmisk kløe), HÆMODIAFILTRATION (sammenligning af hæmodialyseformer).

Undersøgelser vedrørende Kardiologi
Deltager i en lang række multicnterstudier EPHESUS (Eplerenone ved hjerteinsufficiens), SPORTIFF III (Warfarin versus Melagatran ved atrieflimren), ACTION (Adalat Oros versus placebo), OPTIMAAL-projektet (Losartan versus captopril), VALIANT-projektet (Valsartan versus captopril versus valsartan+captopril), IDEAL-studiet (Avorstatin versus simvastatin), ESTEEM (Melegatran ved akut iskæmisk syndrom), ECHOS (Dopamin/alfa-adrenerg agonist ved hjerteinsufficiens), DANPACE (AAI versus DDD pacing ved SSS).

Undersøgelser vedrørende Lungemedicin
LATEX-projektet (Prævalensen af LATEX-allergi), SUND-projektet (Serevent versus Symbicort i fast/symptom-relateret dosering ved asthma).

Undersøgelser vedrørende Hæmatologi/Onkologi
Bifosfonater til behandling af myelomatose, TOPOTECAN-behandling af småcellet lungecancer, KRYOTERAPI-behandling af Stomatitis under 5FU-behandling, Højdosis VP16 kombineret med ICRF (behandling af SAK og hjertemetastaser), FEMTA-protokollen (mammacancer), EXMES-TAN-protokollen (mammacancer), EPIRAM-protokollen (mammacancer), LETROZOL-protokol-len (mammacancer), TAX-315-protokollen (adjuverende kemoterapi til mammacancer), DOLG-2 (Fase II af småcellet lungecancer), DBCG 99 F (behandling af mammacancer).

Genetisk screening af cancerpatienter for mutationer i genet for dna-enzymet thymedinkinase, Aktiviteten af cytidin deaminase i cancerceller, SBG 2001 – adjuverende, skræddersyet CEF-behandling (mammacancer), DBCG 1 fase III undersøgelse af Epirubicin+Vinorelbine versus Epirubicin + Taxotere versus Epirubicin + Taxol (mammacancer), DBGC 2 fase III undersøgelse af Taxotere versus Taxotere+Gemcitabin ved dissimineret sygdom (mammacancer). Tobotecan-protokollen fase II undersøgelse af peroral Topotecan + i.v. Carboplatin + i.v. Taxol til patienter med cancer ovarii, stadium IIB – IV. Xeloda + Gemsar protokol (coloncancer), Topotaget til Adriamycin paratvenøst, GLIVEC (behandling af myelofibrose), PegIntron (Pegyleret Interferon til behandling af patienter med polycytæmia vera og essentiel trombocytose).

Undersøgelser vedrørende Intern Medicin
S 2203 108 (Moxonidin behandling af patienter med mikroalbuminuri), ProActive (pioglitazon ved Type 2 diabetes), DIACARD (risikovurdering ved Type 2 diabetes), DIGAMI II (insulinbehandling hos diabetespatienter med AMI).

Undersøgelser vedrørende Dermatologi
Proliferationsmarkører som prognostiske faktorer i level I melanomer. Quality of Life i hidroadenitis suppurative, Modifikation af hudens mekaniske egenskaber. HUMAX behandling af psoriasis.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Samarbejde med Roskilde Universitetscenter, Institut for Biofysik og med professor, adm. overlæge, dr.med. Erling Bjerregaard Pedersen, klinisk forskningsenhed, Holstebro Centralsygehus omkring hypertension og vasoaktive hormoner.

Publikationer
I alt 19 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor, adm. overlæge, dr.med. Knud Rasmussen.

Institutleder Jørgen Rask Madsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	3,00		3,00
KLIN	3,95	0,37	4,32
STIP	1,18		1,18
Total	*8,13*	*0,37*	*8,50*

Stab

Professorer
Borregaard, Niels; klinisk professor.
Christensen, Niels Juel Schmidt; klinisk professor.
Danø, Keld Bechgaard; klinisk professor.
Dirksen, Asger; klinisk professor.
Haunsø, Stig; professor.
Kjær, Michael; klinisk professor.
Madsen, Jørgen Rask; klinisk professor.
Nielsen, Jens Ole; klinisk professor
Rygaard, Jørgen; klinisk professor.
Rørth, Mikael Rahbek; klinisk professor.
Skinhøj, Peter; professor.
Schroll, Marianne; klinisk professor.
Svejgaard, Arne; klinisk professor.
Ølgaard, Klaus Bo; professor.

Stipendiater
Andresen, Lars, ph.d.-studerende
Elung-Jensen, Thomas; ph.d.-studerende.
Raymond, Ilan Esra; ph.d.-studerende

Kliniske lektorer
Backer, Nina Vibeke.
Baslund, Bo.
Bendtsen, Flemming.
Bjerrum, Ole Weis.
Bondesen, Stig.
Bytser, Peter Mikael.
Dombernowsky, Per Schouenborg.
Feldt-Rasmussen, Ulla Friis.
Gerstoft, Jan.
Gotfredsen, Anders.
Gudmand-Høyer, Eivind.
Hansen, Troels Mørk.
Hasselbalch, Hans K.
Hilsted, Jannik Christian.
Hommel, Eva Elisabeth.
Ibsen, Hans.
Jacobsen, Søren.
Jensen, Gorm Boje.
Jensen, Niels Torben Skovsgaard.
Johnsen, Hans Erik.
Jønsson, Viggo.
Kristensen, Lars Østergaard.
Launbjerg, Jeppe.
Lyngborg, Kjeld Erik.
Mejer, Johannes Nielsen.
Mouridsen, Henning Torbøl.
Nielsen, Henrik.
Ott, Peter.
Pedersen, Michael.
Perrild, Hans Jørgen Duckert.
Petersen, Jørgen.
Pødenphanth, Jan.
Rasmussen, Knud.
Scavenius, Michael.
Siersted, Hans Christian.
Sigurd, Bjarne Mühldorff.
Snorgaard, Ole.
Storm, Tommy Lyager.
Strandgaard, Svend Valdemar.
Torp-Pedersen, Christian Tobias.
Tvede, Niels.

Ph.d.-afhandlinger
Andersson, Ellen Christina: HLA-DR4 and human CD4 transgenic mice as a model for rheumatoid arthritis.
Beck, Anne Marie: Nutritional problems among home-care clients and nursing hume residents – early identification and preventive treatment.
Brandt, Lise Østergaard: Vaccination against tuberculosis with the mycobacterial antigen, ESAT-6, in naive and sensitised mice.
Christiansen, Ingelise: Effekt af modulering af nitrogen oxid (NO) kaskaden på migrænesmerter.
Clausen, Peter Vilhelm: Elevated urinary albumin excretion. Association with risk of myocardial infarction in the third Copenhagen City Heart Study and studies of possible pathogenetic mechanisms in clinically healthy subjects.
Court-Payen, Michel: Ultrasound and ultrasound-guided Biopsy in the Diagnosis of Thyroid Cancer.
Dalgaard, Louise Torp: Studies of uncoupling protein-2 and -3: Candidate genes in the pathogenesis of obesity and type 2 diabetes mellitus.
Damsgaard, Rasmus: Children in competitive sports.
Drivsholm, Thomas Bo: Glukoseintolerans blandt 60-årige danskere – prædiktorer, udvikling og relation til makrovaskulær sygdom.
Eigtved, Annika Ingeborg: 16beta-(F18) fluoro-5alfa-dihydrotestosterone. An androgen receptor ligand for positron emission tomography of the prostate.
Hansen, Kirsten Skamstrup: Type I allergy to apple in birch pollen allergic individuals.
Heitmann, Merete: Den cardiale og renale funktion hos hjerteinsufficiente patienter. Før- og efterbehandling.
Holm, Anne Mette: Arterial restenosis: Influence of inflammation, apoptosis and disturbances of signal transduction in an animal model.
Holm, Jonas Christoffer Winkel: Overekstremitetslidelser blandt laboranter. En epidemiologisk, klinsk undersøgelse med særlig fokus på pipetteringsarbejde.
Jørgensen, Jimmy Rene: Influence of luminal contents on colonocyte oxidation of butyrate: implications for ulcerative colitis.
Kampen, Gita Camilla Tejlgaard: Den basofile granulocyt: Aktiveringsmekanismer og biologisk repons.
Khalil, Insaf Fadl: Cotrimoxazole and fansidar in the treatment of acute uncomplicated falciparum malaria: efficacy, safety and molecular characterization of resistance.
Knudsen, Nils Jakob: Regional variations in goitre prevalence in Denmark – and the impact of tobacco smoking.
Linneberg, Allan Rene: Allergisk rhinitis og IgE sensibili-

sering in en voksenpopulation – ændring i prævalens og vurdering af rygning som risikofaktor.
Møller, Ann Merete: Anvendelsen af transgen teknologi i longitudinelle studier af patofysiologien ved NIDDM.
Møller, Kirsten: Cerebral blood flow autoregulation in patients with acute bacterial meningitis.
Møller, Leila Allermann: Indeklimastøv og luftvejslidelser. Cellemetoder til at bedømme støvets skadelige egenskaber.
Nymann, Peter: Obstruktiv søvnapnø syndrom hos 30 – 69 årige deltagere i den tredje Østerbroundersøgelse. Prævalens og prædiktive faktorer.
Ostrowski, Kenneth: The cytokine response to exercise.
Pedersen, Agnes Nadelmann: Ældres kost og helbred.
Perner, Anders: Nitric oxide in normal and inflamed human colon.
Rasmussen, Søren Kofoed: Genetic and functional studies of candidate genes for type 2 diabetes mellitus and impaired insulin secretion and sensitivity.
Rosner, Karli: Somatic hypermutation in immunoglobulin variable genes from old and young humans.
Ryde, Henrik: Effekten af afholdenhed på kardial funktion og rytme hos alkoholikere: Et interventionsstudie.
Skov, Marianne: Allergic bronchopulmonary aspergillosis in cystic fibrosis. Epidemiological, diagnostic and immunological aspects.
Steinaa, Lucilla: Self-reactive CTL's need a "licence to kill" from T-helper cells.
Vainer, Ben: *In vitro* studies on the influence of cell adhesion molecules in the active movement of neutrophil granulocytes.
Von Lüttichau, Hans Rudolf: Virally encoded chemokine elements.

Klinisk Institut for Diagnostiske Fag

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, overlæge dr.med. Henrik S. Thomsen, Radiologisk Afdeling, Amtssygehuset i Herlev.

Institutbestyrelsen består af institutleder, professor, overlæge, dr.med. Henrik S. Thomsen, professor, overlæge, dr.med. Jens Rehfeldt, overlæge, dr.med. Inge-Lis Kanstrup, professor, overlæge, dr.med. Per Christoffersen.

Organisation
Instituttet omfatter klinisk biokemi, klinisk fysiologi og nuklearmedicin, patologisk anatomi samt radiologi.

Klinisk Biokemisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Ekspressionsregulation af biologisk aktive peptider
Ekspression af gener for vækstfaktorer, neuropeptider og peptidhormoner undersøges på alle niveauer af ekspressionskaskaden; dvs. fra gentranskription til posttranslatorisk og cellespecifik processering af propeptider. Nye transkriptionssteder i genpromotere, nye translationsregulerende proteiner, nye processeringsenzymer og nye propeptid-produkter er identificerede.

Mutationers betydning for udvikling af polygene sydomme
Med molekylærgenetisk teknologi undersøges mutationer i gener, der koder for proteiner af betydning i udviklingen af hjertekarsygdome, kræftsygdomme, lungesygdomme, blødningsanomalier, thrombosesygdomme, demens og panikangst.

Sygdomsmarkører
Nye immunkemiske analyser for cirkulerende proteiner og peptider af betydning for diagnosen af især hjertekarsygdomme, kræftsygdomme og neuroendokrine tumorsyndromer udvikles og afprøves.

Lipoprotein-syntese i hjertet
Normalbiologisk og patobiokemisk betydning af hjertets egenproduktion af lipoproteiner undersøges.

Publikationer
Liste og evt. særtryk kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk Biokemisk Afdeling, Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Reproduktionsmedicin
Med moderne celle- og molekylærbiologiske teknikker og kvantitative immunologiske metoder undersøges en række udvalgte forhold inden for den humane reproduktionsmedicin. Disse undersøgelser omfatter bl.a. studier af (a) faktorer i endometriet af betydning for det befrugtede ægs implantation og udvikling af en normal graviditet, (b) opståen og udvikling af svangerskabsforgiftning samt (c) moderkagefunktionens betydning for barnets vækst og trivsel.

Atherosclerose, dyslipidæmier og diabetes
Genteknologiske undersøgelser af lipoproteiner, enzymer og receptorer, der har relevans for patofysiologien bag ovennævnte tilstande. Der undersøges for funktionelle mutationer, dvs. mutationer der har indflydelse på proteinstruktur og -funktion for apolipoproteinerne B og E, lipaser og LDL-receptoren. Desuden undersøges for epigenetiske forhold i regulatoriske områder i human muskel glycogensyntetase genet.

Endelig arbejdes der med udvikling af bioarrays, de såkaldte chips, til diagnostik af mange mutationer i én og samme procedure. Denne udvikling, samt udvikling af enkelt-mutationsundersøgelser i fuldautomatiseret form, foregår i samarbejde med privat firma.

Osteoporose
Tvillingestudier har vist, at en stor del af den observerede naturlige varians i knoglemasse (BMD) skyldes genetiske faktorer. Afdelingen forsøger i samarbejde med ortopædkirurgisk afdeling samt et privat firma at afdække, hvilke gener, som har betydning for BMD og/eller udvikling af osteoporotiske frakturer.

Publikationer
I alt 11 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Klinisk-Biokemisk Afdeling,Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed
Videreudvikling af en DOS version til Windows version af ekspertsystem til evaluering af syre-base-status efter måling af gas tensioner og hemoglobinpigmenter i en arterieprøve.

Studier over sjældne og hyppige mutationers indflydelse på:

1. Iskæmisk hjertesygdom.
2. Iskæmisk cerebrovascular sygdom.
3. Hypertension.
4. Hæmostase.
5. Obstruktiv lungesygdom.
6. Cancer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Internationalt samarbejde om cholesterol ester transfer protein og ATP-binding cassette transporter 1 med Professor Alan Tall, Columbia University, New York, USA og apolipoprotein E med professor Charlie Sing, University of Michigan, An Arbor, USA.

Publikationer
I alt 20 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Fagbiblioteket, Københavns Amts Sygehus i Herlev, Herlev Ringvej, 2730 Herlev.

Klinik for Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin, Center for Billeddiagnostik, Medikoteknik og Informatik, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

PET-skanning ved cancer
Afdelingen råder over 3 PET-skannere, hvor den nyeste er en kombineret PET-CT-skanner. En række projekter belyser den diagnostiske værdi af PET-skanning ved forskellige cancerformer bl.a. som "Freja-projekter", i samarbejde med PET-centeret i Århus. Der gennemføres MTV-projekter inden for lungecancer, coloncancer og oesophaguscancer. Tumor-biologiske projekter belyser onkologiske, diagnostiske og patofysiologiske problemstillinger. Børneundersøgelser i samarbejde med Børne-PET-centeret i Detroit.

Cyklotron og radiokemi mhp. udvikling og afprøvning af nye, radioaktivt mærkede lægemidler
En række fysiologiske og patofysiologiske forskningsprojekter er orienteret omkring hjernens neuroreceptor-funktion og flow-regulation i samarbejde med Neurobiologisk Forskningsenhed, Rigshospitalet.

Nuklear kardiologi
Muligheden for bedre tolkning af myocardieperfusionsscintigrafi bliver undersøgt, dels ved vurdering af tekniske fremskridt, dels ved telemedicinsk samarbejde med universitetet i Lund og artificiel intelligens, og dels med nyudvikling inden for optageteknikken. Patofysiologiske undersøgelser med positron emissionsteknik af den koronare flow-regulation og farmakologisk intervention fortsættes, og virkningen af genterapi ved myokardieiskæmi undersøges.

Patofysiologiske og diagnostiske lungeundersøgelser
Nuklearmedicinske undersøgelser er koncentreret omkring måling af mukociliær clearance, både hos børn og voksne, bl.a. i samarbejde med Universitetet i Chicago og Børneafdelingen, Rigshospitalet.

Lungefunktions-påvirkninger undersøges ved en række tilstande hos raske såvel som hos patienter, bl.a i et EU-ramme projekt, hvor lungefunktionsundersøgelser, lungescintigrafi og CT sammenlignes med hyperpolariseret HE-MR i samarbejde med MR-afsnittet, Hvidovre Hospital.

Helkropstælling
Ved bestemmelse af legemets totale kaliummængde beregnes kropssammensætning i flerkompartmentmodeller. Modellerne anvendes bl.a. til bestemmelse af total cellemasse i samarbejde med Pædiatrisk Ernæringsenhed og epidemiklinikken på Rigshospitalet.

Absorption af en række mineraler fra tarmkanalen undersøges i samarbejde med Institut for Human Ernæring ved den Kongelige Veterinære Landbohøjskole.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Onkologiske PET-undersøgelser i samarbejde med prof. Chugani ved Børne-PET-centeret i Detroit.

Patofysiologiske undersøgelser af koronar flowregulation og myokaridal glukoseoptagelse i samarbejde med prof. L.H.Opie, Heart Centre and Hypertension Clinic i Cape Town, Sydafrika og æresdoktor ved Københavns Universitet.

Med R.J. Nickles, Institute of Medical Physics, Wisconsin, USA, afprøves $^{10}CO_2$ til flow-undersøgelser af hjernen og nyrerne.

Undersøgelser af mukociliær clearance, både hos børn og voksne, foregår bl.a. i samarbejde med professor Donovan Yeates, University of Illinois, Chicago.

Publikationer
I alt 29 publikationer. Fuld publikationsliste kan rekvireres via Rigshospitalet, Afdeling KF 4011, Blegdamsvej 9, 2100 Kbh. Ø..

Klinisk Fysiologisk Nuklearmedicinsk Afdeling, Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Patofysiologi og hæmodynamik ved sygdomme (kronisk leversygdom)
Forskningsområdet omfatter patofysiologiske mekanismer bl.a. ved væskeretention og ascitesdannelse, samt karakterisering af hæmodynamiske ændringer i det splanchniske og systemiske kredsløb, herunder neuro-endokrinologiske og regulatoriske ændringer, der ligger til grund for de homeostatiske abnormiteter. Herudover udføres forskning med speciel relation til bioaktive peptider. Forskningsområdet omfatter også patofysiologiske mekanismer ved ændret nyrefunktion, hjertefunktion og ventrikelfunktion.

Patofysiologi ved intestinal malabsorption og gastrointestinal dysmotilitet
Forskningsområdet omfatter patofysiologiske mekanismer vedrørende intestinal permeabilitet samt intestinal kulhydratabsorption og -metabolisme. Endvidere omfatter forskningsområdet den gastrointestinale motilitet og tryk inklusive normalfysiologiske forhold og patofysiologiske forhold i relation til portal hypertension, bakteriel overvækst, inflammatorisk tarmsygdom og sclerodermi.

Fysiologisk og patofysiologisk kinetik
Forskningsområdet omfatter elimination, omsætning og transport af en række bioaktive stoffer, bindevævskomponenter, vasoaktive peptider og aminer.

Studier over legemssammensætning
Forskningsområdet omfatter studier over volumenfordeling, legemssammensætning bestemt med isotopmetode, DXA, bioimpedens og anthropometri ved en række kliniske tilstande.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
1. Bioaktive peptider, kredsløbsregulation og peptidkinetik. Ludwig-Maximilians-Universität, Klinikum Grosshadern, Medizinische Klinik II, München, ph.d. dr. Alexander L. Gerbes, MD, Angelica Vollmar, ph.d. og dr. Veit Güllberg.

2. Hepatorenalt syndrom og kredsløbsregulation. Dr. Kevin Moore, Royal Free Hospital, London.

3. Hæmodynamisk udvikling. Prof. Petras Zabiela, MD, Dept. of Cardiology, Kaunas University Hospital, Director, Professor Gedeminas Saskalnikas, MD, Kaunas Institute of Cardiology, University of Kaunas, Litauen. Dr. Aivi Koldits, MD, Tallinn General Hospital, Dept. of Gastroenterology. Dr. Ene Lond, MD, ph.d., Tallinn Järve Hospital, Dept. of Ultrasonography, Estland

Pulikationer
I alt 14 publikationer. Afdelingens publikationsliste kan revireres ved henvendelse til afdelingen samt ses i den årlige oversigt over publikationer, der udgives af Hovedstadens Sygehusfællesskab: "Videnskabelige Publikationer. Oversigt over arbejder udgået fra afdelinger i H:S".

Klinisk Fysiologisk Nuklearmedicinsk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Det centrale og perifere kredsløb
Der udføres projekter omhandlende hjertets pumpefunktion, reguleringsmekanismer, hjertemusklens blodforsyning og perifere vasospastiske lidelser. Der undersøges patofysiologiske mekanismer, afprøves lægemidler og udvikles metoder til klinisk rutine samt udføres idrætsfysiologiske projekter. I et scolar-projekt undersøges virkningen af beta-2 stimulation på præstationsevnen hos eliteidrætsudøvere.

Nyrer
Nyrepatofysiologi ved nedsat nyrefunktion og efter transplantation med hovedvægt på vand-salt udskillelse og renale regulationsmekanismer samt lægemidlers indvirkning på nyrefunktionen. Endvidere det sympatiske nervesystems funktion bl.a. vurderet ved mikroneurografi som led i sygdomsmekanismer.

Bevægeapparatet
Diagnostisk udredning af lidelser i bevægeapparatet. Indvirkning af træning/inaktivitet på knoglemetabolisme og øvrig organfunktion, herunder emner relateret til "fysisk aktivitet og sundhed".

Onkologi
Undersøgelse af nyre-, lunge- og hjertetoksicitet ved antineoplastiske behandlinger. PET-skanning til påvisning af cancerspredning ved en række onkologiske lidelser med focus på colon- og analcancer samt ovariecancer (det første bl.a. i MTV-projekt i samarbejde med RH's PET-center). Diagnostisk og prognostisk værdi af sentinel node markering ved mammacancer.

Indvirkningen af akut hypoxi på organfunktion
Herunder nyrefunktion, central hæmodynaik, hormonal regulation og endotelcellefunktion.

Publikationer
I alt 15 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Fagbibliotekter, Københavns Amts Sygehus i Herlev, Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev.

Patologiafdelingen, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Føtal og perinatal patologi.
Transplantationspatologi.
Onkologisk patologi – med særligt henblik på udvikling af molekylærbiologiske metoder.
Neuropatologi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
EORTC, sarcom (EU-projekt).
EORTC, Creutzfeldt-Jakobs sygdom (prionet & Neuro CJD).
Melanom (EU-projekt).
Telepatologi (EU-projekt).
Vasculitis (EU-projekt).
International Thorotrast Study (EU-projekt).
SIOP (internationalt projekt).
Mammacancer (EU+EORTC-projekt).

Publikationer
I alt 40 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til prof. J. Visfeldt, Afdeling for Patologi, 5441, Rigshospitalet.

Patologisk-Anatomisk Institut, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed
Lymfomer og leukæmier: histologiske, immunologiske og genotypiske undersøgelser med specielt henblik på differentieringsantigener og oncogener. I internationalt regi samarbejde med ILSG, EORTC og WHO.

Undersøgelser vedrørende informationsteknologiens anvendelse inden for patologisk anatomi; udvikling af sundhedsøkonomiske modeller til produktionsopgørelse, systemer til automatisk billedanalyse (aflæsning af immunfarvninger og smear-screening) og studier over computer-hjælp i undervisningen.

Elektronmikroskopisk påvisning af diabetesrelaterede antigener i pancreas & beta-celler og andre organer. Undersøgelserne udgøres af morfologiske og immunelektronmikroskopiske analyser af cytokeratinpåvirkning, antiinflammatorisk terapi og antigenekspression.

Cellebiologi: *in vitro* undersøgelser vedrørende mulige immunologiske mekanismer bag interstitiel cystitis og renal allograft rejektion. *In vitro* modellerne analyseres ved hjælp af immunologiske og biokemiske teknikker (FACS, ELISA, RIA, enzymassays, HPLC).

Detrusormorfologi med korrelation til urodynamiske parametre – lys- og elektronmikroskopiske analyser.

Dyrkning af endometrieceller og dannelse af en *in vitro*-endometriemucosa med henblik på ultrastrukturelle undersøgelser af den tidlige implantation.

PCR undersøgelser af urotelceller i urin og granulocytter hos patienter med og uden blæretumorer med korrelation af resultater til kliniske parametre.

Signalmolekyler ved inflammatorisk tarmsygdom: undersøgelse af den immunhistokemiske ekspression af "ICAM" samt andre signalmolekyler. Samarbejde med Gastroenterologisk Afdeling, Amtssygehuset i Glostrup.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Peter Jones, Kenneth Noris Cancer Hospital, USC, LA, USA. Alterations in tumorsupressor genes in bladder cancer with reference to detection of early invasion and progression.

Lymfom og leukæmi: EORTC (European Organization for Research and Treatment of Cancer) cutaneous lymphoma project group; International Lymphoma Study Group; WHO.

Vedr. tidligere diabetes. Samarbejde med Medicinsk Af-

deling. Aker, Norge, Nefrologisk Afdeling, Ullevål, Medcinsk Afdeling., RH, Norge, Diabetes Research Institute Århus og Niels Steensen.

Vedr. Nature of Glomerular dysfunction in pre-eklampsia, Avdelingen för obstetrik och gynekologi, Universitetssjukhuset Lund, Sverige.

Stereologisk laboratorium, Universitetsparken Århus.

Samarbejde vedr. detrusormorfologi, Jean de la Rosette, University Hospital Nijmigen, Holland.

Publikationer

I alt 20 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Fagbiblioteket, Københavns Amts Sygehus i Herlev, Herlev Ringvej, 2730 Herlev.

Røntgenafdelingen, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Thoraxradiologi

En multicenter familieundersøgelse med henblik på at identificere de genetisk bestemmende faktorer forbundet med modtagelighed for kronisk obstruktiv lungesygdom.

Afficerede søskendepar fra mindst 1500 kernefamilier vil blive undersøgt via probander med svær kronisk obstruktiv lungesygdom, diagnosticeret på basis af kliniske, fysiologiske og radiologiske tegn på kronisk obstruktiv lungesygdom. Alle probander vil få udført CT-skanning af thorax med høj opløsning (HRTC).

Ortopædradiologi

Ultralydundersøgelse og MR-undersøgelse af ekstremiteternes små led ved tidlig rheumatoid artritforandringer, der undersøges for kvalitativ og kvantitativ vurdering af forandringerne i synovialis ledbrusk og knogle. De to metoder sammenlignes indbyrdes og overfor konventionel røntgenundersøgelse. Samtidig undersøges ultralyds reproducerbarhed (interobservatør variationundersøgelse).

MR og ultralydundersøgelse samt røntgen af ekstremiteternes små led ved rhumatoid artritis evalueres med henblik på om hurtig skanning af flere led eller intensiv skanning af få led er bedst til vurdering af sygdomsstatus.

Ultralyd af underekstremitetsvener med henblik på trombose som kontrol mod behandling med 2 forskellige antikoagulationspræparater.

Radiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Muskelskelettal radiolog

Undersøgelser over MR-skanning ved forskellige muskelskelettale sygdomme, herunder knætraumer, reumatoid artrit, senelæsioner, læsioner i håndroden.

Inflammatorisk tarmsygdom

MR's rolle i forbindelse med udredning af patienter med inflammatorisk tarmsygdom, herunder om der er kan laves MR-colonoskopi i stedet for traditionel colonoskopi.

Uroradiologiske områder

Hvilken rolle skal MR-skanning have ved udredning af patienter med klinisk mistanke om lidelse i øvre urinveje. Kan man lave MR-renografi ? Hvornår skal der laves MR-urografi?

Kontraststoffer

Afdelingens traditionelle arbejde omkring kontraststoffer fortsætter. Arbejdet med at videreudvikle et peroralt leverspecifikt kontraststof fortsætter. Der er i 2001 udført ekstensive farmakokinetiske studier mhp. optimal dosis. I slutningen af 2001 er de toksikologiske studier i gang, ligesom forberedelsen til fase-I studier er startet. Yderligere arbejder afdelingen fortsat med guidelines omkring brug af MR- og røntgenkontraststoffer på internationalt plan.

Mammasygdomme

MR-skanning af mammatumorer og MR-skanning af mamma-implantater. Hvad dur MR-skanning til?

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Philips Medical Systems, Holland, ESAOTE, Italien.

Publikationer

I alt 4 publikationer.Fuld publikationsliste kan rekvireres via Fagbiblioteket, Københavns Universitetshospital i Herlev, Herlev Ringvej 75, 2730 Herlev.

Institutleder Henrik S. Thomsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	1,00		1,00
STIP	1,48	0,37	1,85
TAP	0,24		0,24
Total	*2,72*	*0,37*	*3,09*

Stab

Klinisk Fysiologi og Nuklearmedicin

Professorer

Henriksen, Jens Henrik; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Hansen, Inge Lis Kanstrup.
Hesse, Birger.

Klinisk Biokemi

Professorer

Andersen, Ole Siggaard; klinisk professor.
Edvinsson, Lars; klinisk professor.
Rehfeld, Jens Frederik; professor.

Kliniske lektorer

Sørensen, Steen.

Stipendiater
Bentzen, Joan; ph.d.-studerende.

Klinisk Patologi

Professorer
Christoffersen, Per.
Larsen, Svend.
Visfeldt, Jakob.

Kliniske lektorer
Bjerregaard, Beth.
Hastrup, Nina.
Horn, Thomas.
Junge, Jette.
Linnemann, Dorte.
Nielsen, Preben Løvgreen.
Rasmussen, Birgitte Bruun.
Therkelsen, Marianne Hamilton.

Radiologi

Professorer
Thomsen, Carsten Erik; klinisk professor.
Thomsen, Henrik Segelcke; klinisk prof.

Kliniske lektorer
Albrecht-Beste, Elisabeth.
Jensen, Frank Krieger.
Lindequist, Steen.
Pedersen, Karen L Damgaard.
Strandberg, Charlotte.

Ph.d.-afhandlinger
Frikke-Schmidt, Ruth: Context dependent and invariant associations between APOE genotype and levels of lipoproteins and risk of ischemic heart disease.
Hansen, Thomas Van Overeem: Regulation of Cholecystokinin Gene Transcription.
Jäger, Anne Charlotte: hMLH1 and hMSH2 deficiency in hereditary and sporadic colorectal cancer.
Mulla, Nariman abdulla al: Human subcutaneous adipose tissue lipid metabolism: integration with skeletal muscle and hepatic lipid metabolism during and subsequent to exercise.
Wiegell, Mette Regin: Diffusion tensor MRI of brain anatomy in health and disease.

Klinisk Institut for Kirurgi og Anæstesiologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: Lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, Rigshospitalet, Karkirurgisk Afdeling.

Institutbestyrelsen består af: Institutleder, lektor, overlæge, dr.med. Ulf Helgstrand, viceinstitutleder, lektor, overlæge, dr.med. Ivar Heide Gøthgen, lektor, overlæge, dr.med. Jes Bruun Lauritzen, lektor, overlæge Gunnar Schwarz Lausten.

Endokrin og Mammakirurgisk Klinik CE, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Cancer mammae
I samarbejde med Patologiafdelingen og Klinisk Fysiologisk Afdeling, begge Rigshospitalet, udvikles identifikation af sentinel node med henblik på at minimere behovet for diagnostisk aksildissektion ved operativ behandling af cancer mammae.

Afdelingen deltager i den kliniske forskning baseret på Danish Breast Cancer Cooperative Group's databaser. Aktuelt centreres indsatsen omkring carcinoma *in situ* mammae.

Hyperparathyreoidisme
Der udføres klinisk forskning omkring årsagen til nyrestensdannelse ved primær hyperparathyreoidisme samt omkring forløbet af stensygdom efter parathyreoidektomi.

I samarbejde med Medicinsk Endokrinologisk Afdeling P, Rigshospitalet, udføres in vitro forskning på humane parathyreoideaceller.

Benigne strumaformer
I samarbejde med Medicinsk Endokrinologisk Afdeling P udføres *in vitro* forsøg med humane thyreoideaceller.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen er repræsenteret i "Scandinavian Investigation of Primary Hyperparathyreoidism": I et samarbejde mellem de Endokrinkirurgiske og Medicinske Endokrinologiske Afdelinger ved Karolinska Sjukhuset i Stockholm, Uppsala Universitetshospital, Rikshospitalet i Oslo, Haukeland Universitetssykehus i Bergen og Århus Amtssygehus samt Rigshospitalet i København, udforskes sygdommens epidemiologi og kliniske forløb.

EORTC, Oxford: Metaanalyse af resultater fra alle internationale brystcancergrupper, der gennemfører randomiserede behandlingsprojekter.

EORTC, DCIS: Afdelingen gennemfører samarbejde med andre internationale gruppers behandlingsprojekter vedrørende *in situ* cancer mammae.

ESSO, Brussels: Internationale guidelines for behandling af cancer mammae.

Publikationer
I alt 17 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling K, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Kirurgisk gastroenterologisk epidemiologi
1) Identifikation af risikofaktorer for postoperative komplikationer. 2) Drift af landsdækkende database for kolorektal cancer. 3) Drift af landsdækkende database for laparoskopisk kolonkirurgi.

Tromboseprofylakse
1) Prospektive kliniske undersøgelser af forskellige former for tromboseprofylakse. 2) Værdien af langtidsprofylakse. 3) Identifikation af risikopatienter.

Kolorektal cancer
1) Prospektive undersøgleser af forskellige operationsteknikker. 2) Prospektive undersøgelser af polypprofylakse. 3) Stentbehandling ved kolonileus.

Sårheling
1) Undersøgelser af sårhelingens patofysiologi. 2) Undersøgelser af risikofaktorer for dårlig sårheling.

Forebyggelsesforskning
1) Rygeophør som komplikationsforebygger.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Vært for Cochrane Colorectal Cancer Group (en af 50 reviewgrupper på verdensplan).

Internationalt databasearbejde vedrørende kolonstentbehandling.

Publikationer
I alt 32 publikationer. Publikationsliste kan ses i afdelingens årsberetning, der kan rekvireres på telefon 35 31 30 87.

Gastroenheden, Kirurgisk Sektion, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Kirurgisk patofysiologi
Forskningen har koncentreret sig om det kirurgiske stress respons's frisætningsmekanismer, smertefysiologi og behandling, hypoksæmi og søvnforstyrrelser, og det inflammatoriske respons's frisætningsmekanismer og modifikation, samt udvikling af operationsforløb med reduceret morbiditet og rekonvalescens, og betydningen af alkoholmisbrug for postoperativ morbiditet.

Colon-neoplasi
Varetagelse af "Polyposeregistret", "HNPCC-registret" (Hereditær Non-Polypøs Colorektal Cancer), samt undersøgelser over colonneoplasiens genetiske forhold og optimering af kirurgiske behandlingsprincipper.

Laparoskopisk kirurgi
Udviklingscenter for den ekstensive laparoskopiske abdominalkirurgi, herunder øsofagus motilitetslaboratorium mhp. optimering af diagnostik og operationsindikation af

øsofaguslidelser, samt undersøgelser af virkningen af laparoskopisk kirurgi på postoperativ organfunktion og rekonvalescens. Endvidere undersøgelser på virtual reality udstyr til optimering af den kirurgiske læreproces.

Kirurgisk Immunologi
Forskningen centreres omkring den neoplastiske og posttraumatiske immunpatofysiologi, samt mulige terapeutiske tiltag, herunder immunfunktionens betydning for recidivrisiko og overlevelse efter cancerkirurgi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Nært samarbejde med internationalt anerkendte grupper inden for de anførte forskningsprofileringsområder.

Publikationer
I alt 45 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos professor, overlæge, dr.med. Henrik Kehlet. Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling 435. H:S Hvidovre Hospital.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed
Endoskopisk ultralydskanning med vejledt intervention.
Laparoskopisk ultralydskanning med vejledt biopsi.
Den prognostiske betydning af cytokeratinholdige celler i knoglemarv hos patienter med colorektalcancer.
Accelereret postoperativt forløb versus konventionelt postoperativt forløb efter colonresektion.
Multimodalitetsbehandling af patienter med lokal avanceret colorektalcancer.

Publikationer
I alt 4 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Kirurgisk Afdeling D, KAS Gentofte.

Kirurgisk Afdeling D, Gastroenterologisk og Urologisk Sektion Københavns Amtssygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Gastrointestinal motilitet
Ambulante langtidsmålinger af syre og galderefluks til esofagus, ambulante langtidsmålinger af gastroesofageal refluks og peristaltik hos patienter med colon irritabile. Langtids målinger af motilitet i ventriklen og tyndtarmen hos normale og hos patienter med ileostomi fastende, efter fødestimulation og efter stimulation med forskellige farmaka.

Ventrikelfunktionsundersøgelser
Ventrikelfunktionsundersøgelser med henblik på peptiderne GLP1's og GLP2's indflydelse på den måltidsstimulerede syresekretion og ventrikeltømning. Undersøgelser af den gastriske lipaseaktivitet hos patienter med pankreassygdomme gennemføres i samarbejde med Medicinsk Afdeling M. Undersøgelse af fedtstimulation på ventrikeltømning og gennemblødning af splanchnicusgebetet.

Enteral ernæring
Postoperativ komplikationsfrekvens.

Colorektal cancer
Mikrometastasering fra colorektal cancer i samarbejde med Kirurgisk Afdeling i Gentofte og Herlev. MR-skanning ved cancer rekti. Intraoperativ UL ved colorektal cancer.

Miniinvasiv kirurgi
Multicenter projekter omkring laparoskopisk versus konventionel operation for ventral hernie, og laparoskopisk operation for recidiv ingvinal hernier. Dyreeksperimentelle undersøgelser af mecher til ingvinal hernier samt anvendelse af bipolar teknik. Smerte og rekonvalescens ved laparoskopisk kirurgi. Nasal endoskopi.

Urologisk forskning
Endokrin behandling af prostata cancer i "Scandinavian Prostate Cancer Study Group" protokoller nr. 5, 6, 7 og 9. Undersøgelser af intenderet kurativ behandling af prostata cancer i samarbejde med Copenhagen Localized Prostate Study Group.Vandladningssymptomer, potensforhold, osteoporose og komplikationer ved endokrin behandling af prostata cancer. Spørgeskemaundersøgelser ved prostatasymptomer. BCG skylninger ved blære cancer.

Kliniske multicenter projekter
Afdelingen er involveret i en række multicenter projekter inden for emnerne refluksesofagitis medicinsk versus kirurgisk behandling, total mesorektal resektion ved rektum cancer, kemoterapi ved colon cancer, perioperativ væskebehandling ved colorektal kirurgi, profylaktisk medicinsk behandling ved colo/rektal polypper. I samarbejde med Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse gennemføres en større undersøgelse af årsagen til dyspepsi og colon irritabile hos personer med karakteristiske symptommønstre.

Andre ph.d.-projekter
Syrerelateret dyspepsi. Identifikation af respondere på syrehæmmende medicin ved hjælp af Random Starting Day Trial. Formålet er at teste og validere forsøgsmetodens evne til at identificere syrerelaterede mavesmerter. Projektet foregår sammen med Medicinsk Afdeling M.
Perioperativ væskebehandling ved kolorektal kirurgi. Det er et multicenter studie med det formål at undersøge om komplikationer kan forebygges ved en restriktiv intravenøs væskeindgift under og efter kolorektal kirurgi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen er repræsenteret i The International Esophagitis Group.
Afdelingen har samarbejde med Yale Universitet på udvekslings basis omkring laparoskopisk kirurgi og endoskopi.
Afdelingen er repræsenteret i Scandinavian Prostate Cancer Group.

Publikationer
I alt 14 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos administrerende overlæge, dr.med. Svend Schulze.

Kirurgisk Gastroenterologisk Afdeling D, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Pancreascancer
Prospektive undersøgelser af patienter opereret for pancreascancer. Dendritcellebehandling af inoperabel pancreascancer (pilotprojekt senere). Whippledatabase på alle pankreatikoduodenektomerede patienter.

Levergaldeveje
Forskningsprojekter om leverregeneration efter større leverresektioner. Galaktoseeliminationstestens værdi i vurdering af leverfunktionen forud for større leverkirurgi. Opgørelse af resultater af leverresektion for primær og sekundær levertumorer i stor leverdatabase. Ultralydvejledt radiofrequency-behandling af inoperable levertumorer. Laparoskopisk ultralydskanning ved operabilitetsvurdering af patienter med cancer i lever, galdeveje og pancreas. Diverse forskningsprojekter om portal hypertension. EORTC-projekt om neoadjuvant behandling af operable kolorektale levermetastaser.

Cancer coli et recti
Kemoprævention med COX-2 inhibitor ved polypper colorectum. Undersøgelse af de funktionelle resultater efter behandling af cancer recti. Quality of life med sfinkterbevarende kirurgi for cancer recti.

Anorektale fysiologiske undersøgelser
Undersøgelse af analinkontinens og obstrueret defækation. Analfysiologiske parametre, såvel tryk, volumen, compliance og EMG-målinger, sammenholdt med resultater af kirurgisk behandling. Undersøgelse af ganglie celler hos patienter med obstipation. Epidemiologisk undersøgelse af analinkontinens.

Faglige og administrative hverv
Afdelingens overlæger beklæder poster som formand i Den Europæiske Sammenslutning, som skal sikre videreuddannelsen og certificering inden for grenspecialet kolorektalkirurgi (European Board of Coloproctology).

Afdelingen er endvidere repræsenteret i American Society of Colon and Rectal Surgeons' internationale komité, The Society for Surgery of the Alimentary Tract, European Board of Surgery og Union Europeénne Des Médicins.

Afdelingen er endvidere repræsenteret ved bestyrelsesposter i Dansk Kirurgisk Selskab (generalsekretær), Dansk Gastroenterologisk Selskab (formand, sekretær, revisor) og uddannelsesudvalget under Dansk Kirurgisk Selskab. Det Nationale Råd for Lægers Videreuddannelse, Sundhedsstyrelsen.

Undervisning
Afdelingen varetager den prægraduate uddannelse for medicinske studenter, både på l. og 2. del af studiet. Én af afdelingens overlæger er klinisk lektor i kirurgi, og der er 4 kliniske lærerstillinger tilknyttet afdelingen.

Afdelingens læger underviser og tilrettelægger postgraduate kurser (A og E-kurser) i kirurgisk gastroenterologi, endoskopi, kirurgisk teknik m.fl.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Udvikling af specielle metoder til behandling af analinkontinens, herunder dynamisk graciloplastik, neurostimulation og implantation af kunstige lukkemuskler i samarbejde med Universitetssygehuset i Maastricht, Holland, University of Minneapolis i Minnesota, Universitetssygehuset i Erlangen og Universitetssygehuset i Nantes i Frankrig.

Forskningsprojekter om leverresektion, leverregeneration og leverkirurgisk teknik i samarbejde med Jichi Medical Shool i Japan.

Forskningsprojekter omkring pankreatikoduodenektomi ved cancer pancreatis i samarbejde med Department of Surgery, University of Wroclaw, Polen.

Udviklig af international database inden for leverkirurgi.

Publikationer
I alt 19 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres via Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Karkirurgisk Afdeling RK, Abdominalcentret, Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Hjernens blodgennemstrømning hos patienter med carotis stenose
Forekomsten af mikroembolier og evnen til at autoregulere undersøges perioperativt ved hjælp af transkraniel ultralyd Doppler.

Ultralydsdiagnostik og karakteristik af aterosklerose i carotis bifurkaturen
Formålet er at kortlægge og udvikle mulighederne for generering af kvantitativt korrekte ultralydsbilleder mhp. vævskvantitering. Carotis plaque karakteristik opnået med traditionel ekstravaskulær teknik, med intravaskulær og med 3-dimentionel rekonstruktion sammenholdes med plaquekarakteristik med symptomatologi og naturhistorie.

Billeddiagnostik af underekstremitetsiskæmi
Ved hjælp af angiografi, ultralydskanning og MR-angiografi.

Endovaskulær proteseindsættelse
Formålet er at udvide brugen af endovaskulære behandlingsteknikker og at evaluere og udvikle intravaskulær ultralyd i forbindelse med en række endovaskulære procedurer, herunder perkutan transluminal angioplastik (PTA), stentanlæggelse samt endovaskulær proteseindsættelse. Desuden sammenlignes teknikken med konventionelle undersøgelsesmetoder: ultralyd-duplex-skanning, arteriografi og 3D CT-skanning.

Karkirurgisk kvalitetsudvikling nationalt og internationalt
Karkirurgisk kvalitetsudvikling både nationalt og internationalt.

Publikationer
I alt 25 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Karkirurgisk Afdeling B, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Cerebrovaskulær sygdom
Atherosclerose i a. carotis kan vurderes og kvantiteres med ultralyd. Afdelingen arbejder på at optimere risikovurderingen specielt ved kvantitering af den atherosklerotiske type, f.eks. lipidindhold, og vurdere langtidsudviklingen inkl. effekten af cholesterolsænkende behandling.

Perifer atherosklerose
Patienter med kritisk iskæmi har ofte gavn af karkirurgisk rekonstruktion. Afdelingen arbejder på at identificere grænsen for det teknisk mulige når kunstige årer må anvendes.

Traditionelt behandles disse patienter stort set alene med operation, ballonbehandling eller risikofaktorreduktion. Sidstnævnte dog begrænset til tobaksophør og diætisk vejledning. Inden for atherosklerotisk hjertesygdom er det vist at medicinsk profylakse er effektiv og afdelingen forsøger at overføre disse erfaringer til denne patientgruppe.

Venesygdomme
Afdelingen arbejder med udvikling af metode til behandling af dyb venethrombose hvor thromben fjernes, hvorved postthrombotisk syndrom med venøs refluks måske kan undgås. Herved vil mange af senkomplikationerne kunne forhindres. Afdelingen er tillige aktiv med intensiv udredning af varicesygdommen med det håb at kunne optimere/afgrænse den kirurgiske behandling.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Udviklingssamarbejde med Advanced Technology Laboratories vedr. ny ultralydskanningsmetode hvor man i stedet for at skanne med en vinkel anvender multiple vinkler. Herved opnås ikke kun en billedforbedring, men også andre informationer der kan være vigtige ved kvantitering af atherosklerose.

Samarbejde inden for EU vedr. måling af distensibilitet/stivhed af kar. En ansøgning inden for EU-rammeprogram er indsendt.

Publikationer
I alt 9 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Organkirurgisk Afdeling A, Hillerød Sygehus, Associeret Klinikudvalg Københavns Amt

Forskningsvirksomhed
Prostatalidelser, nyresten, rectum-kirurgi, laparoskopisk kirurgi, åreforkalkning i underekstremiteter.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
ICS (urologi), EAU (urologi), SCANPAC (karkirurgi).

Publikationer
I alt 4 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til administrerende overlæge Ebbe Kvist.

Organkirurgisk Afdeling, Amtssygehuset Roskilde

Forskningsvirksomhed
Urologisk sektion har deltaget i to internationale multicenterundersøgelser vedr. nyere medicinske behandlingsprincipper for benign prostatahyperplasi.

Den gastrokirurgiske sektion har under forberedelse en undersøgelse vedr. operative komplikationer, idet der fokuseres på forekomst af livstilsrisici hos patienter der afventer elektive, operative indgreb, og villighed til at ændre disse frem til operationen. Denne undersøgelse er en forberedelse til et senere interventionsstudie med støtteforanstaltninger for at måle effekten på komplikationer.

Under forberedelse er to undersøgelser vedr. onkologisk kirurgi: sammenhæng mellem mikrosatellitinstabilitet og prognose ved kolorektal cancer og RF-tumor ablation ved levermetastaser fra kolorektalcancer.

I afdelingens gastrokirurgiske sektion er der ansat de to kliniske lektorer: specialeansvarlig overlæge Ole Roikjær og overlæge, ph.d. Pia Jensen.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Den specialeansvarlige overlæge i den urologiske sektion har, udpeget af Dansk Urologisk Selskab, deltaget i samarbejde med repræsentanter for Dansk Selskab for Obstetrik og Gynækologi, Dansk Neurologisk Selskab, Dansk Geriatrisk Selskab og Dansk Selskab for Reumatologi i udarbejdelse af klaringsrapporter vedr. udredning og behandling af urininkontinens hos hhv. kvinder, patienter med neurologiske sygdomme og geriatriske patienter.

Den specialeansvarlige urologiske overlæge har ligeledes deltaget i Den Europæiske Urologforenings udarbejdelse af guidelines for udredning og behandling af inkontinens i regi af European Association of Urologi's Healthcare Office.

I perioden september 1993 – september 2001 har den specialeansvarlige urologiske overlæge været præsident for Nordisk Urologisk Forening. I denne forenings regi er udført multicenterundersøgelser over nyere behandlingsprincipper ved såvel blærecancer som prostatacancer.

Den specialeansvarlige overlæge er endvidere medlem af en arbejdsgruppe under WHO, som løbende opdaterer forskningsresultater inden for urininkontinens området.

Faglige og administrative hverv
Den specialeansvarlige overlæge er vejleder for en ph.d.-studerende i Hovedstadens Sygehusfællesskab, som arbejder med projektet: "Blæredysfunktion efter apoplexia cerebri".

Publikationer
I alt 8 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til specialeansvarlig overlæge, dr.med. Jens Thorup Andersen.

Elektivt Kirurgisk Center, Ortopædkirurgisk Klinik, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed
Protesenær måling af knoglemineralindhold ved hofteallloplastikker, knæalloplastikker og ankelalloplastikker. Prospektive studier.

Proteseløshed i femurskaftet med lydvibrationsmålinger.

Aktiv vægtbærende ledbevægelighed, elektronisk ganganalyse og knoglemineralmålinger ved fod-ankelkirurgiske indgreb. Prospektive studier.

Hoftealloplastikkers slid. Prospektivt langtidsstudie af 4 forskellige ledfladematerialer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Studie 2) er et EU projekt i samarbejde med Universitetet i Leuven, Belgien.

Publikationer
I alt 2 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Ortopædkirurgisk Afdeling M, Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Den sensoriske funktion af ligamenter
1) Det neuromuskulære samspil i knæet mellem sensoriske nerver i korsbåndene og musklerne omkring knæet. 2) Metodeudvikling: ultralydsvejledt isættelse af stimulationselektroder i korsbåndene. 3) Det neuromuskulære samspil i skulderen mellem det coracoackromielle ligament henholdsvis de glenohumerale ligamenter og musklerne omkring skulderen. 4) Reinnervation af korsbånd efter rekonstruktionsoperation.

Rehabilitering
Randomiseret studie over rehabiliteringsregimet efter menisksutur. Smertebehandling efter total hoftealloplastik.

Frakturbehandling
Randomiseret studie vedrørende pertrokantære frakturer behandlet med DHS-skinne eller IMHS-marvsøm. Efterundersøgelse af 1.500 hemialloplastikopererede patienter.

Materialestudier
Fixationsteknikker ved korsbåndsrekonstruktioner.

Epidemiologi
Epidemiologisk studie af medfødte foddeformiteter blandt 1 million nyfødte i Danmark i en 16-års periode.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Ligamentstudier i samarbejde med Biomechanical Laboratory, Louisiana State University, New Orleans, USA.

Publikationer
I alt 5 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Michael Krogsgaard, Ortopædkirurgisk Afdeling M, Bispebjerg Hospital.

Ortopædkirurgisk Afdeling 333, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed

Ortopædkirurgisk epidemiologi
1) Osteoarthrosis genu et coxae baseret på Østerbroundersøgelsen. 2) Fald og frakturer og risiko for hoftebrud. 3) Fald hos ældre og senkonsekvenser. 4) Alkohol relateret risiko for ortopædkirurgiske patienter. 4) Kognitiv dysfunktion og risiko for hoftebrud. 5) Validering af frakturdatabase og faldregistrering i skadestuen. 6) Prævalens af hoftedysplasi, Østerbro-umdersøgelsen.

Ortopædkirurgisk biomekanik
1) Udviklingsprojekt: Deltager i kunstig brusk forskningskonsortium Cartificial med Risø (afdelingen for fysik og kemi), Symbion, med udvikling af led-implantater baseret på composite polymerer og surface modulation.

Kliniske undersøgelser
1) Randomiseret undersøgelse af patienter med Collesfraktur; "bridged" versus "non-bridging" teknik. 2) Ny teknik ved indsættelse af albuealloplastikker. 3) Menisktransplantation ved hjælp af nekrotranplantat. 4) Opgørelse af randomiseret undersøgelse af indsættelse af fat pad ved discusoperation. 5) Knogledensitets- og UL-undersøgelse af patienter med hoftefraktur, Colles-fraktur og normale 6.) Acceleret hoftefrakturregime, prospektiv undersøgelse (3. fase). 7) Effekten af "stick-on" hoftebeskyttere hos indlagte ældre patienter. 8) Tværfaglig faldundersøgelse. 9) Muskelstyrketræning på Galileo-apparatur hos ældre patienter med henblik på forbedring af muskelstyrke og balance. 10) Tværfagligt accelereret hoftefrakturprojekt.

Igangværende ph.d.-studier
Nathalie Dufour: Præoperativ intervention over for storbrugere af alkohol hos alloplastikpatienter.

Henrik Jørgensen: Undersøgelse af tre nye genpolymorfier i knoglematrixproteinerne osteoprotegrin (OPG) og bone sialo protein (BSP) og betydningen for knoglemassen og for udviklingen af hofte- og Colles frakturer hos postmenopausale kvinder.

Klinisk assistent stilling under opslag til "Accelereret hoftefrakturprojekt".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
University of Harvard, Beth Israel. Boston University, Social Medicine. Oregon Health Science University, Biomechanics Laboratory, Portland. National Orthopedic Department, University of Chubu, Japan.

Publikationer
I alt 11 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres via Ortopædkirurgisk Afdeling.

Urologisk Afdeling D, HS: Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Urethras fysiologi og patofysiologi
Specielt relateret til urethras elasticitet og farmakologisk påvirkning heraf.

Mandlig infertilitet
Forskning med henblik på behandling heraf.

Prostatacancer
Epidemiologisk prostatacancerforskning samt deltagelse i flere nationale og internationale behandlingsprotokoller.

Urologiske følger af rygmarvsskade
Forskning med henblik på behandling af spasmer og inkontinens. Derudover epidemiologisk undersøgelse af senskader.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Section of urology, University of Michigan, Ann Arbor, Michigan, USA.

Publikationer
I alt 17 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Urologisk Klinik, Afdeling D, Afsnit 2112, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Urologisk Klinik, Elektiv Kirurgisk Center, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed
Benign prostata hypertrofi: minimal invasive behandlingsmetoder under afprøvning.

Blæredysfunktioner: udvikling af undersøgelsesmetoder.

Cancer prostatae: afprøvning af kirurgiske og medicinske behandlingsmetoder.

Urinvejssten: udvikling af noninvasive behandlingsmetoder og medicinsk profylakse.

Andrologi: undersøgelser af testis fysiologi og biokemi. Udvikling og efterundersøgelser af behandling ved erektiv dysfunktion.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Deltager i multinationalt studie om medicinsk urinvejsstenprofylakse.

Publikationer
I alt 1 publikation. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til overlæge Hans Stimpel, Urologisk Klinik, 2000 Frederiksberg Hospital.

Urologisk Afdeling H, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Undersøgelser vedrørende blæredysfunktioner
Dyrkning og karakterisering af glatte muskelceller ved Interstitiel Cystitis. 2) Lekotriener ved Interstitiel Cystitis. 3) Morfologiske forandringer ved infravesical obstruktion (Dept. of Urology, Nijmegen).

Undersøgelse vedrørende blærecancer
1) Mikrosatellitundersøgelse. 2) P53 mutationers kliniske betydning. 3) Kemoterapi. 4) Livskvalitet efter operation.

Undersøgelser vedrørende erektil dysfunktion

Undersøgelser vedrørende prostatacancer
1) Brachyterapi. 2) Dendritcellebehandling.

Undersøgelser vedrørende nyresten

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Blæremorfologi med Urologisk Afdeling, Universitetshospitalet i Nijmegen. Mikrosatellitundersøgelser med University of Southern California. Prognostisk betydning af P53 mutationer og effekten af kemoterapi i NCI protokol. Livskvalitetsundersøgelser med Klinisk Epidemiologisk Afdeling Karolinska Sjukhus, Stockholm. Scand. Prost. cancer Group.

Publikationer
I alt 11 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Sygehusdirektoratet, Amtsgården, Stationsparken 27, 2600 Glostrup.

Anæstesi- og Intensivafdelingerne, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Neuromuskulært blokerende stoffer, herunder specielt monitorering af disse stoffers effekt og genetisk betingede defekter i plasma kolinesterase og disses kliniske betydning.

Kredsløbsregulation under hypovolæmisk shock og muskelarbejde med evaluering af centrale og perifere faktorers betydning – ved hjælp af regional anæstesi og partiel neuromuskulær blokade.

Kognitive dysfunktioner efter anæstesi og kirurgi.

Translokation af endotoxiner fra tarmen hos intensive patienter og i forbindelse med hjerteoperationer.

Regional blodforsyning i forbindelse med kardiopulmonal bypass og splanknikusperfusionsforhold under forskellige former for hjertekirurgi udført på børn og voksne.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Glaxo Wellcome (England): Afprøvning af nye muskelrelaksantia.

Akzo Nobel, Holland: Afprøvning af nye muskelrelaksantia og nyt monitoreringsudstyr.

EU projekt PC 921768: Improving control of patient studies in critical care.

EU projekt BMH1-CT93-1290: Prolonged cognitive dysfunction: A preventable postoperative complication in elderly patients?

Department of Medicine and Physiology, UT Southwestern Medical Center, Dallas, USA: Kredsløbsregulation under arbejde.

Publikationer
I alt 40 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Gitte Blom, Anæstesi- og Operationsklinikken, HovedOrtoCentret, afsnit 4132, Rigshospitalet, 2100 København Ø (mail: ispocd@rh.dk).

Anæstesiafdelingen, Abdominalcentret, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Kredsløbsregulation hos mennesker
Undersøgelser over de arterielle baroreceptorers funktion som de "reattes" til at kontrollere det aktuelle blodtryk og hjertefrekvens, når disse øges ved f.eks. fysisk arbejde.

Vurdering af hjernens gennemblødning og oxygenering under forhold, hvor hjertets minutvolumen er begrænset.

Monitorering af det centrale blodvolumen
Udvikling af en definition for "normovolæmi" og metoder til kontrol af denne tilstand med en nøjagtighed på ca. 100 ml.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Hjernens gennemblødning og oxygenering med Department of Medicine, University of Amsterdam, The Netherlands.

Baroreceptorernes funktion med Department of Integrative Physiology, University of North Texas, USA.

Publikationer
I alt 12 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen
.

Anæstesiklinikken, H:S Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed

Postoperativ smertebehandling; perifere nerveblokader; lokalanæstesimidler
Undersøgelser over forskellige lokalanæstesimidlers indvirkning på den motoriske funktion af underekstremiteterne ved epidural postoperativ smertebehandling.

Undersøgelser over forskellige kontinuerlige nerveblokadeteknikker til postoperativ smertebehandling af dagkirurgiske patienter, som har fået foretaget kirurgiske indgreb på underekstremiteterne.

Undersøgelse over virkningen på postoperative smerter af lokalanæstetika injiceret i knæleddet hos patienter, som får foretaget knæartroskopi.

DIPOM projekt. Multicenterundersøgelse over indvirkningen af α-blokade på postoperative kardiale komplikationer hos patienter med diabetes mellitus.

Cochrane protokol vedrørende neurologiske følger efter spinalanæstesi med lidokain.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Postoperativ smertebehandling hos dagkirurgiske patienter i samarbejde med Regionssjukhuset I Örebro, Sverige.

Samarbejde med Cochrane Anaesthesia Group om protokollen nævnt i pkt. 5.

Publikationer
I alt 3 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Anæstesiologisk Afdeling R, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Satsningsområder
Anæstesiologisk Afdeling R's satsningsområder er epidemiologisk deskriptive studier og kliniske forebyggelses- og interventionsstudier inden for rygning og anæstesi til at hindre per- og postoperativ morbiditet og mortalitet.

Desuden har afdelingen taget initiativ til dannelsen af The Cochrane Anaesthesia Review Group inden for evidensbaseret medicin.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Samarbejde med Den Internationale Multicenterundersøgelse ISPOCD (International Study of Post Operative Cognitive Dysfunction).

Samarbejde med The Cochrane Anaesthesia Review Group inden for evidensbaseret medicin.

Publikationer
I alt 9 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Lisbet Roneklindt, Anæstesiologisk Afdeling R, Bispebjerg Hospital, Bispebjerg Bakke 23, 2400 København NV.

Anæstesiologisk Afdeling 532, H:S Hvidovre

Forskningsvirksomhed

Smerteforskning
Der foregår en fortsat udvikling af metoder til at sikre hurtig og smertefri rekonvalescens. Der sigtes på at angribe smerter på så mange steder som muligt. Målgruppen er alle større operationer. Anæstesiafdelingen er i samarbejde med Gas.Kir. Afdeling af H:S udset til at videreudvikle den perioperative behandling, således at komplikationsfrekvensen efter operationer forhåbentlig kan nedsættes.

Afdelingen samarbejder med Danmarks Farmaceutiske Højskole omkring farmakokinetiske problemstilligner i smertebehandling.

Forskningsprojekter ved Akut Smerteenhed
Hvordan påvirker et kraftigt sekundært smertestimulus hyperalgesi induceret ved en varmeskade.

Langtidsvirkende lokalanæstesimiddel(EDLA)1: et dosis response studie.

Indsamling af lokalanæstesimiddel (EDLA)2: et dosis response studie.

Paravertebrale somatiske nerveblokader ved inguinale herniotomier.

Laparoskopisk vs. konventionel "åben" kolonresektion.

Effekt af epidural vs. generel anæstesi på rekonvalescensen efter rectopexi a.m. Wells.

Intensiv terapisnit
Der foregår forsøg på at reducere nedbrydningen af patienternes muskulatur ved hjælp af el-stimulation.

Publikationer
I alt 10 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Anæstesioloigsk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed
Lungefunktion under anæstesi og intensivterapi. Betydning og behandling af lungekollaps under anæstesi studeres. Forskellige behandlingsformer ved lungekollaps forårsaget af acute respiratory distress studeres.

Analgesimetoder. Intravenøs region blokeret med trippelmanchet. Morfinkinetik hos ældre ved anæstesi.

Paravertebral blokade ved torakoskopi. Dexmetomidin efter hjerteoperation.

Hæmodynamik ved hjerteoperationer. Betareceptores funktion ved OPCAB-operationer.

Undersøgelse af prævalensen af naturmiddelbehandling hos patienter som gennemgår anæstesi.

Undersøgelse og bedømmelse af 5-års materiale af patientklagesager med henblik på skademekanismer.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Lungefunktionsstudier i samarbejde med Lunds universitet, Uppsala Universitet, Reykjavik University Hospital (Landspitalinn, Island) og ESCIM.

Publikationer

I alt 14 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Anæstesiologisk Afdeling, lægesekretær Bente Fabricius Hansen, tlf. 39 77 30 80, Københavns Amtssygehus i Gentofte, Niels Andersens Vej 65, 2900 Hellerup.

Anæstesiologisk Afdeling, Amtssygehuset i Herlev

Forskningsvirksomhed

Værdi af perioperativ betablokade til større kirurgiske indgreb (DIPOM studie) (foretages i samarbejde med flere københavnske hospitaler og Copenhagen Trial Unit).

Basal farmakologisk og fysiologisk forskning vedr. smertemekanismer og videreudvikling af klinisk smertebehandling.

Vurdering af behandlingsformer til patienter med kroniske non-maligne smerter (Smerteforskning foretages i samarbejde med Skejby Sygehus, UCSF Pain Clinical Research Centre, University of California, San Francisco, Churchill Hospital, Oxford; Cochrane Instituttet).

Europæisk samarbejde omkring kvalitetsudvikling og -sikring af diagnostiske metoder til bestemmelse af følsomhed for malign hypertermi.

Farmakokinetiske og -dynamiske undersøgelser på kritisk syge patienter.

Værdi af BIS-monitorering på patienter, der gennemgår kirurgiske indgreb i anæstesi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Deltager omkring afdækning af komplekse genetiske forhold vedr. malign hypertermi.

Publikationer

I alt 22 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Institutleder Ulf Helgstrand

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	3,00		3,00
KLIN	1,48	0,31	1,79
Total	*4,48*	*0,31*	*4,79*

Stab

Anæstesiologi

Professorer

Larsson, Lars Anders Sune; klinisk professor.
Mogensen, Jørgen Viby; professor.

Kliniske lektorer

Bonde, Jan.
Bødker, Anders Wilhelm.
Callesen, Torben.
Christiansen, Christian.
Gøthgen, Ivar Hejde.
Mogensen, Torben Steen.
Ovesen, Henrik.
Pedersen, Tom.
Rasmussen, Lars Simon.
Secher, Niels Henry.

Kirurgi

Professorer

Kehlet, Henrik; klinisk professor.
Lund, Bjarne; klinisk professor.
Nordling, Jørgen; klinisk professor.
Schroeder, Torben Veith; professor.
Stadil, Flemming Walther; professor.
Steinbrüchel, Daniel Andreas; klinisk professor.

Kliniske lektorer

Alsbjørn, Bjarne Finn.
Arendrup, Henrik Christian.
Bagger, Jens.
Bak, Klaus.
Bille Brahe, Niels Erik.
Blichert-Toft, Mogens.
Bækgaard, Niels.
Dahl, Claus.
Eldrup, Jesper.
Ellitsgaard, Niels.
Friis, Jørgen.
Helgstrand, Ulf Johan Vilhelm.
Henriksen, Finn Wilkens.
Iversen, Peter.
Jensen, Keld Hvitfeldt.
Jensen, Pia Georg.
Jensen, Poul Einar.
Jørgensen, Lisbeth Gudrun.
Kjærgaard, Johan.
Kristensen, Jørgen Kvist.
Krogsgaard, Michael Rindom.
Kvist, Ebbe.
Larsen, Claus Falck.
Lauritzen, Jes Bruun.
Lausten, Gunnar Johannes Schwarz.
Lind, Thomas.
Lorentzen, Jørgen Ewald.
Lund, Jens Teglgård.
Mikkelsen, Mikkel Peter Wøggsborg.
Roikjær, Ole.

Skovgaard, Nina Susanne.
Stimpel, Hans Rudolf.
Svendsen, Lars Bo.
Warburg, Finn Edgar.
Wille-Jørgensen, Peer Anders.

Ph.d.-afhandlinger

Johansen, Lars Søndergaard: Fotodynamisk terapi som adjuverende behandling til brystkræft.

Lonsdale, Markus Georg Nowak: The insula and central command influence on cardiovascular regulation during exercise – a PET and fMRI study.

Wong, Christian Nai En: Finete element method analysis and bone remodelling of the lumbar spine.

Institut for Kliniske Neurofag og Psykiatri

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, overlæge, dr.med. Olaf B. Paulson, Rigshospitalet Neurobiologisk Forskningsenhed.

Institutbestyrelsen består af institutleder, professor, dr.med. Olaf B. Paulson, viceinstitutleder professor, dr.med. Ralf Hemmingsen og lektor, dr.med. Annette Gjerris.

Neurologisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Se endvidere Neurologisk Klinik: http://www.hosp.dk/RHNeurologiskKlinik.nsf/SkalKategorier/Velkomst, Neurobiologisk forskningsenhed: http://nru.dk, og ScleroseForskningsenheden: http//ms-research.dk.

Forskningsvirksomhed

Neurobiologisk forskningsenhed
Forskningsenheden er en del af Neurologisk Klinik og står for en omfattende forskning. Dens hovedforskningsområder er: hjernens receptorforhold, hjernens funktionelle opbygning og hjernens blodcirkulation og stofskifte samt statistisk billedbehandling og tracerkinetik.

Forskningen spænder metodologisk fra dyreeksperimentelle studier til kliniske undersøgelser med anvendelse af højteknologiske billeddiagnostiske metoder som enkel fotons computer tomografi (SPECT) og positron emissions tomografi (PET).

Forskningsemnerne spænder fra basale regulatoriske mekanismer til kortlæggelse af hjernens receptorforhold og fysiologiske aktivering og videre til undersøgelser af en række sygdomstilstande som cerebrovaskulære sygdomme og demens.

Der er etableret et samarbejde med MR-centret på Hvidovre Hospital.

Dissemineret sklerose
SkleroseForskningsenheden med Neuroimmunologisk Laboratorium er tæt knyttet sammen med den kliniske funktion i Scleroseklinikken.

Forskningen omfatter kliniske undersøgelser med genemprøvning af nye behandlingsformer, rehabilitering, undersøgelse af spasticitet, genetiske faktorer, immunologiske undersøgelser, PET-undersøgelser og dyreeksperimentelle undersøgelser på modellen eksperimentel autoimmun encephalomyelitis.

Neuropsykologisk forskning
Dels selvstændigt og dels i relation til flere af de ovennævnte projekter er der veletablerede forskningsaktiviteter.

Neuromuskulære sygdomme
Forskningen spænder fra molekylære og basalfysiologiske undersøgelser til kliniske studier.

De vigtigste forskningsområder omfatter: diagnostiske undersøgelser og nye behandlingsprincipper herunder immunmodulerende behandling samt basalfysiologiske undersøgelse af metaboliske myopatier.

Epilepsi
Forskningsfunktionen er især koncentreret om epidemiologi og klinisk afprøvning af nye antiepileptika, samt udvikling af metoder til diagnostik og evaluering i forbindelse med epilepsikirurgi.

Demens
Forskningen i Hukommelsesklinikkens forskningsgruppe (Memory Disorders Research Unit) er især knyttet til den kliniske virksomhed i Hukommelsesklinikken, hvor der modtages 400 patienter årligt til diagnostisk udredning og behandling for hukommelsesforstyrrelser og demenssygdomme. Forskningen spænder fra patofysiologi og genetik til livskvalitet og sundhedstjenesteforhold.

De vigtigste forskningsområder omfatter: Neurobiologiske markører ved demenssygdomme, udvikling af neuropsykologiske testbatterier til vurdering af kognitive funktioner, neuropsykologisk beskrivelse af demensygdomme, billeddiagnostik (funktionel og strukturel) ved demens, kognitive forstyrrelser ved endokrinologiske sygdomme, normaltrykshydrocephalus, interventionsundersøgelser, herunder kliniske lægemiddelundersøgelser og kognitiv stimulering ved demenssygdomme, psykiske symptomer og adfærdsforstyrrelser ved demens, livskvalitet og sundhedsøkonomi, samt pårørende-intervention.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Udvikling af nye metoder til billeddiagnostik med positron emissions tomografi (PET) og magnetisk resonans (MR) med brug af principal component analyses og kunstige neurale netværk. Arbejdet udføres i samarbejde med Rigshospitalet, Danmarks Tekniske Universitet, Boston, Tallahassee og Minneapolis i USA samt Akita i Japan.

Undersøgelser af hjernens funktionelle aktivering er planlagt i detaljer i et samarbejde med Rigshospitalet, Hvidovre Hospitals MR-afdeling, Institut for Psykologi ved Københavns Universitet, Bergen i Norge og Birmingham i England.

Neurobiologisk Forskningsenhed er koordinator af et EU 5. rammeprogram om hjernens receptorer ved tidlig demens og deltager i et andet projekt om partial volume korrektion af hjernens strukturer.

ScleroseForskningsenheden er koordinator for to store internationale kliniske afprøvninger af ny sklerosemedicin, og flere terapeutiske forsøg vedrørende behandlingen af dissemineret sklerose udføres i samarbejde med flere europæiske lande tilknyttet European Charcot Foundation. Forskningssamarbejdet i Dansk Multipel Sklerose Gruppe koordineres fra Rigshospitalet.

Et projekt vedrørende genetiske faktorer ved dissemineret sklerose udføres som et EU-projekt i samarbejde med Vævstypelaboratoriet på Rigshospitalet, Stockholm i Sverige, Oslo i Bergen og Malaga i Spanien.

Der er et tæt samarbejde vedrørende dyreeksperimentelle undersøgelser med Karolinska Instituttet i Stockholm og med Institut for Inflammationsforskning, Rigshospitalet.

En stor del af Hukommelsesklinikkens forskning udføres i et samarbejde med andre danske, nordiske eller europæiske forskningscentre. Forskningsgruppen deltager således i 3

EU støttede projekter vedrørende hjernens receptorer ved demens (koordineret af Neurobiologisk Forskningsgruppe), hvid substans forandringer og funktionsevne hos ældre, samt udvikling af uddannelsesprogrammer. Desuden er forskningsgruppen i slutningen af året blevet medlem af et nyetableret EU støttet europæisk konsortium af ekspertise centre: European Alzheimers Disease Consortium (EADC), som i de kommende år skal drive fælles forskningsprojekter specielt inden for intervention og genetik. Forskningsgruppen deltager i en nordisk undersøgelse af livskvalitet og sundhedsøkonomi ved Alzheimers sygdom og i flere internationale lægemiddelundersøgelser. Forskningsgruppen koordinerer udviklingen af en national forskningsdatabase.

Publikationer

I alt 71 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Neurobiologisk Forskningsenhed, afsnit 9201, Rigshospitalet. Forskningsenhedens publikationliste findes desuden på hjemmesiden, http://nrv.dk.

Neurologisk Afdeling, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Cerebrovaskulære sygdomme

1 ph.d.-afhandling blev forsvaret i år 2001: Hanne Elkjær Andersen: Opfølgende indsats til apopleksipatienter efter udskrivelsen fra hospital. Lægefaglig intervention efter udskrivelsen. Et randomiseret interventionsstudie. Forsvaret 9. marts 2001.

Interventionsafsnittet for akut apopleksi på Bispebjerg Hospital har dannet baggrund for nye resultater vedrørende temperaturudviklingen inden for de første timer efter apopleksidebut, forløbet af blodtryksændringer samt ændringer i blodsukkeret i den akutte fase. Den kliniske effekt af trombolysebehandling inden for 3 timer efter apopleksidebut vurderes i et kontrolleret åbent studie.

Dyreeksperimentelle undersøgelser af effekten af amfetamin i en cerebral embolimodel hos rotter undersøges.

Bevægeforstyrrelser

Genetiske undersøgelser af patienter med idiopatisk dystoni.

MR-undersøgelser ved Parkinson's sygdom.

MTV af anvendt EMG ved botulinumtoksinbehandling af torticollis.

SPECT-undersøgelse af dopamintransporter system før og efter operation med deep brain stimulation hos parkinsonpatienter.

SPECT-undersøgelse af det præ- og postsynaptiske dopamintransportersystem hos ubehandlede parkinsonpatienter og patienter med multi system atrofi.

Vandladningsforstyrrelser og dysfagi hos parkinsonpatienter.

Amyotrofisk lateral sklerose

Genetisk undersøgelse af patienter med familiær ALS.

Spørgeskemaundersøgelse vedrørende personlighedsændringer hos ALS-patienter.

MR-spektroskopi i motorisk cortex samt i de kortikospinale baner.

Autonom dysfunktion hos ALS-patienter.

Histologisk celletælling i udvalgte hjerneområder.

Publikationer

I alt 11 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor Gudrun Boysen.

Neurologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Migrænens molekylære mekanismer herunder betydningen af signalstofferne nitrogenoxid og calcitonin gen-relateret peptid.

Migrænens genetik herunder genetiske epidemiologiske undersøgelser og molekylærbiologiske undersøgelser af familiær hemiplegisk migræne og migræne med aura.

Spændingshovedpines patofysiologi herunder perifer sensibilisering og central sensibilisering.

Epidemiologiske undersøgelser af hovedpinesygdommene i befolkningen.

Metodeudvikling vedrørende kliniske farmakologiske undersøgelser.

Studier af opticus neuritis ved dissemineret sklerose.

Basale immunologiske studier vedrørende dissemineret skleroses årsagsmekanismer.

Kliniske undersøgelser ved epilepsi.

Kliniske undersøgelser ved bevægeforstyrrelser.

Kliniske undersøgelser ved demens.

Kliniske undersøgelser ved apopleksi.

Undersøgelser af hjernens regionale blodgennemstrømning med SPECT.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Molekylær genetisk samarbejde med McMaster University, London, Ontario, Canada.

Hjernekarrenes neurofarmakologi i samarbejde med Lunds universitet, Sverige.

Deltagelse i EU projekt om telemedicin.

Publikationer

I alt 31 publikationer. Publikationslisten kan rekvireres ved henvendelse til professor, overlæge, dr.med. Jes Olesen.

Neurofysiologisk klinik, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Regeneration af perifere nerver

1) Undersøgelser af kontrolmekanismer for udvækst i den denerverede nervestump. 2) Undersøgelser af styringen af reinnervation af målorganer og eventuelle mekanismer. 3) Vækstfaktorers indflydelse på udvækst og reinnervation. 4) Ændringer af ion-kanaler efter maturation af regenererede nervefibre. Undersøgelserne benytter *in vivo* elektrofysiologiske metoder, samt histo-morfologisk evaluering.

Udtrætning ved dissemineret sklerose

Undersøgelse af impulsledning i centralnervesystemet hos normale personer og patienter med dissemineret sklerose under og efter udtrætningsmanøvre.

Degeneration af nerve- og muskelvæv
Hos patienter og i dyremodeller med axonale neuropatier og motorisk forhornscellesygdomme undersøges de funktionelle forhold i endnu fungerende væv. Der benyttes specielt udviklede elektrofysiologiske metoder til analyse af elektromyogram samt funktion i nervevæv *in vivo*.

Undersøgelser af spinale funktioner ved spasticitet
Undersøgelser af forstyrrelser af spinale inhibitoriske mekanismer hos patienter med spasticitet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Samarbejde omkring nerveregeneration med Duke University (North Carolina, USA).
Integra LifeSciences, Corp (New Jersey, USA).
University of Barcelona (Spanien).

Publikationer
I alt 8 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Christian Krarup.

Klinisk Neurofysiologisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Regulation af hjernens blodgennemstrømning
Undersøgelser over regulation af aktivitetsafhængige øgninger i blodgennemstrømning i cerebellar cortex og somatosensorisk cortex.
Mekanismer ved cerebral diseases.
Regulationsmekanismer for blodgennemstrømning i perifere nerver på normale og diabetiske dyr.

Kliniske undersøgelser
Klinisk neurofysiologisk undersøgelse af smertesans.
Klinisk neurofysiologisk undersøgelse af kortiko-spinale baner til urethrale og anale lukkemuskler.
Søvn og søvnforstyrrelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Om blodgennemstrømningen i hjernen i samarbejde med Neurologisk Afdeling, Humboldt Universitet i Berlin, Tyskland.
Om undersøgelse af hjernens stofskifte i samarbejde med University of Oxford, England.
Om undersøgelse af blodgennemstrømningen i perifere nerver i samarbejde med University of Calgary, Canada.

Publikationer
I alt 5 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Martin Lauritzen.

Neurokirurgisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Undersøgelser over cerebrospinalvæskens dynamik og resorptionsmodstand hos både børn og voksne. Det intrakranielle tryks fysiologi og patofysiologi.
Udvikling af cerebrospinalvæskeventiler og deres langtidsprognose.
Epilepsikirurgi og funktionel kirurgi ved Parkinsonisme og andre sygdomme.
Epidemiologiske undersøgelser af forekomst og prognose ved forskellige tumorformer i hjerne og rygsøjle hos børn og voksne.
Prospektive undersøgelser af diverse rygkirurgiske stabiliserende indgreb, samt vurdering af effekt og prognose ved brug af forskellige implantater.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Undersøgelser af CSF-dynamik i samarbejde med University of Technology, Warsaw, Polen.
Multicentre undersøgelser af CSF-dynamik i samarbejde med Cambridge University, UK.
Internationale videnskabelige protokoller ved hovedtraumer eller subaraknoidalblødning i samarbejde med European Brain Injury Consortium (EBIC) eller BrainIT.

Publikationer
I alt 14 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Flemming Gjerris, Neurokirurgisk Afdeling NK 2092, Rigshospitalet, tlf. 35 45 23 90.

Neurokirurgisk Afdeling, Amtssygehuset i Glostrup

Forskningsvirksomhed
Undersøgelser over cerebrospinalvæskens dynamik og resorptionsmodstand hos voksne.
Udvikling af cerebrospinalvæskeventiler og deres langtidsprognose.
Smertebehandling med elektrodestimulation.
Prospektive undersøgelser af behandlingen af cervical diskusprolaps og rodkanalstenoser.
Lumbal spondylodese kirurgi.
Lumbalprolaps kirurgi i lokalbedøvelse.

Psykiatrisk Afdeling, H:S Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed
Forskningsenheden er en del af Psykiatrisk Afdeling og står for en omfattende psykiatrisk grundforskning, der omfatter kliniske, dyreeksperimentelle og cellebiologiske undersøgelser vedrørende farmakas virkning overfor affektive og neurodegenerative lidelser.
Der arbejdes med serotonintransporteren, transportergenet og forskellige serotoninreceptorer.
Antidepressivas indflydelse på embryogenesen undersøges i dyreforsøg, ligesom neurogenese i den voksne organisme for antidepressive behandlingsmetoder og antidepressivas indflydelse på seksualfunktionen.
Den genetiske markør APOE-epsilon-4 undersøges i kliniske projekter i relation til en række neurologiske sygdomme.
Der foretages en række omfattende studier af neuropeptidY (NPY) i relation til adfærd og neurobiologi med relation til neurodegenerative sygdomme, depression, angsttilstande og epilepsi.

Affektive lidelser
Der udføres epidemiologiske undersøgelser vedrørende affektive tilstande og risikofaktorer i relation til udvikling af neurologiske sygdomme. Endvidere studeres sammenhængen mellem depression og personlighed, ECT's virkemåde

og effekt, samt effekten på affektiv sygdom af nye lægemidler.

Angsttilstande
Forskningen omfatter kliniske effektstudier af panikforstyrrelse og obsessiv-kompulsiv lidelse (OCD), PET-og kvantitativ EEG-studier samt molekylærgenetiske undersøgelser med særligt henblik på peptider med mulig anxiogen og antianxiøs virkning (Cholecystokinin og NPY).

Spiseforstyrrelser
Forskningen omfatter især kliniske undersøgelser af forløb og klassifikation af diagnostiske undertyper.

Skizofreni
Forskningsområderne er psykofarmakologi, psykopatologi, psykometri, kognitiv funktion, genetik, bivirkninger. Der er foretaget afprøvning af alle nyere 2. generations antipsykotika, der er eller er på vej til markedet. Der foregår et langtidsstudie og et studie med akut intervention af antipsykotika til skizofrene patienter. De fleste af disse undersøgelser er udført sammen med andre danske eller internationale afdelinger.

Sexologi
Der udføres forskning omhandlende behandlingseffekt vedrørende seksualkriminalitet samt kliniske og farmakologiske undersøgelser i forbindelse med seksuelle funktionsforstyrrelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Som WHO Reference Center samarbejde med en række udenlandske afdelinger.

Lunds universitet, Wallenberg Neuroscience Center ved udvikling af metoder til belysning af aktivering i hippocampale regioner og peptiders betydning.

Yale University, i et samarbejde om dyremodel for depression og studier af neurogenese.

New York University, Brain Research Laboratory i forbindelse med studiet af elektrofysiologiske aktiveringsmønstre ved panikangst og OCD.

Netherland Brain Bank, Amsterdam i relation til APOE-epsilon-4.

Emory University, Atlanta i projekt vedrørende traumatiske hjernelidelser.

Demografisk Afdeling, Århus Universitet, ved undersøgelser vedrørende kortlægning af sammenhængen mellem neurologiske og affektive tilstande.

Neurobiologisk Forskningsenhed, Rigshospitalet i PET-studier af OCD.

Arvebiologisk Institut, Panuminstituttet i samarbejde vedrørende genet for serotonintransporter.

Klinisk Biokemisk Afdeling, Rigshospitalet i forbindelse med molekylærgenetiske studier af angsttilstande.

Klinisk Epidemiologisk Afdeling, Syddansk Universitet, i relation til studier vedrørende serotonin og apopleksi.

Forskningsafdelingen, Lundbeck A/S, i studiet af såvel angstmekanismer som adfærdsundersøgelser vedrørende serotonin og seksuelle funktionsforstyrrelser i rottemodeller.

Publikationer
I alt 22 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor Tom G. Bolwig.

Psykiatrisk Afdeling E, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Skizofreni og neurobiologi
Psykopatologi, neurobiologi (SPECT, CT, MR) og neuropsykologi hos patienter med skizofreni. Afdelingens forskning er koncentreret om prospektive undersøgelser af førstegangsindlagte skizofrene. Studier af dopamin- og serotonin-receptorer (SPECT), herunder nye antipsykotikas binding til neuro-receptorer. Endvidere undersøges somatosensoriske forhold hos skizofrene patienter.

Dyremodeller for psykose
Der er etableret en non-farmakologisk dyremodel for aspekter af skizofren adfærd og disse studier vedrører dopaminerg sensitivering såvel som nye antipsykotikas virkning på forskellige dele af den cerebrale neurotransmission. Ny Göttingen mini-grise model for skizofreni.

Dyremodeller for alkohol-dependens
Dyremodel for effekten af multiple forgiftnings-og abstinensepisoder med alkohol. Mekanismen bag progression af abstinensreaktioner (krampeanfald) over tid er udforsket. Fænomenet er relateret til abstinensexcitationer.

Socialpsykiatri, personlighedforskning og liaisonpsykiatri
Socialpsykiatrisk Forskningsafsnit: Kohorteundersøgelse vedr. debuterende skizofreni i Hovedstadens Sygehusfællesskab. Der indgår randomiseret interventionsundersøgelse og undersøgelse af tidlig identifikation. Der er tale om deskriptive og hypotesedannende prospektive undersøgelser med sigte på at bedre behandlingsindsatsen. Endv. undersøgelse af personlighedsforhold (herunder metodeudvikling), behandling ved delirøse psykoser i Somatisk Afdeling. Studier af somatiseringstilstande/liaisonpsykiatri.

Publikationer
I alt 19 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til professor, dr.med. Ralf Hemmingsen, Psykiatrisk Afdeling E, Bispebjerg Hospital, Bispebjerg Bakke 23, 2400 NV.

Psykiatrisk Afdeling, H:S Hvidovre Hospital

Forskningsvirksomhed
Forskning i skizofreniens ætiologi og psykopatologi.

Linkage studie i seks store stamtræer i samarbejde med Harvard Universitet.

Prodromale prædiktorer af skizofreni (The Copenhagen Prodromal Study), tværfagligt forskningsprojekt omfattende læger, psykolog, ergoterapeuter og fysioterapeuter.

Polydiagnostisk studie af skizofreniens afgrænsning.

Langtidsforløb af skizofreni-spektrum tilstande.

Neuropsykologiske dysfunktioner ved skizofreni.

Prospektiv undersøgelse af børn med høj risiko for skizofreni (Copenhagen Infant Follow-up Study).

Body Awareness Therapy's indflydelse på patienter inden for Det Skizofrene Spektrum.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Afdelingen har tæt samarbejde med:

Department of Psychology and Department of Genetics, Harvard University.

Neuropsychiatric Institute, UCLA.
Department of Psychiatry, University of Lausanne.
Gæsteforsker, psykiater Hanna Karakula fra Department of Psychiatry, Medical University of Lublin, har opholdt sig i afdelingen i 4 måneder. Samarbejde med hendes afdeling efterfølgende initieret.

Publikationer
I alt 7 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til sekretær Lotte Wehding Møller, Hvidovre Hospital, Psykiatrisk Afdeling, afsnit 817, Brøndbyøstervej 160, 2605 Brøndby.

Psykiatrisk Afdeling, Amtssygehuset i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Det affektive spektrum
Depressionsforståelse.
Psykofarmakologisk behandling.
Miljøfaktorers betydning for psykiatrisk behandling.

Socialpsykiatri
Samarbejdsmodeller mellem distriktspsykiatri og kommunale instanser. Forebyggelse af selvmord.

Publikationer
I alt 8 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor, dr.med. Annette Gjerris.

Psykiatrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Herlev

Forskningsvirksomhed

Psykofarmakologi
To igangværende projekter, hvor ny antipsykotisk medicin, herunder depotmedicin, undersøges.

Kvalitetssikring
Inden for kvalitetssikring arbejdes med projekt vedr. suicidalprofylakse og effektmåling af indlæggelse og behandling for udvalgte afsnit.

Publikationer
I alt 2 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Psykiatrisk Afdeling, Amager Hospital

Forskningsvirksomhed

Psykiatri og jura
1) Undersøgelse over psykiatrilovgivning i EU. 2) Tvangsindlæggelser.

Epidemiologi
1) Registerundersøgelser vedrørende faktorer af betydning for udvikling af skizofreni. 2) Dopaminreceptorprofil hos skizofrene. 3) Betydningen af hyperikum i depressionsbehandling. 4) Forløb efter neurosediagnose. 5) Dødeligheden blandt stofmisbrugere. 6) Schiphrenia Outpatient Health Outcomes (SOHO). 7) Indvandrerpsykiatri.

Selvmordsforskning
1) Selvmord og selvmordsforsøg i lav-incidens områder.
2) Selvmordsudviklingen i Danmark.

Psykiatri og genetik
1) Psykiske sygdommes genetiske forhold i isolater.
2) Skizofreni og CAG-repeats.

Psykoterapi
Elekronisk bearbejdning af kvalitative data.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Mental Health Institute, Mannheim, Germany.

Psykiatrisk Sygehus, Frederiksborg Amt, Psykiatrisk Afdeling V

Forskningsvirksomhed
Psykometriske analyser ved skizofreni og affektive sygdomme; ved stress og livskvalitet.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
WHO Genève: WHOQOL (livskvalitetsundersøgelse) for personer over 65 år, et EU-projekt.
WHO Europe (Kbh): Spørgeskema til Male Depression.
LIDO-projekt: En WHO-initieret undersøgelse af Longitudinal Investigation of Depression Outcomes.
NIMH/DRSST: Depression Rating Scale Standardization Team for the use of the Hamilton Depression Scale.

Roskilde Amtssygehus Fjorden (Psykiatrisk Hospital)

Forskningsvirksomhed

Skizofreni
Nydebuterede non-affektive psykoser undersøges i 3 forskellige projekter:
1. TIPS-projektet. En multicenterundersøgelse med Oslo Kommune og Rogaland Antskommune i Norge. Der testes to hypoteser: Er det muligt gennem oplysning, undervisning og uddannelse at nedbringe varigheden af ubehandlet psykose og har varigheden af ubehandlet psykose betydning for langtidsprognosen. Undersøgelsen er et kvasi-eksperimentelt design, hvor et område med tidlig opsporing sammenlignes med 2 centre med "treatment as usual". Alle centre yder samme behandling og patienterne følges i 5 år. Der indgår et dansk delprojekt om MR-scanning, neuropsykologi og kliniske data. 2. DNS (det nationale skizofreniprojekt) hvor forløbet af skizofreni sammenlignes i forskellige dele af landet. 3. Fjordprojektet Et intensivt manualiseret behandlingsprogram med medicinsk protokol, familieintervention og psykoterapi sammenlignes med "treatment as usual".

Personlighedsforstyrrelser
Personlighedstests: I samarbejde med Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi (IPTP) udvikles instrumenter til undersøgelse af personlighed og personlighedsfor-

styrrelser (Millon Clinical Multiaxial Inventory (MCMI), Schedule of Normal and Abnormal Personality (SNAP).

Borderline personlighedsforstyrrelse: Undersøgelse af Borderline patienters neuropsykologiske deficits.

Senfølger efter incest: Multicenterundersøgelse med KAS Stolpegård og andre afdelinger.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

TIPS-projektet gennemføres i samarbejde med Yale University og Universitetet i Oslo.

En delundersøgelse om MR-scanning gennemføres i samarbejde med MR afdelingen Roskilde Amtssygehus, Psyk. Afd. Bispebjerg Hospital og MR-afdelingen Hvidovre Hospital.

Udvikling af personlighedstest foregår i samarbejde med University of Miami, Psykologisk Institut i Århus og Center for Sygdomsforebyggelse.

Publikationer

I alt 4 publikationer. Kan rekvireres ved henvendelse til overlæge Erik Simonsen.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling F, H:S Bispebjerg Hospital

Forskningsvirksomhed

Igangværende forskningsprojekter på Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling F januar 2001.

Børn med ADHD, DAMP, Tourettessyndrom, OCD og adfærdsforstyrrelse.

En udforskning af overlap og forskelle mellem børnepsykiatriske diagnoser belyst ved anvendelse af 5 – 15. Nordisk spørgeskema til udredning af børns udvikling og adfærd.

Anorexia nervosa i Danmark.

Børn og unge med debut af psykose. Prospektiv forløbsunder-søgelse af symptomer, behandling og psykosocial funktion.

Børn og unge med debut af psykose. Neurobiologiske adspekter.

Psykiatrisk sygdom hos kvinder i forbindelse med graviditet, fødsel og barnets første leveår.

Psykisk syge gravide kvinder og deres børn.

Undersøgelse af tilknytningsevner og forsvarsstrategier hos unge opvokset hos psykisk syg mor.

Attachemtsforstyrrelser hos unge borderlinepatienter og deres mødre.

Publikationer

I alt 8 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Børne- og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, Københavns Amts Sygehus i Glostrup

Forskningsvirksomhed

Afdelingen har inden for de sidste år opbygget en forskningsenhed med epidemiologisk forskning ud fra en fødselskohorte på 5000 børn født i år 2000 i Københavns Amt. Den igangværende forskning omhandler:

Prævalensundersøgelser af psykiske udviklingsforstyrrelser og forstyrrelser i mor-barn relationen hos 0 – 1 årige børn. Den prediktive værdi er sundhedsplejerskernes screening af psykiske helbredsproblemer i første leveår.

Prævalens af psykiske forstyrrelser hos 18 mdr. gamle børn.

Psykosomatiske trivselsforstyrrelser i en dansk kohorte, prævalens og incidens.

Deskriptive epidemiologiske studier af psykiatrisk morbiditet hos 0 – 3 årige efter Diagnostic Classification 0 – 3.

Registerundersøgelser af spædbørnspsykiatrisk sygelighed.

Registerundersøgelser af psykiatrisk morbiditet relateret til graviditet, fødsel og barns første leveår.

Reliabilitetsstudier af børnepsykiatriske undersøgelsesinstrumenter (DC 0-3).

Den epidemiologiske forskning foregår i et tæt samarbejde med Center for Sygdomsforebyggelse, Amtssygehuset i Glostrup og Børneafdelingen, KAS Gentofte, Børneafdelingen, KAS Glostrup og Afsnit for Psykiatrisk Demografi, Risskov.

Ud fra afdelingens kliniske database: Undersøgelser af ADHD.

Suicidal adfærd hos børn og unge.

Publikationer

I alt 4 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til klinisk lektor Anne Mette Skovgaard, Forskningsenheden, Børne og Ungdomspsykiatrisk Afdeling, KAS Glostrup Institutleder Olaf B. Paulson.

Institutleder Olaf B. Paulson

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	3,00	0,33	3,33
KLIN	1,85	1,82	3,67
STIP	0,38		0,38
TAP		0,46	0,46
Total	*5,23*	*2,61*	*7,84*

Stab

Klinisk Neurofysiologi

Professorer

Krarup, Christian; klinisk professor.
Lauritzen, Martin Johannes; klinisk professor.

Neurokirurgi

Professorer

Gjerris, Flemming Ott; professor.

Kliniske lektorer

Eskesen, Vagn Nørgaard.
Henriksen, Leif.
Juhler, Marianne.
Mortensen, Anders Christian.
Rosenørn, Jarl Ulrik.

Neurologi

Professorer
Knudsen, Karen B Moos; klinisk professor.
Paulson, Olaf Bjarne; professor.
Boysen, Gudrun Margrethe; klinisk professor.
Olesen, Jes; klinisk professor.
Sørensen, Per Soelberg; klinisk professor.
Waldemar, Gunhild; klinisk professor fra 1/2-01).

Kliniske lektorer
Feilberg, Jens Bülow.
Jensen, Rigmor Agnethe.
Lublin, Henrik Kai Francis.
Rasmussen, Dorte.
Vissing, John.

Stipendiater
Winge, Kristian; ph.d.-studerende.

Psykiatri

Professorer
Aarkrog, Tove; klinisk professor.
Bolwig, Tom Gert; professor.
Hemmingsen, Ralf; klinisk professor.
Parnas, Josef Stefan Stanislaw; klinisk professor.

Kliniske lektorer
Aggernæs, Karin Helle.
Andersen, Henrik Steen.
Christensen, Ellen M. (fra 1/9-01).
Dam, Ole Henrik.
Gjerris, Annette.
Glenthøj, Birte Yding.
Haastrup, Søren Gudmund.
Klysner, Rene.
Knudsen, Peder.
Kortegaard, Lisbeth S. (fra 1/11-01).
Kristensen, Ellids.
Lier, Lene.
Nystrup, Jørgen Elefsen (fra 1/9-01).
Sihm, Flemming.
Simonsen, Erik.
Skovgaard, Anne Mette.

VIP Eksternt finansieret
Hansen, Mai-Britt Kathe; forskningsass.

Ph.d.-afhandlinger
Andersen, Hanne Elkjær: Opfølgende indsats til apopleksipatienter efter udskrivelsen fra hospitalet. Lægefaglig intervention efter udskrivelsen. Et randomiseret interventionsstudie.
Ballegaard, Martin: Impulsledning i pyramidebanen hos rotter med eksperimentel allergisk encephalomyelitis.
Daugaard, Dorthe: Involvement of the cerebral vascular system in spontaneous and NO-induced migraine.
Garde, Ellen: Evaluation of a possible relation to changes in cognitive function in a population of normal 80 year old subjects.
Gervil, Morten: Migræne uden aura. et tvillingestudie.
Høgh, Peter: Den prognostiske betydning af Apolipoprotein E-typning ved sygdomme i centralnervesystemet.
Jacobsen, Torsten Bjørn: The Prognostic Significance of SPECT-CBF in Mild Head Trauma.
Jørgensen, Signe Humle: Neurogenic Inflammation in Rat Adjuvant Arthritis.
Kruuse, Christina: Cyclic Nucleotide Phosphodisterases (PDE's) in Cerebral Arteries.
Madsen, Torsten Meldgaard: Studies on the mechanisms underlying development of seizures.
Rasmussen, Alice: Prospektiv dobbeltblind undersøgelse med parallelle grupper af apopleksipatienter sammenlignende sertralin og placebo m.h.t. forebyggelse af depression samt vurdere forskelle i livskvalitet i de to grupper.
Rosenbaum, Sverre Henning: Evaluation of human stroke by MR imaging.

Klinisk Institut for Oto- Rhino-Laryngologi, Oftalmologi og Dermato-Venerologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: Professor, overlæge, dr.med. Gunhild L. Skovgaard, Bispebjerg Hospital, Dermatologisk Afdeling.

Bestyrelsen består af: Institutleder, professor Gunhild L. Skovgaard, professor, dr.med. Jan-Ulrik Prause og lektor, overlæge, dr.med. Jens Thomsen.

Organisation
Institut for Oto-Rhino-Laryngologi, Ophthalmologi og Dermato-Venerologi er en murstensløs organisation, som består af de fakultetstilknyttede medarbejdere i fagene oto-rhino-laryngologi, ophthalmologi og dermato-venerologi.

Instituttets formål er at drive forskning og meddele undervisning på et videnskabeligt grundlag inden for de 3 anførte specialer.

Øjenklinikken, Frederiksberg Hospital

Forskningsvirksomhed
Klinikkens forskningsvirksomhed ligger primært inden for klinisk øjenkirurgi. Der arbejdes på et disputatsprojekt vedrørende internationale variationer i forskellige aspekter vedrørende kataraktkirurgi. Der arbejdes endvidere med etablering af forskningslaboratorium til studier over corneas endotel celle forhold ved forskellige typer intraokulær kirurgi.

Klinikken har etableret et internationalt netværk til øjenklinikker i USA, Canada og Spanien vedrørende begge satsningsområder.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde
P. Bernth: Formand for Dansk Oftalmologisk Selskab, medlem af fagkyndigt udvalg for Øjenfonden og medlem af fagkyndigt udvalg for Øjenforeningen. Medlem af Sundhedsministeriets DRG-udvalg. Medlem af "International Cataract patients outcome research study group".

Publikationer
I alt 1 publikation. Publikationsliste kan rekvireres hos klinikchef, overlæge, dr.med. Peter Bernth, Øjenklinikken, Frederiksberg Hospital, 2000 Frederiksberg, tlf. 38 16 36 25 fax, 38 16 36 39.

Øjenklinikken E 2061, HovedOrtoCentret, Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Glaukom
En på afdelingen nyudviklet kirurgisk behandling videreudvikles og afprøves i et multicenterstudie. Ultralydsbiomikroskopi af forreste afsnit ved pigmentglaukom. Dyreeksperimentelle studier af ilttensionen i nervus opticus hovedet ved anvendelse af glaucommidler.

Okulær billeddiagnostik
Digital billedbehandling og kvalitative krav til korrekt gengivelse af form, farve og detaljer studeres som led i AIPO-projektet (Advanced Image Processing in Ophthalmology).

Okulær immunologi
De intraokulære vævs immunprivilegium, RPE-induceret apoptose af aktiverede T-lymfocytter og vækstregulationen i dyrkede retinale pigmentepithelceller undersøges *in vitro* dynamisk og histopathologisk.

Okulær onkologi
Afdelingen er center for okulære og orbitale neoplasmer. Bulbusbevarende bestrålingsmetoder ved anvendelse af Rutenium-Rhodium plader og I^{125}-plader og transpupillær termoterapi studeres. Mikrokirurgisk intrabulbær tumorresektion og topikal cytostatikabehandling af conjunctivale maligne neoplasmer er under afprøvning.

Retino-vitreale sygdomme – epidemiologi og behandling
Retino-vitreale sygdommes kliniske forløb og de retino-vitreale kirurgiske indgrebs muligheder studeres. Tiårs follow-up på incidensen af AMD. Forekomst af AMD i Grønland. Transplantation af RPE på grise. Cellekultur af humane- og grisepigmentepithelceller.

Ph.d.-studerende og -projekter
Læge H. Buch, Age-Related Macular Degeneration (AMD). An Epidemiological Incidence Study of 1000 Elderly Individuals – A 12-Year Follow-up, med J.U. Prause, Øjenklinikken og ØPI som hovedvejleder.

Læge B. Haargaard. Katarakt hos børn. Ætiologi og prognose, påbegyndt 2000. Ph.d.-projekt med Hans Callø Fledelius som vejleder fra klinikken.

Læge S. Hamann. Transport over det retinale pigmentepithel. Udføres på Medicinsk-Fysiologisk Institut med J.U. Prause, Øjenklinikken og ØPI som hovedvejleder.

Klinisk assistent J.F. Kiilgaaard. Transplantation af RPE. En mulig behandling af aldersrelateret makuladegeneration. Hovedvejleder J.U. Prause fra Øjenklinikken og ØPI.

Klinisk assistent D. Bach Pedersen. Karboanhydrase hæmning: effekt på microcirkulation og oxygenmetabolisme i synsnerven og nethinden. Hovedvejleder P.K. Jensen fra Øjenklinikken.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Dorzolamid ved glaucom med Reykjavik Universitet.

Ethnic Pseudoexfoliation Glaucoma (XFG) trial. Multicenter studie med Thessaloniki Universitet, Grækenland. Basalt studie med Universitetet i Helsinki.

Nordic Glaucoma Database: 1999- Joint Nordic Glaucoma Database med Universitetsøjenklinikker i Finland, Island, Norge og Sverige.

Retinalt pigmentepithelcelletransplantation og Aldersrelateret maculadegeneration med Harvard University Medical School og Øjenklinikken Lunds universitet.

Regulation af synsnervens blodgennemstrømning og metabolisme med Reykjavik Universitet.

Okulær Onkologi med universiteterne i Helsinki, Leiden, Liverpool, Stockholm og Tel Aviv.

Publikationer
I alt 35 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres hos professor, dr.med. J.U. Prause, Øjenklinikken E 2061, Rigshospitalet, Blegdamsvej 9, 2100 København Ø.

Dermato-Venerologisk Afdeling K, KAS Gentofte

Forskningsvirksomhed

Videncenter for allergi overfor kemiske stoffer i forbrugerprodukter.

Videncentret er oprettet i et samarbejde mellem Dermatologisk Afdeling og Lungemedicinsk Afdeling, Amtssygehuset i Gentofte, og Dermatologisk Afdeling, Odense Universitetshospital.

Videncentret skal arbejde med overvågning og forskning i kontaktallergi og luftvejsallergi forårsaget af forbrugerprodukter. Etablerede forskningsprojekter under Videncentret er:

Forskning i grænseværdier for konserveringsmidler.

Forskning i kontaktallergi over for kromat i sko.

Evaluering af effekten af kombineret exposition for allergener og irritanter.

Evaluering af luftvejsproblemer forårsaget af indholdsstoffer i forbrugerprodukter.

Centret er oprettet som et led i en styrket indsats overfor kemiske stoffer i forbrugerprodukter, igangsat af Miljøministeriet på baggrund af finanslovsaftalen 2001.

Allergisk kontakteksem

Forskningen har til formål at tilvejebringe den lægevidenskabelige baggrund for forebyggelse af kontaktallergi over for de væsentligste hudallergener som nikkel, parfumestoffer, gummikemikalier og konserveringsmidler. Årsagerne til kontaktallergi kortlægges ved hjælp af epidemiologiske, kemiske og klinisk allergologiske og immunologiske metoder. Mekanismen bag udvikling af tolerance søges belyst. Der arbejdes på udvikling af eksperimentelle ekspositions modeller beregnet til at fastlægge sikre udsættelseskoncentrationer for de almindeligste hudallergener. Herunder undersøges duftstoffers betydning for opståen og vedbliven af håndeksemer.

Fondsstøtte: EU contract no: ENV4-CT95-0267, EU-contract QLRT-1999-01558, Sundhedsvidenskabelig Forskningsråd: 9601876, Sundshedsstyrelsen:1400/9-200-1996, Miljøstyrelsen:m7041-0144 Aage Bang's Fond, Nipera og flere private fonde.

Hudkræft og ultraviolet lys

Undersøgelser af genetiske og immunologiske forhold, som betinger udvikling af hudkræft, specielt med henblik på identifikation af eventuelle risikogrupper.Herudover undersøges hvordan ultraviolet lys inducerer apoptose (programmeret celledød) i hudceller.

Fondsstøtte: private fonde og en ph.d.-studerende finansieret af Københavns Amt.

Humant anti-IL-15 og dets mulige rolle i behandlingen af inflammatoriske hudsygdomme, specielt psoriasis

Ved brug af immunologiske *in vitro* metoder samt en musemodel undersøges effekten af humant anti-IL-15 for dets virkning på immunologiske celler samt dets effekt i behandlingen af psoriasis.

Fondsstøtte: Medicon Valley Academy og Genmab A/S.

Arbejdsbetinget håndeksem

Med udgangspunkt i patienter med anerkendt arbejdsbetinget håndeksem foretages en follow-up undersøgelse med henblik på identifikation af risikofaktorer, herunder psykosociale faktorer, for svær sygdomsgrad samt manglende arbejdsmarkedstilknytning.

Fondsstøtte: Arbejdsmiljørådets service center 1999-23 og SSVF 9902745.

Københavns Amt, Center for Sygdomsforebyggelse

Med udgangspunkt i en kohorte, der tidligere er undersøgt ved Københavns Amts Center for Sygdomsforebyggelse, vurderes risikofaktorer for allergi og ændringer i forekomsten af allergi i voksenbefolkningen ved hjælp af allergitestning og andre objektive målinger.

Det Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd: 9601817. Sygekassernes Helsefond: 11/260-96. Sundhedspuljen: 1081996.

Forskning i lægemidlers koncentration og penetration i huden som målorgan

Måling af lægemiddelkoncentrationer i huden efter hhv. lokal og systemisk lægemiddeladministration ved brug af mikrodialyseteknik er etableret, ligesom effekten af barrierebeskadigende påvirkning på penetrationen er undersøgt. Der er etableret 2 samarbejsprojekter inden for Center for Drug Design and Transport (SSVF 9700555): En evaluering af *in vivo* metoder til måling af lægemiddelkoncentrationer i huden efter lokal administration, og et projekt omhandlende lokal penetration og effekt af lægemiddelstoffer i normal hud samt i eksperimentelle kløemodeller.

Atopisk dermatitis

Med henblik på at identificere prædiktorer for atopisk eksem er et prospektivt kohortestudie af højrisikobørn født af mødre med astma sat igang som ph.d.-studium. Denne undersøgelse foregår i samarbejde med Børneafdelingen, RH.

Publikationer

I alt 18 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Afdelingen for Øre-næse-halssygdomme, hoved-halskirurgi, Rigshospitalet

Forskningsvirksomhed

Otologi

Lys- og elektronmikroskopi af patologiske lidelser i tindingebenet, især otosclerose, otitis media cholesteatomatosa og Mb. Ménière, EM undersøgelser af saccus og ductus endolymphaticus på rotter. Visualisering af endolymfatisk hydrops i en dyreeksperimentel Ménière model. Basale knoglefysiologiske undersøgelser af re-modellerings-aktiviteten i labyrintkapslen samt undersøgelse for mikrofrakturer. Eksperimentelle undersøgelser af antioxidanter og neurotrofiners mulige beskyttende funktion af indre øre efter vibration.

Audiologi

Otoakustiske emissionsmålinger mhp. vurdering af ydre hårcellers funktion og respons hos nyfødte og børn mhp. tidlig diagnostik af hørenedsættelse. Tinnitusmasking, forskning og afprøvning af nye avancerede høreapparater efter aftale med dansk høreapparatindustri. Indre øre: Eksperimentelle elektrofysiologiske og histologiske samt kliniske undersøgelser over forskellige farmakas anvendelse i forebyggelse og behandling af indre øre skader og sygdomme.

Otoneurologi
Forskning i balanceforstyrrelse (svimmelhed) hos ældre og hos patienter med neurologiske lidelser ved elektrookulomotorisk undersøgelse (vestibulær autorotationstest) og platformsundersøgelse af patienter suspect for perilymfatiske fistler. Objektiv registrering af lugtesansen. Klinisk undersøgelse af Ménière patienter samt akusticusneurinom patienter.

Hoved-hals-cancer
Molekylærbiologiske undersøgelser af specielt epidermal growth factor ved hoved-hals cancer, kliniske undersøgelser af forskellige moderne billeddiagnostiske undersøgelser (PET-scanning) og rekonstruktionstyper i forbindelse med hoved-hals kirurgi. Immunologiske undersøgelser af spytkirtelsvulster og thyreoideacancer.

Inflammatoriske/immunologiske lidelser i øvre luftveje
Internationalt samarbejde omkring Wegeners granulomatose, bakteriologisk-immunologiske undersøgelser af mellemøre- og næsesekret ved akut suppurativ og sekretorisk otitis media hos danskere og grønlændere. Undersøgelse af patienter med allergiske næselidelser.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Eksperimentel og klinisk indre øre forskning. Professor Ilmari Pykköe, Karolinska Sjukhuset, Stockholm.

Otoakustiske emissioner fra cochlea. Professor Gerald Propelka, Central Institute of Deaf, St. Louis USA.

Elektronmikroskopiske undersøgelser af saccus og ductus endolymphaticus. Professor Helge Rask-Andersen, Uppsala Universitet, Sverige.

Vestibulær autorotationstest. professor Dennis O-Leary, University of South California, L.A., USA.

Wegeners granulomatose, internationalt samarbejde med en række skandinaviske og europæiske universiteter.

Publikationer
I alt 14 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til Rigshospitalets øre-næse-halskirurgiske klinik, HovedOrtoCentret.

Øre-, næse-, halsafdeling E, Københavns Amts Sygehus i Gentofte

Forskningsvirksomhed

Mellemøre
Fortsatte eksperimentelle undersøgelser ved kvantitativ histopatologi af slimhindeforandringer i rotters mellemøre inficeret med pneumokokker, hemophilus influenza eller moraxella catarrhalis. Lysmikroskopiske undersøgelser af knogle og slimhindeforandringer i marsvins og rotters mellemøre efter submukøs installation af diverse vækstfaktorer/inflamma-toriske mediatorer, ved hjælp af mikrokateter og osmotisk mikropumpe. Fortsatte efterundersøgelser af patienter opereret for kronisk otit, med og uden cholesteatom, i perioden 1965 – 1995, med henblik på afklaring af patogenesen til kronisk otit og vurdering af langtids-resultaterne efter forskellige former for kirurgi.

Indre øre
Elektronmikroskopiske undersøgelser af marsvin/rot-ters indre øre efter lokal installation af aminoglycosid ved forskellige applikationsmetoder (simpel mellemøre installation contra osmotisk mikropumpe tilkoblet mikrokateter i det runde vindues niche.) Fortsatte undersøgelser af effekten af gentamicin i behandling af svimle patienter, med speciel applikation af gentamicinet via mikropumpe og mikrokateter. Undersøgelser af patienter med sudden deafness, behandlet med ovenstående applikations metode, med steroid.

Cerebellopontine vinkel
Immunohistokemisk lokalisering af VEGF (vascular endothelial growth factor) i vestibularis schwannomer, samt semikvantitering i korrelation til Antoni type og tidligere vækstmønster. Prospektiv ELISA/RIA kvantitering af VEGF i vestibularis schwannomer, korreleret til vækstmønstre. Etablering af landsdækkende database over vestibularis schwannomers epidemiologi, vækst og behandling, specielt med henblik på selektion af patienter til operation eller afventende terapi.

Forskning omkring arvelig motorisk og sensorisk neuropati type 1 og 2 (Charcot-Marie-Tooth syndrom)
Alle patienter i øst Danmark med denne sygdom undersøges akustisk-vestibulært, samt genetisk.

Audiologisk forskning
Er centreret om elektrofysiologiske undersøgelser, så som hjernestammeaudiometri, tinnitusregistrering og electrocochleografi. Børneaudiologiske kvalitetssikringsprojekter, vurdering af nye former for høreapparatbehandling. Som Østdansk Center for Cochlear Implant vurderes kort og langtids effekten af disse implantater relateret til rehabiliteringsprocedurerne.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Universitetsklinikken i Bochum, Tyskland omkring patogenesen af cholesteatomer.

Universitetsklinikken i Lund, Sverige, omkring eksperimentel otitis media.

Karolinska Sjukhuset, Stockholm, Sverige, omkring indre øre forskning.

Universitetsklinikken, Tübingen, Tyskland, omkring sudden deafness.

Universitetet i Linköping, omkring Meniere's sygdom.

Manchester Royal Infirmary, England, omkring epidemiologi og behandling af vestibulære schwannomer, specielt NF 2.

Publikationer
I alt 24 publikationer. Publikationsliste kan rekvireres ved henvendelse til afdelingen.

Institutleder Gunhild L. Skovgaard

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	2,00		2,00
KLIN	1,05	0,37	1,42
Total	*3,05*	*0,37*	*3,42*

Stab

Dermato-Venerologi

Professorer
Menne, Torkil; klinisk professor.
Skovgaard, Gunhild R Lange; professor.

Kliniske lektorer
Agner, Tove.
Baadsgaard, Ole.
Fogh, Hanne.
Karlsmark, Tonny.
Petersen, Carsten Sand.
Skov, Lone.

Oftalmologi

Professorer
Jensen, Peter Koch; klinisk professor.
Lund-Andersen, Henrik; klinisk professor.

Kliniske lektorer
la Cour, Morten.
Edmund, Carsten Anker.
Fledelius, Hans Callø.
Jensen, Hanne.
Krogh, Erik.
Larsen, Lars Michael.
Petersen, Peter Bernth.
Skjødt, Karen.
Sørensen, Knud Erik.

Oto-Rhino-Laryngologi

Professorer
Bretlau, Poul Holmer; professor.
Tos, Mirko; klinisk professor.

Kliniske lektorer
Balle, Viggo Hulthin.
Charabi, B Wittenborg Paulsen.
Christensen, Maria Elisabeth.
Homøe, Preben.
Nielsen, Lars Holme; ekst. lektor.
Peitersen, Erik Karlo.
Rasmussen, Niels.
Sørensen, Christian Hjort.
Sørensen, Mads Sølvsten.
Thomsen, Jens Christian.
Vesterhauge, Søren.
Von Buchwald, Christian.

Ph.d.-afhandlinger

Lund, Anne Katrine Wiencke: Transplantation of Retinal Pigment Epithelial Cells – a Possible Future Treatment for Age-Related Macular Degeneration.
Na, Renhua: Skin autofluorescence in demarcation of basal cell carcinoma.
Stender, Ida Marie: Photodynamic therapy of foot and hand warts.

Studienævnet for Medicin

Medlemmer

Pr. 1.2.2001: Studieleder Poul Jaszczak.
Studienævnet for Medicin består af:

Klinik
Overlæge, dr.med. Poul Jaszczak, Gyn./Obs. Afd. KAS Herlev, professor, dr.med. Asger Dirksen, Lungemedicinsk Klinik, RH.

Teori
Lektor, dr.med. Finn Bojsen-Møller, Medicinsk Anatomisk Institut, adjunkt Pernille Due, Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Paraklinik
Professor, dr.med. Niels Høiby, Institut for Medicinsk Mikrobiologi & Immunologi.

Forenede medicinske fagråd
Stud.med. Bjarke Brandt Hansen, stud.med. Anders Bo Klahn, stud.med. Shruti Mathur, stud.med. Lene Krenk, stud.med. Henrik Højgaard Frederiksen.

Suppleanter

Klinik
Overlæge, dr.med. Birthe Yding Glenthøj, Psykiatrisk Afd., Bispebjerg Hospital, professor, dr.med. Jørgen Rask Madsen, Medicinsk Gastroenterol. Afd., KAS Herlev.

Teori
Ext. Lektor, Jens Bülow, Klinisk Fysiologisk Afd., Bispebjerg Hospital, lektor Klaus Witt, Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Paraklinik
Lektor Nina Grosman, Farmakologisk Institut.

Forenede medicinske fagråd
Stud.med. Birgitte Schou Rode, stud.med. Simon Møller Jørgensen, stud.med. Mads Aage Kristensen, stud.med. Bo Biering-Sørensen, stud.med. Lisbeth Ludvigsen.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder				
Indskrivningsfag	***Medicin (teori)***	***Medicinsk Klinik***	***Andre fakulteter***	***Meritoverført***	***I alt***
Medicin	1206,04	905,46	1,14	46,58	2159,23
Odontologi	0,75	0,08			
Andre fakulteter	0,79	0,17			
Merit- og gæstestuderende	1,88	6,17			
I alt	1209,46	911,88			

STÅ 1998-2001

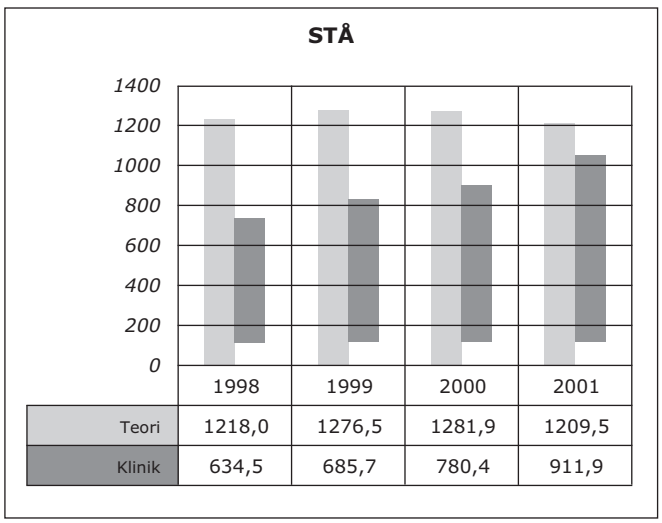

Studieleder Poul Jaszczak

Studienævnet for Odontologi

Medlemmer

Lis Almer Nielsen studieleder.

Medlemmer af studienævnet: Lis Almer Nielsen, Dennis Moe, Anders Nattestad, Lena Bay, Jens Gejlager, Dorthe Vesterby Olesen, Mette Kofoed Christensen, Dorte Nielsen, Merete Hjout Laustsen, Marie Faurby, Leif Christensen.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder			
Indskrivningsfag	***Odontologi***	***Medicin***	***Meritoverført***	***I alt***
Tandlægeuddannelsen	319,75	0,83	2,71	323,29
Lægeuddannelsen	0,29			
I alt	320,04			

STÅ 1998-2001

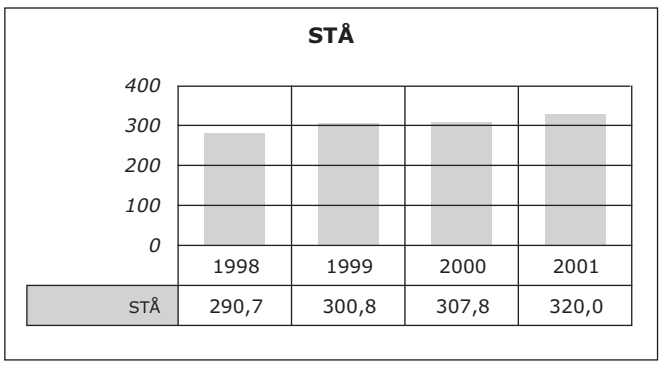

Studieleder Merete Bakke

Studienævnet for Folkesundhedsvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Tavs Folmer Andersen (studieleder), Erik Lykke Mortensen (vice-studieleder), Lars Bo Andersen, Flemming Dela, Inge Kryger Pedersen, Maja Barfod Hørsving (næstformand), Lina Steinrud Mørch, Anne-Kristine Prag, Trine Lyager Thomsen, Sidse-Marie Toubroe.

Suppleanter: Lars Bruun Larsen, Lau Caspar Thygesen, Maria Gjerding Iversen,

Studiesekretariatet for FSV uddannelsen kunne i årets løb ansætte en ny overassistent. Denne udvidelse af staben var stærkt påkrævet for, at sekretariatet kan holde trit under uddannelsens fortsatte udbygning. Uddannelsessekretariatet består af kontorfuldmægtig Birthe Vraa (b.vraa@pub health.ku.dk), studiesekretær Dorthe Worm (d.worm@pubhealth.ku.dk), studiesekretær Susanne Hannecke-Jensen (S.Hannecke-Jensen@pubhealth.ku.dk) og uddannelseskoordinator Frank Jørgensen (f.jorgensen@pubhealth.ku.dk).

Beretning

Bachelor- og kandidatuddannelse i Folkesundhedsvidenskab (FSV-uddannelsen).

Ved Bachelor- og kandidatuddannelsen i Folkesundhedsvidenskab har omdrejningspunkterne i år 2001 været at iværksætte undervisningen på 3. studieår, sat i gang pr. 1.2.2001, samt at udarbejde studieordning og undervisningsplaner for kandidatuddannelsen, der sættes i gang 1.2.2002.

Kandidatuddannelsen består af 3 hovedblokke: 1) Et (7.) obligatorisk metodesemester. 2) To (8. – 9.) semestre med valgfrie fag. 3) Et specialesemester (10.). Der er ved udviklingen især lagt vægt på dels at tilgodese maksimal valgfrihed, dels at uddannelsen ligner andre studier.

På Bachelorstudiet er undervisningen fortsat opdelt i en kursusperiode på omkring seks måneder og en projektperiode på 3 måneder. Det skal fremhæves, at det tværfaglige projektarbejde har givet FSV-studerende lejlighed til at anvende deres faglige viden i sammenhænge udenfor uddannelsen (f.eks. Abstractpræsentation i London).

FSV-uddannelsen har oprettet sin egen website (www.pubhealth.ku.dk/fsv), der fungerer som officielt kommunikationsforum, og som i stigende omfang forventes benyttet i forbindelse med undervisningen. Desuden er der uddannelsesfoldere under udvikling.

Der har i 2001 desuden været fokuseret på følgende: 1) undervisningspædagogikken udvikles i retning af langt større grad af studenteraktiverende undervisning bl.a. for at nedbringe konfrontationstimetallet; 2) opprioritering af temaundervisning og koordination mellem fagene (såvel vertikal som horisontal; 3) studerendes valgfrihed skal prioriteres højt, således at der gives muligheder for individuelle variationer i studieforløbene.

Uddannelsen har kontaktet den Europæiske Association af Schools of Public Health (ASPHER) med henblik på at igangsætte en international evaluering af uddannelsen.

Uddannelsens mange udviklings- og planlægningsaktiviteter har – som hidtil – fået omfattende opbakning blandt de studerende, der løbende bidrager både med stor arbejdsindsats og kreativitet. Ser man på selve studieaktiviteten er såvel gennemførsels- som frafaldsprocenten inden for de rammer, som blev forudsat ved uddannelsens begyndelse.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder		
Indskrivningsfag	***Folkesundhedsvidenskab***	***Meritoverført***	***I alt***
Folkesundhedsvidenskab	114,96	3,29	118,25
Merit- og gæstestuderende	0,58		
I alt	115,54		

STÅ 1998-2001

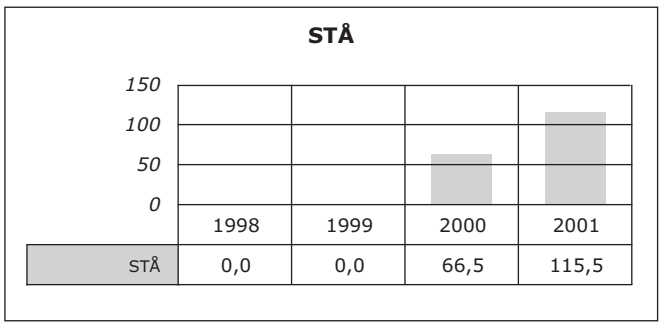

Studieleder Tavs Folmer Andersen

Uddannelsesudvalget for Master of International Health (MIH)

Medlemmer

Pr. 2.2.2001: Uddannelsesleder Ib Bygbjerg.

Et uddannelsesudvalg har samme personsammensætning, kompetence og arbejdsopgaver som et ordinært studienævn.

Uddannelsesudvalget for MIH består af:

Undervisere: Professor Ib Bygbjerg, Afdeling for International Sundhed. Lektor Flemming Konradsen, Afdeling for International Sundhed. Adjunkt Helle Samuelsen, Afdeling for International Sundhed.

Studerende: Stud. MIH Desiré Bonomé, stud. MIH Godfried Kwesi Morrison. Danida Fellowship Centre, stud. MIH Liya N. Mutale. Danida Fellowship Centre, stud. MIH Claudia Vivas Torrealba.

Observatører: Uddannelseskoordinator Lene Blegvad, Afdeling for International Sundhed. Uddannelseskoordinator Aase Gudmann, Afdeling for Social Medicin.

Uddannelsesudvalget er opgivet pr. 1.9.2001. Studenterrepræsentanter for uddannelsesudvalget vælges ved og fungerer fra nyt studieårs begyndelse.

Organisation

Sekretariatet er placeret ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Nørre Allé 6, bygning 2, 2200 København N. Telefon 35 32 76 26, fax 35 32 77 36. Det omfatter uddannelsesleder Ib Bygbjerg, uddannelseskoordinator Lene Blegvad, e-mail L.Blegvad@pubhealth.ku.dk, kontorfuldmægtig Marianne Dithmer, e-mail M.Dithmer@pubhealth.ku.dk, kursuskoordinator Birgitte Gantriis, e-mail B.Gantriis@pubhealth.ku.dk, uddannelseskoordinator Aase Gudmann, e-mail: A.Gudmann@pubhealth.ku.dk.

Webadresse:www.pubhealth.ku.dk/mih/mih.html

Beretning

Formål

Master of International Health uddannelsen blev oprettet i 1998 under lov om åben uddannelse. Det er en et-årig akademisk engelsksproget videreuddannelse med det formål at uddanne personer, som selvstændigt og på videnskabeligt grundlag kan medvirke til at forbedre befolkningers og befolkningsgruppers sundhedstilstand internationalt, regionalt og lokalt gennem målrettet videregående uddannelse af deltagerne i samspillet mellem samfund, sundhedssystemer, forebyggelse af sygdomme og sundhedsfremme i lavindkomst samfund.

Udbydere

Uddannelsen udbydes ved Københavns Universitet af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet. Det meste af undervisningen rekvireres fra Institut for Folkesundhedsvidenskab i samarbejde med Danida og danske samt udenlandske undervisnings- og forskningsinstitutioner.

Optagelse

Optagelse på studiet kræver enten en videregående sundhedsfaglig, samfundsfaglig eller anden relevant kandidateksamen eller en uddannelse på mindst bachelorniveau fra et universitet eller anden højere læreanstalt og dokumenteret teoretisk videreuddannelse på mindst et år samt opnået relevant erhvervserfaring svarende til mindst to års fuldtidsarbejde. Desuden skal ansøgeren besidde sproglige færdigheder i engelsk, der kvalificerer til at følge et engelsksproget undervisningsforløb samt før studiestart indlevere et projektudkast på max. 4 sider baseret på feltstudier eller på en kritisk litteraturgennemgang af et relevant emne. Ansøgere med anden baggrund kan optages efter individuel vurdering. Der optages ca. 28 studerende per år. Ansøgere støttet af Danida skal ansøge via Den Danske Ambassade i deres hjemland.

Indhold (fagledere i parentes)

Modul I. Core Module: Grundmodul (professor Ib Bygbjerg). Introduktion til international sundhed. Grundmodulet svarer til det europæiske "core module", idet der dog er 5 ugers ophold ved CMC, Vellore, Indien, hvor de studerende vejledt af professor Abraham Joseph er på feltophold samt modtager problemorienteret undervisning. Afsluttes med skriftlig og mundtlig eksamen.

Modul II. Advanced Module: Videregående modul (adjunkt Helle Samuelsen) omfatter antropologi, politisk videnskab, økonomi og management i tæt samarbejde med interne og eksterne lærere fra ind- og udland blandt andet Danida og østafrikanske institutioner. Afsluttes med skriftlig eksamen.

Modul III a. Special Module: Specialmodul (lektor Flemming Konradsen) omfatter humanitær bistand, katastrofer og flygtninge. Afholdes i samarbejde med Dansk Røde Kors, Læger uden Grænser og Internationalt Center for Torturofre. Afsluttes med skriftlig eksamen. Modul III b: Special Modul: (exstern lektor Birgit Westphal-Victor) omfatter HVI/AIDS, særligt i lavindkomst samfund. Afholdes i samarbejde med Dansk Røde Kort og Danida.

Modul IV: Individuelt projektarbejde (masterafhandling) med vejledning og afsluttende eksamen.

Modulerne I-III kan tages separat.

Evaluering

Hvert modul bliver systematisk evalueret af de studerende. Evalueringen er baseret på et spørgeskema og resultaterne af disse undersøgelser diskuteres med de studerende, faglederne samt i uddannelsesudvalget og de nødvendige skridt bliver taget for løbende justering af uddannelsen.

Status

MIH-uddannelsen ved Københavns Universitet her i 2001 udbudt den undervisning, som forudsættes i studieordningen. Uddannelsen har pr. 31.12.2001 27 studerende, heraf 14 støttet af Danida. I alt er 15 nationaliteter repræsenteret. Det andet hold af Masters in International Health (MIH) i Danmark blev færdige i august 2001. De studerendes mangeartede erfaringer erhvervet fra forskellige erhvervs og kulturelle baggrunde viste sig at være en undervisningsmæssig stor fordel. Der sker en løbende udvikling af uddannelsen, og senest er der udviklet et nyt specialmodul: HIV/AIDS, prevention, control, care and advocacy. Specialmodulet udbydes første gang foråret 2002. MIH-uddannelsen udgiver hvert år en pjece til markedsføring af uddannelsen.

Kandidatproduktion

År	*2000*	*2001*
Antal	25 (heraf 15 kvinder)	26 (heraf 16 kvinder)

Antal årselever

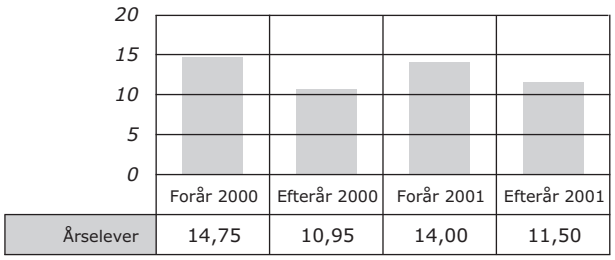

	Forår 2000	Efterår 2000	Forår 2001	Efterår 2001
Årselever	14,75	10,95	14,00	11,50

Uddannelsesleder Ib Bygbjerg

Uddannelsesudvalget for Master of Public Health (MPH)

Medlemmer

Pr. 1.2.2001: Uddannelsesleder Bjørn Holstein.
Et uddannelsesudvalg har samme personsammensætning, kompetence og arbejdsopgaver som et ordinært studienævn.

Uddannelsesudvalget for MPH består af:

Undervisere: Professor Bjørn Holstein, Afdeling for Social Medicin, professor Ib Bygbjerg, Afdeling for International Sundhed, professor Poul Erik Petersen, Odontologisk Institut, lektor Lone Schmidt, Afdeling for Social Medicin.

Studerende: Stud. MPH Steen Dalgård Jespersen, stud. MPH Pernille West-Nielsen, stud. MPH Kathrine Carlsen, stud. MPH Trine Tange.

Suppleanter: Undervisere: Lektor Signild Vallgårda, Afdeling for Sundhedstjenesteforskning.

Studerende: Stud. MPH Hanne Berthelsen, stud. MPH Carsten Juhl, stud. MPH Hanne Ourø, stud. MPH Hanne Christensen.

Observatør: Uddannelseskoordinator Aase Gudmann, Afdeling for Social Medicin.

Uddannelsesudvalget er opgivet pr. 1.9.2001. Studenterrepræsentanter til uddannelsesudvalget vælges ved og fungerer fra nyt studieårs begyndelse.

Organisation

Studiesekretariatet er placeret ved Institut for Folkesundhedsvidenskab, Blegdamsvej 3, 2200 København N. Telefon 35 32 79 90, fax 35 35 11 81. Det omfatter uddannelsesleder Bjørn Holstein, e-mail Holstein@pubhealth.ku.dk, uddannelseskoordinator Aase Gudmann, e-mail A.Gudmann@pubhealth.ku.dk, kontorfuldmægtig Anita Andersen, e-mail Anita.Andersen.@pubhealth.ku.dk.

Webadresse:www.pubhealth.ku.dk/mph

Beretning

Formål

Master of Public Health (MPH) uddannelsen er oprettet i 1996 under lov om åben uddannelse. Det er en to-årig (1,5 årsværk) akademisk masteruddannelse med det formål at uddanne personer, som selvstændigt og på videnskabeligt grundlag kan medvirke til at forbedre befolkningens og befolkningsgruppers sundhedstilstand ved at 1) igangsætte, deltage i og evaluere forebyggende og sundhedsfremmende programmer om befolkningens sundhed og 2) deltage i udvikling, planlægning og ledelse af sundheds- og socialvæsenet.

Udbydere

Uddannelsen udbydes ved universiteterne i København og Århus under medvirken af lærere fra Syddansk Universitet. Ved Københavns Universitet udbydes uddannelsen af Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, og det meste af undervisningen rekvireres fra Institut for Folkesundhedsvidenskab.

Optagelse

Optagelse på studiet kræver enten en videregående sundhedsfaglig, samfundsfaglig eller anden relevant uddannelse på mindst bachelorniveau samt mindst et års samlet, dokumenteret teoretisk videreuddannelse og mindst to års relevant erhvervserfaring, eller relevant, mellemlang videregående uddannelse samt mindst et års samlet, dokumenteret teoretisk videreuddannelse og relevant erhvervserfaring svarende til mindst to års fuldtidsarbejde. En ansøger med en samfundsvidenskabelig, sundhedsvidenskabelig eller anden relevant kandidatuddannelse fra et universitet eller højere læreanstalt har adgang efter at have opnået relevant erhvervserfaring svarende til mindst to års fuldtidsarbejde. Ansøgere med anden baggrund kan optages efter individuel vurdering. Der optages ca. 28 studerende pr år ved Københavns Universitet.

Indhold af første studieår (fagledere i parentes)

Introduktions- og kvalifikationsmodul: Introduktion til sundheds- og samfundsvidenskabelig tænkning (professor Bjørn Holstein), videnskabsteori og etik (Adjunkt Hanne Andersen) og databehandling (lektor Merete Osler).

Fællesmodul 1. Forskningsmetoder: Teoretisk biostatistik og epidemiologi, målemetoder og datakilder (professor Per Kragh Andersen), og kvalitative forskningsmetoder (lektor Lone Schmidt), litteratursøgning og -evaluering.

Fællesmodul 2. Levekår og sundhed (lektor Kirsten Avlund): Begreber, indikatorer, sygdomsmønstre og sundhedsudvikling. Sociale og psykiske faktorer, adfærd og sundhed. Miljø og sundhed. International sundhed.

Fællesmodul 3. Organisation, ledelse og økonomi i sundheds- og socialvæsenet (lektor Signild Vallgårda). Sundheds- og socialvæsenets organisation og funktioner: Sundhedspolitik, sundhedsvæsenets udvikling og struktur, internationale organisationer, planlægning, styringsmekanismer, evalueringsmetoder, MTV. Ledelse og kommunikation i offentlige institutioner, procesmonitorering og kvalitetssikring, beslutningsprocesser, strategisk ledelse. Samfundsøkonomisk effektivitet, driftsøkonomi, sundhedsøkonomisk evaluering, cost-benefit analyse, cost-effectiveness analyse og cost utility analyse.

Fællesmodul 4. Forebyggelse og sundhedsfremme (lektor Merete Osler). Biologiske, fysisk-kemiske, sociale og socialpsykologiske elementer. Kommunikation og pædagogik. Eksisterende strategier og programmer. Implementering, monitorering, styring, evaluering, kvalitetsudvikling.

Valgfrit specialmodul efter den studerendes eget ønske. I 2001 afholdtes to specialmoduler: Forebyggelse og sundhedsfremme (professor Lars Iversen). Organisation, ledelse og økonomi i sundheds- og socialvæsenet (lektor Signild Vallgårda). Desuden ca. 8 ugers arbejde med øvelser, cases, obligatoriske opgaver og eksamensopgave.

Indhold andet studieår

Individuelt projektarbejde (masterafhandling) med vejledning samt 6 seminar prægede undervisningsdage med emner som understøtter arbejdet med masterafhandlingen (professor Poul Erik Petersen).

Evaluering

Hvert modul bliver systematisk evalueret af de studerende. Evalueringerne er baseret på et spørgeskema og resultaterne af disse undersøgelser diskuteres med de studerende, faglederne samt i uddannelsesudvalget og de nødvendige skridt bliver taget for løbende at justere uddannelsen.

Status

MPH-uddannelsen ved Københavns Universitet har i 2001 udbudt den undervisning, som forudsættes i studieordningen. Uddannelsen har ultimo 2001 24 første-årsstuderende og 21 andet-årsstuderende. Der sker en løbende udvikling af uddannelsen, og senest har Uddannelsesudvalget nedsat et Revisionsudvalg med det formål at gennemgå uddannelsen i alle detaljer for at vurdere behov og muligheder for yderligere udvikling. Uddannelsen deltager i to internationale netværk for at skabe bedre muligheder for udveksling af studerende. Det ene er et samarbejde med MPH-uddannelser i Frankrig, Polen, Portugal og UK om et fælles specialmodul, som nu er igangsat. Det andet et samarbejde inden for Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER), hvor den danske MPH-uddannelse er en del af programmet European Master of Public Health. Derudover deltager MPH-uddannelsen i udviklingen af en akkrediteringsproces for public health uddannelser ligeledes i ASPHER-regi. MPH-uddannelsen udgiver hvert år en studiehåndbog med oplysninger til brug for studerende, lærere og ledelse, samt en pjece til markedsføring af uddannelsen. Der blev i 2001 udarbejdet en rapport over MPH'ernes erhvervsforløb.

Kandidatproduktion

År	*1998*	*1999*	*2000*	*2001*
Antal	21	19	19	21

Årselever

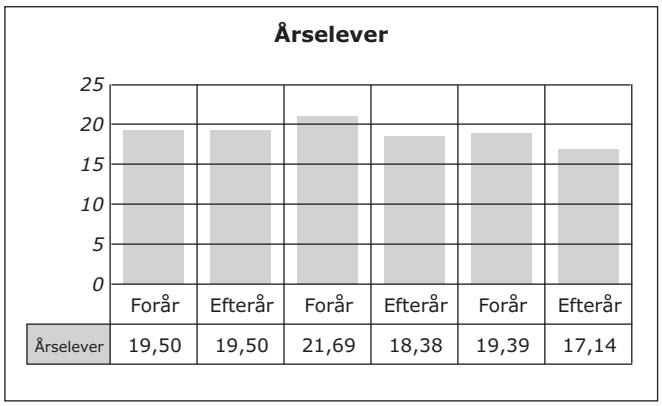

Uddannelsesleder Bjørn Holstein

Studienævnet for Humanbiologi

Medlemmer

Formand og studieleder: Henrik Galbo. Vicestudieleder og næstformand: Bodil Norrild.

Talsmand for de studerende: Studienævnsmedlemmer: Folmer Elling. Lærere (3 år) og Jørgen Gomme og Thomas Jonassen.

Studerende: Martin K. Kornum HOLD XII, Birgitte Rahbek HOLD XII, Henrik Lund HOLD XII, Betina H. Thuesen, Ulla Seehusen K. Madsen og Kasper Lage Hansen HOLD XIII.

Beretning

Udvalg

Dispensationsudvalg: Henrik Galbo.

Koordinationsudvalg: Henrik Galbo og Kasper Lage Hansen.

Specialeudvalg*:* Bodil Norrild og Kasper Lage Hansen.

Medicinsk Studienævns Evalueringsudvalg: Henrik Galbo.

Fakultetets Internationale Udvalg: Bodil Norrild og Kasper Lage Hansen.

Kontaktudvalg: Bodil Norrild.

Ligestillingsrådet Birgitte Rahbek og . Ulla Seehusen K. Madsen.

Andre udvalg: Studenterbibliotek: Ulla Seehusen K. Madsen.

Observatører til andre nævn: Udpeges ad hoc.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitet		
Indskrivningsfag	***Humanbiologi***	***Biologi***	***I alt***
Humanbiologi	64,33	0,17	64,50

STÅ 1998-2001

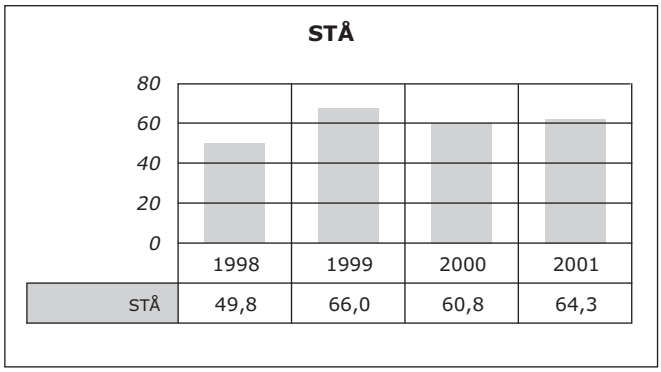

Studieleder Henrik Galbo

Ph.d.-studienævnet for Sundhedsvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor Jørgen Vinten, professor Jesper Reibel, lektor Jørgen Dissing, professor Christian Karup, professor Thorkild I.A. Sørensen, cand.odont. Sally Dabelsteen, cand.med. Charlotte Landbo Tofteng, cand.med. Daniella Bach Pedersen, cand.med. Berit Thornvig Jensen og cand.scient. Anne Gammelgaard.

Beretning

Der er i 2001 ved Københavns Universitets Sundhedsvidenskabelige Fakultet tildelt 109 ph.d.-grader efter gennemførelse af det generelle ph.d.-studieprogram ved fakultetet. De kandidater, som gennemfører uddannelsen, kommer i betydeligt omfang fra andre fakulteter, og der optages således studerende med meget forskellig baggrund. Dette afspejler, at sundhedsvidenskab alene er defineret ved sit formål, og ikke ved en særlig videnskabelig metode. De individuelle videnskabelige projekter spænder meget vidt, fra matematisk-statistiske over genteknologiske til sundhedsøkonomiske og medicinsk-historiske.

Studienævnet har i 2001 valgt at bidrage til at synliggøre kvaliteten af uddannelsen ved at kræve, at de studerende, som arbejder med projekter indenfor områder med tradition for international publikation af forskningsresultater, under uddannelsen lærer at udarbejde engelsksprogede manuskripter til fagtidsskrifter. Disse manuskripter skal indgå i ph.d.-afhandlingen, som normalt også skal være udarbejdet på engelsk, og de skal uafhængigt heraf søges publicerede i internationale tidsskrifter. Dette initiativ har allerede nu medført, at en stor del af de igangværende og i 2001 afsluttede studieforløb lever op til disse krav, og det er nævnets opfattelse, at det snart herved vil blive lettere at monitorere og dokumentere meget væsentlige aspekter af kvaliteten af forskeruddannelsen ved fakultetet.

Forskerskolen i neurovidenskab, som er startet ved fakultetet i 2001, har gennem året arbejdet med at udbygge fakultetets udbud af forskerkurser. Der arbejdes endvidere på at øge rekrutteringen af cand.med.er til forskeruddannelsen med henblik på at oparbejde kvalificerede basalforskere med lægelig baggrund. Det er bemærkelsesværdigt, at så mange ikke-læger fortsat søger og får optagelse som ph.d.-studerende ved fakultetet. Som medvirkende årsag kan peges på, at kombinationen af en naturvidenskabelig grunduddannelse og en sundhedsvidenskabelig ph.d.-uddannelse kan give karrieremæssige fordele ved evt. senere ansættelse i lægemiddelindustrien, og at den mere forskningsrettede grunduddannelse kan give naturvidenskabeligt uddannede kandidater fortrin i konkurrence om stipendier.

Det er fortsat opfattelsen, at efterspørgslen efter fakultetets ph.d.-uddannede for tiden overstiger produktionen. Denne opfattelse deles af de fleste repræsentanter for aftagende virksomheder og institutioner, som udtrykker sig offentligt.

Ph.d.-studieleder Jørgen Vinten

Afdelingen for Eksperimentel Medicin

Ledelse pr. 1.2.2001
Afdelingschef er dyrlæge Hans-Jørgen Skovgaard Jensen.

Afdelingens bestyrelse består af 4 medlemmer; to udpeget af dekanatet, SVF: professor, dr.med. Jens Juul Holst (formand), lektor, dr.med. Michael E. Danielsen; to udpeget af RH's direktion: professor, dr.med. Stig Haunsø og professor, dr.med. Keld Danø.

Adresse
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 73 73
Fax 35 32 73 99

Afdelingschefens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Se tidligere udgaver af årbogen.

Fysiske rammer
Omfatter 3.500 m2 på Panum Instituttet og 600 m2 på RH.

Forskningsvirksomhed
Forbedring af metoder til diagnostik af infektioner i forsøgsdyr. Udvikling af PCR diagnostik af virusinfektioner hos forsøgsdyr. Planlægning af nye forsøgsdyrsfaciliteter ved BRIC.

Undervisning
Afdelingen afholder en række kurser: kurser i alm. forsøgsdyrskundskab, eksperimentel kirurgi og mikrokirurgi for ph.d.-studerende, teknisk personale samt personer, der ønsker selvstændig tilladelse til at udføre dyreforsøg. Desuden arrangeres – i samarbejde med Sundhedsstyrelsen – kurser i operativ kirurgi og mikrokirugi for læger under speciallægeuddannelse i kirurgi. Afdelingen har ansvaret for den obligatoriske undervisning i forsøgsdyrskundskab for humanbiologer.

Faglige og administrative hverv
Afdelingen yder assistance ved dyreforsøg og rådgiver desuden i forsøgsdyrfaglige spørgsmål herunder forsøgsplanlægning og etik. Afdelingen har eget laboratorium til mikrobiologisk kontrol af infektionssygdomme hos forsøgsdyr.

Afdelingschef H.J. Skovgaard Jensen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	2,08		2,08
TAP	37,33	0,17	37,49
Total	*39,41*	*0,17*	*39,58*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3151	17	3168
Anskaffelser	955		955
Total	*4106*	*17*	*4123*

Stab

VIP Internt finansieret
Hansen, Henrik Bo; dyrlæge.
Jensen, Hans-Jørgen Skovgaard; dyrlæge.
Velschow, Sten; dyrlæge til 31/1-2001.

Fondsbevillinger

Center for Bioetik og Risikovurdering
– Living with Biotech-Genetic modifications of crop and lab. animal (Hans J. Skovgaard Jensen) kr. 121.200.

Central Forskningsenhed for Almen Praksis

Ledelse pr. 1.2.2001

Forskningsenheden ledes af forskningsleder, praktiserende læge, professor, dr.med. Hanne Hollnagel.

Forskningsenhedens bestyrelse består fra Praktiserende Lægers Organisation af formanden læge Jørgen Lassen og læge Uwe Jansen samt fra Sygesikringens Forhandlingsudvalg amtsborgmester Kristian Ebbensgaard og amtsrådsmedlem Tonny Husted Nielsen.

Organisation

Central forskningsenhed for almen praksis blev oprettet i 1978 med tilknytning til Institut for Almen Medicin, Københavns Universitet. Forskningsenheden er en selvejende institution, hvis formål er at udføre forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt. Desuden rådgivning og praktisk bistand til forskning i almen praksis og tilgrænsende områder.

Forskningsenheden fungerer under vedtægter, som 1. december 1985 er indgået mellem Praktiserende Lægers Organisation og Sygesikringens Forhandlingsudvalg. Forskningsenheden finansieres af den af organisationerne oprettede forskningsfond 'Fonden vedr. finansiering af forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt'. Fonden får også midler fra finansloven.

Til at vejlede institutionen forskningspolitisk er nedsat et Fagligt råd med repræsentanter for Dansk selskab for almen medicin, Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd, Sundhedsstyrelsen, Sundhedsministeriet og Institutterne for Almen Medicin i København, Århus og Odense.

Adresse

Panum Instituttet, blok 33 d, 5
Blegdamsvej 3
2200 København N
Telefon 35 32 71 71
Fax 35 37 12 82
admin@gpract.ku.dk
www.gpract.ku.dk

Forskningslederens beretning

Forskningsenheden udfører egen forskning og giver individuel rådgivning og praktisk bistand. Endvidere afholdes løbende fælles forskningsmøder mellem Afdeling for Almen Medicin og Forskningsenheden samt månedlige metodeseminarer m.m. Der er temagrupper ang. "Sygdomsbegrebet", "Diabetes" og "Børnefamilier". Forskningsenheden samarbejder med Almen medicinsk Forskningsenhed i Frederiksborg Amt bl.a. omkring et grundlæggende kursus i forskningsmetodologi. I samarbejdet indgår også Lunds Universitet og Afdeling for Almen Medicin. Kurset strækker sig over 3 semestre og første kursus sluttede foråret 2001 – nyt kursus er startet. Samarbejdet får økonomisk støtte fra Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforum.

Forskningsenheden prioriterer forskeruddannelsen højt og vil i de kommende år arbejde på, at der kan tilbydes forskerkurser fra start til ph.d.-niveau samt på at udvikle vejlederfunktionen. Forskningsenheden har haft en tilfredsstillende vurdering af internationalt peer-panel.

Forskningsvirksomhed

Forskningsenheden har et bredt forskningsfelt med følgende tyngdepunkter:

1. Befolkningens almindelige helbredsproblemer, dens håndtering af disse og behov for lægehjælp.
2. Klinisk forskning om de af patienterne hyppigst præsenterede henvendelsesårsager i almen praksis og om de hyppigste symptomer/diagnoser set i almen praksis.
3. Forebyggelsesforskning: Forebyggelse er et vidt begreb, som ud over de samfundsmæssige tiltag omfatter den individ- og familieorienterede del, hvorunder vi har en del projekter om forebyggende samtaler i almen praksis, om kommunikation af risiko, motivationsteorier, om helbredsressourcer, salutogenese, om sociale ressourcer, om livsstilssamtaler ang. rygning og alkohol, om ulighed i forebyggelse og sundhed.
4. Sundhedstjenesteforskning inkl. kvalitetsvurdering: Om befolkningens kontakter til almen praksis, teknologivurdering af procedurer i almen praksis, implementering af kliniske vejledninger og af ny forskningsviden, om det gode patientforløb på tværs af sektorerne.

På tværs af ovennævnte områder arbejdes med de to nedennævnte områder som en slags almenmedicinsk grundforskning om de processer, som danner basis for det kliniske arbejde i almen praksis:

5. Konsultations- og kommunikationsforskning: Lægepatientforholdet, den patientcentrerede konsultation, den motiverende samtale, befolkningens forventninger, befolkningens sygdomsmodel sammenlignet med lægens sygdomsmodel, om det bio-sociale, psykologiske og kulturelle perspektiv på sundhed og sygdom, praktiserende lægers tavse viden.
6. Teoriudvikling og begrebsafklaring: For eksempel indsigt i forløbet af folkesygdommene bl.a. gennem inddragelse af disse sygdomsformers begyndelse/oprindelse/forløb forud for og efter lægekontakt, udvikling af teorier bag forebyggelseskonsultationen, afklaring af begreberne patientønsker, patientforventninger, patientbehov.

Individuelle forskningsprojekter

Blødningsmønsteret hos 45 – 54 årige kvinder i Danmark (Karen Astrup).

Tidlig intervention mod alkoholmisbrug i almen praksis. Sædvaner – Holdninger – Roller (Sverre Barfod, Arvid F. Jørgensen, Eli Sørensen, Per Vendsborg, Annelise Zachariassen).

Forebyggelse ved tidlig afdækning og håndtering af alkoholproblemer i almen praksis (Sverre Barfod, Anders Beich, Lene Carlsen, Lars J. Hansen, Eli Sørensen, Thorkil Thorsen, Per Vendsborg, Annelise Zachariassen).

Holdninger til fælles telekonsultationer. Et alternativ til konventionel henvisning til specialist? (Lene Carlsen og Camilla Sachs).

Udvalgte indvandrergruppers kontaktmønstre til almen praksis i Københavns Kommune (Lise Dyhr).

Udvikling af en indvandrerkonsulentfunktion i almen praksis (Lise Dyhr).

Den situationelle sygdomsteoris gyldighedsområde (Dorte Gannik).

Selvvurderet og lægevurderet helbreds betydning for senere forekomst af sygdom og død. 20 års opfølgning af 40 – årige mænd og kvinder med helbredsundersøgelser (Hanne Hollnagel, Ellen Idler og Lars Møller).

Positive sundhedsfaktorer – En bedre balance mellem risikotænkning og ressourcetænkning (Hanne Hollnagel, Kirsti Malterud).

Allergiudredning i almen praksis – 750 patientforløb i perioden 1977 – 1993 (Arvid F. Jørgensen).

Symptomer som kundskabskilde – Hvordan kan vi udvikle medicinsk kundskab om kvinders helbred (Kirsti Malterud).

Hvad ønsker patienten skal finde sted ved konsultationen? (Hanne Thorsen, Hanne Hollnagel, Klaus Witt og Kirsti Malterud).

Diabetesomsorg i almen praksis (Niels de Fine Olivarius).

Diabetessygdommens epidemiologi (Niels de Fine Olivarius, Thomas Drivsholm).

Nogle metodeproblemer ved sygdomsopgørelser i almen praksis (Poul A. Pedersen).

Astma og allergisk rhinitis i almen praksis (Poul A. Pedersen).

Lændesmerter i almen praksis efter 22 år (Poul A. Pedersen, Hanne Thorsen, Charlotte Skjøtt, Simon Vittov).

Overgangsalder og hormoner, bearbejdning af spørgeskemasvar fra 3838 kvinder over 44 år i Roskilde Amt (Kirsten Søndergaard).

Demensudredning i almen praksis (Frans Boch Waldorff).

Disputatsarbejder

Systematisk, specifik, individorienteret forebyggelse i almen praksis – alkoholstorforbrug som eksempel (Anders Beich).

Kvinders oplevelse af risiko i forbindelse med osteoporose (Susanne Reventlow).

Ph.d.-projekter

Patientinitieret kontakt til almen lægepraksis. En undersøgelse af ikke-medicinske faktorers betydning (Tina Eriksson).

Forældre til småbørn, som ofte er syge (Ruth Kirk Ertmann).

Struktureret patientopfølgning med individuelle behandlingsmål for type 2 diabetikere i almen praksis (Lars J. Hansen).

Det metaboliske syndrom i almen praksis (Poul Erik Heldgaard).

Opsporing af asthma bronchiale i 5-års alderen i almen praksis (Christian Hermann).

Håndtering af børn med sekretorisk otitis media hos den praktiserende læge og ørelægen (Maj-Britt Glenn Lauritsen).

Patientens perspektiv på et liv med type 2 diabetes (Anni B. S. Nielsen).

Implementeringsstrategiers betydning for effekten af DSAMs kliniske vejledning om demens i almen praksis (Frans Boch Waldorff).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Dorte Gannik: Faglig referent for Social Science & Medicine, Scand. J. of Prim. Health Care, Ugeskrift for læger.

Hanne Hollnagel: Medlem af Østdansk Sundhedsvidenskabeligt Forskningsforum; fagligt udvalg under Praktiserende Lægers Organisation og Sygesikringens Forhandlingsudvalg; bestyrelsesmedlem i Dansk Selskab for Medicinsk Prioritering.

Niels de Fine Olivarius: Medlem af Sundhedsstyrelsens følgegruppe vedrørende diabetesbehandlingen i Danmark; DSAMs repræsentant i følgegruppen for projektet "Bedre sundhed for mor og barn" ved Center for Epidemiologisk Grundforskning; medlem af DSAMs diabetesgruppe; medlem af Dansk Endocrinologisk Selskabs arbejdsgruppe vedr. nye diagnostiske kriterier for diabetes mellitus; medlem af Statens Institut for MTV's projektgruppe vedr. MTV af type 2 diabetes.

Susanne Reventlow: Medlem af: Forskningsudvalget ved Institut for Folkesundhedsvidenskab; DSAM's forskningsudvalg; DSAM's referencegruppe om risiko og screening; Arbejdsgruppe i Vestsjællands Amt vedr. Kvalitetssikringsprojekt om Osteoporose-diagnostik, -forebyggelse og behandling; Forskningsfondens (Fonden vedr. finansiering af forskning i almen praksis og sundhedsvæsenet i øvrigt) faglige råd samt Forskningsfondens forretningsudvalg; ECPC – European Consortium for Primary Care (Europæisk projektsamarbejde vedr. udvikling af almen medicin i Østeuropa samt andre lande uden for Europa); aktuelt i forbindelse med projekt i Makedonien; Dansk selskab for social- og administrativ medicin; Antropologiforeningen; Anthropology at home. Europæisk gruppe af antropologer der arbejder med projekter i egen kultur.

Forskningsleder Hanne Hollnagel

Stab

Årsværk

VIP 14,18
TAP 2,90

VIP, internt finansieret

Hollnagel, Hanne; forskningsleder, praktiserende læge, professor, dr.med.
Olivarius, Niels de Fine; seniorforsker, læge, B.S.
Gannik, Dorte; forskningslektor, dr.scient.soc. (deltid).
Malterud, Kirsti; seniorforsker, praktiserende læge, professor, dr.med. (deltid).
Hindsberger, Charlotte; statistiker (deltid).
Poul A. Pedersen; forskningskonsulent, læge.
Susanne Reventlow; adjunkt, antropolog, praktiserende læge (vikar).
Charlotte Tulinius; forskningsstipendiat, ph.d., læge (vikar).

TAP, internt finansieret

Bergsøe, Lise; kontorfuldmægtig.
Bækdahl, Charlotte; overassistent.
Karlslund, Willy; edb-koordinator.
Keldebæk, Annie; overassistent.
Vester-Andersen, Birthe; overassistent.

VIP, eksternt finansieret
Astrup, Karen; forskningsstipendiat, praktiserende læge.
Barfod, Sverre; praktiserende læge.
Beich, Anders; ph.d.-stipendiat, læge.
Carlsen, Lene; forskningsstipendiat, læge.
Drivsholm, Thomas; forskningsstipendiat, ph.d., læge.
Dyhr, Lise; forskningsstipendiat, ph.d., speciallæge i almen medicin.
Eriksson, Tina; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.
Ertmann, Ruth; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.
Hansen, Lars Jørgen; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.
Heldgaard, Poul Erik; ph.d.-stipendiat, praktiserende læge.
Hermann, Christian; ph.d.-stipendiat, praktiserende læge.
Jørgensen, Arvid F.; forsker, praktiserende læge.
Jørgensen, Merete; forsker, praktiserende læge.
Lauritsen, Maj-Britt; ph.d.-stipendiat, læge.
Nielsen, Anni B.S. ; ph.d.-stipendiat; sygeplejerske, cand.scient.pol.
Sachs, Camilla; forskningsstipendiat, læge.
Siersma, Volkert; statistiker.
Thorsen, Thorkil; seniorforsker, kultursociolog, fil.dr.
Waldorff, Frans Boch; ph.d.-stipendiat, speciallæge i almen medicin.

Publikation

Beich A.: Anmeldelse af Lægeforeningens rygepolitik, dens tilblivelse og mulige konsekvenser. Ugeskrift for Læger 163(29), s. 4006-4008, 2001.
Beich A.: Rygning, rådgivning, spørgeskemaer og videnskab (kommentar). Ugeskr Laeger 163(47), s. 6612-6613, 2001.
Bojlén S., Gannik D.E.: Almen praksis på åbent hav. Videnseksplosion, teknologisk udvikling og befolkning. Ugeskr Laeger 164(1), s. 37-42, 2001.
Drivsholm T.B., Jørgensen M.: Almenmedicinsk forskningsseminar – En tilbagevendende succes. Practicus 25(145), s. 152-153, 2001.
Dyhr L.: Indvandrerkonsulent i almen praksis. Lægen 19(10), s. 27, 2001.
Dyhr L.: Mange myter om indvandrere. Dagens Medicin 29, s. 21, 2001.
Fonnesbech J., Carlsen L., Sachs R.C.: Telekonsultationer – nyt alternativ. NyhedsInformation September, s. 14, 2001.
Frederiksen K., Drivsholm T.B., Ødegaard B., Olivarius N.de.F., Kristensen J.K., Larsen L., Ingerslev O.: Diabetes i Danmark: Metodeudvikling til en registerbaseret vurdering af diabetesforekomst. Nye tal fra Sundhedsstyrelsen 5(8), s. 1-12, 2001.
Hansen L.J., Olivarius N.de.F., Beich A., Barfod S.: Screening for storforbrugere af alkohol i almen praksis. Ugeskrift for Læger 163(17), s. 2358-2361, 2001.
Hansen L.J., Olivarius N.de.F.: Diabetesbehandlingen i almen praksis. Hvad ved vi om metoder til at styrke kvaliteten af diabetesbehandlingen i almen praksis? Tidsskrift for Diabetesbehandling 11(13), s. 10-12, 2001.
Heldgaard P.E., Nielsen A.B.S.: Formandskabet i Almenmedicinsk Ph.d.-forum delt mellem de tre almenmedicinske forskningsmiljøer. Practicus 25(143), s. 68-69, 2001.
Heldgaard P.E.: Kamp mod en usynlig fjende (interview). Sampension Magasinet 3(4), s. 8-9, 2001.
Hollnagel H.: Forskning i almen praksis. Central Forskningsenhed for Almen Praksis – aktiviteter og tilbud. Lægen 4, s. 13-16, 2001.
Hollnagel H., Malterud K.: Patientens egen vurdering af sit generelle helbred og sine stærke sider. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 79(8), s. 985-992, 2001.
Håkansson A., Henriksson K., Jørgensen A.F., Sachs C., Berglund J., Andersen J.S., Hollnagel H.: Kurser i grundlæggende forskningsmetodologi. Ugeskrift for Læger 163(26), s. 3678-3681, 2001.
Jørgensen L.G.M., Stahl M., Brandslund I., Petersen P.H., Borch-Johnsen K., Olivarius N.de.F.: Plasma glucose reference interval in a low-risk population. 2. Impact of the new WHO and ADA recommendations on the diagnosis of diabetes mellitus. Scand J Clin Lab Invest 61, s. 181-190, 2001.
Malterud K.: The art and science of clinical knowledge: evidence beyond measures and numbers. Lancet 358, s. 397-400, 2001.
Malterud K.: Qualitative research: standards, challenges, and guidelines. Lancet 358, s. 483-488, 2001.
Malterud K., Hollnagel H., Witt K.: Gendered health resources and coping – A study from general practice. Scandinavian Journal of Public Health 29(3), s. 183-188, 2001.
Malterud K.: Kan allmennlegen være healer? Om medisinske tradisjoner, lege-pasient-forholdet, salutogenese og empowerment. Tradisjon 31(2), s. 77-83, 2001.
Malterud K.: Subjektive symptomer uden objektive fund – en udfordring for almen medicinsk teori og praksis. Ugeskrift for Læger 163(48), s. 6729-6734, 2001.
Malterud K.: Lesbiske i medisinsk teori og praksis – Et kritisk perspektiv på kunnskap og helsetjenester. i: Norsk homoforskning s. 191-213, Brantsæter MC, Eikvam T, Kjær R, Åmås KO (eds.), Universitetsforlaget, Oslo 2001.
Malterud K., Taksdal A.: Et felles refleksjonsrom med pasientens symptomer som gyldige kunnskapskilder. Tidsskr Nor Laegeforen 121, s. 3605-3609, 2001.
Malterud K. (red.): Kvinners ubestemte helseplager. 179 s. Pax, Oslo 2001.
Nielsen A.B.S., Heldgaard P.E.: Almenmedicinsk Ph.d.-forum – Indtryk fra mødet i Korsør. Practicus 25(142), s. 30-31, 2001.
Olivarius N.de. F., Beck-Nielsen H., Andreasen A.H., Hørder M., Pedersen P.A.: Randomiseret kontrolleret undersøgelse af struktureret, individualiseret behandling af type 2-diabetes mellitus. Ugeskrift for Læger 163(44), s. 6134-6139, 2001.
Olivarius N.de F.: "Diabetesomsorg i almen praksis". Et 10-årigt projekt med 600 praktiserende læger og 1.400 patienter. Hvorfor i alverden lykkedes det? Ugeskrift for Læger 163(44), s. 6178-6180, 2001.
Olivarius N.de F.: Mere forskning i almen praksis. Danmarks Amtsråd 32(20), s. 32, 2001.
Olivarius N.de F., Beck-Nielsen H., Andreasen A.H., Hørder M., Pedersen P.A.: Randomised controlled trial of structured personal care of type 2 diabetes mellitus. BMJ 323, s. 970-975, 2001.
Olivarius N.de F.: I skygge af overvægten (interview). Sampension Magasinet 3(4), s. 7-9, 2001.
Olivarius N.de F.: Structured intervention improves care for type 2 diabetes. 1-2 s. Diabetes Weekly Review 2001.

Olivarius N.de F., Vestbo E., Andreasen A.H., Mogensen C.E.: Renal involvement is related to body height in newly diagnosed women aged 40 years or over. Diabetes Metab 27, s. 14-18, 2001.

Olivarius N.de F., Nielsen N.V., Andreasen A.H.: Diabetic retinopaty in newly diagnosed middle-aged and elderly diabetic patients. Prevalence and interrelationship with microalbuminuria and triglycerides. Graefe's Arch Clin Exp Ophthalmol 239, s. 664-672, 2001.

Petersen P.H., Brandslund I., Jørgensen L.G.M., Stahl M., Olivarius N.de.F., Borch-Johnsen K.: Evaluation of systematic and random factors in measurements of fasting plasma glucose as the basis for analytical quality specifications in the diagnosis of diabetes. 3. Impact of the new WHO and ADA recommendations of diagnosis of diabetes mellitus. Scand J Clin Lab Invest 61, s. 191-204, 2001.

Reventlow S., Hvas L., Tulinius C.: "In really great danger ...". The concept of risk in general practice. Scandinavian Journal of Primary Health Care 19(2), s. 71-75, 2001.

Reventlow S.: Risikobegrebet. Konstateret – ved et tilfælde. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 79(1), s. 61-65, 2001.

Sachs R.C.: Beretning fra kursus i grundlæggende forskningsmetodologi. Practicus 25(143), s. 74-75, 2001.

Stahl M., Jørgensen L.G.M., Petersen P.H., Brandslund I., Olivarius N.de.F., Borch-Johnsen K.: Optimization of preanalytical conditions and analysis of plasma glucose. 1. Impact of the new WHO and ADA recommendations on diagnosis of diabetes mellitus. Scand J Clin Lab Invest 61, s. 169-180, 2001.

Steihaug S., Ahlsen B., Malterud K.: From exercise and education to movement and interaction. Treatment groups in primary care for women with chronic muscular pain. Scand J Prim Health Care 19, s. 249-254, 2001.

Stensland P., Malterud K.: Unravelling empowering internal voices – a case study on the interactive use of illness diaries. Family Practice 18(4), s. 425-429, 2001.

Söderström M.: Central forskningsenhet i allmänpraxis i Köpenhamn – ett kreativt och intellektuellt klimat för forskande allmänläkare. AllmänMedicin 22(3), s. 139-142, 2001.

Søndergaard K.: Good-will problemer. Practicus 25(146), s. 202-203, 2001.

Søndergaard K.: Industrien og de praktiserende læger. Ugeskrift for Læger 163(12), s. 1758-1759, 2001.

Thorsen H., Witt K., Hollnagel H., Malterud K.: The purpose of the general practice consultation from the patient's perspective – theoretical aspects. Family Practice 18(6), s. 638-643, 2001.

Thorsen T., Vægter K., Waldorff F.B.: Formidling af kliniske vejledninger og barrierer for deres brug. Månedsskr prak lægegern 79(11), s. 1427-1434, 2001.

Vestbo E., Olivarius N.de.F., Mogensen C.E.: Is renal involvement related to birth weight and adult height? Diabetes Metab 27, s. 9-12, 2001.

Vægter K., Waldorff F.B., Thorsen T.: Påvirker kliniske vejledninger den kliniske praksis? Månedsskr prak lægegern 79(11), s. 1435-1448, 2001.

Waldorff F.B., Vedsted P., Eriksson T.: Fremtidens forskning i almen praksis – set fra patientens, politikerens og den alment praktiserende læges perspektiv. Practicus 25(142), s. 41-42, 2001.

Waldorff F.B., Møller S.: Diagnostic evaluation of dementia in general practice in Denmark. Scand J Prim Health Care 19, s. 117-121, 2001.

Waldorff F.B., Bülow L.B., Malterud K., Waldemar G.: Management of dementia in primary health care: the experiences of collaboration between the GP and the district nurse. Family Practice 18(5), s. 549-552, 2001.

Waldorff F.B., Thorsen T., Vægter K.: Almen medicinske kliniske vejledninger – definitioner og udvikling. Månedsskrift for Praktisk Lægegerning 79(10), s. 1179-1185, 2001.

Center for Muskelforskning

Ledelse pr. 1.2.2001

Centerleder er professor, med.dr. Bengt Saltin.

Seniorforskere i centeret er: lektor, dr.scient. Jens Bangsbo, lektor (p.t. orlov), dr.med.vid. Ylva Hellsten, lektor, lic.scient. Bente Kiens og professor, dr.med. Erik A. Richter, Institut for Idræt; lektor, dr.scient. Carsten Juel, August Krogh Institutet; lektor, dr.med. Flemming, Dela, professor, dr.med. Henrik Galbo, lektor, cand.med. Thorkil Ploug, og lektor, cand.med., ph.d. Bente Stallknecht, Human Biologi, Panum Instituttet, samt på Rigshospitalet, overlæge, dr.med. Niels H. Secher, overlæge, dr.med. John Vissing og overlæge, dr.med. Bente Klarlund Pedersen. Endvidere er professor, dr.med. Michael Kjær, Bispebjerg Hospital tilknyttet centeret.

Organisation

Center for Muskelforskning (The Copenhagen Muscle Research Centre, CMRC) består af tre forskningsgrupper, som er placeret på henholdsvis Institut for Idræt med kobling til August Krogh Institutet, på human biologi under Medicinsk Fysiologis Institut, Panum Instituttet, og på Rigshospitalet. Det fælles mål med forskningen er at klarlægge de mekanismer, som regulerer ilt- og substrattilførsel til menneskets skeletmuskulatur. Centeret blev etableret i 1994 med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond. Den nuværende bevillingsperiode løber til og med 2003.

Adresse

Rigshospitalet, afsnit 7652
Blegdamsvej 9
2100 København Ø
Telefon 35 45 76 21
Fax 35 45 76 34
cmrc@rh.dk
www.cmrc.dk

Centerlederens årsberetning

Forskningsvirksomhed

De tre helt centrale forskningsområder er reguleringen af glukose- og fedtstofskifte med fokus på transporten ind i samt inde i muskelcellen, og skeletmuskulaturens blodgennemstrømning i hvile og ved muskelkontraktion.

En detaljeret beskrivelse af forskningen og centerets publikationer findes under respektive forskningsgruppes beretning i KU's årbog.

Centerleder Bengt Saltin

Det Humanistiske Fakultet

Dekanatet for Det Humanistiske Fakultet

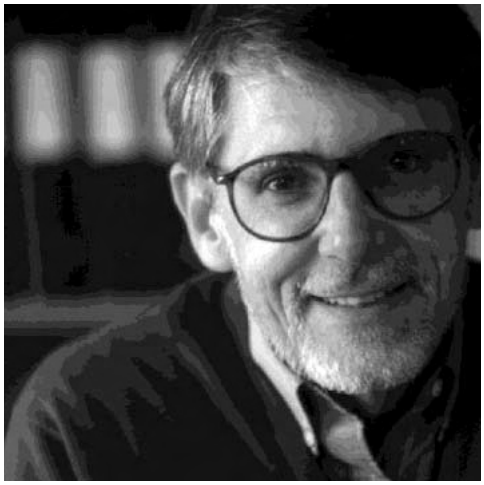

Dekan John Kuhlmann Madsen

Prodekan Thorkild Damsgaard Olsen

Fakultetets ledelse

Pr. 1.2. 2001: Dekan, lektor John Kuhlmann Madsen.
Prodekan, lektor Thorkil Damsgaard Olsen.
Sekretariatschef, cand.jur. Kirsten Stenbjerre.

Fakultetsreåd

Pr. 1.2.2001: Dekan, lektor John Kuhlmann Madsen (formand).
Lektor Carsten Due-Nielsen.
Adjunkt Hans Lauge Hansen.
Lektor Stig Hjarvard.
Docent Axel Larsen.
Lektor Mogens Trolle Larsen.
Lektor Hanne Ruus.
Kontorfuldmægtig Hannah Krogh Hansen (TAP-repræsentant).
Ingeniørassistent Steen Linke Larsen (TAP-repræsentant).
Kontorfuldmægtig Kirsten Mathiesen (TAP-repræsentant).
Stud.mag.Walid Abdul Wadoud Hajjaj (stud.-repræsentant).
Stud.mag. Robert Poulsen (stud.-repræsentant).
Stud.mag. Annemarie Kjær Rasmussen (stud.-repræsentant).
Museumsdirektør Søren Dietz (ekstern repræsentant).
Gymnasierektor Marianne Zibrandtsen (ekstern repræsentant).

Adresse

Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 88 11
Fax 35 32 80 52
hum-fak@fak.hum.ku.dk
www.hum.ku.dk

Dekanens årsberetning

Næsten lige meget hvorfra man er kommet til KUA i det forløbne år, er det byggekraner og entreprenørmaskiner der har mødt én. Metro mod vest, jordarbejder til IT-højskolen og DR mod syd – og så de nye smukke bygninger med travertinbeklædning mod øst: Fakultetets nye 40.000 m^2. Alle interesserede har fulgt udviklingen, nogle på stedet, andre på vores hjemmesider.

Ørestad Nord vil om få år blive et kraftcentrum for arbejdet med "Kultur, medier og kommunikationsteknologi". Sammen med de andre store institutioner i bydelen er Fakultetet kernen i en stor satsning der omfatter nogle af de største private virksomheder inden for dette felt. Næste år vil vi se udfoldelsen af det store netværk "Crossroads Copenhagen".

Fakultetet igangsatte en opkvalificering af alle ansatte m.h.t. IT i uddannelserne. Målsætningen for dette projekt er at alle lærere, administrativt ansatte og teknikere skal besidde IT-kompetence på et niveau der gør det muligt at forvalte en IT-infrastruktur i undervisningen, både i de ordinære uddannelser og (delvis som fjernundervisning) i efter-/videreuddannelserne. Der er desuden igangsat udviklingsarbejder med henblik på udbud af nærorientalske og slaviske sprog som netbaseret fjernundervisning.

For at imødegå de problemer der blev omtalt i sidste års beretning, har Fakultetets sprogfag i efteråret begyndt en debat om fagenes identitet med det mål at tilbyde afrundede bacheloruddannelser der synligt markerer et andet (forskningsbaseret) niveau end professionsbacheloruddannelserne, og som indeholder "fagets videnskabsteori". En tilsvarende proces vil gå i gang på Fakultetets andre fag det kommende år.

Der er i årets løb blevet godkendt et større antal reviderede studieordninger. Også en ny kandidatuddannelse i "Visuel Kultur" blev godkendt i 2001.

Temaet "professionsberedskab" blev stærkere profileret i 2001. Der blev etableret praktikordning i flere fag, og Næsten-Kandidat-Kursus-aktiviteten blev kraftigt styrket.

Sammen med Universitetet i Tübingen har vi åbnet et "European Centre for Chinese Studies" ved Peking Universitet. Der er indgået aftale med Moskva Universitet om undervisning af russiskstuderende; det første hold begyndte efteråret 2001.

Med henblik på en klarere og mere fokuseret information om vores uddannelser har vi udarbejdet en net- og cd-rom-publikation om de humanistiske studier. Informationerne på nettet er i det hele taget blevet udbygget betydeligt: lektionskatalog, abstract på dansk og engelsk af ph.d.-afhandlinger, Fakultetets regelsamling "Rettesnoren", løbende opdateret netkalender for de mange arrangementer, etc. etc.

Faget Etnologi gennemfører i studieåret 2001 – 2002 en større kvalitativ undersøgelse af baggrunden for og konsekvenserne af "frafaldet" på de humanistiske studier.

Der er i 2001 indgået en aftale om samarbejde og forskningstilknytning med CVU-Midt-Vest og H:S Sygeplejerskeuddannelsen.

Efter megen debat om forskerskoler og Fakultetets planer desangående blev der oprettet en skole i "Medier, kommunikation og journalistik", og en anden i "Sprogvidenskab". Udbygningen vil fortsætte og mosaikken lægges når Forskeruddannelsesrådets bevillinger for 2002 er klare.

Der blev i årets løb trukket store forskningsprogrammer til Fakultetet; i hård konkurrence lykkedes det Institut for Film- og Medievidenskab med det store tværgående program "Medier og Demokrati i Netværkssamfundet" (MODINET).

Med søsterinstitutter i Tyskland og England påbegyndtes arbejdet med at oparbejde en benchmarkingmodel for forskningen. Grundlaget er den britiske RAE. En skitse har været præsenteret ved et Evalueringsseminar på KU i september. Resultatet af arbejdet vil foreligge i 2002. Samtidig har institutterne fortsat den omstilling af forskningsplanlægning der blev nævnt i sidste beretning. I efteråret afholdtes en konference for alle ledere og Fakultetsrådet for at debattere omstillingsparadigmerne.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 1997-2001

	Udgifter i mio. kr., løbende priser				
Formål	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	***206,601***	***206,327***	***210,977***	***196,406***	***198,877***
Basisforskning	135,374	140,906	154,837	135,208	132,453
Tilskudsfinansieret forskning	44,041	37,500	49,242	51,102	55,540
Kontraktsforskning	1,095	1,400	1,897	1,654	2,110
Forskeruddannelse	26,091	26,521	5,000	8,441	8,774
Uddannelse i alt	***196,454***	***217,938***	***213,529***	***200,982***	***198,802***
Ordinær uddannelse	177,318	200,081	196,349	187,435	184,178
Åben uddannelse	18,836	17,557	16,891	13,247	14,290
International studenterudveksling	0,300	0,300	0,289	0,300	0,334
Kursusundervisning	0,000	0,000	0,000	0,000	
Andre faglige formål i alt	***6,741***	***6,500***	***6,254***	***17,403***	***19,306***
Klinikker	6,741	6,500	6,254	5,585	5,912
Øvrige				11,818	13,394
Fælles formål i alt	***45,612***	***44,314***	***43,264***	***39,786***	***42,788***
Bygningsdrift	32,994	32,790	32,177	30,678	33,794
Generel ledelse og administration	12,618	11,524	11,087	7,751	7,609
Øvrige				1,357	1,385
I alt	***455,408***	***475,079***	***474,024***	***454,577***	***459,773***

Tabel 2. Aktiviteter 1997-2001

	Aktiviteter				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Antal studerende (excl. orlov)	12786	13358	13811	14191	14054
Antal STÅ	5049,5	5313,8	5316,9	5755,4	5876,1
Antal optagne pr. 1. oktober	1934	1890	2072	2045	1936
Antal 1. prioritetsansøgere	4736	4238	4064	3805	3371
Gennemsnitsalder for optagne	24,2	24	24,3	24,6	24,7
Median, alder, for optagne	22	23	23	23	23
Antal bachelorer	753	882	971	1030	1046
Gennemsnitsalder, bachelorer	27,9	28,1	28,4	28,4	28,1
Medianalder, bachelorer	26	26	26	26	27
Gennemsnitlige gennemførselstid, bachelorer	3,9	4,3	4,5	4,5	4,3
Median gennemførselstid, bachelorer	4	4	4	4	4
Antal kandidater	419	502	545	604	743
Gennemsnitsalder, kandidater	33,1	33,3	32,2	32,9	32,0
Medianalder, kandidater	31	31	30	30	30
Gennemsnitlige gennemførselstid, kandidater	8,7	8,6	8,4	8,5	8,1
Median gennemførselstid, kandidater	7	8	8	8	7
Åben uddannelse, antal deltagerbetalende STÅ	874,8	885,1	888,4	848,7	898,8
Færdiguddannede bachelorer på åben uddannelse	46	79	59	77	50
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	187,6	194,6	197,7	199,4	190,0
Antal forskerudd.stud., pr. 1. oktober, i alt	253	251	216	211	210
Heraf mænd	117	119	105	100	100
Heraf kvinder	136	132	111	111	110
Antal ph.d-afhandlinger, året	32	46	51	47	41
Antal stud. der udløser internationaliseringstilskud	376	502	573	565	601
Heraf indgående	211	336	358	350	261
Heraf udgående	165	166	215	215	340
Antal doktorgrader	4	5	9	5	4
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	1052	1082	1248	1301	1149

Dekan John Kuhlmann Madsen

Ph.d.-studienævnet for Humaniore

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 var medlemmer i ph.d.-studienævnet følgende: Lærere: Lisbeth Falster Jakobsen (formand), Sysse Engberg, Benny Karpatschof, Paul Levine og Erik Brinch Petersen. Studerende: Jes Fabricius Møller, Martin Kierulff-Jørgensen, Tore Tvarnø Lind, Benedikte Rostbøll og Charlie Breindahl.

Beretning

Ph.d.-studienævnet ved Det Humanistiske Fakultet varetager administration af ph.d.-uddannelsen: indskrivning, kurser, rejseansøgninger, aflevering og den praktiske del af bedømmelsen af afhandlinger, samt løbende rådgivning af de ph.d.-studerende. Det daglige administrative arbejde ligger i hænderne på studienævnets to sekretærer, mens nævnet på sine møder, 3-4 gang i semestret, dels tager stilling til konkrete problemer, dels drøfter nye tiltag med henblik på en løbende kvalitetsudvikling af uddannelsen.

Der har været afholdt forskellige kurser, både mere generelle kurser af videnskabsteoretisk art med deltagere fra adskillige fag, og mere specielle kurser for en mindre målgruppe. Kontakten til de enkelte fag og institutter har været vedligeholdt gennem ph.d.-koordinatorerne.

Der er i året blevet tildelt i alt 45 ph.d.-grader.

Efter bevilling fra Forskeruddannelsesrådet, FUR til to forskerskoler (start 1.1.02.) i sprogvidenskab og film- og medier har der i efteråret været ført forhandlinger om arbejdsfordelingen mellem fakultetets ph.d.-studienævn og forskerskolerne. Resultatet er, at ph.d.-studienævnet ordner alt vedrørende de studerendes rent administrative forhold, medens forskerskolerne tager sig af alle faglige arrangementer, såsom kurser, summer schools og seminarier om generelle forskningsmæssige problemer. Herved kommer forskerskolerne til at fungere som en art faglige studienævn.

Formand for studienævnet Lisbeth Falster Jakobsen

Institut for Historie

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er docent, dr.phil. Karl-Erik Frandsen.

Institutbestyrelsen består af professorerne dr.phil. Poul Villaume og dr.phil. Vincent Gabrielsen (viceinstitutleder), samt TAP-repræsentant Birthe Miller og studenterrepræsentant Karina Heuer Bach.

I institutbestyrelsens møder deltager som observatører en repræsentant for de ph.d.-studerende: Morten Fink-Jensen, studielederen: Johny Leisner samt medlem af Fakultetsrådet: Carsten Due-Nielsen.

Adresse

Njalsgade 102
2300 København S
Telefon 35 32 82 42
Fax 35 32 82 41
histinst@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/historie

Institutlederens årsberetning

For instituttets historie samt strukturen i universitetsfaget historie henvises til instituttets hjemmeside.

Nedlæggelsen af Lokalhistorisk Afdeling i 2000 betød, at afdelingens meget store bibliotek bestående af en stor samling af tidsskrifter og lokalhistorisk litteratur har skullet flyttes fra de lejede lokaler i Florsgade til KUA, ordnes, katalogiseres og nyopstilles ved en omfattende omstrukturering af institutbiblioteket, der har krævet en stor indsats af medarbejderne ved biblioteket. Arbejdet er desværre endnu ikke afsluttet på grund af manglende ressourcer.

Tilgangen af bøger har bevirket, at pladsforholdene på biblioteket er blevet endnu dårligere, end de var i forvejen, og også institutbibliotekets få læsepladser er under et stort pres. Der er ganske vist indrettet et læserum med 6 PC'ere og netadgang, men dette må siges at være helt utilstrækkeligt til at dække de studerendes berettigede forventninger om tidssvarende studievilkår.

Personaleforhold

Året 2001 har for Institut for Historie været præget af en stor, aldersbetinget afgang af faste medarbejdere, idet følgende er gået på pension: Lektorerne Benito Scocozza, Erik Helmer Pedersen, professorerne Jens Erik Skydsgaard, Carl-Axel Gemzell. Derudover har Michael Gelting forladt instituttet efter et fire-årigt lektorvikariat for at vende tilbage til en stilling som arkivar (seniorforsker) ved Rigsarkivet, og lektor Palle O. Christiansen er blevet udnævnt til direktør for Dansk Folkemindesamling. Lektorerne Hans Kirchhoff og Henrik S. Nissen er begge frikøbt til forsknings- og udredningsopgaver ved henholdsvis Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier (med et nyt projekt omhandlende dansk flygtningepolitik 1933 – 45) og Kommissionen til undersøgelse af Politiets Efterretningstjeneste (PET).

Tilgangen har bestået i, at lektor, dr.phil. Vincent Gabrielsen er blevet udnævnt til professor i antikkens historie pr. 1. august. Samme dato blev cand.mag. Benedicte Fonnesbech-Wulff ansat som undervisningsadjunkt med særligt henblik på undervisning i og koordination af studiemodulerne "Introduktion til Historie" og "Kursus i Arkiv- og Museumskundskab". Endvidere blev docent Leif Littrup pr. 1. oktober overflyttet fra Asien-Instituttet.

Dette betyder, at instituttets bemanding ved udgangen af 2001 nåede ned på det af fakultetet fastsatte bemandingsmål af 28 årsværk, hvilket er det laveste i 15 år, samtidig med at antallet af studerende og ph.d.-studerende aldrig har været højere. På den baggrund er det endnu mere bemærkelsesværdigt, at det ved en målrettet indsats fra såvel lærere, studieadministration som studerende er lykkedes at nå det fastsatte mål for studietrinstilvækster (STÅ), således at instituttet igen kan forvente et bemandingsmål på 31 årsværk.

Forskningsvirksomhed

Nedenstående redegørelse for instituttets forskningsvirksomhed tilstræber ikke at være udtømmende, men er koncentreret om en række større forskningsprojekter. For de enkelte medarbejderes individuelle forskning henvises til publikationslisten og instituttets hjemmeside.

Et projekt, der involverer en bred kreds af instituttets medarbejdere, er projektet Den Danske Udenrigspolitiks Historie, der finansieres af Carlsbergfondet, og som skal udkomme i 6 bind. Projektet ledes af Ole Feldbæk, Carsten Due-Nielsen samt Nikolaj Petersen (Århus Universitet). Fra Institut for Historie medvirker: Esben Albrectsen (middelalderen til 1523), Karl-Erik Frandsen (1523 – 1588), Gunner Lind (1588 – 1648), Ole Feldbæk (1720 – 1814), Carsten Due-Nielsen (1864 – 1914) og Poul Villaume (1945 – 1972). I projektet medvirker endvidere Bo Lidegaard (Udenrigsministeriet), Knud J. V. Jespersen (Syddansk Universitet) og Thorsten Borring Olesen (Århus Universitet). Sideløbende med udarbejdelsen af manuskripter afholdes der i projektets regi forfattermøder og seminarer med et panel af eksperter. Værkets første bind (Esben Albrectsen, Karl-Erik Frandsen og Gunner Lind) udkom i efteråret 2001. Redaktionsarbejdet med bind 2: Revanche og neutralitet, 1648 – 1814 med bidrag af Knud J.V. Jespersen og Ole Feldbæk er ved at være afsluttet med henblik på udgivelse i maj 2002. Hele projektet vil være afsluttet i 2004.

Arbejdet med det af Bergiafondet finansierede projekt om bogen: Drømmen om Tryghed. Tusind Års dansk Forsikring med bidrag af Ole Feldbæk, Anne Løkke og direktør, cand.polit. Steen Leth Jeppesen er fortsat med henblik på projektets afslutning i sommeren 2002 med efterfølgende publikation.

PHOENIX er et nyt stort EU-projekt, der ledes af professor Laurinda Abreu fra universitetet i Evora, Portugal med henblik på dannelsen af et europæisk netværk om sundheds-, social- og velfærds politik. Fra instituttet deltager en arbejdsgruppe bestående af Peter Christensen, Karl-Erik Frandsen, Anne Løkke og Sidsel Eriksen. Den sidstnævnte vil repræsentere instituttet ved projektets første seminar med et indlæg om beslutningsprocesser i sundhedspolitikken i det 20. århundrede.

Projektet om krigsførelsens sociale og økonomiske betydning i det østlige Middelhavsområde ca. 700 – 31. f.Kr. er blevet fortsat med færdiggørelsen af kapitlet "Piracy and the Slave-Trade" til værket "Blackwell Companion to the Hellenistic World" ligesom redigeringen af bogen "Ancient

History Matters" der begge er under udgivelse (Vincent Gabrielsen).

Projektet om den romerske toldadministration med udgangspunkt i Monumentum Ephesenum om toldopkrævningen i provinsen Asia er blevet afsluttet med en artikel. Arbejdet er blevet videreført med studier i det galliske tolddistrikt med to måneders feltarbejde i Frankrig og Norditalien (Peter Ørsted).

Sammen med dr. Greg Rowe, Lausanne Universitet, har Ittai Gradel lavet en kommenteret udgave af et korpus af romerske indskrifter (SC de Pisone, Tabula Hebana og Siarensis etc.) til udgivelse af Oxford University Press i serien Clarendon Ancient History Series.

Arne Søby Christensen har afsluttet arbejdet med en afhandling om goternes historie hos Cassiodor og Jordanes. Afhandlingen er antaget til forsvar for den filosofiske doktorgrad, og efter oversættelse til engelsk vil den blive trykt og forsvaret i 2002.

Forskningsprojektet Den nordeuropæiske kornhandel før 1350 er afsluttet med artiklerne "The Grain Trade in Northern Europe before 1350", der bliver publiceret i februar-nummeret af The Economic History Review og "The Foreign Grain Trade in England 1250 – 1350" i antologien "Cogs, Cargoes and Commerce", som i 2002 bliver udgivet i Toronto af the Pontificial Institute of Medieval Studies' forlag. Syntesen "Danmark i Europa 750 – 1300" er blevet omarbejdet til universitetslærebog. Den er blevet forsynet med noter, og fremstillingen er blevet justeret og udbygget. Der er endvidere udarbejdet et kompendium med bogens grundkilder, som planlægges udgivet sammen med bogen i løbet af 2002 (Nils Hybel).

Projektet Vækst og tilbagegang – de danske ressourcer, ca. 1000 – 1550 fortsætter. Der er i efteråret indkommet tilbud om kontrakt med det internationale forlag Brill, Leiden, Holland med henblik på publikation i januar 2006 (Nils Hybel i samarbejde med professor Bjørn Poulsen, Århus Universitet).

I forbindelse med deltagelse i en vikingetidskongres på Færøerne har Niels Lund iværksat en større undersøgelse af danskerne rolle i Frisland i 800-tallet og har i den forbindelse skrevet en afhandling om dansk udenrigspolitik i første halvdel af 800-tallet.

Niels Lund og Michael H. Gelting har i samarbejde med Middelaldercirkelen ved Janus Møller Jensen og Helle Sørensen videreført seminarrækken Samfundsmagten og magten i samfundet i Danmark før 1350, som indledtes i 2000. Seminarrækkens udgangspunkt var den stigende usikkerhed om det højmiddelalderlige danske samfunds karakter, der er opstået i løbet af de seneste ca. 30 års forskning. Emnet belystes i foråret 2001 ved tre foredrag, hvorefter seminarrækken afsluttedes med et velbesøgt internationalt symposium på Vikingeskibsmuseet i Roskilde i dagene 19. – 21. april 2001. Der arbejdes på en udgivelse af symposiets akter.

I tilknytning til arbejdet med Den Danske Udenrigspolitiks historie 1523 – 1588 har Karl-Erik Frandsen udarbejdet og oversat kilderne til freden i Speyer 1544, der vil indgå som et kapitel i en kildesamling om den statslige forvaltnings kildetyper "Vor Gunst som Tilforn", der redigeres af dr.phil. Ole Degn, Landsarkivet i Viborg, og forventes udgivet af Kildeskriftselskabet i 2002.

En tværfaglig arbejdsgruppe har i flere år arbejdet på en nudansk udgave af Esrum Klosters Brevbog, der omfatter 269 middelalderlige breve. Karl-Erik Frandsen har oversat de danske breve til moderne dansk og har forsynet værket med realkommentarer samt kort. Langt om længe er bogens første bind nu under udgivelse.

I samarbejde med fil.dr. Bodil Persson, Historiska Institutionen ved Lunds universitet, har Karl-Erik Frandsen indledt et forskningsprojekt om den sidste store pest i Østersøområdet 1708 – 1712, der forventes at udkomme på engelsk på forlaget Brill i 2003.

Ligeledes i samarbejde med kollegerne i Lund og delvis støttet af Øresundsuniversitetet har Jens Christian Vesterskov Johansen (lektorvikar) undersøgt Skånes overgang til svensk styre. Han arbejder især med perioden fra indførelsen af svensk ret i 1683 frem til Store Nordiske krigs udbrud i 1709, hvor han har søgt at undersøge de indre forhold i Skåne for at vurdere, hvorvidt Frederik IV heri havde et politisk motiv til at indlede krigen.

En komparativ analyse af Nordens europæisering i middelalder og nyere tid er et nyt projekt, som Gunner Lind har påbegyndt, foreløbig med udarbejdelsen af en længere artikel om emnet.

Palle O. Christiansen er ved at afslutte et større projekt om: Forskellige omverdens-opfattelser i 1700-tallets manoriale samfund. Forsøg på konstruktion af forskellige forestillingsverdener på baggrund af primært materiale.
I efteråret 2001 modtog Claus Bjørn fra H.C. Hansens arvinger en del arkiv- og billedmateriale vedr. H.C. Hansen (1906 – 1960). Materialet indgår i hans forberedelser til en biografi af H.C. Hansen, der i de senere år er kommet til at fremstå som en stadig mere omdiskuteret skikkelse. I forhold til samtidens og den umiddelbare eftertids meget høje vurdering af H.C. Hansen har man i de senere år bevæget sig hen mod en mere kritisk holdning især til hans udenrigspolitiske indsats, centreret om det berømte "Thulebrev" fra 1957. Det vil være et af målene for biografien at søge frem til en mere afklaret bedømmelse af H.C. Hansen både som inden- og udenrigspolitiker. Bogen planlægges til udsendelse i efteråret 2003.

Teknologiske forandringer i dansk industri 1896 – 1930, er en videreførelse af et tidligere arbejde om udviklingen fra 1870 – 1896. Værket hører under projektet Dansk industri efter 1870, der finansieres af Carlsbergfondet og Statens Humanistiske Forskningsråd (Ole Hyldtoft). Hans forskning har i 2001 været koncentreret om en fremstilling af Teknologiske forandringer i dansk industri 1896 – 1930. Der er afsluttet fem kapitler om periodens mange nye industrier og varer: Den elektrotekniske industris gennembrud, Stål, støberi og maskiner, Transportrevolutionen, Nye varer i den tunge industri og Nye forbrugsvarer 1896 – 1930. Det er første gang, at disse temaer tages op til en samlet behandling. Tilbage står en redegørelse for periodens produktionsmetoder. Projektet vil blive afsluttet i sommeren 2002. Den anden halvdel af bogen, der behandler tiden fra 1930 – 1973, er forfattet af Hans Chr. Johansen, Syddansk Universitet.

Ole Justesen har i 2001 færdiggjort manuskript til bind 2 og 3 i projektet "Danish documents concerning the history of Ghana, 1657 – 1754", hvortil alt materialet nu foreligger oversat til engelsk og snarest muligt vil blive publiceret.

Hans Vammen har foretaget en præsentation, analyse og oversættelse af Wilhelm v. Humboldt, "Om historieskriverens opgave" (1821), der er trykt i Tekst og teser (instituttets skriftserie). Derudover har han lavet en revideret udgave af Karsten Thorborg, "Arbejdspapirer til historisk metode", der er prøvekørt i praksis i metodeundervisningen. Hans Vammen har endvidere påbegyndt et nyt projekt Den

tomme stat, kulturhistoriske studier i dansk politik i 1850'erne.

Som en del af projektet Nordiske historiske nationalregnskaber har Hans Kryger Larsen forestået oprettelse af fællesnordisk databank for nationalregnskaber i Dansk Data Arkiv, Odense. Han har endvidere foretaget indsamling af prisserier til deflatering af de danske regnskabstal.

Projektet Nordisk industrialisering 1870 – 1940 er blevet afsluttet med publikationen "Convergence? Industrialization of Denmark, Finland and Sweden 1870 – 1940", med indledning og selvstændigt bidrag af Hans Kryger Larsen i Det Finske Videnskabssocietets skriftserie.

Anne Løkke har indledt et projektforberedende arbejde sammen med professor Robert Woods og professor Paul Williamson, University of Liverpool om en komparativ undersøgelse af dødelighedsmønstre fra undfangelse til 1-årsfødselsdag i Danmark og England i 19. og 20. århundrede.

Der er påbegyndt et nyt projekt med en samlet syntese af Danmarks økonomiske historie 1910 – 1960 (Jan Pedersen). I sommeren 2001 udkom Inga Flotos bog "Dødsstraffens Kulturhistorie". Den vakte betydelig opsigt og har foreløbig resulteret i, at forfatteren har holdt over 10 foredrag om emnet. Hun arbejder videre med emnet med særligt henblik på sekulariseringen og opfattelsen af døden igennem historien.

I forbindelse med sin afskedsforelæsning den 25.10. "Hvem ejer historien?" har Carl-Axel Gemzell efter nye studier i de netop åbnede tyske arkiver udbygget emnet til en afhandling "Wegener, Raeder, Hitler og Skandinavien", der vil blive publiceret i 2002. Arkivernes åbning vil også blive udnyttet til en større fremstilling med en nyvurdering af forholdet mellem Warszawapagten og Danmark.

Karl Christian Lammers har været gæstelærer ved Eberhard Karls Universitetet i Tübingen og har desuden færdiggjort to afhandlinger: Dels om de humanistiske videnskabers medvirken ved det nazistiske regimes jødepolitik: "Die 'Judenwissenschaft' im nationalsozialistischen Dritten Reich, i: Freddy Raphael (udg):"..das Flüstern eines leisen Wehens… Beiträge zur Kultur und Lebenswelt europäischer Juden", Tübingen 2001 og dels om synet på tysk modstand i Danmark "Das Bild in Dänemark über den deutschen Widerstand gegen Hitler", der udkommer i tidsskriftet Demokratie Heute, Kiel i 2002.

Ved siden af arbejdet med sit bidrag til Dansk Udenrigspolitisk Historie har Poul Villaume skrevet en artikel med titlen "Denmark during the Cold War, 1945 – 1989: A Stocktaking of Post-Cold War Research Literature", baseret på et paper leveret til Det 24. Nordiske Historikermøde, Århus Universitet, august 2001. Artiklen publiceres i 2002 i et samleværk (red.: Thorsten Borring Olesen) med andre papers fra sessionen "Norden og den kolde krig" på Historikermødet.

Militær og politik. Grækenland og Tyrkiet under den kolde krig 1945 – 1974 (Mogens Pelt). Projektet fokuserer på militærets statsbærende funktion og på dets rolle i den politiske proces. Han har næsten færdiggjort arbejdet om relationerne mellem USA, Vesttyskland og Grækenland 1949 – 1974 med henblik på en afhandling til forsvar for doktorgraden.

Individuelle ph.d.- og post.doc.-projekter

En undersøgelse af traditionel romersk religiøs mentalitet, specielt i 'kulturmødet' med den tidlige kristendom og med særligt henblik på kristenforfølgelser, især kejser Decius forfølgelse 249 – 50 e.Kr. (Ittai Gradel).

Offentlige præster og præstinder i de antikke græske poleis. Projektet er et forsøg på at analysere præsteskaberne med henblik på at opnå en bedre forståelse af præsternes position i den antikke græske polis fra arkaisk til hellenistisk tid (Anders Holm Rasmussen).

Kretas politiske og økonomiske forhold 205 – 146 f.Kr. (Kirsten Kvist). Den færdige afhandling "Plunder, Gai0n and Protection-The Social and economic context of Cretan violence during the Hellenistic Period" blev forsvaret for ph.d.-graden den 17.12.

Masters and Paragons- Knowledge, Discipline, and the Meaning of Scholastic Mastery in Medieval Europe c. 1050 – 1300 (Mia Münster-Swendsen). Projektet støttes af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Belysning af forudsætninger og forløb i den udvikling, der førte til krisen for den danske kongemagt under Erik Menved og Christoffer 2 (Anders Leegaard Knudsen). Projektet støttes af Carlsbergfondet.

Adelens bestræbelser på at øge jurisdiktionen over egne undergivne i perioden 1450 – 1600 med særligt henblik på den adelige birkeret (Henrik Lerdam). Projektet støttes af Carlsbergfondet.

Caspar Bartholin (1585 – 1629) og naturvidenskabens vilkår i ortodoksiens Danmark. Projektet er et ph.d.-projekt som med teologen og medicineren Caspar Bartholin som katalysator søger at analysere det tidlige 1600-tals danske, 'officielle' videnskabssyn (Morten Fink-Jensen).

Dansk statsvidenskab og politisk kultur 1500 – 1700. Projektet er planlagt som et treårigt forskningsprojekt og støttes af Carlsbergfondet (påbegyndt maj 1999) (Sebastian Olden-Jørgensen). I den forbindelse er det udarbejdet en kildeudgave af Johann Damgaard: "Alithia", 1597, som er et dansk fyrstespejl stilet til Christian 4.

Det danske natursyn i perioden 1500 – 1850 (Trine Lassen).

"The Danish Flag in the Mediterranean. Shipping and Trade, 1746 – 1807". Ph.d.-projekt ved det Europæiske Universitetsinstitut i Firenze. Formålet med undersøgelsen er at kortlægge og forklare den blomstrende danske skibsfart i Middelhavet i sidste halvdel af 1700-tallet (Dan H. Andersen). Projektet er afsluttet og blev forsvaret for ph.d.-graden den 20. juni.

Ph.d.-projekt om den danske bondekultur med hovedvægt på perioden under enevælden. Projektet er et historisk og antropologisk projekt, der skal søge at definere den danske bondes karakteristika med hensyn til kultur, mentalitet, sociale og økonomiske vilkår, politisk og juridisk stigmatisering mv. (Peter Henningsen). Projektet blev afsluttet med afhandlingen "Landbohistorie og regionalhistorie" bd. 1-2, der blev forsvaret for ph.d.-graden den 20.12.

Statspatriotisme i det danske monarki 1780 – 1814 (Juliane Engelhardt).

Islands statiske århundrede? Almuens oplevelser af og indflydelse på forandringer i 1700- og 1800-tallet (Christina Folke Ax).

En komparativ undersøgelse af årsagerne til pesten forsvinden fra Europa og Levanten i perioden 1600 – 1900 (Peter Christensen). Projektet støttes af Carlsbergfondet.

Udviklingen af lige rettigheder i Danmark-belyst via lovgivning og sagspraksis i husbond/tyende konflikter 1780 – 1925 (Anette Faye Jacobsen).

Abens Ansigter. En videnskabs-historisk undersøgelse af palæoantropologiens teorier og deres formidling og reception i Danmark i det 20. århundrede (Anne Katrine Gjerløff).

Opdragelse og forbedring – fængselsvæsenets udvikling 1840 – 1910 (Peter Scharff Smith).

Antisemitisme i Danmark i mellemkrigstiden og under anden verdenskrig i europæisk perspektiv, med særligt henblik på 1930'erne. Brydninger i den nationale og kulturelle selvforståelse (Sofie Lene Bak).

Polakker og jøder. Polen 1918 – 1945. En totalundersøgelse (Mogens Bak-Hansen).

Dansk-britiske relationer og USA 1945 – 1955. Undersøgelsen sigter på at analysere de dansk-britiske relationers udvikling i det første tiår efter 1945, herunder USAs stigende betydning for dette forholds udvikling og for Danmarks stilling i international politik (Rasmus Mariager).

Industriens glemte årti: Dansk industris gennembrud på verdensmarkedet i 1950'erne (Hasse Andersen).

Den danske velfærdsstat 1968 – 1992 (Klaus Petersen). Projektet blev afsluttet med afhandlingen "Velfærdsstat, principiel politik og politisk pragmatisme", der blev forsvaret for ph.d.-graden den 22.2.

Biologien som metafor. Biologiske begrebers anvendelse i politisk, historisk og psykologisk tænkning 1850 – 1900 (Jes Fabricius Møller).

Undersøgelse af den 'sproglige vending' i historieteoretisk perspektiv. Projektet blev afsluttet med afhandlingen "Tegnets tid- historieteoretiske undersøgelser efter den sproglige vending", der blev forsvaret for ph.d.-graden den 20.4. (Dorthe Gert Simonsen).

På sporet af historien (Mads Mordhorst). Projektet undersøger historievidenskabens etablering i perioden omkring år 1800 og sammenligner med de problemer, historievidenskaben står med i dag.

Kongemagt og fransk kolonialisme i Laos. Gennem en kulturhistorisk undersøgelse af hvorledes fransk kolonialisme medvirkede til at skabe et nationalt monarki i Laos, har projektet til formål at analysere og bedre forstå samspillet mellem europæisk kolonialisme, kongemagt og kulturel transformation i en sydøstasiatisk kontekst (Søren Ivarsson).

Læge Kirsten Lylloff har med støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd begyndt et nyt projekt: Uledsagede tyske flygtningsbørn i Danmark 1945 – 1949.

Professor Yoshikazu Saho fra Hokkaido Tokai University har været gæsteforsker ved instituttet, hvor han har arbejdet med enevældens statsopfattelse især under Frederik 3. og Christian 5.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Nils Hybel har været formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg for faggruppe 4 – Filosofi, pædagogik, retorik, religionshistorie, arkæologi, etnologi og historie.

Karl-Erik Frandsen har været medlem af et udvalg ved Lunds universitet til bedømmelse af Bodil Perssons doktorafhandling "Pestens gåta".

Inga Floto har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. professorat i samtidshistorie og formand for ph.d.-udvalg (Christian Morimoto Hermansen – japansk). Endvidere har hun været medlem af udvalg til bedømmelse af Jon Gissels disputats.

Niels Lund har været formand for bedømmelsesudvalg vedrørende professorat i antikkens historie.

Ole Feldbæk har været formand for et udvalg til bedømmelse af en disputats om A.P. Bernstorff og er formand for et udvalg til bedømmelse af ansøgerne til et professorat i nyere tids historie.

Karl Christian Lammers har været formand for et bedømmelsesudvalg til et adjunktur i nyere tids historie efter 1850. Der var 10 ansøgere og bedømmelse blev afleveret i oktober 2001.

Udvalg og fonde

Esben Albrectsen er efor for Den Arnamagnæanske Stiftelse, bestyrelsesmedlem af Den danske historisk Forening og Det danske Sprog- og Litteraturselskab og medlem af styregruppen for Diplomatarium Danicum (sammen med Karsten Friis-Jensen).

Palle O. Christiansen er efor for Svend Grundtvigs og Axel Olriks Legat – sammen med direktør Iver Kjær, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Carsten Due-Nielsen er bestyrelsesmedlem i Selskabet for Samtidshistorisk Forskning.

Sidsel Eriksen er medlem af Historisk Samfunds bestyrelse, hvor Claus Bjørn er formand, samt medlem af UBVA udvalget til beskyttelse af videnskabeligt arbejde (som yngre forsker).

Karl-Erik Frandsen er formand for bestyrelsen for Helle Lindes Fond til studiet af Københavns Historie. Medlem af styrelsen for Internationales Zentrum i Tübingen, medlem af Undervisningsministerens tværgående Fagkonsulentudvalg for Historie samt koordinator for Socrates-programmet. Har af kulturministeren været beskikket som medlem af en kommission til evaluering af forskningen ved Statens Arkiver. Arbejdet blev afsluttet med en betænkning i 2001.

Ole Feldbæk er medlem af Sonningfondens bestyrelse og efor for Wimmers Legat samt formand for Nationalbankens vejledende råd om tildeling af forskerlejligheder i dens ejendom, Nyhavn 18. Desuden instituttets repræsentant i Orlovsmuseets bestyrelse og forretningsudvalg.

Vincent Gabrielsen er kasserer for Den Danske Historiske Forening, hvis formand er Inga Floto.

Carl-Axel Gemzell er medarbejder ved Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften og Alexander von Humboldt-Stiftung, Begutachtung für den Max-Planck-Forschungspreis.

Ole Hyldtoft er medlem af bestyrelsen for den internationale bevaringsorganisation, TICCIH, formand for Dansk selskab for økonomisk og social historie og for Selskabet til bevaring af industrimiljøer. Desuden medlem af bestyrelsen for Dansk Teknologihistorisk Selskab, HITEK, Arbejdermuseet og Unibanks museum.

Hans Kryger Larsen er medlem af styrelsen for NHNA-projektet (Nordic Historical National Accounts).

Johny Leisner er medlem af bestyrelsen for Otto Mønsted Kollegiet.

Gunner Lind er formand for Selskabet til Udgivelse af Kilder til Dansk Historie. Koordinator af Netværk for Nordisk Historie i Tidlig Nyere Tid. Formand for det eksterne forskningsudvalg for Statens Arkiver. Medlem af Undervisningsministeriets rådgivende udvalg for IT-anvendelse i historieundervisningen. Medlem af styrelsen for Dansk Historisk Fællesråd.

Niels Lund er næstformand for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning.

Jan Pedersen er kasserer for Dansk Forening for Økonomisk og Social Historie og af SHF indstillet til medlem af bestyrelsen for Center for Registerforskning.

Dorte Gert Simonsen er medlem af styregruppen for "Netværk for Historiografi og Historieteori".

Jens Erik Skydsgaard er medlem af bestyrelsen for Det

Danske Institut for Videnskab og Kunst i Rom og Dronning Ingrids Romerske Fond samt formand for Selskabet Philadelphia.

Henrik S. Nissen er medlem af kommissionen til undersøgelse af Politiets Efterretningstjeneste (PET).

Erik Helmer Pedersen er formand for Dansk Lokalhistorisk Forening, DLF.

Poul Villaume er medlem af bestyrelsen i Selskabet for Samtidshistorisk Forskning og medlem af det af kulturministeren nedsatte Arbejdsudvalg vedr. revision af arkivloven. Arbejdet blev afsluttet med en betænkning i 2001.

Tillidshverv

Johny Leisner har i 2001 været studieleder og formand for studienævnet, ministerielt udpeget studieleder og formand for Studienævnet i Folkloristik, formand for fagets merit- og dispensationsudvalg, medlem af fagets konferensudvalg, medlem af fagets overbygningsudvalg, formand for fakultetets studie- og koordineringsudvalg og i denne egenskab "politisk" ansvarlig for fakultetets studiekontor og for humaniorastudievejledningen, medlem af fakultetets uddannelsesudvalg, medlem af fakultetets kvalitetsudviklingsudvalg, medlem af universitetets styregruppe vedrørende udvikling af Europastudier, medlem af universitetets arbejdsgruppe vedrørende arrangement af seminar og "Københavnersamtaler" i forbindelse med EU-topmødet i København sommeren 2002.

Carsten Due-Nielsen er medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd og dettes Økonomiudvalg, medlem af universitetets Bladudvalg samt medlem af koordinationsudvalget vedr. Nord/Syd-forskning, KU.

Vincent Gabrielsen er koordinator for de ph.d.-studerende ved instituttet.

Ole Justesen er medlem af bestyrelsen for Center for Afrikastudier, KU samt censor ved Internationale Udviklingsstudier, RUC.

Karl Christian Lammers er medlem af styringsgruppen for fakultetets Forskningsfredage.

Niels Lund er koordinator for de konferensstuderende i faget.

Formidling

Igennem en længere årrække har Axel Bolvig arbejdet med forskning og formidling af den store kildegruppe, som udgøres af de danske middelalderlige kalkmalerier. I 2001 er følgende resultater blevet nået:

Færdiggjort EU- Raphael projekt Analysis, Protection and Preservation of Medieval Wallpaintings sammen med Landesamt für Denkmalpflege in Hannover, Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Nederlandene og Nationalmuseet. Tilgængelig på www.raphael-medieval.org og udgives på cd-rom februar 2002.

Færdiggjort manuskript Kalkmalerier i Danmark, som udkommer på Politikens forlag forår 2002.

Færdiggjort artikel: Der Stammbaum om det romanske loftsmaleri i St. Michaeliskirken i Hildesheim.

Færdigredigeret History and Images. Towards a New Iconology med 19 bidrag fra forskere i USA og Europa. Udkommer på Brepols Publishers forår 2002.

Udbygget Billeddatabase for nordisk middelalder, www.medieval-image.org, til også at omfatte stenskulptur; samarbejder med Institut for Informasjonsteknologi, Bergen, om et 'oversætterprogram' som muliggør søgning i den fælles base på norsk, svensk, dansk og engelsk.

Modtaget 150.000 kr. fra Erik Birger Christensens Fond og 250.000 kr. fra Kirkeministeriet (2001 – 2002) til udbygning af billeddatabasen Danmarks kalkmalerier www.kalkmalerier.dk (omfatter specielt Skånelandene og Sydslesvig).

Han har endelig påbegyndt en undersøgelse af samspillet mellem visuelle og verbale udtryk med henblik på at afdække den brede befolknings trosforestillinger i dansk middelalder.

"Christian 4. og 30-årskrigen" (Karl-Erik Frandsen og Benedicte Fonnesbech-Wulff), et formidlingsprojekt, der er udarbejdet i samarbejde med Gyldendals Forlag og LINX-Interactive. Det færdige produkt udkom i 2001 i form af en bog, en video-film, en cd-rom og en web-udgave af udvalgte kilder.

Ligeledes på Gyldendals forlag har Peter Ørsted fået udgivet et kildehæfte: "Liv og arbejde i det romerske imperium."

I anledning af 200-året for slaget på Københavns red den 2.4.1801 har Ole Feldbæk holdt 15 foredrag blandt andet i Portsmouth. Hans bog om slaget er blevet oversat til engelsk med henblik på udgivelse i 2002. I forbindelse hermed modtog Ole Feldbæk af dronningen Amalienborgsmedaljen som anerkendelse for hans faglige og formidlende virke sammen med et beløb på 80.000 kr. til finansiering af oversættelsen. I samarbejde med Orlogsmuseet har han skrevet drejebog og tekst til en film om slaget.

Redaktionelle hverv

Carsten Due-Nielsen redigerer sammen med Anders Monrad Møller Historisk Tidsskrift.

Medlem af redaktionen for tidsskriftet "Classica et Mediaevalia" (Vincent Gabrielsen).

Formand for Selskabet til historiske kilders oversættelse (Jens Erik Skydsgaard).

Medlem af redaktionen af Scandia (Gunner Lind).

Medlem af editorial board for "Ethnologia Europaea: Journal of European Ethnology" (Palle O. Christiansen).

Redaktør for Systimes teknologihistoriske serie, og medlem af redaktionen af Fabrik og Bolig (Ole Hyldtoft).

Redaktør af "Fabrik og Bolig", udgivet af Selskabet til bevaring af industrimiljøer (Jan Pedersen).

Medlem af Editorial Board for tidsskriftet Contemporary European History, udg. af Cambridge University Press (Karl Christian Lammers).

Dansk redaktør af "Scandinavian Journal of History" (Poul Villaume).

Hans Kirchhoff er redaktør (sammen med John T. Lauridsen, Det kgl. Bibliotek og Aage Trommer, Odense) af Besættelsestidsleksikon, der skal udkomme på Gads Forlag i 2002.

Institutleder Karl-Erik Frandsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	29,30	11,40	40,69
STIP	3,69	5,79	9,48
TAP	7,65	0,45	8,10
Total	*40,63*	*17,64*	*58,27*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	872	1391	2262
Anskaffelser	563	845	1408
Total	*1434*	*2236*	*3670*

Stab

VIP Internt finansieret
Albrectsen, Esben Fischer; lektor.
Bjørn, Claus Ebbe; lektor.
Bolvig, Hans Aksel; lektor.
Christensen, Arne Søby; lektor.
Christiansen, Palle Ove; lektor.
Due-Nielsen, Carsten; lektor.
Feldbæk, Ole; professor.
Floto, E Inga; professor.
Frandsen, Karl-Erik; lektor.
Gabrielsen, Vincent; professor.
Gelting, Michael Henrik; lektorvikar.
Gemzell, Carl Axel Uno; professor.
Gradel, Ittai Dan; adjunkt.
Hybel, Nils; lektor.
Hyldtoft, Ole; lektor.
Justesen, Ole Clemmen; lektor.
Kirchhoff, Hans; lektor.
Lammers, Carl Christian; lektor.
Larsen, Hans Kryger; lektor.
Leisner, Johny; lektor.
Lind, Gunner Engberg; lektor.
Littrup, Leif; lektor.
Lund, Niels; professor.
Løkke, Anne; lektor.
Pedersen, Erik Helmer; lektor.
Pedersen, Jan; lektor.
Scocozza, Benito; lektor.
Skydsgaard, Jens Erik; professor.
Steensgaard, Niels Palle; professor.
Vammen, Hans Nicolaj Møller; lektor.
Villaume, Poul; lektor.
Worre, Torben; lektor.
Ørsted, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Dan Henry; forskningsadj.
Christensen, Peter; lektor.
Eriksen, Sidsel; lektorvikar.
Fonnesbech-Wulff, Benedicte; amanuensis.
Ivarsson, Søren; forskningsadj.
Johansen, Jens Christian Vesterskov; forskningslektor.
Knudsen, Anders Leegaard; forskningslektor.
Lerdam, Henrik; forskningsadj.
Lund, Peter Joachim; adjunkt.
Lylloff, Kirsten; forskerstipendiat.
Nissen, Henrik Sandø; lektor.
Olden-Jørgensen, Sebastian; forskningsadj.
Pelt, Mogens; lektorvikar.
Petersen, Klaus; forskningsadj.
Rasmussen, Anders Holm; forskningslektor.
Schmidt, Regin; forskningslektor.

STIP Internt finansieret
Andersen, Hasse Lundgaard; ph.d.-studerende.
Henningsen, Peter; ph.d.-studerende.
Holm, Adam; ph.d.-studerende.
Kvist, Kirsten; ph.d.-studerende.
Lassen, Trine; ph.d.-studerende.
Mariager, Rasmus Mølgaard; ph.d.-studerende.
Mordhorst, Mads; ph.d.-studerende.
Møller, Jes Fabricius; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Ax, Christina Folke; ph.d.-studerende.
Bak-Hansen, Mogens; ph.d.-studerende.
Fink-Jensen, Morten; ph.d.-studerende.
Gjerløff, Anne Katrine; ph.d.-studerende.
Münster-Swendsen, Mia; ph.d.-studerende.
Smith, Peter Scharff; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Hansen, Annette Skovsted: The Institutionalization of Language in Nineteenth Century Japan: when language became a manifestation of national identity, a commodity, and a full/time profession.
Petersen, Klaus: Velfærdsstat, principiel politik og politisk pragmatisme. Studier i socialdemokratiet og velfærdsstaten i efterkrigstidens Danmark med særligt henblik på 1960'erne og 1970'erne.
Simonsen, Dorthe Gert: Rekonstruktioner. En undersøgelse af "den sproglige vending" i historieteoretisk perspektiv.

Fondsbevillinger

Bergiafonden
– Drømmen om tryghed (Ole Feldbæk) kr. 2.753.100.
– Drømmen om tryghed. Tusind års dansk forsikring (Anne Løkke) kr. 80.000.

Carlsbergfondet
– Beskrivelse af adelens bestræbelser på at øge jurisdiktionen over egne undergivne 1450-1600 (Henrik Lerdam) kr. 393.000.
– Dansk Udenrigspolitisk Historie (Ole Feldbæk) kr. 1.898.000.
– Dansk statsvidenskab… (Sebastian Olden-Jørgensen) kr. 480.900.
– Den Danske Alkoholkultur (Sidsel Eriksen) kr. 60.700.
– En komparativ undersøgelse af årsagerne til pestens forsvinden fra Europa og Levanten i det 17. til (Peter Christensen) kr. 393.000.
– En undersøgelse af offentlige præsters funktion i de græske bystater (Anders Holm Rasmussen) kr. 407.600.
– Hjemvendte danske emigranter (Jette Mackintosh) kr. 496.000.
– Krisen i den danske kongemagt (Anders Leegaard Knudsen) kr. 424.200.

Dansk center for Holocaust- og Folkedrabsstudier
– Undersøgelse af dansk flygtningepolitik 1933-1945 (Hans Kirchhoff) kr. 1.831.700.

Erik Birger Christensens Fond
– Danmarks Kalkmalerier – færdiggørelse af databasen (Axel Bolvig) kr. 75.000.

Kirkeministeriet
– Kalkmaleridatabase (Axel Bolvig) kr. 100.000.

Nordisk Kulturfond
– Billedbase for nordisk middelalder (Axel Bolvig) kr. 900.000.

Nordisk Ministerråd
– Billedbase for nordisk middelalder (Axel Bolvig) kr. 175.000.

Nordisk Samarbejdsnemnd for Humanistisk Forskning
– Den nordiske velfærdsmodel (Niels Finn Christiansen) kr. 276.300.
– Kulturrelle prosesser i nordiske skogsbygder (Bo Fritzbøger) kr. 28.600.

Professor Ludvig Wimmer og Hustrus Legat
– Indkøb af bøger (Anne Katrine Gjerløff) kr. 6.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Kirken, ægteskabet og slægten 1100-1400 (Thyra Nors) kr. 42.800.
– Masters and Paragons-Knowledge, Discipline, and the Meaning of Scholastic Mastery i (Mia Münster-Swendsen) kr. 1.164.000.
– Uledsagede tyske flygtningebørn i Danmark 1945-1949 (Kirsten Lylloff) kr. 504.800.

Stiftamtmand Regenburgs Legat
– Legatportion (Klaus Petersen) kr. 27.000.

Sundhedsstyrelsen
– Fra afhold til antabus (Sidsel Eriksen) kr. 30.800.

Publikationer

Albrectsen E., Due-Nielsen C., Feldbæk O., Petersen N.: Vikingetid og tidlig middelalder 700-1157. Dansk Udenrigspolitiks Historie bd. 1. i: Konger og krige 700-1648 s. 10-53, (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 2001.

Albrectsen E.: Konger og Krige 700 – 1648. 700 – 1523. Dansk Udenrigspolitiks Historie 1. 215 s. Danmarks Nationalleksikon, København 2001.

Andersen D.H., Dalberg R.: 1807. Napoleon besætter Jylland. i: En anden historie. Ni alternative Danmarkshistorier s. 137-169, Aschehoug, København 2001.

Ax C.F.: At gøre en forskel: Opfattelse og anvendelse af danske og islandske genstande og sprog i Reykjavik i sidste halvdel af 1700-tallet. 1066 – Tidsskrift for Historie 31. årg., nr. 4, s. 3-13, 2001.

Bjørn C.: 100 år for dansk mejeribrug. De danske mejeriers fællesindkøb 1901-2001. 101 s. Kolding 2001.

Bjørn C.: Den første andelsbonde i kongens råd – Ole Hansen og det politiske systemskifte i 1901. Andelsbladet 102. årgang, 6/7-2001, s. 317-319, 2001.

Bjørn C.: Kransekagefigur eller magtfaktor. En beretning om kongehusets politiske historie i 150 år. Samvirke 74. årgang, August 2001, s. 14-20, 2001.

Bjørn C.: Nytårsbetragtninger – foranlediget af en nytårstale. Andelsbladet 102. årgang, nr. 3, s. 44-45, 2001.

Bjørn C.: Blot til pynt? 322 s. Fremad, København 2001.

Christiansen P.O., Mordhorst M., Nielsen T.: Kulturhistorie, folkemuseer og antropologisk historie som reaktion mod politikkens og nationshistoriens dominans. i: Fortidens spor, nutidens øjne. Kildebegrebet til debat s. 41-72, (red.), Roskilde Universitetsforlag, Roskilde 2001.

Christiansen P.O.: Peasant and Farming Villages. i: Encyclopedia of European Social History, vol. 1-6 s. 389-402, Stears, Peter N., New York 2001.

Christiansen P.O.: Store og små historier (Interview med Peter Henningsen). Fortid og Nutid 2001:1, s. 57-70, 2001.

Christiansen P.O.: Forståelsen af det anderledes. Om Carlo Ginzburg og mikrohistorie. Historisk Tidsskrift 2001, hæfte 1, s. 111-145, 2001.

Christiansen P.O.: Lebensperspektive, Erfarung, Arbeit. "Fatalisten" unter den ostdänischen Gutsbauern im 18. Jahrhundert. Historische Zeitschrift Beiheft 31, s. 155-168, 2001.

Christiansen P.O.: Det store natmandskomplot. Omkring rekonstruktion og formidling af en fortidig underverden. Anmeldelse af Tyge Krog: "Det store natmandskomplot", Samleren 2000. Fortid og Nutid 2001/2, s. 146-153, 2001.

Feldbæk O.: Denmark in the Napoleonic Wars. A Foreign Policy Survey. Scandinavian Journal of History 2001:2, Vol. 26, s. 13, 2001.

Feldbæk O.: 1801. Mytens magt. i: Kampen i Kongedybet. Slaget på reden s. 7, Søren Mentz, Gyldendal, København 2001.

Fink-Jensen M.: Ole Borch – en dansk kemiker i 1600-tallet. Dansk Kemi 82/4, s. 38-40, 2001.

Floto I.: Fra ritual til procedure. Træk af dødsstraffens kulturhistorie. 1066 – Tidsskrift for Historisk Forskning 31. årgang, nr. 3, November 2001, s. 3-12, 2001.

Floto I.: Dødsstraffens Kulturhistorie. Ritualer og metoder 1600-2000. 190 s. Museum Tusculanum, København 2001.

Floto I.: Anmeldelse af Rolf Arvidsson och Hans Aarsleff: Kritiska undersökningar i Weibullmytens historia. Lund 2000. Historisk Tidsskrift 101, s. 563-570, 2001.

Frandsen K-E., Fonnesbech-Wulff B.: Christian 4. og 30-årskrigen. Danmarks vej fra stormagt til småstat. 96 s. Gyldendal, København 2001.

Frandsen K-E., Fonnesbech-Wulff B.: Christian 4. og 30-årskrigen. Danmarks vej fra stormagt til småstat. 0:45 minutter. Gyldendal. København 2001.

Frandsen K-E., Fonnesbech-Wulff B.: Christian 4. og 30-årskrigen. Danmarks vej fra stormagt til småstat. Cd-rom. Gyldendal. København 2001.

Frandsen K-E.: Københavns historie i nyt lys. Historisk Tidsskrift 101, hæfte 2, s. 471-479, 2001.

Frandsen K-E., Due-Nielsen C., Feldbæk O., Petersen N.: Magtskifte og stabilisering 1523-1533. Dansk Udenrigspolitisks Historie bd. 1. i: Konger og krige 700 – 1648 s. 216-250, (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 2001.

Gelting M.H.: Fra Kollokviet til Cirklen, eller Noget om at realisere Universitas. i: Fortællinger i Tiden s. 25-29, Rasmus Mariager, Mads Mordhorst og Klaus Petersen (red.), Institut for Historie, København 2001.

Gelting M.H.,,: Mines, martinets et travail du fer dans la châtellenie comtale de Maurienne au XIVe Siècle. i: Le fer dans les Alpes du Moyen-Age au XIXe siècle: Actes du colloque international de Saint-Georges-d'Hurtières, 22- 25 octobre 1998 s. 43-58, Marie-Christine Bailly-

Maître, Alain Ploquin og Nadège Garioud, Editions Monique Mergoil, Montagnac 2001.
Gemzell C-A.: Warum die Sowjetunion den Kalten Krieg verlor. Historisk Tidsskrift 2001:1, s. 269, 2001.
Gjerløff A.K.: Med urkvinden ved roret. Forum for Køn og Kultur Januar 2001, s. 3, 2001.
Gjerløff A.K.: Menneskelighed og menneske-lighed: Neandertalernes skiftende image. 1066 – Tidsskrift for Historie Årgang 31, nr. 1, s. 17-33, 2001.
Gjerløff A.K.: Min Mormor, mig selv. Forum for Køn og Kultur Juli 2001, s. 3, 2001.
Gjerløff A.K.: Tingenes tavshed – tingenes tale. Om forholdet til fund før og nu. Kuml. Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab Nr. 1, s. 47-70, 2001.
Gjerløff A.K.: Man skal ikke skue en abe på frisuren. Anmeldelse af "Planet of the Apes". Forum for Køn og Kultur September 2001, s. 3, 2001.
Gjerløff A.K.: Fup eller Fakta? Arkæologi og pseudovidenskab. Arkæologisk Forum Vol. 5, 2001, s. 2-7, 2001.
Helstrup S.: Truslen mod Danmark. Regeringen og de militære chefers trusselopfattelse 1938-1940. 208 s. Museum Tusculanum, København 2000.
Hybel N., Mariager R.M.: Kan man bruge historie til noget? i: Fortællinger i Tiden s. 17-24, (red.), København 2001.
Hyldtoft O.: Tunnelovnen, en dansk opfindelse der kom for tidlig. Dansk Kemi 8, s. 31-34, 2001.
Ivarsson S.: Anmeldelse af Peter and Sanda Simms, The Kingdoms of Laos, 1999. The Copenhagen Journal of Asian Studies 15, s. 169-172, 2001.
Johansen J.C.V., Ingesman P., Jensen J.V.: Den danske adel og retsvæsenet 1537-1660. Landsting og Kongens Rettertin. i: Riget, magten og æren. Den danske adel 1350-1660 s. 557-575, (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 2001.
Johansen J.C.V., Taylor L.: Preacher and Audience: Scandinavia. i: Preachers and People in the Reformations and Early Modern Period s. 297-325, (red.), Brill, Leiden 2001.
Justesen O.: Slaveri og emancipation på Guldkysten 1830-1850. i: Fra slaveri til frihed. Det dansk-vestindiske samfund 1672-1848. Symposium den 3. juli 1998 på Nationalmuseet i anledning af 150-året for slaveriets ophør på de dansk- vestindiske øer s. 136-153, Per Nielsen, Nationalmuseet, København 2001.
Kirchhoff H.: Denmark. i: The Holocaust Encyclopedia s. 145-148, Walter Laqueuer (udg.), Yale University Press, New Haven og London 2001.
Knudsen A.L.: Indledning, Litteratur, Kongerækken i Den danske krønike. i: Den danske krønike efter Saxo Grammaticus oversat efter en bog på plattysk trykt omkring år 1500 af Matthæus Brandis s. 3-12, 14-15, 17-20, Multi Group A/S – Fr. G. Knudtzons Bogtrykkeri A/S, København 2000.
Knudsen A.L., Skovgaard-Petersen I., Friis-Jensen K.: Absalon and Danish Policy towards the Holy Roman Empire. i: Archbishop Absalon of Lund and his World s. 21-35, (eds.), Roskilde Museums Forlag, Roskilde 2000.
Knudsen A.L.: Interessen for den danske fortid omkring 1300. En middelalderlig dansk nationalisme. Historisk Tidsskrift Bind 100, s. 1-34, 2000.
Knudsen A.L.: Tangl, Michael. i: Den Store Danske Encyklopædi. Danmarks Nationalleksikon s. 556, Gyldendal, København 2000.
Knudsen A.L.: Whitelock, Dorothy. i: Den Store Danske Encyklopædi. Danmarks Nationalleksikon s. 338, Gyldendal, København 2001.
Lammers K.C.: Nachbarschaft und Nicht-Anerkennung. Probleme der Beziehungen zwischen Dänemark und der DDR (1949-1973). i: Die DDR und der Westen. Transnationale Beziehungen 1949- 1989 s. 273-289, Ulrich Pfeil, Ch. Links Verlag, Berlin 2001.
Lammers K.C., Bohn R., Danker U., Kühl J.: Der dänische Widerstand und die deutsche Minderheit in Nordschleswig. i: Zwischen Hoffnung, Anpassung und Bedrängnis. Minderheiten im deutsch-dänischen Grenzraum in NS-Zeit s. 135-145, (red.), Verlag für Regionalgeschichte, Bielefeld 2001.
Lammers K.C., Bohn R., Danker U., Kühl J.: Den danske modstandsbevægelse og det tyske mindretal i Sønderjylland. i: Nationale mindretal i det dansk-tyske grænseland 1933 – 1945 s. 169-180, (red.), Institut for grænseregionsforskning, Åbenra 2001.
Lammers K.C., Raphaël F.: Die "Judenwissenschaft" im nationalsozialistischen Dritten Reich. Überlegungen zur "Forschungsabteilung Judenfrage" in Walter Franks "Reichsinstitut für Geschichte des neuen Deutschlands" und zu den Untersuchungen Tübinger Professoren zur "Judenfrage". i: " ….. das Flüstern eines leisen Wehens …" Beiträge zu Kultur und Lebenswelt europäischer Juden s. 369-391, (red.), UKV Verlagsgesellschaft, Konstanz 2001.
Lammers K.C., Siegfried D., Schildt A.: Hitlers modstandere. Det andet Tyskland 1933-1945. 184 s. Schønberg, København 2001.
Langkjær M.A.: Teiresias og kontrafakta – om mytebaserede alternative fortider. Den jyske Historiker Julenummer 2001, s. 30-47, 2001.
Langkjær M.A., Dahlberg R.: Min Vilje er min Skæbne – Johann Friedrich Struensees politiske testamente. i: En anden historie – Ni alternative Danmarkshistorier s. 62-135, (red.), Aschehoug, København 2001.
Langkjær M.A., Christiansen E., Hermansen B.D.: Ægypticisme, ægyptomani, Egyptian revival – om begreberne og deres anvendelse. i: Arven fra Ægypten. Bind I: Beundring og frygt. Kristendom og visdom s. 15-30, (red.), Sfinx, Århus 2001.
Langkjær M.A., Christiansen E., Hermansen B.D.: Fra Ægypteninteresse til Ægypteninspiration i Sinuhe. i: Arven fra Ægypten. Bind II: Genopdagelse – Mystik og Videnskab s. 251-261, (red.), Sfinx, Århus 2001.
Larsen H.K.: National Attitudes on Industrial Development. i: Convergence? Industrialisation of Denmark, Finland and Sweden 1870-1940 s. 239-285, Susanne Fellmann, Riitta Hjerppe, Olle Krantz, Carl-Axel Nilsson og Per Schybergson, (red.), Finska Vetenskaps-societeten, Helsinki 2001.
Larsen H.K.: Introduction. i: Convergence? Industrialisation of Denmark, Finland and Sweden 1870-1940 s. 7-20, Susanne Fellman, Riitta Hjerppe, Olle Krantz, Carl-Axel Nilsson og Per Schybergson, (red.), Finska Vetenskaps-Societeten, Helsinki 2001.
Lerdam H., Ingesman P., Jensen J.V.: Det danske lensvæsen 1375-1481. i: Riget, magten og æren. Den danske adel 1350-1660 s. 105-125, (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 2001.
Lerdam H.: Høvedsmand og dommer på kongens vegne. Om slægten Vendelbo og dens forhold til kongemagten.

1066 – Tidsskrift for Historie 31. årgang/2001:1, s. 3-16, 2001.
Lerdam H.: Processen om Gyurthelykke 1319-1364. Saxo. Kulturhistorisk årsbok för Skåneland 16. årgang/2000, s. 121-125, 2001.
Lerdam H.: Kongen og tinget. Det senmiddelalderlige retsvæsen 1340- 1448. 320 s. Museum Tusculanums Forlag, København 2001.
Lind G., Ingesmann P., Jensen J.V.: Den danske adel og den militære revolution. i: Riget, magten og æren. Den danske adel 1350-1660 s. 576-603, (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 2001.
Lind G.: Indledning. i: Riget, magten og æren. Den danske adel 1350-1660 s. 11-16, Per Ingesman og Jens Villiam Jensen (red.), Aarhus Universitetsforlag, Århus 2001.
Lind G., Due-Nielsen C., Feldbæk O., Petersen N.: 1588-1648. i: Konger og krige. Dansk Udenrigspolitiks Historie 1 s. 340-469, (red.), Gyldendal, København 2001.
Littrup L.: Anmeldelse: Harald Rekkedal, Bend Bendixen, Rune Svarverud: Kinesisk-Norsk ordbog. Acta Orientalia 62, s. 306-308, 2001.
Littrup L.: Anmeldelse: Adrian Hsia: The Vision of China in the English Literature of the Seventeenth and Eighteenth Centuries. Acta Orientalia 62, s. 312-15, 2001.
Lund N.: Expedicio in Denmark. i: The Normans and Their Adversaries at War s. 149-166, Richard P. Abels, Bernard S. Bachrach, The Boydell Press, Woodbridge 2001.
Løkke A.: Diskurs for historikere. Historisk Tidsskrift 2001: 101, hæfte 1, s. 181-191, 2001.
Mariager R.M.: Anmeldelse af Patrick Salmon: Scandinavia and the Great Powers 1890-1940. H-Diplo, s. 1, 2001.
Mariager R.M., Mordhorst M., Petersen K.: Amerika-centrisme versus Anglo-centrisme. Hovedsynspunkter om det britisk-amerikanske forhold under den tidlige kolde krig i nyere angloamerikansk forskning. i: Fortællinger i tiden s. 47-68, (red.) (red.), København 2001.
Mariager R.M., Mordhorst M., Petersen K.: Fortællinger i tiden. 135 s. København 2001.
Møller J.F.: Biologi, medicin og socialpolitik. Bibliotek for Læger 193. årg., Vol. 3, s. 217-225, 2001.
Møller J.F., Frandsen K-E.: Om Leopold von Rankes historisme. 35-75 s. København 2001.
Møller J.F.: "Das goldene Zeitalter". Zeitschrift für bayerische Landesgeschichte Band 64, Heft 2, s. 615-617, 2001.
Olden-Jørgensen S.: Christian IV mellem Belial og Kristus – om et par kongespejle fra 1590'erne. Carlsbergfondets årsskrift 2001, s. 10-15, 2001.
Olden-Jørgensen S., Løkke A.: Diskurs for historikere. Historisk Tidsskrift 2001/101, s. 181-191, 2001.
Olden-Jørgensen S.: Til kilderne! Introduktion til historisk kildekritik. 104 s. Gads Forlag, København 2001.
Olden-Jørgensen S.: Die Konversion Niels Steensens (1667) und der frühneuzeitliche Deismus. Historisches Jahrbuch 121 (2001), s. 97-114, 2001.
Olden-Jørgensen S.: Historien om et ritual. De danske kongekroninger fra Christian III (1537) til Christian IV (1596). Transfiguration 3 (2001), nr. 1, s. 83-99, 2001.
Olden-Jørgensen S.: Hvad er kildekritik? Et essay om arven fra Erslev og den sproglige vending. Historisk Tidsskrift 101, s. 531-541, 2001.
Olden-Jørgensen S.: Fakta, fortolkning og fortælling. Om narrativitet og historisk videnskab. Fortid og Nutid 2001, s. 295-305, 2001.
Pedersen J.: Hjemstavnen og verdenssystemet. Gilberto Freyres kulturhistoriske Brasilienstolkning. Historisk Tidsskrift 2001, s. 17-44, 2001.
Pedersen J.: En moderne økonomisk historie. Historisk Tidsskrift 2001/1, s. 548-555, 2001.
Rasmussen A.H.: Thucydides' Conception of the Peloponnesian War I – Imperialism. Classica et Mediaevalia 52, s. 1-38, 2001.
Roslyng-Jensen P.: Besættelsesforskningen 1995 – 2001. En national eller en ideologisk historieskrivning? Historisk Tidsskrift 2001, bind 101, s. 480-530, 2001.
Roslyng-Jensen P.: Danmark i nyeste tid. Danmarks historie efter 1973. 192 s. Gyldendal, København 2001.
Vammen H.: Wilhelm von Humboldts historiesyn. Tekst & Teser 5, 2001, s. 3-13, 2001.
Villaume P.: Mellem "skræmt neutralisme" og "sikker dømmekraft": Sovjetunionen og Danmark i den kolde krig. Arbejderhistorie 2001/2, s. 74-80, 2001.
Villaume P.: Revision af arkivloven. Betænkning afgivet af Kulturministeriets arbejdsgruppe. 244 s. Statens Information, København 2001.
Ørsted P.: Liv og arbejde i det romerske imperium. 100 s. Gyldendal, København 2001.
Ørsted P., Herz P., Waldherr G.: Landwirtschaft im Imperium Romanum. i: Landwirtschaft im Imperium Romanum s. 205-220, (red.), Scripta Mercaturae Verlag, St. Katharinen 2001.
Ørsted P.: Roman Gold Mining. KVHAA 2001, s. 15-27, 2001.

Studienævnet for Historie

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Studerende: Louise Bie (næstformand) til 27.04.2001, derefter Thomas Jørgensen, Jakob L. Kristensen og Christian Ott (næstformand fra 27.04.2001).Lærere: Karl Christian Lammers, Gunner Lind (vicestudieleder) og Johny Leisner (studieleder).

Kontorfuldmægtig Birgit Kragh og fra oktober 2001 tillige kontorelev Nina Jensen deltog i studienævnets møder som referenter.

Beretning

Studienævnet for Historie kan med betydelig tilfredshed konstatere, at de foregående års arbejde med reformering og effektivisering af fagets studieordninger i betydeligt omfang har båret frugt og har medført en stigning i fagets STÅ-produktion på ca. 10 %, hvilket betyder, at vi næsten er i mål, hvad angår fakultetets forventninger til faget (500,75 STÅ i forhold til 513 STÅ).

Vi kan næppe forvente yderligere markante fremgange, hvad angår vores grunduddannelse, hvor en meget stor del af de studerende nu gennemfører på normeret tid, hvorfor vi især har lagt kræfter i at udbygge vores tilvalg, herunder både ordinære tilvalg og tværhumanistiske tilvalg, og forbedre vores kandidatuddannelse, bl.a. gennem eksperimenteren med forskellige undervisningsformer og -længder. Som støtte til dette arbejde nedsatte studienævn og bestyrelse et fælles STÅ-udvalg, der skulle fungere som tænketank og inspirator. Professor Vincent Gabrielsen, lektor Ole Hyldtoft og stipendiat Morten Fink-Jensen var lærermedlemmer, kontorfuldmægtig Birgit Kragh var TAP-medlem og studenterne repræsenteredes af stud.mag'erne Thomas Jørgensen, Steen Uffe Tommerup Nielsen og Christian Ott. Dette udvalg afleverede en rapport medio oktober, en rapport, der har været til stor gavn for studienævnet i dets arbejde for at fastholde perspektiver og kvalitative krav til studierne og ikke kun fokusere på den rent kvantitative produktion af eksaminer m.v.

Konkret er der udarbejdet et et-årigt studiemønster i Samtidshistorie og Samfundsanalyse, som vil blive udbudt 2002/2003, foreløbig på forsøgsbasis, idet der gerne vil indhentes erfaringer, før det lægges definitivt fast på form og indhold. I 2001/2002 blev der udbudt 2 enkeltstående tilvalg af denne type, der begge har haft tilfredsstillende søgning, og for det første – teoretiske – moduls vedkommende har fået en særdeles positiv evaluering.

På kandidatuddannelsen kan det konstateres at det nye samfundsvidenskabeligt integrerede område har haft succes, og at interessen for arkiv- og museumspakken er stigende. Derudover er der sendt flere studerende i praktik end nogensinde og det har bevaret den liberale holdning til at lade de studerende gå ud over faget og instituttet, når dette kunne være til gavn for deres karriereprofil eller særlige interesser i øvrigt, og det har været et ønske, at andre studienævn på dette område ville udvise en lignende liberal indstilling til deres egne studerende.

Det største studieordningsmæssige hængeparti er magisterkonferensen, hvor det ikke er nået at fuldende en tiltrængt revision.

Der kan ses tilbage på året med tilfredshed; så meget desto ærgerligere er det at måtte konstatere, at besparelser udefra måske endnu engang kommer til at forspilde resultaterne. Stillingsstop m.v. har betydet, at det til foråret nærmer sig en situation, hvor kun 22 HVIP-årsværk af 32 vil være besatte, og af dem er en del p.t. frikøbte til forskningsprojekter uden for instituttet. Fortsætter denne tendens vil den forskningsbaserede undervisning hurtigt blive undergravet og samtidig er nyansættelser af unge historikere nu en absolut nødvendighed, da kadencen af ældre medarbejdere, der tager deres afsked snarere er stigende end faldende.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder										
Indskrivningsfag	***Hist.***	***Dansk***	***Klas. fil.***	***Eur. etno.***	***Filo-sofi***	***Øvr. hum.***	***Teo-logi***	***Afrika-studier***	***Samf. vid.***	***Merit-overf.***	***I alt***
Historie, hovedfag	470,50	9,50	11,25	10,50	7,33	47,53	0,67	4,79	3,33	29,25	594,62
Dansk	3,50										
Musikvidenskab	2,00										
Religion	1,75										
Slavisk	1,25										
Engelsk	2,75										
Øvrige humaniora	11,50										
Samfundsvidenskab	0,50										
Merit- og gæstestud.	7,00										
I alt	500,75										
Åben uddannelse	34,88										

STÅ 1998-2001

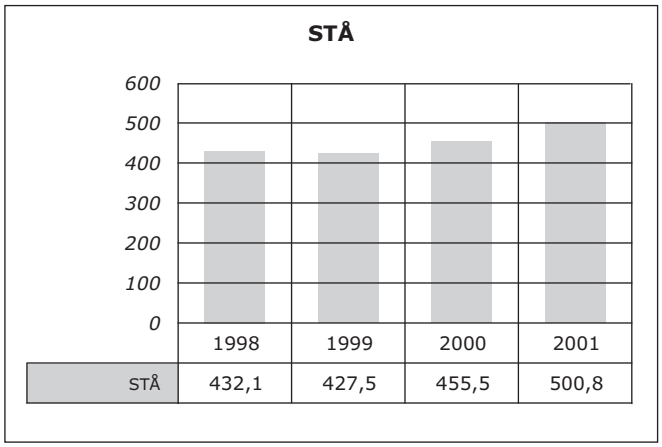

Studieleder Johny Leisner

Institut for Arkæologi og Etnologi

Ledelse pr. 1.2. 2001
Institutleder er lektor, mag.art. Annette Rathje.

Institutbestyrelsen består af institutleder samt viceinstitutleder lektor, dr.phil Thomas Højrup; lektor, dr.phil Ulla Lund Hansen, erhvervssproglig fuldmægtig Una Koester (TAP) til 1.7.2001, kontorfuldmægtig Hanne Clausen (TAP) fra 1.10.2001 og Søren Kjems (studerende).

Organisation
Instituttet omfatter fire fag: forhistorisk arkæologi, klassisk arkæologi, europæisk etnologi og almen etnologi.

Adresse
Vandkunsten 5
1467 København K
Telefon 35 32 41 00
Fax 35 32 41 05
www.hum.ku.dk/iae

Institutlederens årsberetning

Forskningsvirksomhed
Instituttets fag beskæftiger sig med den teoretiske, metodiske og historiske udforskning af kultur-, samfunds- og statsformer fra de tidligste jægere til nutiden. Instituttets forskere arbejder desuden med udvikling af kulturteori, herunder den materielle dimension. De enkelte forskere er engagerede i forskellige forskningsprojekter og netværk.

Alle fag på instituttet har taget initiativ til at oprette en forskerskole i samarbejde mellem humanistiske fag ved Københavns Universitet og Aarhus Universitet, og med andre offentlige institutioner som samarbejdspartnere.

Den aktuelle forskning kan grupperes inden for følgende hovedtemaer:

A) Stenalder (Nordeuropa & Grønland).
B) Bronze- & Jernalder (primært i det nordlige Europa).
C) Den klassiske Verden.
D) Middelalderen (Europa m.v.).
E) Maritim arkæologi og etnologi.
F) Kulturelle former, deres sameksistens, modsætninger og forandring fra 1500 til i dag.
G) Kulturhistorisk teoriudvikling, metode, samt forskningshistorie.
H) Dansk oversøisk koloni-, rejse- og ekspeditionsvirksomhed fra år 1600.

A. Stenalder
De palæolitiske og mesolitiske jæger-samlerkulturer (inkl. de palæo-eskimoiske kulturer i Arktis), samt de neolitiske agerbrugssamfund i Nordeuropa (projekterne 1-4):

1. Danmark. Mesolitiske grave; Revision af Jægerstenalderens kronologi; Præboreale elgfund (E. Brinch Petersen).
2. Stenalderbebyggelse i Disko Bugt, Grønland (J. Fog Jensen, E. Brinch Petersen).
3. Engedal-Lånum. Mellemneolitiske grave og kultanlæg i Nord- og Vestjylland, deres brug og samspil (K. Fabricius).
4. Grønland. Den norrøne bosætning i Grønland: Handel og kommunikation i Nordatlanten. Ph.d.-projekt (D. Veien Christiansen).

B. Bronze & Jernalder
Kultur- og samfundsudviklingen i bronze- og jernalder, primært i det nordlige Europa (projekterne 5-11):

5. Bulgarien. Udgravning af kobberalderbebyggelsen ved Lîga; Europa. Bronzealdergrave: fysisk antropologi, kulturel identitet, socialstruktur; Europa og Middelhavet. Oldtidens kamp-, krigs- og samfundsformer (K. Randsborg).
6. Bebyggelsesudvikling og landskabsudnyttelse på Sjælland. Delprojekt under tværvidenskabeligt projekt "Fortid og Flora"; Bebyggelses- og samfundsudvikling i Skåne og på Sjælland 500 f.Kr. – 1050 e.Kr. Under Øresundsuniversitetet (U. Lund Hansen, P.O. Rindel).
7. Bosættelsesformer, bebyggelsesmønstre og landskabsudnyttelse i førromersk jernalder i Vestjylland. Herunder udgravning af befæstet boplads af Borremosetype ved Lyngsmose i samarbejde med Palle Eriksen, Ringkøbing Museum (P.O. Rindel).
8. Publikation af den sydpolske Jakuszowice-boplads (samarbejde med Universitetet i Krakow). Publikation af Vorbasse-gravpladsen, Jylland, og dens europæiske perspektiv. Yngre romersk jernalder i Nord- og Mellemeuropa: Limes og den europæiske elite (U. Lund Hansen).
9. Dansk jern. Relationen mellem Danmarks forhistoriske jernproduktion og forekomsten af myremalm (H. Lyngstrøm).
10. Regionalitet, alliancer og udveksling i det 2. og 1. årtusinde f.Kr. – struktur, variation og forandring samt fremmede forbindelser i bronzealderen på Sjælland med omliggende øer. Ph.d.-projekt (K. Fabricius).
11. Oldtidens ikonografi. Et studie af dragten i yngre jernalder baseret på ikonografisk materiale. Ph.d.-projekt (U. Mannering).

C. Den klassiske Verden
Udviklinger og interaktioner i og omkring de mediterrane samfund og kulturforhold i antikken (projekterne 12-19):

12. Cypern. Publikationsforberedelse af udgravninger af en beboelse fra hellenistisk-romersk tid ved Aradippou; Politiske, kulturelle, etniske, religiøse og sociale forhold på Cypern fra det sene 6. årh. f.Kr. til det 2. årh. e.Kr. (L. Wriedt Sørensen, K.W. Jacobsen, J. Fejfer).
13. Italien. Arkaisk topografi, kult og boligformer samt publikationsforberedelse af fundmaterialet fra Ficana-udgravningen (A. Rathje).
14. Italien. Kulturmøder og orientaliserings-processen i Mellemitalien i jernalderen (A. Rathje).
15. Italien. Publikationsforberedelse af Pontecagnano udgravningen (I. Strøm, M. von Mehren).
16. Grækenland. Bebyggelses- og samfundsudviklingen på Kephallénia. Færdiggørelse af monografi; Ukraine. Senantikke gravfelter m.v. på Krim (K. Randsborg).
17. Ægypten. Dragter fra Mons Claudianus – form, anvendelse, brugsspor og reparationer (U. Mannering).
18. Phoenician and Cypriot pottery – promotion of the oriental heritage (C. Briese).
19. Life in a Roman House Block: An Architectural and Historical Analysis of Insula I.9 in Pompeii. Ph.d.-projekt (C. Trier).

D. Middelalderen

Middelalderen i Europa m.v. (projekterne 20-22):

20. Ukraine. Projektet Suvorovo: Steppen fra kobberalderen til kollektivbruget. Udgravninger og surveys (INTAS, EU); Rusland. Alaborg, vikingetids centralbebyggelse ved Ladoga; Vestafrika: Bénin, Togo. Dahomey riget m.v. og Europa; Vestafrika: Ghana. Det tidlige agerbrug, de afrikanske riger og Danmark/Europa (K. Randsborg).

21. Bastrup-komplakset og korstogstiden i Europa (K. Randsborg).

22. Danmark. Københavns topografiske udvikling indtil 1550. Ph.d.-projekt (H. Fabricius).

E. Maritim arkæologi og etnologi

Maritim arkæologi og etnologi (projekterne 23-25):

23. Europa. Studier af skrogform og bordfacon i klinkbyggede fartøjer (T. Højrup).

24. Havgående skibe i Sortehavet i den Osmanniske periode (K. Randsborg).

25. Man and Sea in the Bronze Age. Ph.d.-projekt (A. Berntsson).

F. Kulturelle former

Kulturelle former, deres sameksistens, modsætninger og forandring ca. 1500 til i dag (projekterne 26-38):

26. Kontinuitet og forandring i det nordatlantiske kulturområde (B. Stoklund).

27. Europa. Kulturens nationalisering: Fortsatte studier over de store udstillinger og museernes rolle i nationsopbygningen (B. Stoklund).

28. Danmark. Økotyper i det førindustrielle bondesamfund (B. Stoklund).

29. Danmark. Natursyn og naturhistoriens kulturhistorie, 1700 – 1850 (S. Mellemgaard).

30. Danmark. Undersøgelser af betydninger af begreberne: folk, fædreland, historie og landskab i den patriotiske og nationale diskurs og særligt brydningen mellem disse (T. Damsholt).

31. Danmark. Undersøgelser over en dansk region, Sallingland, i 1600 – 1700 tallet (J. Møllgaard).

32. Skandinavien. Projektleder for SHF-projektet "Livsformer og Velfærdsstat ved en korsvej?" (T. Højrup). Delprojekter: Velfærdsstatens udvikling (O. Bernild). Husholderen i statens tjeneste (L. Haastrup). Arbejderbevægelsen under den kolde krig (N. Jul Nielsen).

33. Danmark. En kulturhistorisk og kulturteoretisk diskussion af muligheden for at udvikle en almen embedslivsform. Ph.d.-projekt under: LoV-projektet (D. Vejen Hansen).

34. En udforskning af muligheder og begrænsninger for Somaliske kulturformer i og deres anerkendelse af den danske velfærdsstat. Ph.d.-projekt (T. Kallehave).

35. Biografi og subjektivitet (L. Otto).

36. Det 20. århundredes sundhedspolitik; Epidemier, viden og politik (L. Otto).

37. Kulturmøder og fællesskaber. Projekt under det tværrådslige forskningsprogram "Kulturmødet" (T. Damsholt).

38. Kina. Islamic Stranger – The Urban Hui in Beijing. Ph.d.-projekt (B. Garberg).

G. Kulturhistorisk teoriudvikling, metode, samt forskningshistorie

Kulturhistorisk teori og metode. Herunder fagtradition samt udvikling af teorier og metoder (projekterne 39-46):

39. Arkæologisk teori og historik (K. Randsborg).

40. Antikken genopdaget (A. Rathje og J. Fejfer).

41. Globalt. Forsknings- og publikationsprojekt omkring statsformer og livsformer (T. Højrup, O. Bernild).

42. Danmark. Videre udvikling af stats- og livsformsteori som alternativt teoretisk grundlag for indvandrer-forskning (T. Kallehave).

43. Studier i Hegels kulturteori, (J. Møllgaard).

44. Evolutionsproblemet i kulturvidenskaberne: lineære og ikke-lineære modeller (S. Christensen).

45. Europa. Humanistisk sundhedsforskning. Under Center for Sundhed, menneske og kultur, Århus Universitet (L. Otto).

46. Udvikling af analyse af subjektiveringsprocesser og diskursive transformationer (T. Damsholt).

H. Dansk oversøisk koloni-, rejse- og ekspeditionsvirksomhed fra år 1600

Dansk oversøisk koloni-, rejse- og ekspeditionsvirksomhed fra år 1600 (Projekterne 47-49):

47. Kosmologiske strategier og mental geografi hos danske opdagelsesrejsende i Pamir og Turkestan i slutningen af det 19. århundrede (E. Fihl).

48. Danske relationer i fortid og nutid til Tranquebar i Sydindien (E. Fihl).

49. Arkæologi i den 3. verden før 1900 (K. Randsborg).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Formand for ph.d.-bedømmelseseudvalg: E. Fihl for K.M. Bovbjerg.

K. Randsborg for L. Johansen.

Udvalg og fonde

Christian og Emma Blinkenbergs Rejselegat (U. Lund Hansen, A. Rathje, L. Wriedt Sørensen).

Elisabeth Munksgaard Fonden (K. Randsborg).

Ingeniør Svend G. Fiedler og hustrus Legat (U. Lund Hansen, A. Rathje).

Japetus Steenstrups Legat (E. Brinch Petersen).

Kazimierz Salewicz og hustrus Legat; Aage Rothenborgs legat (U. Lund Hansen).

MARE-gruppen (Det Arkæologiske Nævn) (K. Randsborg).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

E. Brinch Petersen: Zoologisk Museum's nye udstilling.

A. Rathje og L. Otto: Fagkonsulent. Den Store Danske Encyklopædi.

Tillidshverv

E. Fihl: Medlem af censorkorpset for Etnografi og Socialantropologi, Århus Universitet. Medlem af censorkorpset for Antropologi, Københavns Universitet.

U. Lund Hansen: Formand for The International Advisory Council, Nationalmuseets Marinarkæologiske Forskningscenter. Nordisk Ministerråd, projektevaluering. Medlem af udvalgene vedrørende: Videnskabelig Uredelighed, UVVU. Videnskabelig følgegruppe til "Gårdlösa projektet", Lunds universitet. Nationalmuseets Forskningsudvalg. Medlem af Censorkorpset for Forhistorisk Arkæologi. Tøjhusmuseets Forskningsudvalg. Samarbejde med Krakow Universitet; Det Arkæologiske Nævn.

T. Højrup: Bestyrelsen for Skibsbevaringsfonden under Kulturministeriet; Referencegruppen for nyere tids Kulturhistorie under Statens Museumsnævn.

H. Lyngstrøm: Bestyrelsen for Historisk-Arkæologisk Forsøgscenter, Lejre.

S. Mellemgaard: Medlem af Censorkorpset for Den Sundhedsvidenskabelige Supplerings- og Kandidatuddannelse ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Syddansk Universitet.

L. Otto: Medlem af Censorkorpset ved Den Sundhedsfaglige Kandidatuddannelse og Suppleringsuddannelse i Danmark. Sektionsbestyrelsen for DM's sektion 1.

E. Brinch Petersen: Humanistisk ph.d.-studienævn.

K. Randsborg: Humanistisk Fakultet (suppleant). The Research Committee, The Archaeological Institute of the Peoples' Republic, China (Beijing). Honorary Fellow, Society of Antiquaries, Scotland. The Advisory Council, The Butrint Project, Albania. Censorkorpset for Forhistorisk Arkæologi.

A. Rathje: Bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen; Medlem af Censorkorpset for Klassisk Arkæologi; Antikprogrammet, Det Norske Forskningsråd.

Formidling

Redaktionelle hverv

T. Damsholt: Ethnologia Scandinavica, a Journal for Nordic Ethnology.

U. Lund Hansen: Studien zur Sachsenforschung.

J. Fog Jensen: Pearylands forhistorie.

N. Jul Nielsen: Arbejderhistorisk tidsskrift for historie, kultur og politik.

L. Otto: Folk og Kultur. Årbog for Dansk Etnologi og Folkemindevidenskab.

E. Brinch Petersen: Journal of Danish Archaeology.

K. Randsborg, hovedredaktør: Acta Archaeologica. Acta Archaeologica Supplementum. Arkæologiske Studier. Arkæologiske Skrifter. Archaeological Notes.

A. Rathje: Acta Hyperborea.

B. Stoklund: Ethnologia Europaea. Journal of European Ethnology.

B. Storgaard og hovedredaktør U. Lund Hansen: Aarbøger for Nordisk Oldkyndighed og Historie og Nordiske Fortidsminder.

Kongresser og symposier

L. Otto: Arrangør af symposium: "Subjectivity and the forming of Subjects", Københavns Universitet, marts 2001.

A. Rathje og J. Fejfer: Arrangør af internationalt seminar: "The Role of the Artist in the Rediscovery of Antiquity, september 2001.

A. Rathje og T. Melander: Den VII Keramikworkshop Ikonografi og "In the wake of Beazley" problematikken.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Dr. Ines Bielke-Voigt, Berlin Universitet.

Dr. C. Gosden, Oxford, University.

Dr. Magdalena Natuniewicz, Warszawa Universitet.

Prof. Nikolas Rose, Sociology, University of London.

Dr. J. Sheehan, Cork Universitet.

Dr. Stanislawa Trebunia Stazel. Jagiellonian University, Polen.

T. Stoyanov, Sofia Universitet.

Dr. Anna Wisniewska, Lodz Universitet.

Forskningsophold i udlandet

U. Lund Hansen: Berlin og Paris.

L. Otto: Visiting Fellow, Goldsmiths College, University of London, oktober 2001.

E. Brinch Petersen: Queens College, Memorial University, St. John's, Newfoundland, Canada, maj – juni.

K. Randsborg: Afsluttende udgravninger ved Suvorovo, Bessarabia, Ukraine; Udgravninger ved Lîga, Bulgarien; Feltarbejde i Benin, Ghana, Vestafrika.

Netværk

T. Damsholt: SHF netværk: Det multikulturelle Danmark i det lange 18. århundrede (1660 – 1814).

K. Fabricius: Forskningsmæssigt samarbejde med museumsinspektør, mag.art. Ole Faber, Varde Museum.

E. Fihl: Forum for Nordisk Centralasiensforskning. ESCAS, European Society for Central Asian Studies. NASA, Nordic Association for South Asian Studies. EASA, European Association of Social Anthropologists, herunder formaliseret netværk for sydasienstudier og netværk for antropologisk teorihistorie. The Carlsberg Foundation's Nomad Research Project; Netværk for kulturanalyse i Danmark, SHF.

U. Lund Hansen: Arbeitsgemeinschaft für Sachsenforschung. Forskningsministeriets "Rådgivende gruppe vedrørende miljø og bæredygtig udvikling" under særprogrammet "Energi, miljø og bæredygtig udvikling", EU's 5. rammeprogram. Association Française pour L'Archéologie du Verre. A.F.A.V. Forskningssamarbejde omkring projekt nr. 13 med Universitet Jagiellonski, Institut Archeologii, Krakow, Polen.

U. Lund Hansen og K. Randsborg: Korresponderende medlem af Deutsches Archäologisches Institut.

U. Lund Hansen og P.O. Rindel: Samarbejde med Lunds universitet: Institut for Arkeologi.

T. Højrup: Arbeitskreis Volkskunde und Kulturwissenschaften.

T. Højrup, T. Kallehave, L. Smith: "Indvandrere og flygtninge i Øresundsregionen", samarbejde med IMER i Malmø, Etnologi ved Lunds universitet.

J. Fog Jensen: Grønlandsk-dansk stenaldernetværk, samarbejde med Claus Andreasen, Ilisimatusarfik (Grønlands Universitet).

U. Mannering: Textilprojekt Mons Claudianus, samarbejde med Lise Bender Jørgensen, NTNU Vitenskapsmuseet, Institutt for Arkeologi og Kulturhistorie, Trondheim.

L. Otto: Nordplus, Tempus, Nordplus.

L. Otto, T. Højrup: Center for Sundhed, menneske, kultur, tværfagligt forskningsnetværk.

K. Randsborg: Socrates. Tempus. Nordplus. BDArch, West African Archaeological Network. Celtic-Nordic Studies. Gudme-gruppen.

A. Rathje: Istituto nazionale di studi etruschi ed italici, Firenze; Accordia Research Institute, London.

A. Rathje, J. Fejfer, T. Damsholt: SHF netværk: Antikken genopdaget.

P.O. Rindel: Forskningsmæssigt samarbejde med Palle Eriksen, Ringkøbing Museum.

L. Wriedt Sørensen og A. Rathje: Samarbejde med Lunds universitet: Klassiska Institutionen.

Institutleder Annette Rathje

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	14,06	1,83	15,89
STIP	1,65	3,40	5,05
TAP	4,72	0,42	5,15
Total	*20,43*	*5,66*	*26,09*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	405	826	1231
Anskaffelser	362	39	401
Total	*768*	*865*	*1633*

Stab

VIP Internt finansieret
Christensen, Søren; amanuensis.
Damsholt, Kirstine; lektor.
Fihl, Esther Marie; lektor.
Hansen, Ulla Lund; lektor.
Højrup, Thomas; lektor.
Jacobsen, Kristina Winther; amanuensis.
Jespersen, Astrid Pernille; amanuensis.
Lyngstrøm, Henriette Syrach; adjunkt.
Mellemgaard, Signe; lektor.
Otto, Lene; adjunkt.
Petersen, Erik Brinch; lektor.
Randsborg, Klavs; lektor.
Rathje, Annette; lektor.
Rindel, Per Ole; adjunkt.
Sørensen, Lone Wriedt; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Signe; forskningsass.
Briese, Christoph Michael A J; adjunkt.
Buus, Henriette; adjunkt.
Haastrup, Lisbeth; forskningsadj.
Hansen, Kirsten Monrad; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Garberg, Bjørn; ph.d. studerende.
Nielsen, Tina Charlotte Kallehave; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Fabricius, Kit; ph.d.-studerende.
Hansen, Dorthe Vejen; ph.d.-studerende.
Jensen, Jens Fog; kandidatstipendiat
Mannering, Ulla; ph.d.-studerende.
Olsen, Hanne Fabricius Kleinitz; ph.d.-studerende.
Trier, Christina; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Bovbjerg, Kirsten Marie: Følsomhedens Etik, Frigørelse og personlig udvikling – selvets disciplinering i New Age og moderne management.
Johansen, Lykke: Ændringer i bopladsorganisationen gennem ældre stenalder, belyst ved flintsammensætning.
Tang, Birgit: Boligkultur i handelscentre i hellenistisk og romersk tid.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– Klargøring af manuskript til videnskabelig publicering af bebyggelse fra førromersk jernalder ved Grøntoft (Per Ole Rindel) kr. 167.800.

Farumgaard Fonden
– Glas som indikator på Danmarks udlandskontakt med Sydøsteuropa og Sortehavsområdet i århundrederne efter Kr.f. (Ulla Lund Hansen) kr. 42.000.

Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond
– Pots for the Living. Pots for the Dead (Annette Rathje) kr. 20.000.

SILA – Det Grønlandske Forskningscenter
– Fra Saqqaq til Dorset Diskobugten (Erik Brinch Petersen) kr. 251.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Færdiggørelse af Kephallenia-projektet til trykning (Klavs Randsborg) kr. 122.600.
– Oldtidens ikonografi. Et studie af dragten i yngre jernalder baseret på ikonografisk materiale (Ulla Mannering) kr. 7.300.
– Phonician and Cypriot pottery (Cristoph Briese) kr. 100.000.

Øresundsregionens forsknings- og udviklingskomite
– Programskrivning i forbindelse m. "invandrere og flygtninge" (Gunnar Alsmark) kr. 150.000.

Publikationer
Bruun H.H., Fritzbøger B., Rindel P.O., Hansen U.L.: Plant species richness in grasslands: the relative importance of contemporary environment and land – use history since the Iron Age. Ecography 24:5, s. 569-578, 2001.
Christensen S.: Transnational spaces and imperial civilization. Ethnologia Scandinavica A journal for nordic ethnology 30, s. 5-24, 2001.
Damsholt T.: Kulturen i maven. På oplevelsesindustriens slagmark. Til et folk vi alle høre. Den foranderlige danskhed. Lige eller ens. Kristeligt Dagblad 3/2, 10/3, 19/5, 23/6, 11/8, 29/9-2001, København.
Damsholt T.: Jeg ser de bøgelyse øer – og dette folk er vort. Om emotionalisering, subjektivering og danske sange. Tidskriftet Antropologi 42, 2000, s. 49-68, 2001.
Damsholt T.: Borgerånd og kropslighed. i: Idræt, krop og demokrati s. 33-53, Ove Korsgaard, Bo Vestergaard Madsen, Niels Kayser Nielsen, Gads Forlag, København 2001.
Hansen U.L.: Southern Scandinavia – Limes – The Roman Provinces. Problems in 3rd century Europe. i: Superior Barbari. Ksiega kuiczci Profesora Kazïmierza Godlowskiego s. 229-240, Renata Madida-Legutko, Tomasz Bochnak, Uniwersytet Jagiellonski, Krakow 2001.
Hansen U.L.: Jeullinge. i: Reallexikon der Germanischen

Altertumskunde s. 91-92, red. R. Müller o.a., Walter de Gruyter, Berlin, New York 2000.
Hansen U.L.: Himlingøje. i: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde s. 576-579, red. R. Müller o.a., Walter de Gruyter, Berlin, New York 2000.
Hansen U.L.: Hoby. i: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde s. 3-5, Taf. 1-2, red. R. Müller o.a., Walter de Gruyter, Berlin, New York 2000.
Hansen U.L.: Hågerup. i: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde s. 351-352, red. R. Müller o.a., Walter de Gruyter, Berlin, New York 1999.
Hansen U.L.: Anmeldelse af: C.K. Jensen, K. Høilund Nielsen: Burial and Society. The Chronological and Social Analysis of Archaeological Burial Data. Kuml 1999, s. 309-311, 2000.
Hansen U.L.: Kessel und Kesselhaken. i: Reallexikon der Germanischen Altertumskunde s. 465-468, taf. 23-24, red. R. Müller o.a., Walter de Gruyter, Berlin, New York 2000.
Hansen U.L.: Jüngere Kaiserzeit und Völkerwanderungszeit. Heimisches Matrial fremder Rahmen. i: "Trans Albim fluvium". Forschungen zur vorrömischen, kaiserzeitlichen und mittelalterlichen Arkäologie. Festchift für Joachim Leube s. 349-357, M. Meyer, Marie Leidorf, Berlin 2001.
Hansen U.L.: Gold Rings – Symbols of Sex and Rank. i: Roman Gold and the Development of the early Germanic Kingdoms s. 157-188, Red. B. Magnus, Kungl. Vitterhets och Antikvitets Akademien. Konferenser 51, Stockholm 2001.
Hansen U.L.: Origin of Glass during the late Roman Period. i: International connections of the Barbarians of the Carphatian Basin in the 1st – 5th Century A.D. s. 325-339, Múzeumi Fúzetek (Aszód) 51. Jósa András Múzeum Kiadvanyia. 47, Aszod – Nyiregyhaza 2001.
Hansen U.L.: The nature of centres. i: Military aspects of the Aristocracy in Barbaricum in the Roman and Early Migration Periods s. 113-118, Red. B. Storgaard, MONO SERIE: Publikations from the National Museum, Studies in Archaeology and History Vol. 5, København 2001.
Jacobsen K.W.: Creating a divine image. The case of Juno Sospita. i: Between the Orient and the Occident. Studies in honour of P. J. Riis s. 23-33, John Lund og Peter Pentz (red.), Freddy Pedersen, København 2000.
Klæsøe I.S.: Trefligede spænder fra Uppåkra. i: Acta Archaeologica Lundensia, series in 8°, No. 34 s. 217-237, Birgitta Hårdh (red.), Lund 2001.
Lyngstrøm H.: Dansk smedeteknologi i 2000 år. i: Håndværk i 2000 år s. 91-94, L. R. Knudsen, M. Vest, T. Sode, B. Federspiel, K. Borchersen, Konservatorskolen, København 2001.
Lyngstrøm H.: Rekonstruktion af jernalderens knive. Dansk Knivforening 1, s. 20-21, 2001.
Lyngstrøm H.: Iron in the northern Europe, the danish example. i: Acta metallurgica Slovaca 2/2001 s. 235-240, B. Plesingerova og M. Skrobian eds., Kosice 2001.
Mannering U., Jørgensen L.B.: Mons Claudianus: Investigating Roman Textiles in the desert. i: The Roman textile industry and its influence. A birthday tribute to John Peter Wild, s. 1-11, Penelope Walton Rogers, Lise Bender Jørgensen og Antoinette Rast-Eicher (eds.), Oxbow books, Oxford 2001.
Mannering U.: Roman garments from Mons Claudianus. i: Archeologie des textiles des origines au Ve siècle Actes du colloque de Lattes, oct. 1999, s. 283-290, Dominique Cardon og Michel Feugère (eds), Monographies instrumentum 14, Editions Monique Mergoil, Montagnag 2000.
Mellemgaard S.: Natur og unatur, oplysning og opdragelse i C. G. Salzmanns Carl von Carlsberg. Folk og kultur 1, s. 89-104, 2001.
Mellemgaard S.: Nature and Culture – History and Discourses: On the study of the Relationship of Man to Nature. i: Natur-Kultur. Volkskundische Perspektiven auf Mensch und Umwelt, R. W. Bredbich, Annette Schneider, Ute Werner, Waxmann, Münster 2001.
Mellemgaard S.: En Guds og Skallernes mand. Siden Saxo juni, 2001.
Mellemgaard S.: Wohlert, Hans Friedrich (Fredrik). i: Den Store Danske Encyklopædi, Gyldendal, 2001.
Mordhorst C.: Udstillingsfortællinger ved årtusindskiftet. Passepartout – skrifter fra kunsthistorie 17, s. 21-44, 2000.
Nielsen N.J.: Anmeldelse af: "Teknikens befäl" af Kat. Ek-Nilsson. Ethnologia Scandinavica 30, s. 1-2, 2001.
Nielsen N.J.: Anmeldelse af: Henning Bender m.fl. "Arbejderbevægelsen i Aalborg 1870-1970". Arbejderhistorie 2001, s. 75-76, 2001.
Nielsen N.J.: Arbejdere og ledelse på Brede Klædefabrik 1850-1950. Arbejderhistorie 4, s. 23-47, 2001.
Nielsen N.J.: Fra væsen til virksomhed. Københavns Belysningsvæsen – en kommunal arbejdsplads før, nu og i fremtiden. 28 s. Københavns Bymuseums skrifter, 2001.
Nielsen N.J.: Liberaliseret energi. Politiken 14/5-2001, s. 6-7, 2001.
Nielsen N.J.: Arbejdere – hvad er det? Arbejderhistorie 2, s. 70-74, 2001.
Otto L.: Sygdomsforebyggelse og sundhedspolitik i et kulturhistorisk perspektiv. i: Fokus på sygepleje 2001 s. 139-159, Munksgaard, København 2001.
Otto L.: Livshistorier og biografisk subjektivitet. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 1, s. 3-12, 2001.
Otto L.: Anmeldelse af: Ning de Coninck-Smith: For barnets skyld. Byen, skolen og barndommen 1880-1914. Fortid og Nutid. Tidsskrift for kulturhistorie og lokalhistorie 2, s. 159-161, 2001.
Otto L.: Anmeldelse af: Natural Birth and Parenthood. Naturlighetens positioner. Ethnologia Scandinavia 2001, s. 202-204, 2001.
Otto L.: Anmeldelse af: Leif Palmen & Felt (red.): Barndommens kulturalisering. Folk og kultur 2001, s. 118-119, 2001.
Otto L.: Anmeldelse af: Nanna Damsholt (red.): Indefra. Europæiske kvinders historie belyst ved kildetekster. Folk og kultur 2001, s. 117-118, 2001.
Otto L.: Anmeldelse af: Karen Helweg-Larsen, Beth Lilja Pedersen og Anette Tønnes Pedersen (red.): Kvinder, køn, krop og kultur. Folk og kultur 2001, s. 116-117, 2001.
Otto L.: Anmeldelse af: Nete Balslev Wingender: Firkløveret og ildsjælene. Dansk sygeplejerådsh historie 1899-1999. Folk og kultur 2001, s. 119-120, 2001.
Otto L.: Subkultur. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 249-250, 18, Gyldendal, København 2001.
Otto L.: Ægteskab. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 289-290, Gyldendal, København 2001.
Petersen E.B.: Mesolitiske grave og skeletter. i: Danmarks Jægerstenalder – Status og Perspektiver s. 43-58, Ole

Lass Jensen, Søren A. Sørensen og Keld Møller Hansen, Hørsholm Egns Museum, Hørsholm 2001.
Randsborg K., Stummann Hansen S.: Vikings in the West. Acta Archaeologica 71= Acta Archaeologica Supplementa III, 2000, s. 182, 2001.
Randsborg K.: Diverse emner. i: Nationalencyklopædien, Gyldendal, København 2001.
Randsborg K. (ed.): Acta Archaeologica 71, 2000 = Acta Archaeologica Supplementa II, 2000. 182 s. Munksgaard, København 2000.
Randsborg K., Sindbæk S.M., Simpson I.R. (red.): Meta Archaeology. 150 s. Blackwell – Munksgaard, København 2001.
Randsborg K. (red.): Acta Archaeologica 72: 1, 2001 = Acta Archaeologica Supplementa III, 2001. 150 s. Blackwell – Munksgaard, København 2001.
Randsborg K.: Colonization: Greek and Viking. Acta Archaeologica 71, 2000 = Acta Archaeologica Supplementa II, 2000 2000, s. 171-182, 2001.
Randsborg K.: Classical Blues. Current Swedish Archaeology 9, s. 77-82, 2001.
Randsborg K.: Approaches to Ancient Monuments and Artefacts: Scandinavia before Archaeology. i: Die Gegenwart des Altertums. Formen und Funktionen des Altertumsbezugs in den Hochkulturen der alten Welt s. 167-182, D. Kuhn and H. Stahl (red.), Edition Forum, Heidelberg 2001.
Randsborg K.: The Rise of European infantry. i: War as a Cultural and Social Force. s. 155-165, 210-211, T. Bekker-Nielsen og L. Hannestad (red.), Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, København 2001.
Randsborg K.: Negrene kalder dem Fetich-sten. SKALK 2, s. 10-14, 2001.
Randsborg K.: Archaeology and the Man-made Material Reality. Acta Archaeologica 70, 1999, s. 215-226, 2001.
Randsborg K.: Foundations of Europe. Acta Archaeologica 70, 1999, s. 247-252, 2001.
Randsborg K.: Impressions of the Past. Early Material History in Scandinavia. Acta Archaeologica 70, 1999, s. 185-194, 2001.
Randsborg K. (ed.): Acta Archaeologica 70, 1999. 252 s. Munksgaard, København 2001.
Rathje A.: The distribution of space and materials in domestic architecture in early Rome. i: From huts to houses s. 383-388, J. Rasmus Brandt og Lars Karlsson (eds.), Poul Åströms Forlag, Stockholm 2001.
Rathje A., Sørensen L.W.: Ceramic Interconnections in the Mediterranean. i: Actas del IV congreso international de estudios fenicios y punicos s. 1875-1884, M. E. Aubet og M. Barthélemy (eds), Servicio de Publicaciones Universidad de Cadiz, Cadiz 2000.
Rindel P.O.: Lyngsmose. i: Hoops Reallexicon der germanischen Altertumskunde, bd. 19 s. 69-71, Rosemarie Müller (red.), Walter de Gruyter GmbH, Berlin, New York 2001.
Rindel P.O., Eriksen P.: Lyngsmose og Lystbækgård – et Borremoseanlæg og Cæsars liljer i Vestjylland. FRAM. Fra Ringkøbing amts museer 2001, s. 9-21, 2001.
Rindel P.O.: Building typology as a means of describing the development of early village communities in the 5th-3rd centuries B.C. at Grøntoft, Western Jutland, Denmark. i: From huts to houses. Transformations of ancient societies. Proceedings of an International Seminar organized by the Norwegian and Swedish Institutes in Rome 21.-24. september 1997 s. 73-87, J. Rasmus Brandt og Lars Karlsson (eds.), Paul Aströms Forlag, Jonsered, Sverige, Stockholm 2001.
Rønn E.M.: En dansk kulturforskers dilemma. Å vokse opp. Rapport fra “Barndom og ungdom under utvikling”, seminar på Lysebu 1, s. 1-2, 2001.
Rønn E.M.: Handicaphistoriske Samlinger i Danmark. Særnummer af “Handicaphistorisk Tidsskrift”. 140 s. Psykologisk Forlag, 2001.
Rønn E.M.: Fra Nordisk Handicaphistorie til “Fragmenter af en Nordisk Handicaphistorie”. Handicaphistorisk Tidsskrift Temanummer nov. 2001, s. 7-16, 2001.
Stoklund B.: Idén om ett friluftmuseum. i: Friluftmuseet. Kulturen 2001 s. 10-27, Ella Johansson red., Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige, Lund 2001.
Stoklund B., Niedermüller P. (eds.): Europe: Cultural construction and reality. 138 s. Museum Tusculanum Press, København 2001.
Stoklund B.: Vernacular architecture between environment and culture. i: Denmark and Scotland: The cultural and environmental resources of small nations (Hist.fil.medd.82) s. 91-102, G. Fellows-Jensen ed., Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, København 2001.
Storgaard B. (red.): Military aspects of the aristocraty in Barbaricum in the Roman and early Migration periods. 118 s. Nationalmuseet, København 2001.
Storgaard B.: Himlingøje – barbarian empire or Roman implantation? i: Military aspects of the aristocracy in Barbaricum in the Roman and early Migration periods s. 95-111, Birger Storgaard, Nationalmuseet, København 2001.
Sørensen L.W.: Cypro-Archaic Ceramics and Terracotta Figurines i; D.W. Rupp, L.Wriedt Sørensen and J. Lund: Prastio-agios savvas tis koronis monestery (Paphos district, Cyprus): 1992-1995. Cypro-Archaic ceramics and figurines and cypro-classical through roman ceramics. Report of the Department of Antiquities, Cyprus. 1, s. 207-212, 2000.
Sørensen L.W.: Limestone Statuettes. i: Ancien Cyoriote Art in Copenhagen s. 77-90, V. Karageorghis, The A.G. Leventis Foundation, Nicosia, Cypern 2001.

Studienævnet for Forhistorisk Arkæologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Tyge Andersen, Rasmus Rydbjerg Bagge, Anna Severine Beck (studenternæstformand), Ulla Lund Hansen, Erik Brinch Petersen (vice-studieleder), Klavs Randsborg (studieleder).

Beretning

Undervisning karakteriseres af et tæt samarbejde omkring både kurser, enkelttimer og studieprojekter med relevante arkæologiske og en lang række andre, især naturvidenskabelige institutioner i Danmark og udenlands (først og fremmest Nationalmuseet og regionens lokalmuseer og centre). Dette indebærer, at undervisningen konstant bliver opdateret og er sjældent veljusteret i forhold til både forsknings- og praktikopgaver. Lærere og studerende er desuden engageret i forskningsopgaver fra stenalder til nutid, der i geografisk rum strækker sig fra Nordatlanten og Grønland over Danmark/Norden til større dele af Europa med Middelhavsområdet til Afrika og Kina. Alligevel kan fagets smalle bemanding og begrænsede ressourcer vække bekymring, idet dynamiske arkæologiske forskningsfelter ikke finder helt den aflejring, der måske er nødvendig. Undervisningsmæssigt lægges fortsat stor vægt på BA'en (inkl. tilvalg). På overbygningerne er de studerende meget optaget af – typisk – erhvervsrelevant erhvervsarbejde. IT-området spiller en meget betydelig rolle.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder					
Indskrivningsfag	**Forhist. ark.**	**Klass. filologi**	**Øvrig human.**	**Naturvid.**	**Meritoverført**	**I alt**
Forhistorisk arkæologi	81,88	3,25	3,25	1,00	4,50	93,88
Klassisk arkæologi	1,75					
Historie	1,38					
Nærorientalsk	2,00					
Øvrig humaniora	2,50					
Merit- og gæstestuderende	3,88					
I alt	93,38					

STÅ 1998-2001

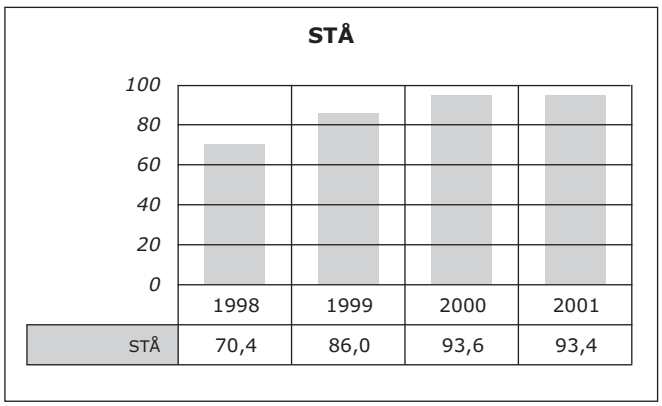

Studieleder Klavs Randsborg

Studienævnet for Klassisk Arkæologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærere: Kristina Winther Jacobsen, Lone Wriedt Sørensen. Studerende: Kristine Bøggild Johannsen, Anne-Sophie Bergqvist.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder					
Indskrivningsfag	***Klassisk arkæol.***	***Klassisk filo.***	***Nærorientalsk***	***Øvrige Hum.***	***Meritoverført***	***I alt***
Klassisk arkæologi	31,38	6,00	2,50	4,00	1,00	44,88
Historie	1,00					
Øvrige humaniora	1,25					
I alt	33,63					

STÅ 1998-2001

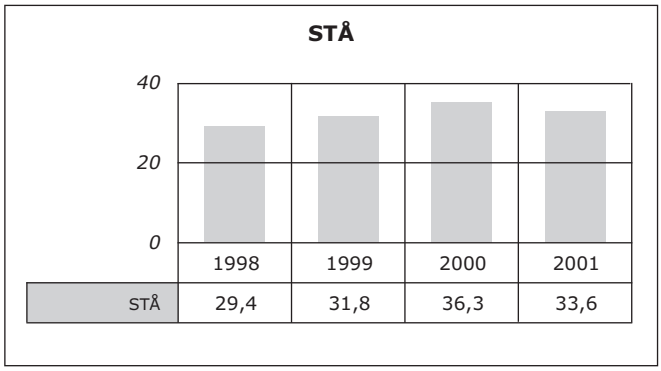

Studieleder Lone Wriedt Sørensen

Studienævnet for Etnologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet på lærersiden af: Søren Christensen, Tine Damsholt (studieleder), Thomas Højrup og Signe Mellemgaard og på studenterside af Marie Damsgård Andersen, Kathrine Boas Pedersen, Mine Sylow Pedersen og Line Maarup Sundblad.

Beretning

Studienævnsarbejdet

Ud over de løbende sager færdiggjorde studienævnet arbejdet med udarbejdelsen af en ny studieordning for kandidatuddannelsen i Europæisk Etnologi. Den nye 2001-studieordning godkendtes af fakultetsrådet i november 2001 og er allerede implementeret i efterårets undervisning og ved vintereksamen. Den er allerede populær og har betydet større valgfrihed for de studerende, der kan skabe deres egen faglige profil, og den giver mulighed for bl.a. projektarbejde og praktikophold i relevante aftagerinstitutioner. Studienævnet arbejder i øjeblikket sammen med Studienævnet for Kunsthistorie om at etablere er nyt tilvalgsmodul inden for museologi.

Fagområder

Studienævnet for Etnologi administrerer både BA- og kandidatuddannelsen samt tilvalg i Europæisk Etnologi og det tværhumanistiske tilvalgsstudie Almen Etnologi. Afdelingen for Almen Etnologi tegner sig således for en god del af den forøgede STÅ-produktion, der siden 1998 kendetegner etnologi. To af de udbudte tilvalgs-kurser på Almen Etnologi var blandt de ti mest søgte på fakultetsniveau.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Etnologi**	**Dansk**	**Min.stud.**	**Øvr.hum.**	**Teologi**	**Sociologi**	**Meritoverført**	**I alt**
Etnologi	81,50	3,00	2,00	11,75	0,25	0,67	4,50	103,67
Historie	10,50							
Spansk	4,00							
Pædagogik	3,25							
Dansk	2,50							
Engelsk	2,50							
Filosofi	3,00							
Mod. Kulturformidling	2,25							
Øvrig humaniora	15,50							
Sociologi	1,25							
Merit- og gæstestud.	9,25							
I alt	136,00							

STÅ 1998-2001

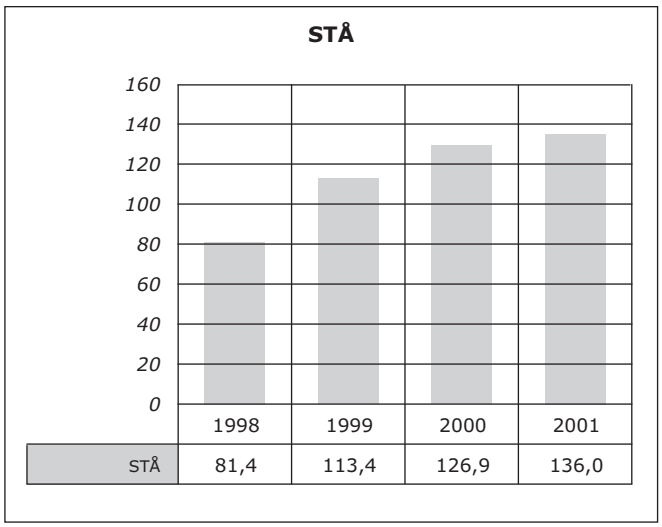

Studieleder Tine Damsholt

Institut for Religionshistorie

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Margit Warburg.

Institutbestyrelsen består af lektor Una Canger, lektor Lars Kruse-Blinkenberg, sekretær Bente Rossel og stud. mag. Christian Halvgaard. Stedfortræder for institutlederen er lektor Jørgen Podemann Sørensen.

Organisation
Instituttet er fagligt organiseret i henholdsvis religionsfagene (Kristendomshistorie, Religionshistorie og Religionssociologi) og faget Indianske Sprog og Kulturer.

Adresse
Artillerivej 86
2300 København S
Telefon 35 32 89 57
Fax 35 32 89 56
religion@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/index.htm

Institutlederens årsberetning

Ved årsfesten i november 2001 blev professor Bruce Lincoln tildelt Københavns Universitets æresdoktorgrad. Han har været professor i religionshistorie ved University of Chicago fra 1993, og siden år 2000 har han haft Caroline E. Haskell-professoratet. Bruce Lincolns hovedinteresse er studiet af samspillet imellem religiøse ideer og kulturforhold, både i en historisk sammenhæng og i nutiden. Hans arbejde har bestået i at afsløre strukturer bag rituelle situationer eller mytiske systemer og at vise ligheder og forskelle i sammenligninger med situationer eller systemer som på overfladen kan forekomme forskelligartede. Meget af hans tidlige arbejde omfatter det indoeuropæiske sprogområde. En central problemstilling er her den teori, som blev formuleret af den afdøde franske forsker Georges Dumézil, og som antager, at der er et historisk slægtskab mellem de religiøse klassifikationssystemer hos alle oldtidens indoeuropæisk-talende kulturer. I dag er Bruce Lincoln en velovervejet kritiker af det, der kan kaldes det indoeuropæiske paradigme.

Personaleforhold
To faste lektorater er blevet besat i 2001: 1. januar tiltrådte Peter B. Andersen som lektor i faget religionssociologi, og 1. august tiltrådte Mikael Rothstein som lektor i faget religionshistorie.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsvirksomhed inden for religionsfagene er bredt funderet, både inden for det klassiske kristendoms- og religionshistoriske stofområde, herunder forskningshistorien, og inden for religiøse forhold i nutidige samfund. I faget Indianske Sprog og Kulturer er forskningen koncentreret om mesoamerikanske sprog og kulturer.

Forskningsområder
Religionsvidenskabernes forskningshistorie (Erik Reenberg Sand, Tove Tybjerg, Jens Henrik Vanggaard).

Mana-begrebet (Tove Tybjerg).

Komparativ ritualteori (Jørgen Podemann Sørensen).

Religion og globalisering (Margit Warburg).

Den ægyptiske baggrund for de hermetiske og gnostiske strømninger i 1.–4. århundrede (Jørgen Podemann Sørensen).

Forholdet mellem monisme og dualisme i hermes-teksterne (Tage Petersen, ph.d.-projekt).

Nye religioner i hellenistisk-romersk tid og i dag (Morten Warmind, Mikael Rothstein).

Keltisk og nordisk religion (Morten Warmind, Jens Henrik Vanggaard).

Tidsopfattelse og frelseshistorie i Ny Testamente og hos udvalgte teologer (Apostolske Fædre, Irenæus, Athanasios og Augustin) (Carsten Breengaard).

Asketiske idealer i de monastiske reformbevægelser i Italien i det 11. århundrede (Oluf Schönbeck, ph.d.-projekt).

Kulturmøde i spansk middelalder (kristendom – islam) (Carsten Breengaard).

Kvindelige gudsbilleders betydning for kvinders religiøse praksis og selvforståelse i europæisk middelalder (Britt Istoft, ph.d.-projekt).

Den sene Nietzsche (Peter K. Westergaard).

Moskva-patriarkatets organisationsstruktur, forhold til staten og det omgivende samfund til forståelse af den ortodokse kirke i Rusland efter Sovjetunionens sammenbrud (Annika Hvithamar, ph.d.-projekt).

Jøder i Østeuropa før Anden Verdenskrig (Margit Warburg).

Jødisk-kristen dialektik i Danmark i det 19. århundrede, herunder spørgsmålet om assimilationens (u)mulighed i M. Goldschmidts roman En jøde (Lars Kruse-Blinkenberg).

A.A. Wolffs og B. Melchiors oversættelser af Mosebøgerne som kilder til dansk jødedom i det 19. og 20. århundrede (Lars Kruse-Blinkenberg).

Tahâra, det islamiske renhedskompleks, således som det kommer til udtryk i fiqh (islamiske lovbøger), og som det praktiseres i ritualer og fortolkes i en lokal marokkansk kontekst (Kate Østergaard, ph.d.-projekt).

Religiøs praksis ved en islamisk helgengrav i Gulbarga, Indien (Søren Lassen, ph.d.-projekt).

Riter og myter i vedisk religion set i et forskningshistorisk perspektiv (Erik Reenberg Sand).

Det indiske helligsted Pandharpurs religiøse historie, koncentreret om myter og stedets præsteskab (Erik Reenberg Sand).

Social udvikling i Hare Krishnabevægelsen (Finn Madsen, ph.d.-projekt).

Baha'i, herunder problemstillinger ved at studere en religion indefra eller udefra (Margit Warburg).

Asatro i dagens Danmark (Morten Warmind).

Individualisme og fællesskab blandt kernemedlemmer af Scientologi Kirken i Danmark (Peter B. Andersen og Rie Wellendorf).

Nye religioner generelt og detailstudier af enkelte grupper. Her indgår ikonografi som metode i religionshistorisk arbejde samt historiske studier og kognitive analyser (Mikael Rothstein).

Kulturmøder i cyberspace: Teoretisk og empirisk analyse af identitetsdannelse, kommunikativ handlen og virtuelle fællesskabsformationer i forbindelse med interkulturel/tværreligiøs, konversationel kommunikation på internettet i Danmark (Morten Thomsen Højsgaard, ph.d.-projekt).

Privatisering af religiøsiteten i Danmark (Peter B. Andersen).

Imperiets kunst. Ikonografi og stilistiske træk fra Teotihuacan i det tidlige klassiske mayasamfund (300 – 500 e.v.t.) (Jesper Nielsen, ph.d.-projekt).

Indiansk deltagelse i den spanske erobring af Mexico – kildebearbejdning og analyse (Michel R. Oudijk).
Nahuatl dialektologi (Una Canger).

Ordbog for 16. århundredes aztekisk på computer, med kombineret rodordbog, ordordbog og tekstcorpus (Una Canger).

Faglige og administrative erhverv

Udvalg og fonde

Peter B. Andersen er formand for bestyrelsen for The Nordic Centre in India og var indtil december formand for Religionshistorisk Forening. Han er medlem af The Board of the European Association for South Asian Studies.

Una Canger er formand for Lingvistkredsen i København.

Mikael Rothstein og Margit Warburg er medlem af bestyrelsen for Danish Association for the History of Religions (DAHR).

Oluf Schönbeck og Mikael Rothstein er medlemmer af bestyrelsen for Religionshistorisk Forening.

Margit Warburg er medlem af Udvalget vedrørende Trossamfund under Kirkeministeriet.

Formidling

Instituttets medarbejdere er bredt engageret i formidlingsvirksomhed til et dansk publikum, bl.a. ved bidrag til Den Store Danske Encyclopædi, håndbøger og populærvidenskabelige værker samt foredragsvirksomhed, f.eks. på Folkeuniversitetet, Nationalmuseet og ved gymnasieskolernes efteruddannelseskurser.

Redaktionelle hverv

Lars Kruse-Blinkenberg og Erik Reenberg Sand er medlem af redaktionen af Religionsvidenskabelige skrifter, Aarhus Universitetsforlag.

Una Canger er redaktør af Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague.

Finn Madsen er redaktør af Nordic Association for South Asian Studies (NASA) Newsletter.

Oluf Schönbeck er ansvarshavende redaktør og Mikael Rothstein er medredaktør af Chaos, Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier.

Erik Reenberg Sand er medlem af redaktionen af Studies in Religion, Aarhus Universitetsforlag.

Michael Rothstein er ansvarshavende redaktør og Jørgen Podemann Sørensen er medlem af redaktionen for Chaos, Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier.

Mikael Rothstein og Margit Warburg er medlem af redaktionen for serierne RENNER Studies on New Religions (Aarhus University Press) og Nye Religioner (Gyldendal).

Margit Warburg er medlem af redaktionen af Rambam, Tidsskrift for jødisk kultur og forskning.

Kongresser og symposier

Annika Hvithamar og Margit Warburg arrangerede konferencen "Baha'i and Globalisation" der blev afholdt på Tune Landboskole 22. – 24. august. Konferencen blev støttet af RENNER-projektet "Globalisering og de nye religioner".

Morten Thomsen Højsgaard arrangerede studiedagen "Den digitale kirke – et moderne kulturmøde" i København den 2. oktober. Studiedagen blev støttet af forskningsprojektet "Studier i religionernes betydning ved identitetsdannelse og fællesskabsformning i kulturmøder i Danmark".

Morten Thomsen Højsgaard og Margit Warburg arrangerede konferencen "Religious Encounters in Digital Networks: Religion and Computer-Mediated Communication" i København den 1. – 3. november. Konferencen blev støttet af forskningsprojektet "Studier i religionernes betydning ved identitetsdannelse og fællesskabsformning i kulturmøder i Danmark" samt Institut for Religionshistorie.

Britt Istoft og Mette Birkedal Bruun arrangerede seminaret "Rummet og rejsen i middelalderlig religiøsitet" i København den 16. november. Seminaret blev støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Søren Lassen har været på forskningsrejse i januar – marts og igen fra oktober og året ud til Gulbarga, Indien.

Michel R. Oudijk har været på forskningsrejse i juni – august i Mexico og Spanien.

Jesper Nielsen har været på forskningsophold ved Department of Archeology, La Trobe University, Melbourne, Australien (september – december).

Netværk

Margit Warburg leder (sammen med Armin Geertz, Aarhus Universitet) RENNER-projektet "Globalisering og de nye religioner", som er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd. Øvrige ledelsesmedlemmer fra instituttet er Annika Hvithamar og Mikael Rothstein.

Erik Reenberg Sand og Margit Warburg er i ledelsesgruppen for projektet "Studier i religioners betydning ved identitetsdannelse og fællesskabsformning i kulturmødet i Danmark" sammen med Hans Raun Iversen og Lissi Rasmussen. Projektet er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Øvrige deltagere i projektet fra Institut for Religionshistorie er Finn Madsen og Morten Thomsen Højsgaard.

Institutleder Margit Warburg

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	13,15		13,15
STIP	3,51	0,99	4,51
TAP	3,27		3,27
Total	*19,93*	*0,99*	*20,92*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	470	-287	184
Anskaffelser	223		223
Total	*693*	*-287*	*406*

Stab

VIP Internt finansieret
Andersen, Peter Birkelund; lektor.
Breengaard, Carsten Martin Wind; lektor.
Canger, Una; lektor.
Christensen, Dorthe Refslund; amanuensis.
Kruse-Blinkenberg, Lars Erik; lektor.
Mortensen, Karen Marie; forskningsass.
Oudijk, Michel Robert; lektor.
Riis-Westergaard, Peter Kurt; amanuensis.
Rothstein, Mikael; lektor.
Sand, Erik Reenberg; lektor.
Sørensen, Jørgen Podemann; lektor.
Tybjerg, Tove Ree; lektor.
Vanggaard, Jens Henrik; lektorvikar.
Warburg, Margit; lektor.
Warmind, Morten Lund; amanuensis.

STIP Internt finansieret
Hvithamar, Annika; ph.d.-studerende.
Lassen, Søren Christian; ph.d.-studerende.
Nielsen, Jesper; ph.d.-studerende.
Petersen, Tage; ph.d.-studerende.
Østergaard, Kate Barigo; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Højsgaard, Morten Thomsen; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Madsen, Finn: En undersøgelse af International Society for Krishna Consciousness (=ISKCON) med vægt på forholdet mellem organisationsstruktur, organisationssocialisering, rekrutering og forholdet til det omgivende samfund.
Schönbeck, Oluf Jørgen Sidney: Petrus Damianis asketiske ideal og dets historiske forudsætninger. Kroppens diskurs i et religiøst perspektiv.

Publikationer
Breengaard C.: Edv. Lehmann som liberalteolog. i: Edvard Lehmann og religionshistorie. Et symposium ved fagets 100 – års jubilæum i Danmark s. 15 – 21, Erik Reenberg Sand & Jørgen Podemann Sørensen, Institut for Religionshistorie, København 2001.
Breengaard C.: Hullet i Den danske Folkekirke. Dansk Kirketidende 2001, s. 201 -206, 2001.
Breengaard C.: Er det kristendomshistoriske projekt bundet til teologiske forudsætninger? i: Kristendomshistorie på tværs s. 33 – 45, Lene Buck, Morten Thomsen Højsgaard & Lakshmi Sigurdson, Institut for Religionshistorie, København 2001.
Canger U.: Fieldwork and Field Methods. i: The Encyclopedia of Language and Linguistics s. 1219-1221, R.E. - Asher, Pergamon Press, Oxford-New York-Seoul-Tokyo 1994.
Canger U.: Anmeldelse: J. Lockhart, C.M. Stafford Poole & Lisa Sousa (eds. and translators): The Story of Guadalupe. C.M. Stafford Poole: Our Lady of Guadalupe. Tidsskriftet Antropologi 41, s. 122-123, 2000.
Canger U.: Stress in Nahuatl of Durango. Whose Stress? i: Uto-Aztecan: Structural, Temporal, and Geopgraphic Perspectives s. 373-386, E.H. Casad & T.L. Willett, Universidad de Sonora, Hermosillo, Sonora, Mexico 2000.
Canger U., Gregersen F.: Honoris causa. Tribute to Eli. i: To Honour Eli Fischer-Jørgensen, Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague, vol. XXXI s. 23-53, Grønnum, Nina & Jørgen Rischel, C.A. Reitzel, København 2001.
Canger U.: Le rÔle de Francis Whitfield. i: Louis Hjelmslev a cent'anni dalla nascita s. 229 – 243, Romeo Galassi & Margherita De Michiel, Imprimitur, Padova, Italien 2001.
Hvithamar A.: Anmeldelse af: Jeffery Kaplan (ed.): Beyond the Mainstream. The Emergence of Religions Pluralism in Finland, Estonia and Russia. Chaos 35, s. 146 – 149, 2001.
Hvithamar A.: Anmeldelse af: Carl-Gustav Carlsson & Liselotte Frisk (red.) Gudars och gudinnors återkomst. Studier i nyreligiøsitet. Chaos 35, s. 144 – 146, 2001.
Hvithamar A.: Anmeldelse af: Lisbeth Mikaelsen (red.): Religionsbyen Bergen. Chaos 36, s. 1, 2001.
Hvithamar A.: Hellige fyrster og martyrsoldater. Samvirke 8, s. 42 – 44, 2001.
Højsgaard M.T.: Introduktion. i: Kristendom på tværs s. 7-16, Lene Buck, Morten Thomsen Højsgaard og Lakshmi Sigurdsson, Institut for Religionshistorie, København 2001.
Højsgaard M.T., Buck L., Sigurdsson L. (red.): Kristendom på tværs. 168 s. København 2001.
Højsgaard M.T.: Virtuelle lokaliteter: Dansk kristendom på Internettet. Chaos 35, s. 99-115, 2001.
Højsgaard M.T.: The Cyberpunk's Prayer: På tværs af samtidshistorie og traditionshistorie. i: Kristendomshistorie på tværs s. 105-125, Lene Buck, Morten Thomsen Højsgaard og Lakshmi Sigurdsson, København 2001.
Højsgaard M.T.: Anmeldelse: Cecilie Rubow: Hverdagens teologi. Folkereligiøsitet i danske verdener, Forlaget Anis, København 2000. Chaos 35, s. 168-170, 2001.
Højsgaard M.T.: Anmeldelse: Ernst Cassirer: Et essay om mennesket. En introduktion til en filosofi om den menneskelige kultur, Hans Reitzels Forlag, København 1999. Chaos 34, s. 121-123, 2000.
Højsgaard M.T., Ege S.: Religion på arbejde: En undersøgelse af beskæftigelsessituationen for religionsvidenskabelige kandidater fra Københavns Universitet fra perioden 1992- 1997. Tabu 2, s. 39-44, 1998.
Krag H., Warburg M.: Amol iz geven.Jødisk kultur og historie i det gamle Østeuropa. 296 s. Forum, København 2001.
Krag H., Warburg M.: Forord. i: Amol iz geven. Jødisk kultur og historie i det gamle Østeuropa s. 7-16, Helen Krag og Margit Warburg (red.), Forum, København 2001.
Kruse-Blinkenberg L.: Den religionshistoriske oversættelses mulighed. TABU 14. årgang nr. 2, s. 30 – 33, 2001.
Kruse-Blinkenberg L.: Skabelse og seksualitet i den jødiske bibel – en skitse. Chaos 34, s. 81 – 96, 2001.
Kruse-Blinkenberg L.: Min grønthandler. En bemærkning om religiøst sprog i kristendommen med baggrund i jødedommen. i: Kristendomshistorie på tværs s. 129 – 138, Lene Buck, Morten Thomsen Højsgaard og Lakshmi Sigurdson, Institut for Religionshistorie, København 2001.
Nielsen J.: Mystisk folk stjal magten fra mayaerne. Illustreret Videnskab 9, s. 22-27, 2001.
Nielsen J.: På sjælerejse med den fjerklædte slange. Nyt lys på en olmekisk figur i Nationalmuseets præcolumbiske samling. i: Nationalmuseets Arbejdsmark 2001 s. 88-99, Bente Gammeltoft og Jørgen Nordquist, Nationalmuseet, Herning 2001.

Nielsen J.: Verdenstræer og kristne kors – et eksempel på religiøs synkretisme blandt højlandsmayaerne i Chiapas, Mexico. i: Rejsen til majsmenneskernes land s. 30-32, Operation Dagsværk og kirkernes U-landsoplysning, Ribe 2001.
Rothstein M.: New Age Religion. The Ritual Aspect. Diskus 7, s. 32, 2001.
Rothstein M.: Gud er (stadig) blå. 355 s. Aschehoug, København 2001.
Rothstein M. (eds.): New age religion and globalization. 178 s. Aarhus University Press, Aarhus 2001.
Rothstein M.: Ufo – myten om rymdvarelser och flygande tefat. 197 s. Nya Doxa, Nora, Sverige 2001.
Rothstein M.: 11 artikler ..... i: Ufos and popular culture. An encyclopedia of contemporary myth s. 20, James Lewis, ABC-Clio, USA 2001.
Rothstein M.: Drømmen om den nye helligdom. Arkitektur, geografi og religiøs symbolik i rael-religionen. Chaos 35, s. 117 – 136, 2001.
Rothstein M.: Orgasmens madonnas kirke. Om kropserfaring og religiøs spekulation. Din – Tidsskrift for religion og kultur 2 + 3, s. 20 – 30, 2001.
Rothstein M.: Religion som vare. Merkantiliseringens selvfølgelighed i den vestlige verden. Din – Tidsskrift for religion og kultur 1, s. 9 – 18, 2001.
Rothstein M.: Religionens oprindelse revisited (very briefly). Totem særnummer, s. 109 – 121, 2001.
Rothstein M., Geertz A.: Religious minorities and new religious movements in Denmark. Nova Religio 2, Vol. 4, s. 298 – 309, 2001.
Rothstein M.: The myth of the Ufo in global perspective: A cognitive approach. i: New age religion and globalization s. 133 – 149, Mikael Rothstein, Aarhus University Press, Aarhus 2001.
Sand E.R., Sørensen J.P. (red.): Edvard Lehmann og religionshistorien. 107 s. Institut for Religionshistorie, København 2001.
Sand E.R.: Religion og kultur. Tre tidligere studier. Edvard Lehmann og religionshistorien. Et symposium ved fagets 100-års jubilæum, s. 23 – 32, 2001.
Sand E.R.: Præsteskabet i Vithobã-templet i Pandharpur, Maharashtra. Chaos. Dansk-Norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier 35, s. 83 – 97, 2001.
Sand E.R.: David Smith, The Dance of ’Siva. Religion, Art and Poetry in South India. Chaos. Dansk-Norsk Tidsskrift for Religionshistoriske Studier 34, s. 131 – 133, 2000.
Sørensen J.P.: Edvard Lehmann og den komparative religionshistorie. i: Edvard Lehmann og religionshistorien. Et symposium ved fagets 100-års jubilæum i Danmark s. 33 – 37, Erik Reenberg Sand & Jørgen Podemann Sørensen, Københavns Universitet Institut for Religionshistorie, København 2001.
Sørensen J.P.: Det religiøse nulpunkt. Skitse til en ny og samlende ritualteori. Religionsvidenskabeligt tidsskrift 39, s. 3 – 13, 2001.
Tybjerg T.: Religionsfaglig magelighed og det kristendomshistoriske projekt. i: Kristendomshistorie på tværs s. 19-32, Lene Buck, Morten Thomsen Højsgaard & Lakshmi Sigurdsson, København 2001.
Tybjerg T.: Mana-begrebet – historisk og aktuelt. Totem. Tidsskrift ved Institut for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet Særnummer, s. 81-94, 2001.
Tybjerg T.: Anmeldelse: Alfred Lehmann: Overtro og trolddom. Chaos. Dansk-norsk tidsskrift for religionshistoriske studier 35, s. 167-168,
Tybjerg T.: Myter, ritualer og videnskaber: Wilhelm Mannhardt og Jane Harrison. Religionsvidenskabeligt Tidsskrift 38, s. 5-18, 2001.
Vanggaard J.H., Højsgaard M.T. (red.): Studievejledning for religionsfagene. 43 s. København 2000.
Warburg M.: Seeking the Seekers in the Sociology of Religion. Social Compass. International Review of Sociology of Religion 48, s. 91-101, 2001.
Warburg M.: Jødisk dagligliv og selvforståelse. i: Amol iz geven. Jødisk kultur og historie i det gamle Østeuropa s. 101-121, Helen Krag og Margit Warburg (red.), Forum, København 2001.
Warburg M.: I baha’i. 125 s. Elledici, Torino 2001.
Westergaard P.K.: Religionsfilosofi – En kristendomshistorisk diciplin? – Belyst ved et eksempel. i: Kristendomshistorie på tværs s. 149-161, L. Buck, L. Sigurdsson og M.T. Højsgaard, Institut for Religionshistorie, København 2001.
Westergaard P.K.: Anmeldelse: The Antichrist. Marburg Journal of Religion Vol. 6, nr. 2, s. 3, 2001.

Studienævnet for Religionsfagene

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor Erik Reenberg Sand, lektor Carsten Breengaard, lektorvikar Jens Henrik Vanggaard (formand), amanuensis Mikael Rothstein, stud.mag. Nikolaj Heltoft, stud.mag. Gitte Hjorth (næstformand), stud.mag. Kristian Høg og stud.mag. Mikkel Dahlbæk Sigurdsson.

Beretning

Religionsfagenes uddannelser udgøres af det 2-årige grundfagsstudium, de 11/2- og 2-årige kandidatuddannelser i Religionshistorie, i Kristendomshistorie og i Religionssociologi, samt den 3-årige magisterkonferensuddannelse i Religionsvidenskab. Hertil kommer det 1-årige tilvalgsstudium i Religion (BA-niveau) og det 1/2-årige sidefagsstudium i Religion (kandidatniveau), som tilsammen udgør sidefaget.

Statistik

Det årlige optag af såvel grundfagsstuderende som af tilvalgsstuderende er på ca. 60 studerende. Alle studieordninger er fra 1998, undtagen den for grundfaget som er fra 1996. Over de sidste tre år har STÅ-produktionen udvist betydelig stigning.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder									
Indskrivningsfag	**Religionsfagene**	**Klassisk Fil.**	**Nær-orient.**	**Minoritetsstud.**	**Dansk**	**Psykologi**	**Øvrig hum.**	**Øvrige Fak.**	**Merit-overf.**	**I alt**
Religion	136,00	11,00	8,75	8,25	4,75	2,50	12,87	2,42	6,00	192,54
Kristendomshistorie	2,75									2,75
Religionssociologi	15,00						0,50		0,75	16,25
Historie	4,25									
Dansk	4,00									
Øvrig humaniora	9,00									
Andre fakulteter	1,75									
Merit- og gæstestud.	4,75									
I alt	177,50									
Åben uddannelse	13,25									

STÅ 1998-2001

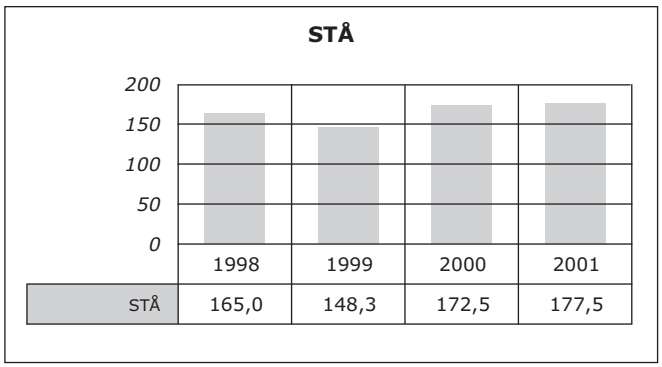

Studieleder Jens Vanggaard

Studienævnet for det Indianske Sprog og Kulturer

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 består studienævnet af: Una Canger, Michel R. Oudijk, Rickard Spangelid og Lisbeth Storm-Jørgensen.

Beretning

Den tilsyneladende nedgang i fagets STÅ-produktion skyldes frem for alt at en del studerende med henblik på ansættelsesmuligheder efter afsluttet studium har søgt og fået dispensation til at erstatte enkelte kurser især med kurser vedr. Sydamerikansk kultur på Romansk Institut.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Indiansk**	**Spansk**	**Dansk**	**Eski-mologi**	**Nær-orientalsk**	**Eur. etnologi**	**Øvrig humaniora**	**I alt**
Indiansk	7,38	1,75	0,75	0,50	0,50	0,50	1,00	12,38
Forhistorisk arkæologi	0,25							
Nærorientalsk	0,25							
Lingvistik	0,25							
Merit- og gæstestud.	0,25							
I alt	8,38							

STÅ 1998-2001

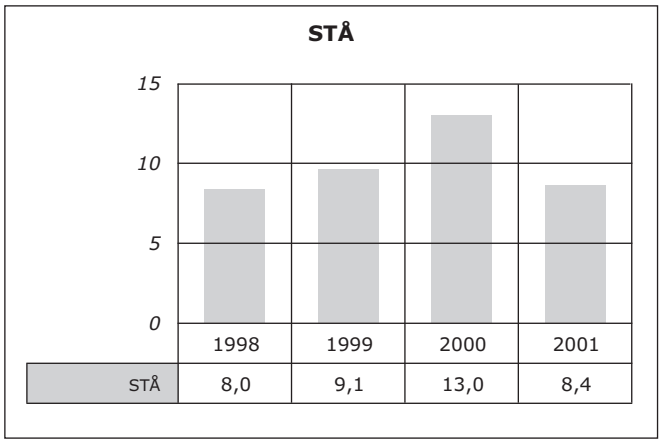

Studieleder Una Canger

Institut for Film- og Medievidenskab

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor Ib Bondebjerg.

Institutbestyrelsen består herudover af lektor Henrik Søndergaard (vice-institutleder), professor Torben Kragh Grodal, TAP-repræsentant Agnete Langkjær og studerende Tasha Buch afløst i løbet af året af Victoria Gibson.

Adresse
Njalsgade 80, opgang 6.2. og 8.3
2300 København S
Telefon 35 32 81 00
Fax 35 32 81 10
www.ifm.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Fysiske rammer
Instituttet har i løbet af 2001 ved hjælp af en bevilling fra Det Humanistiske Fakultet indrettet et nyt multimedie-laboratorium i lok. 8-3-24. Lokalet er forsynet med 12 pc-arbejdsstationer med avanceret multimedie-teknologi og software.

Personaleforhold
Følgende er i 2001 ophørt med at være ansat på instituttet: lektor Kirsten Drotner er tiltrådt en stilling som professor ved Syddansk Universitet Odense og adjunkt Rikke Schubart er blevet lektor samme sted. Adjunkt Paul A. Mayer har opsagt sin adjunktstilling til fordel for et job i it-branchen og endelig er adjunkt Jens Ulff-Møllers bevilling fra SHF udløbet pr. 1/1 2002.

Instituttet har i årets forløb besat følgende nye stillinger: Lektor Lilie Chouliaraki på en to-årig bevilling fra SHF, Klaus Bruhn Jensen og Stig Hjarvard som professorer med tiltrædelse pr. 1/1 2002 og Adam Arvidsson som adjunkt med tiltrædelse pr. 1/1. Pavel Bunin er endvidere ansat som AV-tekniker.

Forskningsvirksomhed
Instituttets centrale forskningsområde er de audiovisuelle medier (film, tv, video, computermedier), men der forskes også i radio og i trykte medier (aviser, ugeblade, litteratur). Forskningen beskæftiger sig med de særlige træk ved forskellige medier og med mediernes kulturelle og samfundsmæssige rolle. Der arbejdes både teoretisk og analytisk med medierne, og forskningen er kendetegnet ved en høj grad af tværvidenskabelighed, hvor humanvidenskabelige, psykologiske og socialvidenskabelige tilgange kombineres. Både hvad angår emneområde og med hensyn til teori har forskningen et internationalt perspektiv og udvikles ofte i tæt kontakt med udenlandske forskningsmiljøer.

Satsningsområder og større, kollektive projekter
Den største nyhed i årets løb var at Ib Bondebjerg 10/12 modtog bevilling (23.6 mio.) fra forskningsrådenes program Større Tværgående Forskergrupper til projektet "Medier og demokrati i netværkssamfundet" (MODINET) (2002 – 2005, www.modinet.dk). Projektet undersøger globaliseringens og digitaliseringens indflydelse på politik, medier og hverdagsliv. Der deltager ca. 35 forskere fra samfundsvidenskabelige og humanistiske institutter på alle landets universiteter. Projektet oprettes som et virtuelt center med lokaler på KUA. Fra instituttet deltager: Stig Hjarvard, Henrik Søndergaard, Lilie Chouliaraki og Stine Gotved.

Der blev endvidere startet to nye historiske projekter. Klaus Bruhn Jensen leder et projekt om opdatering af "Dansk Mediehistorie" med nyt bind om udviklingen fra 1995 til i dag. Medarbejdere fra instituttet: Ib Bondebjerg, Henrik Søndergaard, Christa Lykke Christensen. Stig Hjarvard leder projektet "Dansk tv's historie" som skal resultere i en bog. Medarbejdere fra instituttet: Ib Bondebjerg, Stig Hjarvard, Henrik Søndergaard.

Projektet "Mediekulturer uden Grænser", (leder Stig Hjarvard) finansieret af SHF i perioden 1999 – 2001 (www.global.media.ku.dk) blev afsluttet i 2001 med bl.a. en større international konference og en række planlagte publikationer. Medarbejdere fra instituttet: Henrik Søndergaard, Thomas Tufte, Gitte Stald og Stine Gotved.

Endvidere fortsatte det tværinstitutionelle projekt med støtte fra Forskningsrådenes it-pulje "DIWA" (Design and Use of Interactive Web Applications, 1999 – 2003, leder Klaus Bruhn Jensen (www.diwa.dk). Medarbejder fra instituttet: Kristian Billeskov Bøving.

Individuelle forskningsprojekter
Forskningen er fordelt på tre hovedområder: filmvidenskab (som omfatter filmen), medievidenskab (som omfatter tv, radio, og trykte medier) og computermedier og digital kommunikation (internet, mediekonvergens, multimedier).

Filmvidenskab
Torben Grodal arbejder på beskrivelse af narrative, æstetiske og emotionelle strukturer i film og computerspil på grundlag af kognitionsvidenskab, herunder teorier om emotioner og disses evolutionære funktioner.

Anne Jerslev forsker i "Realismeformer i 1990'ernes film og tv" Projektet ligger inden for rammerne af det tværæstetiske, forskningsrådsfinansierede projekt "Realisme, realiteten, det reelle i visuel optik", 1999 – 2002.

Esben Krohn's ph.d.-projekt "Overlevende Billeder", om dansk stumfilm. Projektet er en nytolkning af filmens udvikling, hvor gængse forestillinger om filmens kunstneriske og narrative udvikling kritisk afprøves ved en nærlæsning af filmens attraktioner i forhold til samtidens underholdningsformer, mediebillede og diskursive praksis.

Johannes Riis arbejder på det filmhistoriske projekt "Udviklingen i dansk filmskuespil".

Peter Schepelern forsker i dansk filmhistorie, særlig nyere dansk film. Desuden fortsætter arbejdet med udvidelse og opdatering af Filmleksikon med henblik på en ny udgave og udarbejdelse af en international filmhistorie.

Casper Tybjerg arbejder på en bog om Carl Th. Dreyers liv og værk, som ventes færdig i 2002.

Jens Ulff-Møller har i 2001 afsluttet sit forskningsadjunktur om USA's filmpolitik overfor Europa. Hans forskning har især koncentreret sig om USA's informations og propagandapolitik overfor Tyskland og Skandinavien og antitrustsagerne over for den amerikanske filmindustri 1890.

Medievidenskab

Ib Bondebjerg arbejder på projektet "Virkelighedens fortællinger- tv-dokumentarismen 1951 – 2001" i et genremæssigt, kulturelt og sociologisk perspektiv. Projektets særlige undersøgelse af de nyeste reality-tv former og dokumentarisme på web-tv og internettet indgår i det kollektive projekt "Medier og demokrati i netværkssamfundet".

Lilie Chouliaraki arbejder på projektet "Discourse and Culture. Towards a multi-modal Discourse-Analysis of Media Representation", og er desuden tilknyttet forskningsprojektet "Medier og demokrati i netværkssamfundet" med projekt om "Network Society and the Question of Reflexivity".

Mikkel Eskjær's ph.d.-projekt er en mediesociologisk undersøgelse af filmkulturens status og funktion i hhv. kunstens og massemediernes system med udgangspunkt i systemteoriens iagttagerbegreb Siden 1.9.2001 er projektet knyttet til New York University, Department of Culture and Communication, programmet Media Ecology.

Frank Henriksen arbejder videre på et projekt om "Mood Management" om brug af medier i reguleringen af følelser, og et projekt om "Det bemærkelsesværdige" om mediernes rolle i forbindelse med kontrol, fordeling og forandring af opmærksomhed, bl.a. i forhold til reklame, berømmelse, offentlig mening, agenda-setting, mediebegivenheder og medieskandaler.

Nete Nørgaard Kristensens ph.d.-projekt handler om samspillet mellem danske journalister og deres kilder i det moderne nyhedsbillede (2000 – 2003), herunder gennemførelse af omfattende spørgeskemaundersøgelse blandt danske journalister.

Henrik Søndergaard er ved at færdiggøre det komparative nordiske forskningsprojekt "Programfladestyring i nordisk public service-fjernsyn", om nye organisations- og planlægningsformer i DR, NRK, SVT og YLE og deres programpolitiske og markedsstrategiske betydning. Han arbejder også med et delprojekt vedr. globalisering af dansk tv inden for rammerne af SFH-projektet "Mediekulturer uden grænser".

Thomas Tufte afsluttede i juli forskningsprojekt om etniske minoriteter, mediebrug og identitet i København. Siden juli koordinator og primær forsker på forskningsprojektet 'HIV/AIDS Communication and Prevention – a Health Communication Project' med fokus på Sydafrika, Vietnam og Burkina Faso, finansieret af Udenrigsministeriets Råd for Udviklingsforskning. Her deltager forskere fra Institut for Antropologi og Institut for Folkesundhedsvidenskab.

John Thorup er ved at færddigøre sin ph.d.-afhandling om 90ernes ungdomsreklame.

Stig Hjarvard arbejder på projekter om mediernes rolle i globaliseringen af samfund og kultur; tv-nyhedsformidlingens historie i Danmark 1951 – 2001; digitaliseringen af legetøj, specielt LEGO; kvantitative målgruppeanalyser vedr. tv og reality-tv og modtagerne.

Christa Lykke Christensen arbejder med forskningsprojektet "Dansk børne-tv 1954 – 2000 med særlig henblik på opfattelsen af børn som publikum", Hun deltager endvidere i Det Humanistiske Forskningsråds forskningsprogram "Børn og velfærd."

Karsten Fledelius arbejder på projektet "History and the Moving Image", empiri og teori vedrørende levende billeder som faktorer i den historiske udvikling, som historisk kildemateriale og som formidlere af identitet og historisk bevidsthed.

Computermedier og digital kommunikation

Charlie Breindahl arbejder på sit ph.d.-projekt "The Aesthetics of Redundancy" der undersøger redundansens betydning for digital kommunikation og særligt dens æstetiske dimension.

Kristian Billeskov Bøving arbejder på sit ph.d.-projekt om "Empiriske undersøgelse af Virtual Workspace anvendelser i Nordea". Undersøgelserne sker via interviews, spørgeskema og weblog-analyser og analyser af internetstandarder til e-mail. Projektet er inden for rammerne af DIWA-projektet.

Stine Gotved arbejder med projekt om forskellige konstruktioner af tid og rum i netfællesskaber, og disses betydning for det mulige sociale liv samme sted.

Lennard Højbjerg arbejder på et projekt om visuel stil i film, tv og computermedier herunder bl.a. computermediets repræsentationsforhold og de narrative kortformer i musikvideoer, reklamefilm og computerspil.

Klaus Bruhn Jensen er KU-leder af DIWA-projektet og arbejder her med "Empiriske undersøgelser af interaktivitet i organisationer". I projektet "Mediekulturer uden grænser" arbejder han med delprojektet "Interaktive verdener: Teorier, modeller og metoder om internettet".

Gitte Stald færddiggør sin ph.d.-afhandling "Globale medier, lokale unge." Hun har desuden påbegyndt et nyt projekt om "Computerspil, netværk, sociale relationer."

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Følgende medarbejdere har i årets løb siddet i bedømmelsesudvalg: Ib Bondebjerg var formand for professorbedømmelsesudvalg til stillingen som professor i Film- og Medievidenskab ved instituttet.

Henrik Søndergaard var formand for bedømmelsesudvalget til adjunktstilling i mediesociologi ved instituttet.

Klaus Bruhn Jensen var formand for ph.d.-bedømmelsesudvalget af Ulf Wilhelmssons ph.d.-afhandling.

Peter Schepelern har været medlem af bedømmelsesudvalget og officiel opponent for doktordisputats ved Lunds universitet.

Thomas Tufte har siddet i bedømmelsesudvalget for ph.d.-afhandling ved Universidad Autonoma de Barcelona.

Christa Lykke Christensen er medlem af lektorbedømmelsesudvalget ved læreruddannelserne.

Udvalg og fonde

Ib Bondebjerg var indtil september 2001 medlem af Statens Kunstfonds repræsentantskab.

Karsten Fledelius er medlem af repræsentantskabet for Det Danske Kulturinstitut og bestyrelsen for Folmer Wisti Fonden for International forståelse. Han er endvidere medlem af juryen for den internationale filmpris "Religion Today".

Anne Jerslev er medlem af Museumsrådet under det Danske Filminstitut og indtil 1.4. af Det Humanistiske Uddannelsesråd.

Peter Schepelern sidder i bestyrelsen for Nordisk Film Prisen, Ingmar Bergmans Rejselegat og Carl Th. Dreyers Mindefond.

Casper Tybjerg er formand for Museumsrådet under det Danske Filminstitut.

Henrik Søndergaard er formand for Public Service Rådet.

Tillidshverv

Charlie Breindahl er formand for ph.d.-foreningen ved KU og medlem af ph.d.-studienævnet.

Stig Hjarvard er medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd, herunder Planlægningsrådet for forskning.

Anne Jerslev er ekstern udpeget medlem af Forskningsudvalget ved Danmarks Biblioteksskole og er desuden formand for bestyrelsen for Sammenslutningen af medieforskere i Danmark.

Nete Nørgaard Kristensen er medlem af repræsentantskabet for Forskerskolen i Medier, Kommunikation og Journalistík.

Formidling

Formidling er en naturlig og vigtig del af et institut som beskæftiger sig med medier og kommunikation. Instituttets forskere har i årets løb fortsat arbejdet med redaktionelt arbejde i nationale og internationale tidsskrifter og publikationer har deltaget i en lang række danske og udenlandske kongresser, seminarer og symposier eller har gæsteforelæst ved danske og udenlandske universiteter og institutioner. Men derudover har instituttet stået som arrangør af en række aktiviteter.

Udgivervirksomhed

Instituttet omdannede i 2001 sin mangeårige årbog "Sekvens" til en ny international årbog "Northern Lights. Film and Media Studies Yearbook". Den publiceres på engelsk og udgives en gang om året på Museum Tusculanum. Hovedredaktør er Ib Bondebjerg og i rektionen sidder desuden Torben Grodal, Stig Hjarvard, Klaus Bruhn Jensen og Anne Jerslev.

Redaktionelle hverv

Lilie Chouliaraki er review editor for Language and Politics, og medlem af editorial board for www.diskurs.dk, Journal of Visual Communication og Language and Gender.

Christa Lykke Christensen er redaktør af tidsskriftet Young, Nordic Journal of Youth Research.

Karsten Fledelius er fagkonsulent for Balkan ved Den Store Danske Encyklopædi.

Torben Grodal er medlem af det redaktionelle advisory board for tidsskriftet Computer Games.

Klaus Bruhn Jensen er medlem af editorial board ved Journal of Broadcasting and Electronic Media, European Journal of Communication, Journalism: Theory, Practice and Criticism, Communications: The European Journal of Communication Research og Social Semiotics.

Nete Nørgaard Kristensen har været medredaktør på Kontur – tidsskrift for kulturstudier.

Peter Schepelern er fagkonsulent for film ved Den Store Danske Encyklopædi og er endvidere redaktør af Kosmorama sammen med Eva Jørholt.

Henrik Søndergaard er ansvarshavende redaktør for SMID's tidsskrift Mediekultur i redaktionen sidder fra instituttet i øvrigt: Stig Hjarvard og Thomas Tufte.

Kongresser, symposier, forskerkurser

Charlie Breindahl var medarrangør af seminarrækken Kultur og Æstetik i den digitale tidsalder.

Lilie Chouliaraki arrangerede og underviste sammen med Norman Fairclough på ph.d.-kurset "Discourse Analysis. Theory and Method" ved samarbejde mellem IFM, COS og SDU-O.

Stig Hjarvard var arrangør og oplægsholder ved forskningsseminaret "Global Media Cultures", april – maj, og "Media in a globalized Society", oktober.

Gitte Stald var medarrangør af konference om "Global Networks, The Internet as a Medium of Cultural Globalisation".

Nationalt og international forskningssamarbejde

Instituttets forskere indgår naturligt i nationalt og internationalt forskningssamarbejde omkring forskningsprojekter, forskeruddannelse og videnskabelige sammenslutninger. Instituttet er således kollektivt medlem af den nordiske medieforskerorganisation NORDICOM, International Association of Media Researchers IAMCR, og mange forskere er aktive medlemmer af f.eks. International Communication Association (ICA) og Society for Cinema Studies (SCS) og The Association of Internet researchers (AOIR). I en række tilfælde har instituttets forskere ledende roller i dette samarbejde.

Netværk

Ib Bondebjerg er sammen med Peter Golding (UK) leder af "Changing Media – Changing Europe" (2000 – 2005, www.lboro.ac.uk/research/changing.media) et tværfagligt, komparativt europæisk medieprojekt under European Science Foundations (ESF) med ca. 60 deltagende forskere fra 15 europæiske lande. Fra instituttet deltager: Klaus Bruhn Jensen, Kirsten Drotner, Torben Kragh Grodal og Stig Hjarvard. Der har i 2001 været afholdt 8 workshops i projektets 4 forskergrupper.

Ib Bondebjerg er forskerskoleleder for "Forskerskole i Medier, Kommunikation og Journalistik" (FMKJ, www.fmkj.dk), som startede via en bevilling fra Forsker Uddannelses Rådet (FUR) på 4 mio. pr. 1.10. Forskerskolen omfatter alle landets 10 medieinstitutter med tilsammen ca. 50 ph.d.-stipendiater og ligeså mange vejledere. Formålet med skolen er at øget det tværfaglige samarbejde på området, internationaliseringen og kvaliteten i forskeruddannelseskurser og vejledning.

Charlie Breindal er Information officer for "The Association of Internet Researchers" og desuden medlem af DACFO Netværk for dansk computerspilsforskning.

Lilie Chouliaraki er medlem af "European Network in Critical and Post-Structural Discourse Analysis", New Capitalism International Network's gruppe "Language and New Capitalism". Hun er endvidere medlem af "Youth and the Public Sphere Research Team" (under Athens Universitet og det græske Uddannelsesministerium) og hun er medlem af Language and Governance Research Team ved Centre of Public Administration and Management (COS).

Karsten Fledelius er medlem af International Scientific Conferences on Minorities for Europe of Tomorrow (Iscomet) og formand for den Danske Nationalkomité for Byzantiske studier og vicepræsident i Association Internationale des Etudes Byzantines.

Torben Grodal er medlem af styrelsen for Center for Cognitive Studies of the Moving Images.

Klaus Bruhn Jensen er medlem af Global Expert Panel, Future Media, London Business School & Markle Foundation, president for Audience and Reception Studies Section, IAMCR og medlem af Ethics Committee, AOIR. Han er endvidere professor II ved Universitetet i Oslo.

Jens Ulff-Møller er medlem af ekspertgruppen til fremme af kulturel diversitet under FERA og Arbejdsgruppen for Digital Cinema, Svenska Film Institutet.

Institutleder Ib Bondebjerg

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	16,83	3,37	20,21
STIP	3,24	1,99	5,24
TAP	8,87	0,41	9,28
Total	*28,95*	*5,78*	*34,73*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	968	1565	2532
Anskaffelser	1206	251	1456
Total	*2173*	*1815*	*3989*

Stab

VIP Internt finansieret
Bondebjerg, Ib; professor.
Christensen, Christa Lykke; adjunkt.
Fledelius, Karsten; lektor.
Gotved, Stine; adjunkt.
Grodal, Torben Kragh; professor.
Hansen, Lennard Udo Højbjerg; lektor.
Henriksen, Frank; lektor.
Hjarvard, Stig; lektor.
Jensen, Klaus Bruhn; lektor.
Jerslev, Anne; lektor.
Jespersen, Anne Kaplan; amanuensis.
Jørholt, Eva; lektor.
Mathiasen, Lars; amanuensis.
Pedersen, Dan; amanuensis.
Riis, Johannes; adjunkt.
Schepelern, Johan Peter; lektor.
Stald, Gitte Bang; forskningsass.
Søndergaard, Henrik; lektor.
Tybjerg, Casper; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Schubart, Rikke Christina; adjunkt.
Tufte, Thomas; forskningslektor.
Ulff-Møller, Jens; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Breindahl, Charlie; ph.d.-studerende.
Kristensen, Nete Nørgaard; ph.d.-studerende.
Thorup, John Villads; ph.d.-studerende.
Wildermuth, Norbert; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bøving, Kristian Billeskov; ph.d.-studerende.
Eskjær, Mikkel; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Schubart, Rikke Christina: Maskulinitet i actionfilmen 1970 – 1995.

Fondsbevillinger

Rådet for Ulandsforskning
– HIV/AIDS Communication and Prevention (Thomas Tufte) kr. 2.098.500.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Discourse & Cultures (Lilie Chouliaraki) kr. 1.134.500.
– Engaging Actors: Film Art and Spectator Emotions (Johannes Riis) kr. 22.700.
– Levende Billeder som Kunst og Underholdning (Mikkel Eskjær) kr. 1.164.000.
– Medier og demokrati i netværkssamfundet (MODINET) (Ib Bondebjerg) kr. 100.000.
– Ungdomsmedier og kulturel identitet (Kirsten Drotner) kr. 4.200.
– Woman in a Man´s World: A study of Heroines in Male Film Genres (Rikke Christina Schubart) kr. 798.800.

Publikationer
Bondebjerg I.: Tv: Organisering og finansiering, programhistorie, tv- genrer, tv-serier, tv-film, tv-show, tv-reklamer. i: Den Store Danske Encyklopædi,bd.19 s. 339-342, Jørn Lund (red.), Danmarks nationalleksikon, København 2001.
Bondebjerg I.: Film. i: Bogen om Danmark s. 274-284, M. Christensen et al.(red.), Danmarks Nationalleksikon, København 2001.
Bondebjerg I.: Den medialiserede virkelighed – reality-tv og dokumentariske traditioner. Ekko. Film- og mediepædogogisk tidsskrift 8, s. 20-26, 2001.
Bondebjerg I.: European Media, Cultural Integration and Globalisation. Nordicom Review Vol. 21, no. 1, s. 53-65, 2001.
Bondebjerg I.: Fra tv-teater til globaliseret tv-fiktion. Ekko. Film- og mediepædagogisk tidsskrift 7, s. 14-19, 2001.
Bondebjerg I.: Europæisk medieforskning på tværs. Humaniora 16. årg., nr. 1, s. 3-6, 2001.
Bondebjerg I.: Cinema. i: Denmark s. 329-340, Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks Nationalleksikon, København 1996.
Bondebjerg I.: Singing and dancing in Copenhagen. Hollywood et la construction du film musical danois. i: Les cinémas européens des années cinquante s. 199-215, Jean-Pierre Bertin-Maghit, AFCHR, Paris 2000.
Bondebjerg I., Hjort M. (eds.): The Danish Directors. Dialogues on a Contemporary National Cinema. 288 s. Intellect Press, London 2000.
Bondebjerg I., Hjort M.: Danish Cinema: A small Nation in a Global Culture. i: The Danish Directors. Dialogues on a Contemporary National Cinema s. 8-27, Ib Bondebjerg og Mette Hjort, Intellect Press, London 2000.
Bondebjerg I.: Dänemark. i: Dänemark s. 335-347, Den Store Danske Encyklopædi, Danmarks nationalleksikon, København 1998.
Breindahl C.: Ved grænsen til cyberspace. Engelske meddelelser 86, s. 9-12, 1994.
Breindahl C.: Kærlighed ved første klik. Samson 11(1), s. 16-18, 2001.
Breindahl C.: Da kærligheden endelig blev moderne. i: Når nettet ændrer verden s. 198-211, Michael Juul Jensen, Michael Kirkeby Pedersen, Ann Catherine Talbro (red.), Børsen, København 2001.
Christensen C.L., Rydin I.: Norsk barn-tv-forskning i

frontlinjen. Nordicom information 3-4 2001. Årg.23, s. 105-110, 2001.
Christensen C.L.: Børn og barndom ifølge dansk børne-tv. i: Børnekultur.Hvilke børn? Og hvis kultur? s. 76-84, Birgitte Tufte, Jan Kampmann, Beth Juncker, Akademisk, Viborg 2001.
Christensen C.L.: Billedmedier – Oplevelser også for børn. i: Danskbogen. Danskfaget i de pædagogiske uddannelser. s. 65-78, Anne Petersen (red.), Klim, Århus 2001.
Christensen C.L.: Forståelse og tolkning af moderne billedmedier. Om danske gymnasieelevers billedoplevelser. i: Børn, unge og medier.Nordiske forskningsperspektiver s. 243-261, Christa Lykke Christensen, Nordicom, Göteborgs universitet 1999.
Fledelius K.: Mens vi så den anden vej. i: I Osama bin Ladens navn s. 259-279, Roland Jacquard, Per Kofod, Per Kofods Forlag, København 2001.
Fledelius K.: Kleopatra på film. i: Arven fra Ægypten, bind II s. 263-273, Erik Christiansen, Sfinx, Århus 2001.
Fledelius K.: Ægypteri hos frimurerne. i: Arven fra Ægypten, bind II s. 91-106, Erik Christiansen, Sfinx, Århus 2001.
Fledelius K.: Film, politik og propaganda. Politologiske studier (Tema: Film og politik) 3 (4. årg.2001), s. 60-65, 2001.
Fledelius K.: Marokko på film – og som skæbne. Sfinx 2 (24. årg.,2001), s. 97-101, 2001.
Fledelius K.: Tegneserien som journalistisk reportage – om Joe Saccos Safe Area Gorazde. 49-51 s. København 2001.
Fledelius K.: Mediehistorie og kildekritik – et minikompendium. 7 s. Film- & Medievidenskab, KU. København 2001.
Fledelius K.: Diktatorernes film – Scipione l'Africano, Alexandr Nevskij, Jud Süss, Kolberg. Kosmorama – Tidsskrift for filmkunst og filmkultur (Tema: Historien på film) 226, s. 58-88, 2000.
Fledelius K.: Next Stop Serbien, før og efter Milosevics fald. Samizdat 2 (8.årg.), s. 18-20, 2001.
Grodal T.K.: Old Wine in Old Bottels.Warren Buckland: The Cognitive Semiotics of Film. Film-Philosophy Vol. 5, nr. 12, s. 5, 2001.
Grodal T.K.: Film, Caracter simulation and Emotion. i: Nicht allein das Laufbild auf der Leinwand…Strukturen des Films als Erlebnispotentiale s. 115-128, Jörg Friess, Britta Hartmann, Eggo Müller, Vistas, Berlin 2001.
Hansen L.: Repræsentation og flerrepræsentation i computermediet og de levende billeder. Mediekultur 33, s. 70-79, 2001.
Hansen L.: Fortælleteori 1: AV-formidling. 121 s. Akademisk Forlag, København 2001.
Hansen L.: Statistisk kontinuitet – et nødvendigt træk ved multimediet. 2 s. www.design.emne.dk/. Danmark 2001.
Henriksen F.: Mediebegivenheder: Stor ståhej for ingenting? MEDIAN. Medieanalytiske arbejdspapirer 2001:5, s. 1-12, 2001.
Henriksen F.: Mediebegivenheders konsekvenser. MEDIAN. Medieanalytiske arbejdspapirer 2001:4, s. 1-10, 2001.
Henriksen F.: Mediebegivenheders forløb. MEDIAN. Medieanalytiske papirer 2001:3, s. 1-10, 2001.
Henriksen F.: Mediebegivenheder – Hvad er det? MEDIAN. Medieanalytiske arbejdspapirer 2001:2, s. 1-22, 2001.
Henriksen F.: Overvejelser over identitet. MEDIAN. Medieanalytiske arbejdspapirer 2001:1, s. 1-7, 2001.
Henriksen F.: Agenda-sætning. En fortegnelse over kilder af medievidenskabelig relevans. 222 s. Institut for Film- & Medievidneskab, København 2001.
Hjarvard S.: Børn og unge elsker de gamle medier. Tid og tendenser 2, 2001, s. 6-10, 2001.
Hjarvard S.: Virkelighedens teater. Tid og tendenser 4,2001, s. 41-46, 2001.
Hjarvard S.: Levende legetøj. Tid og tendenser 6,2001, s. 6-11, 2001.
Hjarvard S. (ed.): News in a Globalized Society. 236 s. Nordicom, Göteborg 2001.
Hjarvard S.: News Media and the Globalization of the Public Sphere. i: News in a Globalized World s. 17-39, Stig Hjarvard (ed.), Nordicom, Göteborg 2001.
Hjarvard S.: Analyse af seertal – En praktisk introduktion til Gallups tv-meter. 145 s. Samfundslitteratur, Frederiksberg 2001.
Hjarvard S., Jespersen A.: Registrant over dansk tv 1951-1957. – s. København 2001.
Jensen K.B. (red.): Dansk mediehistorie, vol 1. 246 s. Samfundslitteratur, København 2001.
Jensen K.B. (red.): Dansk mediehistorie, vol. 2. 364 s. Samfundslitteratur, København 2001.
Jensen K.B. (red.): Dansk mediehistorie, vol. 3. 349 s. Samfundslitteratur, København 2001.
Jensen K.B.: Why Virtuality can be good for Democracy. i: News in a Globalized Society s. 93-109, Stig Hjarvard, Nordicom, Göteborg 2001.
Jensen K.B.: Tv-seeranalyse. i: Den Store Danske Encyklopædi,vol.19 s. 1, Gyldendal, København 2001.
Jensen K.B.: Na fronteira: Uma meta-análise da situacão da pesquisa sobre midia e comunicacão. Comunicacão & Sociedade 36, s. 57-72, 2001.
Jerslev A.: Hinsides grænserne – Om David Lynchs "Lost Highway". Vinduet Vol. 55, nr. 2/3, s. 67-76, 2001.
Jerslev A.: Hinsides grænserne. David Lynchs "Lost Highway". Kritik 152, s. 47-58, 2001.
Jerslev A.: "Video Nights".Young people watching videos together – A youth cultural phenomenon. Young Nordic Journal of Youth Research Vol. 9, no. 2, s. 2-18, 2001.
Jørholt E.: I mørkets hjerte – "Afrika's historie i vestlig fiktionsfilm". Kosmorama 26, vinter 2000, s. 149-197, 2000.
Jørholt E.: The Metaphor Made Flesh: A Philosophy of the Body Disguised as Biological Horror Film. i: Micropolitics of Media Culture. Reading the Rhizomes of Deleuze and Guattari s. 75-100, Patricia Pisters, Amsterdam University Press, Amsterdam 2001.
Jørholt E.: 1930-39: Sol over Danmark. i: 100 års dansk film s. 90-120, Peter Schepelern, Rosinante, København 2001.
Jørholt E.: 1940-49: Voksen, følsom og elegant. i: 100 års dansk film s. 121-164, Peter Schepelern(red.), Rosinante, København 2001.
Jørholt E.: Africa's Modern Cinematic Griots. i: Same and Other. Negotiating African Identity in Cultural Production s. 95-117, Maria Eriksson Baaz,Mai Palmberg, Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala 2001.
Kristensen N.N.: Kulturjournalistik – fra finkulturel kritik til adspredelse og kulturel PR. Kontur – Tidsskrift for kulturstudier 3, s. 3-15, 2001.
Kristensen N.N.: Journalistik som profession – om journa-

listens rolleplacering i et professionssociologisk perspektiv. i: Sekvens 2000 – Film- & Medievidenskabelig årbog (tema: Mediesociologi) s. 159-184, Frank Henriksen (red.), København 2000.
Kristensen N.N.: Slinger i valsen – hvem har magten? SAMSON 3, s. 8-9, 2001.
Schepelern P.: 1990-2000: Internationalisering og dogme. i: 100 års dansk film s. 305-359, Peter Schepelern (red.), Rosinante, København 2001.
Schepelern P.: 1980-89: And the winner is… i: 100 års dansk film s. 279-304, Peter Schepelern (red.), Rosinante, København 2001.
Stald G.B.: Telefonitis. Unge danskeres brug af telefon i IT- tidsalderen. Mediekultur særnummer, s. 4-22, 2000.
Stald G.B.: Outlook and Insight: Young Danes' Uses of the Internet, Navigating Global Seas and Local Waters. 30 s. København 2001.
Stald G.B.: Ude er godt, hjemme er bedst. Cefu 5, s. 3, 2001.
Stald G.B., Drotner K. (red.): Mediekultur: Børne- og ungdomsmedier. 88 s. Sammenslutningen af medieforskere i Danmark, Århus 1999.
Stald G.B.: Søger net – chat, netværk, unge. Uddannelse 10, s. 31-39, 2001.
Søndergaard H., Poulsen I.: Radio and television in Denmark. i: Western Broadcasting at the Dawn of the 21st. Century s. 235-253, Leen d'Haenens, Freida Saeys (ed.), Mouton de Gruyter, Berlin 2001.
Søndergaard H.: Programfladestyring i nordisk public service-fjernsyn. 38 s. 2001.
Søndergaard H.: "Producer's Choice". 101 s. København 2001.
Søndergaard H.: Public service på nettet. 5 s. 2001.
Søndergaard H.: DR2 og TV2/Zulu. Vi på tv 1, s. 4, 2001.
Søndergaard H.: Public service-begrebets relevans. 1 s. 2001.
Thorup J.V.: Tendencies in Youth Advertising. i: Advertising Research in the Nordic Countries s. 49-67, Flemming Hansen m.fl. (red.), Samfundslitteratur, København 2001.
Thorup J.V.: Fra Eldorado til Big Brother – Om kommunikation til unge i en fragmenteret mediekultur. 8 s. Forbrugerinformation. København 2001.
Thorup J.V.: Flydende identitet – Reklame, ungdomskultur og opdragelse til 'druk'. Uddannelse 10, s. 6, 2001.
Tufte T., Riis M.: Cultural Fields, Communication and Ethnicity. Public Libraries and Ethnic Media Supply in a Neighbourhood of Copenhagen. Gazette – The International Journal for Communication Studies Vol. 63, no.4, August 2001, s. 331-351, 2001.
Tufte T.: Gauchos going Global. A Critical Assessment of Cultural Globalization. i: Contesting the Frontiers. Media and Dimensions of Identity s. 103-131, Ullamaija Kivikurv, Nordicom, Göteborg 2001.
Tufte T.: Minority Youth, Media Uses and Identity Struggle: The Role of the Media in the Production of Locality. i: Black Marks: Minority Ethnic Audiences and Media s. 33-49, Karen Roos, Peter Playdon, Ashgate, Aldershot, UK 2001.
Tufte T.: The Telenovela. i: The Television Genre Book s. 57-61, Glen Creeber, British Film Institute, London 2001.
Tufte T.: Medierne og de etniske minoriteter i Danmark – traditioner og udfordringer for dansk medieforskning. Mediekultur 32, s. 5-17, 2001.
Tufte T., Larsen B.S.: Es necesario seguir un ritual? Explorando los usos sociales de las medias de communicación. Estudios sobre las culturas contemporáneas Vol. 7, no. 13, s. 9-41, 2001.
Tufte T.: Entertainment-Education and Participation – Assessing the Communication Strategy of Soul City. i: Journal of International Communication s. 25-51, IAMCR, Macquarie University, Sydney, Australien 2001.
Tufte T.: Living with the Rubbish Queen – Telenovelas, Culture and Modernity in Brazil. 278 s. University of Luton Press, Luton, UK 2000.
Tufte T.: Ny teknologi: Frisættelse eller fastholdelse? Unge etniske minoriteters brug af chat, internet og mobiltelefon. i: Sekvens 2000 s. 285-303, Frank Henriksen (red.), Institut for Film- & Medievidenskab, KU, København 2000.
Tybjerg C.: Cinema danese. i: Storia del cinema mondiale. Vol. 3: Europa: Le cinematographie nazionali, tome 1 s. 885-932, Gian Piero Brunetta (ed.), Einaudi, Torino 2001.
Tybjerg C.: Mike Friggis. Kosmorama 227/228, s. 75-79, 2001.
Tybjerg C.: Michael Winterbottom. Kosmorama 227/228, s. 301-3054, 2001.
Tybjerg C.: Det fjerne spejl: Jomfruen fra Orléans og hendes filmiske ansigter. Kosmorama 226, s. 89-115, 2001.
Tybjerg C.: Dreyer and the National Film in Denmark. Film History Vol. 13, no. 1, s. 23-36, 2001.
Tybjerg C.: Häxen: Audio Commentary. Criterion Collection. New York 2001.
Tybjerg C.: 1896-1909: Teltholdernes verdensteater. i: 100 års dansk film s. 13-28, Peter Schepelern, Rosinante, København 2001.
Tybjerg C.: 1910-1919: Spekulanter og himmelstormere. i: 100 års dansk film s. 29-62, Peter Schepelern (red.), Rosinante, København 2001.
Tybjerg C.: 1920-1929: Et lille lands vagabonder. i: 100 års dansk film s. 63-89, Peter Schepelern (red.), Rosinante, København 2001.

Studienævnet for Film- og Medievidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af stud.mag. Torben Larsen, stud.mag. Anna Laulund, stud.mag. Anne Mette Stokholm Skov (næstformand), lektor Lennard Højbjerg, lektor Anne Jerslev, og lektor Eva Jørholt (studieleder).

Beretning

Nyheder om studierne

Årets absolut væsentligste begivenhed var, at studienævnet – på baggrund af et langvarigt udvalgsarbejde med deltagelse af såvel lærere som studerende – i 2001 vedtog en ny grunduddannelse med forventet ikrafttræden 1. september 2002.

Det kernefaglige genstandsområde for den ny grunduddannelse i Film- og Medievidenskab er de audiovisuelle medier: film, tv og computermedier – hvilket dog ikke udelukker, at også andre medier som f.eks. den trykte presse og radioen kan indgå i uddannelsen. Men som noget nyt skal computermedierne altså for fremtiden studeres på lige fod med film og tv. Overordnet har uddannelsens faglige indhold tillige været genstand for en omhyggelig granskning, som bl.a. er resulteret i helt nye studieelementer, der i mange tilfælde går på tværs af de eksisterende.

I september 2001 var studienævnet på et to-dages seminar, hvor vi forsøgte at skue længere ud i fremtiden og formulere nogle visioner for fagets uddannelsestilbud i 2005. Det skal understreges, at der foreløbig kun er tale om netop visioner, men på studienævnets ønskeliste står bl.a. en ny kandidatuddannelse i Computermedier, en erhvervsrettet, ét-faglig BA-uddannelse i Film- og medieproduktion, samt en masteruddannelse i Medier og formidling under Åbent Universitet. Ved samme lejlighed formulerede studienævnet en række målsætninger såvel hvad angår internationalisering og studentermobilitet som med henblik på implementeringen af IT som redskab i undervisningen (herunder i form af e learning).

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder										
Indskrivningsfag	**Film-vidensk.**	**Hum. info.**	**Dansk**	**Retorik**	**Kunst-historie**	**Pæda-gogik**	**Filo-sofi**	**Øvr.-Hum.**	**Socio-logi**	**Merit-overført**	**I alt**
Film- og medievid.	258,00	6,75	7,00	7,13	5,75	4,25	5,83	7,25	2,00	10,75	314,71
Dansk	11,25										
Engelsk	8,00										
Musikvidenskab	4,25										
Historie	5,88										
Fransk	2,75										
Litteraturvidenskab	5,50										
Øvrig humaniora	8,00										
Samfundsvidenskab	1,75										
Merit- og gæstestud.	13,75										
I alt	319,13										
Åben uddannelse	15,13										

STÅ 1998-2001

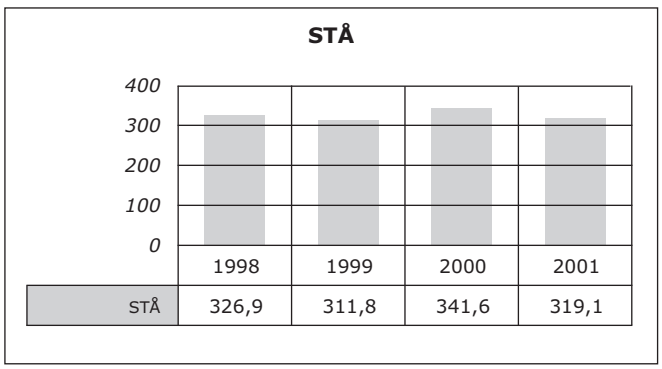

Studieleder Eva Jørholt

Institut for Kunsthistorie, Dans og Teatervidenskab

Ledelse pr. 1.2.2001
Jens Toft (institutleder).

Bestyrelsen består desuden af Kela Kvam (viceinstitutleder), Hannemarie Ragn Jensen (VIP-bestyrelsesmedlem), Merete Ørslev (TAP-bestyrelsesmedlem).

Organisation
Instituttet er organiseret som ét institut med to relativt selvstændige afdelinger for henholdsvis kunsthistorie og teatervidenskab og dans, men med fælles bestyrelse.

Adresse
Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 81 95 (Kunsthistorie)
Telefon 35 32 81 96 (Dans og Teatervidenskab)
Fax 35 32 82 22 (Kunsthistorie)
Fax 35 32 81 91 (Dans og Teatervidenskab)
kunst-sekr@hum.ku.dk
teatersekretariat@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/kunsteater

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Instituttet blev oprettet 1. september 1994. I ét år før dette var fagene sammenlagt med Litteraturvidenskab og tidligere eksisterede der to selvstændige institutter for fagene Kunsthistorie og Teatervidenskab. I 2000 indlemmedes Dansens Æstetik og Historie, der hidtil havde været en del af Institut for Nordisk Filologi, i instituttet og Studienævnet for Teatervidenskab, hvorefter instituttet fik sit nuværende navn. Institut for Kunsthistorie blev oprettet som selvstændigt institut i 1935 under navnet: Universitetets Kunsthistoriske Laboratorium. Ved den ny styrelseslovs ikrafttræden 1973 blev navnet ændret til: Institut for Kunsthistorie. Institut for Teatervidenskab blev oprettet som selvstændigt institut i 1953 under navnet: Institut for Teatrets Æstetik og Historie. Navnet blev ændret 1971 til: Institut for Teatervidenskab.

Kunsthistorie

Forskningsvirksomhed
Faget Kunsthistories centrale forskningsområde ligger inden for den vesteuropæiske billedkunst og arkitektur fra oldtiden til i dag. I de senere år har internationaliseringen bevirket, at der også inddrages kunst og kunstbegreber fra andre kontinenters kunst i relation til det traditionelle forskningsområde. Endvidere er forskning og undervisning med henblik på visuel kultur, kunstindustri og design samt integration af IT i forskning, undervisning og formidling under opbygning, ligesom faget har iværksat en mere målrettet og samlet forskning og undervisning i dansk kunst.

Antik og middelalder
Jens Fleischer: Fortsatte studier i den tidlige middelalders eksteriører kirkemure og integrationen af skulptur og spolier, deres betydningsbærende kraft og etableringen af et komplekst ydre "mikrorum" til erstatning af antikkens søjlevæg. JF deltager endvidere i et internationalt tværfagligt og interartielt netværk med følgende projekt som felt: "Signs of Change. Transformations of Christian Traditions and their Representations 1000 – 2000, støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd. JF er endvidere medlem af hovedredaktionen af tidsskriftet "Transfiguration. Nordisk Tidsskrift for Kunst og Kristendom".

Øystein Hjort fortsætter studierne af senbyzantinsk, palæologisk maleri med særligt henblik på narrative aspekter i udsmykninger i det tidlige 14. århundrede i Konstantinopel.

Søren Kaspersen arbejder med studier over middelalderens billedkunst med fokus på billedet som historisk kilde ikke mindst på det politisk-teologiske og statsteoretiske felt og ud fra analogier mellem organulogiske samfundsopfattelser og billedernes skildring af den menneskelige krop. Også studier i de senmiddelalderlige fløjaltertavlers mulige funktioner i liturgien og i fromhedslivet. Fortsatte studier i de danske gyldne altre i forbindelse med fondsstøttet projekt for publicering af engelsksproget corpus-værk om disse, herunder fortsættelse af tekniske undersøgelser af disse i samarbejde med enhedsleder Ulla Kjær på Nationalmuseet og under konservator Karen Steenmanns ledelse. SK er desuden medlem af den nordiske redaktionskomité for Enciclopedia dell'arte medievale.

Renæssance til romantik
Hannemarie Ragn Jensens forskning koncentrer sig om a) Italiensk/dansk renæssance: billedkunst og arkitektur, især Renæssancens selvportræt, samt b) nyklassicisme/romantik: dansk og europæisk billedkunst, herunder især Romantikkens figurmaleri. Desuden: Universitetets ældre udsmykninger (Constantin Hansen og Georg Hilker). HRJ er den ansvarlige redaktør af akterne efter et skandinavisk seminar i Rom, skandinaviske 1800-tals studier samt medredaktør af akter efter netværksseminar om renæssance ridderen, Forum for Renæssancestudier.

Ragni Linnet har fortsat arbejderne med disputatsen "Den brudte helhed. Guldaldermaleriet omkring 1840 og den danske hegelianisme". Afhandlingen falder i to dele/bind. Første del, med undertitlen "Bag billedet – i rammen" søger at karakterisere og klarlægge omfanget af den danske æstetiske hegelianisme både i forhold til æstetiske teoridannelser og (især) i forhold til malerisk praksis. De hegelianske tankefigurer bruges som et billedanalytisk redskab. I indeværende år har RL, hvad angår 1. del, især arbejdet med at skærpe de kunstfagligt polemiske dimensioner. 2. del, med undertitlen "Søren Kierkegaard og billedets grænser", belyser de figurer, Kierkegaards tænkning udfolder sig i og slipper billedkunsten og billedet, hvor Kierkegaard gør det. Hensigten er at fremlæse hans billedteori og dens billedontologiske forudsætninger. Denne del falder i tre hovedafsnit: Tid(s)rum, Hvad er et billede? og Synligt og usynligt. Dette år er især blevet brugt til at gennemskrive de første to hovedafsnit.

Impressionisme til nutid
Lars Dybdahl har fortsat sine studier i dansk og international designhistorie efter 1945 og arbejder på en større afhandling om dansk design 1945 – 1973.

Ann Lumbye Sørensens forskning koncentreres om den narrative installation som kunstnerisk praksis på 1980'ernes og 1990'ernes internationale kunstscene med udgangspunkt i den russiske kunstner Ilya Kabakovs poetik og praksis, der perspektiveres og diskuteres i forhold til vestlig tradition og strategi.

Rune Gades forskning koncentreres om studier i dansk og international samtidskunst med særlig vægt på temaer som køn, krop, sexualitet samt denne kunsts samspil med kuratordiske, museulogiske og andre formidlingsmæssige problemstillinger.

Teoretiske emner og æstetik

Gunhild Borggren forsker som forskningsadjunkt i kulturmøder mellem dansk og japansk kunst.

Øystein Hjort har fortsat sine fænomenologisk funderede studier i udvalgte temaer i moderne kunst med arbejdstitlen: "Blikkets fortællinger".

Niels Marup Jensen har færdiggjort forskningsprojektet "Billedernes tid – Billedteorier den visuelle kultur", der tager udgangspunkt i perioden fra 2. verdenskrig til nutiden. Afhandlingen er en undersøgelse af den visuelle kultur og betydningen af den globale drejning mod billedet i kommunikationen og de filosofiske og teoretiske diskurser, som denne periode har produceret for at forstå billedkategorien: fænomenologi, semiotik, pragmatiske billedteorier og kulturteorier.

Ragni Linnet: Forholdet mellem æstetisk teori og kunstnerisk udtryk. En undersøgelse af spændingsfeltet mellem kunstfilosofi og værkanalyse og de hermed forbundne grundvidenskabelige spørgsmål, bl.a. af tolkningsteoretisk karakter.

Marianne Marcussen: Fortsat færdigskrivning af projekt om rumgengivelsen i europæisk kunst set i relation til matematik og perception – en historiografisk undersøgelse. Har færdigskrevet artikler om Aristoteles og perspektivet, om kognition og historiografi i rumgengivelsen, om Piero della Francescas bevis for perspektivet. Har udarbejdet projekt for, og været fagligt ansvarlig leder af instituttets satsningsområde IT og kunsthistorien.

Henrik Oxvig undersøger rummets betydning for henholdsvis Frank Lloyd Wright og Le Corbusier. Undersøgelsen af rummet hos disse tidlige modernister i arkitekturen tjener til afsøgning af muligheder ved den kunstvidenskabelige rumanalyse og – i den forlængelse – til pejling af begrænsninger ved applikationen af den traditionelle stilhistories metoder på moderne arkitektur. Da kunsthistoriens stilhistorie har været en aktiv faktor i bestemmelsen af forskellige ismer gennem dette århundrede – og da denne ismebetragtning har været uheldigt skoledannende også for udøvende arkitekter – søger undersøgelsen på én gang at pejle aspekter ved de skoledannende arkitekters værker, som ikke fangedes af skoledannelsen/stilkritikken, og at skærpe det rumanalytiske værktøj. Undersøgelsen er således at betragte som led i det fortsatte arbejde med at udvikle en fænomenologisk, rumorienteret forståelse af arkitekturen, som markerer Henrik Oxvigs overordnede forskningsprojekt.

Jens Toft arbejder på et historisk-teoretisk projekt, der ud fra et fotografi- og filmteoretisk inspireret rammebegreb og et af Louis Marin og Michel Foucault inspireret repræsentationsbegreb, søger at indkredse en særlig billedlig modernitet i grænseområdet mellem fotografi, film, maleri og skulptur og med historiske nedslag især i fransk og dansk maleri i det 19. og 20. århundrede samt i amerikansk, engelsk og fransk fotografi i det 19. århundrede.

Ph.d.-forskningsprojekter

Maria Fjeldborg: Pagtens ark i Germigny-des-Prés. Et karolingisk privatkapel. Projektet omfatter en bygningsarkæologisk del, hvorunder der redegøres for kirkens restaureringshistorie, samt en analyse af tempelsymbolikken, som den kommer til udtryk i kirken.

Malene Vest Hansen: Identitetsbilleder. Om strategier for kunstnerisk repræsentation og konstruktion af identitet i senmoderniteten. Sophie Calle og Christian Boltanski. Afhandlingen er med held forsvaret i 2001.

Mette Højsgaard: Dansk-franske kunstforbindelsers betydning for den internationale udvikling af konkret kunst i årene efter anden verdenskrig. Indleveret efterår 2000 og forsvaret i 2001.

Kalle Ramadan Høxbroe: Mobile Art Identity. Visuelle immigrantkunstnere i Danmark siden 1970, deres påvirkning af dansk kunst og dansk kunsts påvirkning af dem. Emnet behandles ud fra en sociokulturel vinkel hvor interaktionen mellem immigrantkunstnere og de danske kunstinstitutioner inddrages.

Niels Marup Jensen: Billedernes tid – Billedvidenskaben i mediesamfundet. Ph.d.-afhandling forsvaret 2001.

Dag Petersson: "Fotografiets estetik och dess förutsetninger återbelyst genom Jacques Derridas perspektiv". Første del, der undersøger fotografiets rolle for Walter Benjamins historiske dialektik, er færdigskrevet. Denne del tænkes at udgøre en kritik af Hegels filosofi på baggrund af de moralske og historiske aspekter i Benjamins æstetiske materialisme. Afhandlingen afleveret april 2001 og forsvaret med held.

Lene Bøgh Rønberg: Hollandsk malerkunst fra det 17. århundredes betydning for dansk kunst ca. 1800 – 1860.

Udvikling af fagets forskningsfelt

Arbejdet med udviklingen af en digitalisering af lysbiledsamlingen til forsknings- og undervisningsbrug i forskellige sammenhænge er midlertidigt stillet i bero, eftersom en række nationale og internationale problemer omkring copyright til billeder i digital form endnu er uafklarede. Den etablerede kontakt til udenlandske universiteter om fælles løsning af disse problemer fastholdes og søges udbygget, når lejlighed gives.

Faget har fortsat udviklingen af forskningsprojekter og undervisningsforløb i 'Visuel kultur'. Et forskningsprojekt der også inddrager undervisningsforløb, organisering af seminarrækker og udgivelse af publikationer, "Tænkende øjne – visuel kultur og kunsthistorie", er organiseret af Jens Toft, Hans Dam Christensen og Niels Marup Jensen. Hans Dam Christensen har desuden modtaget selvstændig støtte til sin del af projektet fra statens Humanistiske Forskningsråd: "Fra lysskrift til multimedium. Om visuelverbale repræsentationsformer, deres betydningsstrukturer og udsigelsens mulighedsfelt".

Formuleringen af IT-baseret kunsthistorisk forskning har fået en særlig prioritering og organisering med Marianne Marcussen som hovedansvarlig og med deltagelse af Jens Fleischer, Henrik Oxvig og Dag Petersson. Gruppen har holdt en række møder og seminarer, interne såvel som eksterne, herunder stået som tilrettelæggere og arrangører af et seminar på Kunstakademiets Arkitektskole og i samarbejde med denne og med Kunstakademiets Billedskoler: IT i kontekst. Rum og Tid 16. – 17. november.

I begge disse tilfælde er der nedsat forskningsgrupper, med de nævnte personer som drivkræfter, der udarbejder

forslag til konkrete forskningsprojekter, til hvilke der kan søges også eksterne midler. For projekterne omkring IT-baseret kunsthistorisk forskning gælder det, at man arbejder med IT-mediet som redskab til teoretisk-analytisk reformulering af centrale kunsthistoriske problemstillinger, værker m.m., mens visuel kultur gruppen især arbejder med på den ene side at analysere og begrebsliggøre billedet og dets status i samtidskulturen, herunder også det digitale billede, og på den anden side at udvide forståelsen af også tidligere historiske epokers "visuelle arkæologi".

Endelig er der taget initiativ til profilering og koordinering af afdelingens forskning i dansk kunst. Hovedansvarlige for denne satsning er Hannemarie Ragn Jensen, Ragni Linnet og Jens Toft. Et af hovedformålene med denne satsning er at bringe forskningen i dansk kunst i tættere og mere systematisk dialog, teoretisk, metodisk og praktisk, med den internationale forskning i international kunst.

Formidling

Udgivervirksomhed

Kunsthistorie udgiver følgende tidsskrifter: Hafnia, Copenhagen Papers in the History of Art; Skrifter udgivet af Institut for Kunsthistorie ved Københavns Universitet (red. Øystein Hjort og Marianne Marcussen); Periskop, Forum for kunsthistorisk debat (red. Jens Toft, Hans Dam Christensen og Niels Marup Jensen, Dag Petersson, Malene Vest Hansen).

Sammen med Mikkel Bogh har Niels Marup Jensen redigeret Periskop nr. 10 om fænomenologi og formalisme. Jens Toft redigerer sammen med Jacob Wamberg Periskop nr. 11 og 12 om Tradition og historie.

Dans og Teatervidenskab

For Afdelingen for Dans og Teatervidenskab har året 2001 været præget af generationsskifte. To lærere som gennem mange år har været med til at tegne instituttets profil – fagets professor Kela Kvam og lektor Jytte Wiingaard – gik i løbet af året på pension, og der blev ansat både en ny professor (Live Hov med tiltrædelse januar 2002) og lektor (Lisbet Jørgensen). Lige inden jul blev en lektorstilling i forestillingsanalyse opslået ledig, og instituttet regner med, at den bliver besat i løbet af foråret 2002.

Forskningsvirksomhed

Teatervidenskabelig forskning fordeler sig især på fire hoveddiscipliner: Teaterhistorie, forestillingsanalyse, dramaturgi og teatersociologi. Teaterhistorie er fagets ældste område. Hovedvægten ligger på kildeforskningen ikke mindst af det ikonografiske materiale. Forestillingsanalyse arbejder med midler og metoder til at beskrive det aktuelle scenekunstværk. Dramaturgi beskæftiger sig med en analyse af teksten i forbindelse med den sceniske realisation af en forestilling. Teatersociologi omfatter de økonomiske, sociale og politiske rammer for teaterproduktion.

Perioden før 1900

Barokken som iscenesættelse (Holm). Commedia dell'arte i Europa (Holm). Strindbergs teatersyn og dramaturgi (Kvam). Deltager i et fællesnordisk forskningsprojekt: "Teater og krig", en undersøgelse af teatret i de skandinaviske lande under 2. verdenskrig (Kvam og Jørgensen). Et clavicords historie. Den musikalske dronning Louise og de italienske operister (Neiiendam). Drømmen om Cathey. Kina som inspiration for europæisk og især dansk teater i 1700- og 1800-tallet (Neiiendam). Perspektivscenens oprindelse. Nye spørgsmål – nye synspunkter (Neiiendam). Scenografien ved Det Kongelige Teater under romantikken (Byrn).

Perioden efter 1900

Deltager i et fællesnordisk forskningsprojekt: "Teater og krig", en undersøgelse af teatret i de skandinaviske lande under 2. verdenskrig (Kvam og Jørgensen). Moderne dans i 1900-tallets Danmark (Vedel).

Teori

Infami: teatermétierens æresløshed (Holm). Maske og marionet; historisk og moderne (Holm). Det dramatiske sprog (Holm).

Evalueringsprincipper og metoder til kvalitetsvurdering af teater (Jarl). Teaterudbud og teaterforbrug (Jarl). Vilkår for teaterproduktion i Danmark siden 2. verdenskrig (Jarl). En undersøgelse af begrebet "politisk teater" (ca. 1920 – 1940). Med et dansk udgangspunkt (især Per Knutzons teaterpraksis) vil projektet sætte fokus på begrebet set fra flere synsvinkler og vil inddrage den samtidige russiske, tyske og engelske praksis og teori (Jørgensen). Instruktøren Tadeusz Kantors teaterproduktion og –teori samt hans kreative processer og sigter mod udformningen af forestillingsanalytiske modeller, der ikke bygger på tekstforlæg, men udgør "écriture scénique" (Walczak-Andersen). Fortsat forskning i kerneområderne; musikdramatik, populære teaterformer (humorscene, show og stand up/kabaret) samt de teaterformer, der ikke er baseret på en dramatikers tekst (f.eks. Det nye Cirkus, visuelle former og cross over teater). Der arbejdes på en mindre udgivelse om den nye danske humorscene, samt på en større afhandling om analysemetoder til det ikke-litterære teater (Eigtved).

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Stig Jarl har foretaget konsulentopgaver for Det Kongelige Teater og for Det Storkøbenhavnske Teaterfællesskab.

Tillidshverv

Lisbet Jørgensen er medlem af bestyrelsen for Föreningen Nordiska Teaterforskare. Stig Jarl er formand for Teaterrådets Kontaktudvalg og af Kontaktudvalget for Dramatisk Bibliotek.

Formidling

Udgivervirksomhed

Afdeling for Dans og Teatervidenskab har etableret Foreningen for Dans og Teatervidenskab, som skal stå for en udgivelsesserie. Første bind "Vision eller voldtægt" (red. Bent Holm og en studentergruppe) er en dokumentation og refleksion over afdelingens seminar i 2000 om moderne iscenesættelser af klassikere.

Afdelingens seminar om nycirkus, som blev arrangeret i samarbejde med Københavns Internationale Teater og Dansk Artist Forbund i 2000, mundede i 2001 ud i bogen

Det teatrale cirkus (red. Michael Eigtved), og i forbindelse med Kela Kvams 70 årsdag bidrog en række danske teaterforskere i festskriftet Sceneskift. Det tyvende århundredes teater i Europa (red. Alette Scavenius og Stig Jarl).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

Det internationale netværk for musikteaterforskning under FIRT/IFTR (International Federation for Theatre Research) koordineres af Michael Eigtved og Clemens Rise (FU Berlin) og har sæde på Afdelingen for Dans og Teatervidenskab.

Afdeling for Dans og Teatervidenskab samarbejder med Musikvidenskabeligt Institut, KU, Det Kongelige Teater, Teatervetenskapliga Inst., Stockholms Universitet o.a. om etablering af fællesnordisk uddannelse i musikteaterdramaturgi.

Kongresser og symposier

Under ledelse af professor Kela Kvam og lektor Bent Holm afholdt Afdeling for Dans og Teatervidenskab den 28. marts – 3. april det internationale symposium "Marionet: Metafysik, mekanik, modernitet". Symposiet vil blive dokumenteret i en udgivelse i 2002.

Afdeling for Dans og Teatervidenskab v/lektor Bent Holm var den 9. september medarrangør af et symposium i Danmarks Radio/Studie 2 om og med dramatikeren Howard Barker, komponisten Kim Helweg og sceneinstruktøren Jacob F. Schokking i tilknytning til den musikdramatiske forestilling "talingrad – the envy of the painless".

Under ledelse af lektor Lisbet Jørgensen i samarbejde med Isabella Hercel og Katrine Speldt Brøgger fejrede Afdeling for Dans og Teatervidenskab Kjeld Abells 100 år fødselsdag (+ en måned) med et seminar 25. – 26. september med forelæsninger af bl.a. Elias Bredsdorff, Morten Thing, Jens Kistrup og Michael Moritzen. Seminarets indlæg publiceres i 2002 i bogen Abell blomstrer ikke for enhver. I tilslutning til seminaret var etableret en plancheudstilling om Kjeld Abells dramatik i KUAs foyer.

I samarbejde med Institut Français og Dramatiklærerforeningens faglige udvalg var Afdeling for Dans og Teatervidenskab v/lektor Bent Holm den 4. – 6. oktober medarrangør af workshop om Antonin Artaud med Pierre Antoine Villemaine fra Universitet Sorbonne i Paris.

I efteråret gennemførte Afdeling for Dans og Teatervidenskab v/lektor Bent Holm i samarbejde med Statens Teaterskole forløbet Teaterperspektiver som omfattede kursus for teatervidenskabsstuderende sammen med elever på Statens Teatertskole og efteruddannelseskursister fra Foreningen af Danske Sceneinstruktører.

Institutleder Jens Toft

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	16,05	2,63	18,68
STIP	1,25	1,18	2,43
TAP	5,00	0,04	5,04
Total	*22,30*	*3,85*	*26,15*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	924,33	823,66	1.748,00
Anskaffelser	403,56	23,33	426,89
Total	*1.327,89*	*847,00*	*2.174,89*

Stab

VIP Internt finansieret

Dybdahl, Lars Jørgen; lektor.
Eigtved, Michael; adjunkt.
Fleischer, Jens Erik Christie; lektorvikar.
Gade, Rune Odgaard; adjunkt.
Hjort, Øystein; professor.
Holm, Bent; lektor.
Jensen, Hanne Graff; lektor.
Jensen, Niels Marup; amanuensis.
Jensen, Stig Jarl; lektor.
Jørgensen, Lisbet; lektor.
Kaspersen, Søren; lektor.
Kvam, Kela Beate; professor.
Linnet, Ragni; amanuensis.
Marcussen, Marianne Elisabeth; lektor.
Neiiendam, Klaus; lektor.
Oxvig, Henrik; lektor.
Sørensen, Ann Lumbye; lektorvikar.
Toft, Jens; lektor.
Wiingaard, Jytte; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Borggreen, Gunhild Ravn; adjunkt.
Christensen, Hans Dam; adjunkt.
Vidas, Marina; forskningsstip.

STIP Internt finansieret

Bangert, Ida Susanne; ph.d.-studerende.
Petersson, Dag Johan; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Byrn, Whitney Allison; ph.d.-studerende.
Fjeldborg, Maria Ellen; ph.d.-studerende.
Vedel, Karen Arnfred; kand.stip.

Ph.d.-afhandlinger

Højsgaard, Mette: I Paris lærer man at tale rent... Dansk-franske kunstforbindelsers betydning for udviklingen af konkret kunst efter 2. verdenskrig.
Jensen, Niels Marup: Billedernes Tid, billedvidenskaben i mediesamfundet.
Petersen, Dag Johan: De indexikala bildmediernas problematik ur Derridas perspektiv.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Analyse af K. Håkonsdatters psalter (Marina Vidas) kr. 364.700.
– Studie af det sakrale rum (Nicoletta Isar) kr. 404.100.

Kulturministeriet
– Moderne dans som æstetisk udtryksform i det 20. århundredes Danmark (Karen Vedel) kr. 1.384.700.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Fra lysskrift til multimedium (Hans Dam Christensen) kr. 969.000.
– Japansk Kunst i Danmark (Gunhild Borggreen) kr. 1.000.000.

Publikationer

Borggren G.: Kako no rinen. denmaaku bijutsu ni okeru japonisumu (Fortidens ideal. Japonisme i dansk kunst). Bijutsu forum 21, vol. 5, s. 93-96, 2001.

Borggren G.: The Myth of the Mad Artist. Works and Writings by Kusama Yayoi. Copenhagen Journal of Asian Studies 15, s. 10-46, 2001.

Christensen H.D.: Introdution. i: Rethinking art between the ward. New perspectives in art history s. 7-13, Dans Dam Christensen, D. Hjorth, N.M. Jensen (red.), Museum Tusculanums Forlag, København 2001.

Christensen H.D. (red.): Rethinking art between the wars. New perspectives in art history. 150 s. Museum Tusculanums Forlag, København 2001.

Christensen H.D.: Forskydningens kunst. Kristiske bidrag til kunsthistoriens historie. 382 s. Multivers, København 2001.

Dybdahl L.: New Vitality. i: Danska oblika – Oblikovanje kot dialog/Danish Form – Design in Dialogue s. 10-13, Hans J. Wegner, 2001.

Dybdahl L.: Set i tegnerens verdensperspektiv. i: Ib Spang Olsen s. 29-47, 2001.

Dybdahl L.: Plakaten-Gadens Billeder. i: Grib tiden s. 256-273, Bente Scavenius, 2001.

Dybdahl L.: Den danske plakat 1890-1950. i: Danske plakater 1900-1950 s. 4-10, 2001.

Eigtved M.: En analytisk prisme. Bullitin for Nordiske Teaterforskere 2, s. 26-34, 2001.

Eigtved M.: Teenagerlove. i: Dansk Forfatter Leksikon s. 1, John Chr. Jørgensen, Rosinante, København 2001.

Eigtved M.: Frihed – det bedste guld. i: Dansk Forfatter Leksikon s. 1, John Chr. Jørgensen, Rosinante, København 2001.

Eigtved M.: Bal i den Borgelige. i: Dansk Forfatter Leksikon s. 1, John Chr. Jørgensen, Rosinante, København 2001.

Eigtved M.: Nødebo Præstegård. i: Dansk Forfatter Leksikon s. 1, John Chr. Jørgensen, Rosinante, København 2001.

Eigtved M.: Sød musik og kritiske toner. i: Sceneskift s. 101-114, A. Scavenius og S. Jarl, Multivers, København 2001.

Eigtved M.: The (Musical-) Theatre as Equipment for Urban Living. i: The Urban Life world s. 353-366, P. Madsen og R. Plumz, Routledge, London 2001.

Eigtved M.: En ny tids cirkus. i: Det teatrale cirkus s. 6-24, Michael Eigtved, Multivers, København 2001.

Eigtved M. (red.): Det teatrale cirkus. 143 s. Multivers, København 2001.

Fleischer J.E.C.: Mellem stuk og granit. I Herman Bangs fodspor i Helsingfors. i: Grib Tiden s. 88-99, Bente Scavenius, Gyldendal, København 2001.

Fleischer J.E.C.: Style as Bearer of Meaning. The Transition from Late Antique Mummy Portraits to early Icons. Acta Hyperborea 8, s. 53-70, 2001.

Gade R.O. (red.): Maskuliniteter – køn og kunst. 157 s. Informations Forlag, København 2001.

Gade R.O.: Chokerende sandheder om realisme og censur. Kritik 150, s. 22-30, 2001.

Gade R.O.: Sex og vold, eller natur og kunst. Periskop – forum for kunsthistorisk debat 10, s. 177-180, 2001.

Gade R.O.: Uncontrolled. i: Real timewind in my garden s. 26-48, Space Poetry, København 2001.

Gade R.O.: Modernismen slutter aldrig. BKF 2, s. 12-15, 2001.

Hjort Ø.: Artscape Nordland. i: Artscape Nordland s. 170-174, 184-189, Øystein Hjort, Maaretta Jaukkuri, Forlaget Press/Press Publishing, Nordland Kommune 2001.

Hjort Ø.: Mednarodni trienale male plastike 2001/International Triennial of small-size Sculpture 2001. i: Medkandni trienale male plastike 2001 s. 86-103, Franc Obal, Galerija Murska Sobota, Slovenija, Murska Sobota 2001.

Holm B.: Le Dne anime del teatro danese. IT 42, s. 5-17, 2001.

Holm B.: Dario Fo's "Bourgeois period": Carnival and criticism. i: Dario Fo: Stage, Text and Tradition s. 122-143, Joseph Farrell og Antonio Scuderi, Southern Illinois University, 2000.

Holm B.: Er læsningen løsningen? i: Vision eller voldtægt? Moderne iscenesættelser af klassiske skuespil s. 59-65, Pernille Bøg, Bent Holm m.fl., Københavns Universitet, København 2001.

Holm B.: Cirkus og teater – mellem antipiati og avantgarde. i: Det teatrale cirkus s. 63-80, Michael Eigtved, Multivers, København 2001.

Holm B.: Instruktøren som fortæller. Giorgio Strehler og den sceniske musikalitet. i: Sceneskift s. 127-140, Stig Jarl og Alette Scavenius, Multivers, København 2001.

Holm B.: Foreword. i: The language of kathakali s. 9-12, Gopal Venk, Natana Kairali, Trichur 2000.

Jensen H.G.R.: Iselingen, et paradis på jorden. i: Københavns Universitets Almanak – skriv-og rejse-kalender 2002 s. 164-185, Nils Koudahl, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, København 2001.

Jensen N.M.: Billedernes tid. Billeder og teorier i den visuelle kultur. 329 s. København 2001.

Jensen N.M.: Kunstens, billedernes og blikkets hitorie. Tegn 3, s. 22-32, 2001.

Jensen S.J.: Elendig forestilling – Jeg kunne ikke finde parkeringsplads. Et studie i kvalitetsmåling på teaterfeltet. Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift 2, s. 50-88, 2000.

Jensen S.J.: Teater er godt – mere teater er bedre. Folkeskolen 18, s. 4, 2000.

Jensen S.J.: Poi Poi. "Præ-fluxus" på Riddersalen i 1961. i: Sceneskift. Det 20. århundredes teater i Europa s. 140-153, Alette Scavenius og Stig Jarl, Multivers, København 2001.

Jensen S.J. Multivers: Sceneskift – Det 20. århundredes teater i Europa. 301 s. Multivers, København 2001.

Jensen S.J.: Opera – performance – teater – og forventninger. Om udviklingen af skuespilkunsten indenfor opera, performance og teater. Musik & Forskning 26, s. 23-29, 2001.

Jensen S.J.: Væksthus for ny dansk børnedramatik 1997 – 2000 – en evaluering. 41 s. Børne Teater Sammenslutningen. København 2000.

Jensen S.J.: Continuing and Further Education fo Performing Artists in the Nordic Countries. Similarities and Differences. Thoughts and Reflections. i: Further and Continuing Education of Performing artists in the Nordic Countries – a Nordic task? s. 4, Teater og dans i Norden/Nordisk Ministerråd, København 2001.

Jensen S.J.: Undergrundsteater i gamle dage. Gennemgang af undergrundsteatret frem til 70'erne. Teater Et 106, s. 4-7, 2001.

Jørgensen L.: Sceneskift. Det 20. århundredes teater i Europa. i: Rejsen til Moskva s. 154-162, Alette Scavenius og Stig Jarl, Multivers, København 2001.

Jørgensen L.: 7 bidrag til leksikon. 1 s. Rosinante. København 2001.

Kaspersen S.: Højalter, liturgi og andagt – betragtninger over Bernt Notkes alterskab i Århus Domkirke. i: Liguin 26: Senmiddelalderens træskulptur i Skandinavien. Import og egenproduktion, stiftere og økonomi s. 101-134, Britta Andersen, Hans Jørgen Frederiksen og Jens Vellev, Forlaget Hikain, Højbjerg 1999.

Neiiendam K.: Sceneskift. Det 20. århundredes teater i Europa. i: Sceneskift. Det 20. århundredes teater i Europa s. 183-193, Alette Scavenius og Stig Jarl, Multivers, København 2001.

Toft J.: Tradition, Burden and Force. i: Gloria Victis s. 99-121, Flemming Friborg, Skira edizione, Milano 2001.

Studienævnet for Kunsthistorie

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af følgende: Lærergruppen: Lars Dybdahl Henrik Oxvig og Rune Gade, der erstattede Ann Lumbye Sørensen pr. 1. september. Studenterne: Michael Lindner, Trine Dissing Paulsen og Henriette Brytigier.

Beretning

Begunstiget af en høj STÅ-produktion har Studienævnet for Kunsthistorie i de senere år haft økonomiske midler til at gennemføre en række væsentlige uddannelsesmæssige initiativer. Der har været lagt vægt på udviklingen af nye undervisningstilbud, der i samklang med den nyformulerede grunduddannelse (2000) i højere grad end tidligere reflekterer de senere års forskelligartede faglige opbrud inden for faget, både i Danmark og internationalt; eksempelvis er der blevet udviklet og afprøvet undervisningstemaer og undervisningsformer inden for planerne om en kommende kandidatuddannelse i Visuel kultur. Der har været basis for en markant udvidelse af antallet af eksterne lektorer i 2000 – 01, hvorigennem afdelingens uddannelses- og forskningsmiljø er blevet beriget med fortrinsvis yngre kunsthistoriske magistre.

Fagets fornyelsesproces har yderligere impliceret, at spektret af kursusudbud på tilvalget er blevet væsentligt udvidet. Studienævnet har således taget initiativ til, at der på tilvalget gennem oprettelse af nye kurser sættes fokus på områder, faget gerne ser videreudviklet og integreret såvel i dets egen faglige som i tværfaglige sammenhænge på Humaniora; det gælder således kurserne "Ikke-vestlige kunst- og kulturstudier" og "Modens historie, teori og æstetik". Tilsvarende etableredes der i efteråret 2001, på initiativ fra Studienævnet for Etnologi, endvidere samarbejde med dette fag om en særlig tilvalgspakke (1 årsværk) med fire kursuselementer i Museologi, forløb, der alle gennemføres i undervisningsåret 2002 – 03. Design-tilvalgspakken (1 årsværk) og det hermed forbundne sidefag i Design praksis (1/2 årsværk), der i 1998 indledte udvidelsen af fagets kursusudbud på tilvalg, er i 2000 – 01 blevet konsolideret med indretningen af et særligt digitalt ekviperet undervisningslokale til den praktiske designundervisning.

Sideløbende med tilrettelæggelsen af den positivt evaluerede nye grunduddannelse har studienævnet påbegyndt en debat om nystrukturering af kandidatuddannelsen, en revisionsproces, der forventes afsluttet således, at en ny studieordning kan træde i kraft til efteråret 2003. Til arbejdet med forskelligartede reformer og nye studieordninger hører også nedsættelsen af et udvalg vedrørende det fremtidige indhold af Kunstpraktik (1/2 årsværk), den praktiske, gymnasieorienterede undervisning i de billedkunstneriske dicipliner.

Et vidtrækkende og for faget meget perspektivrigt initiativ, der har været gennem en 2-årig modningsproces i studienævnet og det faglige miljø, er etableringen af en 2-årig kandidatuddannelse i Visuel kultur. Uddannelsen vil rumme tre obligatoriske kursusforløb i henholdsvis Digital visualitet, Visualitetens historie og teori, samt Senmodernitetens visualitet og derudover to frie emner, praktiktid og speciale. Uddannelsen, der sigter mod nye aftagerfelter, er ministerielt godkendt på forsøgsbasis og iværksættes i efteråret 2002.

Blandt studienævnets øvrige ansvarsområder er der særlig grund til at fremhæve den ressourcekrævende behandling af et stigende antal meritoverførsler. Ligesom det gælder for andre af studienævnets centrale aktiviteter, der ligeledes organiseres med specielle udvalg, varetages denne sagsbehandling af et særligt ækvivaleringsudvalg under nævnet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Kunsthistorie**	**Litt.vid.**	**Dansk**	**Filosofi**	**Øvr.hum.**	**Teo. mv.**	**Meritoverført**	**I alt**
Kunsthistorisk, hovedfag	169,63	3,25	3,00	3,75	10,00	3,64	6,50	199,77
Dansk	9,00							
Litteraturvidenskab	10,75							
Film- og medievidenskab	5,75							
Engelsk	5,00							
Historie	4,00							
Fransk	3,00							
Filosofi	2,50							
Øvrig humaniora	11,63							
Samfundsvidenskab	0,50							
Merit- og gæstestuderende	13,75							
I alt	235,50							
Åben uddannelse	73,62							

STÅ 1998-2001

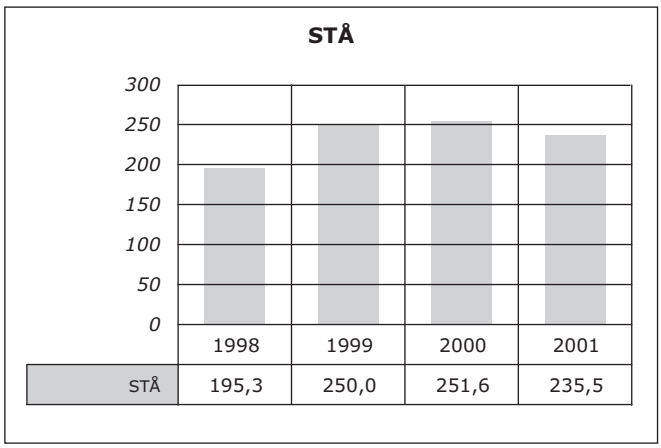

Studieleder Lars Dybdahl

Studienævnet for Dans og Teatervidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor Stig Jarl (formand og studieleder), aamanuensis Lisbet Jørgensen, ekstern lektor Vibeke Wern, stud.mag. Christina Geisler, stud. mag. Pernille Wass og stud.mag. Trine Frederiksen.

Følgende udskiftninger er sket i året løb: stud.mag. Helene Faber-Rod afløste stud.mag. Trine Frederiksen pr. 29.5., adjunkt Inger Damsholt afløste ekstern lektor Vibeke Wern pr. 5.7 og stud.mag. Ida Majlund afløste stud.mag. Pernille Wass pr. 5.7.

Beretning

Forslag til justerede studieordninger for det teatervidenskabelige grundfag, den 11/2 og 2-årige teatervidenskabelige kandidatuddannelse, teatervidenskabeligt sidefag samt faglig supplering blev godkendt af studienævnet den 30. juni og efterfølgende godkendt af Det Humanistiske Fakultetsråd på møder 19. september og 4. december.

Statistik

Teatervidenskab

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Teater videnskab**	**Dansk**	**Retorik**	**Filmvi-denskab**	**Dansens Æstetik**	**Øvrig hum.**	**Merit-overført**	**I alt**
Teatervidenskab, hovedfag	77,38	2,13	1,50	1,25	1,75	6,79	0,88	91,67
Musikvidenskab	2,00							
Film- og medievidenskab	1,50							
Dansk	3,75							
Engelsk	1,75							
Øvrig humaniora	4,38							
Idræt	0,50							
Merit- og gæstestud.	3,88							
I alt	95,13							

STÅ 1998-2001

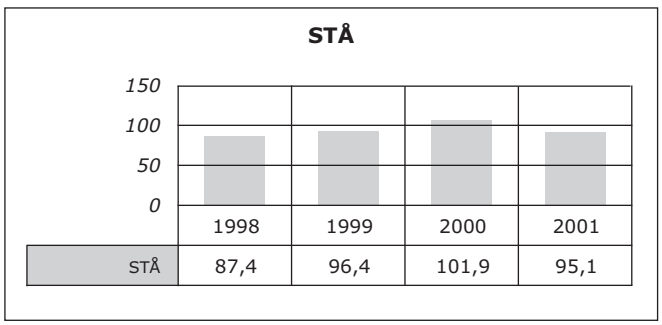

Statistik

Dansens Æstetik og Historie

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder
Indskrivningsfag	***Dansens æstetik og historie***
Hum. diverse	4,25
Teatervidenskab	1,75
Dansk	0,50
Øvrig humaniora	1,25
Merit- og gæstestud.	1,00
I alt	8,75

STÅ 1998-2001

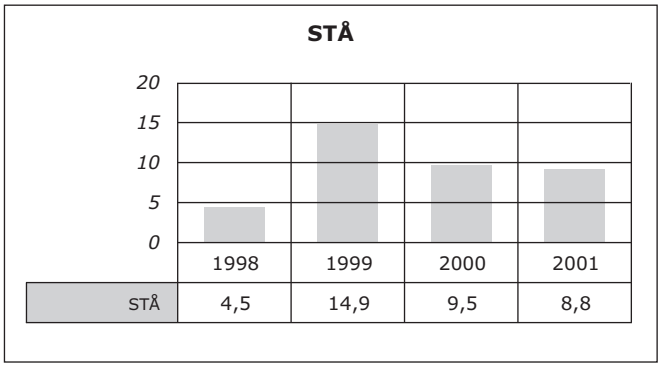

Studieleder Stig Jarl

Institut for Litteraturvidenskab

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Professor Peter Madsen.

Viceinstitutleder er Lektor Frederik Tygstrup. Bestyrelsen består desuden af docent Uffe Hansen og TAP-repræsentant overassistent Rhina Kastoft og Studerende Johannes Baun.

Adresse
Njalsgade 80
Trappe 9.3 og 12.3
2300 København S
Telefon 35 32 83 04
Fax 35 32 81 89
www.hum.ku.dk/littvid

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Instituttet har besat et lektorat i Litteraturvidenskab. Lektoratet var med henblik på fagets litterære felter: litteraturhistorie, litteraturanalyse og litteraturteori med vægtning på forskning af tværnational karakter. Stillingen blev pr. 1.8.2001 besat med ph.d. Isak Winkel Holm.

Eksterne bevillinger
Instituttet kunne igen i 2001 glæde sig over, at forskningsmiljøet på stedet blev beriget gennem en række forskere med bevillinger fra Forskningsråd og fonde.

Forskningsvirksomhed
Instituttets centrale forskningsområder er dels litteraturhistorie, litteraturteori og litterær analyse, dels moderne kultur. Fagets traditionelle dimensioner – kritiske og historiske studier i perioder, genrer, forfatterskaber og enkeltværker – har fortsat høj prioritet, hvortil kommer beskæftigelse med en række grundlagsproblemer i litteraturteori og kulturanalyse. Arbejdet indenfor området kulturhistorie og kulturanalyse orienterer sig overvejende mod det moderne kulturunivers og de tværfagligt anlagte teori- og metodeproblemer på feltet. Forskningen er kendetegnet ved et internationalt perspektiv i emneområder og en teoretisk orientering.

Litteratur- og kulturteori
Æstetik og politik i den engelsk-indiske romantradition (Leif Bonderup).

Radikal monisme og dynamisk strukturalisme mellem Gilles Deleuze og Jean Petitot (Peter Borum).

Romanteori, specielt M.M. Bachtins forståelse af det romanagtige, samt Bachtins relation til samtidige tænkere som Lukács og Cassirer (Jørgen Bruhn).

Billedkunst og visuel kognition: Fra gestalt til krop og (kon)tekst (Andreas Brøgger).

Feministisk Litteraturteori (Lise Busk-Jensen).

Udvikling af en kritisk reflektions- og analyseramme for forståelsen af relationerne mellem kulturinstitutioner, æstetik og de relaterede politikker (Peter Duelund).

Kunstformer og kunstpraksisser i samtidskunsten – med særlig fokus på narrationer om køn, seksualitet og identitet (Rune Gade).

Kortform, kritik, mimesis: i Robert Walsers Kleinprosa og Walter Benjamins essays (Erik Granly).

Den urbane livsverden: Byen som tolkningsrum og repræsentationer af byerfaring (Peter Madsen).

Kønsforskellens etik (Lilian Munk Rösing).

”Similarity and generality”: om lighedsbegrebet i semiotikken (Frederik Stjernfelt).

Negationens status i aktuel æstetik (Frederik Stjernfelt).

Litterær beskrivelse (Marie-Louise Svane).

Dekadencebegrebet i europæisk litteratur (Frederik Tygstrup).

Rumfremstilling og rumkonstruktion i moderne litteratur (Frederik Tygstrup).

Litteratur- og kritikhistorie
Romantikkens forfatterinder (Lise Busk-Jensen).

Proust og Benjamin: Barokkens filosofi og æstetik (Henning Goldbæk).

Orientalisme i dansk litteratur i det 19. århundrede (Henning Goldbæk).

Tysk litteratur 1990 – 2000 (Henning Goldbæk).

Den genetiske kritiks implikationer for tekstteorien med James Joyces forfatterskab som case (Jacob Greve).

Forholdet mellem litterær form og retfærdiggørelse iflg. Hegel, Nietzsche, Kafka (Isak Winkel Holm).

Karakteristikken af den litterære metafor (Isak Winkel Holm).

En belysning og diskussion af forestillingen om menneskelig frihed i det sene 1700-tals roman (Martin Hultén).

Eksperiment, tematik og politik – den amerikanske roman 1950 -1980 (Thomas Schiødt Rasmussen).

Litteraturvidenskabens historie og epistemologi (Carsten Sestoft).

Vision og visualitet i romantisk digtning og billedkunst (Marie-Louise Svane).

Magisk realisme (Martin Zerlang).

Forfatterskaber, enkelte kunstnere og enkeltværker
Billedet af Europa hos James Fenimore Cooper (Henning Goldbæk).

Schillers “Die Jungfrau von Orleans” som religionspsykologisk eksperiment (Uffe Hansen).

Eksistentiel spekulation og formel innovation hos Dennis Potter (Bente Larsen).

Proust’s A la recherche du temps perdu (Christopher Prendergast).

Sainte-Beuve and the Classic (Christopher Prendergast).

Eigentümlichheit und Toleranz: Franz Kafka (Moritz Schramm).

Paralitterære manifestationsformer hos den unge og sene Beckett (Mikkel Zangenberg).

Mentalitetshistorie og kulturstudier
Avantgardemanifestet (Mikkel Bogh).

Den figurative erfaring, en kulturhistorisk, kunsthistorisk og historisk analyse af tendenser i fransk maleri omkring år 1900 (Mikkel Bogh).

Empiriske analyser af kulturpolitik og kulturformidling med særlig vægt på den aktuelle udvikling på nordisk og europæisk plan, herunder de aktuelle problemstillinger i EU og i det nordiske kultursamarbejde (Peter Duelund).

Romanen og fornuftens former i 1700-tallet (Anne Fastrup).

Undersøgelse af gnosticistiske forestillinger i det 19. og 20. århundredes skønlitteratur (Uffe Hansen).

Fremstilling af karakteristiske reaktioner på moderniseringsprocessen i litteratur, kunst og filosofi, arbejdstitel: Imagining Modernity (Peter Madsen).

Moderne fotografiformer i Danmark 1920 – 1940 – set i et internationalt perspektiv (Mette Kia Krabbe Meyer).

Cyberspace – Et moderne kulturterræn (Anders Michelsen).

Kunstens urbane kartografi. Storbyfortolkninger fra industrialismens æra til informationsalderen (Anne Ring Petersen).

Techno-semiotik, techno-offentlighed, en kultursociologi for den elektroniske dansemusik. Om betydningsdannelse i forbindelse med en af den populære musiks mest markante scener (Lars Kjerulf Petersen).

Walter Benjamin og den moderne bykultur (Henrik Reeh).

Den oversete by. Studier i storbyens visualitet (Henrik Reeh).

Fotografi og avantgardeæstetik, primært i konceptkunsten (Mette Sandbye).

Framtidens teater: Brecht, Benjamin och det konkreta (Rikard Schönström).

Byen i byen: Om det spektakulæres æstetik. Afhandling om byvækst som kulturel og kunstnerisk udfordring med eksempler fra London (panoramaet London Colosseum, Dickens' forfatterskab), New York (New York Crystal Palace), Berlin (Schinkel som arkitekt og byplanlægger) (Martin Zerlang).

"De eksperimenterende tressere. En kortlægning af de tværæstetiske eksperimenter i 1960'ernes danske kunstliv" (Tania Ørum).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Isak Winkel Holm er medlem af oversætterkomiteen under Dansk Litteraturinformationscenter.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Lise Busk-Jensen og Henning Goldbæk er konsulenter ved Den Store Danske Encyklopædi.

Henning Goldbæk er konsulent for tyrkisk litteratur ved Gyldendals et-bindsleksikon og Rosinantes forfatterleksikon samt konsulent om tysk litteratur ved Gyldendals et-bindsleksikon.

Isak Winkel Holm er konsulent ved Gyldendals Skønlitterære Redaktion.

Henrik Reeh er medlem af konceptgruppen ved Dansk Arkitektur Center, Gammel Dok, København. Frederik Tygstrup er konsulent for Norges forskningsråd.

Frederik Stjernfelt er konsulent ved forskellige forlag.

Martin Zerlang har været konsulent ved Arkitektur Forums debatbog (red. Kell Elgstrøm m.fl.): Grønne stæder.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver en serie af arbejdspapirer, forfattet af medarbejdere og udenlandske gæstelærere og -forelæsere.

Redaktionelle hverv

Peter Madsen er medlem af International editorial board ved den engelske årbog Comparative Criticism.

Anders Michelsen er advisory editor, Atlantica Internacional Revista de Las Artes, CAAM, Gran Canaria.

Frederik Tygstrup er medlem af redaktionskomiteen for Norsk Litteraturvitenskapelig Tidsskrift.

Martin Zerlang er redaktionel medarbejder ved forskningsprojektet "Monuments and Dust: The Culture of Victorian London" og advisory editor ved Nineteenth Century Contexts. An Interdisciplinary Journal.

Carsten Sestoft er medlem af redaktionskomiteen for Le Cabinet d'amateur (udgivet af Université de Toulouse-le Mirail).

Marie-Louise Svane og Frederik Tygstrup er medredaktører af tidsskriftet Ny Poetik.

Isak Winkel Holm, Frederik Stjernfelt og Frederik Tygstrup er medredaktører af bogserien Moderne Tænkere, Gyldendal.

Isak Winkel Holm og Frederik Stjernfelt er redaktører af tidsskriftet KRITIK.

Lise Busk-Jensen er i redaktionen af K&K. Frederik Stjernfelt er medredaktør af bogserien Klassiske tænkere, Gyldendal samt i redaktionen af idehistorieprojektet Tankens magt, Gyldendal.

Marie-Louise Svane er medredaktør af serien Æstetik og teori, Museum Tusculanum samt medredaktør af Litteraturkritik & Romantikstudiers skriftrække (arbejdspapirer).

Kongresser

Instituttet har arrangeret 2 kongresser og 2 seminarer:

Mette Sandbye arrangerede i samarbejde med Kunstmuseet Arken og Danmarks Humanistiske Forskningscenter seminaret "Framing Photography" med undertitlen "Photography, the institution and historiography" (finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd).

Frederik Stjernfelt arrangerede i samarbejde med Rasmus Kjærgaard seminaret "Culture and the Cold War" i oktober på KUA.

Frederik Stjernfelt arrangerede endvidere i samarbejde med Dansk Skønlitterær Forfatterforening (Jens-Martin Eriksen), Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier samt Louisiana kongressen "Genocidal Violence in Bosnia-Hercegovina 1992 – 95" i november måned på Louisiana.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Arnfinn Bø-Rygg, Norge har været tilknyttet instituttets ph.d.-undervisning med afholdelse af forelæsninger og deltagelse i kurser og vejledning (financieret af NorFa-midler).

Netværk

Jørgen Bruhn er medstifter af og kasserer i "Bachtin-selskabet i Danmark".

Peter Duelund er medlem af "European Research Institute for Comparative Cultural Policy and the Arts" (ERICArts), Bonn; dansk kontaktperson for "Interarts Observatory of urban and regional cultural policies"(INTERART), Ronda Univertat, Barcelona; dansk forskningsrepræsentant i de nordiske kulturdepartementers kontaktgruppe for kulturpolitisk forskning; dansk medlem i Europarådets kultur-

politiske forskernetværk "Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe" (CIRCLE); koordinator for det danske netværk for kulturpolitisk forskning "KULTURPOL" samt forskningsleder af det komparative nordiske forskningsprojekt "Nordisk Kulturpolitik under Forandring", støttet af Nordisk Kulturfond og de nationale kulturdepartementer i Norden, 1998 – 2001.

Rune Gade og Mette Sandbye er tilknyttet forskningsprojektet "Realitet, realisme, det reelle i visuel optik" (finansieret under Freja-programmet).

Peter Madsen er medlem af bestyrelsen for "Nordisk Forening for Litteraturforskning", medlem af den internationale Henrik Ibsen komité samt medlem af den internationale rådgivende komité for "Synapsis", European School in Comparative Literature.

Carsten Sestoft er medlem af netværk for Historieteori og historiografi.

Frederik Stjernfelt er medlem af eksekutivkomiteen for "International Association for Semiotic Studies" samt medlem af styrelsen af "Nordic Association for Semiotic studies" (NASS), samt medlem af Det danske Akademi.

Marie-Louise Svane er formand for "Dansk Selskab for Romantikstudier".

Martin Zerlang er medlem af styregruppen for Projekt Velfærdsbyen, Arkitektskolen i Aarhus.

Institutleder Peter Madsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	18,73	4,90	23,62
STIP	6,55	4,27	10,82
TAP	4,75	0,13	4,87
Total	*30,02*	*9,29*	*39,31*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	593	979	1572
Anskaffelser	325		325
Total	*918*	*979*	*1897*

Stab

VIP Internt finansieret
Bogh, Mikkel; lektor.
Bruhn, Jørgen; amanuensis.
Busk-Jensen, Lise; amanuensis.
Egebak, Jørgen; lektor.
Fastrup, Anne; adjunkt.
Goldbæk, Henning Mathias; lektorvikar.
Greve, Jacob; amanuensis.
Hansen, Uffe; lektor.
Holm, Isak Tobias Winkel; lektor.
Lange, Katja; amanuensis.
Larsen, Gorm; adjunkt.
Madsen, Peter Aage; professor.
Nielsen, Peter Duelund; lektor.
Petersen, Anne Ring; ekst. lektor.
Petersen, Lars Kjerulf; amanuensis.
Prendergast, Christopher Alan; gæsteprofessor.
Reeh, Rasmus Henrik; lektorvikar.
Rösing, Lilian Munk; forskningsadj.
Sandbye, Mette; adjunkt.
Schönström, Yngve Rikard; lektorvikar.
Sestoft, Carsten; amanuensis.
Stjernfelt, Frederik Axel; lektor.
Svane, Marie-Louise; lektor.
Tygstrup, Frederik; lektor.
Zangenberg, Mikkel Bruun; amanuensis.
Zerlang, Martin; lektor.
Ørum, Poula Tatjana; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Gade, Rune Odgaard; forskningsadj.
Lund, Henrik Stampe; adjunkt.
Lübecker, Nikolaj Fredéric D'Origny; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Borum, Peter; ph.d.-studerende.
Brøgger, Andreas; ph.d.-studerende.
Hultén, Martin; ph.d.-studerende.
Jensen, Erik Granly; ph.d.-studerende.
Larsen, Bente; ph.d.-studerende.
Michelsen, Anders Ib; ph.d.-studerende.
Schramm, Moritz; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bonderup, Leif; ph.d.-studerende.
Derno, Maiken Tandgård; ph.d.-studerende.
Meyer, Mette Kia Krabbe; ph.d.-studerende.
Mortensen, Mette; ph.d.-studerende.
Sangild, Torben Groth; ph.d.-studerende.
Sørensen, Jesper Gulddal; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Zangenberg, Mikkel Bruun: Begreb og fortælling – om paralitteratur som en moderne hybrid mellem filosofi og litteratur, med særligt henseende til den tidlige Samuel Beckett.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– Installationskunstens æstetik i dens tidslige og rumlige og dens receptionsæstetiske dimensioner (Anne Ring Petersen) kr. 393.000.
– Kønsforskellens etik (Lilian Munk Rösing) kr. 380.400.
– Litteratur og Politik (Henrik Stampe Lund) kr. 771.700.
– Litteraturen og dens sociale modstykke (Nikolaj D'Origny Lübecker) kr. 364.700.

NorFa
– Kulturteori och tvärestetik (Frederik Tygstrup) kr. 96.300.

Riksbankens Jubilæums Fond
– Fremtidens Teater: Brecht (Richard Schönström) kr. 451.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd

–Ideologi og æstetik i europæisk portrætfotografi 1840-2000 (Mette Mortensen) kr. 1.164.000.
– Individualitet, Litteratur og Humanvidenskab 1750-1800 (Jesper Gulddal Sørensen) kr. 1.164.000.
– Litteratur og historie i litteraturhistorien (Carsten Seetoft) kr. 1.012.100.
– More Than Kin and Less Than Kind (Maiken Tandgaard Derno) kr. 1.164.000.
– WEH spricht: Vergeh – Adorno, følelserne og kunsten i det 20. århundrede (Torben Sangild) kr. 12.600.

Publikationer

Bogh M.: Forord. Periskop 10, s. 5-13, 2001.
Bogh M.: Tekstens ansigt. Bruce Naumans Human Nature/Life Death/knows doesn't know. Periskop 10, s. 106-125, 2001.
Bogh M.: Itenerarium – ruter, stationer og afstande. i: Erik Steffensen 100 værker s. 7-12, Erik Steffensen/Aase Bak, Nordjyllands Kunstmuseum, Ålborg 2001.
Bogh M.: Stele, Statue, Selvportræt. i: Thorvaldsen & Nysø – Billedhuggerens sidste år s. 17-33, Gertrud Oelsner Hansen og Anne Højer Petersen, Storstrøms Kunstmuseum, – 2001.
Bogh M.: Masser af luft. Poesi og politik i Robert Jacobsens skulptur. i: Robert Jacobsen & Paris 1947-1959 s. 125-139, Sven Bjerkhof, Mette Højgaard, Statens Museum for Kunst/Forlaget Bjerggaard, København 2001.
Bogh M.,: Et system med mange indgange. i: Riverrun. Skulpturer af Morten Stræde s. 7-39, Morten Stræde, Bornholms Kunstmuseum, – 2001.
Hulten M.: Kedsomhed. Kritik 151, s. 76-78, 2001.
Hulten M.: En traktat mod mennesket. Kritik 144, s. 77-80, 2000.
Petersen L.K.: Technokultur – musikken, fællesskabet, samfundet. 195 s. Multivers, København 2001.
Petersen L.K.: Techn o loop. KW Magazine 03/01, s. 166-169, 2001.
Sandbye M.: Mindesmærker. Tid og erindring i fotografiet. 352 s. Politisk Revy, København 2001.
Sandbye M.: Realism. What realism? Katalog. Journal of Photography and Video Vol. 13, nr. 2, s. 33-35, 2001.
Sandbye M.: Lara Baladi: With Her Own Eyes. Katalog. Journal of Photography & Video Vol. 13, nr. 1, s. 27-30, 2001.
Sandbye M.: Fotografiets dialektiske magi – om "Kejserpanorama". i: Walter Benjamins Berlin s. 25-30, Marianne Barlyng og Henrik Reeh, Spring, Hellerup 2001.
Sestoft C.: Når hele svineriet hænger sammen. En kritisk dialog. Den blå port 56, s. 68-74, 2001.
Sestoft C.: Gombrowicz: pylle, pylle, Polen. Den blå port 55, s. 24-27, 2001.
Sestoft C.: Tekst og kontekst i litteraturhistorien. K&K 92, s. 109-122, 2001.
Sestoft C.: Erindringens paradoks. i: Walter Benjamins Berlin s. 59-62, Marianne Barlyng & Henrik Reeh, Spring, København 2001.
Stjernfelt F.: Ca. 15 formale aspekter i Søren Ulrik Thomsens digte. Spring 16-01, s. 121-36, 2001.
Stjernfelt F.: La ligne Carlaire. Det betydningsbærende i Barks' streg. Rackham 3, s. 19-21, 2001.
Stjernfelt F.: Dans i bobler. Fodboldbeskrivelserne i Fodboldenglen – en ideologikritisk note. i: Portræt af et forfatterskab. Hans-Jørgen Nielsen s. 95-105, Tania Ørum, Spring, København 2001.
Stjernfelt F.: Arkitekt/ur/banitet (Anmeldelse af "At fortælle arkitektur", Red. Nygaard & Dirckinck-Holmfeld). Arkitekten 04, s. 20-21, 2001.
Stjernfelt F.: Ind i billedet. En diskussion af Husserls billedteorier samt et nyt forslag til en fænomenologisk skelnen mellem to typer billeder. Periskop 10, s. 63-92, 2001.
Stjernfelt F.: The Philosophy of Life as a Temptation – or, The Trivial Metaphysics of Transgression. Text & Kontext 23.1, s. 144-55, 2001.
Stjernfelt F.: Skemaer, abstraktion og biologi. Mennesket som det abstrakte dyr, snarere end den symbolske art. i: Tegn og betydning s. 80-105, Torkild Leo Thellefsen, Akademisk Forlag, København 2001.
Stjernfelt F.: Schemata, Abstraction, and Biology. Man as the Abstract Animal rather than the Symbolic Species? i: Rationality and Irrationality. Proceedings of the 23rd International Wittgenstein-Symposium s. 341-361, Berit Brogaard & Barry Smith, öbv & hpt, Wien 2001.
Stjernfelt F.: A Natural Symphony? To what extent is Vexküll's Bedeutungslehre actual for the Semiotics of our Time. Semiotica 134-1/4, s. 79-102, 2001.
Stjernfelt F.: Vandig kulturkritik. Benjamin som Lebensphilosoph. i: Walter Benjamins Berlin s. 190-194, Marianne Barlyng & Henrik Reeh, Spring, København 2001.
Stjernfelt F.: Biosemiotika i Formalia Ontologia. i: Sbornik. Tom VI s. 13-48, Maria Popova, Hob Bulgarski Universitet, Sofia 2001.
Stjernfelt F.: Diagramite kato Lentur na edna perosova epistemologija. i: Sbornik. Tom VI s. 48-82, Maria Popova, Nob Bulgarski Universitet, Sofia 2001.
Stjernfelt F.: Chovekt, kojto znaesje tvrge mnogo: ontologija na sjpionaza dejstvi – telnostta i literaturata. i: Sbornik. Tom VI s. 83-109, Maria Popova, Nog Bulgarski Universitet, Sofia 2001.
Zerlang M.: Fem magiske fortællere – og et rids af romanens historie i Latinamerika. 284 s. Spring, København 2001.
Zerlang M.: Lille karruselhistorie. i: Walter Benjamins Berlin. 33 læsninger i Barndom i Berlin omkring år 1900 s. 186-189, Marianne Barlyng og Henrik Reeh, Spring, København 2001.
Zerlang M. (eds.): Introduction + London as a Panorama. 7-13 + 30-56 s. Spring, København 2001.
Zerlang M.: Forstaden og dens forfattere. i: Historiske meddelelser om København 2001 s. 85-94, Københavns Kommune, København 2001.
Zerlang M.: Det moderne gennembrud – og den moderne natur. Kulturo. Tidsskrift for moderne ksultur Årg. 8, nr. 4, s. 15-28, 2001.
Zerlang M.: Litteratur, historie, sensibilitet. Norsk Litteraturvitenskapelig Tidsskrift 2, s. 121-132, 2001.
Zerlang M.: Kunst er nyheder, der forbliver nye. i: s. 42-43, Grønningen, København 2001.
Zerlang M.: Forstad og funktionalisme. i: Modernismens genkomst s. 123-137, Jens Schjerup Hansen og Claus Bech-Danielsen, Arkitektens Forlag/Statens Byggeforskningsinstitut, København 2001.
Zerlang M., Jensen K.B. (red.): Dansk Mediehistorie. Bind 1. 25-48 + 159-175 s. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2001.
Zerlang M., Jensen K.B. (red.): Dansk Mediehistorie. Bind 2. 92-102 s. Forlaget Samfundslitteratur, Frederiksberg 2001.

Zerlang M.: Rundt om cirkus – underholdning og cirkus i historisk perspektiv. i: Det teatrale cirkus. Essays om cirkus, artister, kunst og kultur s. 34-53, Michael Eigtved, Multivers, København 2001.

Zerlang M.: Valgslægtskaber. Om Gunnar Ekelöf og Knud Odde. i: Knud Odde. Ekelöf Suiten. Litografier s. 3-8, Knud Odde, Danske Entrepenører, København 2001.

Zerlang M.: Grossstadt und Seelenleben im Kopenhagen der Jahrhundertwende. i: Attraktion Grossstadt um 1900: Individuum – Gemeinschaft – Masse s. 37-54, Ortrud Gutjahr, Bernd Henningsen, Helmut Müssener, Otto Lorenz, Berlin Verlag. Arno Spitz GmbH, Berlin 2001.

Zerlang M.: Dansk Litteraturhistorie 5 + 6. i: Bd. 5: Steffen Auring m.fl. Bd. 6: Lise Busk-Jensen m.fl. s. Bd.5: 11-91, Bd.6: i Gyldendal, København 2000.

Zerlang M.: Entertainment. i: International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences s. Vol. 7: 4540-4545, Neil J. Smelser & Paul B. Baltes, Elsevier Science, 2001.

Ørum T.: Fiskeodderen. i: Walter Benjamins Berlin. 33 læsninger i Barndom i Berlin omkring år 1900 s. 86-91, Marianne Barlyng og Henrik Reeh, Spring, København 2001.

Studienævnet for Litteraturvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Studieleder: Lektor Martin Zerlang. Lærerrepræsentanter: Adjunkt Mikkel Bogh og Adjunkt Isak Winkel Holm. Studenterrepræsentanter: Mike Lippert (næstformand), Troels Halgreen og Stine Møller Jørgensen.

Eksamensleder: Lektorvikar Tania Ørum i foråret 2001, Lektor Marie-Louise Svane i efteråret 2001.

Praktikkoordinator: Lektor Peter Duelund.

Erasmus/Sokrates-koordinatorer: Lektorvikar Lise Busk-Jensen (Litteratur) i foråret 2001, Marie-Louise Svane i efteråret 2001 og Lektor Henrik Reeh (Moderne Kultur).

Beretning

Studienævnet er organ for uddannelserne i Litteraturvidenskab og i Moderne Kultur og Kulturformidling.

Studiet blev evalueret i 1998, hvilket gav anledning til igangsættelse af en række nye initiativer i 1999 (se Årbog 1999). I 2000 skete der en evaluering og opfølgning i forhold til disse, ligesom der blev igangsat nye initiativer.

Studienævnet har bl.a. i 2001 brugt meget tid på en grundig bearbejdning af studievejledningerne til kandidatuddannelserne ud fra principper om, at fordringerne skulle være (mere) gennemskuelige for de studerende, at kravene skulle svare til den normerede studietid, at undervisningsressourcerne i højere grad skulle anvendes til undervisning og vejledning frem for til kontrol, samt endelig at den studerende skulle have mere indflydelse på eget studieforløb og egen eksamenssituation.

Studienævnet har desuden brugt tid på udarbejdelsen af en lærervejledning ud fra principper om, at kravene til undervisningen, evalueringen af denne samt til prøveaflæggelse og -bedømmelse skal klargøres for såvel undervisere som studerende. Vejledningen indeholder de krav, der stilles til underviserne mht. udarbejdelse af kursusbeskrivelser, kursusplaner, evaluering, vejledning osv.

Formidlingsdimensionen i studiet er yderligere blevet forstærket i 2001, og der har været udbudt undervisning i kulturjournalistik, i radioformidling, i museologi og i IT-formidling.

Studie-CV

Ét af de initiativer, studienævnet tog i 1999, var indførelse af et studie-cv for alle studerende, der skal tjene til, at de studerende modtager mere kvalificeret vejledning i forbindelse med opgaveskrivningen. Efter visse indkøringsvanskeligheder er studie-cv'et for alvor blevet normen i 2001.

Information

Informationsniveauet søges fortsat højnet, men pga. besparelser kan vi desværre ikke længere instituttets meddelelsesblad LitVid. Det udkommer nu 6 gange årligt, hvoraf 2 numre indeholder lektionskatalog for hhv. forår og efterår, og optrykkes til afhentning i sekretariatet, ligesom det kan hentes ned fra hjemmesiden. Denne er i øvrigt under omarbejdelse, så den bliver mere brugervenlig, og post-listen, som alle tilknyttet Instituttet kan blive medlemmer af, fungerer både som kommunikation af meddelelser fra Instituttet til de studerende og som kommunikationsorgan de studerende imellem.

Bachelorprojekt

I 2001 blev der indført specielle studiekredse i studiets 3. semester med henblik på bachelorprojektet. Dette skulle tjene til at sikre, at de studerendes arbejde med projektet ikke faldt sammen med det eksamenstunge forårssemester, og samtidig sikre, at de studerende faktisk gik i gang med projektarbejdet. Studerende, der ikke deltog i studiekredsene kan således ikke påregne at modtage vejledning i forbindelse med projektskrivningen. I forbindelse med afholdtes desuden seminarer om opgaveskrivning. På studiet i øvrigt har studienævnet desuden afholdt seminarer i specialeskrivning og erhvervsmuligheder.

Nyheder om studierne

Nedskæringer for 3. år i træk kan virkelig mærkes. Dog har den relativt store STÅ-produktion i studieåret 2000 – 2001 tilført studiet ekstra DVIP-midler, men fagets fastansatte må stadig løbe stærkt, og studienævnet udbyder færre kurser end før, og kurserne er kortere end før. Mange studerende er utilfredse hermed, hvilket også gør studienævnets arbejde vanskeligere.

Alligevel kan studienævnet glæde sig over, at STÅ-produktionen, der i forvejen var på et rimeligt niveau, igen i 2001 udviste en pæn stigning.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	***Litteratur-videnskab***	***Dansk***	***Filosofi***	***Kunst-historie***	***Film-videnskab***	***Øvrig hum.***	***Andre fakulteter***	***Merit-overført***	***I alt***
Litteraturvidenskab	235,88	3,63	8,00	10,50	5,50	18,50	2,00	15,38	299,38
Mod. kulturformidling	74,50			0,25		0,50		0,13	75,38
Dansk	12,50								
Kunsthistorie	3,25								
Musikvidenskab	2,63								
Engelsk	1,88								
Film- og medievidenskab	1,25								
Filosofi	3,25								
Øvrig humaniora	12,75								
Teologi	0,38								
Samfundsvidenskab	1,13								
Merit- og gæstestuderende	5,50								
I alt	254,88								

STÅ 1998-2001

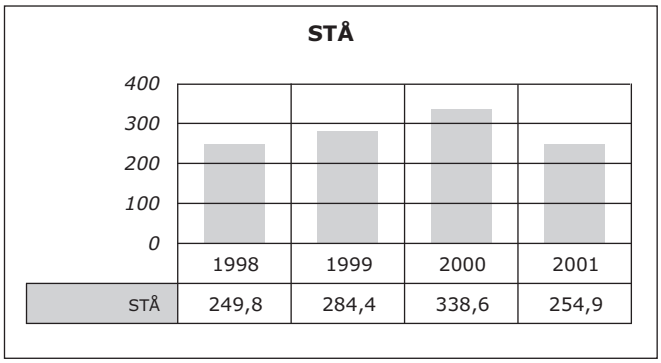

Studieleder Martin Zerlang

Musikvidenskabeligt Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor, dr.phil. Peter Woetmann Christoffersen.

Institutbestyrelsen består af institutleder Peter Woetmann Christoffersen, lektor, ph.d. Annemette Kirkegaard, lektor, ph.d. Søren Møller Sørensen, fuldmægtig Marianne Onana samt stud.mag. Hans Christian Seidelin.

Adresse
Klerkegade 2
1308 København K
Telefon 35 32 37 39
Fax 35 32 37 38
woetmann@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/musik/index.html

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Instituttet holder til i en tidligere frimurerloge fra 1868. Trods pladsmangel og nedslidning er huset med sine højloftede rum og sin særegne atmosfære i høj grad værdsat af ansatte og studerende. Den løbende renovering førte i 2001 til starten på udskiftning af husets elinstallationer. I forbindelse hermed er biblioteket blevet færdigt, og fremtræder nu som en nyistandsat helhed af diskotek og bibliotek med fælles indgang og mere hensigtsmæssig indretning. På anden sal er der blevet indrettet en afdeling for rytmisk musik, ligeledes med lyse og venlige rum og en stærkt forbedret lydisolering. Henover årsskiftet 2001/02 er husets meget benyttede elevator blevet renoveret.

Personaleforhold
1. januar 2001 tiltrådte cand.mag. Nila Parly et treårigt ph.d.-stipendium finansieret af Statens Humanistiske Forskningsråd. 1. august 2001 blev ph.d. Michael Fjeldsøe ansat som adjunkt. 1. september 2001 overgik lektor Sten Høgel og lektor Inge Bruland til pension. Ligeledes 1. september fratrådte professor Siegfried Oechsle for at tiltræde et professorat i Kiel.

Tre undervisningsadjunkturer og et studieadjunktur, alle deltids, blev opslået i juli. Der var mange ansøgere til stillingerne. Pr. 1. januar er følgende blevet ansat som undervisningsadjunkter: Cand.phil. Anne Christoffersen (klaver, brugsklaver og hørelære), cand.mag. Anne Rosing-Schow (sang) og cand.phil. Erik Axel Wessberg (satslære/arrangement og analyse), desuden er cand.mag. Svend Hvidtfelt Nielsen ansat som studieadjunkt (satslære/arrangement og analyse). Et lektorat i vesterlandsk populærmusik i perioden efter 1945 blev opslået i juli. Ph.d. Morten Michelsen blev ansat i denne stilling 1. januar 2002.

Forskningsvirksomhed

1. Den europæiske musiks historie fra middelalderen til nutiden
Det musikalske udtryk i vokalmusikken omkring 1500: En undersøgelse af relationen mellem tekst og musik. Del- og pilotprojekter hertil: Modreformationens musik (Alternatim messer fra Mantova, 1560 – 1590); teksteret udgivelse af Thott Chansonnier (1460 – 1470, KB Thott 291 8°); Dufays "Missa Se la face ay pale" (P. Woetmann Christoffersen).

Den italienske solosonate ca. 1600-ca. 1680 (N.M. Jensen).

Koncerthistorie 1600 – 1900 (H.W. Schwab).

Händels Messias med særligt henblik på dens danske receptionshistorie (M. Topp).

Det europæiske operaorkester i det 18. og 19. årh., herunder Det kgl. Kapels historie fra ca. 1770 til ca. 1885 (N.M. Jensen og H.W. Schwab).

Liedens historie 1750 – 1900. F.L.Ae. Kunzen – liv og værk. Københavns musikhistorie. "Musica religiosa" omkring 1800. Kirkeoperaen i det 19. århundrede (H.W. Schwab).

Dansk sanghistorie – kilder og tekster. Efterkrigstidens danske sangtradition (N.M. Jensen).

Studier i det 20. århundredes kompositionsmusik, specielt dansk og tysk musik i mellemkrigstiden. Specialstudier i Carl Nielsen, Rued Langgaard, Otto Mortensen og Hans Eisler (M. Fjeldsøe).

Jørgen Bentzon – liv og værk (M. Topp).

Ny Nordisk Musik 1950 – 2000 (J. Brincker).

Det 20. og 21. århundredes kompositionsmusik og de hertil knyttede æstetiske og videnskabsteoretiske spørgsmål (S. Møller Sørensen).

2. Populærmusik, jazz, musiketnologi
The Fisk-Jubilee-Singers (H.W. Schwab).

Æstetiske og analytiske spørgsmål i populærmusikken efter 1945 (M. Michelsen).

Dansk rockhistorie (M. Michelsen).

Østafrikansk populærmusik og dens relation til tradition og fornyelse. Musiketnologisk teori og metode. Verdensmusikbegrebet, samt crosseover tendenser i 1980ernes og 90ernes musik (A. Kirkegaard).

3. Musikteori, musikpædagogik
Modeller for analyse af musik fra 14. – 16. århundrede (P. Woetmann Christoffersen).

Musikalsk editionsteknik (M. Fjeldsøe).

Musikalsk forståelse og læring – projektet bevæger sig på længere sigt over i musikpsykologi og pædagogik, men har indtil videre holdt sig inden for det musikteoretiske og -praktiske. Arbejdet former sig som en integration af forskellige af fagets discipliner under forståelsens og den mentale lærings synsvinkel (J. Westergaard Madsen).

Kunstnerisk perfektion inden for faget sang (E. Schouenborg).

Andre ph.d.-projekter
En musiketnologisk undersøgelse af den byzantinske musikalske tradition på Athos (T. Lind).

Analyse og sammenligning af Richard Wagners kvindefigurer fra Senta til Kundry (N. Parly).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
J. Brincker har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorstilling på Musikvidenskabeligt Institut, Aarhus Universitet samt formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling fra Syddansk Universitet og Det fynske Musikkonservatorium.

P. Woetmann Christoffersen har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling ved MI.

N.M. Jensen har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. besættelse af lektorat i populærmusik ved MI.

J. Westergaard Madsen har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling ved MI.

H.W. Schwab har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling ved MI, medlem af bedømmelsesudvalg vedr. professoroprykning ved Norges Musikkhøgskole i Oslo og ved universitetet i Trondheim samt fakultetsopponent ved doktorforsvar ved Uppsala Universitet.

Udvalg og fonde

J. Brincker er formand for Kulturministeriets Forskningsudvalg og medlem af Kulturministeriets udvalg for Idrætsforskning.

P. Woetmann Christoffersen er formand for Dansk Selskab for Musikforskning, medlem af bestyrelsen for Sonning-Fonden og af bestyrelsen for Fonden til Udgivelse af Niels W. Gades Værker.

N.M. Jensen er medlem af bestyrelsen for Musikhistorisk Museum & Carl Claudius' Samling og af bestyrelsen for Magister Jürgen Balzers Fond.

A. Kirkegaard er medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Musikforskning, af bestyrelsen for Dansk Dansehistorisk Arkiv, af styregruppen for forskningsprojektet Danmarks rockhistorie og udviklingsgruppen vedr. Projektet World.dk under Det Danske Center for Kulturelt Samarbejde og "Musik I Skolen".

M. Michelsen er formand for den nordiske afdeling af IASPM, medlem af den danske RILM-komite, medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Musikforskning og medlem af styregruppen for projektet Danmarks rockhistorie.

H.W. Schwab er medlem af Det Norske Videnskaps-Akademi, Det Kungl. Musikaliska Akademien og Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

M. Topp er medlem af bestyrelsen for Poul og Sylvia Schierbecks Mindefond.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

J. Brincker er konsulent ved forberedelsen af arkitektkonkurrence om nyt musikhus i Aalborg i samarbejde med Aalborg Universitet, Nordjysk Musikkonservatorium og Aalborg Symfoniorkester.

N.M. Jensen er konsulent for emnet dansk musik ved Den Store Danske Encyklopædi.

Tillidshverv

N.M. Jensen er DMs tillidsrepræsentant ved MI.

Formidling

Instituttet har en udstrakt formidlingsvirksomhed uden for instituttet i form af forelæsninger, artikler og booklets. Instituttets forskere bidrager med artikler til en lang række leksika, heriblandt The New Grove Dictionary of Music and Musicians, Die Musik in Geschichte und Gegenwart, Den Store Danske Encyklopædi, Gads Musikleksikon og Dansk Kvindebiografisk Leksikon.

Udgivervirksomhed

I år 2001 udsendte MI det 26. bind af årbogen Musik & Forskning indeholdende otte artikler og resumeer af udvalgte specialer (150 sider).

Redaktionelle hverv

M. Fjeldsøe er redaktør af Dansk Årbog for Musikforskning.

A. Kirkegaard er redaktør af rapporten fra konferencen "Playing with identities in African Musics", Turku, oktober 2000.

M. Michelsen er redaktør af Dansk årbog for musikforskning.

H.W. Schwab er redaktør af Meisterwerke Nordischer Musik, Vol. 6.

S. Møller Sørensen er medlem af redaktionsrådet for Svensk Tidsskrift för Musikforskning og STM-Online.

S. Oechsle og P. Woetmann Christoffersen har redigeret MIs årbog Musik & Forskning, bind 26.

Kongresser og symposier

Tværfagligt symposium med titlen "Interdisciplinary Symposium In Memory Of Carsten Høeg (1896-1961) – Classical Philologist, Byzantinist, Neo-Hellenist" blev afholdt i dagene 30.4. – 2.5. på MI, Institut for Græsk og Latin og Østeuropainstituttet. Symposiet blev tilrettelagt af ph.d.-stipendiat Tore Tvarnø Lind (MI) i samarbejde med de nævnte institutioner. Som gæsteforelæsere deltog bl.a. Alexander Lingas (Oxford), Ioannis Arvantis (Athen), Helena Bodin (Stockholm), Euripides Makris (Ioannina) og Christian Thodberg (Århus).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

J. Brincker har i maj 2001 haft forskningsophold på San Cataldo, Italien.

Netværk

J. Brincker og N. Parly deltager i det tværfaglige samarbejde om musikdramatik sammen med Det Kgl. Teater (ved operachef Kasper Holten) og Teatervidenskabeligt Institut.

N.M. Jensen er projektleder ved European Science Foundations forskningsprojekt Musical Life in Europe 1600 – 1900, sektionen "The Opera Orchestra in 18th- and 19th Century Europe".

A. Kirkegaard er medlem af det nordiske forskningsnetværk Cultural Images in and of Africa, Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala, og afdelingen "Danish Music" under det fælles universitære kursus Danish Culture.

S. Møller Sørensen deltager i tværfagligt samarbejde med Museet for Samtidskunst, Roskilde.

H.W. Schwab er medlem af det nordiske forskningsnetværk "Østersøområdet som Musiklandskab", af netværkene "Edvard-Grieg-Forskning" og "Det multikulturelle Danmark i det lange 18. århundrede (1660-1814)", og medlem af European Science Foundation.

Institutleder Peter Woetmann Christoffersen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	11,95		11,95
STIP	2,77	1,00	3,77
TAP	5,79		5,79
Total	*20,51*	*1,00*	*21,51*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	573	176	749
Anskaffelser	280	25	305
Total	*853*	*201*	*10540*

Stab

VIP Internt finansieret
Brincker, Jens; lektor.
Bruland, Inge; lektor.
Christoffersen, Peter Woetmann; lektor.
Fjeldsøe, Michael; adjunkt.
Høgel, Sten; lektor.
Jensen, Niels Martin; lektor.
Kirkegaard, Annemette; lektor.
Madsen, Jens Westergaard; lektor.
Michelsen, Morten Bjerregaard; adjunkt.
Schouenborg, Elisabeth Therese; lektor.
Schwab, Heinrich Wilhelm; professor.
Sørensen, Søren Møller; lektor.
Topp, Morten; lektor.
Öchsle, Siegfried; professor.

STIP Internt finansieret
Hesselager, Jens; ph.d.-studerende.
Holt, Fabian; ph.d.-studerende.
Jensen, Jesper Juellund; ph.d.-studerende.
Lind, Tore Albert Tvarnø; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Parly, Nila Charlotte; ph.d.-studerende.

Fondsstøtte

Konsul George Jorck og Hustru Emma Jorck's Fond
– CD projekt med Tenna Kraft (Musikvidenskabelige Inst./Danachord records) kr. 20.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Richard Wagners kvindefigurer fra Senta til Kundry (Nila Charlotte Parly) kr. 1.164.000.

Publikationer

Brincker J.: Patrice Chopard: Ib Nørholm. Dansk Årbog for Musikforskning 28/2000, s. 86-87, 2001.
Brincker J.: Kunst, forskning og kunstnerisk udviklingsvirksomhed – bureaukratisk essy. i: Fluktuationer. Festskrift til Ib Nørholm s. 31-44, Eva Hvidt, Mogens Andersen og Per Erland Rasmussen, MAmusik, København 2001.
Brincker J.: "…att tvinga tonerne att tala". i: …att tvinga tonerne att tala. En bok till Ingvar Lidholm s. 11-36, Henrik Karlsson og Marie Wisén, Kungl. Musikaliska Akademien, Stockholm 2001.
Brincker J., Sørensen S.M.: Das Musikdrama nach dem Zweiten Weltkrieg. i: Musikgeschichte Nordeuropas. Dänemark, Finnland, Island, Norwegen, Schweden s. 347-375, Greger Andersson, J.B. Metzler, Stuttgart 2001.
Brincker J.: Att skriva om musik: Fyra budskap. Artes & Nutida Musik 4/2001 & 3/2001, s. 52-55, 2001.
Christoffersen P.W.: Æslets skryden og sang gennem tårer. Billeder i musik i 1400-tallets populære og kunstfulde traditioner. Musik & Forskning 26, s. 97-134, 2001.
Fjeldsøe M.: Per Olov Broman: Kakofont storhets vansinne eller uttryck för det djupasta liv? Dansk Årbog for Musikforskning 2 (2001), s. 84-85, 2001.
Hesselager J.: Mellem instrumentation og harmonik. Autograf 4, 10. årgang, s. 3-5, 2001.
Holt F.: Cool-traditionen. Udviklingen og undersøgelsen af en teori om en deltradition i amerikansk jazz med fokus på 1920'erne og 1930'erne. 577 s. 2001.
Jensen N.M.: "Blomster fra den danske Poesis Flora" og de danske kilder. Tendenser i dansk sang i tiårene efter 1940. i: Fluktuationer. Festskrift til Ib Nørholm s. 159-178, Eva Hvidt, Mogens Andersen, Per Erland Rasmussen, MAmusik, Frederiksberg 2001.
Jensen N.M.: Jazzhistorisk oversigt. 33 s. Musikvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet, København 2001.
Jensen N.M.: Formalia i skriftlige opgaver i musikstudiet. 15 s. Musikvidenskabeligt Institut, Københavns Universitet, København 2001.
Kirkegaard A.: Questioning The Origins of The Negative Image of Africa in Medieval Europe. i: Encounter Images in The Meetings between Africa and Europe s. 20-36, Mai Palberg, Nordic Africa Institute, Central Tryckeriet Åke Svenson, Borås 2001.
Kirkegaard A.: Tourism Industry and Local Music Culture in Contemporary Zanzibar. i: Same and Other: Negotiating African Identity in Cultural Production s. 59-76, Maria Eriksson Baaz & Mai Palmberg, Elanders Gotab/Nordic Africa Institute, Stockholm 2001.
Madsen J.W.: Musikpædagogisk Forskning og Udvikling i Danmark. i: Sammendrag af projektpræsentation i konferencerapport for DNMpF (Dansk Netværk for Musikpædagogisk Forskning og Udvikling i Danmark) s. 103-106, Sven-Erik Holgersen & Frede V. Nielsen, København 2001.
Michelsen M.: 'Rytmisk musik' mellem høj og lav. Musik og Forskning 26, s. 61-81, 2001.
Michelsen M.: Anmeldelse af Marstal og Moos: Filtreringer. Dansk Musik Tidsskrift 7, 2000/2001, s. 238-240, 2001.
Michelsen M.: Tempus, animus, veritas, mors: George Crumb. i: Musikhøst 1999 s. 51-57, Per Erland Rasmussen, Ny musik Odense, Odense 1999.
Schwab H.W.: Schleswig-Holstein als Musiklandschaft. i: Musikkonzepte – Konzepte der Musikwissenschaft, bd. 1 (Kongresbericht Halle 1998) s. 179-187, K. Eberl & W. Ruf, Bärenreiter, Kassel 2001.
Schwab H.W.: Niels W. Gade als Lehrer von Edvard Grieg. i: 3. Deutscher Edvard-Grieg-Kongress s. 106-121, Ekkerhard Kreft, Hildegard-Junker-Verlag, Altenmedingen 2001.
Schwab H.W.: Art. "Guilds". i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, bd. 10 s. 530-533, Stanley Sadie, Macmillan Publishers Limited, London 2001.
Schwab H.W.: Art. "Stadtpfeifer". i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, bd. 24 s. 252-254, Macmillan Publishers Limited, London 2001.
Schwab H.W.: Musik. i: Heimatforschung in Schleswig-Holstein. Handbuch für Chronisten, Regionalforscher und Historiker. s. 196-198, Ute Neuhaus-Schröder, Husum Druck-und Verlegsgesellschaft, Husum 2001.

Schwab H.W.: Zu Carl Philipp Emanuel Bachs Vertonung von Klopstocks Morgengesang am Schöpfungsfeste (1783). i: C.Ph.E. Bachs Geistliche Musik (Internationales Symposium 1998) s. 159-180, U. Leisinger, H. G. Ottenberg, Konzerthalle CPE Bach, Franktfurt/Oder 2001.

Schwab H.W.: Innovation durch Rezeption von Jazz. Zu Darius Milhauds "La Création du monde" (1923). i: Rezeption als Innovation (Festschrift Friedhelm Krummacher) s. 487-502, B. Sponheuer & S. Oechsle, Bärenreiter, Kassel 2001.

Schwab H.W.: Mozarts Klaviersonate A-Dur (KV331). Gattungsnorm und Individualität. i: Muualla, täällä. (Festskrift for Erkki Salmenhaara) s. 273-289, H. Tyrväinen & S. Lappalainen & T. Mäkelä, Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 2001.

Schwab H.W.: Epilog: Musik und Landschaft. i: Musikgeschichte Nordeuropas. Dänemark-Finnland-Island- Norwegen-Schweden s. 397-425, Greger Andersson, J.B. Metzler, Stuttgart-Weimar 2001.

Schwab H.W.: Johann Gottlieb Naumann in Kopenhagen (1785/86). Dresdner Hefte 19. Jg., Heft 66,2, s. 40-46, 2001.

Schwab H.W.: Om genopførelse af operaen "Holger Danske"[F.L.Ae. Kunzen] på Det Kongelige Teater. Musik & Forskning 26, s. 8-16, 2001.

Schwab H.W.: "The New World Comes Across The Sea in Radiance" Anmærkninger til genren jazzopera. i: Spontaneous combustion – øjeblikkets antændelse s. 56-59, Benedicta Pécseli, Copenhagen Jazzhouse, København 2001.

Schwab H.W.: Kopenhagen als "Musikstadt" im Spiegel zeitgenössischer Berichte um 1800. Das Achtzehnte Jahrhundert 25/2, s. 258-271, 2001.

Schwab H.W.: "Meine Reise war nothwendig; der Erfolg hats gelehrt" (1787). i: Meddelelser fra Thorvaldsens Museum 2001 s. 119-131, Stig Miss, København 2001.

Sørensen S.M.: P.O.Broman: Kakofont storhedsvansinn ellar uttryck för det djupaste liv? Svensk tidskrift för musikforskning 83/2001, s. 91-94, 2001.

Studienævnet for Musikvidenskab

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor Søren Møller Sørensen (studieleder), adjunkt Morten Michelsen (vicestudieleder), ekstern lektor Erik Axel Wessberg, stud.mag. Thomas Balslev (næstformand), stud.mag. Signe Rask Nielsen og stud.mag. Mette Meyer.

Beretning

Nævnet fortsatte i 2001 sine bestræbelser for at optimere de musikvidenskabelige uddannelser med henblik en hensigtsmæssig progression og sammenhæng mellem disciplinerne, herunder særligt den sammenhæng mellem de praktisk-musikalske og de historisk-teoretiske discipliner, der udmærker dansk musikvidenskabelig uddannelse. Dette arbejde afspejles i stabilt stigende STÅ-produktion.

Sidst i valgperioden vedtog nævnet en revideret studieordning for grunduddannelsen, der dels præciserer disse sammenhænge, dels åbner for en grad af valgfrihed.

Nævnet er optaget af at implementere en ny studieordning for grunduddannelsen, der dels præciserer ovenstående sammenhænge, dels åbner for en grad af valgfrihed.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder										
Indskrivningsfag	**Musik-vidensk.**	**Dansk**	**Film-vidsk.**	**Teater-vidsk.**	**Kunst-hist.**	**Engelsk**	**Historie**	**Øvr.-Hum.**	**Andre fak.**	**Merit-overført**	**I alt**
Musikvidenskab	215,38	6,50	4,25	2,00	1,75	2,25	2,00	15,75	0,42	6,50	256,80
Dansk	2,13										
Fransk	1,50										
Audiologopædi	1,00										
Teatervidenskab	0,63										
Historie	0,88										
Engelsk	0,25										
Spansk	0,38										
Øvrig humaniora	1,63										
Merit- og gæstestud.	2,75										
I alt	226,50										
Åben uddannelse	0,25										

STÅ 1998-2001

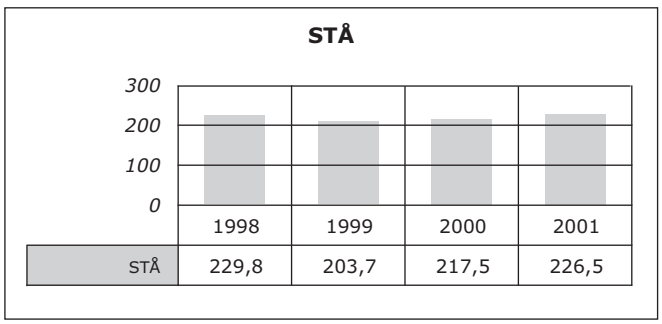

Studieleder Søren Møller Sørensen

Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er lektor Nina Grønnum.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Nina Grønnum, viceinstitutleder lektor Elisabeth Engberg-Pedersen, lektor Niels Reinholt Petersen, TAP-repræsentant, civ.ing. Otto Bertelsen, og studenterrepræsentant Ruben Schachtenhaufen.

Instituttet er vært for Center for Læseforskning, der er oprettet for midler bevilget af Statens Humanistiske Forskningsråd med støtte af Det Humanistiske Fakultet, KU, under professor Carsten Elbros ledelse.

Adresse

Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 86 41
Fax 35 32 86 35
www.cphling.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Nyansættelser

Dr.phil. Birgit Anette Rasmussen tiltrådte et forskningsrådsstipendium den 1.1.2001.

Ph.d. Ole Nedergaard Thomsen tiltrådte en halvtidsstilling som lektor med særligt henblik på forsknings- og udviklingsopgaver ved projekt Sprogteknologisk Ordbog den 1.5.2001.

BA Mikkel Hald tiltrådte en halvtidsstilling som projektmedarbejder ved projekt Sprogteknologisk Ordbog den 1.5.2001.

Cand.mag. Anja Bau tiltrådte en halvtidsstilling som akademisk TAP-medarbejder den 1.9.2001.

Cand.mag. Line Knudsen tiltrådte en forskningsassistentstilling ved Center for Læseforskning den 1.10.2001.

Cand.mag. Bianca Holders Shkoza tiltrådte en deltidsstilling som forskningsassistent ved Center for Læseforskning den 1.2. (deltid).

Merete Sand Pedersen tiltrådte en deltidsstilling som overassistent den 1.5.2001.

Gert Foget Hansen tiltrådte en 3-måneders stilling som projektmedarbejder den 23.8.2001.

Ændringer

Lektor Birgit Hutters overgik til permanent halvtidsansættelse regnet fra 1.10.2001.

Lektor Esther Glahn overgik til halvtidsansættelse den 1.9.2001.

Overassistent Bente Grønholt overgik til deltidsansættelse (30 timer) fra 1.2.2001.

Afgang

Lektor Peter Holtse fratrådte sin stilling den 31.7.2001.

BA John Tøndering fratrådte sin stilling som projektmedarbejder ved projekt Dansk Syntetisk Tale pr. 31.8.2001.

Cand.mag. Christian Jensen fratrådte sin stilling som forskningsassistent ved projekt Dansk Syntetisk Tale pr. 31.8.2001 og genoptog sit ph.d.-studium.

Cand.mag. Ida Elisabeth Mørch fratrådte sin stilling som forskningsassistent ved Center for Læseforskning den 6.12.2001.

Forskningsvirksomhed

1. Fonetik og fonologi

Nina Grønnum har afsluttet undersøgelsen af den akustiske og kognitive virkelighed bag analysen af stødvokaler som lange vokaler – med Hans Basbøll, Odense Universitet og Danmarks Humanistiske Forskningscenter. En videre undersøgelse af stødvokalers potentielle to-fasethed er i planlægningsfasen. Hun har desuden færdiggjort 2. udgave af en lærebog i fonetik og fonologi.

2. Lingvistik

Som led i analysen af syntaksen i dansk tegnsprog har Elisabeth Engberg-Pedersen beskrevet dels integrationen af en bestemt gestus (”præsentationsgestus”) i sætningsopbygningen på tegnsprog, dels den basale ledfølge i tegnsprogssætninger idet hun har vist at ledfølgen er semantisk og pragmatisk og ikke grammatisk bestemt i lighed med hvad man finder i isolerende sprog som kinesisk. Desuden har Elisabeth Engberg-Pedersen i samarbejde med Frederikke Blytmann Trondhjem udvidet en analyse af fortællinger på grønlandsk i et typologisk perspektiv og vist hvordan den komplekse grønlandske verbalmorfologi påvirker den narrative stil. Endelig har Elisabeth Engberg-Pedersen fortsat arbejdet som oversættelsesleder på projektet Den Danske Folkekirkes oversættelsesprojekt for De Danske Døvemenigheder: Bibelen for døve.

Michael Fortescue har udarbejdet en formidlende introduktion til faget lingvistik (udkommer hos Museum Tusculanum i januar 2002). Han bidrager til den igangværende omstrukturering af Diks funktionel grammatiske model, især omkring forholdet mellem morfologisk produktivitet og ‘the layered structure of the clause’. Hans fortsatte typologiske og leksikalske undersøgelser er koncentreret for tiden om diakrone og kognitive aspekter af basale håndteringsverber blandt verdens sprog. Han fortsætter med at arbejde med arktiske og subarktiske sprog, bl.a. om ‘evidentiality’ morfemer i de eskimoisk-aleutiske sprog, og er ved at revidere sine komparative tjukotko-kamtjatkanske leksikalske filer med henblik på publikation.

Peter Molbæk Hansen har foretaget litteraturstudier inden for “naturlig morfologi” og inden for gammeldansk grammatik med henblik på forklaring af sammenfaldet af nominativ og akkusativ med akkusativ som sejrende form i gammeldansk.

3. Indoeuropæistik

Birgit Anette Rasmussen (Olsen) arbejder på en håndbog i sammenlignende indoeuropæisk nominaldannelse, “An Outline of Indo-European Nominal Derivation”. Af andre forskningsområder inden for det forløbne år kan nævnes: 1) den dialektale baggrund for de iranske låneord i armensk, 2) allegro- og lentovarianter som reflekteret i armenske præverbier og præpositioner og 3) indoeuropæiske nominalkomposita og deres potentielle relevans for syntaktisk rekonstruktion.

Jens Elmegaard Rasmussen arbejder fortsat med en

håndbog i indoeuropæisk nominalfleksion baseret på forlæsningsnoter fra de sidste 20 år. – I morfofonemikken finder han en uventet o-vokalisme i grundsproget der forklares som resultat af morfologisk betinget accentskifte, der givet dette resultat, hvis det foregår i en bestemt overgangsperiode i grundsprogets forhistorie. Tilfælde af uventet nul-vokalisme er tilsvarende forklaret ved finjustering af timingen i de indoeuropæiske vokalforandringers forløb. Det hele udgør dele af en samlet forståelse af accent og vokalisme i det indoeuropæiske grundsprog, der eliminerer de hidtil generende modsætninger mellem teorier om de to hovedtyper af aflyd, den kvantitative e: nul og den kvalitative e: o, der forstås ud fra accentens natur som på én gang tonal og ekspiratorisk. – Som led i en boganmeldelse forklarer han det fonologiske begreb "s mobile" som et sandhi-fænomen, hvis distribution svarer til begrænsningerne i entydigheden af fonemet /s/ på den indoeuropæiske ordgrænse. Den omdiskuterede "gígnomai/neognós-regel" om udeblivelse af sonantsyllabering i reduplicerede og sammensatte ordformer forklares fonetisk som forkortelse i de længere ord, hvorved sonanter mister evnen til at danne stavelse. Inden for nominal derivation har han foretaget en analyse af det latinske suffiks -ti:vus, samt en redegørelse for de komplicerede vekselforhold ved afledninger med verbalnomen-suffikset /-men-/ og dets varianter.

4. Datalingvistik

Peter Molbæk Hansen har arbejdet med udarbejdelsen af formelle grammatikker for dansk og gammeldansk med henblik på heuristisk parsing af danske og gammeldanske tekster.

5. Fremmedsprogspædagogik

Esther Glahn har, sammen med Anne Holmen og Hanne Ruus, afsluttet redaktionen af antologien "Vejen til dansk". Desuden har hun arbejdet med en lærebog, beregnet for BA-niveau, i metoder og teorier i tilegnelsen af et andet sprog end modersmmålet.

6. Sprogpsykologi

Jesper Hermann rapporterede i april resultater fra analysearbejdet med at lokalisere forståelser i læge-patient samtalerne på International Dialogue Analysis Associations (IADAs) årsmøde i Göteborg. Den tidligere foretagne undersøgelsen af emneskift-fænomener i konsultationssamtaler til en Nordtext-konference er blevet klargjort til publicering. Et manuskript om forståelsesforskning, og sprogpsykologiens grundlag, er under udarbejdelse med lektor ved Institut for Psykologi Nini Prætorius som konsulent.

7. Audiologopædi

Birgit Hutters har som en fortsættelse af en undersøgelse af den udtalemæssige udvikling hos børn født med ganespalte undersøgt hvor godt disse børn bliver forstået. Undersøgelsen viser at disse børn bliver dårligere forstået end jævnaldrende børn født med normale ganeforhold (med Anja Bau og Ulla Lahti Falkenberg). Hun arbejder fortsat på udarbejdelse og afprøvning af udtaletests der muliggør sammenligning af udtale som funktion af kirurgisk metodik på tværs af sproglige forskelle (indgår i et skandinavisk-britisk projekt hvis formål er at afklare hvilken kirurgisk metodik der giver de bedste udtaleresultater hos børn født med ganespalte). Hun deltager også i en undersøgelse til belysning af modersmålets indflydelse på vurderingen af ganespaltepatienters udtale (med Gunilla Henningsson og Anette Lohmander-Agerskov).

Lise Randrup Jensen har beskrevet en metode til genoptræning af sætningsdannelse hos afasi-ramte. I det fortsatte arbejde med at beskrive afasi-ramtes spontantale har hun fokuseret på forskelle mellem ordmobilisering i sammenhængende tale og i benævnelsestests (i samarbejde med Charlottte Lønnberg) samt på udformning af en dansk version af et analyseredskab der giver et kvantitativt mål for informationsmængden i afasiramtes billedbeskrivelse med reference til en normalgruppe. Arbejdet udføres i samarbejde med logopæderne Charlotte Aagaard og Annelise Petersen, Kommunikationscentret Frederiksborg Amt, og Niels Reinholt Petersen. Der er indsamlet data for 82 normalpersoner.

Niels Reinholt Petersen har som led i arbejdet med auditiv og akustisk stemmebeskrivelse foretaget en undersøgelse af reliabilitet og validitet af de såkaldte perturbationsmål, som er akustisk baserede, som anvendes i beskrivelsen af stemmeproblemer. Hovedresultatet er at disse måls reliabilitet og validitet er sådan at de bør anvendes med den yderste forsigtighed i det praktiske logopædiske arbejde. Som et led i arbejdet på at udvikle en fælles standard for auditiv beskrivelse af stemmer i den logopædiske praksis har han endvidere i samarbejde med logopæd Inge Kølle, Center for Specialundervisning Roskilde Amt, og Preben Dømler fremstillet en cd med eksempler på et antal almindeligt forekommende stemmeproblemer. cd'en præsenteredes på et seminar på instituttet i oktober, hvor der også foretoges en række lyttetests med henblik på evaluering af stemmeeksemplerne. Resultaterne heraf er under bearbejdelse.

Lars Lieth har arbejdet videre med forskning omkring internationalt adopterede børn. Aktiviteterne har bestået i en fortsættelse af pilotforsøget som nu omfatter 50 børn, alle ankommet til Danmark 2 – 4 år gamle. For hvert enkelt barn har det drejet sig om en en række samtaler med barn og forældre samt en kognitiv psykologisk testning. For fondsmidler bliver de mange data nu sammenholdt og kvantificeret. Endvidere har Lars Lieth i forbindelse med danske og nordiske forskerkonferencer drøftet adoptionsforskningens grundproblemer, herunder etiske retningslinjer for denne forskning. – Der pågår en større debat i Danmark omkring handicapbegrebet og dets menneskesyn. Diskussionen er aktualiseret af bl.a. den sociale lovgivning som lægger op til en koordinering af den kommunale og amtskommunale indsats på social-, sundheds- og uddannelsesområderne. Hertil kræves en overordnet enighed om disse begreber. I skrift og tale har Lars Lieth deltaget i denne debat.

8. Dansk syntetisk tale

Instituttet vandt i 1999 en konkurrence, sammen med Center for Personkommunikation, Aalborg Universitet, og Tele Danmark, udskrevet af Forskningsministeriet, om videreudvikling af dansk syntetisk tale. Projektet afsluttedes den 30.11.2001. Lektor Nina Grønnum har ledet projektet på IAAS. Den 1.9.1999 ansattes cand.mag. Christian Jensen som forskningsassistent på projektet. Han har i 2001 afsluttet arbejdet med implementeringen af reglerne vedrørende schwaassimilation. Fra 1.9.1999 var ph.d. Peter Juel Henrichsen ansat i et år som forskningsadjunkt. Siden har han været konsulent. Han har arbejdet med projektets tekstanalytiske del, som omfatter syntaktisk og morfologisk analyse af danske tekster. BA John Tøndering blev ansat som projektmedarbejder på deltid den 1.9.2000. Han arbejdede

ligeledes med systemets tekstanalytiske del, især dets leksikonstruktur. Øvrige medarbejdere var civ.ing. Otto Bertelsen, lektor Peter Molbæk Hansen og lektor Niels Reinholt Petersen. Niels Reinholt Petersen har arbejdet videre med reglerne for intonation, især med regler som beskriver grundtoneforløbet i tryksvage stavelser og dettes interaktion med sætnings- og fraseintonationen. Der er i den forbindelse udført en empirisk undersøgelse på et stort sætningsmateriale, som viser at vigtige aspekter af grundtonevariationen i tryksvage stavelser, ligesom sætnings- og fraseintonationen, kan beskrives ud fra en lineær regressionsmodel. Herudover er der udarbejdet regler for pausevarigheder og for variation i taletempo.

9. Projekter ved Center for Læseforskning

9.1. Komponenter i forståelse af skrevne tekster. I en række projekter med unge og voksne med kort eller ingen uddannelse undersøges betydningen af bl.a. ordafkodning, alment og fagspecifikt ordforråd, funktionelt genrekendskab, semantisk aktivering via overbegreber og etablering og revision af mentale modeller (Carsten Elbro, Line Knudsen, Dorthe Klint Petersen, Bianca Holders Shkoza).

9.2. Komponenter i videregående læsning. I samarbejde med Undervisningsministeriets gymnasieafdeling undersøges udvalgte, avancerede læsefærdigheder (bl.a. forståelse af upålidelige fortællere). En undersøgelse af færdighedernes prædiktive validitet er i gang. Undersøgelsesmaterialet er udgivet til brug ved lokal screening af læsefærdigheder.

9.3. Tilegnelse af ordkendskab under læsning. En effektundersøgelse af betydningen af forbedrede strategier til at udlede betydningen af ukendte ord under læsning (Bianca Holders Shkoza).

9.4. Genrekendskab, informationssøgning og læseforståelse. En undersøgelse af betydningen af øget genrekendskab (Line Knudsen).

9.5. Forudsigelse af vanskeligheder med læseforståelse i 7. klasse (også NOS-S). Børn af såvel ordblinde forældre som normaltlæsende forældre er fulgt siden begyndelsen af børnehaveklassen. Et af formålene med en followupundersøgelse er at finde tidlige prædiktorer for specifikke vanskeligheder med sprogforståelse i læsning.

9.6. Ortografi, læseudvikling og dysleksi. Dette europæiske projekt har til formål at afdække betydningen af variationer i alfabetiske ortografier for læseudviklingen og for forekomst og kendetegn ved dysleksi (Carsten Elbro, Philip Seymour, University of Dundee, m.fl.).

9.7. Sprogudvikling og læseindlæring (NOS-S). Projektets formål er bl.a. at undersøge mulige kausale sammenhænge mellem kvalitet af fonologisk repræsentation af ord i førskolebørns ordforråd og børnenes opmærksomhed på segmenter af disse ord.

10. Sprogteknologisk Orddatabase

Center for Sprogteknologi (CST) har iværksat et kollaborativt projekt med henblik på udviklingen af et sprogteknologisk leksikon for dansk. IAAS er en af flere projektpartnere. Projektmedarbejdere er Ole Nedergaard Thomsen og Mikkel Hald (begge på halvtid).

11. Ph.d.-projekter

Anne Jensen har i forbindelse med arbejdet sætningsafhængighed i (dansk) talesprog afsluttet en undersøgelse af relationen mellem på den ene side distributionen og længden af akustisk definerede pauser og på den anden side syntaktisk/semantisk struktur. Hun er nu i gang med en undersøgelse af, hvordan (a) anaforer anvendes til at skabe kohærens, og (b) hvordan tilstedeværet af talers perspektiv influerer på den syntaktiske struktur. I juli-december opholdt Anne Jensen sig ved State University of New York at Buffalo.

Jenny Helena Larsson arbejder videre med ph.d.-projektet 'Sammensatte verber i indoeuropæisk: Rekonstruktion og morfemanalyse'. Målet er at samle materiale ind fra alle de indoeuropæiske sprog og sammenligne de semantiske udviklinger der forekommer i de enkelte sprog når disse verber kombineres med præverbier for derved at søge efter parallelle og leksikaliserede sammensætninger af præverbier og verber der forekommer i flere sprog med samme specialiserede semantik. Under sådanne omstændigheder ville det være muligt at postulere et urindoeuropæisk ophav for de faktiske former. Ved siden af dette arbejde forbereder Jenny Helena Larsson en række artikler der omhandler de baltiske sprogs (litauisk, lettisk og oldpreussisk) orddannelse og grammatiske struktur.

Christian Jensen fortsætter (efter orlov indtil 1.9.2001) arbejdet på sin afhandling om den akustiske manifestation af tryk og accent i Standard Britisk Engelsk.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Michael Fortescue var eksaminator ved en ph.d.-afhandling ved University of New England, Australien, og medlem af bedømmelsesudvalget ved en doktordisputats.

Elisabeth Engberg-Pedersen og Nina Grønnum deltog i bedømmelsen af ansøgninger om ph.d.-stipendier ved Forskerskole Øst.

Nina Grønnum sad i bedømmelsesudvalget vedr. en ph.d.-afhandling ved Umeås Universitet.

Tillidshverv

Elisabeth Engberg-Pedersen deltager i arbejdsgruppen vedrørende Netværk for Funktionel Grammatik, støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Nina Grønnum deltager i den internationale arbejdsgruppe der evaluerer lingvistikuddannelserne i Sverige.

Carsten Elbro er formand for Undervisningsministeriets Læremiddelpris.

Formidling

Redaktionelle hverv

Elisabeth Engberg-Pedersen er sammen med Peter Harder, Engelsk Institut, redaktør af Acta Linguistica Hafniensia. Hun er desuden medlem af redaktionskomiteen for Sign Language & Linguistics og Sociolinguistics in Deaf Communities.

Carsten Elbro er medredaktør af Mål & Mæle og medlem af the editorial board ved Dyslexia og Annals of Dyslexia. Han er tillige fagkonsulent vedr. sprogvanskeligheder for Den Store Danske Encyklopædi.

Jens Elmegård Rasmussen er administrerende redaktør af Tocharian and Indo-European Studies.

Nina Grønnum sidder i redaktionskomitéen for Phonetica, for Journal of the International Phonetic Association, for Acta Linguistica Hafniensia og for Nordic Journal of Linguistics.

Michael Fortescue er medlem af komiteen for Lingvistkredsen i København og medlem af redaktionskomiteen for Acta Linguistica Hafniensia. Han deltager desuden i arbejdsgruppen for Funktionel Grammatik.

Kongresser og symposier

Elisabeth Engberg-Pedersen arrangerede et seminar on Deaf Children's Acquisition of Sign Language, 25. – 26. juni 2001, med foredragsholdere fra USA, Holland, Norge og Finland og med 45 deltagere fra de fem nordiske lande og Færøerne, i samarbejde med Center for Tegnsprog og Tegnstøttet Kommunikation – KC.

Nationalt og internationalt samarbejde

Elisabeth Engberg-Pedersen deltager i 'A Crosslinguistic Study of Sign Language Classifiers' støttet af The National Science Foundation, USA, under ledelse af dr. Diane Brentari, Purdue University, West Lafayette, Indiana.

Gæsteforskere

Melissa Bowerman, The Max Planck Institute for Psycholinguistics, Nijmegen, gæstede instituttet i april måned.

Institutleder Nina Grønnum

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	11,93	3,53	15,46
STIP	0,99	0,97	1,96
TAP	7,90	2,22	10,12
Total	*20,81*	*6,73*	*27,54*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	394	639	1033
Anskaffelser	337	43	380
Total	*731*	*682*	*1413*

Stab

VIP. Internt finansieret

Elbro, Carsten; professor.
Engberg-Pedersen, Elisabeth; lektor.
Fortescue, Michael David; professor.
Glahn, Esther; lektor.
Grønnum, Nina; lektor.
Hansen, Peter Aage Molbæk; lektor.
Hermann, Jesper; lektor.
Holtse, Peter; lektor.
Hutters, Birgit Elisabeth; lektor.
Jensen, Lise Randrup; lektor.
Petersen, Niels Christian Reinholt; lektor.
Rasmussen, Jens Elmegård; lektor.
von Der Lieth, Lars; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Bowerman, Melissa Foster; gæsteprofessor.
Henrichsen, Peter Juel; forskningsadj.
Jensen, Christian; forskningsass.
Knudsen, Line; forskningsass.
Mørch, Ida Elisabeth; forskningsass.
Petersen, Dorte Klint; forskningsadj.
Rasmussen, Birgit Anette; lektor.
Shkoza, Bianca Holders; forskningsass.
Thomsen, Ole Nedergaard; lektor.

STIP Internt finansieret

Larsson, Jenny Helena; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Jensen, Karen Anne; ph.d.-studerende.

Fondsbevillinger

Center for Sprogteknologi/Forskmingsministeriet

– Sprogteknologisk Ordbog (Institut for Almen/Anvendt Sprogvidenskab) kr. 1.122.000.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)

– Adopition af større børn (Lars von der Lieth) kr. 100.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– An outline of Indo-European derivation and composition (Birgit Anette Rasmussen) kr. 1.065.600.
– Driftsudgifter vedr. ph.d.-stipendium (Karen Anne Jensen) kr. 51.000.

Publikationer

Arnbak E., Elbro C.: The effects of morphological awareness training on the reading and spelling skills of young dyslexics. Scandinavian journal of educational research Vol. 44, No. 3, s. 229-251, 2000.

Elbro C.: Deltagere og undervisere på FVU. Uddannelse Årg. 33, No. 5, s. 61-66, 2000.

Elbro C.: Dysleksi: kerneproblemer, variationer og årsager. Læsepædagogen Årg. 49, Nr. 1, s. 6-12, 2001.

Elbro C.: Læsning og læseundervisning. 265 s. Gyldendal Uddannelse, København 2001.

Elbro C., Arnbak E.: Læse- og stavefærdigheder i 1.g og 1.hf: færdigheder og fordelinger i begyndelsen af de gymnasiale uddannelser: første rapport fra en screening med "Læsetekster for gymnasium, hf mv.". 19 s. Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, Københavns Universitet, København 2001.

Engberg-Pedersen E.: Bibelen på tegnsprog: bibelske læsninger med liturgiske tekster og salmer. Det Danske Bibelselskab. København 2001.

Engberg-Pedersen E., Harder P. (red.): Ikonicitet og struktur. 274 s. Netværk for Funktionel Lingvistik, Engelsk Institut, KU, København 2001.

Engberg-Pedersen E.: Bibelen på tegnsprog. Det danske Bibelselskabs årbog 2001, s. 7-7, 2001.

Fortescue M.: Kærlighedens gåde. Grønland/Det grønlandske Selskab 4-5 (juni-juli), s. 150-158, 2001.

Fortescue M.: Productivity, linguistic layering, and potential compositionality. i: Ikonicitet og struktur s. 189-200, Engberg-Pedersen, Elisabeth; Harder, Peter (red.), Netværk for Funktionel Lingvistik, Engelsk Institut, KU, København 2001.

Fortescue M.: Pattern and process: a Whiteheadian per-

spective on linguistics (Human cognitve processing; 6). vii, 311 s. John Benjamins, Amsterdam 2001.
Fortescue M.: Thoughts about thought. Cognitive linguistics Vol. 12, No. 1, s. 15-45, 2001.
Glahn E., Håkansson G., Hammerberg B., Holmen A., Hvenekilde A., Lund K.: Processability in Scandinavian second language acquisition. Studies in second language acquisition Vol. 23, No. 3, s. 389-416, 2001.
Glahn E.: Perception af et nyt sprog. i: Andrespråk, tospråklighet, norsk s. 82-86, Golden, Anne; Uri, Helene (red.), Unipub, Oslo 2001.
Glahn E.: Pienemann, Manfred: Language processing and second language development: processability theory. Applied linguistics Vol. 22, No. 4, s. 544-548, 2001.
Grønnum N., Basbøll H.: Consonant length stød and morae in Standard Danish. Phonetica Vol. 58, No. 4, s. 230-253, 2001.
Grønnum N., Basbøll H.: Consonant length, stød and morae in Danish. i: Papers from Fonetik 2001, held at Örenäs, May 30 – June 1, 2001 = Working papers/Lund University, Department of Linguistics; 49 s. 46-49, Karlsson, Anastasia; Weijer, Joost van de (eds.), Department of Linguistics, Lund University, Lund 2001.
Grønnum N., Rischel J. (eds.): To honour Eli Fischer-Jørgensen (Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague; Vol. 31). 297 s. C.A. Reitzel, København 2001.
Grønnum N.: Fonetik og fonologi: almen og dansk. xviii, 395 s. Akademisk Forlag, København 2001.
Hermann J.: Mosegaard Hansen, Maj-Britt: The function of discourse particles: a study with special reference to spoken Standard French. Acta linguistica Hafniensia Vol. 32, s. 187-192, 2000.
Hermann J.: Understandings between doctors and patients: some methodological issues. i: New directions in Nordic text linguistics and discourse analysis: methodological issues s. 253-264, Vagle, W.; Wikberg, K. (eds.), Novus Forlag, Oslo 2001.
Hutters B., Bau A., Brøndsted K.: A longitudinal group study of speech development in Danish children born with and without cleft lip and palate. International journal of language and communication disorders Vol. 36, No. 4, s. 447-470, 2001.
Jensen C.: Schwa-assimilation in Danish synthetic speech. i: Eurospeech 2001: 7th European Conference on Speech Communication and Technology, September 3-7, 2001, Aalborg Congress and Culture Centre, Aalborg, Denmark: proceedings s. 341-344, Dalsgaard, Paul; Lindberg, Børge; Benner, Henrik (eds.), Center for Personkommunikation, Aalborg University, Aalborg 2001.
Jensen K.A.: Sentence intertwining in Danish. i: Ikonicitet og struktur s. 23-39, Engberg-Pedersen, Elisabeth; Harder, Peter (red.), Netværk for Funktionel Lingvistik, Engelsk Institut, KU, København 2001.
Jensen K.A.: Avocado og tomat (Dansk Sprognævns skrifter; 31). i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001 s. 28-31, Galberg Jacobsen, Henrik; Schack, Jørgen (red.), Dansk Sprognævn, København 2001.
Jensen K.A.: Sætningsknuder – og role and reference grammar. i: 8. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog: Aarhus Universitet 12.-13. oktober 2000 s. 156-170, Widell, Peter; Kunøe, Mette (red.), Institut for Nordisk Sprog og Litteratur, Aarhus Universitet, Århus 2001.
Jensen K.A.: Syntaks1 møder syntaks2, og nye ufarlige konstruktioner opstår. i: Sproglige åbninger: E som Erik, H som 70: festskrift til Erik Hansen 18. september 2001 s. 407-416, Jarvad, Pia (red.), Hans Reitzel, København 2001.
Jensen L.R.: Mapping-metoden: en undervisningsmetode til afasi-ramte med agrammatisk tale. Dansk audiologopædi Årg. 37, Nr. 3, s. 66-82, 2001.
Juul H.M., Elbro C.: Når bogstavets lyd afhænger af sammenhængen: om tilegnelsen af videregående afkodningsfærdighed. Psykologisk pædagogisk rådgivning Vol. 38, Nr. 1, s. 3-13, 2001.
Larsson J.H.: Proto-Indo-European root nouns in the Baltic languages. i: Proceedings of the Twelfth Annual UCLA Indo-European Conference, Los Angeles, May 26-28, 2000 (Journal of Indo- European studies monograph; 40) s. 50-64, Huld, Martin E. (et al.) (eds.), Institute for the Study of Man, Washington, D. C. 2001.
Lieth L.v.d.: Handicap kommunikation kommunikationshandicap. 91 s. Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, Københavns Universitet, København 2001.
Lieth L.v.d.: Adoptivbarn & skolan: hur möter adoptivbarn skolan? 30 s. Adoptionscentrum, Sundbyberg 2001.
Petersen N.R.: Akustisk baseret stemmebeskrivelse. Dansk audiologopædi Årg. 37, Nr. 1, s. 15-27, 2001.
Petersen N.R.: Elementær statistik. 2. udg. 206 s. Institut for Almen og Anvendt Sprogvidenskab, Københavns Universitet, København 2001.
Petersen N.R.: Modelling fundamental frequency in first post-tonic syllables in Danish sentences. i: Eurospeech 2001: 7th European Conference on Speech Communication and Technology, September 3-7, 2001, Aalborg Congress and Culture Centre, Aalborg, Denmark: proceedings s. 939-942, Dalsgaard, Paul; Lindberg, Børge; Benner, Henrik (eds.), Center for Personkommunikation, Aalborg University, Aalborg 2001.
Rasmussen B.A.: Verb or noun?: on the origin of the third person in IE. i: Proceedings of the Twelfth Annual UCLA Indo-European Conference, Los Angeles, May 26-28, 2000 (Journal of Indo- European studies monograph; 40) s. 65-79, Huld, Martin E. (et al.) (eds.), Institute for the Study of Man, Washington, D. C. 2001.
Rasmussen J.E.: Indo-European, Nostratic, and beyond: Festschrift for Vitalij V. Shevoroshkin; ed by T. Hegedüs, P. A. Michalove, A. Manaster Ramer. Washington, D.C.: Institute for the Study of Man, 1997 (JIES Monograph; 22). Kratylos Jahrg. 46, s. 44-50, 2001.
Rasmussen J.E.: Against the assumption of an IE "*kwetwóres rule". i: Proceedings of the Twelfth Annual UCLA Indo-European Conference, Los Angeles, May 26-28, 2000 (Journal of Indo- European studies monograph; 40) s. 15-28, Huld, Martin E. (et al.) (eds.), Institute for the Study of Man, Washington, D.C. 2001.
Rasmussen J.E.: From the realm of Anatolian verbal stem formation: problems of reduplication. i: Anatolisch und Indogermanisch: Anatolico e indoeuropeo: Akten des Kolloquiums des Indogermanischen Gesellschaft Pavia, 22-25 September 1998 s. 355-368, Carruba, O.; Meid, W. (Hrsg.), Institut für Sprachwissenschaft der Universität Innsbruck, Innsbruck 2001.

Studienævnet for Lingvistik

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærermedlemmer: Peter Holtse (studieleder), Jens Elmegård Rasmussen (vicestudieleder), Peter Molbæk Hansen, samt følgende studentermedlemmer: Maja Dyrby (næstformand), Adam Hyllested, Nicolai Pharao.

Ved Peter Holtses fratrædelse pr. 1.8.2001 blev studienævnet midlertidigt uden studieleder. Samtidig indtrådte Michael Fortescue som lærermedlem. Ved et ekstraordinært konstituerende møde 10.9.2001 valgtes Jens Elmegård Rasmussen til ny studieleder og Michael Forstescue til ny vicestudieleder.

Beretning

De sprogvidenskabelige uddannelser omfatter separate bacheloruddannelser i lingvistik og indoeuropæisk, dertil overbygningsuddannelser i begge disse, samt en særskilt overbygningsuddannelse i datalingvistik. Et kvartårigt tilvalgsmodul i sprogteknologi har endelig sin egen studieordning. De fleste studieelementer fra bacheloruddannelserne udbydes tillige som tilvalg for studerende med anden grunduddannelse.

Ved starten af efterårssemestret 2001 trådte den bebudede revision af overbygningsuddannelsen i lingvistik i kraft. Den udmærker sig ved en meget bred formulering af studieelementerne, idet den blot styrer arten af disse, mens det er op til den enkelte studerende og fagets lærere at udfylde de åbne rammer med konkret indhold. Herved er ånden fra den tidligere revision af bachelorordningen blevet videreført med henblik på fastholdelse af et fagmiljø, der på samme tid tilgodeser krav til fagligt niveau og spredning og personlige interesser hos engagerede studerende. Ikke mindre væsentligt et imidlertid, at de nye ordninger gør det muligt at tilpasse studiernes indhold til det mulige udbud af undervisning.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder									
Indskrivningsfag	**Ling-vistisk**	**Audiolog/ Sprogpsyk**	**Dansk**	**Klas. filosofi**	**Øst-asiat.**	**Nær-orient.**	**Pæda-gogik**	**Øvrig hum.**	**Merit-overf.**	**I alt**
Lingvistisk	3,75	11,625	0,50			0,50	0,25	2,25	1,75	20,63
Lingvistisk alm.	38,75	1,00	1,00	0,50			0,25	0,58	0,50	42,58
Indoeuropæistik	5,38			2,00	1,25	1,00		0,50	0,25	10,38
Datalingvistik	1,75								0,00	1,75
Audiologopædi	1,13									
Tysk	1,25									
Engelsk	1,75									
Moderne græsk	1,50									
Russisk	1,00									
Østasiatisk	0,88									
Dansk	0,75									
Assyriologi	0,75									
Eskimologi	0,25									
Retorik	0,25									
Filosofi	0,25									
Øvrige humaniora	0,63									
Geofysik	0,50									
Merit- og gæstestud.	3,25									
I alt	63,75									

STÅ 1998-2001

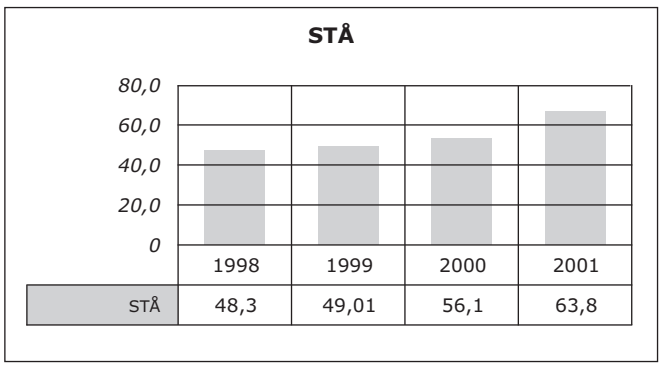

Studieleder Jens Elmegård Rasmussen

Studienævnet for Audiologopædi og Sprogpsykologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lars von der Lieth, studieleder, Jesper Hermann, vicestudieleder, Carsten Elbro, Stine Kjær, Morten Bruun Petersen, næstformand, Linda Christina Svenstrup.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Audiolog./ Sprogpsyk.**	**Fremsprog pædago.**	**Dansk**	**Pæda-gogik**	**Øvrig hum.**	**Teologi**	**Merit-overført**	**I alt**
Audiologopædi	93,00	2,75	2,50	2,50	3,88	0,25	8,00	112,88
Lingvistik	12,63							
Dansk	4,00							
Retorik	2,25							
Historie	1,25							
Pædagogik	1,25							
Øvrig humaniora	5,63							
Andre fakulteter	2,00							
Merit- og gæstestud.	0,25							
I alt	122,25							

STÅ 1998-2001

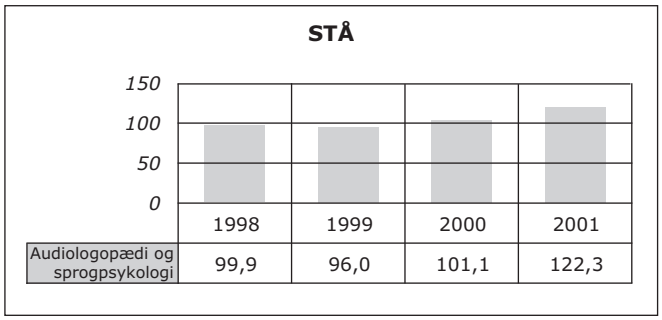

Studieleder Lars von der Lieth

Studienævnet for Fremmedsprogspædagogik

Medlemmer
Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af studieleder Esther Glahn.

Beretning
Fra og med efterårssemestret kunne der – på grund af Esther Glahns afgang pga. alder – ikke længere udbydes undervisning i fremmedsprogspædagogik, og studienævnet blev derfor nedlagt.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder
Indskrivningsfag	***Fremmedsprogspædagogik***
Audiologopædi	2,75
Engelsk	2,00
Dansk	1,00
Serbokroatisk	0,50
Fransk	0,25
Tysk	0,25
Lingvistisk	0,25
Merit- og gæstestud.	0,25
I alt	7,25

STÅ 1998-2001

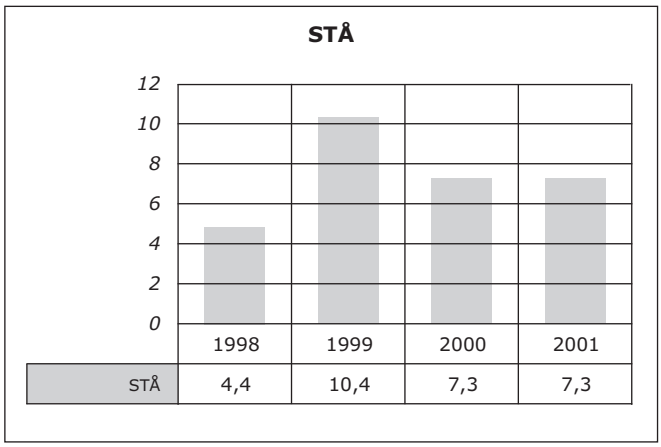

Institutleder Nina Grønnum

Institut for Nordisk Filologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder Thomas Bredsdorff.

Institutbestyrelse: Niels Finn Christiansen (viceinstitutleder), Hanne Ruus, Vibeke Pedersen, Johnny Kondrup samt TAP-repræsentanterne Tine Jørgensen og Jan Bendixen.

Adresse
Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 83 11
Fax 35 32 83 77
inf@hum.ku.dk
www.nordisk.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttets hovedaktiviteter på uddannelsessiden er for det første danskstudiet og for det andet forskeruddannelsen.

På danskstudiet blev der i år 2001 som i de foregående år optaget ca. 200 nye studerende på 1. årgang, fordelt på 6 hold. Den rate, hvormed de danskstuderende tager deres eksamen og gennemfører deres studier, er heldigvis, som den længe har været, blandt fakultetets bedste. Til de studerende, der er optaget på bachelor- og kandidatuddannelsen, kommer de ph.d.-studerende, som i øjeblikket udgør ca. 20 med forskellige finansieringsformer (fakultet, forskningsråd, samfinansieret, friplads, selvfinansieret). Langt det største antal faste VIP- og ph.d.-årsværk er tilknyttet danskstudiet: Deres indehavere forsker inden for de faglige områder som indgår i faget: Nordisk, specielt Dansk, Litteratur, Sprog og Medieanalyse, tidligere benævnt Massekommunikation. Det samlende fælles projekt for instituttets aktiviteter er at sørge for at Danskstudiets forskellige discipliner til stadighed er med i den forskningsmæssige front.

Forskeruddannelsens grundstamme er seniorforskeres individuelle vejledning af ph.d.-studerende. Hertil kommer ph.d.-kurser, som instituttets faste lærere i stor udstrækning har deltaget i, som arrangører, ledere, undervisere – såvel ved kurser afholdt her på instituttet som ved kurser afholdt i samarbejde med andre institutter på KUA eller med øvrige deltagere i diverse regionale og landsdækkende netværk. Inden for det faglige område Medieanalyse deltager seniorforskere og ph.d.-studerende i den nyoprettede landsdækkende Forskerskole for film, journalistik og medier. Inden for fagområdet Sprog er der også sket nyt i det forløbne år: der er oprettet en Forskerskole Øst i sprogvidenskab, som i første 3-års periode ledes fra Institut for Nordisk Filologi; den vil fremover være rammen for instituttets forskeruddannelse i sprog.

De øvrige faglige områder, som af forskellige historiske årsager er henlagt under instituttet, er 1) Finsk Afdeling, 2) Center for Arbejderkulturstudier, 3) Center for Kvinde- og Kønsforskning, og 4) Afdeling for Minoritetsstudier. Det SHF-finansierede projekt Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase har fået husly på instituttet, samt det fonds- og forlagsfinansierede "Dansk forfatterleksikon". Begge disse projekter er planmæssigt afsluttede i det forløbne år, begge med fremlæggelse af de bebudede produkter. Det er karakteristisk for instituttet, at meget forskelligartede faglige områder tiltrækkes og trives. De bidrager nedenfor med hver deres afsnit til instituttets årsberetning. Der udføres herudover et omfattende informationsarbejde af instituttet og dets medarbejdere, i de trykte og elektroniske medier, såvel som ved foredrags- og anden formidlende virksomhed. Se mere herom i institutpjecen "Nordiske mænd og kvinder", tilgængelig på instituttets hjemmeside. Forskning udført af det videnskabelige personale ved Danskstudiet har igennem det seneste år udfoldet sig inden for følgende områder (uprioriteret): Litteratur, Sprog, Medieanalyse, Finsk Afdeling, Center for Arbejderkulturstudier, Center for Kvinde- og Kønsforskning, Afdeling for Minoritetsstudier.

Dansk

Studiet generelt
Frans Gregersen har i forbindelse med projektet Fremtidens danskfag arbejdet med fagets historie og bl.a. skrevet en artikel herom til det århusianske blad "Vandfanget". En kort artikel behandler konsekvenserne af ikke længere at kunne betragte dansk som et rent modersmålsfag. Et bidrag til Pædagogisk Opslagsbog om sprog giver et populært overblik over sprog og pædagogik.

Forskningsvirksomhed

Litteratur

Forfatterskaber og værkanalyser
Jens Kr. Andersen har drevet studier til et værk med den foreløbige (arbejds-)titel "Litterær komposition. Principper og exempler".

Poul Behrendt arbejder på en afhandling med titlen 'Dobbeltkontrakten" om nutidens skandinaviske litteratur. Den tager udgangspunkt i en række genreforskellige bøger fra 1990'erne, hvis forfattere alle ved udgivelsen på samme gang har forsikret offentligheden om, at bogens handling er foregået i virkeligheden – og at handlingen ikke er fiktion. Via en diskussion af forskellige forfatter/læser-kontrakter tegnes et billede af det 20. århundredes skiftende litteraturteorier, anskuet henholdsvis fra forfatterens, værkets og læserens position. Afhandlingen er et teoretisk-analytisk sidestykke til "Djævlepagten" (1995), og formålet er at udvikle værkanalyserne til en form for (post)moderne romanteori.

Henrik Blicher underviste i Jens Baggesens Labyrinten (1792 – 93) med henblik på en komplet, kommenteret og kritisk udgave. Han forberedte tre forfatterskabspræsentationer: "Schack Staffeldt" og "Jens Baggesen" til Arkiv for Dansk Litteratur og "Schack Staffeldt" til Dictionary of Literary Biography.

Jørgen Haugan bidraget med kronik i Politiken, 26/8 – 2001 "Danmark set udefra". Fire artikler (biografi om Martin Andersen Nexø, beskrivelser af "Pelle Erobreren", "Ditte Menneskebarn" og "Erindringene") til John Chr. Jørgensen (red.): "Dansk forfatterleksikon". Jørgen Haugan arbejder på en biografi om Knut Hamsun, en pendant til hans biografi om Martin Andersen Nexø "Alt er som bekendt erotik", 1998.

Gunilla Hermansson arbejder på sin ph.d.-afhandling om C.J.L. Almqvists store samleværk "Törnrosens bok" (1833 – 1851). Studiet har foruden en kortlægning af værkets mange niveauer og komplicerede fortællerforhold, genrespredningen m.v. været koncentreret om rammefortællingens teori, tidligere Almqvist-forskning samt studier i svensk romantik.

Jette Lundbo Levy har arbejdet med Baggesens forfatterskab og skrevet artiklen "Kvinden i labyrinten. Baggesen og erotismen" til en antologi om oplysningstiden. Desuden med Karen Blixens forfatterskab, artikel "Ritual og offer i Karen Blixens forfatterskab", med den tidlige del af Inger Christensens forfatterskab og med Ibsens forfatterskab. Hun har skrevet essayet "The epilougeous Melancholy" til "Ibsen Studies".

Flemming Lundgreen-Nielsen har skrevet en række artikler om (mindre og helt små) danske digtere og litterater til Nationalencyklopædiens afsluttende bind og to bidrag til "Dansk forfatterleksikon" red. John Chr. Jørgensen (Grundtvig og v. Zeppelin).

Torben Mundbjerg arbejder fortsat på forskningsprojektet om dansk digtning på modersmålet i tidsrummet omkring 1640 – 1675. Projektets mål er at give en ny udredning af Anders Bordings digtning og dennes relation til renæssancens retoriske tradition og kultur. Vha. retoriske læsninger af Bordings digtning forsøges endvidere opstillet en tilfredsstillende og hensigtsmæssig metodik i forbindelse med "litterære læsninger" af ældre dansk litteratur. Med udgangspunkt i en række udvalgte digte af Bording inddrages i stor udstrækning, ud over en række udblik til andre danske digtere som Anders Arreboe, Elias Naur og Jens Steen Sehested, digtning og retorisk teori samtidig med og umiddelbart før Bording. Fra engelsk hold inddrages læsninger af elizabethansk digtning (Sidney, Spenser) og retorisk teori (Puttenham, Sidney, Peacham); fra tysk side inddrages digte af Opitz, Fleming og Rist samt retorisk teori af bl.a. Harsdoerffer og Opitz. Med særlig vægt på aspekter som retoriske dyder, det retoriske begreb "decorum" og digtets funktion som sproghandling forsynes læsningerne af Bordings digte i øvrigt med undersøgelser af klassisk retorik samt med anden kontinental renæssanceretorik fra 1500-tallet (Erasmus, Scaliger).

Jan Rosiek har videreført sine studier i Sophus Claussens og Henrik Nordbrandts lyriske værker.

Gunnar Syréhn har arbejdet med Lars Noréns tidlige teater og fortsat forsket i P.O. Enquists dramatik, resulterende i to artikler; endvidere har han i forbindelse med et eget teaterprojekt udført studier i Carl Michael Bellmans lyrik. Han arbejder derudover på en bog om Gunnar Wennerbergs 'Gluntarne' som dramatik.

Lotte Thrane arbejder fortsat på sit disputatsprojekt, biografien om maleren, grafikeren, kunsthåndværkeren og forfatteren Lorenz Frølich I den sammenhæng har hun værkbestemt og -analyseret et nyopdukket Frølich-værk, en dekoreret og udskåret seng, angivet som tegnet af kunstneren (i samarbejde med Nikolaj og Lina Stage Jensen og Holstebro Kunstauktioner).

Genrer og temaer

John Chr. Jørgensen har i tilknytning til redigeringsarbejdet på "Dansk Forfatterleksikon" skrevet artikler om den leksikalske værkartikel (i festskriftet "Ud af det moderne") og om kortbiografien (under trykning, antaget til tidsskriftet "Biblioteksarbejde"). John Chr. Jørgensen har endvidere skrevet om det feministiske essay med særligt henblik på Lise Sørensen i festskriftet "På tværs".

Flemming Lundgreen-Nielsen har afsluttet to bidrag betitlet "Anders Sørensen Vedel og Peder Syv. To lærde folkeviseudgivere" og "Trylleviser og trolddom" på i alt ca. 240 sider til "Svøbt i mår. Dansk folkevisekultur 1550 – 1700", bind 4 (primo 2002), og har sammen med Hanne Ruus redigeret bind 3, udsendt 2001.

Benedikte F. Rostbøll arbejder fortsat med ph.d.-projektet "Skrevet med blod – Kroppens retorik hos Edith Södergran og i den danske nittenfirser- og halvfemserdigtning".

Lotte Thrane har arbejdet med gudebilleder, faderskikkelser og nordisk mytologi hos Lorentz Frølich (artikel herom i Kritik 153 og seminaroplæg ved University College, London 2001).

Knud Wentzel har afsluttet sit arbejde med beskrivelsen af folkeeventyrets virkelighedsbillede og arbejder videre med et forsøg på at fokusere på de særlige fortolkningsproblemer, der knytter sig til forståelsen af folkeeventyr. Knud Wentzel har desuden påbegyndt et studium af fortællingen som ikke-litterær bevidsthedsform. Det sker dels som en fordybelse i et udvalg af enkelte – meget forskelligartede – tekstformer af denne karakter: drømmen, retssagen, den bibelske fortælling, dels i et ekstensivt overblikksskabende arbejde og de mange former, hvori forællingen og begrebet om den, anvendes i praksis.

Keld Zeruneith har afsluttet sin undersøgelse af bevidsthedens opståen og udvikling ud fra den græske oldtids digtning og filosofi: epos (Homer), lyrik (Hesiod, Sapfo), tragedie (Aischylos, Sofokles og Euripides) og filosofi (førsokratikerne og Platon). Han fortsætter med en undersøgelse af den oldnordiske litteratur på grundlag af de resultater, som han har indsamlet i løbet af den foregående undersøgelse.

Litteraturhistorie

Jens Kr. Andersen har arbejdet på tilvejebringelsen af en à jour-ført og annoteret udgave i ét bind af en række ældre afhandlinger (af K. Warburg, O. Schoning, Fr. Birket-Smith, Ejnar Thomsen og Torben Krogh) inden for området "Bellman i Danmark", bogen påregnes udsendt 2002 som bd. 3 i rækken "Skrifter udgivet af Selskabet Bellman i Danmark.

Thomas Bredsdorff har arbejdet – meget lidt – videre med sit projekt om nordisk oplysningstid. To foreløbige resultater er publiceret i årets løb, "Pious Nature" (i "Erschriebene Natur", Bern) og "Die Herrnhuter und die Aufklärung" (i "Das Achtzehnte Jahrhundert", Göttingen).

Pil Dahlerup har i 2001 fortsat arbejdet med "Dansk litteratur. 1500 tallet".

Hans Hertel har – i tilslutning til besættelsesnetværket på de historiske institutter – fortsat arbejdet på projektet "Kulturkampen omkring fascisme og nazisme i dansk kulturliv 1909 – 60". Resultater herfra publiceres løbende. 1. publikation bliver antologien "Besættelsen i breve 1940 – 45 og 1945 – 51" I-II, der er planlagt til udgivelse af Gyldendal 2003. Hans Hertel var medarrangør af forelæsningsrækken "Den kulturradikale udfordring" i foråret 2000 og bidrog med undersøgelsen "Da kulturradikalismen gik under jorden – Den kulturradikale humanisme i klemme mellem kommunisme, folkefront, modstandsbevægelse og kold krig 1935 – 65". Forelæsningerne udkom på forlaget Tiderne Skifter i maj 2001.

Lasse Horne Kjældgaard har udført studier i dansk æstetisk teori 1820 – 50 og i H.C. Andersens og Johan Ludvig Heibergs skrifter fra perioden. Han har desuden redigeret en antologi med artikler om oplysningstiden i dansk litteratur og kultur.

Johnny Kondrup arbejder på en grundbog i dansk litteraturhistorie (sammen med Knud Wentzel m.fl.); værket forventes udgivet i 2004.

Marianne Stidsen har færdiggjort og udgivet en bog om 1990'ernes danske litteratur. Bogen, der bærer titlen "Udveje – fra 90'erne", er en antologi med lange fyldige indledninger, der samler tiårets væsentligste tendenser i fire hoveddele: en æstetisk, en etisk, en social og en metafysisk. Desuden har hun bidraget til "TijdSchrift voor Skandinavistiek" og til tidsskriftet "Sentura".

Litterær teori

Frank Kjørup har arbejdet videre på sit projekt til udforskning af versets kunst i moderne lyrik, især Schades.

Jan Rosiek har arbejdet med teorier om modernisme og avantgarde.

Gunnar Syréhn har udført studier i nogle svenske litterære (og sproglige) forskningstraditioner kontrastivt modsvarende danske, resulterende i en artikel i "Nordica".

Kritisk tekstudgivelse

Jens Kr. Andersen er aktiv som DSL's tilsynsførende på Klassikerseriens nyudgave af Andersen Nexø: "Pelle Erobreren" (udg.: H. Yde).

Henrik Blicher udgav Schack Staffeldt: Samlede digte bd. 1-3 (to tekstbind og et kommentarbind indeholdende tekstkritik, varianter, kommentarer, biografisk tidstavle og efterskrift, i alt 1367 sider). Henrik Blicher opsporede 9 ukendte og uudgivne breve fra Schack Staffeldt til Prinsen af Augustenborg foruden to ukendte digte (til udgivelse).

Flemming Lundgreen-Nielsen har fortsat redigeret og arbejdet på en gennemkommenteret tysk oversættelse af et udvalg på ca. 1100 sider af N.F.S. Grundtvigs forfatterskab.

Sprog

Det under Øresundsuniversitetet finansierede projekt DASVA om broens betydning for sprogforståelsen på begge sider af Sundet blev afsluttet og kort afrapporteret til det fælles symposium i Lund 13/11. En større rapport i bogform er under forberedelse (Frans Gregersen og Jens Normann Jørgensen i samarbejde med Tore Kristiansen og Inge Lise Pedersen og en række yngre forskere).

Torben Juel Jensen arbejder på et ph.d.-projekt med titlen "Irrealitet og talesprog". Formålet er her at undersøge, hvordan og ikke mindst "hvorfor" sproglig irrealitet, dvs. betingelsessætninger, modalitet og modus, anvendes i mundtlig diskurs. Det empiriske grundlag er et tekstkorpus bestående af moderne dansk talesprog, og analysen heraf skal belyse for det første frekvensen af irrealitetsmarkører i forhold til samtalegenre, deltagerrolle og talernes køn og for det andet hvilken funktion irrealitetsmarkører og de irreelle mentale rum, der hermed poneres, har i samtalen.

Ib Ulbæk har i foråret 2001 været halvt frikøbt fra undervisning til et SHF-støttet forskningsprojekt, Tekststruktur, tekstforståelse og tekstacceptabilitet. Ib Ulbæk har hele året forsket i forholdet mellem semantisk og pragmatisk præsupposition, fortolkning af tekstsekvenser (sprogpsykologisk undersøgelse), kohærens mellem tekstafsnit (pipelines), den æstetiske bedømmelse af fagtekster ud fra kohærensovervejelser (sprogpsykologisk undersøgelse).

Sprogteori

Frans Gregersen har færdigredigeret to større bidrag til et internationalt samleværk om de nordiske sprog. En større artikel om sprogforholdene i Øresundsregionen blev afleveret til trykning (udk. i 2003).

Dorthe Duncker har udviklet en ny digital model for tegnbaseret interaktion i sociale systemer. Efter en positivt modtaget forelæggelse på Niels Bohr Institutet søges modellens generelle udsigelseskraft efterprøvet i mikrobiologisk og fysikteoretisk sammenhæng.

Dorthe Duncker og Hanne Ruus har videreudviklet den model til repræsentation af sproglige data i flere niveauer som de opbyggede og anvendte til fremlæggelse af og undersøgelser i den ældste danske viseoverlevering. Modellen er generaliseret til undersøgelser af alle slags sproglige data og deres regelsystemer og er under afprøvning på nutidsdanske data i projektet "DUDS med DANwORD, Digitale Undersøgelser af Dansk Sprog" med data fra DANwORDskorpusset sammensat af tekstprøver fra fem genrer fra perioden 1970 – 1974. Ved afprøvningen benyttes programmel udviklet af Dorthe Duncker. Dorthe Duncker har endvidere udviklet en metode til automatisk fremdragelse og validering af kollokationer og faste vendinger i opmærkede tekstkorpusser.

Sproghistorie

Hanne Ruus har afsluttet artiklen "The Danish language 1550 to 1800" til den internationale håndbog om nordisk sproghistorie: "The Nordic Languages" der udkommer på Walter de Gruyter Verlag under redaktion af Oskar Bandle m.fl. Hun har undersøgt brug og betydning af ordet 'der' i ældre dansk ved hjælp af den nyudgivne Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase-cd-rom.

Sprogbrug

Mie Femø Nielsen har i årets løb beskæftiget sig med mikroanalyse af interview og debatter i tv og radio ud fra konversationsanalytisk perspektiv. Dette arbejde vil fortsætte de kommende år.

Dansk som fremmed- og andetsprog, tosprogethed

I længdeundersøgelsen Fra "köy til Køge", som er et samarbejde mellem Danmarks Pædagogiske Universitet og vores institut, har en gruppe koordineret af Jens Normann Jørgensen arbejdet med beskrivelse af tosproget praksis i sprogbrugen og med sammenhængen mellem tosproget udvikling og andetsprogsudvikling på dansk. Desuden har gruppen arbejdet med at beskrive tosproget adfærd hos tosprogede skoleelever i folkeskolens ældre klasser som en særlig art af ungdomssprog i Danmark. Gruppen samarbejder med kolleger i ind- og udland og har i 2001 haft besøg af bl.a. Carol Pfaff, Freie Universität Berlin, Volker Hinnenkamp, Augsburg, Karin Aronsson, Linköping og Jakob Steensig, Århus. Gruppen samarbejder med Anadolu Üniversitesi i Eskisehir, Tyrkiet med det formål at beskrive den sproglige udvikling hos skoleelever i Eskisehir med henblik på sammenligning med de tosprogede elever i Køge. Jens Normann Jørgensen var i marts og maj på be-

søg i Eskisehir med henblik på feltarbejde og på diskussion af databehandling, transskriptionskonventioner og analysemetoder.

Ungdomssprog
Jens Normann Jørgensen arbejder på sammen med kolleger fra Institut for dansk dialektforskning og Den danske Ordbog på projektet "Moderne sjællandsk". Projektet er en længdeundersøgelse af unges brug af talesprog. Undersøgelsen beskriver dels moderne sjællandsk talesprog, dels den indbyrdes variation mellem forskellige grupper af unge. "Herlovianersproget – en argot" er en undersøgelse, som foretages af en gruppe koordineret af Normann Jørgensen. Den studerer lingvistiske, sprogbrugsmæssige og socialpsykologiske træk ved en skoleungdomsargot på kostskolen Herlufsholm ved Næstved. I det forløbne år er der indsamlet spørgeskemaer blandt samtlige elever og ansatte ved skolen.

Sproglig rådgivning
Klaus Kjøller bidrog med en artikel om et stilistisk og fortælleteknisk emne til festskrift til Erik Hansen. Endvidere udgav han en monografi om politisk kommunikation med særligt henblik på såkaldte spindoktorer. Hertil to artikler til dansklærertidsskrifter afleveret i juni og i sept. med mediesproglige emner, og en artikel om sandhed i erhvervslivet til tidsskriftet Ledelse i Dag, afleveret i okt. 2001.

Medieanalyse
Bent Fausings forskningsprojekt "Ansigt til ansigt. Om ansigtets betydning i og udenfor visuelle medier", er under udgivelse på Tiderne Skifter 2002.

Sofie Heller arbejdede fortsat med ph.d.-projektet "Billedteori i reklamens spejl", der med udgangspunkt i en beskrivelse af det aktuelle reklamefotografi som et formelt og æstetisk objekt, undersøger centrale billed/foto-teoretiske problemstillinger som: fotografiets forhold til virkeligheden, visuel betydningsdannelse og spørgsmålet om æstetisk kvalitet og dannelse i den aktuelle visuelle kultur.

Birger Langkjær arbejder med et større projekt med arbejdstitlen "Filmstil, realisme og genre – teoretiske perspektiver på dansk film", der har såvel systematisk-æstetiske som historisk-analytiske elementer. For det første søges filmoplevelsens forskellige perceptuelt-æstetiske dimensioner bestemt og konkretiseret gennem forskelligartede eksempler. For det andet søges realismen som tradition og fremstillingsform i dansk film bestemt gennem historiske sammenligninger. Og for det tredje behandles den nye bølge i dansk film i forhold til analytiske parametre såsom stil, genre og fortælleform.

Palle Schantz Lauridsen forsker i nyere danske tv-serier. Hans projekt tager udgangspunkt i den seersucces, aktuelle tv-serier som "Taxa" og "Rejseholdet" nyder, og søger med baggrund i en forståelse for genrer, formler og formater at analysere såvel seriernes historiske forudsætninger i en dansk og international mediekultur som den måde, hvorpå de opfattes i såvel produktions- som receptionsleddet.

Genre- og temaanalyse
Mie Femø Nielsen har beskæftiget sig med mikroanalyse af interviews og debatter i tv og radio ud fra konversationsanalytisk perspektiv. Endvidere har hun arbejdet med den demokratiske samtale ud fra de forskellige øvrige genrer, som man opererer med inden for public relations.

Dansk forfatterleksikon
Dansk forfatterleksikon redigeret af John Chr. Jørgensen, under beskeden medvirken af Thomas Bredsdorff, for forlaget Rosinante blev planmæssigt færdiggjort og udgivet i oktober 2001, bind I, "Biografier" (599 s.) og bind II, "Værker" (307 s.). Værket fik generøs publikationsstøtte fra Bikubenfonden og Augustinus Fonden. Omkring 70 nuværende og tidligere lærere og studerende ved Institut for Nordisk Filologi medvirkede ved udgivelsen, som omfatter ca. 1300 biografier og værkkarakteristikker. Hovedredaktøren John Chr. Jørgensen bidrog selv til værket med 55 artikler.

Dansk Folkevisekultur 1550 – 1700
Forskningsprojektet "Dansk Folkevisekultur 1550 – 1700" sluttede i 1998, og forskningsresultaterne bliver publiceret i fire bind med titlen "Svøbt i mår" på C.A. Reitzels Forlag. Det første bind på 428 sider udkom i oktober 1999, bind 2 på 510 sider udkom i foråret 2000, bind 3 på 516 sider udkom i efteråret 2001. Værket indeholder karakteristikker af typiske visehåndskrifter og af de ældste trykte udgaver af Anders Sørensen Vedel (1591), Mette Gøje (1657) og Peder Syv (1695). Adelige indsamlere og initiativtagere til renæssancens visebøger portrætteres og gennemgående temaer i visebøgerne analyseres. Visesamlernes kulturelle baggrund belyses med beskrivelser af dannelsesrejser, hverdagsliv, fester, dødslejer og begravelser ved hoffet og i adelsstanden i perioden 1500 til 1700. Med bind 3 følger en cd-rom, der giver adgang til den ældste viseoverlevering og en ordbog baseret på over 500 viser. Håndskriftsider er skannet ind, og et specialdesignet søgesystem gør det muligt at hoppe frem og tilbage mellem visetekster og ordbog. På cd-rommen kan man også høre eksempler på nutidig visefremførelse. Bind 1 samles om de ældste visehåndskrifter og den kulturelle baggrund; bind 2 indeholder undersøgelser af adelsboliger og analyser af visegenrer og temaer: elskovsdigte, skæmteviser, hyldestdigte; bind 3 giver indblik i adelige livsformer og har undersøgelser af visernes stil og sprog samt introduktion til den tilhørende cd-rom; bind 4 beskriver adelens og visernes selvforståelse bl.a. ud fra studier af yngre visebøger og de ældste trykte udgaver.

"Svøbt i mår" udgives med støtte fra Mag.art. Marcus Lorenzens Legat, fra Landsdommer V. Gieses Legat og fra Svend Grundtvigs og Axel Olriks Legat under redaktion af Flemming Lundgreen-Nielsen og Hanne Ruus.

Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase
I dette forskningsprojekt (1.2.97 – 1.2.2001) støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd er opbygget en elektronisk tekstbase af ældre danske tekster til brug for sprog- og stilhistoriske undersøgelser. Teksterne er opmærket med oplysningstyper på grundlag af en fælles standard (SGML) således at samlingen er uafhængig af konkrete databærere og kan bruges på også fremtidige pc'er.

Deltagere: Hanne Ruus (projektleder), der arbejder på delprojektet: "Udviklingslinjer i det centrale danske ordforråd fra ca. 1500 til nutiden", Lars Heltoft, RUC: "Subjektets grammatikaliseringshistorie i dansk", Niels Haastrup, RUC: "Sproglige hverdagsrutiner i dels modeltekster og instrukser dels citater, referater og beretninger"; Bente Liebst, AUC: "Grammatikalisering af indholdskategorien +/-bekendthed i dansk"; Inge Lise Pedersen: "Bisætningsindledere fra 1500 til 1800-tallet. En dannelseshistorie";

Vibeke A. Pedersen: "Stilistik i teori og praksis i 1600-tallets danske litteratur".

Projektet har samarbejdet bl.a. med historikere som har interesse i elektronisk adgang til ældre danske tekster. Adjunkt Dorthe Duncker har deltaget som datalingvistisk konsulent.

Basen spænder fra lovtekster til ligprædikener og fra kogebøger til salmebøger, væsentligst prosaskrifter affattet i perioden ca. 1500 – 1700 såsom Vedels "Prædiken over Johan Friis", Hemmingsens "Livsens Vej", uddrag af "Hans Tausens Postil", "Den danske Kirkeordinans" og udvalgte dele af "Sokkelund Herreds Tingbøger" og af "Karl Magnus' Krønike".

Tekstbasen blev udgivet på cd-rom med ledsagende teksthæfte i foråret 2001 (ISBN 87-88847-99-3).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Jens Kr. Andersen var formand for og John Chr. Jørgensen medlem bedømmelsesudvalget vedr. et disputatsforslag ved INF, KU.

Pil Dahlerup var formand for bedømmelsesudvalget i lektorat i Ældre Dansk Litteratur.

Jørgen Haugan var formand for bedømmelsesudvalg ved Finsk Afdeling. Indstilling om finsk lektor i sprog og litteratur afleveret til fakultetet den 26/11.

Klaus Kjøller var formand for udvalg til bedømmelse af 9 ansøgere til eksterne lektorater i dansk sprog.

Johnny Kondrup var formand for et bedømmelsesudvalg til besættelse af et adjunktur i Dansk litteratur.

Palle Schantz Lauridsen har været formand for bedømmelsesudvalgene til besættelse af et adjunktur i "Medier og sprog" og et lektorat i "Skriftlige og/eller audiovisuelle medier i Danmark", ligesom han har siddet i instituttets ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Jan Rosiek har været formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Hanne Ruus har været medlem af bedømmelsesudvalg ved bedømmelse af ph.d.-afhandling i datalingvistik på Syddansk Universitet.

Marianne Stidsen har været formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Tillidshverv

Jens Kr. Andersen er næstformand for Selskabet Bellman i Danmark, medlem af styrelsen for Universitets-Jubilæets Danske Samfund (UJDS) og indvalgt medlem af Det Danske Sprog- og Litteaturselskab (DSL). JKA har desuden sæde i arbejds- og styregruppen for det nystartede projekt Klassikerdagen (Danmarks Biblioteksforening). Han er endelig prisopgave-stiller og -bedømmer for nordisk i Filologisk-Historisk Samfund.

Dorthe Duncker er fortsat medlem af STANLEX-gruppen, en arbejdsgruppe under Dansk Standard som arbejder på en dansk standard for struktur og oplysningstyper i leksikalske data.

Frans Gregersen er formand for Uddannelsestyrelsens arbejdsgruppe om Fremtidens Danskfag og deltager i udviklingen af en masteruddannelse i Danskfagets Didaktik. Han er leder af en nyoprettet forskerskole i Sprogvidenskab i Københavnsområdet, som har opnået støtte fra FUR, og som i den første 3-årsperiode har fået hjemsted ved Institut for Nordisk Filologi. Frans Gregersen har i det forløbne år bedømt projekter for NOS-H og det norske forskningsråd. Han er Danmarks medlem af det faglige råd, der leder projektet The Origin of Man and Languages under ESF. Frans Gregersen blev afbeskikket som medlem af SHF pr. 1/7 – 2001.

Jørgen Haugan stod for planlægning og forberedelse af uge-seminar for danske studenter i emnet "Norsk litteratur og kultur" på Lysebu ved Oslo, 1. – 5/2 – 2002.

Jens Normann Jørgensen er repræsentant i Danmark for den europæiske årbog "Sociolinguistica" samt medredaktør af serien "Københavnerstudier i tosprogethed".

John Chr. Jørgensen er formand for instituttets forskningsudvalg og virker som koordinator for BA-uddannelsen "Kulturformidling og kulturjournalistik". Han har samtidig varetaget kontakten til Dansklærerforeningens Efteruddannelser og været med til at organisere kurser for denne uddannelse, som instituttet samarbejder med RUC om.

Klaus Kjøller var fortsat koordinator for studiemønstret Sproglig rådgivning og medlem af instituttets Byggeudvalg og Forskningsudvalg. Han har i årets løb bl.a. opbygget og udviklet studiemønstrets netsted www.nordisk.ku.dk/sprogligraadgivning.

Johnny Kondrup er medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab samt af styringsgruppen for projektet "Henrik Ibsens skrifter" (Oslo). Han er desuden medlem af planlægningsgruppen for Nordisk Netværk for Editionsfilologer og af Netværkets Udvalg for Forskeruddannelse.

Palle Schantz Lauridsen har været formand for instituttets Ækvivaleringsudvalg og for Blå Tirsdags-udvalget ligesom han har været medlem af Studienævnet og Forskningsudvalget og i efteråret er indtrådt i Institutbestyrelsen og Bogudvalget efter Vibeke Pedersen. Han har udarbejdet studieordningen for Det Humanistiske Fakultets Intensive Course in Danish Culture.

Flemming Lundgreen-Nielsen beklæder en række eksterne tillidsposter, idet han er formand for Programrådet for Folkeuniversitetet i København og medlem af styrelsen sammesteds, næstformand for Grundtvig-Selskabet, formand for Universitets-Jubilæets Danske Samfund, medlem af præsidiet i Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab og medlem sammesteds af Udvalget for Udadrettet Virksomhed i Danmark. Han er desuden formand for Landsdommer V. Gieses Legat og medlem af bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat samt sekretær for Lillian og Dan Finks Fond.

Mie Femø Nielsen er efter sin ansættelse ved instituttet pr. 1/8 – 2001 fortsat med sit aktive arbejde inden for MOVIN (micro analysis of verbal interaction; det danske netværk af samtaleanalytikere, der arbejder med konversationsanalytisk metode). Hun er også medlem af redaktionen af MOVIN Publications (1998-), og medlem af redaktionen af MOVIN Corpus, et korpus af autentiske samtaler, primært på dansk. Dette korpus består af digitaliserede samtaler på cd-rom, med tilhørende udskrifter. Mie Femø Nielsen har siden 10/10 – 2001 været tillidsrepræsentant for lærerne ved instituttet. Siden 30/11 – 2001 har Mie Femø Nielsen yderligere repræsenteret fakultetet i DMs Repræsentantskab.

Hanne Ruus er fortsat medlem af STANLEX-gruppen under Dansk Standard som arbejder på en dansk standard for leksikografiske oplysninger samt medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd, af dettes planlægningsudvalg og af bestyrelsen ved Institut for Nordisk Filologi. Hun er medlem af Dansk Sprognævn, og hun er formand for pro-

gramkomiteen for Nordisk Sprogteknologisk Forskningsprogram 2000 – 2004, initieret og finansieret af Nordisk Ministerråd.

Marianne Stidsen er med-planlægger af Dansklærerforeningens UNI-kurser.

Lotte Thrane: Board member at Nominations and Elections Committee of The American Conference of Romanticism. Tilknyttet netværket Dansk Selskab for Romantikstudier.

Gunnar Syréhn er instituttets arbejdsmiljørepræsentant.

Formidling

Jens Kr. Andersen har bidraget til John Chr. Jørgensen & Th. Bredsdorff (red.): "Dansk Forfatterleksikon" I-II (2001) med 8 forfatterbiografiske artikler + 46 artikler om enkeltværker. JKA's forelæsning ved symposiet "Sångens poetik" i Helsingfors (sept. 2000) er blevet publiceret i Finlands svenska Folkmusikinstituts tidsskrift "Folk och musik" 2001 (p. 54 – 57). Ved overrækkelsen af DSL's Lis Jacobsen-pris 2001 holdt JKA den motiverende festtale i Videnskabernes Selskab for prismodtageren Inger Sørensen om hendes værk "I.P.E. Hartmann og hans kreds. En musikerfamilies breve 1780 – 1900" I-III den 29/1 – 2001. Om sin nye udgave af Heiberg, "Dramatik i udvalg" (2000), holdt JKA foredrag i Selskab for nordisk Filologi ("At genudgive Heiberg") den 15/3 – 2001; et resumé af foredraget vil fremkomme i "Studier i Nordisk 2000 – 2001". JKA bidrager til DSL's netbårne Arkiv for Dansk Litteratur med "portrætter" af Holberg, Heiberg, Hostrup og H.E. Schack.

Frans Gregersen har medvirket i en helaftensudsendelse i DR 23/9 – 2001 om danskernes sprog og sprogpolitik, han har endvidere undervist på Borupgård Amtsgymnasium (7/11) og DPU (5/12). Han deltager som fagets repræsentant i BRO-projekt om forholdet mellem gymnasium og universitet på Christianshavns Gymnasium. I foråret blev han interviewet af Information om krisen på humaniora. Hans Hertel er redaktør af litteraturformidlingseksperimentet "Kaptajn Nemos Bibliotek" (Høst & Søn's Forlag).

Johnny Kondrup motiverede tildelingen af H.C. Andersen-legatet til Jørgen Skjerk ved en sammenkomst i Dansk Forfatterforening den 1. okt.

Lotte Thrane har skrevet 7 forfatterbiografier (Gustav Wied, Estrid Ott, Nanna Jeiner, Lisbeth Bendixen, Anne Marie Ejrnæs, Adda Ravnkilde, Mathilde Fibiger) i "Dansk Forfatterleksikon".

Vibeke A. Pedersen har bidraget til "Dansk Forfatterleksikon" med forfatterbiografier: Aquilonius & Arrebo & Brunsmand & Gerner & Judichær & Anne Krabbe & Anna Margrethe Lasson & Lauremberg & Leonora Christina & Peder Syv & Philedor & Anders Sørensen Vedel & Jacob Worm. Værkartikler: Hundredvisebogen & Folkeviser (mega) & Hexaëmeron & Jammers Minde.

Marianne Stidsen har bidraget til "Dansk forfatterleksikon".

Redaktionelle hverv

Jens Kr. Andersen er redaktør af den skriftrække, der udgives af Selskabet Bellman i Danmark og desuden rådgivende redaktør ved "Nordica – Tidsskrift for nordisk teksthistorie og æstetik" (Odense Universitet) og ved "Europe Plurilingue" (udg. af organisationen ARLE, Paris).

Frans Gregersen er medlem af editorial board for Journal of Pragmatics og Acta Linguistica Hafniensia og af redaktionspanelet for NyS.

Johnny Kondrup er medlem af redaktionen for "Søren Kierkegaards Skrifter", udg. af Søren Kierkegaard Forskningscenteret (1997 ff.).

Flemming Lundgreen-Nielsen er redaktør af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs fire skriftrækker, litterær medredaktør ved tidsskrifterne Danske Studier og Grundtvig-Studier, medredaktør af semester-lektionskataloger og sommerprogram fra Folkeuniversitetet i København, ligesom han er konsulent ved Søren Kierkegaard-forskningscenterets Kierkegaard-udgave og har diverse tilsynsopgaver for udgiverselskaberne Det danske Sprog- og Litteraturselskab og Universitets-Jubilæets danske Samfund.

Center for Arbejderkulturstudier

Center for Arbejderkulturstudier er en tværfaglig forsknings- og formidlingsenhed, der beskæftiger sig med arbejderbevægelsens og arbejderklassens historie i fortid og nutid.

Forskningsvirksomhed

Karsten Biering har fortsat beskæftiget sig med visuel kulturel dokumentation og har i samarbejde med AV/ITV-afdelingen produceret en videofilm om en traditionel dansk landevejskro. Har i flere omgange været på feltarbejde samt præsenteret sin nye videofilm for et lokalt publikum. Har desuden fortsat sine undersøgelser vedr. videodokumentationer af "danske småbutikker og mindre virksomheder, der har en lang tradition bag sig, men en uvis fremtid for sig". Har til dette formål modtaget tilsagn om støtte fra Farumgaard-Fonden.

Niels Finn Christiansen har arrangeret seminarer, fortsat studier og publiceret delarbejder inden for rammerne af det nordiske forskningsprojekt "Den nordiske model – en historisk revurdering", der forventes afsluttet med et engelsksproget værk i slutningen af 2002. Har afsluttet en større fremstilling af dansk parlamentarisk historie fra systemskiftet 1901 – 2001 og forbereder nu en biografi over Thorvald Stauning.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Niels Finn Christiansen har bedømt og opponeret ved en disputats fra Oslo Universitet (Frank Meyer: "Dansken, svensken og nordmannen..." "Habitusforskjeller sett i lyset av kulturmøtet med tyske flyktninger. En komparativ studie". 2001).

Tillidshverv

Karsten Biering er medlem af bestyrelsen for Foreningen Danmarks Folkeminder og lydudgivelsesselskabet Kragen (musiketnologi).

Formidling

Redaktionelle hverv

Karsten Biering medlem af redaktionen for årbogen Folk og Kultur og medlem af bestyrelsen for kulturcentret Kiers Gaard i Højer.

Finsk Afdeling

Til Finsk Afdeling var der tilknyttet én videnskabelig medarbejder (lektor Arja Koskinen), som havde orlov, én deltidsamanuesis (Norbert Strade), én ekstern lektor (Paula Andersson) og én undervisningsassistent (Gitte Svanov). Lektor Arja Koskinen opsagde sin stilling i april, herefter blev lektorstillingen i finsk opslået som ledig. I efterårssemestret varetoges undervisningen af amanuensis Norbert Strade og ekstern lektor Gitte Svanov. Studienævnet for Finsk: studielederposten blev overtaget af lektor Kirsten Thisted og studenterrepræsentanten var Niina Moilanen. Siw Maria Christiansen fungerede som studienævnssekretær og studievejleder.

Afdelingen er med i Finnlink-netværket, som samler alle finsksektioner og -afdelinger på nordiske universiteter og Ukanet-netværket, som fungerer som bindeled mellem alle universiteter i Europa, Asien og USA med finsk som fag. Desuden opretholder afdelingen specielt nære kontakter i form af fællesseminarer, studieture osv. med Finsk-Ugriska institutionen ved Lunds universitet.

Finsk afdelings bibliotek rummer ca. 14.500 bind dækkende hele det finsk-ugriske område: finsk, estisk, ungarsk samt de øvrige finsk-ugriske sprog og kulturer.

Forskningsvirksomhed

Lektor Arja Koskinen havde orlov fra 1. januar – 1. april 2001, hvorefter stillingen har været ubesat.

Center for Kvinde- og Kønsforskning

Centret er en tværfaglig institution, hvis formål er at afdække kønnets betydning inden for det humanistiske forskningsfelt. Hjemmeside: www.nordisk.ku.dk/konsforskning.

Forskningsvirksomhed

Nanna Damsholt har fortsat sit projekt om krop og køn i dansk højmiddelalder. Nanna Damsholt er konsulent/redaktør ved Dansk kvindebiografisk leksikon.

Bente Rosenbeck har fortsat sit projekt om enlige mødre i det moderne samfund (indtil hun gik på orlov 1.9.2001 for at tiltræde et professorat ved Lunds universitet). BR deltager i et nordisk projekt: "Ægteskab i Norden. Modernisering og kønskonstruktion", som har fået forprojektmidler fra NOS-H og støtte af Nordisk Ministerråds program "Norden och Europa" til at udbygge med et europæisk perspektiv.

Ph.d.-projekter

Lau Esbensen er tilknyttet centret som ph.d.-studerende og arbejder på et projekt om legale og illegale aborter.

Faglige og administrative hverv

Nanna Damsholt er tilknyttet "Women's History Review" og "L'Homme" og medlem af projektgruppen for "Transformations in Christian Traditions in the West: Meaning and representation in the Arts 1000 – 2000".

Bente Rosenbeck sidder i redaktionen for Scandia og er tilknyttet "Kvinder, køn og forskning", "Gender and History". BR er medlem af styrelsen for Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning og næststyreleder. Hun er næstformand i det landsdækkende censorkorps for kvinde- og kønsstudier, censor på Idrætsuddannelserne, BR er endvidere medlem af tilgængelighedsudvalget (vurdering af tilgængelighedspraksis m.v. på arkivområdet).

Afdeling for Minoritetsstudier

Minoritetsforskning beskæftiger sig med relationen mellem minoritet og majoritet og de asymmetriske kulturmøder, der opstår heraf. Minoriteter forstås som ikke-dominerende grupper i samfundet, som kulturelt, sprogligt, etc. adskiller sig fra hoveddelen af befolkningen i samfundet på en måde som har social signifikans. Fokus er dermed rettet mod hvordan mangfoldighed forvaltes. Afdelingen er en selvstændig enhed under Institut for Nordisk Filologi med egen studieadministration og bibliotek.

Minoritetsstudiers bibliotek er et lille specialiseret bibliotek på 2000 bind, som indeholder centrale fagtidsskrifter, opslagsværker, væsentlige teoretiske grundbøger og specialafhandlinger om minoriteter og minoritetsforhold. Biblioteket er åbent for udlån og benyttes i stor udstrækning af Det Kongelige Bibliotek og andre forskningsinstitutioner.

Afdelingens medarbejdere fungerer desuden som rådgivere for organisationer/institutioner, holder foredrag uden for universitetet og informerer om deres forskningsresultater i medierne.

Der er på de studerendes initiativ afholdt offentlige høringer efter 11. september og i forbindelse med folketingsvalget.

Forskningsvirksomhed

Fælles projekter

Det asymmetriske kulturmøde: Afdelingens medarbejdere dannede i 1999 en projektgruppe med henblik på teori- og metodeudvikling inklusiv kildeproblemer i minoritetsforskningen.

Sprog og kulturmøde: I samarbejde med dansk som fremmed- og andetsprog er oprettet en studiegruppe for fagenes forskere og undervisere.

Diskursanalyse: En del af fagets undervisere samt interesserede udefra har oprettet en studiegruppe til diskussion af diskursteoriens anvendelighed i forhold til minoritetsforskning.

Holocaust og Intolerance: I samarbejde med Dansk Center for Holocaust og Folkedrabsstudier der sigter på at opbygge en varig model for forskningsbaseret undervisning om Holocaust.

Flere ansatte samarbejder på projekter med institutter uden for universitetet, f.eks. Mellemfolkeligt Samvirke, Kulturministeriet, Tønder Kommune.

Individuelle projekter

Lise Paulsen Galal fortsætter projekt om "Construction of Diversity – Discourses of Coptic Identity in Cairo" Projekt om "Etniske minoriteters politiske deltagelse i EU-landene". Redigerer sammen med Inge Liengård bog om 'Muslimer i Danmark' (udkommer 2002). Har medvirket i oplysningsprojekt for Mellemfolkeligt Samvirke om "Etniske minoriteter og demokratisk deltagelse i EU-landene", udgivet ved Mellemfolkeligt Samvirke, nov. 2001.

Kirsten Hvenegård-Lassen har deltaget i interview-undersøgelse blandt etniske minoriteter, der har klaget over, at de har været udsat for diskrimination: opstilling af undersøgelsesdesign, udvælgelse af interview-personer og gennemførelse af pilotundersøgelse. Undersøgelsen indgår i ph.d.-projektet.

Helen Krag, forskningssemester i foråret 2001, fortsætter sit forskningsprojekt/udgivelse om minoritet og konflikt i Kaukasus. Redigerer oversættelse af Conspiracy of Silence i minoritetsforskningen. Interviewprojekt.

Kirsten Thisted har efter udgivelsen af et stort værk om Aron fra Kangeq, der afsluttede et mangeårigt udgivelsesprojekt vedrørende tekster fra den grønlandske fortælletradition, nedskrevet af grønlænderne selv i 1800-tallet, påbegyndt et nyt projekt med titlen: "Som spæk og vand? Studier i den gensidige fortolkning af det grønlandsk-danske kulturmøde". Kirsten Thisted har til dette projekt fået bevilliget to års støtte fra Statens Humanistiske Forskningsråd, under programmet Forskningens Konkurrenceevne.

Jacob Als Thomsen er ved at lægge sidste hånd på ph.d.-afhandlingen "Carl Schmitt – Friend or Foe", om den tyske jurist og politiske tænker Carl Schmitt. Er endvidere ansvarlig for "Forskningsundersøgelse af de kunstneriske uddannelsesinstitutioners status, mål og initiativer på området kulturel mangfoldighed ", finansieret af Det Interkulturelle Netværk under Kulturministeriet.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Helen Krag har været a) medlem af bestyrelen UUFF (Studier kring Förintelsen och Folkmord ved Uppsala Universitet), DCHF (Dansk Center for Holocaust og Folkedrabsforskning), DARC (Danish Association for Research on the Caucasus), Dansk Israelsk Studiefond til Minde om J. og R. Nachemsohn. Medlem af repræsentantskab eller rådgivende komité for DUPI (Dansk Udenrigspolitisk Institut); ECMI (European Center for Minority Issues), Flensborg; Dansk Jødisk Museum; CISDEM, Tønder Kommune, projekt vedr. Center for Demokrati og Etniske Relationer; og CIFEM, Carinthian Institute for Ethnic Minorities.

Kirsten Thisted er medlem af Nordisk Samisk Instituts Bestyrelse, samt bestyrelsen for Det Grønlandske Selskab. Medlem af arbejdsgruppen for udarbejdelse af rapport om etnisk ligestilling blandt de ansatte ved universiteterne, nedsat af Forskningsministeriet, siden overflyttet til Undervisningsministeriet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lise Paulsen Galal er redaktionsmedlem på det antropologiske tidsskrift Jordens Folk og medlem af netbaseret ekspertpanel, Mellemfolkeligt Samvirke.

Helen Krag har bidraget til Den Store Danske Encyklopædi's antropologiredaktion.

Kongresser og symposier

Jacob Als Thomsen og Helen Krag har ledet særseminaret "Holocaust og Intolerance", gennemført i samarbejde med Det Danske Center for Holocaust og Folkedrabsstudier (DCHF) og organisationen March of Remembrance and Hope (MORH).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

Kirsten Hvenegård-Lassen deltager i en diskurs-orienteret arbejdsgruppe med tilknytning til Demokratiprojektet ved Institut for Dansk Dialektforskning (Lilie Chouliaraki, Jann Scheuer m.fl.). Deltager i forskergruppe ved Minoritetsstudier med henblik på teori- og metodeudvikling.

Institutleder Thomas Bredsdorff

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	41,47	2,38	43,85
STIP	4,91	6,25	11,16
TAP	11,01	1,03	12,04
Total	*57,40*	*9,65*	*67,05*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1351	2241	3592
Anskaffelser	412	21	433
Total	*1763*	*2262*	*4025*

Stab

VIP Internt finansieret

Aktas, Lise Bostrup; amanuensis.
Andersen, Jens Kristian; lektor.
Andersen, Nina Møller; lektor.
Andersson, Paula Hannele; amanuensis.
Behrendt, Poul Olaf; lektor.
Bentzen, Ulla-Henriette; amanuensis.
Biering, Karsten Georg; lektor.
Bjørkmann, Anne; amanuensis.
Blicher, Henrik; lektor.
Bredsdorff, Hans Thomas; professor.
Christiansen, Niels Finn; lektor.
Dahlerup, N Pil Høgsbro; lektor.
Damsholt, Inger; adjunkt.
Damsholt, Nanna; lektor.
Dunker, Dorthe Marianne; adjunkt.
Fausing, Bent; lektor.
Ginman, Mette Maria; amanuensis.
Gregersen, Frans; professor.
Hagel-Sørensen, Anette; amanuensis.
Haugan, Jørgen; lektor.
Hejlsted, Annemette; amanuensis.
Hertel, Hans Christian; professor.
Holm, Lilliane Højgaard; amanuensis.
Johansen, Johnny Kondrup; lektor.
Jørgensen, Jens Normann; lektor.
Jørgensen, John Christian; lektor.
Kjøller, Klaus; lektor.
Krag, Helen Liesl; lektor.
Kværndrup, Sigurd; lektorvikar.

Langkjær, Birger Carsten; amanuensis.
Lauridsen, Palle Schantz; lektor.
Levy, Jette Lundbo; lektor.
Lundgreen-Nielsen, Flemming T.J.; lektor.
Markussen, Kim Byvald; amanuensis.
Michelsen, Morten Bjerregaard, amanuensis.
Mortensen, Klaus Peter; lektor.
Nielsen, Erik Aksel; lektor.
Nielsen, Mie Femø; lektor.
Olsen, Thorkild Damsgaard; lektor.
Pedersen, Vibeke; lektorvikar.
Pedersen, Vibeke Arendse; adjunkt.
Petersen, Kirsten Thisted; lektor.
Rosiek, Jan; lektor.
Ruus, Hanne; lektor.
Stidsen, Marianne Søgård; lektor.
Strade, Norbert Heinrich; amanuensis.
Syrehn, Gunnar Lars Otto; lektor.
Thomsen, Jacob Als; amanuensis.
Thrane, Liselotte; forskningslektor.
Thuesen, Karen; forskningsadj.
Ulbæk, Ib; lektor.
Wentzel, Knud Høgsberg; lektor.
Zeruneith, Kjeld; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Rasmussen, Rene; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Hansen, Bergur; ph.d.-studerende.
Holck, Jakob Povl; ph.d.-studerende.
Hvenegård-Lassen, Kirsten; ph.d.-studerende.
Knap, Torben Fledelius; ph.d.-studerende.
Mundbjerg, Torben; ph.d.-studerende.
Rostbøll, Benedikte Fogh; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Auken, Sune; ph.d.-studerende.
Hansen, Signe Lindskov; ph.d.-studerende.
Hermansson, Gunilla; ph.d.-studerende.
Jensen, Torben Juel; ph.d.-studerende.
Johansen, Marianne; ph.d.-studerende.
Kjældgaard, Lasse Horne; ph.d.-studerende.
Kjørup, Frank Beyer; ph.d.-studerende.
Marselis, Randi Haagen; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Bach, Tine: Exodus: Om jødisk erfaring og jødisk litteratur i et minoritetsperspektiv.
Christensen, Robert Zola: Vandrehistorien som litterær genre.
Jensen, Eva Skafte: Danske sætningsadverbialer og topologi i diakron belysning.
Lützen, Peter: Læsning af læsninger: retorisk læsning af danske tekstanalyser af enkeltværker.
Petersen, Helle: Forandringskommunikation. En organisations- og kommunikationsteoretisk analyse af værdibaserede forandringsprocesser.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– Kristendomens ikonografi og retorik (Erik A. Nielsen) kr. 371.000.
– Lorenz Frølich (Lotte Thrane) kr. 424.200.

Marcus Lorenzens Legat
– Publikation af værk om folkevisekultur (Hanne Ruus) kr. 20.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Aflastning (Frans Gregersen) kr. 150.000.
– Aflastning – aflønning af undervisningsvikar (Bente Rosenbech) kr. 85.000.
– At fortælle verden – en studie i Almqvists rammekonstruktioner (Gunilla Hermansson) kr. 18.700.
– Betydende Former. Modernismens Retorik (Institut for Nordisk Filologi) kr. 1.400.
– Irrealitet og talesprog (Torben Juel Jensen) kr. 1.164.000.
– Ph.d.-stip. Mytologi, historie og kristendom hos N.F.S. Grundtvig (Sune Auken) kr. 26.400.
– Som spæk og vand? Studier i den gensidige fortolkning af det grønlandsk-danske kulturmøde (Kirsten Thisted) kr. 1.194.800.
– Æstetik og litterær opposition i H.C. Andersens og Søren Kierkegaards skrifter (Lasse Horne Kjældgaard) kr. 1.164.000.

Undervisningsministeriet
– Fremtidens danskfag (Frans Gregersen) kr. 798.300.

Velux Fonden af 1981
– Bevisthedens udvikling i græsk filosofi og digtning (Keld Zeruneith) kr. 235.000.

Publikationer
Andersen J.K.: 54 artikler. i: Dansk Forfatterleksikon. John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Andersen J.K.: Genre- og stilbrydning hos Bellman. Folk och musik 2001 9, s. 54-57, 2001.
Biering K.: Højkro. En familievirksomhed i Vestlesvig. 56:40 minutter. Center for Arbejdekulturstudier, København 2001.
Biering K.: Visuel kulturel dokumentation – eller kulturhistorie på video. i: Folk og Kultur s. 33-47, Tione Damsholt, Eske K. Mathiesen og Lykke L. Pedersen (red.), Foreningen Danmarks Folkeminder, København 2001.
Blicher H.: Schack Staffeldt: Samlede digte bd. 1-3. 1370 s. C.A. Reitzels Forlag, København 2001.
Blicher H.: Hvirvlen. i: Krydsfelt. Ånd og natur i Guldalderen s. 224-235, Mogens Bencard, Gyldendal, København 2000.
Blicher H.: Staffeldt på ny. Om arbejdet med en ny udgave af Schack Staffeldts forfatterskab. i: Studier i Nordisk. Selskab for Nordisk Filologi. Foredrag og årsberetning s. 66-78, Kjeld Kristensen, København 2000.
Blicher H.: Denne Harpe er din Brud. i: Læsninger i Dansk Litteratur bd. 1 s. 279-293, Finn Hauberg Mortensen, Povl Schmidt, Anne-Marie Mai, Inger-Lise Hjorth-Vetlesen, Odense Universitetsforlag 1998.
Blicher H.: Kommentarer (til Søren Kierkegaards Frygt og Bæven). i: Søren Kierkegaards Skrifter. Kommentarbind 4 (K4) s. 101-167, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Finn Hauberg Mortensen, GAD, København 1997.
Blicher H.: Frygt og Bæven. Tekstredegørelse. i: Søren Kierkegaards Skrifter. Kommentarbind 4 (K4) s. 73-99, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Finn Hauberg Mortensen, GAD, København 1997.

Blicher H.: Gjentagelsen. Tekstredegørelse. i: Søren Kierkegaards Skrifter. Kommentarbind 4 (K4) s. 7-30, Niels Jørgen Cappelørn, Joakim Garff, Johnny Kondrup, Alastair McKinnon, Finn Ha uberg Mortensen, GAD, København 1997.
Blicher H.: "Og hver en blomst modnes til en frugt'. Et centralt motiv hos Torquato Tasso og Schack Staffeldt. i: Litteraturkritik & Romantikstudiers Skriftrække 18 s. 1-38, Århus 1997.
Blicher H.: Venus Urania omskrevet. i: Som Runer paa Blad. Arbejdspapirer om dansk litterær romantik 1800-1820 s. 129-141, Henrik Blicher, Akademisk Forlag, København 1996.
Blicher H.: Schack Staffeldt – die Nachtseite seiner späteren Lebensjahre. En kommenteret gengivelse af C.A.G.J. Engels optegnelser om Schack Staffeldt. Danske Studier 1994 1994', s. 67-99, 1994.
Blicher H.: Jag gick för att söka mig själv – komposition og identitet i Bernard Foys tredje rockad af Lars Gustafsson. Litteratur & Samfund 45, s. 102-130, 1989.
Blicher H.: 'Og Soel gik op paa tydsk' – om Poul Pedersen Philedors Kierligheds Endrings og Undrings Speil. Danske Studier 1989 1989, s. 69-100, 1989.
Blicher H.: Jørgen Bonde Jensen: H.C. Andersen og genrebilledet (1993). Kritik 102, s. 71-72, 1993.
Blicher H.: John Chr. Jørgensen: Det danske anmelderis historie. Den litterære anmeldelses opståen og udvikling 1720-1906 (1995). Kritik 114, s. 102-104, 1995.
Blicher H.: Laust Kristensen: Fantasiens Ridder. En studie i Schack Staffeldts liv og digtning (1993). Danske Studier 1994.
Blicher H.: Jørgen Hunosøe: Gift med den sidste engel? Om Sophus Claussen (1994). Danske Studier 1995, s. 201-205, 1995.
Blicher H.: Flemming Conrad: Smagen og det nationale. Studier i dansk litteraturhistorieskrivning 1800-1861. Kritik 122, s. 91-93, 1996.
Blicher H.: Henrik Pontoppidan: Det forjættede Land bd. 1-2. Danske Studier 1998, s. 186-192, 1998.
Blicher H.: Sune Auken: Eftermæle. En studie i den danske dødedigtning fra Anders Arrebo til Søren Ulrich Thomsen (1998). Nordica 16, s. 175-177, 1999.
Blicher H.: Joakim Garff: SAK. Søren Aabye Kierkegaard. En biografi. Kritik 149, s. 69-71, 2001.
Blicher H. (red.): Gode ord er bedre end guld. Ordsprog i perspektiv. 76 s. Rundetårns Forlag, København 1993.
Blicher H.: Digte 1804, Nye Digte 1808. i: Dansk Forfatterleksikon. Værker s. 64, 212-213, John Chr. Jørgensen (red.), København 2001.
Blicher H.: Schack von Staffeldt. i: Dansk Forfatterleksikon, Biografier s. 429-430, Rosinante, København 2001.
Bredsdorff T.: Søren Ulrik Thomsen. Spring 16-01, s. 8-11, 2001.
Bredsdorff T.: Et billede et sted i fortiden. i: Hans-Jørgen Nielsen. Portræt af et forfatterskab s. 50-55, Tania Ørum, Spring, København 2001.
Bredsdorff T.: Pious Nature. Jahrbuch für Internationale Germanistik Reie A, Band 66, s. 73-88, 2001.
Bredsdorff T.: Pietismus, Literatur… Die Herrnhuter und die Aufklärung. Das Achtzehnte Jahrhundert 25. årgang, Hefte 2, s. 197-205, 2001.
Christiansen N.F.: Socialdemokratiets fællesskabstænkning. i: Folk og Fællesskab s. 84-89, Cecilie Felicia Stockholm Banke, Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier, København 2001.
Christiansen N.F.: The Dynamics of Social Solidarity: The Danish Welfare State. Scandinavian Journal of History Vol. 26, no. 3, s. 177-196, 2001.
Christiansen N.F.: Racehygiejne og socialpolitik. Indlæg ex auditorio v. Lene Kochs forsvar af afhandlingen om racehygiejne,. Bibliotek for læger 3, 2001, 193 årgang, s. 199-209, 2001.
Dahlerup N.P.H.: "New Literarity. Betragtninger over litteraturhistoriegenren". Kultur & Klasse 92, s. 95-108, 2001.
Duncker D.: Dynamikken i ortografien. i: 8. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog s. 73-82, Peter Widell og Mette Kunøe (red.), Aarhus Universitet, Aarhus 2001.
Duncker D., Ruus H.: Dansk sprog- og Stilhistorisk Tekstbase, cd-rom med teksthæfte. cd-rom + 51 s. Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet, København 2001.
Duncker D.: Hvad hedder det? Mål & Mæle 1, 24. årgang, maj 2001, s. 4-9, 2001.
Duncker D.: Forandring i sproget. Moment December 2001, s. 8-9, 2001.
Fausing B.: Ansigtet er mennesket. Fotografier og ansigter. i: Spejlkabinettet. Fotografier og ansigter s. 4-32, Christina Helvad m.fl. (red.), Nikolaj, København 2001.
Galal L.P.: The Construction of Diversity – discourses of Coptic identity. 106 s. Department of Minority Studies, Copenhagen University 2001.
Galal L.P.: Etniske minoriteter og demokratisk deltagelse i EU-landene. 59 s. Mellemfolkeligt Samvirke, København 2001.
Galal L.P.: Koptiernes Cairo. i: Ægypternes Cairo – En guide s. 122-136, Michael Irving Jensen & Anne Stadil (red.), Forlaget Klim, Århus 2001.
Hansen B.: Selma Lagerlöf – Liv og Skaldskapur. Vardin 68, s. 39, 2001.
Hansen B.: De store billeder. Bogens Verden 5, s. 6, 2001.
Hansen B.: Et spring ind i et billede. Spring 17, s. -, 2001.
Hermansson G.: Som krydsende punkter i rummet. Om Søren Ulrik Thomsen _City Slang. Spring 16, s. 25-38, 2001.
Hermansson G.: Flygtige Mesterværker (Anmeldelse af Elin Andersens i Karen Klitgaard Poulsen. Det sublime øjeblik. Klim 2001. Kontur – Tidsskrift for Kulturstudier 3, s. 66-68, 2001.
Hertel H.: Kjeld Abell til modstand. Det Kgl. Teaters program: "Anna Sophie Hedvig" -, s. 6-14, 2001.
Hertel H.: Da kulturradikalismen gik under jorden: Den kulturradikale høj mellem nazisme, kommunisme og kold krig 1935-65. i: Den kulturradikale udfordring: kulturradikalismen gennem 130 år s. 257-311, Tiderne skifter, København 2001.
Hertel H.: Mennesket i tiden: Hans Reitzel 1918-2001. 16 s. Hans Reitzels Forlag, København 2001.
Hertel H.: Hemmingway i helfigur. Bogens Verden nr. 2, april 2000, s. 28-31, 2000.
Jørgensen J.C.: En lille epistel om hvordan man bliver litteraturanmelder. Standart 1, s. 41, 2001.
Jørgensen J.C.: Om at gøre det lange liv korte – Det leksikalske forfatterportræt mellem videnskab og formidling. Biblioteksarbejde 61/2001, s. 25-31, 2001.
Jørgensen J.C.: Blyanten og viskelæderet. Om kunstnerisk produktion og kritik. Spring 17, s. 223-27, 2001.

Jørgensen J.C. (red.): Dansk Forfatterleksikon 1-2. 599+307 s. Rosinante, København 2001.
Jørgensen J.N., Holmen A.: Sprogs status i Danmark år 2011. i: Københavnerstudier i tosprogethed bind 32 s. Holmen & J.N. Jørgensen (red.), Danmarks Pædagogiske Universitet, København 2001.
Jørgensen J.N., Holmen A.: Har vi en dansk sprogpolitik? Om holdninger tilsproglig mangfoldighed i Danmark. i: Sprogs status i Danmark år 2011 s. 75-90, Jørgensen, J.N. og Holmen, A., Danmarks Pædagogiske Universitet, København 2001.
Jørgensen J.N., Holmen A.: Det er Conversation 801, degil mi? Perspectives on the Bilingualism of Turkish Speaking Children and Adolescents in North Western Europe. i: Copenhagen Studies in Bilingualism the Køge Series volume K8, Holmen & J.N. Jørgensen (eds.), The Danish University of Education, København 2001.
Jørgensen J.N., Holmen A.: The Interdependance of Second Language and Bilingual Development in Succesively Bilingual School Children. i: Copenhagen Studies in Bilingualism the Køge Series volume K 8 s. 137-156, A. Holmen & J.N. Jørgensen (red.), The Danish University of Education, København 2001.
Jørgensen J.N.: Language Hierarchies, Bilingualism and Minority Education in the Nordic Contries. i: Language, Identity and Immigration s. 219-228, Elite Olshtain & Gabriel Horenczyk (eds.), Magnes Press, Jerusalem 2000.
Jørgensen J.N.: La tâche de la sociolinguistique au 21e siècle. i: Sociolinguistica 14 s. 164-167, Tore Kristiansen & J.N. Jørgensen, Max Niemeyer, Tübingen 2000.
Jørgensen J.N., Holmen A.: Tosproget udvikling og dansk som andetsprog. Nogle resultater fra Køge-projektet. Odense Working Papers in Language and Communication 22, s. 107-173, 2001.
Jørgensen J.N.: Native Speakers' Judgement of Second Language Danish. Language Awareness Vol. 10:1, s. 41-56, 2001.
Kjældgaard L.H.: Attentat på tiden. En enkel historie om Joseph Conrad og UNA-bombemanden. Vinduet 2/3, s. 2-7, 2001.
Kjældgaard L.H.: Mellemhverandre. Tableau og fortælling i Søren Kierkegaards pseudonyme skrifter. 170 s. København 2001.
Kjældgaard L.H.: Bevægelser og stillinger. Om det hvilende og det bevægelige i Kierkegaards tableuer. i: Tableau. Det sublime øjeblik s. 177-195, Elin Andersen & Karen Klitgaard Povlsen (red.), Klim, Århus 2001.
Kjældgaard L.H.: Genkendelsens gåde. 'Anagnovisis' i Karen Blixens "Alkmene". Spring 17, s. 155-174, 2001.
Kjøller K.: Spindoktor. 231 s. København 2001.
Kjøller K.: Den artige oprører, Erik. i: Sproglige åbninger. E som Erik s. 11, Jarvad, P., Gregersen, Heltoft, L., Lund, J, Togeby, O., Hans Reitzel, København 2001.
Kondrup J.J.: Biografisk metode. i: Littaturens tilgange – metodiske angrebsvinkler s. 59-80, Johannes Fibiger, Gerd Lütken & Niels Mølgaard, Gads Forlag, København 2001.
Kondrup J.J.: 24 værkartikler. i: Dansk Forfatterleksikon. Værker, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Kondrup J.J.: 6 biografiske artikler. i: Dansk Forfatterleksikon. Biografier, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Kondrup J.J. Søren Kierkegaard Forsk Søren Kierkegaards Skrifter bd. 19 og K 19. 445+679 s. G.E.C. Gad, København 2001.
Kondrup J.J. Søren Kierkegaard Forsk Søren Kierkegaards Skrifter bd. 18 og K 18. 386 + 620 s. G.E.C. Gad, København 2001.
Krag H.: Opslagsord "Sorbere" "Tjerkesser" "Tjetjenere". i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19, Danmarks Nationalleksikon, København 2001.
Krag H., Warburg M. (red.): Amol iz geven. Jødisk kultur og historie i det gamle Østeuropa (2. revideret og udvidet udgave). 296 s. Forum, København 2001.
Krag H.: Østjøder under østrisk styre. i: amol iz geven s. 69-90, Helen Krag og Margit Warburg, Forum, København 2001.
Krag H., Warburg M.: Forord. i: amol iz geven s. 9-16, Helen Krag og Margit Warburg, Forum, København 2001.
Krag H.: Begrebet Minoritet. DR P1. København 2000.
Krag H.: February, 23 d: Deportation Day, 23. Februar 23d: Deportationstag. 2001.
Levy J.L.: The Concept of the Tragic and the Concept of the Erotic. i: Proceedings IX International Ibsen Conference s. 217-225, Asbjørn Aanseth og Pål Bjørby, Alvhein og Eide, Bergen 2001.
Levy J.L.: The Utopian and the Tragic. i: Ibsen and Modernity s. 103-116, Wang Ning (red.), Bejing 2001.
Levy J.L.: Syæsken-enbunke knapper. i: Walter Benjamins Berlin s. 166-71, Marianne Barlyng m.fl. (red.), Forlaget Spring, København 2001.
Levy J.L.: Dansk Forfatterlekskon b. 2. i: Dansk Forfatterleksikon, bd. 2 s. 11 artikler, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Lundgreen-Nielsen F.: National identity in Denmark. i: Denmark and Scotland: the cultural and environmental resources of small nations s. 223-233, Gillian Fellows-Jensen, C.A. Reitzel, København 2001.
Lundgreen-Nielsen F.: "Naar Skyggen er ligest…". Grundtvig-Studier årgang 2001, s. 58-69, 2001.
Nielsen M.F. (red.): Profil og offentlighed – public relations for viderekomne. 373 s. Samfundslitteratur, København 2001.
Nielsen M.F.: Talsmandens skisma med italesættelse af multiple identiteter. i: Profil og offentlighed – public relations for viderekomne s. 131-210, København 2001.
Nielsen M.F.: Replik til journalistikken – mikroanalyse af medieinterviewet. 270 s. Akademisk Forlag, København 2001.
Nielsen M.F.: Reparation af gestik: Sammenhæng mellem tale og gestik. i: 8. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog, Aarhus Universitet, 12-13. oktober 2000 s. 246-258, Peter Widell & Mette Kunøe (red.), Aarhus Universitet 2001.
Nielsen M.F.: Replik til dramatikken. Autencitet og stilisering. i: Den analytiske gejst. Festskrift til Uwe Geist på 60- årsdagen, 23. september 2001 s. 137-150, Lars Heltoft og Carol Henriksen (red.), Roskilde Universitets Forlag, Roskilde 2001.
Pedersen V.A.: Formler i Dronning Sophias Visebog. i: Svøbt i Mår b III s. 357-448, Hanne Ruus & Flemming Lundgreen-Nelsen (udgiv.), Reitzel, København 2001.
Pedersen V.A.: 18 Artikler. i: Dansk Forfatterleksikon s. 18 artikler, John Chr. Jørgensen og Thomas Bredsdorff, Rosinante, København 2001.

Rosenbeck B.: Uskikken der breder sig. Berlingske Tidende 21. marts 2001.
Rosenbeck B.: Uskikken der breder sig. Biozoom nr. 3-2001, s. 7-9, 2001.
Rosenbeck B.: The Nordic Model of Marriage. i: Sociel Sciences. The Nordic Contries and Europe II s. 255-282, Kari Melby, Anu Pylkkänen, Christina Carlsonn Wetterberg, The research programme "Norden och Europa", Nordisk Ministerråd: Nord 2001: 23, København 2001.
Rosenbeck B.: "En fribåren social skole". i: Handlingens kvinder s. 127-165, Karen Hjorth & Anette Warring (red.), København 2001.
Rosenbeck B.: Køn, familie og velfærdsstat. i: Frihed, lighed og tryghed, Velfærdspolitik i Norden s. 191-214, Kari Melby, Bente Rosenbeck og Christina Carlsson Wetterberg, Hilda Rømer Christensen, Urban Lundberg og Klaus Petersen (red.), Jyske Selskab for Historie nr. 48, Aarhus 2001.
Rosenbeck B.: Uskikken der breder sig. Biozoom 3, s. 1, 2001.
Rosenbeck B.: " En fribåren social skole" da det sociale hjælpearbejde blev til en uddannelse. i: Handlingens kvinder s. 127-165, Karen Hjorth og Anette Warring (red.), København 2001.
Rosenbeck B.: Status strategi og perspektiv. Humaniora 2, 2001.
Rosenbeck B.: Nyttige humanistiske vinkler. Humaniora 1, 2001.
Rosenbeck B.: Uskikken der breder sig. Berlingske Tidende den 21. marts 2001, s. 1, 2001.
Rosenbeck B.: Uskikken der breder sig. Biozoom 3, 2001.
Rosiek J.: Avantgardens genkomst? Kritik 152, s. 30-38, 2001.
Rosiek J.: Replik til Niels Frank. Kritik 154, s. 68-70, 2001.
Ruus H.: Svøbt i mår-cd-rom. i: Svøbt i mår, Dansk Folkevisekultur 1550-1700, Bind 3 s. 489-505, Lundgreen-Nielsen, Flemming og Hanne Ruus (red.), C.A. Reitzel, København 2001.
Ruus H.: Elektronisk viseforskning. i: Svøbt i mår, Dansk Folkevisekultur 1550-1700, Bind 3 s. 9-46, Lundgreen-Nielsen, Flemming og Hanne Ruus (red.), C.A. Reitzel, København 2001.
Ruus H., Lundgreen-Nielsen F. (red.): Svøbt i mår, Dansk Folkevisekultur 1550-1700, Bind 3, Tæt på viseteksterne. 516 s. C.A. Reitzel, København 2001.
Ruus H.: Chatbot. i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001 s. 39-40, Galberg Jacobsen, Henrik og Jørgen Schack, Dansk Sprognævn, København 2001.
Ruus H.: Hvad betyder der? Mellem leksikon og grammatik i ældre nydansk. i: Sproglige åbninger, E som Erik og H som 70 s. 224-230, Jarvad, Pia et al. (red.), Hans Reitzels Forlag, København 2001.
Ruus H., Duncker D.: Dansk Sprog- og Stilhistorisk Tekstbase, cd-rom med teksthæfte. cd-rom + 51 s. Institut for Nordisk Filologi, Københavns Universitet, København 2001.
Ruus H., Duncker D., Juul J.: Svøbt i mår, Dansk Folkevisekultur 1550-1700, cd-rom. i: Svøbt i mår. Dansk Folkevisekultur 1550-1700, Bind 3, cd-rom, Lundgreen-Nielsen, Flemming og Hanne Ruus (red.), C.A. Reitzel, København 2001.
Stidsen M.S.: Udveje – fra 90'erne. 336 s. Gads Forlag, København 2001.
Stidsen M.S.: 17 leksikonartikler. i: Dansk Forfatterleksikon, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Stidsen M.S.: Opskrifter på litteratur. Om 1980'ernes og 90'ernes danske prosa. Tijdschrift voer Skandinatistiek 1, s. 37-61, 2001.
Stidsen M.S.: Och til kunstigheden. 6-7 s. Foreningen Sentura. København 2001.
Syrehn G.: Lars Forssells teater – Mellan Mumle Drumle och Svarte Måns. i: Röster om Lars Forssell. ABF-Seminarium 14. marts 1998 s. 23-38, ABF Stockholm, Tove Bergquist, ABF, Stockholm 2001.
Syrehn G.: Reception, Tidsskrift for Nordisk litteratur. Vid alla instrumenters ljud. En personlig Bellman-diskografi 44, oktober 2001, s. 39-45, 2001.
Syrehn G.: Några anteckningar kring ett par svenska forskartraditioner kontrastivt de motsvarende danska. Norcida – Tidskrift for nordisk teksthistorie og æstetik Bind 18, 2001, s. 303-310, 2001.
Thisted K.: On Narrative Expectations: Greenlandic Oral Traditions about the Cultural Encounter between Inuit and Norsemen. i: Scandinavian Folklore (særnummer af Scandinavian Studies), Niels Ingwersen, Scandinavian Studies 2001.
Thisted K.: 35 artikler, 30 biografier og 5 værkbeskrivelser. i: Dansk Forfatterleksikon, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Thisted K.: Stepping off the map? Grønlandsk litteratur mellem globalisering og nation. Edda 04/01, 2001.
Thisted K.: Interview med Ole Korneliussen. Tidsskriftet Grønland nr. 2, marts 2001, s. 45-50, 2001.
Thisted K.: Saltstøtten, ny roman af Ole Korneliussen. Tidsskriftet Grønland Nr 1 januar 2001, s. 7-12, 2001.
Thisted K.: The Impact of Writing on Stories Colected From Nineteenth- Century Inuit Traditions. i: Inclinate Aurem. Oral Perspectives on Early European Verbal Culture s. 167-210, Jan Helldén, Minna Skafte Jensen, Thomas Pettitt, Odense University Press, Odense 2001.
Thisted K.: Kulturmøde i dansk litteratur. i: Oplæg ved SASS 2001, Chicago 2001.
Thisted K.: Walking in two dimensions. i: Konferencepaper til SASS 2001, Chicago 2001.
Thomsen J.A.: Politisk romantik. Distinktion – Tidsskrift for Samfundsteori 2, s. 11-28, 2001.
Thrane L.: Tabets retorik. Om gudebilleder, faderskikkelser og Nordisk Mytologi hos Lorenz Frølich. Kritik 153, 2001.
Thrane L.: Visual Pleasure and Writerly. Scandinavica, 2001.
Thrane L.: 7 Forfatterbiografier: C.G. Wied, E. Ott, N. Jeiner, L. Bendixen, A.M. Ejrnæs, A. Ravnkilde, M. Fibiger. + 8 Værkartikler "Dansemus", "Slægten", "Skærmydsler", "Knagsted", "Livsens ondskab", " Svalen", "Judith Fyrste" &"Clara Raphael". i: Dansk Forfatterleksikon s. 15 leksikonartikler, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Ulbæk I.: Pipelines and Pipelining – A Theoretical Discussion of a Concert to explain. i: Multidisciplinary Approdaches to Discourse s. 41-49, Degand, L., Bestgen, Y,

Spooren, W & von Waes, L. (eds.), Strichting Neerlandistiek, vu Amsterdam & Nodus Publikationen Münster, Münster 2001.
Ulbæk I.: Æstetik og Kohærens. Hvornår er en Morgan en Bil? i: Den analytiske gejst s. 247-258, Lars Heltoft & Carol Henriksen (red.), Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 2001.
Wentzel K.: Den globale fortælling. 242 s. Odense Universitetsforlag, Odense 2001.
Wentzel K.: I begyndelsen var fortællingen. Kritik 154, s. 5, 2001.
Zeruneith K.: Tårnet. En symbolistisk skilsmissehistorie. i: Grib tiden s. 196-209, Bente Scavenius (red.), Gyldendal, København 2001.

Studienævnet for Dansk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 er følgende medlemmer af studienævnet: Jan Rosiek (studieleder), Michael Svendsen (næstformand), Lena Wienecke Andersen, Jeanette Hedegaard, Søren Beck-Nielsen, Jens Normann Jørgensen, Palle Schantz Lauridsen og Marianne Overgaard.

Beretning

Studienævnet har udover løbende sager især diskuteret ændringer af studieordningen for fagets grunduddannelse i forbindelse med den mulige indførelse af disciplinen "Fagets videnskabsteori" med en årsværksvægt på 1/8.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder											
Indskrivningsfag	**Dansk**	**Eng/Ty./Fransk**	**Klas. fil.**	**Film-vid.**	**Kunst-hist.**	**Littera-turvid.**	**Reto-rik**	**Filo-sofi**	**Øvrig hum.**	**Andre fak.**	**Merit-overført**	**I alt**
Dansk	448,42	8,00	7,25	11,25	9,00	12,50	12,88	7,75	40,25	2,83	27,75	627,87
Germansk	6,75											
Engelsk	15,50											
Film- og medievid.	7,00											
Fransk	4,13											
Spansk	4,50											
Historie	9,50											
Musikvidenskab	6,50											
Religion	4,75											
Litteraturvidenskab	3,63											
Retorik	2,63											
Kunsthistorie	3,00											
Teatervidenskab	2,13											
Øvrig humaniora	19,54											
Samfundsvidenskab	0,75											
Merit- og gæstestud.	28,88											
I alt	607,58											
Åben uddannelse	61,78											

STÅ 1998-2001

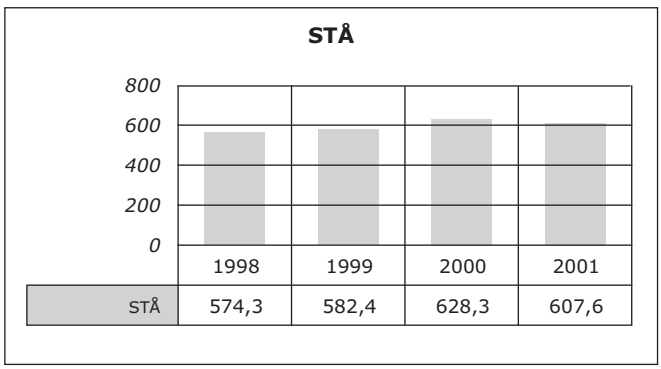

Studieleder Jan Rosiek

Studienævnet for Finsk

Medlemmerne

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Kirsten Thisted, fungerende studieleder. Niina Moilanen, studienævnsrepræsentant. Siw Maria Christiansen fungerede som studienævnssekretær og studievejleder.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder				
Indskrivningsfag	***Finsk***	***Eur. etnologi***	***Kunsthistorie***	***Meritoverført***	***I alt***
Finsk	12,38	1,00	0,25	0,25	13,88
Dansk	0,50				
Engelsk	0,25				
Musikvidenskab	1,00				
Teatervidenskab	0,25				
Indoeuropæistik	0,25				
I alt	14,63				

STÅ 1998-2001

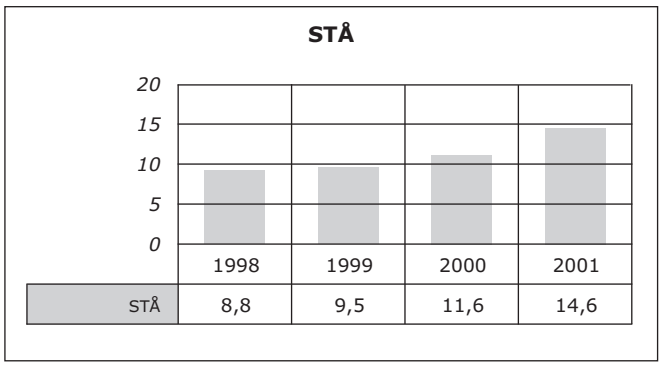

Fungerende studieleder Kirsten Thisted

Studienævnet for Minoritetsstudier

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Kirsten Thisted (formand), Lise Paulsen Galal og studerende Mikala Peterslund og Birgitte Johansen. Studienævssekretær og studievejleder: Mia Stelsig Haagensen.

Beretning

Der er i løbet af året afholdt forskellige arrangementer, herunder forelæsning i anledning af Helen Krag og Margit Warburgs genudgivelse af "Amol iz geven" (Forum). Herudover er afholdt paneldiskussioner, dels efter 11. september med indlæg og diskussion ved tre af fagets lærere, dels i anledning af valget, hvor repræsentanter for partierne var indbudt til diskussion om årsager til og konsekvenser af at flygtninge- og indvandrer-temaet blev det centrale i valgkampen.

Udover mindre ændringer fungerer Minoritetsstudier stadig efter henholdsvis studieordning for tilvalgsfagsstudiet i Minoritetsstudier og det 1/2-årige kandidatstudium i Minoritetsstudier, der begge trådte i kraft i september 1998. I forlængelse af sidste års studieordningseftersyn initieret af fakultetet arbejdes der videre med en omstrukturering af faget Minoriteter i Norden. Titlen er foreløbig ændret til Minoriteter i Danmark med udblik til Europa.

Minoritetsstudier har fortsat det samarbejde som sidste år indledtes med Kultur- og Sprogmødestudier på RUC. Der er oprettet et fælles censorkorps for de to fag, og vi arbejder videre med at etablere et egentligt fagligt samarbejde.

Ligeledes har Minoritetsstudier i forlængelse af sidste års seminarrække om Holocaust og Intolerance, arrangeret i samarbejde med Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier og March of Remembrance and Hope, gennemført en studierejse til Østeuropa. Studierejsen til Israel blev aflyst på grund af den politiske situation, men to af fagets lærere, Helen Krag og Jacob Als Thomsen, deltog i seminar ved Yad Vashem International School for Holocaust Studies, Jerusalem, i oktober 2001.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder
Indskrivningsfag	***Minoritetsstudier***
Dansk	3,75
Slavisk	1,75
Historie	2,75
Religion	8,25
Pædagogik	2,75
Øvrig humaniora	8,75
Samfundsvidenskab	2,75
Merit- og gæstestud.	3,25
I alt	34,00
Åben uddannelse	17,00

STÅ 1998-2001

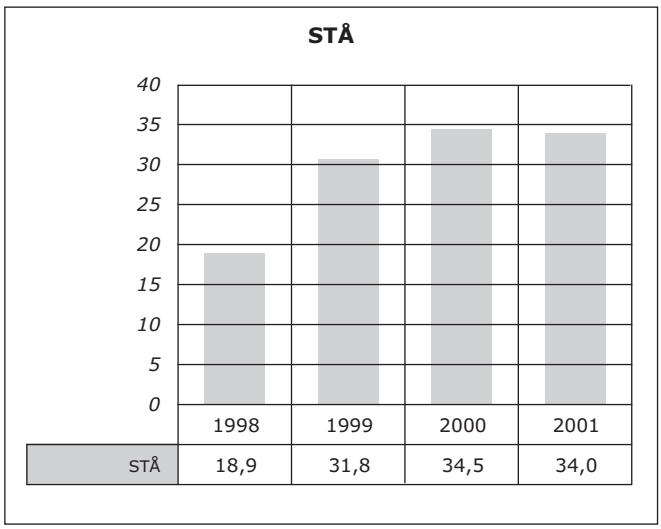

Minoritetsstudier har i år stort set fastholdt den markante stigning i studietrinstilvækst som vi har oplevet de senere år, hvor STÅ-produktionen steg fra 18,9/31,48 i 1998/1999 til 34,5 i 1999/2000. I år er tallet 34,00. Der synes at være en stigende interesse for vores fagområde, også uden for Humaniora. Trods flere optagne bl.a. fra andre universiteter, er det dog stadig de studerende fra Det Humanistiske Fakultet på Københavns Universitet, der udgør størstedelen af de studerende.

På Åbent Universitet er der stadig et så stort optag, at der fast udbydes to hold pr. semester.

Studieleder Kirsten Thisted

Studienævnet for Kvinde- og Kønsforskning

Medlemmer
Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Studieleder Nanna Damsholt og vicestudieleder Jennifer Linnemann samt Mie Larsen og Bente Rosenbeck.

Beretning
Der udbydes grundkursus i Kvinde- og Kønsforskningens teorier og metoder og kurser i Videnskabshistorie- og Teori i henholdsvis efterårs- og forårssemestret som teori I og teori II. Begge kurser varer 1 semester, og svarer til et 1/4 årsværk hver.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder
Indskrivningsfag	***Kvinde- og kønsforskning***
Dansk	1,50
Litteraturvidenskab	1,25
Folkloristik	1,00
Psykologi	0,75
Fransk	0,75
Europæisk etnologi	0,50
Pædagogik	0,50
Japansk	0,50
Historie	0,25
Lingvistik	0,25
Øvrig humaniora	1,00
Idræt	0,25
Merit- og gæstestud.	2,50
I alt	11,00
Åben uddannelse	0,25

STÅ 1998-2001

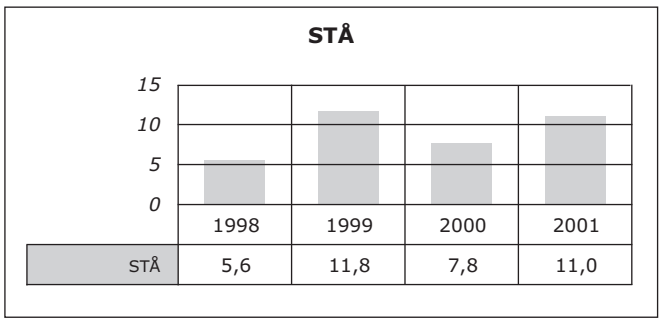

Studieleder Nanna Damsholt

Det Arnamagnæanske Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder: lektor, cand.mag. Peter Springborg.

Institutbestyrelse: institutlederen, lektor, mag.art. Britta Olrik Frederiksen (viceinstitutleder), lektor, dr.phil. Matthew J. Driscoll (fra 1.8. professor, dr.phil. Jonna Louis-Jensen), overfotograf Suzanne Reitz.

Organisation
Instituttet er organiseret i overensstemmelse med Universitetsloven med institutbestyrelse og institutleder.

Til instituttet hører et konserveringsværksted og et fotografisk atelier.

Instituttet huser Den Arnamagnæanske Kommissions kontor og Den Arnamagnæanske Kommissions Ordbog over det norrøne prosasprog.

Adresse
Njalsgade 76
2300 København S
Telefon 35 32 84 67
Fax 35 32 84 68
ami@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/ami

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Jonna Louis-Jensen vendte 1.8. tilbage efter et års ophold ved Senter for høyere studier under Det norske Videnskaps-Akademi i Oslo.

Overassistent Hanne Clausen forlod efter et års orlov stillingen som institutsekretær pr. 1.4., hvorefter Lisa Kuhr Hansen fungerede som vikar på deltid frem til 30.4. Marian Bach var institutsekretær 1.5. – 31.7. på heltid. Fra 1.8. har Lisa Kuhr Hansen været ansat som institutsekretær på deltid, og fra 1.9. har stud.mag. Rikke Emilie Christensen været medhjælp på sekretariatet.

Konserveringstekniker Sidse Stammerjohan er projektansat fra 1.11. for at konservere den nyerhvervede diplomsamling fra Ravnholt gods.

Cand.mag. Kim Lembek har siden 9.2. været ansat i jobtræning med henblik på nyoversættelse af Njals saga til dansk, med orlov fra 9.11.

Forskningsvirksomhed
Instituttet er oprettet 1956 som en ramme om den videnskabelige udnyttelse af Den Arnamagnæanske Håndskriftsamling.

Instituttets forskningsområde er ældre islandsk og norsk, samt ældre svensk og dansk sprog og litteratur. En vigtig opgave er udarbejdelsen af tekstkritiske udgaver efter håndskrifterne af den norrøne middelalderlitteratur. Desuden forskes der i færøsk og nyere islandsk sprog og litteratur.

Instituttet udgiver to skriftserier, Editiones Arnamagnæanæ og Bibliotheca Arnamagnæana (grundlagt hhv. 1958 og 1941), i samarbejde med Den Arnamagnæanske Kommission. Denne blev oprettet i 1772 som bestyrelse for Det Arnamagnæanske Legat, den samling af håndskrifter og trykte bøger, som professor Arne Magnusson ved sin død testamenterede til Københavns Universitet sammen med sin formue. Kommissionen består i dag af fem medlemmer, med universitetets rektor som formand, samt to eforer.

Udgivelsesprojekter
Der arbejdes i disse år på at færdiggøre en række store projekter i serien Editiones Arnamagnæanæ, der for de flestes vedkommende er påbegyndt for længere tid tilbage. Det drejer sig om udgaver af kongesagaer og islændingesagaer. I 2000 udkom således 3. og sidste bind af Den store saga om Olaf Tryggvason (jfr. årbog 2000), i år Egils saga Skallagrímssonar, A-redaktionen (udg. Bjarni Einarsson (d. 2000), efter forarbejder af Jón Helgason, red. Michael Chesnutt, kons. Jonna Louis-Jensen, Peter Springborg), mens Eyrbyggja saga er under afslutning (udg. Forrest Scott, red. Jonna Louis-Jensen, kons. Mariane Overgaard). Den foreliggende tekst til en udgave af kongesagaredaktionen Hulda-Hrokkinskinna (udg. Jonna Louis-Jensen) er overført til elektronisk form ved skanning, og der er læst korrektur efter håndskrifterne på en del af teksten med henblik på en erratalistе.

I Bibliotheca Arnamagnæana arbejdes der løbende på redigering af bidrag til næste bind af Opuscula (XI) (red. Britta Olrik Frederiksen, Michael Chesnutt).

Andet bind af en tekstkritisk udgivelse af Hallgrímur Péturssons værker er under udarbejdelse på Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi (Margrét Eggertsdóttir et al.).

Arbejdet på en udgave for Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi af fire værker tilskrevet Jón Hjaltalín er afsluttet, med forventet udgivelse 2002 (Matthew J. Driscoll).

I en ny faksimileserie, Manuscripta Nordica (red. Peter Springborg), er flg. bind under forberedelse: AM 519 4to med Alexanders saga (Andrea de Leeuw van Weenen), Codex Wormianus med Snorres Edda (Karl. G. Johansson), NkS 1824b 4to med Vølsungernes saga (Hubert Seelow) og AM 429 12mo med sagaer om kvindelige helgener (Kirsten Wolf).

Igangværende specialundersøgelser
Om den islandske bonde Magnús Jónsson på Tjaldanes (1835 – 1922) og hans afskrivningsvirksomhed – en artikel udkommer næste år (Matthew J. Driscoll); et biografisk bidrag til opslagsværket Reallexikon der germanischen Altertumskunde er indleveret til red. (Michael Chesnutt); fem artikler er udarbejdet til bind 19 og 20 af Den Store Danske Encyklopædi, en festskriftartikel om tolkningen af Kvinneby-amuletten fra Öland er udkommet, tre skjaldedigte er under redigering til projektet Skaldic Poetry, red. af Margaret Clunies Ross et al. (Jonna Louis-Jensen); der er arbejdet videre på en artikel om kalendariet AM 249d fol. og klosterbiblioteket på Munkapverá, hvorfra flere håndskrifter via danske adelsmænds samlinger endte i Arne Magnussons eje (Mariane Overgaard); en undersøgelse af islandske håndskrifter med bind af træplader fortsættes, bl.a. i samarbejde med Niels Bonde, Nationalmuseet (Peter Springborg); en artikel 'Anaforisk eller determinativ funktion' er trykt i Arkiv för nordisk filologi 2001, en anden artikel om underordnende konjunktioner er indleveret til samme tidsskrift, der har været arbejdet videre på en artikel om datering af Íslendingabók i AM 113b fol. ud fra syntaktiske kriterier og på en artikel om latterens funktion i norrøn litteratur, samt på en bog om adverbialsætningen i

norrønt sprog (Finn Hansen); kommentar til en række tekster i det danske middelalderhåndskrift AM 76 8vo skal udkomme i bind 2 af A Danish Teacher's Manual from the Mid-Fifteenth Century og kan forhåbentlig sendes til trykning i 2002, en præsentation af det østnordiske håndskrift- og trykmateriale fra middelalderen til grundbogen Skandinavische Literatur im Mittelalter, red. af Hartmut Röhn og Julia Zernack, Berlin, er under udarbejdelse, der arbejdes på en undersøgelse af de danske prædikener i AM 76 8vo og deres mulige birgittinske proveniens, til Collegium Medievale 2001 bidrages med en artikel om udgivelse af gammeldanske håndskrifter i 500 år, et bidrag om filologisk kommentering er trykt i Danske Studier 2001, en festskriftartikel om gammeldansk 'æplisbarn' er under trykning (Britta Olrik Frederiksen); en artikel om 'det hellige' i islandske folkesagn er udarbejdet med henblik på en bog om islandske folkesagn, og der er skrevet et afsnit om islandsk litteratur fra reformationen til oplysningstiden til en islandsk litteraturhistorie på engelsk, red. af Daisy Neijmann (Margrét Eggertsdóttir); en monografi om William Heinesens forfatterskab udkommer i 2002, der er forfattet 33 artikler om færøske forfattere til Dansk Forfatterleksikon, og til det kommende supplementsbind af Den Store Danske Encyklopædi skrives nye og opdateres tidligere artikler om færøske forfattere (Jógvan Isaksen).

Ph.d.-projekter

Rolv Stavnem: Kennningens litterære funktion i norrøn litteratur. I undersøgelsen inddrages både teoretisk litteratur fra middelalderen og moderne metaforteori, såvel som den sagalitteratur, hvori hovedparten af skjaldedigtningen er overleveret.

Annette Lassen: Den enøjede Odin: Dualitetens og visdommens gud. Inspireret af teorierne om kønsdualismen i den nordiske mytologi anskues Odin som et forbindelsesled mellem den kvindelige og den mandlige sfære. Det empiriske grundlag udgøres af alle teksteksempler med Odin i det norrøne korpus klassificeret efter genre, version og alder.

Anne Mette Hansen: Privat andagtslitteratur i det 16. århundrede: Digitalisering af 3 bønnebøger i Den arnamagnæanske Samling og Karens Brahes Bibliotek. Det er et editionsfilologisk projekt, der både drejer sig om nyfilologisk teori og metode og elektronisk udgivelse af ældre danske tekster med XML-mærkning.

Edb og håndskrifter

Det EU-finansierede håndskriftkatalogiseringsprojekt MASTER sluttede i første halvdel af året med en række workshop rundt om i Europa, hvor Matthew J. Driscoll har deltaget i en præsentation af og instruktion i MASTER-systemet for håndskriftforskere, bibliotekarer og arkivarer. Han har desuden præsenteret det ved kongressen Digital Resources for Research in the Humanities i Sydney 26. – 28. september og ved middelalderkongresssen i Kalamazoo i maj, samt ved en todages workshop på Island om håndskriftkatalogisering ved brug af XML. Anne Mette Hansen har deltaget sammen med Matthew J. Driscoll i nogle af disse workshops og kongresser. Denne har endvidere arbejdet med tekstkodning i bredere forstand, især i forbindelse med det internationale Text Encoding Initiative (TEI), som instituttet er medlem af. Instituttet er endvidere tilknyttet det pr. 11.09.01 oprettede elektroniske tekstarkiv for nordiske middelaldertekster (Menota, Medieval Nordic Text Archive, med hjemsted i Bergen). Matthew J. Driscoll og Jonna Louis-Jensen har ydet bidrag til en nordisksproget, elektronisk håndbog med retningslinjer for indkodning af teksterne i TEI-kompatibel XML (www.hit.uib.no/menota). Håndbogen er nu under revidering, bl.a. med henblik på en parallel engelsk version. Matthew Driscoll er medlem af redaktionen.

Bevaring af håndskrifter

Instituttets konserveringsværksted og fotografiske atelier, der begge går tilbage til instituttets oprettelse, forestår konservering og affotografering af den del af håndskriftsamlingen, som er forblevet i København efter udleveringens afslutning i 1997.

Efter erhvervelsen i 1999 af det ældre arkivmateriale fra Ravnholt Gods er der i 2001 påbegyndt en gennemgribende konservering af dokumenterne og de tilhørende segl. Med støtte fra Beckett Fonden, Gad Andresen Fonden og Augustinusfonden har der kunnet ansættes en konserveringstekniker til dette projekt.

Værkstedet har udført konserveringsopgaver for Holmens Kirke og Hendes Majestæt Dronningens Håndbibliotek.

Atelieret tilser ved siden af den almindelige håndskriftfotografering den eksisterende foto- og filmsamling, kompletterer samlingen af sikkerhedskopier og udfører endvidere opgaver for interne og eksterne rekvirenter i ind- og udland.

Alle relevante oplysninger i forbindelse med konservering og fotografering koordineres og samles i en registrant af en tilknyttet studentermedhjælp.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Britta Olrik Frederiksen er medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, herunder tilsynet med Gammeldansk Ordbog, og er formand for Dansk Selskab for Oldtids- og Middelalderforskning.

Jonna Louis-Jensen er faglig sekretær for Den Arnamagnæanske Kommission, formand for Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier og sekretær i Hid íslenzka frædafélag í Kaupmannahöfn.

Jógvan Isaksen er sekretær for Selskabet til Udgivelse af færøske Kildeskrifter og Studier, censor og ekstern vejleder ved Fródskaparsetur Føroya, og medlem af det færøske udvalg for Nordisk Råds litteraturpris.

Matthew J. Driscoll er medlem af TEI Council, af bestyrelsen for det elektroniske tekstarkiv for nordiske middelaldertekster, Menota, stiftet september 2001, og af bestyrelsen for European Society for Textual Scholarship, stiftet november 2001.

Peter Springborg er formand for Dansk-Islandsk Fond og Det Humanistiske Fakultets publikationsudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

Instituttets VIP udgør redaktionskomiteen for de ovennævnte arnamagnæanske skriftserier og medvirker som redaktører og konsulenter ved udgivelsesarbejdet. Jonna Louis-Jensen er desuden koordinator for serierne.

Britta Olrik Frederiksen er medlem af redaktionskomiteen for Arkiv för nordisk filologi.

Jógvan Isaksen er hovedredaktør af tidsskriftet Nordisk Litteratur, der udgives af Nordisk Ministerråd.

Matthew J. Driscoll er medlem af redaktionen for tidsskriftet alvíssmál i Berlin.

Kongresser og symposier

Flere af instituttets medarbejdere har i det forløbne år deltaget i og holdt foredrag på kongresser, symposier, seminarer og workshops i ind- og udland.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Instituttet og Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi har et samarbejdsudvalg, hvor sager og opgaver af fælles interesse kan tages op til behandling.

Instituttet er medlem af Fédération Internationale des Instituts d'Etudes Médiévales (F.I.D.E.M.) og af Text Encoding Initiative (TEI).

Gæsteforskere

En række forskere fra ind- og udland har tilknytning til instituttets forskningsvirksomhed, og flere gæster har arbejdet her i årets løb, bl.a. seks modtagere af Statsstipendiet for islandske forskere til studier ved Det Arnamagnæanske Institut og to modtagere af Det Arnamagnæanske Stipendium. Derudover besøges instituttet jævnligt af enkeltpersoner og grupper af studerende og skoleelever og andre interesserede fra ind- og udland, der ønsker at høre om instituttets virksomhed og se håndskrifter.

Hædersbevisninger

Jonna Louis-Jensen blev den 5. oktober promoveret som æresdoktor ved Islands Universitet.

Institutleder Peter Springborg

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	9,00	0,07	9,07
STIP	2,00	0,71	2,71
TAP	3,72	3,51	7,22
Total	*14,72*	*4,28*	*19,00*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	242	269	511
Anskaffelser	105	28	133
Total	*347*	*297*	*643*

Stab

VIP Internt finansieret

Chesnutt, Michael; lektor.
Driscoll, Matthew James; lektor.
Eggertsdóttir, Margrét; lektor.
Frederiksen, Britta Olrik; lektor.
Hansen, Finn; lektor.
Isaksen, Jógvan; lektor.
Louis-Jensen, Jonna; professor.
Overgaard, Mariane; lektor.
Springborg, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Hansen, Anne Mette; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Lassen, Annette; ph.d.-studerende.
Stavnem, Rolf; ph.d.-studerende.

Fondsbevillinger

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Digitalisering af 3 bønnebøger i Den Arnamagnæanske Samling og Karen Brahes Bibliotek (Anne Mette Hansen) kr. 1.164.000.
– Driftsudgifter (Anne Mette Hansen) kr. 75.000.

Publikationer

Chesnutt M.: Nordic-Celtic Links in Folk Literature. i: Denmark and Scotland. The Cultural and Environmental Resources of Small Nations s. 153-170, Gillian Fellows-Jensen, C.A. Reitzel, København 2001.

Chesnutt M.: The Fatherless Hero in the Playground. Irish Perspectives on the Norse Legend of Sigurd. Béaloideas, Journal of the Folklore of Ireland Society 68 (2000), s. 33-65, 2001.

Chesnutt M.: Cath Maige Tuired – A Parable of the Battle of Clontarf. i: Northern Lights. Essays in Honour of Bo Almqvist s. 22-33, Séamas Ó Catháin, University College Dublin Press, Dublin 2001.

Chesnutt M.: Paradies. i: Enzyklopädie des Märchens, bd. 10/2 s. 556-561, Rolf W. Brednich, de Gruyter, Berlin 2001.

Chesnutt M.: Paris, Gaston Bruno Paulin. i: Enzyklopädie des Märchens, bd. 10/2 s. 570-573, Rolf W. Brednich, de Gruyter, Berlin 2001.

Chesnutt M. (red.): Copenhagen Folklore Notes nr. 1/01. 8 s. Det Arnamagnæanske Institut, København 2001.

Chesnutt M. (red.): Egils saga Skallagrímssonar, bd. 1 udgivet af Bjarni Einarsson efter forarbejder af Jón Helgason. LXXIX + 231 s. C.A. Reitzel, København 2001.

Frederiksen B.O.: Pil Dahlerup: Dansk litteratur: Middelalder 1-2, København 1998. alvíssmál 10, s. 88-106, 2001.

Frederiksen B.O.: "Dend som mig føder" – en kommentar om kommentarer. Danske Studier 2001, s. 170-174, 2001.

Hansen F.: Anaforisk eller determinativ funktion? Om den syntaktiske analyse af et par komplekse subjunktioner – med hovedvægt på Marius Nygaards misforståelse. Arkiv for nordisk filologi 116, s. 111-116, 2001.

Isaksen J.: Dansk forfatterleksikon I-II 33 artikler om færøske forfattere og bøger. i: Dansk Forfatterleksikon s. 33, John Chr. Jørgensen, Rosinante, København 2001.

Isaksen J.: Livets geniale relief. Omkring Jørgen-Frantz Jacobsens roman 'Barbara'. 95 s. Fiskers Forlag, København 2001.

Isaksen J.: Ljótt er fagurt, fagurt ljótt. William Shakespeare: Macbeth. Sosialurin 4, s. 15, 2001.

Isaksen J.: Dvørgar, vargmenn og annad valafólk. Annfinn í Skála: Ferdin til zambora. Sosialurin 14, s. 17, 2001.

Isaksen J.: Tórshavn, musik och erotik. Oddvør Johansen:

Imorgen er der atter en dag. Sydsvenskan 24. januar 2001, s. 1, 2001.
Isaksen J.: Mord ved skrivebordet. Nordisk litteratur 2001, s. 34-36, 2001.
Isaksen J.: Grønlands livtag med moderniteten. Nordisk litteratur 2001, s. 58-59, 2001.
Isaksen J.: Jag är ännu. Om Rosa-Marie Huuvas: Kall kamrat. Nordisk litteratur 2001, s. 60-61, 2001.
Isaksen J.: Hørd kapping um stóra virdisløn. Sosialurin 24, s. 18-19, 2001.
Isaksen J.: Um fyrstu skaldsøgurnar eftir Hedin Brú. Sosialurin 208, s. 10-11, 2001.
Louis-Jensen J.: 'Halt illu fran Búfa' – til tolkningen af Kvinneby-amuletten fra Öland. i: Northern Lights: Essays in Honour of Bo Almqvist s. 111-126, Séamas Ó Catháin, University College Dublin Press, Dublin 2001.
Louis-Jensen J.: Uffe. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 19 s. 462, Jørn Lund et al., Danmarks Nationalleksikon A/S, København 2001.
Louis-Jensen J., Arneborg J.: Vinland. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 189, Jørn Lund et al., Danmarks Nationalleksikon A/S, København 2001.
Louis-Jensen J.: Vølsunger, Vølund, Vølvens spådom. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 272-273, Jørn Lund et al., Danmarks Nationalleksikon A/S, København 2001.
Springborg P.: De islandske håndskrifter og "håndskriftsagen". i: Scripta Islandica s. 9-30, 51/2000, Swedish Science Press, Uppsala 2001.

Institut for Dansk Dialekt-forskning

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Inge Lise Pedersen.
Institutbestyrelsen består derudover af lektorerne Tore Kristiansen og Karen Margrethe Pedersen, samt TAP-repræsentant Lise Theilgaard.

Adresse
Njalsgade 80, opg. 10. 3
2300 København S
Telefon 35 32 85 00
Fax 35 32 85 12
dansk-dialekt@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/dialekt

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Mht. den historiske udvikling henvises til instituttets websted.

Personaleforhold
Den 1.1. blev ph.d., cand.mag. Jann Scheuer ansat som lektor; han var eneste ansøger. 1.9. blev ph.d., mag.art. Asgerd Gudiksen ansat som lektor, der var to kvalificerede ansøgere, 1 mand og 1 kvinde; 31.10. fratrådte forskningsassistent, cand.mag. Marie Maegaard. 1.1. ansattes Holger Juul og Randi Brodersen som ph.d.-stipendiater.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsvirksomhed ligger inden for dialektologi og sociolingvistik.

1 Ømålsordbogen. En sproglig-saglig ordbog over øernes dialekter
Afsnittet gli-ha er revideret og færdiggjort til trykning som bind 6 i år 2002. Derudover er der redigeret afsnit i slutningen af bogstav h. Materialet er forøget ved udskrift fra dialektale kilder og ved aflæsning af bånd (Asgerd Gudiksen, Finn Køster, Karen Margrethe Pedersen).

2. Nydansk grammatik
Karen Margrethe Pedersen har skrevet artikler om præpositioner med statisk og dynamisk form og om retningsangivelser til søs.

3. Orddannelse
Asgerd Gudiksen har færdiggjort artikel om –vorn's lydlige form og skrevet artikel om leksikografisk beskrivelse af orddannelse.

4. Talesprogets historie
Inge Lise Pedersen har skrevet artikler om bydialekternes stilling i Danmark, om dansk 1550 – 1800 i sociolingvistisk belysning, om talesprogets standisering og om dedialectalization.

5. Sprogholdninger og sprogpolitik
Tore Kristiansen har skrevet artikel om sprogholdninger og sprogpolitik i Danmark og om sprogholdninger i Nakskov.
Marie Maegaard har undersøgt sprogholdninger og sproglige kategoriseringer hos unge i Århus og skrevet artikler om sprogholdninger blandt sønderjyske unge.
Randi Brodersen beskriver variation, akkomodation og sprogholdninger blandt danske i Norge.

6. Fyn-projektet
Der er indsamlet sprogbrugs- og sprogholdningsdata fra unge i Odense, og udskrevet materiale fra Vissenbjerg til sammenligning med tidligere optagelser med de samme informanter.

7. DASVA-projektet (Dansk-svensk akkomodation i Øresundsområdet)
Tore Kristiansen og (i mindre udstrækning) Inge Lise Pedersen har arbejdet med udvikling af akkomodations- og evalueringstest og indsamlet data om holdningen til sproglig akkomodation.

8. Moderne importord i Norden
Tore Kristiansen deltager i en fællesnordisk undersøgelse af holdningen til importord og forestår den danske del af projektet sammen med Pia Jarvad.

9. Democracy in Language
Det SHF-finansierede projekt Democracy in Language blev afsluttet i maj og Lilie Chouliaraki og Jann Scheuer har skrevet slutrapport. Dataindsamlingen til undersøgelse af medarbejderudviklingssamtaler er afsluttet og Jann Scheuer er i gang med analysen.

10. Sproglig opmærksomhed og stavefærdighed
Holger Juul har arbejdet med at konstruere test af sproglig opmærksomhed og stavefærdighed og skrevet to artikler om stavevanskeligheder i dansk.

11. Arkivvirksomhed
Anette Jensen har fortsat sin indscanning af dialekttekster til korpus af båndaflæste tekster i Wordcruncher og læst korrektur på dette korpus som forberedelse til udlægning på internet, samt tegnet elektroniske dialektkort. Seddelsamlingen er forøget med 8815 sedler, båndsamlingen med 11 optagelser.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Tore Kristiansen har siddet i udvalg vedr. ph.d.-stillinger, Karen Margrethe Pedersen vedr. adjunktstilling og Inge Lise Pedersen vedr. 2 lektorstillinger, ph.d.-stillinger, samt docentstilling i Uppsala, og vedr. disputats i Tromsø.

Udvalg og fonde
Inge Lise Pedersen er efor for Kvinderegensen.

Tillidshverv
Inge Lise Pedersen er formand for Nordisk Sprogråd og bestyrelsesmedlem i Institut for Grænseregionsforskning og Institut for Idræt og Folkelig Oplysning.

Formidling
Der er besvaret forespørgsler og givet vejledning vedr. dialektale og sprogsociale spørgsmål, og medarbejderne har formidlet instituttets forskning ved foredrag, artikler og ved medvirken i radio- og tv-udsendelser. Finn Køster har bistået ved filmoptagelser.

Udgivervirksomhed
Instituttet udgiver tidsskriftet Danske Talesprog der udkommer en gang om året, og publicerer artikler inden for området dialektologi og talesprogsvariation. Det redigeres af Karen Margrethe Pedersen, Finn Køster og Tore Kristiansen.

Redaktionelle hverv
Jann Scheuer er medlem af redaktionen af NyS, Tore Kristiansen har redigeret temanumre af International Journal of the Sociology of Language og Language Awareness.

Kongresser og seminarer
Instituttet har ved Tore Kristiansen arrangeret 5 møder i den sociolingvistiske studiekreds.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere
Ph.d.-studerende Ruth Horak, Wien opholdt sig ved instituttet hele året og Lisa Eriksson, Umeå 4 mdr.

Netværk
Tore Kristiansen er medlem af UNO, nordisk netværk for Ungdomssprogsforskere, og sammen med Inge Lise Pedersen med i styringsgruppe for Moderne Importord i Norden.

Institutleder Inge Lise Pedersen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	6,75	0,61	7,36
STIP	0,98	0,48	1,46
TAP	2,57	0,34	2,91
Total	*10,30*	*1,43*	*11,73*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	296	61	357
Anskaffelser	322		322
Total	*618*	*61*	*679*

Stab

VIP Internt finansieret
Gudiksen, Asgerd Inge; lektor.
Kristiansen, Tore; lektor.
Køster, Finn Pol; lektor.
Maegaard, Marie; forskningsass.
Pedersen, Inge Lise; lektor.
Pedersen, Karen Margrethe; lektor.
Scheuer, Jann Bredvad; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Fogtmann, Christina; forskningsass.
Holm, Lilliane Højgaard; forskningsass.
Møller, Janus Spindler; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Juul, Martin Holger; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Brodersen, Randi Benedikte; ph.d.-studerende.

Fondsbevillinger

Undervisningsministeriet
– Sproglig variation, sproglig akkumulation og sporgholdninger blandt danskere i Norge (Randi B. Brodersen) kr. 387.000.

Publikationer

Gudiksen A.: Orddannelse ved analogi. i: 8. Møde om Udforskning af Dansk Sprog 12.-13. oktober 2000 s. 113-121, Widell Peter, Kunøe Mette (red.), Aarhus Universitet, Århus 2001.
Gudiksen A.: -vorn's lydlige form. Danske talesprog 2, s. 27-76, 2001.
Juul M.H.: Fra analfabet til avanceret ortografibruger. En oversigt over de vanskeligheder man møder som bruger af dansk ortografi. i: Danske Studier s. 85-113, Iver Kjær, Flemming Lundgreen-Nielsen (udg.), C.A. Reitzel, København 2001.
Juul M.H., Elbro C.: Når bogstavets lyd afhænger af sammenhængen. Om tilegnelsen af videregående afkodningsfærdighed. Psykologisk Pædagogisk Rådgivning 38. årgang, nr. 1, s. 3-13, 2001.
Kristiansen T., Jørgensen J.N.: La tâche de la sociolinguistique au 21e siècle. – Ein europäisches soziolinguistisches Mehrsprachigkeitsfest. Sociolinguistica 14, s. 164-167, 2001.
Kristiansen T.: Anmeldelse af Turid Kleiva et al. (red.): Austlandsmål i endring. Dialektar, nynorsk, og språkhaldningar på indre Austlandet. Norsk Lingvistisk Tidsskrift Årg.19, hefte 1, s. 129-143, 2001.
Kristiansen T.: Guest editorial. The Notion of Standard Language in Late Modernity: Introducing Three Studies of Young Danes' Perceptions and Evaluations of Standardness in Language. Language Awareness Vol. 10:1, s. 1-8, 2001.
Kristiansen T.: Two Standards: One for the Media and One for the School. Language Awareness Vol. 10:1, s. 9-24, 2001.
Kristiansen T. (ed.): Language Awareness Vol. 10:1, Special Issue: Changing Representations of Standardness in Late Modernity: The Case of Denmark. 71 s. Multilingual Matters, Clevedon 2001.
Kristiansen T.: Standardsprog. Om termens introduktion og brug i Danmark. i: Sproglige åbninger. E som Erik H som 70. Festskrift til Erik Hansen 18. september 2001 s. 347-357, Jarvad, Pia et al., Hans Reitzel, København 2001.
Maegaard M.: Sprogholdninger hos sønderjyske unge. i: 8.

Møde om Udforskningen af Dansk Sprog 12. – 13. oktober 2000 s. 217-226, Widell Peter, Kunøe Mette (red.), Aarhus Universitet, Århus 2001.
Maegaard M.: 'Jeg er da stolt af at jeg er sønderjyde – altså sådan forholdsvis'. Om sprogbrug og sprogholdninger hos sønderjyske unge. Danske talesprog 2, s. 77-166, 2001.
Maegaard M.: Stolthed og fordomme. Pluk 3, s. 11-15, 2001.
Pedersen I.L.: Folkelighed og folkekirkelighed i Gud, konge og fædreland. Kritisk Forum for praktisk teologi 84, s. 31-42, 2001.
Pedersen I.L.: Artikler om Ellen Hartmann, Lis Jacobsen, Valfrid Palmgren Munch-Petersen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon. Andet bind s. 42-43, 177-180, 590-Larsen, Jytte (red.), Rosinante, København 2001.
Pedersen I.L.: Talesprog som identitetsskaber og identitetsudtryk. Nordlit 10, s. 41-55, 2001.
Pedersen I.L.: Sprogkontakt, sprogpåvirkning – og sprogpolitik. i: Sprog i Norden 2000 s. 34-44, Oslo 2001.
Pedersen I.L.: Bymålenes stilling i Danmark. En oversigt og diskussion. i: Våra Språk i tid og rum s. 169-180, Blomqvist, Marianne et al., Helsingfors 2001.
Pedersen I.L.: European Standard Languages and Multilingual Europe -The Nordic Language Council. i: Europäische Hochsprachen und mehrsprachiges Europa s. 71-83, Institut für Deutsche Sprache, Mannheim 2001.
Pedersen K.M.: Præpositioner med statisk og dynamisk form. i: Sproglige åbninger. E som Erik H som 70. Festskrift til Erik Hansen 18. september 2001 s. 164-171, Jarvad Pia et al. (red.), Hans Reitzel, København 2001.
Scheuer J.: Rytmisk tale og kaskaderespons – om dialogisk prosodi i en medarbejdersamtale. Danske talesprog 2, s. 1-26, 2001.
Scheuer J.: Ledelsesmæssige idealer og sproglig virkelighed i medarbejdersamtaler. Tidsskrift for Arbejdsliv 4, s. 27-48, 2001.

Institut for Navneforskning

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Bent Jørgensen.

Institutbestyrelsen består af: Institutlederen, lektor Vibeke Dalberg (viceleder), lektor Bente Holmberg og korrespondent Annette Warnez.

Adresse
Njalsgade 80, trappe 10, 3
2300 København S
Telefon 35 32 85 61
Fax 35 32 85 68
www.navneforskning.dk

Institutlederens årsberetning

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsopgave er at analysere og beskrive dansk navnestof i og uden for Danmark. Instituttet er landets eneste sted- og personnavnearkiv og fungerer som nationalt dokumentationscenter for fagområdet. Dets samlinger og specialbibliotek er tilgængelige for offentligheden.

Stednavne

Etymologiske undersøgelser
Til udgivelse i serien Danmarks Stednavne er arbejdet fortsat med forberedelse af navnestoffet fra Vester Horne Herred, Ribe Amt (Gammeltoft), og forberedelse af navnestoffet fra Sokkelund Herred, Sjællandsdelen, er påbegyndt (Jørgensen).

Struktur og typologi
Metodiske forhold i forbindelse med afgrænsning af ordklassen proprium, herunder nogle omdiskuterede ordtilhørsproblemer er nyvurderet (Dalberg). Der er ligeledes arbejdet med modeller for klassifikation af stednavne og stednavneelementer (Dalberg). Træk af særlige betydningsforhold for stednavne er undersøgt (Gammeltoft), og en undersøgelse af fuld eller delvis navnebrug inden for forskellige lokalitetstyper er påbegyndt (Jørgensen).

En undersøgelse af københavnske skolebørns navnebrug og -kendskab er blevet fortsat (Jørgensen).

Enkelte navnetyper og lokalitetstyper
En udgivelse af danske stednavne på -torp er under forberedelse ved supplerende indsamling af materiale (Nielsen), og der er foretaget en specialundersøgelse af navnene på -torp i Sydvestjylland (Gammeltoft).

Studiet af nordiske sakrale stednavne er fortsat i relation til mellemsvensk navnestof og i forhold til danske -torpnavne (Holmberg).

Oversøiske navne
De nordatlantiske (færøske, britiske) navne på -toft er blevet undersøgt (Gammeltoft), der ligeledes mere generelt har beskæftiget sig med stednavne af skandinavisk oprindelse i Skotland og på de nordatlantiske øer. En særlig undersøgelse er viet stednavneelementer som sprogligt kontaktfænomen i de nordatlantiske vikingetidskolonier (Gammeltoft).

Andre projekter
I samarbejde med Landbohistorisk Selskab har Vogt og Jørgensen fortsat deres sproglige og onomastiske undersøgelser af adkomstdokumenter til dansk landgods 1513 – 1550, specielt med henblik på dokumenter fra Ravnholt-arkivet og fra Skåne.

Et tværfagligt projekt med udgangspunkt i bl.a. stednavne og runesten omkring Hornelund, Bække og Læborg Sydvestjylland er påbegyndt (Gammeltoft og Nielsen i samarbejde med Gunhild Øeby Nielsen, Aarhus Universitet), og et kulturlandsorienteret projekt med udgangspunkt i Sigerslevøster er ligeledes under udvikling (Jørgensen i samarbejde med Finn Erik Kramer, Nordsjællands Folkemuseum).

Personnavne

Generelle forhold
Nordisk og nordvestgermansk personnavneterminologi underkastes en kritisk nyvurdering i tilknytning til et projekteret fællesnordisk terminologiprojekt (Dalberg).

Oprindelse og udbredelse
Der er arbejdet på en oversigt over den danske personnavneskik fra 1500 – 1800 (Holmberg), og færøsk slægtsnavneskik ved udgangen af 1800-tallet er undersøgt med udgangspunkt i en række indberetninger (Holmberg). Der er foretaget personidentifikation og personnavneundersøgelser i adelige skattelister fra begyndelsen af 1500-tallet (Vogt).

Andre projekter
Undersøgelse med henblik på publicering af Axel Vifferts brevkiste 1614 og af fortegnelse over Jep Tordsen Sparres gods i Gärds herred 1562 (Vogt).

Registrering og undersøgelse af dokumenter afleveret fra Ravnholt-arkivet 2001 (Vogt i samarbejde med Det Arnamagnæanske Institut).

Studier i det moderne danske ordforråd med særligt henblik på fremmedordsområdet (Holmberg).

Forundersøgelser vedr. oprettelse af et nordisk netværk for udforskningen af navne i urbaniserede områder, Storbystednavneprojektet (Jørgensen).

Faglige og administrative hverv

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed
Kirkeministeriet og Justitsministeriet har modtaget rådgivning vedr. personnavne (Nielsen), Kulturministeriet og Kort og Matrikelstyrelsen vedr. stednavne (Dalberg). Instituttet er sekretariat for Stednavneudvalget.

Holmberg er medlem af tilsynsrådet for Den Danske Ordbog og for Supplement til Ordbog over det danske Sprog.

Jørgensen er medlem af Dansk Sprognævns arbejdsudvalg.

Dalberg og Jørgensen har for Universitetet i Bergen medvirket i et professoroprykningsudvalg.

Dalberg har for Nordiska publiceringsnämnden för humanistiska och samhällsvetenskapliga tidskrifter udarbej-

det en evaluering af tidsskriftet Studia anthroponymica Scandinavica. Holmberg har været fakultetsopponent ved en onomastisk disputats ved Uppsala universitet.

Formidling

Instituttets medarbejdere har i årets løb rådgivet offentlige myndigheder, museer, biblioteker, radio- og tv-kanaler og tidsskrifter i en lang række sted- og personnavnespørgsmål samt besvaret forespørgsler fra private i ind- og udland.

Instituttets medarbejdere har i årets løb holdt foredrag eller givet faglige meddelelser i Isle of Man (England), Helsingfors og Svidja (Finland), Tórshavn (Færøerne), Oslo (Norge), Lund, Umeå og Visby (Sverige) samt Odsherred, Odense, Århus og København.

Holmberg redigerer instituttets hjemmeside, og Gammeltoft er ankermand på et projekt til digitalisering af instituttets ældre samlinger.

Redaktionelle hverv

Dalberg og Jørgensen er medredaktører af tidsskriftet Namn och bygd.

Nielsen er redaktør af litteraturkrøniken Nordisk namnforskning.

Dalberg er medlem af en arbejdsgruppe vedr. en elektronisk udgave af ONOMA's internationale bibliografi.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Holmberg er formand og Nielsen sekretær for Nordisk Samarbejdskomité for Navneforskning.

Dalberg er medlem af "Scientific committee" ved 21th International Congress of Onomastic Sciences, leder af sektionen "Nametheory".

Jørgensen er medlem af bestyrelsen for Sydsvenska ortnamnssällskapet i Lund.

Holmberg er medlem af bestyrelsen for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Vogt er medlem af bestyrelsen for Societas Heraldica Scandinavica. Gammeltoft repræsenterer Danmark i et koordineringsudvalg for opbygning af stednavnedatabaser med repræsentanter for de skandinaviske lande + Skotland.

Institutleder Bent Jørgensen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	6,00		6,00
TAP	3,13	0,08	1,6
Total	*9,13*	*0,08*	*9,21*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	176	58	234
Anskaffelser	279		279
Total	*455*	*58*	*513*

Stab

VIP Internt finansieret

Dalberg, Vibeke Margrethe; lektor.
Gammeltoft, Peder; adjunkt.
Holmberg, Bente Legarth; lektor.
Jørgensen, Bent Peter; lektor.
Nielsen, Michael Bjørn Lerche; amanuensis.
Vogt, Susanne Margrethe Rossen; forskningsass.

Publikationer

Dalberg V.: Forskelle og ligheder i nord- og vestgermansk tilnavneterminologi. Studia anthroponymica Scandinavica 19, s. 5-10, 2001.

Dalberg V.: Ellipse i stednavne. i: Namn i en föränderlig värld. Studier i nordisk filologi 78 s. 53-61, Gunilla Harling-Kranck, Helsingfors 2001.

Dalberg V.: Anmeldelse af: Onomastik. Akten des 18. Internationalen Kongresses für Namenforschung 4. Personennamen und Ortsnamen (Patronymica Romanica 17). 1999. Studia anthroponymica Scandinavica 19, s. 146-148, 2001.

Fellows-Jensen (ed.) G. (eds.): Denmark and Scotland: the cultural and environmental resources of small nations. Historisk-filosofiske Meddelelser 82. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. 256 s. C.A. Reitzels Forlag A/S, Copenhagen 2001.

Fellows-Jensen G.: The mystery of the by;-names in Man. Nomina 24, s. 33-46, 2001.

Fellows-Jensen G.: Anmeldelse af: Utanlandske namn i Norden. NORNA-Rapporter 68 (Uppsala, 1999). Studia anthroponymica Scandinavica 19, s. 157-161, 2001.

Fellows-Jensen G.: Forgængelighedens marked eller stednavnenes liv før dommedagen. i: Namn i en föränderlig värld. Studier i nordisk filologi 78 s. 71-77, Gunilla Harling-Kranck, Helsingfors 2001.

Fellows-Jensen G.: J. McN. Dodgson and the place-names of Cheshire. Northern History XXXVIII, 1, s. 153-157, 2001.

Fellows-Jensen G.: Danish place-names in Scotland and Scottish personal names in Denmark: a survey of recent research. i: Denmark and Scotland: the cultural and environmental resources of small nations. Historisk-filosofiske Meddelelser 82. Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab s. 123-138, Gillian Fellows-Jensen, C.A. Reitzels Forlag A/S, Copenhagen 2001.

Fellows-Jensen G.: Nordic names and loanwords in Ireland. i: The Vikings in Ireland s. 107-113, The Viking Ship Museum, Roskilde 2001.

Fellows-Jensen G.: Vikings in the British Isles: the place-name evidence. Acta Archaeologica Vol. 71-2000 = Acta Archaeologica Supplementa Vol II-2000 71, s. 135-146, 2000.

Fellows-Jensen G.: In the steps of the Vikings. i: Vikings and the Danelaw. Select Papers from the Proceedings of the Thirteenth Viking Congress, Nottingham and York, 21-30 August 1997 s. 279-288, James Graham-Campbell, Richard Hall, Judith Jesch, David N. Parsons (eds.), Oxbow Books, Oxford 2001.

Gammeltoft P.: "I sauh a tour on a toft, tryelyche i-maket".

On place-names in -toft, -tote and -tobhta from Shetland to Isle of Man. Nomina 24, s. 17-32, 2001.
Gammeltoft P.: Gear. i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001. Dansk Sprognævns Skrifter 31 s. 51-53, Henrik Galberg Jacobsen og Jørgen Schack, Dansk Sprognævn, København 2001.
Gammeltoft P.: The place-name element bólstad;r in the North Atlantic area, Navnestudier 38. 349 s. C.A. Reitzels Forlag A/S, København 2001.
Gammeltoft P.: Stednavnene i Vester Horne Herred – En rejse gennem tid. Fra Ribe Amt 2001 XXVIII-3, s. 391-418, 2001.
Holmberg B.: Nordisk namnforskning 2000. Namn och bygd 89, s. 115-119, 2001.
Holmberg B.: Elefanthue. i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001. Dansk Sprognævns Skrifter 31 s. 44-47, Henrik Galberg Jacobsen og Jørgen Schack, Dansk Sprognævn, København 2001.
Holmberg B.: Skib og snekke i danske stednavne. i: Namn i en föränderlig värld. Studier i nordisk filologi 78 s. 95-107, Gunilla Harling-Kranck, Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2001.
Jørgensen B.: Gadenavne i de nye bydele. Historiske meddelelser om København årg., 2001, s. 95-105, 2001.
Jørgensen B.: Om oprindelsen til ordet bagbord. Et forslag og en kommentar. Kommentar. Nyt fra Sprognævnet 2001/1, s. 9-10, 2001.
Jørgensen B.: Gillian Fellows-Jensen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 465-466, Jytte Larsen et al., Rosinante, København 2001.
Jørgensen B.: Ævred. Nyt fra Sprognævnet 2001/3, s. 46-49, 2001.
Jørgensen B.: Navnets holdbarhed – skellets styrke. Om brug af stednavne i ældre danske skelforretninger. i: Namn i en föränderlig värld. Studier i nordisk filologi 78 s. 133-141, Gunilla Harling-Kranck, Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2001.
Jørgensen B.: Stednavneleddet og betegnelsen kong(e). Mål & Mæle 2001:1, s. 22-25, 2001.
Jørgensen B.: Slawische Sprachreste in Dänemark. i: Zwischen Reric und Bornhöved s. 107-115, Ole Harck und Christian Lübke, Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2001.
Jørgensen B.: Stednavne i 2000. Nyt fra Sprognævnet 2001/1, s. 4-5, 2001.
Jørgensen B.: Stednavne i Vestsjællands Amt. Slagelse, Korsør, Skælskør, Slagelse Herred, Vester Flakkebjerg Herred, Øster Flakkebjerg Herred. 251 s. C.A. Reitzels Forlag A/S, København 2001.
Jørgensen B.: E som Erik. Om danske bogstavers tydeliggørelsesnavne. i: E som Erik. H som 70. Sproglige åbninger s. 49-55, Hans Reitzel, København 2001.
Jørgensen B.: Synet i danske stednavne. Værn om synet 2001:4, s. 3-6, 2001.
Jørgensen B., Brinkmann Thomasen B., Ågerup A.M.: Vejledning i retskrivning af vejnavne. 16 s. Dansk Sprognævn, København 2001.
Jørgensen B.: Ligeud. i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001. Dansk Sprognævns Skrifter 31 s. 87-89, Henrik Galberg Jacobsen og Jørgen Schack, Dansk Sprognævn, København 2001.
Nielsen (red.) M.L.: Nordisk namnforskning 2000. Namn och bygd 89, s. 115-147, 2001.
Nielsen M.L.: Runetræf ved Malt-stenen. Rapport fra et besøg på Sønderskov. Museumsavisen. Holsted-Brørup-Vejen 34, s. 20-26, 2001.
Nielsen M.L.: Om dateringen af danske stednavne på -torp. i: Namn i en föränderlig värld. Studier i nordisk filologi 78 s. 186-199, Gunilla Harling-Kranck, Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2001.
Nielsen M.L.: Runestenen i Horne og spørgsmålet om stenens oprindelige placering. Fra Ribe Amt 2001 XVIII-3, s. 441-448, 2001.
Nielsen M.L.: Kan der spores jyske træk i runesproget? i: 8. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog s. 236-246, P. Widell og M. Kunøe, Århus 2001.
Vogt S.M.R.: Altid en Niels Manderup – det bestandige personnavn. i: Namn i en föränderlig värld. Studier i nordisk filologi 78 s. 342-348, Gunilla Harling-Kranck, Svenska litteratursällskapet i Finland, Helsingfors 2001.

Engelsk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er Steen Schousboe; viceinstitutleder er Jørgen Erik Nielsen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen, Hanne Lauridsen og Dorte Albrechtsen og som TAP-repræsentant Annemarie Jensen. Lasse Steensgaard har været studenterobservatør, senere afløst af Stine Svensson.

Adresse

Njalsgade 80, opg. 8.2
2300 København S
Telefon 35 32 86 01
Fax 35 32 86 15
www.engelsk.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Inge Kabell tog sin afsked for at gå på efterløn pr.1. marts, og pr. samme dato gik Henrik Rosenmeier på pension. Bruce Clunies Ross gik på pension pr. 1. september.

Den overtallige stilling i engelsk sprog ("Giesestillingen") blev pr. 1. august besat med Jørgen Staun.

Forskningsvirksomhed

Instituttet beskæftiger sig i sin forskning med engelsk sprog (sprogets historie, moderne engelsk, primært britisk og amerikansk, samt sprogteoretiske emner med engelsk som basis), med engelsksproget litteratur samt emner inden for den almene litteraturvidenskab og med de engelsktalende landes historie, kultur og de samfundsforhold, der eksisterer eller har eksisteret i de engelske sprogområder. En skarp opdeling i de tre hovedområder lader sig dog ikke praktisere, og forskningsvirksomheden overskrider jævnlig den snævre sproggrænse, således i beskæftigelsen med den engelsktalende verdens forhold til den øvrige verden, i særdeleshed Danmark.

1. Sprogvidenskab

1.1. Sproghistorie

En undersøgelse af sprogligt domænetab (Schousboe).

Ændringer i det engelske ordforråd samt varianter af sproget, for indeværende amerikansk engelsk og anglo-irsk (Zettersten).

1.2. Funktionel lingvistik

Funktionsbegrebets betydning for forståelsen af, hvad sproglige datas væsen er (Harder).

1.3. Kontrastiv lingvistik

Eksperimentelle studier over ordstilling i dansk og engelsk (Harder).

1.4. Psykolingvistik og kognitionsforskning

Lingvistisk analyse med kunstige neurale netværk: Projektet videreføres (Ørum).

1.5. Fonetik og fonologi

Et arbejde om vokalbeskrivelse er afsluttet, og et andet arbejde inden for komponentbaseret fonologi videreføres; endvidere arbejdes der fortsat på en lærebog i amerikansk fonetik (Staun).

1.6. Fremmedsprogspædagogik

To projekter er i gang: "Processer i skrivning og ordforrådstilegnelse" (Albrechtsen og Henriksen i samarbejde med professor Kirsten Haastrup, Handelshøjskolen). Dette treårige projekt er finansieret af SHF.

En empirisk undersøgelse af danskeres udtale af engelsk med henblik på sammenligning med den nu 30 år gamle PIF-undersøgelse (Lauridsen).

1.7. Videnskabshistorie

Brevvekslingen mellem Otto Jespersen og den unge tyske sprogmand Felix Francke. En publikation om emnet foreligger i manuskript, og der arbejdes videre med de fonetiske aspekter i brevsamlingen (Lauridsen, i samarbejde med Inge Kabell).

1.8. Leksikografi

En artikel "From the Original Concept of BRIDGE Dictionaries to the Final Result" er i trykken (Lauridsen og Zettersten).

En artikel "Aspects on the Future of Lexicography" er blevet publiceret (Zettersten).

2. Litteratur og kultur

2.1. Generelt

2.1.1. En undersøgelse af det danske og det tyske eventyrs historie forventes afsluttet i begyndelsen af 2002 (Dollerup).

2.1.2. Folktale-projektet: Projektets overordnede forudsætninger er lagt fast, og det har i årets løb været muligt at afdække en del kulturelle forskelle mellem læserne i de involverede lande; nogle af resultaterne er blevet diskuteret ved møder med hollandske kolleger i Utrecht (Dollerup).

2.1.3. "All the World is not a Stage: towards a theory of dramatic translation with special reference to modern English and Russian drama": Dette to-årige projekt, der finansieres af SHF, blev igangsat i 2001 (Klimenko).

2.1.4. Nogle igangværende projekter om litteraturkritiske emner har i årets løb sat frugt i artikler og konferenceindlæg om flere emner, således om metonymi og om Bakhtin (Lock).

2.1.5. P.O. Brøndsteds rejsedagbøger: Arbejdet med slutredaktionen er blevet fortsat, og kommentaren til de tyske afsnit er blevet færdiggjort. Endvidere er en artikel om Brøndsteds besøg i Lyon i 1809 under udarbejdelse (Schou-Rode).

2.1.6. Litteraturteori: En artikel "Glas: A Scissionist Operation" er under udgivelse (Siegumfeldt).

2.1.7. En artikel "Innovation and Continuity in English Studies" er blevet færdiggjort og publiceret (Zettersten).

2.2. Dansk-engelsk

2.2.1. Den danske Shakespearereception: En undersøgelse af opførelser af Othello i Danmark er blevet afsluttet, og emnet er blevet forelagt på kongresser i Valencia og Cambridge; endvidere er hele emnet Shakespeare og Danmark blevet behandlet i fem forelæsninger ved Folkeuniversitetet (Bugge Hansen).

2.2.2. En undersøgelse af faget engelsk ved Københavns Universitet under besættelsen er blevet udmøntet i en artikel (Lauridsen i samarbejde med Inge Kabell).

2.2.3. Den danske Dickensreception: Der arbejdes fortsat på en bog om emnet; i årets løb er nytilkommet materiale blevet undersøgt (Nielsen).

2.2.4. Oversættelser af H.C. Andersen til engelsk: Manuskriptet til en bog om emnet ventes færdiggjort i 2002 (Hjørnager Pedersen).

2.2.5. En undersøgelse af dansk-britiske udtillinger i perioden 1930 – 70 er blevet afsluttet (Sevaldsen).

2.3. Britisk litteratur og kultur

2.3.1. Projektet "Devious Discourse: Kipling and the Short Story" videreføres (Krarup Brøgger).

2.3.2. Et projekt om Chaucers brug af oversætterrollen i "Troilus and Criseyde" er igangsat (Einersen).

2.3.3. Jeanette Wintersons forfatterskab: En artikel er blevet afsluttet, og projektet videreføres (Einersen).

2.3.4. Flere projekter om britisk litteratur har sat sig spor i artikler om Iris Murdoch, om John Cowper Powys samt om Yeats (Lock).

2.3.5. En dansk bog med engelske digterportrætter: arbejdet videreføres (Hjørnager Pedersen).

2.3.6. Et projekt om Tennysons Arthurdigtning er igangsat (Hjørnager Pedersen).

2.3.7. Repræsentationens og diskursens krise i det 17. århundredes engelske poesi og prosa: Projektet videreføres (Sander).

2.3.8. Lawrence Durrell: En artikel "Lawrence Durrell's Southbound Train" er under udgivelse (Siegumfeldt).

2.3.9. Wordsworths sene forfatterskab med specielt henblik på hans ekphraktiske digtning: Projektet forventes afsluttet i foråret 2002 (Simonsen).

2.3.10. Metafysikken hos William Blake og J.G. Hamann: Projektet videreføres (Stavis).

2.3.11. La figura serpentinata i engelsk billedkunst og litteratur fra Hogarth til Yeats: Projektet videreføres (Østermark-Johansen).

2.3.12. Walter Pater and the Language of Sculpture – et studie af den senvictorianske reception af florentinsk quattrocento-skulptur: Projektet er igangsat i 2001 (Østermark-Johansen).

2.4. Amerikansk litteratur og kultur

2.4.1. Moderne amerikansk litteratur: Projektet har i årets løb sat sig frugt i en bog Exotic Journeys og i artikler om William Dean Howell, Djuna Barnes og om Robert Kroetsch (Edwards).

2.4.2. Henry Roth og jødisk amerikansk litteratur: Projektet videreføres (Schøtt-Kristensen).

2.4.3. Harold Bloom: En artikel "From Misprision to Travesty" er under udgivelse (Siegumfeldt).

2.4.4. Moderne amerikanske kvindeforfattere: Projektet videreføres (Weatherford).

2.5. Postkoloniale studier

2.5.1. Den officielle britiske holdning til de oprindelige indbyggere i bosættelseskolonierne 1750 – 1830: For indeværende arbejdes der med Canada i perioden 1763 – 1820erne (Borch).

2.5.2. Udviklingen i landrettighedssituationen i Australien i de sidste ti år: En artikel er blevet færdigskrevet (Borch).

2.5.3. A Critique of Postcolonialism: Projektet finansieres af et toårigt stipendium fra SHF (Khair).

2.5.4. Newzealandsk litteratur: En artikel om maoriforfatteren Patricia Grace er færdigskrevet (Rask Knudsen).

2.5.5. Den australske forfatter Mudrooroo: Et kapitel til et samleværk om ham, der udgives af Annalisa Oboe, er afsluttet (Rask Knudsen).

2.5.6. I øvrigt arbejdes der med bogprojektet "The Circle and the Spiral" og på to essays om krop og stemme i tid og rum i postkolonial litteratur (Rask Knudsen).

2.5.7. Afrikansk kultur: Projektet "Agents of Withheld Representation" videreføres; en artikel om "Coloured Culture" er blevet udgivet; en artikel "Khoi og San Kultur og Historie" er under udgivelse (Langwadt).

2.5.8. Indisk litteratur: En artikel om den engelske modtagelse af indisk litteratur i 1930'erne er udgivet (Lock).

2.5.9. Australsk litteratur: Artikler om Les Murray og Patrick White er færdiggjorte (Lock).

3. Historie og samfundsforhold

3.1. Den amerikanske borgerkrig

Bogen "The Complete Civil War Writings of Ambrose Bierce" forventes at udkomme i marts 2002. Der arbejdes fortsat på monografien om oberst James M. Montgomery (Duncan).

3.2. Amerikanske samfundsforhold

En lærebog er under udarbejdelse (Duncan).

3.3. Leaders or Organizers against Apartheid: Cape Town 1979 – 1984

Projektet er blevet afsluttet med færdiggørelsen af en afhandling (Gunnarsen).

3.4. Det danske Englandsbillede

Et arbejde om det engelske sprogs placering som et af de vigtigste fremmedsprog efter reformen af 1903 er under udarbejdelse (Rahbek Rasmussen).

3.5. Storbritanniens historie generelt

En engelsksproget lærebog er under udarbejdelse (Rahbek Rasmussen).

3.6. Det europæiske Orientbilledes udvikling og historiografiske betydning for globalhistorien

En artikel er på vej (Rahbek Rasmussen).

3.7. Revisionistiske

"Revisionistiske" kritiske historikere og Storbritanniens deltagelse i de to verdenskrige (Sevaldsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Peter Harder var formand for bedømmelsesudvalget vedr. stillingen i engelsk sprog; de øvrige medlemmer var lektor Karen Lauridsen (Handelshøjskolen i Århus) og professor, dr.phil. Bent Preisler (RUC).

Ida Klitgaards ph.d.-afhandling (vejleder: Tania Ørum, Litteraturvidenskab) blev bedømt af et udvalg bestående af lektor Torben Ditlevsen (Ålborg Universitetscenter) og professor, dr.phil. Lars Ole Sauerberg (Odense Univer-

sitet) med Niels Bugge Hansen som formand. Forsvarshandlingen den 2. marts blev ledet af Jørgen Erik Nielsen.

Line Henriksens ph.d.-afhandling (vejleder: Charles Lock) blev bedømt af et udvalg bestående af professor Jerome McGann (University of Virginia) og professor Max Nänny (Universität Zürich) med Bruce Clunies Ross som formand. Forsvarshandlingen den 20. juni blev ledet af Arne Zettersten.

Pernille Strande-Sørensens ph.d.-afhandling (vejleder: Charles Lock) blev bedømt af et udvalg bestående af professor Peter Davihazi (Budapest) og professor Jerome McGann (University of Virginia) med Dorrit Einersen som formand. Forsvarshandlingen den 21. juni blev ledet af Arne Zettersten.

Robert Jensen-Rix's ph.d.-afhandling (vejleder: Charles Lock) blev bedømt af et udvalg bestående af dr. Jon Mee (University College, Oxford) og dr. David Worrall (St. Mary's College, Twickenham) med Justin Edwards som formand. Forsvarshandlingen den 5. oktober blev ledet af Jørgen Erik Nielsen.

Udvalg og fonde

Niels Bugge Hansen, Jørgen Sevaldsen og Arne Zettersten sidder i bestyrelsen for Oliver Bishop Harrimans legat til fremme af studiet af engelsk sprog og litteratur.

Jørgen Erik Nielsen er formand for bestyrelsen af Lektor Marius Danielsens Fond, i hvilken Viggo Hjørnager Pedersen også har sæde, for bestyrelsen af kommunelærer Th. E. Giese og Hustru's Mindelegat, af hvilken institutlederen er født medlem, og for bestyrelsen af Otto Jespersens Mindefond.

Viggo Hjørnager Pedersen repræsenterer Københavns Universitet i Grønjordskollegiets bestyrelse.

Arne Zettersten er repræsentant for Skandinavien i ledelsen af The European Society for the Study of English (ESSE) og for Danmark i The Nordic Association for English Studies (NAES), og han er formand for The English-Speaking Union of Denmark.

Tillidshverv

Dorte Albrechtsen er suppleant til Det Humanistiske Fakultetsråd.

Birgit Henriksen er medlem af fakultetets samarbejdsudvalg.

Jørgen Sevaldsen er tillidsmand for instituttets videnskabelige personale og Birgit Henriksen hans suppleant; begge har sæde i instituttets samarbejdsudvalg.

Eva Rask Knudsen var fra februar til september medlem af en arbejdsgruppe under fakultetet med henblik på at diskutere sprogfagenes identitet og udarbejde retningslinier for fagenes fremtidige profil.

Lene Østermark-Johansen er medlem af instituttets forskønnelsesudvalg.

Formidling

Instituttet har en stor formidlingsvirksomhed ud over kandidatundervisningen, således besvares der i årets løb mange forespørgsler, især af biblioteket.

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver tidsskriftet "Angles on the English Speaking World" (red. Dorte Albrechtsen, Russell Duncan og Lene Østermark-Johansen) samt monografiserien POET (red. Jørgen Erik Nielsen og Viggo Hjørnager Pedersen samt bestyrelsen). Udgivervirksomhedens sekretær er Vivie Ambrose.

Redaktionelle hverv

Dorte Albrechtsen har bedømt en artikel for "Journal of Pragmatics".

Cay Dollerup er dansk redaktør for "Language International", Interpreting og medredaktør af "Across Languages and Cultures", "Language and Translation", "Translation Quarterly" og "Studies in Translation".

Russell Duncan er medlem af redaktionen af bogserien "The North's Civil War".

Henrik Gottlieb er medredaktør af "(Multi) Media Translation: Concepts, Practices and Research" og af bogen "Symposium on Lexicography X".

Peter Harder er medredaktør af "Acta Linguistica Hafniensia" og medlem af redaktionen for "Journal of Pragmatics" og "Studies in Language".

Svetlana Klimenko er medredaktør af antologien "Kazakhstan – hvor bjergene er høje og steppen bred", der udkommer i 2002.

Charles Lock er medredaktør af "Powys Journal", bd. XI.

Viggo Hjørnager Pedersen er hovedredaktør af 'DAO'-serien ('Danske Afhandlinger om Oversættelse').

Jørgen Sevaldsen var indtil den 1. juli medlem af redaktionen for "Scandinavian Journal of History".

Arne Zettersten er medredaktør af "Studia Anglica Posnaniensia", af "REAL, the Yearbook of Research in English and American Literature"og af "The Nordic Journal for English Studies".

Tidsskriftet 'Perspectives: Studies in Translatology' har Cay Dollerup som hovedredaktør og Henrik Gottlieb og Viggo Hjørnager Pedersen som medredaktører. Ved årets begyndelse er Marilyn Gaddis Rose, leder af Center for Research in Translation Studies (Binghamton University, USA), indtrådt i redaktionen. Det udgives af Multilingual Matters (Storbritannien).

Kongresser og symposier

Instituttet arrangerede den 23. – 24. februar et seminar for engelsklærere ved de danske universiteter med engelskstudiet, dets opbygning og fremtid som emne; seminaret fandt sted på Schæffergården.

Gorm Gunnarsen arrangerede den 29. maj et seminar på KUA med titlen "Indigenous English in Africa"; Dr. Isidore Diala og Gorm Gunnarsen forelæste.

Rækken af ph.d.-seminarer er blevet arrangeret af Sheila Sander.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Adskillige af instituttets forskere har under deres arbejde kontakt eller samarbejde med andre inden- og udenlandske institutter og institutioner. Flere har deltaget i kongresser eller holdt gæsteforelæsninger.

Instituttet fortsatte i 2001 sine studenterudvekslinger under Erasmus/Socrates. Virksomhedens koordinator er Jens Rahbek Rasmussen.

Gæsteforskere

En række forskere har under ophold i København holdt de nedennævnte forelæsninger:

Professor Don Ihde: "Moses and Aaron: Image Iconoclasm".

Professor Brian Horowitz: "Bakhtin's Chronotope: From Marxism to Mysticism".

Professor Lakmisree: "The Colonial and Postcolonial Reception of Romantic Poetry".

Professor John Raeburn: "Harlem Renaissance" og "Edward Weston".

Dr. Isidore Diala: "English and the African Writer".

Dr. Christina Gullin: "Den skønlitterære oversætter som forfatter".

Professor Rukmini Bhaya-Nair: "Postmodern Differance and Postcolonial Indifference: The Poetics of Modernity and the Sacralization of Bureaucratic Space".

Professor Jerome McGann: ledede et seminar om romantikken.

Dr. Russell Jackson: "Filming Shakespeare's Plays".

Dr. Michael Kammen: "The American Quest for a Collective Past".

Dorte Albrechtsens og Birgit Henriksens projekt "Processer i skrivning og ordforrådstilegnelse" har haft besøg af konsulenter fra University of Toronto og Amsterdams Universitet.

Forskningsophold i udlandet

Eva Rask Knudsen var på kongres- og forskningsrejse til Australien i juli. Jørgen Staun var i maj – juni på forskningsrejse til Edinburgh.

Viggo Hjørnager Pedersen har foretaget studierejser til British Library, London.

Netværk

Peter Harder er leder af et netværk for funktionel lingvistik under Statens Humanistiske Forskningsråd.

Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi

Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi hører administrativt under Engelsk Institut og har derfor ingen selvstændig bemanding.

Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi er et forskningsfællesskab for en række fastansatte videnskabelige medarbejdere ved Engelsk Institut: Cay Dollerup, Henrik Gottlieb, og Viggo Hjørnager Pedersen. Centret har samarbejdet med andre forskere ved Engelsk Institut, nemlig Jørgen Erik Nielsen, Svetlana Klimenko og Arne Zettersten. Desuden samarbejder vi fortsat med Jens Erik Mogensen fra Institut for Tysk og Nederlandsk.

En række udenlandske professorer, gæsteforskere, yngre universitetslærere, ph.d.-studerende og MA- såvel som BA-studerende har været tilknyttet centret i 2001. De flestes ophold har været dækket af Udenrigsministeriets 'Demokratifond': Oana-Elena Andone (Iasi, Rumænien), Katya Bounina (Volgograd, Rusland), Sorina Chiper (Iasi, Rumænien), David Galantai (Budapest, Ungarn), Vladimir Khairoulline (Ufa, Rusland), Dina Nikoulicheva (Moskva, Rusland) Jako Olivier (Potchefstroom, Sydafrika), Tatyana Seropegina (Volgograd, Rusland). Nordisk Ministerråd: Katrin Kangur og Maria-Helena Kirber (begge Universitetet i Tartu, Estland). Socrates-programmer og private rumænske fonde: Daniela Dascalite (Iasi, Rumænien). Den kinesiske Stats stipendier: Feng Shaozhong (Qiquihar Education College) samt Det danske Undervisningsministerium v. Cirius-afdelingen: Rongjie Shen og Yan Xu (Beijing Cultural and Linguistic University, Beijing, Kina).

Forskningsvirksomhed

Centrets medarbejdere har individuelle projekter men samarbejder også med andre forskere og institutioner. Nedenstående er et supplement til oplysningerne i Engelsk Instituts beretning:

Cay Dollerup har arbejdet med og udgivet artikler om sprogarbejdet i Sydafrika, om oversættelsen og tolkningen ved Europakommissionen og om de ganske specielle teoretiske problemstillinger som EU-sprogarbejdet rejser, samt om forholdet mellem original, oversættelsesforlæg og oversættelse, et forhold der påkalder sig øget international interesse. Desuden har han i samarbejde med en slovensk kollega færdiggjort en studie af oversættelser i samtryk, hvilket har særlig interesse for små sprog og konkret diskuterer realisationer på hollandsk, slovensk og dansk. Hertil kommer nogle anmeldelser i faglige tidsskrifter.

Henrik Gottlieb har udvidet sin internationale annoterede bibliografi om tekstning på film, tv, video og dvd. Han har videreført en undersøgelse af anglicismer i oversatte tekster, herunder både romaner og tekstede, hhv. eftersynkroniserede spillefilm. Sammen med Yves Gambier (Turku Universitet, Finland) har han udgivet værket (Multi)Media Translation, der repræsenterer et udvalg af de bedste indlæg ved de internationale multimediekonferencer i Berlin i 1997 og 1998. Desuden har han færdiggjort redaktionen af Leksikografisymposiet i København i 2000.

Svetlana Klimenko har igangsat undersøgelser inden for et projekt der finansieres af Statens Humanistiske Forskningsråd: "All the World is not a Stage: towards a theory of dramatic translation with special reference to Danish versions of modern English and Russian drama." Hun har i årets løb, ved undersøgelse af Danske Teaterårbog udarbejdet og analyseret et register over oversat drama og udarbejdet en bibliografi.

Viggo Hjørnager Pedersen har fortsat samarbejdet med H.C. Andersen Centret, Odense Universitet, og han videreføre sine studier af H.C. Andersen-oversættelser som forventes at munde ud i manuskriptet til en bog i 2002.

Kontakter til inden- og udenlandske forskningsmiljøer.

Centret har i årets løb samarbejdet med forskere og institutioner, her i landet bl.a. Nordisk Institut, Østeuropainstituttet og Institut for Teatervidenskab samt med H.C. Andersen-Centret i Odense og Handelshøjskolerne i København og Århus. I udlandet er der samarbejdet med universiteterne i Turku (Finland), Ljubljana (Slovenien), og der er begyndt et forskningssamarbejde med universiteterne i Pavia og Trieste (Italien).

Der er samarbejde i form af lærer- og studenterudvekslinger i forskelligt omfang med Eötvos Lorand Universitetet (Ungarn), Tartu Universitet (Estland), University of Iasi (Rumænien), Potchefstroom University (Sydafrika), New York University og SUNY Binghamton (begge USA), Beijing Culture and Language University, the Moscow State Linguistic University, the Russian State University for the Humanities og Volgograd State University.

Andre aktiviteter

Centrets medarbejdere har løbende besvaret henvendelser om leksikografiske og oversættelsesmæssige problemer samt spørgsmål om oversætter- og tekstningsuddannelsen

under Engelsk Institut. Men Center for Oversættelsesvidenskab og Leksikografi driver også et bureau der tilbyder oversættelse og sproglig revision med særligt henblik på tekster der kræver kulturel kompetence. Annette Lindegaard og Kirsten Nauja Andersen leder dette oversættelsesbureau, som under navnet Oversættelsescentret har tilknyttet over tyve universitetsuddannede freelance oversættere. Bureauet blev som indtægtsdækket virksomhed igangsat via universitetets investeringspulje, og det finansierer nogle af centrets forskningsaktiviteter (især publikationsserierne og foredrag).

Oversættelsescentret har i det forløbne år udført oversættelser for bl.a. Tøjhusmuseet, Det Mellemkirkelige Råd, Roskilde Domkirkemuseum, Post Danmark Frimærker, Louis Poulsen, Hjerteforeningen, Øksnehallen samt Københavns Universitet. Desuden er Oversættelsescentret i gang med at opbygge en database over dansk/engelsk uddannelsesterminologi, og har endvidere i samarbejde med Danske skønlitterære Forfattere ansøgt om EU-midler til at oprette en webbaseret litteraturantologi sammen med fire andre lande.

Svetlana Klimenko har været konsulent for Udenrigsministeriets Sprogcenter.

Institutleder Steen Schousboe

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	27,53	2,35	29,89
STIP	5,36	0,96	6,32
TAP	6,46	1,07	7,52
Total	*39,35*	*4,38*	*43,73*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	916	1511	2427
Anskaffelser	267	74	341
Total	*1183*	*1586*	*2768*

Stab

VIP Internt finansieret
Albrechtsen, Dorte Kirsten; lektor.
Andersen, Kirsten Nauja; videnskabelig medarb.
Borch, Merete Falck; amanuensis.
Clunies Ross, Bruce Axel; lektor.
Dollerup, Erik Cay Krebs; lektor.
Duncan, James Russell; lektor.
Edwards, Justin David; lektorvikar.
Einersen, Dorrit; lektor.
Goddard, Joseph Arthur; amanuensis.
Gottlieb, Henrik; lektor.
Hansen, Niels C Bugge; lektor.
Harder, Anders Peter; professor.
Henriksen, Birgit Irene; lektor.
Kabell, Inge; lektor.
Khair, Tabish; amanuensis.
Knudsen, Eva Rask; lektor.
Lauridsen, Hanne; lektor.
Leer, Martin Hugo; lektor.
Levine, Paul Robert; professor.
Lock, Charles John Somerset; professor.
Nielsen, Jørgen Erik; lektor.
Pedersen, Viggo Hjørnager; lektor.
Rasmussen, Jens Rahbek; lektor.
Rosenmeier, Henrik; lektor.
Schou-Rode, Gorm; lektor.
Schousboe, Steen; lektor.
Sevaldsen, Jørgen; lektor.
Siegumfeldt, Inge Birgitte; amanuensis.
Staun, Jørgen; lektor.
Weatherford, Kathleen Jeannette; lektor.
Zettersen, Sven Arne Paul; professor.
Ørum, Henning; lektor.
Østermark-Johansen, Lene; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Klimenko, Svetlana; adjunkt.
Poulsen, Mads; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Brøgger, Inger Krarup; ph.d.-studerende.
Gunnarsen, Gorm Anker; ph.d.-studerende.
Jensen-Rix, Robert William; ph.d.-studerende.
Langwadt, Ann Louise; ph.d.-studerende.
Sander, Sheila Rebecca; ph.d.-studerende.
Simonsen, Peter; ph.d.-studerende.
Stavis, Henriette Bettina; ph.d.-studerende.
Strande-Sørensen, Stine Pernille A; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Kyst, Jon; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Henriksen, Line: A comparative Study of Derek Walcott's Omeros and Ezra Pound's The Cantos.
Jensen-Rix, Robert William: Profeternes tid: William Blake, Romantikken og den revolutionære diskurs – om engelsk litteratur omkring den franske revolution.
Klitgård, Ida Birthe: A Modernisk Poetics of the Sublime in Virgina Woolf's The Waves.
Strande-Sørensen, Stine Pernille A: The Notification and textualisation of Ballads.

Fondsbevillinger

Demokratifonden
– Demokrati i dansk uddannelse og kultur (Cay Dollerup) kr. 264.200.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– A Cultural and Historical Critique of Postcolonialism (Tabish Khair) kr. 720.000.
– Hele verden er ikke én scene (Svetlana Klimenko) kr. 929.600.
– Processer i sprogproduktion, sprogforståelse og sprogtilegnelse på engelsk som fremmedsprog. (Birgit Henriksen) kr. 3.650.800.

Publikationer

Borch M.F., Stiltz G. (eds.): The Impact of Erly Nineteenth Century Missionary Activity on Perceptions of Indigenous Peoples. 9 s. Stauffenburg Verlag, Tübingen 2001.
Borch M.F.: Tethinking the origins of Terra Nullius. Australian Historical Studies Vol. 32, nr. 117, 2001, s. 222-239, 2001.
Borup-Nielsen G.: Andersniana 2000. Hvilken herlig dag. S. 70-78, Ejnar Askgaard, Odense by's museer, Odense 2001.
Dollerup C.: The Language Scene in South Africa. Language International, s. 31 col. 1-39 col. 3, 2001.
Dollerup C.: How to discuss translations. i: An Introduction to Translation Studies s. 129-140, Gottlieb, Henrik, Engelsk Institut, København 2001.
Dollerup C.: The 'Folktale-project': A status report. 2 s. Alberta, Canada 2001.
Dollerup C.: Speaking in Tongues: Language work at The European Commission. Part 1. Language International Vol. 13 # 4, s. 36, col. 1-42 col. 3, 2001.
Dollerup C.,: Bush, Peter & Kirsten Malmkjær (ed), 1998. Rimband's Rainbow. Amsterdam: John Benjamins. 48-50 tidsskr. nr. 9:1 s Multilingual Matters. Clevedon, UK 2001.
Dollerup C.: Bert Esselink. Localisations (Review). S. 140-143. Multilingual Matters. Clevedon,UK 2001.
Dollerup C.: Co-Prints and Translation. Perspectives: Studies in Translatology bd. 9, s. 87-108, 2001.
Dollerup C.: Sience Fiction – a brief introduction. Words words words 013, s. 28 col.1-29 col. 2, 2001.
Dollerup C.: Co-printing: Translation without Boundaries. i: Grenzen ehrfahren – sichtbar machen – überschreiten: Festschrift für Erich Pruné s. 285-300, Hebenstreit, Gernot, Peter Lang, Wien, Frankfurt 2001.
Dollerup C.: The World's Largest Translation Institution. Language International Vol. 13 # 6, s. 30-40, 2001.
Gottlieb H.: Anglicisms and TV subtitles in an Anglified world. i: (Multi) Media Translation: Concepts, Practices, and Research s. 249-258, Yves Gambier & Henrik Gottlieb, John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia 2001.
Gottlieb H., Gambier Y. (eds.): (Multi) Media Translation: Concepts, Practices, and Research. 298 s. John Benjamins, Amsterdam/Philadelphia 2001.
Gottlieb H.: Subtitling: Visualising filmic dialogue. i: Traducción subordinada (II). El subtitulado (inglés-español/galego) s. 85-110, Lourdes Lorenzo Garcia & Ana Maria Pereira Rodriguez, Servicio de publicacións da Universidade de Vigo, Vigo (Spanien) 2001.
Gottlieb H.: "In video veritas": Are Danish voices less American than Danish subtitles? i: La traducción en los medios audiovisuales s. 193-220, Frederic Chaume & Rosa Agost, Publicacions de l'UJI, Universitat Jaume I, Castelló de la Plana 2001.
Gottlieb H.: Screen Translation 2000. Six studies in subtitling, dubbing and voice-over. 159 s. Center for Translation, Department of English, University of Copenhagen 2000.
Gottlieb H.: Hvilke stavefejl er rigtige? Om sikre sprogbrugere og det usikre sprog. Retorikmagasinet Vol. 11, no. 41, s. 9-11,
Gottlieb H.: Misse. i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001 s. 94-97, Henrik Galberg Jacobsen & Jørgen Schack, Dansk Sprognævns skrifter, København 2001.
Gottlieb H.: (Review of) Zoé de Linde & Neil Kay: The Semiotics of Subtitling. Perspectives. Studies in Translatology Vol. 8, no. 4, s. 306-308,
Gottlieb H.: Authentizität oder Störfaktor? (Thema Untertitel). Schnitt – Das Filmmagazin No. 21, 1/2001, s. 12-15,
Hansen N.B.: Shakespeare: En situationsrapport fra Københavns Universitet. Anglo-files 122, s. 11-19, 2001.
Harder P.: Den dobbelte udfordring – en sproglig strategi for det 21. århundrede. Uddannelse 1, s. 23-39, 2001.
Henriksen B.: The interrelationship between vocabulary acquisition theory and general SLA research. i: Eurosla Yearbook s. 69-78, Susan Foster-Chohen & Anna Nizegorodcew (red.), John Benjamins Publishing Compagny, 2001.
Klimenko S.: Anton Chekhov and English Nostalgia. Orbis Litterarum 56:2, s. 1, 2001.
Klimenko S.: Livets aldre, tidens roller (live's Ages, Time's Roles). Humaniora Nr. 2, 16. årg., juni 2001, s. 12-15, 2001.
Klimenko S.: Når ude bliver hjem. Information 15. august 2001.
Klimenko S.: Noone possesses a Sexual Bible. Bereg 6 jan-july 2001, 2001.
Klitgård I.: 21 litteraturanmeldelser: Dagbladet Information. 1 s. København 2001.
Kyst J.: Kunst skal da ikke koste rubler. 1 s. København 2001.
Kyst J.: Fra Gulag til New York. København 2001.
Kyst J.: Den dårlige digter Joseph Brodsky. Om problemets historie. Novoe literaturnoe obozrenie 45, 2000.
Kyst J.: Eshche raz ob angliiskom Brodskom. i: Iosif Brodskii i mir. Metafizika, antichnost', sovermennost'. s. 298-304, Ia. A. Gordin, ZVEZDA, Sankt Petersborg, Rusland 2000.
Kyst J.: Arven. Svovlstikken. Litterær rapport. 2/2001, s. 19-24, 2001.
Kyst J.: Poetic Fields: Alexandr Pushkin's Evgenii Onegin as a Macroelegy. Svantevit. Dansk tidsskrift for slavistik XIX: I, s. 49-65, 1997.
Kyst J. (eds.): Kak ia vpervye golosoval na rodine – v SShA. 3 s. www.russ.ru 2000.
Kyst J.: Pushkin – eto ikhnee vse. 3 s. www.russ.ru 2001.
Sevaldsen J.: Contemporary British Society. 331 s. Akademisk, København 2001.
Siegumfeldt I.B.: Re – Circumcising Derrida. Orbis Litterarum 56,1, s. 1-16, 2001.
Siegumfeldt I.B.: Re-circumcising Derrida. Orbis Litterarum 56, 1, s. 1-17, 2001.
Simonsen P.: Baudelaire's Paris Sphinx: The Song of the City in "Spleen II. Literary Vol. 18 No. 35, s. 91-111, 2001.
Østermark-Johansen L.: The Tragedy of Recession: Broken, Simian and Syphilitic Noses in Nineteenth-Century Art and Physiognomy. i: Nose Book: Representations of the Nose in Literature and the Arts s. 201-219, De Rijke, Victoria, Lene Østermark-Johansen, Helen Thomas (eds), Middlesex University, London 2000.
Østermark-Johansen L.: Entry Point. i: Nose Book: Representations of the Nose in Literature and the Arts s. 1-8, De Rijke, Victoria, Lene Østermark-Johansen, Helen Thomas, Middlesex University, London 2000.
Østermark-Johansen L.: Nose Book: Representations of the Nose in Literature and the Arts. 342 s. Middlesex University, London 2000.

Studienævnet for Engelsk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærerepræsentanterne Inge Kabell, Dorrit Einersen og Peter Harder og studenterrepræsentanterne Thea Wanning (næstformand), Karen Ellehauge og Erik Guldberg. I årets løb gik Inge Kabell på pension og afløstes af Jens Rahbek Rasmussen (også som stedfortrædende studieleder), mens Karen Ellehauge blev afløst af Nanna Andreasen. Erik Guldberg overtog i september næstformandsposten efter Thea Wanning.

Beretning

Året blev i meget høj grad domineret af arbejdet med at forberede den ny studieordning. Den var blevet princip-godkendt allerede i efteråret 2000, men dette semester blev meget præget af den nye runde af rystelser der udsprang af de besparelser der måtte iværksættes på grund af fakultetets underskud. Det var altså først i løbet af foråret, man for alvor kom i gang med detailforberedelserne. Navnlig var der et stort arbejde med at give den mest ambitiøse nyskabelse, nemlig det integrerede introduktionsforløb om 'engelsk i globalt perspektiv', en form der på en gang afspejlede idealerne og var praktisk gennemførlig. Jens Rahbek Rasmussen var studienævnets og samtidig historiegruppens repræsentant i forberedelsesudvalget, Steen Schousboe sprogrepræsentanten og Eva Rask Knudsen den litterære repræsentant. Det lykkedes at få et forløb på benene som fungerede til stor tilfredshed blandt de studerende. Også sammenkoblingen med skriftlig sprogfærdighed, som krævede en betydelig planlægning blandt lærerne, lykkedes det at få til at fungere, omend sproglærerne stønnede lidt under rettebyrden. Visse justeringer er aftalt for næste gennemløb.

Året markerede også starten på den nye specialeordning med faste frister. Frem til 1/8 løb der en overgangsordning for alle med 'gamle' specialeaftaler; alle der ikke havde afleveret inden da skulle træffe an aftale på de nye vilkår. Derfor fik denne dato status af den første rigtig faste afleveringsfrist. Der har været nogle forudsigelige gnidninger ved overgangen og en vis utilfredshed med ikke at kunne fastholde fleksible frister, men ordningen var fra starten en stor succes på et afgørende punkt, idet der frem til august blev afleveret 66 specialer, sammenlignet med 51 i hele år 2000 (det samlede tal for 2001 kom op på 83). Anekdotiske tilkendegivelser peger også på at den indre mening, nemlig et specialeforløb præget af mere intensiv arbejde fra specialeskriverne og feedback fra vejlederne, synes at fungere tilfredsstillende.

En anden nyskabelse kom også i gang, nemlig praktikordningen. Janus Kemp, hvis interesse i at fungere som studenter-koordinator havde gjort det muligt at sætte projektet i gang, havde ved henvendelser til Dansk Industri, Dansk Handel og Service samt mange andre steder (herunder kontakter formidlet via gamle engelsk-kandidater og bekendtskaber blandt instituttets lærere) skaffet 15-20 pladser, og interesserede studerende havde selv været aktive for at sikre sig en plads der afspejlede deres egne interesser. Enkelte pladser blev ikke besat, enten fordi de ikke var attraktive for de studerende, eller fordi der ikke var egnede ansøgere; men det store flertal blev besat og endte med at give et for begge parter tilfredsstillende forløb. Den måde det blev inkorporeret i studiet på, var inspireret af en ordning som fungere under Poul Behrendts ægide på Institut på Nordisk Filologi: Inden selve praktikperioden afholdes et praktikforberedende kursus i august måned (tre uger på fuld tid) med emner som 'humanister i erhvervslivet', organisationsteori, virksomhedskultur, kommunikation og hjemmesideteknologi for begyndere. Ved at skrive en 'praktikrapport' der skal have karakter af en analyse af mødet mellem faglige forudsætninger og praktiske udfordringer, får praktikanterne godskrevet $^1/_2$ årsværk (som en ob-hjemmeopgave); hvis man ønsker et fuldt halvt årsværk (da praktikken strækker sig over hele semesteret), kan man gå op i indholdet i augustkurset som et normalt emneområde.

Selvom instituttets ressourcer generelt har beskrevet en nedadgående kurve, som resultat af den reduktion i bemandingsplanen der startede ved bevillingskatastrofen ved årsskiftet 1998 – 1999, har Engelsk Studienævn kunnet glæde sig over at den stigende STÅ-produktion (jf. tabellen) har afværget de værste katastrofer. Selvom undervisningsbelastningen gennemsnitlig har været stor for instituttets medarbejdere, har deltidslærerbevillingen været stor nok til at dække behovet på de felter, hvor der var mindst fastlærerdækning i forhold til undervisningsbehovet. Indtil udmeldingen om besparelser på finansloven 2002 kom, så vi derfor fremtiden i møde med nogen fortrøstning.

Ved nyvalget i december valgtes som nye lærerrepræsentanter Hanne Lauridsen (designeret studieleder) og Lene Østermark-Johansen, mens Jens Rahbek Rasmussen (der var indtrådt som suppleant i periodens løb) fortsatte. Nanna Andreasen og Erik Guldberg fortsatte som studenterrepræsentanter, mens Thea Wanning gik af og afløstes af Christian Hougaard.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder										
Indskrivningsfag	**Engelsk**	**Filmvid.**	**Dansk**	**Klas.fil.**	**Kunst-historie**	**Filo-sofi**	**Retorik**	**Øvrig Hum.**	**Andre Fak.**	**Merit-overført**	**I alt**
Engelsk	358,74	8,00	15,50	6,00	5,00	5,08	5,00	32,00	0,84	14,50	450,67
Dansk	5,12										
Historie	3,62										
Tysk	2,25										
Musikvidenskab	2,25										
Fransk	2,00										
Slavisk	1,38										
Øvrig humaniora	11,49										
Andre fakulteter	0,38										
Merit- og gæstestud.	28,87										
I alt	416,08										
Åben uddannelse	23,13										

STÅ 1998-2001

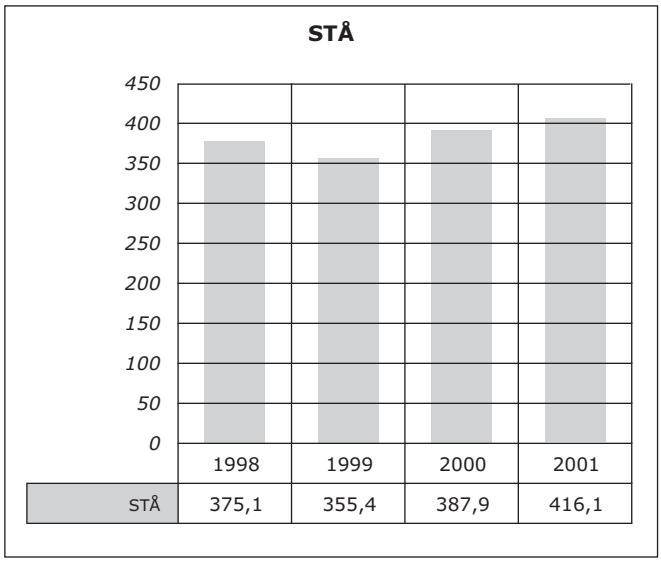

Studieleder Peter Harder

Institut for Tysk og Nederlandsk

Ledelse pr. 1.2.2001
Per Øhrgaard har været institutleder.
Bestyrelsen har derudover bestået af Niels-Erik Larsen (viceinstitutleder), Gurli Egelund og Jens Erik Mogensen.

Adresse
Njalsgade 80
2300 København S
Telefon 35 32 81 56
Fax 35 32 81 71
ty-sekr@hum.ku.dk (sekretariat)
www.hum.ku.dk/tyskognederlandsk

Institutlederens årsberetning

Instituttet er oprettet i 1967 og har fra begyndelsen dækket det tyske og nederlandske sprogområde. Der undervises og forskes inden for hvert af disse områder i såvel a) sprog som b) litteratur og c) historie, kulturhistorie og samfundsforhold. Nederlandsk udgør en særlig afdeling på instituttet, som i øvrigt ikke er opdelt.

Instituttets forskning og undervisning søges i de kommende år udbygget med vægten så vidt muligt ligeligt fordelt på de tre nævnte hovedområder. Dette er under de herskende økonomiske forhold særdeles vanskeligt. Instituttets bemanding er tæt på det absolutte minimum for varetagelsen af dets varierede opgaver, herunder uddannelse af gymnasielærere i tysk.

Instituttet har taget sprog- og kulturformidlingsproblemer samt komparative og kontrastive emner op som særligt satsningsområde.

Instituttet har pr. 31.12.2001 6 ph.d.-studerende.

Nedenfor følger en yderst kortfattet oversigt over instituttets virksomhed. En væsentlig mere detaljeret redegørelse for medarbejdernes aktiviteter gives løbende i de internt publicerede "Institutmeddelelser", hvortil henvises.

Forskningsvirksomhed

Tysk sprog
Studier i tekstlingvistik pågår (Jakobsen). Arbejdet med tysk ortografi i lyset af retskrivningsreformen fortsætter (Mogensen). Ny udgave af tysk skolegrammatik forberedes (Bruun Hansen).

Tysk litteratur
Der pågår forskning inden for tysk litteratur fra middelalder til nyere og nyeste tid samt inden for udvalgte tværgående emner (Ekmann, Hoffmann, Kristiansen, Nielsen, Øhrgaard). Der henvises til publikationslisten, som viser status for de enkelte områder og forskere, der i alt væsentligt fortsat er produktive inden for tidligere indberettede specialeområder. Der er ikke i årets løb søsat eller afsluttet større fælles projekter.

Kultur og samfundsforhold
Studier i teknik og modernitet eksemplificeret ved flyproduktionen i Tyskland 1914 – 34 er resulteret i en bog udkommet 2001 (Siegfried); en bog om tidlig tysk sociologi er under udgivelse (Siegfried).

Nederlandsk
Arbejdet med grafematisk undersøgelse af middelnederlansk tekst er afsluttet med doktorgrad fra universitetet i Leiden (Larsen). Studier i Willem Frederik Hermans' forfatterskab fortsætter (Larsen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv
Hoffmann: Medlem af fakultetets udvalg vedr. sprogfagenes identitet.

Jakobsen: De heltidsansatte læreres tillidsrepræsentant og formand for ph.d.-studienævnet.

Larsen: Formand for den skandinaviske gruppe i Internationale Vereiniging voor Neerlandistik (IVN) samt medlem af denne forenings bestyrelse.

Mogensen: Medlem af Undervisningsministeriets udvalg vedr. de danske lektorer i udlandet, af Programmrat Deutsch in Dänemark, af Samarbejdsudvalget for Tysklærerforeninger i Danmark, af bestyrelsen for Frankrigsgadekollegiet og af fakultetets udvalg vedr. sprogfagenes identitet.

Siegfried: Koordinator af Socrates- og Erasmus-aftaler.

Øhrgaard: Medlem af Carlsbergfondets direktion med deraf afledte hverv, af Det kgl. danske Videnskabernes Selskabs forskningspolitiske udvalg, af Folkeuniversitetets programråd (som næstformand) og af de af rektoratet nedsatte styre- og arbejdsgrupper til udvikling af en masteruddannelse i Europastudier.

Formidling
Flere medarbejdere har holdt formidlende foredrag om deres egen forskning eller andre emner inden for deres fagområde; nogle har været skribenter og/eller konsulenter ved Den Store Danske Encyklopædi.

Udgiver- og redaktionsvirksomhed
Ekmann og Hoffmann er medlemmer af redaktionen af "Text & Kontext" og dertil knyttede publikationsserier. Ekmann er assisterende redaktør ved Jahrbuch für internationale Germanistik.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Instituttet har samarbejde med flere udenlandske universiteter og har ligesom tidligere år haft besøg af en række inden- og udenlandske gæsteforelæsere. Flere har forelæst ved de såkaldte "fredagsforelæsninger", som instituttet har gennemført i flere år, og som har vakt ikke ringe interesse. Adskillige af instituttets egne medarbejdere har tilsvarende gæstet andre universiteter eller deltaget i konferencer m.v. i ind- og udland.

Øhrgaard har været gæsteprofessor i Kiel i sommersemestret 2001. Siegfried har været medarrangør af en konference i Rostock: "Der Text in den Kulturwissenschaften" (nov. 2001) og er medarrangør af en konference i København om ungdomskultur i 1970'erne og 1980'erne (maj 2002).

Hoffmann er medarrangør af en konference om filologierne under forandring i København (februar 2002).

Institutleder Per Øhrgaard

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	8,96		8,96
STIP	3,00	0,75	3,75
TAP	2,67		2,67
Total	*14,63*	*0,75*	*15,38*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	201	111	312
Anskaffelser	123		123
Total	*324*	*111*	*435*

Stab

VIP Internt finansieret
Hoffmann, Birthe; lektor.
Jakobsen, Lisbeth Falster; lektor.
Kristiansen, Børge; lektor.
Larsen, Niels Erik; lektor.
Mogensen, Jens Erik; lektor.
Nielsen, Birgit Susanne; lektor.
Pedersen, Birgit Bennick; amanuensis.
Siegfried, Detlef Bernd; lektor.
Øhrgaard, Per Christian; professor.

STIP Internt finansieret
Bernhardt, Lise; ph.d.-studerende.
Frausig, Katrine Prassé; ph.d.-studerende.
Skovbjerg, Jette; ph.d.-studerende.
Sørensen, Barbara; ph.d.-studerende.
Wium-Andersen, Birgitte; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Gebauer, Mirjam; ph.d.-studerende.

Publikationer

Bernhardt L., Knoth T.W.: Mentale rum og kohærens. Hermes 26, s. 137-150, 2001.
Bernhardt L., Knoth T.W., : Den mentale rumvandring refleksioner over mental spaces og deres forhold til kohæsion og kohærens. Funktionelle fodnoter Forår 2000, s. 1-11, 2000.
Bernhardt L., Knoth T.W.: Fra dativ-led til subjekt. Sprint 2000-2001, s. 3-8, 2001.
Ekmann B.,, : Spass Verstehen, Zur Pragmatik von konversationellem Humor. i: Jahrbuch für Internationale Germanistik s. 175-180, Roloff, Hans-Gert, Bern/Berlin/Frankfurt a. M/New York/Oxford 2000. 2000.
Ekmann B.: Germanistik in Dänemark. Geschichte, Gegenwart und Zukunftsperspektiven. i: Studien- und Berufschancen in einer erweiterten Europäischen Union. s. 73-86, Watrak, Jan, Szczecin 2001.
Ekmann B.: Die abhandengekommene Ironie. Problematische Andersen- Übersetzungen und deren Auswirkung auf die Rezeption seiner Märchen. i: Ironische Propheten. Sprachbewusstsein und Humanität in der Literatur von Herder bis Heine s. 245-257, Heilmann, Markus & Wägenbaur, Birgit, Tübingen 2001.
Gebauer M.: Erzählen als Sujet. Ein Interview mit der Berliner Schriftstellerin Brigitte Burmeister. Text & Kontext 21.1, s. Indledning 94-98, int 1998.
Gebauer M.: Tatjana Jesch: Das Subjekt im Märchenraum und Märchenzeit. Eine struktural-psychoanalytische Textstudie vor der Folie antipädagogischen Denkens. Text & Kontext 22.1-2, s. 213-221, 2001.
Jakobsen L.F.: Deutschunterricht und Germanistikstudium in Dänemark. i: Deutsch als Fremsprache. Ein internationales Handbuch s. 1666-1670, G. Helbig, L. Götze, G. Henvier, Walter de Gruyter, Berlin / New York 2001.
Jakobsen L.F.: Funktionale Grammatik der Kopenhagener Prägung – eine Modernisierung des Sprachverständnisses in Grammatiken für Ausländer. i: Germanisttreffen, Tagungsbeiträge – Deutschland – Dänemark – Finnland – Island – Norwegen – Schweden s. 203-214, W. Roggausch, Deutscher Akademischer Austauschdienst (DAAD), Bonn 2001.
Jakobsen L.F.: Mere om foregrounding og backgrounding. i: Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 8, Gilbjerghovedsymposiet 2000 s. 107-126, C. Bache, S. Becerra Barcuñau, M.B. Mosegaard Hansen, L.Heltoft, H. Jansen,, Odense Universitetsforlag, Odense 2001.
Kristiansen B.: Kultur und Zivilisation bei Thomas Mann. Überlegungen zu den “Betrachtungen eines Unpolitischen”. Text und Kontext Bd 22. Heft 1-2, s. 7-20, 2000.
Kristiansen B.: Tysk realisme i det 19. århundrede. En tematisk linie. Graf 2001 Nr. 3, s. 4-7, 2001.
Kristiansen B.: Thomas Mann og Arthur Schopenhauer. En fortolkning af “Loven” i lyset af Schopenhauers metafysik. Kritik 2001 nr. 154, s. 43-54, 2001.
Kristiansen B.: Thomas Mann og Richard Wagner. Thomas Mann og Richard Wagner særtryk 2000, s. 22, 2000.
Larsen N-E.: Grafematische analyse van een Middelnederlandse tekst. Het grafeemsysteem van de Vroegmiddelnederlandse Statuten van de Gentse Leprozerie uit 1236. 389 s. Rozenberg Publishers. Amsterdam 2001.
Mogensen J.E.: Zur Rezeption der neuen deutschen Rechtschreibung in Dänemark. i: Mannigfaltigkeit der Richtungen. Analyse und Vermittlung kultureller Identität im Blickfeld germanistischer Literaturwissenschaft. Literatur und Kultur: Reihe A, bd. 2. s. 345-362, Ludwig Stockinger m.fl., Leipziger Universitätsverlag, Leipzig 2001.
Mogensen J.E., Møller E.: Die Neuregelung der Getrennt- und Zusammenschreibung im Deutschen. Gedanken und Vorschläge am Beispiel der Lexikografie. ZGL. Zeitschrift für Germanistische Linguistik 29:2 – 2001, s. 242-260, 2001.
Mogensen J.E., Dudde E-M.: Zur Entwicklung der deutschen Sprache der Gegenwart.Einleitende Bemerkungen. Text & Kontext 23,2, s. 283 – 286, 2001.
Mogensen J.E.: Die neue deutsche Rechtschreibung. Probleme bei der Umsetzung in zweisprachigen Wörterbüchern mit Deutsch und Dänisch. Deutsch als Fremdsprache 38, s. 214-218, 2001.

Nielsen B.S.: Die Dänische Schriftstellerin Karin Michaelis und der erste Weltkrig. Text & Kontext 22.1-2, s. 20-40, 2000.
Øhrgaard P.: Die Nachfolge Schillers? Über Oehlenschlägers Correggio und Goethe. Das achtzehnte Jahrhundert Jahrgang 25, heft 2, s. 231-247, 2001.
Øhrgaard P.: Berlinmurens opførelse og fald. Tyskland 1961 – 2000. i: Tyskland en kulturhistorie. 2. udgave s. 284 – 362, Annelise Ballegaard Petersen, Rosinante, København 2001.

Studienævnet for Tysk og Nederlandsk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Birgit S. Nielsen har været studieleder, fra lærerside har Detlef Siegfried været medlem som vicestudieleder. Fra studenterside har Esben Lund indtil 30.9. været næstformand, Tim Darmann ordinært medlem indtil 31.1. Kirsten Birckner har fra 1.2. været ordinært medlem og fra 1.10. næstformand. Rune Pettersson har været ordinært medlem fra 1.10.

Beretning

Der foregår fagligt samarbejde med flere udenlandske universiteter via Socrates- og Erasmus-aftaler, andre netværk eller tosidede aftaler. De i institutlederens beretning anførte gæsteforelæsninger afholdtes i studienævnets regi.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	***Tysk/Nederl.***	***Dansk***	***Klas. Fil.***	***Engelsk***	***Historie***	***Øvr. hum.***	***Meritoverført***	***I alt***
Tysk	80,18	6,75	2,50	2,25	1,50	9,88	4,00	107,05
Nederlandsk	6,38					1,25	0,25	7,88
Dansk	2,50							
Fransk	2,63							
Engelsk	1,25							
Spansk	1,25							
Øvrig humaniora	2,88							
Fysik	0,38							
Merit- og gæstestud.	1,75							
I alt	99,19							
Åben uddannelse	8,25							

STÅ 1998-2001

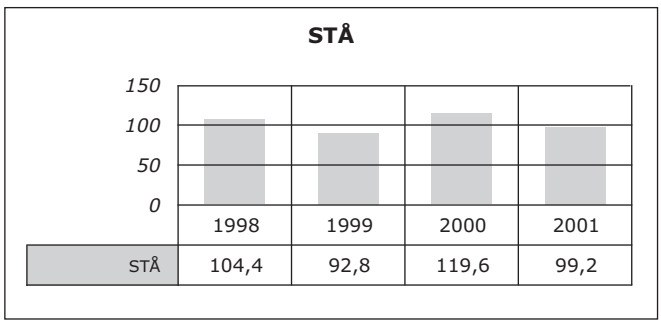

Studieleder Birgit S. Nielsen

Romansk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er professor, dr.phil. Lene Schøsler.

Institutbestyrelsen består af viceinstitutleder lektor, mag.art. Lene Waage Petersen, lektor, cand.mag. Julius Lund begge frem til 1.9. herefter viceinstitutleder, lektor, cand.mag. Maj-Britt Mosegaard Hansen, lektor, cand.mag. Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen, ph.d.-studerende Silvia Becerra Bascuñán, TAP-repræsentant overassistent Elsebeth Bolwig og studenterrepræsentant Lone Garde frem til 31. januar, herefter Jakob Vest Berntsen.

Organisation

Fagligt er instituttet opdelt i 5 fag med tre studienævn: fransk, italiensk/rumænsk og spansk/portugisisk.

Adresse

Njalsgade 80, trappe 17, 2
2300 København S
Telefon 35 32 84 01
Fax 35 32 84 08
www.hum.ku.dk/romansk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold

Nyansættelser i 2001: Erling Strudsholm er ansat som lektor i italiensk fra den 1. januar. Jørn Boisen er ansat som amanuensis i fransk fra den 1. maj til den 31. juli og som lektor i fransk fra den 1. august. Johan Pedersen er ansat som adjunkt i spansk fra 1. august. Angel Alzaga er ansat som amanuensis i spansk fra 1. august. Birgitte Grundtvig Sørensen og Pia Schwarz Lausten er ansat som adjunkter i italiensk fra den 1. august.

Afgang i 2001: Hanne Lange, Julius Lund og Nils Soelberg fratrådte alle som lektorer 31. august.

Alberto Manai har været tilknyttet instituttet som italiensk udenlandsk lektor til 31. juli og Claudia Membola fra 1. november. Carmen Blanco har været spansk udenlandsk lektor frem til 30. juni.

Forskningsvirksomhed

Forskningen ved Romansk Institut dækkede i 2001 de franske (1), italienske (2) og portugisiske (3) sprogområder i Europa, samt spanske sprogområder i Europa og Latinamerika (4). Hertil kommer forskning inden for romanistikkens fælles områder, såsom sproghistorie og kulturhistorie. Den traditionelle vifte af forskningsområder er de senere år udvidet med eksempelvis kulturstudier, semiotiske undersøgelser og fransk talesprog samt forskellige tværdisciplinære initiativer. Instituttets ansatte har således været involveret i forskellige tiltag, hvoraf de to førstnævnte har været iværksat med støtte af Det Humanistiske Fakultet. Det drejer sig især om følgende:

Instituttets IT-opgradering, planlagt og koordineret af Steen Jansen, Henrik Prebensen (frem til 1. september, herefter afløst af) Jørn Boisen samt Lene Schøsler. Opgraderingens formål, budget og forløb er beskrevet på hjemmesiden http://staff.hum.ku.dk/hp/RomanskIT/. I løbet af opgraderingen følger alle fastansatte (professor, lektorer, adjunkter, ph.d.-studerende) samt 13 deltidsansatte et 7-ugers intensivt kursus. De fastansatte får kompensation for 45 % af deres arbejdstid, men bruger deres fulde 7 ugers forskningstid på kurset.

Det Humanistiske Fakultetet på Københavns Universitet har i foråret 2001 besluttet at afsætte midler til en gennemgribende diskussion af sprogfagenes identitet og fremtidige udvikling. Arbejdet udføres i et udvalg nedsat på tværs af fakultetets mange fremmedsprogsinstitutter og ledes af Hans Lauge Hansen. Flere af instituttets medarbejdere er ligeledes involverede, se nærmere på projektets hjemmeside: www.staff.hum.ku.dk/lauha/IDENTITE/identitetsdebatten.htm.

Instituttet iværksatte i 2000 en spørgeskemaundersøgelse blandt alle studerende med henblik på at afklare spørgsmål vedrørende studieforhold, studiemiljø, frafaldsårsager, studieforbedringer osv. I marts 2001 blev der afholdt en større høring, med fremlæggelse af undersøgelsens resultater og offentlig debat. Debatten fortsatte på hjemmesiden staff.hum.ku.dk/hp/Spoergeskema/Spsm1_32.htm, hvor hele rapporten ligeledes er lagt frem. Rapporten er udarbejdet af stud.mag. Jakob Vest Berntsen, lektorerne Anita Berit Hansen, Maj-Britt Mosegaard Hansen, Hanne Jansen, Eva Dam Jensen og Henrik Prebensen.

"Tekst & Kontekst-initiativet" samler de videnskabelige medarbejdere på Romansk Institut til faglige diskussioner om tværfaglige emner. Gruppen arrangerede 4 seminarer i foråret 2001 under navnet "Tekst & Kontekst". Denne møderække var en genoplivning af de tidligere PS'er (postseminarer) ved instituttet og planlagt som forberedelse til den Institutkonference, som arrangørgruppen afholdt den 17. november 2001 med navnet "Romansk Institut i et 10 års perspektiv". Der er desuden et online-diskussionsforum på hjemmesiden: http://staff.hum.ku.dk/hp/T&K/.

Undervisningsministeriet har støttet et såkaldt "brobygningsprojekt" 2000 – 2001 vedrørende overgangsproblemer mellem gymnasium og universitet. Projektets universitetsdel blev varetaget af Anita Berit Hansen og afsluttet med en rapport, der kan konsulteres på http://www.hum.ku.dk/romansk/Forskning/brobygning/index.html.

Instituttets langtidsplanlægning bygger på Det Humanistiske Fakultets bemandingsplan og institutbestyrelsens planer for forskningen, der satser på alle tre hovedområder: sprog, litteratur, samt kultur/samfund/historie.

I det følgende nævnes først de projekter, instituttets videnskabelige medarbejdere har arbejdet med i 2001, evt. i samarbejde med andre forskere i ind- og udland.

1. Fransk

1.1. Sprog og sproghistorie

Flere af instituttets forskere arbejder inden for det SHF-støttede "Netværk for fransk talesprog" i samarbejde med institutioner og forskere i Danmark, Skandinavien og Frankrig. Projektet vedrører udforskning af fransk talesprog samt opbygning af franske talesprogskorpora (initiativtagere er Lene Schøsler, Anita Berit Hansen, Maj-Britt Mosegaard Hansen, øvrige deltagere er Ole Kongsdal Jensen, Lilian Reinholt Andersen og Xavier Lepetit). Se projektets hjemmeside:
http://www.hum.au.dk/romansk/fransk/parle/

Flere af instituttets forskere arbejder inden for det SHF-

støttede "Netværk for grammatikalisering", der – i samarbejde med forskere i ind- og udland vedrører udforskning af sprogændringer. Deltagere er Silvia Becerra Bascuñán (spansk), Maj-Britt Mosegaard Hansen (fransk), Xavier Lepetit (fransk), Johan Pedersen (spansk), Erling Strudsholm (italiensk), Lene Schøsler (fransk) og Thora Vinther (spansk). Se projektets hjemmeside: www.hum.ku.dk/romansk/Forskning/grammatikalisering/index.html

Solvej Ettrup fortsætter med sit ph.d.-projekt om verbalvalens i fransk med særligt henblik på verbale alternationer (orlov fra 1. august 2001). Anita Berit Hansen har i 2001 afsluttet følgende forskningsprojekter: nasalvokaludvikling og teorier om lydforandring (leksikalsk diffusion eller lydlov?) samt nasalvokaludvikling, kædeskift eller fonemsammenfald (emne fra ph.d.-afhandling). Hun forsker fortsat med fransk talesprog, bl.a. i brug af nægtelsespartiklen i talt fransk samt i emnet: det præpausale [∂] og interaktion i samarbejde med Maj-Britt Mosegaard Hansen. Sammen med Caroline Juillard, Paris V, arbejder hun med projektet: de franske timbrevokalers udvikling – en reduktion af systemet? I forbindelse med PFC-projektet, ved Durand, Laks, Lyche, har hun indsamlet data til senere bearbejdelse vedrørende det fonologiske system hos parisere.

Maj-Britt Mosegaard Hansen har arbejdet med følgende fire forskningsprojekter: faseadverbiers polysemi i moderne fransk, teori og metode i studiet af diskursmarkører, peirceansk semiotik og diskursanalyse samt det nævnte projekt i samarbejde med Anita Berit Hansen vedrørende forekomsten af præpausalt 'e caduc' i parisisk fransk sammenholdt med interaktionelle faktorer.

Ole Kongsdal Jensen arbejder med forskningsprojektet "Liaison i franske tv-aviser", undersøgelse af brugen af registerbetingede liaisons i franske tv-aviser hos nyhedsoplæsere og andre medvirkende, suppleret med passager fra "Bouillon de culture".

Xavier Lepetit arbejder videre med sit ph.d.-projekt om bevægelsesverberne i fransk. Henrik Prebensen arbejder med tre sprogvidenskabelige projekter: "Nominalsyntagmer. Formalsemantisk interpretation af determination, anafori, relativsætninger", et projekt om "Sprogvidenskab og matematik", samt et sproghistorisk projekt: "Er overgangen fra latin til romansk en mental konstruktion? Karolingerrige og sprogpolitik".

Lilian Reinholt Andersen arbejder videre med sit ph.d.-projekt vedrørende konsonantbortfald i standardfransk og populærfransk.

Lene Schøsler har forsket inden for grammatikalisering bl.a. i samarbejde med Lars Heltoft, RUC, og Jens Nørgård-Sørensen, Østeuropainstituttet, KU. I samarbejde med France Martineau, Ottawa, Canada, har hun et større forskningsprojekt vedrørende udviklingen i valensmønstre fra latin til moderne fransk. Hun har desuden arbejdet med socialt betinget subjektsvariation i middelfransk og med et egentligt filologisk forskningsprojekt vedrørende afskriverpraksis i middelalderen. Hun arbejder desuden med variation i moderne standardfransk og i ikke-standardfransk, bl.a. med en registerbetinget variation på moderne fransk i samarbejde med Hanne Leth Andersen, Århus Universitet.

Nils Soelberg arbejder med Gerhard Boysen, Syddansk Universitet, på en Fransk-Dansk Ordbog, der forventes at udkomme på forlaget Gyldendal i 2004. Der påregnes ca. 70.000 opslagsord.

1.2. Litteratur og litteraturhistorie

Jørn Boisen har afsluttet to større arbejder vedrørende Milan Kundera: "Nihilisme et sens dans L'insoutenable légèreté de l'être de Milan Kundera", antaget til udgivelse i Etudes Romanes, samt en dansk publikation: "Milan Kundera – en introduktion", Gyldendal. Han har desuden arbejdet med flere litterære og kulturhistoriske emner, der er udkommet i 2001 eller er under udgivelse. Lisbeth Verstraete Hansen arbejder fortsat med sit ph.d.-projekt om romanpositioner i den fransksprogede litteratur fra Belgien 1945 – 1970. Flere delundersøgelser er under udgivelse eller allerede udkommet. Hans Peter Lund fortsætter sit forskningsprojekt om klassik og modernitet (Chateaubriand, Gautier).

1.3. Kultur og kulturhistorie

Jonna Kjær arbejder med et projekt vedrørende kulturlivet i Frankrig og ved Bourgognehoffet på 100-års krigens tid. Maryse Laffitte har arbejdet på et komparativt studie af protestantisk-danske og katolsk-franske kulturudtryk. Første del, der består i en sammenligning af de teologiske doktriner, som eksisterer i sekulariseret form, er udarbejdet, anden del, som er en nærmere undersøgelse af udtryksformerne af de fælles universelle temaer, er under udarbejdelse.

1.4. Historie og samfundsforhold

Isabelle Durousseau har arbejdet videre med et europæisk medieprojekt "Den offentlige scene og fjernsynskonceptet i Europa". En sammenligning mellem tv-udsendte debatprogrammer i Europa. Hun har i denne forbindelse afsluttet en delrapport om udsendelsen "Debatten" på DR2. Henrik Prebensen arbejder med to projekter, dels med Algeriets historie, dels med projektet "Les Français sous Vichy. Opinion publique et mémoire collective".

2. Italiensk

2.1. Sprog og sproghistorie

Hanne Jansen fortsætter med sine to forskningsprojekter, dels i oversættelsesteori og praksis, dels i ordklassers semantik; pt. med fokus på spatialpartikler. Erling Strudsholm har forsket i brugen af verbalperifraser på italiensk i skrift og tale, i synkront og diakront perspektiv.

2.2. Litteratur og litteraturhistorie

Pia Schwarz Lausten har afsluttet sit ph.d.-projekt om subjektets status i 1980 – 90'ernes italienske litteratur, med særligt henblik på Tabucchis og Celatis forfatterskaber. Lene Waage Petersen arbejder videre med den nyere italienske litteratur: projekter om Calvino og om Celati (stipendium til Calvino-projekt ved Det Humanistiske Forskningscenter fra 1. september). Steen Jansen arbejder sammen med Paola Polito med projektet "Litterær tekstanalyse og informatik" med henblik på at undersøge, i hvilken udstrækning computer-baserede søgemaskiner kan anvendes i analysen af lyriske tekster, p.t. på basis af Montales to tekster: "Ossi di seppia" og "Le occasioni".

2.3. Kulturhistorie, historie og samfundsforhold

Morten Heiberg har afsluttet sit ph.d.-projekt: "Franco and Mussolini 1936 – 43". Gert Sørensen har i 2001 færdiggjort et manuskript til udgivelse på forlaget Museum Tusculanum (serie om politisk tænkning) med titlen "Kairòs. Humanitet og posthumanitet i italiensk tænkning". Han har arbejdet videre med projektet "Globaliseringe og sprog-

fag". Herudover fortsætter diskussioner om livsformsanalyser, statsteori og historicisme med etnologen Thomas Højrup (Etnologi, KU); materiale herfra vil i samtaleform indgå som et kapitel i en bog med artikler af Thomas Højrup, som formodentlig udkommer i løbet af 2002. Gert Sørensen arbejder desuden fortsat med den politiske teori fra Dante til Machiavelli samt med Antonio Gramscis betydning for de såkaldte "cultural studies".

3. Portugisisk

Ingemai Larsen har arbejdet med følgende projekter, der alle er antaget til udgivelse eller allerede udgivet 2001: "Det my(s)tiske fædreland – historien om historien om Portugal", "Futuro ou Destino – sobre a recepção de Eduardo Lourenço", samt et efterskrift til José Eduardo Agualusa: "Slørede Grænser". Sandi Michele de Oliveira fortsætter sine forskningsprojekter og flere delstudier er afsluttet og i trykken, dels om konstruktionen af den personlige og sociale identitet, dels om portugisiske tiltaleformer.

4. Spansk

4.1. Sprog og sproghistorie

Silvia Becerra Bascuñán arbejder videre med sit ph.d.-projekt om indirekte objekt i spansk.

Eva Dam Jensen har i samarbejde med Thora Vinther færdiggjort af en cd-rom (indleveret med henblik på udgivelse til et dansk og et spansk forlag, samt til beta-testning i USA); begge har omarbejdet artiklen "Exact Repetition", der er indleveret med henblik på publikation. I samarbejde med Thora Vinther fortsætter hun den pædagogiske bearbejdning af Enredosdialogen med henblik på udgivelse af et multimediesystem. Herudover arbejder hun på en bog om sprog og videodidaktik samt med et projekt om sprogdidaktik og multimedier.

Johan Pedersen arbejder inden for rammerne af Construction Grammar med to projekter, dels en videreudvikling af projekt om forbindelseskonstruktionen i spansk, dels med de refleksive konstruktioner i spansk. Thora Vinther har udført den oven for omtalte forskning i samarbejde med Eva Dam Jensen og arbejder desuden med en analyse af gerundium ud fra relevansteorien.

4.2. Litteratur mv. og litteraturhistorie

Hans Lauge Hansen arbejder med "Sprogfagenes identitetsprojekt. Udfordringer, identitet og fremtidige profil for sprogfagene". Han arbejder desuden med "Filologiernes historie", der er et mindre delprojekt i forlængelse af det første projekt, og som er finansieret af Danmarks Humanistiske Forskningscenter. Julio Hans C. Jensen har studeret forholdet mellem historicitet og fiktion med særligt henblik på latinamerikansk litteratur, af det moderne/postmoderne hos Jorge Luis Borges, et projekt angående repræsentationen af Latinamerika hos García Márquez og Vargas Llosa. Mere generelt arbejder han med modernitetserfaring i spansk og latinamerikansk litteratur samt med Humanioras og romanistikkens udvikling. Julius Lund har arbejdet med seksualpolitikken i 1990'ernes Cuba. Pilar Palomino fortsætter sit ph.d.-projekt om frigørelsens æstetik i María Zambranos filosofi.

4.3. Samfundsforhold

Vibeke Grubbe arbejder fortsat med "Den socio-økonomiske udvikling i Spanien efter 1975".

Som anført under italiensk har Morten Heiberg afsluttet sit ph.d.-projekt: "Franco and Mussolini 1936 – 43". Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen har deltaget i Forskningsprojektet LORPA, Local Organizations and Rural Poverty Alleviation, der nu er afsluttet på Center for Udviklingsforskning med en positiv ekstern evaluering.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Anita Berit Hansen har været medlem af bedømmelsesudvalg i forbindelse med en stillingsbesættelse ved Romansk Institut (eksternt lektorat i grammatik og oversættelse), sammen med Ole Kongsdal Jensen. Hun har været bedømmer på en ph.d.-ansøgning til Forskerskole Øst.

Hans Lauge Hansen har været medlem af et bedømmelsesudvalg for eksternt lektorat i spansk litteratur, samt for bedømmelsesudvalg for undervisningsadjunktur i spansk.

Maj-Britt Mosegaard Hansen har været bedømmer af sprogvidenskabelige ph.d.-ansøgninger til Romansk Institut, KU, samt af sprogvidenskabelige ph.d.-ansøgninger til Forskerskole ØST.

Steen Jansen har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. ph.d.-afhandling (Pia Schwarz Lausten) ved Romansk Institut, KU, samt bedømmer på tre ph.d.-stipendieansøgninger til Forskerhøjskole Øst.

Hans Peter Lund har været formand for to lektoratsudvalg vedr. fransk litteratur og tysk litteratur.

Julius Lund har været formand for udvalg til bedømmelse af Morten Heibergs ph.d.-afhandling "Mussolini and Franco. Men Who Would be Emperors. The Spanish Civil War (1936 –1939) and the Fascist Struggle for Hegemony".

Lene Schøsler har været medlem af bedømmelsesudvalget for Mette Wigh Jensens ph.d.-afhandling om Si-konstruktioner på moderne italiensk samt opponent ved forsvaret på Aarhus Universitet, den 15. januar; formand for bedømmelsesudvalget for Erik W. Hansens disputats "The Synchronic Fallacy. Historical Investigations with a Theory of History", og officiel opponent ved forsvaret den. 16. marts; medlem af bedømmelsesudvalg for Judy Skovs ph.d.-afhandling om absolutte konstruktioner i fransk samt opponent ved forsvaret den 15. september. Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. oprykning til professorat ved Romansk Institut i Oslo; medlem af bedømmelsesudvalg for professorat i datalingvistik ved Handelshøjskolen i København og formand for bedømmelsesudvalg for forskningsprofessorat i fransk ved Handelshøjskolen i København.

Gert Sørensen har været formand for udvalget til indstilling af årets ph.d.-ansøgere for Romansk, Tysk og Engelsk.

Thora Vinther har været formand for et bedømmelsesudvalg til et adjunktur og et undervisningsadjunktur i spansk.

Tillidshverv

Lene Waage Petersen er medlem af Udenrigsministeriets lektoratsudvalg, Folkeuniversitetets programråd og bestyrelsen for institutionen San Cataldo.

Ole Kongsdal Jensen var formand for Birthe og Knud Togebys Fond frem til 1.9.2001, hvor han blev afløst af Anita Berit Hansen, sidstnævnte er desuden udpeget som medlem af Studieskolens bestyrelse pr. 18. maj som fakultets repræsentant.

Hans Peter Lund og Lene Waage Petersen er henholdsvis formand for og medlem af Knud Henders Fond.

Hans Peter Lund er formand for Eugeniu Lozovans Fond.

Henrik Prebensen er medlem af bestyrelsen for Inga Svensbos legat for franskstuderende ved KU, medlem af Hovedsamarbejdsudvalget ved KU, samt næstformand i Det Humanistiske Fakultets samarbejdsudvalg (B-siden), medlem af Styregruppe, Byggeudvalg og Projektgruppe vedrørende det ny KUA, medlem af Dansk Magisterforenings hovedbestyrelse, samt DMs universitetslærerafdelingens bestyrelse, fællestillidsrepræsentant for Det Humanistiske- og Det Teologiske Fakultet, tillidsrepræsentant for Romansk Institut, formand for DMs sektionsbestyrelse på KUA.

Lene Schøsler er præsident for International Society of Historical Linguistics, sekretær for lingvistkredsen, formand for Blinkenberg og Høybyefondet, medlem af bestyrelsen for Viggo Brøndal og hustrus legat, medlem af bestyrelsen for Kirsten Iversens legat og medlem af bestyrelsen for Center for Sprogteknologi, KU.

Formidling

Redaktionelle hverv

Silvia Becerra Bascuñán har været medredaktør ved udgivelsen af akterne fra 8. SHF-grammatikseminar: Ny forskning i grammatik, Fællespublikation 8, Gilbjerghovedsymposiet 2000.

Jørn Boisen er chefredaktør for den sproglige del af "Revue Romane".

Anita Berit Hansen har foretaget redigering af Hans Peter Helland "Le passif périphrastique en français" til udgivelse i serien "Etudes Romanes". Hun har desuden, sammen med Maj-Britt Mosegaard Hansen, påbegyndt redaktion af akter fra Netværk for Fransk Talesprogs internationale konference i juni 2001 med henblik på publikation i "Etudes Romanes".

Maj-Britt Mosegaard Hansen er chefredaktør for den sproglige del af "Revue Romane", medlem af redaktionen på "Acta lingvistica hafniensia", samt referee for "Revue de sémantique et pragmatique", for "Linguistics", for "Belgian journal of linguistics" og for John Benjamins forlag, Amsterdam ("Pragmatics and Beyond").

Hanne Jansen er medredaktør ved udgivelsen af akterne fra 8. SHF-grammatikseminar, hun er desuden medredaktør af en publikation der udkommer i 2002.

Hans Julio Casado Jensen er medlem af redaktionen af "Revue Romane" og korresponderende redaktør af tidsskriftet "Imaginando.com" (www.imaginando.com).

Ole Kongsdal Jensen er redaktør af Romansk Instituts publikationsserie "RIDS" (2 numre i 2001).

Jonna Kjær er nordisk redaktør på 3 internationale løbende bibliografier over forskning i middelalderlitteratur, "Bibliography of the International Courtly Literature Society", "Bulletin Bibliographique de la Société Internationale Arthurienne" og "Bulletin Bibliographique de la Société RENCESVALS".

Hans Peter Lund er ansvarshavende redaktør for "Revue Romane"; han har udgivet bind 36, hæfte 1-2. Han er hovedredaktør for "Etudes Romanes", hvor der er udgivet nr. 50 af Leonardo Cecchini og nr. 51 af Hans Peter Helland. Sandi Michele de Oliveira er medredaktør af "International Journal of Iberian Studies".

Johan Pedersen fungerer som faglig konsulent på Gyldendals nye spanske grammatik for gymnasiet/første år på højere læreanstalt. Serien: Gyldendals Gymnasiale Grammatikker.

Lene Schøsler har redigeret akterne fra et internationalt kollokvium fra 1999: "La valence, perspectives romanes et diachroniques", der er udkommet på "Zeitschrift für französische Sprache und Literatur", Beiheft 30, Franz Steiner Verlag, Stuttgart.

Nils Soelberg er litterær redaktør i "Revue Romane" og satsmager samme sted.

Erling Strudsholm er redaktør for Danmark for det sproglige/lingvistiske område ved den italienske bibliografi "Bibliografia generale della lingua e della letteratura italiana (BIGLLI)", han er medlem af redaktionen for "Revue Romane" samt medredaktør af en publikation, der udkommer i 2002.

Gert Sørensen er medredaktør på "Romanske skrifter" på Forlaget Museum Tusculanum samt medudgiver af akterne fra seminar i Rom om "Fascism in an International Context. Europe and America 1914 – 1945", arrangeret af Centro Falisco di Studi Storici (Cefass), Accademia di Danimarca og Romansk Institut. Nogle af akterne er under udgivelse i tidsskriftet "Religion and Totalitarian Movements", forlag Frank Cass, London, hvor de øvrige bidrag også vil udkomme.

Kongresser og symposier

Lene Schøsler har i samarbejde med ekstern lektor Lise Toft arrangeret "Journée du Québec" på Københavns Universitet den 19. marts. Seminaret var bl.a. støttet af den franske og den canadiske ambassader, af la Délégation du Québec à Londres samt SHF og samlede gymnasielærere, universitetslærere og andre interesserede fra hele landet. Foredragsholdere var Daniel Chartier, Université de Québec, Canada, Diane Vincent, Université Laval au Québec, Canada, Patrick Imbert, Université d'Ottawa, Canada, Rachel Killick, University of Leeds, England, Marie-Christine Lesage, Université de Montréal, Canada, Monique Durand, Canada, og Bill Marshall, University of Glasgow, Skotland.

Anita Berit Hansen har sammen med Maj-Britt Mosegaard Hansen arrangeret og deltaget i Netværk for Fransk Talesprogs internationale konference "Structures linguistiques et interactionnelles", 22. – 23. juni på Københavns Universitet, hvori deltog også Lilian Reinholt Andersen, Xavier Lepetit og Lene Schøsler. Inviterede foredragsholdere var Knud Lambrecht, Aidan Coveney, Lorenza Mondada, Véronique Traverso og Piet Mertens. Hans Julio Casado Jensen har arrangeret seminaret "The Object of Study of the Humanities", en tværfaglig konference på Københavns Universitet, den 7. september, hvor mange fra instituttet deltog. Forelæserne var Hans Ulrich Gumbrecth, Stanford University, Charles Lock, Arne Frimuth Petersen, Jan Faye, Mogens Trolle Larsen, Tabish Khair, Hans Lauge Hansen, Kirsten Hastrup og Frederik Stjernfelt. Seminaret var støttet af Danmarks Humanistiske Forskningscenter.

Sammen med Tekst og Kontekst-gruppen har Hans Lauge Hansen arrangeret Romansk Institutseminar den 17. november med titlen: Romansk Institut i et 10-års perspektiv, hvor alle fastansatte samt et stort antal deltidsansatte har deltaget.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Anita Berit Hansen har opholdt sig i Paris, fra 21. – 26. januar, med henblik på dataindsamling til to forskningsprojekter.

Maryse Laffitte har i efteråret opholdt sig på Center for Advanced Study in the Behavorial Sciences, Stanford Uni-

versity, Californien, USA, hvor hun har deltaget i forelæsninger om psykologi, kunst, samfund og historie.

Sandi Michele de Oliveira har opholdt sig i Portugal i august i forbindelse med et projekt om Vila Franca do Campo i Azorerne.

Pilar Palomino har opholdt sig i maj måned i Spanien (Barcelona-Madrid-Salamanca) og igen fra den 17.12.2001 – 12.1.2002 (Madrid-Salamanca).

Lene Schøsler opholdt sig i Paris den 9. – 12. juli for at arbejde sammen med Christiane Marchello-Nizia og Sophie Prévost, Paris, samt med France Martineau, Ottawa. Hun opholdt sig i Melbourne den 9. – 23. august i forlængelse af XV International Conference of Historical Linguistics som forberedelse af næste ICHL, der skal foregå i København 2003.

Gæsteforskere

Helene Hjortlund, Carsten Løfting, Århus Universitet, Eduardo A. Gálvez, Universidad Nacional de la Plata, Argentina, Carlos Monsiváis, Mexico, Josefa Dorta Luis, Universidad de La Laguna, Spanien, Domingo-Luis Hernández, Universidad de La Laguna, Spanien, José María Merino, John Holm, Universidade de Coimbra, Portugal.

Netværk

Jørn Boisen deltager i netværket "Plurilinguismes" under le Conseil Scientifique de la Maison Interuniversitaire des Sciences de l'Homme – Alsace, som forsker i sprog- og kulturmøder samt i "Les mille Gary", der forsker i Romain Garys forfatterskab. Han har løbende kontakt med Milan Kundera og Patrick Chamoiseau og er tilknyttet tidsskriftet "L'atelier du roman".

Isabelle Durousseau har samarbejde med Søren Kolstrup, Aarhus, Guy Lochard, Université de Paris II-Sorbonne nouvelle, CNRS (laboratoire Communication et politique) og Jean-Claude Soulages, Université de Strasbourg, CUEJ, i forbindelse med det europæiske medieprojekt.

Anita Berit Hansen og Maj-Britt Mosegaard Hansen indgår i et forskningssamarbejde om fransk talesprog. Derudover arbejder Anita Berit Hansen sammen med Caroline Juillard, Paris V, med Nigel Armstrong, University of Leeds, og med gruppen omkring projektet "La phonologie du français: usages, variétés, structures" (B. Laks, Paris, J. Durand, Toulouse, C. Lyche, Oslo). Desuden har hun haft intens forskningskontakt med andre kolleger i England, Frankrig, Belgien, Canada og USA.

Hans Lauge Hansen er medlem af Romansk Instituts Tekst- og Kontekstudvalg, projektleder af Sprogfagenes Identitetsprojekt og deltager for Sprogfagenes Identitetsudvalg i initiativ til oprettelse af landsdækkende netværk for kulturstudier.

Maj-Britt Mosegaard Hansen deltager i internationalt bogprojekt (John Benjamins forlag, Amsterdam) omhandlende "Approaches to discourse markers", som involverer 23 forskere fra 12 lande under ledelse af dr. Kerstin Fischer, Hamburg. Hun er medlem af tværinstitutionelt netværk omkring grammatikalisering, under ledelse af Lene Schøsler, Lars Heltoft og Jens Nørgård-Sørensen, medlem af styregruppen i nordisk netværk for fransk talesprog, under ledelse af Lene Schøsler og deltager i tværinstitutionelt netværk omkring Ny forskning i grammatik.

Hanne Jansen deltager i følgende netværk: SILFI, "Società Internazionale di Linguistica e Filologia Italiana"; Medlem af Grammatik-netværket "Ny Forskning i Grammatik", igangsat af SHF; Netværket for Funktionel Grammatik (FG-kredsen); EST, "European Society for Translation Studies"; SLE, "Societas Linguistica Europaea" samt Kredsen for "Lingvistisk oversættelse" (HHK).

Steen Jansen har fortsat et nært samarbejde med Paola Polito.

Hans Julio Casado Jensen er medlem af Asociación Internacional de Hispanistas og af International Comparative Literature Association og har samarbejde med Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM) omkring etableringen af et udvekslingsprogram for lærere og studerende.

Ole Kongsdal Jensen har fortsat kontakt med Christina Lindqvist, Uppsala Universitet, om sit projekt "Liaison i franske tv-aviser". Han har løbende diskussioner med de øvrige forskere inden for fonetik på RI.

Anne Marie Ejdesgaard Jeppesen har forskningssamarbejde med Magdalena Villarreal, CIESAS Occidente, Guadalajara, México, Kirsten Appendini, Colegio de México, México og Rodolfo Eróstegui, ILDIS, La Paz.

Ingemai Larsen har kontakt til lederen af Center for Afrikastudier ved Eduardo Mondlane Universitet, Maputo, Mozambique, og tilsvarende med professor i sprog Armando Jorge Lopes, Eduardo Mondlane Universitet – i forbindelse med planlægning af rejse til Maputo.

Hans Peter Lund har fortsatte netværkskontakter inden for "la Société d'Histoire Littéraire de la France" og "Dansk Selskab for Romantikstudier". Sandi Michele de Oliveira er medlem af "The Scientific Council of the Social Sciences Research Center of the University of Évora" (CIDEHUS.UE), af "Linguistic aspects of group dynamics" (Nuno Rebelo dos Santos, U. de Évora) samt af "Languages in contact – Spanish and Portuguese" (Juan Carrasco González, U. de Extremadura).

Ud over det ovenfor nævnte har Lene Schøsler samarbejde vedrørende diakron lingvistik med Christiane Marchello-Nizia og Sophie Prévost, Paris, med Pierre Kunstmann og France Martineau i Ottawa, Canada; samarbejde vedrørende afskriverpraksis i middelalderen med Martin Glessgen, Strasbourg. Samarbejde vedrørende sprogindlæring og IT med Suzanne Schlyter, Lund, og Bente Maegaard, CST, KU.

Erling Strudsholm deltager i følgende netværk: Grammatiknetværket "Ny forskning i grammatik", "Società di Linguistica Italiana", "Società Internazionale di Linguistica e Filologia Italiana" og "Societas Linguistica Europaea". Gert Sørensen indgår i følgende netværk: "Cefass", "Fondazione Gramsci" og "The International Gramsci-Society". Han indgår desuden i et nordisk samarbejde omkring studiet af Dante Alighieri, i Forum for Renæssancestudier, KU, i Etnologi, KU, samt i Dansk Center for Holocaust- og folkedrabsstudier.

Institutleder Lene Schøsler

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	27,10		27,10
STIP	4,78		4,78
TAP	8,12	0,27	8,40
Total	*40,00*	*0,27*	*40,28*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1126	334	1460
Anskaffelser	1952		1952
Total	*3078*	*334*	*3413*

Stab

VIP Internt finansieret
Alzaga, Angel; amanuensis.
Boisen, Jørn; lektor.
De Oliveira, Sandi Michele; lektor.
Durousseau, Isabelle Odette; lektor.
Gettrup, Harald; lektor.
Grubbe, Vibeke; lektor.
Hansen, Anita Berit; lektor.
Hansen, Hans H Lauge; lektor.
Hansen, Maj-Britt Mosegaard; lektor.
Huber, Birgitte Grundtvig; adjunkt.
Jansen, Hanne; adjunkt.
Jansen, Steen; lektor.
Jensen, Eva Marie Dam; lektor.
Jensen, Julio Hans Casado; adjunkt.
Jensen, Ole Kongsdal; lektor.
Jeppesen, Anne Marie Ejdesgaard; lektor.
Kjær, Jonna; lektor.
Laffitte, Maryse Louise; lektor.
Lange, Hanne Birgitte; lektor.
Larsen, Ingemai; adjunkt.
Lausten, Pia Schwarz; adjunkt.
Lund, Hans Peter; lektor.
Lund, Julius; lektor.
Madsen, John Kuhlmann; lektor.
Pedersen, Johan; adjunkt.
Petersen, Lene Waage; lektor.
Prebensen, Henrik Debois; lektor.
Schøsler, Lene; professor.
Soelberg, Nils; lektor.
Strudsholm, Erling Bo; lektor.
Sørensen, Gert; lektor.
Vinther, Victoria; lektor.

STIP Internt finansieret
Andersen, Lilian Reinholt; ph.d.-studerende.
Becerra Bascunan, Silvia Susana; ph.d.-studerende.
Ettrup, Solvej; ph.d.-studerende.
Heiberg, Morten Rievers; ph.d.-studerende.
Lepetit, Xavier Francois Jean; ph.d.-studerende.
Palomino Cabra, Maria Pilar; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Lausten, Pia Schwarz: Det "svage" subjekt. En undersøgelse af det litterære subjekts forandringer i Antonio Tabucchis og Gianni Celatis forfatterskaber.
Magnussen, Anne Skovgaard: Spanish Comics Semiotics and Society. Comics as representations of social reality 1975-1990.

Fondsbevillinger

Diverse Fonde
– Udgivelsesstøtte til digtsamlingen Cal y Canto (Hans Lauge Hansen) kr. 28.000.

Kirsten Schottlænders Fond
– Juan Ramón Jiménez's forfatterskab (Hans Peter Lund) kr. 14.700.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Grammatikaliseringsnetværk (Lene Schøsler) kr. 600.000.

Publikationer
Boisen J.: Les contrepèteries. Fransk Nyt 227 (marts), s. 22-24, 2001.
Boisen J.: Tendenser i ny fransk litteratur. Fransk Nyt 227 (marts), s. 26-30, 2001.
Boisen J.: Bogens situation i Frankrig. Fransk Nyt 227 (marts), s. 31-37, 2001.
Boisen J.: L'Affaire Houellebecq. Fransk Nyt 227 (marts), s. 38-45, 2001.
Boisen J.: "Une fois ne compte pas…" Le paradoxe de la répétition dans l'oeuvre de Milan Kundera. Orbis Litteratum – International Review of Literary Studies 56, 3, s. 159-182, 2001.
Boisen J.: Milan Kundera – en introduktion. 269 s. Gyldendal, København 2001.
Grubbe V.: Cid, El cantar del Mio. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 133, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Lazarillo del Tormes. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 340-341, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Gil de Biedma, Jaime. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 223-224, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: García Hortelano, Juan. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 216-217, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Andreu, Blanca. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 29-30, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Panero, Leopoldo María. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 443-444, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Merino, José Maria. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 392-393, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Millás, Juan José. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 394-39, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Muñoz Molina, Antonio. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 410-11, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Grandes, Almudena. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 236, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Puértolas, Soledad. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 471, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Grubbe V.: Alonso de Santos, José Luis. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 24-25, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Nieva, Francisco. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 425-426, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Grubbe V.: Askepots forvandling – det demokratiske Spaniens økonomiske og sociale udvikling 1975-2000. Den jyske historiker (temanr.: Er Spanien anderledes?) 91/92, s. 147-171, 2001.
Hansen A.B.: Dubois, Colette et Kasbarian, Jean-Michel et Queffléc, Ambroise (éds.): L'expansion du français dans les Suds (XVe- XXe siècles). Hommage à Daniel Baggioni. Actes du colloque d'Aix-en-Provence, mai 1998. Aix-en-Provence: Publications de l'Université de Provence, 2000, Journal of French Language Studies 11,2, s. 259-300, 2001.
Hansen A.B.: Les changements actuels des voyelles nasales du français parisien: confusions ou changement en chaîne? La Linguistique: Revue internationale de linguistique générale 37,2, s. 33-47, 2001.
Hansen H.L.: Azúa, Félix de. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 49-50, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Diego, Gerardo. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 161, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Garcia Montero, Luis. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 218, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Gimferrer, Pere. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 224, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Juan Manuel, Infante Don. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 302, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Manrique, Jorge. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 378, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Mendoza, Eduardo. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 391, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Montero, Rosa. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 403-404, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Ortiz, Lourdes. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 437, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Vázquez Montalbán, Manuel. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.) s. 608-609, Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: Semiotik. i: Litteraturens tilgange s. 209-242, Johannes Fibiger, Gerd Lütken og Niels Mølgaard (reds.), Gads Forlag, København 2001.
Hansen H.L.: La máscara pura de otro signo: La metáfora como máscara en Romancero gitano y Poeta en Nueva York. i: Federico García Lorca, clasico moderno (1898-1998). Congreso Internacional. (Biblioteca de Ensayo; 43) s. 531-544, Soria Olmedo, Andrés; Sánchez Montes, Maria José & Varo Zafra, Juan (eds. & intr od.), Diputación de Granada, Granada 2000.
Hansen H.L., Jansen H., Jeppesen A.M.E., Kjær J. (red.): Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv. 99 s. Romansk Institut, K.U., København 2001.
Hansen H.L.: Romansk Institut og sprogfagenes problemer. i: Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv s. 7-27, Red.: Hans Lauge Hansen, Hanne Jansen, Anne Marie Jeppesen, Jonna Kjær, Romansk Institut, K.U., København 2001.
Hansen L.: En belgisk samtidsroman. Om cykelhelte, konger og fædreland. Fransk Nyt 227 (marts), s. 57-62, 2001.
Hansen L.: Christian Berg et Pierre Halen (éds.): Littératures belges de langue française. Histoire et perspectives. Bruxelles: Le Cri, 2000. 701 p. Revue Romane 36.1, s. 159-162, 2001.
Hansen M-B.M.: On one form of 'iconicity' in language: How grammatical structures may reflect interactional constraints. i: Ikonicitet og struktur s. 127-148, Elisabeth Engberg-Pedersen og Peter Harder (red.), Netværk for Funktionel Grammatik, Engelsk Institut. K.U., København 2001.
Hansen M-B.M., Hansen A.B., Jansen H., Prebensen H., Jensen E.D., Berntsen J.V. (red.): Romansk Instituts studenterspørgeskemaundersøgelse 2000. Talmateriale og kvalitative vurderinger. 77 s. Romansk Institut, K.U., København 2001.
Hansen M-B.M.: Mylène Blasco-Dulbecco: Les dislocations en français contemporain. Etude syntaxique. Paris: Honoré Champion, 1999. 340 p. ISBN: 2745301853. Revue Romane 36:1, s. 133-135, 2001.
Hansen M-B.M.: Anne Reboul et Jacques Moeschler: Pragmatique du discours. De l'interprétation de l'énoncé à l'interprétation du discours. Paris: Armand Colin, 1998., 220 p. (coll. U. Linguistique), ISBN: 2-200-01644-1. Revue Romane 36:1, s. 145-148, 2001.
Hansen M-B.M., Becerra Bascuñán S., Jansen H., Bache C., Heltoft L. (red.): Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 8. Gilbjerghovedsymposiet 2000. Rask, Supplement 12. 240 s. Odense Universitetsforlag, Odense 2001.
Hansen M-B.M.: L'importance de l'analyse des interactions pour l'étude grammaticale de la langue. Revue Romane 36-1, s. 115-131, 2001.
Hansen M-B.M.: Ulla Tuomarla: La citation mode d'emploi. Sur le fonctionnement discursif du discours rapporté direct. Academia Scientiarum Fennica, Helsinki, 2000. 262 p. (ISBN: 951-41-0875-2). Revue Romane 36-2, s. 309-311, 2001.
Heiberg M.R.: Det parallelle lig. Historie og myter i italiensk historisk revisionisme efter Renzo De Felice. Arbejderhistorie. Tidsskrift for historie, kultur og politik 2, s. 1-22, 2001.
Heiberg M.R.: Franco, Mussolini and the Spanish Civil War: An Afterthought (In: International Fascism 1919-45. Ed by Gert Sørensen and Robert Mallett). Totalitarian Regimes and Political Religions – Special Issue 3, 2, s. 54-68, 2001.
Heiberg M.R.: Franco and Mussolini. Men who Would be Emperors. The Spanish Civil War and the Fascist Struggle for Supremacy. 195 s. Romansk Institut, Københavns Universitet, København 2001.
Jensen E.D., Bønløkke I., Davidsen-Nielsen H., Gámiz S. (red.): 100 danske og spanske informanters dagbøger og

andre data nedskrevet i forbindelse med den Spanske Inputundersøgelse – med en introduktion til Encuentros projektet. 419 s. Romansk Institut, K.U., København 2000.

Jensen H.J.C.: Rhythmic and temporal articulations in two poems by Juan Ramón Jiménez. i: Voces y miradas de fin de siglo. Actas del VIII Congreso Internacional de la Asociación Española de Semiótica. Granada, A.E.S. y Grupo Editorial Universitario. 2 vols s. 563-574, SÁNCHEZ TRIGUEROS, Antonio; GRANDE ROSALES, Mª Ángeles y SÁNCHEZ MONTES, Mª José (editores), Asociación Española de Semiótica y Grupo Editorial Universitario, Granada 2000.

Jensen H.J.C.: Antropomorfismens reversibilitet. Perception og tekstualitet i lyrikken. Kultur & Klasse 91 (29. årg., nr. 1), s. 49-64, 2001.

Jensen H.J.C.: Alfonso X el sabio. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Atxaga, Bernardo. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Castro, Rosalía. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Díez, Luis Mateo. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Ferrero, Jesús. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Gala, Antonio. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Llull, Ramón. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Pérez-Reverte, Arturo. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Pombo, Álvaro. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Rossetti, Ana. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Sánchez Ferlosio, Rafael. i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Fonseca, Rubem (Brasilien). i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Vallejo, César (Peru). i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Scorza, Manuel (Peru). i: Gads udenlandske forfatterleksikon (670 s.), Højberg, Berit (red. og overs.), Gads Forlag, København 2001.

Jensen H.J.C.: Jorge Luis Borges, moderno o postmoderno? – análisis del trasfondo vanguardista de la escritura borgesiana. Revue Romane 36.1, s. 81-96, 2001.

Jensen H.J.C.: Humaniora for fremtiden. Interview med Hans Ulrich Gumbrecht. Universitetsavisen d. 15.11.01 18, s. 10-11, 2001.

Jensen H.J.C.: Fire spanske romaner. Anmeldelse af Karen-Margrethe Simonsen: Epik og metafysik i den moderne spanske roman. Litteraturhistoriske refleksioner. Kritik 154, s. 78-80, 2001.

Jensen H.J.C.: Overvejelser over identitetsdebatten i et faghistorisk perspektiv. i: Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv s. 39-50, Red.: Hans Lauge Hansen, Hanne Jansen, Anne Marie Jeppesen, Jonna Kjær, Romansk Institut, K.U., København 2001.

Jensen O.K.: Nina Hauge Jensen: Fransk Fonetik. København: Gyldendal, 1999. 161 p. med CD ISBN: 8700383848. Revue Romane 36.1, s. 136-137, 2001.

Jensen O.K.: Reform. i: Ord til Arne Hamburger på ottiårsdagen 11. juli 2001 – (Dansk Sprognævns skrifter; 31) – 217 s s. 135-138, Henrik Galberg Jacobsen, Jørgen Schack (reds), Dansk Sprognævn, København 2001.

Kjær J.: Guillaume de Machaut: Le Livre dou Voir Dit (The Book of the True Poem), ed. by Daniel Leech-Wilkinson, tr. by R. Barton Palmer. Garland Library of medieval Literature, v. 106A. N.Y. and London: Garland, CXV, 766 p. Revue Romane 36.1, s. 156-158, 2001.

Kjær J.: Wace. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 276, Lund, Jørn (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 2001.

Kjær J.: Villon, François de Montcorbier. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 173, Lund, Jørn (red.), Danmarks Nationalleksikon, København 2001.

Kjær J.: Indledning. i: Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv s. 3-4, Hans Lauge Hansen, Hanne Jansen, Anne Marie Jeppesen, Jonna Kjær, Romansk Institut, K.U., København 2001.

Laffitte M. (red.): Fransk kultur- og idéhistorie. Thèmes & textes. Vol. 4: L'école et la laïcité. 5: L'affaire Dreyfus. 6: Les intellectuels de l'après-guerre entre éthique et engagement. 398, 196, 303 s. Romansk Institut, K.U., København 2001.

Laffitte M.: Fænomenet Pivot. i: Danske forfatteres arbejdsvilkår (Litteraturrådets Skriftserie; nr. 1) s. 76-79, Litteraturrådet, København 2001.

Landschultz K.: Gloser: Dansk-Fransk med relevans for EDB. 145 s. Romansk Institut, Københavns Universitet, København 2001.

Landschultz K.: Gloser: Fransk-Dansk med relevans for EDB. 109 s. Romansk Institut, Københavns Universitet, København 1999.

Larsen I.: Det my(s)tiske fædreland – historien om historien om Portugal. Den Jyske Historiker (Temanr.: Mødet med den europæiske jungle) 93, s. 132-165, 2001.

Larsen I.: Efterskrift. i: Slørede grænser. Historier til at rejse med/på dansk (og med efterskrift) ved Ingemai Larsen s. 89-91, Agualusa, José Eduardo, Braga, Jorge (red. og layout), Forlaget Ørby, København 2001.

Larsen I.: Om, primært, Romansk Instituts udfordringer og potentialer. i: Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv s. 28-38, Red.: Hans Lauge Hansen, Hanne Jansen, Anne Marie Jeppesen, Jonna Kjær, Romansk Institut, K.U., København 2001.

Lund H.P.: Michel Brix: Le romantisme français. Esthétique platonicienne et modernité littéraire. Editions Peeters: Société des Etudes classiques (Collection d'études classiques, vol; 13) Louvain-Namur, 1999, 302 p. Revue Romane 36,2, s. 318-321, 2001.

Lund H.P.: Cavallin (Jean-Christophe), Chateaubriand et "L'homme aux songes". L'initiation à la Poésie dans les

Mémoires d'outre- tombe. – Paris: PUF, 1999. 247 p. ISBN: 2-13-050458-2/Cavallin (Jean-Christophe), Chateaubriand mythographe. Autobiographie et allégorie dans les Mé Revue d'histoire littéraire de la France 6 (101e Année), s. 1680-1681, 2001.

Lund H.P.: Les tombeaux vides. Le "Voyage en Grèce" de Chateaubriand. i: L'Instinct voyageur. Creazione dell'io e scrittura del mondo in Chateaubriand (Biblioteca francese; 10) s. 87-98, Martellucci, Filippo (a cura di), Unipress, Padova 2001.

Pedersen J.: Troubadourernes sange. 144 s. Gyldendal, København 2001.

Pedersen J.: Conectores y relaciones gramaticales. El caso de aunque en español. 292 s. Romansk Institut, Københavns Universitet, København 2000.

Pedersen J.: Fra forbundne konstruktioner til den konstruerede forbindelse. Om den komplekse sætnings grammatikalisering og processering. i: Ny Forskning i Grammatik, SHF, Fællespublikation 8, Gilbjerghovedsymposiet 2000 s. 207-224, Carl Bache, Silvia Becerra Bascuñán, Maj-Britt Mosegaard Hansen, Lars Heltoft og Hanne Jansen (reds.), Odense Universitetsforlag, Odense 2001.

Schøsler L. (éd): La valence, perspectives romanes et diachroniques. Actes du colloque international tenu à l'Institut d'études romanes à Copenhague, du 19 au 20 mars 1999 (Zeitschrift für französische Sprache und Literatur: Beihefte; N.F., H. 30). 130 s. Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2001.

Schøsler L.: La valence verbale dans une perspective diachronique: quelques problèmes méthodologiques. i: La valence, perspective romanes et diachroniques (ZFSL: Beihefte; 30) s. 98-112, Lene Schøsler (éd.), Franz Steiner Verlag, Stuttgart 2001.

Schøsler L.: The coding of the subject-object distinction from Latin to Modern French. i: Grammatical Relations in Change (Studies in language companion series; 56) s. 273-302, Faarlund, Jan Terje (ed.), John Benjamins Publ. Company, Amsterdam/Philadelphia 2001.

Schøsler L.: Reanalysing structure. The modern French definite article, its predecessors and development. Acta Linguistica Hafniensia 33, s. 91-108, 2001.

Schøsler L.: From Latin to modern French: Actualization and markedness. i: Actualization. Linguistic Change in Progress. Papers from a workshop held at the 14th Int. Conf. on Historical Linguistics. Vancouver, B.C., 14 Aug. 1999. (Current issues in linguistic theory; 219) s. 169-185, Andersen, Henning (ed.), John Benjamins Publ. Co., Amsterdam/Philadelphia 2001.

Schøsler L.: "OVD" (Odense Valency Dictionary) un dictionnaire de valence du danois. i: Actes des Troisièmes Journées INTEX, Liège, 13 et 14 juin 2000. (Revue Informatique et Statistique des les Sciences humaines) s. 297-317, Liège, Université de Liège 2001.

Schøsler L.: Filologiske smuler. i: Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv s. 51-68, Red.: Hans Lauge Hansen, Hanne Jansen, Anne Marie Jeppesen, Jonna Kjær, Romansk Institut, K.U., København 2001.

Strudsholm E.: Giuliana Fiorentino: Relativa debole. Sintassi, uso, storia in italiano. Milano: Franco-Angeli, 1999 (Materiali Linguistici, Università di Pavia, 24), 208 p. Revue Romane 36.1, s. 148-151, 2001.

Strudsholm E.: Cominciare, continuare, finire – selvstændige verber eller hjælpeverber? i: Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 8. Gilbjerghoved-symposiet 2000 s. 225-240, Carl Bache, Silvia Becerra Bascuñán, Maj-Britt Mosegaard Hansen, Lars Heltoft & Hanne Jansen (udg.), Odense Universitetsforlag, Odense 2001.

Sørensen G.: Il doppio stato e il fascismo. Studi Storici 1, s. 139-153, 2001.

Sørensen G.: Kold krig på italiensk. Berlingske Tidende sekt. 1 – tors. d. 18. jan., s.16, s. 1, 2001.

Sørensen G.: Afsluttende koreografiske bemærkninger. i: Sprogfag i udvikling: Romansk Institut i et 10 års perspektiv s. 87-99, Red.: Hans Lauge Hansen, Hanne Jansen, Anne Marie Jeppesen, Jonna Kjær, Romansk Institut, K.U., København 2001.

Sørensen G., Mallett R. (eds.): International Fascism, 1919-45 (Special Issue: Totalitarian Movements and Political Religions, vol. 2 no. 3, winter 2001). 100 s. Frank Cass, London (Ilford) 2001.

Vinther T.: Gerundium. ca. 50 s. Romansk Institut, K.U. København 2000.

Studienævnet for Fransk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor Jonna Kjær (studieleder), ekstern lektor Karen Landschultz (vicestudieleder) samt studerende Pernille Rossen (næstformand) og Tilde Eschenburg. Den 1. juli blev Karen Landschultz erstattet af lektor Isabelle Durousseau.

Beretning

Med sommereksamen 2001 udløb den ældre studieordning (1990-ordningen) for BA-uddannelsen, så at kun den nye BA-ordning under Humanistbekendtgørelsen 1995 kan følges.

Fransk har indført obligatorisk specialekontrakt mellem vejleder og studerende fra begyndelsen af 2001.

I årets løb er drøftelserne af studieordningsrevision fortsat, og der er arbejdet på at oprette en praktik-ordning for de studerende på kandidatuddannelsen.

Der er som sædvanlig afholdt evaluering af undervisningen midt i hvert semester.

I forår/efterår 2001 har følgende deltidsansatte undervisere været tilknyttet fransk: Ingelise Andersen, Peter Andersen, Christine Favre, Else Juul Hansen, Steen Bille Jørgensen, Trine Michelsen Kjeldahl, Kirsten Jeppesen Kragh, Karen Landschultz, Nikolaj d'Origny Lübecker, Maryse Pierrel Mikkelsen, Lise Toft, Jeannet Ulrikkeholm.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	***Fransk***	***Dansk***	***Kunst-hist.***	***Tysk***	***Øvr.-hum.***	***Afrika m.v.***	***Samf.-vid.***	***Merit-overført***	***I alt***
Fransk	136,13	4,13	3,00	2,63	17,14	2,47	2,50	12,88	180,85
Litteraturvidenskab	1,50								
Engelsk	1,00								
Øvrig humaniora	3,25								
Merit- og gæstestuderende	0,88								
I alt	142,75								
Åben uddannelse	14,00								

STÅ 1998-2001

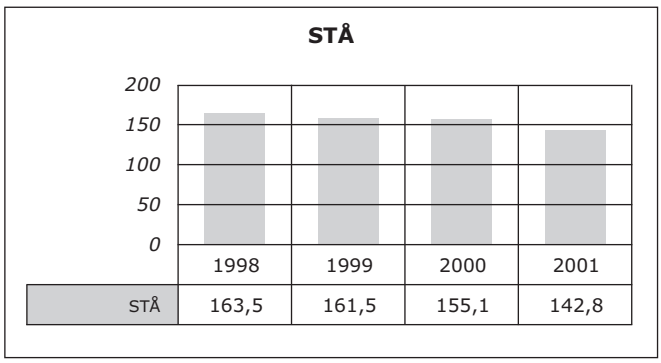

Studieleder Lektor Jonna Kjær

Studienævnet for Italiensk-Rumænsk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod Italiensk-Rumænsk Studienævn af: Tre lærerrepræsentanter, lektor Lene Waage Petersen (orlov), Erling Strudsholm og Steen Jansen (suppleant), og to studenterrepræsentanter: Louise Hørberg og Martha Lund Petersen.

Beretning

Evaluering

Der har ikke været nogen formel ekstern evaluering af faget.

Den interne evaluering af de enkelte undervisningsforløb, der finder sted i hvert semester, har ikke givet studienævnet grund til at reagere – tværtimod.

Årets censorberetning har heller ikke givet anledning til diskussion.

Studieordninger

Fagets studieordninger er pr. 1.9.2001 blevet justeret på en række punkter.

I 2001 har følgende eksterne lektorer været tilknyttet faget italiensk: Lise Møller Andersen, Andreas Christoffersen, Jacob Giese, Morten Heiberg, Kirsten Grubb Jensen, Ole Jorn, Lorens Juul Madsen, Daunia Pavone og Hanne Thygesen. Coralia Ditvall har været tilknyttet faget rumænsk.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	**Italiensk/ Rumænsk**	**Dansk**	**Litt. Vid.**	**Historie**	**Klas. Fil.**	**Øvrig hum.**	**Øvrige Fak.**	**Merit-overført**	**I alt**
Italiensk	65,00	1,00	2,25	1,50	1,50	3,63	0,75	6,50	82,13
Rumænsk	1,00							0,00	1,00
Engelsk	1,75								
Fransk	1,25								
Historie	1,25								
Musikvidenskab	1,88								
Teatervidenskab	1,75								
Religion	1,50								
Øvrig humaniora	3,13								
Merit- og gæstestuderende	4,00								
I alt	82,50								
Åben uddannelse	20,88								

STÅ 1998-2001

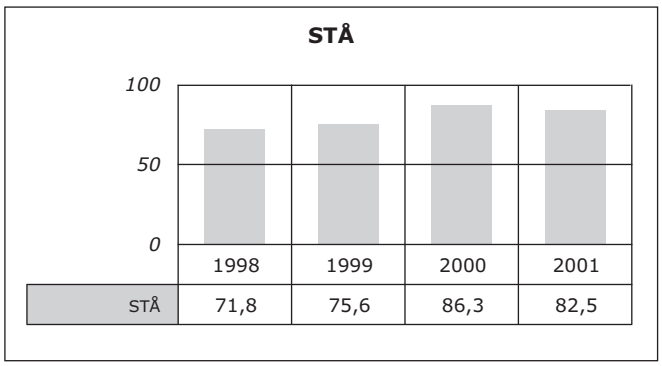

Studieleder Steen Jansen

Studienævnet for Spansk og Portugisisk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af følgnede: Tre lærerrepræsentanter: lektor Vibeke Grubbe (studieleder) og lektor Eva Dam Jensen fra Spansk og lektor Sandi Michele de Oliveira fra Portugisisk og tre studenterrepræsentanter: Anne Mette Friberg (næstformand) og Luís Peluffo Svendsen fra Spansk og Nikolaj Vesselbo fra Portugisisk.

Beretning

Der er på begge fag blevet afholdt interne kursusevalueringer i hvert semester. Disse har været tilfredsstillende.

Desuden har studienævnet under indtryk af årets intense debat om fremmedsprogsstudiernes mål og indhold foretaget indledende sondering med henblik på at udarbejde nye studieordninger i såvel Spansk som Portugisisk.

Statistik

Spansk

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	***Spansk***	***Dansk***	***Eur. Etnologi***	***Øvrig hum.***	***Afrikastudier***	***Merit-overført***	***I alt***
Spansk	118,50	4,50	4,00	11,12	0,17	11,13	149,42
Engelsk	2,38						
Dansk	1,63						
Øvrig humaniora	11,38						
Samfundsvidenskab	0,25						
Merit- og gæstestuderende	4,00						
I alt	138,13						
Åben uddannelse	0,38						

STÅ 1998-2001

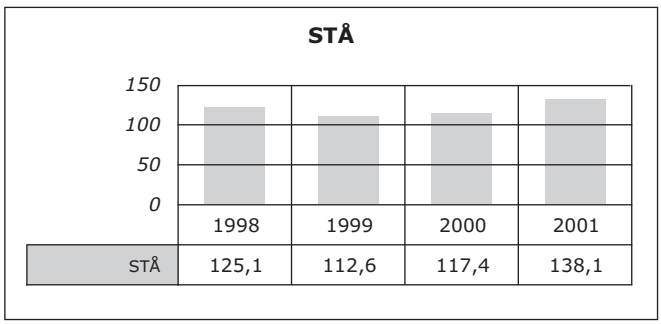

Portugisisk

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder				
Indskrivningsfag	***Portugisisk***	***Øvrig humaniora***	***Afrikastudier***	***Meritoverført***	***I alt***
Portugisisk	18,63	2,38	1,17	0,50	22,67
Øvrig humaniora	1,38				
Antropologi	1,00				
Merit- og gæstestuderende	1,25				
I alt	22,25				

STÅ 1998-2001

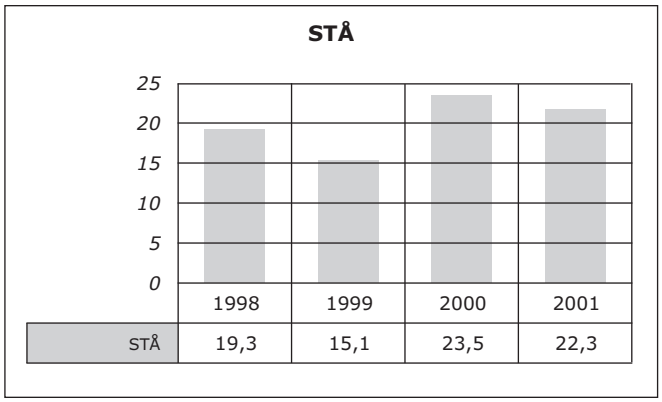

Studieleder Vibeke Grubbe

Østeuropainstituttet

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor, dr.phil. Jens Nørgård-Sørensen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen samt viceinstitutleder, lektor, cand.mag. & art. Lars Nørgaard, lektor, mag.art. Jørn Ivar Qvonje, overassistent Annemarie Hede-Andersen og stud.mag. Aslak Stage.

Organisation
Instituttet har to studienævn for henholdsvis moderne græsk og de slaviske fag.

Adresse
Snorresgade 17-19
2300 København S
Telefon 35 32 85 40
Fax 35 32 85 32
www.hum.ku.dk/osteuro

Institutlederens årsberetning

Østeuropainstituttet mærker i disse år at det er vanskeligt at drive uddannelser i fremmedsprog med begrænset søgning inden for de givne rammer. I lighed med tidligere år har man søgt at afhjælpe problemerne og samtidig udvikle fagene pædagogisk og videnskabeligt gennem nye initiativer. I 2001 fik man lagt undervisningssamarbejdet med DIS i faste rammer, således at der fremover løbende vil være et kursustilbud på engelsk, der henvender sig både til instituttets egne studerende og til udenlandske studerende under DIS, i første række studerende fra USA. Inden for faget moderne græsk har medarbejderne bl.a. medvirket ved etablering af et nyt internationalt tidsskrift. Som et supplement til de eksisterende stipendietilbud om studieophold i udlandet har instituttets russiskstuderende i 2001 for første gang haft mulighed for at gennemføre et fuldt semester, tilrettelagt efter vores studieordninger, på Moskvas Statslige Lomonosovuniversitet. Endelig er man i færd med at planlægge en række fjernundervisningstilbud på Åbent Universitet for de slaviske sprog i lighed med det tilbud, der har eksisteret siden 1997 for moderne græsk.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskning dækker geografisk Rusland/SNG, de øvrige øst- og centraleuropæiske lande samt Balkan med Grækenland. Forskningsvirksomheden falder hovedsageligt inden for de tre traditionelle hovedgrene: lingvistik, kulturhistorie/litteratur, historie/samfundsfag.

1. Russisk sprog og litteratur
Joel Nordborg Nielsen har i samarbejde med Galina Starikova påbegyndt udarbejdelsen af en dansk-russisk erhvervsordbog. Han har nyskrevet flere kapitler til sit kompendium i russisk syntaks samt indledt arbejdet med et kompendium i russisk morfologi. Endvidere har han fortsat udforskningen af deagentiveringsstrukturer i russisk og ukrainsk samt i samarbejde med Elena Krasnova og Galina Starikova en undersøgelse af idiomer.

Jens Nørgård-Sørensen er tæt på afslutningen af en monografi om russiske nominer. Han har endvidere foretaget indledende studier til et diakront projekt om udviklingen af aspekt og animathed som grammatiske kategorier i russisk og andre slaviske sprog.

Elena Lorentzen har fortsat sit projekt om russiske og danske prædikatstyper, der indeholder adjektiver. Hun har ligeledes arbejdet med ajourføring af sit fonetikkompendium.

Ph.d.-studerende Malene Rise Jensen (vejleder Jens Nørgård-Sørensen, orlov til november 2001) har fortsat arbejdet med sit projekt omhandlende den strukturelle kompleksitet i sproghandlinger, illustreret ved russisk, dansk og engelsk og sat i forhold til gestushandlinger.

2. Østeuropas historie/samfundsfag
Hans Bagger har sammen med Peter Ulf Møller (AU) arbejdet videre på værket "Østeuropas historie og kultur". Et arbejde om Peter den Stores ophold i Danmark juli – oktober 1716 er påbegyndt.

Niels Erik Rosenfeldt har videreført og på en række felter afsluttet arbejdet på en monografi om Stalin-tidens politiske system. Han har lokaliseret og bearbejdet materiale fra Stalins personlige arkivfond.

Hertil kommer tre ph.d.-projekter, alle med Niels Erik Rosenfeldt som vejleder:

Martin Kierulff-Jørgensen har stort set afsluttet sin afhandling om den katolske kirkes politiske rolle i Polen i 1990erne, således at kun redigeringen mangler.

Flemming Splidsboel-Hansen har fortsat sit projekt om forholdet mellem Rusland og EU i lyset af EU's fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Niels Bo Poulsen påbegyndte september 2001 sit ph.d.-studium finansieret af Forskningsstyrelsen og Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier. Han undersøger det arbejde, som i årene 1942 – 45 udførtes af den sovjetiske krigsforbryderkommission med dokumentation og undersøgelse af de tyske besættelsesstyrkers forbrydelser i Sovjetunionen.

3. Moderne græsk sprog og litteratur samt byzantinistik
Sysse Gudrun Engbergs forskning har centreret sig om håndskrifter af den byzantinske profetologtekst; i denne forbindelse af det såkaldte "Mandilion fra Edessa", hvoraf hun har gjort flere fund, bl.a. i Moskva og på Sinaihalvøen.

Lars Nørgaard har arbejdet med sin udgave af korrespondancen mellem den græske familie Laskaratos og den danske præst Theodor Hansen 1865 – 1913. Et delarbejde om Theodor Hansen som iagttager af de politiske begivenheder i Athen i slutningen af 1865 er påbegyndt. Endvidere forberedes et mindre arbejde om D. Vikelas som oversætter af H.C. Andersens eventyr.

Sophia Scopetéa har fortsat sit arbejde med den græske digter og filosof G. Sarandaris's værker.

Jørn Ivar Qvonje har påbegyndt et arbejde om imperationer i moderne græsk med dialekter, herunder italogræsk.

Ph.d.-studerende Trine Stauning Willert har med Sysse Gudrun Engberg som vejleder indledt materialeindsamlingen til sammenligning af græske og danske skoleelevers opfattelser af Europa samt forberedt det feltarbejde, der vil finde sted i 2002.

4. Øvrige landes sprog og litteratur

Balkanistik/bulgarsk
Jørn Ivar Qvonje har videreført sine studier vedr. "Udtryksmåderne for personalpronominal possessor i balkansprogene og i det europæiske sprogareal". Et afsnit om de semitiske sprog, der muligvis har haft indflydelse på balkansprogene, er afsluttet. Der resterer nu en indledning samt en konklusion. Udarbejdelsen af en grammatik over moderne bulgarsk er fortsat ved forstudier til et kapitel om præpositioner og præpositionalstrukturen.

Polsk
Krzysztof Stala har foretaget materialeindsamling til projektet "The Power of Myths – The Symbolic Universe of the Polish Literature", der repræsenterer en omfattende kortlægning og systematisering af de polske nationale myter, symboler og fortællinger.

Serbokroatisk
Per Jacobsen har tilendebragt indsamlingen af materiale til tredje bind af "Litteraturen i Jugoslavien", omhandlende perioden 1945 – 89. Selve affatningen er påbegyndt.

Tjekkisk
Jens Skov-Larsen har fortsat sit arbejde på en tjekkisk grammatik samt en artikel om de verbale kategoriers betydning og brug i tjekkisk.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde
Sysse Gudrun Engberg og Lars Nørgaard har været medlemmer af en evalueringsgruppe for de klassiske sprog samt moderne græsk ved de svenske universiteter.

Jens Nørgård-Sørensen er formand for Dansk Slavistforbund, medlem af bestyrelsen for Nordisk Slavistforbund og af Den Internationale Slavistkomite.

Konsulent- og rådgivervirksomhed
Hans Bagger har været medlem af det faglige panel i forbindelse med Carlbergfondets projekt "Dansk udenrigspolitiks historie".

Sysse Gudrun Engberg virker som konsulent for Politikens Forlag (Etymologisk ordbog), ved udgivelsen af P. O. Brøndsteds dagbøger samt for EU-projektet "Artemis".

Formidling
Instituttets medarbejdere driver en omfattende formidlingsvirksomhed, f.eks. i form af foredrag, deltagelse i møder og symposier, bidrag til pressen og kommentarer i medierne. Østeuropainstituttets forskningsmøder er en fast foredragsrække med normalt tre arrangementer per semester, hvor medarbejderne præsenterer deres forskning i en alment tilgængelig form. I 2001 har følgende haft indlæg: Elena Lorentzen, Trine Stauning Willert, Sophia Scopetea, Jon Kyst, Alex Fryszman og Flemming Splidsboel Hansen.

Udgivervirksomhed
Instituttet udgiver tre skriftrækker "Studier", "Materialer" og "Rapporter" samt årbogen "Øststatus" (red. Per Jacobsen), der behandler den politiske, økonomiske og kulturelle udvikling i Rusland, de andre SNG-stater, de baltiske lande, de øvrige øst- og centraleuropæiske lande samt Grækenland.

Lars Nørgaard er sammen med professor Bo Lennart Eklund (Göteborgs Universitet) redaktør af "Scandinavian Journal of Modern Greek Studies". Bind 1 forventes udgivet i begyndelsen af 2002.

Redaktionelle hverv
Følgende medarbejdere virker som konsulenter ved Danmarks Nationalleksikon:

Hans Bagger (Øst- og Centraleuropas historie).

Per Jacobsen (Østeuropæisk litteratur med undtagelse af russisk og baltisk).

Jørn Ivar Qvonje (Balkans sprog og kultur).

Følgende medarbejdere er bidragydere:

Per Jacobsen (Slovensk, serbokroatisksproget, makedonsk, bulgarsk og ungarsk litteratur).

Lars Nørgaard (Moderne græsk litteratur).

Jens Nørgård-Sørensen (Slavisk og almen sprogvidenskab).

Niels Erik Rosenfeldt (Sovjetunionens historie 1917 – 45).

Jens Skov-Larsen (Tjekkisk og slovakisk litteratur).

Kongresser og symposier
Sysse Gudrun Engberg har været medarrangør af et symposium (30. april – 2. maj) vedrørende Carsten Høegs betydning for klassisk filologi, byzantinsk musik og moderne græsk. Arrangementet blev støttet af bl.a. Statens Humanistiske Forskningsråd.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere
To udenlandske ph.d.-studerende har haft gæsteophold på instituttet: Eszter Torda, Budapest (maj – august), arbejdede med relationerne mellem EU og Ungarn. Natalja Burenina, Moskva (siden oktober), beskæftiger sig med den russiske forfatter M. Bulgakov. Derudover har instituttet haft besøg af en række udenlandske gæsteforelæsere.

Netværk
Joel Nordborg Nielsen samarbejder med Galina Starikova (AU/SDU) og Elena Krasnova (Sankt Petersborg) om en undersøgelse af russiske og danske idiomer samt med Dina Nikulitscheva (Moskva) om oversættelsesproblemer russisk-dansk.

Jens Nørgård-Sørensen deltager fortsat i det SHF-støttede netværk "Lingvistik og fremmedsprog" og har desuden sammen med Lene Schløsler (Romansk Institut, KU) og Lars Heltoft (RUC) fået bevilget midler fra SHF til et netværk i grammatikalisering. De tre ansøgere udgør netværkets styregruppe. Fra instituttet deltager desuden Joel Nordborg Nielsen og Elena Lorentzen. Sammen med Barbro Nilsson (Stockholm), Marja Leinonen (Tampere) og Nadezhda Zorichina-Nilsson (Göteborg) har Jens Nørgård-Sørensen fået bevilget midler fra NorFa til planlægning af et nordisk ph.d.-netværk i slavisk sprogvidenskab.

I det SHF-støttede netværk "Forandring og kontinuitet i Rusland, Baltikum og Østeuropa" deltager Niels Erik Rosenfeldt, Hans Bagger og Per Jacobsen. Krzysztof Stala deltager i netværkene "Østeuropanetværket" (Lund) og "Kulturer i dialog" (Stockholm).

Institutleder Jens Nørgård-Sørensen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	11,34		11,34
STIP	1,96	0,70	2,66
TAP	3,30		3,30
Total	*16,60*	*0,70*	*17,30*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	229	83	312
Anskaffelser	214		214
Total	*443*	*83*	*526*

Stab

VIP Internt finansieret
Bagger, Hans Bach; lektor.
Engberg, Sysse Gudrun; lektor.
Jacobsen, Per; lektor.
Johansen, Pia; undervisningsadjunkt.
Lorentzen, Elena; udenl. lektor.
Nielsen, Joel Nordborg; lektor.
Nørgaard, Lars; lektor.
Nørgård-Sørensen, Jens; lektor.
Qvonje, Jørn Ivar; lektor.
Rosenfeldt, Niels Erik; lektor.
Skov, Jens; lektor.
Stala, Krzysztof; lektor.

STIP Internt finansieret
Hansen, Flemming Splidsboel; ph.d.-studerende.
Jensen, Malene Rise; ph.d.-studerende.
Kjærulff-Jørgensen, Martin Eugen; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Willert, Trine Stauning; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Roesen, Tine: Casualties of Art – Narrators, Stories and Kinds of Adressivity in Dostoevsky's Early Works (1846-1849).

Fondsstøtte

Kamstrup A/S
– Undervisningssamarbejde med Moskvas Statsuniversitet (Institutlederen) kr. 5.000.

Kulturministeriet, Grækenland
– Støtte til studie af Modern Græsk i Danmark (Sysse Engberg) kr. 21.600.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– National Schools and European Identity (Driftsmidler) (Trine Stauning Willert) kr. 19.200.
– National Schools and European Identity (Trine Stauning Willert) kr. 1.164.000.

Publikationer
Hansen F.S.: Ukraine. i: Øststatus 1999 s. 64-73, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2001.
Hansen F.S.: Kaukasus. i: Øststatus 1999 s. 81-93, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2001.
Hansen F.S.: Moskva – by og region. i: Regionernes Rusland s. 151-169, Lars Poulsen Hansen, DUPI, København 2001.
Hansen F.S.: Rusland og EU. Nordisk Østforum nr. 2, 2001, s. 51-60, 2001.
Hansen F.S.: Tjekkiet og EU. Historie og samfundsfag nr. 2, 2001, s. 7-10, 2001.
Hansen F.S.: www.guuam.org. Udenrigs 52/2, s. 84-91, 2001.
Jacobsen P. (red.): Øststatus 1999. 171 s. C.A. Reitzel, København 2000.
Jacobsen P.: Ungarn. i: Øststatus 1999 s. 133-136, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2000.
Jacobsen P.: Ex-Jugoslavien. i: Øststatus 1999 s. 137-159, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2000.
Jensen M.R.: Strukturen i russiske gestus. En semiotisk, semantisk og pragmatisk analyse. 93 s. Handelshøjskolen i København, København 1999.
Kjærulff-Jørgensen M.E.: Hviderusland 1999 – tilbage til fortiden. i: Øststatus 1999 s. 74-81, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2001.
Kjærulff-Jørgensen M.E.: Polen 1999 – Fire reformer og en begravelse. i: Øststatus 1999 s. 105-116, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2001.
Lorentzen E.: Grammatikaliseringstendenser i dansk sætningsstruktur i det 16. århundrede (med særligt henblik på upersonlige konstruktioner). i: Sproglige åbninger. E som Erik H som 70. Festskrift til Erik Hansen s. 205-223, Frans Gregersen, Lars Heltoft, Jørn Lund, Ole Togeby, Pia Jarvad, C.A. Reitzel, København 2001.
Nielsen J.N.: Russisk-Dansk Erhvervsordbog. 120 s. Akademisk Forlag, København 2001.
Nørgaard L.: Hellas Kultur. Græske stemmer i Henrik Nordbrandts poesi nr. 3, s. 14-17, 2001.
Nørgaard L.: Mia martyria tu Nikolau Luntze gia ton Solomo. Periplus 50, s. 24-27, 2001.
Nørgaard L.: Achilleus Paraschos And Two Danish Folk Songs. i: Translators and Translations s. 73-114, Henrik Holmboe and Signe Isager, The Danish Institute at Athens, Athen 2001.
Nørgaard L.: Anekdota kai lanthanonta keimena kai epistoles tu Nikolau Mauromate kai tu St. D. Prosalente. Deltio Anagnostikes Hetairias Kerkyras 2001, nr. 24, s. 41-130, 2001.
Nørgård-Sørensen J.: Plus at – en ny konjunktion i dansk. Danske studier 2001, s. 65-84, 2001.
Qvonje J.I.: Das Albanische Element -sh. Linguistique balkanique 40/2, s. 9, 2000.
Rosenfeldt N.E.: Rusland – Putin på vej. i: Øststatus s. 9-28, Per Jacobsen, C.A. Reitzel, København 2001.
Rosenfeldt N.E.: Status ved årtusindskiftet. i: Regionernes Rusland s. 301-317, L.P. Poulsen-Hansen, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København 2001.
Rosenfeldt N.E.: Indledning. i: Regionernes Rusland s. 1-18, Lars P. Poulsen-Hansen og Niels Erik Rosenfeldt, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København 2001.
Rosenfeldt N.E.: Jøderne og det russiske rige: Revolutionen, Stalinismen. i: Amol iz geven. Jødisk kultur og hi-

storie i det gamle Østeuropa. s. 55-65, Helen Krag, Margit Warburg, Forum, København 2001.
Scopetea S.: Giorgos Sarandaris, Erga 1. 77+390 s. Vikelaia. Heraklion, Kreta 2001.
Scopetea S.: On Translating S. Kierkegaards Philosophical Fragments into Greek. i: Translators and Translations, Greek-Danish s. 65-72, Henrik Holmboe, Signe Isager, The Danish Institute at Athens, Athen 2001.
Stala K.: Georg Brandes' Intryck från Polen. Stereotyper på gott och ont. i: Sverige och Polen: Nationer och stereotyper s. 16, Barbara Törnquist-Plewa, Slavica Lundensia, Lund 2000.

Studienævnet for Slavisk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektorerne Hans Bagger, Per Jacobsen, Jens Skov-Larsen (studieleder) og stud.mag.erne Tanja Thorbech Carlsen, Jacob Owen Heller og Aslak Stage. Tanja Thorbech Carlsen blev erstattet af Marie Husted Dam fra september 2001.

Beretning

Der er intet specielt at bemærke vedr. studieordningerne.

Evaluering af undervisningen (dvs. de enkelte undervisningsforløb) har fundet sted i slutningen af marts 2001.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	***Slavisk***	***Dansk***	***Minorit.-studier***	***Ling-vistik***	***Øvrig hum.***	***Teologi***	***Samf. fag***	***Merit-overført***	***I alt***
Russisk	39,38	1,00	0,50	1,00	3,13	0,25	1,32	0,50	47,08
Serbokroatisk	10,00	0,25	0,25		0,75		0,58	1,00	12,83
Polsk	17,63				0,25	0,50		2,25	20,63
Tjekkisk	7,25				1,88	0,50		0,25	9,87
Bulgarsk	1,13				1,25				2,38
Øststatskundskab	5,63				0,25			0,88	6,75
Øvrig slavisk	2,00				1,00				3,00
Balkanistik	0,00				0,25				0,25
Historie	4,00								
Litteraturvidenskab	2,25								
Musikvidenskab	2,00								
Filosofi	1,88								
Øvrig humaniora	1,38								
Meritoverført	3,50								
I alt	98,00								
Åben uddannelse	2,25								

STÅ 1998-2001

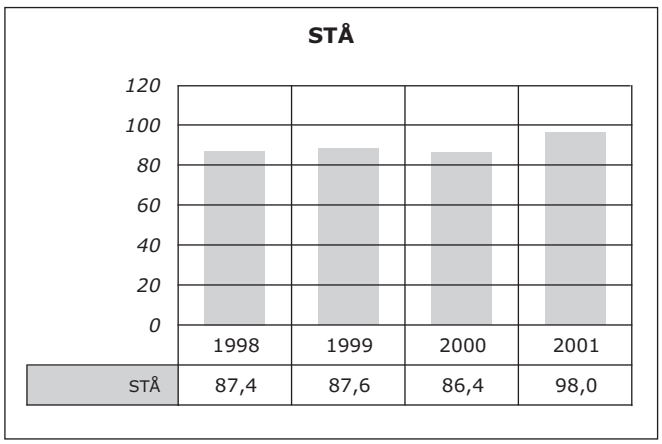

Studieleder Jens Skov-Larsen

Studienævnet for Moderne Græsk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 var følgende medlemmer af studienævnet:

Lærere: Sysse Engberg (studieleder), engberg@hum.ku.dk og Pia Johansen, piaj@hum.ku.dk. Studerende: Maria Frantzoulis (næstformand), schnuchten@hotmail.com og Sandra Lucas, lacelucas@hotmail.com.

Beretning

Studienævnet har i april måned afholdt et specialeseminar i Athen på Det Danske Institut i Athen.

I samarbejde med Musikvidenskabeligt Institut og Institut fra Græsk og Latin arrangeredes 30.4. – 2.5. et tredagesseminar om Carsten Høeg, professor i klassisk filologi ved KU til sin død i 1961. Tanken var at seminaret skulle afspejle Carsten Høegs betydning for moderne græsk, byzantinsk musik og klassisk filologi, og der var derfor afsat en dag på hvert af de berørte institutter. Arrangementet fik støtte bl.a fra Det humanistiske Forskningsråd.

Studienævnet stod for en ekskursion til Istanbul og Trabzon 8. – 2l. oktober, i samarbejde med Carsten Niebuhr Instituttet. Der deltog i alt 27 studerende fra fagene Moderne Græsk og Tyrkisk, samt lektor W. Scharlipp fra CNI. Deltagerne besøgte skoler og klostre, beså en række monumenter og besøgte derudover også private hjem. I Istanbul fik vi foretræde for den økumeniske patriark Vartholemeos, som var interesseret i projektets formål, nemlig at bringe den græske og den tyrkiske side nærmere til hinanden ved en fælles rejse til en by som har stor symbolsk og historisk betydning for begge parter. Af samme grund blev vi interview'et til det tyrkiske statsfjernsyn. Rejsen modtog støtte fra Det Humanistiske Fakultet, Eleni Nakoufondet og Tuborgfondet.

En gang om ugen har der været vist film produceret i Grækenland eller med affinitet til landet, eller der har været holdt en gæsteforelæsning om et emne med tilknytning til det moderne Grækenland.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	**Moderne Græsk**	**Lingvistik**	**Minoritets-studier**	**Klassisk arkæologi**	**Engelsk**	**Øvrig Hum.**	**I alt**
Moderne Græsk	15,50	1,50	0,75	0,50	0,50	0,75	19,50
Græsk	0,50						
Dansk	0,25						
Hum. diverse	0,38						
I alt	16,63						
Åben uddannelse	6,00						

STÅ 1998-2001

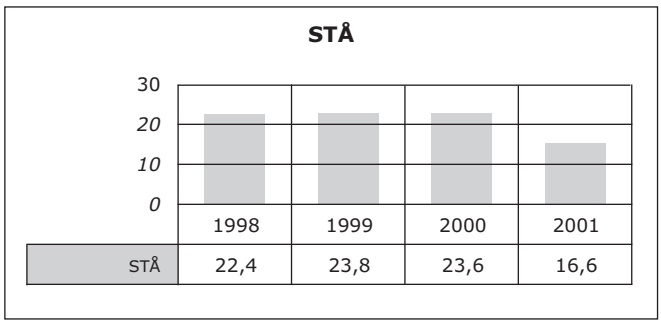

Studieleder Sysse Engberg

Asien-Instituttet

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er docent Leif Littrup.

Institutbestyrelsens består af: Docent Leif Littrup (institutleder), lektor Yoichi Nagashima (viceinstitutleder), lektor Kenneth Zysk og overassistent Vibeke Bach Andersen.

Organisation
Instituttet er opdelt i sektioner i overensstemmelse med den sproglige og geografiske spredning af instituttets fag: Japansk, Kinesisk, Sydasiatisk/indisk & tibetansk, Sydøstasiatisk/thai & indonesisk, og Østasiatisk/koreansk. Der er ikke uddelegeret ledelseskompetence til sektionerne.

Der er indgået aftale med Universität Tübingen (Tyskland) om at oprette et sprogcenter ved Peking University, hvor 3. semesters undervisning i kinesisk fremover skal foregå. Det første kontingent studerende gennemførte deres 3. semester i Peking i efteråret 2001. Ordningen støttes økonomisk af Det Humanistiske Fakultet.

Adresse
Leifsgade 33, 5
2300 København S
Telefon 35 32 88 22
Fax 35 32 88 35
asia@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/asien

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Det Humanistiske Fakultet besluttede oktober 2001 at overflytte docent Leif Littrup til Historisk Institut. Der blev opslået en adjunktstilling i koreansk, en lektorstilling i kinesisk, og en lektorstilling i Sydøstasien-studier (indonesisk).

Lektor Kenneth Zysk fik i juni tildelt doktorgraden ved Oslo Universitet.

Lektor Kjeld Erik Brødsgaard var på orlov uden løn.

Ph.d. Ole Brun tiltrådte som lektorvikar i Østasien 1. august.

Dr. Margaret Mehl tiltrådte som adjunkt i japansk 1. januar.

Ph.d. Mette Thunø tiltrådte som lektor i kinesisk 1. oktober.

Ph.d. Bent Nielsen fratrådte som forskningsadjunkt 15. februar.

Ph.d. Gunhild Borggreen fratrådte som forskningsadjunkt 1. april.

Forskningsvirksomhed

1. Asien og omverdenen
1.1. Der arbejdes forsat med dansk-japanske kulturelle forbindelser. Den første del er under udgivelse (Y. Nagashima).

1.2. Arbejdet med kinesiske verdenshistorie fortsætter. Det har særligt drejet sig om Centralasien, herunder præsentationen af det moderne Centralasien i nutidens Kina. Der er skrevet en anmeldelse af en bog med kineseres artikler om europæisk litteratur i 1700-t. (L. Littrup).

1.3. Konferencepapir om "Silla Monks in China and their Adaptation of Chinese Buddhism" og et seminarpapir om "India and Korea: Modern Cultural Linkages" (P. Mohan).

1.4. Fortsatte feltstudier i Sverige og Finland vedrørende kinesiske indvandrere i Skandinavien med særligt henblik på kinesernes liv og kulturelle tilpasning i de nordiske velfærdsstater. Herunder også påbegyndt en undersøgelse af herboende højtuddannede kineseres tilknytning til Danmark og Kina (M. Thunø).

2. Filosofi og religion
2.1. Forsat forskning i den kinesiske kommentartradition til det kinesiske oldtidsværk og kongfuzianske klassiker "Yi jing", (Forvandlingernes bog), med henblik på udarbejdelse af en engelsksproget "Companion to Yi jing Numerology and Cosmology" (B. Nielsen).

2.2. Arbejdet fortsætter på et studie over den klassiske buddhistiske tantristiske tekst "Integreret Praksis Lampe" (Caryamelapakapradipa), som American Institute of Buddhist Studies/Columbia University Press udgiver under titlen Aryadeva's Lamp of Integrated Practice: The Gradual Path of Vajrayana Buddhism according to the Esoteric Communion Noble Tradition (critcal text, translation, and study). Der arbejdes med et konferencepapir med titlen "'Gos Khug-pa Lhas-btsas, Tantric 'practices' (carya), and the Esoteric Communion Noble Tradition in Tibet" (Chr. K. Wedemeyer).

2.3. Ph.d-projekt med titlen "The Trimsikavijnaptibhasyam of Sthiramati" (H. Buescher).

2.4. Ph.d.-afhandlingen "Accessing Tibetan Tathagathagarbha Interpretations based on The Ratnagotravibhaga" er færddigjort (A. Burchardi).

2.5. Ph.d.-projekt om de buddhistiske diskussioner om, hvorledes handling (karma) kan forbindes (sambandha) med fremtidige sit resultat (phala) inden for karma-teorien primært baseret på 17. kapitel af Prasannapada og et uddrag af 6. kapitel af Madhyamakavatara af Candrakirti, som levede i Indien i 7. århundrede e.v.t. (Ulrich T. Kragh).

2.6. Revision af ph.d.-afhandlingen "Buddhishm and State in Early Silla" (Australian National University, 1999) for publikation i bogform (P. Mohan).

3. Kultur og samfund før 1900
3.1. Klassisk indisk sprog, litteratur og kultur, indisk historie, filosofi og religion samt, som specielle emner, indisk medicin, alkymi og videnskab og indisk samfunds- og familieliv (K. Zysk).

4. Kultur og samfund efter 1900
4.1. Der arbejdes med analyse og kortlægning af det "uofficielle skolesystem" i Japan, dvs. terpeskoler efter skoletid, med henblik på at fastslå deres funktion og indhold på mikro- såvel som makroniveau (M. Roesgaard).

4.2. Der arbejdes med et forskningsprojekt med titlen "Modernisme-begrebets opståen og udvikling i japansk kunst" (G. Borggreen).

4.3. Rapport om udvandringslandsbyer i Fujian provinsen i 1990'erne er afsluttet som del af et større forskningsprojekt ved Oxford University (M. Thunø).

4.4. Studier over shamanisme i Thailand (V. Brun).

4.5. Der arbejdes med malajiske kulturer og samfund i

Sydøstasien, med speciel reference til Indonesien og Singapore. Emner i køns-, rum- og udviklingsantropologi (C. Chou).

5. Litteratur

5.1. Der arbejdes med Mori Ogais forfatterskab, herunder hans oversættelser af skandinavisk litteratur. Forskningsresultat er offentliggjort løbende (Y. Nagashima).

5.2. Organisering og forståelse af Sanskrits tidlige håndskrifter i forskellige emner (K. Zysk).

6. Sprog

6.1. Studier over thai grammatik (V. Brun).

6.2. Det er skrevet en anmeldelse af Kinesisk-Norsk Ordbog (L. Littrup).

6.3. Revision af Thai-dansk ordbog (V. Brun).

6.4. Dansk oversættelse af lærebogen "Lehrbuch der klassischen tibetischen Schriftsprache" af Michael Hahn til anvendelse i instituttets undervisning i klassisk tibetansk er færdiggjort og forventes udgivet ved Museum Tusculanum forlag i kommende forår (Ulrich T. Kragh).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

L. Littrup har været formand for bedømmelsesudvalget til vurdering af ansøgere til lektorat i kinesisk.

M. Roesgaard og Y. Nagashima har siddet i bedømmelsesudvalg til vurdering af ansøgere til adjunktur i japansk ved Lunds universitet.

Udvalg og fonde

Arthur Christensens og hustrus legat for orientalister: V. Brun er medlem af bestyrelsen.

Tillidshverv

Arbejdsmiljø: V. Bach og L. Littrup er medlemmer af instituttets arbejdsmiljøgruppe. Leif Littrup er medlem af fakultetets arbejdsmiljøudvalg og universitetets arbejdsmiljøråd.

K. Zysk er daglig leder af Pali-ordbogen.

Folkeuniversitet: L. Littrup og M. Thunø er medlemmer af Programrådet.

European Center for Chinese Studies at Peking University. M. Thunø er direktør.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttet udgiver Asiatiske Skrifter og Copenhagen Journal of Asian Studies. Asiatiske Skrifter præsenterer litterære og faglige tekster oversat til dansk af instituttets lærere og studerende, der kan have interesse for den danske offentlighed.

Copenhagen Journal of Asian Studies er et engelsksproget, internationalt tidsskrift, der udkommer ca. 1 gang om året. Emnemæssigt dækker tidsskriftet humaniora og samfundsvidenskaberne bredt. Nummer 15 blev publiceret i 2001.

Redaktionelle hverv

Acta Orientalia: L. Littrup er medlem af redaktionen.

Asiatiske Skrifter (institutpublikation): V. Brun er redaktør. M. Roesgaard er medlem af redaktionskomitéen.

Copenhagen Journal of Asian Studies (institutpublikation): V. Brun er redaktør. L. Littrup, K.E. Brødsgaard, M. Roesgaard og K. Zysk er medlemmer af redaktionskomitéen.

Den Store Danske Encyklopædi: V. Brun, Leif Littrup, Y. Nagashima, er konsulenter.

East Asian Institute Occasional Papers (institutpublikation): V. Brun er redaktør.

European Association of Chinese Studies Newsletter: M. Thunø er redaktør.

Shueisha's Verdenslitteratur Leksikon: Y. Nagashima er redaktør.

The China Quarterly: K.E. Brødsgaard er medlem af redaktionskomiteen.

Zhongguo Yanjiu (Tidsskrift China Studies): K.E. Brødsgaard er medlem af Advisory Editorial Board.

Han In Munhwa Nonch'ong (Tidsskrift for Koreansk og Indisk Kultur). P. Mohan er medlem af redaktionskomiteen.

Nomadic Peoples: International Union of Anthropological and Ethnological Sciences: C. Chou er rådgivende redaktør.

The Indian International Journal of Buddhist Studies. K. Zysk er medredaktør.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Instituttet deltager i EUs Erasmus/Socrates-program: Y. Nagashima og M. Thunø er koordinatorer.

M. Thunø er del af forskningssamarbejdet i projektet "At the margin of the Chinese world system" (1999 – 2002) på Oxford University.

M. Thunø er del af større internationalt forskningsprojekt, som finansieres af Toyota Foundation, vedr. kinesisk studerende og højtuddannede kinesere bosat uden for Kina.

Der har været afholdt møder med Lunds universitet om samarbejde under Øresunds Universitet inden for kinesisk og sydasiatisk/indisk.

K. Zysk er medlem af forskningsgruppe på Oslo Universitet ifm. Skøyen's samling af buddhistiske håndskrifter.

Forskningsophold i udlandet

C. Chou opholdt sig i august i Indonesien med henblik på feltarbejde inviteret af Riau Pulp and Paper.

M. Roesgaard forskede i Japan fra 1. juli til 1. august.

U.T. Kragh forskede ved National Library of Bhutan august-september og ved Abteilung für Kultur und Geschichte Indiens und Tibets, Hamborg Universitet, oktober-december.

P. Mohan forskede i Kina i juli i de koreansk-kinesisk kulturelle forbindelser.

Netværk

EU-China Academic Network: K.E. Brødsgaard er medlem af styringsgruppen.

European Association of Chinese Studies: M. Thunø er medlem af bestyrelsen.

International Society for the Study of Chinese Overseas: M. Thunø er medlem af bestyrelsen.

Nordic Association of Japanese and Korean Studies: M. Roesgaard er medlem af bestyrelsen.

Nordisk Forening for Kina-Forskning: K.E. Brødsgaard er formand. Bent Nielsen er suppleant til bestyrelsen.

Institutleder Yoichi Nagashima

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	10,59	0,42	11,01
STIP	2,29		2,29
TAP	3,58	0,02	3,60
Total	*16,46*	*0,44*	*16,90*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	457	161	618
Anskaffelser	124	14	138
Total	*581*	*175*	*755*

Stab

VIP Internt finansieret
Brun, Viggo; lektor.
Bruun, Ole; lektorvikar.
Chou, Cynthia Gek Hua; adjunkt.
Littrup, Leif; lektor.
Mehl, Margaret Dorothea; adjunkt.
Mohan, Pankaj Narendra; amanuensis.
Nagashima, Yoichi; lektor.
Petersen, Jens Østergaard; videnskabelig medarb.
Roesgaard, Marie Højlund; lektor.
Thunø, Mette; lektor.
Wedemeyer, Christian Konrad; amanuensis.
Zysk, Kenneth Gregory; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Borggreen, Gunhild Ravn; forskningsadj.
Ivarsson, Søren; forskningsadj.
Nielsen, Bent; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Büscher, Hartmut; ph.d.-studerende.
Kragh, Ulrich Timme; ph.d.-studerende.
Saxer, Carl Jørgen; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Dong, Caixia: Changing the Rules of Order – The Student's Role in the 1989 Chinese Democracy Movement.

Hermansen, Christian Morimoto: Fra ninsokuyoseba til daglejercenter. En historisk og idéhistorisk beskrivelse og analyse af Kamagasaki, et daglejerkvartér i Osaka.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– Modernismebegrebets opståen og udvikling i japansk (Gunhild Borggreen) kr. 106.000.

Chiang Ching-Kuo Foundation
– A Chinese manual of building (Birthe Arendrup) kr. 4.800.
– Development of study programme in Chinese (Leif Littrup/Mette Thunø) kr. 792.000.

Diverse Fonde
– Diverse annuumstilskud (Institutlederen) kr. 25.600.

Ellen og Hans Hermers Fond
– Rejser, repræsentation, drift/materialer (Marie Højlund Roesgaard) kr. 78.200.

Pali-ordbogen
– Udgivelse af Critical Pali Dictionary (Institutlederen) kr. 90.000.

Toyota Foundation
– Investigating the Chinese Overseas Students in Northern Europe (Mette Thunø) kr. 30.000.

Publikationer

Chou C.G.H.: Review of The Orang Asli Now: The Orang Asli in the Malaysian Political. 280-281 s. Singapore & Cambridge (UK) 2001.

Chou C.G.H.: Review of Origins, Ancestry and Alliance; Explorations in Austronesian Ethnography. i: Bijdragen tot de Taal-,Land-en volkenkunde s. 176-8, Fox, James J. and Clifford Sather, Canberra: Department of Anthropology, research school of Pacific and Asian Studi es, the Australian National University, Leiden 2001.

Chou C.G.H.: The Copenhagen Journal of Asian Studies. i: Review of Consuming Ethnicity and Nationalism Asian Experiences s. 175-178, Yoshina, Koshino, Department of Asian Studies, University of Copenhagen, Copenhagen 2001.

Littrup L.: Shandong Revisited: Developments in the sub-bureaucratic government system in Shandong Province during the Ming-Qing transition. i: Zhonghua minguoshi zhuanti lunwenji di wu jie taolunhui s. 828-48, Guoshiguan, Guoshiguan, Taipei 2000.

Mohan P.N.: J.W. de Jong: His life and legacy. Indian International Journal & Buddhist studies Volume 1, s. 204-208, 2000.

Mohan P.N.: Sillasa-Esoui Pulgyochonchi Sasang Suyonge Kwanhan Sogo, s. 25-37, 2001.

Mohan P.N.: Modern Korean History and Nationalism. 293 s. Seoul, Jimoondang Zoo, 2000.

Nagashima Y. (red.): Regnen hører op. 41 s. Asien-Instituttet, Københavns Universitet, København 2001.

Nagashima Y.: Following the Traces of Ôgai's "Return to the Japan of Nostalgia" – or the Japanization of the Western Novel and Beyond. i: Return to Japan – from 'Pilgrimage' to the West s. 54-81, Yoichi Nagashima, Aarhus University Press, Århus 2001.

Nagashima Y.: Foreword. i: Return to Japan – from 'Pilgrimage' to the West s. 9-12, Yoichi Nagashima, Aarhus University Press, Århus 2001.

Nagashima Y. (red.): Return to Japan – from 'Pilgrimage' to the West. 363 s. Aarhus University Press, Århus 2001.

Roesgaard M.H.: Foreword. 5-9 s. Asien-Instituttet. København 2001.

Thunø M.: Kinesiske indvandrere i Danmark: en etnisk gruppe med en stærk etnisk identitet? i: Ubekvemme udfordringer: Aktuelle tendenser i den danske og europæiske indvandrerdiskussion s. 87-112, Peter Seeberg, Odense Universitetsforlag, Odense 2001.

Thunø M.: Reaching Out and Incorporating Chinese Overseas: The Transterritorial Scope of the PRC by the End

of the 20th Century. The China Quarterly 168, s. 939-958, 2001.
Wagner D.B.: The state and the iron industry in Han China. 168 s. Nordisk Institut for Asien Studier, København 2001.
Wagner D.B.: Chinese monumental iron castings. Journal of East Asian archaeology Vol. 2, nr. 3/4, s. 199-224, 2001.
Wedemeyer C.K.: Review of Bernard Faure, The Red Thread: Buddhist Approaches to Sexuality. 201-202 s. 2001.
Wedemeyer C.K.: Review of Donald S. Lopez, Jr., Prisoners of Shangri-La: Tibetan Buddhism and the West. 186-189 s. 2001.
Wedemeyer C.K.: Tropes, Typologies and Turnarounds: A Brief Genealogy of the Historiography of Tantric Buddhism. History of Religions Vol.V 40, no. 3, s. 223-259, 2001.

Studienævnet for Østasiatisk

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Viggo Brun, Leif Littrup og Marie Roesgaard (studieleder). I oktober 2001 udtrådte Leif Littrup, i hans sted indtrådte suppleanten, Kenneth Zysk.

Beretning

I september 2001 trådte nye studieordninger i kraft for kinesisk og japansk. De nye studieordninger legemliggør fagenes forsøg på øget integration af sproglige og reale discipliner. Der arbejdes videre med en ny studieordning på overbygningen i de østasiatiske fag (japansk, kinesisk og koreansk) med henblik på ikrafttræden i løbet af 2002. Her arbejdes især med fælles moduler indenfor reale og metodisk orienterede fag.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder					
Indskrivningsfag	***Østasiatisk***	***Øvr. humaniora***	***Samfundsvid.***	***Naturvid.***	***Meritoverført***	***I alt***
Indologi	7,25	1,00			0,50	8,75
Japansk	35,75	5,54			1,00	42,29
Kinesisk (kultur)	33,75	3,75		0,13	0,25	37,88
Koreansk	6,75	1,50			1,00	9,25
Thai	8,25	1,42			0,00	9,67
Tibetansk	8,75	0,50			0,25	9,50
Øvrig østasiatisk	10,00	2,38	0,33		1,00	13,71
Engelsk	2,50					
Litteraturvidenskab	1,50					
Lingvistik	1,25					
Religion	1,25					
Øvrig humaniora	3,25					
Antropologi	0,75					
Matematik	0,25					
Merit- og gæstestuderende	24,50					
I alt	145,75					
Åben uddannelse	0,75					

STÅ 1998-2001

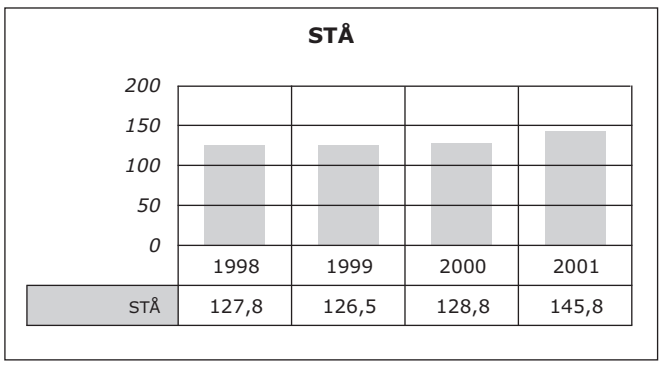

Som det fremgår af STÅ-statistikkerne har instituttet i år haft pæn fremgang i produktionen. Dette skyldes efter al sandsynlighed dels at et par meget tyndt befolkede årgange på kinesisk er ved at være kørt igennem grunduddannelsen, dels (håber vi) at vi har arbejdet en del med studieordningerne for at sikre smidigere gennemstrømning og intensiveret den individuelle vejledning af de studerende.

Studieleder Marie Roesgaard

Carsten Niebuhr Instituttet for Nærorientalske Studier

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder lektor Ingolf Thuesen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Mogens Trolle Larsen, lektor Judith Winther, TAP-repræsentant overassistent Tina Ulvø samt studenterrepræsentant Walid Hajjaj.

Organisation
Fagligt er instituttet opdelt i syv afdelinger, benævnt Arabisk Afdeling, Assyriologisk Afdeling, Hebraisk Afdeling, Iransk Afdeling, Nærorientalsk Arkæologisk Afdeling, Tyrkisk Afdeling og Ægyptologisk Afdeling. Der er ikke delegeret ledelseskompetence til afdelingerne.

Adresse
Snorresgade 17-19
2300 København S
Telefon 35 32 89 00
Fax 35 32 89 26
www.hum.ku.dk/cni

Institutlederens årsberetning

Instituttet omfatter stadig syv videnskabelige discipliner og uddannelser, som emnemæssigt spænder fra oldstenalderen til dagsaktuelle begivenheder i Den Nære Orient. De forskningsmæssige hovedemner falder inden for sprog, historie, religion, samfund og arkæologi. Et nyt satsningsområde er internetbaseret fjernundervisning i moderne sprog, primært arabisk.

Året har været præget af en række fratrædelser og ansættelser, da flere af fagene p.t. præges af alderspensionering. Lektor Fereydan Vahman, persisk, er fratrådt pr. 31.12.2001. Professor Claus-Peter Haase, islamisk kunst og materiel kultur, er fratrådt pr. 30.11.2001.

Peder Mortensen er udnævnt som adjungeret professor i nærorientalske studier ved Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet for en fem-årig periode fra den 1.8.2001.

Kerstin Eksell tiltræder pr. 1.8.2001 som professor i semitisk filologi. I arabisk er Michael Irving Jensen er ansat som adjunkt i perioden 1.11.2001 – 31.10.2004. Ulla Prien er ansat som amanuensis i perioden 1.9.2001 – 31.01 2002. Anne Stadil er ansat som amanuensis i perioden 1.9.2001 – 31.1.2002. I hebraisk er Jakob Feldt ansat som ph.d.-studerende i perioden 1.9.2001 – 31.8.2004. I arkæologi er der ansat to amanuenser: Tim Skuldbøl og Annette Kjølby begge i perioden 1.8.2001 – 31.1.2002.

Bibliotekar Anne Zeeberg er fratrådt pr. 31.1.2001. Bibliotekar Annette Vester tiltrådte pr. 1.2.2001.

Forskningsvirksomhed
Carsten Niebuhr Instituttet omfatter syv afdelinger, hvis arbejde geografisk dækker området fra Iran til Middelhavet og Nordvestafrika og fra det Indiske Ocean til Sortehavet; tidsmæssigt arbejdes der ved instituttet med et spænd der rækker fra nogle af menneskehedens tidligste bosættelser over højkulturerne i Ægypten og Vestasien og fra de middelalderlige islamiske stater til nutidens Mellemøsten. Sproglige, historiske, arkæologiske og samfundsmæssige emner omfattes af instituttets arbejde.

Arabisk Afdeling
1.1. Færdiggjorde en monografi, "Meaning in Ancient North Arabian Carvings"(publ. i feb. 2002), en semiotisk læsning for at afdække ny forståelse af billedets og tekstens sociale og rituelle betydninger i det præ-islamiske arabiske samfund (Kerstin Eksell).

1.2. Deltog fortsat i det skandinaviske projekt "Literature in a global perspective", hvor hun skriver om genretransformationer i tidlig arabisk poesi (Kerstin Eksell).

1.3. Er sammen med kolleger på CNI og i Skandinavien begyndt arbejdet med en antologi om litteraturens form og funktion i Den nære Orient (Kerstin Eksell).

1.4. Udarbejdelse af bidrag til antologi: 1. Mellemøstens moderne litteratur. 2. Udvælgelse og oversættelse af noveller af fem arabiske forfattere. 3. Indledning til moderne arabisk litteratur (Ellen Wulff).

1.5. Udarbejdelse af artikel: 1. Moderne ørkenprosa. 2. Introduktion af et forfatterskab: Ibrahim al-Koni (Ellen Wulff).

1.6. Fortsatte studier i stream-of-consciousness i moderne arabisk prosa (Ellen Wulff).

Assyriologisk Afdeling
2.1. The Old Assyrian Text Project, med deltagelse af forskere fra Leiden, Paris og Frankfurt, har i 2001 været i sin sidste forberedelsesfase. Dr. Jan Gerrit Dercksen har på en bevilling fra Carlsbergfondet været knyttet til projektet i 2000 – 2001 med henblik på at lægge rammerne for en udgivelse af de oldassyriske handelsarkiver, en prosopografi over samtlige personer i de oldassyriske tekster. I december modtog dette projekt en bevilling fra Carlsbergfondet, der sikrer en videreførelse i fem år, og der er heri indbygget to ph.d. stipendier og et to-årigt forskningsadjunktur. Projektgruppen holdt i december møde i Paris, hvor de præcise retningslinjer for arbejdet blev drøftet (Mogens Trolle Larsen).

2.2. Narrativitet i nyassyrisk kunst og litteratur. Et seminar har nu kørt på andet år ledet af mig, og resultaterne af dette arbejde vil blive publiceret på internettet i løbet af foråret 2002 (Mogens Trolle Larsen).

2.3. Udgivelse af 103 kileskrifttekster fra det 3. årt. f.Kr., som jeg har lånt af Pars Antiques i London til konservering, kopiering og udgivelse, inden de forsvinder i en eller anden privatsamling. Arbejdet forventes afsluttet i 2002 (Aage Westenholz).

2.4. Udgivelse, og til dels konservering, af 313 tekster indkøbt af Banca d'Italia, i samarbejde med prof. G. Visicato. Projektet forventet afsluttet i 2003 eller 2004 (Aage Westenholz).

2.5. Udgivelse af ca. 400 tekster tilhørende The Schøyen Collection i Oslo. Martin Schøyen har bedt mig om at udgive alle de tekster i denne samling, som stammer fra perioden mellem 2600 og 2200 f.Kr. Projektet kan meget vel tage fem år (Aage Westenholz).

Hebraisk Afdeling
3.1. Tilføjelser, uddybning og genafpudsning af Martin Buber manuskriptet. Til udgivelse hos forlaget Anis formodentlig i maj – juni, 2002 (Judith Winther).

3.2. Medlem af CNIs netværk til udgivelse af et bind moderne mellemøstlige fortællinger. Afsnittet HEBRAISK litteratur består af 5 oversatte fortællinger + forord i alt ca. 70 s. (Judith Winther).

3.3. Påbegyndt arbejdet med "Den hasidiske fortælling" (Judith Winther).

Iransk Afdeling

4.1. Artikel om "Skriften i middelpersisk og nypersisk" til Det Kongelige Biblioteks udstilling om skrift forår 2002 (Claus V. Pedersen).

4.2. Fortsat arbejde med oversættelse af nogle dele af Khomeinis "Islamisk Styre" (Claus V. Pedersen).

4.3. Oversættelse af to (af i alt fire) moderne iranske noveller til CNIs nye publikationsserie "Mellemøstens litteratur i oversættelse" (Claus V. Pedersen).

4.4. Revidering af netbaseret kursus "Introduktion til grammatik" i CNIs fjernundervisningsprogram (Claus V. Pedersen).

4.5. Redigering af tredie nummer af "Naqd – Tidsskrift for Mellemøstens litteratur" sammen med Kerstin Eksell, udkommer primo 2002 (Claus V. Pedersen).

4.6. Påbegyndt artikel om den officielle nationale selvforståelse i Iran, en analyse af en bog/tv-dokumentarserie med titlen "Hoviyyat" ('Identitet') (Claus V. Pedersen).

Nærorientalsk Afdeling

5.1. De arkæologiske resultater af Hama-udgravningerne især med henblik på 2. årtusind fvt. (Ingolf Thuesen).

5.2. Den tidlige urbaniseringsproces i Mesopotamien og Ubaid kulturens spredning (Ingolf Thuesen).

5.3. Koordinering af instituttets udvikling af internetbaseret fjernundervisning (Ingolf Thuesen).

5.4. Redigering af Proceedings of 2nd International Congres on the Archaeology of the Ancient Near East (Ingolf Thuesen).

5.5. Beidha projekt: Fortsat arbejde med flintmateriale fra Beidha, sydlige Jordan (Charlott Hoffmann Jensen).

5.6. Koordinering af fjernundervisningskurser samt udarbejdelse af undervisningsmateriale til kursus i Historiske perioder, Mesopotamien (Charlott Hoffmann Jensen).

5.7. Fortsatte katalogiseringen og arbejdet med Abu Ghâlib materialet til publikation i Medelhavsmuseet, Stockholm i april og december (Tine Bagh).

5.8. Afsluttede arbejdet med Ezbet Rushdi materialet i Tell el-Dab'a, Ægypten i maj (Tine Bagh).

Tyrkisk Afdeling

6.1. En artikel om editioner af ældre tyrkiske bøger i det moderne Uyguriske sprog i Centralasien er antaget til udgivelse; den er en af flere planlagte artikler om udviklingen af det moderne Uyguriske skriftsprog (Wolfgang Scharlipp).

6.2. Fortsat arbejde med de tyrkiske dialekter på Cypern. En artikel om tyrkiske låneord i cypriotisk græsk, publiceres i år 2002 (Wolfgang Scharlipp).

6.3. Deltager sammen med kollegaer fra arabisk, hebraisk og persisk i et projekt om oversættelse af moderne litteratur i Den nære Orient (Wolfgang Scharlipp).

6.4. Er medlem af et internationalt projekt om udviklingen af "genre" i mellemøstens litteratur.

Ægyptisk Afdeling

7.1. Jeg har for det første fortsat undersøgelsen af begrebet bwt, som betegner alt det der var forbudt, urent osv. i oldtidens Ægypten (Paul John Frandsen).

7.2. I fortsættelse af mine undersøgelse af det ondes status i ægyptisk ontologi har jeg forsøgt at indkredse det ægyptiske syndsbegreb. Resultatet af dette arbejde er blevet en artikel (Paul John Frandsen).

7.3. I forbindelse med min undervisning i Koptisk har jeg oversat en gruppe tekster skrevet på den Bohairiske dialekt. Det fælles tema for disse tekster er beretninger om omvendelse. Resultatet er offentliggjort i en artikel (Paul John Frandsen).

7.4. Mit arbejde med det forbudte og syndefulde handler i sidste instans om de kriterier, som lå til grund for ægypternes klassifikation af deres verden. Gennem en række år i begyndelsen af halvfemserne arbejdede jeg mere specifikt hermed, og dette gav sig blandt andet udslag i artiklen 'On Categorization and Metaphorical Structuring: Some Remarks on Egyptian Art and Language', in: Cambridge Archaeological Journal 7 (1997), pp.71-104. (Arbejdet blev aldrig rapporteret til KU, da jeg på den tid havde orlov uden løn.). Dette medførte et vist samarbejde med en gruppe forskere fra Göttingen og Jerusalem, sponsoreret af en tysk forskningsstiftelse. Dette projekt har foreløbig resulteret i to disputatser, og jeg har i indeværende år brugt en del tid på at skrive en anmeldelse af den første af disse, Arlette David, De l'infériorité à la pertubation. L'oiseau du "mal" et la catégorisation en Egypte ancienne. Classification and Categorization in Ancient Egypt, vol.1. GOF IV,38, Wiesbaden 2000. Anmeldelsen offentliggøres i Lingua Aegyptia 10 (2002) (Paul John Frandsen).

7.5. Jeg har endelig skrevet en længere nekrolog over den danske ægyptolog Erik Iversen (Paul John Frandsen).

7.6. Fortsat bearbejdelse af en række demotiske fortællinger. Størstedelen af manuskripterne befinder sig på København Universitet (samlingen af Carlsberg Papyri). Andre dele af dette materiale befinder sig i samlinger i Italien, Tyskland, England, Egypten og USA, der alle er involverede i projektet (Kim Ryholt).

7.7. Fortsat bearbejdelse af omkring 200 kongelige segl fra den Anden Mellemtid i Egypten, der befinder sig på det Egyptiske Museum i Berlin. Projektet foregår i samarbejde med dr. Rolf Krauss, sammesteds (Kim Ryholt).

7.8. Fortsat bearbejdelse af knap 200 fragmentariske kontrakter, såkaldte "self-dedications", fra Soknebtunis tempel-arkiv i Faijum. Størstedelen af kontrakterne befinder sig på København Universitet (samlingen af Carlsberg Papyri) og i London. Projektet foregår i samarbejde med prof. W.J. Tait fra University College London og British Museum (Kim Ryholt).

Projekter

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Kerstin Eksell var sagkyndig bedømmer af disputatsen "Lebanese Placenames" i Oslo.

Mogens Trolle Larsen har været ekstern bedømmer på ph.d.-afhandlingen "From Theurgy to Totemism: The Interpretation of Assyro-Babylonian Religion in Relation to Nineteenth Century Ethnology and Philology, c. 1850 – 1890", forfattet af W.F. Eddleston og indleveret til Department of Semitic Studies, University of Sydney.

Jakob Skovgaard-Petersen var formand for bedømmelsesudvalget vedr. ph.d.-afhandling fra Michael Irving

Jensen, samt formand for bedømmelsesudvalget vedr. adjunktur i moderne arabisk historie.

Wolfgang Scharlipp er formand for bedømmelsesudvalget for en doktordisputats.

Aage Westenholz har været medlem af bedømmelsesudvalget for ph.d.-ansøgninger fra Faggruppe 5, i november og december.

Judith Winther har været formand for et bedømmelsesudvalg til behandling af en indleveret prisopgave, samt formand for et bedømmelsesudvalg nedsat af Det Humanistiske Fakultet til behandling af indkomne ansøgninger til et ph.d. i "Moderne jødisk historie."

Tillidshverv

Paul John Frandsen er medlem af studienævnet og fortsat medlem af Det Humanistiske Fakultets publikationsudvalg. Det svenske Högskoleverket (National Agency for Higher Education) har udpeget Paul John Frandsen som medlem af en international evalueringsgruppe, der skal forestå evalueringen af 'grund- och forskarutbildningen i antikens kultur och samhällsliv och egyptologi i Sverige'.

Jakob Skovgaard-Petersen har fungeret som studieleder.

Ingolf Thuesen har været institutleder.

Aage Westenholz har været medlem af arbejdsgruppen til at oprette overbygningsuddannelsen "Vestasiens Oldtidshistorie" ved Carsten Niebuhr Instituttet, oktober til december.

Judith Winther er medlem af institutbestyrelsen.

Udvalg og fonde

Ingolf Thuesen er medlem af bestyrelsen for Hjerl Hansens Mindefond for Palæstinaforskning. Medlem af bestyrelsen for Det Danske Institut i Damaskus.

Formidling

Udgivervirksomhed og redaktionelle hverv

Paul John Frandsen har fortsat arbejdet som redaktør af CNI Publications.

Charlott Hoffmann Jensen fortsatte redaktionsarbejdet af publikation af workshop Magic Practices in the Near Eastern Neolithic afholdt i forbindelse med kongressen i København maj 2000 i samarbejde med H.G. Gebel, Berlin og Bo Dahl Hermansen, CNI.

Kerstin Eksell redigerede sammen med Claus V. Pedersen Naqd 3 (2001) (tidsskrift for Mellemøstens litteratur), samt oversatte en moderne roman om den libanesiske borgerkrig fra arabisk til svensk.

Kim Ryholt er redaktør for serien af Carlsberg Papyri, der publiceres i rækken af CNI Publications, og desuden for konferencebindet Acts of the 7th International Conference of Demotic Studies.

Ingolf Thuesen redigerer Proceedings of the 2nd Congress of the Archaeology of the Ancient Near East (ca. 80 videnskabelige bidrag).

Udgravninger og studierejser

Aage Westenholz har været på følgende forskningsrejser: 24. – 31. januar: Rom, for at katalogisere de nyligt indkøbte tavler i Banca d'Italias samling, samt afgøre, hvilke tavler der skal konserveres. Disse tavler, 79 i alt, bliver brændt og afsaltet af mig selv i januar og februar 2002. 20. – 25. april: London, dels forskningsarbejde i British Museum med tekster fra Ur fra ca. 2400 f.Kr., dels tilbageleveringe af konserverede og kopierede tekster udlånt af Pars Antiques. Fire studerende deltog. 13. – 18. maj: Milano, for at kopiere en lille privatsamling på 33 tavler fra det 3. årt. Tilhørende Louise Michail. 4. – 7. juli: Oslo, for at katalogisere de tekster i The Schøyen Collection, som jeg er bedt om at udgive.

Nationalt og internationalt forskningsarbejde

Gæsteforskere

Dr. Jan Gerrit Dercksen, Leiden opholder sig ved CNI i perioden 1.10.2000 – 30.9.2001.

Dr. Sultan Muhesen har været gæsteprofessor ved CNI i perioden 1.1. – 30.6.2001.

Forskningsophold i udlandet

Mogens Trolle Larsen har været på forskningsophold i Ankara ved det arkæologiske museum, tre uger i august.

Ingolf Thuesen har været gæsteprofessor ved Freie Universität Berlin.

Institutleder Ingolf Thuesen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	18,07	4,63	22,71
STIP	2,37	0,96	3,33
TAP	4,70	0,13	4,83
Total	*25,14*	*5,72*	*30,87*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	652	866	1519
Anskaffelser	586	67	653
Total	*1239*	*933*	*2172*

Stab

VIP Internt finansieret

Bagh, Tine; forskningsadj.
Dahy, Awatef June Elli; studieadjunkt.
Eksell, Kerstin Ingrid; professor.
Frandsen, Paul Xavier Hubert H.J.; lektor.
Haase, Claus-Peter; professor.
Jensen, Charlott Hoffmann; adjunkt.
Jensen, Michael Irving; amanuensis.
Kaliszan, Lea K Lynge Rehhoff; adjunkt.
Kerner, Susanne Marieluise; amanuensis.
Kjølby, Annette; amanuensis.
Larsen, Mogens Trolle; lektor.
Lumsden, Stephen Paul; amanuensis.
Pedersen, Claus Valling; adjunkt.
Prien, Ulla; studieadjunkt.
Ryholt, Kim Steven Bardrum; lektor.
Scharlipp, Wolfgang Ekkehard; lektorvikar.
Simonsen, Jørgen Finn Bæk; lektor.

Skovgaard-Petersen, Jakob; lektor.
Skuldbøl, Tim Boaz Bruun; amanuensis.
Stadil, Anne; amanuensis.
Søndergaard, Svend Maan; lektor.
Thuesen, Ingolf; lektor.
Vahman, Fereydun; lektor.
Westenholz, Christian Felix Aage; lektor.
Westenholz, Ulla Susanne Koch; forskningsadj.
Winther, Judith; lektor.
Wulff, Ellen Susanne; adjunkt.

VIP Eksternt finansieret
Ambjörn, Lena Maria Cecilia; forskningsstip.
Dercksen, Jan Gerrit; forskningslektor.
Hawas, Akram Tahamas; adjunkt.
Mehdi, Rubya; forskningsadj.
Muhesen, Sultan; gæsteprofessor.

STIP Internt finansieret
Feldt, Jakob; ph.d.-studerende.
Ihle, Annette Haaber; ph.d.-studerende.
Jensen, Karen Marie Gammelby; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Parsa, Fariba; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Smilianov, Ivan Gueorguiev: En moderne islamist fra Sudan – Bidrag til forståelsen af nogle aspekter ved Hasan Al-Turabis tænkning.

Fondsbevillinger

Arthur Christensen og Hustrus Legat
– Udgivelse af kileskrifttavler (Jesper Eidem) kr. 129.000.

Carlsbergfondet
– Aflønning af gæsteforsker J.G. Dercksen (Mogens Trolle Larsen) kr. 78.400.
– Analyse af mesopotamiske varselstekster fra 1. år før vores tidsregning (Ulla Westenholz) kr. 424.200.

H.P. Hjerl Hansen Mindefondet
– Arkæologisk undersøgelse på Tell Aushariye (Syrien) (Jesper Eidem) kr. 125.000.
– Gæsteprofessorat: Professor dr. Sultan Muhesens (Ingolf Thuesen) kr. 281.000.

Nordisk Forskerakademi
– Utvidgad forskningskompetens i semitiska språk (Lena Ambjörn) kr. 401.100.

Rådet for Ulandsforskning
– Feltarbejde, Ghana (Annette Haaber Ihle) kr. 108.100.
– Globalization And Human Rights (Akram Tahamas Hawas) kr. 317.600.

Publikationer
Bagh T.: Die Funde aus dem "Menesgrab" in Naqada: Ein Zwischenbericht. 3.3 Amulette und Schmuck. MDAIK 57, s. 179-181, 2001.
Feldt J.: Post-zionisme; begrebet post-zionisme i den israelske historie og identitetsdebat i 1990erne. Tidskrift för mellanösternstudier 1, s. 7-18, 2000.
Feldt J.: Israel 1993-2000 – Bristede illusioner. i: På tærsklen til fred? Al-Aqsa Intifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten s. 95-108, Michael Irving Jensen, Gyldendal, København 2001.
Frandsen P.J.: Aïda og Akhnaten – Ægypten i operaen. i: Arven fra Ægypten, II s. 221-249, Erik Christiansen, Tidsskriftet Sfinx, Århus 2001.
Frandsen P.J.: Erik Iversen 1909-2001. Papyrus 21, 2, s. 51-55, 2001.
Frandsen P.J., Holm-Rasmussen T., Rosman J.: En dansk ægyptologisk støttefond. Papyrus 21, 2, s. 4-11, 2001.
Frandsen P.J.: Taboo. i: The Oxford Encyclopedia of Ancient Egypt, vol.III s. 345-346, Donald B. Redford (ed.), Oxford University Press, New York 2001.
Frandsen P.J.: Historier om omvendelse. Papyrus 21, 1, s. 33-36, 2001.
Jensen C.H.: Introduktion og Statsdannelse, Fjernundervisningskursus i Historisk Arkæologi. 11 s. København, CNI 2001.
Jensen C.H.: Urbanisering/byer. Fjernundervisningskursus i Historisk Arkæologi. 16 s. København, CNI 2001.
Jensen C.H.: Informationsteknologi, Fjernundervisningskursus i Historisk Arkæologi. 11 s. København, CNI 2001.
Jensen C.H.: Produktion, Fjernundervisningskursus i Historisk Arkæologi. 10 s. København, CNI 2001.
Jensen C.H.: Handel, Fjernundervisningskursus i Historisk Arkæologi. 10 s. København, CNI 2001.
Jensen C.H.: Død og Forfaderkult, Fjernundervisningskursus i Historisk Arkæologi. 10 s. København, CNI 2001.
Jensen M.I. (red.): På tærsklen til fred? Al-Aqsa intifadaen og fredsprocessen i Mellemøsten. 293 s. Gyldendal, København 2001.
Jensen M.I., Stadil A. (red.): Ægypternes Cairo. En Guide. 177 s. Klim, Aarhus 2001.
Jensen M.I.: Hamas i Gazastriben. Aspekter af islamisme i den sociale og uddannelsesmæssige sfære. 228 s. Det Humanistiske Fakultet, København 2001.
Larsen M.T.: La Conquête de l'Assyrie 1840-1860. 476 s. Hachette Littératures, Paris 2001.
Larsen M.T.: Affect and Emotion. i: Veenhof Anniversary Volume s. 275-286, Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, Leiden 2001.
Ryholt K.S.B.: Nakhtharshenu. Fra samlingen af Carlsberg Papyri. Papyrus 21/1, s. 37-38, 2001.
Ryholt K.S.B.: A Fragment of a Hieratic Papyrus with the Egyptian Royal Titulary of Trajan. Comunicazioni. Istituto papirologico "G. Vitelli" 4, s. 35-37, 2001.
Scharlipp W.E.: Lexicographical Problems in Written Modern Uyghur. i: Uluslararasi Sözlükbilim Sempozyumu Bildirileri s. 153-164, Nurettin Demir e.a., Eastern Mediterranean University, Turkish Republic of Northern Cyprus 2001.
Scharlipp W.E.: The Danish Linguist Vilhelm Thomsen and his Contribution to Turkish Studies. i: Bayirgi Türki Örkäniyeti: Zhazba Eskertkishter s. 52-61, Sergej Kljashtornij e.a., Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan, Kazakstan 2001.
Scharlipp W.E.: Bibliographie zur Geschichte der alten Türken. i: History of the Turkic Peoples in the Pre-Islamic Period s. 177-186, H. R. Roemer, W. Scharlipp, Klaus Schwarz Verlag, Tyskland 2000.
Scharlipp W.E.: Leben und Kultur der alten Türken in der Steppe. i: History of the Turkic Peoples in the Pre-

Islamic Period s. 125-145, H. R. Roemer, W. Scharlipp, Klaus Schwarz Verlag, Tyskland 2000.
Scharlipp W.E. (eds.): History of the Turkic Peoples in the Pre-Islamic Period. 490 s. Klaus Schwarz Verlag, Tyskland 2000.
Scharlipp W.E.: Öztürk, Ridvan (1977), Yeni Uygur Türkcesi Grameri. Zarf 1, s. 97-101, 2000.
Scharlipp W.E.: Nemat Rahmati: Aserbaidschanisch – deutsches Warferbuch. Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft 151,1, s. 230, 2001.
Skovgaard-Petersen J., Nielsen H.C.K. (eds.): Middle Eastern Cities 1900-1950. 175 s. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 2001.
Skovgaard-Petersen J.: Introduction: Public Places and Public Spheres in Transformation. i: Middle Eastern Cities 1900-1950 s. 9-19, (red.), Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 2001.
Skovgaard-Petersen J.: Portrait of the Intellectual as a Young Man: Rashid Rida's Muhawarat al-Muslih wa 'l-Muqallid (1906). Islam and Muslim-Christian Relations 12,1, s. 93-104, 2001.
Skovgaard-Petersen J., Haugbølle S.: Humor i Mellemøsten. i: Tidskriftet Semiramis nr. 7 s. 95, (red.), Facet, København 2001.
Skovgaard-Petersen J.: Ægyptens genfødsel. Ægyptomani i 1920ernes Ægypten. i: Arven fra Ægypten s. 305-18, Erik Christiansen, Sfinx, Aarhus 2001.
Skovgaard-Petersen J.: Sufiernes Cairo. i: Ægypternes Cairo s. 105-21, Michael Irving Jensen & Anne Stadil, Klim, Aarhus 2001.
Skovgaard-Petersen J.: Krig på internet og satellitter. Hizbollah og de nye arabiske medier. i: På tærsklen til fred s. 211-27, Michael Irving Jensen, Gyldendal, København 2001.
Skovgaard-Petersen J.: Den jødiske sheikh. Udsyn 16,1, s. 12-18, 2001.
Thuesen I., Ribbe W.: Hama, the Middle Bronce age Reconsidered – A Ceramic Typology of Periods J, H and G. i: s. 1637-1664, Dipartementa de scienze storiche, archeologiche e antropologiche dell'antichita, Rom 2000.
Thuesen I.: Bethlehem anno 447. Sfinx 24:4, s. 155-160, 2001.
Thuesen I., Bagh T.: Ægypten i det samtidige Vestasien indtil Alexander den Store. i: Arven fra Ægypten I s. 43-56, Erik Christiansen, Sfinx, Aarhus 2001.
Westenholz C.F., Visicato G., Pomponio F., Martin H.: The Fara Tablets in the University of Philadelphia Museum. 162+XVI s. CDL Press, Bethesda, Maryland, USA, 2001.
Westenholz C.F.: Assyriologists, Ancient and Modern, on Naramsin and Sharkalisharri. i: Assyriologica et Semitica. Festchrift für Joachim Oelsner s. 546-556, J. Marzahn & H. Neumann, Ugarit-Verlag, Münster, 2000.
Westenholz U.S.: Mesopotamian Astrology at Hattusas. 231-246 s. Graz 1993.
Winther J., Rod-Salomonsen B.: Jødedommen, bind 1, Religiøse tekster gennem 2000 år. Skrifter og den rabbinske tradition. 309 s. Spektrum, København 2001.
Winther J.: Jødedommen, bind 2. Religiøse tekster gennem 2000 år. Den religiøst-filosofiske, mystiske og hasidiske tradition. 354 s. Spektrum, København 2001.
Winther J.: Al-Aqsa intifadaen, radikale islamister og antijødiske tilkendegivelser. i: På tærsklen til fred? s. 161-181, Michael Irving Jensen, Gyldendal, København 2001.
Winther J.: Tradition and Revolution. In search of Roots: Uri Zvi Grindbergs Albatros. Nordisk Judastik, Scandinavian Jewish Studies Vol. 18 No. 1-2, s. 130-158, 1998.
Winther J.: Uri Zvi Grindberg: The Politics of Avant-garde. The Hebrew Zionist Revolution – 1924-1929. Nordisk judastik, Scandinavian Jewish Studies Vol. 17 No. 1-2, s. 24-60, 1997.

Studienævnet for Nærorientalske Studier

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærere: Jesper Eidem, Lea Kaliszan, Kim Ryholt, Claus Pedersen, Jakob Skovgaard-Petersen (studieleder). Studerende: Iben Bedsted (næstformand), Emily Cocke, Kathrine Nielsen, Jakob Suhr Thomsen, Lea B. Zerahn.

I løbet af året trådte Paul John Frandsen ind i stedet for Jesper Eidem.

Beretning

Studienævnet på Carsten Niebuhr Instituttet dækker fagene arabisk, hebraisk, persisk, tyrkisk, assyriologi, ægyptologi og nærorientalsk arkæologi. Det bliver sammensat, så flest mulige af disse fag er repræsenteret.

Det største projekt for Studienævnet på Carsten Niebuhr Instituttet i 2001 blev vedtagelsen af en fælles kandidatuddannelse for de moderne sprogfag, dvs. arabisk, hebraisk, persisk og tyrkisk. Studerende som har gennemført en grunduddannelse inden for et af disse sprog, vælger nu om de vil fortsætte med en sprogligt-litterær eller en samfundsfaglig kandidatuddannelse. Her vil der blive givet nogen fælles undervisning, men de studerende opgiver så pensum i det sprog, som de har taget deres grunduddannelse i. Nye elementer i den fælles kandidatuddannelse er massemedier og et praktikelement på tre måneder.

Et andet større projekt er videreudbygningen af kurser over internettet. Her har særligt faget Nærorientalsk arkæologi gennem de seneste år udarbejdet og udbudt fjernundervisning over internettet, men i dette år kom også assyriologi og ægyptologi med. Endvidere er der påbegyndt et større projekt med udarbejdelse af kurser i arabisk sprog over internettet. Studienævnet har været medvirkende til at søge penge og få dette arbejde op at stå.

Det har i samarbejde med Østeuropainstituttet i faget græsk, været afholdt en studierejse til Istanbul for de tyrkisk-studerende.

Studienævnet har gennemført skriftlige evalueringer af samtlige undervisningstilbud i såvel forår som efterår. Generelt viser de studerendes besvarelser en stor tilfredshed med undervisningen.

I 2001 nået antallet af aflagte STÅ på Carsten Niebuhr Instituttet op på 202. Dette er en stigning på 40 % siden 1998.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder				
Indskrivningsfag	***Nærorientalsk***	***Øvrig humaniora***	***Andre fakulteter***	***Meritoverført***	***I alt***
Iransk	7,50	0,75			8,25
Assyriologi	5,00	1,00	0,25		6,25
Nærorientalsk arkæologi	47,00	4,75	0,42	1,88	54,05
Ægyptologi	21,88	1,75			23,63
Nærorientalsk øvr.	9,38				9,38
Arabisk	60,88	4,08	1,92	2,50	69,38
Hebraisk	16,88	1,38	3,00		21,25
Historie	5,00				
Religion	8,75				
Øvrig humaniora	11,50				
Andre fakulteter	2,25				
Merit- og gæstestuderende	6,25				
I alt	202,25				
Åben uddannelse	24,75				

STÅ 1998-2001

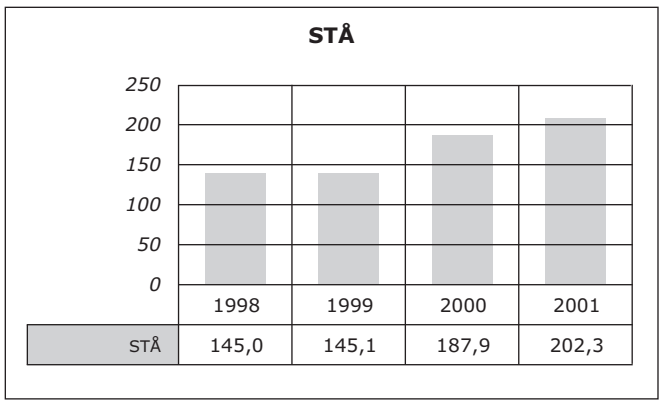

Studieleder Jakob Skovgaard-Petersen

Institut for Eskimologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Søren T. Thuesen.

Adresse
Strandgade 100H
1401 København K
Telefon 32 88 01 60
Fax 32 88 01 61
eskimologi@hum.ku.dk
www.hum.ku.dk/eskimo

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Der er i 2001 lagt ressourcer i udviklingen af instituttets hjemmeside til dels at fungere som et integreret arbejdsredskab for undervisning, forskning og administration på stedet, dels at være instituttets ansigt udadtil, såvel internationalt som i forhold til den danske offentlighed. Endvidere har etablering og udvikling af instituttets internationale forskningsnetværk, herunder arktiske ph.d.-uddannelsesinitiativer, især i Grønland, Canada, Frankrig og England haft en høj prioritet.

Fysiske rammer
Instituttet har siden 1993 været fysisk placeret i Dansk Polarcentrets bygning på Grønlands Handels Plads, Strandgade 100H. Instituttet befinder sig på 3. sal, hvor der er forsker- og sekretærkontorer og ét undervisningslokale; på 2. etage findes en større fælles sal; i stuen huses Europas største arktiske fagbibliotek, som instituttet driver sammen med Dansk Polarcenter og Arktisk Institut. Der samarbejdes med Dansk Polarcenter at finde en løsning på instituttets og bibliotekets pladsproblemer i forbindelse med en kommende renovering af nabobygningen, Bygning G, Skindpakhuset.

Personaleforhold
Lektor Søren T. Thuesen tiltrådte pr. 1.1.2001 et lektorat inden for inuit kultur og samfundsforhold. ST's forskningsfelt er Grønlands kulturhistorie. Ph.d., cand.comm. Arnaq Grove tiltrådte 1.6.2001 som forskningsadjunkt finansieret af SHF. AG's forskningsfelt er gestik og mundtlig fortælling i Grønland. Forskningsadjunkt Søren Forchhammer fratrådte pr. 31.12.2001.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsvirksomhed omfatter kulturelle, samfundsvidenskabelige og sproglige emner. Geografisk er forskningen koncentreret om inuit-områderne i Grønland, Canada, Alaska og Sibirien med hovedvægten lagt på Grønland.

Fortsættelse af "Sisimiut – fra hvalfangstkoloni til industrisamfund: en etnohistorisk undersøgelse af dynamik og lokal identitet i Grønlands næststørste by"(Søren T. Thuesen).

Fortsættelse af "Landskabsopfattelser, lokal viden og bæredygtighed i Grønland" (Frank Sejersen).

Fortsættelse af "Grønlandske myter og sagn som etnohistoriske kilder" (Birgitte Sonne).

"Grønlands parlamentariske historie" (Søren Forchhammer).

Igangsættelse af "Hvad kroppens lydløse sprog og tonefald siger om det sagte. En undersøgelse af moderne grønlænderes fortællesprog og gestikulation sat op overfor optagelser af den traditionelle sagnfortæller, med særligt fokus på samspillet mellem tonefaldet og det nonverbale i mundtlig fremførelse" (Arnaq Grove).

Afslutning af "Nedskrivning af nyere mundtlige grønlandske fortællinger", en undersøgelse af tekstens æstetiske virkemidler og retoriske struktur", ph.d.-projekt (Arnaq Grove).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Frank Sejersen har været medlem af bedømmelsesudvalg for forskerstilling opslået af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland.

Søren T. Thuesen har været medlem af bedømmelsesudvalg for forskerstilling opslået af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland.

Udvalg og fonde
Søren Forchhammer er censor ved Ilisimatusarfik.

Arnaq Grove er medlem af bestyrelsen for Det Grønlandske Selskab.

Frank Sejersen er medlem af repræsentantskabet i Natur og Folk i Nord og suppleant til bestyrelsen for Nordisk Samisk Institut, Kautokaino; censor ved Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, AU.

Birgitte Sonne er medlem af Knud Rasmussens Mindekomité og censor ved Ilisimatusarfik.

Søren T. Thuesen er repræsentant for danske universiteter i styregruppen for IPSSAS (International ph.d.-School for Studies in Arctic Societies), censor ved Ilisimatusarfik.

Tillidshverv
Søren Forchhammer er medlem af biblioteksudvalget.

Frank Sejersen er studieleder, faglig vejleder, arbejdsmiljørepræsentant og medlem af biblioteksudvalget.

Søren T. Thuesen er institutleder, ph.d.-koordinator, Socrates-koordinator og medlem af biblioteksudvalget.

Formidling

Udgivervirksomhed
Instituttet har udgivet 4. reviderede udgave af Stig Bjørnum: Grønlandsk grammatik og har relanceret instituttets skriftrække, nu med titlen "Eskimologis Skrifter".

Redaktionelle hverv
Frank Sejersen er medlem af Advisory Board for "Encyclopaedia of the Arctic".

Søren T. Thuesen er medlem af et tysk/hollandsk/dansk redaktionssamarbejde vedr. publicering af tidlige nordatlantiske hvalfangstkilder.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Søren Forchhammer lavede i november arkivstudier på Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i Nuuk vedrørende de grønlandske kommuneråd.

Arnaq Grove har i oktober lavet feltarbejde i Sisimiut (Vestgrønland) om gestik og mundtlig fortælling.

Frank Sejersen har lavet feltarbejde i marts i Sisimiut (Vestgrønland) om lokal viden og bæredygtighed.

Netværk

Instituttet deltager i samarbejde mellem universiteter fra Danmark, Grønland, Canada, Alaska og Frankrig om at drive en international ph.d.-skole for arktiske, humanistiske studier, IPSSAS (International ph.d.-School for Studies in Arctic Societies). Instituttet huser sekretariatet for IPSSAS og er repræsenteret i styringsgruppen for skolen, som afholder sit første kursus i 2002.

Instituttet samarbejder om sprogpædagogiske problemstillinger med INALCO, Paris og Sproginstituttet i Sisimiut, Grønland.

Instituttet indgår i et samarbejde med Grønlands Naturinstitut omkring brugen af lokal viden i Grønland.

Institutleder Søren T. Thuesen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	27,68	6,34	34,01
STIP	4,14	2,55	6,69
TAP	9,58	1,11	10,69
Total	*41,39*	*10,00*	*51,39*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	62	385	448
Anskaffelser	58	16	74
Total	*121*	*401*	*522*

Stab

VIP Internt finansieret

Sejersen, Frank; adjunkt.
Thuesen, Søren Thue; lektor.
Trondhjem, Frederikke R.L.L.B.; amanuensis.

VIP Eksternt finansieret

Forchhammer, Søren; forskningsadj.
Grove, Arnaq Jensigne Karlsen; adjunkt.

Ph.d.-afhandlinger

Grove, Arnaq Jensigne Karlsen: Nedskrivning af nyere mundtlig grønlandsk fortælletradition.

Fondsbevillinger

Grønlands Hjemmestyre

– Hvordan bruges tilhæng i skriftlig og mundtlig grønlandsk (Frederikke Blytmann Trondhjem) kr. 70.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd

– Hvad kroppens lydløse sprog og tonefaldet siger om det sagte (Arnaq J. Grove) kr. 1.012.000.
– Nedskrivning af nyere mundtlige grønlandske fortællinger, en undersøgelse af tekstens æstetiske virkemidler og retoriske struktur (ph.d.-projekt) (Arnaq J. Grove) kr. 144.000.

Publikationer

Forchhammer S.: District councils in Greenland in the 19th century – integration, state hegemony and emancipation. Yumtzilob 3-4, s. 297-311, 2000.

Forchhammer S.: Det danske, det grønlandske og den store urbanisering. Grønland 4-5, s. 172-177, 2001.

Forchhammer S.: Political participation in Greenland in the 19th century, state hegemony and emancipation. The northern review 23, s. 23, 2001.

Grove A.J.: Frugtbarhedsmyten Qivaaqiarsuk. Grønland 4-5, s. 177-186, 2001.

Grove A.J.: Nedskrivning af nyere grønlandsk mundtlig fortælletradition – en undersøgelse af det mundtlige fortællesprog og dets retoriske komponenter med udgangspunkt i qivaaqiarsuk fortalt af Simon Nielsen samt letterær analyse og tolkning af den. 298 s. Det Humanistiske Fakultet. Kbh. 2001.

Sejersen F.: Hunting and management of beluga whales in Greenland: Changing strategies to cope with new national and local interests. Arctic 54 (4), s. 431-443, 2001.

Sonne B.,: Heaven negotiated. The realms of death in early colonial West Greenland. Études/Inuit/Studies 24(2), s. 65-87, 2001.

Sonne B.: Krop og klæ'r: Bare ben og kamikker i ældre inuit-kilder. Grønland 4-5, s. 186-192, 2001.

Thuesen S.T.: Inge Kleivan, født Parbøl: Bibliografi for årene 1954-2000. Grønland 4-5, s. 206-211, 2001.

Thuesen S.T.: "Catechet Lauritz Olsens Reise til Grønlands Østkyst 1861- 62". Grønland 4-5, s. 159-166, 2001.

Thuesen S.T.: Emilie Lennert (1931-). i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 412-413, Jytte Larsen (red.), Rosinante, København 2001.

Studienævnet for Eskimologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Frank Sejersen (studieleder) og Pilunguak Juul-Nyholm (studenterrepræsentant).

Beretning

Undervisningen er blevet varetaget af fagets VIP'er samt to forskningsadjunkter, tre eksterne lektorer og to undervisningsassistenter. Inden for fagområdet "Inuit, kultur og samfund" er instituttet med VIP-bemandingen i stand til at udbyde fuldt udbygget undervisning på 1. og delvist 2. år; derefter foregår undervisningen som individuel opgavevejledning. Undervisningen på overbygningen foregår som individuel opgavevejledning, workshops samt gæsteforelæsninger. Med hensyn til fagområdet vestgrønlandsk sprog udbydes der differentieret undervisning på fire niveauer inklusiv propædeutik.

De almindelige undervisningsaktiviteter har været suppleret med følgende gæsteforelæsere (i alfabetisk rækkefølge): Martin Appelt (Dk), Ernest Burch (USA), Jørgen Ole Bærenholdt (Dk), Neil Blair Christensen (Dk), Jens Dahl (Dk), Jens Fog (Dk), Erik Gant (Dk), Grant Gilchrist (Can), Niels Hoedeman (Dk), Richard Jenkins (GB), Mette Uldall Jensen (Dk), Finn Lynge (Dk), Per Krabbe Mølgaard (Dk), Murielle Nagy (Can), Bent Nielsen (Dk), Mary Simon (Can), Werner Speerschneider (Dk) og Kirsten Thisted (Dk).

Institut for Eskimologi fik i 2001 fakultetets principgodkendelse af nye studieordninger for BA- og kandidatuddannelsen, som begge er led i en større studiereform på instituttet. Instituttet har indledt et samarbejde med Sprogcentret i Sisimiut (Grønland) og INALCO (Paris) omkring fremmedsprogspædagogik og udvikling af undervisningsmaterialer.

Gymnasieuddannelsen "Grønlandsk sprog, kultur og samfund" udbydes pt. på ét gymnasium og kører nu på femte år.

Statistik

Instituttet har oplevet en svagt faldende STÅ-produktion siden 1999. I 2001 blev seks kandidater færdiguddannet. I 2001 foretog studienævnet en undersøgelse af kandidaternes videre beskæftigelse.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	**Eskimologi**	**Dansk**	**Filosofi**	**Pædagogik**	**Lingvistik**	**Merit-overført**	**I alt**
Eskimologi	16,75	0,50	0,33	0,25	0,25	2,50	20,58
Historie	1,00						
Indiansk	0,50						
Audiologopædi	0,50						
Biologi	0,50						
Merit- og gæstestud.	2,00						
I alt	21,25						

STÅ 1998-2001

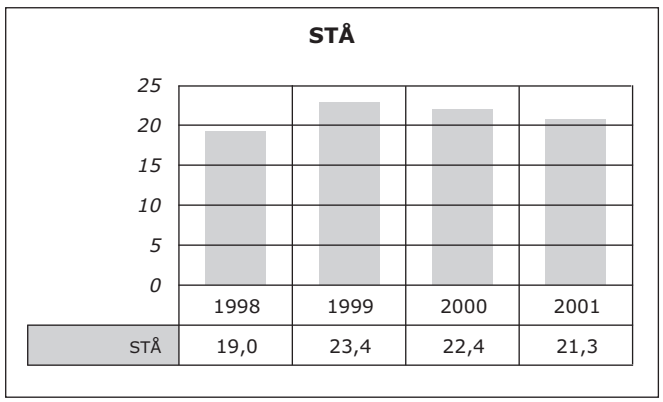

Studieleder Frank Sejersen

Institut for Græsk og Latin

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Karsten Friis-Jensen.

Institutbestyrelsen består af institutlederen samt viceinstitutleder Birger Munk Olsen, VIP-repræsentant Helle Salskov Roberts, TAP-repræsentant kontorfuldmægtig Hannah Krogh Hansen og studenterrepræsentant Christine Nielsen. Studieleder er Christian Troelsgård.

Organisation
Til instituttet er knyttet Elementarkurserne i Græsk og Latin, ledet af Per Methner Rasmussen. Statens Grundforskningsfonds Copenhagen Polis Centre, ledet af Mogens Herman Hansen, er associeret instituttet. Instituttet varetager også de tværfaglige opgaver, der påhviler Det Humanistiske Fakultets Center for Europæiske Middelalderstudier (forstander: Christian Troelsgård).

Adresse
Njalsgade 92, opg. 2.2
2300 København S
Telefon 35 32 81 40/41
Fax 35 32 81 55
igl@hum.ku.dk
www.igl.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Forskningsvirksomhed
Institut for Græsk og Latin beskæftiger sig med europæisk kultur sådan som den er bevidnet på og formet af de to sprog, der har været bærere af den kulturelle kontinuitet i Europa igennem ca. 2500 år. Nedenfor kan man se, hvilke af de mange mulige forskningsområder instituttets medarbejdere især har dyrket i det forløbne år.

Sprog og retorik
Tine Knoth har påbegyndt sit ph.d.-projekt "Prima positio. Sætningers sammenhæng i latinsk prosa set ud fra besættelsen af sætningers første position". Pernille Harsting har afsluttet en undersøgelse af de senantikke græske genrebetegnelsers oprindelse og deres anvendelse i overleveringen af klassisk græsk og latinsk poesi.

Tekstudgaver
Adam Bülow-Jacobsen har videreført arbejdet på en udgave af græske tekster fra Ægypten, der beskriver stenbrydning, specielt ostraka fra Mons Claudianus. Karsten Friis-Jensen har afsluttet kommenteret udgave af Peterborough Abbeys middelalderlige biblioteksskataloger, i samarbejde med J. Willoughby (Oxford). Desuden har han videreført arbejdet på ny kritisk udgave af Saxo Grammaticus' Danmarkshistorie, som skal publiceres sammen med hhv. Peter Zeebergs danske og Peter Fishers engelske oversættelse. Sten Ebbesen har afsluttet udgave af en 1100-tals-kommentar til Aristoteles' Kategorier, skrevet af et medlem af den porretanske skole. Desuden har han videreført arbejdet med en udgave af Boethius de Dacias sofismer, i samarbejde med I. Rosier-Catach (Paris). Peter Zeeberg har påbegyndt udarbejdelsen af en tekstudgave med parallelversættelse af Hans Svanings (ca. 1500 – 1584) Danmarkshistorie.

Kommentartraditionen
Karsten Friis-Jensen har videreført arbejdet med sin artikel om Horats til "Catalogus translationum et Commentariorum", standardværket om middelalderens og renæssancens latinske oversættelser af og kommentarer til græsk-romerske klassikere. Pernille Harsting har fortsat sin forskning med henblik på to artikler til samme værk om overleveringen fra senantikken til renæssancen af Menander Rhetors og Pseudo-Dionysios Rhetors græske retoriske skrifter. Birger Munk Olsen har videreført sit projekt om udviklingen af middelalderlige latinske kommentarer til klassiske tekster og deres karakteristika.

Håndskrifter og tekstoverlevering
Birger Munk Olsen har afsluttet sit projekt om den latinske og den byzantinske minuskelskrifts opståen og udvikling. Desuden har han videreført sin undersøgelse af foranstaltninger til beskyttelse af bogsamlingerne i de middelalderlige biblioteker.

Litteratur
Birger Munk Olsen har påbegyndt en undersøgelse af den middelalderlige reception af digteren Statius' værker, og en sammenlignende undersøgelse af receptionen af den græske og latinske klassiske litteratur i den tidlige middelalder.

Antik historie og materiel kultur
Adam Bülow-Jacobsen har påbegyndt udgravningen af det ægyptiske stenbrud Umm Balad. Helle Salskov Roberts har afsluttet artikler om Anakreon i billedkunsten og om fortolkningen af en romersk bronze-statuette fundet i Danmark. Desuden fortsætter hun arbejdet med publiceringen af fund fra udgravningerne ved Castellina del Marangone, i samarbejde med F. Prayon (Tübingen) og J. Gran-Aymerich (Paris), samt arbejdet med Nationalmuseets etruskiske og italiske bronzer. Pernille Flensted-Jensen har påbegyndt og omtrent færdiggjort et kapitel om bystater i Karien, til M.H. Hansen (ed.), "The Emergence and Nature of the Ancient Greek City-State".

Filosofi
Sten Ebbesen har afsluttet artikler om skolastikkens Athenbillede, om middelalderlige filosofiske kommentarers baggrund i antikken og om Aristoteles-receptionen i 1100-tallets logik. Desuden har han videreført arbejdet på samlet fremstilling af den ældre del af dansk filosofihistorie; årets arbejde har koncentreret sig om 15 – 1600-tallets logik og metafysik, og projektet er nær afslutning. Endelig har han påbegyndt oparbejdelsen af sin katalog over 1200-tals-sofismer til publicerbar form.

Byzantinistik
Christian Høgel har afsluttet sit projekt om byzantinske lærde i 1000-tallet, "Lærdom og helgenbiografi". Christian Troelsgård har videreført sin deltagelse i det internationale "Evergetis Project", Belfast, som konsulent og medarbejder på området Byzantinsk musik og liturgi. Desuden er han forsat som koordinator, og Annette Jung som medarbejder, ved et projekt om de melismatiske genrer i byzan-

tinsk og slavisk kirkesang, financieret af INTAS, en sammenslutning til samarbejde med videnskabsfolk fra det tidligere Sovjetunionen.

Deltidslæreres forskning

Marianne Pade har afsluttet sin udgave af Niccolò Perottis Cornu copiae og videreført arbejdet på monografi om de latinske oversættelser af Plutarchs biografier i den italienske renæssance. Desuden har hun påbegyndt en undersøgelse af græskkendskabet hos italienske humanister. Kirsten Grubb Jensen har afsluttet to artikler om Boccaccios forfatterskab, henholdsvis De mulieribus claris og Decameron. Desuden har hun fortsat arbejdet på sin bog om Giovanni Boccaccio og hans betydning for den italienske novelle. Christian Gorm Tortzen har afsluttet udgivelsen af Ole Rømers latinske korrespondance og videnskabelige værker, i samarbejde med P. Friedrichsen, og af oversættelse og studier i Esrum klosters brevbog. Han har videreført sit arbejde med Theofrasts Botanik.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Adam Bülow-Jacobsen: Medlem af Comité international de l'Association Internationale de Papyrologues.

Sten Ebbesen: Indtrådt i projektet "Sophismes" under ledelse af A. de Libera (Genève), og i NOS-Hs nye netværk "The Hellenistic Schools and their Influence on Medieval and Early Modern Thought". Bestyrelsesmedlem i Société Internationale pour l'Étude de la Philosophie Médiévale. Sekretær for The Buridan Society. Medlem af Videnskabernes Selskabs kommission for Novum Glossarium Medii Aevi. Medlem af styrelsen for ESFs netværk "Early Modern Thought" og for NOSH-netværket "Actions and Passions of the Mind in Western Philosophy, 1300 – 1700". Arrangør af symposiet "John Buridan and Beyond. The Language Sciences 1300 – 1700", september, Videnskabernes Selskab.

Karsten Friis-Jensen: Bestyrelsesmedlem i Det Danske Sprog- og Litteraturselskab. Formand for Videnskabernes Selskabs kommission for Thesaurus Linguae Latinae. Medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Pernille Harsting: Bestyrelsesmedlem i The International Society for the History of Rhetoric. Leder af Nordisk Netværk for Retorikkens Historie.

Birger Munk Olsen: Præsident for Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab. Medlem af Internationales Mittellateiner Komité (Heidelberg) og Comité International de Paléographie (Paris). Bestyrelsesmedlem i Einar Hansens Fond (Lund), Henders Fond og Slomans Legat (begge København). Bestyrelsesformand i Niels Bohrs Legat (København). Delegeret til Union Académique Internationale (Bruxelles).

Christian Troelsgård: Sekretær for det internationale Monumenta Musicae Byzantinae. Medlem af Videnskabernes Selskabs kommission for Monumenta Musicae Byzantinae.

Peter Zeeberg: Latin-konsulent for Danmarks Kirker.

Formidling

Udgivervirksomhed

Instituttets eget tidsskrift, Cahiers de l'institut du moyen-âge grec et latin, redigeret af Sten Ebbesen, udkom med ét bind, nr. 72 på 272 s.

Redaktionelle hverv

Fire af instituttets medarbejdere sidder i redaktionen af det elektroniske klassiker-tidsskrift Aigis (http://www.igl.ku.dk/~aigis).

Adskillige af instituttets medarbejdere har fungeret som fagredaktører og bidragsydere ved såvel Den Store Danske Encyclopædi som udenlandske opslagsværker.

Medarbejdere ved instituttet har deltaget i redaktionen eller udgivelsen af bl.a. følgende tidsskrifter, skriftserier o.lign.: l'Année philologique, Archivum Latinitatis Medii Aevi, Byzantinische Zeitschrift (bibliografien), Catalogus Translationum et Commentariorum, Classica et Mediaevalia, Corpus Philosophorum Danicorum Medii Aevi, Études germaniques, Johannes Buridanus: Summulae, Novum Glossarium Mediae Latinitatis, Papers from the Copenhagen Polis Centre, Renæssancestudier, Revue d'Histoire des Textes, Société des Anciens Textes Français.

Kongresser og symposier

Studenterforeningen Phrontisterium og lærere ved instituttet arrangerede i marts et meget velbesøgt todagesseminar om "De største Scener".

Institutleder Karsten Friis-Jensen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	6,38	1,19	7,56
STIP		0,84	0,84
TAP	2,08	0,04	2,12
Total	*8,46*	*2,06*	*10,52*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	189	226	415
Anskaffelser	135	11	146
Total	*324*	*236*	*560*

Stab

VIP Internt finansieret

Bülow-Jacobsen, Adam; lektorvikar.
Ebbesen, Sten; lektor.
Flensted-Jensen, Pernille; adjunkt.
Friis-Jensen, Karsten; lektor.
Olsen, Birger Munk; professor.
Rasmussen, Per Methner; administrator.
Roberts, Helle; lektor.
Stouby, Jytte Aase; adjunkt.
Troelsgaard, Christian Viggo; lektor.
Weber-Nielsen, Carsten Wilhelm; kursusleder.

VIP Eksternt finansieret

Harsting, Pernille; forskningslektor.
Høgel, Christian; forskningsadj.
Vestergaard, Torben; forskningsadj.

STIP Eksternt finansieret
Knoth, Tine Woergaard; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Alexandru, Maria: Studie über die „Grossen Zeichen" der byzantinischen musikalischen Notation unter besonderer Berücksichtigung der Periode vom Ende des 12. bis Anfang des 19. Jahrhunderts.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– Computerudstyr (Birger Munk Olsen) kr. 22.200.
– Symposiet John Buridan (Sten Ebbesen) kr. 50.000.

ESF European Science Foundation
– Early Modern Thought (Sten Ebbesen) kr. 122.100.

Nordisk Samarbejdsnemnd for Humanistisk Forskning
– Portræt af selviscenesættelse (Marianne Pade) kr. 102.300.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (Karsten Friis-Jensen) kr. 40.000.
– Prima positio (Tine Woergaard Knoth) kr. 1.164.000.
– Symposium John Buridan (Sten Ebbesen) kr. 60.000.

Publikationer
Bülow-Jacobsen A.: Syn på Ægypten i romersk kejsertid. i: Arven fra Ægypten I s. 121-139, Erik Christiansen, Tidsskriftet Sfinx, Aarhus 2001.
Bülow-Jacobsen A.: Ægypten i den græske roman. i: Arven fra Ægypten I s. 153-156, Erik Christiansen, Tidsskriftet Sfinx, Århus 2001.
Bülow-Jacobsen A., Cuvigny H.: Le Paneion d'Al Bywayb revisitè. Bulletin de l'Institut français d'archéologie orientale 100, s. 243-266, 2000.
Bülow-Jacobsen A.: The Pronunciation of Greek in the Ostraca from the Eastern Desert. i: Atti del 22. Congresso Internazionale di Papirologia s. 158-162, Firenze 2001.
Bülow-Jacobsen A.: Drinking and Cheating in the Desert. O.Did.inv.313 &319. Essays and Texts in Honor of J.D. Thomas. American Studies in Papyrology 42, s. 119-124, 2001.
Bülow-Jacobsen A., Cuvigny H., Bagnall R.S.: Security and Water on Egypt's Desert Roads: New Light on the Prefect Iulius Ursus and Praesidia Building under Vespasian. Journal of Roman Archaelogy 14, s. 325-333, 2001.
Bülow-Jacobsen A.: Den genfundne Menander. Aigis 2001,2, s. 1, 2001.
Ebbesen S.: Boethius of Dacia: Science is a Serious Game. Theoria 66, s. 145-158, 2000.
Ebbesen S.: Radulphus Brito on the Metaphysics. Miscellanea Mediaevalia 28, s. 450-492, 2001.
Ebbesen S.: (Review of) W.J.Courtenay, Parisian Scholars in the Early Fourteenth Century. Vivarium 38, s. 277-80, 2001.
Ebbesen S.: A Porretanean Commentary on Aristotle's 'Categories'. Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge grec et latin, 72, s. 35-88, 2001.
Friis-Jensen K., Willoughby J.M.W.: Peterborough Abbey (Corpus of British Medieval Library Catalogues, vol.8). 254 s. The British Library, London 2001.
Harsting P.: More Evidence of Menander Rhetor on the Wedding Speech: Angelo Poliziano's Transcription. Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge grec et latin 72, s. 11-34, 2001.
Harsting P.: Four Autograph Poems by Jacobus Jasparus Danus (fl. 1529- 1549) Discovered in the Vatican Library. Analecta Romana Instituti Danici 27, s. 151-160, 2001.
Harsting P.: Marcus Fabius Quintilianus om efterligning og om originalitet. Indledning til den danske oversættelse af 'Institutio oratio' X.2. AIGIS 1,2, s. 5, 2001.
Harsting P.: Om efterligning og om originalitet. Oversættelse af Marcus Fabius Quintilianus 'En talers uddannelse' (X.2). AIGIS 1,2, s. 5, 2001.
Harsting P.: Jacobus Jacobaeus Volfius: 'Carmen in nuptias Jacobi VI Regis Scotiae et Annae (1589), Edited with a Study of the Autograph Sources. Humanistica Lovaniensia 50, s. 329-349, 2001.
Harsting P.: Jacob Jespersen, fl. 1529-1549. i: Dansk Forfatterleksikon s. 224, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Harsting P.: Jacob Jacobsen Wolf, 1554-1635. i: Dansk Forfatterleksikon s. 496-497, John Chr. Jørgensen (red.), Rosinante, København 2001.
Jensen K.G.: Gammelt fortællestof i ny fortolkning i Giovanni Boccaccios Decameron. i: Informazioni, 61 s. 14-27, Jan Hupfeldt Nielsen, red., Italiensklærerforeningen, 2001.
Jensen K.G.: Moralisering og kvindeopdragelse i Giovanni Boccaccios værker – med særligt henblik på: De mulieribus claris. RIDS 151, s. 3-23, 2001.
Knoth T.W.: Mentale rum og kohærens. Hermes – Journal of Linguistics 26, s. 137-150, 2001.
Knoth T.W., Bernhardt L.: Fra dativ-led til subjekt. SPRINT – Sproginstitutternes tidsskrift – Handelshøjskolen 2000-2001, s. 3-8, 2001.
Mejer J.: Translating Greek Tragedy: The Word on the Page, The Drama on the Stage. i: Translators and Translation, Greek-Danish s. 15-24, H. Holmboe & Signe Isager (eds.), Det Danske Institut i Athen, Athen 2001.
Mejer J., Tortzen C.G.: Kend dig selv. Et Platon udvalg. 2. rev. udgave. 248 s. Gyldendal, København 2001.
Mejer J.: Corpus Platonicum i oldtiden. i: Filosofen och publiken, Rapport från Platonsälskapets femtonde symposium Helsingfors 3-6 juni 1999 s. 16-30, Maarit Kaimio, Helsingfors 2000.
Olsen B.M.: Chronique des manuscrits classiques latins (IXe-XIIe siècles), IV. Revue d'Histoire des Textes XXX,2000, s. 123-188, 2001.
Pade M.: Valla e Perotti. Studi umanistici Piceni 20, s. 72-85, 2000.
Pade M.: Plutarch, Gellius and John of Salisbury in Humanist Anthologies. i: Ab aquilone. Nordic Studies in Honour and Memory of Leonard Boyle s. 57-70, M.L. Rodén (red.), Svenska Rigsarkivets Skriftserie, Stockholm 1999.
Pade M.: Classical Historians. i: Encyclopedia of the Renaissance s. 154-165, P.F. Grendler (ed.), Scribners, New York 1999.
Pade M.: Die Rezeption der Plutarchviten in Italien im 15. Jahrhundert. 1 s. München 2000.
Pade M.: La 'fortuna' della traduzione di Tucidide di Lo-

renze Valla. Con una edizione delle postille al tasto. Niccolò V nel sesto centenario della nascita. Studi e Testi 397, s. 255-293, 2000.
Pade M.: Obituary of Giuseppe Billanovich. Renaissance News & Notes XII,2, s. 34, 2001.
Pade M.: Un nuovo testimone dell' 'Iliade' de Leonzio Pilato. PostHomerica III, s. 87-102, 2001.
Pade M.: Der Widmungsbrief Lapo da Castiglionchios zu seiner Übersetzung von Plutarchs 'Theseus et Romulus'. i: Septuaginta Pavel Spunar oblata (70 + 2) s. 441-447, J. Kroupa, Prag 2000.
Roberts H.: Types of Herakles statuettes in Copenhagen that reflect large classical sculptures. i: Acta of the 13th International Bronze Congress, held at Cambridge, Mass. May 28-June 1, 1996. Journal of Roman Archaeology Supl. 39,2 s. 83-88, Carol C. Mattusch – Amy Brauer (eds.), Harvard University Art Museums, Cambridge, Mass., Cambridge, Mass. 2001.
Tortzen C.G., Friedrichsen P.: Ole Rømer – korrespondance og afhandlinger samt et udvalg af dokumenter. 738 s. Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, København 2001.
Tortzen C.G.: Translations and Classical Civilization in the Danish Gymnasium. i: Translators and Translations s. 45-51, Henrik Holmboe and Signe Isager (eds.), The Danish Institute of Athens, Athens 2001.
Tortzen C.G.: Ps-Aristoteles' Oikonomika I. AIGIS 1.1, s. 8, 2001.
Tortzen C.G.: Platons sokratesbilleder. AIGIS 1.2, s. 12, 2001.
Troelsgård C.: What kind of chant books were the Byzantine Sticheraria? i: Cantus Planus, Papers read at the 9th meeting, Esztergom and Visegrad 1998 s. 563-574, László Dobszay (ed.), Hungarian Academy of Sciences, Institute for Musicology, Budapest 2001.
Troelsgård C.: Psalm, III, Byzantine Psalmody. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 20 s. 463-466, S.Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Korones, Xenos. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 13 s. 825, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Prokeimenon. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 20 s. 403-4, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Troparion. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 25 s. 776-777, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Raasted J.J.: Papadike. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 19 s. 52-53, S.Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Orthros. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 18 s. 760-61, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Williams E.V.: Kladas, Joannes. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 13 s. 649, S.Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Williams E.V.: Koulouzeles, Joannes. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 13 s. 841-42, S.Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Koinonikon. i: The New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed, vol 13 s. 744-45, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Williams E.V.: Hesperinos. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.11 s. 459-61, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Williams E.V.: Glykos, Joannes. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.10 s. 59, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., William E.V.,: Ethikos, Nikephoros. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.8 s. 353, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Eisodikon. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.8 s. 42, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Levy K.: Divine Liturgy. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.7 s. 397-8, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C.: Constantine VII Porphyrogennetus. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.6 s. 336, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Levy K.: Byzantine Chant. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.4 s. 734-56, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.
Troelsgård C., Williams E.V.: Akolouthiai. i: New Grove Dictionary of Music and Musicians, 2.ed. vol.1 s. 264-65, S. Sadie (ed.), McMillan, London 2001.

Studienævnet for Græsk og Latin

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Christian Troelsgård (formand), lektorvikar Adam Bülow-Jacobsen, stud.mag. Karina Kølle og stud.mag. Sebastian Gullmann.

Beretning

Nyt fra studierne

Et nyt fjernundervinsingskursus i faget Oldtidskundkskab (Antik Kultur) er blevet udviklet og gennemprøvet i efterårssemestret 2001.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder			
Indskrivningsfag	***Klassisk Filologi***	***Øvrige hum.***	***Meritoverført***	***I alt***
Græsk	27,00	2,62	0,50	30,12
Latin	31,75	1,00	2,00	34,75
Oldtidskundskab	5,50	0,38	0,00	5,88
Teologi	66,25			
Dansk	7,25			
Klassisk arkæologi	6,00			
Religion	11,00			
Historie	11,25			
Engelsk	6,00			
Filosofi	4,50			
Øvrig humaniora	17,75			
Samfundsvidenskab	0,50			
Naturvidenskab	0,50			
Merit- og gæstestuderende	4,75			
I alt	200,00			
Åben uddannelse	10,25			

STÅ 1998-2001

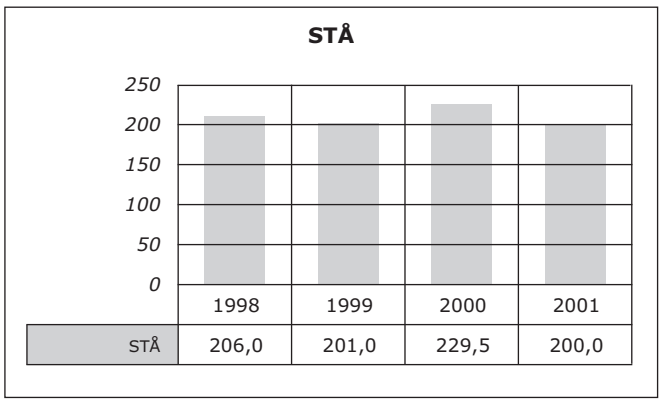

Der har gennem de seneste år har været tendens til faldende aktivitet fra studerende indskrevet på Teologi (2000: 80,75 STÅ; 2001 66,25 STÅ), fordi færre teologistuderende har fulgt Elementarkurser i græsk og latin, hvorimod STÅ-aktiviteten for indskrevne på fagene under Studienævnet for Græsk og Latin og det øvrige Humaniora har været nogenlunde konstant.

Studieleder Christian Troelsgård

Polis Centeret

Ledelse pr. 1.2.2001
Centret ledes af docent, dr.phil. Mogens Herman Hansen.

Organisation
Centeret er associeret med Institut for Græsk og Latin.

Adresse
Njalsgade 94
2300 København S
Telefon 35 32 91 04
Fax 32 54 89 54
www.igl.ku.dk/POLIS/Welcome.html

Centerlederens årsberetning

Polis Centeret (The Copenhagen Polis Centre) er et forskningscenter under Danmarks Grundforskningsfond, oprettet for en femårig periode (sept. 1993 – sept. 98) med en bevilling på 8 millioner kr. og forlænget med virkning fra sept. 1998 frem til sept. 2003 med en bevilling på 10,9 millioner kr. Centeret ledes af docent dr.phil. Mogens Herman Hansen og er placeret på KUA under Det Humanistiske Fakultet.

Forskningsvirksomhed
Centerets formål er at beskrive den typiske oldgræske stats- og bosættelsesform: Polis (bystaten). På centeret skal der (for første gang nogen sinde) udarbejdes en registrant over alle kendte græske bystater i perioden ca. 600 – 300 f.Kr., og med udgangspunkt i denne registrant skal de accepterede teorier om den græske polis' fremvækst og karakter nyvurderes og revideres. Inklusive alle de græske kolonier i Middelhavs- og Sortehavsområdet var der i den nævnte periode nok henved 1500 græske bystater, men først når registranten er udarbejdet, vil man have et kvalificeret bud på, hvor mange bystater der var, hvor de lå, og hvor mange karakteristiska, de havde fælles.

Arbejdet med registranten over samtlige græske bystater er opdelt i regioner (Attika, Boiotien, Arkadien o.s.v.) og 39 udenlandske forskere er tilknyttet Polis Centeret som medarbejdere på dette projekt.

Hvert år afholdes et eller flere symposier om de problemer, der behandles af centeret. I disse symposier deltager alle centerets indenlandske og de fleste af de udenlandske medarbejdere. Der har allerede været afholdt 7 symposier, hvis akter er udgivet af centeret i serien Historisk-Filosofiske Meddelelser fra Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Centerets anden publikationsrække er samlinger af artikler udarbejdet af centerets medarbejdere samt andre tilknyttet projektet. Artiklerne samles i bindene Papers from the Copenhagen Polis Centre og publiceres af tidsskriftet Historia (Stuttgart) i serien Einzelschriften; fem bind er publiceret. Centerets hovedpublikation, selve registranten og analysen af det indsamlede materiale, vil blive publiceret af Oxford University Press, formentlig i år 2003.

For at sætte undersøgelsen af de oldgræske bystater ind i et større perspektiv er de opnåede forskningsresultater blevet sammenlignet med, hvad man ved om alle de andre bystatskulturer, der har været i historien fra oldtiden til vore dage (A Comparative Study of Thirty City-State Cultures, se Årbog 2000) og Polis Centerets ene hovedprojekt er således afsluttet. Publiceringen af bindet der sammenligner de oldgræske bystater (poleis) med alle andre bystatskulturer i verdenshistorien har dog ført til opdagelsen af yderligere bystatskulturer og til ønsket om en nøjere beskrivelse af mulige bystatskulturer, der kun er kursorisk omtalt i indledningen. Der planlægges derfor et supplementsbind med beskrivelse af følgende bystatskulturer: Anatolien (ca. 1900 – 1800), Nordsyrien (ca. 1100 – 800), Lykien før helleniseringen i 5 – 4. årh. f.Kr., en alternativ beskrivelse af de sumeriske bystater ca. 2700 – 2300 og ca. 200 – 1800, Asante i vestafrika, Zapotecerne i Mesoamerika, Nepal (1480 – 1768) og de sydtyske bystater i senmiddelalderen.

Resten af centerets femårsperiode, dvs. tiden frem til september 2003, vies til fuldførelsen af registranten over samtlige kendte poleis fra arkaisk og klassisk tid (ca. 650 – 323 f.Kr.) samt analysen af polis-begrebet ud fra registranten. I løbet af 2001 har flere medarbejdere afleveret deres beskrivelse af den region, de har haft ansvaret for, og ca. 95 % af registranten er nu i hus; store dele af den er blevet revideret og uniformeret i overensstemmelse med cenerets udgivelsesplan. Registranten omfatter over 1000 numre og fylder p.t. 8 megabytes.

Rune Frederiksen har som ph.d.-studerende ved centeret deltaget i diverse kurser ved fakultetet, været på en længere rejse i Italien og Grækenland for at studere bymure og deltager også, foruden at arbejde med sin afhandling, i revisionsarbejdet med centerets polis registrant.

Th. Heine Nielsen har i sin egenskab af ekstern lektor ved Nottingham University afholdt forelæsninger der. Hans afhandling Arkadia and its Poleis in the Archaic and Classical Periods er antaget til udgivelse i serien Hypomnemata og vil udkomme medio 2002. Han har endvidere afsluttet editeringen af Even more Studies in the Ancient Greek Polis, Papers from the Copenhagen Polis Centre 6, som forventes udgivet i serien Historia Einzelschriften medio 2002. Indholdet er 8 artikler, der undersøger forskellige aspekter af den græske polis, en af artiklerne er forfattet af Tobias Fischer-Hansen, en af Rune Frederiksen, to af Mogens Herman Hansen, og en af Thomas Heine Nielsen.

Mogens Herman Hansen har været gæsteprofessor ved Green College, University of British Columbia, Vancouver, og gæsteforelæser ved University of Victoria og ved Royal Holloway College, University of London. Han har fået udgivet Polis et cité-état, en fransk revideret udgave af Polis and City-State, Acts of the Copenhagen Polis Centre 5 (1998), Les Belles Lettres, serien Histoire, pp. 367.

Centerleder Mogens Herman Hansen

Stab

VIP Eksternt finansieret
Fischer-Hansen, Tobias; forskningslektor (fratrådt 1/10).
Hansen, Mogens Herman; centerleder.
Nielsen, Thomas Heine; forskningslektor.

STIP Eksternt finansieret
Frederiksen, Rune; ph.d.-studerende.

Ved UCL, London University
Dr. Simon Hornblower.

Institut for Psykologi

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor, ph.d. Niels Engelsted.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, ph.d. Niels Engelsted, viceinstitutleder, lektor, cand.psych. Helmer Bøving Larsen, lektor, M. phil. Barry Hutchings, lektor, mag.art. Ole Elstrup Rasmussen, lektor, cand.psych. Ivy Schousboe, TAP-repræsentanterne: socialrådgiver Inger Poulsen Dutton og kontorfuldmægtig Lene Seedorff samt studenterrepræsentanterne: Ditte Rose Andersen og Mirjam Refby.

Organisation
Instituttet, der nyetableredes pr. 1.2.1999 gennem fusion af Psykologisk Laboratorium og Institut for Klinisk Psykologi, omorganiseredes på tværs af tidligere laboratorie- og institutgrænser, og med en omdannet universitetsklinik.

Adresse
Njalsgade 88
2300 København S
Telefon 35 32 88 19
Fax 35 32 87 45
www.psyk.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Historie og fysiske rammer
Institut for Psykologi er grundlagt under navnet "Det psychofysiske Laboratorium" af Alfred Lehmann i 1886. Det er således et af de ældste psykologiske institutter i verden. Efter en begyndelse under trange kår i Metropolitanskolens kælder blev det i 1903 overtaget af universitetet og kunne i 1916 rykke ind i den nyopførte bygning i Studiegården under navnet Psykologisk Laboratorium. Med indførelsen af den psykologiske kandidateksamen i 1944 blev pladsen snart så trang, at en del af forskningen og undervisningen måtte forlægges til flere lokaliteter rundt om i byen. Med støtte fra Rockefeller Foundation oprettedes under laboratoriet i 1950 Universitetets Børnepsykologiske Klinik, som blev begyndelsen til Institut for Klinisk Psykologi med tilhørende klinikvirksomhed, der i 1968 udskiltes fra laboratoriet. I april 1975 kom de spredte "afdelinger" igen under samme tag i den nuværende lokalitet på Københavns Universitet Amager, hvor sammenlægningen afsluttedes i 1999 med forening af Psykologisk Laboratorium og Institut for Psykologi til det nye Institut for Psykologi. Foruden faciliteter til instituttets traditionsrige perceptionspsykologi blev der ved udflytningen til KUA indrettet nye eksperimentalafsnit til informationspsykologi, komparativ psykologi og neuropsykologi, hvor også en del af den AV- og PC-baserede øvelsesundervisning kom til at forgå. I 1989 oprettedes et Center for Spædbørn og deres familier og 1999 udvidedes afsnit for Komparativ psykologi med et laboratorium for eksperimentel hjerneforskning. Instituttets forskning angår et stor udsnit af psykologiens basale discipliner og anvendelsesfelter, og udover den dertil relaterede kandidat- og ph.d.-undervisning udbydes der undervisning ved Åbent Universitet.

Personaleforhold
Instituttet har i årets løb opslået et lektorat i menneske-maskine-samspil, som blev besat med cand.psych., ph.d. Lisbeth Harms (der var 4 ansøgere, 2 kvinder og 2 mænd), et adjunktur i socialpsykologi, som blev besat med cand.psych., ph.d. Torben Bechmann Jensen (der var 3 ansøgere, 2 kvinder og 1 mand) og et adjunktur i klinisk psykologi, som blev besat med cand.psych. Jan Nielsen (der var 5 ansøgere, 3 kvinder og 2 mænd).

Psykologiske discipliner

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsaktiviteter fordeler sig på 13 områder, hvoraf de fire sidstnævnte, kliniske discipliner omtales under Klinisk psykologiske discipliner.

1. Almen psykologi
Almen psykologi undersøger psykologiens mulighed som sammenhængende videnskab gennem identifikation, begrebsliggørelse og analyse af sagsforhold, der antages at være fælles for hele det psykologiske videnskabsområde.

1.1. I et projekt om det psykiskes geografi (Københavns Universitets Årbog 1993, s. 443 og 1997, s. 563) er en delstudie fortsat om mening som biologisk kategori og grundlæggende for det psykiske som en relation i verden (Niels Engelsted).

1.2. Der er indledt evaluering af "Vil: Kan", som er Egmontfondens rådgivning for børn, hvis pårørende er døde eller dødeligt syge; der er tale om en interviewundersøgelse med en prospektiv, longitudinal og en retrospektiv del (sm.m. E. Helweg og F.J. Pørtner, Vil: Kan). "Network Validation", en undersøgelse af valideringsmåder ved erhvervspsykologiske personlighedstests (Københavns Universitets Årbog, 1999, s. 569) er afsluttet med et indlæg ved konference i Aachen (sm.m. H. Elkjær og Mater Management). En brugerundersøgelse af SKP-ordningen i Københavns kommune er afsluttet med rapportering til kommunens Familie- og arbejdsmarkedsforvaltning (sm.m. Støtte-kontakt Centret). Endvidere er færdiggjort en historisk artikel om Rasch's specifikke objektivitet, en anden om brugerstyret kontakt i socialpsykologien, en tredie om tilværelsesprojekter (sm.m. C. Mathiassen) og en fjerde om eksternalisering af redskaber og viden (Benny Karpatschoff).

1.3. Videreførelse af forskning i psykologiske aspekter i traditionel og alternativ behandling (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 569) og færdiggørelse af en artikel om nogle betingelser for intersubjektiv kommunikation og erkendelse i forlængelse af en Kluwer-publikation med inviteret précis heraf med henblik på reviews i fransk elektronisk tidsskrift. Endvidere udarbejdet foredrag om sociale, psykologiske og etiske konsekvenser af genteknologi til seminar i EU-kommissionen, Bruxelles, samt et indlæg om naturalismens inkonsistenser ved konference i Skövde, og en kommentar til J.R. Searle's forelæsning, "Mysteries of Consciousness", ved Københavns Universitet (Nini Prætorius).

1.4. En videnskabsteoretisk analyse af begrebet emergens i human-, samfunds- og naturvidenskaberne (Københavns Universitets Årbog, 1994, s. 459) fortsættes (sm.m.

C. Emmeche og F. Stjernfeldt), og en undersøgelse af sansningens og motorikkens kognitivisering i 1800-tallet (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 593) fortsætter ligeledes (Simo Køppe).

1.5. Et ph.d.-projekt, "Selvet i psykologien" (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 593), er fortsat med analyse af dagbogsmateriale, og forståelsesproblemer vedrørende selvnarrativer i relation til dette materiale er søgt klarlagt (Birgit Rendsmark).

1.6. Et andet ph.d.-projekt er indledt, "Selvets problem i psykologien, filosofien og neurovidenskaben", der sigter mod en integrerende fremstilling af selvets problematik ud fra den teoretiske polaritet der opstår mellem tværgående opfattelser af selvet som hhv. singulært og distribueret. Denne polaritet har oprindelse i tidligere og nuværende filosofiske og psykologiske overvejelser om selvets natur, og kan i moderne tid spores inden for neurovidendskabens debatter om den psyko-fysiologiske relation. Da selvet, forstået som det oplevende individ eller menneske, i sidste ende er den egentlige genstand for psykologisk intervention, f.eks. i forbindelse med udvikling af "handleevne" og "kompetence", fordres der her en adækvat psykologisk teori om dette singulære subjekt for handling. Det singulære subjekt er i psykologien alt for ofte blevet reduceret eller negliceret til fordel for "objektive" termer, hvor selvets singularitet, såvel som dets kausale egenskaber (evnen til at handle), enten reduceres til fysiologisk eller sociologisk vokabular, hvorved selvets singularitet og kausalitet ofte elimineres, frem for at blive forklaret. Projektet antages således at have implikationer for den psykologiske og tværfaglige forskning og praksis i henhold til det grundlæggende problematiske i at sætte det oplevende menneske som genstand for videnskabelig forskning. En indledende artikel om Brentano's intentionalitetsbegreb er færdiggjort (Henrik Skovlund).

1.7. Et tredje ph.d.-projekt, "Fangers tilværelsesprojekter og forandringer heri", er fortsat med forløbsundersøgelse gennem dybdegående kvalitative interviews; nogle få cases er fulgt under og efter afsoning, og af det indsamlede materiale er udvalgte dele meddelt i en artikel i dansk tidsskrift (Charlotte Mathiassen).

2. Informationspsykologi

Informationspsykologi udforsker perceptuelle og kognitive processer, humane såvel som datamatiske, med henblik på robotter til industri, undervisning og specialtræning; endvidere menneske-maskine samspils kognitive, sociale og organisatoriske aspekter til fremme af informationsteknologiske systemers brugervenlighed, sikkerhed og effektivitet.

2.1. Ved Center for Visuel Kognition udforskes visuel kognition ved anvendelse af en kombination af forskellige metoder (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 594). En matematisk udtrykt teori om visuel opmærksomhed, TVA, er søgt videreudviklet til en neuropsykologisk teori herom og integreret med andre teorier med henblik på at formulere en generel teori om visuel kognition. Analysen af aktiveringsmønstre i hjernen under funktionel billeddannelse ved PET og fMRI foretages sm.m. O.B. Paulson m.f., Rigshospitalet; den neurale teori om visuel opmærksomhed udvikles sm.m. J. Duncan,Cambridge, og den generelle teori om visuel kognition sm.m. G.D. Logan, Vanderbilt Universitet (Claus Bundesen sm.m. A. Larsen, S. Kyllingsbæk og T. Habekost).

2.2. I nogle eksperimentelle, komputationelle og neurobiologiske undersøgelser af visuel informationsbehandling (Københavns Universitets Årbog, 1997, s. 578) foreligger resultaterne af hjerneaktiveringsstudier i en revideret rapport (sm.m. O.B. Paulson og I. Law, Rigshospitalet, C. Bundesen og S. Kyllingsbæk). Resultaterne af et andet projekt om intermodal interferens mellem syn og hørelse (Københavns Universitets Årbog, 1999, s. 570), som blev meddelt ved en kongres i Edinburg, har bl.a. vist, at vi undertiden taler om det vi hører, som noget vi har set, og omvendt (sm.m. J. Baert, Leuven Universitet, C. Bundesen og W. McIlhagga, Bradford Universitet. Endvidere er en ny model opstillet for elementær visuel indlæring og genkendelse; modellen realiseres som et neuralt netværk og testes i første omgang med henblik på indlæring og genkendelse af håndskrevne tal (Axel Larsen).

2.3. I et projekt om distraktion af bilførere, foranlediget af informationsudstyret i biler, er resultaterne af en feltundersøgelse forelagt ved konference i Brisbane (Lisbeth Harms, sm.m. C. Patten, R. Ekrot og M. Fagerström).

2.4. Der er indledt undersøgelse af begivenhedsrelateret funktionel magnetisk resonans billeddannelse (sm.m. Videnscenter for Magnetisk Resonans, Hvidovre Hospital) og en matematisk videreudvikling af TVA-90, teori om visuel opmærksomhed (sm.m. C. Bundesen og T. Habekost). Følgende projekter er videreført: styring af selektiv visuel opmærksomhed (sm.m. J. Duncan, Cognition and Brain Science Unit, Cambridge); visuel korttidshukommelses kapacitet (sm.m. C. Bundesen og T. Habekost); betydnigen af afstanden mellem stimuli i whole report (sm.m. J. Vanrie & C. Valla, Leuven Universitet, og C. Bundesen); visuel søgning og hæmning af "gamle" felter for objekter i synsfeltet (sm.m. G.W. Humphreys, Birmingham, D. Watson, Warwick universiteter, og I. Law, Rigshospitalet); indkodning af information til visuel korttidshukommelse (Søren Kyllingsbæk sm.m. C. Bundesen og A. Larsen).

2.5. En indledt undersøgelse af visuel opmærksomhed og apoplektisk hjerneskade søger at kaste lys over unilateralt hjerneskadedes opmærksomhedsfunktion vha. kliniske tests udviklet med basis i Bundesens TVA-model. Der er udført pilot-testning af 10 hjerneskade patienter, med en case forelagt ved kongres i Edinburgh, og et normmateriale fra raske 50 – 70 årige er under indsamling. Endvidere er en oversigtsartikel om opmærksomhed færdiggjort til kognitionshåndbog (Thomas Habekost sm.m. C. Bundesen).

3. Komparativ psykologi og ethologi

Komparativ psykologi, herunder hjerneforskning der anvender dyremodeller, studerer et bredt spektrum af psykofysiologiske processer og reaktioner ved hjælp af dertil egnet laboratorieteknik. Ethologi, herunder humanethologi, undersøger dyrs og menneskers artstypiske adfærd i deres naturlige habitater, og nu også biopsykologiske konsekvenser af industrisamfundets manglende hensyntagen til deres artstypiske levevis.

3.1. Grundet en påbudt ombygning af instituttets eksperimentalafsnit for komparative studier har nye eksperimenter ikke været igangsat i størstedelen af perioden. På trods heraf er der sket en række eksperimentelle fremskridt og gennembrud for den kognitive neurovidenskabs tre forskningslinier (Københavns Universitets Årbog, 1999, s. 570). I forbindelse med (i) undersøgelser af det neurale grundlag for rumlig problemløsning, indlæring og hukommelse fokuserer aktuelle forsøg på cholin- og serotonerge, præfrontale og hippocampale systemers bidrag til disse færdigheder; i an-

dre forsøgsrækker belyses de præfrontale og hippocampale bidrag til det neurale grundlag for "egocentrisk" og "allocentrisk" problemløsning og indlæring. (ii) I forbindelse med funktionel rehabilitering efter præfrontale og hippocampale hjerneskader undersøges bidrag til sådanne genopretningsprocesser, som hidrører fra enkeltstrukturer i disse hjerneområder, samt fra serton-, dopamin-, noradren- og cholinerge systemer. (iii) Som led i en skizofrenirelateret forskning undersøges det, i hvilket omfang neurale manipulationer direkte eller indirekte associeret med præfrontal cortex fører til udvikling af symptombilleder, der kan betragtes som "dyremodel" for en eller flere af skizofrenierne; vedr. Alzheimers demens har nogle lokalt tilvirkede kombinations-læsions-teknikker anvendt sm.m. et antal evaluerede dyremodeller ført til forståelse af funktionelt relevante neurale processer i forbindelse med denne lidelse (Jesper Mogensen sm.m. A. Moustgaard, K.H. Jespersen, R. Døngart, J. Wegener, K.S. Nielsen og U. Mogensen).

3.2. Et projekt er indledt om udvikling af kommunikation og sprog hos børn med autistisk syndrom, sådan som disse udviklingsmønstre kan udlæses af journaler om og video-seancer med 365 børn optaget med årlige intervaller i tre fransktalende lande. Målet med undersøgelsen er at kortlægge og evt. indkredse særlige socio-affektive og andre forhold af betydning for talesprogets initiering og for fremme af den psykiske udvikling generelt hos børn med denne lidelse (sm.m. R. Pry, Montpellier Universitet). En artikel baseret på tidligere arbejder om leg som en måde at lære på, og en renvoi af dynamisk systemteori i udviklingspsykologi er færdiggjorte til henholdsvis fransk tidsskrift og antologi om psychologie génetique, samt en artikel om perceptuel bias og illusioner hos mennesker og dyr, belyst ved dynamisk perceptionsteori, til dansk antologi (Arne Friemuth Petersen).

4. Neuropsykologi

Neuropsykologi er studiet af relationer mellem hjerne, adfærd og mentale processer; som anvendt disciplin undersøger klinisk neuropsykologi patienter med læsioner i centralnervesystemet.

4.1. I samarbejde med forskere på Hukommelsesklinikken, Rigshospitalet, er patienter med MCI (selektive hukommelsesforstyrrelser) nu fulgt i 3 år med årlige undersøgelser med henblik på konvertering til demens (Alzheimers sygdom), og erfaringer herfra er indsendt til publikation. I et andet arbejde vedr. frontallapssymptomer hos demenspatienter i tidlig fase er dataindsamling fortsat. Et projekt om frontotemporal demens med locus på kromosom 3 (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 595) er fortsat med dataindsamling i flere delprojekter ang. den tidlige fænotype, hvorom resultater er meddelt på flere konferencer og publikation er indsendt (sm.m. klinikere og genetikere i England, Århus og København). Flere studier af kognitiv aktivering målt med PET (sm.m. forskere i København og Århus) er afsluttet med publikationer i trykken. "Copenhagen Neuropsychology Database" er videreført og omfatter nu ca. 69.000 referencer, som også er gjort tilgængelig via Nettet (Anders Gade).

4.2. Fortsat undersøgelse af langtidseffekter af genoptræning efter hjerneskade (Københavns Universitets Årbog, 1997, s. 565): I en 9-13 års opfølgning af 70 personer, der gennemgik neuropsykologisk genoptræning ved Center for Hjerneskade i perioden 1988 – 1992, sammenlignet med en kontrolgruppe på 70 hjerneskadede personer som ikke fik genoptræning, er der gennem et interview og flere spørgeskemaer indhentet udførlige oplysninger om hver enkelt patients daglige aktiviteter og psykiske trivsel (sm.m. H. Svendsen og M. Pinner, CFH). Indledt undersøgelse af forekomsten af selvmord efter hjerneskade: Ud fra et større materiale fra Landspatientregistret er det opgjort, hvor hyppigt selvmord forekommer hos personer, som har haft en traumatisk hjerneskade eller et slagtilfælde, sammenlignet med den almene befolkning af samme alder og kønsfordeling; opgørelsen viser, at selvmordsrisikoen hos begge grupper er forholdsvis højere hos yngre patienter og forholdsvis højere i løbet af de første fem år efter hjerneskaden (Tom Teasdale sm.m. Aa. Engberg).

4.3. Et ph.d.-projekt om "frontallaps-aspekter" af hukommelse hos amnestiske patienter (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 595) fortsætter med dataanalyse (Henrik Mortensen).

4.4. I et andet ph.d.-projekt om kognitive forstyrrelser hos nydebuterede voksne og unge med skizofreni (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 595) er 78 patienter og 61 kontrolpersoner undersøgt, hvormed dataindsamlingen næsten er færdig (Birgitte Fagerlund).

4.5. Angående et tredje ph.d.-projekt, "Visuel perception hos apopleksipatienter med infakt i den posteriore cerebrale arteries forsyningsområde" (Københavns Universitets Årbog, 1998, s. 567, og 1999, s. 571), er den afsluttende rapport sågodt som færdig (Lisbeth Marstrand).

4.6. Et fjerde ph.d.-projekt, "Prænatal hormonel eksposition og kønspsykologiske forskelle" (Københavns Universitets Årbog, 1999, s. 571), er også næsten færdigrapporteret (Caroline Ripa).

4.7. Et femte ph.d.-projekt, "Quality of Life after Brain Injury: A Postmodernistic Research" (ibidem), fortsættes (Suzan Stub Jensen).

5. Organisationspsykologi

Organisationspsykologi undersøger det psykiske arbejdsmiljø som system og kultur, herunder ledelsesformer i samspil med arbejdsgruppen, medlemmernes kvalifikationer og kompetenceudvikling, virksomhedsændringer, organisationslæring m.m.

5.1. I et projekt om ledelse af innovation (Københavns Universitets Årbog, 1997, s. 565) er en rapport over innovationsprocessens genese og dannelsesfase færdiggjort til udgivelse på Dansk Industris Forlag (sm.m. H. Herlau, Handelshøjskolen). Et nyt projekt, "Organisering af videnarbejde og innovation i tværfunktionelle grupper", der bygger på data fra ovennævnte, undersøger samspillet mellem vidensudvikling og arbejdsorganisering i innovative ad hoc grupper i tre erhvervsvirksomheder. I en anden undersøgelse, "Formalisering af invention – en selvmodsigelse?" ses der på hvordan arbejdsgrupper som de nævnte håndterer forsøg på at formalisere ideudviklingsfasen ved innovation. En tredie studie over kompetencebegrebets socialpsykologi sigter på at løse op for inkonsistenser i en tidligere artikel og at afklare spørgsmålet om mediering (Arne Prahl sm.m. I. Jensen, RUC).

5.2. Ved Center for Kompetenceforskning er et grundforskningsprojekt, "SimCom: Simulation studies of competence and qualifications" (Københavns Universitets Årbog, 1995, s. 446, og 1998, s. 568), videreført med analyser af data fra simulerings-eksperiment nr. 2 (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 595) (Ole Elstrup Rasmussen sm.m. J. Aa. Jensen, RUC).

5.3. Et ph.d.-projekt, "Arbejdsnetværk og kompetenceudvikling" (Københavns Universitetets Årbog 1998, s. 568 og 1999 s. 571) er afsluttet med indlevering af afhandling til bedømmelse (Torben Elgaard Jensen).

6. Personlighedspsykologi

Personlighedspsykologi udforsker det psykiskes dynamik, behovs- og følelseslivet som det kommer til udtryk og udvikles i den enkeltes tilværelse, livsbane og læring.

6.1. Arbejdet med et bogmanuskript, "Personal Trajectories of Participation in Psychotherapy and Beyond" (Københavns Universitets Årbog, 1998, s. 568, og 2000, s. 595) er fortsat med udfærdigelse af kapitler om psykoterapis rolle ved forandring af klienters daglige livsførelse og i forhold til deres forskellige livsbaner. Dertil er arbejdet fortsat med at udvikle en teoretisk personlighedspsykologisk tilgang til læring (ibidem), og de første resultater heraf er udgivet i en artikel i dansk fagtidsskrift og forelagt ved kongres i Calgary (sm.m. J. Lave, Berkeley Universitet). Et projekt, "Doing Things with Things: The Psychology of Everyday Objects", er indledt med afholdelse af en konference (Ole Dreier sm.m. A. Costall, Portsmouth Universitet).

6.2. Der arbejdes på en bog om psykologisk praksis og moral, og på et antal artikler til et psykologisk leksikon (sm.m. J. Bjerg, RUC). En artikel om national identitet er udgivet og en anden artikel om betydning og mening i virksomhedsteoretisk perspektiv er under udgivelse (Erik Schultz).

6.3. Et ph.d.-projekt, "Psykosociale aspekter af livsførelse med Huntingtons chorea, herunder betydningen af præsymptomatisk undersøgelse blandt personer med risiko for anlæg til sygdommen" (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 569), er fortsat med data-analyse, begrebsafklaring og affattelse af afhandling (Lotte Huniche).

7. Socialpsykologi

Socialpsykologi undersøger interaktionen mellem individ og samfund, institutioner og etniske grupper, ud fra en antropologisk og kulturel synsvinkel med speciel vægt på påvirkning og forandring af individers og institutioners funktionsmåder.

7.1. I en studie af mundtlige beretninger om blodfejder på Bellona, "Na tautupu'a o mungiki/Raids on Bellona Island" (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 596) er i alt 213 historier om drab redigeret og oversat med henblik på en tosproget udgivelse (sm.m. F.T.A. Takiika). En undersøgelse af humor, "Ethnic jokes on Bellona" (ibidem), er videreført med indsamling og oversættelse af mundtlige beretninger, og analyse af dem er påbegyndt. Endvidere foreligger et antal bidrag til Gads Psykologi Leksikon (Rolf Kuschel).

7.2. Angående en fællesnordisk undersøgelse, "Nordiske teenager værelser" (Københavns Universitets Årbog, 1997, s. 565-66) er en bog klar til udgivelse, og EU-projekterne, "Misleading trajectories" og "Integration through training" (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 572) er afsluttet med udgivelser på engelsk og præsentationer ved konferencer med EU-politikere. Et nyt EU-projekt, "Families and Transitions in Europe (FATE)", er indledt med 12 deltagerlande, som undersøger familiens rolle i forbindelse med ændringer i det moderne ungdomsliv og unges overgang til arbejdsmarkedet. Der er tale om en tværkulturel undersøgelse, som med kvantitative og kvalitative data ser på unges og deres forældres perspektiver på støtte til de unges overgang fra uddannelse til arbejdsliv (sm.m. L.O. Stolan). Et andet EU-projekt, "Youth Policy and Participation (YOYO)", er påbegyndt med 9 deltagerlande, som undersøger unges deltagelse i formelle og uformelle beslutninger i ungdomslivet, idet der fokuseres på både stærke og svage unges forskellige inddragelse i beslutninger vedrørende deres eget ungdomsliv (Sven Mørch sm.m. T.B. Jensen og G.M. Hejl).

7.3. Et projekt om cerebrale senfølger til cancer og cancerbehandling hos ca. 200 tidligere patienter (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 566) fortsættes (sm.m. læger ved Rigshospitalet). Et tværfagligt projekt, "Psykosociale forholds betydning for sygdoms- og sundhedsadfærd" (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 566 og 1998, s. 569), fortsætter ligeledes (Helle Andersen).

7.4. Et initiativ, "Extacy – Hvad er meningen?" (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 596) har afsat 8 artikler som skal indledes og afsluttes (sm.m. L.O. Stolan). I det i 7.2 nævnte EU-projekt, "Youth Policy and Participation – YOYO", har herværende gruppe lavet "A Danish Report" og en opsamling på de nationale papirer (sm.m. S. Mørch, L.O. Stolan og G.M. Hejl). Et andet projekt, "Værdighedens betydning i en dansk hverdagspraksis", er på tegnebrættet med sigte på at indkredse hvordan respekt for andres værdighed kan få betydning for et møde eller et forløb, således at livstruede personers opfattelse af en værdig omgang evt. kan have livsforlængende og motiverende indflydelse (sm.m. H. Hansen). Endvidere indledt evaluering af Danske Ungdomsklubbers puljebårne indsatser overfor vanskeligt stillede unge, specielt Socialministeriets 50 millioners pulje til forbedring af indsatsen overfor de svagest stillede børn og unge (Torben Bechmann Jensen sm.m. OxfordResearch).

7.5. Et ph.d.-projekt, "Nepalese Women: Autonomy and fertility regulation in rural women of the Kathmandu District" (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 596) er fortsat med et halvt års feltarbejde i Nepal og et halvt års databehandling og analyse (Sabitri Sthapit).

7.6. I et andet ph.d.-projekt, "Den sociale anerkendelses problematik belyst gennem nutidige æresopfattelser" (Københavns Universitets Årbog, 1998, s. 570) er dataindsamling afsluttet og analyse samt endelig rapportering er påbegyndt (Charlotte Kragh sm.m. M.M. Celik, G. Taskiran og otte studerende).

8. Uddannelsens og formidlingens psykologi – pædagogisk psykologi

Her undersøges formidlingen af påvirkninger og ændringsprocesser hos børn og voksne hvad angår viden, holdninger, færdighedsindlæring og handlemuligheder.

8.1. En tidligere forsvaret ph.d.-afhandling (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 596) er omskrevet og udgivet som bog til brug ved udvikling af metoder for overskridende læring og fremme af innovativ pædagogik. Ideen om at overføre dilamma-pædagogik til folkeskolen har været drøftet med lærere og PPR-psykologer og er nedfældet i artikelform. En anden artikel om effektivisering og ajourføring af universitetsundervisningen med udgangspunkt i studerendes læringssituation er under udarbejdelse. I et udviklingsarbejde vedr. anvendelse af video-optagelser ved formidling (Københavns Universitets Årbog, 1998, s. 570) er der fremstillet 6 supervisions-videoer, som formidles gennem Dansk Psykologforening (sm.m. Dansk Psykotera-

peutisk Selskab for Psykologer). Et andet udviklingsarbejde, "Experiental Learning" (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 596), er fortsat med indsamling af opskrifter på udførelse af øvelser i psykologi (sm.m. B. Jensen, DPU). En teoriudvikling om ændringer i personlighedsstruktur – fra "kerneidentitet" til "kulturel identitet" i en ny verdenskultur – er afsluttet med artikel i dansk tidsskrift (Jens Berthelsen).

8.2. En evaluering af behandlingseffekten af "MATU community-projektet" angående aggressive unge mænd (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 596) er færdiggjort og formidlet gennem artikler (sm.m. S. Hakesberg, Socialdirektoratet, Nuuk). Dertil fortsat arbejde på en anvendelig teoretisk ramme for området community psychology. En undersøgelse, "Evaluation of Treatment at the Trauma Center, Danish Red Cross", er indledt med udfærdigelse af et testbatteri til måling af effekten af kropsorienteret korttidsterapi på traumatiserede asylansøgere (sm.m. M. Wiking, M.A. Stæhr og A.K. Bovbjerg, Dansk Røde Kors). En anden evalueringsundersøgelse er indledt af effekten af psycho-education som støtte for unge, traumatiserede asylsøgere (sm.m. M. Wiking og T. Lindskov). Et tredje initiativ, "Socialpsykiatrisk tilbud til sindslidende med anden etnisk baggrund", undersøger brugerproblemer ved det socialpsykiatriske værksted "Nabo" på Amager (Peter Berliner sm.m. M. Blob, A. Sema og W. Quashie).

8.3. Nogle udviklingsarbejder vedrørende pædagogiske og praktiske problemstillinger med software og hardware i forbindelse med indførelse af IT på KUA (Københavns Universitets Årbog, 1998, s. 570) har foreløbig resulteret i udvikling af opkvalificerings kurser for undervisere i e-learning (såvel et pædagogisk kursus som et kursus i anvendelse af den aktuelle software, "LotusLearningSpace"). Dette IT-opkvalificeringsprojekt er med udvalgte undervisere på KUA blevet iværksat i foråret 2001 og vil blive fulgt op med en rapport (Svend Børge Andersen).

8.4. Et aktionsforskningssamarbejde, "Vilde læreprocesser" (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 572), er fortsat med diverse udgivelser og fulgt i sin dannelse i løbende dialog. I et tværfagligt projekt om stofmisbrugeres hverdag i tre danske byer (Københavns Universitets Årbog 1998, s. 569) er et delprojekt om behandlingssystemet fortsat i et ph.d.-projekt ved E.H. Pedersen (sm.m. Center for Rusmiddelforskning, AU). I forbindelse med et tværvidenskabeligt forskningsprogram, "Livsformer og velfærdsstat ved en korsvej?" (ledet af etnolog T. Højrup) er delprojektet "Velfærdsstatens psykologi" (ibidem) fortsat med empiriske undersøgelser og seminarer. Indledt udvikling af en almen aktionsforskningsmetode med basis i kritisk psykologis praksis-forskning og en teoretisk analyse af metodebegrebet ved forsknings- og interventionsmetoder i socialt arbejde (Morten Nissen).

8.5. I et ph.d.-projekt, "5th Dimension-Local Learning in a Global World" (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 597), der undersøger muligheder for udvidet brug af læringsteknologi i skolen, er fortsat med undersøgelse af børns teknologibrug i ikke-styrede kontekster (sm.m. N. Armand), netværks-analyse af interessenter involveret i teknologiudvikling (sm.m. T. Jensen) samt af læringsteknologis betydning for lokalmiljøet (sm.m. K. Jensen). Endvidere er to projektforløb med 9-12 årige børns brug af computere i skole- og fritidssammenhæng gennemført for at sammenligne lav- og højteknologis bidrag til "det sociales" konstruktion i skolen (Estrid Sørensen).

9. Udviklingspsykologi

Udviklingspsykologi undersøger individets udvikling gennem barne- og ungdomsårene som person og som kulturmedlem.

9.1. En artikel om børns hverdagsliv set gennem lokale og globale linser er udgivet i dansk tidsskrift. En anden artikel om børns engagement i leg (Københavns Universitets Årbog, 1997, s. 567) er omarbejdet. Indledt studie af tværkulturel forskning om børns livsomstændigheder med sigte på at videreudvikle en analysemodel samt de metoder og begreber, som anvendes i interkulturel udviklingsforskning (Ivy Schousboe).

9.2. Et projekt om børns kognitive udvikling, specielt tænkningens udvikling, er indledt med en teoriartikel, hvor projektets økologisk-psykologiske grundlag søges etableret (Jytte Bang).

9.3. Et projekt om modernitetens psykologi (Københavns Universitets Årbog, 1992, s. 425, og 1994, s. 462) er bragt til afslutning i et nu færdiggjort disputatsarbejde om risiko, modernitet og udvikling. En bog om ludomani (Københavns Universitets Årbog, 2000, s. 597) er næsten færdigskrevet (sm.m. C. Torp). En artikel om fejludvikling og en anden om psykologiundervisning er begge fra hånden (Arne Poulsen).

9.4. I et ph.d.-projekt, "Børneliv – børns udformning af liv i skole og SFO" (Københavns Universitets Årbog, 1997, s. 566), er den afsluttende afhandling indleveret til bedømmelse (Pernille Hviid).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor Claus Bundesen er medlem af "Advisory Council of the International Association for the Study of Attention and Performance" og af bestyrelsen for "European Society for Cognitive Psychology"; bedømmer af projektansøgninger for The Research Council of Norway og for Riksbankens Jubilæumsfond (Stockholm).

Professor Ole Dreier er medlem af udvalget for "Fakultetets Forsknings-Fredage", af Center for Sundhed, Menneske og Kultur, Aarhus Universitet, og af programkomitéen for International Society for Theoretical Psychology.

Professor Rolf Kuschel er medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, Folkeuniversitetets Programråd, af Bestyrelsen for Inge Lehmanns Legat af 1983 og Forsvarsministeriets Pædagogiske Råd.

Lektor Peter Berliner er leder af University of Copenhagen Center for Multi-Etnic Traumatic Stress Research and Practice.

Lektor Anders Gade er formand for Fagnævn for neuropsykologisk specialistuddannelse under Dansk Psykologforening.

Lektor Lisbeth Harms er studieleder på Folkeuniversitetet.

Adjunkt Torben Bechmann Jensen er medlem af European Group for the Study of Deviance and Social Control, bestyrelsesmedlem af Dansk Selskab for Tobaksforskning, af Dansk Psykologforenings Selskaber for metodologi, organisationspsykologer og misbrugsbehandlere, samt af Konkurrenceskaderådet.

Lektor Benny Karpatschoff er fagkoordinator for ph.d.-studiet og medlem af fakultetets ph.d.-studienævn, af Dansk Psykologforenings Selskaber for metodologi og psykometri, samt bestyrelsesmedlem af den sociale rådgivning CEPAR.

Lektor Simo Køppe er medlem af fakultetets ph.d.-udvalg.

Docent Axel Larsen er medlem af Det Humanistiske Fakultetsråd og af et professorbedømmelsesudvalg ved Oslo Universitet.

Lektor Sven Mørch er medlem af Europarådets ekspertgruppe for ungdomsforskning og Undervisningsministeriets repræsentant for dansk ungdomsforskning i det nordiske samarbejde.

Lektor Morten Nissen er medlem af Center for Sundhed, Menneske og Kultur, Aarhus Universitet.

Lektor Arne Poulsen er medlem af bestyrelsen for Selskabet for Filosofi og Psykologi.

Lektor Arne Friemuth Petersen varetager en samarbejdsaftale med Universitet Paul Valéry, Montpellier III.

Lektor Arne Prahl er medlem af bestyrelsen for Arbejdsmiljøforskningsinstituttet.

Docent Nini Prætorius er medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Stipendiat Pernille Hviid er medlem af Børnerådet.

Stipendiat Estrid Sørensen er filmcensor ved og medlem af Medierådet for Børn og Unge under Kulturministeriet og bestyrelsesmedlem i Dansk Netværk for Computerspils Forskere.

Stipendiat Caroline Ripa er medlem af Dansk Psykologforenings Selskab for forskningsmetodologi, Biologisk Selskab og Selskabet Danske Neuropsykologer.

Formidling

Redaktionelle hverv

Peter Berliner, i redaktionen af Psyke & Logos.

Jytte Bang, i redaktionen af Psyke & Logos.

Claus Bundesen, Editor-in-Chief for European Journal of Cognitive Psychology, medlem af redaktionskomitéer for Psychological Review, Psychological Research/ Psychologische Forschung, Visual Cognition og Psicologica.

Ole Dreier, i redaktionen af Nordiske Udkast, Outlines og Forum Kritische Psychologie, board medlem af Annual Review of Critical Psychology og instituttets repræsentant i Dansk Psykologisk Forlag.

Niels Engelsted, i redaktionen af Mind, Culture and Activity.

Torben Bechmann Jensen, i redaktionen af Nordiske Udkast og Outlines.

Benny Karpatschof, i redaktionen af Psyke & Logos.

Rolf Kuschel, Consulting Editor for Asian Journal of Social Psychology og Advisory Board Member of International and Cultural Psychology, medlem af baggrundsgruppe for Nordisk Psykologi og fagredaktør ved Den Danske Nationalencyklopædi.

Axel Larsen, Assosiate editor for European Journal of Cognitive Psychology og fagredaktør for Den Danske Nationalencyklopædi.

Sven Mørch, i redaktionskomitéen for International Journal of Identity Research.

Morten Nissen, hovedredaktør af Nordiske Udkast og Outlines.

Arne Friemuth Petersen, redaktion af instituttets årbogsbidrag.

Nini Prætorius, i redaktionen af Psyke & Logos.

Ole Elstrup Rasmussen, i redaktionskomitéen for Cognitive Science Research.

Tom Teasdale, dansk redaktør for Scandinavian Journal of Psychology.

Lotte Huniche, i redaktionen af Nordiske Udkast og Outlines.

Kongresser og symposier

Claus Bundesen var medarrangør af "Ph.d.-Summer School on Biologically Motivated Computer Vision", Datalogisk Institut, KU, 6. – 10. august, og afholdt to kurser, "Mathematical Modelling of Elementary Psychological Processes" ved Universidad Computense de Madrid, 24. – 26. maj, og "TVA: A Theory of Visual Attention" ved München Universitet, 9. – 12. oktober.

Alan Costall arrangerede sm.m. Ole Dreier konferencen "The Psychology of Everyday Objects", KUA, 31.8. – 1.10.

Anders Gade arrangerede fagligt program ved Selskabet Danske Neuropsykologers Årsmøde i september.

Sven Mørch var medarrangør af forskeruddannelseskurser for Europarådet i Budapest og for Nordisk Ungdomsforskning i Helsingfors og Vilnius.

Morten Nissen var arrangør af seminaret "Drugs, Health and Subjectivity", KUA, af workshop ved "2nd Nordic-Baltic Conference on Activity Theory", Ronneby, og medredaktør af seminaret "The shaping of subjects and new forms of subjectivity", KUA.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Professor Alan Costall, Department of Psychology, Portsmouth Universitet, var ansat som gæsteprofessor ved instituttet i forårssemesteret og samarbejdede med professor Ole Dreier.

I det forløbne år har følgende gæsteforelæst ved instituttet: Professorerne: B. Davis, James Cook Universitet, T. Elliott, G. Jacobs og G. Reyes, South Dakota Universitet, Y. Kawatoko og N. Nueno, Tokyo Universitet, H. Williamson, Cardif Universitet; Doktorerne: S. Ekblad, Institut for Psykosocial Medicin, KU, E. Munk-Andersen, Røde Kors, T. Philips, East Anglia Universitet; og psykologerne: A.K. Bovbjerg, T. Lindsskov og M. Stæhr, Røde Kors.

Forskningsophold i udlandet

Ole Dreier var på forskningsophold ved Humanities Research Institute, UC Irvine i oktober.

Tom Teasdale opholdt sig tre måneder ved Cognition and Brain Science Unit, Cambridge Universitet.

Sabitri Stapit udførte feltforskning i Nepal i perioden januar – juli.

Netværk

Peter Berliner samarbejder med Disarter Mental Health Institute, Universitetet i South Dakota, og Center for Traumatic Stress Research, Nottingham Trent Universitet, med Asylafdelingen, Røde Kors, RCT, Red Cross International, samt med Videncenter for Socialpsykologi.

Ole Dreier har løbende samarbejde med professor J. Lave, Berkeley Universitet og med kolleger omkring "Forum kritische Psychologie", Berlin.

Anders Gade deltager i netværket "Frontotemporal Dementia in Jutland Association".

Lisbeth Harms har samarbejde med "Vägverket", Borlänge.

Rolf Kuschel samarbejder med forskningsgrupperne "Alcohol and Drug Abuse in the Pacific", Universitetet i Honolulu, og "Enhancement of Research Capacity at Kirtipur University", Kathmandu sm.m. professor E. Holme Hansen, Danmarks Farmaceutiske Højskole.

Søren Kyllingsbæk samarbejder med Medical Research Unit og Cognition and Brain Science Unit, Cambridge, Rigshospitalets PET-Center samt med kolleger ved Leuven og Warwick universiteter.

Axel Larsen har i projektet "Computing Natural Shape" samarbejde med IT-Højskolen, Institut for Matematisk Datalogi, Syddansk Universitet, og Datalogisk Institut, KU, hvor professor P. Johansen er projektansvarlig; endvidere samarbejde gennem "Copenhagen Brain Research Center" med Rigshospitalets Neurologiske Forskningsgruppe og PET-Center, Farmaceutisk Højskoles Institut for medicinsk kemi, Institut for Matematisk Modellering, DTU, samt med Videncenter for Magnetisk Resonans, Hvidovre Hospital.

Sven Mørch samarbejder med "European group for integrated social research", Tübingen, og med kolleger i et antal lande omkring et antal internationale ungdomsprojekter.

Morten Nissen har samarbejde med kolleger ved "Center for Rusmiddelforskning", AU, i netværkerne "Kritisk Psykologi På Langs", KUA, og "Sundhed, Menneske og Kultur", Aarhus Universitet, samt omkring projekterne "Person, Intervention, Fællesskabsformer i Forandring" og "Livsformer og Velfærdsstat ved en Korsvej", KUA.

Arne Friemuth Petersen samarbejder med kolleger ved Laboratoire de psychologie génétique, Universitet Paul Valéry, Montpellier III, og med Service Peyre Plantade, C.H.U. Montpellier.

Arne Prahl er medlem af netværket "Synoposis" for produkt- og serviceudvikling.

Lotte Huniche er medlem af netværket "Sundhed, Menneske og Kultur", Aarhus Universitet.

Estrid Sørensen samarbejder med kolleger ved Blekinge Institute of Technology, Universida Autonoma Barcelona, "TicTac Interactive", Sverige, og RUC.

Klinisk psykologiske discipliner

Klinisk psykologi er det største anvendte fag inden for den psykologiske disciplin. Det dækker den del af den anvendte psykologi, som vedrører diagnosticering, udvikling og behandling af psykiske problemer og lidelser. Forskning i psykoterapi, sygdomsklassifikation, psykologiske undersøgelsesmetoder og teorier til forståelse og forklaring af psykiske problemer og lidelsers opståen og udvikling falder inden for dette område. Fagets omfang har medført, at flere subspecialer har udviklet sig, hvor klinisk børnepsykologi, klinisk sundhedspsykologi og klinisk spædbørnspsykologi her er repræsenterede. I det følgende vil såvel klinisk psykologi som de tre subspecialer blive beskrevet i forbindelse med Universitetsklinikken.

Universitetsklinikken

Organisation

Organisatorisk er klinikken en del af Institut for Psykologi, men den har sit eget budget og en klinikledelse, som refererer til instituttets bestyrelse. Susanne Lunn har været leder af Universitetsklinikken siden 1.6.99.

Øvrige medlemmer af Klinikudvalget, som varetager den daglige ledelse, er lektor Helmer Bøving Larsen, der også er næstformand i institutbestyrelsen, lektor Hanne Munck, socialrådgiver Vibeke Nathan og Specialpædagog Randi Gregersen.

Historie

I 1950 blev det daværende Psykologiske Laboratorium udvidet med en børnepsykologisk klinik. Hermed blev klinisk psykologi introduceret som fag ved Københavns Universitet. Faget fik imidlertid først en selvstændig placering i kandidatuddannelsen, da der blev oprettet et professorat i klinisk psykologi i 1968. Under ledelse af den udnævnte professor Lise Østergaard styrkedes faget yderligere ved at få et selvstændigt institut, der kom til at bestå af en børneklinik, en nyoprettet voksenklinik og en forskningsafdeling. I 1999 blev der etableret et nyt institut – Institut for Psykologi – gennem en sammenlægning af Psykologisk Laboratorium og Institut for Klinisk Psykologi. De to klinikker, børne- og voksenklinikken, blev ligeledes integreret under navnet Universitetsklinikken.

Klinikken bidrager til undervisningen på såvel præ- som postgraduat niveau samt til forskningen. Kontakten med klienter spiller en vigtig rolle i de studerendes uddannelse til psykologer og udgør en væsentlig del af det empiriske grundlag for den klinisk-psykologiske forskning. Klienter fra alle dele af landet i alle aldre har adgang til klinikken. De henvender sig enten på eget initiativ eller henvises af praktiserende læger, privatpraktiserende psykiatere og psykologer, skolepsykologer m.v. Klinikken har ingen behandlingspligt overfor et bestemt geografisk område, men modtager de klienter, der p.t. er ressourcer til. Kombinationen af den frie adgang til klinikken og fraværet af en behandlingspligt muliggør dels udvælgelsen af et bredt spektrum af klienter til studenterundervisning og den postgraduate uddannelse af psykologkandidater, dels udvælgelsen af særlige klientkategorier til indgåelse i forskningsprojekter. I de senere år er forskningssiden af klinikkens virksomhed blevet styrket.

Til klinikken er udover fast ansatte professorer, lektorer og adjunkter knyttet socialrådgivere, pædagoger, sekretærer, forskningsmedarbejdere, psykologkandidater, ph.d.'ere og en psykiatrisk konsulent. Antallet af klienter/klientfamilier henvist i 2001 var 215.

Forskningsvirksomhed

1. Klinisk psykologi

1.1. Projektet: Empiri og klinikvirksomhed (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 599) er videreført (Peter Elsass og Stig Poulsen).

1.1.1. Undersøgelsesmetoder ved klinisk vurdering af voksne. Projektet udmønter sig i en bog, hvor en bred kreds af psykologer og psykiatere formidler viden om tests til brug ved klinisk vurdering (Stig Poulsen, Peter Elsass).

1.2. Gør kvalitativ metode en forskel? Et metastudie af kvalitativ metodes anvendelse i de fem førende tidsskrifter inden for området. Meget er skrevet om kvalitativ metode, men næsten intet er publiceret om fænomenets praksis og historicitet. Et stort antal artikler er systematisk indsamlet og gøres til genstand for en undersøgelse. Arbejdet udføres i samarbejde med Institut for Kommunikation, Århus Universitet (Peter Elsass).

1.3. Computere i psykiatrien. Et indsamlet materiale om psykiatriske patienter og deres behandleres brug af PC-er er blevet færdiganalyseret og publiceret i Outlines (Peter Elsass).

1.4. Projektet Borderline – en analyse af et begreb og fænomen (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 599) er videreført (Judy Gammelgaard).

1.4.1. En undersøgelse af begreberne ego, self and otherness accepteret til publikation i internationalt tidsskrift (Judy Gammelgaard).

1.4.2. En undersøgelse af begrebet det ubevidste (Judy Gammelgaard).

1.4.3. En psykoanalytisk læsning af Søren Kierkegaards psykologi (Judy Gammelgaard).

1.4.4. En psykoanalytisk fortolkning af Albert Camus accepteret til publikation i internationalt tidsskrift (Judy Gammelgaard).

1.5. Projektet: Tilknytningsmønstre hos unge kvinder med bulimia nervosa og deres mødre (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 599) er videreført. Databearbejdningen er indledt og forventes færdig i løbet af 2002 (Charlotte Sandros).

1.6. Projektet: Den terapeutiske alliance i psykoanalytisk psykoterapi for spiseforstyrrelser (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 574) er videreført (Stig Poulsen, Susanne Lunn, Charlotte Sandros, Birgit Bork Mathiesen, Kirsten Grage, Annitta Muschner, Vibeke Møller og Louise S. Wittrup).

1.6.1. Projektet: Psykoanalytisk psykoterapi for bulimi: Et multiple-case studie (København Universitets Årbog 2000 s. 599) er videreført (Susanne Lunn, Stig Poulsen, Charlotte Sandros, Birgit Bork Mathiesen, Kirsten Grage, Annitta Muschner, Vibeke Møller og Louise S. Wittrup).

1.6.2. Projektet: Gruppeterapi og individuel psykoanalytisk psykoterapi for bulimi: Et sammenlignende effektstudie (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 599) er videreført (Stig Poulsen, Susanne Lunn, Charlotte Sandros, Birgit Bork Mathiesen, Kirsten Grage, Annitta Muschner, Vibeke Møller og Louise S. Wittrup).

1.7. Projektet: Psykologisk vurdering og behandling af anoreksi (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 575) er videreført (Susanne Lunn).

1.8. Projektet: Analyse af gruppeanalytisk supervision som undervisningsmetode (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 599) er videreført (Vivi Maar).

1.8.1. Projektet: Gruppeanalytisk forsknings- og videreuddannelse i Baltikum (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 601) er videreført (Vivi Maar).

1.9. Projektet: Deltageres oplevelse af træningsgrupper (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 601) er videreført (Vibeke Nathan og Stig Poulsen).

1.10. En række klinisk psykologiske leksikonartikler er blevet færdigskrevet og optaget til publikation i et nyt dansk psykodynamisk fagleksikon (Susanne Lunn).

1.11. Portræt af to kliniske psykologer er blevet publiceret i Dansk Kvindebiografisk Leksikon (Susanne Lunn).

1.12. Bredde og videnskabelighed i psykoterapeutiske specialistuddannelser. En rapport om kriterier for videnskabelighed i uddannelsen af psykoterapeuter er under udarbejdelse i Dansk Psykolog Forenings Psykoterapiudvalg (Stig Poulsen).

1.13. Skizofreni og tankeforstyrrelser: Signalement af en risikogruppe. Projektet har til formål at forbedre mulighederne for opsporing og behandling af skizofreni i sygdommens tidlige faser. Metodologisk lægges især vægt på forekomsten af formelle tankeforstyrrelser, da disse anses for særligt karakteristiske for forstyrrelser inden for det skizofrene spektrum. Empirien består af 146 Roarschachtests foretaget på unge, førstegangshenviste patienter til en psykiatrisk afdeling (Jan Nielsen i samarbejde med forskningsprofessor Josef Parnas og overlæge Peter Handest, Hvidovre Hospital).

1.13.1. En undersøgelse af begreberne Borderline og Skizotypi er afsluttet med udarbejdelse af en bog til Psykiatrifonden (Jan Nielsen i samarbejde med Peter Handest).

1.13.2. En undersøgelse af begrebet Terapeutisk Bæreevne er afsluttet med en artikel til et nordisk tidsskrift (Jan Nielsen).

1.14. Projektet: Tankeforstyrrelser inden for det skizofrene spektrum (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 575) er afsluttet med erhvervelsen af ph.d.-graden (Mette Skovgaard Væver).

1.14.1. Tankeforstyrrelser hos børn med risiko for skizofreni. Formålet er at undersøge, hvorvidt der ses en øget fremkomst af tankeforstyrrelser og andre kognitive forstyrrelser hos børn med forøget risiko for skizofreni. Arbejdet er indledt med udvikling af et testbatteri, der er afprøvet på en gruppe pilotbørn (Mette Skovgaard Væver i samarbejde med forskningsprofessor Josef Parnas, overlæge Lene Lier og cand.psych. Marie Gammeltoft).

1.15. Projektet: Personlighedsændring efter hjerneskade (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 575) er afsluttet med erhvervelsen af ph.d.-graden (Birgit Bork Mathiesen).

1.15.1. Projektet: Selvet i neuropsykologi og klinisk psykologi (Københavns Universitets Årbog 2000, s. 600) er videreført (Birgit Bork Mathiesen i samarbejde med Robert Weinryb, Karolinska Instituttet i Stockholm).

1.15.2. Psykodynamisk profil hos kvinder med bulimi. 20 kvinder er blevet interviewet med KAPP: Karolinska Psychodynamic Profile (Birgit Bork Mathiesen).

1.16. Projektet: Familiens omsorg for hjemmeboende ældre demensramte (Københavns Universtitets årbog 2000, s. 600) er afsluttet med erhvervelsen af en ph.d.-grad (Mads G. Haaning).

2. Klinisk børnepsykologi

Klinisk børnepsykologi dækker den del af den kliniske psykologi, der specielt har børns og unges udvikling, fejludvikling og opvækstvilkår som genstand, herunder psykologiske teorier til belysning af samspillet mellem børn og deres nære omgivelser og metoder til undersøgelse og behandling af børn og deres familier.

2.1. Påbegyndelse af en befolkningsundersøgelse af omfanget af seksuelle overgreb (Helmer Bøving Larsen i samarbejde med Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed).

2.1.1. Klinikforskningsprojektet: Børns Traumer, der har modtaget økonomisk støtte fra Gladsaxe kommune, er videreført (Helmer Bøving Larsen m.fl.).

2.1.2. En prospektiv forløbsundersøgelse af psykosociale problemer og kompetencer i en repræsentativ stikprøve af 6.000 danske børn er fortsat (Helmer Bøving Larsen i samarbejde med Else Christensen, Socialforskningsinstituttet).

2.1.3. En pilotundersøgelse af omfanget af seksuelle overgreb mod børn i Danmark er afsluttet og afrapporteret i en publikation med titlen: Erfaringer fra en pilotunder-

søgelse (Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed, Helmer Bøving Larsen og Dines Andersen, Socialforskningsinstituttet).

2.2. Unges udvikling i forbindelse med gruppeanalytisk psykoterapi – en longitudinel undersøgelse. Formålet er at belyse udvikling og ændring hos unge i længerevarende gruppeterapi i relation til deres udviklings- og tilknytningsmønstre (Vivi Maar i samarbejde med Kathrine Egelund Christensen).

2.3. Klinikforskningsprojektet: Den terapeutiske relation i børnepsykoterapi (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 575 f) er videreført. Dataindsamlingen er afsluttet. Hele projektet forventes afsluttet og indleveret som ph.d.-afhandling i 2002 (Knud Hjulmand).

2.4. En række artikler om børnepsykoterapeutiske og psykoanalytiske emner er færdiggjort og indleveret til publikation i et nyskrevet dansk fagleksikon (Københavns Universitets Årbog 1997, s. 575) (Knud Hjulmand).

3. Klinisk sundhedspsykologi

Klinisk sundhedspsykologi dækker det område af den kliniske psykologi, der specielt har fokus på det indbyrdes samspil mellem psykologiske, sociale og somatiske forholds betydning for sundhed og sygdom, herunder psykologisk intervention ved somatisk sygdom.

3.1. Migration og stress. Dette projekt indbefatter tre temaer: 1. Ændringer i oplevet stress og sygdom, herunder årsager til sygdom. 2. Opfattelse af bevægelsesfrihed, handlemuligheder og grænser for det tilladte/ikke tilladte. 3. Tilhørshold og holdning til henholdsvis hjem- og værtsland. I løbet af 2001 er punkterne 1 og 2 blevet afsluttet. Der er skrevet de to første artikler med baggrund i pkt. 1, henholdsvis om diagnoser og sygdom i tværkulturel sammenhæng og om stressreaktioner. Punkt 2 om ændringer i grænserne for det tilladte/ikke tilladt, er også afsluttet med en artikel om relationen mellem frigørelse og skam (Gretty Mirdal i samarbejde med lærer F. Duran). Punkt 3 vedrørende integration er stadig under bearbejdelse og har givet anledning til etablering af en international arbejdsgruppe om transnationale tilhørsforhold og integration i et mulitreligiøst Europa.

3.2. Tibetanske torturoverleveres coping mekanismer. Ca. 200 tibetanere er beskrevet med diverse standartiserede spørgeskemaer og ustrukturerede livshistorier. Dette arkiv er ved at blive opgjort og flere af de lokale sundhedsarbejdere er blevet interviewet. Arbejdet udføres i samarbejde med behandlingsinstitutionen OASIS (Peter Elsass).

3.2.1. Træthedens fænomenologi. Ca. 200 livshistorier fra patienter med kronisk træthedssyndrom er indsamlet og i færd med at blive kodet til videre analyse. Arbejdet foregår i sammenhæng med studerende her på instituttet og Social Medicinsk Enhed, Ålborg (Peter Elsass).

3.2.2. Kulturpsykologiske undersøgelser i Latinamerika. Siden 1973 er et stort materiale indsamlet i Columbia, Venezuela og Peru om vold og terrorbekæmpelse. Materialet er under udarbejdelse til en bog om kulturpsykologi. En delundersøgelse om individuel og kollektiv hukommelse i relation til PTSD-symptomer er netop blevet publiceret i Transcultural Psychology (Peter Elsass).

3.3. En empirisk undersøgelse af følgerne af psykologisk tortur hos græske torturoverlevere er videreført (Libby T. Arcel).

3.3.1. Effekten af behandling over for torturofre. Der er tale om et fortløbende klientmonitoreringsprojekt, der udføres i Sarajevo. Første del af undersøgelsen er afsluttet og under udarbejdelse til publicering (Libby T. Arcel).

3.3.2. Kvinder og tortur – et fortløbende empirisk og teoretisk projekt baseret på casemateriale fra det tidligere Jugoslavien (Libby T. Arcel).

3.3.3. Et projekt om beskyttelse af mistænktes og interneredes rettigheder i Kina er videreført. Projektet udføres i samarbejde med Dansk Center for Menneskerettigheder og Beijing Universitet (Libby T. Arcel).

3.4. Psykiske og fysiske symptomer i den voksne danske befolkning. Som en del af "The Danish Health Morbidity Study" (Dike) er 14 symptomer vedrørende smerte og ubehag blevet undersøgt i relation til en række demografiske faktorer og selvrapporteret stress. Der anvendes faktoranalyse af kvantitative interviewdata (n=6000) (Barry Hutchings i samarbejde med dr.odont. E. Friis-Hasché).

4. Klinisk spædbørnspsykologi

Klinisk spædbørnspsykologi dækker den del af den kliniske psykologi, som beskæftiger sig med den tidlige udvikling, herunder samspillet mellem det spæde barn og dets centrale omsorgspersoner, forebyggende intervention, metoder til observation af udvikling og samspil samt behandling. "Center for Spædbørn og deres familier" har dannet ramme for området. Centret blev oprettet i 1989 med Hanne Munck som leder, dels ved hjælp af fondsmidler, dels ved oprettelsen af et ekstraordinært lektorat med henblik på forskning og intervention i forhold til psykiske problemer i familier i forbindelse med et barns fødsel og første leveår. Udover Hanne Munck er socialrådgiver Inger Poulsen Dutton, specialpædagog Helle Dittmann og psykologkandidat Maja Iben Nielsson tilknyttet centret.

4.1.1. Fædres tilknytning til deres spædbørn. Formålet med projektet er at udvikle en model til forståelse af fædres tilknytning til deres spædbørn. Den gennemføres som en kvalitativ personlighedspsykologisk og klinisk psykologisk undersøgelse af henholdsvis 42 tilfældigt udvalgte spædbørnsfædre og 25 fædre med psykiske problemer under graviditet og spædbarnstid, som går i psykoterapi. Projektet er støttet af Statens Humanistiske Forskningsråd og udføres som et samarbejdsprojekt mellem centret og cand.psych. Svend Aage Madsen, Rigshospitalet (Hanne Munck).

4.1.2. Fædre og fødsler. I dette delprojekt klarlægges fædres og føde- og barselspersonalets oplevelse af fædres deltagelse i fødsler gennem en interview- og spørgeskemaundersøgelse (Hanne Munck i samarbejde med socialrådgiver Inger Poulsen Dutton og Rigshospitalet).

4.2. Projektet: Forældres spædbarnspleje og barnets grædemønster i de første tre levemåneder (Københavns Universitets Årbog 1999, s. 576) er afsluttet med erhvervelsen af ph.d.-graden (Marissa Alvarez).

4.2.1. Et tværkulturelt studie om forældreomsorg og spædbarnsgråd i de første levemåneder er påbegyndt. Formålet er at opnå en systematisk beskrivelse af forældreomsorgsmønstre i Danmark, England og hos Akafolket i Den Central Afrikanske Republik. Data indsamles ved systematiske observationer, døgnskemaer og audiooptagelser (Marissa Alvarez).

4.3. Projektet: 5 års undersøgelse af tidligt fødte børn (Københavns Universitets årbog 2000, s. 601) er videreført. Dataindsamlingen er afsluttet og databearbejdningen påbegyndt. Projektet forventes afsluttet med en ph.d.-afhandling i 2002 (Barbara Hoff).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professsor Peter Elsass er bestyrelsesformand i Sundhedsministeriets videns- og forskningscenter for alternativ behandling, formand for det sagkyndige udvalg i Komiteen for Sundhedsoplysning, formand for Psykologforeningens Selskab for Psykoterapi, Medlem af Bestyrelsen for Københavns Internationale Teaterforum, Kulturbyen (KIT), medlem af det videnskabelige udvalg i Rehabiliteringscenteret for Torturoverlevere (RCT), leder af Center for Humanistisk Sundhedsforskning, Institut for Psykologi, KUA, og har deltaget i Forskningsrådets arbejdsgruppe vedrørende alternativ behandling, bl.a. med henblik på oprettelsen af ph.d.-stipendier.

Lektor Susanne Lunn er leder af Universitetsklinikken, formand for Nordisk Selskab for Spiseforstyrrelser og Dansk Selskab for Spiseforstyrrelser, bestyrelsesmedlem og sekretær i Dansk Psykoanalytisk Selskab samt repræsentant for klinisk psykologi i Dansk Psykologisk Forlags repræsentantskab.

Post.doc.-stipendiat Birgit Bork Mathiesen er medlem af bestyrelsen for Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi (IPTP).

Forskningsprofessor Gretty Mirdal er medlem af Grundforskningsfondens bestyrelse, European Science Foundations bestyrelse (Governing Council), såvel som Fondens Standing Committee for the Humanities; European Research Advisory Board under EU; det franske forskningsråd, Commité National des Recherches Scientifiques; Jury Senior af Institut Universitaire de France; European Association for Psychologists; Statens Humanistiske Forskningsråds internationale udvalg og Det Danske Kongelige Videnskabernes Selskab.

Lektor Vivi Maar er formand for Specialekoordineringsudvalget og har siddet som formand for to bedømmelsesudvalg med henblik på ansættelse af adjunkter i klinisk psykologi.

Lektor Hanne Munck er æresmedlem og dansk repræsentant for Nordisk Forening for Spædbørns Udvikling og International Faculty Member of Brazelton Center for Infants and Parents, Boston.

Socialrådgiver Vibeke Nathan er bestyrelsesmedlem i European Group Analytic Training Institute's Network, formand for Europæisk arbejdsgruppe vedrørende videreuddannelse af gruppeanalytiske lærere, dansk delegeret i gruppesektionen i European Federation for Psychoanalytic Psychotherapy in the Public Sector og medlem af styringsgruppen for eksistentiel psykologi og terapi.

Adjunkt Jan Nielsen er formand for Gruppeanalytisk selskab (GAS) og bestyrelsesmedlem i Fællesforeningen af Psykoanalytiske og Analytiske Psykoterapier i Danmark (FPAP).

Adjunkt Stig Poulsen er medlem af styringsgruppen for Dansk Forum for Psykoterapiforskning og medlem af Psykoterapiudvalget under Dansk Psykologforening.

Post.doc.-stipendiat Mette Skovgaard Væver er Bestyrelsesmedlem i Institut for Personlighedsteori og Psykopatologi (IPTP).

Formidling

Redaktionelle hverv

Peter Elsass er ansvarlig hovedredaktør af Nordisk Psykologi.

Judy Gammelgaard er dansk redaktør af tidsskriftet The Scandinavian Psychoanalytic Review.

Knud Hjulmand er medlem af Advisory Board for Journal of Child Psychotherapy.

Susanne Lunn er medredaktør af Matrix – Nordisk Tidsskrift for Psykoterapi og af Instituttets årbogsbidrag.

Hanne Munck er medlem af International Editorial Board for Infant Observation. The International Journal of Infant Observation and its Application, Tavistock Clinical Foundation.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Indbudte gæster til afholdelse af seminarer eller konferencer var i 2001 professorerne: Daniel Stern, Geneve, Stanislav Grof, Esalen Center, Berkeley, forfatter Ebbe Kløvedal Reich og dr.phil. Bjórg Røed Hansen, Oslo.

Forskningsophold i udlandet

Libby Arcel er jævnligt på forskningsophold i Sarajevo.

Peter Elsass har været i Nordindien i forbindelse med et Danida-projekt om rehabilitering af tibetanske torturoverlevere og i Grønland for at udarbejde forskningsplan til forebyggelse af selvmord.

Gretty Mirdal har været gæsteprofessor på Institut Francais d'Etudes Anatoliennes i Istanbul.

Vivi Maar er i forbindelse med sin forskning jævnligt i Vilnius, Littauen.

Netværk

Libby Arcel er medlem af World Psychiatric Association's Sektion for Tortur og Flygtninge, af FN's komité for vidners interesser og af Europarådets arbejdsgruppe om menneskerettigheder og politi.

Peter Elsass har i sin egenskab af leder for Center for Humanistisk Sundhedsforskning en række nationale og internationale samarbejdspartnere. Internationalt: Violencia i samarbejde med Universidad de Andes, Bogota, Columbia, Universidad del Hunamanga, Ayacucho, Peru. Herudover med PARISA, Grønlands hjemmestyre i forbindelse med projekt om selvmordsforebyggelse i Grønland og Department of Health, The Tibetan Exile Government i forbindelse med projekt om copingmekanismer hos Tibetanske torturoverlevere. Nationalt: Socialmedicinsk Enhed, Ålborg Sygehus i forbindelse med projekt om livshistorieforskning og Institut for Kommunikation og Medieforskning, Århus Universitet i forbindelse med projekt om kvalitativ forskning. Desuden er han medlem af forskergruppen Sundhed, Menneske og Kultur, Institut for Filosofi, Århus Universitet.

Judy Gammelgaard er medlem af The International Advisory Committee for the Delphi Psychoanalytic Symposium og har etableret et samarbejde med Søren Kierkegaard Forskningscentret og det Psykoanalytiske Selskab i Schweiz, Geneve.

Knud Hjulmand deltager i et skandinavisk forskernetværk med svenske og norske forskere, som arbejder med psykoterapiforskning i etablerede behandlingsklinikker. Gruppen har tillige funktion som skandinavisk sektion af "European Invitational Research Meetings on Individual Psychotherapy for Child and Adolescent Disorders", som startede 1998. Knud Hjulmand er desuden medredaktør af en udgave af U.D.W. Winnicotts samlede værker.

Susanne Lunn er med i et internordisk samarbejde om spiseforstyrrelser og et nationalt samarbejde med Rigshospitalet, Psykiatrisk afdeling om undersøgelse og behandling af anoreksipatienter og med Center for Spiseforstyrrelser i Århus og Institut for Human Ernæring, København vedrørende bogprojekt om henholdsvis spiseforstyrrelser og mad og kultur.

Birgit Bork Mathiesen indgår i et samarbejde med Karolinska Institut, Stockholm, vedrørende anvendelse af fælles forskningsmetode.

Gretty Mirdal er medlem af en international forskergruppe om Islam i Europa. Hun har etableret et samarbejde med Observatoire Urbain i Istanbul, et center, der forsker i problemer om intern migration i Tyrkiet. Hun har i European Science Foundations regi dannet en international baggrundsgruppe, der under hendes ledelse skal forbedre den første European Forward Look Conference om Transnationale tilhørsforhold i et mulitkulturelt Europa.

Vivi Maar har et samarbejde med Norsk Institut for Gruppeanalyse, Oslo og The Lithuanian Group Psychotherapy Association, Vilnius vedrørende forsknings- og videreuddannelsesprojektet i Baltikum.

Hanne Munck samarbejder med Harvard Medical School om udvikling af metoder til observation af spædbørn til brug for forskning og klinisk praksis og har ydet konsulentbistand til undersøgelse af 5-årige børn med ekstrem lav fødselsvægt (Rigshospitalet). Hun har deltaget i internationale møder i Paris og Montreal med henblik på etablering af et europæisk forskningssamarbejde inden for World Association of Infant Mental Health.

Stig Poulsen er medinitiativtager til bogprojekt vedrørende kortlægning og beskrivelse af psykologiske tests, der kan indgå i et "basisbatteri" for psykologiske klinikker og psykiatriske afdelinger. Han arbejder tillige sammen med Bispebjerg Hospital, psykiatrisk afdeling, vedrørende sammenligning af resultater ved behandling af bulimi.

Mette Skovgaard Væver har et forskningssamarbejde med professor Robert Asarnow, UCLA og dr. James Blair, University of London vedrørende projekt om tankeforstyrrelser hos børn med risiko for skizofreni.

Institutleder Niels Engelsted

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	50,12	0,00	50,12
STIP	7,00	2,50	9,50
TAP	23,38	0,37	23,75
Total	*80,50*	*2,87*	*83,36*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1440	442	1881
Anskaffelser	1348	155	1503
Total	*2788*	*597*	*3384*

Stab

VIP Internt finansieret

Andersen, Helle Linda; lektor.
Andersen, Svend Børge Fisker; lektor.
Arcel, Eleftheria; lektor.
Bang, Jytte Susanne; lektor.
Berliner, Peter; lektor.
Berthelsen, Jens Kock; lektor.
Bjerke, Finn; amanuensis.
Bundesen, Claus Mogens; professor.
Costall, Alan Paul; gæsteprofessor.
Dreier, Ole Henning; professor.
Elsass, Peter; professor.
Engelsted, Niels; lektor.
Eriksen, Karen Elisabeth; undervisningsadjunkt.
Gade, Anders; lektor.
Gammelgaard, Judy; lektor.
Harms, Lisbeth; lektor.
Hultén, Astrid H Weitemeyer; amanuensis.
Hutchings, Barry; lektor.
Jensen, Tina Kirstine Leen; amanuensis.
Jensen, Torben Bechmann; adjunkt.
Karpatschof, Benny; lektor.
Kragh, Charlotte; amanuensis.
Kuschel, Rolf; professor.
Køppe, Simo; lektor.
Larsen, Helmer Bøving; lektor.
Larsen, Henning Aksel; lektor.
Lindgård, Lise; lektor.
Lunn, Susanne; lektor.
Maar, Vivi Bengta; lektor.
Mirdal, Gretty Mizrahi; forskningsprofessor.
Mogensen, Jesper Ole Meiborn; lektor.
Moustgaard, Anette Caroline; amanuensis.
Munck, Hanne; lektor.
Mørch, Sven; lektor.
Nielsen, Henriette Langstrup; amanuensis.
Nielsen, Jan; adjunkt.
Nissen, Morten; lektor.
Oxvig, Ida; amanuensis.
Petersen, Arne Friemuth; lektor.
Petersen, Pernille Lorenz; amanuensis.
Poulsen, Arne; lektor.
Poulsen, Stig Bernt; adjunkt.
Prahl, Arne; lektor.
Prætorius, Nini; lektor.
Rasmussen, Ole Elstrup; lektor.
Rasmussen, Thøger; amanuensis.
Schousboe, Ivy Gunver; lektor.
Schultz, Erik Harald; lektor.
Skakon, Janne; amanuensis.
Teasdale, Thomas William; lektor.
Williamson, Howard John; gæsteprofessor.

VIP Eksternt finansieret

Alvarez, Marissa; adjunkt.
Habekost, Thomas; forskningsass.
Jensen, Tine; forskningsass.
Kyllingsbæk, Søren; adjunkt.
Mathiesen, Birgit Bork; forskningsadj.
Rasmussen, Thomas Schødt; forskningsass.
Stølan, Liv Os; forskningsass.
Sørensen, Estrid; forskningsass.
Væver, Mette Skovgaard; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Christensen, Kathrine Egelund; kandidat.
Fagerlund, Birgitte; ph.d.-studerende.
Gjørtler, Neel; ph.d.-studerende.
Grage, Kirsten Rosenkrantz; klinisk kandidat.
Hjulmand, Knud; ph.d.-studerende.
Huniche, Lotte; ph.d.-studerende.
Mathiassen, Charlotte; ph.d.-studerende.
Muschner, Annitta Nordkvist; klinisk kandidat.
Møller, Vibeke; klinisk kandidat.
Nielsson, Maja Iben; klinisk kandidat.
Rendsmark, Birgit Jørgensen; ph.d.-studerende.
Ripa, Caroline Petra Linnebjerg; ph.d.-studerende.
Sørensen, Estrid; ph.d.-studerende.
Sørensen, Jesper Brøsted; ph.d.-studerende.
Wittrup, Louise Stub; klinisk kandidat.

STIP Eksternt finansieret
Iversen, Bettina Christel; ph.d.-studerende.
Jensen, Torben Elgaard; ph.d.-studerende.
Marstrand, Lisbet; ph.d.-studerende.
Pedersen, Esben Houborg; ph.d.-studerende.
Sandros, Charlotte; ph.d.-studerende.
Skovlund, Henrik; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Alvarez, Mette: Early infant fussing and crying and maternal characteristica.
Haaning, Mads Greve: Familiers omsorg for hjemmeboende ældre demensramte.
Isaksen, Jesper B.: Ensidigt gentaget arbejde og psykisk trivsel?
Jørgensen, Stephan Lang: Psykologiske forhold ved primær brystrekonstruktion.
Lomholt, Rikke Kirstine: Neuropsykologisk forløbsundersøgelse af hjemmeboende 75 – 83 årige.
Mathiesen, Birgit Bork: Personlighedsændringer efter hjerneskade.
Væver, Mette Skovgaard: Tankeforstyrrelser inden for det skizofrene spektrum. En empirisk undersøgelse og teoretisk analyse af tankeforstyrrelser i psykotiske skizofrene tilstande og relaterede ikke-psykotiske spektrum tilstande.

Fondsbevillinger

Institut for Psykologi

Den Sociale Sikringsstyrelsen
– Pilotundersøgelse vedr. seksuelle overgreb mod børn (Helmer Bøving Larsen) kr. 67.000.

Human Frontier Science Programme Organization
– Brain mechanisms of visual selection (Claus Bundesen) kr. 7.400.

Private Fondsmidler
– Annuums-tilskudskonto for private midler (Institutlederen) kr. 157.400.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Aflønning af vikar (Nina Prætorius) kr. 60.000.

Sundhedsministeriet
– Videns- og Forskningscenter for alternativ behandling (Peter Elsass) kr. 120.000.

Psykologisk Klinik

Carlsbergfondet
– Opmærksomhedsstyring, korttidshukommelsen og det fronto-parietale netværk (Søren Kyllingsbæk) kr. 416.100.

Dir. E. Danielsen og Hustrus Fond (Aase og Ejnar)
– Visuel opmærksomhed og apoplektisk hjerneskade (Thomas Habekost) kr. 100.000.

EU
– 5th Dimension – Local Learning Communities in a global world (Estrid Sørensen) kr. 4.165.000.
– Families and Transitions in Europe (Sven Mørch) kr. 819.400.
– Youth Policy and Participation (Sven Mørch) kr. 805.700.

Forskningsstyrelsen/Informationsteknologi
– Computing Natural Shape (Søren Kyllingsbæk) kr. 208.600.

Gladsaxe Kommune
– Børns Traumer (Ingrid Leth) kr. 48.700.

Pensionskassen for Børne- og Ungdomspædagoer
– "Hjælp til Psykologhjælp" (Peter Elsass/Kirsten Boman) kr. 5.600.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Aflønning af undervisningsassistent til aflastning (Gretty Mirdal) kr. 140.000.
– Selvet i neuropsykologi og klinisk psykologi (Birgit Bork Mathiesen) kr. 809.900.
– Selvets problem i Psykologien, Filosofien og Neurovidenskaben (Henrik Skovlund) kr. 1.164.000.
– Tilknytningsmønstre hos unge kvinder med bulimia (Charlotte Sandros) kr. 5.200.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Et tværkulturelt studie om forældreomsorg og spædbarnegråd i de første leveår (Marissa Alvarez) kr. 1.008.600.

Publikationer
Albertsen K., Andersen H.: Handlekompetence som begreb i sundhedspædagogik og – forskning. Psyke & Logos 22, 2, s. 751-771, 2001.
Andersen H., Mørch S.: Socialpsykologiens verdener. Psyke & Logos 21, 1, s. 383-415, 2000.
Bang J.S.: Om nødvendigheden af synteser i psykologien. Psyke & Logos 22, 2, s. 514-563, 2001.
Bang J.S.: Økologisk psykologi i bevægelse – et redskab og et perspektiv. Indledning. Psyke & Logos, temanummer: Økologisk psykologi 22, 2, s. 465-471, 2001.
Berliner P.: Transkulturel psykologi. Fra tværkulturel psykologi til community psykologi. Psyke & Logos 22, 1, s. 9l-112, 2001.

Berliner P., Hakesberg S., Wiking M., Heimann J.: Community psykologi. Socialpsykiatri 5, s. 20-23, 2001.
Berliner P., Heimann J.: Kulturpsykologi i globaliseringens tidsalder. Psyke & Logos 22, 1, s. 5-10, 2001.
Berthelsen J.: Dilemmaet som lærer – om undervisning med læring gennem dilemmaer. 374 s. Samfundslitteratur, København 2001.
Berthelsen J.: Kulturens nye ansigter. Forestillinger om en ny personlighedsstruktur i en ny verdenskultur. Psyke & Logos 22,1, s. 366-389, 2001.
Bundesen C.: El Desarrollo de una Teoría de Atención Visual (TVA): una Sinopsis. i: La Atención (vol.II): Un Enfoque Pluridisciplinar s. 161-172, C. Méndez, D. Ponte, L. Jiménez & M.J. Sampedro (eds.), Promolibro, Valencia 2001.
Dreier O.: Virksomhed – læring – deltagelse. Nordiske Udkast 2, s. 57-76, 2001.
Elsass P.: Individual and collective traumatic memories: A qualitative stuy of PTSD in two Latinamerican localities. Transcultural Psychiatry 38, s. 306-316, 2001.
Elsass P.: Learning in chaos. Psychosocial interventions against state organised violence. Psyke & Logos 1, s. 352-366, 2001.
Elsass P.: Sundhed. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 4, Gyldendal, København 2001.
Elsass P.: Computors in Psychiatri: Notions of science and health as resources for conceptualising computor use in two psychiatric contexts. Outlines 2, s. 25-33, 2001.
Friemuth Petersen A.: Om bestemmelse af perceptuel bias gennem fænomenologisk beskrivelse. i: Københavnerfæomenologien – Bisat eller genfødt s. 139-151, Carsten Rosenberg Hansen & Benny Karpatschof, Danmarks Pædagogiske Universitet, København 2001.
Gammelgaard J.: The oedipus complex and the third position. i: Mankind's Oedipal Destiny s. 171-187, Peter Hartocollis (ed.), International Universities Press, Madison Connecticut 2001.
Gammelgaard J.: Tid og fortælling. Kvan 58, 20.årgang, s. 115-126, 2000.
Gammelgaard J.: The qualitative leep and the call of conscience. i: Kierkegaard Studies Yearbook 2001 s. 183-198, Niels Jørgen Cappelørn, Hermann Deuser, Jon Stewart (eds.), Walter de Gruyter, Berlin, New York 2001.
Gammelgaard J.: A psychoanalytic reding of Peter Høeg's novel Miss Smilla's feeling for snow. The International Journal of Psychoanalysis 82, Part 1, s. 101-116, 2001.
Gammelgaard J.: The call of conscience. A psychoanalytic reading of Camus through Kierkegaard. The Scandinavian Psychoanalytic Review 23, s. 216-230, 2001.
Habekost T.: Evnen til at være opmærksom. Psykologisk Set 43, s. 11-18, 2001.
Habekost T., Bundesen C.: Subclinical attention deficits after right basal ganglia damage (poster). i: Poster session præsenteret på XIIth Conference of the European Society of Cognitive Science, Edinburgh, UK s. x, Edinburgh 2001.
Hakesberg S., Berliner P.: En dør mod samfundet. Psykolog Nyt 5, s. 10-15, 2001.
Hakesberg S., Refby M.H., Berliner P.: MATU – Behandling af drenge med aggressiv adfærd. Psykolog Nyt 42, s. 37-44, 2001.
Harms L.: En objektiv metode til at bedømme distraktion som følge af brug af informationsteknologiske udrustninger under bilkørsel. i: Trafikdage på Ålborg Universitet – 2001 s. 233-241, Anker Lohmann-Hansen & John Nielsen (red), Transportrådet & Trafikforskningsgruppen ved Ålborg Universitet, København 2001.
Heimann J., Berliner P.: Fællesskabs-psykologi. Psykolog Nyt 12, s. 8-13, 2001.
Helweg-Larsen K., Larsen H.B., Andersen D.: Erfaringer fra en pilotundersøgelse. Muligheder for at gennemføre en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse om trivsel blandt ældre skoleelever med fokus på seksuelle erfaringer med voksne. 58 s. Statens Institut for Folkesundhed. København 2001.
Hjulmand K.: Forskning i børnepsykoterapi. Matrix. Nordisk tidsskrift for psykoterapi 18. årgang, nr. 1-2, s. 93-124, 2001.
Hjulmand K.: Bibliographie de Winnicott. Liste alphabétique des publications en anglais de D.W. Winnicott. i: Le Langage de Winnicott. Dictionnaire Explicatif des Termes Winnicottiens s. 367-384, Jan Abram, Édition Popesco, Paris 2001.
Hjulmand K.: Bibliographie de Winnocott. Liste chronologique complète des publications en anglais de D.W. Winnicott. i: Le Langage de Winnicott. Dictionnaire Explicatif des Termes Winnocottiens s. 385-404, Jan Abram, Édition Popesco, Paris 2001.
Hjulmand K.: Synopsis for the proposed Standard Edition of the Complete Psychoanalytic Works of D.W. Winnicott. 51 (+ bibliografi 27s) London 2001.
Huniche L.: Knowledge, responsibility, decision making and ignorance: Everyday conduct of life with Huntington's Disease. Outlines. Critical Social Studies Vol. 3, no. 1, s. 35-51, 2001.
Karpatschof B.: En evaluering af brugernes oplevelse af SKP-ordningen i Københavns Kommune. 126 s. Københavns Kommunes arbejdsmarkeds- og familieforvaltning, København 2001.
Karpatschof B.: At blive behandlet ordentligt eller bare blive behandlet. Psyke & Logos 22, 2, s. 695-716, 2001.
Karpatschof B.: Den halsstarrige fænomenologidebat. Psyke & Logos 22, 1, s. 430-436, 2001.
Karpatschof B., Hansen C.R.: 100 år på psykometriens arena. Psykolog Nyt 55, 17, s. 9-13, 2001.
Karpatschof B.: Et studie i sort – En anmeldelse af Den ukendte Freud. Psyke & Logos 22, 1, s. 825-829, 2001.
Kragh C.: Kompliment = anerkendelse = fællesskab. Samvirke 9, s. 5, 2001.
Kyllingsbæk S., Schneider W.X., Bundesen C.: Automatic Attraction of Attention to Former Targets in Visual Displays of Letters. Perception & Psychophysics 63, 1, s. 85-98, 2001.
Køppe S.: Koglekirtel og psykosomatik. Psyke & Logos 21, 2, s. 676-693, 2000.
Larsen A., Bundesen C., McIlhagga W.H., Baert J.: Intermodal crosstalk in identification of visual and auditory letters. i: Proceedings from the Twelfth Conference of the European Society for Cognitive Psychology, p 65 s. 1, European Society for Cognitive Psychology, Edinburgh 2001.
Larsen A., Bundesen C., Kyllingsbæk S., Law I., Paulson O.: Brian activation during mental transformations of size. i: Eight European workshop on Imagery and Cognition, 1-3 april. Volume of abstracts, p 67 s. 1, EWIC, Paris 2001.
Lorentzen S., Maar V., Sørlie T.: Erfaringer fra et utdan-

ningsprogram i gruppepsykoterapi i de Baltiske Stater. Matrix 18, 4, s. 351-362, 2001.
Maar V., Sørlie T., Lorentzen S.: Gruppeanalytisk supervision i et transkulturelt bloktræningsprogram. Matrix, Nordisk tidsskrift for psykoterapi 18, 4, s. 363-374, 2001.
Madsen S.A., Munck H., Lind D.: Faderskab og tilknytning – En oversigt over tilknytningsforskningen i et fædre perspektiv. i: Psykologi i forvandling. Et jubilæumsskrift fra Institut for Klinisk Psykologi s. 173-192, Peter Elsass og Susanne Lunn (red), Institut for Psykologi, København 2000.
Mathiassen C.: Skæbnefortællinger og økologi. Psyke og Logos 22, 2, s. 717-750, 2001.
Mathiassen C.: Hvad er i grunden medicinsk kastration? Psykologisk Set 41, s. 9-17, 2001.
Mathiassen C.: Bogomtale af: Charmør og tyran – et indblik i psykopaternes og ofrenes verden. Psykologisk Set 41, s. 17-21, 2001.
Mathiesen B.B.: Personlighedsændring efter hjerneskade. Ph.d.-afhandling. 408 s. Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet. København 2000.
Mathiesen B.B.: Hjernen og personen. Politiken den 25.10.2001, s. 2, 2001.
Mathiesen B.B., Førster P., Vedel L., Svendsen H.A.: Affect Regulation and Loss of Initiative in a Case of Orbitofrontal Injury. Neuro-Psychoanalysis. An interdisciplinary journal for psychoanalysis and…., s. 37, 2001.
Mirdal G.M.: Review of "Psychosomatics: the dialogue between body and soul" by Marianne Lerner. The Scandinavian Psychoanalytic Review 23, s. 300-303, 2000.
Mirdal G.M.: Diagnoser i tværkulturel sammenhæng. Psyke & Logos 22, 1, s. 50-59, 2001.
Mirdal G.M.: Om oplevelsen af de andres lidelser. Psyke & Logos 22, 1, s. 37-49, 2001.
Mirdal G.M.: The construction of Muslim identities in comtemporary Europe. i: Paroles d'Islam/Islamic Words s. 35-48, Felice Dassetto (red), Maisonneuve & Larose, Paris 2000.
Mirdal G.M.: Psykopatologibegrebet – en dekonstruktion. i: Psykologi i Forvandling s. 25-44, Peter Elsass og Susanne Lunn (red), Dansk Psykllogisk Forlag, København 2000.
Mogensen J.: Hjernen og verden – kan og bør naturvidenskaberne være økologiske? Psyke & Logos 22, 2, s. 556-571, 2001.
Munck H., Madsen S.A.: Une étude au Danemark. La presence des péres à l'accouchement. Santé mentale au Quebec XXVI, 1, s. 27-38, 2001.
Munck H., Madsen S.A., Lind D.: Fædreforskning: Fra rolletænkning til dynamisk teori. i: Psykologi i forvandling. Et Jubilæumsskrift for Institut for Klinisk Psykologi s. 145-157, Peter Elsass og Susanne Lunn (red), Institut for Psykologi, København 2000.
Munck H., Lind D., Madsen S.A.: Fædre og tidlig intervention – Empirisk forskning og klinisk refelksion. i: Psykologi i forvandling. Et jubilæumsskrift fra Institut for Klinisk Psykologi s. 159-172, Peter Elsass og Susanne Lunn (red), Institut for Psykologi, København 2000.
Mørch S.: Social identitet og integration hos etniske unge. Psyke & Logos 22, 1, s. 224-243, 2001.
Mørch S.: Project planning and youth research. i: Lost and Found s. 15, Gert van den Berg (red.), Dutch Ministry of Health, Amsterdam 2000.
Mørch S.: Some basic issues in youth research. i: Youth research in Europe: The next generation s. 13, Counsil of Europe (eds), Consil of Europe Publishing, Strasbourg 2001.
Mørch S.: De kompetente unge. i: Regeringens ungdomspolitik – status og perspektiver s. 53-66, Regeringens ungdomsudvalg (udgiv.), Det tværministerielle Ungdomsudvalg, København 2000.
Mørch S.: Howard Williamson: Youth and policy. Young Vol. 7, nr. 4, s. 69-74, 1999.
Nielsen J.: Før terapeuten taler: Om tolkningens forløbere. Matrix 17, 2, s. 187-206, 2001.
Nielsen J.: Empati og selvobjekter. Psyke & Logos 22, 1, s. 442-450, 2001.
Nielsen J.: Terapeutisk bærevne. Matrix 18, 4, s. 315-328, 2001.
Nilsson L., Harms L., Peters B.: The effect of Road Transportation Telematics. i: Traffic Psychology Today s. 265-285, Pierre-Emmanuel Barjonet (red.), Kluwer Academic Press, 2001.
Nissen M., Mørck L.L.: Vilde forskningsprocesser. Kritik, metoder og læring i socialt arbejde. Nordiske Udkast 29, 1, s. 33-60, 2001.
Nissen M., Pedersen E.H.: The social problem of the street level addict. Outlines, s. 9, 2000.
Nissen M.: The formation of the particular subject. Seminar: The shaping of subjects and new forms of subjectivity x, s. 4, 2001.
Poulsen S.: Terapeutiske faktorer i korttidsgrupper. 2.Forskning og klinik. Matrix 17, 4, s. 419-451, 2001.
Prahl A.: The relevance of the concept of work network for understanding the ordering of work activities. i: Studies of Groups and Change s. 15, Stefan Jern & Eric Olsson (eds), Lunds universitet, Lund 2001.
Prætorius N.: Review paper on D. Hutto, (2000): Beyond Physicalism. SWIF Philosophy of Mind 1, s. 10, 2001.
Prætorius N.: Principles of Cognition, Language and Action. Précis for multiple review. Psycoloqui 2001, 12, s. 10, 2001.
Rasmussen O.E.: Simulation Studies of Competence and Qualification (Simcom). Nordisk Psykologi 53/3, s. 262-268, 2001.
Rasmussen O.E.: Investigating competence and qualifications: A programmatic proposal. Forskningstidsskrift fra Danmarks Lærerhøjskole 7, s. 75-96, 2001.
Rendsmark B.J.: Mellem hjælpestemmer og tilstandsbilleder. Kvinder,Køn og Forskning 3, s. 94-96, 2001.
Schousboe I.G.: Introduktion. i: Anbringelse af børn i familiepleje s. 15-17, Sissel Brønserud og Marie-Louise Dessau, Anders Hind (red.), Dafolo, Frederikshavn 2001.
Schousboe I.G.: Børns hverdagsliv set gennem lokale og globale linser. Psyke & Logos 22, 2, s. 621-634, 2001.
Schultz E.H.: Virkelighed og virksomhed. Anmeldelse af B. Karpatschof (2000): Human Activity. Contribution to the Anthropological Science from a Perspective of Activity Theory. (Doktorafhandling). Psyke & Logos. Transkulturel Psykologi 1, s. 437-441, 2001.
Schultz E.H.,: Om national identitet. Psyke & Logos. Transkulturel Psykologi 1, s. 173-192, 2001.
Skydsbjerg M., Lunn S., Hutchings B.: Psychosocial aspects of human immunodeficiency virus (HIV) infection in a pre-haart sample. Scandinavian Journal of Psychology 42, 4, s. 327-333, 2001.

Sørensen E.: Constituting Notions of Knowledge with Philosophy and Technology. Outlines Vol. 3, nr. 1, s. 67-80, 2001.

Sørlie T., Maar V., Lorentzen S.: Mestring av språkproblemer i et gruppeanalytisk utdanningsprogram i de Baltiske Stater. Matrix 18, 4, s. 375-383, 2001.

Teasdale T.W., Engberg A.: Suicide after stroke: A population study. Journal of Epidemiology and Community Health 55, s. 863-866, 2001.

Teasdale T.W., Owen D.R.: Cognitive abilities in left-handers: Writing posture revisited. Neuropsychologia 39, s. 881-884, 2001.

Teasdale T.W., Engberg A.: Suicide following traumatic brain injury: A population study. Journal of Neurology, Neurosurgery and Psychiatry 71, s. 436-440, 2001.

Wiking M., Berliner P.: Psykologisk trauma – Ur ett ekologisk community psykologisk perspektiv. Psyke & Logos 22, 2, s. 662-678, 2001.

Studienævnet for Psykologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lektor, ph.d. Helle Andersen (studieleder), lektor, cand.psych. Arne Poulsen (vicestudieleder), lektor, cand.psych. Vivi Maar, lektor, dr.phil. Erik Schultz, stud.psych. Peter Olsen (næstformand), stud.psych. Jacob Sønderby, stud.psych. Maryam Elahi, stud.psych. Vibeke Bundgaard Lunding.

Beretning

I det forgangne år optog vi 180 studerende på Bacheloruddannelsen. Dertil skal lægges en stor tilgang af studerende udefra på Kandidatuddannelsen, et hold Tilvalg/Sidefagsstuderende, et hold studerende på Informationspsykologi, 4 hold på Åbent Universitet samt enkelte studerende på Faglig Supplering. Det et ganske stort antal studerende, vi således skal varetage uddannelsen for, og formentlig har vi også nu nået grænsen for, hvad vi har undervisningsmæssig og administrativ kapacitet til at klare. Vi har imidlertid kunnet se af tilbagemeldingerne fra de studerende, at der er god tilfredshed med undervisningen og uddannelsens forvaltning.

At undervisningen generelt forløber i en god gænge har frigjort mere tid og energi i studienævnet til det fortsatte arbejde med den stadige revision og ændringer af de mange studieordninger, vi opererer inden for. Allerede i år 2000 påbegyndtes større revisioner, og dette arbejde er fortsat i år 2001. Vi regner således med at kunne implementere et nyt Tilvalg/Sidefag og en ny studieordning for Faglig supplering i år 2002. Fra 2003 vil der være en ny struktur på Åbent Universitet, og vi arbejder på at udvikle nye studieordninger for Bachelor- og Kandidatuddannelsen, som i bedste fald kunne træde i kraft også i 2003.

Nogle af de ændringer, der er tale om her, er affødt af krav eller ønsker fra de politiske instanser omkring os. Andre er affødt af vore egne ønsker om at gøre vor uddannelse mere sammenlignelig med tilsvarende uddannelser i det internationale miljø eller mere overensstemmende med de krav og forventninger, samfundsmæssige forandringer stiller os over for. Det er et udfordrende arbejde, som lærere og studerende både i studienævnet og i uddannelsen som helhed tager aktiv del i.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder									
Indskrivningsfag	**Psykologi**	**Filosofi**	**Pædagogik**	**Dansk**	**Øvrig hum.**	**Samf. vid.**	**Natur-vid.**	**Jura**	**Merit-overf.**	**I alt**
Psykologi	630,38	1,08	0,25	0,67	2,00	1,30	0,42	0,17	14,88	651,13
Pædagogik	2,38									
Filosofi	2,25									
Religion	2,50									
Øvrige humaniora	3,13									
Statskundskab	0,38									
Lægevidenskab	0,50									
Merit- og gæstestud.	9,50									
I alt	651,00									
Åben uddannelse	29,00									

STÅ 1998-2001

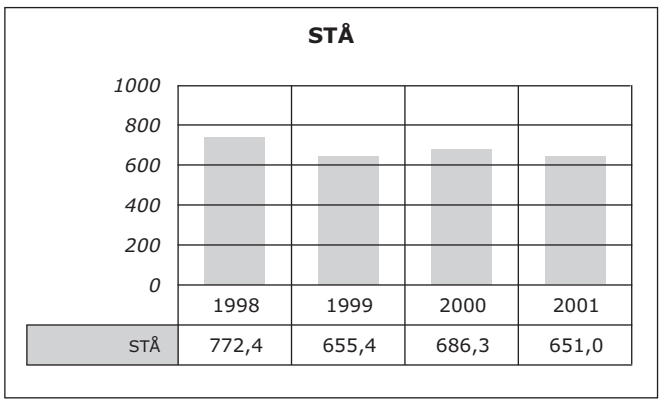

Studieleder Helle Andersen

Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Per Fibæk Laursen.

Institutbestyrelsen består af: Institutleder, lektor Per Fibæk Laursen, lektor Jan Riis Flor, professor Christian Kock, samt TAP- repræsentant, kontorfuldmægtig Pia K. Andersen.

Adresse
Njalsgade 80, opg. 14.2
2300 København S
Telefon 35 32 88 69
Fax 35 32 88 50
www.hum.ku.dk/fpr

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
1. maj 1992 blev de tre tidligere selvstændige institutter for Filosofi, Pædagogik og Retorik slået sammen til ét institut.

Pr. 1. september 1992 blev Formidlingscentret oprettet under ledelse af Christian Kock (Retorik). Ledes nu af Lotte Rienecker. Formålet med centret er at hjælpe fakultetets studerende til bedre formidlingsfærdigheder. Pr. 1. september 1993 blev Center for Universitetspædagogik etableret med henblik på at styrke denne del af instituttets virksomhed. Arbejdsområderne for universitetspædagogik dækker hele universitetet.

Forskningsvirksomhed
Instituttets forskningsvirksomhed fordeler sig på følgende områder:

1. Idehistorie
1.1. Artikel om Hegel og den tidlige tyske romantik (Huggler, Jørgen).

1.2. Udarbejdet manus til afsnit om den analytiske filosofi 1914 – 73 til værket "Tankens magt", planlagt udgivelse 2002 (Flor, Jan Riis).

1.3. Fortsat arbejde med betydningen af æstetiske fænomener i den moderne kultur (Friberg, Carsten).

2. Filosofihistorie
2.1. Færdiggjort artikel om religionsfilosofi hos Søren Kierkegaard (Huggler, Jørgen).

2.2. Afsluttet beskrivelse af håndskriftet KB Add.4 to.421, i samarbejde med Bauer, Bochum (Huggler, Jørgen).

2.3. Skrevet et kapitel om filosofien 1789 – 1857 til idéhistorisk samleværk, Høst & Søn (Huggler, Jørgen).

2.4. Fortsat studium af substansbegrebet ifølge Leibniz (Huggler, Jørgen).

2.5. Fortsat studium af theodicéproblemet hos Leibniz og i den tyske idealisme (Huggler, Jørgen).

2.6. Påbegyndt monografi om begrebet fejltagelse i filosofien 1600 – 1800 (Huggler, Jørgen).

2.7. Arbejde med Alexandre Koyrés bestemmelse af forholdet mellem filosofi og videnskab (Olesen, Søren Gosvig).

2.8. "Beauvoir on the Ambiguity of Evil" (Schott, Robin May).

3. Praktisk filosofi
3.1. Persons, interest and morality (Holtug, Nils).

3.2. Decision making Under Risk/Uncertainty and Ethical Theory. Forskningsprojekt ved det af forskningsstyrelsen financierede projekt Living with Biotechnology – Genetic Modifications of Crops and Laboratory Animals under ledelse af Center for Bioetik og Risikovurdering (Jensen, Karsten Klint).

3.3. "Review of Oderberg", Philosophical Quarterly, Vol. 51, No. 204 (July), pp. 408 – 411 (Lippert-Rasmussen, Kasper).

3.4. "Equality, Option Luck, and Responsibility", Ethics 111, pp. 548 – 579 (Lippert-Rasmussen, Kasper).

3.5. Ongoing research in philosophical aesthetics, more specifically, on the nature of aesthetic and artistic values (Livingston, Paisley).

3.6. "Philosophical Perspectives on the Crisis of War Rape" (Schott, Robin May).

3.7. "Derrida and Schmitt on the Friend-Enemy Distinction" (Schott, Robin May).

3.8. Fortsat arbejde med FREJA forskningsprojekt, "Ondskaben og det fremmede" (Schott, Robin May).

4. Teoretisk filosofi
4.1. Undersøgelser af socialkonstruktivistisk videnskabssociologi, betragtet som naturaliseret videnskabsteori (Collin, Finn).

4.2. Fortsat studium i sprogfilosofiske emner (Collin, Finn).

4.3. Fortsat studium i naturalistisk bevidsthedsfilosofi (Flor, Jan Riis).

4.4. Publiceret artiklen "Naturalisme og logik" (Flor, Jan Riis).

4.5. Færdiggjort artikel om introspektion og bevidsthed (Kauffmann, Oliver & Overgaard, Morten).

4.6. Færdiggjort artikel om højere ordens bevidsthedsteori og blindsyn (Kauffmann, Oliver).

4.7. Færdiggjort artikel om første ordens, versus højere ordens teorier om bevidsthed (Kauffmann, Oliver).

4.8. Fortsat arbejde med artikel om blindsyn (Kauffmann, Oliver).

4.9. Arbejde med væsensbegrebet, dets rolle i metafysikken med særligt henblik på Heidegger og Derrida (Olesen, Søren Gosvig).

4.10. Fortsat arbejde med meningsteori, sandhedsteorier og forholdet mellem semantik og ontologi herunder færdiggørelse af artikel betitlet 'Irreality of Fact' (21 s.) (Rasmussen, Stig Alstrup).

4.11. "Are Question-Begging Arguments Necessarily Unreasonable? ", Philosophical Studies, May 104 (2), pp. 123-41 (Lippert-Rasmussen, Kasper).

4.12. Ongoing research in the theory of interpretation (Livingston, Paisley).

4.13. Fortsat arbejde med bog projekt, "Feministisk Teori og kritik" (Schott, Robin May).

5. Pædagogik
5.1. Rekonstruktion af dansk voksenpædagogiks begrundelse imellem politik og videnskab, samt af forskningens placering og betydning (Andersen, Peter Østergaard).

5.2. Hvordan studere den moderne barndom og dens pædagogiske teori? (Andersen, Peter Østergaard).

5.3. Hvorledes observere den moderne skoles praksis? (Andersen, Peter Østergaard).

5.4. Karriereforløb inden for udvalgte professioner (Andersen, Peter Østergaard).

5.5. Pierre Bourdieus forfatterskab. De seneste videnskabsteoretiske værker (Callewaert, Staff).

5.6. De mellemlange videregående uddannelser i Danmark, Sverige, Namibia og Mocambique (Callerweart, Staff).

5.7. Fakultetsopponent Elisabeth Hultqvist's doktor afhandling Lærarhøgskolan Stockholms Universitet (Callewaert, Staff).

5.8. Afsluttet evaluering af treårigt undervisningsprogram: Sluse Interdisciplinary Joint Basic Course on Natural Ressource Management i samarbejde mellem Københavns Universitet, KVL og RUC (Dohn, Helge).

5.9. Bedømmelseskriterier og – procedure ved vurdering af adjunkters undervisningsmæssige kvalifikationer (Dohn, Helge).

5.10. Omsorg under forandring? Et sammenlignende studie af videns produktion og lærerprocesser i de kvindelige omsorgsuddannelsers møde med akademia år 2001 – 2004 i forhold til forløbsstudie af omsorgsuddannelserne i 1987 – 1991 (Eriksen, Tine Rask).

5.11. Omsorgs- og professionsteoretiske analyser af sociale relationer mellem de professionelle og brugerne i 3 omsorgsprofessioners erhverv og uddannelser (Eriksen, Tine Rask).

5.12. Et fortløbsstudie af lægeuddannelsen med fokus på kvalificerings- og identitetsdannelse til læge igennem uddannelsesforløbet (Eriksen, Tine Rask).

5.13. Universitetspædagogik. Hvad er god universitetsundervisning? Interwievs med dygtige universitetsundervisere (Gabrielsen, Tone Saugstad).

5.14. Aristoteles og pædagogikken. Aristoteles inspiration for nutidige pædagogiske problemstillinger såsom: kundskabs syn, læring, forholdet mellem teori og praksis, dannelsestænkning og handlingsteorier (Gabrielsen, Tone Saugstad).

5.15. Ikke skolastisk læring. Læring i praksis og læring i praktik (Gabrielsen, Tone Saugstad).

5.16. Igangværende forskningsprojekter er "Læreres personlige kompetence", og en empirisk undersøgelse af, hvilke undervisningsformer der er på vej til at afløse klasseundervisningen (Laursen, Per Fibæk).

5.17. Indledt et tvær/fagligt og videnskabeligt forskningsprogram om integration og migration i Øresundsregionen under ledelse af lektor Gunnar Alsmark (Lunds universitet) (Moldenhawer, Bolette).

5.18. Udgivet to artikler og en monografi om skolens betydning for etniske minoriteter med pakistansk og tyrkisk baggrund (Moldenhawer, Bolette).

5.19. Udvidet forskning i pakistanske minoriteter og danske skolestrategier med en transnational analyseramme (Moldenhawer, Bolette).

5.20. Deltager i et forsøgs og udviklingsarbejde vedr. læreprocesser i samarbejde med Skovtofte Socialpædagogiske Seminarium (Moldenhawer, Bolette).

5.21. Professionslæring i praksis. En sammenlignende undersøgelse af, hvordan hhv. pædagoger og lærere erobrer deres professionsprofessionalisme efter endt uddannelse (Muschinsky, Lars Jakob).

5.22. Barndommen og den pædagogiske diskurs. En undersøgelse af, hvordan den moderne barndomsdiskurs bliver identisk med og billede på den pædagogiske diskurs, og hvordan dette i stigende grad bliver et mellemlagsanliggende. Udført af Martin Bayer & Ulf Brinkjær, projektleder Lars Jakob Muschinsky (Muschinsky, Lars Jakob).

5.23. En empirisk undersøgelse af de studerendes forhold under det første studieår på jura (Muschinsky, Lars Jakob).

5.24. HF- evaluering i samarbejde med Poul Skov, Lars Klewe, DPU (Nordenbo, Sven Erik).

5.25. Gymnasiets dannelsesbegreb (Nordenbo, Sven Erik).

6. Retorik

6.1. Artikel om argumentation og nyretorik til udgivelse gennem Klassikerforeningen (Jørgensen, Charlotte).

6.2. Forskning i politisk journalistik; metrik og litteraturpædagogik; retorikkens teori og historie, specielt renæssancen; reklamens retorik; IT-retorik (Kock, Christian).

6.3. Redigeret samlebind om forskningsprojektet "Gode nyheder" og om metrik og musik (Kock, Christian).

6.4. Udfører sammen med forskere på Handelshøjskolen i København forskningsprojekt om offentlige personers troværdighed (Kock, Christian).

6.5. Udarbejdelse af trykt materiale til video-rekonstruktion (del af actio-projektet) (Onsberg, Merete).

6.7. Anden del af projektet hermeneutiske overvejelser over digteres oplæsning af egne digte er under klargøring og forventes afsluttet medio 2002 (Rørbech, Lone).

6.8. Skrevet rapport om adjunktpædagogikumforløbet (Villadsen, Lisa Storm).

6.9. "Flagarinn og mælskulist tælingarinnar" tmm. Timarit um menningu og mannlif (4 okt.): 36 – 42 (Artikel om den paradoksale forfører i Jan Kjærstads "Forføreren" trykt i Islandsk Kulturmagasin) (Villadsen, Lisa Storm).

6.10. "Genrebegrebet og Retorisk Kritik" Rhetorica Scandinavica (18 juni): 36 – 49; "Forførelsens retorik" Retorik Magasinet 42: 18 – 21 (Villadsen, Lisa Storm).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Collin, Finn: Har siddet som menigt medlem af en doktordisputatsudvalg på Psykologisk Institut, KU.

Huggler, Jørgen: To prisopgavebesvarelser, KU.

Kock, Christian: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg, KU; medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Aarhus Universitet.

Lippert-Rasmussen, Kasper: Lektorbedømmelsesudvalg, RUC.

Nordenbo, Sven Erik: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Institut for Sociologi, DPU.

Livingston, Paisley: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorvikariat; formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorstilling.

Udvalg og fonde

Callewaert, Staff: Medlem i referensgruppen Humaniora, Swedish Agency for Research for Cooperation SAREC-SIDA, Stockholm.

Collin, Finn: Medlem af Statens Humanistiske Forskningsråd.

Eriksen, Tine Rask: Medlem af Dansk Sygeplejeråds ph.d.-stipendieudvalg.

Eriksen, Tine Rask: Medlem af Forskningsfaglig følgegruppe på Jysk Pædagog Seminarium.

Kock, Christian: Medlem af Forum for Reklameforskning, Handelshøjskolen København.

Tillidshverv

Eriksen, Tine Rask: Projektleder af udviklingsarbejde vedr. realiseringen af en Master i Professionsudvikling og Professionsudvikling på instituttet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Andersen, Peter Østergaard: Medlem af redaktionsgruppen for "Vera tidsskrift for pædagoger".

Collin, Finn: Hovedredaktør af Danish Yearbook of Philosophy.

Dohn, Helge: Referee: Medical Education.

Eriksen, Tine Rask: Medlem af redaktionsgruppen for "Tidsskrift for Socialpædagogik"; referee i "Kvinder og Forskning"; referee i "Dansk Sociologi".

Flor, Jan Riis: Medlem af redaktionen for Filosofiske Studier.

Holtug, Nils: "Bioethics" (Blackwell); "Utilitas" (Edinburg University Press).

Jørgensen. Charlotte: Medlem af redaktionsrådet for Rhetorica Scandinavica.

Kock, Christian: Medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet Rhetorica Scandinavica; Medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet Controversia; medlem af ekspertpanel ved projektet.

Laursen, Per Fibæk: Medlem af redaktionen for Gyldendals Carpe-serie.

Lippert-Rasmussen, Kasper: Medlem af redaktionen for Filosofiske Studier. Medlem af Editorial Board for SATS og Utilitas.

Nordenbo, Sven Erik: National redaktør af "Scandinavian Journal of Educational Research"; medlem af redaktionen af "Danish Yearbook of Philosophy"; medlem af Editorial Board i: "Studies in Philosophy and Education", Jahrbuch für Bildung-und Erziehungsphilosophie.

Schott, Robin May: Redaktør af særnummer af "Hypatia; A Journal of Feminist Philosophy": "Feminist Philosophy and the Problem of Evil"; medlem af editorial Board,"Hypotia; A Journal of Feminist Philosophy".

Villadsen, Lisa Storm: Redaktionsmedlem på tidsskriftet "Rhetorica Scandinavica".

Kongresser og symposier

Flor, Jan Riis: Medarrangør af Dansk Filosofisk Selskabs årsmøde, København 22. – 24. februar; medarrangør af Selskabet for Filosofi og Psykologis 75 års jubilæumssymposium "Cognition, Emotion, and Representation" 18. – 19. maj 2001.

Kauffmann, Oliver: Medarrangør af Selskabet for Filosofi og Psykologis 75 års jubilæumssymposium "Cognition, Emotion, and Representation" 2001.

Schott, Robin May: Arrangerede FREJA symposium, "Existence and Ethics: Concepts of Love and Evil", 3.05.2001, KUA.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forskningsophold i udlandet

Calleweart, Staff: Forskningsophold ved Instituto Nacional para o desenvolvimento da Educacao, Maputo, Mocambique, (november – december).

Gabrielsen, Tone Saustad: Forskningsophold ved The Berkeley Graduate School of Education, University of California, Berkeley fra 1. februar – 10. juli.

Moldenhawer, Bolette: En måneds feltophold i Punjab provinsen i Pakistan (april – maj).

Institutleder Per Fibæk Laursen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	27,68	6,34	34,01
STIP	4,14	2,55	6,69
TAP	9,58	1,11	10,69
Total	*41,39*	*10,00*	*51,39*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1371	1802	3173
Anskaffelser	759	207	967
Total	*2131*	*2009*	*4140*

Stab

VIP Internt finansieret

Andersen, Peter Østergaard; lektorvikar.
Boisen, Egil; amanuensis.
Callewaert, Gustave Joseph Marie; professor.
Collin, Finn; professor.
Dehn, Søren; amanuensis.
Dohn, Helge; lektor.
Drud, Claus Kehlet; amanuensis.
Endresen, Harry Thorleif; forskningsass.
Eriksen, Tine Rask; lektor.
Faye, Jan; lektor.
Flor, Jan Christian Riis; lektor.
Geckler, Per; amanuensis.
Gonzalez, Dario David; amanuensis.
Huggler, Jørgen; amanuensis.
Høyen, Marianne Elisabeth S; amanuensis.
Jensen, Søren Holm; amanuensis.
Jørgensen, Charlotte; lektor.
Kock, Christian Erik Jungersen; professor.
Laursen, Per Fibæk; lektor.
Lippert-Rasmussen, Kasper; lektor.
Livingston, Paisley Nathan; lektor.
Lægaard, Sune; amanuensis.
Lübcke, Poul Otto; lektor.
Moldenhawer, Bolette; lektor.
Muschinsky, Lars Jakob; lektor.
Nordenbo, Sven Erik; lektor.

Olesen, Søren Gosvig; lektor.
Onsberg, Merete; lektor.
Rasmussen, Stig Alstrup; lektorvikar.
Rørbech, Lone; lektor.
Saugstad, Tone; lektor.
Steffensen, Esben Buus; amanuensis.
Villadsen, Lisa Storm; adjunkt.
Winther-Jensen, Thyge; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Balslev, Anindita Niyogi; forskningslektor.
Diderichsen, Adam Thomas; forskningsadj.
Ebbesen, Sten; lektor.
Hansen, Kirsten; forskningsass.
Holtug, Nils; forskningslektor.
Jensen, Karsten Klint; forskningslektor.
Kappel, Klemens; adjunkt.
Koch, Carl Henrik; lektor.
Schott, Robin May; forskningslektor.

STIP Internt finansieret
Catana, Leo; ph.d.-studerende.
Franck, Kasper Sebastian; ph.d.-studerende.
Jelstrup, Dorte; ph.d.-studerende.
Kauffmann, Oliver Bjørn Viggo S; ph.d.-studerende.
Mottelson, Martha; ph.d.-studerende.
Nielsen, Morten Ebbe Juul; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Friberg, Carsten; ph.d.-studerende.
Klercke, Kirsten Søltoft; ph.d.-studerende.
Nottelmann, Nikolaj; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Geckler, Per: Impact of "Basic Education Reform" in Namibia.
Pedersen, Thomas Søbirk: Etiske problemstillinger i den moderne forplantningsteknologi

Fondsbevillinger

Aarhus Technical College
– Training Management Kursus (Per Geckler) kr. 78.600.

Carlsbergfondet
– Projekt om handling, narrativitet og selverkendelse (Adam Didericksen) kr. 569.500.
– Udarbejdelse af en problematorisk redegørelse for begrebet fejltagelse i filosofien fra Descartes ti… (Jørgen Huggler) kr. 454.000.

Danida
– Nepal Base/Sydafrika (Joan Conrad) kr. 103.100.
– Review Curriculum Transformation Project Mozambique (Staf Callewaert) kr. 108.800.

Dansk AFS/Danida
– Course development for african teachers (Joan Conrad) kr. 260.900.

Det Bioteknologiske Forskningsprogram
– Living with Biotechnology (Nils Holtug) kr. 378.600.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Driftsudg. vedr. ph.d.-stip. (Carsten Friberg) kr. 60.000.
– Neuraths relevans for den senere naturalistiske tradition (Nikolaj Nottelmann) kr. 1.164.000.
– Persons, interests and morality (Nils Holtug) kr. 1.123.900.
– Æstetiske erfaringer. Hermeneutiske interpretationer (Carsten Friberg) kr. 60.000

Publikationer
Andersen P.Ø.: Praksisbeskrivelser og forskningstilknytning i udviklingsprojekter. i: Praktikker i erhverv og uddannelse s. 520-548, Karin Anna Petersen, Akademisk Forlag, København 2001.
Andersen P.Ø.: Ud med sproget. 0-14: nul til fjorten 1, s. 23-30, 2001.
Andersen P.Ø.: Hvad sker der i skolen? Vera – Tidsskrift for pedagoger 15, s. 74-80, 2001.
Andersen P.Ø.: Socialpædagogik, risiko og kontrol. Tidsskrift for socialpædagogik 7, s. 5-11, 2001.
Andersen P.Ø.: Forskning. i: Pædagogisk opslagsbog. 5. udg. s. 129-137, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Andersen P.Ø.: Leg. i: Pædagogisk opslagsbog, 5. udg. s. 241-249, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Andersen P.Ø.: Udvikling. i: Pædagogisk opslagsbog, 5. udg. s. 422-429, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Collin F.: Metaphor and truth – conditional semantics: meaning as process and product. Theoria Vol. 67, part 1, s. 75-92, 2001.
Collin F.: Videnskabssociologi som naturaliseret videnskabsteori. Filosofiske studier 21, s. 6-31, 2001.
Collin F.: Bunge and Hacking on constructivism. Philosophy of the social sciences Vol. 31, no. 3, s. 424-453, 2001.
Collin F.: Grundantagelser i alternativ behandling og i traditionel medicin. Medicinsk årbog 2002, s. 17-23, 2001.
Collin F.: Faye on the semantics of natural kind terms. Sats Vol. 2, 1, s. 162-166, 2001.
Dohn H.: Drop out in Danish upper secondary education. 20 s. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, København 2001.
Dohn H., Wagner K.D.: Two humanistic studies: Religion and education. The reasons which motivated the students' choice of study, and their perception of the curriculum content and of the teaching. 12 plus tabeller s. Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik, København 2001.
Eriksen T.R.: Masteruddannelse – en vej til akademisering af de praktiske fag. Tidsskrift for socialpædagogik 8, s. 5, 2001.
Eriksen T.R.: Omsorgsteori: i et kritisk og videnskabsteoretisk perspektiv. i: Filosofi, etik, videnskabsteori s. 262-304, Merete Bjerrum og Kirsten Lund Christensen (red.), Akademisk Forlag, København 2001.
Faye J., Agazzi E. (eds.): The Problem of the Unity of Science. 194 s. World Scientific Publishing, River Edge, N. J. 2001.
Faye J.: Beyond science. i: Metaphysics in the Post-Metap-

hysical age: Proceedings of the 22nd International Wittgenstein Symposium, August 15-21, 1999, Kirchberg am Wechsel s. 184-190, Uwe Meixner (ed.), Wien 2001.
Faye J.: Hus forbi! Kritik 149, s. 63-64, 2001.
Faye J.: A reply. Sats 2, no. 1, s. 168-77, 2001.
Faye J.: Backward Causation. i: The Stanford Encyclopedia of Philosophy s. 9, 2001.
Faye J.: The Unity of Disunity. i: The Problem of the Unity in Science s. 15-27, Evandro Agazzi & Jan Faye (eds), World Scientific Publishing, River Edge, N.J. 2001.
Faye J.: Humaniora efter postmodernismen. Humaniora 16, nr. 3, s. 12-15, 2001.
Flor J.R.: Årsag. i: Den Store Danske Encyklopædi, bd. 20 s. 610-613, Lund, Jørn (red.), Gyldendal, København 2001.
Flor J.R.: Naturalisme og logik. Filosofiske studier 21, s. 77-98, 2001.
Holtug N.: The harm principle and genetically modified food. Journal of agricultural and environmental ethics 14, 2, s. 169-178, 2001.
Huggler J.: At dvæle ved det negative – om Hegel og den tidlige tyske romantik. Skriftrække – Litteraturkritik & Romantikstudier 28, s. 1-32, 2001.
Huggler J.: Hegel – en biografi. Slagmark: tidsskrift for idéhistorie 31, s. 146-149, 2001.
Jensen K.K., Sandøe P.: Food safety and ethics: the interplay between science and values. i: EurSafe 2001: food safety, food quality, food ethics: preprints s. 15-20, Matias Pasquali (ed.), 2001.
Jensen K.K.: The BSE-story in UK: a case of decision making under great uncertainty. i: EurSafe 2001: food safety, food quality, food ethics: preprints s. 247-250, Matias Pasquali (ed.), 2001.
Jensen K.K., Rasmussen B., Borch K., Kappel K.: How should ethics be integrated in the approval process of genetically modified crops? i: EurSafe 2001: food safety, food quality, food ethics: preprints s. 251-254, Matias Pasquali (ed.), 2001.
Jensen K.K.: On the interpretation of preference tests. i: EurSafe 2000: 2nd Congress of the European Society for Agricultural and Food Ethics: preprints s. 153-156, Paul Robinson (ed.), 2000.
Jørgensen C., Onsberg M.: I taleværkstedet – et pædagogisk udviklingsarbejde. Dansk. Medlemsblad for Dansklærerforeningens Folkeskolefraktion 2/2001, s. 14-23, 2001.
Jørgensen C.: Mytilene-debatten som paradigme for deliberativ retorik. i: Den analytiske gejst s. 113-124, Lars Heltoft, Carol Henriksen, Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 2001.
Kauffmann O.: Superblindsight, inverse Anton and tweaking a-consciousness further. Behavioral and Brain Sciences Vol. 24, no. 6, s. 9, 2001.
Kauffmann O.: Hvad er psykologiens grundlag?: en anmeldelse af Nina Prætorius Principles of Cognition, Language and Action. Psyke og logos 22, 2, s. 831-838, 2001.
Kauffmann O.: Rejoinder to Klawonn. Danish Yearbook of Philosophy 36, s. 105-115, 2001.
Koch C.H., Cappelørn N.J., Conrad F., Dahl P.: Søren Kierkegaards Skrifter, Bind K18. 620 s. Gads Forlag, København 2001.
Koch C.H.: Grundriss der Geschichte der Philosophie. i: Die Philosophie des 17. Jahrhunderts, Band 4 s. 1225-1226, 1246-1255 Schwabe, Basel 2001.
Koch C.H.: Dänemark. i: Die Philosophie des 17. Jahrhunderts, bd. 4, 2 s. 1246-1255, H. Holzney, W. Schmidt-Biggemann (hrsg.), Schwabe & Co., Basel 2001.
Koch C.H.: Kommentar til notesbog 4. i: Søren Kierkegaards skrifter, bd. K 19: Kommentar til notesbøgerne 1-15 s. 185-219, N.J. Cappelørn, J. Garff, J. Knudsen, J. Kondrup og A. MacKinnon (red.), Gad, København 2001.
Koch C.H., Tudvad P.: Kommentar til notesbog 13. i: Søren Kierkegaards skrifter, bd. K 19: Kommentar til notesbøgerne 1-15 s. 543-600, N.J. Cappelørn, J. Garff, J. Knudsen, J. Kondrup og A. MacKinnon (red.), Gad, København 2001.
Kock C.E.J.: Imitatio: en bro mellem tekstlæsning og skriftlig fremstilling. Dansk 2, s. 3-10, 2001.
Kock C.E.J., Hansen F.: Evaluation of Public Spokespersons. 17 s. Advertising Research Group, Department of Marketing, Copenhagen Business School, Frederiksberg 2001.
Kock C.E.J., Hansen F.: Evaluation of Public Spokespersons: A Preliminary Study. i: Environment and Wellbeing. IAREP 2001: Conference Proceedings s. 109-113, Scott, Adrian C. (ed.), University of Bath, Bath 2001.
Kock C.E.J.: Internettet som avis. Avisen i undervisningen: ungdomsuddannelserne oktober 2001, s. 4-7, 2001.
Kock C.E.J., Hegelund S.: Macro-Toulmin: the Argument Model as Structural Guideline in Academic Writing. i: Argumentation at the Century's Turn s. cd-rom, Christopher W. Tindale, Hans V. Hansen, Elmar Sveda (eds.), Ontario Society for the Study of Argumentation, 2001.
Laursen P.F.: Hvad kan man lære af undervisning? Kognition og pædagogik 42, s. 10-18, 2001.
Laursen P.F.: Fællesskab eller åbenhed på universitetet? Arkitektur DK 5, s. 306-309, 2001.
Laursen P.F.: Gardner revurderet. Unge pædagoger 4, s. 1-13, 2001.
Laursen P.F.: Et revideret begreb om forskningsbaseret undervisning. i: Veje til Sorø s. 54-59, Undervisningsministeriet, København 2001.
Laursen P.F.: Ind på humaniora. 137 s. Gyldendal, København 2001.
Laursen P.F.: Stank af mindreværd. Tidsskrift for idræt 2, s. 33-35, 2001.
Laursen P.F.: Den gode lærer. i: Herning Tekniske Skole 125 år s. 65-72, Herning Tekniske Skole, Herning 2001.
Laursen P.F.: Det sande, det gode og det skønne. i: Undervisning og læring s. 236-250, Signe Holm Larsen, Susanne Wiborg og Thyge Winther Jensen (red.), Kroghs Forlag, Vejle 2001.
Laursen P.F.: Vejledning, undervisning og læring. Vejledernyt 2001, s. 5-9, 2001.
Laursen P.F.: Den effektive underviser. Uddannelse & udvikling 1, s. 10-14, 2001.
Lippert-Rasmussen K.: Equality, option luck, and responsibility. Ethics 111, s. 548-79, 2001.
Lippert-Rasmussen K.: Are question-begging arguments necessarily unreasonable? Philosophical Studies 104, 2, s. 123-41, 2001.
Lippert-Rasmussen K.: Review of Oderberg. Philosophical Quarterly Vol. 51, no. 204, s. 408-11, 2001.
Livingston P.N.: Paradoxes of Criticism. Filosofi 3, s. 34-40, 2001.
Livingston P.N.: Contribution to a book forum on Athenes

kammer by Jan Faye. Sats Vol. 2, no. 1, s. 166-168, 2001.
Lægaard S.: Naturaliseret epistemisk normativitet. Filosofiske studier 21, s. 32-54, 2001.
Lübcke P., Husted J.: Politikens filosofihåndbog. 408 s. København, Politiken 2001.
Moldenhawer B.: Uddannelse og kulturel identitet blandt pakistansk/danske og tyrkisk/danske unge. i: Praktikker i erhverv og uddannelse s. 297-336, Karin Anna Petersen (red.), Akademisk, København 2001.
Moldenhawer B.: En bedre fremtid?: skolens betydning for etniske minoriteter. 262 s. Hans Reitzels Forlag, København 2001.
Moldenhawer B.: Det flerkulturelle samfund – den flerkulturelle skole? Kvan Årg. 21, nr. 59, s. 63-77, 2001.
Moldenhawer B.: Kultur. i: Pædagogisk opslagsbog. 5. udg. s. 198-209, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Mottelson M.: Profession. i: Pædagogisk opslagsbog. 5. udg. s. 313-323, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejler's Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Barndommen af den voksnes verden. Dansk Pædagogisk Tidsskrift 3/2001, s. 10, 2001.
Muschinsky L.J.: Barn. i: Pædagogisk opslagsbog s. 32-34, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Diskurs. i: Pædagogisk opslagsbog s. 82-83, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Elev. i: Pædagogisk opslagsbog s. 92-93, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Fag. i: Pædagogisk opslagsbog s. 127-128, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Habitus. i: Pædagogisk opslagsbog s. 156-158, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Konstruktivisme. i: Pædagogisk opslagsbog s. 196-198, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Kvalifikationer. i: Pædagogisk opslagsbog s. 217-218, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Ledelse. i: Pædagogisk opslagsbog s. 239-240, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Modernitet. i: Pædagogisk opslagsbog s. 266-276, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Omsorg. i: Pædagogisk opslagsbog s. 287-288, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Refleksivitet. i: Pædagogisk opslagsbog s. 334-336, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Demokrati og deltagerstyring. i: Pædagogisk opslagsbog s. 49-60, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Muschinsky L.J.: Sociale lag og klasser. i: Pædagogisk opslagsbog s. 381-391, Lars Jakob Muschinsky og Karsten Schnack (red.), Christian Ejlers' Forlag, København 2001.
Nielsen M.E.J.: Etik – kort og godt. 48 s. Modtryk, Århus 2001.
Nordenbo S.E., von Essen E., Heise I., Klewe L., Sander E., Seeberg P., Skov P.: HF-forsøg 1997-2000: evaluering af 2- og 3-årige hf-forsøg, statusrapport 3 fra hf-evalueringsgruppen. 187 s. Undervisningsministeriet. Uddannelsesstyrelsen, København 2001.
Nordenbo S.E., von Essen E., Heise I., Klewe L., Sander E., Seeberg P., Skov P.: På vej mod et nyt hf: resultater af hf-evalueringsgruppens arbejde, 1. del. 100 s. Undervisningsmininsteriets Forlag, København 2001.
Nordenbo S.E., Heise I., Klewe L., Sanden E., Skov P.: På vej mod et nyt hf: resultater af hf-evalueringsgruppens arbejde, 2. del: udspil til en reform. 212 s. Undervisningsministeriets Forlag, København 2001.
Olesen S.G.: Wesung ou: de l'inapparence. i: Granel: l'éclat, le combat, l'ouvert s. 239-258, Jean-Luc Nancy & Elisabeth Rigal, Belin, Paris 2001.
Olesen S.G.: Fra en samtale med Foucault en dag i januar 1981. i: Temaer i nyere fransk filosofi s. 219-228, Jesper Myrup (red.), Philosophia, Århus 2001.
Olesen S.G.: Filosofien år 2000. Bogens verden 2, s. 14-17, 2001.
Olesen S.G.: Michel Foucault: Talens forfatning og andre skrifter. i: Talens forfatning s. 96, Foucault, Michel, Hans Reitzel, København 2001.
Onsberg M.: Den retoriske krop. Rhetorica Scandinavica 17, s. 9-23, 2001.
Onsberg M.: Den delikate balance: et eksempel på en politisk prædiken. Rhetorica Scandinavica 20, s. 52-64, 2001.
Petersen T.S.: Etik og assisteret reproduktion/Ethics and Assisted Reproduction. 230 s. Københavns Universitet. Det Humanistiske Fakultet, København 2000.
Petersen T.S.: Etiske retningslinier er en løftestang for virksomhedskulturen. Børsen 1. februar 2001, s. 1, 2001.
Petersen T.S.: A woman's choice? – on assisted reproduction and the autonomy of women. Filosofiske studier 21, s. 174-189, 2001.
Petersen T.S.: Kemp og klonerne. Politiken 27. marts 2001, s. 1, 2001.
Petersen T.S.: Generocentrism. Philosophia – Philosophical Quarterly of Israel Vol. 28 – No. 1-4, s. 1, 2001.
Petersen T.S.: Fagre nye børn. Berlingske Tidende 03.12.2001, s. 6, 2001.
Rørbech L.: Retorisk digtkommunikation I: fra skabelse til fremførelse. Rhetorica Scandinavica 19, s. 4-20, 2001.
Sandøe P., Breck T., Jensen K.K.: Sikre fødevarer – også et spørgsmål om værdier. Alimenta Årg. 24, nr. 6, s. 4-7, 2001.
Sandøe P., Breck T., Jensen K.K.: Værdimål for fødevaresikkerhed. Dansk veterinærtidsskrift 15, s. 7-10, 2001.
Sandøe P., Breck T., Jensen K.K.: Risikovurdering og værdier. Tidsskrift for landøkonomi 1, s. 24-29, 2001.
Saugstad T.: The position of education between the cultures of orality and literacy. Nordisk Pedagogik Vol. 21, nr. 3, s. 170-182, 2001.
Saugstad T.: Erfaring og pædagogik: nogle problematiske sider ved den traditionelle erfaringspædagogik. Nordisk pedagogik Vol. 21, nr. 4, s. 278-291, 2001.

Saugstad T.: Teori og praksis i et aristotelisk perspektiv. i: Praktikker i erhverv og uddannelse s. 188-210, Karin Anna Petersen (red.), Akademisk, København 2001.
Schott R.M.: Resurrecting Embodiment: Toward a Feminist Materialism. i: A Mind of One's Own: Feminist essays on Reason & Objectivity s. 319-334, Louise M. Antony and Charlotte E. Witt (eds.), Westview Press, Boulder, Colorado 2001.
Villadsen L.S.: Forførelsens retorik. Retorikmagasinet 42, s. 18-21, 2001.
Villadsen L.S.: Flagarinn og mælskulist tælingarinnar. tmm: timarit um meningu og mannlif 4, s. 36-42, 2001.
Villadsen L.S.: Genrebegrebet og retorisk kritik. Rhetorica Scandinavica 18, s. 36-49, 2001.
Winther-Jensen T.: Changing Cultures and Schools in Denmark. i: World Yearbook of Education 2001. – Values, Culture and Education s. 178-190, Jo Cairns, Denis Lawton and Roy Gardner, Kogan Page, London 2001.
Winther-Jensen T.: Ungdomsliv – som disputats. i: Uddannelseshistorie 2000 – 34. årbog fra Selskabet for Dansk Skolehistorie s. 32-43, Børge Riis Larsen og Vagn Skovgaard-Petersen, Selskabet for dansk Skolehistorie og Odense Universitetsforlag, Viborg 2001.
Winther-Jensen T., Sørensen S.W., Holm-Larsen S. (red.): Undervisning og læring: almen didaktik og skolen i samfundet. 471 s. Kroghs Forlag, Vejle 2001.
Winther-Jensen T.: Hvad er almen didaktik? i: Undervisning og læring s. 14-28, Signe Holm-Larsen, Susanne Wiborg og Thyge Winther-Jensen (red.), Kroghs Forlag, Vejle 2001.
Winther-Jensen T.: Dannelse og menneskesyn. i: Undervisning og læring s. 98-110, Signe Holm-Larsen, Susanne Wiborg og Thyge Winther-Jensen (red.), Kroghs Forlag, Vejle 2001.
Winther-Jensen T.: Didaktikkens hjertebørn. i: Undervisning og læring s. 154-168, Signe Holm-Larsen, Susanne Wiborg og Thyge Winther-Jensen (red.), Kroghs Forlag, Vejle 2001.
Winther-Jensen T.: Didaktik i voksenundervisning. i: Undervisning og læring s. 294-308, Signe Holm-Larsen, Susanne Wiborg og Thyge Winther-Jensen (red.), Kroghs Forlag, Vejle 2001.

Studienævnet for Filosofi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Jan Riis Flor (vicestudieleder), Janus Friis (studenterrepræsentant; næstformand), Thomas Martin Fauth Hansen (studenter-repræsentant) og Poul Lübcke (studieleder og formand).

Beretning

I efteråret 2001 har Studienævnet for Filosofi i samarbejde med Institut for Filosofi, Pædagogik og Retorik gennemført en "Undersøgelse af det sociale miljø på filosofistudiet" baseret på anonyme spørgeskemaer og supplerende kvalitative interviews. I alt 145 studerende fra alle niveauer deltog i undersøgelsen. Blandt de mange oplysninger, som undersøgelsen indeholder, er det specielt interessant, at i alt 81 % af de studerende erklærer, at de er "tilfredse eller meget tilfredse med deres forhold til underviserne, mens 17 % er utilfredse eller meget utilfredse (2 % svarer ikke)". Fordelingen af disse svar er næsten identisk med fordelingen af svarene på spørgsmålet om de studerendes "generelle holdning til studiet". "Her var 80 % af de studerende tilfredse eller meget tilfredse med deres studium, mens 18 % var utilfredse eller meget utilfredse (2 % svarer ikke)". Sammenholdes svarene på de to spørgsmål er resultatet da også, at der er "en klar sammenhæng mellem de studerendes tilfredshed med forholdet til underviserne og deres tilfredshed med studiet generelt: De studerende, som er utilfredse med studiet generelt, er også i meget høj grad utilfredse med forholdet til underviserne og omvendt." Undersøgelsen sammenholder også de studerendes generelle tilfredshed med studiet med deres placering på studiet samt med deres alder og køn. Rapportens resultat af den sidste sammenligning fortjener specielt at blive citeret: "Undersøgelsen af de studerendes generelle tilfredshed med studiet viste, at kvinderne gennemsnitligt var bedre tilfredse end deres mandlige medstuderende. Her skal der ikke søges nogen mere eller mindre velbegrundede forklaringer og årsagssammenhænge. Når emnet er medtaget alligevel, skyldes det, at kønsfordelingen blandt såvel studerende som undervisere er meget skæv med en klar overvægt af mænd, og at det derfor forekom nødvendigt at undersøge, om det oplevedes som et problem for mindretallet. Som [sammenligningen] viser, ser det bestemt ikke ud til at være tilfældet – tværtimod!"

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder											
Indskrivningsfag	**Filosofi**	**Klas. Fil.**	**Eur.-etnologi**	**Lit.-vid.**	**Retorik**	**Kunsthist.**	**Psykologi**	**Øvrig hum.**	**Teologi**	**Naturvid.**	**Merit-overført**	**I alt**
Filosofi	185,00	4,50	3,00	3,25	3,00	2,50	2,25	8,13	1,58	1,92	18,38	233,50
Litteraturvidenskab	8,00											
Dansk	7,75											
Engelsk	5,08											
Historie	7,33											
Kunsthistorie	3,75											
Film- og medievid.	5,83											
Øvrig humaniora	10,16											
Samfundsvidenskab	1,50											
Naturvidenskab	8,09											
Merit- og gæstestud.	11,83											
I alt	254,33											
Åben uddannelse	33,00											

STÅ 1998-2001

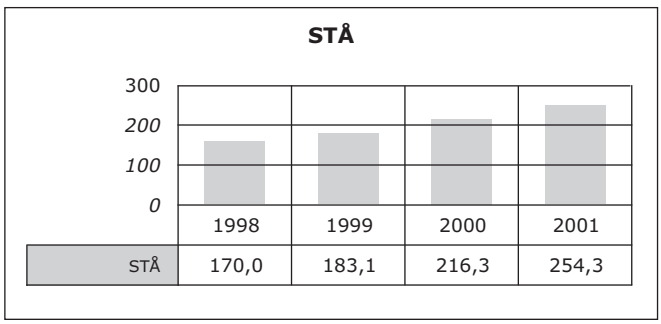

Den generelle tilfredshed med studiet hos hovedparten af de studerende, som rapporten dokumenterer, er specielt bemærkelsesværdig i lyset af, at faget igennem de sidste tre år har gennemført en række økonomiske stramninger kombineret med en række tiltag for at forøge STÅ-produktionen (herunder vedtagelsen af en ny studieordning for grunduddannelsen). I perioden 1998 – 2000 har faget faktisk haft en produktionsstigning fra 170 STÅ i 1998 over 183,1 STÅ i 1999 frem til 216,3 STÅ i 2000. Denne stigning er fortsat, således at vi i 2001 har opnået 254,3 STÅ. Dvs. en stigning i STÅ-produktionen i perioden 1998 – 2001 på ca. 50 %. Medens stigningen i de foregående år for en stor del kan føres tilbage til en række udadrettede aktiviteter, som har haft stor søgning, beror stigningen det sidste år i alt væsentligt på en større eksamensaktivitet blandt de grundfagsstuderende. Specielt er det værd at bemærke, at antallet af eksaminer gennemført i form af større skriftlige opgaver er steget betragteligt, hvilket kan give forhåbninger om, at den fremtidige specialeskrivning vil kunne trække på større erfaringer hos de studerende end tidligere.

Studieleder Poul Lübcke

Studienævnet for Pædagogik

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævn af: Lars Jakob Muschinsky (studieleder), Peter Østergaard Andersen (lektor), Tone Saugstad (lektor), Jimmy Hansen (studerende), Natasha Guindy (studerende), Peer Østergaard (studerende).

Beretning

Studienævnet har i 2001 arbejdet med eksamensordninger med særlig henblik på at tilvejebringe eksamensformer, der lægger sig tættere op ad ønskelige arbejdsformer i undervisningen. Man har derudover påbegyndt arbejdet med at forenkle og revidere overbygningsuddannelsen samt udbygge de praktiske dimensioner og kontakten til arbejdslivet via en praktikdel på overbygningsstudiet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	**Pæda-gogik**	**Psyko-logi**	**Minori-tetsstud.**	**Etnologi**	**Øvr.-hum.**	**Jura**	**Samf.-vid.**	**Merit-overført**	**I alt**
Pædagogik	117,75	2,38	2,75	3,25	7,38	0,33	4,25	3,63	141,70
Ulandspædagogik	0,75								0,75
Voksenpædagogik	2,00								2,00
Dansk	4,25								
Film- og medievidenskab	4,25								
Engelsk	3,00								
Audiologopædi	2,50								
Historie	2,25								
Retorik	2,25								
Øvrig humaniora	11,00								
Samfundsvidenskab	1,25								
Idræt	0,50								
Merit- og gæstestuderende	4,75								
I alt	156,50								
Åben uddannelse	75,25								

STÅ 1998-2001

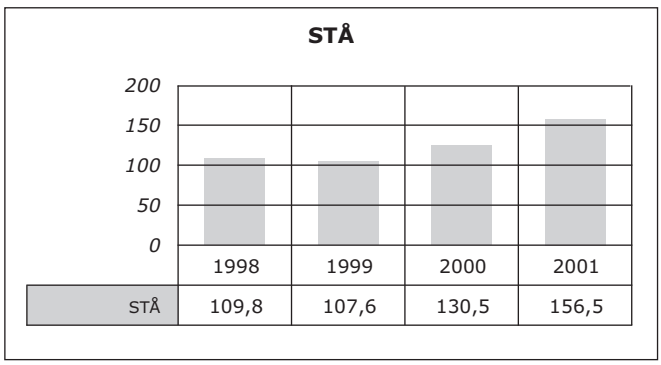

Studienævnet for Humanistisk Informatik

Studienævnets arbejde har fortrinsvis bestået i at færdiggøre studieordninger for IT-tilvalg samt sikre og fastholde lærerkræfter til de meget efterspurgte kurser.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder
Indskrivningsfag	***Humanistisk informatik***
Forh. arkæologi	0,25
Dansk/Nordisk	2,25
Engelsk	2,00
Eur. Etnologi	0,75
Filosofi	0,50
Film- og Medievid.	6,75
Fransk	0,25
Historie	0,75
Hum. Informatik	0,25
Italiensk	0,50
Klassisk arkæologi	0,25
Kunsthistorie	0,50
Litteraturvidenskab	1,75
Musikvidenskab	0,50
Pædagogik	0,75
Arabisk	0,25
Teatervidenskab	0,25
Japansk	0,25
Kinesisk	0,50
Østasiatisk	0,25
Retorik	0,75
Hum. diverse	0,50
Antropologi	0,50
Merit- og gæstestud.	1,25
I alt	22,50

STÅ 1998-2001

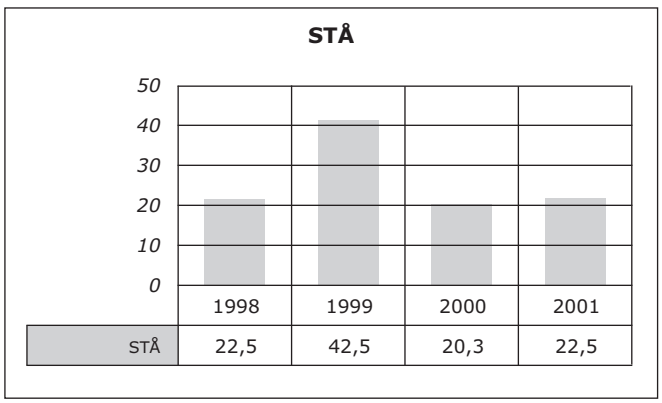

Studieleder Lars Jakob Muschinsky

Studienævnet for Retorik

Medlemmer

Pr 1.2. 2001 bestod studienævnet af: Stud.mag. Anne-Maren Andersen, lektor Charlotte Jørgensen (formand), lektor Lone Rørbech, og stud.mag. Søren Gade.

Beretning

Studienævnet har fortsat ment at de gældende 1999-studieordninger for grundfags- og tilvalgsfagsstudiet og 1998-ordningen for kandidatuddannelsen skulle afprøves grundigt inden eventuelle ændringer. Forsøgsordningen fra forrige år for studieelementet Litterær Retorik I på grundfagsstudiet har været ført videre i uændret form i undervisningsåret 2000 – 2001.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Retorik**	**Dansk**	**Audio-logopædi**	**Pæda-gogik**	**Øvrig hum.**	**Andre Fak.**	**Merit-overført**	**I alt**
Retorik	68,38	2,63	2,25	2,25	7,08	1,83	5,25	89,67
Dansk	12,88							
Film- og medievidenskab	7,13							
Engelsk	5,00							
Filosofi	3,00							
Historie	1,50							
Teatervidenskab	1,50							
Øvrig humaniora	6,38							
Teologi	0,50							
Merit- og gæstestud.	8,13							
I alt	114,38							

STÅ 1998-2001

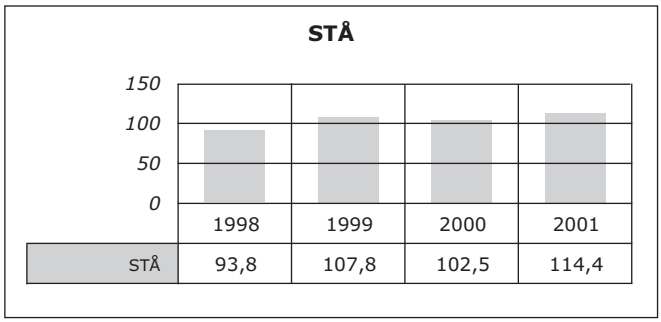

STÅ-produktionen på 114 for 2001 bekræfter den stigende tendens gennem de senere år. Stigningen gælder både for studerende på grund- og kandidatuddannelsen i retorik og for de tilvalgsstuderende.

Studieleder Charlotte Jørgensen

Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekanatet for Det Naturvidenskabelige Fakultet

Dekan Henrik Jeppesen

Prodekan Flemming M. Nicolaisen

Fakultetets ledelse
Pr. 1.2.2001: Dekan Henrik Jeppesen.
Prodekan Flemming M. Nicolaisen.
Sekretariatschef Elisabeth Bruun.
Souschef Asbjørn Jessen.
Studieadministrator Karen Rønnow.

Fakultetsråd
Pr. 1.2.2001: Dekan Henrik Jeppesen.
Professor Poul Olesen.
Lektor Berthe M. Willumsen.
Lektor Bjørn Buchardt Westergaard.
Lektor Anders Hammerhøi.
Lektor Jens Damgaard Andersen.
Lektor Jens Høeg.
Porteføljechef Peter Suhr-Jessen (eksternt medlem).
Rektor Jannik Johansen (eksternt medlem).
Laboratoriefuldmægtig Dorte Heldrup.
Laborant Marit Warrer.
Forskningstekniker Poul Erik Krogshave.
Stud.scient. Jakob Bruhns.
Stud.scient. Caspar Elo Christensen.
Stud.scient. Thomas Friis Antonsen.

Adresse
Øster Voldgade 3
1350 København K
Telefon 35 32 42 00
Fax 35 32 42 20
nat-fak@adm.ku.dk.
www.nat.ku.dk

Dekanens årsberetning

Der er ingen krise i naturvidenskab.

I løbet af 2000 lod fakultetet to udvalg arbejde, et arbejde der afsluttedes med rapporter til fakultetsrådet. Det første udvalg lavede en IT-strategiplan og handlingsplan for fakultetet. Det andet udvalg en fagdidaktisk strategiplan og handlingsplan. I forbindelse med finansloven for 2001 blev der lavet en 4 års aftale, der tilførte institutionerne midler, der skulle bruges til kvalitetssikring af forskning og uddannelse. Fakultetet har brugt disse midler til at styrke forskningskvaliteten dels ved at bruge midler til at realisere fakultetets professorplan, dels til at lave en bibliometrisk undersøgelse af de enkelte institutters publiceringsrate i forhold til Skandinavien, Europa og hele verden. Kvalitetssatsning af undervisningen er sket dels ved en realisering af en ny ren datalogiuddannelse og ved etablering af et Naturvidenskabeligt IT-Kompetencecenter og Center for Naturfagenes Didaktik. Disse 2 centre blev fysisk etableret i D-fløjen på H.C. Ørsted Institutet. Her blev skabt et naturvidenskabeligt formidlingscenter, der fylder ca. 1 1/4 etage, der udover de 2 lige før nævnte enheder også indeholder H.C. Ørsted Ungdomslaboratorium, 2 store laboratorier for henholdsvis kemi og fysik, der stilles til rådighed for gymnasieklasser, der ønsker at lave avancerede forsøg med apparatur som ikke findes på et normalt gymnasium. Udstyret er købt for gaver der blev skænket fakultetet i forbindelse med dets 150 års jubilæum i 2000. Endelig findes her "Det Rejsende Cirkus Naturligvis", et initiativ finansieret af Lundbeckfonden, hvor ældre studerende tager ud på folkeskolerne og laver "hands on" demonstrationer for at vække de unges interesse for naturvidenskab. Formidlingscenteret og dets 4 afdelinger i nyindrettede lokaler blev indviet d. 27. marts af undervisningsminister Margrethe Vestager.

Den 1. februar havde fakultetet indviet et nyt planetcenter i ombyggede lokaler på Rockefeller-komplekset. Under ledelse af professor Dorthe Dahl-Jensen skal her studeres is på Mars og Jupiters måne "Europa".

Fakultetet opgav sit lejemål på Symbion og flyttede en stor gruppe kemikere tilbage til H.C. Ørsted Institutet. Institutlederne fra kemi og fysik lavede en større omflytning af medarbejderne i bygningskomplekset og skabte hermed muligheder for et Nano Science Center, et samarbejde mellem fysikere og kemikere og siden også biologer. Centeret ledes af professor Thomas Bjørnholm. Også her blev ombygget, og centeret blev indviet d. 5. september af forskningsminister Birte Weiss.

I slutningen af 2001 påbegyndtes ombygning på Zoologisk Institut af lokaler til et nyt bioinformatikcenter.

Ombygningen på Øster Voldgade 10 til det nye Geocenter blev for Geologisk Institut og Geografisk Institut færdiggjort i slutningen af 2001.

I juni blev det afgjort at en stor international database "Global Biodiversity Information Center" skulle placeres ved fakultetet. Aage V. Jensens Fond stillede de nødvendige midler til rådighed til opførelse af en ny bygning hertil i forbindelse med Zoologisk Museum. Op til 15 internationale specialister skal tilknyttes centeret. En direktør blev udnævnt i slutningen af 2001.

Den 24. april 2001 samledes fakultetsrådet, institutlederne, studielederne, det fagdidaktiske udvalg og enkelte andre til heldagsmøde for at diskutere de udfordringer, der lå i undervisningen fremover. Det besluttedes at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle komme med forslag til en ny studiestruktur. Udvalget arbejdede resten af året og nedsatte 3 arbejdsgrupper, der så på studiestruktur, evaluering og internationalisering.

Udvalget færdiggjorde sit arbejde omkring årsskiftet. Der foreslås færre indgange, afrundede bachelorgrader, stor fleksibilitet, studier på tværs, mulighed for fra en bachelorgrad at kunne gå videre på flere overbygningsuddannelser, evalueringer der er afstemt med undervisningens form, IT i undervisningen, nye undervisningsformer og en blokstruktur, der bryder med den eksisterende semesteroppeling. Forslaget skal bearbejdes videre i 2001.

Ud af disse diskussioner opstod ønsket om en ny uddannelse i Nano-teknologi, en fuld bacheloruddannelse med en overbygning. Der optages 1. gang studerende i september 2002. Der blev også planlagt en ny overbygningsuddannelse i bioinformatik og kaldet en ny professor, Anders Krogh, til at bygge dette op.

Endelig forberedes en ny fuld uddannelse i bioteknologi.

Kandidattallet forblev på samme høje niveau som de foregående år. Publiceringsaktiviteten var meget høj.

Man kunne være stolt af at være ansat ved Det Naturvidenskabelige Fakultet.

Fakultetets økonomi og aktiviteter

Tabel 1. Formålsopdelt regnskab 1997 – 2001

	Udgifter i mio. kr., løbende priser				
Formål	***1997***	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Forskning i alt	***453,600***	***469,196***	***445,469***	***525,858***	***527,159***
Basisforskning	212,801	232,810	245,318	240,468	254,073
Tilskudsfinansieret forskning	190,562	176,144	191,926	270,036	271,868
Kontraktsforskning	3,287	1,510	1,175	7,758	1,202
Forskeruddannelse	46,950	58,732	7,050	7,595	0,016
Uddannelse i alt	***184,797***	***192,875***	***210,747***	***199,301***	***205,673***
Ordinær uddannelse	184,331	187,379	206,865	194,549	201,961
Åben uddannelse	0,000	0,714	0,483	0,651	0,454
Efteruddannelse	0,000	2,954	1,469	3,534	2,748
International studenterudveksling	0,466	1,828	1,930	0,567	0,510
Andre faglige formål i alt	***62,033***	***46,617***	***52,567***	***52,936***	***50,655***
Museer og samlinger	62,033	45,138	46,513	44,696	45,333
Øvrige		1,479	6,054	8,240	5,322
Fælles formål i alt	***97,523***	***102,718***	***101,592***	***78,973***	***83,953***
Bygningsdrift	86,331	91,882	94,238	69,729	74,116
Generel ledelse og administration	7,925	7,184	5,511	7,092	8,194
Øvrige	3,267	3,652	1,843	2,151	1,643
Kapitalformål i alt	***0,000***	***0,000***	***0,000***	***22,242***	***22,242***
Vedligehold og mindre byggearbejder				22,242	22,242
I alt	***797,953***	***811,406***	***810,375***	***879,310***	***889,682***

Tabel 2. Aktiviteter 1997 – 2001

	Aktiviteter				
	1997	***1998***	***1999***	***2000***	***2001***
Antal studerende (excl. orlov)	7147	7010	7070	6928	6702
Antal STÅ	3087,3	3142,3	3079,3	3051,0	2861,6
Antal optagne pr. 1. oktober	1085	1112	1176	1100	979
Antal 1. prioritetsansøgere	1517	1489	1526	1410	1082
Gennemsnitsalder for optagne	23,0	23,0	22,7	22,5	22,9
Medianalder, for optagne	21	22	21	21	22
Antal bachelorer	475	523	517	506	366
Gennemsnitsalder, bachelorer	25,9	25,7	25,9	26,2	26,2
Medianalder, bachelorer	25	25	25	26	25
Gennemsnitlige gennemførselstid, bachelorer	4,5	4,4	4,4	4,5	4,5
Median gennemførselstid, bachelorer	4	4	4	4	4
Antal kandidater	445	488	438	498	480
Gennemsnitsalder, kandidater	29,6	29,6	29,0	29,1	29,2
Medianalder, kandidater	29	28	28	28	28
Gennemsnitlige gennemførselstid, kandidater	7,9	7,7	7,8	7,6	7,9
Median gennemførselstid, kandidater	7	7	7	7	7
Åben uddannelse, antal deltagerbetalende STÅ	12,6	14,0	40,0	46,8	50,5
Antal forskeruddannelsesårsværk i alt	351,0	349,5	357,4	344,2	335,7
Antal forskerudd.stud., pr. 1. oktober, i alt	436	373	375	332	334
Heraf mænd	288	242	234	213	205
Heraf kvinder	148	131	141	119	129
Antal ph.d-afhandlinger, året	91	104	98	107	77
Antal stud. der udløser internationaliseringstilskud	124	171	185	158	136
Heraf indgående	57	102	111	80	71
Heraf udgående	67	69	74	78	65
Antal doktorgrader	5	0	4	7	4
Antal forskningspublikationer, iflg. årsberetning	1847	2118	1844	1761	1742

Dekan Henrik Jeppesen

Ph.d.-studienævnet for Naturvidenskab

Medlemmer

Repræsentationsområde Matematik og Datalogi
Professor Gerd Grubb (formand), suppleanter lektor Friedrich Henglein og professor Peter Johansen. Ph.d.-studerende Anders Frankild.

Repræsentationsområde Kemi og Fysik
Lektor Jens Jørgen Gaardhøje, suppleant lektor Otto Dahl.

Repræsentationsområde Geografi og Geologi
Lektor Johannes Krüger. Ph.d.-studerende Marianne Nylandsted Larsen, suppleant Skage Hem.

Repræsentationsområde Biologi
Lektor Per Nygaard, suppleant Henning Knudsen. Ph.d.-studerende Camilla Samuelsen, suppleant Louis Düring-Olsen.

Beretning
Ph.d.-uddannelsen ved Det Naturvidenskabelige Fakultet er struktureret som et antal ph.d.-skoler (graduate schools) med hver sit ph.d.-udvalg og med ph.d.-studienævnet som overordnet organ. Der er en ph.d.-skole for hver af fakultetets 11 store faggrupper, en tværgående ph.d.-skole (i Proteinkemi) knyttet til tre fag, samt en tværinstitutionel ph.d.-skole, i Miljø og Klima, COGCI (The Copenhagen Global Change Initiative, et samarbejde mellem institutioner i Københavnsområdet, styret af et ph.d.-udvalg knyttet til vort fakultet). Forskellige andre forskerskoler, bl.a. i Biofysik, og netværket Fishnet, administreres ved de relevante ph.d.-udvalg.

Fakultetet uddeler et beskedent antal ph.d.-stipendier hvert år, hvis tildeling besluttes i Fakultetsrådet efter indstilling fra institutterne. Herudover igangsættes hvert år et større antal ph.d.-projekter i samarbejde med sektorforskningsinstitutter og industrielle virksomheder (støttet f.eks. af Forskeruddannelsesrådet eller ATV). Ansøgninger til sidstnævnte projekter behandles i de respektive ph.d.-udvalg, hvis indstillinger behandles i ph.d.-studienævnet. Der lægges vægt på omhyggelig vurdering af såvel projekterne som ansøgere og påtænkte vejledere.

Udover arbejdet med ansøgninger har ph.d.-studienævnet i årets løb behandlet forskellige generelle sager.

Der er, for ph.d.-studier med ekstern samarbejdspartner, indført en studieordning, der muliggør studier efter en 4+4-model meget lignende ordningen ved Århus Universitets Naturvidenskabelige Fakultet.

Perspektiverne ved afslutningen af ph.d.-studiet har været drøftet, dels de bastante krav om udlandsophold ved post.doc.-stillinger, dels behovet for tilstrækkelige karrieremuligheder i det hele taget.

Høringssvar vedr. den kommende ph.d.-bekendtgørelse er udarbejdet.

Som et nyt tiltag udbyder Forskeruddannelsesrådet støtte til oprettelse af tværfaglige/tværinstitutionelle forskerskoler (mens den tidligere mulighed for støtte til enkeltprojekter med ekstern samarbejdspartner afskaffes). Hermed har problemet med at finde midler til forskeruddannelse af fakultetets dygtige kandidater fået en ny karakter, idet sådanne skoler trækker forskningskapacitet ud fra fakultetets egne velstrukturerede graduate schools med basis i institutterne.

Der venter et arbejde med stillingtagen til hvordan sådanne forskerskoler indpasses i fakultetets ph.d.-virksomhed, herunder en sikring af kvalitetsansvaret for de grader der tildeles af fakultetet via sådanne programmer.

Ph.d.-studienævnsformand Gerd Grubb

Institut for Matematiske Fag

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Christian Berg og viceinstitutleder er Michael Sørensen.

Institutbestyrelsen består af Institutleder Christian Berg, VIP: Bergfinnur Durhuus, afdelingsleder Hans Plesner Jakobsen for MA, afdelingsleder Hanspeter Schmidli for FML, afdelingsleder Jørgen Tind for ASOR. TAP: Ursula Hansen (indtil 31.8.), Vibeke Hutchings (fra 1.9.), Lillian Stegger. Studerende: Sanne Gørtz, Mikkel Øbro.

Organisation
Instituttet består af 3 afdelinger: Matematisk Afdeling (MA), Afdeling for Statistik og Operationsanalyse (ASOR) og Forsikringsmatematisk Laboratorium (FML). Hver afdeling ledes af en afdelingsleder og en afdelingsbestyrelse.

Adresse
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 07 25
Fax 35 32 07 04
imf@math.ku.dk
www.math.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Instituttet blev oprettet i 1997 og bebor E-bygningen på H.C. Ørsted Institutet.

Instituttet råder over 3 afdelingsbiblioteker og et matematikhistorisk arkiv.

Personaleforhold
Lektor Vladimir Kalashnikov døde den 20. marts og kst. kontorfuldmægtig Jytte Madsen døde den 12. december.

Professor Ragnar Norberg og Lektor Søren S. Nielsen har søgt deres afsked.

Instituttet har pr. 1.8. besat et adjunktur i forsikringsmatematik med ph.d. Mogens Steffensen, som var eneste ansøger.

Instituttet har pr. 1.12. besat et 5-årigt professorat med særlige opgaver i algebraisk talteori. Der var 2 ansøgere, begge mænd, og stillingen blev besat med den eneste kvalificerede ansøger dr. habil. Ian Kiming. Stillingen er delvist finansieret af grundforskningscentret MaPhySto.

Matematisk Afdeling

Forskningsvirksomhed
Afdelingens forskning fordeler sig over et bredt spektrum af matematiske discipliner. Disse omfatter foruden centrale områder af ren matematik også anvendelser i andre fag, især datalogi, sandsynlighedsteori og matematisk fysik.

1.Algebra

1.1. Talteori og gruppeteori
Der er foretaget undersøgelser af den klassiske ikke-Pellske ligning ved hjælp af klasselegemeteori og i den forbindelse bestemmelse af visse kvadratiske og bikvadratiske restsymboler for grundenheder i reelt-kvadratiske tallegemer (T. Bülow).

En monografi "Generic Polynomials – Constructive Aspects of the Inverse Galois Problem" er afsluttet og accepteret til publikation af Cambridge University Press (C.U. Jensen i samarbejde med A. Ledet, Waterloo og N. Yui, Kingston).

Der arbejdes med simultan deformation til karakteristik 0 af to givne repræsentationer i forskellige positive karakteristikker; der er opnået en løsning i det 1-dimensionale tilfælde og opstillet en formodning i det 2-dimensionale tilfælde (I. Kiming i samarbejde med C. Khare, Tata Institute for Fundamental Research). Der er opnået klassifikation af 2-dimensionale projektive komplekse Galoisrepræsentationer over p-adiske tallegemer samt af deres løftning til lineære repræsentationer (I. Kiming og P. Frederiksen).

Arbejdet med karaktergrader i de symmetriske gruppers overdækningsgrupper er afsluttet (J.B. Olsson i samarbejde med C. Bessenrodt, Magdeburg). Et projekt vedrørende elementærabelske 2-grupper i alternerende grupper er foreløbig afsluttet (J.B. Olsson i samarbejde med G. Michler, Essen). Der er indledt et nyt større projekt om generaliseret blokteori for symmetriske grupper (J.B. Olsson i samarbejde med B. Külshammer, Jena og G.R. Robinson, Birmingham).

Manuskriptet til: "Diskontinuerte flytningsgrupper i den hyperbolske plan" af Werner Fenchel og Jakob Nielsen er færdiggjort og indleveret til Walter De Gruyter, Berlin. Et arbejde om diofantiske approksimationer af quaternioner er færdiggjort (A.L. Schmidt).

1.1. Ring- og modulteori
Arbejdet med en samlet fremstilling af teorien for resolutioner over differentielle graduerede moduler er afsluttet (H.-B. Foxby i samarbejde med L.L. Avramov, Purdue University). Dybde er blevet studeret for ubegrænsede komplekser af moduler over kommutative noetherske ringe ved hjælp af Koszul homologi, Ext moduler og lokal kohomologi, og der er givet en anvendelse vedrørende lokale ringhomomorfier (H.-B. Foxby i samarbejde med S. Iyengar, University of Missouri at Columbia). Det er godtgjort, at forsvinden af passende deriverede funktorer kan vise, at en kommutativ Noethersk ring er en Cohen-Macaulay ring (H.-B. Foxby og A. Frankild i samarbejde med L.W. Christensen, Cryptomatic).

Der er opnået forsvindingsresultater for lokal homologi (A. Frankild). Teorien for differentialgraduerede algebraer og deres homologi er undersøgt. Flere resultater fra klassisk ringteori er generaliseret (A. Frankild og P. Jørgensen).

En særlig form for relativ homologisk algebra, Gorenstein-homologisk algebra, er blevet studeret. Specielt er opnået en række resultater omhandlende afledede funktorer med hensyn til klasserne af Gorenstein-projektive, Gorenstein-injektive og Gorenstein-flade moduler (H. Holm).

Der er opnået resultater angående løftning af visse homologiske funktorer (P. Jørgensen).
Projektet vedrørende QB-ringe (som generaliserer Bass ringe med stabil rang én) er blevet fortsat med en undersøgelse af ekstensioner og pull-backs (G. Kjærgård Pedersen i samarbejde med P. Ara fra Universidad Autónoma i Barcelona og F. Perera fra Queens University i Belfast).

2. Analyse

2.1. Reel og kompleks analyse

Studiet af ortogonale polynomier og momentproblemer er fortsat. Bl.a. er studeret en foldningssemigruppe, hvis momenter er et polynomium med heltallige koefficienter udtrykt ved Bernoullitallene (C. Berg). Det er blevet bevist, at visse funktioner relateret til ekponentialfunktionen er Pick funktioner (C. Berg i samarbejde med H. Alzer, Waldbröl).

Studiet af indeterminerede momentproblemer inden for q-versionen af Askey-skemaet er fortsat (Jacob S. Christensen).

Et arbejde med hele funktioner af eksponentiel type mindre end π og logaritmiske summer over Duffin- og Schaeffer-følger er færdiggjort. Endvidere er Pick funktioner relateret til logaritmen af hele funktioner med negative nulpunkter studeret (H.L. Pedersen).

2.2. Liegrupper og harmonisk analyse

Arbejdet med at forstå visse kvantiserede symmetrisationer, specielt i forbindelse med kvantegrupper, fortsætter (H.P. Jakobsen).

Et arbejde om Plancherel sætningen for reduktive symmetriske rum er afsluttet (H. Schlichtkrull i samarbejde med E. van den Ban, Utrecht).

2.3. Funktionalanalyse

Der arbejdes med Hochschildkohomologi af Banachalgebraer A(X) af approksimérbare operatorer på et Banachrum X. Specielt er det påvist, at hvis alle derivationer fra A(X) til A(X)* er indre, så er enten X et Pisierrum uden dekompositionsegenskaben eller også er A(X) selvinduceret. I sidste tilfælde er opnået tilstrækkelige betingelser for adskillige klasser af Banachrum. Disse betingelser udtrykkes ved faktoriseringsegenskaber til etablering af Moritaækvivalens (N. Grønbæk).

Monografien " An introduction to local spectral theory" er afsluttet og udkom i marts 2000 (K.B. Laursen i samarbejde med M. Neumann, Mississippi).

Der arbejdes fortsat på en klassifikation af de afsluttede idealer i Banachalgebraen af begrænsede, lineære operatorer på det p-te James' rum, hvor p er et reelt tal større end 1. Ringteoretisk (u)endelighed er undersøgt for Banachalgebraen af begrænsede lineære operatorer på et Banachrum. Eksistens af spor på ægte uendelige Banach-* -algebraer er udforsket (N.J. Laustsen i samarbejde med H.G. Dales og C. Read, Leeds).

2.4. Operatoralgebra

Der arbejdes på at beskrive C*-algebraer knyttet til skiftrum ved hjælp af gruppoider og ved hjælp af Hilbert-bimoduler, og der er opnået resultater om C*-algebraer knyttet til sofiske rum (T.M. Carlsen). Der arbejdes med beskrivelse af forholdet mellem forskellige C*-algebraer knyttet til skiftrum (T.M. Carlsen i samarbejde med K. Matsumoto, Yokohama).

Det er påvist, at Hochschildkohomologien for en endelig von Neumann algebra med egenskaben Gamma er triviel (E. Christensen i samarbejde med F. Pop, Wagner College NY, A.M. Sinclair, Edinburgh og R.R. Smith, Texas A&M University).

Der er, ved inddragelse af operatoralgebraiske metoder, bestemt nye invarianter for konjugationsisomorfi af dynamiske substitutionssystemer, og bestemt algoritmer for invarianternes beregning (T.M. Carlsen og S. Eilers). Det er bevist, at en mild svækkelse af Riesz' interpolationsegenskab beskriver de K-grupper med koefficienter, der optræder for en central klasse af C*-algebraer (S. Eilers).

Arbejdet med at belyse strukturen af Bost-Connes's Hecke C*-algebra fortsættes (Samarbejde med I. Raeburn, Newcastle). Der er opnået en kategoriækvivalens vedrørende *-repræsentationer af Hecke algebraer af semidirekte produktgrupper og repræsentationer af tilknyttede lokalt kompakte fuldstændiggørelser (Samarbejde med I. Raeburn, Newcastle.) C*-algebra fuldstændiggørelser af Hecke algebraer hørende til semidirekte produktgrupper er konstrueret og beskrevet (Nadia S. Larsen i samarbejde med M. Laca, Münster).

Connes-Kasparovs formodning er blevet bevist (R. Nest).

Der er fundet et simpelt bevis for konveksiteten af enhver funktion af formen Tr(f(x)), hvor $x = (x_1, \ldots, x_n)$ er et sæt af indbyrdes kommuterende selv-adjungerede operatorer, f er en konveks funktion af n reelle variable og Tr er et spor på en C*-algebra A frembragt af indbyrdes kommuterende delalgebraer $A_1, \ldots, A_n$, hvori de variable $x_1, \ldots, x_n$ antages at ligge (G. Kjærgård Pedersen i samarbejde med E.H. Lieb fra Princeton University).

Der er konstrueret en simpel C*-algebra indeholdende både en endelig og en uendelig projektion, hvorved et af Joachim Cuntz stillet problem er løst. Med de herved benyttede metoder er fundet en ikke-stabil C*-algebra, der er en ekstension af to stabile C*-algebraer af type I (M. Rørdam). Endvidere er afsluttet et bidrag til monografien "Classification of Nuclear Simple C*-algebras" i Springer Verlag's Encyclopedia of Mathematical Sciences (M. Rørdam).

2.5. Potentialteori, differentialligninger og matematisk fysik

Der er foretaget studier af en klasse af Hamiltonske modeller for kvantegravitation i to dimensioner (B. Durhuus i samarbejde med H. Lee). Der er opnået resultater vedrørende eksistens og stabilitet af solitonløsninger i ikkekommutativ skalar feltteori (B. Durhuus og R. Nest i samarbejde med T. Jönsson, Reykjavik).

En nærmere analyse af de logaritmiske led i sporformlen for varmeledningsoperatoren knyttet til Atiyah-Patodi-Singers problem for Dirac operatorer har vist: 1) De logaritmiske led op til et vist nummer k er stabile under perturbationer, der forsvinder af orden k plus dimensionen. 2) Det fænomen, at alle logaritmiske led forsvinder når dimensionen er ulige er generaliseret fra produkttilfældet til perturbationer af produkttilfældet med operatorer der kommuterer med den på randen givne operator (G. Grubb).

Der er fundet en ny klasse af parameter-afhængige pseudodifferentialoperatorer, der tillader sporudviklinger af ikke-hele potenser af resolventer (G. Grubb og L. Hansen).

Studiet af den såkaldte "Open String Algebra" er fortsat, idet navnlig tilfældet med endelig impuls P søges forstået. Specialtilfældet P = 0 er dækket gennem tidligere opnåede resultater (H.P. Jakobsen og H. Lee).

Der er påbegyndt et arbejde angående den to-komponent ladede Bosegas og en formodning af F. Dyson er delvis eftervist (J.P. Solovej i samarbejde med E. Lieb, Princeton). Der er opnået resultater om den effektive masse af elektroner koblet til klassiske elektromagnetiske felter (J.P. Solovej og J.J. Stubgaard). Et mangeårigt studium af spektrale

vurderinger for Pauli operatorer er i det væsentlige afsluttet (J.P. Solovej i samarbejde med L. Erdös, Georgia). Arbejdet om en ny metode til bestemmelse af semiklassiske egenværdivurderinger er næsten afsluttet (J.P. Solovej i samarbejde med W.L. Spitzer, University of California at Davis).

2.6. Sandsynlighedsteori og informationsteori
Der arbejdes med topologiske metoder i informationsteori, med anvendelser i sandsynlighedsteori, med prediktion under hensyntagen til kompleksitet samt med maksimum entropi fra en spilteoretisk synsvinkel (P. Harremoës og F. Topsøe).

3. Geometri

3a. Ikke-kommutativ geometri
Der arbejdes med geometrien for simple moduler over visse ikke-kommutative ringe. Det er kendt, at en lang række ringe har centrale lokalisationer, som er Azumaya algebraer; disse lokalisationer er fundet i adskillige konkrete tilfælde, hvorved er opnået informationer om strukturen af de simple moduler for f.eks. de kvantiserede Weyl algebraer og kvante-(n x n)-matricerne i P.I.-tilfældet (S. Jøndrup).

Der er indført en zeta-funktion i ikke-kommutativ algebraisk geometri (P. Jørgensen).

3b. Topologi
Klassifikationen af homotopi Lie grupper ved ulige primtal er afsluttet. Der foretages undersøgelser vedrørende situationen for primtallet 2 (J.M. Møller).

4. Diskret matematik

4a. Kombinatorik
Der er udarbejdet et manuskript til en monografi, indeholdende adskillige nye resultater, vedrørende kombinatoriske summationsidentiteter (E.S. Andersen og M.E. Larsen).

Der er givet en præcis beskrivelse af de "cost"-funktioner, der minimaliseres af Huffman-træer, blandt vægtede binære træer (G. Forst i samarbejde med A. Thorup).

Endvidere arbejdes med dynamiske modeller i matematisk økonomi (M.E. Larsen i samarbejde med B.S. Jensen, Handelshøjskolen).

5. Eksakte videnskabers historie
Der er udarbejdet en artikel om kantianske elementer i Heinrich Hertz's mekanik sammenlignet med Poincarés konventionalisme. Arbejdet med en bog om Hertz's mekanik fortsættes (J. Lützen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
C. Berg har været medlem af et internationalt udvalg, der evaluerede matematikken i Estland.

B. Durhuus har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende ansøgninger om EU-stipendier under Marie Curie programmet.

E. Christensen har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende en disputats ved Norges Tekniske og Naturvidenskabelige Universitet i Trondheim.

G. Grubb har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende en lektorstilling ved Aalborg Universitet.

N. Grønbæk har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende en ph.d.-afhandling ved Australian National University, Canberra.

H.P. Jakobsen har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende en ph.d.-afhandling ved Aarhus Universitet.

C.U.Jensen har været formand for et bedømmelsesudvalg vedrørende et professorat ved Københavns Universitet.

K.B. Laursen har været medlem af bedømmelsesudvalg vedrørende et ph.d.-stipendium ved DCN og Learning Lab Denmark, og formand for et bedømmmelsesudvalg vedrørende adjunkt- og lektorstillinger.

J.M. Møller har været medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende en ph.d.-afhandling.

J.P. Solovej har været medlem af et ansættelsesudvalg vedrørende en forskerassistentstilling ved Lunds universitet og medlem af et bedømmelsesudvalg vedrørende et professorat ved KTH i Stockholm.

Udvalg og fonde
C. Berg er medlem af Julie Damms Studiefond.

E. Christensen er medlem af Kollegiet Kagså's bestyrelse.

G. Grubb er medlem af det centrale ph.d.-udvalg på Københavns Universitet.

C.U. Jensen er medlem af bestyrelsen for Julie Marie Vinter Hansens legat.

K.B. Laursen er medlem af undervisningsministeriets tværgående fagkonsulentgruppe for matematik, medlem af den lokale organisationskomite for verdenskongressen i matematikdidaktik 2004, medlem af styregruppen for international Banach algebra konferencer, medlem af bestyrelsen for DCN, medlem af Matematikundervisningskommissionen under ICMI, medlem af referencegruppen for efter- og videreuddannelse af gymnasielærere, medlem af koordinationsgruppen(NAT + HUM) for efter- og videreuddannelse af gymnasielærere samt næstformand for NATs fagdidaktiske udvalg.

G.K. Pedersen er medlem af Jury for Ostrowski Prize.

Konsulent- og Rådgivningsvirksomhed
C. Berg, C.U. Jensen, M.E. Larsen og J. Lützen er fagkonsulenter ved Danmarks nationalleksikon og forfattere til samme.

J. Lützen har været konsulent på et filmprojekt om matematik.

J.P. Solovej er sekretær for Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd i forbindelse med udarbejdelsen af en ny strategiplan.

Tillidshverv
C. Berg er leder af Institut for Matematiske Fag, medlem af Nationalkomiteen for matematik samt Vicepræsident og Klasseformand for den naturvidenskabelige klasse i Videnskabernes Selskab.

E. Christensen er medlem af Matematisk Afdelings bestyrelse.

B. Durhuus er medlem af bestyrelserne for Institut for Matematiske Fag og Matematisk Afdeling samt suppleant til instituttets Samarbejdsudvalg og til Fakultetsrådet.

S. Eilers er medlem af edb-udvalget for Institut for Matematiske Fag.

H.-B. Foxby er medlem af ph.d.-udvalget for Institut for

Matematiske Fag og var indtil 31.januar 2001 medlem af Fakultetsrådet.

G. Grubb er studieleder for Det Naturvidenskabelige Fakultets ph.d.-studienævn.

N. Grønbæk er fakultetets ankerperson ved DCN, medlem af bestyrelsen for CND, medlem af fakultetets fagdidaktiske udvalg samt DMF's suppleant i Danmarks Matematikundervisningskommission.

Henrik Holm er pr. 15. november 2001 de ph.d.-studerendes repræsentant i ph.d.-udvalget.

H.P. Jakobsen er afdelingsleder for Matematisk Afdeling.

S. Jøndrup er medlem af styregruppen for ESF-projektet Non-commutative Geometry.

K.B. Laursen er studieleder for matematikuddannelserne.

J. Lützen er medlem af fakultetets formidlingsudvalg og sammen med J.M. Møller medlem af instituttets PR-udvalg.

J.B. Olsson modtog Professor T. Bonnesens og Hustru Inger, f. Zøylners legat på 15.000 kr.

G.K. Pedersen er formand for universitetets Stipendiebestyrelse, sekretær i Nationalkomiteen for matematik og ICSU-repræsentant.

M. Rørdam er medlem af Matematisk Afdelings bestyrelse.

J.P. Solovej er formand for fakultetets internationale udvalg, sekretær i Dansk Matematisk Forening, er den videnskabeligt ansvarlige for den dansk/svenske del af EU-netværket "PDE and Quantum Mechanics", er medlem af bestyrelsen for MAPhySto (Dansk Grundforskningsfondscenter i Matematisk Fysik og Stokastik), er international koordinator ved Institut for Matematiske Fag og er bestyrer af websiderne for The International Association of Mathematical Physics. Han modtog universitetets undervisningspris (Årets Harald) 2001.

Formidling

Redaktionelle hverv

C. Berg er medlem af Editorial Board for Expositiones Mathematicae og Advisory Board for Arab Journal of Mathematical Sciences.

C.U. Jensen er medlem af Editorial Board for Far East Journal of Algebra and Number Theory.

M.E. Larsen er redaktør ved det det populærvidenskabelige fysiktidsskrift KVANT, ved det østrigske referencetidsskrift International mathematical News, ved Dansk Matematisk Forenings referencetidsskrift MATILDE, free-lance medarbejder ved det populærvidenskabelige tidsskrift Illustreret Videnskab.

J. Lützen er medlem af redaktionen af Historia Mathematica, Archive for History of Exact Sciences, Revue d'Historie des Mathématiques, Centaurus samt Kluwers bogserie "Archimedes". Han er desuden medredaktør af Springer-serien "Studies and Sources in the History of Mathematics and the Physical Sciences".

J.B. Olsson er medlem af Editorial Board for det elektroniske tidsskrift "Séminaire Lothariengien de Combinatoire".

G.K. Pedersen er medlem af Consultative Commmittee for Proceedings of the Royal Irish Academy.

M. Rørdam er ansvarshavende redaktør for Dansk Matematisk Forenings referencetidsskrift MATILDE.

Kongresser og symposier

G. Grubb og S. Jøndrup arrangerede "Forskerdag" 24. april.

G. Grubb og J.P. Solovej arrangerede 26. april "One-day meeting on Geometric Analysis and Spectral Invariant" samt 30. november "Øresund Seminar in Analysis".

N. Grønbæk, N.J. Laustsen og K.B. Laursen arrangerede den 15. Internationale Konference om Banach-algebraer, BALTICON 2001, på Dalum Landbrugsskole, Odense, 5. – 18. august, Odense.

J.B. Olsson var medarrangør af "The Heritage of I. Schur's 1901 Dissertation" ved Isaac Newton Institute for Mathematical Sciences, Cambridge.

J.P. Solovej var medarrangør af mødet "Relativistic Quantum Systems and Quantum Electrodynamics", Oberwolfach, 12.- 18. august.

F. Topsøe arrangerede ved Banachcentret i Warszawa et seminar i informationsteori 26. januar, en konference "Information Theory and its Applications to Biology Finance and Physics", 21. – 26. maj samt en workshop i informationsteori 15. – 18. oktober.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Helmut Abels, Darmstadt, 1. august til 1. april 2002.

Professor Jan Derezinski, Warszawa, 27. august til 30. september.

Ph.d. Pierre Ghienne, Lille, 1. august til 31. december.

Professor Michael Vogelius, Rutgers University, 1. august til 31.august.

Professor S. Yassemi, Teheran, 1. august til 15. september.

Forskningsophold i udlandet

N.S. Larsen opholdt sig ved University of Newcastle, Australien, fra 8. april til 12. maj.

J. Lützen er siden 25. juni gæsteprofessor ved California Institute of Technology.

J.M. Møller opholdt sig i marts måned ved Max Planck Instituttet i Bonn.

J.B. Olsson opholdt sig i 6 uger ved Isaac Newton Institute for Mathematical Sciences, Cambridge og en måned ved Institut für Experimentelle Mathematik, Essen.

Netværk

C. Berg, B. Durhuus, H.P.Jakobsen, J.M.Møller og H.L. Pedersen deltager i SNF-netværket "Geometry and Global Analysis with applications".

E. Christensen, S. Eilers, N.S. Larsen, R. Nest, G.K. Pedersen og M. Rørdam deltager i det danske SNF-netværk i operator algebra.

B. Durhuus deltager i Danmarks grundforskningfonds projekt "Mathematical Physics and Stochastics" samt i et EU-projekt under 5. rammeprogram.

G. Grubb og J.P. Solovej deltager i et dansk SNF-netværk i partielle differentialligninger. G. Grubb deltager i et EU-netværk med titlen Global Analysis.

T. Bülow, A.Frankild, H.-B. Foxby, H. Holm, C.U. Jensen, S. Jøndrup, P. Jørgensen, J.B.Olsson, A. Schmidt samt A. Thorup deltager i et SNF-netværk i algebra.

S. Jøndrup deltager i ESF-netværket NOG (Non-commutative Geometry).

J. Lützen er deltager i et netværk i matematikkens historie og filosofi.

J.M. Møller er deltager i et EU-netværk med titlen Modern Homotopy Theory.

G.K. Pedersen er koordinator for den danske operatoralgebra gruppe.

J.P. Solovej er deltager i et EU-netværk "Partial Differential Equations and Quantum Mechanics" og er koordinator for den danske del af "European Research Group in Mathematics and Quantum Physics".

A. Thorup er medlem af NorFA-netværket, "Nordic Network in Algebraic Geometry" (NORDAG) samt EU-netværket European Algebraic Geometry Research Training Network (EAGER).

F. Topsøe er koordinator for det INTAS-støttede projekt med titlen Source Coding and Related Problems med ti deltagende institutter.

Afdeling for Statistik og Operationsanalyse

Forskningsvirksomhed

Normale statistiske modeller

Der arbejdes med estimation i normale statistiske modeller, hvor der tillige indgår ukendte skaleringer (Søren Tolver Jensen i samarbejde med Jesper Madsen, KVL).

Ufuldstændige datasæt

En kritisk gennemgang af multipel imputering er afsluttet. Uniforme asymptotiske resultater for estimatorer fundet vha. lokale estimationsfunktioner undersøges (Søren Feodor Nielsen).

Sandsynlighedsmodeller for biologiske sekvensdata (bioinformatik)

Der arbejdes på bedre metoder og teoretisk forståelse på to fronter. For det første: Den stokastiske modellering af sekvensfamilier ud fra evolutionære, strukturelle eller funktionelle relationer. For det andet: Statistiske metoder anvendt ved detektion af sådanne relationer i databasesøgning. Der er indledt et samarbejde med Peter Arctander (Zoologisk Institut, KU) og hans gruppe, hvor vi i 2002 forventer at anvende nogle af de teoretiske modeller til undersøgelse af konkrete biologiske problemer (Ernst Hansen, Niels R. Hansen, Michael Sørensen).

Stokastiske processer

Der er udviklet en ny type driftfunktioner, baseret på Laplacetransformer, der er egnet til at påvise geometrisk ergodicitet af en række Markovprocesser. Kriteriet har vist sig effektivt for Markovkerner på randen af området for geometrisk ergodicitet (Ernst Hansen og Niels R. Hansen).

Arbejdet med en bog om teorien for mærkede punktprocesser og stykkevis deterministiske processer er fortsat (Martin Jacobsen). Et arbejde med eksempler på tidsreversible flerdimensionale diffusionsprocesser er afsluttet (Martin Jacobsen).

Stokastiske partielle differentialligninger

Et arbejde om statistisk inferens for løsninger til parabolske og hyperbolske stokastiske partielle differentialligninger baseret på observationer i diskrete punkter i tid og rum er færdiggjort. Endvidere arbejdes der med at udvikle statistiske metoder for mere generelle modeller. Dette har ført til en udforskning af kaosudviklinger for Levy-processer (Bo Markussen).

Statistisk inferens for stokastiske processer

Der arbejdes fortsat med begrebet lille-delta optimalitet til brug ved estimation i diskret observerede diffusionsprocesser (Martin Jacobsen). Statistiske metoder for diskret observerede integrerede diffusionsprocesser, som anvender de tidligere udviklede prediktionsbaserede estimationsfunktioner, er blevet studeret (Michael Sørensen i samarbejde med Susanne Ditlevsen, Afdeling for Biostatistik, KU). Endvidere arbejdes der i samarbejde med Professor Jean Jacod (Paris IV) på et bogmanuskript om statistisk inferens for diskret observerede diffusionsprocesser.

(Michael Sørensen). Et arbejde med Mathieu Kessler (Cartagena, Spain) vedrørende inferens i multivariate Gaussiske kointegrerede (og ikke kointegrerede) diffusionsprocesser med diskret doserede data er afsluttet, mens samarbejdet vedrørende multivariable diffusioner fortsættes (Anders Rahbek). Et arbejde om approksimativ likelihood inferens for Gaussiske tidsrækker er blevet færdiggjort (Bo Markussen).

Økonometri

Et projekt med titlen "Small sample correction of tests in the vector autoregressive model" har fundet en foreløbig afslutning med publikation af tre artikler i Econometrica, Journal of Econometrics og Econometric theory. I samarbejde med Katarina Juselius er kontrol problemet i den vektor autoregressive model blevet undersøgt, og anvendelserne på kontrol af inflation diskuteret (Søren Johansen). Arbejdet med kointegrationsanalyse i VAR modeller med ARCH-fejl er fortsat (Anders Rahbek).

Finansiering

Et fokuspunkt er udvikling og analyse af modeller for kreditrisiko. Arbejdet med et bogmanuskript om modeller for kreditrisiko og disses anvendelser er fortsat (David Lando). En række arbejder om statistisk analyse af rating data er påbegyndt i samarbejde med Peter Fledelius og Jens Perch Nielsen (begge Codan) og Gerhard Stahl fra det tyske finanstilsyn (David Lando).

Et arbejde med Robert Jarrow og Fan Yu om diversificerbar fallitrisiko er færdiggjort og indsendt til bedømmelse, og et arbejde med Christian Riis Flor, Peter Ove Christensen og Kristian Miltersen om dynamisk optimal kapitalstruktur er videreført (David Lando). Realkreditfinansieringsstrategier er blevet studeret fra et "optimalt porteføljevalg"-synspunkt og analyseret ved hjælp af fler-periode stokastiske programmeringsteknikker (Rolf Poulsen i samarbejde med Søren S. Nielsen, DTU).

Endelig arbejdes der sammen med Nakahiro Yoshida (University of Tokyo) på at anvende Malliavin analyse i forbindelse med prisfastsættelse for stokastiske volatilitetsmodeller (Michael Sørensen).

Finansiel økonometri

En oversigtsartikel om hyperbolske processer i finansiering er i samarbejde med Bo Martin Bibby (KVL) blevet færdiggjort (Michael Sørensen), mens endnu en oversigtsartikel om anvendelse af estimationsfunktioner i forbindelse

med finansielle modeller med kontinuert tid er under udarbejdelse sammen (Martin Jacobsen og Michael Sørensen i samarbejde med Bo Martin Bibby, KVL). Videre studeres, igen i samarbejde med Bo Martin Bibby, en lovende ny klasse af stokastiske volatilitetsmodeller. Der arbejdes med metoder til estimation af diskret observerede diffusionsprocesser og anvendelse af dette på rentemodeller (Rolf Poulsen og Michael Sørensen i samarbejde med Bent Jesper Christensen (Aarhus Universitet) og Bjarke Jensen (SEB-banken)).

Arbejdet med inferens i ARCH modeller (med Dennis Kristensen, LSE) og ACR modeller (med Neil Shephard, Oxford) fortsættes (Anders Rahbek).

Numerisk analyse

Der arbejdes med numerisk løsning af partielle differentialeligninger (Jens Hugger) og med numerisk finansiering (Jens Hugger, David Lando, Rolf Poulsen i i samarbejde med Søren S. Nielsen, DTU). En undersøgelse af glatheden af funktioner, givet som integraler af diskontinuerte funktioner, er påbegyndt. Undersøgelsen trækker på differentialegeometriske teknikker, specielt coareaformlen. De udviklede teknikker anvendes til sensitivitetsanalyse af simuleringsteknikker (Ernst Hansen).

Rationelle overbevisninger og økonomisk politik

Der arbejdes med læreprocesser i simple koordineringsspil med mange agenter, hvor disse har komplicerede modeller for andres forventede handlinger. Karakterisering af Pareto optimale allokationer i overlappende generationsmodeller med mange varer og/eller tidsperioder. Acceleratoreffekter i en model med asymmetrisk information på kreditmarkederne og rationelle overbevisninger (Carsten Krabbe Nielsen).

Matematisk programmering

Der arbejdes med optimeringsmodeller, herunder modeller med flere kriterier. Der arbejdes endvidere med forskellige modeller til brug for produktivitetsmåling (Jørgen Tind).

Kønsforskning

Har deltaget i forskningsprojektet "Køn i den akademiske organisation" der undersøger kønsbarrierer i den højere undervisning og forskning. Har færdiggjort et arbejde om kvalitativ empirisk forskningsmetodik. Arbejder med undersøgelse af kvinders frafald under akademisk karriere ("the leaking pipeline"). Dette arbejde færdiggøres i 2002 (Inge Henningsen).

Matematikkens didaktik

Har færdiggjort arbejde om matematiske og statistiske modeller i undervisningen og om den anvendte matematiks rolle i matematikundervisningen. Har færdiggjort et arbejde om "Køn og voksnes matematiklæring". Dette arbejde fortsættes i 2002 (Inge Henningsen).

Stokastiske modeller for transport af sand i vind og vand

Arbejdet med transport i vind foregår sammen med Keld Rømer Rasmussen (Aarhus Universitet), mens en artikel om et nyt approach til studiet af transportraten af sand i strømmende vand baseret på en stokastisk model er færdiggjort i samarbejde med Ian McEwan og andre kolleger på University of Aberdeen (Michael Sørensen).

Faglige og Administrative hverv

Udvalg og Fonde

Michael Sørensen er medlem af styrelsen for Scandinavian Journal of Statistics, medlem af Council for European Courses in Advanced Statistics (indtil september 2001), medlem af General Meetings Committee of the European Mathematical Society, medlem af dommerkomiteen i forbindelse med Berardo prisen for unge statistikere, som uddeltes under 23rd European Meeting of Statisticians, samt medlem af bestyrelsen for Centre for Analytical Finance.

Konsulent- og Rådgivningsvirksomhed

Søren Johansen er medlem af styringsgruppen for økonomi uddannelsen ved Scuola Sct. Anna, Pisa.

David Lando er medlem af Moody's Academic Advisory and Research Committee nedsat af Moody's Risk Management Services, New York, samt medlem af bestyrelsen for en række specialforeninger i Nykredit Invest. Er involveret i kursusvirksomhed for SimCorp A/S og foredragsvirksomhed for SEB Asset Management i Stockholm og Helsinki.

Tillidshverv

Ernst Hansen er kasserer for Dansk Selskab for Teoretisk Statistik og formand for instituttets EDB-udvalg.

Inge Henningsen er medlem af Kvinfos bestyrelse, medlem af studienævn, formand for områdeudvalg i statistik og medlem af Institut for Matematiske Fags PR-udvalg.

Jens Hugger er områdeudvalgsformand for mat-øk-området, "web-designer/ansvarlig" for studienævn og instituttet, samt formand for PR-udvalget for Institut for Matematiske Fag.

Martin Jacobsen er formand for ph.d.-udvalget ved Institut for Matematiske Fag.

Søren Tolver Jensen er medlem af ASORs afdelingsbestyrelse.

Søren Johansen var institutbestyrer ved Economics Department EUI, Firenze, 1.januar til 31. august 2001.

Rolf Poulsen er studienævnsmedlem og fungerende områdeleder for mat-øk i perioden februar-juli.

Anders Rahbek er medlem af afdelingens biblioteksudvalg samt af afdelingens layout-udvalg.

Michael Sørensen er medlem af afdelingsbestyrelsen for ASOR, viceinstitutleder for Institut for Matematiske Fag, formand for European Regional Committee of the Bernoulli Society for Probability and Mathematical Statistics, samt scientific co-ordinator for EU forskningsnetværket Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models.

Jørgen Tind er afdelingsleder for Afdeling for Statistik og Operationsanalyse og medlem af bestyrelsen for Institut for Matematiske Fag.

Formidling

Redaktionelle hverv

Ernst Hansen har skrevet artiklen "Massemord eller moderne plejehjemsdrift? Plejebo-sagen fra en statistikers synspunkt" til Gymnasieprojektet "Matematik i Perspektiv".

Martin Jacobsen er medredaktør (associate editor) på Scandinavian Journal of Statistics og har skrevet artikler til Danmarks Nationalleksikon.

Søren Johansen er associate editor ved Econometric Theory og Econometrica.

David Lando er associate editor ved følgende tidsskrifter: Finance and Stochastics, Journal of Computational Finance, Mathematical Finance (udpeget i 2001, start i 2002) og for det danske tidsskrift Finans/invest.

Carsten Krabbe Nielsen er referee for tidsskriftet Economic Theory.

Michael Sørensen er dansk nationalredaktør for Scandinavian Journal of Statistics, medlem af redaktionen for tidsskrifteterne Statistical Inference for Stochastic Processes og Brazilian Journal of Probability and Statistics og medredaktør af en bog med titlen Empirical Processes for Dependent Data, som vil blive udgivet af Birkhäuser, Boston.

Kongresser og Symposier

Jens Hugger var arrangør af "Second Danish symposium on applied analysis", København 23. – 25. august 2001.

Martin Jacobsen var arrangør af "Concentrated Advanced Course on Statistikal Mechanics of Disordered Systems", Centre for Mathematical Physics and Stochastics (MaPhySto), afholdt i København 23. – 27. april 2001.

Søren Johansen var medarrangør af workshop om "Macro Economic Transmission Mechsnishms" Firenze, juni 2001.

Carsten Krabbe Nielsen var medarrangør af DET (Dynamic Economic Theory) workshoppen "Learning", afholdt på Økonomisk Institut, KU 10. – 11. juni 2001.

Michael Sørensen var medarrangør af workshoppen "Stochastic Differential Equations, Statistical Issues and Applications" (afholdt på KU i januar 2001).

Jørgen Tind var medarrangør af Nordic MPS01, 15. – 17. November 2001 i København.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Professor Michael Vogelius, Rutgers University besøgte instituttet i januar og i august 2001 (Jens Hugger).

Ulrike Putschke (post doc), University of Jena, 1/1 – 28/2 – 2001 (Michael Sørensen).

Associate Professor Masayuki Uchida, University of Kyushu, Japan, 26/3 – 31/12 – 2001 (Michael Sørensen).

Magnus Wiktorsson (post doc), University of Lund, 1/11 – 31/12 – 2001 (Michael Sørensen).

Forskningsophold i udlandet

Niels R. Hansen har opholdt sig ved Chalmers Tekniske Universitet/Göteborg Universitet i perioden 1. januar – 3. marts.

Jens Hugger var udstationeret ved Lecce Universitet, Italien 24. februar til 31. juli 2001.

Carsten Krabbe Nielsen opholdt sig ved Stanford University (USA), Department of Economics i perioden 5. januar til 1. maj 2001.

Anders Rahbek opholdt sig ved Oxford University 1. januar til 31. juli.

Netværk

Inge Henningsen deltager i forskningsprojektet "Kønsbarrierer i de videregående uddannelser og forskningen", delprojekt "Køn i den akademiske organisation". Samarbejdspartnere Lis Højgård, Hanne Neksø Jensen, IFI, KU; Charlotte Bloch, sociologisk institut, KU; Dorte Marie Søndergaard, Institut 8, RUC.

Martin Jacobsen er Principal investigator ved Centre for Mathematical Physics and Stochastics (MaPhySto), støttet af Danmarks Grundforskningsfond. Han er også tilknyttet EU-netværket 'Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models' (DYNSTOCH), og er dansk koordinator for NORFA-netværket 'Stochastic Analysis and its Applications'.

Søren Johansen deltager i et projekt under ledelse af Katarina Juselius om ''Macro economic transmission mechanisms: empirical application and econometric methods'' financieret af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd og deltager i et nyt netværk "Econometric Methods for the Modeling of Nonstationary Data, Policy Analysis, and Forecasting" financieret af European Science Foundation.

David Lando er medlem af Dansk Netværk i Matematisk Finansiering.

Jørgen Tind var projektleder i Netværk for Dansk Operationsanalytisk Forskning.

Michael Sørensen er Scientific coordinator for EU-netværket Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models, Principal investigator ved Centre for Mathematical Physics and Stochastics (Danmarks Grundforskningsfond) samt medlem af Dansk Netværk I Mathematisk Finansiering (SSF) og Centre for Analytical Finance (SSF).

Anders Rahbek deltager i EU-netværket Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models og Centre for Analytical Finance.

Carsten Krabbe Nielsen er medlem af forskernetværket Dynamic Economic Theory samt af forskernetværket Matematisk Økonomi.

Rolf Poulsen er medlem af Dansk Netværk i Matematisk Finansiering samt af Centre for Analytical Finance (CAF).

Forsikringsmatematisk Laboratorium

Forskningsvirksomhed

Forsikringsmatematikken omfatter livsforsikringsmatematik, skadeforsikringsmatematik og generel risikoteori, og involverer forsikringsrelevante statistiske metoder og dele af finansmatematik, økonomi, demografi, operationsanalyse og numerisk matematik.

Der er udarbejdet to artikler vedrørende indifferensprisfastsættelse. Der er undersøgt hvorledes mængden af information som er til rådighed for forsikringsselskabet påvirker indifferenspriserne, og der er opnået simple grænser for disse priser. Metoden er anvendt til prisfastsættelse og hedging af forsikringskontrakter med finansiel risiko (Thomas Møller).

Indenfor skadesforsikring er der i et projekt opnået strategier for at minimere ruin sandsynligheden og eksistensen af sådanne strategier er verificeret. Derudover er de asymptotiske egenskaber af ruin sandsynligheden undersøgt. Indenfor finansiering er der foreslået forskellige modeller for katastrofe indekser. Priserne for CAT optioner og obligationer er udregnet og de korresponderende hedging strategier er opnået (Hanspeter Schmidli).

Værdifastsættelse og kontrol i livs- og pensionsforsikringer. Redskaber fra matematisk finansiering anvendes til prisfastsættelse af forpligtelserne på en livsforsikringskon-

trakt, herunder bonusforpligtelserne. En række kontrolproblemer er synliggjort og optimale strategier for investering og tilbageføring af overskuddet er studeret (Mogens Steffensen).

Ruinsandsynligheden er en af de grundlæggende karakteristika i en risikoproces. I mange tilfælde kan den ikke bestemmes eksplicit. Endvidere er parametrene som styrer risikoprocessen endnu ukendte i praksis. Derfor er det et vigtigt spørgsmål om ændringer i de styrende parametre udgør en lignende ændring i den korresponderende ruinsandsynlighed, i.e. stabilitetsbegrebet ved ruinsandsynlighed (Deimante Rusaityte).

Vi betragter en Markov moduleret risiko proces med investeringer som er beskrevet ved en Lévy proces. Under anvendelse af teknikker for regenerative processer opnås eksplicitte stabilitetsgrænser for ruin sandsynlighederne. Grænserne er udtrykt ved en supremum distance (Deimante Rusaityte).

Samspillet mellem halefordelinger og afhængighedsstrukturer i finansielle tidsrækker er undersøgt. Vigtigste tekniske redskaber er punktprocesser og multivariat regulær variation. Disse bliver anvendt på shot noise, GARCH og stokastisk volatilitets-processer. Deres ekstreme opførsel studeres i samarbejde med R.A. Davis, G. Samorodnitsky, C. Klüppelberg, O. Sharipov, B. Basrak, H. Dehling, S. Resnick, D. Straumann, H. Rootzén, A. Dabrowski, A. Stegeman (Thomas Mikosch).

GARCH (1,1) processen anvendes ofte til modellering af investeringsafkast. Der er blevet arbejdet med parameterestimation i denne model (Daniel Straumann).

Forskning vedrørende Rational Arrival Processes (RAP), som er en generalisering af Neuts' Markovian Arrival Process (MAP). RAP er processer med afhængige mellemankomststider som er matrix-exponentielt fordelt, hvilket vil sige at de har en rationel Laplace transform. Analyse og løsninger udtrykt ved exponentieringer af matricer spiller en central rolle som det er tilfældet for MAP. RAP modellerne der ikke umiddelbart har sandsynlighedsteoretiske fortolkninger, kan fortolkes via flow grafer hvilket i en del tilfælde kan lette analysen i konkrete modeller (Mogens Bladt).

Estimation og inferens for fase-type fordelinger (PH). En PH fordeling er fordelingen af tiden indtil absorbtion i en Markov spring process med én absorberende tilstand og resten transiente. PH fordelinger generaliserer blandinger af foldninger af exponential fordelinger. En Markov chain Monte Carlo metode for estimation af funktionaler som afhænger af PH fordelinger er foreslået (Mogens Bladt).

Faglige og administrative hverv

Hans Peter Schmidli er afdelingsleder for FML, medlem af bedømmelsesudvalget for en professor- og en adjunkt-stilling samt medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalget for Mogens Steffensen, FML og Brian Huge, ASOR, medlem af biblioteksudvalget og ph.d.-komitéen på instituttet og medlem af instituttets bestyrelse.

Thomas Mikosch er medlem af studienævnet for Matematiske Fag, medlem af bedømmelsesudvalget for en lektorstilling, medlem af phd bedømmelsesudvalget for Bert Zwart (Technical University of Eindhoven og CWI Amsterdam), i bedømmelsesudvalget for Habilitation for Armelle Guillou (Statistics Department of Universite Paris 6), Scientific Programme Chair of the European Meeting of Statistics i Prag 2002 samt medarrangør af Maphysto Conference i København maj 2002. T. Mikosch er associate editor på Probability and Mathematical Statistics, Stochastic Processes and Their Applications, Journal of Applied Probability/Advances in Applied Probability, Applied Stochastic Models in Business and Industry, Bernoulli. T. Mikosch er editor af bøgerne (med O. Barndorff-Nielsen and S. Resnick) Lévy Processes – Theory and Applications, Birkhauser, Boston (2001), (med H.G. Dehling and M. Sørensen) Empirical Process Techniques for Dependent Data, Birkhäuser, Boston (udkommer 2002).

Mogens Steffensen var medarrangør af "14th Groupe Consultatif Colloquium" i København.

Ragnar Norberg er associate editor af British Actuarial Journal, 2001, Insurance: Math. & Econ. 2000, medlem af Editorial Board of the Cambridge University Press Series of Textbooks in Actuarial Science, 2000 og associate editor af Finance & Stochastics, 1999.

Thomas Møller er medlem af edb-udvalget ved Institut for Matematiske Fag. T. Møller var medarrangør af "14th Groupe Consultatif Colloquium" i København.

Formidling

H. Schmidli holdt foredraget om "Optimeringsproblemer i skadeforsikringsmatematik" i Den Danske Aktuarforening.

Mogens Steffensen holdt foredraget "Aspekter af værdifastsættelse i Livs- og Pensionsforsikring", Nordea Markets. M. Steffensen har undervist i kurset "Markedsværdi i livsforsikring" i Den Danske Aktuarforening.

Thomas Møller har undervist i kurset "Markedsværdi og rente" i Den Danske Aktuarforening.

Thomas Mikosch holdt foredraget "An extremist's point of view" i Den Danske Aktuarforening.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Hanspeter Schmidli og Thomas Mikosch deltager i "Dynstoch Statistical Methods for Dynamical Stochastic Models 2002 – 2004", et forskningsnetværk under programmet Human Potential finansieret af The Fifth Framework Programme of the European Commission.

Institutleder Christian Berg

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	38,36	11,10	49,46
STIP	9,26	0,99	10,25
TAP	11,54	1,30	12,84
Total	***59,17***	***13,39***	***72,55***

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1756	2733	4489
Anskaffelser	2325	8	2333
Total	***4081***	***2741***	***6822***

Stab

Matematisk Afdeling

VIP Internt finansieret
Berg, Christian; professor.
Christensen, Erik; lektor.
Durhuus, Bergfinnur Jogvan; lektor.
Eilers, Søren; lektor.
Forst, Gunnar; lektor.
Foxby, Hans Bjørn; docent.
Grubb, Gerd; professor.
Grønbæk, Niels; lektor.
Jakobsen, Hans Plesner; lektor.
Jensen, Christian Ulrik; professor.
Jensen, Jens Gustav; forskningsass.
Jøndrup, Søren; lektor.
Kiming, Ian; professor.
Larsen, Mogens Esrom; lektor.
Laursen, Kjeld Bagger; lektor.
Lützen, Jesper; docent.
Møller, Jesper Michael; lektor.
Nest, Ryszard; lektor.
Pedersen, Gert Kjærgaard; professor.
Pedersen, Henrik Laurberg; lektor.
Rørdam, Mikael; lektor.
Schlichtkrull, Henrik; lektor.
Schmidt, Asmus Lorenzen; lektor.
Solovej, Jan Philip; professor.
Thorup, Anders; lektor.
Topsøe, Flemming; docent.

VIP Eksternt finansieret
Bülow, Tommy; forskningsass.
Carlsen, Toke Meier; forskningsass.
Derezinski, Jan; professor.
Hansen, Lars; forskningsass.
Harremoës, Peter; adjunkt.
Holm, Henrik; forskningsass.
Jørgensen, Niels Peter; adjunkt.
Larsen, Nadia Slavila; adjunkt.
Laustsen, Niels Jakob; adjunkt.
Lee, Herbert Chi Wei; forskningsadj.
Martins, Nuno; forskningsass.
Olsson, Jørn Børling; lektor.
Putschke, Maren Ulrike; forskningsass.
Verrill, Helena Anne; forskningsadj.
Vogelius, Michael Steenstrup; professor.

STIP Internt finansieret
Aastrup, Johannes; ph.d.-studerende.
Christiansen, Jacob Stordal; ph.d.-studerende.
Frankild, Anders; ph.d.-studerende.
Jensen, Sine Rikke; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Nielsen, Rasmus Hedegaard; ph.d.-studerende.

Afdeling for Statistik og Operationsanalyse

VIP Internt finansieret
Dennis, Jonathan George; forskningsass.
Hansen, Ernst; lektor.
Henningsen, Inge Biehl; lektor.
Huge, Brian Norsk; adjunkt.
Hugger, Jens; lektor.
Jacobsen, Martin Skjold Børge; docent.
Jensen, Søren Tolver; lektor.
Johansen, Søren; professor.
Kuosmanen, Timo Kalevi; adjunkt.
Lando, David; lektor.
Nielsen, Søren Schütt; lektor.
Nielsen, Søren Feodor; lektor.
Poulsen, Rolf; adjunkt.
Rahbek, Anders Christian; lektor.
Sørensen, Michael; professor.
Tind, Jørgen; professor.

VIP Eksternt finansieret
Cavaliere, Giuseppe; lektorvikar.
Christensen, Jens Henrik Eggert; projektmedarbejder.
Jakubenás, Paulius; adjunkt.
Klamroth, Kathrin Annelie; gæsteforsker.
Markussen, Bo; adjunkt.
Nielsen, Carsten Krabbe; forskningslektor.
Sørensen, Helle; amanuensis.
Viktorsson, Magnus Joel; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Hansen, Niels Richard; ph.d.-studerende.
Markussen, Bo; ph.d.-studerende.

Forsikringsmatematisk Laboratorium

VIP Internt finansieret
Bladt, Mogens; gæstelektor.
Christensen, Claus Vorm; forskningsadj.
Kalachnikova, Galina; lektor.
Kalashnikov, Vladimir; lektor.
Mikosch, Thomas Valentin; professor.
Møller, Thomas; adjunkt.
Norberg, Ragnar; professor.
Schmidli, Hans Peter; professor.
Steffensen, Mogens; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Rusaityte, Deimante; ph.d.-studerende.
Straumann, Daniel Yannik; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Andersen, Kasper Klinkby Sonne: Some computations for the exceptional groups relevant to the classification of p-compact groups.
Huge, Brian Norsk: On defaultable claims and credit derivatives.
Steffensen, Mogens: On Valuation and Control in Life and Pension Insurance.

Fondsbevillinger

Matematisk Afdeling

Carlsbergfondet
– Belysning af analytiske metoder i approksimationsteori (Henrik Laurberg Pedersen) kr. 393.000.
– Faseovergang med spontant symmetribrud på C'-dynamiske systemer (Nadia Slavila Larsen) kr. 379.600.

Handelshøjskolen
– Samarbejdsaftale om undervisning på erhvervsøkonomi-matematik studiet. (Institutlederen) kr. 5.519.200.

INTAS
– Efficient source coding and related problems (Flemming Topsøe) kr. 74.500.

Lundbeckfonden
– Ansættelse af Henrik Holm (Hans-Bjørn Foxby) kr. 125.400.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Informationsteori (Flemming Topsøe) kr. 60.000.

Villum Kann Rasmussen Fonden
– Informationsteori/Lønmidler i 3 år (Peter Harremoës) kr. 1.343.200.

Øresundsuniversitetet
– Fælles udbud af kandidat/ph.d.-kurser i matematik. Fælles ph.d.-skole (Jan Philip Solovej) kr. 40.300.

Afdeling for Statistik og Operationsanalyse

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd
– Econometric Analysis of Multivariate Financial Times Series (Anders Christian Rahbek) kr. 250.900.

Publikationer

Matematisk Afdeling

Ara P., Pedersen G.K.: A closure operation in rings. Int. J. Math. 12, s. 791-812, 2001.

Balog A., Bessenrodt C., Olsson J.B., Ono K.: Prime power degree representations of the symmetric and alternating groups. Journal of the London Mathematical Society 64, s. 344-356, 2001.

Ban van den d.E., Schlichtkrull H.: Analytic families of eigenfunctions on a reductive symmetric space. Representation Theory 5, s. 615-712, 2001.

Ban van den d.E., Schlichtkrull H.: Harmonic analysis on reductive symmetric spaces. i: European Congress of Mathematics, Barcelona 2000 s. 565-582, Red., Red., Birkhäuser, Basel 2001.

Berg C.: A Pick Function related to an Inequality for the Entropy Function. Journal of Inequalities in Pure and Applied Mathematics 2, s. Article 26, 3 pages, 2001.

Berg C., Ruffing A.: Generalized q-Hermite Polynomials. Commun. Math. Phys. 223, s. 29-46, 2001.

Berg C.: Kompleks Funktionsteori. 144 s. Universitetsbogladen, København Ø 2001.

Berg C., Pedersen H.L.: A completely monotone function related to the Gamma function. Journal of Computational and Applied Mathematics 133, s. 219-230, 2001.

Boel S., Carlsen T.M., Hansen N.R.: A Useful Strengthening of the Stone-Weierstrass Theorem. The American Mathematical Monthly 108, s. 642-643, 2001.

Christensen E.: Finite von Neumann algebra factors with property Gamma. Journal of Functional Analysis 186, s. 366-380, 2001.

Dadarlat M., Eilers S.: Asymptotic unitary equivalence in KK-theory. K-Theory 23, s. 305-322, 2001.

Durhuus B.: Random Paths and Surfaces with Rigidity. i: Fluctuating Paths and Fields s. 663-673, W. Janke, A. Pelster, H.-J. Schmidt and M. Bachmann, Red., World Scientific, Singapore 2001.

Durhuus B., Jonsson T.: Noncommutative scalar solitons: Existence and nonexistence. Physics Letters 500B, s. 320-325, 2001.

Durhuus B., Jonsson T.: Discrete Approximations to Integrals over unparametrized Paths. Journal of Mathematical Physics 42, s. 3769-3788, 2001.

Eilers S.: 3AN Nøgle. 78 s. HCØ Tryk. København 2001.

Elliott G.A., Kucerovsky D.: An abstract Voiculescu-Brown-Douglas-Fillmore absorption theorem. Pacific Journal of Mathematics 198, s. 385-409, 2001.

Erdös L., Solovej J-P.: The kernel of Dirac operators on S^3 and R^3. Reviews in Mathematical Physics 13, s. 1247-1280, 2001.

Fedotov A., Harremoes P., Topsøe F.: Vajda's tight lower bound and refinements of Pinsker's inequality. i: Proceedings of 2001 IEEE International Symposium on Information Theory s. 20, Red., IEEE Operations Center, IEEE Operations Center 2001.

Friis P., Rørdam M.: Approximation with normal operators with finite spectrum, and an elementary proof of a Brown-Douglas-Fillmore theorem. Pacific J. Math 199, s. 347-366, 2001.

Fuglede B., Eelss J.: Harmonic Maps between Riemannian Polyhedra. 296 s. Cambridge University Press, Cambridge, England 2001.

Grubb G.: A weakly polyhomogeneous calculus for pseudodifferential boundary problems. Journal of Functional Analysis 184, s. 19-76, 2001.

Grubb G., Schrohe E.: Trace expansions and the noncommutative residue for manifolds with boundary. J. Reine Angew. Mathematik (Crelle's J.) 536, s. 167-207, 2001.

Grubb G.: Nonhomogeneous Dirichlet Navier-Stokes problems in low regularity L^p Sobolev spaces. J. math. fluid mech. 3, s. 57-81, 2001.

Grubb G.: Poles of zeta and eta functions for perturbations of the Atiyah-Patodi-Singer problem. Comm. Math. Phys. 215, s. 583-589, 2001.

Harremoes P., Topsøe F.: Maximum Entropy Fundamentals. entropy 3, s. 191-226, 2001.

Harremoes P., Topsøe F.: Information Diagrams: Entropy, Index of Coincidence and Probability of Error. i: Proceedings, 2001 IEEE International Symposium on Information Theory s. 43, Red., IEEE Operations Center, Piscataway, USA 2001.

Harremoes P., Topsøe F.: Inequalities between Entropy and Index of Coincidence derived from Information Diagrams. IEEE Transactions on Information Theory 47, s. 2944-2960, 2001.

Harremoes P.: Binomial and Poisson Distributions as Maximum Entropy distributions. IEEE Trans. on Inform. Theory 47, s. 2039-2041, 2001.

Harremoes P.: Poisson's law and Information Theory. i: 2001 IEEE International Symposium on Information Theory s. 46, Red., Red., IEEE, Lane 2001.

Harremoes P.: Convergence to Poisson distribution. i: Proceedings of the Conference Computer Science and Information Theory s. 224-228, Red., Red., National Academy of Sciences of Armenia, Yerevan 2001.

Harremoes P.: Tilbageregning og typeteori. 8-10 s. Matematik-, fysik-, kemi- og naturfagslærerforeningen. København 2001.

Harremoes P.: Talpar med given afstand i Eulers restmængder. 40 s. Matematik-, fysik-, kemi- og naturfagslærerforeningen. København 2001.
Jakobsen H.P., Lee H.C.W.: Unitary Irreducible Representations of a Lie Algebra for Matrix Chain Models. J. Mathematical Physics 42, s. 3817 – 3838, 2001.
Jakobsen H.P., Jøndrup S.: Quantized Rank R Matrices. Journal of Algebra 246, s. 70-96, 2001.
Jørgensen N.P.: Spectra of modules. Journal of Algebra 244, s. 744-784, 2001.
Larsen N.S.: Nonunital semigroup crossed products. Mathematical Proceedings of the Royal Irish Academy 100A(2), s. 205-218, 2000.
Laustsen N.J.: Divisibility in the K_0-group of the algebra of operators on a Banach space. K-Theory 22, s. 241-249, 2001.
Laustsen N.J.: K-theory for the Banach algebra of operators on James's quasi-reflexive Banach spaces. K-Theory 23, s. 115-127, 2001.
Lieb E.H., Solovej J-P.: Ground State Energy of the One Component Charged Bose Gas. Commun. Math. Phys. 217, s. 127-163, 2001.
Lützen J.: Geometri og Ølkrus. i: Matematikken og Verden s. 99-126, Mogens Niss, Fremad, København 2001.
Lützen J.: Arround Caspar Wessel and the Geometric Representation of Complex Numbers. Proceedings of the Wessel and the Geometric Representation of Complex Numbers. i: Proceedings of the Wessel Symposium at the Royal Danish Academy of Sciences and Letters, Copenhagen, August 11-15 1998. Matem. s. 293, The Royal Danish Academy of Sciences and Letters. Commission, Copenhagen 2001.
Lützen J.: Julius Petersen, Karl Weierstrass, Hermann Amandus Schwarz and Richard Dedekind on Hypercomplex Numbers. Caspar Wessel and the Geometric Representation of Complex Numbers. Proceedings. s. 223-254, 2001.
Møller J.M., Broto C.: Embeddings of DI2 in F4. Trans Amer Math Soc 353, s. 4461 – 4479, 2001.
Ryabko B., Topsøe F.: Universal Coding for Sources with Partially Ordered Probabilities. i: Proceedings, 2001 IEEE International Symposium on Information Theory s. 337, Red., IEEE Operations Center, Piscataway, USA 2001.
Ryabko B., Topsøe F.: On Asymptotically Optimal Methods of Predictionj and Adaptive Coding for Markov Sources. Journal of Complexity 17, s. 1-18, 2001.
Rørdam M.: Extensions of stable C*-algebras. Doc. Math. J. DMV. 6, s. 241-246, 2001.
Rørdam M.: Classification of Nuclear, Simple C*-algebras. 145 s. Springer Verlag, Heidelberg 2001.
Thorup A., Laksov D.: The algebra of jets. Michigan Math. J. 48, s. 393-416, 2001.
Thorup A., Laksov D.: The spectral mapping theorem, norms on rings, and resultants. Enseign. Math. (2) 46, s. 349-358, 2001.
Topsøe F.: Bounds for Entropy and Divergence for Distributions over a two-element set. Journal of Inequalities in Pure and Applied Mathematics 2.2, s. Article 25 (1-13), 2001.
Topsøe F.: Basic Concepts, Identities and Inequalities – the Toolkit of Information Theory. entropy 3, s. 162-190, 2001.
Topsøe F.: The Code Length Game and Empirical Distributions. i: Proceedings of Computer Science and Information Technologies, Yerevan, 2001 s. 88-91, National Academy of Sciences of Armenia, Yerevan 2001.
Topsøe F.: Exact Prediction and Universal Coding for Trees. i: Proceedings, 2001 IEEE International Symposium on Information Theory s. 79, Red., IEEE Operations Center, Piscataway, USA 2001.

Afdeling for Statistik og Operationsanalyse

Bibby B.M., Sørensen M.: Simplified Estimating Functions for Diffusion models with a High-dimensional Parameter. Scandinavian Journal of Statistics 28, s. 99-112, 2001.
Duffie D., Lando D.: Term Structures of Credit Spreads with Incomplete Accounting Information. Econometrica 3, s. 633-664, 2001.
Henningsen I., Niss M. (red.): Dobbeltblik. 249-269 s. Fremad, København 2001.
Henningsen I., Søndergaard D.M.: Forskningstraditioner krydser deres spor – Kvanlitative og kvantitative sociokulturelle empiriske forskningsmetoder. Kvinder, Køn og Forskning 4, s. 26-38, 2000.
Henningsen I.: Provinspiger vælger børn frem for abort – eller gør de nu også det? 9 s. 2001.
Hugger J.: A Theory for Local, A Posteriori, Pointwise, Residual Based Estimation of the Finite Element Error. Journal of Computational and Applied Mathematics 135, s. 241-292, 2001.
Jacobsen M.: Discretely Observed Diffusions; Classes of Estimating Functions and Small Δ-optimality. Scandinavian Journal of Statistics 28, s. 123-149, 2001.
Johansen S., Pena D., Tiao G.C., Tsay R.S. (eds.): Cointegration in the VAR model. Wiley and Sons, New York 2001.
Kessler M., Rahbek A.: Asymptotic Likelihood Based Inference for Cointegrated Homogenous Gaussian Diffusions. Scandinavian Journal of Statistics 28, s. 455-470, 2001.
Madsen J.: Invariant Normal Models with Recursive Graphical Markov Structure. Annals of Statistics 28, s. 1150-1178, 2000.
Nielsen S.F.: Nonpapametric conditional mean imputation. Journal of Statistical Planning and Inference 99, s. 129-150, 2001.
Sørensen H.: Discretely Observed Diffusions: Approximation of the Continuous-time Score Function. Scandinavian Journal of Statistics 28, s. 113-121, 2001.
Sørensen M.: On asymptotics of estimating functions. Brazilian Journal of Probability and Statistics 13, s. 111-136, 1999.
Sørensen M.: Prediction-based estimating functions. Econometrics Journal 3, s. 123-147, 2000.
Tind J., Agrell P.J.: A Dual Approach to Nonconvex Frontier Models. Journal of Productivity Analysis 16, s. 129-147, 2001.

Forsikringsmatematisk Laboratorium

Mikosch T.: Lévy Processes – Theory and Applications. i: Lévy Processes – Theory and Applications, O. Barndorff-Nielsen, T. Mikosch and S. Resnick, Birkhäuser, Boston 2001.
Mikosch T.V.: Rates in approximations to ruin probabilities for heavy- tailed distributions. Extremes 4, s. 67-78, 2001.

Mikosch T.V.: The sample autocorrelations of financial time series models. i: Nonlinear and Nonstationary Signal Processing s. 247-274, W.J. Fitzgerald, R.L. Smith, A.T. Walden and P.C. Young, Cambridge University Press, 2001.

Mikosch T.V.: Lecture Notes for Séminaire Européen de Statistique. 1-73 s. Gothenburg 2001.

Møller T.: Risk-minimizing hedging strategies for insurance payment processes. Finance and Stochastics 5 (4), s. 419-446, 2001.

Møller T.: On transformations of actuarial valuation principles. Insurance: Mathematics and Economics 28, s. 281-303, 2001.

Møller T.: Hedging equity-linked life insurance contracts. North American Actuarial Journal 5 (2), s. 79-95, 2001.

Møller T.: Aspekter af værdifastsættelse i Livs- og pensionsforsikring: Grundlæggende renteteori, Lecture notes. 1-41 s.

Norberg R., Kleffe J.: Minimum norm estimation of variance components for life insurance data. Communications in Statistics: Theory and Methods 30, no. 8 & 9, s. 1591-1604, 2001.

Norberg R.: On bonus and bonus prognoses in life insurance. Scandinavian Actuarial Journal, s. 126-147, 2001.

Norberg R., Heyde C.C., Seneta E. (red.): Thorvald Nicolai Thiele. 212-215 s. Springer, 2001.

Schmidli H.P.: Distribution of the first ladder height of a stationary risk process perturbed by -stable Lévy motion. Insurance Math. Econom. 28, s. 13-20, 2001.

Schmidli H.P.: Optimal proportional reinsurance policies in a dynamic setting. Scandinavian Actuarial Journal, s. 55-68, 2001.

Schmidli H.P.: Lecture Notes FM2. Ruin part. University of Copenhagen. Copenhagen 2001.

Steffensen M.: Aspekter af værdifastsættelse i Livs- og Pensionsforsikring. 1-40 s. 2001.

Straumann D.Y.: Correlation and dependency in risk management:properties and pitfalls. i: Risk management: value at risk and beyond, M. Dempster and H.K. Morffatt, Cambridge University Press, 2001.

Studienævnet for Matematiske Fag

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Esben Flachs, Mette Gerster Hansen, Susanne Gørtz, Esben Hedegaard, Simon Riise Niemann (studenterrepræsentanter) og Inge Henningsen, Jens Hugger, Vladimir Kalashnikov, Kjeld Bagger Laursen og Birgitte Sloth (lærerrepræsentanter).

Beretning

I det forløbne år har studienævnet fortsat sine bestræbelser på at agere på sit bredere grundlag. Det har vist sig bl.a. i arbejdet med strukturering af de fire kandidatuddannelser og deres ressourcetildelinger, hvor en harmonisering af kursusudbuddets omfang har fundet sted. Også løslærerkontoens fordelingsprincipper har været genstand for indgående drøftelser, som har ført til anvendelse af mere uniforme kriterier.

Endvidere har nævnet gennemført en delvis omlægning af øvelsesundervisningen, nødvendiggjort af fakultetets budgetnedskæringer. Ændringerne er gået i retning af færre egentlige øvelsestimer og flere fællestimer med opgavegennemgang. En del af disse ændringer faldt ikke særlig hensigtsmæssigt ud og – trods et ofte udtalt ønske om på universitetsuddannelser som vore at kunne sænke mængden af skemalagt undervisning – de er i anden halvdel af året blevet forladt i det omfang det var økonomisk muligt.

Årets kandidatproduktion har været næsten lige så stor som året før, men ellers er STÅ-produktionen vigende. Optagelsestallene for efteråret 2001 er for de matematiske uddannelser gået tilbage med næsten 30 %, hvilket må vække bekymring for de kommende års STÅ-indtægter.

Hvad egentligt studieordningsarbejde angår, har nævnet med interesse fulgt med i det arbejde der pågår på fakultetsniveau. Dette arbejde er endnu ikke færdiggjort og nævnet har derfor holdt igen med sit lokale reformarbejde. Men nævnet har gennemført en række overvejelser angående mulige måder at imødegå studiefrafald; sammen med institut og afdelinger vil en del af disse forslag nu blive ført ud i livet.

Det skal også nævnes at nævnet har indgået en aftale med DPU der dækker afholdelsen af DPUs nye kandidatuddannelse i matematik-didaktik. Denne uddannelse er gået i gang i september 2001 med ca. 15 studerende; disse studerende vil tage kurser hos os fra efteråret 2002.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	**Mate-matik**	**Forsik.-vidskab & Statis.**	**Matematik økonomi**	**Fysik**	**Datalogi**	**Øvrig Naturvid.**	**Andre Fak.**	**Merit-overført**	**I alt**
Matematik	101,36	11,25	14,08	8,58	18,92	5,09	3,29	3,17	165,73
Statistik	2,75	16,00	1,21	0,08	0,25			0,08	20,38
Forsikringsvidenskab	11,42	40,79	5,42		1,42		0,17		59,21
Matematik-Økonomi	14,75	19,17	55,92		1,42		1,94	1,10	94,46
Matematiske fag i alt	130,28	87,21	76,63	8,83	22,01	5,09	5,40	4,35	339,80
Fysikfag	60,33		0,33						
Kemi/miljøkemi	8,33								
Datalogi	29,92	1,08	0,83						
Biokemi	21,04								
Geologi	5,71								
Biologi	15,08	0,17							
Øvrig Naturvid.	0,46		0,17						
Økonomi	0,17		6,83						
Andet	1,17		0,17						
Merit- og gæstestuderende	2,33	0,58	0,38						
I alt	274,82	89,04	85,33						
Åben uddannelse	0,75	0,25	1,17						

STÅ 1998-2001

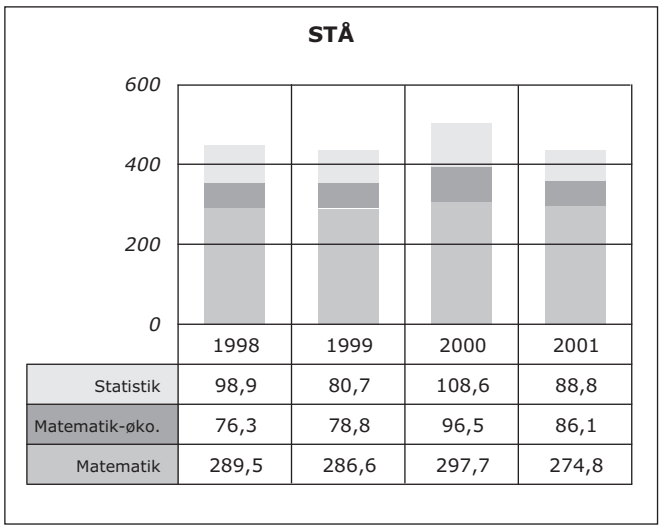

Studieleder Kjeld Bagger Laursen

Datalogisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.techn. Stig Skelboe og vice-institutleder er lektor, ph.d. David Pisinger.

Institutbestyrelsen består af: Stig Skelboe (VIP), David Pisinger (VIP), lektor, cand.scient. Hasse Clausen (VIP), studienævnsekretær Ruth Schlüter (TAP), stud. scient. Andre Tischer Poulsen (studenterrep.).

Adresse
Universitetsparken 1
2100 København Ø
Telefon 35 32 14 00
Fax 35 32 14 01
www.diku.dk

Institutlederens årsberetning

Personaleforhold
Et 5-årigt professorat (med særlige opgaver) i algoritmik og kombinatorisk optimering blev besat den 1/9 af ph.d. David Pisinger. Der var 6 ansøgere, alle mænd, blandt hvilke de 5 blev kendt kvalificerede.

Lektor, cand.polyt. Erik Frøkjær er vendt tilbage til DIKU den 1/9 efter et års orlov.

Et lektorat inden for programmeringssprog blev besat den 1/6 af ph.d. Andrzej O. Felinski. Der var 3 ansøgere, alle kvalificerede og alle mænd.

Et adjunktur inden for distribuerede systemer blev besat 1/8 af ph.d. Philippe Bonnet. Der var to ansøgere, begge mænd, og en blev kendt kvalificeret.

Efter opslag af tre ledige adjunkturer i datalogi blev cand. scient. Niels Elgaard Larsen ansat 1/8 og ph.d. Kristoffer Jensen 1/1-2002. Der var 4 ansøgere, alle mænd, og de 3 blev kendt kvalificerede.

Flemming de Linde, HD, forlod sin stilling som institutadministrator 31/5 og cand.merc. Evert Friberg-Jensen blev ansat i stillingen 16/7. Der var 6 ansøgere til stillingen, her iblandt 2 kvinder.

Forskningsvirksomhed

Semantikbaseret programbehandling
Området drejer sig om programmeringssprog, herunder behandling af programmer som dataobjekter med henblik på analyse, implementering, transformering, syntese og tidsvurdering samt typebegrebets teori og anvendelse. Emnet er relevant for konstruktion af oversættere og fortolkere samt programafprøvning. Der lægges vægt på, at de udviklede teknikker er automatiske, og at de er velfunderede i semantikken for det pågældende programmeringssprog. Arbejdet ligger på grænsen mellem teori og praksis: teorier afprøves på datamaskinen, og praktiske eksperimenter fører ofte til nye teoretiske undersøgelser.

I 2001 blev området støttet af bevillinger fra statens forskningsråd og to EU projekter. Følgende er nogle nye udviklinger i gruppens forskning i år 2001.

Modelcheck og programanalyse
Denne forskningsretning (ny for gruppen) giver en lovende angrebsvinkel på flere programanalyseproblemer, som gruppen har arbejdet på i mange år. Aktiviteten begyndte ved et seminar i efteråret 2000 med flere udenlandske gæsteforelæsere på DIKU. Indtil videre er resultaterne en artikel ved en førende konference, en anden til en workshop, en skriftlig rapport, et kursus i 2002 samt eventuelle bachelorprojekter.

Domænespecifikke sprog
Denne forskningsretning vedrører nye programmeringssprog, der er skræddersyede til specifikke formål. Flere i gruppen arbejder på diverse aspekter af problemstillingen: design af nye sprog, metoder til effektiv implementering, metoder til effektiv afvikling, f.eks. ved partiel evaluering. Gruppens semantiske orientering giver en god baggrund for disse studier.

Regionsbaseret lagerstyring
Denne forskningsretning, påbegyndt ved DIKU for flere år siden, bliver ved at vokse og nyde international anerkendelse. Et tegn var den meget succesrige workshop SPACE 2001 afholdt i London i januar 2001 og hovedsageligt organiseret af to ph.d.-studerende fra DIKU. Workshoppen blev så søgt, at man var nødt til at begrænse deltagelse.

Programanalyse og programtransformation
Arbejdet med at finde en formalisme, der ville gøre det muligt at arbejde med referencer, tildelinger og cykliske strukturer i et funktionsprogrammeringssprog med stærkt typesystem, er afsluttet og har resulteret i et forslag, der blev fremlagt på en nordisk konference (Nils Andersen).

Principper for partiel evaluering af multitrådede funktionssprog er beskrevet (i samarbejde med J. Launchbury) (Niels H. Christensen).

Normalisering via evaluering er en relativt ny metodologi til optimering og partiel evaluering af funktionsprogrammer, baseret på effektive algoritmer til bestemmelse af normalformer for termer i lambda-kalkulen. Flere nye resultater er opnået, herunder specielt en formaliseret normaliseringsalgoritme for ML-lignende sprog. Et lærebogskapitel om emnet er under udarbejdelse, i samarbejde med Peter Dybjer fra Chalmers (Andrzej Filinski).

En ny metode, inspireret af et DIKU-seminar om program transformation and model-checking, bruger temporal logik til at bevise korrekthed af klassiske kode-optimerende transformationer. En artikel om teknikken er blevet skrevet af forskere fra Oxford (D. Lacey, E.van Wyk) og DIKU (C.C. Frederiksen, Neil Jones).

Forskning om terminationsanalyse (med A. Ben-Amram og C.S. Lee) er blevet præsenteret ved konferencen POPL'01. Desuden afholdtes to inviterede foredrag om emnet ved konferencerne MFPS i Aarhus og IJCAR i Siena, Italien (Neil Jones).

Cirkularitet, en programmeringsstrategi velkendt fra dovne funktionelle sprog, er blevet undersøgt i forbindelse med imperative sprog ved at bruge partiel evaluering som implementeringsteknik. Undersøgelser af de teoretiske aspekter af denne fremgangsmåde, deriblandt nye sammenhænge mellem partiel evaluering og attributgrammatikker, blev præsenteret ved PADO-konferencen (Aarhus). Denne

teknik har vist sig nyttig i udviklingen af en optimisator rettet mod domænespecifikke sprog (Julia Lawall).

Der er arbejdet med kompakt og effektiv repræsentation af data (specielt tal) i den rene lambda-kalkule (Torben Mogensen).

En generel model for on-line programtransformation er under udvikling og præsenteret ved PADO-konferencen (Aarhus). Modellen gør det muligt at lave en samlet beskrivelse af forskellige teknikker, således at en overordnet taksonomi fremkommer (Jens Peter Secher).

Kompleksitetsteori

En uges forelæsninger ved Marktoberdorf Summer School baseret på NDJs bog "Complexity and Computability". Forskningssamarbejde om karakterisering af kompleksitetsklasse vha. programmeringssprog. Forskning i automatiske teknikker til køretidsanalyse førte til inviteret foredrag ved konferencerne ICC/PADO i Aarhus. Retningen virker lovende såvel med hensyn til udvikling af automatiske værktøjer til analyse af programmer som til nye karakteriseringer af kompleksitetsklasserne Ptime og Logspace (Neil Jones).

Map Theory

I indeværende år er to nye udgaver af det matematisk/datalogiske fundament MT (Map Theory) blevet publiceret. Den ene, MTC, er udviklet af Klaus Grue, DIKU og er blevet præsenteret i Church Memorial Volume. Den anden, MTA, er udviklet af Thierry Vallee på Université Paris VII. MTA integrerer MT med Peter Aczels arbejder med ikkevelfunderede mængder. Endelig er der udarbejdet en 300 sider artikel om MTC, der indeholder 380 kilobyte formelle beviser, som er blevet overført til bevissystemet Isabelle (Klaus Grue, Sebastian Skalberg).

Domænespecifikke sprog

Der er foretaget analyser af begrebet emne-profiler i Information Retrieval med henblik på udvikling af et sprog til beskrivelse af sådanne (Niels H. Christensen).

Der er blevet arbejdet med design og implementation af domænespecifikke sprog, bl.a. til definition og undersøgelse af forskellige metoder til terningslag i bræt- og rollespil (Torben Mogensen).

Regionsbaseret lagerstyring

Arbejdet med regionsbaseret lagerstyring er videreført (med Fritz Henglein, IT-højskolen). Et nyt typesystem til brug ved regionsinferens er fremlagt på konferencen PPDP i Firenze, Italien. Der arbejdes videre på videreudvikling af resultaterne til at dække højereordens og objektorienterede programmeringssprog (Henning Makholm og Henning Niss).

Der er udviklet (med Kostis Sagonas, Uppsala) en tilpasning af de regionsbaserede teknikker til at fungere i sammenhæng med en eksisterende højtydende implementation af logikprogrammeringssproget Prolog (Henning Makholm).

Algoritmik og kombinatorisk optimering

Opnåelse af nye teoretiske landvindinger, design af effektive algoritmer og praktiske anvendelser af kombinatorisk optimering er fortsat gruppens mærkesager. Det gælder dels den faste stab, dels de to ph.d.-studerende.

Stedse nye varianter af det klassiske Steiner-problem, både uden og med diverse ekstra krav til løsningen, er undersøgt og for nogle problemtyper er effektive eksakte algoritmer for første gang blevet udviklet. Blandt hovedanvendelserne er stadig optimering af VLSI-kredsløb. Andre nydannelser inden for dette og beslægtede områder er tilvejebragt ved studier af algoritmisk geometri og udnyttelse af ord-parallelisme til reduktion af både beregningstid og pladsbehov.

Også en variant af "pickup and delivery-problemet" samt "2D-binpacking" er undersøgt med henblik på benyttelse af kolonnegenerering i forbindelse med branch-and-bound algoritmer.

Inden for lokalisering er arbejdet dels med et "åbent" problem, kun formuleret i ældre litteratur men ikke tidligere løst, dels med en klassiker fra 1600-tallet, hvor oprindelsen til en særlig elegant bevisteknik nu endelig synes sporet.

At udpege afrikanske landområder til vildtreservater under hensyntagen til spredningen af de enkelte dyrearter over kontinentet er et nyt forskningsområde for gruppen og – viser det sig – et rendyrket kombinatorisk optimeringsproblem. De foreløbige resultater har været lovende og opmuntret til fortsat samarbejde med en række udenlandske forskere repræsenterende også den biologiske ekspertise.

På den internationale front er samarbejdet inden for ARCO (Applied Research in Combinatorial Optimization, oprettet i 1998 med støtte fra Øresundsuniversitetet) videreført med skiftende møder "over Sundet". På europæisk plan er indkaldt generelle bidrag fra de 22 inviterede foredragsholdere ved EURO 2000 kongressen samt bidrag med særligt henblik på operationsanalysens anvendelser blandt de ca. 500 øvrige foredragsholdere. Af det modtagne materiale blev i alt 32 artikler fundet publikationsværdige og udkommer i foråret 2002 i særnumre af to europæiske tidsskrifter.

Allerede nu arbejdes der intensivt med forestående kongresarrangementer, en "EURO-Mini-konference (Bruxelles, april 2002) hvortil ca. 300 deltagere kan ventes, samt de langt større møder IFORS 2002 (Edinburgh, juli 2002), ISMP 2003 (International Symposium on Mathematical Programming) og EURO 2003 (Istanbul). Især for de involverede i ISMP-2003, hvor København er værtsby, vil perioden indtil sommeren 2003 blive travl.

Distribuerede Systemer

Gruppen for Distribuerede Systemer beskæftiger sig med distribuerede operativsystemer og netværk. Det omfatter både implementationsteknikker og brugen af distribuerede systemer herunder objekt-orienterede systemer.

Ved årets udgang består gruppen af en professor, en lektor (på orlov), to adjunkter, en forskningsassistent, to ph.d.-studerende flere eksterne lektorer og ca. 7 forskningsassistenter. Gruppen råder over flere klynger af kraftige maskiner forbundet med nyere netværk såsom SCI.

I samarbejde med DELTA og tre erhvervsvirksomheder deltager gruppen i et forsknings- og udviklingscenter, Apparater på internettet-apparater.dk, der retter sig mod kommunikation med apparater og mellem apparater ved hjælp af internetteknologi. Der arbejdes dels med det grundliggende programmel, såsom at lægge Linux på et indlejret system, dels på design af indlejret anvendelsesprogrammel herunder brugen af CORBA, XML o.lign. Der arbejdes også med sikkerhedsproblemstillinger, når diverse apparater bliver tilgængelige over internettet.

Gruppen leder en SNF rammebevilling i samarbejde med AAU, DTU og SDU/Odense og i et større samarbejde omkring Global Computing. Målet er at få etableret et større tværfagligt projekt omkring sammenbindingen af klynger af maskiner og anvendelsen af sådanne maskiner til distribuerede beregninger.

Gruppen etableret en GPS-baseret time server på internettet og har deltaget i udarbejdelsen af en national handlingsplan for tid og frekvens.

Gruppen er i årets løb blevet styrket ved rekrutteringen af en adjunkt inden for databaseområdet. Han eksperimenterer med ydeevnen for forskellige databaser og i hvorledes databaser tunes, så de yder optimalt. Eksperimenterne baserer sig bl.a. på Predator systemet udviklet ved Cornell University. Videreudviklingen af systemet er nu overtaget af DIKU. Eksperimenterne er beskrevet i en lærebog, som udkommer i 2002.

Et erhvervsforsker ph.d.-projekt i samarbejde med CSC Danmark A/S er afsluttet. Emnet var design af computerprogrammer som understøtter samarbejde mellem brugerne (CSCW systemer).

Et nyt erhvervsforsker ph.d.-projekt i samarbejde med Forspring A/S er startet. Det er et tværfagligt projekt om, hvordan algoritmer fungerer i distribuerede miljøer. Der fokuseres på neurale netværks muligheder for, at tilpasses et miljø der kan kendetegnes ved begrænset adgang til de data, der fuldstændigt måtte beskrive et kundeloyalitetsproblem.

Datamatsyn

Sikkerhed har i de senere år vist sig at være et vigtigt problem i forbindelse med udbredelsen af ny informationsteknologi. Da digitale data meget let kan kopieres og mangfoldiggøres uden kvalitetsstab er specielt datasikkerhed i forbindelse med juridiske rettigheder er vigtigt emne med store økonomiske konsekvenser. Det er blandt andet nødvendigt at værdifulde digitale data sikres mod uautoriseret brug og ændringer.

Der er følgelig i disse år en stor vækst i forskningen omkring metoder til digital vandmærkning af multimedieprodukter (musik, billeder, videoproduktioner og computerspil) og Datalogisk Instituts billedgruppe arbejder med metoder og teorier for umærkelig digital vandmærkning af billeder. På den ene side må vandmærkning ikke forandre det originale produkt så meget at der sker en mærkbar kvalitetsændring. På den anden side skal det ikke kunne lade sig gøre at fjerne vandmærket uden at det originale produkt bliver værdiløst.

Vandmærker kan dels bruges til at sikre imod ændringer af data, dels bruges til at hævde ophavsretten og til at efterspore licensnumre og anden information skjult i produktet. Kommercielt interesserede i vandmærkning er producenter og formidlere af digitale multimedieprodukter (forlag, softwarehuse, museer, distributører af MP3-musikfiler o.s.v).

Den generelle betegnelse for dette at skjule information er steganografi (græsk: skjult skrift). Det er specielt interessant i datalogisk sammenhæng, når der er tale om at skjule information i digitaliserede data. Når det drejer sig om steganografi under brug af billeder er det interessant fordi man bliver stillet overfor spørgsmålet: hvad er det for elementer i billeder, der formidler information og hvordan/hvor meget kan man ændre et billede, så ændringen ikke opdages? Da billeder ofte fremstilles for at blive set af mennesker, er det derfor afgørende at tage i betragtning hvordan det menneskelige synssystem fortolker billeder. Derfor drejer forskningen sig bl.a. om at finde metoder til at bestemme billeders steganografiske tolerance: Hvor i billeder og hvor meget kan man ændre uden at det opdages?

Et gråtonebillede på 512 x 512 pixels, hvor hver pixel kodes med 8 bit, indeholder i alt over 2 megabit, hvilket giver mulighed for et uhyre stort antal forskellige billeder. Men kun en ringe brøkdel af disse vil "forestille" et billede – de fleste vil ligne støj som på et fjernsyn der ikke er indstillet på en station. Derfor er der en række tvangsbindinger mellem værdierne for nærliggende pixler i meningsfyldte billeder. Teorien for tvangstalefølger (constrained sequences) er grundigt undersøgt inden for den matematiske disciplin informationsteori, og det er derfor interessant, om disse resultater kan finde anvendelse i automatisk billedfortolkning. Som eksempel på praktisk anvendelse af automatisk billedfortolkning kan nævnes agenter (robotter), dvs. programkomponenter, som på egen hånd beskriver og klassificerer billeder.
De kan bruges til automatisk gennemsøgning af billeddatabaser, internettet m.v. efter bestemte billeder, og kan finde anvendelse ved automatisk beskrivelse af medicinske billeder, f.eks. mikroskopibilleder.

Endimensionale tvangstalfølger er blevet grundigt studeret siden 1948, men for nylig er kodningsteoretikere blevet interesserede i todimensionale tvangstalfølger, bl.a. fordi de måske kan bruges til at konstruere todimensionale (sideorienterede) datalagringssystemer. Men todimensionale tvangstalfølger er også af stor interesse for forskningen i billedbehandling, idet man ved at anvende teorierne herfra måske kan finde på bedre metoder til at komprimere billeder, som skal lagres eller sendes over internettet. Tvangstalfølger i billeder stammer fra billeddannelsesprocessen, idet et billede er optisk genereret repræsentation af en fysisk virkelighed, som påtvinger de enkelte billedintensitetsværdier (pixelværdier) nogle bindinger. Bl.a. består billeder af ensartede regioner adskilt af "kanter" (skarpe kontrastovergange) og kanterne kan i reglen følges over større dele af billederne. En udfordring er at undersøge, hvorledes teorien om todimensionale tvangstalfølger kan udnyttes til at opdele billeder i disse ensartede regioner, som svarer til noget meningsfyldt i den fysiske virkelighed, som billedet repræsenterer.

Musik- og filminformatik

Gruppen for musik- og filminformatik ved DIKU har i året 2001 arbejdet i krydsfeltet mellem datalogi og udøvende kunst og design, med algoritmer til analyse og syntese af musik og grafik, animation og design, dels inspireret af psykofysiske eksperimenter med menneskets opfattelse af billed og lyd, musik og bevægelse, og dels inspireret af kunstneres og designeres interesse og behov for IT-understøttede værktøjer til komposition, visualisering, animation og interaktiv kunstudfoldelse.

MOSART projektet er et samarbejde mellem 13 europæiske universiteter, som koordineres for Brussels ved Jens Arnspang, DIKU. Emnekredsen er Musical Orchestration Systems in Algorithmic Research and Technology, og hovedformålet er at cirkulere unge forskere i netværket og på den måde initiere og konsolidere forskningsfeltet musikinformatik i Europa. I år 2001 er succesen allerede i projektets andet år tydelig, og den seneste MOSART kongres tiltrak hen ved et hundrede yngre personer i krydsfeltet

mellem forskning i musikinformatik og konservatoriestudier. En forskningsmæssig bro til søsternetværk i USA er netop etableret, også på DIKUs initivativ.

Envelope Flow er et STVF og industri (TC-Electronics) finansieret Innovative post.doc.-forløb på tre år (Kristoffer Jensen), i samarbejde med Tue Haste Andersen (specialestuderende) og Georgios Marentakis (DIKU fondsprogrammør). Arbejde med fasen har givet flere publikationer der viser at fasen er vigtig for retningsbestemmelse og for lydkvalitet og indikationer for en fasemodel er givet. I samarbejde med Dansk Design Skole er et interface til klangfarvemodellen udviklet, og udvidelse af klangfarvemodellen til expressive parametre er lavet. Arbejde med realtids lyd analyse/modifikation/syntese har givet værdifuld information. I øvrigt er arbejde udført inden for realtids lydsegmentering og klangfarve perception.

Forskning i visualisering og auralisering ved Jens Arnspang, Kristoffer Jensen Declan Murphy, Knud Henriksen og Kenny Erleben har i år 2001 bragt gruppen i tæt samarbejde med Dansk Designskole og DTU, med hvem VOTION projektet blev afsluttet. Et auditorium indhylles i et audiovisuelt univers, hvori ordstrømme kan udvælges og manipuleres ved en række designede interaktive værktøjer af grafisk og aural karakter med overordentlig rumlig effekt. Projektet er i år 2001 blevet fremvist offentligt to gange med yderligere forskningsinspirationer og uddannelsesmæssige forslag til følge.

Systemdesign og menneske-datamaskine interaktion (HCI)

Systemdesign omhandler studiet af udvikling, brug og indførelse af edb-baserede informationssystemer i organisationer. Informationssystemer ses som en helhed, der ud over den edb-tekniske del også omfatter andre tilknyttede maskiner og værktøjer, arbejdsprocesser og, som det vigtigste, mennesker. Studier af interaktion mellem mennesker og informationssystemer indtager en central plads i forskningen. I de senere år er der fokuseret på etablering af en sammenhængende forståelse af menneskelig tankevirksomhed og datalogi; informationssøgning og dokumentationsarbejde for fagfolk; store informationssystemer i organisationer; design af IT-systemer; samt design og evaluering af stærkt interaktive datamatbaserede værktøjer til fagfolk. Som et gennemgående træk lægges vægt på empiriske studier til kritisk udforskning af teoretiske antagelser inden for felterne. Det tilstræbes også at inddrage indsigt fra andre fag end datalogi. Det har især drejet sig om psykologi, sociologi og filosofi.

Forskningen har fokuseret på undersøgelser af nye former for visualisering af elektroniske dokumenter, primært de såkaldte "overblik+detalje" og fiskeøje visualiseringer. Disse er vist på forskellig måde at kunne forbedre læseaktiviteten i forhold til den sædvanlige lineære præsentationsform. Endvidere er undersøgt hvordan psykologiske beskrivelser af centrale aspekter af menneskelig tankevirksomhed så som vaner, tankestrømme, opmærksomhed, sproglig aktivitet samt viden/kunnen, kan tjene til at udpege og give rammende beskrivelser af vigtige fænomener inden for HCI.

Forskningen i denne gruppe har i år 2001 kørt på et lavt niveau grundet manglende bemanding. I året 2001 har gruppen omfattet: Lektor Hasse Clausen (studieleder), lektor Erik Frøkjær (orlov indtil 1 september). Ph.d.-studerende: Kasper Hornbæk (fratrådt pr. 1 december).

Øvrig forskning

Performance engineering laboratory

Der er arbejdet inden for algoritme- og programmeludvikling. Laboratoriet er organiseret omkring en række projekter. Målet med CPH STL (Standard Template Library) er at udvikle en forbedret udgave af STL, som er en del af ISO-standarden for C++ programmeringssproget. Første del af projektet er afsluttet. Det omfattede kravanalyse og udvikling af prototyper for diverse komponenter. Gruppeprogrammel projektet "Peerview" er afsluttet. Det tredje projekt omhandler analyse af undervisningsprocesserne på DIKU og forslag til forbedringer. Efter indsamling af et omfattende datamateriale, er projektet i analysefasen (Jyrki Katajainen).

Logikprogrammering, sprogteknologi og videnbaserede systemer Der er fundet en interessant og lovende forbindelse mellem operationsanalyse og principper for byplanlægning. Dette er givet på formel form i et manuskript til European Journal of Operational Research. Manuskriptet indeholder mange nye aspekter af rumplanlægning, rumsøgning, variationer af mønster- og symbolmanipulation, videnbaserede systemer samt sammenligning af modellerings- og problemløsningprocesser i operationsanalyse og arkitektur (László Béla Kovács).

Arbejdet er blevet fortsat med analysemetoder til automatiseret syntese af algoritmer til ekstrahering af information fra korte humansproglige tekster, og dette arbejde har omfattet blandt andre følgende aktiviteter: Sammenligning med en kendt abstraktionsmetode er blevet foretaget. Relationerne mellem sådanne former for parsersyntese og visse internet-relaterede administrative systemer er blevet studeret, hvilket har ført til deltagelse i planlægning af et internationalt forskningsprojekt finansieret af japanske firmaer (Gregers Koch).

Familie af metoder til høj-ordens høj-indeks DAEs

BDF-metoderne er nogle af de mest anvendte metoder til løsning af første-ordens sædvanlige differentialligninger. Hvis ligningerne er en del af en såkaldt differential-algebraisk ligning (DAE) med højt indeks, vil man dog ikke kunne anvende variabel skridtlængde/orden uden at ødelægge konvergensen af disse metoder. Hvis første-ordens differentialligningerne fremkommer via reduktion af høj-ordens ligninger, er der dog tilsvarende metoder for disse høj-ordens ligninger, der synes konvergente for variabel skridtlængde/orden. Eksperimenter understøtter dette, og for første-ordens metoden er det bevist (Jørgen Sand).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

Jens Damgaard Andersen er næstformand i IEEE Computer Society, Denmark.

Peter Johansen er formand for Dansk Selskab for Datalogi, kasserer i Dansk Selskab for Genkendelse af Mønstre samt medlem af Videnskabernes Selskab.

Jakob Krarup er medlem af fakultetets Internationale Udvalg.

David Pisinger har været formand for fakultetets IT-strategiudvalg, og medlem af rektors IT-strategiudvalg, samt medlem af rektors følgegruppe for KU-portalen og formand for bestyrelsen, Naturvidenskabeligt IT-kompetencecenter.

Stig Skelboe er formand for Ingeniørforeningen i Danmarks Elektrofond.

Pawel Winter var medlem af fakultetets bioinformatikudvalg, som bl.a. har udarbejdet et forslag til en kandidatuddannelse i bioinformatik.

Bedømmelsesudvalg

Jens Damgaard Andersen var medlem af to bedømmelsesudvalget for ph.d.-afhandlinger ved henholdsvis DTU og Århus Universitet.

Klaus Grue var medlem af bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling ved Paris Universitet VII.

Knud Henriksen var medlem af et ph.d.-bedømmelsesudvalg på Syddansk Universitet.

Peter Johansen har været formand for bedømmelsesudvalg for to professorater ved DIKU. Endvidere var han medlem af bedømmelsesudvalg for to professorater ved henholdsvis DTU og Syddansk Universitet samt et lektorat ved KTH, Stockholm.

Eric Jul var formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Aalborg Universitet. Desuden har han deltaget i bedømmelse af flere adjunkt/lektor stillinger ved DTU og Syddansk Universitet samt et professorat ved Syddansk Universitet.

Neil Jones har været formand for et bedømmelsesudvalg for et lektorat ved DIKU. Han har desuden været medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-afhandlinger i henholdsvis Paris og Århus. Han har endvidere medvirket ved evalueringer af 12 uddannelser i datalogi ved Høgskoleverket, dvs. alle Sveriges højere uddannelser i datalogi.

Jakob Krarup var formand for bedømmelsesudvalget for et lektorat ved DIKU, samt medlem af bedømmelsesudvalg for et lektorat ved Ben Gurion University, Beer-Sheva, Israel, et professorat, Syddansk Universitet, Odense, samt et lektorat ved Institut for Matematiske Fag, KU.

Julia Lawall var medlem af et bedømmelsesudvalget for en ph.d.-afhandling ved Århus Universitet.

Torben Mogensen var medlem af et lektorbedømmelsesudvalg på DIKU. Han deltog i ph.d.-bedømmelsesudvalg på Chalmers Tekniske Høgskola, Göteborg og på Aarhus Universitet.

David Pisinger har været formand for bedømmelsesudvalget for en adjunktstilling opslået ved Naturvidenskabeligt IT-kompetencecenter.

Stig Skelboe var medlem af et bedømmelsesudvalg for et professorat på DTU.

Formidling

Redaktionelle hverv

Andrzej Filinski er medlem af redaktionen for tidsskriftet Higher-order and Symbolic Computation.

Klaus Hansen er faglig hovedredaktør og medforfatter for it-lex, Det store informatik-leksikon, Ingeniøren|bøger.

Neil Jones er medlem af redaktionerne for Journal of Functional Programming, Nordic Journal of Computing, Journal of Universal.

Computer Science samt ACM Transactions on Programming Languages and Systems.

Jyrki Katajainen er medlem af redaktionen for The Journal of Universal Computer Science.

Jakob Krarup er medlem af redaktionen for følgende tidsskrifter: Discrete Applied Mathematics, Advances in Management Studies, Annals of Operations Research, Belgian Journal of Operations Research, Statistics and Computer Science, International Transactions in Operational Research, Yugoslav Journal of Operations Research, International Journal of Operations and Quantitative Management, Pure Mathematics and Applications, Journal of the Operational Research Society, UK. Han er desuden reviewer af bogforslag for Wiley/UK.

Jakob Krarup og David Pisinger har fungeret som gæsteredaktører på EURO-2000 Special Issue of European Journal of Operational Research.

Julia Lawall er medlem af redaktionen for Higher-Order and Symbolic Computation. Desuden var hun medredaktør af en særudgave af Higher-Order and Symbolic Computation med bidrag fra 2000 ACM SIGPLAN Workshop on Partial Evaluation and Semantics-Based Program Manipulation (PEPM'00).

Stig Skelboe er medlem af redaktionen for BIT Numerical Mathematics.

Kongresser og symposier

Jens Arnspang var co-chairman for MOSART møde i Barcelona, November 2001.

Andrzej Filinski var co-chairman for konferencen "Programs as Data Objects: Second Symposium", PADO 2001, Aarhus.

Eric Jul var medlem af programkomiteen for ECOOP'01.

Neil Jones har været medlem af programkomiteerne for konferencerne LPAR'01 "Logic for Programming and Automated Reasoning, Havana, og SAS'01 "Symposium on Static Analysis", Paris.

Peter Johansen arrangerede sammen med Arturo Pece en ph.d.-sommerskole med temaet "Biologically motivated computer vision" i samarbejde med Institut for psykologi, KU. Desuden var Peter Johansen medlem af program komiteen for Scale Space 2001, Vancouver.

Gregers Koch var medlem af programkomiteen for CICLing'2001.

Julia Lawall var medlem af programkomiteen for ICFP'01, The 2001 International Conference on Functional Programming, Firenze.

Torben Mogensen har deltaget i programkomiteerne for VMCAI'2001 og LOPSTR'2001.

Søren I. Olsen arrangerede den 10. danske konference om mønstergenkendelse og Billedanalyse, DIKU.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Amir Ben-Amram, Tel Aviv, Israel.

Khoo Siau Cheng og Chin Wei Ngan, National University of Singapore.

Laurent Daudet, CNRS-LMA, Marseille, Frankrig.

Issam Hamid Fujita, Iwate Prefectural University, Morioka, Japan.

Yuri Gurevich, Microsoft, USA.

Nils Klarlund, New Jersey, USA.

Tibor Illes, David Lacey, Chin Soon Lee, Perth, Australien.

Ulrike Leopold-Wildburger, Andrzej Lingas, Lunds universitet.

Peter D. Mosses, Aarhus Universitet.

Jitendre Malik, Giri Narasimhan, University of Florida.

Fumio Negoro, Tokyo, Japan.

Tomi Pasanen, University of Turku, Turku, Finland.
Arturo Pece, Mooly Sagiv, Tel Aviv, Israel.
David Schmidt, Kansas State University, USA.
Paul J. Voda, Bratislava, Slovakiet.

Forskningsophold i udlandet
Jørgen Sværke Hansen, INRIA Rhone-Alpes, Grenoble, Frankrig, hele året.

Patenter
Patent på 3D segmenteringsprogram indgivet som internationalt patent af Peter Johansen sammen med Erik Dam, Andreas Thomsen, Martin Lillholm, Ole Fogh Olsen og Mads Nielsen.

Patent "A plenoptical device for internal focusing" indgivet som internationalt patent af Frederik Bergholm, Jens Arnspang og Knud Henriksen.

Institutleder Stig Skelboe

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	24,08	3,25	27,33
STIP	7,45	1,05	8,50
TAP	19,45	4,39	23,84
Total	***50,98***	***8,69***	***59,68***

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2032	2078	4110
Anskaffelser	4192	464	4656
Total	***6224***	***2542***	***8766***

Stab

VIP Internt finansieret
Andersen, Jens Damgaard; lektor.
Andersen, Nils; lektor.
Arnspang, Jens Otto; lektor.
Bonnet, Philippe; forskningsadj.
Clausen, Hasse Redin; lektor.
Filinski, Andrzej Olaf; lektor.
Frøkjær, Erik; lektor.
Færø, Oluf; forskningsass.
Grue, Klaus Ebbe; lektor.
Hansen, Klaus; lektor.
Henriksen, Knud; lektor.
Jensen, Karl Kristoffer; adjunkt.
Johansen, Peter; professor.
Jones, Neil Deaton; professor.
Jul, Eric Bartley; professor.
Katajainen, Jyrki Juhani; lektor.
Koch, Gregers; lektor.
Kovacs, Laszlo Bela; lektor.
Krarup, Jakob Foght; professor.
Lawall, Julia Laetitia; lektor.
Mogensen, Torben Ægidius; lektor.
Olsen, Søren Ingvor; lektor.
Pisinger, David; professor.
Sand, Jørgen; lektor.
Skelboe, Stig; professor.
Winter, Pawel; lektor.
Zachariasen, Martin; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Bialek, Robert Pawel; forskningsass.
Larsen, Niels Elgaard; adjunkt.
Lee, Chin Soon; forskningsadj.
Niss, Henning; adjunkt.
Pece, Arturo Ernesto Carlo; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Dydensborg, Mads Bondo; ph.d.-studerende.
Erleben, Kenny; ph.d.-studerende.
Hornbæk, Kasper Anders Søren; ph.d.-studerende.
Jørgensen, David Grove; ph.d.-studerende.
Makholm, Henning; ph.d.-studerende.
Pedersen, Kim Steenstrup; ph.d.-studerende.
Secher, Jens Peter; ph.d.-studerende.
Sigurd, Mikkel Mühldorff; ph.d.-studerende.
Skalberg, Sebastian Christian; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Larsen, Peter Berg; ph.d.-studerende.
Murphy, Declan Thomas; ph.d. studerende.

Fondsbevillinger

Forskningsstyrelsen
– Prediction of envelope flow in real-time sound modification (Kristoffer Jensen) kr. 131.700.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Computational Vision (Peter Johansen) kr. 1.166.000.

Publikationer
Abramov S.M., Glück R.: From Standard to Non-Standard Semantics by Semantics Modifiers. International Journal of Foundations of Computer Science Vol. 12, no. 2, s. 171-211, 2001.
Andersen J.D.: IT-lex, Det store Informatik-leksikon (3.udgave, med CD- ROM). i: IT-lex, Det store Informatik-leksikon (3.udgave, med CD- ROM) s. 8, Klaus Hansen (ed.), Ingeniøren/bøger, København 2001.
Andersen J.D.: IT-lex, Det store Informatik-leksikon (2.udgave). i: IT-lex, Det store Informatik-leksikon (2.udgave) s. 7, Klaus Hansen (ed.), Ingeniøren/bøger, København 2001.
Andersen N.: If values are nodes, then references are arrows. i: The 13th Nordic Workshop on Programming Theory s. 10-10, Michael R. Hansen (ed.), Informatik, Matematik og Modellering, DTU, Lyngby 2001.
Andersen T.H., Jensen K.: Phase models in analysis/synthesis of voiced sounds, DIKU- rapport 01/04. i: Proceedings Den 10. Danske Konference i Mønstergenkendelse og Billedanalyse 2001 s. 120-123, Søren I. Olsen (ed.), Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.
Andersen T.H., Jensen K.: On the importance of phase information in additive analysis/ synthesis of binaural sounds. i: Proceedings of the 2001 International Com-

puter Music Conference s. 4, Andrew Schloss (ed.), ICMA, Havana, Cuba 2001.

Andersen T.H., Jensen K.: Phase modeling of instrument sounds based on psycho acoustic experiments. i: MOSART Workshop on Current Research Directions in Computer Music s. 170-173, Claudio Lomeli Buyoli, Ramón Loureiro (eds.), Audio Visuel Institute, PFU, Barcelona, Spain 2001.

Arnspang J., Jensen K., Murphy D., Andersen T.H., Marentakis G.: Music Informatics Laboratory at DIKU. i: ICMC – Proceedings, 2001 s. 8, Andrew Schloss (ed.), ICMA, ICMC, Havanna, Cuba 2001.

Arnspang J., Jensen K., Murphy D., Andersen T.H., Marentakis G.: Current trends at the music informatics laboratory, DIKU- rapport 01/04. i: Proceedings Den 10. Danske konference i Mønstergenkendelse og Billedanalyse 2001 s. 111-114, Søren I. Olsen (ed.), Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Bensa J., Gibandan F., Jensen K., Kronland-Martinet R.: Note and Hamner Velocity dedendence of a piano string model based on coupled digital waveguides. i: Proceedings of the 2001 International Computer Music Conference s. 4, Andrew Schlos (ed.), ICMA, Havana, Cuba 2001.

Boyer K.L., Fagerström D., Kubovy M., Johansen P., Sarkar S.: Spatiotemporal Grouping. i: Perceptual Organization for Artificial Vision Systems s. 33-38, Kim L. Boyer, Sudeep Sarkar (eds.), Kluwer Academic Publishers, 2000.

Danvy O., Filinski A. (eds.): Programs as Data Objects, Lecture Notes in Computer Science, Vol.2053. 278 s. Springer Verlag, 2001.

Farø O., Pisinger D., Zachariasen M.: Local Search for Final Placement in VLSI Design. i: Proceedings of the IEEE/ACM International Conference on Computer Aided Design (ICCAD) s. 565-572, IEEE/ACM, San Jose, USA 2001.

Filinski A.: Normalization by Evaluation for the Computational Lambda- Calculus, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2044. i: Typed Lambda Calculi and Applications s. 151-165, Samson Abramsky (ed,), Springer Verlag, 2001.

Frøkjær E., Naur P.: Filosofi mod Videnskab, kronik af 17. januar 2001. Jyllandsposten. 2001.

Frøkjær E., Hertzum M., Hornbæk K.: Measuring Usability: Are Effectiveness, Efficiency, and Satisfaction Really Correlated?, Vol.2, No.1. i: CHI Letters, Proceedings of CHI 2000 s. 345-352, ACM Press, N.Y., USA 2000.

Frøkjær E.: Amanda – og problemerne med Statens IT-projekter. i: Konference Softwareudvikling s. 10, Teknologisk Institut, 2000.

Frøkjær E.: Contextual Design som Grundlag for Systemudviklings- og HCI- undervisning. i: Proceedings of the First Danish Human-Computer Interaction Research Symposium s. 23-24, Olav W. Bertelsen, DAIMI PB-555 & SIGCHI.dk, DAIMI, Århus Universitet 2001.

Færø O., Pisinger D., Zachariasen M.: Local Search For Final Placement in VLSI-design, DIKU- rapport 01/01. 24 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Færø O., Pisinger D., Zachariasen M.: Optimisation of Electronic Circuits. i: University of Copenhagen, Annual Report 2000 s. 32-33, University of Copenhagen, 2001.

Grue K.: Lambda-calculus as a foundation for mathematics, Synthese Library, Vol.305. i: Logic, Meaning and Computation, Essays in Memory of Alonzo Church s. 289-314, C.A. Anderson, M Zelëny (eds.), Kluwer Academic Publishers, Dordrecht 2001.

Hansen K., Andersen J.D.,,: Steganographic Capacity of Images, based on Image Equivalence Classes. i: Proceedings of ACM Multimedia 2001 Workshops, Multimedia and Security s. 36-39, The Association for Computing Machinery, Ottawa, Canada 2001.

Hansen K., Andersen J.D.: Steganographic Capacity of Images, based on Image Equivalence Classes, DIKU-rapport 01/04. i: Proceedings fra den 10. danske konference i Mønstergenkendelse og Billedanalyse s. 40-43, Søren Olsen (ed.), Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Hansen K.: IT-lex, Det store informatik-leksikon (2. udgave). i: It-lex, Det store informatik-leksikon (2. udgave) s. 1-715, Klaus Hansen (ed.), Ingeniøren/bøger, København 2001.

Hansen K.: IT-lex, Det store Informatik-leksikon (3. udgave, med CD- ROM). i: IT-lex, Det store Informatiklektikon (3.udgave, med CD- ROM) s. 1-175, Klaus Hansen (ed.), Ingeniøren, bøger, København 2001.

He D., Muller G., Lawall J.L.: Distributing MPEG movies over the Internet using programmable networks, Technical Report 1265-01. 23 s. LaBRI, Bordeaux, France 2001.

Henglein F., Hughes J.R., Makholm H., Niss H. (eds.): Informal Proceedings of Workshop on Semantics, Program Analysis and Computing Environments for Memory Management (SPACE). 142 s. IT University of Copenhagen (ITU) 2001.

Henglein F., Makholm H., Niss H.: A direct approach to control-flow sensitive region-based memory management. i: Proceedings of the 3rd International ACM SIGPLAN Conference on Principles and Practice of Decalrative Programming (PPDP) s. 175-186, ACM, Montreal, Canada 2001.

Hertzum M., Lalmas M., Frøkjær E.: How Are Researching and Reading Interwieved during Retrieval from Hierarchically Structured Documents? i: Proceedings of the IFIP TC 13. International Conference on Human-Computer Interaction (INTERACT '01), Tokyo, Japan, July 9-13, 2001 s. 537-544, Information retrieval, searching, reading, user study, IOS Press & IFIP, The Netherlands 2001.

Hornbæk K., Frøkjær E.: Reading of Electronic Documents. The Usability of Linear, Fisheye, and Overwiev + Detail Interfaces, Vol. 3, No.1. i: CHI Letters Proceedings of CHI 2001 s. 293-300, ACM Press, ACM, N.Y., USA 2001.

Illes T., Pisinger D.: Upper Bounds on the Covering Number of Galois-planes with Small Order. s. 56-76, Kluwer Academic Publishers, 2001.

Jensen K., Murphy D.: Segmenting Melodies into Notes, DIKU-rapport 01/04. i: Proceedings Den 10. Danske Konference i Mønstergenkendelse og Billedanalyse 2001 s. 115-119, Søren Olsen (ed.), Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Jensen K., Marentakis G.: Hybrid Perception. i: Papers from the 1st Seminar on Audiotory Perception s. 65-74, Martin D. Vestergaard (ed.), Ørsted – DTU AT, 2001.

Jensen K.: The Timbre Model. i: MOSART Workshop on Current Research Directions in Computer Music s. 174-186, Caludia Lomeli Buyol, Ramón Loureiro (eds.), AUI – UPF, Barcelona, Spain 2001.

Jones N.D.: Program termination analysis by size-change graphs, LNAI, Vol.2083. i: Automated Reasoning (IJCAR 2001) s. 1-4, Rajev Goré, Alexander Leitsch (eds.), Springer Verlag, Siena, Italy 2001.

Jones N.D.: The Expressive Power of Higher-order Types or, Life without CONS. Electronic Notes on Theoretical Computer Science Vol. 39, s. 1-13, 2001.

Jones N.D.: The Expressive Power of Higher-order Types or, Life without CONS, Special Issue on Functional Programming and Computational Complexity. Journal of Functional Programming Vol. 11, no. 1, s. 55-94, 2001.

Jones N.D.: Program analysis for implicit computational complexity, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2053. i: Programs as Data Objects s. 1, Olivier Danvy, Andrzej Filinski (eds.), Århus, Denmark 2001.

Katajainen J.: Research proposal: Software tolls for program library development, CPH STL Report 2001-15. 7 s. http://www.cphstl.dk 2001.

Katajainen J., Pasanen T.: A randomized in-place algorithm for positioning the *k*TL element in a multiset. CPH STL Report 2001-13. 11 s. http://www.cphstl.dk 2001.

Katajainen J., Mortensen B.B.: Experiences with the design and implementation of space- efficient deques, CPH STL Report 2001-7. 47 s. http://www.cphstl.dk 2001.

Katajainen J., Raatikainen K.E.E.: Instructions to use DIKU style files, CPH STL Report 2001-1. 7 s. http://www.cphstl.dk 2001.

Katajainen J., Yde L.: Project proposal: The Copenhagen STL, CPH STL Report 2000-1. 5 s. http://www.cphstl.dk 2000.

Katajainen J., Mortensen B.B.: Experiences with the design and implementation of space- efficient deques, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2141. i: Proceedings of the 5th Workshop on Algorithm Engineering s. 39-50, Springer Verlag, 2001.

Koch G.: Comparing semantic abstraction and logical induction. i: Proceedings of the Fourth International Workshop on Computational Semantics IWCS-4 s. 458-462, Harry Bunt, Ielka van der Sluis, Elias Thijsse (eds.), Tilburg University 2001.

Koch G.: Some New Methods for the Design and Automatic Building of Semantic Representation. i: Proceedings of the 11th European-Japanese Conference on Information Modelling and Knowledge Bases s. 386-394, Hannu Kangassalo, Tatjana, Welzer, Hannu Jaakkola, Ivan Rozsan (eds.), Maribor, Slovenia 2001.

Koch G.: Some Principles of Automated Natural Language Information Extraction. i: Proceedings of the 15th Pacific Asia Conference Language(PACLIC 15), Information and Computation s. 121-129, Benjamin K. T'sou, Olivia O.Y. Kwong, Tom B.Y. Lai (eds.), City University of Hong Kong 2001.

Krarup J.: Warehouse location. i: Encyclopedia of Optimization s. 544-549, C.A. Floudas, P.M. Pardalos (eds.), Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Holland 2001.

Krarup J., Moore J., Folkmann M.: Complementarity analyses reveal extent if conservation conflict in Africa. 3 s. Science Magazine. http://www.sciecemag.org/cgi/eletters/293/5535/159 2001.

Krarup J.: EURO 2000/EURO XVII, Budapest, 16-19 July 2000: Report of the Programme Chair. 5 s. EURO Secretariat, Brussels, Brussel 2001.

Kühnemann A., Glück R., Kakehi K.: Relating accumulative and non-accumulative functional programs, Lecture Notes in Computer Science, Vol.2051. i: Proceeding in Rewriting Techniques and Applications s. 154-168, Aart Middeldorp (ed.), Springer Verlag, 2001.

Lawall J.L.: Implementing circularity using partial evaluation, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2053. i: PADO s. 84-102, Springer Verlag, Århus, Denmark 2001.

Lee A.B., Pedersen K.S., Mumford D.: The Nonlinear Statistics of High-contrast Patches, in Natural Images, APPTS Report #01-3. 36 s. DAM, Brown University, USA 2001.

Lee A.B., Pedersen K.S., Mumford D.: The Complex Statistics of High-contrast Patches in Natural Images. i: WWW Proceedings of Second International IEEE Workshop on Statistical and Computational Theories of Vision s. 31, S. Zhu (ed.), 2001.

Lee C.S., Jones N.D., Ben-Amram A.M.: The Size-Change Principle for Program Termination. i: ACM Symposium on Principles of Programming Languages s. 81-92, ACM Press, Vol. 28, 2001.

Marentakis G., Jensen K.: The Timbre Engine: Progress report. i: MOSART Workshop on Current Research Directions in Computer Music s. 209-212, Claudia Loneli Buyoli, Ramón Loureiro (eds.), AUI – UPF, Barcelona, Spain 2001.

Mogensen T.Æ.: An investigation of compact and efficient number representation in the pure lambda calculus, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2244. i: Perspectives of System Informatics s. 205-213, D. Bjørner, M. Broy, A.V. Zamulin (eds.), Springer Verlag, 2001.

Murphy D., Marentakis G., Andersen T.H., Jensen K.: Scalable Spectral Reflections in Conic Sections. i: Proceedings Cost-G6 Conference Digital Audio Effects – Limerick Ireland s. 130-133, Mikael Fernström, Evin Brazil, Mark Marshall (eds.), Department of Computer Science and Information Sys 2001.

Murphy D.: Extracting Arm Gestures for UR using EyesWeb. i: Proceedings Workshop in Current Research Directions in Computer Music s. 55-60, Claudia Lomeli Buyoli, Ramón Loureiro (eds.), Audiovisuel Institute, Pompeu Fabra University, Barcelona, Spain 2001.

Murphy D.: A Robust Arm Segmentation Algorithm. 8 s. 2001.

Naur P., Frøkjær E.: Philosophical Locations in Scientific and Scholarly Activity. København, http://www.nam.com 2000.

Olsen S.I. (ed.): Proceedings fra den 10. danske konference om Mønstergenkendelse og Billedanalyse, DIKU-rapport 01/04. 166 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Pece A.E.C., Worrall A.D.: Tracking with Feature-Free Contours, DIKU-rapport 01/04. i: Proceedings of the 10th DSAGM Conference s. 8, 2001.

Pece A.E.C.: The Problem of Sparse Image Coding, DIKU-rapport 01/02. 35 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Pece A.E.C.: Tracking of non-gaussian clusters in the PETS2001 image sequences. i: Proceedings of the IEEE International PETS2001 Workshop s. 8, 2001.

Pedersen K.S., Nielsen M.: Computing Optic Flow by Scale-Space Integration of Normal Flow, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2106. i: Scale-Space and Morphology in Computer Vision s. 14-25, Michael Kerckhove (ed.), Springer Verlag, 2001.

Pedersen K.S.: Turbulence in Optical Flow Fields, DIKU-rapport 00/03. 110 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Peyer S., Zachariasen M., Jørgensen D.G.: Delay-Related Secondary Objectives for Rectilinear Steiner Minimum Trees, Tech. Rep. 01913. 37 s. Forschungsinstitut für Diskrete Mathematik, Univer 2001.

Pisinger D.: Budgeting with Bounded Multiple-Choise Constraints. European Journal of Operational Research Vol. 129, s. 471-480, 2001.

Sand J.: On Implicit Euler and Related Metods for High-Order High- Index DAEs, DIKU-rapport 01/03. 20 s. Datalogisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Secher J.P.: Driving in the Jungle, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2053. i: Second Symposium on programs as Data Objects (PADO-II), Århus, Denmark s. 198-217, Springer Verlag, 2001.

Taha W., Makholm H., Hughes J.: Tag Elimination and Jones-optimality, Lecture Notes in Computer Science, Vol. 2053. i: Programs as Data Objects s. 257-275, Olivier Danvy, Andrezej Filinski (eds.), Springer Verlag, Heidelberg, Tyskland 2001.

Zachariasen M.: A Catalog of Hanan Grid Problems, Vol. 38. i: NETWORKS s. 76-83, John Wiley & Sons, 2001.

Zachariasen M.: The Rectilinear Steiner Tree Problem: A Tutorial. i: Steiner Trees in Industries s. 467-507, D.-Z. Du, X. Cheng (eds.), Kluwer Academic Publishers, 2001.

Studienævnet for Datalogi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærerne: Hasse Clausen, Gregers Koch, Torben Mogensen, David Pisinger og Pawel Winter og de studerende: Philip Bille, Jakob Bruhns, Mike Ditlevsen, René Bækgaard Hansen og Morten Fjord-Larsen.

Beretning

Arbejdet i studienævnet har været koncentreret om iværksættelse af et datalogisk fuldtidsstudium. Dette studium er indført fra efteråret 2001, og er startet med optagelse af 297 studerende på denne linje. Heraf er 210 allerede indskrevne studerende, der ønskede at skifte studielinje til fuldtidsstudiet.

Søgningen til datalogistudiet har været faldende, men alle studiepladser er besat også i år 2001.

STÅ-produktionen har været faldende i år 2001 set i forhold til de tidligere år. Specielt har der været tale om et fald på kandidatuddannelsen. Dette kan skyldes, at en del studerende ikke kan påbegynde kandidatuddannelsen, da de ikke har afsluttet deres bacheloruddannelse. Indførelsen af fuldtidsstudiet kan forhåbentlig være med til at afhjælpe dette problem.

Det er besluttet at udvikle og indføre det obligatoriske kursus "Datalogiens videnskabsteori" på bacheloruddannelsens tredjeår fra efteråret 2003.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder					
Indskrivningsfag	***Datalogi***	***Matematik***	***Øvrige Naturvi.***	***Humaniora***	***Meritoverført***	***I alt***
Datalogi	176,25	29,92	9,04	5,00	2,54	222,75
Matematiske fag	22,00					
Fysik/geofysik	32,17					
Øvrig naturvidenskab	1,96					
Økonomi	0,33					
Humaniora	0,25					
Merit- og gæstestuderende	6,93					
I alt	239,88					
Åben uddannelse	0,75					

STÅ 1998-2001

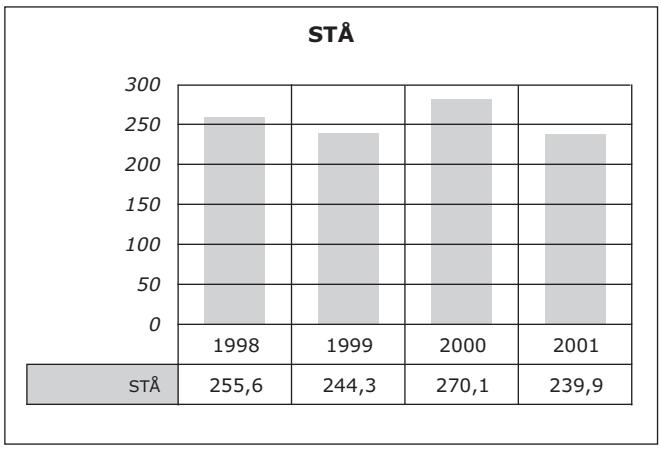

Studieleder Hasse Clausen

Kemisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Instituleder: Lektor Sven E. Harnung.

Bestyrelse: Lektor Thomas Bjørnholm, lektor Ulla Christensen, lektor E. Jonas Pedersen, Lektor Søren Toxværd, glasblæser Hans Nordlund Hansen, laboratorietekniker Katrine Petersen, stud.scient. Magnus Magnussen, stud.scient. Christian Schack Pedersen.

Adresse
Universitetsparken 5
2100 København Ø
Telefon 35 32 01 11
Fax 35 32 02 14
kiku@kiku.dk
www.kiku.dk

Institutlederens årsberetning

Fysiske rammer
En ministeriel bevilling i år 2000, suppleret med midler fra Københavns Universitet, muliggjorde en række ombygninger på H.C. Ørsted Institutet, der blev afsluttet i begyndelsen af år 2001. Dermed kunne indflytningen fra lokalerne i Forskerbyen Symbion afsluttes, og såvel nye som ombyggede faciliteter tages i brug. Det drejer sig om. 1) Forskningscenter for Nanovidenskab, ledet af forskningsprofessor Thomas Bjørnholm. 2) Laboratorier og lokaler til Undervisningsforsøg i Kemi og Fysik. 3) H.C. Ørsted Ungdomslaboratorium. 4) Laboratorier til analytisk kemi og miljøkemi. 5) Et kølet rum til computerklynger og nyindrettede lokaler til teoretisk kemi. 6) Reetablering af laboratoriet til faststof-NMR.

Forskningsvirksomhed
Kemisk Institut har prioriteret nedenstående fem forskningsområder særligt højt i de kommende år. Prioriteringen afspejler en afvejning af de potentielle muligheder for faglig fornyelse, den lokale forskningstradition samt samfundets behov for viden og kandidater. Et væsentlige hensyn i prioriteringen er tværfaglighed, fordi det ofte er på grænsen mellem de traditionelle områder, at nyskabelserne sker. Endelig er der indarbejdet en vis tilpasning til – og udnyttelse af – nationale satsninger. Rækkefølgen er alfabetisk.

Biofysisk kemi, med særlig henblik på Biokompleksitet og Strukturkemi.

Materialekemi, med særlig henblik på Nano-kemi og -fysik, Overfladekemi og Polymerkemi og –fysik.

Miljøkemi, med særlig henblik på Analytisk kemi og Atmosfærekemi.

Syntesekemi, med særlig henblik på Fysisk organisk kemi, Syntetisk organisk kemi, Bioorganisk og biouorganisk kemi og Uorganisk katalyse.

Teoretisk kemi, med særlig henblik på Kvantekemi, Molekyldynamik og Scientific computing.

Biofysisk kemi

Biokompleksitet
Dynamiske strukturer i biokemiske systemer er for nylig vist at have en central rolle i celledelingsprocessen, den måske mest fundamentale af alle bioprocesser. Det er ikke bare tilstedeværelsen af visse gener og deres proteiner, men koordineret styring i rum og tid baseret på ikke-lineære koblinger, der udgør den grundliggende kontrol.

Eksperimentelle undersøgelser af colibakterier har vist, at delingsplanet i cellen bliver bestemt af to antagonistiske kemiske bølger, der gennemløber den stavformede celle fra pol til pol. En model for disse bølger (PNAS 98, 14202-14207, 2001) baserer sig på Turings mekanisme (spontan veldefineret mønsterdannelse i autokatalytiske reaktions-diffusions systemer) med en kinetik beskrevet af Sel'kovs ligninger, de samme der er anvendt i mine egne tidlige arbejder omkring muligheden af Turingstrukturer som en del af mekanismen under cytokinese også i eukaryotiske celler.

Kinetikken for tubulin polymerisering og degradering, under dannelse af mikrotubuli, vil derfor blive taget op som nyt forskningsområde, med henblik på systemets muligheder for at danne oscillationer og rumlige mønstre (f.eks. bølger) (Axel Hunding).

Modellering af kemisk kinetik i levende celler og i cellepopulationer:

Svingninger og bølger i suspensioner af gærceller. Mønsterdannelse i bakteriekolonier. Udvikling af metoder til parameter optimering af kemiske netværk.

Undersøgelse af den komplekse Ginzburg-Landau ligning, dennes anvendelse for beskrivelse af bølger i komplekse kemiske reaktionssystemer og bestemmelse af ligningens parametre for specifikke kemiske systemer. Udvikling af eksperimentelle metoder til undersøgelse af komplekse kemiske reaktionssystemer. Undersøgelse af transiente dynamiske strukturer. Undersøgelse af ulineariteter af stabile og ustabile mangfoldigheder for saddelpunkter og saddelcykler. Undersøgelse af kemiske bølger tæt ved Hopf bifurkationer (Preben Graae Sørensen og Finn Hynne).

Enzymkemi
Forskningsarbejdet inden for området enzymkemi har hovedvægten på reaktionskinetiske og termodynamiske undersøgelser af enzymer og enzymsystemer. Undersøgelserne bidrager sammen med anden kemisk og molekylær biologisk forskning til klarlæggelse af struktur-funktionssammenhænge for enzymer og andre biomakromolekyler.

I det forløbne år har gruppen arbejdet med følgende delprojekter:

Pre-steady state kinetiske undersøgelser af vild type og mutant beta-1,3-1,4-glucanase katalyserede hydrolyse af beta-glucan og en serie syntetiske oligosaccharid-substrater med fluorofor eller chromofor leaving gruppe. Det er vist at oligosaccharider med mere end tre glucoserester kan inducere en særlig aktiv konformation af enzymet. Projektet foregår i samarbejde med A. Planas, Universitat Ramon Llull, Barcelona (M. Abel og U. Christensen).

Stopped-flow kinetiske studier af diverse komplementære og mismatch RNA/LNA-; DNA/LNA-oligonucleotiders duplex-dannelse. Det er f. eks. vist at Mg^{++} øger asso-

ciationshastighederne (T. Koch, H. Frydenlund og U. Christensen).

Kinetiske studier af alfa-1,4-glucanlyase. Binding af substrater og inhibitorer (S. Yu og U. Christensen).

Laserbaserede spektroskopiske undersøgelser af systemer af biomolekylers struktur og dynamik:

Laserbaserede spektroskopiske metoder er velegnede til at undersøge meget hurtige dynamiske forhold i hydrogenbundne systemer som f.eks proteiner. Det er først for ganske nyligt, at det ved disse metoder er blevet muligt at undersøge fænomener, der foregår i pico- og femtosekundområdet. Til dette formål anvendes her ved laboratoriet lasere med forskellige bølgelængder i forbindelse med Ramanspektroskopi. Der undersøges modelsystemer af isotopsubstituerede amider og peptider. Foreløbige resultater tyder på en kollektivitet af de meget hurtige molekylbevægelser langs de hydrogenbundne molekyler. Det er for tidligt at sige, om disse effekter kan have betydning for signaloverførsel mellem forskellige dele af biologiske molekyler, men de foreløbige resultater tyder på dette. Det er idéer, der hidtil ikke har været taget i betragtning for biologiske systemer. Derfor er det et yderst vigtigt arbejde at fortsætte.

Et andet spændende område er undersøgelser af vands struktur. Formålet er at få en bedre forståelse af vands struktur i biologiske systemer. F.eks.: "Hvad forstås ved vandstruktur?" eller "Hvordan er vand bundet til et protein, herunder hvordan influerer vand på et proteins struktur?" eller "Hvor mobilt er vand i biologiske systemer?" De hurtige spektroskopiske metoder, som vi anvender giver et øjebliksbillede af vandets position og er derfor meget velegnede til at besvare de stillede spørgsmål. De systemer, der undersøges er dels modelsystemer som f.eks. collagen/vand dels hår- og hudprøver fra mennesker inklusiv prøver fra mennesker med forskellige hudsygdomme. De foreløbige resultater tyder på, at der virkelig er en forskel i vandstruktur og proteinbinding afhængig af hvilken hudsygdom, det drejer sig om. Selv om der i mennesker er et vandindhold på ca. 70 % er vands rolle for menneskets biologiske funktion næsten ukendt. Her er måske en metode, der kan give et lille skridt på vejen (modelsystemet i samarbejde med K. Liltorp og P. Westh, RUC. Hudprøver i samarbejde med læge M. Gniadecka, Bispebjerg Hospital).

Ramanspektre optaget gennem optiske fibre anvendes til at diagnosticere hudsygdomme. Det er en metode, der anvendes direkte på patienten uden at der skal udtages prøver. Samme metode anvendes til at undersøge hvor længe en solkrem er om at trænge gennem huden. Disse undersøgelser udføres på Ramaninstrumentet på Bispebjerg Hospital og naturligvis i samarbejde med læger på dette hospital (læge L. Knudsen, læge M. Gniadecka og professor H.C. Wulf).

Hudprøver fra en række mumier er blevet undersøgt: Ismanden fra Alperne, mumier fra Perus højland, mumier fra Qilatqitsoc i Grønland, mumier fra Ægypten og Graballemanden. Det er muligt at fastslå hvor velbevarede de biokemiske bestanddele af disse mumier er som funktion af forskellige omstændigheder som tid, temperatur, fugtighedsgrad og kunstig balsamering. Dette projekt gennemføres i samarbejde med professor H.G.M. Edwards, Bradford, England og lektor Kurt Nielsen, DTU.

Udviklingen af Ramanspektroskopi som analytisk metode til undersøgelse af kemiske forbindelser er eksplosiv. I stor udstrækning betjenes kunder fra industri og forskningsinstitutioner. Her et par eksempler fra vore større projekter: (i) Undersøgelser af forskellige former for rav viser hvor og fra hvilke planter pågældende rav stammer. (ii) Proteasers virkemåde. Projektet involverer fastfasepeptidsynteser og en række forskellige analytiske metoder. Det gennemføres i samarbejde med Thomas Callisen, Novo-Nordisk A/S, Rogert Bauer og Paul Robert Hansen, KVL. (iii) Insulinfibrillering under produktionen af insulin, i samarbejde med Susanne Bang Novo-Nordisk a/s. (iv) Forskellige prøver fra Løvens Kemiske Fabrik (samarbejde med K. Birklund Andersen). (v) Jernoxiders Ramanspektre i samarbejde med Jens Martin Knudsen, KU idet idéen er at kortlægge Ramanspektre af disse oxider inden USA i 2007 sender et Ramanspektrometer til Mars. Dette projekt hænger også sammen med spørgsmålet om liv på Mars. (vi) Analyse af træfibre som råmateriale til træplader sammen med Søren Barsberg (Lab. for plantefibre, KVL, Tåstrup). (vii) Generelle analyser af forbrugerprodukter i samarbejde med T. Nørbygaard og R. Berg (DTU). (viii) Karakterisering af naturstofprodukter til cancerbehandling i samarbejde med professor J. Jayakumar, Kerala, Indien og dr. J. Aubard, Paris, Frankrig (E. Kendix, T. Larsen, S. Petersen, O. Faurskov Nielsen).

NMR-spektroskopiske studier af proteiners dynamik, struktur og funktion

Protein-NMR Gruppens forskning omfatter NMR spektroskopiske studier af dynamikken og strukturen af en række biologisk aktive proteiner, og sammenhængen mellem disse egenskaber og proteinernes funktion. Endvidere omfatter Gruppens forskning udvikling af nye NMR-spektroskopiske og beregningsmæssige metoder til gennemførelse af sådanne studier.

Sammenhængen mellem proteiners dynamik og funktion

Proteiners struktur præsenteres normalt som et statisk billede. Det er imidlertid velkendt, at molekylerne er fleksible og i konstant indre bevægelse. Frekvensen af disse bevægelser strækker sig fra hurtige vibrationer af de kovalente bindinger på picosekund-skalaen, til langsomme reorienteringer af større dele af molekylet, der forløber over timer eller uger. Samtidig står det stadig mere klart, at fleksibiliteten og bevægeligheden af biologisk aktive proteiner er vigtig for deres funktion.. Nyligt publicerede NMR-undersøgelser viser således en tydelig korrelation mellem et proteins aktivitet og bevægeligheden af de områder af proteinmolekylet, der er afgørende for dets aktivitet. Konkrete projekter gruppen arbejder med er:

a) Studier af hGH's fleksibilitet og funktion: Studier af hGH fleksibilitet, som vi har foretaget, har afsløret hvilke specifikke områder af proteinet, der er fleksible. Studierne, der er udført ved hjælp af relaxationsmålinger på ^{15}N mærket hGH, viser ikke blot at fleksibiliteten øges, når pH sænkes fra 7 til 3 men også at strukturen ændres væsentlig. Disse resultater kaster lys over den strukturmæssige årsag til hGH's aggregeringstendens og den molekylære dynamik, der er forbundet med hGH's funktion (Marina Kasimova, Søren M. Kristensen, Jens Jørgen Led og forskere ved Novo Nordisk under ledelse af Hans Holmegaard Sørensen).

b) Src homology 2 domæne fra phosphoinositid 3-kinase: Src homology 2 (SH2) domæner er små kompakte proteindomæner, som binder til korte phosphotyrosinholdige peptidmotiver, der blandt andet forekommer i adskillige

aktiverede vækstfaktorreceptorer. Proteiner, som indeholder SH2 domæner, er essentielle for viderebringelse af det hormonaktiverede receptorsignal ind i cellens indre. Phosphoinositide 3-kinase (PI3K) er et sådant protein. PI3K består af en regulerende subunit (p85) og en katalytisk subunit (p110). Vi undersøger proteinet for at klarlægge, hvordan bindingen af de to SH2 domæner i p85 til phosphotyrosinholdige peptidmotiver i PDGF-R resulterer i en aktivering af den katalytiske subunit p110. Som del af disse bestræbelser har vi ved hjælp af 15N NMR relaxationsmålinger foretaget en detaljeret kortlægning af proteindomænets fleksibilitet (Søren M. Kristensen og Ole Weltz i samarbejde med dr. Paul C. Driscoll, University College, London, dr. Gregg Siegal, Leiden Universitet, Holland og Dr. Paul Hansen, KVL).

c) Studier af insulins foldning, aggregering og funktion: Nylige undersøgelser, som vi har foretaget af den højaktive men meget fleksible insulinmutant ThrB27^{Pro},ProB28^{Thr}-insulin (PT-insulin), har kaster nyt lys over de strukturændringer, der ligger til grund for insulinmolekylets receptorbinding og dermed dets funktion. Hovedkonklusionen af studierne er, at det er insulins tilbøjelighed til at danne specifikke helixstrukturer snarere end tilstedeværelsen af disse helixstrukturer i det frie insulinmolekyle, der er afgørende for binding til receptoren og dermed for den biologiske aktivitet (Danielle Keller og Jens Jørgen Led i samarbejde med Rikke Klausen og Knud Josefsen, Bartholin Instituttet, Kommunehospitalet, København).

d) Rhamnogalacuronan acetylesterase (RGAE): Rhamnogalacturonan acetylesterase (RGAE) er et vigtigt enzym ved nedbrydningen af rhamnogalacturonan I (RG-I) komponenter i pectinen i plantecellevæggen. RGAE fungerer sammen med andre cellevægsnedbrydende esteraser som nødvendige precursorer for den efterfølgende nedbrydning af RG-I af rhamnogalacturonaser. Vi er i færd med at karakteriserer RGAE's dynamiske egenskaber ved hjælp af heteronukleare 15N relaksationsmålinger. Ved hjælp af 15N relaksationsmålinger er det muligt at foretage en detaljeret karakteristik af dynamikken (fleksibiliteten) af proteinet (Søren M. Kristensen, Steffen Danielsen og Torben V. Borchert, Novozyme A/S).

e) Studier af metallo-proteinet plastocyanin fleksibilitet: På basis af 15N relaxationsmålinger er dynamikken og fleksibiliteten af metallo-proteinet plastocyanins enkelte områder blevet bestemt og relateret til de formodede aktive områder i molekylet. Disse resultater bidrager til at identificere den rute (elektron transfer pathway) i molekylet, som en elektron følger, når den overføres i forbindelse med proteinet funktion (Lixin Ma, Mathias Hass Søren M. Kristensen og Jens Jørgen Led i samarbejde med Jens Ustrup og Hans Mølager Christensen, DTU).

f) Acetylcoenzym-A-bindende protein (ACBP): Acetylcoenzym-A-bindende protein er et lille protein som er væsentligt for transport af acetylcoenzym-A. Proteinets struktur er særdeles velkarakteriseret ved hjælp af NMR-spektroskopiske og Røntgenkrystallografiske studier, hvilket danner et ideelt grundlag for en detaljeret undersøgelse af proteinets fleksibilitet ved hjælp af NMR-spektroskopiske N-15 relaksationsmålinger. Vi undersøger ACBP ved hjælp af N-15 relaksationsmålinger ved flere forskellige magnetfeltstyrker for derved at opnå mere detaljerede informationer om proteinets fleksibilitet end det er muligt ved traditionelle relaksationsmålinger som kun udføres ved en magnetfeltstyrke. Projektet mål er også at udvikle og sammenligne databehandlingsmetoder for relaksationsmålinger optaget ved flere forskellige magnetfeltstyrker (Søren M. Kristensen og Peter I. Hansen i samarbejde med Flemming Poulsen og Birthe Kragelund, Molekylærbiologisk Institut).

Brug af paramagnetiske metalioner til bestemmelse af proteiners struktur i opløsning

Bestemmelse af proteiners struktur i opløsning ved hjælp af NMR spektroskopi, er hovedsageligt baseret på et stort antal korte afstandsbegrænsninger (< 5 Å) bestemt ud fra vekselvirkning mellem protein-protonernes magnetiske dipoler. Den kortrækkende afstandsinformation medfører imidlertid at især en korrekt bestemmelse af proteinkædens foldning (tertiære struktur) kan være vanskelig. Muligheder for at supplere med længere rækkende afstandsinformation er derfor stærkt påkrævet.

En af mulighederne er at anvende langtrækkende magnetiske vekselvirkninger mellem atomkerner og uparrede elektroner. Elektron-kerne vekselvirkninger er ca. 10^5 gange større end vekselvirkninger mellem protoner indbyrdes på grund af elektronens store magnetiske moment. Elektron-kerne vekselvirkninger kan bestemmes ud fra den forøgelse af kernernes relaxation, der skyldes vekselvirkning med uparrede elektroner i proteinmolekylet. En sådan fremgangsmåde er ikke kun begrænset til proteiner, der naturligt indeholder en paramagnetisk metalion, e.g. det kobberholdige Plastocyanin, men kan udnyttes generelt ved at inkorporere en paramagnetisk metalion i proteinet. Studierne omfatter derfor også det ikke metalholdige thioredoxin, hvor metalionen er inkorporeret i molekylet ved hjælp af en såkaldt His-tag (Malene Ringkjøbing Jensen, Flemming Hansen, Ma Lixin og Jens Jørgen Led i samarbejde med Jens Ustrup og Hans Mølager Christensen, DTU og John Petersen, Unizyme).

Studier af Plastocyanins elektronstruktur og funktion

Paramagnetiske NMR studier af Plastocyanin bliver udført med henblik på at bestemme det elektronfordelingen omkring det paramagnetiske center og reaktionsvejen for den elektronoverførsel, der udgør plastocyanins biologiske funktion. Endvidere undersøger vi sammenhængen mellem hastigheden for elektronoverførslen og Plastocyanins geometriske og elektroniske strukturer. Disse studier omfatter tillige udvikling af metoder til præcis bestemmelse af elektronoverførselshastigheden (Malene Ringkjøbing Jensen, Flemming Hansen og Jens Jørgen Led i samarbejde med Jens Ustrup og Hans Mølager Christensen, DTU).

Proteinstrukturer

Oversigt over forskningsprojekter

Strukturel allergologi. Strukturelle studier af allergener fra birkepollen, græs, støvmider, kattehår og hvepsegift. Studierne sigter mod fremstilling af sikrere allergivacciner (Lars Skov, Kåre Meno, Jens Holm og Michael Gajhede).

Enzymer relateret til lignindannelse. Studier rettet mod forståelse af den regio-specifikke kobling af monolignoler til lignin (Malene Hillerup Jensen og Michael Gajhede).

Strukturbestemmelse af proteiner involveret i intracellulære signalkaskader involveret i neurodegenerative sygdomme som for eksempel Parkinsons sygdom (Ole Kristensen, Imran Dar og Michael Gajhede).

MHC foldning og peptidbinding. Studier af chaperoner

involveret i MHC foldning, såvel generelle chaperoner som calnexin og calreticulin som den MHC specifikke tapasin. Fastlæggelse af 5 ukendte supermotiver for MHC peptidbinding (Thomas Blicher og Michael Gajhede).

Strukturelle studier af transportere og enzymer fra sucrosemetabolismen. Struktur/funktionsstudier af en sucrosetransporteren samt enzymerne sucrose phosphorylase, invertase og glycogen synthetase (Desiree Sprogøe, Osman Mirza og Michael Gajhede).

Strukturkemi (Center for Krystallografiske Undersøgelser)
Centret for Krystallografiske Undersøgelser blev etableret i 1993 gennem en femårig bevilling fra Danmarks Grundforskningsfond, som efterfølgende har støttet centrets forskningsaktiviteter inden for strukturel biologi gennem en ny femårig bevilling på 30 mio.kr. Centret ledes af professor Sine Larsen.

Sammenhængen mellem molekylers struktur og funktion/egenskaber er det gennemgående tema for centrets forskningsvirksomhed. De aktiviteter, der støttes gennem bevillingen fra Danmarks Grundforskningsfond, fokuserer på Røntgensynkrotronstråling. Centrets leder er ansvarlig for en bevilling på 14 mio.kr. fra Programkomiteen for Danmarks Bioteknologiske Instrumentcentre, der muliggør dansk deltagelse i opbygning af stationer ved synkrotronstrålingsfaciliteten i Lund, MAX-lab II, og som på sigt vil give langt mere måletid på MAX-lab for danske forskere inden for makromolekylær krystallografi.

I Centret undersøges også krystaller af mindre molekyler, med henblik på at karakterisere de intermolekylære vekselvirkninger. Disse projekter støttes gennem en rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. Bevillinger fra Forskningsrådenes Programkomité for Kostbart Udstyr og Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd har gjort det muligt i 2000 at anskaffe et nyt tidsvarende udstyr til denne type undersøgelser.

Proteiners struktur og funktion
I 2001 er strukturerne blevet bestemt og analyseret for følgende enzymer i nukleotidstofskiftet: cytidin deaminase der tilhører pyrimidin salvage biosyntesen (et samarbejdsprojekt med Jan Neuhard, Molekylær biologisk Institut), af fem forskellige mutanter af dehydroorotate dehydrogenasen fra Lactococcus lactis, en mutant af dihydroroorotat dehydrogenasen fra E. coli, samt af seks forskellige komplekser af PRPP syntasen fra B. subtilis.

For de kulhydrat aktive enzymer har året ført til en strukturbestemmelse af tre forskellige pektat lyaser og en galactanase. Endvidere er der gennemført en strukturanalyse til atomar opløsning af rhamnogalacturonan acetylesterase fra Aspergillus aculeatus.

Undersøgelser af metalloenzymer indgår som en anden vigtig aktivitet, og der er gennemført en strukturbestemmelse af en termo-og pH stabil variant af Coprinus cinereus peroxidasen, samt en nøjere analyse af en Cd substituterede carboxypeptidase.

Undersøgelser af mindre molekyler
Anskaffelsen af det nye tidssvarende røntgendiffraktionsudstyr gjorde det vigtigt at foretage en række dataindsamlinger på for at finde frem til de optimale dataindsamlingsbetingelser med udstyret. Nytten af disse systematiske undersøgelser blev siden klart demonstreret dels i et multipel temperatur studium af naphtalen og dels af ladningstæthedsundersøgelsen af 2,3-pyridindicarboxylsyre. Det betyder, at vi er i stand til at indsamle meget nøjagtige diffraktionsdata hurtigt med det nye udstyr. I løbet af året er der blevet foretaget en gennemgribende analyse af ladningstætheden for de to pentose epimere ribitol og xylitol, for at finde frem til årsagen til forskelle i deres fysisk kemiske egenskaber.

aktiviteterne inden for chiral kemi har omfattet undersøgelse af de strukturelle forhold for adskillelsen af racemiske alkoholer ved dannelse af diastereomere salte (Sine Larsen).

Materialekemi

Nanoskala kemi
Forskningen omhandler aspekter af surpamolekylær (nanoskala) kemi. Det overordnede mål er at bidrage til udviklingen af kemisk syntese således at organiske systemer med en bestemt tiltænkt funktion kan fremstilles på en rationel måde ved en kombination af supra-molekylær kemi og passende design af molekylernes indre egenskaber. Eksperimentelt er der særlig vægt på overflade kemi (Langmuir-Blodgett film) og anvendelse af scanning probe miroskopi og diffraktion af synkrotron røntgenstråling.

Et hovedområde fokusere på design og fremstilling af overfladeaktive konjugerede polymerer som ved "self-assembly" danner membranlignende film med høj elektrisk ledningsevne. Ledningsevne bliver b.la. undersøgt og relateret til filmens struktur på nanoskala ved udvikling af skanning probe teknikker til måling af spændingsfald på nano-meter skala.

Et andet hovedområde omhandler studier af mere biologiske systemer. F.eks. *in-situ* nanoskala karakterisering af enzymatisk nedbrydning af lipid membraner med skanning probe teknikker.

Yderligere informationer om de løbende aktiviteter (inkl. aktivt samarbejde og løbende bevillinger) kan ses på http://nano.ku.dk/nanochem (Thomas Bjørnholm).

Organisk syntese & materialekemi
1. Syntese af modificerede polypropylenimin baserede dendrimerer (Jørn B. Christensen i samarbejde Laboratory of Supramolecular and Organic Chemistry, The Technical University of Eindhoven, Holland).

2. Syntese og undersøgelse af elektroaktive dendrimerer (Jørn B. Christensen, Merete Folmer Nielsen og Asbjørn Thorvildsen).

3. Diskotiske flydende krystaller Der er blevet fremstillet en række amphiphile tetraoxa[8]cirkulener, der udover flydende krystallinsk opførsel også danner Langmuir-Blodgett film med tegn på flere forskellige typer pakning. Disse er blevet undersøgt af Niels Reitzel & Thomas Bjørnholm (Jørn B. Christensen og Theis Reenberg).

4. Dendrimerer og nye metoder til organisk fastfase syntese (Jørn B. Christensen, Ulrik Boas, Knud J. Jensen (Kemisk Institut, KVL).

5. NANOMOL. EU-projekt, der startede i '99, med formålet at fremstille og undersøge molekylære ledninger og transistorer (Thomas Bjørnholm, Nikolaj Stuhr, Kasper Moth-Poulsen, Jørn B. Christensen, Tue Hassenkam & kolleger fra Sverige, England & Frankrig).

6. Organocerium kemi Dette projekt startede tilbage i '97, og handlede om udvikling af en metode til fremstilling af aminer af typen $R(R^1)_2C\text{-}N(R^2)_2$ ud fra de tilsvarende

amider $RCON(R^2)_2$ ved reaktion med $CeCl_3$ og R^1MgX. Der er tale om en ny reaktion (Jan Bornholdt (KL II/KLVI), Steen Hammerum (KL II), Jørn B. Christensen).

7. Udvikling af immunoassays til pesticid analyse (Knud Lerstrup, Jørn B. Christensen, Exiqon A/S, GEUS, SSI, DTU & MIC).

8. Syntese af 100 % ^{13}C-mærket CSe_2 og ^{13}C-TMTSF (Jørn B. Christensen, Klaus Bechgaard (RISØ) og Gael Paquignon (DRFMC/SPSMS-LCP, CEA-CENG, Grenoble, Frankrig).

9. Gæst-vært kemi i redox-aktive dendrimerer (Jørn B. Christensen m.fl.).

10. Udvikling af ferrocenbaserede kulhydrat sensorer (Jørn B. Christensen).

Overfladekemi

(Se Årbogen for 1995).

I overfladekemi gruppen er hovedforskningsområdet fortsat eksperimentel karakterisation af den geometriske (to-dimensionale overfladekrystallografiske) og elektroniske struktur af ultratynde, få nanometer store, krystallografisk ordnede klynger og atomare lag af metaller, metaloxider eller metal-organske syntetiseret *in situ* på krystaloverflader.Eksperimenterne udføres under ultrahøjt vakuum for at sikre en nødvendig særdeles ren baggrund for både syntese, karakterisation og reaktivitet af de opbyggede atomare eller molekylære nanostrukturer.En særlig indsats er udført fremstilling af nano- og mikrometer store kemiske sensorer opbygget på substarflader af krystallinske metal-oxid overlader. Til dette arbejde er benyttet moelekylstråleepitaksi samt en længere række metoder, der anvender dels elektronspektroskopi og –diffraktion på hjem-laboratoriet og photoelektron spektroskopi og –diffraktion på nationale og udenlandske synkrotronstråle faciliteter, samt yderligere scanning tunneling microskopy.

HREELS undersøgelser af vanadium dioxyd tynde film

High Resolution Electron Energy-Loss Spectroscopy (HREELS) arbejdet med vækst af nanostrukturer af VO_2 ovenpå titandioxyd TiO_2 (110) krystaloverflader er nu afsluttet og arbejdet publiceret (Zhipeng Chang, Stergios Piligkos og Preben Juul Møller).

SRPES undersøgelser af reaktionen mellem vanadium oxid nanolag og NO_2

Synkrotron Radiation Photoemission Spectroscopy (SRPES) undersøgelserne af VO_2 strukturer opbyget op rutil TiO_2(110) flader blev fortsat. Dannelsen af V^{5+} ioner og dissociation af NO_2 til NO og O_2 karakteriseret. Et arbejde der er relevant i forståelsen af trin i katalysatorer til fjernelsen af NO_2 fra vore omgivelser. En publikation herom er accepteret og nu i trykken (Zhepeng Chang, Zheshen Li (Århus), Linda Udby, Jun He (gæste ph.d.-studerende), Trine V. Nielsen og Preben J. Møller).

H_2S reaktivitet med kobber og zink og deres forbindelser

SRPES ved den danske synkrotronstråle facilitet ASTRID i Århus er fortsat og yderligere målinger ved photoemissions- og resonans photoemissions spektroskopi underbygger godt de hidtil opnåede resultater. Projektet finansieres af Forskerakademiet og Haldor Topsøe A/S med et ph.d.-stipendium til Nanna M. Nicolaisen (Nanna M. Nicolaisen, Lars P. Nielsen (HTAS) og Preben J. Møller).

Udvikling af ubesatte elektrontilstande i ultratynde Mg, Zn og Cd lag

Ved anvendelse af Auger- og Totalstrøms spektroskopi amt diffraktion er et arbejde nu færdiggjort med publikation om ubsatte elektrontæthedstilstand under oxydation af nanometer-tunde lag af hhv magnesium, zink og cadmium, og metal-oxidationen fulgt ved hybridisereing af metal og oxygen orbitaler og dannelsen af især O2p afledte båndstrukturer (P.J. Møller, S.A. Komolov, E.F. Lazneva og A.S. Komolov).

SRPES undersøgelser af væksten af ultratynde lag af palladium på MgO(100) overflader

Den geometriske og elektrobniske struktur ved væksten af Pd partikler på krystaloverlader er blevet undersøgt ved målinger på ASTRID i Århus ved hjælp af Resonans photoemissions spekroskopi (ResPES) og photoelektron diffraktion (PED). De opnåede data er nu under analyse. Målingerne var vanskelige på grund af stor elektronisk opladning af MgO krystallen. Ved neutalisering *in situ* efterstræbes nogen information i forhold til data fra tynde fim (Michela Della Negra og Preben J. Møller).

Studier af kobber-phthalocyanin 2 nanometer tynde film på halvleder krystal substrat overflader

Cu-phthalocyanin film termisk deponeret *in situ* i UHV på pyrolytisk graft (HOPG), n-Si(100), SiO_2/n-Si og SiO_2/p-Si substrater og undersøgt ved Auger- og Totalstrøms spektroskopi (AES og TCS) under filmenes reaktivitet over for O_2 og NO_2.De opnåede spektre blev tilordnet interaktion mellem filmene og gas molelylerne. En photoinduceret gas sensor følsomhed overfor hvidt lys blev undersøgt og målingerne tilordnet processer i grænsefladerne (Alexei Komolov og Preben J. Møller).

Arbejdet fortsætter med de samme film deponeret i UHV på de ovennævnte substraflader samt på ZnO(0001) og undersøgtved hjælp af TCS, og en model for et chargetransfer lag (grænseflade dipol) blev foreslået. Arbejdet udføres i samarbejde med PBI-Dansensor A/S og FORCE Technology (Alexei Komolov og Preben J. Møller ved et innovation post.doc.-stipendium til AK fra Forskningsstyrelsen og ovennævnte partnere (Alexei Komolov og Preben Juul.Møller).

Udvidelse af vor STM facilitet

UHV kammer med Scanning Tunnel Mikroskop klargjort for samtidig *in situ* krysatl præpation, diffraktion, Auger elektron spektroskopi og (elektronisk) energi-tabs spektroskopi og krystal kløvning (HCØ's centralvæksted, Henning Vibæk, Linda Udby, Michela Della Negra og Preben Juul Møller).

Radikalioners kemi – elektronoverførselsreaktioner

Et væsenligt element i den løbende forskning er at skabe større viden om og forståelse af de faktorer, der bestemmer reaktionsvejen for en radikalion. Såvel radikalionens struktur som de ydre forhold (opløsningsmiddel, eventuelle syrer og baser samt elektrophile og nucleophile reagenser) har betydning for hvilke(n) af flere mulige reaktionsveje en radikalion følger. Fokus i år har været på solventeffekter på protonoverførselsreaktioner, og der er i efteråret – i samarbejde med professor Keith Ingold (NRC, Ottawa) – blevet udført en lang række kinetiske målinger, hvor en serie phenoler er blevet anvendt som protondonorer over for den

samme radikalanion i en serie solventer. Analysen af disse data vil blive foretaget i den kommende periode. (Mette Folmer Nielsen)

Radikalioners koblingsreaktioner afspejler deres radikalkarakter, mens reaktionerne med elektrophile og nucleophile reagenser kan tilskrives deres ioniske egenskaber. Under syntetiske omstændigheder fås ofte en blanding af produkter afledt af begge reaktionstyper. På grund af den syntetiske betydning af reaktioner, hvorunder der dannes nye C-C-bindinger, er det af interesse at kortlægge de faktorer, der bestemmer reaktionsvejen. I samarbejde med ph.d.-studerende Bo Stenhuus, DTU, er undersøgelser af muligheden for at styre reaktionsvejen, når radikalanioner dannes elektrokemisk i mikroheterogene medier, videreført. (Mette Folmer Nielsen)

Supramolecular kemi og Materialekemi

Et supermolecule adskiller sig fra et stort molecule ved at være sammensat af moleculare enheder, der har en selvstændig eksistens, eventuelt med en mindre modifikation svarende til "mætning" af den kovalente binding, der måtte forbinde komponenterne. Komponenterne kan således karakteriseres separat, og deres egenskaber er til en vis grad opretholdt i supermoleculet. Men derudover udviser supermoleculet egenskaber, der er specifikke for den overordnede struktur.

Et supermolecule kan være bundet sammen af forskellige slags kræfter, i styrke strækkende sig fra kovalente bindinger til svage dispersionskræfter. I en del af de nedenfor omtalte projekter indgår eksempler på supramoleculare systemer, f.eks. i) discogene moleculer, der kan danne flydende krystaller, ii) aggregater i flydende opløsning, iii) excimere og exciplekser, iv) charge- transfer komplekser, og v) multichromophore moleculer.

Specielt interesserer vi os for lysinduceret elektronoverførsel i supramoleculare systemer. Stationær og tidsopløst emissionsspektroskopi er de mest anvendte metoder, suppleret med flash photolyse. Endvidere udføres beregninger af moleculernes elektroniske egenskaber.

Der er en glidende overgang fra supramolecular kemi til hhv. materialekemi og sensor teknologi. Projekterne har derfor næsten alle en anvendelsesorienteret retning eller er iværksat ud fra en forventning om, at der vil vise sig nogle egenskaber eller fænomener, der også har et kommercielt potentiale. Indirekte illustreres denne hensigt af det tætte samarbejde med forskere på Risøs Afdeling for Materialers Fysik og Kemi (Niels harrit).

Måling af intensiteten af ultraviolet lys på Mars ved hjælp af fluorescens

Opgaven, der forventeligt finder sin løsning med dette projekt, går ud på at måle intensiteten af det ultraviolette lys på Mars uden anvendelse af elektricitet. Til rådighed er kun et sort/hvid CCD kamera, som observerer proben i samme retning som solens indfaldende stråler.

Oprindeligt skulle disse forsøg have været med den Mars-sonde, som havde planlagt opsendelse April 2001. Men som det fremgik af dagspressen, har der været to mislykkede Mars missioner i 2000, hvilket har fået NASA til at revidere hele Mars-programmet. Endvidere er de finansielle muligheder for rumforskning ikke just blevet forbedrede under den republikanske administration i USA.

Der kan derfor ikke i skrivende stund sættes en dato på, hvornår vores UV-dosimeter kommer til Mars. Det kan blive både på en NASA mission eller på en flyvning under ESA, European Space Agency.

Udsættelsen har dog haft den gunstige effekt, at vores "device" er blevet væsentligt forbedret. I stedet for en organisk luminophor i en polymer-matrice (som omtalt i sidste årsrapport) er den nu baseret på et keramisk pulver indeholdende La(III), Tb(III), og Ce(III).

Der er blevet lagt megen spekulation i den fysiske udformning af sensoren, ligesom der er foretaget en hel del eksperimentelt arbejde med kalibrering. Det er en stor udfordring, specielt at arbejde i området 200-250 nm, som ikke er dækket af photokemiske standarder. (Niels Harrit)

Oplysninger om UV-intensiteten på Mars' overflade er ret vigtige for hele diskussionen om den mulige, tidligere tilstedeværelse af liv på planeten.

Yderligere oplysninger på http://ntserv.fys.ku.dk/mars/

Diagnosticering af sygdomme på grundlag af excitations-emissions matricer af biologiske væsker

Med en nedre detektionsgrænse (under optimale omstændigheder) på ét molecule er fluorescensspektroskopi blandt de mest følsomme detektionsmetoder. Desuden er den selektiv og selve målingen er baseret på simple fysiske principper. Derfor er fluorescens blandt de hyppigst anvendte end-point detektionsmetoder i analytiske instrumenter – efter absorptionsspektroskopi. I nærværende projekter forsøges fluorescens dog brugt i kombination med nyere statistiske metoder (kemometri) til at karakterisere komplicerede stofblandinger.

Man optager en serie fluorescensspektre under nøje definerede omstændigheder. Datapunkterne i disse samlede spektre opstilles i en såkaldt excitations-emissions-matrice (EEM). Forskellige EEMer karakteriseres og sammenlignes ved hjælp af kemometrisk databehandling, f.eks. Principal Component Analyse (PCA).

EEM'er af plasma og urinprøver optages og bearbejdes med henblik på udvikling af udstyr, der kan bruges til diagnosticering af sygdomstilstande eller forstadier hertil. Specielt kan man forvente, at metoden vil blive hurtig og billig og derfor velegnet til screening af store datamængder (Niels Harrit).

Miljøkemi

Analytisk kemi og miljøkemi

(Se årbogen for 1996).

Analytisk kemi anvendt i forbindelse med miljøkemiske problemer. Her på stedet arbejdes med kapillarelektroforese, men hovedparten af projekterne udføres i samarbejde med eksterne institutter og firmaer. Af igangværende projekter kan nævnes: Analyse af kationiske detergenter med kapillarelektroforese. Grundstofanalyse med ICP + kemometri til kildesporing. Fluorescens og kemometri af PAH, NNP, DEPH og LAS i slam. Nedbrydning af chlorerede forbindelser i jord. Spredning af phenoliske forbindelser fra ørnebregner i det terristriske miljø. Sorption af pyrethroidet Cypermethrin og dets primære metabolitter. Thujapliciners jordbundskemi.

Bestemmelse af sulfonamider og deres metabolitter i miljøet. Analysemetode til karakterisering af omsætning af minimidler. Pesticiders nedbrydning og risiko for udvaskning til grundvandet bestemt ved hjælp af GC-MS. Omsætning af fluorholdige pesticider. Undersøgelse af metabolitdannelse under nedbrydning af MCPP, bentazon og met-

amitron bestemt med radiografisk TLC. Nedbrydning af MCPA og metribuzin i danske jorde. Bioavailability of organic compounds in contaminated soils with SPME. Prøveforbehandling m.h.t. separation og analyse af anioniske, kationiske og neutrale detergenter i spildevandsslam. Omdannelse af polycykliske aromatiske forbindelser i jord inkl.PAH: Analyse, forekomst og effekt af bioremidering. Adsorption af nivalenol og deoxynivalenol til forskellige jordtyper. Toksiske naturstoffers miljøkemi – adsorption af zearalenon til forskellige jordtyper. Udvaskning af Isoproturon og Glyfosat i jord. Spredning af pesticider fra marker i forbindelse med sprøjtning Tilgængelighed af pesticider i brugt biobedsmateriale. Fate of Polar Pesticides and Transformation Products in Danish Soil and Groundwater (Bo Svensmark i samarbejde med Christian Grøn og Anette Behrens, DHI, Lars Nørgaard og Hans Chr. B. Hansen, KVL, Steen Honoré Hansen, DFH, Réne Juhler, Ole Stig Jacobsen og Carsten Suhr Jacobsen, GEUS, Torben Nielsen, og Gerda Krogh Mortensen, FC Risø, Inge Fomsgaard, Niels Henrik Spliid og Arne Helweg, Forskningscenter Flakkebjerg).

Atmosfæreforskning

Formålet med vor atmosfæreforskning er at tilvejebringe kemiske og fysiske data fra undersøgelser af kemiske/fysiske processer i laboratoriet eller i felten med henblik på bedre at forstå det der foregår i atmosfæren og dens sammensætning. Disse data kan hjælpe til en bedre kvantificering af miljøeffekter.

Atmosfærekemi i gasfasen

Isotopsubstitution bliver benyttet til at studere atmosfærerelevante kemiske processer og deres isotopafhængighed. Følgende molekyler studeres for tiden: dinitrogenoxid, carbonylsulfid, methan, carbonmonoxid og ozon. Eksperimentelle teknikker, der benyttes ved disse studier omfatter puls-radiolyse, excimerlaser (fotolyse), UV-transientdetektering, IR-lasertransientdetektering, FTIR og massespektrometri(M.S. Johnson). Samarbejde på teorisiden med Gert Due Billing. Nedbrydning af aromatiske forbindelser bliver undersøgt i samarbejde med Ford Motor Company i USA (O.J. Nielsen). For nylig har man fundet en "ny" forbindelse i atmosfæren, SF_5CF_3. Den forbindelse er en drivhusgas. Vi har optaget højtopløste IR spektre af den forbindelse og kvantificeret dens global warming potentil (O.J. Nielsen, F. Nicolaisen). Trifluor-eddikesyre er et atmosfæriske nedbrydningprodukt fra forskellige forbindelser. I samarbejde med J.P. Steffensen (NBI-Geofysik) og National Water Research Institute, Canada, analysres iskerne for trifloureddikesyre for bedre at kunne fastlægge kilderne til denne forbindelse (O.J. Nielsen). Der udvikles en metode til måling af fluxe i Arktis af forskellige kemiske former af kviksøv (O.J. Nielsen).

Heterogen atmosfærekemi

En Knudsencelle udstyret med massespektrometer og/eller IR spektrometer bliver benyttet til studier af optag af stoffer på sodoverflader. Samarbejde med R. Timonen Helsinki (M.S. Johnson, samarbejde med R. Timonen Helsinki).

NEAREX projektet 1996 – 2001 (SNF). Afsluttes i løbet af 2001. Projektet sigter mod at undersøge CO_2-fluxe til Nordatlanten. Laboratoriet bidrager med monitering af CO_2 i vintermånederne (Innova 1312 IR-gasmonitor) og opsamling af CO_2-prøver som $BaCO_3$ i vintermånederne ved vind fra SØ. Prøver opsamles i Danmark, på Shetlandsøerne, på Færøerne og på Island. Disse prøver analyseres for ^{14}C på AU (samarbejde med A.W. Hansen (NBI-geofysik), S. Kiilsberg (DMI), S. Larsen (projektleder, Risøs Meteorologiafdeling), Lotte Geernaert, (samme sted) og J. Christensen (DMU).

Atmosfæriske partikler

Atmosfæriske partikler er af afgørende betydning for stratosfærisk ozonnedbrydning og skydannelse. I løbet af de seneste 10 år er det endvidere blevet klart at atmosfæriske partikler har en signifikant sundhedsskadelig effekt. Vi konstruerer en eksperimentel opstilling som kan bruges til undersøgelser af partiklers dannelsesmekanismer og deres fundamentale kemiske og fysiske egenskaber.

Fordampningshastigheder af organiske aerosoler vil blive studeret ved brug af en laminar flow reaktor og to Differential Mobility Analyzers i en Tandem opstilling. Organiske aerosolers vekselvirkning med vandmolekyler vil blive studeret ved luftfugtigheder under 100 % og ved svage overmætninger. Dette vil ske ved brug af en hygroskop TDMA (under konstruktion) og et skykondensationskammer. Sidstnævnte er specialbygget på University of Wyoming og er i øjeblikket ved at blive testet på Kemisk Institut. I samarbejde med Erik Swietlicki (Lund universitet) vil vi specielt studere vandopløselige organiske forbindelser (M. Bilde og B. Svenningsson).

Aerosoldannelsesprocessen og aerosolers vekselvirkning med organiske molekyler i gasfasen undersøges ved hjælp af kvantemekaniske metoder i samarbejde med K.V. Mikkelsen og M. Sloth (M. Bilde).

Undersøgelser af små molekylers anistrope bevægelse i væskefasen ved hjælp af NMR

NMR bestemmelse af diffusionskonstanter for små molekyler og ioner. Undersøgelserne fortages i svovlsyre med henblik på kemiske reaktioner i atmosfæriske aerosoler og i olie emulsioner for medicinske formål (E. Jonas Pedersen).

Der vil blive foretaget eksperimenter både i laboratoriet og i felten. I samarbejde med DMU har vi målt partikler i intervallet 10-1000 nm på Jagtvej i København (M. Bilde, M.S. Johnson, N.W. Larsen, O.J. Nielsen og T. Pedersen.).

Partikeldannelse studeres i samarbejde med Ford Motor Company (USA og Tyskland) samt i den europæiske fotoreaktor i Valencia (O.J. Nielsen).

Andet

Der udvikles en ny metode til risikovurdering af kemiske forbindelser (O.J. Nielsen samarbejde med DMU). Betydningen af kemiske reaktion indendørs mellem terpener og ozon undersøges (O.J. Nielsen i samarbejde med Arbejdsmiljøinstituttet).

Højt opløst spektroskopi på gasser

I gasfasen er den gennemsnitlige afstand mellem molekylerne mange gange større end i væskefasen og den faste fase. Dette medfører at molekyler i gasfasen giver anledning til meget "skarpe" absorptionslinier, hvis frekvens kan bestemmes med meget stor præcision. Linieformer og arealer kan desuden studeres med god præcision. Laboratoriet råder over to slags apparatur hertil: et up-to-date Bruker IFS120HR Fourier-transform infrarød (FT-IR) apparatur og mikrobølgeudstyr.

FT-IR spektroskopi. Små molekylers struktur og indre dynamik (med Kemisk Institut AU). Trykinduceret linieforbredning og frekvensforskydning for små molekyler fortrinsvis af atmosfærisk interesse. Arbejdet har betydning for kvantitative gasfasemålinger og for studier af intermolekylære vekselvirkning. Måling af absorptionstværsnit for molekyler der enten findes i eller kan tænkes emitteret til atmosfæren med henblik på bestemmelse af deres potentiale som drivhusgasser (F.M. Nicolaisen).

Mikrobølgespektroskopi. Instituttets mikrobølgeudstyr er af ældre dato, men er blevet renoveret i flere omgange. En ny kilde er blevet indkøbt og i øjeblikket arbejdes på at opbygge et system, der gør det muligt at styre både den nye kilde og spektrometeret fra en PC. Mikrobølgeudstyret anvendes til undersøgelser af indre rotation, molekylær inversion samt molekylstrukturer og –konformationer i gasfasen. I sammenhæng hermed udvikles teoretiske- computermodeller (N.W. Larsen og T. Pedersen).

Syntesekemi

Analytisk biodiversitet

Biodiversitet er den variation og mangfoldighed, der karakteriserer naturen. Den kortlægges i detaljer med moderne kemiske metoder. Generelt set er den organiske kemi endnu ikke, konceptionelt og metodemæssigt, tilstrækkelig udviklet til at håndtere så komplekse problemer. Der foregår derfor en løbende udvikling af organisk kemisk teori og metode, hvilket skaber grundlag for anvendelse af den organiske kemi i bioorganisk kemiske problemstillinger.

Det økologiske samspil mellem planter, bakterier og sygdomsfremkaldende mikrosvampe medieres på kemisk kompleks måde. Afdækningen af den kemiske kommunikation, hvor cykliske non-ribosomale lipopeptider spiller en vigtig rolle, sker i samarbejde med professor Jan Sørensens gruppe på KVL og med professor Søren Molins gruppe på DTU (U. Anthoni, P.H. Nielsen, D. Sørensen, C. Christophersen).

Bioorganisk kemi

Preparation af modificerede oligonucleotider med mulige anvendelser som antisense oligonucleotider, specielt analoger hvor riboseenheden i backbone er erstattet af achirale enheder. Indbygning af disse i oligonucleotider og undersøgelser af deres egenskaber. Fremstilling af nucleosidanaloger med mulige antivirale egenskaber (Ulla Henriksen, Otto Dahl).

Ioners reaktioner i gasfase (massespektroskopi)

Undersøgelser af solvatiserede metalioners reaktioner og egenskaber i gas phase. Disse undersøgelser omfatter især hydratiserede divalente overgangsmetalioners reaktioner med tungt vand, ammoniak og alkoholer. Endvidere undersøges peroxoanioner som permanganats egenskaber og reaktioner. Arbejdet i det forløbne år har især drejet sig om hvordan denne typer undersøgelser bedst udføres på det nyanskaffede massespektrometer (Gustav Bojesen).

Kinetik, isotopeffekter, reaktionsdynamik, mekanismer og termokemi for ioners reaktioner i gasfase. Ved de eksperimentelle undersøgelser anvendes forskellige former for massespektrometre; den teoretiske indsats bygger på RRKM-teori, numerisk simulering og ab initio beregninger. Desuden undersøges isotopsyntese, syntese under stærkt sure betingelser og reaktionsmekanismer for reaktioner i opløsning og i fast fase. Aktiviteten er som i de tidligere år hovedsaglig faldet indenfor de nedenfor opregnede områder (hvor, tidsmæssigt, størstedelen af min personlige indsats har ligget inden for anvendelsen af sammensatte kvantekemiske metoder i termokemiske og mekanistisk øjemed.

Simpel bindingsbrydning hos radikalkationer i gasfase; kinetik og reaktionsdynamik for næsten-identiske konkurrerende reaktioner.

Sekundære kinetiske deuterium isotopeffekter på unimolekylære reaktioner nær tærsklen; effekternes variation som funktion af overskudsenergi og kritisk energi; isotopeffekter på og i tilstedeværelse af konkurrerende reaktioner.

Elektrostatisk bundne ion-molekyle komplekser som stabile intermediater under ioniske gasfasereaktioner; kompleksers dannelse og reversible omdannelse; studier af levetider, isotopeffekter og frigørelse af kinetisk energi ved kompleksers dissociation.

Ioners og ionradikalers isomerisering; distoniske ioners struktur, isomerisering og stabilitet; distoniske ioner som intermediater ved omlejrings- og spaltningsreaktioner; distoniske ioners bimolekylære reaktioner; lithierede kationradikaler.

Additions- og substitutionsreaktioner hos ikke-solvatiserede og delvis solvatiserede ioner i gasfase; ligandudveksling og H/D-udskiftning.

Teoretiske undersøgelser af energifordelingen hos langsomt dissocierende ioner i gasfase; statistiske modelbeskrivelser og eksperimentelle undersøgelser af konkurrerende spaltnings- og omlejringsreaktioner.

Kvantekemiske undersøgelser af reaktionsveje og af overgangstilstandenes egenskaber ved simple bindingsbrydninger; valensbåndsmodeller for dissociationsreaktioner.

Teoretisk termokemi; bestemmelse af termokemiske egenskaber hos radikaler og ioner ved anvendelse af sammensatte kvantekemiske ab initio metoder; additivitetsmetoder for organiske ioner og radikaler.

Radikalreaktioner og isomerisering i sure medier; eksperimentelle undersøgelser af Hofmann-Löffler-Freytag reaktionen, ketoners isomerisering og pinacolomlejringer.

Syntetiske og mekanistiske undersøgelser af aminers og amiders fremstilling og reaktioner, med særligt henblik på isotopsyntese.

Disse og beslægtede emner undersøges i samarbejde med lektor Gustav Bojesen og forskergrupper på universiteterne i Amsterdam, Oslo og Warwick og på den franske polytekniske læreanstalt (Steen Hammerum).

Organisk selenkemi

Igangværende undersøgelser af organiske svovl- og selenforbindelser; struktur-reaktivitets-sammenhænge, reaktionsmekanismer og præparative anvendelser, som beskrevet i tidligere beretninger, er fortsat i 2001 (Lars Henriksen).

Uorganisk kemi

Hvert år gives en mere dybtgående fremstilling af et af de igangværende uorganisk kemiske forskningsprojekter; se tidligere årbøger.

Metal-acetonitrilforbindelser som udgangsstoffer til syntese af nye metalforbindelser.

De fleste metaller danner i de lavere oxidationstrin forbindelser med acetonitril, CH_3CN. Det er forbindelser, hvor der til en central metalion er koordineret et antal ace-

tonitrilligander, som binder til metalionen gennem nitrogenatomet. Acetonitrilliganderne kan substitueres med andre molekyler eller ioner, og det sker med reaktionshastigheder, som afhænger af metallet og dets oxidationstrin. I acetonitrilforbindelser af de divalente metaller i den første overgangsperiode i det periodiske system har man i acetonitriloplø sning bestemt reaktionshastigheden for substitution af acetonitrilligander med acetonitrilmolekyler fra opløsningen, og halveringstider for disse substitutioner ligger i intervallet 10^{-8}–10^{-4} s ved stuetemperatur. Substitutionen af acetonitrilligander i disse forbindelser er således hurtig, og forbindelserne benævnes labile i modsætning til robuste forbindelser, hvor substitutionsreaktioner forløber langsomt. Ydermere er salte af disse forbindelser ofte letopløselige i almindelige organiske opløsningsmidler. Disse egenskaber gør forbindelserne velegnede som udgangsstoffer til præparation af nye metalforbindelser.

En interessant gruppe af metal-acetonitrilforbindelser udgøres af forbindelser af typen $[M_2(CH_3CN)_8]^{4+}$, som indeholder metallet M i oxidationstrinnet +2. I disse forbindelser, der kendes for M = molybden, technetium, rhenium og rhodium, er de to metalioner bundet direkte til hinanden gennem en henholdsvis kvadrupel-, tripel-, tripel- og enkeltbinding. Vi har i de senere år studeret koordinationskemien for rhenium i oxidationstrin +2 – en kemi som er relativt uudforsket – og forbindelsen $[Re_2(CH_3CN)_8]^{4+}$ har af ovenstående grunde påkaldt sig vor interesse. Vore indledende undersøgelser har vist, at rhenium-acetonitrilforbindelsen er yderst robust, idet vi ved hjælp af NMR metoder i CD_3CN-opløsning har bestemt halveringstiden for substitution af acetonitrilligander med acetonitrilmolekyler fra opløsningen til 10 d ved stuetemperatur. En sandsynlig forklaring på denne robusthed er formentlig, at der ved et overlap mellem fyldte d-orbitaler på metalcentrene og tomme π-orbitaler på nitrogenatomet i acetonitrilliganden er sket en styrkelse af metal-nitrogenbindingen. Høje reaktionstemperaturer og lange reaktionstider er derfor påkrævet, hvis forbindelsen $[Re_2(CH_3CN)_8]^{4+}$ anvendes som udgangsstof til præparation af nye rhenium(II)forbindelser (Anders Døssing).

Øvrige igangværende projekter inden for uorganisk kemi

(1) Fremstilling af nye forbindelser og karakterisering af deres struktur og reaktivitet (Peter Andersen, Jesper Bendix, Anders Døssing, Frode Galsbøl, Jørgen Glerup, Anders Hammershøi, Kirsten Michelsen, Ole Mønsted).

(2) ESR spektroskopi, magnetisme og optiske egenskaber af én- og flerkernede metalkomplekser set i sammenhæng med deres struktur (Jørgen Glerup, Kirsten Michelsen, Høgni Weihe).

(3) Molekylær elektronisk og geometrisk struktur studeret ved hjælp af naturlig og magnetisk induceret cirkulardichroisme (Sven E. Harnung).

(4) Ligandfeltmodeller og tæthedsfunktionel teori. Deres anvendelse til rationalisering af elektroniske og strukturelle forhold (Jesper Bendix, Jørgen Glerup, Høgni Weihe).

(5) Koordinationsforbindelsers termiske og fotokemiske reaktioner (Peter Andersen, Anders Hammershøi, Ole Mønsted).

(6) Biouorganisk kemi (Anders Døssing, Anders Hammershøi, Sven E. Harnung, Ole Mønsted, Høgni Weihe).

(7) Rhodium- og iridiumkemi (Frode Galsbøl).

(8) d-d spektre af gasformige ioner (Jesper Bendix).

(9) Katalyse og atomoverførselsreaktioner (Jesper Bendix).

(10) Metalioner i vand – Substitution og katalyse (Ole Mønsted).

(11) Luminescerende europium(III)komplekser (Anders Døssing).

Teoretisk kemi

Kemiske reaktioner i opløsninger og egenskaber for solvatiserede molekyler og nanostrukturer

Teoretiske og numeriske undersøgelser af kemiske reaktioner samt molekylære egenskaber i opløsninger, polymerer og nanostrukturer er et forskningsfelt, der internationalt er højt prioriteret og særdeles aktivt. Kompleksiteten af fundamentale kemiske reaktioner i opløsning eller i nanostrukturer gør det meget vanskeligt for eksperimentelle undersøgelser at angive præcise retningslinier for forløbet af den kemiske reaktion. Der er et åbenlyst behov for at udvikle specifikke teoretiske metoder for at opnå en dybere indsigt af kemiske reaktioner under påvirkning af det omgivende medium og indflydelsen af det omgivende medium på molekylære egenskaber. Dette kræver brug af komplekse metodologier for at sikre substantielle forbedringer af forståelsen for de ovennævnte effekter.

Klassifikation af metodevalg kan dækkes af to hovedområder:

I) Metoder baseret på molekylær beskrivelse af det totale kemiske system.

II) Metoder baseret på molekylær beskrivelse af en begrænset del af systemet samt mindre detaljeret beskrivelse af det resterende system.

Under I) medtages to komplementære modelbeskrivelser; (i) det betragtede system omgivet af få molekyler for at studere betydningen af mikrosolvatiseringens specifikke indvirkning; (ii) statistisk mekaniske simuleringsmetoder (Monte Carlo, Molecular Dynamics, Brownian Dynamics), der undersøger forløbet af den kemiske reaktion under indvirkning af et meget stort antal (500 – 1000) molekyler.

Under II) medtages modelbeskrivelser, hvor det betragtede system samt et mindre antal molekyler behandles særdeles detaljeret, mens det ydre af mediet inkluderes via midlede vekselvirkninger mellem det ydre medium og det molekylære subsystem. Det ydre medium beskrives ved hjælp af modeller for dielektriske media, der karakteriseres via simple til komplicerede dielektricitetsfunktioner. Det molekylære subsystem beskrives under brug af en fuldstændig hamilton operator.

Det betragtede system undersøges ved anvendelse af en model, der kobler de elektroniske frihedsgrader til dynamikken af det ydre medium samt de intramolekylære frihedsgrader.

Tidsudviklingen i systemet følges ved anvendelse af statistiske tætheds operatorer, Ehrenfest's theorem og hamilton funktionen for det totale molekylære system. Beregningen inkluderer det ydre medium, der separeres i lavfrekvente og højfrekvente frihedsgrader. Herved opsplittes feltet i to polarisationstyper, optisk og inertiel polarisation.

De udførte beregninger bestemmer hastighedskonstanter og reaktionssandsynligheder for termiske og foto-inducerede elektron og proton overførselsreaktioner i opløsninger og proteiner samt for klassiske substitutionsreaktioner inden for organisk kemi, såsom S_N2-reaktioner. Endvidere undersøges enzymkatalyserede protonoverførsler.

Elektronstrukturberegninger på korrelationsniveau benyttes til bestemmelse af ønskede potentialenergiflader og molekylære egenskaber. For kemiske reaktioner, der er koblet til et ydre medium, er det særdeles relevant at bestemme potentialenergiflader, elektroniske overgange og molekylære egenskaber, når det molekylære system er omgivet af det ydre medium. Sammenligning af eksperimentelle data og elektronstrukturberegninger, hvori effekten fra det ydre medium medtages har klart vist meget fine overenstemmelser. Det er indlysende, at denne metode kan bibringe information om de molekylære vekselvirkninger og egenskaber under påvirkning af et ydre medium samt bestemmelse af egenskaber og reaktivitet for nanostrukturer (O. Christiansen, Lund; T.D. Poulsen og P.R. Ogilby, Århus; M.A. Ratner, Northwestern University; A. Gross, DMI; L. Hemmingsen og L. Olsen KVL; M. Bilde, S. Jørgensen, J. Kongsted, A. Osted, T. Lorenzen, C.B. Nielsen, S.P.A. Sauer, M. Sloth, K.O. Sylvester-Hvid, P.-O. Åstrand, København, Kurt V. Mikkelsen).

Kvantekemi

Mange-elektron Sturmian funktioner som alternativ til SCF-CI metoden

Dette projekt omhandler udvikling af metoder til anvendelse af mange-elektron Sturmian-funktions basissæt. Når så danne basissæt anvendes, behøver man kun meget få basisfunktioner til en temmelig nøjagtig repræsentation af systemet; den kinetiske energiterm forsvinder fra sekularligningen; løsning af sekularligningen giver automatisk et optimalt basissæt; og en løsning til mange-elektron problemet findes direkte, med elektron korrelation og uden self-consistent field approksimation. En del af projektet omhandler videreudvikling af Focks, Shibuyas og Wulfmans impulsrums hypersfæriske harmoniske metoder til molekylberegninger, og disse metoder har vist sig meget effektive til konstruktion af mange-elektron Sturmian basisfunktioner.

Samarbejdspartnere omfatter: Prof. Vincenzo Aqualanti og dr. Cecilia Coletti, University of Perugia, Italy; prof. J. Hernandez Rico og dr. Rafael Lopez Fernandez, U. Autonoma, Madrid, Spain; og dr. Stephan Sauer, Kemisk Institut (John S. Avery).

Teori og beregning af molekylære elektriske og magnetiske egenskaber

Teoretiske undersøgelser af vekselvirkingen mellem enkelte molekyler i gasfasen eller opløsning med elektriske og magnetiske felter eller elektromagnetisk stråling, dvs. af molekylære egenskaber som polariserbarhed, magnetiserbarhed, rotations g-faktor, spin-rotations konstant, NMR skærmning og indirekte kerne spin-spin koblingskonstant såvel som elektroniske eksitationsegenskaber.

Forskningen indebærer både udvikling af teoretiske modeller og tilsvarende computerprogrammel til beregning af ovennævnte egenskaber, samt udførelse af beregninger og analyse af sådanne egenskaber til løsning af kemiske eller fysikokemiske problemstillinger.

(1) Delprojekter: Beregning og fortolkning af molekylære elektroniske spektre og cirkulær dichroisme specielt med henblik på studiet af rotationsstyrketenorer for elektroniske overgange i orienterede systemer; Beregning og gruppeteoretisk analyse af elektronisk cirkulær dichroisme for ikke-enantiomere molekylstrukturer (Aage E. Hansen).

(2) Delprojekter: Undersøgelser af effekter af kernebevægelser på magnetiske egenskaber, som giver anledning til bl.a. deres temperaturafhængighed og isotopeffekter; Beregning af absorptionsmaksima af azofarvestoffer; Udvikling af en perturbationsteori baserede metode til at beskrive molekylære egenskaber af molekyler i opløsning. Samarbejdspartnere (W.T. Raynes og M.M. Grayson, U. Sheffield, UK; A. Ligabue og P. Lazzeretti, U. Modena, Italien J.M. Luis Luis, U. Girona, Spanien; L.B. Krivdin, Angarsk Technological Institute, Rusland; P.F. Provasi og G.A. Aucar, UNNE Corrientes, Argentina; J.F. Ogilvie, Canada (Stephan P.A. Sauer).

Udvikling af Ab Initio-Metoder til Beregning af Molekylers Elektronstrukturer

Molekylers elektroniske struktur er fundamentalt underkastet symmetrikrav, som også kan udnyttes i forbindelse med udvikling af beregningsmetoder til bestemmelse af de elektroniske bølgefunktioner. Især har udnyttelsen af symmetriske og unitære grupper vist sig særdeles frugtbar i forbindelse med udviklingen af programmel til behandling af elektroniske korrelationsproblemer.

Specielt har der været arbejdet med følgende delprojekter: Grafiske metoder til repræsentation af mange-elektron bølgefunktioner; Udvikling af algoritmer til beregning af repræsentationsmatricer for permutationsgruppen; Udvikling og anvendelse af valensbindings-metoden i forbindelse med kvantekemiske studier af molekylers elektronstruktur. Samarbejdspartnere: Prof. C.R. Sarma, Indian Institute of Technology, Indien; prof. Paolo Palmieri, Bologna University, Italien; prof. Jaap G. Snijders, Groningen University, Holland (Sten Rettrup).

Molekyldynamik

Vi har i 2001 anvendt en ny formulering af den molekylære kvantedynamik, som vi har udviklet gennem de 2 sidste år. Metoden er baseret på en ekspansion af bølgefunktionen i et tidsafhængigt basis-sæt, det såkaldte Gauss-Hermite basis-sæt. Ved at anvende at basis-sættet er konstrueret ud fra orthogonale polynomiear, er det muligt at skifte fra en basis sæt til en diskret variabel repræsentation. Dette har store beregningsmæssige konsekvenser. Den nye metode er en generel metode, der kan anvendes i den kvantemekaniske eller den klassisk mekaniske grænse. Den er derfor et perfekt udgangspunkt for beregninger, i hvilke både kvante- og klassisk mekaniske aspekter inddrages. I realiteten giver teorien svaret på flg spørgsmål: Givet at et system er beskrevet ved hjælp af klassisk mekanik, hvordan kan man på systematisk vis indføre korrektioner, så man nærmer sig den kvantemekaniske grænse? Som metoden er udformet, ser vi den som en erstatning af Newtons mekanik for molekylære systemer med en teori, der er betydelig nemmere at anvende end den fulde kvantemekaniske formulering.

I 2001 er metoden blevet anvendt til beskrivelse af uelastiske kollisioner, kemiske reaktioner i gasfasen, overfladereaktioner samt ikke adiabatiske overgange.

Metoden er sammen med andre kvante-klassiske teorier beskrevet i bogen: G.D. Billing, ” The Quantum-Classical Method”, Oxford University Press, New York 2002.

I 2002 vil den nye metode blive anvendt til studiet af katalytiske processer som: methan på zeolitter, nitrogen på ruthenium, fotodissociation af pyrazine, vibrationsrelaksation i opløsninger, og lignende større system (Gert Due Billing).

Molekylær kollisionsdynamik
Elektron-excitation og overførsel i ion-atom kollisioner: Spredningstilstandes form og dynamik.

Forskningsområdet omfatter udvikling af teori samt beregninger for elektron-excitation og elektronoverførsel i energetiske kollisioner, herunder studier af alignment- og orienterings-effekter i exciterede elektrontilstande før, under og efter dannelsen af kvasi-molekylet under kollisionen.

1) P-State to P-state transitions in optically prepared atomic collisions.

2) Beregninger af state-to-state differentielle spredningsstværsnit (DCS) for elektron-indfangning i Li^+- Na (3s,3p) kollisioner.

Disse tværsnit er målt på Ørsted Laboratoriet (Mike van der Poel, Nils O. Andersen) med det nye 3-stråle og recoil-analyse eksperiment og brug af COLTRIMS teknik. Kolde target atomer og recoil teknik muliggør en tilstrækkelig opløsning af de meget små spredningsvinkler, 0.01- 0.1 deg, der resulterer i elektronoverførsel i disse energetiske kollisioner med store totale tværsnit (10-100 $Å^2$).

Coupled-channel kollisionsberegninger er nu gennemført, dels med 26-tilstands, dels med 35-tilstands basis-sæt for den elektroniske spredningstilstand i energiområdet 2.7 – 25 keV (ion-hastigheder 0.135 – 0.4 a.u.). DCS resultaterne er generelt i god overensstemmelse med de eksperimentelle resultater over det målte spredningsvinkelområde og for alle kollisionsenergier, med tydelig konvergens for øget basissæt. En fortolkning af den observerede spredningsstruktur som Fraunhofer-ringe er påvist (Svend Erik Nielsen).

Statistisk mekaniske modeller og computersimulering (Søren Toxværd).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Andersen, Peter: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Billing, Gert Due: Medvirket ved ph.d.-bedømmelser på Aarhus Universitet, Danmarks Tekniske Universitet og Københavns Universitet.

Christophersen, Carsten: Medlem af bedømmelsesudvalg ved indstilling til ph.d.-stipendium ved Kemisk Institut og formand for et bedømmelsesudvalg ved et ph.d.-forsvar.

Hammershøi, Anders: Medlem af lektorbedømmelsesudvalg, Institut for Kemi, Danmarks Tekniske Universitet, Bedømmelse af ph.d.-afhandling, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole.

Johnson, Matthew S.: Opponent vedr. ph.d.-forsvar i Norge og Sverige.

Kristensen, Søren M.: Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg.

Larsen, Sine: Medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-graden i molekylær biologi, Aarhus Universitet; medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-graden i kemi Aarhus Universitet; fakultetsopponent ved svensk doktorseksamen, Karolinska Instituttet, Stockholm; sagkyndigt medlem af udvalg vedrørende professoratsbedømmelse Sveriges Landbrugsuniversitet, Uppsala; medlem af bedømmelsesudvalg for ph.d.-stipendieansøgninger inden for proteinkemi; medlem af ph.d.-udvalget for proteinkemi.

Mikkelsen, Kurt V.: Bedømmelse af ph.d. ved Aarhus Universitet og Linkoping Universitet.

Nicolaisen, Flemming: Formand for bedømmelsesudvalg for et lektorat ved Kemisk Institut.

Rettrup, Sten: Bedømmelses af ph.d.-thesis, Andra University, Indien.

Schaumburg, Kjeld: Professoratbesættelse I Aarhus, lektoratbesættelse I Aarhus, 2 p.h.d.-bedømmelser i Aarhus, 1ph.d.-bedømmelse DTU, 1 ph.d.-bedømmelse RUC og ansættelsesudvalg på Risø.

Toxværd, Søren: Medlem af bedømmelsesudvalg vedr. lektorat i fysik på Roskilde Universitetscenter.

Udvalg og fonde

Billing, Gert Due: Medlem af bestyrelsen for Danish Center for Scientific Computing.

Bjørnholm, Thomas: Medlem af følgegruppe for STVF-rammeprogrammet "*In Situ* studies of biological macromolecules by electro-chemistry, scanning tunneling microscopy, and microcantilever sensors". Medlem af "Fagligt Forum" under the Danish Technical Research Council Teknisk Videnskabelige Forskningsråd. Medlem af DANSYNC som gruppeleder. Diverse foredrag af kulturel karakter (kulturnat mv. "Nanokemi", Nat. Café) Medlem af Danmarks Naturvidenskabelige Akademi. Medlem af organisationskomiteen for MODECS (Molecular Design of Chemical Systems). Medlem af the National strategy for nano-technology committee under VTU Ministeriet. Medlem af the local organizing committee of International Conf. "NANO7", Malmø.

Hammerich, Ole: Medlem af bestyrelsen for Kemisk Forenings Sektion for Undervisning og Uddannelse i kemi; nationalsekretær for Danmark i "The International Society for Electrochemistry"; chairperson for "Division 4 (Molecular Electrochemistry)" i "The International Society for Electrochemistry"; medlem af Naturvidenskabeligt Uddannelsesråd (NUR).

Harnung, S.E.: Medlem af bestyrelsen for Acta Chemica Scandinavica, Den Danske Nationalkomite for Kemi, Den Danske Nationalkomite for 'The International Council for Science', Kemisk Forenings bestyrelse og PCCP's Owners Board. Medlem af Fællesrådet for Miljøkemi.

Johnson, Matthew S.: Medlem af "executive committee" of Dansk Selskab for Miljøkemi som IT specialist.

Led, Jens Jørgen: Medlem af forretningsudvalget for Proteinkemi Skolen ved Det Naturvidenskabelige Fakultet, KU. Medlem af Danmarks Naturvidenskabelige Akademi.

Mikkelsen, Kurt V.: Medlem af Danmarks Naturvidenskabelige Akademi. Medlem af EU-COST management committee on Increasingly Complexed Systems. Medlem af EU-COST management committee on Metachemistry. Medlem af EU-netværket COST-Solvent, Models for Mixed Solvents. Medlem af EU-netværket MOLPROP, Molecular Properties and Materials. Adm. leder af Dansk Center for Scientific Computing.

Nicolaisen, Flemming: Medlem af styregruppen for COGCI (Copenhagen Global Change Initiative.
Medlem af Danish Society for Atmospheric Research (DSAR).

Nielsen, Ole Faurskov: Formand for Dansk Forening for Molekylspektroskopi; medlem af repræsentantskabet i Kemisk Forening; leder af treårig (2001 – 2003) projektbevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd med titlen "Inter- og intromolekylære vekselvirkninger i ami-

der, peptider, proteiner og vand. Fra modelsystem til menneskehud". I samarbejde med læger fra Bispebjerg Hospital og kolleger fra Syddansk Universit og Roskilde Universitetscenter; medlem af Danmarks Naturvidenskabelige Akademi og medlem af bestyrelsen for Dansk Molekylspektroskopiske Fond.

Nielsen, Ole John: Medlem af Danish Academy (ATV); adjungeret professor i kemi ved Roskilde Universitetscenter.

Schaumburg, Kjeld: Bestyrelsesformand for CISMI fonden, bestyrelsesformand i Dansk Molekylspektroskopisk Fond, bestyrelsesmedlem i Symbion, bestyrelsesformand Københavns Forskerby Initiativ, formand for medlemsudvalget i Dansk Naturvidenskabeligt Akademi.

Svensmark, Bo: Formand for Selskabet for Analytisk Kemi; medlem af Fællesrådet for Miljøkemi.

Toxværd, Søren: . Medlem af EU ekspertpanel vedr. ansøgninger til 5-rammeprogram.

Weihe, Høgni: Sektretær for Kemisk Forening.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Christensen, Jørn B.: Konsulent for Exiqon A/S og for Torsana Diabetes Diagnostics A/S.

Hammerich, Ole: Medlem af "The International Advisory Committee for Instituto de Biotechnologia e Quimica Fina, Universidade do Minho, Braga, Portugal"; medlem af The Evaluation Panel for EU-programmet Human Potential Research Training Networks (RTN); medlem af Uddannelsesstyrelsens udvalg til udarbejdelse af forslag til bekendtgørelse om uddannelse i nanoteknologi; medlem af forskerparken Symbions "Goodwill Ambassadør Korps"; konsulent for firmaet "Active Biotech", Lund, Sverige; Evaluering af forslag til bogudgivelse for forlaget Wiley-VCH.

Harrit, Niels: Medlem af "Advisory Board" for CONMED-projektet. Konsulent for firmaet MedicoMetrics, Symbion.

Schaumburg, Kjeld: Bestyrelsen for Dansk Center for Magnetisk Resonans, Hvidovre.

Tillidshverv

Avery, John: Medlem af EVITEK-gruppen for nyt filosofikum.

Bjørnholm, Thomas: Leder af Nano-Science Center ved Københavns Universitet.

Christensen, Jørn B.: Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets formidlingsudvalg.

Christophersen, Carsten: Medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets ph.d.-studienævn.

Døssing, Anders: Tillidsrepræsentant for magistre. Medlem af bestyrelsen for Ungdomslaboratoriet.

Gajhede, Michael: Studieleder; medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets IT-strategiudvalg.

Hammerich, Ole; Ankerperson for Det Naturvidenskabelige Fakultet i Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik; medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets udvalg for naturfagsdidaktik.

Hammershøi, Anders: Lærermedlem af Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd, Københavns Universitet; medlem af fakultetets "Følgegruppe for NBI for AFG's pilotprojekt vedr. lønsumsstyring"; medlem af fakultetets "Studiestrukturudvalg" med sæde i arbejdsgruppe vedr. "Fleksibilitet i uddannelserne"; Kemisk Instituts faglige kontakt til gymnasiet.

Hammerich, Ole: Medlem af bestyrelsen for Center for Naturfagenes Didaktik.

Hammerum, Steen: Instituttets IT-ansvarlige; passer instituttets elektroniske posthus. Indtil april medlem af fakultetets internationale udvalg. Medlem af EU kommissionens Chemistry Panel for 5. Rammeprogram.

Harnung, S.E.: Institutleder for Kemisk Institut.

Harrit, Niels: National repræsentant for European Photochemistry Association.

Henriksen, Lars: Medlem af Kemistudienævnets informationsudvalg; medlem af Kemisk Instituts Informationsudvalg og Det Naturvidenskabelige Fakultets Informationsudvalg, herunder: Åbent hus arrangement, Styregruppen for fakultetets studieintroduktionsprogram; Styregruppen for HCØ-dage.

Larsen, Niels Wessel: Medlem af Kemistudienævnet.

Larsen, Sine; Medlem af koordinationsudvalget for Københavns Universitets satsningsområde bioteknologi, formand for udvalget fra 1. august.

Mønsted, Ole: Vicestudieleder. Medlem af fakultetets udvalg vedrørende industribachelorer.

Nicolaisen, Flemming: Prodekan i hele perioden. Medlem af rektors uddannelsesudvalg, og adskillige ad hoc-udvalg.

Nielsen, Svend Erik: Mentor for adjunktpædagogikum ved Kemisk Institut; fagkoordinator for kemi og miljøkemi og medlem af styringsgruppen for landsdækkende kandidatundersøgelse: "Hvor gik de hen? Kandidatproduktion og beskæftigelse i MFK-fagene 1985 – 1999".

Petersen, E. Jonas: Viceinstitutleder ved Kemisk Institut.

Schaumburg, Kjeld: Udvalget for Indtægtsdækket virksomhed.

Weihe, Høgni: Arbejdsmiljø representant for bygning B, HCØ.

Formidling

Særligt tiltag fra 2001: H.C. Ørsted Ungdomslaboratorium for Kemi og Fysik.

Kemidelen, der ledes af gymnasielærer, cand.scient Jakob Schiødt, modtog 460 gymnasiaster til eksperimentelle kemiforsøg. Eksperimenterne indgår i skolernes program og eleverne er altid ledsaget af en lærer, der assisteres af personale fra Kemisk Institut.

Kristensen, Søren M.: Gymnasieaktiviteter og public relations. Deltagelse i Kemisk Instituts bidrag til Kulturnatten, fredag den 14. oktober 2001. Foredrag om Kroppen og dens kemi. Deltagelse i H.C. Ørsted-dage med workshop i NMR-spektroskopi. Vejleder ved større skriftlig opgave for 6 gymnasieelever.

Redaktionelle hverv

Billing, Gert Due: Medlem af Editorial Board of Chemical Physics og af Editorial Board of Chemical Physics Letters. Physical Chemistry Chemical Physics (PCCP). Chemical Society Reviews.

Hammerich, Ole: Redaktør (sammen med Jens Ulstrup, DTU) af "Frontiers in Electrochemistry – Bioinorganic Electrochemistry", Kluwer Publ.

Harnung, S.E.: Medlem af Royal Society of Chemistry's Journals Committee.

Harrit, Niels: Skribent ved "Danmarks Nationalleksikon".

Larsen, Sine: Medlem af Editorial Board for Crystallography Reviews.

Nielsen, Ole Faurskov: Medlem af Editorial Board (Senior Edito) ved Asian Journal of Spectroscopy; Editor-in-chief ved Asian Chemistry Letters; medlem af Editorial/Advisory Board ved Asian Journal of Physics.

Nielsen, Ole John: On the editorial board of Int. J. Chem. Kinet.

Rettrup, Sten: Medlem af Editorial Board of the International Journal of Quantum Chemistry.

Sauer, Stephan P.A.: Medlem af Editorial Board for International Journal of Molecular Sciences.

Schaumburg, Kjeld: Redaktionen for Dansk Kemi.

Kongresser og symposier

Galsbøl, Frode: Arrangeret den praktiske del af Den Danske Akemiolympiade.

Hammerich, Ole: Chairman for "The 12th EUCHEM Meeting on Organic Electrochemistry (ESF Research Conference), Danmark 2003; medarrangør af symposiet "Bioelectrochemistry and Organic Electrochemistry" i forbindelse med 54th ISE Congress, Säo Pedro, Brasilien 2003; medarrangør af symposiet "Organic Electrochemistry and Bioelectrochemistry" i forbindelse med 55th ISE Congress, Thessaloniki, Grækenland 2004.

Hammershøi, Anders: Medlem af "Programme Committee" vedr. EUROBIC-6 (6th European Conference on Bioinorganic Chemistry).

Hammerum, Steen: Medlem af den internationale videnskabelige komite for de treårlige internationale massespektrometrikongresser.

Johnson, Matthew S.: Formand for organisations komiteen for The Second Informal Conference on Reaction Kinetics and Atmospheric Chemistry. Koordinator af the Atmospheric Chemistry Seminar Series på Kemisk Institut.

Larsen, Sine: Arrangør af det internationale symposium Synchrotron Radiation and Structural Genomics afholdt på Københavns Universitet den 1. november.

Led, Jens Jørgen: Formand for og KU-medlem af brugergruppen ved "Instrumentcenter for NMR-spektroskopi af Biologiske Makromolekyler". Arrangør af det 5. danske NMR-symposium i maj. Medlem af Koordinationsudvalget for Bioteknologisk Forskeruddannelse i Hovedstadsområdet. Er som sådan hovedarrangør af ph.d.-kurset i Biophysical Chemistry, der afholdtes ved Kemisk Institut for ph.d.-studerende i Ørestadsområdet i august.

Mikkelsen, Kurt V.: Arrangør og underviser ved Summerschool on Molecular Reaction Dynamics and Chemical Kinetics, Hotel Gentofte.

Nicolaisen, Flemming: Besøg på North Grip på indlandsisen, juni 2001.

Nielsen, Merete Folmer: Medlem af organisationskomiteen for symposiet "Condensed Matter Chemical Physics Atomic Resolution". In honour of professor Jens Ulstrup, Videnskabernes Selskab, 12. oktober 2001; medlem af organisationskomiteen for EURESCO Meeting on Organic Electrochemistry, Danmark 2003.

Nielsen, Ole Faurskov: Medlem af den internationale styringskomité for "European Conference on the Spectroscopy of Biological Molecules".

Schaumburg, Kjeld: Organisator of COST D19 workshop on "Chemical functionality at the nanometer scale" Coimbra, Portugal 26. – 29. september 2001 og organisator af COST Nanofuture seminar, Leuven Belgium 29. – 30. oktober.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Avery, John: Kontaktperson for Danmark, Pugwash Conferences on Science and World Affairs.

Døssing, Anders: Wroclaw, Polen, juni. Kongres og forskningssamarbejde.

Kristensen, Søren M.: Torben V. Borchert og Steffen Danielsen, Novozyme A/S, Danmark. Prof. Flemming M. Poulsen, Molekylærbiologisk Institut, KU. Dr. Paul Driscoll, University College London, England. Dr. Gregg Siegal, University of Leiden, Holland.

Larsen, Sine: Medlem af den Danske Nationalkomite for Krystallografi: General Secretary and Treasurer International Union of Crystallography og ex officio medlem af alle Unionens kommissioner; medlem af styregruppen for Danmarks Bioteknologiske Instrumentcenter (DABIC). Medlem af styregruppen for Cassiopeia Beamline projektet ved MAX-lab, Lunds universitet; Formand for Kemisk Forening; medlem af styregruppen for Danmarks Elektroniske Forskningsbiblioteker.

Led, Jens Jørgen: Forskningssamarbejde med professor Michael A. Weiss, Department of Biochemistry, Case Western Reserve University, Cleveland, USA. Samarbejdet omfatter studier af en række insulinmutanters struktur og funktion. Professor Jens Ulstrup, lektor Hans Mølager Christensen og deres grupper ved Institut for Kemi, Danmarks Tekniske Universitet omfattende bl.a. studier af plastocyanin. Seniorforsker, dr.med. Knud Josefsen, Bartholin Instituttet, Københavns Kommunehospital: Studier af en række insulinmutanters struktur og funktion. Lektor, dr.med. Svend Birkelund og professor Gunna Christiansen, Institut for Medicinsk Mikrobiologi, Aarhus Universitet: Studier af en række celloverfladebindende proteiner og chlamydia heat-shock proteiner. Professor Arne Holm, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole: Studier af en række celloverflade-bindende proteiner. Forsknings- og udviklingsafdelinger ved Novo Nordisk. Dette samarbejde omfatter bl.a. studierne af humant væksthormon og glucagon-like growth factor 1. Unizyme, Hørsholm: Udvikling af en ny metode til bestemmelse af fleksible proteiners struktur i opløsning.

Schaumburg, Kjeld: COST Nanostag. EU udpeget medlem. COST Nanofuture EU udpeget medlem. COST D19 " Chemical functionality at the nanometer scale" Formand. COST D11 " Supramolecular Chemistry" Dansk medlem. COST D10 " Chemistry at extreme conditions" Formand for workgroup on supercritical CO2. ESF RESPOMAT "Fild responsive polymers" Formand for workgroup. EU Biotechnology " BIOPATT" Coordinator of program. EU GROWTH " INCELL" Dansk partner. EU GROWTH "NANOFUN" Coordinator af programansøgning p.t. under behandling. NATO Science for Peace " Carbon fibers" Ptrogram Coordinator. EU TMR conferences "Nanoscience for Nanotechnology" Coordinator. Evaluator for EU Future and emerging technologies. Innovation and Entrepneurship. Graduate course at Univ. of St Petersburg. Coordinator.

Sørensen, Preben Graae: Indenlandske samarbejdspartnere: Center for Kaos of Turbulensstudier (CATS). Funktionel dynamik i kemiske og biologiske systemer. Erik Mosekilde, Carsten Knudsen (Fysisk Institut, DTU), Lars Folke Olsen, Frants Lauritsen (Odense Universitet), Niels Henrik-Rathlov (Medicinsk Fysiologi, KU), M.Givskov (Mikrobiologi DTU) Preben Alstrøm, Tomas Bohr, Clive Ellegaard, Mogens Høgh Jensen, Mogens Levinsen (NBI

Københavns Universitet). Udenlandske samarbejdspartnere. Milos Marek, Igor Schreiber; VSCHT Prag; Stefan Müller, Thomas Mair; University of Magdeburg; Hans Westerhoff; Biocentrum Amsterdam; Guy Dewell; Free University Bruxelles. K.Showalter; University of West Virginia USA. A.S. Mikhailov; Fritz-Haber Institut, Berlin L.Kolar Anic; University of Beograd. Medlem af styregruppen for SNF forskningsenheden "Center for Chaos and Turbulence Studies (CATS)". Medlem af styregruppen for ''Graduate School in Non-linear Science'' under Forskningsstyrelsens Forskeruddannelseskontor.

Gæsteforskere

Gæst hos Jørgen Glerup og Kirsten Michelsen: Professor Derek Hodgson, University of Nebraska, USA.

Gæster hos Matthew S. Johnson.: Professor Reinhold Rasmussen, Oregon Graduate Institute og dr. Tim Wallington, Ford Motor Company i juni.

Gæster hos Gert Due Billing: Dr. Nikola Markovic, Gøteborgs Universitet i marts; professor M. Baer, Soreq Nuclear Research Center, Yavne, Israel marts – september; dr. Cecilia Coletti, Perugia i juli og august; dr. Maria Rutigliano, Bari, Italien i november – december; dr. Catherine Tully, Irland i oktober – december og professor R.E. Wayatt, University of Austin, Texas i december.

Gæst hos Anders Hammershøi: Ph.d.-studerende Philip Butler, University of Newcastle-upon-Tyne, England i august – september.

Gæster hos Sine Larsen i februar: Professor Gideon Davies, University of York, England og professor P. Andrew Karplus, Oregon State University, USA. I maj: Professor Robert Switzer, University of Illinois, USA, professor Janet L. Smith, Purdue University, USA og dr. Marjolein Thunnissen, MAX-Lab., Lund, Sverige. I juni: Dr. Wolfgang Jauch, Hahn-Meitner-Institut Berlin, Tyskland, Dr. Silvia Vincenzetti, University of Camerino, Italien og professor og nobelpristager i kemi 2000 Alan J. Heeger, University of California, USA. I august: Professor Robert Stewart, Carnegie Mellon University, USA og dr. Monica Loeffler, University of Marburg, Tyskland. I oktober – november: Dr. Peter Kuhn, Stanford University, USA. I november: Professor Wayne A. Hendrickson, Columbia University, USA, professor Roger Fourme, LURE Universite, Frankrig, professor Anders Liljas, Lunds universitet, Sverige, Lene Lange, NovoZymes A/S, Bagsværd og Dr. Edward Mitchell, ESRF, Frankrig.

Gæster hos Jens Jørgen Led: Dr. Lixin Ma, post doc, august 2000 – september 2001, og dr. Marina Kasimova, post.doc., maj 1999 – oktober 2001. Cand.scient. Danielle Keller maj 2001 januar 2002.

Gæst hos O. Kristensen, Søren M.: Gymnasieaktiviteter og public relations.

Deltagelse i Kemisk Instituts bidrag til Kulturnatten, fredag den 14. oktober 2001. Foredrag om Kroppn og dens kemi.

Deltagelse i H.C. Ørsted-dage med workshop i NMR-spektroskopi.

Vejleder ved større skriftlig opgave for 6 gymnasieelever.

le Faurskov Nielsen: Professor Edward W. Castner, Rutgers University, USA medio januar.

Gæst hos Ole John Nielsen: Dr. Timothy J. Wallington fra Ford Motor Company, USA i juni.

Gæst hos Merete Folmer Nielsen: Professor Keith Ingold, NRC, Ottawa, Canada i september – november.

Gæster hos Sten Rettrup: Professor Jaap G. Snijders, Groningen Universitet, Holland i oktober, professor Yngve Øhrn, University of Florida, Gainesville, USA, professor Tom Ziegler, University of Calgary, Canada, professor C.R. Sarma, Physics Department, Indian Institute of Technology, Bombay, Indien, i juni – august, professor Ruben Pauncz, Department of Chemistry, Technion, Israel Institute of Technology, Haifa, Israel, i november – december, ph.d.-studerende Thorstein Thorsteinsson, Department of Chemistry, University of Liverpool, England, i december, professor Eugene S. Kryachko, Bogoliubov Institute for Theoretical Physics, Kiev, Ukraine, i august og professor Brian T. Sutcliffe, University of York, England, i september.

Gæster hos Kurt V. Mikkelsen: Dr. O. Christiansen, Lund University, Sweden. Prof. V. Mujica, Universidad Central de Venezuela, Venezuela. Prof. M.A. Ratner, Northwestern University, U.S.A. Dr. M.D. Newton, Brookhaven National Laboratory, U.S.A. Prof. J.-L. Rivail, Univesity of Nancy. Dr. J. Olsen, Aarhus Universitet. Dr. S. Jørgensen, Hebrew University, Israel.

Forskningsophold i udlandet

Christensen, Jørn B.: Forskningsophold i Eindhoven 1/3 – 2000 – 31/8 – 2001.

Mikkelsen, Kurt V.: University of Namur, Northwestern University, Aarhus Universitet, Lund universitet, Harvard University, University of Perugia, The Swedish Royal Institute of Technology, Linkoping University og University of Santiago de Compostela.

Nielsen, Ole Faurskov: Samarbejde med indiske kolleger i Mew Delhi, Indien i december.

Nielsen, Ole John: Eksperimentelt samabejde på Ford Research Labs, Dearborn, USA i februar; European Photoreactor, Valencia, Spanien i februar og oktober. Feltarbejde i Heidelberg, Tyskland i april; eksperimentelt samarbejde på National Water Research Institute, Burlington, Canada i december.

Rettrup, Sten: Forskningssamarbejde hos professor Jaap G. Snijders, Groningen, Holland i juni. Physics Department, Indian Institute of Technology, Bombay, Indien i januar. Department of Chemical Physics and Material Science Centre Rijksuniversiteit Groningen, Holland i juli.

Netværk

Johnson, Matthew S.: Organizer of a research network, The Nordic Network for Chemical Kinetics (NoNeCK). Sponsored by the Nordic Academy for Advanced Study (NorFa) with members from 14 Universities in Scandinavia, the Baltic countries and Russia (http://kl5.ki.ku.dk/noneck/).

Sørensen, Preben Graae: Lokal koordinator for TMR netværk "Pattern formation, noise and spatio-temporal chaos in complex systems."

Patenter

Nielsen, Per Halfdan: Medlem af Københavns Universitets patentudvalg.

Institutleder S.E. Harnung

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	49,59	29,33	78,92
STIP	11,71	5,42	17,12
TAP	41,45	5,65	47,10
Total	*102,75*	*40,40*	*143,15*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	4760	14443	19203
Anskaffelser	3237	4061	7297
Total	*7997*	*18504*	*26501*

Stab

VIP Internt finansieret
Andersen, Knud; lektor.
Andersen, Peter; lektor.
Anthoni, Uffe Andre; lektor.
Avery, John Scales; lektor.
Billing, Gert Due; professor.
Bjørnholm, Thomas; forskningsprof.
Boesen, Thomas; forskningsass.
Bojesen, Gustav; lektor.
Christensen, Jørn Bolstad; lektor.
Christensen, Ulla; lektor.
Christophersen, Svend Carsten; lektor.
Dahl, Britta Mynster; lektor.
Dahl, Otto; lektor.
Døssing, Anders Rørbæk; lektor.
Gajhede, Michael; lektor.
Galsbøl, Frode Nørregaard; lektor.
Glerup, Jørgen; lektor.
Hammerich, Ole; lektor.
Hammershøi, Anders; lektor.
Hammerum, Steen; lektor.
Hansen, Aage Erik; lektor.
Harnung, Sven Egil Giersing; lektor.
Harrit, Niels Holger; lektor.
Heilmann, Ole Jan; lektor.
Henriksen, Lars; lektor.
Henriksen, Ulla; lektor.
Hunding, Axel; lektor.
Hynne, Finn; lektor.
Johnson, Matthew Stanley; adjunkt.
Kristensen, Søren Martin; lektor.
Larsen, Niels Ejler Wessel; lektor.
Larsen, Sine Ydun; professor.
Led, Jens Jørgen; lektor.
Lorenzen, Thomas; forskningsass.
Madsen, Christian; forskningsass.
Michelsen, Kirsten Locht; lektor.
Mikkelsen, Kurt Valentin; lektor.
Møller, Preben Søren Juul; lektor.
Mønsted, Ole Vraa; lektor.
Nicolaisen, Flemming Møller; lektor.
Nielsen, Merete Folmer; lektor.
Nielsen, Ole Faurskov; lektor.
Nielsen, Per Halfdan; lektor.
Nielsen, Svend Erik; lektor.
Pedersen, Erik Jonas; lektor.
Pedersen, Thorvald; lektor.
Petersen, Allan Christian; forskningsass.
Rettrup, Sten; lektor.
Sauer, Stephan Paul Albert; lektor.
Schaumburg, Kjeld; lektor.
Skødt, Henrik; forskningsass.
Svensmark, Bo; lektor.
Sørensen, Preben Graae; lektor.
Toxværd, Søren; lektor.
Weihe, Høgni; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Niels Højmark; forskningsass.
Babu, Bolle Ravindra; forskningsadj.
Balachev, Konstatin Todorov; adjunkt.
Bendix, Jesper; lektor.
Bilde, Merete; forskningslektor.
Bryld, Torsten; forskningsass.
Chabanova, Elizaveta; forskningsadj.
Coletti, Cecilia; adjunkt.
D'Ovidio, Francesco Maria Emilio; forskningsass.
Della Negra, Michela; adjunkt.
Ernst, Heidi Asschenfeldt; forskningsass.
Feilberg, Karen Louise; forskningsass.
Harris, Pernille Hanne; forskningsadj.
Hassenkam, Tue; adjunkt.
Håkansson, Anders Eckart; forskningsass.
Johansson, Eva Helena; forskningsass.
Kadirvelraj, Renuka; forskningsass.
Kadziola, Anders Kent; forskningslektor.
Kamounah, Fadil Suleiman; forskningsass.
Kasimova, Marina Robertovna; forskningsadj.
Keller, Danielle; forskningsass.
Komolov, Alexei; adjunkt.
Kristensen, Ole; lektor.
Kværnø, Lisbet; forskningsass.
Larsen, Uffe; forskningsass.
Laursen, Bo Wegge; adjunkt.
Lo Leggio, Leila; forskningsadj.
Lund, Mikael; forskningsass.
Ma, Lixin; forskningsass.
Mammen, Christian Bjerg; forskningsass
Markadieu, Nicolas Y G; forskningsass.
Mc Donough, Michael Arnold; adjunkt.
Mølgaard, Anne; forskningsadj.
Norrild, Jens Christian; forskningsadj.
Nygaard, Frank Bech; forskningsass.
Nørager, Sofie Charlotte; adjunkt.
Poulsen, Jens-Chr Navarro-Alonso; videnskabelig medarb.
Refstrup, Pia; forskningsass.
Ryttersgaard, Carsten; forskningsass.
Skov, Lars Kobberøe; forskningslektor.
Stuhr-Hansen, Nicolai; adjunkt.
Svenningsson, Ingrid Birgitta; adjunkt.
Sylvester-Hvid, Kristian Oluf; adjunkt.
Tully, Catherine; adjunkt.
Willemoes, Martin; forskningsadj.
Åstrand, Per-Olof Harald; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Blicher, Thomas; ph.d.-studerende.
Boas, Ulrik; ph.d.-studerende.
Danø, Sune Demuth; ph.d.-studerende.
Henriksen, Trine; ph.d.-studerende.
Jensen, Susan Arent; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Solvejg; ph.d.-studerende.
Kongsted, Jacob; ph.d.-studerende.
Lerche, Dorte Bjerregaard; ph.d.-studerende.
Meno, Kåre; ph.d.-studerende.
Mirza, Osman Asghar; ph.d.-studerende.
Mossin, Susanne Lis; ph.d.-studerende.
Nørgaard, Kasper; ph.d.-studerende.
Olsen, Kristian Gotthardt; ph.d.-studerende.
Pedersen, Anders Holmen; ph.d.-studerende.
Reitzel, Niels; ph.d.-studerende.
Sørensen, Henning Osholm; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Eriksen, Kathrine Krageskov; ph.d.-studerende.
Nicolaisen, Nanna Meyland; ph.d.-studerende.
Nielsen, Christian Bech; ph.d.-studerende.
Sørensen, Dan; ph.d.-studerende.
Sørensen, Mads Detlef; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Boesen, Thomas: Synthesis of New Types of Preorganised Nucleoside Mimics.
Glerup, Marianne: Raman spectroscopy and X-ray diffraction on ceramic oxides. Fluorite, perovskite and pyrochlore structures.
Hassenkam, Tue: Scale Dependence of the Electronic Properties of a Polythiophene Derivative.
Holst, Pia Bachmann: Natural Chloro Compounds in Crop Plants.
Jørgensen, Solvejg: Heterogeneous solvation and electron transfer.
Laursen, Bo Wegge: Triangulenium Salts.
Nygaard, Frank Bech: The molecular Mechanism of Catalysis and Allosteric Regulation in the Phosphoribosyldiphosphate Synthase from Bacillus subtilis.
Olsen, Johan Gotthardt: The molecular structure and function of KAS I.
Ryttersgaard, Carsten: An Analysis of Structure and Function of Three Plant Cell Wall Degrading Enzymes.

Fondsbevillinger

CORE A/S
– Måling af SO2 i øl (Thorvald Pedersen) kr. 190.000.

Carlsbergfondet
– Indkøb af Ti:S laser til studier af atmosfærekemi og kolde atomers fysik (Ole John Nielsen) kr. 995.000.
– Modellering af vækstmønstre i bakteriekolonier (Mads Ipsen) kr. 427.100.

EU
– DISCEL – Discotic Materials (Thomas Bjørnholm) kr. 1.713.500.
– Organiske molekyler – electron transfer (Ole Hammerich) kr. 112.600.

Ford Motor Company
– Ford Collaboration: Research in Atmospheric (Ole John Nielsen) kr. 400.700.
– Organisk aerosoler i EUPHORE (Ole John Nielsen) kr. 40.100.

Forskningsstyrelsen
– Kemiske sensorer: Pålægning af tynde organiske eller uorganiske film på metaloxyd overflader (Alexei Komolov) kr. 559.300.
– Røntgenkrystallografiske undersøgelser af kinaser involveret i neurodegenerative events (Ole Kristensen) kr. 1.179.400.
– Surface studies of enzymes using atomic force microscopy (Konstantin Balashev) kr. 504.000.
– Udvikling af interferon gamma med forberedrede egenskaber som lægemiddel (Frank Nygaard) kr. 1.035.200.

Forskningsstyrelsens/Uddannelseskontor
– Rejse-og opholdsudgifter prof. Michael Baer (Gert Due Billing) kr. 159.000.

H. Lundbeck & Co A/S
– Røntgenkrystallografiske undersøgelser af kinaser involveret i neurodegenerative events (Ole Kristensen) kr. 684.000.

Lundbeckfonden
– NMR spektroskopisk bestemmelse af proteiners struktur i opløsning ved anvendelse af paramagnetisk relaxation (Jens Jørgen Led) kr. 108.500.

Maxygen
– Udvikling af interferon med forbedrede egenskaber som lægemiddel (Frank Nygaard) kr. 375.000.

Nordisk Forskerakademi
– Chemical kinetics research network (Matthew S. Johnson) kr. 517.100.
– Sommerskole 12-19/8 01 (Gert Due Billing) kr. 280.800.
– Travel Fund for Chemical Kinetics Research Network (Matthew James Driscoll) kr. 259.400.

Novo Nordisk Fonden
– Biological Development (Post.doc.-stipendium i en 3 årig periode, Biological Development) kr. 20.000.

Novozymes A/S
– Surface studies of enzymes using Atomic force microscopy (AFM) (Konstantin Balashev) kr. 420.000.

PBI Dansensor
– Kemiske sensorer: Pålægning af tynde organiske eller uorganiske film på metaloxyd overflader (Alexei Komolov) kr. 382.800.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (Ole John Nielsen) kr. 72.500.
– DANSYNC (Michael Gajhede) kr. 63.200.
– Eksperimenter med synchronstråling (Thomas Bjørnholm) kr. 57.300.

– Gæst-vært kemi i elektroaktive dendrimerer (Jørn Bolstad Christensen) kr. 300.000.
– Hygroscopic Properties of Atmospheric Aerosols (Merete Bilde) kr. 495.300.
– Inter-og intramolekylære vekselvirkninger i amider, peptider, proteiner og vand (Ole Faurskov Nielsen) kr. 540.000.
– Rejseudgifter i forbindelse med målerejser (Sine Larsen) kr. 81.600.
– Syntese, geometrisk og elektronisk struktur samt reaktivitet af metaloxyd overflader (Preben Juul Møller) kr. 68.200.

Villum Kann Rasmussen Fonden
– Computer aided design of plastic solar cells (Kristian O. Sylvester-Hvid) kr. 482.000.

Publikationer

Abel M., Planas A., Christensen U.: Presteady-state kinetics of *Bacillus* 1,31,4- βglucanase: binding and hydrolysis of a 4- methylumbelliferyl trisaccharide substrate. Biochem. J. 357, s. 195-202, 2001.

Andersen P., Shibaev P.V., Jensen S.L., Schaumburg K., Plaksin V.: Multicomponent Hydrogen-Bonded Liquid Crystalline Mixtures. Macromol. Rapid Commun. 22, s. 493-497, 2001.

Anthoni U., Christophersen S.C., Nielsen P.H.: *O*-Benzylation of Polyphenolics. Preparation of 1,2,4- Tribenzyloxybenzene. Synthetic Communications Vol. 31, s. 135-141, 2001.

Aquilanti V., Avery J.: Sturmian expansions for quantum mechanical many-body problems, and hyperspherical harmonics. Advances in Quantum Chemistry 39, s. 71-102, 2001.

Avery J., Coletti C.: Many-electron sturmians applied to - atoms and ions in strong external fields. New Trends in Quantum Systems in Chemistry and Physics 1, s. 77-93, 2001.

Avery J., Shim R.: Molecular Sturmians. Part 1. International Journal of Quantum Chemistry 83, s. 1-10, 2001.

Avery J.: The generalized Sturmian method and inelastic scattering of fast electrons. Journal of Mathematical Chemistry 4, s. 279-292, 2000.

Avery J.: An International Police Force? i: The long Roads to Peace s. 221-223, Joseph Rotblat, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., Singapore 2001.

Avery J.: Poverty, diesease and war. i: The Long Roads to Peace s. 380-383, Joseph Rotblat, World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd., Singapore 2001.

Baer M., Billing G.D.: Quantum and Classical Connections and Topological Phases: A Study of a Perturbed Rotator. The Journal of Physical Chemistry A 12 (105), s. 2509-2514, 2001.

Balashev K., Nielsen L.K., Callisen T.H., Svendsen A., Bjørnholm T.: *In situ* studies of single enzymes and enzyme kinetics by atomic force microscopy. Probe Microscopy 2, s. 177-185, 2001.

Balashev K., Jensen T.R., Kjær K., Bjørnholm T.: Novel Methods for Studying Lipids and Lipases and their Mutual Interaction at Interfaces. Part I: Atomic Force Microscopy. Biochimie 83, s. 387-397, 2001.

Baranov A.V., Perova T.S., Petrov V.I., Vij J.K., Nielsen O.F.: Nature of the boson peak in Raman spectra of sodium borate glass systems: inflfuence of structural and chemical fluctuations and intermolecular interactions. Journal of Raman Spectroscopy 31, s. 819-825, 2000.

Becher J., Brimert T., Jeppesen J.O., Pedersen J., Zubarev R.A., Bjørnholm T., Reitzel N., Jensen T.R., Kjaer K., Levillain E.: Tetrathiafulvaleno-Annelated Prophyrins. Angew. Chem. Int. Ed. Engl. 40, s. 2497-2500, 2001.

Bees M.A., Pons A.J., Sørensen P.G., Saguès F.: Chemoconvection: A Chemically driven hydrodynamic instability. Journal of Chemical Physics 4 (114), s. 1932-1943, 2001.

Bilde M.: Atmospheric Oxidation Mechanism of Methyl Formate. The Journal of Physical Chemistry A Vol. 105, s. 5146-5154, 2001.

Bilde M.: Evaporation Rates and Vapor Pressures of Individual Aerosol Species Formed in the Atmospheric Oxidation of α- and β-Pinene. Environmental Science&Technology Vol. 35, s. 3344-3349, 2001.

Billing G.D.: Quantum dressed classical mechanics: application to non- adiabatic processes. Chemical physics letters 343, s. 130-138, 2001.

Billing G.D.: A split-Lanczos method for solving time-dependent discrete variable Grauss-Hermite dynamics. Chemical physics letters 339, s. 237-242, 2001.

Billing G.D.: Application of Quantum-Dressed Classical Mechanics: Molecule Surface Scattering. The Journal of Physical Chemistry A 11 (105), s. 2340-2347, 2001.

Billing G.D.: Inelastic scattering by a time-dependent discrete variable representation method. Chemical physics 264, s. 71-80, 2001.

Billing G.D.: Reactive Scattering Within a Time-Dependent Discrete variable Representation. International Journal Quantum Chemistry 84, s. 467-468, 2001.

Billing G.D.: Quantum dressed classical mechanics. Journal of Chemical Physics 15 (114), s. 6641-6653, 2001.

Brust M., Stuhr-Hansen N., Nørgaard K., Christensen J.B., Nielsen L.K., Bjørnholm T.: Langmuir-Blodgett films of alkane chalcogenide (S,se,Te)stabilized gold nanoparticles. Nano Letters 1, s. 189-191, 2001.

Bukrinski J.T., Buch-Pedersen M.J., Larsen S., Palmgren M.G.: A putative proton binding site of plasma membrane H^+-ATPase identified through homology modelling. FEBS Letters 494, s. 6-10, 2001.

Bukrinski J.T., Poulsen J-C.N.: pH, conductivity and long-term stability in the Crystal Screen solutions. Journal of Applied Crystallography 34, s. 433-534, 2001.

Chang Z., Piligkos S., Møller P.J.: High-resolution electron-energy-loss spectroscopy of vanadium and vanadium oxide thin films on TiO_2 (110)-(1X1). Physical Review B, Vol. 64, s. 1-8, 2001.

Christensen J.B., Nielsen M.F., van Haare J.A.E., Baars M.W.P.L., Janssen R.A.J., Meijer E.W.: Synthesis and Properties of Redox-Active Dendrimers Containing Phenothiazines. Eur. J. Org. Chemistry, s. 2123-2128, 2001.

Christensen U., Jacobsen N., Rajwanshi V.K., Wengel J.T., Koch T.,: Stopped-flow kinetics of locked nucleic acid (LNA)- oligonucleotide duplex formation: studies of LNA-DNA and DNA-DNA interactions. Biochemical Journal Vol. 354, s. 481-484, 2001.

Coletti C., Billing G.D.: Quantum dressed classical me-

chanics: application to chemical reactions. Chemical Physics Letters 342, s. 65-74, 2001.

Danø S., Hynne F., Sørensen P.G.: Hopf dynamics in a suspension of yeast cells (Proceedings of the 2nd workshop on computation of Biochemical Pathways and Genetic Networks, Heidelberg). 101-106 s. 2001.

Døssing A., Lelieveld A.v.,: A ^{1}H NMR study of the kinetics of the acetonitrile exchange in the complex decakis(acetonitrile)dirhenium(II,II). Inorganica Chimica Acta 322, s. 130-132, 2001.

Enevoldsen T., Rasmussen T., Sauer S.P.A.: Relativistic calculations of the rotational *g* factor of the hydrogen halides and noble gas hydride cations. Journal of Chemical Physics 114, s. 84-88, 2001.

Falbe-Hansen H., Sørensen, Jensen N.R., Pedersen T., Hjorth J.: Atmospheric gas-phase reactions of dimethylsulphoxide and dimethylsulphone with OH and NO_3radicals, CI atoms and ozone. Atmospheric Enviroment 34, s. 1543-1551, 2000.

Foekema J., Schenning A.P.H.J., Vriezema D.M., Benneker F.B.G., Nørgaard K., Kroon J.K.M., Bjørnholm T., Feiters M.C., Rowan A.E., Nolte R.J.M.,: Synthesis of multi-porphyrin arrays and study of their selfassembly behaviour at the air-water interface. Journal of Physical Organic Chemistry 7, s. 501-512, 2001.

Gajhede M.: Horseradish peroxidase. Handbook of Metalloproteins 1, s. 195-210, 2001.

Gajhede M.: Plant peroxidases: Substrate complexes with mechanistic implications. Biochem. Soc. Trans. 29, s. 91-99, 2001.

Gesmar H., Led J.J.: Practical aspects of applying linear prediction to NMR spectrospy. 26-30 s. United States 2001.

Glerup J., Michelsen K., Goodson P.A., Hodgson D.J., Jensen N.B.: Linear chain complexes linked by hydrogen bonded $O_2H_3^-$ and $O_3H_5^-$ units: structural and magnetic comparison of trans-dihydroxo-, diaqua-, and -aquahydroxo-chromium(III) complexes. J. Chem. Soc., Dalton Trans. 2001, s. 2783-2790, 2001.

Gotthardt Olsen J., Lauritzen C., Pedersen J., Larsen S., Dahl S.W., Kadziola A.: Tetrameric dipeptidyl peptidase I directs substrate specificity by use of the residual propart domain[1]. FEBS Letters 506, s. 201-206, 2001.

Gross A., Mikkelsen K.V., Stockwell W.R.: A phase-space method for arbitrary bimolecular gas-phase reactions: Theoretical description. International journal of quantum chemistry 84, s. 479-492, 2001.

Gross A., Mikkelsen K.V., Stockwell W.R.: A phase-space method for arbitrary bimolecular gas-phase reactions: Application to the CH3CHO+HO and CH3OOH+HO reactions. International Journal of Quantum Chemistry 84, s. 493-512, 2001.

Hammerich O.: Anodic Oxidation of Hydrocarbons. i: Organic Electrochemistry s. 471-498, Ole Hammerich, Henning Lund/Ole Hammerich, Marcel Dekker, New York 2001.

Hammerich O., Utley J.H.P., Eberson L.: Anodic Substitution and Addition. i: Organic Electrochemistry s. 1005-1034, Ole Hammerich/Henning Lund, Marcel Dekker, New York 2001.

Harrit N., Behrens C., Nielsen P.E.: Synthesis of a Hoechst 32258 Analogue Amino Acid Building Block for Direct Incorporation of a Fluorescent High- Affinity DNA Binding Motif into Peptides. Bioconjugate Chemistry 12, (6), s. 1021-1027, 2001.

Hassenkam T., Greve D.R., Bjørnholm T.: Direct visualization of the nanoscale morphology of conducting polythiophene monolayers studied by electrostatic force microscopy. Adv.Mat. 13, s. 631-631, 2001.

Henriksen A., King T.P., Mirza O., Monsalve R.I., Meno K., Ipsen H., Larsen J.N., Gajhede M., Spangfort M.D.: Major Venom Allergen of Yellow Jackets, Ves v 5: Structural Characterization of a Pathogenesis-Related Protein Superfamily. PROTEINS: Structure, Function, and Genetics 45, s. 438-448, 2001.

Henriksen A.S., Mirza O., Indiana C., Teilum K., Smulevich G., Welinder K.G., Gajhede M.: Structure of soybean seed coat peroxidase: A plant peroxidase with unusual stability and haem-apoprotein interactions. Protein Science (2001) 10, s. 108-115, 2001.

Henriksen L., Jakobsen S.: Dissociative cycloelimination, a new selenium based pericyclic reaction. Chemical Communications intet, s. 2448-2449, 2001.

Holm J., Bærentzen G., Gajhede M., Ipsen H., Larsen J.N., Løwenstein H., Wissenbach M., Spangfort M.D.: Molecular basis of allergic cross-reactivity between group 1 major allergens from birch and apple. Journal of Chromatography B 756, s. 307-313, 2001.

Holst P.B., Christophersen S.C., Engvild K.C.: *In vivo* incorporation of radioactive ^{36}Cl, a method for monitoring chloro compounds in biological materials. Journal of Chromatography A Vol. 903, s. 267-270, 2000.

Hynne F., Danø S., Sørensen P.G.: Full-scale model of glycolysis in Saccharomyces cerevisiae. Biophysical Chemistry 94, s. 121-163, 2001.

Håkansson A.E., Wengel J.: The adenine derivative of alpha-L-LNA (alpha-L-ribo configured Locked Nucleoic Acid): Synthesis and high- affinity hybridization towards DNA, RNA LNA and alpha-L-LNA complementary sequences. Bioorganic and Medicinal Chemistry Letters 11, s. 935-938, 2001.

Jensen K.P., Mikkelsen K.V.,: Semi-emprical studies of cobalamins, corrin models, and cobaloximes. The nucleotide loop does not strain the corrin ring in cobalamins. Inorganica Chimica Acta 323, s. 5-15, 2001.

Jensen K.P., Sauer S.P.A., Liljefors T., Norrby P-O.: Theoretical Investigation of Steric and Electronic Effects in Coenzyme B_{12} Models. Organometallics 20, s. 550-556, 2001.

Jensen L., Aastrand P.O., Mikkelsen Kurt V.: An atomic capacitance-polarizability model for the calculation of molecular dipole ements and polarizabilities. International Journal of Quantum Chemistry 84, s. 513-522, 2001.

Jensen T.R., Kjaer K., Balashev K., Bjørnholm T.: Novel Methods for studying Lipids and Lipases and their Mutual Interaction at Interfaces. Part II: Surface Sensitive Synchroton X-ray Scattering. Biochimie 83, s. 399-408, 2001.

Johnson M.S., Mønster J.G., Rosenørn T.: Determination of stable isotope concentrations in carbon dioxide and ozone using absorption-and mass-spectroscopic techniques. Asian chemistry Letters Vol.4, s. 101-112, 2000.

Johnson M.S.: Infrared microspectroscopy with a synchrotron light source. Asian Chemistry Letters Vol. 4, s. 45-55, 2000.

Johnson M.S.: Coherent synchrotron radiation in the far infrared from a 1- mm electron bunch. Optical Engineering Vol. 39, s. 3099-3105, 2000.

Johnson M.S.: Et vigtigt bidrag til udvikling af kohærent kontrol. Dansk Kemi 11, s. 26-28, 2000.

Johnson M.S., Feilberg K.L.: Quantrum Dressed Classical Mechanics: Application to the HO + CO→H + CO2 Reaction. J.Phys.Chem. 105, s. 11171-11176, 2001.

Johnson M.S.: Photolysis of Nitrous Oxide Isotopomers Studied by Time- Dependent Hermite Propagation. J.Phys. Chem. 105, s. 8672-8680, 2001.

Johnson M.S.: The Second Informal Conference on Reaction Kinetics and Atmospheric Chemistry. i: Book of Abstracts and Program s. 1-92, S.Langer and M. S. Johnson, 2001.

Johnson M.S.: Infrared Microspectroscopy at Max-lab: The IMAM2000 Workshop. 2-3 s. Lund University 2000.

Johnson M.S., Billing G.D., Gruodis A., Janssen M.H.M.: Photolysis of Nitrous Oxide Isotopomers Studied by Time- Dependent Hermite Propagation. The Journal of Physical Chemistry A 38 (105), s. 8672-8680, 2001.

Jørgensen S., Ratner M.A., Mikkelsen K.V.,: Nonlinear optical response of molecule in inhomogeneous solvation environment: A response theory formalism. Journal of Chemical Physics 115, s. 8185-8192, 2001.

Jørgensen S., Ratner M.A., Mikkelsen K.V.: Time-resolved two-photon photomission spectriscopy of image potential states: A Phenomenological approach. Journal of chemical physics 115, s. 4314-4321, 2001.

Jørgensen S., Ratner M.A., Mikkelsen K.V.: Heterogeneous solvation: An ab initio approach. Journal of chemical physics 115, s. 3792-3803, 2001.

Jørgensen S., Ratner M.A., Mikkelsen K.V.: Potential energy surfaces of image potential states. Journal of chemical physics 114, s. 3790-3799, 2001.

Jørgensen S., Ratner M.A., Mikkelsen K.V.,: Wavefunctions and eigenvalues of image potential states. Journal of chemical physics 114, s. 3800-3808, 2001.

Kaern M., Menzinger M., Satnoianu R., Hunding A.: Chemical waves in open flows of active media. Their relevance to axial segmentation in biology (Faraday Discussions). 295-313 s. The Royal Society of Chemistry. London 2001.

Keller D., Led J.J.: Insulin flexibility and bioactivity. dansk Kemi 82, s. 21-23, 2001.

Keller D., Led J.J.: Structure and folding of glucagon-like peptide-1-(7-36)- amide in aqueous trifluoroethanol studied by NMR spectroscopy. Mag. Reson.Chem. 39, s. 477-483, 2001.

Komolov A.S., Møller P.J.: Photo and gas sensitivity of thin Cu-phthalocyanine films studied by spectroscopy of unoccupied electron states. Synthetic metals 123, s. 359-363, 2001.

Kongsted J., Osted A., Jensen L., Aastrand P.O., Mikkelsen K.V.: Frequency-dependent polarizability of boron nitride nanotubes: A theoretical study. Journal of Chemical Chemistry B 105, s. 10243-10248, 2001.

Kværnø L., Wightman R.H., Wengel J.: Synthesis of a novel bicyclic nucleoside restricted to an S- type conformation and initial evaluation of its hybridization properties when incorporated into oligodeoxynucleotides. J. Org. Chem. Vol. 66, s. 5106-5112, 2001.

Kværnø L., Wengel J.: Novel bicyclic nucleoside analogues (1S,5S,6S)-6-hydroxy-5- hydroxymethyl-1-(uracil-1-yl)-3,8-dioxabicyclo[3.2.1]octane: Synthesis and incorporation into oligodeoxynucleotides. J. Org. Chem. Vol. 66, s. 5498-5503, 2001.

Larsen N.E.W., Pedersen T.: Modelling Concentrations and fluxes of atmospheric CO2 in the North East Atlantic Region. Physics and Chemistry of the Earth 106, s. 763-768, 2001.

Larsen N.E.W., Pedersen T.: CO_2 air-sea exchange: Measurements in the North Atlantic region. 1 s. Nice, France 2000.

Led J.J.: Biophysical Chemistry. dansk Kemi 10, s. 15-15, 2001.

Led J.J., Keller D.: Insulins fleksibilitet og bioaktivitet. Dansk Kemi Nr. 9, s. 21-23, 2001.

Led J.J., Keller D.: Flexibility and Bioactivity of Insulin: an NMR Investigation of the Solution Structure and Folding Of an Unusually Flexible Human Insulin Mutant with Increased Biological Activity. Biochemistry 40, s. 10732-10740, 2001.

Led J.J., Jensen M.R., Hansen D.F.: Biophysical NMR Spectroscopy. 80 s. 2001.

Led J.J., Hansen D.F.: Measuring the Longitudinal NMR Relaxation Rates of Fast Relaxing Nuclei using a signal Eliminating Relaxation Filter. Journal of Magnetic Resonance 151, s. 339-346, 2001.

Leggio L.L., Dal Degan F., Poulsen P., Oxenbøll Sørensen S., Harlow K.W., Harris P.H., Larsen S.: Crystallization and preliminary X-ray analysis of maltose O- acetyltransferase. Biological Crystallography, Acta Crystallographica D57, s. 1915-1918, 2001.

Leggio L.L., Kalogiannis S., Eckert K., Teixeira S.C.M., Mahalingeswara K.B., Andrei C., Pickersgill R.W., Larsen S.: Substrate specificity and subsite mobility in *T. aurantiacus* xylanase 10A. FEBS Letters 509, s. 303-308, 2001.

Lixin M., Philipp E., Led J.J.: Determination of the electron self-exchange rates of blue copper proteins by super-WEFT NMR spectroscopy. Journal of Biomolecular NMR 19, s. 199-208, 2001.

Lund H., Hammerich O.: Methods for Studies of Electrochemical Reactions. 95-182 s. Marcel Dekker Inc.. 2001.

Mirza O., Skov L.K., Remaud-Simeon M., Potocki de Montalk M.G., Albenne C., Monsan P., Gajhede M.: Crystal Structures of Amylosucrase from *Neisseria polysaccharea* in Complex with $_D$-Glucose and the Active Site Mutant Glu328Gln in Complex with the Natural Substrate Sucrose. Biochemistry 40, s. 9032-9039, 2001.

Mølgaard A., Larsen S.: A branched N-linked glycan at atomic resolution in the 1.12 Å structure of rhamnogalacturonan acetylesterase. Biological Crystallography, Acta Crystallographica D58, s. 111-119, 2001.

Møller P.J., Komolov S.A., Lazneva E.F., Komolov A.S.: Unoccupied states evolution with oxidation of ultrathin Mg, Zn and Cd layers on $SrTiO_3$(100) surfaces. Applied Surface Science 175-176, s. 663-669, 2001.

Nicolaisen F.M., Sørensen G.O.: Determination of Self-, Air-, and Oxygen-Broadening Coefficients of Pure Rotational Absorption Lines of Ozone and of Their Temperature Dependencies. Journal of Molecular Spectroscopy 210, s. 1-12, 2001.

Nielsen C.B., Mikkelsen K.V., Sauer S.P.A.: A multipole second order Moller-Pleset solvent reaction field method. Journal of chemical physics 114 (18), s. 7753-7760, 2001.

Nielsen K.L., Indiani C., Henriksen A., Feis A., Becucci M., Gajhede M., Smulevich G., Welinder K.G.: Differential Activity and Structure of Highly Similar Peroxi-

dases. Spectroscopic, Crystallographic, and Enzymatic Analyses of Lignifying *Arabidopsis thaliana* Peroxidase A2 and Horseradish Peroxidase A2. Biochemistry 40, s. 11013-11021, 2001.

Nielsen M.F., Utley J.H.P.: Reductive Coupling I. i: Organic Electrochemistry s. 795-882, Henning Lund/Ole Hammerich, Marcel Dekker, New York 2001.

Nielsen O.F.: Temperature dependence of the dielectric function of C_6H_6(I)and C_6H_5 CH_3(I) measured with THz spectroscopy. J. Chem.Phys Vol. 113, s. 3749-3756, 2000.

Nielsen O.F.: Collective vibrational effects in hydrogen bonded liquid amides and proteins studied by isotopic substitution. Journal of Molecular Structure' 552, s. 71-80, 2000.

Nielsen O.F., Glerup M.: The Structural Transformation from the Pyrochlore Structure, $A_2B_2O_7$, to the Fluorite Structure, AO_2, Studied by Raman Spectroscopy and Defect Chemistry Modeling. Journal of Solid State Chemistry 160, s. 25-32, 2001.

Nielsen O.F.: Depolarized Rayleiglh scattering and far-IR absorption spectra and orientational relaxation in liquid acetone. Khim.Fiz. 20, s. 80-92, 2001.

Nielsen O.F.: Fast dynamics in molecules of biological interest. Journal of Molecular Structure 598, s. 9-14, 2001.

Nielsen O.F.: Low-Frequency raman Spectroscopy and Biomolecular Dynamics:A Comparison Between Different Low-frequency Experimental Techniques. Collectivity of Vibrational Modes. 593-615 s. 2001.

Nielsen O.J.: Trifluoroacetic acid in ancient freshwater. Atmospheric Environment 35, s. 2799-2801, 2001.

Nielsen O.J.: More on global warming. Chemical Innovation 12, s. 66-67, 2001.

Nielsen T.H., Thrane C., Christophersen S.C., Anthoni U., Sørensen J.: Structure, production characteristics and fungal antagonism of tensin – a new antifungal cyclic lipopeptide from *Pseudomonas fluorescens* strain 96.578. Journal of Applied Microbiology Vol. 89, s. 992-1001, 2000.

Norrild J.C.: An illusive chiral aminoalkylferroceneboronic acid. Structural assignment of a strong 1:1 sorbitol complex and new insight into boronate-polyol interactions. J. Chem. Soc., Perkin Trans. 2 *, s. 719-726, 2001.

Norrild J.C., Søtofte I.: Crystal structure of 2-(*N,N*- dimethylaminoalkyl)ferroceneboronic acids and their diol derivatives. The quest for a B-N intramolecular bond in the solid state. J. Chem. Soc., Perkin Trans. 2 *, s. 727-732, 2001.

Olsen A.G., Nielsen C., Wengel J.: Synthesis and evaluation of anti-HIV activity of 3-azido-4- (hydroxymethyl) tetrahydrofuran derivatives containing 2- (thymin-1-yl) methyl, 2-(cytosin-1-yl) methyl or 2-(adenin-9- yl) methyl substituents – a new series of AZT analogues. J. Chem. Soc., Perkin Trans 1, s. 900-904, 2001.

Olsen J.G., Kadziola A., von Wettstein-Knowles P., Siggaard-Andersen M., Larsen S.: Structures of B-Ketoacyl-Acyl Carrier Protein Synthase I Complexed with Fatty Acids Elucidate its Catalytic Machinery. Structure 9, s. 233-243, 2001.

Pedersen D.S., Boesen T., Eldrup A.B., Kiær B., Madsen C., Henriksen U., Dahl O.: The first example of a new type of acyclic, achiral nucleoside analogue: 1-[3-hydroxy-2-(hydroxymethyl) prop-1- enyl]thymine. J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1 Issue 14, s. 1656-1661, 2001.

Pedersen E.,: NMR characterisation and transdermal drug delivery potential of microemulsion systems. Journal of Controlled Realease 69, s. 421-433, 2000.

Pedersen E., Pedersen T.: Diffusion Coefficients in Cold sulfuric Acid Solution. J.Phys.Chem. 105, s. 8440-8444, 2001.

Pedersen T.: Rate Constans and Activation Energies for Ozonolusis of isoprene Methacrolein and Methyl-Vinyl-Ketone in Aqueous Solution: Significance to the In-Cloud Ozonation of Isoprene. Int.J.Chem.Kinet 33, s. 183-190, 2001.

Petersen A.C., Hammerum S.: The methylene chloride radical cation and its distonic isomers in the gas phase. International Journal of Mass Spectrometry Vol. 210, s. 403-415, 2001.

Petersen M., Håkansson A.E., Wengel J., Jacobsen J.P.: alpha-L-LNA (alpha-*ribo* configured locked nucleic acid recognition of RNA. A study by NMR spectroscopy and molecular dynamics simulations. J. Am. Chem. Soc. Vol. 123, s. 7431-7432, 2001.

Poulsen T.D., Ogilby P.R., Mikkelsen K.V.: A quantum mechanical method for calculating nonlinear optical properties of condensed phase molecules coupled to a molecular mechanics field: A quadratic multiconfigurational self-consistent-field/molecular mechanics response method. Journal of Chemical Physics 115, s. 7843-7851, 2001.

Poulsen T.D., Kongsted J., Osted A., Ogilby P.R., Mikkelsen K.V.: The combined multiconfigurational self-consistent-field/ molecular mechanics wave function approach. Journal of chemical physics 115, s. 2393-2400, 2001.

Poulsen T.D., Mikkelsen K.V., Fripiat J.G., Jacquemin D., Champagne B.: MP2 correlation effects upon the electronic and vibrational properties of polyyne. Journal of chemical physics 114, s. 5917-5922, 2001.

Poulsen T.D., Frederiksen P.K., Jørgensen M., Mikkelsen K.V., Ogilby P.R.: Two-Photon Singlet Oxygen Sensitizers: Quantifying Modeling, and Optimizing the Two-Photon Absorption Cross Section. The Journal of Physical Chemistry A 105, s. 11488-11495, 2001.

Provasi P.F., Aucar G.A., Sauer S.P.A.: The effect of lone pairs and electronegativity on the indirect nuclear spin-spin coupling constants in CH_2X (X=CH_2, NH, O, S): *Ab initio* calculations using optimized contracted basis sets. Journal of Chemical Physics 115, s. 1324-1334, 2001.

Püschl A., Boesen T., Tedeschi T., Dahl O., Nielsen P.E.: Synthesis of (3*R*,6*R*R)- and (3*S*,6*R*)-piperidinone PNA. J. Chem. Soc., Perkin Trans. 1 21, s. 2757-2763, 2001.

Rahbæk L., Christophersen S.C.: The Isoxazole Alkaloids. i: The Alkaloids s. 185-233, Academic Press, 2001.

Rasmussen T.B., Manefield M., Andersen J.B., Eberl L., Anthoni U., Christophersen S.C., Steinberg P., Kjelleberg S., Givskov M.: How *Delisea pulchra* furanones affect quorum sensing and swarming motility in *Serratia liquefaciens* MG1. Microbiology Vol. 146, s. 3237-3244, 2000.

Reitzel N., Hassenkam T., Balashev K., Jensen T.R., Howes P.B., Kjaer K., Fechenkötter A., Tchebotareva N., Ito S., Müllen K., Bjørnholm T.: Langmuir and Langmuir-Blodgett films of graphitic nanowires of amphiphilic hexa-peri-hexabenzocoronene. New phase transitions and electronic properties controlled by pressure. Chemistry – An European Journal 7, s. 4894-4901, 2001.

Rutgliano M., Cacciatore M., Billing G.D.: Hydrogen atom recombination on graphite at 10 K via the Eley-Rideal mechanism. Chemical Physics letters 340, s. 13-20, 2001.

Rutigliano M., Cacciatore M., Billing G.D.: Recombination of hydrogen on a carbon surface. i: Atomic and plasma-material interaction data for fusion s. 267-279, International atomic Energy Agency, Vienna 2001.

Sauer S.P.A., Raynes W.T., Nicholls R.A.: Nuclear spin-spin coupling in silane and its isotopomers: *Ab initio* calculation and experimental investigation. Journal of Chemical Physics 115, no. 13, s. 5994-6004, 2001.

Sauer S.P.A., Raynes W.T.: Erratum: Unexpected differential sensitivity of nuclear spin-spin-coupling constants to bond stretching in BH_4, NH_4, and SiH_4 [J. Chem. Phys. 113, 3121 (2000)]. Journal of Chemical Physics 114, s. 9193, 2001.

Schiødt C.B., Buchardt J., Terp G.E., Christensen U., Brink M., Berger Larsen Y., Meldal M., Foged N.T.: Phosphinic Peptide Inhibitors of Macrophage Metalloelastase (MMP-12). Selectivity and Mechanism of Binding. Current Medicinal Chemistry 8, s. 967-976, 2001.

Skov L.K., Mirza O., Henriksen A., Potocki De Montalk M.G., Remaud-Simeon M., Sarçabal P., Willemot R-M., Monsan P., Gajhede M.: Amylosucrase, a Glucan-synthesizing Enzyme from the alpha- Amylase Family*. The Journal of Biological Chemistry 276, s. 25273-25278, 2001.

Svensmark B., Henriksen T.: Analysis of acidic pesticides using *in situ* derivatization with alkylchloroformate and solid-phase microextraction (SPME) for GC_MS. Chemosphere 44, s. 1531-1539, 2001.

Sølling T.I., Hammerum S.: The retro-ene reaction of gaseous immonium ions revisited. J. Chem. Soc., Perkin Trans. 2 12, s. 2324-2328, 2001.

Sørensen D., Nielsen T.H., Christophersen C., Sørensen J., Gajhede M.: Cyclic lipoundecapeptide amphisin from *Pseudomonas* sp. strain DSS73. Acta Crystallographica Vol. C57, s. 1123-1124, 2001.

Sørensen G.O.: H_2O in stellar atmospheres. Astronomy&Astrophysics 372, s. 249-259, 2001.

Sørensen O.T., Møller P.J.: Thermal Analysis and Calorimetry, an international forum for thermal studies. i: Journal of thermal analysis and Calorimetry s. 1-1339, i-iv, O. Toft Sørensen, P. Juul Møller, Akadémiai Kiadó, Budapest, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, Hungary 2001.

Teixeira S., Leggio L.L., Pickersgill R.W., Cardin C.: Anisotropic refinement of the structure of *Thermoascus aurantiacus* xylanase I. Biological Crystallography D57, s. 385-392, 2001.

Toxvaerd S.: Molecular Dynamics Simulations of Kinetic Models for Chiral Dominance in Soft Condensed Matter. Polish J. Chem. 75, s. 579-585, 2001.

Toxvaerd S.: Molecular-dynamics simulation of homogeneous nucleation in the vapor phase. Journal of Chemical Physics 19, Vol. 115, s. 8913-8920, 2001.

Toxvaerd S., Stecki J.,: Molecular dynamics of interfaces in opposing fields. The Journal of Chemical Physics Vol. 115, s. 1928-1934, 2001.

Toxvaerd S., Mülders T., Kneller G.R.: Reply to "Comment on "Efficient stress relaxation in molecular dynamics simulations of semiflexible n-alkanes'". Physical review 63, s. 1063-1065, 2001.

Utley J.H.P., Ramesh S., Salvatella X., Szunerits S., Motevalli M., Nielsen M.F.: Electro-organic reactions. Part 54. Quinodimethane chemistry. Part 2. Electrogeneration and reactivity of o- quinodimethanes. J. Chem. Soc., Perkin Trans 2, s. 153-163, 2001.

Utley J.H.P., Nielsen M.F.: Electrogenerated Bases I. i: Organic Electrochemistry s. 1227-1257, Henning Lund/Ole Hammerich, Marcel Dekker, 2001.

Wadskov-Hansen S.L.L., Willemoes M., Martinussen J., Hammer K., Neuhard J., Larsen S.: Cloning and Verification of the *Lactococcus lactis pyrG* Gene and Characterization of th Gene Product, CTP Synthase. The Journal of Biological Chemistry 276, s. 38002-38009, 2001.

Weihe H., Schenker R., Güdel H.U., Kersting B.: Exchange Pathways in Tris-μ-thiolato-Bridged $[Cr_2L_3](ClO_4)_2Cl\cdot H_2O\cdot MeOH$(L=2,6- Bis(aminomethyl)-4-tert-butyl-thiophenolate). Inorganic Chemistry 40, s. 3355-3362, 2001.

Wigglesworth R.D., Raynes W.T., Kirpekar S., Oddershede J., Sauer S.P.A.: Erratum: Nuclear spin-spin coupling in the acetylene isotopomers calculated from I correlated surfaces for ^1J(C,H), ^1J(C,C), ^2J(C,H), and ^3J(H,H) [J. Chem. Phys.112, 3735 (2000)]. Journal of Chemical Physics 114, s. 9192, 2001.

Åstrand P-O., Bak K.L., Sauer S.P.A.: Ab initio calculations on 2-imidazolyl-2-thiazolyl azo compounds – an investigation of potential near-infrared absorbing structures. Chemical Physics Letters 343, s. 171-177, 2001.

Studienævnet for Kemi og Miljøkemi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærermedlemmer: Michael Gajhede (studieleder), Lars Henriksen, Axel Hunding, Niels Wessel Larsen og Ole Mønsted (vicestudieleder).

Studentermedlemmer: Christian Schack Pedersen, Christian Tortzen (næstformand), Christian S. Pedersen, Mikkel Jessing, Morten Christensen og Jette Vester.

Studievejledere: Camilla Lundbye og Rasmus Mackeprang

Beretning

Nyheder om studierne

Studienævnet har i det forløbne år fokuseret på at etablere en ny uddannelse i nanoteknologi. Arbejdet har foregået i nært samarbejde med Studienævnet for Fysik og Kemisk Instituts eksperter indenfor området. Den nye uddannelse er blevet godkendt af Undervisningsministeriet i december måned og vil starte september 2002.

Bacheloruddannelsen er karakteriseret ved at indeholde kurser med specifikt nanoteknologisk indhold allerede fra første semester og ved at have et stort antal valgfrie kurser. Valgfriheden mulighed for at kvalificere sig til kandidatuddannelserne i nanoteknologi, biokemi, kemi, fysik, og bioinformatik. Etiske aspekter og IT indgår som en integreret del af forløbet.

Kandidatuddannelsen i nanoteknologi består at et speciale af et års varighed, et hovedfag sammensat af centrale videregående kurser i nanoteknologi på i alt 30 ECTS samt en valgfri kursusdel ligeledes på 30 ECTS.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	**Kemi**	**Matematik**	**Fysik**	**Datalogi**	**Biokemi**	**Biologi**	**Øvrig naturvid.**	**Merit-overført**	**I alt**
Kemi	94,58	6,17	2,17	1,63	1,93		0,58	1,17	108,23
Miljøkemi	36,54	2,17	1,00			9,42	1,50	2,17	52,79
Biokemi	79,08								
Matematik	3,92								
Fysikfag	6,42								
Biologi	46,54								
Øvrig naturvidenskab	1,46								
Merit- og gæstestuderende	1,42								
I alt	269,96								
Åben uddannelse	0,54								

STÅ 1998-2001

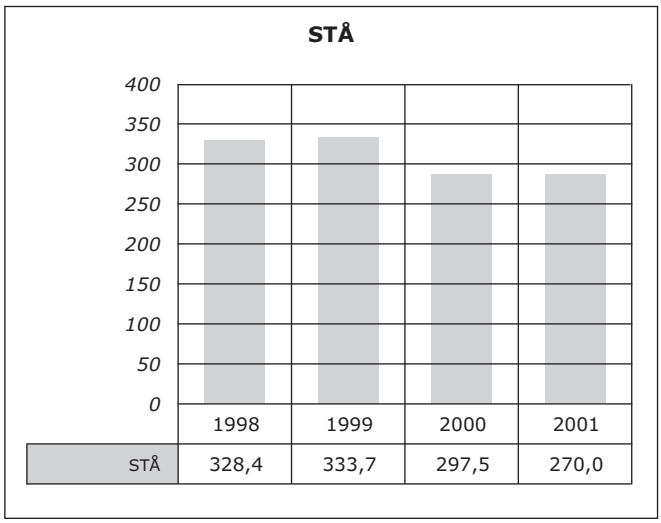

Studieleder Michael Gajhede

Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik

Ledelse pr. 1.2.2001

Bestyrelse for Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik
Nils O. Andersen (direktør), Hanne N. Christensen, Claus U. Hammer, John Renner Hansen (vicedirektør indtil 31.5.2001), Steffen Bo Hansen, Per Hedegård (vicedirektør pr. 1.6.2001), Mogens Høgh Jensen (indtrådt 1.6.2001), rektor Carl P. Knudsen, Helsingør Gymnasium (indtrådt 30.4.2001), underdirektør Christian Larsen, Lucent Technologies A/S (indtrådt 30.4.2001) Åke Nordlund, Kristoffer Haldrup, Michael Galouzis.

Afdelingsbestyrelse for Astronomisk Observatorium
Henning Jørgensen (bestyrer), Jens Knude, Åke Nordlund, Per Kjærgaard Rasmussen (vicebestyrer), Karl Augustesen, Nils Michaelsen, Lise Christensen, Brian Lindgren Jensen.

Afdelingsbestyrelse for Geofysisk Afdeling
Aksel Walløe Hansen (bestyrer), Klaus Mosegaard (vicebestyrer), Steffen Bo Hansen, Laust Olsen.

Afdelingsbestyrelse for Niels Bohr Institutet
Jens Lyng Petersen (bestyrer), Gudrun Hageman (vicebestyrer), Hans Bøggild, Jette Sørensen, John Renner Hansen, Mogens Høgh Jensen, Poul Olesen, Ulla Holm, Børge Svane Nilsen, Ulrik Beierholm (udtrådt 30.4.2001), Jakob Svagin (udtrådt 30.4.2001), Peter Zeiler Skands (udtrådt 30.4.2001), Frederik Bundgaard (indtrådt 1.5.2001), Søren Enemark (indtrådt 1.5.2001), Jesper Ryge (indtrådt 1.5.2001).

Afdelingsbestyrelse for Ørsted Laboratoriet
Finn Berg Rasmussen (bestyrer), Per Hedegård (vicebestyrer), Edgar Meisner (indtil 15.3.2001), Nader Payami (fra 16.3.2001), Susan Blak Nyrup.

Udvalg

Forskningsudvalg
Andrew D. Jackson (formand), Klaus Mosegaard, Jens Hjorth, Jens Als-Nielsen, Mogens Høgh Jensen, Louise N. Christensen.

Undervisningsudvalg
Erik Johnson (formand), Thomas Døssing, Jens Knude, Jørgen Peder Steffensen, Kristoffer Haldrup, Karsten Scheibye-Knudsen, Christian P. Ryder, Line Jensen.

Ph.d.-udvalg
Jens Jørgen Gaardhøje (formand), Preben Alstrøm, Jens Viggo Clausen, Dorthe Dahl Jensen, Poul Henrik Damgaard, Karsten Flensberg, Poul Erik Lindelof, Niels P. Basse.

Kollokvieudvalg
Charlotte Fløe Kristjansen (formand), Peter Ditlevsen, Jan W. Thomsen, Steen Hannestrad, Jens Hjort, Jesper Gjerløv (udtrådt 31.1.2001), Susanne Vennerstrøm, DRI (indtrådt 1.2.2001).

Biblioteksudvalg
Per Rex Christensen (formand), John Hertz (Nordita), Bodil Helt, Christine Schøtt Hvidberg, Jens Jensen, Therese Moretto (DRI), Ole Ulfbeck.

Bestyrelsen for Nanolaboratoriet
Jens Als-Nielsen (NBIfAFG), Niels Egede Christensen, IFA, AU, Mogens Rysholt Poulsen, COM, DTU.

Samarbejdsudvalget
Nils O. Andersen (formand), Aksel Walløe Hansen, Henning Jørgensen, Jens Lyng Petersen, Finn Berg Rasmussen, Arne Lindahl (næstformand), Bjarne Andresen, Fin Hansen, Erik Grønbæk Jacobsen (indtrådt 5.12.2001), Inger Jensen, Kirsten Mortensen (udtrådt pr. 28.8.2001), Randi Møller (indtrådt 29.8.2001), Ib Vinde (udtrådt pr. 4.12.2001).

Organisation
Instituttet ledes efter en særstyreordning godkendt af Undervisningsministeriet.

Adresse
Blegdamsvej 17
2100 København Ø
Telefon 35 32 52 09
Fax 35 42 10 87
nbifafg@nbi.dk
www.nbifafg.ku.dk

Direktørens beretning

Året 2001 så realiseringen af en række af de initiativer, som forberedtes i 2000. Centret for Nanovidenskab, oprettet i samarbejde med Kemisk Institut og lokaliseret i "fysikerfløjen" på H.C. Ørsted Institutet så dagens lys. Professor Thomas Bjørnholm (KI) udpegedes som centerleder, med Docent Poul Erik Lindelof som vicecenterleder. Et vigtigt element i centerideen er oprettelse af en ny uddannelse benævnt nanoteknologi, som omfatter bachelor-, kandidat-, og ph.d.-spor og kombinerer fagene fysik, kemi og biologi. Denne nye uddannelse er nu godkendt af ministeriet og optager de første studerende pr. 1. september 2002. Center for Planetforskning, dannet i fællesskab med Dansk Rumforskningsinstitut og med egne, nye lokaler i bygningen Henrik Harpestrengsvej 5, omfatter medarbejdere med baggrund i astronomi, fysik, geofysik og rumfysik. Centret ledes af professor Dorthe Dahl-Jensen med lektor Morten Bo Madsen som vicecenterleder. Endelig er medarbejdere ved instituttet, ledet af lektorerne Jørgen Peder Steffensen og Sigfus Johnsen, Geofysisk Afdeling, drivkraften i et nyt dateringscenter, finansieret af Carlsbergfondet for en 5-årig periode. Centret skal opstille en absolut kronologi på basis af instituttets enestående samling af iskerner fra Grønland og stille disse data til rådighed for forskningsverdenen. Centerdannelsen var en fin opfølgning på indvielsen af den nye kæmpefryser under vandrehallen på HCØ, som rummer hovedparten af iskernerne. Alle tre centre lægger op til

et omfattende samarbejde med andre forsknings- og uddannelsesinstitutioner i Danmark og udlandet.

Instituttet stiller endvidere lokaler og anden infrastruktur til rådighed for en række andre, nye aktiviteter. Oprettet i fællesskab med Kemisk Institut og med aktiv støtte fra fakultetet, tilbyder H.C. Ørsted Ungdomslaboratorium eksperimentelle aktiviteter til gymnasieklasser i de nyindrettede fælles lokaler for fysiske og kemiske undervisningsforsøg, i den udstrækning disse ikke er optaget af fagenes egne studerende. Øvelserne tilrettelægges under ledelse af Jacob Skjødt (kemi) og Anne Værnholt Olesen (fysik), begge deltidsansatte gymnasielærere. Et større antal klasser har allerede benyttet laboratoriet, som nu også tilbyder bookning via hjemmesideadressen www.ulab.dk. Samme etage rummer Center for Naturfagenes Didaktik (CND-KU), som organisatorisk refererer direkte til fakultetet. Placeringen muliggør symbiose med Ungdomslaboratoriets aktiviteter. CND-KU havde det første halve år af sin levetid fagkonsulenten i fysik, Claus Christensen (CC), som deltidsansat centerleder. I forbindelse med CC's overgang til fuldtids ansættelse som undervisningsinspektør blev centerlederposten overdraget til den hidtidige studieleder i matematik, Kjeld Bagger Laursen. Indflytningen også af fakultetets nyoprettede Naturvidenskabelige IT- og Kompetencecenter, NIK, i HCØ D-fløjen har lagt grunden til samarbejde med såvel didaktikcentret, som i første omgang Ørsted Laboratoriet, og i næste runde resten af instituttet samt Kemisk Institut og Institut for Matematiske Fag omkring forbedring af IT-betjeningen og -uddannelsen af institutternes medarbejdere og studerende.

På det strukturelle område har instituttet ansat en administrator, som skal forestå det vigtige arbejde med implementering af lønsumsstyring – et pilotprojekt i samarbejde med fakultetet – samt den deraf afledte strømlining af en række interne arbejdsgange. Et nødvendigt led i dette er indføring af et fælles administrativt serversystem med dertil hørende support af de administrative medarbejdere på software- og hardwaresiden, et projekt, som kom godt i gang i 2001. Parallelt hermed er området VDB (videnskabelig databehandling) blevet styrket, ligesom flere medarbejdere af den tekniske stab er overført til nye funktioner efter anbefaling fra et udvalg, som analyserede de fremtidige krav til instituttets tekniske infrastruktur, og som især fremhævede behovet for oprustning på ADB- og VDB-områderne. Efter de omfattende renoveringer af bygningsmassen i 2000 besluttede bestyrelsen i 2001 at afsætte ressourcer til oprustning af institutbiblioteket på forskellig vis, mest synligt på Blegdamsvej, hvor lokalerne gennemgår en omfattende og tiltrængt renovering, som forventes afsluttet i begyndelsen af 2002.

Efter indstilling fra Det Naturvidenskabelige Fakultet udpegede rektor Kjeld Møllgård Rektor Carl P. Knudsen, Helsingør Gymnasium, og Underdirektør Christian Larsen, Lucent Technologies A/S, til eksterne medlemmer i institutbestyrelsen. Dermed blev institutbestyrelsen den første ved et dansk universitet med eksterne medlemmer. Instituttet har meget positive forventninger til denne ordning og det bliver interessant i den kommende tid at se i hvilken grad det vil lykkes bestyrelsen at udnytte de nye muligheder dette giver.

Hvad angår den del af den økonomiske støtte til instituttets uddannelses- og forskningsaktiviteter, som modtages fra Københavns Universitet, og som primært udnyttes til aflønning af den faste stab af videnskabelige og teknisk/administrative medarbejdere, er denne underlagt fortsatte, kraftige reduktioner, oftest udmeldt med kort varsel, og ikke sjældent med tilbagevirkende kraft. Da planlægningen af den faglige fornyelse og omstilling fortsat har første prioritet i bestyrelsens arbejde, ikke mindst i lyset af pensioneringsorkanen i årene 2007 – 09, foregår dette vigtige arbejde fortsat under meget utilfredsstillende vilkår. Instituttets egenfinansierede generationsskifteprogram har hovedæren for de muligheder for faglig fornyelse, som er blevet indfriet i 2001, og som fortsat foregår efter planen mens dette skrives. I hvilken udstrækning og under hvilke vilkår dette centrale arbejde kan fortsætte er meget uklart i skrivende stund, hvor vi må leve med ukendskab til indeværende års budget et godt stykke inde i finansåret. Det står klart, at finansiering af den nødvendige fortsatte faglige nyrekruttering ikke kan ske af egne midler, idet disse nu er reduceret til en nærmest symbolsk sum. Fyringer har kun kunnet undgås fordi medarbejdere går af nogenlunde i samme takt som de fortsatte nedskæringer. En omlægning af vilkårene for faglig planlægning forekommer tvingende nødvendig hvis de mange spændende udfordringer og behov for faglige samarbejder og initiativer, som tiden rummer for fysikfagene, skal kunne udnyttes efter fortjeneste.

Astronomisk Observatorium

Teleskoper og instrumentprojekter

Astronomisk Observatorium (AO) spiller en hovedrolle i drift og videreudvikling af moderne observationsinstrumenter til gavn for dansk astronomi. Udnyttelsen af AOs 1.5m teleskop ved European Southern Observatory (ESO) i Chile og det Nordiske Optiske Teleskop (NOT), La Palma, Spanien, finansieres af SNFs Instrumentcenter for Jordbaseret Astronomisk Forskning (IJAF), mens organisation og udvikling varetages af AOs stab.

Moderne astronomiske detektorsystemer er hjørnestenen i udviklingsprogrammet. I 2001 er et nær-infrarødt kamera til NOT med 1024x1024 billedelementer færdiggjort og installeret på teleskopet; og et CCD-kamera med 4096x4096 billedelementer er klar til levering til NOT ved årets udgang. Herudover er der leveret tre kameraer til Sverige, Rusland og Indien, og et yderligere til vore partnere i Spanien er færdigt. Til forberedelse af mere avanceret detektorudvikling på længere sigt er der afprøvet en ny type CCD, og et meget lovende samarbejde med Astrophysikalisches Institut Potsdam, Berlin, er indledt. Herunder bygges en ny type kamera, som kan køles lettere og billigere end med flydende kvælstof.

Fremstilling af nye instrumenter er også fortsat. En spektrograf til Bangalore, Indien, er afleveret, og der er truffet aftale om bygning af et lignende instrument til Tyrkiet. Til NOT er leveret en stor komponent af et nyt vidvinkelkamera samt to polarimeter-enheder. Der er også gjort gode fremskridt mod en fornyelse af 1.5m teleskopets instrumentering gennem optiske designs mv. under medvirken af en speciale-studerende fra École Supérieure d'Optique, Paris.

Både 1.5m teleskopet, NOT, Carlsberg meridiankredsen og Schmidt-teleskopet i Brorfelde har i øvrigt været i planmæssig drift hele året. 1.5m teleskopet gennemgik i årets løb et forebyggende eftersyn og vedligehold; billedkvalite-

ten er nu den bedste i over 20 år. Ved NOT blev instrumenter, bygget ved AO, udnyttet i 81 % af al videnskabelig observationstid i 2001 – en ny rekord.

(J. Andersen, L. Helmer, B. Hiberty, M.L. Jensen, J. Klougart, H.H. Larsen, N. Michaelsen, P. Nørregaard, K. Pilemann, P.K. Rasmussen, A.N. Sørensen).

Det er karakteristisk for de følgende projekter, at de gennemføres i et samarbejde med en lang række af udenlandske kolleger og at det observationelle arbejde primært er baseret på anvendelsen af det danske 1,5 m teleskop og andre teleskoper på La Silla, VLT på Paranal samt Carlsberg meridiankredsen og det nordiske 2,5 m teleskop på La Palma suppleret med satellitmålinger.

Kosmologi og ekstragalaktisk astronomi

EU INTAS projektet "Sakharov Oscillations" er fortsat igennem året med omfattende måleserier af en stribe på himlen for at bestemme anisotropier og polarisation af den kosmiske baggrundsstråling (CMB) med det russiske radioteleskop RATAN-600. Generelt er udviklingen af metoder til filtrering af CMB observationelle data blevet fortsat og pekuliariteter i anisotropi og polarisation, som indikatorer af støj i CMB himmelkort, er studeret. Specielt fortsættes den videre udvikling af geometriske metoder til analyse af polarisationen af CMB. I samarbejde med Dansk Rumforskningsinstitut er arbejdet med CMB data fra en ballonflyvning TOPHAT på Antarktis blevet påbegyndt.

Stoftætheden i Universet er en afgørende parameter ved dannelse og udvikling af galaksehobe. Et omfattende projekt til eftersøgning af fjerne galaksehobe er videreført i samarbejde med ESO. Der er gennemført opfølgende optiske og infrarøde observationer af fundne hobkandidater både på det danske 1.5m teleskop og på ESOs New Technology Telescope. Nye optisk/infrarøde data er blevet brugt til at bestemme fotometriske rødforskydninger af galakser i feltet af hoben og til at udvælge mulige hob kandidater som forberedelse af spektroskopiske observationer. De spektroskopiske observationer af de fjerneste hobe er efterfølgende blevet udført med ESOs VLT – Very Large Telescope på bjerget Paranal i Chile med henblik på at afgøre om hobkandidaterne er reelle samt at bestemme nøjagtige rødforskydninger og hastighedsdispersioner til massebestemmelse af galaksehobene. Baseret på de spektroskopiske observationer er der bestemt nye rødforskydninger af ekstremt svage galakser, og fire gravitationelt bundne systemer med store rødforskydninger er fundet. Rødforskydningerne er z=0.81, z=0.95, z=1.14 og z=1.30. Galaksehoben med z=1.30 er også en røntgenhob, hvilket er blevet påvist med satellitten XMM-Newton i en 80.000 sekunder eksponering. Systemerne med z>1 er de fjerneste hobe, som nogensinde er detekteret ud fra de optiske egenskaber alene.

Til studiet af galaksehobkandidater med mindre rødforskydninger har vort 1.5m teleskop vist sig særdeles effektivt, idet der i årets løb er udviklet en "Multi Objekt Spektroskopi" facilitet på teleskopet. Ligeledes er 1.5m teleskopet blevet brugt til studiet af kompakte HI skyer med stor hastighed for at undersøge eventuelle forekommende stjernepopulationer. Dette arbejde er videreført med VLT, idet både afstande og egenskaberne af HI skyerne stadig er ukendte til trods for at HI skyerne har været kendt i mere end 40 år.

De store galaksehobe virker som gravitationelle linser, hvorved der dannes flere forstærkede billeder af bagved liggende objekter. Observationer af linsede objekter er udført med NOT og Hubble rumteleskopet til bestemmelse af kosmologiske parametre og massefordelingen i de graviterende galaksehobe.

Samarbejdet med ESO vedrørende dybe infrarøde eksponeringer til dækning af to felter på sydhimlen med ESOs New Technology Telescope på La Silla er afsluttet i indeværende år. Det er de største dybe infrarøde gennemmønstringer af felter på himlen overhovedet. Desuden er der lagt en del arbejde i forberedelse til deltagelse i et europæisk stort anlagt gennemmønstringsprojekt i røntgenområdet med den europæiske satellit XMM-Newton. En lokal gruppe er dannet med henblik på processering af de rå satellitdata samt opfølgning med optisk/infrarøde observationer specielt til detektion af fjerne galaksehobe til fastlæggelse af den kosmiske struktur.

Studiet af skaleringsrelationer for elliptiske galakser i nære (z<0.25) galaksehobe er blevet fortsat. I forlængelse heraf gennemføres en undersøgelse af udviklingen af hobgalaksernes morfologiske typer og et internationalt samarbejde om et fotometrisk vid-vinkel survey af 80 udvalgte røntgenhobe er etableret. Observationerne gennemføres med ESOs 2.2m teleskop på La Silla og Isaac Newton teleskopet på La Palma.

Også i 2001 er en række ekstremt kraftige udbrud af gammastråling (gammaglimt) blevet detekteret af satellitter. Opfølgende optiske observationer er gennemført i årets løb både med det danske 1.5m teleskop på La Silla, med VLT på Paranal og med Hubble rumteleskopet til identifikation af objekterne samt til studiet af forløbet af det optiske udbrud. Gammaglimtene er endnu langt fra at være forstået, men kilderne befinder sig i galakser i store afstande.

Teoretisk/numeriske studier både af nære passager af sorte huller og stjerner og af strukturen af tilvækstskiver (typisk om sorte huller) er blevet fortsat (L. Hansen, J. Hjorth, N. Jansen, H.E. Jørgensen, I. Novikov, L.F. Olsen. H. Pedersen, K. Pedersen, J. Rasmussen, P.K. Rasmussen, S. Toft, D.F. Gregor).

Mælkevejssystemets struktur og udvikling

Spektroskopisk analyse af grundstofsyntesen i et stort udvalg af de første stjerner i Mælkevejens halo er nu afsluttet med et stort observationsprojekt ved ESO VLT. Herunder er uran for første gang målt i en meget gammel stjerne og anvendt til radioaktiv datering af universet. Udtømmende grundstofanalyser og publikationer for denne først udvalgte stjerne er gennemført; efterfølgende er hele materialet under udarbejdelse. Endvidere er den kemiske og dynamiske udvikling af et stort, fuldstændigt udvalg af solnære stjerner i Mælkevejens skive under diskussion. I 2001 er der beregnet nye aldre for hele materialet (ca. 12.000 stjerner), og et katalog er næsten klar til publikation.

Observationelle studier af stjerneudvikling og dynamisk udvikling i åbne stjernehobe er blevet fortsat. En dybtgående analyse af stjernehoben IC 4651 og dens udvikling i Mælkevejens skive er færdiggjort og indsendt til publikation.

Under benyttelse af lysstyrke- og farvemålinger (V,V-I) er afstanden til det stjernedannende område Lupus2 blevet bestemt og områdets egenskaber diskuteret, hvorved det er vist at Lupus2-stjernedannelsen i vid udstrækning ligner den i det såkaldte Taurus Auriga område.

Tycho-2 kataloget med de 2,5 millioner klareste stjerner blev offentliggjort i 2000 med positioner, egenbevægelser

og lysstyrke i to spektrale bånd. Tycho-2 fotometrien er nu blevet kalibreret til luminositet og farver. Detektion af interstellare skyer er en første vigtig anvendelse af kataloget.

I samarbejde med Institute of Astronomy, Cambridge og Real Instituto y Observatorio de la Marina en San Fernando, Spanien, er der ved at blive gennemført en gennemmønstring af nordhimlen fra -3 til +60 grader i deklination med observatoriets automatiserede Carlsberg meridiankreds på La Palma. Alle stjerner ned til teleskopets grænsestørrelsesklasse på ca. 17 observeres med et CCD kamera i 20 % overlappende driftscans. Dette omfattende projekt er ved årets udgang 72 % komplet op til +50 grader i deklination. Den første del af projektet i zonen fra -3 til +3 grader i deklination indeholdende 6.848.336 stjerner er under separat diskussion og frigivelse.

Brorfelde Schmidt teleskopet har igennem året været i regelmæssig drift, i det omfang vejret har tilladt det. Projektets mål er at gennemmåle polregionen ned til + 60 grader deklination og bestemme nøjagtige positioner og størrelsesklasser i to farver (R og V) for alle stjerner ned til ca. 18. størrelsesklasse. Der er indtil årsskiftet observeret ca. 5704 felter i R og V filtrene. Den interne nøjagtighed på en position, fundet ved nat til nat sammenligninger, er bestemt til at være 17 millibuesekunder.

Der er også i 2001 ydet bidrag til designet af en ny avanceret satellit, GAIA, især med hensyn til fotometriske målinger. GAIA er i oktober 2000 blevet udvalgt af ESA som hjørnestensmission med en planlagt opsendelse mellem 2010 og 2012. Satellittens vigtigste formål er signifikante bidrag til forståelse af Mælkevejssystemets dannelse samt dets kemiske og dynamiske udvikling, herunder den præcise fordeling af det synlige stof og af det gådefulde mørke og usynlige stof. Forskellige mulige fotometriske systemer er blevet sammenlignet og der har vist sig nogle meget interessante muligheder for at bestemme grundlæggende stellare parametre (J. Andersen, K. Augustesen, O.H. Einicke, C. Fabricius, L. Helmer, E. Høg, J. Knude, V. Makarov, A.S. Nielsen, B. Nordström).

Stjerners struktur og udvikling samt solsystemet

Med det formål at foretage detaljeret kontrol af teoretiske modeller af stjerners udvikling, som danner grundlaget for bl.a. aldersbestemmelser og forståelsen af grundstoffernes oprindelse, er studiet af dobbeltstjerner blevet fortsat. For at afklare væsentlige uoverensstemmelser mellem modeller og det hidtidige, sparsomme materiale af masser og radier for lette stjerner, er der gennemført analyser af 15 dobbeltstjerner af spektraltype B,A,F,G. Specielt underbygger de foreløbige nye resultater for soltype stjerner formodningen om, at modellerne er utilstrækkelige. Samtidig fortsættes den systematiske søgning efter nye kandidater med anslåede masser lavere end Solens.

Studiet af kolde stjerners atmosfærer er fortsat. De her gennemførte atmosfæreberegninger er de eneste, der inkluderer andet end brint og helium i modellerne. Specielt er der arbejdet på at sammenligne modelresultaterne med observerede spektre, og på at forbedre de kemiske ligevægtsberegninger der indgår. Disse sidste beregninger vil også indgå i modeller for røde kæmpestjerner, brune dværge, ekstrasolare planeter, og i studiet af solsystemets dannelsesfaser.

Modeller af solsystemets dannelse viser, at Jordens vand (oceanerne) ikke kan være skabt sammen med den faste del af Jorden, men må være kommet til senere. Under en ekspedition til Isua området i Grønland, der med sine 3,8 milliarder år er Jordens ældste kendte stykke skorpe, er der identificeret to interessante områder, som dels indeholder inklusioner af Jordens formentlig første ocean og dels indeholder udeformerede sedimentlag fra den periode hvor Månens nuværende kratere blev dannet. Det forventes, at analyser af prøver fra de to områder kan give os vigtig ny viden om hvordan vandet kom til Jorden og om hvilke type himmellegemer, der bragte vandet (J. Andersen, A. Borysow, J.V. Clausen, B.E. Helt, U.G. Jørgensen, B. Nordström, E. H. Olsen, J.D. Pritchard).

Numerisk astrofysik

Der er opnået en ny og langt bedre forståelse af transport og forstærkning af magnetfeltet i stjerner. Det er nu blevet fastslået at konvektive bevægelser kan pumpe et magnetfelt ned imod bunden af den konvektive zone. Endvidere er der udviklet en kvantitativ, analytisk teori for excitation af magneto-soniske bølger af den type der ligger til grund for helioseismiske og asteroseismiske undersøgelser. Det er vist, at teorien korrekt forudsiger energi-inputtet i Solens 5 minutter svingninger. Korrelationsteknikker til bestemmelse af hastighedsfelterne i Solen er blevet kalibreret og det er vist, at de målte hastigheder undervurderer de sande hastigheder med en faktor 2. Endelig er de numeriske studier af stjernedannelse blevet fortsat (Å. Nordlund, B. Freytag, B. Dorch, J.T. Frederiksen, C. Hededal, J. Hunsballe, H.-G. Ludwig, F. Thomsen).

Almanak; rekvirerede undersøgelser

Der er foretaget beregninger til udgivelse af dansk, færøsk og grønlandsk almanak. Endvidere er der udført en række særlige beregningsopgaver for offentlige myndigheder mv.: Almanak, Skriv- og Rejsekalender for det år efter Kristi fødsel 2002, Færøsk Almanak 2002, Grønlandsk Almanak 2002, Sunrise/Sunset Tables for Selected Stations in Greenland and on Faroe Islands 2002, Luftfartsinformationstjenesten (O.H. Einicke).

Geofysisk Afdeling, Center for Planetforskning og Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb

Klima-dynamik og klimafluktuationer

Jordens klima har i istiden gennemgået voldsomme og pludselige klimaændringer. Klimaændringerne har karakter af hurtige skift imellem to kvasistabile tilstande, det glaciale klima og det interstadiale klima. Årsagen til disse skift er ukendt. Hvorvidt disse skift skyldes periodisk destabilisering af den aktuelle klimatilstand eller om de skyldes tilfældige svingninger induceret af vejrvariationer debatteres. Igennem datastudier af paleklimatiske indikatorer, især is-kerner, kan de to scenarier skelnes fra hinanden. Is-kerne data peger i retning af det sidste scenarium. Klimaskiftene forekommer med en eksponentiel ventetid som en Poisson proces. Det betyder at systemet ikke har nogen 'hukommelse' om hvor længe det har befundet sig i en given tilstand (P. Ditlevsen).

Fysisk oceanografi, marin optik og remote sensing

Forskningen omkring UV-B dagslysets nedtrængen i havvand med forskellig vandkvalitet er ved at blive afrundet. År 2001 udkom der således to artikler (hvoraf en var inviteret) samt et stort bogbidrag til Springer International om emnet. I sædvanligt eutrofieret kystvand er lysnedtrængningsdybden dvs. 1 % dybden nogle få meter eller mindre mens den i det klareste oceanvand i Den Mexicanske Havbugt er målt til at være 68 meter! Disse resultater befinder sig i trykken og vil blive udgivet i 2002. Arbejdet med remote sensing af havets indhold af fytoplankton, humus og sediment fortsætter og vil fortsætte i nye spor, fordi der en udviklet en ny og "excellent remote sensing algorithm", der er specielt velegnet til at estimere svæv- og humusmængden i kystvandets øvre vandlag skal man tro revieweerne på Applied Optics. I forbindelse med algoritmeudviklingen har vi bygget verdens første instrument, som måler lystilbagekastningskoefficienten, bb. Dette bb-meter står for at skulle kalibreres og testes. Remote sensing af middelvandstand, altimetri er taget op som et nyt forskningsområde i samarbejde med Kort & Matrikelstyrelsen, KMS, og feltvalidering med brug af 100 år lange tidsserier af hydrografiske data og vandstand fra Kattegat viser, at målepræcisionen og akkuratessen for satelitterne ERS-2 og Topex-Poseidon henholdsvis ligger på en millimeter og under en cm. Til beregning af den såkaldte steriske effekt, der er en central størrelse i klimasammenhæng, kombineres altimetri med remote sensing målinger af havet overfladetemperatur, en varmetransportmodel og vanddybden på målepositionen pixel by pixel. Undertegnede har reviewet ca 10 artikler for 5 internationale forlag og var 1. opponent for en svensk limnolog i Uppsala. Forskningsformidling sker løbende til den danske presse og Dansk Fysisk Selskab, Kvant samt til Danmarks Meteorologiske Institut, DMI, som arbejder på en bogudgivelse om stormflod i Danmark (N. Højerslev, E. Aas (Oslo Universitet), J. Adams (Texas A&M), O.B. Andersen (KMS), P.V. Jørgensen (DMI), H. Hundahl).

Satellite Gravity Data Projekt (SAGRADA)

I projektet data fra den tyske CHAMP satellit blevet undersøgt. Desværre viste det sig, at data indeholdt mange grove fejl. På trods af dette kunne Jordens tyngdepotential bestemmes udfra satellittens kinetiske energi med hvad der svarer til ca. 0.20 m nøjagtighed i højdeanomalien (E. Ditlevsen og C.C. Tscherning).

Forstudierne til udnyttelse af ESA satellitten "Gravity and Ocean Circulation Explorer Mission", GOCE er fortsat med økonomisk støtte fra ESA. En metode til behandling af store datamængder, fordelt i et regulært netværk, er forfinet og implementeret ("Fast Spherical Collocation"). Metoden er blevet benyttet til en række studier bla. af effecten af ikke at have data over de polare områder samt til en nyberegning af en kuglefunktionsudvikling af tyngdepotentialet (F. Sansò, Politecnico di Milano og C.C. Tscherning).

Metoder til kalibrering og fejlfinding af satellitdata er blevet forbedret (R. Koop, J. Baumann, SRON, NL, P. Visser, TU-Delft og C.C. Tscherning).

Procedurer til tyngdebestemmelse udfra satellitaltimetri, luftbårne målinger samt skibsmålinger er blevet evalueret i 3 områder i de Grønlandske Farvande (A.V. Olsen, O.B. Andersen (KMS) og C.C. Tscherning.

Geoidebestemmelse

Metoder til geoidebestemmelse udfra nye datakombinationer er blevet undersøgt, og geoider er blevet beregnet for San Salvador, Dubai Municipality samt United Kingdom, Northern Ireland og Republic of Ireland (R. Forsberg, G. Strykowski (KMS) P. Cross (UCL) og C.C. Tscherning).

Ocean loading

Metode til bestemmelse af ocean loading udfra GPS er udviklet (S.A. Kahn og C.C. Tscherning).

Fjernelse af atmosfæreforstyrrelser i Syntetisk Aperture Radar Inteferometri (InSAR). En metode til at fjerne atmosfæreforstyrrelser i InSAR er udviklet til brug for studier af sammensynkninger, fx. i gamle mineområder (M.Grosetto (ICC, Barcelona) og C.C. Tscherning.

C.C. Tscherning har haft følgende faglige administrative hverv: Indtil 1. februar medlem af konsistorium. Generalsekretær International Association of Geodesy, Medlem af 2 ESA rådgivningskomiteer, samt af European GOCE Consortium.Medlem advisory board for Vening Meinesz Research School, (Utrecht University/Tu-Delft). Medlem af den Danske Nationalkomite for IUGG. Andre hverv: Lektorbedømmelsesudvalg, DTU, Dr.Scient bedømmelsesudvalg, NLH, Ås. Medlem Advisory Board for tidsskriftet "Studia Geodaetica et Geophysica". Foredrag eller medforfatter til foredrag på 4 videnskabelige møder (Budapest, S.Francisco, Noordwijk, Nice). Censor DTU. Festforelæsning ved W.Torges 70 års fødselsdag.

Transportmodeller af CO_2, atmosfærisk dynamik, numeriske analyser af ozon

Undersøgelserne af CO_2 i atmosfæren og udvekslingen med havet og land-overfladen i Nordatlantregionen er fortsat mhp. en dybere forståelse af kulkredsløbet og de regionale koncentrationsforskelle og atmosfærens transportegenskaber af CO_2. Arbejdet sker i samarbejde med Kemisk Institut, DMI, DMU og Risø. Under projektet er udviklet en model, som er i stand til at simulere de stor-skalaede strukturer af CO_2-fordelingen. Endvidere er der foretaget fluksmålinger af CO_2 fra skib på åbent hav i Norskehavet (A.W. Hansen, C. Geels).

Nyt forskningsprojekt igangsat med DMI omkring atmosfærens cirkulation forbundet med den Nordatlantiske Oscillation/Arktiske Oscillation. Interessen går på koblingen til stratosfæren, hvor der observeres både opadgående og nedadgående udviklinger. Tidsstørrelserne involveret er sådanne, at når man behersker dynamikken kan resultaterne bruges til længerevarende vejrforudsigelser (A.W. Hansen, R. Graversen, B. Christiansen (DMI).

Et ph.d.-projekt er sammen med DMI igangsat mhp. objektive analyser af atmosfærens indhold af ozon. Ozonmålinger forekommer sporarisk og stort set kun på den nordlige halvkugle og over land. Udnyttelse af sædvanlige meteorologiske målinger i analysen udnyttes til at konstruere et 3D billede af ozonfordelingen analogt til fastlæggelsen af atmosfæren meteorologiske tilstand (A.W. Hansen, L. Larsen).

Aksel Walløe Hansen er kasserer i IUGG (International Union of Geodesy and Geophysics) og viceskoleleder ved ph.d.-skolen COGCI. Har igangsat et nyt ph.d.-kursus: Radiative Forcing and Feedback Mechanisms in the Climate System.

Glaciologi

Glaciologiske projekter (NGRIP)
Formålet med NGRIP projektet er at bore en iskerne ned gennem den 3080 m tykke grønlandske iskappe i Nordgrønland (75 N, 42 W). På nuværende tidspunkt har man boret ned til en dybde af 3001 m. Boringen i 2001 havde en langsom start. Boringen skulle begynde ved 2.931 m dybde, hvor boret i 2000 havde sat sig fast, hvilket krævede en del forberedelser. Det har vist sig, at isens temperatur ved undergrunden er tæt på tryksmeltepunktet. De høje temperaturer i isen tæt ved bunden forvoldte en del problemer med boringen i år 2001. I løbet af sæsonen satte boret sig flere gange fast, og måtte frigøres under anvendelse af glykol. Sidst på sæsonen efter 70 mmeterss boring, besluttede man at lukke boringen for i år, og der arbejdes nu på at udvikle en teknik til boring af de nederste 80 m is ved NGRIP.

De videnskabelige analyser på isen fra NGRIP boringen i felten var begrænset i forhold til tidligere år. Resten af analyserne og udskæring af prøver blev foretaget i Bremerhaven i efteråret. Målinger af iltisotoperne, ECM, DEP, linescan og metan i gasprøverne er blevet gennemført på årets 70 m kerne. Det har vist sig, at den ældste del af kernen dækker en del af overgangen mellem Eem-tiden og den sidste istid. Da årlagstykkelsen i bunden af iskappen ved NGRIP er ca. 1 cm giver dette mulighed for at opnå enestående detaljerede klimadata fra begyndelsen af sidste istid.

I forbindelse med iskerneanalyserne arbejdes der på modelberegninger til bestemmelse af isens bevægelse, alder, temperaturprofil, og massebalance, til undersøgelse af diffusionsprocesser i isen, samt til beskrivelse af klimaet under sidste istid. Derudover er der foretaget sammenlignende analyser af data fra forskellige iskerner og data fra forskellige perioder under sidste istid. Data fra de meget højtopløste kemiske målinger på NGRIP kernen efterbehandles for øjeblikket og der arbejdes med metoder til automatisk identifikation af de årlige svingninger.

Det videnskabelige arbejde på NGRIP iskernen sker i internationalt samarbejde med kollegaer fra Tyskland, Japan, Schweiz, Frankrig, Island, Sverige, USA og Belgien. I 2002 havde NGRIP lejren besøg af forskningsminister Birthe Weiss og Dekan Henrik Jeppesen med følger. Det daglige arbejde i NGRIP lejren er i øvrigt dokumenteret i dagbogsoptegnelser på projektets hjemmeside http://www.glaciology.gfy.ku.dk/ngrip (D. Dahl-Jensen, S.J. Johnsen, N. Gundestrup, J.P. Steffensen, H.B. Clausen, C.S. Hvidberg, A. Svensson, M.L. Siggaard-Andersen, K.K. Andersen, I.A. Mogensen, S.B. Hansen, P. Ditlevsen, E. Chrillesen, A. Boas, P. Iversen).

Udvikling af isbor
På Hans Tausen iskappen i 1995 blev en ny type isbor anvendt med succes. Baseret på samme teknologi blev der udviklet et dybdebor til brug ved EPICA og NGRIP dybdeboringsprojekterne. Denne boretype er blevet anvendt ved NGRIP fra 1996 til 2000 og på Dome C i Antarktis fra 1996/97. Boret er blevet løbende forbedret så erfaringerne fra NGRIP hvert år har kunnet overføres til Dome C. Selve NGRIP boret er nu overført til Antarktis, til brug for EPICAs anden boring på Dronning Maud Land (DML). Til NGRIP forberedes udviklingen af et bor til boring af en iskerne under de varme bundforhold. Det mekaniske arbejde bliver udført i tæt samarbejde med instituttets andre værksteder. Til DML boringen er der udviklet en ny elektronik, der kan anvendes ved de lave temperaturer i Antarktis. Elektronikken blev afprøvet på NGRIP, før den blev sendt videre til DML (S.J. Johnsen, N. Gundestrup, S.B. Hansen).

Isotopundersøgelser
Den vigtigste paleoklimatiske parameter ved undersøgelser af iskerner er isotopforholdene $^{18}O/^{16}O$ samt D/H da disse parametre kan relateres til temperaturen i de nedbørsgivende skyer. Ved afdelingen måles der hvert år $^{18}O/^{16}O$ forholdet i over 30.000 prøver fra iskerner boret i begge polaområder. Disse data anvendes også til absolut datering af iskerner. I et internationalt samarbejde laves der præcise temperaturmålinger i borehullet, der blandt andet bruges til kalibrering af isotoptermometret. Ligeledes i et internationalt samarbejde måles der endvidere brint isotoper som sammen med iltisotopdata kan delvis fortolkes som temperaturer i havet samt som temperaturer på isen baseret på diffusionsprocesser (S.J. Johnsen, N. Gundestrup, D. Dahl-Jensen, H.B. Clausen).

FREJA-projektet: Ice in the Planetary System, The Life of Ice
I FREJA-projektet, arbejdes der med at forøge vores viden om flydeegenskaberne af iskapperne på Jorden, Mars, og på Jupiters måne Europa. Arbejdet med ekstraterrestrisk is er nærmere beskrevet i afsnittet om Planetcenteret. I forbindelse med undersøgelser af Grønlandsisen har man eksperimentelt arbejdet med at forstå hvordan størrelsen af iskrystaller varierer med koncentrationen af urenheder i isen. Gruppen har modtaget et nyt Australsk instrument til måling af orienteringen af krystallerne i en isprøve, og de første målinger med instrumentet er gennemført med succes. På modelleringssiden er der arbejdet med implementering af anisotrope flydelove i de eksisterende modeller (D. Dahl-Jensen, S.J. Johnsen, C.S. Hvidberg, A. Svensson, A. Khan).

Iskernelageret og kuratorvirksomhed
Afdelingens iskernesamling omfatter iskerner fra mere end 25 lokaliteter i Grønland og Antarktis. Samlingen omfatter mere end 30.000 dokumenterede 55 cm lange segmenter. I foråret 2001 blev samlingen på Jagtvej flyttet til det ny frysehus under vandrehallen på H.C. Ørsted Institutet. Flytningen, som også indebar flytning af iskerner fra et kommercielt frysehus og afdelingens frysehus ved Rockefeller bygningen, forløb gnidningsfrit, således at det ny frysehus kunne indvies i april under overværelse af bl.a. Forskningsminister Birthe Weiss. Frysehusene ved Rockefeller bygningen og på H.C.Ørsted Instituttet fremstår nu som et moderne iskernelager med stor driftssikkerhed. Frysehusene døgnovervåges af et vagtselskab, og kuratoren tilkaldes ved driftsstop. Kuratorvirksomheden omfatter foruden ansvaret for frysernes drift også vedligeholdelse af afdelingens database samt tildeling af iskerneprøver efter anmodning fra danske og udenlandske forskere. 8 forskergrupper fra Schweiz, Frankrig, Japan, Tyskland og Danmark har i årets løb arbejdet i lageret (J.P. Steffensen).

Projekt EPICA
Dette EU- og nationalt støttede europæiske dybdeboringsprojekt omfatter to boringer i Østantarktis. Ved Dome C er

den ny boring nået til 2.002 m (pr 31/12 2001) og ved borestedet i Dronning Maud Land er alle forberedelser til boring ved at være afsluttet. Der er dansk deltagelse ved begge boringer og det forventes, at E.U. vil støtte projektet endnu nogle år. Det internationalt koordinerede analysearbejde på iskernerne foregår løbende (H.B. Clausen, N. Gundestrup, C.U. Hammer, S.B. Hansen, P. Iversen, M.L. Siggaard-Andersen, S.J. Johnsen og J.P. Steffensen).

IGS (International Glaciological Society)-møde i Kangerlussuaq
I august 2001 stod Dorthe Dahl-Jensen for organisationen af det årlige IGS-møde. Mødets titel var "International Symposium on Icecores and Climate" og i mødet deltog ca. 200 internationale forskere inden for den del af glaciologien, som beskæftiger sig med iskerner. En stor del af glaciologi-gruppen i København deltog ligeledes og præsenterede omkring 20 foredrag og posters. Proceedings fra mødet udgives som et nummer af Annals of Glaciology, 35, hvor gruppens arbejde vil være præsenteret ved adskillige artikler.

Gletchere i Patagonien
I samarbejde med Centro de Estudios Científicos i Chile, er gruppen i gang med at undersøge muligheden for at kunne gennemføre en dybdeboring i South Patagonian Ice Field, en stor gletcher i Patagonien. Som led i prospekteringen blev der boret et par mindre iskerner på iskappen, og de første forsøg med radarmåling fra fly blev gennemført (N. Gundestrup, S.J. Johnsen, J.P. Steffensen, A. Svensson).

Stillinger og bevillinger
1. november 2001 tiltrådte Dorthe Dahl-Jensen et femårigt forskningsprofessorat. Derudover har Jørgen Peder Steffensen og Sigfus Johnsen fået støtte fra Carlsbergfondet til et femårigt projekt til datering af de grønlandske iskerner gennem istiden, Katrine Krogh Andersen har været lønnet gennem et legat fra Carlsbergfondet og Dorthe Dahl-Jensen modtog i 2001 Villum Kann Rasmussens årslegat til teknisk forskning.

Vulkanske og kosmiske mikropartikler i Indlandsisen
Projektet støttes af SNF og har bl.a. til formål at identificere vulkanudbrud af særlig historisk interesse ud fra undersøgelser af askefragmenter i iskerner. Undersøgelserne kan bl.a. bevise, at stratigrafisk datering af årlag i iskernerne er lige så præcis som dateringen af træringe samt bidrage til et bedre kendskab til vulkaners indflydelse på jordens klima. Af særlig betydning er udbruddet af Thera i det græske øhav år 1645 f.kr. idet målingerne kan ændre den tidslige opfattelse af Mellemøstens, Ægyptens og Grækenlands tidlige oldtidshistorie. Projektet gennemføres i samarbejde med Wiens Naturhistoriske Museum og Venedigs Universitet. En anden del af mikropartikelprojektet forsøger at øge vor viden om den kosmiske flux af mikropartikler som er tilført Jorden gennem de sidste 50.000 år. Denne del af projektet sker i samarbejde med Universitet i Paris, Orsay. I forbindelse med sidstnævnte projekt er et forsøgsstudie startet med firmaet Digital Rendering i Berlin med henblik på at fremstille en 3D-animeret kortfilm om det kosmiske støvs ophobning i Indlandsisens randzone (C.U. Hammer og H.B. Clausen).

Formidling

Gruppen modtager fortsat besøg af gymnasieklasser, afholder inviterede gæsteforelæsninger, og har medvirket aktivt i produktionen af flere radio- og tv-programmer både på dansk og engelsk (alle gruppens medlemmer).

Center for Planetforskning

Center for Planetforskning huser forskere, der beskæftiger sig med planetforskning fra Ørsted Laboratoriet, Geofysisk Afdeling og Astronomisk Observatorium ved Niels Bohr Institutet for Astronomi, Fysik og Geofysik samt fra Danmarks Rumforsknings Institut. Centrets formål er at fremme dansk deltagelse i international planetforskning ved at samle og udvikle nye initiativer, både gennem udvikling af instrumenter og ved at udnytte observationer til at modellere forholdene på planeter, måner og asteroider samt skabe et aktivt forskningsmiljø til fremme af forskeruddannelsen.

Den 1. februar blev centrets bygning på Henrik Harpestrengs Vej 5 ved Rockefeller Komplekset klar til indflytning, og dette blev markeret med et heldags symposium om planetforskning i Danmark med over 100 tilhørere. Ved slutningen af året var alle flyttet ind i bygningen, der hermed huser 7 videnskabelige medarbejdere, 4 post.doc.'s, 6 ph.d.-studerende og 7 specialestuderende.

Forskningsprojekterne er beskrevet i detalje på www.planetcenter.dk. Ud over at forske i de områder der er beskrevet der og i det følgende ønsker centret at etablere nye mere tværgående projekter, som udnytter den viden, der findes både på Center for Planetforskning og blandt andre grupper ved Ørsted Laboratoriet, DTU, Risø, Århus Universitet, Zoologisk Institut, Geologisk Museum og ved Geologisk Institut ved Københavns Universitet (D. Dahl-Jensen, K. Mosegaard, J.M. Knudsen, N. Olsen (DRI), S. Vennerstrøm (DRI), M.B. Madsen, C.S. Hvidberg, A.C. Andersen, P. Bertelsen, T.M. Hansen, N. Grammatica (DRI).

Mars/Mössbauer-gruppen
Der er i 2001 udviklet afgørende forbedringer af magnetinstrumenterne til "Mars Exploration Rovers", som vil blive opsendt i maj 2003. Det er som noget helt nyt blevet muligt at indbygge nogle små magneter i et medbragt slibeværktøj (Rock Abrasion Tool eller "RAT"). Disse magneter skal leveres af Mars-gruppen først på året 2002.

En opstilling til måling af sprednings-geometri Mössbauer-spektre ved variabel temperatur er blevet opbygget. Denne opstilling vil blive anvendt til kalibrerings- og reference-studier af udvalgte prøver, som skønnes at være specielt relevante i forbindelse med de kommende Mars-missioner.

(P. Bertelsen, W. Goetz, J.M. Knudsen, M.B. Madsen, M. Olsen i samarbejde med Jet Propulsion Laboratory, Pasadena, Lunar and Planetary Laboratory, University of Arizona, Department of Astronomy, Cornell University, Department of Geosciences, Princeton University, Norges Geologiske Undersøgelser samt ISA og Afdelingen for Geologi, begge Aarhus Universitet, Geologisk Institut, KU og Kemisk Institut, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole).

Magnetfeltsgruppen
I sommeren 2001 flyttede tre personer fra DRIs Solsystemfysik gruppe ind i Planetcenterets lokaler, hvor de har koncentreret sig om to hovedområder: En fortsættelse af arbejdet med data fra Ørsted satellitten, samt den indledende fase af undersøgelser af magnetfeltet omkring Mars og Merkur. Interessen for Mars og Merkurs magnetfelter er motiveret af en mulig DRI-deltagelse i to fremtidige missioner, den franske mission Mars NetLander og ESA-missionen BepiColombo.

Mars Netlander, som skal opsendes i 2007, har til formål er at placere et seismisk og meteorologisk netværk på Mars' overflade. Netværket udgøres af fire identiske fartøjer, alle udstyret med magnetometre, som udvikles i et tæt samarbejde mellem DTU, DRI og Centre d'Etude des Environment Terrestre et Planetaire (CETP) i Frankrig. Som forberedelse til denne mission er påbegyndt en statistisk analyse af de magnetiske målinger fra Mars Global Surveyor.

BepiColombo er en Merkur-mission planlagt til opsendelse i 2009. I samarbejde med Imperial College i London tilbyder DRI at bygge magnetometret på en af de to satellitter der skal bringes i kredsløb om Merkur (N. Olsen, S. Vennerstrøm, N. Grammatica (DRI).

Is på planeterne
Der er arbejdet med modeller for iskappen på Mars' nordpol, for at beregne iskappens alder og om der er en isflydning af betydning. Der arbejdes endvidere på at vurdere iskappens massebalance, og undersøge om den i øjeblikket mindskes eller er i balance. Modellerne er bl.a. baseret på målinger af overfladetopografien, som er foretaget af MOLA (Mars Orbiter Laser Altimeter), der er med på Mars Global Surveyor.

Der er desuden arbejdet på modeller for isen, der dækker Jupiters måne, Europas overflade. Modelberegningerne omfatter isens tykkelse, temperatur og iskrystalstørrelser. Der er påbegyndt et samarbejde med JPL, NASA om test og modeller for udvikling af et isbor til Mars og Europa, en cryobot, ved NorthGRIP, Grønlands Indlandsis i 2003 (D. Dahl-Jensen, C.S. Hvidberg, C.T. Mogensen, K.G. Schmidt).

Forskning i Jord-Måne systemet
De seismiske data fra Månen, opsamlet i forbindelse med NASAs Apollo projekt (1969 – 1977), er analyseret med moderne inverse metoder. Resultaterne viser tegn på en større diskontinuitet i Månens kappe i dybden ca. 560 km, et muligt tegn på tilstedeværelsen af et globalt magmaocean tidligt i Månens historie. Endvidere tyder resultaterne på, at Månens skorpe er markant tyndere end tidligere antaget – i gennemsnit ca. 45 km på Månens forside. Projektet er et led i et forskningsprogram, der sigter mod at afklare dannelseshistorien for Jord-Måne systemet (A. Khan, K. Mosegaard, K.L. Rasmussen (Nationalmuseet).

Geostatistisk forudsigelse af undergrundens egenskaber mellem olie/gas-boringer.

Evnen til præcist at forudsige olie/gas-reservoirers porøsitet er een af de vigtige forudsætninger for succesfuld olie/gas-efterforskning. I samarbejde med Mærsk Olie og Gas A/S og CORE A/S er der udviklet en geostatistisk metode, der bestemmer akustisk impedansinformation (hvoraf porøsiteten kan afledes) udfra borehulsdata og seismiske data. Grundige tests viser, at metoden overgår alle andre kendte metoder, herunder Krieging-baserede metoder, i præcision (T. M. Hansen, K. Mosegaard).

Asteroide-gruppen
Et af de mindst udforskede områder i vort Solsystem er Asteroidebæltet. Asteroidebæltet danner bro mellem de jordlignende planeter i det indre Solsystem og de store primitive gasplaneter i det ydre Solsystem. Asteroidernes små masser gør, at deres baner let ændres radikalt ved en tæt passage med en større planet. Nogle få asteroider får derved ændret deres baner så meget, at de kommer nær Jorden, og enkelte af disse asteroider (eller brudstykker af dem) kan ende på Jorden som meteoritter. Asteroidegruppens forskning beskæftiger sig med at kortlægge asteroiders udvikling ud fra undersøgelser af meteoritter, baneberegninger og fysiske studier af jordnære asteroider samt et videnskabeligt projektstudium til en dansk asteroidemission, med det formål at kortlægge størrelses- og type-fordelingen af asteroider i asteroidebæltet og Jordens nærhed (R. Michelsen, A.C. Andersen, J.L. Jørgensen (DTU), H. Haack, Minik Rosing, J. Andersen).

Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb

Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb (Danish Center for Earth System Science – DCESS) er oprettet i 1997 med støtte fra Danmarks Grundforskningsfond for en femårig periode. Beretningen viser den tværfaglige natur af studier af Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb ("Earth System Science"). DCESS har siden oprettelsen arbejdet på at etablere sig som et nationalt center for forskning og undervisning i "Earth System Science" og befinder sig nu i en eksklusiv lille gruppe af institutioner i verden som tilbyder undervisning og et godt tværfagligt forskningsmiljø (se lederartikel i Science den 15. juni 2001). DCESS har ansøgt Danmarks Grundforskningsfond om midler til en ny 5-årig periode.

DCESS beskæftiger godt 30 medarbejdere og har afdelinger på NBIfAFG ved KU og på Biologisk Institut ved Syddansk Universitet i Odense. Centeret ledes af professor Gary Shaffer, KU, med professor J. Ray Bates (KU) og professor Donald Canfield (SDU) som assisterende centerledere. Nedenfor omtales centerets forskning i København, men yderligere oplysninger kan findes på www.dcess.ku.dk.

Klimasystemets stabilitet
Vi har identificeret en dynamisk stabiliseringsmekanisme i klimasystemet baseret på transporten af angulært moment i atmosfæren og koblingen til overfladevinde og fordampning. Modellen blev konstrueret ved at benytte observationer, der viser, at den polrettede transport af angulært moment fra troperne til extratroperne i atmosfæren afhænger lineært af den latitudinale gradient af 500 mb overfladen. Fra den angulære moment transport beregnes middelstyrken af de overfladevinde i troperne og i extratroperne, som sammen bestemmer middelfordampningshastigheden. Ved at knytte perturbationer i havoverfladens temperatur til variationer i 500 mb højden, kan perturbationerne ses påvirke det angulære moment, som således stabiliserer overflade-

temperaturen i kraft af deres virkning på fordampningshastigheden (J.R. Bates). Modellen er udvidet med en oceanmodel og dynamiske tilbagekoblingsmekanismer og deres betydning for stabiliteten af den termohaline cirkulation undersøgt (K. Lindberg, J.R. Bates, V. A. Alexeev), ligesom modellen er brugt til at studere klimasystemets følsomhed overfor en øget forcering fra drivhusgasser (J.R. Bates). Virkningen af en ekstern forcering på klimasystemet er også studeret ved brug af en global atmosfære (GCM) model koblet til en oceanmodel (V.A. Alexeev), og de sidstnævnte studier stiller drivhuseffekten i et nyt lys, da de indikerer, at den dynamiske vekselvirkning mellem troperne og extratroperne er vigtig for klimasystemets følsomhed og giver en dynamisk forklaring på en forstærket opvarmning af extratroperne.

Ved hjælp af numeriske algoritmer har vi undersøgt muligheden for at ikke-lineære led i de ligninger, der beskriver Hadley-cellen, kan føre til multiple ligevægtssituationer. Resultaterne tyder på, at sådanne multiple ligevægtssituationer ikke eksisterer (R. Caballero, A. Sutera, Rom).

Lange tidsserier af daglige målinger af lufttemperaturen ved overfladen er analyseret, og det er fundet at datasættet udviser en "lang hukommelse", dvs. korrelationer som kun aftager langsomt i tiden. Dette resultat har stor betydning, når man skal vurdere konfidensintervaller for måneds- eller årstidsgennemsnit. Hukommelseseffekten i atmosfæren opstår formodentlig på grund af påvirkning over lang tid fra ændringer i oceanerne (R. Caballero, S. Jewson, London).

Andre studier af lange tidsserier har vist naturlige klimafluktuationer med perioder fra ca. to år til årtier. Vi bidrager til studiet af disse svingninger ved hjælp af en numerisk havis-model, som er koblet til en simpel atmosfæremodel og hvor vi kan isolere nogle af de komplekse mekanismer, der styrer udbredelsen af havis på den sydlige halvkugle. Modellen udviser en variabilitet, der ligner den observerede (f.eks. den Antarktiske Cirkumpolare Bølge), og vi undersøger, hvilke mekanismer der er knyttet til den modellerede bølge (G. Garric, S. Venegas).

Oceanernes rolle i klimasystemet

Oceanerne påvirker miljøet og klimaet på Jorden ved at oplagre og transportere energi, og ved at påvirke atmosfærens sammensætning. Vi har udført modelstudier og observationer for at undersøge oceanernes rolle i denne sammenhæng.

Jordens klima har i gennem istiden været domineret af en tusindårig klimavariabilitet. Mekanismen bag disse svingninger er ikke klarlagt, men den er mest aktiv under intermediær glacial udbredelse under istider. Vi har udviklet en ny simpel koblet klimamodel, som kan reproducere denne variabilitet, der har en typisk "sav-tak" struktur. Endvidere reproduceres asynkrone forhold mellem den nordlige og sydlige halvkugle, følsomheden overfor klimatilstanden samt variationen af ilt-18 isotopen i carbonater. Oscillationerne afspejler variationer i konvektion og termohalin cirkulation i Det nordlige Atlanterhav, som er koblet til moduleringen af salinitet og især temperaturen i det indre af oceanerne. Smeltevand fra ismasserne, ændringer i solindstrålingen og højfrekvente klimavariationer kan påvirke timingen, perioden og varigheden af klimaperioderne. Den grundlæggende dynamik, struktur, amplitude og tidsskala er imidlertid bestemt af ocean-atmosfæresystemet (G. Shaffer, S. Olsen, C.J. Bjerrum).

Afkølingen af Jorden pga. et asteroide eller komet nedslag kan ændre de klimatiske forhold på Jorden i en årrække. Via en koblet atmosfære-ocean cirkulationsmodel er Jordens temperatur-følsomhed overfor nedslag af forskellig størrelse blevet undersøgt for hele Jordens historie. Den globale nedisning af jorden der muligvis har fundet sted for 750 millioner år siden, kan have været forårsaget af et asteroide nedslag af størrelse som det der fandt sted for 65 millioner år siden (J. Bendtsen, C.J. Bjerrum).

Fluktuationer med en periode på 3 – 5 år dominerer udbredelsen af havisen i Stillehavet udfor Antarktis. Variationerne er stærkt koblede til cirkulationen i den overliggende atmosfære, som igen ser ud til at være koblet til fjerne ækvatoriale El Niño fænomener (S.Venegas, G. Shaffer, M. Drinkwater, Noordwijk (Holland). Variationer med meget lange (25 – 30 årige) perioder er observeret i en 200-års kørsel med en klimamodel for Det sydlige Atlanterhav og involverer (via ændringer i vindpåvirkningen) atmosfærens forcering på overfladestrømme og overfladetemperatur (S. Venegas, I. Wainer, Sao Paulo). Der er udført modelleringer af Lake Vostok (en sø under iskappen i Antarktis), som viser, at cirkulationen i søen varierer meget med dybden, ligesom den afhænger meget af den geotermiske opvarmning samt af søens topografi, som begge er mindre kendte (M. Williams).

Observationer viser at fluktuationer i havenes overfladetemperatur langs den sydamerikanske vestkyst er stærkt koblet til fangede kystbølger som er forcerede fra det ækvatorielle Stillehav og efterfølgende modificereds af vindene langs denne kyst. Vore observationer viser også, at havstrømmene ud for Chiles kyst er stærkt modulerede af de Rossbybølger, som forceres under El Niño begivenheder (S. Hormazabal, G. Shaffer, P.-I. Sehlstedt, O. Pizarro og O. Ulloa, Concepcion).

Resultater fra syv års strømmålinger i dybhavet udfor Chile er analyseret sammen med historiske hydrografiske data. Den gennemsnitlige sydgående strømning er observeret i dybdeområdet 2.000 – 3.500 m, og ved hjælp af disse målinger samt beregninger af varmebalancen for de dybe Peru og Chile bassiner er der foretaget geostrofiske strømberegninger, som viser en sydgående transport på ca. 10 x 10^6 m^3s^{-1} inden for få hundrede km fra den chilenske kyst. Denne dybe grænsestrøm transporteres mindst halvdelen af det totale dybe udløb fra Stillehavet af den globale termohaline cirkulation (G. Shaffer, S. Hormazabal, O. Pizarro, M. Ramos, Concepcion).

Blandingen af vandmasserne i Det sydøstlige Stillehav er undersøgt på basis af satellitobservationer og historiske hydografiske data. Foreløbige resultater viser to blandingsregioner, tæt på kysten og omkring 100 km fra land. Disse resultater er brugt til planlægning af et eksperiment med bøjer og skibsmålinger (M.-B. Kronborg, D. Quadfasel).

Overfladestrømninger i Det nordlige Atlanterhav og Det nordiske Hav viser store fluktuationer med årstiderne samt over flere år. Disse variationer skyldes hovedsageligt interne recirkulationer i bassinerne, og påvirker derfor ikke storskala-udvekslingen mellem Atlanterhavet og Det arktiske Ocean (D. Quadfasel, P. Jacobsen, København, M. Nielsen, København). En detaljeret undersøgelse er udført i Grønlandshavet ved brug af drivbøjer, der optager profiler af vandsøjlen. Resultaterne viser, at mesoskala strømfluktuationer dominerer vandbevægelsen i Grønlandshavet og angiver samtidig udstrækningen af efterårs- og vinter-konvektionen (D. Quadfasel, J. Backhaus, Hamburg). Horisontale mesoskala strømfluktuationer er også ansvarligt for

opblanding af dybvand nedenfor Færø-banke-kanalen og Danmarksstrædet, når det kolde dybvand møder det varmere atlantiske vand og bidrager til den globale termohaline cirkulation i dybhavet (D. Quadfasel, B. Hansen, Thorshavn, S. Østerhus, Bergen). Vandets nedsynkningshastighed i den nordlige del af den subtropiske gyre er beregnet med en nyudviklet metode, der kombinerer forskellige satellitobservationer. Indtil nu giver metoden gode resultater i Østatlanten, men er mere usikker i Golfstrømsregionen (D. Quadfasel, J. Høyer).

Resultater af data indsamlet fra bøjer og skibe i Det vestlige indiske Ocean tyder på, at Det vestlige arabiske Hav er et sted, hvor opblandingen i dybhavet er meget stor, og her driver en dyb cirkulation, der er tre gange større end det globale gennemsnit. Dette skyldes forceringen fra den kraftige monsun på overfladen og tilstedeværelsen af en stejl topografi, som frembringer interne bølger (D. Quadfasel, M. Dengler, Kiel). Den dermed forbundene "overturning" cirkulation er vurderet ved hjælp af satellitobservationer og hydrografiske målinger (D. Quadfasel, J. Karstensen, Palisades, L. Stramma, Kiel, P. Brandt, Kiel).

Atmosfærens og oceanernes kemiske og biologiske udvikling

Igennem jordens historie har de fysiske forhold på jorden ændret sig langsomt og til tider pludseligt. Ved at studere vekselvirkningen mellem det fysiske klima og det biogeokemiske kredsløb for i dag samt tidligere perioder og hændelser er vi bedre rustet til at forstå fortidens klima og dermed forudsige fremtidige klimaændringer.

Omsætningen af opløst organisk kulstof i vandsøjlen er modelleret i en tre dimensional cirkulationsmodel HAMOC, hvor remineraliseringen af partikulært organisk materiale er beskrevet ved en mikrobiel løkke baseret på den del af den bakterielle biomasse der er fritlevende i vandsøjlen. Denne model forklarer de observerede dybhavsgradienter af opløst organisk kulstof, og har derfor betydning for vores forståelse af det marine kulstof kredsløb (J. Bendtsen, C. Lundsgaard, Risø, M. Middelboe, Helsingør, D. Archer, Chicago).

Ved brug af modellen "High Latitude exchange/Diffusion-Advection" (HILDA) har vi modelleret effekten af ændringer i koncentrationen af næringsstoffer på oceanernes pH-værdi samt vurderet den totale biologiske produktion (G. Shaffer, J.O.P. Pedersen).

Før tidlig Proterozoikum forblev ilt-indholdet i atmosfæren lavt på trods af at iltproducerende bakterier var opstået. Ved observationer og modelstudier finder vi at adsorption af fosfat på jernoxider kan have begrænset primær-produktionen og resulterede i stabilisering af det lave ilt-indhold i atmosfæren (C.J. Bjerrum, D. Canfield, Odense.).

Ved hjælp af omfattende koblede klimamodeller og sammenligninger med klimaproxy data studeres vekselvirkningen mellem atmosfæren og oceanerne, bl.a. for at undersøge hvilke processer, der var ansvarlige for at opretholde drivhustilstanden for 50 mill. år siden. Vi har undersøgt den hurtige afkøling af klimasystemet som følge af et kometnedslag (M. Humber, J. Bendtsen, C.J. Bjerrum) samt atmosfære-oceankoblingen i det tropiske Stillehav for at forstå de mekanismer, der kontrollerer såvel den gennemsnitlige temperatur som temperaturfluktuationer (M. Huber, R. Caballero).

Niels Bohr Institutet

Teoretisk fysik. Almen

Rationale for kvantemekanikken

Der arbejdes på en ny opbygning af kvantemekanikken, der giver den en rationale og et ændret begrebsmæssigt indhold. Det entydige udgangspunkt for teorien er det ægte tilfældige klik, der kommer uden årsag, som en diskontinuitet på rumtidsscenen. Teorien befries herved for begrebet måling og fra forestillingen om en partikel som et objekt på rumtidsscenen. Det er disse grundelementer, hvorpå den sædvanlige kvantemekanik bygger, der har gjort det vanskeligt at gennemskue dens begrebsmæssige opbygning og har stået i vejen for erkendelsen af det ægte tilfældige klik (O. Ulfbeck).

Teoretisk højenergifysik

Vor forståelse af verden på de mindste afstande standser i dag ved "Standardmodellen". Man opererer her med tre fundamentale vekselvirkninger: (i) de elektromagnetiske vekselvirkninger, der er ansvarlige for den struktur, vi finder i atomer og molekyler; (ii) de svage vekselvirkninger, der forklarer visse aspekter af radioaktivt henfald, samt spiller en afgørende rolle i stjernernes energiproduktion samt (iii) de stærke vekselvirkninger, der beskriver den substruktur der findes på kvark-niveau. På trods af den meget imponerende overensstemmelse mellem teori og eksperimenter som standardmodellen repræsenterer, er der tungtvejende teoretiske grunde til at tro, at standardmodellen kun er en del af en mere omfattende teori. En vigtig indikator i den retning er, at standardmodellen ikke beskæftiger sig med tyngdekraften, som er den fjerde fundamentale vekselvirkning, vi kender i naturen. Problemet er, at standardmodellen er en såkaldt renormerbar teori, dvs. en teori, der på konsistent måde forener kvantemekanikken og den specielle relativitetsteori. Når vi kommer til tyngdekraften, skal vi forene kvantemekanikken med Einsteins almene relativitetsteori og det har indtil nu vist sig særdeles vanskeligt. Men selv inden for standardmodellen er der en række aspekter, der ikke er tilfredsstillende forstået. Standardmodellen har på naturlig måde forenet de elektromagnetiske og de svage vekselvirkninger. Denne del af teorien kaldes Glashow-Weinberg-Salam (GWS) teorien. De stærke vekselvirkninger, der kaldes "Quantum Chromodynamics" (QCD) lever et delvist uafhængigt liv inden for standardmodellens rammer. Hvorfor er der disse to uafhængige dele? Man kunne forestille sig, at de blev forenet til een teori ved større energi, præcis som det er sket med den elektromagnetiske teori og teorien for de svage vekselvirkninger. En sådan forening ville måske også tillade os at forstå, hvorfor GWS- og QCD teorierne har forskellige symmetrier (U(1) x SU(2), hhv. SU(3). Hvorfor optræder leptoner og kvarker i bestemte "familier" og hvorfor er antallet af familier 3? Hvorfor har leptonerne og kvarkerne præcis de masser vi observerer? Kan disse masser forudsiges? Hvad er massen af den såkaldte Higgs-partikel, der er forudsagt af GWS-teorien?

Den næste generation af acceleratorer (LHC) vil teste standardmodellen i energiområdet 1-10 TeV. Dette er et særdeles interessant område: Ikke alene kan vi her forvente at observere Higgs-partiklen, som er forudsagt af teorien, men det er også et område, hvor man forventer at de "ikke-perturbative" effekter i standardmodellen vil spille en vigtig rolle.

Forståelsen af disse spørgsmål illustrerer også et gennemgående træk ved teoretisk højenergifysik i dag: Ved at studere de mindste bestanddele føres man oftest til problemstillinger, der er relevante for forholdene i det tidlige univers. Dette skyldes, at de høje energier der kræves for at splitte stoffet i dets mindste bestanddele, vil være tilstede ved de høje temperaturer, der herskede i det tidlige univers. Der knyttes således yderst betydningsfulde bånd til både moderne kosmologi og visse dele af nyere astrofysik.

Mens GWS-teorierne har så små koblingskonstanter ved nuværende eksperimentelt målte energier at perturbationsteori er uhyre nøjagtig, er situationen mere kompliceret i QCD-teorien. En del spørgsmål kan her besvares i perturbationsregning, mens andre kræver massive computerberegninger i ikke-perturbative områder. Sådanne ikke-perturbative beregninger spiller en fremtrædende rolle i gruppens arbejde. I et specielt regime af afstande, kan spektret af eigenværdier af den såkaldte Dirac operator for kvarkerne beregnes eksakt ud fra universalitet og en forbindelse til random matrix teori. Gruppen er aktivt involveret i disse nye anvendelser af random matrix teori, der også har tråde tilbage til gruppens banebrydende arbejde omkring forbindelsen mellem random matrix teori og strengteori.

Forsøgene på at se standardmodellen som del af en større teori involverer forståelsen af strengteorier, samt studiet af kvantegravitation. Streng- og superstrengteorierne har i en årrække spillet en stor rolle for højenergi gruppens arbejde på NBI, og gruppen har ydet væsentlige bidrag til formuleringen af disse teorier. Af nyere udviklinger kan her nævnes studiet af dualitets-symmetrier. I strengteori giver dualitet mulighed for at forbinde tilsyneladende forskellige teorier. Inden for de seneste få år har strengteori gennemgået en rivende udvikling, som i udstrakt grad har sit udgangspunkt i netop disse dualitetsegenskaber. Generisk relaterer dualitet stærk kobling med svag kobling, og påstanden om eksakt dualitet er derfor fra begyndelsen et ikke-perturbativt udsagn. Ideen om en "større" forenende teori, kaldet M-teori, der har de kendte perturbative strengteorier indeholdt i sig i særlige grænser, har i denne sammenhæng vist sig at være utroligt frugtbar og har ført til en næsten eksplosiv aktivitet i feltet. Specielt har en forbløffende ækvivalens mellem.

M-teori, eller, i en vis grænse, 11-dimensional supergravitation med en helt specifik baggrundsmetrik på den ene side og en konform invariant, supersymmetrisk sædvanlig kvantefeltteori på den anden side ført til en hektisk aktivitet i de sidste par år. Baggrundsmetrikken må indeholde en såkaldt anti de Sitter (AdS) del, og kvantefeltteorien fremkommer mirakuløst på overfladen af dette AdS rum. Der arbejdes på flere fronter på at forsøge at udvide denne ækvivalens til det ikke-konforme og ikke-supersymmetriske tilfælde. Hvis der kommer et afgørende gennembrud her, har strengteori fået en helt uventet direkte relevans for selve partikelfysikkens standardmodel. Også inden for det sidste år har strengteori igen virket som katalysator for nye udviklinger inden for standardmodellen og kvantefeltteori generelt. Specielt kan her nævnes muligheden for "store" ekstra dimensioner, og især studiet af såkaldt ikke-kommutative gauge teorier i fire dimensioner. Der er her tale om en udvidelse af de ikke-Abelske gauge teorier der indgår i standardmodellen (og som allerede har ikke-kommuterende generatorer) ved et ikke-kommuterende produkt i rumtid. Gruppen på NBI har været aktivt involveret i disse seneste udviklinger lige fra starten (J. Ambjørn, H.B. Nielsen, P.H. Damgaard, P. Olesen, J.L. Petersen. Langtidsgæster og ph.d.-stipendiater (specialestuderende ikke medregnet) i det forløbne år: M. Arnsdorf, N.E.J. Bjerrum-Bohr, D. Boyarsky, J. Correia, J. Greensite, T. Harmark, R. Janik, J. Jurkiewicz, C.F. Kristjansen, Yu. Makeenko, J. Nishimura, P. Orland, K. Savvidy, K. Takenaga, Y. Takanishi, T. Tsukioka, R. Umetsu).

Eksperimentel partikelfysik

En ide som går tilbage til Demokrit er, at stoffet i sidste ende er opbygget af nogle få uforanderlige bestanddele. De mest almene elementære partikler, vi kender i dag, danner tre familier med hver to kvarker og to leptoner. Disse synes at være de mindste bestanddele af alt stof. Hertil kommer kraftfelternes kvanter: fotoner, gluoner, W- og Z-bosonerne. Kvarker og leptoner kan bindes sammen af kraftfelterne til sammensatte partikler. For at løsne de bånd, der binder kvarkerne sammen til f.eks. protoner og neutroner, kræves der ekstremt høje temperaturer, nemlig sådanne som herskede i de første øjeblikke af universets historie.

Sådanne forhold er bekostelige at etablere i laboratoriet, og derfor er der kun få laboratorier for partikelfysik i verden. I Europa har landene skabt organisationen CERN med laboratoriet ved Geneve til formålet. Danmark er et af de 19 medlemslande i CERN, og medarbejdere ved Niels Bohr Institutet har siden oprettelsen af CERN deltaget i det internationale samarbejde om eksperimenter i partikelfysik.

Gennem sådanne eksperimenter har man fundet de ovennævnte elementære partikler, og man har endvidere kunnet afprøve teorien for de kræfter som virker mellem dem. Teorien for de stærke og elektro-svage kræfter er fundet i så god overensstemmelse med eksperimenter, at den går under navnet "standardmodellen" (se foregående afsnit).

Det er et åbent spørgsmål, om man med standardmodellen er nået til enden af stoffets sønderdeling, eller om fremtidige eksperimenter vil afsløre indre struktur af disse partikler eller måske helt nye partikler. Sandsynligheden taler for det sidste, da man ganske mangler en forklaring på, hvorfor partiklerne har deres respektive masser, hvorfor der netop er tre familier, hvorfor alle kræfter synes at konvergere til en fælles styrke ved ultimativt høje temperaturer, og endeligt hvordan gravitationskraften kan inkluderes i teorien.

Niels Bohr Institutets deltagelse i disse undersøgelser angår blandt andet elektron-positron kollisioner i LEP acceleratoren ved CERN. Denne accelerator blev lukket i 2001, men der arbejdes stadig med at uddrage standardmodellens parametre så præcist som muligt fra de data, som blev opsamlet i maskinens ti-årige virke.

Der deltages endvidere i forberedelser til den næste generation af eksperimenter ved CERN. Ved at accelerere protoner til meget høje energier i en ny superledende ring, LHC, placeret i LEP tunnelen, er der en særdeles god chance for at besvare nogle af de åbne spørgsmål i partikelfysikken. Det er her nødvendigt at lade intense protonbundter støde sammen 40 millioner gange i sekundet. Dette giver store udfordringer til den elektroniske behandling af eksperimentets millionvis af måleenheder, og i dette område bidrager NBI til udviklingen af udstyr og metoder.

Man har indset, at anstrengelserne for at skaffe tilstrækkeligt med regnekraft til LHC eksperimenterne kunne føre til nye udviklinger af samme vidtrækkende betydning for samfundet som the World Wide Web. En sådan udvikling

er det såkaldte GRID, en ide om et globalt netværk af computer-ressourcer, der tilvejebringer ressource-tunge tjenester til forbrugerne på en lignende gennemsigtig måde som elnettet tilvejebringer strøm til forbrugernes stik. Et dansk konsortium med deltagelse af Niels Bohr Institutet er samlet med henblik på at bidrage til den internationale forskning på dette område.

Endelig deltages der i et nyt eksperiment ved DESY, det store partikelfysik-anlæg i Hamburg. I eksperimentet vil man søge at isolere store mængder af partikler, der indeholder den næst-tungeste kvarktype. Det drejer sig om at finde ud af det subtile mønster, hvorefter de forskellige kvarktyper kan blande sig og transformere mellem hinanden, når de udveksler W-bosoner. Sådanne effekter er nødvendige for at forklare, hvorfor der alene findes stof i universet (foruden stråling) og ikke lige så meget anti-stof (J.D. Hansen, J.R. Hansen, P.H. Hansen og B.S. Nilsson, M. Dam, R. Murasan, J. Langgaard Nielsen og A. Wäänänen. Ph.d.-studerende: A.C. Kraan, B.Aa. Nielsen og E. Lytken).

Teoretisk Kernefysik

Teoretisk kernefysik søger mod en forståelse af kernestoffet, som findes i atomkerner, i neutronstjerner, og måske som et meget varmt plasma af næsten frie kvarker og gluoner. Niels Bohr Institutet har er en lang tradition inden for studier af strukturen af stabile og næsten stabile kerner. I de senere år har interessen også samlet sig om studiet af egenskaberne af kernestof under kompression og voldsom opvarmning. Disse egenskaber kan studeres i laboratoriet i kollisioner mellem tunge kerner. Voldsomt opvarmet kernestof fandtes i det tidlige univers, og kernestof under kompression forekommer i dag i naturen i neutronstjerner.

Den teoretiske gruppe er kraftigt engageret i kernestrukturforskning. En aktuel problemstilling er kobling mellem termisk eksitation, superfluiditet og rotationsbevægelse i atomkerner. Ved en lav temperatur i forhold til den typiske energiskala i kernefysik sker en faseovergang fra jævn til diffus rotationsbevægelse. Kvantetilstande i superkolde kondensater og i nanostrukturer indeholder meget tydelige analogier til kernefysik, og studeres aktivt af gruppen. Atomkerner indeholder nogle af de mest karakteristiske faseovergange fra ordnet til meget irregulær bevægelse. I samarbejde med medlemmer af instituttets gruppe for Komplekse Systemers Fysik arbejder gruppen på beskrivelser af kvantekaos.

Ved mellemtemperaturer udviser kernestof en faseovergang fra en væske til en gas. Ved højere temperatur møder man en hadronfase. Ved meget højt tryk og temperatur mister de enkelte nukleoner deres identitet, og der dannes et quark-gluonplasma, hvori quarkerne bevæger sig frit. Symmetrier af løsningerne til feltteorier, som kan beskrive plasmaet, åbner muligheder for eksistensen af forskellige faser med karakteristiske faseovergange af første og anden orden. Quark-gluon plasmaet kan skabes ved oprettelse af chiral symmetri, eller ved overgang til en fase med superledning i QCD-farven. Fasediagrammet og tilstandsligningen for kernestof er af afgørende betydning for det indre af neutronstjerner.

Quark-gluon plasmaet kan opstå kortvarigt i kollisioner af relativistiske, tunge ioner. I samarbejde med NORDITA studerer gruppen modelbeskrivelser af de dynamiske kollisionsforløb med transport i plasma. Modelbeskrivelserne føres helt igennem til forudsigelser for begivenheder, som kan iagttages ved nuværende og fremtidige acceleratorer og detektorer. Ligeledes føres beregninger på neutronstjerner igennem, så udregnede masser og radier kan konfronteres med nyeste data fra røntgenstråling udsendt fra binære neutronstjerner. Gruppen er knyttet til det skandinavisk-europæiske CHIC projekt for mellemenergier og til det danske CRAK (tidligere HEHI) samarbejde inden for relativistisk tungionfysik. Samarbejdet omfatter detektorsystemet BRAHMS ved RHIC acceleratoren i Brookhaven, USA (J.P. Bondorf, M. Diakonov (Nordita), T. Døssing, A.D. Jackson, B.R. Mottelson (Nordita). Langtidsgæsteforskere: I.N. Mishustin, H. Heiselberg (Nordita), B. Vanderheyden, T. Wilke, J. Lenaghan, A. Mocsy. Ph.d.-studerende: K. Splittorff, M. Oswald. Specialestuderende: P. Ipsen, C. Strømfeldt).

Eksperimentel kernefysik

Kernestruktur ved høje spin

Den eksperimentelle gruppes kernestruktur-forskning baseres i dag på udnyttelse af de bedste internationale multidetektor-systemer for måling af γ-strålingen fra hurtigt roterende atomkerner produceret ved hjælp af tung-ion acceleratorer i Europa og USA. Vi har i 2001 udført eksperimenter med EUROBALL-IV detektoren på Vivitron acceleratoren i Strasbourg, Frankrig, GAMMASPHERE detektoren i Berkeley, USA samt GASP detektoren ved acceleratoranlægget i Legnaro, Italien. Vi har desuden deltaget i opbygning og indledende eksperimenter med det nye EXOGAM detektor-system ved GANIL acceleratoranlægget i Caen, Frankrig, med henblik på at udnytte anvendelse af radioaktive beam-partikler fra det nye SPIRAL acceleratorprojekt der.

I disse eksperimenter udnytter man primært de velkendte Coriolis- og centrifugal-kræfter, som induceres i de meget hurtigt roterende compoundkerner, dannet ved fusion af accelererede tung-ioner med targetkerner. Efter afgivelse af ekscitationsenergi ved partikelfordampning, afkøles kernen ved henfald mod grundtilstanden ved udsendelse af en kaskade af gammastråler. Disses energier er proportionale med rotations-frekvensen, som aftager under kernens henfald. Rotations-korrelationen i hvert enkelt henfald studeres og giver detaljeret information om kvante-strukturen af kernepartiklernes mulige bevægelsesmønstre under rotationen.

En stor del af eksperimenterne sigter imod en detaljeret identificering og kortlægning af atomkernens kvantetilstande og studiet af kernens enkelt-partikel og kollektive bevægelsesformer, faseovergange og symmetribrud. Andre sigter på at identificere særlige kerneegenskaber, ofte teoretisk forudsagt, som er meget vanskelige at finde og studere. Dette gælder f.eks. de aksialsymmetriske, såkaldt hyperdeformerede tilstande med akseforhold på 3:1:1, som er teoretisk forudsagt i begrænsede masse- og spin-områder, men som vi endnu ikke efter flere søgninger i Hf og Yb området har kunnet påvise. En fornyet indsats i Xe-Ba området, hvor kernerne har den største stabilitet imod fission ved høje spin, er i gang for tiden.

Kerner kan også udvikle kollektive former, hvor den aksiale symmetri er brudt. En følge af triaxialiteten i et kvantesystem kan herved studeres, og gruppen har indledt en række forsøg på at belyse disse problemstillinger i større detalje efter at have identificeret et område omkring Lu og Hf kernerne både teoretisk og eksperimentelt, hvor denne type tilstande findes. Det er i 2001 lykkedes at påvise den

såkaldte "wobbling mode", forudsagt af Bohr og Mottelson for mere end 20 år siden. Det drejer om en ulige Lu isotop studeret ved hjælp af EUROBALL IV i Strasbourg. Et nyt eksperiment i 2001 med forbedret statistik peger mod muligheden for, at også "wobbling" med dobbelt phonon eksitation kan identificeres.

Udnyttelse af en ny fluktuations-analyse teknik anvendt i 2-dimensionale kontinuum γ-spektre har gjort det muligt at påvise eksistensen af to isolerede potentialbrønde med henholdsvis aksial-symmetrisk, moderat deformation og triaksial, stor deformation. Samtidig viser analysen at en kobling mellem de to brønde giver anledning til barriere-gennemtrængning ved stigende ekscitationsenergi.

Gruppen er også engageret i udvikling af en ny type multi-segmenteret detektor, hvor "tracking" af gamma-spredningen i detektoren giver helt nye muligheder. Vi sigter her imod at opnå en nøjagtig positions- og retningsbestemmelse af gammastrålerne og at forbedre effektiviteten med en faktor 2 – 3. Følsomheden for detektering af svage gamma-kaskader forøges herved flere størrelsesordener. Dette vil åbne mulighed for en komplet kortlægning af kernernes kvantestruktur helt op til energiområdet, hvor kernetilstandene viser kaotisk struktur. Dette projekt støttes af et EUs TRM netværk program med 8 deltagende institutioner fra EU. Gruppen har især påtaget sig opgaver inden for databehandlingsområdet.

En ny udvikling på accelerator- og detektorområdet har gjort det muligt at studere kerner, som har et meget stort overskud af neutroner i forhold til de stabile kerner. Studiet af disse kerner har speciel betydning, fordi de indgår som mellemprodukter i tilblivelsen af solsystemets grundstoffer ved supernovaeksplosioner. Forekomsten af de såkaldte magiske nucleontal og andre strukturelle fænomener spiller en stor rolle i disse processer. Gruppen har således deltaget i eksperimenter ved GANIL i Frankrig med sigte på at efterprøve de forventede magiske strukturer i kernernes skalmodel. Gruppen har ved disse forsøg bidraget med en 16-fold segmenteret Germaniumdetektor, som gør det muligt på trods af store Doppler skift i γ-spektrene at måle γ-strålingen med høj præcision fra kerner, der bevæger sig med omkring 30 % af lysets hastighed (G.B. Hagemann, B. Herskind, G. Sletten. Stipendiater J.N. Wilson og H. Amro. Ph.d.-studerende: D. Ringkøbing Jensen og S. Ødegård. Bachelor-studerende; T. Dalsgaard, C. Rønn Hansen og H. Thisgaard).

Højenergi-tungion-fysik

Kvarker er normalt bundne i "farveløse" partikler, dvs. at kvantetallet "farve" er neutraliseret lidt på samme måde som elektrisk positiv og negativ ladning tilsammen kan give elektrisk neutrale tilstande. De observerede partikler er således protoner, neutroner, andre baryoner og mesoner. Dette er et karakteristisk træk ved stof under de betingelser, der hersker i universet i dag. Ved meget høje temperaturer og tætheder svarende til de forhold, der fandtes cirka et mikrosekund efter Big Bang, eksisterede disse farveløse partikler ikke. I stedet kunne kvarkerne og gluonerne (den stærke vekselvirknings kvantum) bevæge sig frit omkring i det unge univers. Dette er i hvert fald den nuværende hypotese.

Forsøg med tunge ioner ved ultrarelativistiske energier forventes at kunne genskabe forhold, der ligner tilstandene i dette unge univers. Dog varer en sådan laboratoriefrembragt tilstand kun så lang tid, som det tager lyset at rejse fra den ene ende af atomkernen til den anden (nogle få femtometer), og laboratorie-"universet" lever blot i ca. 10^{-23} sekund.

En forskergruppe på instituttet, kaldet HEHI, deltager i sådanne tungionforsøg, dels ved CERN i Geneve og dels i Brookhaven Laboratoriet uden for New York.

Gruppens centrale aktivitet er lige nu knyttet til den nye tungioncollider RHIC ved Brookhaven Laboratoriet (NY) i USA, hvor man studerer stød mellem tunge ioner med en energi på 200 GeV per nukleon-par. Gruppen er centralt med i BRAHMS, ét af de fire store eksperimenter ved RHIC. Gruppen har til eksperimentet bl.a. bidraget med en stor spektrometermagnet, to segmenterede flyvetidshodoskoper og flere "time projection chambers".

I løbet af året (juni til december) har gruppen deltaget meget aktivt i datatagningen ved RHIC, hvor RHIC leverede Au+Au beams ved 200 GeV pr. nucleon-par. Fysikprogrammet sigter på en omhyggelig måling af partikelspektrene fra Au+Au stød. I hele året har gruppen haft travlt med analysen af de opnåede data samt med publikation af data både fra 2000 og 2001 (to publikationer). Det viser sig at de målte partikeltætheder (op til ca. 4.600 ladede partikler produceret pr. kollision) implicerer energitætheder over den såkaldte 'Bjorken'-grænse og derfor, at vi i princippet kan forvente effekter af en kortvarig eksistens af den førnævnte stoftilstand, som populært kaldes en 'quark-gluon plasma'. Kollisionerne er de mest energirige kernekollisioner, der endnu er frembragt under jordiske forhold, og der skabes temperaturer på omkring 1.000 milliarder grader. Forsøgene påviser allerede eksistensen af en ny stoftilstand karakteriseret ved en høj grad af balance mellem stof og antistof.

En anden aktivitet i 2001 har været arbejdet med færdiggørelsen af en række publikationer (to i 2001, tre på vej til 2002) fra NA44 eksperimentet ved CERN, især med analysen af produktionen af sjældne, sammensatte partikler (deuteroner, tritoner og disses antipartikler). Der sigtes især mod en indgående analyse af forholdene ved 'freeze-out' dvs. tilstanden, hvor partiklerne frigør sig fra vekselvirkningsområdet. Resultaterne fra NA44 viser bl.a., at de mange producerede partikler fra centrale støder bevæger sig kollektivt væk fra stødzonen og således opfylder én af betingelserne for at kunne ses som en ny stoftilstand.

På længere sigt vil aktiviteterne koncentrere sig om deltagelse ved CERNs LHC (Large Hadron Collider) projekt som forventes i gang 2006. Gruppen deltager allerede aktivt i ALICE eksperimentet, som også primært vil studere ultrarelativistiske tungionstød ved ca. 30 gange højere energi end ved RHIC). Gruppen bidrager med og står for et silicon teleskop, der måler partikel-multipliciteten i forlæns retning samt i laser-kalibreringssystemet for den store TPC (H. Bøggild, J.J. Gaardhøje, O. Hansen, A. Holm, B.S. Nielsen, I. Bearden og P. Staszel. Ph.d.-studerende: P. Christiansen, D. Ouerdane og C. Ekman Jørgensen. Specialestuderende C. Holm Christensen, M. Gammeltoft, M. Germinario, E. Jakobsen, D. Sandberg).

Astrofysik

Kosmisk Mikrobølge-stråling, TOPHAT

Tophat, der er et ballon-projekt til måling af den kosmiske mikrobølgestråling-baggrund (CMB), blev sendt op fra McMurdo på Antarktis den 4. januar 2001. Den var operativ i godt 4 døgn, indtil kryostaten løb tør for flydende He-

lium. Kommunikationen med ballonen forsvandt ca. 12 timer efter opsendelsen, men alle data blev heldigvis også skrevet på diske i gondolen. Diskene blev bjærget intakte sidst i januar, da ballonen landede tæt ved Sydpolen. Dataene er nu under analyse, og forventningerne til CMB resultaterne er store (P.R. Christensen, D.F. Gregor, H.E. Jørgensen, R. Kristensen (DRI), H.U. Nørgaard-Nielsen (DRI).

Kosmisk Mikrobølge-stråling, PLANCK

DRI, NBIfAFG og TAC samarbejder om det danske bidrag til ESAs PLANCK satellit-mission til måling af anisotropien af den Kosmiske Mikrobølge-stråling (CMB), der forventes opsendt i 2007. Det danske bidrag består i at fremstille og levere spejlene til mikrobølge-teleskopet. I løbet af 2001 var spejlene i EU-udbud, og vi har lavet kontrakt med det tyske firma ASTRIUM_SPACE om produktionen. Samtidig er der kraftig aktivitet i den teoretiske del af gruppen for at forstå de meget komplicerede systematiske fejl, som PLANCK dataene vil være behæftet med (L.-Y. Chiang (TAC), P.R. Christensen, N.C. Jessen (DRI), H.E. Jørgensen, P.D. Naselsky (TAC), I. Novikov, H.U. Nørgaard-Nielsen (DRI).

Komplekse systemers fysik

Komplekse systemer repræsenterer et bredt spektrum af forskningsområder, som har været i stærk udvikling i det sidste årti. Med udgangspunkt i hele viften af traditionelle specialiteter på NBI/NORDITA: kernefysik, statistisk mekanik, faststoffysik, højenergifysik og astrofysik er der vokset et nyt område frem, hvis fælles tråd er den kompleksitet, som findes i så godt som alle naturens fænomener, fra fysik over biologi til økonomi og sociologi. Det er især ulineariteten af de fundamentale dynamiske love, der er i stand til at fremkalde strukturer med meget kompleks geometri (bl.a. såkaldte fraktaler) og meget irregulær bevægelse (kaos). På trods af, at dynamikken er helt deterministisk, bevirker ulineariteten, at den præcise tidsudvikling bliver uforudsigelig. Et andet fællestræk ved dette område er brugen af computereksperimenter; det er i høj grad den intuition, som opnås gennem vekselvirkningen med computere, som gør det muligt at angribe disse vanskelige "klassiske" problemer.

Indsatsen på dette område er vokset frem gennem de sidste tyve år og er stadig under stærk udvikling. Den blev i 1993 styrket betydeligt gennem skabelsen af "Center for Chaos and Turbulence Studies" finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd. I slutningen af 2001 besluttede gruppen at organisere sig i en ny struktur, kaldet "Complexity Lab" og modtog ved afslutningen af året en treårig rammebevilling fra Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd til drift af denne aktivitet. Complexity Lab indeholder fire forskningssøjler: selvorganiseret kompleksitet, bio-kompleksitet, fluid kompleksitet og statistisk kompleksitet. Det stærke samarbejde, der allerede foregår på tværs af disse delområder og i større skala på tværs af institutioner, vil blive yderligere udbygget i både teoretisk og eksperimentel retning.

Den oprindelige forskningsindsats var koncentreret om kaotisk bevægelse i små systemer. Gruppen har været stærkt medvirkende til, at dette område er blevet næsten fuldstændig kortlagt gennem de sidste tyve år. Vi har i dag en fin forståelse af, hvordan kaos opstår, hvorledes det karakteriseres, og med hvilke metoder, det kan kontrolleres. For kaos i systemer med mange frihedsgrader, for eksempel hydrodynamisk turbulens, er situationen helt anderledes. Vi har kun en begrænset teoretisk forståelse og ved end ikke, hvordan turbulens bedst kan karakteriseres. Det er et spændende område, og der foregår i dag en bred indsats, der dækker numeriske eksperimenter med gitre af koblede afbildninger, cellulære automater og simulering af hydrodynamisk turbulens. Fremskridt på disse områder er vanskelige, men vil kunne anvendes på mange praktiske fænomener, hvor både kaotisk bevægelse og rumlig uorden spiller en rolle.

Man kan specielt fremhæve de undersøgelser af "intermittens" i turbulent bevægelse (en slags stødvis opførsel) baseret på såkaldte skalmodeller. Det har vist, at dette fænomen kan findes i selv meget simple modeller. Endvidere er der sket fremskridt i forståelsen af turbulens i periodiske, kemiske reaktioner. Det er lykkedes at få overblik over de instabiliteter, der forårsager den turbulente dynamik og de bundne hvirvel- (eller spiralbølge-) tilstande, der kan dannes undervejs. Endelig kan man nævne en ny gruppe af dynamiske modeller for fraktal vækst og frontdynamik i fysiske og biologiske systemer.

Udviklingen inden for "kvantekaos" har i de senere år været præget af, at man nu, både eksperimentelt og teoretisk, kan studere højt eksciterede og meget righoldige spektra, for eksempel af brintatomet i et ydre magnetfelt. Her er gruppen kendt for at have udviklet en meget effektiv og udbredt teknik, hvorved systemets egenskaber kan beskrives ved hjælp af et lille antal periodiske baner fra det tilsvarende klassiske (Newtonske) system.

På det eksperimentelle område arbejdes inden for rørstrømning, frie overflader (hydrauliske spring), laminare hvirvler, Faraday bølger, sandriller, sonoluminesens, granulær strømning, akustiske resonnanser (med forbindelse til kvantekaos).

I 1998 blev gruppen medlem af en forskerskole i "Ikkelineære Systemer" sammen med grupper på Danmarks Tekniske Universitet, Kemisk Institut (KU), Afdelingen for Optik og Fluid Dynamik (Risø) og med kontakter og samarbejdspartnere i industrien, heriblandt Novo Nordisk. Skolen er finansieret af Forskeruddannelseskontoret og gennem denne forskerskole har vi en unik mulighed for at koordinere undervisningen for ph.d.-studerende (og til dels også speciale-studerende). Kurserne understøttes af gæsteforelæsere betalt af skolen, og udenlandske ph.d.-studenter bliver ligeledes støttet af skolen. Skolen afholder en række workshops og symposier og er i gang med at udforme samarbejdsaftaler med andre tilsvarende skoler ude i verden. I 2001 blev skolen udnævnt til Curie-træningscenter under EU.

Gruppen har gennem de senere år satset mere og mere aktivt på eksperimentelle studier af biologiske systemers fysik. Aktiviteten bliver suppleret af en teoretisk indsats inden for beskrivelser af termodynamiske processer for proteinfoldning. Ligeledes studeres motor-proteiner og genetiske netværk teoretisk. Gruppen har tæt samarbejde med molekylærbiologer, medicinere og kemikere under KU og afholder ugentlige tværvidenskabelige gruppemøder.

I slutningen af 1998 blev to unge forskere, Kirstine Berg-Sørensen og Lene Oddershede, tildelt en bevilling fra FREJA programmet. Målet er at udvikle en såkaldt optisk pincet til at studere, kontrollere og manipulere de mindste biologiske molekyler. Denne form for pincet udgør et særdeles avanceret værktøj til en videre forståelse af fysiske

processer i biologien. I 1999 blev den eksperimentelle aktivitet inden for biofysik yderligere styrket gennem en samarbejdsaftale med Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole (KVL). Christian Rischel er gennem denne aftale ansat dels ved NBI og dels ved KVL og vil ved NBI opbygge et fluoroscens-eksperiment til undersøgelser af enkelte biologiske molekyler.

Gruppen inden for biologisk fysik var med-initiativtager til dannelsen af en forskerskole i "Biological Physics" i samarbejde med Risø Laboratoriet, MEMPHYS på Danmarks Tekniske Universitet, Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole og August Krogh Institutet på KU. Denne skole er sponsoreret af Forskeruddannelseskontoret og danner en "paraply" over alle ph.d.-studerende inden for områder i biologisk fysik i hele Ørestads-området. Således er der tæt samarbejde med fysikafdelingen på Lunds universitet.

Et andet meget aktivt område inden for komplekse systemers fysik er studiet af selv-organiserende kritiske fænomener (også kaldet "SOC"). Dette felt blev etableret af Per Bak for cirka 15 år siden og har siden da gennemgået en rivende udvikling verden over. Hovedideen bag selv-organiserende kritiske fænomener er, at ikke-lineære dynamiske systemer med både tidslige og rumlige frihedsgrader udvikler sig hen imod et kritisk punkt, alene bestemt ved de underliggende dynamiske processer. Når systemet nærmer sig det kritiske punkt, vil rumlige og tidslige korrelationer bygges op, og på det kritiske punkt vil der være potens-lovs korrelationer i både tid og rum. Denne opførsel er nu eksperimentelt observeret i en mængde systemer, for eksempel sandbunker, superledningsdynamik, væskedynamik, etc. I de seneste år har gruppen udvidet sin aktivitet til at omhandle biologiske systemer, såsom immunsystemet og finansielle systemer, herunder aktiehandel og -priser. Ud fra computersimuleringer af de dynamiske ligninger observeres igen en kritisk opførsel, hvilket kan have afgørende betydning for såvel det medicinske som det finansielle område.

Gruppen deltager i to "Mobility"-netværk inden for EU: "Fractals and Self-organization" (koordineret af P. Bak) og "Intermittency in Turbulence" (koordineret af M.H. Jensen). I hvert netværk deltager cirka ti andre tilsvarende grupper i Europa.

De mange gæster, som besøger gruppen, har sammen med den store og aktive studentergruppe bidraget til at skabe et stimulerende og dynamisk miljø. En stor del af forskningen i disse nye retninger har været muliggjort gennem generøs støtte fra private fonde og industri (P. Alstrøm, P. Bak, K. Berg-Sørensen, T. Bohr, P. Cvitanovic, C. Ellegaard, J. Hertz (NORDITA), M. Høgh Jensen, B. Lautrup, M. Levinsen, L. Oddershede, C. Rischel, K. Sneppen (NORDITA). Specialestuderende: U. Beierholm, H. Bundgård, B. Hansen, K. Hansen, A. Jakobsen, M. Lommer, R. Mikkelsen, U. Petersen, M. Skogstad, K. Scheibye-Knudsen, J. Udesen, L. Søndergaard, J. Donsmark, J. Ipsen, H.C. Mulvad, R. Kristensen, S. Lehman, J. de Leon, C.D. Nielsen, H. Piil, C. Strømfeldt, V. Hvass, J.Q. Thomassen, J. Ryge, N. Weppenaar, M.S. Nielsen, M. Tibian. Ph.d.-studerende: J. Sparre Andersen, J. Borg, J. Kisbye Dreyer, B. Freiesleben de Blasio, S. Hørlück, S. Juul Jensen, K. Klemm, J. Mathiesen, S. Tolic-Nørrelykke, G. Simon. Ph.d.-grader: J. Lundbek Hansen, F. Okkels, J. Randløv, K. Schaadt).

Instituttets regnemaskineanlæg

Regnemaskineudstyret på Blegdamsvej har kørt stabilt også i 2001. Der er foretaget de traditionelle udvidelser og erstatninger i form af flere UNIX (Linux) arbejdsstationer, forbedret netværksudstyr og pc'er til administrative formål. Centrale UNIX servere er en AlphaServer 2000 5/250 og en Alpha XP1000. Disse betjener 21 Digital UNIX og mere end 100 Linux arbejdsstationer. Herudover er der en pc bar med 30 Linux maskiner for de studerende, som drives sammen med Ørsted Laboratoriet. Endelig har højenergi-afdelingen en regne-klynge bestående af 40 Linux maskiner.

Netværket består af et antal ethernet-segmenter koblet sammen til en stjerne-topologi i en bro, samt en FDDI-ring. Alle segmenter kan nu levere 100 Mbit/s ethernet, og et enkelt kører med 1 Gigabit hastighed.

Det administrative personales pc'er kører nu op mod en central server i stedet for enkeltstående som tidligere (B.S. Nilsson).

Nationalt og Internationalt forskningssamarbejde

I løbet af kalenderåret 2001 har 32 udenlandske gæsteforskere (heri inkluderet 7 udenlandske studerende) opholdt sig ved Niels Bohr Institutet i længere perioder (over 3 måneder).

Disse er fordelt på følgende lande: Østrig 1, England 1, Frankrig 2, Grækenland 1, Holland 1, Italien 3, Japan 4, Kina 1, Kroatien 1, Litauen 1, Polen 2, Rumænien 2, Rusland 1, Spanien 2, Sverige 1, Tyskland 3, Ungarn 1, USA 4.

Derudover har instituttet i 2001 haft 113 udenlandske gæster på kortere besøg (i max. 3 måneder) og et antal gæster, som har deltaget i:

School on Relativistic Heavy Ion Physics and Hard Probe Collaboration Meeting 14 – 20/05, med 25 deltagere.

HERA-B Collaboration Meeting 18 – 23/06, med 90 deltagere

European Graduate College Copenhagen-Giessen, Lecture Week on Complex Systems of Hadrons and Nuclei 24 – 28/09, med 32 deltagere.

Workshop on Shapes, Rotation and Temperature in Atomic Nuclei 6 – 8/12, med 35 deltagere.

Deltagerantallene er alle eksklusive lokale medarbejdere og gæster ved NBI (U. Holm).

Niels Bohr Arkivet

Niels Bohr Arkivet blev oprettet den 7. oktober 1985. Det er en tilskudsberettiget selvejende institution under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling i tilknytning til Niels Bohr Institutet og Københavns Universitet.

Arkivets mange historiske samlinger omfatter bl.a. Niels Bohrs videnskabelige, private og administrative korrespondance, Bohrs manuskripter, arkivalier fra nogle af Bohrs nærmeste medarbejdere, samt video-, film- og lydbåndoptagelser med og om Bohr. Efterhånden som samlingerne bliver ordnet og registreret (med støtte fra danske og udenlandske fonde), bliver de relevante oplysninger lagt ud på Arkivets hjemmeside, http://www.nba.nbi.dk, hvor man også kan se Arkivets store fotosamling. Bøgerne i Arkivets unikke videnskabshistoriske bogsamling er ikke til hjemlån, men kan læses i Arkivets bibliotek.

Arkivet modtager gæsteforskere fra ind- og udland, arrangerer åbne seminarer i videnskabshistorie, og fungerer desuden som formidler af naturvidenskab og videnskabshistorie for gymnasieklasser.

I 2001 har Arkivet medvirket til mange videnskabshistoriske publikationer, ordnet og katalogiseret flere fremtrædende fysikeres arkivsamlinger for historisk forskning, samt arrangeret et omfattende internationalt symposium, "Copenhagen and Beyond: Drama meets history of science" (Forstander: F. Aaserud).

Ørsted Laboratoriet

Nanofysik

Nanofysikgruppen beskæftiger sig med III-V halvleder-baserede mesoskopiske strukturer, mesoskopiske superledere og magneter samt kulstofnanorør. III-V Nanolab er centreret omkring molekylstråleepitaksi-anlægget. Dette anlæg (MBE) tillader at opbygge énkrystallinske lag af skiftevis GaAs og GaAlAs til fremstilling af kunstige krystaller og lavdimensionale strukturer. Scanning-elektronmikroskopet yder elektronstrålelitografi ned til 50 nm liniebredde. Desuden foretages målinger ved lave temperaturer (20 mK) og høje magnetfelter (13 T) samt med et atomic-force mikroskop (AFM) (P.E. Lindelof, J. Borggreen, C.B. Sørensen, L. Theil Kuhn, N. Payami, C. Mortensen, J. Nygård).

Nanofysikgruppen er deltager i Københavns Universitets Nano Science Center. På forskningssiden har kræfterne i 2001 være rettet mod tre områder:

Nanopartikler og nanorør

1) Transporten af elektroner og deres spin (magnetisk moment) studeres i granulære strukturer sammensat af magnetiske (kobolt) og umagnetiske (guld) nanopartikler. Som følge af de forskellige transportegenskaber af nanopartiklerne opnås spinafhængige transporteffekter ved lave temperaturer og med et ydre magnetfelt påtrykt. For at kunne studere elektron- og spintransport i de enkelte nanopartikler fremstilles elektroder ved elektrokemisk ætsning med kaliumguldcyanid af præfabrikerede guld mikroelektroder. Det vil være muligt at fabrikere kontakter til nanopartikler på mindre end 5 nm.

Forestiller man sig et oprullet grafitlag, får man et såkaldt kulstofnanorør med diameter på 1-3 nm og længde på op til flere mikrometer. Ved bias-spektroskopi udmåles de enkelte elektroniske egentilstande i dette meget lange molekyle. Der kan fremstilles nanorør på forudbestemte lokaliteter på en Si-chip, baseret på en katalytisk udfældning af kulstof fra metan. Et nanorørs lokale elektriske egenskaber kan bestemmes vha. en elektrisk ledende AFM-spids. Anvender man et ferromagnetisk materiale (f.eks. jern) som kontakt til et kulstofnanorør kan elektronerne polariseres vha. et ydre magnetfelt inden de strømmer gennem røret. Ved at vende feltet og udnytte hystereseeffekten kan vi vise at elektronerne bevarer deres spin-information hele vejen gennem røret (L. Theil Kuhn, J. Nygård, J. Borggreen, P.E. Lindelof, K. Haldrup, M. Andreasen og A. Jensen i samarbejde med F. Vanhoutte, G. Verschoren og P. Lievens, Leuven Universitet, C. Greisen, U. Quaade, J. Ulstrup og S. Mørup, MIC og DTU, C. Thelander, Lund, D. Cobden, Warwick, B. Alphenaar, Louisville).

2) MBE dyrkede og elektronstrålelitografisk viderebehandlede GaAlAs lavdimensionale elektronsystemer. Et europæisk samarbejdsprojekt om generering af enkelt-fotoner på basis af en enkelt-elektron generator har fra starten af maj været en væsentlig forskningsaktivitet. Samarbejdet med Pisa, Cambridge og Toshiba koordineres ved Niels Bohr Institutet. Der har været arbejdet med at viderebearbejde MBE-dyrkede højmobilitets transistorlag til kvantepunktkontakter og med processerede antenner for overflade akustiske bølger. MBE dyrkede strukturer har også været udgangspunkt for fremstilling af backgatede elektronlag og der er gjort forsøg på at fremstille laterale PIN dioder. Optikdelen af projektet foregår i Pisa og ved Toshiba (K. Gloos, J. Sadowski, P. Utko, S. Stobbe, P.E. Lindelof, H.D. Jensen (DFM), G. Kofod (DFM).

3) MBE dyrkede GaMnAs lag er ferromagnetiske og kan dyrkes oven på GaAs. Der er startet en række projekter med henblik på at udnytte GaAlAs MBE anlægget i København (GaAlAs) sammen med MBE anlægget i Lund (GaMnAs). Der er målt på de ferromagnetiske egenskaber i GaMnAs, specielt Hall effekt og magnetoresistans. Der arbejdes på at fremstille spininjektionssystemer, hvor spinpolariserede huller eller elektroner kan tvinges over i en ledende GaAs heterostruktur. Der er også ved at blive opbygget optisk kryogent udstyr til måling af cirkulært polariseret lys, for på denne måde at registrere rekombination af spinpolariserede huller (elektroner) med upolariserede elektroner (huller) (J. Sadowski, S.E. Andresen, B.S. Sørensen, F.B. Rasmussen, P.E. Lindelof).

Generel teori

Spintransport og elektron-elektron vekselvirkninger

De seneste år er der kommet fokus på muligheden for at manipulere med elektronernes spinfrihedsgrader i halvleder materialer. Ved at kombinere magnetiske materiale med normale ledere er det muligt at injektere spinstrømme i ikke-magnetiske materialer. Hermed opnås en situation, hvor der ikke er tilstandsligevægt mellem de to spin retninger. Dette åbner mulighed for at studere kvantemekaniske effekter forbundet med spin og samspillet mellem ladnings og spintransport. Vi har i vores arbejde studeret, hvorledes spinstrømme bliver påvirket af elektronernes indbyrdes Coulomb vekselvirkning. Denne vekselvirkning er normalt ikke af betydning for sædvanlige strømme, idet impulsbevarelsen bevirker, at nettoresultatet af elektron-elektron spredning er nul. For spinstrømme kan der derimod være en betydelig indflydelse fra elektron-elektron vekselvirkningen, som vil forsøge at relaksere spinstrømmen. Eksempelvis forudsiger vi en forøgelse af modstanden, som vil kunne observeres i lav dimensionale systemer, f.eks. ved spininjektion i kvantebrønde (K. Flensberg og T.S. Jensen i samarbejde med N.A. Mortensen, MIC).

Bose-Einstein kondensation

En monografi (400 sider) om Bose-Einstein kondensation i fortyndede gasser er udgivet ved Cambridge University Press. Bogen er den første samlede fremstilling af emnet efter opdagelsen i 1995 af Bose-Einstein-kondensation i fortyndede gasser af alkalimetal-atomer. Der har i det forløbne år været arbejdet med flere nye projekter, der vedrører vekselvirkningen mellem Bose-Einstein kondenserede atomer: 1) tunneleffekt mellem kondensater i atomare fælder, 2) båndstruktur for atomer i et optisk potential, og 3) energe-

tisk og dynamisk stabilitet af løsninger til Gross-Pitaevskii ligningen i et optisk potential (H. Smith i samarbejde med C.J. Pethick, D. Diakonov, L.M. Jensen og M. Machholm).

Magnetiske inhomogeniteter i høj-temperatur superledere
Gennem de seneste år er forskningen inden for magnetiske strukturer i d-bølge superledere blevet intensiveret. Eksperimenter har vist at høj-temperatur superledere indeholder både magnetiske stribe- og hvirvelstrukturer, hvilket har afgørende betydning for disse materialers fysiske egenskaber, idet den magnetiske orden genererer et nyt excitationsgab for de lav-energetiske kvasipartikler. Vi starter fra en model, der indeholder både antiferromagnetisk og superledende orden, og tillader begge tilstande at variere rumligt. Vores tidligere beregninger viser at en lignende, men simplere, model kvalitativt forklarer bl.a. scanning tunneling microscopy (STM) eksperimenter. Med den nye model forventer vi at kunne udføre mere realistiske beregninger, som forklarer en række andre eksperimentelle resultater: STM og Nuclear Magnetic Resonance (NMR) i nærheden af både urenheder, striber og hvirvelkerner, neutronsprednings eksperimenter samt visse transportmålinger udført på under-doterede høj-temperatur superledere (B. Andersen, H. Bruus og P. Hedegård).

Superledende og magnetiske elektroner i de sjældne jordarters borkarbider
Thulium borkarbid kan opretholde en antiferromagnetisk orden samtidigt med at metallet er i den superledende fase. Neutrondiffraktion har vist, at et ydre magnetfelt bevirker en springvis ændring af den antiferromagnetiske struktur. Højfeltsstrukturen udviser en helt exceptionel stabilitet, som forsøges forklaret ved en transversal optisk forskydning af thulium ionerne. Eksperimenter til at verificere dette er under forberedelse. Momenterne i erbium borkarbid ordner antiferromagnetisk ved ca. 6 K i den superledende fase, og ved ca. 2.3 K er der en faseovergang til en anden antiferromagnetisk fase med et overlejret lille ferromagnetisk moment. Ved at udnytte detaljerede modelberegninger er denne faseændring blevet forklaret som værende en overgang mellem to kommensurable strukturer, begge med en periode på 40 atomare lag (J. Jensen og P. Hedegård i samarbejde med N. Hessel Andersen og K. Nørgaard Toft, Risø).

Endelig-tids termodynamik og optimering
Betragtet som et generelt termodynamisk system har vi optimeret varmetilførslen til en destillationskolonne, som gennem varmevekslere har hver bund koblet til en varme/kuldekilde. Denne konstruktion forøger den termiske effektivitet af separationen markant, og vi har udledt grænser for forbedringen. En større kolonne er under konstruktion i Mexico City til efterprøvning af disse resultater. Vi har undersøgt et sæt fortløbende kemiske reaktioner ved hjælp af endelig-tids termodynamik og optimal kontrolteori og har som generelle udsagn fundet den optimale temperatursekvens, som leder til det maksimale udbytte af et mellemprodukt. Det følsomme i optimeringen ligger i at undgå, at mellemproduktet reagerer videre til et uønsket slutprodukt (B. Andresen i samarbejde med P. Salamon, K.H. Hoffmann, R.S. Berry og T.A. Bak).

Mars/Mössbauer-gruppen
I 2001 flyttede de fleste personer i Mars-gruppen fra Ørsted Laboratoriet til det nye Center for Planetforskning i Rockefeller Komplekset. Mössbauer laboratoriet blev flyttet fra 1. sal til kælderen i H.C. Ørsted Instituttets bygningskompleks, hvor det under hele 2001 har været under genopbygning.

P. Bertelsen har i 2001 udviklet afgørende forbedringer af magnetinstrumenterne til Mars Exploration Rovers, som vil blive opsendt i maj 2003. Udviklingen af magneterne finder sted i samarbejde med Mars-gruppen på Århus Universitet, hvis Mars-Simulerings-Kammer har gjort det muligt at foretage realistiske eksperimenter med Mars-lignende tryk (6-10 mbar) og temperaturer (200 – 300 K). Dette kammer bliver brugt til at teste og kalibrere magneter til kommende Mars-missioner. I løbet af året 2001 blev det klart, at Mars Exploration Rovers vil medbringe ikke kun en indfangnings- og en filtermagnet til undersøgelser af indfanget luftbåret støv ved hjælp af den medbragte grundstofanalysator og det medbragte Mössbauer spektrometer, men tillige en "støvsuger"-magnet designet til bestemmelse af hyppigheden af ikke magnetiske partikler. Endelig er det blevet muligt at indbygge nogle små magneter i et medbragt slibeværktøj (Rock Abrasion Tool, eller "RAT"). Disse magneter skal leveres af Mars-gruppen først på året, 2002. En opstilling til måling af sprednings-geometri Mössbauer spektre ved variabel temperatur er blevet opbygget. Denne opstilling vil blive anvendt til kalibrerings- og reference-studier af udvalgte prøver, som skønnes at være specielt relevante i forbindelse med de kommende Mars-missioner.

C. Frandsen har i samarbejde med S. Stipp fra Geologisk Institut undersøgt nogle udvalgte prøver fra en norsk meget kraftig magnetisk anomali. Denne anomali skyldes tilstedeværelse af de magnetiske mineraler haemoilmenit og titanohematit. Et bachelorprojekt har drejet sig om undersøgelser af prøver fra en amerikansk magnetisk anomali. Disse undersøgelser sammenlignes med Mars Global Surveyor's fund af yderst kraftige magnetiske anomalier på den sydlige halvkugle af Mars. Undersøgelserne af disse prøver foregår i samarbejde med S. McEnroe, NGU. Et fluorescens-eksperiment, som er blevet udviklet af W. Goetz og K. Kinch til Mars Surveyor 2001 landeren, blev videreudviklet til mulig anvendelse på Mars Exploration Rovers. Eksperimentet er designet til at give information om UV-strålingen på Mars' overflade. Selvom eksperimentet fik meget positiv kritik fra NASA lykkedes det ikke at få det med på Mars Exploration Rovers i 2003.

(P. Bertelsen, W. Goetz, J.M. Knudsen, M.B. Madsen, M. Olsen i samarbejde med Jet Propulsion Laboratory, Pasadena, Lunar and Planetary Laboratory, University of Arizona, Department of Astronomy, Cornell University, Department of Geosciences, Princeton University, samt ISA og Afdelingen for Geologi, begge Århus Universitet og Kemisk Institut, den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole).

Atom-, molekyl- og optisk fysik

Kolde og ultrakolde atomers fysik
Ved hjælp af laserlys og nye teknikker inden for kvanteoptikken er det muligt at fange, fastholde og nedkøle et stort antal atomer i et meget lille volumen, en såkaldt MOT (Magneto Optical Trap). I en MOT nedkøles atomerne til meget lave temperaturer, af størrelsesordenen mikrokelvin – millikelvin. Studier af kolde Mg-atomer er i gang og har ført til nye resultater. Der er også udviklet en ny teknik til

absolutte målinger af fotoionisering-tværsnittet af neutrale magnesium atomer. Desuden arbejdes på nye metoder til nedkøling af magnesium atomer til det kvante-degenererede temperaturområde, hvor atomerne Bose-Einstein kondensere. Parallelt hermed arbejdes der med barium og natrium atomer. Barium atomer har endnu ikke været indfanget pga. en meget kompliceret energiniveaustruktur, men de har metastabile tilstande, der ser meget lovende ud for realiseringen af en Ba-MOT. En eksperimentel opstilling, der sigter på studier af ultrakolde natrium atomer og deres vekselvirkning med magnetfelter, er under opbygning. Gruppen deltager i et EU-netværk, CAVAC, centreret om skabelsen af ultrapræcise atomure (J.W. Thomsen, C.V. Nielsen, D.N. Madsen, N. Andersen, Y. Ping, A. Brusch, F.Y. Loo, J. Khan, M.M. Petersen, M. Machholm, P. van der Straten, Utrecht, P.S. Julienne, NIST, K.-A. Suominen, Helsinki, J. Hald, J. Henningsen, Dansk Institut for Fundamental Metrologi, E Arimondo, M. Allegrini, Pisa.).

Energetiske og termiske atomare kollisioner

P-til-P overgange i atomare kollisioner
Det teoretiske grundlag for P-til-P overgange mellem atomare tilsatnde er blevet udarbejdet og anvendt på to eksperim entelle situationer. Resultaterne diskuteres i relation til såkaldte propensity-regler for alignment og orientering i atomare kollisioner. Projektet, der involverer en række grupper internationalt, er nær afslutning og resultaterne er nu under publicering (N. Andersen, S. Grego, S.E. Nielsen, Kemisk Institut, D. Dowek, Orsay, E. Sidky, KSU).

Fraunhofer diffraktion af stofbølger
Et ny eksperimentel opstilling, der kombinerer en MOT til kolde Na atomer med et såkaldt COLTRIMS (COLd Target Recoil Ion Mass Spectrometry) spektrometer er opbygget og målinger på nærresonant ladningsoverførsel i kollisioner mellem Li ioner og Na atomer er udført ved ekstremt små spredningsvinkler, der for første gang demonstrerer Fraunhofer diffraktion. Den relevante de Broglie bølgelængd er omkring xx fermi, ren effektive reaktionsdiameter af det spredende atom er omkring 10 Å, og de tilsvarende spredningsvinkler nogle få tusindedele af en grad (M. van der Poel, N. Andersen, C.V. Nielsen, M. Rybaltover, S.E. Nielsen, Kemisk Institut, M. Machholm, Nordita, og M.-A. Gearba, KSU).

Polarisationsfænomener i atomare kollisioner
Den generelle teori for beskrivelsen af polarisationsfænomener i atomare kollisioner udvikles og anvendes på en række specifikke problemstillinger af aktuel eksperimentel relevans for en række forskergrupper (N. Andersen og K. Bartschat, Drake University).

Hyperpolarisation af ædelgasser ved optisk pumpning
Hyperpolarisering af 3-He og 129-Xe er blevet studeret ved optisk pumpning af Rb og Na atomer. En eksperimentel opstilling til produktion af hyperpolariseret Xe er opbygget og efterfølgende flyttet til Panum Institutets NMR-afdeling. Studier af hyperpolarisering af He via kollisioner med optisk pumpede Na atomer er udført med støtte af Carlsbergfondet og et KU ph.d. stipendium. De fortsatte studier af anvendelsen af He til medicinske formål vil fremover foregå på Videncentret for MRI ved Hvidovre Hospital (P. Borel, L.Vejby Søgaard, Winnie Svendsen, V. Jürgensen, N. Andersen, K. Schaumburg, Kemsisk Institut, B. Quistorff, Panum Institutet, O. Paulsson og L. Grüner Hansson, Hvidovre Hospital).

Nærfeltsoptik
Nærfeltsoptik vedrører optik på nanometer skala. Interessen for emnet blev intensiveret i begyndelsen af 1980'erne med indsatsen inden for nærfeltsmikroskopi. Siden har emnet vist sig relevant for fagområder som nanoscience og biofysik. Vi har startet et forskningsprogram med sigte mod emnets grundforskningsaspekter, som vekselvirkning mellem lys og atomer i nærfeltet. Indledningsvis er opbygget et værktøj til evaluering af feltet omkring en optisk probe benyttet f.eks. i et nærfeltsmikroskop. Målet er at anvende modellen til at betragte vekselvirkningen mellem forskellige objekter og fiberproben (K. Rottwitt i samarbejde med T.B. Hansen, Boston, USA).

Ikke-lineære effekter i optiske fibre
Den globale intensiverede udnyttelse af rent optiske netværk til transmission over såvel store afstande (kabler gennem stillehavet på flere tusinde km) som kortere afstande (kabler mellem nabobyer på få hundrede km) har fostret en interesse i at forstå og at udnytte ikke-lineære effekter i optiske fibre. Eksempler på emner er optiske solitoner og Raman spredning. Vi har startet projekter med det formål at undersøge sammenhængen mellem materiale- og bølgeleder-egenskaber samt effektiviteten af forskellige ikke-lineære effekter i optiske fibre (K. Rottwitt og H. Smith).

Materialefysik

Materialers mikrostruktur og egenskaber
Smeltning af blyinklusioner i aluminium er blevet undersøgt ved elektronmikroskopi, og de smeltede inklusioners form er blevet fulgt som funktion af temperaturen. Det er herved blev dokumenteret, at ligevægtsformen for de smeltede inklusioner er kugleformet, og at der en kinetisk begrænsning i at nå den form. Når inklusionerne er smeltede, kan de ved højere temperaturer udføre Brownske bevægelser. Disse er blevet fulgt direkte med videooptagelser og bliver analyseret vha. fraktalteori. Inklusioner af enten bly eller cadmium i silicium og af legeringsinklusioner af de samme grundstoffer fremstilles ved ionimplantering. Legeringsinklusionernes mikrostruktur består af en blyrig fase, en cadmiumrig fase og en facetteret void, der kan betragtes som en tredje krystallografisk fase. Inklusionernes smelte- og størkningsegenskaber undersøges ved en kombination af *in-situ* Rutherford tilbagespredning og channeling eksperimenter. Nanometer-store blykrystaller i kobber er blevet fremstillet ved ionimplantering og undersøgt ved elektronmikroskopi og Rutherford tilbagespredning. Partiklerne smelter ved temperaturer, der kan være op til 150 grader over deres normale smeltepunkt, og de størkner ved temperaturer fra 20 til 50 grader over smeltepunktet.

I samarbejde med elektronmikroskopiafdelingen ved Haldor Topsøe A/S er deres 300 kV FEG mikroskop blevet brugt til *in-situ* højopløsnings elektronmikroskopi af katalysatorpartikler på oxidsubstrater under indvirkning af forskellige gasarter ved høj temperatur. Resultaterne viser, at nanoskala kobberpartikler på et zinkoxidsubstrat skifter form, når de påvirkes af forskellige oxiderende og reducerende gasser. Formændringerne kan relateres til ændringer i krystalfladernes energier. Lignende undersøgelser af bari-

um-promoverede ruthenium katalysatorpartikler på bornitrid viser, at katalysatoregenskaberne skyldes forekomst af barium på overfladen af partiklerne. I et samarbejde med Risø er der blevet lavet elektronmikroskopiske undersøgelser af optisk transparente og elektrisk ledende tyndfilm af indium-tin-oxid (ITO) og aluminium-zink-oxid (AZO) deponeret på glas- og siliciumsubstrater ved laserforstøvning (E. Johnson, A. Johansen, L. Sarholt, H.H. Andersen, A.B.S. Jensen, E. Dupont og J.B. Wagner i samarbejde med M.T. Levinsen, NBI, U. Dahmen, H. Gabrisch, T. Radecic, Berkeley, L. Kjeldgaard, Uppsala, V. Touboltsev, Jyväskylä, S. Prokofjev, Chernogolovka, P.L. Hansen og T.W. Hansen, Haldor Topsøe, J. Schou, Risø og E. Holmelund, Odense Universitet).

Beskydning af faste stoffer
Omfattende målinger af sputteringudbytte af guld og sølv under beskydning med keV og MeV guldklynger er blevet fortsat med platin- og bly som targetmaterialer. Formålet er at undersøge de voldsomme ulineære effekters afhængighed af overfladebindingsenergien for materialer med næsten ens atomnumre. På CERN er der med et dobbelt elektrostatisk spektrometer udført stoppeevnemålinger for antiprotoner med energier ned til 8 keV. Antiprotonernes energitab er ca. halvdelen af protonernes ved identisk hastighed. Stoppeevnen er med god tilnærmelse hastighedsproportional (H.H. Andersen i samarbejde A. Brunelle, S. Della Negra, Y. Le Beyec, IPN Orsay, og M. Fallavier, J.C. Poizat, IPN Lyon, samt pbar-gruppen, Aarhus Universitet).

Materialer ved høje tryk
Gruppen har i 2001 arbejdet videre med studiet af polykrystallinske materialer med kornstørrelser i nanoområdet, dvs. mindre end 100 Å. Ved sammenligning med materiale med mikrometer-store korn finder vi at faseomdannelsestrykket bliver større eller mindre afhængigt af volumenændring og andre parametre. Specielt for TiO^2 er både tryk og temperatur af helt afgørende betydning. Da faseomdannelses-trykket og temperaturen samt kompressibiliteten kan ændres er der stor interesse for denne type forsøg med nye materialer. Den nyeste højtemperatur-superleder MgB^2 (39 K), der krystalliserer i en hexagonal struktur med grafitlignende bor lag, er blevet undersøgt ved tryk op til 50 GPa. En interessant stigning i kompressibiliteten, uden at materialets symmetri ændres, er fundet ved 15 GPa. Kvasikrystallinsk CdCa har vist sig stabilt op til 47 GPa ved stuetemperatur uden faseomdannelser. Spinel-strukturer som $CdCr^2$-x^{GaxS4}, der kombinerer ferromagnetiske og halvleder egenskaber, er blevet undersøgt ved høje tryk og lave temperaturer for at bestemme krystalgitter deformation og bulk modulus (J. Staun Olsen og S. Steenstrup).

Direktør Nils O. Andersen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	73,03	37,68	110,72
STIP	12,37	20,74	33,10
TAP	71,06	13,05	84,11
Total	*156,46*	*71,47*	*227,93*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	7758	43784	51542
Anskaffelser	4493	9242	13736
Total	*12251*	*53026*	*65278*

Stab

Astronomisk Observatorium

VIP Internt finansieret
Andersen, Johannes; lektor.
Clausen, Jens Viggo Dalsgaard; lektor.
Einicke, Ole Henrik; lektor.
Hansen, Leif; lektor.
Helmer, Leif August Nicolai; lektor.
Helt, Bodil Elisabeth; lektor.
Hjorth, Jens; lektor.
Høg, Erik; lektor.
Jørgensen, Henning Elo; professor.
Jørgensen, Uffe Graae; lektor.
Knude, Jens Kirkeskov; lektor.
Nordlund, Per-Åke; lektor.
Novikov, Igor; professor.
Olsen, Erik Heyn; lektor.
Rasmussen, Per Kjærgaard; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Anja Cetti; adjunkt.
Gregor, Dan Fleron; forskningsass.
Olsen, Lisbeth Fogh; adjunkt.
Pedersen, Kristian; adjunkt.
Wilson, Jonathan Nicholas; forskningsadj.

STIP Eksternt finansieret
Michelsen, René; ph.d.-studerende.
Rasmussen, Jesper; ph.d.-studerende.
Toft, Sune; ph.d.-studerende.

Niels Bohr Institutet

VIP Internt finansieret
Ambjørn, Jan; professor.
Bak, Per; professor.
Bondorf, Jakob Peter; lektor.
Bøggild, Hans; lektor.
Christensen, Per Rex; lektor.
Damgaard, Poul Henrik; lektor.
Døssing, Thomas; lektor.
Ellegaard, Clive Sigurd; lektor.
Gaardhøje, Jens Jørgen; lektor.
Hagemann, Gudrun Bertram; lektor.
Hansen, John Renner; lektor.
Hansen, Jørn Dines; professor.
Hansen, Ole; professor.
Hansen, Peter Henrik; lektor.
Herskind, Bent; lektor.
Jackson, Andrew Dumont; professor.
Jensen, Mogens Høgh; forskningsprof.
Lautrup, Benny Elley; lektor.
Lenaghan, Jonathan Thomas; adjunkt

Levinsen, Mogens Tweddell; lektor.
Martinez Eguiluz, Victor; forskningsadj.
Nielsen, Holger Frits Bech; professor.
Nilsson, Bjørn Stefan; lektor.
Nishimura, Jun; adjunkt.
Olesen, Poul; professor.
Petersen, Jens Lyng; lektor.
Rischel, Christian; forskningslektor.
Sletten, Geirr; lektor.
Ulfbeck, Ole Carsten; lektor.
Wilke, Thomas; forskningsadj.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Brian Møller; forskningsass.
Arnsdorf, Matthias; adjunkt.
Bearden, Ian Gardner; forskningslektor.
Berg-Sørensen, Kirstine; lektor.
Boiars Kyi, Oleksii; adjunkt.
Bækmark, Thomas Rosleff; adjunkt.
Dam, Mogens; lektor.
Giuliani, Paolo; forskningsadj.
Johansen, Jan Anders; adjunkt.
Kraan, Aafke Christine; forskningsass.
Kristjansen, Charlotte Fløe; lektor.
Mocsy, Agnes; adjunkt.
Muresan, Raluca Anca; forskningsadj.
Nielsen, Jakob Langgaard; adjunkt.
Nørby, Inga Sig Nielsen; forskningsass.
Oddershede, Lene Broeng; forskningsadj.
Petersen, Troels Christian; forskningsass.
Savvidis, Konstantinos; forskningsadj.
Staszel, Pawel Piotr; forskningsadj.
Tolic-Nørrekykke, Iva Marija; adjunkt.
Trovato, Antonio; adjunk.
Tsukioka, Takuya; adjunkt.
Vazquez Mozo, Miguel Angel; forskningsadj.
Videbæk, Flemming; professor.
Wang, Jiafu; adjunkt.
Wäänänen, Anders; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Bjerrum-Bohr, Niels Emil Jannik; ph.d.-studerende.
De Blasio, Birgitte Freiesleben; ph.d.-studerende.
Harmark, Troels; ph.d.-studerende.
Hørlück, Sune; ph.d.-studerende.
Mathiesen, Joachim Kaj; ph.d.-studerende.
Petersen, Brian Aagaard; ph.d.-studerende.
Randløv, Jette; ph.d.-studerende.
Schilhab, Theresa Stoubæk Schmidt; ph.d.-studerende.
Splittorff, Kim; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Borg, Jesper; ph.d.-studerende.
Christiansen, Peter Harald Lindenov; ph.d.-studerende.
Dreyer, Jakob Kristoffer Kisbye; ph.d.-studerende.
Gadegaard, Nikolaj Hølledig; ph.d.-studerende.
Ishøy, Torben Henri; ph.d.-studerende.
Jensen, Dennis Ringkjøbing; ph.d.-studerende.
Lytken, Else; ph.d.-studerende.
Ouerdane, Djamel; ph.d.-studerende.
Tolic-Nørrelykke, Simon Flyvbjerg; ph.d.-studerende.

Ørsted Laboratoriet

VIP Internt finansieret
Als-Nielsen, Jens Aage; professor.
Andersen, Hans Henrik; professor.
Andersen, Nils Overgaard; direktør.
Andresen, Bjarne Bøgeskov; lektor.
Bertelsen, Preben; adjunkt.
Borggreen, Jørn; lektor.
Flensberg, Karsten; lektor.
Hedegård, Per; lektor.
Jensen, Jens; lektor.
Johansen, Hans Allan; lektor.
Johnson, Erik; lektor.
Lindelof, Poul Erik Gregers Hansen; lektor.
Machholm, Mette; adjunkt.
Madsen, Dorte Nørgaard; forskningsass.
Madsen, Morten Bo; lektor.
Nielsen, Carsten Vandel; forskningsass.
Nygård, Jesper; forskningsass.
Olsen, Janus Staun; lektor.
Olsen, Malte; lektor.
Rasmussen, Finn Berg; lektor.
Sarholt, Leif; lektor.
Smith, Henrik; professor.
Steenstrup, Stig; lektor.
Søgaard, Lise Vejby-Christensen; forskningsadj.
Van Der Poel, Mike; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret
Gloos, Kurt; lektor.
Kristensen, Anders; forskningslektor.
Kuhn, Luise Theil; forskningsadj.
Rottwitt, Karsten; lektor.
Thomsen, Jan Westenkær; forskningslektor.
Weygand, Markus Jan; adjunkt.

STIP Internt finansieret
Borel, Peter Ingo; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Claus Ohlsen Ekman; ph.d.-studerende.
Mogensen, Claus Tilsted; ph.d.-studerende.
Oswald, Michaela; ph.d.-studerende.
Utko, Pawel Wincenty; ph.d.-studerende.
Wagner, Jakob Birkedal; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Andresen, Søren Erfurt; ph.d.-studerende.
Hansen, Adam Espe; ph.d.-studerende.
Sørensen, Brian Skov; ph.d.-studerende.

Geofysisk Afdeling

VIP Internt finansieret
Bates, John Raphael; professor.
Clausen, Henrik Brink; lektor.
Dahl-Jensen, Dorthe; lektor.
Ditlevsen, Peter Dalager; forskningslektor.
Hammer, Claus Uffe; professor.
Hansen, Aksel Gerhard Walløe; lektor.
Højerslev, Niels Kristian; lektor.
Johnsen, Sigfus Johann; lektor.
Mosegaard, Klaus Edvard; lektor.

Quadfasel, Detlef Rudolf; forskningsprof.
Risbo, Torben; lektor.
Svensson, Anders Mortensen; forskningsadj.
Tscherning, Carl Christian; professor.

VIP Eksternt finansieret
Andersen, Katrine Krogh; forskningsadj.
Hansen, Thomas Mejer; adjunkt.
Hvidberg, Christine Schøtt; lektor.
Steffensen, Jørgen Peder; forskningslektor.

STIP Internt finansieret
Bøggild, Irene Antoinet; ph.d.-studerende.
Larsen, Lisbeth; ph.d.-studerende.
Podlech, Steffen; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Geels, Camilla; ph.d.-studerende.
Howe, Eva; ph.d.-studerende.
Khan, Amir; ph.d.-studerende.

Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb

VIP Eksternt finansieret
Alexeev, Vladimir; forskningslektor.
Bjerrum, Christian Jannik; forskningsadj.
Caballero Augi, Rodrigo; forskningsadj.
Garric, Gilles; forskningsadj.
Huber, Matthew David Smirnoff; adjunkt.
Shaffer, Gary Ray; professor.
Venegas, Silvia Andrea; adjunkt.
Williams, Michael John Mostyn; forskningsadj.

STIP Eksternt finansieret
Hormazabal Fritz, Samuel Ernesto; ph.d.-studerende.
Kronborg, Mai-Britt; ph.d.-studerende.
Lindberg, Karina; ph.d.-studerende.
Olsen, Steffen Malskær; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Bertelsen, Preben: Backscattering Mössbauer Spectroscopy of Magnetic Dust on Mars.
Hansen, Adam Espe: Electron transport in etched quantum wires.
Hansen, Jonas Lundbek: Pattern Formation of Sand Ripples and Polygons in the Hydraulic Jump.
Harmark, Troels: Aspects of String Theory, M-theory and Supersymmetric Non-gravitational Theories.
Lauridsen, Erik Mejdal: The 3D X-Ray Diffraction Microscope and its Application to the Study of Recrystallization Kinetics.
Madsen, Dorte Nørgaard: Experimental Studies of Cold Magnesium Atoms.
Nielsen, Søren Fæster: Synchrotron X-ray radiation and deformation studies.
Okkels, Fridolin: Creation and Interaction of Self-organized Structures in Turbulence.
Randløv, Jette: Solving Complex Problems with Reinforcement Learning.
Schaadt, Kristian Engebæk: Experiments on Acoustic Chaology and Statistical Elastodynamics.
Van Der Poel, Mike: Construction of a COLTRIMS spectrometer with a laser cooled Target for electron transfer studies.
Venegas, Silvia Andrea: Interactions among Sea-Ice, the Atmosphere and the Ocean on Interannual and Decadal Scales.

Fondsbevillinger

Astronomisk Observatorium i København

AIS
– Beregninger udført for AIS Luftfartsinformationstjenesten (Ole Henrik Einicke) kr. 195.300.

Carlsbergfondet
– Studier af udviklingen af galaksehobe ved brug af Very Large Telescope (Lisbeth Fogh Olsen) kr. 1.643.600.

Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik
– Udvikling af astronomisk virtuelt observatorium (Jens Hjorth) kr. 200.000.

Nordisk Stipendiumordning for Baltikum
– Uformelt netværk i astrofysisk fotometri (Erik Høg/Jens Knude) kr. 180.000.

Observatoriet i Padova
– Samarbejde: Building and utilization of a low dispersion spectograph (AFOSC) (Per Kjærgaard Rasmussen) kr. 187.600.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– A now, powerful camera and spectrograph for the Danish 1.54m Telescope at ESO, La Silla, Chile (Per Kjærgaard Rasmussen) kr. 222.000.
– Udvikling af Universet (Henning E. Jørgensen) kr. 508.800.

Niels Bohr Institutet

CORE A/S
– Løn til Dorte Glas (Jens Lyng Petersen) kr. 52.000.

Diverse Fonde
– Overhead tildelt instituttet i forbindelse med bevillinger fra private fonde (Niels Bohr Institutet) kr. 384.600.

Forskningsministeriet
– Aflastning CERN (Ole Hansen) kr. 30.000.

Forskningsstyrelsen
– Fri quarkfase studeret ved CERN LHC acceleratoren med ALICE detektoren (Jens Jørgen Gaardhøje) kr. 2.000.000.

Forskningsstyrelsen/Internationale samarbejde
– Nano-mechanics of Cell Division (Kirstine Berg-Sørensen) kr. 428.400.

Forskningsstyrelsen/Internationalisering
– European Graduate College: Complex Systems of Hadrons and Nuclei (Ole Hansen) kr. 1.552.500.

Intas Open Call 2000
– Investigation of matrix theory, strings and D-branes (Jan Ambjørn) kr. 22.300.
– Quantization of General Gauge Theories (Poul Henrik Damgaard) kr. 26.800.

NATO
– Monte carlo simulations of quantum chromodynamics (Poul Henrik Damgaard) kr. 56.300.

NKT's Forskerpris
– Samarbejde mellem KU og Osijeks Universitetet, Krotatien (Predrag Cvitanovic) kr. 3.700.

Nodunet – 2 Programme
– A nordic test bed for wide area computing and data handling (John Renner Hansen) kr. 2.200.000.

NorFa
– Theoretical Particle Physics and Cosmology (Poul Henrik Damgaard) kr. 761.400.

Rektorkollegiet
– Ophold Takuya Tsukiokas (Jan Ambjørn) kr. 532.800.

SARC-Fonden
– Stipendium til ph.d.-projekt (Institutlederen) kr. 382.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (John Renner Hansen) kr. 105.000.
– Complexexity Lab: Center for Theory, Experiments,and Applications in Comples Systems (Mogens Høeg Jensen) kr. 2.160.000.
– Den Globale Computer (John Renner Hansen) kr. 80.000.
– Ph.d.-stip til Christian Veje (Predrag Cvitanovic) kr. 717.100.
– Post-doctoral fellowship. Research program: Black Holes and Quantum Gravity (Jan Ambjørn) kr. 494.100.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd
– Enkelt-molekyle målinger som bioteknologisk og videnskabelige værktøj (Christian Rischel) kr. 2.307.900.

Ørsted Laboratoriet

CF/Novo's Fonds Komite/Dir. Ib Henriksens Fond
– 6 halvlederrestrukturer (Erling Veje) kr. 9.000.

Carlsbergfondet
– Fysik med meget kolde toelektron atomer (Jan W. Thomsen) kr. 405.400.

Dansk Center for Naturvidenskabsdidaktik
– DCN-udviklingsprojekt (Steen Hvid) kr. 300.000.
– Naturfagsdidaktisk guerillagruppe ved Det Naturvidenskabelige Fakultet ved KU (Kjeld Bagger Laursen) kr. 59.500.

EU
– Cold Atoms and Ultra-Precise Atomic Clocks (Jan Westenkær Thomsen) kr. 1.147.100.
– Energy Engineering and Management(96: xeu 1375) (Bjarne Andresen) kr. 30.300.

Forskningsstyrelsen ESA-følgeforskning
– Backscattering Mössbauer spectroscopy on the US 2003 Mars Exploration Rovers:Preparations (Morten Bo Madsen) kr. 1.338.400.

Forskningsstyrelsen/Kostbart udstyr
– A Ti: S laser system for studies of the physics of very cold atomar systems and other applications (Nils O. Andersen) kr. 1.000.000.

INTAS
– Non-pertubative methods: from quantum field theory to condensed matter physics (Henrik Bruus) kr. 52.200.

Lucent Technologies Denmark I/S
– Nonlinearities in optical fibers (Karsten Rottwitt) kr. 723.300.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Forskning ved Synchrotroncentre (Janus Staun Olsen) kr. 171.200.
– Investigation of surface materials of the planet Mars by the 2003 Mars Exploration Rovers: Preparations. (Morten Bo Madsen) kr. 449.000.
– Physics with cold and ultra cold two-electron atoms (Jan Westenkær Thomsen) kr. 1.994.600.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd
– Fremstilling og karakterisering af elektroniske komponenter baseret på kulstof nanorør (Jesper Nygård) kr. 1.000.000.
– Nanomagnetisme (Poul Erik Lindelof) kr. 3.566.000.

Geofysisk Afdeling

CORE A/S
– Aftale om projektsamarbejde (Klaus Mosegaard) kr. 190.000.
– Integreret Bayesiansk analyse af seismisk information og borehulsdata (Thomas Mejer Hansen) kr. 675.000.

Carlsbergfondet
– Grønlandsk iskernekronologi for sidste istid (Jørgen Peder Steffensen) kr. 14.000.000.
– Kombination af moderne metoder inden for fysikken, geofysikken og dataanalyse mhp. vort klima (Peter Ditlevsen) kr. 6.100.

ESA/ESTEC
– GOCE: Preparation of the COCE Level 1 and Level 2 Data Proc. (Carl Christian Tscherning) kr. 178.700.

EU
– Isboring Antarkis (EPICA III) (Sigfus Johann Johnsen) kr. 972.000.

Forskningsstyrelsen ESA-følgeforskning
– Center for Satellite Gravity data Analysis (Carl Christian Tscherning) kr. 1.500.000.

Kampsax International
– Performing the consulting services for ELS/97/001 projekt, El Salvador (Carl Christian Tscherning) kr. 50.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Integreret Bayesiansk analyse af seismisk information og borehulsdata (Thomas Mejer Hansen) kr. 721.800.

Villum Kann Rasmussen Fonden
– Årslegat til teknisk forskning – eksperimentel og teoretisk glaciologi (Dorthe Dahl-Jensen) kr. 1.200.000.

Publikationer

Astronomisk Observatorium i København

Afonso C., Albert J.N., Andersen J., et al.: Photometric constrains on microlens spectroscopy of EROS- BLG-2000-5. A&A 378, s. 1014-1023, 2001.

Allende P., Asplund M., Lopez R.J.G., Lambert D.L., Nordlund Å.: R200,000 Spectroscopic Observations of Procyon.The Surface Convection and Radial Velocity (CD-ROM Directory: contribs/ allende2). i: 11th Cambridge Workshop on Cool Stars, Stellar Systems and the Sun, ASP Conf. Proc., vol. 223 s. 760, R.J.G.Lopez, R. Rebolo, M.R.Z. Osorio (eds.), ASP, San Francisco 2001.

Andersen A.C.: Skabt af Stjernestøv. 48 s. Malling Beck A/S, København 2001.

Andersen A.C.: Lærervejledning: Skabt af Stjernestøv. 32 s. Malling Beck A/S, København 2001.

Andersen A.C., Damager I., Proschowsky A., Rasmussen K.L., Rattan S., Rosing M., Schuldt C., Theilgaard J.: Videnskabet: Fælles lærervejledning. 50 s. Malling Beck A/S, København 2001.

Andersen A.C., Damager I., Proschowsky A., Rasmussen K.L., Rattan S., Rosing M., Schuldt C., Theilgaard J.: Videnskabet: CD-rom og Internet. Malling Beck A/S, København 2001.

Andersen J.: Tycho Brahes kosmologiske felttog. Aktuel Astronomi 3, s. 20-25, 2001.

Andersen J.: History, Strategy, and Status of IAU Actions. i: Preserving the Astronomical Sky (IAU Symposium no. 196) s. 10-22, R.J. Cohen, W.T. Sullivan, III (eds.), ASP, San Fransisco 2001.

Andersen M.I., Jensen B.L., Hjorth J., Pedersen H., Kjeldsen H., Gorosabel J., Fynbo J.U.: GRB010629 optical observations. GRB Circular Network 1080, s. 1, 2001.

Andersen M.I., Hjorth J., Pedersen H., Jensen B.L., Hunt L.K., Gorosabel J., Møller P.J., Fynbo J.U., Thomsen B.: Hunting Gamma-Ray Bursts in the Lyman Forest; GRB 000131 at z=4.50. i: Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era, proceedings of the Int. Workshop in Rome 17-20 Oct. 2000 s. 133-135, E.Costa, F. Frontera, J. Hjorth (eds.), Springer, 2001.

Artemova I., Bisnovatyi-Kogan G., Igumenshchev I., Novikov I.D.: On the Structure of Advective Accretion Disks at High Luminosity. APJ 549, s. 1050-1061, 2001.

Artemova I.V., Bisnovatyi-Kogan G., Novikov I.D.: Accretion of Gas onto Black Holes. i: Current Topics in Astrofundamental Physics: The Cosmic Microwave Background s. 609-625, N.G. Sanchez (ed.), Kluwer, the Netherlands 2001.

Augusto P., Browne I., Wilkinson P., Jackson N.J., Fassnacht C., Muxlow T., Hjorth J., et al.: B2114+022: a distant radio source gravitationally lensed by a starburst galaxy. Monthly Notices of the Royal Astron. Society 326, s. 1007-1014, 2001.

Beaulieu J-P., de Wit W.J., Lamers H.J.G.L., Marquette J.B., Coutures C., Leisy P., Totor S., Palanque-Delabrouille N., Afonso C., Alard C., Albert J.N., Andersen J., et al.: Blue irregular variable stars in the Small Magellanic Cloud from EROS2: Herbig Ae/Be or classical Be stars? A&A 380, s. 168-176, 2001.

Berdyugin A., Teerikorpi P., Haikala L., Hanski M.T., Knude J.K., Markkanen T.: Interstellar polarization at high galactic latitudes from distant stars. IV. A catalog of polarization data for the North Galactic Pole Area. A&A 372, s. 276-280, 2001.

Björnsson G., Hjorth J., Jakobsson P., Christensen L., Holland S.: The Jet and the Supernova in GRB 990712. APJ 552, s. 121-124, 2001.

Björnsson G., Hjorth J., Jakobsson P., Christensen L., Lindfors E.J., Holland S.: The Jet and the Supernova in GRB 990712. i: Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era, proceedings of the Int. workshop in Rome, 17-20 Oct. 2000 s. 157-159, E. Costa, F. Frontera, J. Hjorth (eds.), Springer, 2001.

Björnsson G., Holland S., Hjorth J., Thomsen B.: The Light Curves of GRB 000123 and GRB 990510. i: Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era, proceedings of the int. workshop in Rome, 17-20 Oct. 2000 s. 175-177, E. Costa, F. Frontera, J. Hjorth (eds.), Springer, 2001.

Borysow A., Jørgensen U.G., Fu Y.: High temperature (1000-7000 K) collision induced absorption of H_2 pairs computed from the first principles with application to cool and dense stellar atmospheres. Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer 68, s. 235-255, 2001.

Bruntt H., Frandsen S., Gilliland R.L., Christensen-Dalsgaard J., Petersen J.O., Guhathakurta P., Edmonds P.D., Bono G.: SX Phoenicis Stars in the core of 47 Tucanae. A&A 371, s. 614-625, 2001.

Burud I., Magain P., Sohy S., Hjorth J.: A novel approach for extracting time-delays from lightcurves of lensed quasar images. A&A 380, s. 805-810, 2001.

Castro-Tirado A.J., Sokolov V.V., Gorosabel J., Castro Ceron J.M., Greiner J., Wijers R.A.M.J., Jensen B.L., Hjorth J., et al.: The extraordinarily bright optical afterglow of GRB 991208 and its host galaxy. A&A 370, s. 398-406, 2001.

Cayrel R., Spite M.E., Spite F., Hill V., Primas F., Francois P., Beers T.C., Plez B., Barbuy B., Andersen J., Nordström B., Molaro P., Bonifacio P.: First Measurement of the Uranium/Thorium Ratio in a Very Old Star: Implications for the Age of the Galaxy. i: Astrophysical Ages and Time Scales, ASP Conference Series, Vol. 245, 2001 s. 244-251, T. Von Hippel, C. Simpson, N. Manset (eds.), ASP, San Francisco 2001.

Cayrel R., Hill V., Beers T.C., Barbuy B., Spite M.E., Spite F., Plez B., Andersen J., Bonifacio P., Francois P., Molaro P., Nordström B., Primas F.: Measurement of stellar age from uranium decay. Nature 409, s. 691-692, 2001.

Cayrel R., Andersen J., Barbuy B., Beers T.C., Bonifacio P., Francois P., Hill V., Molaro P., Nordström B., Plez B., Primas F., Spite F., Spite M.E.: Determination of [O/Fe] in BD +23 3130 from ESO VLT-UVES observations. New Astronomy Reviews 45, s. 533-535, 2001.

Clausen J.V., Helt B.E., Olsen E.H.: Absolute dimensions of solar-type eclipsing binaries. A&A 374, s. 980-996, 2001.

Derue F., Afonso C., Alard C., Albert J.N., Andersen J., et al.: Observation of microlensing towards the galactic spiral arms. EROS II 3 year survey. A&A 373, s. 126-138, 2001.

Dolgov A.D., Doroshkevich A.G., Novikov D.I., Novikov I.D.: Geometrical methods of analysis of polarization of CMB. Astronomical and Astrophysical Transactions 19, s. 213-231, 2001.

Dominis D., Butler K., Simon K., Clausen J.V., Pritchard J.: Magellanic Clouds' Binaries as Distance Indicators. i: Astronomische Gesellschaft Abstract Series, Vol. 18, abstracts of contributed talks and posters presented at the Annual Scientific Meeting of the Astronomisch Gesellschaft at the JENAM meeting 2001 s. 216-216, 2001.

Dorch S.B.F., Nordlund Å.: On the transport of magnetic fields by solar-like stratified convection. A&A 365, s. 562-570, 2001.

Dorch S.B.F., Gudiksen B.V., Abbett W.P., Nordlund Å.: Flux-loss of buoyant ropes interacting with convective flows. A&A 380, s. 734-738, 2001.

Fasano G., Poggianti B.M., Couch W.J., Bettoni D., Kjærgaard P., Moles M.: Evolution of Galactic Morphologies in Clusters. Astrophysics and Space Science 277, s. 417-420, 2001.

Freyhammer L.M., Clausen J.V., Arentoft T., Sterken C.: On the eclipsing nature of CPD-59degr2628. A&A 369, s. 561-573, 2001.

Fynbo J., Gorosabel J., Dall T.H., Hjorth J., et al.: The optical afterglow and host galaxy of GRB 000926. A&A 373, s. 796-804, 2001.

Fynbo J.U., Jensen B.L., Gorosabel J., Hjorth J., et al.: Detection of the optical afterglow of GRB 000630: Implications for dark bursts. A&A 369, s. 373-376, 2001.

Fynbo J.U., Gorosabel J., Jensen B.L., Pedersen H., Hjorth J., et al.: GRB 010222, decay slope confirmed. GRB Circular Network 975, s. 1, 2001.

Gilmore G., Perryman M., Lindegren L., Favata F., Høg E., Lattanzi M.G., Luri X., Mignard F., Röser S., de Zeeuw P.T.: GAIA, origin and evolution of the Milky Way. i: Conference proceedings of the SPIE conf., Hawaii April 1998 s. 1, 2001.

Gorosabel J., Fynbo J.U., Jensen B.L., Pedersen H., Hjorth J., Andersen M.I., Aksnes K., Grav T., Holman M., Kaas A., Abbott T.M.C.: GRB 010214, optical observations. GRB Circular Network 972, s. 1, 2001.

Gorosabel J., Fynbo J.U., Jensen B.L., Pedersen H., Hjorth J., Andersen M.I., Aksnes K., Grav T., Holman M., Kaas A., Abbott T.M.C.: GRB 010214, optical observations. GRB Circular Network 949, s. 1, 2001.

Gorosabel J., Fynbo J.U., Jensen B.L., Møller P., Pedersen H., Hjorth J., Andersen M.I., Hurley K.: GRB 000301C: A Possible Short/Intermediate Duration Burst Connected to a DLA system. i: Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era, proceedings of the Int. workshop held in Rome, 17-20 Oct. 2000 s. 130-132, E. Costa, F. Frontera, J. Hjorth (eds.), Springer, 2001.

Gorosabel J., Hjorth J., et al.: Optical Observations of the Dark Gamma-Ray Burst GRB 000210. i: Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era, proceedings of the int. workshop in Rome, 17-20 Oct. 2000 s. 172-174, E. Costa, F. Frontera, J. Hjorth (eds.), Springer, 2001.

Helt B.E.: Aberration. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 1994.

Helt B.E.: Astronomiske koordinater. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 1995.

Helt B.E.: Banebevægelse. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 1995.

Helt B.E.: Himlens nordpol. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 1999.

Helt B.E.: Nordpunktet. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 1999.

Helt B.E.: Spektralklassifikation. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 2000.

Helt B.E.: Størrelsesklasse. i: Den Store Danske Encyklopaedi s. 1, Danmarks Nationalleksikon, København 2000.

Hjorth J., Burud I., Jaunsen A.O., Andersen M.I., Korhonen H.: Time Delay Measurements at the NOT. i: Gravitational Lensing: Recent Progress and Future Go, ASP Conf. Proceedings, vol. 237 s. 125-125, T.G. Brainerd, C.S. Kochanek (eds.), ASP, San Francisco 2001.

Hjorth J. (eds.): Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era. 459 s. Springer, 2001.

Holland S., Fynbo J.U., Hjorth J., et al.: The host galaxy and optical light curve of the gamma-ray burst GRB 980703. A&A 371, s. 52-60, 2001.

Holland S., Fynbo J.U., Gorosabel J., Henden A., Hjorth J., Jensen B., Pedersen H.: GRB 010222, optical observations. GRB Circular Network 1002, s. 1, 2001.

Höfner S., Loidl R., Aringer B., Jørgensen U.G., Hron J.: A new generation of model atmospheres for AGB stars, inspired by ISO. i: Proceedings of the Conf.: ISO beyond the Peaks: The 2nd ISO workshop on analytical spectroscopy, ESA SP-456 s. 299-302, A. Salama et al. (eds.), 2001.

Høg E., Fabricius C., Makarov V.V.: Close-up of 2.5 million Tycho Stars. i: Florilegium Astronomicum. Festschrift für Felix Schmeidler s. 276-280, M. Folkerts, S. Kirschner, Th. Schmidt-Kaler (eds.), Institut für Geschichte der Naturwissenschaften, Munich 2001.

Høg E.: The Tycho Star Catalogues. i: Encyclopedia of Astronomy and Astrophysics s. 3, Paul Murdin (eds.), Macmillan Publishers Ltd., 2001.

Ivanov P.B., Novikov I.D.: A new model of a Tidally Disrupted Star. APJ 549, s. 467-482, 2001.

Jaunsen A.O., Hjorth J., et al.: The Jet and Circumburst Stellar Wind of GRB 980519. APJ 546, s. 127-133, 2001.

Jensen B.L., Fynbo J.U., Gorosabel J., Hjorth J., et al.: The afterglow of the short/intermediate-duration gamma-ray burst GRB 000301C: A jet at z=2.04. A&A 370, s. 909-922, 2001.

Jørgensen H.E., Christensen P.R., Novikov I.D., Nørgaard-Nielsen H.U.: Power Filtration of CMB observational data. Int. Journal of Modern Physics D. Vol. 10 2, s. 245-259, 2001.

Jørgensen U.G., Jensen P., Sørensen G.O., Aringer B.: H_2O in stellar atmospheres. A&A 372, s. 249-259, 2001.

Kaltcheva N., Gredel R., Fabricius C.: The association surrounding NGC 2439. A&A 372, s. 95-104, 2001.

Knude J.K., Nielsen A.S.: V – (V – I) distance to Lupus 2. A&A 373, s. 714-719, 2001.

Kotok E., Novikov I.D., Naselsky P.D.: Peculiarities of anisotropy and polarization as an indicator of noises in the CMB maps. Int. Journal of Modern Physics 10, 4, s. 501-513, 2001.

Loidl R., Lancon A., Jørgensen U.G.: Spectra of carbon-rich asymptotic giant branch stars between 0.5 and 2.5

μm: theory meets observations. A&A 371, s. 1065-1077, 2001.

Loidl R., Hron J., Jørgensen U.G., Höfner S.: Probing the outer atmosphere of carbon stars – C_2H_2, HCN and C_3 features in the SWS range. i: Conf. proceedings: ISO beyond the Peaks: The 2nd ISO workshop on analytical spectroscopy, ESA SP-456 s. 315-318, A. Salama et al., 2001.

Makarov V.V., Fabricius C.: Internal kinematics of the TW Hya association of young stars. A&A 368, s. 866-872, 2001.

Maller A.H., Primack J.R., Simard L., Guhathakurta P., Hjorth J., Jaunsen A.O., Flores R.A.: The Disk/Halo Degeneracy and Spiral Lensing. i: Gravitational Lensing: Recent Progress and Future Go, ASP Conf. Proceedings, Vol. 237 s. 91-91, T.G. Brainerd, C.S. Kochanek (eds.), ASP, San Francisco 2001.

Mason B.D., Wycoff G.L., Urban S.E., Hartkopf W.I., Holdenried E.R., Makarov V.V.: Double stars in the Tycho-2 catalogue. Astron.J. 120, s. 3244-3249, 2001.

Mermilliod J-C., Clariá J.J., Andersen J., Piatti A.E., Mayor M.: Red giants in open clusters. IX. NGC 2324, 2818, 3960 and 6259. A&A 375, s. 30-39, 2001.

Morgan N.D., Chartas G., Malm M., Bautz M.W., Burud I., Hjorth J., Jones S.E., Schechter P.L.: Chandra X-Ray observations of the Quadruply Lensed Quasar RX. APJ 555, s. 1-6, 2001.

Naselsky P., Novikov D.I., Novikov I.D.: Some problems of the CMB polarization. i: Current Topics in Astrofundamental Physics: The Cosmic Microwave Background s. 197-217, N.G. Sanchez (ed.), Kluwer, the Netherlands 2001.

Nordlund Å., Stein R.F.: Solar Oscillations and Convection. I. Formalism for Radial Oscillations. APJ 546, s. 576-584, 2001.

Novikov D.I., Naselsky P., Jørgensen H.E., Christensen P.R., Novikov I.D., Nørgaard-Nielsen H.U.: Power Filtration of CMB Observational Data. Int. Journal of Modern Physics 10, 2, s. 245-259, 2001.

Novikov I.D.: "Big Bang" echo (cosmic microwave background observations). Physics-Uspekhi 44, s. 1, 2001.

Novikov I.D.: The River of Time. 275 s. Cambridge Univ. Press, UK 2001.

Novikov I.D.: The Black Holes and the Universe. 205 s. Jiangsu Peoples Publishing House, 2001.

Novikov I.D., Frolov V.P.: Black Holes in the Universe. Physics-Uspekhi 44, s. 308-324, 2001.

Odenkirchen M., Makarov V.V., Soubiran C., Urban S.: The tidal extension of the Coma star cluster revealed by Hipparcos, Tycho-2 and spectroscopic data. i: Proceedings of the APS Conference: Dynamics of Star Clusters and the Milky Way s. 535, 2001.

Olsen L.F., Benoist C., Da Costa L., Scodeggio M., Jørgensen H.E., Arnouts S., Bardelli S., Biviano A., Ramella M., Zucca E.: On the Nature of the EIS Candidate Clusters: Confirmation of Z < 0.6 Candidates. A&A 380, s. 460-470, 2001.

Padoan P., Goodman A., Draine B.T., Juvela M., Nordlund Å., Rögnvaldsson Ö.E.: Theoretical Models of Polarized Dust Emission from Protostellar Cores. APJ 559, s. 1005-1018, 2001.

Padoan P., Juvela M., Goodman A., Nordlund Å.: The Turbulent Shock Origin of Proto-Stellar Cores. APJ 553, s. 227-234, 2001.

Padoan P., Zweibel E., Nordlund Å.: Ambipolar Drift Heating in Turbulent Molecular Clouds. APJ 540, s. 332-341, 2001.

Pedersen H., Hjorth J., Jensen B.L., Andersen M.I., Fynbo J.U., Gorosabel J., Kaas A., Takalo L., Rekola R.: GRB010126, optical observations. GRB Circular Network 925, s. 1, 2001.

Perryman M., De Boer K., Gilmore G., Høg E., Lattanzi M.G., Lindegren L., Luri X., Mignard F., de Zeeuw P.T.: GAIA: Composition, formation and evolution of the Galaxy. A&A 369, s. 339-363, 2001.

Petersen J.O., Takenti M.: A Historical Sketch of the Beat Cepheid Studies. i: Stellar Pulsation – Nonlinear Studies, Astrophysics and Space Science Library, vol. 257 s. 1-28, M. Takenti, D.D. Sasselov (eds.), Kluwer, Dordrecht, The Netherlands 2001.

Pierre M., Alloin D., Altieri B., Birkinshaw M., Bremer. M., Böhringer H., Hjorth J., et al.: The XMM Large Scale Structure Survey and its multi-λ follow-up. The Messenger 105, s. 32-36, 2001.

Piquard S., Halbwachs J-L., Fabricius C., Geckeler R., Soubiran C., Wicenec A.: Variable stars in the Tycho photometric observations; I: detection. A&A 373, s. 576-588, 2001.

Rasmussen J., Pedersen K.: Constraints on a local group X-ray Halo. APJ 559, s. 892-902, 2001.

Rieutord M., Roudier T., Ludwig H-G., Nordlund Å., Stein R.F.: Are granules good tracers of solar surface velocity fields? A&A Letters 377, s. 14-17, 2001.

Rögnvaldsson Ö.E., Greve T.R., Hjorth J., et al.: Depletion of background galaxies owing to the cluster lens CL0024+1654; U- and R-band observations. MNRAS 322, s. 131-140, 2001.

Skartlien R., Stein R.F., Nordlund Å.: Excitation of Chromospheric Wave Transients by Collapsing Granules. APJ 541, s. 468-488, 2001.

Smette A., Fruchter A., Gull T., Hjorth J., et al.: Hubble Space Telescope STIS Observations of GRB 000301C: CCD Imaging and Near-Ultraviolet MAMA Spectroscopy. APJ 556, s. 70-76, 2001.

Soucail G., Kneib J-P., Jaunsen A.O., Hjorth J., Hattori M., Yamada T.: Spectroscopic confirmation of a cluster of galaxies at Z=1 in the field of the gravitational lens MG 2016+112. A&A 367, s. 741-747, 2001.

Stein R.F., Nordlund Å.: Solar Oscillations and Convection. II. Excitation of Radial Oscillations. APJ 546, s. 585-603, 2001.

Tanvir N.R., Holland S., Andersen M.I., Björnsson G., Fynbo J.U., Gorosabel J., Hjorth J., et al.: A deep, high-resolution imaging survey of GRB host galaxies. i: Gamma-Ray Bursts in the Afterglow Era, proceedings of the int. workshop in Rome, 17-20. Oct. 2000 s. 212-214, E. Costa, F. Frontera, J. Hjorth (eds.), Springer, 2001.

Torkelsson U., Ogilvie G., Brandenburg A., Pringle J.E., Nordlund Å., Stein R.F.,: The response of a turbulent accretion disc to an imposed epicyclic shearing motion. MNRAS 318, s. 47-57, 2001.

de Boer K.S., Gilmore G., Høg E., Lattanzi M.G., Lindegren L., Luri X., Mignard F., Perryman M., De Zeeuw P.T.: GAIA: Composition, Formation and Evolution of the Galaxy. ESA-SCI 4, s. 381-381, 2001.

nordlund å., Bogdan T.J., Rosenthal C.S., Carlsson M., McIntosh S., Dorch S.B.F., Hansteen V., McMurry A., Stein R.: Wave Propagation in a Magnetized Atmosphe-

re, American Geophysical Union Spring Meeting, 2001, abstract no. SH41A- 01. 1 s. American Geophysical Union. 2001.

Niels Bohr Institutet

Alstrøm P., Coster A.C.F.: Expectation and Conditioning. Physica A 290, s. 251-267, 2001.

Alstrøm P.: Perception Control. Physica A 289, s. 561-573, 2001.

Alstrøm P.: Characterization of Reliablilty of Spike Timing in Spinal Interneurons During Oscillation Inputs. Journal of Neurophysiology 86, s. 1858-1868, 2001.

Ambjørn J.: Lorentzian 3-D Gravity with Wormholes via Matrix Models. JHEP 0109, s. 022, 2001.

Ambjørn J.: Dynamically Triangulating Lorentzian Quantum Gravity. Nucl. Phys. B610, s. 347-382, 2001.

Ambjørn J., Anagnostopoulos K.: High Temperature, Classical, Real Time Dynamics of Nonabelian Gauge Theories as Seen by a Computer. JHEP 0106, s. 069, 2001.

Ambjørn J.: Nonperturbative 3-D Lorentzian Quantum Gravity. Phys. Rev. D64, s. 044011, 2001.

Ambjørn J.: Computer Simulations of 3-D Lorentzian Quantum Gravity. Nucl. Phys. Proc. Suppl. 94, s. 689-692, 2001.

Ambjørn J., Anagnostopoulos K., Nishimura J.: Simulating Simplified Versions of the IKKT Matrix Model. Nucl. Phys. Proc. Suppl. 94, s. 685-688, 2001.

Ambjørn J.,: Integrable Ladder T-J Model With Staggered Shift of the Spectral Parameter. J. Phys. A34, s. 5887-5900, 2001.

Ambjørn J.: Fermionization of the Spin S Uimin-Lai-Sutherland Model: Generalization of Supersymmetric T – J Model to Spin S. Nucl. Phys B599, s. 547-560, 2001.

Anagnostopoulos K., Nishimura J., Olesen P.: Noncommutative String Worldsheets from Matrix Models. JHEP 0104, s. 024, 2001.

Bearden I.G., Bøggild H., Gaardhøje J.J., Hansen O., Holm A.L., Nilsson B.S., Ouerdane D., Staszel P.P., Jørgensen C.O.E., Christiansen P.H.L.: Charged Particle Densities from AU+AU Collisions at S(NN) ** (1/2) = 130-GEV. Phys. Lett B 523, s. 227-233, 2001.

Bearden I.G., Bøggild H., Gaardhøje J.J., Hansen A.G., Hansen O.: Two Kaon Correlations in Central PB + PB Collisions at 158 A GEV/C. Phys. Rev. Let 87, s. 112301, 2001.

Bearden I.G., Bøggild H., Christiansen P.H.L., Gaardhøje J.J., Hansen O., Holm A.L., Jørgensen C.O.E., Nilsson B.S., Ouerdane D., Staszel P.P.: Rapidity Dependence of Anti-Proton to Proton Ratios in AU+A Collisions at S(NN) ** (1/2) = 130-GEV. Phys. Rev. Lett. 87, s. 112305, 2001.

Bearden I.G., Bøggild H., Gaardhøje J.J., Hansen A.G., Hansen O.: One-Dimensional and Two-Dimensional Analysis of 3 PI Correlations Measured in PB + PB Interactions. Phys. Lett B 517, s. 25-31, 2001.

Berg-Sørensen K.: Cold Collisions between Atoms in Optical Lattices. J. Phys. B Vol. 34, s. L231-L237, 2001.

Bondorf J., Michoustine I.: Mutual Heavy Ion Dissociation in Peripheral Collisions at Ultrarelativistic Energies. Phys. Rev. C 64, s. 024903, 2001.

Bondorf J.: Equilibration and Freeze out in an Exploding System. Phys. Rev. C 65, s. 017601, 2001.

Bondorf J., Michoustine I.: Mutual Heavy-Ion Dissociation in Peripheral Collisions at Ultrarelativistic Energies. Phys. Rev. C64, s. 024903, 2001.

Borg J., Jensen M.H., Tiana G.: Hydrogen Bonds in Polymer Folding. Phys. Rev. Lett. Vol. 86, s. 1031, 2001.

Bödeker D.E.F.: A local Langevin Equation for Slow Long Distance Modes of Hot Nonabelian Gauge Fields. Phys. Lett. B516, s. 175-182, 2001.

Damgaard P.H.: Quenched Finite Volume Logarithms. Nucl. Phys. B608, s. 162-176, 2001.

Damgaard P.H.: The C Theorem and Chiral Symmetry Breaking in Asymptotically Free Vector – Like Gauge Theories. Phys. Lett B510, s. 341-346, 2001.

Damgaard P.H.: Wilson Loops in N=4 Supersymmetric Yang-Mills Theory from Random Matrix Theory. Phys. Lett B513, s. 179, 2001.

Damgaard P.H.: QCD(3) and the Replica Method. Nucl. Phys. B601, s. 77-124, 2001.

Damgaard P.H.: Distribution of the K-TH Smallest Dirac Operator Eigenvalue. Phys. Rev. D63, s. 04501, 2001.

Døssing T., Herskind B.: Coupling between Thermal and Rotational Motion in Nuclei. Nucl. Phys. A682, s. 439c-448c, 2001.

Døssing T., Herskind B.: Gammy-ray Strength Functions in Thermally Excited Rotating Nuclei. Acta Physica Polonica B32, s. 2565-2576, 2001.

Ellegaard C., Jackson A.D., Schaadt K.E.: Random Matrix Theory and Acoustic Resonances in Plates with an Approximate Symmetry. Phys. Rev. E63, s. 066204, 2001.

Ellegaard C., Schaadt K.E.: Acoustic Chaos. Physica Scripta T90, s. 223, 2001.

Ellegaard C., Schaadt K.E.: Methods in Acoustic Chaos. i: Proceedings of the Fifth Experimantal Chaos Conference, M. Ding et al, World Sci., 2001.

Gaardhøje J.J., Herskind B.: Search for the Jocobi Instability in Rapidly Rotating ^{46} Ti Nuclei. Acta Physica Polonica B32, s. 2433-2439, 2001.

Greensite J.P.: Direct Laplacian Center Gauge. JHEP 0111, s. 053, 2001.

Greensite J.P.: Center Vortices in MCG:Finite Size and Gauge Copy Effects. Nucl. Phys. Proc. Suppl 94, s. 482-485, 2001.

Hagemann G., Jensen D.R., Herskind B., Sletten G., Wilson J.N.: Evidence for the Wobbling Mode in Nuclei. Phys. Rev. Lett. Vol. 86, s. 5866-5869, 2001.

Hagemann G., Herskind B., Jensen D.R., Sletten G., Tørmanen S.S., Wilson J.N.: Search for the Wobbling Mode Built on Triaxial Super Deformation. Nucl. Phys. A682, s. 427c-432c, 2001.

Hagemann G., Tørmanen S.S.: Transition Probabilities in Negative Parity Bands of the ^{119} I Nucleus. Nucl. Phys. A683, s. 21-47, 2001.

Hagemann G., Bearden I.G.: General Properties of the Π $h_{9/2}$ [541]1/2 $^{-}$ Configuration and Level Scheme of ^{165} Tm. Nucl. Phys. A695, s. 3-50, 2001.

Hagemann G., Jensen D.R., Herskind B., Sletten G., Tørmanen S.S., Wilson J.N.: First Evidence for the Wobbling Mode in a Triaxial Superdeformed Odd-A Nucleus. Acta Physica Polonica B32, s. 2545-2558, 2001.

Hagemann G.: Electromagnetic E2 Transition Probabilities in ^{120} Xe and ^{118} Te $^{-}$ N=66 Nuclei. Acta Physica Polonica B32, s. 2719-2725, 2001.

Hagemann G., Herskind B., Sletten G.: Study of ^{169} Hf at High Rotational Frequency. Eur. Phys. Jour. A 12, s. 15-28, 2001.

Hagemann G.: Investigation of $^{159-163}$ Dy Using Incomplete Fusion Reactions. Prog. in Part. and Nucl. Phys. 46, s. 213-220, 2001.
Hagemann G., Jensen D.R., Herskind B., Sletten G., Tørmanen S.S., Wilson J.N.: Evidence for the Wobbling Mode. i: Proceedings, International Nuclear Physics Conference, 2001 s. abstract, Berkeley 2001.
Harmark T.: Open Branes and Little Strings. Fortsch. Phys. 49, s. 519-527, 2001.
Harmark T.: Open Branes in Space-time Noncommutative Little String Theory. Nucl. Phys. B593, s. 76-98, 2001.
Herskind B.: Quantum Tunneling of the Excited Rotational Bands in the Superdeformed Nucleus ^{143} Eu. Physics Letters B498, s. 137-143, 2001.
Herskind B., Hagemann G., Wilson J.N.: First Evidence for Triaxial Superdeformation in ^{168} Hf. Phys. Lett. B506, s. 39-44, 2001.
Herskind B., Sletten G.: The TMR Network Project "Development of δ-ray Tracking detectores". Nucl. Phys. A682, s. 279c-285c, 2001.
Herskind B.: First Observation of Excited Structures in Neutron Deficient, Odd-mass Pt, Au and Hg Nuclei. Nucl. Phys. A682, s. 487c-492c, 2001.
Herskind B.: Search for Exotic Shapes of Hot Nuclei at Critical Angular Momenta. Nucl. Phys. A687, s. 192-197, 2001.
Herskind B., Wilson J.N.: Angular Momentum Limit of Hf Isotopes Produced in Three Fusion-Evaporation Reactions. Nucl. Phys. A689, s. 655-667, 2001.
Herskind B.: Response of the Composite Cluster HPGe Detectors of the EUROBALL Array to High Energy Gamma-rays. Acta Physica Polonica B32, s. 847-853, 2001.
Herskind B., Sletten G.: Development of γ-Ray Tracking Detectors. Acta Physica Polonica B Vol. 32, s. 2395-2401, 2001.
Herskind B.: Gamma-decay of the GDR in ^{147} Eu Compound Nucleus. Acta Physica Hungarica Vol. 13, s. 179-83, 2001.
Herskind B., Sletten G.: Gamma-ray Tracking Arrays. Prog. in Part. and Nucl. Phys. 46, s. 399-407, 2001.
Jackson A.D., Vanderheyden B.J.G.: Random Matrix Theory for Systems with an Approximate Symmetry and Widths of Acoustic Resonances in Thin Chaotic Plates. Phys. Rev. D64, s. 074016, 2001.
Jackson A.D., Scavenius O.: Explosive Decomposition in Ultrarelativistic Heavy Ion Collisions. Phys.Rev. Lett. Vol. 87, s. 182302, 2001.
Jackson A.D., Oswald M., Splittorff K.: The Zeros of the OCD Partition Function. Nucl. Phys. B616, s. 233-246, 2001.
Jackson A.D., Lautrup B.: Apparent Superluminal Behavior in Wave Propagation. Phys. Rev. A64, s. 044101, 2001.
Jensen M.H., Mathiesen L.H.: Thermodynamik Formalism of the Harmonic Measure of Diffusion Limited Aggregates: Phase Transition. Phys. Rev. Lett Vol. 87, s. 164101, 2001.
Kristjansen C.F.: Generalized Lorentzian Triangulations and the Calogero Hamiltonian. Nucl. Phys. B608, s. 485-526, 2001.
Levinsen M.T., Klemm K.: Waves and WaveTurbulence. i: Europhysics Conference Abstracts 25G s. xx, Mogens T. Levinsen & Konstantin Klemm, Nyborg 2001.
Michoustine I.: Strange Quark Matter within the Nambu-Jona-Lasinio Model. Momorial Volume of Physics of Atomic Nuclei – dedicated A.B Migdal's 90 birthday 64, s. 802-811, 2001.
Michoustine I.: Statistical Evolution of Isotope Composition of Nuclear Fragments. Phys. Rev. C63, s. 061601, 2001.
Michoustine I.: Statistical Multifragmentation in Thermodynamical Limit. Phys. Lett B498, s. 144-148, 2001.
Nielsen B.S., Møller P.R.: Study of Dimuon Production in Photon-Photon Collisions and Measurements of OEC Photon Structure Functions at LEP. Eur. Phys. J. C19, s. 15, 2001.
Nielsen H.B.: Lorentz Invariance and Origin of Symmetries. Phys. Rev Lett. 87, s. 091601, 2001.
Nielsen H.B.: Phase Transition Couplings in U(1) and SU(N) Regularized Gauge Theories. Int. J. Mod. Phys. A16, s. 3989-4010, 2001.
Nielsen H.B.: Standard Model Higgs Boson Mass From Borderline Metastability of the Vacuum. Phys. Rev. D64, s. 113014, 2001.
Nielsen H.B.: Spontaneously Generated Gauge Invariance. Nucl. Phys. B609, s. 46-60, 2001.
Nielsen H.B., Takanishi Y.: Baryogenesis via Lepton Number Violation in Anti-Gut Model. Phys. Lett. B507, s. 241-251, 2001.
Nielsen H.B., Takanishi Y.: A Neutrino Mass Matrix Model With Many Quantum Charges and no Susy. Phys. Scripta T93, s. 44-52, 2001.
Nielsen H.B., Takanishi Y.: Neutrino Mass Matrix in Anti-Gut with Seesaw Mechanism. Nucl. Phys. B604, s. 405-425, 2001.
Nielsen H.B.: Phase Transition in the Higgs Model of Scalar Fields with Electric and Magnetic Charges. Int. J. Mod. Phys. A16, s. 2365-2390, 2001.
Nishimura J., Vazquez Mozo M.A.: Noncommutative Chiral Gauge Theories on the Lattice with Manifest Star Gaunge Invariance. JHEP 0108, s. 033, 2001.
Nishimura J.: Ginsparg-Wilson Fermions in Odd Dimensions. JHEP 0107, s. 015, 2001.
Nishimura J.: CPT Anomaly in Two-Dimensional Chiral U(1) Gauge Theories. Phys. Rev. D63, s. 097701, 2001.
Oddershede L.B., Grego S., Nørrelykke S.F., Berg-Sørensen K.: Optical Tweezers: a Probe for Biological Surfaces. Probe Microscopy 2, s. 129-137, 2001.
Okkels F.: Temporal Structures in Shell Models. Phys. Rev. E Vol. 63, s. 056214, 2001.
Rischel C.: Spin Dynamics of the 2D Spin Quantum Antiferromagnet Copper Deuteroformate Tetradeuterate (CFTD). Physical Review Letters 87, s. 037202, 2001.
Rischel C.: Conformational Characterisation of Oligomeric intermediates and Aggregates in Beta-lactoglobulin Heat Aggregation. Protein Science 10, s. 1312-1318, 2001.
Rischel C.: Quantum Effects in Magnetic Structures on the fcc Lattice. European Physical Journal B 21, s. 313-330, 2001.
Rischel C.: Non-termal Melting in Semiconductors Measured at Femtosecond Resolution. Nature 410, s. 65-68, 2001.
Rischel C.: Femtosecond X-ray Crystallography. Rev. Mod. Phys. 73, s. 17-31, 2001.
Savvidis K.: Stability of the Rotating Ellipsoidal D0-Brane System. Phys. Lett B501, s. 283-288, 2001.
Scavenius O., Mocsy A., Michoustine I.: Chiral Phase

Transition within Effective Models with Constituent Quarks. Phys. Rev. C64, s. 0007030, 2001.
Schaadt K.E., Ellegaard C.: Ultrasound Resonances in a Rectangular Plate Described by Random Matrixces. Physica Scripta T90, s. 231, 2001.
Sletten G., Tørmanen S.S.: Structure of High-spin States in ^{100} Pd. Nucl. Phys. A686, s. 41-63, 2001.
Sletten G.: Coulomb Excitation on an Isomeric State in ^{181} Ta via Intermediate States. Acta Physica Polonica B32, s. 865-869, 2001.
Sletten G.: The Structure of Heavy Octupole and Superheavy Quadrupole Deformed Nuclei. Acta Physica Polonica Vol. B32, s. 2519-26, 2001.
Sletten G.: Monte-Carlo Simulation of the charged particle detector used in the NORDBALL gamma-ray Spectrometer. Nucl. Instr. Meth. in Phys. Research Sect. A458, s. 690-697, 2001.
Splittorff K.: QCD – Like Theories at Finite Baryon and Isospin Density. Phys. Rev. D64, s. 016003, 2001.
Szabo R.J.: Fermionic Quantum Gravity. Nucl. Phys. B593, s. 671-725, 2001.
Szabo R.J.: From Large N Matrices to the Noncommutative Torus. Commun. Math. Phys. 217, s. 181-201, 2001.
Szabo R.J.: Nonlenear Schrodinger Dynamics of Matrix D-Branes. Int. J. Mod. Phys. A16, s. 209-250, 2001.
The ALEPH Collaboration: Search for the neutral Higgs Bosons of the Standard Model and the MSSM in e^+e^- Collisions at $\sqrt{s}$ = 189 GeV. Eur. Phys. J. C 17, s. 223-240, 2001.
The ALEPH Collaboration: Investigation of Inclusive CP asymmetries in B0 Decays e^+e^- Collisions at $\sqrt{s}$ = 189 GeV. Eur. Phys. J C 20, s. 431-443, 2001.
The ALEPH Collaboration: Searches for Neutral Higgs Bosons in e^+e^- Collisions at Centre-of-mass Energies from 192 to 202 GeV. Physics Letters B499, s. 53-66, 2001.
The ALEPH Collaboration: Measurements of BR($b \rightarrow \tau^- \nu_\nu X$) and BR($b \rightarrow \nu^- \nu_\tau D^* \pm X$) and Upper Limits on BR($b \rightarrow \tau^- \nu_\tau$) an Eur. Phys. J. C19, s. 213-217, 2001.
The ALEPH Collaboration: Serches for SuperSymmetric Particles in e^+e^- Collisions at $\sqrt{s}$ up to 202 GeV and Mass Limit for the Lightest Neutralino. Physics Letters B 499, s. 67-84, 2001.
The ALEPH Collaboration: Searches for R-Parity Violating Decays of Supersymmetric Particles in e^+e^- Collisions at Centre-of-mass Energies from 189 to 202 GeV. Eur. Phys. J. C 19, s. 415-428, 2001.
The ALEPH Collaboration: Measurement of the Tau Polarisation. European Physical Journal C 20, s. 401-430, 2001.
The ALEPH Collaboration: Measurement of Triple Gauge-Boson Couplings at LEP Energies up to 189 GeV. European Physical Journal C 21, s. 423-441, 2001.
The ALEPH Collaboration: Study of the Fragmentation of *b* Quarks into *B* Mesons at the *Z* Peak. Physics Letters B 512, s. 30-48, 2001.
The ALEPH Collaboration: A Combination of Preliminary Electroweak Measurements and Constraints on the Standard Model. CERN/EP 2001-21, s. 21, 2001.
The ALEPH Collaboration: Combined Results on b-hadronn Production Rates and Decay Properties. CERN EP 2001-050, s. 2001-050, 2001.
The ALEPH Collaboration: Measurement of A^b_{FB} Using *b*-Hadron Decays. European Physical Journal C22, s. 201-215, 2001.
The ALEPH Collaboration: Measurement of the Michel Parameters and the ????$_\tau$ Helicity in Tau Lepton Decays. European Physical Journal C22, s. 217-230, 2001.
The ALEPH Collaboration: Measurement of A^b_{FB} Using Inclusive *b*- Hadron Decays. European Physical Journal C22, s. 201-215, 2001.
The DELPHI Collaboration,: Measurement of the Semileptonic *b* Branching Fractions and Average Mixing Parameter in Z Decays. Eur. Phys. J C20, s. 455, 2001.
The DELPHI Collaboration,: Measurement of V_{cb} from the Decay Process $B^0 \rightarrow D^* + l - \nu$. Phys Lett B510, s. 55, 2001.
The DELPHI Collaboration: Search for R-parity Violation with a *UDD* Coupling at $\sqrt{s}$ = 189 GeV. Physics Letters B500, s. 22, 2001.
The DELPHI Collaboration: Measurement of the ZZ Cross-Sektion in e^+e^- Interactions at 183-189 GeV. Phys. Lett. B497, s. 199, 2001.
Tiana G.: Energy Profile of the Space of Model Protein Sequences. J. Biol. Phys. 27, s. 147, 2001.
Tiana G.: Predicting the Three Dimensional Structure of a Lattice Designed Model Protein from its Primary Structure. J. Biol. Phys. 27, s. 161, 2001.
Tiana G.: Reading the Three-Dimensional Structure of a Protein from its Amino Acid Sequence. Prot. Struct. Funct. Desig. 45, s. 421, 2001.
Tiana G.: Designability of lattice Model Heteropolymers. Phys. Rev. E 64, s. 11904, 2001.
Tiana G.: Hierarchy of Events in the Folding of Model Proteins. J. Chem. Phys. 114, s. 7267, 2001.
Tiana G.: Statistical Analysis of Native Contact Formation in the Folding of Designed Model Proteins. J. Chem. Phys. 114, s. 2503, 2001.
Trovato A.: Phase Diagram of Force-induced DNA Unzipping in Exactly Solvable Models. Phys. Rev. E. Vol. 64, s. 31901, 2001.
Ulfbeck O.C.: Genuine Fortuitousness. Where Did That Click Come From? Foundations of Physics Vol. 51, No. 5, s. 757-774, 2001.
Van Hecke M., Ellegaard C., Bohr T.: Instabilities in Sand Ripples. Nature 410, s. 324, 2001.
Vazquez Mozo M.A.: Curved Dilatonic Brane Worlds. Phys. Rev. D64, s. 084015, 2001.
Zinkernagel H.: Philosophical Motivations for Quantum Gravity – Another 'Bohr/Einstein' Debate? i: Proceedings of the III Conference of the Spanish Society for Analytical Philosophy s. 113-120, Granada University Press, 2001, Granada University Press, 2001, 2001.

Niels Bohr Arkivet

Aaserud F.: I know how little I have deserved this. i: The History of Thirteen Danish Nobel Prizes s. 272-312, Henry Nielsen and Keld Nielsen, Aarhus University Press, Aarhus 2001.
Aaserud F.: Jeg ved, hvor lidt jeg har fortjent dette. i: Historien om tretten danske Nobelpriser s. 221-253, Henry Nielsen & Keld Nielsen, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 2001.
Aaserud F.: Niels Bohr – dansker og verdensborger. Aktuel Naturvidenskab Vol. 3, s. 30-32, 2001.
Aaserud F., Pors F.: The Physical Tourist: Historical Sites of Physical Science in Copenhagen. Physics in Perspective Vol. 3, s. 230-248, 2001.
Aaserud F.: Wir brauchen einen Dialog. i: Kopenhagen:

Stück in zwei Akten, mit zehn wissenschaftsgeschichtlichen Kommentaren s. 143-148, Michael Frayn, Wallstein, Göttingen 2001.
Aaserud F.: Levi, Hilde Bertha. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 418-419, Karen Hannnover, Ann-Sofi Norin, Rosinante, Copenhagen 2001.
Pors F.: Lehmann, Inge. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 2 s. 406-407, Karen Hannover, Ann-Sofi Nerin, Rosinante, Copenhagen 2001.
Pors F.: Trolle, Birgit. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 3 s. 481-482, Charlotte Norrie, Christina Åstrand, Rosinante, Copenhagen 2001.
Pors F.: Vinter Hansen, Julie. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 3 s. 594-595, Charlotte Norrie, Christina Åstrand, Rosinante, Copenhagen 2001.

Ørsted Laboratoriet

Als-Nielsen J., Kuzmenko I., Rapaport H., Kjaer K., Weissbuch I., Lahav M., Leiserowitz L.: Design and Characterization of Crystalline Thin Film Architectures at the Air-Liquid Interface: Simplicity to Complexity. Chemical Reviews 6, Vol. 101, s. 1659-1696, 2001.
Als-Nielsen J., Kuzmenko I., Kindermann M., Kjaer K., Howes P.B., Granek R., Kiedrowski G.V., Leiserowitz L., Lahav M.: Crystalline Films of Interdigitated Structures Formed via Amidinium – Carboxylate Interactions at the Air-Water Interface. Journal of American Chemical Society 123, s. 3771-3783, 2001.
Als-Nielsen J., Liu C., Macrander A., Zhang K.: Laterally graded multilayers and their applications. Journal of Vacuum Science Technology A 19 (4), s. 1421-1424, 2001.
Andersen H.H., Rehn L.E.: Nuclear Instruments and Methods B, vol. 173-185. 5802 s. 2001.
Andersen H.H., Rehn L.E.: Editorial. Nuclear Instruments and Methods in Physics B B 173, s. 1-2, 2001.
Andersen H.H., Brunelle A., Della-Negra S., Depauw J., Jacquet D., LeBeyec Y., Pautrat M., Baudin K.: Enhanced secondary-ion emission under gold-cluster bombardment with energies from keV to MeV per atom. Physical Review A 63, s. 022902-1-10, 2001.
Andersen H.H.: Ion Beam Techniques with Atomic Layer Resolution. 170 s. Elsevier Science. Amsterdam 2001.
Andersen N.O.: Collision spectroscopy with optically prepared atoms. Physics Scripta T95, s. 7-11, 2001.
Andersen N.O.: Fraunhofer diffraction of atomic matter waves: Electron transfer studies with a laser cooled target. Phys.Rev.Lett. 87, s. 123201, 2001.
Andresen B., Salamon P., Hofmann K.H., Schubert S., Berry R.S.: What conditions make minimum entropy production equivalent to maximum power production? Journal of Non-Equilibrium Thermodynamics 26, s. 73, 2001.
Andresen B.: A fallacious argument in the finite time thermodynamic concept of endoreversibility. J.Appl.Phys. 90, s. 6557, 2001.
Bruus H., Cheianov V., Flensberg K.: The anomalous 0.5 and 0.7 conductance plateaus in quantum point contacts. Physica E: Low-dimensional Systems and Nanostructures 10, s. 97, 2001.
Chen J., Yan Z., Lin G., Andresen B.: On the Curzon-Ahlborn Efficiency and its connection with the efficiencies of real heat engines;. Energy Conv. Mangmnt. 42, s. 173, 2001.
Flensberg K., Jensen T.S., Mortensen N.A.: Diffusion equation and spin drag in spin-polarized transport. Physical Review B 64, s. 245308, 2001.
Hedegård P.: Magnetic Vortices in High Temperature Superconductors. Physical Review Letters 85, s. 1229, 2001.
Jiang J.Z., Gerward L., Staun Olsen J.: Pressure Induced Phase Transformation in nanocrystal SnO2. Scripta Mater. 44, s. 1983-1986, 2001.
Jiang J.Z., Gerward L., Staun Olsen J.: Grain-size and alloying effects on the pressure-induced bcc- to-hcp transition in nanocrystalline iron. Materials Transactions 42, s. 1571-1574, 2001.
Jiang J.Z., Gerward L., Staun Olsen J.: Structured stability of binary CdCa quasicrystal under high pressure. App.Phys.Lett. 79, s. 2538-2539, 2001.
Johnson E., Johansen H.A., Sarholt L., Dahmen U.: Two-Phase Lead-Tin Nanoscale Precipitates in Aluminium. Journal of Metastable and Nanocrystalline Materials 10, s. 267-274, 2001.
Johnson E., Johansen A., Dahmen U., Chen S., Fujii T.: Shapes and sizes of Nanoscale Pb Inclusions in Al. Materials Science and Engineering A 304-306, s. 187-193, 2001.
Johnson E., Holmelund E., Thestrup B., Schou J., Larsen N.B., Nielsen M.M., Tougaard S.: Deposition and characterization of ITO films produced by laser ablation at 355 nm. Applied Physics A: Materials Science and Processing 73, s. 1-6, 2001.
Johnson E., Gabrisch H., Kjeldgaard L., Dahmen U.: Equilibrium Shape and Interface Roughening of Small liquid Pb Inclusions in Solid Al. Acta materialia 49, s. 4259-69, 2001.
Knuuttila T.A., Tuoriniemi J.T., Lefmann K., Juntunen K.I., Rasmussen F.B., Nummila K.K.: Polarized Nuclei in Normal and Superconducting Rhodium. Journal of Low Temperature Physics 123, s. 65-102, 2001.
Lefmann K., Knuuttila T.A., Martikainen J., Kuhn L.T., Nummila K.N.: Effect of heat treatment of pure and carbon-polluted rhodium samples on the low-temperature resistivity. Journal of Materials Science 36, s. 839, 2001.
Lefmann K., Rasmussen F.B.: Universitets koldeste sted. Information 5.11, s. 4, 2001.
Lin G., Chen J., Yan Z., Andresen B.: On the Curzon-Ahlborn efficiency and its connection with the efficiencies of real heat engines. Energy Conversion & Management 42, s. 173-181, 2001.
Mortensen N.A., Flensberg K., Jauho A-P.: Coulomb drag in coherent mesoscopic systems. Physical Review Letters 86, s. 1841, 2001.
Nygård J., Thelander C., Magnusson M., Deppert K., Samuelson L., Poulsen P.R., Borggreen J.: Gold nanoparticle single-electron transistor with carbon nanotube leads. Applied Physics Letters 79, s. 2106, 2001.
Nygård J., Cobden D.H.: Quantum dots in suspended single-wall carbon nanotubes. Applied Physics Letters 79, s. 4216, 2001.
Nygård J., Cobden D.H.: Transport phenomena in nanotube quantum dots from strong to weak confinement. i: Electronic Correlations: From meso- to nano-physics s. 200, Jesper Nygård, NBIfAFG, David Cobden, Warwick University, England, T. Martin et al., EDPSciences, 2001.
Nygård J.: Nanorør-transistor. i: Diversitet; Forskning og formidling s. 17, Jesper Nygård, NBIfAFG, Det Naturvidenskabelige Fakultet, 2001.

Nygård J.: Når forskere tager strøm på molekylerne. Københavns Universitets Årsberetning 2000, s. 24, 2001.
O'Connor J., Andersen H.H.: Ion Beam Techniques with Atomic Layer Resolution. 170 s. Elsevier Science. Amsterdam 2001.
Pauwels B., van Tendeloo G., Zhurkin E., Hou M., Verschoren G., Kuhn L.T., Lievens P.: Transmission electron microscopy and Monte Carlo simulations of ordering in Au-Cu clusters produced in a laser vaporization source. Physical Review B 63, s. 165406, 2001.
Pivovarov Y.L., Andersen H.H.: Radiation from Electrons in Periodic Structures. 268 s. 2001.
Salamon P., Hofmann K.H., Schubert S., Berry R.S., Andresen B.: What conditions make minimum entropy production equivalent to maximum power production? J. Non-Equil. Thermod. 26, s. 73, 2001.
Sarholt L., Jensen A.S.B., Touboltsev V., Johansen H.A., Johnson E.: Nanoscale Lead-Cadmium Alloy Inclusions in Silicon. Journ. of Metastable and Nanocrystalline Materials 10, s. 283-288, 2001.
Sarthour R.S., Cowley R.A., McMorrow D.F., Ward R.C.C., Wells M.R., Jensen J.: The magnetic structure of HoxTm1-x thin film alloys. Journal of Magnetism and Magnetic Minerals 226-230, s. 1174, 2001.
Sauar E., Siragusa G., Andresen B.: Equal thermodynamic distance and equipartition of forces principles applied to binary distillation. J.Phys.Chem. A 105, s. 2312, 2001.
Schaller M., Hofmann K.H., Siragusa G., Salamon P., Andresen B.: Numerically optimized performance of diabatic distillation columns. Comp.Chem.Eng. 25, s. 1537, 2001.
Sidky E.Y., Andersen N.O.: Propensity rules for alignment and orientation in electron transfer processes. Physics Essays 13, s. 489-495, 2001.
Smith H., Pethick C.J.: Bose-Einstein Condensation in Dilute Gases. i: Bose-Einstein Condensation in Dilute Gases s. 400, C.J. Pethick, Henrik Smith, Cambridge University Press, England 2001.
Steenstrup S.: Becquerel, Alenxandre-Edmund (1820-1891). MacMillan Encyrlopedia of Energy -, s. 127-129, 2001.
Waskowska A., Gerward L., Staun Olsen J., Steenstrup S., Talik E.: CuMn2O4: Properties and the high-pressure induced Jahn- Teller phase transition. Journal of Physics: Condensed Matter 13, s. 2549-2562, 2001.
Yan Z., Chen J., Andresen B.: Nernsts postulate derived directly from the vanishing heat capacity at zero temperature. Europhys.Lett. 55, s. 623, 2001.
Zhuang Y.X., Gerward L., Jiang J.Z., Staun Olsen J., Zhang Y., Wang W.H.: Crystallization of Bulk Zr48Nb8Cul4Ni12Be18 Metallic Glass. Mat.Res.Soc. 644, s. 2.1-2.6, 2001.

Geofysisk Afdeling

Aas E., Højerslev N.K.: Problems related to modelling of UV penetration into Norwegian and Danish coastal waters. 1 s. Danmark 2000.
Aas E., Højerslev N.K.: Attenuation of ultraviolet irradiance in North European coastal waters. Oceanologia 43, s. 139-168, 2001.
Andersen K.K., Ditlevsen P.D., Steffensen J.P.: Ice Cores and Palaeoclimate. i: Climate Change Research – Danish Contributions, DMI s. 37-52, Jørgensen, A M K, Fenger, J Halsnæs, eds., Danish Climate Centre, Danmark 2001.
Arabelos D., Tscherning C.C.: Improvements in the height datum transfer expected from GOCE mission. Journal of Geodesy 75, s. 308-312, 2001.
Bates J.R., Alexeev V.: A dynamic stabilizer in the climate system: a mechanism suggested by simple model and supported by GCM experiments and an observational data study. i: Advances in Mathematical Modelling of Atmospheric and Ocean Dynamics s. 93-98, P.F. Hodnett, Kluwer Academic Publishers, 2001.
Clausen H.B., Stampe M., Hammer C.U., Hvidberg C.S., Dahl-Jensen D., Steffensen J.P.: Glaciological and Chemical Studies on ice Cores from Hans Tausen Iskappe, Greenland. Meddelser om Grønland, Geoscience 39, s. 123-149, 2001.
Clausen H.B., Hammer C.U., Dahl-Jensen D., Hvidberg C.S.: 1250 years of global volcanism as revealed by Central Greenland ice Cores. NATO ASI series I(30), s. 175-194, 1995.
Clausen H.B., Stampe M., Hammer C.U., Hvidberg C.S., Dahl-Jensen D., Steffensen J.P.: Glacio-chemical studies on ice cores from Hans Tausen Ice Cap, Greenland. Meddelelser om Grønland 39, s. 123-150, 2001.
Dahl-Jensen D.: Is i vort Solsystem. Dansk kemi Vol. 82, 2 82, s. 10-14, 2001.
Ditlevsen P.D., Guilani P.: Cascades in helical turbulence. Phys. Rev. E vs, s. 304-306, 2001.
Ditlevsen P.D., Guiliani P.: Dissipation in helical turbulence. Phys. Fluids qs, s. 3508-3509, 2001.
Ditlevsen P.D.: Og vejret for de kommende årtier. BIOZOOM 4, s. 15-18, 2001.
Forsberg R., Strykowski G., Iliffe J., Ziebart M., Cross P., Tscherning C.C.: OSGM02: A geoid model of the British Isles. 1-23 s. Kort og Matrikelstyrelsen. Danmark 2001.
Friedrich M., Kromer B., Kaiser K.F., Spurk M., Hughen K.A., Johnsen S.J.: High-resolution climate signals in the Bølling-Allerød Interstadial (Greenland interstadial) as reflected in European tree-ring chronologies compared to marine varves and ice-core records. Quaternary Science Reviews Vol. 20, s. 1223-1232, 2001.
Geels C., Christensen J.H., Hansen A.W., Kiilsholm S., Larsen N.W., Larsen S.E., Pedersen T., Sørensen L.L.: Modelling Concentrations and fluxes of atmospheric CO2 in the North East Atlantic Region. physics and Chemistry of the Earth, Part B 106, 10, s. 763-768, 2001.
Gundestrup N.S., Keller K., Kundsen T., Jonsson P.: Locating the Hans Tausen Drill Site. Meddelser om Grønland, Geoscience 39, s. 71-80, 2001.
Hammer C.U., Johnsen S.J., Clausen H.B., Dahl-Jensen D., Gundestrup N.S., Steffensen J.P.: The Paleoclimatic Reocrd from a 345 m long Ice Core from the Hans Tausen Iskappe. Meddelser om Grønland, Geoscience 39, s. 87-95, 2001.
Hammer C.U.: Holocene Climate Variability in Antarctica BAsed on 11 Ice- Core Isotopic records. Quaternary Research 54, s. 348-358, 2000.
Hansen A.W.: Hvorfor har vi en atmosfære? GAMMA 124, s. 38-43, 2001.
Hvidberg C.S.: Predicted timescales for GISP2 and GRIP boreholes at Summit, Greenland. Journal of Glaciology 38, 128, s. 162-168, 1992.
Hvidberg C.S.: Evidence for general instability of past climate from a 250- kyr ice-core record. Nature 364, s. 218-220.

Hvidberg C.S.: Climate instability during the last interglacial period recorded in the GRIP core. Nature 364, s. 203-207, 1993.

Hvidberg C.S., Keller K., Gundestrup N.S.: Mass balance calculations around GRIP, Central Greenland. Grønlands geol. Unders. 94/13, s. 99-101, 1994.

Hvidberg C.S., Dahl-Jensen D., Waddington E.D.: Ice flow between the GRIP and GISP2 bore holes in Central Greenland. Journal of Geophysical Research 102(c12), s. 26,851-26,860, 1997.

Hvidberg C.S., Keller K., Jonsson P., Gundestrup N.S.: Surface Movement and Mass Balance of the Hans Tausen Ice Cap, Greenland. Meddelelser om Grønland 39, s. 115-122, 2001.

Hvidberg C.S., Keller K., Gundestrup N.S., Jonsson P.: Ice-divide flow at Hans Tausen Iskappe, North Greenland, from surface movement data. Journal of Glaciology Vol. 47, nr. 156, s. 78-84, 2001.

Højerslev N.K., Aas E.: Spectral light absorption by yellow substance in the Kattegat-Skagerrak area. Oceanologia 43, s. 39-60, 2001.

Højerslev N.K.: Sporene efter "Kursk". tillæg s. Danmark 2001.

Højerslev N.K., Andersen O.B.: Ændringer i havniveau – et sikkert klimategn. KVANT, Tidsskrift for Fysik og Astronomi 1, s. 30-35, 2001.

Johnsen S.J., Dahl-Jensen D., Gundestrup N.S., Clausen H.B., Miller H., Masson-Delmotte V., Sveinbjörnsdottir A.E.: Oxygen isotope and palaeotemperature records from six Greenland ice-core stations: Camp Century, Dye-3, GRIP, GISP2, Renland and NorthGRIP. Journal of Quaternary Science 16, 4, s. 299-307, 2001.

Jouzel J., Masson V., Cattani O., Falourd S., Stievenard M., Stenni B., Longinelli A., Johnsen S.J., Steffensen J.P., Petit J.R., Schwander J., Souchez R., Barkov N.I.: A new 27 ky hith resolution East Antarctic climate record. Geophyscial Research Letters Vol. 28, nr. 16, s. 3199-3202, 2001.

Keller K., Hvidberg C.S., Gundestrup N.S., Jonsson P.: Surface Movement and Mass Balance at the Hans Tausen Drill Site determined by use of GPS. Meddelser fra Grønland, Geoscience 39, s. 115-122, 2001.

Khan A., Mosegaard K.E.: New Information on the Deep Lunar Interior from an Inversion of Lunar Free Oscillation Periods. Geophysical Research Letters 28, 9, s. 1791, 2001.

Khan S.A., Tscherning C.C.: Determination of semi-diurnal ocean tide loading constituents using GPS in Alaska. Geophysics Research Letters 28, 11, s. 2249-2252, 2001.

Koop R., Visser P., Tscherning C.C.: Aspects of GOCE calibration. i: International GOCE User Workshop s. 51-56, European Space Agency, The Netherlands 2001.

Madsen K.N., Thorsteinsson T.: Textures, fabrics and melt-layer stratigraphy in the Hans Tausen ice core, North Greenland – indications of late Holocene ice cap generations? Meddelser om Grønland, Geoscience 39, s. 97-114, 2001.

Moreaux G.: Some preconditioners for harmonic spherical spline problems. Inverse Problems 17, s. 157-177, 2001.

Schwander, Jouzel, Hammer C.U., Petit, Udisti, Wolff: A tentative chronology for the EPICA Dome Concordia ice core. Geophysical Research Letters 22, s. 4243-4246, 2001.

Schwander J., Jouzel J., Hammer C.U., Petit J-R., Udisti R., Wolff E.: A tentative chronology for the EPICA Dome Concordia ice core. Geophysical Research Letters Vol. 28, nr. 22, s. 4243-4246, 2001.

Steffensen J.P., Siggaard-Andersen M-L., Stampe M., Clausen H.B.: Microparticles, soil derived chemical components and sea salt in the Hans Tausen Ice cap ice core from Peary Land, North Greenland. Meddelelser fra Grønland, Geoscience 39, s. 151-160, 2001.

Stenni B., Masson-Delmotte V., Johnsen S.J., Jouzel J., Longinelli A., Monnin E., Röthlisberger R., Selmo E.: An Oceanic Cold Reversal During the Last Deglaciation. Science Vol. 293, s. 2074-2077, 2001.

Tscherning C.C., Arabelos D., Strykowski G.: The 1-cm geoid after GOCE. i: Gravity, Geoid and Geodynamics 2000 s. 267-270, Michael G. Sideris, Springer, Tyskland 2001.

Tscherning C.C.: Geoid determination after the first satellite gravity missions. i: Festschrift Univ.prof. em. Dr.-Ing. Wolfgang Torge zum 70. Geburtstag s. 11-24, Günter Seeber, Heiner Denker, University of Hannover, Hannover 2001.

Tscherning C.C., Radwan A., Tealeb A.A., Mahmoud S.M., Abd El-Monum M., Hassan R., El-Syaed I., Saker K.: Local geoid determination combining gravity disturbances and GPS/levelling: a case study in the Lake Nasser area, Aswan, Egypt. Journal of Geodesy 75, s. 343-348, 2001.

Tscherning C.C.: Covering the mission polar gaps using gradients and ground gravity. i: International GOCE User Workshop s. 105-110, European Space Agency, The Netherlands 2001.

Tscherning C.C.: Computation of spherical harmonic coeficients and their error estimates using least-squares collocation. Journal of Geodesy 75, s. 12-18, 2001.

Vinter B., Vildhøj R., Hansen A.W.: Den Lille Istid – NAO eller fakta? Kvant 3, s. 1, 2001.

Waddington E.D., Morse D., Alley S.B., Anandakrishman J., Bolzan G., Clow K., Cuffey J.M., Cunningham, Dahl-Jensen D., Firestone J., Gundestrup N.S., Hodge S., Hvidberg C.S., Jacobel R., Nereson N., Raymond C., Taylor: The role of glacier geophysics in the GISP2 Ice Core Program. Arctic Research of the United States 9, s. 10-19, 1996.

Center for Jordens Klima og Biogeokemiske Kredsløb

Bates J.R., Alexeev V.: A dynamical stabilizer in the climate system: a mechanism suggested by a simple model and supported by GCM experiments and an observational data study. i: IUTAM Symposium on Advances in mathematical modelling of atmosphere and ocean dynamics s. 93-98, P.F. Hodnett, Kluwer Academic Publishers, Dortdrecht 2001.

Bjerrum C.J., Surlyck F., Callomon J.H., Slingerland R.L.: Numerical Paleoceanographic Study of the Early Jurassic Transcontinental Laurasian Seaway. Paleoceanography Vol. 16, no. 4, s. 390-404, 2001.

Buch E., Nielsen T.G., Lundsgaard C., Bendtsen J.: Deep water convection and biogeochemical cycling of carbon in the Northern North Atlantic. i: Climate Change Research s. 53-76, DMI, Gads Forlag, 2001.

Hormazabal Fritz S.E., Shaffer G., Letelier J., Ulloa O.: Local and remote forcing of sea surface temperature in the coastal upwelling system off Chile. Journal of Geo-

physical Research Vol. 106, no. C8, s. 16,657-16,671, 2001.
Huber M.D.S.: A glance in the rearview mirror. Geotimes Vol. 46, no. 12, s. 14-19, 2001.
Høyer J.L., Quadfasel D.R.: Detection of deep overflows with satellite altimetry. Geophysical Research Letters Vol. 28, no. 8, s. 1611-1614, 2001.
Karstensen J., Quadfasel D.R.: Variability of water mass transformation in the Southern Hemisphere. CLIVAR Exchanges Vol. 6, no. 4, s. 8-12, 2001.
Leth O.K., Shaffer G.: A numerical study of the seasonal variability in the circulation off central Chile. Journal of Geophysical Research Vol. 106, no. C10, s. 22, 229-22,248, 2001.
Pedersen J.O.P., Bacher C.: Mekanismer i Jordens klima. Kvant Vol. 12, no. 3, s. 9-13, 2001.
Pedersen J.O.P.: Kulstofkredsløbet, Klimaet og Kyoto. Kvant Vol. 12, no. 4, s. 10-12, 2001.
Quadfasel D.R.: Red Sea circulation. i: Encyclopedia of Ocean Sciences s. 2366-2376, John H. Steele, Academic Press, 2001.
Shaffer G., Olsen S.M.: Sensitivity of the thermohaline circulation and climate to ocean exchanges in a simple coupled model. Climate Dynamics 17, s. 433-444, 2001.
Sonnerup R.E.: On the relations among CFC derived water mass ages. Geophysical Research Letters Vol. 28, no. 9, s. 1739-1742, 2001.
Sørensen J.V.T., Ribbe J., Shaffer G.: Antarctic Intermediate Water mass formation in Ocean General Circulation Models. Journal of Physical Oceanography 31, s. 3295-3311, 2001.
Ulloa O., Escribano R., Hormazabal Fritz S.E., Quiñones R.A., Gonzales R.R., Ramos M.: Evolution and biological effects of the 1997-98 El Niño in the upwelling ecosystem off northern Chile. Geophysical Research Letters Vol. 28, no. 8, s. 1591-1594, 2001.
Venegas S.A., Drinkwater M.R.: Sea ice, atmosphere and upper ocean variability in the Weddell Sea, Antarctica. Journal of Geophysical Research Vol. 106, no. C8, s. 16,747-16,765, 2001.
Venegas S.A., Drinkwater M.R., Shaffer G.: Coupled oscillationsin Antarctic sea ice and atmosphere in the South Pacific sector. Geophysical Research Letters Vol. 28, no. 17, s. 3301-3304, 2001.
Williams M.J.M.: Application of a three-dimensional numerical model to Lake Vostok: An Antarctic subglacial lake. Geophysical Research Letters Vol. 28, no. 3, s. 531-534, 2001.
Williams M.J.M., Grosfeld K., Warner R.C., Gerdes R., Determann J.: Ocean circulation and ice-ocean interaction beneath the Amery Ice Shelf, Antarctica. Journal of Geophysical Research Vol. 106, no. C10, s. 22, 383-22, 399, 2001.

Studienævnet for Fysik

Medlemmer

Pr. 1.2. 2001 bestod studienævnet af: Lærerrepræsentanter: Professor Jan Ambjørn, professor Jørn Dines Hansen (studieleder), lektor Niels Kristian Højerslev, lektor Janus Staun Olsen (vicestudieleder) og lektor Per Kjærgaard Rasmussen. Studenterrepræsentanter: Anneline Carlsen, Bo Frederiksen (næstformand), Toke Lund-Hansen, Daniel Madsen og Rasmus Mackeprang.

Beretning

Den nye studieordning i astronomi, biofysik, fysik, geofysik og meteorologi for bachelorstuderende trådte i kraft i efteråret 1997. De første studerende er nu ved at færdiggøre deres kandidatstudium. Efter mindre justeringer i både bachelor- og kandidatstudiet er der almindelig tilfredshed med studierne både blandt de studerende og lærerne.

Studienævnet har i samarbejde med universitetet i Lund udarbejdet en ny fælles studieretning i meteorologi. En samarbejdsaftale blev underskrevet i efteråret 2001 mellem de naturvidenskabelige fakulteter ved Københavns og Lunds universiteter.

Studienævnet har i samarbejde med studienævnene fra biokemi, biologi og kemi udarbejdet en ny uddannelse i nanoteknologi. Den er nu godkendt af ministeriet og vil træde i kraft i september 2002. Foreløbigt vil studielederen og et studentermedlem fra hver af studienævnene i biokemi, fysik og kemi udgøre et studienævn for den nye uddannelse.

En stor del af studienævnets tid er gået med at diskutere, hvordan mængden af rekvireret undervisning med mindst mulig skade kan reduceres i takt med reduktionen af Niels Bohr Institutets stab. Denne diskussion vil fortsætte i 2002.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder							
Indskrivningsfag	**Fysik**	**Matematik**	**Kemi**	**Datalogi**	**Øvr. nat.**	**Andre Fak.**	**Meritoverført**	**I alt**
Fysik	109,43	33,17	1,58	7,63	0,63	1,04	1,75	155,23
Biofysik	20,92	4,08	3,92	0,33	2,75		0,25	32,25
Geofysik	43,33	6,08	0,33	24,54	1,25	2,75	1,63	79,92
Astronomi	50,50	12,08			0,25		0,50	63,33
Meteorologi	17,83	4,92	0,58		1,00			24,33
Fysikfag i alt	242,00	63,33	6,41	32,50	5,88	2,79	4,13	355,06
Matematiske fag	8,83							
Kemi/biokemi/miljøkemi	3,58							
Datalogi	3,58							
Geologi	8,33							
Geografi og biologi	4,58							
Humaniora mv.	1,08							
Merit- og gæstestud.	8,83							
I alt	280,85							
Åben uddannelse	0,83							

STÅ 1998-2001

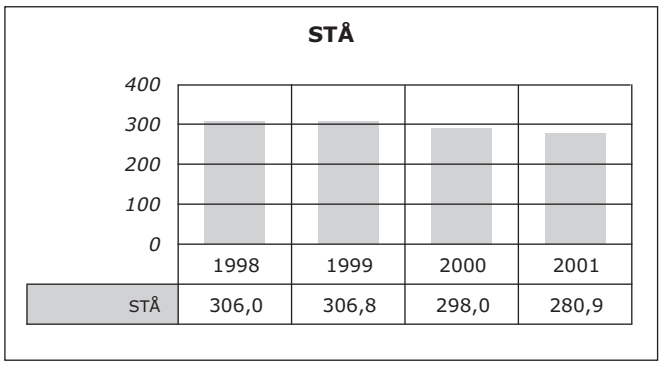

Tabellerne ovenfor viser fordelingen mellem de forskellige indskrivnings- og aktivitets-områder.

En sammenligning af de to fordelinger viser at fysikfagenes studenter producerer 242 STÅer ved ”fysik” og 113 STÅer ved andre fag svarende til 32 % af deres STÅer. 60 af disse STÅer, 17 %, er i matematik, som er et nødvendigt redskabsfag for ”fysik”. De resterende 53 STÅer, 15 %, svarer nogenlunde til det antal, som andre studenter producerer ved ”fysik”, nemlig 38 STÅer. Det er 14 % af de STÅer, som fysikfagene producerer.

Diagrammet viser et svagt fald til 281 i antallet af STÅer produceret af fysikfagene sammenlignet med et gennemsnit på 304 i de foregående seks år. Faldet er 1.7 gange spredningen på tallene fra de tidligere år. Det er sammenlignelig med den største afvigelse blandt de foregående seks år på 1.9 gange spredningen af dem – desværre i modsat retning.

Studieleder Jørn Dines Hansen

Zoologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor L.L. Jeppesen og viceinstitutleder er professor M. Søndergaard.

Bestyrelsen består af institutleder og viceinstitutleder samt professor T. Fenchel, professor P. Arctander, lektor S. Christensen, laborant P.S. Olsen, laborant N. Willumsen, stud.scient. Ann Sofie Aarøe samt stud.scient. Niels Monrad Pedersen.

Organisation
Instituttets aktiviteter i Parkområdet styres direkte af den valgte institutbestyrelse efter indstilling fra et bredt sammensat rådgivende udvalg. Ferskvandsbiologisk Laboratorium og Marinbiologisk Laboratorium opretholder en selvstændig status med egne valgte bestyrelser. De følgende faglige beretninger er derfor opdelt i tre afsnit: ét for Parkområdet og ét for hvert af laboratorierne.

Adresse
Tagensvej 16
2200 København N
Telefon 35 32 13 02
Fax 35 32 12 99
www.zi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Instituttets tilpasning til de reducerede stabsrammer frem til 1999 berørte kvalitativt de fleste aktiviteter. Værst gik det ud over parasitologi, der blev nedlagt som selvstændig disciplin, samt cellebiologi, der blev kraftigt reduceret. Tilpasningen blev tilrettelagt således, at nogen fornyelse blev mulig i 1999 og vil blive det i de kommende år (såfremt stabsrammerne opretholdes på 99-niveau). Jacobus J. Boomsma blev således ansat som professor i Populationsøkologi i 1999 og Peter Arctander blev ansat som professor Evolutionsbiologi i 2000. Endelig blev Søren Christensen kaldet som professor i Terrestrisk Økologi i 2001. Instituttet kom dermed endnu et skridt nærmere sin målsætning om at få laboratorierne såvel som fagområderne i Parkområdet ledet af professorer. I år 2001 blev professor Jacobus J. Boomsma tildelt "the Humboldt Research Award" for en fremragende evolutionærøkologisk indsats.

Zoologisk Institut, Parkområdet

Forskningsvirksomhed
De ansatte i Parkområdet samarbejder om forskning og undervisning inden for seks fagområder: cellebiologi, zoomorfologi, adfærdsbiologi, terrestrisk økologi, populationsøkologi og evolutionsbiologi. Fagområderne gennemgås i det følgende hver for sig.

Cellebiologi
Det centrale forskningstema på Afdeling for Cellebiologi er molekylær neurobiologi og molekylær endokrinologi hos invertebrater. Som modelsystemer har vi valgt to dyregrupper: cnidarier og insekter. Vi arbejder med cnidarier, fordi disse dyr er den laveste dyregruppe i dyreriget, som har et nervesystem, og fordi de er meget enkelt opbygget og kan anvendes som modelsystemer i neurobiologisk og udviklingsbiologisk forskning. Vi har også valgt at arbejde med insekter, fordi de udgør den største dyregruppe (75 % af alle dyrearter er insekter), og fordi de er økologisk og økonomisk enormt vigtige (70 % af alle blomstrende planter afhænger af insekter til deres bestøvning, men insekter kan også være alvorlige skadedyr, som ødelægger ca. 30 % af verdens potentielle årlige høst). Hos insekter koncentrerer det meste af vores arbejde sig omkring bananfluen *Drosophila melanogaster* (fordi den er et genetisk modelsystem, og dens genom er blevet kortlagt) og silkesommerfuglen *Bombyx mori* (fordi deres larver er store og tilgængelige for fysiologiske eksperimenter).

Prohormongener og prohormonprocessering hos cnidarier
Hydra exprimerer mindst 6 preprohormongener. Vi har tidligere vist, at en bestemt population af *Hydra*-nerveceller coexprimerer preprohormon-A- og prepro-KVamide-gener. Vi har nu fundet et andet eksempel på neuropeptid-coexpression, nemlig af prepro-LWamide- og prepro-RGamide-gener. Disse resultater viser, at mange nerveceller i cnidariers primitive nervesystemer bruger neuropeptidcocktails til deres signalering (G.N. Hansen, M. Williamson, A. Kristensen og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Cnidarier bruger både sædvanlige og usædvanlige processeringsenzymer til at processere deres prohormoner. Vi har nu klonet 7 prohormonkonvertase(PC)-lignende enzymer fra *Hydra*, som formodes at spalte ved basiske aminosyrer. Vi har også klonet 6 dipeptidylaminopeptidase (DPAP)-lignende enzymer fra *Hydra*, som formodes at fjerne N-terminale X-Ala- eller X-Pro-dipeptid-sekvenser fra *Hydra*-propeptider. Ved hjælp af *in situ*-hybridisering undersøges, om disse enzymer er lokaliserede i nerveceller. Hvis dette er tilfældet, er de gode processeringsenzymkandidater og bliver karakteriseret videre (M. Williamson, G.N. Hansen og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Hormonreceptorer og deres ligander hos insekter
Vi har klonet preprohormonerne for Drosophila A-, B-, og C-type-allatostatiner (allatostatiner er insektpeptidhormoner med generelt hæmmende virkninger). Vi har desuden klonet 2 receptorer til Drosophila A-type-allatostatiner (DAR-1 og DAR-2). CHO-celler, der er permanent transficerede med DNA, som koder for enten DAR-1 eller DAR-2, reagerer med høje intracellulære Ca^{2+}-spikes på binding af de 5 kendte Drosophila A-type-allatostatiner.

DAR-2 exprimeret i CHO-celler har den højeste affinitet til *Drosophila* A-type-allatostatin 4 (drostatin 4). DAR-1 reagerer ca. lige stærkt med alle 5 drostatiner. I voksne fluer og larver fra *Drosophila* bliver DAR-2 mest exprimeret i tarmen (og kun lidt i hjernen). For DAR-1 er det omvendt. A-type-allatostatiner hæmmer tarmens motilitet, og "signaturen" til denne hæmning er drostatin 4 > drostatins 1-3, hvilket er det samme som DAR-2's "signatur". Dette tyder på, at DAR-2 medierer hæmningen af tarmmotiliteten (C. Lenz, M. Williamson, G.N. Hansen, og C.J.P. Grimmelikhuijzen i samarbejde med G. Coast, University of London).

Vi har klonet en adipokinetic hormone (AKH) receptor fra *Drosophila*. AKH er et vigtigt insekthormon, som styrer mobiliseringen af fedt fra insekternes fedtlegeme, når et insekt flyver. Denne AKH-receptor er den første AKH-receptor overhovedet, som er blevet klonet og karakteriseret. Disse resultater markerer et gennembrud for AKH-forskning og betyder, at det nu er muligt at identificere alle AKH-receptorer fra alle modelinsekter, som bliver brugt i AKH-forskning. Vi har vist, at dette er muligt ved at klone AKH-receptoren fra silkesommerfuglen *Bombyx mori* (G. Cazzamali, M. Williamson, C. Lenz og C.J.P. Grimmelikhuijzen i samarbejde med P. Roepstorff og T.J.D. Jørgensen, Syddansk Universitet).

Vi har desuden klonet og karakteriseret en ny *Drosophila*-receptor til de 8 kendte *Drosophila*-FMRamide-peptider. Receptoren reagerer også med høj affinitet med *Drosophila*-neuropeptid-F. Denne receptor er den første invertebrat-FMRFamide-receptor, som er blevet identificeret (G. Cazzamali og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Vi har klonet 12 yderligere neurohormonreceptorer fra *Drosophila*, men deres ligander er endnu ikke blevet isoleret (G. Cazzamali, C. Lenz, M. Williamson og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Fra *Bombyx mori* har vi klonet et A-type-allatostatinpreprohormone og en A-type-allatostatin-receptor (BAR-1). BAR-1 er både strukturelt og evolutionært tæt beslægtet med DAR-1 og DAR-2. Ligesom DAR-2 forekommer BAR-1 hovedsageligt i *Bombyx*-tarmen, hvor den formodentligt medierer hæmningen af tarmmotiliteten. CHO-celler, som permanent exprimerer BAR-1, reagerer med høje intracellulære Ca^{2+}-spikes på binding af de forskellige *Bombyx*-allatostatiner (C. Lenz, M. Williamson, G. Cazzamali, G.N. Hansen og C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Zoomorfologi

Afdelingens faste stab er nu på 2, idet J. Lützen er afgået men fortsætter som emeritus forsker. Afdelingens hovedindsatsområder er biologien hos krebsdyr samt forplantningsbiologi. Vore undersøgelser af krebsdyr fokuserer på larvebiologi, sansebiologi samt parasitologi. Sammen med G.A. Kolbasov (Rusland) har J.T. Høeg påvist, at en speciel type sanseorganer, "lattice organs", findes i de såkaldte "y-larver", hvis voksne former er helt ukendte. Dette viser utvetydigt at y-larver må være nært beslægtede med de specialiserede rurer og langhalse (Cirripedier). Sammen med en gruppe ledet af K. Crandall (U.S.A.) har vi ydermere underbygget denne påstand med molekylære sekvensdata. Endelig har J.T. Høeg sammen med A.V. Rybakov, og G.A. Kolbasov (Rusland) påvist, at de meget specialiserede lattice organer starter under disse krebsdyrs larveudvikling som ganske normale sansebørster. Netop sansebørster hos krebsdyr sættes der fokus på i ph.d.-stud. Anders Garm's undersøgelser over ti-benede krebsdyr, og han bearbejder netop nu helt nye transmissionselektronmikroskopiske undersøgelser. N. Lagersson og J.T. Høeg har anvendt video til at undersøge detaljerne i fasthæftninsadfærden hos rurernes såkaldte cyprislarve og korreleret dette med larvens yderst komplicerede bevægelsesmuskulatur. Vi sigter nu mod at fortsætte disse undersøgelser over larvernes fasthæftning i et internationalt regi. I de reproduktionsbiologiske undersøgelser er der fortsat fokus på de kommensale muslinger. Å. Jespersen og J. Lützen samarbejder med forskere fra Hong Kong og Japan i beskrivelsen af bl.a. finstrukturen af sædcellerne, forekomsten af to typer spermier, spermieopbevaring og overførsel, samt dværghanner. Disse studier har stor generel reproduktionsbiologisk interesse og vil desuden bidrage til forståelsen af de involverede muslingers systematik. Hos fisk undersøger Å. Jespersen i samarbejde med B. Korsgaard (Odense Universitet) kønsorganernes dannelse og bygning under påvirkning af miljøfremmede hormonlignende stoffer, idet biokemiske analyser kombineres med lys- og elektronmikroskopiske studier. Desuden undersøger Å. Jespersen i samarbejde med Danmarks Fiskeriundersøgelser i Charlottenlund ovarierne hos østersøtorsk for at bidrage til en præcis skala for deres modningscyclus til brug i felten. Alle afdelingens medlemmer har i 2001 udvist betydelig rejseaktivitet i form af forskningsbesøg, indsamling, og kongresdeltagelse. Desuden har A.V. Rybakov tilbragt næsten 3 måneder ved afdelingen finansieret af Carlsbergfondet som gæst hos J.T. Høeg.

I de seneste år er forskningen næsten udelukkende finansieret ved eksterne midler (Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd og Carlsbergfondet). Det er derfor glædeligt, at afdelingen har haft et stigende antal gæster under det EU-finansierede Copenhagen Biosystematics Centre (COBICE). Dette vidner om, at afdelingens lys- og elektronmikroskopiske instrumentpark og den dertil knyttede morfolgiske ekspertise nyder høj international agtelse. COBICE gæsterne styrker i høj grad økonomien, udover at de forøger og internationaliserer vor forskningsaktivitet.

På den instrumentmæssige front har afdelingen del i det nye scanningelektronmikroskop, som netop er opsat på Zoologisk Museum. Til samme instrumentcenter, omfattende Botanisk Institut, Afdeling for Zoomorfologi, samt Zoologisk Museum, er der ydermere i 2001 fra Forskningsrådet og Carlsbergfondet bevilliget 1,2 mill. kr. til et nyt transmissionselektronmikroskop med digital billedlagring.

Adfærdsbiologi

Adfærdsbiologerne arbejder med aspekter af socialadfærd. For tiden fokuseres på adfærdstilpasninger i forbindelse med stress hos pattedyr og på kommunikationsadfærd hos diverse dyregrupper.

Sammenhæng mellem stress og stereotyp adfærd undersøges hos mink, og hos mink, sølv- og blåræv studeres adfærd, reproduktion og stressfysiologi under forskellige indhusningsformer. For mink fokuseres på effekter af påførte belastninger over for adfærd, urincortisol, puls og temperatur, mens ræveundersøgelserne sigter mod udvikling af anvendelige biologiske velfærdsparametre (L.L. Jeppesen, K.E. Heller, V. Pedersen og C.P. Bjælke Hansen). Undersøgelserne af pelsdyr sker i samarbejde med KVL, Statens Husdyrbrugsforsøg samt flere nordiske institutioner/universiteter. Individuelle stressreaktioner undersøges hos rødmus (K.E. Heller og B. Schønecker). Der fokuseres på udviklingen af indhusningsbetingede adfærdsanomalier og deres fysiologiske korrelater, ligesom observerede adfærdsvarianter sættes i relation til rangtilhørsforhold m.m. Udviklingen af diabetes type 1 som følge af indhusningsstress og evt. virusinfektion følges, ligesom virkningen af kendte antidepressiver og neuroleptika på unormal adfærd (stereotypier) undersøges. Stressforsøgene udføres i samarbejde med Å. Lernmark (Univ. Washington, USA) og B. Niklasson (Karolinska Institute, Sverige), samt med Lundbeck A/S.

Undersøgelserne af dyrs kommunikation inddrager både akustiske og visuelle signaler og tager udgangspunkt i den

omstændighed, at dyr oftest befinder sig inden for signaleringsafstand af adskillelige individer, og derfor kan siges at være medlem af et kommunikationsnetværk. Sådanne netværk giver både muligheder og udfordringer. For tiden udføres undersøgelser over evnen til at aflure aggressive og sexuelle interaktioner imellem andre individer, samt til at imødegå afluring. Og der ses på betydningen af at skifte imellem visuelle og akustiske signaler og imellem kraftige og svage signaler. Morgenkoret og hunners betydning for hanlige interaktioner ofres særlig opmærksomhed, ligesom der fokuseres på dynamiske aspekter og omgivelsernes indflydelse herpå. Der inddrages i stigende grad evolutionære spørgsmål, ses på mikro- og makrogeografisk variation, og lokale tilpasninger, samt arbejdes med interspecifikke relationer og conservation aspekter. Undersøgelserne, som både omfatter laboratorie- og feltforsøg i en række forskellige biotoptyper, udføres på musvit, blåmejse, solsort, gærdesmutte, broget fluesnapper, bomlærke, tornsanger, rørspurv, engsnarre, rørdrum, natugle, Seychelle hornugle, skarv, duer, kampfisk, svævefluer og vinkekrabber (T. Balsby, M. Bildsøe, F. Burford, T. Dabelsteen, J. Holland, C. Latruffe, G. Matessi, R.J. Matos, P.K. McGregor, C. Pacheco, T.M. Peake, S.B. Pedersen, A. Poesel, D. Pope og A.M.R. Terry, KU).

Kommunikationsgruppen samarbejder med J.M. Behnke & F.S. Gilbert (Univ. Nottingham, UK), J. Bohuis (Univ. Leiden, Holland), M. Bravo (Univ. Barcelona, Spanien), V. Bretagnolle, (CNRS, France), C. Doutrelant (Univ. Montpellier, Frankrig), G. Gilbert (Royal Soc. Protection of Birds, UK), L-A. Giraldeau (Univ. Montreal, Canada), P.R. Green (Heriot-Watt, Edinburg, UK), D. Gonçalves (ISPA, Portugal), L.K. Hansen (DTU), A. Kazem (Univ. Wales at Bangor, UK), B. Kempenaers (Max Planck Institut, Seeweisen, Tyskland), G. Klump & U. Langemann (Oldenburg Univ., Tyskland), R. Lachlan (Univ. Leiden, Holland), H. Lampe (Univ. Oslo, Norge), O.N. Larsen (OU), H. Kokko (Univ. Glasgow, UK), N. Mathevon (Univ. Jean Monnet, Frankrig), P.G. Mota (Univ. Coimbra, Portugal), M. Naguib (Bielefeld Univ., Tyskland), E. Nemeth & H. Winkler (Konrad Lorenz Institut f. Vergleichende Verhaltensforschung, Østrig), S. Nowicki (Duke Univ., USA), R.F. Oliveira (ISPA, Portugal), A. Pilastro (Univ. Padova, Italien), M. Shepherd (Scottish National Heritage, UK), I. Schlupp (Univ. Texas, USA), R.H. Wiley (Univ. N. Carolina, USA).

Terrestrisk Økologi

Kvantitative og kvalitative molekylære undersøgelser af systematik hos protozoer (Kinetoplastida og Sarcomonadea) i jord (F. Ekelund). Undersøgelse af salt- og temperaturtolerance hos flagellater fra marint og terrestrisk miljø med identisk morfologi (F. Ekelund, T. Fenchel). Ultrastrukturelle undersøgelser af Sarcomonadea og Heterokonter (S. Karpov Univ. St. Petersborg, Ø. Moestrup (BI), F. Ekelund). Dynamik, funktion og diversitet hos protozoer i jord forurenet med kobber og kviksølv (C.S. Jacobsen, (GEUS), L.D. Rasmussen, (MBI), F. Ekelund). Forekomst og betydning af protozoer i drikkevandssystemer (N.C. Colding, H.J. Albrechtsen (DTU), F. Ekelund).

Undersøgelser af gødningsbillers yderst selektive fødeoptagelse er blevet fortsat i Sydafrika, hvor artsrigdommen er meget stor (P. Holter, C.H. Scholtz, Univ. of Pretoria). Størrelsen af de ædte partikler afhænger kun lidt af billernes størrelse. Selv biller på størrelse med små pattedyr (legemsvægt ca.10 g) lever af ganske små partikler, hvilket sikrer en føde af høj kvalitet. Målinger af fødekvaliteten i forskellige gødningstyper fortsættes. I projekt ang. effekten af veterinære antiparasitmidler på regnorme, der æder gødning fra behandlet kvæg, mangler databehandling (T. Stendal Svendsen, J. Grønvold (KVL), P. Holter).

Samspillet mellem populationer over og under jorden via levende planter belyses ud fra effekten af bladherbivori ved snudebillen *Sitona lineatus* (resp. bladklipning) på rhizosfærebakterier, protozoer, nematoder og rodsymbionter (*Glomus sp*., *Rhizobium sp*) (S.Christensen). Nematodsamfundene i forskellige organiske ressourcer i jordbunden påvirker ikke hinanden ned til afstande på få mm i nedbrydningens første fase. Arbejdet øger erkendelsen af, på hvilken skala organismerne i jordbunden interagerer resp. lever rumligt opdelt (S. Christensen, J. Alphei, Univ. Göttingen). I sidste fase af ph.d.-projekt under "Fire in Tropical Ecosystems" er forskellige jordbundsorganismers følsomhed over for temperaturstigning i tropisk savannejord undersøgt (A. Pedersen, S. Christensen). I ph.d.-projekt i naturskov er nematoder i transekter over lysbrønde undersøgt (L.B. Nielsen, S. Christensen). Orienteringsforsøg med broget fluesnapper er foretaget i efterårstrækket (J. Rabøl).

Populationsøkologi

Afdelingens forskning retter sig primært mod forståelsen af processer, som bestemmer antalsregulering i naturlige dyrepopulationer samt de biologiske tilpasninger, som individer i populationer har udviklet for at optimere deres fouragering, overlevelse og reproduktion. Denne brede forskningsprofil integrerer perspektiver fra evolutionær økologi, adfærdsøkologi samt populationsøkologi. De fleste forskningsprogrammer fokuserer på insekt-, fugle- og pattedyrpopulationer. Afdelingen afsluttede i 2001 koordinering af et EU-TMR research-training netværk om "Social Evolution" og påbegyndte koordinering af et EU-IHP research-training netværk om "Integrated Studies of the Economy of Insect Societies (INSECTS)". Desuden påbegyndtes afdelingens deltagelse i et EU-ENV-finansierede tematisk research netværk "Beekeeping and Apis Biodiversity in Europe" (BABE, sammen med afdeling for Evolutionsbiologi). Afdelingen har endvidere modtaget fondsstøtte fra Dansk Polar Center (et 5-årigt lektorat til Mads C. Forchhammer finansieret af Forskningsministeriet) for at styrke forskningssamarbejde med Grønland), SNF (et 3-årigt Steno Stipendium til Jes Søe Pedersen og to rammebevillinger til henholdsvis Jacobus J. Boomsma og Mads C. Forchhammer), Carlsbergfondet og EU (vært for tre EU Marie Curie Individual Fellowships) og det schweiziske Forskningsråd (vært for et Marie Curie Fellowship finansieret af Schweiz). Afdelingen var vært for Dr. E.A. Herres (Smithsonian Tropical Research Institute, Panama) under hans sabbat-orlov i perioden fra midt i august til midt i december.

Undersøgelser (inklusiv en måneds feltarbejde med tre post.doc.'s og en ph.d.-studerende) af mellemamerikanske svampedyrkende myrer har yderligere kvantificeret denne gruppe myrers evolutionære udvikling af parringssystemer og har produceret grundlæggende viden om variation i myrernes familiestruktur, sociale adfærd, symbionter og parasitter (professor J.J. Boomsma, M.B. Dijkstra, S.R. Sumner, U.G. Mueller og C. Currie, Univ. Austin Texas, S. Rehner, Univ. Puerto Rico, A.N.M. Bot, og P. Villesen,

Aarhus Univ.). Forskning vedrørende kønsallokering hos sociale insekter fokuserede på reproduktive konflikter og teknisk-statistisk metodeudvikling (professor J.J. Boomsma & lektor G. Nachman, L. Sundström, Helsinki Univ.). Aspekter af kemisk økologi hos myrer, specielt m.h.t. reproduktive strategier og forsvar imod parasitter (professor J.J. Boomsma, L. Sundström, Helsinki Univ., E.D. Morgan, Keele Univ. og H.C. Petersen, Odense Univ.) og et program om blåsommerfugle som sociale parasitter hos europæiske stikmyrer (professor J.J. Boomsma, D.R. Nash, T.D. Als, Aarhus Univ.) fortsættes, samt et ph.d.-projekt om arbejderpolicing hos svampedyrkende myrer (M.B. - Dijkstra og professor J.J. Boomsma). Et Carlsberg-finansieret projekt om familiestrukturer hos mangrovemyrer i Australien (lektor M.G. Nielsen, Aarhus Univ, lektor B. Vest Pedersen og professor J.J. Boomsma), et projekt om socialparasitisme hos bladskærermyrer (S.R. Sumner og professor J.J. Boomsma) og et studium af den genetiske populationsstruktur hos stikmyrer (T. van der Hammen, forskningsadjunkt J.S. Pedersen og professor J.J. Boomsma) blev foreløbigt afsluttet. Projekter om co-evolution af svampedyrkende termitter og deres svampe (D.K. Aanen, professor J.J. Boomsma og professor S. Rosendahl, Botanisk Inst.) og *Lasius*-myrenes evolutionære økologi (P.J. Gertsch og professor J.J. Boomsma) fortsættes. Nye projekter om evolution af hypersociale systemer (forskningsadjunkt J.S. Pedersen), konflikter og samarbejde hos hanner i insektsamfund (B.C. Baer og professor J.J. Boomsma), effekter af multiple parringer på sygdomsresistens hos svampedyrkende myrer (W.O.H. Hughes og professor J.J. Boomsma) er blevet påbegyndt. Afdelingen er desuden vært for seniorforsker L. Børgesens (DNLB) forskningsprogram om faraomyrernes reproduktion.

Populationsøkologiske undersøgelser af grønlandske organismer, især pattedyr, er udvidet og fokuseret med særligt henblik på at beskrive og analysere biologiske og klimatiske processers indflydelse på centrale populationsøkologiske komponenter. Langtids-variationer i de globalt vigtige klimasystemer som den Arktiske Oscillation (AO) og den Nordatlantiske Oscillation (NAO) bliver inddraget i den Arktiske gruppes fortsatte undersøgelser. Dette forskningsfelt bliver koordineret af lektor M.C. Forchhammer med bidrag fra lektor G. Nachman og professor J.J. Boomsma). Følgende ph.d.-projekter fortsættes: kropskondition hos rensdyr i forhold til variation i miljøforhold (J. Nymand), langtids bestandsdynamikker hos marine pattedyr (A. Rosing Asvid), og lemmingers populationsøkologi (T.B.G. Berg).

Fouragering hos sociale insekter er undersøgt med henblik på at afprøve modeller for optimal fouragering. Humlebiers og honningbiers nektarfouragering på forskellige planter er undersøgt. Desuden er undersøgt det mutualistiske forhold mellem myrer og de bladlus, hvis honningdug myrerne udnytter, specielt konkurrencen mellem to myrearter, den territoriale Lasius niger og den opportunistiske Formica fusca, som invaderer andre myrers bladlusekolonier (lektor H. Dreisig).

Betydningen af rumlig heterogeneitet og habitat-fragmentering for dyrepopulationers dynamik og overlevelse undersøges både eksperimentelt og teoretisk vha. modeller (lektor G. Nachman, T. Hels, Center for Skov og Landskab, R. Zemek, Czech Academy of Science, S. Walde, Dalhousie University, D. Margolies, Kansas State University). Fouragerings- og reproduktionsstrategier er blevet undersøgt hos rovmider (lektor G. Nachman, S. Simoni & M. Castagnoli, Istituto Sperimentale Zoologia Agraria). Individbaseret modellering af grævlinge-populationer på landskabsniveau (lektor G. Nachman, Jane Uhd Jepsen og Chris Topping, DMU, Kalø). For at undersøge betydningen af sampling-støj for pålideligheden af tidsserie-analyser udvikles en simuleringsmodel af det rumlige samspil mellem ræve og sygdommen skab (lektor M. C. Forchhammer og lektor G. Nachman). Data for spredningsrater af båndfluer er blevet analyseret med henblik på at undersøge effekter af køn og tæthed (lektor G. Nachman og B. Albrectsen, Vassar College).

Mange års intensive undersøgelser af grannåleviklerens (*Epinotia tedella*) samspil med de biotiske og abiotiske faktorer er blevet tilendebragt. Årsager til de observerede cykliske populationssvingninger er blevet analyseret vha. simuleringsmodeller og uafhængige statistiske tidsserieanalyser med henblik på at kunne identificere de underliggende kausale sammenhænge. Samspillet mellem viklere og snyltehvepse synes at være den basale mekanisme, men effekten forstærkes betydeligt af parallelle svingninger i viklernes fertilitet, som bl.a. påvirkes af grantræernes tilstand (lektor M. Münster-Swendsen). Studier af udbredelse og hyppighed af solitære bier i agerlandskabet er overvejende afsluttet, men der er blevet arbejdet videre med det indsamlede materiale (M. Münster-Swendsen, H. Bang Madsen, I. Calabuig). En særlig undersøgelse af den vilde bi-fauna på Læsø forløber fortsat (M. Münster-Swendsen, H. Bang Madsen).

Evolutionsbiologi

Evolutionsbiologisk afdelings fokus er på molekylær evolution, forstået som anvendelse af molekylære data som markører for evolutionære processer samt evolution af molekylære processer.

Molekylære data som markører for evolutionære processer

Pleisstocæn evolution af store Afrikanske planteædere (bøfler, antiloper, gazeller, vortesvin, flodheste, elefanter samt zebraer). Forskningen omhandler naturlig udvikling af biologisk diversitet, fylogeografi, populationsstruktur og bevaringsbiologi. Projektet foregår i samarbejde med Makerere University Institute of Environment and Natural Resources, Kampala, Uganda, hvor der som led i et forskningskapacitetsopbygnings projekt er opbygget et molekylærgenetisk laboratorium (Peter Arctander, Hans R. Siegismund). DNA-variation hos honningbier (Bo Vest Pedersen) og DNA-baseret undersøgelse af reproduktionsstrategi og 'life history' hos en australsk myre (Bo Vest Pedersen, Koos Boomsma). Intraspecifik fylogeografi, artsdannelse og postglacial spredning hos skøjteløbere (Jakob Damgaard). Evolution af parasitisme inden for en gruppe af krebsdyr og krebsdyrs og insekternes fælles afstamning (Henrik Glenner). Populationsgenetisk undersøgelse af resistensudvikling hos rotter (Ann-Charlotte Heiberg, Hans R. Siegismund og Herwig Leirs). Havslange fylogeni (Peter Gravlund). Betydningen af protozogræsning af bakterier på jordbundens økologi (Regin Rønn). Microarraybaseret undersøgelse af procaryot genexpression i jord (Anders Priemé & Peter Arctander, samarbejde med Novo). Diversitet, cryobiosis og DNA-skader i fossil tundra og glaciær is (Anders Hansen, Eske Willerslev, Peter Arctander).

Evolution af molekylære processer
Der tages udgangspunkt i eukaryote organismer, og experimentelle undersøgelser (model nematoderne *C. elegans* og *C.briggsae*) kombineret med bioinformatiske undersøgelser. 1. Differentiel splejsning: Post-transcriptionel modifikations betydning for cellens potentielle og reelle gen-produktdiversitet (Dan Jeffares, Peter Arctander, Siobhan Wahlberg, i samarbejde med Exiqon og Michael Sørensens gruppe på Matematisk Institut, KU). 2. Transposable elementer og transpositions betydning for genomevolution (Tobias Mourier, Peter Arctander) og 3. Cellulær kontrol af netværks regulering (Peter Arctander i samarbejde med John Mattick, University of Queensland, Australia og Michael Sørensens gruppe på Matematisk Institut, KU).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
Staben har deltaget i 7 eksterne ph.d.-bedømmelser, heraf 5 for udenlandske universiteter, samt én dr.med.-bedømmelse (K.E. Heller).

Desuden har staben deltaget i følgende bedømmelser:

Lektorat, KU (docent G.N. Hansen).

Professorat, USA (professor Peter Arctander).

Professorat, KU; tenure review, University of texas; formand for bedømmelseskomiteen vedrørende the John Meynard Smith Prize 2001 (professor J.J. Boomsma).

Udvalg og fonde
For udvalg og fonde har staben udført en betydelig akademisk indsats i forbindelse med vurdering af ansøgninger eller statusrapporter. Her nævnes:

National Environmental Research Council (lektor J. Høeg, lektor F. Ekelund, lektor P. Holter, professor J.J. Boomsma).

Biotechnology and biological Sciences Research Council, UK (professor P.K. McGregor).

Forskningsråd i Finland, Holland, og New Zeeland (lektor G. Nachman).

Strukturdirektoratet, Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri (lektor B.V. Pedersen, lektor L.L. Jeppesen).

Forskningsråd og Ministeriekommissioner i England, Holland og Belgien (professor J.J. Boomsma).

Tillidshverv
Parkområdets stab deltager aktivt i arbejdet i en række faglige foreninger og sammenslutninger, både som medlemmer og på ledende poster. Som eksempler nævnes her:

Formand for biologisk selskab (professor C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Formand for Dansk Naturhistorisk Forening (lektor Jens Høeg).

Medlem af International Ethological Council (lektor Torben Dabelsteen).

Rådsmedlem i the Association for the Study of Animal Behaviour (professor P.K. McGregor).

I bestyrelsen for Dansk Bilharziose Laboratorium, vicepresident of the European Society for Evolutionary Biology (professor J.J. Boomsma).

Medlem af the Council of the European Society for Evolutionary Biology (professor J.J. Boomsma, professor P. Arctander).

Æresmedlem af Scandinavian Society for Parasitology (lektor J. Andreassen).

Formidling
Parkområdet har en stor formidlingsaktivitet alene ved besvarelse af daglige henvendelser fra offentligheden. Der er også hyppige bidrag til dagspressen, radio og tv.

Redaktionelle hverv
Parkområdets medarbejdere har fungeret som referees for en lang række af videnskabelige tidsskrifter. En del medarbejdere har desuden fungeret som redaktører eller medlemmer af redaktionskomiteer for sådanne tidsskrifter. Det gælder blandt andre:

Invertebrate Neuroscience (professor C.J.P. Grimmelikhuijzen).

Acta Zoologica (lektor Aa. Jespersen, lektor J. Høeg).

Zoologischer Anzeiger, Zoomorphlogy, samt Biologia Morya (lektor J. Høeg).

Bioacustics (professor P.K. McGregor og lektor T. Dabelsteen).

Acta Ethologica, Ecology and Evolution, og Ethology (professor P.K. McGregor).

Experimental and Applied Acarology (lektor G. Nachman).

Protozoological Monographs (lektor Flemming Ekelund).

Behavioural Ecology and Sociobiology, Entomologica Experimentalis et Applica, Journal of Insect Conservation, Insectes Sociaux (professor J.J. Boomsma).

Hereditas, BioZoom, Animal Conservation, Evolutionary Biology, Conservation Genetics (professor P. Arctander).

Kongresser og symposier
Staben deltog i 35 større internationale kongresser. Ved flere af disse blev der efter invitation ydet en betydelig indsats i forbindelse med planlægning og gennemførelse.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere
Parkområdet har haft besøg af mere end 80 udenlandske forskere, som har givet forelæsninger og eller arbejdet indtil en uges tid på stedet. Blandt de længerevarende arbejdsophold nævnes:

Dr. Zohar Pasternac, Tel-Aviv University, som har samarbejdet om larveudvikling hos cirripedier med lektor J. Høeg.

Lektor Torben Dabelsteen var vært for dr. Helene Lampe, Oslo Universitet, og dr. Guliano Matessi, Universita di Padova, i et samarbejde om biologisk kommunikation.

Dr. A. Kazen, University of Wales; dr. R. Lachlan, University of Leiden; Professer S. Nowicki, Duke University; dr. H. Kokko, University of Glasgow; alle i et samarbejde om biologisk kommunikation med professor P.K. McGregor.

Dr. Jörn Alphei, Georg August Universität, Göttingen, var gæst hos professor S. Christensen.

Dr. Allen E. Herre, Smithsonian Tropical Research Institute var på sabbatical leave hos professor J.J. Boomsma.

Dr. Tom Quinn, dr. Siobhan Wahlberg gæstede professor P. Arctander.

Forskningsophold i udlandet
Staben gennemførte mange korterevarende forsknings- og indsamlingsophold i udlandet, samt en del længerevarende hvoraf nævnes:

The Swire Institute, University of Hongkong (lektorerne Aa. Jespersen og J. Lützen).

University of Pretoria (lektor Peter Holter).

Smithsonian Tropical Research Institute, Panama (professor J.J. Boomsma).

Uganda (professor P. Arctander).

Søndre Strømfjord (A.J. Hansen, E. Willerslev, T. Brand).

Portugal (professor P.K. McGregor).

Konrad Lorenz Institut fur Vergleichende Verhaltungsforschung (lektor T. Dabelsteen).

Netværk
Adfærdsgruppen er EU Marie Curie Training Site in Avian Acoustic Communication (koordinator: professor P.K. McGregor).

Professor J.J. Boomsma er koordinator for EU-TRM netværkene "Social Evolution" og EU-IHP "INSECTS".

Professor S. Christensen er koordinator for CONSIDER (Conservation of soil organism diversity under global change).

Professor Peter Arctander var medlem af initiativgruppen for placering af GBIF (Global Biodiversity Information Facility) i Danmark og er medlem af DANBIF's bestyrelse.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium

Laboratoriets forskning og undervisning omhandler økologi i ferskvand og kystnære områder, herunder studier af planters, dyrs og bakteriers samspil med miljøet og organismernes indbyrdes relationer. I 2001 har laboratoriet fortsat sikret en stor ekstern finansiering fra både nationale og internationale kilder, hvilket er afgørende for både forskning og avanceret undervisning. De tildelte basisbevillinger dækker lige laboratoriets drift og den basale undervisning.

Forskningsvirksomhed
Laboratoriets forskning er mangeartet og udføres som empiriske, eksperimentelle og komparative studier i økosystemer med forskellig kulturpåvirkning. Hovedformålet er at forstå og forklare organismers tilpasning til miljøet og økosystemers struktur og funktion. Der gennemførtes i 2001 undersøgelser i europæiske, arktiske, nord- og sydamerikanske og afrikanske områder.

1. Autotrofe organismers biologi og økologi

1.1. Skalering af lysudnyttelse, vækst og fotosyntese i akvatiske samfund
Økosystemers størrelse, miljøets og den biologiske samfundsstrukturs indflydelse på primærproduktion, stofnedbrydning og overordnet stofbalance i akvatiske samfund. Indledningsvis studeres betydningen af vanddybde, humus og næringssalte for det optiske klima, primærproduktionen og algebiomassen i akvatiske samfund. I det fortsatte projekt finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd undersøges betydningen af eksperimentelle økosystemers størrelse (dvs. areal, dybde og vandvolumen) for energiomsætning og biologisk struktur (K. Sand-Jensen).

1.2. Biodiversitetens betydning for stabilitet i fytoplanktonsamfund
Et afsluttet projekt har vurderet modstanden mod og genetablering efter forstyrrelse af eksperimentelle fytoplanktonsamfund bestående af 1, 2 eller 4 arter i mange kombinationer. Analysen viser, at såvel modstanden som genetableringen af væksthastigheder, biomasse og primærproduktion stiger med øget artsrigdom (K. Sand-Jensen).

1.3. Regulering af makroalgers vækst og biomasse
Flere deltagende institutioner i et projekt finansieret af bl.a. EU om klimaets og eutrofieringens indflydelse på vækst, biomasse og økofysiologi hos makroalger fra tempererede og arktiske områder (J. Borum).

1.4. Havgræssers vækstøkologi, etablering og mortalitet
Med støtte fra EU og Carlsbergfondet undersøges både tempererede og tropiske havgræssers økofysiologi og følsomhed overfor miljøændringer. Foregår i samarbejde med europæiske, amerikanske og asiatiske institutioner (J. Borum, O. Pedersen).

1.5. Vandplanternes betydning for den økologiske stabilitet i blødvandede søer
Et 3-årigt eksperimentelt projekts i samarbejde med Syddansk Universitet og Århus Universitet finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd (O. Pedersen).

2. Mikrobiel stofomsætning og biologisk struktur

2.1. Effekter af forhøjet atmosfærisk kuldioxid på ferskvands økosystemer (CLIMFRESH)
Dette EU finansierede projekt blev afsluttet og rapporteret til EU i 2001. Af markante resultater kan nævnes, at stofsammensætningen i den emergente plante Søkogleaks ændres ved forøget atmosfærisk CO_2 (år 2070-scenarie med 700 ppm). Denne ændring giver som resultat, at den mikrobielle nedbrydning accelereres i forhold til planter, der gror i en nutidig atmosfære. Der kunne ikke påvises ændringer i kulstofomsætningen i et eksperimentelt litoralt økosystem udsat for forhøjet CO_2 gennem 3 år (M. Søndergaard, N.H. Borch, J. Ebdrup, A. Jacobsen).

2.2. Funktionel diversitet i planktoniske mikrobielle samfund
I en udviklet bioreaktor undersøges, hvordan forskellige typer af naturlige bakterier nedbryder og udnytter den store pulje af opløst organisk stof, der findes i alle akvatiske økosystemer. Udføres med støtte fra Carlsbergfondet (L. Riemann, M. Søndergaard).

2.3. Betydningen af opløst organisk stof i kystnære områder (DOMAINE)
Dette EU finansierede projekt foregår i samarbejder med både danske (DMU og Vejle amt) og udenlandske (N, FIN, UK, F) partnere for at opnå en detaljeret indsigt i den be-

tydning opløst organisk stof af terrestrisk oprindelse har for de økologiske forhold i en række europæiske kystvande. På FBL koncentreres indsatsen om det organiske stofs bionedbrydelighed, frigivelse af næringssalte, betydningen af UV-stråling og de optiske egenskaber (M. Søndergaard, N.H. Borch, C. Stedmon, A. Jacobsen).

2.4. Produktion og omsætning af opløst organisk kulstof (DOC) i søer
I dette arbejde undersøges eksperimentelt, hvordan fytoplankton danner biotilgængeligt DOC, der af bakterier omdannes til ikke-nedbrydeligt DOC, og hvordan zooplankton græsning påvirker den efterfølgende nedbrydning (M. Søndergaard, T. Kragh, N.H. Borch).

2.5. Kulstofomsætning i damme
Omkring 30 nordsjællandske damme indgår i en analyse af balancen mellem primærproduktion og samfundsrespiration samt længden af fødekæder og biodiversitet af fisk. De forskellige damme repræsenterer gradienter mht. størrelse, næringsindhold og humusindhold (K. Sand-Jensen).

2.6. Fødekæder og biologisk struktur i arktiske søer
Empiriske undersøgelser af fysisk-kemiske forhold, plankton, benthos og fisk samt detaljerede undersøgelser af biodiversitet af fytoplankton i 32 søer i 2 områder i Nordgrønland (Nunatarssuaq-halvøen og Pituffik). Disse studier er led i et større tværfagligt projekt med henblik på at etablere en database over arktiske limnologiske forhold bl.a. til brug for evaluering af klimatiske ændringers betydning for akvatiske miljøer i for- og nutiden. Finansieret af Statens Naturvidenskabelig Forskningsråd, Nordisk Ministerråd og private fonde (K. Christoffersen).

2.7. Toksiske cyanobakterier
Et flerstrenget projekt, hvor der bl.a. gennem statistiske analyser på tidligere indsamlede data undersøges hvordan toksinindholdet i cyanobakterier fra danske søer varierer i forhold til næringsstof- og vejrforhold samt til forekomster af forskellige arter af cyanobakterier. Det undersøges også i laboratoriestudier hvordan toksinet microcystin påvirker invertebraters overlevelse, vækst og adfærd og i hvilken grad toksinet er nedbrydeligt i naturen. Finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd og EU´s 5. Rammeprogram (K. Christoffersen, T. Rohrlack).

2.8. Samspil mellem zooplankton og vandplanter i littoralzonen
Vandplanters potentielle betydning som hhv. refugie- og foruragerings habitat for zooplankton er undersøgt i en række søer og damme beliggende i Nordsjælland. Disse repræsenterer en mesotrof til stærk eutrof næringsstofgradient og er alle lavvandede. Hypotesen der undersøges er, at med stigende udbredelse af submerse vandplanter øges zooplanktonets overlevelse og vækstpotentiale. Finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd (K. Christoffersen).

2.9. Økologiske konsekvenser af pesticider på zooplankton
Der belyses gennem laboratoriestudier hvordan udvalgte pesticider indvirker på planktonlevende krebsdyr overlevelse og vækst, og der bestemmes "no effect concentration" og dødelige dosis (LC_{50}) til brug for vurdering af stoffernes mulige effekter i naturen. Ved at benytte et videoovervågningssystem af dafnier har det desuden været muligt at foretage detaljerede studier af fysiologiske og adfærdsmæssige ændringer ved sublethale doser af et insekticid og et herbicid. Finansieret af Miljøstyrelsens Pestid forskningsprogram (K. Christoffersen).

3. Zoobenthos økologi og populationsdynamik

3.1. Profundalfaunaen i Esrum Sø
Faunaen på 15 – 22 m dybde undersøges med henblik på bestemmelse af populationsdynamik og tilpasninger til temperatur-, føde- og iltforhold, herunder overlevelsesstrategi under hypoxia/anoxia (C. Lindegaard, K. Hamburger, P.M. Jónasson).

3.2. Dansemygs udbredelse og økologi i Danmark
Indsamling af dansemyg (Chironomidae) fra alle typer af ferskvand i Danmark som led i en omfattende kortlægning af deres økologi og udbredelse (C. Lindegaard).

3.3. Palaeolimnologiske undersøgelser i Vestgrønlandske søer
Rester af biologiske samfund i daterede sedimentkerner analyseres med henblik på kvantitativ rekonstruktion af regionale klimavariationer gennem de seneste 9.000 år (K.P. Brodersen).

4. Sedimentprocesser og næringssaltdynamik

4.1. Natur- og menneskeskabte ændringer i Victoriasøen
Modelbaseret undersøgelse af indflydelsen af klimaændringer, belastning og fiskeri på de konstaterede ændringer i phytoplanktonbiomasse og -sammensætning. Projektet er et samarbejde mellem Uganda, Tanzania og Kenya. Delvist finansieret af Verdensbanken (L. Kamp-Nielsen).

4.2. Denitrifikationens afhængighed af kulstofpuljer i vådområder
Denitrifikationskapaciteten i jord- og sedimentprøver fra vådområder bestemmes ved optimaltemperaturer og ikkebegrænsende nitratkoncentrationer. Forskelle relateres til variationer i kulstofpuljer, bestemt ved ekstraktioner med syre/base og koldt/varmt vand (L. Kamp-Nielsen og T. Davidsson).

5. Vandløbsøkologi

5.1. Effekter af naturlige og menneskeskabte forstyrrelser i tropiske vandløb
Studier af sydamerikanske vandløb fokuserer på 3 hovedtemaer: Effekt på invertebratfaunaen af organisk forurening under aktuelle temperatur- og ilttryk, effekt af afskovning på den biologiske struktur i lavlandsvandløb samt tropiske vandløbs stabilitet. I projektet indgår et ph.d.-projekt (D. Jacobsen, B. Bojsen).

5.2. Undersøgelse af invertebratfaunaen i Kokrafloden, Slovenien
Ved parallelle prøvetagninger i hovedvandløb og sidetilløb søger projektet at adskille betydningen af vandløbsstørrelse og højde på struktur og diversitet af invertebratsamfund i vandløb. Udføres i samarbejde med Mihael Toman fra Ljubljana Universitet (D. Jacobsen, C. Lindegaard, K. Brodersen).

5.3. Planter og fysiske kræfter i vandløb
Der arbejdes på at opbygge en generel model for strømmens betydning for trækkræfter på planter af forskellig arkitektur og fleksibilitet. I feltstudier udvikles en generel habitatmodel, der inddrager det fysiske og kemiske miljø samt den regionale beliggenhed. Der indgår et ph.d.-projekt (K. Sand-Jensen, M.L. Pedersen).

5.4. Temperaturens betydning for stofnedbrydning i vandløb
Projektet har til formål at vurdere ændringerne i indholdet af organisk stof og temperaturkinetikken i nedbrydningen ned gennem vandløbssystemer, som har forskellig beliggenhed og stofkilder i form af spildevand og indskudte søer. Der arbejdes både på et temperaturmodel og en nedbrydningsmodel for vandløbssystemerne. Delvist finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd (K. Sand-Jensen).

Andre ph.d.- projekter
Optiske modeller for fytoplanktonarter og for vandsøjlen i indre danske farvande (P. Stæhr, DMU). Bestandsdynamik hos ålegræs (T.M. Greve, DMU), Juvenile pike in predator/prey interactions and aspects of their use as a tool in lake restoration (C. Skov, DFU), Optics of DOM in natural waters: The influence of biological and physical processes on its spectral properties (C. Stedmon, DMU).

Satsningsområder
Ferskvandsbiologisk Laboratorium har givet højeste prioritet til at sikre området: Invertebraters økologi og udvikler aktuelt en større forskningsindsats for at undersøge mulige effekter af klimaforandringer på ferskvands systemer.

Faglige og administrative hverv
Laboratoriets medarbejdere bidrager med ekspertise i en række nationale og internationale råd og udvalg, herunder:

Bedømmelsesudvalg
En række medarbejdere har deltaget i faglige bedømmelsesudvalg for Umeå Universitet, University of Georgia og Israel Oceanographic & Limnological Research og fungerer som censorer ved AU, RUC og SDU. Referent for Det Naturvidenskabelige Forskningsråd og Seagrant i USA samt American Water Resources Association – Research Package 2001.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed
Medarbejdere har fungeret som faglige rådgivere for Norges Forskningsråd og Swiss National Science Foundation, samt medlem af styregruppe for "Forskerskolen i Grønland" og ekspert panel for "The FIBRE programme", Finnish Academy of Science og Arctic Monitoring and Assessment (AMAP).

Tillidshverv
FBL deltager i 3 fagkyndige udvalg under Biologisk Studienævn i forbindelse med den nye studieordning og har medlemmer i Naturfagligt og Miljøfagligt udvalg under Danmarks Naturfredningsforening.

Formidling
FBLs medarbejdere er meget aktive i den nationale og internationale publicering og formidling af forskningsresultater.

Kaj Sand-Jensen udgav i oktober 2001 bogen: "Søer – en truet naturtype" (Gads Forlag). Kaj Sand-Jensen og Nikolai Friberg arbejder på en engelsk udgave af bogen "De strømmende vande" til udgivelse i 2002. Medarrangør af kursus i "Giftige blågrønalger i sø og hav" for ansatte i amter og kommuners miljøadministration, 7 – 8 november, DHI, Danmark. Medarrangør af kursus i "Naturvidenskab" for grønlandske studerende, 3. – 10. september, Arktisk station, Qeqertarsuaq, Grønland.

Udgivervirksomhed
Morten Søndergaard er medlem af bestyrelsen for tidsskriftet "Ophelia".

Redaktionelle hverv
Laboratoriets stab er repræsenteret i redaktionskomiteen for "Aquatic Botany", Estuaries og "Ophelia" og har endvidere leveret et meget omfattende bedømmelsesarbejde for følgende tidsskrifter: "Limnology & Oceanography", "Marine Ecology Progress Series", "Aquatic Microbial Ecology", "Journal of Marine Chemistry", "Estuarine Coastal and Shelf Science", "Journal of Experimental and Marine Biology and Ecology", "Climate Research", "Deep-Water Research", "Scientias Marina", "Aktuel Naturvidenskab", "Australian Journal of Plant Physiology", "Archiv für Hydrobiologie", "Hydrobiologia", "Journal of Experimental Botany", "The New Phytologist". En medarbejder er hovedredaktør for fem-binds værket "Naturen i Danmark" (Gads Forlag).

Kongresser og symposier
Medarbejdere har deltaget i SILs Kongres i Australien, International Society for Microbial Ecology´s møde i Amsterdam, NARP-symposium om "The Arctic on thinner ice", 9. – 12. maj, Oulo, Finland, "Fifth international conference on toxic cyanobacteria", 15. – 20. juli, Brisbane, Australien, Medarrangør og foredragsholder på forskerkurset "Toxic cyanobacteria in the Baltic Sea: Occurrence and ecological consequenses" 25. – 30. sept, Umeå Biologiske Station, Sverige.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde
Laboratoriets medarbejdere er via de mange eksternt finansierede forskningsprojekter (se fondsbevillinger) engageret i en række nationale og internationale forskningsnetværk, herunder "Cyanobacteria, toxins, water quality and health" finansieret af NorFa, NORLAKE, finansieret af Nordisk Råds NARP program og TOPIC, et TMR-projekt finansieret af EU 5. Rammeprogram.

Gæsteforskere
Thomas Rohrlack, Humboldt University, Berlin, post.doc. (12 mdr.).
Per Hyenstrand, Uppsala Universitet (12 mdr.).
Maria Temponeras (2 mdr.).
Titta Lattinen, Finnish Marinebiological Institute (3 uger).
Dr. Isabel Pardo, Universidad de Vigo, Spanien (1 måned).
Medarbejdere har været på kortere ophold ved University of Virginia (USA), Limnologisches Station Konstanz (Tyskland) og Nijmegen University (Holland).

Marinbiologisk Laboratorium

Laboratoriet beskæftiger sig principielt med alle aspekter af livet i havet. I praksis er aktiviteterne begrænsede til nogle hovedområder hvoraf de vigtigste er biologisk oceanografi, mikrobiel økologi og fysiologi og tilpasningsfysiologi hos invertebrater og fisk. Fiskeribiologi er også formelt knyttet til Marinbiologisk Laboratorium, men aktiviteten er geografisk knyttet til Danmarks Fiskeriundersøgelser i Charlottenlund.

Forskningsvirksomhed

Biologisk oceanografi

Undersøgelser over planktonets trofiske struktur og dens indvirkning på primærproduktion, udsynkning af organisk stof og af næringssalte er fortsat på basis af undersøgelser i Riga Bugten, Gotlandsdybet, Kattegat og Mariager fjord samt laboratorieundersøgelser (M. Olesen). Undersøgelser har vist, at effekten af høje pH-værdier, som følge af intens fotosyntetisk aktivitet, influerer på successionsmønstre i plankton (P. Juel Hansen). Undersøgelser af den toxin-producerende fagotrofe flagellat *Prymnesium,* som udnytter toxiner til lysering af bytteceller (Alf Skovgaard). Endelig er betydningen af turbulens for planktonalger og simple rov-byttedyr systemer undersøgt (H. Havskum).

Udviklingen af såkaldte planare optoder er fortsat og de er blevet anvendt til undersøgelser af *in situ* iltdynamik i marine sedimenter (R.N. Glud, F. Wenzhöfer). Udvikling af mikrosensorer (bl.a. til måling af H_2 og CO_2) og brugen af opløste fluorokromer til registrering af rumlig iltfordeling omkring enkeltceller er fortsat (M. Kühl, L. Rickelt). Endelig er der gennemført undersøgelser af den mikrobielle biologiske aktivitet i arktisk havis og i arktiske sedimenter (R.N. Glud, M. Kühl).

Studiet af såkaldte marin-sne partikler (konglomerater af kolloider og forskellige partikler der dannes i havvand) og herunder deres kolonisering af mikroorganismer og deres mikrobielle omsætning er afsluttet i løbet af beretningsperioden (H. Ploug).

Mikrobiel Økologi og Fysiologi

Undersøgelser af mikroorganismers foto- og kemosensoriske motile adfærd er et væsentligt emne på laboratoriet. Arbejdet har omfattet planktoniske bakteriers motilitet, kemosensorisk adfærd hos protozoer, motil adfærd hos fotosyntetiske og hvide svovlbakterier og hos en nyopdaget og endnu ikke navngivet bakterietype samt mikroorganismers vertikale migrationer i cyanobakteriemåtter (T. Fenchel, M. Kühl, R. Thar, A. Wieland). Endvidere studeres cyanobakteriemåtter og deres struktur og biogeokemiske aktivitet (M. Kühl, A. Wieland, T. Fenchel). En ny type af mikrobielle måtter, domineret af jern-oxiderende, trådformede bakterier (*Sphaerotilus*) er blevet opdaget i grønlandske farvande (R.N. Glud). Kalkrødalgers økofysiologi og specielt stofudveksling med omgivelserne er også blevet undersøgt (S. Wegeberg).

Endosymbiose med fotosyntetiske organismer er fortsat, specielt med henblik på *Prochloron* symbionter i tropiske søpunge og endosymbiontiske alger i koraller og foraminiferer (M. Kühl). Undersøgelsen af symbiosen mellem mikroorganismer og søpindsvin er ligeledes fortsat (M. Thorsen).

Laboratoriets undersøgelser over virus i marine miljøer er blevet udvidet til studiet af bakterie-virus i marine sedimenter (M. Middelboe, R.N. Glud). Studier af virus-bakteriedynamik i plankton og i laboratorie-systemer er fortsat i 2001 (M. Middelboe, L. Riemann).

Emnet: "mikroorganismers globale og lokale biodiversitet" er fortsat, bl.a. med en total kortlægning af alle arter af eukaryote mikroorganismer i et begrænset marint område og i en sø i det engelske Lake District. Endvidere undersøges det om der er fysiologiske forskelle på isolater af tilsyneladende identiske arter blandt nogle udvalgte protozoer isoleret i troperne, i Danmark og i Arktis; disse isolater vil senere blive genstand for genetiske analyser (T. Fenchel).

Adaptationsfysiologi

Studier af iltaffinitet, iltaffinitetsmodulerende faktorer og polymorfi hos det respiratoriske pigment hæmocyanin hos forskellige krebsdyr er blevet gennemført. Endvidere studeres den energetiske effekt af sulfid-eksponering hos marine bundinvertebrater. Eksperimentelle undersøgelser af iltgæld efter sulfideksponering er blevet afsluttet i løbet af beretningsåret (L. Hagermann, B. Vismann).

Der er gennemført undersøgelser over torsks temperaturpræferencer i relation til hæmoglobintyper. Undersøgelser over frekvensfordelingen af hæmoglobintyper i torskens udbredelsesområder er blevet påbegyndt (J.F. Steffensen). Endvidere studeres bioenergietik ved svømning hos torskefisk (M.F. Petersen). Der er blevet indsamlet arktiske fisk i Grønland med henblik på studiet af fysiologi og enzymkinetik (J.F. Steffensen). Endeligt er der gennemført et studie af dyndspringeres respirationsfysiologi (J.F. Steffensen).

En større bevilling har muliggjort et projekt der skal forsøge at opdrætte larver af ål i laboratoriet. Medens det tidligere er lykkedes at kønsmodne blankål kunstigt og opnå befrugtede æg er det endnu aldrig lykkedes at få ålelarver levende gennem de allertidligste larvestadier (B. Hedegaard).

Marin parasitologi

Livscyklus af en ny digen trematode i bløddyret *Dentalium* er blevet udredt. Endvidere er undersøgelser over marine myxozoer fortsat med fund af actinosporer fra en række polychaeter og oligochaeter. Forsøg på at inficere forskellige fisk med disse actinosporer har hidtil været resultatløse. Der arbejdes endvidere med parasitter i pilorme og med parasitiske nematoder (M. Køie).

Fiskeribiologi

Den forskningsmæssige indsats har været koncentreret omkring fiskeriets påvirkning af marine fødekæder. Endvidere er der blevet arbejdet videre med udvikling af størrelsesbaserede indikatorer for fiskeripåvirkning af fiskesamfund (H. Gislason).

I løbet af beretningsåret er der lagt et betydeligt arbejde i at etablere netværk, forskerskoler og ph.d.-kurser i forbindelse med fiskeriforskningsprogrammerne "SLIP" og "FISHNET" finansieret af SJVF (H. Gislason).

Faglige og administrative hverv

Alle seniorvidenskabelige medarbejdere har været referenter for en lang række internationale tidsskrifter og udenlandske forskningsråd og flere har været opponenter på udenlandske disputatser og medlemmer af stillingsansættelsesudvalg i ind- og udland.

Tillidshverv

M. Olesen har været medlem af Østersøfondet og er sammen med L. Hagerman danske repræsentanter i Baltic Marine Biologists.

P. Juel Hansen er medlem af Dansk Nationalråd for Oceanologi.

Henrik Gislason har været medlem af Dansk Nationalråd for Oceanologi, Miljøklagenævnet, bestyrelsen for Fiskeri- og Kystzoneforvaltning og ICES Fisheries Resources Committee.

Formidling

Øresundsakvariet

Besøgstallet har været ca. 32.000 i beretningsåret og med en omsætning på knapt en million kr. I løbet af beretningsåret er det gennem fonde lykkedes at anskaffe en speciel båd der kan anvendes til at tage skoleklasser og andre på marinbiologiske ekskursioner på Øresund. Akvariet har fået udarbejdet planer for en udbygning der tillader en udvidelse af publikumsakvarierne og plads til udstillinger, og arbejder nu på at få fondsstøtte til dette projekt.

Redaktionelle hverv

Det internationale marinbiologiske tidsskrift Ophelia har i løbet af beretningsåret skiftet redaktør (til T. Fenchel) og dermed også fået en ændret redaktionel linje med støre vægt på funktionel biologi. Der er i beretningsperioden udkommet to bind.

L. Hagerman har fortsat sit virke som medredaktør af tidsskriftet Marine Biology. Mange af laboratoriets videnskabelige medarbejdere er medlemmer af redaktionskomiteer på et til flere internationale tidsskrifter.

T. Fenchel har påtaget sig hvervet som redaktør af et bind om havet der skal udkomme som en del af et større værk (Naturen i Danmark) på Gads Forlag.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Laboratoriet har et bredt netværk med hensyn til internationalt samarbejde. I løbet af beretningsperioden har 15 udenlandske kolleger fra i alt 6 forskellige lande arbejdet på laboratoriet; hertil kommer et større antal korttidsgæster. Flere af laboratoriets medarbejdere har arbejdet på udenlandske laboratorier eller været på feltarbejde i udlandet:

P. Juel Hansen har arbejdet på University of the Philippines.

A. Skovgaard har deltaget i et tysk havforskningstogt.

H. Havskum har arbejdet på den marinbiologiske station i Bergen og på Institut de Ciencias del Mar i Barcelona.

M. Kühl har arbejdet på Heron Island Research Station, Australien, A. Wieland har arbejdet på det marinbiologiske laboratorium i Elat, Israel og været på feltarbejde i Rhone deltaet.

R.N. Glud har deltaget i to ekspeditioner i grønlandske farvande og arbejdet på Scripps Institute of Oceanography, La Jolla.

L. Riemann har ligeledes arbejdet på Scripps.

J.F. Steffensen har arbejdet på Arktisk Station og været på et forskningsophold ved National University of Singapore. Laboratoriets videnskabelige medarbejdere og ph.d.-studerende har desuden deltaget i en lang række symposier og kongresser og givet forelæsninger på udenlandske forskningsinstitutioner. Laboratoriet deltager i tre EU-projekter, et NASA-finansieret projekt og et projekt finansieret af NERC (UK).

Institutleder Tom Fenchel

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	37,40	28,70	66,10
STIP	7,99	2,81	10,80
TAP	32,19	10,41	42,60
Total	*77,58*	*41,93*	*119,50*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	4143	21894	26037
Anskaffelser	1643	2479	4122
Total	*5786*	*24373*	*30159*

Stab

Parkområdet, Zoologisk Institut

VIP Internt finansieret

Andreassen, Jørn; lektor.
Arctander, Peter; professor.
Boomsma, Jacobus Jan; professor.
Christensen, Søren Christian; professor.
Dabelsteen, Torben; lektor.
Ekelund, Flemming; lektor.
Grimmelikhuijzen, Cornelis J P; professor.
Glenner, Henrik; forskningsadj.
Hansen, Georg Nørgaard; lektor.
Heller, Knud Erik; lektor.
Holter, Peter; lektor.
Høeg, Jens Thorvald; lektor.
Jensen, Hans Ankjær Dreisig; lektor.
Jeppesen, Leif Lau; lektor.
Jespersen, Aase; lektor.
Lützen, Jørgen Gjerum; lektor.
Mcgregor, Peter Kenneth; professor.
Münster-Swendsen, Mikael; lektor.
Nachman, Gøsta Støger; lektor.
Peake, Thomas More; lektor.
Pedersen, Bo Vest; lektor.
Rabøl, Jørgen; lektor.
Siegismund, Hans Redlef; lektor.
Sunde, Peter; amanuensis.
Terry, Andrew Mark Ryder; forskningsass.

VIP Eksternt finansieret

Aanen, Duur Kornelis; forskningsadj.
Damgaard, Jakob; adjunkt.
Forchhammer, Mads Cedergreen; forskningslektor.
Gertsch, Pia Johanna; forskningsadj.
Hansen, Claus Peter Bjælke; adjunkt.
Hughes, William Owen Hamar; adjunkt.
Jeffares, Daniel Charlton; forskningsadj.
Karpov, Serguei; lektor (tidsbegrænset).
Matessi, Giuliano; adjunkt.
Peake, Thomas More; forskningsadj.
Pedersen, Annette Linda; forskningsass.
Pedersen, Jes Søe; adjunkt.

Pedersen, Vivi; forskningslektor.
Pope, Denise Susan; forskningsadj.
Posel, Angelika; forskningsass.
Røn, Regin Mandrup; adjunkt.
Sumner, Seirian Rose; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Balsby, Thorsten Johannes Skovbjerg; ph.d.-studerende.
Cazzamali, Giuseppe; ph.d.-studerende.
Dijkstra, Michiel Bendert; ph.d.-studerende.
Garm, Anders Lydik; ph.d.-studerende.
Hansen, Anders Johannes; ph.d.-studerende.
Latruffe, Claire Alice Colette; ph.d.-studerende.
Nyeland, Jens; ph.d.-studerende.
Mourier, Tobias; ph.d.-studerende.
Willerslev, Eske; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Lenz, Camilla; ph.d.-studerende.
Nielsen, Lisa Bjørnlund; ph.d.-studerende.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium

VIP Internt finansieret
Borch, Niels Henrik Rørholm; adjunkt
Borum, Jens; lektor.
Christoffersen, Kirsten; lektor.
Dall, Peter Christian; lektor (død i april 2001).
Jacobsen, Dean; lektor.
Jensen, Kaj Sand; professor.
Lindegaard-Petersen, Claus; lektor.
Nielsen, Jon Theil; forskningsadj.
Nielsen, Lars Kamp; lektor.
Nielsen, Morten S; professor.
Pedersen, Ole; lektor.
Søndergaard, Morten; professor.

VIP Eksternt finansieret
Binzer, Thomas; forskningsass.
Brodersen, Klaus Peter; adjunkt.
Ebdrup, Jan Arne; forskningsass.
Friberg-Jensen, Ursula Rask; forskningsass.
Hyenstrand, Erik Per Gustaf; forskningsadj.
Levinsen, Henrik; adjunkt.
Lyck, Susanne; adjunkt.
Rohrlack, Thomas; forskningsadj.
Temponeras, Hanne Maria; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Riemann, Lasse; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bojsen, Berit Horskjær; ph.d.-studerende.

Marinbiologisk Laboratorium

VIP Internt finansieret
Fenchel, Tom M.; professor.
Gislason, Henrik; gæsteprofessor.
Glud, Ronnie Nøhr; lektor.
Hagerman, Lars Anders; lektor.
Hansen, Per Juel; lektor.
Køie, Marianne Bodil; lektor.
Olesen, Michael Ejner; lektor.
Steffensen, John Fleng; lektor.
Thorsen, Marianne Seneca; forskningsadj.
Vismann, Bent; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Haecky, Pia Bodil; forskningsadj.
Havskum, Harry; adjunkt.
Kühl, Michael; forskningslektor.
Middelboe, Mathias; lektor.
Pedersen, Benedikte Hedegaard; adjunkt.
Ploug, Helle; forskningsadj.
Skovgaard, Alf; forskningsadj.
Thar, Roland Matthias; forskningsass.
Wegeberg, Susse; adjunkt.
Wenzhöfer, Frank; forskningsadj.
Wieland, Andrea Karin; forskningsstip.

STIP Internt finansieret
Riemann, Lasse; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Bradshaw, Emily Gwyneth: Linking land and lake. The response of lake nutrient regimes and diatoms to long-term land-use change in Denmark.
Clarke, Sian Elisabeth: Variation in malaria risk and response in Rural Gambia.
Eriksen, Jens Ole: Cellular Resistance to Cytostatics and Apoptosis Regulation. Anticancer drug resistance – an overview of the underlying mechanisms.
Gejlsbjerg, Bo Axel: Degradation and toxicity of organics contaminants in sludgeamended soil.
Hansen, Anja Skjoldborg: Biological Modelling of Coastal Marine Ecosystems.
Jakobsen, Hans Henrik: Fødeoptagelse, prædationsdetektion og flugtadfærd hos planktoniske protister.
Koed, Anders: River dwelling piscivorous pikeperch Stizostedion lucioperca (L): some biological characteristics and their ecological consequences.
Lyck, Susanne: Blooms of Microcystis aeruginosa in freshwater – regulation of microcystin production and natural degradation of the toxin.
Malmkvist, Jens: Fear in Farm Mink (Mustela vison) – Consequences of Behavioural Selectionson).
Nyeland, Jens: Feeding behaviour and competitive interactions of the Greenland White-fronted Goose Anser albifrons flavirostris with special emphasis on spring staging geese in Iceland and moulting geese in Greenland.
Sunde, Peter: Ecological constraints and behavioural adaptations of raptors in northern environments with special emphasis on the Tawny Owl (Strix aluco).

Fondsbevillinger

Parkområdet, Zoologisk Institut

Carlsbergfondet
– Bevilling til stereomikroskop med videokamera (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 194.300.
– Intraspecifik fylogeografi, artsdannelse og postglacial spredning hos skøjteløbere (Jakob Damgaard) kr. 432.700.
– Laborantbistand (Bent Christensen) kr. 125.000.
– Taxonomi og Biogeografi af parasitiske Cirripedier (Rhizocephala) (Jens Høeg) kr. 70.000.

Center for Lydkommunikation, Axel Michelsen
– Information transfer among blue Parus caeruleus (Torben Dabelsteen) kr. 600.000.

Danida
– Fires in Tropical Ecosystems (Søren Christensen) kr. 1.014.500.

EU
– Beekeeping and Apis biodiversity in Europe (Jacobus J. Boomsma) kr. 1.169.300.
– Marie Curie Individual Fellowship (Peter Kenneth McGregor) kr. 1.076.600.

Forskningsstyrelsen
– Foreign postdoc Denise Pope (Peter Kenneth McGregor) kr. 508.200.

Forskningsstyrelsen/Internationale samarbejde
– 12 mdrs løn til S.A. Karpov (Flemming Ekelund) kr. 150.000.

Landbrugsministeriet
– Agerlandets bier (Mikael Münster-Swendsen) kr. 140.000.

Novo Nordisk Fonden
– Structure and function of receptors and signal molecules that control insect reproduction and development. (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 145.000.

Odense Universitet
– Løn til Mogens Bildsøe (Torben Dabelsteen) kr. 6.100.

Pelsdyrerhvervets Forsøgs- og Rådgivning
– Samarbejdsaftale mellem PFR og Zi (Leif Lau Jeppesen) kr. 1.500.000.

Rambøll, Hannemann & Højlund A/S
– Management of KRAU Wildlife reserve (Leif Lau Jeppesen) kr. 22.100.

Statens Jordbrugs- og Veterinærvid. Forskning
– Subterrain biodiversity: regulation of plant populations (Søren Christensen) kr. 96.500.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Arthropodernes fylogeni baseret på molekylære data specielt med fokus på Crustacea og Hexapoda (Henrik Glenner) kr. 1.932.900.
– Bakteriesamfundets diversitet i jord – betydning af protozogræsning (Regin Mandrup Rønn) kr. 1.878.300.
– Drosephila Genome Project (Cornelis J.P. Grimmelikhuijzen) kr. 454.000.
– Evolution af hypersociale systemer (Jes Søe Pedersen) kr. 1.903.500.
– Evolutionary stability of symbiotic interactions involving sosial insects (Jacobus J. Boomsma) kr. 535.000.
– Scaling the interface between climate and ecologt (Mads C. Forchhammer) kr. 178.800.
– Testing the introns first hypothesis and Molecular paterns of development (Peter Arctander) kr. 460.800.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium

Carlsbergfondet
– Arktiske protozoers overlevelsesstrategier ved lave fødekoncentrationer og temperaturer (Henrik Levinsen) kr. 452.700.

Cowifonden
– ASLO 2000 Kongres (Morten Søndergaard) kr. 25.300.

EU
– Dissolved organic matter (DOM) in coastal ecosystems (Morten Søndergaard) kr. 11.182.000.
– Lake Victorie, (Verdensbanken og GEF (bevillingsgivere)) (Lars Kamp Nielsen) kr. 19.900.
– Monitoring & Managing of European Seagrass Beds (Jens Borum) kr. 13.591.400.

Frederiksborg Amt
– Effektvurdering af vandløbsrestaureringen i Esrum (Claus Lindegaard) kr. 40.000.

Miljøstyrelsen
– Økologisk konsekvenser af pesticider i vandhuller (Kirsten Christoffersen) kr. 629.500.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Consequences of weather and climate change for marine an freshwater ecosystems (Morten Søndergaard) kr. 71.000.
– Lake-Climate interactions in West Greenland (Klaus Peter Brodersen) kr. 1.888.300.
– Littoralzonen i søer (Kirsten Christoffersen) kr. 90.000.
– Vegetationens betydning for stofomsætning i søer (Ole Pedersen) kr. 1.260.000.

Marinbiologisk Laboratorium

Carlsbergfondet
– Dannelse og mikrobiel nedbrydning af marine aggreg. (Helle Ploug) kr. 392.300.
– Mikroorganismer i søpindsvin (Marianne Seneca Thorsen) kr. 392.000.
– Motil adfærd hos mikroorganismer (Tom Fenchel) kr. 223.000.
– Virus-vært interaktioner i akvatiske systemer (Mathias Middelboe) kr. 448.200.

Direktoratet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
– Kunstig reproduktion af ål (Tom Fenchel) kr. 3.869.500.

EU
– Plankton Interactions (NTAP) (Per Juel Hansen) kr. 2.112.800.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
– Ilt som vækstbegrænsende faktor for danske laksefisk (John Fleng Steffensen) kr. 18.000.

Nordic Arctic Research Programme
– Oceanic temperature changes in boreoarctic fishes (John Fleng Steffensen) kr. 600.000.

Palsbøll Fonden
– Arktiske fisk (John Fleng Steffensen) kr. 10.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Indkøb af apparatur: Confocal Laser (Michael Kühl) kr. 1.047.100.
– Kalkrødalgers fysiologi (Susse Wegeberg) kr. 503.100.
– Marine Planktonsystemers økologi (Per Juel Hansen) kr. 84.000.
– Marine Planktonsystemers økologi (Mathias Middelboe) kr. 84.000.
– Marine Planktonsystemers økologi (Helle Ploug) kr. 71.400.
– Marine Planktonsystemers økologi (Michael Olesen) kr. 84.000.
– Marine organismers økologiske kompleksitet (Tom Fenchel) kr. 800.000.

Publikationer

Zoologisk Institut

Aanen D.K., Kuyper T.W., Hoekstra R.F.: A widely distributed ITS polymorphism within a biological species of the ectomycorrhizal fungus Hebeloma velutipes. Mycological Research 105, s. 284-290, 2001.

Aarøe A.S., Dabelsteen T.: Singing activity and investment in parental care in the great tit, *Parus major*. Advances in Ethology 36, s. 112, 2001.

Al-Rasheid K.A.S., Nilsson J.R., Larsen H.F.: Blepharisma intermedium Padmavathi, 1959 (Ciliophora: Heterotrichida) from Al-Hassa Inland Hypersaline Oasis in Saudi Arabia. Acta Protozoologica 40, s. 63-69, 2001.

Albrectsen B., Nachman G.: Female-biased density-dependent dispersal of a tephritid fly in a fragmented habitat and its implications for population regulation. Oikos 94, s. 263-272, 2001.

Als T.D., Nash D.R., Boomsma J.J.: Adoption of parasitic Maculinea alcon caterpillars (Lepidoptera: Lycaenidae) by three Myrmica ant species. Animal Behaviour 66, s. 99-106, 2001.

Balsby T.J.S., Dabelsteen T.: What to do when being eavesdropped – the function of void- calls in whitethroats. Ibid *, s. 119, 2001.

Barnard C.J., Gilbert F.S., McGregor P.K.: Asking Questions in Biology. i: Key Skills for Practical Assessments and Project Work 2nd edition s. 190, Pearson Education, Pearson Education Ltd., Harlow 2001.

Bendixen M., Msangeni H.A., Pedersen B.V., Shayo D., Bødker R.: Diversity of Plasmodium falciparum populations and complexity of infections in relation to transmission intensity and host age: a study from the Usambara Mountains, Tanzania. Transactions of the royal society of tropical medicine and hygiene 95, s. 143-148, 2001.

Berliner A.L., Pachero C., Monteiro A.: Portugal. i: El Buitre Leonado en la Peninsula Ibérica III Censo Nationa e I Censo Iberico Coordinado, 1999 s. no numbers, J.C. Del Moral, R. Martí, Monografia no. 7, SEO/Birdlife, Madrid 2001.

Birungi J., Arctander P.: Molecular Systematics and Phylogeny of the Reduncini (Artiodactyla: Bovidae) Inferred from Analysis of Mitochondrial Cytochrome b Gene Sequences. Journal of Mammalian Evolution Vol. 8, no. 2, s. 125-147, 2001.

Bjørnlund L., Vestergård M., Johansson S., Nyborg M., Steffensen L., Christensen S.: Nematode community of natural and managed beech forests. Pedobiologia, 2001.

Blumenrath S.H., Dabelsteen T., Pedersen S.B.: Song degradation of shared song types in the great tit: potentials for individual discrimination. Ibid *, s. 123, 2001.

van Borm S., Wenseleers T., Billen J., Boomsma J.J.: Wolbachia in leafcutter ants: a widespread symbiont that may induce male killing or incompatible matings. Journal of Evolutionary Biology 14, s. 805-814, 2001.

Bot A.N.M., Currie C.R., Hart A.G., Boomsma J.J.: Waste management in leafcutting ants. Ethology Ecology & Evolution 13, s. 225-237, 2001.

Bot A.N.M., Obermayer M.L., Hölldobler B., Boomsma J.J.: Functional morphology of the metapleural gland in the leaf- cutting ant Acromyrmex octospinosus. Insectes Sociaux 48, s. 63-66, 2001.

Bot A.N.M., Rehner S.A., Boomsma J.J.: Partial incompatibility between ants and symbiotic fungi in two sympatric species of Acromyrmex leaf-cutting ants. Evolution 55, s. 1980-1991, 2001.

Burford F.R.L., McGregor P.K., Oliveira R.F.: Mudballing revisited: further investigations into the construction behaviour of male Uca tangeri. Behaviour 138, s. 221-234, 2001.

Burford F.R.L., McGregor P.K., Oliveira R.F.: Mudballing behaviour of a non-breeding population of Uca annulipes (Decapoda: Ocypodidae). J. Mar. Biol. Assoc. 81, s. 353-354, 2001.

Burford F.R.L., McGregor P.K., Oliveira R.F.: Male-like mudballing behaviour of some female fiddler crabs (Uca tangeri). J. Ethol. 19, s. 97-103, 2001.

Böcher J.J., Nachman G.: Temperature and humidity responses of the arctic-alpine seed bug Nysius groenlandicus. Entomologia Experimentalis et Applicata 99, s. 319-330, 2001.

Christensen S., Degórska A., Priemé A.: Methane oxidation in Polish forest soils of contrasting atmospheric pollution. Atmospheric Environment 35, s. 2795-2798, 2001.

Christensen S., Degórska A., Priemé A.: Combined assessment of methane oxidation and nitrification; an indicator of air-borne soil pollution? Biology and Fertility of Soils 34, s. 325-333, 2001.

Dabelsteen T., Balsby T.J.S.: The meaning of song repertoire size and song length to male whitethroats *(Sylvia communis)*. Behavioural Processes 56, s. 75-84, 2001.

Dabelsteen T.: Privatising or publicising – strategies to counter or promote eavesdropping in network environment. Ibid *, s. 95, 2001.

Damgaard J., Andersen J., Pedersen N.M., Pedersen B.V., Sperling F.A.H.: Phylogeography of the North American Water Strider Aquarius remigis (Say). 8th Congress of the European Society for Evolutionary Biology 239, s. 239, 2001.

Darden S.K., Dabelsteen T.: Vocal individuality in swift fox *Vulpes velox* barking sequences. Ibid *, s. 140, 2001.

Doutrelant C., McGregor P.K., Oliveira R.F.: The effect of an audience on intra-sexual communication in male Sia-

mese fighting fish, Betta splendens. Behavioral Ecology 12, s. 283-286, 2001.

Ekelund F., Rønn R., Christensen S.: Distribution with depth of protozoa, bacteria, and fungi in soil profiles from three Danish forest sites. Soil Biology and Biochemistry 33, s. 475-481, 2001.

Ekelund F., Rønn R., Griffiths B.S.: Quantitative estimation of flagellate community structure and diversity in soil samples. Protist 152, s. 301-314, 2001.

Frederiksen H.B., Rønn R., Christensen S.: Effect of elevated atmospheric CO2 and vegetation type on microbiota associated with decomposing straw. Global Change Biology 7, s. 313-321, 2001.

Goulson D., Chapman J.W., Hughes W.O.H.: Discrimination of unrewarding flowers by bees; direct detection of rewards and use of repellent scent marks. Journal of Insect Behavior 14, s. 669-678, 2001.

Grifiths B.S., Ritz K., Wheatley R., Kuan H.L., Fenwick C., Christensen S., Ekelund F., Sørensen S.J., Muller S., Bloem J.: An examination of the biodiversity-ecosystem function relationship in arable soil microbial communities. Soil Biology and Biochemistry 33, s. 1713-1722, 2001.

Hansen A.J., Willerslev E., Wiuf C., Mourier T., Arctander P.: Statistical Evidence for Miscoding Lesions in Ancient DNA Templates. Mol. Biol. Evol. 18, s. 262-265, 2001.

Hansen G.N., Hansen B.L.: Kompendium og øvelsesvejledning i histologi: et supplement til Vander et al.: Human Physiology. 1-171 s. ICA's Forlag. Zoologisk Institut, Københavns Universitet 2001.

Hansen J., Pierce E.P., Dabelsteen T.: Do male purple sandpipers *(Calidrix maritima)* gain territorial benefits through performing brood care? Ibid *, s. 170, 2001.

Hansen L.H., Klump G.M., Friedl T.W.P.: Vocal repertoires and element sharing in the red bishop *(Euplectes orix)*. Ibid *, s. 170, 2001.

Holland J., Dabelsteen T., Pedersen S.B.: The location of ranging cues in wren song; evidence from calibrated interactive playback experiments. Bahaviour 138, s. 189-206, 2001.

Hughes W.O.H., Howse P.E., Goulson D.: Mandibular gland chemistry of grass-cutting ants: Species, caste, and colony variation. Journal of Chemical Ecology 27, s. 109-124, 2001.

Hughes W.O.H., Howse P.E., Vilela E.F., Goulson D.: The response of grass-cutting ants to natural and synthetic versions of their alarm pheromone. Physiological Entomology 26, s. 165-172, 2001.

Hughes W.O.H., Goulson D.: Polyethism and the importance of context in the alarm reaction of the grass-cutting ant, Atta capiguara. Bahavioral Ecology and Sociobiology 49, s. 503-508, 2001.

Kunc H.P., Pösel A., Kempenaers B.: Changes in the dawn chorus of blue tits in relation to time of season and male age. Ibid *, s. 198, 2001.

von Köller J., Kapel C.M.O., Enemark H.L., Hindsbo O.: Infectivity of Trichinella spp. recovered from decaying mouse and fox muscle tissue. Parasite 8, s. 209-212, 2001.

Lampe H.M., Balsby T.J.S., Espmark Y.O., Dabelsteen T., Pedersen S.B., McGregor P.K.: The function of twitter in the song of European redwings using interactive playback. Ibid *, s. 200-201, 2001.

Latruffe C.A.C., McGregor P.K.: Signal value of part songs and overlapping in corn buntings investigated by interactive playback. Adv.in Ethol. 36, s. 201, 2001.

Lenz C., Williamson M., Hansen G.N., Grimmelikhuijzen C.: Identification of Four Drosophila Allatostatins as the Cognate Ligands for the Drosophila Orphan Receptor DAR-2. Biochemical and Biophysical Research Communications 286, s. 1117-1122, 2001.

Logan A.J., Stevik T.K., Siegrist R.L., Rønn R.: Transport and fate of Cryptosporidium parvum oocysts in intermittent sand filters. Wat.Res. 35 (18), s. 4359-4369, 2001.

Lützen J., Sakamoto H., Taguchi A., Takahashi T.: Reproduction, dwarf males, sperm dimorphism, and life cycle in the commensal bivalve Peregrinamor ohshimai SHeterodonta: Galeommatoidea: Montacutidae). Malacologia 43, s. 313-325, 2001.

Lützen J., Takahashi T., Yamaguchi T.: Morphology and reproduction of Nipponomysella subtruncata (Yokoyama), a galeommatoidean bivalve commensal with the sipunculan Siphonosoma cumanense (Keferstein) in Japan. J. Zool., Lond. 254, s. 429-440, 2001.

Matos R.J., Goncalves D., Oliveira R.F., McGregor P.K.: Another peacock tale: the effect of conspecifics on mating interactions in the peacock blenny. Adv.in. Ethol. 36, s. 214, 2001.

McGregor P.K.: Communication networks: an overview of the issues. Ethol. 36, s. 95, 2001.

McGregor P.K., Naguib M.: Communication networks. Adv.in Ethol. 36, s. 93, 2001.

McGregor P.K.: Dyr kommunikerer med signaler. Samvirke 74, s. 92-6, 2001.

Meinke P.G., Kapel C.M.O., Arctander P.: Genetic differentiation of populations of Greenlandic Arctic fox. Polar Research 20 (1), s. 75-83, 2001.

Meyling N.V., Enkegaard A., Brødsgaard H.F., Munster-Swendsen M.: Dansk Planteværnskonference III – Havebrug. 21 s. Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. Danmarks Jordbrugsforskning 2001.

Mourier T., Hansen A.J., Willerslev E., Arctander P.: The Human Genome Project Reveals a Continuous Transfer of Large Mitochondrial Fragments to the Nucleus. Mol. Biol. Evol. 18 (9), s. 1833-1837, 2001.

Müller A.K., Westergaard K., Christensen S., Sørensen S.J.: The effect of long-term mercury pollution on the soil microbial community. FEMS Microbiology Ecology 36, s. 11-19, 2001.

Nachman G.: Predator-prey interactions in a nonequilibrium context: the metapopulation approach to modeling "hide-and-seek" dynamics in spatially explicit tri-trophic system. Oikos 94, s. 72-88, 2001.

Nemeth E., Winkler H., Dabelsteen T.: Differential degradation of antbird songs in a Neotropical rainforest: adaption to perch height. Journ. Acoust. Soc. Am 110, s. 3263-3274, 2001.

Nielsen K.K., Arctander P.: Recombination among Multiple Mitochondrial Pseudogenes from a Passerine Genus. Molecular Phylogenetics and Evolution Vol. 18, no. 3, s. 362-369, 2001.

Nyakaana S., Abe E.L., Arctander P., Siegismund H.R.: DNA evidence for elephant social behaviour breakdown in Queen Elizabeth National Park, Uganda. Animal Conservation 4, s. 231-237, 2001.

Pacheco C., McGregor P.K.: Assessing current census - methods in the Purple Gallinule: the importance of vocal behaviour. Adv.in Ethol. 36, s. 235, 2001.

Peake T.M., Terry A.M.R., McGregor P.K., Dabelsteen T.: Male great tits eavesdrop on simulated male-male vocal interactions. Proc.Roy.Soc. 268, s. 1183-1187, 2001.

Peake T.M., Terry A.M.R., McGregor P.K., Dabelsteen T.: Investigating eavesdropping in male great tits: a two speaker approach. Adv.in Ethol. 36, s. 94, 2001.

Peake T.M., Terry A.M.R., McGregor P.K., Dabelsteen T.: Male great tits eavesdrop on simulated male-male vocal interactions. Proceedings Royal Society London B 268, s. 1183-1187, 2001.

Pedersen B.V.: Identification of Honeybees from Cape Verde. Beekeeping and Development 60, s. 9-10, 2001.

Pedersen B.V.: Årevinger. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 602, Gyldendal, Gyldendal, 2001.

Priemé A., Christensen S.: Natural perturbations, drying-wetting and freezing-thawing cycles, and the emission of nitrous oxide, carbon dioxide and methane from farmed organic soils. Soil Biology & Biochemistry 33, s. 2083-2091, 2001.

Pösel A., Foerster K., Kempernaers B.: The dawn song of the blue tit *(Parus caerulens)* and its role in sexual selection. Ethology 107, s. 521-531, 2001.

Pösel A., Dabelsteen T.: Making yourself heard – a study of the masking effects on blue tit *Parus caeruleus* singing interactions. Ibid *, s. 240, 2001.

Rabøl J.: Do homing pigeons follow their noses? Dansk Orn. Foren. Tidsskrift 95, s. 9-17, 2001.

Rabøl J., Thorup K.: The orientation of migrant birds following displacements by man or wind. A survey based on funnel experiments. 1-20 s. 2001.

Rosa G., Pombal E., Monteiro A., Pachero C.: Status and evolution of Golden Eagle Aquila chrysaetos in Portugal: breeding population survey. Airo 11, s. 29-36, 2001.

Rosa G., Pachero C., Monteiro A., Carvalho A., Araújo A.: Status of the Black Stork Ciconia nigra in Portugal: survey of the breeding population (1995/97). Airo 11, s. 15-22, 2001.

Rosa G., Leitão D., Mendes C., Courinha F., Costa H., Pachero C., Pereira J.: Status of the Marsh Harrier Circus aeruginosus in Portugal: survey of the wintering pupolation (1998/99). Airo 11, s. 23-28, 2001.

Rønn R., Grunert J., Ekelund F.: Protozoan response to addition of the bacteria Mycobacterium chlorophenolicum and Pseudomonas clororaphis to soil microcosms. Biol. Fert. Soils 33 (2), s. 126-131, 2001.

Rønn R., Griffiths B.S., Young I.M.: Protozoa, nematodes and N-mineralization across a prescribed soil textural gradient. Pedobiologia 45, s. 481-495, 2001.

Schønecker B., Heller K.E.: The involvement of dopamine (DA) and serotonin (5-HT) in stress-induced stereotypies in bank voles (Clethrionomys glareolus). Applied Animal Behaviour Science 73, s. 311-319, 2001.

Secher T., Lenz C., Cazzamali G., Sørensen G., Williamson M., Hansen G.N., Svane P., Grimmelikhuijzen C.J.P.: Molecular Cloning of a Functional Allatostatin Gut/Brain Receptor and an Allatostatin Preprohormone from the Silkworm Bombyx. The Journal of Biochemistry and Molecular Biology 276, s. 1-xxx, 2001.

Sunde P., Overskaug K., Bolstad J.P., Øien I.J.: Living at the limit:ecology and behaviour of Tawny Owls in a northern edge population in central Norway. Ardea 89, s. 85-98, 2001.

Sundström L., Boomsma J.J.: Conflicts and alliances in insect families. Heredity 86, s. 515-521, 2001.

Terry A.M.R., McGregor P.K., Peake T.M.: A comparison of some techniques used in individuality studies for their use as conservation tools. Bioacoustics 11, s. 169-188, 2001.

Terry A.M.R., McGregor P.K.: Finding faces in the crowd: neural networks used to count and monitor populations of calling birds. Adv.in Ethol. 36, s. 274, 2001.

Thomsen L.E., Mejer H., Wendt S., Roepstorff A., Hindsbo O.: The influence of stocking rate on transmission of helminth parasites in pigs on permanent pasture during two consecutive summers. Veterinary Parasitology 99, s. 129-146, 2001.

Thorup K., Rabøl J.: The orientation system and migration pattern of long- distance migrants: conflicts between model predictions and observed patterns. Journal of Avian Biology 32, s. 111-119, 2001.

Vestergaard P., Rønn R., Christensen S.: Reduced particle size of plant material does not stimulate decomposition, but affects the microbivorous microfauna. Soil Biology & Biochemistry 33, s. 1805-1810, 2001.

Wardhaugh K.G., Holter P., Longstaff B.: The development and survival of three species of coprophagous insect after feeding on the faeces of sheep treated with controlled-release formulations of ivermectin or albendazole. Aust Vet J Vol. 79, no. 2, s. 125-132, 2001.

Westergaard K., Müller A.K., Christensen S., Sørensen S.J.: Effects of tylosin as a disturbance on the soil microbial community. Soil Biology and Biochemistry 33, s. 2061-2071, 2001.

Williamson M., Lenz C., Winther M.E., Nässel D.R., Grimmelikhuijzen C.: Molecular Cloning, Genomic Organization, and Expression of a B-Type (Cricket-Type) Allatostsatin Preprohormone from Drosophila melanogaster. Biochemical and Biophysical Research Communications 281, s. 544-550, 2001.

Williamson M., Lenz C., Winther Å.M.E., Nässel D.R., Grimmelikhuijzen C.: Molecular Cloning, Genomic Organization, and Expression of a C-Type (Manduca sexta-Type) Allatostatin Preprohormone from Drosophila melanogaster. Biochemical and Biophysical Research Communications 282, s. 124-300, 2001.

Ferskvandsbiologisk Laboratorium

Andersen T., Christensen C., Pedersen O.: Virkningen af CO^2 og lys på akvarieplanters vækst. Akvariebladet 33, s. 54-58, 2001.

Borum J., Pedersen O., Greve T.M., Zieman J.C., Frankovich T., Fourquean J.: Seagrass dieoff in Florida Bay: Meristematic anoxia, a mechanism for the initiation of primary seagrass dieoff. 1 s. 2001.

Brodersen K.P., Lindegaard C., Andersen N.J.: Halocen temperature and environmental reconstruction from lake sediments in the Søndre Strømfjord region, southern West Greenland. Geology of Greenland Survey Bulletin 189, s. 59-64, 2001.

Christoffersen K.: Predation on *Daphnia pulex* by *Lepidurus arcticus*. Hydrobiologia 442, s. 223-229, 2001.

Christoffersen K., Jeppesen E.: Lake monitoring. i: Zackenberg Ecological Research Operations, 6th Annual Report, 2000 s. 45-47, Miljø- og Energiministeriet, København 2001.

Christoffersen K., Burns C.W.: Toxic cyanobacteria in New Zealand lakes and toxicity to indigenous zooplankton. Verh. Internat. Verein. Limnol. 27(5), s. 3222-3225, 2000.

Fandino L.B., Riemann L., Steward G.F., Long R.A., Azam F.: Variations in bacterial community structure during a dinoflagellate bloom analyzed by DGGE and 16rDNA sequencing. Aquatic Microbial Ecology 23, s. 119-130, 2001.

Friberg N., Milner A.M., Svendsen L.M., Lindegaard C.: Macroinvertebrate stream communities along regional and physico-chemical gradients in Western Greenland. Freshwater Biology 46, s. 1753-1764, 2001.

Grossart H-P., Riemann L., Azam F.: Bacterial motility in the sea and its ecological implications. Aquatic Microbial Ecology 25, s. 247-258, 2001.

Jacobsen D.: Vandløbsmiljø i Ecuador. Vand & Jord 1, s. 4, 2001.

Jacobsen D.: Los rios en el Ecuador – un ecosistema importante pero casi olvidado. Nuestra Ciencia 3, s. 4-9, 2001.

Jacobsen D., Terneu E.: Aquatic macrophytes in cool aseasonal and seasonal streams. A comparison between Ecuadorian highland and Danish lowland streams. Aquatic Botany 71, s. 281-295, 2001.

Jeppesen E., Christoffersen K., Landkildehus F., Lauridsen T., Amsinck S.L., Riget F., Søndergaard M.: Fish and crustaceans in northeast Greenland lakes with special emphasis on interactions between Arctic charr (*Salvelinus alpinus*), *Lepidurus arcticus* and benthic chydorids. Hydrobiologia 442, s. 329-337, 2001.

Kabernick M., Rohrlack T., Christoffersen K., Neilan B.A.: A spontaneous mutant of microcystin biosynthesis: genetic characterization and effect on Daphnia. Environmental Microbiology 3(11), s. 669-679, 2001.

Kühl M., Glud R.N., Borum J., Roberts R., Rysgaard S.: Photosynthetic performance of surface-associated algae below sea ice as measured with a pulse-amplitude-modulated (PAM) fluorometer and 02 microcensors. Marine Ecology Progress Series 223, s. 1-14, 2001.

Levinsen H.: Zooplankton feeding ecology: grazing on phytoplankton and predation on protozoans by copepod and barnacle nauplii in Disko Bay, Westgreenland. Marine Ecology Progress Series 221, s. 209-219, 2001.

Lindegaard C., Jónasson P.M., : Peter Christian Dall – nekrolog. Dansk Naturhistorisk Forening Årsskrift 11, s. 70-75, 2001.

Middelboe M., Hagstrøm Å., Blackburn N., Sinn B., Fischer U., Borch N.H., Pinhassi J., Simu K., Lorenz M.G.: Effects of bacteriophages on the population dynamics of four strains of pelagic marine bacteria. Microbial Ecology 42, s. 395-406, 2001.

Middelboe M., Riemann L., Steward G.F., Hansen V.: Virus-induced transfer of organic carbon between bacterial populations in marine plankton. TH.042 s. 2001.

Pedersen O., Borum J., Greve T.M., Zieman J.C., Frankovich T., Fourquean J.: Does meristematic anoxia cause episodic mass mortality among seagrasses? 1 s. 2001.

Pedersen O.: Ranunculus limosella a new aquarium plant from New Zealand. 1 s. http://192.38.244.204/go.asp?article=238 2001.

Pedersen O.: Aufschlüsse über die Lebensgeschichte der Gelben Teichrose. 3 s. AquaLog News 2001.

Pedersen O.: Revaling the life history of the Yellow Waterlily. 1 s. http://192.38.244.204/go.asp?article=137 2001.

Pedersen O.: Water and Gas Transport in Aquatic Plants. 1 s. http://192.38.244.204/go.asp?article=295 2001.

Pedersen O., Christensen C., Andersen T.: CO^2 and light stimulate the growth. 1 s. http://192.38.244.204/go.asp?article=142 2001.

Pedersen O., Christensen C., Andersen T.: Interactions betwen CO^2 and light stimulate the growth of aquatic plants. Planted Aquaria 2, s. 22-32, 2001.

Pedersen O., Christensen C., Andersen T.: Interactions between light and CO^2 stimulate the growth of aquatic plants. The Aquatic Gardener 14, s. 175-184, 2001.

Petersen F.T., Lindegaard C., Langton P.: Chironomidae. In: Frederik Torp Pedersen & Rudolf Meier (eds.): A preliminary list of Diptera of Denmark. i: Steenstrupia 26 s. 138-145, Frederik Torp Petersen & Rudolf Meier (eds), Copenhagen 2001.

Riemann L., Middelboe M.: Stability of bacterial and viral community compositions in Danish coastal waters as depicted by DNA fingerprinting techniques. P.17.011 s. 2001.

Riemann L., Winding A.: Community dynamics of free-living and particle-associated bacterial assemblages during a freshwater phytoplankton bloom. Microbial Ecology 42, s. 274-285, 2001.

Riis T., Sand-Jensen K.: Historical changes in species composition and richness accompanying perturbation and eutrophication of Danish lowland streams over 100 years. Freshwater Biology 46, s. 269-280, 2001.

Riis T., Sand-Jensen K.: Plant distribution and abundance in relation to physical conditions and location within Danish stream systems. Hydrobiologia 448, s. 217-228, 2001.

Rohrlack T., Dittmann E., Börner T., Christoffersen K.: Effects of Cell-Bound Microcystins on Survival and Feeding of *Daphnia* sp. Applied and Environmental Microbiology 67(8), s. 3523-3529, 2001.

Rysgaard S., Glud R.N., Wenzhöfer F., Kühl M., Krause-Jensen D., Christensen, Borum J., Pedersen M.F., Hansen J.W., Sejr M.K., Petersen J.K., Sand M., Kunnerup O.F., Acquarone M., Born E., Griffiths D., Ehlmé G., Falk A.: Changes in Arctic marine production (CAMP). i: Zackenberg Ecological Research Operations, 6th Annual Report, 2000. s. 58-67, Danish Polar Center, Ministry of Research & Information Technology, Copenhagen 2001.

Samsøe-Petersen L., Gutavson K., Madsen T., Mogensen B.B., Lassen P., Skjernov K., Christoffersen K., Jørgensen E.: Fate and effects of esfenvalerate in agricultural ponds. Environmental Toxicology and Chemistry 20(7), s. 1570-1578, 2001.

Sand-Jensen K.: Forskning i et lille land. 1 s. Forskningsstyrelsen. 2001.

Sand-Jensen K.: Videnskabelighed, femten portrætter. Aktuel Naturvidenskab 3, s. 45, 2001.

Sand-Jensen K.: Matematikken og Verden. Aktuel Naturvidenskab 5, s. 43, 2001.

Sand-Jensen K.: Farvel til Grønlands natur. Aktuel Naturvidenskab 4, s. 42,

Sand-Jensen K.: Søer – en beskyttet naturtype. 309 s. Gads Forlag, København 2001.

Sand-Jensen K.: Axel Hemmingsen – original outsider i dansk naturvidenskab. Naturens Verden 5, s. 10-19, 2001.

Sand-Jensen K., Moeslund B., Riis T., Vestergaard O., : Vandaks gennem 100 år. Naturens Verden 3, s. 2-11, 2001.

Sand-Jensen K.: Forskere eller videnskabsmænd – om ide-

aler i forskningsverdenen. Aktuel Naturvidenskab 2, s. 38-40, 2001.
Søndergaard M., Danielsen M.: Active bacteria (CTC+) in temperate lakes: temporal and cross-system variations. Journal of Plankton Research 23, s. 1195-1206, 2001.
Søndergaard M., Worm J.: Measurement of biodegradable dissolved organic carbon (BDOC) in lake water with a bioreactor. Water Research 35, s. 2505-2513, 2001.
Worm J., Gustavson K., Garde K., Borch N.H., Søndergaard M.: Functional similarity of attached and free-living bacteria during freshwater phytoplankton blooms. Aquatic Microbial Ecology 25, s. 103-111, 2001.

Marinbiologisk Laboratorium

Adler M., Hensen C., Wenzhöfer F., Pfeifer K., Schulz H.D.: Modeling of calcite dissolution by oxic respiration in supralysoclinal deep-sea sediments. Marine Geology 177, s. 167-189, 2001.
de Beer D., Kühl M.: Interfacial processes and activities in biofilms and microbial mats. In: B.P. Boudreau and B.B. Jørgensen (eds.), The benthic boundary layer. i: The Benthic boundary layer s. 374-394, B.P. Boudreau and B.B. Jørgensen, Oxford University Press,, Oxford 2001.
Cockell C.S., Stokes M.D., Korsmeyer K.E., : Overwintering strategies of Antarctic organisms. Environmental Review 8, s. 1-19, 2000.
Collie J.S., Gislason H.: Biological reference points for fish stocks in a multispecies context. Can.J.Fish.Aquat. Sci. 58, s. 2167-2176, 2001.
Fandino L.B., Riemann L., Steward G.F., Long R.A., Azam F.: Variations in bacterial community structure during a dinoflagellate bloom analyzed by DGGE and 16SrDNA sequencing. Aquatic Microbial Ecology 23, s. 119-130, 2001.
Fenchel T.: La chaîne alimentaire marine se complique. LE FIGARO 29 JUIN, s. 13, 2001.
Fenchel T.: Eppur si muove: many water column bacteria are motile. Aquatic Microbial Ecology 24, s. 197-201, 2001.
Fenchel T.: Microorganisms (Microbes), Role of. i: Encyclopedia of Biodiversity s. 207-219, 2001.
Fenchel T.: Marine Bugs and Carbon Flow. Science 292, s. 2444-2445, 2001.
Fenchel T.: Symposium proceedings – only a part of the problem. Mar.Ecol. Prog.Ser. 211, s. 307-308, 2001.
Fenchel T.: How Dinoflagellates Swim. Protist 152, s. 329-338, 2001.
Fenchel T.: Det første liv: livets oprindelse og tidlige udvikling. 290 s. Gads Forlag, København 2001.
Finlay B.J., Fenchel T.: Protozoan Community Structure in a Fractal Soil Environment. Protist. 152, s. 203-218, 2001.
Freudenthal T., Wagner T., Wenzhöfer F., Zabel M., Wefer G.: Early diagenesis of organic matter from sediments of the eastern subtropical Atlantic: Evidence from stable nitrogen and carbon isotopes. Geochimica et Cosmochimica Acta Vol.65,No.11, s. 1795-1808, 2001.
Glud R.N., Tengberg A., Kühl M., Hall P.O.J., Klimant I., Holst G.: An *in situ* instrument for planar O_2 optode measurements at benthic interfaces. Limnol. Oceanogr. 46(8), s. 2073-2080, 2001.
Grossart H-P., Ploug H.: Microbial degradation of organic carbon and nitrogen on diatom aggregates. Limnol. Oceanogr. 46(2), s. 267-277, 2001.
Grossart H-P., Riemann L., Azam F.: Bacterial motility in the sea and its ecological implications. Aquat Microb Ecol 25, s. 247-258, 2001.
Hagerman L., Vismann B.: Modulators of haemocyanin oxygen affinity in the hypoxia- and sulphide-tolerant Baltic isopod Saduria entomon (L.). J.Comp.Physiol B 171, s. 695-699, 2001.
Jakobsen H.H.: Escape response of planktonic protists to fluid mechanical signals. Mar Ecol Prog Ser 214, s. 67-78, 2001.
Jakobsen H.H., Hyatt C., Buskey E.J.: Growth and grazing on the 'Texas brown tide' alga Aureoumbra lagunensis by the tintinnid Amphorides quadrilineata. Aquat Microb Ecol 23, s. 245-252, 2001.
Jeppesen J.P.: Exposure of North Sea cod eggs to napthalene, a toxic component of crude oil. Chemical Awareness 15, s. 10-11, 2001.
Jeppesen J.P., Cepeda H.: New records for the occurrence of Labrus viridis (Osteichthyes; Perciformes;Labridae) in Danish Waters (Northern Europa). Bull. de l'Inst. océanograph. Monaco Spécial 20(1), s. 213-219, 2001.
Jordan A.D., Jungersen M., Steffensen J.F.: Oxygen consumption of East Siberian cod: no support for the metabolic cold adaptation theory. Journal of Fish Biology 59, s. 818-823, 2001.
Kiørboe T., Ploug H., Thygesen U.H.: Fluid motion and solute distribution around sinking aggregates. I. Small-scale fluxes and heterogeneity of nutrients in the pelagic environment. Mar Ecol Prog Ser 211, s. 1-13, 2001.
Kvist T., Gislason H., Thyregod P.: Sources of variation in the age composition of sandeel landings. ICES, J.Mar.Sci. 58, s. 842-851, 2001.
Köhler-Rink S., Kühl M.: Microsensor studies of photosynthesis and respiration in the larger foraminifera Amphistegina lobifera and Amphisorus hemprichii. Ophelia 55 (2), s. 111-122, 2001.
König B., Holst G., Kohls O., Richter T., Glud R.N., Kühl M.: Imaging of oxygen distribution at benthic interfaces: a brief review. i: Organism-Sediment Interactions s. 63-73, Aller, J.Y., Woodin, S.A., and Aller, R.C. (eds.), University of South Carolina Press, Columbia, 2001.
Køie M.: Experimental infections of copepods and sticklebacks Gasterosteus aculeatus with small ensheathed and large third-stage larvae of Anisakis simplex (Nematoda, Ascaridoidea, Anisakidae). Parasitol Res 87, s. 32-36, 2001.
Køie M.: Havets Djur. 240 s. Prisma, Sverige 2001.
Køie M.: The life-cycle of Capillaria gracilis (Capillariidae), a nematode parasite of gadoid fish. Sarsia 86, s. 383-387, 2001.
Køie M.: The life cycle of Dichelyne (Cucullanellus) minutus (Nematoda: Cucullanidae). Folia Parasitologica 48, s. 304-310, 2001.
Køie M., Kristiansen A.: Havets dyr og planter. 351 s. NKS Forlaget, Norge 2001.
Køie M., Kristiansen A.: Der grosse Kosmos Strandführer, Tiere und Pflanzen in Nord- und Ostsee. 350 s. Kosmos, Tyskland 2001.
Kühl M., Revsbech N.P.: Biogeochemical microsensors for boundary layer studies. i: The Benthic Boundary Layer s. 180-210, B.P.Boudreau and B.B.Jørgensen (eds.), Oxford University Press, Oxford 2001.
Kühl M., Glud R.N., Borum J., Roberts R., Rysgaard S.: Photosynthetic performance of surface-associated algae

below sea ice as measured with a pulse-amplitude-modulated (PAM) fluorometer and O_2 microsensors. Mar Ecol Prog Ser 223, s. 1-14, 2001.

Middelboe M., Hagström Å., Blackburn N., Sinn B., Fischer U., Borch N.H., Pinhassi J., Simu K., Lorenz M.G.: Effects of Bacteriophages on the Population Dynamics of Four Strains of Pelagic Marine Bacteria. Microb Ecol 42, s. 395-406, 2001.

Nübel U., Bateson M.M., Madigan M.T., Kühl M., Ward D.M.: Diversity and Distribution in Hypersaline Microbial Mats of Bacteria Related to Chloroflexus spp. Applied and Environmental Microbiology 67(9), s. 4365-4371, 2001.

Olesen M.: Sedimentation in Mariager Fjord, Denmark: The Impact of Sinking Velocity on System Productivity. Ophelia 55(1), s. 11-26, 2001.

Ploug H.: Small-scale oxygen fluxes and remineralization in sinking aggregates. Limnol.Oceanogr. 46(7), s. 1624-1631, 2001.

Riemann L., Winding A.: Community Dynamics of Free-Living and Particle-Associated Bacterial Assemblages during a Freshwater Phytoplankton Bloom. Microb Ecol 42, s. 274-285, 2001.

Rindorf A., Lewy P.: Analyses of length and age distributions using continuation- ratio logits. Canadian Journal of Fisheries and Aquatic Sciences 58(6), s. 1141-1152, 2001.

Rysgaard S., Kühl M., Glud R.N., Hansen J.W.: Biomass, production and horizontal patchiness of sea ice algae in a high-Arctic fjord (Young Sound, NE Greenland). Mar Ecol Prog Ser 223, s. 15-26, 2001.

Rysgaard, S., Glud R.N., Wenzhöfer F., Kühl M.: Benthic microalgal distribution and production. i: Zackenberg Ecological Research Operations, 6th Annual Report, 2000 s. 80pp, Caning, K. and M.Rasch (eds.), Danish Polar Center, Ministry of Research and Information Technology, Copenhagen 2001.

Schmidt L.E., Hansen P.J.: Allelopathy in the prymnesiophyte Chrysochromulina polylepis: effect of cell concentration, growth phase and pH. Mar Ecol Prog Ser 216, s. 67-61, 2001.

Tang K.W., Jakobsen H.H., Visser A.W.: Phaeocystis globosa (Prymnesiophyceae) and the planktonic food web: Feeding, growth, and trophic interactions among grazers. Limnol. Oceanogr. 46(8), s. 1860-1870, 2001.

Thar R.M., Kühl M.: On the motility of Marichromatium gracile in response to light, oxygen, and sulfide. Appl. Environ.Microbiol. 67, s. 5410-5419, 2001.

Thar R.M., Fenchel T.: True Chemotaxis in Oxygen Gradients of the Sulfur-Oxidizing Bacterium Thiovulum majus. Applied and Environmental Microbiology 67(7), s. 3299-3303, 2001.

Thar R.M., Kühl M., Holst G.: Fiber-Optic Fluometer for Microscale Mapping of Photosynthetic Pigments in Microbial Communities. Applied and Environmental Microbiology 67(6), s. 2823-2828, 2001.

Thar R.M., Kühl M.: Motility of Marichromatium gracile in Response to Light, Oxygen, and Sulfide. Appl. & Environm. Microbiol. 67(12), s. 5410- 5419, 2001.

Weber A., Riess W., Wenzhöfer F., Jørgensen B.B.: Sulfate reduction in Black Sea sediments: in situ and laboratory radiotracer measurements from the shelf to 2000m depth. Deep-Sea Research I 48, s. 2073-2096, 2001.

Wenzhöfer F., Adler M., Kohls O., Hensen C., Strotmann B., Boehme S., Schulz: Calcite dissolution driven by benthic mineralization in the deep-sea: In situ measurements of Ca^{2+}, pH, pCO_2 and O_2. Geochimica et Cosmochimica Acta 65(16), s. 2677-2690, 2001.

Wenzhöfer F., Holby O., Kohls O.: Deep penetrating benthic oxygen profiles measured in situ by oxygen optodes. Instruments and methods. Deep-Sea Research I 48, s. 1741-1755, 2001.

Wieland A.K.E., Kühl M.: Oxygen cycling in microbial mats from Camargue (France), Ebro Delta (Spain) and mesocosms (Eilat, Israel). i: Proceedings of the MATBIOPOL meeting, Marseille 22-25 February, 2001 s. 25-43, Chaumette, P. (ed.), University of Pau, France 2001.

Wieland A.K.E., Kühl M.: Oxygen and sulfide cycling in sediments from Orkney Islands. i: Proceedings of the MATBIOPOL meeting, Marseille 22-25 February, 2001 s. 43-62, Caumette, P., University of Pau, France 2001.

Wieland A.K.E., de Beer D., Damgaard L.R., Kühl M., Dusschoten D.v., As H.V.A.: Fine-scale measurement of diffusivity in a microbial mat with nuclear magnetic resonance imaging. Limnol. Oceanogr. 56(2), s. 248-259, 2001.

Botanisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Øjvind Moestrup.

Instituttets bestyrelse består derudover af Marianne Philipp (viceinstitutleder), Ulrik Søchting (VIP), Bo Johansen (VIP), Anders Michelsen (VIP), Kate Jensen (TAP), Karna Heinsen (TAP), Karen Dahl Jensen (studerende), Lars Holtegaard (studerende) og Lise Bach Hansen (ph.d.-observatør).

Organisation
Instituttet bestod 1.2.2001 af 6 forskningsgrupper: Afdeling for Alger (fykologi), Afdeling for Evolutionær Botanik, Afdeling for Fysiologisk Økologi, Afdeling for Svampe (mykologi), Afdeling for Systematik og Plantegeografi og Afdeling for Økologi, Evolution og Diversitet. 1.3. nedlagdes Afdeling for Systematik og Plantegeografi i forbindelse med professor Arne Strids overgang til professorat i Göteborg.

Adresse
Øster Farimagsgade 2D
1353 København K
Telefon 35 32 21 60
Fax 35 32 23 21
bi@bot.ku.dk
www.bot.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Botanisk Institut gennemgik med udgangen af 1999 en større ændring, idet instituttets tre hidtidige afdelinger, Botanisk Laboratorium, Økologisk Afdeling samt Afdeling for Alger og Svampe nedlagdes, og der oprettedes i stedet ovennævnte 6 forskningsgrupper. Endvidere er oprettet en række fælleslaboratorier direkte under Botanisk Institut, d.v.s. administrativt uafhængige af forskergrupperne. Det drejer sig om DNA laboratoriet, Elektronmikroskopisk laboratorium, Histologisk laboratorium, HPLC laboratoriet, Økologisk-kemisk laboratorium samt Laboratoriet for foto, grafik og billedanalyse. Formålet med den ny struktur er at opnå større fleksibilitet og effektivitet. Det afspejler desuden den udvikling, der foregår henimod oprettelsen af større fællesfaciliteter, som kan udnyttes af en større medarbejderkreds.

Botanisk Institut mistede i 1999 – 2001 8 lektorater på grund af nedskæringer på Det Naturvidenskabelige Fakultet idet VIP antallet reduceredes fra 33 til 25. Undervisningsudbuddet reduceres tilsvarende.

Afdeling for Alger (fykologi)

Forskningsvirksomhed
Afdelingens forskning omfatter alger og en række heterotrofe flagellater. Forskningsprojekterne dækker taksonomi, evolution, biogeografi, fysiologi, populationsbiologi, økologi og økotoksikologi.

Til afdelingen er knyttet Skandinavisk Kulturcenter for Alger og Protozoer og IOC-DANIDA Centre on Harmful Algae.

1. Planktonalger

1.1. Nanoplankton i tropiske havområder
DANIDA delprojekt, der skal redegøre for den kvalitative og kvantitative sammensætning af marint nanoplankton i Andamanerhavet med særligt henblik på haptophyceer og coccolithophoraceer, er afsluttet (J.B. Østergaard).

1.2. Ultrastruktur og taksonomi
Et større arbejde vedrørende den første chlorarachniophycé-flagellat, *Bigelowiella natans* gen. et sp. nov., i det marine picoplankton er trykt. Arten er fundet i Sargassohavet samt i farvandet ved Maine, U.S.A., men den er sandsynligvis overset på grund af dens ringe størrelse (Ø. Moestrup).

1.3. Furealger
Arbejdet med dinoflagellaternes fylogeni og evolution er fortsat baseret på undersøgelser af det kernekodede gen LSU rDNA. Datamatricen består nu af ca. 90 arter, og en opdateret fylogeni er under udarbejdelse (N. Daugbjerg).

Et projekt vedrørende Lago di Tovel i Norditalien er påbegyndt sammen med italienske forskere. Søen er en attraktion på grund af sin ildrøde farve, men farven har siden 1964 kun været sporadisk forekommende. Furealgen *Glenodinium sanguineum* er årsag til farven. Algen er nu i kultur, og det undersøges under hvilke forhold de røde pigmenter dannes. Projekter udføres i samarbejde med en række institutioner i Italien og finansieres af delstaten Trentino/Alto Adige (Ø. Moestrup).

1.4. Gulalger
Arbejdet med gulalgernes taksonomi og biogeografi er fortsat. *Mallomonas*-monografien er i trykken og "Encyclopedia of Chrysophyte Genera" (sammen med Hans Preisig, Zürich) er udkommet. Bidraget til den engelske ferskvandsflora er i trykken, og arbejdet med Ildlandets gulalgeflora (sammen med S. Vigna, Buenos Aires) er antaget til trykning. En afhandling om endemiske gulalger er under udarbejdelse. Disse arbejder i samarbejde med Jeanne Funch Lind. En ny udgave af Nygaards "Dansk Planteplankton" er udkommet (J. Kristiansen).

1.5. Kiselalger i sediment
Undersøgelser af diatomeer i sedimentet langs Vestgrønland skal vurdere de klimatiske forhold i området under indvandringen af nordboerne til Grønland (K.G. Jensen sammen med Ø. Moestrup og GEUS, som finansierer projektet).

1.6. Fylogeni og evolution hos heterokonte planktonalger
Der arbejdes med gulalgernes fylogeni med speciel fokus på *Hydrurus foetidus* baseret på LSU rDNA og kloroplastgenet rbcL (N. Daugbjerg). Ligeledes arbejdes med prasinophyceernes fylogeni baseret på LSU (N. Daugbjerg).

Der arbejdes fortsat med morfologiske beskrivelser baseret på lys- og elektronmikroskopi (LM og TEM) af nogle nye arter inden for klasserne Prasinophyceae, Pelagophyceae og Haptophyceae. Der eksisterer DNA-sekvenser for de nye arter (N. Daugbjerg).

Ligeledes er kiselalgernes fylogeni med særligt henblik på *Pseudo-nitzschia* blevet undersøgt og afsluttet (N. Daugbjerg sammen med N. Lundholm og Ø. Moestrup).

I årets løb er der afsluttet og publiceret afhandlinger om fylogenien hos dinoflagellatslægterne *Spiniferitis* og *Gonyaulax* (N. Daugbjerg sammen med M. Ellegaard og J. Lewis, England).

1.7. Toksiske planktonalger

Et større arbejde vedrørende toksiske marine kiselalger omfatter næsten alle af slægten *Pseudo-nitzschia*, som er undersøgt vha. genetiske og elektronmikroskopiske metoder.

Nitzschia navis-varingica, der er fundet i en rejefarm i Vietnam, producerer nervegiften domoinsyre. Dette har vide implikationer, da arter af slægten *Nitzschia* findes overalt både i marine og ferske systemer (N. Lundholm sammen med Ø. Moestrup; projektet støttes af DANIDA, ENRECA).

Et større projekt vedrørende giftige kiselalger i Thailand og Vietnam er under offentliggørelse (K. Priisholm, J. Skov og Ø. Moestrup).

Det marine fytoplankton langs Vietnams kyster undersøges i to ph.d.-projekter. Der er bl.a. fundet 14 arter af slægten *Alexandrium*, som er kendt for at producere nervetoksiner. Toksinproduktionen undersøges på materiale i kultur (J. Larsen sammen med N.N. Lam og D.N. Hai).

Dyrkningsforsøg og toxicitetstest af giftige alger inden for slægterne *Prymnesium, Pseudo-nitzschia* og *Alexandrium* i forbindelse med EU-projektet "Detection of toxic algae" (DETAL) (G. Hansen og Ø. Moestrup).

2. Benthiske alger

2.1. Autøkologi og økotyper

Studier over stammer af brunalgen *Acinetospora crinita* fra Frankrig og Danmark er publiceret (P.M. Pedersen og Aa. Kristiansen).

2.2. Arktiske havalger

Studiet af den særprægede reproduktion hos de arktiske brunalger *Platysiphon verticillatus* og *Punctaria glacialis* er fortsat (P.M. Pedersen i samarbejde med R.T. Wilce, Amherst, Massachusetts, USA).

2.3. Østersøens alger

Det 3-årige EU-forskningsprojekt "Long-term Changes in Baltic Algal Species and Ecosystems" er afsluttet. Der er etableret en omfattende samling af algekulturer, som skal fungere som en fremtidig reference for området.

Autøkologiske studier af rødalgerne *Ceramium tenuicorne* og *Aglaothamnion tenuissimum* samt grønalgen *Enteromorpha intestinalis* er afsluttet, og kobles sammen med studier af udbredelsesmønstre og basesekvensanalyser på arts- og populationsniveau (L. Düwel, Aa. Kristiansen og P.M. Pedersen).

Østersøen er et ungt og fattigt hav, hvor speciationen kun har fungeret i ca. 7.000 år og derfor ikke anses for at indeholde endemer. Studier af brunalgen *Punctaria tenuissima* viser imidlertid et vist selektionstryk for udvikling af en forarmet morfologi hos denne art. De morfologiske studier kobles med basesekvensanalyser (P.M. Pedersen, Aa. Kristiansen og N. Daugbjerg).

Projektet koordineres fra København (P.M. Pedersen) og foregår i samarbejde med Aa. Kristiansen og L. Düvel, Afdeling for Alger, K. Sand-Jensen og Anne Middelboe, FBL, Hillerød, J. Olsen og W. Stam, Universitetet i Groningen, A. Peters, Universitetet i Kiel og Station Biologique, Roscoff, Frankrig, C. Alström-Rapaport, Uppsala Universitet, E. Leskinen, Oulu Universitet samt J. Rueness, Oslo Universitet.

3. Skandinavisk Algekultursamling

I forbindelse med en omfattende revision af kultursamlingen har det været nødvendigt at indstille salg af kulturer i det meste af året, således at der kun er distribueret kulturer til internt brug og til meget nære samarbejdspartnere.

Samlingen er blevet forøget med en del kulturer, specielt kiselalger *Pseudo-nitzschia* og nærtstående slægter deponeret af Nina Lundholm. En stor del af disse kulturer er referencemateriale.

Internetkataloget er blevet udbygget og opdateret (www.sccap.bot.ku.dk). Som tidligere arbejdes med udviklingen af nye dyrkningsmedier og metoder, ofte i samarbejde med speciale- og ph.d.-studerende. Også udadtil (indland såvel som udland) er der givet råd og vejledning i forbindelse med dyrkning af alger.

4. IOC-DANIDA Science and Communication Centre on Harmful Algae

Centret har i årets løb fortsat samarbejdet med vietnamesiske forskningsinstitutioner. I årets løb blev det igangværende ENRECA projekt forlænget med en 3-årig fase II (bevilling 4,7 mill) til fortsættelse af undersøgelserne af giftige alger i Vietnam.

Centret deltager i det 3-årige EU-projektet "Harmful Algal Blooms Expert System" (HABES), som påbegyndtes i 2001.

Centret har afholdt 2 kurser, dels en 2-ugers workshop "Taxonomy and biology of harmful microalgae" i København med 16 deltagere heraf 10 fra udviklingslande, og dels en uges workshop i Accra, Ghana, med 18 deltagere fra vestafrikanske lande.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

P.M. Pedersen var formand for bedømmelsesudvalg i forbindelse med besættelse af stilling ved Arktisk Station, Qeqertarsuaq, Grønland, og lektorstilling ved Botanisk Institut.

Udvalg og fonde

P.M. Pedersen er formand for Dansk Botanisk Forening.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Formand for international komité nedsat af IOC/UNESCO for at udarbejde liste over samtlige kendte toksiske planktonalger (Ø. Moestrup).

Medlem af naturfagligt udvalg under Danmarks Naturfredningsforening (P.M. Pedersen).

Medlem af bestyrelsen for Japetus Steenstrups Legat indtil 1.6 (J. Kristiansen, pensioneret pr. 31.7.).

Tillidshverv

Forskningsgruppeleder (Ø. Moestrup).

Formand for instituttets ekskursionsudvalg og ansvarlig for feltstationen i Frederikshavn (Aa. Kristiansen).

Medlem af Botanisk Instituts ph.d.-udvalg indtil 1.6. og bestyrer af algeafdelingens bibliotek indtil 1.6 (J. Kristiansen).

Medlem af ph.d.-udvalget fra 1.6., mentor ved Botanisk Institut, tillidsrepræsentant for AC-ansatte, medlem af samarbejdsudvalget ved Botanisk Institut og viceforskningsgruppeleder ved Afdeling for Alger (P.M. Pedersen).

Medlem af undervisningsudvalget, ansvarlig for algeafdelingens bibliotek fra 1.6. og ansvarlig for instituttets mikroskoppark. Medlem af DNA-laboratoriets styregruppe (N. Daugbjerg).

Tillidsrepræsentant for AC-ansatte ved Botanisk Institut: Indtil 1/10 Helle Nielsen, herefter Poul Møller Pedersen.

Formidling

Redaktionelle hverv

Sektionsredaktør for fykologi ved "Nordic Journal of Botany" og medlem af redaktionskomité for "Algological Studies" (J. Kristiansen).

Medlem af redaktionskomiteer for "European Journal of Phycology" og "European Journal of Protistology" (Ø. Moestrup).

Foredrag

Gæsteforelæser ved University of Tokyo, Hokkaido University og National Research Institute of Fisheries and Environment of Inland Sea, Japan (G. Hansen).

Gæstelærer ved kursus i ferskvandsfytoplankton, University of Aveiro, Portugal (J. Kristiansen).

Undervist på taksonomisk makrofytworkshop i Maasholm, Tyskland (Aa. Kristiansen og P.M. Pedersen).

Forelæsning ved Folkeuniversitetet i København samt i Dansk Botanisk Forening (P.M. Pedersen).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Kadri Leenurm, Universitetet i Tartu, Estland, 4 uger fra medio november.

Sergei Karpov, St. Petersborg Universitet, fra primo oktober til årets udgang.

Afdeling for Evolutionær Botanik

Forskningsvirksomhed

Gruppen for Evolutionær botanik består af Lone Aagesen (LAa), Signe Frederiksen (SF), Bo Johansen (BJ), Lise Bolt Jørgensen (LBJ), Charlotte Lindquist (CL), Kim Pedersen (KP) indtil 1. april, Louise Pedersen (LP), Gitte Petersen (GP), Finn Rasmussen (FR) og Ole Seberg (OS).

1. Biogeografi

En kladistisk analyse af den overvejende sydhemisfæriske slægt *Lilaeopsis* (Apiaceae, skærmplantefamilien) er i trykken (GP, OS) og den biogeografiske analyse af Eastern Arc Mountains er fortsat (OS).

Studiet af 3 endemiske slægter fra Lamiaceae (*Stenogyne*, *Haplostachys*, *Phyllostegia*) på Hawaii er afsluttet og et manuskript under udarbejdelse (CL med V. A. Albert, Univ. of Alabama).

2. Genbanker og molekylære markører

Med henblik på at undersøge anvendelighed af AFLP og mikrosatelitter til screening af genbankmateriale er der, i et større EU-samarbejde, foretaget en undersøgelse af slægten *Lactuca* (salat). Analysearbejdet er fortsat (KP, OS). Den genetiske differentiering af sagopalmen (*Metroxylon sagu*) i Papua New Guinea er undersøgt ved hjælp af AFLP og en række manuskripter er under udarbejdelse (OS i samarbejde med A. Kjær og A. Barfod, Biologisk Institut, AAU og C. Asmussen, KVL).

3. Monokotyledonernes fylogeni, evolution og diversitet

Projektet fokuserer på strukturelle, taksonomiske og molekylære studier af Poaceae (græsfamilien: SF, GP, OS), Orchidaceae (orkidéfamilien: BJ, FR), Alismatanae (sumpurterne: SF, BJ, FR), Alstroemeriaceae (inkaliljefamilien: LAa) og Zingiberales (ingefærordenen: LP), men er udvidet til at omfatte hele Monocotyledones (GP, OS i samarbejde med bl. a. C. Asmussen, KVL, J. Davis, Cornell Univ., D. Stevenson, New York Botanical Garden og M. Chase, Royal Botanic Gardens, Kew). Der er nu indsamlet DNA-sekvensdata fra to mitokondrie-gener i næsten alle familier. Dokumenterede indsamlinger af DNA-prøver fra alle danske énkimbladede fortsættes og omkring halvdelen af arterne er indsamlet.

Inden for græsserne er forskningen centreret omkring de vilde slægtninge til *Triticum* (hvede), *Hordeum* (byg) og *Secale* (rug).

Cytogenetiske studier, herunder meioseanalyse, C- og N-bånd-farvning samt *in situ* hybridisering, fortsættes i *Elymus* (OS med I. Linde-Laursen) og *Secale* (SF, GP).

Med henblik på sammenlignende studier af slægtskabshypoteser arbejdes med forskellige typer data: En kladistisk analyse baseret på morfologi hos Triticeae er publiceret (SF, OS). Arbejdet med indsamling af molekylære data omfattende sekvensdata fra såvel kerne som organeller er fortsat (GP, OS). Også for slægterne *Hordeum*, *Psathyrostachys*, *Secal*e og dele af *Elymus* er flere molekylære datasæt indsamlet og en række manuskripter under udarbejdelse (SF, GP, OS).

I forbindelse med de fylogenetiske analyser fortsættes flere studier af molekylær evolution (GP, OS). Disse omfatter bl.a. længdevariation af *rbc*L-genet, fordeling af plastid-genomtyper inden for en art af *Hordeum*, samt evolution af transposable elementer i nukleære gener.

Studier af genekspression hos *Erysiphe* under spiring på bygblade er afsluttet og et manuskript er under trykning (BJ med Lene Bindslev, Carlsberg Laboratoriet).

Baseret på molekylære data er studier af fylogenien inden for større dele af Zingiberaceae afsluttet og et manuskript er indsendt (LP).

Bestøvningsbiologiske studier af tre arter *Etlingera* er foretaget på Borneo og et manuskript under udarbejdelse. Beskrivelse af fire nye arter af *Orchidantha* (Lowiaceae) er afsluttet og publiceret.

Bestøvningsbiologiske studier af fem arter af *Orchidantha* er udført i felten (LP, BJ), og et manuskript er under udarbejdelse. En strukturel undersøgelse af de reproduktive strukturer hos *Orchidantha* er indledt (LP, BJ).

En fylogenetisk analyse af Zingiberales med specielt henblik på Lowiaceae baseret på molekylære data er afsluttet (LP).

Studier af kimsæk og suspensor i udvalgte orkidé-slæg-

ter og undersøgelser af endofytiske rodsvampes udbredelse og formvariation i petaloide monokotyledoner er fortsat (FR, BJ). En oversigtsartikel om diversitet i orkidémykorrhiza og conservation problemer i Orchidaceae er udarbejdet (FR med L. Zettler, Illinois College og J. Sharma, Univ. of Missouri). En undersøgelse af spiringsbiologi og mykorrhiza i den basale orkidégruppe Apostasioideae er publiceret, videre undersøgelser af mykobionterne i denne symbiose er fortsat (FR med Kim Kristiansen og H. Rasmussen, Center for Skov og Landskab).

Redaktion af en bogserie omfattende et nyt klassifikationssystem og en systematisk oversigt over alle slægter i orkidéfamilien er fortsat, bind 1 og 2 er udkommet, bind 3 ventes at udkomme i 2002 (FR med A. Pridgeon, M. Chase og P. Cribb, Royal Botanic Gardens, Kew).

For at belyse slægtskabsforholdene i Alstroemeriaceae er foretaget omfattende studier af den morfologiske variation, og et stort materiale er indsamlet i Sydamerika. Arbejdet med indsamling af DNA-sekvensdata er afsluttet og et manuskript indsendt (LAa).

Et større teoretisk arbejde fokuseret på problemerne omkring anvendelighed af 2 meget variable og derfor vanskeligt alignbare regioner i kloroplastgenomet i fylogenetisk sammenhæng er afsluttet (LAa).

En undersøgelse af frugt- og frøstruktur med fokus på bær inden for de petaloide enkimbladede er fortsat, idet der i første omgang fokuseres på strukturelle forskelle mellem kapsel og bær (SF, LBJ, BJ, FR).

Den cellemorfologiske undersøgelse af frugtudvikling hos *Sorghum* (hirse) er fortsat. Analysen af kimudvikling set i sammenhæng med frugtudviklingen er færdig. Udviklingen af transfercellelag yderst i endospermen nær kimen korrelleres hermed (LBJ i samarbejde med K. Engell, BI, J. Dahl Møller, Bot. Have, E. de Neergaard og E. Wester, KVL).
I Alismatanae er den systematisk-anatomiske undersøgelse af intravaginalskæl fortsat, to forskellige typer er beskrevet, og et manuskript er udarbejdet (SF, BJ). Samtidig undersøges intravaginalskællene hos andre slægter såvel i Alismatanae, som i Aranae og Pontederiaceae (SF, BJ, FR).

Baseret på *in situ* PCR er transskriptionen af MADS-box genet OM1 blevet påvist i forskellige dele af unge blomster af orkidéen *Cleisostoma racemiferum.* Desuden er det lykkedes, ligeledes i *Cleisostoma*, at identificere fem B-klassegener, hvis ekspressionsmønster skal undersøges. Undersøgelser af MADS-box gener fra frøanlæg er påbegyndt (BJ, SF). En fylogenetisk undersøgelse af alle kendte MADS-box gener er gennemført, og et manuskript, der bl.a. omfatter en sammenfatning af MADS-box geners ekspressionsmønstre er i trykken (BJ, SF, LP, Martin Skipper). I samarbejde med Matyas Buzgo (Institute of Systematic Botany, University of Zürich) er indledt en undersøgelse af B-klasse MADS-box geners expression i *Triglochin maritimum* (SF, BJ). En undersøgelse af B-klasse geners expression i *Eranthis* er afsluttet (Martin Skipper). Samtidig er en analyse af B-klasse geners evolution afsluttet (Martin Skipper, SF, BJ).

Ekspressionen af genet Cel16, der influerer på cellevægsdannelsen hos raps *Brassica napus* (raps) er afsluttet (BJ med M. Mølhøj, KVL).

4. Glucosinolatholdige planters struktur og fylogeni

Den strukturelle analyse af *Arabidopsis thaliana* (gåsemad) er fortsat. Immunokemisk lokalisering af myrosinase i myrosinceller i blade er foretaget med TEM i samarbejde med Erik Andreasson, Plantefysiologisk Afdeling, Molekylærbiologisk Institut, KU, og Johan Meijer, Uppsala (LBJ).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Medlem af bedømmelsesudvalg nedsat af NFR til bedømmelse af en stilling i systematik (OS).

Reviewer for National Science Foundation, USA (OS).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

SF er medlem af Plantedirektoratets Plantenavneudvalg.

FNR er medlem af Orchid Specialist Group, Species Survival Commission, IUCN.

Tillidshverv

GP er bestyrer af DNA-laboratoriet.

SF er medlem af BIs undervisningsudvalg og suppleant i BIs samarbejdsudvalg.

BJ er medlem af BIs tjenesterejseudvalg.

FNR er medlem af bestyrelsen for Det Naturvidenskabelige Fakultets IT-kompetencecenter NIK. FNR er formand for de botaniske institutters edb-udvalg samt medlem af de botaniske institutters ph.d.-udvalg.

OS er forskningsleder på Afdelingen for Evolutionær Botanik.

OS er suppleant til Konsistorium.

Formidling

Udgivervirksomhed

Forarbejde i forbindelse med en ny dansk flora (SF, FNR, OS).

Redaktionelle hverv

Medredaktør af værket "Genera Orchidacearum", redaktør af Orchidaceae for "Families and Genera of Flowering Plants" (FNR).

Medlem af redaktionskomiteen for tidsskriftet Rheedea (FNR).

Kongresser og symposier

Europæisk arrangør (for EBNIC) af China-EU Workshop "Molecular Methods for Screening Biodiversity" in Jinghong, Yunnan (China) (OS).

Foredrag

Havevandring for Folkeuniversitetet i forbindelse med orienteringskursus i botanik (SF).

Foredrag om orkideer og botanisk arbejde i Malaysia (BJ i samarbejde med Louise B. Pedersen). Espergærde Bibliotek.

Deltager i radioprogrammet Principia (OS).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Medlem af bestyrelsen for the Willi Hennig Society (OS).

Medlem af styregruppen for det EU-finansierede projekt EBNIC (European Biotechnology Node for Interaction with China) indtil 1. marts 2001 (OS).

Medlem af styregruppen for den EU-finansierede "large-scale facility" COBICE (Copenhagen Biodiversity Centre) (OS).

Medlem af initiativgruppen til ansøgning om værtsskab

for GBIF (Global Biodiversity Information Facility) sekretariatet (http://www.gbif.org) (OS).

Medlem af DANBIF, det danske knudepunkt i GBIF-samarbejdet (OS).

Medlem af initiativgruppen til etablering af en kandidatuddannelse i Bioinformatik ved Det Naturvidenskabelige Fakultet (GP, OS).

Initiativtager til forskerskolen ISOBIS (International School of Biodiversity Sciences) (OS).

Stedfortrædende forskerskoleleder i ISOBIS (OS).

Gæsteforskere

Post.doc. Matyas Buzgo, Zürich, i 6 måneder.

RNDr. Lenka Drabkova, Dept. of Taxonomy and Biosystematics, Inst. of Botany ASCR, Prag, i 3 måneder.

Afdelingen for Fysiologisk Økologi

Forskningsvirksomhed

Gruppens forskningsområde omfatter eksperimentelle studier af biogeokemi i terrestriske økosystemer, med fokus på næringsstofkredsløb, vand- og kulstofbalance samt biologiske effekter af globale og regionale ændringer i det omgivende miljø, så som luftforurening, øget UV-B indstråling samt klimaforandringer. Undersøgelser inden for de nævnte områder udgør den grundvidenskabelige baggrund for løsningen af praktiske problemer i forbindelse med luft- og jordbundsforurening, samt naturforvaltning og naturpleje. I det forløbne år har gruppens forskning inden for de nævnte områder omfattet følgende emnekredse:

Projekt vedr. effekter på agerlandets flora og fauna af reduceret pesticidanvendelse videreførtes i kraft af ny bevilling og afsluttedes i 2001. Undersøgelser af "Effekter på Biodiversiteten ved Overgang fra Konventionel til Økologisk Drift", finansieret af Miljøstyrelsen, fortsætter i 2002 med partnerne KVL og Ornis Consult (A.-M. Jensen, I. Johnsen og H. Hiort Wernberg).

Undersøgelser af danske heders økologi og følsomhed over for driftsændringer og luftforurening i samarbejde med Aarhus Amt (Anholt) og Nordjyllands Amt (Hulsig Hede) er afsluttet (I. Johnsen).

Undersøgelser af hvordan økosystemfunktion i arktisk og subarktisk tundra vil påvirkes af forventede globale klimaændringer (den såkaldte drivhuseffekt) fortsættes. Effekter af forhøjet temperatur, nedbør og næringsstoftilgængelighed på samspillet mellem jord, planter, mikroorganismer og atmosfære i arktiske økosystemer belyses i feltforsøg i Nordsverige og Nordøstgrønland. Aktiviteterne foregår inden for "Biogeokemi i Arktis", finansieret af SNF, i "Multiple Miljøændringer, Effekter på Arktiske Organismer og Økosystemprocesser" finansieret af Nordisk Ministerråd, samt i NSF (USA) -finansieret circumpolart projekt "Interaktioner mellem Klima og Stofkredsløb i Arktisk og Subarktisk Tundra", under medvirken af forskere i Danmark, USA, UK, Finland, Spanien, Tyskland og Sverige. I 2001 er særligt undersøgt i) kvælstoffiksering og -puljer i polygonjorde ii) kulstof- og kvælstofbalancen i arktiske heder i relation til drivhuseffekten, iii) arktiske planters C- og N-udnyttelse og produktion af sekundære metabolitter i relation til drivhuseffekten, iv) nedbørsændringers indflydelse på gasemission og mikrobiel biomasse, samt v) sammenligninger af biologiske effekter af drivhuseffekten på circumpolar skala (S. Jonasson, A. Michelsen, H. Ro-Poulsen, J. Castro, L. Illeris, P. L. Sørensen).

Økofysiologiske undersøgelser af UV-effekter på vegetationen i Zackenberg, NØ-Grønland er iværksat. Projektet er 3-årigt og skal munde ud i en metode til løbende overvågning af ozonlagsnedbrydningens effekter. Samarbejde med Risø, finansieret af Miljøstyrelsen (H. Ro-Poulsen).

Undersøgelser af fugtigbundsplanters rodeksudation, interaktion med mikroorganismer samt forøget UV-B strålings effekt herpå (C. Gehrke, A. Michelsen).

Undersøgelser af fryse-tø cyklers påvirkning af mikroorganismer, jordbundsdyr og næringsstofkredsløb over trægrænsen i subarktis er igangsat, med DMU (H. Sjursen, A. Michelsen).

Undersøgelser af dominante buskarters fotosyntese og vandudnyttelse i relation til vandtilførsel, samt deres tab af næringsstoffer ved løvfald i forhold til effektiviteten af overførsel til oplagringsorgan, begge i mediterran sclerofylvegetation fortsætter; med La Universitat de las Iles Baleares (S. Jonasson).

Undersøgelserne vedr. tropisk skovagerbrug samt betydningen af savannebrand for plantediversitet, stofkredsløb, emission af drivhusgasser samt næringsstofpuljer i planter, jord og mikroorganismer fortsætter, med Botanisk Museum, Geografisk Institut, Afd. for Generel Mikrobiologi, Zoologisk Institut samt Addis Ababa University (A. Michelsen).

Økofysiologiske målinger i Ulborg Statsskovdistrikt fortsættes med kontinuerte målinger af kulstof- og vandbalancen for nåletræsbevoksningen samt dens optagelse af ozon fortsættes. Målinger med eddy-covariance metode er iværksat med henblik på sammenligning med hidtil anvendt gradientmetode. Med Risø, DMU og Forskningscenter for Skov og Landskab som led i europæisk skovsundhedsovervågning (H. Ro-Poulsen).

Under Det Strategiske Miljøforskningsprogram II undersøges i en bøgebevoksning ved Sorø kronelagsfysiologien i relation til fluxmålinger af kuldioxid, vand og kvælstofforbindelser ved et til formålet udviklet kuvettesystem til målinger på hele grene; med Risø (H. Ro-Poulsen).

Habitatkvalitet i det åbne landskab samt effekten af herbicider og eutrofiering på vegetation og artsdiversitet undersøges; med DMU (E. Aude, A. Michelsen).

Økofysiologiske mekanismer bag planters akklimatisering til et forhøjet CO_2-niveau undersøges; med Forskerakademiet og Risø (D. Bruhn, H. Ro-Poulsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Deltager i bedømmelse af forskningsansøgninger til NSF (USA), Swiss Science Foundation og Biodiversitetsprogram ved Forskningsrådet, Tyskland (S. Jonasson).

Ekstern ph.d.-vejleder ved Lunds universitet (A. Michelsen).

Evaluering af ansøgninger til EU's 5. Rammeprogram (H. Ro-Poulsen).

Tillidshverv

Formand for ph.d.-udvalget i Botanik samt suppleant til Fakultetsrådet (S. Jonasson).

Medlem af Miljøankenævnet, Naturklagenævnet, den danske IGBP (International Geological and Biological Programme) komité under Det Kgl. Danske Videnskabernes

Selskab, af Danmarks Naturfredningsforenings Naturfaglige Udvalg (formand) og dets Forretningsudvalg, og af bestyrelsen i Ornis Consult A/S (I. Johnsen).

Adjungeret professor ved RUC, ved Institut for Teknik, Miljø og Samfund (I. Johnsen).

Formidling

Redaktionelle hverv

Medlem af Editorial Board for tidsskrifterne: Ecology of Industrial Regions (I. Johnsen), Oecologia (S. Jonasson), Journal of Environmental Science and Pollution Research (H. Ro-Poulsen).

Debatartikler, radio og tv interviews om miljø- og naturfredningsspørgsmål (I. Johnsen).

Foredragsvirksomhed i Folkeuniversitetsregi og ekskursioner af naturformidlende karakter samt undervisning på RUC, DTU, KVL og OU (I. Johnsen).

EuroBionet: EU Life – formidlingsprojekt med opstilling af bioindikatorer for luftforurening i europæiske storbyer, herunder København, i samarbejde med Miljøkontrollen, Københavns Kommune (H. Ro-Poulsen).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Jorge Castro, post.doc., 12 måneder.

Carola Gehrke, post.doc., 8 måneder.

Gus Shaver, prof., The Ecosystems Centre, Woods Hole, USA, 3 uger.

Afdeling for Svampe (mykologi)

Afdeling for Svampe består ved udgangen af 2001 af S. Rosendahl (professor), Thomas Læssøe og Ulrik Søchting (lektorer), Rasmus Kjøller (post.doc).

Forskningsvirksomhed

Computerbaserede bestemmelsesværker.

Arbejdet med cd-rom projektet MycoKey er fortsat og hovedparten af basidiesvampeslægterne er nu dækket ind. Værket skal dække ca. 1200 nordeuropæiske svampeslægter, se www.mycokey.com (J.H. Petersen og T. Læssøe).

1. Molekylær fylogeni

Taksonomi og fylogeni inden for Teloschistaceae undersøges på grundlag af molekylære karakterer. I kombination med metabolitdata og morfologiske karakterer danner de molekylære data basis for en forståelse af arternes biogeografi og evolution i antarktiske og subantarktiske områder. En større fylogenetisk analyse af bægersvampe (*Pezizaceae*) på grundlag af LSU og ITS sekvenser og morfologiske karakterer er ved at blive afsluttet (K. Hansen, T. Læssøe i samarbejde med D. Pfister, Cambridge, Mass., U.S.A.).

Den fylogenetiske baggrund for race og *forma specialis* koncepterne i den plantepatogene svamp *Fusarium* undersøges på baggrund af gen-genealogi. Projektet udføres i samarbejde med K. O'Donnnel (K. Skovgaard og S. Rosendahl).

2. Økologi

2.1. Mykorrhizasvampes økologi

Arbuskulær mykorrhizasvampes spatielle og temporale variation i naturlig vegetation undersøges på Melby overdrev i Nordsjælland med henblik på at klarlægge værtspecificitet. Mykorrhizasvampene karakteriseres udfra LSU rDNA sekvenser. Projektet er finansieret af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd (S. Rosendahl).

Arbuskulær mykorrhiza hos *Lobelia* i sydsvenske søer undersøges for at klarlægge en eventuel specialisering hos bundfloraens symbionter. Svampene karakteriseres ved PCR-SSCP (K. B. Nielsen, P. A. Olsson, S. Rosendahl).

Årstidsvariationen i ektomykorrhizasamfund i en dansk bøgeskov kortlægges. Ektomykorrhiza-svampene identificeres vha. molekylære metoder bl.a. sekvensering. Projektet er finansieret af Carlsbergfondet (R. Kjøller). En sekvensdatabase over ektomykorrhiza-dannende svampearter i bøgeskov er under udarbejdelse. Frugtlegemer indsamles i tre sjællandske bøgeskovslokaliteter, og der udarbejdes RFLP fingeraftryk og tilhørende sekvenser af hver art (R. Kjøller, M. Christensen, KVL).

2.2. Lavsvampes diversitet og biogeografi

Arbejdet med indsamlinger fra Antarktis (Livingston Island) og fra de subantarktiske øer Kerguelen og Crozet er fortsat. Et molekylært og morfologisk studie af slægten *Orceolina* er publiceret, og den molekylære fylogeni af slægten *Placopsis* i sydpolarområdet er nær sin afslutning. I samarbejde med flere udenlandske forskere (R. Poulsen og U. Søchting).

2.3. Tropiske svampe

Der er foretaget en taksonomisk undersøgelse af den fortrinsvis sydhemisfæriske lavfamilie Stictaceae på øerne Réunion og Mauritius (U. Søchting).

Et omfattende materiale af epifylle (bladboende) laver fra de to tropiske øer er indsamlet (U. Søchting). Derudover er det af RUF-finansierede biodiversitetsprojekt i Ecuador indledt og en række databaser under konstruktion (T. Læssøe).

2.4. Metabolitter

Arbejde med analyse af anthraquinoners forekomst inden for lav-familien Teloschistaceae undersøges med HPLC. Analysen af ni metabolitsyndromer i slægten *Teloschistes* er afsluttet (U. Søchting & P. Frödén, Lund). En undersøgelse af metabolitterne i den tropiske lav-slægt *Letrouitia* afsluttes i 2002.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Leder af HPLC-laboratoriet (U. Søchting).

Repræsentant i Biologisk Studienævn (S. Rosendahl).

Repræsentant i Botanisk Instituts undervisningsudvalg samt i ph.d.-udvalget (T. Læssøe).

Medlem af Miljøklagenævnet og medlem af "Executive Board IMA" ("International Mycological Association"), Dansk repræsentant i COST 8.38 aktionen ("European Cooperation in the Field of Scientific and Technical Research"), medlem af bestyrelsen for den europæiske kultursamling, BEG ("Bank of European Glomales") samt med-

lem af "Scientific Organising Committee" for IMC7 mødet i Oslo, 2002 (S. Rosendahl).

Koordinator for Öresund Mycology School (U. Søchting).

Formand for Strødamudvalget (U.Søchting).

International kontaktperson og medlem af Fakultetets Internationale Udvalg (T. Læssøe).

Formidling

Redaktionelle hverv

Medredaktør af "Svampe" og bogserien "Fungi of Northern Europe" samt "Mycological Research" (T. Læssøe).

Medlem af "The Nordic Lichen Flora Executive Committee" (U. Søchting).

Medredaktør på "Mycorrhiza" og "FEMS Microbial Ecology" (S. Rosendahl).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Martina Reblova (Prag) i samarbejde med Botanisk Museum, ugerne 19 – 23.

Kit B. Nielsen, Biologisk Institut, Syddansk Universitet fra september til december.

Mayra Gavito fra Lunds Universitet oktober og november for at arbejde med mykorrhizasvampe isoleret omkring den magnetiske nordpol.

Imke Schmitt gæstede svampegruppen og DNA-laboratoriet 28.6.–6.8. Hun arbejdede sammen med U. Søchting på en molekylærfylogenetisk analyse af sydpolare arter af *Placopsis*.

Afdeling for Systematik og Plantegeografi

Forskningsaktiviteter

Arbejdet med græsk flora er fortsat. Tekst og kort til bind 2 udgives i foråret 2002. Projektet "Bulbous and tuberous plants of Greece" er fortsat. Flora Hellenica databasen er vokset til at omfatte ca. 539.000 poster og er både i omfang og kvalitet en af de ledende af sin art i verden. Mere end 70.000 planteindsamlinger, hovedsagelig fra Grækenland, Afrika og Australien, er gennem årene afleveret som gave til Botanisk Museum. Store videnskabelige samlinger er ligeledes deponeret i Botanisk Have (A. Strid).

Fra 1.3. har Arne Strid tiltrådt stillingen som direktør for Botanisk Have og Naturhistorisk Museum i Göteborg. Stillingen er forenet med et professorat i plantegeografi ved Göteborgs Universitet.

Det første bind af "Endemic Plants of Greece", finansieret af Carlsbergfondet blev publiceret i september. Arbejdet omfatter ca. 360 taxa, 111 helsides akvareller af Bent Johnsen og 370 udbredelseskort. Hele værket vil omfatte tre bind, bind 2 om de centrale og nordlige dele af fastlandet og bind 3 om øerne (K. Tan).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde

"Research Associate" ved National Arboretum, Washington D.C., USA, samt Royal Botanic Garden, Edinburgh (K. Tan).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Medlem af EUs ekspertudvalg til evaluering af ansøgninger inden for miljø- og geovidenskaber (A. Strid).

Formidling

Redaktionelle hverv

Redaktør for "Flora Hellenica". Medlem af redaktionskomitéerne for "Webbia", "Flora Mediterranea", "Nordic Journal of Botany", "Fragmenta Floristica et Geobotanica" og "Plant Biosystems" (A. Strid).

Medredaktør for "Flora Hellenica". Medlem af redaktionskomitéerne for "Folia Geobotanica" og "Turkish Journal of Botany" (K. Tan).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Forsat samarbejde med Universitet i Patras i forbindelse med projektet "Nature and Environment", finansieret af EU (K. Tan).

Afdeling for Økologi, Evolution og Diversitet

Forskningsvirksomhed

Forskningsgruppens forskning omfatter evolutionære og økologiske studier af terrestrisk vegetation. Der fokuseres på dynamiske aspekter i to forskningsfelter: populationsbiologi og vegetationsøkologi. Udgangspunktet er grundvidenskabeligt, men der inddrages desuden anvendte aspekter – specielt i relation til naturbevarelse og globale/regionale miljøændringer. I det forløbne år har afdelingens forskning inden for de nævnte områder omfattet følgende emnekredse:

Struktur og funktion

En cellemorfologisk undersøgelse af frugtudvikling hos *Sorghum*, hirse, er fortsat (K. Engell, L. Bolt Jørgensen, J. Dahl Møller, E. de Neergård, E. Wester).

En strukturel undersøgelse af udvikling af Ranunculacé-kim er fortsat (K. Engell).

Udvikling af kimsæk og kim undersøges hos udvalgte arter af *Scalesia* fra Galapagos for at klarlægge mulige årsager til det ret lave antal veludviklede frugter med modne kim (K. Engell, M. Philipp, H.R. Siegismund).

Morfologisk/anatomiske karakterer af blade af *Dryas integrifolia* og *D. octopetala* fra Grønland, Svalbard, Island og Abisko undersøges (K. Engell, M. Philipp, H.R. Siegismund).

Populationsgenetik og –økologi

Forskningen fokuserer på evolutionære og økologiske processer i populationer, specielt med henblik på disse processers betydning for populationernes overlevelsesevne og deres adaptationspotentiale. Hovedvægten lægges på: genetisk erosion (tab af variation, betydningen af populationens effektive størrelse, indavlsdepression), genetisk differentiering (inden for og mellem populationer og arter, herunder effekten af hybridisering på forskellige niveauer), reproduktionssystemers biologi og evolution.

Inden for projektet "Evolutionære processer i små populationer" undersøges hybridisering, forplantningssystem og genetisk populationsstruktur hos *Scalesia* og *Lecocarpus* indsamlet på Galápagosøerne. Den evolutionære betydning af kurvenes randkroner samt frøsætning efter aktiv ud-

krydsning og selvbestøvning i forhold til åbent bestøvede undersøges. Materialer bearbejdes i væksthus, elektroforese- og DNA-laboratorium (H. Adsersen, L.B. Hansen, L.R. Nielsen, M. Philipp, H.R. Siegismund).

Inden for projektet 'Arktiske planters evne til ar reagere på miljøændringer' undersøges heritabiliteten af morfologiske og reproduktive karakterer. Desuden inddrages demografiske parametre til bestemmelse af turnover samt effektiv populationsstørrelse. Samarbejde med Universitetet i Oslo og Islands Universitet, finansieret af Nordisk Ministerråd (M. Philipp, H.R. Siegismund).

Betydningen af variation i blomstringsfænologi på estimationen af indavls- og varianseffektiv populationsstørrelse er undersøgt i en naturlig population af *Silene nutans* (T. Hansen, H.R. Siegismund).

Materiale til analyse af genetisk populationsstruktur i *Dryas integrifolia* og *D. octopetala* på Grønland, Island, Svalbard og i Skandinavien er under bearbejdelse (M. Philipp, H.R. Siegismund).

Betydningen af ind- og udavlsdepression hos *Silene nutans* undersøges hos individer, der er fremkommet ved krydsninger inden for og mellem naturlige populationer (T. Hansen, T. Hauser, H.R. Siegismund).

Et reproduktionsbiologisk studium af Strandasters (*Aster tripolium)* er udført i en naturlig population. Kurvenes fænologi, funktionen af randkronerne, graden af udkrydsning og antal bestøverbesøg er undersøgt (M. Philipp, L. Skovgaard).

Den demografiske undersøgelse af Brændeskærm (*Cnidium dubium*) er fortsat (H. Tybjerg).

Et langsigtet feltforsøg til belysning af etablering og spredning af skovplanter i en plantet bøgeskov, påbegyndt i 1990, fortsættes, bl.a. med henblik på at belyse effekten af almindelig forstmæssig drift (P.M. Petersen, M. Philipp).

Vegetationsdynamik

Samarbejdet om hedesuccession med H.J. Degn er videreført og nær publikation (H. Adsersen).

Vegetations- og jordbundsudvikling på brændte klit- og klithedearealer i Hansted-Reservatet. Vegetationen på et antal permanente prøveflader blev analyseret 1992 – 1997, og et jordprøve- og frøbankmateriale er analyseret. Det brændte areal blev i sin helhed (175 ha) inventeret hvert år 1992 – 1997. Foruden fire danske og internationale publikationer er en afhandling om vegetationsudviklingen på fem prøveflader langs en topografisk gradient i trykken. De permanente prøveflader blev inspiceret i 2001 med henblik på analyse sommeren 2002 (P. Vestergaard).

Succession på kunstigt anlagte klit- og græslandsarealer i Køge Bugt Strandpark. Vegetationsudviklingen på et antal permanente prøveflader, der blev etableret 1978 – 1979, følges. Prøvefladerne blev senest analyseret i 1997, og et antal jordprøver til beskrivelse af jordbundsudviklingen er analyseret. Materialet er under bearbejdning specielt med henblik på udviklingen i diversitet og livsformer (P. Vestergaard).

Succession på vaden og forlandet foran det fremskudte dige ved Højer. Undersøgelsen, der blev påbegyndt 1979 – 1980, blev foreløbigt afsluttet sommeren 1995 og en artikel blev publiceret. Forlandet er derefter senest blevet inspiceret sommeren 2001 med særligt henblik på *Puccinellia maritima*'s kolonisering og udvikling på den øvre vade (P. Vestergaard).

I den fredede Maglemose i Grib Skov er urte- og mosvegetationen i 16 permanente prøveflader, udlagt i 1981 – 82, genanalyseret (i samarbejde med G. S. Mogensen, Botanisk Museum). Samtlige træer på seks af prøvefladerne (opmålt i 1981 – 82 og 1991 – 92) er opmålt igen. Vegetationsudviklingen vil blive vurderet i relation til vandstandsforholdene, vildtets græsning og ændringer i den omgivende skov (P.M.Petersen).

Registrering af stormfaldet i Strødamreservatet i december 1999 er fortsat (P.M. Petersen).

Vegetations- og Landskabsøkologi

Arbejdet med biodiversitetsaspekter af floraen på Mascarenerne og Galápagosøerne er fortsat. Som noget nyt er den færøske flora inddraget i de sammenlignende undersøgelser (H. Adsersen).

Behandlingen af datamaterialet fra projektet "Fortid og flora" er videreført (H. Adsersen).

Et datamateriale til belysning af vegetationsgradienter på strandeng og strandvoldshede blev i 1998 indsamlet på en strandeng ved Københavns Universitets laboratorium på Læsø. Materialet omfatter vegetations-, jordbunds- og frøbankdata (P. Vestergaard).

Et manuskript om "Ecological and landscape variables determining the vegetation in neglected coppice on Langeland, Denmark" er under revision (P.M. Petersen).

Betydningen af skovplanters forekomst i det skovfattige NV-Sjælland af deres spredningsevne og evne til at overleve som bestande uden for sluttet skov belyses ved en undersøgelse af vegetation og jordbund på 102 prøveflader i krat, selvgroet skov og forstligt drevet skov, samt ved kortlægning af de samme arters forekomst på de fire odder, der strækker sig ud i Storebælt (Knudshoved Odde, Asnæs, Røsnæs, Sjællands Odde) (P.M. Petersen).

Undersøgelser vedr. vegetationsudviklingen i retablerede vådområder er videreført. Projektet består af en funktionel analyse af vådbundsarter, feltundersøgelser på udvalgte, retablerede vådområder, eksperimentelle undersøgelser af sammenhænge mellem hydrologi, næring og vegetationssammensætning, samt undersøgelser af vegetationens respons på forstyrrelser (B. Nygaard).

Botanikkens historie

Den historiske undersøgelse af baggrunden for oprettelsen af Botanisk Have i 1600 og af dens historie frem til ca. 1650 er fortsat (H. Tybjerg).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Medlem af bedømmelsesudvalg i forbindelse med besættelsen af en lektorstilling ved Det Færøske Universitet (Fródskaparsetur Føroya) (P. Vestergaard) samt lektorstilling ved Uppsala Universitet (M. Philipp).

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Medlem af en arbejdsgruppe under Nordisk Ministerråd vedr. "Kystbiotoper i Norden" (P. Vestergaard).

Medlem af en international arbejdsgruppe til tilvejebringelse af et vegetationskort over Europa i 1:2.5 mill. (P. Vestergaard).

Medlem af det af regeringen nedsatte udvalg til tilvejebringelse af en handlingsplan for biologisk mangfoldighed og naturbeskyttelse i Danmark ("Wilhjelmudvalget") (P. Vestergaard).

Medlem af Naturrådets repræsentantskab (P. Vestergaard).

Medlem af Naturklagenævnet (M. Philipp).

Tillidshverv

Dansk repræsentant i Den Nordiska Föreningen OIKOS; BIs repræsentant i KU-samarbejdet med Universiti Malaysia, Sabah (H. Adsersen).

Medlem af bestyrelsen for Københavns Universitets laboratorium på Læsø; medlem af Botanisk Instituts ph.d.-udvalg og ekskursionsudvalg; fra 1.10. forskningsgruppeleder for afdelingen for økologi, evolution og diversitet (P. Vestergaard).

Formand for Botanisk Instituts undervisningsudvalg; medlem af universitetets Strødamudvalg (P.M. Petersen).

Medlem af bestyrelsen for Dansk Landskabsøkologisk Forening (P. Vestergaard).

Viceinstitutleder ved Botanisk Institut; medlem af samarbejdsudvalget ved Botanisk Institut (M. Philipp).

Censor ved KVL (P. Vestergaard), Danmarks Lærerhøjskole og RUC (H. Adsersen), AU (H. Adsersen, M. Philipp, H.R. Siegismund).

Formidling

Redaktionelle hverv

Redigering af publikation, der skal afrunde projektet 'Fortid og Flora' (H. Adsersen, B. Aaby, U.L. Hansen (Inst. for Arkæologi og Etnologi)).

Medlem af Editorial Board for Journal of Coastal Conservation (P. Vestergaard).

Medlem af redaktionsgruppen for Nordic Journal of Botany (M. Philipp).

Medlem af redaktionsgruppen for et fembinds-værk om 'Naturen i Danmark' (Gads Forlag) (P. Vestergaard).

Foredrag

Foredrag i Dansk Botanisk Forenings Jyllandskreds samt ved symposiet 'Natur og Kultur', afholdt af Naturhistorisk Forening for Jylland (H. Adsersen).

Forelæsning ved Folkeuniversitetet i København (P. Vestergaard).

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Hafdis Hanna Ægirsdottir, Islands Universitet (7 måneder).

Institutleder Øjvind Moestrup

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	24,61	3,82	28,42
STIP	5,07	0,55	5,62
TAP	26,88	2,31	29,19
Total	*56,55*	*6,68*	*63,23*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3207	4464	7671
Anskaffelser	569	1515	2083
Total	*3775*	*5978*	*9754*

Stab

VIP Internt finansieret

Adsersen, Henning Emil; lektor.
Daugbjerg, Niels; lektor.
Engell, Kirsten; lektor.
Frederiksen, Signe Elisabeth; lektor.
Johansen, Bo; lektor.
Johnsen, Ib; lektor.
Jonasson, Sven Evert; professor.
Jørgensen, Lise Bolt; lektor.
Kristiansen, Aase; lektor.
Kristiansen, Jørgen; lektor.
Læssøe, Thomas; lektor.
Michelsen, Anders; lektor.
Moestrup, Øjvind; professor.
Nielsen, Helle; lektor.
Pedersen, Louise Buchholt; forskningsass.
Pedersen, Poul Møller; lektor.
Petersen, Gitte; lektor.
Petersen, Peter Milan; lektor.
Philipp, Marianne Bøcher; lektor.
Rasmussen, Finn Preben Nygaard; lektor.
Ro-Poulsen, Helge; lektor.
Rosendahl, Søren; professor.
Seberg, Ole; lektor.
Siegismund, Hans Redlef; lektor.
Strid, Per Arne Krister; professor.
Søchting, Johan Ulrik; lektor.
Vestergaard, Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Binzer, Thomas; forskningsass.
Jensen, Anne-Mette Møller; adjunkt.
Kjøller, Rasmus; adjunkt.
Larsen, Poul Jacob; lektor (tidsbegrænset).
Lind, Jeanne Funch; forskningsass.
Middelboe, Anne Lise; forskningsadj.
Petersen, Jens Henrik; forskningsass.
Sørensen, Pernille Lærkedal; forskningsass.
Wernberg, Hans Hiort; forskningsass.

STIP Internt finansieret

Hansen, Lise Bach; ph.d.-studerende.
Hansen, Thomas; ph.d.-studerende.
Illeris, Lotte; ph.d.-studerende.
Nielsen, Lene Rostgaard; ph.d.-studerende.
Sjursen, Heidi; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Düwel, Lene; ph.d.-studerende.
Lundholm, Nina; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Düwel, Lene: Experimental studies on macroalgae along the salinity gradient in the Baltic Sea area.

Hansen, Karen: Phylogenetics in the Pezizales. Pezizaceae and Sarcoscyphaceae (*Phillipsia*).

Illeris, Lotte: Controls of Carbon Cycling in Dry Arctic Ecosystems.

Lundholm, Nina: A study of *Pseudo-nitzschia* based on morphology and molecular phylogeny with implications for the systematics of bacillariaceae.

Østergaard, Jette Buch: Haptophytes as components of phytoplankton in tropical marine waters ecology, diversity and taxonomy.

Fondsbevillinger

Carl Tryggers Stiftelse CTS, Stockholm
– The functional relationship between vascular plant carbon allocation root exudation and the microbial rhizosphere community in response to radiation stress (enhanced ultraviolet-B radiation) (Anders Michelsen / Carola Gehrke) kr. 2.600.

Carlsbergfondet
– Co-eksistens og niche differentiering af ekto-mykorrhiza-svampe (Rasmus Kjøller) kr. 447.600.
– Flora Hellenica (Kit Tan) kr. 91.300.
– Samlet fremstilling af alle aspekter af vor nuværende viden om gulalgerne (Jørgen Kristiansen) kr. 104.000.

Danida
– Forskningsarbejde med det marinebiologiske center i Phuket, Thailand (Helge Abildhauge Thomsen) kr. 278.000.

Danmarks Fiskeriundersøgelser
– Harmful Algea/etablering af IOC Centre (Øjvind Moestrup) kr. 75.000.

EU
– Detal (Øjvind Moestrup) kr. 621.000.
– Harmful Algal Bloom Expert System (HABES) (Jacob Larsen) kr. 570.600.

Miljøstyrelsen
– Bekæmpelsesmidlers effekt på miljøet (Ib Johnsen) kr. 95.500.
– Monitering af UV-belastningen af vegetationen i Zackenberg (Helge Ro-Poulsen) kr. 1.130.000.

Nordjyllands Amt
– Hulsig Hedes økologi (Ib Johnsen) kr. 20.000.

Rådet for Ulandsforskning
– Mycological biodiversity in Ecuador. Education, data sampling... (Thomas Læssøe) kr. 811.100.
– The distribution and toxicity of the diatom genus Pseudo-nizschia in Vietnam (Jette Skov) kr. 61.600.

Skov- og Naturstyrelsen
– Liste over introducerede planter og dyr (Marianne Philipp) kr. 30.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Evolution, Phylogeny, and diversity of the Monocotyledones (Ole Seberg) kr. 1.880.000.

Unesco
– Drift af Center for Toksiske Alger (Institutlederen/Henrik Enevoldsen) kr. 408.400.

Publikationer

Andreasson E., Jørgensen L.B., Höglund A-S., Rask L., Meijer J.: Different myrosinase and idioblast distribution in Arabidopsis and *Brassica napus*. Plant Physiology 127, s. 1750-1763, 2001.

Baldursson T., Bonn T., Ekker A.T., Thorell L.G., Vestergaard P.: Kustbiotoper i Norden. Hotade och representative biotoper. 344 s. Nordisk Ministerråd, København 2001.

Barreto S., Kristiansen J., Àcs É.: Silica-scaled chrysophytes in Hungary. Abstracts from 12th Hungarian Algological Meeting. 1 s. Pécs, Ungarn 2001.

Bock L., Vejre H., Vestergaard P.: Gamle kort kan forudsige landskabers udvikling. Vækst 3, s. 26-29, 2001.

Bruun H.H., Van Rossum F., Ström L.: Exudation of low-molecular weight organic acids by germinating seeds of two edaphic ecotypes of *Silene nutans*. Acta Oecologica 22, s. 285-291, 2001.

Bruun H.H., Fritzbøger B., Rindel P.O., Hansen U.L.: Plant species richness in grasslands: the relative importance of contemporary environment and land-use history since the Iron Age. Ecography 24, s. 569-578, 2001.

Bruun H.H.: On the seed mass-regional abundance relationship: the Eriksson & Jakobsson (1998) model does not apply to Danish grasslands. Journal og Ecology 89, s. 300-303, 2001.

Bruun H.H.: Forurening af ruderatflora. Urt 25, s. 34-34, 2001.

Christensen S.N., Johnsen I.: The lichen-rich coastal heath vegetation on the isle of Anholt, Denmark – description, history and development. Journal of Coastal Conservation 7, s. 1-12, 2001.

Christensen S.N., Johnsen I.: The lichen-rich coastal heath vegetation on the isle of Anholt, Denmark – conservation and management. Journal of Coastal Conservation 7, s. 13-22, 2001.

Cribb P., Thomas S., Rasmussen F.N.: The Orchids of Ethiopia and Eritrea. i: Biodiversity Research in the Horn of Africa Region s. 75-84, I. Friis & O. Ryding (eds.), Copenhagen 2001.

Daugbjerg N., Henriksen P.: Pigment composition and *rbc*L sequence data from the silicoflagellate *Dictyocha speculum*: a heterokont with pigments similar to some haptophytes. Journal of Phycology 37(6), s. 1110-1120, 2001.

Daugbjerg N., Guillou L.: Phylogenetic analyses of Bolidophyceae (Heterokontophyta) using *rbc*L gene sequences support their sister group relationship to diatoms. Phycologia 40(2), s. 153-161, 2001.

Demetzos C., Perdetzoglou D., Tan K.: Composition and antimicrobial studies of the oils of *Origanum calcaratum* Juss. and *O. scabrum* Boiss. & Heldr. from Greece. Journal of Essential Oil Research 4, s. 1-5, 2001.

Demetzos C., Perdetzoglou D., Tan K.: Chemical analysis and antimicrobial activity of *Halimium voldii*. Zeitschrift für Naturforsch. 56, s. 4, 2001.

Demetzos C., Perdetzoglou D., Gazouli M., Tan K.: Chemical analysis and antimicrobial studies on three species of *Ferulago* from Greece. Planta Medica 66, s. 560-563, 2001.

Emmerton K.S., Callaghan T.V., Jones H.E., Leake J.R., Michelsen A., Read D.J.: Assimilation and isotopic fractionation of nitrogen by mycorrhizal fungi. New Phytologist 151, s. 503-511, 2001.

Emmerton K.S., Callaghan T.V., Jones H.E., Leake J.R., Michelsen A., Read D.J.: Assimilation and isotopic fractionation of nitrogen by mycorrhizal and nonmycor-

rhizal subarctic plants. New Phytologist 151, s. 513-524, 2001.
Eriksson O., Baral H-O., Currah R.S., Hansen K., Kurtzman C.P., Læssøe T., Rambold G.: Notes on ascomycete systematics Nos 3128-3302. Myconet 6, s. 1-26, 2001.
Eriksson O.E., Baral H-O., Currah R.S., Hansen K., Kurtzman C.P., Rambold G., Læssøe T.: Outline of Ascomycota – 2001. Myconet 7, s. 1-88, 2001.
Eriksson O.E., Baral H-O., Currah R.S., Hansen K., Kurtzman C.P., Rambold G., Læssøe T.: Notes on ascomycete systematics. Notes 3303-3311 (22.10.2001); 3312-3320 (25.10.2001); 3321-3325 (29.10.2001); 3326-3329 (30.10.2001); 3330-3346 (31.10.2001); 3347-3349 (5.11.2001); 3350-3355 (6.11.2001); 3356-3379 (20.11.2001); 3380-3441 (30.11.2001). s. http://www.umu.se/myconet/Myconet.html 2001.
Flexas J., Gulias J., Jonasson S.E., Medrano H., Mus M.: Seasonal patterns and control of gas exchange in local populations of the Mediterranean evergreen shrub *Pistacia lentiscus* L. Acta Oecologica 22, s. 33-43, 2001.
Gashaw M., Michelsen A.: Soil seed bank dynamics and above-ground cover of a dominant grass, *Hyparrhenia confinis*, in regularly burned savanna types in Gambella, western Ethiopia. Biologiske Skrifter 54, s. 389-397, 2001.
Graae B.J., Sunde P.B., Petersen P.M.: Fortid og flora i danske skove. URT 25, s. 60-66, 2001.
Graglia E., Jonasson S.E., Michelsen A., Schmidt I.K.: Effects of environmental perturbations on abundance of subarctic plants after three, seven and ten years of treatments. Ecography 24, s. 5-12, 2001.
Graglia E., Julkunen-Tiitto R., Shaver G.R., Schmidt I.K., Jonasson S.E., Michelsen A.: Environmental control and intersite varations of phenolics in *Betula nana* in tundra ecosystems. New Phytologist 151, s. 227-236, 2001.
Grogan P., Illeris L., Michelsen A., Jonasson S.E.: Respiration of recently-fixed plant carbon dominates mid- winter ecosystem CO_2 production in sub-arctic heath tundra. Climatic Change 50, s. 129-142, 2001.
Hansen K., Læssøe T., Pfister D.H.: Phylogenetics of the Pezizaceae, with an emphasis on *Peziza*. Mycologia 93(5), s. 958-990, 2001.
Hansen P.: Chrysophyte stomatocysts in the Azores – biogeographical implications and 110 new morphotypes. Opera Botanica 138, s. 1-96, 2001.
Hauser T.P., Bjørn G.K.: Hybrids between wild and cultivated carrots in Danish carrot fields. Genetic Ressources and Crop Evolution 48, s. 499-506, 2001.
Huhtinen S., Læssøe T.: *Amicodisca* – en skivesvampeslægt med 2 smukke, men næsten ens arter. Svampe 43, s. 43-47, 2001.
Jelsing J.: Skærgårdens spionider. Dansk Naturhistorisk Forening Årsskrift 11-2000/2001, s. 59-62, 2001.
Jensen M., Michelsen A., Gashaw M.: Responses in plant, soil inorganic and microbial nutrient pools to experimental fire, ash and biomass addition in a woodland savanna. Oecologia 128, s. 85-93, 2001.
Jensen M., Friis I.: Fire regimes, floristics, diversity, life forms and biomass in wooded grassland, woodland and dry forest at Gambella, western Ethiopia. Biologiske Skrifter 54, s. 349-387, 2001.
Jonasson S.E., Shaver G.R., Chapin F.S.,.I.: Biogeochemistry in the Arctic: Patterns, Processes and Controls. i: Global Biogeochemical Cycles in the Climate System s. 139-150, Schulze, E.D., Harrison, S.P., Heimann, M., Holland, E.A., Lloyd, J.J., Prentice, I.C., Schimel, D., Schulze, E.D., Harrison, S.P. Heimann, M., Holland, E.A., Lloyd, J.J., Prentice, I.C., Schimel, D. (eds.), Academic Press, San Diego 2001.
Kristiansen Aa.,: Taxonomy and identification of green algae and Charophyceae. i: Taxonomischer Makrophyte-Workshop. Taxonomie mariner Makrophyten und ihre Bedeutung für das monitering in Rahmen der internationalen Meeresschutzabkommen s. 10, Lohmann, C. & P. Schilling (eds.), Umweltbundesamt, Tyskland 2001.
Kristiansen Aa.,: Identification of marine aquatic plants. i: Taxonomischer Makrophyten-Workshop. Taxonomie mariner Makrophyten und ihre Bedeutung für das monitering im Rahmen der internationalen Meeresschutzabkommen s. 2, Lohmann, C. & P. Schilling (eds.), Umweltbundesamt, Tyskland 2001.
Kristiansen Aa.: Havets Växter. 125 s. Prisma, Stockholm 2001.
Kristiansen J.: Silica-scaled chrysophytes in relation to trophic and other environmental gradients. IPC 7 Abstracts. Phycologia 40(4), suppl., s. 35-35, 2001.
Kristiansen J.: Biogeography of silica-scaled chrysophytes. Beihefte zur Nova Hedwigia 122, s. 23-39, 2001.
Kristiansen J.: Gunnar Nygaard: Dansk Planteplankton. Tredje udgave ved Jørgen Kristiansen. 36 s. Gyldendal, København 2001.
Kristiansen J.: Cosmopolitan chrysophytes. Systematics and Geography of Plants 70(2), s. 291-300, 2001.
Kristiansen J., Preisig H.R.: Encyclopedia of Chrysophyte Genera. With contributions by C. Billard, B. Booth, Ø. Moestrup & J. Throndsen and with assistance of Jeanne Funch Lind. Bibliotheca Phycologica 110, s. 1-260, 2001.
Kristiansen K.A., Rasmussen H.N., Rasmussen F.N.: Seedlings of *Neuwiedia* (Orchidaceae subfamily Apostasiodeae) have typical orchidaceous mycotrophic protocorms. American Journal of Botany 88, s. 956-959, 2001.
Køie M., Kristiansen Aa., Weitemeyer S.: Havets dyr og planter. 350 s. NKS-Forlaget, Oslo, 2000.
Køie M., Kristiansen Aa., Weitemeyer S.: Der grosse Kosmos Strandführer. Tiere und Pflanzen in Nord- und Ostsee. 350 s. Franch-Kosmos Verlags-Gmbh & Co, Stuttgart, 2001.
Lewis J., Ellegaard M., Rochon A., Harding I.D., Daugbjerg N.: *Spiniferites* vs. *Gonyaulax*: a proposal to resolve the dual nomenclature (kongresberetning). Phycologia 40[suppl]:7, s. 1, 2001.
Lundholm N., Daugbjerg N., Moestrup Ø., Hoef-Emden K., Melkonian M.: Phylogeny of the Bacillariaceae with emphasis on *Pseudo- nitzschia*. (Kongresberetning). Phycologia 40[suppl]:7, s. 1, 2001.
Læssøe T., Kemp M.: *Hemitrichia serpula* – genfundet efter 200 år? Svampe 43, s. 51-54, 2001.
Læssøe T., Køster M.B., Duch T.: Find og tilbered Danmarks bedste spisesvampe. 192 s. Gads Forlag, København 2001.
Læssøe T.: Xylariaceae in Burkina Faso. I: Fungi of Burkina Faso, Jens H. Petersen (red.). 4 s. Http://www.mycokey.com/AAU/WestAfrica/AfricaFrames 2001.
Læssøe T., Petersen J.H.: MycoKey 2001 (internetversion). http://www.mycokey.com/Mycokey/MycokeyFrameset.htm 2001.

Mikkelsen K.S., Seberg O.: Morphometric analysis of the *Bersama abyssinica* Fresen. Complex (Melianthaceae) in East Africa. Plant Systematic and Evolution 227, s. 157-182, 2001.

Moestrup Ø., Daugbjerg N., Hansen G.: Dinoflagellate phylogeny, a study based on ultrastructure and LSU rDNA sequences (kongresberetning). Phycologia 40[suppl]:17, s. 1, 2001.

Moestrup Ø.: Algal taxonomy: historical overview. i: Encyclopedia of Life Science (kun elektronisk) s. 14, Nature Publishing Group, Macmillan Publishers Ltd, Macmillan Reference Ltd, London 2001.

Moestrup Ø., Sengco M.: Ultrastructural studies on *Bigelowiella natans*, gen. et sp. nov., a chlorarachniophyte flagellate. Journal of Phycology 37, s. 624-646, 2001.

Pedersen P.M., Kristiansen Aa.: Incipient speciation in *Punctaria tenuissima* (Fucophyceae) in the Baltic Sea. Phycologia 40(4)supplement, s. 30-30, 2001.

Pedersen P.M.,: Taxonomy and identification of brown algae (Fucophyceae). i: Taxonomischer Makrophyten-Workshop. Taxonomie mariner Makrophyten und ihre Bedeutung für das monitering im Rahmen der internationalen Meeresschutzabkommen s. 8, Lohmann, C. & P. Schilling (eds.), Umweltbundesamt, Tyskland 2001.

Pedersen P.M., Siemer B.L., Wilce R.T.: Field and culture observations on *Coelocladia arctica* (Fucophyceae): growth and reproduction in relation to temperature. Phycologia 39(5), s. 429-434, 2001.

Pedersen P.M., Kristiansen Aa.: On the enigmatic brown alga *Acinetospora crinita* (Ectocarpales, Fucophyceae). Cryptogamie/Algologie 22, s. 209-218, 2001.

Petersen H., Meltofte H., Rysgaard S., Rasch M., Jonasson S.E., Christensen T.R., Friborg T., Søgaard H., Pedersen S.A.: The Arctic. i: Climate Change Research – Danish Contributions s. 303-330, Jørgensen, A.M.K., Fenger, J. Halsnæs, K., Danish Meteorological Institute/Danish Climate Centre (publish), Gads Forlag, København 2001.

Petersen J.H., Læssøe T.: MycoKey – computerbaseret svampebestemmelse. Aktuel Naturvidenskab 1, s. 15-18, 2001.

Petersen P.M., Philipp M.: Implantation of forest plants in a wood on former arable land: a ten year experiment. Flora 196, s. 286-291, 2001.

Poulsen R., Schmitt I., Søchting U., Lumbsch T.: Molecular and morphological studies on the subantarctic genus Orceolina (Agyriaceae). Lichenologist 33, s. 323-329, 2001.

Poulsen R., Søchting U.: Laverne i Høstemark Skov. i: Høstemark, Status 2001 s. 72-85, Hald-Mortensen, P. (red.), Aage V. Jensens Fonde, Odense 2001.

Pridgeon A., Chase M., Cribb P., Rasmussen F.N. (eds.): Genera Orchidacearum vol 2 part 1. 421 s. Oxford University Press, Oxford 2001.

Rasmussen F.N.: In Memoriam: Gunnar Seidenfaden (1908-2001). Orchid Research Newsletter 38, s. 2-3, 2001.

Rasmussen K., Christensen S., Friis I., Kjøller A., Michelsen A., Nielsen T.T., Saarnak C.: Savannebrande i Afrikas Sudan-Gunieabælte. Miljøproblem eller værktøj i naturressourceforvaltningen? Den Ny Verden 34, s. 7-26, 2001.

Ruess L., Schmidt I.K., Michelsen A., Jonasson S.E.: Manipulations of a microbial based soil food web at two arctic sites – evidence of species redundancy among the nematode fauna? Applied Soil Ecology 17, s. 19-30, 2001.

Seberg O., Frederiksen S.E.: A phylogenetic analysis of the monogenomic Triticeae (Poaceae) based on morphology. Botanical Journal of the Linnean Society 136, s. 75-97, 2001.

Seberg O.: [Review of] The Genus *Cyclamen*, a systematic and biological monograph. Botanical Journal of the Linnean Society 136, s. 137-138, 2001.

Seberg O., Humphries C.J., Petersen G.: What is Cladistics? 5 s. NHBS. Totnes, Devon 2001.

Shaver G.R., Jonasson S.E.: Productivity of arctic ecosystems. i: Terrestrial global productivity s. 189-209, Roy, J., Saugier, B., Mooney, H.A., Roy, J., Saugier, B. and Monney, H.A. (eds.), Academic Press, San Diego 2001.

Strid A.: The Flora Hellenica Database. Portugaliae Acta Biologica 119, s. 49-59, 2001.

Søchting U.: Chemosyndromes with chlorinated anthraquinones in the lichen genus *Caloplaca*. Bibliotheca Lichenologica 78, s. 395-404, 2001.

Søchting U., Stordeur R.: *Caloplaca thuringiaca* sp. nov., a species from the *Caloplaca holocarpa* complex. Lichenologist 33, s. 467-472, 2001.

Tan K., Strid A.: The flora and Floras of Turkey and Greece. i: Plants of the Balkan Peninsula: into the next Millenium, Vol. One s. 63-72, Özhatay, N. (eds.), Marmara University, Turkey, Istanbul, Turkey 2001.

Tan K., Strid A.: Bulbous and tuberous plants of Greece. Abstracts of the Tenth OPTIMA Meeting in Palermo, Sicily, 13-19 September 2001. 156-157 s. Italy 2001.

Tan K., Mullaj A.: The Flora of Albania. i: Plants of the Balkan Peninsula: into the next Millenium, Vol. One s. 53-56, Özhatay, N. (eds.), Marmara University, Turkey, Istanbul, Turkey 2001.

Tan K.: Flora Hellenica and the endemic flora of Greece. Abstracts of the Sixth Panhellenic Pharmaceutical Congress, Athens, Greece, 17-20 May 2001. 1-6 s. Athens, Greece 2001.

Tan K., Stevanovic V., Iatrou G.: Distribution of obligate serpentine endemics in the Balkans. Abstracts of the Tenth OPTIMA Meeting in Palermo, Sicily, 13-19 September 2001. 153-154 s. Sicily 2001.

Tan K., Iatrou G.: Endemic Plants of Greece – The Peloponnese. 480 s. Gads, Copenhagen 2001.

Tan K., Zielinski J.: *Micromeria browiczii* (Labiatae), an unusual new species from Zakinthos (Ionian islands, Greece). Polish Botanical Journal 46(1), s. 31-33, 2001.

Tan K., Vladimirov V.: *Swertia punctata* Baumg. (Gentianaceae) in Bulgaria. Bocconea 13, s. 461-466, 2001.

Tan K., Browicz K., Zielinski J.: *Rumex vesicarius* (Polygonaceae) in the Eastern Mediterranean region. Polish Botanical Journal 46(1), s. 71-73, 2001.

Tan K., Mullaj A.: Notes on *Gymnospermium altaicum* subsp. *scipetarum*. In Greuter, W. & Raus, Th. (eds.): Med- checklist Notulae 20. Willdenowia 31, s. 319-321, 2001.

Tan K., Perdetzoglou D., Demetzos C.: Origanum calcaratum and O. scabrum from Greece. J. Essen, Oil Research 13, s. 460-463, 2001.

Touvinen J.P., Simpson D., Mikkelsen T.N., Emberson L.D., Ashmore M.R., Aurela M., Cambridge H.M., Hovmand M.F., Jensen N.O., Laurila T., Pilegaard K., Ro-

Poulsen H.: Comparisons of measured and modelled ozone deposition to forests in northern Europe. Water, Air and Soil Pollution Focus 1 (5/6), s. 263-274, 2001.

Tzanoudakis D., Tan K.: *Allium samothracicum* Tzanoudakis, Strid & Kit Tan, a new species from the North Aegean. Portugaliae Acta Biol. 19, s. 355-360, 2001.

Vestergaard P.: Impacts of Climate Change and Sea Level Rise to Danish Near Shore ecosystems. i: Climate Change Research. Danish Contributions s. 255-262, Anne Mette K. Jørgensen, Jes Fenger & Kirsten Halsnæs (eds.), Danish Climate Centre, Danish Meteorological Institute, Gads Forlag, København 2001.

Vestergaard P.: Geomorphology and vegetation of Danish coastal shingle. i: Ecology and Geomorphology of Coastal Shingle s. 277-289, J.R. Packham, R.E. Randall, R.S.K. Barnes & A. Neal (eds.), Westbury Academic & Scientific Publishing, Otley 2001.

Vestergaard P.: Processes in initial recovery of coastal dune heath vegetation after wildfire (Jutland, Denmark). i: Condiciones Extremas y Vegetación. Cambio climatico y Desertizatión (Libro de resúmenes) s. 1, Asociación Espanola de Fitosociologia, Universidad de León, León 2001.

Vesterholt J., Læssøe T.: Høstemarks svampe – status 2000. i: Høstemark – status 2001 s. 46-71, Hansen, P. Hald (red.), Aage V. Jensens fonde, Danmark 2001.

Wegeberg S.: *Melobesia subplana* Rosenvinge (Corallinales, Rhodophyta) is conspecific with *Pneophyllum fragile* Kützing. Nordic Journal of Botany 21, s. 329-336, 2001.

Wellendorph P., Clausen V., Jørgensen L.B., Jaroszewski J.W.: Cyclopentanoids of *Mathurina penduliflora*. Biochemical Systematics and Ecology 29, s. 649-651, 2001.

Studienævnet for Biologi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod Biologisk Studienævn af: Erik Bahn (lærerrepræsentant, Molekylærbiologisk Institut), Babara Bonnesen (studenterrepræsentant, Forenede Studenterråd), Torben Dabelsteen (lærerrepræsentant, Zoologisk Institut), Sofie Richter Jepsen (studenterrepræsentant, Forenede Studenterråd), Thomas Kruse (studenterrepræsentant, Forenede Studenterråd), Jonas Lekfeldt (studenterrepræsentant, Forenede Studenterråd), Maria Astrup Olsen (studenterrepræsentant & næstformand, Forenede Studenterråd), Søren Rosendahl (lærerrepræsentant, Botanisk Institut), Bent Vismann (lærerrepræsentant & studieleder, Zoologisk Institut), og Niels Willumsen (lærerrepræsentant & vicestudieleder, August Krogh Institutet). Den daglige studieadministration blev varetaget af studienævnssekretær Lis Møller Christensen. Pr. 1.4.2001 udtrådte lærerrepræsentant Erik Bahn af nævnet og Olaf Nielsen (lærerrepræsentant, Molekylærbiologisk Institut) indtrådte. Pr. 1.8.2001 udtrådte studenterrepræsentant Thomas Kruse af nævnet og Jonas Geldmann (studenterrepræsentant, Forenede Studenterråd) indtrådte.

Beretning

Nyheder om studiet

I løbet af 2001 har Biologisk Studienævn i samarbejde med institutledelserne for de biologiske institutter færdiggjort forslag til ny studieordning og nedsat fagkyndige udvalg til udarbejdelse af undervisningsplaner for studieordningens nye undervisningsmoduler. Forslaget til ny studieordning rummer blandt andet et 11/2-2-årigt fagligt kompetencegivende side-/bifag. Forslaget vil primo 2002 blive indsendt til fakultetsrådets godkendelse og studienævnet sigter således mod at den ny studieordning kan træde i kraft fra efterårssemestret 2002.

Om end STÅ-tal altid vil udvise svingninger er Biologistudiets ressourceudløsende STÅ faldet markant i perioden. Signifikante bidrag til dette er uden tvivl at tilbuddet om side/bifag for biologistuderende (studieordningen af 1999) samt den krævede håndhævelse af STÅ-loftet fra og med 2001 kan ses på studiets STÅ-regnskab.

Biologisk Studienævn havde i 2001 en samlet trækningsret på de biologiske institutter svarende til 51,03 VIPÅV og 1,47 DVIPÅV, hvilket er 6,57 VIPÅV mindre end i 2000. Desuden kunne studienævnet rekvirere undervisning udenfor de biologiske institutter svarende til 3,08 VIPÅV. Ud over undervisningen på den 2-årige obligatoriske basisdel kunne Biologisk Studienævn i 2001 således rekvirere undervisning på de fire biologiske institutter svarende til 9 A-moduler (fagmoduler med frit optag), 8 B-moduler (fagmoduler med begrænset optag), 49 C-moduler (kurser), 8 sommerkurser/feltkurser og 5 kollokvier/ seminarer.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder								
Indskrivningsfag	***Biologi***	***Biokemi***	***Mate-matik***	***Kemi***	***Øvrig naturvid.***	***Praktik***	***Andre fakulteter***	***Merit-overført***	***I alt***
Biologi	591,04	10,93	15,08	46,54	6,83	2,50	1,88	4,25	679,06
Idræt	81,54								
Kemi/miljøkemi	10,00								
Biokemi	6,96								
Øvrig naturvidenskab	7,42								
Andre fakulteter	0,58								
Merit- og gæstestuderende	18,79								
I alt	716,33								
Åben uddannelse	1,83								

STÅ 1998-2001

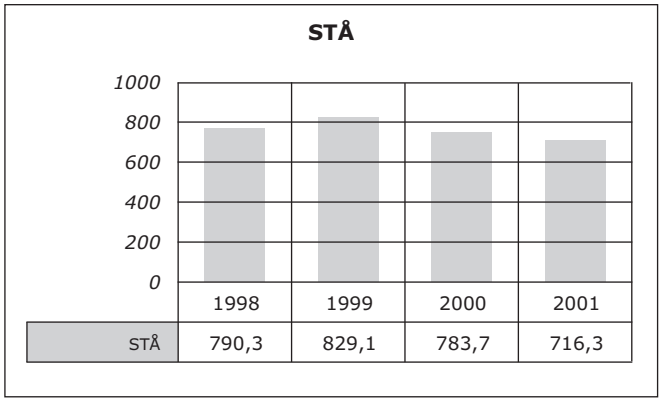

I 2001 var optagelseskapaciteten på biologistudiet 208. Optaget pr. 1.10.2001 var 202 studenter, svarende til en adgangskvotient på 8,3. Pr. 1.10.2001 var studenterbestanden på biologi 1426 (852 kvinder og 574 mænd). I 2001 blev der på biologistudiet produceret 118 kandidater. Biologistudiet producerede i 2001 i alt 716,3 STÅ'er.

I 2001 behandlede Biologisk Studienævn 95 dispensationsansøgninger og 330 merit/forhåndsgodkendelser. Der blev indgivet 28 eksamensklager hvor af 7 førte til nedsættelse af ankenævn. Desuden godkendte studienævnet 14 bi-/sidefag efter studieordningen af 1999. Biologisk Studienævn udsendte evalueringsskemaer i forbindelse med 24 undervisningsforløb. Nævnet modtog 13 samleskemaer retur. Ingen af de returnerede samleskemaer påpegede undervisningsmæssige forhold, som krævede studienævnets umiddelbare reaktion.

Studieleder Bent Vismann

Molekylærbiologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Jørgen Olsen. Viceinstitutleder er lektor Steen Pedersen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor Jørgen Olsen, viceinstitutleder, lektor Steen Pedersen, lektor Torsten Nilsson-Tillgren (formand for instituttets ph.d.-udvalg), lektor Per Nygaard, lektor Karen Skriver, TAP-repræsentanterne laboratorietekniker Tonny D. Hansen og laborant Birgith Kolding, samt studenterrepræsentanterne Claus Haase (indtil 1.10.01) og Ursula Lindhart.

Organisation
Instituttet har 6 afdelinger hver med en afdelingsleder med delegation af beføjelser fra institutlederen. Afdelingerne benævnes: Afdeling for Biologisk Kemi, Afdeling for Generel Mikrobiologi (der begge har adresse i Sølvgade 83H, 1307 København K), samt Afdeling for Molekylær Cellebiologi, Afdeling for Proteinkemi, Genetisk Afdeling og Plantefysiologisk Afdeling (der har adresse i Øster Farimagsgade 2A, 1353 København K).

Advisory Board: Professor A.P.J. Trinci, School of Biological Sciences, University of Manchester; Professor D. Gallwitz, Director of the Max-Planck Institut für Biophysikalische Chemie, Abteilung Molekulare Genetik, Göttingen; and Professor J.D. Friesen, Banting and Best Department of Medical Research, University of Toronto.

Adresse
Øster Farimagsgade 2A
København K
Telefon 35 32 20 00
Fax 35 32 21 28
www.molbio.ku.dk

Institutlederens årsberetning

En lang række personer ved instituttet er som medlemmer af byggeudvalg og brugergrupper involveret i planlægningen af instituttets fysiske rammer i det nye BioCenter i Universitetsparken, der forventes at være klar til indflytning primo 2005. BioCentret skal udover Molekylærbiologisk Institut rumme "Biotech Research & Innovation Centre (BRIC)" samt eksperimentelle forskningsenheder fra Hovedstadens Sygehusfællesskab og en bioteknologisk forskerpark.

Personaleforhold
Lektor Kaj Frank Jensen er ansat som ordinær professor pr.1. april. Lektor Olaf Henning Nielsen er ansat som professor med særlige opgaver fra 1. november 2001 til 31. oktober 2006.

Lektor Bente Mygind er fratrådt sin stilling pr. 30.6.2001.

Lektor Erik Bahn er fratrådt sin stilling pr. 31.10.2001

Laboratorietekniker Arne Jensen er fratrådt pr. 14.3.2001.

Overassistent Lis Bahn er fratrådt pr. 1.6.2001.

Kontorfuldmægtig Bettina Engler er fratrådt pr. 1.6.2001.

Laboratorietekniker Yvonne Berger Larsen er fratrådt pr. 15.11.2001.

Laborant Anne Læssøe Møller er fratrådt pr. 1.12.2001.

Forskningsvirksomhed

1. Eksperimentel Molekylær Genetik i pattedyr
Forskergruppen under ledelse af forskningsprofessor Niels A. Jensen har inden for denne tværfakultære bioteknologiske satsning igangsat forskingprojekter på fem områder:

1.1. Genetisk regulation af neuron og glialcelle specificering i hjernen
Gruppen studerer gener der spiller en rolle i regional specificering og differentiering af neuroner og glialceller i hjernen. Til dette formål har gruppen identificeret to isoformer af en hidtil ukendt POZ domæne zinc finger transkriptionsfaktor kaldet HOF. Udtrykket af POZ-zinc finger genet foregår specifikt i de neuroner der danner hippocampus under embryonaludviklingen af musens forhjerne. Postnatalt er genet udtrykt på tidlige stadier af differentieringen af cerebellare granulcelle neuroner samt i makroglia. For at studere genets rolle under udviklingsprocessen er vi undervejs med at etablere HOF knock-out mus.

1.2. Etablering af murine embryonale stam (ES) cellelinier
Etablering af gen knock-out mus kræver adgang til udifferentierede totipotente ES-celle linier. Gruppen har etableret 6 ES cellelinier, benævnt KE1-6, fra blastocyster udtaget fra 129/Sv mus. Halvdelen af disse (KE3, KE5, og KE6) havde XY chromosomer. To hanlige cellelinier (KE5 og KE6) har en høj vækstrate og en udifferenteret morfologi og giver en høj frekvens af kimere mus hvoraf mange er mellem 60 og 100 % kimere målt ud fra pelsfarven. Gruppen er undervejs med at etablere FKBP38 og PLD4 knock-out mus ved benyttelse af KE5 og KE6 ES celler.

1.3. Identifikation af sygdomsrelaterede gener fra patienter med Alzheimer's sygdom
Hippocampus hører anatomisk til den cerebrale cortex og spiller en vigtig rolle for hukommelse og indlæring hos pattedyr inklusiv mennesker. I Alzheimer's sygdom foregår der et betydeligt neurontab i hippocampus tidligt i sygdomsforløbet. Gruppen samarbejder med The Brain Research Center Bank på Johns Hopkins University School of Medicine om at identificere nye gener der er opreguleret i hippocampus på Alzheimerpatienter. Gruppen har isoleret et nyt kandidat gen som ses opreguleret i hjerne biopsier fra Alzheimer patienter og fra meget gamle mennesker. En detaljeret analyse af genet er undervejs.

1.4. Hukommelse og indlæring hos transgene mus med udviklingsmæssige defekter i hippocampus
Hippocampus er det område af forhjernen hvor nye deklarative langtidshukommelser dannes, før de bliver lagret til senere brug i neocortex. Gruppen har etableret forskellige transgene stammer af mus, der udtrykker forskellige transgener under kontrol af en hippocampusspecifik promotor. En molekylærpatologisk og adfærdsmæssig analyse af disse mus er undervejs.

1.5. Hjernetumorer
Mere end halvdelen af tumorer der oprinder i hjernen på voksne mennesker dannes ved neoplastisk transformation

af astrocytter. Disse tumorer betegnes enten som astrocytomer eller glioblastomer alt efter hvor maligne de er. Glioblastomer er ekstremt maligne og man har i dag ikke nogen effektiv behandling af denne cancer form. For at identifiserer gener der spiller en rolle i udviklingen af astrocytomer/glioblastomer samt for at udvikle en eksperimentiel dyremodel for disse tumorer, har gruppen genereret transgene mus der overudtrykker et humant c-myc gen specifikt i astrocytter. Preliminære forsøg viser at dereguleret c-myc kan initiere glioma tumorigenese. En detaljeret analyse af de transgene mus er undervejs.

Instituttets øvrige forskningsberetninger findes under afdelingerne. For lektor Allan R. Thomsen og lektor Niels F. Ødum findes beretninger og publikationer under Institut for Medicinsk Mikrobiologi og Immunologi.

Satsningsområder

Instituttet deltager aktivt i universitetets centrale satsningsområder. Inden for Bioteknologi er institutleder J. Olsen medlem af koordineringsgruppen; og inden for Miljø er instituttet vært for ph.d.-skolen COGCI med lektor S. Struve som leder.

Afdeling for Biologisk Kemi

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning falder inden for nedenstående 6 områder:

1. Nukleotidstofskifte

Nukleotider er vigtige elementer i den cellulære fysiologi, bl. a. som byggesten i syntesen af nukleinsyrerne, RNA og DNA, samt for et betydeligt antal coenzymer. Nukleotider dannes enten ved nysyntese (*de novo*) fra mellemprodukter i det centrale stofskifte eller ved genbrug af nukleosider og baser. Nysyntesereaktionerne er ens i alle organismer, mens evnen til genbrugssyntese varierer fra organisme til organisme. Nukleosid- og baseanaloger kan omdannes til potente cellegifte ved hjælp af genbrugssyntesen, hvilket har været anvendt i den kemoterapeutiske behandling af forskellige mikrobielle og virale infektioner, samt ved behandling af visse cancertilstande. Hensigten med studierne af nukleotidstofskiftet er at opnå en fuldstændig karakterisering af de involverede gener og deres genprodukter, samt at opnå en detaljeret indsigt i de molekylære mekanismer, der er ansvarlige for såvel den enzymatiske som den genetiske regulering af denne del af stofskiftet.

Der arbejdes inden for følgende områder:

Struktur, funktion & reaktionsmekanisme af phosphoribosyltransferaser fra *B. subtilis, E. coli* og *S. solfataricus* (K.F. Jensen & J. Neuhard).

Kinetisk karakterisering af uridin/cytidin kinase og deoxyguanosin kinase fra *B. subtilis* og deoxynucleosid kinase fra *B. burgdorferi* (J. Neuhard).

Karakterisering af dCTP deaminase fra *E. coli* (J. Neuhard).

PRPP syntase i den hyperthermophile archaeon *M. jannaschii* (C. Jepsen & B. Hove-Jensen).

Karakterisering af dihydroorotate dehydrogenase (*pyrD*) fra *L. lactis, E. coli* og *S. solfataricus.* Karakteriseringen omfatter mutationsanalyse af det aktive site og Præ-steady-state analyser under anaerobe forhold af den kinetiske reaktionsmekanisme (O. Björnberg, S. Nørager, S. Larsen (CCS), D.B. Jordan (Wilmington, USA) B.A. Palfey (Ann-Arbor, USA) & K.F. Jensen).

Karakterisering af de kinetiske parametre af OMP decarboxylase fra *E. coli* (P. Harris, J.C. N. Poulsen (CCS) & K.F. Jensen).

Purinmetabolismen i *B. subtilis*: genetiske kontrolmekanismer (P. Nygard & H.H. Saxild, DTU).

2. Katabolisme af nukleosider og baser

Bakterier er i stand til at anvende mange forskellige forbindelser som kulstof- og energi- eller nitrogenkilde. Således kan *E. coli* effektivt udnytte ribonukleosider som kulstof- og energikilde. Det sker ved at ribonukleosiderne spaltes fosforolytisk til de tilsvarende baser og ribose 1-fosfat. Deoxyribonukleosider spaltes på lignende vis til deoxyribose 1-fosfat. Før nedbrydning må (deoxy)ribonukleosiderne tages op af cellen. Dette sker ved hjælp af specifikke transportsystemer lokaliseret i den indre membran. En forståelse af både nukleosid –og nukleotidstofskiftet samt de involverede transport systemer er nødvendig for også fremover at kunne udvikle nye metoder til behandling af mikrobielle infektioner og cancer.

Der arbejdes inden for følgende områder:

Sammenlignende strukturstudier af cytidin deaminser fra thermophile, mesophile og psychrophile *Bacilli* (A. Vita, S. Vincenzetti (Italien) & J. Neuhard).

Karakterisering af *deoK*-operonen fra *S. typhimurium* (M. Christensen, J.K. Jensen, G. Dandanell & J. Neuhard).

Karakterisering af xanthosin fosforylase operon, *xapABR* (M.R. Hansen & G. Dandanell).

Funktion og karakterisering af nukleosid transportere i *E. coli* (NupC, NupI, NupU, XapB, YeiJ og YeiM) (B. Mygind & G. Dandanell).

3. RNA struktur og funktion

Enhver celle indeholder et betydeligt antal strukturelt forskellige RNA molekyler, hver med deres specifikke funktion. Ved transkriptionsprocessen oversættes DNA-nukleotidsekvensen af et gen til en analog RNA sekvens. Nogle af disse RNA molekyler, rRNA, har vigtige funktioner som komponenter i ribosomer, mens andre, mRNA, oversættes af ribosomerne til specifikke polypeptider. Det har vist sig, at mange antibiotikas funktion består i binding til forskellige positioner på ribosomet, som derved helt eller delvis mister evnen til at syntetisere proteiner med fatale følger for cellen. Der fokuseres på antibiotika der hæmmer proteinsyntesen, resistens til disse antibiotika og deres interaktion med ribosomerne. Den nødvendige forbedring af allerede anvendte antibiotika og udvikling af nye antibiotika vil i fremtiden bygge på en mere detaljeret viden om antibiotikas virkningsmekanisme samt hvordan resistens til antibiotika opstår og spredes. Denne viden er stadig meget fragmentarisk, men nylige store fremskridt inden for løsningen af den komplekse detaljerede struktur af ribosomet samt den stigende forskning i årsager til resistens giver store muligheder i disse forskningsområder.

Der arbejdes inden for følgende områder:

Cellulær asymmetri, som især kendes fra fosterudviklingen – men også fra fuldt differentierede celler som neuroner – skyldes en polariseret protein-fordeling. Den 'skæve' fordeling kan være et resultat af subcellulær lokalisering af mRNA via *cis*-elementer i mRNA og *trans*virkende fakto-

rer, og selve lokaliseringen er formodentligt styret af signal overførsler, som på nuværende tidspunkt er dårligt karakteriserede. Vi er ved at identificere og karakterisere de molekylære mekanismer, som styrer asymmetrisk protein syntese via mRNA lokalisering (J. Nielsen, M.A. Kristensen & J. Christiansen).

Karakterisering af interaktionerne mellem antibiotika (puromycin, chloramphenicol, hygromycin A og vækstfremmerne avilamycin,tiamulin og valnemulin) og ribosomerme i archaea og i bakteria (S. Hansen, K. Long, C. Kofoed, J. Bøsling & B. Vester).

Identifikation af modificerede rRNA nukleotider i archaea (M. A. Hansen, B. Vester, F. Kirpekar, SDU).

4. Ekstremophile mikroorganismer og enzymer

Arbejdet med ekstremofile mikroorganismer foregå inden for nedenstående 2 centerdannelser.

4.1. "Dansk center for ekstremophile mikroorganismer og enzymer"

Centret er et samarbejde mellem Novozymes A/S, Arla Foods, Royal Greenland A/S, Bioteknologisk Institut og Molekylærbiologisk Institut. Formålet er; *i)* at etablere, karakterisere og screene stammesamlinger bestående af ekstremofile mikroorganismer fra varme kilder og fra kolde habitater, såsom Grønland. *ii)* at udvikle ny teknologi til fremstilling af genbanker repræsenterende såvel dyrkbare som ikke-dyrkbare ekstremofile mikroorganismer, samt *iii)* at udvikle ny screenings-teknologi, der muliggør industriel udnyttelse af disse organismer, samt deres gener og varmetolerante henholdsvis kuldeaktive enzymer (B. Greve, H. Phan & R. Garrett).

4.2. "European thermal enzyme project"

Målet er at screene genomerne af *S. solfataricus* (hele genomsekvensen er bestemt) og *S. acidocaldarius* and *H. butylicus* som vil blive sekventeret samt en stammesamling af Crenarchaeale thermophiler for putative enzymer som er bioteknologisk og industrielt interessante. Udvikling af vektor systemer til kloning og overekspression af disse gener skal udvikles (Q. She, L. Chen & R. Garrett).

5. Genomsekventering og -karakterisering

Genomsekventering, dvs. opklaring af en organismes hele nukleotidsekvens er blevet stadig mere betydningsfuld i den moderne molekylærbiologi, idet meget præcise genkort kan etableres. Funktionen af det store antal genprodukter kendes ikke i alle tilfælde. Der er derfor iværksat projekter, som har til formål at finde ud af funktionen af disse genprodukter ved hjælp af fysiologiske, genetiske og molekylærbiologiske metoder. Disse forskningsområder udføres på internationalt plan i samarbejde med canadiske og andre europæiske laboratorier. Der er oprettet et DNA Sekventerings Center på Molekylærbiologisk Institut sammen med forskningsgrupper fra Risø, Statens Serum Institut, DTU og Kennedy Instituttet. I forbindelse med dette center deltager vi i "European wolbachia project" hvor 3 Wolbachia genomer vil blive sekventeret. Desuden vil *S. acidocaldarius* og *H. butylicus* blive sekventeret (Q. She, X. Peng, M. Awayez, H. Phan, R. Garrett).

6. Biosemiotik

Biosemiotikken antager at den levende natur er båret af semiosis, dvs. af tegn- og betydningsprocesser. Det følger af denne ide at tegn- og betydningsprocesser ikke, som det ofte har været antaget, kan udgøre det kriterium hvorpå der kan skelnes mellem naturens og kulturens områder. Snarere må de kulturelle tegnprocesser betragtes som særtilfælde af en mere omfattende og generel biosemiosis, der uophørligt udspiller sig i biosfæren. Det skal understreges at denne ide på ingen måde modsiger den traditionelle naturvidenskabelige opfattelse af levende systemer som båret af molekylære processer. Biosemiotikken tilslutter sig fuldt ud denne opfattelse, men antager blot at de molekylære processer ikke udtømmende kan beskrives rent kemisk, idet de som deltagere i livsprocesserne netop udmærker sig ved samtidig at være bærere af semiotiske relationer (J. Hoffmeyer).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Lektor Gert Dandanell er afdelingsleder.

Professor Kaj Frank Jensen er studieleder for Studienævnet for Biokemi.

Professor R. Garrett er medlem af Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd.

Lektor J. Hoffmeyer er formand for Dansk Selskab for Naturens Semiotik, medlem af styrelsen for NASS, medlem af bestyrelsen for Center for Etik og Ret, leder af det internationale Semiotic Selskabs, "IASS's, Special Interest Group in Biosemiotics" og medlem af Fremtidsrådet.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lektor B. Hove-Jensen medlem af Editorial Board for "Microbiology".

Lektor J. Neuhard medlem af Editorial Board for "Path to Pyrimidines".

Lektor J. Hoffmeyer medlem af Editorial Board for "Cybernetics & Human Knowing" samt medlem af "H-NEXA Policy and publications Board".

Professor Roger Garrett medlem af Editorial Board for "Extremophiles".

Kongresser og symposier

Afdelingen har arrangeret et internationalt symposium "Gatherings in Biosemiotics 1" af 4 dages varighed med 50 deltagere fra 16 lande.

Afdeling for Generel Mikrobiologi

Forskningsvirksomhed

En forskningsråds bevilling til et flow-cytometer har givet en mulighed for en række nye studier, og har derfor haft meget stor betydning for arbejdet i 2001. Vi kan med det nye udstyr studere bakterielle populationer på enkelt-celle niveau, hvilket er en meget stor forbedring. Det giver også mulighed for at studere naturlige bakterie populationer uden dyrkning i laboratoriet. Idet kun få promille af de naturlige bakterier kan dyrkes på standarddyrkningsmedie vil undersøgelser som ikke beror på dyrkning være af stor betydning.

Afdelingens forskning ligger indenfor nedenstående områder:

1. Denitrifikation
Detektion af lattergas ved hjælp af fotoakustisk udstyr blev tilpasset til feltmålinger af emission af lattergas fra skovbunden af bøg og gran. En sammenligning af gasprøver analyseret med den nye metode og ved gaskromatografi viser at det nye udstyr udgør et supplement til gaskromatografi ved de lave koncentrationsniveauer der arbejdes med i felten. Undersøgelsen viser, at lattergas emissionen kan estimeres med en mindre total variation med den nye metode.

2. Diversitet
Diversiteten af bakterier i jord analyseres ved hjælp af traditionelle mikrobiologiske metoder samt molekylærbiologiske metoder. Et igangværende projekt benytter denitrificerende bakterier i jord som model. I dette projekt undersøges diversiteten af denitrificerende bakterier ved hjælp af blandt andet T-RFLP analyse af PCR produkter af de denitrificerende bakteriers nitrit reduktaser. I et andet projekt undersøges mulighederne for at etablere en "Soil Microbiology Microarray". I første omgang undersøges bindingseffektiviteten for forskellige DNA-sekvenser med forskellig homologi. I et tredje projekt arbejdes med at udvikle en ny metode til isolering af bakteriel mRNA fra jordprøver.

3. Fysiologi og enzymer hos termofile svampe
De termofile svampe er en lille økologisk gruppe svampe karakteriseret ved at kunne vokse ved forhøjede temperaturer. Da svampene er ikke-bevægelige må de benytte sig af cellulære mekanismer for at imødegå ændringer i det omgivende miljø og vi undersøger hvordan en gruppe termofile svampe vil reagere mod en række forskellige stress faktorer.

Mange af de kendte termofile svampe indsamles og PCR-produkter fra S-18 regionen sekventeres for at kunne danne et fylogenetisk træ til undersøgelse af deres slægtskab.

Konstruktion samt funktionel screening efter en funktionel homolog af HSF i genomt Thermomyces DNA bibliotek ved hjælp af gærstammer deficiente for HSF.

Undersøgelsen af dannelsen af amylaser fra termofile svampe er udvidet ved i første omgang yderligere at se på 3 andre svampe hvis amylase dannelse er mangelfuldt undersøgt. Deres amylaseproduktionen er sammenlignet med *Thermomyces lanuginosus* med hjælp af antistof- og PCR teknikker.

4. Bioremediering
I dette projekt, hvor der samarbejdes med grupper i USA, undersøges hvilken rolle horisontal genoverførsel af konjugative plasmider spiller under bakteriel adaptation til metal og radionukleoid stress. Desuden undersøges om disse overførsler kan forbedre bioremedieringen af kontaminerede områder. Et mikrotiterplade baseret adaptationsassay hvor bakteriesamfundets vækst uden metalstress vurderes er udviklet. En *lux*-baseret bakteriel biosensor til måling af biotilgængeligt kromat er under udvikling. Jord-mikrokosmer bliver opstillet for at undersøge i hvilket omfang plasmidoverførsler forekommer under adaptation til kviksølv og kromat.

5. Mikrobiel adaptation
I dette projekt undersøges mikrobiel adaptation til organiske forureninger (BTEX forbindelser) i en grundvandsakvifer. Tilstedeværelsen af mobile genetiske elementer (fx plasmider og transposons) samt antibiotika resistens gener bestemmes og relateres til akviferens forureningsbelastning. Der anvendes såvel dyrkningsafhængige som dyrkningsuafhængige teknikker, og bl.a. udvikles en DNA chip med henblik på micro array analyse.

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv
Lektor S. Struwe er afdelingsleder; han er leder for universitetets ph.d.-skole i Global Change, COGCI, der administreres fra afdelingen.

Lektor J. Olsen er institutleder; han er medlem af rektors Koordineringsgruppe for Bioteknologi, og medlem af Byggeudvalg for Bioteknologisk Forskningscenter på Tagensvej.

Afdeling for Molekylær Cellebiologi

Forskningsvirksomhed
Afdelingens forskningsområde ligger primært inden for intracellulær signaltransduktion og kontrol af genekspression, både individuelle gener og genregulationsmekanismer generelt.

Undersøgelse af cellers funktion og samspil, herunder af de mekanismer der får celler til at fungere under forskellige betingelser, leder til forståelse af mange forhold der har indflydelse på både normale og sygelige tilstande. Sådan indsigt bunder i viden om fundamentale processer fra proteiners interaktion med atomer over translationsprocesserne dynamik til kommunikationen indeni og mellem den enkelte celle og de enkelte organer. På afdelingen gennemføres forskning der adresserer alle disse aspekter, hvilket giver en bred vidensbasis for diskussioner af resultaterne.

1. Calcium bindende proteiner i signaltransduktion ved celledeling og celledød
Med biokemiske og genetiske teknikker undersøges funktionen af især to calcium bindende proteiner, "Calmodulin" og "ALG-2". En række undersøgelser af calmodulins medvirken ved apoptose i kyllinge B-celler er netop afsluttet. Resultater herfra indikerer at calmodulin har en proapoptotisk funktion i B-cellereceptor "induceret" apoptose og en antiapoptotisk rolle i "spontan" apoptose. Arbejde med "knock-out" af det andet calmodulin gen i Cam II (-/-) baggrund pågår. ALG-2 er et genprodukt der er positivt involveret i apoptose signalering. I samarbejde med en canadisk forskergruppe (Mirek Cygler ved NRC i Montreal) er strukturen af ALG-2 bestemt med røntgen diffractions analyse, og en mekanisme for calcium afhængig interaktion foreslået. Derudover er strukturelle forudsætninger for ALG-2/AIP1 interaktion blevet analyseret med AIP1 mutanter i gær 2-hybrid system (M. Berchtold, S. Tarabykina, K. Jacobsen, J. Mollerup, I. Dræbye, P. Winding, C. Hansen, J. laCour).

2. Signaltransduktionsaktiviteten af et kræftgen
Varianter af normale gener, der kan inducere kræft, kaldes onkogener. *ras*H er et sådant onkogen og er en muteret variant af et gen, der normalt udtrykkes i alle celler; det koder for et protein eller Ras. I normale celler optræder Ras-proteinet enten i en aktiv form, der udsender delingssignal

til cellen, eller i en "slukket" og inaktiv form, og aktiviteten styres af andre proteiner i cellen. I en onkogen form er proteinet ændret, at det ikke kan slukkes, og bidrager til, at cellen fortsat deler sig. Vi har konstrueret cellelinier der transformerer malignt Ras efter tilsætning af en inducer. Vi har fundet at den onkogene tilstand ikke gør cellen uafhængig af vækstfaktorer, men tillader vækst ved høj celledensitet. Vi har igangsat en analyse af, hvilke genprodukter der specifikt udtrykkes når Ras onkogenet er i cellen, samt hvilke, der kan understøtte Ras og resultere i vækstfaktor uafhængig celledeling. Derudover søger vi at analysere sammenhængen mellem udtryk af aktiveret Ras og cellecyklus regulatorer, samt Ras proteinets afhængighed af membranassociation for aktivering i mammale celler. Vi undersøger mekanismen for aktivering af normalt Ras ved at overføre generne for exchange-faktorer til gær. Herved undersøges fortsat et antal forskellige Ras proteiner samt individuelle *ras* mutanter. Endvidere undersøger vi aktiviteterne af Ras-relaterede proteiner; Ras gen-familien består af mange medlemmer, og visse af disse har transformerende aktiviteter analogt med Ras', visse er involverede i mediering af Ras' aktivitet.

Denne forskning udføres med henblik på at få større indsigt i hvorledes proteinet udfører sin normale vækstregulerende funktion, samt hvorledes væksten af en celle der er transformeret med den onkogene variant. (Berthe Marie Willumsen, Malene Hansen, Annika Bagge, Janne Hansen, Christian Rose, Kenneth Madsen).

3. Cellecyklus regulation

Studier over F-box proteinet skp2. Skp2 -proteinet deltager i den ubiquitin-afhængige nedbrydningsvej for proteiner. Det spiller en rolle i reguleringen af proteiner der medvirker i den tidlige del af cellecyklus. Vi har studeret reguleringen af skp2.(O. Karlström, Ch. Holmberg).

4. Undersøgelse af translationsprocessen i levende celler

Translationsprocessen er undersøgt i modelorganismen *E. coli.* Herunder: a) Codonspecifikke translationshastigheder af alle fire prolincodons. b) Niveauet af amioacyleret tRNA under forskellige fysiologiske forhold. c) Er elongeringsfaktor Ts nødvendig? (S. Pedersen, M.A. Sørensen).

5. Genetiske analyser

Protein/overflade genkendelse: Med anvendelse af genetisk analysemetode og et forenklet modelsystem undersøges vekselvirkning mellem proteiner og simple ikke-biologiske overflader.

Stabilitet af lambda profagen: Bakteriofagen lambda hos *E. coli* kan vokse på to måder, enten lytisk hvor den dræber bakterien under dannelse af nye fager, eller lysogen hvor den integrerer sit genom i bakteriens kromosom. I den lysogene tilstand er de fleste af fagens gener represserede. Stabiliteten af den lysogene tilstand kan ikke forklares tilfredsstillende med de nuværende modeller. Vi undersøger derfor virkningen af en række nye faktorer på stabiliteten af profagen og expressionen af lambda repressoren (K. Bæk, S. Brown).

6. Anvendelse af musemodeller til genetisk analyse af cancerudvikling

I meget tæt samarbejde med Finsenlaboratoriet, Rigshospitalet arbejder en forskergruppe med cancerinvasion og -metastasering. Der arbejdes især med betydningen af extracellular proteolyse i den invasive proces. Dette studeres i transgene musemodeller med høj forekomst af specifikke cancertyper (i bryst og prostata). Disse modeller undersøges med baggrund i mus som mangler et eller flere proteolyserelevante gener. Herved muliggøres en molekylær analyse af cancer på helorganismeniveau.

Med baggrund i kortlægning af hvilke celler i tumorerne der syntetiserer hvilke proteolytiske komponenter arbejder gruppen nu med at teste et stort antal proteolytiske mutanter. I mutanter er det observeret at metastaseringen kan være signifikant forsinket, uden at der er effekt på væksten af den primære tumor i det samme dyr (M. Johnsen, K. Almholt, T.X. Pedersen).

Faglige og administrative erhverv

Tillidshverv

Professor M.W. Berchtold er afdelingsleder.

Lektor B. M. Willumsen er fakultetsrådsmedlem.

Laboratorietekniker Marit Warrer er fakultetsrådsmedlem.

Afdeling for Proteinkemi

Forskningsvirksomhed

Højfelts NMR centret for strukturbiologiske studier ved afdelingen (SBIN-lab) blev for alvor taget i brug i 2001. De to spektrometre et 750 MHz og et 800 MHz NMR har siden installationen i slutningen af 2000 været i brug i stort set hele perioden.

Det er vores planer at NMR spektrometrene skal anvendes til de projekter som er omtalt nedenfor. De to spektrometre giver os en meget stor kapacitet til struktur- og funktionsbestemmelse af biologisk relevante proteiner, DNA og RNA. Der er meget stor interesse for de informationer, der kan opnås på disse felter, og vi forventer at mange fra såvel den akademiske verden og fra den bioteknologiske industri fra ind- og udland vil være interesserede i at samarbejde med afdelingen omkring dette enestående sæt af udstyr.

Vi planlægger i den forbindelse en række projekter, der har til formål yderligere at effektivisere og forbedre metoder til strukturbestemmmelse af især proteiner med NMR spektroskopi.

I 2001 er der optaget NMR spektre med henblik på at bestemme den tredimensionale struktur af chymotrypsinhæmmer 2, ACBP fra gær, frequenin, flocculin, CR56, kompleks af RAP og CR56, apo- og holo tetranektin, moduler af nervecelleadhæsionsmolekylet L1, komplekser af NCAM moduler med heparinlignende ligander, komplekser af NCAM moduler med neuritvækststimulerende peptider. Der er udført målinger med henblik på at bestemme strukturparametre kinetik for proteinfoldningen af ACBP i forskellige udfoldede faser. Der er gennemført en række undersøgelser med henblik på at karakterisere molekyldynamik i immunglobulinlignende moduler fra NCAM (Jacob Bock Axelsen, Magnus Groes, Gitte Alstrup Jensen, Pernille R. Jensen, Birthe B. Kragelund, Flemming Hoffman Larsen, Flemming M. Poulsen, Kaare Teilum, Jens K. Thomsen, Thorsten Thormann).

1. Zinkfinger proteiner i signaltransduktion og membrantransport

Zinkfinger proteinmoduler findes typisk i multidomæneproteiner, som er involverede i signaltransduktion og membranport, og indgår i makromolekylære interaktioner. Her undersøges strukturelle og funktionelle aspekter af zinkfinger moduler og deres værtsproteiner, valgt fra modelplanten *Arabidopsis thaliana*, og deres interaktioner med fosfoinositid signalmolekyler og andre proteinmoduler. Biokemiske og bioinformatiske analyser er benyttet til at identificere de aminosyrerester, som bestemmer specificiteten af FYVE zinkfinger modulet i effektorproteiner for fosfoinositid 3-kinase produktet fosfatidylinositol-3-fosfat. Fosfoinositidbindingsspecificitet og *in vivo* lokalisering undersøges for andre udvalgte model proteiner med henblik på at bestemme disse signalmolekylers udbredelse og funktion i planter. Desuden er de strukturelle determinanter for interaktionen mellem to plante-specifikke proteinmoduler, RING-zinkfinger og NAC-modulet, defineret. *In vivo* studier har vist, at de små *Arabidopsis* RING-proteiner indeholder funktionelle signaler for både kerneimport og -eksport og kan således muligvis fungere som transportør af de plantehormon-inducerbare NAC-transkriptionsfaktorer (Krestine Greve, Tanja la Cour, Michael Jensen, Charlotte O'Shea, Addie Olsen og Karen Skriver).

2. Frequenin –strukturbestemmelse og interaktioner med Pik1

Frequenin er et 21 kDa calcium bindende protein, der letter transmitterfrigørelsen i samlingen mellem neuroner. Ligeledes er frequenin vist at være regulerende for funktionen af phosphatidylinositol-4-OH kinasen, Pik1. Frequenin tilhører en stor familie af neuronale signaloverførselsproteiner. Stabilitetsstudier af frequenin under forskellige betingelser er initieret ligesom udtryk af den myrestoylerede form forsøges (Birthe B. Kragelund i samarbejde med Prof. Olaf Pongs, Hamburg Universitet, Tyskland).

3. Struktur og funktion af receptorassocieret protein

Struktur og funktion af receptorassocieret protein, RAP, og dets interaktion med LDL-receptor-relateret protein, LRP, undersøgt med NMR spektroskopi.

Alfa-2 makroglobulinreceptoren er involveret i at fjerne inaktiverede proteaser fra cirkulationen i højere dyr. Receptoren findes på overfladen af en række celletyper og binder alfa-2 makroglobulin, der binder en række proteaseinhibitor komplekser. Hele komplekset bindes til receptoren, og det område, på celleoverfladen, hvor receptorerne findes afsnøres ind i cellen, hvor hele protein liganden frigives til protease holdige vakuoler. Et receptor-associeret protein, RAP, interagerer med mange LDLR-lignende receptorer og er en universel antagonist for mange af de protein-ligand interaktioner, der er kendt i disse systemer. Den mindste funktionelle enhed af alfa-2 makroglobulinreceptoren, $^1/_2$2M/LRP er CR56 (to moduler af cysteinrige repeats). Vi har tidligere bestemt strukturen af et domæne af RAP, og det er hensigten at kortlægge strukturen mellem dette domæne og CR56 og muligvis at udvide undersøgelserne til at omfatte hele RAP. For forståelsen af interaktionerne mellem de to proteiner er strukturen af dobbeltmodulet af CR56 i sin frie form en nødvendig platform. Denne struktur er i sin afsluttende fase (Gitte A. Jensen, Birthe B. Kragelund, Flemming M. Poulsen i samarbejde med Hans C. Thøgersen og Michael Etzerot, Aarhus Universitet).

4. Struktur af prolactin og varianter heraf

Prolactin er et medlem af den hematopoetiske cytokinfamilie og er navngivet udfra sin rolle i stimulationen af mælkeproduktionen under graviditet og senere. Proteinet er ligeledes involveret i et antal af andre signalveje såsom immunforsvaret og dannelse af nye blodkar, angiogenese. Prolactin er homologt til væksthormon, som er det mest undersøgte af cytokinfamilien. Strukturen af prolactin er af stor interesse, idet det kun bindes til sig egen receptor, prolactin-receptoren, hvorimod væksthormon er i stand til at binde både til sin egen receptor og til prolactinreceptoren. En kortere version af prolactin, 16K-formen, er vist at hæmme dannelsen af nye blodkar, antiangiogense, og har derfor en mulig interesse indenfor cancerbehandling, især af brystkræft. Vi er i gang med at bestemme strukturen af prolactin ved brug af heteronuklear ^{13}C, ^{15}N multidimensionel NMR spektroskopi (Birthe B. Kragelund i samarbejde med dr. Jeff Hoch, Rowland Institute, Boston USA, og prof Joseph Martial's gruppe, University de Liege, Belgien).

5. Kortlægning af tidlige og sene faser i proteinfoldningen i et fire helix protein modelsystem

De processer, der omdanner en ustruktureret peptidkæde til en veldefineret funktionel tredimensional proteinstruktur, omtales ofte som proteinfoldningen. Dette er en spontan aktiv dynamisk proces, hvor de interaktioner, der stabiliserer den endelige og funktionelle struktur, dannes. I vore undersøgelser af disse reaktioner har vi kortlagt de processer, der i de første faser af proteinfoldningen etablerer de specifikke hydrogenbindinger, der synes at være startskuddet til de efterfølgende processer. Andre undersøgelser har vist, at de udfoldede former af vort modelprotein gennemgår en række strukturdannelser, og at kun en del af disse fører til proteinfoldning. Endelig har vi vist at under foldningen dannes der et intermediat allerede i de først mikrosekunder af foldningsforløbet. Parallelt med disse studier er vi ved at afslutte tilsvarende undersøgelser af det orthologe gær-ACBP, Dette er et af de tidligste proteiner, der er kendt i ACBP gruppen og undersøgelserne har vist at mekanismen i proteinfoldningen i de tidligste ACBPer bibeholdes igennem udviklingen fra ACBP fra gær til ACBP fra pattedyr (Nigel Caterer, Jesper Fonsmark, Birthe B. Kragelund, Flemming M. Poulsen, Heidi Ingemann Poulsen, Kaare Teilum, Jens K Thomsen i samarbejde med Jens Knudsen Odense Universitet).

6. Nervecelladhæsionsmolekylet NCAM

Nervcelleadhæsionsmolekylert et modulært opbygget glykoprotein, der er forankret i cellemembrane på nerveceller og muskelceller. Proteinet er et af de mest udbredte på overfladen af nerveceller, hvor det er involveret i krydsbindingen af nerveceller ved at NCAM molekyler fra hver sin celle binder til hinanden. Denne binding stimulerer neuritvækst, som er en meget vigtig funktion i forbindelse med udviklingen af nervesystemet i fostertilstanden, og som ligeledes synes at have stor betydning for indlæringsprocesser og regenerering af nerveceller.

Vi har tidligere bestemt strukturen af de tre yderste moduler hver for sig og identificeret bindingsitet for interaktionen mellem de to yderste moduler. Vi viste tidligere at de to N-terminale moduler danner en dimer og røntgenkrystallograferne i dette samarbejde har efterfølgende bestemt strukturen af denne dimer, som nu udgør et vigtigt modelsystem for de bindingsprocesser, der fører til nervecelleadhæsion.

Strukturarbejdet omkring den C-termimnale del af den ekstracellulære del er NCAM med henblik på identifikation af en receptor der kan formidle den molekylære signaltransduktion, som fører til neuritvækst (Jacob Bock Axelsen, Flemming M. Poulsen, Thorsten Thormann i samarbejde med Elisabeth Bock og kolleger fra Proteinlaboratoriet, KU).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor Flemming M. Poulsen er afdelingsleder.

Genetisk Afdeling

Forskningsvirksomhed

Afdelingens forskning er fokuseret på genetisk styrede reguleringsprocesser hos eukaryote modelorganismer. Emnerne spænder fra enkelte trin i det biokemiske stofskifte til specifikke celle/celle-interaktioner, signaltransduktion og differentiering.

1. Reguleringsprocesser i spaltegær

1.1. Kønsdifferentiering og cellecyklus

De molekylære mekanismer, der styrer kønsprocesserne i spaltegæren *Schizosaccharomyces pombe*, udforskes med genetiske og cellebiologiske metoder. Tilsammen udgør zygotedannelse og meiose et nøje reguleret differentieringssystem. I den indledende fase medvirker peptidhormon-lignende kønsferomoner og en dertil passende signalprocesseringskaskade. Inden for denne problemkreds arbejdes med feromon-påvirket genekspression og de pågældende genprodukters interaktioner og lokalisering.

Vi har vist, at den differentierings-fremmende Ste11-transskriptionsfaktor kun udtrykkes i G1-fasen, hvorefter dette protein fosforyleres og hurtigt elimineres gennem det ubiquitin-afhængige proteolysesystem. Denne fosforylering af Ste11 sker på aminosyren Thr-82 af Cdc2 kinasen. Denne fosforylering bevirker at Ste11 proteinets evne til at aktivere transskription reduceres voldsomt. Ste11 er også tyrosin-fosforyleret, og denne fosforylering er afhængig af kinasen Wee1. Det har vist sig at *wee1* genet er under kontrol af Ste11, hvilket giver mening, hvis forsforyleringen er nødvendig for at aktivere Ste11. Ligeledes udviser *wee1* mutanter nedsat parringseffektivitet. Vi er p.t. i gang med at mappe hvilke(n) tyrosin(er) i Ste11, som bliver fosforyleret af Wee1. Det af os klonede formin-protein Fus1 deltager i zygotedannelsen, og vi har identificeret 4 nye proteiner, som interagerer med forskellige Fus1-domæner (O. Nielsen, R. Egel, F. Bidard-Michelot, I.S. Nielsen, Pernille Keller).

1.2. Kromatin-silencing og parringstypeskift

Med "silencing" betegnes det fænomen, at visse områder i genomet ved hjælp af særlige proteiner bliver gjort utilgængelige for cellens normale genekspressionssystemer. Sådanne områder findes i spaltegær nær centromererne og telomererne, samt omkring de såkaldte tavse parringstypekassetter. Vi har tidligere karakteriseret adskillige af de heri involverede genprodukter, og vi finder fortsat nye komponenter, dels ved målrettede screeningsmetoder og dels ved at granske hele den kendte genomsekvens (G. Thon, I.S. Nielsen).

1.3. DNA-reparation

Vi har indledet en karakterisering af *xpe1* genet i *S. pombe.* Dette gen koder for en homolog til Xeroderma pigmentosum gruppe E proteinet hos mennesket. Patienter som lider af denne sygdom har en genetisk defekt i nukleotid exision repair (NER), og er derfor hypersensitive til UV-lys, og udvikler hudcancer med høj frekvens. Vore genetiske analyse af *xpe1* i spaltegær har vist, at genet tilsyneladende ikke er involveret i NER, men snarere i mismatch-repair (MMR). Mutanten er meget pleiotrop, og andre fænotyper involverer ustabilitet af dinukleotid repeats og forøget tabs-frekvens af kromosomer i mitosen. Endvidere er cellerne fuldstændig ude af stand til at undergå meiose (O. Nielsen).

2. Gærgenetik (Saccharomyces)

2.1. Homolog og homoeolog rekombination

De molekylære mekanismer bag DNA-rekombination undersøges i et modelsystem, der bygger på artsfremmede kromosomer fra bryggerigær (*S. carlsbergensis*) indført i almindelig laboratoriegær (*S. cerevisiae*). *rds1* mutationen, der tillader rekombination mellem de artsfremmede kromosomer, er muteret i *EST2* genet. *EST2* koder for den katalytiske subunit af telomerasekomplekset (T. Nilsson-Tillgren).

2.2. Mini og mikrosatelliter

Et kort over alle mini- og mikrosatelliter i den publicerede *S. cerevisiae* sekvens er udarbejdet. Vi har fundet en signifikant overvægt af minisatelliter i gener som enten koder for proteiner der indeholder kendte prion-domæner eller i gener som koder for produkter der genetisk eller fysisk samvirker med prioner. Ved et *in vivo* prion-testsystem har vi fundet en ny klasse af prion-lignende protein domæner. Disse er rige på aminosyrerne threonin og/eller serin og kodet for af polymorphe minisatelliter. Der synes ikke at være sammenhæng mellem længden af minisatelliten i denne nye klasse af gær prioner og på den spontane frekvensen for prionens fremkomst, hvilket er i modsætning til den formodede afhængighed af minisatellitens længde og fremkomsten af prionen bag Creutzfeldt-Jacobs sygdom. Endelige kan det nævnes at denne nye prion-klasse tilsyneladende har en anderledes biogenese end de hidtil identificerede glutamin/asparagin rige gær-prioner (T.H. Andersen og T. Nilsson-Tillgren).

2.3. Transskriptionel regulering

Vi fokuserer på de molekylære kommunikationsmekanismer, der i forbindelse med eksterne signaler regulerer genekspressionen hos højere organismer. Vi har etableret et genetisk veldefineret modelsystem i *S. cerevisiae* for en stor familie af transskriptionsfaktorer, der alle ændrer aktivitet ved tilstedeværelsen af små signalmolekyler. Ved aktivering af transskription sker der en reguleret samling af forskellige multiproteinkomplekser på DNA, og visse transskriptionsfaktorer interagerer også med multiproteinkomplekser, der medfører ændringer i kromatinstrukturen. Vi undersøger proteinkomplekserne RSC og NHP1/2, som medvirker ved denne aktiverings-afhængige ændring i kro-

matinstrukturen. De to kompleksers rolle i kontrollen af gærs globale ekspression bliver også analyseret (L. Düring-Olsen, S. Holmberg).

2.4. Mediatorkomplekset
Komplekset er essentielt for både basal og reguleret ekspression for næsten alle RNA pol II – afhængige gener. Mediators funktionelle aktiviteter er stimulering af både basal og aktiveret transskription, samt forøgelse af RNA pol II CTD fosforylering. *S. pombe* og *S. cerevisiae* står evolutionært meget langt fra hinanden og vi sammenligner struktur og funktion af Mediator mellem de to gær. Denne analyse har foreløbig vist, at *pombe* komplekset indeholder homologer til alle essentielle subunits i *cerevisiae*, at Mediator_{pombe} mangler homologer til de ikke-essentielle *cerevisiae* subunits. Til gengæld findes 3 ikke-essentielle subunits specifikke for *pombe*. Analysen viser også, at 8 ud af 10 essentielle gener conserveret mellem *cerevisiae* og *pombe* har en homolog hos metazoer. Vi foreslår en model hvor Mediator består af en evolutionært "conservered core", der er tilstede i alle eukaryote celler, med et varierende antal associeret, artsspecifikke subunits (C.O. Samuelsen, S. Holmberg).

3. Genregulering i Drosophila

3.1. Embryonaludvikling
Signaltransduktion under differentieringen af *Drosophila melanogaster* embryonet undersøges vha. en række gener og deres funktioner i forbindelse med etableringen af cellernes forskellige identitet langs den dorsoventrale akse. Heri deltager mindst tre proteaser i en ensrettet kløvningskaskade, et hormonlignende ligand-peptid og en receptor for dette. De pågældende gener er Gastrulation-defective, Snake og Easter (proteaser), samt Spaetzle (ligand) og Toll (receptor af non-RTK type). Vore undersøgelser koncentreres på ligand/receptor-systemet, herunder at bestemme strukturen af Spaetzle liganden ved NMR. Denne signaltransduktionsvej er for nylig påvist i vertebrater, og den minder meget om immunrespons og cancerbiologiske processer i pattedyr. Lokalt varierende mønstre af specifikt regulerede proteaseaktiviteter synes også at spille en rolle andre steder under embryonaludviklingen. Således er vi på sporet af en ny protease på de nydannede polceller. Desuden studeres Torso/Toll-fusionsproteiner, idet Torso er en receptor-tyrosinkinase med styringsfunktioner i bagenden af embryonet (R. DeLotto, M. Dissing, B. Voldborg).

3.2. 7TM-receptorer
Der studeres tre forskellige 7TM-receptorer i transgene fluer for at klarlægge deres fysiologiske rolle. De pågældende gener blev fundet ved PCR-screening pga. deres homologi til vertebrate hormonreceptorer (L. Søndergaard, B. Voldborg; C.J.P. Grimmelikhuijzen, F. Hauser, G. Nørgaard, Zool.Inst.).

3.3. Deoxynukleotid-stofskifte
To gener for hhv. en nukleosid- og en nukleotid-fosfokinase er blevet klonet og sekventeret. Undersøgelserne fortsættes på cDNA og proteinniveau. Tillige klones nu tilsvarende gener fra andre insekter (L. Søndergaard; B. Munch-Petersen, RUC; J. Piskur, DTU).

3.4. Heterolog ekspression
Adskillige gener for humane MHC II molekyler er transfekteret ind i permanente Drosophila cellelinier, og genprodukterne foreligger i membranbunden form eller eksporteret til mediet. Dette ekspressionssystem har vist sig at være langt mere effektivt end tilsvarende mammale cellekulturer, da MHC molekylerne fra det heterologe system ikke er "loadede" med endogene peptider (L. Søndergaard, L. Fugger, Skejby Sygehus; L. Madsen, H. Jacobsen, Rigshospitalet; B.E. Hansen, Farmaceutisk Højskole).

4. Beta-ketoacyl syntase enzymer i planter og bakterier
Beta-ketoacyl-syntase (KAS) enzymer skaber nye kulstof-kulstof bindinger ved en tre trins reaktion. Substratspecificiteter hos disse enzymer er nøglen til syntesen af de mange forskellige fedtsyrer og antibiotika i naturen. Vort mål er at afsløre, hvordan den tredimensionelle KAS struktur bestemmer substrat-specificiteten med hårfine forskelle i den katalytiske aktivitet i denne enzym familie. Ved hjælp af *in vitro* mutagenese og krystallografi af rekombinante *E. coli* KAS I og KAS II enzymer har vi udviklet en detaljeret model for den katalytiske mekanisme af KAS I. Parallelle biokemiske analyser af delreaktionerne har afsløret en hidtil ukendt mekanisme for finregulering af fedtsyresyntesen ved acyl-bærer proteinet. Den grundlæggende viden, som opnås ved disse studier, vil blive til nytte for bioteknologer, som ønsker at producere nye fedtsyrer og antibiotika. Desuden har vi etableret en differentiel display teknik til at isolere plantestrukturgener og regulatorgener for KAS enzymer, som er involveret i syntesen af de meget lange kulstofkæder i planternes "regnfrakke" (P. v. Wettstein-Knowles; J.G. Olsen, Kem.Inst. KU).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv
Lektor E. Bahn, formand for fakultetets Internationale Udvalg, medlem af rektors Internationale Udvalg. Lektor S. Holmberg, afdelingsleder.

Lektor O. Nielsen medlem af: fakultetets Rekrutteringsudvalg, fakultetets Formidlingsudvalg, rektors Koordineringsgruppe for Bioetik og Bioret, fakultetets forberedende udvalg vedr. kandidatuddannelse i Bioinformatik.

Lektor T. Nilsson-Tillgren, medlem af rektors Koordineringsudvalg for Bioteknologisk Forskeruddannelse, koordinator for The Biotechnology Track ved The Øresund Summer University 2001.

Lektor L. Søndergaard, formand for DM's Universitetslærerafdeling, AC fællestillidsrepræsentant ved KU, fællestillidsrep. ved NatFak, medlem af HSU, medlem af NatFakSU.

Plantefysiologisk Afdeling

Forskningsvirksomhed
Afdelingens forskning er centreret om plante-molekylærbiologi og –fysiologi på individ- og celleniveau.

1. Molekylærgenetik på Arabidopsis
En forskergruppe anvender modelplanten *Arabidopsis* (gåsemad) til molekylære og genetiske undersøgelser. Disse omfatter et transposon tagging system til at isolere udviklingsmutanter og de tilsvarende mærkede gener. Som

deltager i et EU konsortium har gruppen fremstillet 5000 transponerede linier og er i øjeblikket i færd med at sekvensere deres indsættelsessteder. Specielle projekter koncentrerer sig om biologisk relevante gen "knock-outs" af 1) et nyt zink-finger protein involveret i kloroplastpigment regulering, 2) en tidligere beskrevet MAP kinase, som regulerer systemisk erhvervet modstandsevne, 3) en MAP kinase som reagerer på auxin behandling, og 4) et glycolipid-transfer-lignende protein, som, når det ikke fungerer, fører til accelereret celledød (ACD11).

Disse projekter anvender en vifte af molekylærbiologiske, genetiske og cellebiologiske teknikker til at kunne forstå genernes funktion. For eksempel udviser *acd11* mutanten celledød med karakteristiske træk fra apoptosis hos dyr, når den undersøges med "flow cytometry", og *acd11* udtrykker konstitutivt forsvarsrelaterede gener, som ledsager det hypersensitive svar, der normalt udløses af avirulente patogener. De samlede transkriptionsændringer under programmeret celledød (PCD) og forsvarsaktiveringen hos *acd11* blev undersøgt med cDNA microarray hybridisering. Den programmerede celledød og de forsvarsreaktioner, som aktiveres i *acd11*, er afhængige af salicylsyre (SA), men kræver ikke intakte jasmonsyre- eller ethylensignalveje. Der kræves lys til at PCD kan forløbe hos *acd11*, eftersom tilsætning af en SA-analog til en SA-manglende *acd11* medførte død i lys, men ikke i mørke. Epistatisk analyse viste, at de SA-afhængige reaktionsforløb krævede to regulatorer, PAD4 og EDS1, af den SA formidlede forsvarsreaktion. Yderligere afhænger *acd11 PR1* genekspressionen, men ikke celledøden, af SA signaltransduceren NPR1, hvilket tyder på at *npr1-1* mutationen afkobler forsvarsreaktionen og celledøden hos *acd11*. Fænotypen af *acd11* skyldes deletion af *ACD11* genet, som koder for et protein homologt til et mammalt glycolipidtransfer protein (GLTP). I modsætning til GLTP, accelererer ACD11 overførsel af sphingosin, men ikke af glycosphingolipider, mellem membraner *in vitro*.

Andre projekter omfatter fusionsgenetiske screeninger af mutagenbehandlede planter, som udtrykker *E. coli* GUS- og ildflue LUC-reportergener under kontrol af hormonpåvirkelige promotorer. Formålet med dette arbejde er at identificere og klone trans-virkende regulatoriske gener, som formidler hormonale reaktioner. For eksempel blev der udført en screening med reportergenerne under kontrol af den gibberellin-represserede GA5 promotor. Denne screening med bioimaging afslørede to recessive mutationer, som ved "positionskloning" blev identificeret som henholdsvis senblomstrings *FPA1* locuset, der koder for et formodet RNA-bindende protein og *BRI1*, der koder for en receptor for brassinosteroider. Disse resultater giver genetisk støtte til et samspil mellem de autonome og de gibberellin-afhængige blomstringsinducerende signalveje, og til et samspil mellem gibberellin og brassinosteroid væksthormon-signallering (J. Mundy, O. Mattsson, A.B. Jensen, B. Olszak, S. Vongvisuttikun, M. Petersen, P. Brodersen, T. Bouquin, M.E. Nielsen, H. Næsted, A. Holm, A. Rocher, Y. Kaaring, U. Lindhardt, F. Caiping, E. Andreasson, R. Foster, C. Meier).

2. Kutikulaens rolle ved optagelse af kuldioxid (CO_2) hos vandplanter

CO_2 optagelsen sker ved diffusion fra vandfasen til kloroplasterne i bladene og disses kutikula er en væsentlig barriere under denne diffusion og denne modstand måles ved iltdiffusion. Der er ingen sammenhæng mellem kutikulamodstanden i luftblade og i vandblade hos forskellige amfibiske planter og heller ikke mellem modstand og tykkelse hos luftbladene (H. Frost-Christensen).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

Professor John Mundy er afdelingsleder. Han er medlem af bestyrelsen for International Society of Plant Molecular Biology og medlem af European Plant Science Organization.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lektor Ole Mattsson er fagredaktør ved Nordic Journal of Botany.

Institutleder Jørgen Olsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	41,91	26,24	68,15
STIP	6,07	5,85	11,92
TAP	42,96	6,09	49,05
Total	*90,94*	*38,18*	*129,12*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	5420	15785	21205
Anskaffelser	1387	2986	4374
Total	*6807*	*18772*	*25579*

Stab

VIP Internt finansieret

Bahn, Erik; lektor.
Berchtold, Martin Werner; professor.
Brown, Stanley Edward; lektor.
Christiansen, Jan; lektor.
Dandanell, Gert; lektor.
De Lotto, Robert; lektor.
Egel, Richard; professor.
Floto, Franz; lektor.
Frost-Christensen, Henning; lektor.
Garrett, Roger Antony; professor.
Hoffmeyer, Jesper Normann; lektor.
Holmberg, Steen; lektor.
Hove-Jensen, Bjarne; lektor.
Jacobsen, Kivin Dahl; adjunkt.
Jacobsen, Kivin Dahl; adjunkt.
Jensen, Anders Bøgh; adjunkt.
Jensen, Bo; lektor.
Jensen, Kaj Frank; professor.
Johnsen, Morten; lektor.

Karlstrøm, Hans Olof; lektor.
Keller, Pernille; forskningsass.
Kjøller, Annelise Helene; lektor.
Kragelund, Birthe Brandt; forskningsadj.
Long, Katherine Sarah; forskningsadj.
Mattsson, Jens Ole; lektor.
Michelot, Frèdèrique Sophie Hélène; forskningsadj.
Mollerup, Jens; forskningsass.
Mundy, John Williams; professor.
Mygind, Bente Vibeke; lektor.
Neuhard, Jan Mikael; lektor.
Nielsen, Jacob; forskningsadj.
Nørby, Inga Sig Nielsen; forskningsass.
Nygaard, Per; lektor.
Ødum, Niels Feentved; lektor.
Olsen, Jørgen; lektor.
Pedersen, Steen; lektor.
Poulsen, Flemming Martin; professor.
She, Qunxin; forskningslektor.
Skriver, Karen; lektor.
Søndergaard, Leif; lektor.
Sørensen, Michael Askvad; lektor.
Sørensen, Søren Johannes; lektor.
Struwe, Sten; lektor.
Tarabykina, Svetlana; forskningsadj.
Thomsen, Allan Randrup; lektor.
Thomsen, Jens Kaalby; forskningsass.
Thon, Genevieve Josette Madeleine; forskningsadj.
Tillgren, Nils Torsten; lektor.
Vester, Birte; lektor.
Von Wettstein, Penelope Margaret; lektor.
Willumsen, Berthe Marie; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Andersson, Michael; adjunkt.
Andreasson, Erik Magnus; forskningsadj.
Borgstrøm, Britta; adjunkt.
Bouquin, Thomas Christian Noel; forskningsadj.
Brown, Haley Anne; forskningsass.
Caterer, Nigel Robert; forskningsass.
Chen, Lanming; forskningslektor.
De Lipthay, Julia R; forskningsass.
Düring-Olsen, Louis; forskningsass.
Foster, Randy Allan; forskningsadj.
Greve, Bo Bjørn; forskningsass.
Greve, Krestine; forskningsass.
Hansen, Lars Hestbjerg; forskningsadj.
Hansen, Malene Barré; forskningsass.
Hansen, Martin Asser; forskningsass.
Jensen, Niels Kristian Aagaard; forskningsprof.
Keller, Pernille; forskningsass.
Kofoed, Christine Brænder; forskningsass.
Krath, Britta Naimi; forskningsass.
Kristensen, Mette Ahm; forskningsass.
Larsen, Flemming Hofmann; adjunkt.
Meier, Carsten; forskningsass.
Miller, Morten; forskningsadj.
Mitchelmore, Catherine Efua; forskningsadj.
Müller, Anne Kirstine; forskningsass.
Nielsen, Olaf Henning; professor.
Pedersen, Ingrid Dræby; forskningsass.
Peng, Xu; forskningsass.
Petersen, Morten; adjunkt.
Prieme, Anders; forskningslektor.
Rasmussen, Lasse Dam; adjunkt.
Rasmussen, Thomas Egebjerg; adjunkt.
Reeh, Solvejg Vibeke; lektor.
Rocher, Anne Joelle; forskningsadj.
Østergaard, Lars; forskningsadj.
Aalbæk, Thomas; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Andersen, Heidi Beckmann; ph.d.-studerende.
Brodersen, Anders Peter; ph.d.-studerende.
Dissing, Marianne Charlotte; ph.d.-studerende.
Düring-Olsen, Louis; ph.d.-studerende.
Gojkovic, Pernille Winding; ph.d.-studerende.
Krause, Ursula Mia; ph.d.-studerende.
Kristensen, Mette Ahm; ph.d.-studerende.
Kristjánsdóttir, Sigrídur; ph.d.-studerende.
Samuelsen, Camilla Ottendahl; ph.d.-studerende.
Teilum, Kaare; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bravo Munoz, Tanja La Cour; ph.d.-studerende.
Hansen, Malene; ph.d.-studerende.
Harlow, Lene Schantz; ph.d.-studerende.
Jensen, Gitte Alstrup; ph.d.-studerende.
Jensen, Pernille Rose; ph.d.-studerende.
Poulsen, Susan Medom; ph.d.-studerende.
Thormann, Thorsten; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Bindslev, Lene: Signal transduction in the establishment of Blumeria graminis infection structures.
Braunstein, Thomas Hartig: The quest for the target regions of post-transcriptional gene silencing.
Engelholm, Lars Henning: uPARAP, a novel membrane protein connected to the plasminogen activation system: cDNA cloning, characterization and gene inactivation.
Hansen, Malene: Investigations of the small GTPase R-Ras – function and mechanism of action.
Jensen, Simon Skjøde: The effect of 1,25 (OH)2 Vitamin D3 on cell cycle regulators.
Johnsen, Anders Risbjerg: Bacterial PAH-degraders. Their ecological strategies, occurrence and in situ phylogeny.
Krath, Britta Naimi: Enzymology and physiology of plant phosphoribosyl diphosphate syntheses.
Nielsen, Jacob: Identification and characterisation of a family of RNA-binding proteins and their role in translational control and mRNA localization.
Næsted, Henrik: Arabidopsis functional genomics: the identification of genes involved in chloroplast development and systemic acquired resistance.
Nørby, Inga Sig Nielsen: The putative ubiquitin-conjugating enzymes UbcP3, Ubc15, and Rhp6 are transacting silencers in fission yeast.
Nørgaard, Per: Disulfide bond formation in the endoplasmic reticulum of Saccharomyces cerevisiae.
Petersen, Morten: Paranoia and Suicide in Plants.
Sørensen, Palle Gravgaard: A New Type of Dihydroorotate dehydrogenase – Type 1S – from the Thermoacidophilic Archaeon Sulfolobus solfataricus.
Thomsen, Jens Kaalby: Partially Folded States in Protein Folding.

Fondsbevillinger

Alfred Benzon's Fond
– Fellowship, Kathrine S. Long (Roger A. Garrett) kr. 504.900.

A.V. Lykfeldts Legat
– Naturlige og kunstige bidningspartnere til "ALG2" (Ingrid Dræby) kr. 25.000.

Bracifeae A/S
– Samarbejdsaftale (John Mundy) kr. 150.000.

Dagmar Marshalls Fond
–Undersøgelse af mekanisme hvormed calcium/calmodulin regulerer oncogen kinasen Pyk2 (Martin Berchtold) kr. 34.500.

Direktør Ib Henriksens Fond
– Ændringer af gener i kræftceller (Berthe Marie Willumsen) kr. 120.000.

EU
Completion of genowe of sulfolobus solfatarius (Roger A. Garrett) kr. 66.700.
– The European Sulfolobus Project (Roger A. Garrett) kr. 13.629.700.
– Biodiversity analysis of microbial communities (Søren Sørensen) kr. 149.200.
– Cross talk and integration of stress signalling in plants (John Mundy) kr. 1.194.100.
– Map-Kinase Control of Plant Pathogen Defence (John Mundy) kr. 1.073.500.

Familien Hede Nielsens Fond
– Tilskud til computer (Kaare Teilum) kr. 10.000.

Forskningsstyrelsen
– Confocal Laser (John Mundy) kr. 889.300.

Fundacion Gran Mariscal de Ayacucho
– Impacts of Biosemiotic Technology (Luis Emilio Bruni) kr. 29.100.

Kræftens Bekæmpelse
– Anvendelse af en ny familie af onkofokale RNA bindende proteiner som markører i cancer diagnostik. (Jan Christiansen) kr. 436.000.
– Neurooncologi af astroglia (Niels Aagaard Jensen) kr. 1.000.000.
– Hindring af kræft ved programeret celledød (Martin W. Berchtold) kr. 2.100.000.
– Spaltegær som modelsystem for studier af funktionen af Xeroderma pigmentosum gruppe E DNA-bindende proteins (Olaf Nielsen) kr. 33.300.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
– Forekomst, spredning og persistens af resistensgerner i miljøet (Søren Sørensen) kr. 441.000.
– Påvirkninger af den naturlige mikrobielle jordbundsflora som følge af unedbrudt antibiotika (Søren Sørensen) kr. 651.500.
– Udvikling af fremtidens kulturplanter. molekylære teknikker til at bibeholde frøproduktion i raps under forbigående tørke (John Mundy) kr. 96.000.

NorFa
– Control of cell cycle in fission yeast (Olaf Nielsen) kr. 215.800.

Novo Nordisk Fonden
– E coli strain (Jan Neuhard) kr. 240.000.
– Funktionel knock-out af et RNA-bindende protein i Drosophila (Jacob Nielsen) kr. 30.000.
– Genom Sekventering af hypertermofile Archaea Pyrococcus furiosus og Sulfolobus solfactaricus (Roger A. Garrett) kr. 100.000.
– Røntgen-krystallografiske studier af RNA-protein (Jan Christiansen) kr. 54.200.
– Characterization of chromosomal boundary elements in the fission yeast ... (Genevieve Thon) kr. 50.000.
– Chromatin and eukaryotic transcription: Role of nucleosome remodeling complexes in transcriptional regulation (Steen Holmberg) kr. 100.000.
– Delineating the docking sites of the cofactor acyl carrier protein on the condensing enzymes (Penny von Wettstein-Knowles) kr. 47.000.

The Plasmid Foundation
– Rejse- og opholdsudgifter (Kaare Teilum) kr. 25.000.

Statens Jordbrugs- og Veterinærvid. Forskning
– Confocal Laser Scanning Microscope (John Mundy) kr. 237.500.
– Molecular genetics in Arabidopsis-a way to gene discovery (John Mundy) kr. 2.500.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (Roger A. Garrett) kr. 35.000.
– Epigenetisk knock-out (Jan Christiansen) kr. 546.000.
– Sequenicing and analyses of chromosomes (Roger A. Garrett) kr. 166.100.
– Fremstilling af ultrarene isotopmærkede proteiner til funktions- og strukturanalyse mmed NMR-spektro (Flemming Martin Poulsen) kr. 643.200.
– Calcium signaling in life and death analyzed by a cellular knock out system (Martin W. Berchtold) kr. 600.000.
– Vækstkamre til plante molekylær genetik (John Mundy) kr. 552.000.
– Charaterization of the YAP3 gene product from Sacch (Vicki Olsen) kr. 4.400.
– Condensing enzymes of fatty acid synthesis as target for new antibacterial drugs requires understanding of the function of their catalytic pockets (Penny von Wettstein-Knowles) kr. 450.000.
– Krystalstrukturstudier af MHC molekyler involveret i autoimmun reaktioner (Leif Søndergaard) kr. 280.800.
– The chromatin Connection (Steen Holmberg) kr. 850.000.

Statens Sundhedsvidenskabelige Forskningsråd
– Molecular and Cellular Mechanisms in Regulation of Growth and Regeneration (Berthe Marie Willumsen) kr. 624.000.

Statens Teknisk Videnskabelige Forskningsråd
– Vector development for expression in archael host systems (Roger A. Garrett) kr. 1.404.000.

Strukturdirektoratet
– Gene transfer from farm to fork (Søren Sørensen) kr. 432.000.

Undervisningsministeriet
– Forskerskolen for proteiners struktur og biologi (Flemming Martin Poulsen) kr. 2.466.000.
– Kontaktperson for ph.d.-stipendiat Kresten Lindorff-Larsen (Flemming Martin Poulsen) kr. 75.000.

Publikationer

Ambus P.L., Jensen J.M., Priemé A., Pilegaard K., Kjøller A.H.: Assessment of CH_4 and N_2O fluxes in a Danish beech (*Fagus sylvatica*) forest and an adjacent N-fertilised barley (*Hordeum vulgare*) field: effects of sewage sludge amendments. Nutrient Cycling in Agroecosystems 60, s. 15-21, 2001.

Andersen R.B., Neuhard J.: Deoxynucleoside kinaases encoded by the *yaaG* and *yaaF* genes of *Bacillus subtilis*. The Journal of Biological Chemistry 276, s. 5518-5524, 2001.

Andersen T.H., Nilsson-Tillgren T.: A survey on yeast minisatellites. * s. The 21st International Specialized Symposium on Ye 2001.

Beier C., Rasmussen L., Pilegaard K., Ambus P.L., Mikkelsen T.N., Jensen N.O., Kjøller A.H., Priemé A., Ladekarl U.L.: Fluxes of NO_3^-, NH_4^+, NO, NO_2, and N_2O in an old danish beech forest. Water, Air, and Soil Pollution: Focus 1, s. 187-195, 2001.

Björnberg O., Jordan D.B., Palfey B.A., Jensen K.F.: Dihydrooxonate is a substrate of dihydroorotate dehydrogenase (DHOD) providing evidence for involvement of cysteine and serine residues in base catalysis. Archives of Biochemistry and Biophysics 391, s. 286-294, 2001.

Björnberg O., Jordan D.B., Palfey B.A., Jensen K.F.: Dihydrooxonate is a substrate of dihydroorotate dehydrogenase (DHOD) providing evidence for involvement of cysteine and serine residues in base catalysis. Archives of Biochemistry and Biophysics 391, s. 286-294, 2001.

Bouquin T., Meier C., Nielsen M.E., Mundy J.: Control of specific gene expression by gibberellin and brassinosteroid. Plant Physiology 127, s. 450-58, 2001.

Brown S.: Protein-mediated particle assembly. Nano Letters 1, s. 391-394, 2001.

Egel R.: *Schizosaccharomyces pombe*, the principal subject of fisson yeast genetics. i: Encyclopedia of Genetics s. 1776-1779, Brenner, S. & Miller, J.H., eds., Academic Press, London 2001.

Engelsted T., Meier C., Mundy J.: Bioimaging i planter: Hvordan man kan se et gen. Naturens verden 83, s. 26-33, 2001.

Foltmann B.: Det ufattelige liv: Tanker om biologi og erkendelse. 384 s. Gyldendal, København 2001.

Frandsen G.I., Mundy J., Tzen J.T.C.: Oil bodies and their associated proteins, oleosin and caleosin. Plant Physiology 112, s. 201-307, 2001.

Griffiths B.S., Ritz K., Wheatley R., Kuan H.L., Boag B., Christensen S., Ekelund F., Sørensen S.J., Müller A.K., Bloem J.: An examination of the biodiversity-ecosystem function relationship in arable soil microbial communities. Soil Biology & Biochemistry 33, s. 1713-1722, 2001.

Hansen L.H., Ferrari B., Sørensen A.M.H., Veal D., Sørensen S.J.: Detection of Oxytetracycline production by *Streptomyces rimosus* in soil microcosms by combining whole-cell biosensors and flow cytometry. Applied and Environmental Microbiology 67, s. 239-244, 2001.

Hoffmeyer J.N.: The idea of a semiotic nature. i: Life and the universe s. 227, L.H. Yoko Publishers, Tokyo 2001.

Hoffmeyer J.N.: Semiogen afstivning i naturen. i: Tegn og betydning – betydningsdannelse i filosofisk, biologisk og semiotisk perspektiv s. 124-143, Thorkild Leo Thellefsen, Akademisk Forlag, København 2001.

Hoffmeyer J.N.: A semiotic understanding of bioengineering. Sign Systems Studies 29, s. 277-291, 2001.

Hoffmeyer J.N.: Seeing virtuality in nature. Semiotica 134, s. 381-398, 2001.

Hoffmeyer J.N.: Life and reference. BioSystems 60, s. 123-130, 2001.

Ioanidis P., Trangas T., Dimitriadis E., Samiotaki M., Kyriazoglou I., Tsiapalis C.M., Kittas C., Agnantis N., Nielsen F.C., Nielsen J., Christiansen J., Pandis N.: *c-myc* and IGF-II mRNA-binding protein (CRD-BP/IMP-1) in benign and malignant mesenchymal tumors. International Journal of Cancer 94, s. 480-484, 2001.

Jensen R.B., la Cour T., Albrethsen J., Nielsen M., Skriver K.: FYVE zinc-finger proteins in the plant model Arabidopsis thaliana: idenfication of Ptdins3P-binding residues by comparison of classic and variant FYVE dominans. Biochemical Journal 359, s. 165-173, 2001.

Jensen R.B., Lykke-Andersen K., Frandsen G.I., Nielsen H.B., Haseloff J., Jespersen H.M., Mundy J., Skriver K.: Promiscuous and specific phospholipid binding by domains in ZAC, a membrane-associated Arabidopsis protein with an ARF GAP zinc finger and a C2 domain. plant Molecular Biology 44, s. 799-814, 2001.

Jia J., Tarabykina S., Hansen C., Berchtold M.W., Cygler M.: Structure of Apoptosis-Linked Protein ALG-2: Insights into CA^{2+}-Induced Changes in Penta-EF-Hand Proteins. Structure 9, s. 267-275, 2001.

Jürgensen C.W., Jacobsen N.R., Emri T., Eriksen S.H., Pócsi I.: Glutathione metabolism and dimorphism in *Aureobasidium pullulans*. Jornal of Basic Microbiology 41, s. 131-137, 2001.

King R.W., von Wettstein-Knowles P.: Epicuticular waxes and regulation of ear wetting and pre- harvest sprouting in barley and wheat. Euphytica 112, s. 157-166, 2001.

Krath B.N., Hove-Jensen B.: Implications of secondary structure prediction and amino acid sequence comparison of class I and class II phosphoribosul diphosphate synthases on catalysis, regulation, and quaternary structure. Protein Science 10, s. 2317-2324, 2001.

Krath B.N., Hove-Jensen B.: Class II recombinant phosphoribosul diphosphate synthase from Spinach. The Journal of Biological Chemistry 276, s. 17851-17856, 2001.

Lindorff-Larsen K., Lerche M.H., Poulsen F.M., Roepstorff P., Winther J.R.: Barley Lipid Transfer Protein, LTP1, Contains a New Type of Lipid-like Post-translational Modification. J. Biol. Chem. 276, s. 33547-33553, 2001.

Lipthay J.R.d., Barkay T., Sørensen S.J.: Enhanced degradation of phenoxyacetic acid in soil by horizontal transfer of the *tfdA* gene encoding a 2,4- dichlorophenoxy-

acetic acid dioxygenase. FEMS Microbiology Ecology 35, s. 75-84, 2001.

Lu M., Nakamura R.M., Dent E.D., Zhang J-Y., Nielsen F.C., Christiansen J., Chan E.K.L., Tan E.M.: Aberrant expression of fetal RNA-binding protein p62 in liver cancer and liver cirrhosis. American Journal of Pathology 159, s. 945-953, 2001.

McGuire K.A., Siggaard-Andersen M., Bangera M.G., Olsen J.G., von Wettstein-knowles P.: B;-Ketoacyl – (Acyl Carrier Protein) Synthase I of Escherichia coli: Aspects of the Condensation Mechanism Revealed by Analyses of Mutations in the Active Site Pocket. Biochemistry 40(33), s. 9836-9845, 2001.

McGuire K.A., McGuire J.N., von Wettstein-Knowles P.: Acyl carrier protein (ACP) inhibition and other differences between β;-ketoacyl synthase (KAS) I og II. Biochemical Society 28, s. 607-609, 2001.

Meier C., Bouquin T., Nielsen M.E., Raventos D., Mattsson O., Schomburg F., Amasino R.A., Mundy J.: Gibberellin response mutants identified by luciferase imaging. Plant Journal 25, s. 509-519, 2001.

Müller A.K., Westergaard K., Christensen S., Sørensen S.J.: The effect of long-term mercury pollution on the soil microbial community. FEMS Microbiology Ecology 36, s. 11-19, 2001.

Müller A.K., Rasmussen L.D., Sørensen S.J.: Adaptation of the bacterial community to heavy metal contamination. FEMS Microbiology Letters 205, s. 49-53, 2001.

Nielsen B.S., Lund L.R., Christensen I.J., Johnsen M., Usher P.A., Wulf-Andersen L., Frandsen T.L., Dano K., Gundersen H.J.: A Precise and efficient stereological method for determining murine lung metastasis volumes. American Lournal of Pathology 158(6), s. 1997-2003, 2001.

Nielsen B.S., Sehested M., Duun S., Rank F., Timshel S., Rygaard J., Johnsen M., Dano K.: Urokinase plasminogen activator is localized in stromal cells in ductal breast cancer. Lab Invest 81(11), s. 1485-1501, 2001.

Nielsen K.H., Gredsted L., Broach J.R., Willumsen B.M.: Sensitivity of wild type and mutant *ras* alleles to Ras specific exchange factors: Identification of factor specific requirements. Oncogene 20, s. 2091-2100, 2001.

Nørholm M.H.H., Dandanell G.: Specificity and Topology of the *Escherichia coli* Xanthosine Permease, a Representative of the NHS Subfamily of the Major Facilitator Superfamily. Journal of Bacteriology 183, s. 4900-4909, 2001.

Olsen J.: Et Biocenter i Universitetsparken, København. BioZoom 4, s. 23-27, 2001.

Olsen J.G., Kadziola A., von Wettstein-Knowles P., Siggaard-Andersen M., Larsen S.: Structures of α;-Keto-Acyl Carrier Protein Synthase I Complexed with Fatty Acids Elucidate its Catalytic Machinery. Structure 9, s. 233-243, 2001.

Palfey B.A., Björnberg O., Jensen K.F.: Insight into the chemistry of flavin reduction and oxidation in *Escherichia coli* dihydroorotate dehydrogenase obtained by rapid reaction studies. Biochemistry 40, s. 4381-4390, 2001.

Palfey B.A., Björnberg O., Jensen K.F.: Specific inhibition of a Family 1A dihydroorotate dehydrogenase by benzoate pyrimidine analogs. Journal of Medical Chemistry 44, s. 2861-2864, 2001.

Palfey B.A., Björnberg O., Jensen K.F.: Insight into the chemistry of flavin reduction and oxidation in *Escherichia coli* dihydroorotate dehydrogenase obtained by rapid reaction studies. Biochemistry 40, s. 4381-4390, 2001.

Palfey B.A., Björnberg O., Jensen K.F.: Specific inhibition of a Family 1A dihydroorotate dehydrogenase by benzoate pyrimidine analogs. Journal of Medical Chemistry 44, s. 2861-2864, 2001.

Poulsen J-C.N., Harris P., Jensen K.F., Larsen S.: Selenomethionine substitution of orotidine-5'-monophosphate decarboxylase causes a drastic change in the space group. Acta Crystallographica D57, s. 1251-1259, 2001.

Poulsen S.M., Karlsson M., Johansson L.B., Vester B.: The pleuromutilin drugs tiamulin and valnemulin bind to teh RNA at the peptidyl transferase centre on the ribosome. Molecular Microbiology 41, s. 1091-1099, 2001.

Rasmussen K., Christensen S., Friis I., Kjøller A.H., Michelsen A., Nielsen T.T., Saarnak C.: Savannebrande i Afrikas Sudan-Guineabælte. Den ny Verden 1, s. 7-26, 2001.

Rasmussen L.D., Sørensen S.J.: Effects of mercury contimanation on the culturable heterotrophic, functional and genetic diversity of the bacterial community in soil. FEMS Microbiology Ecology 36, s. 1-9, 2001.

Rasmussen L.D., Ekelund F., Hansen L.H., Sørensen S.J., Johnsen K.: Group-specific PCR primers to amplify 24S α-subunit rRNA genes from Kinetoplastida (Protozoa) used in denaturing gradient gel electrophoresis. Microbial Ecology 42, s. 109-115, 2001.

Saxild H.H., Brunstedt K., Nielsen K.I., Jarmer H., Nygaard P.: Definition of the *Bacillus subtilis* PurR operator using genetic and bioinformatic tools and expansion of the PurR regulon with *glyA, guaC, pbuG, xpt-pbuX, yghZ- folD,* and *pbuO*. Journal of Bacteriology 183, s. 6175-6183, 2001.

Saxild H.H., Nygaard P.: Metabolism of small molecules and inorganics. i: Functional analysis of bacterial genes. A practical manual s. 77-78, Wolfgang Schumann, S. Dusko Ehrlich, Naotake Ogasawara, John Wiley & Sons, New York 2001.

Saxild H.H., Greve B.B., Nygaard P.: Screening for genes involved in nucelotide and nitrogen metabolism. i: Functional analysis of bacterial genes. A practical manual s. 79-86, Wolfgang Schumann, S. Dusko Ehrlich, Naotake Ogasawara, John Wiley & Sons, New York 2001.

Saxild H.H., Nygaard P.: Nucleotide metabolism. i: Functional analysis of bacterial genes. A practical manual s. 95-99, Wolfgang Schumann, S. Dusko Ehrlich, Naotake Ogasawara, John Wiley & Sons, New York 2001.

Schmalzigaug R., Ye Q., Berchtold M.W.: Calmodulin protects cells from death under normal growth conditions and mitogenic starvation but plays a mediating role in cell death upon B-cell receptor stimulation. Immunology 103, s. 332-342, 2001.

Schultz A.C., Nygaard P., Saxild H.H.: Functional analysis of 14 genes that constitute the purine catabolic pathway in *Bacillus subtilis* and evidence for a novel regulon controlled by the PucR transcription activator. Journal of Bacteriology 183, s. 3293-3302, 2001.

Sengeløv G., Kristensen K.J., Sørensen A.M.H., Kroer N., Sørensen S.J.: Effect of genomic location on horizontal transfer of a recombinant gene cassette between *Pseudomonas* strains in the rhizosphere and spermosphere of barley seedlings. Current Microbiology 42, s. 160-167, 2001.

Shubochkina E.A., Nielsen T.L., Nilsson-Tillgren T.: Meiotic crossing-over in the regions of homology between homeologous chomosomes V. Yeast 18, s. 1173-1183, 2001.

Spåhr H., Samuelsen C.O., Baraznenok V., Ernest I., Remacle J., Samuelsson T., Kieselbach T., Holmberg S., Gustafsson C.M.: Analysis of *Schizosaccharomyces pombe* Mediator reveals a set of essential subunits conserved between yeast and metazoan cells. Proc. Natl. Acad. Sci 98, s. 11985-11990, 2001.

Sørensen M.A.: Changing Levels of Four tRNA Species in *Escherichia coli* Rel^+ and REL^- Strains during Amino Acid Starvation: A Simple Model for the Effect of ppGpp on Translational Accuracy. Journal of Molecular Biology 307, s. 785-798, 2001.

Thépaut M., Strub M-P., Cavé A., Banères J-L., Berchtold M.W., Dumas C., Padilla A.: Structure of Rat Parvalbumin With Deleted AB Domain: Implications for the Evolution of EF hand Calcium-Binding Proteins and Possible Physiological Relevance. PROTEINS: Structure, Function and Genetics 45, s. 117-128, 2001.

Vester B., Douthwaite S.: Macrolide resistance conferred by base substitutions in 23S rRNA. Antimicrobial Agents and Chemotherapy 45, s. 1-12, 2001.

Vincenzetti S., Cambi A., Maury G., Gaubert G., Neuhard J., Natalini P., Salvatori D., De Sanctis G., Vita A.: Possible role of two phenylalanine residues in the active site of human cystidine deaminase. Protein Engineering 13, s. 791-799, 2001.

Wadskov-Hansen S.L.L., Willemoes M., Martinussen J., Hammer K., Neuhard J., Larsen S.: Cloning and Verification of the *Lactococcus lactis pyrG* Gene and Characterization of the Gene Product, CTP Synthase. The Journal of Biological Chemistry 276, s. 38002-38009, 2001.

Westergaard K., Müller A.K., Christensen S., Bloom J., Sørensen S.J.: Effects of tyrosin as a disturbance on the soil microbial community. Soil Biology & Biochemistry 33, s. 2061-2071, 2001.

von Wettstein-Knowles P., Olsen J.G., McGuire K.A., Larsen S.: Fatty Acid Biosynthesis: Fatty Acid Synthase. Molecular aspects of β;-ketoacyl synthase (KAS) catalysis. Biochemical Society 28, s. 601-607, 2001.

Winding P., Berchtold M.W.: The Chicken B cell line DT40: a novel tool for gene disruption experiments. Journal of Immunological Methods 249, s. 1-16, 2001.

Studienævnet for Biokemi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af: Lærerrepræsentanter: Thorsten Nilsson-Tillgren, Olle Karlström (vicestudieleder), Bent W. Sigurskjold, Kaj Frank Jensen (studieleder).

Studenterrepræsentanter: Thomas Meinert Larsen (næstformand), Pernille Andersen, Marie Helene Mikkelsen, Marie Sigurd. Studenter suppleanter: Claus Haase, Kasper Lage Hansen, Ursula Lindhardt studenterrepræsentanterne i studienævnet tilhører alle foreningen "Rigtige Biokemikere".

Dispensationsudvalg: Kaj Frank Jensen og Thomas Meinert Larsen.

Beretning

Om biokemistudiet

Der blev i 2001 optaget ca. 100 nye studerende (faktiske studiestartere) på biokemi linien, og der blev uddannet ca. 50 kandidater i biokemi. Som nævnt førhen skifter en del (nærved 20 %) af bachelorerne i biokemi til andre kandidatuddannelser, f.eks. humanbiologi. Med oprettelsen af et antal nye kandidatuddannelser ved fakultetet, f.eks. en kandidatuddannelse i bioinformatik, må denne tendens til studieskift imellem kandidat- og bacheloruddannelse forventes at stige. Det er derfor vigtigt, at gennemførselsprocenten fremover opgøres særskilt for bachelor- og kandidatuddannelserne.

Studienævnets aktiviteter

Der har i årets løb været afholdt 9 møder i studienævnet. Disse har alle drejet sig om væsentlige aspekter af studiet. Sager om dispensation og meritoverførsel behandles løbende af dispensationsudvalget.

Studienævnets har i det forgangne år forhandlet med lærere på Niels Bohr Institutet om oprettelsen af et valgfrit kursus i biofysik (15 ECTS point), som "kører" første gang i foråret 2002. Desuden arbejdes der på oprettelsen af et kandidatkursus i statistik ved Matematisk Institut og et kandidatkursus i Molekylær Cancer Genetik ved Molekylærbiologisk Institut. Begge disse kurser forventes at starte i efteråret 2002.

I årets løb har studienævnet behandlet 176 dispensationssager omhandlende ansøgninger angående eksamensforhold (42 sager), dispensation fra kursuskrav (18 sager), meritoverførsel internt i studiet (19 sager), forhåndsgodkendelse og godkendelse af "fremmede" kurser i Danmark/Sverige (65 sager), godkendelse og forhåndsgodkendelse af studieophold i udlandet (14 sager) og overflytning/meritoverførsel fra andre uddannelsessteder til Københavns Universitet (18 sager). Udover dispensationssagerne har der været 18 sager om godkendelse af bachelorprojekter og 27 sager om merit- og gæstestuderende på vores 3. års kurser.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	**Biokemi**	**Kemi**	**Matematik**	**Øvrig Naturvid.**	**Medicin**	**Merit-overført**	**I alt**
Biokemi	184,08	79,08	21,04	7,54	0,25	1,33	293,33
Biologi	10,93						
Andre fag	3,03						
Merit- og gæstestuderende	2,07						
I alt	200,12						
Åben uddannelse	0,33						

STÅ 1998-2001

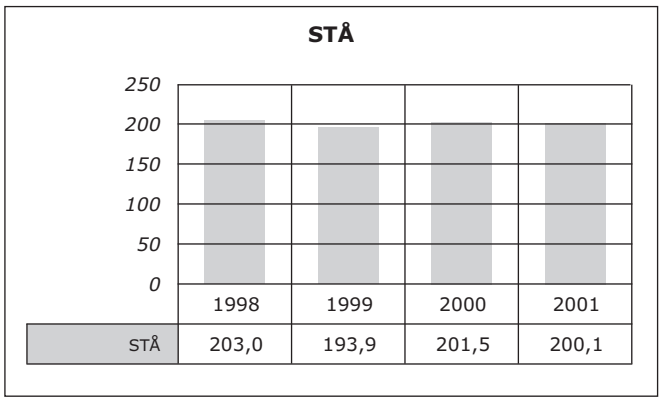

Studieleder Kaj Frank Jensen

August Krogh Institutet (Institut for Fysiologi og Biokemi)

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er Professor Erik Hviid Larsen.

Institutbestyrelsen består af: Viceinstitutleder, lektor Ian H. Lambert, lektor Poul Kristensen, lektor Ivana Novak, professor Per Amstrup Pedersen, laborant Dorthe Nielsen og laborant Birgit B. Jørgensen.

Organisation
August Krogh Institutet (AKI) består af følgende afdelinger: Zoofysiologisk Laboratorium, Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi og Biokemisk Afdeling.

Afdelingsbestyrere er: Lektor Povl E. Budtz, lektor Carsten Juel og lektor Grith Wybrandt.

Desuden findes en fælles administrationsafdeling ledet af Lise Riis.

Det fælles edb-netværk, AkiZci-nettet, der omfatter August Krogh Institutet, Zoologisk Museum, Zoologisk Institut og Institut for Idræt, ledes af direktør Jørgen Gomme.

Adjungerede professorer
Bengt Saltin, Center for Muskelforskning, Rigshospitalet, Anne Grete Byskov, Laboratoriet for Reproduktionsbiologi, Rigshospitalet og Anders Holten Johnsen, Afdeling for Klinisk Biokemi, Rigshospitalet.

Adresse
Universitetsparken 13
2100 København Ø
Telefon 35 32 15 50
Fax 35 32 15 67
www.aki.ku.dk

Institutlederens årsberetning

AKI's forskning og undervisning, som rækker fra studier på biokemisk og molekylært niveau til integration af processer i det hele dyrs og menneskes fysiologi, er beskrevet i de respektive afdelingers forskningsberetninger.

AKI's ph.d.-skole udbyder kurser inden for de fleste af instituttets forskningsområder.

AKI har afholdt kursus i 'Biomembranes' (indsatsområde bioteknologi) under Øresundsuniversitetets Sommeruniversitet.

Zoofysiologisk Laboratorium

Laboratoriets forskning og undervisning er orienteret mod integrativ fysiologi fortrinsvis med grundvidenskabelige problemstillinger, men også orienteret mod fysiologiens anvendelse inden for aktuelle samfundsområder som bioteknologi, beskyttelse af biologiske miljøer og nanoteknologi. Vi udvikler og anvender celle- og vævsmodeller, og med molekylærbiologiens og biofysikkens metoder studeres biologisk regulation på cellulært og molekylært niveau. Med udgangspunkt i dyrs funktion og vekselvirkning med deres omgivelser inddrager vi denne forskning til at studere og undervise i biologisk tilpasning i individfysiologisk, økologisk og evolutionært perspektiv. Vores hovedområder er: Transport af elektrolytter og organiske molekyler, saltsyre/base- og vandbalance og vækst og differentiering.

Forskningsvirksomhed

Akvatiske og terrestiske organismers vand- og ionbalance og mekanismer for transport af vand, ioner og organiske molekyler i membraner

Isoton væsketransport
Vi har afsluttet en teoretisk beskrivelse af koblingen mellem aktiv iontransport og passiv vandtransport. Med visse simplificerende antagelser har vi udledt basale ligninger, der beskriver elektrodiffusion-konvektions-flukse af ioner, og anvendt ligningerne i en udvidet matematisk model af et væsketransporterende epitel. Modelberegninger bekræfter vores hypotese, at en betydelig recirkulation af små diffusible ioner er forudsætning for isoton transport. Med rimelig nøjagtighed forudsiger modellen også andre centrale observertioner, som f.eks. epitelets bioelektriske egenskaber, volumenændringer af celler og laterale rum under forskellig transportaktivitet og paracellulær konvektion af diffusible ioner. De ledsagende elektriske strømme kan for første gang beregnes (E.H. Larsen, J.B. Sørensen, Max Planck Inst., Göttingen, J.N. Sørensen, DTU).

Padders fortynding af urin
Undersøgelser af padders fortynding af urin ved mikroperfusion og elektrofysiologiske teknikker er fortsat. Det er fundet, at hovedcellerne er involveret i sekretion af kaliumioner drevet af en basolateral Na^+/K^+-pumpe. Den tidlige nyre hos haletudsen (pronephros) er undersøgt med lys og elektronmikroskopi (N. Møbjerg, I. Novak, E.H. Larsen, Å. Jespersen).

Transepitelial vandtransport hos padder
Padder drikker ikke oralt, men optager i stedet vand gennem huden. Hos tudser er hudområdet caudalt på bugen (seat patch) specialiseret til hurtig vandoptagelse ved at være rigt vaskulariseret og have reguleret vandpermeabilitet. Hos dehydrerede tudser er det med Laser Doppler Flowcytometri vist, at vandkontakt hurtigt øger hudens blodperfusion 5-6 gange. Forsøg tyder på, at seat patch'ens blodperfusion er adrenergt reguleret. Den hurtige vandoptagelse, observeret hos dehydrerede tudser, er afhængig af hudens øgede blodperfusion (A.L. Viborg, E. H. Larsen).

Kloridkanaler
Metode til måling af ionstrømme gennem en enkelt isoleret polariseret epitelcelle er udarbejdet med hvilken det kunne vises, at de mitokondrie-rige celler i paddehud er ansvarlig for hele den spændingsaktiverede kloridfluks. Vi studerer samspillet mellem den spændingsaktiverede og den noradrenalinaktiverede kloridkonduktans, idet vi tidligere har sandsynliggjort, at den hormonaktiverede konduktans beror på en apikal CFTR-kloridkanal. Den klonede bufo-CFTR-kanal studeres ved heterolog ekspression i Sf9-insektcellelinien (E.H. Larsen, N.J. Willumsen, J. Amstrup).

Lipid-protein vekselvirkninger i biologiske membraner
Den mekaniske kobling mellem protein og lipidmembran i syntetiske lipidmembraner og biologiske membraner studeres med elektrofysiologiske og nanoteknologiske metoder. Målet er at belyse hvordan proteiners lokalisering og funktion reguleres af den omgivende membran. Gramicidin-A-kanaler benyttes som kraftmålere i biologiske membraner og effekten af membranaktive (amfipatiske) stoffer undersøges. Sideløbende analyseres, hvorledes GABA-A-α; 5 β; 2 γ; 2 receptorens desensitisering påvirkes af de samme amfipatiske stoffer. Resultaterne tyder på, at effekterne på GABA-A-receptoren kan forstås på baggrund af den membranmekaniske kobling mellem proteiner og lipidmembran (C. Nielsen).

Vandkanaler (aquaporiner) i paddehuden
I paddehuden (Bufo bufo) har vi benyttet RT-PCR (baseret på primere konstrueret ud fra Bufo marinus cDNA) til at identificere 3 typer aquaporiner. AQP2 er fundet i epidermis såvel som i det subepidermale bindevæv, hvorimod AQP1 og -3 kun er fundet i det subepidermale bindevæv (N.J. Willumsen, J. Amstrup, S. Nielsen, L.N. Nejsum).

Bikarbonatsekretion i tarmen hos marine fisk
Aktiv bikarbonatsekretion hos skrubben er positivt korreleret med vandets salinitet og fiskens drikkerate, hvilket antyder en rolle i regulering af salt- og vandbalance. Bikarbonatsekretionen finder sted i udveksling med Cl^- absorption og resulterer samtidig i udfældning af $CaCO_3$ og $MgCO_3$ i tarmlumen. Denne udfældning reducerer koncentrationen af divalente kationer svarende til en reduceret osmolaritet på op til 100 mOsm i tarmvæsken. Bikarbonatsekretionen foregår via en Cl^-/HCO_3^- udveksler (AE) lokaliseret i den apikale membran. Afhængighed af carbon anhydrase (CA) er sandsynlig idet øget serosal PCO_2 stimulerer bikarbonatsekretionen, som kan hæmmes med traditionelle CA-hæmmere. Protoner fra CA-medieret hydrering af CO_2 må nødvendigvis udskilles over tarmepitelets basolaterale membran, da der foregår en betragtelig base-sekretion i tarmlumen. Involvering af en basolateral protonpumpe er blevet foreslået, men imunolokalisering af en Na^+/H^+ udveksler (NHE) i basolateral membranen hos skrubben antyder, at NHE ligeledes kunne være af betydning for bikarbonatsekretion (M. Grosell i samarbejde med R. Wilson, University of Exeter, UK).

Iontransport i pancreas
Exokrint sekret fra pancreas indeholder fordøjelsesenzymer og væske med bikarbonat, Ca^{2+}, og ATP, hvoraf de to sidste er involveret i regulationen af andre transportprocesser i pancreas. Den exokrine del af pancreas' funktion undersøges både på cellulært såvel som subcellulært og organniveau. Til dette formål bruges intakte organer, isolerede epiteler og cellelinier, som undersøges ved hjælp af molekylærbiologiske teknikker, patch-clamp teknikker, immunhistokemi og fluorescens-optiske metoder, specielt confocal laser scanning mikroskop (CLSM). De cellulære mekanismer bag bikarbonatsekretion fra udførselsgange involverer H^+/HCO_3^- transportører, som vi undersøger ved hjælp af intracellulære pH-målinger og immunhistokemi. Calciumtransport i pancreas' udførselsgange involverer specifikke proteiner som Na^+/Ca^{2+}-transportøren (NCX), som er reguleret af sekretin, acetylcholin og insulin. For yderligere at undersøge NCX-isoformer og transportørens regulerings-mekanismer bruges HEK293-celler transient transfekteret med NCX isoformer. Udover Ca^{2+} transport er Ca^{2+} signalering involveret i medieringen af sekretion fra udførselsgange og acini. I disse celler undersøges Ca^{2+} signalering ved hjælp af fluorophoren Fura-2 og CLSM. ATP frigives fra acini under cholinerg stimulation og stress. Til undersøgelse af denne ATP frigørelse har vi udviklet en visualiseringsmetode, baseret på brugen af CLSM og luciferin/luciferase. Purinerge receptorer og koblede intracellulære signaleringsmekanismer undersøges ved at udtrykke P2X4 og P2X7 receptorer i HEK293-celler. Western blot og CLSM bruges da til studier af ATP medieret kinase-aktivitet, Ca^{2+} signalering og receptorlokalisering (I. Novak, J. Amstrup, Katrine Lütken Henriksen, Mette Rud Hansen, Solveig Odgaard. Sammen med: Roland Nitschke (Albert Ludwigs-Universitet, Freiburg, Tyskland), Mark Voigt (Saint Louis University, MO, USA), K.D. Philipson (UCLA, CA, USA); Alan North (University of Sheffield, UK).

Vækst og differentiering

Brystkræftceller
Humane brystkræftceller (MCF-7) er undersøgt efter induktion af apoptose med tamoxifen, faslodex, etoposid, cisplatin, samt serum albumin. Formålet var at undersøge om, og i bekræftende fald baggrunden herfor, anvendelsen af forskellige cytokemiske metoder til påvisning af apoptose giver en forskel i apoptose-index (AI), samt om apoptose manifesterer sig forskelligt afhængigt af metoden, hvormed apoptose induceres. Vi har vist, at AI er helt eller delvist afhængig af anvendte metode for påvisning af apoptose, tid efter apoptoseinduktion, og metode til induktion af apoptose. De påviste forskelle synes at reflektere metodernes specificitet for apoptosefase, samt forskel i hvilke caspaser, der aktiveres under induktion med forskellige stoffer (P. Budtz, K. Møller).

Epitel-stroma interaktion
Der arbejdes fortsat med at afdække den molekylære baggrund for vækst og differentiering i det dynamiske samspil mellem epitel og bindevæv i mammakirtlen. Bl.a. har vi ved hjælp af RT-PCR, differential display og hybridiseringsarrays identificeret et transkript, der repræsenterer en intracellulær kloridkanal, samt identificeret et gen, EPSTI-1, som reguleres ved epitelial-stromal interaktion (L. Rønnov-Jessen i samarbejde med H. L. Nielsen, R. Villadsen og O.W. Petersen, Panum Instituttet).

Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi (LCMF)

Laboratoriet arbejder med funktionelle og strukturelle aspekter af cellulære og molekylære processer, som knytter sig til cellemembranen. Projekterne omhandler aktiv og passiv transport af ioner over membranen, og transportens konsekvenser for bl.a.: Regulering af cellers homoeostase under normale og patologiske forhold, kontrol af musklers blodgennemstrømning og dannelse af indlæringsprocesser.

Na,K-pumpens tre-dimensionale struktur
Molekylær mekanisme for Na,K-pumpen fra nyrer ved heterolog ekspression, site-directed mutagenese og analyse af tre-dimensional struktur.

Opklaring af Na,K-pumpens mekanisme er forudsætning for at forstå den komplekse regulering af dens funktion i celler og væv. Hos pattedyr omsætter Na,K-ATPase 20 – 30 % af den løbende energiproduktion i hvile til aktiv Na,K-transport i nyrer, centralnervesystem og andre celler i kroppen. Na,K-gradienter over cellemembranerne vedligeholder membranpotentialer, cellevolumen og sekundært aktive transportprocesser for andre stoffer. Disse essentielle fysiologiske funktioner er baseret på en kompleks regulering af ekspressionen af Na,K-pumpens isozymer og systemerne for hurtig regulering af Na,K-transport i de enkelte celler og væv.

Til krystallisering af hele Na,K-pumpens struktur renfremstilles Na,K-ATPase fra nyrer og vi udvikler metoder til krystallisering i detergent lipid faser. Lipid miceller tilsættes for at stabilisere proteinet under krystallisering. En anden angrebsvinkel er at oprense og krystallisere Na,K-pumpens domæner. F. eks er det ATP bindende N-domæne præpareret ved heterolog ekspression og renfremstillet ved kromatografi med henblik på krystallisering.

Na,K-pumpen indgår i familien af P-type pumper, der har fælles arkitektur af proteinet med identiske aminosyre sekvenser i de essentielle områder for binding af ATP, fosforylering og overførsel af energi til katjonsites i membranen. Strukturen af Ca-pumpen fra muskler blev løst ved høj resolution i 2000. Denne struktur har fået enestående betydning ved forklaring af struktur-funktionssammenhænge for Na,K-pumpen. På basis af Ca-pumpens struktur har vi bygget modeller af væsentlige dele af alpha-subunit af Na,K-ATPase. Disse modeller er særligt vigtige ved fortolkning af struktur-funktionsdata fra forsøg med site-directed mutagenese (K.O. Håkansson, P.L. Jørgensen, P.A. Pedersen, L.F. Jørgensen).

Struktur-funktion sammenhænge for Na,K-pumpens protein

Efter analyse af et stort antal mutationer i transmembrane segmenter har vi udviklet detaljerede modeller for strukturen af bindingsteder for natrium og kalium joner. En uventet og ny observation er at vi har opklaret den molekylære mekanisme bag en ændring i Na,K-pumpen i saltkirtler fra *Artemia Salina.* Det er små røde krebsdyr, der som det eneste dyr overlever i saltsøer ved op til 30 % salt i så store mængder at de farver vandet rødt og tiltrækker store flokke af flamingoer. Substitution of to lysiner i M4 og M5 i Na,K-pumpens katjon site virker som en fikseret intern katjon, der erstatter natrium- eller kalium-joner. Herved nedsættes K/ATP og Na/ATP ratio for Na,K-pumpen, således at saltet kan transporteres mod de meget stejle gradienter i saltsøerne.

Som de første har vi kunnet udtrykke mutanter af aminosyrer i TGDGVND-segmentet i P-domænet, som findes i samme sekvens i alle katjonpumper. Vi har løst en række problemer omkring bindingen af magnesium-joner og P-domænets rolle ved overførsel af energi til bindingssteder for katjoner i membranfasen. I domænet for binding af ATP har vi identificeret en arginin-sidekæde, der er afgørende for binding af ATP og overførsel af gamma-fosfat til proteinet (P.L. Jørgensen,P.A. Pedersen, J.H. Rasmussen, J.R. Jørgensen, M.D. Jacobsen, J. Nielsen, L.J. Jensen).

Na,K-pumpens fysiologiske regulering

Vi har fusioneret det grønt fluorescerende protein (EGFP) med Na,K-pumpens alpha-subunit som en metode til at følge Na,K-pumpens fordeling i cellerne. Herefter har vi kunnet undersøge traffiken af Na,K-pumper mellem overflademembranen og intracellulære vesikler. Det har vist sig den hæmning af Na,K-pumpen som ses efter aktivering af protein kinaser eller hæmning af protein fosfatase til dels skal forklares ved transport af Na,K-pumper fra overflademembranen til intracellulære vesikler (S. Birkelund, P.L. Jørgensen, L.F. Jørgensen).

Karakterisering af heterologt udtrykte membranproteiner

Et af de store begrænsninger i karakterisering af membranproteiner er, at de er meget svære at producere i heterologe systemer i koncentrationer, der tillader oprensning og renfremstilling. Vi har derfor arbejdet med identifikation og karakterisering af det cellulære respons, der udløses af heterolog membranprotein produktion i *S. cerevisiae*. For at få et bredt udsnit af membranproteiner at arbejde med, har vi udviklet gærbaserede heterologe ekspressionssystemer for TM7 receptorerne for adenosin, vasopressin, pituritary adenylate activating polypeptide samt de Ca^{2+} aktiverede K-kanaler rsk3 og hik. Endvidre har vi fortsat arbejdet med udvikling af zygomyceten *M. racemosus* som vært for heterolog membranprotein produktion indenfor rammerne af Center for Eukaryot Proteinproduktion (P.A. Pedersen, J.H. Larsen, D. Sørensen, D. Muncanovic, S. Rojko, B.R. Johannesen, L. Steffensen).

Transportproteiner i muskler

Der har været arbejdet inden for to områder: (1) Ionændringer i muskler. Overordnet undersøges ionændringerne i forbindelse med muskelaktivitet. Hovedformålet er at belyse reguleringen af musklers blodgennemstrømning, især er musklers Na+/K+ balance og musklers pH regulering blevet undersøgt.

(2) Regulering af transportproteiner i muskler. Vi har undersøgt effekten af træning på en række transportproteiner (C. Juel, R. Bonde).

Genexpression i skeletmuskulatur

Skeletmuskler har en stor evne til at tilpasse sig ændringer i fysisk aktivitet og metabolske forandringer i det hele taget. De underliggende mekanismer for adaptationerne til fysisk aktivitet og kost undersøges ved at bestemme transskriptionel aktivitet og mRNA i humanmuskulatur. Dette gøres ved RT-PCR-baserede metoder: henholdsvis cellekerneisolering med nuclear-run-on analyser og RNA isolering efterfulgt af real time PCR (Henriette Pilegaard)

Protein-protein og protein-lipid interaktion i cellemembranen

Generelt arbejdes med protein-protein interaktion og protein-lipid interaktion, specielt med henblik på betydningen for regulering af transmembranære passive ion transportprocesser, og med modulering af passive ion transportprocesser ved brug af uorganiske anta-/a-gonister, samt redoxhomeostasens indflydelse, specielt med henblik på calpromotin. (P. Bennekou, B.I. Kristensen, G. Bengtson, S.L. Johansen og fra Neurosearch P. Christophersen)

Den non-selektive kation-kanal i den humane erythrocyt

Arbejdet med kontrol af salt/volumentab fra seglceller, som tidligere beskrevet, er fortsat med speciel vægt på det dynamiske samspil mellem den calmodulin/calcium-aktiverede K^+-kanal, Ca^{2+}-pumpen og den non-specifikke kati-

on-kanal fra røde blodlegemer, med reference i den normale erythrocyt. I denne sammenhæng har det vist sig at muligheden for reversibelt at blokere chlorid er af afgørende betydning for arbejdet med fysiologisk og proteinkemisk karakterisering af denne kanal (P. Bennekou, B.I. Kristensen, G. Bengtson, S.L. Johansen og fra Neurosearch P. Christophersen, og pt. H. Flyvbjerg, Risø/NBI og E. Gudowska-Nowak, the Smoluchowski Institute for Theoretical Physics, Jagiellonian University, Krakow).

Ehrlich cellens volumenregulering i isotone og anisotone medier

I anisotone medier regulerer Ehrlich celler deres cellevolumen til et volumen-regulatorisk 'set point'. Under RVD responset i hypotone medier aktiveres en DIDS-følsom efflux kanal for taurin. Vi har kunnet vise, at DIDS overraskende har den dobbelte virkning tillige at stimulere taurinoptagelsen gennem system $^1/_2$ i isotont medium. Vi har tidligere vist, at cellernes indhold af fosfoinositidet PtdIns(4,5)P_2 ændres parallelt med cellevolumen i anisotone medier. Vi har nu undersøgt cellesvulmningen i isotont medium med høj K^+ koncentration og fundet at denne ikke ledsages af ændringer i PtdIns(4,5)P_2 (A.K. Jensen, I. Somer og L.O. Simonsen).

Efter *in vivo* mærkning med [2-^{3}H]*myo*-inositol ses en aberrant ^{3}H mærkning af ATP og GTP, som kan give anledning til interferens ved kromatografi af de samtidigt ^{3}H mærkede inositolfosfater. Vi har på bestilling fået fremstillet *myo*-inositol mærket med ^{3}H ved C1 i stedet for C2, og har kunnet vise, at den aberrante mærkning herved reduceres markant (L.O. Simonsen og S. Christensen).

Hukommelsesrelateret neurobiologi

1. Når sensoriske impulstog i rottens "parietale associations-cortex" forløber ind i hippocampus og videre frem til det "præfrontale cortex" undergår togets aktions- og synapsepotentialer ændringer som følge af synaptiske funktionsforandringer. De tidsmæssige forløb af forandringerne undersøges – både i løbet af – og i tiden efter impulstog. De synaptiske procesforandringer styrer både indkodningen af – og kort-tids hukommelsen af den sensoriske information (G. Christoffersen, S. Petersen).

2. Metabotrofe glutamatreceptorer aktiveres under dannelse af lang-tids hukommelse hos rotter. Det gælder specielt for de to "gruppe 1"-receptorer, kaldet mGluR1 og mGluR5. Gennem anvendelse af antagonister, som er selektive for hver af de to receptor-typer er det blevet fastslået, at mGluR1 (men ikke mGluR5) er involveret i indlæring i en spatial, belønnings-reinforceret test og i en eksplorations-test (G. Christoffersen, S. Petersen).

Biokemisk Afdeling

Forskningen grupperer sig indenfor emnerne: Proteinkemi og termodynamik, membrantransportsystemers mekanisme og regulation samt mitochondriestofskifte og stofskifteregulation.

Proteinkemi og termodynamik

Biokemiske undersøgelser af leddyrs hudskelet (kutikula)

Projektets formål er at opnå en detaljeret forståelse af sammenhængen mellem biologiske kompositmaterialers egenskaber og deres molekylære opbygning. I år 2001 har vi fortsat isolering og karakterisering af proteiner fra forskellige leddyrgrupper (insekter, krebsdyr, mider, edderkopper og *Limulus*) og sammenlignet deres aminosyresekvenser. De foreløbige resultater viser, at kutikulatyper med tilsvarende mekaniske egenskaber indeholder nært beslægtede sekvenstyper, selv om de stammer fra ret fjerntbeslægtede leddyrgrupper. Undersøgelserne er blevet udført i tæt samarbejde med professor P. Roepstorff og lektor P. Højrup ved Syddansk Univ.,Odense (G.B. Wybrandt, S.O. Andersen).

Proteinnedbrydning i eukaryote celler

Vi har fortsat undersøgelserne af ubiquitin/proteasom systemet, som er ansvarligt for størstedelen af proteinnedbrydningen i pattedyrceller. Proteiner nedbrydes af 26S proteasomet, hvilket er vigtigt for en række reguleringer af cellernes funktioner, og for immunitet.

I fravær af ATP henfalder 26S proteasomer til 2 komponenter, nemlig det proteolytisk aktive 20S proteasom og PA700. Vi har nu vist, at dissocieringen ikke er fysiologisk relevant, idet 26S proteasomerne fungerer som intakte enheder, dvs. uden at frigive PA700 eller andre dele af proteasomet (K.B. Hendil, R. Hartmann-Petersen, K. Tanaka, Tokyo).

For at få oplysninger om andre komponenter i ubiquitin/proteasom systemet undersøger vi hvilke celleproteiner, der bindes til 26S proteasomer fra menneskeceller. Proteinerne analyseres ved elektroforese og identificeres ved massespektrometri (K.B. Hendil, R. Hartmann-Petersen, A.H. Johnsen).

For nylig har vi fundet en række cofaktorer for en relativt ubeskrevet chaperonin kaldet Cdc48 i gær og VCP/p97 i mennesket. En af disse cofaktorer binder endvidere multiubiquitinerede substrater for 26S proteasomet, og kæder derfor proteinfoldning og proteinnedbrydning sammen *in vivo* (R. Hartmann-Petersen, K.B. Hendil og C. Gordon, Edinburgh).

Med henblik på undersøgelse af interaktion mellem ubiquitinmærket protein og 26S proteasomet forsøges det at fremstille substrater, foreløbig uden held. Der fortsættes med andre substrater og enzymer (P. Kristensen).

Vi har vist at den ikke tidligere beskrevne peptidase fra human placenta med spaltningsaktivitet af trypsintypen oprenses sammen med oxytocinase, en specifik, velbeskrevet placenta peptidase. Polyacrylamid-gelelektroforese under ikke-denaturerende forhold af både den ukendte peptidase og oxytocinase viser 2 proteinbånd. Peptidasen er betydelige større end oxytocinasen, i overensstemmelse med gelfiltreringforsøg af begge aktiviteter. Vi er i færd med at isolere peptidasens proteinbånd direkte fra den native gel til videre karakterisering (W. Uerkvitz).

Proteinstabilitet, og molekylær genkendelse og enzymkinetik

Projektets formål er at tilvejebringe fysisk-kemiske (termodynamiske og kinetiske) beskrivelser af enzymers strukturelle stabilitet og specifikke genkendelse af andre molekyler, samt at kortlægge sammenhængene mellem disse fænomener og deres katalytiske virkningsmekanismer. De anvendte teknikker er differentiel skanning kalorimetri og isotermisk titreringskalorimetri. Sidstnævnte benyttes både til måling af ligevægtsinteraktioner og til bestemmelse af

steady-state kinetiske parametre. Samarbejde med B. Svensson, Carlsberg Laboratorium, M. Willemoës, Kemisk Institut, KU, og M. Etzerodt, ÅU (B.W. Sigurskjold).

Membrantransportsystemers mekanisme og regulering

Intracellulær signalering

Molekylær karakterisering af mekanismer og signalstoffer, som indgår i reguleringen af transportsystemer, der er ansvarlig for opretholdelse af cellens vand- og ionindhold samt af cellulært pH. Mekanismer til regulering af cellens volumen er essentiel for en lang række fysiologiske funktioner herunder regulering af sekretion, stofskifte, cellevækst og programmeret celledød. Således reagerer mange af cellens signaltransduktionsmekanismer på små forandringer i cellevolumen og udløser derved ændringer i membrantransport, stofskiftet og ekspression af en lang række gener. Signalsekvenserne, der initieres ved en ændring af volumen, består af en volumensensor, signaltransduktionsvejene og effektorerne. Som mulige volumensensorer er der foreslået cytoskelettet, GTP-bindende proteiner, fosfolipaser, proteinkinaser og fosfataser. Signaltransduktionsgruppen på August Krogh Instituttet har bidraget væsentligt til viden om både sensorer, de involverede signaltransduktionsveje og de involverede effektorer. Forskningen er fokuseret på følgende projekter: (1) Volumenaktiverede K^+ og Cl^- kanaler. (2) De små, monomere GTP-bindende proteiner og cytoskelettets rolle i den svulmningsinducerede signaleringskaskade. (3) Aktivering og translokation af fosfolipaser og proteinkinaser. (4) Ekspression af K^+ kanaler og leukotrienreceptorer i *Xenopus oocyter*. (5) Regulering af Na^+/ H^+ exchangesystemet. (6) Taurin homeostase i multidrugresistente celler. (7) Lysophosphatidylcholin som second messenger. (8) Primærciliets rolle som sensorisk organel. (9) Karakterisering af dryptab i kød. (10) Effekten af ischaemi på fiskemyocyter og fiskemuskel-bindevævsceller. Metoder, der anvendes: patch clamp teknik, to-elektrode voltage clamp teknik, confocal laser scanning mikroskopi samt standard biokemiske og molekylærbiologiske teknikker herunder 2D gelelektroforese. Projekterne udføres som samarbejde mellem (E.K. Hoffmann, I.H. Lambert, S.T. Christensen, S.F. Pedersen, C. Hougård, H. Jones, og C. Ossum).

Dyneinregulatoriske og sensoriske funktioner i klassiske cilier

Udover ovenstående forskning i intracellulær signalering udfører jeg forskning inden for funktionen af klassiske cilier som bevægelige og sensoriske enheder. I denne forskning karakteriseres dyneinregulatoriske light chains med funktion inden for cilieslagfrekvens og relation til respiratoriske sygdomme. Endvidere klones og karakteriseres insulin-relaterede receptor tyrosinkinaser i klassiske ciliemembransystemer. Til molekylærbiologiske undersøgelser med genknockout benyttes ciliaten, *Tetrahymena*, som modelorganisme (S.T. Christensen).

Regulering af salt transporten via epiteler

Det isolerede frøskind er et bifunktionelt organ, der både absorberer og udskiller salt (NaCl). Salt optagelsen foregår via cellerne i epitelet, mens sekretionen foregår via skindets kirtler. Salttransporten er underkastet hormonel regulering, men styres også af den cellulære og ekstra cellulære ion koncentration via selvhæmning og feedback-hæmning's mekanismer. Vore undersøgelser har vist at den hormonale regulering af epitelet foregår via $^1/_{22}$, $^1/_2$, V_2, EP2, EP3, P2Y og P2X receptorer, men ikke via $^1/_{21}$ receptorer, mens den hormonale regulering af kirtlerne sker via $^1/_{21}$, $^1/_2$, EP2 og M1.

Ældre forsøg antyder at epitelet indeholder en Ca^{2+}-receptor. Tilsætning af den formodede Ca^{2+} -agonist Gd^{3+} øger den aktive transport af Na^+ på en dosis afhængig måde. Øgning af Na^+ -transporten skyldes en øgning af den apicale Na^+-permeabilitet. Forsøgene antyder, at den apicale membran indeholder en receptor, der via et G-protein er koblet til den apicale Na^+-kanal.

I svedkirtler modulerer steroid hormoner transskription og translation af specifikke gener. Der er imidlertid evidens for, at steroid hormoner yderligere virker via en hurtig regulering af intracellulære signal kaskader med efterfølgende aktivering af plasmamembran transportproteiner uden regulering af protein syntese. Effekten af steroid hormonet aldosteron på den intracellulære pH er blevet undersøgt i en human eccrin svedkirtel cellelinie (NCLSG3). Aldosteron inducerede en acceleration af det intracellulære pH recovery efter et acid load, hvilket antyder en aktivering af Na^+/H^+ exchange. Dette understøttes af, at denne aktivering hæmmes i fravær af ekstracellulær Na^+ eller ved tilsætning af amiloride eller EIPA. I NCLSG3 celler er Na^+/H^+ exchangen farmakologisk identificeret som isoformen (NHE1) (C.N. Gudme. og R. Nielsen).

Mitochondriestofskifte og stofskifteregulation

Bioenergetik (mitochondriestofskifte)

Den mitochondrielle teori for aldring er en oplagt og meget populær hypotese. Den levende celles energiproduktion foregår i det væsentlige i mitochondrierne, og hypotesen antager, at deres evne til energiproduktion forringes med alderen som følge af ophobede oxidative skader. Mitochondrierne vil være specielt udsatte for dette, fordi ilten omsættes her. Desuden har de eget DNA, som koder for meget vigtige proteiner, og dette DNA er af flere grunde specielt udsat for skader. Det stemmer udmærket med teorien, at de postmitotiske skeletmuskler og nervevæv er særligt disponerede, og der kendes tilmed mange mitochondrielle sygdomme, som udtrykkes i disse væv (f.eks. Alzheimer syndromet).

Vi har udviklet et system af mikroteknikker, som muliggør detaljeret undersøgelse af mitochondriestofskiftet udfra mindre end 100 mg muskelvæv (dvs. fra en nålebiopsi), og er derved i stand til at arbejde med væv også fra raske mennesker. Disse teknikker anvendes i et samarbejde med Copenhagen Muscle Research Centre. Der er opnået et kontrolmateriale af unge mennesker, og det er bl.a. blevet vist, at de mitochondrier, der isoleres, meget præcist kan redegøre for den maximale iltoptagelse, der måles på selve musklen. For øjeblikket undersøges mitochondriestofskiftet hos 70 – 80 årige mennesker. Resultaterne viser overraskende, at mitochondrierne som sådant ikke fungerer forskelligt i gamle og unge mennesker, og at den mitochondrielle teori for aldring derfor sandsynligvis er forkert (U.F. Rasmussen og H.N. Rasmussen).

Faglige og administrative hverv (AKI)

Bedømmelsesudvalg

K.B. Hendil: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved University of Nottingham, UK.

E.K. Hoffmann: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Catholic University, Leuven, Belgien.

P.L. Jørgensen: Formand for bedømmelses udvalg vedr. professorat ved AKI.

E.H. Larsen: Formand for bedømmelsesudvalg vedr. professorat ved AKI.

R. Nielsen: Medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Danmarks Tekniske Universitet.

B.W. Sigurskjold: Formand for to ph.d.-bedømmelsesudvalg ved ph.d.-skolen i proteiners struktur og biologi.

Udvalg og fonde

P.E. Budtz: Formand for AKI's rejseudvalg.

B. Kristensen: Formand for AKI's undervisningsudvalg.

K.B. Hendil er medlem af "Evaluation commitee for priority programme: Proteasomes", Deutsche Forschungsgemeinschaft og referent for Norges Forskningsråd.

E.K. Hoffmann har siddet i fakultetets Efteruddannelsesudvalg, Fakultetetsudvalg for Bioinformatik Uddannelse, Forskningsudvalget ved AKI og i bestyrelsen for Det Danske Weizmann Selskab samt i præsidiet for "Dansk Science Center"

P.L. Jørgensen: Formand for AKI's forskningsudvalg og AKI's ph.d.-udvalg.

BW Sigurskjold er medlem af Studienævnet for Biokemi og udvalget for ph.d.-skolen i proteiners struktur og biologi.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

J. Gomme: Direktør for det Naturvidenskabelige IT Kompetencecenter, NIK (50 % af sin tid), Global Biodiversity Information Facility (GBIF), studienævnet for humanbiologi ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet.

E.K. Hoffmann er eksternt medlem af Facultad de Medicina, Universidad de Chile, Santiago.

E.H. Larsen: European Society for Comparative Physiology and Biochemistry, International Commission of Comparative Physiology, Koordineringsgruppen for Bioteknologi og formand for Nationalkomitéen for Fysiologi.

N.J. Willumsen: Biologisk Studienævn (vicestudieleder) og Fakultetets Internationale Udvalg.

Tillidshverv

B. Hasman: Daglig sikkerhedsleder.

I.H. Lambert: Bygningsansvarlig.

Formidling

Redaktionelle hverv

E.K. Hoffmann: Cellular Physiology and Biochemistry.

E.H. Larsen: Journal of General Physiology, Journal of Experimental Physiology.

L.O. Larsen: Journal of Herpetology.

P.L. Jørgensen: Journal of Membrane Biology.

C. Juel: European Journal of Applied Physiologi

Kongresser og symposier

E.K. Hoffmann: Symposiet: "Molecular mechanisms in cell volume regulation", Queenstown, New Zealand.

E.H. Larsen: Scand. Physiol. Soc. Meeting: Pumps, Channels and their Physiological Significance, Aarhus.

N.J. Willumsen: 34th Sandbjerg Meeting on Membrane Transport Physiology, Sandbjerg.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Postdoc Peter Lawonn fra Max Planck Instituttet i Dortmund, Tyskland.

Post.doc. Iris Carton fra Catholic University, Leuven, Belgien.

Ph.d.-studerende Rodrigo Cruz, Institute of Cell Physiology, State Universitet of Mexico.

Professor Steven J.D. Karlish, Department of Biological Chemistry, Weizmann Institute of Science, Israel.

Dr. Kaethi Geering, Department of Pharmacology, University of Lausanne, Schweitz.

Forskningsophold i udlandet

C.N. Gudme: Cork University, Irland.

S.F. Pedersen: Dept. Human Physiology, University of California Davis, USA.

R.H. Petersen: MRC, Edinburgh University, UK.

A. Viborg: Dept. og Biology, University of Nevada, Las Vegas, USA.

Netværk

E.K. Hoffmann er leder af netværket "Fiskefysiologi og Biokemi" under paraplynetværket "Fishnet" (SJVF).

E.K. Hoffmanns forskningsgruppe deltager i formaliseret samarbejde med prof. F Sepulvéda's gruppe i Valdivia, Chile og prof. B Nilius's gruppe i Leuven, Belgien.

P.L. Jørgensen: P-type ATPase Network in Copenhagen, PANIC (SNF).

I.H. Lambert: Projektsamarbejde med Danmarks Jordbrugsforskning, Forskningscenter Foulum (Danske Slagterier)

E.H. Larsen deltager i Cystic Fibrosis European Network (EU).

Institutleder Erik Hviid Larsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	26,52	5,46	31,98
STIP	3,73	1,42	5,15
TAP	26,85	1,93	28,78
Total	*57,10*	*8,80*	*65,91*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2143	4847	6990
Anskaffelser	1692	867	2559
Total	*3835*	*5714*	*9549*

Stab

VIP Internt finansieret

Amstrup, Jan; forskningsadj.

Bennekou, Poul; lektor.

Bernth, Thomas; akademisk medarbejder.
Budtz, Povl Egede; lektor.
Christoffersen, Gert Rene Juul; lektor.
Gomme, Jørgen; lektor.
Hendil, Klaus Aksel Bjørner; lektor.
Hoffmann, Else Kay; lektor.
Håkansson, Kjell Ove; lektor.
Juel, Carsten; lektor.
Kristensen, Berit Inge; lektor.
Kristensen, Poul; lektor.
Lambert, Ian Henry; lektor.
Larsen, Erik Hviid; professor.
Larsen, Lis; lektor.
Leth-Jørgensen, Peter; professor.
Nielsen, Lis Engdahl; lektor.
Nielsen, Robert; lektor.
Novak, Ivana; lektor.
Pedersen, Per Amstrup; professor.
Rasmussen, Hans; lektor.
Sigurskjold, Bent Walther; lektor.
Simonsen, Lars Ole; lektor.
Uerkvitz, Wolfgang; lektor.
Willumsen, Niels Johannes; lektor.
Wybrandt, Grith Bacher; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Arvedlund, Michael; forskningsadj.
Christensen, Søren Tvorup; adjunkt.
Grosell, Martin Hautopp; adjunkt.
Hougaard, Charlotte; adjunkt.
Jørgensen, Jesper Roland; forskningsass.
Nielsen, Claus; adjunkt.
Petersen, Lone Rønnov-Jessen; lektor.
Petersen, Stine Helene Falsig; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Eriksen, Heidi Norman; ph.d.-studerende.
Gudme, Charlotte Nini; ph.d.-studerende.
Jacobsen, Mette Dorph; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Nadja Møbjerg; ph.d.-studerende.
Kristensen, Bo; ph.d.-studerende.
Petersen, Rasmus Hartmann; ph.d.-studerende.
Viborg, Arne Lykke; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Houghton-Larsen, Jens; ph.d.-studerende.
Ossum, Carlo Gunnar; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Hougaard, Charlotte: Characteristics and regulation of the volume-sensitive K+ channel in Ehrlich ascites tumour cells.
Jørgensen, Jesper Roland: Consequences of Mutations in the Conserved 708-TGDGVNDSPALKK Sequence in the Na,K-ATPase.
Rasmussen, Jakob Helding: Expression of Pig Kidney a1b1-Na,K-ATPase in Saccharomyces cerevisia; Structure Funktion Relationships of Na+-Coordinating Residues in a-subunit.

Fondsbevillinger

Alfred Benzon's Fond
– Control of axonemal dynein... (Søren Tvorup Christensen) kr. 59.200.
– Karakterisering af ciliets sensoriske og bevægelige funktioner (Søren Tvorup Christensen) kr. 51.000.

Carlsbergfondet
– Undersøgelse af vekselvirkningen mellem biomembraners mekaniske egenskaber og funktionen af membranspændende proteiner... (Claus Nielsen) kr. 416.100.
– Strukturbestemmelse af Na, K-ATPase og M2 protein (Kjell Håkansson) kr. 45.000.
– Karakterisering af de plasmamembran-bundne K+ og C1-kanaler, der aktiveres som følge af cellesvulmning... (Charlotte Hougaard) kr. 416.100.
– Karakterisering af resilin og andre strukturproteiner af betydning for insektkutikulaens egenskaber (Svend Olav Andersen) kr. 75.000.
– Sammenhængen mellem insektkutikulaens biokemi og dens egenskaber (Svend Olav Andersen) kr. 75.000.
– Undersøgelse af de ændringer cytoskelettet undergår ved cellevolumenændringer, samt cytoskelettets betydning for volumenregulering (Stine Helene Falsig Petersen) kr. 382.700.

Danced via Århus Universitet
– Collaboration on biodiversity, Sabah-DK/Univ.Malays (Jon Fjeldså) kr. 125.900.

Direktør Ib Henriksens Fond
– Undersøgelse af koralrevsfisks økofysiologi (Michael Arvedlund) kr. 25.000.

Direktør Kurt Bønnelycke og Hustru Grethe
– Karakterisering af ciliets sensoriske og mekanokemiske regulering (Søren Tvorup Christensen) kr. 15.000.

Direktør Leo Nielsen & Karen M. Nielsens Legat
– Karakterisering af den cellulære optagelse og frigivelse af den organiske osmalyt taurin: pattedyrc (Ian Lambert) kr. 25.000
– Cellebiologisk og molekylærgenetisk karakterisering... (Søren Tvorup Christensen) kr. 40.000

Elisabeth og Knud Petersens Fond
– Studier i åletarmens transportegenskaber ved overgang fra ferskvand til saltvand m.v. (Else K. Hoffmann) kr. 60.000.

EU
– 10th International Conference for Na,K-ATPase and Related Cation Pumps (Peter Leth Jørgensen) kr. 373.100.

Fonden af 1870
– Karakterisering af ciliets sensoriske og bevægelige funktioner (Søren Tvorup Christensen) kr. 44.000.
– Karakterisering af den cellulære optagelse og frigivelse af den organiske taorin i pattedyrceller (Ian Lambert) kr. 50.000.

Illum Fondet
– Karakterisering af ciliets sensoriske og bevægelige funktioner (Søren Tvorup Christensen) kr. 25.000.

Knud Højgaards Fond
– Støtte til kongresdeltagelse i Australien og New Zealand.

Novo Nordisk Fonden
– Functional genomics studium af cellulære respons efter heterolog ekspression af membranproteiner i mikrobielle eukaryoter (Per Amstrup Pedersen) kr. 105.000.
– Molecular Mechanisms of Regulation of Na,K-pump; Small Ion Trans (Peter Leth Jørgensen) kr. 100.000.
– Karakterisering af proteiner fra kutikulaen hos insekter og andre leddyr mhp. struktur og interaktion (Svend Olav Andersen) kr. 150.000.
– Molekylære karakterisering af den volumenfølsomme K+ kanal i pattedyrceller (Else K. Hoffmann) kr. 34.000.
– Identifikation og lokalisering af kanaler involveret i kaliumudstødningen under muskelarbejde (Carsten Juel) kr. 52.000.

Statens Jordbrugs- og Veterinærvid. Forskning
– Fish Physiology and Biochemistry – a ph.d.-programme plus a project (Else K. Hoffmann) kr. 1.391.300.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Intestinal bicarbonate secretion in marine teleost fish (Martin Grosell) kr. 2.039.500.
– Olfactory imprinting in anemonesfishes (Pisces: Pomacentridae) (Michael Arvedlund) kr. 475.500.
– Foldnings- og sekvensstudier af proteiner fra kutikulaen hos insekter (Svend Olav Andersen) kr. 120.000.
– Protein nedbrydning i pattedyr-celler (Klavs B. Hendil) kr. 420.000.
– Signalling events involved in regulation of cell volume, cell growth an programmed cell death (Else K. Hoffmann) kr. 318.000.

Superfos Packing/Plastindustrien i DK
– Undersøgelse af plastmaterialers effekt på paddelarver (Per Rosenkilde) kr. 95.000.

Team Danmark
– Betydningen af kulhydrattilgængelighed i restitutionsperioden efter arbejde på den arbejdsinducerede (Henriette Pilegaard) kr. 60.000.
– Effekt af anaerob træning på muskeltilpasning og præstationsevne (Carsten Juel) kr. 200.000.

Velux Fonden af 1981
– Fordeling af tritium mellem ribose og base i nucle (Lars Ole Simonsen) kr. 117.800.

Publikationer

August Krogh Institutet

Amstrup J., Frøslev J., Willumsen N.J., Møbjerg N., Jespersen Å., Larsen E.H.: Expression of cystic fibrosis transmembrane conductance regulator in the skin of the toad, Bufo bufo and possible role for Cl^- transport across the heterocellular epithelium. Comparative Biochemistry and Physiology Part A 130, s. 539-550, 2001.

Amstrup J., Jespersen Å., Larsen E.H., Møbjerg N., Willumsen N.J.: Functional expression studies of CFTR in toad skin epithelium. 1 s. New Zealand 2001.

Amstrup J., Odgaard S., Novak I.: P2X-receptor mediated activation of P44/42 MAP kinase and tyrosin phosphorylation of intracellular proteins. R138 s. Springer Verlag. Berlin 2001.

Amstrup J., Odgaard S., Novak I.: Intracellular signalling mediated by P2X receptors. i: Electrolyte Transport Across Exocrine Epithelia s. 123, A. Dinudon and D. I. Cook, University of Sydney Printing Service, Sydney 2001.

Andersen S.O.: Matrix proteins from insect pliable cuticles: are they flexible and easily deformed? Insect Biochemistry and Molecular Biology 31, s. 445-452, 2001.

Ankorina-Stark I., Amstrup J., Novak I.: Regulation of the Na^+/Ca^{2+} exchanger in rat pancreatic ducts. 13-15 s. Tyskland 2001.

Ardell D.H., Andersen S.O.: Tentative identification of a resilin gene in *Drosophila melanogaster*. Insect Biochemistry and Molecular Biology 31, s. 965-970, 2001.

Budtz P.E., Hofgaard J., Riis M.: Estrogen-induced protection against apoptosis is in the human breast cancer cell line MCF-7 mediated by procathepsin-D. 1 s. Leipzig, Germany 2001.

Budtz P.E., Møller K.: Apoptosis manifests itself differently following induction by antiestrogens (tamoxifen, ici 182, 780), topoisomerase II-inhibitor (etoposide), and DNA intrastrand crosslinking (cisplatin). 1 s. Leipzig, Germany 2001.

Bury N.R., Grosell M.H., Wood C.M., Hogstrand C., Wilson R.W., Rankin J.C., Busk M., Lecklin T., Jensen F.B.: Intestinal iron uptake in the European flounder *(Platichthys flesus)*. The Journal of Experimental Biology 204(21), s. 3779-3787, 2001.

De Boeck G., Grosell M.H., Wood C.M.: Sensitivity of the spiny dogfish *(Squalus acanthias)* to waterborne silver exposure. Aquatic Toxicology 54, s. 261-275, 2001.

Frederiksen O., Poulsen A., Klausen T.L., Willumsen N.J., Clauss W., Pedersen P.S.: Regulation of paracellular permeability by mucosal ATP in Natural airway epithelium. P36-14 s. Tyskland 2001.

Friborg C.R., Bonnesen B., Friis M.B., Willumsen N.J.: Regional variations in antidiuretic hormoneinduced Na transport in amphibians. 83 s. Danmark 2001.

Gomme J.: Transport of Exogenous Organic Substances by Invertebrate Integuments: The Field Revisited. Journal of Experimental Zoology 289, s. 254-265, 2001.

Grosell M.H., McGeer J.C., Wood C.M.: Plasma copper clearance and biliary copper excretion are stimulated in copper-acclimated trout. Am. Journal Physiol Regulatory Integrative Comp Physiol 280, s. R796-R806, 2001.

Grosell M.H., Laliberte C.N., Wood S.G., Jensen F.B., Wood C.M.: Intestinal HCO^-_3 secretion in marine teleost fish: evidence for an apical rather than a basolateral Cl^-/HCO^-_3 exchanger. Fish Physiology and Biochemistry 24, s. 81-95, 2001.

Grosell M.H., Wood C.M.: Branchial versus intestinal silver toxicity and uptake in the marine teleost *Parophrys vetulus*. Journal of Comparative Physiology B 171, s. 585-594, 2001.

Harris J.R., Schröder E., Isupov M.N., Scheffler D., Kristensen P., Littlechild J.A., Vagin A.A., Meissner U.:

Comparison of the decameric structure of peroxiredoxin-II by transmission electron microscopy and X-ray crystallography. Biochimica et Biophysica Acta 1547, s. 221-234, 2001.

Henriksen K.L., Novak I.: Effect of ATP on intracellular pH in pancreatic ducts. 1 s. 2001.

Hillyard S.D., Willumsen N.J.: Stretch-activated cation channel from larval frog skin epithelium. A844 s. 2001.

Hillyard S.D., Larsen E.H.: Lymph osmolality and rehydration from NaCl solutions by toads, *Bufo Marinus*. J Comp Physiol B 171, s. 283-292, 2001.

Hoffmann E.K., Hougaard C.: Intracellular signalling involved in activation of the volume-sensitive K^+ current in Ehrlich ascites tumour cells. Comparative Biochemistry and Physiology Part A 130, s. 355-366, 2001.

Hoffmann E.K., Krarup T., Pedersen S.F., Varming C.: Ion Co-Transporters ($NKCC_s$ and Exchangers (NHE_s in the regulation of Cell volume. 1 s. Molecular Mechanisms in Cell volume Regulation. 22 2001.

Hoffmann E.K.: The Pump and Leak Steady State concept with a Variety of Regulated Leak Pathways. J Membrane Biol 184,3, s. H321-H330, 2001.

Hougaard C., Jørgensen F., Hoffmann E.K.: Modulation of the volume-sensitive K^+ current in Ehrlich ascites tumour cells by pH. Pflügers Arch – Eur J Physiol 442, s. 622-633, 2001.

Hougaard C., Pedersen S.F., Jensen K.H., Lambert I.H., Hoffmann E.K.: Roles of Rho GTPases in the Regulation of Swelling-Activated Osmolyte Efflux in NIH3T3 mouse fibroblasts. D7 s. Molecular Physiology of Chloride Channels from Mol 2001.

Jensen K.H., Hougaard C., Lambert I.H., Hoffmann E.K., Pedersen S.F.: Roles of Rho GTPases in teh Regulatory Volume Decrease Process in NIH3T3 Mouse Fibroblasts. 1 s. Molecular Mechanisms in Cell Volume Regulation. 22 2001.

Jørgensen C.B.: August Krogh and Claude Bernard on Basic Principles in Experimental Physiology. BioScience Vol. 51, nr. 1, s. 59-61, 2001.

Kamunde C.N., Grosell M.H., Lott J.N.A., Wood C.M.: Copper metabolism and gut morphology in rainbow trout *(Oncorhynchus mykiss)* during chronic sublethal dietary copper exposure. Can. J. Fish. Aquat. Sci. 58, s. 293-305, 2001.

Lambert I.H., Falktoft B.: Lysophosphatidylcholine-induced taurine release in HeLa cells involves protein kinase activity. Comparative Biochemistry and Physiology Part A 130, s. 577-584, 2001.

Lambert I.H., Nielsen J.H., Andersen H.J., Ørtenblad N.: Cellular Model for Induction of Drip Loss in Meat. Journal of Agricultural and Food Chemistry Vol. 49, No. 10, s. 4876-4883, 2001.

Larsen E.H., Kristensen P., Nedergaard S.N., Willumsen N.J.: Role of Mitochondria-rich Cells for Passive Chloride Transport, discussion of Ussing's Contribution to Our Understanding of Shunt Pathways in Epithelia. J. Membrane Biol. 184, s. 1-8, 2001.

Larsen E.H.: Zoofysiologi. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 1, Gyldendal, Copenhagen 2001.

Larsen E.H.: August Krogh og Dyrefysiologisk Laboratorium i Ny Vestergade 11. Ugeskrift for læger 51, s. 7240-7248, 2001.

Larsen E.H.: Ussing, Hans Henriksen. i: Den Store Danske Encyklopædi s. 1, Gyldendal, Copenhagen 2001.

Larsen E.H., Sørensen J.B., Sørensen J.N.: Ion recirculation and isotonic transport. 1 s. New Zealand 2001.

Larsen L.O.: From Starving Lampreys and Voracious Toads to Lipogenesis and Development of Obesity in Human Beings. Proceedings of the 14th International Congress of Comparative Endocrinology 14, s. 683-691, 2001.

Mollerup J., Jørgensen S.T., Hougaard C., Hoffmann E.K.: Identification of a murine cysteinyl leukotriene receptor by expression in *Xenopus laevis* oocytes. Biochimica et Biophysica Acta 1517, s. 455-459, 2001.

Møbjerg N., Larsen E.H., Novak I.: Cell impalements in isolated and perfused collecting tubules and collecting ducts from the mesonephros of the toad Bufo bufo. R172 s. 2001.

Nedergaard S.N.: Isotonic Fluid Transport Across the Isolated Small Intestine of the Toad. Effect of High Tonicity on the Luminal Side. J Physiol Biochem 57 (2), s. 174, 2001.

Nielsen C., Andersen O.S., Greathouse D.V., Koeppe II R.E.: Gramicidin channels as molecular force transducers in biologigal membranes. 545a s. USA 2001.

Nielsen C., Andersen O.S.: The elastic matching ability of lipid bilayers limitations to hydrophobil coupling. 541a s. USA 2001.

Nielsen C., Andersen O.S., Lundbæk J.A.: Energetics of cholesterol-induced membrane protein sorting. 137a s. USA 2001.

Nielsen C., Lundbæk J.A.: Gramicidin channels molecular force transducers *in vivo*. 1 s. Copenhagen 2001.

Nielsen C., Lundbæk J.A.: Membrane elasticity: Effects of monolayer equilibrium curvature. 1 s. Copenhagen 2001.

Nielsen C.U., Amstrup J., Steffansen B., Frokjaer S., Brodin B.: Epidermal growth factor inhibits glycyl sarcosine transport and hPepT1 expression in a human intestinal cell line. American Journal Physial Gastrointest liver Physiol 281, s. G191-G199, 2001.

Nielsen M.E., Boesgaard L., Sweeting R.M., McKeown B.A., Rosenkilde P.: Physiological and Endocrinological Responses During Prolonged Exercise in Hatchery-Reared Rainbow Trout *(Oncorhynchus mykiss)*. Acta vet. scand. Vol. 41, s. 173-184, 2000.

Novak I., Christoffersen B.C.: Secretin stimulates HCO^-_3 and acetate efflux but not Na^+/HCO^-_3 uptake in rat pancreatic ducts. Pflügers Archiv – Eur J Physiol 441, s. 761-771, 2001.

Novak I., Sørensen C.E., Amstrup J.: ATP – a paracrine mediator in pancreas. i: Electrolyte Transport Across Exocrine Epithelia s. 77-78, A. Dinudon and D. I. Cook, University of Sydney Printing Service, Sydney 2001.

Novak I., Amstrup J., Sørensen C.E.: New regulatory pathways within pancreas. 1 s. 2001.

Pedersen S.F., Hoffmann E.K., Mills J.W.: The cytoskeleton and cell volume regulation. Comparative Biochemistry and Physiology Part A 130, s. 385-399, 2001.

Petersen R.H., Tanaka K., Hendil K.A.B.: The quaternary structure of the ATPase complex of human 26S proteasomes determined by chemical cross-linking. Arch Biochem Biophys 386, s. 89-94, 2001.

Poulsen A.N., Willumsen N.J., Pedersen P.S., Clauss W., Frederiksen O.: Regulation of ion transport pathways by purinergic stimulation in natural airway epithelium. 1 s. 2001.

Rasmussen U.F., Rasmussen H.N., Krustrup P., Quistorff B., Saltin B., Bangsbo J.,: Aerobic metabolism of human

quadriceps muscle: *in vivo* data parallel measurements on isolated mitochondria. Am J Physiol Endocrinol Metab 280, s. E301-E307, 2001.

Rasmussen U.F., Krustrup P., Bangsbo J., Rasmussen H.N.,: The effect of high-intensity exhaustive exercise studied in isolated mitochondria from human skeletal muscle. Pflügers Arch – Eur J Physiol 443, s. 180-187, 2001.

Sauer J., Chrisensen T., Frandsen T.B., Mirgorodskaya E., McGuire K.A., Driguez H., Roepstorff P., Sigurskjold B.W., Svensson B.: Stability and Function of Interdomain Linker Variants of Glucoamylase 1 from *Aspergillus niger*. Biochemistry Vol. 40, No. 31, s. 9336-9346, 2001.

Sørensen C.E., Novak I.: Visualization of ATP Release in Pancreatic Acini in Response to Cholinergic Stimulus. Journal of Biological Chemistry 276, s. 32925-32932, 2001.

Sørensen J.B., Nielsen M.S., Gudme C.N., Larsen E.H., Nielsen R.: Maxi K^+ channels co-localised with CFTR in the apical membrane of an exocrine gland acinus: possible involvement in secretion. Pflügers Arch – Eur J. Physiol 442, s. 1-11, 2001.

Viborg A.L., Rosenkilde P.: Angiotensin II Elicits Water Seeking Behavior and the Water Absorbtion Response in the Toad *Bufo bufo*. Hormones and Behavior 39, s. 225-231, 2001.

Walsh P.J., Grosell M.H., Goss G.G., Bergman H.L., Bergman A.N., Wilson P., Laurent P., Alper S.L., Smith C.P., Kamunde C.N., Wood C.M.: Physiological and molecular characterization of urea transport by the gills of the Lake Magadi tilapia *Alcolapia grahami*. Journal of Experimental Biology 204, s. 509-520, 2001.

Willumsen N.J., Amstrup J., Jespersen Å., Møbjerg N., Larsen E.H.: Identification and cloning of the amphibian CFTR chloride channel. 83 s. 2001.

Wybrandt G.B., Andersen S.O.: Purification and sequence determination of a yellow protein from sexually mature males of the desert locust, *Schistocerca gregaria*. Insect Biochemistry and Molecular Biology 31, s. 1183-1189, 2001.

Laboratoriet for Cellulær og Molekylær Fysiologi

Bennekou P., Franceschi L.d., Pedersen O., Lian L., Asakura T., Evans G., Brugnara C., Christophersen P.: Treatment with NS3623, a novel Cl-conductance blocker, ameliorates erythrocyte dehydration in transgenic SAD mice: a possible new therapeutic approach for sickle cell desease. Blood Vol. 97, no. 5, March 2001, s. 1451-1457, 2001.

Brugnara C., Franceschi L.d., Bennekou P., Alper S.L., Christophersen P.: Novel Therapies for Prevention of Erythrocyte Dehydration in Sickle Cell Anemia. Drug News & Perspectives Vol. 14, no. 4, s. 208-220, 2001.

Eskesen K., Kristensen B.I., Jørgensen A.J., Kristensen P., Bennekou P.: Calcium-dependent association of annexins with lipid bilayers modifies gramicidin A channel parameters. Eur Biophys J Vol. 30, s. 27-33, 2001.

Harbak H., Jensen A.K., Simonsen L.O.: The swelling-induced chloride and taurine channels are separate and distinct in the Ehrlich mouse ascites tumour cell. J. Physiol 531, s. 125, 2001.

Jorgensen P.L., Pedersen P.A.: Structure-function relationships of Na^+, K^+, ATP, or Mg^{2+} binding and energy transduction in Na,K-ATPase. Biochimica et Biophysica Acta 1505, s. 57-74, 2001.

Jorgensen P.L., jorgensen J.R., Pedersen P.A.: Role of Conserved TGDGVND-Loop in Mg^{2+} Binding, Phosphorylation, and Energy Transfer in Na,K-ATPase[1]. Journal of Bioenergetics and Biomembranes Vol.33, No. 5, s. 367-377, 2001.

Jorgensen P.L.: Aspects of Gene structure and functional regulation of the isozymes of Na,K-ATPase. Cellular and Molecular Biology 47 (2), s. 231-238, 2001.

Juel C.: Current aspects of lactate exchange: lactate/H^+ transport in human skeletal muscle. Eur J Appl Physiol 86, s. 12-16, 2001.

Juel C., Grunnet L., Holse M., Kenworthy S., Sommer V., Wulff T.: Reversibility of exercise-induced translocation of Na^+-K^+ pump subunits to the plasma membrane in rat skeletal muscle. Pflügers Arch – Eur J Physiol 443, s. 212-217, 2001.

Jørgensen J.R., Pedersen P.A.: Role of Phylogenetically Conserved Amino Acids in Folding of Na,K-ATPase. Biochemistry Vol. 40, No. 24, s. 7301-7308, 2001.

Lynge J., Juel C., Hellsten Y.: Extracellular formation and uptake of adenosine during skeletal muscle contraction in the rat: role of adenosine transporters. Journal of Physiology 537.2, s. 597-605, 2001.

Street D., Bangsbo J., Juel C.: Interstitial pH in human skeletal muscle during and after dynamic graded exercise. Journal of Physiology 537.3, s. 993-998, 2001.

Geologisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er lektor Jørn Rønsbo.

Bestyrelsen består endvidere af professor Finn Surlyk, lektor Hans Jørgen Hansen, lektor Paul Martin Holm, professor Hans Thybo, laboratoriefuldmægtig Birgit Damgaard, fotograf Ole Bang Berthelsen, stud.scient. Jan Adolfssen og cand.scient. Peter Alsen (observatør for ph.d.-studerende).

Adresse
Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon 35 32 24 00
Fax 35 32 24 99 (administration)
www.geol.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Fysiske rammer
I perioden 1999-2001 skal ØV-10 komplekset ombygges for at kunne huse Geocenter København. Ombygningen af område 3 og 4, ca. 3.500 m^2, blev afsluttet lige efter årsskiftet og indflytningen fandt sted i løbet af januar og februar. Både kontorer og laboratorier er nyindrettede. Af hensyn til ombygningens fremdrift var det desværre nødvendigt at gennemføre indflytningen inden alle mangler og fejl var udbedret, hvilket var til stor gene for såvel ansatte og studerende samt håndværkere. I løbet af foråret startede ombygningen af område 6. Arbejderne har et væsentligt mindre omfang og gennemføres derfor i etaper af halve etager. På grund af projektleder- og rådgiverskifte er denne del af ombygningen blevet noget forsinket og forventes derfor først færdig i løbet af februar 2002.

Forskningsvirksomhed

1. Palæontologi og bioevents

1.1. Bryozoers fylogeni og biogeografi
Arbejdet med biostratigrafi og faciesvariation i det øverste Maastrichtien og Danien i den østlige del af Det Danske Bassin er fortsat. Arbejdet har til formål at udrede betydningen af lokale versus mere regionale påvirkninger. Forskningsindsats vedr. de cheilostome bryozoer med hovedvægt på udredningen af de fritlevende cheilostome bryozoers phylogeni og biogeografi er fortsat (E. Håkansson).

1.2. Den kænozoiske udvikling af sydatlantiske ostracoder
Projektet har til formål at studere den palæo-oceanografiske udvikling i området mellem Antarktis, Sydamerika og det sydlige Afrika ved anvendelse ostracoder. Beskrivelserne af tre dybhavskerner (ODP 3239, 513 og 699) fra Det sydvestatlantiske Ocean er afsluttet. Studiet af shelffaunaer er fortsat, endvidere er beskrivelsen af materialet fra 'Cape Roberts Drilling Projects' publiceret (R. Dingle og S. Majoran).

1.3. Vertebratpalæontologi
Et arbejde vedrørende det såkaldte "palæontologiske artsproblem" og artsbegreber i almindelighed er afsluttet. Det vises, at det 'biologiske artsbegreb' er ubrugeligt som generelt artskoncept, mens det 'evolutionære artsbegreb' er meget mere ideelt. Endvidere er en detaljeret anatomisk beskrivelse af pneumatiseringer i hvirvlerne hos flyveøglen *Rhamphorhynchus* fra Sen Jura i Solnhofen, Sydtyskland, afsluttet og studiet af fjerdragtens opståen og udvikling fortsat (N. Bonde).

Anatomiske, taxonomiske og funktionelle studier af fugle fra Fur Formationen er afsluttet (A. Kristoffersen).

1.4. Masseuddøen og de bagvedliggende faktorer
Oparbejdningen af prøver fra profiler gennem Kridt-Tertiær grænsen i Indien er afsluttet. Aflejringer fra en fossil sø på ca. 60 km^2 syd for Nagpur i Centralindien indeholder varv-lignende sedimenter. I disse finder vi lyse lag, der indeholder verdens ældste ferskvands-diatomeer (H.J. Hansen). Ved at registrere variationen i magnetisk susceptibilitet af sedimenterne samt analysere de organiske kulstofisotoper, er det lykkedes at fastlægge K/T grænsen i Bergi, Chui Hill, Jhira Ghat, Kholdoda, Girad, Pisdura og Dudukuru (H.J. Hansen).

1.5. Valanginien ammonitfaunaen i Østgrønland
I Wollaston Forland-området er der foretaget supplerende indsamlinger af Østgrønlands Valanginien ammonitfauna. De nye indsamlinger er foretaget med henblik på at etablere en højopløselig biostratigrafisk zonation, der skal udgøre rammen for studiet af ændringer i biogeografiske udbredelsesmønstre, faunasammensætninger og oceanografiske forhold (P. Alsen).

1.6. Øvre Kridt-Danien
De økologiske forandringer hos forskellige dyregrupper i kalkaflejringer fra Øvre Kridt-Danien i NV Europa analyseres med henblik på at tolke faunaresponsen på Milankovitch-cyclicitet (B. Lauridsen).

2. Kvartærgeologi: Klimaudvikling og miljøhistorie

2.1. Eem og Weichsel i Rusland
I det nordlige Rusland undersøges glaciationsforløbet og palæomiljøændringer gennem de sidste 130.000 år for bla. at afsløre eventuel synkronitet mellem den østlige og vestlige del af det skandinaviske isskjolds vækst og afsmeltning, samt at kortlægge udbredelsen og alderen af isstrømme fra Barentshavet og Ural (M. Houmark-Nielsen).

2.2. Weischel i Danmark
Studierne af den ny nøglelokalitet ved Spøttrup i Himmerland har været videreført. Der er fokuseret på lagfølger, der giver oplysninger om klimatiske og paleoøkologiske forandringer i sidste istid. Et dateringsprogram, der omfatter sedimenter fra det meste af Weichsel i Øst- og Norddanmark, er fortsat. Aldersbestemmelserne af sidste istids gletscherstrømme og de mellemliggende isfrie og interstadiale perioder sker primært ved hjælp af luminescens og kulstof 14-metoden (M. Houmark-Nielsen).

2.3. Solsø
Projektet omfatter litologiske, biologiske og geokemiske undersøgelser suppleret med kulstof 14- og luminescensda-

teringer af borekerner fra Solsø i Midtjylland. Lagfølgen spænder over den sidste mellemistids-istidscyklus. Der er udtaget prøver til luminescensdatering (M. Houmark-Nielsen og N. Noe-Nygaard).

2.4. Palæoøkologiske og kulturelle ændringer
Et tværfagligt projekt, der har til formål at fastlægge de palæoøkologiske og kulturelle ændringer på overgangen mellem de sen-atlantiske jægere og de subboreale bønder, er påbegyndt. Udbredelsen af agerbruget for 5-10.000 år siden er en af de vigtigste begivenheder i menneskets historie. Der findes et utal af forklaringer på denne ændring i levemåde. Klimaforandringer, havniveauændringer, vegetationsændringer, fødeknaphed og ren kulturel påvirkning har været foreslået (N. Noe-Nygaard).

2.5. Slotseng, et ferskvandsbassin foran isranden
Udgravning og geologisk tolkning af søaflejringerne ved Slotseng, Jels i Sønderjylland er påbegyndt i samarbejde med Nationalmuseet og Gram Museum. Søaflejringerne rummer rester af de ældste kendte mennesker i Danmark, 14.700 år gamle, og giver mulighed for en højopløselig stratigrafisk-sedimentologisk analyse (N. Noe-Nygaard).

2.6. Solsø- et Eem Weischel Senglacialt søkompleks
Lagserien omfatter overgangen mellem Saale istiden, Eem søaflejringer og overgangen til Weischel istiden. Kernerne er under oparbejdning. TL-dateringerne er gennemført. Særlig hastighederne ved overgangene fra en klimatilstand til en anden er af interesse (N. Noe-Nygaard).

2.7. Littorinatransgressioner i kystnære lakustrine bassiner
Ph.d-projektet omhandler littorinatransgressionerne i kystnære lakustrine bassiner med den nu drænede Søborg Sø i Nordøstsjælland som hovedlokalitet. Littorinatransgressionerne afbrudt af regressioner blev første gang påvist i Søborg Sø. Gennem en undersøgelse af borekernernes sedimentologi, geokemi og indhold af diatoméer samt ^{14}C dateringer af prøverne vil det være muligt at fastlægge tidspunktet for transgressionerne (S.U. Hede).

2.8. Korrelation af holocæne klimasignaler over Danmarksstrædet
Projektet har til formål at påvise holocæne klimasignaler i en marin borekerne NV for Island og i en lakustrin borekerne fra Sydgrønland. En nøjagtig korrelation mellem de marine-lakustrine aflejringer er en forudsætning for at kunne belyse sammenhængen imellem klimaprocesser i hav og atmosfære (C.S. Andresen).

3. Hydrogeologi og miljøgeologi

3.1. Enhancement of Research and Teaching capacity in Hydrogeology
I projektets hydrologiske/hydrogeologiske undersøgelsesområde i Boukurom er der udført kontinuerlige moniteringer samt diverse hydrogeologiske og hydrogeokemiske undersøgelser. Et nyt undersøgelsesområde er blevet opbygget i Anloga på Keta-tangen i Sydøstghana. Et større moniteringsprogram er gennemført ligesom der er udført geofysiske undersøgelser (L. Skjernaa). Der er endvidere iværksat et projekt, der har til formål at undersøge Cl-belastede grundvandstyper i kystnære grundvandsmagasiner ved hjælp af hydrogeokemiske undersøgelser og fordelingen af stabile isotoper. Ligeledes er der iværksat et projekt om saltvandsindtrængning i grundvandsmagasinet på Keta Tangen, SØ-Ghana (N.O. Jørgensen).

3.2. Geokemisk karakterisering af grundvand
Undersøgelserne har i det forløbne år været koncentreret om kunstig infiltration i glaciofluviatile sedimenter på Arrenæs samt undersøgelse af salint grundvand på sydkysten af Læsø (N.O. Jørgensen).

3.3. Grænseflade geokemi
Overfladeanalyseteknikker, bl.a. Scanning Probe Microscopy, SPM, anvendes til studiet af geologiske materialer. Der arbejdes med udvikling af en generel model til beskrivelse af sporelementers optagelse i calcit og deres diffusion mellem faststof og overfladen. Teoretiske modeller for calcitoverfladers struktur er bekræftet ved eksperimentelle forsøg (S. Stipp).

Optagelse af Eu^{3+} i calcit undersøges som model for optagelsen af actinider. I projektet er det gennemført makroskopiske studier (S. Stipp og L. Lakstanov).

Optagelse af urenheder, Ni, Si og Pb, i Fe(III)-oxider og deres indflydelse på og adfærd ved fasetransformationer studeres bla. ved temperaturer op til 120 ºC (S. Stipp og K. Dideriksen). Der er endvidere gennemført højopløselighedsstudier, der viser hvorledes glyphosat, "Round-up", bindes på det atomare niveau til goethit (S. Stipp og K. Dideriksen).

Bakteriers betydning for udskillelse af Fe-oxider og deres rolle i forbindelse med immobilisering af giftige stoffer i grundvand og vandbehandlingsanlæg undersøges (S. Stipp).

4. Bassinsyntese: Tolkning af sedimentære aflejringsbassiner
Forskningsfeltet fokuserer på den geologiske udvikling af sedimentære aflejringsbassiner og omfatter syntetiserende bassinstudier, detaljerede sedimentologiske og stratigrafiske undersøgelser, sammenligninger med nutidige aflejringsmiljøer samt tektoniske modeller for bassindannelse.

4.1. Kænozoiske aflejringer ud for 'the Great Australian Bight'
En række projekter, udsprunget af Leg 182 under Ocean Drilling Program (ODP) i efteråret 1998 er fortsat. Særlig vægt er lagt på de meget tykke koldtvandskarbonataflejringer, der er den eneste kendte analogi til bryozobankerne i det danske Danien. Et andet emne er karbonater bevarede i gravegange dannet i havbunden på vanddybder under karbonat kompensationsdybden (F. Surlyk).

4.2. Øvre Kridt og Danien koldtvandskarbonater
Cykliske kalkaflejringer fra Maastrichtien-Danien i den danske del af Nordsøen er tolket som repræsenterende 20.000 års svingninger mellem anoxiske og oxiske forhold på havbunden. Studiet udføres inden for rammerne af et samarbejdsprojekt med Mærsk Olie og Gas AS (F. Surlyk og T. Damholt). Danien bryozobanker på Stevns Klint og synlige på seismiske profiler fra Østersøen studeres med fokus på bankernes sedimentologi (F. Surlyk, T. Damholt, M. Bjerager). Kanaler, banker og andre storskala strukturer i kalken er studeret i Normandiet og på seismiske data (F. Surlyk).

4.3. De palæozoisk-mesozoiske riftbassiner i Østgrønland
Mange års arbejde med Jura lagserien i Østgrønland er under afslutning og en stor del af resultaterne er under publikation. En klassisk lagserie over Perm-Trias grænsen ved Kap Stosch studeres stratigrafisk-sedimentologisk. Formålet er at klarlægge de miljømæssige ændringer henover grænsen, der repræsenterer den største masseuddøen i Jordens historie og at dokumentere væsentlige tektoniske begivenheder hen over grænsen (F. Surlyk).

4.4. Trias-Jura grænsen
Floraudvikling, masseuddøen og isotopsvingninger i samtidige terrestriske aflejringer i Jameson Land og i marine aflejringer i Somerset og Wales er studeret i samarbejde med kolleger fra GEUS for at fastlægge årsager til de omfattende økologiske begivenheder, der fandt sted ved Trias-Jura grænsen (F. Surlyk).

4.5. Intrusivt sandsten-skifer kompleks i Øvre Jura, Østgrønland
Et omfattende tolkningsarbejde af Hareelv Formationen fra Øvre Jura i Jameson Land er afsluttet. Hareelv Formationen repræsenterer et gigantisk intrusivt sedimentkompleks, hvor dybvandssand aflejret på en baggrund af sorte skifre efter begravelse er blevet likvifieret og intruderet i skifrene (F. Surlyk og N. Noe-Nygaard).

4.6. Jura i Østgrønland og Danmark
En omfattende syntese af de jurassiske bassiner inden for det danske rige er under udarbejdelse i samarbejde med kolleger ved GEUS og en række udenlandske forskningsinstitutioner og udkommer i bogen "The Jurassic of Denmark and Greenland". Arbejdet med de indkomne reviews, redigering samt skrivning af de afsluttende synteseafhandlinger er stort set afsluttet og bogen forventes trykt i begyndelsen af 2002 (F. Surlyk).

4.7. Tertiære søsedimenter i Nuussuaq Bassinet
Studiet af de tertiære syn-vulkanske sedimenter er fortsat og det geologiske kort fra Østdisko er publiceret (G.K. Pedersen).

4.8. En sedimentologisk undersøgelse af kretassiske deltaaflejringer i Nuussuaqbassinet
Projektet indledtes i 1986 og videreførtes med feltarbejde og bearbejdning af data i de følgende år. Undersøgelsens mål er at dokumentere den vertikale og laterale variation indenfor aflejringerne, samt at tolke deltaets udvikling. I sommeren 2001 blev der mulighed for opmåling af supplerende profiler i den vestlige del af Paatuut-området samt optagelse af billeder til en fotogrammetrisk opmåling af et vigtigt, men næsten utilgængeligt referenceprofil for Atane Formationen (G.K. Pedersen).

4.9. De kvartære sedimenter på Hareøen, det centrale Vestgrønland
Undersøgelser af en tyk serie af kvartære aflejringer på Hareøen blev indledt i sommeren 2000. Laboratoriearbejdet samt OSL-dateringer er fortsat året igennem (G.K. Pedersen og Nanna Noe-Nygaard).

4.10. Østlige Nordsø-bassin
Analyse af aflejringsmægtigheder viser, at både aflejringshastighed og erosionsrate tiltog op igennem Tertiær. Mægtigheden af aflejringerne og erosionen modsvarer hinanden. Dette peger på, at hævning og indsynkning af skorpen var styret af den samme mekanisme. Hævningen af det østlige Nordsø-bassin fortsætter mod øst i det sydsvenske Dome. Det antages derfor, at hævningen af domet skal ses i sammenhæng med den proces, der styrede indsynkningen af Nordsø-bassinet (O. Graversen).

4.11. Syn-rift sedimentation i Skotland
Syn-rift sedimentation for Mellem-Øvre Jura i Skotland er studeret (R. Bruhn og T. Damholt). Særlig vægt er lagt på dokumentation af frontal kollaps af shelf-margin deltaer og på proximale turbiditsystemers arkitektur (F. Surlyk, R. Bruhn og T. Damholt).

4.12. Holocæne kystklit- og strandaflejringer, Vestjylland
Kystaflejringernes facies og sedimentære arkitektur beskrives og sedimenternes dannelse forklares i relation til havniveau, kystprocesser, klima- og kulturpåvirkning. Tolkningen af kystlandskabernes udvikling efter 7.000 BP sker på basis af georadaranalyser, ^{14}C- og OSL- dateringer (L. Clemmensen).

4.13. Pleistocæne kystklitaflejringer, Balearerne
Undersøgelserne beskriver klitaflejringernes fysiske og biogene sedimentære strukturer, rekonstruerer æoliske processer og miljøer og forklarer sedimenternes dannelse i relation til glacio-eustatiske havniveauændringer og klima (L. Clemmensen).

4.14. Sedimentære vidnesbyrd om holocæne havniveauvariationer, Danmark
I undersøgelsen indsamles data om havniveauvariationer i de seneste 6.000 år. Undersøgelserne har koncentreret sig om marine aflejringssystemer ved Hvidbjerg (L. Clemmensen).

4.15. Geokemiske undersøgelser af ikaittufa i Ikkafjorden, Sydvestgrønland
Projektet, der omfatter en geokemisk undersøgelse af ikaitsøjlernes dannelse og forekomst, er fortsat. En afhandling omhandlende søjlernes placering og morfologi er afsluttet (B. Buchardt).

4.16. Kvartære og holocæne søers klimahistorie belyst ved undersøgelse af stabil isotoper
Flere projekter vedrørende senglaciale og holocæne søaflejringer i Skandinavien er fortsat. Det generelle formål med projekterne er at undersøge søaflejringers potentiale, som arkiver for den klimahistoriske udvikling gennem de sidste 12.000 år. Flere arbejder er afsluttet, bla. om den lille Igelsjö i Västergötland (B. Buchardt).

4.17. Palæoklimatologiske undersøgelser i Island
For at undersøge palæotemperatur variationer i det nordlige Island er der gennemført en iltisotopisk undersøgelse af den marine molluskfauna i de Pliocæne Tjörneslag (B. Buchardt).

4.18. Sedimentologi og sekvensstratigrafi af karbonatsystemer i kystnære bassiner på Rhodos
Et ph.d-projekt, der omfatter studiet af en række mikrobassiner, hvor siliciklastiske fluviale sedimenter er overlejret af marine karbonataflejringer, er afsluttet. Karbonataflej-

ringerne er tempererede med en dominans af rødalger, der findes som fragmenter, rhodolither og som build-ups (K.S. Hansen).

4.19. Geokemiske og morfologiske studier af sulfider
Et ph.d-studium, der fokuserer på samspillet mellem sulfatreducerende bakterier og reducerbare metaller i marine palæomiljøer, er afsluttet. En sammenligning mellem lokaliteter med Øvre Perm i Østgrønland belyser forskelle i iltniveau under aflejringen i de vestlige og nordlige dele af bassinet samt indvirkningen af et synsedimentært exhalativt system i den østlige del af bassinet (J.K. Nielsen).

5. Mineralers og syntetiske fasers krystalkemi og stabilitet

5.1. Krystalkemi
Den systematiske beskrivelse af alle medlemmer af bismutinit-aikinit serien er fortsat med strukturbestemmelsen af to nye mineraler fra gruppen (emilit og paarit: $Cu_{2.7}Pb_{2.7}Bi_{5.3}S_{12}$ og $Cu_{1.6}Pb_{1.6}Bi_{6.4}S_{12}$). Endvidere er der i krystaller med gladit- og krupkait-sammensætningen undersøgt betydningen af Cu underskud og overskud i de to mineraler. I forbindelse med bestemmelse af krystalstrukturen af lindströmit ($Cu_{2.4}Pb_{2.4}Bi_{5.6}S_{12}$), som er fundet sammenvokset med krupkait, er der udviklet og anvendt en ny strukturforfiningsmetode, der gør det muligt samtidigt at analysere strukturer af flere sammenvoksede faser med forskellige strukturer. Endvidere er den systematiske undersøgelse af Tl-mineralers krystalkemi fortsat (E. Makovicky og T. Balic-Zunic).

Kutinaits ($Cu_{14}Ag_6As_7$) krystalstruktur er bestemt ud fra pulverdiffraktionsdata og beskrevet krystalokemisk. Denne kombination af intermetallisk struktur og arsenid-struktur repræsenterer en ny strukturtype som er stabiliseret af delvis uordnede Cu atomer. Dette forklarer højt-temperatur modifikationens metastabile karakter og forudsiger interessante elektriske egenskaber til f.eks. ionledning (T. Balic-Zunic og E. Makovicky).

Krystalstruktur af syntetisk $Cu_4Bi_4Se_9$, et selenosalt med Se-Se bindninger, er forfinet og dens krystalkemiske egenskaber sammenlignet med en række andre Cu-Bi sulfosalter. Endvidere er Cu-Bi selenider, fra pavonit-familien ved at blive undersøgt samt diaphorit, $Pb_2Ag_3Sb_3S_8$, krystalstruktur bestemt og dens orden-uorden karakter forklaret. Strukturen forudsiger en kort række af yderligere potentielle mineralstrukturer i systemet Pb-Ag-Sb-S (E. Makovicky).

5.2. Paragenetisk mineralogi
Der gennemføres krystalkemisk og mineralogisk beskrivelse af et stort antal sulfosalte fra Felbertal (Østrig) og sulfosaltforekomster fra Niske Tatry (Slovakiet). Der er identificeret flere nye mineraler (T. Balic-Zunic og E. Makovicky).

Der er påbegyndt et to-årigt projekt, der skal udføre malmmineralogiske og miljømæssige undersøgelser af Zhilingtou guld-sølv forekomster (SE Kina) (E. Makovicky).

5.3. Eksperimentel mineralogi
En omfattende oversigt over alle de kendte ternære og kvaternære sulfidiske fasesystemer med platingruppens metaller som en eller to komponenter (samt med Fe,Ni,Co,Cu, As, osv.) er udarbejdet (E. Makovicky).

Der foretages en beskrivelse af beton udsat for sulfat- og havvandsangreb. Det forventes at porevæskesammensætningen er konstant inden for velafgrænsede reaktionszoner og at der inden for disse zoner er invariante/univariante mineralselskaber (I. Juul). Undersøgelserne af Fe-, Ni- og Co-sulfoarseniders faserelationer og krystalkemi er fortsat (S. Hem).

6. Geologisk anvendt Geofysik

6.1. Struktur og udvikling af den kontinentale litosfære
Årsager til pladetektoniske processer undersøges gennem seismisk-tektonofysiske studier af kontinenternes aktive tektosfære. Der fokuseres på samspillet mellem dybe og overfladenære processer og pladebevægelser, der medfører dannelse af bjergkæder og store "rifts" ved overfladen. Detaljerede seismiske analyser tyder på komplekse mineralfaseomdannelser ned til 700 km dybde og en delvist opsmeltet zone under 100 km dybde. Hvilken betydning har kappebjergarternes kemiske, mineralogiske, termiske og mekaniske tilstand for pladebevægelser og strukturer i den stive litosfære? Den Trans-Europæiske Sutur-Zone (TESZ) er den vigtigste geologiske grænse i Europa. Hvilken betydning har den haft for den geologisk-tektoniske udvikling af det nordlige og centrale Europa? Riftzoner menes at have afgørende betydning for dannelsen af sedimentære bassiner. Skyldes deres opståen fjerne kræfter fra pladegrænser eller dybe processer (H. Thybo, L.O. Boldreel, L. Nielsen, I. Reid, G. Fernandez Viejo, S.L. Jensen, A. Lassen, T. Abramovitz og A. Berthelsen).

Den Trans-Europæiske Sutur-Zone (TESZ) studeres i et bælte fra Nordsøen til Polen med hovedvægt på den palæozoiske pladetilvækst og den efterfølgende bassindannelse. I årets løb er data fra en database over gravimetriske og magnetiske data fra hele Europa blevet benyttet.

Palæozoiske sedimenters hydrokarbon-potentiale analyseres i det danske område. Der fokuseres på betydningen af kaledoniske og ældre kollisionsstrukturer for den efterfølgende bassindannelse. I Kattegat viser skorpen to dominerende deformationer, som begge kan henføres til prækambriske orogeneser, det yngste system synes at have været bestemmende for senere ekstensionstektonik. Reprocessering af MONA LISA data og sammenligning med kommercielle refleksionsseismiske data har givet anledning til at fremsætte en hypotese om to palæozoiske faser i dannelsen af sedimentære bassiner i den danske del af Nordsøen.

Den østeuropæiske Platform studeres for at klarlægge den dynamiske udvikling omkring pladekollisioner og efterfølgende dannelse af riftbassiner. Den konstante skorpetykkelse hen over bassinet antyder, at det er dannet i en meget stærk litosfære.

I efteråret 2001 gennemførtes den første dybseismiske undersøgelse med anvendelse af moderne metoder og udstyr omkring Baikal Riftzonen i Sibirien. Projektet ledes fra dansk side. Der blev optaget seismiske data langs to ca. 400 km lange profillinier i området. Resultaterne er lovende og det planlægges at fortsætte med yderligere dataindsamling i efteråret 2002.

6.2. Marin geofysik
Seismiske tolkninger af subaeriske basalter og sedimentære strukturer omkring Færøerne har vist at sedimentfordelingen er kraftigt påvirket af ekshumations-processer. Bill Bailey Banken viser sig at være en asymetrisk kom-

pressionsstruktur, som er blevet udsat for hævning i flere omgange i tertiær tid. Der er konstrueret en litostratigrafisk lagsøjle baseret på geofysiske logs i Lopra borehullet, dels ved at lave en stratigrafisk og lithoelektrisk inddeling samt krydsplot af petrofysiske egenskaber. Ved at sammenholde disse resultater med geokemiske logs kan relationen til lava-udbruddene etableres (L.O. Boldreel).
Kontinentale marginer samt proterozoiske kollisionsstrukturer omkring Nordatlanten studeres under brug af seismiske vidvinkel data. Laboratoriet deltog endvidere i det seismiske projekt Nares Strait GeoCruise 2001, hvor kaledonske strukturer studeres omkring Nordgrønland. Dataindsamling foregik fra isbryder i august måned (I. Reid).

6.3. Seismisk-tektonofysiske studier af Jordens tektosfære
Detaljerede tolkninger af Jordens øvre kappe baseres bl.a. på russiske data fra nukleare sprængninger i Sibirien. Der er gennemført simuleringer af seismiske bølgers udbredelse i de øverste dele af Jordens indre. Simuleringerne er meget computerkrævende og er blevet gennemført på UNI-C=s supercomputer. Resultaterne båndlægger inhomogeniteternes størrelser til 4-8 km horisontalt og 2-4 km vertikalt (L. Nielsen, A. Ross og H. Thybo).

6.4. Kerne-kappe overgangen
Under bearbejdningen af de seismiske nukleare eksplosionsdata har det vist sig, at man under gunstige forhold har opfanget signaler, der er reflekteret fra overgangen mellem Jordens kerne og kappe. Analyserne viser, at zonen er heterogen, så der minimum er tale om to lag, begge af lav seismisk hastighed. Dette kan antyde, at der er tale om to lag af delvist opsmeltede bjergarter fra den nedre kappe (A. Ross og H. Thybo).

7. Den kontinentale skorpes geologi

7.1. Den geologiske udvikling af det sydnorske proterozoiske kontinentale grundfjeldsområde
Undersøgelserne af den geologiske udvikling i Setesdal regionen specielt og Sydnorge generelt med henblik på etableringen af en overordnet model for Den sveconorvegiske Orogenese og udviklingen af Det sydskandinaviske Grundfjeldsområde er blevet fortsat med fokus på datering af de magmatiske og metamorfe hændelser og regionens P,T,t udvikling (J. Konnerup-Madsen, B. Hageskov og S. Pedersen).

Et specielt aspekt er undersøgelser af fluiders migration langs terrængrænser og intrakontinentale svaghedszoner f.eks. Bamble shearzonen med tilknyttede hydrotermale malmforekomster, samt Mandal-Ustaoset shearzonen hvor emplaceringen og størkningen af REE-pegmatiter i Evje-Iveland området studeres (J. Konnerup-Madsen).

7.2. Osmium isotop sammensætningen i iridosmium
Isotopgeokemiske analyser, SHRIMP, LA-MC-ISP-MS og N-TIMS, af iridosmium korn, der er fundet i tungsandsaflejringer på den amerikanske vestkyst, viser et ekstremt $^{186}Os/^{188}Os$ forhold samt en meget høj Re-Os alder, der er op til ca. 2,64 milliarder år. Disse geokemiske forhold sandsynliggør eksistensen af et gammelt PGE-reservoir med et højt Pt/Os forhold. Krystallisation i Jordens kerne er nødvendig for at forklare en fraktionering af Os fra Pt. Undersøgelserne udvides med prøver fra et større antal lokaliteter (R. Frei).

7.3. Isotopundersøgelser af Isua området, sydvest Grønland
Projektet fokuserer på udviklingen af den øvre kappe i Tidlig Arkæikum. Der er fortsat uenighed om den tidlige arkæiske kappes indhold af "incompatible" grundstoffer var stærkt reduceret. Sm-Nd isotop systemet indikerer en tidlig differentiation for de lithofile elementer, mens siderofile elementers geokemi, bla. Re og Os, viser udviklingen af en chondrictisk kappe indtil Sen Arkæikum (R. Frei).

7.4. En isotopgeokemisk undersøgelse af verdens ældste pudebasalter
Som en del af et omfattende isotopgeokemiske projekt undersøges den yngre metasomatiske påvirkninger af Isua basalt sekvensens oprindelige isotopsystem. Et forhold der ikke tidligere har været inddraget i vurdering af bjergarternes udvikling (R. Frei).

8. Kontinental opbrydning og oceanbundens geologi

8.1. Passive kontinentmarginers udvikling
Aktiviteten er koncentreret om studier af Østgrønlands tertiære magmabjergarter og sigter imod en bedre forståelse af den magmatiske og tektoniske udvikling af den passive kontinentmargin. I denne forbindelse er den tidsmæssige rækkefølge af de enkelte begivenheder af kritisk betydning. Sammen med en række samarbejdspartnere hovedsageligt ved Dansk Lithosfærecenter, undersøges alderen af magmatisk aktivitet ved isotopdateringsmetoder, bla. ^{40}Ar ^{39}Ar og Re-Os metoderne (K. Brooks).

8.2. Udviklingen af Den islandske Kappediapir og Den nordatlantiske Kontinentalrand
Isotop- og grundstofgeokemiske undersøgelse af færøske basalter med henblik på karakterisering af deres kildeområder er fortsat, bl.a. ved anvendelse af Re/Os systemet (P.M. Holm).

8.3. Gardiner vulkanen Østgrønland
Det er påvist, at aske fra Gardiner vulkanen strækker sig over et stort område fra Østgrønland til Danmark og måske videre til Østrig. Vulkanen var aktiv samtidig med store klimaudsving i Paleocæn (ca. 55 mio. år siden). Ved anvendelse af detaljerede kemiske analyser og høj-præcisions radiometrisk aldersbestemmelser undersøges det, i hvilket omfang disse to hændelser er relateret (K. Brooks).

8.4. Kap Verde projektet
Det Kap Verdiske Hotspot studeres for at forstå dannelsen af magma i den oceanske lithosfære over en kappediapir. De geologisk set stive lithosfæreplader udgør Jordens yderste lag og er op til 200 km tykke. Processerne i overgangszonen mellem lithosfære og asthenosfære er kompleks som følge af varmetransporten under Jordens afkøling. I asthenosfæren skabes inhomogeniteter bla. i forbindelse med recirkulering af lithosfære og vekselvirkning med kernen. Vi ønsker at bidrage til forståelsen af de processer, der skaber denne inhomogenitet, gennem studier af de vulkanske produkter på Kap Verde Øerne. Der benyttes geokemiske, geofysiske og geokronologiske metoder (P.M. Holm og J.Ø. Jørgensen).

8.5. Den nedre oceanskorpe i Det Indiske Ocean
Analysearbejdet på prøver fra ODP togtet til Atlantis II transformforkastningen i det sydvestlige Indiske Ocean (Leg 176) er afsluttet og under publicering (P.M. Holm).

8.6. Ilímaussaq intrusionen i Gardar Provinsen, Grønland
Serien "Contributions to the Mineralogy of Ilímaussaq" er nået til publikation nr. 100, hvilket er markeret med et jubilæums nummer med 17 afhandlinger i "Geology of Greenland Survey Bulletin". Der arbejdes fortsat med en revurdering af kompleksets geokemi baseret på analyser af et stort antal bjergarter og mineraler. Endvidere er et arbejde om lagdeling og sphæroidale strukturer under afslutning (J. Bailey, H. Sørensen, J. Rose-Hansen).

Institutleder Jørn Rønsbo

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	29,37	5,18	34,56
STIP	6,27	1,79	8,06
TAP	124,11	0,40	24,51
Total	*59,75*	*7,37*	*67,12*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2533	4490	7023
Anskaffelser	1589	3622	5211
Total	*4122*	*8112*	*12234*

Stab

VIP Internt finansieret
Bailey, John Christopher; lektor.
Balic Zunic, Tonci; lektor.
Boldreel, Lars Ole; lektor.
Bonde, Niels Christensøn; lektor.
Bromley, Richard Granville; lektor.
Brooks, Kent; lektor.
Clemmensen, Lars Bjørn; lektor.
Dingle, Richard Vernon; professor.
Frei, Robert Ernst; professor.
Graversen, Ole; lektor.
Hageskov, Bjørn Peter; lektor.
Hansen, Hans Jørgen Steen; lektor.
Holm, Paul Martin; lektor.
Houmark-Nielsen, Michael; lektor.
Håkansson, Eckart Leif Thrane; lektor.
Jørgensen, Niels Oluf; lektor.
Jørgensen, Peter René; lektor.
Konnerup-Madsen, Jens; lektor.
Larsen, Niels Ole; lektor.
Makovicky, Emil; professor.
Nielsen, Lars; adjunkt.
Nielsen, Michael Hviid; forskningsass.
Noe-Nygaard, Nanna; lektor.
Pedersen, Gunver Krarup; lektor.
Pedersen, Svend; lektor.
Reid, Ian Derry; lektor.
Ross, Andrew Ronald; forskningsadj.
Rønsbo, Jørn Grummesgaard; lektor.
Skjernaa, Inge Lilian; lektor.
Stipp, Susan Louise; lektor.
Surlyk, Finn Christian; professor.
Thybo, Hans Jensen; professor.
Westergaard, Bjørn Buchardt; lektor.
Zeck, Hubert Peter; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Abramovitz, Tanni Juul; adjunkt.
Damholt, Tove; forskningsass.
Dideriksen, Knud; forskningsass.
Fernandez Viejo, Gabriela; forskningsadj.
Kistrup, Jens Philip; forskningsass.
Majoran, Stefan; forskningsadj.

STIP Internt finansieret
Alsen, Peter; ph.d.-studerende.
Andresen, Camilla Snowman; ph.d.-studerende.
Bjerager, Morten Gustav Erik; ph.d.-studerende.
Hede, Signe Ulfeldt; ph.d.-studerende.
Hem, Skage Reidar; ph.d.-studerende.
Henriksen, Karen; ph.d.-studerende.
Jørgensen, Jesper Øksne; ph.d.-studerende.
Lauridsen, Bodil Wesenberg; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Bruhn, Rikke Elsøe; ph.d.-studerende.
Lassen, Niels Alexander; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Frederiksen, Kasper Stefan: A Neoproterozoic carbonate ramp and base-of-slope succession, the Andrée Land Group, Eleonore Bay Supergroup, North-East Greenland: sedimentary facies, stratigraphy and basin evolution.
Nielsen, Jesper Kresten: Anoxia levels and biogeochemical processes in ancient marine sediments: the Upper Permian Ravnefjeld Formation, East Greenland.
Therkelsen, Jens: Petrographic and diagenetic studies on Triassic and Jurassic sandstones in the Traill Ø region, East Greenland.

Fondsbevillinger

Aase og Jørgen Munters Fond
– Feltarbejde i Grønland (Peter Alsen) kr. 20.000.

Carlsbergfondet
– Analysetid på et avanceret ion-mikrosonde/massespektrometer ved University of Western Australia (Hubert Peter Zeck) kr. 91.000.
– Kronologiske studier af jurassiske sedimenter (Finn Surlyk) kr. 38.000.
– Sedimentologiske, stratigrafiske og kronologiske data (Lars Clemmensen) kr. 139.000.
– Seismisk tektonofysisk undersøgelse af jordens tektosfære (Hans Thybo) kr. 1.059.600.
– Studier af reaktioner ved trivalente atomer (Susan Stipp) kr. 100.000.

DONG A/S
– Indkøb af udstyr (Finn Surlyk) kr. 60.000.
– Invitation af gæsteforlæsere (Hans Thybo) kr. 40.000.

Danida
– Enhancement of Research and Teaching Capacity in Hydrology at the University of Ghana (Phase II) (Lilian Skjrnaa/Niels Oluf Jørgensen) kr. 4.518.000.
– Ph.d.-studium (Lilian Skjernaa) kr. 57.900.

Forskningsstyrelsen
– Gæstestipendiat Jaroslav Prsek (Emil Makovicky) kr. 79.700.

Japetus Steenstrups Legat
– Feltarbejde i Grønland – geologiske forskningsundersøgelser (Peter Alsen) kr. 4.000.

Knud Højgaards Fond
– Studieophold i Wollaston (Peter Alsen) kr. 15.000.

Phillips Petroleum
– Gravity and magnetic interpretation of North Sea Structure with emphasis on the Central Graben (Hans Thybo) kr. 1.175.000.

Rådet for Ulandsforskning
– Exploration mineralogy and pollution geochemistry of the Zhilingtou gold-silver deposit (Emil Makovicky) kr. 156.000.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Det boreale kridthavs sedimentologi, økologi og oceanografi (Finn Surlyk) kr. 1.101.600.
– Dybseismisk undersøgelse af baikal Riftzonen (Hans Thybo) kr. 480.000.
– Elektronmikrosonde (Jørn Rønsbo) kr. 360.000.
– Mineral Surface Reactivity (Susan Stipp) kr. 118.800.
– Overfladenær Geologisk Anvendt geofysik (Lars Nielsen) kr. 1.655.100.
– Udvikling af forskernetværk: stabil isotop massespektrometri i Danmark (Bjørn Buchardt-Larsen Westergaard) kr. 192.000.

Svensk Kernebrændselshåndtering
– 5927/FE-oxides as fracture coatings (Susan Stipp) kr. 285.900.

The Palaeontological Association
– Feltarbejde: Valanginian of East Greenland (Peter Alsen) kr. 12.200.

Publikationer

Albarède F., Blichert-Toft J., Frei R., Rosing M.T.: Response to "Comment on "The Nd and Hf isotopic evolution of the mantle through the Archean. Results from the Isua supracrustals, West Greenland, and from the Birimian terranes of West Africa" by Blichert-Toft et al. (1999). Geochimica et Cosmochimica Acta 65, s. 2023-2025, 2001.

Andersen M.S., Boldreel L.O.: Cenozoic denudation and deposition in the Faroe area: implications for regional vertical movements. i: Newsletter European Geophysical Society no. 78, March 2001 s. 62, EGS General Assembly XXVI Nice, France, 2001.

Andersen M.S., Boldreel L.O., Sørensen A.B.: Cenozoic evolution of the Faeroe Platform – comparing denudation and deposition. i: Sindri-Workshop s. 1, GEUS, Copenhagen 2001.

Asgaard U., Bromley G.R.: Sømusene og korsridderne, kapitel 2. Varv 2001 (3), s. 3-10, 2001.

Bailey J.C., Gwozdz R., Rose-Hansen J., Sørensen H.: Geochemical overview of the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190) s. 35-54, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Berlepsch P., Makovicky E., Balic-Zunic T.: Contribution to the crystal chemistry of Tl-sulfosalts. VI. Modular-level structure relationship between edenharterite $TlPbAs_3S_6$ and jentschite $TlPbAs_2SbS_6$. N. Jb. Miner. Mh. 7, s. 315-332, 2000.

Berlepsch P., Makovicky E., Balic-Zunic T.: Crystal chemistry of meneghinite homologues and related sulfosalts. N. Jb. Miner. Mh. 3, s. 115-135, 2001.

Berlepsch P., Miletich R., Makovicky E., Balic-Zunic T., Topa D.: The crystal structure of synthetic $Rb_2Sb_8S_{12}(S_2)\cdot H_2O$, a new member of the hutchinsonite family of merotypes. Z. Kristallogr. 216, s. 272-277, 2001.

Berlepsch P., Makovicky E., Balic-Zunic T.: Crystal chemistry of sartorite homologues and related sulfosalts. N. Jb. Miner. Abh. 176, s. 45-66, 2001.

Bjerrum C.J., Surlyk F., Callomon J.H., Slingerland R.L.: Numerical paleoceanographic study of the Early Jurassic transcontinental Laurasian Seaway. Paleoceanography 16, s. 390-404, 2001.

Björck S., Noe-Nygaard N., Wolin J., Houmark-Nielsen M.: Eemian Lake development, hydrology and climate: a multi- stratigraphic study of the Hollerup site in Denmark. Quaternary Science Reviews 19, s. 509-536, 2000.

Blichert-Toft J., Frei R.: Complex Sm-Nd and Lu-Hf isotope systematics of metamorphic garnets from the Isua Supracrustal Belt, West Greenland. Geochimica et Cosmochimica Acta 65, s. 3177-3187, 2001.

Bojesen-Koefoed J.A., Dam G., Nytoft P.A., Pedersen G.K., Petersen H.I.: Drowning of a nearshore peat-forming environment, Atane Formation (Cretaceous) at Asuk, West Greenland: sedimentology, organic petrography and geochemistry. Organic Geochemistry 32, s. 967-980, 2001.

Boldreel L.O., Andersen M.S.: The development of the Bill Bailey Bank NE-Atlantic seen in relation to exhumation. i: Newsletter European Geophysical Society no. 78, March 2001 s. 62, EGS General Assembly XXVI Nice, France, 2001.

Bonde N.: L'Espèce et la dimension du temps. Biosystema 19, s. 29-62, 2001.

Bonde N.: An Early Cretaceous "Wealden Fauna" at Robbedale, Bornholm. i: III International Meeting on Mesozoic Fishes – Systematics, Paleoenvironments and Biodiversity, Abstract Book s. 11-11, A. Tintori (ed.), University of Milan 2001.

Bonde N., Christiansen P.: Aspects of the detailed anatomy of Rhamphorhynchus. Univ.P.Sabatier, Toulouse Ser. 1, Vol. 11, s. 29-31, 2001.

Bonde N.: A Berriasian "Wealden-fauna" from Bornholm, Denmark. i: 45th Annual Meeting of the Palaeontological Association – Abstracts s. 6-7, D.A.T. Harper (ed.), Geologisk Museum, København 2001.

Bonde N., Christiansen P.: Retur til vandet (Mesozoiske havreptiler). i: Urhavet s. 21-25, H. Strager (red.), Danmarks Akvarium, Charlottenlund 2001.

Bonde N.: Fossilerne svømmer igen – en ny udstilling på Danmarks Akvarium. Geologisk Nyt 2, s. 14-15, 2001.
Bromley G.R.: Tetrapod tracks deeply set in unstable substrates: recent musk oxen in fluid earth (East Greenland) and Pleistocene caprines in aeolian sand (Mallorca). Bulletin of the Geological Society of Denmark 48, s. 209-215, 2001.
Bromley G.R.: Zoophycos: structural and ethologic overview. PaleoBios 21, s. 35-36, 2001.
Bromley G.R.: Ichnofabrics in Pleistocene aeolianites, Mallorca, Western Mediterranean, produced by ruminant goats: new results. Abstracts, 6th International Ichnofabric Workshop July 2001, s. 1, 2001.
Bromley G.R., Uchman A.: Young Holocene beachrock ichnofabrics from Rhodes, Greece. Abstracts, 6th International Ichnofabric Workshop July 2001, s. 1, 2001.
Bromley G.R.: Ugly trace fossils. Tetrapod tracks deep-set in soft substrates: Recent musk oxen in fluid earth (Greenland) and Pleistocene caprines in aeolian sand (Mallorca). Fourth Argentinian Ichnologic Meeting and 2nd ichnologic Meeting of the Mercosur 24-28 Septiembre, 2001, s. 8-9, 2001.
Bromley G.R., Gregory M., Uchman A., Martin A.: A mystery trace fossil revisited: the work of a deposit-feeding bivalve from the Palaeocene of California, U.S.A. i: The Palaeontological Association, 45th Annual Meeting s. 6-7, Geological Museum, University of Copenhagen, København 2001.
Christensen B.P., Holm P.M., Jambon A., Wilson J.R.: Helium, argon and lead isotopic composition of volcanics from Santo Antão and Fogo, Cape Verde Islands. Chemical Geology 178, s. 127-142, 2001.
Christensen R.R., Clemmensen L.B.: A ground-penetrating radar survey of giant-scale, cross- bedded spit deposits, middle Pleistocene, SW Jutland, Denmark. GPR in Sediments. Geological Society and UCL August 20th-21st, 2001, s. 1, 2001.
Christoffersen M.R., Balic-Zunic T., Pehrson S., Christoffersen J.: Kinetics of Growth of Columnar Triclinic Calcium Pyrophosphate Dihydrate Crystals. Crystal Growth & Design 1(6), s. 463-466, 2001.
Clemmensen L.B., Richardt N., Andersen C.: Holocene sea-level variation and spit development: data from Skagen Odde, Denmark. The Holocene 11, s. 323-331, 2001.
Clemmensen L.B., Andreasen F., Heinemeier J., Murray A.: A Holocene coastal aeolian system, Vejers, Denmark: landscape evolution and sequence stratigraphy. Terra Nova 13, s. 129-134, 2001.
Clemmensen L.B., Lisborg T., Fornós J.J., Bromley G.R.: Cliff-front aeolian and colluvial deposits, Mallorca, Western Mediterranean: a record of climatic and environmental change during the last glacial period. Bulletin of the Geological Society of Denmark 48, s. 217-232, 2001.
Clemmensen L.B.: Holocene coastal dunefield evolution at the west coast of Jutland, Denmark: a response to climatic changes? 21st IAS Meeting of Sedimentology, Davos, Switzerland 3-5 September, 2001, s. 1, 2001.
Clemmensen L.B., Pedersen G.K.: Sedimentologi. 60 s. GI, København 2001.
Clemmensen L.B., Pye K., Murray A., Heinemeier J.: Sedimentology, stratigraphy and landscape evolution of a Holocene coastal dune system, Lodbjerg, NW Jutland, Denmark. Sedimentology 48, s. 3-27, 2001.
Clemmensen L.B., Murray A.S., Bech J-H., Clausen A.: Large-scale aeolian sand movement on the west coast of Jutland, Denmark in late Subboreal to early Subatlantic time – a record of climate change or cultural impact? GFF 123, s. 193-203, 2001.
Clemmensen L.B.: Holocæn klitdannelse ved Jyllands vestkyst. Geologisk Tidsskrift hæfte 2, s. 46, 2001.
Czuba W., Grad M., Luosto U., Motuza G., Nasedkin V., POLONAISE P5 Working Group, (incl. Thybo H.): Crustal structure of the east European Craton along the POLONAISE'97 P5 profile. Acta Geophysicae Polonica 49, s. 145-168, 2001.
Damholt T., Surlyk F.: Lamination in cyclical chalk in the Maastrichtian of the southern Central Graben, Danish North Sea. i: IAS Regional Meeting s. 187, 2001.
Dideriksen K., Stipp S.L.S.: Atomic force microscopy of glyphosate adsorption to geothite. i: Eleventh Annual V.M. Goldschmidt Conference s. 3559, Lunar and Planetary Institute, Houston 2001.
Dingle R.V., McMillan I.K., Majoram S., Bisset L.: Palaeo-oceanographical implications of Early-Middle Miocene subtropical ostracod faunas from the continental shelf of the SE Atlantic Ocean. Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology 173, s. 43-60, 2001.
Ekdale A.A., Bromley G.R.: Bioerosional innovation for living in carbonate hardgrounds in the Early Ordovician of Sweden. Lethaia 34, s. 1-12, 2001.
Ekdale A.A., Bromley G.R.: A day and a night in the life of a cleft-foot clam: *Protovirgularia-Lockeia-Lophoctenium*. Lethaia 32, s. 119-124, 2001.
Elberling B., Asmund G., Balic-Zunic T., Rohwerder T., Sand W.: Reactivity of covered waste near Maarmorilik in West Greenland. i: Mining in the Arctic s. 11-16, Olsen, Lorentzen & Rendal (eds.), Swets & Zeitlinger, Lisse 2001.
Frei R., Rosing M.T.: The least radiogenic terrestrial leads: implications for the early Archean crustal evolution and hydrothermal-metasomatic processes in the Isua Supracrustal Belt (West Greenland). Chemical Geology 181, s. 47-66, 2001.
Graeser S., Berlepsch P., Makovicky E., Balic-Zunic T.: Sicherite, $TlAg_2(As,Sb)_3S_6$, a new sulfosalt mineral from Lengenbach (Binntal, Switzerland): Description and structure determination. American Mineralogist 86, s. 1087-1093, 2001.
Graversen O., Abramovitz T.J.: Postrift subsidence and crustal fluxuring linked with uplift of The South Swedish Dome. European Geophysical Society Newsletter 78, s. 62, 2001.
Guterch A., Grad M., Keller G.R., Posgay K., Vozav J., Spicak A., Brueckl E., Hajnal Z., Thybo H., Selvi O.: Litospheric Structure in Central Europe Revealed by the CELEBRATION Seismic Experiment. EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.
Gwozdz R., Hansen H.J., Rasmussen K.L.: Stevns Klint Fish Clay (FC-1): Preparation of, and preliminary results for, a candidate reference material. Geostandards Newsletter 25, 1, s. 159-166, 2001.
Gérard J., Claude D., Dupont G., Masse P.L., Moron J.M., Pourtoy D., Seyve C., Urruty J.M., Bromley G.R.: From a detailed chrono-stratigraphic framework to seismic interpretation: integration of quantitative palynology and micropaleontology, ichnology, sedimentology and seis-

mic from the Lower Congo Tertiary Basin (Angola). i: Abstract for poster, AAPG Annual Meeting, New Orleans, April 16-19, 2000 s. 1, New Orleans 2000.

Hageskov B.: Overskydningen; tidlig historie, Arthur von der Linth og Glarus. VARV 3, s. 17-25, 2001.

Hanghøj K., Kelemen P., Bernstein S., Blusztajn J., Frei R.: Osmium isotopes in the Wiedemann Fjord mantle xenoliths: A unique record of cratonic mantle formation by melt depletion in the Archaean. Geochemistry, Geophysics and Geosystem 2, 2001.

Hanken N-M., Bromley G.R., Thomsen E.: Trace fossils of the bivalve *Panopea faujasi*, Pliocene, Rhodes, Greece. Ichnos 8, s. 117-130, 2001.

Hansen H.J., Lojen S., Toft P., Dolenec T., Jinnan T., Michaelsen P., Sarkar A.: Magnetic susceptibility and organic carbon isotopes of sediments across some marine and terrestrial Permo-Triassic boundaries. Permo-Triassic evolution of Tethys, Circum- Pacific and marginal Gondwana. IGCP project 359, s. 18, 2000.

Hansen H.J., Mohabey D.M., Toft P.C.: No K/T boundary at Anjar, Gujarat, India: Evidence from magnetic susceptibility and carbon isotopes. Proc. Indian Acad. Sci. (Earth Planet Sci.) 110, 2, s. 133-143, 2001.

Hansen K.: The Jameson Land basin (east Greenland): a fission track study of the tectonic and thermal evolution in the Cenozoic North Atlantic spreading Regime. Tectonophysics 331, s. 307-339, 2001.

Hem S.R., Makovicky E., Gervilla F.: Compositional trends in Fe, Co and Ni sulfarsenides and their crystal-chemical implications: results from the Arroyo de la Cueva deposits, Ronda Peridotite, Southern Spain. Canadian Mineralogist 39, s. 831-853, 2001.

Henriksen K., Young J.R., Bown P.R., Stipp S.L.S.: Controls on crystal growth during coccolithogenesis – Evidence from Atomic Force Microscopy. i: 45th Annual Meeting, Palaeontological Association 15 to 19 December 2001 s. 16, Copenhagen, Denmark 2001.

Herfort D., Juel I.A.: The mineralogy of sulphate and seawater attack on concrete interpreted from EPMA analysis. i: Proceedings of the 23rd International Conference on Cement Microscopy, Alburquerque, 2001 s. 213-225, 2001.

Hesselbo S.P., Robinson S.A., Surlyk F.: The Triassic-Jurassic boundary event: linking the terrestrial and marine records. i: Earth System Processes, 24-28 June 2001 s. 102, Edinburgh, Scotland 2001.

Heyer H., Bøe R., Hageskov B.: Berggrundskart HORTEN 1813,M 1:50.000, foreløbig utgave. 1 s. Norges geologiske Undersøkelse. 2001.

Hoffmann U., Stipp S.L.S.: The behaviour of Ni^{2+} on calcite surfaces. Geochimica et Cosmochimica Acta 65, s. 4131-4139, 2001.

Holm P.M., Kokfelt T.F., Pedersen L.E.: Vulkanudbrud i 1995 på Fogo, Kap Verdeøerne. Varv 3, s. 11-20, 2001.

Holm P.M., Hald N., Waagstein R.: Geochemical and Pb-Sr-Nd isotopic evidence for separate hot depleted and Iceland plume mantle sources for the Paleogene basalts of the Faroe Islands. Chemical Geology 178, s. 95-125, 2001.

Houmark-Nielsen M., Demidov I., Funder S., Grøsfjeld K., Kjær K.H., Larsen E., Lavrova N., Lyså A., Nielsen J.K.: Early and Middle Valdaian glaciations, ice dammed lakes and periglacial interstadials in northwest Russia: New evidence from the Pyoza river area. Global and Planetary Change 31/1-4, s. 213-235, 2001.

Houmark-Nielsen M., Kjær K.H.: Land-based ice streams at the southern margin of the Scandinavian ice sheet. Palaeo-Ice stream symposium INQUA Commission on glaciation, Abstract s. 35-36, 2001.

Houmark-Nielsen M.: Glaciationskronologi og palæomiljøer i Weichsel. DGF årsmøde 2001. Geologisk Tidsskrift 2001 Nr. 2, s. 18, 2001.

Houmark-Nielsen M., Demidov I., Funder S., Grøsfjeld K., Kjær K.H., Larsen E., Lyså A., Nielsen J.K.: The Valdaian-Weichselian in the Pyoza region North Russia. i: 24. Nordiske Geologiske Vintermøde s. 85, Trondheim 2000.

Houmark-Nielsen M., Piotrowski J.: Excursion guide to the international field symposium on the Quaternary geology of Denmark. i: The Peribaltic Group, INQUA Commision on Glaciation s. 1-32, Aarhus University 2000.

Juel I.A.: Skibet var ladet med cement. Dansk Beton 4, s. 16-17, 2001.

Juel I.A., Herfort D.: Electron probe micro analysis of concrete exposed to sea water. i: Proceedings of the IOM Cement and Concrete Science Conference, Aberdeen s. 4, 2001.

Juel I.A., Jøns E.: The influence of earth alhalis on the mineralogy in a mineralized Portland cement clinker. Cement & Concrete Science 31, s. 893-897, 2001.

Khomyakov A.P., Sørensen H.: Zoning in steenstrupine-(Ce) from the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190) s. 109-118, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Khomyakov A.P., Sørensen H., Petersen O.V., Bailey J.C.: Naujakasite from the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland, and from the Lovozero complex, Kola Peninsula, Russia – a comparison. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190) s. 95-108, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Kjær K.H., Demidov I., Houmark-Nielsen M.: Distinguishing between tills of Valdaian ice sheets in the Arkhangelsk region, Northwest Russia. Global and Planetary Change 31/1-4, s. 199-212, 2001.

Kjær K.H., Demidov I., Funder S., Grøsfjeld K., Houmark-Nielsen M.: Discrimination between easterly and westerly flowing Valdaian ice streams in the Arkhangelsk Region, NW Russia. i: 24. Nordiske Geologiske Vintermøde s. 95, Trondheim 2000.

Kreissig K., Holzer L., Frei R., Villa I.M., Kramers J.D., Kröner A., Smit C.A., van Reenen D.D.: Geochronology of the Hout River Shear Zone and the metamorphism in the Southern Marginal Zone of the Limpopo Belt, Southern Africa. Precambrian Research 109, s. 145-174, 2001.

Lakshtanov L.Z., Stipp S.L.S.: Preliminary results in the study of Eu^{3+} uptake on calcite. i: Migration Conference, 16 to 21 September 2001 s. 43, Bregenz, Austria 2001.

Lassen A., Berthelsen A., Thybo H.: Reflection seismic evidence for two orogens in the southern Baltic Sea. Tectonics 20, s. 268-276, 2001.

Lassen A., Thybo H.: Seismic Evidence for Late Proterozoic Orogenic Structures Below Kattegat, SW Scandinavia. EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.

Lauridsen B.W.: Morphological changes in the Trilobites *Olenus* and *Homagnostus* (Upper Cambrian, Sweden): Iterative gradual evolution re-examined. i: 45th Annual meeting of the Palaeontological Association s. 20, Geologisk Museum, KU 2001.

Li J., Makovicky E.: New studies on mustard gold from the Dongping Mines, Hebei Province, China: The tellurian, plumbian, manganoan and mixed varieties. N. Jb. Miner. Abh. 176, s. 269-297, 2001.

Lyså A., Demidov I., Houmark-Nielsen M.: Late Pleistocene stratigraphy and sedimentary environment in the Arkhangelsk area, northwest Russia. Global and Planetary Change 31/1-4, s. 177-197, 2001.

Majoram S., Dingle R.V.: Palaeoceanographical changes recorded by Cenozoic deep-sea ostracod assemblages from the South Atlantic and Southern ocean (OPD sites 1087 and 1088). Lethaia 34, s. 63-83, 2001.

Majoram S., Dingle R.V.: Cenozoic deep-sea ostracods from southwestern South Atlantic (DSDP/ODP sites 329, 513 and 699). Revista Español de Micropaleontología 33, s. 205-215, 2001.

Makovicky E., Topa D., Balic-Zunic T.: The crystal structure of paarite, the newly discovered 56 Å derivative of the bismuthinite-aikinite solid-solution series. Canadian Mineralogist 39, s. 1377-1382, 2001.

Makovicky E., Balic-Zunic T., Topa D.: The crystal structure of neyite, $Ag_2Cu_6Pb_{25}Bi_{26}S_{68>}$. Canadian Mineralogist 39, s. 1365-1376, 2001.

Marotta A.M., Bayer U., Thybo H.: The legacy of the NE-German Basin – Reactivation by Compressional Buckling. Terra Nova 12, s. 132-140, 2000.

Marotta A.M., Bayer U., Scheck M., Thybo H.: The stress field below the NE German Basin: effects induced by the Alpine collision. Geophysical Journal International 144, s. F8-F12, 2001.

Milan J., Bonde N.: Svaneøgler, nye fund fra Bornholm. Varv 2001 4, s. 3-8, 2001.

Murray A.S., Clemmensen L.B.: Luminescence dating of Holocene aeolian sand movement, Thy, Denmark. Quaternary Science Reviews 20, s. 751-754, 2001.

Muñiz F., Mayoral E., Bromley G.R., Alonso F., García E.: Una pista fósil perteneciente a aff. *Phoebichnus* en el Mioceno de Tíjola (Almería, SE de España). Publicaciones del Seminario de Paleontología de Zaragoza 5, s. 361-368, 2001.

Nielsen L., Thybo H., Egorkin A.: On the origin of strong scattered waves observed in the 800- 1400 km offset range along PNE profile Kraton. i: Geophysical Research Abstracts no. 3 (CD-ROM) s. 86, 2001.

Nielsen L., Thybo H., Solodilov L.: Seismic Scattering in a Low-Velocity Layer From 100-200 km Depth in the Siberian Mantle. i: American Geophysical Union (CD-ROM) s. 1 (S12A-0574), USA 2001.

Nielsen L., Thybo H., Egorkin A.: Constraints on reflective bodies below the 8º discontinuity from reflectivity modelling. Geophysical Journal International 145, s. 759-770, 2001.

Nielsen L., Balling N., Jacobsen B.H., MONA LISA Working Group: Seismic and gravity modelling of crustal structure in the Central Graben, North Sea. Observations along MONA LISA profile 3. Tectonophysics 328, s. 229-244, 2000.

Omelchenko V., Starostenko V.I., Stephenson R.A., Guterch A., Janik T., Grad M., Stovba S.M., Tolkunov A., Thybo H., Lang R., Lyngsie S.B., Keller G.R.: "DOBREfraction'99" – Velocity Model of the Crust and Upper Mantle Beneath the Donbas Foldbelt (east Ukraine). EOS, Transaction, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.

Pedersen G.K.: Floral and faunal history – Greenland before the Ice Ages. i: The Ecology of Greenland s. 36-45, Born, E.W. & Böcher, J., Atuakkiorfik, Nuuk 2001.

Pedersen K., Clemmensen L.B.: A ground-penetrating radar survey of interbedded peaty paleosols and aeolian sand in a mid-late Holocene coastal dunefield, NW Jutland, Denmark. GPR in Sediments. Geological Society and UCL August 20th-21st 2001, s. 1, 2001.

Perchuc E., Thybo H.: Variation in depth to the 410 km Discontinuity in North America from the El Paso earthquake. EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol, 82, no. 47, s. 1, 2001.

Petersen O.V., Khomyakov A.P., Sørensen H.: Natrophosphate from the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190) s. 139-142, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Petersen O.V., Niedermayr G., Micheelsen H.I., Balic-Zunic T., Bollhorn J.: Zwillinge von Albit und Quarz aus dem Bereich von Narsaq, Südgrönland. Mineralien-Welt 3/2001, s. 54-57, 2001.

Przybylowicz W.J., Mesjasz-Pryzybylowicz J., Pineda C.A., Churms C.L., Ryan C.G., Prozesky V.M., Frei R., Slabbert J.P., Padayachee J., Reimold W.U.: Elemental mapping using proton-induced X-rays. X-Ray Spectrometry 30, s. 156-163, 2001.

Prægel N-O., Holm P.M.: Replenishment episodes and crustal assimilation in the development of an early Tertiary magma chamber, East Greenland: evidence from layered cumulates of the Kælvegletscher ultramafic complex, Kangerlussuaq. Mineralogy and Petrology 73, s. 279-304, 2001.

Renzulli A., Serri G., Santi P., Mattioli M., Holm P.M.: Origin of high-silica liquids at Stromboli volcano (Aolian Islands, Italy) inferred from crustal xenoliths. Bulletin of Volcanology 62, s. 400-419, 2001.

Rivad T., Hasholt B., Skjernaa L., Jørgensen P.R.: Vandtrykvariationer i moræne- og sandlag. Vand & Jord 3, 8. årgang, s. 91-94, 2001.

Rivad T., Skjernaa L., Enk A., Jørgensen P.R., Hasholt B.: Variationer i tid og rum af trykpotentialer gennem sprækket moræneler og et lokalt grundvandsmagasin. i: Sprækker i morænler – hvordan den nye viden kan anvendes s. 61-74, GeoCenter København og Amternes Videncenter for Jordforurening, GeoCenter, København 2001.

Robinson S.A., Hesselbo S.P., Surlyk F., Piasecki S.: Terrestrial and marine mass extinction at the Triassic- Jurassic boundary synchronized with initiation of massive volcanism. EOS, Transactions. American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. Abstract PP31B-05, 2001.

Robles E.R., Fontan F., Monchoux P., Sørensen H., de Parceval P.: Hiortdahlite II from the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland, the Tamazeght complex, Morocco and the Iles de Los, Guinea. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190) s. 131-138, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Rose-Hansen J., Sørensen H.: Minor intrusions of peralkaline microsyenite in the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. Bulletin of the Geological Society of Denmark 48,1, s. 9-29, 2001.

Rose-Hansen J., Sørensen H., Watt W.S.: Inventory of the literature on the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse Rapport 2001/102. 42 s. GEUS, København 2001.

Ross A., Thybo H., Egorkin A.: Variations in the Fine Structure at the Core-Mantle Boundary Under Siberia. EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.

Roy-Chowdhury K., Bayer U., Gajewski D., Huebscher C., Rabbel W., Saintot A., Stavostenko V.I., Stephenson R., Stovba S.M., Tolkunov A., Thybo H.: DOBRE-2000: Deep Reflection Seismic, Gravimetric and Surface Structural Controls Across a Devonian Failed Rift in the Southeastern Europe. EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.

Sejkora J., Berlepsch P., Makovicky E., Balic-Zunic T.: Natural $SnGeS_3$ from Radvanice near Trutnov (Czech Republic): its description, crystal structure refinement and solid solution with $PbGeS_3$. Eur. J. Mineral. 13, s. 791-800, 2001.

Shotyk W., Weiss D., Kramers J.D., Frei R., Cheburkin A.K., Gloor M., Reese S.: Geochemistry of the peat bog at Étang de la Gruyère, Jura Mountains, Switzerland, and its record of atmospheric Pb and lithogenic trace metals (Sc, Ti, Y, and REE) since $12370^{14}C$ yr BP. Geochimica et Cosmochimica Acta 65, s. 2337-2360, 2001.

Stendal H., Frei R., Hamilton M.A., Mueller W.U.: The Palaeoproterozoic Kangerluluk gold-copper mineralization (Southeast Greenland); Pb and Nd isotopic constraints on its timing and genesis. Mineralium Deposita 36, s. 177-188, 2001.

Stipp S.L.S.: Immobilisation of radioactive contaminants. i: GEOTRAP Workshop s. 35-38, Äspö, Sverige, 7 to 9 May 2001.

Stipp S.L.S., Kristensen R., Hansen M., Bennedsen L.: Transformation and Dissolution of Fe(III)-(hydr)oxides and their Role in Contaminant Uptake. i: Eleventh Annual V.M. Goldschmidt Conference s. 3635, Lunar and Planetary Institute, Houston 2001.

Surlyk F., Noe-Nygaard N.: Sand remobilisation and intrusion in the Upper Jurassic Hareelv Formation of East Greenland. Bulletin of the Geological Society of Denmark 48, s. 211-230, 2001.

Surlyk F., Noe-Nygaard N.: Cretaceous faulting and associated coarse-grained marine gravity flow sedimentation, Traill Ø, East Greenland. i: Sedimentary environments offshore Norway – Palaeozoic to Recent s. 293-319, Martinsen, O.J. and Dreyer, T. (eds), Norwegian Petroleum Society, Special Publication 10, Elsevier, Amsterdam 2001.

Surlyk F., Damholt T.: Stevns Klint, Denmark: K-T boundary, bryozoan mound complexes and a photogrammetric cliff profile. i: IAS Regional Meeting s. 185, 2001.

Surlyk F., Noe-Nygaard N.: Sand liquefaction, remobilization and intrusion in the Upper Jurassic Hareelv Formation of East Greenland. i: IAS Regional Meeting s. 195, 2001.

Surlyk F., Håkansson E. (eds.): Oscar Volume. Bulletin of the Geological Society of Denmark, vol. 48, Part 2. 97-230 s. 2001.

Suvorov M., Jensen M., Emanov A., Selezner V., Soloviov V., Tathov G., Perchuc E., Thybo H.: The Baikal Seismic Experiment (BASE). EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.

Sørensen H.: Callisen, Karen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 1 s. 282, Rosinante, København 2000.

Sørensen H.: Vulkanisme i det nordvestlige og centrale Europa. i: Carlsbergfondet – Årsskrift s. 54-63, Gunver Kyhn (red), Carlsbergfondet, København 2001.

Sørensen H.: Brief introduction to the geology of the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland, and its exploration history. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190) s. 7-24, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Sørensen H. (ed.): The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (190). 167 s. GEUS, København 2001.

Sørensen H., Larsen L.M.: The hyper-agpaitic stage in the evolution of the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. i: The Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with new results. Geology of Greenland Survey Bulletin (109) s. 83-94, H. Sørensen, GEUS, København 2001.

Sørensen H.: Birkelund, Tove. i: Dansk kvindebiografisk leksikon, bd. 1 s. 148-149, Rosinante, København 2000.

Thomsen E., Bromley G.R., Hanken N-M.: The bivalve *Panopea faujasi* and its trace fossil. i: Unitas Malacologica, 2001: World Congress of Malacology, Vienna, Austria s. 353-354, Salvini-Plawen, L., Voltzow, J., Sattmann, H. & Steiner, G. (eds.), Vienna 2001.

Thybo H., Perchuc E., Nielsen L.: Fine-structure around the 400 km discontinuity. i: Geophysical Research Abstracts no. 3 (CD-ROM) s. 91, European Geophysical Society, 2001.

Thybo H., Perchuc E., Nielsen L.: Heterogeneity at the top of the Earth's Transition zone from "Lower Upper Mantle Reflectivity". i: American Geophysical Union (CD-ROM) s. 1 (S42B-0640), USA 2001.

Thybo H.: Crustal structure along the EGT profile across the Tornquist Fan interpreted from seismic, gravity and magnetic data. Tectonophysics 334, s. 155-190, 2001.

Thygesen K., Fuis G.S., Simila G., Thybo H., Murphy J.M., Okaya D.A.: Interpretation of Refraction Data From the San Fernando Valley Sedimentary Basin. EOS, Transactions, American Geophysical Union Vol. 82, no. 47, s. 1, 2001.

Topa D., Makovicky E., Criddle A.J., Paar W.H., Balic-Zunic T.: Felbertalite, $Cu_2Pb_6Bi_8S_{19}$, a new mineral species from Felbertal, Salzburg Province, Austria. Eur. J. Mineral. 13, s. 961-972, 2001.

Uchman A., Bromley G.R.: Shelf and deep-sea *Ophiomorpha* ichnofabrics from Rhodes, Greece. Abstracts, 6th International Ichnofabric Workshop July 2001, s. 1, 2001.

Whitehouse M., Nägler T.F., Moorbath S., Kramers J.D., Kamber B.S., Frei R.: Priscoan (4.00-4.03 Ga) orthogneisses from northwestern Canada – by S.A. Bowring and I.S. Williams (2000): discussion. Contributions to Mineralogy and Petrology 141, s. 248-250, 2001.

Studienævnet for Geologi

Medlemmer

Pr 1.2.2001 bestod studienævnet af: Svend Pedersen (studieleder), Jens Konnerup-Madsen (vicestudieleder), Gunver Pedersen, Bjørn Buchardt, Emil Makovicky samt følgende studenterrepræsentanter: Berit Sahl, Rikke Sølling, Jakob Kløve Jakobsen, Betina Lohse Hansen og Jesper Nørregaard

Beretning

Geologisk Studienævn er ansvarlig for bachelor- og kandidatuddannelserne i Geologi og Geologi-Geofysik. Geologisk Studienævn administrerer endvidere sidefagsordninger i exogen og endogen geologi.

Uddannelserne i geologi bliver rutinemæssigt evalueret efter hvert semester af såvel studerende som lærere. På opfordring af de studerende er der endvidere afholdt møder mellem de studerende og studielederen med henblik på at få belyst problemer i undervisningen.

I efteråret 2001 blev der afholdt et møde mellem studielederen i Lund og studieleder samt vicestudieleder i København, og der blev i den forbindelse udarbejdet en oversigt over de områder, hvor man kunne forestille sig et fremtidigt samarbejde.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	***Geologi***	***Matematik***	***Kemi***	***Fysik***	***Geografi***	***Merit-overført***	***I alt***
Geologi	176,25	5,71	0,50	8,33	6,75	0,88	198,42
Geografi	14,04						
Øvrig naturvidenskab	3,04						
I alt	193,33						
Åben uddannelse	0,21						

STÅ 1998-2001

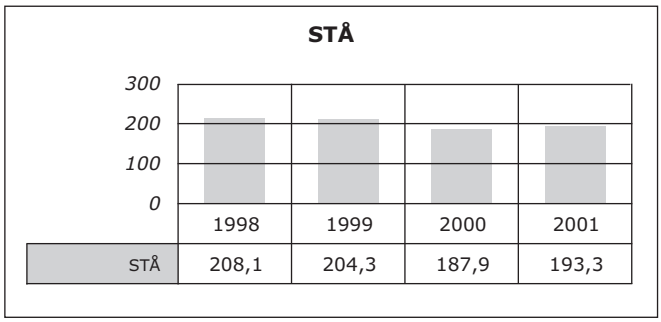

Den vigende STÅ-produktion ved Geologi ophørte i 2001, således at der nu ses en svagt stigende udvikling. Der er således produceret 193,3 STÅ i 2001 mod 187,9 i 2000. Studerende i Geologi og Geologi-Geofysik har produceret 21 STÅ ved andre aktivitetsområder, mens studerende fra andre uddannelser har aflagt 17,1 STÅ ved Geologi.

Studieleder Svend Pedersen

Geografisk Institut

Ledelse pr. 1.2.2001

Institutleder er lektor, lic.scient. Bjarne Holm Jakobsen.

Institutbestyrelsen består af institutleder, lektor, lic.scient. Bjarne Holm Jakobsen, viceinstitutleder, professor, dr.scient. Anette Reenberg, lektor, cand.scient. Niels Nielsen, lektor, lic.scient. Morten Pejrup, lektor, lic.scient. Niels Fold, lektor, lic.scient. Hans Thor Andersen, TAP-repræsentanterne laboratoriebetjent Paul Christiansen og kontorfuldmægtig Jørn Maul samt studentermedlemmerne Mads Farsø Rasmussen og Christian Franck.

Organisation

Instituttet er organiseret med et administrativt ledelsessekretariat, en regnskabsfunktion, et bibliotek, en edb-sektion, en værkstedssektion, et laboratorium og en grafisk sektion.

Adresse

Øster Voldgade 10
1350 København K
Telefon 35 32 25 00
Fax 35 32 25 01
www.geogr.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Geografisk Instituts overordnede handlingsplan for perioden 2000 – 2005 (juni, 2000) har dannet udgangspunkt for forberedelserne af en egentlig udviklingskontrakt med Det Naturvidenskabelige Fakultet/Københavns Universitet. Skitse og første udkast til udviklingskontrakt blev fremsendt til fakultetet juni 2001. Den fortsatte udvikling af instituttet skal ses i lyset af et ønske om at videreføre den uafhængige og demokratiske arbejdskultur med stor frihed for den enkelte ansatte til at udvikle og præge instituttets uddannelse og forskning. Dertil kommer ønsket om gennem en udviklingskontrakt at forankre institutionelle målsætninger, hvor forskningen og uddannelsen tilføres en fælles ambition og sammenhæng, og hvor der skabes en mere robust geografifaglig sammenhæng. Til arbejdet med at udvikle arbejdskulturen institutionelt, organisatorisk og ledelsesmæssigt har instituttet i 2001 med støtte fra Statens Center for Kvalitets- og Kompetenceudvikling og Undervisningsministeriet og i samarbejde med Mercuri Urval påbegyndt et institutionelt kompetenceudviklingsprojekt, der involverer alle instituttets medarbejdere. Udviklingsarbejdet sker i en periode med vigende basisbevillinger til personale og drift som en følge af de økonomiske problemer, der har berørt universiteterne. En fortsat udvikling er derfor i høj grad betinget af mulighederne for at kunne udnytte ressourcerne bedre gennem en fleksibel og projektorienteret opgaveløsning, ved at foretage prioriteringer og ved at skabe ekstraordinære indtægter.

Der er taget en række initiativer til at styrke forskningen. Der er sket en identifikation af specifikke og afgrænsede styrkeområder og taget initiativ til etablering af tværgående udviklingsområder, med det sigte at fremme nytænkning i et sammenhængende og inspirerende lokalt forskningsmiljø. Forskningens interne organisering og ledelse udgør et væsentligt element i den samlede forskningsstrategi ligesom mulighederne for intern og ekstern ressourcetilgang. Der foretages betydelige investeringer og prioriteringer med hensyn til at integrere moderne IT-værktøjer i forskningen og uddannelsen, og vigtige samarbejder med andre geofag, biofag og samfundsfag samt i betydeligt omfang også faglige institutioner og private virksomheder uden for universiteterne er blevet udbygget og formaliseret.

På uddannelsesområdet er der i et tæt samarbejde mellem studieledelse og institutledelse taget en række initiativer til at styrke en fleksibel geografiuddannelse sammensat af helhedsorienterede, disciplinorienterede og tekniske studieelementer på højt niveau. En omfattende revision af studieordningerne er således igangsat ligesom der er indsendt ansøgning om støtte til udvikling af en 1-årig masteruddannelse i integreret planlægning. Forskerskolen i geografi tilføres betydelige ressourcer, og forskerskolen vil blive udbygget i et samarbejde med andre geografifaglige miljøer og i tværinstitutionelle sammenhænge (f.eks. COGCI og Geocenter København).

Med henblik på at styrke organiseringen og ledelsen af instituttet og opnå en mere sammenhængende, samarbejdsorienteret og tværgående opgaveløsning inden for alle universitetsinstituttets aktiviteter har instituttet fortsat udviklingen af et stærkt ledelsessekretariat, ledet af en institutadministrator.

Geografisk Institut deltager i etableringen af Geocenter København. Centeret samler – også bygningsmæssigt – to universitetsinstitutter, Geografisk Institut og Geologisk Institut, Geologisk Museum, grundforskningscenteret Dansk Lithosfærecenter og sektorforskningsinstitutionen Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS). Geografisk Institut vil i det nye store geofaglige miljø, der således etableres i Øster Vold komplekset, tilstræbe at styrke sin position som natur-, kultur- og miljøfag, baseret på natur- og samfundsfaglige tilgange. Centerstrukturen forventes ressourcemæssigt at give gode muligheder for en prioriteret og specialiseret udvikling af enkelte fagområder samt øge fleksibiliteten og mulighederne for at forankre forsknings- og undervisningsmålsætninger i et samarbejde mellem fagene og institutionerne. Geografisk Institut indgår i et samarbejde med Det Naturvidenskabelige Fakultet og Dansk Polar Center om en grønlandsk-dansk forsknings- og uddannelsesudvikling, herunder driften af forskningsstationer. Lederen af Zackenberg Forskningsstationen i NØ-Grønland ph.d. Morten Rasch har således arbejdsplads ved Geografisk Institut og deltager i en række af instituttets forskningsprojekter. Geografisk Institut har fastholdt sin deltagelse i uddannelsesprogrammet SLUSE, hvilket indebærer en ekstraordinær og eksternt finansieret adjunkt/lektorstilling ved Geografisk Institut og en mindre sekretariatsfunktion. Geografisk Institut har ønsket at udbygge og skabe de bedst mulige betingelser for interaktion og formidling mellem instituttets forskning og uddannelse og erhvervslivets og sektorforskningens satsning på praktisk og anvendelsesorienteret udvikling. Det har dog samtidig været vigtigt at opnå en høj grad af gennemskuelighed dvs. både sammenhæng og sondring mellem primære grundforskning- og uddannelsesopgaver og de mere anvendelsesorienterede opgaver og skabe mulighed for at sidstnævnte aktiviteter kan skabe særskilt indtægt. Geografisk Institut har derfor i et samarbejde med DHI (Dansk Hy-

draulisk Institut) prioriteret en videreudvikling af det i efteråret 2000 etablerede selvstændige aktieselskab GRAS A/S (Geographical Ressource Analysis & Science). Lektor Michael Schultz Rasmussen er direktør for GRAS A/S.

Fysiske rammer

Geografisk Institut er en del af Geocenter København og har til huse i en trefløjet bygning (område V) i Øster Vold komplekset. Instituttets bibliotek har status som nationalt centralbibliotek for faget geografi og udvikles fortsat som et moderne bibliotek rettet mod offentligheden og instituttets forskning og uddannelse. Ombygningen af Geografisk Institut i forbindelse med Geocenter-etableringen afsluttedes i 2001. Der er sket en længe ønsket modernisering, ny organisering og udvidelse af områder med kontorer og arbejdspladser til både VIP, TAP og studerende. Der er ligeledes opnået væsentlige forbedringer mht laboratoriefaciliteter, områder med edb- og geoinformatikarbejdspladser samt eksperimentelle projektrum. I nyindrettede laboratorier på ca. 100m^2 er opbygget avancerede faciliteter til analyse af jord- og materialefysiske forhold (laser, sedigraph og makrogranometer), samt indlejret et Pb-210 dateringslaboratorium tidligere placeret ved Forskningscenter Risø. Der forefindes mulighed for at udføre analyser og eksperimenter under kontrollerede temperaturforhold (-20ºC – +20ºC). Instituttet driver herudover Skalling-Laboratoriet med afdelinger i Esbjerg, Ho og Tønder. Lektor Bent Hasholt er leder af Skalling-Laboratoriet. I Esbjerg er ansat 3 personer: en laborant, en betjent og en elev. Til afdelingen i Ho er knyttet to automatiske stationer til måling af klimatiske og hydrografiske forhold ved Skallingen. I Østgrønland ved Ammassalik driver Geografisk Institut i et samarbejde med Det Naturvidenskabelige Fakultet Sermilik Stationen, med dertil knyttede automatiske klimastationer ved kysten samt på en lokal gletschers ligevægtslinie. Geografisk Instituts feltstationer er åbne for andre forskere og blev i 2001 benyttet af en række forskningsprojekter og enkeltpersoner.

Instituttet huser desuden Det Kongelige Danske Geografiske Selskab. Selskabets samarbejde med Geografisk Institut omfatter bl.a. biblioteksområdet og publikationsvirksomhed. Instituttet stiller lokaler og en nærmere aftalt sekretariatsbistand til rådighed for Selskabet.

Personaleforhold

Instituttet har den 1. januar besat et adjunktur i økologisk kulturgeografi. Der var 1 mandlig og 1 kvindelig ansøger, der begge var kvalificerede. Stillingen blev besat med ph.d. Thomas Theis Nielsen.

Instituttet har den 1. marts besat et tidsbegrænset lektorat i økonomisk geografi. Der var 1 mandlig ansøger. Stillingen blev besat med ph.d. Lars Winther.

Forskningsvirksomhed

Geografifaget baserer sig i sine forskellige dele på de traditionelle naturvidenskabelige og samfundsvidenskabelige grundlag og indtager stærke faglige positioner i de enkelte discipliner: geomorfologi, hydrografi, hydrologi og sedimenttransport, klimatologi, jordbundsgeografi, kulturlandskabets geografi, landbrugsgeografi, bygeografi, økonomisk geografi, udviklingsgeografi og socialgeografi. Geografifagets særlige betydning som forsknings- og uddannelsesfag er dog især knyttet til kombinationen og interaktionen mellem natur- og samfundsvidenskabelig teori og metode og behandlingen af menneskets vilkår og betydning i natur og samfund. Det aktuelle udtryk for geografiens særlige rolle som interdisciplinært samt lokalt, regionalt og globalt arbejdende fag er prioriteringen af problemstillinger inden for områderne global change, globalisering og miljø.

Forskningen er generelt præget af fagets karakteristika, en teoribaseret indsamling og analyse af empiri og en klassisk benyttelse af observationen og målingen i relation til tid og udbredelse mhp. at opnå ny erkendelse inden for natur- og samfundsmæssige processer og deres interaktion. Dette betinger, at man i høj grad må tolke og reagere på tidens natur-, miljø- og samfundsmæssige problemer. En stor del af instituttets forskning beskæftiger sig med danske, arktiske, tredje verdens og globale natur-, miljø- og samfundsproblemer. Der observeres i forskningen en stigende anvendelse af avanceret teknologi inden for områderne remote sensing og geografiske informationssystemer (GIS) herunder databaser, laboratorie- og feltmåleteknik og kartografi.

Handlingsplan 2000 – 2005

Geografisk Institut lægger vægt på at foretage en løbende præcisering og prioritering af forskningens målsætning. Inden for forskningsområderne og i samarbejde mellem disse er der igennem de seneste år udviklet en række mere præcise styrkeområder. Styrkeområderne er identificeret af: 1) publikationer med peer review, 2) eksterne bevillinger, 3) kandidat- og ph.d.-uddannelse samt en god kobling mellem faglig profil og formidling/undervisning, 4) deltagelse i forskningsråd og forskningsrådslignende organer, 5) formulering af visioner, 6) evner til at tiltrække højt kvalificerede personer.

På baggrund af ovenstående kriterier har ledelsen i dialog med de ansatte, forskningsudvalget og bestyrelsen udpeget følgende styrkeområder i handlingsplanen:

1. Kystzone, estuarin og fluvial sedimentdynamik og den resulterende morfologi.
2. Klima- og landskabsinteraktion i Nordatlanten herunder arktisk geomorfologi og arktiske miljøproblemer.
3. Kulstofdynamikken i jord-, plante- atmosfæresystemet, herunder udvekslingen af drivhusgasser mellem jord og atmosfære og kulstof- og gasdynamikens betydning for processerne i den umættede zone.
4. Pedologi og næringsstofcirkulation i troperne, Arktis og Danmark.
5. Mikrometeorologiske, modelmæssige og satellitbaserede studier af klima, hydrologi, vandbalance, vegetation og planteproduktion.
6. Samspillet mellem produktion og miljø i natur- og kulturlandskabet.
7. Naturressourceforvaltning i lokal, regional, national og flodbassin skala – landbrug og miljø i tropiske u-lande.
8. Agro-industriel omstrukturering, migrationer og urbanisering i udviklingslandene.
9. Globalisering og byudvikling: Social polarisering, økonomisk omstrukturering og den nye bypolitik. Fokus på institutionernes betydning for den geografisk-funktionelle forandring af byerne.
10. Økonomisk geografi, by- og regionaludvikling, infrastruktur og teknologi samt regionaløkonomisk- og miljømodellering og planlægning.

Tværgående støttediscipliner i:

metoder til ekstraktion og analyse af remote sensing data og flybilleder.

rumlig modellering og geografiske informationssystemer (GIS).

Desuden er der formuleret et tværfagligt udviklingsområde: Øresundsområdets geografi.

1. Kystzone, estuarin og fluvial sedimentdynamik og den resulterende morfologi

1.1. Coastal to basin fluxes in the Baltic Sea. Projektet er et led i Baltic Sea System Study (BASYS) (Christian Christiansen). Finansieret af EU.

1.2. Sediment transport and morphological development in a barrier/lagoon system (Christian Christiansen, Jørgen Nielsen, Jesper Bartholdy, Niels Nielsen, Troels Aagaard, Morten Pejrup). Afsluttet 2001. Finansieret af SNF.

1.3. Sandvandringsundersøgelse i Hjortvad Å (Jesper Bartholdy). 1999 – 2001. Finansieret af Ribe Amt.

1.4. Forskningsgruppen Skagen Odde – natur og kultur. Forskningsaktiviteter tilknyttet Skagen Odde Naturcenter (Troels Aagaard). Finansieret af Skagen Odde Initiativet og GI.

1.5. Ajourføring af sediment- og tungmetalbudgetter i Vadehavet (Jesper Bartholdy, Christian Christiansen, Niels Nielsen). 2001 – 2003. Finansieret af Ribe Amt.

1.6. Udnyttelse og beskyttelse af kystzonen (Jørgen Nielsen, Troels Aagaard). Tilknyttet ph.d.-projekt: "Kortlægning og analyse af morfodynamiske processer på og omkring en oddeplatform" (Niels Vinther). 2000 – 2003. Finansieret af STVF.

1.7. Danish Environmental monitoring of Coastal Waters (DECO) (Morten Pejrup). 1996 – 2001. Tilknyttet ph.d.-projekt: Temporal and spatial variation of fine-grained suspended sediment characteristics – exemplified by investigations in selected Danish coastal waters (Ole Aarup Mikkelsen). Finansieret af Forskningsrådene og Offentligt Forskningsudvalg for Rummet.

1.8. Preparation and integration of analysis tools towards operational forecast of nutrients in estuaries of European rivers (PIONEER) (Morten Pejrup, Bent Hasholt). 1998 – 2001. Finansieret af EU.

1.9. Satellite-based Information System on Coastal Areas and Lakes (SISCAL) (Michael Schultz Rasmussen, Diego Alvarez, Morten Pejrup, Lotte Nyborg). 2001 – 2004. Finansieret af EU.

2. Klima- og landskabsinteraktion i Nordatlanten herunder arktisk geomorfologi og arktiske miljøproblemer

2.1. Investigations of the surging (1995 – 1999) glacier at Kuannersuit, Disko, West Greenland, and its impact on the fluvial and marine (fjord) environment below the glacier Disko (Niels Nielsen, Morten Rasch). 1999 – 2002. Finansieret af Carlsbergfondet.

2.2. Oxidation af sulfidholdige materialer – en kilde til tungmetalforurening af arktiske økosystemer (Bo Elberling, Morten Rasch, Ole Aarup Mikkelsen, Bjarne Holm Jakobsen, Niels Nielsen, Morten Pejrup). 1999 – 2001. Finansieret af Miljøministeriet-DANCEA.

2.3. Livsvilkår og klimavariation i Nordøstgrønland gennem Holocæn – Et naturhistorisk-arkæologisk forskningsinitiativ i Nord- og Østgrønland 2000 – 2004 (Bjarne Holm Jakobsen, Morten Rasch, Niels Nielsen m.fl.). Finansieret af private fonde, Det Kongelige Danske Geografiske Selskab og Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland.

2.4. Climate history as recorded by ecologically sensitive arctic and alpine lakes in Europe during the last 10000 years (CHILL) (N. John Anderson). Finansieret af EU.

2.5. A predictive model for the relationship between ice break-up and air temperature in west Greenland lakes (ICE-BREAK) (N. John Anderson). Finansieret af SNF.

2.6. Climatically induced changes in biological interactions during the past 1000 years in a number of North Atlantic lakes covering gradient from the Shetland Islands in the south to Peary Land, Greenland in the north (NORTH ATLANTIC) (N. John Anderson). Finansieret af SNF.

2.7. Fortsatte undersøgelser af samspillet mellem klima og glaciale og glaciofluviale processer, sedimenter og landskabsformer i recente miljøer, Myrdalsjökull, Island og Sermilik/Zackenberg, Grønland (Johannes Krüger, Bent Hasholt). Tilknyttet ph.d.-projekt: "Sprækker i glaciale diamikte sedimenter – dannelse og udbredelse – med studiefelter i Danmark og Island" (Knud E. Klint). Finansieret af SNF. Projektet bidrager til at styrke den forskningsmæssige infrastruktur i det nyetablerede Geocenter København, der netop har den nordatlantiske region som særligt indsatsområde.

2.8. Linking land and sea at the Faroe Islands: Mapping and understanding North Atlantic Changes (LINK) (Ole Humlum, Hanne Hvidtfeldt Christiansen). 1996 – 2002. Finansieret af Forskningsrådenes Nordatlantiske Program. Projektet bidrager til Det Naturvidenskabelige Fakultets arktiske netværk og Climate Change/COGCI initiativet.

2.9. Holocene geomorphic activity in coastal Greenland at glacier equilibrium line altitudes (Ole Humlum). Finansieret af SNF.

2.10. Periglacial landscape analyses of nivation especially concerning climate and sedimentflux in the SE part of the North Atlantic Sea (Hanne Hvidtfeldt Christiansen). Finansieret af SNF.

3. Kulstofdynamikken i jord-, plante- atmosfæresystemet, herunder udvekslingen af drivhusgasser mellem jord og atmosfære og kulstof- og gasdynamikens betydning for processerne i den umættede zone

3.1. Quantification and modelling of gas behavior and weathering processes in the unsaturated zone. STENO-stipendium (Bo Elberling). Finansieret af SNF.

3.2. Earth Observation Data for up-scaling carbon flux and water budget at Zealand (Henrik Søgaard, Eva Bøgh). 2001 – 2004. Finansieret af Forskningsstyrelsen SNF.

3.3. Greenhouse gas inventory for a terrestrial ecosystem (Thomas Friborg). 2001 – 2003. Finansieret af Forskningsstyrelsen SNF.

4. Pedologi og næringsstofcirkulation i troperne, Arktis og Danmark

4.1. Kortlægning af jordbunden i EU i skala 1:250.000 med tilhørende jordprofilanalysedatabase (Henrik Breuning-Madsen, Thomas Balstrøm). Finansieret af EU-JRC-Ispra.

4.2. Kortlægning og analyse af jordbundskemiske og -fysiske forhold ud fra den danske jordprofildatabase (Henrik Breuning-Madsen, Lars Krogh, Thomas Balstrøm). Tilknyttet ph.d.-projekt: "Udvikle metode til jordbundskortlægning på gårdniveau til løsning af landbrug/miljømæssige spørgsmål. Videreudvikling af det danske pedologiske klassifikationssystem" (Mogens Greve). Finansieret af Foulum, RUC og GI.

4.3. Antropogene jordes pedologiske udvikling i et nutidigt og et historisk perspektiv (Henrik Breuning-Madsen, Bo Elberling). Finansieret af Forskningsrådene – Det Agrare Landskab.

4.4. Danske jordes aggressivitet over for begravede jern- og kobbergenstande (Henrik Breuning-Madsen, Bo Elberling). Finansieret af Forskningsrådene – Det Agrare Landskab.

4.5. Stofomsætningen i tropiske miljøer i relation til økologi, landbrug og miljøbelastning (Henrik Breuning-Madsen, Lars Krogh, Bo Elberling) Tilknyttet ph.d.-projekt: "Characterisation of the Moisture Retention Capacities of Ghana Soils and its uses in Land Suitability Mapping – an Application of GIS Technique" (Enoch Boateng, Soil Research Institute, Accra). Projektet bidrager til Universitetets satsningsområde Nord-Syd. Finansieret af Danida-Enreca.

5. Mikrometeorologiske, modelmæssige og satellitbaserede studier af klima, hydrologi, vandbalance, vegetation og planteproduktion

5.1. Opbygning af biofysiske og hydrologiske modeller med henblik på satellitbaseret overvågning af vegetationsudvikling og vandbalance i Danmark (Henrik Søgaard, Eva Bøgh). 1996 – 2001. Finansieret af Forskningsrådene og Offentligt Forskningsudvalg for Rummet.

5.2. SAT-MAP-Climate: Kombination af DMI's højopløsnings vejrmodeller med satellit data og jordobservationer med henblik på bestemmelse af fluxe af varme, vanddamp og kuldioxid i regional skala (Henrik Søgaard, Michael Schultz Rasmussen, Birger Ulf Hansen, Eva Bøgh). Finansieret af SNF.

5.3. European Mountain lake Ecosystems: regionalisation, diagnostics and Socio-economic evaluation (EMERGE) (N. John Anderson). Finansieret af EU.

5.4. ENVISAT data in Modelling of Net Primary Production and Hydrology (Inge Sandholt, Kjeld Rasmussen, Michael Schultz Rasmussen). 2000 – 2003. Tilknyttet ph.d.-projekt: "Bestemmelse af biomasse og agro hydrologiske variable i Senegal ved brug af Remote Sensing (Rasmus Fensholt). Finansieret af Forskningsstyrelsen SNF.

5.5. Integration of Earth Observation Data in Distributed Hydrological Models -2 (INTEO-2) (Inge Sandholt, Kjeld Rasmussen, Rasmus Fensholt). 2001 – 2004. Tilknyttet ph.d.-projekt: "Using Remote Sensing data as input to a distributed hydrological model" (Gorm Dybkjær). Finansieret af Forskningsrådenes indlejringsmidler.

5.6. Estimering af Netto Primær Produktion i det semiaride Vestafrika baseret på brugen af Satellitbilleder (EPPS) (Inge Sandholt, Michael Schultz Rasmussen, Rasmus Fensholt). 2001 – 2003. Finansieret af Forskningsstyrelsen SJVF.

6. Samspillet mellem produktion og miljø i natur- og kulturlandskabet

6.1. Mineralogy and pollution geochemistry of Zhilingtou (China) gold-silver deposit (Changling He). 2001 – 2003. Finansieret af DANIDA.

6.2. European Diatom Database Initiative: malgamation of European diatom training sets used to create transfer functions for nutrients and pH (N. John Anderson). Finansieret af EU.

7. Naturressourceforvaltning i lokal, regional, national og flodbassin skala – landbrug og miljø i tropiske u-lande

7.1. SEREIN-2000 (Sahel-Sudan Environmental Research Initiative). Center (centerleder Anette Reenberg), der arbejder med tværfaglig forskning vedrørende bæredygtig udnyttelse af naturgrundlaget i semi-aride tropiske landbrugssystemer (Anette Reenberg, Lars Krogh, Kjeld Rasmussen, Bjarne Fog, Henrik Søgaard). Tilknyttet ph.d.-projekt: New directions in the conservation and management of dry tropical woodland ecosystems in West Africa (Andrew Wardell). Finansieret af Miljøministeriets Strategiske Miljø Program. Projektet bidrager til Universitetets satsningsområde Nord-Syd.

7.2. Center for forskning vedrørende bæredygtigt landbrug i semi-aride dele af Afrika (SASA) (Torben Birch-Thomsen). 1994 – 1999. Endelig afrapportering primo 2001. Tilknyttet ph.d.-projekt: "Influence of agricultural land use changes and household labour characteristics on agricultural production and land resource management (James G. Lyimo). Finansieret af Center for Udviklingsforskning.

7.3. Danish University Consortium on Sustainable Land Use and Natural Resource Management SLUSE) (Torben Birch-Thomsen, Ole Mertz, Søren P. Kristensen, Thomas Theis Nielsen). Pilotfase 1998 – 2000. Konsolideringsfase 2000 – 2003. Tilknyttet ph.d.-projekt: Land Use Changes in Sarawak, Malaysia: The Driving Forces Behind and their Impact on the Natural Resources (Tina Svan Hansen). Finansieret DANCED Miljø- og Energiministeriet. Projektet bidrager til Universitetets satsningsområde Nord/Syd.

7.4. Rethinking the Fallow-Yield Relationship in Shifting Cultivation? An Interdisciplinary Study of Risk, Productivity and Labour in Traditional Farming Systems of Sarawak (Ole Mertz, Torben Birch-Thomsen, Kjeld Rasmussen). 2001 – 2003. Finansieret af SLUSE og HKH Kronprins Frederiks Fond.

7.5. Water Ressource Mangement in the Densu Basin (Bent Hasholt). 2000 – 2001. I samarbejde med Geologisk Institut. Finansieret af Danida-Enreca.

7.6. The State of the Senegalese Environment: Langtidsændringer i vegetationsproduktivitet ved hjælp af remote sensing (Michael Schultz Rasmussen, Olga Rigina. Anders Knudby). 1999 – 2003. Finansieret af Danida.

7.7. Ressources Policy Support Initiative (REPSI): Kortlægning af afskovningshistorien i Ca-flodens opland i det nordlige Vietnam ved hjælp af 20 års remote sensing data (Michael Schultz Rasmussen, Olga Rigina). Finansieret af Danida.

7.8. Desertification and Regeneration in Central Asia (DARCA) (Kjeld Rasmussen, Thomas Theis Nielsen). 2001 – 2004. Finansieret af EU.

7.9. Application of remote sensing and digital image processing for environmental monitoring, education and research: Forskningssamarbejde med University of Ghana inden for GIS og digital behandling af satellitbilleder (Lasse Møller Jensen, Henrik Jeppesen, Jens Grundtmann). Tilknyttet ph.d.-projekt: "GIS-baseret analyse af landskabets tilgængelighed" (Hans Skov-Petersen). Finansieret af Danida-Enreca.

7.10. Fire in tropical ecosystems (FITES) (Kjeld Rasmussen). 1996 – 2001. Finansieret af RUF. Projektet bidrager til Universitetets satsningsområde N-S.

8. Agro-industriel omstrukturering, migrationer og urbanisering i udviklingslandene

8.1. Public Education: The Road to Development? An investigation into Perception and Expectations of Modern Education in Nepal (Jytte Agergaard). 2001. Finansieret af RUF.

8.2. Globalisering og økonomisk strukturforandring i Afrika (Niels Fold). Tilknyttet ph.d.-projekt: Organisering af Marketingsystemet inden for Bomuldsvarekæden i Uganda og Zimbabwe (Marianne N. Larsen). Finansieret af SSF og RUF.

8.3. Youth and the city: skills, knowledge and social reproduction (Kate Gough). 2001 – 2005. Finansieret af RUF.

8.4. Community participation and the democratisation of planning (Kate Gough). 2001. Finansieret af ENRECA-RUF.

9. Globalisering og byudvikling: Social polarisering, økonomisk omstrukturering og den nye bypolitik. Fokus på institutionernes betydning for den geografisk-funktionelle forandring af byerne

9.1. Competitive Metropolises. Economic Transformation, Labour Market and Competition in European Agglomerations (COMET) (John Jørgensen, Lars Winther). 2001 – 2004. Finansieret af EU.

9.2. The Spatial Structure of the New Economy (NORDREGIO) (Lars Winther). 2001. Finansieret af Nordregio, Stockholm.

9.3. Regional Systems of Innovation and Institutional Change: The Øresund Area (Lars Winther). 2001. Finansieret af Øresundsuniversitetet i Lund.

9,4. Center for byudvikling, bypolitik og velfærd, 1997 – 2002 (John Jørgensen, Hans Thor Andersen, Frank Hansen). Tilknyttet ph.d.-projekt: "The Global City Thesis: A Study of Social Polarization and Changes in the Distribution of Wages in the New York Metro Area, 1970 – 1990" (Helle Nørgaard). Finansieret af SSF.

9.5. Changement social et ségrégation dans les grand villes Européennes: En empirisk analyse af større vesteuropæiske byers sociale segregationsmønster som konsekvens af globalisering, informationsteknologi og nye reguleringstyper (John Jørgensen, Hans Thor Andersen). Finansieret af Centre National de la Récherche Scientifique, Frankrig.

10. Økonomisk geografi, by- og regionaludvikling, infrastruktur og teknologi samt regionaløkonomisk- og miljømodellering og planlægning

10.1. Øresund før og efter broen (Lars Winther). 2001 – 2002. Finansieret af Ruben Rausings Fond.

10.2. Commuting, teleworking and transport (TRIPa) (Lasse Møller-Jensen). 2000 – 2002. Finansieret af Det Strategiske Miljøforskningsprogram.

10.3. Integrated traffic, regional economics and impact models (TRIPb) (Lasse Møller-Jensen). 2001 – 2003. Finansieret af Det Stragegiske Miljøforskningsprogram.

10.4. Noll-taxa på Öresundsbroen: konsekvenser (Christian Wichmann Matthiessen). 2001. Finansieret af Ruben Rausings Fond.

Andre ph.d.-projekter

Styrkeområde 1

Suspended sediment routing – downstream grain size sorting (Joar Swenning).

Den Holocæne udvikling af den danske Nordsøkyst (Dennis Anthony).

Suspended sediment transport at intertidal mudflats with special emphasis on the biological mediation of erodibility (Thorbjørn J. Andersen).

Physical processes in estuaries and near coastal waters, with emphasis on modelling of suspended fine-grained sediment transport (Ulrik Lumborg).

Styrkeområde 2

Estimation of ice sheet ablation from remote sensing analysis and energy balance modelling (Andreas Peter Ahlstrøm).

Impact of climate changes on the dynamics and geomorphological implications of surging glaciers in the North Atlantic Region – with examples from Greenland, Svalbard and Iceland (Siri Hansen).

Tidlig Holocæne klimavariationer og teleconnection på tværs af Nordatlanten: baseret på detaljerede undersøgelser af multiproxy data fra lakustrine sedimenter (Marianne Grauert).

Climate changes and interannual variations in Arctic snow cover and vegetation activity inferred from satellite data during 1981 – 2001 (Jørgen Hinkler).

Styrkeområde 6

Agriculture and rural development in the Baltic countries (Mette Bech Sørensen).

Fritidslandbrugernes rekreationslandskab (Søren Præstholm).

Pollen-baseret kvantitativ estimering af arealkategorier (Anne Birgitte Nielsen).

Landskabsanalyse med særlig henblik på skoven som landskabselement (Lene Møller Madsen). Finansieret af Skov & Landskab, Miljøministeriet, GI.

The Relationship between Agricultural Development and Nature Conservation in a Transition Landscape (Lise Byskov Herslund).

Udvikling af GIS baserede metoder til analyse og beslutningsstøtte i forbindelse med arealanvendelsen i det åbne land (Ole Hjorth Caspersen).

Integration of GIS, remote sensing, and mathematical modelling for complex environmental impact assessment on the Kola North (Olga Rigina).

Styrkeområde 7

Pastoral resource management in semi-arid Africa: An investigation of pastoral mobility in Ferlo, Senegal (Hanne Adriansen).

Styrkeområde 8

Private Sector Development in Vietnam: The role of Ethnicity and Business-State relations in a Southeast Asian Economy in Transition (Lotte Thomsen).

Styrkeområde 9

Miljøsamarbejdet i Østersøregionen: en politisk-geografisk analyse af den grænseoverskridende miljøindsats (Henrik Gutzon Larsen).

Sociale udstødelsesprocesser og integration i bykvarterer (Birgitte M. Christensen).

Styrkeområde 10

Teoretisk og impirisk analyse af interkommunalt samarbejde og konkurrence i Danmark (Thomas Leen Olsson).

Border-crossing co-operations in the Øresund area: The role of education and media in the region-building process – a socio-geographical analysis (Birgit F. Stöber).

Satsningsområder

Geografisk Institut deltager aktivt i Det Naturvidenskabelige Fakultets og Københavns Universitets satsningsområder Nord/Syd og Miljø, herunder etableringen af COGCI ph.d.-forskerskolen/forskernetværket (Copenhagen Global Change Initiative). Instituttet har selv præciseret en række indsatsområder (2000 – 2005) med det dobbelte sigte at prioritere stærke sider og udforme an aktiv politik over for væsentlige, geografifagligt set, bærende og ofte tværgående dele af faget. Se ovenstående.

Faglige og administrative hverv

Instituttets forskere har sæde i en lang række nationale og internationale råd og komitéer.

Bedømmelsesudvalg

Professor Anette Reenberg har været medlem af bedømmelsesudvalg til adjungeret professor ved DTU.

Professor Christian Christiansen har været medlem af bedømmelsesudvalg til lektor ved RUC, til seniorforskerstilling ved GEUS samt til senior lecturer ved Ben Gourion University Israel.

Lektor Inge Sandholt har været medlem af bedømmelsesudvalg til seniorforskerstilling ved ForskningsCenter Foulum.

Lektor John Jørgensen har været medlem af lektorbedømmelsesudvalg, Aalborg Universitet og officiel opponent ved Uppsala Universitet.

Lektor Hans Thor Andersen har været medlem af bedømmelsesudvalg til seniorforskerstilling ved By og Byg.

Lektor Rolf Guttesen har været medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg på RUC.

Lektor Thomas Balstrøm har været medlem af bedømmelsesudvalg til lektorat ved DTU.

Lektor Kjeld Rasmussen har været medlem af bedømmelsesudvalg til lektorat ved DTU.

Lektor Niels Fold har været medlem af bedømmelsesudvalg til lektorat ved Handelshøjskolen København.

Udvalg og fonde

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er generalsekretær for Det Kongelige Danske Geografiske Selskab og har sæde i Chefkollegiet for Geocenter København. Han er endvidere formand for bestyrelsen i Professor Niels Kingo Jacobsens Rejsefond.

Lektor Michael Schultz Rasmussen er direktør for GRAS A/S.

Lektor Ole Humlum har sæde i bestyrelsen for Knud Rasmussen Fondet.

Lektor Rolf Guttesen er formand for Færøernes Demografiske Selskab.

Lektor Hans Thor Andersen er medlem af ATV, gruppe 8 vedr. byggeri og bystruktur.

Lektor Troels Aagaard er medlem af fagligt udvalg for Skagen Odde Naturcenter.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

Professor Henrik Breuning-Madsen er konsulent for Joint Research Centre, Ispra (EU).

Professor Christian Christiansen har været konsulent for Erhvervsfremmestyrelsen.

Lektor Johannes Krüger har været konsulent for Forskningsstyrelsen ved udarbejdelsen af Forskningsstrategiplan for 2002 – 2006 og været fagkonsulent ved forlaget Gyldendal og Skov- og Naturstyrelsen.

Lektor Michael Schultz Rasmussen er konsulent for GRAS A/S.

Lektor Niels Fold har været konsulent ved Den Store Danske Encyklopædi.

Lektor Hans Thor Andersen har været konsulent for Byforum, By- og boligministeriet og "The Manchester-Liverpool Vision Study".

Lektor Thomas Balstrøm har været undervisningskonsulent for GRAS A/S.

Lektor Morten Pejrup har været konsulent for GRAS A/S.

Lektor Kate Gough har været medarrangør af et træningskursus for DANIDA.

Lektor Bo Elberling har været konsulent for GRAS A/S.

Tillidshverv

Professor Anette Reenberg har sæde i Naturrådets repræsentantskab og Naturvismand 2001 – 2003 (ministerudpeget); i Tøndermarskudvalget og Mika/Danced-Mifresta-udvalget (ministerudpeget); medlem af Rådet for Ulandsforskning (ministerudpeget); medlem af bestyrelsen for GEUS 2001 – 2004 (ministerudpeget); i bestyrelsen for WWF-Danmark; i bestyrelsen for International Center of Research in Agroforestry (ICRAF) – CG-systemet; i Danidas rådgivende panel for ENRECA (forskningskapacitetsopbygning); i WHO/OCP's "Ecological Group"; medlem af SJVF og ESA-følgeforskningsudvalg (ministerbeskikket); medlem af Programkomitéen for det Agrare Landskab og medlem af bestyrelsen for GRAS A/S.

Professor Christian Wichmann Matthiessen er bestyrelsesmedlem for Øresundsuniversitetets Forskningsudvalg; formand for Den Danske Nationalkomité for Geografi; vicepræsident i EU's COST action 332; bestyrelsesmedlem i Det Kongelige Danske Geografiske Selskab; bestyrelsesmedlem i The Danish National Committee of ICSU; bestyrelsesmedlem af Scandinavian Academy of Management Studies; dansk delegat i The International Geographical Union; bestyrelsesmedlem i European Institute of Comparative Urban Research; medlem af repræsentantskabet for Wonderful Copenhagen.

Professor Christian Christiansen er medlem af Miljøankenævnet; Wissenschaftlicher Beirat, IOW Warnemünde; medlem af nationalrådet for Oceanologi; medlem af Den Danske Nationalkomité for Geografi.

Professor N. John Anderson er medlem af Joint infrastructure Initiativ evaluation board for the Natural Environment Research Council UK og medlem af COGCI ph.d.-udvalg og styregruppe.

Professor Henrik Breuning-Madsen er medlem af styregruppen for Landbrugets Rådgivningscenter Kvadratnet; medlem af understyregruppen i "Det Agrare Landskab"og har sæde i Teknisk komité for the European Soil Bureau, Ispra.

Lektor Morten Pejrup er suppleant i Det Naturvidenskabelige Fakultetsråd; næstformand i SNF; formand for Forskningsstyrelsens ESA følgeforskningsudvalg; formand for Programkomitéen for Innovations Post.Doc. iværksat af Forskningsforum; medlem af Miljøklagenævnet; medlem

af programkomitéen for Det Agrare Landskab; medlem af bestyrelsen for GRAS A/S.

Lektor Torben Birch-Thomsen er KU-koordinator, University Manager, for SLUSE, under Nord/Syd initiativet og medlem af "Southern African Association for Farming Systems Research-Extension (SAAFSR-E) med permanent sekretariat i Swaziland.

Lektor Johannes Krüger er næstformand i NatFak ph.d.-studienævn.

Lektor Kjeld Rasmussen er ph.d.-udvalgsformand og mentor ved Geografisk Institut samt medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets Natturfagsdidaktikudvalg.

Lektor Niels Nielsen er formand Københavns Universitets Arktiske Station.

Lektor Thomas Balstrøm er næstformand for Universiteternes GIS-sammenslutning UGIS.

Lektor Stefan Anderberg er medlem af Den svenske Human Dimensions of Global Change-kommitté og medlem af Forskningsrådsnæmnden i Stockholm.

Lektor Hans Thor Andersen er formand for arbejdsgruppe 2 "Urban governance and social cohesion" under Cost Action 9 "Transformation of the European cities and urban governance", DG XII.

Lektor Bent Hasholt er 'past president' for International Commission on Continental Erosion (ICCE), International Association of Scientific Hydrology (IAHS); medlem af Dansk Vandressource Komité; er National delegate of Northern Research Basin Group (NRB); næstformand i Dansk Standard CENTEC318, Standarder for hydrometri og sediment transport monitering; management committee member af COST 623, EU.

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er medlem af "International Permafrost Association/International Union of Soil Science, Cryosols Working Group"; medlem af bestyrelsen for GRAS A/S og medlem af Den Danske Nationalkomité for Geografi.

Lektor Henrik Søgaard er medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs klimakomité og IGBP-komité.

Lektor Niels Fold er medlem af koordineringsgruppen for Københavns Universitets satsningsområde Nord-Syd.

Lektor John Jørgensen er vice-chair i "Outskirts of European Cities", EU Cost Action C10, 2000 – 2003.

Lektor Lars Krogh er Chairman for World Reference Base for Soil Resources Anthrosol Working Group under ISSS/FAO/ISCRIC.

Lektor Lasse Møller-Jensen er medlem af bestyrelsen for Det Naturvidenskabelige Fakultets IT-kompetencecenter (NIK) og medlem af den videnskabelige komite for: Third International Remote Sensing of Urban Areas Symposium, der afholdes i Istanbul 2002.

Lektor Jesper Bartholdy er Campus Representative for SEPM og medlem af ASJ's (Agenzia Spatiale Italiana-Italien Space Agency) referee board til bedømmelse af forskningsansøgninger.

Lektor Michael Schultz Rasmussen er medlem af bestyrelsen for Dansk Rumforsknings Institut (DRI) og medlem af Care Danmarks Repræsentantskab.

Lektor Ole Mertz er lærerrepræsentant i SLUSE Management Team.

Adjunkt Hanne Hvidtfeldt Christiansen er International Secretary for the International Permafrost Association 1999 – 2003.

Formidling

Instituttets medarbejdere formidler i betydeligt omfang forskningsresultater og ekspertise til samfundet i form af ikke-videnskabelige tidsskrifter, skolebøger, notater, kronikker, bidrag til Danmarks Nationalleksikon samt andre samleværker. Herudover registreres en betydelig foredragsvirksomhed samt interviews og indlæg i presse, radio og tv.

Udgivervirksomhed

Det Kongelige Danske Geografiske Selskab udgiver i samarbejde med Geografisk Institut følgende skriftrækker:

"Danish Journal of Geography" (udkommer årligt) indeholdende videnskabelige artikler til et internationalt publikum, ed. professor Henrik Breuning-Madsen. I samme serie udkommer "Danish Journal of Geography – Special Issues".

I forbindelse med Den Internationale Geografiske Unions kongres hvert 4. år udkommer "Occasional Papers, Denmark". Herudover udkommer lejlighedsvis "Folia Geographica Danica" (afhandlinger o.l.), "Kulturgeografiske Skrifter" og "Atlas over Danmark".

Geografisk Institut udgiver desuden serien "Meddelelser fra Skallinglaboratoriet" og "Geographica Hafniensia".

Redaktionelle hverv

Professor Henrik Breuning-Madsen er hovedredaktør af "Danish Journal of Geography" og medlem af redaktionskomitéen for "West African Journal of Applied Ecology".

Professor N. John Andersen er medlem af redaktionen af "Freshwater Biology" og "Journal of Paleolymnology".

Professor Christian Christiansen er medlem af redaktionen af "Mediterranean Marine Science" og "Danish Journal of Geography".

Lektor Niels Fold er medlem af Editorial Board for "Copenhagen Journal of Asian Studies".

Lektor Torben Birch-Thomsen repræsenterer Geografisk Institut i redaktionen af Geografisk Orientering, Geografforbundet.

Lektor Henning Mørch har været hovedredaktør af "Danish Journal of Geography" 2001.

Lektor Ole Humlum er medlem af redaktionen "Geografiska Annaler" Sverige og "Norsk Geografisk Tidsskrift" Norge.

Lektor John Jørgensen er korresponderende redaktør af "International Journal of Urban and Regional Research" (Blackwell Publishers, Oxford, UK).

Lektor Hans Thor Andersen er korresponderende redaktør af "International Journal of Urban and Regional Research" (Blackwell Publishers, Oxford UK).

Lektor Troels Aagaard er medlem af redaktionen af "Marine Geology.

Lektor Bent Hasholt er medlem af redaktionen af "International Journal of Sediment Research" IRTCES; redaktør af Meddelelser fra Skalling-Laboratoriet.

Lektor Johannes Krüger er medlem af redaktionen af "Bulletin of the Geological Society of Denmark".

Adjunkt Søren P. Kristensen er medlem af Redaktionsudvalget for Geografisk Orientering.

Udstillingsvirksomhed

Lektor Jesper Bartholdy har været faglig redaktør for udstillingen "Kystcenter Thyborøn", der åbnede i 2001.

Kongresser og symposier

Third International Conference on Cryopedology. Organiseret af Geografisk Institut (Bjarne Holm Jakobsen) for "The Cryosols Working Groups of the International Union og Soil Sciences (IUSS) and the International Permafrost Association (IPA). 20 – 24. august 2001. 60 deltagere fra ind- og udland.

SAHEL-workshop. Organiseret af Geografisk Institut (Anette Reenberg). 3. – 5. januar 2001. 65 deltagere fra ind- og udland.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Geografisk Institut har formaliseret forskningssamarbejde med relevante danske og udenlandske Universiteter og sektorforskningsinstitutioner og deltager i internationale forskningsprojekter finansieret af bl.a.: DANIDA, DANCED, EU (herunder Joint Research Centre Ispra og COST), CNRS, Forskningsstyrelsen, Miljø-og Energiministeriet, RUF samt private fonde og rådgivningsvirksomheder.

Gæsteforskere

Associate professor Gene Desfor, University of Toronto, Canada. 4 måneder.

Forskningsophold i udlandet

Professor Henrik Breuning-Madsen har været udstationeret i Ghana fra august 2000 til juli 2001.

Lektor Niels Fold har opholdt sig i Ghana i 2 måneder.

Adjunkt Jytte Agergaard har været på feltarbejde i Nepal i 2 måneder.

Lektor Ole Mertz har opholdt sig ved University Malaysia Sarawak i 9 uger.

Lektor Troels Aagaard har opholdt sig ved University of Waikato, New Zealand januar – juni og ved University of Sidney, Australien juni – juli, 2001.

Netværk

Professor Anette Reenberg er medlem af LUCC-IGDB Human Dimension of Global Change.

Professor Christian Wichmann Matthiessen er bestyrelsesmedlem i "European Network of Universities in Capital Cities" og "Academia Europea".

Lektor Bjarne Holm Jakobsen er koordinator for "Det Arktiske Netværk" ved Det Naturvidenskabelige Fakultet, KU.

Lektor Ole Humlum er medlem af "Working Group of the Circumpolar PhD Network in Arctic Environmental Studies (CAES Network)".

Professor Chris Jensen-Butler er medlem af "Centre for Research on Transport, the Economy and the Environment (CENTRE)".

Lektor Torben Birch-Thomsen er KU-repræsentant i bestyrelsen for "Network for Agricultural Research for Development" (NETARD) og medlem af "JUF-netværk for jordbrugsrelateret ulandsforskning".

Lektor Ann-Katrin Bäcklund er KU's repræsentant i "Thematic Network on Humanitarian Development Studies – Humanitarian Net.

Lektor Niels Fold er repræsentant i "Development and International Relations" (Danish ph.d.-network).

Lektor Hans Thor Andersen er medlem af "European Network on Housing Research".

Institutleder Bjarne Holm Jakobsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	37,36	11,66	49,03
STIP	7,23	2,68	9,91
TAP	21,03	2,63	23,66
Total	*65,62*	*16,98*	*82,60*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	4244	9931	14174
Anskaffelser	2525	1378	3904
Total	*6769*	*11309*	*18078*

Stab

VIP Internt finansieret

Aagaard, Troels Kristian; lektor.
Anderberg, Bjørn Stefan; lektor.
Andersen, Hans Thor; lektor.
Andersen, Thorbjørn Joest; forskningsass.
Anderson, Nicholas John; professor.
Backlund, Ann-Katrin; lektor.
Balstrøm, Thomas; lektor.
Bartholdy, Jesper; lektor.
Birch-Thomsen, Torben; lektor.
Breuning-Madsen, Henrik; professor.
Bøgh, Eva; adjunkt.
Christiansen, Christian Møller; professor.
Christiansen, Hanne Hvidtfeldt; adjunkt.
Engelstoft, Sten; lektor.
Fold, Niels Christian; lektor.
Gausset, Quentin; forskningslektor.
Gough, Katherine Venton; lektor.
Guttesen, Rolf Flemming; lektor.
Hansen, Birger Ulf; lektor.
Hansen, Frank; lektor.
Hasholt, Bent; lektor.
Jacobsen, Bjarne Holm; lektor.
Jacobsen, Thomas Friborg; lektor.
Jeppesen, Henrik; lektor.
Jørgensen, John Noes; lektor.
Kristensen, Søren Pilgaard; forskningsadj.
Krogh, Lars; lektor.
Krüger, Johannes; lektor.
Larsen, Henrik Gutzon; amanuensis.
Larsen, Jytte Agergaard; adjunkt.
Matthiessen, Christian Wichmann; professor.
Mertz, Ole; lektor.
Møller-Jensen, Lasse; lektor.
Mørch, Henning Frederik Christian; lektor.
Nielsen, Jørgen; lektor.
Nielsen, Niels; lektor.
Nielsen, Thomas Theis; forskningsadj.
Olsson, Thomas Leen; amanuensis.
Pejrup, Morten; lektor.
Rasmussen, Kjeld; lektor.

Rasmussen, Michael Schultz; lektor.
Reenberg, Anette Markan; professor.
Sandholt, Inge; lektor.
Søgaard, Henrik; lektor.
Winther, Lars; lektor.

VIP Eksternt finansieret
Alvarez Berastegui, Diego; forskningsass.
Andersen, Jens Asger; forskningsass.
Dybkjær, Gorm Ibsen; forskningsass.
Elberling, Bo; forskningslektor.
Ellegaard, Marianne; adjunkt.
Holst, Mads Kahler; forskningsass.
Jepsen, Martin Rudbeck; forskningsass.
Knudby, Anders Jensen; forskningsass.
Larsen, Marianne Nylandsted; amanuensis.
Lillie, Sune Daniel; forskningsass.
Mikkelsen, Ole Aarup; forskningsass.
Nielsen, Flemming; adjunkt.
Nissen, Trine Lagerberg; forskningsass.
Nordstrøm, Claus; forskningsass.
Nyborg, Lotte; forskningsass.
Perren, Bianca Blyth; forskningsass.
Rigina, Olga; forskningsass.
Stöber, Birgit Frauke; forskningsass.
Sørensen, Jacob Møller; forskningsass.
Tøttrup, Christian; forskningsass.

STIP Internt finansieret
Grauert, Marianne; ph.d.-studerende.
Hansen, Siri; ph.d.-studerende.
Hansen, Tina Svan; ph.d.-studerende.
Herslund, Lise Byskov; ph.d.-studerende.
Hinkler, Jørgen; ph.d.-studerende.
Lumborg, Ulrik; ph.d.-studerende.
Præstholm, Søren; ph.d.-studerende.
Sørensen, Mette Bech; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret
Fensholt, Rasmus; ph.d.-studerende.
Vinther, Niels; ph.d.-studerende.
Wardell, David Andrew; kand.stip.

Ph.d.-afhandlinger
Adriansen, Hanne Kirstine Olesen: A Fulani without cattle is like a woman without jewels. A study of pastoralists in Ferlo, Senegal.
Andersen, Thorbjørn Joest: Cohesive sediment transport in coastal lagoons with special emphasis on the biological influence on the erosion and deposition of fine-grained material.
Caspersen, Ole Hjorth: Implementation of landscape ecological methods to GIS-based procedures for land use analysis and decision support in rural areas.
Christensen, Birgitte: Fortællinger om stedet.
Madsen, Lene Møller: Location of woodlands – The Danish afforestation programme for field afforestation.
Mikkelsen, Ole Aarup: Marine Aggregates and Suspended Matter in Coastal Waters: Variation in Time and Space.
Rigina, Olga: Integration of Remote Sensing, mathematical modelling and GIS for complex environmental impact assessment in the Kola Peninsula, Russian North.
Tamstorf, Mikkel Peter: Satellitbaseret vegetationskortlægning i Vestgrønland.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet
– Biologiske faktorers indflydelse (Thorbjørn Joest Andersen) kr. 402.400.
– Pilotundersøgelser af gletscher-surge (Niels Nielsen) kr. 12.800.
– Undersøgelse af gletscher surge på Disko og dens effekt på miljøet (Niels Nielsen) kr. 210.000.

Danida
– Forskningssamarbejde med Centre de Suivi Ècologique, Senegal (Kjeld Rasmussen) kr. 830.800.
– Overhead stipendiat (Geografisk Institut) kr. 1.347.700.
– Sahel Workshop 96 (Anette Reenberg) kr. 186.300.

EU
– Competitive Metropolises Economic Transformation, Labour Market and Competition in European Agglomerations (John Jørgensen) kr. 1.373.200.
– Satellite-based information system on coastal areas and lakes (SISCAL) (Michael Schultz Rasmussen) kr. 1.483.000.

Forskningsrådene
– Danish Enviromental monitoring of coastal waters (Morten Pejrup) kr. 184.300.

Forskningsstyrelsen ESA-følgeforskning
– Earth Observation data of CO2 and H2O (Henrik Søgaard) kr. 1.800.000.

Forskningsstyrelsen/Nordatlantisk Forskning
– Linking land and sea at the Faroe Islands: Mapping and understanding North Atlantic changes (Ole Humlum) kr. 51.600.

Miljøministeriet
– Oxidation og tungmetalforurening af arktiske økosystemer (Bo Elberling) kr. 485.600.

Miljøstyrelsen
– Måling af arktisk klima på Færøerne (Hanne Hvidtfeldt Christiansen) kr. 384.000.

Nordeco
– REPSI – CA River Basin (Michael Schultz Rasmussen) kr. 631.400.

Nordregio
– Spatial structuring of the new economy (Lars Winther) kr. 50.000.

Ribe Amt
– Fortsat monitering af sandvandsringen i Ribe Øst (Jesper Bartholdy) kr. 66.500.
– Sediment- og tungmetalbudgetter (Jesper Bartholdy) kr. 300.000.

Ruben Rausings Fond
– Øresund før og efter broen (Lars Winther) kr. 79.300.

Rådet for Ulandsforskning
– Public Education: The Road to development? An investi-

gation into perceptions and expectations of mode (Jytte Agergaard Larsen) kr. 65.200.
– Serein 2000 – Global and regional issues of natural ressources (Anette Reenberg) kr. 4.991.700.
– Spatial Variation of Indigenous Knowledge (Flemming Nielsen) kr. 250.300.

SMP II
– Landskabsressource vending (Lars Krogh) kr. 2.300.

Statens Center for Kompetence- og Kvalitetsudvikling
– Institutionel Kompetenceudvikling (Anette Reenberg) 877.000.

Statens Jordbrugs- og Veterinærvid. Forskning
– Estimering of Netto Primær Produktion i det semi-aride Vestafrika baseret på brugen af Satellit billeder (Inge Sandholt) kr. 332.400.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Aflastning som rådsmedlem (Morten Pejrup) kr. 113.300.
– Climate-catchment-lake interactions in West Greenland (Nicholas John Anderson) kr. 1.677.000.
– Greenhouse gas inventory for a terestrial ecosystem (Thomas Friborg Jacobsen) kr. 1.715.700.
– Quantification and modelling of gas behaviour and weathering processes in the unsaturated zone. (Bo Elberling) kr. 14.700.

Publikationer

Aagaard T., Greenwood B., Houser C., Nielsen J.: Storm surge in the Danish Wadden Sea: Sediment flux and morphodynamic response. 17 s. Canada 2001.

Agergaard J.: Folk i bevægelse – ansatser til en praksistilgang indenfor udviklings- og migrationsstudier. i: Praksis, rum og mobilitet: Socialgeografiske bidrag s. 207-237, Kirsten Simonsen (red), Roskilde Universitetsforlag, Frederiksberg 2001.

Anderberg B.S.: Integration in environmental research – Possibilities and problems. i: Human dimensions of global change – Swedish perspectives s. 54-71, Uno Svedin (red), FRN, Stockholm 2001.

Andersen H.T., Clark E., Hansen A.L.,: Creative Copenhagen: Globalization, Urban Governance and Social Change. European Planning Studies Vol. 9, no. 7, 2001, s. 851-869, 2001.

Andersen H.T., Hansen F.: Sociale og regionale uligheder i Danmark. Social Årsrapport 2001, s. 35-42, 2001.

Andersen H.T.: Social justice and competitiveness – a cohesive strategy? i: Urban Futures Anthology. Urban futures: Urban policy developments and urban social transformation in Europe in the 21st century s. 13, Kristine Dösen (red), Näringsdepartementet, Stockholm 2001.

Andersen H.T., Kemeny W., Thalman P., Matznetter W.: Non-retrenchment reasons for state withdrawl developing the social rented market in four countries – WP40. 29 s. Institutet för bostads- och urbanforskning – Uppsala. Uppsala 2001.

Andersen H.T., Engelstoft S., Møller-Jensen L.: Indikatorstudier og byudvikling i Danmark. i: Seminarer om socioøkonomiske byindikatorer s. 13, Connie Kieffer, Hans Skifter Andersen (red), By og Byg – Hørsholm, Hørsholm 2001.

Andersen T.J.: Temporal variation in erodibility at an intertidal mudflat – The Danish Wadden Sea. Estuarine, Coastal & Shelf Science 53 (1), s. 1-12, 2001.

Andersen T.J.: The role of fecal pellets in suspended sediment settling at an intertidal mudflat – The Danish Wadden Sea. i: Coastal and Estuarine fine sediment processes s. 387-401, W.H. MacAnally, A.Y. Mehta, Elsevier Science B.V., 2001.

Andersen T.J., Pejrup M.: Suspended sediment transport on a temperate microtidal mudflat – The Danish wadden Sea. Marine Geology 174 (1-4), s. 69-85, 2001.

Andersen T.J., Tengleerg A., Pejrup M., Houdines Y., Guillen S.E., Palanques A., Micraken H.: Use of current meters in aquatic research and engineering. Sea Technology 2001, s. 10-18, 2001.

Anderson N.J., Harriman R., Ryves D.B., Patrick S.T.: Dominant factors controlling variabilty in the ionic composition of West Greenland lakes. Arctic, Antarctic and Alpine Research Vol. 33, Iss. 4, s. 418-425, 2001.

Anderson N.J., Brodersen K.F., Odgaard B.V., Vestergaard O.: Chironomid stratigraphy in the shallow and eutrophic Lake Sobygaard, Denmark: Chironomid-macrophyte co-occurence. Freshwater Biology Vol. 46, Iss. 2, s. 253-267, 2001.

Anderson N.J., Brodersen K.P., Odgaard B.V.: Long-term trends in the profundal chronomid-fauna in nitrogen-limited Lake Esrom, Denmark: A combined palaeolimnological historical approach. Archiv Fur Hydrobiologie Vol. 150, Iss. 3, s. 393-409, 2001.

Anderson N.J., Jordan P., Rippey B.: Modelling diffuse phophorus loads from land to freshwater using the sedimentary record. Environmental Science & Technology Vol. 35, Iss. 5, s. 815-819, 2001.

Anderson N.J., Bindler R., Renberg I., Appleby P.G., Rose N.L.: Mercury accumulation rates and spatial patterns in lake sediments from West Greenland: A coast to ice margin transect. Environmental Science & Technology Vol. 35, Iss. 9, s. 1736-1741, 2001.

Anderson N.J., Bradshaw E.G.: Validation of a diatom-phosphorus calibration set for Sweden. Freshwater Biology Vol. 46, Iss. 8, s. 1035-1048, 2001.

Anderson N.J., Bindler R., Renberg I., Appleby P.G., Emteryd O., Boyle J.: Pb isotope ratios of lake sediments in West Greenland: Inferences on pollution sources. Atmospheric Environment Vol. 35, Iss. 27, s. 4675-4685, 2001.

Bartholdy J., Davis R.A., Lykke-Andersen H.: Sedimentary depositional environments and Holocene geological evolution of the Northern Danish Wadden sea. Korean society of oceanography – Proceedings of tidalite 2000 Vol. 2001, s. 63-75, 2001.

Bartholdy J., Aagaard T.: Storm surge effects on a backbarrier tidal flat. Geo-marine Letters 20, s. 133-141, 2001.

Birch-Thomsen T., Frederiksen P., Sano H-O.: A livelihood perspective on natural ressource management and environmental change in semi-arid Tanzania. Economic Geography Vol. 77, no. 1, s. 48-66, 2001.

Birch-Thomsen T., McDonagh J., Magid J.: Soil organic matter decline and compositional change associated with cereal cropping in Southern Tanzania. Land Degradation and Development 12, s. 13-26, 2001.

Breuning-Madsen H., Owusu-Benndah E., Awadzi T.W., Boateng E., Krogh L., Borggaard O.: Soil properties of a toposequence in the moist semi- deciduous forest zone of Ghana. West African Journal og Applied Ecology 1, s. 1-10, 2000.

Breuning-Madsen H., Awadzi T.W., Bredwa-Mensah Y., Boateng E.: A scientific evaluation of the agricultural experiments at Frederiksgave, the Royal Danish plantation on the Gold Coast, Ghana. Danish Journal of Geography 101, s. 33-41, 2001.

Breuning-Madsen H., Boateng E., Jones R.A., King D., Montanarella L., Nachtergaele F.: Compilation of a soil profile analytical database for West Africa. West African Journal of Applied Ecology 1, s. 35-46, 2000.

Breuning-Madsen H., Greve M., Mount H.D., Hudson B.D.: History of land value assessment and establishment of benchmark soils in Denmark. Soil Survey Horizons 42 (1), s. 19-24, 2001.

Breuning-Madsen H., Greve M., Nørr A.: Danish soil classification and establishment of the Danish soil database. Soil Survey Horizons 42 (1), s. 25-34, 2001.

Breuning-Madsen H., Holst M.K., Rasmussen M.: The chemical environment in a burial mound shortly after construction. Journal of Archaeological Science 28, s. 691-697, 2001.

Breuning-Madsen H., Holst M.K., Rasmussen M.: The South Scandinavian barrows with well-preserved oak log coffins. Antiquity 75, s. 126-136, 2001.

Christiansen C., Lund-Hansen L.C., Caima M.J.C.: A new video controlled, hydraulically dampned corer for sediment/water interaction studies. Marine Georessources and Geotechnology 19, s. 147-154, 2001.

Christiansen C., Vinther N., Bartholdy J.: Colonisation of spartina on a tidal divide – The Danish Wadden sea. Danish Journal of Geography 101, s. 11-20, 2001.

Christiansen C., Møller H.S., Nielsen N., Rasch M.: Investigation of a modern glacimarine sedimentary environment in the fjord Kuannersuit Sulluat, Disko – West Greenland. Danish Journal of Geography 101, s. 1-10, 2001.

Christiansen C., Bartholdy J., Hansen T., Lillie S., Nielsen J., Nielsen N., Pejrup M.: Saltmarsh accretion during sea-level rise and an outlook on the future – Northern most part of the European Wadden sea. i: Climate Change Research – Danish Contributions s. 263-276, Jørgensen, A.M.K., Fenger J., Halsnæs, K. (red), GAD, KBH 2001.

Christiansen C.: Ancient Denmark: Waiting for the mountains. Copenhagen Living 5, s. 92-93, 2001.

Christiansen H.H.: Snow-cover depth, distribution and duration data from Northeast Greenland obtained by continuous automatic digital photography. Annals of Glaciology 32, s. 102-108, 2001.

Christiansen H.H., Mikkelsen N., Carver S., Woodword J.: Periglacial processes in the Mestersvig region – Central East Greenland. Review of Greenland activities 2000. Geology of Greenland Survey Bulletin 189, s. 115-121, 2001.

Christiansen H.H.: Late Holocene nivation activity at Zackenberg in high arctic NE Greenland. National Geological Society Abstracts and Proceedings, International Conference 2, s. 21-21, 2001.

Christiansen H.H.: Nivation in a high arctic landscape at Zackenberg – NE Greenland. Abstracts Third International Conference on Cryopedology 2001, s. 1, 2001.

Christiansen H.H.: Five years of active layer monitoring in NE Greenland: Meteorological control on interannual variability. Abstracts 1st European Permafrost Conference 2001, s. 25-25, 2001.

Elberling B., Damgaard L.R.: Micro-scale measurements of oxygen diffusion and consumption in subaqueous sulfide tailings. Geochimica et Cosmochimica Acta 65 (12), s. 1897-1905, 2001.

Elberling B.: Control strategies for acid mine drainage in Arctic regions. i: Mining in the Arctic s. 37-48, Olsen, H.K., Lorentzen, L., Rendal, O. (red), A.A. Balkema Publishers, The Netherlands 2001.

Elberling B., Kyhn C.: Frozen cover strategies for preventing acid mine drainage from sulfidic tailings deposited on land in Arctic Canada. Cold Regions Science and Technology 32 (2-3), s. 133-142, 2001.

Elberling B.: Environmental controls of the seasonal variations in oxygen uptake in sulfidic tailings deposited in a permafrost- affected area. Water Resources Research 37 (1), s. 99-107, 2001.

Elberling B.: Blyforurening og kildesporing i forbindelse med minedrift i Grønland. Naturens Verden 84, s. 32-43, 2001.

Elberling B., Hasholt B.: Det hydrologiske kredsløb: Det strømmende vand som landskabsdanner. Landskabsøkologiske Skrifter 14, s. 1-8, 2001.

Engelstoft S., Robinson G.M., Probic A.: Remaking Sarajevo: Bosnian nationalism after the Dayton Accord. Political Geography 20, s. 957-980, 2001.

Fold N.: Restructuring of the european chocolate industry and its impact on cocoa production in West Africa. Journal of Economic Geography 1 (3), s. 405-420, 2001.

Fold N.: A matter of good taste? Quality and the construction of standards for chocolate products in the EU. Cahiers d'Economie et sociologie rurales 55-56, s. 92-110, 2000.

Fold N.: Globalisering og afrikansk landbrug. Geografisk Orientering 31 (2), s. 70-79, 2001.

Friborg T., Christensen T.R., Sommerkorn M., Kaplan J., Illeris L., Søgaard H., Nordstrøm C., Jonasson S.E.: Trace gas exchange in a high-arctic valley, 1, Variations in CO2 and CH4 flux between tundra vegetation types. Global Biogeochemical Cycles 14, 3, s. 701-713, 2000.

Friborg T., Søgaard H., Hasholt B., Nordstrøm C.: Surface energy- and water balance in a high-arctic environment in NE Greenland. Theoretical and Applied Climatology 70, 1-4, s. 35-51, 2001.

Friborg T., Nordstrøm C., Søgaard H., Christensen T.R., Hansen B.U.: Seasonal carbon dioxide balance and respiration of a high- arctic fen ecosystem in NE Greenland. Theoretical and Applied Climatology 70, 1-4, s. 149-166, 2001.

Friborg T., Lloyd C.R., Harding R.J., Aurela M.: Surface fluxes of heat and water vapour from sites in the European Arctic. Theoretical and Applied Climatology 70, 1-4, s. 19-33, 2001.

Friborg T.: Geografer sendt til Sibirien. i: Diversitet, forskning og formidling ved Det Naturvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet s. 26-27, Det Naturvidenskabelige Fakultets informations afd., DK 2001.

Friborg T., Petersen H., Meltofte H., Rysgaard S., Rasch M., Jonasson S.E., Christensen T.R., Søgaard H., Pedersen S.A.: Kapitel 20: The Arctic. i: Climate Change Research,Danish Contributions s. 303-330, Jørgensen, A.M., Fenger, J., Halsnæs, K. (red), Gad, DK 2001.

Gausset Q., Mertz O., Müller T., van der Keur K.P., Oksen P., Aalbæk A., Horst W.J. et al (eds): Integration of plant nutrition and soil fertility in international and interdisci-

plinary feaching activities on sustainable land use and natural resource management. 1028-1029 s. Kluwer Academic Publishers, The Netherlands 2001.

Gough K.: Housing consolidation and home-based income generation: Evidence from self-help settlements in two colombian cities. Cities 18 (4), s. 235-247, 2001.

Gough K.: The role of civil society in urban management in Accra. i: Associational life in african cities: Popular responses to the urban crisis s. 127-143, Tostensen, A., Tvedten, I., Vaa, M. (eds), Nordic Africa Institute, Uppsala 2001.

Grauert M., Björck S.C.G., Bondevik S.: Storegga tsunami deposits in a coastal lake on Suduroy, The Faroe Islands. Boreas 30, s. 263-271, 2001.

Grauert M., Wastegaard S., Björck S.C.G., Hannon G.E.: The mjauvøtn tephra and other Holocene tephra horizons from the Faroe Islands: A link between the icelandic source region, The Nordic Seas and the european continent. The Holocene 11, s. 101-109, 2001.

Grauert M., Exon N.F., Kenneth J.P., Malone M.J.: Proceedings of the ocean drilling program – Initial report 189 [CD-rom]. Internet s. Ocean drilling program Texas ARM University College Station TX, USA. College Station TX, USA 2001.

Grauert M., Robert C.M., Exon N.F., Kenneth J.P.: L'ouverture oceanique au sud de la Tasmanie durant le Paleogene et ses consequences paleocean graphiques: Resultats preliminaires de la mineralogie des Argiles (LEG ODP 189). Earth and Planetary Sciences 332, s. 323-329, 2001.

Grauert M., Exon N.F., Kenneth J.P., Malone M.J.: LEG 189 summary. i: PROC. ODP, INIT. REPTS. 189 s. 1-98, College StationTX (Ocean Drilling Program), USA 2001.

Guttesen R.: Klimavariationen på Färöerna (1813-92) med information frän lantbrukares dagböcker. Terra 113 (3), s. 179-187, 2001.

Guttesen R.: Plant production on a Faroese farm 1813-1892 related to climatic situation. Danish Journal of Geography 101, s. 67-76, 2001.

Guttesen R.: Arid uttan summan. FRØDI 2, 7.årgang, s. 20-25, 2001.

Guttesen R.: Hesuferd skal lad over end løsning. Dimmalætling 13.august, s. 1, 2001.

Hansen T.S.: Land use changes in Sarawak, Malaysia. The driving forces behind land use changes and their impacts on natural resources. CD. Science Council of Japan. Tokyo, Japan 2001.

Hasholt B., Søgaard H., Friborg T., Nordstrøm C.: Surface energy- and water balance in a high arctic environment in NE Greenland. Theor. Appl. Climatology 70, s. 35-51, 2001.

Hasholt B., Rivad T., Skjernaa L., Jørgensen P.: Vandtrykvariationer i moræne- og sandlag. Vand og Jord 3, 8. årgang, sept., s. 91-94, 2001.

Hasholt B., Mernild S.: Vandløbsdimensioner og regimeformler. Vand og Jord 3, 8. årgang, sept., s. 106-110, 2001.

Hasholt B., Liston G.E., Knudsen N.T.: Snow-distribution modelling in the Ammassalik region – South East Greenland. i: Northern Research Basins. 13th International Symposium & Workshop s. 1-, Juha Kajander (red), Finnish Environmental Institute, Finland 2001.

Kjær K.H., Krüger J.: The final phase of dead-ice moraine developments processes and sediment architecture, Kötlujökull, Iceland. Sedimentology 48, s. 935-952, 2001.

Kristensen S.P.: Hedgerun planting by danish farmers: A case study from Central Jutland. Danish Journal of Geography 101, s. 101-113, 2001.

Kristensen S.P., Thenail C., Kristensen L.: Farmers' involvement in landscape activities: An analysis of the relationship between farm location, farm characteristics and landscape changes in two study areas in Jutland, Denmark. Journal of Environmental Management 61, s. 301-318, 2001.

Krogh L., Breuning-Madsen H., Owusu-Bennoah E., Awadzi T.W., Boateng E., Borggaard O.: Soil properties of a toposequence in the moist semi- deciduous forest zone of Ghana. West African Journal of Applied Ecology 1, s. 1-10, 2001.

Matthiessen C.W.: Dansk-svenske udviklingsperspektiver 2001. Geografisk Orientering 6, s. 264-270, 2001.

Matthiessen C.W., Schwarz A.W., Find S.: The top-level global research system: Centers, networks and nodality. An analysis based on bibliometric indicators. i: Globalization. Experience and Prospects s. 164-177, Hermann Bünz, Antoni Kuklinski (red), Fridrich Ebert Stiftung, Warsawa 2001.

Matthiessen C.W.: The post-bridge Öresund area: Integration, regional dynamics and new metropolitan competitiveness. i: The regional development impacts of the Öresund bridge – Proceedings from an international research seminar s. 149-164, Anne Kaag Andersen, Anders Karlström (red), Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm 2001.

Matthiessen C.W.: Europäische metropolen in wettbewerb. Stadt Bauwelt 12/01 92-årgang, s. 62-65, 2001.

Mertz O., Løvenbalk J., Hjarne D., Taoutaou A.A., Mahamed D., Dyg P.M., Lassen K.M., Sehested M., Ismail G., Ali L. (eds.): Opportunities and constraints for agricultural intensification in communities adjacent to the Crocker Range National Park, Sabah, Malaysia. 107-123 s. ASEAN Academic Press, London 2001.

Mertz O., Gausset Q., Andersen J.S., Nilsson C., de Richeliea T., Fridriksdottir H., Gobilick J.: Local use of forest products in Kuyongon Sabah, Malaysia. i: A scientific journey through Borneo Crocker Range National Park Sabah. Volume 2. Socio-cultural and human dimension s. 15-38, Ismail, G., Ali, L. (eds), ASEAN Academic Press, London 2001.

Mertz O., Magid J., Garcia-Torres L., Benites J., Martinez-Vilela A. (eds.): Shifting cultivation as conservation farming for humid tropical areas. 55-59 s. XUL, Cordoba, Spain 2001.

Mertz O., Reenberg A., Lykke A.M.: Importance and seasonality of vegetable consumption and marketing in Burkina Faso. Economic Botany 55 (2), s. 276-289, 2001.

Mikkelsen O.A.: Variation in the projected surface area of suspended particles: Implications for remote sensing assesment of TSM. EOS Trans. AGU, 82(47), Fall Meet. Suppl., Abstract os52a- 0528 82 (47), s. 1, 2001.

Mikkelsen O.A.: Marine aggregates and suspended matter in coastal waters: Variation in time and space. 143 s. Geografisk Institut 2001.

Mikkelsen O.A.: Intercomparison of the PARTEC and LISST-100 *in situ* laser sizing instruments. Internet s. 2000.

Mikkelsen O.A., Pejrup M.: The use of a LISST-100 laser

particle sizer for in-situ estimates of floc size, density and settling velocity. Geo-marine Letters 20, s. 187-195, 2001.

Møller-Jensen L., Kofie R.: Exploiting available data sources: Location/allocation modeling for health service planning in rural Ghana. Danish Journal of Geography Vol. 101, s. 145-154, 2001.

Møller-Jensen L., Kofie R.: Towards a framework for delineating sub-districts for primary health care administration in rural Ghana. Norsk Geografisk Tidsskrift Vol. 55, s. 26-33, 2000.

Møller-Jensen L., Barnsley M.J., Barr S.L.: Inferring urban land use by spatial and structural pattern recognition. i: Remote Sensing and urban analysis s. 115-144, J.P. Donnay, M.J. Barnsley, P.A. Longley (red), Taylor and Francis, London 2001.

Mørch H. (red.): Geografisk Tidsskrift – Danish Journal of Geography. 166 s. KGL. Danske Geografiske Selskab, KBH 2001.

Nielsen J., Christiansen C., Bartholdy J., Hansen T., Lillie S., Nielsen N., Pejrup M.: Salt marsh accretion during sea-level rise and an outlook on the future. i: Climate Change Research – Danish Contributions s. 263-276, Jørgensen, A.M., Fenger, J., Halsnæs, K. (eds), KBH 2001.

Nielsen J., Greenwood B., Aagaard T., Houser C.: Storm surge in the Danish Wadden Sea: Sediment flux and morphodynamic response. Proceedings Canadian Coastal Conference 2001 Vol. 2001, s. 309-321, 2001.

Nielsen N., Møller H., Rasch M., Christiansen C., Giebeit R., Desloges J.: Investigation of a modern glacimarine sedimentary environment in the fjord Kuannersuit – Disko, West Greenland. Danish Journal of Geography 101, s. 1-10, 2001.

Nielsen N.: Kysten. Flora og Fauna 107 (4), s. 155-157, 2001.

Nielsen N., Humlum O., Hansen B.U.: Meteorological observations 2000 at the Arctic Station – Qeqertarsnaq, Central West Greenland. Danish Journal of Geography 101, s. 155-157, 2001.

Nielsen N., Boertmann D., Grondahe L., Platen F.v., Rasch M., Kapel H.: Environmental Oil Spill Sensitivity Atlas for the West Greenland coastal zone. Managing the interface. Subtheme: Technology and the non-specialist – Presentation as poster and demonstration. 1- s. Canada 2001.

Nielsen T.T., Rasmussen K., Cheikh M.: Savanna fires in East-Central Senegal: Destribution Patterns, resource management and perceptions. Human Ecology Vol. 28, no. 4, s. 561-583, 2001.

Nyborg L., Sandholt I.: NOAA AVHRR based flood monitoring. i: Proceedings of IGARSS 2001 – Sydney, July 2001 s. 3, IEEE, 2001.

Rasmussen K.: Effects of climate change on agriculture and environment in the semi-arid tropics – With Senegal as an example. i: Climate Change Research – Danish Contributions s. 331-340, Jørgensen, A.M., Fenger, J., Halsnæs, K. (eds), GAD, KBH 2001.

Rasmussen K., Christensen S., Friis I., Kjøller A., Michelsen A., Nielsen T.T., Saarnak C.: Savannebrande i Afrikas Sudan-Guinea-bælte. Miljøproblem eller værktøj i naturressourceforvaltningen? Den Nye Verden 34 (1), s. 7-26, 2001.

Rasmussen K., Fog B., Madsen J.E.: Dersertification in reverse? Observations from Northern Burkina Faso. Global Environmental Change Vol. 11, no. 4, s. 271-282, 2001.

Reenberg A.: Agricultural land use pattern dynamics in the Sudan-Sahel. Towards an event-driven framework. Land Use Policy 18, s. 309-319, 2001.

Reenberg A., Hansen T.S., Harpøth R.: The Sahel. Islam's impact on resource management, decentralisation, water management issues. 161 s. Serein, KBH 2001.

Sandholt I., Andersen J., Jensen K.H., Refsgaard J.C.: Improving the basis for validation of large scale hydrological modelling. i: Remote Sensing and Hydrology 2000 s. 1-, M. Owe, K. Brubaker, J. Richtie, A. Rango (eds), IAHS/ICRS Press, 2001.

Sandholt I.: The combination of airborne polarimetric SAR with satellite SAR and optical data for classification of agricultural land. Danish Journal of Geography 101, s. 21-32, 2001.

Sandholt I., Rasmussen K., Andersen J.: Derivation of a dryness index from NOAA AVHRR data for use in large scale modelling. i: Remote Sensing and Hydrology 2000 s. 1-, M. Owe, K. Brubaker, J. Richtie, A. Rango (eds), IAHS/ICRS Press, 2001.

Sandholt I.: Tools and demands for provision of information for sustainable water management. i: Proceedings Danish Sahel workshop – Sandbjerg, January 2001 s. 1-, Reenberg & Harpøth (red), 2001.

Sandholt I., Medou L., Bocoum O.: Apport de la teledetection pour la cartographie et le suive de la crue daus la valee du fleuve Senegal. i: Proceedings: IX Journess Scientifiques de reseau teledetection de l'AUF – Yaouncle, 29 Nov-2 Dec 2001 s. 1-, 2001.

Sandholt I.: Hvordan bruger vi bedst vandet i tørre områder? Internet s. 1999.

Sandholt I., Fensholt R., Fog B.: Flood monitoring in the Senegal River Valley: First results on SAR PRI data. i: Proceedings of ERS/ENVISAT symposium – Goteborg, Oktober 2000 s. 1-, ESA (udgiv.), 2001.

Stöber B.: Mediernes evne til at bryde og skabe grænser. i: Att forska om Gränser s. 171-191, Ramirez, Iosé (ed.), Nordregio Report 2001:3, Stockholm 2001.

Søgaard H., Boegh E.: Carbon dioxide assimilation in Danish crops (wheat and maize) and its dependency on increasing temperature and elevated atmospheric CO2 concentration – I. i: Climate Change Research – Danish Contributions s. 109-119, Jørgensen, A.M., Fenger, J., Halsnæs, K. (red), GAD, KBH 2001.

Søgaard H., Hasholt B., Friborg T., Nordstrøm C.: Surface energy- and water balance in a high-arctic environment in NE Greenland. Theoretical and Applied Climatology 70, s. 35-52, 2001.

Søgaard H., Petersen H., Meltofte H., Rysgaard S., Rasch M., Jonasson S.E., Christensen T.R., Friborg T., Pedersen S.A.S.: The Arctic. i: Climate Change Research – Danish Contributions s. 331-341, Jørgensen, A.M., Fenger, J., Halsnæs, K. (red), GAD, KBH 2001.

Søgaard H., Nordstrøm C., Christensen T.R., Friborg T., Hansen B.U.: Seasonal carbon dioxide balance and respiration for a high- arctic fen ecosystem in NE Greenland. Theoretical and Applied Climatology 70, s. 149-166, 2001.

Søgaard H., Laurila T., Lloyd C.R., Aurela M., Tuovinen J.P., Nordstrøm C.: Seasonal variations of net CO2 ex-

change in European Arctic ecosystems. Theoretical and Applied Climatology 70, s. 183-202, 2001.

Søgaard H., Hasager C.B., Jensen N.O., Boegh E., Thomsen A., Schelde K.: Scaling-up evaporation from field to regional scale, based on optical Remote Sensing scenes. IAHS Publications 267, s. 292-296, 2001.

Winther L.: The spatial structure of the new economy in the nordic countries. 58 s. NORDREGIO WP 2001:10, Stockholm 2001.

Winther L.: Industriens struktur i Øresund. Status och utvikling. i: Sjælland och Skåne – Före, under och efter bron. Forskningsrapport 2001 s. 67-83, Øresundsuniversitetet, Lund 2001.

Winther L.: The economic geographies of manufactoring in greater Copenhagen: Space, evolution and process variety. Urban Studies 38, s. 1423-1443, 2001.

Winther L., Hvidberg M., Jacobsen J.: Danmark i den globaliserende økonomi. Transnationale virksomheders territorialisering. Nordisk Samhällsgeografisk Tidsskrift 32, s. 81-103, 2001.

Studienævnet for Geografi

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 bestod studienævnet af lærerrepræsentanter: Lektor Sten Engelstoft (studieleder), lektor Birger Ulf Hansen (vicestudieleder), lektor Torben Birch-Thomsen og lektor Lars Krogh samt 4 studenterrepræsentanter: Stud. scient. Mette Marie Jensen (næstform. for nævnet) stud. scient. Christian Helring Andersen, stud.scient. Laurits Rauer Nielsen og stud.scient. Janni Petersen.

Beretning

Om faget

Geografifagets udvikling har bl.a. været karakteriseret ved en kraftig ændring i kandidaternes beskæftigelsesområder. Hvis der ses på den samlede beskæftigelsesmæssige fordeling af 'geografbestanden' var andelen med beskæftigelse i gymnasieskolen i slutningen af 1970erne helt oppe på 70 % mens denne andel i 1997 var helt nede på 28 %. I dag er hovedparten af kandidaterne beskæftiget inden for en vifte af jobs, herunder i statslig, kommunal og amtskommunal administration, inden for sektorforskningen samt i andre offentlige-, mellemstatslige- og private organisationer og firmaer. Sammenholdes disse tal med den samlede (og voksende) kandidatproduktion, kan den erhvervsmæssige omstrukturering kun betegnes som særdeles vellykket.

Nyheder om studierne

Den opfølgning af evalueringen af geografiuddannelserne, der gennemførtes i perioden fra efteråret 1998 til foråret 1999 og som prægede studienævnets arbejde i 2000, er fortsat i det forløbne år. Evalueringen var overvejende var positiv men pegede imidlertid også på nogle områder, hvor forbedringer kunne opnås.

I løbet af år 2000 gennemførtes derfor en studieplansændring, der åbnede mulighed for, at geografi kan indgå som sidefag i tofags kandidatuddannelser med andre fag som hovedfag, ligesom der er skabt mulighed for at læse geografi som hovedfag med sidefag fra andre uddannelser. I det forløbne år har man koncentreret sig om at forberede en gennemgribende revision og fornyelse af de første tre semestre, først og fremmest med henblik på at understrege og bedre at udnytte sammenhænge mellem de forskellige dele af faget.

Endvidere har nævnet arbejdet videre med at sikre, at alle studerende, allerede i 1. og 2. semester, får et grundigt kendskab til de muligheder, der findes indenfor anvendelsen af geografiske informationssystemer (GIS). Herigennem har man ønsket at sikre det nødvendige grundlag for at IT med fuld styrke kan slå igennem i alle relevante fagdiscipliner.

Et ønske om en mere løbende og systematisk evaluering af de enkelte undervisningsmoduler har endnu ikke kunnet igangsættes. Geografisk Studienævn er imidlertid indgået i en forsøgsordning, igangsat af Det Naturvidenskabelige Fakultet, med henblik på at gennemføre løbende internetbaserede undervisningsevalueringer. Desværre kan der endnu ikke refereres til konkrete resultater af dette arbejde.

Uddannelser ved Geografisk Institut

Efter gennemførelsen af ovennævnte revisioner omfatter udbuddet af undervisning ved Geografisk Institut i dag: En sidefagsuddannelse, fire skemalagte 3-årige bacheloruddannelser samt en 2-årig kandidatuddannelse, der tilrettelægges individuelt.

Geografisk Studienævn er derudover deltager i det det tværinstitutionelle SLUSE (Sustainable Land Use) et undervisningssamarbejde finansieret af DANCED/DANIDA midler. Endelig har Instituttet, via KU centralt, ansøgt Undervisningsministeriet om midler til at etablere en et årig masteruddannelse i Integreret Planlægning.

Sammenhængen i de forskellige uddannelsesforløb fremgår af studieplanen og de dertil knyttede kursusbeskrivelser samt af nedenstående kortfattede oversigt, jf. i øvrigt studiehåndbogen:

Bacheloruddannelserne: De fire bacheloruddannelser i hhv. naturgeografi, kulturgeografi, geoinformatik og geografi m. sidefag, er opbygget således, at de tre første semestre omfatter en fælles introduktion til geografiens forskellige fagområder. Endvidere er der, af hensyn til opnåelse af faglig kompetence til undervisning i gymnasieskolen, et kursus i geologi. De første tre semestres studier, der er fælles for alle, svarer til sidefagsuddannelsen. I 4. og 5. semester kan der herefter foretages en specialisering i en af de tre førstnævnte bachelorlinier, mens studerende, der ønsker sidefag påbegynder dette i 4. semester.

I naturgeografi uddybes kendskabet til pedologi, klimatologi, hydrologi og geomorfologi, ligesom der læses støttefag i fysik. Den kulturgeografiske specialisering omfatter et udvalg af discipliner inden for den økologiske- og/eller socio-økonomiske geografi, og der læses støttefag i enten botanik eller økonomi. Endelig omfatter geoinformatik-bacheloren en specialisering inden for overvejende teknisk betonede fag som geografiske informationssystemer, remote sensing, kartografiske og topografiske metoder, opmåling samt rumlig analyse og modellering. Her læses geodæsi, rekvireret ved Niels Bohr Institutet, som støttedisciplin.

Kandidatuddannelsen: For bedst muligt at udnytte geografiens brede spektrum af forskellige discipliner er kandidatuddannelsen opbygget i to dele. Først et års tilvalgsuddannelse efterfulgt af et års selvstændige specialestudier med individuel vejledning. Ideen bag kandidatuddannelsen er, at den studerende i det første år af kandidatuddannelsen, som forberedelse til specialestudiet, vælger 2 af instituttets 13 undervisningsmæssige fagområder (jf. studieplanens §6 stk. 2.1) og supplerer disse med en tematisk udbygning. Endvidere læses et, for den studerendes specialeplaner, relevant udvalg af tekniske støttemoduler, ligesom der er mulighed for at følge et feltkursus (hovedfagskursus) samt evt. en hovedfagsekskursion. For studerende med sidefag læses et reduceret udvalg af kandidatuddannelsens tilbud samtidig med at sidefaget afsluttes.

Generelt udviser Instituttets kandidatproduktion store årlige variationer, men som en gennemsnitsbetragtning er det årlige kandidatantal i de seneste 10 år steget med mere end 70 %. År 2001 blev året, hvor der for første gang blev færdiggjort mere end 70 kandidater. Den stigende kandidatproduktion afspejler dels immatrikulationstallene, der voksede støt frem til 1997; men også markant forbedrede

gennemførelsesprocenter har påvirket resultatet. Siden 1997 er immatrikulationstallene faldet fra godt 120 om året til knapt 80 i 2001. Disse fald har påvirket STÅ-produktionen, der har udvist et mindre fald i 1999 og 2000, men som har stabiliseret sig i 2001. Det er vores håb, at man gennem en yderligere indsats for at fastholde de studerende og effektivisere studiet, kan fastholde STÅ-produktionen på det nuværende niveau.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder						
Indskrivningsfag	***Geografi***	***Geologi***	***Øvrig natur-videnskab***	***Afrika-studier***	***Samfunds-videnskab***	***Merit-overført***	***I alt***
Geografi	317,25	14,04	5,21	1,50	1,58	1,13	340,70
Geologi	6,75						
Biologi	2,21						
Øvrig naturvidenskab	2,67						
Samfundsvidenskab	0,71						
Humaniora	0,67						
Afrikastudier	0,67						
Merit- og gæstestuderende	7,42						
I alt	338,25						
Åben uddannelse	0,75						

STÅ 1998-2001

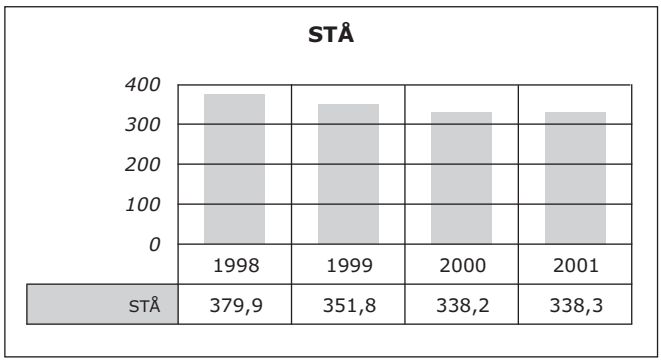

Studieleder Sten Engelstoft

Institut for Idræt

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder var forskningsprofessor, dr.phil. Bodil Johannsen og viceinstitutleder var lektor, dr.scient. Kurt Jørgensen (AHF).

Bestyrelsen består desuden af lektor, dr.scient. Jens Bangsbo (AHF), lektor, ph.d. Else Trangbæk (AHS), studielektor, ph.d. Erik Mygind (APPP), laborant Irene Beck Nielsen, sekretær Birgit Hansen.

Organisation
Institut for Idræt er opdelt 3 afdelinger med en fælles administration: Afdeling for Human Fysiologi (AHF), Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab (AHS) og Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi (APPP). De 3 afdelingers bestyrere var professor Erik A. Richter (AHF), lektor, ph.d. Hans Bonde (AHS) og studielektor Mikkel Sørensen (APPP).

Administrator er Enno Hofeldt, der er sekretær for ledelsen og leder af fællessekretariatet og bogholderiet.

Adresse
Nørre Allé 51
2200 København N
Telefon 35 32 08 29
Fax 52 32 08 70
ifi@ifi.ku.dk
www.ifi.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Idrætsuddannelsen under Københavns Universitetet er en flerfaglig uddannelse. Uddannelsen omfatter menneskets biologi og tilpasning til omgivelser og træning,- organsystemers og cellers funktioner,-epidemiologiske, historiske og sociologiske synsvinkler på motion og idræt, – pædagogik og psykologi i relation til alle former for fysisk aktivitet og – praktisk indlæring af idrætslige færdigheder. Udover undervisningen af universitetsstuderende udbyder instituttet efter-/videreuddannelse under Åben Uddannelse til bl.a. lærere inden for forskellige skoleformer, pædagoger, ergo-/fysioterapeuter m.v. samt til den frivillige idræt.

Fysiske rammer
Instituttets afdelinger ligger geografisk spredt på begge sider af Universitetsparken. AHF er således placeret i August Krogh Institutets bygning, mens AHS og APPP ligger i AB bygningen, Nørre Allé 53. Idrætshaller og sportsbaner ligger med adgang fra Nørre Allé.

Personaleforhold
Instituttet har i 2001 besat et professorat i idrætssociologi med professor, dr. Gertrud Pfister (Der var 7 ansøgere heraf 2 kvinder, hvoraf 2 kvalificerede). To studielektorer og IT-chefen har forladt deres stillinger.

Afdeling for Human Fysiologi

Forskning omfatter menneskets fysiologi og koncentreres om to forskningsområder: Muskelstofskifte og kredsløbsregulering, som er hovedindsatsområdet, samt muskelfunktion, biomekanik og arbejdsfysiologisk ergonomi, som er et mindre indsatsområde. Undersøgelser foretages på alle organisationstrin fra forsøg på mennesker til organsystemer, cellekulturer og subcellulære systemer. Undersøgelserne kan være grundvidenskabelige eller rettet mod idrætten eller arbejdslivet. En del af laboratoriets ansatte indgår i Center for Muskelforskning støttet af Danmarks Grundforskningsfond.

1. Muskelstofskifte og kredsløbsregulering

1.1. Muskelstofskifte og ernæring
I projekter i menneske- såvel som rottemuskulatur undersøges graden af aktivering af adenosin-5'AMP-aktiveret protein kinase (AMPK) under muskelkontraktioner, samt de forskellige muskelfibertypers indhold af AMPK. Endvidere undersøges hvorvidt sådan aktivering har metabolske konsekvenser under muskelkontraktioner. I modsætning til nyere teorier, synes aktivering af AMPK ikke at være af central betydning for glukoseoptagelse i skeletmuskler under arbejde. Til gengæld synes AMPK at være en vigtig modulator af aktiviteten af enzymet glykogen synthase.

Da AMPK i dyreforsøg er fundet at være af betydning for musklernes indhold af glukosetransportører og musklernes insulinfølsomhed undersøges det om årsagen til nedsat insulinfølsomhed hos patienter med type 2 diabetes er nedsat indhold af enzymet AMPK i deres muskler.

Et stort projekt omhandlende metabolisk regulering i skeletmuskulatur under arbejde hos kvinder og mænd med forskelligt træningsniveau viser, at skønt det samlede fedtforbrug under arbejde er ens hos kvinder og mænd, når cykelarbejde udføres på samme relative belastning, så er fedtkilderne forskellige. Kvinder bruger relativt mere intramuskulært fedt end mænd og mindre cirkulerende fedt til trods for at musklernes indhold af fedttransportører er ens i de to køn.

I et andet projekt karakteriserer vi fedtsyretransporten over muskelcellemembranen ved at udvinde membranvesikler fra skeletmuskulatur fra mennesket. Vi undersøger, om fedtsyretransporten i vesiklerne øges under arbejde i samme grad som glukosetransporten og om en evt. øgning af fedttransporten skyldes en øgning af muskelmembranens bestykning med potentielle fedtsyretransportører som FAT/CD36 og FABPpm.

Arv såvel som miljø vides at være af betydning for musklernes insulinfølsomhed og tilbøjeligheden til at udvikle type 2 diabetes. I et stort samarbejdsprojekt med forskere fra Odense universitetshospital og Steno Diabetes Center undersøges den insulinmedierede stigning i insulins signaltransduktionsmekanisme i skeletmuskler og sammenholdes med 250 personernes maksimale iltoptagelse, kropsvægt og kropssammensætning, samt fødselsvægt. Personerne er af forskellig alder og en del er tvillinger (enæggede såvel som tveæggede). Målet er at kunne forklare forskelle i insulinfølsomhed (genetisk og omgivelsesmæssigt betinget) med forskelle i insulins signaltransduktionsmekanisme på molekylært niveau (Bente Kiens, Erik A. Richter, Jørgen Wojtaszewski, Jakob N. Nielsen, Carsten Roepstorff, Sebastian Beck Jørgensen).

1.2. Regulering af musklernes blodgennemstrømning, energiomsætning og metabolisme under og efter arbejde; effekt af træning

Musklernes blodgennemstrømning øges kraftigt under arbejde, men mekanismerne bag denne stigning er stadig uklare. Vi har for nylig påvist en ny vigtig substans for reguleringen af den humane muskels blodgennemstrømning under arbejde: 11,12 epoxyeicosatrienoic acid. Vi har ligeledes demonstreret, at denne substans virker i tæt samspil med den vasodilaterende substans nitrogenoxid (NO). Ved at tilsætte medium fra elektrostimulerede muskelceller til isolerede blodkar har vi endvidere påvist, at kontraherende muskelceller frigiver potente vasodilaterende substanser og arbejdet med at identificere disse fortsætter. Endvidere undersøges, hvorvidt muskelcellerne kan regulere kapillærtilvækst ved at frigive vækstfaktorer og vi har fundet at muskelceller in vitro og *in vivo* påvirker endothelcelleproliferation ved at frigive vækstfaktorer og/eller mediatorer, bl.a. vascular endothelial growth factor (VEGF) og prostanoider.

I fortsættelse af tidligere forsøg belyses reguleringen af og samspillet mellem muskulaturens forskellige energisystemer under og efter arbejde. Det er fundet, at muskulaturens iltforbrug initieres hurtigere en tidligere antaget, og at forudgående intenst arbejde og træning accelererer iltoptagelsen yderligere. Tillige er det observeret, at både varmefrigivelse og ATP forbrug øges under et intenst arbejde med konstant intensitet, dvs. at nyttevirkningen falder. Dels fordi de respektive energisystemer har forskelligt varmetab ved ATP resyntesen og dels fordi forandringer i fiberrekruttering ændrer energikravet for et givet arbejde, og den mitochondrielle P/O-ratio synes at ændre sig ved metabolsk stress. I samarbejde med Ulla Rasmussen og Hans Rasmussen (August Krogh Institutet) er det tillige fundet, at både akut arbejde og træning har en betydelig effekt på den mitochondrielle respiratoriske kapacitet).

Studiet af fysiologi i fodbold fortsætter. Herunder studeres kamppræstationer og sæsonvariationer i fysisk form hos professionelle spillere fra en række danske og europæiske topklubber for at belyse forskellige træningsformers betydning og fysiske tests evne til at forudsige arbejdsevnen under fodboldspil (Ylva Hellsten, Jens Bangsbo, Jan Lynge, Lotte Höffner og Peter Krustrup).

1.3. Hyperthermi og træthedsudvikling under arbejde i varme

Vi har studeret hvorledes høj legemstemperatur påvirker hjernefunktion. Ved arbejde i varme stiger temperaturen mere end under kølige forhold, og evnen til at fortsætte med arbejdet hæmmes ved en kritisk høj legemstemperatur, ca. 40 °C. Vi har vist, at denne træthed er lokaliseret i hjernen. Der kan måles ændringer i den elektriske aktivitet (i elektroencephalogrammet) EEG over både den præmotoriske, motoriske og occipitallappens hjernebark. Desuden hæmmes evnen til at holde en vedvarende maksimal kraft (MVC) når legemstemperaturen er høj, hvad enten temperaturstigningen er fremkaldt ved at arbejde i varme eller ved passiv opvarmning. Ved at stimulere musklen elektrisk kan det vises, at musklen kan udvikle kraft, men man (hjernen) kan ikke vilkårligt aktivere muskelfibrene, når hjernen er varm. Kredsløbet til hjernen reduceres også i takt med at legemstemperaturen stiger. Dette skyldes til dels en hyperventilation, der reducerer CO_2 trykket i blodet, hvorved blodkarrene i hjernen kontraheres. Arbejdet fortsættes med undersøgelser over hjernens stofomsætning, metabolitter, hormoner og neurotransmittorer, som kunne have indflydelse på hjernefunktionen og den subjektivt oplevede træthed. Disse undersøgelser sker i samarbejde med overlæge Niels H. Secher, anaestesiafd, Rigshospitalet. m.fl. og indgår i Lars Nybos ph.d.-projekt (Bodil Nielsen Johannsen, Lars Nybo).

2. Arbejdsfysiologisk ergonomi og biomekanik og motorisk kontrol

2.1. Holdningsmusklernes fysiologi

Fysisk præstationsevne, træning og arbejdsrelateret muskuloskeletalt besvær i nakke, skuldre og lænderyg. Formålet med projektet er at undersøge, om fysisk præstationsevne og træning har betydning for udvikling og forebyggelse af arbejdsrelateret muskuloskeletalt besvær. Specifikt undersøges styrke- og muskeludholdenhedstrænings indvirkning på udvikling/forebyggelse af skulder- og nakkebesvær hos kasseassistenter, og sammenhængen mellem udvikling af lænderygbesvær og evnen til at reagere på pludselige rygbelastende hændelser hos plejepersonalet i sundhedssektoren (Kurt Jørgensen, Mogens Theisen Pedersen, APPP, der pt. er ph.d.-studerende, i samarbejde med Arbejdsmiljøinstituttet).

2.2. Ryg- og skulderbelastning hos renovationsarbejdere

Bearbejdning af data fra undersøgelsen af lænderygbelastningen under træk- og skubarbejde fortsætter. Undersøgelsen omfatter registrering af EMG fra truncusmuskulaturen, dynamometri, reaktionskræfter mod underlaget v.hj. af kraftplatform, samt bevægelsesanalyser v.hj. af videooptagelser (Klaus Klausen i samarbejde med Bente Schibye og Karen Søgaard, Arbejdsmiljøinstituttet).

2.3. Fysiologiske og kognitive aspekter af ældres computerarbejde

Projektets formål er 1) at undersøge betydningen af aldersrelaterede fysiologiske forandringer for kroppens fysiske reaktioner på computerarbejde. 2) at undersøge om træning kan anvendes til at forbedre ældres finmotoriske kontrol.

Der er gennemført en betydelig dataindsamling i løbet af 2001. I alt 31 forsøgspersoner, heraf 15 ældre mellem 60 – 70 år og 16 yngre mellem 20 – 30 år har deltaget i disse forsøg. Undersøgelserne vurderer mange af de parametre, som har indflydelse på evnen til at kontrollere computermus og –tastatur. Brug af computermus stiller store krav til "hånd-øje-koordinationen", hvor bevægelse af hånden er et resultat af det, som øjnene ser**.** Projektets tidligere resultater viser, at det sandsynligvis er ældres finmotoriske kontrol, der er den begrænsende faktor for ældre, når de anvender computeren, hvorimod der ikke findes forskelle i unges og ældres udholdenhed. Ligeledes undersøges fysisk funktionsevne hos personer med og uden gener i bevægeapparatet som følge af computerarbejde (Bente Rona Jensen, Jesper Sandfeldt (ph.d.-studerende), Bjarne Laursen, Statens Institut for Folkesundhedsvidenskab, Anker Helms Jørgensen, IT-Højskolen).

2.4. Styrketræning

En undersøgelse af effekten af en periode med tung styrketræning og efterfølgende periode uden træning på muskelfibersammensætningen, styrke og mekaniske egenskaber som fx "rate of force development" er i gang med særlig fokus på effekten af ændringer i antallet af fibre med

myosinisoformen MHC2X på muskelfunktionen (Klaus Klausen, samarbejde med Per Aagaard, Team Danmarks Test Center, Bispebjerg Hospital, og Jesper L.Andersen, afd. Molekylær Muskelbiologi, CMRC).

2.5. Hoppe- og springstrategier
Biomekanisk analyse af hoppe- og springstrategier samt undersøgelse af effekten af pludselige belastningsændringer på ryggens stabilitet (Klaus Klausen, Erik B. Simonsen og ph.d.-studerende Thomas Bull Andersen, MAI, Panum Instituttet).

3. Elitetræning af børn
Som en del af det interdisciplinære forskningsprogram "Børn og Eliteidræt" studeres elitebørns fysiske præstationsevne sammenlignet med "normale" børns. Det ses i relation til alder, køn, udviklingstrin, idrætsgren samt det niveau, idrætten dyrkes på. Der arbejdes i øjeblikket med databehandling og sammenskrivning af det longitudinelle aspekt med særlig vægt på den fysiske præstationsevnes relation til alder, vækst, kønsmodning, idrætsgren og træningsmængde. Resultaterne fra de 2 longitudinelle studier omhandler hhv. testninger af ca.100 drenge fodboldspillere gennem 5 års, og det andet ca. 200 piger og drenge, der dyrker tennis, håndbold, gymnastik og svømning testet over en periode på 18 måneder (Klaus Klausen, Kurt Jørgensen, Jesper Bencke, og Lone Hansen (Syddansk Universitet, Odense).

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv
Bodil Nielsen Johannsen Institutleder for Institut for Idræt (IfI) samt medlem af Team Danmarks repræsentantskab. Erik Richter afdelingsleder for AHF, samt formand for Forsknings-, udviklings- og ph.d.-udvalget ved instituttet.

Kurt Jørgensen er viceinstitutleder, medlem af IfIs undervisningsudvalg, samt formand for det landsdækkende censorkorps i Idræt på Universiteterne, medlem af Undervisningministeriets tværsektorielle fagudvalg for idræt og formand for Rådet for de højeste idrætsuddannelser i Norden (RHIN).

Jens Bangsbo er medlem af IfIs bestyrelse samt af Team Danmarks forskningsudvalg.

Bente Kiens er Studieleder og formand for Studienævnet for idræt, Mentor for faget Idræt, medlem af Det Naturvidenskabelige Fakultets Strukturudvalg, Fagdidaktiske Udvalg og arbejdsgrupperne vedr. studiefrafaldsanalyse (SUS), arbejdsgruppen vedr. eksamensevaluering og arbejdsgruppen vedr. undervisningsportefolie alle under Fagdidaktisk Udvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv
Alle videnskabelige medarbejdere fungerer som "referees" for en række videnskabelige tidsskrifter. Jens Bangsbo har været redaktør for en række bøger.

Erik Richter medlem af advisory board af Scand. J. Exerc. and Sports Med og medlem af Editorial Board af Diabetes.

Kurt Jørgensen er medlem af advisory board for International Journal of Industral Ergonomics og Scandinavian Journal of Work.Environment and Health.

Foredrag
Samtlige videnskabelige medarbejdere har være foredragsholdere ved både inden- og udenlandske kongresser.

Afdeling for Historie og Samfundsvidenskab

Oprindeligt betragtedes kroppen i idrætsforskningen alene som et objekt for naturvidenskaben. Gennem de sidste årtier er der imidlertid opstået en voksende erkendelse af, at kroppen også er kulturelt formet. I forskellige samfundsformer og historiske epoker dyrkes kroppen på forskellige måder i tæt samspil med det øvrige samfundsliv. Afdelingen beskæftiger sig med forskning og undervisning i idrættens og kropskulturens historiske og samfundsvidenskabelige dimension. Forskningen omfatter såvel teoretiske analyser som mere empirisk betonede undersøgelser.

Forskningen kan overordnet deles i historisk-kulturanalytiske og samfundsvidenskabelige projekter.

1. Historisk-kulturanalytiske projekter

1.1. Idræt og køn
I det moderne samfund er idrætten et af de få kønsopdelte områder. Dette gør idræt til et særdeles interessant studieobjekt til forståelse af kønsadfærd og -socialisering. Under temaet befinder der sig flere projekter.

1) En historisk undersøgelse af kvindeidrættens udvikling og betydning i perioden fra 1850 til 1920, 2) Analyser af forfatter, gymnastikpædagog Erna Juel-Hansen mht. hendes litterære værkers betydning for kvinder generelt og idræt specifikt. 3) Forskellige emancipationsstrategier i relation til kvindelige idrætsudøvere i hhv. gymnastik og sport (Else Trangbæk). I tilknytning til dette projekt gennemføres en analyse af "Gymnastiklærerindernes betydning for kvindeidrættens udvikling ca. 1900 – 1940" (ph.d.-stipendiat Anne Lykke Poulsen). 5) Kvindehåndboldens historie i Danmark 1900 – 1950 (ph.d.-stipendiat Ole Skjerk). Projektet blev udgivet, forsvaret og godkendt i 2001. 6) Studier i idræt, køn og maskulinitet med særligt henblik på mellemkrigstidens gymnastikkultur i form af Niels Bukhs Ollerupgymnastik (Hans Bonde).

1.2. Idræt, politik og national identitet
Idræt samler store menneskemasser i begejstringsrus og til tider national "ekstase". Det kan derfor ikke undre, at idrættens fascinationskraft kan friste til en politisering. En disputats og et tobindsværk om den internationalt kendte danske gymnastikpædagog Niels Bukh (1880 – 1950) – betitlet "Niels Bukh – En politisk-ideologisk biografi" – er antaget, forsvaret og udgivet i bogform på Museum Tusculanum Press. Detailprojekter inden for dette studium med henblik på publikation i internationale faghistoriske tidsskrifter færdiggøres løbende (Hans Bonde).

Ph.d.-projekter
I tilknytning til det historisk/kulturanalytiske forskningsområde har der været arbejdet på tre ph.d.-projekter, der ikke falder inden for de ovennævnte forskningsområder.

En undersøgelse af "Idrætsundervisning, livsalder og arbejdsmiljø", der bl.a. omfatter en analyse af idrætslærerens identitet (ph.d.-studerende Mette Krogh Christensen).

"Idrætten mellem stat, marked og fællesskab", et sam-

fundsvidenskabeligt projekt, hvor der gennemføres en mentalitetshistorisk analyse: "Idræt som kommunal velfærd", der undersøger samspillet mellem den offentlige sektor (kommunen) og den frivillige sektor (idrætsforeningerne) (ph.d.-stipendiat Morten Mortensen).

Et projekt om "Seksuelle krænkelser af børn og unge i dansk idræt". Der er blevet gennemført en landsdækkende undersøgelse af tidligere politisager, en spørgeskemaundersøgelse blandt 2.000 foreninger samt en række interviews med ofre for krænkelser (ph.d.-studerende Jan Toftegaard).

2. Samfundsvidenskabelige projekter

2.1. Krops- og bevægelsessociologi
Forskningsområderne har været teoretiske problemstillinger inden for sociologi med henblik på socialkonstruktivisme, især med udgangspunkt i J. Searles opfattelse af konstruktionen af den sociale virkelighed. Dertil kommer kropssociologiske problemstillinger i forhold til en biologisk antropologi. I stigende grad inddrages æstetisk filosofi i relation til kropsæstetik og dans (Søren Damkjær).

Af mere empirisk orienterede forskningsarbejder foregår der følgende:

2.2. Idræt og hverdagsliv mellem stat, marked og civilsamfund
Sociologisk/etnologisk forskning inden for idrættens institutionelle udvikling. I dette projekt er voksnes og børns idrætsvaner afdækket og analyseret i fire forskellige kommunale kontekster i Danmark (Laila Ottesen).

2.3. Kultur- og fritidsundersøgelsen i Herlev Kommune
Har afdækket de 10 – 17 årige børns og unges brug af såvel selvorganiserede som kommercielt, kommunalt og foreningsorganiserede kultur- og fritidstilbud (Laila Ottesen).

2.4. Frauen an die Spitze
En undersøgelse af kvindelige idrætsledere (Gertrud Pfister i samarbejde med Anita White og Ian Henry fra Loughborough University).

2.5. Fitness and sporting activities
"Fitness, sporting activities and attitudes towards sport – an empirical research in six German schools" (Gertrud Pfister i samarbejde med dr. Annemarie Reeg, Tyskland.

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde
Hans Bonde er leder af AHS og medlem af Undervisningsudvalget og Rejseudvalget på instituttet.

Laila Ottesen var medlem af instituttets Lokaleudvalg og Undervisningsudvalg.

Tillidshverv
Søren Damkjær var medlem af IFIs bestyrelse og forskningsudvalg.

Else Trangbæk var medlem af bestyrelsen, forsknings- og ph.d. udvalg, Studienævnet, samt medlem af fakultetets Formidlingsudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv
Hans Bonde er medarbejder ved Leksikon om Dansk Besættelsestid 1940 – 45 (Gyldendal) Hans Bonde var review editor for The International Journal of the History of Sport samt europæisk redaktør for European Journal of Sports History.

Else Trangbæk er medlem af Advisory Board of Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports ; konsulent for redaktionen på Den Store Danske Encyclopædi, konsulent på Kvindebiografisk Leksikon på idræt, for "International Encyclopedia of Women and Sport ogmedlem af redaktionskomiteen på Dansk Idrætshistorisk Årbog. Gertrud Pfister er i redaktionskomiteen på Stadion, Sportwissenschaft, WSPAJ (Women in Sport and Physical Activity Journal), International Journal of the History of Sport, Sport History Review, International Review of the Sociology of Sport, European Review of Sport History samt OLYMPIKA.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere
Afdelingen har arrangeret gæsteforelæsninger ved:

Professor i historie Thomas Laqueur (Berkeley).

Professor i idrætshistorie Matti Goksøyr, Norges Idrætshøjskole.

Professor John Bale, Keele University (idrætsgeografi i relation til Afrika).

Gertrud Pfister var i en måned gæsteprofessor i Valparaiso, Chile.

Netværk
Else Trangbæk er medlem af Council in ISHPES – International Society for the History of PE and Sport, medlem af den videnskabelige komite i CESH – European Committee for the History of Sport, dansk repræsentant i IAPESGW – International Association for PE and Sport for girls and women.

Laila Ottesen indgår i følgende forskningsnetværk: "Transformation of the Wellfare State and New Orientations of Sport" og "Medborgerskab og solidaritet". Gertrud Pfister var medlem af den videnskabelige komité for flg. konferencer: ISHPES-Kongres i Montpellier, IAPESGW-Kongress i Alexandria samt ISHPES Seminar Kanazawa. Søren Damkjær var referee på Norges Forskningsråds idrætsprogram.

Afdeling for Praktik, Pædagogik og Psykologi

Afdelingens medarbejdere laver forskning og udviklingsarbejder relateret til pædagogiske, psykologiske og tværvidenskabelige emner. Der tilstræbes en kobling mellem forskning og udviklingsarbejde.

Forskningsvirksomhed
Der er i 2001 blevet arbejdet inden for følgende 3 områder:

1. Læring, socialisering og identitetsprocesser i forskellige former for idrætslige iscenesættelser

1.1. Idræt, krop og bevægelse i børns hverdagsliv – lære- og identitetsprocesser i det senmoderne samfund"
Projektets formål er at undersøge børns lære- og identitetsprocesser i forskellige sociale kontekster (hjem, skole, institution og fritid), specielt i relation til kropslige og idrætslige aktiviteter. Der tages dermed udgangspunkt i individet. Projektets undersøgelsesgruppe er børn i 4. klasse. Projektet er baseret på flg. problemstillinger:

Hvordan oplever og involverer børn sig i idræt i deres skole-, hjemme- og fritidsliv?

Hvordan manifesteres lære- og identitetsprocesser i forskellige sociale kontekster?

Hvilken betydning har idræt, krop og bevægelse for børns lære- og identitets-processer?

(Reinhard Stelter og Helle Rønholt).

1.2. Settings in Movement Culture and Sport as Fields of Learning and Socialisation
Et videre projekt hænger tæt sammen med det førstnævnte projekt, men tager udgangspunkt i idrættens sociale dimension. Projektet belyser, hvordan idrættens iscenesættelse er med til at bestemme, hvordan individet dyrker sin idræt (Knut Dietrich, Reinhard Stelter, Helle Rønholt, Lis Engel, Helle Winther og en gruppe studerende). I denne ramme hører også et ph.d.-projekt med titlen: "Mod en dybere forståelse af kroppens sprog og bevægelsens psykologi – eksemplificeret via den internationale danseterapiform Dan-sergia"(Helle Winther). Endvidere har Knut Dietrich arbejdet med forskning ift."Børns udviklingsbetingelser i storbyen", som ligeledes er tæt forbundet med det førstnævnte projekt.

1.3. En ugentlig udedag
Projektet beskriver aktiviteter på en dag ude i naturen for 3. klasseelever. Resultaterne analyseres og bearbejdes med fokus på en analyse af aktivitetsniveau, elevernes læring og selvopfattelse, lærerrollen og den generelle betydning, som friluftsliv kan have i skolens samlede undervisningstilbud (Erik Mygind, Reinhard Stelter, Knut Dietrich, Christian Jacobsen og en gruppe studerende fra RUC).

2. Læring, formidling og kommunikation
Inden for dette felt arbejder forskellige personer og arbejdsgrupper med forsknings- og udviklingsarbejder, som har en tæt relation til et konkret praksisfelt. Samtlige projekter har til formål at koble teori og praksis så tæt og meningsfuld som muligt.

2.1. Coaching
I den aktuelle diskussion i forhold til social læringsteorier behandler en projektgruppe "Coaching"– forstået som deltagelse i den coachedes læreproces. Coaching forsøges at kobles til forskellige praksisfelter inden og uden for idrætten (Reinhard Stelter, Stig Eiberg, Lotte Møller, Peter Hansen Skovmoes, Allan Holmgren og Gert Rosenkvist).

2.2. Idrætsligt praksisfelt
Et antal udviklingsprojekter tager fokus på et specifik idrætsligt praksisfelt, de nye udviklinger studeres og omsættes til en videreudvikling af den respektive idræt med hensyn til en pædagogisk fornyelse (Erik Brisling, Lillan Madsen, Stig Eiberg, Mikkel Sørensen, Birger Peitersen).

3. Fysisk aktivitets og trænings betydning for individets sundhed og præstationsevne

3.1 Idræt, sundhed og forebyggelse
Der er aktuelt gang i 4 større undersøgelser, hvoraf det første befinder sig i rapporteringsfasen, i det andet er data netop indsamlet, det tredje er midt i dataindsamlingsfasen, og det sidste blev påbegyndt i 1999.

De prospektive befolkningsstudier. Fysisk aktivitets betydning for efterfølgende sygdom hos 32.000 københavnere fulgt i 500.000 personår. Samarbejdspartner er overlæge Annette Sjøl, Frederiksberg Hospital.

European Youth Heart Study. Kardiovaskulære risikofaktorer, ernæring og fysisk aktivitet hos 9- og 15-årige børn, et multicenterstudie. Samarbejdspartnere fra 5 lande. Fra Danmark er det Lars Bo Andersen, lektor Karsten Froberg, SDU, og overlæge H. S. Hansen, Odense Universitets Hospital.

Motion som sekundær prævention hos 1.000 patienter med akut myokardieinfarkt. Et randomiseret, kontrolleret trial (Lars Bo Andersen i samarbejde med overlæge B. Sigurd, Bispebjerg Hospital).

Ballerup Projektet. Et fireårigt, kontrolleret interventionsstudie med forøget idræt i folkeskolens yngste klasser (Lars Bo Andersen og samarbejdspartnere prof. Niels Michelsen, Rigshospitalet, lektor Karsten Froberg, SDU og lektor Erik Sigsgaard, Højvangsseminariet). Stig Eiberg Hansen er tilknyttet som ph.d.-studerende og Vivian Grønfeldt som forskningsmedarbejder ift. en undersøgelse om selvopfattelse og motorik (Lars Bo Andersen).

Et sidste projekt inden for dette område er ph.d.-projektet "Hormonale forstyrrelser hos idrætskvinder – årsager og konsekvenser" med særlig fokus på knoglesundhed og mekanismer i knogleomsætningen. Projektets hypoteser afprøves gennem 1) To tværsnitsstudier: Bestemmelse af energiindtag, kropskomposition, knogletæthed, hormonstatus og muskelstyrke hos hhv. kvindelige triathleter og gymnaster. 2) Et longitudinelt semikontrolleret træningsstudie: Betydningen af mekanisk belastning til forebyggelse af premenopausal osteoporose hos idrætskvinder vil blive forsøgt afdækket gennem bestemmelse af hormonniveau, muskelstyrke og knogletæthed i udvalgte knogler og helkrops i løbet af en træningsperiode med maksimal styrketræning (Eva Wulff Helge).

Andre ph.d.-projekter
Jan Svensson har afsluttet sin ph.d.-afhandling om psykomotorisk træning i behandling af indlagte psykiatriske patienter på en åben psykiatrisk afdeling. Projektet blev gennemført i samarbejde med Amtssygehuset i Glostrup (vejleder: lektor Søren Nagbøl, overlæge Flemming Thusholt).

Faglige og administrative hverv

Udvalg og fonde
Lars Bo Andersen er medlem af følgende arbejdsgrupper: Forum for Motion (nedsat af Sundhedsministeriet), en WHO arbejdsgruppe til formulering af guidelines for promovering af cykling og gang som transport og "Broprojekt",en ministeriel støttet arbejdsgruppe til at bygge bro mellem gymnasiet og de højere læreanstalter.

Tillidshverv

Reinhard Stelter er formand for Dansk Idrætspsykologisk Forum (DIFO), medlem af bestyrelsen for European Association of Sport and Exercise Psychology (FEPSAC), formand for den 11. Europæiske Idrætspsykologi Kongres der arrangeres i København 2003.

Erik Mygind er medlem af bestyrelsen for IfI.

Mikkel Sørensen er medlem af Studienævnet for Idræt og har været afdelingsleder for APPP til 1/7 2001, hvor Reinhard Stelter overtog hvervet.

Birger Peitersen er medlem af Studienævnet for Idræt.

Lars Bo Andersen er formand for instituttets rejseudvalg.

Formidling

Redaktionelle hverv

Lis Engel er i redaktionen på tidsskriftet "Fokus Idræt".

Helle Rønholt for den 1. danske årbog i pædagogik (Odense Universitetsforlag)

Reinhard Stelter er medlem af editorial board på "Psychology of Sport and Exercise", og "International Journal of Sport Psychology", medudgiver af tidsskriftet "Sport & Psyke", medlem af bulletin board og faglig konsulent for Dansk psykologisk Forlag.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Professor Andrew Sparkes, University of Exeter, har været inviteret som foredragsholder (finansieret af Kulturministeriet).

Dr. Janice Wright, Faculty of Education, University of Woollongong, Australien, har været gæst (29. apr.–10. maj 2001).

Knut Dietrich har organiseret et internationalt seminar: "How Societies Create Movement Culture and Sport?" med deltagere fra Barcelona, Hamburg, Bø og København.

Reinhard Stelter er national koordinator for European Masters in Sport and Exercise Psychology.

Institutleder Bodil Nielsen Johannsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	28,20	4,92	33,12
STIP	5,94	0,58	6,52
TAP	28,80	0,85	29,65
Total	*62,94*	*6,35*	*69,29*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	3965	2302	6267
Anskaffelser	1453	493	1946
Total	*5417*	*2796*	*8213*

Stab

VIP Internt finansieret

Andersen, Jens Erik Bangsbo; lektor.
Andersen, Lars Bo; lektor.
Bencke, Jesper; adjunkt.
Bonde, Hans; lektor.
Brisling, Erik; studielektor.
Christensen, Mette Krogh; forskningsass.
Damkjær, Søren; lektor.
Dietrich, Knut; gæsteprofessor.
Engel, Lis; studielektor.
Fobian, Peter; forskningsass.
Halkier, Karen Inge; studielektor.
Hansen, Stig Eiberg; kand.stip.
Helge, Eva Maria Wulff; studielektor.
Hellsten, Ruth Ylva Kristina; lektor.
Herskind, Anne Marie; studielektor.
Jensen, Bente Rona; lektor.
Johannsen, Bodil; forskningsprof.
Jørgensen, Kurt; lektor.
Klausen, Klaus Jørgen; lektor.
Madsen, Lillan; studielektor.
Michalsik, Lars Bojsen; amanuensis.
Mortensen, Morten; forskningsass.
Mygind, Erik; studielektor.
Nordsborg, Nikolai; forskningsass.
Nørgaard, Maj-Britt; studielektor.
Ottesen, Laila Susanne; lektor.
Pedersen, Mogens Theisen; studielektor.
Pfister, Gertrud Ursula; professor.
Richter, Bente Elisabeth Kiens; lektor.
Richter, Erik Arne; professor.
Rønholt, Helle Marianne Gyldholm; adjunkt.
Skjerk, Ole; forskningsass.
Stelter, Reinhard Erich; lektor.
Sørensen, Jesper Mikael; studielektor.
Vinther, Helle Dagmar; studielektor.

VIP Eksternt finansieret

Anderson, Sally Dean; adjunkt.
Daugaard, Jens Rosengren; forskningsadj.
Grønfeldt, Vivian; forskningsass.
Hasselstrøm, Henriette; forskningsass.
Jørgensen, Sebastian Beck; forskningsass.
Møller, Lotte; forskningsass.
Nielsen, Jens Jung; forskningsass.
Trangbæk, Else; lektor.
Wilhjelm, Søren; forskningsass.
Wojtaszewski, Jørgen Frank Pind; lektorvikar.

STIP Internt finansieret

Höffner, Liselotte; ph.d.-studerende.
Krustrup, Peter; ph.d.-studerende.
Nielsen, Jakob Nis; ph.d.-studerende.
Nielsen, Jan Toftegård; ph.d.-studerende.
Nielsen, Lars Nybo; ph.d.-studerende.
Roepstorff, Carsten; ph.d.-studerende.

STIP Eksternt finansieret

Ilkjær, Thomas Hornshøj; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger
Christensen, Mette Krogh: Når alderen indhenter en.

Fondsbevillinger

Danmarks Idrætsforbund
– Manglende fysisk aktivitet og konsekvenser af dette – Ballerup projektet (Lars Bo Andersen) kr. 2.950.000.

Det Idrætspolitiske Idéprogram
– Evaluering af det Idrætspolitiske Idéprogram (Bjarne Ibsen) kr. 1.980.000.

Diabetesforeningen
– Tvillingesstudier til belysning af de molekylære mekanismer for insulinresistens i skeletmuskulatur (Jørgen Wojtaszewski) kr. 75.000.

EU
– The cellular fuel gauge AMP-activated protein kinase (Erik A. Richter) kr. 1.866.800.

Hjerteforeningen
– Hvordan bliver motion… (Winnie Brandt Madsen) kr. 278.000.

Idrættens Forskningsråd
– Idræt som kommunal velfærd (Bjarne Ibsen) kr. 122.000.
– Idræt, krop og bevægelse i børns hverdagsliv (Reinhard Stelter) kr. 125.000.

Kulturministeriet
– Cellens energistatusmåler AMP-kinasen: fysisk aktivitets rolle i aktivering af dette enzym og dets ro… (Erik A. Richter) kr. 100.000.

Købmand i Odense Johann og Hanne Weimanns Legat
– Excentrisk muskelskade (Sven Asp) kr. 1.700.

Novo Nordisk Fonden
– Effekten af "gener", alder, fødselsvægt og fysisk fitness (Jørgen Wojtaszewski) kr. 100.000.
– Isoform-specifik aktivering af protein kinase c under muskelarbejde (Erik A. Richter) kr. 107.100.

Team Danmark
– Central træthed under langvarigt arbejde (Lars Nybo Nielsen) kr. 88.000.
– Effekten af excentrisk styrketræning på knogletrætheden (Eva Wulff Helge) kr. 50.000.
– Mekanismer bag den længerevarende nedsatte muskelsukker koncentration efter et maratonløb (Sven Asp) kr. 1.100.
– Tilskuertyper i eliteidrætten – ph.d.-studium (Thomas Ilkjær) kr. 833.200.
– Træningsoptimering og træningsadaptation i relation til eliteidræt (Jens Bangsbo) kr. 275.000.

Undervisningsministeriet/Idrættens Forskningsråd
- Idrætsunderv-livsalder & arb.miljø (Else Trangbæk) kr. 233.600.

Publikationer

Andersen L.B.: Flere idrætstimer – færre fede børn? i: "Diversitet". Forskning og formidling ved Det naturvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet, 2000 s. 40-41, Det Naturvidenskabelige Fakultet/KU, København 2001.

Andersen L.B.: Fysisk aktivitet og sundhed – en litteraturgennemgang. 111 s. Sundhedsstyrelsen, København 2001.

Bangsbo J., Larsen H.B. (eds.): Running & science – in an interdisciplinary perspective. 177 s. Munksgaard/Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2001.

Bangsbo J., Krustrup P., González-Alonso J., Saltin B.: ATP production and efficiency of human skeletal muscle during intense exercise: effect of previous exercise. American journal of physiology (Endocrinol.Metab.) Vol. 280 (43), No. 6, s. E956-E964, 2001.

Bangsbo J., Peitersen B.: Studenter kompendium – fodbold. 232 s. Institut for Idræt, KU & Hovedland, København 2001.

Bonde H.: Krop og karisma – Niels Bukh og nazismens udfordring til højskolen. i: Idræt, krop og demokrati s. 114-134, Ove Korsgaard, Bo Vestergaard Madsen, Niels Kayser Nielsen (red.), Gads Forlag, København 2001.

Bonde H.: Idræt og politik. Niels Bukh i Østen, 1931. i: Idrættens mangfoldighed – Idrættens grænser? (Idrætshistorisk Årbog 2000, 16. årg.) s. 33-54, Jørn Hansen, Thomas Skovgaard (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 2001.

Bonde H.: From east to west: The way of the master – Oriental martial arts in modern European culture. i: Europe, sport, world. Shaping global societies s. 205-216, J.A. Mangan (ed.), Frank Cass, London 2001.

Bonde H.: Niels Bukh. En politisk-ideologisk biografi, bd. 1-2. Bd.1: Danmarks store ungdomsfører. Bd.2.: Ikaros fra Ollerup. 910 s. Museum Tusculanums Forlag, København 2001.

Bonde H.: Sport als Männlichkeitsprobe. Über Sport und Ritual. Stadion. International journal of the history of sport Vol. 26, No. 1, s. 25-39, 2000.

Buschmann J., Pfister G.U. (Hrsg.): Sport und sozialer Wandel / Sports and social changes / Sport et changements sociaux. Proceedings of the ISHPES Congres 1998, Sunny Beach, Bulgaria. 220 s. Academia Verlag, Sankt Augustin 2001.

Christensen K., Guttmann A., Pfister G.U. (eds.): International encyclopedia of women and sports. Vol. 1-3. 1428 s. Macmillan Reference USA, New York, NY 2001.

Christensen M.K.: Når alderen indhenter én. Kropslighed, aldring og profession hos gymnasiets idrætslærere. 264 s. Institut for Idræt/KU, København 2001.

Daugaard J.R., Richter E.A.: Relationship between muscle fibre composition, glucose transporter protein 4 and exercise training: possible consequences in non-insulin-dependent diabetes mellitus. Acta physiologica Scandinavica Vol. 171, No. 3, s. 267-276, 2001.

Dietrich K.: Didaktische Überlegungen zum Schulfussball. i: Fussball. Strategien des Siegens s. 225-236, Hans Wieland (Hrsg.), Naglschmid, Stuttgart 2001.

Dietrich K.: Bevægelseskultur i byen – ændringer og aktuel udfordring. i: Idrætten og byen s. 33-41, Henning Eichberg (red.), DGI Forskning, Vejle 1999.

Dietrich K., Moegling K. (Hrsg.): Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte. 233 s. Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K.: Kinder, wie die Zeit vergeht! – Kindliche Bewegungswelt im High-Tech-Zeitalter. i: Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte s. 31-42, Knut Dietrich, Klaus Moegling (Hrsg.), Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K.: Die Vertreibung der Kinder aus dem Stadtbild. i: Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte s. 43-53, Knuth Dietrich, Klaus Moegling (Hrsg.), Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K.: Bewegungsarmut: Bewegte und ruhig gestellte Körper – einführende Reflexionen. i: Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte s. 54-56, Knut Dietrich, Klaus Moegling (Hrsg.), Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K.: Bewegung und Raum – Anthropologische Aspekte. i: Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte s. 57-67, Knut Dietrich, Klaus Moegling (Hrsg.), Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K.: Spielräume zum Aufwachsen. i: Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte s. 69-87, Knut Dietrich, Klaus Moegling (Hrsg.), Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K., Moegling K.: Perspektiven der nachhaltigen Entwicklung städtischer Bewegungskultur. i: Spiel- und Bewegungsräume im Leben der Stadt. Sozial- und erziehungswissenschaftliche Untersuchungen und Projekte s. 231-233, Knut Dietrich, Klaus Moegling (Hrsg.), Afra Verlag, Butzbach-Griedel 2001.

Dietrich K.: Schule in Bewegung – Handeln "von unten" ohne Aufforderung "von oben". i: Sozial – Gesund – Nachhaltig. Vom Leitbild zu verträglichen Entscheidungen in der Stadt des 21. Jahrhunderts s. 273-285, Monika Alisch (Hrsg.), Leske + Budrich, Opladen 2001.

Dietrich K., Teichert W. (Hrsg.): Gesundheit als Lebenskunst. Bericht über die Tagung "Gesundheit als Lebenskunst – Sport in Europa" vom 14.-16. Januar 2000 in der Evangelischen Akademie Nordelbien, Tagungsstätte Bad Segeberg. 200 s. XOX Verlag, Jesteburg 2000.

Dietrich K.: "Mit sich und der Welt ins Reine kommen". Einführung. i: Gesundheit als Lebenskunst. Bericht über die Tagung "Gesundheit als Lebenskunst – Sport in Europa" vom 14.-16. Januar 2000 in der Evangelischen Akademie Nordelbien, Tagungsstätte Bad Segeberg s. 5-9, Knut Dietrich, Wolfgang Teichert (Hrsg.), XOX Verlag, Jesteburg 2000.

Dietrich K. (ed.): How societies create movement culture and sport. International seminar 21.-24. June in Copenhagen. 128 s. Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2001.

Dietrich K.: Change of movement culture as socialisation processes. i: How societies create movement culture and sport. International seminar 21.-24. June in Copenhagen s. 107-111, Knut Dietrich (ed.), Institute of Exercise and Sport Sciences, University of Copenhagen, Copenhagen 2001.

Eijnde B.O., Richter E.A., Henquin J-C., Kiens B., Hespel P.: Effect of creatine supplementation on creatine and glycogen content in rat skeletal muscle. Acta physiologica Scandinavica Vol. 171, No. 2, s. 169-176, 2001.

Eijnde B.O., Ursø B., Richter E.A., Greenhaff P.L., Hespel P.: Effect of oral creatine supplementation on human muscle GLUT4 protein content after immobilization. Diabetes Vol. 50, No. 1, s. 18-23, 2001.

Engel L.: Krop psyke verden. 190 s. Hovedland/Institut for Idræt, KU, Højbjerg 2001.

Engel L.: Dance in sport education – a solo choreographic project and aesthetic learning processes. Movement & dance. Quarterly magazine of the Laban Guild Vol. 20, No. 4, s. 6-7, 2001.

Engel L.: Løb og kreativ visualisering – en bevidstheds- og kropsudvidende oplevelse. Focus idræt Nr. 1, s. 35-39, 2001.

Engel L.: Kroppens poetik – et eksistentielt grundlag for vores måde at være i verden på. Focus idræt Nr. 2, s. 75-79, 2001.

Engel L., Herskind M.: Dans i skole og uddannelse. Focus idræt Nr. 5, s. 163, 2001.

Esmarck B., Andersen J.L., Olsen S., Richter E.A., Mizuno M., Kjær M.: Timing of postexercise protein intake is important for muscle hypertrophy with resistance training in elderly humans. Journal of physiology Vol. 535, No. 1, s. 301-311, 2001.

Ferguson R.A., Ball D., Krustrup P., Aagaard P., Kjær M., Sargeant A.J., Hellsten Y., Bangsbo J.: Muscle oxygen uptake and energy turnover during dynamic exercise at different contraction frequencies in humans. Journal of physiology Vol. 536, No. 1, s. 261-271, 2001.

Frandsen U., Bangsbo J., Sander M., Höffner L., Betak A., Saltin B., Hellsten Y.: Exercise-induced hyperaemia and leg oxygen uptake are not altered during effective inhibition of nitric oxide synthase with N^G-nitro-L-arginine methyl ester in humans. Journal of physiology Vol. 531, No. 1, s. 257-264, 2001.

Helge E.W.: Høj prævalens af spiseforstyrrelser i eliteidræt. Forøget risiko for amenorré og præmenopausal osteoporose. Ugeskrift for læger Vol. 163, No. 25, s. 3473-3475, 2001.

Helge E.W.: Den fysiologiske konsekvens af at spise for lidt – effekten på kønshormoner og knoglestofskifte. GISP Nr. 105, s. 37-43, 2001.

Helge E.W.: Har elitetræning en negativ effekt på gymnasters vækst og pubertetsudvikling. Gymnastik Nr. 2, s. 4-6, 2001.

Helge J.W., Watt P.W., Richter E.A., Rennie M.J., Kiens B.: Fat utilization during exercise: adaptation to a fat-rich diet increases utilization of plasma fatty acids and very low density lipoprotein-triacylglycerol in humans. Journal of physiology Vol. 537, No. 3, s. 1009-1020, 2001.

Helge J.W., Wu B.J., Willer M., Daugaard J.R., Storlien L.H., Kiens B.: Training affects muscle phospholipid fatty acid composition in humans. Journal of applied physiology Vol. 90, No. 2, s. 670-677, 2001.

Hellsten Y., Svensson M., Sjödin B., Smith S., Christensen A., Richter E.A., Bangsbo J.: Allantoin formation and urate and glutathione exchange in human muscle during

submaximal exercise. Free radical biology & medicine Vol. 31, No. 11, s. 1313-1322, 2001.
Herd S.L., Kiens B., Boobis L.H., Hardman A.E.: Moderate exercise, postprandial lipemia, and skeletal muscle lipoprotein lipase activity. Metabolism Vol. 50, No. 7, s. 756-762, 2001.
Hespel P., Eijnde B.O., Van Leemputte M., Ursø B., Greenhaff P.L., Labarque V., Dymarkowski S., Van Hecke P., Richter E.A.: Oral creatine supplementation facilitates the rehabilitation of disuse atrophy and alters the expression of muscle myogenic factors in humans. Journal of physiology Vol. 536, No. 2, s. 625-633, 2001.
Holme E., Mohr T., Kjær M., Nielsen B.: Temperature responses to electrically induced cycling in spinal cord injured persons. Medicine & science in sports & exercise Vol. 33, No. 3, s. 431-435, 2001.
Ibsen B., Ottesen L.: Idræt, livsform og social kapital. i: Idræt, krop og demokrati s. 215-238, Ove Korsgaard, Bo Vestergård Madsen, Niels Kayser Nielsen (red.), Gads Forlag, København 2001.
Jensen B.R., Laursen B., Garde A.H., Jørgensen A.H.: Effect of mental demand on muscle activity during use of computer mouse and keyboard. i: The 2nd PROCID Symposium. Prevention of muscle disorders in computer users: Scientific basis and recommendations. 8- 10 March 2001, Göteborg Sweden s. 105-109, Leif Sandsjö, Roland Kadefors (eds.), 2001.
Jørgensen A.H., Jensen B.R., Laursen B., Garde A.H.: Integrating HCI, human factors and occupational health: An exploratory study. i: Systems, social and internationalization design aspects of Human-Computer Interaction. Proceedings of HCI International 2001, Aug. 5-10, 2001, New Orleans. Vol. 2 s. 572-576, M.J. Smith, G. Salvendy (eds.), Lawrence Erlbaum, Mahwah, NJ 2001.
Jørgensen K.: Mellem ergonomi og fysisk træning. i: "Diversitet". Forskning og formidling ved Det Naturvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet, 2000 s. 41-42, Det Naturvidenskabelige Fakultet/KU, København 2001.
Kaspersen L.B., Ottesen L.: Associationalism for 150 years and still alive and kicking: Some reflections on Danish civil society. i: Associative democracy: The real third way s. 105-130, Paul Hirst, Veit Bader (eds.), Frank Cass, London 2001.
Kaspersen L.B., Ottesen L.: Associationalism for 150 years and still alive and kicking: Some reflections on Danish civil society. Critical review of international social and political philosophy Vol. 4, No. 1, s. 105-130, 2001.
Kiens B., Helge J.W.: Adaptations to a high fat diet. i: Nutrition in sport s. 192-202, Ronald J. Maughan (ed.), Blackwell Science, Oxford 2000.
Kjær M., Mohr T., Biering-Sørensen F., Bangsbo J.: Muscle enzyme adaptation to training and tapering-off in spinal-cord-injured humans. European journal of applied physiology Vol. 84, No. 5, s. 482-486, 2001.
Kjær M., Dela F., Sørensen F.B., Secher N.H., Bangsbo J., Mohr T., Galbo H.: Fatty acid kinetics and carbohydrate metabolism during electrical exercise in spinal cord-injured humans. American journal of physiology (Reg.Integr.Comp.Physiol.) Vol. 281 (50), No. 5, s. R1492-R1498, 2001.
Kristiansen S., Nielsen J.N., Bourgoin S., Klip A., Franco M., Richter E.A.: GLUT-4 translocation in skeletal muscle studied with a cell- free assay: involvement of phospholipase D. American journal of physiology (Endocrinol. Metab.) Vol. 281 (44), No. 3, s. E608-E618, 2001.
Krustrup P., González-Alonso J., Quistdorff B., Bangsbo J.: Muscle heat production and anaerobic energy turnover during repeated intense dynamic exercise in humans. Journal of physiology Vol. 536, No. 3, s. 947-956, 2001.
Krustrup P., Bangsbo J.: Physiological demands of top-class soccer refereeing in relation to physical capacity: effect of intense intermittent exercise training. Journal of sports sciences Vol. 19, No. 11, s. 881-891, 2001.
Krüger A., Teja A., Trangbæk E. (Hrsg.): Europäische Perspektiven zur Geschichte von Sport, Kultur und Tourismus. 140 s. Verlagsgesellschaft Tischler, Berlin 2000.
Krüger A., Teja A., Trangbæk E. (Hrsg.): Europäische Perspektiven zur Geschichte von Sport, Kultur und Politik. 155 s. Verlagsgesellschaft Tischler, Berlin 2001.
Laursen B., Jensen B.R., Ratkevicius A.: Performance and muscle activity during computer mouse tasks in young and elderly adults. European journal of applied physiology Vol. 84, No. 4, s. 329-336, 2001.
Lynge J., Juel C., Hellsten Y.: Extracellular formation and uptake of adenosine during skeletal muscle contraction in the rat: role of adenosine transporters. Journal of physiology Vol. 537, No. 2, s. 597-605, 2001.
Mygind E., Stelter R., Dietrich K., Jacobsen C.: Rødkildeprojektet – en ugentlig naturdag i folkeskolen. Et forskningsprojekt om at inddrage natur- og uderummet i den skemalagte undervisning. Focus idræt Nr. 6, s. 241-245, 2001.
Nielsen B.: Marius Nielsen 14.09.1903 – 09.06.2000. Scandinavian journal of medicine & science in sports Vol. 11, No. 1, s. 1-3, 2001.
Nielsen B., Hyldig T., Bidstrup F., Gonzáles-Alonso J., Christoffersen G.R.J.: Brain activity and fatigue during prolonged exercise in the heat. Pflügers Archiv – European journal of physiology Vol. 442, No. 1, s. 41-48, 2001.
Nielsen B.: Helbredsproblemer i varme omgivelser. Månedsskrift for praktisk lægegerning Vol. 79, s. 1093-1104, 2001.
Nielsen J.N., Derave W., Kristiansen S., Ralston E., Ploug T., Richter E.A.: Glycogen synthase localization and activity in rat skeletal muscle is strongly dependent on glycogen content. Journal of physiology Vol. 531, No. 3, s. 757-769, 2001.
Nybo L., Jensen T., Nielsen B., Gonzáles-Alonso J.: Effects of marked hyperthermia with and without dehydration on Vo_2 kinetics during intense exercise. Journal of applied physiology Vol. 90, No. 3, s. 1057-1064, 2001.
Nybo L., Nielsen B.: Middle cerebral artery blood velocity is reduced with hyperthermia during prolonged exercise in humans. Journal of physiology Vol. 534, No. 1, s. 279-286, 2001.
Nybo L., Nielsen B.: Perceived exertion is associated with an altered brain activity during exercise with progressive hyperthermia. Journal of applied physiology Vol. 91, No. 5, s. 2017-2023, 2001.
Nybo L., Nielsen B.: Når hjernen siger stop. Puls (Tema) Nr. 2, s. 1-4, 2001.
Nybo L., Nielsen B.: Hyperthermia and central fatigue during prolonged exercise in humans. Journal of applied physiology Vol. 91, No. 3, s. 1055-1060, 2001.
Ottesen L., Ibsen B., Høck S., Schmidt I.M.: Kultur- og fri-

tidsundersøgelsen i Herlev Kommune. 59 s. Institut for Idræt, KU, København 2001.
Peitersen B.: Væremåden er forskellen. GISP 106, s. 38-42, 2001.
Peitersen B.: The winning formula: A gem not to be found modern strategy and tactics in football. Insight. The F.A. Coaches Association journal Vol. 5, No. 1, s. 32-35, 2001.
Pfister G.U.: The everyday lives of sportswomen: Playing sport and being a mother. i: Women's leisure experiences: Ages, stages and roles s. 75-83, Sharon Clough, Judy White (eds.), Leisure Studies Association, Eastbourne 2001.
Pfister G.U.: Sport, technology and society: From snow shoes to racing skis. Culture, sport, society Vol. 4, No. 1, s. 73-98, 2001.
Pfister G.U.: Frauen und Fussball – Entwicklungen, Barrieren, Chancen und Probleme. i: Fussball. Strategien des Siegens s. 54-68, Hans Wieland (Hrsg.), Naglschmid, Stuttgart 2001.
Pfister G.U.: Die Frauenweltspiele und die Beteiligung von Frauen an den Olympischen Spielen. i: Sport(geschichte) in Museen und Archiven. Berichte und Materialien s. 157-171, Martina Behrendt, Gerd Steins (Hrsg.), Sportmuseum Berlin und Forum für Sportgeschichte – Fördererverein für das Sportmuseum Berlin, Berlin 2000.
Pfister G.U.: Turnunterricht im Spannungsfeld von Politik und Reform. i: Schule und Unterricht in der Weimarer Republik s. 333-361, Reinhard Dithmar, Angela Schwalb (Hrsg.), Ludwigsfelder Verlagshaus, Ludwigsfelde 2001.
Pfister G.U.: Doing Gender im Sport. Diskurse über Weiblichkeit und Kunstturnen in der BRD und der DDR. Stadion. International journal of the history of sport Vol. 26, No. 1, s. 99-118, 2000.
Pfister G.U.: Doing sport in a headscarf? German sport and Turkish females. Journal of sport history Vol. 27, No. 3, s. 497-524, 2000.
Pfister G.U.: "Frisch, fromm, fröhlich, frei". i: Deutsche Erinnerungsorte, Vol. 2 s. 202-219, Etienne François, Hagen Schulze (Hrsg.), Beck, München 2001.
Pfister G.U., Fasting K., Scraton S., Bunuel A.: Frauensport im internationalen Vergleich. Erfahrungen und erste Ergebnisse aus einem empirischen Forschungsprojekt. i: Sport und Gesellschaften s. 229-256, Klaus Heinemann, Manfred Schubert (Hrsg.), Hofmann, Schorndorf 2001.
Pfister G.U.: Breaking bounds: Alice Profé, radical and emancipationist. International journal of the history of sport Vol. 18, No. 1, s. 98-118, 2001.
Pfister G.U.: Breaking bounds: Alice Profé, radical and emancipationist. i: Freeing the female body. Inspirational icons s. 98-118, J.A. Mangan, Fan Hong (eds.), Frank Cass, London 2001.
Pfister G.U.: Frauen- und Geschlechterforschung im Fach Sport. i: Geschlechterperspektiven in der Fachdidaktik s. 145-172, Heidrun Hoppe, Marita Kampshoff, Elke Nyssen (Hrsg.), Beltz Verlag, Weinheim 2001.
Pfister G.U.: Wie alles begann... Frauen und Sport in den ersten 20 Jahren der Bundesrepublik Deutschland. i: Mitmachen. Mitdenken. Mitlenken! 50 Jahre Frauen im Deutschen Sportbund s. 4-11, Ursula Voigt, Friedrich Mevert (Hrsg.), Deutscher Sportbund, Frankfurt am Main 2001.
Pfister G.U.: Frauensport und sozialer Wandel – Fussball in der Bundesrepublik und in der DDR. i: Sport und sozialer Wandel / Sports and social changes / Sport et changements sociaux. Proceedings of the ISHPES Congress 1998, Sunny Beach, Bulgaria s. 152-160, Jürgen Buschmann, Gertrud Pfister (Hrsg.), Academia Verlag, Sankt Augustin 2001.
Pfister G.U.: Professionalisierungsprozesse im Sport. Zur Entwicklung der Sportmedizin in der Weimarer Republik. i: Gesellschaft und Kultur. Neue Bochumer Beiträge und Studien. Festschrift Dieter Voigt s. 297-320, Sabine Meck, Paul Gerhard Klussmann (Hrsg.), LIT Verlag, Münster 2001.
Pfister G.U.: Die "grossen Frauen" in der FSFI: Alice Milliat und Eliott Lynn – zwei aussergewöhnliche Sportlerinnen-Biographien. i: Olympische Spiele: Bilanz und Perspektiven im 21. Jahrhundert s. 138-146, Michael Krüger (Hrsg.), LIT Verlag, Münster 2001.
Pfister G.U.: Olympische Spiele nur für Männer? Auseinandersetzungen über die Beteiligung von Frauen an den Olympischen Spielen. i: Olympische Spiele: Bilanz und Perspektiven im 21. Jahrhundert s. 110-136, Michael Krüger (Hrsg.), LIT Verlag, Münster 2001.
Pfister G.U.: Frisch fromm fröhlich frei. i: Tradition und Wandel. Fahnen im Saarländischen Turnenbund s. 9-15, Hermann Bauernfeind (Hrsg.), Saarländischen Turnerbund, Saarbrücken 2001.
Rasmussen U.F., Rasmussen H.N., Krustrup P., Quistorff B., Saltin B., Bangsbo J.: Aerobic metabolism of human quadriceps muscle: *in vivo* data parallel measurements on isolated mitochondria. American journal of physiology (Endocrinol.Metab.) Vol. 280 (43), No. 2, s. E301-E307, 2001.
Rasmussen U.F., Krustrup P., Bangsbo J., Rasmussen H.N.: The effect of high-intensity exhaustive exercise studied in isolated mitochondria from human skeletal muscle. Pflügers Archiv – European journal of physiology Vol. 443, No. 2, s. 180-187, 2001.
Richter E.A., Derave W., Wojtaszewski J.: Glucose, exercise and insulin: emerging concepts. Journal of physiology Vol. 535, No. 2, s. 313-322, 2001.
Rønholt H., Peitersen B., Annerstedt C.: Idrottsundervisning. Ämnet idrott och hälsas didaktik. 339 s. Multicare Förlag AB/Hovedland, Göteborg 2001.
Rønholt H.: Refleksiv didaktik. Tidsskrift for idræt Nr. 2, s. 46-49, 2001.
Schibye B., Søgaard K., Martinsen D., Klausen K.J.: Mechanical load on the low back and shoulders during pushing and pulling of two-wheeled waste containers compared with lifting and carrying of bags and bins. Clinical biomechanics Vol. 16, No. 7, s. 549-559, 2001.
Skjerk O.: Dameudvalgets inderlige overflødighed. Kvindehåndbold i Danmark 1900 – 1950. 443 s. Institut for Idræt/KU, København 2001.
Skjerk O.: Håndboldens start i København. Kikkerten Nr. 1, s. 8-11, 2001.
Stelter R.: Unraveling the meaning of exercise. i: In the dawn of the new millenium. Programme and proceedings,Vol. 2: Wednesday, May 30. 10th World Congress of Sport Psychology, May 28 – June 2, 2001, Skiathos, Hellas s. 10-12, Athanasios Papaioannaou, Marios Goudas, Yannis Theodorakis (eds.), Christodoulidi Publications, Thessaloniki, Hellas 2001.
Stelter R.: Die dänische Kinder- und Jugend-Freizeitinsti-

tution als Setting für Lernen und Identitätsverhandlung. i: Stadt und Bewegung. Knut Dietrich gewidmet zur Emeritierung s. 336-355, Jürgen Funke-Wieneke, Klaus Moegling (Hrsg.), Prolog-Verlag, Immenhausen bei Kassel 2001.

Stelter R.: Die identitätsstiftende Bedeutung der menschlichen Bewegung. i: Integrative Bewegungslehre – Teil I. Gesellschaft, Persönlichkeit, Bewegung s. 268-291, Klaus Moegling (Hrsg.), Prolog Verlag, Immenhausen bei Kassel 2001.

Stelter R.: Denmark. i: The world sport psychology sourcebook (3.ed.) s. 102-106, Ronnie Lidor, Tony Morris, Nicole Bardaxoglu, Benno Becker Jr. (eds.), International Society of Sport Psychology, Morgantown, WV 2001.

Stelter R.: Psykologiske refleksioner om friluftsliv. Focus idræt Nr. 3, s. 120-122, 2001.

Stelter R.: Omverdenspsykologi og idræt. Sport & psyke Nr. 26-27, s. 9-10, 2001.

Street D., Bangsbo J., Juel C.: Interstitial pH in human skeletal muscle during and after dynamic graded exercise. Journal of physiology Vol. 537, No. 3, s. 993-998, 2001.

Svensson J.G.: Psykomotorisk træning i behandlingen af indlagte psykiatriske patienter. 175 s. Institut for Idræt/KU, København 2001.

Søgaard K., Laursen B., Jensen B.R., Sjøgaard G.: Dynamic loads on the upper extremities during two different floor cleaning methods. Clinical biomechanics Vol. 16, No. 10, s. 866-879, 2001.

Sørensen M., Eiberg S.: Undervisning og den kompetitive arbejdsform. GISP Nr. 107, s. 20-25, 2001.

Toftegaard Nielsen J.: The forbidden zone. Intimacy, sexual relations and misconduct in the relationship between coaches and athletes. International review for the sociology of sport Vol. 36, No. 2, s. 165-182, 2001.

Trangbæk E.: Kvindeidrættens pionerer og den moderne kvinde. i: Idrættens mangfoldighed – Idrættens grænser? (Idrætshistorisk Årbog 2000, 16.årg.) s. 75-86, Jørgen Hansen, Thomas Skovgaard (red.), Odense Universitetsforlag, Odense 2001.

Trangbæk E.: One system, several cultures: A comparative study of Swedish gymnastics for women. International sports studies Vol. 22, No. 2, s. 42-56, 2000.

Trangbæk E.: Gender, body and literature. About norms for women's life at the end of the 19th century. Stadion. International journal of the history of sport Vol. 26, No.1, s. 13-24, 2000.

Wedderkopp N., Leboeuf-Yde C., Andersen L.B., Froberg K., Hansen H.S.: Back pain reporting pattern in a Danish population-based sample of children and adolescents. Spine Vol. 26, No. 17, s. 1879-1883, 2001.

Wedderkopp N., Andersen L.B., Hansen H.S., Froberg K.: Fedme blandt børn – med særlig vægt på danske forhold. Ugeskrift for læger Vol. 163, Nr. 21, s. 2907-2912, 2001.

Winther H.D., Engel L., Nørgaard M-B., Herskind M.: Fodfæste & himmelkys. Undervisning i rytmisk bevægelse, gymnastik og dans. 204 s. Hovedland/Institut for Idræt, KU, Højbjerg 2001.

Winther H.D.: Latteren og den varme glød – om glæden ved at undervise. Årsskrift 2001 – Skårup Seminarium 4. årg., s. 38-41, 2001.

Winther H.D.: Legen i dansen og dansen i legen. Samarbejde i bevægelse – forstyrrelsens, forankringens og forandringens rum. Tidsskrift for idræt Nr. 3, s. 4-5, 2001.

Wojtaszewski J., Nielsen P., Kiens B., Richter E.A.: Regulation of glycogen synthase kinase-3 in human skeletal muscle. Effects of food intake and bicycle exercise. Diabetes Vol. 50, No. 2, s. 265-269, 2001.

Studienævnet for Idræt

Medlemmer

Pr. 1.2.2001 består studienævnet af følgende: Bente Kiens (studieleder), Else Trangbæk (vicestudieleder), Mikkel Sørensen, Birger Peitersen, Lars Klingenberg (næstformand), Lasse Harder, Jesper Lundbye Jensen.

Beretning

Studienævnet har i 2001 påbegyndt arbejdet med at revidere den praktisk-pædadogiske uddannelse på uddannelsestrin 1 og den humanistisk-samfundsvidenskabelige kandidatuddannelse. Arbejdet forventes afsluttet efterår 2002. Resultaterne af de løbende evalueringer af de udbudte kurser indgår centralt i arbejdet med de nævnte revideringer af studiet.

Statistik

STÅ fordelt på indskrivning og aktivitetsområder

	Aktivitetsområder					
Indskrivningsfag	***Idræt***	***Biologi***	***Øvrig naturvid.***	***Andre Fak.***	***Meritoverført***	***I alt***
Idræt	160,79	81,54	0,30	1,33	1,80	245,75
Øvrig uddannelser	0,83					
Merit- og gæstestuderende	6,04					
I alt	167,67					

STÅ 1998-2001

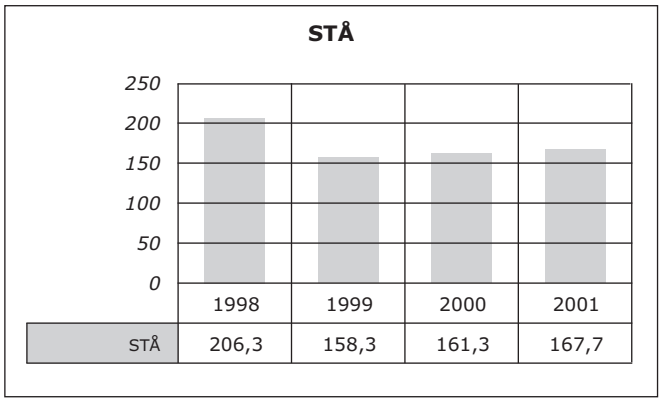

Studieleder Bente Kiens

Zoologisk Museum

Ledelse pr. 1.2.2001
Museumsbestyrer er professor, dr.scient. Henrik Enghoff.

Museumsbestyrelsen består af Henrik Enghoff, lektor, dr. scient. Jens B. Rasmussen (hvirveldyrafdelingen), lektor, dr.phil. Ole S. Tendal (invertebratfdelingen), lektor, lic.scient. Nikolaj Scharff (den entomologiske afdeling), lektor, dr.scient. Kay W. Petersen (udstillingsafdelingen), samt kurateringsassistent Mogens Andersen og konservator Ole Høegh Post.

Organisation
Zoologisk Museum er organiseret i henhold til Bekendtgørelse om Københavns Universitets Naturhistoriske Museer m.v. og Botaniske Have af 24. juni 1994. Udover de tre videnskabelige afdelinger (jvf. ovenfor) og udstillingsafdelingen er der en værkstedssektion og en administrativ sektion.

Adresse
Universitetsparken 15
2100 København Ø
Telefon 35 32 10 00
Fax 35 32 10 10
henghoff@zmuc.ku.dk
www.zmuc.dk og www.zoologiskmuseum.dk

Museumsbestyrerens årsberetning

Personaleforhold
Lektor Carsten Rahbek tiltrådte 1. juni et 5-årigt professorat i kvantitativ faunistisk analyse.

Docent Claus Nielsen er af The Saint-Petersburg Society of Naturalists blevet tildelt Kowalevsky-medaljen for fremragende indsats inden for sammenlignende anatomi og evolutionær embryologi.

De videnskabelige samlinger
Kurateringen af de videnskabelige samlinger er en af Zoologisk Museums hovedopgaver. Se beretning for 2000 og "Museal virksomhed" under de videnskabelige afdelinger.

Projekter på tværs af afdelingerne
En af årets største begivenheder indtraf d. 16. juni, hvor Global Biodiversity Information Facility (GBIF, www.gbif.org) besluttede at lægge sit sekretariat i Danmark med KU som vært og fysisk placering ved Zoologisk Museum. Medlemslande i GBIF-netværket opretter hver et nationalt knudepunkt som har til opgave at kortlægge og koordinere integrationen af landets beholdning af biodiversitetsdata. Det danske knudepunkt DanBIF (Danish Biodiversity Information Facility) blev etableret pr. 1. juli, ved samfinansiering af Det Naturvidenskabelige Fakultet, KU og SNF. DanBIF har en bestyrelse på 5 personer og et netværk af medlemmer fra relevante forskningsinstitutioner. Den daglige drift varetages af en biologisk og en IT-medarbejder ved Zoologisk Museum.

Formidling på tværs af afdelingerne
Den årlige "Mosedag" i Utterslev Mose afholdtes 10. juni med deltagelse af forskere og teknikere fra de videnskabelige afdelinger. Dyr og planter fra Københavns havn blev demonstreret ved Gammel Strand på "Havnens Dag" den 12. august. Museet besvarer dagligt en lang række forespørgsler fra myndigheder, medier og offentlighed. En hel del kommer ind via informationen på udstillingerne, som straks kan besvare en hel del af dem. Resten besvares af medarbejdere på museets videnskabelige afdelinger. Museets medarbejdere leder endvidere rundvisninger i samlingerne, deltager i radio- og tv-udsendelser, holder foredrag, skriver avisindlæg og artikler i populære tidsskrifter. Udstillingernes hjemmeside har bidraget til kommunikation med specielt skoleelever om biologiske spørgsmål.

Museet udgiver de videnskabelige tidsskrifter Steenstrupia, Galathea Report og Atlantide Report samt de populære Dyr i Natur og Museum og Deep-Sea Newsletter.

Hvirveldyrafdelingen

Forskningsvirksomhed

1. Faunistik, systematik og fylogeni

1.1. Fisk
En revision af nogle tropiske, rev-levende, ungefødende slægter af familien Bythitidae er påbegyndt (m. W. Schwarzhans, Hamburg, og P.R. Møller). Arbejdet med de Indo-Pacifiske arter af slægten *Neobythites* er afsluttet. Flere mindre arbejder vedrørende diverse ophidiide-slægter og arter er publiceret eller under udarbejdelse (J. Nielsen).

Studier af ålebrosmeslægten *Lycodes*, herunder en DNA-baseret fylogeni (m. P. Gravlund) er afsluttet. Et mindre arbejde om ålebrosmeslægten *Lycenchelys* fra Norskehavet er påbegyndt. En artikel om de gadine torskefisks fylogeni (DNA-baseret) er afsluttet (m. A.D. Jordan, P. Gravlund og J.F. Steffensen) (P.R. Møller).

En morfologisk/taxonomisk revision af istorskeslægten *Arctogadus* er påbegyndt (A.D. Jordan, P.R. Møller og J. Nielsen).

En global revision af de ungefødende brosmekvabber Dinematichthyini er påbegyndt, i første omgang med fokus på de amerikanske arter (J. Nielsen, P.R. Møller og W. Schwarzhans).

1.2. Slanger
Arbejdet over hemipenis-strukturen hos medlemmerne af den afrikanske snogeslægt *Crotaphopeltis* er afsluttet (m. T. Ziegler, Bonn). Indsamlingen af morfologiske og anatomiske data af denne slægt er næsten afsluttet. En faunistisk undersøgelse af slangerne fra Udzungwa-bjergene afsluttet. Et revision over de vestafrikanske medlemmer af slægten *Buhoma* er påbegyndt (m. O. Pauwels, Bruxelles). En kombineret morfologisk/DNA-baseret undersøgelse over medlemmer af den vidtudbredte afrikanske snogeslægt, *Philothamnus* er påbegyndt (m. A. R. Rasmussen og P. Gravlund). Indsamling af faunistiske data af afrikanske slanger er fortsat (J.B. Rasmussen).

1.3. Fugle
Sammen med en forskergruppe ved Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm, analyseres fylogeni for spurvefuglene (næsten 5000 arter). Analysen fokuserer især på den tidlige radiation, som formentlig fandt sted på sydkontinenterne omkring overgangen Kridt-Tertiær (J. Fjeldså).

2. Fugles træk
Deltagelse i European Science Foundations Program for "Optimality in Bird Migration" der undersøger mekanismer og processer, som påvirker og bestemmer fugles træk inden for arter, biogeografiske bestande, populationer og individer. Hertil kommer et EU-projekt med det formål at samle al eksisterende viden om Europæiske og Afrikanske trækfugles trækruter, rastepladser og overvintringsområder i en samlet database – samt baseret på disse data at modellere fuglenes bevægelser og forekomster i de mange områder hvorfra data er manglende/stærkt begrænsede (m. B. Walther). Projektet om evolution af trækrute hos sildemåger v. hj. af satellitsendere og krydsningseksperimenter fortsættes (m. A. Hellbig og J. Kube). Endelig anvendes satellitdata og genmeldingsdata til at teste hypoteser om hvordan fugle orienterer sig for at finde frem og tilbage mellem yngle- og overvintringsområder (m. K. Thorup) (C. Rahbek).

3. Pattedyrs faunistik, morfologi og biologi
Studierne af danske flagermus' flugtadfærd, habitatudnyttelse og forekomst fortsættes. Undersøgelser af europæiske flagermus' flugtadfærd og sonar er fortsat med specielt fokus på arterne *Nyctalus azoreum* på Azorerne og *Barbastella barbastellus* i Sverige. Der udarbejdes artikler og forberedes en bog vedrørende artsidentifikation af europæiske flagermus med ultralydsdetektorer (m. I. Ahlén, Uppsala) (H.J. Baagøe).

Projekt Dansk Pattedyratlas (3-årigt samarbejde med Naturhistorisk Museum, Århus) er i fuld gang, og der indsamles mængder af data og udarbejdes yderligere oplysende materiale vedrørende projektet (H.J. Baagøe, M. Ujvári, L. Kyhn).

Projekt Fokus på Danske Hvaler er fortsat (Samarbejde med Fiskeri- og Søfartsmuseet og Skov- og Naturstyrelsen) (C.C. Kinze og H.J. Baagøe).

Studier af brasilianske pattedyrfaunaer (M. Trolle). Identifikation af indholdet af rævemaver (L.S. Lauersen). En konsekvensanalyse af ulvens mulige genindvandring til Danmark (I. Thaulow).

4. Kvartærzoologi
Studier af skandinaviske senpleistocæne og holocæne pattedyrs geografiske og kronologiske udbredelse og evolution er fortsat, herunder et tværfagligt projekt om fund af storhvaler (m. Kulstof-14 Dateringslaboratoriet, København & GEUS). Oversigtsartikel omhandlende Paleoeskimo Dogs of the Eastern Arctic er udarbejdet (m. D. F. Morey) (K. Aaris-Sørensen).

Analyser af knoglematerialer fra Vikingetidens kongsgårde på Sjælland er afsluttet. Manuskripter færdiggjort om henholdsvis den forhistoriske udbredelse af gæs i Vestgrønland og fuglefaunaen fra middelalderens Østersøbyer i Polen. Analyse af faunamateriale fra en palæoeskimoisk Saqqaq-boplads i Sisimiut Distrikt, Vestgrønland er påbegyndt (A.B. Gotfredsen).

Analysen af knoglematerialet fra nordbogården "Gården under Sandet" i Vesterbygden på Grønland er afsluttet. Desuden er afsluttet analyser af et neolitisk faunamateriale fra Kalvø og et faunamateriale fra Marsk Stigs tid på Hjelm (1290 – 1306). Ligeledes er der gennemført analyser af fiskeknoglematerialer fra Vålse (1250 – 1550), Ravnse (1100 – 1400-tallet) og Hesnæs Savværk (begyndelsen af 1800-tallet), alle på Falster (I.B. Enghoff).

Undersøgelser af faunalevn fra middelalderlige voldsteder på Langeland og Ærø er afsluttet (S.V. Gelskov).

5. Palæozoologi
Studier af detailmorfologien af hvirvel- og lungesystemet samt fysiologien hos flyveøgler, beskrivelse og systematik af fundet af Danmarks første dinosaur og allometriske og biometriske analyser af fugles lemmeproportioner sammenholdt med rovdinosaurers er afsluttet, studier af hjernekassens opbygning hos flyveøgler er påbegyndt (m. N. Bonde). Studie af masseprædiktion og lokomotion hos nogle kæmpedovendyr samt af knoglestyrke, funktionel lokomotorisk anatomi og masseprædiktion hos en række kretassiske sydamerikanske dinosaurer og nulevende pattedyr og fugle er afsluttet (m. sydamerikanske kolleger) (P. Christiansen).

6. Biodiversitet og artsrigdom i Danmark
Kvantitativ biologisk analyse af dansk naturforvaltning med fokus på biologisk mangfoldighed, baseret på faunistiske data for insekter og hvirveldyr, samt analyse af værdien og kvaliteten af indikatorarter for den brede biodiversitet er fortsat (M. Lund og C. Rahbek).

Udvælgelse og prioritering af naturskove i Danmark med henblik på bevarelse af den danske skovfauna er igangsat (T. Hilkjær og C. Rahbek).

En modellering af den potentielle effekt af "global warming" på den danske fuglefauna er igangsat (M. Poulsen og C. Rahbek).

Et arbejde med "species assembly rules" for danske fuglesamfund på tværs af tid og rum er påbegyndt (m. N. Gotelli & G. Graves) (C. Rahbek).

Effektiviteten af fokusering på rød-listede arter for conservation-planlægning i Danmark studeres (C. Kamman).

7. Miljø, biodiversitet og artsrigdom i troperne

7.1. Sydamerika
Der arbejdes løbende med opdatering af databaser over udbredelsen af kontinentets ca. 3000 fuglearter (Worldmap-programmet). Under det tværfaglige EU-financierede Bio-Andes-projekt analyseres hvordan makro-politiske skift siden 1985 har påvirket muligheden for biodiversitetsbevarelse i Andesregionen. ZM deltager med feltundersøgelser (vegetation og fugle i Carrasco-nationalparken, Bolivia) og regionale analyser med Worldmap-data. Der er gennemført analyser af effekten af afbrænding og ekstensiv græsning i skovgrænse-zonen, GIS-modellering af variation i potentiel og aktuel biodiversitet indenfor Carrasco, og en regional analyse af hvordan – og hvor – coca- og opium-dyrkning, og de USA-financierede bekæmpelseskampagner, vil begrænse mulighederne for biodiversitetsbevarelse (J. Fjeldså, B. Ståhl og partnere i UK, Finland og projektlandene).

Diversifikation i Andesbjergenes fuglefauna studeres, med udgangspunkt i DNA-analyser og data om lokal variation i samfundsstruktur (J. Fjeldså, m. J. García-Moreno og S. Herzog).

Betydning af taxonomisk resolution for conservation-prioritering undersøges for brasilianske fugle (F. Brammer).

Arbejde pågår med at beskrive nyopdagede sydamerikanske fuglearter (N. Krabbe & J. Fjeldså, m. S. Herzog). Kapitler om to sydamerikanske fuglefamilier er afsluttet for Handbook of Birds of the World (N. Krabbe).

Arbejde på hvad der bestemmer variation af arters "range-size" (klima, topografi, historie, evolution) baseret på analyser af ca. 3000 fuglearter er igangsat (m. G. Graves) (C. Rahbek).

7.2. Afrika

Arbejdet med biodiversitetsprioriteringer baseret på museets databaser over 4000 arter hvirveldyr er fortsat (m. N. Burgess, A. Balmford og P. Williams). Et arbejde med deduktiv GIS-modellering af arternes udbredelse på fin skala er fortsat (m. A Balmford, M Wisz m.fl.). Analyser til belysning af variation i artsrigdom, endemisme-mønstre og størrelse af udbredelser er fortsat (m. W. Jetz og P. Harvey) (C. Rahbek).

Analyse af historisk/evolutionære årsager til lokale koncentrationer af endemiske arter er fortsat (m. flere samarbejdspartnere). En analyse af artsdannelse i bjergene omkring Great Ruaha Gorge i Tanzania er snart færdig. Analyser af Afrikas ornitologiske faunaregioner er afsluttet (m. H. de Klerk) (J. Fjeldså).

Kongruens mellem fordeling af forskellige plante- og dyregrupper analyseres for Uganda (H. Tushabe).

Betydningen af jagt og skov-fragmentering for pattedyr og fugle i Udzungwa-bjergene, Tanzania, studeres (E. Topp-Jørgensen, H. Hansen, M. Reinhardt).

Udbygningen af databaser over afrikanske slangers udbredelser er fortsat (J.B. Rasmussen).

7.3. Borneo

Der arbejdes med conservation-prioritering baseret på udbredelser af forskellige dyregrupper (J. Fjeldså, L.A. Hansen, M. Stabell og lokale partnere). Habitat- og fødevalg hos banteng-okser undersøges (M.M. Olsen), tillige med variation i artssamfund af småpattedyr i forstyrret og uforstyrret regnskov (H. Bernard).

8. Udbredelse af Salmonella hos vilde dyr og fugle

Projektet, der bl.a. har til formål at belyse udbredelsen af *Salmonella* hos vilde dyr og fugle mhp. vurdering af risiko for smitteoverførelse til husdyr og mennesker, er fortsat (C. Rahbek & J.J. Madsen, m. D.L. Baggesen, H.H. Dietz, m.fl.).

9. Teoriudvikling

9.1. Teoretisk fylogeni

Et omfattende statistisk-fylogenetisk projekt om terrestrisk lokomotion hos pattedyr er afsluttet (P. Christiansen).

9.2. Udvikling af analytiske nulmodeller

Udvikling af en 2-dimensionel analytisk nulmodel (inkl. software), baseret på princippet om geometriske "constrains", til analyse af biogeografisk variation i artsrigdom og endemismemønstre er afsluttet (m. W. Jetz). Udviklingen af tilsvarende nulmodel i 3 dimensioner er påbegyndt (m. N. Gotelli & G.R. Graves) (C. Rahbek).

Udvikling af en analytisk nulmodel, der inkorporerer effekten af kontinenters form på chancen for og fordeling af f.eks. ringmærkningsgenfund, til analyse af sprednings- og trækruter, er fortsat (K. Thorup, C. Rahbek & J.J. Madsen).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

H.J. Baagøe er formand for et ph.d.-bedømmelsesudvalg (KU).

J. Fjeldså har været formand for 2 ph.d.-bedømmelsesudvalg og medlem af et lektor-bedømmelsesudvalg (KU).

J. Nielsen har været medlem af ph.d.-bedømmelsesudvalg på Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.

C. Rahbek er formand for bedømmelsesudvalg af en doktorafhandling.

Udvalg og fonde

K. Aaris-Sørensen er medlem af bestyrelsen for dr. Bøje Benzons Støttefond, nationalkommitéen for INQUA (International Union for Quaternary Research), komiteen for European Quaternary Mammal Research Association (EuroMam) under INQUA, Den naturhistoriske Referencegruppe under Statens Museumsnævn med særlig henblik på administrationen af lov om Danekræ og bestyrelsen for Zoologisk Have, København.

H.J. Baagøe er formand for Dansk Pattedyrforening, formand for bestyrelsen af Brandts Legat, medlem af IUCN's Chiroptera Specialist Group, Det Grønne Kontaktudvalg, Danmarks Naturfredningsforenings naturfaglige udvalg og Verdensnaturfonden-WWF s Naturvidenskabelige Udvalg og præsidium.

J. Fjeldså er medlem af Dansk ornitologisk Forening/ BirdLife Denmark's hovedbestyrelse og videnskabelige udvalg, formand for foreningens internationale udvalg, bestyrelsesformand for Nordic Foundation for Development and Ecology (NORDECO), og formand for "Grebe Specialist Group" under The World Conservation Union, IUCN.

J. Nielsen er formand for professor Johannes Schmidts legat for havforskning.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

H.J. Baagøe er administrator af museets særlige tilladelser fra Skov- og Naturstyrelsen til indsamling af fugle og pattedyr, rådgiver for Skov- og Naturstyrelsen vedr. flagermusanliggender, medlem af styregruppe ved Danmarks Miljøundersøgelser, medlem af en arbejdsgruppe vedr. hasselmus under Skov- og Naturstyrelsen.

Tillidshverv

J.Fjeldså er dansk repræsentant i International Ornithological Commission, er medlem af WWF Verdensnaturfondens konsistorium, den danske sektion af International Union of Biological Societies og af den videnskabelige følgegruppe for Danida-finansierede miljøprojekter i Tanzania.

C. Rahbek sidder i bestyrelsen af "International School of Biodiversity Sciences" – et samarbejde mellem 5 danske ph.d.-gradgivende instanser.

Formidling

Museal virksomhed

Samlingerne er forøget med ca. 12500 eksemplarer (>6000 fugle, ca.5000 fisk, 1379 pattedyr og 100 krybdyr), 57 kvartærzoologiske fund og over 2000 DNA-prøver (fugle

og pattedyr). Der er ringmærket ca. 60,000 fugle og registreret ca. 2500 genmeldinger. Der har været 66 udlån fra samlingerne og 30 udlån af ringmærkningsdata. Der været 33 langtidsgæster og omkring 1000 korttidsgæster på afdelingen. Der er blevet publiceret over 60 afhandlinger på basis af samlingerne af eksterne forfattere.

P. Rask Møller og T. Kullberg har indsamlet fisk på togter med Grønlands Naturinstituts skib PAAMIUT. H. J. Baagøe har feltindsamlet flagermusedata på Azorerne, i Spanien, Sverige og Danmark.

Udvikling af bioakustiske databaser over sydamerikanske fugle fortsættes (N.K. Krabbe).

Redaktionelle hverv

K. Aaris-Sørensen er medredaktør af "Archaeofauna".

J. Fjeldså er redaktionsmedlem af "Oryx" og "Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift".

J. Nielsen er redaktionsmedlem af "Ichthyological Research".

J.B. Rasmussen er medredaktør af "Steenstrupia".

Udstillingsvirksomhed

K. Aaris-Sørensen har som projektkoordinator afsluttet opbygningen af en ny permanent udstilling med titlen "Danmarks Dyreverden gennem 20.000 År – fra Mammutsteppe til Kultursteppe – en udstilling om naturens foranderlighed".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

N. Abramson (St. Petersburg), senpleistocæne småpattedyr. N.N. Johannsen (Cambridge), urokser og tamokser. E. Koch (Nationalmuseet), knoglemateriale fra Åmosen. D. Makowiecki (Poznan), knoglematerialer fra den polske Østersøkyst. G. Nyegaard (Qaqortoq), knoglemateriale fra nordboplads i Sydgrønland. E. Schulz (Greifswald), urokser og andre store herbivorer. J. Prejl Brochmann og N. Hagelberg (KU), centralbrasilianske katte. C. Sonne Hansen og M. Kirkegaard (DMU), isbjørne. B. Jensen (Kolind), spor og spormateriale. M.D. Rose (New Jersey, USA), primater (*Protopithecus*). D. Scaravelli (Gemmano, Italien), hvaler og flagermussonar. H. de Klerk (Stellenbosch), biogeografiske mønstre i Afrika. A. Millington (Leicester), GIS-modellering af potentiel og aktuel biodiversitet i Andes-nationalparker. R. Bowie (Cape Town), molekylær systematik på solfugle. J. Cahil (San Simon, Bolivia), genetisk variation hos Andes-fugle. P. Beresford (American Museum of Natural History), molekylær systematik på afrikanske skovfugle. P. Ericson, M. Irestedt og U. Johansson (Stockholm), molekylær fylogeni og biogeografi for spurvefuglene. J. Garcia-Moreno (Radolfzell), molekylær fylogeni for diverse Andes-fuglegrupper. S. Herzog (Helgoland), artsrigdoms-estimering og effekt af ekstensiv græsning på Andes-fuglesamfund. K. Dodd (Seattle), dybhavsfisk (*Anoplogaster*). B.Walther (Wien), tropiske fuglesamfund. M. Witz (Cambridge) GIS modelleringer af artsudbredelser. N. Merrett (London) aphyonide dybhavsfisk. T. Moreno (Las Palmas) og R. Wienerreuther (Salzburg), mesopelagiske fisk fra De Kanariske Øer. W. Schwarzhans (Hamburg), otolither af ophidiide fisk. D. Gower, S.P. Loader og M. Wilkinson (London), ormepadder.

Netværk

J. Fjeldså er medansvarlig for et forsknings-bistandsprojekt med Makerere Univ (Uganda) og Univ. Dar es Salaam (Tanzania) (Danidas ENRECA-program) og deltager endvidere i forskningsbistanden til Univ. Malaysia Sabah (Miljøstyrelsens DANCED-program) og i planlægning af forskningsbistandsprojekt i Bolivia (med Aarhus Univ.). Deltager i det EU-financierede Bio-Andes-projekt om bevarelse af biodiversitet i nationalparker (med universiteterne i Leicester, Helsinki, Buenos Aires, Salta, Cochabamba og Lima). Deltager i forskningsprojektet "Biodiversitet i Afrika – mønstre og processer" (m. Botanisk Museum, KU og N. Burgess, Tanzania).

C. Rahbek er medlem af styringsgruppen for European Science Foundations Programme on "Optimality in Bird Migration".

Invertebratafdelingen

Forskningsvirksomhed

1. Systematik, fylogeni, zoogeografi og biologi hos benthiske, marine invertebrater

1.1. Protister, svampe og koraller

Der arbejdes fortsat på en revurdering af xenophyophorernes systematiske placering. Schizamminide foraminiferer fra Sydafrika er bestemt og et manuskript påbegyndt. Manuskripter påbegyndt om Danmarks, Færøernes og Grønlands ferskvandssvampe. Gennemgang af svampefaunaen i Nordatlantens boreale del er fortsat. Arbejde på Færøernes havsvampe, oktokoraller og stylasterider er fortsat (O. Tendal, delvis m. M. Thorsen og A.B. Klitgaard). Et projekt om Grønlands marine bundfauna er startet (O. Tendal, T. Schiøtte).

Revision af Islands "dentaloide" foraminiferer er afsluttet (M. Eiland). Undersøgelse af grusbundsfauna i Kattegat er fortsat (A. Liebermann).

1.2. Aschelminther

Undersøgelser over grønlandske kinorhynch-fauaner fra Independence Fjord, NEW-polynia, Ikka Fjord og Disko ved hjælp af SEM er påbegyndt (R.M. Kristensen, m. O. Ziemer, Hamburg). Molekylære og ultrastrukturelle undersøgelser over Micrognathozoa fortsætter (R.M. Kristensen og M.V. Sørensen, m. P. Funch, Århus). Beskrivelser af dybhavs-loriciferers livscykler er fortsat (R.M. Kristensen og I. Heiner, m. G. Gad, Oldenburg).

Undersøgelser over hjuldyr fra Disko, Fiji-øerne og Bermuda er afsluttet. Studier over hjuldyrs og Micrognathozoas fylogeni og kæbeevolution, samt gnathostomulidernes fylogeni er afsluttet. Studier over den danske hjuldyrfauna og SEM-baserede studier over Gnathostomulidas kæbemorfologi er fortsat (M.V. Sørensen).

1.3. Ledorme

Studier af polychaetfamilien Sigalionidae er fortsat, herunder udarbejdelse af to manuskripter om thailandske arter (C. Aungtonya).

Et manuskript om fossile polychaeter er under udarbejdelse. En revision af slægten *Scolelepis* er fortsat, og revi-

sionen af slægten *Asclerocheilus* er afsluttet. Fylogenetiske studier over polychaetfamiliernes slægtskabsforhold er fortsat. Arbejdet med et faunistisk værk om Canadas arktiske polychaeter er vidt fremskredent (D. Eibye-Jacobsen).

Morfologiske og taxonomiske studier af den interstitielle polychaetfamilie Nerillidae er fortsat, og molekylære studier over dens fylogenetiske placering er påbegyndt. Manuskripter om den systematiske betydning af palpemorfologien hos Spionidae og om partikelselektionen hos *Scolelepis* er færdiggjort (K. Worsaae).

Studier af dorsale, cilierede organer (herunder nuchalorganer og karunkler) hos polychætfamilien Spionidae er afsluttede (J. Jelsing).

SEM-undersøgelser af serpuliders og sabelliders ciliestruktur med henblik på analyse af tentaklernes funktion er fortsat (m. H.U. Riisgård, Odense). En undersøgelse af metamorfosen hos polychaeten *Hydroides elegans* fra Hawaii er påbegyndt (C. Nielsen).

Bearbejdelse og revision af en række polychætfamilier fra bl.a. BIOFAR-, BIOICE -og BIOSHELF-projekterne er fortsat. Globale revisioner og fylogenetiske studier inden for familierne Chaetopteridae, Cirratulidae og Pholoidae fortsættes, delvis i samarbejde med udenlandske kolleger (M.E. Petersen).

En samling polychaeter fra Godthåb-fjorden er færdigbearbejdet (J.B. Kirkegaard).

Bearbejdelsen af oligochæter fra Tanzania, Cameroun og Ghana er fortsat. Et manuskript om slægten *Libyodrilus* er under udarbejdelse. Revision af slægterne *Iriodrilus* og *Heliodrilus* er fortsat (M.W. Clausen, m. A.G. Moreno, Spanien).

1.4. Bjørnedyr

Ultrastrukturelle og kemiske undersøgelser samt fylogenetisk analyse af bjørnedyr er afsluttet (J. Eibye-Jacobsen).

Beskrivelser af 22 nye arter fra Færø Banke og 6 nye arter fra marine huler i Australien er fortsat. Rebeskrivelsen af huletardigraden *Actinarctus neritinus* og beskrivelsen af *Tanarctus buberlubus* er afsluttet (T. Boesgaard, R.M. Kristensen, J.G. Hansen og A. Jørgensen).

1.5. Krebsdyr

Studier af lemmeudvikling hos *Leptodora kindtii* og forskellige primitive gælleføder med anvendelse af markør for genet Distal-less er afsluttet (m. S. Richter og G. Scholz, Berlin). Taxonomiske studier af isopoder fra Thailand er fortsat (m. N. Bruce, New Zealand). Taxonomiske studier af Thermosbaenacea er fortsat (m. J. Yager, USA). Studier af et 500 mill. år gammelt krebsdyrfossil fortsat (m. D. Wallosek, Ulm). Sammenlignende studier af embryologi, larveudvikling og fylogeni af Branchiopoda fortsat. Studier af ydre morfologi og fylogenetisk placering af den primitive krebsdyrgruppe Cephalocarida påbegyndt. Studier af morfologi og fylogeni af dafnier fra det Kaspiske Hav påbegyndt (m. S. Richter, Berlin og N. Aladin, St. Petersborg) (J. Olesen).

Beskrivelse af larveudvikling hos damrokken *Triops cancriformis* og ferejen *Eubranchipus grubei* påbegyndt (O.S. Møller). Molekylært baseret fylogeni af Branchiopoda påbegyndt (J. Stenderup).

Taxonomiske studier af isopoden *Mexicope kinsleyi* er videreført (T. Wolff).

Et arbejde om Færøernes cirripedier er vidt fremme (O. Tendal, m. S.H. Pedersen).

1.6. Bløddyr

Der arbejdes fortsat på et manuskripter om BIOFAR-projektets og BIOICE-projekternes tectibrancher. En oversigt over Færøernes mollusker er nær færdiggørelse (m. J.-A. Sneli) (T. Schiøtte).

En foreløbig SEM-undersøgelse af larveudviklingen hos ormebløddyret *Chaetoderma* er afsluttet (C. Nielsen).

Et par mindre materialer af nordatlantiske blæksprutter er blevet bearbejdet. Et manuskript om dyndsnegle er påbegyndt (B. Muus).

En artikel om 100-året for den første marinbiologiske ekspedition til Thailand (m. K. Jensen) og oversættelse af dele af Lorenz Spenglers værker er færdige. Der arbejdes fortsat på et manuskript om Nordsøens prosobrancher, samt yderligere oversættelser af Spengler (m. J. Hylleberg) (J. Knudsen).

Manuskripter om 2 arter af muslingslægten *Montacuta* (m. J. Lützen) og et om epifauna på ikkait-søjlerne (m. L. Thorbjørn) er afsluttede. Kvantitative undersøgelser over Ikka Fjordens bundfauna er fortsat (G.H. Petersen).

1.7. Bryozoer og entoprocter

Undersøgelser over mosdyrtentaklens struktur og funktion er fortsat (C. Nielsen, m. H.U. Riisgård, Odense).

Bearbejdelsen af islandske bryozoer er fortsat (K.B. Hansen).

1.8. Pighude

En undersøgelse af vækst og udvikling hos larverne af søpindsvinene *Echinus esculentus* og *E. acutus* som konsekvens af ændret ægstørrelse er afsluttet (J. Kragh).

Arbejdet på et manuskript om "The Echinoid body and organ systems" er fortsat (M. Jensen).

1.9. Enteropneuster

En undersøgelse af *Ptychodera*'s larveudvikling er fortsat; der fokuseres på både den tidlige udvikling og ændringer i forbindelse med metamorfosen (C. Nielsen, m. A. Hay-Schmidt).

2. De flercellede dyrs fylogeni

En analyse af de morfologiske og molekylære karakterer som bruges til understøttelse af de alternative grupperinger Spiralia/Cycloneuralia og Lophotrochozoa/Ecdysozoa, er afsluttet (C. Nielsen).

3. Faunistik og faunahistorie

Der arbejdes på et kapitel om entoprocter til samleværket "Das Mittelmeer" (C. Nielsen).

Analyse af svampespikler fra borekerner fra bl.a. sidste mellemistid, samt aldersbestemmelser af nordatlantiske koraller videreføres (O. Tendal, m. A. Kuijper, M. Moros og C. Israelson (GEUS).

En oversigt over dybhavets termiske væld er næsten afsluttet (T. Wolff).

4. Zoologiens historie

Artikler om 100 års marinbiologisk indsats i Thailand, om udnyttelse af den nordlige del af Universitetsfirkanten i København samt om museet i Krystalgade afsluttet. Studier af Ingolf ekspeditionen og offentlige akvarier på verdensbasis videreført. Artikel om Galathea-ekspeditionens observationer på Nicobar-øerne påbegyndt (T. Wolff).

En oversigt over udforskningen af Færøernes havbunds-

fauna med en opdateret bibliografi er publiceret (O. Tendal, m. G. Bruntse).

Et manuskript om BIOFAR-projektets baggrund, teknik og gennemførelse er næsten færdigt. Arbejdet på "De marine zoologiske kursers historie" er fortsat (O. Tendal).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

R.M. Kristensen har været medlem af bedømmelsesudvalg vedr. Habilitationschrift (Univ. Bielefeld) og adjungeret professor (Færøernes Univ.), samt medlem af ansættelsesudvalget for videnskabelig leder til Arktisk Station.

C. Nielsen har evalueret ansøgninger til C4 professorat ved Freie Univ., Berlin; har været medlem af bedømmelsesudvalg til junior-professorat ved Humboldt Univ., Berlin, og været opponent ved disputats (KU).

Udvalg og Fonde

C. Nielsen er medlem af International Commission of Zoological Nomenclature.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

D. Eibye-Jacobsen er Senior Scientific Advicer for BIOSHELF-projektet.

C. Nielsen har evalueret 2 projekter for National Science foundation (Integrative Biology and Neuroscience) og projektansøgning til The Leverhulme Trust (UK).

O. Tendal er Senior Scientific Advicer for BIOSHELF-projektet, medlem af Styringsgruppen for BIOFAR-projektet og Rådgivningsgruppen for BIOICE-projektet, rådgiver for det amerikanske BIOMAINE-projekt, Zoologisk Museums repræsentant i Dansk Nationalråd for Oceanologi, dansk repræsentant i JABO,samt formand for "Acropora – Dansk selskab til bevarelse af koralrev". Har fungeret som konsulent for Norske Veritas vedrørende effekter på fauna af olieudvinding fra havbunden og har fungeret som bedømmer for Norges Forskningsråd for 3 projekter.

Tilidshverv

D. Eibye-Jacobsen bestyrelsesmedlem for tidsskriftet Ophelia og formand for Dansk naturhistorisk Forening.

R.M. Kristensen er formand for Arktisk Stations bestyrelse, medlem af Advisory Board for Zackenberg Feltstation (ZERO) under Dansk Polarcenter og Advisory Board for Greenland Arctic Ocean Shelf Project.

Formidling

Museal virksomhed

Samlingerne er blevet forøget med prøver fra danske farvande, Italien, Baikal Søen, Det Kaspiske Hav, Thailand, Australien og Antarktis. Et større antal meiofauna-prøver er indgået fra Thailand, Færøerne (Færø banke), Island og Grønland.

T. Wolff har videreført arbejde med museets historiske arkiv, specielt ekspeditionshistorie og biografier, samt fungeret som konsulent ved historiske forespørgsler.

Redaktionelle hverv

D. Eibye-Jacobsen er redaktør af "Steenstrupia" og "Danmarks Fauna", redaktionsmedlem af "Zoologischer Anzeiger".

R.M. Kristensen er redaktør af "Zoologischer Anzeiger" og "Special Issue on Tardigrada: The 8th International Symposium on Tardigrada, Copenhagen, Denmark, 30 July – 5 August 2000", redaktionsmedlem af "Zoologica Scripta", "Helgoland Marine Research" og "Meiofauna Marina".

C. Nielsen er redaktør af "Acta Zoologica", redaktionsmedlem af "Phuket Marine Biological Center Research Bulletin", "Bulletin de la Société Zoologique de France", "Zoological Journal of the Linnean Society", "Invertebrate Biology", "Mitteilungen aus dem Museum für Naturkunde in Berlin (Zoologische Reihe)" og "Evolution and Develop-ment", rådgiver for det elektroniske tidsskrift "BMC Evolutionary Biology".

G. Høpner Petersen er redaktør af "Meddelelser om Grønland, Bioscience".

O.S. Tendal er redaktionsmedlem af "Steenstrupia" og medredaktør af rapporten "Marine biological investigations and assemblages of benthic invertebrates from the Faroe Islands".

T. Wolff er redaktør af "Dyr i natur og museum", "Dansk naturhistorisk Forenings årsskrift", "Deep-Sea Newsletter" og "Galathea Report", samt medredaktør af "Naturens Verden", "Contributions to Zoology" og "Atlantide report".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

N. Aladin (St.Petersburg), krebsdyr. A.C. Zacagnini Amaral (Campinas, Brasilien), polychaeter. Y. Arakaki (Okinawa) pighude. C. Aungtonya (Phuket) polychaeter. D. Billett (Southampton) søpølser. P. Bouchet (Paris), forgællesnegle. A. Brösing (Berlin) krabber. D.J.G. Erpenbeck (Amsterdam) svampe. T. Fujita (Tokyo), pighude. G. Gad (Oldenburg) dybhavsloriciferer. L.-A. Gershwin (Berkeley), storgopler. G. Giribet (Boston), meiofauna. J. G. Kommritz (Hamburg), dybhavstardigrader. R. Guidetti (Modena) tardigrader. F. W. Harrison (Sylva, USA), meiofauna morfologi. A. Hiller (Giessen) porcelænskrabber. J. Hylleberg (Århus) molluskbiblioteket. Y. Imahara (Wakayama, Japan) oktokoraller. T. Iseto (Okinawa), entoprocter. K. R Jensen (Bangkok) baggællesnegle. D. Kilburn (Natal, SA) muslinger. K.-T- Kurz (Wien) tardigrader. N. Marley (Plymouth) tardigrader. S. McInnes (Cambridge) tardigrader. A.R. Mead (Arizona) afrikanske landsnegle (Achatinidae). G. Melone (Milano), hjuldyr. T. Menchini Steiner (Campinas, Brasilien), polychaeter. K. Merrin (Melbourne), krebsdyr. J. M. de Matos Nogueira (Campinas, Brasilien), polychaeter. F. Pardos (Madrid) loriciferer og kinorhyncher. T. Rawlings (London) Snegle i Parker-samlingen. C. Ricci (Milano), tardigrader og hjuldyr. A.E. Rizzo (Campinas, Brasilien) polychaeter. E. Sanmartin-Paya (Valencia), octokoraller. W. Sato-Okoshi (Tohoku, Japan) polychaeter. F.A. Solis-Marin (Southampton), søpølser. S. Taiti (Firenze) krebsdyr. E. Thomsen (Tromsø) brachiopoder. J.A. Todd (London) snegle i Parker-samlingen. B. Vár Trygvadóttir, kinorhyncher). A. Valdes (Los Angeles), baggællesnegle. Y. Valles (Los Angeles) baggællesnegle.V. Vongpanich (Phuket) muslinger. D. Walossek (Ulm), krebsdyr og tardigrader. W. Westheide (Osnabrück) polychaeter og Gnathifera. O. Ziemer (Hamburg) kinorhyncher.

Den Entomologiske Afdeling

Forskningsvirksomhed

1. Systematik, fylogeni, morfologi og evolutionsbiolgi hos terrestriske arthropoder

1.1. Edderkopper
Fortsatte taxonomiske og systematiske studier af hjulspinderfamilien Araneidae og Linyphiidae. En revision af den Afrikanske springedderkoppeslægt *Tomocyrba* er igangsat (m. T. Szutz). Et projekt vedr. morfologien af de spindevorter associeret med hanedderkoppens kønsåbning er igangsat (m. J. Birkedal Smith) (N. Scharff).

En morfologisk undersøgelse af det kopulatoriske organsystem hos underfamilien Gasteracanthinae er fortsat (S. Larsen).

1.2. Tusindben
Arbejder om østafrikanske tusindbens systematik og en analyse af korrelation mellem morfologi og habitat hos østafrikanske spirostreptider er fortsat (m. D. van den Spiegel, Tervuren). Revisioner af *Glomeris alluaudi*-gruppen og slægten *Propolydesmus* på de makaronesiske øer er påbegyndt (m. S. Golovatch, Moskva). Beskrivelse af nye arter af *Dolichoiulus* fra de Kanariske Øer er påbegyndt. En revision af den SØ-europæiske slægt *Balkanopetalum* er påbegyndt (m. P. Stoev, Sofia). Fylogenetiske analyser af Julida, især familien Julidae, er genoptaget (m. H. Wilson og J. Shultz, Washington) (H. Enghoff).

1.3. Insektanatomi og -fylogeni på højt taxonomisk niveau
Anatomiske undersøgelser over en ny gruppe af orthopteroide insekter fra Afrika er påbegyndt. Et præliminært manuskript herom er afsluttet (K.-D. Klass & N.P. Kristensen, m. O. Zompro og J. Adis, Plön).

Et manuskript om "The importance of alignment in morphology, exemplified by the male genitalia of Blattaria and Mantodea (Insecta: Dictyoptera)" er afsluttet (K.D. Klass & R. Meier).

Et manuskript der reevaluerer de morfologiske beviser for kakerlakkernes fylogeni, er publiceret. Et samarbejde med M. Whiting (Utah) vedr. en totalanalyse af Dictyoptera's fylogeni er igangsat. En checkliste over Tanzania's ørentviste er udarbejdet (m. F. Haas, Ulm). Kapitler om Mantodea (m. R. Ehrmann) og en ny insektorden (m. O. Zompro & J. Adis) til en ny udgave af Kaestners lærebog i Zoologi er udarbejdet (K.D. Klass).

En oversigtsartikel om hovedets muskulatur hos voksne biller baseret primært på egne observationer af et bredt udvalg af arter (repræsentanter for 17 af totalt 18 erkendte overfamilier) er på trapperne (V. Michelsen).

1.4. Semiakvatiske tæger
Arbejdet med Australiens semiakvatiske tæger er fortsat med revisioner af underfamilien Microveliinae (Veliidae) samt familierne Mesoveliidae, Hebridae og Hydrometridae. Arbejdet med en håndbog over de australske vandtæger er påbegyndt (m. T.A. Weir, Canberra). En faunistisk oversigt over familien Veliidae i Singapore og Malaysia er afsluttet (m. C.M. Yang, Singapore og H. Zettel, Wien). En fylogenetisk revision af gerride-underfamilien Ptilomerinae er påbegyndt (m. H. Zettel, Wien). En udredning af de fylogenetiske relationer inden for infraordnen Gerromorpha er påbegyndt (m. J. Damgaard). Studier af de fylogenetiske relationer inden for Gerridae er fortsat (m. J. Damgaard og A.I. Cognato) (N.M. Andersen).

1.5. Snyltehvepse
Et par mindre arbejder om især neotropiske og orientalske platygastriders systematik, en oversigtsartikel om værtsforhold hos slægten *Platygaster*, og et arbejde om spanske platygastriders systematik, fænologi og habitatpræferencer (m. J.L. Nieves-Aldrey, Madrid) er afsluttet. Arbejder omhandlende Panamas platygastrider er påbegyndt (P.N. Buhl).

1.6. Fluer
Et manuskript om Camillidaes larver er publiceret (m. A. Kirk-Spriggs & A. Barraclough) og et vedrørende morfologi, taxonomi og udbredelse af de europæiske Sepsidae er nu i trykken (m. A.C. Pont). Et manuskript om "inter-tidal Diptera" er afsluttet (m. 8 medforfattere). To projekter vedrørende den hanlige morfologis indflydelse på reproduktiv succes i familien Sepsidae er gennemført (m. M. Schmidt, K.S. Petersen og D. Dunn, Manchester). Et manuskript omhandlende parringforsøg med *Coelopa frigida* and *C. nebularum* er afsluttet (m. J.F.T. Petersen og T. Hansen). Udarbejdelsen af et manuskript om "A cladistic analysis of Diopsidae (Diptera) based on morphological and DNA sequence data" er afsluttet (m. R. Baker). Et arbejde om de rektale kirtlers forekomst hos Sepsidae er fortsat (m. K. Dettner). Der arbejdes fortsat, gennem klækninger, på at skaffe materiale til studier af fylogenetisk informative karakterer hos æg og larver af sciomyzoide fluer (R. Meier).

En udredning af nomenklaturproblemer inden for Scathophagidae, samt et bidrag til en liste over Diptera (Anthomyiidae) i en tjekkisk nationalpark er afsluttede. Et kapitel om fluefamilien Anthomyiidae til en bog med arbejdstitlen 'Diptera of Costa Rica' er under udarbejdelse (V. Michelsen).

1.7. Sommerfugle
Redaktion af andet sommerfuglebind til "Handbook of Zoology" er fortsat, herunder er udarbejdelsen af kapitlerne om imaginal skelet- og muskel-anatomi, tarmkanal (m, R.V. Barbehenn), ungdomsstadiernes skelet- og muskelanatomi (m. I. Hasenfuss), hår og skæl (T.J. Simonsen) fortsat, og bidrag til kapitlet om synsorganer (m. E. Warrant og A. Kelber) er påbegyndt (N.P. Kristensen).

Bearbejdelsen af Madeiras sommerfugle (Lepidoptera) er fortsat, herunder er en annoteret checklist & bibliografi (m. A. Aguiar) afsluttet. Der arbejdes fortsat på et bidrag til en bog om Nordvesteuropas Gelechiidae. En revision af gelechiide-slægten *Bryotropha* er fortsat (m. T. Rutten) (O. Karsholt).

Artiklerne "Wing scale covering supports close relationship between *Callipielus* and *Dalaca*, austral South American Ghost Moths (Lepidoptera: Hepialidae)" og "An electron microscope look at wing scales in 'greasy' Lepidoptera" er udarbejdet (T. Simonsen).

2. Faunistik

2.1. Danmark
Udarbejdelsen af katalog over danske edderkopper er fortsat (N.Scharff & S. Langemark, m. O. Gudik-Sørensen samt en række danske amatør-arachnologer). Data er blevet forberedt for præsentation på internet (P. de Place Bjørn).

En analyse af danske edderkoppers udbredelse og diversitet er fortsat (C. Rigelsen).

Registrering og kortlægning af Danmarks tæger (m. N.M. Andersen og S. Tolsgaard, Aarhus) samt "større gællefødder" (Crustacea) er fortsat (m. M. Holmen og J. Olesen) (J. Damgaard).

En faunistisk-biologisk status over den danske billefauna er fortsat (O. Martin, m. danske amatørsamlere).

Projektet "De Danske Tovinger" er afsluttet og "A checklist of Danish Diptera" publiceret (J.F.T. Petersen & R. Meier).

2.2. Grønland

Manuskript med fortegnelse over den grønlandske edderkoppefauna er afsluttet (S. Larsen & N. Scharff).

Projektet "Produktion af en engelsksproget bestemmelseshåndbog over den grønlandske fauna af insekter, edderkopper og andre land-leddyr" er påbegyndt (N.P. Kristensen & J. Böcher).

2.3. Fauna Europaea

Fire-årigt, EU-sponseret projekt (2000 – 2004). Formål: registrering af alle kendte ikke-fossile terrestriske og limniske dyrearter inden for Europa på nationalt/regionalt niveau (http://www.faunaeur.org). Et FaEu-kontor med ansvar for dataindsamlingen er etableret. Året har stået på mødeaktivitet (Amsterdam, Athen, København, Madeira), fortsat udvikling af FaEu-databasen og faciliteter til on-line overførsel af data, samt løbende vedligeholdelse af omfattende team af gruppekoordinatorer og taxonomiske specialister (V. Michelsen og P. de Place Bjørn).

H. Enghoff og O. Karsholt medvirker som gruppekoordinatorer for hhv. Myriapoda og Lepidoptera.

3. Regionale biodiversitetsmønstre

Manuskripter om "Testing species richness estimation methods on single sample data using the Danish Diptera" og "Testing species richness estimation methods using museum label data on the Danish Asilidae) Diptera" er afsluttet (m. J.F.T. Petersen). Faunistiske data for danske Gerromorpha og Nepomorpha (Hemiptera) foruden danske Asilidae er blevet bearbejdet med henblik på kvantitative analyser. Et manuskript om "The use of species estimators in taxonomic revisions" er påbegyndt (R. Meier).

Et manuskript om estimering af edderkoppeartsrigdommen i en nordeuropæisk løvskov er afsluttet (N. Scharff, m. 5 medforfattere).

Manuskriptet "Inventorying and estimating subcanopy spider diversity using semiquantitative sampling methods in an Afromontane forest" er afsluttet (L.L. Sørensen & N. Scharff, m. J.A. Coddington).

4. Insektpalæontologi

Arbejdet med semiakvatiske tæger (Hemiptera: Gerromorpha) fra rav er fortsat med beskrivelsen af en ny slægt og tre nye arter fra Dominikansk rav. En ny slægt og art af Hydrometridae er beskrevet fra Burmesisk rav (m. D. Grimaldi, New York) (N.M. Andersen).

5. Geografisk parthenogenese

Studier af evolutionen af den parthenogenetiske form af tusindbenet *Nemasoma varicorne* v.hj.a. DNA-analyse er afsluttet (H. Enghoff, med D. Parker & L. Hoy).

6. Systematisk teori

To manuskripter om karakter-optimiseringer ("Single or multiple origin of the worker caste in termites (Isoptera: Insecta)" (m. K. D. Klass)) og karakter kodning ("What cell lineages tell us about the evolution of Spiralia remains to be seen." (m. C. Nielsen) er afsluttet (R. Meier).

7. Molekylær systematik og fylogeni

En kladistisk analyse af Dictyoptera baseret på 12S og 16S rDNA er påbegyndt (R. Meier & K.D. Klass).

Kombinerede analyser af DNA-sekvensdata (16sRNA og 28sRNA) og morfologiske karakterer til belysning af de fylogenetiske relationer inden for infraordnen Gerro-morpha er påbegyndt (N.M. Andersen og R. Meier).

Fylogeografiske studier for den nordamerikanske skøjteløber *Aquarius remigis* er fortsat (m. N.M. Andersen, B.V. Pedersen, J.R. Spence & F.A.H. Sperling) og tilsvarende studier for den vestpalaearktiske skøjteløber *Aquarius najas* er fortsat (J. Damgaard).

Opbygningen af molekylært datasæt for fluefamilien Coelopidae (16S og EF 1 alpha) er afsluttet med et manuskript om "A phylogenetic analysis of Coelopidae (Diptera) based on morphological and DNA sequence data" (m. B. Wiegmann) og arbejdet med flueoverfamilien Sciomyzoidea er fortsat (28S, EF 1 alpha, White, Wingless). Et samarbejde m. A. Hille er etableret med henblik på opbygning af molekylært datasæt for fluefamilien Sepsidae (12S, 16S, COII, Ef 1 alpha; m. T. R. Hansen) (R. Meier).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

H. Enghoff har været formand for 2 ph.d.-bedømmelsesudvalg (KU) og medlem af bedømmelseskomiteen vedr. direktørstillingen ved sekretariatet for GBIF.

R. Meier har været medlem af et ph.-bedømmelsesudvalg (Århus Univ.).

N. Scharff har været formand for bedømmelsesudvalg vedr. lektorstilling ved museet.

Udvalg og Fonde

N.M. Andersen er formand for Dr. Bøje Benzons Støttefond.

H. Enghoff er medlem af bestyrelsen for Japetus Steenstrups legat.

N. P. Kristensen er medlem af bestyrelsen for Niels Bohr Legatet.

Konsulent- og rådgivningsvirksomhed

H. Enghoff har evalueret 8 ansøgninger til "Multiannual Information Society Support Programme" under Belgian Federal Office for Scientific, Technical and Cultural Affairs (OSTC), og 1 ansøgning til Biotechnology and biological sciences research council, UK.

O. Karsholt har vurderet ca. 100 ansøgninger om dispensation for brug af automatiske lysfælder til sommerfuglefangst.

N.P. Kristensen har færdigredigeret en evalueringsrapport vedrørende samlingerne på Zoologisk Museum i Lund; til denne har adskillige ansatte fra alle videnskabelige afdelinger ydet bidrag.

R. Meier har været sagkyndig ved 4 projektbevillinger fra National Science Foundation, USA og 1 bevilling fra Norges Forskningsråd.

N. Scharff har evalueret 1 projektansøgning fra The Leverhulme Trust (UK).

Tillidshverv

N.M. Andersen er leder af SNF-støttet forskningsprojekt "Terrestriske leddyrs biosystematik og evolutionsbiologi" og medlem af bestyrelsen for Fauna Malesiana Foundation, Leiden.

H. Enghoff er formand for Consortium of European Taxonomic Facilities (CETAF), medlem af Naturrrådets repræsentantskab og af "Wissenschaftlicher Beirat des Forschungsinstitut und Museum Alexander Koenig", Bonn. Han har ligeledes været leder af "Copenhagen Biosystematics Collections Major Research Infrastructure" (COBICE), medlem af "Users Selection Panel" for "Sys-Resource Major Research Infrastructure", London, leder af et dansk konsortium der stod for udarbejdelsen af en ansøgning om værtsskab for GBIF samt medlem af den danske GBIF-delegation og af GBIFs videnskabelige komité.

O. Karsholt er medlem af Entomologisk Fredningsudvalg.

N.P. Kristensen er medlem af præsidiet for Videnskabernes Selskab, formand for "Wissenschaftlicher Beirat" for "Museum für Naturkunde", Humboldt-Univ., Berlin og medlem af en af Berlins senat nedsat "Expertenkommission" til udredning af dette museums fremtidige status, præsident for Societas Lepidopterologica Europaea, medlem af den danske nationalkomité for IUBS, medlem af "Standing Committee" for European Congresses of Entomology, og næstformand for "Council" for International Congresses of Entomology.

O. Martin er medlem af brugerrådet for Jægersborg Dyrehave og Entomologisk Fredningsudvalg.

R. Meier er Zoologisk Museum's repræsentant i det danske GBIF-knudepunkt og repræsenterer Diptera i et nyt initiativ fra Conservation International ("Mapping Invertebrates on a Global Scale") i USA.

N. Scharff er "country representative" for International Society of Arachnology, Washington D.C., medlem af det danske GBIF konsortium, videnskabelig ansvarlig for museets Scanning Elektron Mikroskop laboratorium (herunder ansvarlig for installering af helt nyt SEM med Cryo og EDS i 2001), medlem af fakultetets IT-strategiudvalg, samt bestyrelsesmedlem i fakultetets IT-kompetencecenter.

Formidling

Museal virksomhed

Samlingerne er forøget med ca. 72.000 eksemplarer, herunder 27.000 myrer repræsenterende 776 arter og mere end 15.000 europæiske natsommerfugle.

Redaktionelle hverv

N.M. Andersen er hovedredaktør og V. Michelsen er redaktør af "Insect Systematics & Evolution".

H. Enghoff er medredaktør af "Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research" og var sammen med I. Calabuig redaktør af den danske ansøgning om værtsskabet for GBIF.

O. Karsholt er medredaktør af "Microlepidoptera of Europe" og redaktionsmedlem af "Entomologiske Meddelelser" og "Nota Lepidopterologica".

N.P. Kristensen er redaktør af "Fauna Entomologica Scandinavica" og "Handbook of Zoology: Insecta", og redaktionsmedlem af "Acta Zoologica" og "Journal of Zoological Systematics and Evolutionary Research".

R. Meier er redaktionsmedlem af "Steenstrupia".

N. Scharff er meredaktør af "Zoological Journal of the Linnean Society", redaktionsmedlem af "Dyr i Natur og Museum" og medredaktør af "proceedings" for den europæiske edderkoppekongres,Århus 2000.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

M. C. Abia (Madrid), odenborrer. A. Bidzilya (Kiev) palaearktiske Gelechiidae. L. Bruun (Århus) danske edderkopper. R. Bygebjerg (Skagen) svirrefluer. T. Dikow (Rostock) rovfluer. D. Dunn (Manchester) svingefluer. M. Fibiger (Sorø) ugler fra Den gamle Verden. D. Foddai (Padova), jordskolopendre. M. Foldvari (Budapest) øjufluer. G. Giribet (Harvard, Cambridge) mejere. Dr. Grichanov (St. Petersburg) styltefluer. O. Gudik-Sørensen (Bagsværd) danske edderkopper. E. Guilbert (Paris) masketæger. F. Haas (Ulm) ørentviste. M. Judson (Paris) mosskorpioner, arachnider i rav. P. Jäger (Mainz), edderkoppefamilien Heteropodidae. K.-D. Klass (München) slægtskabsforholdene inden for Dictyoptera og basale Pterygota. I. MacGowan (Scotland) fluefamilien Lonchaeidae. Dr. Mueller (Magdeburg) lusfluer. M. Nuss (Dresden) pyralider fra Madeira. B. Nyundo (Dar es Salaam) tanzanianske biller. T. Pape (Stockholm) kødfluer. A. Popov (Sofia) nordeuropæiske netvinger. H. Read (Farnham Common) tusindben. J.R. Spence (Edmonton) molekylærsystematik hos skøjteløbertæger. P. Stoev (Sofia), tusindben og skolopendre. T. Szuts (Budapest) springedderkopper. J. Viidalep (Tartu) europæiske målere. Dr. Vilkamaa (Helsinki) sørgemyg. H. Zettel (Wien) skøjteløbere.

Forskningsophold i udlandet

N.M. Andersen, Australian National Insect Collection, CSIRO Entomology, Canberra.

R. Meier, National Univ, of Singapore.

Netværk

N. Scharff repræsenterede afdelingen i "Major Systematic Entomology Facilities Group" (MSEFG), i "European Natural History Specimen Information Network" (ENHSIN), i GBIF, samt i "A Biological Collection Access Service for Europe" (BioCASE).

Udstillingsafdelingen

Faglige og administrative hverv

Tillidshverv

O.E. Meyer er medlem af Museumsrådet for København og Frederiksberg.

K.W. Petersen er medlem af Statens Museumsnævn, formand for nævnets Naturhistoriske Referencegruppe, og medlem af Kulturrådet for Børn.

Formidling

Redaktionelle hverv

Ole E. Meyer er redaktionsmedlem af "Nordisk Museologi", "Dyr i Natur og Museum", og "Danske Museer". Ole Høegh Post er redaktionsmedlem af "Dyr i Natur og Museum".

Udstillingsvirksomhed

Udstillingerne besøgtes i 2001 af 89.620 gæster. 24.279 skoleelever deltog i den undervisning, som tilbydes af museets skoletjeneste. De store ombygninger i "Danmarks Dyreverden" og seks uger med udskiftning af gulvbelægningen har givet påvirket besøgstallet negativt.

Den nye introduktion til "Danmarks Dyreverden", som viser udviklingen i den danske fauna fra sidste istid til i dag, åbnedes d. 19.11. i overværelse af ca. 250 gæster med KUs rektor i spidsen. Udstillingen kunne opbygges takket være en generøs støtte fra Velux Fonden. For opbygningen stod en række eksterne håndværkere samt museets egne teknikere (L. Ahrentoft, K. Hammer, H.L. Pedersen, F. Sørensen,) og konservatorerne fra den kvartærzoologiske sektion og udstillingsafdelingen (J. Møhl, B. Bindel, M. Meinhold, O. Høegh Post), mens K. Aaris-Sørensen, J. Møhl og K. Rosenlund stod for det zoologiske koncept, udvalg af præparater, tekster m.v.. Det nye afsnit om byens dyr i "Danmarks Dyreverden" blev åbnet 1. 5 (O.E. Meyer, K.W. Petersen, M. Meinhold, B. Bindel, O. Høegh Post, E. Bering, B. Ekstrand, K. Hammer, L. Ahrentoft, F. Sørensen). De sidste af de mange lydeffekter og film i udstillingerne er lagt over på ny teknik (H. L. Pedersen), og der er monteret ny baggrund i pingvindioramaet (B. Bindel). Nyanbringelsen af den systematiske samlings dyr, som sidste år indledtes med "Havets Fugle", videreføres med en nyopstilling af afsnittet om markens dyr (M. Østergaard, K, W. Petersen).

Udstillingen "En storvildtjæger og hans tid", der viser østafrikanske dyr, som Dr. Bøje Benzon skænkede museet mellem 1937 og 1953, vil stå i indgangshallen de næste tre til fire år.

Museets café drives fra 1. oktober i samdrift med kantinen på August Krogh Institutet.

I forhallen blev udstillingen i anledning af 50 års dagen for *Galathea*-ekspeditionens afsejling (T. Wolff, A. Vedelsby) afløst af en udstilling af konserveringsværkstedets dødsmasker af forskellige pattedyr. I skolernes vinterferie var aktivitetstilbuddet dissektion af fisk og trykning af grafik sammen med grafikeren Bo Rødding. Museets bidrag til Kulturnatten 12. oktober var "Ugler i mosen", en præsentation af de danske ugler i præparater og lyde (O. E. Meyer, H. L. Pedersen), og samme emne var rammen om aktiviteterne i skolernes efterårsferie. Som vanligt opstilledes i december julespøgen "Nissens Naturhistorie".

I området omkring café og skolespisestue vistes i foråret en udstilling af grafik og maleri af Bo Rødding, i efteråret en udstilling sponsoreret af Nordisk Ministerråd om Østersøens miljø, "Rosenrødt Hav", af Monika Jansson, Ålandsøerne, og en udstilling af Carl Christian Toftes fuglebilleder.

Skoletjenesten

Der er lagt et stort arbejde i at udbygge undervisningskustodernes faglige og pædagogiske kompetence, dels gennem et dagligt møde om dagens undervisning, dels gennem deltagelse i kurser. Der er arbejdet med at skabe nye oplæg for de ældre klasser. Samdriften af skoletjenesten på Botanisk, Geologisk og Zoologisk Museum giver mulighed for at arbejde med tværgående undervisningsforløb.

Institutleder Henrik Enghoff

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	18,02	6,88	24,90
STIP	3,27	0,83	4,11
TAP	47,56	9,58	57,14
Total	*68,85*	*17,29*	*86,14*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	2852	10442	13294
Anskaffelser	1412	3385	4797
Total	*4265*	*13827*	*18091*

Stab

VIP Internt finansieret

Aaris-Sørensen, Kim Torkil; lektor.
Andersen, Nils Otto Møller; lektor.
Baagøe, Hans Jørgen; lektor.
Enghoff, Henrik; professor.
Enghoff, Inge Bødker; forskningsadj.
Fjeldså, Jon; professor.
Gotfredsen, Anne Birgitte; forskningsadj.
Jacobsen, Danny; lektor.
Kristensen, Niels Peder; professor.
Kristensen, Reinhardt Møbjerg; professor.
Meier, Rudolf; lektor.
Meyer, Ole Erik; lektor.
Moore, Joslin Lynley; forskningsadj.
Nielsen, Claus; lektor.
Nielsen, Jørgen; lektor.
Olesen, Jørgen; forskningsadj.
Petersen, Kay Werner; lektor.
Rahbek, Carsten; professor.
Rasmussen, Jens Bødtker; lektor.
Scharff, Nikolaj; lektor.
Tendal, Ole Secher; lektor.

VIP Eksternt finansieret

Carl, Henrik; forskningsass.
Christiansen, Per; lektor.
Eibye-Jacobsen, Jette; forskningsadj.
Gelskov, Sara Vebæk; forskningsass.
Michelsen, Verner; lektor.
Møller, Peter Daniel Rask; adjunkt.
Ståhl, Erik Bertil; lektor.
Walther, Bruno Andreas; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Holm, Katrine Worsaae; ph.d.-studerende.
Romdal, Tom Skovlund; ph.d.-studerende.

Simonsen, Thomas Johannes; ph.d.-studerende.
Sørensen, Martin Vinther; ph.d.-studerende.
Thorup, Kasper; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Kahlert, Johnny Abildgaard: Decision-making in wing moulting greylag geese – the trade-off between feeding opportunities and predation risk.
Møller, Peter Daniel Rask: Phylogeny and biogeography of the eelpout genus Lycodes (Pisces, Zoarcidae).
Sørensen, Martin Vinther: On the phylogeny and jaw evolution in Gnathifera.

Fondsbevillinger

Aage V. Jensens Fond
– Dansk Pattedyratlas (Hans Baagø) kr. 121.500.
– Dansk trækfugleatlas- resultater af 100 års ringmærkning (Carsten Rahbek) kr. 2.985.000.

Carlsbergfondet
– Fylogenetisk analyse af Tardigrada (Jette Eibye-Jacobsen) kr. 43.400.
– Studier af Rotifera G. og Micrognathozoa (Martin Vinther Sørensen) kr. 387.000.

Danced via Århus Universitet
– Collaboration on biodiversity, Sabah-DK/Univ.Malays (Jon Fjeldså) kr. 175.200.

EU
– En database over Afrikanske vandrefugle (bevaringsbeslutning) (Carsten Rahbek) kr. 1.020.500.

Forskningsministeriet – Tips og Lottomidler
– Oprettelse af en fiskenavnedatabase (Jørgen Nielsen/Henrik Carl) kr. 150.100.

Køge Museum
– Bestemmelse af knogler fra Bøgelund, Varpelev Sogn (Anne Birgitte Gotfredsen) kr. 44.200.

Miljøministeriet
– Kursus for Belarus bird ringing center (Carsten Rahbek) kr. 360.000.

Miljøstyrelsen
– Bestemmelseshåndbog over Grønlands entomofauna (Jens Böcher) kr. 50.000.

Nationalmuseet
– Analyser for Marinarkæologisk Forskningscenter (Inge Bødker Enghoff) kr. 330.300.

Rådet for Ulandsforskning
– Biodiversitet i Afrika (Carsten Rahbek) kr. 127.200.

SILA – Det Grønlandske Forskningscenter
– Analyse af fund fra Grønland (Kim Aaris-Sørensen) kr. 385.000.

Statens Humanistiske Forskningsråd
– Fauna & Kulturlandskab i Thy (Tine Nord Andreasen) kr. 20.100.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– DKBIF: Danish national node for the Global Biodiversity Information (GBIF) (Henrik Enghoff) kr. 2.668.800.
– Lokomotoriske tilpasninger hos parasagittale hvirveldyr (Per Christiansen) kr. 1.585.500.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd samt OECD
– Opstart af GBIF (Henrik Enghoff) kr. 935.000

The California Academy of Science
– Indtastning af data til fiskedatabase (Jørgen Nielsen) kr. 126.000.

Publikationer

Aaris-Sørensen K.: Naturens foranderlighed udstilles. Dyr i natur og museum 2, s. 2-5, 2001.
Aaris-Sørensen K.: The Danish Fauna throughout 20000 years from Mammoth Steppe to Cultural Steppe. 1-44 s. Zoologisk Museum. Copenhagen 2001.
Aaris-Sørensen K.: Danmarks Dyreverden gennem 20000 år fra Mammutsteppe til Kultursteppe. 1-44 s. Zoologisk Museum. København 2001.
Aaris-Sørensen K.: Zoologiske undersøgelser 2000. Arkæologiske Udgravninger i Danmark 2000 1, s. 399-410, 2001.
Aaris-Sørensen K.: Naturens foranderlighed. i: Velux fonden. Årsskrift 2000 s. 43-48, Velux fonden, 2001.
Ahlen I., Baagøe H.J.: Dvärgfleddermusen uppdelad i två arter. Fauna och Flora 96:2, s. 71-78, 2001.
Andersen M., Kinze C.C.: Review and new records of marine mammals and ses turtles of Indochinese waters. Nat. Hist. Bull. Siam Soc. 48, s. 177-184, 2001.
Andersen N.M.: Fossil water striders in the Oligocene/Miocene Dominican amber (Hemiptera: Gerromorpha). Insect syst. evol. 31, s. 411-431, 2001.
Andersen N.M., Weir T.A.: New genera of Veliidae (Hemiptera:Heteroptera) from Australia, with notes on the generic classification of the subfamily Microveliinae. Invertebrate Taxonomy 15, s. 217-258, 2001.
Andersen N.M.: The marine Haloveliinae (Hemiptera: Veliidae) of Singapore, Malaysia and Thailand, with six new species of *Xenobates esaki*. The Raffles Bulletin of Zoology 48, s. 273-292, 2001.
Andersen N.M., Grimaldi D.: A fossil water measurer from the mid-Cretaceous Burmese amber (Hemiptera: Gerromorpha: Hydrometridae). Insect Syst. Evol. 32, s. 381-392, 2001.
Andersen N.M., Cheng L., Yang C.M.: Guide to the aquatic Heteroptera of Singapore and peninsular Malaysia. I. Gerridae and Hermatobatidae. The Raffles Bulletin of Zoology 49, s. 129-148, 2001.
Arenberger E., Baez M., Karsholt O.: Die Pyralidenfauna des Kanarischen Archipels. 1. Teil: Galleriinae, Pyralinae, Endotrichinae (Lepidoptera, Pyralidae). Quadrifina 4, s. 45-63, 2001.
Baagøe H.J.: Reintroduktion og genindvandring af pattedyr, fugle, padder og krybdyr. i: Naturrådet 2001. Invasive arter og GMO'er – nye trusler mod naturen. Temarapport nr. 1 s. 68-79, 2001.
Baagøe H.J.: Danish Bats (Mammalia: Chiroptera): Atlas and analysis of distribution, occurence, and abundance. Steenstrupia 26, 1, s. 1-117, 2001.
Baagøe H.J.: Flagermusene i Høstmark skov. i: Høstmark – Status 2001 s. 256-262, Aage V Jensens Fonde, Aage V Jensens Fonde, 2001.

Baagøe H.J.: *Myotis bechsteinii* – Bechsteinfledermaus. i: Handbuch der Säugetiere Europas, bd 4/1 s. 473-514, F. Krapp (ed), Aula-Verlag GmbH, 2001.
Baagøe H.J.: *Vespertilio murinus* – Zweifarbfledermaus. i: Handbuch der Säugetiere Europas, bd 4/1 s. 473-514, F. Krapp (ed), Aula-Verlag GmbH, 2001.
Baagøe H.J.: *Eptesicus serotinus* – Breitflügelfledermaus. i: Handbuch der Säugetiere Europasb, bd 4/1 s. 519-559, F. Krapp (ed), Aula-Verlag GmbH, 2001.
Baagøe H.J., Ahlen I.: Dværgflagermusen opsplittet i to arter. Flora og Fauna 107, s. 47-52, 2001.
Balmford A., Moore J.L., Brooks T., Burgess N.D., Hansen L.A., Williams P.H., Rahbek C.: Conservation conflicts across Africa. Science 291, s. 2616-2619, 2001.
Balmford A., Moore J.L., Brooks T., Burgess N.D., Hansen L.A., Lovett J.C., Tokumine S., Williams P., Woodward F.I., Rahbek C.: People and Biodiversity in Africa. Science 293, s. 1591-1592, 2001.
Bennike O., Bjørk S., Böcher J., Walker I.R.: The Quaternary arthropod fauna of Greenland: a review with new data. Bulletin of the Geological Society of Denmark 47, s. 111-134, 2001.
Bennike O., Böcher J.: Et mildt og frodig Østgrønland. Tusaat 1/96, s. 10-17, 1996.
Bennike O., Böcher J.: Forest-tundra neighbouring the North Pole: Plant and insect remains from the Plio-Pleistocene Kap København Formation, North Greenland. Arctic 43,4, s. 331-338, 1990.
Bonde N., Christiansen P.: Aspects of the detailed anatomy of *Rhamphorhynchus*. Strata 1 (11), s. 29-31, 2001.
Brooks T., Balmford A., Burgess N.D., Fjeldså J., Hansen L.A., Moore J.L., Rahbek C., Williams P.: Toward a blueprint for conservation in Africa. BioScience 293, s. 613-624, 2001.
Bruntse G., Tendal O.S. (eds.): *Lophelia pertusa* and other cold water corals in the Faroe area. 22-32 s. The Faroe Islands 2001.
Bruntse G., Tendal O.S. (eds.): A brief history of the investigations on the benthic fauna of the sea around the Faroe Islands, with emphasis on the expeditions and research vessels. 44-53 s. The Faroe Islands 2001.
Bruntse G., Tendal O.S. (eds.): A bibliography of benthic marine invertebrates of the Faroese Economic Exclusive Zone. 54-80 s. The Faroe Islands 2001.
Buch W., Langemark S.O.: Den levende myretue. Dyr i natur og museum 1, s. 2-5, 2001.
Buhl O., Falck P.J., Karsholt O., Larsen K., Vilhelmsen L.: Fund af småsommerfugle fra Danmark i 2000 (Lepidoptera). Entomologiske Meddelelser 69, s. 69-79, 2001.
Burgess N., Romdal T.S., Rahner M.: Forest loss in the Ulugurus, Tanzania and the status of the Uluguru Bush Shrike. Bulletin of the African Bird Club 8, s. 89-90, 2001.
Buszko J., Karsholt O., Rynarzewski T.: Gelechiidae. i: The Lepidoptera of Poland. A Distributional Checklist s. 44-51, J. Buszko & J. Nowacki, 2001.
Böcher J.: Insekter og andre smådyr – i Grønlands fjeld og ferskvand. 150 s. Atuagkat, Danmark 2000.
Böcher J.: Formidling om grønlandske smådyr. Dyr i natur og museum 2, s. 6-9, 2000.
Böcher J., Nachman G.: Temperature and humidity responses of the arctic-alpine seed bug *Nysius groenlandicus*. Entomologia Experimentalis et Applicata 99, s. 319-330, 2001.
Böcher J., Funder S., Bennike O., Israelson C., Petersen K.S., Simonarson L.: Late Pliocene Greenland – The Kap København Formation in North Greenland. Bulletin of the Geological Society of Denmark 48, s. 117-134, 2001.
Böcher J.: Studier af den grønlandske insektfaunas historie – med særligt henblik på billerne. 20 s. Zoologisk Museum, 1997.
Böcher J.: Insect remains from Asummiut. i: Man, Culture and Environment in Ancient Greenland s. 133-134, Danish National Museum & Danish Polar Center, 1998.
Böcher J.: Palaeoentomology of the Kap København Formation. Meddelelser om Grønland, Geoscience 33, s. 1-82, 1995.
Böcher J.: Grønlands interglaciale billefauna og dens biogeografiske problematik. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, Rapport 29, s. 1-4, 1996.
Böcher J.: Quaternary Insects and Their Environments, by S. A. Elias. Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology 116, s. 275-276, 1995.
Böcher J., Bennike O.: Early Holocene insect and plant remains from Jameson Land, East Greenland. Boreas 25, s. 1-7, 1996.
Böcher J.: Arthropods. Arthropod faunistic. i: Zackenberg Ecological Research Operations s. 34-35 & 48-50, Danish Polar Center, 1995.
Böcher J.: Fossil Insects as Indicators of Ancient Environments, as illustrated by Examples from Greenland. i: The Paleo-Eskimo Cultures of Greenland. New perspectives in Greenlandic Archaeology s. 253-256, Danish Polar Center, 1996.
Böcher J.: Sommerfugle i Grønland. Greenland Collector 2 (1), s. 4-5, 1997.
Böcher J., Petersen P.M.: Greenland. i: Polar and Alpine Tundra s. 685-720, Elsevier Scientific Publishing Company, Amsterdam, 1997.
Böcher J.: Insektrester fra Asummiut. Tidsskriftet Grønland 5-6-7, s. 260-262, 1997.
Böcher J.: Feature Locality: Zackenberg Ecological Research Station, Greenland. Arctic Insect News 8, s. 4-9, 1997.
Böcher J.: The Coleoptera of Greenland. 100 s. Danish Polar Center, 1988.
Böcher J.: Insektundersøgelserne. i: Boplads i dybfrost s. 423-424, Rhodos, 1988.
Böcher J.: Boreal Insects in northernmost Greenland: palaeo- entomological evidence from the Kap Kø'benhavn Formation (Plio-Pleistocene), Peary Island. Fauna Norvegica Ser B 36, s. 37-43, 1989.
Böcher J.: First record of an interstadial insect from Greenland: Amara alpina (Paykull, 1790)(Coleoptera:Carabidae). Boreas 18, s. 1-4, 1989.
Böcher J.: Biller og fluer – Qeqertassusuk set med insektøjne. Grønland 4-7, s. 159-171, 1991.
Calabuig I.: DKBIF og GBIF – alt levende skal på Internettet. Dyr i natur og museum 2, s. 27-28, 2001.
Christiansen P.: Fuglenes oprindelse og fjerdragtens udvikling. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 11, s. 8-22, 2001.
Christiansen P.: Thecodonter. i: Den Store Danske Encyclopædi, bd 19 s. 40, Danmarks Nationalleksikon, 2001.
Christiansen P.: Mass allometry of the appendicular skeleton in terrestial mammals. Journal of Morphology 250, s. 1, 2001.

Christiansen P., Blanco R.E., Czerwonogora A., Bonde N. (ed.): Kæmpedovendyr var ikke dovne: En sporserie af *Megatherium*. 7-9 s. Rhodos, 2001.

Christiansen P., Farina R.A.: Mass estimation of two fossil ground sloths, *Mylodon darwini* and *Glossotherium gracilis.* Journal of Morphology 248 (3), s. 217, 2001.

Damgaard J., Sperling F.A.H.: Phylogeny of the water strider genus *Gerris* Fabricius (Heteroptera; Gerridae) based on COI mtDNA, EF-1alpha nuclear DNA and morphology. Systematic Entomology 26, s. 241-254, 2001.

Eibye-Jacobsen J.: Are the supportive structures of the tardigrade pharynx homologous throughout the entire group? J. Zool. Syst. Evol. Research 39, s. 1-11, 2001.

Eibye-Jacobsen J.: New observations on the Embryology of the Tardigrada. Zool. Anz. 235, s. 201-216, 1997.

Eibye-Jacobsen J.: On the nature of pharyngeal muscle cells in the Tardigrada. Zoological Journal of the Linnean Society 116, s. 123-138, 1996.

Eibye-Jacobsen J.: Development, Ultrastructure and Function of the Pharynx of *Halobiotus crispae* Kristensen, 1982 (Eutardigrada). 78, 4 Acta Zoologica, s. 329-347, 1997.

Eiland M.: Langstrakte foraminiferer fra Island. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 11, s. 63-66, 2001.

Enghoff H., Sanmartin I., Ronquist F.: Patterns of animal dispersal, vicariance and diversification in the Holarctic. Biological Journey of the Linnean Society 73, s. 345-390, 2001.

Enghoff H.: Benoitolus Flavicollis Mauries, 1980, another trophical tramp millipede, and notes on *Pseudospirobolellus avernus* (Butler, 1876)(Diplopoda, Spirobolida, Pseudospirobolellidae). Entomologist's Monthly Magazine 137, s. 167-170, 2001.

Enghoff H.: Millipede phylogeny: how much do we know and what is it good for? Fragm. Faun. 43, s. 1-17, 2001.

Funch P., Sørensen M.V.: Rotifers in saline waters from Disko Island, West Greenland. Hydrobiologia 446/447, s. 273-282, 2001.

Funder S., Bennike O., Böcher J.: Kap København – et geologisk Pompeii. Naturens Verden 1, s. 241-256, 1988.

Gelskov S.V.: Fortidsfund af bævere i Danmark. Dyr i natur og museum 2, s. 13-16, 2001.

Gooday A., Tendal O.S.: A new look at allogromiid foraminifera. Deep-Sea Newsletter 30, s. 20-21, 2001.

Hansen M.: On the type material of some Danish beetles deposited at Zoological Museum, Copenhagen (Coleoptera). Ent. Meddr. 69, s. 109-110, 2001.

Heltofte H., Böcher J.: Arthropods.Comparison of three different types of arthropod traps. i: Zackenberg Ecological Research Operations s. 27-32 & 66-67, Danish Polar Center, 1997.

Holm K.W.: Detaljerigdom på børsteormes palper. Dyr i natur og museum 2, s. 10-12, 2001.

Holm K.W.: The systematic significance of palp morphology in the *Polydora* Complex (Polychaeta: Spionidae). Zoologischer Anzeiger 140, s. 45-58, 2001.

Huemer P., Karsholt O.: *Megacraspedus eburnellus* sp.nov. and M. dolosellus (Zeller, 1839), a case of confusion in alpine lepidoptorology (Lepidoptera: Gelechiidae). Entomologische Zeitschrift 111, s. 238-242, 2001.

Hylleberg J., Knudsen J., Vongpanich V.: The species described by Lorenz Spengler in his "Beskrivelse over det toskallede conchylie-slaegt *Mactra*". A translation into English. Phuket Marine Biological Center Special Publication 21, s. 499-518, 2001.

Jelsing J.: Skærgårdens Spionider. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 11, s. 59-62, 2001.

Jensen K.R., Knudsen J.: Den ældste musling i Zoologisk Museums spritsamling. Dyr i natur og museum 2, s. 17-19, 2001.

Jensen K.R.: Anatomy of some subtidal Opisthobranchia (Mollusca: Gastropoda) from Hong Kong Waters. The Marine Flora and Fauna of Hong Kong and Southern China 5, s. 157-181, 2001.

Jensen T.S., Baagøe H.J.: Udbredelse af de danske pattedyrarter – kortlægningsprojekt dansk pattedyratlas. Flora og Fauna 107, s. 47-52, 2001.

Karsholt O.: Contribution to the Lepidoptera fauna of the Madeira Islands. Part I. Tineida, Acrolepiidae, Epermeniidae. Beiträge zur Entomologie 51, s. 161-213, 2001.

Kinze C.C., Baagøe H.J., Tougaard S.: Fund af eksotiske hvaler og delfiner i Danmark: Hyppighed og herkomst. Flora og Fauna 107, s. 107-116, 2001.

Kinze C.C.: Havpattedyr i Nordatlanten. 191 s. GAD, København 2001.

Kinze C.C.: Den historiske marsvinefangst i Danmark. Kaskelot PS 2, s. 14-17, 2001.

Kinze C.C.: Marsvin – ikke marsvin? Kaskelot PS 2, s. 18-21, 2001.

Kinze C.C.: Folkelig fokus på marsvin. Kaskelot PS 2, s. 22, 2001.

Kinze C.C.: Hvaler i Danmark. Kaskelot 132, s. 1-32, 2001.

Kinze C.C., Jensen T.S.: Mere fokus på hvaler i Danmark. Sjæk'len 2000, s. 107-120, 2001.

Klass K-D., Kristensen N.P.: The ground plan and affinities of hexapods: recent progress and open problems. Ann. Soc. ent. France 37, s. 265-298, 2001.

Klass K-D.: The female abdomen of the viviparous earwig *Hemimerus vosseleri* (Insecta: Dermaptera: Hemimeridae), with a discussion of the postgenital abdomen of Insecta. Zoological Journal of the Linnean Society 131, s. 251-307, 2001.

Klass K-D.: Morphological evidence on blattarian phylogeny: "phylogenetic histories and stories" (Insecta, Dictyoptera). Deutsche Entomologische Zeitschrift 48, s. 223-265, 2001.

Klitgaard A.B., Tendal O.S., Bruntse G. (eds.): "Ostur" – "Cheese Bottoms" – sponge dominated areas in the Faroese shelf and slope areas. 13-21 s. The Faroe Islands 2001.

Knudsen J.: Observations on egg capsules and protoconchs of some marine prosobranch gastropoda from Hong Kong. The Marine Flora and Fauna of Hong Kong and Southern China 5, s. 183-202, 2001.

Kristensen N.P.: Michael Hansen 20 september 1956 – 26 november 2000. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 11, s. 67-69, 2001.

Kristensen N.P.: Henning Anthon 4.10.1916-15.9.2000. Ent. Meddr. 69, s. 65-68, 2001.

Kristensen N.P.: Ebbe Schmidt Nielsen 7 June 1950 – 6 March 2001. Nota lepid. 24, s. 3-9, 2001.

Kristensen R.M., Brooke S.: Phylum Loricifera. i: Atlas of Marine Invertebrate Larvae s. 179-187, Academic Press, USA 2001.

Kristensen R.M.: Scorer Zoologisk Museum hat-trick eller selvmål? Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 11, s. 23-34, 2001.

Kristensen R.M., Funch P.: Phylum Cycliophora. i: Atlas of Marine Invertebrate Larvae s. 199-201, Academic Press, 2001.
Kristensen R.M.: A Shangri-La in Greenland. University of Copenhagen Annual Report 2000, 1, s. 22-23, 2001.
Kristensen R.M.: Kvandalen på øen Disko – et grønlandsk Shangri-La. "diversitet" 1, 2000, s. 28-29, 2001.
Larsen S.: Edderkop på grillen. Dyr i natur og museum 2, s. 20-22, 2001.
Larsen S.: Elskov i trapezen. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 11, s. 54-58, 2001.
Lockyer C., Heide-Jørgensen M.P., Jensen J., Kinze C.C., Sørensen T.B.: Age, length and reproductive parameters of habour porpoises *Phocena phocena* (L.) from West Greenland. ICES Journal of Marine Science 58, s. 154-162, 2001.
Lyneborg L.: *Megapalla*, gen.nov. from Sri Lanka and Laos (Diptera: Therevidae). Oriental Insects 35, s. 55-61, 2001.
Lyneborg L.: The Australian Stiletto-flies of the *Anabarhynchus* Genus-group (Diptera: Therevidae). 100 s. Apollo Books, København 2001.
Madsen J.J., Rahbek C.: Nye opgaver for ringmærkningen. Dyr i natur og museum 2, s. 23-26, 2001.
Madsen J.J., Rahbek C. (eds.): RINGnyt nr 1. 1-12 s. Zoologisk Museum, København 2001.
Madsen J.J., Rahbek C. (eds.): RINGnyt nr 2. 1-12 s. Zoologisk Museum, København 2001.
Meier R., Petersen J.F.T.: Introduction: Dryomyzidae, and Phaeomiidae. Steenstrupia 26, s. 119-129, 194, 207, 2001.
Meier R., Petersen J.F.T.: Families Coelopidae, Helcomyzidae, and Sepsidae. Steenstrupia 26, s. 192, 197, 217-219, 2001.
Meier R., Petersen J.F.T.: A checklist of Danish Diptera. Steenstrupia 26, s. 119-276, 2001.
Meyer O.E.: Byens Dyreliv levendegjort. Dyr i natur og museum 2, s. 29-31, 2001.
Meyer O.E.: Dyr i byen. 12 s. Zoologisk Museum, København 2001.
Michelsen V., Bartak M.: Anthomyiidae. Folia Fac. Sci. Nat. Univ. Masaryk. Brun. Biol. 105, s. 455-462, 2001.
Michelsen V.: Nomenclatorial notes on Scathophagidae (Diptera): The status of genus- and species-group names first proposed in "Die Dipteren von Steirmark. II. Theil" by P. Gabriel Strobl, 1894. Studia Dipterologica 8, s. 323-326, 2001.
Moyer D., Rasmussen J.B.: A preliminary study of the snakes of the Udzungawa Mountains, Eastern Arc, Tanzania. Biota 2, S, s. 37, 2001.
Møller P.R.: Zoarcids from the Indian Ocean – with description of two new species of *Pahycara* Zugmeyer (Pisces, Zoarcidae). i: Scientific Programme and Book of Abstracts s. 44, Oceanographic Research Institute, Durban, South Africa 2001.
Møller P.R., Nielsen P.G.: Phylogeny of the eelpout genus*Lycodes* (Pisces, Zoarcidae). i: Scientific Programme and Book of Abstracts s. 44, Oceanographic Research Institute, Durban, South Africa 2001.
Møller P.R.: Nyt om Grønlands fiskefauna. i: Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift nr 11 s. 35-39, Dansk Naturhistorisk Forening, København 2001.
Møller P.R.: Redescription of the *Lycodes pallidus* species complex (Pisces, Zoarcidae), with a new species from the Arctic/ North Atlantic Ocean. Copeia 4, s. 972-996, 2001.
Møller P.R.: A new zoarcid, *Lycodes mcallisteri*, from eastern Arctic Canada (Teleostei:Perciformes). Ichthyol Res 48, s. 111-116, 2001.
Møller P.R.: Restoration of the taxon *Lycodes marisalbi*, with notes on its disjunct Arctic distribution. Journal of Fish Biology 57, s. 1404-1415, 2001.
Nielsen C.: Phylum Entoprocta. i: Atlas of Marine Invertebrate Larvae s. 397-409, Academic Press, USA 2001.
Nielsen C.: Animal Evolution. Interrelationships of the Living Phyla. Second Edition. 200 s. Oxford University Press, Denmark 2001.
Nielsen H.H., Thorup K.: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 1 2000 (Rare birds in Denmark and Greenland in 2000). Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 95, s. 153-166, 2001.
Nielsen J.: Aphyonids. i: The living marine resources of the western central Pacific s. 1985, FAO – FFA – NORAD, 2001.
Nielsen J.G., Merrett N.R.: Fourth specimen of the deep benthopelagic ophidiid fish, *Apagesoma delosommatus* (Hureau, Steiger & Nielsen, 1979). Journal of Fish Biology 59, s. 751-753, 2001.
Nielsen J.G.: Carapidae – Pearlfishes. i: The living marine resources of western central Pacific s. 1978, FAO- FFA – NORAD, 2001.
Nielsen J.G.: Cusk Eels. i: The living marine resources of the western central Pacific s. 1979-1981, FAO – FFA – NORAD, 2001.
Nielsen J.G.: Brotulas. i: The living marine resources of the western central Pacific s. 1983-1984, FAO – FFA – NORAD, 2001.
Olesen J., Richter S.H., Scholtz G.: The evolutionary transformation of phyllopodous to stenopodous limbs in the Branchiopoda (crustacea) – Is there a common mechanism for early limb development in arthropods? International Journal of Development Biology 45, s. 869-876, 2001.
Olesen J.: External morphology and larval development of *Derocheilocaris remanei* Delamare-Deboutteville & Chappuis, 1951 (Crustacea, Mystacocarida), with a comparison of crustacean segmentation and tagmosis patterns. Kongelige Danske Videnskabernes Selskab. Biologiske Skrifter 53, s. 1-59, 2001.
Pertoldi C., Hansen M.M., Loeschcke V., Madsen A.B., Jacobsen L., Baagøe H.J.: Genetic consequences of population decline in the European otter (*Lutra lutra*): an assessment of microsatellite DNA variation in Danish otters from 1883-1993. Proc. R. Soc. Lond. B 268, s. 1775-1781, 2001.
Petersen G.H.: Studies on some Arctic and Baltic Astarte species. 71 s. Danish Polar Center, 2001.
Petersen J.F.T.: Hvide plettere på kortet – om fluer og myg i Danmark. Dyr i natur og museum 1, s. 17-20, 2001.
Philipp M., Woodell S.R.J., Böcher J., Mattson O.: Reproductive biology of four species of *Pedicularis* (Schrophulariaceae) in West Greenland. Arctic and Alpine Research 28 (4), s. 403-413, 1996.
Romdal T.S.: Altitudinal distribution and abundance patterns of bird species in the Eastern Arc Mountains, Tanzania. Scopus 21, s. 35-54, 2001.
Romdal T.S.: An ornithological survey and status of the avifauna of Nguru Mountains, Tanzania. Scopus 22, s. 49-62, 2001.

Romdal T.S., Rahbek C.: Elevational zonation of bird communities in afrotropical forests. Ostrich Supp nr. 15, s. 130, 2001.

Santos M.B., Pierce G.J., Smeenk C., Addink M.J., Kinze C.C., Tougaard S., Herman J.: Stomach contents of northern bottlenose whales *Hyperoodon ampullatus* stranded in the North Sea. J. Mar. Biol. Ass. UK 81, s. 143-150, 2001.

Schiøtte T., Tendal O.S.: Nyt lys på Grønlands bunddyr. Dyr i natur og museum 1, s. 13-15, 2001.

Simonsen T.J.: An electron microscope look at wing scales in "greasy" Lepidoptera. Nota lepid. 24, s. 89-92, 2001.

Simonsen T.J., Kristensen N.P.: *Agathiphaga* wing vestiture revisited: evidence for complex early evolution of lepidopteran scales (Lepidoptera:Agathiphagidae). Insect syst. evol. 32, s. 169-175, 2001.

Sørensen M.V.: Two new species of the family Dicranophoridae (Rotifera, Ploima) from the littoral psammon, with notes on the brakish water rotifers in Denmark. Hydrobiologia 452, s. 121-128, 2001.

Sørensen M.V.: On the rotifer fauna of Bermuda, including notes on the associated meiofauna and the description of a new species of *Encentrum* (Rotifera: Ploima: Monogononta). Proceedings of the Biological Society of Washington 114, s. 725-736, 2001.

Tendal O.S.: Da korallerne kom til Færøerne og Island. Dansk Naturhistorisk Forenings årsskrift 11, s. 40-47, 2001.

Tendal O.S., Schiøtte T.: Bunddyrene ved Grønland. Hovedområdet 1, s. 12-13, 2001.

Tendal O.S.: The "Bulldog" once again..... Deep-Sea Newsletter 30, s. 13, 2001.

Tendal O.S.: Den kinesiske uldhåndskrabbes pseudopopulation ved Bornholm. Flora og Fauna 107, s. 6, 2001.

Thorup K., Ortvad T.E.: Besværlingen fra Stevns – Hvidkindet Værling eller Gulspurv. DOF Nyt 7,2, s. 21-28, 2001.

Thorup K.: First record of Pallid Swift (*Apus pallidus*) in Denmark and of ssp. illyricus in northern Europe. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 95, s. 169-172, 2001.

Wolff T.: Ekspeditionsmanden. Festskrift ved Lorenz Ferdinand's 80 års fødselsdag den 26. september 2001. Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 95 nr. 3, s. 104-110, 2001.

Wolff T.: Runde begivenheder i glimt. i: Naturkalenderen 2002 s. 275-280, Rhodos, 2001.

Wolff T.: The Galathea Deep-Sea Expedition 1950-52: Purpose and Accomplishments. i: 9th Deep-Sea Biology Symposium, Galway, Ireland s. 48, Galway, Ireland 2000.

Wolff T.: 50 years Anniversary of the Galathea Deep-Sea Expedition. History of Oceanography 12, s. 5-9, 2000.

Wolff T.: 50 år efter Galathea. Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift 10, s. 8-21, 2000.

Wolff T.: 50 år efter Galathea. Fakultære Højdepunkter, Det Naturvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet 1, s. 143-160, 2000.

Wolff T.: Carlsberg beers 10 km down! Deep-Sea Newsletter 29, s. 14-15, 2001.

Wolff T.: The apparatus and equipment in the Monaco Oceanographic Museum. Deep-Sea Newsletter 29, s. 17, 2000.

Wolff T.: Runde Begivenheder i Glimt. i: Naturkalenderen s. 261-267, Rhodos, 2000.

Wolff T.: Sofie Rostrup. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 223-224, Dansk Kvindebiografisk Leksikon, 2000.

Wolff T.: Ellen Thomsen. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 446-447, Dansk Kvindebiografisk Leksikon, 2000.

Wolff T.: Elise Wesenberg-Lund. i: Dansk kvindebiografisk leksikon s. 553-554, Dansk Kvindebiografisk Leksikon, 2000.

Wolff T.: A Century of marine biological collaboration between Denmark and Thailand. i: Centenary Celebration of Thai-Danish Co-operation in Biodiversity, Chiang Mai, Thailand, 10-11 February 2001 s. 45-46, Thailand 2001.

Wolff T.: More about the Monaco Apparatus Catalogue. Deep-Sea Newsletter 30, s. 12, 2001.

Wolff T.: Runde Begivenheder i Glimt. i: Naturkalenderen s. 258-266, Rhodos, 2001.

Botanisk Museum og Centralbibliotek

Ledelse pr. 1.2.2001
Museumsbestyrer er Henning Knudsen.

Bestyrelsen består desuden af Peter Wagner, Ruth Nielsen, Jørgen Andersen og Anne-Marie Bürger. Ib Friis (viceinstitutbestyrer) og Inger Marie Refskou Poulsen (biblioteksrepræsentant) er observatører.

Organisation
Museet og Centralbiblioteket er organiseret med en museumsbestyrer og en bestyrelse. Fagligt er der en opdeling i museet og biblioteket.

Opgaverne er pasning, forøgelse og udnyttelse af samlingerne, katalogisering og udlån, samt forskning, formidling og undervisning.

Adresse
Gothersgade 130
1123 København K
Telefon 35 32 22 00
Fax 35 32 22 10
www.botaniskmuseum.dk

Museumsbestyrerens årsberetning

Seneste historiske udvikling
Botanisk Museum og Centralbibliotek er en del af Statens Naturhistoriske Museum, der i 2001 kom med i den nye museumslov (Lov nr. 743).

Digitaliseringen af Centralbibliotekets beholdning af bøger og tidsskrifter er trukket ud pga. mange gamle, håndskrevne kartotekskort. Systemet forventes derfor først taget i brug i løbet af første halvår 2002.

En forventet udvidelse af svampeherbariet er sat i bero, fordi syv herbarieskabe blev stjålet fra herbariet.

Forskningsvirksomhed
Forskningen tager udgangspunkt i samlingerne og omfatter taksonomi, fylogeni, biodiversitet, biogeografi, floristik, botanikkens historie og nomenklatur inden for karplanter, mosser, alger og svampe.

1. Karplanter

Revisioner og andre taxonomiske projekter.

De biosystematiske undersøgelser af slægten Gøgeurt (*Dactylorhiza*) er fortsat. En artikel om variation og taksonomi hos populationer af allotetraploide taxa fra næringsfattige biotoper er under udarbejdelse (H.Æ. Pedersen).

De taksonomiske undersøgelser af sydøstasiatiske orkidéer er fortsat. En artikel om en ny og en genfundet art af *Dendrochilum* fra Filippinerne er antaget, mens en artikel om en ny slægt (med P. Suksathan og S. Indhamusika, Chiang Mai) er under udarbejdelse (H.Æ. Pedersen).

En artikel med nykombinationer inden for Flueblomst (*Ophrys*) er antaget (H.Æ. Pedersen med N. Faurholdt, Køge).

Tre artikler om læbeblomster er trykt, heraf en om Reno Muschlers afrikanske indsamlinger og en om en tolkning af en Forsskål-indsamling (O. Ryding, sidstnævnte med A. Paton, Kew).

En artikel om en ny underart i slægten *Aeollanthus* (Lamiaceae) er afleveret til tryk (O. Ryding).

Florahåndbøger
Til Flora of Ethiopia and Eritrea er udarbejdet supplementsafsnit til tidligere bidrag for familierne Anacardiaceae, Cucurbitaceae, Loranthaceae, Malvaceae, Orchidaceae og Poaceae (I. Friis m. fl.). Til Flora of Somalia er udarbejdet bidrag vedrørende familierne Ebenaceae og Sapotaceae, og studiet af Solanaceae er indledt (I. Friis). For Flora of Thailand er udarbejdet en oversigt over familien Urticaceae og dens endnu uløste problemer (I. Friis).

Afsnittet om familien Lamiaceae til Flora of Ethiopia er afleveret til tryk (O. Ryding).

Afsnittet om underfamilien Lamioideae i Lamiaceae til The Families and Genera of Vascular Plants er afleveret til tryk (O. Ryding).

Floristik og økologi
Den floristiske sammensætning af vegetationstyper i det nordøstlige Etiopien er undersøgt sammen med studier i de tilgrænsende dele af Tigre- og Welo-regionerne (I. Friis med S. Bidgood, Kew). Biodiversitetsanalyser med data fra nye bind af Flora of Ethiopia and Eritrea er under udarbejdelse (I. Friis med A.-M. Bürger). Arbejdet med to manuskripter vedrørende vegetationsforhold i det vestlige Etiopien i forbindelse med projektet "Fire in Tropical Ecosystems" er afsluttet (I. Friis med M. Gashaw, Addis Ababa, A. Michelsen, Botanisk Institut og M. Jensen, Præstø).

En artikel med en Worldmap-analyse af 556 udbredelseskort for blomsterplanter på den afrikanske savanne og en diskussion af deres diversitets- og endemismemønstre er antaget (A.-M. Bürger).

Økonomisk botanik og historie
En artikel om grev F.C. Rabens brasilianske herbarium er afleveret til tryk (O. Ryding).

I fortsættelse af udarbejdelsen af artikler over Oeders rejser i Norge er et arbejde om Oeders bemærkninger over norsk landbrug og odelsrettens betydning for samme under revision, efter råd fra flere landbrugshistorikere (P. Wagner).

Samarbejdet med Nils Voje Johansen (Oslo) om udgivelse af Oeders beskrivelse af Utstein Kloster er fortsat (P. Wagner).

På opfordring fra Nationalmuseet er en mindre artikel om tolkningen af Albert Eckhouts botaniske billeder udarbejdet (P. Wagner).

Et arbejde om naturaliekabinettet på Charlottenborg, oprindeligt skrevet til en bog om private kabinetter, er omarbejdet til en tidsskriftartikel (P. Wagner).

En artikel om udforskningen af Thailands orkidéflora er indsendt (H.Æ. Pedersen).

M. Sterll har sammen med B. Holten (Handelshøjskolen) og J. Fjeldså (Zoologisk Museum) afsluttet bogen "Den forsvundne Maler – P.W. Lund og P.A. Brandt i Brasilien".

2. Mosser
To manuskripter om henholdsvis en ny art af *Seligeria* fra Ural og slægten *Seligeria* i Ural er afleveret til tryk (G.S. Mogensen, begge med I. Goldberg).

3. Alger

Ruth Nielsen har afsluttet arbejdet med Færøernes havalger med en checkliste over områdets rød-, brun-, gulgrøn- og grønalger samt en del af blågrønalgerne (med K. Gunnarsson, Reykjavik). Sideløbende er der udarbejdet bidrag til områdets kalkalger, Corallinales (med S. Wegeberg) og til underklassen Bangiophycidae (med J. Brodie, Bath).

En undersøgelse af Østersøens kransnålalger med deltagelse af alle berørte lande under Baltic Marine Biologist er i gang. De danske arter undersøges af Ruth Nielsen i samarbejde med John Andersson, Storstrøms Amt.

Kulturstudier af små marine grønalger er fortsat, især med egne japanske indsamlinger fra 2000 (Ruth Nielsen).

4. Laver

Et manuskript om lavrige "soil crusts" i Grønland er publiceret i et værk om "crust"-samfund" i hele verden (E.S. Hansen).

To manuskripter er afsluttede om laver og lavparasitter i henholdsvis Washington Land i det vestlige Nordgrønland (E.S. Hansen) og dele af Nord- og Nordøstgrønland (E.S. Hansen med V. Alstrup og F. Daniels, Münster).

Et manuskript om laverne i Inglefield Land er færdiggjort (E.S. Hansen).

Arbejdet med en bog med farvebilleder af alle Grønlands ca. 1000 skorpelaver og lavparasitter er fortsat (E.S. Hansen med V. Alstrup).

Der er foretaget indledende lichenometriske målinger i Sydøstgrønland med henblik på at få viden om lavers vækst under arktiske forhold til brug for datering af såvel naturlige som menneskeskabte strukturer (E.S. Hansen).

5. Svampe

En funga med nøgler og beskrivelser over de ca. 150 arter af grønlandske skivesvampe (Helotiales) er under udarbejdelse (H. Knudsen med A. Raitviir, Tartu).

Den første af to artikler om mikrosvampe som vokser på *Dryas* i Grønland er afsluttet og trykt (H. Knudsen med A. Chlebitski, Krakow).

Manuskriptet til en fuldstændig revidering og stor udvidelse af Politikens Svampebog til 5. oplag er næsten afsluttet (H. Knudsen).

Satsningsområder

Museet deltager i miljøområdet under KUs satsningsområde Nord/Syd. Afrikanske studerende fra Uganda, Tanzania og Kenya (finansieret af ENRECA) er vejledt i forbindelse med en rejse til Kenya og Tanzania (I. Friis).

Faglige og administrative hverv

I.Friis er formand for den Internationale Nomenklaturkomité for Frøplanter, for Videnskabernes Selskabs udvalg for udadrettet Virksomhed og for den danske nationalkomité for biologi.

Formidling

Museal virksomhed

Museets samlinger omfatter nu 2.554.785 indsamlinger. De blev benyttet af museets faste stab samt af ca. 500 gæster.

I løbet af året indgik der 12.899 nye indsamlinger til museet (3.334 karplanter, 998 mosser, 610 alger, 3.660 laver og 4.297 svampe). Af disse er 5.731 kommet som gaver, 1.925 som bytte, 998 som køb og 4.245 som egne indsamlinger.

Fra boet efter Gunnar Seidenfaden har museet modtaget en betydelig pengegave foruden Seidenfadens samling af bøger, tidsskrifter, særtryk, tegninger, arkivalier, breve og fotos om orkideer. Også hans meget store og værdifulde samling af spritpræparater, omfattende ca. 10.900 numre af især sydøstasiatiske orkideer, er modtaget. Der arbejdes på at integrere de forskellige dele af samlingen i en database som vil gøre den tilgængelig for forskere over hele verden via internettet.

Fra Eva Clausen har museet modtaget et herbarium af mosser, en del bøger og enkelte instrumenter. Samlingen indeholder mange interessante tidlige indsamlinger, især af levermosser.

Til brug for videnskabelige studier har museet formidlet 65 indlån med 1.787 indsamlinger til danske forskere, mens 91 udlån med 2.586 indsamlinger blev sendt til udenlandske institutioner.

Der er besvaret godt 100 forespørgsler fra private og fra offentlige myndigheder.

Udstillingsvirksomhed

Årets udstilling hed "Tropefrugter" og løb fra 23. juni til 21. oktober. Den var med godt 10.700 gæster en af museets mest besøgte udstillinger. I tilknytning til udstillingen blev der arrangeret en række frugtsmagninger både på museet og hos forskellige rekvirenter. Udstillingens kurator var O. Ryding, mens det udstillingstekniske blev varetaget af J. Andersen og B. Petersson.

Med udgangspunkt i museets store samling af arkivalier fra P.W. Lunds og E. Warmings ophold i Lagoa Santa er der fremstillet kopier af en række glasplade-negativer med støtte fra Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond. Det kommenterede billedmateriale med titlen "Dos Tempos de Dr. Lund" er overrakt Museu de Ciências Naturais i delstaten Minas Gerais i Brasilien til ophængning i museets P.W. Lund-rum (M. Sterll med B. Holten, Handelshøjskolen).

Museet deltog i "Havnens dag" med demonstration af havnens alger og planter (R. Nielsen).

Biblioteksvirksomhed

Botanisk Centralbibliotek betjener primært forskere og studerende, men er også hovedfagbibliotek for botanik i Danmark og har dermed pligt til offentligt udlån.

Der har været udlånt 11.704 bind, hvoraf de 3.902 har været hjemlån, mens 7.802 har været fremlagt til brug på læsesalen.

Som mellembyslån er der ekspederet 224 bøger og 2.368 fotokopier. Der har været 2.567 besøgende.

Tilvæksten i bøger (205) har af økonomiske årsager været uholdbart lav og mest bestået af gaver, mens antallet af tidsskriftårgange næsten har været opretholdt (962). Bestanden af bibliografiske enheder er nu oppe på 145.500. Den igangværende digitalisering af bog- og tidsskriftbestanden er så langt fremme, at den forventes åbnet for brugerne i løbet af foråret 2002.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Museet har, delvist som følge af COBICE-programmet finansieret af EU, haft følgende langtidsgæster på besøg:

M. Reblova (Prag) for at studere typeeksemplarer af kernesvampe.

V. Byalt (St. Petersborg) for at studere familien Crassulaceae.

E. Polemis (Calamata) for at studere bladhatte.

A. Chlebitski (Krakow) for at studere mikrosvampe på *Dryas* fra Grønland.

A. Raitviir (Tartu) for at studere skivesvampe fra Grønland; I. Goldberg (Jekaterinburg) for at studere mosser.

M. Leht (Tartu) for at studere *Lathyrus*; H. Margonska (Gdansk) for at studere *Malaxis*.

M. Iima (Nagasaki) for at studere grønalger.

Forskningsophold i udlandet

I. Friis har samlet planter i Etiopien og deltaget i et møde i Tanzania.

E.S. Hansen har samlet laver i Sydøstgrønland.

R. Nielsen har afholdt et kursus om alger på Færøerne.

H.Æ. Pedersen har lavet populationsundersøgelser af orkidéer i Spanien, Estland og England.

H. Knudsen og P. Corfixen har indsamlet svampe i Altai, Rusland.

H. Knudsen har indsamlet medicin- og andre svampe i Yunnan-provinsen i Kina.

G.S. Mogensen har indsamlet mosser i Peary Land, Grønland.

Museumsbestyrer Henning Knudsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	8,35		8,35
TAP	14,28	0,08	14,37
Total	*22,64*	*0,08*	*22,72*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	498	524	1022
Anskaffelser	1015	41	1056
Total	*1513*	*566*	*2079*

Stab

VIP Internt finansieret

Friis, Ib; professor.
Hansen, Eric Steen; lektor.
Knudsen, Henning Jørgen; lektor.
Lange, Christian; adjunkt.
Mogensen, Gert Steen; lektor.
Nielsen, Ruth; lektor.
Pedersen, Henrik Ærenlund; lektor.
Ryding, Per Olof; lektor.
Wagner, Peter Henrik; lektor.

Fondsbevillinger

Aage V. Jensens Fond

– Bryologisk feltarbejde i Peary Land (Gert Steen Mogensen) kr. 18.000.

Boet efter ambassadør Gunnar Seidenfaden

– Fortsat forskning i thailandske orkideer (Ib Friis) kr. 925.000.

Carlsbergfondet

– Feltarbejde, Økologisk-plantegeografiske skov- og savanne-studier i Etiopien. (Ib Friis) kr. 160.000.

Danida

– ENRECA: Biodiversity Research and Training in Tanzania and Uganda (Ib Friis) kr. 36.400.

Rambøll, Hannemann & Højlund A/S

– Public education and school programme (Queen Sirik) (Henning Knudsen) kr. 43.900.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd

– Sydøstgrønlandske licheners vækst og forekomst (Eric Steen Hansen) kr. 32.400.

Publikationer

Alstrup V., Hansen E.S., Daniëls F.: Lichenized, lichenicolous and other fungi from North and North-East Greenland. Folia Cryptogamica Estonica 37, s. 1-20, 2000.

Alstrup V., Hansen E.S.: New lichens and lichenicolous fungi from Greenland. Graphis Scripta 12(2), s. 41-50, 2001.

Bay C., Philipp M., Strandberg B.: Vascular Plants. i: The Ecology of Greenland s. 237-257, E. Born & J. Böcher, Atuakkiorfik Education, Nuuk 2001.

Brodie J., Nielsen R., Gunnarsson K.: The Bangiophyte Species of the Faroe Islands. Fródskaparrit (Annales Societatis Scientiarum Færoensis) 49, s. 25-36, 2001.

Böcher T.W., Fredskild B., Böcher J.J. (eds.): Det grønne Grønland. 432 s. Rhodos, København 2000.

Chlebicki A., Knudsen H.: Dryadicolous microfungi from Greenland. I. List of species. Acta Societatis Botanicorum Poloniae 4, s. 291-301, 2001.

Christensen S.N.: Lichens from thickets of Buxus, Carpinus and Juniperus on Mt. Vourinos, Makedhonia, North Central Greece. Willdenowia 30, s. 375-386, 2000.

Christensen S.N., Johnsen I.: The lichen-rich coastal heath vegetation on the isle of Anholt, Denmark – description, history and development. Journal of Coastal Conservation 7, s. 1-12, 2001.

Christensen S.N., Johnsen I.: The lichen-rich coastal heath vegetation on the isle of Anholt, Denmark – conservation and management. Journal of Coastal Conservation 7, s. 13-21, 2001.

Dahl K., Hansen J., Helmig S., Nielsen R., Larsen H.S.: Naturkvalitet på stenrev. Hvilke indikatorer kan vi bruge.Faglig rapport fra DMU, nr. 352.2001. 130 s. Miljø- og Energiministeriet. Danmarks Miljøundersøgelser, Roskilde 2001.

Fredskild B.: Det sydgrønlandske landskab – fra Erik den Røde til i dag. Landskab 1-2/01, s. 14-17, 2001.

Fredskild B., Böcher J.: Greenland after The Ice Ages. i: The Ecology of Greenland s. 55-65, Erik W. Born og Jens Böcher, Atuakkiorfik Education, Nuuk 2001.

Friis I., Immelman K.L.: Volume 9 part: Urticaceae. i: Flora of Southern Africa s. 1-36, G. Germishuizen, National Botanical Institute, Pretoria, South Africa 2001.

Friis I.: Martin Vahls videnskabelige løbebane i København og bytydning for botanikken. i: Martin Vahl – 250

års minnet. Bergens Museums skrifter. s. 12-46, P.M. Jørgensen, Bergen Museum, Bergen, Norge 2000.
Friis I.: Three Symposia on the Flora of Ethiopia and Eritrea. Biologiske Skrifter 54, s. 5-11, 2001.
Friis I.: The identity of Polyscias lepidota Chiov. (1940) – A name missing in Vol. 3 of the Flora of Ethiopia. Biologiske Skrifter 54, s. 49-54, 2001.
Friis I., Edwards S.: By whom and when was the flora of Ethiopia and Eritrea named? Biologiske Skrifter 54, s. 103-136, 2001.
Friis I., Edwards S., Kelbessa E., Demissew S.: Diversity and Endemism in the Flora of Ethiopia and Eritrea – what do the published Flora volumes tell us? Biologiske Skrifter 54, s. 173-193, 2001.
Friis I., Demissew S.: Vegetation maps of Ethiopia and Eritrea. A review of existing maps and the need for a new map for the Flora of Ethiopia and Eritrea. Biologiske Skrifter 54, s. 399-439, 2001.
Friis I., Ryding P.O. (red.): Biodiversity Research in the Horn of Africa Region – Proceedings of the Third International Symposium on the Flora of Ethiopia and Eritrea at the Carlsberg Academy, Copenhagen, August 25-27, 1999. 439 s. Royal Danish Academy of Sciences and Letters, København 2001.
Hansen E.S.: Lichenes Groenlandici Exsiccati Fasc. XIX (Nos. 751-775) & Fasc. XX (Nos 776-800). 28 s. Botanisk Museum, København 2001.
Hansen E.S.: 4 Lichen-Rich Soil Crusts of Arctic Greenland. i: Biological Soil Crusts: Structure, Function, and Management s. 57-65, Jayne Belnap & Otto L. Lange, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg 2001.
Hansen E.S.: Lichenes Danici Exsiccati Fasc. VIII (Nos. 176-200) & Fasc. IX (Nos. 201-225). 29 s. Botanisk Museum, København 2001.
Hansen E.S.: Lichens. i: The Ecology of Greenland s. 271-276, Erik W. Born & Jens Böcher, Atuakkiorfik Undervisning, Nuuk 2001.
Hansen E.S.: Lichens. i: Zero, 6th Annual Report 2000 s. 22-26, K. Caning & M. Rasch, Danish Polar Center, Ministry of Research & Information Technology, København 2001.
Hansen E.S.: Lichens and lichenicolous fungi from Washington Land, western North Greenland. Folia Cryptogamica Estonia 38, s. 1-8, 2001.
Iima M., Hanyuda T., Nielsen R., Ueda K.: Molecular and morphological evidence of heteromorphic life history in Blidingia (Ulvales, Chlorophyta). 63-64 s. International Phycological Society. USA 2001.
Jensen M., Friis I.: Fire regimes, floristics, diversity, life forms and biomass in wooded grassland, woodland and dry forest at Gambella, Western Ethiopia. Biologiske Skrifter 54, s. 349-387, 2001.
Knudsen H.: Fungi. i: The Ecology of Greenland s. 264-270, E. Born & J.Böcher, Atuakkiorfik Education, Nuuk 2001.
Lund P.M., Hansen E.S., Bay C.: Græsningsvurdering af dværgbuskheder i Eqaluit ilorliit og Qasigiannguit, i Ameralik-fjord, jagtområde Kujataa. 1-32 s. Pingortitaleriffik, Grønlands Naturinstitut. Nuuk 2000.
Mogensen G.S.: Mosses. i: The Ecology of Greenland s. 258-263, E. Born & J. Böcher, Atuakkiorfik Education, Nuuk 2001.
Nielsen R., Price I.R.: Typification of Caulerpa cupressoides (Vahl) C. Agardh and C. taxifolia (Vahl) C. Agardh (Chlorophyta, Caulerpaceae). Taxon 50, s. 827-836, 2001.
Nielsen R., Iima M.: Distribution of some marine benthic "small green algae" in Japan. 113 s. International Phycological Society. USA 2001.
Nielsen R., Gunnarsson K.: Seaweeds of the Faroe Islands. An annotated checklist. Fródskaparrit (Annales Societatis Scientiarum Færoensis) 49, s. 45-108, 2001.
Paton A., Ryding P.O., Sudde S.: Proposal to reject the name Ocimum Vaalae (Labiatae). Taxon 50, s. 283-284, 2001.
Pedersen H.Æ., Faurholdt N., Christiansen S.G.: Nikkende Hullæbe – økologi og fremtidsudsigter i Danmark. Urt 25, s. 18-27, 2001.
Pedersen H.Æ.: The orchids of Denmark in a national and global context. Caesiana 16, s. 1-12, 2001.
Pedersen H.Æ.: Floristiske meddelelser fra Dansk Herbarium, III. Noter om Hjortetunge, Trompetblad og Blodplettet Gøgeurt. Urt 25, s. 122-129, 2001.
Pedersen H.Æ.: Late-flowering dune populations of Dactylorhiza incarnata (Orchidaceae): variation patterns and taxonomic inferences. Nordic Journal of Botany 21, s. 177-186, 2001.
Pedersen H.Æ.: One new and one rediscovered species of Dendrochilum (Orchidaceae) from the Philippines. Lindleyana 16, s. 231-234, 2001.
Rasmussen K., Christensen S., Friis I., Kjøller A., Michelsen A., Nielsen T.T., Saarnak C.: Savannebrande i Afrikas Sudan-Guineabælte – Miljøproblem eller værktøj i naturressourceforvaltningen? Den Ny Verden 2001/1, s. 7-26,
Ryding P.O.: Reno Muschler and the identity of his African labiates. Biologiske skrifter 54, s. 155-172, 2001.
Ryding P.O., Paton A.: Plectranthus aegyptiacus, the correct name for P. tenuiflorus and Forsskål's Ocimum α Zatarhendi (Labiatae). Kew Bulletin 56, s. 691-696, 2001.
Sterll M.: Naturhistorikeren Nathanael Wallich (1785-1854) – vor hæderlige Landsmand. Rambam – Tidsskrift for jødisk kultur og forskning 10:2001, s. 7-28, 2001.
Sørensen J., Bruntse G., Gunnarsson K., Nielsen R.: List of BIOFAR 2 stations. Fródskaparrit 48, s. 61-85, 2001.
Wagner P.H.: En kongelig Gave. Fund og Forskning 40, s. 81-101, 2001.
Wagner P.H.: Martin Vahl – 250 års minnet. Urt 25(3), s. 98-101, 2001.
Wagner P.H.: Jette Lewinsky-Haapasaari (1948-1998). Lindbergia 26(3), s. 105-110, 2001.
Wagner P.H.: Planteverdenen i Eckhouts malerier. Nyt 93 december-januar-februar 2001-2001, s. 16-18, 2001.
Wagner P.H.: G.C. Oeders bemærkninger om norsk skovbrug gjorte under og efter hans rejse til Norge 1755-1760. Dansk dendrologisk årsskrift 19, s. 29-113, 2001.
Wegeberg S., Nielsen R., Gunnarsson K.: Coralline red algae (Corallinales, Rhodophyta) of the Faroe Islands. Fródskaparrit (Annales Societatis Scientiarum Færoensis) 49, s. 37-43, 2001.

Botanisk Have

Ledelse pr. 1.2.2001
Institutleder er professor, dr.scient. Ole Hamann.

Bestyrelsen består af institutlederen, viceinstitutleder, lektor, cand. hort. Folmer Arnklit, lektor, lic. scient. Hans V. Hansen og TAP-repræsentant, gartnerformand Gert Vold.

Organisation
Botanisk Haves formål, opgaver og organisation er fastlagt ved Undervisningsministeriets Bekendtgørelse om Københavns Universitets Naturhistoriske Museer m.v. og Botanisk Have (bekendtgørelse nr. 586 af 24. juni 1994) med institutbestyrelse og institutleder. For den interne organisation i haven henvises til KUs Årbog 1999.

Adresse
Øster Farimagsgade 2 B
1353 København K
Telefon 35 32 22 22
Fax. 35 32 22 21
www.botanic-garden.ku.dk

Institutlederens årsberetning

Konsekvenserne af de pålagte besparelser og personalereduktioner viser sig nu tydeligt: Åbningstiden er indskrænket, dele af plantesamlingen er nedlagt, pasningsstandarden er faldende med bl.a. øget ukrudtsmængde til følge, og servicen til forskere, studerende og publikum er reduceret.

Botanisk Have ser med bekymring på denne udvikling: Haven huser en enestående samling af planter med dertil hørende dokumentation og information, som er resultatet af en årelang og kontinuerlig indsats. Men de fortsatte nedskæringer betyder, at værdifulde samlingselementer og den dertil knyttede ekspertise risikerer at gå tabt. Meget store dele af plantesamlingen er unikke og vil ikke kunne erstattes eller genopbygges, hvis de først er forsvundet. Som f.eks. planter, der stammer tilbage fra Charlottenborg-Haven, eller er hjembragt af danske videnskabelige ekspeditioner i de sidste 200 år. Nedskæringerne betyder, at det bliver stadig vanskeligere at opretholde Botanisk Haves rige plantesamling – grundlaget for at haven kan opfylde sine formål som universitetshave.

Forskningsvirksomhed

Taxonomi, fylogeni, plantegeografi og økologi
1.1. Taxonomi, biogeografi og evolution hos Klitfyr (*Pinus contorta*) og Sitkagran (*Picea sitchensis*) (K.I. Christensen).

1.2. Studier i Rosaceae subfam. Maloideae som del af et 3-årigt SNF-rammeprojekt "Artsdiversitet, endemisme og hybridisering belyst ved udvalgte plantegrupper på Balkanhalvøen". Heri indgår en række delprojekter omkring SEM-studier af pollen, biogeografi og fylogeni (K.I. Christensen og Botanisk Museum samt Botanisk Institut).

1.3. Taxonomiske studier af Enebær (*Juniperus*), Ledris (*Ephedra*) og andre gymnospermer i det vestlige Himalaya (K.I. Christensen sammen med G.H. Dar, University of Kashmir, Indien).

1.4. Flora Hellenica. Sigter mod at udarbejde en moderne, videnskabelig flora over de højere planter i Grækenland (K.I. Christensen i samarbejde med Göteborgs Botaniska trädgård og universiteterne i Patras og Lund). Herunder også studier over fylogeni og biogeografi hos Kongelys (*Verbascum*) i Grækenland (K.I. Christensen).

1.5. Atlas Flora Danica, Projekt Skånes Flora og Flora Nordica. Sigter mod at kortlægge forekomsten af karplanter i Danmark og Skåne, og mod at udarbejde en moderne, videnskabelig flora over Nordens karplanter (K.I. Christensen sammen med andre nordiske botanikere).

1.6. Opbygning og udvikling af databaser til interaktiv identifikation og præsentation af information om planter (K.I. Christensen og J.D. Møller).

1.7. Galápagosøernes flora og vegetationsøkologi, med specielt henblik på vegetationsdynamik og naturbevarelse (O. Hamann).

1.8. Taxonomi og fylogeni hos Asteraceae og nærtstående familier, herunder Campanulaceae. I *Dahlia*-delprojektet er en artikel færdiggjort til publicering (H.V. Hansen sammen med lektor emeritus J.P. Hjerting). Studiet over etymologien i *Dahlia* og *Gerbera* er fortsat (H.V. Hansen sammen med M. Kral, USA, og P. Ambrosius, Tyskland).

Celle- og vævsbiologi
Vævslaboratoriet arbejder med vævskulturer af danske skovtræer og af udryddelsestruede planter. Projekterne sigter mod anvendelse inden for skovtræforædling og bevarelse af plantegenetiske ressourcer. Desuden arbejdes med vævskultur til fornyelse af havens samling af levende planter.

2.1. Udvikling af teknikker til *in vitro* formering af udryddelsestruede planter (P. Krogstrup, J.I. Find, D. Gurskov, C. Nielsen og E. Olsen).

2.2. Sammenlignende analyse af zygotiske og somatiske kim af Nordmannsgran (*Abies nordmanniana*) i relation til spiring og regeneration (J.I. Find og P. Krogstrup).

2.3. Spiring og etablering af feltforsøg med *in vitro* klonede planter af Nordmannsgran (J.I. Find og P. Krogstrup).

2.4. Overførsel af klonede planter af Nordmannsgran til planteskole (samarbejdsprojekt med DanVerde), samt udvikling af metoder til væksthusdyrkning med sigte mod feltforsøg på Langesø Skovdistrikt (J.I. Find og P. Krogstrup).

2.5. Udvikling af metoder til *in vitro* formering af Eg (*Quercus*) for at kunne opformere såkaldte plustræer (J.I. Find og E. Olsen).

Embryologi og anatomi
3.1. Lys- og elektronmikroskopiske undersøgelser af cellemorfologi ved frugtudvikling hos Hirse (*Sorghum*) (J.D. Møller i samarbejde med Botanisk Institut og KVL).

3.2. Påvisning af elmesyge på jordfund gennem vedanatomiske undersøgelser (J.D. Møller i samarbejde med GEUS).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg
O. Hamann: Medl. af bedømmelsesudvalg til professorstilling ved Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole og af ph.d.-bedømmelsesudvalg ved National University of Ireland, Cork.

Konsulent og rådgivningsvirksomhed

Botanisk Have er medlem af Miljø- og Energiministeriets Videnskabsråd for Washingtonkonventionen/CITES.

J.D. Møller har foretaget vedbestemmelser for offentlige institutioner.

Tillidshverv

F. Arnklit: Medl. af Fødevareministeriets Plantenavneudvalg og formand for underudvalget for prydplanter.

K.I. Christensen: Næstformand for Dansk Dendrologisk Forening; medl. af best. for Dansk Botanisk Forening; medlem af Nordisk Arboretudvalg, Fødevareministeriets Plantenavneudvalg og Biblioteksudvalget for Botanisk Centralbibliotek.

O. Hamann: Formand for Stiftelsen Sorø Akademis Suserupudvalg; næstformand for best. for WWF Danmark; medl. af best. for the Galápagos Darwin Trust og Botanic Gardens Conservation International; councillor, International Association of Botanic Gardens; medl. af IUCNs World Commission on Protected Areas, Charles Darwin Foundation for the Galápagos Isles og den internationale dommerkomité ved Journées de Plantes de Courson; KUs tilsynsførende for Allindelille Fredskov.

J.D. Møller: Medl. af best. for Dansk Dendrologisk Forening og af forretningsudvalget for Fonden for Træer og Miljø.

Formidling

Museal virksomhed

Samlinger, anlægsarbejder m.v.

Som følge af mandskabsreduktionen er havens indgangspartier, visse stenhøjsafsnit og andre områder under omlægning til mindre pasningskrævende partier. Flere prydbede vil blive tilsået med græs eller belagt med fliser, og i dansk kvarter forberedes en total braklægning af eng og mose.

I forbindelse med ændring af installationer og brug af Arktisk hus er planterne dels blevet udplantet på det nye stenhøjsparti med grønlandske arter, dels overdraget til Det Grønlandske Hus i Ålborg, som har opbygget et haveanlæg med planter fra Grønland. Et område ved søbredden er ved at blive omlagt til Sibirien-bede med planter fra de indsamlingsekspeditioner til Ussuri, Baykal og Gorno-Altaysk i Sibirien, som nogle af havens gartnere har deltaget i indenfor de seneste år.

Havens frøkatalog, Index Seminum, indeholdt 2.351 numre. Ved årets udgang havde 214 bytteforbindelser nået at indsende bestillinger på 7.204 portioner frø, hvoraf det var muligt at levere 5.701.

I 2001 modtog haven 171 planter og 497 portioner frø; heraf stammede 34 og 64 portioner frø fra henholdsvis Namibia og Yunnan, Kina, mens 79 planter og 174 portioner frø var hjembragt af K. Busse, B. Christensen og H. Methling fra Altaibjergene (Gorno-Altaysk) i Sibirien.

Ex situ bevaring af udryddelsestruede og sjældne arter

Det nye conservation-hus (Hus 12) har styrket indsatsen omkring tropiske orkidéer og udryddelsestruede arter fra oceaniske øer som Galápagos og Mascarenerne. Arternes overlevelse sikres, og publikum kan se planterne; derudover dyrkes en del af arterne også i forsøgshuse til igangværende forskningsprojekter.

Haven har i 2001 opformeret et antal frøplanter af den meget sjældne Vår-Kobjælde (*Pulsatilla vernalis*) til Randbøl Skovdistrikt, hvor arten genudplantes i naturen.

Frø- og genbanken

Frøindsamlingen og studiet af vilde danske arter er fortsat med tilgang af ca. 325 accessioner. Den danske frø- og genbank rummer nu 6.400 accessioner af ca. 900 arter. Desuden opbevares en række af havens egne tilgange samt visse forskningsrelaterede og særligt bevaringsværdige frø på køl eller frost. I *in vitro* genbanken vedligeholdes kulturer af ca. 30 arter.

Plantebestemmelser og registrering

Arbejdet med planteregistreringen i det nye databasesystem BG-BASE er forløbet tilfredsstillende. I foråret afholdtes et internt kursus i brug af BG-BASE, med P.T. Skou som lærer, for alle havens medarbejdere. Ved årsskiftet omfattede registreringen af plantesamlingen 14.290 taxa, fordelt på 321 familier, 2.954 slægter og 12.572 arter.

K.I. Christensen og H.V. Hansen har kritisk gennemgået/bestemt dansk kvarters plantesamling på ca. 735 arter. Der er desuden foretaget 65 bestemmelser af planter fra havens øvrige plantesamlinger (især fra S Afrika) og ca. 80 bestemmelser af materiale indleveret af publikum.

I sæsonen blev der skrevet 2.429 etiketter, med fokus på udskiftning af gamle, støbte etiketter samt til énårigt kvarter, det nye *Rhododendron*-bed og til orkideerne i Hus 12.

Service til forskning og undervisning

Forsøgsafdelingen i Tåstrup og Kbh. har dyrket planter til 20 projekter for forskere fra KU (Molekylærbiologisk Institut, Botanisk Institut og Botanisk Have) og DTU. Derudover dyrkes der både i Tåstrup og Kbh. et stort antal planter til Botanisk Instituts undervisningsforsøg.

Til undervisningsbrug har haven leveret 15.605 stk. levende materiale af 405 arter til Botanisk Institut, RUC, Farmaceutisk højskole og Folkeuniversitetet. Størstedelen af materialet blev leveret til Botanisk Institut.

Sikkerhed og tekniske installationer

Botanisk Have var også i 2001 udsat for tyverier og hærværk og sågar en episode med fund af en bombelignende genstand, der måtte uskadeliggøres af forsvarets bombeeksperter. Stenhøj 2 blev i juni udsat for meget grov vandalisme, hvor både planter, etiketter og selve stenanlægget blev voldsomt beskadiget. Til gengæld viste videoovervågningen i væksthusene sin værdi, idet et tyveri af to meget sjældne planter hurtigt blev opklaret takket være videooptagelserne.

Bygningsdriften har renoveret perronkælderen under Palmehuset og arbejdsrum og gang i Væksthusafd. 3 samt fortsat renoveringen af hegnet omkring haven. Endvidere er installationerne i Arktisk hus blevet ændret, så huset fremover kan fungere til vinter-opbevaring.

Samarbejde med andre botaniske haver

Botanisk Have deltager i arbejdet i International Association of Botanic Gardens (IABG) og Botanic Gardens Conservation International (BGCI), hvor haven er Danmarks repræsentant i BGCIs European Consortium of Botanic Gardens. Konsortiets “Action Plan for Botanic Gardens in the European Union” blev i 2001 explicit støttet i EUs

"Biodiversity Action Plan". Endvidere arbejdes der i BGCI på at udforme en fælles politik for botaniske haver i relation til Biodiversitetskonventionen.

Udstillingsvirksomhed og anden formidling

Botanisk Haves primære formidling sker gennem den permanente samling af levende planter, hvoraf størstedelen er tilgængelig for publikum. Men nedskæringen af åbningstiden og mandagslukningen i vinterhalvåret er til stor gene for publikum, ikke mindst i april hvor forårsfloret er en stor attraktion.

Der blev desværre ikke vist særudstillinger i udstillingsbygningen i det forløbne år. Det skyldes de beklagelige tilfælde af tyveri af udstillede genstande, der er sket tidligere. I stedet anvendes lokalet til at fremvise nogle af de specielle varer, der forhandles i havens butik.

Palmehuset og udstillingsbygningen blev stillet til rådighed for adskillige tv- og filmoptagelser og en række andre arrangementer.

400 års jubilæet i 2000 har øget både publikums og pressens interesse for Botanisk Have, som igen i 2001 blev omtalt positivt i pressen ved mange lejligheder. Det resulterede også i flere henvendelser og spørgsmål, og i afholdelse af et stort antal bestilte rundvisninger (firmaer, institutioner, interessegrupper, foreninger, oplysningsforbund, haveselskaber og CITES-administratorer fra forskellige lande). Derudover præsenterede flere medarbejdere haven i tv- og radioprogrammer og ved foredrag og forskellige andre arrangementer.

Havens opsynspersonale varetager en stor del af den daglige kontakt med publikum, og gartnere, butikspersonale og videnskabelige medarbejdere besvarede som sædvanlig mange spørgsmål fra publikum om botanik og plantedyrkning.

Havens butik viste en stabil udvikling. Som tidligere havde butikken forskellige temaer for plantesamlere, bl.a. sukkulenter, orkideer og *Hoya*, og interessen for butikkens frøsortiment var igen overvældende. Butikken var genstand for adskillige artikler i presse og ugeblade og bidrog således godt til formidlingsindsatsen.

Postvæsenet udgav i januar en serie på tre Botanisk Have-frimærker – en lidt forsinket markering af jubilæet i 2000. Haven leverede tekst og billeder til den information, som fulgte med frimærkerne ved udgivelsen.

Forlaget Gyldendal lancerede i november udgivelsen af K. Tind: "Gyldendals farveflora" og fremhævede samtidigt havens hjælp og betydning for K. Tinds mangeårige arbejde med tekst og illustrationer til bogen.

K.I. Christensen, J. Damgaard Pedersen, P. Krogstrup, H.V. Hansen og J.D. Møller har leveret artikler til Danmarks Nationalleksikon.

K.I. Christensen fortsatte udviklingen af DENDRIS, et informationssystem til plantesamlinger i arboreter og botaniske haver. K.I. Christensen er desuden i gang med en fuldstændig omarbejdelse af Politikens "Flora i Farver" i samarbejde med K.B. Møller, Miljøcentret Esrum Møllegård.

H.V. Hansen bidrog med en artikel om rådplanter, snylteplanter og kødædende planter til Naturlommekalenderen og fortsatte arbejdet med bidrag til Ny Dansk Flora (Gads forlag) (Asteraceae, Campanulaceae og Lobeliaceae).

B.I. Jørgensen gennemførte et "kuvøseprojekt" inden for digitalisering af museale samlinger. Målet er at informere om arterne i *in vitro* genbanken, om baggrunden for anvendelsen af vævskultur i conservation-sammenhæng og at synliggøre *in vitro* genbanken via internettet.

C.I. Pedersen har påbegyndt en opdatering af havens hjemmeside med henblik på at give bedre og mere aktuel information om haven og dens aktiviteter.

P. Krogstrup har i perioden 1. 8. 2000 – 1. 11. 2001 haft statslig uddannelsesorlov og fulgt en masteruddannelse på IT Højskolen i Kbh.

Redaktionelle hverv

O. Hamann: Medl. af red.-komitéerne for Biodiversity and Conservation og Candollea.

P. Krogstrup: Fagkonsulent for Danmarks Nationalleksikon (s.m. J. Damgaard Pedersen).

J.D. Møller: Redaktør af Dansk Dendrologisk Årsskrift; fagkonsulent for Danmarks Nationalleksikon.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Netværk

Botanisk Have/vævslaboratoriet er medlem af Bioteknologisk Center for Skovtræer.

Botanisk Have er medlem af "Statens Naturhistoriske Museum", en paraplyorganisation bestående af fakultetets 3 museer og Botanisk Have.

Patenter

J.I. Find har fået godkendt sit patent for en forbedret metode til regeneration af planter fra vævskulturer af nåletræer.

B.I. Jørgensen og J. Damgaard Pedersen har indgivet en patentanmeldelse for en metode til formering af parasitiske planter.

Institutleder Ole Hamann

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	6,92	0,19	7,11
TAP	41,86	1,36	43,22
Total	*48,78*	*1,55*	*50,33*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1469	341	1810
Anskaffelser	194	112	306
Total	*1663*	*454*	*2116*

Stab

VIP Internt finansieret

Arnklit, Folmer; lektor.
Christensen, Knud Ib; lektor.
Find, Jens Iver; forskningslektor.
Hamann, Ole Jørgen; professor.
Hansen, Hans Vilhelm; lektor.
Krogstrup, Peter; lektor.
Møller, Jette Dahl; lektor.

Fondsbevillinger

Den Fynske Fordelingsforening

– Overførsel af klonede kimplanter fra Botanisk Have til Danverdes væksthus med henblik på at gøre plant (Jens I. Find) kr. 75.000.

Skov- og Naturstyrelsen

– Produktion af eliteplanter af Eg ved mikroformering (Jens I. Find) kr. 112.700.

Publikationer

Arnklit F.: *Hortus Universitatis Hauniensis anno 2000 index seminum*. 56+IV s. Botanisk Have, Københavns Universitet, København 2001.

Christensen K.: Dansk Dendrologisk Årsskrift i 50 år: Artikler publiceret i bínd 1,1 (1950) til 17 (1999). Dansk Dendrologisk Årsskrift 18, s. 50-73, 2000.

Christensen K.: En endemisk Hvidtjørn fra de græske bjerge. Dansk Dendrologisk Årskrift 19, s. 5-10, 2001.

Engell K., Jørgensen L.B., Møller J.D., de Neergaard E., Wester E.: Deveopmental stages of *Sorghum caryopses*. Global 2000: *Sorghum* and Pearl Millet Disesases of the 21st Century September 23-30, s. 1, 2000.

Hamann O.: Demographic studies of three indigenous stand – forming plant taxa (*Scalesia, Opuntia* and *Bursera* in the Galápagos Islands. Biodiversity and Conservation 10, s. 223-250, 2001.

Hamann O.: Bioinvasioner – et globalt problem. i: Invasive arter og GMO'er – Nye trusler mod naturen s. 14-25, Hamann, O., Baagøe, J., Weidema, J.R. og Andersen-Harrild, P., Naturrådet, København 2001.

Hamann O., Baagøe J., Weidema I.R., Andersen-Harrild P. (red.): Invasive arter og GMO'er – Nye trusler mod naturen. 188 s. Naturrådet, København 2001.

Hansen H.V.: Specialister i floraen: danske rådplanter, snylteplanter og kødædende planter. i: Naturlommekalenderen 2002 s. 216-226, Blædel, N. & Jørgensen, B., Rhodos, København 2001.

Møller J.D. (red.): Dansk Dendrologisk Årsskrift Bind XIX. 119 s. Eget Forlag, København 2001.

Møller J.D. (red.): Dansk Dendrologisk Årsskrift Bind XVIII. 102 s. Eget Forlag, København 2001.

Theilade I., Mood J.: Two new species Zingiber *Zingiberaceae* from the Phillippines. Nordic Journal of Botany 21(2), s. 4, 2001.

Geologisk Museum

Ledelse pr. 1.2.2001
Museumsbestyrer Minik Rosing og vicebestyrer Walter Kegel Christensen.

Bestyrelsesmedlemmer: Asger Ken Pedersen, Svend Funder og Nina Topp. Studenterrepræsentant: Karin Frei.

Adresse
Øster Voldgade 5-7
1350 København K
Telefon 35 32 23 45
Fax 35 32 23 25
www.geologisk-museum.dk

Institutlederens årsberetning

Geologisk Museum er Danmarks nationale museum for geologi.

Geologisk Museum har et nært samarbejde med Geologisk Institut (GI), bl.a. gennem fælles forskningsplanlægning. Museet er medlem af det nyetablerede Geocenter København med Geologisk Institut, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse (GEUS), Dansk Lithosfærecenter (DLC) og Geografisk Institut som de øvrige parter.

Museet har en samarbejdsaftale med Grønlands Nationalmuseum og Arkiv i Nuuk. I det forløbne år blev samarbejdet med Botanisk Museum, Zoologisk Museum formaliseret i Danmarks Naturhistoriske Museum, der varetager centralmuseumsfunktionen for naturhistorie.

Museet omfatter den mineralogiske samling, den petrografiske samling, meteoritsamlingen, den dynamisk-geologiske samling, den kvartærgeologisk-palæobotaniske samling, den invertebratpalæontologiske samling, den vertebratpalæontologiske samling samt bibliotek, arkiv og skolesamlingstjeneste.

Personaleforhold
Et ledigt lektorat i vertebratpalæontologi blev besat pr. 15. oktober.

Forskningsvirksomhed

Den mineralogiske samling
Samlingens forskning er fokuseret på alkaline forekomsters mineralogi baseret hovedsagelig på materiale fra Grønland. Hovedformålet er at bidrage til den systematiske mineralogi i almindelighed, med beskrivelser af nye species og forbedrede karakteristikker af kendte species, endvidere at bidrage til kendskabet til pegmatitter og hydrotermale årer i alkaline komplekser, samt at bidrage til Grønlands topografiske mineralogi.

1. I forbindelse hermed er undersøgelser af bl.a karupmøllerit-(Ca), lovdarit, og Na-komarovit, alle fra Ilímaussaq komplekset, og korobitsynit, fra Aris, Namibia, blevet afsluttet. Der pågår fortsat undersøgelser af bl.a. mckelvyite-(Y) fra Narssârssuk, Grønland, sazhinit-(Ce) fra Aris, Namibia og ancylite (sensu lato) fra flere lokaliteter. Et nyt mineral i eudialytgruppen fra Ilímaussaq komplekset afventer godkendelse fra IMAs CNMMN (O.V. Petersen, O. Johnsen o.a.).

2. Undersøgelser af mineralogi, krystallografi og nomenklatur af eudialytgruppens mineraler er fortsat. En subkommission med Ole Johnsen som formand, nedsat på foranledning af IMA's kommission for nye mineraler og mineralnavne til udarbejdelse af et nomenklatursystem for eudialytgruppens medlemmer, har afgivet en rapport, som nu er til behandling i kommissionen. Desuden er nye og potentiel nye medlemmer af eudialytgruppen under undersøgelse (O. Johnsen, O.V. Petersen o.a.). En populærvidenskabelig bog om mineraler, som udkom på dansk i 2000, er oversat til engelsk og viderebearbejdet med henblik på en international læserskare. Bogen, som er under udgivelse i England og USA, vil tillige udkomme I Frankrig og Spanien (O. Johnsen).

3. Studiet af låvenit-wöhlerit gruppen og modulært relaterede mineraler fra Werner Bjerge, Østgrønland, er fortsat. Mikrosondeanalyser er fulgt op af krystalstrukturelle undersøgelser, især med henblik på de krystalkemiske og modulære aspekter af låvenit- og rosenbuschitgrupperne. I forbindelse hermed er et forslag til nyt mineral species under udarbejdelse (C.C. Christiansen, O. Johnsen o.a.).

Den petrografiske samling
Vulkansk aktivitet i sedimentbassiner under kontinentopbrydning.

Der fokuseres på den dynamiske udvikling fra den initiale opsprækning af kontinenter og dannelsen af riftdale med sedimentære bassiner over den begyndende drift af de opsplittede skorpedele og frem til dannelsen af oceanskorpen. De senere dele af denne udvikling kan ledsages af omfattende vulkansk aktivitet.

Forskningsprojekter
1. Sammenhængen mellem plateaubasaltvulkanisme og udviklingen af marine og lakustrine bassiner langs den kontinentale margin ved Disko og Nuussuaq i Vestgrønland studeres ved at kombinere fotogrammetri og kemisk stratigrafi af vulkanske bjergarter. Fundet af snævre tidsvinduer bruges til at udlede vigtige bassinparametre og vulkanske udbrudsrater. Mange års observationer er kompileret sammen til det geologiske kortblad 69 V.2 N PINGU i skalaen 1:100.000 (A.K. Pedersen o.a.).

2. Næsten uomdannede ultramafiske alkaline og non-alkaline magmabjergarter er bevaret som lynafkølede glasbjergarter på Disko og Nuussuaq. Detaljerede geokemiske studier af glas og mineralerne olivin og chromit gør det muligt at få et indblik i magmaopstrømningen fra kildeområderne til Jordens overflade under initialfasen af et kontinentopbrud (A.K. Pedersen o.a.).

3. Der gennemføres detaljerede palæomagnetiske studier af Paleogene lavaer fra Nuussuaq Bassinet. Der fokuseres på studiet af Jordens magnetfelt under et ca. 60 millioner år gammelt polskifte. Ligeledes undersøges lavaserien på Færøerne bl.a. med henblik på en nøjagtig bestemmelse af den magnetiske polposition for ca. 55 millioner år siden (J. Riisager, A.K. Pedersen o.a.).

4. Der er gennemført geologiske studier af vulkanske bjergarter i Prinsen af Wales området i Østgrønland med henblik på at beskrive stratigrafien af den tertiære vulkanprovins og på at fastslå genesen af usædvanlige magnesium- og titaniumrige basalter (A.K. Pedersen o.a.).

5. Os-isotop studier af Palæogene basaltiske gange på

Færøerne med henblik på at identificere kilder i kappen og bestemme affiniteten til andre samtidige basalter fra det nordatlantiske område (N. Hald o.a.).

6. Undersøgelser af Palæogene lavaer og peralkaline pyroklastiske strømme på det vestlige Nuussuaq, Vestgrønland (N. Hald o.a.).

Jordens tidligste udviklingshistorie

De ældste kendte dele af Jordens kontinenter findes i Vestgrønland. Studier af disse bjergarter giver et indblik i de processer som dannede Jordens kontinenter og stabiliserede det ydre miljø med oceaner og atmosfære.

1. Studier af sedimentære bjergarter fra Isua i Vestgrønland viser at avancerede organismer allerede for > 3.700 mio. år siden havde koloniseret oceanerne og medvirket til at stabilisere Jordens klima. Studier af sedimenternes blyisotopsammensætning danner basis for model for sammensætningen af Jordens tidlige atmosfære (M. Rosing o.a.).

2. Et kompleks af bjergarter fra Jordens tidligste historie er fundet i Vestgrønland. En mere fyldestgørende beskrivelse er påbegyndt med feltarbejde sommeren 2001 i et logistisk samarbejde med Nationalmuseet og fagligt samarbejde med E. Mathez, USA, M. Bizarro, Canada o.a. Dette omfatter bl.a. studier af den dybe lithosfære gennem kappexenolitter i kimberlitintrusioner (M. Rosing).

Lithosfærens geologi belyst ved kappexenolitstudier.

Studier af indeslutninger af højtryksbjergarter fra Jordens kappe bragt op mod jordoverfladen i kimberlit giver viden om lithosfærens opbygning og sammensætning, herunder kimberlitternes diamantpotentiale (D. Garrit o.a.). Projektet er afsluttet med ph.d.-graden.

Meteoritsamlingen

Forskningen fordeler sig på følgende tre hovedområder:

1. Asteroidekollisioner i det tidlige solsystem. Museets samling rummer mange meteoritter fra asteroider, der har været udsat for voldsomme kollisioner i det tidlige Solsystem, bl.a. mesosideritterne, HED meteoritterne fra Vesta og meteoritten Portales Valley, der blev erhvervet i 1998. Studier af disse meteoritter bruges til at konstruere numeriske modeller af deres moderlegemers udvikling for ca. 4.4 mia. år siden (H. Haack, M. Rosing o.a.).

2. Meteoritkoncentrationer i Grønland. Vi har gennemført en kortlægning af NØ-Grønland med fly- og satellitbaseret billeddannende radar (SAR) for at lokalisere blåisområder med egenskaber svarende til de områder i Antarktis, hvor der findes store meteoritkoncentrationer. Foreløbig har vi lokaliseret 100 km^2 blåis med egenskaber svarende til kendte meteoritkoncentrationer i Antarktis (H. Haack o.a.).

3. Pladetektonik i Island. I et ESA-støttet projekt bruger vi en kombination af satellit- og flybaseret SAR til at kortlægge kontinentalpladernes bevægelse efter en større sprækkeepisode i N-Island i 1975 – 1980 (H. Haack o.a.).

4. Lavaflows på Mars og i Island. Mars Global Surveyor har fotograferet op til 1500 km lange lavaflows på de nordliggende sletter på Mars. Disse lavastrømme er tilsyneladende meget unge (under 10 mill. år) og har flere usædvanlige egenskaber. Vi har fundet en 3000 år gammelt lavastrøm på Island med tilsvarende egenskaber. Ved at undersøge hvordan det Islandske lavaflow er dannet søger vi at få indblik i Mars vulkanske aktivitet (H. Haack).

V. Buchwald er tilknyttet meteoritsamlingen som emeritus. Han har i årets løb publiceret flere artikler om fremstillingen af jern i Norden i middelalderen, ligesom han har afsluttet flere undersøgelser om arkæologisk jern.

Den kvartærgeologisk-palæobotaniske samling

Forskning i kvartærtidens klima- og miljøændringer, inden for de multidisciplinære forskningsprojekter QUEEN, BALTEEM og TRIPLEJUNCTION.

1. Istider og mellemistider i det nordlige Eurasien og Danmark – sedimentologi, palæontologi, tafonomi og GIS-modellering i akvatiske (marine, lakustrine og fluviale) aflejringer: Feltarbejde langs kystområderne omkring Chyorskaya Guba, Arkhangelsk regionen, Rusland, samt Skt. Petersborg og Limfjorden (S. Funder, J.K. Nielsen, M. Jensen o.a.).

2. Naturlige ændringer og antropogen indflydelse på miljøet i Sen Postglacial Tid. En sammenligning mellem vegetationsudviklingen omkring to mindre nordsjællandske søer belyser forskellen mellem miljøer under forskelligkulturpåvirkning. Arbejdet med Birkerød Sø er afsluttet og materiale er indsamlet fra Store Gribsø (T. Løvberg o.a.).

Endvidere er arbejdet med fossile stjernekoraller i Sveriges og Danmarks Yngre Kridt fortsat af lektor emeritus (S. Floris).

Den invertebratpalæontologiske samling

Forskningen omfatter taxonomi, evolution, biodiversitet, biostratigrafi, palæoøkologi, palæobiogeografi, samt billedanalyse og numerisk analyse af fossile hvirvelløse dyr, især fra Nedre Palæozoikum, Øvre Kridt og Kænozoikum. Desuden undersøges iltbegrænsende sedimenters geokemi. Forskningen har hovedsagelig været koncentreret om dyregrupperne brachiopoder (Nedre Palæozoikum, Øvre Kridt og Kænozoikum), trilobitter (Nedre Palæozoikum) og belemnitter (Øvre Kridt).

Palæozoikum

1. Studier af brachiopoder fra Kambrium i USA, Grønland og Sverige, Ordovicium i Irland, Grønland, Skotland, Norge og Rusland og Silur i Irland og Skotland er fortsat. Et nyt arbejde er påbegyndt om kambriske brachiopoder fra Himalaya og ordoviciske brachiopoder fra Jordan (D.A.T. Harper o.a.).

2. En undersøgelse af det pladetektoniske regime og klimaets betydning for den klastiske sammensætning i Kambro-Siluret i Skandinavien påbegyndt i 2001 med afslutning i 2003. Sigtet er at anvende geokemiske metoder integreret med palæoøkologiske og stratigrafiske data til at belyse den tektoniske og klimatiske udvikling i Skandinavien i Ældre Palæozoikum (540-420 mill. år siden). Desuden er det hensigten at rekonstruere det generelle iltniveau i havet i samme periode (N.H. Schovsbo).

A.T. Nielsen har stadig primært været optaget af arbejdet med den nye udstilling om Danmarks Geologi og forskning har været sat i bero.

Øvre Kridt-Kænozoikum

1. Øvre Kridt belemniter fra den nordlige hemisfære: Taxonomi, stratigrafi, paalæobiogeografi og fylogeni. – Arbejdet er fortsat og et abstract og en note er blevet publiceret. Manuskripter over Campanien og Maastrichtien belemniter fra Nordirland, slægten Belemnitella fra Øvre Campanien ved kridtbruddene Lägerdorf-Kronsmoor i nord Tyskland og belemniter fra øverste Nedre Campanien og nederste

Øvre Campanien ved lokaliteten Åsen i Skåne er påbegyndt (W.K. Christensen o.a.).

2. Arbejdet på brachiopod-faunaerne fra det caraibiske område er fortsat (D.A.T. Harper).

Lokale og globale diversitet gennem Ordovicium

Arbejde fortsættes med Øyvind Hammer (Oslos Universitet) med studiet af den lokale og globale diversitet gennem Ordovicium. Hammer, Harper og Paul Ryan (National University of Ireland) har udført version 0.7 af deres palæontologiske software – PAST (http://folk.uio.no/ohammer/past).

Den vertebratpalæontologiske samling

Forskningen omfatter taxonomi, evolution, palæoøkologi, palæobiogeografi og biodiversitet af fossile hvirveldyr, hovedsagelig fra Øvre Palæozoikum og Mesozoikum. Forskningen har været koncentreret om fiskefaunaer fra Perm-Trias i Østgrønland og Nedre Kridt i Thailand og Tunesien, samt tidlige dinosaurer (sauropoder) fra Trias i Østgrønland (G. Cuny o.a.).

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

S. Funder har været formand for en evalueringskomité vedrørende geologisk forskning i Estland, samt for et udvalg til bedømmelse af ansøgning om "centre of excellence" i Tallinn. Han har desuden været bedømmer af ansøgning om "Northern Chair", Canada, og har bedømt forskningsprojekter for National Science Foundation, USA.

I januar fungerede David Harper som intern eksaminator ved en ph.d.-eksamen ved National University of Ireland, Galway og i december som opponent ved en ph.d.-eksamen ved Imperial College, University of London og The Natural History Museum, London. I januar fungerede han som formand i et bedømmelsesudvalg til en lektorat i vertebratpalæontologi og i oktober var han medlem af et bedømmelsesudvalg for "Professorship in Geology and Head of Department" i University College, Cork, Ireland.

Asger Ken Pedersen har deltaget i et ph.d.-bedømmelsesudvalg ved Aarhus Universitet.

Han har været deltager i to stipendiebedømmelsesudvalg heraf et som formand.

M.T. Rosing har været formand for to ph.d.-bedømmelsesudvalg og foretaget projektbedømmelser for N.E.R.C. fra U.K. samt deltaget i bedømmelsesudvalg vedr. lektorat ved Niels Bohr Institutet.

Udvalg og fonde

Niels Hald er formand for Geologisk Museums Støttefond.

Tillidshverv

W.K. Christensen er vicebestyrer, medlem af Biblioteksudvalget for Geocenter Københavns Geologiske Bibliotek, medlem af den Naturhistoriske Referencegruppe under Statens Museumsnævn og medlem af bestyrelsen for Dansk Geologisk Forening. Han var medlem af organisationskomiteen for Annual Meeting of the Palaeontological Association, som fandt sted i København i december.

David Harper er suppleant til museets bestyrelse og medlem af Geologisk Instituts og Geologisk Museums fælles Forsknings- og ph.d.-udvalg. Han er medlem af COBICE's bedømmelsespanel.

Henning Haack har været medlem af Nationalkomiteen for Geologi.

Asger Ken Pedersen er medlem af Geologisk Instituts og Geologisk Museums fælles forsknings- og ph.d.-udvalg. Han er medlem af Geologisk Museums bestyrelse og af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og Geologisk Museums fælles samarbejdsudvalg.

Asger Ken Pedersen er medlem af bestyrelsen for Dansk Islandsk Fond, udpeget af konsistorium.

M.T. Rosing har været medlem af Nationalkomiteen for Lithosfæreforskning. Han har været medlem af bestyrelsen for Nordsim – et fælles nordisk instrumentcenter i Stockholm. Derudover er han medlem af bestyrelsen for Center for Naturfagsdidaktik.

Formidling

Museal virksomhed

Udstillinger og foredrag

Geologisk Museums udstillinger har været holdt åbne for publikum tirsdag til søndag kl. 13 til 16.

De permanente udstillinger: Den sal, som rummer bjergarter og meteoritter, er blevet renoveret.

Den 12.10. kunne museet åbne sin nye permanente udstilling om Danmarks geologi – Danmark i Dybet. Udstillingen er blevet til i et frugtbart samarbejde med GEUS, Geologisk Institut og Mærsk Olie og Gas og med økonomiske støtte fra:

A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til Almene Formaal; Dansk Salt A/S; Direktør Ib Henriksens Fond; Dr. Margrethes og Prins Henriks Fond; Geologisk Museums Støttefond.

I marts åbnede museet en særudstilling om "Sagnsten". Udstillingen viste fotograf Poul Pedersens optagelser af nogle markante sten, som har en folkloristisk historie. Museet havde suppleret med en forklaring på, hvorledes geologerne mener, at de store sten er kommet til landet.

Efterårsferien: I skolernes efterårsferie havde udstillingerne åbent kl. 10 til 16. Arrangementet indledtes med "Kulturnatten" fredag d. 12. oktober, hvor Geologisk Museum havde åbent for publikum kl. 18 til 24. 982 personer besøgte museet denne aften, hvor medarbejdere og specialestuderende holdt korte foredrag om geologi.

Museets samlede besøgstal inden for den almindelige åbningstid, kulturnatten og efterårsferien inklusive var 20.604.

Rundvisninger: Skoler og andre grupper er blevet rundvist i museets udstillinger uden for den almindelige åbningstid, i alt 6.749 personer.

Populære foredrag: Der blev i 2001 afholdt 10 foredrag for museets publikum med i alt 1.247 tilhørere.

Museets medarbejdere har besvaret flere hundrede henvendelser om bestemmelse af bjergarter, mineraler og fossiler og har afholdt en lang række foredrag uden for museet, bl.a. i regi af folkeuniversiteter og aftenskoler.

Redaktionelle hverv

W.K. Christensen er redaktør af tidsskriftet "Bulletin of the Geological Society of Denmark" og medredaktør af tidsskriftet "Lethaia", Oslo.

S. Funder er fagredaktør for Meddelelser om Grønland, Geoscience. Han er desuden medlem af redaktionskomiteen for Boreas.

David A.T. Harper er redaktør af tidsskrifterne Palaeontology og Special Papers in Palaeontology. Han er fagredaktør for Geological Journal og var assisterende redaktør for 'Brachiopods, past and present' Systematics Association Special Volume Series 63. Taylor & Francis, London & New York.

Ole Johnsen er Associate Editor for Canadian Mineralogist. Asger Ken Pedersen er medlem af redaktionskomiteen for Bulletin of the Geological Society of Denmark.

Ole V. Petersen er Fachliche Berater for Mineralien Welt, Bode Verlag GmbH, Haltern, Tyskland.

Kongresser og symposier

David Harper organiserede tre møder i København: I maj "8th Meeting of the Working Group on the Ordovician of Baltoscandia (WOGOGOB)" med ca. 45 deltagere, i november i det københavnske Geocenters Palæontologi temadag med ca. 40 deltagere og i december "45th Annual Meeting of the Palaeontological Association" med ca. 230 deltagere.

Samlingsarbejde

Som nævnt i museumsbekendtgørelsen af 24. juni 1994 er en af museets hovedopgaver "at modtage ... materiale af videnskabelig eller udstillingsmæssig værdi og selv at udbygge samlingerne ved indsamlinger i naturen, køb, bytte og modtagelse af gaver ... samlingerne skal arkiveres, registreres ...." Meget af dette arbejde er ikke umiddelbart synligt, men det kræver store ressourcer både arbejdsmæssigt og økonomisk. 80 danekræ – alle fossiler – er i 2001 blevet indregistreret på museet.

Den færøske bjergartssamling og den dynamisk-geologiske samling er blevet reorganiseret i løbet af 2001.

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Gæsteforskere

Professor Edmond Mathez, American Museum of Natural History, New York, har opholdt sig på Geologisk Museum som gæsteforsker fra 15.8.2000 til 1.9.2001.

Netværk

W.K. Christensen er Corresponding Member af Subcommission on Cretaceous Stratigraphy, medlem af den videnskabelige komité for Société Géologique du Nord i Frankrig. Han blev i efteråret valgt til den Executive Committee for European Paleontological Association.

S. Funder medlem af styrekomiteen for QUEEN (Quaternary Environments, northern Eurasia) og subcontractor i BALTEEM (Palaeoenvironmental and palaeoclimatic evolution of the Baltic Sea basin during the Last Interglacial (Eemian, Mikulino)).

N. Hald, A.K. Pedersen og M. Rosing er Research Fellows ved Dansk Lithosfærecenter, et forskningscenter under Danmarks Grundforskningsfond.

Niels Hald er Geologisk Museums repræsentant i Museumsrådet for København og Frederiksberg.

David Harper er Council Member of the Palaeontological Association, Corresponding Member of the Ordovician Subcommission og Baltoscandian coordinator for IGCP project 410, The Great Ordovician Biodiversification Event.

Ole Johnsen er dansk repræsentant og "voting delegate" i International Mineralogical Association (IMA). Han er tillige medlem af IMA's Commission on New Minerals ans Mineral Names og formand for den af kommissionen nedsatte Eudialyte Nomenclature Subcommittee. Han har været censor ved kandidateksamen og mineralogi 3 ved Geologisk institut.

Asger Ken Pedersen har været dansk repræsentant i IA-VCEI og medlem af den danske nationalkomite under IUGG til oktober.

Ole V. Petersen er dansk medlem af IMA's (International Mineralogical Association's) Commission on Museums.

A.T. Nielsen er 'Corresponding member' af Subkommissionen for ordovicisk stratigrafi.

M.T. Rosing er næstformand for bestyrelsen for Arktisk Institut, medlem af Experimentariums præsidium og Det Kongelige Danske Geografiske Selskabsråd.

Museumsbestyrer Minik Rosing

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	12,21	1,74	13,95
STIP	3,20		3,20
TAP	13,30	0,02	13,32
Total	*28,71*	*1,76*	*30,47*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	1212	1374	2586
Anskaffelser	812	83	895
Total	*2024*	*1457*	*3481*

Stab

VIP Internt finansieret

Christensen, Walter Kegel; docent.
Cuny, Gilles Guy Roger; lektor.
Funder, Svend Visby; lektor.
Haack, Henning; lektor.
Hald, Niels; lektor.
Harper, David Alexander Taylor; professor.
Jensen, Erik Schou; lektor.
Jeppesen, Dorrit Korinth; biblioteksleder.
Johnsen, Ole; lektor.
Nielsen, Arne Thorshøj; lektor.
Pedersen, Asger Ken; docent.
Petersen, Ole Valdemar; lektor.
Rosing, Minik Thorleif; professor.

VIP Eksternt finansieret

Rees, Jan Ola; adjunkt.
Riisager, Janna; adjunkt.
Schovsbo, Niels Hemmingsen; adjunkt.

STIP Internt finansieret

Christiansen, Carsten Claes; ph.d.-studerende.
Jensen, Maria Ansine; ph.d.-studerende.

Kristoffersen, Anette Vedding; ph.d.-studerende.
Nielsen, Jan Kresten; ph.d.-studerende.
Steeman, Mette Elstrup; ph.d.-studerende.

Ph.d.-afhandlinger

Garrit, Dorte: The nature of Archaean and Proterozoic lithospheric mantle and lower crust in West Greenland illustrated by the geochemistry and petrography of xenoliths from kimberlites.

Schovsbo, Niels Hemmingsen: An integrated geochemical and palaeoecological investigation of ancient dysoxic sediments.

Thrane, Kristine: Geochronology of the Pre-Caledonian basement in East Greenland 72°-75° N.

Fondsbevillinger

Carlsbergfondet

– Geologiske implikationer, pladetektonik og Jordens geodynamo (Janna Riisager) kr. 364.700.
– Pladetektoniske regime og klimaets betydning for den klassiske sammensætning (Niels Schovsbo) kr. 389.700.

National Geographic Society

– Geology/Paleontology (David A.Taylor Harper) kr. 175.000.

NorFa

– Post.doc.-vertebrat Fossil (Jan Rees) kr. 406.500

Publikationer

Bojesen-Koefoed J.A., Chalmers J.A., Christiansen F.G., Dalhoff F., Dam G., Mathiesen A., Nytoft H.P., Pedersen A.K., Petersen H.I., Rosenberg P.: Petroleum in West Greenland: teh role of organic geochemistry and petrography in exploration activities. The 53. meeting of the International Committee for Coal and Organic Petrology 1, s. 31-34, 2001.

Bruton D.L., Harper D.A.T.: The Cambrian in Rogaland. 34 s. Geologisk Forenings XVII. Oslo 2001.

Christensen W.K.: Gradualistic evolution in *Belemnitella* from the middle Campanian of Lower Saxony, NW Germany. 5 s. Lund 2001.

Christensen W.K.: The Campanian-Maastrichtian Stage boundary. Bulletin of the Geological Society of Denmark 48, s. 208, 2001.

Christiansen C., Johnsen O.: Crystal chemistry of rosenbuschite group minerals. Book of Abstracts ?, s. 254, 2001.

Clarkson E.N.K., Harper D.A.T., Taylor C.: Scottish Silurian shorelines. 479-487 s. Earth Sciences. København 2001.

Cuny G., Rieppel O., Sander P.M.: The shark fauna from the Middle Triassic (Anisian) of North- Western Nevada. 285-301 s. 2001.

Cuny G., Suteethorn V., Buffetaut E., Ouaja M.: Freshwater hybodont sharks in the Aptian-Alvian of Tunisia and Thailand. Bulletin de la Cociété d'étude des Sciences naturelles d'Elbeuf 1, s. 27-29, 2001.

Cuny G., Buffetaute V., Ouaja M.: Freshwater hybodont sharks in the Aptian-Albian of Tunisia and Theiland. Palaeontological Association newsletter 48, s. 9, 2001.

Dam G., Bojesen-Koefoed J.A., Chalmers J.A., Christiansen F.G., Hamann N-E., Nøhr-Hansen H., Pedersen A.K.: Geological evolution of the petroliferous Nuussuaq Basin: An outerop analogue for the Cretaceous-palaeogene basins offshore West Greenland. GAC-MAC Joint Annual Meeting, Newfoundland 26, s. 33, 2001.

Donovan S.K., Harper D.A.T., Pickerill R.K., Portell R.W.: Palaeoenvironmental analysis and tectonics: the Middle Miocene Grand Bay Formation of Carriacou, the Grenadines. 1 s. Leicester 2001.

Donovan S.K., Harper D.A.T.: Brachiopod/crinoid association in the late Cenozoic of the Antillena region: palaeodepth and prospectus. Systematics Association Special Volume 63, s. 268-274, 2001.

Hammer Ø., Harper D.A.T.: Ordovician biodiversity changes across Baltica: A Baltoscandian database. 5 s. Paleo Bios 21. 2001.

Hammer Ø., Harper D.A.T., Ryan P.D.: Paleontological Statistics Software: Package for Education and Data Analysis. Palaeontologia Electronica 4, s. 9, 2001.

Hammer Ø., Harper D.A.T., Ryan P.D.: HTTP://folk.uio.no/ohammer/past. 0 s. PAST. 2001.

Hansen J., Harper D.A.T.: Brachiopod faunal dynamics across the Volkhov-Kunda boundary in NW Russia. 11 s. København 2001.

Harper D.A.T.: Late Ordovician and early Silurian strophomenid brachiopods of Anticosti Island, Quebec, Canada. The Palaeontological Association 46, s. 70-71, 2001.

Harper D.A.T.: British Cambrian to Ordovician stratigraphy. Scottish Journal of Geology 37, s. 115-116, 2001.

Harper D.A.T.: The Foliomene brachiopod fauna from the Ashgill rocks of Bornholm. 8 s. Lund Publications in Geology. Lund 2001.

Harper D.A.T.: Distribution and diversity of Ordovician articulated brachiopods in the East Baltic. 315-326 s. Taylor & Francis. London & New York 2001.

Harper D.A.T.: Abstracts, 45th Annual Meeting of the Palaeontological Association, Geological Museum, University of Copenhagen, 15th-19th December. 45 s. Geologisk Museum. København 2001.

Harper D.A.T., Benton M.J.: History of Biodiversity. Thematic Issue. 185-353 s. Thematic Issue. København 2001.

Harper D.A.T., Stouge S.: WOGOGOB-2001. Working Group on the Ordovician Geology of Baltoscandia. Øresund region, mid-May 2001. 47 s. København 2001.

Harper D.A.T., Bassett M.G., Cocks L.R.M., Copper P., Holmer L.E., Jisuo J., Popov L.E., Jia-yu R., Sheehan P.M.: Ordovician brachiopod diversity. Ordovician brachiopod biodiversity. 5-6 s. København 2001.

Harper D.A.T., Mac Niocaill C.: Early Ordovician rhynchonelliformean brachiopod diversity:comparing some platforms, margins an intra-oceanic sites around the Iapetus Ocean. 4 s. Lyell Meeting 2001. København 2001.

Harper D.A.T., Vinn O.: Diversity patterns of the clitambonitoidean brachiopods in the Ordovician of Baltoscandia. 13 s. WOGOGOB-2001. København 2001.

Harper D.A.T., Stouge S., Boyce W.D., Christiansen J., Knight I.P.: Early Ordovician faunal development of the Laurentian platform in NE Greenland. 14 s. 45th Annual Meeting of the Palaeontologicl Association. København 2001.

Harper D.A.T.: Fossils Explained 36. Fossils from Mountain belts. Geology Today 17, s. 148-152, 2001.

Harper D.A.T.: Late Ordovician brachiopod biofacies of the Girvan district, SW Scotland. Transaction of the

Royal Society of Edingurgh: Earth Sciences. 91, s. 471-477, 2001.
Harper D.A.T., Benton M.J.: History of Biodiversity. Geological Journal 36, s. 185-186, 2001.
Harper D.A.T., Gallagher E.: Diversity, disparity and distributional patterns amongst the orthide brachiopod groups. Journal of the Czech Geological Society. 46, s. 87-93, 2001.
Harper D.A.T., Rong J-y.: Palaeozoic brachiopod extinctions, survival and recovery: patterns within the rhynchonelliformeans. Thematic Issue, Geological Journal 36, s. 317-328, 2001.
Harper D.A.T., Sandy M.R.: Brachiopods Ancient and Modern. Paleontological Society Papers 7, s. 207-222, 2001.
Hints L., Harper D.A.T.: Review of the rhynchonelliformean Brachiopoda of the east Baltic: their biostratigraphy and biofacies. 14 s. WOGOGOB-2001. København 2001.
Johnsen, Grice J.D., Gault R.A.: The eudialyte group: A review. In Sørensen H.: The Ilimaussaq alkaline complex, South Greenland: status of mineralogical research with nes results. Geology of Greenland Survey Bulletin 190, s. 65-72, 2001.
Johnsen O., Grice J.D., Gault R.A.: Crystal chemical aspects of the eudialyte group. Book of Abstracts ?, s. 95, 2001.
Larsen L.M., Pedersen A.K., Sundvoll B., Frei R.: Enriched alkaline lavas within a depleted picrite seccession: melting of old lithosphere induced by passing asthenosphenic melts. Eleventh Annual V.M. goldschmidt Conference, Abstracts #3130. LPI Contribution) ?, 2001.
McDonald A.M., Petersen O.V., Gault R.A., Johnsen O., Niedermayr G., Brandstätter F.: Micheelsenite,(Ca,Y)3Al(PO3OH,CO3)(CO3)(OH)6.12 H2O, a new mineral from Mont Saint-Hilaire, Quebec, Canada and the Nanna pegmatite, Narsaarsuup Qaava, South Greenland. N.JB. Miner. Mh. 8, s. 337-351, 2001.
Pedersen A.K., Larsen L.M., Ulff-Møller F., Pedersen G.K., Dueholm K.S.: Geological map of Greenland 1:100.000, Pingu 69 V.2 N. Copenhagens Geological Survey of Denmark and Greenland. 1 s. Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse. København 2001.
Pedersen S.A.S., Dahl-Jensen T., Jepsen H., Larsen L.M., Pedersen G.K., Pedersen A.K., Weng W.: Fjeldskred ved Paatuut. Undersøgelse af fjeldskred som var årsag til flodbølge den 21. november 2000 ved sydkysten af Nuussuaq, Vestgrønland. Danmarks og Grønlands Geologisk Undersøgelse. Rapport 2001/ 99 99, s. 47, 2001.
Petersen O.V., Gault R.A., Balic-Zunic T.: Odintsovite from the Ilímaussaq alkaline complex, South Greenland. Neues Jahrbuch Miner. Mh. 5, s. 235-240, 2001.
Petersen O.V., Niedermayr G., Gault R.A., Brandstätter F., Micheelsen H.I., Giester G.: Ancylite-(La) from the Ilimaussaq alkaline complex, South Greenland. N.JB.Miner.Mh. 11, s. 493-504, 2001.
Riisager J., Riisager P., Pedersen A.K.: High Resolution Record of the C27n-C26r Geomagnetic Transition in Westgreenland Flood Basalts. 348 s. American Geophysical Union. San Francisco 2001.
Riisager J., Riisager P.: Observations on Gyroremanent Magnetization in lava flows from Westgreenland. 131 s. American Geophysical Union. Boston, USA 2001.
Riisager J., Pedersen A.K.: Application of multi-model photogrammetry in paleomagnetic studies of Westgreenland Flood Volcanics. 275 s. Mexican Geophysical Union. Puerta-Vallarta 2001.
Riisager P., Riisager J.: Detecting multidomain magnetid grains in Thellier palaeointensity experiments. Physics of the Earth and Planetary Interiors 125, s. 111-117, 2001.
Riisager P., Riisager J.: Paleomagnetic and Paleointensity Results of Paleogene Faeroen Basalts. 133-134 s. American Geophysical Union. Boston, USA 2001.
Stouge S., Boyce W.D., Christiansen J., Harper D.A.T., Knight I.: Vendian-Lower Ordovician stratigraphy of ElaØ, North-East Greenland: new investigations. Geologuy of Greenland Survey Bulletin 189, s. 107-114, 2001.
Sutcliffe O.E., Harper D.A.T., Ait Salem A., Whittington R.J., Craig J.: The development of an atypical Hirnantia fauna and the onset of glaciation in the late Ordovician of Gondwana. Transactions of the Royal Society of Edingburgh: Earth Sciences 92, s. 1-14, 2001.

Arktisk Station

Ledelse pr 1.2.2001

Biolog Christoffer Schander var videnskabelig leder indtil 1/8 derefter biolog Bente Jessen Graae.

Bestyrelsen består af: Lektor Niels Nielsen (formand), Geografisk Institut, professor Reinhardt Møbjerg Kristensen, Zoologisk Museum, lektor Gunver Krarup Pedersen, Geologisk Institut. lektor Poul Møller Pedersen, Botanisk Institut og sekretariatschef Elisabeth Bruun er repræsentant for Det Naturvidenskabelige Fakultet. Kontorfuldmægtig Gitte Henriksen (0,5 årsværk) er sekretær for stationen.

Reinhardt Møbjerg Kristensen fungerede som formand for AS i perioden 1.2 – 1.6. under Niels Nielsens orlov.

Organisation

Arktisk Station er bemandet med en videnskabelig leder, en teknisk leder og en skipper. Den bestyres af repræsentanter fra de 4 naturhistoriske fag: Zoologi, botanik, geologi og geografi med en fast tilknyttet halvtids sekretær samt en repræsentant fra Det Naturvidenskabelige Fakultets administration.

Adresse

Arktisk Station
3953 Qeqertarsuaq
Grønland

Sekretariat

Øster Voldgade 3
1350 København K
Telefon 35 32 42 56
Fax 35 32 42 20
www.nat.ku.dk/as

Bestyrelsesformandens årsberetning

Seneste historiske udvikling

Stationens funktion og logistik har gennemgående været tilfredsstillende trods ekstraordinært stort besøgsantal. Af større vedligeholdelsesarbejder på stationens bygninger kan nævnes: udbygning af stenkiste for spildevand, montering af tagudhæng ved indgangsdør i laboratoriebygningen og maling af vinduer indvendigt. Bertel Johansen fra Det Naturvidenskabelige Fakultets driftsafdeling har igen i år foretaget et grundigt bygningssyn og udarbejdet 3-årig plan for vedligeholdelsesarbejder. Forskningsskibet Porsild har været i dok i Aasiaat og gennemgået sit første og ret omfattende 5-årige hovedsyn. Skibet er malet, og der er monteret ny slingrefinner. En ny snescooter til erstatning for en udtjent er anskaffet.

Porsild har i 2001 været på opgaver/togter i 95 dage. Til egentlige forskningsmæssige undersøgelser har skibet været i funktion i 63 dage. Hertil kommer ture i forbindelse med værftsbesøg (3 uger) og til udlejninger bl.a. til politiets eftersøgningsopgaver (6 dage). Kursus og symposieaktiviteten har været stor, bl.a. har Naturinstituttet afholdt sit andet forskerkursus for grønlandske studerende på Arktisk Station. Overnatningsfrekvensen på Arktisk Station har været 1953 – en markant øgning på over 67 % i forhold til 2000.

Stationens pc-park har fået et grundigt eftersyn, og næsten alt software er fornyet af udsendt edb-mand fra Geografisk Institut. Nyanskaffede mikroskoper, bevilget af SNF, med tilkoblet pc og digitalt kamera er ved samme lejlighed gjort operationsklare.

Arktisk Station var vært for "Det Rådgivende Udvalg for Arktisk" den 25. og 26.8.2001.

Personaleforhold

Den 1. august fik Arktisk Station ny videnskabelig leder. Biolog Bente Jessen Graae afløste biolog Christoffer Schander. Bådføreren for stationens skib "Porsild" Jørgen Broberg fik bevilget orlov fra 31.1. Frederik Grønvold har siden fungeret som midlertidig skipper.

Forskningsvirksomhed

Bente Jessen Graae, vid. leder på Arktisk Station, har fra 1.8 har indsamlet frø til brug i eksperimenter om frøs spredning via ræv. Passagetiden for frø med forskellige størrelser og morfologi samt spiring af disse frø efter passage gennem polarræve skal undersøges i samarbejde med Hans Henrik Bruun, Stockholms Universitet og Sussie Pagh, Århus Kommune på KVLs forsøgsfarm i Tåstrup. Frøindholdet i renpels og i snefygning er undersøgt for at vurdere reners og snefygnings betydning for langdistancefrøspredningen.

Christoffer Schander, vid. Leder på AS indtil 1.9 arbejdede med indsamling af mollusker og børsteorme til fortsatte fylogenetiske studier baseret på både molekylæra og morfologiske metoder. Indsamlingerne koncentreredes primært til området omkring Qeqertarsuaq, men meget materiale indsamledes også i Nordfjord, Mellemfjord og Disko Fjord. Endvidere er der foretaget prøvefiskeri af forskellige mollusker (e.g. Buccinum) og krebsedyr (e.g. Argis). Var i juli vært for Amélie och Rudolf Scheltema, Oceanographic Institution, Woods Hole, USA, hvor der blev arbejdet med lavformer i marint plankton og bundlevende mollusker. Endelig samarbejde med prof. Reinhardt M. Kristensen, KU, med fiksering af materiale for ultrastrukturelle og molekylære studier af Limnognathia maerski.

Reinhardt Møbjerg Kristensen, 1.8 – 28.8, sejlede rundt om Disko den 2.8-8.8. med Porsild for at udforske homotherme og heteroterme kilder. Der blev taget vandprøver (temperatur, pH og ledningsevne), mosprøver (med bjørnedyr) og lavet en floraliste i kilderne, som blev stedbestemt med GPS, ved: Nipissat, Kalaap Nunaa, Kuanniksiit, Kuannit (både Disko Bugt og Disko Fjord), Qullissat, Uunartuarssuk, Uunartoq (Vaigat) og Isunngua. Det nye dyr *Limnognathia maerski* blev holdt i kultur i tre uger på AS og der blev fikseret over hundrede individer til DNA, TEM og SEM undersøgelser. Marinbiologiske undersøgelser ved Igpik og i Nordfjord blev foretaget i samarbejde med Christoffer Schander. I projektet deltog endvidere: Frederick W. Harrison, Marion Harrison, Per Mølgaard, Karen Christensen og Gerda Møbjerg Kristensen.

Karen Christensen & Per Mølgaard, 4.7 – 2.8. Formålet var indsamling og observationer af Fjeld-Valmue (*Papaver radicatum*), Arktisk Pil (*Salix arctica*) og Kantlyng (*Cassiope tetragona*) med særligt henblik på planternes indholdsstoffer. Der blev foretaget observationer af blomstringsfænologi hos Fjeld-Valmue og tilsyn med faste prøveflader udlagt i 1989. Planter blev indsamlet fra lokaliteter nær Stationen og fra hele Disko for analyse af indhold af sekundære stoffer som forsvar mod herbivore dyr og som in-

dikator for genetisk polymorfi i populationer. Resultaterne sammenlignes med tilsvarende undersøgelser fra andre egne af arktis. Et hidtil ukendt fenolisk stof er identificeret i prøver fra Disko.

I perioden 12.7 – 10.8. gennemførte lektor, lic.scient Niels Tvis Knudsen og stud. scienterne Gry Gasser og Jacob Clement Yde, Geol. Inst., Aarhus Universitet feltundersøgelser i Kuannersuit, Disko i forbindelse med projekt "Galop". På gletscheren etableredes 20 ablationsstationer og 5 stenmarkeringer, der blev GPS-positioneret for måling af ablation og isbevægelse. I det glaciale smeltevandsløb indsamledes vandprøver til bestemmelse af suspenderet og opløst transport, samt moniteret EC, pH og temperatur. Desuden genetableredes en automatisk registrerende klimastation ved gletscherfronten. Projektet finansieres af Carlsbergfondet.

Dr Roberts og dr. Lloyd, University of Durham, GB, tilbragte to uger i august i Kuannersuit som del af "Galop"-projektet. Formålet var at give 1) en vurdering af processerne ved gletscherranden i relation til det recente gletchersurge med særligt henblik på de blottede, basale iskarakteristika og indsamling af prøver til isotopanalyser samt 2) indsamling og analyse af en serie nære og offshore sedimentkerner for at studere surgets aftryk i Disko Fjord, herunder bl.a. undersøgelser af foraminiferer i kerneprøverne. Støttet af Carlsbergfondet.

Lektor Niels Nielsen og studerende Kirsten Thorsøe og Verner Ernstsen, Geogr. Inst., KU, oprettede i perioden 2.7 – 12.7 en automatisk hydrometrisk målestation i floden i Kuannersuit dalen (indre Disko Fjord) inden for rammerne af projektet, Danish-Canadian Fiord Studies (DCFS) – her under delprojektet "Galop". Stationen måler vand- og sedimentføring i dalen neden for gletscher-suget 1995 til 1999. Kirsten Thorsøe blev i området indtil 6/8 og foretog manuelle vandføringsmålinger til kalibrering af den selvregistrerende station. For at følge sedimentationen fra "glacier surge'en" i den tilgrænsende fjord blev der genudsat sedimentfælder og optaget én kerneboring fra AS' forskningsskib "Porsild". Finansiering: Carlsbergfondet.

Siri Hansen og Charlotte Sigsgaard, GI-KU, 6.8. – 14.8.: Geomorfologiske undersøgelser af surge-relaterede landskabsformer ved Kuannersuit-gletscheren (Disko Fjord); samt opmåling af udbredelsen af 1995 – 1999-surget, den recente randmoræne og dele af relikte morænesystemer. Undersøgelserne er en del af ph.d.-projektet "Geomorphic effects of surging glaciers in the North Atlantic Region".

Claus Schäffer (kemi) aflagde et tre dages (11.7 – 15.7) besøg på stationen sammen med tre kemiske krystallografer, de to fra University of Illinois. Formål: At indsamle mineraler af høj symmetri. Farveløse mineralprøver indsamlet ca. 200 m øst for Røde Elvs udmunding viste sig ved røntgenkrystallografiske undersøgelser at være phyllosilikatet, Fluoroapophyllit, i en matrix af Zeolithen, Natrolith, omgivet af den Basaltbjergart, som området helt overvejende består af.

David Gremillet og to assistenter (Frankrig) gennemførte feltarbejde på Qeqertaq den 13.6 – 20.7.
Studierne fokuserede på under hvilke omstændigheder varmblodede dyr koloniserer kolde marine områder. Undersøgelserne omfattede energiforbrug og opførsel hos den store skarv (*Phalacrocorax carbo*) i Grønland. Disse dykkende fugle har en primitiv gennemvædelig fjerdragt, men overlever selv nord for polarcirklen. Feltdata vil kaste lys over, hvordan den grønlandske skarv klare sig og hvilke tilpasninger, der er sket for at kunne kolonisere dette kolde hav.

Ole Humlum, The University Courses on Svalbard (UNIS), 24.8 – 31.8. Fortsatte undersøgelser som led i SNF forskningsprojektet "Holocene geomorphic activity in coastal Greenland at equilibrium line altitudes". I perioden besøgtes tillige Mellemfjord og Diskofjord. Under opholdet serviceredes automatiske digitale kameraer på Skarvefjeld samt i Mellemfjord, tillige med et antal miniaturedataloggere, der løbende måler lufttemperatur, jordoverfladetemperatur, aktivlagstemperatur, nedbør, samt relativ luftfugtighed på et antal studielokaliteter. Under opholdet blev tillige et i 1993 etableret felt til registrering af maximal dybde af aktivlaget genmålt. Dette felt indgår i et cirkumpolart netværk (CALM) af registrering af årlig maksimal optøning i permafrostområder.

Per Møller, DMU, afdeling for Arktisk Miljø (AM) besøgte stationen den 2.5 – 18.5. Opholdet var et led i det internationale samarbejdsprojekt "Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP)", hvis formål blandt andet er at kortlægge forekomsten af potentielle giftstoffer i arktis. I dette samarbejde har Danmark til opgave at overvåge Grønland. I perioden 4.5 – 17.5 blev der omkring Qeqertarsuaq indsamlet biologisk information og somatiske vævsprøver fra 21 ringsæler, 20 tejst, en klapmyds og en isbjørn. Desuden blev der organiseret en indsamling af tejstæg til afvikling i juni med assistance fra en lokal fanger.

Stig Schack Pedersen, seniorforsker GEUS og Gunver Petersen, Geol. Inst., KU, gennemførte med base på Arktisk Station og med transportstøtte af Arktisk Stations kutter Porsild feltundersøgelser af et gigantisk skred på Nuussuaq i perioden 30.6 – 15.7. Midt på eftermiddagen den 21.11.2000 udløste et jordskælv et kolossalt fjeldskred ved fjeldet Paatuut på den stejle fjeldside på sydkysten af Nuussuaq. Saqqaq blev efterfølgende oversvømmet af en voldsom flodbølge. Ti både ved stranden blev ødelagt, men heldigvis omkom der hverken mennesker eller hunde.

Kristine Garde, biolog, og Merete Allerup, tekniker, fra DHI Institut for Vand og Miljø, og Paul Eriksen, fysiker, fra DMI, udførte feltarbejde i perioden d. 30.5 – 13.6 i forbindelse med forskningsprojektet "Effekter af UVB stråling på produktion og omsætning af organisk stof i havområder ved Grønland" finansieret af DANCEA/Miljøstyrelsen.

Søren Rysgaard's og Ronni Glud's research 2.4 – 27.4. Formålet med opholdet var at undersøge kulstof- og kvælstofkredsløbet i arktis. Tidligere undersøgelser støttet af SNF har afsløret en høj kapacitet for bakteriel denitrifikation i anoksisk havis gennem udstrakte perioder over året. Nyere beregninger har vist, at ca. 30 % af kvælstoffet i verdenshavene tabes ved denitrifikation i arktiske sokkelsedimenter. Aktiviteten i havisen er ikke inkluderet i disse beregninger. Den er derfor vigtig for forudsigelser af verdens kvælstofkredsløb set i relation til yderligere reduktion i havisens udbredelse og tykkelse på grund af global opvarmning.

Mærkning og biopsitagning af grønlandshvaler ved Qeqertarsuaq i april og maj. Togtleder er Mads Peter Heide-Jørgensen, øvrige deltagere Hans Christian Schmidt, biolog, fangere Kale Mølgård, Abel Brandt, Kaleeraq Heilman, Søren Karl samt Mikkel Villum Jensen, tekniker,

Øystein Wiig, professor fra Norge, Kristin Laidre og Rod Hobbs, biologer fra USA. Feltarbejde havde til formål at indsamle biopsier fra så mange grønlandshvaler i Disko Bugten som muligt for derigennem at fortsætte den genetiske bestemmelse af bestandsidentitet og størrelse, som blev påbegyndt med biopsitagningerne i april 2000. Et andet vigtigt formål med feltarbejdet var at instrumentere et antal hvaler med satellitsendere, som vil muliggøre sporing af hvalernes vandringer og indsamling af data om deres neddykning. Projekt delvist finansieret af Kommissionen for Videnskabelige Undersøgelser i Grønland.

David Boertmann og Carsten Egevang, DMI, afd. for Arktisk Miljø, undersøgte i perioden 4. – 30.7 de tre Ramsar-områder(internationale beskyttelsesområder primært for vandfugle) på Disko, og i opholdene i Qeqertarsuaq mellem feltarbejdsperioder benyttedes Arktisk Stations faciliteter. De to områder – Kvandalen/Mudderbugten/Flakkerhuk og Nordfjord/Stordal – lever op til Ramsar-konventionens kriterier alene ved tilstedeværelsen af grønlandsk blisgås, idet mere en 1 % af den totale bestand opholder sig i hvert af disse områder om sommeren. Det tredje område: Kuannersuit Kuussuat havde derimod en særdeles fattig fuglefauna.

Prof. Torkel Gissel Nielsen, Afdeling for Havmiljø, DMU, gennemførte undersøgelser under projektet: "Importance of biodiversity of bacteria and phytoplankton in the Disko Bay, Western Greenland, for Energy and Nutrient Cycling" i perioden 30.5 – 29.6. Bakterie planktonets diversitet og rolle i den pelagiske fødekæde blev undersøgt i forbindelse med sedimentationen af forårsopblomstringen i Diskobugten i juni. På en 300 m dyb lokalitet ud for Godhavn blev biomasse og produktion af alle komponenter i det pelagiske fødenet undersøgt. Specielt blev successionen i bakterieplanktonets genetiske og funktionelle diversitet fulgt tæt. Desuden blev biomasse, græsning og produktion af fækalier undersøgt hos de dominerende vandloppe arter. Resultaterne fra projektet vil bidrage til en øget forståelse af kulstofomsætningen i arktiske områder specielt koblingen mellem fytoplankton, vandlopper og bakterier.

Hiroshi Kawai, Kobe University Research Center for Inland Seas besøgte station 2.10 – 5.10. Lokaliteter nær stationen (Sorte Sand, Tasiussaq strækningen nord for Qeqertaussaq) blev undersøgt, og der blev indsamlet nogle brunalger *Chorda filum, Chordaria flagelliformis*, *Stictyosiphon tortilis*, og *Eudesme virescens* i tidevandszonen. Endvidere indsamledes *Chordaria flagelliformis f. chordaeformis* med våd. Materialet skal nu analyseres ved molekylære fylogenetiske studier.

John Fleng Steffensen (KU/MBL), Jannik Herskin (AUC), og Anders Drud Jordan (KU/MBL) opholdte sig i forbindelse med fiskefysiologiske undersøgelser ved Arktisk Station og i Uummaanaq-fjorden i perioden 5.9 – 19.9. Der blev indsamlet blod og vævsprøver, samt hele fisk fra forskellige arter med henblik på undersøgelse af 1:) antifryse-proteiner, 2:) enzymkinetik-, 3:) genetiske undersøgelser af torskefisk, samt 4:) bestemmelse af energiindhold hos arktiske fisk. Projektet blev finansieret af NARP (Nordic Arctic Research Programme).

Faglige og administrative hverv

Arktisk Station ved AS-bestyrelsesmedlem Reinhardt M. Kristensen var vært for "Det rådgivende Udvalg for Arktisk" den 25 – 26.8.

Formidling

Work-shops

Under ledelse af Poul Kill, Department of Education Employment and Training, State Government Victoria, Australia blev Victorian Student Expedition, Arctic Station, Greenland afholdt på Arktisk Station fra 2 til 23 februar. Der deltog 3 australske lærer og 10 australske studenter. Der blev lavet en hjemmeside og video om de australske studenters naturvidenskabelige undersøgelser i arktis under opholdet. Videoen er blevet vist over hele Australien på de nationale tv-programmer. Arktisk Station's bestyrelse blev "awarded" for enestående hjælp af den lokale regering i Victoria.

Hovedfagskursus i geologi blev afholdt i juli for 12 studerende fra Geologisk Institut, KU. Kurset omfattede undersøgelser af lokaliteter nær Arktisk Station (Kuannit, Lyngmarksfjeld, Røde Elv) samt lokaliteter på Nuussuaq, som blev undersøgt fra to teltlejre ved Marraat og vestligste Paatuut. Nuussuaqbassinet omfatter sedimentære og vulkanske bjergarter fra Kridt og Palæogen og illustrerer store forskelle i den geologiske udvikling. I november 2000 fandt et meget stort fjeldskred sted ved Paatuut. Under kurset opmåltes en række linier med "Porsilds" ekkolod til kortlægning af bundtopografien i Vaigat. Beregninger viser, at en væsentlig del af det nedskredne materiale fortsatte ud i Vaigat. Den forladte kulmineby Qullissat, hvor der var sket meget store ødelæggelser som følge af fjeldskreddet, blev besøgt. Undervisere på kurset var docent Asger Ken Pedersen, Geologisk Museum, og lektor Gunver Krarup Pedersen, Geologisk Institut.

Juni-juli afholdtes et ph.d.-kursus af 14 dages varighed for 6 foredragsholdere og 13 studerende fra nordiske lande. Kurset var finansieret af NorFa og havde titlen: "Igneous and low-temperature processes at rifted margins". I kurset indgik en 6 dages feltekskursion i den vestgrønlandske Tertiære provins, med besøg bl.a. på Vestdisko, Svartenhuk og på Ubekendt Ejland.

I perioden 2.9 – 9.9 husede Arktisk Station for anden gang Forforskerskolen. Kursets formål er at skabe interesse for naturvidenskabelige studier blandt grønlandske studenter. Bag kurset står en styregruppe bestående af repræsentanter fra Grønlands Naturinstitut, GEUS, KU, Center for Arktisk Teknologi, DTU, samt Råstofdirektoratet, Nuuk. Den vid.leder på AS Bente J. Graae bidrog med forelæsninger og rundvisninger. Initiativet er støttet af Undervisningministeriet og har sekretariat ved Grønlands Naturinstitut. I år deltog 18 udvalgte kursister, primært fra de tre grønlandske gymnasier, samt HTX. Undervisningen tog udgangspunkt i emner som Grønlands tilblivelse, sporing af hvaler, ferskvandsbiologi o.m.a. Udover undervisning var der også afsat tid til at gennemgå og diskutere uddannelsesmuligheder i Grønland og Danmark.

Arktisk Station havde d. 22.7 – 25.7 besøg af en gruppe fra Folkeuniversitetet i Århus under ledelse af Ole Terney i forbindelse med kursus i "Grønland – et bæredygtigt samfund?". Formålet var at give deltagerne kendskab til de særlige grønlandske forhold, og give et indblik i mulighederne for et fremtidigt økologisk bæredygtigt samfund.

Den videnskabelige gruppe under "The Joint Commission on the Conservation and Management of Narwhal and Beluga" afholdt møde 9. – 13.5 i Qeqertarsuaq. Mødet blev holdt fælles med "Scientific Committee Working Group on the Population Status of Narwhal and Beluga in the North

Atlantic of the North Atlantic Marine Mammal Commission (NAMMCO)". Gruppen bedømte 16 afhandlinger om bestandsstruktur, fangst, fangstmønstre og –praksis, adfærd og populationsstørrelser af hvidhval og narhval i Baffin Bay. Seks fangere fra Grønland og to fra Canada deltog i det meste af mødet.

Rolf Zale besøgte Arktisk Station 7.8 – 8.8. Opholdet blev brugt til at undersøge mulighederne for et universitetskursus i arktisk geoøkologi. Foruden en vurdering at stationens faciliteter rekognosceredes i Blæsedalen, på Lyngmarksfjeldet og Lyngmarksbræen med henblik på disse lokaliteters geomorfologi og forskellige vækstsamfund og miljøfaktorer så som højde over havet, jordbund og eventuelle aktive frostprocesser.

Bestyrelsesformand Niels Nielsen

Forbrug 2001

Årsværk

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
VIP	1,17		1,17
TAP	1,18		1,18
Total	*2,35*		*2,35*

Drift og anskaffelser (1.000 kr.)

Finansieret	*Internt*	*Eksternt*	*I alt*
Øvrige drift	627	716	1344
Anskaffelser	92	507	600
Total	*720*	*1224*	*1943*

Stab

VIP Internt finansieret
Graae, Bente Jessen; adjunkt.
Schander, Carl Frederik Christoffer; forskningslektor.

Fondsbevillinger

NorFa
– Forskerkursus i geologi ved Arktisk Station (Stefan Bernstein/Gitte Henriksen) kr. 374.900.

Statens Naturvidenskabelige Forskningsråd
– Anskaffelse af forskningsmikroskop til biodiversitets- og mangfoldighedsstudier ved Arktisk Station (Reinhardt Møbjerg Kristensen) kr. 344.400.

Publikationer

Heiner I., Enevoldsen L.T., Kristensen R.M.: Arktisk Biologisk Feltkursus 2000. 216 s. Iss printcenter. København 2001.

Kristensen R.M.: Kvandalen på øen Disko – et grønlandsk Shangri-La. i: Diversitet s. 28-29, Det Naturvidenskabelige Fakultets informationsafd., Schultz Grafisk A/S, København 2000.

Kristensen R.M.: A Shangri-La in Greenland. i: Annual Report 2000 s. 22-23, Københavns Universitet, Jens Fink-Jensen, Phønix-Trykkeriet A/S, København 2001.

Kristensen R.M.: "hat trick" eller selvmål? i: Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift s. 23-34, Dansk Naturhistorisk Forenings Årsskrift, København 2001.

Kristensen R.M.: Foreword 8th International Symposium on Tardigrada. Zoologischer Anzeiger 240, s. 213-215, 2001.

Kristensen R.M.: Coda: The Micrognathozoa – A new Class or Phylum of Freshwater Meiofauna? i: Freshwater Meiofauna: Biologi and Ecology s. 337-348, S.D. Undle, A.L. Robertson & J.M. Schmid-Araya, Backhuys Publishers Leiden, Holland 2001.

Nielsen N., Humlum O., Hansen B.U.: Meteorological Observations 2000 at the Arctic Staion, Qeqertarsuaq. Danish Journal of Geography 101, s. 155-157, 2001.

Nielsen N., Rasch M., Møller H., Christiansen C., Gilbert R., Desloges J.: Investigation of a modern glacimarine sedimentary environment in the fjord Kuannersuit Sulluat, Disko, West Greenland. Danish Journal of Geography 101, s. 1-10, 2000.

Nielsen T.G., Hansen B.W., Levinsen H., Jefferson T.: on the trophic coupling between protists and copepods in Arctic Marine Ecosystems. Marine Ecology progress series Vol. 204, s. 65-77, 2000.

Nielsen T.G., Levinsen H., Hansen B.W.: Annual succession of marine pelagic protozoans in Disko Bay, West Greenland, with emphasis on winter dynamics. Marine Ecology Progress series Vol. 206, s. 119-134, 2000.

Nielsen T.G., Hansen B.: Plankton community structure and carbon cycling in Arctic West Greenland during and after the deimentation of a diatom bloom. Mar Ecol Prog ser 125, s. 239-257, 1995.

Nielsen T.G., Hansen B.: Plankton community structure and carbon cycling on the western coast of greenland during the stratified summer situration. I hydrography, phytoplankton and bacterioplankton. aquat. Microbial. Ecol. 3, s. 205-216, 1999.

Nielsen T.G., Levinsen H., Hansen B.W.: Plankton community structure and carbon cycling on the western coast of greenland during the stratified summer situation. II protozooplankton. Aquat Micobial. Ecol 16(3), s. 217-232, 1999.

Nielsen T.G., Levinsen H., Hansen B.W.: Plankton community structure and carbon sysling on the western coast of greenland during the stratified summer situration. III mesozooplankton. Aquat. Micorbial Ecol. 16 (3), s. 233-249, 1999.

Nielsen T.G., Levinsen H., Hansen B.W.: Annual Succession of marine protozoans in the artic with emphasis on winter dynamics. Mar. Ecol. Prog. Ser. 206, s. 119-134, 2000.

Nielsen T.G., Levinsen H., Turner J.T., Hansen B.W.: On the trophic coupling between protists and copepods in Arctic marine Ecosystems. Mar. Ecol. Prog. ser. 204, s. 65-77, 2000.

Nielsen T.G., Møller E.F.: Plankton community structure and carbon cycling off the wester coast of Greenland, with emphasis on sources of DOM for the bacterial community. Aquat. Microbial Ecol. 22, s. 13-25, 2000.

Nielsen T.G., Madsen S.D., Hansen B.W.: Annual population development and production by Calanus finmarchicus, C. glacialis and C. hyperboreus in Disko Bay, Western Greenland. Mar. Biol. 138 (6), s. 1121-1130, 2001.

Nielsen T.G., Turner J.T., Hansen B.W., Levinsen H.: Zoo-

plankton feeding ecology: grazing on phytoplankton and predation on protozoans by copepod and barnacle nauplii in Disko Bay, West Grennland. Mar. Ecol. Prog. Ser. 221, s. 209-219, 2001.

Pedersen G.K., Pedersen H.I., Nytoft P.A., Dam G., Bojesen-Koefoed J.A.: Drowing of a nearshore peat-forming environment, Atane Formation (Cretaceous) at Asuk, West Greenland: Sedimentology, organic petrography and geochemistry. Organic Geochemistry 32, s. 967-980, 2001.

Pedersen G.K.: Floral and faunal history, Greenland befor the Ice Ages. i: The ecology of Greenland s. 36-45, E.W.Born og J.Böcher, Atuakkiorfik Undervisning, København 2001.

Pedersen G.K., Pedersen S.S., Dahl-Jensen T., Jepsen H., Larsen L.M., Nielsen T., Pedersen A.K., Weng W.: Fjeldskred ved Paatuut. 47 s. København 2001.

Pedersen P.M., Siemer B.L., Wilce R.T.: Field and culture observations on Coelocladia arctica (Fucophyceae): growth and reproduction in relation to temperature. Phycologia Vol. 39, s. 429-434, 2000.

Schander C.F.C., Lundin K.: Ciliary Ultrastructure of Polyplacophorans (Mollusca, Amphineuira, Polyplacophore). Journal of Submicroscopic Cytology 33, s. 93-98, 2001.

Schander C.F.C., Lundin K.: Ciliary Ultrastructure of Neomeniomorphs (mollusca, Neomeniomorpha = Solenogastres). Invertebrate Biology 120, s. 342-349, 2001.

Schander C.F.C., Lundin K.: Ciliary ultrastructure of protobranchs (Mollusca Bivalvia). Invertebrate Biology 120, s. 350-357, 2001.

Schander C.F.C., Dahlgren T., Åkesson B., Halanych K.M., Sundberg S.: Molecular Phylogeny of the model Annelid. Ophryotrocha Biological Bulletin 201, s. 193-203, 2001.

Schander C.F.C.: When few become many – on a difficult group of bivalves. Polar Research 20, s. 119-120, 2001.

Schander C.F.C., Sundberg P.: Characters in Gastropod Phylogeny- Hard Facts or Soft Information. Systematic Biology 50, s. 9-13, 2001.

Schander C.F.C., Berg G., Hövik D., Nilsson S., Nordberg P-Å., Ruth M.: DigiDiss TM – Reusable Rats for a Sustainable Society. Knowledge and Learning for a Sustainable Society, 2001.

Steffensen J.F., Jungersen M., Jordan A.D.: Oxygen consumption of East Siberian cod: no support for the metabolic cold adaptation theory. Journal of Fish Biology 59, s. 818-823, 2001.

Sørensen M.V., FUnch P.: Rotifers in saline waters from Disko Island, West Greenland. Hydrobiologia 446/447, s. 273-282, 2001.

Sørensen M.V.: On the Phylogeny and jaw evolution in Gnathifera. 174 s. Zoologisk Museum. København 2001.

Center for Naturfilosofi og Videnskabsstudier

Ledelse pr.1.2.2001
Som leder fungerer Claus Emmeche (NBIfAFG), som er lektor ved centeret. Desuden er ekstrafakultære forskere og udenlandske gæster associeret til centeret. I styringsgruppen for centeret sidder Benny Lautrup (NBIfAFG), Olaf Nielsen (Molekylærbiologisk Inst.) og Finn Collin (Inst.f. Filosofi, Pædagogik og Retorik).

Organisation
Centeret hører direkte under Det Naturvidenskabelige Fakultet og huses på Niels Bohr Institutet, hvorfra centeret udbyder undervisning i naturfilosofi og videnskabsteori.

Adresse
Blegdamsvej 17
2100 København Ø
www.nbi.dk/natphil

Centerlederens årsberetning

Seneste historiske udvikling
På centerets hjemmeside (http://www.nbi.dk/natphil/) kan man læse mere detaljeret om centerets aktiviteter og de associerede personer og deres forskning. Her er også henvisning til bibliografier, on-line artikler o.a. ressourcer inden for naturfilosofi og videnskabsstudier. Aktuel information om CNVs forskning, undervisning og formidling kan også fås ved henvendelse til centerets adresse.

Centeret (CNV) oprettedes i 1994, hører direkte under Det Naturvidenskabelige Fakultet og er lokaliseret på Niels Bohr Institutet (NBIfAFG), hvorfra centerets undervisning i naturfilosofi og videnskabsteori udbydes til studerende ved fakultetet.

Centeret fungerer som et netværk og tæller både forskere ved fakultetets forskellige institutter, der bruger en del af deres forskningstid på videnskabsteoretiske emner, og forskere fra andre fakulteter. Der samarbejdes om kurset "Naturfilosofi – naturvidenskabernes teori, grundlagsproblemer og verdensbilleder" (Naturfilosofi N), som er et tilbud til de studerende om et naturvidenskabeligt orienteret filosofikumlignende kursus. Kurset "Naturfilosofi H" henvender sig til studerende med et hovedfag i humaniora og sidefag i et naturvidenskabeligt fag. Der er desuden en fast studiekredsaktivitet inden for videnskabsteori (SiV) knyttet til centeret. Der er iværksat udviklingsarbejde med henblik på den planlagte indførelse af "fagets videnskabsteori" på de enkelte fag.

Fakultetet ønsker med centeret at styrke forskning, undervisning og formidling inden for fagområdet naturvidenskabsteori, og gennem centeret at bidrage til tværvidenskabeligt samarbejde mellem forskere fra de naturvidenskabelige fag, fagfilosoffer, videnskabshistorikere og andre, der beskæftiger sig med videnskabsforskning.

Centeret samarbejder med Niels Bohr Arkivet om formidlingsaktiviteter. Centeret udsender et elektronisk nyhedsbrev (Hugin og Munin) om aktiviteter inden for videnskabshistorie og videnskabsfilosofi, og samarbejder bl.a. med Niels Bohr Arkivet og tilsvarende andre centre. Centeret fik i juni 2001 adjungeret som professor forskningsdirektør Jens Morten Hansen, kendt fra den i 2000 publicerede afhandling om Steno og den moderne geologis naturfilosofi, "Stregen i sandet, bølgen på vandet".

Forskningsvirksomhed
Et ph.d.-projekt ved Theresa Schilhab (påbegyndt 1998) omhandler filosofiske problemer ved naturvidenskabelige, herunder evolutionære, redegørelser for opståen af bevidsthed hos mennesker.

Et ph.d.-projekt ved Mia Krause (påbegyndt nov. 2001) omhandler interne filosofiske problemer i den molekylærbiologiske tilgang til afdækningen af komplekse fænotypiske egenskaber som fx adfærd. Der lægges især vægt på brugen af modelorganismer og i hvilken grad der kan ekstrapoleres fra disse til mere komplekse biologiske systemer.

I 2001 fortsatte Henrik Zinkernagel som associeret post.doc. et projekt omhandlende grundlagsproblemer i kvantefeltteori og kosmologi, herunder forening af teorierne. Desuden udføres et projekt som kritisk undersøger de principielle eksperimentelle begrænsninger i kvantemekanikken, specielt elektronens magnetiske moment, bl.a. i lyset af Bohrs synspunkter.

Claus Emmeche arbejder med filosofiske problemer i biologien og grænsen mellem biologi og fysik, herunder begreber for emergens af struktur og information i komplekse systemer. Delprojekter i år har omhandlet biosemiotik, "new AI" og robot/organisme-teorier, biologi og enhedsvidenskab, og funktionsbegrebet.

Jens Morten Hansens forskning er p.t. koncentreret om konflikterne efter den moderne videnskabs opståen mellem videnskabelige og religiøse forklaringer på Jordens og Livets dannelse og den betydning, som disse konflikter har fået for nutidsmenneskets naturopfattelse og selvforståelse. Planen for 2002 er at studere begrebet 'videnskabelig sikkerhed' omkring de store kontroverser omkring geologisk evolutions- og katastrofeteori, istidsteorien, pladetektonikken og klimadiskussionen.

Med hensyn til forskningen for de øvrige personer, der er associeret til centeret, henvises til de respektive afsnit i årbogen under de enkelte institutter.

Centerleder Claus Emmeche

VIP Internt finansieret
Emmeche, Claus, lektor.

Publikationer
Claus Emmeche: "Menneskeracer: natur eller social konstruktion?", Universitetsavisen 29.årg., nr.1 (d.18.jan.), s. 10-11, 2001.

Claus Emmeche: "Scientists, Biotech Science and Society", i: Anne-Mette Pedersen, ed.: Science under Pressure. Proceedings. Aarhus: The Danish Institute for Studies in Research and Research Policy. 2001/1., pp. 95-106, 2001.

Claus Emmeche: "Bioinvasion – en evolutionær, økologisk og kulturel trussel", i: Naturrådet: Invasive arter og GMO'er – nye trusler mod naturen. Temarapport nr. 1. København. s. 140-151, 2001.

Claus Emmeche: "Videnskabelighed beror på afgrænsning" i: Elisabeth Vestergaard og Dan Flemming Nikolaj

Mouridsen, red.: Videnskabelighed. Femten portrætter. Århus: Rapport fra Analyseinstitut for Forskning, 2001/3. s. 49-60, 2001.

Claus Emmeche: "Biology and the unity of science" Sats – Nordic Journal of Philosophy 2(1): 153-162, 2001.

Claus Emmeche: "Bioinvasion, globalization, and the contingency of cultural and biological diversity: Some ecosemiotic observations" Sign Systems Studies 29 (1): 237-262, 2001.

Claus Emmeche: "The emergence of signs of living feeling: Reverberations from the first Gatherings in Biosemiotics". Sign Systems Studies 29 (1): 369-376, 2001.

Claus Emmeche: "Does a robot have an Umwelt? Reflections on the qualitative biosemiotics of Jakob von Uexküll", Semiotica 134 (1/4): 653-693, 2001.

Claus Emmeche: "Hønen og det orfiske æg – om betydningens funktion og funktionens betydning", i Torkild Leo Thellefsen (red.): Tegn og Betydning. Betydningsdannelse i filosofisk, biologisk og semiotisk perspektiv. København: Akademisk Forlag. s. 106-120, 2001.

Claus Emmeche: "From robotics and cybernetic vehicles to autonomous systems: the organism lost and found?", Communication and Cognition – Artificial Intelligence Journal (CC-AI) 17 (3-4): 159-187, 2001.

Claus Emmeche: "Virus, (2) computervirus" Den Store Danske Encyklopædi. bd. 20. Danmarks Nationalleksikon/Gyldendal, København, 2001.

Jens Morten Hansen: "At gøre nytte på højeste niveau" Elisabeth Vestergaard og Dan F. N. Mouridsen (red.): Videnskabelighed – femten portrætter, Analyseinstituttet for Forskning, Rapport 2001/3, s. 11-23, 2001.

Jens Morten Hansen: "Saltvandet under Læsø" Festskriftet "Læsø salt i røg og damp. Om sydesalt og ildsjæle". Læsø Produktionsskole og Saltsyderi, p. 11-13, 2001.

Jens Morten Hansen: "Byg bro mellem mennesket og omverdenen", Uddannelse, temahæfte om naturvidenskabelige fag, 2001 (5), p. 3-9, 2001.

Jens Morten Hansen: "Tro på naturvidenskaben". Jyllands-Posten d. 13/11-2001.

Jens Morten Hansen: Naturvidenskab som kulturfaktor. Aktuel Naturvidenskab, 2001 nr. 5, p. 36-38, 2001.

Hansen Niels og Theresa Schilhab: "Naturtalenter" Naturvejleder-Nyt 10(1): 27-30, 2001.

Theresa Schilhab og Niels Hansen: "Børn af denne verden" Aktuel Naturvidenskab 2001 (No. 2), pp. 28-30, 2001.

Theresa Schilhab: "Mennesket ikke altings mål" Dagbladet Information, torsdag 5. september, p. 9, 2001.

Theresa S.S. Schilhab: "Artschauvinisme – mennesket som altings mål" Aktuel Naturvidenskab 2001 (No. 5), pp. 39-41, 2001.

Theresa S.S. Schilhab: "Man And The Mirror" Evolution and Cognition 7 (2): 1-9, 2001.

Henrik Zinkernagel: "Cosmology, Particles and the Unity of Physics" (available as preprint on http://xxx.lanl.gov) astro-ph/0105130, 2001.

Henrik Zinkernagel: "Philosophical Motivations for Quantum Gravity – Another 'Bohr/Einstein' Debate?" In J.J.Acero et al (eds.): Proceedings of the III conference of the spanish society for analytical philosophy (Granada University Press, 2001), p.113-120, 2001.

COGCI. Copenhagen Global Change Initiativ

Ledelse pr. 1.2.2001
Styregruppen består af: Forskningschefer fra DMU. GEUS og DMI samt KU-NATs prodekan. Ph.d.-udvalget består af to repræsentanter for hver deltagende institution og ledes af netværkskoordinatoren Ole John Nielsen, Kemisk institut. KU-koordinationsgruppen består af de to Global Change forskningsprofessorer, prodekanen og programlederne.

Organisation
COGCI initiativet, der er etableret i samarbejde mellem KU-NAT og DMU, GEUS og DMI, består af en forskerskole og et forskernetværk med tilhørende ph.d.-kurser og åbne møder om temaer inden for de globale klima- og miljøændringer, sammenfattet som Global Change området.

Adresse
c/o Generel Mikrobiologi
Sølvgade 83H
1307 København K
Telefon 35 32 20 44/35 32 20 50
www.COGCI.dk

Programlederens årsberetning

Forskeruddannelse
Formanden for ph.d.-udvalget Ole John Nielsen søgte for COGCI om støtte til en række fælles stipendier, kurser og mødeaktivitet i forskeruddannelsesrådet – FUR. Der blev ydet en bevilling på 3.5 mio. kr. til taxameter- og driftsdelen af 8 nye stipendier. Det var en velkommen anerkendelse af forskerskolen, men desværre er beløbet ikke tilstrækkeligt til fuldt ud at dække de foreskrevne udgifter til drift m.v. og ordningen forudsætter at sektorinstitutterne kan finansiere løndelen af stipendierne.

Stipendiater
Der har været to ansøgningsfrister til COGCI stipendier i 2001, og derudover har både DMI og GEUS indskrevet studerende i skolen. Første opslag i begyndelsen af 2001 gav 12 ansøgninger til 3 stipendier, og der blev udvalgt 2 stipendiater til projekter i samarbejde mellem KU og DMU og én i samarbejde med GEUS. Det andet opslag indeholdt 3 projekter på DMU, hvortil der indkom 9 ansøgninger og de 3 udvalgte stipendiater bliver ansat i begyndelsen af 2002. Næste opslag af KU-stipendier har ansøgningsfrist 15. februar 2002.

Der er primo januar 2002 indskrevet i alt 23 ph.d.-studerende under COGCI, som herved har opnået en hurtigere vækst end forudset, og forskerskolen er meget nær ved at have nået den forventede ligevægtsbestand af studerende. Det har bl.a. medført at ph.d.-udvalget har diskuteret udbuddet af kurser, som må tilpasses de studerendes mulighed for deltagelse.

COGCI har afholdt kursus om "Ecosystem processes" som internat-kursus en uge i maj på Brorfelde organiseret af Søren Christensen, Annelise Kjøller og Sten Struwe med bidrag fra en række danske og udenlandske forskere og med 15 deltagere.

Kurset "Forcing and feed-back mechanisms in the Climate system" blev startet i oktober og fortsætter ind i foråret 2002 en eftermiddag om ugen med Aksel Walløe Hansen og Eigil Kaas, DMI som kursusledere.

Det løbende udbud af de faste COGCI-kurser findes på COGCIs hjemmeside, hvor også enkeltstående kurser annonceres.

Møder
Der er blevet holdt tre offentlige COGCI-møder – alle med overvældende stor tilslutning.

1. Arctic Change – Land, ocean, atmosphere and its interactions
26. januar, kl. 9 – 17, Auditorium B, Geocentret, Øster Voldgade 10, København. Der blev leveret 9 præsentationer fra 6 danske og 3 udenlandske talere.

2. Global opvarmning – fup eller faktum?
Den offentlige debat om global opvarmning og klimaforandringer foregår med stadig større intensitet. Der var inviteret en samling fremtrædende danske forskere til at belyse problemstillingen ud fra forskellige synsvinkler – baseret på facts !

19. april, kl. 13.00 – 17.00 Auditorium 1, H.C. Ørsted Instituttet, København. Der var 8 indlæg og diskussion.

3. Effects of Climate Change on Ecosystem Processes and Biodiversity
28. maj kl. 13 – 17. Auditorium B, Geocentret, Øster Voldgade 10, København. 7 udenlandske indlæg.

På et fælles-møde med bl.a. DCESS præsenterede prof. Michael Mann, Virginia sin meget omdiskuterede klimakurve.

I forbindelse med kemisk sommermøde blev der holdt en drivhusgas-eftermiddag på H.C. Ørsted instituttet, hvor prof. Reinhold Rasmussen, Oregon og Dr. Tim Wallington, FORD, talte.

Et annonceret stormøde om Danmark og Kyoto-protokollen i samarbejde med Energistyrelsen måtte aflyses – da der blev udskrevet folketingsvalg. Mødet gennemføres i foråret 2002.

Programleder Sten Struwe

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT)

Ledelse pr. 1.2.2001

Skolechef er tandlæge, ph.d, dr.odont. Merete Vigild.

Skolerådet består af Merete Vigild (formand), ledende tandlæge, ph.d., exam.int.pæd. Sten Wienberg Nørmark (næstformand), undervisningsassistent, tandplejer Lisbeth Vinterby, faglærer, klinikassistent Jenny Meyer, faglærer, klinikassistent Susanne Linneballe, førsteklinikassistent Karina Kruse Andersen, tandplejerstuderende Marlene Leth Dahl og tandplejerstuderende Jeanette Høj.

Organisation

Skolen for Klinikassistenter og Tandplejere (SKT) blev oprettet i 1972 og indgik i 1992 som en del af Københavns Universitet. SKT er knyttet til rektor som en særlig administrativ enhed og styres efter et af Undervisningsministeriet i 1996 godkendt styrelsesregulativ.

Skolens formål er at uddanne klinikassistenter og tandplejere i overensstemmelse med de til enhver tid gældende bestemmelser herom og i så snæver koordination med tandlægeuddannelsen som mulig. Skolen kan endvidere medvirke ved efteruddannelse af disse grupper.

Skolen ledes af en skolechef under ansvar over for rektor i samarbejde med et skoleråd, et undervisningsudvalg for tandplejeruddannelsen og et uddannelsesudvalg for klinikassistentuddannelsen. Koordinationen mellem de forskellige odontologiske uddannelser sker på grundlag af samarbejdsaftale mellem SKT og SVF. Desuden er der nedsat et koordinationsudvalg bestående af medlemmer fra SKT og Odontologisk Institut, SVF.

SKT betjenes i administrative anliggender af universitetets fællesområde.

Adresse

Panum Instituttet
Nørre Allé 20
2200 København N
Telefon 35 32 68 52
Fax 35 32 68 79
skt@odont.ku.dk
www.skt.ku.dk

Skolechefens årsberetning

Fysiske rammer

SKT har til huse i Panum Instituttet, hvor skolen deler undervisningslokaler og en række fællesfaciliteter med bygningens øvrige uddannelser. Skolen har efter aftale med Odontologisk Institut, SVF, etableret eget klinikafsnit, hvor den kliniske uddannelse af tandplejere og klinikassistenter foregår. Desuden er der indgået en samarbejdsaftale med Rigshospitalet, således at tandplejerstuderende og undervisningsassistenter indgår i en uddannelses/service-turnus på en række af hospitalets afdelinger. Den forøgede uddannelseskapacitet på begge uddannelser har bevirket, at pladsproblemer har været så udtalte, at skolen stadig har en del af sit sekretariat til huse i lokaler uden for Panum Instituttet.

Personaleforhold

Ledende tandlæge Lone Schou fratrådte sin stilling pr. 1. september efter 1 års orlov.

SKT har besat en stilling som uddannelsesleder ved klinikassistentuddannelsen pr. 1. august 2001. Til stillingen var der en ansøger (kvinde), som var kvalificeret. Stillingen blev besat med faglærer Conni Parsner.

Tandplejeruddannelsen

Uddannelsen er en 21/2-årig mellemlang videregående sundhedsuddannelse. Den består af teoretisk, praktisk og klinisk undervisning på skolen, og giver ret til selvstændig virksomhed som tandplejer (Lov om tandplejere, 1996).

Formålet med tandplejeruddannelsen er, at de studerende opnår teoretiske kundskaber, fagetisk og -kritisk holdning samt praktiske færdigheder, som kvalificerer dem til selvstændigt at varetage tandplejerens sundhedsfremmende, sygdomsforebyggende og terapeutiske opgaver i overensstemmelse med skiftende samfundsbehov (Bekendtgørelse nr. 773 af 22. august 1996, § 1 stk. 1).

I februar 2001dimitterede 34 tandplejere, og i august blev der optaget 68 tandplejerstuderende med en optagelseskvotient i kvote 1 på 8,0. I alt var 180 studerende indskrevet på uddannelsen pr. 1. oktober.

Via Erasmus/Socrates-programmet er der i løbet af 2001 foretaget udvekslinger af såvel lærere som studerende med tandplejeruddannelsen i Amsterdam. Desuden fortsætter i Nordplusregi den årlige udveksling af studerende med tandplejeruddannelsen i Stockholm.

Sammen med SKT, Århus Universitet har skolen udarbejdet ECTS (European Credit Transfer System) samt udarbejdet Diploma Supplement.

Uddannelses- og erhvervsvejleder: undervisningsassistent, tandplejer Lisbeth Vinterby og faglærer, tandplejer Sanne Christensen.

Klinikassistentuddannelsen

Med henvisning til Lov om erhvervsuddannelser, m.v. har Undervisningsministeriet under visse betingelser godkendt, at SKT meddeler den obligatoriske undervisning i Erhvervsuddannelsen til tandklinikassistent (EUKA). Uddannelsen er normeret til 3 år vekslende mellem skole og praktik på et godkendt praktiksted.

Uddannelsens formål er, at eleven gennem skoleundervisning og praktikuddannelse opnår kompetence som tandklinikassistent (bekendtgørelse nr.: 1244 af 18. december 2000 om uddannelse til tandklinikassistent med tilhørende vejledning om bekendtgørelsen om tandklinikassistent af 18. december 2000).

Efter samarbejdsaftale med tekniske skoler, er SKT alene om at udbyde de 2 obligatoriske skoleperioder TEK 3 og TEK 4 øst for Storebælt. SKT har som konsekvens af erhvervsuddannelsesreformen (Reform 2000) indgået samarbejdsaftale med Teknisk skole Ishøj og Frisørskolen, Storkøbenhavn. Dette for at kunne udbyde Grundforløbet i serviceindgangen for de målrettede elever mod Tandklinikassistentuddannelsen.

Til elever, der gennemfører en skoleperiode på tilfredsstillende måde, udstedes et bevis, mens elever, der ikke kan opnå bevis, tildeles en vejledning. Når eleven har gennemført alle tre skoleophold udstedes et Skolebevis. For elever der følger Reform 2000 udstedes skolevejledning svarende til det afsluttede niveau.

Sammen med det Faglige Udvalg for Tandklinikassi-

stentuddannelsen (FUTKA) udsteder skolen et Uddannelsesbevis til elever, der har gennemført den samlede skole- og praktikuddannelse.

Der blev i 2001 indgået 381 uddannelsesaftaler incl. skolepraktikordning og udstedt 226 uddannelsesbeviser.

Skolen har tilforordnet ledende tandlæge P.T. Teglers og faglærer Marianne Jungstedt til Det lokale Uddannelsesudvalg, hvis medlemmer, udpeget af organisationerne er: Marianne Juul (HK), Henrik Lytsen (DTF), Anette L Andersen (HK).

Uddannelses- og erhvervsvejledere: Faglærer, tandplejer Sanne Christensen og faglærer, tandklinikassistent Jenny Meyer.

Skolepraktik (SKP)

Skolen udbyder Skolepraktik (SKP) for elever, der ikke har kunnet opnå en ordinær praktikaftale på arbejdsmarkedet, og som i øvrigt opfylder bestemmelserne herom.

Skolen modtog i 2001, 44 elever til SKP, hvis praktiske del finder sted på Panum Instituttets tandklinikker og ved virksomhedsforlagt undervisning. Heraf har 22 fået uddannelsesaftale i 2001.

Forskningsvirksomhed

Sundhedsudbytte ved ændrede behandlingsmønstre i den kommunale tandpleje i Danmark og Norge (V. Qvist, L. Laurberg, A. Poulsen, P.T. Teglers, E. Manscher, N. Keiding, A.B. Tveit & I. Espelid).

Tandsygdomme som helbredsproblem blandt danskere (Børge Hede, Merete Vigild).

Behovet for implantatbehandlingen i Danmark og Sverige (Sigvard Palmqvist, Merete Vigild, Björn Söderfeldt).

Forebyggende tandpleje til hjemmeboende gamle mennesker over 75 år. Effekt og omkostninger (Merete Vigild, Kim Ekstrand, Poul Holm-Pedersen, Erik Andersen).

Klinisk virksomhed

SKT driver en klinik med 33 klinikstole til patientbehandling og 12 stole til øvelser og behandling.

I 2001 behandlede SKT 2950 patienter. Klinikken har tilknyttet en klinikleder (ledende tandlæge), 7 årsværk undervisningsassistenter (autoriserede tandplejere) og 8 årsværk TAP (klinik-TAP). Klinikken har samarbejde med Tandlægeskolen.

Faglige og administrative hverv

Bedømmelsesudvalg

Sten W. Nørmark har været Formand for ph.d.-bedømmelsesudvalg samt Formand for bedømmelsesudvalg vedr. ledende tandlægestilling (klinik).

Merete Vigild har været medlem af bedømmelsesudvalg til adjunktstilling ved gerodontologisk forsknings center ved Tandlægeskolen.

Konsulent- og rådgivervirksomhed

Sten W. Nørmark er konsulent for Direktoratet for Sundhed, Miljø og Forskning, Grønland, vedrørende uddannelse og efteruddannelse af kigutigissaasoq (grønlandsk tandplejer), samt faglig koordinator og ansvarlig for uddannelsens indhold samt konsulent vedr. forebyggende tandpleje for Caritas Danmark's Primary Health Care Programme in Kosova.

P.T. Teglers er konsulent for det faglige udvalg for erhvervsuddannelsen til Tandklinikassistent omkring Erhvervsuddannelsesreformen 2000.

Tillidshverv

Sten W. Nørmark, medlem af Sundhedsstyrelsens Styregruppe for tandplejeprognosearbejdet, som repræsentant for SKT-erne i Danmark.

Merete Vigild er formand for Sundhedsstyrelsens bedømmelsesudvalg for lederne i den kommunale tandpleje (BLIKT-udvalget).

Formidling

Udgivervirksomhed

Cd-rommen "Anatomy of The Head and Dental Radiographs".

Redaktionelle hverv

P.T. Teglers er medredaktør på Lærerbog for klinikassistenter (bind 1 og 2) som konsekvens af Reform 2000.

Kongresser og symposier

Anette Monrad: Recent developments in European Higher Education. "After Bologna – Prague". 11 th Annual Conference. Afholdt af EURASHE, Visen, Portugal. På vej til en europæisk uddannelsespolitik, afholdt af DAN-EURASHE i Bruxelles.

Sten W. Nørmark: Arrangør og kursusgiver ved symposiet " Preventive Oral Health Services for Dentists and Chairside Assistants in Istog Municipality". Kosova.

Merete Vigild har holdt foredrag for Ældreforum (Socialministeriet): "Tandplejetilbud til gamle mennesker i Danmark" samt afholdt foredrag på Dansk Tandlægeforenings Årskursus: "Dental conditions in middle-aged and older people in Denmark and Sweden and "influence of dental care systems on dental status".

Nationalt og internationalt forskningssamarbejde

Anette Monrad og Merete Vigild: Besøg på og undervisning af tandplejerstuderende på Hogeschool, Amsterdam, Holland.

Sten W. Nørmark repræsenterer skolen i netværket mellem de nordiske tandplejerskoler, incl. studenter- og lærerudveksling via NORDPLUS.

P.T. Teglers og Conni Parsner er konsulenter for Faculty of Dentistry, Thammasat University Pathon-Thai, Thailand vedrørende opbygningen af en Dental Assistant (tandklinikassistent) uddannelse. P.T. Teglers og Conni Parsner har i forbindelse med besøg i Thailand udviklet "Curriculum for the Education and Training of Dental Assistants". P.T. Teglers har i forbindelse med projektet forskningssamarbejde med afd. for Biostatistik, KU og Det Odontologiske Fakultet i Bergen.

Merete Vigild har internationalt forskningssamarbejde med afdelingen for Samfundsodontologi, Malmø Tandlægehøjskole. Derudover et nationalt forskningssamarbejde med Gerondontologisk forskningscenter ved Odontologisk Institut SVF-KU.

Stab

Tandplejeruddannelsen

Døi, Jørn Piplies; undervisningsass.
Hein-Hansen, Liselotte; undervisningsass.

Jakobsen, Anette; undervisningsass.
Madsen, Lene; psykolog.
Monrad, Anette Hochland; cand.psych.
Nørmark, Sten Wienberg; ledende tandlæge.
Faurholdt-Christensen, Pia; undervisningsass..
Friis-Pedersen, Rikke Ørbæk; undervisningsass..
Gejlager, Jens Ebert; tandlæge under udd.
Larsen, Anette; undervisningsass.
Lipski, Aniceta; undervisningsass.
Ottesen, Susanne; faglærer.
Pedersen, Eva Lis; undervisningsass.
Poulsen, Vibeke Juul; tandlæge.
Qvist, Vibeke; kursusleder. tandlæge.
Vigild, Merete; skolechef.
Vinterby, Lisbeth; undervisningsass.

Klinikassistentuddannelsen
Abildgaard, Vicki Moldrup; faglærer.
Bendsen, Gitte Lis; faglærer.
Bjørling, Sharon Elizabeth; faglærer.
Brincker, Jane; faglærer.
Bro, Heidi; faglærer.
Bøttiger, Susanne; faglærer.
Christensen, Sanne; faglærer.
Christiansen, Gitte Gøttsche; faglærer.
Graversen, Kurt Graves; faglærer.
Greve, Kirsten Merete Hildebrandt; faglærer.
Hall, Lone; faglærer.
Ingerslev, Eva Rude; faglærer.
Jensen, Inge-Lise; faglærer.
Jensen, Pia Stensgaard; faglærer.
Jungsted, Marianne Grete; faglærer.
Jørgensen, Finn Ingemann; afdelingsleder.
Linneballe, Siv Susanne Forsman; faglærer.
Lorenzen, Lena Merete; faglærer.
Lukowski-Nielsen, Doris; faglærer.
Madsen, Inger; faglærer.
Meyer, Jenny Fritzen; faglærer.
Nielsen, Bodil Hoier; faglærer.
Nyholm, Kirsten Albæk; faglærer.
Parsner, Conni Annette; uddannelsesleder.
Rasmussen, Jytte; faglærer.
Storm, Mette Louise; faglærer.
Struve, Nina Marguerite; faglærer.
Teglers, Poul Thorpen; ledende tandlæge.
Torstensen, Leila Stilund; faglærer.
Wallin, Annelise; faglærer.
Ziska, Maud; faglærer.

Publikationer

Palmqvist S., Söderfeldt B., Vigild M.: Influence of cental care systems on dental status. A comparison between two contries with different systems but similar living standards. Community Dental Health 18, s. 16-19, 2001.
Peutzfeldt A., Vigild M.: A survey of the use of dentin-bonding systems in Denmark. Dental materialt 17, s. 211-216, 2001.
Peutzfeldt A., Vigild M.: Brugen af dentindindingssystemer i Danmark. Tandlægebladet 7, s. 540-545, 2001.
Qvist V., Laurberg L., Teglers P.T.: Resins modified ionomer and componer restorations in primary teeth. J. Dent. Res. 80, s. 642-642, 2001.
Vigild M., Schwarz E.: Characteristics and study motivation of Danish dental students in a longitudinal perspective. Eur. J. Dent. Educ. 5, s. 127-133, 2001.

Skolechef Merete Vigild